R. P. Fr.
LEANDRI
DE SS. SACRAMENTO,

NAVARRI, OPPIDI DE VILLA-FRANCA,
ORDINIS DISCALCEATORUM SANCTISSIMÆ TRINITATIS
Redemptionis Captivorum, olim Provincialis Provinciæ Spiritus Sancti:
Nunc iterum atque iterum Definitoris Generalis totius Ordinis,
quondam in suo Collegio Complutensi Theologiæ Professoris;

QVÆSTIONES MORALES THEOLOGICÆ
DE
CENSVRIS ECCLESIASTICIS,
TAM IN GENERE, QUAM IN SPECIE.

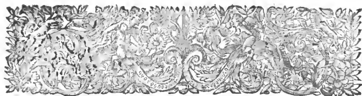
CUNCTIS OPUS PERUTILE, DUPLICI INDICE LOCUPLETATUM;
Primo Tractatuum, Disputationum, & Quæstionum:
Altero verò Sententiarum.

PARS QVARTA.

LUGDUNI,
Ex Typographia JACOBI CANIER.

M. DC. LXXVIII.
CUM SUPERIORUM PERMISSU.

ILLVSTRISSIMO,

ET REVERENDISSIMO
DOMINO,

CLARITAS GENERIS formauit Cryſtallum.
MAIORITAS TOGÆ meruit Speculum.
CATHEDRA ASTREÆ conſuluit Oraculum.
FIDES vnicè ſupremum veretur Iudicem.
Quem *SPES* bis reſpicit Catholicæ Majeſtatis Conſiliatorem.
CHARITAS ter Optimum adinuenit Eccleſiæ Principem.
OMNIS VIRTVS gratum firmat Numen.
CVNCTA HISPANIA fauſtum accipit omen.
NOMEN pro fama eſto.

DOMINO DIDACO
ARCE REINOSO.

CVIVS, ni *Cenſoris* debent Cenſuræ cenſeri? Nec apud quem mea cenſiturus ſum fide digna, ni apud quem omnia dignè cenſet fides cenſenda? *Sua quodque in linea ſubjicitur primo.* Cenſionem ergo dum *de Cenſuris* ſuppono: cenſum *TVVM* accipe, *CENSOR SVPREME.* Sed proh dolor! Cedere cogor viæ, vt impotens ad terminum accedere. Nam etſi ſtimulo amoris cæſus, nequibit ad ſupremum accedere infimus. Diuinum te cenſeo, quia *SVPREMVM.* Ceſſent ergo ad TE ire *Cenſuræ*, vtpotè *Ceſſatio à divinis* ipſarum notæ maximæ. Sed ad TE cedant: etenim accedent. Nam hic ſupremus mei labor TVORVM pedum infimum ambit locum. *Supremumque infimi attingit infimum ſupremi.* Sed recedant. Cur? ô mirabile! Non audeo; nam vocem audio dicentem mihi, *Ne appropries huc.* At quid hoc? *Dominus in flamma ignis*, id eſt, in ſtupendo actu *Sacræ Inquiſitionis* SVPREMVS IVDEX. Et Dominus, & Iudex quis? *Deus Abraham*, & *Deus Iſaac*, & *Deus Iacob.* Hic IACOBE. Hic DIDACE. Tui ſpecialiter Deus. Sed hic Deus TRINVS ex hac trina repetitione non appa-

paret manifestus! Cur ergo, qui excelsæ TRIADOS Religionem colit alumnus, terram genuum sulcis non colat, ut ad Dei triclinium sic venerator accedat? *Quia* (prorumpit vox) *locus in quo stas, terra sancta est.* Sanctificatur quidem soli solum, solùm sanciendo fidei ministerium. Haud erit medium, aut remedium aderit? Erit. *Solue calceamentum de pedibus tuis.* Excalceatus sum, iam solui. Soluere ergo liceat censualem CENSITORI censuram, ut à censuris absoluar. Iam quid tremendum de flamma! *Nonne Deus ignis consumens?* Sed quid ignis in cineres? Extra ejus sunt dominium? quia extra combustibilium terminum. Ergo cum Abraham ob humilitatem securus, *loquar ad Dominum meum, cùm sim puluis, & cinis.* Nam amore combustus, *terminos naturæ igneæ est supergressus.* Iam nunc ignis nòn cremat, sed illuminat; non vrit, sed irradiat. E quo vertice? E quo culmine? Ex Arce.

Lumina noctiuagæ tollit Pharus æmula Lunæ.

Fax sit Dominus: sequar facem. *Leander* sum: at Erus mea, *Herus* meus: Benignitas tua. *EA* ero: ob hanc mare verecundiæ rubrum transno, nec vndas aquarum ventis agitatas pertimeo. Nam fax mea Septentrio secura. Vis probem? Expecta. Ab ARCADIBVS dictæ sunt ARCES, qui munitissimos sub Evandro tenuere colles. Fuit Euander ARCAS hoc nomine primus, Iouis ex Calisto filia Peloponnesi Regis natus, à quo regio *Arcadia* nomen, *Arcadesque* mutuarunt originem. Ex tunc decantatum:

Arcadis Euandri nomen tibi sæpè refertur.

Calisto Dianæ facultate in *Vrsam:* ex VRSA verò in stellam fingitur versa, quæ *Arctos* ab *Arcade*, nunc extat nominata. Hinc Polus *Arcticus*, stella fixa. Ergo TV ARX celsa; & quia ob zelum cæsia, cœlum, faxque sapientiæ TVÆ flammans firmabitur Astrum, qui Pharus perenne sydus. Rursus ARCTOS stella, Græcè appellatur VRSA. Sunt autem VRSÆ duæ, quarum quæ maior est, Helice; quæ minor, Cynosura appellatur. Vnde dictum,

Esse duas Arctos, quarum Cynosura vocatur
Sidoniis, Helicen Graia carina notat.

At TVA lux vnica illustrior duplici; istudque detegitur TVO cognomine REINO-SO, id est, in Regno-solus, Generalísque Fidei vindex Maximus. Nec ab VRSI notamine declinas REIN-O-SO, id est, in Regno Vrsus: hoc est, irradians sydus, ut stellantes splendore superes *Vrsos*, dum vnicus TV Polus mysticus clariùs Fidem firmas. Iam felix Ego, Te duce, non aberrabo. Alteri credito,

Fœlices quibus Vrsa dedit expectare Coruscum,
Solibus Arctois, Syderibusque Ducem.

Lux ergo tua, lux mea; non sicut alterius Leandri erronea, tremula, temulenta, caduca (è cuius fatali occasu naufraga eius exitialis ruina;) sed coruscans, sed fixa, sed æterna, sed grata, cuius beneuola directione, non possibile est deuiare, portumque est necesse tenere. Sed qualis Portus? Non præter *Te* alius. TV, quà Arctos, quà irradians VRSVS me dirigis

rigis ad Te, quà Arcem. Nam si Arcticus Vrsus est lux, Portus vnicus est Arx. Eloquentis phrasis est: *Hic locus est igitur vnus, quò perfugiant, hic Portus, hæc ARX.* Sed quid in Arce? Præsidium. Iam diffido; nam Castellum se denegabit mihi, qui se in Præsidentem non admisit Castellæ. Sed è contra: Fido. Nam Præsidatum recusare non fuit Se Præsidentem non exhibere. Quid enim est Arx? *Hac voce vtimur, cùm tutissimum, ac validissimum Præsidium significamus. Præsidium autem dicuntur custodia, vel defensioni Arcis præsidentes.* Iam quî admitteret oppositum, qui ex natura Nominis, & Numinis, & Præses est, & Præsidium. Vltrà: Quid ampliùs in Arce? Secretum. Nam *Arcanum potest & ab Arce dici, quæ tutissima pars vrbis est.* At quid si *Arcanum* ab Arca provenit, in qua quæ clausa sunt, secreta manent? Itidem; nam ad vtrumque est *TIBI* nomen Arce, in qua mysteria Fidei reconduntur *Arcana.* Heu! & nunc titubo. Nam quid in penetralibus *Arca* Opus, quod indiget publica luce? Sed ô bene! *Abyssus abyssum inuocat:* mysterium videlicet de Sanctissimo Sacramento cognomentum est mihi, in quo Fidei per antonomasiam mysterio *Arctatur* Christus, carpitur Immensus, vulgare pretiosum, publicum secretum. O celsum Arcæ Testamenti Arcanum. In Te ergo Arce, vt in *Arca* capacitate arcanum cognomentatur mihi aduocationis: vt plausibiliùs fiat publicum, clauditur velut secretum (me enim secernit à quolibet alio.) Id ipsumque nomen exigit *Arce.* Ab hoc namque *Arcadius* Deus, Deus *Arcadia*, panis est inuocatus. Et quis Deus Panis, ni in transsubstantiatione Christus? Ergo de *Sanctissimo Sacramento*, vt de *Arcadio* pane, est domum *Arcadi* petere. Iam *ARX* mea, *ARX* tua. Et si ab Arce, Artus deriuantur vertices, *Artuumque* membra imperio subduntur capitis, quî meos capiti *Artus* subjicere non *Arctabor*? Et si in capite consilium, ab Artubusque *Articuli*, per *TE*, & ad Te, vt à Magni Regis Consiliis, Supremumque Fidei caput *Articulos* coarctor dirigere quæstionum; aliàs qualiter sine capitis cerebro possem articulare? Quomodo absque articulis manus scribere? Specula est *Arx*, ab eaque, & ex ea *Speculator maximus* à Græcis appellatur *Episcopus.* Hic ter fuisti strenuè, vt veritatis speculator euaderes optimè. Ergo & speculationes meas teneor iure per *TE* regulare, è Tuaque Arce, & Specvla functiones in Te vt in speculo componere. Benè priùs Tvdensis Ecclesiæ Præsul, qui Tvdes, seu Mallevs futurus eras Hæreticorum. Abvlensis postea, qui Abvlensem imitaris scientiâ. Placentinvs inde, vt cunctis placeres. At quomodo se *Placitum* tribuet, qui Placentiam renunciauit? Verùm ei qui *Placidus* ex genio, quid *Placentia* adderet Placentia ex officio? Nec Pastorali indiget baculo, seu sceptro, qui in corde Arce vt seruet, locum præstat Dei Agno. Igitur & respondeas, placet, expeto, dum tot titulis debitum animus offert ex voto. Ad Arcem me vocas: non audax est qui *Arctatur.* Potiùs obedire reperies, si expendis prouerbium sacrum: *Sapientia* Tva *ædificauit*

 charitate

charitate: nam charitas ædificat *Domum* nobilitatis TVÆ ARCIS, seu ARCADIS in regno solius. *Excidit columnas* ignis; & quia amoris, & quia fidei. *Septem*, id est Septem-triones. En Arcta, sydera etiam ab ARCE deriuata. *Et proposuit mensam*, Eucharisticam. *Misit ancillas*, scientias, & facultates SVAS, *vt vocarent ad ARCEM.* Ad TE, scilicet. *Si quis* (ait) *est paruulus*, Ego. *Veniat ad me.* Vado. *Et locuta est, comedite panem*, de Sanctissimo Sacramento. *Meum:* iam tuum, ô melior: quia panis absconditus in penetrali ARCÆ suauior. *Da Sapienti occasionem:* acceptatione, & sopho dabis. *Et addetur ei sapientia.* Mihi propter TE est addita. Erat enim *principium sapientiæ* meæ, *timor Domini* mei, qui es TV. Vale in æuum felix, & de me scito.

——— Quod dum lumen solare tenebo,
Seruiet officio spiritus iste tuo.

Dominationis Illustrissimæ Tuæ.

Addictissimus, & humillimus seruus,

FR. LEANDER DE SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Appro

Approbatio RR. PP. Fr. Antonii de Conceptione, *& Fr.* Ioannis de Sanctissimà Trinitate, *Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis, in Complutensi Collegio S. Theologiæ Professorum.*

EX Commissione nostri Diffinitorij Generalis voluptate magna, & maxima vtilitate vidimus attentè, & notanter euolvimus, *Quæstiones Morales de Censuris Ecclesiasticis, tam in Genere, quàm in Specie, à R. A. P. Fr. Leandro de Sanctissimo Sacramento hujus nostri Collegij sacræ Theologiæ primario Professore, ejusdem semel, & iterum meritissimo Ministro, hujus Spiritus sancti Provinciæ dignissimo Præsule, & denique totius nostræ sacræ Triados Excalceatorum familiæ Diffinitore Generali* elaboratas. Authoris nomen diximus, & omnia diximus; minora sunt cætera ad Operis commendationem. *Abundè enim cognoscitur* (aiebat Cassiodorus) *quisquis famâ teste laudatur.* Equidem nomen illius, & Opus commendat, & exaltat, illudque antecedentibus consonum in firmitate judicij, in profunditate scientiæ, in singulari eruditione, in altitudine, perspicacia, & vbertate doctrinæ, cum brevitate, cum nouitate, cum soliditate, cum fideli omnium DD. relatione, cum matura opinionum electione, cum prudenti & efficaci contrariorum refutatione, & (vt alia omittantur) cum totius Ecclesiæ vtilitate maxima declarat. Dicam quidem Opus omnibus numeris constans, & absolutum, vndequaque perfectum, non nimia dilatione fastidiosum, sed Laconica, & proportionata rerum varietate ab omnibus anxiè desideratum, optatum, concupitum, & denique suâ modestiâ & religione securum. Vnde hîc etiam venit aliud ejusdem Cassiodori: *Fama tua est quod loqueris, conscientia nostra sine dubitatione quod sentis.* Quare cùm nihil sacræ Scripturæ, Conciliis & Patribus dissonum, sed omne animarum profectui, & ingeniorum culturæ consonum contineat, dignum iudicamus, vt in lucem prodeat. Sic sentimus, sic iudicamus, in hoc Religiosissimo Collegio Complutensi Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis, die 2. Ianuarij, anno Domini 1652.

Fr. Antonivs de Conceptione.

Fr. Ioannes de Sanctissima Trinitate.

FACVLTAS ORDINIS.

FRater Martinvs de Assvmptione, Maior, ac Generalis Minister Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum. De consensu nostri Diffinitorij Generalis, vt *quarta Pars Quæstionum Moralium Theologiæ in Censuras Ecclesiæ, à P. Fr. Leandro de Sanctissimo Sacramento nostræ Sacræ Religionis Theologiæ Professore* composita, & à grauioribus, & doctioribus eiusdem Ordinis Theologis recognita, & approbata Typis mandetur, tenore præsentium facultatem concedimus. In quorum fidem has Literas manu nostra, & sigillo, ac Secretarij nomine subscriptas dedimus. Matriti die vigesimaoctava Martij, anni millesimi sexcentesimi quinquagesimi tertij.

F. Martinvs de Assvmptione, Minister Generalis.

De Mandato P. N. Ministri Generalis,

Fr. Hieronymvs de Sancto Ioseph, Secretarius.

Approbatio Sapientissimi R. P. MATTHÆI DE MOTA, è Societate IESV, in Collegio suo Complutensi Vespertinæ Cathedræ Antecessoris.

PRæclarum hoc Opus *Quæstionum Moralium de Censuris Ecclesiasticis, à P. F. Leandro de Sanctissimo Sacramento Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis* elaboratum, ex præscripto Sapientissimi Doctoris Domini D. Ioannis de Narbona, in hac Toletana Diœcesi Vicarij Generalis non minori admiratione, quàm fructu perlegi. In eo enim eruditissimus Author in euolvendis aliorum scriptis indefessum laborem, in opinionibus eligendis maturum iudicium, in eis probandis soliditatem, & in stylo cum claritate breuitatem amico fœdere coniungit, quamplures quæstiones difficiles ea perspicuitate soluens, iudicij trutina pendens, ingenij acumine persequens, vt nil iam Theologi Morales in tractatu de Censuris desiderare possint, quod in hoc Volumine concinnè disputatum, eruditè tractatum, & maturè resolutum non reperiant. Quapropter omnibus studiosis gratissimum erit si in lucem prodeat; nil enim continet quod Theologis, & Canonistis vtilissimum non sit, sicut nec Fidei Catholicæ, aut bonis motibus dissonans. Ita sentio, in hoc nostro Collegio Complutensi Societatis Iesv, die 19. Ianuarij, anno Domini 1652.

MATTHÆVS DE MOTA.

Approba

Approbatio R. P. Doctoris GASPARIS DE RIBADENEIRA, *è Societate* IESV, *in Collegio Complutensi Primarij Theologiæ Professoris.*

EX præcepto Domini Doctoris D. Ioannis de Narbona, Canonici Ecclesiæ Magistralis Sanctorum Iusti, & Pastoris, Vicariique Generalis totius Diœcesis Toletanæ in Archiepiscopali Curia Complutensi, legi *Quæstiones Morales de Censuris Ecclesiasticis, tam in Genere, quàm in Specie, Auctore R. admodum P. Leandro de Sanctissimo Sacramento, Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum*, vbi nihil contra Fidem, bonosque mores reprobandum occurrit, sed plurima, quæ commendentur, dignissima. Elucet in primis in hoc Authore labor indefessus in exacta Doctorum lectione, suauissima, & clarissima dispongendi methodus, maturum in eligendo iudicium, subtile in disputando ingenium. Distinctè, ac compendiosè, quæ molestè, & fastidiosè apud plures alios sparsa, & indigesta reperies, hic videbis breuiter congesta, & digesta. Neque difficile erit nouas, & vtilissimas illationes subodorari, vt non solùm docta iam ab aliis addiscantur, sed nouus campus pateat, vbi deouò excolatur ingenium. Iudico ergo, quod ab omnibus hoc Opus euoluentibus iudicandum censeo, dignum hunc esse laborem, qui communi vtilitati lucem publicam videat. In hoc nostro Collegio Complutensi, die 19. Ianuarij, anno 1652.

GASPAR DE RIBADENEIRA.

Approbatio Reuerend. ac Sapientiss. P. F. GASPARIS DE LA FVENTE, *olim, & nunc denuò Prouinc. Prouinciæ Castellæ Seraph. Ordinis Obseruantiæ, Sancti Officij Consultoris, &c.*

SVPREMO mihi iubente Senatu, quâ potui diligentiâ perlegi *Quæstiones Morales de Censuris Ecclesiasticis, tam in Genere, quàm in Specie, quinque Tractatibus comprehensas, Opus R. admodum P. F. Leandri de Sanctissimo Sacramento, Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum*; & non modò quidquam in eo reperi, quod vel in minimo Catholicam lædat veritatem, aut quidquam contineat sacris Canonibus, aut bonis moribus aduersum, quin potiùs ita omnia abundè, clarè, dilucidè veritate pertractat, vt nihil amplius de hoc argumento in tanta rerum varietate, & difficultate possit desiderari. Quapropter dignum existimaui Opus quod typis impressum, in omnium manus summa cum Authoris gloria (qualem ex aliis operibus iam pridem nactus est) & legentium, tum Theologorum, tum Canonistarum fructu deuenire possit. Matriti in Conuentu Sancti Francisci, die 14. Aprilis 1652.

GASPAR DE LA FVENTE.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

NOs el Doctor Don Ioan de Narbona, Dignidad de Thesorero de la santa Yglesia Magistral de san Iusto, y Pastor de la Villa de Alcala de Henarez, y Vicario General de todo el Arçobispado de Toledo, residente en la Audiencia Arçobispal de la dicha villa de Alcala: Por el Illustrissimo Señor D. Balthasar de Moscoso y Sandoual, Cardenal Arçobispo de Toledo mi Señor, &c. Por la Presente damos licencia para que se puede imprimir y imprima vn libro intitulado, *de Censuris*, compuesto *por el Padre Fr. Leandro del Santissimo Sacramento, Lector de Theologia del Collegio de Santissima Trinidad Descalza desta Villa*, attento a sido visto y examinado por nuestro mandado, y no ay en el cosa contraria a la santa Fé Catholica y buenas costumbres. Fecho en Alcala, en doze de Marzo de 1652. años.

Doctor Don IVAN DE NARBONA.

Por su mandado,

FELIPE ENRIQVEZ.

CONSENSVS PROCVRATORIS REGIS.

IVxta supplicem Iacobi Canier Typographi Lugdunensis postulationem, vt ei liceret typis mandare librum inscriptum, *R. P. Fr. Leandri de Sanctissimo Sacramento, &c. Quæstiones Morales Theologicæ, &c.* attento quod Priuilegium Ioanni Couronneau ad viginti annos concessum vltimâ Iulij 1656. exspirarit: viso dicto Priuilegio,

Pro Rege consentio Licentiæ à dicto Iacobo Canier requisitæ, concessis ei inhibitionibus consuetis ad triennium duraturis. Lugduni 30. Augusti 1677.

VAGINAY.

PERMISSIO.

Fiat juxta Conclusiones Procuratoris Regij. Lugduni anno & die supradictis.

DE SEVE.

INDEX

INDEX TRACTATVVM, DISPVTATIONVM,

Quæſtionum, earumque Reſponſionum, quæ in hac Parte continentur.

TRACTATVS I.

De Cenſuris in communi.

DISPVTATIO I.

De quidditate Cenſuræ, eiuſque ſpeciebus.

DISPVTATIO II.

De cauſa efficienti Cenſurarum.

propria, quando hæc est tam manifesta, & publica, vt negari nequeat.
R. Vt certum : Etiam tunc posse. 16
44. An possit quis in superiorem, aut saltem in æqualem censuras ferre.
R. Tanquam certum : Non posse. ibid.
45. An qui potestatem habet censuras ferendi, debeat necessariò ad validè illas ferendas advertere, & intendere eas infligere.
R. Tanquam certum : Debere necessariò. ibid.
46. An sit necessarium ad validè censuras ferendas, quod judex libera voluntate illas ferat?
R. Tanquam certum : Esse etiam necessarium.
47. An censura lata à judice vi; & metu cadente in virum constantem, valida sit.
R. Probabilius : Esse omnino validam. ibid.

DISPVTATIO III.

De causa materiali remota censuræ, de subjecto videlicet.

Q. 1. AN creaturæ irrationales, vt locustæ, bruchi, & alia animalia, quæ semina depascuntur, sint capaces censuræ.
R. Tanquam certissimum : Non esse capaces. 17
2. An Angeli sint capaces censuræ.
R. Tanquam certum : Non esse. 18
3. An dæmones possint censuris ligari.
R. Tanquam certum : Non posse. ibid.
4. An qui censura aliqua ligatus moritur, permaneat post mortem illa ligatus.
R. Probabilius : Absolutè loquendo, non permanere. 19
5. An qui mandavit clericum percutere, si ante executionem vulneris moriatur, incurrat excommunicationem latam in cap. *Si quis suadente*, succedente postea percussione.
R. Probabilius : Non incurrere. ibid.
6. An Iudæi, & alii infideles non baptizati possint ab Ecclesia censuris ligari.
R. Vt quid certum : Non posse. ibid.
7. An saltem catechumeni sint censuræ Ecclesiasticæ capaces.
R. Tanquam certum : Non esse capaces. ibid.
8. An hæretici, vel apostatæ possint censura Ecclesiastica obstringi?
R. Tanquam certissimum : Posse. ibid.
9. An omnes homines baptizati, etiamsi careant vsu rationis, sint censuræ capaces.
R. Quod non. ibid.
10. An pueri impuberes, ratione tamẽ vtentes, sint capaces ligari cẽsuris, tã à jure, quàm ab homine latis.
R. Vt plus quàm probabile : Esse capaces. 20
11. An non solùm possit Ecclesia, sed etiam de facto velit ligare pueros impuberes censuris à se latis.
R. Probabilius : Non velle, nisi ex verbis juris, aut inflicta censura id expressè innotescat, aut necessariò colligatur. ibid.
12. An amentes, aut insani qui ante vsum rationis in amentiam inciderunt, possint ligari censuris?
R. Tanquam certum : Non posse. ibid.
13. An saltem amentes, & insani, qui in amentiam post vsum rationis inciderunt, possint ligari censuris propter contumaciam, & inobedientiam commissam contra Prælatum, tempore quo vsu rationis vigebant?
R. Posse ligari, saltem quoad effectus, quorum sunt capaces, &c. ibid.
14. An amentes, & insani possint incurrere censuram à lege latam propter culpam ante amentiam commissam.

R. Posse. ibid.
15. An sit necesse, vt superiorem habeat in terris, qui censuris ligari potest.
R. Vt certum : Esse omnino necesse. 21
16. An Papa ligari possit censura ab homine, aut à jure lata.
R. Tanquam certum : Non posse. ibid.
17. An casu saltem quo Pontifex inciderit in hæresim, possit à Concilio compelli per censuras ad comparendum?
R. Longè multò probabilius : Posse à Concilio duntaxat. ibid.
18. An Imperatores, & Reges possint à Summis Pontificibus censuris ligari, ac puniri.
R. Tanquam certum : Posse. ibid.
19. An stando in jure divino, & etiam jure communi antiquo possint Imperatores, & Reges ligari censuris latis, non solùm à Papa, sed etiã ab Episcopis.
R. Vt certum : Etiam posse. ibid.
20. An etiam stando in jure novo, aut minùs antiquo possint Imperatores, & Reges à suis Episcopis puniri censuris.
R. Probabilius : Etiam posse. ibid.
21. An saltem ex privilegio particulari sint Reges, & Imperatores exempti à jurisdictione Episcoporum, ita vt non possint Episcopi eos authoritate propria censuris obstringere.
R. Esse exemptos ex speciali privilegio. 22
22. An Vniversitas, Communitas, seu Collegium possit interdici, aut suspendi.
R. Tanquam certum : Posse. ibid.
23. An etiam sicut interdici, & suspendi potest communitas, seu collegium, sic etiam possit immediatè excommunicari, dicendo : *Excommunico talem communitatem, seu collegium.*
R. Tanquam certum : Non ita posse. ibid.
24. An si de facto excommunicetur communitas, seu Collegium ab aliquo Prælato inferiori Papâ, teneat, & sit valida excommunicatio.
R. Probabilius : Non solùm esse illicitam, sed & invalidam. ibid.
25. An saltem si totum Collegium, aut communitas peccet, excommunicari possit à Prælato inferiori Papâ.
R. Probabilius : Adhuc non posse. 23
26. An ad minus possint excommunicari omnes, & singuli Collegii, aut Vniversitatis, quemlibet eorum sigillatim excommunicando, casu quo omnes peccaverint.
R. Tunc posse.
27. An autem si Prælatus ferat legem excommunicationem latæ sententiæ continentem, vt nemo de Collegio exeat, aut quidpiam aliud agat, incurrant excommunicationem quicunque, etiamsi omnes illam legem violent.
R. Tanquam certum : Omnes incurrere. ibid.
28. An si non inferior Prælatus, saltem Rom. Pontifex possit excommunicare omnes, & vniversos Collegii, aut Vniversitatis collectivè sumptos, si sciret omnes esse nocentes, omnesque deliquisse.
R. Tanquam certum : Tunc posse. ibid.
29. An etiam possit Põtifex validè excõmunicare vniversitatis, aut collegii omnes, & singulos collectivè, adhuc casu, quo ei non constet omnes deliquisse.
R. Probabilius : Posse, dummodo notet illos tantùm, qui in culpa fuerunt, dicendo : Excommunico omnes mandato meo rebelles, &c. ibid.
30. An censura lata in vnam personam indeterminatam ex pluribus, quæ patrarunt delictum, sit valida.
R. Tanquam certum : Non esse validam. 24
31. An qui semel censura aliqua ligatus est, possit aliis diversæ rationis censuris ligari?

DISPVTATIO IV.

De causa formali , seu de forma servanda in ferendis censuris.

15. An cenſura ſub conditione lata non incurratur, donec conditio in cenſura appoſita impleatur?

R. Tanquam certum: Non incurri. ibid.

16. An cenſura lata ſub conditione, ſuſpendatur per legitimam appellationem illius in quem lata eſt?

R. Tanquam certum: Suſpendi, ſi appellatio fiat ante impletam conditionem. ibid.

17. An cenſura lata ſub conditione, ſuſpendatur per apppellationem factam quocumque tempore, antequam conditio impleatur?

R. Probabilius: Suſpendi. ibid.

18. An à cenſura lata ſub conditione poſſit appellari, conditione etiam impleta?

R. Vt certum: Non poſſe, ſaltem quoad effectum ſuſpendendi cenſuram. 34

19. An cenſura ſub conditione lata ſuſpendatur per conſenſum partis, in cuius fauorem lata eſt, adhuc ſi in id conſentiat abſque conſenſu iudicis?

R. Tanquam certum: Suſpendi, imò & tolli, ſi pars debitum remittat. ibid.

20. An etiam conſenſus partis prorogantis terminum ſolutionis à iudice datum, ſuſpendat ad tempus incurſionem cenſuræ, ſi pars prorogationem faciat inconſulto iudice?

R. Probabilius: Adhuc ſuſpendere. ibid.

21. An ſi debitor non ſoluat in ſecundo termino à creditore prorogato, incurrat dictam cenſuram latam abſque nouo conſenſu iudicis?

R. Æquè probabiliter: Incurrere. 35

22. An per mutationem fori incurrat quis cenſuram latam ſub conditione, ſi illa pendente forum mutet?

R. Non effugere, ſi lata fuit, tempore prioris ſubiectionis, & fori. ibid.

23. An etiam per mortem iudicis effugiat quis cenſuram ſub conditione latam?

R. Non ligari, ſi quando adimpletur conditio mortuus eſt iudex. &c. ibid.

24. An cenſura impedita tempore quo adimpletur conditio per iudicis ſuſpenſionem, aut excommunicationem, reuiuiſcat ſi tollatur iudicis impedimentum?

R. Quod reuiuiſcat, ſi ſit talis natura, quod duret poſt tempus præfixum à iudice, &c. ibid.

DISPVTATIO V.

De his quæ præmitti debent ante prolationem cenſuræ, nempe de admonitionibus.

Q. 1. AN neceſſarium ſit ante cenſuræ ſententiam aliquam admonitionem præmittere?

R. Eſſe omnino neceſſarium. 36

2. Quid, & quotuplex ſit admonitio?

R. Quod vna canonica, & altera non canonica, &c. ib.

3. An ad incurrendam cenſuram latam à iure, vel ab homine pro futuris culpis, neceſſum ſit vt præcedat monitio canonica?

R. Quod non, ſed ſufficit non canonica monitio. ibid.

4. An ſaltem ad incurrendam cenſuram latam ab homine pro culpis præteritis, vel præſentibus, requiratur monitio canonica?

R. Tanquam certum: Requiri. ibid.

5. Quæ cauſæ mouêre Pontifices ad inducendum monitionis, ante lationē cenſurarum, præceptum?

R. Quod variæ. ibid.

6. Quid & quotuplex ſit contumacia, ad quam in ſubditis reprimendam præmittitur ante cenſuras monitio?

R. Quod contumacia eſt quædam ſpecies inobedientiæ, &c. & quod diuiditur in duas ſpecies, &c. 37

7. An ex ſola trāſgreſſione præcepti ſimplicis, abſque communicatione cenſuræ cenſeatur homo contumax, ita vt contra illum poſſit ferri cenſura abſque monitione?

R. Tanquam certum: Non poſſe. ibid.

8. An de valore, & efficatia cenſuræ ferendæ ob peccatum commiſſum ſit aliqua monitio præuia?

R. Tanquam certum: Quod ſit, abſolutè loquendo. ibid.

9. An de eſſentia cenſuræ prædictæ ſit trina, aut vna pro trina, monitio, ita vt ſine illa cenſura ſit inualida?

R. Tanquam certum: Non eſſe, niſi de illa præmittenda ſit ius ſpeciale. 38

10. An dentur aliqui caſus in quibus cenſura, v. g. excommunicatio, ſit inualida, canonica monitione omiſſa?

R. Dari aliquot. 39

11. An ſaltem vt cenſuræ licitè, ac iuſtè ferantur, præmittenda ſit trina Canonica monitio?

R. Tanquam certum: Eſſe præmittendam. ibid.

12. An vt cenſuræ licitè, ac iuſtè ferantur, ſufficiat vt vnica Canonica pro trina, monitio præmittatur?

R. Tanquam certum: Sufficere, etiamſi cauſa non vrgeat, &c. ibid.

13. An iudex qui cenſuram, non præmiſſa trina monitione, vel vna pro tribus fert, & incurrat ſuſpenſionem, & peccet mortaliter?

R. tanquam certum: Incurrere ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, &c. & peccare mortaliter. ibid.

14. An monitio debeat fieri authoritate iudicis à quo ferendæ cenſuræ?

R. Tanquam certum: Debere fieri. 40

15. An admonitio debeat fieri ad inſtantiam partis, in cuius commodum ferenda eſt cenſura?

R. Affirmatiuè. ibid.

16. An admonitio debeat fieri immediatè ipſi reo, qui cenſura ligandus eſt, vel ſat ſit, vt fiat ad domum vbi ſolet frequenter habitare?

R. Tanquam certum: Quod debeat fieri ipſi reo. ibid.

17. An quando qui cenſura ligandus eſt dolo latet, ne perſonaliter moneatur, aut vi, vel fraude id impedit, ſit ſatis, vt monitio fiat in domo ſuæ habitationis?

R. Tanquam certum: Tunc eſſe ſatis. ibid.

18. An quando quis ſemel fuit monitus, aut citatus perſonaliter, poſſint reliquæ monitiones in domo eius, aut alio in loco publico fieri?

R. Tanquam certum: Poſſe fieri. ibid.

19. An quando aliqua monitio facta in domo peruenit ſufficienter ad notitiam ipſius Rei? tunc etiam reliquæ monitiones poſſint fieri in eius domo?

R. Tanquam certum: Poſſe tunc fieri. 41

20. An quando quis fuit malè abſolutus à cenſura, & tractatur de reducendo eum ad primam cenſuram, qua fuit ligatus, ſufficiat tunc, quod ad domum citetur, vel moneatur?

R. Tanquam certum: Sufficere in dicto caſu. ibid.

21. An tandem quando cenſuræ feruntur contra reos incognitos, ſatis ſit, quod monitiones fiant in Eccleſia, aut in alio loco publico coram populo?

R. Tanquam certum: Satis eſſe. ibid.

22. An monitio debeat fieri reo præſentibus idoneis perſonis?

R. Abſolutè ita fieri debere. ibid.

23. An inter vnam, & alteram monitionem debeat aliquod tempus mediare?

R. Tanquam certum: Debere mediare. ibid.

24. An pro ſingulis monitionibus, ſiue ſeparatim, ſiue ſimul fiant, ſint ſaltem duo dies conſtituendi?

R. Probabilius: Duos eſſe conſtituendos. 42

25. An ſaltem ex rationabili cauſa poſſit iudex dictam pluralitatem dierum ad vnum etiam diem, imò ad certas horas reſtringere?

R. Tanquam certum: Poſſe. ibid.

DISPVTATIO VI.

De conditionibus comitantibus actum ferendi censuras.

ferret solo verbo censuras, excusaretur à relatis pœnis?

R. Excusari. ibid.

22. An Iudex, qui ex ignorantia culpabili solo verbo censuras ferret, incurreret dictas pœnas.

R. Quod incurreret. ibid.

23. An Prælatus qui in ferendis censuris non servat formam in c. *Cum Medicinalis*, præscriptam, maneat eo ipso privatus per mensem ab ingressu Ecclesiæ, & divinis Officiis in ea celebrandis?

R. Tanquam certum: Affirmativè. 51

24. An Prælatus qui ob non servatam formam præscriptam in dicto textu, in suspensionem incidit per mensem, transacto illo absque vlla relaxatione, tollatur suspensio?

R. Quod tollitur, si pœnituerit, &c. ibid.

25. An si Prælatus ob non servatam dictam formam juris, suspensus durante mense celebret in Ecclesia, aut alia divina officia exequeretur, eo ipso maneret irregularis?

R. Tanquam certum: Manere irregularem. ibid.

26. An vt judex incurrat pœnam dictæ suspensionis satis sit, vt in ferenda censura vnicam conditionem prætermittat, etiamsi alias adhibeat?

R. Satis esse. ibid.

27. An hujusmodi pœna incurratur à Iudice non servante dictam formam juris, casu quo censura careat effectu?

R. Absolutè semper incurri. ibid.

28. An censura lata in die festo sit licita, & valida?

R. Esse validam, quando fertur per modum legis, sed invalidam quando per modum sententiæ. 52

29. An censura debeat intra diem ferri, ita vt si in tenebris feratur, factum non teneat?

R. Quod factum teneat, sed debere intra diem ferri. ib.

DISPVTATIO VII.

De conditionibus, quæ subsequuntur post latam censuram.

Q. 1. AN post latam sententiam censuræ debeat necessariò sequi denuntiatio, seu publicatio censuræ ejusdem.

R. Tanquam certum: Debere necessariò publicari. 52

2. Quam ob causam fuit instituta denunciatio, seu publicatio nominis illius, qui censuram contraxit.

R. Primò propter ruborem: Secundò vt sic ab omnibus notetur: Tertiò, vt cæteri fideles vitent excommunicatum, &c. 53

3. An post omnem latam censuram debeat fieri denunciatio.

R. Nullo modo debere, sed quando contra particularem, & determinatam personam. ibid.

4. An denuntiatio semper sit facienda à legitimo superiore, seu de ejus authoritate?

R. Tanquam certum: Quod sic. ibid.

5. An quando censura incursa fuit lata ab homine, primò & per se debeat fieri denuntiatio ab eo, qui censuram intulit?

R. Tanquam certum: Quod sic. ibid.

6. An quando censura incursa lata fuit à jure communi, sit facienda denuntiatio ab ordinario illius loci, vbi patratum est crimen ob quod censura incursa est.

R. Quod possit fieri, vel à proprio delinquentis ordinario, vel ab illo, in cujus Diœcesi patratum est delictum. ibid.

7. An ante denuntiationem censuræ debeat semper præcedere sententia declaratoria criminis commissi, ob quod censura fuit lata?

R. Probabilius longè, imò moraliter loquendo certissimè: Debere. ibid.

8. An ante denuntiationem censuræ incursæ, seu quod idem est, ante declarationem, quod aliquis incidit in eam, debeat necessariò præcedere citatio Rei.

R. Tanquam certum: Debere. 54

9. An denuntiatio censuræ facta sine citatione partis, non solùm sit injusta, sed invalida.

R. Tanquam certum: Esse injustam, & invalidam. ibid.

10. An si quando Reus citatur ad videndum fieri denuntiationem, statim compareat, & delictum suum fateatur, & satisfactionem offerat, possit tunc judex justè illum denuntiare?

R. Tanquam certum: Tunc justè non posse. ibid.

11. An casu quo inflicta sit à jure censura contra committentes aliquod crimen, & sit notorium illud fuisse ab aliquo patratum, possit tunc judex, nulla præmissa citatione devenire ad denuntiationem, & declarare delinquentem censuratum.

R. Posse tunc. ibid.

12. An si quis citatus à Iudice ad videndam fieri denuntiationem incursæ censuræ ab homine latæ appellet, tunc possit Iudex adhuc prædictum reum citatum denuntiare.

R. Probabilius: Posse. 55

13. An saltem appellatio à censura contra ignorantem lata impediat Iudicem, ne reum denuntiet.

R. Quod impedit, si ignorantia est talis, quod excuset. ibid.

14. An saltem ignorantia censuræ à jure lata, vel alterius, quæ ipso facto contrahitur, possit per appellationem à sententia declaratoria criminis impediri.

R. Posse, dum aliàs non constet reum incidisse in censuram aliquam ob transgressionem legis. ibid.

15. An semper quod censura lata est justa, possit, & teneatur Iudex denuntiare.

R. Posse: non semper sub culpa teneri. ibid.

16. An quando sententia censuræ fuit injusta, teneatur Iudex, qui illam tulit, ad non denuntiandum.

R. Tanquam certum: Teneri ad non denuntiandum reum, saltem sub mortali. ibid.

17. An quando executori certò constat sententiam censuræ esse nullam, possit illam licitè denuntiare.

R. Tanquam certum: Non posse licitè. 56

18. An quando sententia censuræ est justa secundum allegata, & probata, tamen executori per scientiam, aut notitiam privatam constat in re esse injustam, debeat executor ipse, si superior ei præcipiat, dictam sententiam denuntiare.

R. Tunc teneri executorem exequi Iudicis mandatum. ibid.

19. An idem sit dicendum in casu quo executor habeat scientiam privatam de justitia censuræ, ignorat autem, vel dubitat, an sit justa secundùm allegata, & probata.

R. Idem esse dicendum. ibid.

20. An item idem sit dicendum, casu quo mero executori constet sententiam esse injustam secundum allegata, & probata. An videlicet tunc etiam debeat talem censuræ sententiam exequi.

DISPVTATIO VIII.

De causa materiali proxima censuræ, nempe de culpa, propter quam debeat censura ferri.

DISPVTATIO IX.

De causis excusantibus ab incurrendis censuris, & primò de ignorantia.

R. Vt

R. *Vt certum: Non incidisse.* ibid.
14. An ignorantia vincibilis, culpabilis venialiter tantùm, excuset à censura.
R. *Excusare saltem à tribus speciebus, excommunicatione, interdicto, suspensione, imò à pœna irregularitatis ob delictum imposita.* 68
15. An ignorantia vincibilis mortaliter, quæ affectata, crassa, & supina non est, etiam censuram excuset.
R. *Affirmativam, & negativam partem probabilitate non carere, sed negativam in praxi sequendam esse.* ibidem.
16. An ignorantia affectata à censuris excuset.
R. *Tanquam quid certum: Non excusare.* 69
17. An ignorantia crassa, seu supina, tam facti, quàm juris, liberet à censura.
R. *Tanquam certum: Non excusare.* ibid.
18. An saltem ignorantia crassa excuset à censura imposita facienti aliquid scienter.
R. *Tanquam certum: Excusare.* ibid.
19. An etiam ignorantia supina excuset, sicut excusat crassa à censura inflicta contra facientem aliquid scienter?
R. *In casu præsenti: Excusare.* 70
20. An item ignorantia crassa, & supina excusent à censura canonis lata sub his verbis: *Si quis præsumpserit, si quis ausus fuerit, vel ausu temerario fecerit?*
R. *Vt certum: Excusare.* ibid.
21. An deinde ignorantia affectata, vel adeò crassa, vt moraliter censeatur intensa, seu affectata, excuset à censuris scientiam, temeritatem, seu præsumptionem exigentibus.
R. *Probabilius: Non excusare.* 71
22. An ignorantia concomitans excuset à censuris incurrendis.
R. *Probabilius: Semper excusare.* ibid.
23. An saltem si quis laborans ignorantia comitante, putans se occidere feram occideret Clericum inimicum, eliciens actualiter hunc actum: *Vtinam quod video esset Clericus; nam adhuc illum occiderem,* excommunicationis censuram incurreret.
R. *Probabilius, adhuc non incurrere.* 72
24. An naturalis oblivio, inadvertentia, & inconsideratio excusent à censuris.
R. *Tanquam certum: Excusare.* ibid.
25. An metus gravis, mortis, infamiæ, exilij, &c. purè, & simpliciter illatus excuset à censuris?
R. *Tanquam certum: Excusare, si hæc fiant absque negligentia, &c.* ibid.
26. An metus gravis excuset etiam à censura, casu quo hæc lata sit pro crimine aliàs lege naturæ prohibito, veluti si lata esset contra adulterium, vel incestum cum consanguinea patrantes.
R. *Probabilius, etiam in dicto casu metum gravem à censura Ecclesiæ excusare.* 73
27. An item metus gravis incussus in contemptum fidei, aut Religionis, aut potestatis Ecclesiæ, excuset à peccato, & à censura.
R. *Probabilius: Tunc metum non excusare.* ibid.
28. An tandem metus levis, seu non cadens in virum constantem, excuset etiam à censura.
R. *Tanquam certum: Non excusare.* 74
29. An impotentia moralis faciendi id quod præcipitur sub censura excuset ab illa.
R. *Tanquam certum: Excusare.* ibid.
30. An etiam excuset à censura grave damnum, seu detrimentum famæ, vitæ, & aliorum bonorum superioris ordinis, seu illorum vtilitas, aliàve causa rationabilis.
R. *Tanquam certum: Etiam excusare.* ibid.
31. An innocentia à culpa gravi excuset à censura, ita vt innocens à mortali, in quem lata est, non ligetur tali censura, nec teneatur ei obedire.
R. *Longè probabilius: Excusare innocentiam à censura, ita vt non ligetur quoad Deum, etiamsi secundùm allegata, & probata, &c.* ibid.
31. An dentur aliæ causæ excusantes ab incurrendis censuris.
R. *Plures dari, vt nullitas censuræ, appellatio legitima, consensus partis, consuetudo præscripta, & alia.* 75

DISPVTATIO X.

De effectibus censuræ in communi.

Q. 1. QVot, & qui sint effectus censuræ in communi.
R. *Quod est duplex, nempe proximus, seu intrinsecus, & remotus, seu extrinsecus, &c.* 75
2. An statim ac reus censuram latam incurrit, spiritualium rerum vsu privetur ante Iudicis sententiam.
R. *Tanquam certum: Statim privari.* ibid.
3. An hujusmodi effectus censuræ sint perpetui?
R. *Tanquam certum: Quod nullo modo.* 76
4. An reus censura non publica, sed occulta innodatus, etiam maneat privatus vsu spiritualium rerum.
R. *Tanquam certum: Etiam manere.* ibid.
5. An Reus censura constrictus vbique maneat privatus vsu spiritualium rerum.
R. *Etiam manere (licèt sit reus Prælati inferioris Papa) privatum vsu spiritualium rerum.* ibid.
6. An per appellationem suspendatur effectus censuræ absolutè jam latæ.
R. *Tanquam certum: Non suspendi, seu impediri.* ibid.
7. An per dispensationem Papæ fieri possit, vt manente censura, eius effectus suspendi, aut impediri possint.
R. *Posse suspendi.* ibid.
8. An etiam Episcopi possint dispensare in effectibus censuræ, quam ipsi tulerunt.
R. *Absolutè: In nullis effectibus dispensare posse.* 77

DISPVTATIO XI.

De absolutione censurarum in communi.

Q. 1. AN censura tollatur per mortem ejus, qui censurâ ligatus erat.
R. *Tolli absolutè, & directè, licet aliàs indirectè dici possit, non tolli, &c.* 77
2. An censura semel contracta, etiam tollatur per solam emendationem rei censura dicta ligati?
R. *Tanquam certum: Non tolli.* ibid.
3. An censura semel contracta per mortem ferentis illam extinguatur.
R. *Tanquam certum: Non extingui.* ibid.
4. An censura semel contracta, per solam absolutionem tollatur.
R. *Tanquam certum: Per solam absolutionem tolli.* ibid.
5. An excommunicationis censura lata ab homine sub hac conditione, *Donec satisfaceris,* etiam non tollatur absque absolutione, adhuc satisfactione sequuta?

R. Vt

TRACTATVS II.

De prima censura in specie, nempe de Excommunicatione in genere.

DISPVTATIO I.

De Voce, Definitione, & Divisione Excommunicationis.

DISPVTATIO II.

De pœnis, seu effectibus quasi in communi Excommunicationis majoris.

DISPVTATIO III.

De primo effectu excommunicationis maioris, nempe de privatione communium suffragiorum Ecclesiæ.

15. An

R. Vt

R. Vt certum : Excuſare. ibid.

3. An licitum ſit excommunicato non tolerato celebrare, aut miniſtrare alteri Sacramenta, ne ſe infamet, aut occultum delictum ſuum publicum faciat, & ne ſcandalum generet, aut aliud grave incommodum incorrat.

R. Vt longè probabilius, licitum ei eſſe, habita prius contritione. ibid.

4. An excommunicatus non toleratus, aut vitandos poſſit miniſtrare Sacramenta ob mortis periculum vitandum.

R. Probabilius longè : Poſſe etiam, habita prius contritione. 103

5. An Sacerdos excommunicatus vitandus poſſit, caſu quo ſit morti vicinus, & non habeat alium, cui poſſit confiteri, licitè miniſtrare ſibi Euchariſtiam, ſine celebrando Miſſam, ſine ſumendo formam ex conſecratis.

R. Vt mihi certum : Poſſe. ibid.

6. An excommunicatus vitandus poſſit vrgente neceſſitate alterius, licitè miniſtrare Sacramentum Baptiſmi.

R. Vt certum : Poſſe. ibid.

7. An dictus excommunicatus vitandus non ſolùm poſſit, ſed etiam teneatur ſub mortali miniſtrare baptiſmum paruulo, aut adulto non baptizato animam agenti.

R. Vt certum : Non ſolùm poſſe, ſed & teneri. ibid.

8. An Sacerdos excommunicatus vitandus, baptizans aliquem in extrema neceſſitate in ſolemnitate, & cæremoniis, peccet mortaliter.

R. Vt certum : Affirmatiuè. 104

9. An licitè poſſit Sacerdos excommunicatus miniſtrare baptiſmum in dicto caſu neceſſitatis, ſi adeſſet laïcus non excommunicatus, qui baptizare poſſet.

R. Probabilius : Licitè poſſe. ibid.

10. An in eodem mortis articulo liceat excommunicato vitando miniſtrare Sacramentum pœnitentiæ, quando non eſt alius Miniſter præter ipſum.

R. Vt longè probabilius : Licere ei, ſi iam ſit contritus. ibid.

11. An etiam ſi quis Sacerdos ſit excommunicatus propter hæreſim, poſſit licitè adminiſtrare pœnitentiam exiſtenti in articulo mortis.

R. Longè probabilius : Licitè poſſe, ſi aliàs interius conuerſus fuerit ad fidem, & pœnitentiam. 105

12. An præſente Sacerdote ſimplici non excommunicato, poſſet licitè Sacerdos excommunicatus vitandus abſoluere pœnitentem in articulo mortis.

R. Probabilius : Poſſe. ibid.

13. An licitum ſit excommunicato non tolerato Euchariſtiam in articulo mortis adminiſtrare.

R. Probabilius : Licitam illi eſſe, ſi non eſt alius cui competat illam miniſtrare. 106

14. An etiam ſit licitum excommunicato non tolerato miniſtrare infirmo conſtituto in mortis articulo Sacramentum extremæ vnctionis, etiam caſu quo Sacramentum Pœnitentiæ, vel Euchariſtiæ receperit.

R. Tanquam ferè certum : Non eſſe illi licitum, caſu ſaltem, quo infirmus receperit Sacramentum pœnitentiæ, vel Euchariſtiæ. ibid.

15. An ſaltem caſu, quo moribundus non poſſit Sacramentum pœnitentiæ, vel Euchariſtiæ recipere, poſſit tunc Paſtor excommunicatus vitandus Sacramentum Extremæ Vnctionis licitè dicto moribundo tribuere.

R. P. Leand. de Cenſuris.

R. Probabilius : Tunc licitè poſſe. 107

16. An Epiſcopus excommunicatus vitandus poſſit in aliquo caſu licitè Sacramentum Ordinis alicui miniſtrare.

R. Probabilius : Poſſe in aliquo caſu. ibid.

17. An Parochus excommunicatus vitandus validè poſſit aſſiſtere matrimonio eius, qui in mortis articulo ducit vxorem, quam vſque ad illum in concubinam habuerat.

R. Longè multò probabilius : Poſſe validè. ibidem.

18. An ſaltem Parochus ille excommunicatus vitandus peccet aſſiſtens Matrimonij Sacramento in caſu aſſignato.

R. Æquè probabiliter, non peccare adhuc venialiter. ibid.

19. An etiam excommunicatus vitandus validè, & licitè poſſit coram Parocho non excommunicato contrahere matrimonium cum ſua concubina in mortis articulo.

R. Probabilius : Poſſe. ibid.

20. An item liceat Epiſcopo excommunicato non tolerato adminiſtrare Confirmationis Sacramentum alicui homini in aliqua extrema neceſſitate conſtituto.

R. Poſſe quidem, caſu dumtaxat quo non poſſit aliud recipere Sacramentum. ibid.

DISPVTATIO VI.

De eodem ſecundo effectu Excommunicationis maioris, nempe de validitate & inualiditate Sacramentorum collatorum ab excommunicatis toleratis, & non toleratis?

Q. 1. AN Sacramenta collata ab excommunicato vitando, ſeu non tolerato ab Eccleſia, ſint valida.

R. Vt fide certiſſimum : Eſſe valida, dummodo omnia neceſſaria ad ſubſtantiam Sacramentorum concurrant. 108.

2. An Baptiſmus collocatus ab excommunicato vitando, ſaltem extra caſum neceſſitatis, ſit validus.

R. De fide : Eſſe validum, ſi neceſſaria concurrant. 109

3. An etiam Sacramentum Confirmationis collatum ab Epiſcopo excommunicato vitando extra caſum neceſſitatis ſit validum. ibid.

R. Certiſſimè : Eſſe validum, licet conferens peccet mortaliter. ibid.

4. An deinde Sacramentum Euchariſtiæ ſit ratum, ſi extra caſum neceſſitatis conficiatur ab excommunicato vitando.

R. Vt certiſſimum : Eſſe validum. ibid.

5. An rurſus Sacramentum Ordinis ſit validum, ſi conferatur ab Epiſcopo excommunicato, hæretico, aut alio quocumque, modo præciſo ab Eccleſia, extra caſum neceſſitatis.

R. Vt certiſſimum : Eſſe validum, etiamſi à degradato Epiſcopo conferatur. ibid.

6. An Matrimonium inter excommunicatos extra caſum neceſſitatis contractum, ſit validum.

R. Vt certum : Eſſe validum, quamuis contrahentes peccent. 110

7. An Sacramentum Extremæ Vnctionis collatum moribundo à Parocho excommunicato vitando

---

DISPVTATIO VII.

De tertio effectu excommunicationis, qui est Priuatio diuinorum officiorum, & aliarum rerum sacrarum.

12. An

12. An huiusmodi excommunicati priuatim horas dicentes, teneantur ita occultè illas dicere, vt ab aliis audiri non possint.

R. Vt quid longè probabilius : Ad id non teneri. ibid.

13. An sit licitum excommunicatis, quando recitant officium diuinum dicere, *Dominus vobiscum.*

R. Vt multò probabilius : Non esse eis licitum. ibid.

14. An Sacerdos, aut Diaconus excommunicatus, pronuntians in recitatione officij, *Dominus vobiscum*, peccet mortaliter, & incurrat irregularitatem.

R. Vt longè probabilius : Non peccare, nisi venialiter, ac proinde, nec incurrere irregularitatem, si illo versiculo vtatur in recitatione priuata officij. 119

15. An sit permissum excommunicatis ire cum aliis in publica processione, aut litaniis publicis, ad quas Populus fidelis cum Sacerdote cantante concurrit.

R. Vt quid certum : Non esse illis id permissum : sed potius sub mortali prohibitum. ibid.

16. An etiam sit prohibitum excommunicatis comitari Sacram Eucharistiam, quando ad infirmos defertur.

R. Esse etiam prohibitum. 120

17. An item sit prohibitum excommunicatis Aquam, Olivas, aut Candelas solemniter benedicere : Epistolam, aut Evangelium solemniter cantare, aut aliam functionem propriam alicuius Ordinis solemniter, & ex officio exercere.

R. Vt certum, omnia hæc esse illis sub mortali prohibita. ibid.

18. An deinde excommunicato sit vetitum sacræ concioni interesse.

R. Vt certum : Quod non. ibid.

19. An saltem sit vetitum ipsis excommunicatis concionem audientibus, dicere in principio, & in fine concionis, *Ave Maria*, cum aliis simul.

R. Quod Non. ibid.

20. An etiam excommunicati, saltem tolerati, possint absque mortali aliis concionari.

R. Nullo modo posse absque labe mortali, nisi aliàs ad concionandum ab aliis invitati fuerint. ibid.

21. An si excommunicatus solemniter, & quasi ex officio prædicet, non solùm mort. peccet, verùm etiam fiat irregularis.

R. Probabilius : Non fieri irregularem, etiam casu quo mort. peccet. 121

22. An liceat excommunicato interesse lectioni sacræ Theologiæ, vel Scripturæ.

R. Vt longè probabilius : Non ei licere. ibid.

23. An lector excommunicatus vitandus possit licitè publicas lectiones suis Discipulis prælegere.

R. Vt certum : Non posse. ibid.

24. An lector excommunicatus possit licitè legere publicam lectionem coram multis, casu quo unus ex auditoribus sit excommunicatus vitandus.

R. Æquè probabiliter : Posse. ibid.

25. An etiam sit licitum Doctori respondere Discipulo excommunicato interroganti circa lectionem.

R. Quod non, nisi interrogatio esset in ordine ad suam vtilitatem, & conversionem. 122

26. An Magister excommunicatus toleratus possit lectionem publicam, ad quam ex officio tenetur, facere.

R. Vt certum : Posse, si aliàs per alium non posset suo muneri satisfacere. ibid.

27. An omni excommunicato sit prohibitum sub mortali interesse Missæ, aut Sacerdoti illam dicenti inseruire.

R. Vt certum : Quod sic. ibid.

28. An saltem sit licitum excommunicato occulto, seu tolerato, inseruire Sacerdoti non excommunicato volenti Missam ex necessitate celebrare, casu quo non sit alius Minister, qui inseruiat.

R. Tunc esse ei licitum, si ad seruiendum à Sacerdote inducatur. ibid.

29. An excommunicatus quilibet peccet mortaliter non audiendo Missam in die festo.

R. Vt certum : Quod non. ibid.

30. An saltem peccet mort. excommunicatus, qui non procurat absolutionem à censura, vt Missam in festo audiat.

R. Probabilius : Adhuc non peccare contra præceptum audiendi Missam. 123

31. An excommunicatus audiens Missam incurrat aliquam pœnam.

R. Vt certum : Quod non. ibid.

32. An saltem excommunicatus, qui non solùm assistit Missæ, sed etiam auctor est, & causa vt Missa coram ipso celebretur, incurrat irregularitatem.

R. Vt longè multò probabilius : Incurrere, saltem casu quo talis excommunicatus sit Sacerdos. ibid.

33. An non solùm Sacerdos, sed quilibet alius excommunicatus, faciens coram se celebrare, incurrat irregularitatem.

R. Mitius : Negatiuè. ibid.

34. An si excommunicatus admonitus à celebrante vt ab Ecclesia exeat, nolit exire, incurrat novam excommunicationem.

R. Vt certum : Incurrere, & reservatam Papæ. 124

35. An sit licitum Sacerdoti prosequi Missam, si illi adsit excommunicatus toleratus, seu non vitandus.

R. Vt certum : Quod sic. ibid.

36. An etiam sit licitum Sacerdoti prosequi officium diuinum, Benedictionem olivarum, & similes sacras actiones, dum ibi adest excommunicatus vitandus, & non toleratus, & non vult de Ecclesia exire, nec ab illa sine periculo expelli potest.

R. Vt certum : Non esse ei licitum. ibid.

37. An etiam teneatur Sacerdos relinquere Missam inceptam, casu quo Canonem non inchoauerit, si advertat ibi adesse excommunicatum vitandum, & non possit illum expellere de Ecclesia sine periculo.

R. Vt certum : Etiam teneri Missam relinquere, casu quo Canonem non inchoaverit. ibid.

38. An item debeat Sacerdos relinquere Missam inceptam, si excommunicatus vitandus intret in Ecclesiam, postquam ipse Sacerdos inchoavit Canonem, non tamen consecrationem.

R. Probabilius : Teneri relinquere Missam, si nondum pervenit ad illa verba : Qui pridie quàm pateretur, ibid.

39. An liceat simul cum excommunicato vitando audire eandem Missam.

R. Quod non. 125

40. An non solùm peccet venialiter, sed etiam mort. qui audit simul cum excommunicato vitando Missam.

R. Æquè probabiliter : Ex suo genere solùm peccare venialiter, & incurrere excommunicationem minorem, &c. 126

41. An non excommunicatus participet cum excommunicato vitando, & consequenter peccet, & incurrat excommunicationem minorem, etiam casu, quo hic in eadem Ecclesia audiat aliam Missam, quam non excommunicatus audit.

DISPVTATIO VIII.

De eodem tertio effectu, videlicet de Sepultura ſacra, qua excommunicatus privatur.

DISPVTATIO IX.

De quarto effectu excommunicationis majoris, qui eſt privatio, ſeu inhabilitas ad obtinenda Eccleſiaſtica beneficia, & eorum fructus.

DISPVTATIO X.

De eodem effectu quarto, videlicet de incapacitate Excommunicati ad conferenda beneficia Ecclesiastica.

sed cum aliis excommunicatis, valida tunc sit electio, casu quo votum excommunicati necessarium fuerit ad effectum electionis?

R. Vt certum: Tunc non esse validam. ibid.

9. An etiam sit inualida Electio, casu quo votum excommunicati non fuerit necessarium ad effectum electionis, eo quòd ad illam legitimè faciendam sufficiens esset numerus suffragiorum?

R. Vt certum: Tunc esse validam, dummodo coëligentes ignorantes illum esse excommunicatum ad suffragandum admiserint. ibid.

10. An etiam sit valida electio, casu dato quod votum excommunicati non sit necessarium ad effectum Electionis, si ipse excommunicatus vitandus scienter fuerit admissus ab aliis veris, & habilibus Electoribus?

R. Probabilius: In hoc casu non esse validam. 152

11. An saltem casu quo excommunicati admittantur ad Electionem ab aliis coëlectoribus scienter, & non eligant vnam personam, sed non excommunicati vnam, aliam verò excommunicati, tunc electio facta à non excommunicatis sit valida?

R. Nec in hoc casu esse validam. ibid.

12. An etiam sit Electio inualida, quando Electores coguntur admittere excommunicatos vitandos ad simul eligendum?

R. Esse validam, casu quo electores non possint dictos excommunicatos à tali electione expellere. ibid.

13. An saltem electio Sum. Pontificis facta ab excommunicatis Electoribus sit valida?

R. Vt certum: Validam esse. 153

14 An Patronus excommunicatus licitè possit ad Ecclesiasticum beneficium præsentare aliquem?

R. Vt certum: Non posse licitè. ibid.

15 An Præsentatio ad beneficium Ecclesiæ à Patrono clerico excommunicato vitando facta, sit valida?

R. Tanquam mihi certum: Esse inualidam. ibid.

16. An item Præsentatio ad beneficium facta à Patrono laico excommunicato vitando sit etiam inualida?

R. Probabilius: Tunc esse validam, absolutè loquendo. ibid.

17. An præsentatio huiusmodi à Patrono laico excommunicato vitando facta, sit ita valida, vt teneatur Episcopus eam admittere, si persona præsentata digna sit?

R. Non teneri: Imò nec posse licitè. 154

18. An si Patronus laicus excommunicatus vitandus in mora sit præsentandi, possit Episcopus tunc alteri, cui voluit, collationem beneficij facere?

R. Posse. ibid.

19. An saltem casu quo Patronus laicus sit excommunicatus toleratus, possit obligare Episcopum, vt acceptet præsentationem ab eo factam?

R. Non posse obligare Episcopum vt acceptet, quamvis hic, si velit, possit etiam licitè acceptare. ibid.

20. An casu quo Episcopus acceptet præsentationem factam à clerico excommunicato vitando, valida sit, ac rata collatio, & institutio beneficij?

R. Æquè probabiliter: Esse validam, quamuis Episcopus acceptando illam peccet. 155

21. An admissio, seu sumptio possessionis beneficij legitimè sibi collati, facta ab excommunicato sit valida?

R. Probabilius: Quod non. ibid.

22. An saltem actus intromittendi aliquem in possessionem beneficij, ab excommunicato factus sit validus?

R. Esse validum, si fiat ab executore mero, secus si fiat ab executore mixto excommunicato. ibid.

23. An Resignatio benefici, simpliciter facta ab excommunicato quolibet in manibus Prælati à quo confertur beneficium, sit valida?

R. Vt certum: Esse validam, imò & licitam. 156

24. An etiam Resignatio beneficij ab excommunicato vitando facta in fauorem tertiæ personæ, hoc est sub conditione, vt conferatur personæ à se assignatæ, sit rata, ac valida?

R. Probabilius: Non esse ratam. ibid.

25. An item sit inualida beneficij resignatio in fauorem tertiæ personæ, si fiat ab excommunicato occulto, & non vitando?

R. Probabilius: In hoc casu esse validam. ibid.

26. An Institutio, aut confirmatio beneficij facta ab excommunicato vitando sit nulla?

R. Tanquam certum: Esse nullam. ibid.

27. An Postulatio solemnis facta ab excommunicato vitando sit nulla, & inualida?

R. Vt certum: Esse inualidam. ibid.

28. An Postulatio simplex facta ab excommunicato vitando, sit etiam nulla, & inualida?

R. Quod non, sed valida, & rata. 157

DISPVTATIO XI.

De quinto effectu excommunicationis, qui est Priuatio iurisdictionis vtriusque fori, tam Ecclesiastici, quàm secularis?

Q. 1. AN excommunicatus non toleratus omni iudiciaria potestate in foro Ecclesiastico sit priuatus?

R. Vt certum: Quod sic. 157

2. An Ecclesiasticus nominatim excommunicatus valeat ferre in aliquem excommunicationis sententiam?

R. Vt certum: Non valere. ibid.

3. An etiam sit prohibitum excommunicato denunciato Ecclesiastico indulgentias concedere?

R. Vt certum: Esse illi prohibitum, sicut sunt omnes alij iurisdictionis propria actus. ibid.

4. An acta à iudice Ecclesiastico excommunicato non tolerato, non solùm sint illicita, verùm etiam inualida?

R. Vt certum: Etiam esse inualida. ibid.

5. An subditus teneatur obedire mandatis superioris sui excommunicati non tolerati?

R. Vt certum: Non teneri, imò nec posse. 158

6. An Episcopus excommunicatus non toleratus validè possit approbare aliquem ad cofessiones audiendas?

R. Probabilius: Non posse. ibid.

7. An Parochus nominatim excommunicatus possit dare licentiam alicui sacerdoti ad conferendum Sacramentum extremæ vnctionis?

R. Probabilius: Posse. ibid.

8. An etiam Parochus excommunicatus vitandus possit dare licentiam alicui Sacerdoti, vt assistat Matrimonio?

R. Probabilius: Etiam posse. ibid.

9. An item ipsemet Parochus excommunicatus vitandus possit validè assistere Matrimonio?

R. Vt longè multo probabilius: Posse. ibid.

10. An acta à iudice Ecclesiastico excommunicato tolerato, & non vitando, sint irrita, & inualida?

R. Vt quid verum: Iam esse rata, at valida. ibid.

11. An excommunicatus non toleratus possit licitè exercere officium iudicis in foro seculari?

DISPVTATIO XIII.

De sexto effectu excommunicationis, qui est inhabilitas exercendi actus legitimos, tam in foro iudiciali, quàm extra?

R. Nec

DISPVTATIO XIII.

De septimo effectu excommunicationis, qui est Priuatio ciuilis politicæ, seu humanæ communicationis, aut conuersationis.

R. Tan

DISPVTATIO XIV.

De eodem septimo effectu excommunicationis, nempe de culpa, quam non excommunicatus incurrit ex communione cum excommunicato vitando, & è contra.

R. Re

DISPVTATIO XI.

De eodem septimo effectu, nempe de causis excusantibus à culpa, & à censura in participatione, & communicatione cum excommunicato vitando?

vxori

nominatim in vna Prouincia, teneatur illum vitare in alia, vbi est occultum?

R. Vtrumque esse probabile. ibid.

57. An qui semel sciuit, aliquem esse excommunicatum non toleratum, semper teneatur vitare illum, donec ei constet de absolutione?

R. Affirmatiuè. ibid.

58. Quando excommunicatus præsumi absolutus debeat, vt sic quis cum eo licitè communicare valeat?

R. Quod præsumi debet ex varijs signis. 200

59. Quid intelligatur per particulam, *Necesse*, quæ est vltima causa excusans?

R. Quod intelligitur necessitas, tam ipsius excommunicati, quàm aliorum, siue sit extrema, siue grauis, spiritualis, vel corporalis, &c. ibid.

60. An possit quis excommunicato vitando equũ gratis, vel pretio tradere, vt prosequatur iter inceptum?

R. Posse, si equo opus habeat. ibid.

61. An non excommunicatus possit petere eleemosynam ab excommunicato vitando?

R. Non posse, nisi in casu quo sit alius à quo commodè possit petere. ibid.

62. An saltem Prædicatores, & Confessores possint licitè petere eleemosynam ab excommunicato vitando, etiamsi aliàs possent aliunde sibi prouidere?

R. Posse, quidquid alij dicant. ibid.

63. An licitum sit communicare cum excommunicato vitando, ratione euitandi aliquod graue damnum?

R. Esse licitum. ibid.

64. An sit licitum erogari eleemosynam excommunicato, vt tali iuuamine securiùs persistat in excommunicatione?

R. Quod nullo modo. 201

65. An ceteris paribus prius sit elargienda eleemosyna non excommunicato, quàm excommunicato?

R. Affirmatiuè. ibid.

66. An in casibus quibus permissa est communicatio cum excommunicatis vitandis, possit superior præcipere, vt quacumque necessitate occurrente, eorum communicatio euitetur?

R. Posse, nisi aliàs communicatio sit talis, quæ naturali, aut diuino iure præcipiatur. ibid.

67. An si Pontifex sub pœna excommunicationis præciperet, ne quis sicariis, aut bannitis subueniret, posset aliquis in extrema necessitate illis existentibus subuenire, absque incursu Censuræ?

R. Non posse absque incursione censuræ. ibid.

DISPVTATIO XVI.

De aliis effectibus excommunicationis maioris.

Q. 1. AN Rescripta quæcumque à Pontifice per excommunicatum maiorem impetrata, sint inualida, & nihil ei prosint?

R. Affirmatiuè. ibid.

2. An etiam Rescripta Episcoporum, & aliorum Prælatorum Papâ inferiorum, obtenta per excommunicatum, sint inualida, & nullius efficaciæ?

R. Probabilius: Minimè esse inualida, sed valida. ibid.

3. An item sint valida rescripta, priuilegia, seu gratiæ, impetrata à supremo Principe sæculari per excommunicatum?

R. Probabilius: Etiam hæc esse valida. 202

4. An si excommunicatus est omnino occultus, rescriptum per eum impetratum à Papa sit etiã nullum?

R. Probabilius: Etiam esse nullum. ibid.

5. An clausula absolutionis, quæ in Rescriptis Apostolicis præmittitur ad valorem eorum, sit adeò vniuersalis, vt per illam impetrantes ab omnibus censuris etiam reseruatis absoluantur?

R. Ab omnibus absolui. ibid.

6. An rescriptum Pontificis impetratum ab excommunicato in fauorem tertiæ personæ, sit etiam nullum?

R. Probabilius: Etiam esse nullum. ibid.

7. An excommunicatus, qui per annum in excommunicatione obdurato animo persistit, fiat suspectus de hæresi, & vt talis puniri possit?

R. Affirmatiuè: Legatur. ibid.

8. An qui conuenitur super aliquo crimine, & ob contumaciam in ea causa excommunicatur, si in ea excommunicatione per annum perseueret, censeatur conuictus de crimine, de quo fuit accusatus?

R. Arffimatiuè. 203

9. An Clericus persistens in excommunicatione per annum priuari possit beneficiis quæ possidet?

R. Posse priuari. ibid.

10. An excommunicatus reddatur per excommunicationem infamis?

R. Quod sic. ibid.

DISPVTATIO XVII.

De Absolutione ab excommunicatione.

§. I.

De iis, qui ab excommunicatione maiori absoluere possunt.

Q. 1. QVid sunt Iudices qui potestate Ordinaria, hoc est, iure proprio, absoluere à censuris possint?

R. Quod omnes illi, qui suo iure, non alieno mandato excommunicare possunt: vt Papa, Patriarcha, &c. 203

2. Qui sunt Iudices qui potestate delegata absoluere à censuris possunt?

R. Quod omnes illi, quibus commissa est potestas ab ipsis Ordinariis, &c. 204

3. Quibus personis possit delegari potestas absoluendi à censuris?

R. Quod omnibus illis, quibus delegari potest potestas ferendi censuras. ibid.

4. An non solùm Sacerdos, sed etiam Clericus primæ tonsuræ, qui habet iurisdictionem Ecclesiasticã in foro exteriori, ac proinde in eodẽ foro potest excõmunicare, possit etiam non solùm in foro exteriori absoluere à censuris, verùm etiam in foro interiori?

R. Vt quid certum: Non solùm Sacerdotem, sed etiam dictum Clericum primæ tonsuræ posse, &c. ibid.

5. An laicus non tonsuratus possit absque speciali commissione absoluere à Censuris in articulo mortis, deficiente Sacerdote?

R. Probabilius: Non posse absque speciali cõmissione. ib.

6. An saltem quilibet Clericus, etiamsi solum habeat primam Tonsuram, possit etiam sine speciali commissione absoluere ab excommunicatione, & ab aliis censuris existentem in articulo mortis?

R. Probab. Adhuc non posse sine speciali commissione. 205

7. An ad minus Iudex Ecclesiasticus, qui potestatem habet excõmunicandi, & absoluẽdi, possit, licet sacerdos non sit, absoluere in articulo mortis à quacumque censura quemcunque, etiam non subditum?

R. Probabilius: Adhuc non posse, si Sacerdos non sit. ib.

8. An omnes Sacerdotes, nulla exceptione facta, possint in articulo mortis absoluere ab omnibus peccatis & Censuris, etiam Papæ reseruatis?

R. Vt certum: Omnes sine exceptione posse. 206

9. An sit illicitum absolutionem censurarum per errorem, aut dolum à Iudice extorquere?

R. Vt certum: Quod sic. ibid.

10. An non solùm sit illicita, verũ etiam inualida absolutio censurarum per dolum aut errorem extorta?

R. Etiam esse inualidam, si fuit extorta per dolum, aut errorem versantem circa causam finalem: secus verò

absolve

absolvere ab excommunicatione ob hæresim contracta?

R. *Quod (licèt alij affirment, alij æquè probabiliter negent) in hoc casu possit ille absolvere ab excommunicatione ob heresim occultam exteriorem contracta, non verò contracta ob heresim publicam.* ibid.

40. An qui à Papa obtinuit facultatem absolvendi à censuris, & casibus illi reservatis, possit absolvere à censuris, & casibus, quos sibi Episcopi reservarunt?

R. *Vt certum (quidquid alij dicant) posse ex vi consuetudinis, licèt non ex vi juris.* 214

§. II.

De potestate Episcoporum, & Prælatorum Regularium circa absolutionem ab excommunicationibus, & aliis censuris reservatis Papæ.

41. An Episcopus possit absolvere ab excommunicatione reservata Papæ, ex delicto occulto contracta?

R. *Vt certum: Posse, ex decreto Trident. sess. 25. c. 6. tam per se, quàm per suum Vicarium.* 214

42. An nomine Episcopi, cui in dicto Tridentini decreto conceditur facultas absolvendi à reservatis Papæ, veniat quicumque Episcopus, dummodo sit consecratus?

R. *Vt certum: Quod non, sed solum Episcopum electum, & confirmatum (etiamsi consecratus non sit) habentem Diœcesim, in qua Tridentinum sit receptum.* ibid.

43. An etiam Capitulum, Sede Episcopali vacante, possit virtute dicti decreti Trid. absolvere à censuris reservatis Papæ, ex delicto occulto ortis?

R. *Probabilius: Etiam posse.* 215

44. An deinde ex vi dicti decreti possint etiam Abbates, & alij Prælati habentes jurisdictionem quasi Episcopalem, & Diœcesim propriam, vt sunt Abbas Metinen. & Alcalæ Regiæ absolvere suos subditos à prædictis censuris reservatis?

R. *Probabilius: Etiam hoc Prælatos posse.* ibid.

45. An Episcopi possint ex vi dicti decreti Trid. absolvere, etiam à casibus Bullæ Cœnæ, & ab excommunicationibus eis annexis (excepta saltem hæresi) ortis ex delictis occultis?

R. *Æquè probabiliter: Posse.* ibid.

46. An etiam possint Episcopi absolvere sibi subditos ab hæresi externa occulta, vigore dicti decreti Trident.

R. *Æquè probabiliter: Etiam posse.* ibid.

47. Quid intelligatur per delictum, aut casum occultum reservatum, à quo Episcopi possunt absolvere vigore dicti decreti Concilij Trident.

R. *Probabilius: Quod intelligitur non solum illud delictum, quod est per accidens occultum, sed etiam illud quod non est publicum, aut notorium, &c.* 217

48. An absolutionem ab occultæ hæresis censura committere possit Episcopus alicui?

R. *Probabilius: Posse, si id faciat specialiter.* ibid.

49. An Episcopi possint absolvere ac hæresi, & ab aliis casibus occultis reservatis Papæ, extra Sacramentum confessionis?

R. *Posse.* 218

50. An possit Episcopus absolvere in absentia à prædicta occultæ hæresis, aut alterius cujusvis criminis reservata excommunicatione?

R. *Posse.* ibid.

51. An sit necesse, tam Episcopum, quàm subditum esse intra Diœcesim, vt possit Episcopus illum ab hæresi, & ab aliis casibus reservatis in dicto Tridentini decreto contentis absolvere?

R. P. Leand. de Censuris.

R. *Vt certum: Non esse necesse, vt vterque sit intra Diœcesim.* ibid.

52. An saltem sit necesse, vt Episcopus sit intra suam Diœcesim, vt possit suum subditum ab occulta hæresi, & ab aliis reservatis absolvere?

R. *Æquè probabiliter: Non esse id necesse, casu saltem quo subditi intra Diœcesim existant.* ibid.

53. An ad minus necesse sit, vt subditus sit intra Diœcesim, quando Episcopus est extra, vt hic possit prædicta absolvendi facultate vti?

R. *Probabiliter: Adhuc id non esse necesse.* ibid.

54. An possint Episcopi absolvere à prædictis delictis occultis Papæ reservatis, etiamsi hæc ad forum contentiosum sint deducta?

R. *Vt certum: Tunc non posse.* 219

55. An saltem si delictum fuit deductum ad forum contentiosum, reus tamen non convictus in eo, possit Episcopus absolvere à tali delicto reum?

R. *Posse tunc.* ibid.

56. An item possit Episcopus absolvere suum subditum à delicto deducto ad foro contentiosum, casu quo finito judicio punitus fuit?

R. *Probabilius: Etiam posse.* ibid.

57. An Episcopus possit absolvere eum, qui in vno loco commisit delictum publicum, & notorium Papæ reservatum, sed postea se transtulit ad alium locum, vbi est occultum, & ibi absolutionem à tali delicto petit?

R. *Probabiliter: Posse.* 220

58. An Episcopus possit jure ordinario absolvere ab excommunicatione publica, etiam reservata Papæ, quando excommunicatus est impeditus recurrere ad Papam?

R. *Vt certum: Posse.* ibid.

59. Quot, & quænam sint impedimenta legitima, propter quæ nequeat quis Papam adire, & consequenter possit Episcopus illis intervenientibus, absolvere à censura publica Papæ reservata?

R. *Esse vndecim ad minus. Videantur.* ibid.

60. An qui propter aliquod ex præterecensitis impedimentis non potest Romam adire, teneatur mittere Procuratorem, aut epistolam pro absolutione à casibus publicis Papæ reservatis?

R. *Vt longè probabilius: Non teneri.* 221

61. An si reus ita impeditus non possit adire Pontificem, possit tamen adire Legatum, aut ad alium habentem privilegium ad absolvendum à censura reservata, tunc possit absolvi ab Episcopo?

R. *Probabilius: Tunc non posse.* ibid.

62. An si reus non possit recurrere ad Legatum, nec ad Episcopum, possit tunc absolvi à Parocho, aut ab alio legitimo confessore à præfatis casibus publicis Papæ reservatis?

R. *Probabilius: Non posse.* ibid.

63. An qui ratione articuli mortis, aut alterius impedimenti legitimi est absolutus per Episcopum ab excommunicatione Papæ reservata, teneatur postea cessante impedimento se præsentare Pontifici?

R. *Teneri se præsentare, quàm cito commodè possit, aliàs reincidet in eandem excommunicationem.* 222

64. An hoc onus se præsentandi Papæ sit imponendum sub juramento omnibus excommunicatis prædictis?

Resp. *Probabilius: Quod omnibus, exceptis pueris.* ibid.

65. An etiam à mulieribus sit exigendum hoc comparendi Pontifici juramentum?

R. *Vt longè probabilius: Etiam esse exigendum à mulieribus, regulariter loquendo.* ibid.

§. III.

De facultate absolvendi à casibus reservatis, & censuris virtute Bullæ Cruciatæ, & Iubilæi.

furis à iure, vel ab homine impoſitis, antequam ſatisfactio præſtetur parti læſæ in caſibus, in quibus pars fuit offenſa?

R. Vt certum : Non poſſe. 240

91. An qui de facto fuit abſolutus vi Bullæ, ſine ſatisfactione partis, ſit nulliter abſolutus?

R. Probabilius : Non eſſe nulliter, ſed validè abſolutum. ibid.

92. An confeſſarius poſſit licitè vi Bullæ abſolvere pœnitentem, qui non poteſt parti læſæ ſatisfacere?

R. Probabilius : Poſſe. ibid.

93. An nomine *partis læſæ*, in clauſula Bullæ, vel in alio ſimili privilegio intelligatur non ſolùm perſona cui iniuria facta eſt; ſed etiam judex, cui ipſo iure applicanda eſſet pœna pecuniaria, & Prælatus excommunicans, &c.

R. Vt certum : Solummodò intelligi perſonam, cui immediatè injuria facta eſt. 241

94. An vi Bullæ Cruciatæ poſſit abſolvi pœnitens, qui ſolùm ſatisfecit Clerico, vel Monacho læſo, & offenſo, non item Eccleſiæ, vel Monaſterio?

R. Æquè probabiliter : Poſſe abſolvi. ibid.

95. An vi Bullæ Cruciatæ validè poſſit confeſſarius abſolvere nominatim excommunicatos, aut publicos percuſſores clericorum, aut alios, quorum excommunicatio deducta eſt ad forum contentioſum, & lis non eſt finita?

R. Probabilius : Poſſe, ſaltem pro foro interiori. 242

96. An non ſolùm validè, ſed etiam licitè poſſit confeſſarius abſolvere prædictos excommunicatos, quorum excommunicatio eſt deducta ad forum contentioſum, & lis non eſt finita?

R. Poſſe, ſatisfactâ priùs parte. 243

97. An abſolutio ab excommunicatione publica, jam delata ad forum contentioſum externum, facta virtute Bullæ Cruciatæ, proſit etiam pro foro externo, ſi cullara ſit parte ſatisfacta?

R. Probabiliter : Prodeſſe. ibid.

98. An abſolutio à præfata excommunicatione, virtute Cruciatæ valeat item pro foro externo, caſu etiam quo pars læſa non ſit realiter, & cum effectu ſatisfacta, aut cum ea concordatum, ob impotentiam pœnitentis?

R. Tunc non pro foro externo, ſed ſolùm pro interno valere. 245

99. An ſuppoſito, quod iuxta noſtram ſententiam, valida ſit etiam pro foro externo abſolutio data vi Cruciatæ, ab excommunicatione reſervata, & delata ad forum contentioſum, non ſolùm poſſit, ſed teneatur judex eam acceptare, & approbare, & liberum reputare reum excommunicatum à pœna fori exterioris?

R. Quod licèt poſſit acceptare, non tamen tenentur ex vi juris, quamvis benè ex æquitate. ibid.

100. An abſolutio cenſurarum vi Cruciatæ neceſſariò ſit impertienda in actu confeſſionis Sacramentalis?

R. Probabilius : Quod non. ibid.

101. An abſens poſſit validè, & licitè à cenſuris abſolvi?

R. Tanquam certum : Poſſe validè, imò & licitè, ſi interveniat cauſa rationabilis; aliàs non. 246

102. An etiam abſens poſſit abſolvi à cenſuris, ſi abſolutio ei conferatur vigore Bullæ Cruciatæ, aut alterius ſimilis privilegij?

R. Probabilius : Etiam poſſe. ibid.

103. An abſolutio à cenſuris, præſcindendo à privilegio Bullæ, & ab alio ſimili, poſſit validè invito conferri?

R. P. Leand. de Cenſuris.

R. Vt certum : Poſſe. 247

104. An etiam vi Bullæ Cruciatæ, aut alterius ſimilis privilegij conceſſi in favorem pœnitentis, poſſit hic etiam invitus à cenſuris abſolvi?

R. Vt quid certiſſimum : Non poſſe. ibid.

105. An quando privilegium abſolvendi à cenſuris eſt conceſſum, non in gratiam pœnitentis, ſed ipſius Confeſſarij, tunc ſaltem poſſit hic validè abſolvere invitum?

R. Tunc poſſe, ſi tale privilegium ſit confeſſario conceſſum ſine limitatione. ibid.

106. An caſu, quo validè abſolvitur à cenſuris invitus, etiam abſolvatur licitè?

R. Abſolvi etiam licitè, ſi concurrant nonnulla conditiones. Legantur. ibid.

107. An petenti abſolutionem ad cautelam nocere, ea petitio poſſit, ita vt reputare eum oporteat pro excommunicato?

R. Minimè ei nocere poſſe. 248

108. An ignorans, vel inſcius poſſit à cenſuris abſolvi?

R. Poſſe, abſolutè loquendo, & ſpectata ratione cenſuræ. ibid.

§ IV.

De requiſitis in abſolutionis forma.

109. An ſit de eſſentia abſolutionis cenſurarum, vt fiat per verba propriè dicta?

R. Vt certum : Non eſſe. 248

110. An abſolutio cenſurarum, etiam per nutus, & ſigna validè dari poſſit?

R. Non poſſe, niſi ſolum à Summo Pontifice. ibid.

111. An ad abſolutionem cenſuræ in foro conſcientiæ requiratur determinata verborum forma?

R. Vt certum : Non requiri, ſed ea ſufficere, quæ indicent abſolutionem à cenſuris dari. 249

112. An in abſolutione cenſurarum, quæ datur virtute Bullæ Cruciatæ, neceſſariò requiratur vti forma, quæ in ipſa Bulla præſcribitur?

R. Non requiri neceſſariò. ibid.

113. An abſolutio cenſurarum valeat, ſi dicatur : *Abſolvo te*, non addendo, *ab excommunicatione, ſuſpenſione*, vel *interdicto*?

R. Probabilius multò : Non valere, niſi in caſu, quo reus petat abſolutionem, determinando cenſuram à qua abſolvi rogat. ibid.

114. An in abſolutione cenſurarum explicari debeat neceſſariò cauſa, ob quam quis incurrit cenſuram, dicendo : Ego te abſolvo ab excommunicatione, quam ob furtum, v.g. incurriſti?

R. Vt certum : Non debere neceſſariò. 250

115. An abſolutio cenſurarum dari validè poſſit iiſdem verbis, quibus datur abſolutio peccatorum, nempe *abſolvo te*?

R. Probabilius : Poſſe dari validè. ibid.

116. An non ſolum validè, ſed & licitè poſſit Sacerdos abſolvere ſimul à cenſuris, & à peccatis præfatis verbis : *Abſolvo te*?

R. Æquè probabiliter : Non poſſe, niſi in caſu neceſſitatis. ibid.

117. An ante abſolutionem ab excõmunicatione ſint aliquæ ſolemnitates, & cæremoniæ præmittendæ?

R. Affirmativè. Legantur. ibid.

118. An reus excommunicatus debeat ob quodcumque crimen præſtare juramentum de non committendo amplius illud?

R. Quod non ob quodcumque, ſed ſolùm ob majora, & enormia crimina. 251

119. An huiuſmodi iuramentum ſit præſtandum

§. III.

§. III.

De Fautoribus hæreticorum, qui quarto loco in hac prima Bullæ clausula excommunicantur.

§. IV.

De Defensoribus hæreticorum, qui quinto loco in hac Bullæ clausula excommunicantur.

§. V.

De Legentibus, Retinentibus, Imprimentibus, & Defendentibus libros hæreticorum, qui sexto loco in prima Clausula Bullæ Cœnæ excommunicantur.

85. An

§. VI.

De Schismaticis inobedientibus Papæ, qui vltimo loco in prima clausula Bullæ Cœnæ excommunicantur.

DISPVTATIO II.

De secunda excommunicatione Cœnæ, lata contra appellantes à mandatis Papæ ad futurum Concilium?

DISPVTATIO III.

De tertia censura Cœnæ, lata contra Pyratas, cursores, ac latrones maritimos?

R. Non

DISPVTATIO IV.

De excommunicatione IV. Cœnæ, lata contra rapientes bona Christianorum naufragantium.

20 An

20. An deinde ab eadem censura excusaretur, qui accipit in custodiam bona præfata à surripientibus?
R. Quod sic. ibid.
21. An qui injustè hæc bona naufragantium accipit, & etiam injustè retinet, duas incurrat excommunicationes, alteram Bullæ, & alteram *cap. Excommunicamus.*
R. Unam solam incurrere. ibid.
22. An hæc Bullæ excommunicatio extendatur ad eos, qui favent, aut adjuvant raptores bonorum naufragantium?
R. Absolutè loquendo: Extendi. 283

DISPVTATIO V.

De quinta excommunicatione Cœnæ, lata contra imponentes injusta, & iniqua pedagia, seu gabellas.

Q. 1. Contra quas personas hæc excommunicatio feratur?
R. Quod contra tria personarum genera, imponentes, augentes, & exigentes, &c. 283
2. Quid prohibere velit Sum. Pontif. in hoc Canone, nomine *pedagiorum*, seu *gabellarum*?
R. Quod generaliter omnem impositionem cuiuscumque tributorum generis. ibid.
3. Quæ genera personarum habeant iure ordinario potestatem imponendi pedagia, & gabellas?
R. Quod qui non habent superiorem, & qui ex privilegio, seu consuetudine. ibid.
4. An præfati Principes, qui jure ordinario habent potestatem imponendi gabellas, incurrant hanc censuram, quando injusta tributa imponunt?
R. Probabilius: Nunc jam incurrere. ibid.
5. An casu, quo Rex imponat tributum suis subditis ex causa justa, & tamen quoad personas generaliùs illud imponat, quàm justè possit, comprehendendo Clericos, vel alias personas exemptas, in hanc Bullæ censuram incidat?
R. Non incidere in excommunicationem hujus Canonis, licèt in alias incidat, &c. 284
6. An qui absque authoritate imponendi tributa augent vetera, sint per hunc Canonem excommunicati?
R. Ut certum: Esse jam excommunicatos. ibid.
7. An non solùm imponentes gabellas, seu tributa hac lege prohibita, sed etiam exigentes illa, sint hoc Canone excommunicati?
R. Ut certum: Utrosque esse excommunicatos. ibid.
8. An per hunc Canonem Bullæ simpliciter excommunicentur omnes exigentes gabellas, quomodocumque injustè impositas, & auctas extra casus sibi à jure permissos: an verò solùm illi qui exigunt gabellas injustas defectu potestatis illas indicentis?
R. Probabilius: Omnes excommunicari. ibid.
9. An qui plures gabellas exigunt, quàm ab imponente sint impositæ, incidant in hanc censuram?
R. Probabilius: Incidere. 285
10. An accipientes gabellas suprà damnatas, excommunicationem incurrant?
R. Certè: Tales esse excommunicatos. ibid.
11. An non solùm Principes supremi, verùm etiam civitates, aut communitates imponentes nova pedagia in casibus sibi à jure non permissis, excommunicentur per hunc Canonem?
R. Ut certum: Etiam excommunicari. ibid.
12. An civitas, aut communitas, quæ recognoscit superiorem temporalem, possit absque incursione hujus censuræ imponere collectam pro necessitatibus occurrentibus ejusdem civitatis, aut communitatis?
R. Ut ferè certum: Posse absque incursione, &c. ibid.

DISPVTATIO VI.

De sexta excommunicatione Cœnæ, lata contra falsarios literarum Apostolicarum.

Q. 1. Contra quot genera personarum hæc excommunicatio feratur?
R. Quod contra quatuor, &c. 286
2. An falsificans literas Nuntij Apostolici, aut Legati à latere, aut summi Pœnitentiarij, aut Episcopi, incurrat hanc Canonis excommunicationem?
R. Tanquam certum: Non incurrere. ibid.
3. An falsantes supplicationes à Papa signatas hac excommunicatione comprehendantur?
R. Ut certum: Iam etiam incidere. ibid.
4. Quis dicatur falsare literas Apostolicas ad incurrendam excommunicationem hujus Canonis?
R. Quod qui mutat, & variat tales literas à sensu, quem habebant, &c. ibid.
5. An qui corrigeret unam duntaxat literam, vel punctum in literis Apostolicis, ex quorum correctione immutaretur sensus à Pontifice intentus, censuram hanc contraheret?
R. Tanquam certum: Affirmativè. 287
6. An item contraheret hanc excommunicationem, qui mutaret, aut corrigeret unam literam, aut punctum, etiam casu quo ex tali mutatione, aut correctione non mutaretur sensus, quem Pontifex in Bulla, seu brevi intendit?
R. Probabilius: In dicto casu non contrahere. ibid.
7. An saltem hanc excommunicationem incurreret, qui in Bullis Apostolicis plures literas mutaret, etiamsi non mutaret sensum?
R. Probabilius: Nec istum incurrere. ibid.
8. An dictam excommunicationem incurrat, qui extendit tempus in literis Apostolicis expressum?
R. Tanquam certum: Incurrere. ibid.
9. An qui corrigit literas Apostolicas juxta Pontificis mentem hac censura ligetur, v.g. Papa concessit dispensationem in tertio gradu consanguinitatis, & vitio scriptoris positum est affinitatis, an si hunc errorem corrigat impetrans, hanc excommunicationem incurrat?
R. Probabilius: Non ligari. ibid.
10. An falsificans literas Pontificis, quæ jam evanuerunt, ac expirarunt, incurrat hanc excommunicationem?
R. Non incurrere, nisi aliàs intendat illas utiles reddere, & eis abuti. 288
11. An saltem hanc excommunicationem incurrat, qui falsificat literas quibus nemo unquam utetur?
R. Probabilius: Incurrere in hoc casu. ibid.
12. An comburens, aut dilacerans literas Apostolicas, incurrat etiam hanc excommunicationem?
R. Non incurrere. ibid.
13. An saltem hanc censuram incurreret, qui antequam has literas Apostolicas combureret, aut dilaceraret, eas mutando sensum corrigeret?
R. Probabilius, ipsum incurrere. ibid.

14. An

DISPVTATIO VII.

De septima excommunicatione Cœnæ, lata contra dantes auxilium infidelibus, aut hæreticis adversus Christianos.

DISPVTATIO VIII.

De octaua excommunicatione lata contra impedientes victualia, & alta neceſſaria ad Curiam Romanam deferri.

Respond. Quod contra omnes impedientes, seu invadentes eos, qui afferunt victualia, & alios plures, &c. 306

2. An omnes qui impediunt, invadunt, prohibent, & perturbant eos, qui victualia ad vsum Romanæ Curiæ adducunt, sint hac censura innodati?

R. Esse. ibid.

3. An qui non vult res suas vendere, vt ad Romanam Curiam deferantur, comprehendatur sub hac censura?

R. Non comprehendi. ibid.

4. An saltem comprehenderetur sub hac censura, qui absque vlla vi victualia emeret ab eo, qui deferret ad Curiam, & ita impediret ne Romam asportarentur?

Respond. Quod sic, si emeret intentione impediendi. 307.

5. An Princeps, seu Gubernator, qui pœnis appositis prohibet, ne quis extrahat à sua ditione triticum, vinum, & hujusmodi, ad portanda ea ad Romanam Curiam, vt suæ Provinciæ consulat, incidat in censuram hujus Canonis?

R. Non incidere. ibid.

6. An etiam liceat Principi detinere victualia, quæ ex alieno territorio ad Romanam Curiam advehuntur, si per suum territorium transeant, vt ea in suorum subditorum vsum impendat?

Respond. Clarius: Posse licitè detinere, nisi in casu, quo Curia Romana in majori sit necessitate. ibid.

7. An incurrant hanc censuram, qui impediunt eos, qui nondum deferre victualia cœperunt, sed deferre volebant?

R. Incurrere. ibid.

8. An etiam incurrat, qui deferentem ad Curiam victualia spoliat pecuniis, non ablatis victualibus?

Resp. Æquè probabiliter: Non incurrere. ibid.

9. An hanc censuram contraherent, qui invaderent deferentem solùm pecunias ad Romanam Curiam?

R. Vt certum: Contrahere. ibid.

10. An eadem innodetur censura, qui spoliat aliquem victualibus, quæ ab ipso deferebantur ad vsum determinatæ personæ ex curialibus, seu officialibus Curiæ?

R. Vt certum: Innodari. 308

11. An etiam tali innodetur censura, qui spoliat victualibus deferentem illa ad privatam aliquam personam, quæ licèt vivat in loco, vbi moratur Curia, non tamen est curialis, aut officialis Curiæ, nec famulus, aut familiaris ipsorum?

Respond. Probabilius: Non innodari in hoc casu. ibid.

12. An ligentur censura hujus Canonis, qui deferentem victualia Romam impediunt, casu quo curiales ea emere non soleant?

R. Ligari. ibid.

13. An feriatur hac censura, qui deferentem victualia ad Curiam compellit ad solvenda pedagia, & alia onera, quæ solvuntur ab aliis iter agentibus?

R. Vt certum: Non feriri. ibid.

14. An invadens, aut occidens deferentem victualia ad Romanam Curiam, non animo impediendi delationem victualium, sed ob vindictam, sit hac censura ligatus?

R. P. Leand. de Censuris,

R. Probabilius: Non ligari, ibid.

15. An deferentem victualia ad Curiam Romanam ob debitum, aut ob patratum crimen in carcerem trudit, in censuram hanc incidat?

R. Quod non. ibid.

16. An qui victualia corrupta, vt pisces putridos, ad Curiam Romanam deferri impedit, incurrat hanc censuram?

R. Non incurrere. ibid.

17. An peste grassante, vbi nunc est Curia, possit Princeps, aut Gobernator prohibere suis, ne tali tempore, aut occasione deferrent victualia ad Curiam?

R. Posse hac occasione. 309

18. An nomine *victualium* intelligantur omnia, quæ ad esum, potum, & victum spectant?

R. Intelligi. ibid.

19. Quænam intelligantur per illa verba Canonis: *Seu alia ad vsum Romanæ Curiæ necessaria?*

R. Intelligi quæcumque necessaria sunt ad statum decentem, ornatum, &c. Curialium. ibid.

20. An etiam comprehenderetur sub hac censura, qui prohiberet ne ad Romanam Curiam deferantur canes, & accipitres, taxilli, etiam aleæ, simiæ, psittaci, & similia recreationi Curialium inservientia?

R. Non comprehendi. ibid.

21. An qui Tabellarios impedit, ne literas Romam deferant, afficiatur hac censura?

R. Probabilius: Affirmativè. ibid.

22. Quid veniat appellatione Romanæ Curiæ, cujus intuitu sub excommunicatione prohibetur, ne victualia, & alia ad vsum Curiæ necessaria deferri impediantur?

R. Intelligi, quod Curia idem est quod Sedes Apostolica. ibid.

23. An parvitas materiæ ab hac excuset censura, & quænam censeatur materiæ parvitas?

R. Ad primum: Excusare. Ad secundum, parvitatem materiæ judicio prudentis definiri debere, ibid.

DISPVTATIO IX.

De nona excommunicatione lata contra lædentes eos, qui ad Sedem Apostolicam veniunt, vel ab ea recedunt: Tum etiam contra eos, qui vexant sine jurisdictione in Curia commorantes.

Q. 1. Contra quas personas lata sit hæc excommunicatio?

Resp. Quod contra spoliantes, mutilantes, interficientes, &c. illos qui veniunt ad Sedem Apostolicam, 310.

2. An incurrant hanc censuram, qui interficiunt, vel mutilant, &c. eos qui ad Summum Pontificem veniunt, non tanquam ad Papam, vt Papa est, sed tanquam ad Principem temporalem, vt v. g. ab illo officium temporale assequantur, &c.

R. Æquè probabiliter; Incurrere. ibid.

3. An incurrant, qui mutilant, aut spoliant, &c. venientes Romam devotionis, aut stationis, & indulgentiarum causa.

R. Certè: Non incurrere. ibid.

4. An incurrat excommunicationem ille qui interficit, aut spoliat, &c. aliquem proficiscentem Ro-

 mam

DISPVTATIO V.

De decima excommunicatione lata contra lædentes Romipetas, ac Peregrinos, qui Romam devotionis causa petunt.

si

si in vrbe non existat Papa, vel Romana Curia?

R. *Tanquam certum: Incurrere.* ibid.

6. An item incurrat excommunicationem huius Canonis qui offendit vna ex præfatis actionibus Romanum ciuem, sacra Vrbis loca visitantem?

R. *Non incurrere.* ibid.

7. An vexans peregrinos proficiscentes ad sepulchrum Domini, vel ad sanctum Iacobum Compostellanum, vel ad ædem Compostellanam, vel ad ædem Lauretanam, huic excommunicationi subiaceat?

R. *Nunc non subiacere.* ibid.

8. An offendens Rumipetam volentem solum visitare Ecclesias extra mœnia vrbis existentes, vt sancti Laurentij extra muros, sancti Sebastiani, sancti Pauli, &c. vinculo huius excommunicationis ligetur?

R. *Ligari.* 316

9. An non solùm qui Romam petit causa visitandi Ecclesias, vel venerandi reliquias, aut consequendi indulgentias, sed etiam causa adimplendi votum, vel pœnitentiam iniunctam, dicatur causa deuotionis Romam adire, & gaudeat priuilegio huius Canonis?

R. *Probabilius: Gaudere.* ibid.

10. An offendens Clericum Religiosum, Romam deuotionis causa euntem, sine licentia tamen sui superioris, excommunicationem huius Canonis incurrat?

R. *Probabilius: Incurrere.* ibid.

11. An etiam offendens Paganum, Iudæum, hæreticum, aut alia via excommunicatum, accedentem ad vrbem causa conuersionis, absolutionis, aut deuotionis, incidat in hanc censuram?

R. *Incurrere.* ibid.

12. An occidens, aut mutilans, aut aliis actionibus prohibitis vexans Romipetas, aut peregrinos, dum in vrbe versantur, deuotè visitando Ecclesias venerando reliquias, &c. hanc excommunicationem incurrant?

R. *Vt certum: Affirmatiuè.* 317

13. An qui Romam causa deuotionis venit, sed ibi mutato proposito, nulla pia opera, aut deuotionis exercuit, fruatur priuilegio huius Canonis, dum ad suos reuertitur?

R. *Non fieri.* ibid.

14. An gaudeant priuilegio huius Canonis Peregrini, qui dum veniunt ad vrbem deuotionis gratia, diuertunt ad visendum amicum, aut aliquid agendum, &c.

R. *Gaudere.* ibid.

15. An per hunc Canonem sit excommunicatus ille, qui Romipetas etiam iniustè verberat, aut percutit sine vulnere?

R. *Quod non.* ibid.

16. An si quis Romipetam occideret, vel mutilaret, vel vulneraret, &c. non ex proposito, sed ex subito iræ motu, aut alia passione insurgente, incidat in hanc censuram?

R. *Tanquam quod certum: Incidere.* 318

17. An Peregrinus, qui alium peregrinum occidit, vel mutilat, &c. hac ligetur censura?

R. *Tanquam certum, ligari.* ibid.

DISPVTATIO XI.

De vndecima excommunicatione lata contra offendentes S. R. E. Cardinales, & alios Prælatos.

Q. 1. Contra quas personas lata sit hæc excommunicatio?

R. *Quod contra vulnerantes, mutilantes, &c. & hostiliter insequentes Prælatos, Cardinales, Nuntios, &c.* 318.

2. Quid significet Pontif. per has voces, quibus vtitur ad significandas relatas actiones prohibitas?

R. *Quod ex præfatis vocibus iam patet disp. 9. & 10.* ibid.

3. An si quis impetum faciat ad domum Cardinalis, vel Patriarchæ, &c. & obsideat illum, vel claudat in domo, non ad carcerandum, sed solùm vt verecundiam inferat, hanc excommunicationem incurrat?

R. *Probabilius: Non Incurrere.* 319

4. An qui Cardinalem, vel Patriarcham, &c. insequens telum, vel saxum proiicit ad illum interficiendum, hac excommunicatione obstringatur?

R. *Obstringi.* ibid.

5. An non admittens Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Legatos & Nuntios ad possessionem suarum Ecclesiarum, aut ad Prouincias, ad quas mittuntur, censura huius Canonis feriatur?

R. *Non feriri.* ibid.

6 An eiiciens aliquem Prælatum ex dictis à domo Regis, seu Principis, comprehendatur hac censura?

R. *Tanquam certum: Non comprehendi.* ibid.

7. An eiiciens Legatum, vel Nuntium, Episcopum, vel Archiepiscopum à locis in quibus iurisdictionem exercere possunt, afficiatur hac censura?

R. *Longè probabilius, affici.* ibid.

8. An eiiciens Episcopum, aut Archiepiscopum, aut alium ex Prælatis præfatis, ex locis in quibus nati sunt, vel domicilium habent, vel ex suis Castris, aut oppidis, quæ bona sunt patrimonialia, hanc censuram incurrat?

R. *Probabilius: Incurrere.* 320

9. An vt incurratur hæc excommunicatio ob eiectionem præfatorum Prælatorum, opus sit, vt eiectio fiat facto, & non sufficiat verbis?

R. *Sufficere quod fiat verbis.* ibid.

10. An hac excommunicatione feriatur occidens, aut mutilans, &c. qui ad Cardinalitiam dignitatem euecti à Pontifice sunt, & consensum electioni præstiterunt; galerum tamen rubeum non obtinuerunt?

R. *Tanquam certum: Affirmatiuè.* ibid.

11. An etiam qui occideret, mutilaretve, &c. Cardinales Ecclesiæ S. Iacobi, afficeretur excommunicatione huius Canonis?

R. *Tanquam certum: Affirmatiuè.* ibid.

12. An interficiens, aut capiens, &c. Episcopum electum & confirmatum, sed non consecratum, vinculo excommunicationis huius ligetur?

R. *Probabilius: Non ligari.* 321

13. An interficiens Episcopum excommunicatum, suspensum, interdictum, irregularem, aut

DISPVTATIO XII.

De duodecima excommunicatione lata contra offendentes Recurrentes ad Romanam Curiam super eorum causis, & negotiis.

DISPVTATIO XIII.

De decimatertia excommunicatione, lata contra Appellantes à gravamine, aut executione litterarum Apostolicarum, ad laicam potestatem?

DISPVTATIO XIV.

De decimaquarta excommunicatione lata contra eos, qui causas spirituales commissas à Papa virtute litterarum Apostolicarum ad se aduocant, vt illarum executionem impediant?

8. An

8. An impediens cauſarum ſpiritualium curſum, proſequutionem, audientiam, perſonas, Capitula, &c. cauſas ipſas proſequi volentes, incurrat hanc excommunicationem, niſi etiam ſe tanquam judicem in earum cognitione interponat?

R. Incurrere. 327

9. An Advocatus, vel Procurator, qui impedit curſum, ſeu proſequutionem cauſarum ſpiritualium, incidat in huius Canonis cenſuram?

R. Quod non. ibid.

10. An priuata perſona compellens per vim, & metum partes actrices ad reuocandas citationes, & inhibitiones, vel ad conſentiendum abſolutioni eorum contra quos tales inhibitiones, & literæ emanarunt, obſtringatur excommunicatione huius Canonis?

R. Probabilius: Obſtringi. ibid.

11. An qui partes actrices inducit ad curandam abſolutionem adverſarij, &c. via judiciaria, vel precibus, aut pecunia, aut alio modo, excluſa vi, & metu, etiam in excommunicationem incidat?

R. Non incurrere. ibid.

12. An incidat in excommunicationem huius Canonis, qui non partes, ſed iudicem, qui excommunicationem, & alias pœnas pronunciauit, compellit vt abſolutionem impendat, & alias pœnas revocet?

R. Negatiuè. ibid.

13. An laici judices avocantes cauſas ſpirituales, à judicibus Eccleſiaſticis ex privilegio Summi Pontificis, à cenſura huius Canonis excuſentur?

R. Excuſari. ibid.

14. An Auguſtiſſimus noſter Hiſpaniarum Rex, & eius Magiſtratur, ac Conſiliarij, gaudeant præfato privilegio, in cauſis prohibendæ violentiæ, iniuriæ, ſeu damni, ita vt virtute illius licitè avocent cauſas à judicibus Eccleſiaſticis?

R. Vt verum: Gaudere dicto privilegio. 328

15. An Magiſtratur, ſeu Conſiliarij Regis Hiſpaniæ, atque Galliæ, ſiue aliorum Principum, incurrant excommunicationem huius Canonis, detinendo Bullas Apoſtolicas, aut cognoſcendo cauſas Ec-Eccleſiaſticas, aut avocando eas à judicibus Eccleſiaſticis, ſi id faciant prætextu impediendæ violentiæ, & perturbationis in Republica vitandæ?

Reſpondeo, &c. ibid.

DISPVTATIO XV.

De decimaquinta excommunicatione Bullæ, lata contra trahentes perſonas Eccleſiaſticas ad Tribunal ſæculare, & contra facientes ſtatuta, quibus Eccleſiaſtica libertas læditur?

Q. 1. Contra quos lata ſit hæc excommunicatio?

R. Latè in textu Canonis. 328

2. An ſi Iudex laicus, ſiue ſpontanè è ratione ſui officij, ſiue ad inſtantiam partis recurrentis ad eum, trahat aliquam perſonam Eccleſiaſticam ad ſuum tribunal, excommunicationem huius Canonis incurrat?

R. Tanquam certum: Incurrere. 329

3. An Iudex ſæcularis feriatur excommunicatione huius Canonis, caſu quo Clericum ſponte accedentem ad ſuum tribunal, vt coram eo ſe purget, admittat ad purgationem, & ſententiam proferat?

R. Probabiliter: Non feriri in tali caſu. ibid.

4. An pars, ſeu eius Procurator, aut quævis alia priuata perſona, qui curat, & inſtat apud iudicem ſæcularem, vt Eccleſiaſticos ad ſuum trahat tribunal, afficiatur excommunicatione huius Canonis?

R. Tanquam certam: Quod non.

5. An incurrat hanc excommunicationem Iudex ſæcularis, qui amicabiliter, & abſque vlla coactione ſuadet alicui Eccleſiaſtico, vt ad ſuum accedat tribunal, vt ſedentur lites?

R. Non incurrere. ibid.

6. An Iudex ſæcularis, qui iniquè vexat Clericos, aut eius conſanguineos, vel famulos, aut colonos, vt ſic cogat illum ad ſuum accedere tribunal, ſit excommunicatus?

R. Tanquam certum: Eſſe. 330

7. An non ſolùm Iudex laicus, ſed etiam Eccleſiaſticus, trahens iuriſdictione laica perſonas Eccleſiaſticas ad ſuum tribunal, excommunicationem huius Canonis incurrat?

R. Incurrere. ibid.

8. An Iudex laicus incurrat hanc cenſuram trahendo Eccleſiaſticum ad ſuum tribunal ob graviſſima aliqua delicta?

R. Abſolutè: Incurrere.

9. An laico judici liceat trahere ad ſuum tribunal, & judicare clericum degradatum, ſeu realiter depoſitum?

R. Tanquam certum: Licere ei.

10. An etiam ſit licitum judici laico trahere ad ſuum tribunal clericum bigamum?

R. Etiam licere. ibid.

11. An in cauſa feudi licitum ſit judici Domino laico trahere ad ſuum tribunal clericum feudum laicum poſſidentem?

R. Vt ferè certum: Eſſe licitum. ibid.

12. Ac in cauſa reconventionis in civilibus poſſit laicus reconvenire clericum coram eodem judice ſæculari, apud quem clericus vt actor convenit laicum?

R. Poſſe in tali caſu.

13. An etiam ſit licitum laico reconvenire clericum in cauſis criminalibus coram judice laico?

R. Tanquam certam: Non eſſe ei licitam. 331

14. An ob negligentiam, vel ob defectum juſtitiæ Eccleſiaſticæ poſſit Iudex laicus trahere ad ſuum tribunal perſonas Eccleſiaſticas?

Reſp. Tanquam certum: Non poſſe abſque incurſione. 331.

15. An abſque incurſione cenſuræ poſſit Iudex laicus ejicere à Regno clericum ſeditioſum, & perturbatorem Reipublicæ?

R. Vt certum fere mihi: Non poſſe. ibid.

16. An laicus poſſit capere, & punire pœna pecuniaria Eccleſiaſticos impedientes, aut reſiſtentes juriſdictioni laicali?

Reſp. Quod nec ob reſiſtentiam, nec ob aliam cauſam. ibid.

17. An laicus Iudex poſſit punire Eccleſiaſticos pœna pecuniaria, caſu quo illi ſigna reverentiæ non exhibuerint, aut coram illo deliquerint?

R. Tanquam certum: Non poſſe. ibid.

18. An Eccleſiaſtici crimen læſæ Majeſtatis committentes poſſint puniri à judice laico, ab eoque condemnari.

DISPVTATIO XVI.

De decimasexta excommunicatione, lata contra impedientes Prælatos, ne sua iurisdictione vtantur.

10. An

10. An si quis ad tribunalia sæcularia recurrat, antequam iudices ordinarij sententias ferant, excommunicationem huius Canonis contrahat?
R. Æquè probabiliter: Contrahere. ibid.

DISPVTATIO XVII.

De decimaseptima excommunicatione lata contra vsurpantes Sedis Apostolicæ, & aliorum Ecclesiasticorum iurisdictiones, aut fructus, aut denique contra illos sine facultate superioris sequestrantes?

Q. 1. Contra quas personas lata sit hæc censura?
R. Ex Canone, &c. 338
2. An personæ, quibus per hunc Canonem prohibetur iurisdictiones, fructus, redditus etiam Ecclesiasticorum vsurpare, sint solùm personæ publicæ, & potestatem habentes, an etiam priuatæ?
R. Probabilius: Quod omnes. ibid.
3. An non solùm laicæ personæ, verùm etiam Ecclesiasticæ prædicta vsurpantes, sint hac censura comprehensæ?
R. Probabilius: Affirmatiuè. 339
4. An fures, seu latrones, qui fructus, aut prouentus Ecclesiasticorum furantur, aut rapiunt, incidant in censuram huius Canonis?
R. Probabilius: Non incidere. ibid.
5. An qui vsurparet prouentus alicuius Episcopatus, seu beneficij, aut Ecclesiæ vacantis, hanc incurreret censuram?
R. Probabilius longè: Incurrere. ibid.
6. An vsurpans fructus Sedis Apostolicæ, mortuo Summo Pontifice, huius Canonis censuram incurrat?
R. Tanquam certum: Incurrere. ibid.
7. An vsurpans fundos, prædia, Ecclesias, vel ipsamet beneficia, censuram hanc etiam incurrat?
R. Probabilius: Etiam incurrere. ibid.
8. An vsurpans iurisdictionem spiritualem Prælatorum, sit per hunc Canonem excommunicatus?
R. Probabilius: Etiam esse. 340
9. An qui scienter retinet fructus beneficij, aut Ecclesiæ ab aliis vsurpatos, in excommunicationem hanc incidat?
R. Tanquam certum: Incidere. ibid.
10. An qui vsurpat fructus alicuius clerici titulo patrimonij ei competentis, Canonis huius censuram contrahat?
R. Non contrahere. ibid.
11. An creditor, qui non potest alia via suum creditum recuperare, incurrat hanc censuram subtrahendo clerico ex fructibus beneficij, quantum credito correspondet?
R. Tanquam certum: Non incurrere. ibid.
12. An clerici cædentes arbores frugiferas suorum beneficiorum, & eas sibi appropriantes, in hanc excommunicationem incidant?
R. Tanquam quid certum: Non incidere. ibid.
13. An personæ, quæ per hunc Canonem prohibentur sequestrare dictos fructus, non solùm sint publicæ, sed priuatæ?
R. Solùm publicas prohiberi. ibid.
14. An etiam iudices Ecclesiastici, sequestrantes bona ad Ecclesiasticos pertinentes, sint sub hac censura comprehensi?
R. Esse comprehensos. 341
15. An non solùm iudices, sed etiam eorum Ministri exequentes sequestrum, hanc excommunicationem incurrant?
R. Tanquam certum: Incurrere. ibid.
16. An qui instat, & procurat apud iudicem, præsertim sæcularem, sequestrationem Ecclesiasticorum fructuum sibi concedi, incidat in hanc censuram?
R. Probabilius: Nullo modo incidere. ibid.
17. An iudex sequestrans fructus Ecclesiasticos ad tollendas lites, aut ob aliam honestam causam, sit per hunc Canonem excommunicatus?
R. Tanquam quid certum: Esse. ibid.
18. An iudices laici, qui fructus Ecclesiasticos sequestrant sine facultate legitima, incurrant hanc censuram, si id faciant, vt Ecclesiastici tædio affecti desistant ab vsurpatione sæcularis iurisdictionis, casu quo vsurpatam illam habeant?
R. Omnino: Etiam incurrere. ibid.
19. An non solùm Rom. Pontif. sed alij Prælati possint iudicibus sæcularibus facultatem sequestrandi fructus Ecclesiasticos concedere?
R. Tanquam certum: Posse. 342
20. An bonorum Ecclesiasticorum vsurpatio non solùm in hac Bulla, sed etiam in aliis locis vetita sit?
R. Esse pluribus in locis, &c. ibid.

DISPVTATIO XVIII.

De decimaoctaua excommunicatione lata contra imponentes decimas, & alia onera Ecclesiasticis personis, Ecclesiis, Monasteriis, & eorum fructibus?

Q. 1. Contra quas personas fertur hæc excommunicatio?
R. Latè ex textu Canonis, &c. 342
2. An in hanc excommunicationem incidat Princeps, qui imponit gabellas, & alia tributa clericis in minoribus ordinibus constitutis?
R. Tanquam certum: Incidere. ibid.
3. An saltem absque incursione huius censuræ possit Princeps imponere tributa, & alia onera clericis solùm prima Tonsura insignitis?
R. Probabilius: Non posse. 343
4. An ad minus licitè possit Princeps imponere tributa, & alia onera clericis, qui non obseruant præscripta à Concilio Tridentino sessione 23. cap. 6.
Resp. Probabilius: Nec in præassignato casu posse. ibid.
5. An Princeps possit absque incursione huius excommunicationis imponere gabellas, & alia tributa super bona Nouitiorum?
R. Probabilius: Non posse. ibid.
6. An onus hospitandi milites, Rex, aut Princeps possit personis Ecclesiasticis imponere?
R. Tanquam certum: Non posse. 344
7. An exigentes, aut extorquentes ab Ecclesiasticis gabellas, aut alia tributa, casu quo etiam hæc tantummodò laicis sint imposita, excommunicatione

---

DISPVTATIO XIX.

De decimanona excommunicatione lata contra judices sæculares, qui se in causis criminalibus interponunt contra personas Ecclesiasticas?

DISPVTATIO XX.

De excommunicatione vigesima lata contra occupantes bona, aut terras Ecclesiæ Romanæ, & eius iurisdictionem in illis vsurpantes.

ægrotante expoliant Palatium sacrum, excommunicatione huius Bullæ ligentur?
R. Vt certum: Iam non ligari. ibid.

TRACTATVS V.

De Suspensione secunda censura Ecclesiæ.

DISPVTATIO I.

De diuisione, & natura Suspensionis.

DISPVTATIO II.

De causa Efficienti, Materiali, & Formali Suspensionis.

DISPVTATIO III.

De effectibus Suspensionis, tam in genere, quàm in specie.

14. An

DISPVTA

DISPVTATIO IV.

De Suſpenſionibus in particulari, quæ à iure latæ ſunt.

§. I.

De ſuſpenſionibus latis contra Clericos.

Q. 1. AN qui ordinatur ab Epiſcopo hæretico, aut ſchiſmatico, aut excommunicato nominatim, aut ſimoniaco declarato, ſuſpenſus ab ordine ſuſcepto maneat?

R. Affirmatiuè. 362

1. Dub. An incurrat hanc ſuſpenſionem etiam qui ignorans Epiſcopum eſſe hæreticum, excommunicatum, &c. ab illo ordinem recipit?

R. (Quidquid alij affirment, alij negent) quod non incurrat veram Suſpenſionem, ſed ad ſummum aliquam inhabilitatem, quæ cum in foro externo ab executione ordinum impediat. Et contrà facientes non incurrunt irregularitatem. ibid.

2. An etiam maneat ſuſpenſus ab ordine ſuſcepto, qui ordinatur ab Epiſcopo qui Epiſcopatui renunciauit?

R. Vt certum: Manere. 363

3. An qui ante legitimam ætatem, aut extra tempora recipit ordines ſacros, maneat ipſo iure ſuſpenſus ab ordinibus ſic ſuſceptis?

R. Vt certum: Manere. ibid.

Circa hanc Suſpenſionem ſit

1. Dub. An qui in Gallia ordinem ante legitimam ætatem, &c. recipiunt, ipſo facto ab ordine ſic ſuſcepto Suſpenſi maneant?

R. Eſſe Probabile: Non manere ipſo facto ſuſpenſos, ſed ſuſpendendos eſſe. ibid.

2. An qui ante ætatem, &c. Ordines etiam minores accipiunt, pariter ſint eo ipſo à ſuſceptis Ordinibus ſuſpenſi?

R. Non eſſe ſuſpenſos, ſed ſuſpendendos. ibidem.

3. An etiam incurrat hanc ſuſpenſionem, qui bona fide ante legitimam ætatem Ordinem ſacrum ſuſcepit?

R. Quod non. ibid.

4. Dub. An ſi ſic bona fide ordinatus, adueniente mala fide ante legitimam ætatem celebret; incurrat irregularitatem, vel ſaltem peccet mortaliter?

R. Probabiliùs: Peccare mort. ſed non incurrere irregularitatem. ibid.

5. Dub. An ille, qui ob receptionem Ordinis ſacri ante ætatem mala fide ſuſcepti ſuſpenſus manet, poſſit ætate completa, abſque vlla ſuperioris diſpenſatione celebrare? ibid.

R. Probabiliùs: Non poſſe. Secus dicendum de illo, qui bona fide ante legitimam ætatem ſacris initiatus fuit; nam hic completa ætate, abſque vllâ diſpenſatione poteſt celebrare. ibid.

6. Dub. An qui mala fide Ordinem maiorem, v.g. Sacerdotium, ante legitimam ætatem recipit, non ſolùm maneat ſuſpenſus ab exercitio Sacerdotij, ſed etiam ab exercitio aliorum Ordinum, nempe Diaconatus & Subdiaconatus, antè legitimè ſuſceptorum?

R. Probabilius: Non manere ſuſpenſum, niſi ab Ordine, verbi gratia Sacerdotio, mala fide ſuſcepto. 364

7. Dub. An Sacerdos, qui mala fide ante legitimam ætatem Sacerdotium accepit, non ſolùm maneat ſuſpenſus, ſed etiam irregularis, conſecrando ſimul cum Epiſcopo ordinante?

R. Probabilius: Quod licèt maneat ſuſpenſus, non tamen irregularis. ibid.

8. Dub. An Confeſſarius poſſit vi Bullæ Cruciatæ abſoluere quem à ſuſpenſione incurſa per receptionem Ordinis maioris ante legitimam ætatem?

R. Probabilius: Poſſe, non tamen diſpenſare, vt adminiſtret ante ætatis complementum. ibid.

9. An Ordinatus per ſaltum, recipiendo Ordinem ſuperiorem, inferiori prætermiſſo, maneat ipſo iure ſuſpenſus ab Ordine ſic ſuſcepto?

R. Probabiliùs: Manere ipſo iure. ibid.

Circa hanc Suſpenſionem ſit

1. Dub. An qui per ſaltum Ordinem ſuſcepit, ſuſpenſus ſolum maneat ab exercitio Ordinis ſuſcepti, an etiam ab exercitio aliorum, quos ritè ſuſceperat?

R. Probabilius: Solùm manere ſuſpenſum ab Ordine, quem per ſaltum ſuſcepit, non ab aliis. ibidem.

2. Dub. An qui Ordinatus eſt per ſaltum, poſſit Ordinem prætermiſſum recipere ſine diſpenſatione?

R. Probabilius: Non poſſe. 365

3. Dub. An etiam ſuſpendatur ipſo facto, qui Ordinatur per ſaltum in Ordinibus minoribus: aut qui relictis Ordinibus minoribus Ordinem Subdiaconatus recipit?

R. Probabilius: Etiam ſuſpendi ipſo facto, & iure. ibid.

4. Dub. An Epiſcopus poſſit in hac ſuſpenſione diſpenſare?

R. Probabilius longè: Poſſe, dummodo talis ſic Ordinatus in malè ſuſcepto Ordine, vel in prætermiſſo non miniſtrauerit: quia tunc iam incurrit irregularitatem, à qua ſolus Papa diſpenſare poteſt, ſi delictum eſt publicum. ibid.

5. Dub. An huiuſmodi ſuſpenſio contracta per Ordinationem per ſaltum, tolli etiam poſſit per Bullam Cruciatæ?

R. Poſſe, & ad minus in foro conſcientiæ. ibid.

6. An qui innodati cenſura aliqua excommunicationis maioris, ſuſpenſionis, vel interdicti, Ordinem maiorem ſuſcipiunt, ſuſpenſi ſint ipſo iure?

R. Eſſe. ibid.

Circa hanc Suſpenſionem ſit

1. Dub. An etiam maneat ſuſpenſus, qui aliqua cenſura innodatus recipit Ordines minores?

R. Probabilius: Etiam manere. ibid.

2. Dub. An hanc ſuſpenſionem incurrat excommunicatus, aut ſuſpenſus, &c. qui ex probabili ignorantia, vel inaduertentia ſuæ excommunicationis, aut ſuſpenſionis, &c. aliquem Ordinem recipit?

R. Probabiliùs: Quod non. 366

3. Dub. An ſaltem incurrat ſuſpenſionem hanc, qui exiſtens excommunicatus, vi & metu cadente in

22. An

§. II.

De Suspensionibus latis in iure contra Episcopos.

§. III.

De Suspensionibus latis in iure contra Religiosos.

DISPVTATIO V.

De Absolutione à Suspensione.

TRACTATVS V.

De Interdicto, tertia Censuræ specie.

DISPVTATIO I.

De essentia, & diuisione Interdicti.

DISPV

DISPVTATIO II.

De causa efficienti, materiali, finali & formali Interdicti?

Quæst. 1. AN omnes illi, qui excommunicare & suspendere possunt, possint etiam censuram Interdicti ferre?
R. Vt Certum: Posse. 385
2. An Episcopi possint interdicere Clerum & Ecclesiam sine consensu Capituli?
R. Iam posse, non ex vi iuris, sed consuetudinis. ibid.
3. An sicuti Prælati Religionum possunt potestate ordinaria ferre Interdictum personale in sibi subditos, ita possint ferre Interdictum locale in suas Ecclesias, & loca?
R. Vt certum: Non posse, quia oppositum est consuetudine introductum. ibid.
4. An Prælati possint ponere interdictum locale extra suam Prouinciam, Diœcesim, aut territorium?
R. Vt certum: Non posse.
5. An saltem possint Prælati interdicere suos subditos existentes in aliena Prouincia, Diœcesi, aut territorio?
R. Vt certum: Posse quamdiu manent sub sua iurisdictione. 386
6. An vniuersa Ecclesia interdici possit?
R. Vt certum: Posse interdici, sed à solo Papa, vel à Concilio generali, Sede vacante. ibid.
7. An Episcopus possit totam suam Diœcesim suæ iurisdictioni subiectam interdicere?
R. Vt certum: Posse. ibid.
8. An loca non sacra, seu rebus diuinis non deputata, interdici possint?
R. Vt certum: Posse, quamuis id non sit in vsu. ibidem.
9. An omnes personæ, quæ excommunicari possunt, possint etiam interdici?
R. Vt certum: Posse. ibid.
10. An vniuersitas, collegium, seu communitas possit interdici?
R. Vt certum: Posse interdici, etsi non excommunicari. ibid.
11. An Episcopi censeantur interdicti per legem generalem, aut sententiam, qua interdicuntur omnes qui hoc, vel illud Interdictum commiserint?
R. Non censeri interdictos. 387
12. An ad imponendum interdictum locale, etiam speciale, requiratur culpa mortalis?
R. Vt certum: Requiri. ibid.
13. An etiam Interdictum personale generale imponi non possit, nisi ob peccatum mortale?
R. Vt certum: Non posse. ibid.
14. An ob peccatum suum veniale possit quis Interdicto puniri?
R. Non posse puniri Interdicto absque limitatione sumpto: posse verò Interdicto limitato quoad effectum, & tempus. ibid.
15. An Interdictum locale generale possit ferri propter debitum pecuniarium contractum ab aliqua communitate?
R. Vt certum: Non posse, nisi de expressa licentia Papa. ibid.
16. An saltem pro debito pecuniario possit ferri interdictum locale particulare sine licentia Pontificis?
R. Probabilius: Posse. 388
17. An pro debito pecuniario possit ferri Interdictum generale personale, hoc est Interdictum communitatis?
R. Probabilius: Posse. ibid.
18. Quænam sit causa finalis Interdicti?
R. Quod est correctio, & emendatio delinquentis, & lucrum animæ illius. ibid.
19. An forma sub qua Interdicti sententia fertur, habeat verba determinata?
R. Quod non. ibid.
20. An Interdicti sententia debeat ferri in scriptis expressione causæ, monitione præuia, &c.
R. Debere ferri in scriptis, cum expressione causa, & etiam cum præuia monitione, si Interdictum ponatur ad reprimendam contumaciam: non si ponatur vt pura pœna, ob delictum. ibid.

DISPVTATIO III.

De effectibus in communi Interdicti.

Quæst. 1. QVot sunt effectus Interdicti, siue localis, siue personalis?
R. Quod sunt solum quatuor præcipui, nempe priuatio diuinorum officiorum. Priuatio aliquorum Sacramentorum. Priuatio sepulturæ Ecclesiasticæ, & Priuatio ingressus in Ecclesiam. 388
2. An effectus Interdicti sint ita inter se connexi, sicut sunt effectus excommunicationis?
R. Quod non: & ideo effectus Interdicti optimè possunt etiam ab Episcopo ab inuicem separari. 389

DISPVTATIO IV.

De primo effectu Interdicti, qui est priuatio diuinorum Officiorum.

Q. 1. AN priuatio Diuinorum publicè dictorum sit primus effectus Interdicti integri?
R. Quod sic. 389
2. An aliqua officia diuina licita fuerint iure antiquo, tempore interdicti localis generalis?
R. Vt certum: Licita fuisse aliqua. ibid.
3. An etiam tempore interdicti specialis fuerit licitum olim clericis recitare modo dicto Horas Canonicas?
R. Probabilius: Non fuisse licitum. ibid.
4. An modò iure nouo possint omnes Ministri Ecclesiæ tempore Interdicti localis generalis celebrare quotidie Missas, & alia officia diuina in Ecclesiis & Monasteriis, sicut si non esset Interdictum?
R. Tanquam certum: Posse iam, seruatis tamen quatuor conditionibus, nempe quod id faciant ianuis clausis, voce submissa, exclusis excommunicatis, & interdictis, & non pulsatis campanis. 390
5. An etiam in Ecclesiis specialiter interdictis liceat Missas & alia officia diuina celebrare quotidie, seruatis conditionibus nuper positis?
R. Vt certum: Non licere. ibid.
6. An tempore interdicti localis generalis sit licitum celebrare quotidie officia diuina, seruata moderatione cap. *Alma mater*, secretò videlicet, &c. in Ecclesiis Hospitalium, & Monialium ibid.
R. Vt certum: Esse licitum. ibid.

7. An

34. An in prædictis quatuor feſtivitatibus, in quibus per *cap. Alma*, ſuſpenditur interdictum, ſolùm permittatur celebrare Miſſas, & officia divina propria illarum feſtivitatum?

R. Vt certum: Non propria officia, &c. ſed alia quæcunque poſſe celebrari. ibid.

35. An tempore interdicti localis generalis licitum ſit recipere Sacramenta in præfatis feſtivitatibus, in quibus conceſſum eſt Miſſas, & alia divina officia publicè, & ſolemniter celebrari?

R. Licitum eſſe recipere aliqua Sacramenta, &c. ibid.

36. An Sacerdotes non celebrantes, & alij Clerici, qui tempore interdicti Miſſæ, & aliis officiis divinis aſſiſtere poſſunt, poſſint Eucharistiam ſumere, more laïcorum communicando?

R. Probabiliùs: Poſſe. ibid.

37. An tempore interdicti poſſint etiam laïci Eucharistiam ſumere in illis diebus, in quibus ex vi *cap. Alma*, aut alterius privilegij, aſſiſtere Miſſæ poſſunt?

R. Probabiliùs: Etiam poſſe. 397

38. An ad implendum præceptum annuæ communionis poſſit quis, aut debeat tempore interdicti communicare?

R. Probabiliùs: Poſſe iam ex iure novo. ibid.

39. An benedictiones nuptiales poſſint fieri tempore interdicti in aliis diebus, in quibus text. *in cap. Alma*, permittit Miſſam, & alia officia divina publicè, & ſolemniter celebrari?

R. Poſſe fieri, dummodo non ſit tempus, in quo huiuſmodi benedictiones ſpeciali decreto Tridentini interdicuntur. ibid.

40. An omnes Clerici, ſaltem non conjugati, poſſint intereſſe divinis officiis tempore interdicti localis generalis?

Reſpondeo poſſe, dummodo non ſint interdicti, aut excommunicati, aut cauſam dederint interdicto. 398.

41. An etiam Clerici conjugati poſſint intereſſe divinis officiis dicti interdicti tempore?

R. Probabiliùs: Poſſe, caſu tamen ſolùm, quo dicti Clerici conjugati cum vna, eaque Virgine deputati ſint alicuius Eccleſiæ miniſteriis. ibid.

42. An teneantur audire Miſſam diebus feſtis tempore interdicti, qui privilegium audiendi officia divina dicto tempore habent?

R. Vt longè probabiliùs: Teneri. ibid.

43. Quænam alia divina officia, præter Miſſam, ſint prohibita publicè fieri à Clericis tempore interdicti localis generalis?

R. Quod multa alia, legantur. ibid.

44. Quænam officia ſunt, quæ non prohibentur fieri, adhuc publicè, tempore interdicti localis generalis?

R. Quod illa, quæ ex ſuo modo non ſunt deputata Ordini Clericali. Legantur. 399

45. An recommendatio animæ moribondi poſſit licitè fieri coram aliis tempore interdicti?

R. Vt certum: Poſſe. ibid.

DISPVTATIO V.

De ſecundo effectu interdicti, qui eſt privatio activa, & paſſiva quorundam Sacramentorum.

Q. 1. AN tempore cuiuſcumque interdicti poſſit licitè adminiſtrari Sacramentum Baptiſmi?

R. Vt certum: Poſſe, & cum ſolemnitate. 399

2. An Baptiſmus adminiſtrari poſſit in Eccleſia ſpecialiter interdicta, ſi alia ſit Eccleſia non interdicta, vbi abſque incommodo celebrari poteſt?

R. Vt longè probabilius: Poſſe adminiſtrari. ibid.

3. An perſona interdicta generaliter, & abſque propria culpa (vt ſi Clericus generaliter interdiceretur) poſſet licitè miniſtrare Baptiſmum?

R. Multò probabiliùs: Poſſe miniſtrare ſolemniter, & etiam extra caſum neceſſitatis. ibid.

4. An etiam perſona ſpecialiter interdicta directè, vel virtute, quia cauſam dedit interdicto generali, poſſit licitè miniſtrare, adhuc extra neceſſitatem, Sacramentum Baptiſmi?

R. Longè probabilius: Non poſſe extra neceſſitatem. 400.

5. An tempore cuiuſcunque interdicti poſſit adminiſtrari Sacramentum Confirmationis, etiam in Eccleſia ſpecialiter interdicta?

R. Poſſe, & cum ſolemnitate conſueta. ibid.

6. An perſona interdicta poſſit miniſtrare Sacramentum Confirmationis?

R. Longè probabiliùs: Poſſe, ſi ſit interdicta interdicto generali perſonali, ſecus verò ſi ſpeciali, aut dederit cauſam interdicto. ibid.

7. An adultus perſonaliter interdictus poſſit licitè hoc Sacramentum Confirmationis recipere?

R. Poſſe, ſi ſolo interdicto generali inculpabiliter contracto eſt interdictus, ſecus ſi ſua culpa eſt generaliter interdictus, aut ſpecialiter. ibid.

8. An interdictum privet Sacramento Pœnitentiæ?

R. Vt certum: Non privare. ibid.

9. An excommunicati omnes poſſint, etiam extra articulum mortis, admitti ad Pœnitentiæ Sacramentum tempore interdicti?

R. Æquè probabiliter: Poſſe admitti omnes excommunicatos, præter illos, qui excommunicati ſunt, ob delictum cuius gratiâ interdictum fuit latum, aut excommunicatione reſervata innodati ſunt. 401

10. An tempore interdicti localis generalis poſſit Pœnitentiæ Sacramentum miniſtrari in loco interdicto?

R. Vt certum: Poſſe. ibid.

11. An etiam in Eccleſiis ſpecialiter interdicta poſſit Sacramentum Pœnitentiæ miniſtrari?

R. Probabilius: Poſſe. ibid.

12. An Confeſſor poſſit tempore interdicti localis validè, ac licitè Sacramentum Pœnitentiæ miniſtrare?

R. Vt certum: Poſſe, dummodo cauſam interdicto non dederit. ibid.

13. An Confeſſor perſonaliter interdictus per interdictum generale perſonale, poſſit etiam licitè Sacramentum Pœnitentiæ miniſtrare?

2. An

DISPVTATIO VII.

De quarto effectu Interdicti, qui est priuatio ingressus in Ecclesiam?

DISPVTATIO VIII.

De peccatis, & pœnis violantium Interdictum.

DISPVTATIO IX.

De Interdictis in specie à iure latis.

DISPVTATIO X.

De Relaxatione, vel Absolutione Interdicti.

tur locus incertus, & indefinitus, v.g. terra, seu Provincia, vbi maneat talis persona, v.g. Petrus, tollatur eo ipso, quod Petrus mutet terram, seu Prouinciam, absque alia relaxatione superioris.

R. Tolli eo ipso. ibid.

6. An Interdictum generale personale, quo Ciuitas, Communitas, seu Collegium est interdictum; tollatur dissoluta Ciuitate, Communitate, vel Collegio, sine alia absolutione superioris.

R. Vt certum: Tolli. ibid.

7. An qui ligatus interdicto personali particulari, verè pœnitens moritur, ipso facto liberetur interdicto.

R. Probabilius: Quod non. Ibid.

8. An Interdictum omne possit auferri, vel suspendi ab illo, qui illud tulit.

R. Vt certum: Posse. ibid.

9. An Episcopus possit absoluere ab omni Interdicto locali, lato à iure absolutè, & sine termino.

R. Probabilius: Posse. ibid.

10. An Episcopus non solùm tollere, sed etiam suspendere ad tempus possit dictum locale Interdictum.

R. Probabilius: Etiam posse. 419

11. An etiam possit Episcopus absoluere ab Interdicto locali, non solùm à iure posito, sed etiam lato à Papa, tanquam ab homine.

R. Tanquam certum: Non posse. ibid.

12. An Episcopus possit absoluere ab Interdicto personali lato à iure.

R. Vt certum: Posse.

13. An Parochus, seu alius Confessor Ordinarius possit absoluere iure ordinario ab interdicto generali locali, & personali.

R. Vt quid certum: Quod non. Ibid.

14. An saltem possit dictus Parochus, aut alius quilibet Confessor Ordinarius absoluere ab Interdicto personali speciali, seu particulari, sine reseruatione.

R. Probabilius: Posse, dummodo detur satisfactio, aut cautio satisfaciendi. ibid.

15. An Interdictum generale locale possit relaxari ad cautelam.

R. Vt certum: Quod non. 420

16. An saltem Interdictum speciale locale possit relaxari ad cautelam.

R. Vt longè multò probabilius: Posse. ibid.

17. An etiam Interdictum personale particulare possit relaxari ad cautelam.

R. Vt certum: Posse. ibid.

18 An deinde Interdictum personale generale, putà latum in Vniuersitatem, aut Collegium, possit adhuc relaxari ad cautelam.

R. Posse.

19. An Interdictum censeatur sublatum quando non seruatur ab eo, in cuius fauorem latum est.

R. Vt certum: Quod censetur. ibid.

20. An etiam censeatur sublatum Interdictum, quando non seruatur ab eo, propter cuius delictum positum est.

R. Vt certum: Quod non. ibid.

21. An censeatur Interdictum sublatum, quando non seruatur ab eo, qui tulit interdictum.

R. Tanquam certum: Non censeri sublatum, nisi aliàs id verbis antea significasset. 421

22. An Papa possit tollere Interdictum solo actu interiori.

R. Posse. ibid.

23. Quæ forma est obseruanda in relaxando interdicto.

R. Quod hæc. Absoluo te ab Interdicto, in quod ob hanc, aut illam causam incurristi. In nomine Patris, &c. ibid.

DSPVTATIO XI.

De Priuilegio Bullæ Cruciatæ circa Interdicti Censuram.

Q. 1. An laici habentes Bullam Cruciatæ possint tempore interdicti generalis interesse Missæ, & aliis officiis diuinis.

R. Vt certum: Posse. 421

2. An etiam possit quis vigore Bullæ interesse Missæ, & aliis Officiis diuinis in Ecclesia specialiter interdicta.

R. Vt certum: Non posse. ibid.

3. An vi Bullæ possit quis tempore Interdicti audire, aut celebrare Missam in quacumque Ecclesia, & Oratorio.

R. Tanquam certum: Quod sic. ibid.

4. An Bullæ Cruciatæ vigore possit quis habere Oratorium priuatum in sua domo, & in illo Missam audire, vel celebrare etiam tempore Interdicti.

R. Vt certum: Quod nullo modo, quidquid alij sentiant. 422

5. An omnes habentes Bullam possint secum tempore Interdicti ducere famulos, aut familiares in Ecclesiam, & Missæ, & aliis officiis adesse.

R. Vt certum: Posse omnes. ibid.

6. An etiam omnes habentes Bullam possint secum deducere ad Ecclesiam omnes Domesticos, familiares, ac Consanguineos, & ibi tempore Interdicti Missæ interesse.

R. Vt certum: Posse hos omnes secum ducere. ibid.

7. An nomine Consanguineorum, qui etiam tempore Interdicti possunt cum habente Bullam in Ecclesia, aut Oratorio audire Missam, veniant Consanguinei vsque ad quartum gradum.

R. Vt certum ferè: Licere. ibid.

8. An sub nomine Consanguineorum comprehendantur coniuges, hoc est, vxor comparatione mariti, & maritus comparatione vxoris.

R. Vt longè probabilius: Comprehendi. 423

9. An etiam nomine Consanguineorum in dicto Bullæ priuilegio comprehendantur quoque affines.

R. Vt certum: Non comprehendi. ibid.

10. An vt quis dicatur Domesticus Priuilegiati, & possit cum illo audire tempore interdicti Missam, sit necessum, quod in eadem domo cum Domino habitet, & eius expensis alatur.

R. Æquè probabiliter, quod non sit totum necessum. ibid.

11. An prædicti familiares, Domestici, & Consanguinei possint diuinis interesse, absente Domino, qui Bullam Cruciatæ habet.

R. Æquè probabiliter: Posse. ibid.

12. An Dominus, audito vno Sacro, possit alteri interesse in gratiam familiarium, Domesticorum, aut Consanguineorum, qui aberant, vt hi Sacro assistant.

R. Probabilius: Posse. 414

13. An vt quis virtute Bullæ possit in Oratorio celebrare, aut audire Missam, teneatur necessariò fundere aliquas preces Deo pro vnione Principum Christianorum, & victoria contra Infideles.

R. Teneri sub veniali tantum. Ibid.

14. An

TRACTA

TRACTATVS PRIMVS DE CENSVRIS ECCLESIASTICIS IN COMMVNI.

TRACTANT de Censuris Ecclesiasticis Patres in illud Math.16. *Et tibi dabo claues.* Et in illud 18. *Quacumque ligaueritis super terram.* Et, *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus.* Vbi D.Hieronym. Chrysostom. Hilar. Anselm. Theophylact. & alij Patres. Canonistæ *in Iure Canon tit. de Sentent excommunic in Decretalib.* & *lib.6.* & *Clem.* & *in Decreto,9.quæst.3* & *.4 quæst.1.* & 3.Theologi cum Magistro *in 4.distinct.18.cap.7.* vbi D.Thomas *quæst.2.* Durand.*quæst.3.* Richard Bonauent. Albert. Scot. *distinct.19. quæst.1.art.5.* & 6. Sotus *distinct.22.* Alexand. 4. *part. quæst.81.* Ledesma *2.part.4. quæst.23.* & alij. Antonin. 3.*part.tit.24.* Caietan. *tom.1.opuscul.tract.9.* & *tom.2. tract. 13.* & *in Sum. verb. excommunicat.* vbi Angel. Syluest. Tabiena, Armilla, Bassæus,& alij Summistæ. Nauarr. *in Man. cap.27.à princip.* Couarruu. *in cap. Alma,de sentent. excommunicat. in 6.* Viguerius *in Summ. Theolog. cap.16.§.6.* Victoria *in summ. tit. de excommunicat.* Petrus Sotus *tit. de Clauib. lect.2.* Medina *lib.1. de instruct.cap.11.* Viuald.2.*part. Candelabri,* Henriquez *lib.13.* Suarez *tom.5.in 3.part.* Vasquez *tom.4.in 3 part tract.de excommunicat.* Auila *tom. vnico de Censuris*, Bauny *per integrum tomum.* Marius Alterius *per vnum & alterum.* Luysius Turrianus *de Pœnitent.* & *censuris.*& *in Summa.* Hurtado *tom.de Matrim.* & *censuris.* Layman *tom.1. summa,tract.5.* Candidus *tom.1. disquis.Moral.disquisit.22.* Archangelus Rubeus *de Sacram.distinct.18.* & 19. Hieronym. Llamas 1.*part. Method.cap.9.* Petrus Cornejo *tom.2.in 3.part.tract.5.* Sayrus *de censur.lib.1.à c.1.* Bonacina *de censur. à disp.1.* Filliucius *tom.1. tract.11.à cap.1.* Ægidius Coninch. *de Sacram. tom.2.à disp.13.* Præpositus 3.*part.de censur.* Petrus Ledesma, Rodriguez,& Villalobos *in sum.* Ioan. à Cruce *in summa,tract. de censur.* Petrus Binsfeldius *in Enchiridio, part.5.* Raphaël Rastellius *tract. de censur.* Bañez 2.2. *quæst.64.art.8.dub.1.4.part.* & Aragon. *ibid.* Iodocus Lorichius *tom.1.Thesauri Catholici,verb. censura, & excommunicatio.* Castro Palao *tom.6.per totum.*

DISPVTATIO PRIMA.

De quidditate Censuræ, de eiusque speciebus.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid nomine Censuræ veniat.

RESPONDEO dicendum,quod Censura Latinè nil aliud significat,quàm munus,seu officium. & dignitatem Censoris. Et quia Censor apud Romanos officium correctionis morum gerebat, hinc est, quod Censura pro correctione, seu pœna à iudice inflicta accipiatur. Sic Nauar. *in Man. cap.27.num.1.* Viuald.2.*part.Candelabri,tractat.de excommunicat.num.4.* Iodocus *tom.1.Thesauri Catholici, verb. Censura,num.1.* Suarez *tom.4.in 3.p. disp.1.sect.1.n.2.* Palao *tom.6.disp.1 punct.1.* Auila *de Cens.part.1.dub.1.* Bauny *de Censuris tract.1. quæst.1.* Cornejo *tom.2.in 3.part.tract.1. disp.1* Hurtadus *tractat.de Censuris,difficultate 1. num.1.* Filliucius *tom.1. tract.11.cap.1. num 1.* & alij. Vel si mauis, dic cum Alterio *tom.1.de Censuris,disp.1. cap.4.* quod Censuræ deriuentur à verbo *Censeo,* quod significat Iudicare, & sic dicuntur (inquit) iudicia; quia discretus Iudex ponderatis circumstantiis rerum, & personarum, debet illam pœnam inferre, quam magis censet expedire ad salutem illius quem punit, &c. Sic ille,& Villalobos *tom.2.summa,tract.16 difficultate 1. num.2.*

QVÆSTIO II.

Quid sit Censura Ecclesiastica.

RESpondeo quod secundùm aliquos, est *Sententia lata à capace Ordinis, mediante iurisdictione Ecclesiastica fori exterioris, qua quis priuatur communione Sacramentorum, vel hominum, vel exercitio diuinorum donorum spiritualium, vel prohibentur officia diuina, vel Sacramenta, vel Sepultura.* Ita Nauarrus, & Iodocus *loco citato.*

Item, secundùm alios censura Ecclesiastica, est *pœna spiritualis inflicta ab Ecclesiastica potestate, priuans hominem baptizatum vsu aliquorum bonorum spiritualium, donec à contumacia recedat.* Sic ferè communiter omnes. Suarez *tom. 5. disp. 1. sect. 1. n. 5.* Sayr. *de Censur. lib. 1. c. 1. n. 10.* Cornejo *tom. 2. tr. 5. disp. 1. dub. 1.* Candid. *disquis. 22. art. 1.* Filliuc. *tr. 11. c. 1. n. 4. & 5.* Bonac. *de Censur. disp. 1. q. 1. punct. 1.* & communis.

Alij tandem aliter, sed æquiualenter censuram definiunt. Hurtad. namque *tr. 1. de censur. diffic. 1.* sic: *Est pœna medicinalis bono spirituali priuans.* Auila *dub. 1. citat.* ita: *Est castigatio, seu correctio Ecclesiastica, qua Ecclesia fideles delinquentes punit in bonis spiritualibus.* Graffius *lib. 4. decis. c. 1.* *Est morum correctio, scelerum vindicatio.* Bauny *de Censur. tr. 1. q. 2.* *Est pœna spiritualis ad forum exterius Ecclesiæ pertinens, qua baptizatus eius imperijs non obsequens, quorundam bonorum spiritualium vsu priuatur, donec à contumacia recedat.*

QVÆSTIO III.

An censura propriè, & strictè sumpta in tres tantùm species diuidatur.

NEgant in primis aliqui moderni affirmantes, censuram in septem species diuidi: nempe in excommunicationem, suspensionem, interdictum, irregularitatem ratione delicti, degradationem, depositionem, & cessationem à diuinis: quia, inquiunt, his omnibus conuenit definitio Censuræ nuper tradita; cum quælibet ex illis sit pœna Ecclesiastica, qua puniri solet fidelis baptizatus, & priuari aliquo bono spirituali: ergo censura adæquatè in omnes has species debet diuidi. Sic tenent Petrus Ledesma *in summa, tr. de Censur. c. 1. concl. 3. pag mihi* 323. vbi ait, sed non benè, in hoc conuenire Theologos: Petrus Cornejo *tom. 2. in 3. p. tr. 5. dub. 5. n. 2.* dicens, id tenere plures modernos Thomistas.

Negant deinde alij existimantes in quinque species diuidi, videlicet excommunicationem, suspensionem, interdictum, irregularitatem ratione delicti, & cessationem à diuinis. Ita Sotus *in 4. dist. 22. q. 3. art. 1.* (non 4. vt citatum inueni apud Bassæum) *vers. Est autem, pag. mihi* 1030. & antè *dist. 3. q. 3, art. 9 & 10.*

Negant tandem alij docentes, censuram in quatuor species diuidi, scilicet in excommunicationem, suspensionem interdictum, & irregularitatem. Sic Corduba *lib. 5. q. q. 43. dub 4. & casu 28. & 37. 144.* Medina *1. 2. q. 96. artic. 3. & lib. 1. instruct cap. 11. §. 9. & 12. & lib. 2. cap. 22.* Gutierrez *quæst. canon. cap. 3.* Victoria, & Cano. Et idem renuerunt à principio Sancius Episcopus, Mantius, Peña, & Soto Major, qui tamen posteà mutarunt sententiam, vt refert Henriquez *lib. 7. cap. 13. n. 6. in Glossa litt. Q.* tenet etiam Vega *in sum. 2. p. cap. 15 casu 9 & 10.* Bañez *2. 2. quæst. 64. artic 8. dub. 1. 4. part* & Aragon. *ibid. dub. vlt.* & alij. Concinit in numero Couarruuias *in cap. Alma mater, parte 2. §. 2. num. 1, pag. mihi* 754. tollens irregularitatem, addénsque loco illius cessationem à diuinis.

Sed longè probabiliùs, longéque veriùs respondeo dicendum, quod censura Ecclesiastica strictè, & integrè sumpta, in tres tantum species adæquatè diuidatur, nempe in excommunicationem, suspensionem, & interdictum. Sic videtur definitum esse ab Innocentio III. *in c. quærenti, de verb. signific.* vbi interrogatus Pontifex, quid per censuras intelligeretur, respondit, intelligi interdictum, suspensionem, & excommunicationem: ergo dicendum est, tantum esse has tres species censuræ, aliàs insufficiens esset, & imperfecta responsio Pontificis, si præter tres censuras ab ipso numeratas, aliæ species censuræ possent assignari. Argumento autem contrariorum ex statim dicendis fiet satis. Sic tenent communiter omnes Canonistæ, & Theologi. Glossa *in c. quærenti, cit.* & ibi Host. & Panorm. Nauarrus *in Man. c. 27. n. 1.* Hugo *tabula 2. c. 26. n. 1.* Gomez *de Bulla claus. 8. n. 30.* dicens contrarium asserentes miserè errore elapsos fuisse. Henriquez *lib. 7. c. 13. n. 6. cit. & lib. 13. c. 2.* Angel. *verb. Censura*, Syluester, Armilla, Tabiena *eo verb.* Ledesma *2. part. 4. q. 26. art. 2.* Caietan. *verb excommunicat. c. 36.* D. Anton. *3. part. tit. 28. c. 1. & tit. 30. c. 1.* Ioan. de Lignan. *tr. de Censur. quæst. 1. n. 8.* Suarez *de Censur. disp. 1. sect. 3. n. 7.* dicens id esse sibi certum. Valentia *tom. 4. disp. 7. quæst. 17. punct. 1.* Sayros *lib. 1. de Censur. c. 2. n. 4. & 15.* Alterius *de Censur. tom. 1. lib. 1. c. 2. & 3.* Auila *part. 1. dubit. 5.* Præpositus *de Censur. q. 1. dub. 3.* Syluius *in supplem. q. 21.* Ægidius *disp. 17. dub. 1.* Hurtado *de Censur. tr. 1. difficult. 2.* Luysius *de Censur. lib. 1. disput. 1. dub. 2.* Bauny *de Censur. tract. 1. quæst. 1.* Layman. *tom. 1. tract. 5. c. 2. n. 1.* Candidus *disquisit. 22. articulo* 2. Bassæus *verb. Censura, num. 3.* Iodocus *eod. verbo, n. 2.* Binsfeldus *3. part. Enchirid. in princip.* Rastellius *de Censur. q. 1. art. 2.* Villalobos *tom. 1. tract. 11. diff. 2. n. 1.* Llamas *1. part. Methodi, cap. 9. §. 1.* Filliucius *tract. 11. cap. 1. quæstione 7.* Bonacina *de Censur. disp. 1. quæst. 1. punct. 1. n. 4.* Machado *lib. 1. sum tract. 2. docum. 1. n. 1.* Viualdus *2. parte Candelabri, tract. de excommunic. n. 3.* Diana *1. p. tr. 11. resol. 27.* Palao *disp. 1. punct. 1. n. 4.*

QVÆSTIO IV.

An Irregularitas saltem ratione delicti sit propriè, & in rigore Censura.

AFfirmant, vt vidimus, Petrus Ledesma, Cornejo, Sotus, Corduba, Medina, Bañez, Aragon, Gutierrez, Victoria, Cano, & Vega *locis citatis*, quia censura Ecclesiastica est pœna spiritualis, priuans hominem baptizatum vsu aliquorum spiritualium, vt *quæst. 2.* est habitum: sed sic est, quod irregularitas ratione delicti est pœna Ecclesiastica spiritualis, imposita ob peccatum, & delictum, qua quis ad Ordines Ecclesiasticos promoueri per se, & directè prohibetur: ergo propriè, & in rigore est censura.

Sed longè multò probabiliùs respondeo, quod irregularitas, etiam imposita ob peccatum, non sit propriè, & in rigore censura. *Primò*, quia irregularitas quæ incutitur citra culpam, non est censura, cum hæc semper supponat delictum: ergo neque irregularitas, quæ oritur ex culpa, vera censura erit. Antecedens concedunt contrarij. Consequentiam probo, quia irregularitas omnino eiusdem rationis est in eo, qui ob delictum eam incurrit, & in illo qui citra culpam eadem est innodatus. Vterque enim eodem modo inhabilis est ad ordines suscipiendos, & impeditus, ne susceptos ordines exercere valeat: ergo si prima non est Censura, neque secunda erit.

Secund

Secundò, quia Censura absolutione tollitur: at sic est quod irregularitas non tollitur, nisi dispensatione: ergo irregularitas non est Censura. Sic omnes Doctores pro nostra sententia nuper citati. Legantur Nauarrus, & Alterius *locis citatis*, & alij.

Vnde ad fundamentum contrariorum concessa maiori neganda est minor. Quia irregularitas non dicitur propriè pœna, seu Censura, sed impedimentum Canonicum ad ordines sacros promouendos, seu exercendos: quia videlicet non imponitur, & infertur propriè, & formaliter in vindictam, seu pœnam peccati, vt constat ex secūda ratione à nobis data, sed ob decentiam, & dignitatem functionum Ecclesiasticarum, quæ spectant ad Sacramentū Ordinis.

QVÆSTIO V.

An Depositio sit propriè, & verè censura.

AFfirmant Ledesma, Cornejo, & alij moderni: eo quòd hæc, etiam sit pœna Ecclesiastica spiritualis, &c.

Sed longè multò probabilius respondeo, nullo modo esse veram Censuram. Quia propriè nō est pœna, sed impedimentum quo quis propter crimen aliquod priuatur, tanquam inhabilis, vsu Ordinis sacri, vel officio in perpetuum, absque spe restitutionis, retento vtroque priuilegio *fori*, videlicet, vt conueniri non possit depositus in iudicio sæculari, nec capi, nec puniri à laicis: & Canonis, *si quis suadente*, 17. q. 4. ergo depositio non est censura, cum hæc propriè sit pœna, & ex sua institutione possit auferri posita resipiscentia delinquentis. Sic omnes authores pro secunda, tertia, & quarta sententia adducti.

QVÆSTIO VI.

An Degradatio sit verè, & propriè censura.

AFfirmant etiam Ledesma, & Cornejo, & alij moderni apud ipsos.

Sed longè multò probabiliùs respondeo, quod non sit verè, & propriè Censura. Quia degradatio idem ferè est ac depositio. Est namque quoddam impedimentum quo vir Ecclesiasticus priuatur vsu Ordinis, & administratione beneficij, & vtroque priuilegio clericali, absque spe restitutionis, adhibitis quibusdam externis ceremoniis: ergo, Sic Authores citati.

QVÆSTIO VII.

An Cessatio à diuinis sit vera, & propria censura.

AFfirmant Petr. de Ledesma, & Petr. Cornejo, & ante illos Sotus, & Couarruuias *locis citatis supra*, q. 3.

Sed longè multò probabiliùs respondeo, quod non sit vera, & propria Censura. Quia cessatio à diuinis est simplex prohibitio, seu impedimentum quoddam, quo Ministri Ecclesiæ prohibentur in vniuersum celebrare diuina officia, adhuc ianuis clausis, sicut in interdicto ministrare Sacramenta, & sepelire laicos in loco sacro: & hoc formaliter in signum iniuriæ quæ fuit illata Ecclesiæ; non autem in pœnam, & vindictam formaliter illius: & ideo formaliter, & propriè non est Censura. Sic omnes Authores pro nostra & tertia sententia *sup* q. 3. relati. Legantur præcipuè Alterius *lib. 1. disp. 1. c. 2. & 3.* Auila. 1. *p. dub. 5.* Bonacina *tom. 1. tract. de Censur. disp. 6. punct. 1.* Rodriguez *tom. 2. qq. regul. q. 115 art. 2.* Suarez *to. 5. disp. 39. sect. 1. n. 14* & alij.

R. P. Leand. de Irregularit.

QVÆSTIO VIII.

An saltem prædicta quatuor impedimenta Ecclesiastica, nempe Irregularitas Depositio, Degradatio & Cessatio à diuinis, possint impropriè aut reductiuè dici, aut denominari, Censura.

REspondeo posse, quia hæc quatuor impedimēta, nec inter se, nec à tribus Censuris materialiter distinguuntur, cum omnes habeant pro obiecto materiali, priuationem eorumdem bonorum spiritualium, scilicet Sacramenti Ordinis, aut officiorum, aut beneficiorum, aut vsus illorum; & ideo ex hac parte possunt reduci ad Censuras, nempe irregularitas ad suspensionem, quia facit, vt homo sit quasi suspensus à receptione Ordinum, & eorum vsu; & similiter depositio quæ est perpetua suspensio, & eodem modo degradatio, quæ etiam est depositio, addita solemnitate; cessatio verò à diuinis reuocatur ad interdictum: ergo reductiuè, & impropriè dici, & denominari possunt Censuræ. Distinguuntur tamen omnia prædicta formaliter ex propriis rationibus formalibus, quia videlicet quamuis priuent eisdem bonis, non tamen priuant eodem modo, nec ex eodem motiuo, sed ex diuersis, vt constabit ex diffinitionibus vniuscuiusque Censuræ, & impedimentorum adducendis *infrà*. Sic Alterius *loc. cit. c. 3. pag. 7.*

QVÆSTIO IX.

An Excommunicatio, Suspensio, & Interdictum sint distinctæ species formaliter.

NEgandum videtur. Quia excommunicatio continet suspensionem, & interdictum personale: ergo non sunt distinctæ species, quia vna species non potest aliam continere. Antecedens probatur. Quia excommunicatio eo ipso, quod priuet participatione Sacramentorum, priuat etiam vsu officij Ecclesiastici, in quo consistit illud bonum, quod per suspensionem tollit: & quatenus priuat celebratione diuinorum officiorum, quæ annexa sunt alicui loco sacro, conuenit cum interdicto: ergo.

Sed tanquam certum respondeo: esse distinctas species formaliter. Probatur *primò*, quia omnes hæ tres Censuræ habent diuersas definitiones formaliter & essentialiter, vt *infrà*: ergo inter se distinguuntur speciè formaliter, & essentialiter.

Secundo, quia bona spiritualia quæ homini interdicuntur vi harum trium Censurarum, nempe Sacramenta, Diuina officia, conuictus communis, & sepultura, tribus modis possunt ab Ecclesia inhiberi. *Primò*, auferendo ista bona ab homine, vel à loco aliquo in quo exercentur, & hoc facit per interdictum. *Secundo*, eiiciendo aliquem à fidelium communione, vel conuictu communi, auferendo ex consequenti ista bona, & hoc facit Ecclesia per excommunicationem. *Tertiò*, potest Ecclesia inhibere dicta bona, non absolutè, sed vt sunt actus officij, vel Ordinis, & hoc facit per suspensionem: ergo cum hæ dictæ tres species formaliter diuersa munia exerceant, formaliter inter se differri debent. Et sic tenent omnes Doctores. Legantur citati.

Ad rationem verò dubitandi neganda est consequentia; ad cuius probationem dicendum est, verum esse quod excommunicatio contineat suspensionem & interdictum, sed hoc esse tantùm materialiter, non tamen formaliter, sicuti numerus quaternarius continet ternarium, & binarium; & tamen sunt formaliter diuersæ species numeri, quia rationibus formalibus distinguuntur: sic in præsenti.

QVÆSTIO X.

An ex his omnibus censuris, & impedimentis grauior pœna sit Excommunicatio.

NEgandum videtur ex *cap. Fortè 23. quæst. 4. & ex c. Quorumdam, dist. 34.* vbi in corripiendis peccatoribus hic ordo seruari præcipitur, vt scilicet primò coërceantur delinquentes; deinde excommunicentur, & tandem deponantur: ergo depositio quæ vltimo loco imponitur, erit grauior, & atrocior pœna.

Sed vt certum respondeo: Excommunicationem esse grauiorem omnium aliarum recensitarum pœnã. Quia hæc priuat hominem pluribus bonis spiritualibus, & temporalibus, & separat à communione fidelium tanquam membrum præcisum: ergo Sic Alterius *lib. 1. disp. 1. c. 3.* Palao *de Censur. disp. 2. punct. 1. n. 5.* & alij.

Ad rationem dubitandi respondeo, dictum ordinem non seruari semper in puniendis delictis, sed variari, & ideo ex hoc ordine puniendi nihil inferri potest. Nam *in cap. Cùm non ab homine, de iudic.* Clericum depositum, si incorrigibilis persistat, iubet Pontifex excommunicari, vbi Excommunicatio sequitur depositionem.

QVÆSTIO XI.

An Censura rectè diuidatur in censuram, quæ est à iure, & in censuram quæ est ab homine.

AFfirmatiuè respondeo, quia omnis Censura vel fertur media aliqua lege, seu constitutione, quæ propriam rationem iuris habeat; vel medio aliquo præcepto temporali, & transitorio lato à Iudice: si primo modo fertur, Censura dicitur à iure: si secundo, dicitur ab homine: ergo prædicta Censuræ diuisio sufficiens, & adæquata est.

Est tamen aliquod discrimen inter has Censuras, de quo *infra quæst. 19.* Sic Nauarrus *c. 27. n. 2.* Sayrus *de Censur. lib. 1. c. 4. n. 21. & c. 19. n. 5.* Suarez *disp. 3. sect. 1.* & penes ipsum Abbas, Caietanus, Syluester, & alij Summistæ. Sotus *dist. 22 q. 2. art. 3.* Filliuc. *tract. 11. c. 1. n. 13.* Vgolinus *de Censur. tabula 1. c. 9. §. 4.* Ægidius *disp. 13. dub. 2. à n. 11.* Bassæus *verb. Censura, n. 5.* Candidus *disquisit. 22. artic. 3.* Layman. *tract. 5. c. 2. n. 2.* Alterius *lib. 1. disp. 2. c. 5. vers. secundò.* Machad. *tom. 1. lib. 1. part. 2. tract. 1. docum. 1. n. 4. & 5.* & Auila *2. part. disp. vnica, c. 1.* & omnes.

QVÆSTIO XII.

An censura benè subdiuidatur in eam, quæ est latæ sententiæ, *& in eam quæ est,* ferendæ sententiæ.

REspondeo benè subdiuidi, vt concedunt omnes. Qui benè explicant quid sit vtraque Censura dicendo quod Censura *latæ sententiæ*, dicitur illa quam reus ipso facto, vel criminis admissione, sine alia iudicis sententia incurrit. Censura verò *sententiæ ferendæ* dicitur illa quæ non ipso facto seu delicto incurritur, sed sicuti aliæ pœnæ per Iudicia sententiam infligi debet. Sic Syluester *verb. Excommunic. 1. n. 21.* Vgolinus *tabula 1. c. 9. §. 6.* Toletus *lib. 1. c. 5. n. 4.* Layman. *tract. 5. c. 2. n. 3* Bassæus *verb. Censura, n. 5.* Candidus *disquisit. 22. artic. 3. dub. 1.* Machado *loco citato n. 6.* Filliucius *loc. cit. n. 14.* Rastellius *de Censur. in genere, q. 3. art. 2. n. 1.* & alij.

QVÆSTIO XIII.

Ex quibus verbis cognosci possit quando censura sit lata.

REspondeo cognosci *primò*, si Censura feratur per verba præsentis temporis indicatiui modi, vt *Excommunicamus, promulgamus sententiam excommunicationis, innodamus*, &c. quod colligitur *ex cap. Excommunicamus 1. & 2. de hæret.* & docent Vgolinus *tab. 1. c. 9. §. 6. n. 6.* Suarez *disp. 3 sect. 3.* Filliucius *tract. 11. cap. 1. n. 15.* Bessæus *verb. Censura, n. 6.* Bauny *de Censur. tract. 2. disp. 1. q. 17.*

Secundo cognoscitur si ponatur Censura per Verbum præteriti temporis, siue indicatiui, siue subiunctiui sit: vt, *Noueris te esse excommunicatum, scias te anathemate percussum*, &c. colligitur *ex Clement. 1. de decim. Clem. 1. & 2. de pœnis*, & docent Authores citati. De quo adhuc *infrà*.

Tertiò, quando fertur per verba imperatiui modi: vt, *Incidat in excommunicationem, incurrat suspensionem, excommunicationi subiaceat*, vel *subdatur*. Doctores citati.

Et *quartò*, quando in lege, aut statuto apponitur aliquod horum Verborum, *ipso iure, ipso facto, latæ sententiæ*, aut *sine alia sententia, & declaratione*, &c. Sic Authores citati. Quibus addi possunt Henriquez *lib. 13. c. 20. §. 2.* Layman. *loc. cit. n. 3. vers. Cæterùm.* Auila *2. part. c. 2. disputatione vnica, dubit. 1.* Candidus *disquisit. 22. artic. 3. dubit. 3.* Ægidius *disp. 13. dub. 2.* Toletus *lib. 5. c. 5.* Rastellius *loc. cit. n. 2.*

QVÆSTIO XIV.

Ex quibus item verbis cognosci possit quando censura est ferenda.

REspondeo: *Primò*, si verba sint futuri temporis, vt, *Excommunicabitur*, aut *excommunicabo, suspendetur, erit excommunicandus*: aut etiam imperatiui, vt *excommunicetur suspendatur, arceatur ab ingressu Ecclesiæ, &c.* aut, *qui hoc fecerit excommunicetis illum*, aut *excommunicetur*. Castro Palao *disp. 1. punct. 2. n. 5.*

Secundò, si verba sint comminatoria, veluti *Sub pœna excõmunicationis, suspensionis, aut anathematis: sub interminatione*, aut *interpositione excommunicationis*. Quæ regula habet verum, siue sententia sit à Iudice, siue à Canone, vt benè docent Auila contra Hostiensem, & alios Canonistas docentes, solùm habere verum quando imponitur ab homine. Sic ille *loc. cit.* Nauarrus *c. 27. n. 12.* Vgolinus *c. 9. §. 6. n. 15.* Suarez *loc. cit. sect. 2. n. 18.*

Tertiò, si in forma apponatur applicatio Censuræ per verbum similitudinis: veluti, *Sicut ex communicatus vitetur*: quia similitudo excommunicationis non est excommunicatio. Abbas *in c. super specula nos. 2.* Rastellius *loc. cit. n. 3.*

Quartò, quando sub his verbis præcipitur aliquid, *Indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorũ Petri, & Pauli, aut nostram incurras*: quia sicut benedictio Papæ non est absolutio à Censura, *Clement. fin. de sentent. excommunicat.* ita nec maledictio importata per indignationem huiusmodi est Censura latæ sententiæ. Licèt mortaliter peccaret qui contrà faceret. Felinus *in c. Veniens, de præscript. n. 1.* Candidus *disquis. 22. art. 3. dubit. 3 vers. Dico decimò,* Rastellius *loc. cit. n. 5. vers. quinta regula.*

Qvæstio XV.

An Censura lata sub his verbis: Excommunicationem, aut suspensionem te noueris incursurum, *dicatur Censura lata sententia, vel ferenda.*

NEgant, quod Censura data sub his verbis, sit latæ sententiæ, Felin. *in cap Rodulphus, de rescript. n.*18. Bonac. *de Censur. disp.*1. *q.*1. *punct.*1. *n.*6. Castro Palao *de Censur. disp.*1. *punct.*2. *n.*5.

Sed probabilius respondeo: Esse latæ sententiæ, quia licet verba sint de futuro, significant tamen Censuram esse contrahendam ea vi legis illius, atque adeo ipso facto. Sic Vgolin. *tabula* 1. *c.*9. §. 6. Suar. *disput.*3. *sect.*3. *n.* 3. Filliuc. *tract.* 11. *n.*18. Ægid. *disp.*15. *dub.*2. *n.*20. Basseus *verb. Censura, n.*7.

Qvæstio XVI.

An etiam Censura lata sub his verbis, Qui hoc fecerit anathema sit, aut excommunicatus sit, *sit item Censura lata sententia.*

NEgant apud Suar. Gloss. *in c. fin. de foro compet.* & negant etiam Nauar. *c.*27. *n.*12. & Sanch. *lib.*7. *de matrim. disp.*12. *n.*1. & *lib.*2 *moral. c.*38. *n.* 91. quos citat, & sequitur Layman. *tom.*1 *tract.*5. *cap.*2. *n.*3. Veracruz *in append ad. specul. coniug. pag.*33.

Fundamentum eorum est, quia in dubio an Censura sit latæ sententiæ, an ferendæ, iudicandum est, esse ferendam, eo quòd odia restringenda sint, & in mitiorem partem interpretanda, vt habet regula 49. *In iuris*, sed sic est, quod est dubium de illo verbo *sit*, an significet præsens, vel futurum: ergo est dubium, an Censura sub illis verbis data, sit lata, vel ferenda; nam si ly *sit*, sumitur pro tempore præsenti, significat sententiam latam; si pro tempore futuro, significat sententiam ferendam: ergo.

Sed probabilius longè respondeo, quod censura lata sub illis verbis, sit latæ sententiæ. *Primò* Concil. Trid. sæpissimè de facto, & ipso iure damnat, excommunicat, & anathematizat hæreticos, absciuditque eos ab Ecclesia, sub dictis verbis, Anathema sit, sit excommunicatus: ergo.

Secundò. Quia licèt verbum, *sit*, abstractè sumptum, sit æquiuocum ad significandum præsens imperatiui, & futurum optatiui, determinatum verò ad materiam præcepti, seu de Censuris, intelligi debet de imperatiuo; si quidem lex, aut præceptum non optet, sed imperet. Ex quo patet ad fundamentum Contrariorum; concessa namque maiori, neganda est minor: nam in præsenti materia non est dubium, sed certum, quod verbum *sit*, significet præsens imperatiui. Et sic docent Henriq. *lib.*13. *c.*20. §. 2. Palac. *dist.* 18. *q.*3. Suarez *loc. cit. n* 4. dicens, oppositam sententiam esse falsam. Filliuc. *loc. cit. n.*19. vbi ait, Glossam etiam pro contrario à Suario non id ibi saltem docere, quod verum est, nam ibi non docet Glossa, sed *in cap.*2. *de foro compet.* Vnde Suarez licèt bene citet Glossam, non tamen locum. Sic etiam sentiunt Abbas *in d. cap.* vbi ad nostrum sensum trahit Glossam: Rastellius *de censur. in gen. quæst.*3. *art.*2. *vers. Tertia regula, pagin. mihi* 61. Vgolin. *c.*9. *cit.* § 6. *n.* 18. Tabiena *verb. Excommunicatio* 2. *n.*3. Sayr. *lib.*1. *de censur. disp.*3 *n* 4. Bonac. *tom.*1. *tr. de censur. q* 1. *punct.*1. *n.*5. Candid. *disquis.*22. *n.*4. Basseus *verb. Censura, n.*6. Bauny *de Censur. tr.* 1. *q.*6. & *tr.*2. *disp.*1. *q.*17. *vers. Regula tertia.* Comitolus *lib.*6 *respons. q.*14. *num.*4. & 5. Hurtado *de cens. in communi, diff.*5 *n.*20. Luysius *de Cens.* 3. *p. disp.* 3. *dub.*1. *prope finem*, vbi etiã pro contrario citat Glossam *in c. finali de foro compet.* sed malè, quia debebat citare Glossam *final. in c.*2. *de foro comp.* aut glossam *in c.*2. *de foro comp. verb. sequestratus.* vbi quidquid velit Abbas, expresè oppositam docet sententiam, cum expresè ad incurrendam dictam excommunicationem sententiam Iudicis quærat.

Qvæstio XVII.

An istæ particulæ: Ex tunc, mox, omnino, prorsùs, incontinenti, illicò, continuò, confestim, statim, protinus, *declarent Censuram ipso iure esse latam.*

AFfirmant absolutè Castro *lib.*6 *de potest. leg. pæn. c.*7. § 6. Bauny *tr.*2. *de censur. disp.*1. *q.*17. *col.* 3. addens eandem vim habere has particulas, *è vestigio, repentè, sine mora, indilatè, immediatè.* Bassæus *verb. Censura, n.*6. Rastellius *de cens. in genere, q.*3. *art.*2. *n.*2.

Sed cum distinctione respondeo dicendum, quod non semper declarent Censuram esse latam, nec semper ferendam, sed aliquando vnam, & aliquando alteram. Et ita iudicandum est de dictis particulis, iuxta exigentiam verborum quibus adiunguntur. Nam si dicatur, *statim excommunicetur*, solùm continet sententiam, seu Censuram ferendam. Si vero dicatur, *sub pœna excommunicationis, statim, ex tunc, continuo, &c. incurrenda*, continebit Censuram latam. Sic Suar. *disp.*2. *sect.*3. *n.*5 & 6 Filliuc. *tract.*11. *c.*1. *n.*10. Luysius de Torres *disp.*3. *de censur. dub.*2. *in fine.*

Qvæstio XVIII.

An hæc verba, Præcipio hoc sub pœna excommunicationis, *significent censuram latam.*

AFfirmant quidam absolutè, apud Suarium *vbi infrà.* Alij verò, vt refert Glossa quædam, *infrà*, distinctione vtendo respondent dicendo, quod si talis prohibitio fiat à Canone, non continetur excommunicatio lata in illis verbis, sed ferenda: secus, inquiunt, si fiat ab homine tunc Canon inquiunt mitius agit, quàm homo, *vt* 16. *q* 7. *alligant.* Ita sentiunt Hugo, & Laur. relati à Glossis *in c. Salonitana, dist* 66. *verb. sub excommunicatione.*

Sed absolutè respondeo dicendum, quod illis verbis præcisè sumptis non feratur Censura, sed comminetur; secus verò si illis addatur aliquid determinans significationem, quia tunc poterunt continere Censuram ipso iure latam.

Prima pars responsionis constat, quia in illis verbis nullum est, quod Censuram latam indicet, sed vt minimum sunt indifferentia, & abstrahunt à Censura lata & ferenda, & ideo de ferenda potius, quàm de lata intelligenda sunt, quia odia sunt restringenda, & in mitiorem partem interpretanda. Nec quid ad rem facit, quod Censura sit à Canone, vel ab homine, cùm illa verba idem significent à quocumque prolata, quod si mitius facit Canon, quàm homo, id quando facit, minoribus verbis significat.

Secunda pars responsionis his exemplis comprobatur; si enim dicatur, *sub pœna excommunicationis statim incurrenda*, vel, *cui statim, confestim, omnino subiaceat*; tunc his verbis continebitur Censura lata. Sic Glossa docet absolutè *loc. cit.* Suarez *sect.*3. *cit. n.*6. & 7. Filliuc. & Luysius *loc. cit.* Henriq. *lib.*13. *c.*20. §. 1. his verbis: Si Iudex, vel Canon, verbo de futuro addat, sub pœna excommunicationis, intelligitur ferenda, nisi exprimẽs intentionem addat, *statim, aut ipso facto incurrenda, vel sine alia sententia, aut declaratione.* Sic ille, & penes illũ

Nauar. *in Man.c.*27.*n.*12. Gotfred.& Castro, Azor. *tom.*3.*lib.*5.*c.*16 Bassæus *verb.Censur.* n.7. Sanchez *lib.*1.*moral.c.*38.*n.*90. Machad.*lib.*1.*p.*3.*tract.*2.*docum.* 1.*n.*6. Palao *disp.*1.*punct.*1.*n.*6.

QVÆSTIO XIX.

In quo differant censura à iure, ab his quæ sunt ab homine.

RESpondeo quod in tribus præcipuè. *Primum est*, quod censura quæ est à iure, perseuerat in perpetuum, quousque constitutio lex, statutum, seu ius, per quod fertur censura, contrariis abrogetur, aut non vsu, vel consuetudine opposita tollatur, etiamsi Legislator constitutionis, seu, legis quocumque modo deperdiderit iurisdictionem. Censura verò quæ est ab homine, non est perpetua, nec perseuerat nisi dum perseuerat hominis iurisdictio: vtraque verò censura si semel incurratur, durat vsquequò relaxetur, quia communi iure est cautum, vt nemo liberetur à censura quam incurrit sine absolutione.

Secundum est, quod Censura à iure solùm respicit tempus futurum; fertur namque semper sub conditione futuri peccati, vt v.g. qui Ecclesiæ vim intulerit, sit excommunicatus. Censura verò ab homine tantùm spectat tempus præteritum, infligitur namque ab homine, vt ab homine commissam culpam emendet.

Tertium est, quod censura quæ est ab homine trinam monitionem exigit, aut vnam pro tribus. Censura verò à Iure, solùm exigit promulgationem. Sic Nauar. Sotus, Suarez, Sayrus, & alij adducti *supr. quæst.*11. Bauny *tr.*1.*q.*7. & omnes.

DISPVTATIO II.

De Causa efficienti Censurarum.

QVÆSTIO PRIMA.

An in Ecclesia sit potestas ferendi Censuras.

NEGARVNT olim hæretici quidam, vt Vviclef, Hus, Hieronymus è Ptaga, & alij, quos postea secutus fuit Lutherus. Quorum fundamentum fuit, quia Ecclesia non habet potestatem spoliandi quem bonis spiritualibus: ergo neque Censuras ferendi.

Sed de fide certum respondeo: dari in Ecclesia potestatem ferendi censuras. *Primò*, quia sic fuit definitum contra primos hæreticos in Concilio Constantiensi *sess.*8.*&* 9.& in Bulla Martini V. Et postea contra Lutherum à Leone X.

Secundò, quia id constat ex verbis Christi, Matth. 18. *Si Ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus, & publicanus.* Ac si diceret, nullam cum eo habeas communionem; sed sicut Iudæi in ritu suæ religionis vitant Gentiles, ne illorum tactu polluantur; & abominantur publicanos, tributorum exactores, quòd se putant à tributis liberos, ita & tu euitate debes excommunicatos.

Tertiò, id constat ex praxi Ecclesiæ, in qua vsus potestatis ferendi censuras à tempore Apostolorum fuit exercitus, vt constat ex illo Pauli ad *Corinth.* 5. *Iudicaui eum qui sic operatus est, in nomine Domini IESV CHRISTI tradere huiusmodi hominem Sathanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat.* In quibus verbis Apostolus excommunicauit quemdam incestuosum, qui nouercā abutebatur. Et 1. Timot. 1. Duos blasphemos, quos tradidi Sathanæ, vt discant non blasphemare. Ex quibus omnibus satis constat, dari in Ecclesia potestatem ferendi censuras.

Nec quid obstat fundamentum hæreticorum, quia licet Ecclesia non habeat potestatem priuandi aliquē bonis spiritualibus merè internis, vt sunt gratia, virtutes, & dona; habet tamen potestatem priuandi sua membra bonis spiritualibus, quæ subsunt suæ dispositioni, & administrationi, vt sunt suffragia communia Ecclesiæ, vsus Ordinum, & beneficiorum, commercium cum baptizatis, & consequenter ferendi Censuras quæ in dictorum bonorum priuatione consistunt. Sic sentiunt omnes Catholici. Legantur D. Hieron. Chrysost. Hilarius, Ansel. D. Th. & alij PP. in Matth. *loc. cit.* Sot. *in* 4.*dist.*22.*q.*1.*a.*1.*&* 4. Couar. *in c. Alma* 1.*p.in princ.n.*8.*&* §.1.*n.*1. Suat. *disp.*1.*sect.* Henr. *lib.* 13.*c.*1.*&* *c.*2.§3. Filliuc. *tr.*11.*c.*2. Hurtado *de Cens.in com.disp.*3. Alter. *tom.*1 *lib.*1.*disp.*3.*c.*2. Rastellius *de cens.in gen.q.* 1. *ar.*1. Candid. *disquis.*22.*art.*7.*dub.*1. Machadu *lib.*1.*part.*3.*tr.* 2. *docum.* 2. Castro Palao *disp* 1.*punct.*3 *per totum.*

QVÆSTIO II.

An potestas quam habet Ecclesia ferendi censuras, sit de iure diuino.

NEgare videtur Tiraquellus *de vtroque retractu part.*1. *glossa* 9.*n.*179. quatenus docet, Excommunicationem ab antiquis & Græcorum, & aliorum dogmatibus, legibusque initium habuisse, & consequenter non esse iuris diuini, aut canonici, sed humani ciuilis tantum.

Sed tanquam quid certissimum, respondeo potestatem ferendi censuras, quam Ecclesia habet, esse Iuris diuini, nō humani. Patet. Quia immediatè illam à Deo Ecclesiæ concessam, habitum est *quæst. antecedenti*, & determinatum *in Extrauag Vnam Sanctam, de Maior. & obed.* & docent omnes PP. præcipuè citati, inter quos Chrysost. *4. c.2. Epist. ad Heb. homil.* 4. per hæc præclara verba: *Nemo contemnat Ecclesiæ vincula; non enim homo est qui ligat, sed Christus qui hanc potestatem dedit, & Dominos fecit homines tanti honoris.* Si ergo Christus est qui ligat, & Ecclesiæ hanc potestatem dedit, clarè constat, potestatem ferendi Censuras non à Gentium legibus ortum habuisse, sed ab ipsomet Christo Domino, & consequenter esse de Iure diuino. Sic docent omnes Theologi, & Canonistæ. Legantur citati.

QVÆSTIO III.

An non solùm potestas ferendi Censuras, sed etiam ipsamet institutio Censurarum sit etiam de Iure diuino.

AFfirmarunt aliqui apud Suat. *infrà*. Quorum fundamentum fuit illa verba Christi: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus.* Nam in his verbis videtur Christus tradidisse ritum ferendi Censuras, immò instituisse Censuram excommunicationis, & præcepisse, vt feratur contra inobedientes. Ita Driedo *lib.*2.*de libert. Eccles.c.*8.

Sed vt quid certum respondeo, quod institutio Censurarum non est de Iure diuino, sed humano, & positiuo, sicut est etiam impositio, seu applicatio Cēsuræ ad hanc, vel illam personam, vel ad hoc, vel illud crimen. Probatur, quia ritus, & modus ferendi Censuras, non fuit datus à Christo, sed compositus ab Ecclesia per potestatem ab ipso acceptam: ergo institutio Censuræ non est diuina, sed humana. Confirmatur, quia nihil est in censuris, quod ab Ecclesia mutari

mutari non possit, sicut de facto multa sunt mutata: at hoc non fieret, si institutio censurarum esset de Iure diuino: ergo. Ex quo constat, quod applicatio Censurarum sit etiam de Iure positiuo, quia si institutio quæ præcedit applicationem est de iure positiuo, multò magis erit de iure positiuo applicatio censuræ.

Nec obstat quid fundamentum contrariorum, Quia in illis verbis ;Christi Domini non continetur institutio Censurarum, sed potestas ad illas ferendas, & præceptum vitandi generaliter omnes inobedientes Ecclesiæ, tanquam graues peccatores, quales sunt Ethnici, & publicani. Sic communiter Doctores, & Nau. c.inter verba prælud. 1. n. 4. Sotus dist. 21. q. 1. art. 1. Suarez sect. 1. cit. n. 3. & 4. Filliuc. c. 1. à n. 26. Alterius, Candid. Hurt. & alij supra citati.

QVÆSTIO IV.

An saltem detur aliquod crimen, cui iure diuino sit annexa aliqua censura.

Affirmant aliqui dari, & esse crimen hæresis, cui adiuncta est, inquiunt, iure diuino excommunicatio. Probant ex verbis Pauli ad Titum 3. *Hæreticum hominem post primam, & secundam monitionē deuita.* Et etiam ex verbis Ioan. 2. v. 1. *Venientem ad vos sine hac doctrina nolite recipere, nec ei Aue dixeritis.* Ita Almayn. in 4. dist. 18. q. 1. Echius in Enchir. c. 27. Driedo lib. 2. de libert. christ. c. 8. Simanch. de Catholic. instit. c. 27. n. 1. D. tan in 4 dist. 18. q. 3. Nauar. c. 27. n. 13. & de orat. notab. 22. n. 9. Turrecrem. lib. 4. Sum. part. 2. c. 18. Clichtouæus in assertione veritatis Concily Senonensis & Iacobat. lib 8. de Concil. art. 1. & 2. Quos omnes pro hac parte refert Henriquez lib. 13. c. 2. n. 3. in Gloss. lit. E. Quibus adiungi possunt apud Castrum, & apud Alterium infrà, Gabriel in 4. dist. 18. q. 3. art. 3. dub. 4 Ocamus, & Iodocus, quorum sententiam, vt probabilem vterque sequitur; Castro lib. 2. de iusta hæret. punit. c. 18. 23. & 24. & Alterius lib. 1 disp. 3. c. 2. pag. mihi 26.

Sed vt longè multò probabilius, imò vt ferè certum respondeo: Nullum crimen dari, cui iure diuino sit annexa aliqua Censura. Quia si aliquod daretur, esset hæresis, sed huic non est annexa Censura iure diuino, quia si aliqua deberet, esset excommunicatio, vt fatentur contrarij: at hæc non annectitur hæresi iure diuino: ergo. Minor probatur. Quia de facto Pontifices iure humano non solùm declarant, sed sua sententia excommunicant hæreticos publicos: ergo excommunicatio nullo modo est iure diuino annexa hæresi.

Ad fundamentum contrarium: Respondeo primò, quod Apostoli Paulus, & Ioannes non excommunicarunt, tanquam Scriptores sacri, sed vt Prælati Ecclesiæ, qua ratione iubent hæreticum semel, aut bis monitum vitare, &c. Et ita illa Censura non est ex iure diuino, sed humano, vel vt ita dicam Apostolico. Sic Suarez vbi infrà. Et antea Henriquez lib. 13. c. 2. n. 3. ex Bannez 2. 2. q. 11. art. 2. Secundò, & meliùs respondeo, quod Paulus Apostolus per dicta verba nullo modo excommunicet hæreticum, sed solùm præcipiat Tito Episcopo, vt excommunicet hæreticum hominem. Et in hunc sensum intelligi possunt verba Ioannis. Vel intelligenda sunt de præcepto quodam naturali euitandi periculum contagionis, & sic de non exhibendo talibus hominibus aliqua signa quibus vel nos ipsis consentire videamur, vel ipsi in suo errore confirmari possint. Sic sentiunt D. Thom. in 4. dist. 18. q. 2. Sotus dist. 22. q. 1. artic. 1. ad med. Palac. dist. 18. q. 3. Victor. relect. de potest. Eccl. n. 6. p. 18. Sylvest. verb. excommunicat. 3. n. 20. dub. 1. Henriq. lib. 13. c. 2. §. 3. Suarez disp. 2. sect. 1 à n. 6. Filliuc. tract. 11. c. 2. n. 17. Rastellius de censur. in gen. q. 2. art. 3. n. 3. Candid. disquis. 22. art. 6.

QVÆSTIO V.

An obligatio non operandi contra censuram impositam, sit de iure humano.

Negant aliqui, docentes excommunicatum iure diuino esse exclusum à Sacramentorum perceptione, & ab omni communicatione in diuinis, & consequenter fideles, iure diuino teneri excommunicatum vitare in diuini. Ita Couarruu. in cap. Alma mater, part. 1. §. 1. à n. 1. pag. mihi 620. & apud ipsum Felinus in cap. Nulli, de sentent. excommunic. & alij Theologi.

Sed omnino respondeo dicendum, talem obligationem non operandi contra censuram esse de iure humano simpliciter, & immediatè. Ratio est. Primò quia obligatio consurgit ex prohibitione Ecclesiæ: sed prohibitio Ecclesiæ solùm obligat humano iure, vt suprà est habitum: ergo & obligatio. Secundò Quia ille versus, *Os, orare, vale, communio, mensa negatur*, ab Ecclesia fuit præscriptus: ergo. Sic sentiunt Suarez, Filliuc. Alterius, Rastellius, & alij communiter.

QVÆSTIO VI.

An Papa possit dispensare cum aliquo in actibus ex censura vetitis.

Negant Conaruu. & alij citati nuper pro prima sententia, specialiter loquendo de illo actu communicandi in diuinis, seu sacris. Fundamentum eorum est, quia Papa non potest dispensare in iis, quæ iuris diuini sunt: at actus communicandi cum excommunicatis, saltem in diuinis, est prohibitus iure diuino legis Euangelicæ, vt patet ex cap. Matth 18. & ex Pauli, & Ioannis Apostolorum locis, q. 4. citatis: ergo.

Sed omnino respondeo: Dicendum quod possit Papa dispensare in actibus ex censura vetitis, nempe vt excommunicatus excommunicatione maiori possit, si aliàs sit dispositus, seu in gratia, recipere licitè Sacramenta, illaque licitè administrare, & tractare, habereque communionem in suffragiis Ecclesiæ, & externo consortio fidelium. Ratio est quia Papa potest dispensare super ius positiuum, cap. Propofuit, de conceß. præb. sed obligatio non operandi contra censuram impositam, aut contra actus ex censura vetitos, oritur immediatè, & simpliciter à iure positiuo, & humano: ergo poterit Sum. Pontifex, qui tale ius constituit, ex iusta causa relaxare. Confirmatur, quia Sum. Pontifex in Extrauag. Ad euitanda, prohibitionem communicandi cum excommunicatis coarctauit, & limitauit ad excommunicatos nominatim denunciatos per cedulones, & ad excommunicatos notorios ex notoria percussione Clericorum: ergo simili modo poterit ex iusta causa dispensare cum aliquo in particulari quoad alias particulares actiones vetitas ex censuris.

Nec obstat fundamentum contrarium. Nam ad locum ex Matthæo adductum dicendum est, quod licèt verum sit, quod Christus Dominus interdixerit modo suprà q. 1. explicato, communicationem cum excommunicato; non tamen definiuit in quibus talis communicatio fugienda esset, sed id reliquit dispositioni Ecclesiæ, quæ postea declarauit, quibus modis excommunicatus esset vitandus, & ideo in illis, si expediret, posset ipsa variare. Et sic docent Suarez, Filliuc. Alterius, Rastellius suprà citati.

QVÆSTIO VII.

An solus Summus Pontifex possit instituere Censuras.

RESpondeo vt quid certum, quod solus ipse possit instituere Censuras,quantum ad ea,quæ sunt in ipsis Censuris essentialia, & quantum ad effectus, qui ab ipsis Censuris oriuntur. Ratio est, qoia Censuræ sunt pœnæ, & ritus vniuersales totius Ecclesiæ: ergo instituere illas ad Sum. Pontificem tanquam vniuersalem totius Ecclesiæ Pastorem spectat. Vnde Episcopi nullatenus possunt instituere nouas Censuras in suis Prouinciis, aut diœcesibus (licet veriate possint modum,& formam accidentalem)sed debent necessariò vti solummodo illis, quas sacri Canones editi à Pontificibus præscribunt. Sic omnes Doctores. Qui sub Pontificis nomine etiam comprehendunt Concilium generale, cuius ipse sit caput. Legantur Suarez *disp.* 5 *sect.* 2. Alterius *tom.* 1.*lib.* 3.*disp.* 7.*cap.* 1. Filliuc. *tract.* 11. c. 2.*n.* 29. Hurtadus *tractat. de Censur. in comm. dist.* 4. Rastellius *de cens. in genere, q.* 2.*artic.* 2. *n.* 5. & alij omnes. Vnde solum est difficultas, in quibus sit aut resideat potestas, siue ordinaria, siue delegata ferendi Censuras institutas à Sum. Pontificibus, de qoa difficultate in sequentibus §§.

§. I.

De personis, quæ Iurisdictione Ordinaria ferre Censuras possunt.

QVÆSTIO VIII.

Quidnam sit iurisdictio Ecclesiastica, & an rectè diuidatur in Iurisdictionem ordinariam, & delegatam.

RESpondeo primò: Quod Iurisdictio Ecclesiastica nil aliud sit, quàm *potestas Ecclesiastica de publico introducta, cum potestate iurisdicendi, & æquitatis statuendæ.* Vel est, *Potestas, seu facultas Ecclesiastica de publico introducta & concessa ei, qui iu dicendo potest.* Sic Doctores *in l.* 1. *ff. de Iurisd. omn.* Rastellius *de cens. in gen. q.* 2.*art.* 2.*n.* 4. Iodocus *verb. Iurisdictio, n.* 1.

Secundò, quod rectè diuidatur Iurisdictio Ecclesiastica in iurisdictionem Ecclesiasticam ordinariam, & in iotisdictionem Ecclesiasticam delegatam. *Iurisdictio* Ecclesiastica ordinaria *est potestas Ecclesiastica in foro externo, annexa Pralatura Ecclesiastica, qua acquiritur per electionem in Pralatum. Iurisdictio verò Ecclestica delegata, est potestas Ecclesiastica dependens à delegatione illius, qui potens est delegare tempore delegationis.* Sic Rastellius *loc. cit. n.* 6. & 7. Saytus *lib.* 1. *de cens. c.* 6.

Itaque quantum spectat ad facultatem ferendi Censuras, ille dicitur habere Iurisdictionem ordinariam qui in foro exteriori, ex vi proprij muneris, seu officij, est superior aliis, & potest illam alteri committere: Delegatam verò ille, cui commissa est ab ordinario, ne possit alteri subdelegare. Sic Alterius *lib.* 3. *disp.* 7. *c.* 1.

QVÆSTIO IX.

In quo differant Potestas, seu Iurisdictio Ordinaria & Delegata.

RESpondeo, quod in tribus præcipuè. *Primum est*, quod potestas seu Iurisdictio ordinaria potest alteri delegari: Delegata verò minimè ex vi propriæ delegationis, *l. Mero maiorum, ff. de Iurisdict. omn. iud.* secus ex vi peculiaris concessionis, vt iurisdictio delegata à Sum. Pontifice potest subdelegari, *cap.* 3. *de offic. deleg.* ex vi priuilegij generalis concessi à Sede Apostolica Legatis Summi Pontificis.

Secundum est, quod Iurisdictio ordinaria pendet tantùm in fieri ab Electoribus; vnde etiam his mortuis, remanet in Electo (excepto Vicario Episcopi.) At Iurisdictio delegata dependet non solùm in fieri, sed etiam in conseruari à Delegante, & ita si re integra Delegans moriatur, delegatio extinguitur; non verò si res non sit integra, causa inchoata, *cap. gratum, & c. licet, de offic. deleg.*

Tertium est. Quod Iurisdictio ordinaria competit iure proprio, quia semper confertur per collationem alicuius muneris, & officij Ecclesiastici: Delegata verò competit iure alieno, quia semper habetur commissione speciali delegantis. Sic communiter omnes, Suares *disp.* 3 *sect* 5. Filliucius *tract.* 11 *cap.* 2. *n.* 34. Rastellius *de cens. in gen. q.* 2.*art.* 2. *à n.* 7. Alterius *lib.* 3. *disp.* 7. *cap.* 1. *pag. mihi* 332.

QVÆSTIO X.

An potestas ferendi Censuras Iure ordinario conueniat Papæ, Concilio generali, & Cardinalibus.

RESpondeo vt quid certissimum: Conuenire. Et quidem primariò, Papæ: quia in illo, tanquam in capite residet hæc potestas, quam immediatè à Christo recepit. Matth. 18. & Ioannis 21. *Pasce oues meas.* Deinde conuenit Concilio generali congregato authoritate Summi Pontificis, quia cum Pontifice eius capite vnum efficit corpus. Tandem conuenit Cardinalibus, in propriis duntaxat titulis, vt constat ex *cap. his quæ, de maior. & obed.* Quia in his solùm in foro externo iurisdictionem habent. Sic omnes Legantur Suarez *disp.* 2. *sect.* 2. Filliucius *tract.* 11. *c.* 5. *à n.* 31. Alter. *lib.* 3. *disp.* 7. *c.* 1. Rastellius *q.* 2. *cit. art.* 2. *n.* 15. Hurtad. *de Censur. in comm. diffic.* 4. Saytus *lib.* 1. *c.* 6. *n.* 11. Vasquez *de excom. lib.* 17. Luysius de Torres *de cens. disp.* 2. *dub.* 2. & *disp.* 25. *dub.* 1. Henriquez *lib.* 13. *c.* 14. Nauarrus *c.* 27. *à n.* 5. & *lib.* 3. *de pœnit. cap.* 5. §. 9. Sotus *in* 4. *dist.* 22. *q.* 2. *art.* 5. & 2. Scotus *dist.* 19. *q.* 1. *art.* 5. Bauny *de censur. tract.* 5. *q.* 8. Bassæus *verb. censura, à n.* 8. Villalobos *tract.* 16. *diffic.* 5. Castro Palao *disp.* 1. *punct.* 4.

QVÆSTIO XI.

An etiam Patriarcha Archiepiscopi, & Episcopi habeant iure Ordinario ferendi Censuras potestatem.

RESpondeo tanquam quid certum: Hos omnes habere iure ordinario talem potestatem, cùm illa sit annexa eorum Prælaturis, dummodo proprioa habeant subditos, propriosque Patriarchatus, Archiepiscopatus & Episcopatus, vt excludamus illos qui solum sunt Prælati titulares, nec habent subditoa, nec proprias Diœceses. Sufficit tamen quod qui sunt propriè, & omni ex parte Prælati habentes subditos, sint confirmati, licèt non consecrati. Sic omnes Doctores. Legantur nuper citati.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XII.

An item Legatus à latere, Vicarius Papæ, & aliorum Episcoporum, & Archiepiscoporum Vicarij, habeant potestatem ordinario iure ferendi Censuras.

RESpondeo tanquam certum: Etiam habere. Et quidem, quod illam habeat Legatus Pontificis, siue sit Legatus de latere, siue Legatus natus, siue Legatus missus, constat *ex c. Legatus, de offic. leg. in 6.* & ibi Gloss. & ex illa omnes Doctores, præcipuè citati. Deinde qood illam habeant Vicarij præfati, etiam constat ex Gloss. *in c. licet, de offic. Vicarij, lib. 6. verb. officialem.* Nam vnum, & idem est tribunal Vicarij, & Papæ, Episcopi & Archiepiscopi, vt habetur *in c. 2. de consuet. in 6. & in c. Romana, de appellat. in 6.* Hoc tamen intelligendū esse de Vicario principali Episcopi, vel Archiepiscopi, non verò de Vicario foranco, qui non habet ordinariam, sed delegatam iurisdictionem, nec facit idem consistorium, aut tribunal cum Episcopo, & c. notat Abbas *in c. Si quis contra Clerum, n. 10. de foro competent.* & ex illo Alter. *lib. 3. disp. 7. c. 1. pag.* 330. sic omnes Doctores. Legantur citati.

QVÆSTIO XIII.

An deinde Concilium Prouinciale Archiepiscopi, & Diœcesanum Episcopi, & Capitulum Ecclesiarum, Sede vacante, habeant etiam iure ordinario potestatem ferendi Censuras.

RESpondeo tanquam certum, potestatem habere. Quod enim illam habeant dicta Concilia, si legitima sint, non est dubium *ex c. 1. de Iudic. & c. graue nimis, de prabend.* Faciunt namque vnum corpus politicum in quo hæc potestas residet. Deinde, quod dictam potestatem etiam habeat Capitulum Ecclesiarum Cathedralium, & aliarum quæ Capitulum habent. Sede vacante, & suo Antistite mortuo, etiam constat, tum *ex c. Cum olim, de maioris. & obedient. & ex c. vnic. eod. tit. in 6.* tum etiam quia Prælatus, & Capitulum faciunt vnum corpus: mortuo ergo Prælato, iure proprio competenti succedit in iurisdictione Prælati. Ex quo etiam colligitur, similem iurisdictionem habere Vicarium eiusdem Capituli Sede vacante, vt decernit etiam Trid. Concil. *sess. 24. de reform. c. 16.* sic omnes Doctores. Legantur citati.

QVÆSTIO XIV.

An Inquisitores sancti Officij habeant etiam iurisdictionem ordinariam ferendi Censuras.

NEgant Archidiacon. *in c. Ne aliqui, de Hæretic. in 6.*

Sed omninò respondeo dicendum, etiam habere, quia sunt Delegati Sedis Apostolicæ in causis fidei, & in aliis ad eorum officium spectantibus. Sic Nauarr. *cons. 1.* aliquibus, mihi *3. de offic. deleg.* Simanc. *de Hæret. tit. Inquisitor, n. 7.* Francus *in c. Ne aliqui, de hæret. lib. 6.* Alter. *lib. 3. disp. 7. c. 1. pag. mihi* 331. Henriq. *lib. 15. c. 24. §. 2.*

QVÆSTIO XV.

An Religionum Prælati, vt Generales, Prouinciales, Abbates, Ministri, Priores, Guardiani, & alij etiam habeant iurisdictionem ordinariam ferendi Censuras.

RESpondeo tanquam certum: illam habere, non solùm ex priuilegio, sed iure communi. Quia sic cauetur *in c. Cum in Ecclesia, de maioris. & obed.* cum Gloss. *in verb. Excommunicationis, & c. Quamo, de offic. Ordin.* & ibi Gloss. *in verbo si Prælati, & in c. sicut, de Simon.* & sic etiam constat ex vsu omnium Religionum, iuxta Apostolica indulta vnicuique concessa. Sic DD. omnes, præcipuè citati. Sot. *dist. 22. q. 2. art. 1.* Nau. *c. 27. n. 5.* Henriq. *l. 13. c. 24. n. 3.* Suar. *disp. 2. sect. 2. n. 9.* Filliuc. *c. 2. cit. n. 33.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 3. n. 5.* Alter. *disp. 7. cit. c. 1 pag.* 331. Bauny *tract. 1. q. 8 pag. 11.* Castr. Pal. *disp. 1. punct. 4. n. 2.*

QVÆSTIO XVI.

An Archidiaconi, & Archipresbyteri hanc iurisdictionem ordinariam ferendi Censuras habeant.

NEgat modò illam habere Archidiaconos Bauny *loc. cit.* per hæc verba: Vltimò infligendæ Censuræ ius habent Archidiaconi, non solemniter, sed quidem priuatim secundum Moslonium *de maiest. Eccles. lib. 1. p. 1. c. 12. lit. A.* quo tamen non vtuntur, eo quod consuetudine contraria, ista potestate priuari sunt passi. Ita Bauny.

Affirmat per oppositum Henriq. *lib. 13. c. 24. n. 2.* ita dicens: Ex consuetudine præscripta, per Pontificem, aut Episcopum approbata, quidam circa subditos habent hanc iurisdictionem in vtroque foro, vt Archidiaconus, Archipresbyter, & Decanus, vt externa istorum gubernatio sit efficax cum hac coactiua, sed indulgentias gubernationi minus necessarias concedere non possunt. Ita Henriq. qui in Gloss. *lit. Q,* citat pro se Nauar. *c. 27. n. 7.* & Angel. *verb. Excommunic. 1. §. 6.* Sed hi Doctores solùm docent, quod consuetudo præscripta, & approbata per Papam, aut alium Prælatum quoad suos subditos, reddat aliquem potentem ad excommunicandum: nec ponunt exemplum in Archidiacono, aut Archipresbytero, quod etiam vidit Henriquez.

Sed ego probabilius, & distinctios respondeo, quod licèt olim Archidiaconi iurisdictionem ordinariam ad ferendas Censuras haberent à Canone, modò tamen illam non habent, nisi solum illi, qui vel in ipsa institutione, vel ex consuetudine legitimè præscripta, & approbata hoc ius sunt consecuti. Idem dico de Archipresbyteris.

Prima pars huius responsionis habetur expresè *in c. Cum ab Ecclesiarum, de offic. Ordinarij,* & ibi Gloss. *verb. Ecclesiastica sententia, & in cap. Veniens, el 1. de eo qui furt. Ordin. recep.* & ibi Gloss. *verb. Archidiaconorum.* Et docet expresè etiam Innoc. *in d. c. Cùm ab Ecclesiarum, n. 5. & in cap. Cum Archidiaconus,* & *cap. Cum satis sit, de offic. Archid* illumque pro hac parte citat, & benè, Glossa *marg. in d. c. Cum ab Ecclesiarum.*

Secunda verò *pars* etiam habetur expresè *in cap. Archidiaconis, el 5. de offic. Archidiacon.* per hæc verba: Archidiaconis non videtur de Ecclesiastica institutione licere (nisi auctoritas Episcoporum accesserit) in aliquos sententiam promulgare. Sic text. & sic Ant. But. *in d. c.* & Gloss. *in d. c. verb. Promulgare, & verb. Consuetudinis, in c. cum satis, eod. tit.* de iure ergo communi

communi non potest Archidiaconus Censuras ferte. Poterit nihilominus ille Archidiaconus, qui vel in ipsa institutione, vel ex consuetudine appiobata hoe ius est consecutus: quia sola adhuc consuetudo hoc ius tribuere potest, vt docent omnes. Nauarrus, & Ang *sup. cit.* & alij. Sic docent Alterius *lib. 3. disp. 7. c. 1.* Hurtad. *diffic. 4. cit. vers. tandem reperitur.* Suarez *disp. 2. sect. 2. n. 9.* Filliuc. *tr. 11. c. 2. n. 33.* Villalob. *tr. 16. diffic. 5. n. 5.* ibi: Assi mismo ay en la Iglesia algunos Abades, Arcedianos, y Arciprestes que tienen esta jurisdicion. Mas como no la tienen todos, ha se mirar en esto la costumbere. Sic ille.

QVÆSTIO XVII.

An Parochi habeant ordinariam iurisdictionem ad ferendas saltem in aliquibus casibus Censuras.

AFfirmant in primis D. Thom. *in 4 distinct. 1. q. 2. art. 2. quæstiunc. 1.* quem refert & sequitur Syluest. *verb. excommunic. 1. n. 5.* per hæc verba: S. Thom. dicit *in* 4. quod solus Episcopus potest propria authoritate excommunicare, nisi in furto, rapina, & huiusmodi, in quibus concessum est à iure Parochiano (tu lege *Parocho*) excommunicare. *Et infrà*: Et similiter Sacerdotes Parochiales excommunicare possunt, secundum Hostiens. in notoriis, quæ non indigent indagine iudiciali, præmissa tamen monitione. Quod verum est vbi hoc eis tribuit consuetudo, quæ dat iurisdictionem 9. q. 3. conquestus, vel vbi speciali iure eis competit iurisdictio, scilicet in aliquibus particularibus casibus, vt dicit S. Thom. quod intellige, nisi Episcopus prohibeat, aliter non est verum, 2. q. 1. *nemo.* Ita Syluester.

Deinde Archidiac. cum Gloss. *in c. Romana, de sent. excomm. lib. 6. & in c. 2. de constit. eod. lib.* affirmat Parochos habere iurisdictionem ex iure solùm ferendi excommunicationem generalem ad correctionem suorum subditorum.

Fundamentum horum Doctorum potest esse, quia illi possunt iure ordinario Censuras ferre, qui habent potestatem iudicandi in foro exteriori: sed Parochi hanc habent potestatem, vt colligitur *ex cap. decernimus, de Iud. c. nullus Episcopus* 15. *q.* 4. & ● *nullus Episcoporum ead. q.* ergo & poterunt Censuras iure ordinario ferre.

Sed absolutè omnino respondeo dicendum, nullo modo habere Parochos iure communi, ac ordinario potestatem ferendi Censuras, adhuc pro aliquibus casibus, quia Parochi nullam habent iurisdictionem in foro exteriori, & contentioso, sed solùm in foro pœnitentiæ, vt habetur *cap. de persona,* 11. *q.* 1. iuncta Glos. ibi. *vers non ab alio*: at sic est, quod potestas ferendi Censuras iure ordinario solum est propria illorum, qui habent sedem, ac tribunal ad quæ adire cunctis liceat, iuris obtinendi causa, vt docet Nauarrus *c. 27. n. 5.* ergo Parochi iure ordinario non habent potestatem ferendi Censuras.

Ad fundamentum contrariorum, concessa maiori neganda est minor, & ad eius probationem dicendum illa capita intelligenda esse de illis Parochis, qui vel ab ipsa institutione, vel ex priuilegio, vel ex delegatione speciali Episcopi habent potestatem iudicandi in foro exteriori causas, vel illud ius acquisierunt ex consuetudine, non verò de Parochis in communi. Sic tenent D Bonau *in 4. dist. 18. 2. p dist. q. 3.* D. Anton. 3. *p. tit.* 24. Sotus *dist. 22. q. 2. art.* 1. Nauar. *cap. 27. num. 5. & in c. cum contingat, de rescript.* Suarez *disp. 2. sect. 2. n. 10. & disp. 18 sect. 1. n. 3.* Alterius *lib. 3. disp. 7. cap. 3. pag.* 133. Sayrus *lib. 1. c. 6. n. 11.* Bonacina *disp. 1. q. 1. punct. 2. n. 5.* Henr. *lib. 13. c. 24. §. 3.* ibi: Parochus autem non habet à iure potestatem excommunicandi, & consuetudo, qua alicubi excommunicabat pro rebus subtractis, aut deperditis, reuocata est per Conc. Trid. *sess. 27. de reform c. 3.* & demandatum id est soli Episcopo. Sic ille. Qui *in marg. lit. X.* citat pro hac parte D. Thom. *in addit. q. 22. art. 1.* Sic etiam Bauny *tr. 1. q. 10. & tract. 2 q. 1.* Potiel *part. 3. casuum, casu* 29. Vasq. *tract. de excomm. dub. 17. n. 1* Luysius *de Censur. lib. 2. disp. 22. dub..* Bassæus *verb. Censura, & verb. Parochus,* Villalob. *tract. 16. diffic. 5. num.* 8. Castro Palao *disp. 1. punct. 4. n. 2.*

QVÆSTIO XVIII.

An vt quis sit capax ferendi Censuras, iure ordinario requiratur quod sit Ordinis Clericalis, seu prima Tonsura.

REspondeo tanquam certum: requiri, quia solùs Clericus iure communi ordinario, & positiuo, atque vsu Ecclesiæ est capax dictæ potestatis, Non ex eo, quod Censuras ferre sit actus huius Ordinis, sed quia iste ordo facit iuxta ius commune hominem capacem Ecclesiasticæ iurisdictionis, cuius actus est Censura.

Hæc responsio habetur expressa in iure, *c. 2. de Iudic.* vbi prohibentur laici tractare negotia Ecclesiastica, *c. cum laicis, de reb. non alien. c. contingit, de arbitr. c. Ecclesia, de constit.* & in specie *in c. bene quidem, dist. 96. §. Maximus Episcopus,* vbi expresè definitur, non licere laico anathemata dicere, aut excommunicare, & *in c. Duo, & c. Si imperator, ead. dist.*

Ratio huius decisionis est, quia omnino decens est, quod sit Ecclesiasticus, qui Ecclesiasticam potestatem exercet, & Indecorum, quod sit laicus, vt habetur *c. In noua* 16. *q.* 7. Ideo hanc responsionem docent omnes DD. tam Theologi quàm Canonistæ D. Th. *in 4. dist. 10. q. 1. art. 2. q. 1.* Rich. *dist. 18. art. 4. q. 3.* Sot. *dist. 22. q. 1. art. 1.* Syluest. *verb excommunic. 1. §. 6.* Ledes. *q. 24. art.* 2. Couar. *in c. Alma, 1. p §. 11. n. 3.* Henr. *lib. 13. c. 24. n. 1.* Suar. *disp. 2. sect. 3. à n.* 8. Vgolin *tabula 1. c. 2. §.* 15. Sayr. *lib. 1. c. 5. n. 6.* Præpositus *de Censur q. 1. dub. 4. n. 29. &* 20. Nauarrus *c. 27. n. 6.* Auila 1. *p. dub.* 6. Alterius *lib. 6. disp. 7. c. 6. pag* 340. Filliuc. *tr. 11. c. 2. n. 36.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 2. n. 6.* Bassæus *verb. Censura n.* 10. Bauny *tr. 1. de Censur. q.* 8. Luysius *de Censur. lib. 6. disp. 13. dub. 2.* Hurt. *de Censur. in communi, diffic. 4. n. 13.* Cornejo *de Censur. in genere, tr. 5 disp. 2. dub. 3.* Candid. *disquisit. 22. art. 6.* Villalob. *tr. 16. diffic. 5. n. 11.* Ledesm. 1. *p. sum. tr. de Censur. c. 4. concl.* 8. Layman. *tom. 1. tr. 5. p. 2. c. 3. n. 3.* Palao *disp. 1. punct. 4. n. 3.*

QVÆSTIO XIX.

An vt quis sit capax Censuras ferendi iure ordinario, non solùm debeat esse Clericus, sed etiam Presbyter, aut saltem aliquo sacro Ordine initiatus.

AFfirmare videtur expresè Gloss. *in cap. Benè quidem, dist.* 96. *verb. Præter Romanum.* Ita loquens: Quid dices de Templariis? nonne ipsi possunt excommunicare fratrem suum? Dici potest, quod sic: quia ipsi non sunt laici, *arg. 12. q. 1. duo.* Credo quod non possunt, nisi sint Presbyteri, *extra de sent. ex cap. Canonica.* Ita Glossa? Quid Clarius affirmari hîc potest.

Sed vt quid certissimum respondeo: quod solùm sit necessum, quod sit Clericus, non Presbyter, aut

aut sacro alio ordine initiatus. Probatur *primò* ex *cap. transmissam, de elect.* (non *transmissa*, *de sentent. excommunic.* vt leges apud Filliuc.) vbi Sum. Pontifex definit, quod Episcopus electus, & confirmatus, quamuis non consecratus, aut initiatus sacris, possit exercere ea quæ sunt iurisdictionis, non Ordinis, putà iudicare, excommunicare, corrigere, vt exponit Gloss. *ibi*, verb. *De talibus*: ergo.

Secundò, quia ad exercendam potestatem ferendi Censuras non requiritur Ordo sacer iure diuino, cum non sit actus Ordinis, sed iurisdictionis: nec iure humano, cum sacri Canones solùm exigant clericatum, vt habetur *in c. in noua*, 16. *q.* 7. ergo. Sic omnes DD. præcipuè citati *q.* 18. Ex quibus aliqui Glossam explicant, vt intelligatur, quando solemni ritu, & ceremoniis inferenda est excommunicatio; nam tunc inquiunt, solùm ferri potest à solo Presbytero. Ita Vgolinus apud Suarium *loc. cit. n.* 10. cuius explicatio non placet, cùm Glossa illa vniuersaliter loquatur. Ad textum autem adductum dicemus *tr.* 2. *disp.* 17. *q.* 4.

QVÆSTIO XX.

An Clericus etiam coniugatus sit iure communi capax ferendi Censuras.

Respondeo vt quid certum, non esse capacem, quia Clericus coniugatus, etiamsi cum vnica virgine contraxerit, deferatque tonsuram, & habitum clericalem, non est capax administrationis Ecclesiasticæ, vt habetur *in c.* 1. *de Cler. coniug. in* 6. vbi habetur quod *Coniugatus Clericus tantum habet ista duo priuilegia, scilicet canonis Si quis suadente, & fori, ne possit conueniri coram iudice sæculari; omnibus alius est priuatus.* Ergo non gaudet priuilegio, quod est proprium Clericorum, nempe administrationis Ecclesiasticæ. Sic etiam definitur *in c. sanè* 1. *de Clerico coniug.* & sic docent Abbas *ibid.* S. Th. *in* 4. *d. st.* 18 *q.* 2 *art.* 2. Sot. Henr. Suar. Conar. Alter. & alij omnes *q.* 18. citati.

QVÆSTIO XXI.

An Religiosus qui non sit Clericus, sit capax iure ordinario ferendi Censuras.

Affirmatiuam sententiam indicare Glossam *in c. mulier, dist.* 23 *verb. Laicus*, ait Suarez *disp.* 2. *sect.* 3. *n.* 11. *in fine*. Sed certè non benè. Nam ibi Glossa solùm concedit Templariis, posse in conuentu docere, eo quòd sint Religiosi, vel hoc habeant ex speciali priuilegio, non verò quod sint capaces iure ordinario ferendi Censuras, cum hoc expressè illis negauerit *in c. Benè, dist.* 96. verb. *Præter Romanum*, vt vidimus nuper *q.* 19.

Respondeo igitur, tanquam certum: non esse capacem, quia cum non sit Clericus, non est capax iure ordinario iurisdictionis Ecclesiasticæ. Sic Ledesma 2. *p.* 4. *q.* 20. *art.* 4. Victoria *in* 2. *relect. de potest. Eccles. q.* 2. *n.* 4. Suarez *loc. cit.* Alterius *lib.* 3 *disp.* 7. *c.* 6. *pag.* 341. Candidus *disquisit.* 22. *art.* 6. *dubit.* 2. Auila 1. *p. dub.* 3. *vers. secunda concl.* Rastellius *de Censur. in gen. q.* 2. *art.* 2. *pag.* 34. *n.* 11. vbi ex hac responsione colligit, Capitulum Religiosorum non habentium saltem in maiori parte primam tonsuram, non posse sine dispensatione applicare censuram, iuxta Abbatem *in c. dilecto, de maior. & obedient. n.* 5. & alios, colligentes ex dictis necessariò, quod laicus, & minus fœmina, habeant capacitatem iure communi aut ordinario censuras ferendi. An autem id ex delegatione Pontificis habere possint, dicemus infra *§ sequenti.*

QVÆSTIO XXII.

An vt quis possit ferre Censuras, debeat esse homo viator.

Respondeo debere esse hominem, & viatorem. Quare nec Angelus, nec beatus sunt capaces, iuxtà institutionem Christi Domini, huius ferendi censuras iurisdictionis, quia noluit Angelos, adhuc bonos, esse capaces Ordinis, aut iurisdictionis. Nam cum censuræ sint arma militantis Ecclesiæ, per Ministros in ea militantes exerceri debent. Sic D. Thom. 3. *p. q.* 64. *art.* 7. Vgol. *tab.* 1. *c.* 2. § 1. Reginald. *lib.* 9. *n.* 114. Alter. *lib.* 3. *disp.* 7. *c.* 6. *col.* 2. *pag.* 339. Bassæus *verb. Censura, n.* 8. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 2. *n.* 46. Coninck *tract.* 5. *de Cens. disp.* 2. *dub.* 3. Rastellius *loc. cit. pag.* 31. *n.* 3. Candid. *loc. cit. dub.* 3. Suar. *disp.* 2. *sect.* 3. *n.* 3. Layfius *lib.* 2. *de Censur. disp.* 12. *dub.* 2. Bauny *tract.* 2. *disp.* 2. *q.* 6. & alij.

QVÆSTIO XXIII.

An saltem si certò constaret Angelum bonum aliquem excommunicasse, censendum esset illam excommunicationem esse validam.

Respondeo, tanquam certum: censendam esse validam, quia tunc credendum esset, Angelum non pronunciasse excommunicationem ex propria voluntate, cum ad id non habeat potestatem ex lege communi, sed ex speciali facultate, & dispensatione diuina. Confirmatur, quia si certò constaret, Angelum bonum ministrasse Baptismum verbis per corpus assumptum prolatis, ratum credi debet ex dispensatione Dei, vt cum S. Thom. *q.* 64 *art.* 7. & aliis diximus *tract.* 2. *de Sacram. disp.* 4. *q.* 2. ergo pari, imò & validiori ratione idem est affirmandum de excommunicatione lata ab Angelo. Et idem dic, si à quocunque homine beato lata esset. Sic expressè Alter. *loc. cit.*

QVÆSTIO XXIV.

An vt quis sit capax ferendi Censuras, debeat esse compos rationis, & vsum illius habere.

Respondeo tanquam certum: debere, quia carentes vsu rationis non possunt iudicium ferre, nec sententiam pronuntiare, nec alium quempiam actum iurisdictionis exercere: ergo non sunt capaces ad ferendas actu censuras. Vnde nec purè ante vsum rationis, nec perpetuò amens, stultus, aut [illegible]us sunt capaces vsus ferendi censuras actu, quia iurisdictionis actus exercere non possunt. Sic omnes Doctores citati *q.* 22.

QVÆSTIO XXV.

An saltem possit committi puero carenti vsu rationis potestas ferendi Censuras, vt illam exerceat postea factus adultus.

Affirmat Alterius *lib.* 3. *disput.* 7. *cap.* 6. *col.* 3. quia & probat *ex cap. Ex ratione, de ætate, & qualit.* vbi Summ. Pontifex non declarat irritas collationes Ecclesiarum factas pueris à quodam Episcopo, sed solùm

solùm iubet administrationes dictarum Ecclesiarum Clericis idoncis committi, donec prædicti pueri ad congruam peruenerint ætatem: ergo similiter, &c.

Rursus id probat. Quia nulla apparet ratio, cur talis delegatio ipso iure sit irrita, licet irritari possit: nam consensus in Delegato, vt velit recipere delegationem, non est necessarius tunc, quando à Delegante committitur, sed antequam exerceat actum iurisdictionis: ergo satis est, vt puer Delegatus, cum peruenit ad legitimam ætatem, & vult exercere officium suum, tunc habeat vsum rationis, vt sit præditus iudicio, vt munus ei commissum gerere valeat. Ita Alterius. Cuius sententiam refert, & vt probabilem sequitur Bassæus *verb. Censura, n. 8. vers. An autem.*

Sed probabiliùs multò respondeo: non posse concedi dictam potestatem puero carenti vsu rationis, quia ad recipiendam dictam potestatem requiritur specialis consensus, & voluntas recipientis: at sic est, quod hunc non potest præstare, qui compos rationis non est, cum consensus dicat actum humanum, & rationalem: ergo puer dum caret vsu rationis, incapax est recipiendi hanc potestatem. Sic Suar. *disp. 2. sect. 2. n. 4. in fin.* Filliuc. *tract. 1. c. 2. num.* 36. Rastellius *q. 2. de Censur. in gen. pag.* 31. *vers. secunda conditio.* Cornejo *tr. 5. disp. 2. dub. 3. n. 3.*

Ad primum argumentum Alterij, desumptum *ex c. ex ratione*, concesso antecedenti, neganda est consequentia, & paritas. Nam ideo Pontifex non irritat illas Ecclesiarum collationes factas pueris, quia videlicet defectus fuit in ætate, quam voluit supplere pro tunc Pontifex; non in consensu (cùm ad hunc præstandum sufficientem haberent ætatem) nam si in hoc fuisset defectus, omnino oppositum declararet, cum omnino necessarium sit ad acceptandam quamlibet dignitatem. Legatur Gloss. *in cit. capite.*

Ad secundum negandum est, quod non appareat ratio vnde talis delegatio sit ipso iure irrita; cum iure naturali sit necessarius actus humanus ad præstandum consensum, quo acceptetur delegata iurisdictio, vnde quocumque tempore acceptetur, eodem debet talis assensus præstari; & quocumque tempore præstetur, tunc temporis, & non anteà, acceptabitur.

QVÆSTIO XXVI.

An vt quis sit capax ferendi Censuras, debeat esse baptizatus.

Respondeo tanquàm certum, debere esse baptizatum, quia qui non est baptizatus, non est membrum Ecclesiæ: sed qui non est membrum Ecclesiæ, incapax est iurisdictionis Ecclesiasticæ: ergo vt quis capax ferendi Censuras sit, debet esse baptizatus. Imò & Christianus, qua ratione à ferendis Ecclesiasticis in Christianos Censuris, excluduntur Infideles, Iudæi, Hæretici, apostatæ, eo quod, *Non potest quemquam eius remouere sententia, qui se iam prabuit ipse remouendum.* Nicol. Papa epist. 7. ad Michaël. Imperat. Sic omnes DD. Legantur Vgolin. *tab. 1. c. 9.* qui id probat *ex c. 1. 2. & 3. de Presbyt. non baptiz.* Henriq. *lib.* 13. *c.* 23. *n.* 1. Filliuc. Rastellius, & Bassæus *loco cit.* Alterius *loco cit. vers. Tertia conditio.* Bauny *tract. 1. q. 8. pag.* 10. Luysius *lib. 2. de Censur. disp.* 22. *dub.* 2. Palao *disp.* 1. *punct.* 4. *n.* 3. & alij.

§. II.

De personis, quæ vi delegationis ferre Censuras possunt.

QVÆSTIO XXVII.

An viri merè laici possint ex commissione, seu dispensatione Papæ Censuras ferre.

Negatiuam partem insinuare videtur Couarr. *in c. Alma mater, 1. p.* §. 11. *n.* 3. quatenus absolutè docet, quod laicus incapax sit iurisdictionis ad excommunicandum. Vbi ex commissione Papæ non posse adhuc Censuras ferre insinuare videtur, præcipuè cum in fine addat hæc verba. Tametsi præcitatæ Glossæ velint ex delegatione Papæ posse laicum excommunicare. Ipse verò transit.

Sed respondeo vt quid certum: posse, quia quod iurisdictio Ecclesiastica, & potestas ferendi Censuras solis Clericis committatur, & delegetur, solùm est cautum iure Pontificio, vt constat *ex c. decernimus, de Iudiciis*: ergo optimè potest Pontifex in eo, iusta interueniente causa, ex plenitudine suæ potestatis dispensare, ac proinde dictam potestatem mero laico conferre. Sic Gloss. *in c. præter, verb duci, distinct.* 32. *& in c. bene, verb. præter Romanum, dist.* 96. Nauar. *c.* 27. *n.* 6. Vgolinus *tab. 1. c. 2.* §. 10. Suar. *disp.* 2. *sect.* 3. *n.* 12. Alter. *lib.* 3. *disp.* 7. *c.* 6. *col.* 6. Henriq. *lib.* 13. *c.* 24. *n.* 1. Tabiena *verb. absolut.* 2. *n.* 3. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 2. *n.* 37. Auila *de Censur. p.* 1. *dub.* 6. *concl.* 2. Ægid. *disp.* 13. *dub.* 4. *n.* 32. Bauny *tr.* 1. *q.* 8. *vers. posset tamen.* Rastellius *de Cens. in gen q. 2. art. 1. p.* 33. *&* 34. Cornejo *tr.* 5. *disp.* 2. *dub.* 3. *vers. Infero tertiò.* Hurtad. *de Cens. in communi, diffic.* 4. *n.* 13. Layman. *tr.* 3. *cit. c.* 5. *in fin.* Bassæus *verb. Censura, n.* 8. *vers. Quarta.* Candid. *disquisit.* 22. *art.* 6. *dub.* 2. Llamas 1. *p. Methodi, cap.* 9. §. 20. *pag.* 131. Archangel. *dist.* 18. *vers. Aut sermo est, pag. mihi* 235. *col.* 2. Diana *p.* 8. *tract.* 1. *resol.* 39. *vers. Notandum est.*

QVÆSTIO XXVIII.

An non solùm ex commissione Papæ, sed etiam Episcopi, possint merè laici Censuras ferre.

Respondeo vt quid certissimum, non posse, quia nullus inferior potest dispensare in lege Superioris, sed sic est, quod lege, aut iure sacrorum Canonum, quorum Auctor est Papa, est prohibitum laicis tractare negotia Ecclesiastica, vt *suprà quæst.* 18. est habitum: ergo nullus Episcopus, sed solus Papa dispensare potest in dicta lege, & consequenter ipse solus committere laicis facultatem Censuras ferendi. Vnde si qui Episcopi id facere tentent, irritum erit, & inàne, quia Canones non solùm prohibent, sed etiam faciunt laicos incapaces talis iurisdictionis. Sic Suar. Alterius, Archang. Filliuc. Rastel. Layman. Cornejo, Ægidius, Auila, Diana *loc. cit.* & communis.

QVÆSTIO XXIX.

An saltem ex antiqua consuetudine possit laicus acquirere sibi ius ad ferendas Censuras.

Affirmandum videtur, quia consuetudo diuturna, & præscripta potest derogare iuri positiuo: ergo poterit conferre laico potestatem ad censuras

ferendas

ferendas, cum hæc ei solùm iure communi, & canonico denegetur : nam consuetudo induci etiam potest contra Canones, teste Abbate *in cap. Cùm tanto, n. 8. de Consuetud.*

Sed vt quid certum respondeo : Non posse. Quia consuetudine solùm acquiritur ius ad illas res, quæ aliàs præscribi possunt : sed sic est, quod laicus est incapax rerum spiritualium : ergo illud ex consuetudine acquirere non potest. Solus ergo Papa potest conferre laicis potestatem Censuras ferendi, quia ipse solus potest facere laicos capaces rerum spiritualium. Ex quo iam patet ad rationem dubitandi. Sic Abbas *loc. cit. n. 5. ex c. Causam. de præscript.* & *c. Massana, & c. Sacrosancta, de elect.* Suar. Alter. Filliuc. Rastellius *loc. cit.*

Qvæstio XXX.

An collegio constanti ex Clericis, & laicis possit non solùm Papa, sed etiam Episcopus committere facultatem Censuras ferendi.

REspondeo Posse etiam Episcopum, casu quo tale Collegium sit Ecclesiasticum ; non verò si sit sæculare. Ratio est, quia si est Collegium Ecclesiasticum, habet potestatem ordinariam ferendi censuras, vt ex dictis sup. constat : ergo à fortiori poterit ei ab Episcopo talis potestas delegari, si verò Collegium est sæculare minimè poterit nisi à solo Papa, vt ex dictis *q. 28.* liquet. Tunc autem iudicandum est Collegium esse Ecclesiasticum, quando plures sunt Clerici ex quibus constatur Collegium, quàm laici : sæculare verò quando plures sunt laici. Quod si sint pares, tunc dicendum est Ecclesiasticum, quia magis dignum trahit ad se minus dignum, *cap. Quod in dubiis, de consecr. Eccles.* Sic Abbas in *cap. ex literis, de constit. n. 3.* Alterius *lib. 3. disp. 7. c. 6. pag. 342.* Suarez *disp. 2. sect. 3. n. 13.*

Qvæstio XXXI.

An Fœmina etiam ex commissione Summi Pontificis possit ferre Censuras.

NEgat in primis Auila *1. p. de cens. dub. 6. concl. 1.* citans pro se Ledesmam *2. 4. quæst. 21. artic. 3. & q. 24. art. 2.* & alios viros Doctissimos, quorum nomina tacet. Dicitque id colligi ex mente Syluestri *v. Abbatissa, num. 1.* & Soti *dist. 20. quæst. 1. art. 4. in solut. ad 4.* Negant deinde Victoria *relect. de potest. Papæ, quæst. 2. n. 5.* Ægidius *disp. 13. dub 4 num. 33.* Cornejo *disp. 2. de excomm. dub. 5.* Citat etiam Bauny *infrà*, pro hac parte Henricum Henriquez *lib. 6. cap. 2. n. 3.* Sed non ita benè, vt statim dicam. Tenent tamen Petr. Ledesma *tom. 1. Summ. tractat. de cens. in com. cap. 4. concl. 1.* Llamas *1. p. Meth. cap. 9. §. 10.* Diana *part. 5. tract. 9. resol. 16.* & Ausonius *in summ. verb. Abbatissa, n. 1.* Qui vterque malè citat pro opposita parte Petrum Cornejo *tract. 5. de Cens. disp. 2. dub. 3.* nam ibi non resoluit quæstionem, benè tamen loco à nobis cit. Negat tamen Caspensis in Cursu Theolog. *tom. 2. tr. 25. c. 1. sect. 2. n. 14.*

Fundamentum huius sententiæ est : Quia potestas ferendi Censuras pertinet saltem mediatè, & remotè ad clauem Ordinis : ergo solùm potest esse in his, qui vel habent Clauem Ordinis, vel saltem possunt illam habere : sed fœminæ omnino sunt incapaces Ordinis, iure diuino, in quo Papa dispensare non potest : ergo adhuc delegatione, aut commissione Papæ, fœminæ ferre Censuras nequibunt.

Sed probabiliùs respondeo : Posse fœminas ex absoluta, & extraordinaria potentia Pontificis, deque plenitudine eius potestatis, Censuras ferre. Quia probabilius, est quod Ordo clericalis est requisitus solo iure canonico, & Ecclesiastico vt quis censuras ferre possit : at in hoc potest Pontifex dispensare, ergo potest dispensare cum fœmina, vt ferre Censuras possit. *Confirmatur.* Quia Pontifex potest dispensare cum viro merè laico, vt sit capax Censuras ferendi, vt cum communi est supra habitum : ergo similiter poterit cum fœmina, quia vtriusque par certè est ratio, vt probat benè Bauny citandus. Vnde

Ad fundamentum Contrariorum neganda omnino est maior. Nam ad ferendas Censuras nullo modo est necessaria, nec remotè, Clauis Ordinis, sed Iurisdictionis solùm, vt docent communiter DD. S. Antom. *3. p. tit. 24. cap. 75.* Nauarr. *cap. 27. n. 41.* Couarr. *in cap. Alma, 1. p. §. 11. n. 1. & 10.* Henriquez *lib. 13. cap. 24. n. 1.* & alij : ergo cum hæc solùm sit prohibita fœminis iure canonico, in quo Papa dispensare potest, consequenter & poterit dispensare cum fœminis, vt dictam iurisdictionem ad ferendas censuras habeant. Nec quid obstat, quod nec à Christo, nec eius Vicario talis iurisdictio vnquam concessa fuerit, quia ita fuit, quod id nec salus publica, nec priuata alicuius exegerit. Addo quod non desunt Doctores, qui doceant, quod fœminæ ex indulto Papæ possint ad clericalem tonsuram admitti, eo quòd tonsura tantum sit ex institutione Ecclesiæ, in quorum sententia probabili (licet multò longè probabilior sit contraria, vt diximus *tr. 6. de Sacr disp. 5. q. 4.*) necessariò est dicendum, eodem iure posse Pontificem indulgere fœminis potestatem ad ferendas Censuras.

Hanc nostram sententiam defendunt in primis Palud. in *4. dist. 19 q. 1.* Sotus *dist. 20. quæst. 1. art. 4.* quos absque dubio sequitur Henriquez *lib 13. c. 24. n. 3.* & ideo pro illa refertur à Cornejo *de Censuris in gen. disp. 2. dub. 3. num. 4. pag. mihi 327.* Nauarr. *in capite Nouit, de Iudic. notab. 3. num. 143. & Consil. 1. de sent. excommun.* Suarez *disp. 2. sect. 3. num. 7.* Sayrus *lib. 1. cap. 5. num. 16.* Salas *de legib. disp. 8. sect. 19. per totam.* Armilla *verb. excommunicatio, num. 24* Vgolin. *tab. 1. cap. 1. §. 7. n. 5.* Tabiena *verb. Absolutio 2. n. 3.* Layman *lib. 5. tract. 5. parte 1. cap. 3. n. 4.* Bauny *tract. 1. de Cens. quæst. 9. per totam.* Vbi pro hac parte refert Armillam *loc. cit.* & Fumum *eo loc.* vt duos distinctos authores, cum ipsissimos sit. Alterius *lib. 3. disp 7. c. 6. pag. 338.* Angles *qu. de Clauibus, parte 2. art. 1. diff. 6. col. 3. in fine, pag. mihi 12.* Filliucius *tract. 11. cap. 1. n. 39. vers. Dixi in conclusione.* Reginald. *n. 116.* Bonacina *disp. 1. de Censur. q. 1. punct. 2. n. 4.* Hurtad. *de Censur. in com. diff. 4. n. 13. vers. Quia tamen.* Syluius *in supplem. q. 19. art. 3.* Miranda *de Monial. q. 6. art. 5. c. 1.* Bassæus *verb. Abbatissa, n. 3. in fine, & clariùs v. Censura, n. 8. vers. Quarta.* Villalob. *tr. 16. diff. 5. n. 10.* Candidus *disquis. 22. art. 6. dubit. 1. vers. Dico secundò.* Archangel Rubeus *dist. 16. & 18. pag. mihi 26. col. 2.* & (ni fallor) Machado *lib. 1. p. 3. tract. 2. docum. 3. num. 4.* eo quòd hanc sententiam in vltimo loco referat. Lugo *de fide disp. 13. resol. 8. q. 4. n. 112.* Layman *lib. 1. tract. 5. p. 1. c. 3. n 4.* Duard. *in Bul. Cœna, lib. 1. t. 1. q. 2. punct. 2.* & Diana sibi contrarius, *p. 8. tract. 1. resol. 39.*

Qvæstio XXXII.

An etiam de potestate absoluta Pontificis, eiusque de commissione, possit infidelis non baptizatus Censuras ferre.

NEgant Suarez *disp. 2. sect. 3. n. 12.* Candid. *disquis. 22. artic. 8. dubit. 2. dicto 5.* Duardus *in Bull.*

Cœna lib.1.q. 3.n.33. & Bonacina *disp.1.q.1.punct.2. vers. sit tertia conditio.*

Fundamentum eorum est: Quia non baptizatus non solum iure Ecclesiastico, sed diuino, & quasi naturali est capax iurisdictionis spiritualis: at in his nequit Pontifex dispensare: ergo.

Sed probabilius respondeo: Etiam posse. Quia probabilius existimo, quod infidelis non sit incapax iurisdictionis spiritualis iure diuino, sed humano: at in hoc potest absolutè Pontifex dispensare: ergo & posset dispensare, vt infidelis quis non baptizatus Censuras posset ferre. Confirmatur. Quia infidelis non baptizatus non est incapax iure diuino iurisdictionis necessariæ ad administrandum Sacramentum Baptismi, vt omnes docent ex *cap. A quodam Iudæo, de consecr. dist.4.* ergo minus multò erit incapax iure diuino iurisdictionis quæ requiritur ad cognoscendas causas spirituales, & proferendas Censuras, cùm minus sit.

Addo quod Delegatus non nomine propriu, sed nomine, & authoritate Delegantis operatur, *cap. valde, dist.94.* vnde illemet qui commisit, operatur: ergo si Papa committeret viro non baptizato potestatem Censuras ferendi, ipsemet id faceret.

Ex quibus iam constat ad rationem in contrarium. Neganda enim est maior. Sic Sayrus *lib.1.cap.5.n.18.* Hurtadus *de Cens. in com. diff.4.n.3.* Vgolin. *tabula 1.c.2.§.9.* & Alterius *lib.3.disp.7.c 6.col.4 pag.* 340. Quibus adhærere videntur Card. Lugo *de fide disp.23. sect. 3.c.4.n.112.* & Diana *p.8 tr.1.resol.59.in fine.*

§. III.

De Conditionibus necessariis, vt quis validè censuras ferat.

QVÆSTIO XXXIII.

An Prælatus publicè, & nominatim excommunicatus, aut notorius Clerici percussor, aut ab officio, seu iurisdictione suspensus possit validè censuras ferre.

RESpondeo, vt quid certissimum: non posse. Quia prædictæ Censuræ omnino impediunt vsum omnis spiritualis iurisdictionis: ergo qui dictis innodantur, nequibunt censuras quæ sunt actus iurisdictionis exercere. Sic cauetur *in c. Audiuimus, 24.q.1.c. exceptionem, de except. & c. Ad probandum, de sent. & re iudicata.* Et docent D. Thom. *in 5. dist.18.q.2.art.2.* & *in addit. ad 3.p.q.22.art.3.* Caiet. *in sum. v. Excommunicatio, ad finem* Sylu. *excommunicatio 2.§.1.casu 2.* Couarr. *in c. Alma mater, p.1.§.11.n.4.* Nauarr. *cap.27. n.7.* Suarez *disp.2.sect.4.n.2.* Filliucius *tract.11.c.2.q.9. n.40.* Alterius *lib.3. disp.7.c.4.* Hurtado *de Censur. in comm. diff.6.n.12.* Cornejo *de Censur. in gen. disp. 2. dub.4.n.1.* & *2.* Rastellius *de Censur. in genere, q.2 art. 2. pag.35.num.11.* Armilla *verb. absolut. n.31.* & *42.* Henriq. *lib.13.c.24.n.4.* Diana *p 5.tract.9. resol.50.*

QVÆSTIO XXXIV.

An Vicarius Episcopi publicè & nominatim excommunicati, &c. validè Censuras ferre queat.

AFfirmat Ricard. *in 4.dist. 18.art.10. q.4.* Quem citat, & sequitur Syluester *verb. Absolutio 2.§. Sextò quæritur.* Quibus accedit Armilla *verb. Vicarius, n.10.* caso solùm, quo res non sit integra, secus verò si sit. Ait namque ita: Cessat enim Vicarij potestas, Episcopo excommunicato. Panor. *in c.1. de offic. Deleg.* Intellige secundum quosdam, re integra: quia idem iudicium est sicut de delegato, secundùm Panor. *in c. licèt, de offic. deleg.* Secus autem quando res non est integra, secundùm Ioan. Ang. *in dict. c.1. de offic. Vicarij.* Ita ille.

Sed omninò respondeo dicendum. Non posse in dicto casu Censuras validè ferre. Quia Iurisdictio Vicarij est accepta à Iurisdictione Episcopi: ergo suspensa iurisdictione Episcopi per denuntiationem excommunicationis maioris, aut notoriã percussionem Clerici, &c. suspensa quoque remanet iurisdictio Vicarij: ergo sicut Episcopus nequit tunc Censuras ferre, ita neque eius Vicarius, etiam casu, quo res non sit integra; quia est vnum, & idem tribunal, & vterque pro vna, eademque persona reputatur, *c. 1. de offic. Vicar. in fine, lib.6.* Sic Abbas *in c. Quoniam, de offic. Deleg.* Gutier. *lib.1. Canon. c.1.n.83.* & *84.* Vgolin. *tab.2.c.11. §.3.n.8.* Rebuff. *in praxi benef. tit. de forma Vicariatus.* Suarez *disp.2.sect.4.n.4.* & *disp.14.sect.1. n.1.* Filliuc. *tract.11.c.2.q.9 n.40.* Alter. *lib.2.c.2.disp.1. pag.191.* & *lib.3.disp.7.c.4 pag.336* Hurtad. *diff.4 cit.* Cornejo *tract.5. de Cens. in gen disp.2.dub.4. n.2. vers. Infero secundo.* Villalobos *tract. 16. diff. 2.* Auila *2.p.disp.6. dub.4.pag.mihi* 138.

QVÆSTIO XXXV.

An saltem Delegatus Prælati delegantis publicè & nominatim excommunicati, &c. possit validè ferre Censuras, iuxta exigentiam alterius negotij inchoati.

NEgant Suarez *n. 4. cit.* Cornejo *loc. cit.* dicens id esse commune inter Doctores *in cap. licèt, de offic. Delegati.*

Sed probabilius respondeo: Posse validè ferre Censuras, si res non sit integra; secus si res integra sit. Quia in primo casu non exspirat potestas, seu iurisdictio Delegati per Delegantis excommunicationem, vt colligitur *ex c. Gratum, el 20. de offic. & potest. Iud. delegati.* Secus verò in secundo, quod item colligitur ex *cap. licet, cit.* pro parte contraria, per qood hæc secunda pars nostræ sententiæ tantùm probari potest. Sic docent Glossa *in c. licet, cit. verb. Re integra.* Alterius *lib.2.disp.1.lib.2.c.2 in fine,* per hæc verba. Et idẽ verum est, etiam quoad negotia incepta ante Episcopi denunciationẽ, quia in re differt Vicarius à Delegato, cuius potestas non suspenditur per Delegantis excommunicationem, saltem quantum ad negotia inchoata, *c. Gratum, de offic. deleg.* Et ratio discriminis est, quia Episcopi, & Vicarij est vnum, & idem Tribunal, non autem Delegantis & Delegati: Abbas *c. licèt, de offic. deleg. n.8.* Reboff. *praxis benefic. cit. de forma Vicariatus, n.162.* Sic ille, & Suar. *disp. 14. sect. 1. n.2.* vbi sic ait: Au verò Iurisdictio delegata ante excommunicationem delegantis suspendatur propter superuenientem excommunicationem, breuiter dicendum est, si res sit integra, suspendi; non verò si inchoata iam sit. Sic ille. Et in hoc sensu explicanda sunt, quæ dixit loco pro opposito citato. Sic etiam Auila *loc. cit.* Immò & Cornejo *tract.5.disp.2.dub.1.*

QVÆSTIO XXXVI.

An Vicarius Episcopi qui captiuus à Barbaris detinetur, possit validè censuras ferre.

REspondeo tanquam certum: Non posse. Quia tũc Episcopus ciuiliter reputatur mortuus, & ideo

vsua

vsus Episcopalis iurisdictionis deuoluitur ad Capitulum, donec Episcopus libertati restituatur, vel Sedes Apostolica aliter disponat, vt habetur expresse *cap. Si Episcopus, de suppl. negl. Præl. in 6.* per hæc verba: *Si Episcopus à Paganis, aut schismaticis capiatur, non Archiepiscopus, sed Capitulum, ac si Sedes per mortem vacaret illius, in spiritualibus, & temporalibus ministrare debebit, donec eum libertati restitui, vel per Sedem Apostolicam (cuius interest Ecclesiarum prouidere necessitatibus) super hoc per ipsum Capitulum quàm citò commodè poterit consulendam, aliud contigerit ordinari.* Sic textus. Igitur si in hoc casu Episcopus reputatur mortuus, sic etiam debebit reputari eius vicarius. Sic Corn. *tr. 5. de Cens. in genere, disp. 2. dub. 4. n. 4. pag. 529.*

QVÆSTIO XXXVII.

An Prælatus, vel Iudex occultè excommunicatus, aut impeditus, possit validè licèt non licitè, Censuras ferre.

Negant quidam Doctores existimantes in dicto casu nec licitè, nec validè posse Prælatum occultè excommunicatum censuras ferre, quia etiam occultè excommunicatus est priuatus iurisdictione: ergo. Ita sentiunt Glossa *in 3. q. 7. vers. verumtamen, verb. Dum putaretur*, & Glos. *in 24. q. 1. vers. Quod autem.* Anchar. & Francus *in c. Pia, de except.* Anton. & Imola *in c. Sciscitatus, de rescript.* Paul. Eleazar. *in c. si celebrat, de Cleric. excomm.* Dominicus *in c. si is cui, de offic. deleg. lib. 6.* Pro hac sententia citantur ab Alterio infrà Caiet. *in sum. v. excommunicatio, §. Excommunicato plura sunt illicita*, & Sotus *lib. 5. de Inst. q. 4. a. 6.* Tenentque eam præter citatos, Angelus *v. excommunicatio 3. §. 2.* Sylu. *v. Excommunicatio 1. n. 6. in fine, & Excommunicatio 2. n. 1.* Ledes. *q. 24. art. 3.* & Cano apud Henriq. *vbi infrà.* Ita etiam Petr. Ledesm. *de excomm. c. 5. concl. 4.*

Sed probabiliùs respondeo: Posse validè, quamuis non licitè, Censuras ferre, quia probabilius est, quod Ecclesia non velit priuare iudicem vsu suæ Iurisdictionis, quousque excommunicatum esse constet, & denuncietur: ergo. Sic Ricard. *dist. 58. art. 7. q. 1.* Palud *q. 2. art. 3. & q. 4.* Sot. *in 4. dist. 22. q. 2. art. 1. circa finem, vers. Dubium autem est*, vbi ait hanc sententiam procoldubio esse tenendam. Citatque pro illa Syluestrum *verb. excommunicatio 3.* Et benè, quamuis id non doceat consequenter Syluester, cum oppositum dixerit locis à nobis pro prima sententia adductis. Nauar. *in sum. c. 27. n. 7. & 21. & antea c. 9. n. 8.* Couarr. *in c. Alma, p. 1. §. 11. n. 4.* & penes ipsum Abbas, & Felinus *in c.* Ad probandum, de re iud. Suar. *disp. 14. sect. 1. à n. 8. (& disp. 2. sect. 3. n. 5.* vt citat Corn. Henr. *lib. 13. c. 7. §. 6. & c. 24. §. 4.* Auila *2. p. disp. 6. dub. 3. vers. Ex quo sequitur.* Filliuc. *tr. 11. c. 7. n. 209.* Sayr. *lib. 1. c. 5. n. 34.* Alter. *lib. 2. disp. 2. c. 2.* Corn. *in 2. p. tr. 5. de Censur. disp. 2. dub. 4. vers. Et si quæras.* Villalob. *tr. 16. diff. 6. n. 1.* Bizozetus *in summa de excomm. p. 2. c. 1. n. 5.* Diana *p. 5. tr. 9. resol. 50.* Ægidius *disp. 14. dub. 10. n. 88.*

QVÆSTIO XXXVIII.

An Iudex excommunicatus manifestus, toleratus tamen, possit validè Censuras ferre.

Negat Layman. *lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 5.* citans Suarium *disp. 14. sect. 2.* per hæc verba: Sed contrarium probabiliùs docet Suarez *sect. 1. n. 15.* Non esse validam excommunicationis sententiam latam à Iudice notoriè excommunicato, tolerato, seu non vitando; quia in Extrauagante Constantiensi nullum ius, fauor, aut licentia data est ipsis excommunicatis, nisi quate-

nus cedit in gratiam, commodum, aut petitionem reliquorum fidelium: ergo actus iurisdictionis coactiuæ quos iudex ex officio erga subditum inuitum, non minus nunc inefficaces, seu irriti sunt, quàm olim fuerunt. Ita ille. Citat etiam pro hac parte Auila *p. 2. disp. 6. dub. 3. vers. Prima opinio, & vers. Secunda opinio.* Caietanum *v. excommunicatio, post omnia capita, vers. vbi scito.* Ricardū *in 4. dist. 18. ar. 4. q. 2.* & Paludanum *q. 2.*

Sed probabilius longè respondeo: Posse prædictum excommunicatum validè Censuras ferre, & ideo validè alios excommunicare, quia probabilius longè est, quod omnia quæ geruntur ab Excommunicato, etiam publico, dummodo sit toleratus (quia videlicet nec est publicè denunciatus, nec notorius Clerici percussor) sint valida, siue pertineant ad forum interius, siue ad forum exterius. Ratio est quia talis, quamdiu publicè agnoscitur verus Iudex, validè exercet actus iurisdictionis vtriusque fori, eo quòd Ecclesia propter bonum commune, & ob vitanda pericula animarum, supplet eius defectum: ergo validè poterit Censuras ferre.

Ex quo patet ad fundamentum Laymanij. Negandum enim est quod Fauor ille concessus Iudici non cedat in gratiam, & commodum reliquorum fidelium; cum detur illi ob bonum commune, & ob vitanda maxima inconuenientia, & pericula illorum. Sic Nauarr. *c. 27. n. 7. & 21.* Henriq *lib. 23. c. 7.* (non 8. vt offendes apud Auilam) *n. 6. vers. Si autem Iudex, & vers. Nunc ille dicitur.* Auila *p. 2. disp. 6. dub. 5.* Gutierrez *Can. qq. lib. 1. n. 82. in fine*, Ægidius *disp. 14. dub. 10. n. 91.* Filliuc. *tr. 11. c. 6. n. 144.* & Bonac. *disp. 2. de Cens. q. 2. punct. 5. n. 3.* Qui vterque citant pro hac parte Suarium *disp. 14. sect. 1. n. 8. & 10.* Sed non ita benè, quia in his locis loquitur de excommunicato occulto, non publico tolerato. Sic etiam Corn. *tr. de excomm. disp. 10. §. 5. dub. 2.* Bauny *tr. 2. disp. 2. q. 6. vers. Quintum*, Dian. *p. 5. tr. 9. resol. 155.*

QVÆSTIO XXXIX.

An Prælatus, seu Iudex qui potestatem habet ferendi Censuras, possit illas ferre contra eum qui anteà legitime appellauerat, aut recusationem fecerat.

Respondeo tanquam certum: Non posse, quia appellatio in tempore facta suspendit vsum iurisdictionis in Iudice; vt habetur expresse *in c. Romana, & c. si à Iudice, de appellat. in 6.* & ibi Glossa *verb. tenueris.* Idemque omnino facit recusatio Iudicis facta antequam sententiam excommunicationis, vel alterius Censuræ ferat, vt habetur etiam expresse *cap. Quoties Episcopi, 2. q. 6. & ibi* Gloss. *appellent.* Sic omnes. Vgolin. *tabul. 1. c. 2. §. 22. & 23.* Filliuc. *tr. 11. c. 2. q. 9. n. 40.* Cornejo *tr. 5. de Cens. in genere, disp. 2. dub. 4. vers. Infero tertiò*, Ægid. *disp. 13. de Cens. dub. 5. n. 55.* Alter. *lib. 3. de Cens. disp. 5. c. 1. per totum.* Qui verè cum communi contrarium docet loquendo de appellatione non facta in tempore, hoc est facta post latam sententiam excommunicationis, vel alterius Censuræ, quod scilicet tunc appellatio non habeat vim suspendendi, ex *c. Ad reprimendam, de offic. Ordin.* sed solùm deuoluendi, vt superior possit cognoscere de Iustitia excommunicationis.

QVÆSTIO XL.

An possit Prælatus in seipsum censuras ferre.

Affirmandū videtur, *Primò*, quia si Episcopus, v. g. communicat cū excommunicato à seipso, incidit

sed in excommunicationem minorem; & si celebrat in Ecclesia à se interdicta, incurrit irregularitatem: ergo saltem remotè, aut mediatè potest quis in seipsum Censuras ferre.

Secundò, quia Concilium, Capitulum, & Collegium passim fert censuras in se ipsum: ergo.

Sed tanquam certum respondeo, non posse, quia sicut naturale agens nequit agere in seipsum, ita nec morale poterit: nam nemo potest esse agens, & patiens, vt docet Glossa cum communi *in c. Quoties, 1. q.7.* Deinde quia censura debet ferri in subditum, vt docent omnes ex D. Thom. 2.2.*q.67.art.1.& in Addit.ad 3.p.q.22.art.4.* & docent omnes. Abbas *c.1. de raptor.n.12.* D. Th. *loc.cit.* Suarez *disp.2.sect.4.n.5.* Filliuc. *loc.cit.n.41.* Nauar. *c.27.n.6.* per hæc verba: Nec quisquam seipsum, *l. qui iurisdictioni, ff. de iurisd. omn. iud.* & ob id Episcopus qui excommunicat generaliter quemcunque qui furatus est, aut furabitur, lusit, aut ludet, licèt ipse faciat, aut fecerit, non erit excommunicatus secundùm Hostiens. *in sum. de sent. excom §. Quis valeat*, & S. Th. *in 4. dist.18.q.2.ad 2* & Ioan. Andr. *in reg. cum licet, lib. 6.* communiter recepta. Vt probat Henric. *lib. de Synodo, 2.p.art.2.n.26.* Sed si Episcopus solùm esset denunciator excommunicationis Summi Pontificis, aut excommunicationis alterius Episcopi, aut eius Vicarij, aut alius, qui excommunicat, maneret excommunicatus, secundùm Bernard. de Busto *p. 2. Serm.37.pag.3.* & mentem omnium. Hæcvsque meus Nauarrus. Cornejo *dub.4.cit. vers. Ex quo infero, pag. 530.* Hurtad. *de censur. in comm. diff.6.vers. Quartò requiritur.* Villalobos *tract.16.diff.6.n.3.* & omnes.

Ad primum argumentum in contrarium, concesso antecedenti neganda est consequentia, quia licèt verum sit, quod in dictis casibus Episcopus incurreret præfatas Censuras, sed non à se latas, sed ab alio, nempe à Iure, seu à Summo Pontifice.

Ad secundum dicendum, quod Concilium, Capitulum, seu Collegium nunquam fert censuras in totum Concilium, Capitulum, &c. quia non potest esse sibi subiectum, tanquam Superiori habenti iurisdictionem in se. sed solum fert Censuras contra singulos de Concilio, Capitulo, & Collegio, *c. irrefragabili, de offic. Ordin.* quia singuli de Concilio, Capitulo, &c. tanquam partes subiiciuntur Concilio, &c. vt suo toti.

QVÆSTIO XLI.

An Iudex, seu Prælatus possit in causa propria Censuram per modum iudicij ferre.

RESpondeo tanquam certum: Non posse. Sic expressè definiut D. Gregorius relatus in *c. Inter querelas, 23.q.4.* vbi Glossa *verb. propria*, optimam rationem assignat, quia nemo permittitur esse iudex in propria causa. Accipe verba Glossæ: ergo Episcopus non potest excommunicare aliquem pro iniuria sibi facta, vt hic, & *infrà eod.q.5.* de occidendis. Nec enim potest esse iudex in causa sua, *vt 4.q.4.c.1.* Sic Glossa. Et benè, quia vt ex dictis cõstat, nemo potest iudicare nisi sibi subiectum: ergo cùm nemo sit sibi subiectus, nemo potest in sua causa ferre iudicium commune vtrique parti, inter quas agitur. Sic omnes. Legantur Suarez, Filliucius, Cornejo, Villalobos, & alij citati. Diana *p.5.tr.9.resol.52.*

QVÆSTIO XLII.

An saltem possit Prælatus ferre Censuram in propriam defensionem, ad vitandam iniuriam & violentiã, quam subditus illi irrogare vult.

RESpondeo tanquam certum: Posse in dicto casu, quia sic cauetur in *c. Dilecto, de sentent. excommun. in 6.* Fundaturque in illo principio naturali, quod vim vi repellere licet: ergo ad sui defensionem optimè poterit Prælatus vti armis sibi propriis, qualis est potestas Ecclesiastica in Ecclesiæ Principe. Sic Suar. *loc. cit. n.8.* Filliuc. *n.42.* Cornejo *dub.4. cit. versu Infero Secundò.* Hurtad. *diff.6 cit. versu Quartò, in fin.* Villal. *loc. cit. n.5.* Rastellius *dicens in genere, q.2.pag. 37.n.5.* quia in dicto casu, inquiunt, non procedit Prælatus vt iudex, sed vt defendens semetipsum. Diana *resol.52.cit* Mercet. *in 3.p. de Sacram. q.20. dubit.4.*

QVÆSTIO XLIII.

An item possit Prælatus ferre Censuram in causa propria, quando hæc est tam manifesta, & publica, vt negari nequeat.

RESpondeo tanquam certum, etiam in hoc casu posse. Sic Abbas in *c. Cum venissent, de Iudiciis, n.6.10.& 15.* & in *c.1. de offic. deleg. n.6.* Et tenent cum illo Suarez, Filliuc. Cornejo, Rastellius, Diana, & Mercerus *loc. cit.* & Villaloh. *loc cit.* Sic concludens: [Y tambien valdria, quando la causa es manifiesta, y publica, de suerte que no fuesse menester examinarla, que en tal caso puede iuzgar en propria causa y poner censura. Sic ille.

QVÆSTIO XLIV.

An possit quis in Superiorem, aut saltem in æqualem Censuras ferre.

RESpondeo tanquam certum: Non posse, quia ferre censuras est actus iudicialis habens vim coactiuam: at sic est, quod nemo nisi sibi subditum cogere potest: ergo nec inferior in Superiorem, nec æqualis in æqualem, aut par in parem censuras ferre potest. Et quidem, quod inferior Superiorem suum aliqua censura obligare nequeat, habetur *in c. Inferior, dist.21. & c. Cum Inferior, de maiorit. & obed.* Quod verò nec æqualis in æqualem, in c. *Innotuit, §. Quamuis, de elect.* quia *par in parem* (inquit textus) *non habet imperium.* Vnde si duo Vicarij ab eodem Archiepiscopo æquali auctoritate constituantur, vt fit semper ab Archiepiscopo Toletano, nullo modo poterit alter in alterum Censuram ferre, dato quod vnus eorum delictum aliquod committeret. Sic ex D. Th. *in addit. ad 3.p.q.22. art.4.* docent omnes Theologi. Sot. *dist.22. q.2.art.2.* Vgol. *tabula 1.c.2.§.11.n.21.* Cornejo *tr.5. de Cens. in gen. disp.2. dub.4.pag.531.* Syluest. *verb. excomm. 1.n.8. & 9.* Auila *2.p.c.3.disp.7.* Petr. Ledesma *tr. de excomm. c.5.concl.5.*

QVÆSTIO XLV.

An qui potestatem habet Censuras ferendi, debeat necessariò ad validè illas ferendas, aduertere, & intendere eas infligere.

RESpondeo tanquam certum: Debere necessariò, quia si non aduertat quid agat, non agit vt homo: & si non intẽdit eas infligere, non fert illas validè cum intentio operandi sit, quæ dat valorẽ actionibus humanis

humanis, *ex cap. cum voluntate, de Sentent. excomm.* ergo. Ex quo constat, quod quoties Prælatus sub Censura aliqua præcipit non ex intentione, vt à transgressoribus præcepti contrahatur, sed solum ad inferendum metum, seu exaggerandum rem, quæ præcipitur, tunc reuera non incurritur Censura, & hæc solet cōminatoria appellari. Sic omnes DD. Filliuc. *c. 2 a. cit. n.43.* Hurtad. *de Censur. in comm diff. 6.* Villalob. *diff. 6. cit. n.* 6. Suar. *disp. 2. sect. 4. n.* 10. Qui admonet Prælatos, ne iis comminatoriis Censuris vtantur: tum quia eo ipso, quod vera intentione non procedunt, fictionem quandam continere videntur; tum etiam, quia fieri facilè potest, vt ea occasione nonnulli simpliciores ex conscientia erronea grauiter peccent: alij verò, qui perspicaciores sibi videntur, interdum veras Censuras contemnant. Sic ille. Et benè Alterius *lib. 3. de censur disp. 4. c.* 1. Bauny *tr. 1. q. 8 pag. 9.* Cornejo *tr. 5. cit. disp. 2. dub. 4. in fine.*

QVÆSTIO XLVI.

An etiam sit necessarium ad validè Censuras ferēdas, quod Iudex libera voluntate illas ferat.

RESpondeo tanquam certum: Etiam esse necessarium, quia actus non liber, non est humanus, vt constat: ergo homines ligare non potest. Vnde necessarius est *vsus* actualis rationis in eo, qui Censuras ferre velit, quia sine illo, non potest esse liber vsus voluntatis. Sic omnes DD. legantur citati.

QVÆSTIO XLVII.

An Censura lata à Iudice vi, & metu cadente in virum constantem valida sit.

NEgant quidam DD. existimantes, talem Censurā nullam, & irritam esse. Ratio eorum est, quia absolutio à Censura, vi, & metu cadente in constantem virū expressa, & extorta, est nulla ex decreto Greg X. *in c. vnic. de his quæ vi, metúsve causa fiunt*: ergo & Censura, seu ligatio eadem vi, vel metu imposita. Patet consequentia: tum quia æquale ius est ligandi, & soluendi, vt habetur in *cap. verbum, de pænit. dist.* 1. tum etiam, quia iura promptiora sunt ad soluendum, quàm ad ligandum: ergo si absolutio, quæ fauorabilis est, censetur iure irrita, ratione metus, & violentiæ, multò magis idem erit censendum de ipsa Censura, quæ odiosa est. Ita Vgol. *tab. 1. c. 2. §. 1. n. 2.* (vnde malè citatur ab Henrico de Villalobos pro opposita parte) Sayr. *lib. 1. c. 16. n. 9.* quos refert, ac sequitur Cornejo *tr. 5. de censur. in gen. disp. 2. dub. 4. pag.* 582.

Sed probabiliùs respondeo: Esse omninò validam. Ratio est, quia Censura sic lata, nec est inualida iure naturali, nec iure positiuo: ergo non est inualida. Quod non sit inualida iure naturali, constat; quia quamuis eo metu Censura feratur, est simpliciter voluntaria, cum voluntas coacta voluntas sit, ex Arist. 3. *Ethicor. cap. 1. & l. si mulier, §. si metu, ff. quod metus causa.* Deinde nec est inualida iure positiuo, quia nullum est, quo irritetur talis Censura, sicut datur, quo irritetur absolutio: ergo. Sic Glossa in *cap. vnic. de his, quæ vi, metusve causa fiunt, in 6. verb. Vacuamus, & in c. Iniustum, 15. q. 3. verb. Non valet, & in c. Quatuor* 11. *q. 3. v. Timore*, Abbas *in c. 2. de iis quæ vi, n.* 17. Suar. *disp. 2. sect. 5. à n. 2.* Filliuc. *tr. 31. c. 2. q. 9. n. 44.* Bonac. *disp. 1. de censur. q. 1. punct. 12. n. 1.* Ægid. *disp. 13. dub. 5. à n. 36.* Alterius *lib. 3. disp. 9. c. 1. pag. 347.* Hurtad. *tr. de cens. in comm. diff. 6. vers. Quod autem*, Bauny *tr. 1. q. 8. pag. 9.* Candid. *disquis. 22. art. 29. pag.* 255. Luysius de Torres *disp. 2. de Cens dub. 2. pag.* 3. Villalob. *tr. 16 diff. 6. n. 7.* Rastellius *de censur. in genere, q. 2. pag. mihi* 42.

Ad fundamentum contrariorum, concesso antecedenti, neganda est consequentia. Ad cuius primam probationem dicendum est *primo*, vtique verum esse, quod in Ecclesia par sit ius ligandi, atque soluendi, quia ad illam pertinet & ligare Censuris fideles, & etiam illos à censuris absoluere. *Matth. 18. Quæcumque ligaueritis, &c. Secundò*, quia licèt hæc regula sit vera, quod qui potest ligare, potest absoluere, & ex consequenti, qui non potest soluere non potest ligare, patitur tamen aliquas exceptiones, vt notauit Glossa *c. Inferior, dist.* 21. vt in incendiariis excommunicatis, & idem dicendum est in præsenti casu.

Ad secundam probationem concedendum est iura promptiora esse ad soluendum, quàm ad ligandum, ad indulgendum, quàm ad puniendum. Negandum tamen inde sequi, quod si ius aut Ecclesia reddit nullam absolutionem ex graui metu, velit etiam excommunicationem, aut aliam Censuram latam ex tali metu esse nullam; tum quia in his quæ iure humano decreta sunt, non licet ab vno casu inferre ad aliud: tum etiam, quia Ecclesia expressè declarauit absolutionem ex metu esse nullam, & nihil dixit de excommunicatione, quia magis congruit id decernere de absolutione, quàm de excommunicatione, vt benè probant Authores citati, præcipuè Alterius.

DISPVTATIO III.

De causa materiali remota censuræ, de Subiecto videlicet.

QVÆSTIO PRIMA

An Creaturæ irrationales, vt locustæ, bruchi, & alia animalia, quæ semina depascuntur, sint capaces Censuræ.

AFFIRMANDVM videtur *Primò*, quia in aliquibus locis viget consuetudo præcipiendi prædictis animalibus, vt intra certum dierum spatium sub pœna excommunicationis latæ sententiæ terminos illius territorij deserant.

Secundo, quia in exorcismis, quibus vtuntur Ministri Ecclesiæ contra prædicta animalia, admisceri solet sæpe nomen anathematis, & excommunicationis: ergo possint excommunicari.

Sed tanquam certissimum respondeo: non esse capaces censuræ, quia dictæ irrationales creaturæ sunt incapaces culpæ: ergo & censuræ, cùm hæc culpam supponat.

Vnde ad primam rationem dubitandi dicendum est, talem actionem esse omninò superstitiosam. Ad secundum dicendum, quod Ministri Ecclesiæ non vtūtur illis verbis intentione ferendi censuras contra dicta animalia, sed intentione detestandi, execrandi, & maledicendi illis, postulando à Deo, vt illa destruat, & ad interitum reducat. Sic omnes, Nauarr. *c. 27. n. 13. in fine, & consil. 52. de sentent. excommun.* Sotus *dist. 22. q. 2. art. 2.* Hent. *lib. 13. c. 25. n. 1.* Suar. *disp. 5. sect. 1. n. 2.* Filliuc. *tr. 11. c. 5. n. 121.* Alter. *lib. 3. disp. 10. c. 2.* Rastellius *de cens. in gen. q. 4. art. vn n. 2.* Hurtad. *de censur. in comm. diff. 7. n. 27.* Reginald. *lib. 9. n. 134.* Ægid. *disp. 13. n. 47.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 4. n. 5.* Bass. *verb. cens. n. 17.* Auila *p. 2. c. 4. disp vn. dub. 3.* Villal. *tr. 16. diff. 14. n. 1.* Cornejo *in p. 3. de superst. c. 10.* & Castro Palao *disp. 1. punct. 6. n. 1.*

Qvæstio II.

An Angeli sint capaces Censuræ.

AFfirmandum videtur.Nam Paul.Apostol.*ad Galat.*1.anathema dicit in eum, qui contra Euangelium docet,etiamsi Angelus sit.

Sed tanquam certum respondeo : Non esse capaces, quia nec pertinent ad forum Ecclesiæ, nec sunt subditi illius,sed custodes,nec effectus quos parit Censura,possunt habere locum in illis,vt constat.Vnde ad verba citata Pauli dicendum est,non significare veram Censuram Ecclesiasticam, sed solùm maledictionem, & detestationem,quasi diceret Paulus,*Qui aliud euangelizauerit quàm quod ego euangelizaui,anathema sit*: idest,execrandus,maledictus,& detestabilis, *etiamsi sit Angelus*; quæ verba addidit Paulus ad ostendendam Euangelij stabilitatem, & firmitatem. Sic omnes DD. Suar.Filliucius,Palau,Bauny,Alterius,& alij *loc. citat.* Qui idem dicunt de anima separata.

Qvæstio. III.

An Dæmones possint Censuris ligari.

AFfirmandum videtur, quia in aliquibus exorcismis,quibus aliqui Exorcistæ vtuntur, in adiuratione Dæmonum, sæpe excommunicantur,& anathematizantur. Imò id fecisse D. Bernardum ferendo excommunicationem in quendam dæmonem succubum,narrat Author mallei maleficarum.

Sed tanquam certum respondeo:non posse,tum ob rationes nuper dictas : tum etiam,quia Censura fertur propter delictum, & contumaciam ad emendationem ipsius Contumacis : at sic est, quod dæmones non sunt capaces emendationis : ergo nec Censuræ.Sic docent omnes.Legantur Alter.*disp.*10.*cit.c.*1.*&* 2. Suar. *disp.*4.*sect.*1.*n.*1.*&* 2.Bonac.*punct.*4.*cit.n.*1.*&* 4.Palao *loc.cit.*Nauarr.*c.*27.*n.*13.Filliuc.*loc.cit.n.*120.*&* 122. concludens cum communi omnium, solum hominem viatorem posse ligari Censuris. Quia non Beati, cum peccare non possint,non Dæmones, & damnati, quia emendari nequeunt,non tandem animæ existentes in purgatorio, quia iam sunt extra forum Ecclesiæ militantis : ergo, &c.

Ad rationem dubitandi dicendum ex dictis, quod quando Exorcistæ vtuntur verbis *excommunico*, *anathematizo*,&c. in adiuratione Dæmonum, non velint ferre veram Censuram Ecclesiasticam in illos, sed vsurpant prædicta verba pro maledictione,& detestatione, quia volunt compellere Dæmones virtute & potestate Ordinis, & orationum ab Ecclesia institutarum,vt cedant à corporibus obsessis, & desinant illa amplius vexare.

Qvæstio IV.

An mortui possint Censura aliqua ligari.

AFfirmant plures Doctores, quia ex pluribus capitibus iuris constat,mortuos posse excommunicari, immo & de facto aliquando excommunicatos fuisse : ergo.Antecedens probatur *ex c. Sanè*,24. *q.*2. vbi habetur,Hæreticos post mortem esse anathematizandos.Ex *c.si quis Episcopus, de Haret.* vbi præcipitur,vt propter quædam delicta Episcopi, post mortem saltem ei anathema dicatur, atque eius nomen inter Dei sacerdotes nullo modo recitetur.Et denique *ex c. Neque*,88.*dist.*vbi refertur, Cyprianum propter speciale crimen quendam mortuum excommunicasse: ergo.*Secundò*,quia qui ante mortem non fuit absolutus à Censura excommunicationis quam incurrit,manet post mortem excommunicatus; siquidem post mortem ab illa absoluitur : ergo post mortem potest etiam excommunicari,quia eiusdem rationis est ligatum permanere,vel de nouo ligari.Ita sentiunt Glossa *in c.si quis Episcop.cit.verb.post mortem.*In *c.Iudæi*, 2. *de Iud. verb.Permittatur.* Abbas in *d. c.si quis Romanus in singul.*725.Tabiena *verb. Excommunicatio.* 4. §. 1. Gabriel *dist.*18. *q.*2. *concl.*3.*corol.* 4. Ricard.*ea dist.art.*4.*q.*4.Hugolinus *tab.*1.*c.*17. §.2.*n.*3. *&* *c.*19. Bauny *tr.*1.*q.*13.vbi docet, quod etsi mortui non omnium sint Censurarum capaces, excommunicari tamen ob eadem crimina possint, ob quæ viui excommunicati fuissent : quod & latè probat.

Sed probabiliùs respondeo : Nullo modo, saltem directè,& immediatè, posse mortuos homines Censura aliqua ligari. *Primò*, quia Ecclesia non habet iurisdictionem in mortuos, sed in viuos duntaxat, vt definiuit Gelasius Papa *in cap.legatur*,24. *quæst.* 2. citans illa verba Saluatoris, *Matth.* 17. *Quodcumque ligaueritis super terram* : ergo non potest illos Censura aliqua punire.

Secundò,quia Censura non potest ferri in animam separatam,cum iam sit extra forum Ecclesiæ militantis; nec in corpus,cum iam sit incapax rationis, & emendationis : ergo nullo modo ferri potest in mortuum. Sic Ioan.de Lingano *tit.de Censuris*.§.9.*n.*4.*&* 5.Nauarr.*c.*27.*n.*12.*&* 171.Couarr.*c.Alma Mater*,1.*part.* §.21.*n.*8.dicens, id esse communem Theologorum, & Canonistarum sententiam probatissimum. Castro *lib.* 2. *de Iusta Hæretic punit.c.*19.*&* 20.Sotus *dist.*22. *q.* 2. *art.*2.Sylu. *verb.excommunicatio* 1. §.7. Caiet. *tom.*1. *opusc.tr.*16.*part.*4.*vers.Quoad* 2.D.Ant.3.*part.tit.*27. *c.*75 Henriquez *lib.*13.*cap.*15. *n.*2. Armilla *v. excommunicatio*,§.28.Perez *l.*3.*tit.*4.*lib.*8.*ordin.pag.*83.Turrecr.*tr.*24.*q.*2.Auila 2.*part.c.*4.*disp.vnic.dub.*8. Suarez *disput.*5.*sect.*1.Ægidius *disp.* 13. *dub.*6. Alterius *lib.*3. *disp.*10.*cap.*3. Bonac.*punct.*4.*cit.num.*1.Filliuc.*tract.*11. *cap.*5.*num.*123.Saytus *lib.*1. *cap.*8. Reginaldus *lib.*6. *n.*131.Vasquez *de excomm. dub.*17. *n.*6. Hurtadus *de cens.in comm diff.*6.*num.*27. Layman, *tr.*5. *c.*4. *num.*2. Luysius *lib.*2.*de Censur.disp.*23. *dub.*1. Cornejo *tr.* 5. *de Censur.in gen.disp.*9. *dub.*1. Candidus *disquis.* 22. *art* 9.*pag.*218. Bassæus *verb. Censura*,*n.* 17. Machado *lib.*1.*p.*3.*tra.*2.*docum.*4.*n.*1.Villalab.*tr.*16.*diff.*14.*n.*1. *&* 2.Valentia *disp.*7.*q.*17. *punct.* 4. Petr.Ledesma *de excom.c.*3.*difficult.*2.*post* 4.*concl.*Castro Palao *disp.* 1. *punct.*6.*n.*1.

Ad fundamentum pro contraria sententia adductum, respondent Syluest. Suarez, Saytus, Alterius, & alij, ibi non præcipi ferri sententiam excommunicationis in hæreticos,quia iam eam in vita ipso facto propter hæresim incurrerant,sed solùm præcipi, promulgari, & seruari sententiam illam, quæ ab ipso iure lata fuerat,in hæreticum dum viuebat.Alij respondent in illis textibus, non præcipi defunctos excommunicari propriè,sed maledici, & execrari, iuxta à nobis supra dicta. Ita Auila, & alij. Sed melius respondeo cum Cornejo,concedendo in prædictis textibus verè esse sermonem de excommunicatione, negando tamen illam esse latam directè, & immediatè in defunctos,aut comprehendere omnes effectus.Excommunicatio duo operatur, vnum ne excommunicatus Ecclesiæ sacramentis,& suffragiis vtatur : alterum,ne Christiani pro eo suffragia offerant & sepulturam non donent Ecclesiasticam.Dicendum est quod dicta excommunicatio lata contra defunctos, non operetur primum effectum contra ipsos,sed secundum,& hoc non immediatè in ipsis defunctis,sed in viuis, quibus prohibetur, ne pro talibus defunctis orent : hoc autem

non

non est excommunicati defunctos directè, cum revera nulla Censura ligentur; sed solum est, quædam prohibitio viuorum, quæ respectu ipsorum defunctorum dici potest indirecta excommunicatio. Hue vsque Cornejo Legantur Alter. Castro, & Couatr. *loc. cit.* Pro solutione autem secundi argumenti sit

QVÆSTIO V.

An qui censura aliqua ligatus moritur, permaneat post mortem illa ligatus.

Affirmant Authores pro prima sententia adducti. Quorum fundamentum est tactum: nempe, quia Excommunicati iam defuncti possunt absolui, sicuti de facto multoties absoluuntur ab Ecclesia, vt constat ex *cap. A nobis 2. & cap. sacris, de sentent. excomm.* ergo quia erant excommunicati. Ita præter citatos Authores tenent Valentia *disp. 7. quæst. 17. punct. 4.* per hæc verba: Denique & est illud notandum, quamuis defunctus, qui in excommunicatione è vita discessit, maneat etiam post mortem excommunicatus, non posse tamen iam defunctum de nouo excommunicari. Ita ille & Auila *2. p. c. 4. disp. vn. d. b. 8. con. 1.*

Sed probabilius respondeo: non permanere absolutè loquendo, iam ligatum illum, qui censura aliqua ligatus obiit. Nam aut excommunicatus decessit in gratia, & tunc iam est absolutus coram Deo: aut in peccato, & tunc cum sit damnatus, iam sustinet pœnam vltimam, & maximam. Vnde nec superest ei alia, nec indiget absolutione, saltem directa, cum nihil ei prodesse possit: ergo per mortem omnis Censura tollitur, ac dissoluitur. Sic Suar. *disp. 5 sect. 1. n. 11.* Alter. *lib. 3. disp. 10. c. 3.* Hurtad. *diff. 7. cit. vers. Immò nec defunct.* Sayt. *lib. 1. c. 8. n. 11.* Ægidius *loc. cit. n. 43.* Cornejo *loc. cit.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 4. n. 1.* Et ante hos Palud. *in 4. dist. 18. q. 1. n. 7.* & alij communiter.

Ad fundamentum contrarium dicendum est, quod prædicta capita non sunt intelligenda de absolutione directa collata defunctis, cùm hi tam non permaneant directè excommunicati, sed de absolutione indirecta, hoc est de facultate concessa viuis, vt pro tali defuncto orent, & offerant suffragia, illique sepulturam concedant: propter hoc ergo est necessaria absolutio in foro Ecclesiæ, & propter hoc absoluit Ecclesia mortuos indirectè, sicut diximus indirectè posse per illam ligari.

QVÆSTIO VI.

An qui mandauit Clericum percutere, si ante executionem vulneris moriatur, incurrat excommunicationem latam in cap. Si quis suadente, *succedente postea percussione.*

Affirmant aliqui ex prædictis authoribus apud Vgolinum *tab. 1. de cens. c. 17. §. 2.*

Sed probabilius respondeo: non incurrere. Quia vt suprà est habitum, post mortem nullus est capax excommunicationis. Vt igitur talis mandans incurreret Censuram, necessum erat, quod non solùm esset capax Censuræ eo tempore quo dedit causam delicto, ob quod Censura incurritur, sed maximè in eo, in quo effectus consummatur cum tunc Censura, quasi inhærere incipiat, non antea. Sic Glossa, Innoc. & Abbas, *in cap. Mulieres, §. Illi verò*, quos citat, & sequitur Suarez *disp. 5. cit. sect. 1. n. 15.* Alterius *cap. 3. cit. pag. 365.* Cornejo *tract. 7. cit. disp. 6. dub. 1.* & alij. Qui idem & consequenter dicunt de illo, qui excommunicatur sub conditione, vbi infra decem dies restituat, & antequam dies decimus aduenoiat, moritur; is enim non incurret in excommunicationem, etiamsi non restituerit; cum talis excommunicat o intra illos decem dies non eum ligauerit, & post à ligare non potuerit post mortem ob subiecti incapacitatem. Legatur etiam Filliuc. *loc. cit. n. 125.* vbi alios similes casus accumulat, & *infrà disp. 4. à q. 15.*

QVÆSTIO VII.

An Indi, & alij infideles non baptizati, possint ab Ecclesia censuris ligari.

Respondeo vt quid certum: nó posse. Quia huiusmodi nec sunt subditi Ecclesiæ, nec capaces bonorum spiritualium, quibus priuant Ecclesiasticæ Censuræ: & ideo de illis Ecclesia iudicare nequit, iuxta illud Pauli *ad Corinth. 5. de his, qui foris sunt, nihil ad nos.* Sic omnes Doctores, præcipuè citati.

QVÆSTIO VIII.

An saltem Catechumeni sint censura Ecclesiastica capaces.

Affirmauit Archidiaconus *in cap. Eos de Consecr. dist. 4.* Quem nonnulli alij sunt sequuti, vt firmat Alterius *infrà.* Horum fundamentum fuit, quia Catechumeni possunt habere gratiam Dei: ergo & esse membrum Ecclesiæ, ac ita subesse potestati Papæ: ergo & poterunt ab ipsomet Ecclesiæ Censuris ligari.

Sed vt certum, respondeo: non esse capaces. Quia nec fides, nec charitas, nec gratia faciunt hominem irreuocabiliter subiectum Ecclesiæ, eiusque capiti, sed Baptismus, qui est ianua per quam ingreditur in Ecclesiam, illique irreuocabiliter subiicitur. Vnde cum Catechumeni non sint insigniti Charactere baptismali, non sunt dicto modo subiecti potestati Ecclesiæ, & consequenter non possunt eius ligari Censuris. Sic communis Doctorum, D. Thom. *in addit. q. 22. art. 5. ad 1.* Nauarr. *cap. 27. n. 13.* Henriquez *lib. 13. cap. 25. n 1.* Suarez *disp 5. sect. 1. n. 17. & 25.* Filliuc. *tract. 11. c. 5. n. 127.* Bonacin. *disp. 1. quæst. 1. punct. 4. n. 6.* Alterius *lib. 3. disp. 10. c. 4. pag. 368.* & Hurt. *diff. 7.* Palao *punct. 6. citat. n. 1. vers. Secundò debet esse.*

QVÆSTIO IX.

An Hæretici, vel Apostatæ, possint censura Ecclesiastica vinculo obstringi.

Respondeo vt quid certissimum: posse. Quia per characterem quem in Baptismo susceperunt, remanent semper subiecti iurisdictioni Ecclesiæ: ergo possunt ab illa Censuris, etiam directè ligari. Sic omnes. Legantur Alterius *lib. 3. disp. 10. c. 4.* Filliuc. *tract. 11. c. 5. n. 129.* Palao *loc. cit.*

QVÆSTIO X.

An omnes homines baptizati, etiamsi careant vsu rationis, sint censura capaces.

Respondeo quod non. Quia sicut est necessarium quod sint Ecclesiæ subiecti per Baptismum: sic & quod sint rationis compotes. Ratio est, quia vbi non adest vsus rationis, ibi adest culpa: et vbi non adest culpa, non potest adesse Censura, cum hæc illam supponat: ergo. Sic omnes DD. inde colligentes, quod infantes ante septennium completum non sint capaces Censuræ, eo quòd hæ non ferantur nisi propter propriam culpam, cuius isti, vt suppo-

nimis, sunt incapaces. Legantur Suarez *disp.5.sect.1. à n.17.* Filliuc. *tract.11.c.5 à n.130.* Alter. *lib.3. disp. 10.c.4.* Cornejo *tract.5.disp.9.dub.3.* & Bonac. *disp.1. q.1.punct.4.n.7.aliàs 9.* Machado *lib.1.p.3.tr.2.docum. 4.n.2.* Villalob. *tract.16.diff.14.n.5.* Palao *loc.cit.*

QVÆSTIO XI.

An pueri impuberes, ratione tamen vtentes, sint capaces ligari censuris, tam à iure, quàm ab homine latis.

NEgant esse capaces ligari censuris ab homine latis (licet à iure concedant) Abbas, Lupus, & alij quos citant, & sequuntur Vgolinus *tab.1. de censur. c.17.§.3.n.5.* Sayrus *lib.1.cap. 8.n.4* & Villalobus *loc. cit.* Quia ante pubertatem (inquiunt) non censetur adesse sufficiens ratio ad intelligendum ordinem iudiciarium, qui interuenire solet in censuris ab homine latis.

Sed, vt mihi plusquam probabile respondeo: Esse omnino capaces Pueros impuberes ligari censuris Ecclesiæ, siue latis à iure, siue ab homine. Ratio est. Quia pueri impuberes ratione plena vtentes, sunt capaces culpæ mortalis, & consequenter & obligationis præcepti: ergo & consequenter Censurarum Ecclesiæ: ergo si hæc velit illos Censuris ligare, validè & iustè poterit. Sic Suarez *disp.5. sect.1. n. 18.* Ægidius *disp.13.dub.6.n.45.* Filliuc. *tract. 11. cap.3. num. 131.* Hurtado *de censur. in comm. diff.7.n.30* & communis. Qui bene ad fundamentum contrarium respondent, quod non sit necessarium ad incursionem Censurarum, vt dicti pueri intelligant ordinem iudiciarium, quia vel non est necessum, vt cum illis interueniat ordo iudiciarius, vel si est, instrui possunt de illo. Sic etiam tenet Palao *disp.1.punct.1.n.2.*

QVÆSTIO XII.

An non solùm possit Ecclesia, sed etiam de facto velit ligare pueros impuberes censuris à se latis.

AFfirmat absolutè Hurtad. *de censur. in comm. diff. 7. vers. Pueri tamen, in fin.* citans pro se Alterium *lib.3.disp.10.c.4.* & Ægidium *disp.13.dub.6.*

Sed probabiliùs respondeo: Censendum esse, de facto non velle Ecclesiam pueros impuberes Censuris à se latis obligare, nisi aliàs ex verbis iuris, aut inflictæ Censuræ id expresè innotescat, aut necessariò colligatur. *Primò*, quia quamuis absolutè dictos pueros obstringere Censuris possit Ecclesia, si compotes sint rationis, vt nuper est habitum, minus tamen communiter conuenit, eo quòd tales potiùs virgis, quàm Censuris Ecclesiasticis coërcendi sunt, vt benè ait Ægidius *loc. cit. n.45.* & sic est, quod non est decens cogitare, quod faciat Ecclesia id quod communiter minùs conuenit: ergo neque quod velit suis Censuris ligare impuberes, nisi aliàs id exprimat.

Secundò. Quia piè creditur, piam matrem Ecclesiam, nolle vsque ad pubertatem pueros Censuris ad sua præcepta seruanda cogere, quantumvis possit, vt diximus *tract.5.de Sacram.disp.3.q.57.& tract.7.disp. 3.q.9.* ergo. Sic Vasquez, Suarez, Cordubа, Soto, Azor, Henriquez, Granados, Sà, Diana, & alij quamplures ibidem à nobis citati.

QVÆSTIO XIII.

An amentes, aut insani, qui ante vsum rationis in amentiam inciderunt, possint ligari censuris.

REspondeo tanquam certum: non posse. Quia omnino sunt, & fuerunt incapaces doli, & culpæ, ac consequenter pœnæ Censurarum. Sic omnes DD. legantur Suar. *disp.3.sect.1.à n.17.* Filliuc. *tract.11.c.5. n.133.* Bonac. *disp.11.q.1.punct.4.n.8.* Alter. *lib.13.disp. 10.c.4* Bassæus *verb. Cens.n.17.* Hurtad. & Ægid. *loc. cit.* & alij. Qui idem dicunt dicendum de amentibus, qui in amentiam post vsum rationis inciderunt.

QVÆSTIO XIV.

An saltem amentes, & insani qui in amentiam post vsum rationis inciderunt possint ligari censuris propter contumaciam, & inobedientiam commissam contra Prælatum, tempore quo in ipsis vsus rationis vigebat.

REspondeo posse ligari, saltem quoad effectus, quorum sunt capaces, quia vt hi validè ligentur per censuras, sufficit fuisse contumaces, & inobedientes suis Prælatis. Verum tamen est, quod si præfati post vsum rationis in amentiam perpetuam incidissent, non debet Iudex aduersus illos censuram ferre, etiamsi contumacia præcesserit quando erant sanæ mentis; quia cum talis censura respiciat certam personam, & respectu illius sit omnino inutilis, ac sine fructu, cum ob carentiam rationis non possit corrigere, & emendare præteritam contumaciam, non rectè faceret iudex prædictos amentes ligando censuris, quamuis si faceret, teneret factum. Quod à fortiori dicendum est casu quo prædicti in amentiam non perpetuam, sed solùm temporalem incidissent, quia tunc non solùm validè, sed & iustè (si cetera non desiderarentur, possent à Iudice Censuris ligari, cum iam tunc rei se corrigere, & emendare possent: quod est finis intentus ab ipsomet Iudice censuras ferente. Sic omnes. Suarez *loc cit. à n.20.* Alter. *c.4 cit. col mihi 3.& 4* Bonac. Hurtad. Bassæus, & alij *loc. cit.* Cornejo *tract.5.de Cens. in comm. disp.9.dub.3.*

QVÆSTIO XV.

An amentes & Insani possint incurrere censuram à lege latam, propter culpam ante amentiam commissam.

REspondeo: Posse, imò & de facto incurrere, tempore quo effectus in re ponitur: vt v. g. si quis dum ratione vtebatur, mandauit seruo percutere Clericum, & postea in amentiam incidit, verè incurrit excommunicationem tempore insaniæ, si tunc seruus mandatum exequatur: sicut etiam incurreret mandās seruo eandem percussionem, si seruus illam exequeretur tempore somni, aut ebrietatis mandantis. Ratio est, quia præcedens mandatum non reuocatur per subsequentem insaniam, somnum aut ebrietatem, vt constat argum. *c. Maiores, de Baptis.§.penult.* ergo Cēsura præfata contrahi debet eo tempore quo seruus mandatum exequitur: at sic est, quod tunc temporis mandans est insanus, aut amens: ergo tempore insaniæ & amentiæ Censuram latam incurrit. Patet consequentia, quia dicta censura non potest contrahi antea, cum nondum consummata sit transgressio, & causa Censuræ: ergo debet necessariò contrahi tempore

pore amentiæ. Sic Suarez, Alterius, Bonacina, Palao, & Cornejo *loc.cit.* & communis.

QVÆSTIO XVI.

An sit necesse vt superiorem habeat in terris qui Censuris ligari potest.

REspondeo tanquam certum: Esse omnino necessarium, quia censura non potest ferri nisi in subditum, *vt suprà disp* 2.*q*.40. est habitum. Nam censura est pœna, quæ imponitur in foro exteriori ad compescendum subditum contumacem: ergo debet necessariò imponi à Superiori: ergo qui censura ligari potest, necessariò debet habere superiorem. Sic omnes Suarez *disp.*5.*sect.*1.*à n.*16. Alterius *lib.* 3. *de Censur. disp.*10.*c.*5. Filliuc.*tr.*11.*c.*5.*n.*134. Bonac. *disp.*1.*q.*1. *punct.*4.*n.*8. Nauarr.*c.*27.*n.*13. Auila 2. *p.c.*4. *disp.vn. dub* 2. Cornejo *tr.* 5. *de Cens. in genere, disp.*9. *dub.*4. Henriq *lib.*13.*c.*25.*n.*3. & alij.

QVÆSTIO XVII.

An Papa ligari possit Censura ab homine, aut à iure lata.

REspondeo tanquam certum: Non posse, quia quamuis sit in Ecclesia, non tamen est in ea vt subditus, sed vt Pastor vniuersalis, & Prælatus: ergo nec à iure, nec ab homine ligari potest Censuris. Vnde quamuis legibus Ecclesiasticis subiectus sit quantum ad vim directiuam, non tamen quantũ ad vim coactiuam. Et ita si Papa aliquem Clericum ex ira percuteret, etsi peccaret, non tamen incurreret excommunicationem Canonis, quia ipse est author Iuris positiui, & proinde superior illo, vt constat *ex c.*1. *de Constit. c. Præposuit, de concess. prabend.* & probat Caiet. *tom.* 1. *opusc. tr.* 1. *de author. Papæ, & Concil. c.*20 Nauarr. *in c Nouit, de Iud. notab.*3.*n.*78. Sic omnes, præcipuè citati, & Bauny *tr.*1.*q.*12. Bassæus *verb. Censura, n.*18.

QVÆSTIO XVIII.

An casu saltem quo Pontifex incideret in hæresim, posset Concilio compelli per censuras ad comparendum.

NEgat Petr. Cornejo *tr.*5. *de Censur. in gen. disp.*9. *dub.*4. *versic. obiicies Secundò*, docens quod in proposito casu nequaquam possit Papa per censuras compelli à Concilio ad comparendum, sed solum per viam correctionis, & exhortationis vsque ad depositionem, qua facta, tunc ipso facto incurret excommunicationem latam contra hæreticos.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: Posse Papam in dicto casu dumtaxat accusari à Concilio, iudicari, & excommunicari, ex authoritate ministeriali quam à Deo habet Ecclesia specialiter ad hunc finem. Hæc responsio colligitur clarè *ex c. si Papa, dist.*40. vbi sic dicitur. *Huius* (scilicet Papæ) *culpas istic redarguere præsumat mortalium nullus, quia cunctos ipse iudicaturus, à nemine est iudicandus, nisi deprehendatur à fide deuius.* In quibus verbis habemus, & quod Papa possit esse hæreticus, ibi, *Nisi deprehendatur à fide deuius:* & quod à nemine iudicari possit, nisi in casu hæresis. ibi, *A nemine est iudicandus, &c.* Si ergo, &c. Sic Sylu. *v excomm.*1.*n.*8. Sotus *in* 4. *dist.*22.*q.*2.*art.*2. dicens, id esse commune. Henriq. *lib.*13.*c.*25.*n.*3. Archangel *dist.* 58. *pag.*289. *col.* 1. & alij. Imò id ipsum contra seipsum docuit Cornejo *disp.* 1. *de excomm. dub.* 7. *vers. Quares an saltem, & vers. Quæres Secundò.* Legatur Glossa *in can. si Papa, cit.* vbi multa de hac materia quærit, sed inter alia: An Papa possit statuere, quod non possit accusari de hæresi: Et respondet quod non, quia ex tunc periclitatur tota Ecclesia, quod non licet, 25.*q.*1 *sunt quidam.* Et reuera non potest: Nam eius constitutio esset obseruanda in casu hæresis, & consequenter in casu, quo Papa desineret esse caput Ecclesiæ: atque ita non teneret Constitutio.

QVÆSTIO XIX.

An Imperatores, & Reges possint à Summis Pontificibus Censuris ligari, ac puniri.

RΕspondeo tanquam certum: Posse, quia licèt quantum ad sæcularem potestatem non habeant superiorem in terris; bene tamen tanquam ad spiritualem, vnde in *c. Si quis, dist.*81. dicitur, Peccatum Idololatriæ committit quicumque se Christianum fatetur, & Sedi Apostolicæ non obedit. Et patet hoc exemplis: Nam in primis Beatus Innoc. Papa Arcadium Imperatorem (quia consensit, vt S. Ioan. Chrysostomus à sua Sede pelleretur) excommunicauit, vt habetur *c. Duo sunt, dist.*96. & Innocentius IV. Feder. Imperatorem, ob scelera multa, quæ commiserat, anathematizauit, vt refertur *c. Ad Apostolica, de sent. & re iud. in* 6 & deinde crescente contumacia illum deposuit ab Imperio, & priuauit Regno Siciliæ. Sic docent omnes DD. nemine de hoc dubitante Legantur Alter. *lib.*3.*disp.*10.*c.*5. Couarr. *c. Alma, in princ. & lib.*2. *variar. c.*6 D. Ant. 3. *p. tit.* 22.*c.*5.§.17 Auila 2. *p.c.*4. *disp. vn. dub.*4. & Henriq. *lib.*13.*c.*25. *in fine.*

QVÆSTIO XX.

An stando in iure diuino, & etiam in iure communi antiquo, possint Imperatores, & Reges ligari censuris latis non solùm à Papa, sed etiam ab Episcopis.

RΕspondeo tanquam certum: Etiam posse à suis Episcopis. Et in primis, quod id possint de iure diuino, probatur quia Episcopus in sua diœcesi potest quidquid Pontifex in vniuersali Ecclesia, excepta definitione rerum fidei. De iure verò antiquo, etiam constat ex *c. Duo, cit.* vbi habetur, quod D. Ambrosius Imperatorem Theodosium excommunicauit, & ab ingressu Ecclesiæ prohibuit: ergo tam ex iure diuino, quàm ex iure communi antiquo Imperatores, & Reges Censuris possunt ligari à suis Episcopis. Sic omnes DD legantur citati, & citandi inper.

QVÆSTIO XXI.

An etiam stando in iure nouo, aut minùs antiquo, possint Imperatores, & Reges à suis Episcopis puniri censuris.

NEgant Sylu. *verb. excomm.* 1. *n.* 10. per hæc verba Nec similiter excommunicari potest Imperator, vel Princeps ab Episcopo suo, 2.*q.*7.§. *Cum humanam.* Tabien. *excomm.* 4. *paulò ante q.*3. & Armill. *verb. excomm, n.*28. qui allegant §. *Balaam*, 2.*q.*7. Idem docent Auilã *dub.*4. *cit. concl.*2. D. Ant. 3. *p. tit.*24. *c.* 75. Corn. *tr.*5. *de cens. in gen. disp.*8. *dub.*4. *vers. Dico secundò.*

Sed probabilius respondeo: Etiam posse, quia nullo iure per Doctores oppositæ partis citato exprimitur priuilegium, quo Rex, aut Imperator à Iurisdictione sui Episcopi in hac parte eximatur. Nam in primis, §. *cum humanam*, non inuenitur dicta 2. *q.* 7. & §. *Item cum Balaam*, quod ponitur post *cap. Nos si*

compe

competenter, nil ad propositum facit, vt post Henriq. fatetur ipsemet Auila cit. ergo dicendum est, quod etiam ex nouiori iure non est prohibitum, quod Rex, aut Imperator à suis Episcopis censuris possint obstringi. Sic Alter. *lib. 3. disp.* 10. *c.* 5. Henriq. *lib.* 13. *c.* 25. *n.* 4. *& in gloss. lit. D.* & alij statim citandi.

QVÆSTIO XXII.

An saltem ex priuilegio particulari sint Reges & Imperatores exempti à iurisdictione Episcoporum, itavt non possint Episcopi eos auctoritate propria Censuris obstringere.

NEgant Alter. *loc. cit.* dicens, quod quamuis regulariter propter reuerētiam Regis, aut Imperatoris excommunicari non soleant ab Episcopis, possint optimè, si sceleris pondus, & qualitas id postulet.

Sed omnino oppositum respondeo dicendo, quod Imperatores, & Reges ex vi priuilegij particularis eximantur à Iurisdictione Episcoporum, itavt ab ipsis absque authoritate Pontificis nequeant Censuris ligari. Quia in hac re ratione priuilegij non sunt subditi Episcopis. Et quamuis verum sit, quod de huiusmodi priuilegio non satis constet, credendum tamen est Reges, & Imperatores illud habere, cum id communiter ab omnibus Doctoribus admittatur. Sic Henriq. *lib.* 13. *c.* 25. *n.* 5. Auila *loc. cit. concl.* 3. Bonac. *disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 4. *n.* 15. Corn. *loc. cit.* Filliuc. *tr.* 11. *c.* 5. *n.* 134. *vers. Infertur tertiò.* Castr. Pal. *disp.* 2. *punct.* 6. *n.* 3.

QVÆSTIO XXIII.

An Vniuersitas, Communitas, seu Collegium, possit interdici, aut suspendi.

REspondeo tanquam certum: Posse. Quia huiusmodi Censuræ non sunt ita graues, ac est excommunicatio, nec requirunt contumaciam personalem, sed sufficit contumacia in capite: ergo licèt ferri non possit excommunicatio in totam Vniuersitatem, aut Communitatem, vt statim dicam, benè tamen suspensio, aut interdictum. Sic habetur in *c. Quia sæpè, de elect. in 6. & c. Non est vobis, de sponsal.* & docent omnes. D. Th. *in add. q.* 22. *art.* 4. *ad* 2. *& q.* 23. *art.* 3. *ad* 3. Sotus *q.* 2. *art.* 5. Nauar. *in Man. c.* 27. *n.* 168. Henriquez *lib.* 13. *c.* 25. *n.* 4. Filliuc. *loc. cit. n.* 138. Bonac. *loc. cit. sub n.* 8. Candid. *disquis.* 22. *art.* 9. *dub.* 7. & alij. De quo vlterius agemus *tr. de suspens. disp.* 2. *q.* 5. *& tract. de Interdict. disp. etiam* 2. *q.* 10.

QVÆSTIO XXIV.

An etiam sicut interdici, & suspendi potest Communitas, seu Collegium, sic etiam possit immediatè excommunicari dicendo: Excommunico talem Communitatem, vel Collegium.

REspondeo tanquam certum: non ita posse, quia excommunicatio ferri non potest, nisi in personam determinatam, tum quia peccatum mortale quod excommunicationem præcedit, est actus personalis, non vniuersitatis, cum hæc non peccet. Tum etiam, quia aliàs contingeret sæpe innoxios sententia excōmunicationis irretiri. Sic expresè determinatur *in c. Romana, de sentent. excomm. in 6.* vbi simpliciter prohibetur Collegium, aut Vniuersitatem posse excommunicari. Et ideo ita tenent omnes DD. S. Thom. *loco cit. & in 4. dist.* 18. *q.* 2. *art.* 3. *ad* 2. Sot. *dist.* 22. *q.* 2. *art.* 2. (non 5. vt citatum inuenies apud Alterium, non enim nisi tres continet illa quæstio articulos) *concl.* 2. Ricard. *dist.* 18. *art.* 5. *q.* 3. Pal. *disp.* 18. *q.* 2. Nauar. *c.* 27. *n.* 53. Syluest. *excom.* 1. §. 10. Couar. *lib.* 2. *var. c.* 8. *n.* 9. *& in c. Alma mater*, 1. *p.* §. 9. *n.* 9. *&* 2. *p.* §. 1. *ad fin.* Vasq. *de excomm. dub.* 17. *n.* 8. Suar. *disp.* 5. *sect.* 1. *n.* 29. Filliuc. *loc. cit.* Alterius *lib.* 3. *disp.* 10. *c.* 6. Bonacin. & Henriq. *loc. cit.* Luysius *de Censur. lib.* 5. *disp.* 23. *dub.* 2. Auila 2. *p. c.* 4. *disp. vnic. dub.* 5. *concl.* 1. & alij omnes.

QVÆSTIO XXV.

An si de facto excommunicetur Communitas, seu Collegium ab aliquo Prælato inferiori Papa, teneat, & sit valida excommunicatio.

AFfirmant aliqui, quod sit valida, licèt non licita talis excommunicatio, saltem si facta informatione cognoscat Prælatus omnes personas Collegij, seu communitatis deliquisse. Ita Henriq. *lib.* 13. *c.* 25. *n.* 4. & penes ipsum D. Thom. *in addit. q.* 22. *art.* 5. Nauarr. *c.* 27. *n.* 13. *&* 69. *fin.* Couar. 1. *p. in c. Alma*, §. 9. *n.* 3. *fin. &* 2. *p.* §. 1. *fin.* & Syluest. *v. excommunicatio* 1. §. 6. *n.* 10. Sed certè ex his Authoribus, quos pro se citat Henriquez, in primis Nauarrus nil ad propositum ait *n.* 69. immò *n.* 13. oppositum innuit his verbis: Non possunt excommunicari Diabolus, Anima separata à corpore, Collegium, aut Vniuersitas, quæ non sunt homines, *c. In quadam, de celebr. Missar.* ita ille. Nec Couarr. id docet, *nam* §. 9. *n.* 3. *cit.* expresè ait, sententiam excommunicationis non posse ferri in Vniuersitatem, *ex cap. Romana*, nec quid amplius ibi addit. Nec 2. *p.* §. 1. quidquam ad propositum affert. Nec tandem Syluester hanc sententiam absolutè docet, cùm potius affirmet, quod Vniuersitas ipsa sumpta vt aliquid præscindens à singularibus hominibus, nulla authoritate possit excommunicari, benè tamen sumpta pro singularibus personis omnibus collectiuè, excommunicari potest, etiam citra Papam, non excommunicando totum Collegium, nec excommunicando singulos de collegio absolutè, vt putauit Hostiensis, dicendo sic: Excommunico Præpositum, Decanum, & omnes alios de Collegio, sed excommunicando singulos cum hac limitatione: *Qui, vel si fecerunt tale quid.* Vel: *Qui fuerunt culpabiles.* Hæc Syluester, & non aliud. Melius posset citari pro hac parte Glossa in *c. Romana, cit. verb. penitus*, & penes ipsam Bernard. Angel. *verb. Excommunicatio* 1. *n.* 7. & Couarruu. 2. *variar. c.* 8. *n.* 9. quatenus ait, hanc esse tutiorem. Et expresè tenet Auila *loco citat. concl.* 3. casu quo præcedente examine constaret omnes, & singulos de vniuersitate, vel de tali Collegio esse nocentes: tunc enim, inquit, excommunicatio lata ab Episcopo contra talem Communitatem sumptam pro singulis membris, esset valida, licèt illicita. Alterius *lib.* 3. *disp.* 10. *c.* 6. *vers. Dico secundò.* Petr. Ledesma *de excomm. c.* 5. *concl.* 6. *vers. A estu duda.*

Sed probabiliùs respondeo: Non solum esse illicitam, sed & inualidam, etiam casu, quo facta informatione Prælatus cognouisset, omnes personas communitatis, seu Collegij deliquisse; quia absolutè est prohibitum Communitatem immediatè, & secundum se excommunicari: ergo adhuc dato illo casu, excommunicatio non solùm illicita, sed inualida quoad omnes foret. Consequentia patet, quia quoties lex prohibet, ne circa aliquod genus personarum aliquid fiat, vt assignet legitimam personam, circa quam fiat; & excludat personam, circa quam non sit faciendum, vt contingit in præsenti, irritat actum quem prohibet, vt ex Vasq. 1. 2. *disp.* 164. *n.* 14. docet Hurtad. *infrà.* Antecedens verò constat *ex c. Romana, de sent. excom. in* 6. vbi hæc verba habentur: *In Vniuersitatem, vel Collegium*

gium proferri excommunicationis sententiam penitus prohibemus: volentes animarum periculum vitare, quod exinde sequi posset, cum nonnunquam contingeret innoxios huiusmodi sententia irretiri, sed in illos dumtaxat de Collegio, vel Vniuersitate, quos culpabiles esse constiterit, promulgetur. Sic text. Iuxta quem hanc sententiam docent Hostiensis, Ioan-Monachus, Archid. & Franc. vt refert Gloss. *verb penitus, in c. cit.* Gabr. Palud. & Sot. quos affert, & sequitur Vasq. *de excomm. dub. 17. n. 7.* Suar. *disp. 5. sect. 1. & disp. 18. sect. 2.* Couar. *loc. cit.* quatenus docet, hanc sententiam secundùm rigorem iuris esse veriorem. Hurtad. *disp. 12. de excom. diff. 2. sub n. 5.* Luysius *lib. 2. disp. 25. dub. 2.* Cornejo *de excom. disp. 8. dub. 2. vers. Dico tertiò.* Optimè meus Nauar. 5. *Consil. tit. de sent. exc.* 10. (non 20. vt inuenies apud Auil.) *dict. 3.* Syluius *in supplem. q. 22. art. 4.* cum D. Thom. Bassæus *excommunicatio 2. n. 6.*

QVÆSTIO XXVI.

An saltem, si totum Collegium aut Communitas peccet, excommunicari possit à Prælato inferiori Papâ.

Affirmant omnes DD. pro prima sententia nuper citati, & vltra illos Couar. *lib. 2. var c. 8. num. 9.* Candid. *disquis. 22. art. 9. dub. 1. vers. Dico secundò*: his verbis: Diuisiuè tamen poterit Collegium, & Vniuersitas excommunicari dicendo, Excommunico Præpositum, Decanum, Archidiaconum, & omnes alios de tali Collegio, qui mandatis meis non obedierunt. Ita ille. Alter. *loc. cit. v. Dico tertiò.* Quia in hoc casu (inquiũt) cessat incommodum illud, cuius causa interdictum est in *c. Romana*, Collegium, aut Vniuersitatem excommunicari posse, quia tunc non irretitur innoxius.

Sed probabilius adhuc respondeo. Nec in hoc casu posse excommunicari Collegium, aut Vniuersitatẽ à Prælato inferiori Papa, quia adhuc est contra ius contentum in dicto *c. Romana*, quia quamuis verum sit, quod textus eo fine ducatur, ne innocentes hac pœna comprehendantur, nihilominus tamen Vniuersaliter loquitur in omni casu, ne fortè id contingat. Vnde si talis Prælatus diceret: *Excommunico hoc Collegium*, non erit valida excommunicatio, sicut nec erit, si diceret: *Excommunico omnes, & singulos*, etiamsi illos nominet, quia idem omnino est, cum Communitas nil aliud sit, quàm isti omnes nominatim; secus esset si diceret, *Excommunico hos qui peccauerunt*, quia tunc si non sunt omnes, valida erit excommunicatio. Sic optimè Vasq. *de excomm. dub. 17. n. 8. & 9.* & ex illo Luysius *lib. 2. de Cens. disp. 23. dub. 2.* Hurtad. *disp. 12. de excomm. diff. 2. vers. Sed quamuis.*

QVÆSTIO XXVII.

An ad minus possint excommunicari omnes, & singuli Collegij, aut Vniuersitatis, quemlibet eorum sigillatim excommunicando, casu quo omnes peccauerint.

Respondeo, tunc posse etiam ab inferiori Prælato, quia quod prohibetur in *c. Romana citato*, est quod ne vnica sententia excommunicetur Collegium, aut Vniuersitas: ergo si quilibet sigillatim excommunicetur, valida erit quælibet horum excommunicatio, etiamsi omnes Collegij, & Vniuersitatis excommunicentur. Sic Vasq. *loc. cit.* per hæc quæ addit verba. Sed notandum, quod hæc intelliguntur quando vnica excommunicatione excommunicaretur Vniuersitas, & singuli; si verò pluribus nominatim, non item: v.g. cùm omnes peccarunt, & vnusquisque, non habita ratione alterius, quia diuersis peccatis peccarunt, vel ab vno, vel à diuersis Iudicibus excommunicantur, benè, valida est excommunicatio, quoniam tunc sententia non est vna, quæ in omnes feratur: & *c. Romana*, tantum voluit obuiare sententiis, quæ simul omnes de communitate excommunicant, propter vnum, & idem crimen; quia præsumitur præsumptione iuris, quod vno, & eodem crimine non potest Vniuersitas peccare tota, diuersis tamen peccatis potest: & ita c. illud *Romana*, non prohibet excommunicare omnes, & singulos, ob diuersa peccata, quando omnes fuerunt nocentes, quia in hoc casu caput illud non loquitur, &c. Huc vsque Vasq. Hurtad. & Luysius *loc. cit.*

QVÆSTIO XXVIII.

An autem si Prælatus ferat legem, excommunicationem latæ sententiæ continentem, vt nemo de Collegio exeat, aut quidpiam aliud agat, incurrant excommunicationem quicumque, etiamsi omnes illam legem violent.

Respondeo tanquam certum, quoscumque, & omnes, qui illam violant, incurrere, quia illa excommunicatio non fuit lata contra Communitatem, & Collegium, sed contra particulares personas Collegij & Communitatis, qui talem legem, aut statutũ violauerint: & ideo solùm ligat omnes sigillatim, qui seorsim deliquerant, etiam omnes, si omnes deliquerint. Sic omnes DD. Sot. *dist. 22. q. 2. art. 2 post 2. concl.* Alter. *lib. 3. disp. 10. c. 6. vers. Dico secundò, & vers. Dico tertiò.* Sylu. & Couar. apud ipsum, Corn. *disp. 8. de excomm. dub. 2. fine.* Auila *p. 2. c. 5. disp. vn. dub. 6. concl. 4.*

QVÆSTIO XXIX.

An si non inferior Prælatus, saltem Rom. Pontifex possit excommunicare omnes, & vniuersos Collegij, aut Vniuersitatis, collectiuè sumptos, si sciret omnes esse nocentes, omnesque deliquisse.

Respondeo tanquam certum: Posse in dicto casu; quia quod non possit excommunicari Collegium aut Vniuersitas collectiuè in dicto casu, nõ est prohibitum Iure diuino, aut naturali, sed solùm iure Ecclesiastico, nempe *c. Romana, cit.* ne videlicet contingat Innoxios excommunicationis sententia irretiri: at sic est, quod omne ius Ecclesiasticum potest à Pontifice abrogari: ergo quoties constet, totam Vniuersitatem, aut totum Collegium deliquisse, cessante tunc dictæ Constitutionis ratione fundata in iure diuino, & naturali, optimè poterit à Pontifice excommunicari illa. Sic omnes. Lap. Pet. Anchar. Domin. Franc. *in d. c. Romana.* D. Th. Ang. Syluest. Nauar. Couarr. Quos citat, & sequitur Henriq. *lib. 13. c. 25. n. 4. in corp.* & glossa *lib. 6.* Alterius *lib. 13. disp. 10. c. 6. vers. Respondeo.* Sayr. *lib. 1. de Censur. cap. 8. n. 18.* Auila *2. p. c. 5. disp. vn. dub. 6. concl. 3.* & alij.

QVÆSTIO XXX.

An etiam possit Pontifex validè excommunicare Vniuersitatis, aut Collegij omnes, & singulos collectiuè adhuc casu, quo ei non constet, omnes deliquisse.

Affirmant nonnulli, validè posse excommunicare adbuc in dicto casu Pontificem, sed non cadere excommunicationem tunc super Vniuersos (nisi omnes fuissent nocentes) sed solùm supra singulos, qui nocentes essent. Ita Syluest *verb. excomm. 1. n. 10.* Sayrus

rus lib.1.c.8.n.8.Candid.*disquis.22.art.9.dub.1.dict.3.* Alter.*loc.cit.vers.Si quis instet.*

Sed probabilius respondeo sub distinctione hac: Pontifex valide potest excommunicare omnes,& singulos Collegij,aut Vniuersitatis, etiamsi ei non constet omnes deliquisse,dummodo in excommunicatione notet,illos tantum , qui in culpa fuerunt , dicendo v. g. *Excommunico omnes huius Collegij, aut Vniuersitatis,qui fuerunt mandato meo rebelles*. Secus verò, si nullam faciat restrictionem ad solos delinquentes,sed ferat excommunicationem sub hac forma : *Excommunico totam hanc Vniuersitatem*. Vel , *Excommunico omnes,& singulos huius Vniuersitatis*.Quia tunc inualidè excommunicaret,taliter quod nullo modo ligaret excommunicatio adhuc eos,qui fuerunt in culpa.

Prima pars huius responsionis constat ex dictis quæstione antecedenti.Quia si aliquid obstaret , esset ius commune,caput videlicet *Romana*. Sed Pontifex non subiicitur iuri communi : ergo. Vnde hanc partem communiter docent Authores,& præcipuè citati suprà ,inter quos specialiter illam,tanquam D.Thom. & Innocentij I V.docent Tabiena *excomm. 2. n.18.* & Alterius *loc. cit. vers. Deinde.*

Secunda verò pars probatur,quia talis excommunicatio contineret errorem intolerabilem contra ius naturale & diuinum,quod prohibet punire innocentes;qui nullo modo sunt probati nocentes : ergo esset nulla,& irrita,& consequenter neminem,necdum culpatum ligaret.

Nec obstat quod dicunt Contrarij, quod videlicet tunc innocentes non manerent in foro interiori excommunicati,& sic non punirentur, quia contra est, quod si talis excommunicatio esset valida , saltem sequeretur,quod innocentes non probati nocentes punirentur in foro exteriori , cum omnes tanquam excommunicati essent vitandi , ac pro excommunicatis habendi,quod tamen est contra ius naturæ : ergo. Sic docent Henriq.*lib.13.c.25.n.4.*Palud.*dist.18.q.2. art. 3.* Richard.*art.5.q. 3.* Auila *p.2.c. 5. dub. 6.concl.2.*

Qvæstio XXXI.

An censura lata in vnam personam indeterminatam ex pluribus , quæ patrarunt delictum, sit valida.

REspondeo, tanquam certum : Non esse validam, sed irritam,quia continet intolerabilem errorem, procedentem ex insufficiente intentione ad habendum effectum , vel ex insufficiente declaratione , & pronunciatione.Sic Suarez *disp.5.sect.2.n.3.* Filliucius *tract.11.c.5.n.137.*

Qvæstio XXXII.

An qui semel censura aliqua ligatus est , possit aliis diuersæ rationis censuris ligari.

REspondeo tanquam certum, quia nulla est repugnantia,quod is qui excommunicatus est , possit suspendi,aut interdici,& è contra. Nam cum hæ pœnæ sint diuersarum rationum,nil impedit, quo minus in eodem subiecto suo modo insint. Et hæc est praxis Ecclesiæ,quæ crescente in subiecto contumacia,plures Censuras multiplicat,vt videre est in Extrauag. *3. de Priuileg.*Sic omnes DD.Legantur Suar. *loc. cit.* Filliuc.*n.140.*Alterius *lib. 3. dist.10. c.7.*Bonac.*disp. 1.q. 1.punct.5.n.1.*Cornejo *tract. de Censur.in gen. disp.9. dub.vltim.n.4.*& alij statim citandi.

Qvæstio XXXIII.

An etiam possit ligari denuò censurâ eiusdem speciei,& rationis,qui iam semel ligatus est v.g. An possit excommunicari denuò , qui iam excommunicatus est.

NEgat Meldendus, vt refert glossa *in c. Engeltrudam,3.q.4.verb.Anathemate.*

Sed respondeo tanquam certum,etiam posse, quia nihil item impedit, vt qui ratione vnius contumaciæ est excommunicatus à Prælato, si iterum sit in alia re inobediens, & contumax , denuò excommunicetur. Nam iurisdictio & potestas Prælati excommunicantis non extinguitur per vnum actum, *c.cùm pro causa, de sent.excomm.*Sic omnes.S.Th. *addit.q.22.art.6.*S.Bonau.*in 4.dist.18.2. p. dist.q.4.* Gabr.*q.2.art.2.concl.5.* Alens.*4.p.q.22 mem.1.art.1.*Ricard. *art. 5. q. 2.* Sotus *dist.22.art.2.concl.3.* Nauarr.*in c. Ita quorumdam, de Iud. notab.11.* Gloss.& Abbas *ibidem.*Suarez,Filliuc. Alterius,Bonacina,& Cornejo *loc.cit.*Auila *2.p.cap.5. disp.vnic dub.7.*Couarr.*c.AlmaMater,1.p §.11.n.13.* Sayrus *lib.1.c.10.n.1.& 2.*Vgolio. *tabul.2.c.16. §.3.* Bassæus *verb.Censura,n.22.*Baunytr.*1.q.19 pag.19.*& Palao *disp.1.punct.6.n.5.* Molina *tract.3.disp.41. n.3. & 7.* Garcia *8.p.de Benef.c.3.n.86.*& alij.

Qvæstio XXXIV.

An etiam propter vnam , & eandemmet causam possit quis à diuersis iudicibus sæpius excommunicari,

NEgat Meldendus citatus,quia qui semel est (inquit) excommunicatus non potest amplius excommunicari. Nam qui semel per excommunicationem existit priuatus bonis Ecclesiæ , nequit iterum illis eisdem non restitutus, priuari. Huic sententiæ fauent satis D.Bonau.Aleos. & Ricard.*citati*, quatenus solùm concedunt,multiplicari posse excommunicationes,propter diuersas causas : tacitè ergo videntur negare , posse propter eandem causam.

Sed tanquam certum , respondeo , posse propter vnam, & eandemmet causam à diuersis Iudicibus sæpius quem excommunicari, si grauitas criminis id mereatur.Quia nil ad id obstat. Et quidem ob eandem causam posse quem à Iure,& ab homine excommunicari,aut suspendi,docet expressè Abbas *in c. Grauem, n.5 de sent.excomm.*& omnes cum eo ; quod verò id etiam possit ab homine fieri , etiam est notum. Nam optimè potest Clericus ob percussionem Episcopi suspendi ab Episcopis originis domicilij , & beneficij, quibus subest. Rursus potest Pontifex ferre legem prohibentem,ne aliquid fiat sub pœna excommunicationis, & idemmet præcipere Episcopus , nouam excommunicationem imponendo : ergo.Sic Suar.*disp.5. sect.1.n.13.*Palao *loc.cit.n.6. in fine.* Filliuc. *tr.11.c. 5. n.142.*Alter.*lib.5.disp.10.c.7.* Qui benè ad fundamentum Contrariorum respondet dicendo,quod quamuis semel excommunicatus sit priuatus omnibus bonis spiritualibus ex institutione Ecclesiæ , itavt non possit magis priuari,si iterum , & pluries excommunicetur, quia hæc priuatio non recipit magis, & minus secundum se,& directè,recipit tamen magis , & minus in causa,quia pluries excommunicatus , est pluribus causis,& titulis separatus ab eisdem suffragiis Ecclesiæ,& ideo secunda , aut tertia excommunicatio verè impediunt ne restituantur ad participationem dictorum bonorum, quousque etiam ipsa secunda,aut tertia excommunicatio auferantur, eo quòd quantum est ex se etiam priuat illis.

QVÆSTIO XXXV.

An non solum à diuersis Iudicibus, sed etiam ab eodem, possit quis propter idem delictum sæpius excommunicari.

NEgare videntur Alterius *lib. 3. disp. 10. c. 7. vers. Infertur tertiò*, & Filliuc. *loc. cit. n. 142.* vbi solum concedunt, posse ab eodem Iudice ob diuersas causas, quarum quælibet sufficiat, ad excommunicationem infligendam, quem sæpiùs, atque sæpiùs, excommunicari: non tamen propriè propter eandem causam, ac delictum.

Sed clarius respondeo: posse absolutè, & simpliciter loquendo, excommunicari quem sæpiùs ab eodem Iudice propter idem delictum, & in eadem causa: non tamen expedire, nec esse necesse. *Prima pars* constat, quia nulla apparet repugnantia in hoc quod ab eodem Iudice, circa eandem personam, in eadem causa, & propter idem delictum, mutato solùm statu causæ per augmentum contumaciæ, censuræ multiplicentur secundum eandem speciem, vt constat ex dictis *quæst. 23. & 24* Poréstque confirmari *ex c. Engeltrudam 3. q. 4.* vbi habetur, hanc Engeltrudam vxorem Bossonis, à Ioanne VIII. non solum excommunicatione, sed etiam anathemate crebrò percussam esse. Idque confirmat Gratianus ibi, *§. Epistola hac*: vbi narrat, quod Nicolaus I. in Concilio à se Romæ habito, *cap. vlt.* ait quod hæc Engeltruda bis à se anathemate percussa fuerit, ob obstinatam eius contumaciam: ergo, &c.

Secunda pars etiam liquet. Tum quia talis modus censuras eiusdem rationis, in eadem causa ferendi patum est visitatus in Ecclesia. Tum etiam, quia quādo quis ab eodem Iudice propter idem delictum, semel ac iterum excommunicationis censura aggrauatur, non dicitur propriè, nisi aliter de mente Iudicis constet, multiplicari excommunicatio, cùm vna absolutio sufficiat. Sic Suar. *disp. 5. sect. 2. n. 3.* Cornejo *de Censur. in gen. disp. 9. dub. vlt.* ita dicens: Ratione autem eiusdem delicti, & perseuerante eadem contumacia, nunquam de facto excommunicatur reus, nisi tantum semel, quia reliquæ denunciationes, quæ postea fiunt, solum sunt manifestationes, & aggrauationes primæ censuræ, nec liceret propter eandem omnino causam bis, aut pluries excommunicare eundem hominem, si tamen id fuerit propter perseuerantiam eiusdem contumaciæ factum teneret. Sic Cornejo.

QVÆSTIO XXXVI.

An toties incurrat quis Censuras, quoties transgreditur legem prohibentem aliquid sub pæna alicuius Censuræ: v. g. excommunicationis

REspondeo tanquam certum: toties de nouo Censuras incurrere, quoties, de nouo, aut actu formali, & moraliter distincto, transgreditur quis legem prohibentem aliquid sub censura aliqua. Quia excommunicatio imponitur contra transgredientes legem: ergo vt excommunicatio sit multiplex, multiplex debet esse transgressio. Vnde si transgressio formaliter est vna, erit quoque excommunicatio vna. Tunc autem censenda erit noua transgressio formaliter, quando ex illa nouum insurgit peccatum. Sic docent omnes Doctores, præcipuè statim citandi, inter quos solùm est dissensio in ferendo iudicio de multiplicitate transgressionum; quando videlicet censenda sit transgressio vna, vel multiplex in genere moris, De qua difficultate in sequentibus agemus. Sit ergo

QVÆSTIO XXXVII.

An si quis vnico impetu pluries percutiat Clericum plures excommunicationes incurrat.

REspondeo tanquam certum: non plures, sed vnicam tantum excommunicationem incurrere, quià in dicto casu vnica est transgressio legis, & ideo vnicum peccatum mortale, & consequenter vnica tantum excommunicatio. Sic colligitur apertè *ex c. Cum pro causa, de sententia excomm.* Et tenent Ioan. Andr. *in c. Delictum, de reg. iuris, in 6* concludens, quod quidam Anglus, qui tres ictus vno impetu intulit in Clericum semel fuerit excommunicatus, eo quod tres illi ictus vnico impetu illati cēsendi sunt vnus actus in genere moris, licèt plures in genere entis. Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 5. n. 4.* Coru. *loc. cit. dub. vlt. vers. Sed quæres*, Vgolin. Nauar. Suar. Alter. & alij statim citandi.

QVÆSTIO XXXVIII.

An verberans Clericum successiuè per aliquod tempus, tot censuras incurrat, quot sunt verbera quibus illum percutit.

REspondeo tanquam certum: non incurrere, nisi vnicam tantùm excommunicationem, aut Censuram, dummodo id faciat sine interruptione morali. Quia tunc vna tantum censetur actio moraliter vna percussio, & vnum delictum, & consequenter vna excommunicatio. Sic habetur expressè *in cap. Cùm pro causa, de senten. excom.* (non *cap. Pro causa*, vt citatum inuenies apud Bonacinam, & Cornejum) vbi quiClericum in dormitorio verberauit, & postea eundem verberando per claustrum traxit, semel excommunicatum fuisse dicitur. Sic omnes. Suar. *disp. 5 sect. 3. n. 3.* Nauar. *tom. 2. cons. lib. 5. de pœnis. & remiss. cons. 14. n. 1.* Vgolin. *tab. 1. c. 16. §. 3. n. 5.* Sayr. *lib. 1. c. 10. n 9.* Layman. *lib. 1. tr. 5. c. 3 n. 5.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 5. n. 5.* Candidus *disquisit. 22. art. 10. dub. 2.* Bassæus *verb. Censura, n. 23.* Cornejo *loc. cit. vers. Sed quæres, & tract. de excom. disp. 8. dub. vlt. pag. 66.* & communis.

QVÆSTIO XXXIX.

An etiam qui tota die cum Excommunicato non tolerato communicat, vnam tantùm excommunicationem incurrat.

REspondeo vnam tantum incurrere, si id faciat sine interruptione morali; quia vna communio moralis censetur: ergo vna transgressio moralis, & consequenter vna incurritur excommunicatio. Sic Candidus *loc. cit.* Suarez *loc. cit. n. 4. in fine*, apponens exemplum in illo, qui per vnam horam cum vno excommunicato conuersatur.

QVÆSTIO XL.

An qui per totam noctem, continuatis asportationibus plura frumenti rubia ab Ecclesiâ horreo furaretur, vnam etiam solùm excommunicationem incurreret, si tali sacrilegio ipso facto esset annexa excommunicatio.

REspondeo dicendum, quod vnicam solùm excommunicationem incurreret. Quia ibi solùm reperitur vnica asportatio moralis, vnum continuatum peccatum, vna transgressio, & ideo vna excommunicatio. Nam licet ibi plures inueniantur asportationes, quia tamen sunt continuatæ ex parte temporis,

temporis, non constituunt plura furta formaliter, aut moraliter distincta, nec plures transgressiones simpliciter, sed vnicã tantum; & ideo per illam solùm potest quis vnam excommunicationem incurrere. Sic Suarez *loc.cit.n.4. & 7.* Bonac. *disp.1. q. 1. punct.5. n.6.vers.Obiicies secundò.* Candidus *disquis.22. art.10. dub.2 & 4.* Cornejo *disp.9.de Cens.in gen.dub.vlt.vers. Sed obiicies.* Alter. *lib. 3.disp.10.c 8.vers.secundò considerari.* Qui idem dicunt, & benè, de illo qui per totum diem successiuè absque interruptione morali furaretur vni, & eidem homini, vinum oleum, pecuniam, &c. si peccato furti esset annexa excommunicatio; non enim incurreret nisi vnicam, quia vna sola censetur furti actio formaliter, & moraliter vnum peccatum, ac proinde vna excommunicatio.

QVÆSTIO XLI.

An Iudex qui duos homine simul vtraque manu per vim extraheret ab Ecclesia, vel etiam qui eodem tempore simul cum duobus excommunicatis non toleratis loqueretur, vnicam solum incurreret Censuram.

NEgat Gordonus *in sum.tom.2.lib.7.q.3.§.3.n.23.* & post illum speciatim contra doctrinam a me *tom. 1.* traditam, Diana *p.9.tr. 6.res.55.* his verbis. Et hæc omnia docet Pater Leandius *vbi supra*, cui adde Tamburinum *in opusc.1.de Confess.lib.2.c.1.§.1.& 9.* quæ satis plausibilia erunt Confessariis, & pœnitentibus. Sed ego in meo tractatu plures de circunstantiis, plures de dictis casibus non admitto. Et secundum doctrinam Leandri, quis dicere posset, probabile esse Iudicem qui simul duos homines extraheret ab Ecclesia, vnicam censuram incurrere. Et eum qui eodem tempore simul duos excommunicatos alloqueretur, vnicam etiam incursurum censuram? Hæc Diana. Cuius censuram contra meam doctrinam datam, esse improbilem, facilè ostendam.

Respondeo ergo, probabilius dicendum, vnicam solùm incurrere censuram. Quia probabilius est, ibi vnũ solum esse peccatum, ac proinde vnam solùm excommunicationem. Sic expressè Suar. *disp.5. sect.3.n.4. & 8.* his verbis: Et ita mihi probabile est, iudicem v. g. qui simul duos homines duabus manibus teneret, & ita extraheret ab Ecclesia, vnicam cẽsuram incurrere: & idem censeo de illo, qui eodem tempore simul conuersarut cum duobus excommunicatis: quia reuera illa distinctio personarum in tali materia parum confert ad multiplicanda peccata. Hæc sapientiss. Suarez, Alterius etiam *tom.1.lib 3.disp 10 c 8 col.2.vers.Secundò considerari*, & Bonac. *disp 1.q 1.punct.5.n.7.* id probabiliter defendunt. Tenetque absolutè Candid. *disquis. 22.art.10.dub.6.* ita scribendo: Quod si Iudex simul duos homines duabus manibus tenens extraheret ab Ecclesia, vnicam censuram incurreret. Quia licèt hæc actio virtualiter æquiualeat multis, reuera tamen vna est, & vnicum sacrilegium, cum vni, & eidem Ecclesiæ fiat iniuria contra eius immunitatem agendo. Idem dicendum de eo, qui eodem tempore simul conuersatur cum duobus excommunicatis non toleratis: quia reuera distinctio personarum in tali materia parum confert ad multiplicanda peccata, & sic vnica erit transgressio, & vna tantum excommunicatione minori ligabitur. Hæc Candidus. Necnon Cornejo *tr. 5. de excom.disp.8.dub vlt.q.3.dicto 2.in fine*, loquendo de eo, qui cum duobus excommunicatis eodem actu communicat. Dicat nunc Diana, si audebit affirmare hanc nostram sententiam non esse probabilem.

QVÆSTIO XLII.

An saltem qui vno actu, vel ictu, v.g. eadem proiectione sagitta, plures Clericos percutit, aut interficit, plures excommunicationes incurrat.

AFfirmant plures excommunicationes incurrere, iuxta numerum Clericorum, quos percutit, aut occidit, eo quòd tot peccata committat, quot sunt Clerici percussi, aut occisi, Nauar. *in man. c.6. n. 18.* Vgolin. *de Cens.tab.1.c.16.§ 3.n.8.* Sayr. *lib.1. de Cens. c.10.n.9.* Alter *lib. 3.disp.10.c.8* Diana *3.p. tr. 4.resol. 164.* Zerola *de pænit.c.12.q.48.* & Fag. *de precept. Eccle.prac.2.lib.3.c.5.n.5.* Quos omnes pro hac parte retulimus *1.p.de Sacram.tr.5. disp.8.§.3 q 22.* Et nunc pro eadem addi possunt Basilæ is *verb Censura, n.26.* Cornejo *in 3.p.tr.5.de Cens.in genere, disp.9. dub.vlt. q.4. & tr.de excom. disp.8.dub.vlt. q.3.* Candidus *disquis.22.art.10.dub.7* Bauny *tr.1.de Cens.q.19.pag.30. dict.5.* Villal. *tr.16.diff.15.n.3* Machado *lib.1.p.3.tr.2. docum.6.n.3.* Gord. *tom.3.sum.lib.7.q.3.c.3.§. 3. n.23.*

Sed æquè probabiliter respondeo: non incurrere nisi vnicam tantum excommunicationem. Quia æquè probabile est, quod in illo casu vnicum tantummodò reperiatur peccatum, & vnica legis transgressio, vt diximus *3.p.loc. cit.* ergo vnica tantummodò requiri potest censura: patet consequentia ex regula, quam omnes Doctores assignãt, nẽpe quod quando ex noua transgressione legis committitur nouum peccatum, tunc incurritur noua excommunicatio: quando verò vnum est solum peccatum, tunc est vnica excommunicatio. Antecedens verò probatur ex dictis *1.p.loc.cit.* Nam qui vnico impetu decem v.g. occidit homines: aut vnico verbo lædit famam, & honorem trium, aut plurium, aut optat mortem Petri cum tota sua familia: aut tandem maledicit Deo, & duodecim Apostolis, vnum tantummodo peccatum committit, quamuis ex parte obiectorum plures reperiantur personæ: ergo etiam qui vno actu plures Clericos percutit, aut interficit, vnum tantum peccatum committit. Sic sentiunt Suar. *disp.5.sect.3.n.8.* Bonac. *disp.1.q.1.punct.5. n.7.* (Quamuis *in fine* addant oppositam sententiam tutiorem esse, & in praxi sequendam.) Diana *part.5. tract.9. resol. 59.* vbi expressè hanc sententiam vt probabilem defendit. Et quidem illam esse probabilem, & satis apertè, & expressè affirmant, & probant Alterius, Basilæus, Candidus, Cornejo.

QVÆSTIO XLIII.

An ad minus plures excommunicationes incurrat qui plures Clericos successiuè, eadem tamen continuata actione, percutit, aut interficit.

AFfirmant communiter omnes Doctores, & à fortiori citati nuper pro prima sententia, & in specie Alterius *loc.cit.vers.Si obiicias.* Suar. *sect. 3 cit.n.9.* Bonac. *disp.1.de Censur.punct.5.n.7.vers.obiicies primò, & vers.Obiicies quartè.* Cornejo *de Cens.in gen. disp. 6.dub.vlt.quæst.3.vers.Sed obiicies*, & *tract.de excom. disp.8.dub.vlt.q.3.v.Obiicies secundò.* Candid. *art.10. cit.dub. 3.* & Diana *part.5.tract.9. resol. 60.* Fundamentum horum Authorum est, quia in isto casu reperiuntur plures percussiones formaliter, & numero distinctæ: ergo & plures excommunicationes: consequentia patet. Antecedens verò probatur, quia vnitas numerica percussionum non tantum sumitur continuatione temporis, & actionis; verùm etiam

ab

ab obiecto circa quod exercetur actio, & percussior ergo eum in proposito casu sint plura obiecta, id est, plures Clerici, qui percutiuntur, sequitur esse plures percussiones formaliter, & moraliter, & numero distinctas, quarum singulæ inducunt excommunicationem, ac proinde tot erunt excommunicationes incursæ, quot sunt Clerici, qui percutiuntur.

Sed certè, vt (meo videri) ad nuper dicta consequenter loquar, probabiliter respondeo, non incurrere plures excommunicationes, sed vnicam tantum illum, qui successiuè absque interruptione morali, per vnam continuatam actionem in eodem tempore, aut in eadem rixa, plures percutit, aut interficit Clericos.

Probatur *primò*, quia probabile est, vt nuper vidimus apud ferè omnes DD. quod ille, qui vnica actione, aut vnico actu, aut vnica percussione plures percutit Clericos, non plures, sed vnicam duntaxat excommunicationem incurrat: ergo etiam erit probabile, quod vnicam tantum incurrat ille, qui successiuè, per eandem tamen actionem continuatam, plures percutit Clericos: patet consequentia: quia in vtroque casu reperitur vnica formalis, & moralis actio, non multiplex, vt *infrà*: rursus in vtroque reperiuntur diuersa obiecta, & termini diuersi, nempe plures Clerici percussi: ergo sicut percutiens in primo casu solùm vnam excommunicationem incurrit: ita & percutiens in secundo, cum in vtroque casu eadem sit ratio.

Secundò, quia probabile est, quod ille, quod continuatis asportationibus per totam noctem plura frumenti rubia, etiam plurium dominorum, si essent, ab eodem ærario furatur, vnicam tantum excommunicationem incurrit, si illi furto sit annexa excommunicatio (eo quòd ibi non reperiatur nisi vnica transgressio formalis, & vnum tantum peccatum) vt constat ex nuper dictis q. 40. & ex dictis 1. *p. de Sacr. tr.* 5. *disp.* 8. §. 3. *q.* 26. ergo & probabile erit, quod in nostro casu, qui per vnam actionem successiuè ex parte temporis continuatam, plures percutit Clericos, non incurrat nisi vnicam excommunicationem (eo quòd hic non reperiatur nisi vnica transgressio formalis, & vnum tantum mortale.) Consequentia mihi est clara, cum in vtroque casu actiones versentur in materia iustitiæ; & obiecta, aut termini, quibus offensa fit, & ad quos talis iniustitia terminatur, inueniantur plures.

Tertiò, probatur, quia vbi vnica tantum est actio peccaminosa, aut vna legis transgressio, ibi tantum est vnicum peccatum, & consequenter vna sola excommunicatio, si tali peccato est annexa: sed sic est, quod in nostro casu tantum reperitur vnica actio formaliter, & moraliter: ergo solùm in illa reperiri potest vnum peccatum, & consequenter vna excommunicatio, consequentia ex dictis liquet. Antecedens verò exemplis comprobatur. Nam ideo qui vno iracundiæ impetu, absque morali interruptione temporis, profert in alium multa verba iniuriosa, aut multa conuitia in Deum, aut ter percutit alium, vnum tantum peccatum committit, quia totum hoc fit vnico actu morali, vt diximus 1. *p. tr.* 5. *disp.* 8. §. 8 *q.* 9. *&* 10. & concedunt Nauar. Fagund. Sancius, Diana, Hurtad. Castro Palaus, ibi citati: ergo eodem omnino modo, qui eadem continuata actione ratione temporis successiuè percutit in aliqua rixa tres, aut plures Clericos, non committet nisi vnicum sacrilegium, & consequenter vnam solùm incurret excommunicationem, eo quòd etiam in hoc casu totum faciat vnico actu morali.

Rursus, Confessarius qui in peccato mortali plurium confessiones successiuè vnam post aliam audit, vnum peccatum tantummodo committit, vt cum Rodrig. Fagundio, Lugo, & Diana diximus 1. *p. de Sacram. tract.* 5. *disp.* 8. §. 8. *q.* 19. & si illi esset annexa excommunicatio, vnicam etiam consequenter excommunicationem incurreret, & hoc non ob aliam rationem, nisi quia in genere moris hæc actio pro vnica reputatur: ergo idem omnino dicendum venit in casu, quo quis in vna rixa successiuè vnum post alterum, nulla, vel parua interposita mora, plures Clericos percuteret, quod scilicet vnum solum formaliter committeret peccatum, & consequenter vnam solam excommunicationem incurreret, quod amplius confirmabitur ex mox dicendis.

Nec fundamentum in contrarium quid obstat. Respondetur namque ex dictis, negando quod in nostro casu reperiantur plures percussiones formaliter numero distinctæ in genere moris, sed vnica tantum desumpta ex continuatione successiua temporis, & actionis, quæ licet terminetur ad diuersa obiecta, nempe circa plures Clericos percussos, hoc tantum est partialiter; nam totaliter, formaliter, & completè solum terminatur ad vnicum obiectum conflatum ex pluribus partialibus habentibus se per modum vnius,

QVÆSTIO XLIV.

An etiam si quis plures fornicationes successiuè absque temporis interruptione, vnam post alteram committat, vnum solùm mortale committat, & consequenter excommunicationem vnam, si fornicationi est annexa excommunicatio.

AFfirmatiuè videtur ex dictis respondendum, quia omnes dictæ fornicationes, cum fiant successiuè vna post alteram, nulla, vel parua interposita mora temporis, pro vnica actione totali, aut pro vna fornicatione reputari in genere moris debent; veluti reputantur plures percussiones patratæ successiuè vna post alteram; plures asportationes rerum alienarum factæ successiuè per totam noctem; & plures confessionum exceptiones successiuè etiam vnam post aliam iuxta nuper dicta.

Sed tanquam quid certum respondeo dicendum: quod in hoc casu non vnicam excommunicationem, sed tot, quot fuerint fornicationes patratæ, excommunicationes incurreret. Ratio est, quia in casu posito, nō vnum peccatum, sed tot peccata committeret, quot fornicationes patraret: ergo & tot excommunicationes, cum hæ numerum peccatorum sequantur. Antecedens probatur, quia fornicatio sequens, v. g. secunda, non potest moraliter continuari cum prima præcedente, nec cum illa facere vnam actionem formalem, & totalem adhuc in genere moris: ergo singulæ earum diuersum constituunt mortale. Consequentia est omnibus nota. Antecedens verò probatur. Nam vnaquæque fornicatio habet per se definitum, & certum terminum, nempe semel coïre cum soluta: ergo licèt aliquis fornicetur cum vna, & statim etiam cum eadem, sine mora temporis fornicetur, duo peccata committet, & duplicem incurret excommunicationem, si fornicationi excommunicatio sit annexa: quod amplius confirmabitur ex solutione rationis dubitandi.

Ad rationem igitur dubitandi negandum est, plures fornicationes successiuè adhuc, vnam post aliam ab aliquo commissas, posse pro vnica actione totali in genere moris reputari, sicut reputari possunt plures percussiones successiuè vna post aliam, in eadem rixa factæ ab eadem persona: plures rerum alienarum asportationes, & plures confessionum in eadem occasione exceptiones. Ratio discriminis, & differentiæ est iam tacta: Nam actio fornicationis ex se habet determinatum, & definitum terminum, vltra quem non potest egredi, nempe coïtum vnicum cum

soluta, & ideo impotens semanet ad se coniungendum in effectu cum fornicatione secunda patrata etiã ab eadem persona, & consequenter ad efficiendam cum illa vnam actionem moralem. At verò actio prima percussiua, aut prima percussio, non habet determinatum, & definitum terminum, nempe vnicum hominem, quem feriat, cum possit duos, tres, & plures ferire, & consequenter efficere quidquid secunda, vel tertia percussio efficere poterat, & ob id facilè possit cum illis se ita coniungere, vt moraliter pro vnica actione reputari possint. Idémque constat in aliis exemplis appositis Nam per se non repugnat per vnã actionem suscipere quem aliena, quæ alias per plures actiones furati posset; nec similiter repugnat per se confessarium excipere plurium pœnitentium confessiones, illosque vnica absolutione absoluere à peccatis, quæ aliàs per plures confessiones audire, & absoluere ab illis posset: repugnat verò omnino, quod actio fornicationis efficiat quidquid sequentes efficiunt, aut earum effectum attingat, & ideo hæ actiones nequeũt ita coniungi inter se, vt pro vnica adhuc in genere moris reputentur; benè tamen aliæ à nobis assignatæ. Sic Nauarr. *c.6.n.*17. Bonacin. *disp.*1. *de Censur. q.*1.*punct.*5.*n.*6.*vers.Obiicies primò.* Candidus *disquisit.*22.*art.*10.*dub.*4. Bassæus *verb.Censura,n.*15. Alter. *lib.*3.*disp.*10.*c.*8.*vers.Secundò*, & omnes.

QVÆSTIO XLV.

An si plures homines percutiant simul eundem Clericum, omnes excommunicationem incurrant.

NEgandum videtur ex dictis. Nã qui vnica actione plores simul pescutit Cleticos, non incurrit nisi vnicam excommunicationem: ergo ex opposito, si plores simul eundem percutiant Clericum, non incurrent nisi vnam axcommunicationem, non tot, quot percutientes sunt.

Sed tanquam certum respondeo: omnes, & singulos percutientes excommunicationem incurrere. Ratio est, quia in hoc casu omnes, & singuli violant legem, cui annexa est excommunicatio: ergo omnes, & singuli illam incurrunt, quia absurdum est, imò & impossibile, legem infringi, & pœnam eius à transgressore non incurri: ergo.

Nec quid obstat ratio dubitandi. Concesso namque antecedenti, neganda est consequentia. Disparitas est, quod quando sunt plures percussores, sunt etiam plures transgressiones, cum vnusquisque legem transgrediatur: at verò quando plures ab vno eadem actione percutiuntur, tunc vna tantum est transgressio, cùm vna actione legem violet. Sic tenent omnes, Alterius *lib.*3.*disp.*10.*c.*8.*vers. Adhuc obiicies.* Bauny *tract.*1.*q.*19 *dicto* 4. Bonacina *disp.*1.*q.*1. *punct.*5.*n.*7. *vers.Obiicies secundò.*

QVÆSTIO XLVI.

An incurrat plures excommunicationes qui vnica actione, vel actu violat legem habentem plures circumstantias, pro quibus singulis lata est excommunicatio.

REspondeo sub distinctione hac. Si illæ circunstantiæ, pro quibus singulis lata est excommunicatio, sint mutantes speciem, actus moralis tunc violans legem habentem tales circumstantias, tot contrahit Censuras, quot sunt violatæ circunstantiæ: quia propter singulas per se sumptas incurritur excommunicationis Censura: Nam quamuis illæ circumstantiæ materialiter coniungantur, formaliter tamen sunt, & manent distincta peccata in specie, & ideo plures sunt transgressiones. Si verò illæ circunstantiæ non sint mutantes speciem, sed solùm aggrauantes intra eandem speciem peccati, vnam solùm incurrit excommunicationis Censuram, quia vna est tantùm formalis transgressio. Sic omnes. Suar. *disp.* 5. *sect.*3.*n.*13. Alter. *lib.*3.*disp.*10.*c.*8.*vers.Sed potest.* Bonacin. *disp.*1.*q.*1.*punct.*5.*n* 8. Sayrus *lib.*1.*c.* 10. *n.*10. Vgolin. *tabul.*1.*c.*16.§.3. Candidos *disquisit.*22.*art.*11. *n.*2. Cornejo *de Censur.in gen.disp.*9.*dub.vlt.quæsito* 5. *& disp.*8.*de excomm.dub.vlt.q.*4. Bassæos *verb. Censura,n.*27. & omnes. Sed vt hæc in communi dicta in singularia descendant, sit

QVÆSTIO XLVII.

An percutiens Clericum, qui simul sit Subdiaconus, Diaconus, & Sacerdos, plures excommunicationes incurrat.

REspondeo cum communi: non incurrere plures excommunicationes, quia quamuis quilibet illorum Ordinum gradus sit sufficiens, vt percussor sit excommunicatus, non tamen propterea in plures excommunicationes incidit, quia omnes illi Ordines concurrunt per modum vnius, & solùm aggrauant delictum in eadem specie, & sic solùm committit vnum tantum sacrilegium, & consequenter vnam excommunicationem incurret. Sic Suarez *loc.cit.n.*55. Alter. *loc. citat.vers.rem exemplis.* Bonac. *n.*9. Candid. *n.*3.*dub.*1. Cornejo, & Bassæus *loc.citat.* Bauny *tract.*1.*q.*19.*versic Obiicies,pag.*30. Diana *p.*5.*tr.*9.*resol.*60. Villalobos *tract.*16.*diff.*55.*n.*4.

QVÆSTIO XLVIII.

An saltem plures excommunicationes incurrat, qui violenter percutit Clericum, qui simul est Monachus.

NEgatiuam in sententiam inclinare videtur Cornejo *de Censur.in gen.disp.*9. *dub. vlt. in fine, & disp.*8.*de excommun.dub.vlt. in fine*, quatenus oppositam examinandam contra Suarez *ad tract. de excommunic.* remittit, minimè tamen fecit. Vnde

Respondeo in duas excommunicationes incidere, qui violenter percutit Clericum, qui simul est Monachus. Ratio est, quia huiusmodi percussor duo committit peccata: vnum contra reuerentiam debitum statui religioso, & alterum contra reuerentiam statui clericali debitam; nam consecratio Monachi diuersa in specie est à consecratione Clerici: ergo duas incurrit excommunicationes. Vnde quamuis in eodem Canone *si quis suadente* 17. *q.*4. vtrumque contineatur, tamen vt res distinctæ, & percussiones diuersæ traduntur, videlicet *Qui Clericum, vel Monachum, &c.* Sic Suarez *sect.*3.*cit.n.*15.*in fine.* Alterius *c.*8.*cit.in fine*, Bonacina, Vgolinus, & Bassæus *loc. cit.* Candidus *disquisit.*22.*art.*3.*dub.*1. villalob. *diffic.*25.*cit.n.*4.*in fine.* Diana *resolut.*60.*cit.vers.secundò.* Vbi pro hac parte citat, sed malè, Petrum Cornejo *loco* à nobis nuper *citato*, cum hic Author potius in oppositum tendat, & ad minus nihil ibi resoluat, sed examinandum alibi relinquat.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XLIX.

An qui vno, & eodem actu sepelit in loco sacro publicum vsurarium, qui simul sit publicè excommunicatus, & nominatim interdictus, vnam, tresve excommunicationes incurrat.

NEgat tres excommuoicationes incurrere quidam Ioan. de S. Greg. vt refert Vgol. *infrà*, existimat namque vnam solùm incurrere, sicut incurrit vnā tantum, qui sæpiùs successiuè eundem percutit Clericum.

Sed respondeo tanquam certum: tres excommunicationes incurrere, quia prædictus triplea committit sacrilegium formalitet diuersum, quorum quodlibet seorsum etiam sumptum, est prohibitum sub eacommunicatione; vnum violando eacommunicationem sepeliendo excommunicatum publicum, quo ratione excommunicationis priuatur Ecclesiastica sepultora. Secundum, violando interdictum, quod est censura specie diuersa ab excommunicatione. Et tertium sepeliendo vsurarium poblicum contra probibitionem factam sub eacommunicatione: ergo tres excommunicationes incurrit. Hæ autem prohibitiones habentur *in Clement. 1. de sepultur.* sub bis verbis: *Eos qui propria temeritatis audacia defunctorum corpora non sine contemptu clauium Ecclesiæ in cæmeteriis interdicti tempore, in casibus non concessis à iure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel vsurarios manifestos scienter sepelire præsumunt, decernimus ipso facto excommunicationis sententiæ subiacere.* Sic textus. Et sic communiter DD. Suar. *disp. 5. sect. 3. num. 14.* Sayrus *lib. de Censur. c. 10. n. 10.* Bonac. *disp. 1. quæst. 1. punct. 5. sub n. 10.* Vgol. *tab. 1. §. 16. n. 4.* Candidus *disquis. 22. art. 11. dub. 3.* Cornejo *disp. 9. de Cens. in gen. dub. vlt. q. 5.* & *disp. 8. de excomm. dub. vlt. q. 4.*

QVÆSTIO L.

An etiam qui tempore interdicti sepelit personam nominatim interdictam in loco sacro, duplicem Censuram incurrat.

AFfirmat Sayrus *loco* nouissimè *citato*.

Sed probabiliùs respondeo, in hoc casu non incurrere nisi vnam, quia non committit, nisi vnum peccatum: nam illæ circunstantiæ non variant speciem moralem, sed tantùm aggrauant violationem eiusdem Censuræ. Sic Bonac. Candid. *loc. cit.* Cornejo *loc. etiam cit. q. vlt.* & Suar. *loc. cit.* qui id confirmat eaemplo illius qui comederet cibum prohibitum tempore prohibito sub censura, hic namque non incurreret duas censuras, sed vnam; quia totus ille actus est vnius rationis, & illæ circunstantiæ solùm aggrauant illum intra eandem speciem. Quod idem docet Alterius *lib. 3. disp. 10. c. 8. in fine.*

QVÆSTIO LI.

An saltem qui eadem actione furatur duo (verbi gratiâ) vasa pretiosa diuersorum dominorum, duplicem excommunicationē incurrat, quando furtum sub excommunicatione est prohibitum.

AFfirmare tenentur, qui tenent in dicto casu duplex patrari à furante peccatum. Hi autem sunt Molin. *tom. 4 disp. 41. n. 4.* Bonac. *disp. 5. de Sacram q. 5. sect. 2. punct. 2. diffic. 3. n. 15. aliàs* 16. Fagund. *lib. 2. in Decal. c. 3. n. 24.* & Dian. *3. p. tr. 4. ref. 164.* quos citauimus *1. p. de Sacram. tr. 5. disp. 8. §. 3. q. 16.* & in specie nostri casus ita sentiunt Cornejo *tom 2. in 3. p. tr. 5. de Cens. in gen. disp. 9 dub. vlt. q 4. vers. Dico secundò*, & R. P. Leand. de Censuris. *disp. 8. de excomm. dub. vlt. quæsito 3 vers. Dico secundò.*

Sed probabiliùs respondeo, non incurrere duplicem excommunicationem, sed vnam, quia probabilius est, quod eo casu non committat fur duplex peccatum, sed vnum, cum ibi vna tantum reperiatur actio, non obstante ad hoc multiplicitate iuris læsi, vt diximus, & probauimus cum Vasquio, & Lugo *loco citato*: ergo vnam tantum incurret eacommunicationem. Sic sentiunt Vasq. & Lugo *loco cit.* & in specie tenere hanc sententiam Suarium *disp. 5. de Cens sect. 3.* ait Cornejo *locis citatis*. Malè tamen, cum oppositum expresè dicat *ibid. n. 5. & 6.* illis verbis: Et hoc probat exemplum de homicidio, & vulneratione vnius, & occisione alterius, & idem credo esse de furto, & de quacumque actione iniuriosa. Ita ille.

DISPVTATIO IV.

De causa formali, seu de forma seruanda in ferendis Censuris.

QVÆSTIO PRIMA.

An vt quis Censuras validè imponat, sufficiat eas ferre per actum interiorem duntaxat, dicendo, v. g. intra se, volo, & mando, quod qui tale peccatum patrauerit, maneat excommunicatus.

REspondeo tanquam certum, non sufficere, sed requiri necessariò, vt suam voluntatem per aliquod signum exterius manifestet. *Primò*, quia ferre Censuram pertinet ad forum exterius: ergo debet manifestari per aliquam actionem sensibilem. *Secundò*, quia Censura dicitur, & est gladius Ecclesiæ, quæ est sensibilis, ex Trid. *sess. 25. de reform. c. 3.* ergo illius forma debet esse sensibilis. Sic omnes DD. Legantur Syluester *verb. excommunic. 1. n. 13. & 13.* Armilla *n. 17.* Tabiena *excommun. 2. n. 4.* Nauar. *c. 27. n. 12. & 161.* Suarez *disp. 3. sect. 2. n. 1.* Sayrus *lib. 1. c. 11. n. 1.* Alter. *lib. 3. disp. 4. c. 2.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 7. n. 1.* Auila *1. p. dub. vlt.* Filliuc. *tr. 11. & 1. de Cens. in commun. c. 3. q. 2. n. 55.* Rastellius *q. 3. de Cens. in gen. art. 1. n. 3.* Candidus *disquisit. 22. art. 16. dub. 2.* Cornejo *de Censur. in genere, disp. 4. in principio*, & alij omnes. Quare dubium solùm est inter illos, sub quibus signis significanda est voluntas ferentis censuras, quod quæstionibus sequentibus explicabimus.

QVÆSTIO II.

An vt valida sit Censura, necessariò sit in scriptis proferenda.

AFfirmat Hieronymus Llamas *1. parte Methodi, cap. 9. §. 25.* his verbis: Quarta essentialis conditio ex solo statuto Ecclesiæ eacommunicationis (vt valida sit) est, vt excommunicans procedat, & sententiam proferat scripto, nisi vbi necessitas, vel consuetudo, quæ est vera legum interpres, contrarium dictauerint, & *paulò infrà* Reliqui autem sæculares Prælati, siue Vicarij, si sententiam eacommunicationis sine scripto proferant, sunt ipso facto suspensi (vltra quod sententia non tenet,) & suspensione vnius mensis, &c. ita Llamas. Cuius sententiam tenet etiam Ripa *in rubric. de constit. n. 48.* vt referunt Suarez, & Bonacina *infrà citandi.*

Fundamentum horum est *cap. fin. de sentent. & re iud. in 6.* vbi de omni sententia absolutè affirmatur, quod si lata fuerit sine Scriptura, sit nulla, nisi in causis summariis, *l. 1. C. de sentent. ex breui o. recit. in Auth. Nisi breues, eod. tit.* in Clement. *sæpe, de verb. signif.* ergo sine Scriptura nulla erit sententia excommunicationis, suspensionis, &c.

Sed omnino oppositum respondeo dicendo, quod vt censura sit valida, non sit præcisè necessarium, vt proferatur in scriptis (benè tamen, vt sit iusta, vt *infrà quæst.*) Ratio est, quia quod censura feratur in scriptis, non est de substantia censuræ, sed de iustitia, vt *infrà*: ergo tenet censura, etiamsi non sit lata in scriptis. Antecedens clarè colligitur *ex c. Cum Medicinalis, de sent. excommun. in 6.* vbi Innoc. IV. præcipit Superiori ad quem recurritur, quando censuræ sententia à Iudice non fuit lata in scriptis, vt sine difficultate talem sententiam relaxet: ergo fuit valida talis sententia lata sine scripto, siquidem relaxatione indiget. Sic Gloss. *in dict. c. Medicinalis, in Summa.* Quæ & fundamento contrariorū respondet dicendo, illum textum intelligi de aliis sententiis definitiuis, non verò de sententiis censurarum, quas hic specialiter excipit Pontifex: tum vt magis timeantur: tum etiam, quia hæ non sunt propriè definitiuæ, cum non proferantur in pœnam, sed potiùs in correctionem, & medicinam, qua ratione resipiscente reo, statim conceditur absolutio. Suarez *disp. 3. sect. 13. à n. 8 & lib. 5. de legib. c. 32.* Nauarrus *c. 27. n. 8.* Alter. *lib. 3. disp. 4. c. 2. versic. tertiò dubitari.* Filliuc. *tr. 11. c. 3. q. 9. n. 107.* Bonac. *disp. 1. quæst. 1. punct. 8. n. 3.* Rastellius *de Censur. in gen. q. 3. art. 1. n. 5. pag. 54.* Candidus *disquisit. 22. art. 18. n. 1.* Hurtadus *disp. 12. de excommunic. diffic. 4.* Luysius *disp. 3. de Cens. dub. 1.* Villalob. *tr. 16. diffic. 7. num. 3.* Ægidius *disp. 13. dub. 9. n. 85.* Bassæus *verb. excommunic. 2. n. 8. in fine.*

Qvæstio III.

An saltem vt valida sit Censura, necessariò sit verbis ferenda, an verò sufficiat nutibus illam proferre.

Affirmant esse necessarium ad valorem censuræ illá verbis proferre, nec sufficere id nutibus efficere, Vgolinus *tab. 1. de Cens. c. 1. §. 5. & c. 2.* Sayr. *lib. 1. de Censur. c. 11. n. 1.* & Bauny *tr. 1. de Censur q 8 pag. 9. & q. 17. pag. 25.* Inde inferentes, mutum non posse validam censuram ferre. Ratio est, quia Censura lege, aut sententia debet ferri: sed lex aut sententia necessariò exprimi debet verbis: ergo. Huic sententiæ videtur adhærere Bonacina *disp. 1. q. 1. punct. 7. n. 2.* quatenus docet, ad ferendam censuram requiri aut verba, aut Scripturam: ergo iuxta illum non sufficient nutus dumtaxat.

Sed probabiliùs longè respondeo dicendum, quod vt valida sit censura, sufficiat illam nutibus proferre. Vnde si Iudex interrogatus ab aliquo, an velit Petrum excommunicare, vel suspendere, &c. ipse nutibus annuat, & significet, ita velle scribi, & intimari, verè tenebit excommunicatio, aut suspensio, &c. Ratio est, quia nec iure diuino, nec humano cauetur necessaria esse verba ad ferendam censuram: sed solùm exteriorem intimationem, & manifestationem voluntatis illam ferentis: at sic est, quod hæc sufficienter manifestatur, siue verbis, siue scriptura, siue nutibus: ergo. *Confirmatur*: Nam ad valorem formæ Sacramenti Matrimonij, in quo est necessaria expressio voluntatum contrahentium, sufficit signum sensibile expressè id declarans, vt diximus cum communi *2. part. de Sacram. tract. 9. disp. 4. q. 9.* ergo similiter sufficiet ad ferendam censuram, si Iudex exprimat sufficienter nutibus voluntatem suam de ferenda censuræ sententia, vt fieri potest modo nunc assignato. Sic Suarez *disp. 3 sect. 2. n. 3. & 4.* Rastellius *n. 5. cit.* Filliuc. *tract. 11. c. 3. q. 2. n. 52.* Candidus *disquisit. 22. art. 16. dub. 1. & 3.* Luysius *disp. 3. dub. 1. vers. secundò existimo.* Cornejo *tract. de Censur. in gen. disp. 4. dub. 1. & disp. 4. de excomm. dub. 1.* Machado *lib. 1. p. 3. tract. 2. docum. 7. n. 4.* Villalobos *tract. 16. diffic. 6. n. 10.*

Ad fundamentum contrariorum dicendum est, quod verum sit quod lex, aut sententia debeat proferri verbis, non tamen sit necessarium, quod verba sint vocalia, sed sufficere quod sint scripta, vel propriâ manu, vel alterius ope exhibita, quibus intentio iudicis sufficienter exprimatur. Vnde rectè ait Suarez, quod si verba in hac amplitudine sumantur, benè affirment contrarij, quod ad ferendam censuram necessaria sint sensibilia verba: & breuitatis causâ ita semper loquemur.

Qvæstio IV.

An ad ferendam Censuram sint præscripta aliqua certa, & determinata verba.

Respondeo tanquam certum, quod non: sed sufficiant quæcumque verba, quibus Iudex sufficienter suam intentionem exprimat, & manifestet, vt v.g. *Excommunico te.* Vel, *subiicio te excommunicationi*, &c. quia nullo iure est cautum, censuram per certa aliqua verba esse ferendam: ergo sufficient quæcumque, dummodo per illa sufficienter intentio iudicis declaretur. Sic omnes. Syluest. *excommunic. 1. n. 15.* Nauarrus *c. 27. n. 12.* Suar. *disp. 3. sect. 2. n. 5.* Vgolin. *tab. 1. c. 20. & tab. 2. c. 28.* Auila *2. p. c. 2. dub. 1.* Ægidius *disp. 13. dub. 2. n. 23.* Filliuc. *loc. cit. n. 53.* Candidus *dub. 3. cit.* Bonacina *disp. 1. q. 1. punct. 7. n. 2.* Rastellius *loc. cit. vers. Dico secundò.* Cornejo *loc. cit.* Bauny *tract. 1. q. 17.* & alij.

Qvæstio V.

An vt valida sit Censura, debeat ferri per verba definita quoad speciem Censuræ, vt Excommunico, suspendo, interdico.

Respondeo tanquam certum, debere sic ferri, quia sicut præceptum Superioris nil obligat, nisi in specie determinet actum, quem præcipit: nec sententia Iudicis damnans ad pœnam, nisi species talis pœnæ exprimatur: sic nec censuræ sententia, nisi exprimat speciem censuræ. Vnde si Episcopus in Clericos ferret hoc modo Censuram: *Quicumque tulerit arma, maneat Censura ligatus*, nihil efficiet. Sic omnes. Legantur nuper citati.

Qvæstio VI.

An sit valida Censura data sub hac forma, Excommunico te.

Negandum ex dictis nuper videtur, quia censura in genere lata nil valet, vt si Iudex dicat: *Quicumque tulerit arma, maneat Censura ligatus*: ergo nec valebit excommunicatio in genere lata dicendo, *Excommunico te si hoc feceris*: quia etiam sub excommunicatione dantur duæ species, scilicet maior, & minor.

Sed tanquam certum respondeo, esse validam talem

excommu

excommunicationis censuram. *Primò*, quia sic est textus expressus *in c. Si quem, de sent. excommun. Secundò*, quia secundum communem vsum Ecclesiæ, illud verbum, *Excommunico*, simpliciter prolatum, accipitur pro maiori excommunicatione, non verò pro excommunicatione in communi, quæ vel genericè, vel analogicè diuiditur in maiorem, & minorem. Vnde quando fertur excommunicatio minor, apponi solet aliquod verbum sufficienter indicans illam, vt *Priuo te perceptione Sacramentorum*. Secus verò dicendum est, quando censura fertur in genere, quia tunc non est maior ratio, cur vna potius Censuræ species, quàm altera intelligatur. Ex quo iam constat ad rationem dubitandi. Sic Suar. *disp. 3. sect. 2. n. 9.* Sylu. *v. Excomm. 5. n. 18.* Sotus *in 4. dist. 22 q. 1. art. 2. vers. Illum excommunico.* Sayrus *lib. 1. c. 4. n. 19.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 7. n. 3. vers. dices.* Filliuc. *tr. 11. c. 3. q. 5 n. 5.* Cornejo *tr. de Censur. in gen. disp. 4 dub. 1. vers. Infero tertiò.* Bauny *tr. 1. q. 17. pag. 25.* Rastellius *loc. cit. n. 7. pag. 56.*

QVÆSTIO VII.

An etiam sit valida suspensionis Censura, data in genere sub iis verbis: Suspendo te, Sis suspensus, *&c.*

AFfirmant plures Doctores à paritate rationis facta nuper loquendo de censura excommunicationis, nam illa est valida data sub iis verbis: *Excommunico te*; ergo & suspensionis censura data sub iis: *Suspendo te*; & ideo hanc partem tenent Syluester, Toletus, Auila, Sayrus, Vgolin & alij, quos citat, & sequitur Bonacina *disp. 3. de suspens. punct. 2. n. 1.* Machado *tom. 1. lib. 1 p. 3. tr. 10. docum. 1. in fine.*

Sed probabilius respondeo: non esse validam. Ratio est, quia quando sub Censura specifica, quæ fertur, sunt aliæ species infimæ, necessarium est omnino exprimere nomen Censuræ inferioris, aut infimæ, quæ fertur, vt sic effectum sortiatur. Cum igitur sub censura specifica suspensionis contineantur tres infimæ, nempe suspensio ab officio, suspensio à beneficio, & suspensio ab vtroque, hinc est, quod Censura suspensionis data sub iis verbis: *Suspendo te*, nil valeat, & nil efficiat, eo quòd per dicta verba non determinetur effectus vsque ad vltimam, aut infimam speciem; & sic oporteret dicere: *Suspendo te ab officio*, vel *à beneficio*, vel *ab officio, & beneficio simul.*

Nec quid vrget paritas rationis ab excommunicationis forma desumpta; nam ideo Censura excommunicationis data sub iis verbis, *Excommunico te*, est valida, vel quia sic declaratur *in cap. Si quem, cit.* vel quia sic vsu Ecclesiæ, & intelligentia Doctorum est receptum, vt scilicet hæc verba, *Excommunico te*, absolutè prolata, pro maiori excommunicatione intelligantur. Vel tandem quia excommunicatio maior, & minor non sunt duæ species excommunicationis, sed duo analogata, quorum præcipuum est excommunicatio maior, & ideo excommunicatio absolutè prolata stat pro maiori. Ex quo iam constat, paritatem rationis non tenere. Sic Suarez *disp. 3. sect. 2. n. 8. & 9.* Cornejo, & Filliucius *loco citato* (quamuis hic oppositum sentiat *infrà tr. 17. c. 1. q. 9. n. 9.*) Alterius *tom. 2. disp. 7. c. 2. col. 2.* Qui benè id intelligit casu, quo verba, quibus datur suspensio, sint omnino incerta, & ambigua, ita vt nec ex antecedentibus, nec consequentibus verbis constare posset, quam suspensionem legislator inducere voluerit, vt sunt verba in genere prolata: secus aliàs.

QVÆSTIO VIII.

An Censura lata sub disiunctione inter duas Censuræ species, vt si Iudex dicat, Clericus qui nutrierit comam, sit aut excommunicatus, aut suspensus ab officio, *sit valida & consequenter liget.*

NEgant esse validam Nauarrus *c. 27. n. 161.* ibi: *Suspensus ab officio aut beneficio diuisim, à nullo illorum est, iuxta Panormitanum receptum* Sylu. *verb. suspens. q. 6. n. 5. §. si iterum.* Vgolinus *tab. 1. c. 20. §. 3. n. 4.* Sayr. *lib. 4. c. 7. n. 3.* Henriq. *lib. 13. c. 32. n. 4.* his verbis: Si quis tamen diuisim suspenderetur ab officio, vel beneficio, à neutro manet suspensus, quia non est maior ratio cur non eximatur ab vno, quàm ab alio. Ita ille. Qui in Glossa *lit. E. citat* (vltra Nauarrum, & Syluestrum) Ludou. Lopezium *2. p. instr. c. 97.* Maiolum *lib. 3. de irreg. c. 19. n. 14. vers. 1.* & alios *recent. Theologos.*

Affirmant verò è contra, talem censuram esse validam, & ita, vt vtrumque inferat effectum, cum non sit maior ratio cur vnum, quàm alterum inferat, Glossa *in c. Latores, verb. ab officio, de Clerico excommunicato, &c. ministrante*, per hæc verba. Quid si Episcopus dicat, suspendo te ab officio, vel beneficio: nunquid debeo abstinere ab vtroque? Ita credo, saltem propter dubium. Ita Glossa, & Rastellius *de Cens. in gen. q. 3. a. 1 n. 8. & 9. pag mihi 57.* Quoniam, inquit, alternatiua posita inter duas species priuatiuas, æquipollet copulæ, *l. cum quidam, C. de verb. signif.* sed species censuræ sunt priuatiuæ: ergo idem est, ac si diceretur, Excommunico, & suspendo.

Sed distinctius, & probabilius respondeo: esse validam, & ligare aut quoad vtramque partem, si illa particula *vel*, sumatur copulatiuè, aut quoad vnam duntaxat, ad electionem rei, si disiunctiuè sumatur. Patet vtraque nostræ responsionis pars. Quoniam si particula *vel*, sumatur copulatiuè, vtramque partem determinat: ergo tunc censura quoad vtramque partem ligat. Si verò sumatur disiunctiuè, determinat duntaxat vnam partem Censuræ, hoc est, vnam speciem è duabus in sententia contentis, quæ illa erit, quam reus elegerit. In casu autem, quo reus neutram partem disiunctiuè velit eligere, & consequenter neutram seruare, vtrique pœnæ subiacere, ex intentione Iudicis ferentis pœnas disiunctiuè, colligitur. Sic Suarez *disp. 3. sect. 2. à n. 12. qui n. 15.* benè monet Iudices vt à tali forma caueant, ne aliàs grauiter peccent, tum propter dubium: tum etiam, quia non est in vsu Ecclesiæ. Bonac *disp. 1 q. 1. punct. 7. n. 4.* Filliuc. *tr. 11. c. 3. q 5. à n 58.* Candid. *disquisit. 22. n. 17.* Cornejo *disp 5. de Cens. in gen. dub. 4.* vbi ait, sententiam Glossæ esse falsam. Alterius *lib. 3. disp. 9. c. 3.* & alij quos citabimus *tr. de suspens. disp. 5. q. 18.*

Ad fundamentum primæ sententiæ negandum est, quod in casu quo ly *vel*, sumatur disiunctiuè, non sit maior ratio, cur vna censura liget potius quàm alia; adest namque propter electionem vnius implicitam, vel explicitam. Nec obstat, quod si reus eligit vnam partem, sequi videatur reum applicare illam contra seipsum; quia Censura applicatur ab agente, non autem ab eligente. Ex quo iam patet ad fundamentum Glossæ, & aliorum è diametro oppositum sentientium; falsum namque est, quod particula *vel*, non possit sumi etiam disiunctiuè, imò semper sic sumi debet, nisi aliàs ex materia ipsa, vel ex adiunctis constet, copulatiuè debere sumi. Legatur doctus, & amicus Barbosa *tr. de dictionib. vsu frequentioribus, dict. 415. n. 3. & 4.*

QVÆSTIO XIV.

An Censura lata ab homine sub conditione peccati in futurum committendi, vt si quis commiserit tale peccatum, excommunicatus sit, *sit à iure prohibita, & inualida.*

AFfirmandum videtur *ex c. Romana, de sentent. excommunic. in 6.* vbi expresse prohibentur Iudices, ne Censuras ferant per sententias conditionatas pro futuris culpis, aut pro culpis iam commissis, his verbis: *Caueant etiam ne tales sententias excommunicationis, siue specialiter, siue generaliter in aliquo pro futuris culpis, videlicet si tale quid fecerint, vel etiam pro iam commissis, sub hac forma: Si de illis infra tale tempus minimè satisfecerint, proferre præsumant, nisi mora in exhibenda satisfactione, vel culpa, seu offensa præcesserit,* &c. Sic textus. Propter quem Canonistæ communiter docent, hunc modum ferendi censuras ab homine (non à iure) esse prohibitum; quamuis censuræ sic latæ non sint inualidæ, aut irritæ, eo quòd in tali textu nullum sit verbum irritans factum. Ita sentiunt Abbas *in c. licèt, de elect. n. 9.* Couar. *in c. Alma mater, 1 p. §. 10.* (non 18. vt leges apud Suarium) *n. 1. & 4.* & alij penes ipsos.

Sed ego respondeo dicendum, quod non solùm à iure, sed etiam ab homine possit ferri validè, imò & licitè censura sub conditione peccati in futurum committendi. Et in primis, quod possit ferri à iure, constat ex innumeris eius capitibus, & patet ex dictis *q. 12.* cum communi omnium. Deinde quod etiam sic ferri ab homine possit, patet quia non est maior ratio cur per legem, quàm per hominem id fieri validè possit: ergo per vtrumque potest. Præterea quia id nec est contra ius naturale, cum non sit contra rationem. Nec contra ius diuinum; quia nullibi de hac re extat. Nec contra Ius canonicum, sed potiùs conformius illi, cū *in c. A nobis, de sent. excommun.* interrogatus Clem. III. de hac forma excommunicandi, *Quisquis furtum fecerit, excommunicatus sit*, dicit comprehendere omnes subditos, qua responsione illam simpliciter approbat.

Nec contra id obstat text. *in c. Romana, cit. Primò* quia ibi non prohibetur prædicta excommunicandi forma absolutè, nisi cum limitatione, scilicet: *Nisi mora, vel culpa præcesserit, aut alia rationabilis causa subsit. Secundò*, quia etiamsi *in dicto c.* talis prohibitio contineretur, iam per contrariam consuetudinem est abrogata. *Tertiò*, quia reuera ibi non continetur prohibitio, sed admonitio quædam, ne Iudices facilè huiusmodi sententias proferant, sed magna circumspectione, & cautione id faciant.

Ex quibus iam constat, non solùm validè, sed & licitè posse ab homine ferri prædictas sententias Censuræ conditionatas; cum non solum à iure non irritentur, imò nec absolutè, & simpliciter prohibeantur, sed solùm moneantur Iudices ne ad id faciles sint, & cum circumspectione faciant. Sic Suarez *disp. 3. sect. 4. à n. 4.* Filliuc. *tr. 11. c. 3. q. 8. à n. 66. & 67.*

QVÆSTIO XV.

An Censura sub conditione lata non incurratur, donec conditio in Censura apposita impleatur.

REspondeo tanquam certum: non incurri donec conditio impleatur, quia tunc Censura solùm habet vires suas, tuneque censetur proferri à Iudice; nam ad diem pronuntiationis retrottahi nequit, eo quòd in his rebus spiritualibus fictionibus locus non est, sed semper veritas attenditur: ergo. Sic habetur expresse *in c. licet, de sent. excommunic.* & docent Archid. & Panormit. quos citat, & sequitur Couar. *in c. Alma mater, p. 1. §. 10. n. 6.* Vgol. *tab. 1. c. 2. §. 1. a. 3.* Cornejo *disp. 4. de Censur. in gen. dub. 2. pag. mihi 339.* Alter. *lib. 3. disp. 5. c. 1.*

QVÆSTIO XVI.

An Censura lata sub conditione suspendatur per legitimam appellationem illius, in quem lata est.

REspondeo tanquam certum: suspendi, si appellatio fiat ante impletam conditionem. *Primò*, quia sic habetur *in c. Præterea 2. de appellat. Secundò*, quia si Censura vires non habet donec impleatur conditio, vt nuper est habitum, clarè constat, quod si appellatio, pendente conditione, interponatur, idem est ac si interponeretur antequam censura lata esset: at sic est, quod Censura absolutè lata, inualidatur per appellationem antecedentem: ergo & censura sub conditione lata inualidabitur per appellationem conditione pendente. Vnde si post talem appellationem pronuncietur sententia censuræ, v. g. excommunicationis, excommunicatio erit nulla; quamuis donec constet de nullitate, sit concedenda absolutio ad cautelam. Sic *ex c. cit.* & *ex c. licet, c. ex venerabilibus, de excom. in 6.* docent omnes DD. Couar. *in c. Alma mater, 1. p. §. 10. n. 4.* & penes ipsum Ioan. Andr. & alij DD. *in c. si cui, de appellat.* Nauar. *in c. Cùm contingat, de rescript. causa 14. & 15.* Vgolin. *tabula 1. c. 20. §. 6.* Filliuc. *tr. 11. c. 3. q. 11. n. 78.* Alterius *lib. 3. disp. 5. c. 1. vers. Quintò dubitatur, pag. 314.* Suar. *disp. 3. sect. 6. n. 1.*

QVÆSTIO XVII.

An Censura lata sub conditione suspendatur per appellationem factam quocumque tempore, antequam conditio impleatur.

NEgant quamplures Authores, docentes, necessariò debere appellationem fieri infra decem dies à die sententiæ latæ, vt sic suspendatur Censura, & impediatur executio illius, quia (inquiunt) hoc solum ad appellandum tempus conceditur in iure, *c. Quoad consultationem de sentent. & re indicata*, his verbis: *Taliter duximus respondendum, quod cum post decem dierum spatium, sententia in auctoritatem rei transeat indicatæ, qui ad prouocationis subsidium infra id temporis non recurrit, appellandi sibi aditum denegauit, cum per hoc videatur per interpretationem iuris lata sententia paruisse, præsertim vbi causa non redditur appellandi.* Sic Innoc. III. *in d. c.* propter quod ita sentiunt Abbas *in c. Præterea 1. de appellat.* Vgolinus *tab. 1. c. 10. §. 6 numer. 3.* in quorum sententiam satis inclinat Filliucius *tract. 11. cap. 3. q. 9. num. 78.* dum contrariam solùm appellat probabilem. Suarez *vbi infra*, ait hanc sententiam esse securiorem, & ad tollendas lites aptiorem.

Sed probabiliùs respondeo: prædictam Censuram conditionalem reuera suspendi per appellationem factam quocumque tempore ante impletam conditionem: etiamsi decem dies dati ad appellandum fuerint elapsi. Ratio est iam assignata, quia sententia censuræ incipit alligare à die conditionis impletæ ergo interim semper appellari potest, quia vt nuper diximus, vsquead diem conditionis impletæ non videtur lata sententia, neque illa adueniente trahitur retrò ad diem pronunciationis. Sic Nauar. *in cap. Cum contingat, de rescript. causa 14. & 15.* Couar. *in cap. Alma mater, 1 p. §. 10 n. 4.* dicens id esse consensu ferè omnium obtentum aduersus Abbatem. Sic etiam Francus,

&

& Decius apud ipsum. Glossa *in d. c. Præterea.* Alter. *lib. 3. disp. 5. c. 1.* Cornejo *disp. 4. de Cens. in gen. dub. 2. quæst. 1.* Suar. *disp. 3. sect. 6. n. 4* vbi dicit, hanc nostram sententiam in rigore, & in conscientiæ foro esse satis tutam, & in foro etiam exteriori securè posse Iudices iuxta illam pronunciare, & tandem (quia fauorabilior est, & mitior) magis (cæteris paribus) probandam. Luysius *de Censur. disp. 3. dub. 3. sol. in bi 4.* Hurtadus *disp. 13. de excom. diffic. 4.*

QVÆSTIO XVIII.

An à Censura lata sub conditione possit appellari, conditione etiam impleta.

AFfirmarunt nonnulli, quos suppressis nominibus refert Suar. *sect. 6. cit. num. 6.* existimantes in Censuris latis sub conditione intra certum terminũ, habere locum appellationem post expletam conditionem, dummodo intra decem dies fiat. Fundamentum eorum est. Quia, vt nuper est habitum, Censura conditionata tunc simpliciter censetur lata, quando conditio impletur, sed sic est, quod à Censura conditionali simpliciter lata potest appellari intra decem dies, vt supra est habitum: ergo. Ita sentit Alterius *loc. citat. v. Quare, in fine,* sic concludens: Sed dicto spatio decem dierum currente, etiam post impletam conditionem, potest interponi appellatio, non solùm quoad effectum deuolutiuum, sed etiam, vt dixi, suspensiuum. Ita ille.

Sed vt certum respondeo: nullo modo posse appellari à censura conditionata, conditione iam impleta, saltem quoad effectum suspendendi censuram. Ratio est, quia certum est apud omnes, quod non possit appellari à censura purè, & absolutè lata, saltem quoad effectum suspensiuum, vt habetur *in c. Pastoralis, §. verùm, de appellat.* & *in c. Is cui, §. vlt. de sent. excom. in 6.* quoniam (inquit primus text.) sententia censuræ secũ affert executionem, à sententia autem iam executioni mandata, nullus potest appellare, sed debet absolutionem quærere. At sic est, quod censura conditionalis post conditionem impletam transit in absolutam: ergo sicuti talis in præsenti materia eodem modo affert executionem, & consequenter non poterit ab illa appellari, saltem ad effectum suspensiuum. Sic Suar. *loc. cit.* dicens, oppositum sentientes grauiter in hac parte errasse. Filliuc. *tract. 11. c. 3. q. 9. n. 78.*

QVÆSTIO XIX.

An censura sub conditione lata, suspendatur per consensum partis, in cuius fauorem lata est, adhuc si in id consentiat absque consensu Iudicis.

REspondeo tanquam certum: suspendi, imò & tolli, si omnino remittat pars debitum, propter quod ad instantiam illius Iudex protulit Censuram: quia certum est apud omnes, quod condonante creditore debitum, etiam id nesciente Iudice, cessat omnino Censura, cum cesset causa propter quam lata est: ergo. Sic tanquam certum supponit Hurt. *disp. 13. de excom. diffic. 5.* his verbis: Supponimus consensum partis, in cuius fauorem lata est excommunicatio sub conditione futuræ transgressionis, absolutè præstitum eam ante impletionem conditionis omninò impedire absque consensu Iudicis, v.g. consensum Creditoris, ad cuius instantiam lata est excommunicatio contra debitorem, si non soluat intra tres dies, omnino impedire incursum excommunicationis absque consensu Iudicis, si intra eos tres dies omnino remittat debitum. Sic ille. Et antea Suarez *disp. 3. sect. 6. à n. 8.* Filliucius *tract. 11. cap. 3. quæst. 10. num. 80.* Syluester statim citandus.

QVÆSTIO XX.

An etiam consensus partis prorogantis terminum solutionis à Iudice datum, suspendat ad tempus incursionem Censuræ, si pars prorogationem faciat, inconsulto Iudice.

NEgat Sylu. *v.* excom. *2. n. 1. casu 13.* referens pro hac parte Hostiensem, & Innocentium, his verbis: Decimustertius est, quando sub pœna excommunicationis imponitur, vt aliquid fiat in certo termino, & terminus prorogatur ab eo, cui facere debebat: putà si Petro imponitur vt soluat Henrico decem in Pascha, & Henricus prorogat vsque ad Pentecostẽ. In quo casu Host. & Innoc. dicunt, quod creditor terminum prorogare non potest, quantum ad sententiã excommunicationis vitandam, nisi Iudex prorogationi consentiat: quod si faciat, adueniente secundo termino est excommunicatus, si non soluerit, quia terminus videtur prorogatus cum accessoriis, &c. Ita ille. Nauar. *c. 27. n. 15.* his etiam verbis: Tertiò, quod excommunicatus sub conditione, si non soluat ad præscriptum terminum, non erit excommunicatus eo prorogante illum, antequam incurratur excommunicatio, iuxta communem Panorm. & citatorum à Decio *in d. cap. Præterea 2.* sed si non soluat in termino prædicto, erit excommunicatus, iuxta Innoc. & communẽ *ibid.* Quod intelligendum est quando prorogatum fuit consensu Iudicis, aliàs secus, vt rectè ait (mea sententia) Sylu. *verb. excomm. 2. notab. 1. casu 13.* Nam excommunicatio lata ad petitionem partis tolli potest antequam incurratur de consensu eiusdem: non tamen suspendi, neque differri, neque ita mutari, vt semel sublata, iterum incurratur: quia id iurisdictionis est, quam pars non potest tribuere, *l. priuatorum, C. de iurisdict. omn. Iudic.* Ita Doctus Nauar. Cuius verba simul & Syluestri referre volui, vt constet quàm malè citentur pro parte opposita à Petro Cornejo *vbi infrà.* Vgolin. *tab. 1. c. 10. § 6 n. 5.* Sayr. *lib. 1. c. 11. n. 20.*

Sed probabilius respondeo: etiam in tali casu consensum partis prorogantis terminum à iudice datum suspendere incursionem censuræ. *Primò*, quia si remittat creditor debitum pro quo lata est censura, cessat Censura, etiamsi Iudex id nesciat, vt nuper cum communi est habitum: ergo eodem modo, si concedat dilationem, aut suspendat obligationem debitoris, suspendetur Censura, quamuis id Iudex ignoret. *Secundò*, quia intentio Iudicis imponentis censuram ad petitionem partis, commensuranda est ad voluntatem ipsius partis, ne iudicium requisitum intentionem requirentis excedat: ergo eo ipso, quod pars terminum proroget, & differat, etiam Iudex debet velle illum differre, cùm eius officium sit partes ad concordiam reducere, *l. 1. § potest autem quis, ff. de noui operis nunciatione.* Et tertiò, quia per partis consensum, aut assensum, excluditur debitoris contumacia: at sic est, quod non incurritur censura, nisi ob contumaciam: ergo.

Nec fundamentum pro parte contraria à Nauarro adductum vrget multùm. Respondendum enim est, quod licet actus differendi Censuram directè, & quasi potestatiuè, stante causa Censuræ, & materia eius in eodem vigore, sit iurisdictionis actus, & ideo differre Censuram hoc modo ad solum iudicem spectet: at verò actus suspendendi, vel dilatandi Censuram indirectè per subtractionem materiæ, quæ est obligatio debitoris, non est actus iurisdictionis, sed dominij circa talem materiam. Vnde sic sentiunt Abbas, Dec. *in cap. Præterea, cit.* Angel *verb. Excommun. 1.* (non 2. vt citamun

tum inuenies apud Suarium,& Filliucium) *n.* 20. qui & refert pro hac parte Bartol. Ioan. Anton. & alios. Henr.*lib.* 13.*c.*20.(non 2.vt inueni citatum apud Hurtad.*n*, 1.& penes illum Couar.Ioan. Andr. & alij plures,inter quos refert Nauarrum, & Sylu.sed malè, vt vidimus.Sic etiam Suar.*disp.* 3.*sect.*6.*n.*8.Filliuc.*tr.* 11. *c.*3.*q.* 10.*n.*81.Hurtad *disp.* 13.*de excomm diff.* 5. Cornejo *disp.*4.*de Cens. in gen.dub.*2 *q.*3.*pag.*549.Ægidius *disp.* 14.*dub.*16.*n.*199.Bonac.*disp.*1.*q.*3.*punct.*4.*n.* 1.

QVÆSTIO XXI.

An si Debitor non soluat in secundo termino à Creditore prorogata, incurrat dictam Censuram latam absque nouo consensu Iudicis.

NEgant talem Censuram Debitorem incurrere, casu quo vt proposuimus, absque licentia Iudicis facta fuerit à Creditore prorogatio,non solùm Authores primæ sententiæ, verùm ex nostra, Angel.*loc.cit.* *n.*21.per hæc verba.Sed pone, quod prorogato termino Titius non soluit etiam in termino prorogato , erit ne excommunicatus?Respondeo quod non,si prorogatio fit sine auctoritate iudicis : secus si fieret cum auctoritate iudicis prorogantis mandatum, quod erat,vt solueret in Pascha,vt soluat in Pentecoste sub eadem pœna,quia sic ligaretur,aliàs non:qua ſecundum Bald. *l.tale pactum,ff. de pact.*excommunicatio non potest nasci ex pacto,sed ex sententia. Ita Angel & Henriq. *loc.cit.* & penes ipsum Hostiens. & Innocent. Perez, Cordnba,Soto, Pedraza, & alij.

Sed æquè probabiliter respondeo:Incurrere Debitorem, elapso secundo termino à Creditore prorogato, in censuram latam à Iudice , absque nouo consensu illius,ex vi præcepti à principio facti,& lationis censuræ ei annexæ,quæ post terminum à Iudice præfixum, & post terminum à parte,seu à Creditore prorogatum perseuerant. Quia terminum quem præfixit Iudex,vt intra illum fieret solutio à debitore,non præfixit illum ad finiendum intra illum suum præceptum, & censuram ei annexam , sed tantùm ad finiendam permissionem differendi impletionem sui præcepti,nisi aliàs interponeretur voluntas,seu consensus partis:igitur hoc interueniente suspenditur præceptum, & censura ex voluntate Iudicis , vsquequò terminus prorogatus à parte finiatur ; quo finito , quia verè finitur conditio sub qua lata est censura,verè incurritur censura à debitore,ex vi lationis in principio factæ , absquè nouo consensu Iudicis,qui cum primus consensus eius adsit virtualiter , non est nouus necessariò requisitus. Sic Suar.*disp.*3.*sect.* 6. *n.* 11. Qui benè respondet fundamento Angeli & aliorum dicendo,quod in dicto casu non incurritur censura,nisi ex vi prioris sententiæ, & ideo non est necessarius nouus consensus Iudicis,quem Ille requirit.Filliuc.*loc.cit. n.*81. Bonac. *disp.* 1. *q.* 3. *punct.*4.*n.*1. Hurtad. *disp.* 13. *de excomm, diff.* 5. *n.*15. Cornejo *disp.*4.*cit dub.*2.*q.*4.

QVÆSTIO XXII.

An per mutationem fori effugiat quis Censuram latam sub conditione, si illa pendente forum mutet.

REspondeo dicendum , quod non effugiat censuram,si lata fuit cum respectu ad factum præteritum,& commissum tempore prioris subiectionis , & fori,vt si Iudex dicat:*Nisi restituant intra mensem,qui furati sunt ornamentu Ecclesiæ,excommunicati sint*;tùc enim si quis iam furatus est , & ante expletum mensem mutet forum,transacto mense,nisi restituat, incider in censuram. Quia tunc ratione iuris acquisiti ex priori facto,sit vt licèt mutet subiectionem, & forum simpliciter , remaneat tamen secundùm quid , Id est, quoad talem causam,subiectus illi Iudici(nam vbi iudicium cœptum est,ibi finiri debet, *ff.de Iudiciis,*) & consequenter subiicietur censuræ impositæ ob dictam causam.Sic colligitur ex *c.Præterea* 2.*de appellat.* iuncto *c.Proposuisti, de foro compet.* Si verò lata fuerit censura per generale statutum , aut sententiam prohibens aliquod peccatum in futurum,vt : *Si quis abortum fecerit , si quis peierauerit , sit excommunicatus*; tunc si mutet forum antequam peccet, etiamsi postea foro mutato id faciat,non incidet in censuram. Quia non est iam subditus prioris Iudicis , & est extra eius territorium,& sic non ligatur eius præceptis,& censuris. Sic omnes.Legantur Suar.*disp.*3.*sect.*5.*per tot.*Filliuc.*tr.*11.*c.*3.*q.*10.*à n.*73.Vgolin.*tab.*1.*c.*20.§.*vlt.n.*4. Cornejo *loc.cit.q.*3.

QVÆSTIO XXIII.

An etiam per mortem Iudicis effugiat quis censuram sub conditione latam.

REspondeo dicendum ,quod si illa Censura fuit iam contracta ante mortem Iudicis,tunc non tollitur per mortem illius,cum semel iam contracta non auferatur,nisi per absolutionem , quæ non pendet ab existentia Iudicis. Si verò non fuerit contracta ante mortem Iudicis,tunc si censura est à iure,cum habeat vim,etiam legislatore mortuo,non effugiet illam quis, conditione impleta : si verò censura sit ab homine, tunc etiam impletà conditione,non ligabit quem censura Iudicis mortui , quia hæc censura , vt sæpè diximus,non censetur ferri, nisi quando adimpletur conditio ; ergo cùm iam eo tempore Iudex non existat, eam ferre non valebit.Sic omnes Suar.Filliuc.Vgolin. & Cornejo,Nauar.*c. Placuit,de pœnit.dist.*6.*n.*35. & 161. Alterius *lib.*3.*disp* 9.*c.*4.& alij. Qui idem dicunt dicendum,casu quo iudex amittat suam iurisdictionẽ, siue depositione,resignatione, aut assumptione ad aliã dignitatem,&c.Sed quid dices casu,quo iurisdictio sit intertupta duntaxat ? Dicam tibi quæstione sequenti.

QVÆSTIO XXIV.

An censura impedita tempore quo impletur conditio per Iudicis suspensionem aut excommunicationem reuiuiscat,si tollatur Iudicis impedimentum.

REspondeo dicendum , quod si conditio censuræ sit talis naturæ , vt non expiret in puncto, & in momento , sed duret etiam post tempus præfixum à iudice,vt si quis Episcopus dicat : *Nisi intra mensem restitueris,sis excommunicatus*, tunc quamuis impleto mense non incurrat debitor non restituens in excommunicationem , eo quòd tunc erat suspensus Iudex à iurisdictione,attamen si mense trasacto,Iudex absolutatur,iam censura ab ipso imposita vires reassumit,& sic ligabit non restituentem. Quia illa conditio est talis,vt semper duret,etiam transacto mense.

Si verò conditio censuræ sit talis,vt non duret,sed indiuisibiliter impleatur; tunc si imposita fuit in esse, quando Iudex erat suspensus , non reassumit vim quando Iudex reassumit iurisdictionem , & ideo non ligabit contra facientem , vt si censura talis sit : *Si peieraueris , aut si adulterium commiseris , sis excommunicatus* : peierat quis , aut adulterium committit, quando Iudex est suspensus, non incidit , etiam reassumpta

sumpta à Iudice iurisdictione, quia huiusmodi códitio totaliter impleta fuit in illo temporis momento, quo hæc peccata fiunt, & eo transacto non remanet contumacia, nec noua committitur, propter quam excommunicari possit, quando posteà tollitur à Iudice impedimentum. Sic ex Nauar. & Abbate, Suar. *disp.* 3. *sect.* 4. *n.* 15. Filliuc. *c.* 3. *cit. q.* 9. *n.* 71. Cornejo *disp.* 4. *de Cens. in gen. dub.* 2. *q. vlt.* Alter. *lib.* 3. *disp.* 9. *c.* 4. *pag.* 352.

DISPVTATIO V.

De iis, quæ præmitti debent ante prolationem Censuræ, nempe de Admonitionibus.

QVÆSTIO PRIMA.

An necessarium sit ante omnem Censuræ sententiam aliquam admonitionem præmittere.

RESPONDEO tanquam certum, esse omnino necessarium aliquam admonitionem, siue canonicam, siue non canonicam, ante Censuram præmittere. *Primò*, quia sic habetur *in c. Romana, de sent. excom. in* 6. & *c. Sacros. extra eod. tit.* & *c. Cum speciali, de appel. c. Constitutionem, de sentent. excomm. in* 6. & alibi sæpè. *Secundò*, quia censura non potest ferri nisi ob contumaciam contra præceptum Ecclesiæ, vel superioris, iuxta illud Matth. 18. *si Ecclesiam non audierit, sit tibi vt Ethnicus, &c.* sed nemo ex iure præsumitur contumax, nisi prius moneamur, & deinde Ecclesiam non audiat: ergo. Sic docent generaliter loquendo omnes Doctores. Suar. *disp.* 3. *sect.* 8. & *seq.* Sayr. *lib.* 1. *c.* 12. Vasq. *tr. de excom. dub.* 12. *n.* 4. Vgol. *tab.* 1. *c.* 18. Alter. *tom.* 3. *lib.* 3. *disp.* 3. *c.* 1. & *tom.* 2. *disp.* 7. *c.* 2. Bonac. *disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 9. *n.* 1. Ægid. *disp.* 13. *dub.* 9. *n* 79 Filliuc. *tr.* 11 *c.* 4. *q.* 1. Candid. *disquis.* 22 *artic.* 19 Reginald. *lib.* 9. *n.* 180. Hurtad. *de Cens. in comm. diff.* 18. Cornejo *disp.* 5. *de Cens. in gen. dub.* 1. & *disp.* 5. *de excomm. dub.* 1. Auila *p.* 2. *c.* 5. *disp.* 1. Bauny *tr.* 1. *de Cens. in comm. q.* 15. *pag.* 23. & *tr.* 2. *de excom. disp.* 1. *q.* 14 *pag.* 81. Bassæus *verb. Censura, n.* 34. Archangel. *dist.* 18. *pag.* 232. *col.* 2. & communis.

QVÆSTIO II.

Quid, & quotuplex sit admonitio.

RESPONDEO quod est duplex. Altera non canonica, & altera canonica. Non Canonica est præceptum iuris, vel hominis generaliter prohibens futura sub pœna censuræ, aut etiam præceptum hominis præcipientis aliquid in specie, seu in particulari tali personæ, vt hoc, vel illud faciat, aut vitet sub tali censura ipso facto incurrenda. Monitio verò canonica, est actio regularis, per quam Superioris authoritate admonetur reus personaliter, vel fontaliter, vel virtualiter, testibus præsentibus, vt à culpa in monitione explicata resipiscat. Et de hac monitione est principaliter sermo in præsentiarum. Sic Suar. *disp.* 3. *sect.* 12. *n.* 3. Rastellius *de Censuris in genere, q.* 3. *art.* 4. *pag.* mihi 69. Candidus *disquis.* 22. *art.* 19. *dub.* 1. Toletus *lib.* 1. *c.* 9. *n.* 1.

QVÆSTIO III.

An ad incurrendam Censuram latam, siue à iure, siue ab homine pro futuris culpis, necessum sit, vt præcedat monitio canonica.

RESPONDEO tanquam certum: quod non sit necessarium, vt præcedat monitio Canonica, sed sufficiat monitio non canonica; nempe præceptum iuris, aut hominis prohibens aliquam culpam futuram sub pœna censuræ. Ratio est, quia præceptum ipsum latum sub censura habet vim monitionis, cùm semper per ipsum admoneamur peccata relinquere, vel non patrare, nisi sententia censuræ velimus feriri: ergo non requiritur alia monitio, vt in talem censuram quis incurrat. Vnde si Episcopus hanc censuram ferret, *Omnis Clericus, qui tulerit arma, sit excommunicatus*, tunc Clericus qui hoc præceptum frangeret, statim absque alia monitione maneret excommunicatus. Ita omnes. Innoc. *in c. Sacro, de sentent. excomm.* Felin. *ibid. num.* 5. Nauar. *in c. Cum contingat, causa* 5. *n.* 4. Suar. *disp.* 3. *sect.* 8. *n.* 3. & *seq.* Sylu. *verb. excomm.* 1. *n.* 13. Sayr. *lib.* 1. *de Censur. c.* 12. *n.* 6. Vasq. *tr. de excommun. dub.* 12. *n.* 11. Vgolin. *tab.* 1. *c.* 18. Filliuc. *tr.* 11. *c.* 4 *n.* 83. Alterius *lib.* 3. *disp.* 3. *cap.* 1. *pag.* 298. Bonacin. *disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 9. *sub n.* 1. Candid. Rastellius, Cornejo, Bauny, & alij *loc. cit.* Qui tamen omnes id limitant, nisi aliàs ipsa lex monitionem requirat, vt *Clem. vlt. §. fin. de statu Monach.* ibi: *Nisi moniti resipiscant, ipso facto excommunicationis sententiam se nouerint incursuros.* Hoc autem est speciale, & ideo ex illo amplius confirmatur generalis regula tradita; nempe quod vbi ius est absolutum, & censuram ipso facto fert, non requirat aliam monitionem.

QVÆSTIO IV.

An saltem ad incurrendam censuram latam ab homine pro culpis præteritis, vel præsentibus, requiratur admonitio Canonica.

RESPONDEO tanquam certum: requiri, quia sic definit ius *in c. Sacro* 48, *de sentent. excomm.* vbi Innoc. III. hæc ait: *Prohibemus, ne quis in aliquem excommunicationis sententiam, nisi competenti monitione præmissa, & personis præsentibus idoneis per quas (si necesse fuerit) possit probari monitio, promulgare præsumat: quod si contrà præsumpserit, etiamsi iusta fuerit excommunicationis sententia, ingressum Ecclesiæ per mensem vnum sibi nouerit interdictum*, &c. Sic Innoc. quod confirmarunt alij Pontifices Innoc. IV. *in c. Romana, de sent. excom in* 6. & loquendo etiam de aliis Censuris, Alex. III. *in c. Reprehensibilis, de appell.* his verbis: *Præsenti decreto statuimus, vt nec Prælati (nisi canonica commonitione præmissa, suspensionis, vel excommunicationis sententiam proferant in subiectos, nisi fortè talis sit culpa, quæ ipso suo genere suspensionis, vel excommunicationis pœnam inducat.* Sic ille. Et Bonifac. VIII. *in c. statutum, de sent. excomm. in* 6. Et ideo sic docent omnes DD. Legantor citati. Præcipuè Suarez *disp.* 3. *sect.* 8. Alterius *tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 3. *c.* 1. Bonac. *punct.* 9. *cit. n.* 1. Archangelus *dist.* 18. *pag.* 252. *col.* 1.

QVÆSTIO V.

Quæ causa mouere Pontifice ad inducendum monitionis, ante lationem Censurarum, præceptum.

RESPONDEO quod variæ. *Prima sit*, quod antequam procedatur ad verbera, adhibenda sint verba.

Secunda

Secunda. Quod est alienum à prudentia, & æquitate, vt ignorans damnum subeat, cum decretum non liget ignorantes, vt habetur *in c. Cognoscentes, de constit.*

Tertia. Quod sicut lex non obligat, nisi promulgata; ita nec Censura, quæ fertur ad instar legis, debet ligare, nisi monitione præmissa habente se ad instar promulgationis.

Quarta. Quod Censuræ non feruntur, nisi in contumacem: at nemo est contumax antequam monitus sit: ergo. Sic Bauny *tr. 3. de excomm. disp. 1. q. 14. pag.* 81.

QVÆSTIO VI.

Quid, & quotuplex sit contumacia, ad quam in subditis reprimendam præmittitur ante Censuras Monitio.

AD Primum respondeo, quod contumacia nil aliud sit, *quàm quædam species inobedientiæ, qua quis ex proteruo animo, aut obfirmato, Iudici, aut Superiori præcipienti parere, aut illi se sistere respuit.* Sic Colligitur ex Couarr. *in c. Alma mater, 1. p. §. 6. à n. 3.* & docent Vgolin. *tab. 1. c. 17. §. 7. n. 6. &* 8. Bauny *tr. de excommun. disp. 9 pag. 77.*

Ad secundum respondet Bauny *loc. cit.* quod contumacia in primis diuiditur in duas species, vel quasi species. *Prima* consistit in non parendo Iudici aliquid præcipienti. *Secunda* consistit in non comparendo Iudici vocanti reum ad iudicium.

Rursus contumacia quæ consistit in non comparendo, diuiditur (inquit) in Manifestam, & Præsumptã. Deinde Manifesta, vt habetur *in c. Venerabilibus, de sent. excommun. in* 6. est quadruplex *Prima* reperitur in illo, qui in iudicio dixit iudici, quod non comparere volt, nulla probabili ratione suæ negationis comparendi reddita *Secunda*, si extra iudicum citatus, licèt coram aduersario, & testibus idoneis, negauit se compariturum. *Tertia*, cum quis apertè Iudicis iussa violat, & contra eius imperia facit. Et *Quarta*, cum quis dat causam non comparendi in certo aliquo loco, & id non probat, & neque ad superiorem Iudicem appelat id probaturus, & interim Iudex ordinarius pronunciat, impedimentum tale nullum esse, tunc reus manifesta tenebitur contumacia, quam appellemus licet nomine causationis. Sic Bauny.

Præsumpta autem contumacia est (inquit ipsemet) quæ ad prædictarum aliquam non refertur, aut defectu vniuscuiuspiam circunstantiæ, aut alicuius adiectione, quæ culpam rei minuat: v.g. si nil dixit, sed latuit, vel aliter ne citaretur impediit, hic dicitur præsumpti è contumax; quia clarè, ac manifestè eum comparere nolle non constat Ita ille.

Sed certè non hæc omnia vt certa habenda sunt. Nam in primis falsum est, quod *ex cap. Venerabilibus*, habeatur, vt contumacia manifesta sit quadruplex; nam ibi solùm dicit Pontifex Innoc IV. quod ille dicitur manifestus contumax, *qui se contumacem confitetur, vel aliàs de contumacia sua constet, quia fortè prædixerat in iudicio, quod minimè compareret*: ecce vbi ab Innoc. non quadruplex, sed duplex tantum contumacia manifesta assignatur.

Deinde non est certum, quod ille, qui extra iudicium citatus dixit, se non compariturum, sit manifestè contumax. Nam oppositum docet Glossa in dicto *cap. verb. in iudicio*, per hæc verba: *In iudicio, quia si extra iudicium hoc diceret, secus: sicut nec nocet confessio extra iudicium facta. Vnde per hoc videtur, quod si nuntio citanti dixerit, se nolle venire, & nuntius sic retulerit, non propterea dicitur vera contumacia* Ita Glossa: verum tamen est, quod potest habere verum, id quod firmat Bauny, casu quo nuntius supra citationem esset iuratus, eo quòd tunc credendũ est nuntio, vt ex Ioan. Andr. docet Gloss. *ibid. in summa dicti capitis, in fine.*

Id tamen certum est, quod quando contumacia est manifesta, & euidens, tunc sufficiat ad censuram, & etiam quando est præsumpta, vt ex citato capite colligitur. Immò si aliquis falsò puterur contumax, dummodo contumacia illius in iudicio probata fuerit, sufficit ad censuram: sin autem sit euidens, aut notorium aliquem non esse contumacem, tunc etiamsi Iudex in eum censuram fulminet, erit nulla, eo quòd intolerabilem errorem contineat. Legatur Bauny *loc. cit.*

QVÆSTIO VII.

An ex sola transgressione præcepti simplicis, absque comminatione Censuræ, censeatur homo contumax, ita vt contra illum possit ferri Censura absque monitione.

AFfirmant Caiet. 2. 2. *q. 69. art. 2.* & Almainus *de potest. ecclesiast. c.* 10. quia (inquiunt) sicut reliqua omnia peccata possunt, nulla monitione præmissa, pecunia aliqua vt pœna puniri, ita etiam excommunicatione.

Sed tanquam certum respondeo non posse, quia aliàs pro transgressione cuiuscumque legis ecclesiasticæ, vel simplicis præcepti Iudicis Ecclesiastici posset quis statim excommunicari, vel suspendi, &c. quod nec est in Ecclesiæ vsu, nec iure ordinario fieri potest. Sic omnes. Sotus *in 4. dist. 22. q. 1. art. 2. concl. 2. ibi.* Quare licèt quis scelera, & flagitia quantumcúque grauissima commiserit, dummodo Ecclesiæ sit parere paratus, potest quidem Iudex alio supplicio pro commisso crimine eum plectere, excommunicare verò minimè. Sic ibi. Et *concl.* 3 ita: Nullum censetur inobedientiæ peccatum, ob quod sit sententia excommunicationis ferenda, nisi admonitio sub excommunicationis comminatione præcesserit, vel à iure, vel ab homine, Sic Sotus. Suar. *disp. 3. sect. 11. n. 7.* Candidus *disquis. 22. art. 19. dubit. 2* Bauny *tract. 2. de censur. disp. 1. de excomm. q. 14. pag. mihi* 83. *vers. Dixi inobedientia.* Henriquez *lib. 13. c. 17. n. 3.* (non *lib. 3. c. 22.* vt citatum inuenies apud Bauny) Sanch. *lib. 9. disp. 32. n. 13.* Vasq. *de excommunic. dub. 12. n. 4.* Couarr. 1. *p. in c. Alma mater, §. 10. n. 4.* Nauarr. *tom. 3. consil. lib. 5. de sent. excommunic. consil. 4. n. 1. & antea in man. c. 27. n. 4. &* 9. dicens, sententiam Caietani esse contra Concil. Trid. *sess. 25. de refor. c. 3.* & contra caput *omnes, 16. q. 7. cap. Sacro, de sent. excommunic. in 6. & cap. Romana, §. caueant, eod. tit. in 6.*

QVÆSTIO VIII.

An de valore, & essentia Censuræ ferendæ ob peccatum commissum, sit aliqua monitio præuia.

NEgant Caiet. & Almainus *loc. nuper cit.* Corduba *in lib. 2. quæst. 27. §. sed ad exaltationem.* Qui refert Glossam expressè hanc sententiam tenentem *in c. Romana, de sent. excommunic. in* 6. & Couarruuiam eam insinuantem *in cap. Alma mater, p. 1. §. 10. num. 5.* & Syluestrum *excommunicatio 1. notab. 3. & 4. & excomm. 1. notab. 2. & 4. q. 11.* His addi potest nouissimè Candidus *disquis. 22. art. 20. dub.* 1. vbi expressè ait quod ad valorem, & essentiam Censuræ nec sit necessaria monitio canonica, nec alia vlla, per hæc verba: Hæc assertio non est eadem cum præcedenti: nam in illa loquuti sumus de trina, vel de vna pro trina monitione, in præsenti verò loquimur exclusa omni mo-

soluta, & ideo impotens semanet ad se coniungendum in eff ctu cum fornicatione secun(a patrata eriã ab eadem persona, & consequenter ad efficiendam cum illa vnam actionem moralem. At verò actio prima percussiua, aut prima percussio, non habet determ natum, & defi itum terminum, nempe vnicum hominem, quem feriat, cum possit duos, tres, & plures ferire, & consequenter efficere quidquid secunda, vel tertia percussio efficere poterat, & ob id facilè possit cum illis se ita coniungere, vt moraliter pro vnica actione reputari possint. Idémque constat in aliis exemplis appositis Nam per se non repugnat per vnã actionem surripere quem aliena, quæ alias per plures actiones furati posset; nec similiter repugnat per se confessarium excipere plurium pœnitentium confessiones, illósque vnica absolutione absoluere à peccatis, quæ aliàs per plures confessiones audire, & absoluere ab illis posset: repugnat verò omnino, quod actio fornicationis efficiat quidquid sequentes efficiunt, aut earum effectum attingat, & ideo hæ actiones nequeũt ita coniungi inter se, vt pro vnica adhuc in genere moris reputentur; benè tamen aliæ à nobis assignatæ. Sic Nauarr. c. 6. n. 17. Bonacin. *disp.* 1. *de Censur.* q. 1. *punct.* 3. n. 6. *vers. Obiicies primò.* Candidus *disquisit.* 22. *art.* 10. *dub.* 4. Bassæus *verb. Censura, n.* 15. Alter. *lib.* 3. *disp.* 10. c. 8. *vers. Secundò,* & omnes.

Qvæstio XLV.

An si plures homines percutiant simul eundem Clericum, omnes excommunicatio-nem incurrant.

Negandum videtur ex dictis. Nã qui vnica actione plures simul percutit Clericos, non incurrit nisi vnicam excommunicationem: ergo ex opposito, si plures simul eundem percutiant Clericum, non incurrent nisi vnam excommunicationem, non tot, quot percutientes sunt.

Sed tanquam certum respondeo: omnes, & singulos percutientes excommunicationem incurrere. Ratio est, quia in hoc casu omnes, & singuli violant legem, cui annexa est excommunicatio: ergo omnes, & singuli illam incurrunt, quia absurdum est, imò & impossibile, legem infringi, & pœnam eius à transgressore non incurri: ergo.

Nec quid obstat ratio dubitandi. Concesso namque antecedenti, neganda est consequentia. Disparitas est, quod quando sunt plures percussores, sunt etiam plures transgressiones, cum vnusquisque legem transgrediatur: at verò quando plures ab vno eadem actione percutiuntur, tunc vna tantum est transgressio, cùm vna actione legem violet. Sic tenent omnes, Alterius *lib.* 3. *disp.* 10. c. 8. *vers. Adhuc obiicies.* Bauny *tract.* 1. q. 19 *dicto* 4. Bonacina *disp.* 1. q. 1. *punct.* 5. *n.* 7. *vers. Obiicies secundò.*

Qvæstio XLVI.

An incurrat plures excommunicationes qui vnica actione, vel actu violat legem habentem plures circumstantias, pro quibus singulis lata est excommunicatio.

Respondeo sub distinctione hac. Si illæ circumstantiæ, pro quibus singulis lata est excommunicatio, sint mutantes speciem, actus moralis tunc violans legem habentem tales circumstantias, tot contrahit Censuras, quot sunt violatæ circumstantiæ: quia propter singulas per se sumptas incurritur excommunicationis Censura: Nam quamuis illæ circumstantiæ materialiter coniungantur, formaliter tamen sunt, & manent distincta peccata in specie, & ideo plures sunt transgressiones. Si verò illæ circumstantiæ non sint mutantes speciem, sed solùm aggrauantes intra eandem speciem peccati, vnam solùm incurrit excommunicationis Censuram, quia vna est tantùm formalis transgressio. Sic omnes. Suar. *disp.* 5. *sect.* 3. *n.* 13. Alter. *lib.* 3. *disp.* 10. c. 8. *vers. Sed potest.* Bonacin. *disp.* 1. q. 1. *punct.* 5. *n.* 8. Sayrus *lib.* 1. c. 10. *n.* 10. Vgolin. *tabul.* 1. c. 16. §. 3. Candidus *disquisit.* 22. *art.* 11. *n.* 2. Cornejo *de Censur. in gen. disp.* 9. *dub. vlt. quæsito* 5. & *disp.* 8. *de excomm. dub. vlt.* q. 4. Bassæus *verb. Censura, n.* 27. & omnes. Sed vt hæc in communi dicta in singularia descendant, sit

Qvæstio XLVII.

An percutiens Clericum, qui simul sit Subdiaconus, Diaconus, & Sacerdos, plures excommunicationes incurrat.

Respondeo cum communi: non incurrere plures excommunicationes, quia quamuis quilibet illorum Ordinum gradus sit sufficiens, vt percussor sit excommunicatus, non tamen propterea in plures excommunicationes incidit, quia omnes illi Ordines concurrunt per modum vnius, & solùm aggrauant delictum in eadem specie, & sic solùm committit vnum tantum sacrilegium, & consequenter vnam excommunicationem incurret. Sic Suarez *loc. cit. n.* 15. Alter. *loc. citat. vers. rem exemplis.* Bonac. *n.* 9. Candid. *n.* 3. *dub.* 1. Cornejo, & Bassæus *loc. citat.* Bauny *tract.* 1. q. 19. *versic Obiicies, pag.* 30. Diana *p.* 5. *tr.* 9. *resol.* 60. Villalobos *tract.* 16. *diff.* 15. *n.* 4.

Qvæstio XLVIII.

An saltem plures excommunicationes incurrat, qui violenter percutit Clericum, qui simul est Monachus.

Negatiuam in sententiam inclinare videtur Cornejo *de Censur. in gen. disp.* 9. *dub. vlt. in fine,* & *disp.* 8. *de excommun. dub. vlt. in fine,* quatenus oppositam examinandam contra Suarez *ad tract. de excommunic.* remittit, minimè tamen fecit. Vnde

Respondeo in duas excommunicationes incidere, qui violenter percutit Clericum, qui simul est Monachus. Ratio est, quia huiusmodi percussor duo committit peccata: vnum contra reuerentiam debitum statui religioso, & alterum contra reuerentiam statui clericali debitam; nam consecratio Monachi diuersa in specie est à consecratione Clerici: ergo duas incurrit excommunicationes. Vnde quamuis in eodem Canone *si quis suadente* 17. q. 4. vtrumque contineatur, tamen vt res distinctæ, & percussiones diuersæ traduntur, videlicet *Qui Clericum, vel Monachum,* &c. Sic Suarez *sect.* 3. *cit. n.* 15. *in fine.* Alterius c. 8. *cit. in fine,* Bonacina, Vgolinus, & Bassæus *loc. cit.* Candidus *disquisit.* 22. *art.* 3. *dub.* 1. villalob. *diffic.* 15. *cit. n.* 4. *in fine.* Diana *resolut.* 60. *cit. vers. secundo.* Vbi pro hac parte citat, sed malè, Petrum Cornejo *loco* à nobis nuper *citato,* cum hic Author potius in oppositum tendat, & ad minus nihil ibi resoluat, sed examinandum alibi relinquat.

Qvæstio

QVÆSTIO XLIX.

An qui vno, & eodem actu sepelit in loco sacro publicum vsurarium, qui simul sit publicè excommunicatus, & nominatim interdictus, vnam, tresve excommunicationes incurrat.

NEgat tres excommunicationes incurrere quidam Ioan. de S. Greg. vt refert Vgol. *infrà*, existimat namque vnam solùm incurrere, sicut incurrit vnâ tantum, qui sæpiùs successiuè eundem percutit Clericum.

Sed respondeo tanquam certum: tres excommunicationes incurrere, quia prædictus triplex committit sacrilegium formaliter diuersum, quorum quodlibet seorsum etiam sumptum, est prohibitum sub excommunicatione; vnum violando excommunicationem sepeliendo excommunicatum publicum, quo ratione excommunicationis priuatur Ecclesiastica sepultura. Secundum, violando interdictum, quod est censura specie diuersa ab excommunicatione. Et tertium sepeliendo vsurarium publicum contra prohibitionem factam sub excommunicatione: ergo tres excommunicationes incurrit. Hæ autem prohibitiones habentur *in Clement. 1. de sepultur.* sub his verbis: *Eos qui propria temeritatis audacia defunctorum corpora non fine contemptu clauium Ecclesiæ in cæmeteriis interdicti tempore, in casibus non concessis à iure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel vsurarios manifestos scienter sepelire præsumant, decernimus ipso facto excommunicationis sententia subiacere.* Sic textus. Et sic communiter DD. Suar. *disp. 5. sect. 3. num. 14.* Saytus *lib. de Censur. c. 10. n. 10.* Bonac. *disp. 1. quæst. 1. punct. 5. sub n. 10.* Vgol. *tab. 1. §. 16. n. 4.* Candidus *disquis. 2. art. 11. dub. 3.* Cornejo *disp. 9. de Cens. in gen. dub. vlt. q. 5.* & *disp. 8. de excomm. dub. vlt. q. 4.*

QVÆSTIO L.

An etiam qui tempore interdicti sepelit personam nominatim interdictam in loco sacro, duplicem Censuram incurrat.

AFfirmat Saytus *loco nouissimè citato.*

Sed probabiliùs respondeo, in hoc casu non incurrere nisi vnam, quia non committit, nisi vnum peccatum: nam illæ circunstantiæ non variant speciem moralem, sed tantùm aggrauant violationem eiusdem Censuræ. Sic Bonac. Candid. *loc. cit.* Cornejo *loc. etiam cit. q. vlt.* & Suar. *loc. cit.* qui id confirmat exemplo illius qui comederet cibum prohibitum tempore prohibito sub censura, hic namque non incurreret duas censuras, sed vnam; quia totus ille actus est vnius rationis, & illæ circunstantiæ solùm aggrauant illum intra eandem speciem. Quod idem docet Alterius *lib. 3. disp. 10. c. 8. in fine.*

QVÆSTIO LI.

An saltem qui eadem actione furatur duo (verbi gratiâ) vasa pretiosa diuersorum dominorum, duplicem excommunicationem incurrat, quando furtum sub excommunicatione est prohibitum.

AFfirmare tenentur, qui tenent in dicto casu duplex patrari à furante peccatum. Hi autem sunt Molin. *tom. 4. disp. 41. n. 4.* Bonac. *disp. 5. de Sacram. q. 5. sect. 2. punct. 2. diffic. 3. n. 15. aliàs 16.* Fagund. *lib. 2. in Decal. c. 3. a. 24.* & Dian. *3. p. tr. 4. ref. 164.* quos citauimus *t. p. de Sacram. tr. 5. disp. 8. §. 3. q. 16.* & in specie nostri casus ita sentiunt Cornejo *tom 2. in 3. p. tr. 5. de Censur. gen. disp. 9. dub. vlt. q. 4. vers. Dico secundò,* & *disp. 8. de excomm. dub. vlt. quæsito 3. vers. Dico secundò.*

Sed probabiliùs respondeo, non incurrere duplicem excommunicationem, sed vnam, quia probabilius est, quod eo casu non committitur duplex peccatum, sed vnum, cum ibi vna tãtum reperiatur actio, nihilominus ad hoc multiplicitate iuris læsi, vt diximus, & probauimus cum Vasquio, & Lugo *loco citato*: ergo vnam tantum incurret excommunicationem. Sic sentiunt Vasq. & Lugo *locc cit.* & in specie tenere hanc sententiam Suarium *disp. 5. de Censur. sect. 3.* ait Cornejo *locis citatis.* Malè tamen, cum oppositum expressè dicat *ibid n. 5. & 6.* illis verbis: Et hoc probat exemplum de homicidio, & vulneratione vnius, & occisione alterius, & idem credo esse de furto, & de quacumque actione iniuriosa. Ita ille.

DISPVTATIO IV.

De causa formali, seu de forma seruanda in ferendis Censuris.

QVÆSTIO PRIMA.

An vt quis Censuras validè imponat, sufficiat eas ferre per actum interiorem duntaxat, dicendo, v. g. intra se, volo, & mando, quod qui talè peccatum patrauerit, maneat excommunicatus.

REspondeo tanquam certum, non sufficere, sed requiri necessariò, vt suam voluntatem per aliquod signum exterius manifestet. *Primò*, quia ferre Censuram pertinet ad forum exterius: ergo debet manifestari per aliquam actionem sensibilem. *Secundò*, quia Censura dicitur, & est gladius Ecclesiæ, quæ est sensibilis, ex Trid. *sess. 25. de reform. c. 3.* ergo illius forma debet esse sensibilis. Sic omnes DD. Legantur Sylvester *verb. excommunic. 2. n. 13. & 15.* Armilla *n. 17.* Tabiena *excommun. 2. n. 4.* Nauar. *c. 27. n. 12. & 161.* Suarez *disp. 3. sect. 2. n. 1.* Saytus *lib. 1. c. 11. n. 1.* Alter. *lib. 3. disp. 4. c. 2.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 7. n. 1.* Auila *1. p. dub. vlt.* Filliuc. *tr. 11. & t. de Censur. in commun. c. 3. q. 2. n. 51.* Rastellius *q. 3. de Cens. in gen. art. 1. n. 3.* Candidus *disquisit. 22. art. 16. dub. 2.* Cornejo *de Censur. in genere, disp. 4. in principio*, & alij omnes. Quare dubium solùm est inter illos, sub quibus signis significanda est voluntas ferentis censuras, quod quæstionibus sequentibus explicabimus.

QVÆSTIO II.

An vt valida sit Censura, necessariò sit in scriptis proferenda.

AFfirmat Hieronymus Llamas *1. parte Methodi, cap. 9. §. 25.* his verbis: Quarta essentialis conditio ex solo statuto Ecclesiæ excommunicationis (vt valida sit) est, vt excommunicans procedat, & sententiam proferat scripto, nisi vbi necessitas, vel consuetudo, quæ est vera legum interpres, contrarium dictauerint, & *paulò infra* Reliqui autem sæculares Prælati, siue Vicarij, si sententiam excommunicationis sine scripto proferant, sunt ipso facto suspensi (vltra quod sententia non tenet,) & suspensione vnius mensis, &c. ita Llamas. Cuius sententiam tenet etiam Ripa *in rubric. de constit. n. 48.* vt referunt Suarez, & Bonacina *infrà citandi.*

Fundamentum horum est *cap. fin. de sentent. & re iud. in* 6. vbi de omni sententia absolutè affirmatur, quod si lata fuerit sine Scriptura, sit nulla, nisi in causis summariis, *l.* 1. *C. de sentent. ex breui c. recit. in Auth. Nisi breues, eod. tit.* in Clement. *sæpe, de verb. signif.* ergo sine Scriptura nulla erit sententia excommunicationis, suspensionis, &c.

Sed omnino oppositum respondeo dicendo, quod vt censura sit valida, non sit præcisè necessarium, vt proferatur in scriptis (benè tamen, vt sit iusta, vt *infrà quæst.*) Ratio est, quia quod censura feratur in scriptis, non est de substantia censuræ, sed de iustitia, vt *infrà:* ergo tenet censura, etiamsi non sit lata in scriptis. Antecedens clarè colligitur *ex c. Cum Medicinalis, de sentent. excommun. in* 6. vbi Innoc. IV. præcipit Superiori ad quem recurritur, quando censuræ sententia à Iudice non fuit lata in scriptis, vt sine difficultate talem sententiam relaxet: ergo fuit valida talis sententia lata sine scripto, siquidem relaxatione indiget. Sic Gloss. *in dict. c. Medicinalis, in Summa.* Quæ & fundamento contrariorũ respondet dicendo, illum textum intelligi de aliis sententiis definitiuis, non verò de sententiis censurarum, quas hic specialiter excipit Pontifex: tum vt magis timeantur: tum etiam, quia hæ non sunt propriè definitiuæ, cum non proferantur in pœnam, sed potiùs in correctionem, & medicinam, qua ratione resipiscente reo, statim conceditur absolutio. Suarez *disp.* 3. *sect.* 13. *à n.* 8. *& lib* 5. *de legib. c.* 32. Nauarrus *c.* 27. *n.* 8. Alter. *lib.* 3. *disp.* 4. *c.* 2. *versic. tertiò dubitari.* Filliuc. *tr.* 11. *c.* 3. *q.* 9. *n.* 107. Bonac. *disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 8. *n.* 3. Rastellius *de Censur. in gen. q.* 3. *art.* 1. *n.* 5. *pag.* 54. Candidus *disquisit.* 22. *art.* 18. *n.* 1. Hurtadus *disp.* 12. *de excommunic. diffic.* 4. Loysius *disp.* 3. *de Cens. dub.* 1. Villalob. *tr.* 16. *diffic.* 7. *num.* 3. Ægidius *disp.* 13. *dub.* 9. *n.* 85. Bassæus *verb. excommunic.* 2. *n.* 8. *in fine.*

QVÆSTIO III.

An saltem vt valida sit Censura, necessariò sit verbis ferenda, an verò sufficiat nutibus illam proferre.

AFfirmant esse necessarium ad valorem censuræ illá verbis proferre, nec sufficere id nutibus efficere, Vgolinus *tab.* 1. *de Cens. c.* 1. *§.* 5. *& c.* 2. Sayr. *lib.* 1. *de Censur. c.* 11. *n.* 1. & Bauny *tr.* 1. *de Censur q* 8 *pag.* 9. *& q.* 17. *pag.* 25. Inde inferentes, mutum non posse validam censuram ferre. Ratio est, quia Censura lege, aut sententia debet ferri: sed lex aut sententia necessariò exprimi debet verbis: ergo. Huic sententiæ videtur adhærere Bonacina *disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 7. *n.* 2. quatenus docet, ad ferendam censuram requiri aut verba, aut Scripturam: ergo iuxta illum non sufficient nutus dumtaxat.

Sed probabiliùs longè respondeo dicendum, quod vt valida sit censura, sufficiat illam nutibus proferre. Vnde si Iudex interrogatus ab aliquo, an velit Petrum excommunicare, vel suspendere, &c. ipse nutibus annuat, & significet, ita velle scribi, & intimari, verè tenebit excommunicatio, aut suspensio, &c. Ratio est, quia nec iure diuino, nec humano cauetur necessaria esse verba ad ferendam censuram: sed solùm exteriorem intimationem, & manifestationem voluntatis illam ferentis: at sic est, quod hæc sufficienter manifestatur, siue verbis, siue scriptura, siue nutibus: ergo. *Confirmatur*: Nam ad valorem formæ Sacramenti Matrimonij, in quo est necessaria expressio voluntatum contrahentium, sufficit signum sensibile expressè id declarans, vt diximus cum communi 2. *part. de Sacram, tract.* 9. *disp.* 4. *q.* 9. ergo similiter sufficiet ad ferendam censuram, si Iudex exprimat sufficienter nutibus voluntatem suam de ferenda censuræ sententia, vt fieri potest modo nunc assignato. Sic Suarez *disp.* 3 *sect.* 2. *n.* 3. *&* 4. Rastellius *n.* 5. *cit.* Filliuc. *tract.* 11. *c.* 3. *q.* 2. *n.* 52. Candidus *disquisit.* 22. *art.* 16. *dub.* 1. *&* 5. Loysius *disp.* 3. *dub.* 1. *vers. secundò existimo.* Cornejo *tract. de Censur. in gen. disp.* 4. *dub.* 1. *& disp.* 4. *de excomm. dub.* 1. Machado *lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 2. *docum.* 7. *n.* 4. Villalobos *tract.* 16. *diffic.* 6. *n.* 10.

Ad fundamentum contrariorum dicendum est, quod verum sit quod lex, aut sententia debeat proferri verbis, non tamen sit necessarium, quod verba sint vocalia, sed sufficere quod sint scripta, vel propriâ manu, vel alterius ope exhibita, quibus intentio iudicis sufficienter exprimatur. Vnde rectè ait Suarez, quod si verba in hac amplitudine sumantur, benè affirment contrarij, quod ad ferendam censuram necessaria sint sensibilia verba: & breuitatis causâ ita semper loquemur.

QVÆSTIO IV.

An ad ferendam Censuram sint præscripta aliqua certa, & determinata verba.

REspondeo tanquam certum, quod non: sed sufficiant quæcumque verba, quibus Iudex sufficienter suam intentionem exprimat, & manifestet, vt v.g. *Excommunico te.* Vel, *subiicio te excommunicationi*, &c. quia nullo iure est cautum, censuram per certa aliqua verba esse ferendam: ergo sufficient quæcumque, dummodo per illa sufficienter intentio iudicis declaretur. Sic omnes. Syluest. *excommunic.* 1. *n.* 15. Nauarrus *c.* 27. *n.* 12. Suar. *disp.* 3. *sect.* 2. *n.* 5. Vgolin. *tab.* 1. *c.* 20. *& tab.* 2. *c.* 28. Auila 2. *p. c.* 2. *dub.* 1. Ægidius *disp.* 13. *dub.* 2. *n.* 23. Filliuc. *loc. cit. n.* 53. Candidus *dub.* 3. *cit.* Bonacina *disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 7. *n.* 2. Rastellius *loc. cit. vers. Dico secundò.* Cornejo *loc. cit.* Bauny *tract.* 1. *q.* 17. & alij.

QVÆSTIO V.

An vt valida sit Censura, debeat ferri per verba definita quoad speciem Censuræ, vt Excommunico, suspendo, interdico.

REspondeo tanquam certum, debere sic ferri, quia sicut præceptum Superioris nil obligat, nisi in specie determinet actum, quem præcipit: nec sententia Iudicis damnans ad pœnam, nisi species talis pœnæ exprimatur: sic nec censuræ sententia, nisi exprimat speciem censuræ. Vnde si Episcopus in Clericos ferret hoc modo Censuram: *Quicumque tulerit arma, maneat Censura ligatus*, nihil efficiet. Sic omnes. Legantur nuper citati.

QVÆSTIO VI.

An sit valida Censura data sub hac forma, Excommunico te.

NEgandum ex dictis nuper videtur, quia censura in genere lata nil valet, vt si Iudex dicat: *Quicumque tulerit arma, maneat Censura ligatus*: ergo nec valebit excommunicatio in genere lata dicendo, *Excommunico te si hæc feceris*: quia etiam sub excommunicatione dantur duæ species, scilicet maior, & minor.

Sed tanquam certum respondeo, esse validam talem

excommu

excommunicationis censuram. *Primò*, quia sic est textus expressus *in c. Si quem, de sent. excommun. Secundò*, quia secundum communem vsum Ecclesiæ, illud verbum, *Excommunico*, simpliciter prolatum, accipitur pro maiori excommunicatione, non verò pro excommunicatione in communi, quæ vel genericè, vel analogicè diuiditur in maiorem, & minorem. Vnde quando fertur excommunicatio minor, apponi solet aliquod verbum sufficienter indicans illam, vt *Priuo te perceptione Sacramentorum.* Secus verò dicendum est, quando censura fertur in genere, quia tunc non est maior ratio, cur vna potius Censuræ species, quàm altera intelligatur. Ex quo iam constat ad rationem dubitandi. Sic Suar. *disp. 3. sect. 2. n. 9.* Sylu. *v. Excomm. 1. n. 18.* Sotus *in 4. dist. 22. q. 1. art. 2. vers. Illum excommunico.* Sayrus *lib. 1. c. 4. n. 19.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 7. n. 3. vers. dices.* Filliuc. *tr. 11. c. 3. q. 5. n. 5.* Cornejo *tr. de Censur. in gen. disp. 4. dub. 1. vers. Infero tertiò.* Bauny *tr. 5. q. 17. pag. 15.* Rastellius *loc. cit. n. 7. pag. 56.*

QVÆSTIO VII.

An etiam sit valida suspensionis Censura, data in genere sub iis verbis: Suspendo te, Sis suspensus, *&c.*

AFfirmant plures Doctores à paritate rationis facta nuper loquendo de censura excommunicationis, nam illa est valida data sub iis verbis: *Excommunico te*: ergo & suspensionis censura data sub iis: *Suspendo te*; & ideo hanc partem tenent Syluester, Toletus, Auila, Sayrus, Vgolin. & alij, quos citat, & sequitur Bonacina *disp. 3. de suspens. punct. 2. n. 5.* Machado *tom. 1. lib. 1. p. 3. tr. 10. docum. 1. in fine.*

Sed probabilius respondeo: non esse validam. Ratio est, quia quando sub Censura specifica, quæ fertur, sunt aliæ species infimæ, necessarium est omnino exprimere nomen Censuræ inferioris, aut infimæ, quæ fertur, vt sic effectum sortiatur. Cum igitur sub censura specifica suspensionis contineantur tres infimæ, nempe suspensio ab officio, suspensio à beneficio, & suspensio ab vtroque, hinc est, quod Censura suspensionis data sub iis verbis: *Suspendo te*, nil valeat, & nil efficiat, eo quòd per dicta verba non determinetur effectus vsque ad vltimam, aut infimam speciem; & sic oportet dicere: *Suspendo te ab officio*, vel *à beneficio*, vel *ab officio, & beneficio simul.*

Nec quid vrget paritas rationis ab excommunicationis forma desumpta; nam ideo Censura excommunicationis data sub iis verbis, *Excommunico te*, est valida, vel quia sic declaratur *in cap. Si quem, cit.* vel quia sic vsu Ecclesiæ, & intelligentia Doctorum est receptum, vt scilicet hæc verba, *Excommunico te*, absolutè prolata, pro maiori excommunicatione intelligantur. Vel tandem quia excommunicatio maior, & minor non sunt duæ species excommunicationis, sed duo analogata, quorum præcipuum est excommunicatio maior, & ideo excommunicatio absolutè prolata stat pro maiori. Ex quo iam constat, paritatem rationis non tenere. Sic Suarez *disp. 3. sect. 2. n. 8. & 9.* Cornejo, & Filliucius *loco citato* (quamuis hîc oppositum sentiat *infrà tr. 17. c. 5. q. 9. n. 9.*) Alterius *tom. 2. disp. 7. c. 2. col. 2.* Qui benè id intelligit casu, quo verba, quibus datur suspensio, sint omnino incerta, & ambigua, ita vt nec ex antecedentibus, nec consequentibus verbis constare posset, quam suspensionem legislator inducere voluerit, vt sunt verba in genere prolata: secus aliàs.

QVÆSTIO VIII.

An Censura lata sub disiunctione inter duas Censuræ species, vt si Iudex dicat, Clericus qui nutrierit comam, sit aut excommunicatus, aut suspensus ab officio, *sit valida & consequenter liget.*

NEgant esse validam Nauarrus *c. 27. n. 161.* ibi: *Suspensus ab officio aut beneficio diuisim, à nullo illorum est, iuxta Panormitanum receptum.* Sylu. *verb. suspens. q. 6. n. 5. §. si iterum.* Vgolinus *tab. 1. c. 10. §. 3. n. 4.* Sayr. *lib. 4. c. 7. n. 3.* Henriq. *lib. 13. c. 32. n. 4.* his verbis: Si quis tamen diuisim suspenderetur ab officio, vel beneficio, à neutro manet suspensus, quia non est maior ratio cur non eximatur ab vno, quàm ab alio. Ita ille. Qui io Glossa *lit. E. citat* (vltra Nauarrum, & Syluestrum) Ludou. Lopezium *2. p. instr. c. 97.* Maiolum *lib. 3. de irreg. c. 19. n. 14. vers. 1.* & alios *recent. Theologos.*

Affirmant verò è contra, talem censuram esse validam, & ita, vt vtrumque inferat effectum, cum non sit maior ratio cur vnum, quàm alterum inferat, Glossa *in c. Latores, verb. ab officio, de Clerico excommunicato, & c. ministrante*, per hæc verba. Quid si Episcopus dicat, suspendo te ab officio, vel beneficio: nunquid debeo abstinere ab vtroque? Ita credo, saltem propter dubium. Ita Glossa, & Rastellius *de Cens. in gen. q. 3. a. 1. n. 8. & 9. pag. mihi 57.* Quoniam, inquit, alternatiua posita inter duas species priuatiuas, æquipollet copulæ, *l. cum quidam, C. de verb. signif.* sed species censuræ sunt priuatiuæ: ergo idem est, ac si diceretur, Excommunico, & suspendo.

Sed distinctius, & probabilius respondeo: esse validam, & ligare aut quoad vtramque partem, si illa particula *vel*, sumatur copulatiuè, aut quoad vnam duntaxat, ad electionem rei, si disiunctiuè sumatur. Patet vtraque nostræ responsionis pars. Quoniam si particula *vel*, sumatur copulatiuè, vtramque partem determinat: ergo tunc censura quoad vtramque partem ligat. Si verò sumatur disiunctiuè, determinat duntaxat vnam partem Censuræ, hoc est, vnam speciem è duabus in sententia contentis, quæ illa erit, quam reus elegerit. In casu autem, quo reus neutram partem disiunctiuè velit eligere, & consequenter neutram seruare, vtrique pœnæ subiacere, ex intentione Iudicis ferentis pœnas disiunctiuè, colligitur. Sic Suarez *disp. 3. sect. 2. à n. 12.* qui *n. 15.* benè monet Iudices vt à tali forma caueant, ne aliàs grauiter peccent, tum propter dubium: tum etiam, quia non est in vsu Ecclesiæ. Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 7. n. 4.* Filliuc. *tr. 11. c. 3. q. 5. à n. 58.* Candid. *disquisit. 22. n. 17.* Cornejo *disp. 5. de Cens. in gen. dub. 4.* vbi ait, sententiam Glossæ esse falsam. Alterius *lib. 3. disp. 9. c. 3.* & alij quos citabimus *tr. de suspens. disp. 3. q. 18.*

Ad fundamentum primæ sententiæ negandum est, quod in casu quo ly *vel*, sumatur disiunctiuè, non sit maior ratio, cur vna censura liget potius quàm alia; adest namque propter electionem vnius implicitam, vel explicitam. Nec obstat, quod si reus eligit vnam partem, sequi videatur reum applicare illam contra seipsum; quia Censura applicatur ab agente, non autem ab eligente. Ex quo iam patet ad fundamentum Glossæ, & aliorum è diametro oppositum sentientium; falsum namque est, quod particula *vel*, non possit sumi etiam disiunctiuè, imò semper sic sumi debet, nisi aliàs ex materia ipsa, vel ex adiunctis constet, copulatiuè debere sumi. Legatur doctus, & amicus Barbosa *tr. de dictionib. vsu frequentioribus, dict. 415. n. 3. & 4.*

QVÆSTIO XIV.

An Censura lata ab homine sub conditione peccati in futurum committendi, ut si quis commiserit tale peccatum, excommunicatus sit, *sit à iure prohibita, & inualida.*

AFfirmandum videtur *ex c. Romana, de sentent. excommunic. in 6.* vbi expressè prohibentur Iudices, ne Censuras ferant per sententias conditionatas pro futuris culpis, aut pro culpis iam commissis, his verbis: *Caueant etiam ne tales sententias excommunicationis, siue specialiter, siue generaliter in aliquo pro futuris culpis, videlicet si tale quid fecerint, vel etiam pro iam commissis, sub hac forma: Si de illis infra tale tempus minimè satisfecerint, proferre præsumant, nisi mora in exhibenda satisfactione, vel culpa, seu offensa præcesserit,* &c. Sic textus. Propter quem Canonistæ communiter docent, hunc modum ferendi censuras ab homine (non à iure) esse prohibitum; quamuis censuræ sic latæ non sint inoalidæ, aut irritæ, eo quòd in tali textu nullum sit verbum irritans factum. Ita sentiunt Abbas *in c. licet, de elect. n. 9.* Couar. *in c. Alma mater, 1 p. §. 10.* (non 18. vt legęs apud Suarium) *n. 1. & 4.* & alij penes ipsos.

Sed ego respondeo dicendum, quod non solùm à iure, sed etiam ab homine possit ferri validè, imò & licitè censura sub conditione peccati in futurum committendi. Et in primis, quod possit ferri à iure, constat ex innumeris eius capitibus, & patet ex dictis *q. 11.* cum communi omnium. Deinde quod etiam sic ferri ab homine possit, patet quia non est maior ratio ens per legem, quàm per hominem id fieri validè possit: ergo per vtrumque potest. Præterea quia id nec est contra ius naturale, cum non sit contra rationem. Nec contra ius diuinum; quia nullibi de hac re extat. Nec contra ius canonicum, sed potiùs conformius illi, cù *in c. A nobis, de sent. excommun.* interrogatus Clem. III. de hac forma excommunicandi, *Quisquis furtum fecerit, excommunicatus sit*, dicit comprehendere omnea subditos, qua responsione illam simpliciter approbat.

Nec contra id obstat text. *in c. Romana, cit. Primò* quia ibi non prohibetur prædicta excommunicandi forma absolutè, nisi cum limitatione, scilicet: *Nisi mora, vel culpa præcesserit, aut alia rationabilis causa subsit. Secundò*, quia etiamsi *in dicto c.* talis prohibitio contineretur, iam per contrariam consuetudinem est abrogata. *Tertiò*, quia reuera ibi non continetur prohibitio, sed admonitio quædam, ne Iudices facilè huiusmodi sententias proferant, sed magna circunspectione, & cautione id faciant.

Ex quibus iam constat, non solùm validè, sed & licitè posse ab homine ferri prædictas sententias Censuræ conditionatas; cum non solum à iure non irritentur, imò nec absolutè, & simpliciter prohibeantur, sed solùm moneantur Iudices ne ad id faciles sint, & eum circunspectione faciant. Sic Suarez *disp. 3. sect. 4. à n. 4.* Filliuc. *tr. 11. c. 3. q. 8. à n. 66. & 67.*

QVÆSTIO XV.

An Censura sub conditione lata non incurratur, donec conditio in Censura apposita impleatur.

REspondeo tanquam certum: non incurri donec conditio impleatur, quia tunc Censura solùm habet vires suas, tuncque censetur proferri à Iudice; nam ad diem pronuntiationis retrotrahi nequit, eo quòd in his rebus spiritualibus fictionibus locus non est, sed semper veritas attenditur: ergo. Sic habetur expressè *in c. licet, de sent. excommunic.* & docent Archid. & Panormit. quos citat, & sequitur Couar. *in c. Alma mater, p. 1. §. 10. n. 6.* Vgol. *tab. 1 c. 1. §. 2. n. 3.* Cornejo *disp. 4. de Censur. in gen. dub. 2. pag. mihi 139.* Alter. *lib. 3. disp. 5. c. 1.*

QVÆSTIO XVI.

An Censura lata sub conditione suspendatur per legitimam appellationem illius, in quem lata est.

REspondeo tanquam certum: suspendi, si appellatio fiat ante impletam conditionem. *Primò*, quia sic habetur *in c. Præterea 1. de appellat. Secundò*, quia si Censura vires non habet donec impleatur conditio, vt nuper est habitum, clarè constat, quod si appellatio, pendente conditione, interponatur, idem est ac si interponeretur antequam censura lata esset: at sic est, quod Censura absolutè lata, inualidatur per appellationem antecedentem: ergo & censura sub conditione lata inualidabitur per appellationem conditione pendente. Vnde si post talem appellationem pronuncietur sententia censuræ, v. g. excommunicationis, excommunicatio erit nulla; quamuis donec constet de nullitate, sit concedenda absolutio ad cautelam. Sic *ex c. cit. & ex c. licet, c. ex venerabilibus, de excom. in 6.* docent omnes DD. Couar. *in c. Alma mater, 1. p. §. 10. n. 4.* & penes ipsum Ioan. Andr. & alij DD. *in c. si cui, de appellat.* Nauar. *in c. Cùm contingat, de rescript. causa 14. & 15.* Vgolin. *tabula 1. c. 10. §. 6.* Filliuc. *tr. 11. c. 3. q. 11. n. 78.* Alterius *lib. 3. disp. 5. c. 1. vers. Quintò dubitatur, pag. 314.* Suar. *disp. 3. sect. 6. n. 1.*

QVÆSTIO XVII.

An Censura lata sub conditione suspendatur per appellationem factam quocumque tempore, antequam conditio impleatur.

NEgant quamplures Authores, docentes, necessariò debere appellationem fieri infra decem dies à die sententiæ latæ, vt sic suspendatur Censura, & impediatur executio illius, quia (inquiunt) hoc solum ad appellandum tempus conceditur in iure, *c. Quoad consultationem de sentent. & re iudicata*, his verbis: *Taliter duximus respondendum, quod cum post decem dierum spatium, sententia in auctoritatem rei transeat iudicatæ, qui ad prouocationis subsidium infra id temporis non recurrit, appellandi sibi aditum denegauit, cum per hoc videatur per interpretationem iuris lata sententia paruisse, præsertim vbi causa non redditur appellandi.* Sic Innoc. III. *in d. c.* propter quod ita sentiunt Abbas *in c. Præterea 1. de appellat.* Vgolinus *tab. 1. c. 10. §. 6 nu. mer. 3.* in quorum sententiam satis inclinat Filliucius *tract. 11. cap. 3. q. 9. num. 78.* dum contrariam solùm appellat probabilem. Suarez *vbi infra*, ait hanc sententiam esse securiorem, & ad tollendas litea aptiorem.

Sed probabiliùs respondeo: prædictam Censuram conditionalem reuera suspendi per appellationem factam quocumque tempore ante impletam conditionem: etiamsi decem dies dati ad appellandum fuerint elapsi. Ratio est iam assignata, quia sententia censuræ incipit alligare à die conditionis impletæ ergo interim semper appellari potest, quia vt nuper diximus, vsque ad diem conditionis impletæ non videtur lata sententia, neque illa adueniente trahitur retrò ad diem pronunciationis. Sic Nauar. *in cap. Cum contingat, de rescript. causa 14. & 15.* Couar. *in cap. Alma mater, 1 p. §. 10. n. 4.* dicens id esse consensu ferè omnium obtentum aduersus Abbatem. Sicetiam Francus, &

tum inueoies apud Suarium,& Filliucium) *n.* 20. qui & refert pro hac parte Bartol. Ioan. Anton. & alios. Henr.*lib.* 13.*c.*20.(non 2,vt inueni citatum apud Hurtad.*n.* 1.& penes illum Couat.Ioan. Andr. & alij plures,inter quos refert Nauarrum, & Sylu.sed malè , vt vidimus.Sic etiam Suar.*disp.*5.*sect.*6.*n.*8.Filliuc.*tr.*11. *c.*3.*q.*10.*n.*81.Hurtad *disp.*13.*de excomm diff.*5. Cornejo *disp.*4.*de Cens.in gen.dub.*2.*q.*3.*pag.*549.Ægidius *disp.*14.*dub.*16.*n.*199.Bonac.*disp.*1.*q.*3.*punct.*4.*n.*1.

QVÆSTIO XXI.

An si Debitor non soluat in secundo termino à Creditore prorogata, incurrat dictam Censuram latam absque nouo consensu Iudicis.

NEgant talem Censuram Debitorem incurrere, casu quo vt proposuimus, absque licentia Iudicis facta fuerit à Creditore prorogatio,non solùm Authores primæ sententiæ,verùm ex nostra,Angel.*loc.cit. n.*21.per hæc verba.Sed pone, quod prorogato termino Titius non soluit etiam in termino prorogato , erit ne excommunicatus?Respondeo quod non,si prorogatio fit sine auctoritate iudicis : secus si fieret cum auctoritate iudicis prorogantis mandatum, quod erat,vt solueret in Pascha,vt soluat in Pentecoste sub eadem pœna,quia sic ligaretur,aliàs non:quia secundum Bald. *l.tale pactum,ff. de pact.*excommunicatio non potest nasci ex pacto,sed ex sententia. Ita Angel.& Henriq. *loc.cit.* & penes ipsum Hostiens. & Innocent. Perez, Corduba,Soto, Pedraza, & alij.

Sed æquè probabiliter respondeo:Incurrere Debitorem, elapso secundo termino à Creditore prorogato, in censuram latam à Iudice , absque nouo consensu illius,ex vi præcepti à principio facti,& rationis censuræ ei annexæ,quæ post terminum à Iudice præfixum, & post terminum à parte,seu à Creditore prorogatum perseuerant. Quia terminum quem præfixit Iudex,vt intra illum fieret solutio à debitore,non præfixit illum ad finiendum iotra illum suum præceptum, & censuram ei annexam , sed tantùm ad finiendam permissionem differendi impletionem sui præcepti,nisi aliàs interponeretur voluntas,seu consensus partis:igitur hoc interueniente suspenditur præceptum, & censura ex voluntate Iudicis , vsquequò terminus prorogatus à parte finiatur ; quo finito , quia verè finitur conditio sub qua lata est censura,verè incurritur censura à debitore,ex vi lationis in principio factæ , absquè nouo consensu Iudicis,qui cum primus consensus eius adsit virtualiter , non est nouus necessariò requisitus. Sic Suar.*disp.*3.*sect.* 6. *n.* 11. Qui benè respondet fundamento Angeli,& aliorum dicendo,quod in dicto casu non incurritur censura,nisi ex vi prioris sententiæ, & Ideo non est necessarius nouus consensus Iudicis,quem illi requirunt.Filliuc.*loc.cit. n.*81. Bonac. *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 4.*n.*2. Hurtad. *disp.* 13. *de excomm, diff.* 5. *n.* 15. Cornejo *disp* 4.*cit.dub.*1.*q.*4.

QVÆSTIO XXII.

An per mutationem fori effugiat quis Censuram latam sub conditione, si illa pendente forum mutet.

REspondeo dicendum , quod non effugiat censuram,si lata fuit cum respectu ad factum prætetitum,& commissum tempore prioris subiectionis , & fori,vt si Iudex dicat:*Nisi restituant intra mensem,qui furati sunt ornamenta Ecclesiæ,excommunicati sint;*tūc enim si quis iam furatus est, & ante expletum mensem mutet forum,transacto mense,nisi restituat, incidet in censuram. Quia tunc ratione iuris acquisiti ex prioti facto,sic vt licèt mutet subiectionem, & forum simpliciter , remaneat tamen secundùm quid , id est, quoad talem causam,subiectus illi Iudici(nam vbi iudicium cœptum est,ibi finiri debet, *ff.de Iudiciis,*) & consequenter subiicietur censuræ impositæ ob dictam causam.Sic colligitur *ex c.Præterea* 1.*de appellat.* iuncto *c.Propofuisti, de foro compet.* Si verò lata fuerit censura per generale statutum , aut sententiam prohibenaliquod peccatum in futurum,vt : *Si quis abortum fecerit , si quis peierauerit , sit excommunicatus;* tunc si mutet forum antequam peccet,etiamsi postea foro mutato id faciat,non incidet in censuram. Quia non est iam subditus prioris Iudicis , & est extra eius territorium,& sic non ligatur eius præceptis,& censuris.Sic omnes.Legantur Suar.*disp.*3 *sect.*5.*per tot.*Filliuc.*tr.*11.*c.*3.*q.*10.*n.*73.Vgolin.*tab.*1.*c.*10.§.*vlt.n.*4. Cornejo *loc.cit.q.*3.

QVÆSTIO XXIII.

An etiam per mortem Iudicis effugiat quis censuram sub conditione latam.

REspondeo dicendum ,quod si illa Censura fuit iam contracta ante mortem Iudicis,tunc non tollitur per mortem illius,cum semel iam contracta non aufetatur,nisi per absolutionem , quæ non pendet ab existentia Iudicis. Si verò non fuerit contracta ante mortem Iudicis,tunc si censura est à iure,cum habeat vim,etiam legislatore mortuo, non effugiet illam quis, conditione impleta : si verò censura sit ab homine, tunc etiam impletâ conditione,non ligabit quem censura Iudicis mortui , quia hæc censura , vt sæpè diximus,non censetur ferri, nisi quando adimpletur conditio : ergo cùm iam eo tempore Iudex non existat, eam ferre non valebit.Sic omnes Suar.Filliuc.Vgolin. & Cornejo,Nauar.*c.Placuit,de pœnit.dist.*6.*n.*35. *&* 161.Alterius *lib.*3.*disp* 9.*c.*4.& alij. Qui idem dicunt dicendum,casu quo Iudex amittat suam iurisdictionē, siue depositione,resignatione, aut assumptione ad aliā dignitatem,&c.Sed quid dices casu,quo iurisdictio fit interrupta duntaxat ? Dicam tibi quæstione sequenti.

QVÆSTIO XXIV.

An censura impedita tempore quo impletur conditio per Iudicis suspensionem aut excommunicationem reuiuiscat,si tollatur Iudicis impedimentum.

REspondeo dicendum , quod si conditio censuræ sit talis naturæ , vt non exspiret in puncto, & in momento , sed duret etiam post tempus præfixum à iudice,vt si quis Episcopus dicat : *Nisi intra mensem restitueris,sis excommunicatus,* tunc quamuis impleto mense non incurrat debitor non restituens in excommunicationem , eo quòd tunc erat suspensus Iudex à iurisdictione,attamen si mense transacto,Iudex absoluatur,iam censura ab ipso imposita vires reassumit,& sic ligabit non restituentem. Quia illa conditio est talis,vt semper duret,etiam transacto mense.

Si verò conditio censuræ sit talis,vt non duret,sed indiuisibiliter impleatur; tunc si imposita fuit in esse, quando Iudex erat suspensus , non reassumit vim quando Iudex reassumit iurisdictionem , & ideo non ligabit contra facientem , vt si censura talis sit: *Si peieraueris , aut si adulterium commiseris , sis excommunicatus* : peierat quis , aut adulterium committit, quando Iudex est suspensus, non incidit , etiam reassumpta

sumpta à Iudice iurisdictione, quia huiusmodi conditio totaliter impleta fuit in illo temporis momento, quo hæc peccata fiunt, & eo transacto non remanet contumacia, nec noua committitur, propter quam excommunicari possit, quando posteà tollitur à Iudice impedimentum. Sic ex Nauar. & Abbate, Suar. *disp. 3. sect. 4. n. 15.* Filliuc. *c. 3. cit. q. 9. n. 71.* Cornejo *disp. 4. de Cens. in gen. dub. 2. q. vlt.* Alter. *lib. 3. disp. 9. c. 4. pag. 352.*

DISPVTATIO V.

De iis, quæ præmitti debent ante prolationem Censuræ, nempe de Admonitionibus.

QVÆSTIO PRIMA.

An necessarium sit ante omnem Censuræ sententiam aliquam admonitionem præmittere.

RESPONDEO tanquam certum, esse omnino necessarium aliquam admonitionem, siue canonicam, siue non canonicam, ante Censuram præmittere. *Primò,* quia sic habetur *in c. Romana, de sent. excom. in 6.* & *c. Sacros. extra eod. tit.* & *c. Cum speciali, de appel. c. Constitutionem, de sentent. excomm. in 6.* & alibi sæpè. *Secundò,* quia censura non potest ferri nisi ob contumaciam contra præceptum Ecclesiæ, vel superioris, iuxta illud Matth. 18. *si Ecclesiam non audierit, sit tibi vt Ethnicus, &c.* sed nemo ex iure præsumitur contumax, nisi prius moneatur, & deinde Ecclesiam non audiat: ergo. Sic docent generaliter loquendo omnes Doctores. Suar. *disp. 3. sect. 8. & seq.* Sayr. *lib. 1. c. 12.* Vasq. *tr. de excom. dub. 12. n. 4.* Vgol. *tab. 1. c. 18.* Alter. *tom. 3. lib. 3. disp. 3. c. 1. & tom. 2. disp. 7. c. 2.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 9. n. 1.* Ægid. *disp. 13. dub. 9. n. 79.* Filliuc. *tr. 11. c. 4. q. 1.* Candid. *disquis. 22. artic. 19* Reginald. *lib. 9. n. 180* Hurtad. *de Cens. in comm. diff. 18.* Cornejo *disp. 5. de Cens. in gen. dub. 1. & disp. 5. de excomm. dub. 1.* Auila *p. 2. c. 5. disp. 1.* Bauny *tr. 1 de Cens. in comm. q. 15. pag. 23. & tr. 2. de excom. disp. 1. q. 14 pag. 81.* Bassæus *verb. Censura, n. 34.* Archangel. *dist. 18. pag. 232. col. 2.* & communis.

QVÆSTIO II.

Quid, & quotuplex sit admonitio.

RESPONDEO quod est duplex. Altera non canonica, & altera canonica. Non Canonica est præceptum iuris, vel hominis generaliter prohibens futura sub pœna censuræ, aut etiam præceptum hominis præcipientis aliquid in specie, seu in particulari tali personæ, vt hoc, vel illud faciat, aut vitet sub tali censura ipso facto incurrenda. Monitio verò canonica, est actio regulata, per quam Superioris authoritate admonetur reus personaliter, vel formaliter, vel virtualiter, testibus præsentibus, vt à culpa in monitione explicata resipiscat. Et de hac monitione est principaliter sermo in præsentiarum. Sic Suar. *disp. 3. sect. 12. n. 3.* Rastellius *de Censuris in genere, q. 3. art. 4. pag. mihi 69.* Candidus *disquis. 22. art. 19. dub. 1.* Toletus *lib. 1. c. 9. n. 1.*

QVÆSTIO III.

An ad incurrendam Censuram latam, siue à iure, siue ab homine pro futuris culpis, necessum sit, vt præcedat monitio canonica.

RESPONDEO tanquam certum: quod non sit necessarium, vt præcedat monitio Canonica, sed sufficiat monitio non canonica; nempe præceptum iuris, aut hominis prohibens aliquam culpam futuram sub pœna censuræ. Ratio est, quia præceptum ipsum latum sub censura habet vim monitionis, cùm semper per ipsum admoneamur peccata relinquere, vel non patrare, nisi sententia censuræ velimus feriri: ergo non requiritur alia monitio, vt in talem censuram quis incurrat. Vnde si Episcopus hanc censuram ferret, *Omnis Clericus, qui tulerit arma, sit excommunicatus,* tunc Clericus qui hoc præceptum frangeret, statim absque alia monitione maneret excommunicatus. Ita omnes. Innoc. *in c. Sacro, de sentent. excomm.* Felin. *ibid. num. 5.* Nauar. *in c. Cum contingat, causa 5. n. 4.* Suar. *disp. 3. sect. 8. n. 3. & seq.* Sylu. *verb. excomm. 1. n. 13.* Sayr. *lib. 1. de Censur. c. 12. n. 6.* Vasq. *tr. de excommun. dub. 12. n. 11.* Vgolin. *tab. 1. c. 18.* Filliuc. *tr. 11. c. 4 n. 83.* Alterius *lib. 3. disp. 3. cap. 1. pag. 298.* Bonacin. *disp. 1. q. 1. punct. 9. sub n. 1.* Candid. Rastellius, Cornejo, Bauny, & alij *loc. cit.* Qui tamen omnes id limitant, nisi aliàs ipsa lex monitionem requirat, vt *Clem. vlt. §. fin. de statu Monach.* ibi: *Nisi moniti resipiscant, ipso facto excommunicationis sententiam se nouerint incursuros.* Hoc autem est speciale, & ideo ex illo amplius confirmatur generalis regula tradita; nempe quod vbi ius est absolutum, & censuram ipso facto fert, non requirat aliam monitionem.

QVÆSTIO IV.

An saltem ad incurrendam censuram latam ab homine pro culpis præteritis, vel præsentibus, requiratur admonitio Canonica.

RESPONDEO tanquam certum: requiri, quia sic definit ius in *c. Sacro 48. de sentent. excomm.* vbi Innoc. III. hæc ait: *Prohibemus, ne quis in aliquem excommunicationis sententiam, nisi competenti monitione præmissa, & personis præsentibus idoneis per quas (si necesse fuerit) possit probari monitio, promulgare præsumat: quod si contrà præsumpserit, etiamsi iusta fuerit excommunicationis sententia, ingressum Ecclesiæ per mensem vnum sibi nouerit interdictum, &c.* Sic Innoc. quod confirmarunt alij Pontifices Innoc. IV. *in c. Romana, de sent. excom in 6.* & loquendo etiam de aliis Censuris, Alex. III. *in c. Reprehensibilis, de appell.* his verbis: *Præsenti decreto statuimus, vt nec Prælati (nisi canonica commonitione præmissa, suspensionis, vel excommunicationis sententiam proferant in subiectos, nisi fortè talis sit culpa, quæ ipso suo genere suspensionis, vel excommunicationis pœnam inducat.* Sic ille. Et Bonifac. VIII. *in c. statutum, de sent. excomm. in 6.* Et ideo sic docent omnes DD. Legantur citati. Præcipuè Suarez *disp. 3. sect. 8.* Alterius *tom. 1. lib. 3. disp. 3. c. 1.* Bonac. *punct. 9. cit. n. 1.* Archangelus *dist. 18. pag. 252. col. 1.*

QVÆSTIO V.

Quæ causa mouere Pontifice ad inducendum monitionis, ante lationem Censurarum, præceptum.

RESPONDEO quod variæ. *Prima sit,* quod antequam procedatur ad verbera, adhibenda sint verba.

Secunda

Secunda. Quod est alienum à prudentia, & æquitate, vt ignorans damnum subeat, cum decretum non liget ignorantes, vt habetur *in c. Cognoscentes, de constit.*

Tertia. Quod sicut lex non obligat, nisi promulgata; ita nec Censura, quæ fertur ad instar legis, debet ligare, nisi monitione præmissa habente se ad instar promolgationis.

Quarta. Quod Censuræ non feruntur, nisi in contumacem: at nemo est contumax antequam monitus sit: ergo. Sic Bauny *tr. 3. de excomm. disp. 1. q. 14. pag.* 81.

QVÆSTIO VI.

Quid, & quotuplex sit contumacia, ad quam in subditis reprimendam præmittitur ante Censuras Monitio.

AD Primum respondeo, quod contumacia nil aliud sit, *quàm quedam species inobedientiæ, qua quis ex proteruo animo, aut obstinato, Iudici, aut Superiori præcipienti parere, aut illi se sistere respuit.* Sic Colligitur ex Couarr. *in c. Alma mater, 1. p. §. 6. à n. 3.* & docent Vgolin. *tab. 1. c. 17. §. 7. n. 6. &* 8. Bauny *tr. de excomunn. disp. 9 pag. 77.*

Ad secundum respondet Bauny *loc. cit.* quod contumacia in primis diuiditur in duas species, vel quasi species. *Prima* consistit in non parendo Iudici aliquid præcipienti. *Secunda* consistit in non comparendo Iudici vocanti reum ad iudicium.

Rursus contumacia quæ consistit in non comparendo, diuiditur (inquit) in Manifestam, & Præsumptā. Deinde Manifesta, vt habetur *in c. Venerabilibus, de sent. excommun. in 6.* est quadruplex *Prima* reperitur in illo, qui in iudicio dixit iudici, quod non comparere vult, nulla probabili ratione suæ negationis comparendi reddita *Secunda*, si extra iudicum citatus, licèt coram aduersario, & testibus idoneis, negauit se comparitutum. *Tertia*, cum quis apertè Iudicis iussa violat, & contra eius imperia facit. Et *Quarta*, cum quis dat causam non comparendi in certo aliquo locu, & id non probat, & neque ad superiorem Iudicem appellat id probaturus, & interim Iudex ordinarius pronunciat, impedimentum tale nullum esse, tunc reus manifesta tenebitur contumacia, quam appellemus licet nomine causationis. Sic Bauny.

Præsumpta autem contumacia est (inquit ipsemet) quæ ad prædictarum aliquam non refertur, aut defectu vniuscuiuspiam circumstantiæ, aut alicuius adiectione, quæ culpam rei minuat: v. g. si nil dixit, sed latuit, vel aliter ne citaretur impediit, hic dicitur præsumptiuè contumax; quia clarè, ac manifestè eum comparere nolle non constat Ita ille.

Sed certè non hæc omnia vt certa habenda sunt. Nam in primis falsum est, quod *ex cap. Venerabilibus*, habeatur, vt contumacia manifesta sit quadruplex; nam ibi solùm dicit Pontifex Innoc IV. quod ille dicitur manifestus contumax, *qui se contumacem confitetur, vel aliàs de contumacia sua constet, quia fortè prædixerat in iudicio, quod minimè compareret*: ecce vbi ab Innoc. non quadruplex, sed duplex tantum contumacia manifesta assignatur.

Deinde non est certum, quod ille, qui extra iudicium citatus dixit, se non comparitutum, sit manifestè contumax. Nam oppositum docet Glossa in dicto *cap. verb in iudicio*, per hæc verba: *In iudicio, quia si extra iudicium hac diceret, secus: sicut nec nocet confessio extra iudicium facta. Vnde per hoc videtur, quod si nuntio citanti dixerit, se nolle venire, & nuntius sic retulerit, non propterea dicitur vera contumacia* Ita Glossa: verum tamen est, quod potest habere verum, id quod firmat Bauny, casu quo nuntius supra citationem esset iuratus, eo quòd tunc credendū est nuntio, vt ex Ioann. Andr. docet Gloss. *ibid. in summa dicti capitis, in fine.*

Id tamen certum est, quod quando contumacia est manifesta, & euidens, tunc sufficiat ad censuram, & etiam quando est præsumpta, vt ex citato capite colligitur. Immò si aliquis falsò putetur contumax, dummodo contumacia illius in iudicio probata fuerit, sufficit ad censuram: sin autem sit euidens, aut notorium aliquem non esse contumacem, tunc etiamsi Iudex in eum censuram fulminet, erit nulla, eo quòd intolerabilem errorem contineat. Legatur Bauny *loc. cit.*

QVÆSTIO VII.

An ex sola transgressione præcepti simplicis, absque comminatione Censuræ, censeatur homo contumax, itavt contra illum possit ferri Censura absque monitione.

AFfirmant Caiet. 2. 2. *q. 69. art.* 2. & Almainus *de potest. ecclesiast. c.* 10. quia (inquiunt) sicut reliqua omnia peccata possunt, nulla monitione præmissa, pecunia aliqua vt pœna puniri, ita etiam excommunicatione.

Sed tanquam certum respondeo non posse, quia aliàs pro transgressione cuiuscumque legis ecclesiasticæ, vel simplicis præcepti Iudicis Ecclesiastici posset quis statim excommunicari, vel suspendi, &c. quod nec est in Ecclesiæ vsu, nec iure ordinario fieri potest. Sic omnes. Sotus *in 4. dist. 22 q. 1 art. 2. concl. 2. ibi.* Quare licèt quis scelera, & flagitia quantumcūque grauissima commiserit, dummodo Ecclesiæ sit parere paratus, potest quidem Iudex alio supplicio pro commisso crimine eum plectere, excommunicare verò minimè. Sic ibi. Et *concl* 3 ita: Nullum censetur inobedientiæ peccatum, ob quod sit sententia excommunicationis ferenda, nisi admonitio sub excommunicationis comminatione præcesserit, vel à iure, vel ab homine. Sic Sotus. Suar. *disp. 3. sect. 11 n. 7.* Candidus *disquis. 22. art. 19. dubit* 2. Bauny *tract. 2. de censur disp. 1 de excomm. q. 14 pag. mihi* 85. *vers. Dixi inobedientia.* Henriquez *lib. 13. c. 17. n. 3.* (non *lib. 3. c. 22.* vt citatum inuenies apud Bauny) Sanch. *lib. 9. disp. 32. n.* 13. Vasq. *de excommunic. dub.* 12. *n.* 4. Couarr. 1. *p. in c. Alma mater, §.* 10. *n.* 4. Nauarr. *tom.* 2 *consil. lib. 5. de sent. excommunic. consil. 4. n. 1. & antea in man. c. 27. n. 4. &* 9. dicens, sententiam Caietani esse contra Concil. Trid. *sess. 25. de refor. c.* 3. & contra caput *omnes,* 16. *q.* 7. *cap. Sacro, de sent. excommunic. in 6. & cap. Romana, §. caueant, eod. tit. in 6.*

QVÆSTIO VIII.

An de valore, & essentia Censuræ ferendæ ob peccatum commissum, sit aliqua monitio præuia.

NEgant Caiet. & Almainus *loc. nuper cit.* Corduba *in lib. 2. quæst. 27. §. sed ad exaltationem.* Qui refert Glossam expressè hanc sententiam tenentem *in c. Romana, de sent. excommunic. in* 6. & Couaruuiam eam insinuantem *in cap. Alma mater, p. 1. §. 10. num.* 5. & Syluestrum *excommunicatio 1. notab. 3. & 4. & excomm. 2. notab. 2. & 4. q. 11.* His addi potest nouissimè Candidus *disquis. 12. art. 20. dub.* 1. vbi expressè ait quod ad valorem, & essentiam Censuræ nec sit necessaria monitio canonica, nec alia vlla, per hæc verba: Hæc assertio non est eadem cum præcedenti: nam in illa loquuti sumus de trina, vel de vna pro trina monitione, in præsenti verò loquimur exclusa omni mo-

nitione, etiam vnica, & dicimus censuram sic latam esse validam,& ligare,cum Caiet. 2,2.*q*.69. *art*.1. Syluest.*verb.excommun.* 1 *notab*.2.*n*.12. Tabiena *excommun*.5.*n*.12.Nauarro *tom*.2.*consil.lib*.5.*de sent. excommun.consil*.4.*n*.1.& Suario *tom*.5. *de cens.disp*.3.*sect*.8. *n*.7.*fine*.Hucvsque Candidus. Sed an benè, statim dicam.

Fundamentum horum Authorum est, quod D.Paulus sine vlla monitione præuia excommunicat quemdam incestuosum, 1. *ad Corint*.5.& D. Gregor. quemdam auctorem occultum libelli famosi, nisi seipsum prodat,ac Iudici sistat, *c. quidem* 5. *q*.1. ergo monitio nullo modo est de valore censuræ, siquidem sine illa datur valida.

Sed tanquam mihi certum respondeo dicendum, quod de valore,& essentia prædictæ censuræ ferendæ ob peccatum commissum (hoc est, vt à tali peccato desistant,aut pro illo satisfiat) est aliqua præuia monitio (abstrahendo pro nunc à monitione canonica, aut non canonica) itaut censura si detur absque vlla prorsus monitione, saltem simplici, sit nulla,& inualida. Ratio est, quia certum est, quod censura ad sui valorem requirit contumaciam, & inobedientiam in illis, quibus publicè irrogatur : at sic est,quod non potest esse contumacia, nisi præsupponatur monitio superioris, aut Iudicis præcipientis : ergo absque illa nec valida censura. Sic sentiunt communiter Doctores. Et in primis Syluest. *loco citato* pro se à Candido *n*.12.*iuncto n*.13.vbi expresè ait, esse omnino necessariam monitionem.vbi infertur sententia pro re præterita.Nauar.*in Man.c*.27.*n*.11.Vbi quamuis affirmet, & bene, *vt infra*, quod censura lata absque canonica monitione sit valida, licet iniusta, attamen clarè docet, quod excommunicatio sine monitione,sententia, & clausula iustificatiua sit nulla.Idemque docet Suarez *disp*.3.*sect*.12.*n*.3.*&* *disp* 4.*sect*.5. *à n*. 4. *&* *disp*. 18. *sect*.3. *n*.29. sic illum concludens : Est enim omnium summa,& resolutio,illam monitionem quæ ad contumaciam contra obedientiam Ecclesiæ sufficiat, necessariam esse ad hanc censuram ferendam, itavt sine illa lata non valeat ex defectu materiæ necessariæ : maiorem autem monitionem, seu trinam,& canonicam, quamuis ex præcepto Ecclesiæ necessaria sit, vt actio recte fiat,non tamen esse simpliciter necessariam ad valorem censuræ, quia ille defectus solùm est in accidentali solemnitate,&c. Sic Suarez. Malè ergo citat Candidus hos tres (saltem) Authores pro se. Imò nec bene citati à Corduba Glossam, Couarruuiam,& Syluestr. pro sua parte,facile ostendit Suarez *disp*. 4. *cit*.Item nostram sententiam docent Bonac.*disp*.1.*q*.1. *pun*.8.*n*.3.*vers secundò inualidam* Sotus *disp*.12. *q*. 1. *art*.2.*concl*.4 Victoria *in sum.vbi de excommun.num*.6. Petr.Soto *lect*.5.*de excommunic*.Toletus *lib*.1.*c*.9.*n*.1. Bauny *tr*.2.*de censur*.*q*.15.*pag* 22 *&* *tr*.2. *disp*.1 *q*.14. Ægidius *disp*.13.*dub* 9.*concl*.3. *n*.81. Layman *lib*.1.*tr*. 4.*c*.5.Auila 2.*p*.*c*.5.*disp*.1.*dub*.10 *vers. secunda opinio, dub*.12.*de excommun.n*.16. Hurtad. *tract. de censur. in comm.diff*.20.Cornejo *tr.de censur.in gen. disp*.5. *dub. vlt. vers. Nec contra hanc conclusionem.* Diana *part*.5. *tract*.9 *resol*.19. & alij innumeri.

Nec fundamentum in contrarium adductum quid vrget, quia non est probabile, quod à D.Paulo priùs fuerit censura inflicta,quàm incestuosus ab ipso secretò monitus,vt sic doctrinam, quam ipsemet Apostolus Tito tradidit,*Hæreticum hominem post vnam, & alteram correctionem deuita*,obseruaret. Nec Diuus Greg. excommunicauit illum diffamatorem pro peccato præterito(de quo hic sermo)sed solùm interdixit ei vsum sanctissimi Sacramenti, donec se offerret ad factum suum probandum,aut reuocandum. Sic enim ait D. Greg.*Quod si non exierit, neque publicè confessus fuerit,quisquis ille sit,qui hoc agere præsumpsit, vel consensum tantæ iniquitatis consilio præbuit, ex Dei, & Domini nostri Iesu Christi spiritu definimus, vt sancti eius Corporis,& Sanguinis participatione priuatus sit.* Sic ex D.Thoma Suarez *disp*.3.*sect*.11.*n*.9. Ægid.Bauny,Auila,& alij communiter respondent.

QVÆSTIO IX.

An de essentia Censuræ prædictæ sit trina, aut vna pro trina monitio, itavt sine illa Censura sit inualida.

AFfirmant apud Dianam Victoria *in sum.verb.excommunicatio,n*.6.Sotus *in* 4 *dist*. 22 *q*.1.*art*.2.& Ledesma 2.*p*.4.*q*.23. *art*.3. Item affirmat Llamas 2. *p. Meth.c*.9.§.23.*pag.mihi* 136.per hæc verba : Necessariò prærequisitum est,vt excommunicatio valida sit, vt trina monitio præcedat : quod præcedat monitio, iuris est naturalis,& diuini : quod autem trina,hoc iuris est ecclesiastici, in quo pia Mater Ecclesia suam, & Sponsi sui agni ostendit lenitatem, & mansuetudinem : & ex ipso iure ecclesiastico, si hæc trina monitio non præcedat,inualida excommunicatio redditur, quia supponit contumaciam, iuxta illud Christi Redempt.nostri,*Matth*. 16. *Si Ecclesiam non audieris.sit tibi sicut Ethnicus,& Publicanus.* At eademmet Ecclesia designauit has tres monitiones ad sui auditum, & surditatis contumacis probationem, & secus contumax non reputatur, vt decernitur *c. sacro,c.statuimus, de sent excommun.in* 6.Hucvsque Llamas. Et ante ipsum, loquendo de excommunicatione lata à Iudice delegato, idem sensere apud Couaruuiam *in c. Alma mater*,1.*p*.§.7.*n*.7. Rota *in antiquis* 139. Felinus *in d. c. sacro,col*.1. & Nicolaus Milis.

Sed vt mihi certum respondeo quod nullo modo sit de essentia censuræ trina monitio,aut vna pro trina & ideo sine illa omnino est valida, nisi aliàs de illa præmittenda speciale sit ius, vt infra. Ratio est, quia censura sine dicta canonica monitione est valida:ergo monitio canonica non est de essentia censuræ. Consequentia est clara. Antecedens probatur ex *cap. Romana, de sentent. excommun. in* 6. vbi habetur, quod Iudices non ferant excommunicationem sine competenti, aut canonica monitione, & si contra præsumpserint, iniustas nouerint esse illas. *Iniustas*,dixit Pontifex,non *nullas*, vt aduertit Glossa *ibi verb. Iniustas.* Vnde hanc sententiam docent Glossa *cit*.& Glossa *in c.Sacro,de sent. excommun. verb. Possit probari*, & ibi Panormit.& Felinus.Glossa *in summa* 2. *q*. 1. Glossa *in cap*.1.*de excessib.Prælat*. Decius, Ioan. Andr. Domin, & Francus, quos citat, & sequitur Couarr. *num*. 7. *cit*. Et ante illum Doctissimus Nauarr. *in Man. cap*. 27.*n*.11.*&* *lib*.5.*consil.tit.de sent.excomm.consil*.4.*n*.2. *dicens*, hoc sine dubio esse tenendum, non tantum ob authoritatem Glossæ, quantum per contextum capitis *si Episcopus*,11.*q*. 3. *&* *cap. Sacro,cit*. in quibus expresè iubetur, vt excommunicatus sine monitione canonica, trina videlicet, aut vna pro trina, absoluatur. Tunc sic : sed sic est,quod absolutio præsupponit valorem eius, quod soluit,*argum.in cap. Ad dissoluendum, de despons. impub.* & *l.manumissiones,ff. de iust.& iure*,& *cap.statuimus,cit*. ergo,&c. Sic etiam Auila 2.*p*.*cap*. 5.*disp*. 1. *dub*.9. qui citat Sotum *art*.2. *citato*,pro parte contraria à Diana, & reuera verius, quia id expresè docet ibi post tertiam conclusionem, vers.*Quod si scisciteris*. Henriquez *lib*.13.*cap*.17.*n*.3. *prope finem*, ita dicens : Et generaliter licèt peccet, qui sine trina monitione excommunicat, ligat tamen in vtroque foro, si præcessit aliqua monitio. Sic ille, & apud illum *in Gloss. lit*.S.D.Th.Palud. Syluest.Victoria,Nauar.& Sot.Vasq.etiam *de excom.disp*.12.*n*.16.

dicens

dicens,in hoc omnes conuenire. Ægidius *disp.13. dab.9.concl.2.n.*81.Bonac.*disp.1. q.1. punct.9. n.*6. Suarez *disp.3 sect.12.n.*4.Vgolinus *tab.1.c.18.n.*4.Sayr.*lib.1.c.12.n.*26.Filliuc.*tr.*11.*c.*4.*q.*8.*n.*104.Petr. Cornejo *tr.5.de Censur.in gen.disp.5.dub.vlt. & disp.5. de excomun.dub.etiam vlt.*Candidus *disquis.22.art.20.dub* 1. Layman. *lib.1. tr.4 c.5.*Bauny *tr.de excomm.disp.1.q.14 assertione 3.*Archangel.*dist.*18 *pag.*232.*col.*2.Diana *p.3 tr.9.resol.*19.Alterius *tom.1.lib.3 disp 3 c.5.* & alij communiter, iam moderni, quàm antiqui. Legatur Suarez *disp.3.sect.12. n.3. & disp.4.sect.5.à num.4.& disp.18 sect.3. n.29.*

Ex quo concludo dicendo,quod illa monitio dumtaxat, quæ ad contumaciam Ecclesiæ sufficit, sit necessaria ad censuram ferendam, itaut sine illa lata non valeat,maior verò monitio, seu trina, & Canonica, quamuis ex præcepto Ecclesiæ sit necessaria, vt actio rectè fiat, vt statim dicam, non tamen est simpliciter necessaria ad valorem censuræ, quia ille defectus solùm est in accidentali solemnitate,ideóque ad eius valorem sufficit quæuis etiam simplex monitio,dummodo sit præcepta,& iuridica.

Nec fundamentum quod insinuat pro sua sententia Llamas quid contra nos probat, cum ad summum probet, quod sit necessaria trina monitio, vt censura iustè feratur,non tamen vt validè.

Qvæstio X.

An dentur aliqui casus in quibus Censura, v.g. excommunicatio, sit inualidà,canonica monitione omissa.

RE spondeo dari aliquos.*Primus est*,quando Iudex pronunciat excommunicationem contra participantes cum excommunicatis à seipso. Si enim excommunicatio fuerit lata,omissa, aut non præmissa canonica monitione, erit inualida tunc excommunicatio, quia id est definitum *in c.Constitutiones,& in c statuimus,de sent.excomm. in* 6.per hæc verba : *Quod si ex loquutione,& aliis, quibus participans labitur in minorem,excommunicatus indurescat,poterit Iudex post monitionem canonicam huiusmodi participantes consimili damnare censura. Aliter autem in participantes excommunicatio prolata non teneat.* Sic Innoc. IV. Qui casus singularis est in iure expressus.

*Secundus est.*Si Iudex delegatus in mandatis expressè habuisset,quod censuram ferret, canonica præmissa monitione : si enim lata fuisset ab ipso tunc censura, absque trina, aut vna pro trina monitione,nulla esset, quia lata esset contra mandati formam,*c.Cum dilecta, de rescript.c.Pisanis,de restit.spoliat.c.Romana,de sent.excomm.in 6. §. Sed nec.* Sic docent communiter DD. citati.Legantur inter alios Couarr.*§.9.cit.n.*8. Filliuc. *loc.cit.n.*106.& Alter.*c.5.cit.* vbi alios casus enumerat. Sed quia non agunt de omissione trinæ monitionis, sed simplicis,ideo illos propalare omitto. Sayrus *lib.1. c.*12.*n.* 26. & Cornejo *disp.5.de Cens. in comm.dub.3.*

Qvæstio XI.

An saltem vt Censuræ licitè ac iustè ferantur, præmittenda sit trina canonica monitio.

RE spondeo tanquam certum,Præmittendam esse regulariter loquendo, quia sic habetur expressè *in c.omnes decimæ,17.q.7.c.Presbyterorum,17. q. 4. c. contingit 2.de sent.excom.c.de illicita.25.q.3.c. Constitutionem,de sent.excomm.in 6.*vbi sic dicitur *Statuimus quoque*(inquit Gregor.X.)*vt inter monitiones, quas vt canonicè promulgetur excommunicationis sententia,statuimus iura præmitti ; Iudices , siue monitionibus tribus vtantur,siue vna pro omnibus,obseruent aliquorum dierum competentia internalla : nisi facti necessitas aliter ea suaserit moderanda.* Sic Pontifex.Et sic omnes DD. præcipuè Nauar.*c.27.n.*8.Couarr.*in c.Alma mater,1.p.§.6.n.7.*Bauny *disp de excomm.q.14.assert.* 3. Alter. *disp.3.cit.cap.3.4 & 5.*& alij omnes nuper citati.

Qvæstio XII.

An vt censura licitè, & iustè ferantur,sufficiat, vt vnica canonica pro trina,monitio præmittatur.

NEgant Sot.*in 4.dist.22. q.1. art.2.* & Conimbric. *cens.q.23.art.3.dub.2.*existimantes,non esse licitum, quod præmittatur vna monitio pro tribus,nisi casu quo aliàs adsit vrgentissima causa.

Sed tanquam certum respondeo sufficere, etiamsi causa non vrgeat,dummodo pro vnica dicta monitione præmittenda concedantur aliquorum dierum competentia interualla,quæ pro tribus sufficiant, vt si sub hac forma fiat : *Admoneo te, vt intra sex dies satisfacias,duos dies pro singulis admonitionibus tibi concedendo.* Vel,*Moneo te semel pro tribus vicibus, vt intra sex dies satisfacias,concedendo tibi dies duos pro singulis monitionibus;* quia sic expresse habetur in dicto *c. Constitutionem*,vt vidimus nuper, & ex illo sic docent omnes DD.*cit.*& Suar.*disp.3.sect.9.n.2.* Qui benè notat,quod in dicto textu nulla causa postuletur, vt hoc modo possit fieri monitio vna pro trina,sed generaliter, & absolutè concedatur:& ideo indistinctè potest vtroque fieri modo Et fortasse posterior modus vnius, videlicet admonitionis pro trina,est magis vsu receptus, quia facilior. Sic Suar. Vasq.*de excomm. dub.* 12. *n.*15. Auila 2 *p.c.5.disp.1 dub.7.concl.4.& 5* & penes ipsum Henriquez,Nauarr.Syluester,Couarr.& communis.

Qvæstio XIII.

An Iudex qui Censuram non præmissa trina monitione,vel vna pro tribus,fert incurrat suspensionem, & peccet mortaliter.

RE spondeo tanquam certum : Et incurrere suspensionem ab ingressu Ecclesiæ per vnum mensem (nisi contrarium faciat in casibus à iure permissis,iuxta *c.Constitutionem cit.q* 11.de quibus *infra*)& consequenter peccare mortaliter.*Prima* pars huius responsionis est expressa *in c.Cum medicinalis,de sent.excom. in* 6 & in decretali, *Sacro,eo tit.* vbi sic Innoc.III. *in Concil. Generali Lateran.* loquitur : *Sacro approbante Concilio prohibemus,ne quis in aliquem excommunicationis sententiam,nisi competenti admonitione præmissa, & personis præsentibus idoneis,per quas (si necesse fuerit)possit probari monitio,promulgare præsumat:quod si contra præsumpserit, etiamsi iusta fuerit excom.sententia,ingressum Ecclesiæ per mensem vnum sibi nouerit interdictum,alia nihilominus pœna mulctandus, si visum fuerit expedire.*Sic Pontifex.

Secunda verò pars,nempe quod Iudex peccet mort. ferens censuram sine trina,aut vna pro trina,monitione, extra casum necessitatis vrgentis, constat etiam. *Primò*,quia violat ius in re graui,& non seruat priuilegium à Iure concessum reo.*Secundò*, quia hæc culpa punitur graui pœna,vt vidimus : ergo supponit grauem culpam.Sic communiter DD.Sot.*in 4 dist.22.q.1. art.2 post 3.concl.* Nauarr.*c.27.n.*8.Auila *p.2.c.5. disp.1.dub 7.concl.*4.Cornejo *disp.5.de excomm.dub.2.q.12.* Suar.*disp.3.sect.12.n.*1.Bonac.*disp.1. q.1.punct.9. n 6.* Bauny *disput.1.de excommunic.q.15.in fine,* Alterius *tom.1.lib.3.disp.3.cap.5.*

Qui omnes notant, illam pœnam suspensionis, & interdicti ab ingressu Ecclesiæ non comprehendere Episcopos, iuxta c. *Quia periculosum, de sent. excommunic. in 6.*

QVÆSTIO XIV.

An monitio debeat fieri auctoritate Iudicis, à quo ferenda est Censura.

RESpondeo tanquam certum: Debere fieri auctoritate, & nomine ipsius Iudicis, qui Censuram laturus est. Quia admonitio talis esse debet, vt si quis non pareat, contumax, & inobediens existat: at hoc esse non potest, nisi admonitio authoritate superioris sit facta: ergo. Adde quod admonitio gerit vices citationis: at sic est, quod citatio, vt sit legitima, debet fieri authoritate Iudicis: ergo & admonitio. Sic Abbas *in c. 1. de Iudiciis. n. 33.* Suar. *disp. 3. sect. 11. n. 1.* Filliuc. *tract. 11. c. 4. q. 6. n. 100.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 9. n. 4. vers. Tertiò dubium est,* & Bauny *tract. 1, de cens. q. 16. pag. 24 vers. debet autem, & tract. 2. disp. 1. de excomm. q. 15. pag. 85.* Hurtad. *de cens. in comm. diff. 19.* Basseus *verb. cens. n. 34. vers. Secundo.*

QVÆSTIO XV.

An Admonitio debeat fieri ad instantiam partis, in cuius commodum ferenda est Censura.

RESpondeo affirmatiuè. *Primò*, quia citatio vt valida sit, debet fieri ad instantiam partis, at sic est, quod admonitio habet vim citationis, vt nuper est habitum: ergo. *Secundò*, quia Iudex non debet proprio motu suam authoritatem, aut officium interponere, propter priuatum alicuius commodum, vt latè Abbas *loc. cit. n. 4. & in c. Prout, de dolo & contum. n. 19.* Secus verò dicendum quando censura fertur ob commune bonum, quia tunc sicut Iudex potest ex officio procedere, ita potest ex officio admonere, sicut & citare, vt notat idem Abbas *in c. veritatis, de dolo & contum. n. 5.* & sumitur *ex c. Venerabilibus, §. Porrò, de sentent. excom. in 6.* Sic Suar. Filliuc. & Bonac. *loc. cit.*

QVÆSTIO XVI.

An Admonitio debeat immediatè fieri ipsi reo, qui Censura ligandus est, vel sat sit, vt fiat ad domum, vbi solet frequenter habitare.

AFfirmat Steph. Bauny *tr. de Cens. q. 16.* ita loquēs, debet autem hæc monitio nomine Iudicis fieri, & immediatè ipsi reo, sin minus in eius domo, aut si id esse nequit, in publico aliquo vrbis loco, vnde facile ad eum censuræ fama, notitiaque penetret, *& disp. 1. de excom. q. 14.* ibi: Quintò ipsi reo immediatè; aut si abest, in eius domo; quod si hoc ipsum sit difficile, in templo, aut alio loco publico, &c. Sic Bauny, cuius sententia potest probari ex iure communi: Nam illa monitio, seu citatio, quæ fit ad domum illius qui monendus, vel citandus est, nempe vbi habitare solet, dicitur, & est vndequaque legitima; ergo & monitio sic facta reo, qui censurâ est ligandus. Consequentia patet ex paritate. Antecedens verò constat *ex l. scire oportet, vel, debemus, §. Qui autem, ff. de excus. tutor. l. aut qui aliter, §. & si fortè, ff. quod vi, aut clam, l. 4. §. Prætor ait, ff. de damn. infect. c. causam, de dolo, & contumac. in Clemen. Causam, vers. Quod si forsan, de elect.* & alibi apud Tiraq. Couar. & alios *infrà* citandos.

Sed tanquam quid certum, respondeo dicendum, quod regulariter, & communiter loquendo, debeat prædicta admonitio fieri immediatè, & in persona ipsi reo, nec satis sit, vt fiat ad domum vbi habitare solet. Ratio est, quia quamuis verum sit, quòd loquendo de aliis monitionibus, & citationibus sufficiat, vt in domo eius, qui monetur, aut citatur, fiant, non tamen loquendo de monitionibus, & citationibus, quæ ante censuras præmittuntur, quia in his adest specialis ratio, quoniā huiusmodi monitiones tendunt ad correctionem, quā si quis audire nolit, eius contumacia consummatur, vt sic censura iusta locum habeat: at sic est, quòd ad hoc est necessarium, vt ipsa persona moneatur taliter, vt ipsa monitio audiri possit: ergo *Confirmatur*, quia difficile est cognoscere, an qui personaliter monitus, & citatus non est, contumax, & inobediens sit: ergo vt talis cognoscatur, personaliter est monendus. Sic sentiūt communiter DD. Innoc. Collect. & Abbas *in c. De eo qui mitt. in poss.* Rot *in nouis 271. & 367.* Paulus Castr. *in d. l. Prætor ait, col. 1.* Felin. *in c. Cum sit Romana, de appellat. à n. 13.* Tiraq. *lib. 1. de retract. § 9 gloss. 2. n. 4.* Quos authores citant, & sequuntur Couarr. *in c. Alma mater, 1. p. §. 9. n. 4.* & Alter. *tom. 1. lib. 3. disp. 3. c. 2.* Suar. *disp. 3. sect. 11. n. 4.* Filliuc. *tract. 11. c. 4. q. 9. n. 102.* Vgol. *tab. 1. c. 18. §. 1.* Ægid. *disp. 13. dub. 9. n. 79.* Bonac. *disp. 1. q. 1 punct. 8. n. 9* Regin. *lib. 9 n. 181.* Henriq. *lib. 13. c. 17. n. 3 vers. In excomm. ab homine,* vbi in Gloss. *lit. L,* ait, hoc priuilegium concessum fuisse à Greg. XIII. Conseruatori electo à Religione Societatis Iesu. Hurtad. *de censur in comm diff. 19.* Layman *lib. 1. tr. 5. 1. p. c. 5. n. 4.* Basseus *verb. cens. n. 35.* Auil. *2. p. c. 5. disp. 1. dub. 7. concl. 3.* Vasq. *de excomm. dub. 22. n. 10. vers. Dubium sit* Luys. *lib. 2. de excom. disp. 18. dub. 3.* Cornejo *de Cens. in gen. disp. 5. dub. 2. q. 8. & disp. 5. de excomm. dub. 3. q. 2.* Dian. *p. 3. tr. 9. resol. 19.* Villal. *tr. 16. diff. 8. n. 11.* Machad. *lib. 1. p. 3. tr. 2. docum. 8. n. 6.* & alij. Qui tamen excipiūt aliquos casus in quibus non sit necessaria monitio personalis, sed satis sit, si fiat in domo habitationis, aut si domum non habeat in Ecclesia, aut in alio loco publico, de quibus in sequentibus quæstionibus agemus. Sit ergo

QVÆSTIO XVII.

An quando, qui Censura ligandus est, dolo latet, ne personaliter moneatur, aut vi, vel fraude id impedit, sit satis, si monitio fiat in domo sua habitationis.

RESpondeo tanquam certum, tunc esse satis, si fiat in domo, vbi habitare solet, & si illam non habet, in Ecclesia, aut alio loco publico, quia tunc ipse est in causa, vt ei non possit fieri monitio personalis: ergo cū aliàs vis, aut dolus nemini debeat patrocinari, hinc est, quod ille iam contumax meritò censeri debet, vt habetur *in c. Quoniam frequenter, §. 1. de dolo & contum.* & sic possit censurâ iustè puniri. Sic Innoc. Bartol. Paul. de Castro, Mathesil. & Tiraq. quos citat, & sequitur Couarr. *n. 4. cit. v. Primus passim,* Bauny *disp. 1. de excomm. q. 15.* Alter. Suar. Vasq. Luys. Hurtad. Henriq. Bonac. Ægid. Cornejo, & alij. Qui benè notant, quod Iudex in hoc casu debeat prius probare, reum se abscondere per dolum, vel impedire per vim, ne personaliter moneatur, eo quòd nunquam præsumitur factum, vel dolus, nisi probetur, *l. dolum, ff. de dolo.*

QVÆSTIO XVIII.

An quando quis semel fuit monitus, aut citatus personaliter, possint reliqua monitiones in domo eius, aut alio in loco publico fieri.

RESpondeo tanquam certum, posse fieri. Sic Couarr. *loc. citat.* per hæc verba: Cum quis legitimè fuit

fuit iam semel citatus ad causam personali quidem citatione, postmodum poterit citatus ad domum, aut per edicta, vel in ipso tribunali, excommunicari: quod visum est Rotæ *in nouis* 399. & Felino *in d. cap. cum sit Romana*, *n. 14.* hunc sanè maximum effectum habet legitima, & personalis citatio ad causæ integram discussionem facta. Sic ille. Vasquez ex illo, Alterius, Vgolinus, Bonacina, Luysius, Cornejo, Filliucius *loc. citat.* & alij.

QVÆSTIO XIX.

An quando aliqua monitio facta in domo peruenit sufficienter ad notitiam ipsius Rei, tunc etiam reliquæ monitiones possint fieri in eius domo.

Respondeo tanquam certum: Posse tunc fieri in domo, quibus sic factis, omnino sufficientes erunt, vt vi illarum possit quis à Iudice legitimè excommunicari, & alia Censura puniri, non solùm in conscientia, sed etiam in foro exteriori, si probari possit, monitionem ad eius notitiam deuenisse. Est huius exceptionis textus expressus in Clem. *Causam, in fine, de elect.* in illis verbis: *Nec causa per appellationem eandem ad Sedem censeatur deuoluta prædictam, nisi ad appellatū eius plena, & certa notitia infra tempus prædictum aliter peruenisset. Idem quoque in aliis casibus obseruari volumus, in quibus requiritur intimatio facienda.* Sic text. quo nullus expressior. Vnde ex illo sic docent Rom. Hippolyt. Ludou. Gomez, Tiraquel. & Felinus, quos citat, & sequitur Couatr. *n. 4. cit. vers. Tertius casus.* Suar. *disp. 3. sect. 11. n. 9.* Vasq. Alter. Bonac. Bassæus, Luysius, Corn. Vgolin. Villalob. *loc. cit.* & alij.

QVÆSTIO XX.

An quando quis fuit malè absolutus à censura, & tractatur de reducendo eum ad primam Censuram, qua fuit ligatus, sufficiat tunc, quod ad domum citetur, vel moneatur.

Respondeo tanquam certum: Etiam sufficere in dicto casu. Quia tunc nulla requiritur personalis monitio, seu citatio, vt sentit Rota *in nouis* 39, Cui accedunt Felin. *in d. c. Cum sit Romana, n. 15.* Couatr. *n. 4. cit. vers. Quartus casus.* Vasq. *n. 10. cit. vers. Quaeritur.* Alterius, Bassæus, & Luysius, qui cum suo Mag. Vasquio notat, & colligit ex dictis, quod cùm monitio non peruenit aliquo modo ad notitiam excommunicandi, nulla fit excommunicatio: quod contingere, inquit Vasq.) potest cum quis admonetur in communi, ve fieri solet in Ecclesiis diebus dominicis, dum admonentur quicumque hanc, aut illam rem fuerint furati, quod restituant, alioquin excommunicabuntur: si enim tunc non venit ad notitiam excommunicandi, nulla est illa excommunicatio; quia non erit peccatum contumaciæ, pro quo est infligenda. Sic ille. Et benè.

QVÆSTIO XXI.

An tandem quando Censura feruntur contra reos incognitos, satis sit, quod monitiones fiant in Ecclesia, aut in alio loco publico coram populo.

Respondeo tanquam certum: Satis esse, quia cum personæ delinquentes ignorentur, non possunt eis monitiones personaliter fieri; & sic fat est, quod fiant in loco publico, & more vsitato, vt in foro exteriori præsumatur ad eorum notitiam deuenisse, quamdiu, oppositum probatum non fuerit: quamvis in conscientia, & in foro interiori semper est necessarium, vt ad notitiam personæ excommunicandæ, vel altera censura plectendæ perueniat, alioquin excusabitur, vt nuper quæst. antecedenti notauimus. Sic Suar. *disp. 3. q. 11. n. 5.* Bonac. *disp. 1 punct. 9. n. 8. vers. Dixi quando fertur.* Filliuc. *tract. 11. c. 4. q. 7. n. 102.* Corn. *disp. 5. de cens. in comm. dub. 2. q. 8. in fine*, Alter. *tom. 1. lib. 3. disp. 3. c. 3. vers. Dubitant Doctores.* Vasq. *loc. cit.* vt constat ex eius verbis relatis *q. 20.* & communis.

QVÆSTIO XXII.

An monitio debeat fieri Reo præsentibus idoneis personis.

Affirmant necessariò debere fieri coram idoneis personis ad id testificandum, si opus fuerit, nisi aliàs talis monitio in scriptis fiat, Abbas *in cap. Sacro, cit. n. 3.* & ex illo Bauny *tract. 1. q. 1. 19. pag. 24.* necnon Tabiena *verb. excomm. 2. in principio.* Quia, inquiunt, quando monitio in scriptis fit, non est necessaria præsentia testium, eo quòd tunc cesset ratio textus, scilicet, *vt admonitio possit, si necesse fuerit, probari*, nam si admonitio in scriptis facta est, per scripturam poterit sufficienter probari.

Sed absolutè, & sine exceptione respondeo: Debere monitionem fieri Reo præsentibus idoneis personis, etiam casu, quo monitio in scriptis fiat.

Prima pars habetur expressè *in cap. Sacro, de sent. excomm.* vbi Innoc II. sic ait: *Prohibemus, ne quis in aliquem excōmunicationis sententiam, nisi competenti admonitione præmissa, & personis præsentibus idoneis, per quas (si necesse fuerit) possit probari monitio, promulgare præsumat.* Sic Pontifex. Et benè. Nam vt inquit Glossa ibi: *verb. Possit probari*: non crederetur soli iudici in præiudicium alterius, *cap. Quoniam, de probat.*

Secunda pars, quæ contra authores primæ sententiæ militat, etiam ex ipsomet cap. colligitur, quia admonitio non habet vim, & rationem admonitionis, ex eo quod fiat in scriptis, sed ex eo quod intimetur, & notificetur reo: at ad hoc est necessariò omnino, vt fiat coram testibus, vt sic intimatio, aut notificatio probari possit: ergo sine talis admonitio fiat verbis tantùm, siue scriptura, præsentia testium, quā caput cit generaliter, & sine exceptione præscribit, necessaria semper est. Scriptura autem ideo non est necessaria, quia lege non requiritur. Sic Suar. *disp. 3. sect. 11. n. 2.* Alter. *tom. 1. lib. 3. disp. 3. c. 3. fine*, Hurtad. *de censur. in comm. diff. 19. vers. tandem sexto.* Rastell. *de cens. in genere, q. 3. art. 4. n. 2. pag. mihi 69.* Filliuc. *tract. 11. c. 4. q. 6. n. 101.* Corn. *disp. 5. de cens. in gen. dub. 2. q. 7.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 9. n. 12.* Imò & Bauny id absolutè docet *tract. 2. disp. 1. de excomm. q. 14. vers. debet autem, pag. 82.*

QVÆSTIO XXIII.

An inter vnam, & alteram monitionem debeat aliquod tempus mediare.

Respondeo tanquam certū: Debere mediare. Quia sic habetur expressè *in c. Constitutionem, de sent. excommun. in 6.* per hæc verba: *Statuimus quod, vt inter monitiones, quas (vt canonice promulgetur excōmunicationis sententia) statuunt iura præmitti: iudices siue monitionibus tribus vtantur, siue vna pro omnibus, obseruent aliquorum dierum competentia interualla, nisi facti necessitas aliter ea suaserit moderanda.* Sic Greg. X. cum quo absolutè omnes DD. conueniunt, licèt inter illos in assignandis diebus, qui inter vnam, & alteram monitionem interponi debeant, sit aliqualis dissensio, pro qua moderanda sit

Qvæstio XXIV.

An pro singulis monitionibus, siue separatim, siue simul, fiant sint saltem duo dies constituendi.

NEgar Abbas *in cap. Sacro, de sent. excommun.* existimans, quod vnica dies sit sufficiens pro qualibet monitione legitimè intimanda, quod probat ex *l. inter accusatorem ff. de Publ. iud. & l. si conuenerit, in fin ff. de pignor.* Idem videtur sentire Bauny *tract. 1. q. 16. pag. 24. & tract. 2. disp. 1. quæst. 14. vers. Tertiò, pag. 82.* & Villalob. *tract. 16. diff. 8. n. 8.* quamuis in fine addat tutius esse assignare duos dies inter monitionem, & monitionem.

Sed probabiliùs respondeo: Debere pro singulis monitionibus, siue separatim, siue simul fiant, concedi ad minus spatium duorum dierum. Quia id ad minus spatium temporis indicat illa dictio pluralis textus, nempe *obseruent aliquorum dierum cõpetentia interualla.* Sic tenẽt Glossa in summa *d. c.* per hæc verba: Nota, quod tres monitiones quæ debent præcedere excommunicationem, debẽt habere interualla: nec possunt fieri continuè: & ad minus inter quamlibet monitionem debent esse duo dies, ex quo iste textus loquitur in plurali. Et si fiat vna monitio peremptoria, pro minori debet continere sex dies. Sic Glossa. Subditque statim hæc: Potest tamen excommunicator ex causa abbreuiare illud tempus. Vnde potest dicere: Moneo te, vt infra tres dies desistas à tali participatione; & hoc pro primo edicto: & si non desistas, moneo te secundò vt desistas: & elapso termino, poterit dicere: Moneo te tertiò, vt desistas. Quibus tribus terminis elapsis, poterit illum excommunicare. Vel si velit se expedire vnico contextu, poterit dicere: Monemus omnes, & singulos parochianos vnica monitione canonica, & peremptoria pro omnibus, vt desistant infra sex dies à participatione. Quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos pro tertio, & peremptorio termino assignamus. Huc vsque Glossa. Cuius verba retuli, vt per ea nostram sententiam integrè demonstrarem. Sic etiam Nauarr. *cap. 17. n. 11.* Vgolin. *tab. 1. c. 18. §. 2. n. 2.* Suar. *disp. 3. sect. 6. n. 3.* Gemin. *in c. Constitutionem, cit. § statutum, n. 2.* & Franens, quos citat, & sequitur Alterius *tom. 2. lib. 3. disp. 3. c. 3.* licèt addat, quod communiter soleant concedi, & possint quinque, vel sex dies inter vnam, & aliam monitionem. Filliucius *tractat. 11. c. 4. q. 5. n. 99.* Reginald. *lib. 9. n. 181.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 9. n. 7.* Sayrus *lib. 1. c. 12. n. 34. & 35.* Candid. *disquis. 21. art. 10. dub. 3.* Couarr. *in cap. Alma mater, 1. p. §. 9. n. 5.* Corneio *tract. 5. de Cens. in gen. disp. 5. dub. 2. & disp. 5. de excomm. dub. 4.* Vasquez *de excommun. dub. 1. n. 13.* Diana *par. 5. tract. 9. resol. 29.* Archangel. *dist. 18. pag. 239. col. 2.* Toletus *lib. 1. cap. 9. n. 2.*

Qvæstio XXV.

An saltem ex rationabili causa possit licitè Iudex dictam pluralitatem dierum ad vnum etiam diem, imò ad certas horas restringere.

REspondeo tanquam certum: Posse. Quia sic habetur in dicto *cap. Constitutionem, cit.* illis verbis: *Nisi facti necessitas aliter ea suaserit moderanda.* In quibus significatur planè, quod talis possit esse necessitas, vt sine tribus interuallis dierum possit aliquãdo Iudex Censuras ferre. Vnde iuxta diuersam negotiorum qualitatem poterit illam dierum pluralitatem coarctare, & restringere ad duos, vel vnum etiam diem; imò & ad tres horas, dummodo tria temporis interualla concedantur. Sic Henriquez *lib. 13. cap. 17. n. 3.* Nauar. *c. 27. n. 11.* Alterius *tom. 1. lib. 3. disp. 3. c. 3.* Vasquez *dub. 12. de excomm. n. 15.* Auila *2. p. c. 5. disp. 1. dub. 17 concl. 4.* Suarez *disp. 3. sect. 9. n. 4.* Filliuc. *n. 99. cit ibi:* Nisi periculum esset in mora; tunc enim posset illa dierum pluralitas commutari in vnum diem, assignando duas, vel tres horas pro singulis monitionibus, vel etiam ad breuius tempus. Ita ille. Cornejo *loc. cit.* Archangel. *loc. cit.* ita scribens: Quamobrem non peccant visitatores, qui non possunt morari in omnibus monasteriis dies aliquot, sed in aliquibus solùm vna die, si ferant sententiam excommunicationis contra non reuelantes proprietatem, & huiusmodi, nullo seruato dierum interuallo. Nam tunc facti necessitas aliter expostulat. Ita Archang. & communis. Vnde solùm potest esse dubium, an dentur aliqui casus, in quibus licitum sit Censuras sine præuia monitione ferri, pro quo dicendo sit

Qvæstio XXVI.

An quando delictum est publicum, & notorium, possit licitè Iudex Censuræ sententiam ferre, monitione Canonica prætermissa.

AFfirmant apud Couarruuiam Anton. de Butrio *in c. 1. de Iudic. col. 14.* & Felinus *in cap. Sacro, de sent. excommun.* & penes Alterium, & Suarium Abbas *in c. Illud, de Cleric. excomm ministr.* quatenus docet, in notoriis monitionem non requiri. Verum est, quod addit, id esse intelligendum iuxta doctrinam aliis locis (quæ ibi citat) ab ipso traditam, propter quæ ab aliis authoribus pro parte opposita hic citatur author, & melius.

Sed tanquam quid certum respondeo: non posse, quia Censuræ sententia semper fertur ob contumaciam, vt suprà est ostensum: ergo necessariò prius à iudice monendus est reus, vt inde appareat, an verè contumax sit, etiam casu quo crimen sit publicum, & notorium. Sic Glossa *in cap. Episcopi 11. q. 3.* Glossa *in c. Cum sit Romana, §. vlt. de Appellat.* vbi Hostiens. Abbas, & Decius. Innoc. Ioan. Andr. Henriquez, & alij *in d. cap. Sacro.* Quos omnes pro hac parte refert, & sequitur Couar. *in cap. Alma mater, 1. p. § 9. num. 6. pag. mihi 699.* Suar. *disp. 3. sect. 10. n. 11.* dicens, oppositum absolutè pronuntiatum, esse improbabile. Alterius *tom. 1. lib. 3. disp. 3 cap 4. vers. Primus est,* affirmans contrarium carere omni fundamento. Filliuc. *tract. 11. c. 4. q. 2. n. 86.* Bauny, & Corneio mox citandi.

Qvæstio XXVII.

An saltem quando non solùm est publica, & notoria delicti notitia, sed etiam est notoria contumacia delinquentis, possit admonitio prætermitti.

AFfirmant Couarr. *in cap. Alma mater, 1. p. §. 9. n. 6. pag. mihi 699.* his verbis: Non obstat, quod Apostolus Corinthium illum absentem, & irrequisitum excommunicauit, vt meminit tex. *in d. §. vlt.* Nã licèt eo tempore, quo illum Apostolus excommunicauit, minimè admonuerit: prius tamen & sæpissimè illum per frequentes admonitiones ad pœnitentiam agendã inducere conatus fuerat. Qua ratione euidenter constitit eius contumaciam notoriam esse, quo casu, absque vlla monitione potest quis excommunicari: sic sanè in contumacem notorium ferri potest excommunicatio absque alia monitione, text. *in cap. Illud, de Clerico excomm. ministrant.* idem probatur *in cap. de Iudic.* vbi Abbas, Decius, *super Glossam vlt.* & Ripa *n. 81.* hanc eadem opinionem defendere conantur. Huc vsque Doctus Couarruuias. Cuius verba

retuli

retuli,vt desinat Cornejo semel,& iterum dicere,malè citari à Sayro pro hac parte. Affirmant ergo cum Couarr. Sayrus *lib.1.c.12.n.43.*& Vgol. apud ipsum. Bauny *tr.2.de Cens.disp.1.q.16.verf. Dubium tertium.*

Horum fundamentum est, quod ideo monitio ante censuram præmittitur, vt iudici constet, an reus velit obedire,vel non, & vt eius contumacia conuincatur: ergo quando publica est, & manifesta, non est opus monitione.

Sed probabiliùs respondeo i non posse adhuc in dicto casu monitionem canonicam prætermitti, sed debere necessariò ante latonem Censuræ præmitti, vt illa reus ligari valeat.Ratio est assignata quæstione antecedenti. Nam Censura supponit contumaciam actu ipso exteriori perfectam, & consummatam: sed hæc esse non potest, donec reus actu moneatur; cum nemo existimari debeat contumax, nisi actu recuset agere id, quod ei præcipitur: ergo quamuis reus non admoneatur,maneret in ipso ius, vt ante Censuram monentur, vt sibi liberum sit Censuram euitare. Ex quo iam constat, quid contrariis respondendum. Sic Suar. *disp.3.sect.10.n.8.& 9.*Filliuc.*tract.11.c.4.q.2.n.86 & 87.*Alterius *lib.3. disp.3.c.4.verf. Hanc ob causam.* Cornejo *tract.5.disp.5.de censur.in genere,dub.2.q.4. & disp 5.de excommun.dub.4.q.3.*& pro hac parte refert Bauny *loc.cit.*Sotum *dist.22.q.1.art.2.*

QVÆSTIO XXVIII.

*An ad minus in præfato casu possit prætermitti secunda,& tertia monitio,si ad primam delin quens incorrigibilis appareat, veluti dicendo publicè,*se non pariturum monitionibus.

AFfirmat absolutè Alterius *loco nuper citato, verf. Hanc ob causam*,a id icens pro se Gratianum *q.1. initio* §. qui incipit, *Quod autem.* Abbatem *in c. Cum sit Romana, de appellat.n.32.*& Couarruuiam *§.9 cit. n.6.* (sed an benè omnes Authores pro se afferat,infra constabit) *& verf Tertius casus.*

Sed probabiliùs cum distinctione respondeo dicendum,quod in eo casu possit absolutè omitti secunda & tertia monitio,nisi aliàs aliqua necessitas vrgeat,iuxta decisionem tex. *in c.constitutionem,de sent.excom in 6.* vt constat ex habitis nuper à q.23. Sic videtur sentire in primis Gratian.*q.1.cit sub §.vlt* qui incipit: *Quando autem* (non *quod autem*,vt ait Suarez)per hæc verba: Aliquando euidentia ipsa operis reum esse testatur, quando opere publico crimen suum confitetur tunc post secundam,& tertiam correctionem sine excommunicatione damnandus est,si incorrigibilis extiterit. Sic Gratianus. Vnde constat potiùs nostram, quàm oppositam docere sententiam,& ideo malè pro contraria citatur ab Alterio,immò & à Suario *loc.cit.* n.11.Qui hanc nostram tenet, sicut etiam Filliuc. *loc. cit. n.87.* Nec Couarruuias docet aliud quàm id quod vidimus *quæstione antecedenti.*

QVÆSTIO XXIX.

An si vrgeat periculum in mora(veluti,si Sacerdos à Iudice laico ducatur in furcam)possit Iudex ecclesiasticus sine monitione aliqua censuram ipso facto in talem(scilicet laicum Iudicem) ferre.

AFfirmat Sayrus *lib.1.c.12.n.18.*quia aliàs si monitio expectanda foret,vrgente periculo, delusa maneret potestas ecclesiastica; cùm v.g. in assignato casu Clericus interim posset à Iudice interfici.

Sed cum distinctione respondeo dicendum, quod neque vrgente periculo in mora possit quis Censura ligari absque prævia aliqua moniti ne Censuræ ferendæ, benè tamen absque moniti. ne trina, aut vna pro trina,assignatis alicuius temporis interuallis.

Prima pars huius responsionis constat,quia ad valorem Censuræ necessaria est omnino aliqua prævia monitio,vt habitum est supra *q.1. Secunda* verò pars etiam constat ex fundamento adducto pro prima sententia, quod quidem solùm probare potest, non esse necessarium,quando est periculum in mora,præmitti, ante Censuram trinam, aut vnam pro trina monitionem, non verò esse necessarium præmitti aliquam, quodcumque instet periculum, eo quòd contumacia debeat præcedere,vt valida sit Censura.Sic Nauarr. *in Man.c.28.n.10.& 126.*Sotus *dist.22 q.1.art.2.col.4.* Victor.§.375.Couarr.*§.9.cit.n.5 & 7.* quos omnes citat,& sequitur Henriq.*lib.13.c.17.n.3.* Suar. *disp 13. sect.10.n.7.*adducens Nauarrum *in c.Cum contingat,de rescript.causa 5.*Alter.*lib.3.d sp.3.c.4.verf.secundus casus.*Filliuc.*tr.11.c.4.q.2.n.*88.Petrum Cornejo *tract.5. disp.5.de Censur.in gen.dub 2.q.2. & 3. & disp. 5. de excomm dub.4.q.1.& 2.*Bauny *disp.1.de excomm q 16. dub.5.* sic dicens: Addo modo,instam quoque interdũ causam esse non concedendi vllius ad deliberandum spatij,vt si vir nobilis faces templo subiicere,si in facto in hostem gladio irruere, si violentas ei inferre manus pararet,posset Episcopus in hunc modum frenos eius furori iniicere: *Moneo te semel,iterum, ac tertiò, sub pœna excommunicationis incurrendæ, vt à cogitato hoc facinore desistas.* Sic ille: & antea *tr.1.q.16.*his verbis: Si tamen periculum esset in mora,resque ipsa,aut necessitas aliqua secus fieri exigeret, tunc officio, conscientiæque Iudex satisfaceret,si à reo obsequium sub Censura peteret,quam & neganti illicò imponeret,dicendo,*v.g.sub pœna excommunicationis, interdicti, aut suspensionis,veto ne tale quid faciat,impero vt obedias, quod ipsum quia facere recusas, faeris te aliarbus remoueo,fidelium communione priuo, suffragia Ecclesiæ communia ad salutem tibi prodesse nolo.*Ita ille ex Laymanno *lib.1.tr.4.c.5.n.4.*

QVÆSTIO XXX.

*An quando ius,aut lex vetat aliquod crimen sub aliqua Censura ferenda,v g.*qui furtum fecerit,excommunicetur, suspendatur, &c. *tunc possit Iudex sine alia monitione censuram in reum conuictum ferre.*

AFfirmant apud aliquos.Innoc. *cap.ex parte, el 2. num.4.de verb.signif.*Abbas *c. Cum sit Romana. n.28.de Appell.*& Humada super *l.10. tit.9.p.1. gl.1. n.8.* quos citat,& sequi videtur Sanch. *tom. 1. de matrim.lib.1.disp.24.n.18.*ita dicens: Quando præcipitur aliquid sub excommunicationis pœna, potest non obtemperans absque alia monitione excommunicari nam id præceptum fuit monitio, & præcessit contumacia non obediendi.Ita ille. Quorum sententiam tenent Auila *2.p.c.5.disp.1.dub.5.concl.1.* Qui pro se citat Couarruuiam *in c. Alma mater,1.p.§.9.n.5* Bonac. *de cens.disp.1.q.1 punct.9.n.4.*dicens, sic ex parte sentire Filliuc.*c.3.q.3.n.95.*His consentit, ni fallor, Machado (cum hanc partem vltimo in loco constituat) *lib.1.p.3.tract.2.docum.8.n.3.* vbi sic ait: Tambien es dudoso y controuerso entre los Doctores,si quando el derecho,e statuto,ò prohibicion pone la censura comminatoria *ferendæ sententiæ*,como si dixera,*qui hoc fecerit,excommunicabitur*: sea necessaria nueua admonicion,mas que la misma de la ley.Couarruuias, y otros Autores son de parecer, que se requiere,porque el texto que admite por monicion bastante la misma

probibicion, solamente trata de las Censuras que está impuestas *ipso facto lata sententia,&c.* Si bien Bonac. sieute lo contrano, iuzgando que es necessaria (tu lege, *que no es necessaria*) nueua admonicion. Ita Machado.

Sed probabiliùs respondeo: Non posse, sed necessarium esse in eo casu præmitti admonitionem ante censuram, quia sic colligitur ex c. *Reprehensibilis, de appellat.* vbi expressè prohibentur Prælati, ne nisi canonica monitione præmissa, sententiam Censuræ in subiectos ferant, nisi aliàs talis sit culpa, quæ ipso suo genere, seu ex se, aut ipso facto pœnam inducat. Cum igitur exceptio firmet regulam in contrarium, planè sequitur, quod ad omnem censuram, quæ non ipso facto incurritur, sed à iudice actualiter est ferenda, canonica monitio (& per se loquendo, trina) necessariò est præmittenda. Sic Caiet. *in sum. verb. Clericorum peccata, vers Non obstat dictis, & verb Precepti transgressio, vers. Siste tamen hic pedem* (non legas *si iste tamen*, vt scriptum inuenies apud Petrum Cornejo) Suar. *disp.* 3. *sect.* 10 *n* 20. Hurtad *de censur. in comm. diff.* 18. (non 8. vt leges apud Dianam) *n.* 79. Alter. *lib.* 3. *disp.* 3. *c.* 4. *vers. Quintus casus, & vers. Quamobrem.* Rastell. *de cens. in gen. q.* 3. *art* 4. *n.* 14. Cornejo *tr.* 5. *de cens. in gen. disp.* 5. *dub.* 2. *q.* 5. *& disp* 5. *de excomm. dub.* 2. *q.* 1. vbi explicat Sanch. dicendo, istum Doctorem non loqui ibi de nostro casu, sed de præcepto imposito ab ipso iudice sub pœna excommunicationis ferendæ: in quo casu certum est, posse sine alia monitione excommunicationem latæ sententiæ ferri, quia iam reus monitus erat ab ipso iudice per tale præceptum. Diana *p* 5 *tract.* 9. *resol.* 18. *vers. Non desinam.* Villalob. *tr.* 16. *diff.* 8. *n.* 10. Qui simul cum Suario, & Bonacina citant pro hac parte Couarruuiam eodem omnino loco, quo pro se citat Auila. Sed certè hic author nullam expressè mentionem de hac nostra quæstione ibi facit, ideoque expressè neutri fauet parti, vt benè vidit Cornejo: Fauet tamen implicitè nostræ, si attentè legatur, ideoque non omnino abire pro nostra sententia fertur. Quam etiam tuetur Bauny *tr.* 2. *de censur. disp.* 1. *de excomm. q.* 16. *dub.* 5. *vers. similiter*, adducens, nescio an omnino benè, D. Antonin. Syluestrum, & Reginaldum. Sic etiam Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *c.* 5. Præpositus *de Censur. q.* 1. *dub.* 12. *n.* 82. Bassæus *verb. censura, n.* 37.

QVÆSTIO XXXI.

An saltem qui semel censura aliqua à iure ipso facto est ligatus, v.g. excommunicatus ob percussionem Clerici, possit iterum à iudice alia censura ligari, v. c. excommunicari propter idem delictum, sine noua monitione.

AFfirmat Couarr. §. 9. *cit. num.* 20. his verbis: Quod adeò verum est, vt semel excommunicatus à lege vel canone ipso iure, possit iterum ab homine, causa eiusdem criminis, & contumaciæ excommunicari absque monitione. Ita ille, & penes ipsum Abbas, Franc. & Felin. Pro quorum sententia refert Bonac. *punct.* 5. *n.* 10. *vers. respondeo*. Toletum *lib.* 2. *c.* 9. & Sayrum *lib.* 1. *c.* 12. Sed ex his Toletus, licet id doceat cum Abbate antiquo, & aliis, non est *lib.* 2. sed *lib* 1. *c.* 9. *n.* 3.

Sed probabiliùs respondeo: Negatiuè, vnde publicus v.g. percussor Clerici, qui excommunicatus est ipso facto à iure, *can. si quis suadente*, 16. *q.* 4. non potest ab Episcopo, ob eundē defectum iterum excommunicari sine præuia monitione: qua videlicet exhortetur, vt pœniteat, vel satisfaciat. Ratio est, quia censura hominis fundatur in contumacia commissa respectu hominis: ergo necessariò requiritur, vt quis in illam incurrat monitio hominis: ergo non sufficit monitio iuris sub pœna Censuræ latæ sententiæ, licèt illa ad iuris censuram incurrendam sufficiat. Sic Hostient. quem simul cum Couarruuia citat pro hac parte, ac sequitur Suar. *disp.* 3. *sect.* 10. *n.* 4. Sed ex his malè citat pro nobis Couarruuiam, vt ex verbis eius à nobis relatis liquet. Filliuc *tr.* 11. *c.* 4. *q.* 2. *vers. sexta*. Vasquez *de excommun. dub.* 12. *n.* 14. Bonac. *disp.* 1. *q.* 2. *punct.* 9. *n.* 10. *vers. secundus casus*, & benè, sed non consequenter ad ea, quæ dixit, & finiuit *n.* 3. & 4. vt constat ex habitis *q anteced.* Cornejo *tr.* 5. *de censur. in gen. disp.* 5. *dub.* 2. *q.* 6. *& disp.* 3. *de excommun dub.* 2. *q.* 2. Qui pro hac refert Sayrum *eodem loco*, quo Bonacina refert pro contraria, *n.* 4. Rastellius *de censur. in gen. q.* 3. *art.* 4. *n.* 15. *pag. mihi* 76. Hurtad. *n.* 79. *citato*.

QVÆSTIO XXXII.

An quando Prælatus fert Censuram ad defensionem proprij iuris, v.g. in spoliatione Ecclesiæ sit etiam necessarium præmittere monitionem Canonicam.

NEgant Ioan. Andreas, Dominic. Franc. Lapus, Felinus, & Decius, & Anton. quos pro hac parte refert Couarr. *in c. Alma mater*, 1. *p.* §. 9. *n.* 6. *vers. Hinc denique.* Quod probant *ex c. Dilecto, de sent. excomm. in* 6. Vgolin. *de cens. tab.* 1. c. 18.

Sed probabilius respondeo: etiam tunc præmittendam esse monitionem canonicam, quia nulla ratio apparet, cur ordo generalis constitutus *in c. Sacro, de sent. excomm.* de monitione præmittenda, non debeat habere locum in casu nostræ quæstionis. Nam is, qui res, & patrimonium ecclesiasticum occupauit, forsitan trina canonicè monitus interpellatione, ab offensa, & violentia abstinebit. Sic Innoc. quem citat, & sequitur Couarr. *loc. cit.* Vasq. *de excommun. dub.* 12. *n.* 15. dicens *caput Dilecti*, contra nos citatum, nihil contra nos definire, aut docere. Luys. *de Cens. lib.* 2. *disp.* 18. *dub* 4. non 5. vt leges apud Dian.) *vers. Ex doctrina tradita.* Dian *p.* 3. *tr.* 9. *res.* 18. *vers. Sed hic.* Qui duo citant Suarium *disp.* 3. sed non citant sectionem, vbi id doceat: docet tamen *sect.* 8. *n.* 9. & 10. ex Abbate *in cap. Venerabili, de Censur. n.* 3 Filliuc. *tract.* 11. *c.* 4. *q.* 4. *n* 96. Alterius *tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 5. *c.* 1. *vers. solent autem*, & c. 4. *vers. solent etiam.* Rastellius *loc. cit. n.* 12. *pag.* 75. Henriq. *lib.* 13. *c.* 17. *n.* 5. Nauarr. & Sotus apud ipsum.

QVÆSTIO XXXIII.

An Prælati Regularium teneantur præmittere canonicam trinam monitionem in ferendis Censuris.

NEgatiuam sententiam tenere Gabrielem *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *concl.* 7 & Angel. *verb. excommunicatio* 1. ait Auila 2. *p. c.* 5 *disp.* 5. *dub.* 8. Sed ex his authoribus saltem Angelus (quem pro nunc solùm vidi) nil ad propositum docet loco ab Auila citato: benè tamen *excommunicatio* 2. *num.* 1. 2. & 3. sed omnino oppositum: quare malè pro hac parte ab isto authore citatur.

Melius posset citare pro hac parte Hieronymum Llamas 1. *part. sua meth. cap.* 9. §. 25. *pag. mihi* 136. sic dicentem. Quando in mora periculum est (eadem Ecclesia decernente) sufficit vna monitio pro tribus: & sic in Religionibus, quoad suas Censuras, nunquam hanc solemnitatem seruarunt superiores: & in hoc iam præscripserunt, tacitè approbantibus summis Pontificibus. Tum quia in religionibus periculum esset

esser moræ trinæ monitionis : nam cum in illis præcipuè vigere debeat obedientia, quælibet inobedientia contumacia computatur, & quia semper in illis proceditur sine iudicij strepitu, & solemnitaribus accidentatiis, vtinam non fiat aliquando sub hoc velamine, sine substantialibus. Et insuper quia quando delictum, & contumacia notoria est, canonica monitio trina necessaria non est, iuxta Glossam *cap. Manifestam, verb. Peccatum* & in Religionibus semper super manifesta delicta proceditur : & idem Glossa *c. statuimus*, supra citato. Et tenent hanc doctrinam Palud. & Durand. *in 4. dist.* 18. Huc vsque Llamas.

Affirmant verò è contra Auila *loc. cit.* & penes illum Syluest. *verb. excommunic.* 1. § 14 & Nauarr. *c.* 27. *n.* 8. Quia (inquit) quamuis Prælati Mendicantium habeant priuilegium, vt possint ferre sententiam excommunicationis solo verbo sine scriptis, vt habetur in *Compend. Minorum, ver. excommunicatio*, § 7. nō tamen habent priuilegium ad omittendam canonicam monitionem. Sic Auila. Cuius sententiam sequuntur Alterius *lib. 3. disp. 3 c. 4 vers. solent etiam.* Diana *part 5. tract. 9. resol.* 20 Cornejo *disp. 5. de cens. in gen dub. 2. q.* 11. & alij. Tenet etiam hanc sententiam ex parte Sayrus (non Cornejo, vt malè citat Diana) *lib. 1. c. 12. num.* 22. dicendam esse veram casu quo Prælati Regulares præcipiant aliquid quod non continetur in Regula Ordinis, aut in regularibus obseruantiis : secus verò casu quo præcipiant aliquid, quod in illis continetur, quia tunc optimè, inquit, possunt vna, vel altera monitione excommunicare, aut aliam censuram ferre.

Sed ego probabilius distinctione vtendo respondeo dicendum. Quod ex vi iuris vere tenentur Prælati Religionum præmittere in ferendis censuris trinā canonicam monitionem. Quia textus in *cap. Sacro, de sent. excomm.* in quo cauetur, ne quis aliquem excommunicet, nisi competenti admonitione præmissa, generaliter loquitur, & sic omnes comprehendit. Ex vi verò consuetudinis minimè tenentur illi Prælati in quorum Religione est iam introductum, & præscriptum, vt censuras ferant vna aut duabus tantum monitionibus præmissis; secus alij in quorū Religione id non est introductum; *Prima pars* huius responsionis est contra authores primæ sententiæ, & in fauorem Authorum secundæ. *Secunda* verò est Petri Cornejj *loc. cit. vers. Hanc doctrinam*, vbi postquam retulit sententiam Sayri à nobis nuper propositam, sic contra illam concludit : Sed melius videtur dicendum, attendendam esse consuetudinem talis Religionis, & si legitimè fuerit præscripta, præualebit contra ius, sin autem minimè.

Qvæstio XXXIV.

An etiam Summus Pontifex teneatur in censuris ferendis monitionem canonicam præmittere.

AFfirmant Auila *part. 2. cap. 5. disp. 1. dub. 10. vers. secunda opinio*, quatenus ait, quod nec Ecclesia possit adhuc de plenitudine suæ potestatis excommunicare aliquem, nisi monitione præmissa : Quia (inquit) potestas excommunicandi solùm est concessa Ecclesiæ contra rebelles, & contumaces, qui eam non audiunt : sed nullus dicitur contumax, & rebellis Ecclesiæ, itaut sit dignus excommunicatione, nisi moneatur ab Ecclesia, non quomodocumque, sed sub excommunicationis pœna : ergo. Ita Auila, & penes illum vterque Sotus, Nauarr. Victoria, & alij. Vasquez *etia in dub.* 12. *n.* 4.

Alij è contra id negant absolutè, loquendo : quia existimant, posse Pontificem de sua potestate absoluta ferre censuras sine admonitione, eo quòd id facere, non ita repugnat iuri naturali, aut diuino, quin Pontifex de plenitudine suæ potestatis possit hoc facere, vt colligitur *ex c. In causis, de sent. & re ind.* Ita Bonac. *disp. 1. de cens. q. 1. punct. 9. n. 3. vers. secundò dubium est*, & penes illum Caiet. 2. 2 *q.* 69. *art.* 1. Suar. *disp. 3. sect.* 8. *n.* 7. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 4. *q.* 4. *n.* 97. Ægid. *disp.* 13. *dub.* 9. & Machado *lib. 1. part. 3. tract. 2. docum.* 8. *n.* 2.

Sed sub distinctione clariùs respondeo. *Primò*: Summus Pontifex verè tenetur ex æquitate (sicut in vniuersum Legislator suis legibus obligatur) in censuris ferendis, hanc trinam monitionem præmittere, & iuri se conformare, nisi iusta causa aliud exigat. Ideoque non rectè faceret Pontifex, si absolutè, & sine vlla causa hunc ordinem ferendi censuras à iure latum inuerteret. Ex causa tamen iustè, & rectè posset ferre censuras absque præmissa trina monitione; quia cùm hæc sit indicta iure canonico, potest ex causa in illo Papa dispensare. Hæc responsio est nota, & illam tenent Authores secundæ sententiæ; imò & authores, quos pro se citat Auila, & præter illos, Cornejo *disp. 5. de cens. in gen. dub. 2. q.* 20. Rastell. *de cens. in gen. q. 3. art. 4. n. 6. pag.* 73. Henriq. *lib.* 13. *n.* 3.

Respondeo *Secundò*. Summus Pontifex omninò tenetur in ferendis censuris aliquam (quamuis non canonicam) monitionem seruare. Quia monitio aliqua est necessaria iure naturali reo ad sui defensionem : at sic est, quod Sum. Pontifex tenetur obseruare ea, quæ sunt legis naturalis, itaut nec in illis vllo modo dispensare possit : ergo. Sic Rastellius *loc. cit.* & DD. primæ sententiæ. Qui omnes id solùm volunt.

Qvæstio XXXV.

An possit subditus cedere iuri monitionis Canonica, itaut illa non præuia, possit censuris ligari.

REspondeo tanquam certum : Non posse. Quia ius præmittendi trinam monitionem in ferendis censuris, non est introductum in fauorem priuatum, sed in fauorem publicum, vt sic euitentur plures iniustitiæ, argum. *ex c. contingit, el 1. de sentent. excommunic.* sed sic est, quod non potest communi, & publico iuri priuata authoritate, aut pacto derogari, *l. ius publicum, ff. de pactis, & cap. si diligenti, de foro compet.* ergo. Sic Corn. *disp. 5. de cens. in gen. dub. 2. q. vltim.*

Qvæstio XXXVI.

An in declaratione, aut denuntiatione Censuræ incursæ, quam Iudex facit requiratur canonica monitio.

REspondeo, quod non. Quia tunc ius, non iudex censuris ligat, & ideo in hoc casu non requiritur hominis trina canonica admonitio : licèt verum sit quod requiratur partis citatio, vt de crimine illo constet, aliàs nulla erit talis declaratio, eo quòd tunc tolleretur defensio Rei, vt colligitur *ex c. 1. de causa poss. & propr. c. Pastoralis, de appellat. & c. cum secundū leges, de haret.* & docent Rom. Decius, Panormit. Felinus, Rodulph. Cardin. Imola, Hieron. Gigas, & alij, quos refert, & sequitur Couarr. *c. Alma mater, 1. p. §. 9. n. 5. vers. vtcumque tamen sit.* Sic etiam ex illo Vasq. *dub. 12. de excomm. n.* 14. Rastell. *q. 3. de censur. in gen. art. 4. n. 17. &* 18. Nauarr. *cap. 27. n. 10. & lib 5. consil. de sent. excomm. cons.* 20. *n* 4. Auila 2. *p. 5. disp. 1. dub. 5. concl.* 2. Alter. *lib. 3. disp. 3. c. 4. vers. Quintus casus* vbi sic concludit : quare nullus erit denunciandus excommunicatus, nisi monitione præmissa, quamuis non sit necessaria canonica monitio, scilicet trina monitio, vt declarat Glossa *c. Sacro, de sent. excomm.*

Sia

Sic ille, & idem docet *vers. sed hæc exceptio, ibidem.* Vbi absolutè docet, quod ad declarationem non requiritur necessariò admonitio. Villal. *tract. 16. diff. 8. n. 10.* per hæc verba: Mas si ya el derecho puso la censura *ipso facto*, no es necessario para que el juez la declare, que preceda trina monicion, como consta del texto citado (nempe *ex c. Reprehensibilis, de Appellat.*) La razon es porque el juez no descomulga, sino el mismo derecho. Sic ille.

DISPVTATIO VI.

De Conditionibus comitantibus actum ferendi censuras.

QVÆSTIO PRIMA.

An Censura sit à Iudice in scriptis ferenda.

RESPONDEO tanquam certum: Quod sic, quia sic expressè præcipitur à Iure, *c. Cum medicinalis, de sent. excom. in 6.* per hæc verba: *Quisquis igitur excommunicat, excommunicationem in scriptis proferat, & causam excommunicationis expressè conscribat, propter quā excommunicatio proferatur. Exēplum verò huiusmodi scripturæ teneatur excōmunicato tradere infra mensem, si fuerit requisitus, super qua requisitione fieri volumus publicum instrumentū, vel litteras testimoniales confici sigillo authentico consignatas. Si quis autem iudicum huiusmodi constitutionis temerarius extiterit violator, per mensem vnum ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis officiis nouerit se suspensum.* Et infra. *Et hac eadem in suspensionis, & interdicti sententiis volumus obseruari.* Sic Innoc. IV. Et ex illo, omnes DD. tam Theologi, quàm Canonistæ.

QVÆSTIO II.

An non solum Censura lata ab homine per sententiam, sed etiam Censura lata à lege, aut ab homine per modum legis, vel statuti, sit in scriptis ferenda.

RESPONDEO: Quod non; sed solùm censura lata ab homine per modum sententiæ; nam altera scripturâ non indiget. Ratio discriminis est. Quia censura lata ab homine per modum sententiæ, potest esse iniusta, & ideo indiget scriptura, vt à Superiori eius iustificatio videatur: secus verò censura lata per modum legis, aut statuti, quia hæc semper est, nec præsumitur iniusta, *ex cap. Erit autem lex, dist. 4.* Sic omnes. Suarez *disp. 3. sect. 13. n. 1.* Fillinc. *tract. 11. c. 4. q. 9. n. 107.* Cornejo *disp. 6. de cens. in gen. dub. 1. & disp. 6. de excomm. dub. etiam* 1. Saytus *lib. 1. c. 8. n. 16. & cap. 13. n. 20* & Rastell. *de Cens. in gen. q. 3. art. 6. in principio*, & alij.

QVÆSTIO III.

Quam ob causam statuit ius, sententiam Censuræ proferri debere scripto.

RESPONDEO, quod ob multas. *Prima* sit, quæ *in citato c. Cum medicinalis*, adducitur, nempe, *vt iudices non festinatò, temerè, & imprudenter ex quacumque leuissima causa, vnico verbo censuræ gladio aliquem iugulent. Nam dum sententia scribitur, quid magis deceat aduertitur, mens componitur, & ira sedatur.*

Secunda fit iam à nobis insinuata nuper, videlicet, vt Superior Iudicis excommunicantis, si fortè ad eius tribunal reus recurrat, habeat vnde ei auxilium, opemque in tempore conferat.

Tertia, vt reus qui censura plectitur, causam supplicij sui oculis videns, faciliùs illam corrigat.

Quarta, vt est causa sententiæ censuræ latæ, quæ in scriptis fertur, omnes illam probent, & nemo reprehendat.

Quinta tandem, quia censura debet esse determinata quoad speciem, quoad tempus, & quoad personam: quæ omnia magis per scripturam cognoscuntur. Sic ferè Bauny *disp. 1. de excommunic. quæst. 13. pag. 81.* Alterios ex parte, Rastellius *loc. cit.*

QVÆSTIO IV.

An scriptura, in qua conscripta est Censura, debeat esse authentica, idest confecta manu publici Notarij, aut etiam testibus munita.

RESPONDEO: quod licèt hoc sufficiat, non tamen sit necessarium; quia in dicto Innocentij decreto, nullo modo exigitur publica, seu authentica scriptura, sed solùm cauetur sententiam Censuræ in scriptis pronuntiari. Sufficiet ergo, vt talis sit scriptura, quæ habeat vim probandi, si opus sit, tam penes reum, quàm penes Superiorem, & alios, tenorem sententiæ Censuræ latæ. Ideoque necesse erit, vt scriptura talem authoritatem habeat, quæ ad hanc fidem faciendam sufficiat, alioqui caretet suo fine. Quare oportet, vt saltem sit subscripta manu ipsius iudicis, vel idoneis testibus legitimè probari possit, per illam scripturam prolatam fuisse sententiam Censuræ. Sic communiter Doctores. Suarez *disp. 3. sect. 13. n. 3.* Altetius *lib. 3. disp. 4. cap. 2. vers. Si quærat quis.* Cornejo *disp. 6. de censur. in gen. dub. 1. q. 3.*

QVÆSTIO V.

An Iudex teneatur sententiam Censuræ sic conscriptam, per seipsum, non per alium legere, & promulgare.

AFfirmant aliqui, eo quòd *in cap. fin. de sentent. & re iud. in 6.* præcipitur Iudicibus (exceptis dumtaxat Episcopis, ob suam dignitatē) vt per seipsos sententiam proferant. Et in dicto *c. Cum medicinalis*, expressè habetur, quod *qui excommunicat, excommunicationem in scriptis proferat.* Iudex ergo excommunicans, per seipsum debet talem Censuram legere, & promulgare. Ita Vgolinus *tab. 1. c. 21. §. 1.* citans Philipp. Francum, Geminianum, & Socinum. Quos sequitur Sayrus *loc. cit. n. 5.*

Sed probabiliùs respondeo: Non teneri iudicem (etiam non Episcopum) per seipsum sententiam censuræ legere, aut promulgare: sed sat esse, quod id faciat per Notarium, aut alium ministrum. *Primò*, quia hoc consuetudine est magis receptum. *Secundò*, quia si Iudices tenerentur sententiam Censuræ legere, multo magis tenerentur illas conscribere: at hoc nemo dicit: ergo. *Tertiò*, quia illa verba adducta *ex cap. Cum Medicinalis*, nempe *Excommunicationem in scriptis proferat*; cum non inueniatur in illis dictio *per se*, non id significant: ergo ex omni parte, si Iudex alium proferat, satisfaciet legi.

Nec obstat text. *in c. fin. de sent. exc.* adductus à Contrariis: quia sub illa regula generali non comprehenditur sententia Censuræ: alias sequeretur, quod omnis Censura aliter lata esset nulla: quod ipsi non admittunt. Sic Suarez *disputat. 2. num. 4.* Fillinc *tract. 11.*

tract. 1 *c.* 4. *q.* 9. *n.* 107. Alterius *tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 4. *c.* 2. *vers. Quaeri etiam potest.* Cornejo *disp.* 6. *de cens. in gen. dub.* 1. *q.* 4. Villalob. *tr.* 16. *diff.* 7. *n.* 5.

QVAESTIO VI.

An scriptura Censurae sit de eius substantia, an verò de eius forma accidentali.

AFfirmant esse de substantia Censurae, ita vt lata sola voce non valeat, Ripa, & Llamas à nobis supra *disp.* 4. *q.* 2. *cit.*

Sed omnino oppositum *loc. cit.* respondi, & nunc iterum respondeo dicendo, quod scriptura solùm requiratur ad solemnitatem accidentalem censurae, vnde haec sola voce lata, valida erit. Ratio est, quia haec conditio non est praescripta à Pontifice, vt essentialis, sed vt necessaria necessitate praecepti, vt *loc. cit.* probauimus. Sic Authores *ibid.* adducti.

QVAESTIO VII.

An sit necessum, quod in scriptura, in qua Censura fertur, expressè apponatur causa propter quam fertur.

REspondeo tanquam certum affirmatiuè, ex dicto *c. Cum medicinalis*, adducto *q.* 1. vbi, vt vidimus, sic dicitur: *Et causam excommunicationis expressè conscribat, propter quam excommunicatio profertur.* Sic tex. Quam sic explicat Glos. *ibi, verbo expressè.* Oportet (inquit) quod excommunicator exprimat causam expressè, & non sufficit dicere, talem Titium causis rationabilibus in his scriptis excommunicamus; sed requiritur, quod exprimat causam, propter quam illum excommunicat: putà quia talis fuit contumax, & sua exigente contumacia in his scriptis excommunicamus. Vel sic dicendo: Talis recusauit facere tale quid, licèt fuerit debitè monitus, quare ipsum in legendo scriptis excommunicamus. Sic Glossa, & cum illa omnes DD. Syluest. *excommunicatio* 1 *n.* 11. *vers. Non est tamen.* Suar. *disp.* 3 *sect.* 13. *n* 5. Altet. *lib* 1. *disp.* 4. *c.* 2. *vers. secundo loco.* Filliuc. *tr.* 11 *c.* 3. *q.* 9. *n.* 107. Bass. *verb. excommunicatio* 2. *n.* 8. Cornejo *disp.* 6. *de cens. in gen. dub.* 1. *q.* 2. Bauny *disp.* 1. *de excom. q.* 13. & omnes.

QVAESTIO VIII.

An expressio causae, propter quam fertur Censura, conscribi in omni Censura debeat.

REspondeo quod non, sed solùm quando fertur censura pro peccato praeterito contra certam, & determinatam personam, quia tunc plenè, & completè solùm potest obseruari haec constitutio; cùm solùm in dicto casu, in censurae sententia possit explicari, non solùm causa remota, scilicet delictum commissum, sed etiam causa proxima censurae, quae est contumacia, & inobedientia ipsius rei, quia scilicet praemonitus vt satisfaceret, vt restitueret, vt cessaret à crimine, &c. noluit parère. Non verò quando fertur censura pro peccato commisso contra incertam personam, quia quamuis tunc in sententia possit exprimi causa remota, scilicet scelus commissum, non tamen proxima, nempe contumacia, quae adhuc non praecessit quando fertur censura. Sic Alterius, Suarez, & Filliuc. *citati.*

QVAESTIO IX.

An haec expressio causae Censurae sit de eius valore, itavt si non exprimatur, sit inualida Censura.

REspondeo tanquam quid certum: Non esse de eius valore, quia expressio causae propter quam fertur censura, non est de huius substantia, aut essentia, sed solùm necessaria necessitate praecepti, vt expresse docet Cornejo *loc. cit.* per haec verba: Quamuis si causae expressio omittatur, censura nihilominus valida erit, sicut diximus validam fore, etiamsi sine scriptura proferatur: nec ista conditio requiritur ad censuram latam ab homine per modum legis, aut statuti, cum lex semper iusta sit, aut praesumatur, ex cap. *Erit autem lex, dist.* 4. Sic Cornejo. Legatur à nobis dicta *q.* 2. *disp.* 4.

QVAESTIO X.

An Index excommunicans teneatur tradere reo, si ab hoc intra mensem fuerit requisitus, exemplum scripturae continentis sententiam Censurae.

REspondeo tanquam certum: teneri, quia id expressè praecipitur in citato cap. *Cum medicinalis* sup. *q.* 1. Illis verbis: *Exemplum verò huiusmodi teneatur excommunicato tradere infra mensem, si fuerit requisitus, &c.* Ex quibus verbis constat, hanc tertiam conditionem dicto capite assignatam, non praescribi à Pontifice absolutè, & simpliciter, sicut duae priores conditiones, nempe scripturae, & expressio causae; sed sub conditione, si Iudex infra mense n requisitus fuerit, quare si non requiratur, non afficitur poena, vt ex G g. *in tract. de pens. q.* 37. *n.* 36. docet Alterius *lib.* 3. *disp.* 4. *c.* 2. *vers. Postrema conditio*, & ante illos Gloss. *in cit. cap. verb. requisitus.* Sic omnes DD. Suarez *loc. cit. n.* 7. Filliuc. *n.* 108. & alij.

QVAESTIO XI.

An exemplum scripturae dictae, quod reo tradendum est, debeat esse integrum.

REspondeo tanquam certum: Debere esse integrum & continere sententiam censurae de verbo ad verbum vsque ad notationem diei, mensis, & anni; quia aliàs non esset exemplum, *arg. c. Eam te, de rescrip.* sic gloss. *in d. c. Cum Medicinalis, verb. exemplum*, ex sententia Ioan. Andr. Alter. *loc. cit. vers. Glossa.* Suar. *n.* 7. *cit.*

QVAESTIO XII.

An Index teneatur dare exemplum, seu copiam sententiae, non solùm quando pronunciat Censuram contra determinatas personas, sed etiam quando pronunciat in generali contra quoscunque, qui hoc, vel illud fecerint.

NEgat Alterius *loc. cit.* ex Glossa per haec verba: Similiter notat Glossa *in verb. Excommunicato*, ex texto, cum ait: *Teneatur scripturae exemplum tradere excommunicato*, hanc obligationem intelligendam esse quando excommunicatur certa persona, non autem quando pronunciatur sententia excommunicationis contra quoscumque, qui hoc, vel illud fecerint; & ita persona excommunicata est incerta

certa, tunc enim non tenetur Iudex sub pœnis contentis in hoc capite, tradere copiam sententiæ. Ita Alterius.

Sed melius sub distinctione respondeo dicendum, quod licèt verum sit, quod Iudex priori iure teneatur dare copiam sententiæ, quando pronunciat censuram contra personas determinatas, in quo benè Gloss; nihilominus tamen etiam id tenetur suo modo facere Iudex, quando censuram fert in generali, vel contra innominatam personam, casu quo aliquis qui sub illa comprehendi poterat, exemplum, seu copiam ab illo petat, sic ex Hostiensi docet Ioan. Andr. & Glos. citat ab Alterio, per hæc verba: Plus dixit Host. quod si innominatus, qui comprehendi poterat sub generali, petat exemplum, debet sibi concedi. Sic ille. Et ex illo Suar. *disp.* 3 *sect.* 13. *n.* 7. Filliuc. *tr.* 11. *c.* 4. *q.* 9. *num.* 108. *vers. Tertia*. Villalob. *tract.* 16 *disp* 7. *n.* 6.

QVÆSTIO XIII.

An Iudex pronuncians sententiam Censuræ, præscripta Iuris forma non seruata, pœnam suspensionis à diuinis Officiis per mensem ipso iure incurrat.

RESpondeo tanquam certum: affirmatiuè, quia sic expressè habetur *in d. c. cum medicinalis, cit.* his verbis: *Si quis autem Iudicum huiusmodi constitutionis temerarius extiterit violator, per mensem vnum ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis Officiis nouerit se suspensum.* Sic textus. Addens præterea, quod si sic excommunicatus Superiorem adierit, tunc sine difficultate ab ipso sit absoluendus, & Index qui censuram tulit, condemnandus ad expensas, & interesse, & alia pœna puniendus, si Superior iudicet expedire. Adiungit denique, quod si Iudex ita suspensus diuinis Officiis se immiscuerit, incurrat irregularitatem, à qua solus Papa dispensare possit. Hæc omnia statuit *in d. c.* Innoc. IV. contra Iudices negligentes præfatum ordinem Iuris in pronunciandis censuris. Legantur de hoc puncto Suar. & Filliuc. *loc. cit.* Alter. *lib.* 3 *disp.* 4 *c.* 3. Villal. *loc. cit. n.* 7.

QVÆSTIO XIV.

An Iudex qui dictum ordinem Iuris in ferendis Censuris negligit, peccet mortaliter.

REspondeo tanquam certum: dicendo, quod Iudex qui censuram fert solo verbo, sine scriptura continente causam, propter quam fertur censura, &c. mortaliter peccet. Ratio est, quia violat legem in re graui, quam maximè interest publici boni seruari: ergo. *Confirmatur.* Nam pœnæ grauitas indicat grauitatem culpæ: sed sic est, quod qui negligit hunc iuris ordinem seruare, plectitur pœna suspensionis per vnum mensem ab ingressu Ecclesiæ, &c. (vt nuper est habitum) quæ est grauis pœna: ergo. Sic tenent omnes. Nauarr. *c.* 27. *n.* 8. (non 18. vt leges apud Bauny.) Sayrus *lib.* 5 *c.* 13. *n.* 57. Suarez *disp.* 3. *sect.* 13. *& disp.* 17. *sect.* 13. Auila 2. *p. c.* 2. *disp.* 1. *dub.* 3. *&* 3. *p. disp.* 3. *dub.* 1. *concl.* 4. Vgolin. *tab.* 1. *c.* 14. § 6. Alter. *lib.* 3 *disp.* 4. *c.* 3. *in principio.* Ægidius *disp.* 13. *dub.* 9 *n.* 89. Filliuc. *tr.* 11. *c.* 4. *q.* 9. *n.* 109. Bonac. *disp.* 1. *q.* 1. *pun.* 8. *n.* 1. Bauny *disp.* 1. *de excommunic. q.* 13. Cornejo *disp.* 6. *de censur. in commun. dub.* 1. *& disp.* 7. *de excommun. dub.* 1. Bassæus *verb. Excommunicatio* 2. *n.* 6. Candid. *de cens. disquis.* 22. *art.* 18. *dub.* 1. Diana *part.* 5 *tract.* 9. *resol.* 73.

QVÆSTIO XV.

An Prælati Regulares teneantur ex vi iuris Censuras ferre in scripto, in quo contineatur causa, &c.

NEgant absolutè Lapus *alleg.* 73. *de sent. excom.* & Felin. *in c. sacro, de sent. excom. n.* 7. quia (inquiunt) Prælati Regulares, quantum ad regimen suorum subditorum seruant diuersum ordinem, & ritum ab eo, quem seruant Prælati sæculares. Citatur etiam pro hac parte Bonac. (vt vidit Diana) Sayrum *lib.* 5. *c.* 9. & Henriq. *lib.* 13. *c.* 34. *n.* 4. Sed certè ex his (quos non vidit Diana) oppositum docet Sayr. *lib.* 1. *c.* 7. *n.* 5. (vt bene Cornejo citat) & Henriq. nil ad propositum dicit *loco* à Bonac. *citato*, benè tamen *c.* 16. *n.* 1. ita in corpore capitis dicens: At Prælatus Regularis, si absque scriptis excommunicet subditos, non incurrit suspensionem. Sic ille in corpore. Licet in glossa *litt. Q*, probet id habere ratione priuilegij, de quo infrà.

Sed probabilius longè respondeo. Teneri ex vi iuris Prælatos Regulares Censuras ferre in scripto, &c. & aliter facientes peccare, incurrere suspensionem ab ingressu Ecclesiæ per mensem, &c. Quia constitutio c. *cum medicinalis*, quo definitur, vt hic ordo in ferendis censuris seruetur, est generalis absque vlla exceptione: ergo comprehendit Prælatos Regulares: patet, quia quando lex aliquid singulare de Religiosis statuere vult, eos excipit, vt patet *in Clem.* 1. *de priuileg.* Sed sic est, quod hic non excipiuntur, nec alibi in iure habetur, quod Prælati Regulares non contineantur sub generali constitutione, nisi fuerint expressi: ergo ex vi iuris Prælati Regulares tenentur sub pœna peccati mort. & sub pœna suspensionis ferre Censuras in scriptis, cum expressione causæ, &c. Sic Nauar *c.* 27. *n.* 8. Vgolin. *tab.* 1. *c.* 14. § 6. Alter. *lib.* 3. *disp.* 4. *c.* 3. *vers. oppositum tamen*, Auila 2. *part. c.* 2. *disp. vnica, dub.* 3. Bonac. *disp.* 1. *de censur. q.* 5. *punct.* 8. (non 9. vt leges apud Dianam) *n.* 2. *vers. Quintò eximuntur.* Cornejo *disp.* 6. *de censur. in gen. dub.* 1 *q.* 5. & antea Dominic. *c.* 5. *de sent. excom. n.* 2 & Franc *n.* 7. Ang. *excom.* 5. *n.* 3. Palac *dist.* 18. *q.* 4. *pag.* 350. Archang. *dist.* 18. *pag.* 234. *col.* 2 *lit. D.* Refert etiam Diana vtrasque sententias, *p.* 5. *tract.* 73. & solum ait, id posse Prælatos ex vi priuilegij, de quo *infra q.* 17.

QVÆSTIO XVI.

An Prælati Regulares possint licitè, saltem ex vi consuetudinis, ferre Censuras solo verbo sine scriptura, &c.

AFfirmat absolutè Llamas 1. *part. Method. cap.* 9. § 25. ita loquens: Quarta essentialis conditio, ex solo statuto Ecclesiæ excommunicationis (vt valida sit) est, vt excommunicans procedat, & sententiam proferat scripto, nisi vbi necessitas, vel consuetudo, quæ est vera legum interpres, contrarium dictauerint. Nam cum hæc conditio sit merè iuris humani, contra illam consuetudo præscriptionem ingerit, & sic in Religionibus nunquam obseruata fuit hæc conditio, nec ibi commodè potuit, vel potest: sed sat est verbo profetatur, vt tenet, & docet Nauar. *Man. c.* 27. *n.* 9. & Gabriel *in* 4. *distinct.* 18. *q.* 2. *art.* 7. Huc vsque Llamas.

Sed certè malè, in eo quod pro se citet Nauarrum; nam absolutè loquendo contrarium omnino docet *loco cit.* à Llamas (*sibi num.* 9. mihi 8. *fine*) per hæc verba: Quæ tamen pœna suspensionis non afficit Episcopos:

Episcopos : quia non fit eorum particularis mentio, quod est oeccisse, vt ipsi iocurrant suspensionem, *cap. Quia periculosum,eod tit.& lib.* Nec Prælatos Religiosorum, quando est periculum in mora, vel constitutiones Ordinis præscribunt aliam formam, vel propter ignorantiam iuris,secundum Gabr. *in 4. dist.* 18. *q.1.col.9.can.7.* qui non satis vigilanter loquitur ; quia quando periculum est in mora, etiam alij omittere possunt solemnitatem prædictam,per *cap. Constitutionem.sub fin.de sent.excomm.lib.6.* & constitutiones,nisi essent confirmatæ à Summo Pontifice, non possunt derogare iuri communi,*cap. Quod super his, de maior. & obedient.* & ignorantia, nisi esset iusta,eos non excusatet,*c.ignorantia,de reg.iur.lib. 6.* Præsertim quod Prælati Religiosorum cautius excommunicare debent,quàm sæcularium,propter maiorem charitatem, quã debent esse erga fratres,*argum.notatorum* per Panormit. *& in c. Cum causam quæ, de Iudic.* Hucusque meus Nauarrus. Per cuius verba vides, quod non solùm ipse non doceat quod Llamas docet, sed neque Gabriel. Vnde.

Clarius respondeo dicendum, quod licitè possint Prælati Regulares, aut ex vi consuetudinis in Religionibus, vbi fuerit introducta,& legitimè præscripta(vt est in multis Religionibus tempora visitationis,vt fatetur Archang. *dist.* 18.*pag.*134. *col.*1.*lit. C.*) aut ex vi suarum constitutionum aliud præscribentiũ, dummodo sint confirmatæ à Papa, ferre Censuras solo verbo, absque scriptura, &c. ob rationes assignatas à Nauarro,& Hieronymo Llamas : secus verò loquendo de Prælatis in quorum Religionibus non vrget dicta consuetudo, nec habet constitutiones à Pontifice Summo confirmatas, contra ordinem præfatum iuris formam in Censuris ferendis statuentes. Sic ex patre Auila 2.*p.disp.vnica, dub.*3. ex Nauarro *loc.cit.* & antea Syluest.*excomm.* 1.*n.*14. ibi : Secundò limitatur quoad Religiosos specialiter, & rationabiliter, quando statuta sui Ordinis, vel communiter approbata consuetudo aliud haberet.

QVÆSTIO XVII.

An saltem ex vi priuilegij, Possint Prælati Regulares absque pœna peccati, & suspensionis ferre Censuras verbo tenus, sine expressione causa, &c.

Affirmat absolutè Henriquex *lib.*13.*cap.*16.*n.*2.*in corp.capitis*, per hæc verba: At Prælatus regularis, si absque scriptis excommunicet subditos, non incurrit suspensionem. Per priuil. Leon. X.(*addit in Glossa.lit.Q.*)ad Minot.tetric supplem.Min.*fol.*93. *concess.*291.Compend.Mendic.*verbo excomm.* §.7.*Absolutio quoad fratres*,§.21.*fol.* 8. Claud. & compend. Bernard.*verb excomm.* §.1. ita Henriquez.

Alij verò non absolutè id affirmant, sed solùm eo casu, quo Prælati Regulares Censuras ferant contra aliquem fratrem in particulari ; non verò casu, quo illas ferant per modum statuti, vel ordinationis omnibus fratribus Prouinciæ, aut domus, seu Conuentus, eo quòd ad illud habeant priuilegium, non ad hoc. Sic Portel. *in dub. Regul. verb. excommunicare, num.* 1. Diana *parte* 5. *tract.* 9. *resol.* 7. & Villalobos *tom.*1 *summa tractatn* 16.*diffic.* 7. *num.*2. & *in man. Confessor.cap.*12.*num.*7. vbi sic ait : Algunas condiciones pone el derecho, que se deuen guardar en poner las Censuras. La primera,que se ponga por escrito,aunque si se hiziesse sin esso.valdria. Y Leon X. concedió que los Prelados de la Orden de los Frailes Menores de la Obseruancia, quando descomulgan algun Fraile en Capitulo ò Comunidad, no esten obligados a ponerla por escrito : mas el Prælado que pone descomunion por via de statuto(como si la pusi esse à todos los Frailes de la Prouincia,ò Conuento, para que no hagan tal cosa) sin escrito, incurre en la pena de suspension, como los demas, que no ay para esso priuilegio. Ita Villalobos, & ante hos omnes Rodriguez *tom.*1.*qq.regul. quæst.* 69. *artic.*3. *pag. mihi* 294. Quia solùm, inquit,concessit Pontifex, *quod Prælati Ordinis Minorum, cum aliquem fratrem propter apostasiam, vel aliam causam excommunicant in capitulo fratrum,vel in communitate,non teneantur proferre sententiam in scriptis, prout in iure substantia suspensionis præcipitur proferentibus.* Si Leo X. ex verbis cuius constat, non concessisse vniuersaliter, vt nullam sententiam excommunicationis non teneantur Prælati in scriptis proferre : sed tantùm illam, quæ per modum præcepti fulminatur contra aliquem fratrem particularem, vt patet ex illis verbis : *Cum aliquem fratrem.* Hæc Rodriguez.

Sed ego distinctius respondeo : *primò.* Prælati Regulares possunt ferre excommunicationem, & alias Censuras solo verbo, & sine scriptura, quando illas ferunt per modum sententiæ particularis, contra aliquem, vel aliquos de communitate, propter apostasiam scilicet, vel aliam causam ; quia id expressè continetur in priuilegio Leonis, vt constat, & concedunt Authores vtriusque sententiæ.

Respondeo *secundò* : Prælati Regulares non possunt (ex vi dicti Leonis priuilegij) absque pœna peccati mortalis, necnon & suspensionis, ferre solo verbo, & sine scriptura excommunicationem, & alias Censuras per modum statuti, ordinationis, seu præcepti. Vnde nullo modo possunt ponenere Censuras solo verbo, absque incursione dictatum pœnatum, omnibus fratribus Prouinciæ, vel domus, siue permanenter, per modum statuti ; siue ad tempus, per modum præcepti ; verbi gratia ne in diebus, adhuc à Regula vetitis, carnes edant, ne tales domos ingrediantur, vel quid simile. Quia priuilegium Leonis solùm loquitur de Censuris,quæ apponuntur fratribus ob puniendum delictum commissum : ergo non est extendendum ad Censuras quæ solent ferri ad præcauenda peccata futura, & apponuntur per modum statuti, aut præcepti. Confirmatur : quia difficile admodum est, vt Prouinciales solo verbo, & sine scriptura ponant Censuras omnibus fratribus Prouinciæ : imò nec Prælatus Conuentualis omnibus fratribus sui Conuentus, per modum præcepti permanenter : ergo de iis casibus non debet intelligi priuilegium Leonis. Hæc responsio est contra Henriquez.

Respondeo *tertiò*, Prælati Regulares nequeunt, adhuc dum actualiter visitant suos Conuentus, ferre Censuras per modum præcepti, solo verbo, ex vi dicti priuilegij, ob rationem dictam. Secus aliàs ex vi consuetudinis, vbi introducta & præscripta est: aut ex vi suarum constitutionum præscribentium in tali casu, posse Prælatos ferre Censuras verbo tenus, dummodo hæ à Pontifice specialiter sint confirmatæ, vt suprà est habitum.

QVÆSTIO XVIII.

An Episcopi ferentes Censuras solo verbo, peccent etiam mortaliter, & incurrant suspensionem per mensem.

Respondeo tanquam certum : peccare mortaliter, (nisi aliàs vrgeat iusta,& rationabilis causa, vt *infrà*) non tamen incurrere pœnam suspensionis. *Primum* constat. Quia *cap. Cum medicinalis,de sent. exc. in 6.* vbi prohibetur Prælatis solo verbo Censuras ferre,

ferre, generaliter loquitur, & nullum Prælatū excipit: ergo quisquis ille sit inferior Papa, peccabit mortaliter, si illius ordini contrauenia. Sic expresse Llamas 1. *parte Method. cap. 9. §. 35.* ibi: Sed hæc pœna Episcopos non tangit, etsi peccarent mortaliter. Sic ille, & credo omnes, vt habet Glossa *in summ. dicti cap.*

Secundum etiam constat. Quia vt prædicta pœna suspensionis Episcopos tangeret, & comprehenderet, deberet fieri specialis mentio in dicto capite: at non fit, vt constat: ergo. Maior, in qua potest esse difficultas, clarè probatur *ex cap. Quia periculosum, de sent. excomm.* (non *de sent. & re ind.* vt habet Llamas) *in 6.* vbi habetur, quod Episcopi nullam interdicti, vel suspensionis incurrant sententiam, nisi in sententia sint expressi, per hæc verba: *Quia periculosum est Episcopis, & eorū Superioribus, propter executionē pontificalis officij, quod frequenter incumbit, vt in aliquo casu interdicti, vel suspensionis incurrāt sententiā ipso facto: Nos deliberatione prouida duximus statuendū, vt Episcopi, & alij Superiores Prælati nullius constitutionis occasione, sententia, siue mandati prædictam incurrant sententiam vllatenus ipso iure, nisi in ipsis de Episcopis expressa mentio habeatur.* Sic Innocent. IV. Et sic omnes. Glossa *in summa dicti cap.* vbi ait, quod Episcopus non incurrit suspensionem latam à iure: *Nisi de ipso fiat expressa mentio in constitutione pœnali putà si dicatur, quod faciens tale quid, vel non faciens, incurrit sententiam excommunicationis, vel suspensionis, etiamsi fuerit Episcopus.* Nauar. *in sum c. 27. n. 8.* Auila *de cens. 2. p. c. 2. disp. 1. dub. 3.* Alter. *lib 3. disp. 4. c. 3. vers. Vt autem clarius.* Llamas *loc. cit.* Bonac *disp. 1. q. 1. punct. 8. n. 2.* Bauny *disp. 1. de excomm q. 13. pag. 81.* Suar *de Cens. disp. 27. sect. 1. n. 16. & disp 38 sect. 3. n. 6 & 7.*

QVÆSTIO XIX.

An Index, qui ob euitandum periculum instans, aut ob aliam iustam causam ferret Censuras solo verbo, peccaret mort. & incurreret suspensionem.

RESpondeo tanquam certum, quod nullo modo. Quia id clarè indicant *verba dicti cap. Cum medicinalis*, nempe: *Si quis autem Iudicum huiusmodi constitutionis temerarius extiterit violator*, &c. Nam, qui periculo instante, aut alia causa rationabili suadente, solo verbo Censuras ferret, neutiquam diceretur temerarius violator. Sic Glossa *in d. cap. verb. temerarius*, vbi sic ait: Et per litteram istam puto, quod si excommunicator non fuit in aliqua culpa, putà non erant necessaria ad scribendum, & periculum erat in mora, credo quod habeat locum pœna. Sic Glossa. Alterius *loc. cit. vers. Vocatur autem.* Bonacina *loc. cit. n. 2. vers. Tertiò eximuntur.* Auila *loc. citat.* vbi ait, quod causa iusta, vt excommunicatio feratur solo verbo, est quando laïcus iniustè extrahitur ab Ecclesia, vel Clericus subitò per Iudicem fertur ad supplicium, &c Nauarrus *c. 27. n. 8.* Quid id probat *ex cap. Constitutionem, de sentent. excomm. lib. 6.* Archang. *dist. 18. pag. 234. col. 1.* sic dicens: Ego teneo, etiamsi periculum non sit in mora, dummodo facti qualitas aliter suadeat, quempiam non in scriptis excommunicantem, minimè prædictam incurrere pœnam. Ratio est, nam Pontifex ait: Si quis autem iudicum huiusmodi constitutionis temerarius extiterit violator, per mensem vnū, &c. modo cum facti qualitas aliter suadeat, vel ratione temporis, vel ratione vsus in oppositum, sicut contingit tempore visitationis in Religionibus, vel ratione alterius causæ rationabilis, qui non scriptis excommunicat, non est temerarius, vti constat, huius Constitutionis violator: quare nec pœnam hanc incurrere eum debere fatemur. Sic Archangelus.

QVÆSTIO XX.

An Iudex, qui bona fide, aut ignorantia inculpabili ferret Censuram solo verbo, excusaretur à dictis pœnis.

RESpondeo tanquam certum: excusari. Quia qui cum bona fide, aut ignorantia iusta, seu inculpabili iuris procedit, nullo modo potest dici quod sit legis temerarius violator. Sic Nauar. *loc. cit.* Alter. *lib. 3. disp. 4. c. 3.* Bonac. *disp. 1 q. 1. punct. 8. n. 2. vers. Quantò*, & ante illos Gabr. *in 4. dist. 18. q. 2. col. 9.* Sylu. *excomm. 1. §. 14.* Angelus *verb. excommunicat. 2. n. 3.*

QVÆSTIO XXI.

An etiam ille Iudex, qui ex inaduertentia Censura ferret solo verbo Censuras, excusaretur à relatis pœnis.

NEgatiuam sententiam tenere Glossam *in cap. Cum medicinalis, de senten. excommun. in 6.* ait Bonacina *loco citato.*

Sed omnino oppositum respondeo: quia sicut bona fides est potens ad excusandum quem à fractione præcepti, vt diximus *tom. 3. de præcept. Ecclesiæ.*

Ita est potens inaduertentia legis, seu præcepti, ad excusandum quem à fractione illorum, & consequenter à pœna imposita violatoribus eorum: nam vbi abest culpa, nullo modo adesse debet pœna. Sic sentiunt communiter Doctores. Nec oppositum sentit Glossa. Nam illa non loquitur de illo, qui ex inaduertentia Censuræ verbo tenus excommunicat; sed de illo, qui ex negligentia, stultitia, vel fatuitate hoc facit.

QVÆSTIO XXII.

An Iudex, qui ex ignorantia culpabili solo verbo Censuras ferret, incurreret dictas pœnas.

NEgatiuam sententiam esse veram, probare quis potest ex verbis capitis, in quo est prohibitum, solo verbo, siue scripto Censuras ferre; dicitur enim ibi: *Si quis autem Iudicum huiusmodi constitutionis temerarius extiterit violator*, &c. tunc ille: Sed sic est, quod temerarius violator, solùm dicitur ille, qui scienter, & dolosè contemnit legem: ergo ille, qui ignoranter, etiam culpabiliter, prætermisso huiusmodi iuris ordine, poneret Censuras solo verbo, absque Scriptura, non afficeretur pœnis in dicto capite appositis. Hanc partem videtur tueri Bonacina *loco cit.* cùm se opponat Glossæ iam citandæ.

Affirmatiuam nihilominus sententiam absolutè docet Glossa *in cap. Cùm medicinalis, cit. verb. Temerarius.* Vbi inquirens, an ad has pœnas incurrendas, requiratur quod quis sit in dolo? Respondet per hæc verba: Dic contra, quia sufficit quod negligentia, stultitia, vel fatuitate hoc fecerit. Sic Glossa. Quam sequuntur ibi Dominic. Philippus, & Ioan. Andr. & etiam Alterius *cap. 3. citat.* ita loquens: Respondeo ignorantiam culpabilem non excusare ab his pœnis: quare quamuis Iudex omiserit hunc ordinem definitum ab ipso iure ex negligentia, stultitia, fatuitate, vt loquitur Glossa *in verb. Temerarius,*

incurrit

incurrit suspensionem, & alias pœnas: quoniam ignorantia eius, quod ad officium proprium pertinet, non excusat. *Instit. de lege Aquil. §. Praterea habetur, imperitiam in re ad proprium officium pertinente non excusare*. Ita ille. Et ante illum Nauar. *c.27.n.8. in fine*, quatenus ait, quod solùm ignorantia iusta potest Iudicem excusare à pœnis in iure positis.

Sed distinctiùs, & probabiliùs respondeo dicendum. Quod Iudex qui ex ignorantia, aut negligentia mortaliter culpabili ferret Censuras solo verbo, planè incurreret culpam mortalis peccati, & suspensionis pœnam, etiamsi in Iudice nullus esset dolus. Secus verò si hoc faceret Iudex ex ignorantia, negligentia, aut inaduertentia venialiter culpabili.

Prima pars huius responsionis est nota. Quia ad incurrendam Censuram aliquam, cum sit pœna grauissima, necessum est, quod præsupponatur culpa grauis: ergo vt Iudex incurrat in dicto casu suspensionem, necessum erit, quod ex ignorantia, quæ sit mortalis, ferat Censuram solo verbo. Ex quo iam constat veritas secundæ partis. Id credo sentiunt, & non aliud, Authores secundæ sententiæ. Et innuit Syluest *excomm.2.n.4.* Quatenus ad incurrendam hãc pœnam ex negligentia, aut ignorantia iuris inuit debere esse maximam. Sed de hac materia adhuc *infrà*.

Nec fundamentum primæ sententiæ vrget contra nos. Quia in textu vocatur *temerarius violator*, non quia requirat dolum ad contrahendam hanc suspensionis pœnam, sed dicitur temerarius violator, quando Iudex prætermittit Ordinem definitum voluntariè & spontè, & non propter aliquam iustam causam. Simile habetur *in cap. Periculosa, ne Clerici, vel Monachi, lib.6.* Legatur Alter. *loc.cit. vers. Vocatur autem, & vers. Dicendũ est*, & Archangelus *dist.18.pag.234.col.2.*

Qvæstio XXIII.

An Prælatus, qui in ferendis Censuris non seruat formam in d.cap. Cum medicinalis, *præscriptam, maneat eo ipso priuatus per mensem ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis officijs in ea celebrandis.*

RΕspondeo tanquam certum, affirmatiuè: Quia ità expresè habetur *in dicto cap. vt vidimus q.1.* his verbis: *Si quis autem Iudicum huiusmodi constitutionis temerarius extiterit violator, per mensem vnũ ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis Officiis nouerit se suspensum.* Sic textus. Et *infrà: Caueant autẽ Ecclesiarũ Prælati, & Iudices vniuersi, ne prædictam pœnam suspensionis incurrant: quoniã si contingeret eos sic suspensos diuina officia exequi, sicut prius, irregularitatem non effugiunt iuxta canonicas sanctiones, super qua nonnisi per Summum Pontificem poterit dispensari.* Sic ibi. Et sic omnes Doctores *in d.cap. & in cap. Is cui, eod. tit. in lib 6.*

Qvæstio XXIV.

An Prælatus, qui ob non seruatam formam præscriptam in dicto textu, in suspensionem incidit per mensem, transacto illo, absque alia relaxatione tollatur suspensio.

AFfirmat Glossa *in d.cap. Cum medicinalis, verb. per mensem*, dicens, quod elapso mense, ipso iure restituatur. Quod probat *ex cap. Si quis amodò, dist.81. & cap. Non est nobis, de sponsalib.* Sed certè hi, per quos probat textus hanc suam sententiam, nil habent ad propositam quæstionem, licèt concernant ad eam materiam.

Sed clarius respondeo: dicendum, quod verum sit quod transacto mense, ipso iure restituatur ad suum pristinum statum, & absque alia relaxatione tollatur suspensio; si tamen sententiam seruauit, & peccatum confessus fuerit, aut pœnituerit; nam aliàs quoad se semper remanet suspensus, eo quòd hæc suspensio incurritur ex peccato mort. non tamen remanebit suspensus quoad alios. Sic ex Hostiens. docet Ioan. Andr. vt habetur *in d. cap.* In Addit. ad dictam Glossam. Quos citat, & sequitur Alterius *lib. 3 disp.4. cap.3. vers. Tertiò quæri potest.*

Qvæstio XXV.

An si Prælatus, ob non seruatam dictam formam iuris Suspensus, durante mense celebraret in Ecclesia, aut alia diuina officia exequeretur, eo ipso maneret irregularis.

RΕspondeo tanquam quid certum: manere irregularem. Quia sic expresè est cautum *in dicto cap. Cum medicinalis*, vt habitum est *q.23.* Sic communiter Doctores *in hoc c. & in cap. Is cui, eod. tit. & lib. 6.* Alter. *loc. cit. vers. Dicendum est Prælatum.* Vbi notat quod prædictus contrahat hanc irregularitatem, siue celebret in Ecclesia, siue extra Ecclesiam in domo priuata; vel sub tentorio; &c. eo quòd suspenditur à Pontifice, non solum ab ingressu Ecclesiæ, sed etiam à diuinis Officiis, hoc est à duobus actibus, nempe ab actu ingrediendi Ecclesiam, & ab actu celebrandi. Quod secus dicendum foret casu, quo talis Prælatus esset priuatus absolutè ab ingressu Ecclesiæ tantum, vt priuatur Iudex qui excommunicat prætermissa canonica monitione; *in cap. Sacro, de sentent. excommunicat.* quia tunc solùm incurreret irregularitatem in Ecclesia celebrando, non si extra illam, eo quòd non est priuatus principaliter à diuinis Officiis, sed ab ingressu Ecclesiæ solùm.

Qvæstio XXVI.

An vt Iudex incurrat pœnam dictæ Suspensionis satis sit, vt in ferenda Censura vnicam conditionem prætermittat, etiamsi alias adhibeat.

RΕspondeo: satis esse. Quia *in dicto cap. Cum medicinalis*, præcipitur vt excommunicatio, suspensio, & interdictum promulgentur in scriptis, cum expressione causæ, & copia sententiæ tradatur reo intra mensem petenti, &c. at qui vnam ex his conditionibus omittit, violat reuera constitutionem præcipientem illam formam: ergo ipso facto incurrit dictam suspensionem. Sic Glossa *in sum. in cit. cap. Cum medicinalis, vers. Sed ponamus.* Alterius *lib. 3. disp.5. cap.3. vers. Quartò dubitari.*

Qvæstio XXVII.

An huiusmodi pœna incurratur à Iudice non seruante dictam formam iuris, casu quo Censura careat effectu.

NΕgat Lapus *allegat.73. de sentent. excomm. initio; vers. Sed de secundò.* Quia inquit, talis pœna est accessoria Censuræ latæ: ergo si principale firmum non est; nec accessorium erit; *regul. Accessorium; de regul. iur. in 6.* Huic sententiæ fauent satis Dominicus *in dict. cap. Cum medicinalis*, dum ait, fortasse esse veram, & Franc. ibi, *§. si quis, num.3.* dicit esse probabilem.

Negant etiam alij, non absolutè, sed limitatè, sic in in casu præsenti distinguendo. Nam Censura caret effectu, vel quia est omnino irrita, vel quia reus antequam adueniret dies termini assignati appellauit, vel paruit. Si caret effectu, quia est omnino nulla, tunc, inquiunt, Iudex qui talem Censuram protulit sola voce, aut sine expressione causæ, &c. non incurrit prædictam suspensionis pœnam. Quia quod nullum est, nullum producit effectum, *cap. Illud, de iurepatronat.* Si verò caret effectu, eo quòd reus in tempore appellauit, vel paruit: tunc, inquiunt, Iudex qui talem Censuram voce sola protulit, prædictam pœnam incurrit: quia in hoc casu cum Censura valida sit, per accidens est, quod effectu caruerit. Ita Cornejo *de Censur. in gen disp. 6. dub. 2. q. 7.*

Sed ego absolutè omnino respondeo: in præassignato casu semper incurri à Iudice suspensionis pœnam, siue Censura careat effectu, quia omnino nulla; siue quia reus appellauit, aut paruit. Ratio est, quia Summi Pontifices imponentes suspensionis pœnam aduersus transgressores ordinis præfati iuris, non habuerunt in consideratione iuris effectum, sed solum factum, & animum facientis: ergo omnino per accidens est, quod Censura careat effectu, etiam ex eo quod sit inualida, ad hoc vt præfati transgressores non incurrant pœnam sibi impositam.

Confirmatur. Nam Notarius, qui testamentum falsum ordinat, & facit, si formam testamenti retineat, licèt ob aliquam causam nullum sit, nullumque sortiatur effectum, potest puniri pœna falsi, vt docet Bartol. *in l. quod ergo, §. cum autem, ff. de his qui not. infam.* ergo similiter si sententia excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, lata contra formam iuris, retinear formam Censuræ, quamuis sit inualida, Iudex qui illam tulit, subiectus erit pœnis. Sic sentiunt Cardinal. *Clement. 1. opposit. 8. de consanguin.* Felinos *cap. Tua nos, de iureiurand. num 7. & cap. Ex tenore, de rescript. n. 9.* Alter. *lib. 3. disp. 4. cap. 3. vers. Sed quamuis.*

Nec fundamentum Lapi vrget multùm. Negandum enim est, quod prædicta suspensionis pœna sit accessoria formaliter Censuræ latæ, sed actus, seu formæ, quia illa fertur non seruato iuris ordine: vnde hoc præsupposito quidquid sit de valore, aut non valore Censuræ, statim ponitur, & consurgit pœna afficiens Iudicem inuertentem dictum iuris ordinem & præceptum. Ex quo etiam constat, quid sit respondendū ad Petrum Cornejo, ex parte nobis oppositum,

QVÆSTIO XXVIII.

An Censura lata in die festo sit licita, & valida.

NEgauit Anton. Buttius, vt retuli *3. part. tract. 1. disp. 5 quæst. 37.*

Sed clariùs respondeo: validam, & licitam, quando Censura fertur per modum legis, statuti, aut præcepti: quia id nullibi est prohibitum, vt *loc. cit.* cum communi Doctorum diximus. Vnde Prælatus licitè poterit suis subditis quæcunque sub Censura in diebus festis præcipere. Quando verò Censura fertur ab homine per modum sententiæ, tunc aiunt Cornejo *de cens. in gen. disp. 6. dub. 3. q. 4.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 12. Proposit. 3.* & penes illum Sayr. *lib. 1. c. 14. n. 3. & c. 7.* Suar. *tom. 1. de relig. tract. 2. lib. 3. cap. 30. n. 9.* & Vgol. *tab. 1. c. vlt. §. 2. n. 3.* talem Censuram illicitè ferri in die festo, eo quòd huiusmodi Censura imponi nequit sine præuia cognitione causæ iudiciali, vt habetur *in c. Sacro, de sent. excomm.* & *c. Nemo 2. q. 1.* & causæ cognosci non possunt in die feriato, *cap. fin. de feriis*: esse tamen validam si tali die feratur: sicut est valida Censura, quæ fertur sine trina monitione. Sed ego talem Censuram in festo latam non solum esse illicitam, verum etiam inualidam, eo quòd quæcunque sententiam datam in die festo à Iudice ordinario, esse talem sentio, vt sensi *3. parte, tract. 1. disp. 5. q. 31. 33. 41.*

QVÆSTIO XXIX.

An Censura debeat intra diem ferri, ita vt si in tenebris feratur, factum non teneat.

AFfirmatiuam partem posse defendi innuit Glossa *in cap. Consuluit, de offic. & potest. Iud. deleg. verb. Tenebras*

Sed ego omnino respondeo: quod deberet intra diem ferri; licet si nocturno tempore feratur, factum teneat. *Prima pars* constat *ex cap. Consuluit, cit.* vbi expressè Innocent. III. prohibet, ne Iudicium Ecclesiasticum exerceatur in tenebris: quia iuxta testimonium veritatis, qui malè agit, odit lucem.

Secunda verò *pars* constat, quia aliter factum nullo modo irritatur per dictum caput, aut per alium textum. Sic expressè Glossa *loc. cit. verb. Tenebras,* per hæc verba. Quid si Iudex processit in tenebris ad lumen candelæ, vel ad contestationem litis, vel sententiam protulit, nunquid valet quod agitur? Credo quod valeat processus, licet procedi non debuerit, dummodo aliud non impediat; & præcipuè si Iudex honestus sit, quòd hic non dicatur, quod si processum fuerit, non valeat: quia multa fieri non debent, facta tamen valent. Alij fortè contra. Hucvsque Glossa. Sic etiam Cornejo *loc. cit. q. 2. pag. 56 a.*

De conditione requisita ex parte territorij, dicam *infrà tract. 2. de excommunic.*

DISPVTATIO VII.

De Conditionibus quæ subsequuntur post latam Censuram.

QVÆSTIO PRIMA.

An post latam sententiam Censuræ debeat necessariò sequi Denunciatio, seu Publicatio Censuræ eiusdem.

RESPONDEO tanquam quid certum: debere necessariò sequi denunciationem, seu publicationem Censuræ: aut, vt clariùs dicam, debere necessariò publicari, & denuntiari qui Censuram contraxit. Quia sic statutum est in iure. Nam *in cap. Cura, 11. quæst. 3.* præcipitur omnibus Episcopis, vt excommunicatorum nomina publicè denuntient, ac posteà in celebri loco posita cunctis conuenientibus inculcent. Et loquendo de excommunicationis Censura idem definitur *in cap. Peruenit 1. & cap. Pastoralis, §. verum, de appellat. cap. Parochianos, & cap. Conquesti, de sentent. excomm.* Et de interdicto habetur *in Clement. vlt. de censibus.* Et denique de suspensione, *in Clement. 2. de pœnis.* Et ita quamuis in iure magis definitum sit de excommunicatione, ob eam nempe causam, quoniam excommunicati vitandi sunt ab aliis; tamen de omnibus aliis Censuris idem cautum est, vt constat, & docent Felicianus, & Vgolinus, quos citat & sequitur Suar. *disputat. 3. sect. 13. n. 1.* Alterius *lib. 3. disputatione 5. cap. 3.* Bonacina *disputatione 1. de Censur. quæstione 2. puncto 13. n. 2.* Cornejo *de Censur. in gen. disp. 7.*

&c

& de excom. disp. 7. Candid. *de cens. disquis.* 22. *art.* 30. *dub.* 2. Rastellius *de Censur. in gen. q.* 3. *art.* 8. *n.* 2. *pag. mihi* 83. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 4. *q.* 10. *num.* 109. Machado *lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 2. *docum.* 14. *n.* 1.

QVÆSTIO II.

Quam ob causam fuit instituta Denunciatio, aut publicatio nominis illius, qui censuram contrahit.

RESpondeo *primò*, quia vt reus posita denunciatione, & eius nominis publicatione, propter ruborem faciliùs resipiscat. *Secundò*, quia sic excommunicatus (cuius nominis publicatio magis est necessaria, quàm interdicti, aut suspensi) fit, non in vno tantum loco, sed vbique, ab omnibus notatus vt infamis, & reiectus ab Ecclesia, & à communi consortio fidelium. *Tertiò*, vt ceteri fideles vitent excommunicatum, nec valeant vllo excusationis prætextu se tueri, si excommunicati consuetudine vtantur, seque eius communioni, & societati adiungant. Sic Doctores communiter.

QVÆSTIO III.

An post omnem Censuram latam debeat fieri Denunciatio.

REspondeo quod nullo modo, sed solùm post Censuram latam contra particularem, & determinatã personam, non contra indeterminatas, & ignotas. Ratio est. *Primò*, quia eo ipso quod incognitæ sunt personæ quæ deliquerint in particulari, nequeunt in particulari earum nomina publicari. *Secundò*, quia denunciatio fit, vt fideles admoneantur, ne cum eo, qui Censura est ligatus communicent: at sic est, quod vitari à fidelibus nequit is, qui ignoratur, an sit innodatus Censura: ergo. Sic Rastellius *loc. cit. n.* 1. Bonacina, & Candidus *loc. cit.* Filliuc. *loc. cit. n.* 111.

QVÆSTIO IV.

An Denunciatio semper sit facienda à legitimo Superiore, seu de eius auctoritate.

NEgat Geminianus, quem citat, ac sequitur Vgolinus *tab.* 2. *c.* 21. §. 2. *circa initium*, existimantes, posse à quocumque fieri denunciationem casu, quo crimen sit adeò clarum, notum, ac publicum, vt nulla tergiuersatione celari possit: secus, inquiunt, aliàs in aliis casibus.

Sed tanquam certum respondeo, quod semper, & in omni casu, & euentu sit facienda Denunciatio à legitimo Superiori, vel de eius delegatione. Ratio est, quia fieri denũciationis, est actus executiuus Censuræ: at hic actus est potestatis coërcitiuæ, seu correctiuæ: ergo & legitimi Superioris. *Confirmatur* specialiter contra Authores primæ sententiæ. Quia si adhuc in casu ab ipsis signato denunciatio posset fieri à quocumque, magna sequeretur confusio, & occasio scandali, vt constat. Deinde, quia sententia declaratoria criminis & Censuræ propter illud incursæ, semper antecedere debet denunciationem, quantumuis factum sit notorium, vt *infrà q.* 7. dicemus, eo quòd sit prorsus inexcusabile, moraliter sit impossibile: at sic est, quod sententia declaratoria non potest fieri à quocumque, sed solùm à legitimo iudice: ergo ab eodem fieri debet denunciatio. Sic Suar. *disp.* 3. *sect.* 13. *num.* 7. *&* 8. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 4. *q.* 9. *n.* 112. Bonac. *disput.* 1. *de Censur. q.* 1. *punct.* 13. *Propositione* 2. Candidus *de Cens. disquisit.* 22. *art.* 30. *dubitat.* 3. Couarruu. *in cap. Alma*, 1. *part.* §. 2. *n.* 9. Machado *lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 2. *docum.* 14. *num.* 3.

QVÆSTIO V.

An quando Censura incursa fuit lata ab homine, primò & per se debeat fieri denunciatio ab eo, qui Censuram intulit.

REspondeo tanquam certum: quod sic, quia ad illum pertinet exequi sententiam suam, *ex c. Pastoralis*, §. *verum, de appellat.* Deinde potest fieri denunciatio ab eo, cui tale ministerium fuerit commissum ab ipsomet Prælato qui Censuram tulit, vt habet Gloss. *in c. super* 2. *de offic. deleg. in verb. executorem*. Sicque potest, imò & debebit fieri ab his Pastoribus, & Episcopis, qui fuerint ab eo qui posuit Censuram requisiti. Sic Suar. Filliuc. & Bonac. *loc. cit.* Cornejo *de Censur. in gen. disp.* 7. *q.* 1 *pag.* 562. *& de excommunic. disp.* 7. *dub. vnic. q.* 1. *pag.* 658. Alterius *lib.* 3. *disp.* 5. *c.* 3. *vers. Secundo dubitari*. Candidus *loco citato, vers. Dico quintò*. Qui idem dicendum putant, & benè, cum eadem sit ratio, si Censura incursa lata fuerit ab statuto, & iure speciali Episcopi; nam tunc eodem modo potest fieri denunciatio, vel ab Episcopo qui talem Censuram tulit, vel ab executore, cui id ab Episcopo committitur.

QVÆSTIO VI.

An quando Censura incursa lata fuit à iure communi, sit facienda denunciatio ab Ordinario illius loci vbi patratum est crimen, ob quod Censura incursa est.

AFfirmant debere necessariò à dicto Ordinario fieri, Alter. *loc. cit. versu Secundò si incurrat*, & Cornejo *locis nuper cit. q.* 2. Filliuc. *loc. cit.* Quod probant ex *Clem.* 2. *de pœnis, & Clem.* 1. *de priuileg. & ex c. De illis* 6 *q.* 3. *& c.* 1. *de raptoribus*.

Sed clarius respondeo dicendum, quod in dicto casu & potest fieri denunciatio, vel à proprio Ordinario ipsius delinquentis, vel si delictum patratum est in aliena diœcesi, etiam ab Ordinario illius: eo quòd ratione delicti ibi commissi factus est quoad hoc subditus. Sic expresse Gloss. *in c. De illis, cit. verb. excommunicentur*, vbi ex Archidiacono ita ait: Excommunicentur, scilicet ab ipsius loci Episcopo, vel in cuius iurisdictione deliquerunt. Sic Gloss. & Suar. *loc. cit. n.* 7. ita ait: At verò in Censuris latis iure communi, denunciatio fieri potest vel à proprio Episcopo ipsius delinquentis, vel si in alterius diœcesi deliquit, & cõsequenter ibi Censuram contraxit, ab Ordinario illius loci poterit denunciari. Sic Suarez, vbi adnotte, quod dicit *poterit*, non *debebit* denunciari. Sic etiam innuit Bonac *loc. cit.* Candid. *art.* 30. *cit. dub.* 3. *dict.* 4. Machad. *lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 2. *docum.* 14. *n.* 4.

QVÆSTIO VII.

An ante denunciationem Censuræ incursa debeat semper præcedere sententia declaratoria criminis commissi, ob quod Censura fuit lata.

NEgant semper præcedere debere apud Couarruuiam *vbi infrà*, Felin. *in c. Rodulphus, de rescript. n.* 17. Panormit. *in cap. Cùm non ab homine* 4 *de Iudic. col* 12. *vers. Sed certè subtiliter*, & Dominic. *in c. Cùm secundùm leges de hæret. in* 6. Quia existimant, nullam

sententiam declaratoriam requiri, aut necessariam fore, quando crimen ita notorium est, quod nullam excusationem habeat, nec possit vlla tergiuersatione celari. Secus, inquiunt, aliàs.

Sed probabiliùs longè, imò moraliter loquendo, certissimè respondeo, semper debere præcedere ante denunciationem Censuræ incursæ declaratoriam sententiam commissi criminis, etiamsi hoc sit notorium. Quia quantumuis tale sit, vix moraliter est possibile, quod sit omnino inexcusabile: ergo non impedit ex eo quod delictum sit notorium, quominus debitus Ordo iustitiæ seruetur, vt sic nemo non auditus damnetur. Sic Couar. *in c. Alma mater, 1. p. §. 2. n. 9. pag. mihi* 634. vbi sic ait: Ipse verò adhuc indistinctè potius admitterem eam opinionem, quæ declarationem requirit ad executionem pœnæ, etiam ipso iure impositæ, etiamsi notorium crimen sit, & itidem eius Author, quod praxis recepisse videtur, & plurimùm probat text. *in dict. c. Peruenit, & in c. Interdictos, de excessib Prælat.* atque ita aduersus Felin. & alios tenet Hyppol. *in rubr. C. de probation. n.* 126. Caiet. 2. 2. q. 11. *art.* 2. & Syluest *verb. Assassinus, in fine.* Sic Couar. & post illum Suar *disp.* 3. *sect.* 14. *n.* 6. & 8. Filliuc. *tr.* 11. *c.* 4. *q.* 10. *dict.* 2. *n.* 11. Bonac *disp.* 1. *de Censur. quæst.* 1. *punct.* 13. *Proposit.* 5 Machad. *docum.* 14. *cit. n.* 3.

QVÆSTIO VIII.

An ante denunciationem Censura incursa, seu quod idem est, ante declarationem, quod aliquis incidit in eam, debeat necessariò præcedere citatio Rei.

RESpondeo, tanquam certum: debere necessariò, vt sic reus se defendat, & probet suam innocentiam, aut probabilem sui facti excusationem afferat. Ratio est, quia declaratio est actus iudicialis, & consequenter publicus publicitate iuris: ergo necessariò est facienda cum causæ cognitione, parte citata. Patet, quia notitia publica, quæ parit publicitatem iuris, parte citata fit. Sic Rastellius *de censuris in genere, q.* 3 *art.* 7. *n.* 3. *pag. mihi* 83. Couarr. *cit.* & penes ipsum Gloss *in Clem. Præsenti. verb Constiterit, de censib. & in Clem. Multorum, de pœnis.* Roman Decius, & Panorm. & alij, præcipuè statim *citandi.*

QVÆSTIO IX.

An Denunciatio Censura facta sine citatione partis, non solùm sit iniusta sed inualida.

REspondeo tanquam certum, esse iniustam, & inualidam. *Primum* ex dictis constat. *Secundum* probatur ex illo principio generali iuris: *Contra inauditam partem nihil potest in iudicio definiri,* adhuc ab ipso Papa, vt ipsemet testatur *in c.* 1. *de causa possess. & proprietatis,* his verbis: *Nec nos contra inauditam partem aliquid possumus definire.* Et idem habetur *in c. Nos in quemquam,* 2. *q.* 1. & Clement. *Pastoralis, ad finem, de re iudic. l. de vnoquoque, ff. de re iudicata,* & sic docent ibi Glossa, & Felin. Curt. senior, Cardin. Imol. & Hieron. Gigas, quos citat & sequitur Couarr. *in c. Alma mater,* 1. *p.* § 9 *n.* 5. Nauar. *in man. c.* 19. *n.* 10. & 11. & clariùs *lib.* 5 *consil. de sentent. excom. conf.* 56. *n.* 5. vbi sic ait: Cui addo id, quod in proposito plurimùm fecit, quod licèt excommunicatio, & aliæ Censuræ latæ sine monitione valeant ipso iure secundum receptiorem opinionem, & appellatio, quæ ab eis fit, non suspendat eas, nec earum effectum, licet deuoluat iurisdictionem ad Superiorem, per ea quæ habentur *in c. Pastoralis*: Declaratio tamen quod aliquis incurrit in illas, non potest fieri absque citatione eius, & antequam audiatur, vel contumax iudicetur, & si fiat declaratio absque vlla citatione, & auditione, est ipso iure nulla, & nullum impedimentum facit, quominus facta per ligatum Censuris valeant. Sic Nauarr. ex Gloss *in c. Cupientes, §. Quod si per, de elect. lib* 6. Suar. *disp.* 3. *de Censur. sect.* 10. *n* 15. Alter. *tom.* 1 *lib.* 5 *disp.* 5. *c.* 3. *vers. Tertiò dubitatur.* Candidus *de Censur. disquisit.* 22. *art.* 21. *dub.* 1. Cornejo *disp.* 7. *de excom. dub. vnic. q.* 3. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 8. *q.* 3. *dict.* 2. *n.* 123. & antea *c.* 4. *q.* 12. *dict.* 2. *n.* 118.

QVÆSTIO X.

An si quando reus citatur ad videndam fieri denunciationem, statim compareat, & delictum suum fateatur, & satisfactionem offerat, possit tunc Iudex iustè illum denunciare.

AFfirmandum videtur, quia denunciatio non est noua Censura, nec amplius ligat, vt habetur *cap. Pastoralis, § verum, de appellat.* ergo non pendet ex eo quod reus delictum fateatur, & satisfactionem offerat: ergo absolutè fieri potest à Iudice post delictum commissum, statim ac iuridicè illi de illo constet.

Sed tanquam certum respondeo, non posse tunc Iudicem iustè reum denunciare, quia statim ac reus subditur Ecclesiæ, & satisfactionem offert, est absoluendus à Censura; nam cum hæc medicinalis pœna sit, cessare debet obtenta salute: ergo iniustè faceret Iudex in nostro casu procedendo ad denunciationem Censuræ. Licèt namque denunciatio non liget amplius, retinet tamen prius vinculum, & aliquo modo illud auget, saltem respectu aliorum, qui ante denunciationem non tenebantur vitare reum, post Concil. Constantiense. Vnde etiam augetur infamia ipsius rei: quæ omnia videntur contra Ecclesiæ intentionem, quæ est salus delinquentis, & condigna satisfactio, qua obtenta, non vult maius nocumentum illi inferre. Sic omnino Suar. *disp.* 3. *sect.* 10. *n.* 17. Cornejo *disp.* 7. *de Cens. in genere, dub. vnic. vers. Et si roges, & disp.* 7. *de excom. dub. vnic. q.* 4.

QVÆSTIO XI.

An casu, quo inflicta sit à iure Censura contra committentes aliquod crimen, & sit notorium, illud fuisse ab aliquo patratum, possit tunc Iudex, nulla præmissa citatione, deuenire ad denunciationem, & declarare delinquentem censuratum.

REspondeo posse tunc, quia in criminibus, quæ ipso iure habent Censuram annexam, cum ob facti notorietatem noua citatio necessaria non sit, & Censura iam sit contracta, statim potest ad denunciationem procedi, nulla præmissa citatione. Sic colligitur *ex c. Bonæ memoriæ* 1. *de elect. c. Euidentia, de accusat. cap. Illud, de Cleric. excomm. ministr. & ex c. Manifesta,* 2. *q.* 1. & docent Nauarrus *c.* 27. *n.* 10. Syluester *verb. Excommunicat.* 2. §. 12. & 13. Suarez *disp.* 3. *sect.* 10. *n.* 18. Alterius *lib.* 3. *cap.* 3. *disput.* 5. *dubio* 3. & ante illos Abbas *in cap. Parochianus, num.* 2. *de sentent. excommunicat.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XII.

An ſi quis citatus à Iudice ad videndum fieri denunciationem incurſa Cenſura ab homine lata, appellet, tunc poſſit Iudex adhuc prædictum reum citatum denunciare.

NEgant abſolutè Sanchez *tom. 1. conſil. lib. 3. c. vnico, dub. 31. n. 243.* Nauarrus *in c. Cum contingat, de reſcript. cauſa* 5. Couatruuias *in cap. Alma, 1. part.* §. 10 *n.* 4. & alij.

Sed probabiliùs reſpondeo: poſſe Iudicem tunc reum citatum denunciare, aut declarare incidiſſe in Cenſuram, quia appellatio à Cenſura ab homine lata non impedit denunciationem, vt habetur *in c. Paſtoralis, §. verum de appellat. & c. Cum contingat, de offic. delegati, & c. Is qui, de ſent. excomm, in 6.* vbi expreſsè cauetur, quod appellatio interpoſita poſt ſententiam latam, & contractam excommunicationem, non impediat eius effectum, nec denunciationem: ergo optimè poterit Iudex, non obſtante appellatione, ad denunciandum reum progredi, etiamſi alioqui appellationem admiſerit, dummodo ſit Iudex ordinarius: nam ſi ſit delegatus, & velit reum denunciare, oportet vt id faciat antequam appellationem admittat; nam ſi ſemel, & prius illam admittat, non poterit poſtea denunciare, eo quòd iam ceſſet eſſe Iudex in illa cauſa, iuxta *c. Paſtoralis, §. Præterea, & § Cum autem, de offic deleg.* vbi videri poteſt Abbas *n.* 23. Sic Gloſſa *in ſumm. in cap. cit.* Suar. *diſp. 3. ſect. 15. n. 18.* Filliuc. *tr. 11. c. 4. q. 12. n. 117.* Cornejo *diſput. 7. de excomm. dub. vnico, q. vlt.* & alij. Legatus Machado *lib. 1 p. 3. tract. 2. docum. 14. n. 5.* vbi varios modos dicendi in hac quæſt. refert, ex quibus nullum expreſsè ſequitur.

QVÆSTIO XIII.

An ſaltem appellatio à Cenſura contra ignorantem lata, impediat Iudicem, ne reum denunciet.

AFfirmat Vgolinus *tab. 1. cap. 21. §. 2. num. 4.*

Sed ſub diſtinctione ſic reſpondeo dicendum, quod aut ignorantia eſt talis, quæ poteſt excuſare à Cenſura, vel non. Si poteſt excuſare, impediet denunciationem in foro interiori; imò & in exteriori, ſi de tali ignorantia in foro exteriori conſtiterit. Si verò talis ſit ignorantia, quæ non poſſit excuſare à Cenſura, tunc nullo modo appellatio impediet denunciationem: quia cum in eo caſu liget Cenſura, affert ſecum executionem, & ideo conſequenter habet locum denunciatio, iuxta deciſionem textus *in dict. c. Paſtoralis, cit.* Sic Suarez *loc. cit. n. 19.* Filliuc. *n. 117. cit.*

QVÆSTIO XIV.

An ſaltem Denunciatio Cenſuræ à iure lata, vel alterius, quæ ipſo facto contrahitur, poſſit per appellationem à ſententia declaratoria criminis impediri.

REſpondeo poſſe impediri per dictam appellationem, caſu quo non conſtet aliàs, reum incidiſſe, & deliquiſſe in Cenſuram aliquam ob tranſgreſſionem legis, aut Canonis; ſed ſolùm eſt dubium, an inciderit in Cenſuram legis, v. g. an percuſſerit Clericum, necne: an ex cauſa eum excuſet ab excommunicatione, quia tunc deferendum eſt appellationi, vt habetur *in c. Peruenit, de appellat.* Secus verò dicendum, ſi conſtaret reum incidiſſe in Cenſuram, itavt nulla tergiuerſatione poſſet celari, quia tunc etiam poſt appellationem poteſt denunciari cenſuratus, vt expreſsè habetur *in c. Parochianos, de ſent. excomm.* Et benè quidem, quia iam tunc eſſet virtualiter appellare à ſententia, vel pœna ipſa Canonis, aut legis (quod fieri nequit) aut velle illam eludere. Sic Abbas *in d. c. Peruenit, n. 2.* Innoc. *in c. Paſtoralis, §. verum, de appellat.* Alter. *tom. 1. lib. 3 diſp. 5. c. 3. dub. 4 pag. 318.* Suar. *diſp. 3 ſect. 15 & vlt. n. 19.* Filliucius *tr. 11. c. 4. n. 118.* Qui id colligunt ex iis, quæ tradunt Nauarrus *in c. Cum contingat, de reſcript. cauſa* 15. & Couatruuias *cap. Alma mater, 1. part. §. 10. n. 4.*

QVÆSTIO XV.

An ſemper quod Cenſura lata eſt iuſta, poſſit, & teneatur Iudex denunciare.

REſpondeo quod ſemper, per ſe loquendo, poſſit; non tamen ſemper ad id ſub culpa teneatur. *Primum* ex ſe conſtat: quia ſi Cenſura lata eſt iuſta, non eſt dubium, quin iuſtè, per ſe loquendo, ſubſequi poſſit denunciatio. Dixi autem, *per ſe loquendo:* nam per accidens ratione ſcandali, vel periculi, poſſet Iudex obligari ad non denunciandum. *Secundum* etiam liquet, quia vbi non adeſt obligatio ad denunciandum, interdum poteſt ratio perſuadere, vt denunciatio omittatur, aut differatur, vt ſic minor infamia, & nocumentum proximo inferatur, cum nonnunquam denunciatio reddat difficiliorem abſolutionem à Cenſura: ergo tunc omitti poteſt à Iudice abſque peccato. Sic ex parte Alterius *loc. cit. cap. 4. in principio.* Qui & notat, quod non ſit vniuerſaliter affirmandum, quod quoties Iudex non tenetur aliquem cenſuratum denunciare, ſemper peccet, ſi denunciet: nam id relinquendum, inquit, eſt prudentiæ Iudicis, ſi exiſtimet ob aliquas probabiles cauſas, eſſe bonum, & vtile denunciationem facere. Suar. *diſp. 3. ſect. 15. n. 1.* Filliuc. *tract. 11. c. 4. q. 10. n. 113.* Bonac. *diſp. 2. de Cenſ. q. 1. punct. 13. Propoſit. 3.* vbi ſic ait: Iudex non ſemper tenetur ad huiuſmodi declarationem, & conſequenter ad denunciationem, niſi aliud ratio boni priuati, vel communis ſuadeat, vt quando pars inſtat, aut quando denunciatio ita bono communi conducit, vt ſuperior teneatur ex officio illi conſulere. Sic ille.

QVÆSTIO XVI.

An quando ſententia Cenſuræ fuit iniuſta, teneatur Iudex, qui illam tulit, ad non denunciandum.

REſpondeo tanquam certum: teneri ſub mortali, ſaltem regulariter loquendo, ad non denunciandum reum, quia id nihil aliud eſſet, quàm proſequi iniuſtitiam inchoatam, & iniuſtam ſententiam executioni mandare: quod de ſe mortale eſt. Sic Suarez, & Filliuc. *loc. cit.* & omnes id tanquam indubitatum docentes, ſolúmque grauiter dubitantes de executore loquentes, an videlicet quando denunciatio Cenſuræ eſt facienda ex præcepto ſacrorum Canonum, poſſit, aut debeat executor, cui committitur, vt quempiam publicè denunciet cenſuratum, illam prætermittere, & non denunciare, in caſu quo ei euidenter conſtet, ſententiam Cenſuræ ab ipſo Iudice latam, fuiſſe nullam, aut validam, ſed iniuſtam, &c. de quibus in ſequentibus dicemus quæſtionibus.

QVÆSTIO XVII.

An quando executori certò constat, sententiam Censuræ esse nullam, possit illam licitè denunciare.

Respondeo tanquam certum: posse licitè tunc illam denunciare; quia sic clarè definitur *ex c. Super eo, de crimine falsi*, vbi à Lucio III. laudatur executor, eo quòd sententiam auctoritate litterarum falsarum latam noluerit executioni mandare, quia videlicet talis sententia nulla erat. Rursusque præcipitur ei ab eodem Pontifice, quoties aliqua scripta sub nomine Papæ destinata, redarguenda viderit falsitatis, nullam eis fidem exhibeat, nec obseruet. Idemque constat *ex c. Littera, de offic. Deleg.* & docet Abbas *ibid.n.2.* & Glossa *in text.cit.* Et ratio est, quia nullo modo licet peccare ad instantiam adhuc Iudicis præcipientis, cum magis oporteat obedire Deo, quàm homini: sed denunciare Censuram nullam, est exequi falsitatem, cum ex parte Rei non sit Censura ligatus, & declaratur Censura ligatus: ergo est peccatum, & mortale. Patet, quia illa falsitas, seu mendacium est graue, cum sit perniciosum, & iniuriosum. Sic Suarez *disp.3.sect.15.n.6.* Rastellius *de Censur.in gen.q.3 art.7. p.5.* Alterius *tom.1.lib.3.disp.5.c.4.pag.321 vers. Deinde, in fine,& vers. His positis*, ea Glossa *in c.Pastoralis, §. quia verò, de offic.Deleg.*

QVÆSTIO XVIII.

An quando sententia Censuræ est iusta secundùm allegata & probata, tamen executori per scientiam, aut notitiam priuatam constat in re esse iniustam, debeat executor ipse, si Superior ei præcipiat, dictam sententiam denunciare.

Negandum videtur, quia in dicto casu reuera Censuræ sententia est secundùm se iniusta: ergo illam exequi erit intrinsecè malum, quia exequi sententiam iniustam, est ad iniustitiam cooperari, vel potiùs ipsam iniustitiam efficere: ergo quomodocunque id constet executori, nullo modo poterit talem sententiam denunciare.

Sed oppositum omnino respondeo: & dico, quod tunc executor verè teneatur exequi præceptum Iudicis Superioris, & sententiam Censuræ ab ipso latam pronunciare, quia id expressè videtur diffinitum ab Innocent.III.*c.Pastoralis,§. quia verò, de offic. & pot. Iud.deleg* vbi ad similem quæstionem propositam his verbis: *Quia verò sæpe contingit, quod executio sententiæ Ordinario demandatur, quæsiuisti, an si ipse iniustam esse cognouerit, debeat eam executioni mandare, an sit ei potius supersedendum?* Sic Innoc. respondet. *Attendentes itaque, quod non cognitio, sed executio tantum demandatur eidem: respondemus, quod eum Ordinarius tenetur obsequi Delegato, etsi sciat sententiam illam iniustam, exequi nihilominus tenetur eandem, nisi apud eum efficere possit, vt ab hoc onere ipsum absoluat.* Sic Pontifex. Ex cuius verbis clarè apparet, quod Iudex ordinarius, cui à Delegato Papæ executio sententiæ demandatur, teneatur obsequi Delegato, & sententiam illam executioni mandare, etiamsi sciat illam esse iniustam; nisi aliàs efficere possit, vt ab illo mandato eum absoluat.

Deinde probatur ratione desumpta ex prædicto textu, quia mero exequutori non committitur causæ cognitio, sed mera executio: ergo ad ipsum non spectat discernere, an iustè, vel iniustè iudicatum sit: ergo verè tenetur exequi Censuræ sententiam, etiamsi cognoscat per priuatam scientiam, illam esse iniustam Sic Suar. *disp.3.sect.15.n.7.* Alter. *lib.3.disput.5. c.4. pag.322.col.1.vers. secundò dicitur*, omnino ex Suario, quem semper ferè ad vnguem sequitur; cum tamen eum rarissimè citet. Rastellius *de Censur. in gen.q.3. art.7. n.8.pag.mihi 83.* Filliuc. *tr.11. c. 4 q.11. n.114.*

Nec obstat fundamentum pro contraria parte adductum, quia respondetur, quod licèt reuera in dicto casu sententia Censuræ secundum se sit iniustè, & intrinsecè mala, hoc tamen solùm est materialiter, non formaliter: quoniam executor non intendit illam exequi, vt est iniusta, sed vt est iusta scientia publica. Vnde sicut occisio hominis ad sui defensionem est intrinsecè malum materialiter, & non formaliter, cum non sit intenta occisio, sed defensio, & propterea non est peccatum: ita in nostro casu est dicendum.

QVÆSTIO XIX.

An idem sit dicendum in casu, quo executor habeat scientiam priuatam de iniustitia Censuræ, ignorat autem, vel dubitat, an sit iusta secundum allegata, & probata.

Respondeo idem esse dicendum; tunc enim que non solùm potest, sed etiam debet executor sententiam Censuræ exequi, denunciando reum censuratum, si ab eo qui potestatem habet præcipiatur: dummodo executor non possit commodè se excusare, vel Superiorem à priori sententia mutare, aut rogare, vt ipsum ab officio liberet, iuxta præscriptum *c. Si quando, de rescript.* ibi: *Quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod praua nobis fuerit insinuatione suggestum.* Quo facto si superior nolit fidem illi adhibere, nec ab officio executoris eximere, tunc, vt diximus, non solum potest, sed debet Superiori obedire, vt constat *ex d. c. Pastoralis,§.quia verò*, in illis vltimis verbis, *Etsi sciat sententiam illam iniustam, exequi nihilominus tenetur eandem; nisi apud eum efficere possit, vt ab hoc onere eum absoluat.* Sic Suarez *loc.cit.n.8.* Alterius *loc. cit.vers.Tertiò dicitur.* Filliuc. *n.114. cit.*

QVÆSTIO XX.

An item idem sit dicendum casu quo mero executori constet, sententiam esse iniustam secundùm allegata, & probata; an videlicet tunc etiam debeat talem Censuræ sententiam exequi.

Respondeo nullo modo esse idem dicendum, quia tunc neque debet, neque potest talem sententiam exequi. *Primò* quia, vt habet Glossa *in cit.cap. Pastoralis,§ quia verò, verb. Etsi sciat*, non semper obediendum est Iudici, si euidenter iniquum est mandatum ipsius, sine contra ius, *c. Quid culpatur, 23. q. 1.* & *c. Non semper, & duob.seq. 11. q. 3.* ergo neque in præsenti.

Secundò, quia tota ratio parendi Iudici præcipienti executionem sententiæ Censuræ, quæ in re est contra innocentiam partis, est quia talis sententia vel cognoscitur, vel præsumitur iusta secundùm allegata & probata: ergo quando cognoscitur, etiam secundum hanc rationem, esse iniustam, nulla ratione potest obediri, nam tunc nullus relinquitur locus præsumptioni. Sic omnino Suarez *loc.cit.n.9.* Alter. *loc.cit vers. Quartò dicendum est.* Filliuc. *loc.cit.n.115.* Rastellius *de Censur.in gen.q.3.art.7.n 6.pag.84.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXI.

An quando sententia Censuræ in se, & secundùm allegata & probata est iusta, iniusta verò quoad modum, teneatur merus executor illam exequi, si illi constet de tali iniustitia.

RESpondeo tanquam quid verum: teneri. Ratio est, quia talis sententia Censuræ supponitur iusta, & valida, & consequenter veraciter ligare, & constituere reum excommunicatum, vel suspensum, vel interdictum: sed executor nil aliud facit, quàm id ipsum declarare: ergo id denunciando verum dicit: ergo ex hac parte non peccat. Sic Suar. *disp.* 3. *sect.* 15. *n.* 13. Alterius ex illo non citato, *tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 5. *cap.* 4. *pag.* 322. *vers. Postremò dicendum.* Filliuc. *tr.* 11. *c.* 4. *q.* 11. *n.* 116. Rastellius *loc. cit. n.* 10. *pag.* 86.

QVÆSTIO XXII.

Quonam loco, & quomodo sit facienda Denunciatio Censuræ.

REspondeo, quod denunciatio debet fieri publicè in Ecclesiis, & posteà in scriptis affigi ad portas earum, cum expressione causæ, vel iuxta receptum morem, *c. Cùm medicinalis, de sent. excom.* vel arbitrio iudicis, iuxta grauitatem delicti, & contumaciam delinquentis, quæ tanta, & tam graue delictum esse possit, vt teneatur Iudex Censuræ denunciationem facere iuxta formam præscriptam *in c. Cura sit,* 11. *q.* 3. in quo Honorius Papa, ex sententia Burchardi, vel Ioan. VIII. ex sententia aliorum, præcipit omnibus Episcopis, vt excommunicatorum nomina tam Episcopis viciuis, quà n suis parochianis pariter indicent, eaque in celebri loco præ foribus Ecclesiæ cunctis conuenientibus inculcent, vt in vtraque diligentia, & excommunicatis vbique Ecclesiasticus aditus excludatur, & excusationis causa omnibus, tam videlicet parochianis suis, quàm extraneis auferatur, ita vt non possint aliquo modo prætendere ignorantiam. Has ceremonias denunciandi censuratos referunt *ex d. c.* Alter. *lib.* 3. *disp.* 5. *c.* 3. *vers. Modus & ordo, pag.* 316. & alij.

Prætereà notandum, quod in solemni anathemate plures aliæ ceremoniæ adhibentur, vt narrat Gratian. *in c. Debent, ead. causa* 11. *q.* 3. his verbis: Debent duodecim Sacerdotes Episcopum circunstare, & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in conclusione anathematis, vel excommunicationis proiicere debent in terra, & conculcare pedibus: deinde epistola per parochias mittatur continens excommunicatorum nomina, & causam excommunicationis. Hæc Gratian. Et ex illo Conat. *in c. Alma mater,* 1. *p.* §. 8. *n.* 6. *pag. mihi* 690. Alter. *loc. cit.* Auila *de Cens. p.* 2. *c.* 1. *disp.* 1. *dub.* 1.

Adhuc autem in solemni anathemate ad atrocitatem criminis declarandam, & ad maiorem horrorem excommunicati, & ad metum aliis incutiendum, adhibentur aliæ solemnitates, & ritus: nam promulgatur excommunicatio ex eminenti, & publico Ecclesiæ loco: recitantur execrationum *Psalm.* 108. maledictionum plenus, *Deus laudem meam ne tacueris.* Extinguuntur cerei, & candelæ à Sacerdotibus, aqua superinfusa, proferendo hæc verba: *Sicut hac candela extinguitur in hac aqua, ita anima huius excommunicati pereat in inferno.* Sacerdotes assistunt pullis vestibus induti, deinde in signum mœstitiæ pro anima sic pereunte, Crucis vexillum eleuatum velamine nigro tegitur. Sic has refert ceremonias Alterius *loc. cit.* ex Castro *lib.* 2. *de iusta hæret. punit. c.* 2.

Legantur de hac materia Suarez *disp.* 3. *sect.* 14. *à n.* 4. Sayr. *lib.* 1. *de Censur. c.* 13. *à n.* 20. Vgolin. *tab.* 1. *c.* 21. Filliuc. *tr.* 11. *c.* 4. *q.* 10. Bonac. *disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 13. *Proposit.* 4.

QVÆSTIO XXIII.

An Denunciatio debeat fieri in die non feriato.

REspondeo tanquam certum: debere fieri in die non feriato, seu non festo casu, quo denunciatio exigat citationem, & cognitionem causæ, cùm hæc prohibita sint fieri in festo, iuxta à nobis dicta 3. *p. de* 5. *præcep. Eccles. tr.* 1. *disp.* 5. *q.* 16. Secus verò aliàs, quia tunc potius expedit, vt ad plurium notitiam deueniant, vt Censuratum denunciationes diebus Dominicis, & festiuis fiant, vt habetur in Clem. 1. *de pœnis, vers. Et quia ex maior,* & in Extrauag. *Infidelis, de furtis, vers. Nos autem,* & *c. Felicis, de pœnis in* 6. *vers. Præsenti nihilominus.* Et constat ex dictis *disp.* 6. & tenent omnes DD. Legantur Cornejo *de Censur. in gen. disp.* 6. *dub.* 3. *vers. Infero secundò.*

DISPVTATIO VIII.

De causa materiali proxima Censuræ, nempe de culpa propter quam potest Censura ferri.

QVÆSTIO PRIMA.

An Censura solùm possit ferri validè propter peccatum, seu culpam.

RESPONDEO tanquam certum, quod solùm possit validè ferri propter peccatum, seu culpam; & ideo non sufficiat sola voluntas Prælati, quia Censura est pœna spiritualis, & medicinalis, inflicta ab Ecclesia: ergo necessariò supponit peccatum, seu culpam, quæ est morbus spiritualis. Patet, quia pœna necessariò respicit culpam. Sic omnes. Suar. *disp.* 4. *de Cens. sect.* 1. *n.* 1. Auil. 1. *p. de Censur. dub.* 9. Bonac. *disp.* 1. *de Cens. q.* 1. *punct.* 3. *n.* 1. Rastell. *de Cens. in gen. q.* 4. *in pr. pag.* 87. Hurtad. *de Cens. in commun. diffic.* 10. Filliuc. *tr.* 11. *c.* 6. *q.* 1. *n.* 151. Corneio *de Censur. in gen. disp.* 8. *dub.* 1. & 2. Candid. *de Cens disquisit.* 22. *art.* 7. *dub.* 1. Ægid. *disp.* 13. *dub.* 8. *n.* 66. Tolet. *lib.* 1. *c.* 8. *n.* 1. Bassæus *verb. Censura, n.* 11. Castro Pal. *tom.* 6. *disp.* 1. *punct.* 7. *n.* 1. & omnes.

QVÆSTIO II.

An ad incurrendam Censuram sufficiat aliena culpa.

REspondeo vt quid probabiliùs: sufficere ad incurrendas Censuras suspensionis, & interdicti: Non verò ad incurrendam Censuram excommunicationis. *Prima pars* constat, quia Censuræ suspensionis, & interdicti (saltem quando generaliter imponuntur) imponi possunt propter culpam, seu peccatum alterius, vt constat. Feruntur namque sæpè in communitatem ob delictum tantum vnius illius communitatis, *c. Si sententia, de excommunic. in* 6. de quo *tract.* 4. *de suspens. disp.* 2. *q.* 7.

Secunda verò *pars* responsionis, quæ est certissima, etiam patet, quia Censura excommunicationis, cùm sit grauissima pœna spiritualis, non potest ferri, nisi ob peccatum proprium, & consequenter non nisi in personā

personas singulares, vt cautum est *in cap. Si habes*, 24. *q*.3. ex August. *epist*. 75. aduersus Auxilium Episcopum, qui excommunicauit filium Classiciani, cum coniuge, & cum tota familia sua, quæ non peccauerat. Sic Couar. 2. *variar. cap*. 8. *& in c. Alma, p*.1. §.9. *n*.3. *vers. Hac & alia multa*. Suar. *disp*.4. *sect*. 1. *n*.2. Henriq. *lib*.13. *cap*.50. *n*.2. *in Glossa lit. I*. Vgol. *tab*. 1. *c*. 17. § 8. Saytus *lib*.1. *cap*.9. *n* 29. Auila *p*.5. *disp*.3. *dub*.1. Bonac *punct* 3. *cit*. *n*.3. Corneio *loc. cit*. *q*.2. Filliuc. *loc. cit. disp*.3. *n*.157.

QVÆSTIO III.

An Censura imponi possit pro peccato omnino interiori, & per se occulto, quod quidem solo corde committitur, & intus retinetur.

AFfirmant plures, tam Canonistæ, quàm Theologi: existimantes Ecclesiam habere iurisdictionem directam in actus humanos purè internos, nempe in actus mentis, & voluntatis, ac proinde posse illos præcipere, ac prohibere, etiam sub Censura.

Probant *primò*, quia peccata purè occulta, & interna possunt reseruari à Pontifice, vt diximus etiam Nos 1. *p. tract*. 5. *de pœnit. disp*. 12. *q*. 7. ergo etiam poterunt puniri quauis Censura.

Secundò, quia potestas Ecclesiæ est spiritualis, & à Deo accepta. *Ioan*. 21 *& Matth*. 26 *Quodcumque ligaueritis super terram*, &c. ergo potest punire peccata purè interna & (vt ita dicam) purè spiritualia, per Censuras, saltem in foro interiori incurrendas.

Tertiò, quia Ecclesia de facto punit Censuris actus omnino internos: ergo. Probatur antecedens: primò ex 1. Concil. Tolet. *in Confess fidei*, vbi dicitur: *Qui dixerit, aut crediderit mundum hunc non esse à Deo Omnipotente factum, anathema sit.* Vbi expressè distinguitur actus exterior dicendi, ab interiori credendi, & ita vterque seorsum ab altero excommunicatione punitur. *Secundò*. ex Clem. 1. *de haret. §. verùm*, vbi excommunicantur Inquisitores, qui odij, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu, contra iustitiam, vel conscientiam suam aliquid fecerint contra hæreticos non faciendum, aut omiserint quod facere contra illos debuissent: ergo, &c. Ita sentiunt Glossa *in Clem. cit. verb. Eo ipso incurrant*, vbi ita ait: Hic patet apertè, quod constitutio Ecclesiæ Militantis ligat crimen omnino occultum quoad pœnas suspensionis, & excommunicationis. Et *infrà*: Ex his videtur indubitatum, quod Archidiac. habebat pro dubio, & disputationi relinquebat in Decretali *Cum quis, de sent. excom. lib*. 6. an hæreticus omnino occultus sit excõmunicatus? Ioan. tenet quod sic, 24. *q*. 1. *in sum. & in Gloss. seq. de pœnit. dist*. 1. *cogitationis*. Placet etiam Goffr. & Raym. *in summa de haret*. Et *infrà*: Quare de plano fateamur, quod constitutio militantis Ecclesiæ ligat omnino occulta, non tamen nominatim de illis iudicat Tribunal Ecclesiæ: imò ipsa Ecclesia in quantũ per hominem iudicat hominem nominatim, & in quantum est collectio fideliũ, ligatos sic occultos habet pro solutis, *de sent. excom A nobis* 2. Ita Gloss. Et etiam Abbas *in c*.2. *n*.13. *de offic. ordin. & in c. Exstirpanda, § qui verò, n*.12. *de prabend*. Anton. 3. *p. tit*.24. *c*.7. Felin. *in c. Porrò, de sent. excom*. Arelat. *in tract. de heres. q*.9. Gerson *lect*. 3. *de vita spirit. anima*, Adrian. *quodlib*. 8. *art*. 1. *& in* 4. *q*.2. *de Confess*. Albertin. *tr. de haret. q*.33. Albert. Pighius *lib*.6. *de Eccles. Hierarch. c*.16. Medina *C. de oratione, q*.15. Ambros. Catherin. contra Caiet. *super Summul. verb. Et nota, de excomm. & verb. Hareticus*, Maior *in* 4. *dist*. 12. *quast*. 7. § *contra primam*. Rosella *verb. Absolutio* 1. *num*. 18. *& verb. Heresis*, Corduba *libro* 4. *quast. Theolog. quast*. 13. Rojas *tract. de haretic*. 1. *part. num*. 140. & 167.

Sed longè multò verius, multóque probabiliùs respondeo dicendum, quod nulla Censura, siue à iure, siue ab homine, possit validè ferri pro peccato omnino, & purè interiori, quod ex se, & propria natura occultum est, nec potest aliter quàm per cogitantis reuelationem cognosci.

Probatur *primò*, quia Ecclesia non iudicat de occultis, sed de manifestis: ergo Ecclesia nequit peccata per se occulta vllo modo punire. Patet consequentia, quia de quibus Iudex non valet iudicare, minimè potest ea Censuris punire. Antecedens verò expressè habetur *in c. Tua nos, & in c. Sicut tuis, in fine, de Simonia, cap. Erubescant*, 32. *dist*. *c. Christiana* 32. *q*.5. *cap. Si quando* 16. *q*.6. *c. Consuluisti* 2. *q*. 4. Vnde exiit axioma iuris: *Non habent latentia peccata vindictam.*

Secundò, quia nulla Censura Ecclesiastica potest infligi, nisi ab ipso iure, vel ab homine: sed à nullo ex iis potest infligi propter peccata omnino occulta: ergo. Minor probatur, quia in primis non potest infligi ab homine, cum hic non possit cognoscere crimen intra cordis recessum absconditum, cum solus Deus sit scrutator cordium: ergo nequit propter illud Censuræ pœnam inferre, cum nullus Iudex possit aliquem punire, nisi propter crimen sibi iuris ordine notum. Rursus, nec potest infligi à iure, quia authoritas, & potestas legislatoris non se extendit nisi ad ea, quæ ab ipso legislatore cognosci possunt: at sic est, quod ea quæ omnino intra mentem nostram occulta manent, nequeunt cognosci: ergo neque puniri aliquo humano iure.

Sic sentiunt communiter Theologi cum D. Th. 1. 2. *q* 91. *art*. 4. Caiet. 2. 1. *q*. 11. *art*. 3. *& q*. 104. *art*. 2. *& in summa verb. Haresis, vers. Aduerte secundò*. Paludanus *in* 4. *dist*. 13. *q*. 3 *art*. 1. *concl*. 8. *& dist*. 15. *q*. 5. *art*. 2. *& dist*. 17 *q*. 2. *art*. 2. Durand. *dist*. 17. *q*. 8. *&* 14. Gabriel *dist*. 15. *q* 2. *dub*. 5. *& lect*. 64. *in Canone Missa, lit. N*. Sot. *in* 4. *dist*. 18. *q*. 2. *art*. 5. *& dist*. 22. *art*. 1. *col*. 4. *& art*. 3. *col*. 9. *& lib* 10. *de Iust. & Iure, q*. 5. *art*. 5. *concl*. 6. Almayn. *de potest. Eccles. c*. 3 D. Ant. 3. *p. tit*. 13. *c*. 4. §. 7. *&* tit. 24 (non 23. vt citat Alterius, nec 25. vt habes apud Hẽriq.) *c*. 4. licet posteà *c*. 7. oppositum dicat, & ideo hic pro prima sententia rectè à nobis est citatus. Sylu. *verb. excomm*. 7. *q*. 2. *n*. 3. & 4. Qui pro hac parte citat Archid. Summam Angel. Ioan. de Anch. & Cardinalẽ, Tabiena *verb. excomm*. 5. *casu* 4. *n*. 4. Armilla *verb. Heresis*, §. 1. Castro *lib*. 2. *de iusta haret punit. c*. 18. *& lib*. 2 *de potest. leg. pœnal. c. vlt. concl*. 1. Driedo *lib*. 3. *de libert. Christ. cap*. 5. Host. *in c. Mulieres de sent. excomm* Iulius Clarus *practic. verb. hares* Nauar. *de pœnit. c. Cogitationes, dist*. 1. *& in man. c*. 23. *n*. 38. (non *c*. 11. *n*. 17. vt citatum inuenies apud Alterium; nam ibi nil ad propositum inueni) & *in c*. 27. *n*. 56. Couat. *in* 2. *p. relect. sup. reg. Peccatum, n*. 7. (non item *in* 1. *p. relect. in c. Alma mater*, §. 11. *n*. 4. quia nec ibi aliquid.) Henriq. *lib*. 3. *de pœnit. c*. 14. §. 6. *lit. H. & lib*. 13. *de excomm. c*. 17. §. 2. Medina 1. 2. *q*. 91. *art*. 4. *& q*. 100. *art*. 9. Simanc. *in Cathol. instit. c*. 42. Rodrig. *in explicat. Bulla*, §. 9. *n*. 71. Gutierrez *qq. Canon. c*. 13. *n*. 28. Suar. *disp*. 4. *sect*. 2. *n*. 2. *&* 16. Alterius *lib*. 3. *disp*. 1. *c*. 2. *col*. 4. *vers. Modò his annotatis*. Vasq. *tr. de excomm. dub*. 13. *n*. 2. Sanch. *lib*. 9. *de Matrim. disp*. 32. Valent. 2. 2. *disp*. 7. *q*. 3. *punct*. 2. Salas *disp*. 9. *de legib. sect*. 1. Ægid. *disp*. 13. *de Censur. dub*. 8. *n*. 71. Reginald. *lib*. 9. *n*. 158. Auila 1. *p*. (non 5. vt legi apud Bonac.) *dub*. 10. *concl*. 1. Qui pro hac parte citat Cordub. loco à nobis pro contraria citato. Sed malè Hurt. *de Censur. in comm diff*. 11. Filliuc. *tract*. 11. *c*. 6. *q*. 3 *n*. 162. Bauny *de Censur. in comm. q*. 14. *Assertione* 4. & *tract*. 2. *de excomm. disp*. 1. *q*. 7. *vers. Infertur secundò*. Layman. *tom*. 1 *tract*. 4. *c* 4 *Assert*. 2. *& tract*. 5. *c*. 5. *Assert*. 1. Luys. Turrian. *de Censur. disp*. 4. *dub*. 2. Sayr. *lib*. 1. *c*. 9. *& lib*. 3. *c*. 1. Vgolin. *tab*. 1. *c*. 9. §. 10. Corneio *de Censur. in gen. disput*. 8. *dub*. 3. Rastellius *de Censur. in gen. quast*. 4. *art*. 1. *num*. 4. *pag*. 92. Faber *in* 4. *dist*. 25.

quast. 1.

*disp.4.c.2.n.53.*Diana *p.1.tr.5.ref.1. & p. 5.tr. 9. resol.* 48. Candidus de *Censur. disquis.22. art.7. n.3.* Villalob *tr.16.diffic.9.n.1.*Machado *lib.1.p.3.tr.2.docum.9.n.4.*Palao *disp.1.punct.7. n.4.*

Ad *primum* in contrarium, concesso antecedenti, neganda est consequentia, quia vt *loc. cit.* diximus, ad reseruationem sufficit negare iurisdictionem, & facultatem absoluendi: at verò ad censurandum, est necessarium ferre iudicium de peccatis humano modo, ac proinde re externa, & aliquo modo sensibili: ex quo constat, quod primum fieri possit, non secundum.

Ad *secundum*, concesso etiam antecedenti, neganda est item consequentia. Ratio est, quia cum prædicta Ecclesiæ spiritualis potestas in hominibus humano modo resideat, necessariò debet humano modo exerceri, & solùm potest extendi ad ea, quæ homines cognoscere possunt, opera sensibilia externa; aut etiam spiritualia signis sensibilibus manifesta.

Ad *tertium* dicendum est, quod Ecclesia nullo modò punit Censuris actus merè internos, nisi aliàs verbo, vel alio signo exteriori manifestentur: Et ita punit censuris illum, qui crediderit mundum hunc non esse à Deo factum, caso quo suam hæresim aliquo signo exteriori expresserit. Deinde Inquisitores excommunicantur, non ob solum odium, vel amorem, aut lucri spem, sed propterea, quod exterius aliquid faciunt, quod est prohibitum fieri ex tali affectu, odij nempe, vel amoris, &c. Vnde Inquisitores nullo modo incurrunt excommunicationem, quamuis ex odio, vel amore, &c. procedant in causa fidei, nisi quando signo aliquo exteriori indicant facere aliquid contra iustitiam, vel conscientiam suam contra hæreticos, &c. ex odio, vel lucri gratia, &c.

QVÆSTIO IV.

An saltem possit imponi Censura pro peccato per accidens occulto, hoc est pro peccato, quod non solùm corde committitur, sed voce, aut opere manifestatur, testem tamen non habet.

NEgat adhuc Durandus apud Rastellium infrà citandum, sic dicendo: Secunda opinio est Durandi *4.sentent dist.17. q 8. & 14.* dicentis Ecclesiam non habere auctoritatem super interna tantum, nec super interna informantis externum secretum. Tum quia non potest prohibere id cuius transgressionem punire non potest, cū potestas directiua, & coercitiua sitte simul. D. Thom. 1. 2. *q.109. art.9.* actus autem internus quamuis informet externum secretum; non tamen potest puniri ab Ecclesia, cum illum ignoret. Tum etiam; quia potestas data est Ecclesiæ à Christo ad pascendum: sed Ecclesia non potest pascere per actum internum, quia Ecclesia est sensibilis: ergo oportet, vt pascat per sensibilia: igitur fideles non possunt pasci quoad internum insensibile, quamuis informet externum secretum; secretum enim probari non potest: & tandem quia *in cap. Cogitatio, & in c. Cogitationis pænam, de pænit. dist.1.* dicitur: interna pœnam non mereri. Hucusque Rastellius ex Durando, referens huius sententiam.

Sed certè Rastellius haud benè refert sententiam Durandi. Nam in primis hic Author expresè fatetur, Ecclesiam habere authoritatem super peccata per accidens occulta, aut (quod idem est) super peccata interna informantia externum secretum. Id namque planè constat per hæc verba, quæ scripsit *q.8.cit.n.7.* *Si autem* (inquit Durandus) *peccatum procedit exterius per dictum, vel factum, occultum tamen aliis, tale peccatum benè subiacet potestati humanæ, sed iustè puniri non potest propter defectum probationis: vnde ius non deficit, sed probatio, quia si posset probari, posset iustè puniri.* Ita Durand. ibi, & *q.14. n.* etiam *7.* expresse ait, posse Ecclesiam punire peccata interna informantia externum secretum sententia excommunicationis ipso facto incurrendæ, per hæc verba: *Si autem statuto huic* (intellige confitendi peccata, etiam occulta per accidens) *esset annexa pœna excommunicationis, tunc non confitens omnia peccata sua semel in anno, ipso facto esset excommunicatus: sed illa excommunicatio, quamdiu esset aliis ignota, ligaret solum eius conscientiam, & posset, si vellet, subtrahere se a communione aliorum fidelium. Sed alij non tenerentur vitare ipsum, nisi sponte fateretur se excommunicatum.* Hucusque Durandus, ex cuius verbis apertè constat, non amplecti sententiam, quam illi imputat Rastellius. Meliùs potest citari prò hac parte Crousers *in Reg. S. Franc. cap.7. lect 4.* vbi expresè censet esse probabile, hæreticum externum, qui denunciari saltèm non potest, non esse excommunicatum.

Sed tanquàm certum respondeo: validè, & rectè posse imponi ab Ecclesia per legem, Canonem, aut statutum generale, pœnam Censurarum pro peccato per accidens occulto, aut (quod idem est) pro peccato interno informante externum secretum: non tamen per modum sententiæ, & nominatim quamdiu manet sic occultum.

Prima pars huius responsionis constat *primò* ex iure, *c. Porrò, de sent. excomm. & c. Clericis, de immunit. Eccles. in lib 6* & *in Extrauag. cum detestabile, de Simon.* In quibus non solùm peccata externa, sed & occulta per accidens Censuris excommunicationis, & suspensionis plectuntur.

Secundò id constat ratione, quia prædicta peccata sunt occulta per accidens: ergo per se subiiciuntur Ecclesiæ iudicio: ergo validè, & rectè possunt ab illa pœnis Censurarum puniri in foro exteriori.

Secunda verò *pars* responsionis etiam constat, quià peccatum occultum per accidens, quandiu manet occultum, puniri non potest publica, & exteriori punitione; cùm ex vna parte legitimè probari nequeat, & ex altera non expediat ad rectam Ecclesiæ gubernationem obligare hominem, vt seipsum prodat, cum id contrarium legi naturæ sit: ergo peccatum occultum per accidens, quamdiu sic manet occultum, nequit per modum sententiæ, aut nominatim Censuræ pœna puniri. Et hoc solum voluit Durandus, & probant argumenta pro ipso facta. Sic docent omnes DD. (vno excepto) legantur *citati q. antecedenti*, præcipuè Henriq. *lib.13.c.17.n.2.* vbi *in litt. K*, refert Caiet. Nauar. Couar. Simanc. Perez. Castro, Cordub. Victoriam, Peñam, Banez, & alios Recentiores, Suar. *loc cit. n.17.* Alterius *c.2. cit concl.2.* Auila *loc. cit. concl. etiam 2.* Candidus *loc. cit. dub. 2. n.4.* Corneio *loc. cit. dub. 3. in fine*, & alij, ex dictis concludentes, hæreticos per accidens occultos, esse ipso iure excommunicatos per Bullam in Cœna Domini. Legatur etiam Fagundez *de præcept. Eccles lib.1.c.11.n.7.* Azor *tom.1. lib .c.8.* Hurtad. de Mendoza *de fide volum.1. disp.83. sect.4. §.36.* & Diana *p.6. tract.6. resolut.51.*

QVÆSTIO V.

An vt quis incurrat Censuram impositam ab Ecclesia, sit necessarium, vt actus externus sit signum externum malitiæ, ob quam ab Ecclesia imponitur Censura.

NEgant esse necessarium, vt quis incurrat Censuram impositam, quod actus exterior sit signum malitiæ, ob quam imposita fuit; sed sufficiat quodcumque opus exterius, etiamsi illam non significet exterius,

exterius, nonnulli apud Vasquez, & Luysium *vbi infra.*

Probant, quia qui, v. g. cogitans in hæresim in quam mentaliter incidit, cædit mensam, aut femur, &c. aut dicit, *Ita est*, verè incurrit Censuram excommunicationis impositam ob exteriorem hæresim: at sic est, quod prædicti actus exteriores, non signa significatiua expressè potius hæresis, quàm alterius rei: ergo non est necessarium ad incurrendam hæresis Censuram, quod illud opus externum exprimat illam: Probatur maior, quia vt hæresis sit exterior, sufficit quod voluntas, & iudicium hæresis interius, principium sit alicuius exterioris actus, cum omnis malitia actus interioris redundet in eandem speciem in actum exteriorem: sed mensam, aut femur ferire, aut dicere, *Ita est*, oritur ex iudicio hæretico, & affectu hæresis: ergo ille actus est malus, & non alia malitia quàm hæresis: ergo est exterior hæresis, & causa excommunicationis.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: esse omnino necessarium, vt quis incurrat Censuram, quod actus externus sit signum significatiuum malitiæ actus interni sub ratione, qua est prohibitum opus externum sub Censuræ pœna, nec vllo modo sufficiat, quod sit signũ indifferens. Ratio est, quia signa quæ non sunt significatiua malitiæ actus interni, v. g. hæresis, sed indifferentia, non sunt exterior hæresis, cùm hæresis per illa nõ sit expressa: ergo nec sunt causa sufficiens, vt in Censuram excommunicationis quis incurrat, & puniatur. *Confirmatur*, quia per illos actus exteriores indifferentes ad diuersa significantia, nempe per cæsionem mensæ, aut femoris, &c. nequit cognosci malitia hæresis, ex cuius affectu exiere dicti actus exteriores; cum sub ea ratione malitiæ omnino sint incogniti ab Ecclesia; & aliàs neque ex materia habeant eam malitiam; nec sint signa malitiæ ex fine, quæ latet in voluntate: ergo per illam hæresim non incurret quis excommunicationis Censuram. Sic sentit Castro *lib. 2. de iusta hæret. punit. c. 18. fol. mihi* 132 *pag.* 2. ita loquens: Neque omnes etiam hæretici sententiæ excommunicationis subiacent, sed soli illi, qui hæresim, quam mente conceperunt, foris quomodolibet manifestant, vt si aliquis esset præsens, posset cognoscere illum in talem hæresim fuisse lapsum. Sic Castro, & ex illo Vasquez 1. 2. *disp.* 160. *c.* 3. *n.* 20. & *tract. de excommunic. dub.* 19. *n.* 20. & 21. Simanc. *de Catholic. instit. tit.* 24. (non 42. vt leges apud Luysium) *n.* 11. Suarez *disp.* 4. *sect.* 2. *n.* 10. Luysius *lib.* 1. *de Censur. disp.* 4. *dub.* 2. Diana *p.* 5. *tract.* 9. *resol.* 49 Rastellius *de Censur. in comm. q.* 4. *artic.* 1. *num.* 9.

Ad fundamentum contrariorum neganda est maior, ad cuius probationem dicendum est, non sufficere quod ille actus exterior induat eandem malitiam hæresis actus interni, vt sit exterior hæresis; quia vltra hoc requiritur, vt hæc signis exterioribus manifestetur, saltem sub ratione hæresis in communi, vt sic iudicio Ecclesiæ subdi possit, & tunc excommunicationis pœna tale hæresis crimen iustè, & validè feriri.

Qvæstio VI.

An quando actus exterior malus, prohibitus sub aliqua Censura, non procedit ab actu interiori habente eam malitiam, qua sub Censura est prohibita, num homo illum actum exteriorem exercens incidat in illam Censuram.

AFfirmat Caietanus 2. 2. *quæst.* 11. *artic.* 1. *vers. In responsione ad* 2 *confirmationem*, & latius, & expressius *quæst.* 94. *artic.* 1. *vers. In responsione ad primum*, vbi id multis exemplis comprobare nititur, sed inter alia, hoc magis ad propositam quæstionem, per hæc verba: Similiter Christianus ille, qui in solum exteriorem actum negandi fidem consensit, est in foro conscientiæ excommunicatus: quia voluntariè consensit in actum infidelitatis, & illum exercuit negando Christum verbo, vt Petrus fecit. Et similiter, qui solum actum idolatriæ exterius commisit, excommunicatus est in foro conscientiæ: quia actum infidelitatis, & apostasiæ voluntariè exercuit, &c. Sic Caiet.

Sed omnino oppositum respondeo dicendum, quod quamuis actus exterior malus non procedens ab actu interiori habente eam malitiam, quæ prohibetur aliqua Censura, possit puniri ab Ecclesia: tamen de facto non incurrit Censuram positam contra tale peccatum, qui illud modo dicto commisit: verbi gratia, de facto est imposita excommunicatio contra hæreticos, si aliquis metu mortis exercet actum exteriorem infidelitatis, vt adorando apud Sarracenos Mahumetum, aut apud Paganos thurificando idolis, retenta tamen interius fide; tunc iste talis, licèt possit in foro externo puniri ab Ecclesia tanquam hæreticus, in foro tamen conscientiæ non incurret Censuram positam contra hæreticos.

Prima pars huius responsionis, quæ fauet Caietano, constat, quia talis verè committit exterius peccatum; & hoc præsumi potest esse in specie hæresis: ergo vt talis potest ab Ecclesia in foro externo puniri.

Secunda verò *pars*, quæ directè militat contra Caietanum, etiam patet. *Primò*, quia mentalis hæreticus, sine actu exteriori, non incurrit excommunicationem: ergo nec incurret illam exterior hæreticus, qui sine actu interiori negat fidem. *Secundò*, quia excommunicatio lata contra hæreticos, solùm comprehendit eos, qui verè, non apparenter sunt hæretici: sed ille qui retenta interiori fide, solùm actu exteriori illam negat, non est verè hæreticus, sed solum in effigie: ergo. Minor probatur, quia de intrinseca ratione hæresis est error in intellectu contra fidem: ergo hæresis in actu interiori consummatur: ergo absque illo nequit vera hæresis subsistere. Sic D. Anton. 1. *p. tit.* 12. *c.* 5. §. 1. Sotus *in* 4. *dist.* 22. *quæst.* 2. *artic.* 3. *concl.* 5. vbi ait, quod ad contrahendam veram hæresim requiratur deliberatus actus: puta assertio exterior, quam interior præcesserit. Nauarrus *in summa, c.* 11. *n.* 24. & 25. mihi verò *n.* 27. *vers. Tertiò peccat mortaliter*, vbi citat pro hac parte Repertorium Inquisitorum *verb. hæreticus*. Syluestrum *verb. hæresis*, *quæst.* 9. & Tabienam *verb. hæreticus*, *n.* 2. *verb. Apostasia*, *num.* 3. eandemque sententiam repetit *c.* 27. *n.* 56. Et tenent illam etiam Simancas *de Catholic. instit. tit.* 17. *n.* 36. Vasquez *de excommunic. cap.* 13. *in fine.* Suarez *disput.* 4. *sect.* 3. *n.* 25. Fillincius *tract.* 11. *c.* 6. *q.* 6. *n.* 176. Rastellius *de Censur. in genere, quæst.* 4. *art.* 2. *n.* 4. *pag. mihi* 100. Auila 1. *p. dub.* 11. *concl.* 3. Luysius *lib.* 1. *de Cens. disp.* 4. *dub.* 3. *in fine.* Bauny *q.* 1. *in c.* 1. *Bulla Cœnæ Domini*, *vers. Ita secundò patet, pag.* 197. Diana 1. *p. tr.* 5. *resol.* 1. & 3. *part. tract.* 4. *resolut.* 143. Syluius 2. 2. *quæst.* 11. *art.* 3. *quæst.* 1. *conclusione* 2. Toletus *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 6. Bassæus *verb. Censura, n.* 13. Bonacina *disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 3. *num.* 14. & alij communiter.

Qvæstio

QVÆSTIO VII.

An etiam quando aliquis seruat præcepta Ecclesiæ ficto animo, aut sine actu interiori, excusetur à Censura, si quæ sit imposita contra non obseruantes talia præcepta.

AFfirmant nonnulli excusari à Censura imposita, quia talis iam implet præceptum Ecclesiæ quoad substantiam actus exterioris, quod sufficit ad euitandam Censuram. Vnde si excommunicetur qui non audit Missam in festo, aut qui non recitat horas, &c. excusabitur ab excommunicatione, si solùm sit præsens Missæ sine vlla attentione, aut proferat verba omnino voluntariè distractus. Sic Henriq *lib. de Missa, c. 25. §. 5. lit. P. & lib. 2. de pænit. de confessione informi cap. 14 ad finem, & lib. 13. de excom. c. 21. §. 1. in fine*, ita dicens: Excusatur (*intellige ab excommunicatione*) qui impleuit externum opus, putà recitauit secundum substantiam, quamuis defuit occulta intentio, seu attentio, aut integritas confessionis. Ita ille, cuius sententiam, saltem quoad seruationem præceptorum recitandi Officium diuinum, & audiendi Missam, amplecti debent omnes authores sustinentes, quod ad satisfaciendum his præceptis sufficiat attentio externa, nec sit necessaria attentio, seu deuotio interna, quos latè citauimus *2. part. de sacr. tr. 6 disp. 23. q. 13. & 3. p. de quinq præcep. Eccles. tract. 2. disp. 1. q. 66.*

Sed probabilius cum distinctione respondeo: Non excusari à Censura illum, qui animo ficto, aut sine actu interiori non seruat præcepta Ecclesiæ (si absolutè contra earum transgressores sit imposita) casu quo fictio animi, aut defectus actus interni sit contra substantiam actus externi præcepti, vt præceptum est: secus verò si non est contra substantiam actus externi præcepti. Ratio est, quia ille in primo casu verè transgreditur Ecclesiæ præceptum, & consequenter incurrit Censuram impositam contra transgressores: in secundo verò minimè, quia verè adimplet præceptum quoad substantiam actus externi. Et iuxta hanc doctrinam iudicandum est de illo qui recitat Officium diuinum, aut audit Missam sine vlla attentione aut deuotione interna, nam iuxta probabiliorem sententiam, quam nos docuimus *loc. cit.* aliqua attentio est de substantia talis actus, vt cadit sub præceptum & ideo qui nullam habet, verè omittit præceptum quoad substantiam, & ideo incurret Censuram, si absolutè contra omittentes imposita sit. E contra verò dicendum est de illo qui indignè communicaret in Paschate, aut faceret confessionem informem, sed validam; quia cum talis adimpleret substantiam præceptorum Ecclesiæ per talem Communionem & Confessionem, iuxta dicta à nobis *1. p. de Sacram. tract. 5. disp. 3. q. 53. & 54. & 2. part. tract. 7 disp. 3. q. 28.* non incurret Censuram, si quæ lata esset contra non communicantes eo tempore, aut non confitentes semel in anno. Sic Suarez *disp. 4. sect. 2. n. 17. & sect. 3. n. 19. & 20.* Filliuc. *tract. 11. c. 7. q. 3. n. 166. & q. 6. n. 178.* Bonac. *disp. 1. de cens. q. 1. punct. 3. n. 1. aliàs 5.*

QVÆSTIO VIII.

An actus externus, per quem quis ligatur Censura, debeat esse in sua specie morali completus, & consummatus.

REspondeo debere esse, nisi aliàs aliud explicent verba, quibus fertur Censura. Pro hac resolutione nota ex Rastellio *q. 4. de Censuris in comm. R. P. Leand. de Censuris. art. 2. pag. 97.* Quatuor modis posse esse culpam externam non consummatam in sua specie: *Primò* ex defectu termini actionis physicæ. *Secundò* ex defectu voluntatis. *Tertiò* ex defectu veritatis: & *Quartò* ex defectu modi; quo supposito

Dico *primò*, quod quoties Ecclesia fert Censuram sub ratione culpæ, sub verbis includentibus vltimum terminum actionis physicæ, nullo modo ligat Censura, quousque fuerit consommatus vltimus terminus: quia cum Censura sit pœna, restringenda est ad terminos ad quos fuit applicata. Vnde non est excommunicatus, qui proiecit lapidem contra Clericum, si Clericus non est percussus: quia in Can. *si quis suadente diabolo 17. q. 4.* fertur Censura sub verbis includentibus percussionem. Nec est excommunicatus qui mandat percussionem Clerici, quousque mandatarius percusserit. Nec simoniacus conuentionalis, quousque conuentio fuerit executioni mandata ex vtraque parte. Nec tandem suffragans pro indigno est priuatus iure suffragandi, si indignus de facto non fuerit electus, vt habetur cap. *Perpetuò, de elect. in 6.* Legantur pro iis Cucullariis Nauarr. *cap. 27. num. 5. & cap. 13. n. 104* Suarez *disp. 4. sect. 3. n. 4.* Couar. *in cap. Alma, 1. p §. 10. n. 15.* & Palao *disp. 1. punct. 7. num. 8.* & alij.

Dico *secundò*, quoties Ecclesia fert Censuram ratione culpæ sub verbis requirentibus perfectum voluntarium, non ligat Censura, si hoc absit, quia vt diximus, Censuræ pœna restringi debet ad terminum, ad quem applicatur. Ex quo fit, quod Confessarius absoluens pœnitentem à casu reseruato in Bulla Cœnæ, ex eo quod existimabat illum non contineri in Bulla, nullo modo maneat excommunicatus; quia excommunicatio applicata in fine Bullæ Cœnæ requirit perfectum voluntarium, significatum per illa verba: Si quis præsumpserit. Suarez *disp. 21. sect. 3. in fine*, & antea *disp. 4 sect. 3. n. 9.*

Dico *Tertiò*, quoties Ecclesia applicat Censuram ratione culpæ sub verbis includentibus veritatem, non ligat Censura quando culpa commissa est fictè, Nauar *cap. 15 n. 27.* Ex quo infertur, quod qui fingit se hæreticum, vt liberè transeat per loca hæreticorum, nullo modo manet excommunicatus, quia illa talis verè non est hæreticus, cum in ipsius intellectu non maneat, vt supponimus, error fidei, vt habitum est *quæst. 6.* Secus esset dicendum, casu quo fictio esset ad occultandum delictum, quia tunc fictio potius auget quàm minuit culpam. Vnde si quis animo hæretico verbis amphibologicis proferat hæresim, vt pœnam subterfugiat, verè est excommunicatus, quia occultatio in dictis verbis est per accidens; & occulta hæresis per accidens verè subiicitur potestati Ecclesiæ, vt *suprà q. 4.* habitum est. Suarez *disp. 4. sect. 3. n. 15.* ex Nauarro *c. 11 n. 27.* aliàs *25. & cap. 27. n. 56.*

Dico *Quartò*, quoties Ecclesia fert Censuram ratione culpæ, sub verbis includentibus modum, non ligat Censura, si abest modus, quia ius in eo casu non punit effectum, sed modum. Ex quo infertur, quod nullo modo sint excommunicati simoniaci consummantes mutuam traditionem rei spiritualis pro temporali, sine conuentione externa: quia censura cadit super conuentionem externam, cap. vlt. *de simonia.* Hæc ex Rastellio, quæ omnia desumpsit ex P. Suar. *disp. 4 sect. 2.* vbi de hac re latè agit. Legantur etiam Filliuc. *tract. 31. c. 6. q. 4 à n. 167. vsque ad 178.* Bonacina *disp. 1. q. 1. punct. 3. à n. 12.* Vgolinus *tab. 1. cap. 9. §. 13.* Luysius *lib. 1. de censuris, disp. 4. dub. 3.*

Qvæstio IX.

An Censura maior solùm pro mortali culpa legitimè infligi possit.

RESpondeo tanquam quid certum, solùm pro mortali culpa infligi posse. Ratio est, quia maior Censura est grauissima Ecclesiæ pœna: ergo supponere debet culpam grauem mortalem pro qua imponatur; patet, quia contra æquitatem esset iustitiæ pro leui culpa grauissimam pœnam imponere. Sic docent omnes Doctores, nullo excepto, loquendo de excommunicatione maiori Nam loquendo de suspensione, aliter quidam sentiunt, vt videbimus *infra tr. 4. disp. 2. q. 9.* Legantur D.Th. *in 4. dist. 18 q. 2. art. 1.* Nauarr. *cap. 27. n. 253.* Suarez *disp. 4. sect. 4.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 3. propos. 3.* & alij. Qui omnes vno ore fatentur, neminem incurrere Censuram maiorem excommunicationis ob peccatum veniale.

Qvæstio X.

An Censura minor inferri saltem pro culpa veniali possit.

RESpondeo tanquam quid certum: Posse, quia sic proportionatur culpa pœnæ. Vnde excommunicatio minor per communicationem in humanis cum excommunicato denunciato, vel notorio Clerici percussore contrahitur, cap. *Nuper, de sententia excommunicationis*, quæ communicatio est ratione leuitatis materiæ venialis: ergo. Sic omnes Doctores. Legantur *citati.*

Qvæstio XI.

An quodlibet peccatum mortale externum puniri possit iustè, ac dignè Censura maiori.

RESpondeo, non quodlibet mortale puniri maiori Censura posse, quia sicut homo non potest pro quolibet veniali iustè puniri Censura minori, vt constat; quis enim dicet pro quolibet leui mendacio, aut otioso verbo posse hominem excommunicari minori excommunicatione? nullus certè: ita ergo pari ratione, non poterit pro quolibet mortali Censura maiori puniri. Requiritur ergo quod non solùm sit mortale, sed quod etiam habeat in se specialem quandam grauitatem, vtputà quod aut scandalum generet in Ecclesia, aut pacem perturbet, aut aliquod graue nocumentum efficiat, quod alia via non possit impediri. Quando autem id debeat, aut deceat executioni mandari, prudentiæ Iudicis relinquendum est, vt considerato fine principali imponendi Censuras, & qualitate delicti, & necessitate, aut vtilitate magna vrgente, eam imponat. Sic Suarez *disp. 4. sect. 4. n. 3.* & Bonac. *loco citato n. 9.* addens, quod licèt non iustè, validè tamen possit Censuram ferre pro quolibet mortali: quod est verum, si hoc habeat ceteras conditiones ad id requisitas, quas & addit Alter. *tom. 1. lib. 3 disp. 1. c. 1.* dicens, esse certissimum, neminem posse maiori Censura percuti, nisi pro culpa mortali & quæ alioqui corrigi non valeat, ita vt sit contumax, quia persistat in peccato mortali, & ab eo cessare nolit, aut propter inobedientiam, & contumaciam non comparendi, aut non parendi superioris præcepto, de quibus omnibus nos egimus *supra.*

Qvæstio XII.

An vt Censura valida, & iusta sit, debeat esse proportionata culpæ, cuius causa fertur.

RESpondeo affirmatiuè, quia irrationabile est inæquales culpas æquali pœna puniri: aut è contra, æquales culpas inæquali pœna: ergo sine rationabili causa fertur Censura maior pro minori culpa: ergo & iniustè & inualidè. Requiritur ergo maior causa, & maior culpa ad maiorem Censuram, vt sic seruetur proportio inter pœnam & culpam. Vnde aliqua poterit esse causa rationabilis & proportionata, vt valida sit Censura suspensionis, quæ est minor Censura, quæ tamen non sit proportionata, & rationabilis respectu maioris Censuræ, nempe excommunicationis, & consequenter hæc tunc sit inualida defectu causæ rationabilis. Sic Cornejo *disp. 8. de Censuris in gen. dubit. 2. q. 1. pag. 564.*

Qvæstio XIII.

An in imponendis Censuris debeant Iudices aliquem ordinem, & dispositionem seruare.

RESpondeo, debere omnino, quia valdè consentaneum rationi & iuri est (inquit Suarez) vt cum inter Censuras specie diuersas vna sit minus grauis, quàm alia, & omnes ad hunc finem tendant corripiendi contumaciam, & reprimendi peccata, quando ille potest obtinere per Censuram minus grauem, illa tantùm imponenda sit, & non statim esse inchoandum à suprema Censura, vt est excommunicatio maior. Sic Suarez *disp. 4 sect. 4 n. 5.* Qui id colligit ex capite *Præsenti 5. q. 2. & ex capite Veritatis de dolo & contumac. ex cap. 2. de testibus cogend.* & ex Glossa *in c. Cùm tu, de vsur. verb. Per pœnam,* & Glossa *in cap. Coronatus, dist. 74. verb. Adhuc*, vbi notant suspensionem debere antecedere excommunicationem in Sacerdotibus, qui suspendi possunt: in laicis verò interdictum. Non quod hic ordo sit semper necessarius, sed prudens Iudex debeat illum seruare, nisi aliud negotij grauitas requirat, aut nisi probabiliter iudicet, nullam esse spem fructus in præmittenda Censura minori; quia tunc inutile esset illam ferre.

Qvæstio XIV.

An Censura imposita aduersus committentem aliquod delictum, comprehendat mandantem, seu consulentem.

AFfirmant Sylu. *excom. 9. n. 79.* Rosella *eodem verb. casu 43. n. vlt.* eo quòd mandans, seu consulens delictum, absolutè dici potest delictum committere.

Sed longè probabilius respondeo: Non comprehendi mandantem, seu consulentem, nisi aliàs in lege, seu præcepto exprimatur, aut aliunde lex reddatur fermè inutilis, nisi mandantem comprehendat, quia leges imponentes Censuras, vtpote odiosæ, & pœnales, strictè sumendæ sunt: at sic est, quod mandans aut consulens delictum, nequit dici propriè, & in rigore illud delictum facere, aut committere, vt docent Bartol. *in l. si is qui pro emptore, à n 56. ff. de vsucapionibus, & l. sed si vnius, §. serunt n. 2 ff de iniuriis* Iason, Iulius Clarus, & alij, quos affert & sequitur Decianus *in tract. crimin. lib. 9. c. 12. n. 2.* ergo. Sic Sanchez *lib. 3. de Matr. disp. 48. n. 2. & 4* & post ipsum Syluester sibi contrarius, *verb. excommunic. vltima, q. 4. dicto 3.* Caiet. Armilla, & Tabiena. Necnon Nauarrus *c. 27. numero 51.* Metina *libro 1. summa, capite 11. §. 2.*

Barthol.

Barthol. de Ledesma *de excommunic. dub. 6. fol.* 2002. Henriq *lib. 13. c. 17. n. 2. & c. 21. n. 1.* Ledesma *2. p. 4. q. 26. art. 2.* His addi possunt Auila *2. p. c. 4. disp. 3. dub. 2.* Ægidius *disp. 14. dub 15. n. 188.* Hurtadus *de Censur. diff. 15. n. 53.* Castro Palao *de Censur. disp. 1. punct. 7. n. 12.* & alij communiter.

DISPVTATIO IX.

De Causis excusantibus ab incurrendis Censuris, & primò de Ignorantia.

QVÆSTIO PRIMA.

Quæ, & quotuplex sit ignorantia, de qua in dubium verti possit, an excuset à Censura.

RESPONDEO quod multiplex. Nam in primis Ignorantia alia est iuris, alia facti, & alia pœnæ. *Ignorantia Iuris* dicitur illa, qua quis ignorat legem, præceptum, prohibitionem, qua suum factum est prohibitum, vt accidit quando quis percutit Clericum ignorans, & nesciens prohibitam esse ab Ecclesia sub excommunicatione percussionem Clerici. *Ignorantia facti* appellatur illa, qua quis ignorat factum suum, licèt habeat notitiam legis, seu præcepti, quo dictum factum prohibetur, vt contingit quando quis sciens esse latam Censuram contra percussores Clericorum, ignorat hunc esse Clericum, quem percutit. *Ignorantia tandem pœna*, illa est, qua quis ignorat pœnam, seu Censuram annexam facto prohibito: & contingit quando quis percutit Clericum, sciens hunc esse Clericum, & simul sciens prohibitum esse ab Ecclesia percutere Clericum: sed ignorat id prohibitum esse sub Censura. De huiusmodi ignorantiæ diuisionibus agunt Sotus *in 4. dist. 21. q. 1. art. 1. vers. Quartus demum casus.* Nauarr. *c. 27. n. 274.* Bonac. *disp. 1. de Censur. q. 2. punct. 1. n. 1.* & ex illo omnino non citatn, Candid *disquis. 22. art. 31. dub. 1.* Hurtad. *de Censur. in communi, diff. 21. n. mihi* 87. Suar. *disp. 4. sect. 8. n* 8. Auila *2. p. de Cens disp. 5 dub 6.* Sanchez *lib. 1. sum. c. 16. latè à n. 1.* Montesin. *tom. 1. in 1. 2. q. 6. art. 8. q. 1e.* Antoninus *in summa*, Diana *verb. Ignorantia*, & alij.

Rursus, quælibet ignorantia ex iis tribus, scilicet iuris facti, atque pœnæ, potest esse culpabilis, seu vincibilis, & probabilis, seu inuincibilis, aut inculpabilis.

Ignorantia culpabilis, seu *vincibilis*, datur secundum aliquos, quando quis ignorat quæ scire debet, & potest, etiamsi actualiter non aduertat malitiam facti. Ita sentiunt Valentia *tom. 2 disp. 6. q. 6. puncto* 1. & Zunel *1. 2. q. 76. art. 3. disp. 2. dicto* 4. & 5. Gerson *2. p. alphabeto 33. lit. H*, Adrianus *quodlib. 7. art. 1. ad 1. lit. P.* Nauarr. Angel. Vgolin. Azor, & alij penes Sanchea *vbi infra*, Gordonus *tom. 1. Theol. moral. lib. 1. q. 8. c. 20. n. 37.* & alij recentiores. Sed multò probabilius alij dicunt, quod vt ignorantia sit vincibilis, & peccaminosa, præter obligationem aduertendi, requiratur ante consensum aliqua cogitatio, & consideratio actualis malitiæ, aut periculi, vel saltem expressa aliqua dubitatio, vel scrupulus malitiæ operis, aliàs opus in quantum malum, non erit voluntarium, cum fieri nequeat, vt voluntas velit malum, quod intellectus non præcognouerit. Sic Vasquez *1. 2. q. 74 art. 7. disp. 97. c. 3. à n. 6. & q. 76 art. 2. disp. 124. c. 2. n. 5.* & penes ipsum D. Th. *de verit. quæst. 15. artic. 4. ad* 10. Syluest. *verb. Delectatio 51. dicto* 4. Corduba *lib. 1. q. 13. dub. 10.* Sic etiam Sanchez *lib. 1. sum. c. 16. num. 21.* & penes ipsum Suarez *disp. 4. de Censur sect 8. num. 18.* Palaus *tom. 1. tract. 2. disp. 2. punct. 15. n. 5.* Tannerus *in 1. 2. disput. 4. quæst 9. dub. 1. num.* 17. Layman. *lib. 1. tract. 2. part 4. num. 6.* Ægidius *de actibus supernatural. disput. 14. dub. 11. n. 229* Aluarez, Sayrus, Reginaldus, & Salas, quos refert, ac sequitur Diana *4. parte, tr. 4. resol. 37.*

Ignorantia verò inculpabilis, quæ etiam inuincibilis, probabilis, iusta, inuoluntaria solet appellari, est, & dicitur illa, quæ moraliter vinci, seu expelli non potest, eo quòd inculpabiliter priuet cognitione malitiæ actus, vnde nec ipsa est culpa, nec causa culpæ, idcóque appellatur inculpabilis, sicut dicitur inuincibilis, quia excludi nequit, aut non debet: & probabilis etiam, & iusta, quia bona fide contracta est. Sic Suarez *loc. cit. n. 4.* Sanchez *n. 3.* Hurt. *de censuris in commun. diff. 21.* Qui benè iuxta nuper dicta sic explicat, & definit hanc ignorantiam dicendo: quod ignorantia inuincibilis, aut physica, est illa, quæ vinci non potest, vt quando rei ignoratæ nulla est orta dubitatio, nec suspicio. Sic ille, Bauny *tract. de Censur. in comm. q. 18. pag. mihi* 26. & alij citati.

Deinde, ignorantia vincibilis, seu culpabilis (quæ etiam improbabilis, iniusta, & voluntaria dicitur) adhuc subdiuiditur in ignorantiam crassam, seu supinam, & affectatam. *Ignorantia vincibilis*, crassa, seu supina, dicitur illa, quando quis non ex proposito, sed ex quadam negligentia, incuria, seu desidia ignorat quæ scire potest & debet. Dicitur enim *crassa*, quando ex desidia oritur, sumpta metaphora ex hominibus crassis, & pinguibus, qui desides esse solent: *supina* verò, quando oritur ex nimia sollicitudine circa alia, & modica cura ignorantiæ vincendæ, instar supinè in lecto iacentium, quasi nihil de rebus curantium. *Ignorantia verò affectata* est illa, qua quis studio ignorat, quod scire debere cognoscit, vt sic liberius, & sine remorsu conscientiæ peccare possit, iuxta illud *Ps. 35. Noluit intelligere, vt benè ageret.* Quæ vltima ignorantia directè est voluntaria; duæ verò priores, indirectè, vt benè explicuit D. Thomas *1. 2. q. 19 art. 6. & quæst. 76. art. 3.* per hæc verba: Ipsa ignorantia est voluntaria, vel directè, vt cùm aliquis studiosè vult nescire aliqua, vt liberiùs peccet: vel indirectè, sicut cùm aliquis propter laborem, vel propter aliquas occupationes negligit addiscere id per quod à peccato retraheretur; talis enim negligentia facit ignorantiam esse voluntariam, & peccatum. Sic Angelicus Doctor. Et ex illo Bauny *quæst. 18. cit.* Sanchez *c. 16. cit. n. 6.* Candidus *disquis. 22. art. 31. dubit* 2. Cornejo *de Censur. in gen. disp. vlt. dub. vlt.* Qui aduertit, quod ex iis ignorantiis ignorantia crassa, & supina habeant gradus suos; nam alia procedit ex negligentia graui, alia verò ex leui, ita vt ad perfectum voluntariũ, quale ad peccatum mortale requiritur, non sufficiat. Legantur Sanch. *loc cit. tom. 3. de Matrim. lib. 9. disput. 32. num. 31.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 1.* & alij citati.

Præterea ignorantia diuiditur in Antecedentem, Concomitantem, & Consequentem. *Antecedens* appellatur illa, quæ est inculpabilis, & inuincibilis, & qua non posita, actus malus non fieret, v. g. Petrus percutit Clericum, nesciens omnino illum esse Clericũ aut esse specialiter prohibitum percutere Clericum, quod si sciret, illum nõ percuteret; hic namque dicitur habere ignorantiam antecedentẽ. *Concomitans* dicitur illa, quæ ita coniuncta est cum actu, quod etiamsi non adesset, actus nihilominus fieret: contingit autem cum quis, v. g. casu, & ignorãs occidit inimicum, quem tamẽ

meliusocrideret, si nouisset. *Consequens* tandem ignorantia est illa, quæ quouis modo est volūtaria, & peccabilis, dicitur que consequens, quia sequitur voluntatem, eo quòd verè volita est, aut directè, vt cum est affectata, aut indirectè, quando ignorans potuit, & tenebatur illam expellere, sed non curauit. De hac ignorātiæ distinctiōne agunt Theologi cum D. Thom. 1. 2. *q.6.art.8.& q.76.art.1.* Medina 1.2.*q.6.art.8.§.sequitur, vt dicamus.* Montesinus 1.2.*q.6.art.8. q.12.* Suar. *de Censur.disp.4.sect.8.n.5.* Sanch.*lib.1.summ.c.16.à n.3.* Bonac.*disp.1.q.2 punct.1.n.5.* Candid.*disquis.22.art.31.dub.4.* Castro Palao *tom 1.tract.2.disp.1. punct.15.*

Denique distingui potest ignorantia in habitualem & actualem. Habitualis contingit, quando quis nihil audiuit de lege, aut præcepto: Actualis verò, quando quis iam nouit præceptum, aut legem, & eius memoriam in habitu retinet; tamen hîc, & nunc ad illud non aduertit, quæ ignorantia propriè dicitur inaduertentia, inconsideratio, seu actualis obliuio, de qua dari possunt omnes ferè diuisiones, quæ de ignorantia sunt traditæ; nam & potest esse inuoluntaria, & voluntaria saltem indirectè. &c. Quod aduertunt Suar. *loc.cit.* Sanch.*loc.cit.n.8.* Azor.*tom.1.lib.1.c.16.q.3.* Bonacina *loc.cit.* & alij.

Ex iis autem ignorantiæ distinctionibus plures quæstiones ad præsentem disputationem attinentes oriuntur, de quibus omnibus claritate consueta tractabimus. Sit ergo

QVÆSTIO II.

An ignorantia inuincibilis, aut inculpabilis præcepti Episcopi, aut Ordinarij, cui annexa est Censura, ab illa excuset.

RESpondeo tanquam quid certissimum: Excusare à Censura. *Primò*, quia sic definitur in iure, cap. *Vt animarum, de Constit.in 6.* à Bonifacio VIII. per hæc verba: *Vt animarum periculis obuietur, sententiis per statuta quorumcunque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit, aut supina.* Sic reat. Ergo ex illo ignorantia inuincibilis, aut inculpabilis excusat.

Secundò. Quia ignorantia inuincibilis, cum tollat omnino voluntarium, excusat culpam: ergo & censuram, cum hæc solùm possit ferri propter culpam, vt supra *disp.8 q.1.* est habitum. Sic docent omnes Doctores Canonistæ *in d. c.* Theologi cum D.Thom. 1.2. *q.76.art.3.* Sotus *in 4.dist.22.q.1.art.2. vers. Quartus demùm.* Syluest *excomm.2.n.6.* Suarez *disp.4 sect.8.n.6.* Bauny *tract.1.de censur.in comm.q.17.dict.1.* Candid. *disquis.22.art.31.dub.5. dict.8.* Hurtad. *de Censur. in comm.diff.12.* Cornejo *disput.vlt. de Censur.in genere, dub.2.* Sanch.*lib.1.sum.c.16.n.9.* Bonac.*disp.1. de Censur.q.2.punct.1.n.6.* Castro Palao *tom.6.disp.1.de Censuris.punct.8.n.7.* & alij omnes.

QVÆSTIO III.

An ignorantia inuincibilis præcepti lati sub Censura, iure peculiari Pontificis, vt Episcopi Romani, excuset etiam ab incursione Censura.

REspondeo, Excusare, quia quando Pontifex fert præceptum sub Censura pro suo duntaxat Episcopatu, se habet ad instar aliorum Ordinariorum: at sic est, quod ignorantia inuincibilis præcepti lati sub Censura ab Ordinariis, excusat ab incursione Censuræ, vt nuper vidimus: ergo. Sic Hurtad. *disp.22. cit. n.mihi 96.vers.Vnde ignorantia* Sanch. *lib.6. de Matrimonio, disp.32.n.31.* Palao *disp.1.punct.8.n.7.* & antea *tom.1.tr.2.de peccatis, disp.1. punct.17. n.2.* Vasq. *de excomm. dub.16. n.6.* Suar. *hic disp.4.sect.8. n.20.* & alij.

QVÆSTIO IV.

An ignorantia inuincibilis alicuius Canonis, seu præcepti Pontificis, vt Pontifex est, prohibentis aliquod delictum sub Censura, excuset Censuram.

NEgandum videtur, quia sæpe in Censuris latis à um. Pontificibus dicitur, sufficere ad incurrendas illas affixionem ad valuas Ecclesiæ sancti Petri Romæ: ergo etiam qui illas inuincibiliter ignoraret, incurreret.

Sed oppositum omnino respondeo dicendo: Excusare, quia ad incurrendas censuras requiritur contumacia: sed sic est, quod vbi requiritur ignorantia inuincibilis, non adest contumacia: ergo vbi requiritur ignorantia inuincibilis, non incurritur censura. Minor, in qua potest esse difficultas, probatur, quia contumacia, vt sup. *disp.4.q.6.& seq.* est habitum, non est aliud, quàm inobedientia voluntaria, qua quis monitionem superioris implere contemnit, aut non vult. At sic est, quod qui Canonem, aut Legem superioris inuincibiliter ignorat, nullatenus dicitur eam non audire, nec esse superiori inobedientem, nec conditorem Canonis offendere: ergo nec potest dici, talem inuincibiliter Canonem ignorantem incurrere Censuras. Sic Sotus *dist.22.q.1.art.1.* Candid.*disquis.22.art.31.dub.6.* Qui ad rationem dubitandi respondet, illa verba contenta in dictis Censuris intelligenda esse quoad fori contentiosi præsumptionem, & quoad eos, qui sunt in culpa, ne publicentur in suis terris; quia videlicet horum ignorantia est affectata. Sic ille. Et antea Angelus *verb.excommunicatio 7.casu 48.num.3. in fine*, addens quod aliàs sequeretur, quod quilibet teneretur habere procuratorem in Curia, vel studere iuri Canonico, quod est impossibile multis.

QVÆSTIO V.

An ignorantia inuincibilis præcepti lati sub censura iure communi de aliquo actu de se non malo, sed tantum malo, quia prohibito, excuset à Censura.

NEgant aliqui, tam ex Canonistis, quàm ex Theologis. Qui id probant ex c. *Vt animarum, sup.q.2. cit.* vbi vt vidimus, definitur, quod sententia Ordinariorum non ligat ignorantes: ergo benè sententia iuris communis, seu Pontificij. Patet, quia ante hanc Constitutionem Bonifacij nulla ignorantia statuti, siuc Papalis, siue Episcpoalis, excusabat à Censura, & Pontifex ex benignitate cōdens ius nouum decreuit, quod ignorantia præcepti Episcopalis excuset: ergo quantum ad præcepta & statuta Papæ ius antiquum manet incorruptum. Ita sentiunt Gloss. *in d. c. Vt animarum, verb.Statuta.* Hurtad. *de Censuris in communi, difficultat.25.num.mihi 96.* ita dicens: Vnde ignorantia inuincibilis Censuræ latæ iure communi Pontificio, non impedit incursum illius, quamuis impediat ignorantia inuincibilis Censuræ latæ iure peculiari Pontificis, vt Episcopi Romani pro eo Episcopatu, sicut & aliorum Ordinariorum: ita ille, & alij.

Sed probabilius multo longè, imò vt mihi certum respondeo:

respondeo: Dicendum, quod ignorantia inuincibilis talis præcepti verè excuset à censuta, quia talis ignorantia, etiamsi sit præcepti iuris communis, verè excusat à culpa: ergo & à pœna censuræ. Sic Ledesma 2. *p q. 34 art. 6. concl.* 3. Syluest. *verb ignorantia, num.* 12. Angel. *verb. excomm. 7. casu vlt. q.* 2. Nauar. *c.* 27. *n.* 16. dicens id esse verum apud omnes. Auila 1 *p. c.* 3 *disp.* 5. *dub.* 7. *in princip.* Legantur Suarez *disp.* 4. *sect.* 8. *&* 9. Layman *tract, 5. p. 1. c. 5. de censur. in communi, n.* 7. Bonac. *disp. 1. q. 2. punct. 1. num.* 6. Sanch. *de Matrim. lib* 9. *disp. 32. & lib. 1. sum. c. 16. num.* 16. & alij penes ipsos, quos statim citabimus.

Nec obstat fundamentum pro opposito adductum; quia neganda est consequentia. Nam vt benè Sanch. *disp. 32. cit. n.* 11. ex Syluestro, & aliis ait, argumenta à contrario sensu vim non habent, quando in casu contrario militat eadem, vel maior ratio. At in censura iure Pontificio lata procedit ratio in illo textu èxplicata; nimirum vt animarum periculis subueniatur. Imò maior est ratio, cum facilius ius Pontificium communi ignoretur. Vnde ad probationem consequentiæ dicendum est, quod ibi Pontifex non condat nouum ius, sed solum declaret ius commune, quantum ad illum casum specialem, de quo fuerat interrogatus. Legatur Sotus *dist. 21. q. 1 art. 1. casu* 4 & Auila *loc. cit.* Vbi ad argumenta secundæ sententiæ respondet.

QVÆSTIO VI.

An ignorantia inuincibilis Ecclesiastici præcepti lati sub Censura, etiam iure Pontificio, excuset à Censura, casu quo actus sit contra ius diuinum, & naturale, & homo contra illum peccet.

NEgant in primis vniuersaliter, excusari in eo casu à Censura lata, siue iure communi, siue Episcopi statuto, nonnulli Doctores affirmantes, quod si quis v. g. ignorans inuincibiliter, prohibitum esse ab Ecclesia sub excommunicatione, ne quis Clericum suadente diabolo percutiat, si illum sic percutiat, incurret nihilominus excommunicationem, ex eo quod contra ius naturale & diuinum, quod non ignorabat, iniuriam inferat Clerico, percutiendo illum. Probant ex cap. *Cum illorum, de sent. excomm.* vbi Pontifex concedit, quod possit dispensari cum percussoribus Clericorum, iuris inuincibiliter ignaris: ergo non excusat ab ea excommunicatione ignorantia iuris communis eam imponentis: patet, quia dispensatio non habet locum, nisi vbi adest vinculum. Ita Gloss. *in c. A nobis, el* 1. *verb. non nisi, de sentent. excomm.* Carolus Molinæus *in consuet. Parisiens.* §. 30. *q.* 41. *col.* 1. Scot. *in 4. distinct. 6. q.* 8. Quos, & alios, citat ac sequitur Couarr. *in cap. Alma mater, 1. part.* §. 10. *à num. 9. vsque ad* 12.

Negant deinde alij, non vniuersaliter, sed sub distinctione dicendo, quod in dicto casu non excuset ignorantia inuincibilis à censura, si lata sit iure communi; benè tamen si lata sit statuto Ordinariorum. Probant id ex cap. *Vt animarum, de constitut. in* 6. vbi id solum decerni videtur. Ita sentiunt apud Sanchez, Glossa *in d. cap. vt animarum, verb. statuta,* iuncto *verb. ignorantes,* D. Anton. 3. *p. tit. 24. c. 31. fine & c.* 75. *fine.* Maior *in 4. dist. 18. q. 4. ad fin.* Rosell. *verb. Ignorantia, n.* 13. Driedo *lib. 2. de liber. Christ. c. 9. in 2. sent.* Victoria *in sum. de excommunic. num.* 337. Corduba *in suo q. lib. 2. q.* 27. Adrian. 4. *de confess. 3. de Clauib.* §. *Ex his aliter.* Vgolinus *de censur. tab. 1. c. 9.* §. 8. *num.* 10. & alij. Citat etiam pro hac parte Auila *infrà citandus,* Angelum *verb. Excommunicatio 7. q.* 2. sed malè, *vt infra.*

Sed probabilius respondeo, Talem ignorantiam præpræcepti Ecclesiastici excusare ab omni censura, siue data sit à constitutione Episcopali, siue Pontificia: quamuis actus, cui Censura adnexa est, sit iure diuino & naturali aliàs prohibitus. Vnde si, v. g. imponat Papa censuram excommunicationis peccato furti, tunc qui talem pœnam, seu præceptum nouum impositum sub tali pœna ignorans peccatum furti committeret, peccaret quidem contra legem diuinam & naturalem de non furando, censuram tamen excommunicationis non incurreret.

Ratio est. *Primò*, quia quantitas pœnæ commetienda est cum quantitate delicti, *c. Fœlicis, vers. Illud autem, de pœnit. in 6. & cap.* 1. *de his quæ fiunt à mai. part. c.* Sed hic ignorans ius Ecclesiasticum solum offendit ius naturale & diuinum, contra quem agere norat, vt supponimus, non autem ius positiuum, quod inuincibiliter ignorabat: ergo solius iuris naturalis, & diuini pœnas incurret, non iuris Ecclesiastici positiui.

Secundò, quia Censura solùm fertur ob contumaciam præcepto Ecclesiæ, vt sæpè diximus; sed ignorans inuincibiliter præceptum Ecclesiæ, non est, nec potest dici contumax, & inobediens Ecclesiæ: ergo nec potest innodari censuræ vinculo. Sic ex Canonistis tenent Hostiens. Anton. Abbas, Felin. Ioan. Andr. Dominic. Ioan. de Lignano, & Imola apud Sanchez *lib. 9. de Matrimonio, disput. 3. num.* 9 Ex Summistis Angelus *verb excommunicatio 7. casu vltimo, numero* 3. (quem benè pro hac parte citant Sanchez citatus, & Suarez vbi *infra*) Syluest. *verb excommunicatio 2. notab.* 3 §. 6. *& excommunicatio vltima, q* 3 §. 4. *& verb. Ignorantia,* §. 8. *dicto* 2. Tabiena, *excommunicatio 7. quæst. 1. num.* 2. Nauarr. *in sum. cap. 27. n. 16. & 274. vers.* 13. Henriquez *lib 13. cap. 23. num.* 1. Lopez 2. *par. instruct. cap. 13. de excommunicat.* §. *Igitur pro elucidanda.* Barthol. de Ledesma *de excommunic. dub. 5. p.* 966. Martinus de Ledesma 2. *p. 4. quæst. art.* 6. Petrus de Ledesma *de Matrimonio, quæst. 55. art. 9. dub. 3. ad* 4. Rodriguez *tom. 2. sum. cap. 77. in edit. 2. num.* 3. Vega 1. *tom sum. cap. 85. casu* 73. Quos & alios refert, ac sequitur Sanchez *de Matrimonio loco citato & lib. 1. sum. cap. 16. num.* 26. Suarez *disputat. 4. de Censur. sect. 8. num.* 20. (non 2. vt leges apud Sanchez) Graffis *lib. 4. decis cap. 9 num.* 13. Azor. *libro 1. moral. cap. 3. quæst. 3. & cap. 16. quæst. 1. & lib. 7. cap. 7. quæst.* 4. Vasquez *tract. de excommunic dub. 16. num.* 6. Bonacin. *disp. 2. de Censur. quæst. 2. puncto 1. numero* 7. citans pro contraria sententia Auilam 2. *part. cap. 5. disputat. 5 dub. 10. conclus.* 2. Sed non omnino benè; nam ibi solùm loquitur de irregularitatis pœna, quam incurrere illum, quem ignorantia non excusat ab eo peccato, propter quod imposita est pœna irregularitatis, dicit: de quo aliàs. Nostram tamen sententiam expresse docet *disput. 5. citatu, dubio 7. in tertio sententia.* Qui tamen etiam citat male pro hac parte D. Antonin 3. *part. tit. 23. cap. 33. circa finem,* & Cordubam *lib. 2. quæst. q. 26. in principio.* Nam hic solùm dicit hanc opinionem nostram esse probabilem; sed oppositam in secundo loco à nobis adductam sequitur loco ibi citato. Sanctus verò Antoninus eandem etiam sententiam amplectitur non *tit.* 25. *c.* 33. vt etiam in hoc malè citat Auila, cum *titul.* 23. non contineat nisi tria capita, sed *tit. 24. c. 33. in fine.* Candid *disquis. 22. art. 31. dub.* 6. Filliuc. *tract. 11. cap 8. quæst. 10. dicto 3. n.* 253. Bauny *tract. 1. de censur. q. 18. dicto vlt. pag.* 28. Ægidius *disp. 13. dub. 10. concl. 1. n.* 19. Luysius *lib. 1. de Censur. disp. 5. dub.* 2. Diana *p. 3. tract. 6 resol. 41 & part. 4. tract. 5. resol. 85. & part.* 5.

*tract.9.resol.*17.& penes ipsum Tannet. *tom.4. disp.6. q.10.dub.5.n.4.*& Cœlestinus *in Compend.Theol. mor. tract.3 c.5 n.2.*Reginald.*lib.9. n.199. & 200.* Sayros *lib.1.c.18 a n.15* Ballæus *verb.censura, n.19.* Villalob. *tract.2.diff.15.n.4 & tract.16.diff.12.num.2.* Cornejo *disp.vlt.de censur.in gen.dub.2.q.2.* Hurtad. *de censur. in comm. diff.* 22. Qui ad fundamentum primæ opinionis respondet, dictum textum intelligi de ignorantia vincibili,& culpabili,quod claré deducit Sanch. *loc.cit.n.* 10.

QVÆSTIO VII.

An etiam ignorantia inuincibilis, non Ecclesiastici pracepti, sed solius censura illi annexa, adhuc excuset ne censura incurratur.

NEgant nonnulli DD. existimantes, ignorantiam inuincibilem solius censuræ non esse sufficientē, vt excuset quem, quominus censuram incurrat, quia generaliter loquendo,ignorantia pœnæ legis,nō impedit quominus transgressor voluntarius legis pœna eiusdem legis puniatur: ergo satis est ut incurrat quis pœnam censuræ, quod sciat actum iure humano esse prohibitum,nec erit necessarium, quod ipse agens contra legem sciat pœnam censuræ pro eo actu constitutam esse.Consequentia constare videtur. Antecedens inductione probatur: Nam blasphemus,homicida,adulter,fur,& similes de facto puniuntur pœnis legalibus taliū delictorum,siue eas ignorauerint,siue nō, ut constat. Ita tenent DD.citati pro prima sententia quæstionis præcedentis; præcipuè Couar.*in c. Alma mater,1.p.§.10.n.9.* vbi contrariam sententiam dicit esse manifestum errorem, maximamque, vel pudendam oscitantiam.Driedo *lib.2.de libert. Christ.cap. 9. fine.*Ledesma *2.p.4.q.24.art.6. ad finem.* Metina 1. 2. *q.76.art.3.fine.*Corduba *lib.2. q.25. in princip.* Vasq. *tract. de excomm.dub.26.n.7.& 8.*Hurtad.*de censur.in comm.diff.22. vers. Addnnt Suarez.* Luysius *lib. 1. de censuris,disp.5.dub.3.vers.Mihi sanè.*

Sed probabilius respondeo, Ignorantiam inuibilem solius censuræ sufficere, vt aliquis ab incursione censuræ excuseiur: etiamsi aliàs simplex præceptum Ecclesiæ non ignoret. *Primò.* Quia ignorantes non ligantur sententiis cap.*Vt animarum, de constitut. in 6.* at qui nescit censuram esse præcepto annexam,verè est ignorans,cum eius vim verè non calleat: ergo.

Secundò quia censura,quatenus censura est,non incurritur ab aliquo, nisi præcedat monitio sub comminatione eiusdem censuræ,vt sup.*disp.5.q.7.* est habitum: at qui ignorat censuram,quamuis sciat præceptum,& admoneatur per illud,non admonetur sub cōminatione censuræ:ergo non incurrit illam.Sic loquēdo vniuersaliter de tribus speciebus censuræ, nempe de excommunicationis, suspensionis, & interdicti pœnis,tenent Nauarr.*in Man.c.23.n.47.& c.27.n 16. & 274 vers.13.& lib.3 cons.10.num.4. de sepulturis.* Philiarch.*de offic.Sacerd.tom. 2.p.1.lib.3.c 4* Rodrig. *tom.1.sum.in 2.edit.c.195.*Sanchez *lib 9. de Matrim. disp.32.n.13.& 21.*Suar.*disp.4 sect.9.num.19.*Ægidius *disp.13.de censur.dub 10.n.90.*Filliuc.*tract.11.c.8 q.11. n.257.*Bonac.*disp.1.de censur.q.2.punct.1.n.13.* Bauny *tract.1.de censur.quæst.18.dicto vltim.pag.27.*Layman. *tract.5.de censur.in comm p.1.cap.5. num.8.* Cornejo *disp.vlt.de censur.in comm.dub.2. q.3. pag.595.* Azor. *1 par.lib.1.cap.15 dub.3.* Candid. *disquis.32. art. 32. dubit. 1.* Bassæus *verb. censura num.19. & verb. Ignorantia,num.* 17. & penes illum Syluius *in supplem. q.21. art. 4. & 1.2. q. 76. art.3. q.5. & 6.* Crousets *sect.proœmiali 1.ad reg.S.Francisci fol.*8.& Diana *p.3. tract.6. resol. 41. & 4. p. tract.2. resol.* 36. Machado *lib.1. p.3. tract.2.docum.19. num.1.* Villalob. *tract.16. diff.12. n. 2.* & alij. Et quidem loquendo de censura excommunicationis,vltra *citatos* DD.id sentiunt Henriquez *lib.13.c.21.n.1.& c.23.n.2.*Graffis *1. part.dec. lib.4.cap.9.n.17.& 18.*Auila *2.p.c.5.dub.7. vers. Ex dictis.* Angel.Syluest.Sotus,Lopez,Vega,Ruardus, & alij penes Sanch.*n.13.cit.*Palao *disp.1. pun.8. n.7. & tom.1.tr.2.de peccat.disp.1.pun.17. &* 18.

Ad fundamentum Didaci Couarr.neganda est consequentia, quia quamuis in cæteris pœnis, præcipuè ordinariis,locum habeat id, quod ait Couarr.non verò in hac censurarum pœna, tum quia est exorbitans, & extraordinaria: tum etiam, quia est medicinalis, & ideo postulat peculiarem modum contumaciæ & inobedientiæ,quem aliæ pœnæ non postulant.Legantur Nauarr. Suarez,& Sanchez *citat.*

QVÆSTIO VIII.

An ignorantia inuincibilis facti excuset ignorantem à censura illi facto per legem statuta, casu quo ignorans det operam rei licita.

REspondeo tanquam quid certum: Excusare,quia talis ignorantia excusat omnino à culpa ignorantem: sed absque culpa nequit censura incurri: ergo. Vnde si quis in nemore licitè venationi incumbens, occidat Clericum existimans inuincibiliter moraliter, esse feram,non incurrit excommunicationis censuram, occisioni Clerici per Canonem statutam. Sic docent omnes Doctores. Legantur Suarez *disp.4.sect.8. à num. 12.* Sanchez *lib. 9. de Matrim. disput. 32. à num. 23.* Hurtad. *de censur. in comm. diff. 21.* Bauny *q.18.cit.dicto 3.*Bonac.*disp.2.q.2.pun.1.n.8.* & alij penes ipsos.

QVÆSTIO IX.

An ignorantia inuincibilis facti excuset à censura ignorantem, etiam casu quo hic det operam rei illicita.

NEgant in hoc casu excusare ignorantem à censura, Glossa *cap.Si verò,el 2.de sentent. excomm. verb. Ignorauerit.* (*non,ignorantia*, vt citat Sanchez) vbi secuta Alanum docet in Canonis excommunicationem incidere illum, qui percutere volens Martinum laicum, errans in persona, Titium Clericum percusserit, existimans illum esse Martinum laicum. Syluester *verb.excommunicatio, num.6. vers. Secundò,* citans pro se Hostiensem, & Alanum (non Molanum, vt scripsit Sanchez.)

Sed probabilius respondeo: Etiam in eo casu excusare ab incursione censuræ, quia ex eo quod ignorans det operam rei illicitæ, v. g. illicitæ venationi, non desinit ignorare inuincibiliter factum suum, cum tali Inuincibili ignorantia: at factum sic ignoratum nequit esse voluntarium, seu liberum, cum non procedat à principio intrinseco cum cognitione: ergo talis ignorantia excusat ab omni culpa, & consequenter à censuræ pœna. Sic tenet Tancretos, Innocent. Andr.Anton.Anchar. Abbas, & Hent. *in cit.cap.Si verè*, quos citant, & sequuntur Couat. *in cap.Alma mater,1.p.§.10. n.15. vers. Non ad eiusdem,*& Sanchez *lib.7.de matrim. disp. 101. num.3. & lib.9 disp.32.num.14.*Graffis *1.part.decis. lib.4. cap.9. n.24.* Suarez *disp. 4. sect. 8. à n. 12.* Hurtad. *de censur. in*

sur.in comm.diff. 21 .*vers.Hoc ergo supposito.* Vasquez *tract.de excomm.dub.*14.*fine.* Henriq. *lib.*13.*c.*23.*n.*1. Medina 1.2.*q.*76.*art.*3. *in commento*,§. *Ignorantia circunstantiæ.* Sayr. *lib.*1.*de cens.cap.*19. *n.*18. Candidus *disquis.*22.*art.*31.*dub.*8.*&* 9. Auila 2.*p.c.*5.*disp* 5. *dub.* 6.*concl.*2. Bonac.*disp.*1.*de cens.q.*2.*punct.*1.*n.*8 *&* 9.

QVÆSTIO X.

An item Ignorantia inuincibilis circunstantiæ, aut qualitatis culpæ, ob quam imponitur censura, excuset etiam ab incursione Censuræ.

NEgant, & consequenter, omnes Auctores pro prima sententia nuper adducti. Et ideo affirmant quod si quis Clericum percutiat, Clericatus inuincibiliter ignarus, in excommunicationem incidat, eo quòd rei illicitæ, nempe hominis occisioni operam daret.

Sed iuxta nuper dicta probabilius respondeo, etiam excusare ab incursione censuræ: Quia licet talis ignorantia non excuset factum à culpa, seu malitia homicidij, excusat tamen à malitia sacrilegij homicidij Clerici, ob quam tantum lata est excommunicatio: ergo si talis ignorantia excusat à culpa talis qualitatis & circunstantiæ, consequenter excusabit à censura, cum hæc propter culpam dictæ circunstantiæ inflicta sit. Sic *ex cap. si verò, cit.* docent omnes Doctores pro nostra senteñtia nuper adducti. Legantur.

QVÆSTIO XI.

An qui percutit Petrum Clericum, credens inuincibiliter illum non esse Petrum, sed Ioannem etiam Clericum, Censuram excommunicationis incurrat.

NEgant nonnulli apud Henriq. *lib.* 13. *cap.* 23. *n.*1. vbi sic, nostram proponens quæstionem, ait, quidam excusare contendunt ab excommunicatione eum, qui intendens percutere vnum Clericum sibi inimicum, percussit, aut occidit alium Clericum, quem præmissa diligentia putabat esse alterum sibi inimicum, eo quòd similis ei esset statura, habitu, voce, incessu. Quia hic non intendebat occidere hominem, aut animal, nisi vt inclusum in Petro, quem odio habet: circa alium verò in singulari occisum ex ignorantia inuincibili, non videtur habere rationem voluntarij, nec voluit occidere hominem, aut Clericum in isto singulari inclusum. Ita refert hanc negatiuam partem Henriquez, qui in Glossa *lit N.* addit, quod licèt illa non habeat assertorem, possint tamen citari pro dicta parte Angelus, Florianus, Carrerius, Cepola, Ripa, & alij quos citat lit. Q.

Sed vt mihi certum, respondeo dicendum, quod talis percussor verè censuram excommunicationis incurrat. Quia nulla in dicto casu contingit ignorantia, quæ constituat percussorem inuoluntarium quoad Clerici percussionem, & iniuriam: nam quamuis percussio illa sit inuoluntaria respectu personæ percussæ in particulari, scilicet respectu Petri, ratione erroris, & ignorantiæ inuincibilis; est tamen voluntaria ratione percussionis sacrilegæ, aut iniuriæ factæ statui Clericali, contra quem lata est excommunicatio. Ita *ex l eum qui nocentem*, §. *si iniuria ff. de iniuriis*, docent Carol.Molineus, quem refert ac sequitur Couarr. *in cap. Alma mater*, 1.*par*. §.10.*n.*15. *vers. Octauò constat.* Corduba *lib.*2.*q.* 26.§. 2. Barth. de Ledesma *de pœnit. dub.*17.*de excomm.*§.*sed dubium oritur*, & Vega 1.*tom sum cap.* 85. *casu* 107. Quos omnes sic citatos sequitur Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. disp.*32.(non 37. vt leges apud Candidum) *n.* 27. Quibus addi possunt Sayrus *lib.*3. *de censur.c.*27.*n.*5. Cornejo *disp vlt. de cens. in gen dub.* 2. *in fine.* Candidus *disquis.*21 *art.*31.*dubit.* 10. Henriquez *loc. cit.* Qui postquam verbis relatis contrariam proposuit sententiam, suam per hæc verba profert. At reuera ignorantia non excusat ab ea parte malitiæ, quam hic agnoscit, & voluntariè exequitur in obiecto: excusabitur quidem à specie parricidij, aut clericidij, si omnino ignorabat esse patrem, aut Clericum: at si agnouit esse hominem, & Clericum, incurrit sacrilegum clericidium: & de eo percussus iustè conqueritur, quod videns eum esse hominem & Clericum, sponte percusserit, cum id malum, & damnum vitare teneretur. Quare hic fit excommunicatus, & irregularis, &c. Sic ille, & penes illum omnes Thomistæ cum D. Thoma 1.2.*q.*79 *art.*3. Couarr. *loc. cit.n.*14. Bart.Isernia, & alij. Bonac.*disp.*1.*de cens.q.*2.*punct.*1.*n.* 29. Molina *disp.*30.& 53.*n.*2. Sic etiam Castro Palao *tom.*1.*tract.*2.*de peccat.disp.*2. *punct.*17.*n.*3. & alij.

QVÆSTIO XII.

An etiam incideret in Censuram ille, qui projiciens lapidem, quo percuteret Petrum Clericum, fortè casu, & inculpabiliter percuteret alium Clericum illac transeuntem.

AFfirmandum videtur iuxta nostram sententiam nuper quæst. antecedenti traditam.

Sed tanquam certum respondeo, in præsenti casu non incidere talem percussorem Clerici in censuram. Quia percussio dicti Clerici est inculpabilis, vt supponit casus: at sic est quod censura solùm incurritur ob culpam mortalem, vt sæpe est habitum: ergo. Sic Sanchez *loc.cit. n.* 27. qui bene ait, non esse hunc casum similem illi, quem resoluimus affirmatiuè quæstione antecedenti. Nam in illo, inquit, & affectus, & opus ipsum externum sunt penitus mala & iniusta: siquidem affectus fuit Clericum percutiendi, & adfuit voluntas illum Clericum, putando esse alium Clericum, cædendi, sequutumque est opus. In isto verò casu solus affectus fuit malus, qui non inducit censuram: opus autem externum cæsionis illius, omnino fuit præter voluntatem, ac proinde culpa vacans, & consequenter incursione censuræ. Ita ille. Suarez *disp.* 23.*de cens. sect.* 1.*n.*54. Bonac. *num.* 20. *cit.* Candid. *loc.cit.dubit.*11. Palao *tom.*1.*tract.*2. *de peccat. disp.*1. *punct.*17.*n.*3.*vers.Sed quid si.*

QVÆSTIO XIII.

An qui percussit laicum, existimans eum esse Clericum, quòd tonsuram deferret, inciderit in Censuram.

AFfirmatiuam sententiam absolutè, & absque limitatione vlla, tenere Glossam in cap. *Si verò, el.*2.*de sentent.excomm. verb. Ignorauerit.* ait Syluest, *verb. Excommunicatio 6. num* 6.*vers. Secundò quando quis.* Et postea eidem Glossæ, Hostiensi, Antonio, & Henrico tribuit hanc sententiam Couarruuias in cap. *Alma mater.*1.*p.*§.10.*num.* 15. *vers. Duodecimò libet.* Non tamen absolutè, sed cum limitatione hac, nempe quod talis percussor sit excommunicatus, donec sibi constet, non esse Clericum, sed laïcum, quem per-

cussit. Ita sentiunt ij Doctores, iuxta intelligentiam Didaci Couarruuias.

Sed vt certum respondeo: Non incidisse talem percussorem laici, in Censuram, quia reuera non percussit Clericum, sed laicum. Nec obstat, quod habuerit animum, & voluntatem percutiendi Clericum; nam ad hoc, vt quis censuris plectatur, nec animus, nec conscientia læsa, nec conatus sufficit, si opus externum non sequatur, vt supra habitum. Sic Glossa *in cap. In audientia, verb. Iniuriarum, de senteut. excomm.* Abbas *c. Si verè, el 2. de sent. excom. n.* 6. vbi Anchar. *n.* 4. Federic. *conf.* 13. Astens. 2. *p. sum. lib.* 7. *tit.* 3. *art.* 2 *q.* 30. *&* 32 D. Anton. 3. *p. tit.* 24. *cap.* 2. §. 2. Angel. *excomm* 5 *casu* 1. *n.* 25. Syluest. & Couarr. *loc. cit.* Lopez 2. *p. instruct. c.* 13. *de excomm.* § *sequitur sextò.* Graffius 1. *par. decis. lib.* 4. *c.* 9. *n.* 43. Barth. à Ledesma *loc. cit.* Rodrig. *tom.* 1. *sum. c.* 80. *in edit.* 2. *n.* 11. Vega 1. *tom. summæ, cap.* 85. *casu* 107. Quos omnes refert ac sequitur Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. c.* 32. *n.* 28. vbi ait, immeritò Couarruuiam tribuisse Glossæ, & aliis oppositum nostræ sententiæ; nam illi (inquit Sanhcez) solum volunt ob conscientiam erroneam debere dictum percussorem se reputare excommunicatum, donec de veritate facti certior factus sit. Quod est verissimum. Sic explicat in bonum sensum prædictos Doctores Sãchez. Sed quidquid ipsi voluerint: ego pro nostra sententia addo Ioan. de Lig. & Innoc. apud Syluestrum. Suarium *disp.* 22. *sect.* 5. *n.* 53. vbi etiam in sensum bonum explicat Glossam. Vasquez *de excomm. dub.* 14. *n.* 3. Bonac. *disp.* 1. *q.* 2. *punct.* 1. *n.* 22.

QVÆSTIO XIV.

An ignorantia vincibilis culpabilis, venialiter tantùm, excuset à Censura.

RΕspondeo excusare, saltem à tribus speciebus censuræ, nempe ab excommunicatione, suspensione, & interdicto; imò & à pœna irregularitatis ob delictum imposita. Hæc responsio constat ex supra dictis, quia hæ censuræ incurri non possunt absque lethali culpa: ergo ob ignorantiam vincibilem culpabilem solùm venialiter nulla censura contrahi potest. Sic omnes communiter Doctores. Qui bene pro casu præsenti notant, quod ignorantia vincibilis duplex sit, alia culpabilis venialiter, & alia culpabilis mortaliter. *Culpabilis venialiter* datur in illo, qui aliquam adhibuit diligentiam ad sciendum id, quod tenetur scire, non tamen sufficientem & necessariam ad illam ignorantiam vincendam. *Culpabilis verò mortaliter* est in illo qui aut valdè modicam, aut nullam prorsus adhibuit diligentiam, ad sciendum quod tenetur, & poterat scire. Ex his ergo ignorantiis prima ad minus, sicut excusat à mortali culpa, ita & à pœna omni, quæ solum ob culpam mortalem incurri possunt, vt sunt prædictæ censuræ. Legantur Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. disp.* 32. *num.* 29. & alij innumeri penes ipsum.

QVÆSTIO XV.

An ignorantia vincibilis mortaliter culpabilis, quæ affectata, crassa, aut supina non est, etiam Censuram excuset.

AFfirmant apud Sanchez, tractantes de excommunicationis censura, Syluest. *excomm. vlt. q.* 3. Angel. *excomm.* 7. *casu vlt. n.* 3. Tabiena *excomm.* 7. *quæst.* 1. *n.* 2. Petr. de Ledesma *de Matrim. q.* 45. *art.* 5. *punct.* 1. *dub.* 3. *concl.* 2. Lopez 2. *par. Instruct. cap.* 13. *de excomm.* §. *sed iam ad* 2. *fol.* 887. Henriquez *lib.* 13. *c.* 23. *num.* 2. Sotus *in* 4. *dist.* 28. *quæst.* 1. *art.* 2. *col.* 4. Graffiis 1. *par. decis. lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 20. & Salas 1. 2. *q.* 6. *art.* 8. *tract.* 3. *disp.* 4. *sect.* 1. *n.* 6. quos omnes citat, ac sequitur Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 32. *num.* 31. *&* *lib* 1 *sum. cap.* 16. *n.* 7. quibus addi possunt Diana 3. *p. tract. resol.* 13. vbi pro sua sententia citat Portell. *in addit ad dub. regul. verb. Ignorantiam, num.* 25. Bonacinam *disp.* 1. *de cens. quæst.* 2. *punct.* 1. *num.* 10. & Barbosam *in collectan. tom.* 3. *lib.* 1. *Sexti decret. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 8. Et pro contraria citat Sotum, & Graffium *eisdem locis*, quibus Sanchez pro se affert. Iterum eandem sententiam docet *part.* 5. *tract* 9 *resol.* 17. adducens pro se Tannerum, *tom.* 4. *disp.* 6. *q.* 10. *dub.* 3. *n.* 4. & Cœlestinum *Compend. Theol. moral. tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 2. *&* *tract.* 14. *resol.* 24 *fin.* (sed an benè citet omnes hos Doctores, infra videbimus.) His autem addi possunt Auila *de censur.* 2. *par. cap.* 5. *disp.* 5. *dub.* 8. *concl.* 2. licèt *in fine* addat, hanc sententiam non esse sibi certam, sed eam sequi voluisse, quia clementior est.

Fundamentum horum Authorum vnum est, nempe desumptum *ex cap.* 2. *de constit. in* 6. vbi adstruitur, quod solùm ignorantia crassa, aut supina non liberat à censuris: ergo quæuis alia ignorantia, quæ non sit crassa, aut supina, etiamsi sit mortaliter culpabilis, à censura liberabit: patet consequentia, nam exceptio firmat regulam in contrarium.

Negant verò è contra alij Doctores existimantes, eandem ignorantiam minimè à censuris excusare: quia existimant, nullo modo dari ignorantiam mortaliter culpabilem, quæ si non sit crassa, aut supina, siue sit facti, siue iuris, non excusat à censuris, vt statim dicemus: ergo. Sic docent Suarez *disp.* 4. *sect.* 10 *n.* 10. vbi non audet dicere, oppositam sententiam esse practicè, aut mortaliter probabilem. Corduba *lib.* 2. *q.* 1 *in* 4. *diuisione ignorantiæ.* Vasquez 1. 2. *q.* 76. *art.* 1. *disp.* 117. *c.* 1. *n.* 3. *&* *tract. de excomm dub.* 15. *in princip* dicens in hoc conuenire omnes (intellige sui temporis Authores) Comeio *disp. vltim. de cens. in gen. dub. vlt.* Palao *tom.* 1. *tract.* 2. *de peccat. disp.* 1 *punct.* 15. *n.* 3. Azor. *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 12. *q.* 1. *diuisione* 4. quatenus ignorantiam vincibilem solùm diuidunt in affectatam, crassam, & supinam. Candidus *disquis.* 18. *art.* 34. *dubit* 4. vbi pro hac parte citat Syluestrum *verb. Periurium, n.* 1. § *secundo*, *&* *verb. excomm. vlt. q.* 3. *n.* 4. Sed certè Syluester contrarium potius, licèt obscurè, indicat, vt ait Suarez. Sic etiam Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 8. *q.* 12. *n.* 162. vbi malè ait, oppositam sententiam vnum tantum habere authorem Lopezium citatum, qui non mouetur vrgente fundamento, sed quadam pietate ad euitanda animarum pericula. Villalob. 1. *p. tract.* 16. *diff.* 12. *num.* 6. Luysius *de censur. lib.* 1. *disp.* 5. *dub.* 4. Gordonus *tom.* 2. *lib.* 7. *q.* 6. *c* 6. *n.* 3. Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 2. *docum.* 15. *n.* 2. Et in hanc sententiam valde inclinant Bonac. *loc. cit.* à Diana pro sua, & Bassæus *verb. ignorantia*, quatenus solùm aiunt, posse non improbabiliter defendi cum Sanchez & Nauar. non incurri censuras, quando ignorantia est vincibilis mortaliter, sed non crassa, aut supina, quod quidem verum est, vt nos iam dicimus. Igitur in hac quæstione

Ego respondeo dicendum, quod licet prima sententia sit satis probabilis, tam speculatiuè, quàm practicè loquendo: probabilior longè sit secunda, & in praxi omnino seruanda.

Prima pars constat ex authoritate tantorum Doctorum, qui illam amplexantur, & ex ratione pro illa adducta: quæ sic confirmari potest, quia probabile est, quod non omnis ignorantia, quæ non excusat à mortali, potest dici crassa, aut supina: at sic est, quod sola ignorantia crassa, aut supina est, quæ non excusat:

causat à censura, vt patet *ex 2. cap. de constit. in* 6. ergo illa alia, licèt non excuset à mortali, excusabit à Censura. Maior probatur, quia probabile est, quod ad hoc vt ignorantia dicatur, & sit crassa, aut supina, debet procedere ex culpa lata, & summa in adhibenda diligentia eorum, quæ sciri possunt, ac debent: ergo cum detur alia ignorantia mortaliter culpabilis, quæ non sit ita summa, excusabit à Censuris, & pœnis.

Secunda pars etiam constat ex ratione, & authoritate pro illa adducta. *Tertiam* verò, nempe quod secunda sententia sit in praxi seruanda, sic ex Ægidio probo, quia in praxi vix vnquam possumus distinguere, quæ ignorantia sit illa media inter affectatam & crassam, aut supinam, quæ videlicet sit mortaliter culpabilis, & non sit vna ex his duabus. Rursus, quia non videtur credibile, Ecclesiam nunquam velle punire eam negligentiam, quæ committitur in Censuris cognoscendis, quæ præcisè sufficit ad peccatum mortale, cum in Inferno pœna æterna puniatur à Deo. Sic Ægidius *disp. 13. de Censuris, dubio 11. n. 95.*

QVÆSTIO XVI.

An ignorantia affectata à Censuris excuset.

RESpondeo tanquam quid certum: Non excusare. *Primò*, quia id constat ex cap. *Vt animarum, de Constitution in 6.* vbi apertè habetur, quod ignorantia crassa, aut supina, non excusat quem à Censuris contrahendis: ergo à fortiori non excusabit affectata, cum hæc magis augeat voluntarium, & consequenter peccatum, vt cum communi docet Couarruuias *in capite Alma*, 1. *part.* §. 10. *numero* 17. *versu Illud sanè.*

Secundò, quia ignorantia affectata, seu optata est illa, qua quis ignorat id quod scire tenetur, eligens illud nescire, vt liberius peccet, vt sup. *q.* 1. est habitum: ergo hæc ignorantia est directè volita: ergo directè causat voluntarium, & consequenter peccatum: ac per consequens nequit excusare quem ab incurrendis Censuris. Sic omnes cum D. Thoma 1. 2. *q.* 76. *art.* 3. Nauarr. *tom.* 1. *consil. lib.* 1. *de constit. consil.* 1. *num.* 2. Soto *dist.* 28. *quæst.* 1. *art.* 2. Henriq. *lib.* 23. *cap.* 23. *numero* 1. Suarez *disput* 4. *sect.* 10. *num.* 4. Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. disp.* 32. *numer.* 40. Candid. *disquis.* 22. *artic.* 24. *dub.* 1. Ægidius *loc. cit. n.* 93. Cornejo *disp. vlt. pag.* 596. & omnes.

QVÆSTIO XVII.

An ignorantia crassa, seu supina, tam facti, quàm iuris, liberet à Censura.

AFfirmat, licèt ex parte solùm, Bauny *tract.* 1. *de Censur. quæst.* 18. per hæc verba: Dico quartò, à Censura excusat ignorantia eius crassa, quando est causa antecedens, sine qua non violandæ legis, quæ aliquid prohibebat, aut iubebat sub comminatione Censuræ, id est, quando ignorans eam non violasset, si sciuisset latam esse Censuram contra transgredientem: causa est, quod talis non est contumax, nec incorrigibilis, cum sola eum monitio emendare, ac in bonam frugem reuocare potuisset. Dico quintò: Quando ignorantia, quæ est crassa, non est causa sine qua non, sed concomitans, hæc à Censura non excusat. Sensus est, quod quando ignorans est ita dispositus, vt etiamsi sciuisset opus, cui vacat, esse prohibitum sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, illud nihilominus fecisset; eam Censuram non effugere, sed ea teneri, perinde ac si sciens incurrisset in legem. Hucvsque Bauny.

Sed absolutè, & sine distinctione vlla, tanquam quid certum respondeo: Nullam ignorantiam crassam, aut supinam, siue antecedentem, siue comitantem excusare à censura. Probatur primò ex capite, *Vt animarum, cit.* vbi dicitur, statutis Ordinariorum excusari ignorantes, dum tamen eorum ignorantia non fuerit crassa, aut supina. Qui textus verè loquitur de ignorantia crassa, & supina antecedenti, vt ex contextu constat, & docent communiter Doctores: ergo nulla excusat à Censura.

Secundò, quia ignorantia crassa, aut supina, facti, vel iuris positiui prohibentis aliquid sub pœna Censuræ, cum sit saltem indirectè volita, est moraliter culpabilis: ergo sicut non est potens ad liberandum quem à culpa, nec erit ad liberandum à Censurarum pœna, propter culpam impositam.

Tertiò, quia ignorantia crassa, aut supina alicuius iuris positiui vetantis aliquid sub simplici præcepto, nullo modo excusat quem à peccato, si ex tali ignorantia frangat præceptum, vt omnes concedunt: ergo similiter omnino nec ignorantia crassa, seu supina Censuræ impositæ tali facto, aut omissioni, excusare poterit quem ab incursione talis Censuræ, si ex dicta ignorantia tale factum sub tali Censura prohibitum efficiat.

Nec obest fundamentum Stephani Bauny, quo motus fuit ad primum suum dictum tuendum. Negandum namque est, quòd transgrediens ex ignorantia crassa, aut supina aliqua legem prohibentem aliquid sub Censura, non sit contumax, aut incorrigibilis. Est namque satis sufficiens ad Censuram contrahendam; quia licèt non sit ita expresse & directè, sicut est ille qui transgreditur legem ex ignorantia affectata; est tamen virtualiter, & indirectè contumax & inobediens cum negligat legem aliàs satis publicam, & omnibus notam, vt tam crassa ignorantia illius laboret. Vnde satis etiam est, quod lex, quantum est ex se, illum admoneat: quamuis eius admonitio ad aures eius non perueniat, ex supina eius negligentia, vt benè docet Suarez *disp.* 4 *sect.* 10. *n.* 4 Sic ille *loco citato*, Henriquez *lib.* 9. *de Matrim. disputat.* 32. *num.* 31. *& seq.* Sotus, Candidus, Ægidius, Cornejo, & Nauarrus citati *quæst.* 16.

QVÆSTIO XVIII.

An saltem ignorantia crassa excuset à Censura imposita facientem aliquid scienter.

NEgat excusare Glossa *in capite finali, de offic. & potest. Iud. deleg. in 6 ver. scienter*, existimans incurrere in Censuras, qui ex ignorantia crassa iuris, aut facti violaret Censuras latas contra scienter aliquid facientes. Negant etiam post Glossam alij Doctores, quos citat Tiraq. *tractatu de pœnis temper. causa* 13. *n.* 22. Et fauent satis Nauarrus *in sum. Latinæ, cap.* 27. *n mihi* 73 *declarat.* 1. Præposit. Francus, Rosella, D. Auton. Syluester, & Tabiena citati per Sanchez *loco citato, num* 35. quatenus aiunt in dicto casu ignorantiam inuincibilem excusare, quasi innuant non crassam aut supinam, vt clarè dixit ex illis Nauarrus *loco citato*, & post illum in simili Alterius 2. *tomo de Censuris, disput.* 11. *de suspens. cap.* 5. *vers. Hoc autem, pagina mihi* 201. Toletus *libro* 1. *sum cap.* 48. *n.* 4. *vers. Quarta habetur.*

Sed, vt mihi certum respondeo: Excusare, quia quando aliqua Lex, aut Canon non addit illam particulam,

ticulam, *scienter*, crassa ignorantia requiritur, vt ignorans non excusetur ab incursione Censuræ, vt *q. anteced.* est habitum : ergo amplius requiritur, quando addit *scienter*, aliàs frustra adderetur : ergo ad incursionem Censuræ non sufficiet tunc ignorantia crassa, aut supina, quia videlicet lex noluit Censuram inferre nisi contra scienter peccantes, non contra ignorantes crassè, aut supinè. Sic Henriq *lib. 13. c. 23. n. 3. initio*, sic dicens : Si excommunicatio sub his verbis feratur, *Qui scienter, vel ausu temerario fecerit, vel qui præsumpserit*, excusatur ab illa qui ignoret etiam ignorantia crassa. Sic ille, & penes illum, *littera C*, Caietan. *verb. excommunic. n. 77.* Syluest. *verb. excommun. 7. n. 34.* Cardinalis Clement. 1. *de priuileg. q. 38.* Medina *lib. 1. instruct. c. 11. §. 2.* Nauarr. *c. 27. n. 141. & 155.* & Couarr. *in c Alma, 1. p §. 10 n. 7.* Sed ex iis authoribus, Caietanus nil clarè ad propositum affert ibi, clariùs aliqualiter sic, *c. 55.* Syluester verò, licet hanc sententiam afferat, addit tamen in fine, tutius oppositum esse. Nobiscum etiam sentiunt alij Doctores citati, sed Couarr. non *n. 7.* sed 16. & 17. *vers. Eadem sanè*, & non ita sicut nos clarè. Excepto meo Nauarro, qui nostram sententiam his verbis docet & probat : A pœna istius Clement. sola ignorantia facti probabilis excusat, secundum Gloss. *verb. scienter*, quam dixit singularem Præpositus in cap. *Ex parte 1, colum. penult. de appellat.* contra quam tenui prælegendo illam Salmanticæ, & nuper consulendo in sacro Pœnitentiariæ Prætorio cum Ioanne Imol. & Bonif. super eadem. Tum quia dicta Clem. non loquitur simpliciter, sed de contrahente scienter, & lex puniens facientem aliquid scienter, requirit dolum, *l. sed si lege, §. scire ff. de petit. heredit.* à quo quælibet ignorantia etiam crassa excusat, *l. igitur, ff. de liber. caus. & l. plagij, C. ad l. Flan. de plag* vbi Glossa hoc dicit, citans in id alias leges, *verb. iusta.* Tum quia alioqui nihil refert, an lex diceret simpliciter, qui contrahit, vel qui scienter contrahit, quod est contra mentem omnium. Tum quia certum est, quod quacumque ignorantia quis aliquid faciat, verè non facit scienter, & ita verè non continetur lege data contra facientem : quamuis quoad forum exterius aliud interdum præsumi posset ; sed hic de foro conscientiæ agimus. Huc vsque doctissim. Nauarrus. Huic addi possunt Sanchez *lib. 9. de Matrimonio, disp. 32. num. 36. & lib. 2. sum cap. 10. n. 38.* Petrus de Ledesma *in summa, cap. 3. de excommunicatione, dubio vltim. dict. 3.* Candidus *disquisitione 22. art. 32. dubit 1.* Villalobos *tract. 16. diffic. 12. conclus. 6. num. 10.* Bonacina *disp. 1. de Censuris. quæst. 2. punct. 1. num. 12. & tom. 3. de Censur. disp. 1. q. 1. punct. 4. num. 9.* Layman. *tract. 5. part. 1. cap. 5. n. 8. vers. Multò minus.* Auila *de Censuris part. 2. cap. 5. disp 5. dub. 9. concl. 1. cap. 6. disp. 10.* Coriel *t. 2. quæst. 76. art. 4. dub. 4.* Hurtad. *de Censuris in communi, difficult. 21. vers. Conueniunt tertiò.* Molina *tract. 5 disp. 71. num. 13.* Filliuc *tract. 21. cap. 8. quæst. 12. dicto 1 num 260* Diana *part. 3. tract. 5. resol. 13. & tract. 5. resol. 7.* Merolla *in Theologia morali, disputat. 1. cap. 2. dub. 6. num. 232.* Angurianus *de legibus tom. 1. lib. 4. controu. 4. num. 18.* Machado *lib. 1. part. 3. tract. 5. docum. 19. num 4.* Castro Palao *tom. 1. oper. moral. tract. 2. disp. 1. punct. 18. n. 1.*

QVÆSTIO XIX.

An etiam ignorantia supina excuset, sicut excusat crassa, à Censura inflicta contra facientem aliquid scienter.

NEgat Henriq *loc cit.* addens hæc verba, verbis à nobis supra relatis : *Non tamen excusat si faceret ex ignorantia supina, & affectata, quæ perinde est in re morali, ac si directè, & scienter præsumeret facere contra excommunicationem.* Ita Henriq. *n. 3. cit.* Qui citat Caietanum *c. 77. de excomm.* Sotum *in 4. dist. 18. art. 2. col. 4.* & alios. Sed certè vtrumque authorem malè citat. Nam Caiet. *loc.* ab ipso *cit.* nihil ad propositum dicit ; neque Sotus, cum ibi non de præsenti quæstione, sed de casu *quæst. 17. habito*, sermonem faciat. Vnde

Vt quid certum respondeo in casu præsenti, excusare à Censura ignorantiam supinam, sicuti excusat crassa. Quia vtraque eandem vim habet, eamdemque sortiuntur formalem rationem, solumque inter se differunt in modo significandi, vt habitum est *sup. q 2.* Et ideo absque vlla distinctione idem de vtraque affirmant DD. præcipuè q. anteced. citati. Legatur inter eos Sanch *lib 9. de Matrim. disp. 31. à n. 36.* Qui *n. 39.* explicat Henriquez, quasi solùm velit *loc. cit.* affirmare, quod quando ignorantia est adeo crassa, aut supina, vt esset ingens temeritas, tunc non excusaret à Censura Canonis contra scienter facientes lata ; eo quòd tunc iam diceremur in dolo esse.

QVÆSTIO XX.

An item ignorantia crassa, & supina excusent à Censura Canonis lata sub his verbis : Si quis præsumpserit, *vel*, si quis ausus fuerit, *vel* ausu temerario fecerit.

NEgant, & consequenter, Authores pro prima sententia, nuper *q. 18* adducti, & Innoc. *c. Cum medicinalis, fin. de sententia excommunic.* vbi ait, in hoc casu probabilem ignorantiam excusare, crassam autem & supinam reddere faciliorem dispensationem, his verbis : Quia ergo per Canones cautum erat in excommunicatis celebrantibus diuina officia scienter, & in contemptum clauium, vt irregularitatem incurrant, vt 11. q. 3. *Si quis Episcopus damnatus* ; si quis Episcopus in Concilio : extenditur hoc ad suspensos optima ratione, quia quoad executionem diuinorum non est differentia inter excommunicatos & suspensos, quia isti, & illi excluduntur à diuinis. Sed sicut in excommunicatis requiro contemptum, vt irregularitas incurratur, quod notant illi Canones ; nam vnus dicit, ausi fuerint ; alius dicit, præsumpserint, sic & in suspensis, nisi eos reddat probabilis ignorantia excusatos, crassa, & supina, vel erronea habilitat ad dispensandum. Ita Innocentius *ibi.*

Sed vt certum etiam respondeo : Excusare, quia minimè dicitur præsumere, aut ausu temerario facere, qui ignorantia crassa, aut supina aliquid facit : eo quòd præsumptio & audacia temeritatem, & dolum importent : at sic est, quod Canon petit dolum: ergo non satis est ignorantia crassa, seu supina, vt latè probat Sanchez *loco cit. num. 36.* ergo. Sic communiter Doctores citati pro nostra sententia *quæst. 18.* legatur Sanchez *loco cit. num. 37. & 38.* & penes illum Cardin. D. Anton. Caietan. Nauarr. Rosella, Angel. Syluest. Tabiena, Ledesma, & Sà. Quibus addi potest Candidus *loco citato*, *dub. 2.* vbi sic ex Sanchez allegato,

allegato, & Suario *disp.4 sect.* 10.*n.*2.ait : Idem dicendum est, quando Canon præcipit, vel punit aliquid sub pœna Censuræ, si adhibet has particulas : *Si quis ausus fuerit, vel ausu temerario fecerit, si quis consultò, si quis præsumpserit, si quis temerè, si quis temerarius violator extiterit*, non incurrit scilicet Censuram, si quis laborans ignorantia crassa & supina transgreditur legem, si lex adhibeat aliquam ex particulis enumeratis. Sic ille. Additque rationem conclusionis huius; quia (inquit) Ecclesia in dictis casibus solùm intendit punire delictum formaliter, & expressè volitum, quod præsupponit illius notitiam : sed ignorantia, etiamsi sit crassa & supina, non supponit delictum directè, & formaliter & expressè volitum, sed tantùm virtualiter, & indirectè : ergo, &c.

QVÆSTIO XXI.

An deinde ignorantia affectata, vel crassa, vt mortaliter censeatur intenta, seu affectata, excuset à Censuris scientiam, temeritatem, aut præsumptionem exigentium.

AFfirmat Hurtadus *de censuris in communi, difficult.* 21. quia (inquit) quod fit ex ignorantia, vel cum ea, quæcumque sit, non fit scienter, nec cum dolo, quia verè fit ignoranter : & quamuis dicta ignorantia ferè æquiualeat scientiæ, seu dolo, quoad incurrendam culpam, non tamen quoad pœnam, quando hæc imponitur contra scienter, seu ex dolo peccantes. Et ob eandem rationem excusat à Censura lata contra eos, qui aliquid facere præsumpserint, aut contra eos, qui ausu temerario aliquid fecerint, quia pro eodem sumuntur, & idem est aliquid facere scienter, seu ex dolo, & illud facere ausu temerario, & præsumere illud facere, imò & illud contemnere. Ita Hurtadus, qui pro se citat Angelum, & Tabienam *verb dolus*. Syluestrum *verb. culpa, q.* 1. & Vasquium *tract. de excommunic. dub.* 15. Sed certè hi duo Doctores non loquuntur de ignorantia affectata, sed de crassa tantùm. Tenent etiam hanc sententiam apud Dianam, (*vbi infrà*) Sanchez se retractans *in summa, tom.* 1. *lib.*2.*c.*10. *n.* 38. Filliuc. *tom.*3.*tract.* 22. *c.*7. *n.*205. Bonacina *de Censuris disp.* 2. *q.*5.*punct.*4.*n.*9. Duard. *in Bulla Cœnæ, lib.*2.*q.*36.*n.*3. Cœlestinus *in compend. Theol. moral. tract.*3.*cap.*5. *num.* 2. Quos refert & sequitur Diana *part.* 3.*tract.*6.*resol.*7.*&* 5.*parte, tract.*5. *resol.*11. Ghilinus *verb. excommunicatio, n.*21. Quem relatum sequitur Ausonius in summa Dianæ *verb. ignorantia num.*7.

Sed probabilius respondeo : Non excusare. *Primò*, quia ignorantia affectata, qua ignorans eligit nescire, quo liberius peccet, non minuit, sed potius auget culpam, & facit actum directè, & per se voluntarium, cum per se, & directè eligatur, vt docet D. Thom. *q.*6. *& quæst.*76. *artic.* 4. ergo non excusabit à Censuris scientiam, temeritatem, aut præsumptionem exigentium.

Secundò, quia ignorantia affectata æquiualet scientiæ & dolo : ergo quisquis cum illa contra Censuram scientiam, temeritatem, &c. requirentem operatur, perinde est in re morali, ac directè scienter, temerariè & præsumptuosè contra Censuram facere. Ergo clarè constat, quod ignorantia affectata non potest quem à Censura dicta excusare. Antecedens, in quo potest esse difficultas, patet ex cap. *eos qui, de tempore ordin. in* 6. vbi apertè ignorantia affectata scientiæ æquiparatur, iis verbis : *Eos qui Clericos parochiæ alienæ absque superioris ordinandorum licentia scienter, seu affectata ignorantia, vel quocumque alio figmento quasi*o *præsumpserint ordinare, per annum à collatione Ordinum decernimus esse suspensos* Gregor.X. & cum eo Gloss. *ibi in summa. & verb affectata*, per hæc verba : Æquipollent ergo scientia, & affectata ignorantia, *de cland. desp. Cùm inhibitio*, & dicitur affectata, ex quo scire potuit, sed noluit, imò dissimulauit. *C. de incest. & inutil. nupt. l. qui contra.* Sic Glossa, & ibidem Anchar. Dom. & alij Doctores. Couarr. *in c. Alma mater*, 1.*p.* § 10.*n.*17 *vers. Decimoquintò*, ibi : Id verò poterit accidere propter ignorantiam affectatam, quæ cum directè volita sit, eandem habet scientiæ conditionem, & idem operatur, quod operaretur scientia si adesset. Sic ille & alij. Et ideo hanc nostram sententiam tenent Glossa *Clem.*1.*verb. scienter, de Consang.* Francus *c.* 2. *n.*4 *de Constitut. in* 6. D Anton. 3 *p. tit.*24.*c.*34 Rosella *excommun.*1.*casu* 43. *n.* 2. Syluest. *excommunicatio* 9. *casu* 41.*num* 76. Tabiena *excommun.*5.*casu* 49.*n.*3. *notab* 2. Graffis 1.*part. decis. lib.*4. *c.* 9 *n.*38. Henriquez *lib.*13. *cap.* 23. *n.* 3. Petrus Ledesma *in sum. c.* 8. *de excommun. dub vltim. dicto* 3. Suarez *disp.* 4. *de Censuris, sect.*10.*n.*2. Quos omnes refert, & sequitur Sanchez *lib.*9 *de Matrim. disp* 22. *n* 41. Quamuis postea contrarium docuit *in sum. loc. cit.* His addi possunt Molina *tract* 7. *disp.*71. *num* 8; Ægidius *disp.*13. *dub.*11.*n* 93. Layman. *lib* 5.*tract.*5.*part.* .*c.*5. *n.*8. *vers. multò verò minus* Auila *de Censur. part.*2.*cap.*5.*disp* 5. *dub.*9 *concl.*2 Candid *disquis* 22.*art.*35. *dubit* 3 & id esse satis probabile docet Cornejo *disp. vltim. de Censuris in communi, dub. vlt. in fine* Tenent rursus nostram sententiam Filliuc. *tom.*1.*tr.*11.*c.*8. *q* 12. *dicto* 1. *n.*260. *vers. Secundum, de affectata* (quamuis postea hic, *loc. cit.* à Diana, oblitus sui oppositum docuit.) Villalob. *tr.*16.*diff.*12.*n.*10.*vers. Mas ha se de aduertir.* Machado *lib* 1.*p.*3.*tr.*2. *docum.* 19. *n.*4 *in fine.* Palao *tom.*1.*tr.*2.*de peccat. disp.*1 *punct.*18.*n.*1.

QVÆSTIO XXII.

An ignorantia concomitans excuset à Censuris incurrendis.

NEgant aliqui Doctores existimantes, non excusare, quia qui percutit, v. g. Clericum, existimans ignorantia concomitante, esse laïcum, non euadet excommunicationem, cum tunc eo sit affectus animo, vt etiam cognito Clericatu, illum percuteret : ergo sicut in hoc casu hæc ignorantia concomitans non excusat à peccato ratione prauæ voluntatis, ita nec excusabit à Censuris. Ita sentiunt apud Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. disp.*32.*n.*26. *& lib.* 1. *summa, c.*16. *n.*13. Couarr. *cap. Alma mater*, 1.*p.*§.10.*n.*15. *versu Decimò*. Vgolinus *de Censur. tab.*1.*c.*9.§.8.*fine*. Rodr. 1. *p. sum. cap.*80.*n.*11.*concl.*11. Graffis 1. *p. dec. lib.*4. *c.*7. *n.*42. Mercado *lib.*6.*de contract c.*9. Durand. 2. *dist.*22. *q.*4. *n.*5. & ibi Gabriel *q.*2.*artic.*1.*notab.*3 & Sayrus *lib.* 2. *Clauis, c.*9.*n.*33. *&* 36. Negant item apud Henriquez *lib.*13.*c.*23.*n.*1. *lit. L.* Conrad. Victoria, Astudillo, & Specul. coniugat.

Sed probabilius respondeo : Ignorantiam concomitantem semper excusare operantem à Censuris, & ab aliis iuris pœnis incurrendis. Ratio est, quia licet huiusmodi ignorantia concomitans non excuset à peccato operantem, ratione illius praui affectus, quem habet circa obiectum ignoratum; excusat tamen profectò à peccato illud opus externum, cum hoc opus non procedat ex praua illa voluntate : at sic est, quod Ecclesia suis Censuris & pœnis non punit actus internos, sed externos tantùm : ergo cum in hoc euentu actus, seu opus ipsum externum à culpa excusetur, eximetur subinde ab excommunicatione, suspensione, interdicto, & ab aliis pœnis à iure impositis. Sic Vasq. 1.2. *quæst.*76.

*q.76.disp.*125.& 126.*& tract de excommunic. dub.*14. *à n.*4.Azor.*tom.*1.*instit.moral. lib.*1.*c.*14. *q.*4. Suarez *disp.*4.*de Cens.sect.*8.*n.* 9. Salas 1.2. *q.*6. *art.*7. *tract.*3. *disp.*6 *sect.*2. *à n.*16. Valentia 1.2. *disp.* 6. *q* 6. *punct.*3. Henriq.*lib.* 11.c.10.*initio,in Glossa litera A,& lib.*13. *c.*23.*n.*1. *in corp. & in Glossa litera L,* in quibus locis citat pro hac parte Durandum 2.*sent dist.*22. *quest.*4. Gabr.*q.*2.Marsilium *q.*15.*art.*2.Almainum *tr.*1.*moral. c.*4. Angestum *in moral.*c.9.Castrum 2. *leg. pœn. c.*14. Cordubam *lib.*2.*q.*19. Viguer. *tit.de Ignorantia* , Sotom ,& Sotum Maior. Peña cum Caiet.1.2.*q.*76.*art.*3. & Fratre Medioa *ibidem.* Sed certè ex his authoribus Durand. & Gabriel oppositam sententiam docent, ideoque pro illa benè citantur à Sanchez hanc nostram tenente doctrinam *lib. 9. de Matrim. disp.* 32. *n.*26.*& lib.*1.*sum.loc.cit.* Addi adhuc possunt his Doctoribus Nauarra *lib.*3. *de restit.*c.1.*dub.*6.Lopez 2.*p. instr.*c.13.*de excomm.* §.*ex prædictis sequitur,pag.*886. Molina *tom.* 4.*disp.*53.*n.*2.*&* tom.6.*tract.*5.*disp.*71.*n.*8. Filliuc.*tract.* 11.*c.*8.*q.*9. *dicto* 2. *n.* 247. Bonae. *tom.*1. *disp.*1.*de Censur.q.*2.*n.*14.Candid *de Cens. disquis.*22. *art.*33.*dubit.*2.optimè Montesinus *tom.* 2.*in* 1.2.*q.*86. *art.*3.*disp.*8.*q* 8.*à n.*99.Hurtad.*de Censur. in communi, diff.*11. *vers. Addit Couarr.* Qui & citat Auilam 2.*p. capite* 5.*disp.*5.*dub.*6. Sed malè , quia ibi nil de hac quæstione.Bauny *tr.*1.*de Censuris,q.*18.*dicto* 2.*pag.*27. Villalob.*tract.*16.*diff.*12.*num.* 4.*concl.* 3.Petrus Cornejo *de Censuris in communi,disp.ult.dub.*2. *q.*1. Syluius 1.2.*q.*76.*art.*3.*q.*6.Bassæus *verb.ignorantia, n.*18. Machado *lib.*2.*part.*3.*tract.* 2.*docum.*19.*n.*3.Palao *tom.*1. *cit.tract.*1.*disp.*1.*punct.*17.*n.*3.

QVÆSTIO XXIII.

An saltem si quis laborans ignorantia comitante, putans se occidere feram, occideret Clericum inimicum , eliciens actualiter hunc actum, Vtinam quod video esset Clericus , nam adhuc illum occiderem,*excommunicationis Censuram incurreret.*

AFfirmant, & à fortiori authores primæ sententiæ nuper relati , & præcipuè apud Montesium Corduba *lib.*2. *q.*19.

Sed probabilius respondeo : Adhuc non incurrere, quia licèt ille actus elicitus à voluntate sit peccatum mortale sacrilegij, est tamen merè internum, & nihil influens in illam actionem exteriorem occisionis : ergo cùm illam non reddat peccaminosam , nec quid confert ad Censuram incurrendam. Sic Authores primæ sententiæ,præcipuè Suarez *loc.cit.num.* 9. Montesin.*n.*108 Filliuc.*loc.cit.*vbi cum Suario addit, contrarium esse dicendum , si dictus ignorans haberet hunc actum : *Volo occidere illam feram , & si Clericus est, volo etiam illum occidere* : nam tunc illa actio externa iam procederet ex illa interna ; quæ cum sit sacrilegium , etiam externa sacrilegium esset. Sed certè hic casus vix potest contingere,si ignorantia comitans sit inuincibilis, de qua est quæstio ; benè tamen si ignorantia esset vincibilis , vt si ille ignorans aliquo modo,etiam inconsultè , & indeterminatè dubitasset, aut cognouisset ibi esse Clericum inimicum,quia cum tunc iam non haberet ignorantiam inuincibilem , sed culpabilem , consequenter saltem inconfusè vellet sacrilegium , ac proinde incurreret Censuram.

QVÆSTIO XXIV.

An naturalis obliuio, inaduertentia, & inconsideratio excusent à Censuris.

REspondeo tanquam certum, Excusare si hæ sint absque crassa , supinâve negligentia. Ratio est, quia naturalis obliuio , seu inconsideratio comparatur ignorantiæ : at sic est,quod ignorantia,si non est crassa,aut supina , sed inuincibilis , excusat à culpa, & à Censuris incurrendis : ergo & naturalis obliuio , seu inconsideratio, si non est crassa aut supina, sed inuincibilis,excusabit ab vtroque.

Secundò , quia cum obliuione, aut inaduertentia ad præceptum Ecclesiæ latum sub Censura, nequit stare contumacia in eo consistens , quod aliquis monitioni talis præcepti obedire recuset : at sic est , quod vbi non adest contumacia , non est locus Censuræ : ergo qui obliuione,aut inaduertentia ad tale præceptum illud violat, non incurrit Censuram. Sic Suarez *disp.*4. *sect.*8.*n.*11.Bonae.*disp.*1.*de Censuris,q.*2.*punct.*1.*n.*17. Bauny *de Censuris in commune,tract.* 1. *q.* 18. *dicto* 1. Candid.*disquis.*22.*art.*39.*dubit.*1. & alij. Legantur D. Thom.1.2.*q.*88.*art.*6.*in corp.& ad* 2.Nauarrus *tom.*1. *Consil.lib.*2.*de Iureiurando, consil.*12.*n.*1.Azor.1.*parte instit. lib.*1.*cap.*16.*dub.*3. Sanchez *lib.*1. *summa,c.*16. *à n.*8. & alij.

QVÆSTIO XXV.

An metus grauis mortis , infamiæ, exilij, &c. purè, & simpliciter illatus excuset à Censuris.

NEgant Durand.*in* 4.*dist.*18.*q.*3.*ad* 3.Caiet.1.2.*q.* 96.*art.*4 *&* 2.2.*q.*125.*art.*5.Adrianus *de Clauib. q.*3 *fol.*153.cum Altisiodor.Astensis *lib.*3.*tit.*11.Alens. *p.*4.*q.*23 *mem.*1.*art.*6.§.2. Vgolin. *de Censuris tab.* 2. *c.*23. *n.* 4. & alij existimantes , metum quantumcunque grauem,cadentemque in virum constantem, nunquam excusare à Censura; quia nunquam , inquiunt, excusat ab obseruatione præcepti.

Probant hoc *ex c.Sacris,de iis quæ vi,metùve fiunt.* Vbi loquens Innoc. III. de iis qui metu inducuntur, vt communicent cum excommunicato , ait : quod excommunicantur,quia (inquit) *licet metus attenuet culpam , quia tamen eam non prorsus excludit,cum pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurrere,excommunicationis labe credimus inquinari.* Sic Pontifex, vbi cum illo Glossa *in summa,*sic ait : *Si quis metu communicat cum excommunicato , excommunicatur:* ergo , &c.

Sed probabilius longè multò respondeo dicendum, quod talis metus simpliciter illatus verè excuset à Censuris : quia longè multò probabilius est , quod dictus metus excuset à transgressione præcepti Ecclesiastici , cùm non sit credibile , aut probabile , velle Ecclesiam , matrem vtique pientissimam , præcepta sua cum aperto mortis , infamiæ , exiliive discrimine, ab homine custodiri : ergo etiam excusabit ab incursione Censuræ , cum hæ solùm ob transgressionem præcepti incurrantur. *Confirmatur.* Nam qui ex graui metu peccat, alioqui non peccaturus , non censetur contumax , nec delinquere ex contemptu potestatis ecclesiasticæ , sed ex infirmitate : sed sic est , quod ad Censuram incurrendam est necessarius contemptus, saltem interpretatiuus : ergo.

Nec obstat textus *ex cap. sacris* , à contrariis adductus, quia in illo non loquitur Innoc. III. de metu graui cadente in constantem virum, sed de metu leui.

qui

qui cum non excuset communicantem cum excommunicato, maximè in diuinis, aut in crimine à culpa, nec excusabit à Censura excommunicationis saltem minoris incurrenda. Vnde hanc nostram sententiam communiter amplectuntur Authores. Illamque colligunt Theologi ex D. Thoma *in Addit. q. 23. art. 3. ad 2. & quodlib. 11. artic. 9. corp. & ad 3.* vbi exponit ipsum *cap. Sacris.* Sotus *dist 22. q. 1. art. 4. col. 13.* Ledesma *2 p 4. q. 25. art. 3 ad finem.* Medina *1. 2. q. 96. art. 4.* Cordub. *in sum. casu 142.* Nauarrus *in sum cap. 27. numer. 36. 63. & 239 & cap. 25. n 84.* qui *n. 36. cit.* citat Innocent. *in cap. Si verè, de sentent. excommun.* Maiorem *in 4. distinct. 18. q. 4* Syluestrum *excommun. 5. q. 4.* Henriquez *lib. 13. c. 21 n. 2.* Suarez *disp. 4. de Censur. sect. 3 num. 13.* Castro *lib. 2. de lege pœn. cap. vlt. conclus. 1.* Gutierrez *Canon qq. cap. 13. num. 21. & 22.* Auila *2. parte, c. 6. disp. 8 dub. 5.* Salas *de legib. disput. 21. sect. 1.* Ægidius *disput. 13. de Censur. dub. 12 à num 97.* Filliucius *tract. 11. cap. 6. quæst. 4. n. 171. & cap. 8. quæstio 3. num 269.* Duardus *in Bulla Cœna, lib. 1. cap. 1. quæst. 3 n. 94.* Bonacina *disput. 1. de Censur. q. 2. punct. 3. n. 2* Bauny *tract. 1. de Censur. q. 18. vers. Septimò excusat* Layman *tract. 5. c 5. de Censur. in comm. n. 9* Hurtadus *de Censur. in comm diffic 23.* Candid. *disquis. 22. art. 41. dubit. 3. dict. 5.* Cornejo *disp. vlt. de Censur. in gen. dub. 1.* Vasq. *1. 2. disp. 161. c. 1* Azor *1. p. lib. 1. cap. 11. q. 1* Diana *3. p. tr. 6. resol. 48 vers. Quartò licitum erit.* Machado *lib. 1. p. 3. tr. 2. docum 18. n. in ordine 4.* Villalobos *tract. 16 diffic. 11. n. 1.* Palao *tom 1. tract. 2. de peccat. disput. 1. punct. 16. & tom. 6. de Censur. disp. 3. punct. 8. num. 20.*

QVÆSTIO XXVI.

An metus grauis excuset etiam à Censura casu quo hæc lata sit pro crimine aliàs lege natura prohibito, veluti si lata esset contra adulterium, aut incestum cum consanguinea patrantes.

NEgant tunc dictum metum excusare à Censura, aliqui Doctores, eo fundamento ducti, quia videlicet in prædicto casu metus quantumuis grauis, non excusat à peccato mortali: ergo nec à Censura. Antecedens constat, quia certum est apud omnes, quod si quis ex graui metu committat incestum, aut adulterium prohibitum sub pœna excommunicationis, peccet mortaliter: ergo. Ita sentiunt Sanchez *lib. 9. de Matrimon. disp. 31. n. 4. & 6.* Hurt *diffic. 21. cit. n. 100. vers. At quando.* Castro Palao *tom. 6. disp. 1. punct. 8. n. 11.* Citant etiam Bonacina, & Machado pro hac parte Suarium *disp. 6. de Censur. sect. 3. n. 3.* Sed certè non ad rem, quia Suarius ibi non loquitur de præsenti quæstione, sed de alia diuersa, nempe de illa, quæ inquirit, an quando actio per Censuram prohibita redditur intrinsecè mala ratione talis prohibitionis, an tunc tam exercens contra legem Ecclesiæ, licèt ob metum grauem, peccet, & Censuram adiunctam tali legi incurrat? Et respondet, quod sic. Sed quid refert hæc resolutio ad quæstionem, de qua nobis hîc est sermo? Nihil profectò! Cum diuersa sit omnino, & ideo ad illam contrarium respondit *vbi infrà*, vt statim videbimus. Vnde

Probabiliùs respondeo: dicendum, quod etiam in dicto casu metus grauis à Censura Ecclesiæ excuset. Ratio est, quia licèt metus dictus non excuset à culpa graui commissa contra ius naturale; excusat tamen à culpa contra præceptum Ecclesiasticum, eo quòd non obliget cum tanto damno, & consequenter à Censura, cùm hæc non incurratur nisi ob fractionem dicti præcepti. Vnde si quis metu mortis adulterium committeret, reuera excusaretur à Censura, si quæ lata esset contra adulterium patrantes, licèt non excusaretur à culpa contra castitatem, aut iustitiam commissa. Sic Suar. *disp. 4. de Censur sect. 3. n. 14.* ita loquens: Oportet tamen aduertere, aliquando per legem Ecclesiasticam sub Censura prohiberi id, quod iure naturæ prohibitum est, vt v. g. incestum cum consanguinea. Contingere ergo potest, vt metus excuset illum actum, vt prohibitum ab Ecclesia, etiamsi non excuset libidinosum accessum, qui intrinsecè malus est; & tunc quamuis non omnis culpa excusetur ratione metus, excusabitur Censura; quia illa non contrahitur nisi ob violationem præcepti Ecclesiastici, vt sic. Hucusque Suarius, quem hucusque retuli, vt videas, quàm malè pro opposita parte citetur. Sic etiam tenent Bonacina *disput. 1. de Censur. quæst. 2. punct. 3. num. 5.* Alterius *tom. 2. disp. 10. c. 6 de su. pens vers. in secundo casu,* vbi se citat *in tract. de excommunic.* Ægidius *de Censur disp. 13. dub. 12. à num. 98.* & penes illum Nauarrus *cap. 27. num. 63. §. septimum.* Henriquez *lib 13. cap. 21. num. 3. in fine.* Auila *parte 7. disput. 2. dubio 7. conclus. 5.* & Suarius *loco* à nobis *citato.* Sed ex his Doctoribus Nauarrus solùm & Suarius omnino benè citantur: alij namque non in specie de nostra quæstione agunt. Tenent item hanc nostram partem Cornejo *disp. vlt. de Censur. in genere, dub. 1. vers. Sed quæres.* Machado *lib. 1. p. 3. tract 2. docum. 18. in fine.* Villalob. *tract. 16. diffic. 11. n. 2.* Candidus *disquis. 21. art 41. dubit. 4. dicto 7.*

QVÆSTIO XXVII.

An item metus grauis incussus in contemptum fidei, aut Religionis, aut potestatis Ecclesiæ, excuset à peccato, & à Censura.

AFfirmat adhuc excusare à Censura, licèt non à peccato, Candidus *loco nuper citato*, per hæc verba: Dico septimò, Probabilius tamen mihi videtur, quod licèt is, qui per grauem metum compellitur in contemptum Ecclesiæ, & Religionis seu fidei committere, v. g. furtum prohibitum ab Ecclesia sub pœna Censuræ, peccet lethaliter committendo furtum, quia delinquit contra præceptum naturale, & contra præceptum diuinum tuendæ potestatis Ecclesiasticæ, Religionis, & fidei, quod obligat etiam cum periculo vitæ: non tamen contraheret Censuram, quia præceptum Ecclesiasticum, quale est hoc ad non furandum sub pœna Censuræ, purè, & simpliciter vt præceptum Ecclesiasticum est, non obligat cum tanto detrimento. Vnde si herus compellat famulum metu graui ad legendum libros hæreticorum hæresim continentes, aut de Religione tractantes, etiam in contemptum fidei, etsi famulus tunc legens peccaret mortaliter, non tamen incurreret excommunicationem Bullæ Cœnæ latam contra legentes libros hæreticorum hæresim continentes, aut de Religione tractantes: quia hic non delinquit in præceptum Ecclesiæ hanc lectionem interdicentis, cuius transgressioni statuta est excommunicationis pœna, sed in præceptum diuinum tuendæ fidei, & Religionis, quod obligat etiam cum periculo vitæ. Hucusque Candidus. Cuius sententiam priùs docuerat Salas *de legib. disput. 11. sect. 1. num. 3. vers. Ex hac conclusione.*

Sed probabiliùs multò respondeo: tunc metum non excusare à Censura, quia multò probabilius est, quod in dicto casu velit Ecclesia obligare suo præ-

cepto etiam cum discrimine grauis damni, nempe vitæ, exilij, &c. ergo sicut ille qui in posito casu præceptum Ecclesiæ violaret, peccaret mortaliter contra Ecclesiæ prohibitionem; ita etiam Censuram latam, tali prohibitioni annexam incurreret. Sic Henriq. *lib. 13. c. 21. n. 2. vers. Excusatur à peccato.* Suar. *disp. 6. de Censur. sect. 3. n. 6.* dicens, hanc responsionem esse per se notam. Ægid. *disp. 13. dub. 13. n. 100. vers. Dixi aliquando.* Bonac. *disp. 1. de Cens. q. 2. punct. 3. n. 2.* Filliuc. *tract. 11. c. 8. q. 14. n. 169. dict. 3.* dicens, id esse commune. Bauny *tract. 1. de Cens. in commun. q. 18. vers. Primum cum eius transgressio.* Coruejo *dub. 1. cit. pag. 592.* Villalob. *diffic. 11. cu n. 2. in fin.* & hanc sententiam esse magis communem & receptam, testatur Machado *lib. 1. p. 3. tract. 2. docum. 18. n. 4.* licèt contrariam nihil definiendo in vltimo ponat loco.

QVÆSTIO XXVIII.

An tandem metus leuis, seu non cadens in virum constantem, excuset etiam à Censura.

Respondeo tanquam certum: non excusare, quia metus leuis, quo videlicet timemus malum leue, non excusat à culpa: ergo nec à Censura, cum hæc ob illam incurratur. Sic omnes. Inter quos eleganter Bauny *loc. cit.* per hæc verba: Secundùm tempus est, cùm metus non est eiusmodi, qui hominem constantem mouere possit, ac debeat: nam à metu leui, cuiusmodi est offensiunculæ apud Principem, iacturæ bonorum exiguæ, vt aurei vnius, aut duorum, iusta nulli, ac probabilis esse causa potest præcepti Ecclesiastici nõ seruandi: ergo nec vitandæ Censuræ, qua visum est Ecclesiæ, eius transgressionem pro auctoritate plectere: ab ea ergo non excusat metus, cui pro obiecto leue quidpiam obuersatur, cura, studiòque constantis viri dignum non satis. Sic ille. Hurtad. *de Censur. in comm. difficult. 23.* dicens in hoc omnes conuenire.

QVÆSTIO XXIX.

An impotentia moralis faciendi id, quod præcipitur sub Censura, excuset ab ella.

Respondeo tanquam certum: excusare, quia talis impotentia excusat à peccato, nam ad impossibile nemo tenetur: ergo etiam excusabit à Censura, cum hæc ob peccatum incurratur. Sic omnes. Henriq. *lib. 13. c. 18. n. 4. & 5. & c. 21. n. 2.* Suar. *disp. 29. sect. 2. n. 14.* Sotus *distinct. 22. q. 1. art. 2. casu 1. post 4 concl.* Graffius *lib. 4. decis. c. 8. n. 10.* Filliuc. *tract. 11. c. 8. q. 8. num. 241.* Bonacina *disput. 1. q. 1. punct. 3. num. 1.* Bauny *quæst. 18. cit. pag. 19.* Reginaldus *lib. 9. num. 206.* & alij. Hinc clarè colligentes, eum qui propter impotentiam non restituit, non affici Censura, v. g. excommunicationis lata contra detentores rei alienæ, aut contra non restituentes.

QVÆSTIO XXX.

An etiam excuset à Censura graue damnum, seu detrimentum famæ, vitæ & aliorum bonorum superioris ordinis, seu illorum vtilitas, aliaue causa rationabilis.

Respondeo tanquam certum: etiam excusare, quia hæc omnia excusant ab obseruatione legis, cum hæc cum graui damno non obliget: ergo etiam excusabunt ab incursione Censuræ. Ex quo colligitur, quod ille qui cogitur sub excommunicationis, v. g. Censura aliquid restituere, aut pensionem soluere, ipse autem non potest sine detrimento bonorum ordinis superioris, vt vitæ, famæ, &c. aut sine longè maiori damno, tunc ille sicut excusatur à præcepto restituendi, ita & à Censura lata, ob id quod non restituit, aut soluit. Sic omnes. Henriquez *lib. 13. c. 21. num. 2.* ibi: Excusatur secundò, qui statim restituere non potest pecuniam sine graui detrimento bonorum superioris ordinis, vt famæ, aut vitæ: vel si quid iubet minus honestum, vt quod denuncient occultum peccatorem absque præuia correctione. Sic ille ex D. Thom. & Caietan. *2. 2. q. 33. art. 7. ad 5. & q. 62.* Nauar. *cap. 17. n. 55. & cap. 18. n. 40. & 62. & c. 24. n. 12. & c. 25. n. 5.* Sotus *relect. de Secreto, memb. 2. q. 6. dub. 5.* Corduba *in sum. q. 63. & 64.* Suar. *disp. 20. sect. 3. n. 9.* Bauny, Bonac. Filliucius *loc. cit.* Qui benè notant, eum qui tempore excommunicationis, v. g. habuit vnde solueret, & non soluit, ideoque incidit in excommunicationem, per superuenientem impotentiam moralem non liberari ab excommunicatione incursa, nam hæc solùm tollitur per absolutionem, vt aliàs diximus, & dicemus *infrà*.

QVÆSTIO XXXI.

An innocentia à culpa graui excuset à Censura, etavt innocens à mortali, in quem lata est, non ligetur tali Censura, nec teneatur ei obedire.

Negant quidam excusare, casu quo secundùm allegata iuridicè probata sit nocentia, seu culpa grauis innocentis in conscientia, quia (inquiunt) cùm Iudex iustè in dicto casu præcipiat, condemnatus verè tenetur obedire. Ita tenet Durandus *in 4. dist. 18. q. 4. in corpore, ibi*: Sub hoc autem non comprehenditur sententia, quæ fertur contra illum, qui conuincitur in iudicio per testes secundùm ordinem iuris, licèt sint falsi, ex quo probatum est sufficienter contra eum. Ita ille. Corduba *lib. 2. q. 43.* & alij, quos tacitè refert Ægidius *vbi infrà*. Citat etiam Sotus pro hac parte D. Thomam *dist. 18. q. 2. art. 1. q. 4* Alex. *4. p. q. 18. memb. 2.* Ricardus *dist. 18. art. 3. q. 5.* Syluestrum *excomm. 2. §. 2.* & Paludanum *dist. 18. q. 1.* Quibus addit Suarius Guilelmom Paris. *in 2. p. tit. de Sacram. Ordin. §. Post hac autem* Glossam *in c. 1. de sent. excomm. in 6.* Couarruuiam *in c. Alma, 1. parte, §. 11. n. 14.* existimamem hanc opinionem esse communem, & veram, & in hanc absolutè loquendo Inclinat Filliuc. *tr. 11. c. 8. q. 6.* licèt *in fine* dicat oppositam sententiam benigniorem esse, & conformem sensui pietatis, quem par est haberi matris Ecclesiæ.

Sed probabiliùs longè respondeo: excusare innocentiam à Censura; ita vt innocens etiam probatus iuridicè nocens, nullo modo ligetur ea in conscientia, seu quoad Deum. Vnde ille, qui certus est se esse innocentem, quamuis secundùm allegata & probata legitimè excommunicetur, in rei veritate non est excommunicatus nec priuatus suffragiis, & orationibus communibus Ecclesiæ. Ratio est manifesta, quia talis Censuræ sententia per se, & in rei veritate est iniusta, & nulla ex defectu causæ, seu materiæ, quæ est peccatum mortale (licèt sit iusta quoad præsumptionem) vt ex supradictis constat: ergo in rei veritate nec ligat, nec ligare potest innocentem, etiamsi iuridicè probatus sit nocens. Sic latè, & optimè Sot. *in 4 dist. 22. art. 3. vers. His tamen non obstantibus*, & penes ipsum Caiet. *2. 2. q. 70. art. 4. ad 2. arg.* & Adrian. *in quodlib. quæst. 6.* sic etiam Ægidius *disp. 13. dub. 12.*

Bauny

Bauny *tract.* 1.*q.*18.*verſ Quimò excuſatur.* Filliucius *tr.* 11.*q* 7.*n.*238 ſibi aliqualiter contrarius Hurtad. *de Cenſura in communi, difficultate* 24. Sic etiam apud Sitarium Maior *in* 4 *diſt.*18.*q.*2.*concl.*3.*corol.*4 Gabriel *q.*2.*concl.*8.& in te Couarruuias *c.cit.*§ 7.*n.*5.Nauattus *c.*9 *n.*4 & *c.*27.*n.*3 & alij quos ipſe citat, & ſequitur *disp.*4.*de Cenſur.ſect.*7.*à n.*11.Sic etiam Palao *diſp.*1. *de Cenſur.puncto* 8.*n.*15. Qui omnes a ſſerunt, quod licèt huiuſmodi innocens in foro conſcieotiæ non ligetur prædicta Cenſura, nee teneatur, vt diximus, ei obedire: teneatur tamen in foro externo coram eis quibus ſententia Cenſuræ eſt nota, & innoceotia ignota, ſe gerere vt Cenſura innodatus, vel ratione præcepti à Iudice iuridicè lati, vt Caietanus cum aliis vult; vel ratione ſcandali, ne eis videatur Cenſuram contemnere, vt Hurtadus, & alij melius putant; cum talis non teneatur ratione obedientiæ, cum non teneatur immediatè ratione Cenſuræ, ſiquidem non eſt valida; nec ratione alicuius prohibitionis à Iudice ſuperadditæ ipſi Cenſuræ, quia Iudex nullam ponit, cum nihil aliud faciat, quàm ferre Cenſuram: ergo ſolùm ad id tenetur ratione ſcandali, quod tandem, licèt limitate, concedit Suarez *loc.cit.n.*17. cum Nauarro *loc. cit.* & abſolutè Palao *loc. cit. n.*16.

Quod ſi quæras, an ſi huiuſmodi apud Deum, & in foro conſcientiæ innocens, publicè, & cum ſcandalo Cenſuram prædictam violet, incurrat pœnas iure impoſitas contra violantes Cenſuram, vt verbi gratia, ſi illa Cenſura erat excommunicatio, an ille celebrans in publico maneat irregularis.

Reſpondeo non incurrere dictas pœnas, abſolutè loquendo, & ita nullo modo manere irregularem, etiam celebrando in publico, quia ille verè, & in re non eſt excommunicatus: ergo verè, & in re, etiamſi in publico celebret, non violat excommunicationis Cenſuram; ergo verè, & in re non incurrit irregularitatem Dixi *verè, & in re,* quia in foro exteriori, ſeu exiſtimatione, ille habebitur irregularis in eo caſu, & vt talis in iudicio condemnabitur. Sic omnino Suarez *loco citato, n* 20. Filliuc *c.*8.*cit q.*6 *num.*237.*verſ. Infertur præterea.* Hurtadus *difficultate* 24.*citat.verſ.Nihilominus.* Ægidius *dub.*12.*citat.concluſ.*4.*n.*119.

Qvæstio XXXII.

An dentur aliæ cauſæ excuſantes ab incurrendis Cenſuris.

Reſpondeo dari. In primis namque datur nullitas Cenſuræ ex quacumque cauſa proueniat, appellatio legitima facta in tempore, & Conſenſus partis in cuius fauorem lata eſt Cenſura. De quibus cauſis egimus ſupra, & dicemus amplius.

Deinde à Cenſura excuſat conſuetudo rationabilis præſcripta, vt habetur *c.final. de conſuetud.* Ceſſatio finis totalis legis, aut præcipui; quia tunc omnis obligatio eius interit. Incertitudo iuris, aut facti; eo quòd in dubio melior eſt conditio poſſidentis libertatem ſuam, quàm non poſſidentis, *de regul iur. Regula* 65. & denique omnes cauſæ excuſantes à peccatis, excuſant etiam à Cenſuris, vt ex dictis conſtat. Legantur Henriquez *lib.*13.*c.*17. & 21. Bauny *tract.*1. *de Cenſur.in communi, quæſt.*18.

DISPVTATIO X.

De Effectibus Cenſuræ in communi.

Qvæstio Prima.

Quot & qui ſint effectus Cenſuræ in communi.

Reſpondeo, quod effectus Cenſuræ in communi eſt duplex, nempe proximus, ſeu intrinſecus; & remotus, ſeu extrinſecus. *Effectus proximus* Cenſuræ eſt priuare cenſuratum aliquibus bonis ſpiritualibus, & etiam temporalibus, quatenus ſunt ſpiritualibus annexa. Quæ priuatio habet rationem vinculi, aut ligaminis cuiuſdam moralis, ac pœnæ, eo quòd applicans Cenſuram cenſurato auferendo bona quorum alioqui ille capax eſt, conſtringit, & ligat illum. Quod totum conſtat ex Cenſuræ definitione ſupra tradita, necnon ex hac inductione. Nam Excommunicatio priuat communione Sacramentorum, & fidelium: quorum primum eſt ſpirituale, ſecundum temporale. Suſpenſio priuat iure percipiendi fructus beneficij Eccleſiaſtici, & etiam priuat fructibus, quorum primum eſt ſpirituale, ſecundum temporale Interdictum priuat diuinis Officiis, & iure licitè contrahendi matrimonium, quorum primum eſt ſpirituale; ſecundum, vt matrimonium, eſt contractus humanus, & temporalis: vt plenius dicemus, cum de ſingulis tractabimus Cenſuris.

Effectus verò remotus, ſeu extrinſecus Cenſuræ in communi, nil aliud eſt, quàm fructus bonus, quem Iudex ferens Cenſuram intendit, qui etiam eſt duplex; ſpiritualis videlicet & temporalis. Spiritualis eſt obſeruantia Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & reſipiſcentia contumacis, ſeu emendatio peccatoris: temporalis verò reſtitutio rei temporalis, aut reparatio damni, quod illatum eſt innocenti. *Primum* probatur: quia Cenſura applicatur, vt ſpiritus ſaluus fiat, iuxta illud 1. Corinth. 5. *Et tandem ſpiritus eius ſaluus fiat in die Domini. Secundum* etiam conſtat: quia niſi quis reſtituat temporale, excommunicari poteſt, vt conſtat ex Trid. *ſeſſ.*25.*de reformat.c.*3. Sic omnes Doctores. Legantur Suar. *diſp.*6 *ſect.*1. Raſtellius *de Cenſur in gen.q.*9.*art. vnico.* Filliuc. *tract.* 11.*c.*7.*q.*1. & 2. Bauny *tract.* 1. *de Cenſuris,* §. *de Iudice abſoluente à Cenſuris, q.*5.*pag.*50.

Qvæstio II.

An ſtatim ac reus Cenſuram latam incurrit; ſpiritualium rerum vſu priuetur ante Iudicis ſententiam.

Reſpondeo tanquam certum: ſtatim priuari, quia priuatio harum rerum ſpiritualium eſt quaſi proprietas naturam Cenſuræ conſequens. Vnde eſt illud iuris proloquium communiter receptum: *Cenſura lata per ſe fert executionem,* cap. *Paſtoralis,* §. *verùm, de Appellat.* de quo ibi, & in cap. *Is cui, de ſent excommunic. in* 6. Et ratio eſt, quia Cenſuræ, eo quòd ſpirituales ſunt pœnæ, nullam ad executionem ſui exequentis actionem exigunt: ergo reus qui Cenſuram latam incurrit, illico dictarum rerum ſpiritualium vſu priuatur. Sic omnes Doctores. Legantur Suarez *loc. cit. n.*4. Filliuc. *q.*3.*n.*196. & 197. Bauny *loco citato, verſ. de circunſtantia temporis.*

QVÆSTIO III.

An huiusmodi effectus Censuræ sint perpetui.

Respondeo tanquam certum : quod nullo modo, quia iure ordinario per absolutionem à Censura, auferuntur & ipsi à reo. Possunt tamen aliquo modo dici perpetui, nempe negatiuè, eo quod non habeant tempus definitum suæ durationis, quia possunt breuiore, aut longiore tempore permanere, prout reus perseuerет in suo peccato, & contumacia, qua ablata, Censura incipit esse in proxima dispositione, vt auferatur per absolutionem, & consequenter eius effectus. Sic Suar. *n. 5.* Filliuc *q. 6. n. 205. & 106.* Bauny *loc. cit. vers. Posterius est.*

QVÆSTIO IV.

An reus Censura, non publica sed occulta, innodatus, etiam maneat priuatus vsu spiritualium rerum.

Respondeo tanquam certum : etiam manere, quia idem remanet reus, siue Censura eius sit publica, siue occulta ; nam denunciatio quidquam ipsi affert, vel auffert: benè tamen aliis, qui possunt cum eo agere, & recipere Sacramenta. Vtraque huius responsionis pars constat ex Extrauaganti Martini V. *in Concil. Constant. Ad euitanda.* In ea namque expressè definitur, non intendere Concilium *excommunicatos, suspensos, & interdictos, in aliquo releuare, nec eis quomodolibet suffragari.* At sic est, quod ante dictum Concilium reus Censura occulta ligatus, manebat priuatus vsu spiritualium rerum : ergo post dictam extrauagantem eodem modo manebit. Non alij, ab ipso, nam his expressè datur à Concilio facultas, vt agere possint cum censuratis occultis, recipere ab eis Sacramenta, & alia, sicuti priùs poterant. Sic omnes. Legantur Vgolinus *tab. 1. cap. 1 3. §. 4. & 7* Filliucius *tract. 14. ca. 3. quæst. 4. n. 199.* Bauny *tract. 1. de Censur. vbi de Iudice absoluente, q. 5. vers. Quod attinet.*

QVÆSTIO V.

An reus Censura constrictus, vbique maneat priuatus vsu spiritualium rerum.

Negat, loquendo de Reo censorato à Prælato inferiori Papa, Scotus (non Sot. vt leges in Bauny) *in 4. distinct. 19. quæst. 5. art. 5.* vbi apertè docet, quod nullus Prælatus, præter Papam, possit propria authoritate sic subditum excommunicare, vt vbique in tota Ecclesia euitetur, & Ecclesiæ vniuersalis suffragiis priuetur. Quod probatur, quia quempiam excommunicare est non solùm ipsum cohibere, ne cum aliis communicet, & omnes alios, ne cum ipso participent ; verùm etiam priuare ipsum excommunicatum suffragiis Ecclesiæ, ita vt pro illo nullibi fiat oratio : at sic est, quod Episcopus Parisiensis non habet authoritatem in ciues Colonienses : ergo illos prohibere non potest, ne cum suo Parisiensi excommunicato communicent, aut pro illo orent.

Sed vt certum respondeo : reum, etiam Prælati Papa inferioris, Censura constrictum, vbique esse priuatum vsu spiritualium rerum. Probatur, quia Censura, eiúsque effectus est pœna personalis : at sic est, quod pœna personalis sequitur nocentem, sicut & culpa: ergo quòque ille pergat, manebit illa pœna affectus, & ideo priuatus vsu spiritualium rerum.

Nec obstat fundamentum Scoti, quia respondetur, quod non subditi Episcopi Parisiensis, qui Censuram inflixit, non obligantur ab eo ad vitandum excommunicatum, & ad non orandum pro eo, sed à iure communi, quod ad omnes pertinet : ab illo namque cauetur, ne quis cum excommunicatis communicet, *c. Si quis à proprio, 11. q. 3. & ibid. c. Sicut Apostoli,* & *c. Si quis frater, & Can. 5. Concilij Niceni,* vbi hæc verba habentur : *Seruetur ista sententia, vt si qui ab aliis excommunicantur, ab aliis ad communionem non recipiantur,* Et *Can. 6. Concilij Antiocheni,* sic dicitur: *Si quis à proprio Episcopo fuit excommunicatus, ne prius ab aliis suscipiatur, quàm fuerit à proprio Episcopo susceptus.*

Vnde hanc nostram sententiam tenent Sotus *in 4. dist. 22. q. 2. art. 1. concl. 5.* vbi ait sententiam Scoti esse nouam, & inauditam. Vgol. *tab. 1 §. 8. & 10.* Couar. *in cap. Alma mater, 1. p. §. 3. n. 2.* & penes ipsum Nauarr. *in c. Inter verba, 11. q. 3. corol. 67.* Maior *in 4. dist. 18. q 8.* Almain. *ibi, q. 1. art. 3.* Abbas, Felin, Cardin. & alij. Filliuc. *tract. 1 1. c. 7. q. 3. n. 196.* Bauny *q 5 eis p g 50. vers. Huius porrò effectus*, Suar. *disp. 6. sect. vlt. n. vlt.*

QVÆSTIO VI.

An per appellationem suspendantur effectus Censuræ absolutè iam latæ.

Respondeo tanquam certum : non suspendi, aut impediri, quia certum est, quod Censura semel absolutè lata, non suspenditur per appellationem, vt constat ex *c. Pastoralis, § verum, & c. Ad hæc de Appellat. c. Ad reprimendum, de Offic. Ordin* & *c. Is cui, § vlt. de sent. excommun in 6* vbi Glossæ & Doctores : ergo nec suspendi possunt per illam Censuræ effectus. Secus dicendum de Censuris latis sub conditione, quæ quidem non est perfecta, nec absolutè & simpliciter sententia, iuxta à nobis cum communi dicta *sup. disp. 4. q. 16.* Sic omnes. Legantur Canonistæ *in citatis capitib.* Suar. *disp. 6. de Cens. sect. 4. n. 1.* Filliuc. *c. 7. cit. q. 9. n. 2 1.* Hurt. *de Censur. in comm. diff. 25. vers. Conueniunt secundò.*

QVÆSTIO VII.

An per dispensationem Papæ fieri possit, vt manente Censura, eius effectus suspendi, aut impediri possint.

Negant absolutè Panormit. & alij nonnulli Canonistæ in *c. Nulli, de sent. excomm.* arbitrantes, non posse Pontificem alicui per priuilegium permittere, quod communicet cum excommunicatis maiori excommunicatione. Eandem sententiam, cum limitatione tamen, tenet Couar. *in c. Alma mater, 1. parte, §. 1 n. 2. vers. Qua ratione, & n. 7. vers. Quod si tractemus.* Ait namque non posse Pontificem dispensare, nec cuiquam permittere, quod communicet in diuinis cum excommunicato maiori excommunicatione, quia hæc prohibitio non est de iure humano, sed diuino : benè tamen, quod communicet cum excommunicatis in humanis, & temporalibus, quia hæc communicatio, inquit, iure humano est interdicta.

Sed omnino respondeo dicendum : Posse per dispensationem Papæ suspendi Censuræ effectus, itavt licitè fieri & exerceri possint, etiam manente Censura; quia prohibitio exercendi actus, aut effectus per Censuram vetitos, omnino est de iure humano, vt supra *disp. 2. q. 6.* est ostensum ; ergo potest per potestatem Pontificis dispensari. Sic Suarez *disp. 6 sect. 3. à n. 3.* Filliuc. *tr. 11. c. 7. q. 9. n. 212 dicto 1. & q. 10. n. 213. dicto 1.* & alij *loco citato* à nobis adducti, & clarè innuit Vgolin. *tab. 1. c. 10. §. 6. n. 4.* Palao *tom. 6. de Cens. disp. 1. puncto 10.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO VIII.

An etiam Episcopi possint dispensare in effectibus Censuræ, quam ipsi tulerunt.

AFfirmant aliqui Canonistæ, eo ducti fundamento, quia videlicet Episcopi possunt dispensare in omnibus, in quibus Papa, nisi sit illis prohibitum, sed nullibi legimus hanc dispensationem esse reseruatam Papæ: ergo.

Sed probabilius respondeo, non solùm non posse Episcopos dispensare in effectibus Censuræ, à qua non possunt absoluere, in quo omnes DD. conueniũt, verùm etiam nec in effectibus Censuræ, quam ipsi tulerunt, & à qua queunt absoluere, quia probabilius est, quod Episcopi non possunt dispensare in rebus iure communi, & vniuersa Ecclesia prohibitis, nisi quando ipso iure communi eis conceditur, vel aliqua recepta consuetudine, & traditione, vt colligitur ex c. *Dilectus, de tempor Ordin.* & c. *At si Clerici*, §. *de adulteriis, de Iudiciis.* Sed sic est, quod hæc potestas dispensandi in effectibus Censuræ, manente eadem Censura, nec iure communi illis conceditur, nec consuetudine est recepta: ergo. Sic Suar. *loc. cit. n.* 7. Filliuc. *loc. cit. q.* 10. *dict.* 2. Vgoliu. *tab* 1. *cap.* 10. § 6. *n.* 4. & penes ipsum Socin. Senens. *in c. Officij, de sentent. excommunic. n.* 171. Palao *punct.* 10. *cit.*

Et hæc pauca sufficiant nunc: nam melius explicabuntur effectus Censurarum cum de singulis Censuris tractemus.

DISPVTATIO XI.

De Absolutione Censurarum in communi.

QVÆSTIO PRIMA.

An Censura tollatur per mortem eius, qui Censura ligatus erat.

NEGARVNT absolutè quidam, quos *supr. disp.* 3. *q.* 4. *&* 5. retulimus.

Se iuxta ibidem dicta, probabiliùs respondeo: tolli absolutè & directè, licèt aliquo modo, indirectè videlicet, & respectiuè, dici possit quod non tollatur; quatenus ratione Censuræ, v.g. excommunicationis, corpus excommunicati mortuum, remanet inhabile ad sepulturam Ecclesiasticam, & anima vt sit particeps suffragiorum communium Ecclesiæ, sed quia hæc inhabilitas solùm permanet in prohibitione Ecclesiæ, & hæc solùm respectu viuorum directè durat, hinc est quod absolutè loquendo, per mortem subiecti, quod ligatum Censuris erat, verè directè tollatur, & auferatur Censura ab ipso, licèt non indirectè, & respectiuè quoad prædictos effectus, priuationem scilicet sepulturæ, & suffragiorum communium Ecclesiæ. Sic docent Authores *q.* 4. *&* 5. *citati*, à nobis adducti. Legantur vlterius Suar. *ibid. cit. & disp.* 7. *sect.* 1. à n. 3. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 9. *quæst.* 1. à n. 273. Hurtad. *disp.* 14. *de excomm. diffic.* 1. *n.* 1. Alter. *lib.* 4 *disp.* 1. *c.* 1. *vers. Si quærat quis.* Couar. *c. Alma*, 1. *p.* §. 11. *n.* 8. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 1. *c.* 7. Ægid. *disp.* 14. *dub.* 6. n. 101. & Palao *tom* 6 *disp.* 1. *punct.* 11. §. 1.

QVÆSTIO II.

An Censura semel contracta etiam tollatur per solam emendationem rei Censura dicta ligati.

AFfirmandum videtur, quia ablata causa, aufertur effectus, *c. Cum cessante, de appellat.* ergo ablato peccato, per contritionem, quod fuit causa Censuræ, aufertur etiam Censura.

Sed tanquam certum respondeo: non tolli Censuram per emendationem Rei, quia Censura fuit applicata Reo iurisdictione Ecclesiastica: ergo opus est, quod eadem iurisdictione, adhuc supposita resipiscentia, absoluatur, & tollatur à Reo.

Vnde ad rationem dubitandi respondeo antecedens esse verum loquendo solùm de causa conseruante, non de causa existentiæ Censuræ. Vnde cùm Censura sit pœna, non pendet in conseruari à culpa, sed tantùm in fieri, tanquam causa motiua ad imponendam Censuram: & ideo transacta culpa, seu remissa, durare potest pœna Censuræ. Sic docent omnes Doctores, ex cap. *A nobis* 2. & cap. *Cum desideres, de sent. excommunicat.* & cap. *Quapropter, de appellat.* Legantur Suarez *disput.* 7. *sect.* 1. *num.* 8 Filliucius *loco cit. q.* 2. *n.* 276. Bauny *tract* 1 *tit. de Iudice absoluente, q.* 1 *vers. Quid si Censura.* Rastellius *de Censur. in gen. q.* 7. *art.* 1. a. 1. *pag.* 123. Hurtad. *loc. cit.* Cornejo *de Censur. in gen. disp.* 11. *dub.* 1. *pag.* 579. Alterius *tom.* 8. *lib.* 4. *disp.* 1. *c.* 1. & penes illum Abbas, & Glossa, Palao *puncto* 11. *cit. n.* 4. Nauarrus, Couarruuias, & Ægidius penes ipsum.

QVÆSTIO III.

An Censura semel contracta per mortem ferentis illam extinguatur.

REspondeo tanquam certum: non extingui Censuram semel contractam, siue sit à iure, siue ab homine lata, propter mortem ferentis illam. Sic colligitur clarè ex cap. *Si Episcopus* 11. *q.* 3. & ex cap. *Pastoralis*, §. *Præterea, de offic. Ordin.* Et ratio est, quia Censuræ ita institutæ sunt, vt non pendeant in conseruari à vita, vel iurisdictione ferentis, sed tantum in fieri: ergo non cessant per mortem illas imponentis, cùm transeant in rem iudicatam. Sic Suarez *sect.* 1. *cit. n.* 24. Filliuc. *loco citato, n.* 278 Rastellius, Bauny, Alterius, & Palao *loco citato*, & alij. Et constat ex dictis *suprà disput.* 4. *quæst.* 23.

QVÆSTIO IV.

An Censura semel contracta, per solam absolutionem tollatur.

REspondeo tanquam certum, per solam absolutionem propriè, & perfectè tolli. Probatur primò ex illo Matth. 16. *Quæcumque ligaueris, vel solueris.* *Secundò* ex c. *Cum desideres, de sent. excommunicat.* vbi Clemens III. apertè definit, quod ille qui excommunicationem contraxit, non debeat communioni aliorum restitui ante absolutionis beneficium. *Tertiò* id constat à sufficienti partium enumeratione, quia Censura nec tollitur per mortem ferentis illam, nec per mortem eius in quem fuit lata, nec per ablationem causæ: igitur solum restat quod tollatur per absolutionem. Sic docent communiter Doctores. Legantur Suarez, Alterius, Filliucius, Bauny, Rastellius, & alij *loco citato.*

Quæstio V.

An excommunicationis Censura lata ab homine sub hac conditione, Donec satisfeceris, *etiam non tollatur absque absolutione, adhuc satisfactione sequuta.*

Affirmant tunc tolli absque absolutione, Alciat. *in c. 1. de elect. notab. 5. lib. 6.* & Couar. *in c. Alma mater, 1. p. §. 11. n. 6. & seqq.* licèt dicat alibi fuisse sequutum contrariam sententiam. Fundamentum eorum est Quia si aliæ Censuræ, nempe suspensio, & interdictum, latæ sint sub conditione, *Donec satisfeceris*, non indigent absolutione, aut relaxatione, solutione sequuta, vt tradunt communiter DD. post Glossam *in Clem. 1. de Decim. verb. Donec. in c. Si qui, 81. distinct.* sed eo ipso censetur ablata: ergo idem dicendum est de Censura excommunicationis lata sub eadem conditione, *Donec satisfeceris.*

Sed adhuc vt ferè certum respondeo, nec in dicto casu tolli Censuram excommunicationis absque absolutione, etiam satisfactione sequuta, quia excommunicatio semel contracta non tollitur per solam emendationem rei, nempe *si paruerit, si satisfecerit, si restituerit*, &c. cum semper sit necessaria absolutio, & sine illa non tollitur excommunicatio, vt patet *ex c. Confideres, eis, & ex c. à nobis 2. de sentent. excom.* vbi apertè definitur, quod ille qui in excommunicatione decessit è vita, non sit censendus liber à vinculo excommunicationis, quantum spectat ad forum Ecclesiæ, nec ei esse communicandum ante absolutionem, etiamsi in vita sufficienter satisfecerit: ergo semper est necessaria absolutio.

Ad fundamentum in oppositum desumptum à simili, Hostiens. Abbas, & Gloss. *in Clem. citat.* & alij, concesso antecedenti negant consequentiam, quia inquiunt, quod ad hoc vt tollatur suspensio lata sub conditione, satis sit si accedat Iudicis declaratio de satisfactione præstita, secus verò in excommunicatione, quæ vt tollatur omnino, indiget absolutione. Sed certè hæc solutio non soluit argumentum. Quare negandum est antecedens, quia falsum est, saltem loquendo ex vi iuris, quod suspensio, vel interdictum datum ad tempus sub dicta conditione, *donec satisfeceris*, tollatur absque absolutione, etiam conditione impleta, quia nullibi ex iure id colligi potest. Nam licèt Innoc. *in c. Cum bona, de atate & qualitate*, & alij dicant suspensionem relaxari præstita satisfactione, absque alia absolutione, loquuntur de suspensione inflicta ad certum tempus pro delicto præterito, quæ habet tantùm rationem pœnæ, non Censuræ. Sic Alter. respondet. Vnde hanc nostram sententiam tenet ipse cum Host. Abbate, Syluestro, & aliis, *lib. 4. disp. 1. c. 5.*

Quæstio VI.

An ita sit necessaria absolutio ad tollendam Censuram iam contractam, vt nullo modo aliter tolli possit.

Respondeo dicendum, quod iure ordinario nullo alio modo tolli possit: benè tamen de potentia absoluta Pontificis, quia cum hic sit Iuris auctor, optimè posset ferre contra aliquem excommunicationem, exprimendo in ea conditionem, vt eum primùm reus conditionem impleret, liber esset ab excommunicatione, non alia absolutione requisita. Quo casu si excommunicatus pareret, & conditionem impleret, eo ipso remaneret, absque alia absolutione, ab excommunicatione absolutus. Quamuis, vt verum fateamur, adhuc in isto casu non posset dici, quod excommunicatio sit simpliciter sublata absque absolutione, sed quod lata fuerit absolutio sub conditione futura, qua purificata, absolutio reddita est completa, & perfecta Sic Gloss. *in Clem. vnic. de Immun. Eccles. vers. Pro infectis.* Abbas, Felin. & Syluest. quos refert, ac sequitur Alter. *c. 1. cit. prope fin.*

Quæstio VII.

Quotuplex sit Censurarum absolutio.

Respondeo quòd quadruplex. *Primò* enim alia est à iure, alia ab homine: *secundò* alia absoluta, & alia conditionata: *tertiò* alia simplex, & alia ad cautelam: & *quartò* alia simpliciter, & alia ad reincidentiam, Filliuc. *tract. 11. c. 10. q. 1.*

Quæstio VIII.

Quid sit Absolutio à iure, & quid ab homine.

Respondeo quod Absolutio à iure est illa, quæ datur ab ipsa lege imponente excommunicationem, sub hac forma: *Qui inciderit in excommunicationem ob transgressionem huius legis, si hoc, vel illud fecerit, sit eo ipso absolutus.* Absolutio verò ab homine est illa, quæ ab homine habente iurisdictionem tribuitur reo. Et de hac est sermo in præsenti; nam de prima nil agunt Authores, quia non est in vsu.

Quæstio IX.

Quid sit Absolutio absoluta, & quid conditionata.

Respondeo quod *Absolutio absoluta*, est illa, quæ datur ab absoluente liberè, absolutè, & simpliciter nulla apposita conditione. *Absolutio verò conditionata*, est illa quæ datur sub aliqua conditione: quod contingit, quando verba absolutionis includunt diem, vel aliam conditionem, ex qua dependet absolutio, & ideo vocatur conditionata, quia huiusmodi absolutio non habet vim, & effectum, quoadvsque adueniat dies, vel purificata sit conditio. Sic omnes, supponentes quod nulla de priori sit dubitatio, & ideo regulariter ea impenditur, imò & debet impendi, si nullum adsit impedimentum ad sic eam impendendam: de posteriori verò, aliquæ sunt difficultates, pro quibus enodandis supponendum est, quod in absolutione potest apponi conditio præsens, præterita, & futura. Quo supposito sit

Quæstio X.

An Absolutio Censurarum data sub conditione de præsenti, vel præterito, sit valida.

Respondeo tanquam certum: esse validam, adimpleta, vel existente conditione. Ratio est, quia huiusmodi conditiones non suspendunt actum, vel effectum, *l. Cum ad præsens ff. Si cert. pet.* sed statim absolutio vel est valida, vel nulla: si enim conditio existit, est valida, quia absolutio tunc transit in absolutam: si verò non existat, est nulla absolutio, quia cessat conditio. Sic omnes. Legantur Suarez *disp. 5. sect. 7. n. 3.* & latiùs *disp. 7. sect. 8 n. 3.* Alter. *lib. 4. disp. 1. cap. 3.* Filliuc. *tract. 11. c. 10. quæst. 2.* Bonac. *disp. 1. q. 3. puncto 7. num. 1.* & alij.

Quæstio

QVÆSTIO XI.

An sit licitum dare aliquando absolutionem Censuræ, sub conditione de præsenti, aut præterito.

RESpondeo tanquam certum: esse aliquando licitum sic absolutionem dare, nempe quando certò non constat de Censura, & ad cautelam impenditur absolutio ad maiorem securitatem, vt regulariter fit à Confessariis antequam sacramentaliter absoluant à peccatis, dicendo: *Absoluo te à Censuris in quantum possum, & indiges.* Vel etiam quandoque dicendo: *Absoluo te à censuris*, &c. *Si satisfecisti*, aut *si ex corde à contumacia recessisti.* Nam hæ conditiones prudenter apponi possunt, vel ad declarandam rem esse dubiam, vel ad inaulendum metum, vel ad tollendam ignorantiam. Si verò conditio apposita esset turpis, aut impertinens, tunc imprudenter adderetur, & non sine culpa ex suo genere graui, eo quòd esset contra reuerentiam rerum sacrarum, & abusus quidam Ecclesiasticæ potestatis: licet in particulari ex paruitate materiæ possit esse leuis. Sic Suarez *loc. cit. n.* 4. Alter. & Filliucius *loco citato*, & antea Doctor Nauar, *cap.* 26. *num.* 13. Legantur dicta à nobis *tom.* 1. *tract.* 5. *de pœnitent. disp.* 2. *q.* 25. 26. & 27.

QVÆSTIO XII.

An etiam sit valida absolutio à Censura, sub conditione de futuro data, nempe Absoluo te, si infra mensem satisfeceris.

NEgant quidam, & probant à paritate. Nam absolutio sacramentalis lata sub hac conditione de futuro contingente est nulla: ergo & nulla erit etiam absolutio à Censura. Consequentia patet à paritate rationis, antecedens verò vt certum docuimus *q.* 27. *cit.* Ob id ita tenent Syluester *Absolutio* 3. §. 1. & *excomm.* 1. §. 19. D. Anton. 3. *part. tit.* 24. *cap.* 77. §. 1. Angelus *absolutio* 3. & *excomm.* 2. §. 5. & ex parte Auila 2. *parte, c.* 7 *disp.* 3. *dub.* 15.

Sed probabiliùs respondeo: esse validam talem absolutionem, quia Censura potest ferri validè sub conditione de futuro, vt constat *ex cap. Præterea* 2. *de Appellat.* & cap. *Salernitanæ, distinct.* 63. & ex dictis *sup. disp.* 3. *q.* 15. ergo etiam absolutio, quæ fauorabilior est. Sic Nauarr. *c.* 26. *n.* 12. *de pœnit. dist.* 6. *cap.* 1. *in principio, n.* 64. Couart. *in cap. Alma mater*, 1. *parte*, § 11. *n.* 6. Sayrus *lib.* 2. *c.* 16 *n.* 7. Suar. *disp.* 7. *sect.* 8. *n.* 7. Alter. *lib.* 4. *disp.* 1. *c.* 3. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 10. *quæst.* 2. *n.* 310. Reginald. *lib.* 9. *n.* 52. Bonac. *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 7. *n.* 1. Vasquez *de excomm. dub.* 18. Ægidius *disp.* 14. *dub.* 16. *n.* 218. Hurtad. *disp.* 14. *diffic.* 2. Layman. *lib.* 1. *summ. tract.* 5. *parte* 1. *cap.* 7. *num.* 2. Palao *tom.* 6. *disp.* 1. *punct.* 11. §. 2. *à num.* 2. & alij. Qui omnes ad argumentum contrariorum, concesso antecedenti, negant consequentiam, quia non est eadem ratio absolutionis à Censura, & à peccatis sacramentaliter: Nam absolutio à peccatis non potest manere suspensa propter conditionem adiunctam ex intentione Ministri, quia non inde pendet, sed ex Christi institutione, & intentione. At verò absolutio à Censura est quædam sententia humana inducta à iure positiuo, & ideo eius effectus pendet ex voluntate ipsius absoluentis, qui proinde potest adiecta conditione, suspendere effectum, vt non sequatur, nisi impleta conditione.

QVÆSTIO XIII.

An non solùm sit valida, sed etiam licita Absolutio lata sub conditione de futuro.

AFfirmat Vgolinus *tab.* 1. *cap.* 22. §. 1. *num.* 2. ex eo quod talis modus absoluendi nullo iure sit prohibitus: ergo.

Negat contrà Nauarrus *loc. cit.* quia, inquit, absolutio non debet suspensa manere, argumento cap. *Ad hoc quoniam, de Appellat.* ergo non potest sic tradi absque culpa.

Sed clariùs, & distinctiùs respondeo: Dicendum, quod licèt in rigore iuris loquendo, non sit per se malus, nec iure prohibitus hic modus absoluendi; & ideo si necessitas, vel vtilitas occurrat, non sit illicitum illo vti: Tamen regulariter loquendo non est licitus; quia in Ecclesia non est in vsu, neque in iure. Sic Suarez, Alterius, & Filliucius *loc. cit.*

QVÆSTIO XIV.

Quid sit Absolutio simplex, quidque ad cautelam.

REspondeo quod *Absolutio simplex* est illa quæ datur simpliciter, & sine vlla restitutione homini Censura ionodato, de cuius Censuræ valore non est dubium. *Absolutio* verò *ad Cautelam* est illa, quæ datur sub conditione, *si indiges, si contraxisti*, &c. quando Censura ignoratur, aut dubitatur de illa; tunc namque ad cautelam datur ad superabondantiam, vel ad maiorem certitudinem, & tollendam omnem dubitationem; & ideo datur ad eam tollendam, si in re est. Imò interdum, etsi nulla suspicio, aut dubium sit Censuræ contractæ, præmitti solet absolutio Censuratum ante absolutionem à peccatis, vel ante collationem Ordinum, aut Ecclesiastici beneficij, aut alterius priuilegij ad tollendum impedimentum, si quod fortè subest. Sic omnes. Legantur Sayrus *lib.* 2. *de cens. c.* 16. *n.* 7. Couarr. *in cap. Alma mater*, 1. *p.* §. 7. *n.* 7. & §. 12. *n.* 7. Vgolinus *tab.* 1. *c.* 23. §. 2. *n.* 9. Suarez *disp.* 7. *sect.* 8. *n.* 12. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 10. *n.* 311. Alterius *lib.* 4. *disp.* 2. *cap.* 4. Bonac. *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 7. *n.* 2. Ægidius *disp.* 14. *dub.* 16. & Castro Palao *tom* 6. *disp.* 1. *punct.* 11. §. 2. *n.* 4.

QVÆSTIO XV.

Quid sit Absolutio simpliciter; *& quid*, ad reincidentiam.

REspondeo quod Absolutio simpliciter, seu absque reincidentia, est illa per quam tollitur Censura absolutè, & in perpetuum: Absolutio verò ad reincidentiam, illa per quam tollitur Censura, non in perpetuum, sed ita vt reditura sit post aliquod tempus, vel post aliquem effectum: qui modus absolutionis valde conueniens, frequens, & vsitatus est. Legantur Suarez *loc. cit. à n.* 16. Filliuc. *à n.* 313. Alterius *c* 5. & alij communiter.

QVÆSTIO XVI.

Quotuplex sit Absolutio ad reincidentiam.

REspondeo quod duplex. Vna sic impropriè dicta; altera propriè. *Prima*, & impropriè dicta, dicitur, & est illa, quæ ex intentione absoluentis non conceditur in perpetuum, sed solùm ad limitatum

limitatum tempus, vel effectum, quæ frequentiùs datur aliect de Censura non constet, nec dubitetur; vt cùm quis adsuluitur, vt possit testimonium liberè ferre, cap. *Veniens 2. in fine, de testib.* vel vt possit beneficium obtinere, vt in litteris ad beneficia conferenda solet Pontifex id seruare, & colligitur ex cap. *Apostolica, de Exception.*

Secunda, & propriè dicta, est illa, quæ ex intentione absolnentis datur, non solùm ad limitatum tempus, vel effectum, sed etiam vt simpliciter valeat, & sit perpetua; sub conditione tamen satisfaciendi, vel aliquid faciendi intra certum tempus, quo transacto, & non impleta conditione apposita, iterum incidatur in eandem Censuram. Sit exemplum: Si à Sede Apostolica absoluatur excommunicatus cum onere, vt intra certum tempus se præsentet Iudici qui eum excommunicauit, aut vt parti satisfaciat, si se præsentauerit, aut satisfecerit, erit absolutus simpliciter & in perpetuum: si secus contigerit, denuo excommunicationis Censura obstrictus erit, & recidentia reseruatur ei cui prima excommunicatio reseruata erat. Sic Suarez, Filliucius, & Alterius *loco cit.* Nauarrus *cap. 17. num. 46. & 113.* Syluester *excommunicatio 2. §. 1.* Palao *tom. 6, disp. 1. puncto 11. §. 2. n. 7.*

QVÆSTIO XVII.

An qui absolutus est ad reincidentiam hoc secundo modo (*v. g.* ad tres dies, ita vt si intra eos non soluat, reincidat in excommunicationem) *& impleto tempore non potest satisfacere, reincidat in conscientia in excommunicationem.*

AFfirmant quidam, quia prædictus fuit absolutus sub conditione soluendi intra terminum præfixum à Iudice, verbi gratia intra tres dies: ergo deficiente conditione, quamuis deficiat absque culpa, reincidet in conscientia in excommunicationem: ita Suar. *disp. 7. sect. 8. n. 27.* Filliuc. *tract. 11. cap. 10. q. 4. n. 316.* Hurtado *disp. 14. de excomm. diffic. 3. n. 12.* Luysius *lib. 2. de cens. disp. 24. dub. 1.* & apud Dianam Villalobos *tom. 1. tract. 16. diffic. 23. n. 6.* Sed certè hic Author potius aliquo modo in contrariam partem inclinat, & ideo pro illa citatur à Machado *vbi infrà.*

Probabiliùs ergo respondeo: quod licèt prædictus ad summum in foro exteriori reincidat in excommunicationem, non tamen in foro conscientiæ, quia non est tunc inobédiens Iudici, nec contumax: ergo tunc non potest reincidere in excommunicationem, cum hanc nequeat quis incurrere sine contumacia. Sic Auila *2. parte c. 7. disputat. 3. dub. 14. concl. 1. vers. Petis*, & penes ipsum Corduba *in sum. quæst. 20. punct. 3.* Rodrig. *in Bulla, §. 9. n. 57.* & Henriquez *lib. 13. c. 29. num. 2. in fine, & num. 3.* in Glossa *lit V.* Machado etiam *lib. 1. parte 3. tract. 2. docum. 21. num. 5.* & dicunt probabilem æquè Præpositos *in 3. parte, q. 1. de cens. in comm. dub. 15. num. 113.* & Diana *parte 5. tract. 9. resol. 15.* vbi citat etiam Nauarrum *cap. 27. n. 177.* sed non benè, quia licèt de hac materia ibi agat, sed non de hac quæstione. Tenent tamen adhuc Alterius *lib 4. disp. 1. cap. 5. vers. Hac autem absolutio.* Palao *tomo 6. disp. 1. punct. 11. §. 2. n. 8. & 10.* Layman. *lib. 1. tract. 5. part. 1. cap. 7. in fine.* Ægidius *disp. 14. dub. 16. n. 216.* & alij.

QVÆSTIO XVIII.

An excommunicato ad instantiam Creditoris, donec debitum soluat, satis sit ad hoc vt non reincidat in excommunicationem, quod Creditor solutionem debiti differat, sine Interuentione Iudicis.

NEgat Hurtadus *disputatione 14. de excommunic. diffic. 3.* his verbis: Vnde excommunicatus, qui non soluit debitum, & absolutus fuit ad reincidentiam ad tres dies, siue omnino absolutè, seu priori modo dicto, siue pro reliquo tempore vltra tres dies sub conditione alicuios absolutè posita, absque aliquo indicante respectum ad culpam, non impeditur à reincidentia in excommunicationem, ex eo quod pars consentiat, quia consensus partis tantum potest deseruire, vt sic absolutus non peccet non soluendo: quod non sufficit, vt non reincidat; quia incidit ob antiquam culpam, & vi antiquæ sententiæ, & absque noua culpa requisita, sed defectu conditionis requisitæ ad perseuerantiam absolutionis. Hucusque Hurtadus. Pro cuius sententia citat Bonacina Nauarrum *cap. 27. n. 25.* Sayrum *lib. 1. c. 18. n. 20.* & Vgolinum *tab. 1. cap. 10. §. 6. n. 5.* Sed ex iis Nauarrus saltem oppositum docet *vbi infrà.*

Sed distinctiùs, & probabiliùs respondeo: esse quidem satis, vt excommunicatus absolutus ad tempus non reincidat in excommunicationem, quod Creditor solutionem differat ante elapsum tempus à Iudice assignatum, & consequenter ante contractam denuò excommunicationem. Ratio est, quia ad impediendum, ne incurratur futura excommunicatio, non requiritur actus iurisdictionis: ergo sufficiet dilatio temporis, aut solutionis à Creditore factæ, etiam sine interuentu Iudicis. Sic Villalobos *tract. 16. difficultate 23. n. 4.* per hæc verba: [Mas quando la parte concede al Iuez que le absuelva *ad reincidentiam*, por quinze dias, y antes que se cumpla el termino, lo alarga la parte por otros quinze dias, en tal caso hasta que se cumplan todos los treinta dias no incorre la descomunion, como dizen Abad *cap. Preterea, de appellat.* Deciusque *ibid. num 4.* Felin. *cap. De causis, num. 2. de offic. Legati* Suarez *disputat. 7 sect 8. num. 23.* Couarruuias *cap. Quamuis pactum, in principio, n. 5.* y Rebuso *in concord. tit. de prorogat. dilationis, gloss. 1.* el qual dize que es comun. La razon es, porque el termino del Iuez fue en fauor de la parte, y assi ella le puede prorogar, &c.] Sic ille. Necnon Alterius *lib. 4. disp. 1. cap. 5. vers. ex his sequitur.* Nauarrus *cap. 27. n. 15.* Gutierrez *de iuram. 1. parte, cap. 49. n. 11.* & Bonacina *disp. 1. qu. 1, punct. 4. n. 1.*

Secus dicendum est casu quo debitor sit excommunicatus ad instantiam Creditoris, donec debitum solueret; nam in eo non est satis, quod Creditor solutionem differat ad certum tempos, vt Debitor censeatur absolutus ad reincidentiam pro tempore prorogato; sed necesse est, vt à Iudice absoluatur cum eadem temporis prorogatione, quia vt nuper diximus, excommunicatio semel contracta non potest tolli nisi per absolutionem Superioris. Legantur Suar. *loco citato, n. 23.* & Alterius *cap. 5. citato.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XIX.

An quando Excommunicatus à iure, vel ab homine, ob iustum impedimentum absoluitur à casu Papali per eum, qui aliàs absoluere non posset, debeat, ne reincidat, cessante impedimento se præsentare Pontifici.

RESpondeo debere se præsentare Pontifici, quamprimùm commodè possit: hoc est, quoad forum exterius, intra tempus arbitrio boni viri designandum, nempe postquam præparauit ea, quæ sunt necessaria ad iter faciendum, argum. *l. 1. ff. de iud. delib. c. De causis de offic. Deleg.* quoad interius verò forum reloquitur conscientiæ absolui, argum. Gloss. *c. Significasti 2. de Homic.* vt inquit Nauarr. *c. 27. n.* 89. *&* 113. Addens, quod qui iustum habet impedimentum, arbitrio boni viri, vt adire nequeant Sedem Apostolicam, vel Legatum à latere, possint absolui ab Episcopo si satisfaciat, & iurent, sublato impedimento, se præsentaturos apud Sedem Apostolicam, & nisi se præsentauerint cum commodè poterunt, reincidunt in eandem excommunicationem cap. *Eos qui, de sentent. excomm. in 6.* Sic ille. Et etiam Henriq. *lib. 13. c. 29. n. 3.* adiungens, quod casu quo vacet Sedes, non liceat diu expectare donec prouisum sit de Pastore. Syluester *excommunicat.* 8. § 3. Alterius *lib. 4. disp. 1. c. 5.* Castro Palao *punct. 11. cit. §. 2. n. 8.*

QVÆSTIO XX.

An reus absolutus ab inferiori (ob aliquod impedimentum) à Censura reseruata Papæ, ad reincidentiam, si ante terminum reincidentiæ satisfaciat parti, teneatur adhuc se præsentare Papæ.

AFfirmant, teneri ad adhuc se præsentandum Papæ, Corduba *in sum. casu* 60. & Rodrig. *in exposit. Bullæ, §. 9. n. 55.*

Sed probabiliùs respondeo: in eo casu non teneri se ampliùs præsentare Papæ. Sic Nauarr. *c. 26. n. 26. versu, An autem,* his verbis: Nec obstat quod excommunicatus reincidit in eandem excommunicationem, si non paruerit mandatis Excommunicatoris, quàm citò commodè poterit, per *dict. c. Eos.* Tum quia non est idem de Confesso peccata reseruata. Tum quia aliud est teneri ad absolutionem quærendam; aliud reincidere in excommunicationem, si non paruerit. Tum quia non videtur teneri ad parendum Iudici, si cum parte concordauerit, vel aliàs satisfecerit tantum, quantum debebat coram Deo. Quia mens præfati cap. *Eos*, illa videtur esse, quæ magis est attendenda, quàm verba, præsertim in foro conscientiæ, *c. penult. de reg. iur. lib. 6.* & *l. In conditionibus, ff. de condit. & demonst.* Sic meus Nauarr. quem citant, & sequuntur Henriq. *loc. cit.* & Alterius etiam, vbi nostram resolutionem per hæc verba docet, & explicat: si quis tamen ad instantiam partis incurrit excommunicationem reseruatam Papæ, aut Episcopo, & propter aliquod impedimentum absolutus sit ab Inferiori ad reincidentiam, nisi infra mensem satisfecit, & antequam elapsus sit mensis, præstet satisfactionem realem parti, vel cum ea concordauerit, non tenetur amplius se præsentare superiori, quia Superior sic excommunicans præsumitur nolle debitorem vinculo excommunicationis ligatum retinere, nisi quantum expedit in fauorem partis, vt annotauit Nauarr. *in man. cap. 26. n. 26.* Hucusque Alterius.

QVÆSTIO XXI.

An prædictæ obligationi comparendi Pontifici satisfaciat quis, si id faciat medio procuratore.

NEgat Vgolin. *de Censur. tab. 1. c. 14. § 5. n. 4.* quem citat, & sequitur Castro Palao *tom. 6. de Censur. disp. 1. punct. 11. §. 2. n. 8.* censentes, esse necessarium quod personaliter se præsentet Pontifici, nec sufficiat medio procuratore.

Sed probabiliùs respondeo: satisfacere, se medio procuratore Pontifici comparendo, quia iuxta regulam iuris, *Quod per alium facis per te ipsum facere videris*: ergo. Sic Nauar. *c. 27. n.* 46. (non 49. vt leges apud Palaum) ex Caiet. *verb. excommunic. casu* 69. Sayr. *lib. 2. Thesauri, c. 16. n. 13.* Geminianus in cap. *Eos qui, de sentent. excommunic. n. 6.* & *ibi* Stephan. Costa *n. 16.* Henriq. *lib. 17. c. 19. n. 5.* his verbis: Et impeditus, qui se aliàs præsentare deberet, non tenetur vice sui mittere procuratorem, & tamen satis est, vt pro obedientia & debita satisfactione suscipienda mittat procuratorem vice sui, quamuis personaliter ire posset. Sic ille ibi, & anteà *lib. 3. de pænit. c. 9. in fine, lit. O. P.* quo amplius *infra, tract. de excomm. disp. 17. q. 67.*

QVÆSTIO XXII.

An absolutio à Censura habeat in iure formam præscriptam, & determinatam?

REspondeo tanquam certum, non habere, & ideo eam tantum sufficere, quæ voluntatem absoluentis declaret, vt si diceret: *Ego te absoluo à vinculo excommunicationis, suspensionis, vel interdicti.* Nec enim est necessarium exprimi causam ob quam est incursa, tametsi id sit expediens, vt *infrà tract. de excom. disp. 17. q. 115.* latiùs dicemus. Sic omnes Doctores.

De aliis quæstionibus quæ hic desiderari possunt, videantur à nobis *infrà* dicenda *tract. de excommun. disp. 16. per totam.*

TRACTATVS SECVNDVS
DE PRIMA CENSVRA IN SPECIE
NEMPE,
DE EXCOMMVNICATIONE IN GENERE.

DISPVTATIO I.

De voce, Definitione, & Diuisione Excommunicationis.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid nomine Excommunicationis significetur.

RESPONDEO, quod Excommunicatio dicitur, à nomine *communio*, & præpositione *ex*, & ita excommunicatio idem est, ac extra communionem: vel eo quod homo separatur per excommunicationem à consortio, sermone, & consilio fidelium, vt Couarr. *in c. Alma mater, 1. p. initio, n. 1.* Viualdus *in Candelab. aureo, tract. de excom. q. 1.* & alij volunt. Vel eo quod separetur à participatione Eucharistiæ, quæ per antonomasiam dicitur communio, seu synaxis, iuxta D. Dionys. *de Eccles. Hierarch. c. 3.* Sic ex illo, & ex Soto *distinct. 21. q. 1. art. 1. in princip.* docet Henriq. *lib. 13. de excomm. c. 1. n. 1.* per hæc verba: Nomen excommunicatio deducitur à communione, quia fideles in Eucharistiæ participatione maximè vniuntur. Nam olim in primitiua Ecclesia, dum feruor erat in frequētando quotidie commonionem, dura pœna erat priuari communione Eucharistiæ: sed refrigescente feruore erga communionem, adiecit Ecclesia priuationem aliorum Sacramentorum, & bonorū. Sic Henr. Cui consonant Auila *p. 2. de Censur. disp. 1.* Alter. *tom. 1. de Censur. lib. 1. disp. 2. c. 1.* Sayr. *lib. 1. de Censur. c. 3.* Filliuc. *tract. 12. c. 1. quæsito 1.* Bonacin. *disput. 1. de Censur. q. 1. punct. 1.* Rastellius *de Consur. q. 8. art. 1. pag. 145.* Hurtad *tract de excommunic. disp. 1. difficult. 2.* Villalob. *tract. 17 difficult. 1.* Machad. *lib. 1. p. 3. tract 3. docum. 1.* Castr. Palao *tom. 6. de Censur. disp. 2. punct. 1.*

QVÆSTIO II.

Quibus nominibus fuerit olim appellata excommunicatio.

REspondeo, quod multis. *Primò Medicina*, can. *multi, 2 q. 1. Secundò, Mucro Episcopi*, c *Visis*, 16. q. 2. Quia est cœlestis, & spiritualis gladius Episcopi, vt aiunt Concil. Trullan. 2. *canon. 14.* & D. Cyprian. *epist. 62. Tertiò Mors*, can. *Abest*, 11. q. 3. & cap. *Per Venerabilem. Qui filij sint legitimi*, eo quòd per eam priuatur excommunicatus fructibus vitæ spiritualis. Et idcò in iure dicitur *quartò, Maxima pœnarum*, can. *Corripiantur*, 24. q. 3. *Quintò, Neruus Ecclesiasticæ disciplinæ*, Clement. 1. *de sentent. excomm Sextò, districtio Ecclesiasticæ disciplinæ* cap *Nuncius, de decim. Septimò: Virga Apostolica, virgaque ferrea*, vt per ipsam constringatur peccatoris superbia, & tradatur in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat. D Hieron. *epist. 53. Octauò, Censura diuina, exhortatio, & castigatio.* Tertul. *in Apolog. c. 39 Nonò Anathema*, cap. *conspiratores*, cap. *Nullus*, cap. *Engeltrudam*, 3. q 4. hoc est, execratio, maledictio, & segregatio ab aliis. *Decimò* appellatur Anathema, Maram Atha, c. *Guillisarius*, 23. q. 4. & D. Paulus 1. *ad Corinth. 16.* ibi: *Si quis non amat Dominum nostrum Iesum Christum, sit Anathema Maram Atha.* Id est, sit excommunicatus maiori excommunicatione vsque ad aduentum Domini. Legantur de his vocibus Henriquez *lib. 13. c. 1. n. 1.* & c. 20. *in fine.* Suar. *disp. 8. sect. 2. à n. 2.* Alter. *lib. 1. disp. 1. c. 1.* Filliuc. *tract. 12. c. 1. q. 1.* Bauny *tract. 2. disp. 1. q. 2. & 3.* Sayrus *lib. 1. c. 1.* Vgolin. *tab. 2. c. 33 §. 1.* Ægid *disp. 14. dub. 1.* Villalobos & Machado *loc. cit.* Bassæus *excom. 1. n. 1.* Viuald. *in Candelab. aur. p. 2. tract. de excommunic. n. mihi 15.*

QVÆSTIO III.

Quod nomen sit Anathema, *Græcum, an Hebraicum, quidquid propriè significet.*

AFfirmant esse nomen Hebraicum, siue Syriacum, significareque propriè idem, quod detestatio, execratio, maledictio, D. Hieronym. *in epist. ad Galat. cap. 1.* Alciat. *in cap. Cum non ab homine, de Iud.* Sotus *in 4 distinct. 22. quæst. 1 art. 1.* & alij. Qui id probant ex Num. c. 21 vbi postquam Hebræi subuerterant loca Homorreorum, illa vocarunt *Horma*, id est, *Anathema*: & Iosue *cap. 6.* cum Hierico esset subuertenda, dixit: Sit ciuitas hæc Anathema, id est execrabilis, detestabilis. Vnde quia excommunicatus maledicitur, & arcetur à communione Fidelium, ideo dicitur *Anathema*; id est, homo execrabilis, & detestabilis.

Alij respondent esse nomen Græcum, significareque dona ex voto in memoriam accepti beneficij,

Deo

Deo in Templo appensa,& ideo separata à rebus prophanis. Vnde quemadmodum non licebat donaria illa contingere propter honorem Dei, quia illa erant dicata ; ita per contrarium excommunicatus, quia à Deo erat separatus,& non licebat cum eo communicare, ideo dictus est Anathema. Ita sentiunt D. Athanas. ad Rom. & D Chrysost. *ibid. homil.* 16. August. *lib* 4. *qq in Num.c.*40.*&* 41. S.Th. & Caiet. *in epist. ad Rom.cap.*9.Couarruuias *in cap. Alma*, 1. *p.*§.8.*n.*6. Bauny *q.* 3.*cit.*

Sed clarius respondeo : quod hæc vox *Anathema*, sit æquiuoca, & sic deriuatur, & à verbo quod Hebraicè est idem,quod *execror*,& à verbo quod Græcè idem est ac *suspendo* , ideóque sumpta Hebraicè, idem est ac detestatio, execratio, & maledictio, & debet pronuntiari penultima correpta, *Anáthema* : sumpta verò Græcè, idem est ac donum Deo dicatum, & in templo appensum, & tunc longa penultima est pronuncianda, *Anathéma*. Legatur *disp.* 8. *sect.*2.*n.*4. vbi hoc modo videtur concordare sententias suprà relatas.

QVÆSTIO IV.

An Excommunicatio in communi, prout includit maiorem,& minorem,rectè sic definiatur : Est Censura qua homo baptizatus ab aliqua communione Ecclesiastica separatur.

RESpondeo rectè sic definiri, quia *Censura* ponitur loco generis, quia sunt & aliæ duæ species Censuræ,nempe suspensio, & interdictum, vt supra *disp.*1.*q.*3.est habitum,reliquæ autem voces ponuntur loco differentiæ, per illas namque differt excommunicatio à suspensione, & interdicto, vt *loco cit.* diximus. Sic D.Thom.*in Addit. q.*21. *art.* 1.*ad* 2. Sotus *in* 4.*dist.*22.*q.*1.*art.*1.*vers. Igitur si excomm.* Henriq. *lib.*13.*c.*1.*n.*2.Suar.*disp.*8.*sect.*1.*à n.*1.Altee.*tom.*1 *lib.*1. *disp.*2.*c.*3.Vgolinus *c* 25. *n.*2. Valentia 3. *part disp.*7. *q.*17.*punct.*1. Filliuc.*tract.*12.*c*1.*q.*2.*n.*3.Viuald.2.*part.* *Candelab.tract.de excomm. n.*2. Hurtad. *disp* 1. *de excomm.difficult.* 1. Machadus *lib.* 1.*p* 3.*q.*3.*docum.* 1. Corneio *de excomm.disp.*1. *dub.* 1. dicens excommunicationem in communi ita, vt *suprà*, ab omnibus definiri, quia quamuis aliqui verbis differant, sensu verò conueniunt.

QVÆSTIO V.

An Excommunicatio, prout abstrahit à maiori & minori, priuet fideles quacumque communione, seu communicatione.

RESpondeo tanquam certum, non priuare quacumque, sed tantum aliqua, vt constat ex definitione tradita. Pro cuius maiori explicatione aduertendum est, quod duplex detur inter fideles communio, seu communicatio. Altera ciuilis, & altera sacra, seu spiritualis. *Communio ciuilis*, politica, seu naturalis consistit in actionibus, quæ ad humanam societatem pertinent, & reperiuntur etiam inter infideles, vt est confabulatio, mutua salutatio, & habitatio, communis mensa, & alia huiusmodi, quæ intra limites politicæ societatis continentur. *Communio verò sacra*, seu spiritualis, est communicatio in rebus spiritualibus, & ordinis supernaturalis, quibus homines ad vitam æternam ordinantur, & diriguntur, & hæc est propria fidelium.

Rursus hæc communio, seu communicatio spiritualis est triplex : *exterior*, videlicet,*interior*, *& mixta*. *Exterior* purè est communicatio in eisdem ceremoniis sacris, in assistentia ad diuina officia, & in Sacramentis, & ceteris huiusmodi actionibus, præscindendo à fructu spirituali, qui ex tali communicatione in anima redũdat. *Interior* purè spiritualis est communicatio in gratia, fide, spe, & charitate, per quam sibi inuicem communicant fideles, & tanquam vnius corporis mystici membra, Christo capiti vniuntur. *Mixta* est communicatio spiritualis, partim externa, vt participatio Sacramentorum, vsus sacrificij & communio in orationibus, ceremoniis, & in aliis officiis, & rebus sacris : & partim interna, vt participatio suffragiorum, & sacrificiorum Ecclesiæ, applicatio orationum communium ad impetrandum à Deo aliquod beneficium, &c. Quibus scitis

Dico, quod excommunicatio, vt sic,non priuat fidelem interiori communicatione, aut communione, quia ista interior communicatio resultat ex gratia, fide, spe, & charitate : at nulla excommunicatio tollit per se gratiam, & charitatem, cum hoc sit proprius effectus solius peccati mortalis : ergo. Priuat autem tantum exteriori communicatione, tam ciuili, quàm sacra, seu spirituali, partim interna, & partim, externa. Sic Nauar.*c.*27. *n.*17. Suar. *disp.*8.*sect.*1.*n.*4. Filliuc.*tract.*12.*c.*1.*q.*2. *num.*5. Alter.*cap.*3.*cit.* Bauny *tract.*2.*disp.*1.*de excomm.q.*1.Tolet.*lib.*25.*c.*4.Valent. *tom.*4.*disp.*7.*q.*17.*punct.*1.Bonac. *de cens. disp.* 2. *q.*1. *punct.*1.*n.*2.Syluius *in suplem.q* 22. *art.*1. Bassæus *excomm.*1.*n.*2.Corn.*disp.*4.*de excomm. dub.*2 *per totum.* Hurtad. *disp.*1.*de excomm.diff.*1.Rastellius *de cens. in specie,q.*8.*art.*1.Palao *disp.*2.*cit.punct.*1.*n.*3.

QVÆSTIO VI.

An Excommunicatio maior sit Censura quæ priuat fidelem omni Ecclesiastica communione.

REspondeo affirmatiuè. Priuat nãque excommunicatio maior hominem baptizatum omni communione,hoc est tam ciuili,seu humana, quatenus ab Ecclesiæ potestate,& voluntate pendet,quàm sacra,& præcipuè Sacramentorum perceptione. Sic habetur in cap. *Si quem,de sent.excom.*vbi videtur,quod excommunicatio maior est *illa,qua à communione fideliũ separat. Minor verò,qua à perceptione Sacramentorum.* Sic enim ait Greg. IX. ibi : *Dicendum est, eum non tantùm minori,quæ à perceptione Sacramentorum, sed etiam maiori excommunicatione, quæ à communione fidelium separat,esse ligatum.* Ex quo constat, quod excommunicatis maiori excommunicatione omnis cum fidelibus communicatio interdicitur : excommunicatis verò excommunicatione minori, sola perceptio Sacramentorum. Sic omnes Doctores. Legantur nuper citati. Et Ægidius *de cens.disp.*14 *dub.*1.Hurtad. *disp.* 1.*de excomm. diffic.*3.

QVÆSTIO VII.

An Excommunicatio adæquatè diuidatur in Maiorem, & Minorem.

NEgandum videtur, quia præter excommunicationem maiorem, & minorem datur excommunicatio maxima : ergo excommunicatio non diuiditur adæquatè in maiorem, & minorem. Antecedens probatur,quia Anathema est excommunicatio,& tamen non est minor, cùm priuet omni fidelium communicatione : nec est maior,vt colligi videtur ex cap. *Nemo Episcopũ*,11.*q.*3 & ex c. *Engeltrudã* 3.*q.*4.ergo,&c.

Sed vt certum respondeo : affirmatiuè, quia ita colligitur ex cap.*Si quem, cit.*& cap.1. *de exceptionib. in* 6.vbi Glossa *verbo,Speciem*,sic ait : Hoc ideo dixit,

quia

quia duplex est excommunicatio, altera autem ab agendo repellit, scilicet maior: altera non, scilicet minor. Sic Glossa cui consentiunt omnes Doctores.

Vnde ad rationem dubitandi negandum est antecedens, ad cuius probationem negandum est, quod Anathema non sit excommunicatio maior, quia verè identificatur cum illa, quoad totalem priuationem communionis Ecclesiasticæ, solúmque differt ab illa penes solemnitatem, quia fertur candelis accensis, & extinctis ac pulsatis campanis: textus autem in probationem antecedentis adducti loquuntur de excommunicatione minori. Legantur Suar. *disp.* 8. *sect.* 2. *à n.* 2. Henriq. *lib.* 13. *c.* 2. *à n.* 2. Nauarr. *c.* 27. *n.* 2. & 24. Hurtad. & Corneio *disp.* 1. *de excomm. dub.* 3. *in princ.* & *q.* 2. & 3. vbi benè probat, quod omnes excommunicationes maiores sint eiusdē speciei infimæ, eiusdemque rationis essentialis, cum omnes priuent omni communicatione: & etiam omnes excommunicationes minores sint quoque eiusdem speciei infimæ, & eiusdem rationis essentialis, cum omnes separent ab eadem omnino communicatione in perceptione Sacramentorum.

QVÆSTIO VIII.

An quando absolutè à iure, vel ab homine imponitur excommunicatio, & non additur, Maior, *vel* Minor, *intelligendum sit de excommunicatione maiori.*

NEgandum videtur, quia multi sunt Canones, in quibus nomen excommunicationis absoluè, & sine addito pronuntiatur; & tamen non potest intelligi de maiori excommunicatione, vt cap. *Significauit*, & cap. *Nuper, de sent. excomm.* & cap. *Cum excomm.* cap. *Ad mensam*, cap. *Si quis frater*, 11. *q.* 3. ergo.

Sed vt certum respondeo etiam nunc intelligendum esse de excommunicatione maiori, quia sic definiuit Gregor. IX. in cap. *Si quem, de sent. excomm.* per hæc verba: *Si quem sub hac forma verborum, Illum excommunico, vel simili, à Iudice suo excommunicari contingat, dicendum est eum non tantum minori, quæ à perceptione Sacramentorum, sed etiam maiori excommunicatione, quæ à cōmunione fidelium separat, esse ligatum.* Sic totus textus. Addo quod excommunicatio vt sic analogicè dicitur de maiori, & minori: at analogum per se sumptum stat pro famosiori significato: ergo excommunicatio per se sumpta stare debet pro excommunicatione maiori, quæ est excommunicatio simpliciter, cum absolutè priuet omni communicatione fidelium, & non pro excommunicatione minori, quæ est excommunicatio secundum quid, cum solum priuet particulari quadam communicatione. Sic Ioan. Monachus in Glossa *Extrauag.* 1. *de sent. exc. verb. excommunicamus.* Maior *in* 4. *dist.* 18. *q.* 1. Nauar. *in tract. de datis & promiss. notab.* 4. Couar. *in c. Alma mater*, 1 *p.* §. 8. *n.* 5. Abbas *in cap. Si quem, cit.* Suarez *disp.* 3. *sect.* 2. *n.* 9. & *disp.* 8. *sect.* 3. *n.* 3. Sayr. *lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 19. Salas *de legib. disp.* 5. *sect.* 1. *n.* 23. Auila *p.* 2. *disp.* 2. *dub. vnico.* Alter. *tom.* 1. *lib.* 1. *disp.* 2. *c.* 2. Ægid. *disp.* 14. *dub.* 1. *n.* 5. Filliuc. *tract.* 12. *c.* 1. *q.* 3. *dicto* 3. *n* 8. Hurtad. *disp.* 1. *de excomm. diff.* 3. *vers. Addimus.* Syluius *in suppl. q.* 21. *art.* 1. & 3. Tolet. *lib.* 1. *c.* 5. *n.* 1. Bassæus *Excommunicatio* 1. *n.* 3. Cornejo *disp.* 1. *de excom. dub.* 4. Bonac. *de excomm. disp.* 2. *punct.* x. *num* 2. Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tract* 3. *docum.* 2. *n.* 3. Layman. *tract.* 5. *parte* 2. *cap.* 1. *de excomm n.* 1. Palao *disp* 2. *punct.* 2. *n.* 3. Layman *lib.* 1. *tract.* 5 *part.* 2. *cap.* 1. *num* 1. & alij communiter, qui ad rationem dubitandi respondent, quod in dictis capitibus, & in aliis in quibus agitur de excommunicatione minori, apertè ex antecedentibus, & subsequentibus verbis colligitur, sermonem esse de minori excommunicatione, & sic non mirum quod de illa ibi intelligatur.

QVÆSTIO IX.

An Excommunicatio maior in aliquas alias species, seu modos excommunicationis diuidatur.

REspondeo affirmatiuè. Nam primò diuiditur in eas excommunicationes, quæ sunt à iure, & ab homine. Excommunicatio *à Iure* est illa, quæ continetur in iure canonico, aut fertur per modum legis, qualis est excommunicatio lata à Concilio, vel ab Episcopo Romano per statutū perpetuum, quod continetur in Extrauagantibus, Clementinis, Bullis, aut decretis Pontificum. Excommunicatio verò *ab homine*, est illa quæ per aliquem Iudicem Ecclesiasticum fertur in reum per modum mandati, seu sententiæ temporariæ. Est autem inter vtramque hæc differentia, quòd excommunicatio à iure perseuerat etiam mortuo eius authore; excommunicatio verò ab homine minimè. Nam mortuo eius authore, aut deposito ab officio, moritur; aut cum excommunicatis, vel cum causa excommunicationis exspirat. De quo diximus *tract.* 1. *q.* 12.

Rursus Excommunicatio diuiditur in excommunicationem latæ sententiæ, & ferendæ, seu comminatoriæ. Prima ipso iure, seu facto incurritur, absque vllius sententiæ expectatione: Secūda verò non ligat statim, sed desideratur sententia. De qua etiam *suprà*

Deinde Excommunicatio alia est iusta, alia iniusta. Iusta est illa in qua nulla circunstantia desideratur earum, quas postulant Canones, ne sit iniqua, qualis erit, vt feratur à legitimo iudice, iuxta legem & præceptum Ecclesiæ, iuris ordine seruato, cum intentione debita, &c. Iniusta è contra est illa, cui deest aliqua ex circumstantiis excommunicationi iniustæ assignatis; talis erit si timore terreno, si contra ordinem iuris, si propter odium alicuius, vel ad fauorem; sine iusta causa infligatur.

Denique Excommunicatio diuiditur in validam, & inualidam. *Valida* est, quam Ecclesiæ leges non irritant. *Inualida*, quam irritam leges Ecclesiæ decernunt. Estque talis maximè in his casibus. *Primò* dicitur nulla, si feratur post appellationem legitimam. *Secundò*, si continet intolerabilem errorem: veluti si propter bonum opus, aut culpam venialem, & non mortalem inferatur. *Tertiò*, si non feratur à Iudice proprio rei. *Quartò*, si à Iudice suo lata sit, sed excommunicato. *Quintò*, quando excommunicatio fertur contra subditum contra sui priuilegij tenorem. *Sextò*, si in ferenda excommunicatione non seruetur ordo necessarius iuris. *Septimò*, si quis excommunicet aliquem, eo quòd non det id, quod de iure dare non debet. De his & aliis casibus vsque ad 12. (non vsque ad solos quinque, vt ait Alterius) tractat Glossa *in cap. Præsenti, de sentent. excom. in* 6. *verb. Ad cautelam.* Quos ad quindecim multiplicat Syluester *excomm.* 2. §. 1. & x. Legantur etiam pro tota hac quæstione Couar. *in cap. Alma*, 1. *p.* §. 7. *num.* 5. & 11. D. Th. Palud. Maior, & Durand. *in* 4. *dist.* 18. Nauar. *cap.* 27. *à n.* 3. Sotus *in* 4. *distinct.* 22. *quæst.* 1. *art.* 1. Caiet. 2. 2. *q.* 70 *art.* 4. Alterius *tom.* 1. *lib.* 1. *disputat.* 1. *cap.* 5. *per totum.* Bauny *disp.* 1. *de excommun.* *q.* 4. *pag.* 70. Filliucius *tract.* 12. *cap.* 1. *quæst.* 4. Aulla 2. *part. cap.* 1. *disp.* 2. & *c.* 8. Sayr. *lib.* 1. *cap.* 4. Tolet. *lib.* 1. *c.* 4. Bonac. *disp.* 2. *de cens. q.* 1. *punct.* 2. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 2. *num.* 2.

Hic aliqui tractant de causa efficienti, formali, materiali,

materiali, & finali excommunicationis, repetendo iterum easdemmet quæstiones, & difficultates, quas tractatu de Censuris in communi enodauerunt. Quapropter, ne nos in eandem incidamus Censuram, ad ea quæ Tractatu primo latè diximus, vos remitto.

DISPVTATIO II.

De Pœnis, seu Effectibus quasi in communi Excommunicationis maioris.

Qvæstio Prima.

Quot, & quæ sunt pœnæ, vel effectus, quos infert excommunicatio maior in Excommunicatum.

Respondeo quod licèt pœna, damnum, seu effectus adæquatus huius Censuræ, sit vnicus tantùm, nempe totalis priuatio Ecclesiasticæ communicationis, vt cõstat ex definitione illius tradita *sup. disp. 1. q. 6.* quia tamen in illa communicatione, qua excommunicatus maiori excommunicatione priuatur, plura includuntur bona inter se valdè diuersa, vt liquet ex habitis supra *qu. 5.* ideo per respectus ad illa bona plures distinguũtur effectus inadæquati, & sunt numero duodecim.

Primus igitur effectus maioris excommunicationis est priuatio communium suffragiorum Ecclesiæ. *Secundus* est priuatio participationis Sacramentorum, tam actiuæ, quàm passiuæ *Tertius* est priuatio rerum sacrarum & diuinarum. *Quartus* est priuatio, & inhabilitas ad Ordines Ecclesiasticos, & actus illorum. *Quintus* est priuatio, & vsus iurisdictionis Ecclesiasticæ. *Sextus* est inhabilitas ad exercendos actus legitimos in iudicio. *Septimus* est incapacitas ad conferen la beneficia Ecclesiastica. *Octauus* est incapacitas ad obtinenda beneficia Ecclesiastica, & fructus illorum. *Nonus* est incapacitas ad obtinendum Rescriptum. *Decimus* est priuatio communicationis ciuilis cum aliis fidelibus. *Vndecimus* est quod Excommunicatus per integrum annum fit suspectus in hæresi. *Duodecimus* est quod Clericus, qui excommunicatus ministrat solemniter in ordine sacro, fit irregularis. De his ergo omnibus effectibus in particulari est nobis agendum in disputationibus sequentibus, cum D. Thoma [illegible] *add q. 23.* Scholasticis *dist. 18.* De quibus etiam agunt Sotus *dist. 22. q. 1. art. 1. & 4.* Ledesma *q. 25.* Victoria *in sum. tit. de excom* Caiet *quodlib. 2 q. 12.* Tabiena *excom.* 1 Sylu. 3 & Angel. *vlt.* Nau. *c. 27. à n. 27.* Couar. *in cap Alma, 1 p. §. 6. & alibi.* Castro *verb. Excomm.* Nicol. Ploue *de excom §. de 2.* D. Anton. *3. p. tit. 25. c. 72. aliàs 76.* Polaocus *in directer, fol. 77.* Ioan. Legin. *tr. de Cens §. 23.* quos omnes refert Henriquez *lib. 13. c. 4. in princ gloss.* Suar. *de cens. à disp. 9.* Filliuc. *tr. 12. à c. 2.* Alter. *tom. 1. lib. 1 à disp. 5 & lib. 2. à disp. 1. vsque ad 8.* Ægid. *disp. 14 à dub. 4. vsque ad 13.* Bocina *disp 1. de cens. q 1 per octo puncta.* Bauny *de cens. tr. 6. disp. 7. per totam.* Hurtadus *tr. de excommun. à disp. 2. vsque ad 18* Layman *tr. 5. part. 2. c. 1. & 3.* Auila *p. 2. c. 6. à disp. 1. vsque ad 15.* Cornejo *tr. 5. de excom. à disp. 10. per totam.* Llamas 1. *parte Method. cap. 9. per totum.* Viualdus 2. *parte Candel. vbi de excomm. à num. 81. pag. mihi 21.* Pater Vasquez *tract. de excom. à dub. 2. vsque ad 18.* Villalob *tract. 17. à diff. 3. vsque ad decimamquintam.* Bassæus *excomm. 3. per totam.* Machado *lib. 5. parte 3. tract. 3. à docum. 4. vsque ad decimumoctauum.* Toletus *lib. 2. c. 11. 12. & 13.* Angles *q. vnica de excommunicat. ab artic. 3. pag. mihi 36.* Castro Palao *tom. 6. oper. moral. disp. 8. à puncto 6. vsque ad vigesimum.*

Qvæstio II.

An Excommunicatio maior inducat dictos effectus in Excommunicatum, iure diuino, an Canonico.

Affirmant inducere effectum saltem prohibentem communicationem in diuinis, Couarr. *in cap. Alma, 1. par. §. 1.* & Vasquez *de excomm. dub. 7.* quia putant hanc communicationem prohibitam esse à Christo Domino, illis verbis: *Sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus. Matt. 18.*

Sed omnino oppositum respondeo, dicendum quod omnes absolutè effectus excommunicationis inducantur ab illa iure humano, non diuino. *Primum* constat ex cap. *Excommunicatos,* 11. *q. 3.* vbi Calixtus Papa sic ait: *Excommunicatos quoscumque à Sacerdotibus nullus recipiat ante vtriusque partis iustam examinationem: nec cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo communicet; nec Aue eis dicat: quia quicumque in his, vel aliis prohibitis scienter excommunicatis communicauerit, iuxta Apostolorum institutionem & ipse simili excommunicationi subiacebit.* Sic Pontifex, cuius verba etiam refert, sed non ita fideliter, Bauny *tr. 6. disp. 7. q. 1. pag. 248.*

Secundum etiam patet, quia longè probabilius est, quod excommunicatio etiam quoad effectum priuandi excommunicatum communicatione in diuinis, non est instituta iure diuino, sed humano, vt diximus supra *tract. 1. disp. 2. q. 5.* cum Suario, Filliucio, & aliis Authoribus ibi adductis.

Qvæstio III.

An Excommunicatio inualida etiam inducat in Excommunicatum præfatos effectus.

Affirmat apud Dianam Valerus *in differ. vtr. fori, verb Excommunicatio, differ. 8. per totam.*

Sed tanquam certum respondeo quod non, quia sententia nulla non est sententia: ergo excommunicatio nulla, nec in foro interiori, neque in exteriori suos operatur effectus, dummodo publicentur nullitatis causæ, vt sic euitetur scandalum. Sic Nau. *cap. 27. n. 3. fine* per hæc verba: Iniusta verò, inualida, seu nulla (*intellige, excommunicatio*) nihil aliud operatur in foro interiori, nec exteriori, quàm quod obligat excommunicatum ad seruandum eam, quoad populus sibi persuadeat, aut debeat persuadere causas nullitatis ad euitandum scandalum, vt diximus in cap. *Cùm contingat, de rescript. remed. 2. & in d. c. pen. de sentent. excommun.* Sic ille etiam, & Auila *2. parte, cap. 6. disp. 1. dub 1. in fine.* Gutierez *Can qq. c. 4. n. 16.* Mexia *in l Regia Toletij, de los proprios, y rentas, part. 5. fundam. 2. à n. 18.* & penes ipsum, Palu [illegible]. D. Anton. Gabriel, Syluius], & Turrianus, & alij, quos omnes citat ac sequitur Diana *parte 5. tract. 9. resol. 26.*

Qvæstio IV.

An Excommunicatio iniusta, sed valida, habeat suos effectus.

Respondeo tanquam certum, habere: quia talis excommunicatio est verè, & propriè excommunicatio,

communicatio, cùm non differat quoad essentialia ab excommunicatione iusta: ergo debet habere omnes suos effectus, tam in foro interiori, quàm exterioti. Sic Nauarr. & Auila *loc.cit.*& Diana *loc. cit. resol.*28. de quibus etiam diximus *sup. tract.*1. *disp.* 7. *q.*15.vbi etiam tractauimus, quid dicendum in casu, quo axcommunicatio est iniusta secundum allegata, & probata, qui tamen excommunicatus revera est innocens.

QVÆSTIO V.

An olim iure antiquo omnes excommunicati maiori excommunicatione erant vitandi.

RESpondeo tanquam certum, affirmatiuè, quia ita statutum à iure erat, vt patet ex Can. *Excommunicatos*, quem *quæst.*2.retuli; & ex Can. *Cum non ab homine,de sent. excom.* vbi ita ait Clemens III. *Consultationi tua taliter respondemus, quod à communione illius,qui pro sacrilega manuum iniectione in Clericum, in edictum excommunicationis incidit, licèt denunciatus non sit,debes abstinere: nisi fortè id tibi soli pateret,in quo casu ipsum priuatim tantummodò euitabis quandiu ab Ecclesia toleratur, vt saltem verecundia rubore suffusus, pro latenti excessu satisfacere compellatur.* Sic Clemens. Iuxta cuius decretum olim omnes excommunicati maiori excommunicatione vitandi erant,ita tamen vt publici excommunicati, publicè, occulti verò,occultè vitandi essent. Sic omnes fatentur. Legantur Ægidius *disp.*14.*de cens dub.*2.*n* 8. Auila 2.*p.c.*6 *disp.*2 *dub.*1.Hurtad. *disp.* 2. *de excom. diff.*5.Bauny *de cens.tract* 1.*q.*13. *pag* 63. Henriquez *lib.*13. *cap.*5. *n.*1. Couarruuias *in cap. Alma,*1.*p.*§. 2. *n.*6.& 7.

QVÆSTIO VI.

An nunc iure nouiori, solùm & necessariò sint vitandi omnes notoriè excommunicati, iuxta decretum Basileensis Concilij, aut iuxta Concilium Constantiense, solummodò Excommunicati nominatim denunciati, & notoriè percussores Clericorum.

AFfirmant esse à nobis vitandos omnes notoriè excommunicatos, licèt non sint denunciati, neque notoriè percussores Clericorum, iuxta decretum latum à Concilio Basileensi *sess.*20. ad finem, vndecimo Calend. Februarij, anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo quinto, Abbas *in Clem.*2.*de sent.excomm.*Felin.*in cap Rodulphus,de Rescript. n.*39. quos citat, & sequitur Syluest. *excommunicat.* 5. *numero* 9.Nauarr.*de pœnit.dist* 6.*c.*1 §.*laboret,n.*10. & in *Manuali c.*27.*n.*35. Couarr.*c. Alma mater,* 1.*p.* §.2. *n.*7.Vgolinus *tab.*1.*cap.*13. §.7.*num.*7.

Quorum fundamentum est, quia decretum Concilij Basileensis fuit posterius tredecim ferè annis,aut secundum alios trigesimo interiecto, decreto Concilij Constantiensis: at sic est, quod Concilia posteriora mutāt decreta priorū,quantum ad mores: ergo.

Sed iam vt certum respondeo: Nunc solummodò esse vitanda duo genera Excommunicatorum, videlicet eos qui expresè, specialiter, & nominatim sunt denunciati; & eos qui notoriè percussores Clericorum fuerint, quamuis denunciati non sint: non obstante decreto dicti Concilij Basileensis, etiamsi postea fuerit innouatum in Concilio Lateranensi à à Leone X.*sess.*11.

Probatur *Primò* ab aliquibus, quia hac in re standum est potiùs decreto Concilii Constantiens. quàm Basileensis & Lateranensis, licèt decretū horum fuerit posterius. Primò quia Concilium Basileense non potuit abrogare, aut restringere decretum Constantiensis, cum ad hoc potestatem non habuerit, nec in hoc fuerit à Nicolao V. approbatum,vt benè Suarez probat. Decretum etiam Leonis X,quo videbatur decretum Basileensis confirmari, solùm fuit pro Gallis, vt etiam probat Suarez cum aliis: ergo.

Secundò, quia dato, quod prædicta Basileensis, & Lateranensis Concilij constitutio,esset legitima, & vniuersalis, adhuc standum est nunc Constitutioni Constantiensis Concilij quia illa vniuersali consuetudine abrogata est; & hæc generali applausu recepta, & praxi totius Ecclesiæ approbata, cum videamus apertè per totam Germaniam, Galliam, & Angliam Catholicos sine vllo scrupulo cum notoriis hæreticis, & consequenter cum notoriis excommunicatis communicare,& conuersari. Et ideo sic tenent D. Anton.3.*part.tit.*25.*cap.*3.& *tract. de cens. c* 83. *alias de excom.c.*79. Caiet. *verb.excom. minor*, 21.*q.*12.*art.*2. Victoria *de excom.n.*10.Adrian. *in* 4.*in mater de Euchar.q penult.*& *de Clauib.q.*3.Maior *in* 4.*dist.*18.*q.*3. Sotus *dist.*22.*q.*1.*art.*4. Turrecremata, *qui interfuit Concilio Basileens.*2.*p.sum.Eccles.cap.*100. Gutierrez *lib.*1.*Canon.c.*1. qui & refert hoc ipsum tenuisse postea Syluestrum *in conflatorio Epistolarum*, postquam vidit in Turrecremata illud decretum Basileense conditum fuisse postquam Eugenius VI. reuocauerat idem Concilium. Sic etiam tenet Doctissim Nauarr.*in nouis impress.cap.*9.*n.*8.*in fine,*& *c.*27.*n.*35.*in fine*, & *de Oratione c.*22.*Miscell.*5.*n.*5.Suarez *disp.*9.*sect.*2. Henriq.*lib.*13.*c.*5.*n.*1.& 3. & penes ipsum vltra ferè omnes citatos,Petrus Soto *de excom. lect.*3. Ledesma *q.*25.*art.*1.*col* 3.Medina *C.de pœnit.tract.*2.*q de Confess.facta excomm* Tapet *art.*1.*contra Luther.*Angel. *excomm.*8. §.7.Petra *l.*3. *tit* 4. *lib*.8. *ordin* Corduba *lib.*3.*q.*6.& *casu* 142 Frat. Medina *lib.*1.*instruct c.*11. §.7.Cano, Peña,& alij. Sic deinde Viualdus *de exc. n.*70.& 74 Angles *dist.*18.*q.vnica,art* 5.Amicus *lib.*1. *disp.*6.*cap.*1. dicens nunc non esse authorem, qui ab hac sententia recedat Driedo *de libert.Christi pag.*88. Ægidius *disp.*14 *dub.*1.*a* 9.Auila *part.*2.*cap.*9. *disp.*2. *dub.*1.Banny *de cens in communi,q.*13.*pag.*63.Hurtad. *disp.*2.*de excomm.diff.*3 Cornejo *disp.*10.*de excom.dub. vlt. pag* 708. Bonac. *disp.*2. *q.*2. *punct* 1. §.1. *n.*2. & *disp.*8 *q.*2. *punct.*1. *n.*9. Fillinc. *tra.*12.*c.*2. *à n.*39. & *tract.*13.*n.*63.Vasquez *de excomm. dub.*2. *à n.*5.*vsque ad nonum*,Layman. *tract.*5.*part.*2. *cap* 4.*in principio*. Llamas 1.*p.method.cap.*9.§.12.& 21. Villalob.*tom.* 1. *tract.*17 *diff.*3.*n.*1.Machado *lib.*1 *part.*3. [illegible]*ct.*3. *docum.*3.*n.*1. Sanchez *lib.* 1. *sum.cap.*9. *num.*3.4. & 5. Azor. *tom.*1.*lib* 8.*c.*21. *q.*1. Palao *disp.*2.*punct.*4. *n.*5. Miranda *in Manuali Prælator.tom.*5.*q.*35.*art.*5.*concl.* 2. & alij communiter, qui omnes ex dicta extrauag. colligunt, & vt iam certum docent, nullum excommunicatum esse necessariò vitandum, quamuis certò constet incurrisse excommunicationem à iure, vel ab homine, siue specialiter, siue generaliter latam, si non sit nominatim declaratus excommunicatus (imò & denunciatus,vt *infra*) aut publicus percussor Clerici,ita vt adeò notoriè constet in excommunicationem latam à Canone incidisse, quod eius factum non possit aliqua tergiuersatione celari: nec aliquo suffragio excusari.

QVÆSTIO VII.

An qui expresse, & nominatim est declaratus excommunicatus, sit necessariò vitandus antequam denuncietur, seu vt excommunicatus publicetur.

AFfirmant Adrianus *in 4. in materia de Confessione, q 9.* Medina *C de Confess. q de Confessione Confessori excom. scient. facta,* & Petr. de Soto *lect. 6. de Confess. & lect. vlt. de excomm. §. Iam verò,* ita dicens: Tamen post declarationem Concilij Constantiensis, certè omnibus consideratis, imò credere possumos, tantum incurri hanc excommunicationē (*intellige minorem*) ex participatione cum excommunicatis, ex participatione (inquā) illicita, hoc est vel cum nominatim excommunicati sunt, vel denunciati, extra casus illos, in quibus permittitur participatio, vel etiam per participationem cum illo, qui manus violentas iniecit in Clericum, & excommunicationem incurrit tam apertè, vt nulla possit tergiuersatione celari. Hunc enim Concilium Constantiense declarauit vitandum sicut nominatim excommunicatum. Hucusque Pet. Soto.

Sed probabilius longè respondeo dicendum, quod excommunicatus à iure, quantumuis publicus, nullo modo est necessariò vitandus, donec sit nominatim denunciatus, excepto casu percussionis notoriæ Clerici, vt est suprà habitum. Idemque est dicendum loquendo de excommunicato per sententiam generalem, siue specialem; neque enim hic est vitandus, donec vt excommunicatus publicetur, & nominatim declaretur, proprio expresso nomine, aut officio, vel in templo, vel affigendo literas in publico loco, iuxta dicta suprà *tract. 1. disp. 7. q. 22.*

Ratio est *Primò,* quia consuetudo sic declarauit, & acceptauit dictam Concilij Constantiensis Extrauagantem. *Secundò,* quia huic declarationi fauent, & satis, verba dicta decreti, tam Constantiensis, quam Basileensis, nam postquam dixit, quod ratione Censuræ, aut excommunicationis generalis nemo teneretur vitare excommunicatum, addit: *Nisi sententia, vel Censura huiusmodi fuerit in, vel contra personam, Collegium, &c. à Iudice publicata, vel denunciata specialiter, & expressè*; ergo ex dicto decreto clarè colligitur, quod vt quis vitetur, necessariò debeat esse nominatim denunciatus. Ex quo etiam constat, quod ille, cui data est Censura excommunicationis in scripto contra aliquem, vt eum denunciet, non teneatur illum vitare ante factam denunciationem. Sic Nauar. *in Manuali, c. 27. n. 35.* (non 52. vt leges apud Suar.) *vers. Nota prime, &c. & in d. c. 1. de pœnit. dist. 6. §. laboret. n. 21. alias 23.* Couar. *in c. Alma mater, 1. p. §. 2.* (non 6. vt inuenies apud Auilam) *n. 7. vers. Quartò ex eadem.* Henriq. *lib. 13. c. 5. n. 3. in fin.* Suar. *disp. 9. sect. 2. n* 8. Vasq. *de excom. dub. 2. n. 10.* Ægid *disp. 14 dub. 2. n. 10.* Auila *2. p. c. 6 disp. 1. dub. 3. concl. 2.* Sanch. *in sum. lib. 2. à num. 4.* Caiet. *verb. Absolutionis impedim.* Syluest. *excomm. 5. n. 24.* Gutier. *lib. 1. Can. c. 1. n. 29.* Vgol. *§. 7. cit. n. 7.* Hurtad. Bauny, & alij suprà citati. Luysius etiam *lib 1. de Censur. disp. 9. dub. 2.* Villalob. *loc. cit. n. 3.* Altetius *lib. 1. disp. 6. c. 2.*

QVÆSTIO VIII.

An ille qui de hæresi, aut de crimine, cui constat annecti excommunicationem, est denunciatus, statim sit vitandus, tanquam nominatim excommunicatus.

AFfirmant quidam DD. Quia (inquiunt) cum sit manifestum hæresi esse annexam excommunicationem, perinde est aliquem hæreticum denunciare, aut declarare, ac excommunicatum. Sic Suarez *disp. 9. de Censur. sect. 2. n. 10.* his verbis: Denique aduertunt Couarr. *d. §. 2. n. 6.* & Soto *dist 1. quæst. 5. art. 6 dist. 13. q. 1. art. 3. dist. 22. quæst. 1. art. 4.* satis esse, vt aliquis censeatur nominatim excommunicatus, quod in eum lata, & publicata sit sententia declaratoria criminis commissi, cui iure ipso annexa est excommunicatio, quando videlicet tale ius certum; & indubi[illegible] est, nam tunc perinde est declarare illum com[illegible]isse tale crimen, ac declarare incurrisse Censuras illi crimini annexas: imò is videtur scopus talis sententiæ declaratoriæ. Ita Suarez. His authoribus addi possunt Henriquez *lib. 9. de Missa, cap. 15. num. 4. & lib. 13. de excomm cap. 5. num etiam 4.* & penes ipsum *lit. Z,* Perez *l. 3. tit. 4. lib 8. de ordin. pag. 113.* & Bannes *2. 2 q. 12. art. 1.* Ita etiam Medina *C. de Confess. q. sup. cit. §. Per hæc patet.* Gotierrez *quæst. Canon. lib. 3. capite 1. num. 42.* & Rodriguez *tom. 1. sum. cap. 82. in 2. edit. num. 6. & in Bulla §. 9. numero* 18. His addi possunt Auila *2. parte, capite 6. dub. 3. vers. Sed est primò notandum, post 3. conclus.* Villalob. *tractatu 17. diff. 3. num. 4.*

Sed probabilius respondeo: Non esse vitandum donec expressè denuncietur excommunicatus, quia quoad vsque id fiat, non censetur nominatim excommunicatus. Ratio est, quia in decreto vtriusque Concilij Constant. & Basileens. expressè dicitur, neminem teneri vitare excommunicatum, nisi Censura fuerit à Iudice denunciata contra personam, &c. specialiter, & expressè: at quoties quis denunciatur de solo crimine, cui constat excommunicationem annecti, non est denunciata Censura specialiter, & expressè, sed solùm virtute, & per quandam consequentiam: ergo. Sic optimè Sanchez *lib. 1 sum. cap. 9. num. 2. & seq.* & penes illum Nauarr. *cap. Quando, de consecr. dist. 1. Latinè in 1. edit. cap. 11. n. 6. & in 2. in Miscell. 47. de orat. num. 2.* & Graffius *in 1. part. decis. lib. 4. cap. 11. in fine.* His addi possunt Hurtad. *disp. 2 de excommunic. diff. 3. vers. Addimus.* Filliucius *tractatu 13. capite 4. quæst. 5. & 6.* Bauny *tractatu 1. de Censuris, quæst. 13. pag. 63.* Alterius *tom. 1. lib. 1. disputat. 2. cap. 2. vers. Hæ rationes.* Bonacina *disputat. 2. quæstione 2. punct. 1. §. 1. numero 2. vers. Aduertendum,* ex dictis colligens, quod si Pontifex excommunicet Titium cum fautoribus suis, Titium vitandum esse, non verò fautores, quia non sunt denunciati. Reginaldus *lib. 1. numero* 118. Viualdus *de excommunicat. num. mihi 75. versu, Pro cuius constitutionis.* Machado *lib. 1. part. 3. tract. 3. docum. 3. num. 3.* Diana *part. 5. tract. 9. resol. 62.* Palao *punct. 4. cit. n. 5.*

QVÆSTIO IX.

An vt quis teneatur vitare excommunicatum iam denunciatum, sufficiat dubium, aut saltem quæuis fama dictæ denunciationis.

REspondeo: Neutrum horum sufficere, sed necessariò requiri adeò publicam famam, vt conferat notitiam certam moraliter dictæ denunciationis, quia intentio dictæ Extrauagantis Concilij Constant. fuit omnino tollere dubia, & solùm obligare ex se certa. Sic Suarez *disp. 9 sect. 2. n. 9* Filliucius *tract. 13. c. 4. q. 6. numero 4.* Nauarr. *libr. 5. Consil. de sentent. excommun. consil.* 54. Bonacina *disputatione 1. de Censuris, quæstione 2. punct. 1. §. 1. numero 9. vers. Sed modò.* Hurtadus *disputatione 2. de excommunicatione difficult. 3. versu, Addit Suarez.* Qui & notat, quod idem quod dictum est de his excommunicatis, videlicet

quod non sint necessariò vitandi, quovsque denunciati sint, etiam sit verum de suspensis & interdictis, non solùm personis, sed etiam locis, vt constat ex ipsamet Extrauaganti citata. Sed qua ratione sit intelligendum, vt habeat verum hoc additum, dicemus tract. de suspensione, & interdicto.

QVÆSTIO X.

An qui notorietate iuris est notorius percussor Clerici, sit excommunicatus vitandus.

REspondeo tanquam certum, non esse vitandum, nisi aliàs sit etiam notorius percussor Clerici notorietate facti, quia id expressè habetur in dicto Decreto Concilij Constant. vbi hanc notorietatem facti, eiusque euidentiam requirit ad tollenda dubia, & ad pacandas fidelium conscientias, ne pro quoli... dubio cogerentur euitare excommunicatos, & subirent peccandi periculum. Sic Suarez *disp. 9. sect. 2. n. 11.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 3.* per hæc verba: Aduertendum tamen est, aliquem dici posse notorium Clerici percussorem dupliciter. Primò notorietate iuris. Secundò notorietate facti. Notorietas iuris contingit, quando quis confessus est in iudicio se Clericum percussisse, aut quando famâ constat ipsum percussisse Clericum. Notorietate facti contingit, quando aliquis percussit Clericum in præsentia multorum, ita vt percussionem nequeat vlla tergiuersatione celare, nec aliquo suffragio excusare. Hoc posito, assero illum, qui notoriè percussit Clericum notorietate iuris, non esse excommunicatum vitandum, sed illum dici vitandum, cuius percussio notoria est notorietate facti, t... non possit suam percussionem vlla tergiuersatione celare. Sic ille Hurtadus *disp. de excomm. diff. 3. vers. Circa posteriores.* Palao *disp. 2. punct. 4. n. 7.*

QVÆSTIO XI.

An vt percussor Clerici sit excommunicatus vitandus, sit necessum quod & percussio sit coram multis testibus, & quod nulla possit tergiuersatione celari, aut excusari.

REspondeo tanquam certum, vtrumque esse necessarium, vt constat ex citata Extrauaganti, & nuper habitum est Requiritur ergo in primis aliquis numerus testium, de quorum quantitate *infrà* dicemus; & requiritur deinde, quod nulla possit tergiuersatione celari, aut excusari. Vnde si percussor possit percussionem à se factam aliquo titulo, aut apparenti iodieio, ac suffragio excusare, non diceretur, aut esset excommunicatus vitandus. Contingeret autem hoc si percussor excuset se dicendo, percussisse illum titulo defensionis, aut nesciuisse illum esse Clericum, eo quòd habitum Clericalem non gestaret: aut se ioco percussisse, aut alio modo, quo percussio non censeatur mortaliter sacrilega Sic Auila *2. p. c. 6. disp. 2. dub. 4. in fine,* his verbis: Tertiò sequitur, quod licet factum sit notorium, tamen si est aliquod dubium iuris, non tenemur eum vitare, v. g. Petrus notoriè percussit Clericum, tamen allegat non incurrisse excommunicationem, quia ille non gestabat habitum Clericalem, & Petrus nesciebat esse Clericum: vel allegat solùm percussisse vim vi repellendo, vel aliquid huiusmodi. Sic ille. Et ante illum Gutterrez *lib. Can. qq. c. 1. n. 12.* Corduba *in sum. q. 187. punct. 4.* Aragon *2. 2. q. 10. art. 9.* & Bonac *loc. cit. n. 3.* addens, quod prædicta excusatio debeat esse probabilis, aut probabila dubium ingerere;

nam si contingeret eam fictam esse, adhuc esset excommunicatus vitandus, eum ficta excusatio non tollat certitudinem facti. Sic etiam Huttad. *loc. cit.* Alter. *lib. 1. disp. 6. c. 2. vers. Quamobrem.* Palao *loc. cit. n. 7.*

QVÆSTIO XII.

Quot testes requiranturvt percussor Clerici dicatur notorius notorietate facti percussor, *& consequenter sit vt excommunicatus vitandus.*

AFfirmant quidam DD. esse necessarium, & sufficere, quod percussio fiat coram decem testibus: quia, inquiunt, vt aliquid dicatur notorium notorietate, aut euidentia facti, requiritur quod sciatur à tota ciuitate, vel oppido, vel à maiori parte: at sic est, quod decem personæ faciunt populum: ergo vt aliquod factum dicatur notorium, necessum est, & sufficit, quod fiat coram decem personis Sic docent Adrian. *in 4. in mat. de Euchar. ante vlt. dub 5. oritur quando.* Sotus *dist. 22. q. 1. art. 6 vers. Ambiguitas, post 4. concl.* citans Archidiac. *super c. Cum dilectus, extra de purgat. Canon.* & Panorm. *super c. Vestra, de cohabit. cler. & mulier.* Ita etiam sentiunt apud Bonac. Clauet, Cynus, & Baldus. Armilla etiam *verb. Notorium, n. 1.* & penes ipsum Raym. Angel. *eo verb. vers. Sed quot hominum.* Vbi docet ita hoc esse verum, quod si vicinia non habeat decem homines, seu personas, non potest otiri notoriú. Si verò habeat decem personas solùm, ita vt omnes sciant; si autem habeat plus, quod omnes sciant, vel maior pars, & illa pars non sit minor decem personis, ita sentit Nauarr. *c. 25. n. 73.*

Alij autem tenent esse necessum, & sufficere, quod delictum, seu factum fiat coram sex personis; Quia, inquiunt, est maior pars eorum, qui requiruntur ad constituendum populum, licèt de facto non sit maior pars populi. Ita Syluest. *verb. Notorium,* & alij penes ipsum.

Alij tandem putant, nullum in hac re numerum testium assignari posse, qui semper necessarius sit; sed secundùm eorum qualitatem, & particulares circunstantias, interdum maiorem numerum, interdum minorem requiri, & sufficere posse. Nam, vt constat, maior numerus testium requiri videtur respectu magnæ ciuitatis, quàm respectu oppiduli, aut collegij, &c. Et ita concludunt, in hac re nullam certiorem regulam assignari posse, quàm prudentis arbitrij. Ita Suarez *disp. 9. sect. 2. n. 11.* Auila *2. p. cap. 6. disput. 2. dub. 4.* & penes ipsum Panorm. Ioan. Andreas, Cardin. Hostiens. Anton. Gomez, & alij. Bonacina *disputat. 2. de Censuris, quæst. 2. puncto 1. §. 1. numero 5.* & penes ipsum Ægidius *disputatione 14. dub. 2. numero 11.* Filliuc. *tract. 13. cap. 5. quæst. 5.* & alij. Sed ex his Ægidius certè id non relinquit prudentis arbitrio, vt *infrà,* & quamuis bene Filliuc. non tamen *cap. 3.* sed *4. num. 66.*

Sed clarius, & certius respondeo, dicendo Primò: Ille dicetur publicus, seu notorius percussor Cleric, qui vt excommunicatus vitari debet, qui delictum patrauit coram maiori parte viciniæ, collegij, aut oppidi. Hæc responsio est communis omnium, vt expressa Henrici *libro 13. de excommun. cap. 5. num* & vbi sic ait: Iubet item Concilium vitari notorium. Clerici percussorem. Notorius dicitur peccator, qui m maiori parte Viciniæ, aut Collegij, aut etiam oppidi notus est per testes oculares, vt de notorio concubinario asserunt Doctores, quamuis non esset per sententiam denunciatus. Sic ille. Et penes ipsum *Lit. H,* Sot. Sylu. Nao. Angel. Ledesm. & alij. Id, & non aliud, docet Ægid. *disp. 14. dub. 2. n. 11.* sic dicēs. Nota 3. quosdam

quosdam variè disputare, quando percussio Clerici sit ita publica, vt percussor debeat vitari. Sed hac in re dicendum est, tunc dici absolutè talem, quando plurimis in ciuitate nota est, ita vt negari non possit, neque vlla ratione probabiliter defendi iure facta, & tunc per totam ciuitatem publicè debet vitari: respectiuè verò dicitur publica, quando nota est maiori parti collegij, in quo habitat, modò saltem decem ibi sint, & tunc in illo collegio, debet vitari, non tamen publicè, donec factum publicè innotescat. Sic ille. Non ergo benè citatur à Bonacina.

Respondeo *Secundò*: Si percussio Clerici fiat in magna Vrbe, seu oppido, tunc non est satis vt dicatur notoria, quod fiat coram paucis testibus, nempe sex, octo, aut decem: vt benè Henriquez *loc. cit.* nec minùs requiritur, quod patrata sit coram maiori parte, vt benè Nauarr. & alij *infrà* citandi; sed sat est, & requiritur, quod percussio fiat coram pluribus ad arbitrium viri prudentis, attenta qualitate testium, tempore & loco: quia si fiat coram grauibus personis, & in foro, & diu, sufficiet quod fiat coram paucioribus, quàm si fiat coram non grauibus, & in alio loco, non tamen publico, & noctu. Sic Hurt. *disp. 2. de excom. diff.* 3. Nauarr. *c. 25. n. 73.* vbi ait, quod ad hoc, quod percussio Clerici dicatur in Vrbe magna notoria, non requiratur quod toti ei sit notoria, vt posset contingere si fieret in foro, tota ciuitate ipsa in festo aliquo vidente; sed sufficiat quod sit notoria regioni, viciniæ, aut Collegio, vt notoria dicatur. Sic etiam Bonac. *loc. cit. n. 6.* ita dicens: Hinc sequitur, delictum commissum coram decem non esse notorium respectu magnæ ciuitatis, quamuis sit notorium respectu Collegij, aut viciniæ.

QVÆSTIO XIII.

An si quis coram me, & aliis paucis testibus non sufficientibus ad faciendum delictum notorium percutiat Clericum, teneatur illum saltem in occulto tanquam excommunicatum vitare.

AFfirmant quidam Doctores, teneri in eo casu omnes, qui interfuerunt percussioni, occultè percussorem vitare, quandiu delictum non publicatur, eo quòd notoriè constat ipsis commissum fuisse tale delictum: Suarez *disp. 9. sect. 2.* Duard. *in exposit. Bullæ, q. 7. n. 4.* Filliuc. *tr. 13. c. 4. q. 5. vers. Dices præterea, n. 66.* Villalobos *tract. 17. diff. 3. n. 5.* Alect. *tom. 1. lib. 1. disp. 6. cap. 2. vers. Si quæras aliquis, pag. 58.*

Sed probabilius respondeo: Nec adhuc occultè teneri in dicto actu percussorem vitare, donec crimen factum sit publicum, quia tunc vitandus est etiam publicè. Ratio est, quia licèt dicta percussio mihi, & aliis paucis testibus conscijs sit notoria, non tamen absolutè est talis, quod requirit dicta extrauagans, cùm absolutè, & sine restrictione vlla id petat: ergo qui illam patrauit, non erit, nec dicetur pro tunc notorius percussor, ac proinde nec occultè erit necessariò vitandus. Sic Couarr. *in c. Alma mater, 1 p. § 1. n. 7.* Nauarr. *c. 25. n. 73.* quatenus ait, quod scientia pauciorum quàm sex, non facit rem notoriam. Aragon 2. 2. *q. 10. art. 9. col. 7.* quos citat, & sequitur Auila 2. *p. c. 6. disp. 2. dub. 4. vers. Secundò sequitur.* Bonacio. *disp. 2. q. 2. punct. 1. § 1. n. 7.* Hurtad. *disp. 2. de excomm. diff. 2. in fin.* Layman *tract. 5. p. 2. c. 3. n. 2.* his verbis: Si quis Clericum te, aliisque tribus, aut quatuor testibus præsentibus in domo priuata percussit, non erit ille tibi, aliisque tribus nec priuatim quidem euitandus, quia licèt factum his notorium sit, non tamen absolutè notorium, siue publicum existit, vt nulla tergiuersatione celari possit.

Sic Layman, & penes ipsum etiam Gomez 3. *resol. c. 1. n. 42.*

QVÆSTIO XIV.

An ipsi excommunicati tolerati, seu non necessariò vitandi, possint licitè ex se incipere, & se ingerere ad communicandum cum aliis fidelibus.

REspondeo tanquam certum. Quod nullo modo, quia huiusmodi excommunicatis propriè nihil fauoris fuit concessum per Concil. Basileense in Extrauag. *ad euitanda scandala*, vt ex contextu illius patet: ergo ipsi ex parte sua eodem modo tenentur alios fideles vitare, atque ante illud Concilium tenebantur euitare. Verum est, quod per accidens, & ex consequenti aliquid eis commodi eueniat, vt iam diximus. Sic Filliuc. *tract. 13. c. 3. q. 9. n. 53.* sic dicens: Dico 2. Si loquamur de toleratis, vel occultis, etiam ij tenentur ex seipsis vitare alios, in gratiam tamen aliorum, si ij cum ipsis agant, possunt & ipsi vicissim agere, quantum postulat aliorum causa. Primum probatur ex Extrau. *Ad euitanda*, quæ declarat in fine, non esse suæ intentionis in aliquo suffragari ipsis excommunicatis: consequenter remanent in prohibitione iuris antiqui, quæ neminem excipiebat, & æquè se extendebat ad denunciatos, & ad occultos. Secundum patet ex eadem, & necessaria ratione: nam cùm illa concedat aliis facultatem communicandi cum ipsis, ne hæc sit frustratoria, debet necessaria consequentia inferri, & ipsos requisitos à non excommunicatis posse vicissim agere in fauorem ipsorum. Sic ille, & omnes. Ægidius *disp. 14. dub. 2. in fine* Hurtad. *disp. 2. de Excommunicat. diff. 4.* Viuald. *de excomm. n. 76. 77. & 88.*

QVÆSTIO XV.

An etiam ipsi fideles peccent communicando cum Excommunicatis toleratis, seu non vitandis.

AFfirmatiuam sententiam tenere aliquos innuit Ægid. *disp. 14. dub. 3. n. 12.* Fundamentum eorum potuit esse, quia si excommunicatis est prohibitum nobiscum communicare, ac proinde peccant nobiscum loquendo: ergo & nos, cùm cooperemur peccatis illorum.

Sed vt certum respondeo: Nullo modo peccare dictos fideles communicando cum dictis excommunicatis in rebus ciuilibus (nam quid dicendum de communicatione in diuinis, diximus suprà, & ex *infrà* dicendis constat.) Ratio est, quia id ad minus concessit Ecclesia suis fidelibus ad pacandas conscientias, in prædicta Extrauag. In hac responsione conueniunt omnes, vt ait Ægid. *loc. cit.* Illamque optimè explicat, & probat Viuald. *loc. cit.* ex Ledesma & Soto, & respondet rationi dubitandi sic: Aut enim (inquit) fidelis ipse priùs incipit communicare cum Excommunicato, aut è diuerso. Si sit primus, neuter peccat, quia fidelis habet priuilegium: Excommunicatus similiter non peccat respondendo, quod conceditur illi in fauorem fidelis. Quando verò ipse excommunicatus prior incipit communicare cum fideli, peccat sicut olim. Sic ille. Hurtad. *disp. 2. cit. diff. 4.* & alij penes ipsos.

DISPVTATIO III.

De primo effectu Excommunicationis maioris, nempe de priuatione communium suffragiorum Ecclesiæ.

QVÆSTIO PRIMA.

Quænam dicantur suffragia communia Ecclesiæ; & quid sit suffragium priuatum.

RESPONDEO: Quod suffragium commune Ecclesiæ nil aliud sit, quam communis totius Ecclesiæ oratio, quale est sacrificium Missæ, recitatio horarum Canonicarum, & cæteræ preces, quæ in Ecclesia publicè fiunt, vt Matutinæ, Vesperæ, &c. benedictiones, & aliæ orationes, quæ fiunt ab eiusdem Ecclesiæ Ministris nomine & persona totius Ecclesiæ, ad impetrandum suis fidelibus auxilium spirituale, quo iuuentur in spiritu, vel ad satisfactionem pro pœna temporali, vel quoad meritum de congruo, aut impetrationem aliquorum bonorum, præsertim spiritualium, vel quæ ad spiritualia conferant, &c. Potest etiam suffragij nomine intelligi auxilium quoddam quod vnus fidelis confert alteri, ei meritum operis communicando, siue vt pro eo satisfiat, quod ad iustitiam commutatiuam attinet; siue vt ei aliquid impetretur, quod est iustitiæ distributiuæ.

Suffragium verò priuatum, seu particulare, nil aliud est quàm hominis priuati, seu particularis oratio, Ieiunia, Eleemosynæ, &c. quæ quidem fiunt ab illo, nō tanquam ab Ecclesiæ ministro, sed tanquam à particulari persona intendente, vt horum operum fructum aliquem manet ad eos, qui communibus charitatis cum ipso deuincti sunt vinculis: applicando per hoc tacitè sua merita, vt eorum intuitu Deus eos adiuuet. Priuari ergo communibus Ecclesiæ suffragiis, est carere fructu, qui ex communibus sacrificiis, & orationibus Ministrorum Ecclesiæ ad fideles abundanti copia deriuatur. Sic Suar. *disp.* 9. *de Censur. sect.* 1. *n.* 1. Auila *p.* 2. *c.* 6 *disp.* 4 *dub.* 1. Alterius *tom* 1 *lib.* 1. *disp.* 5. *c.* 1. Filliuc. *tract.* 12. *c.* 2. *quæst.* 1. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 1. *n.* 1. Bauny *de excom. disp.* 7 *q.* 12. Ægid. *disp.* 14 *dub.* 6. Hurtadus *disp.* 3 *de excom. diff.* 1. Cornejo *tract* 5. *disp.* 10. *de excomm.* §. 3. *dub.* 1. Palao *disp.* 2. *punct.* 6. & omnes.

QVÆSTIO II.

An Ecclesia possit priuare excommunicatum communibus eiusdem Ecclesiæ suffragiis, & commodis.

RESPONDEO tanquam certissimum: Posse. *Primò*, quia de facto id facit, vt *infrà*. *Secundò*, quia Ecclesia est bonorum suorum domina, seu Christi nomine meritorum eius dispensatrix: ergo sicut ea potest applicare dignis, ita & indignis negare. Sic omnes. Legantur Bauny *q.* 12. *cit. assert.* 1. Suar. *sect.* 1. *cit.* & alij mox citandi.

QVÆSTIO III.

An Ecclesia de facto priuet excommunicatum non toleratum communibus Ecclesiæ commodis, & suffragiis.

RESPONDEO tanquam quid certum: Affirmatiuè, quia hæc est voluntas Ecclesiæ expressa *in c. à nobis* 28. *& c. Sacris* 38. *de sentent. excomm.* vbi Innocent. III. placuit, vt excommunicato nihil esset nobiscum commune, tam in vita, & congressu, quàm in suffragiis, & orationibus communibus. Sic omnes DD Theologi *in* 4. *dist.* 18. vbi Magister, & D. Thom. *q.* 2 *art.* 1. Bonau. Gabriel, Palud. & alij. Sot. *dist.* 22. *q.* 1. *art.* 4. Nauar. *c.* 27. *n.* 17. *& seq.* Couar. *in cap. Alma*, 1. *p. initio. à n.* 3. *&* §. 4. 5. *&* 6. Syluest. *excom.* 1. Tabiena 3. & Angel. *vlt.* Henriq. *lib.* 13. *c.* 12. *n.* 3. Suar. *disp.* 9. *sect.* 1. *n.* 2. Vasq. *tract. de excomm. dub.* 2. Filliuc. *tract.* 12. *c.* 2. *n.* 25. Alter. *tom.* 1. *lib.* 1. *disp.* 5. *c.* 1. Bonac. *disput.* 2. *q.* 2. *punct.* 1. *n.* 3. Ægid. *disp.* 14. *dub* 6. Bauny *loc. cit. assertione* 2. Hurtad. *de excomm. disp.* 3. *diff.* 1. Palao *disp.* 2. *punct.* 6. *n.* 3. Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 4. *dub.* 2. & alij.

QVÆSTIO IV.

An etiam priuet Ecclesia Excommunicatum non toleratum suffragiis priuatis, & particularibus.

AFfirmarunt aliqui DD. existimantes, excommunicatum non solùm priuari suffragiis publicis, & communibus Ecclesiæ, sed etiam priuatis, & particularibus, quia Canones *A nobis*, & *Sacris*, *de sent. excom.* absolutè definiunt, excommunicatum esse priuatum communione fidelium: at sic est, quod in communione fidelium, quæ explicatur in Symbolo Apostolorum, *Sanctorum communionem*, non solùm includuntur suffragia communia & publica Ecclesiæ, vt sunt sacrificia. Orationes publicæ, &c. Sed etiam suffragia priuata, & particularia, vt ieiunia, macerationes, & alia similia, quæ ab vnoquoque fidelium priuatim fiunt: ergo. Ita tenuit Latomus (non Iacobus, vt leges apud Petr. Cornejo) *art.* 7. *contra Lutherum*, cuius sententiam vt probabilem sequutus fuit posteà Philipp. Faber *in* 4. *dist.* 25. *disp.* 4. *dub.* 151.

Sed vt certum ferè respondeo, non priuare Ecclesiam excommunicatum suffragiis particularibus & priuatis vniuscuiusque fidelis, sed solùm suffragiis communibus. Vnde licitum erit priuatim pro excommunicatis orare, propriam & personalem orationem pro illis offerendo, & modo, quo inter membra Ecclesiæ fieri potest, quia ferè certum est, hanc communionem non esse de facto prohibitam ab Ecclesia, vt praxis, & consuetudo id satis ostendunt. Et quidem si hoc modo licet orare pro Ethnicis, & publicanis, & quibuscumque infidelibus, meliori iure licebit etiam pro excommunicatis. Sic D Thom *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 1. *quæstiunc.* 1. Durand. *ibi q.* 3. Ricard. *art.* 7. *q.* 2. Palud. *q.* 1. *art.* 1. & Gabriel *q.* 2. *dub.* 1. quos omnes refert, & sequitur Suarez *disp.* 9. *sect.* 5. *n.* 3. Sotus *dist.* 22. *q.* 1. *art.* 4. vbi videtur sentire, nec posse Ecclesiam priuare excommunicatum huiusmodi priuatis orationibus, quia pertinent ad illam Sanctorum Communionem, quæ in sola charitate fundatur. Auil. 2. *p. c.* 6. *disp.* 4. *dub.* 1. *concl.* 1 Nauarr. *in Man. c.* 27. *n.* 36. *vers. Ad Quintum*, vbi id variis rationibus confirmat. Abbas *in dicto c. A nobis*, *n.* 6. ex mente Innocentij. Alter. *tom.* 1. *lib.* 1. *disp.* 5. *c.* 9 Hurt. *disp.* 3. *de excomm. diff.* 6. *in principio*. Vasq. *de excom. dub.* 2. *n.* 2. vbi ait, hanc esse communē

opinionem

opinionem omnium. Bonac. *disp.2. q.2. punct.1.§.3. n.6.7.& 8.*Henriq *lib.13.c.12.n.3.*Ægid.*disp.14. dub. 6.n.37.*Vgolin. *tab.2 c 9.§.3.*Filliuc.*tr.12.c.2 q.8.n.51.* Cornejo *tr.5.de excomm.disp.10.§.3.dub.3.* Bauny *de excomm.disp.7.q.12.assertione 3.& 4.*vbi latè probat, non solùm mente & animo, verùm etiam ore fidelibus licere priuatim pro excommunicato Deo preces fundere. Citatque pro hac parte D. Thomam & Auilam *loc.cit.*Hostiensem in summa,*lib.5.de sent.excommun.n.17.*Syluestrum *verb.excomm.1.n.2.& verb.Missa 1.§.4.*& Sayrum *lib.2.Thesauri,c.4.* Sic etiam Diana *p.6.tr 9 resol.77.*Machado *lib.2.p.3. docum.4.n.3.* Palao *punct.6.citato num.3.*

Nec obest fundamentum contrariorum.Respondetur namque,quod Canones citati non prohibent hanc communicationem priuatam; nam solùm prohibent communicationem in oratione cum excommunicato; per orationem autem priuatam non dicitur quis propriè communicare cum excommunicato: quia communicatio dicitur illa, per quam plures sunt participes bonorum communium. Vnde huiusmodi oratio priuata non dicitur propriè, nec est communicatio cum illo,sed est quoddam opus misericordiæ, & spiritualis eleemosyna, quæ fit ex bonis propriis & priuatis, quæ quidem non est prohibita,sed licita,sicuti est eleemosyna corporalis excommunicato facta. Sic respondet Suarez, & ex illo non citato, Alterius, & Cornejo.

QVÆSTIO V.

An peccet mortaliter, qui suffragia communia Ecclesiæ pro Excommunicatis non toleratis in particulari offert.

Respondeo tanquam certum: Peccare,& mortaliter. *Primum* constat,nam facit contra prohibitionem Ecclesiæ,vt patet ex dictis *q.3.Secundum* etiam liquet, quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ in materia graui; pertinet enim ad maiestatem Ecclesiæ, vt eius bona non communicentur ingratis ac immorigeris, ea repugnante, & cum ratione. Sic omnes communiter,Bauny *2.cit,Assertione 2.pag.271.* qui & citat Henriquez *lib.9 c.15.§.3.lit. P,* Nauarrum *de horis,cap.19.num.67.* & Sayrum *lib.2. cap. 3.num.15.* Sed ex his Henriquez solùm ait, dictum offerentem peccare. Scribit namque sic *cap.15.cit §.3.non 13. lit. P.* At si Sacerdos speciali intentione offerat pro denunciato,peccat: sed prodest ei,quatenus offert nomine Christi, non verò nomine Ecclesiæ.Sic ille. Tenent etiam nostram sententiam Couar. *in c. Alma, 1.p.§.6.num.4.*& rursus ex D.Thom.*quodlib.11.art.9.* Nauar. *in Man.cap.27.n.36.*Suarez *disp.9.sect.1. n.4. concl.2,*Fillinc.*tract.12.cap.2.q.3. n.37.* Bonac. *disp. 2. q.1.punct.1 n.4.* Alterius *tom.1.lib.1.disp.5. c.1.in fine.* Ægidius *disp.14.dub.6.n.38.verf.Nota tertiò,*& Palao *disp.2.punct.6.num.4.*Qui tamen solum ait,id fieri nullatenus licere.

QVÆSTIO VI.

An etiam peccaret mortaliter, qui suffragia Ecclesiæ offerret pro Excommunicatis quasi in communi,eadem intentione, qua solent offerri pro cæteris peccatoribus non excommunicatis.

Negat Ledesma *in 4.parte 2.q.23.*existimans, solùm peccare venialiter. Huius authoris opinionem refert Alterius *loco citato*, innuens clarè esse probabilem.

Sed certè, vt certum mihi respondeo: Peccare etiam mortaliter,quia etiam offerendo pro excommunicatis dicto modo facit contra iustam prohibitionem Ecclesiæ in re graui,vt ex dictis constat: ergo peccat mortaliter. Sic Alterius *tom 1. lib.1. disput.5. capit. 1. in fine.*Legatur etiam Hurtadus *disp 3. citat. diff.2. in principio.*

QVÆSTIO VII.

An item peccaret mortaliter, qui offerret suffragia communia Ecclesiæ pro Excommunicatis omnibus in vniuersali,tanquam pro cæteris, ad impetrandum eis reductionem ad obedientiam Ecclesiæ.

Negant nonnulli Doctores,& ita negant, vt existiment, nec peccare venialiter prædictum tali modò pro excommunicatis suffragia Ecclesiæ offerentem; quia ipsamet Ecclesia in Parasceue publicè orat pro Hæreticis & Schismaticis, qui excommunicati sunt: ergo & quilibet licitè, & absque vllo peccato potest pro illis publicè orare, ac proinde offerre pro illis suffragia Ecclesiæ ad impetrandam eis reductionem ad obedientiam Ecclesiæ. Ita Sylnest. *verb. Excommunicatio 1.n.1.& verb Missa 1.n.8 verf. Quartum*; & penes ipsum *Sum. Confess.r.lib.3.tit.33.q.169.* & Hostiens. & apud Cornejo Mar anna Socious *in c.Sacris,de sent.excomm num.141.* & Hostiens. etiam *cap.Cum voluntate,eod.tit* & penes Alterium Maiolus *de irregularitat lib.3.c.23.num 3* Et tandem ex sententia Hurtadi & Auilæ Nauarr *tract.de Orat.c.19. concl. 6.n.70* & Couarruuias *in c.Alma mater,1.p §.6.n.3.* Sed certe ex his authoribus Couarruuias saltem nullo modo docet esse licitum vnicuique fidelium offerre suffragia communia pro Excommunicatis, adhuc ex intentione, vt Deus illos conuertat, & Ecclesiæ obediant; nam solùm ait, Ecclesiam Catholicam quandoque, hoc est, in die Veneris sancti, pro Excommunicatis Hæreticis, necnon Paganis, Iudæis,& Infidelibus,vt exteris,& ab vnione Ecclesiæ alienis, quibusdam orationibus ad id ordinatis,vt Deus ad Ecclesiæ vnitatem,& pœnitentiam reducat, orare. Deinde nec hanc sententiam docet meus Nauarrus, cùm expressè illam impugnet *loc.cit.num.69.* his verbis: Ad quod dubium dicet fortè aliquis, illud dilui ab Hostiensi *in d.c.Cum voluntate,col.2.*communiter receptto per Doctores, & etiam eundem Ioannem de Friburgo *in sum. Confess lib.3.tit.33.q.159* quatenus ait,nos non posse specialiter orare pro excommunicatis,generaliter tamen sic. Nam & Ecclesia ipsa die Veneris sancto pro Hæreticis orat. Cæterùm id emunctioris naris viro non satisfaciet,si perpenderit, quod secundum hoc posset quis applicare orationes Ecclesiæ legitimè excommunicatis generaliter, quod est absurdum. Sic Nauar.

Vnde vt certum ferè respondeo,peccare, & mortaliter illum, qui etiam ad illum finem pro excommunicatis offert suffragia communia Ecclesiæ, quia certum ferè est, quod Ecclesiæ intentio est, vt nullo modo publicè fiat oratio pro Excommunicatis: ergo nullus fidelis absque mortali peccato poterit contra intentionem Ecclesiæ publicè, aut nomine eius pro dictis Excommunicatis orare. Sic omnes communiter. Hurtad.*loc.cit.disp.3. diff.2. n. 4* per hæc verba: Ecclesia simpliciter,& absolutè, & absque vlla restrictione priuat excommunicatos suffragiis communibus ad eos directis, & ideo nunquam pro excommunicatis, adhuc in communi,sub nomine excommunicatorum publicè orat; quamuis feria illa sexta, quia

in ea Christus pro omnibus mortuus est, oret publicè pro Hæreticis, Schismaticis (quamuis excommunicati sint) auferendo pro ea vice exclusionem ab ea oratione, qua Ecclesia tacitè prohibet, ne extra eam vicem pro Hæreticis & Schismaticis, quamuis excommunicatis toleratis, publicè oretur, & ne aliquando pro eis alia communia suffragia offerantur, & tacitè significat esse priuatos illis. Sic ille Ex quo patet ad fundamentum pro contraria opinione adductum. Sic etiam Suarez *disp. 9 sect. 1. n. 5.* Filliuc. *tr. 12. c. 2. q. 3.* Alterius *lib. 1. disp. 5. c. 4.* quamuis expresè affirmet oppositum esse probabile. Vasquez *de excommun. dub. 2. n. 3.* Auila *2. parte, c. 6. disp 9 dub. 3.* & penes ipsum Sotus *dist. 22. q. 1. art. 1. col. 12. & art. 4. col. 7. & lib. 9. de Iust. q. 2. art. 2. ad 3.* Palud. *in 4. dist. 18 q. 1. concl. 2.* Angel. *excomm. vlt. n. 15.* Ledesma *2. p. 4. q. 23. art. 1. dub. penult.* & Medina *lib. 1 sum. c. 11. §. 1.* sed ex his Authoribus, quos citat, Ledesma solùm dicit esse peccatum veniale offerre pro dictis excummunicatis, vt diximus *q. 6.* Tenent etiam Corneio *disp. 10 de excomm §. 3 dub. 1.* Villalob. *tract. 17. diff 4. n. 3.* Machado *lib. 1. p. 3. tr. 3. docum 4. n. 2.* Palao *loc. cit. n. 5.*

QVÆSTIO VIII.

An saltem licitè posset Sacerdos dicere in aliis diebus in Missa Orationem illam pro Hæreticis & Schismaticis, quam pro solo die Veneris sancti, & officia Ecclesia instituit.

AFfirmatiuam sententiam tenere Nauarrum *c. 19. de Orat. cit. n 71.* ait Alterius vbi *infrà.* Eo quòd Nauarrus dicit: *Quod licet nemo debeat, vel possit orare nomine Ecclesia, & velut persona publica, pro infidelibus & excommunicatis, orationibus deputatis ad orandum pro suis membris: sed sic orationibus, quas habet illa compositas ad orandum pro infidelibus & excommunicatis, & aliis per ipsummet orantem componendis & eligendis.* Ita ille. Sentit ergo, quod licitè possit Sacerdos in aliis diebus vti in Missis illa oratione pro die Veneris ad orandum pro Hæreticis ab Ecclesia assignata.

Sed vt certum respondeo: Non posse licitè, imò absque graui mortali, dicere in aliis Missis, aut Officiis prædictam orationem pro Hæreticis, aut Schismaticis. Ratio est, quia prædictus Sacerdos verè participaret in Sacris cum excommunicatis; ergo peccaret, & mortaliter. Consequentia est certa. Antecedens probatur, quia Ecclesia non instituit eam orationem tali intentione, nec dedit licentiam suis Ministris vtendi illa suo nomine; nisi in tali officio, & die. Secus verò est dicendum si quis priuatim, & propria deuotione vteretur illa oratione ad orandum pro Hæreticis, & apostatis, vt priuata persona, quia ita id facere potest illa oratione, sicut quibuscumque aliis verbis ab ipso compositis. Et hoc solùm voluit Nauarr. vt explicat Suarez. Sic iste *disp. 9. sect. 1. n. 5.* Alterius *lib. 1. disp. 5. c. 2. col. 3. vers. Quamuis Nauarrus.*

QVÆSTIO IX.

An ad minus posset quis offerre indirectè sacrificium, & alia suffragia communia Ecclesia pro Hæreticis, Schismaticis, &c. in communi.

REspondeo tanquam certum: Quod sic, quia licitum omnino est offerre Deo sacrificium, & fundere alias orationes publicè, pro augmento & extensione Ecclesiæ, & Fidei, &c. ergo consequenter erit licitum pro Hæreticis & aliis excommunicatis indirectè prædicta suffragia offerre: Patet, quia Ecclesia non aliter potest augeri, quàm per Hæreticorum, & aliorum Infidelium reductionem, & conuersionem: ergo applicando dicta suffragia directè pro augmento Ecclesiæ, applicatur consequenter indirectè pro dictis Hæreticis, modo explicato. Sic Azor Bellarm. Nauarr. Fagund. & alij, quos citauimus *2. p. tr. 8 de sacrif. Missæ, disp. 2. q. 22.* Alter. *tom. 1. de Censuris, lib. 1. disp. 5. c. 2.* Hurtad *disp. 3. de excommun. diff. 2. n. 6.* Palao *puncto 6. citata, n. 6.* & omnes.

QVÆSTIO X.

An liceat offerre suffragia Ecclesia pro excommunicatis non toleratis (hoc est, pro excommunicatis nominatim denunciatis, aut publicis Clericorum percussoribus) casu quo per contritionem sint iustificati ante obtentam excommunicationis absolutionem.

AFfirmant posse in dicto caso suffragia Ecclesiæ communia pro excommunicatis non toleratis offerre, eo quòd Ecclesia non videatur velle sua suffragia subtrahere iis, qui Deo sunt reconciliati, apud Dianam Henriquez *lib. 8. cap. 15. num. 3. in Glossa, lit. P.* Sayrus *de Censuris lib. 2. c. 3. n. 5.* Auila *de Censur. p. 2. cap. 6. disp 4 dub 2. concl. 1.* Nauarr. *cap. 27. num. 36.* Couarr. *in cap. Alma, part. 1. §. 6. n 4. concl. 9.* Megaliua *in 3. p. lib. 2. c. 2. n. 18.* & Faber *in 4. dist. 25. q. 1. disp. 4. c. 4. n. 142.*

Sed ex his authoribus oppositum docet Henriquez *loc. cit.* à Diana, per hæc verba; At si Sacerdos speciali intentione offerat pro denunciato, peccat: sed prodest ei quatenus offert nomine Christi, non verò nomine Ecclesiæ: Sic ille. Auila tamen, licèt doceat posse quem offerre pro dictis excommunicatis communia suffragia Ecclesiæ, addit verò, non posse pro illis nominatim orare. Nauarrus deinde licèt hanc partem teneat, est tamen cum aliqua limitatione: ait namque *n. 56. cit. vers. Duodecimò*, non esse mortale orare pro excommunicato nulliter; seu inualidè, nec pro excommunicato validè, sed ex iniusta causa, nec pro excommunicato iustè, quem credimus verè pœnitere, *modò non fiat expressè publicè pro illo.* Ita Nauar. quem in omnibus sequitur Couarr. *loc. cit.* vt ex his eiusdem verbis constat: Poterit quis, vt Ecclesiæ minister, vel vt persona publica, secretè tamen orare, aut sacrificium applicare illi excommunicato, qui mortalis criminis iam pœnituit, & diligenter absolutionem impetrare curauerit, licèt nondum sit absolutus. Ita ille ex Hostiensi *c. Cùm voluntate, de sent. excomm.* & Nauarro *c. Quando, de consecr. dist. 1. notab. 19. n. 68.* Torrecremata *in c. Si quis Episcopus, 11. q. 3.* Ricardo *in 4. dist 18.* & D. Antonino *3. p. tit. 24. c. 76.* His Doctoribus addi possunt Palac. *dist. 18. disp. 3. col. 22.* & Ledesma *4. p. 2. q. 23. art. 6.* Valent. *tom. 4. disp. 7. q. 17. n. 8.*

Sed iis grauissimis Authoribus non obstantibus, probabiliùs respondeo: Nullo modo, nec publicè, nec secretè licere offerre suffragia communia Ecclesiæ pro excommunicatis non toleratis, etiam per contritionem iustificatis, antequam absolutionem excommunicationis obtineant, quamuisque non stet per ipsos, quod non sint à tali Censura absoluti.

Ratio est, quia cùm excommunicatio non auferatur per solam interiorem pœnitentiam, vt apud omnes est notum, semper prædicti remanent excommunicati, quamdiu non sint absoluti; ergo & consequenter priuati communibus Ecclesiæ suffragiis. Neque dici potest (vt ab aliquibus dicitur) quod excommunicatio tollatur quoad istum effectum, licèt non

quoad

quoad alios, quia contra est primò, quod hoc est voluntariè dictum, cum nullo iure constet. Secundò quia oppositum innoit Innoc. III. *c. Sacris, de sent. excomm.* significans pro talibus excommunicatis ante absolutionem nec oblationes recipiendas, neque orationes Deo offerendas esse.

Nec potest dici secundò, hoc esse verum loquendo de suffragiis, & orationibus publicè pro excommunicatis factis, non verò de illis factis occultè, & secrete: quia contra est primò, quia hæc distinctio in nullo iure fundatur. Secundò, quia ea quæ decent Ministros Christi in occulto, etiam in publico decere debent. Ideo hanc nostram sententiam communiter sentiunt Doctores. Adrianus *in materia de clauib. q. 3. ad 1. & vlt.* Sotus *in 4. dist. 22 q. 1. art. 1. in fine, in solut. dubij 2.* Alanus *lib. 2. de sacrif. Missæ, c. 31.* quos citant, & sequuntur Suarez *disp. 9. sect. 3. n. 2.* & Alterius *tom. 1. lib. 1. disp. 5. c. 9. col. 2.* Vasquez *de excommun. dub. 2. n. 2.* (non 4. vt leges apud Dianam. Filliuc. *tract. 12. c. 2. n. 45.* Layman *lib. 2. tract. 5 p. 2. c 2. n 4* Ægidius *disputat. 14 dub 6.* non 7. vt inuenies apud Laymanium) *diff. 2. n. 49.* Luysius *lib. 2. de Censuris, disp. 9. dub. 2.* Hurtad. *disp. de excomm. diff. 5.* vbi ad fundamentum contrariorum respondet, quod ex eo quod Ecclesia sit pia mater, non colligitur ipsam velle, vt sine absolutione cesset excommunicatio quoad effectum aliquem præsertim principalissimum; quia id non expedit, vt sic excommunicatio magis timeatur. Addo & ego, quod id neque coniecturaliter possi colligi ex intentione Ecclesiæ cùm expressè Clem. III. cap *Cum desideres, de sent. excomm.* dicat quod dum constet reum *excommunicatum esse, non tamen absolutum, nec Episcopus, nec alij debent communicare eidem, nisi fuerit secundum formam Ecclesiæ absolutus.* Sic etiam docent Præpositus *in 3 p. quæst 2. de excommun dub. 6. num. 38.* Gordonus *tom. 2. lib. 7 q. 8. c. 1. n. 7.* Cornejo *de excom. disput. 20. §. 3. dub. 2.* Mercerus *de Sacram in 3. p. q 21. dub. 3. n. 2* quos citat, & sequitur Diana *part. 5. tract. 9. res. 75.* His addi adhuc possunt Bauny *disp 7 de excomm maiori, q. 13. per totam,* vbi ait, hanc nostram sententiam esse certam. Villalob. *tr. 17. de Censur. diff. 4. n. 5.* & ni fallor Machado *lib. 1. part 3. tr. 3 docum 4. n. 5.* Bassæus *verb. Excommunicatio 3. n. 2.* & alij, cum quibus id antea diximus, licèt obiter, *p. 2. tr 8 de sacrif. Missa, disp. 2. q 9.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 1. § 2. n. 2.* vbi *n. 1.* citat Reginald. pro parte contraria *lib. 32. n. 13. & n. 2.* citat illum pro se eodem *libro, num. 11.* Palao *disp. 2. n. 8.* & alij.

QVÆSTIO XI.

An saltem liceat applicare communia Ecclesiæ suffragia pro excommunicato occulto defuncto in gratia.

AFfirmat Diana *resol. 75. cit.* ita dicens: Certum est autem apud me, quod etiam non improbabile putant Præpositus *vbi sup. n. 37.* & Suarez *disp. 7. sect. 1. n. 7. in fine,* licere applicare communia suffragia Ecclesiæ ei, cuius excommunicatio est occulta, si mortuus est in gratia: cum enim in eo casu communius, moraliter loquendo, non possit impetrari absolutio sine aliqua defuncti infamia, potest sine peccato negligi; non videtur autem Ecclesiam velle priuare hominem communibus suffragiis, casu quo non possit absque nota absolui ab excommunicatione. Capitula (intellige *iuris*) citata (hoc est, *pro opposito*) apertè agunt de eo, cuius publica, & nota erit excommunicatio. Huevsque Diana nullum pro se referens authorem, cum posset Nauarrum *in Man. c. 27. num. 271. vers. Nec obstat prædictum cap.* & Alterium *lib. 1 disp 5. c. 6. col. 3.* citans (& bene) pro se Nauarrum *c. 27 cit. n. 36. versu Ad secundum.* Imò & Suar. cum in hanc sententiam valde inclinet, vt hæc eius verba demonstrant. Neque existimo (*ait loc. cit.*) eum qui bona fide, & sine culpa excommunicatus moritur occulta Censura, si alioqui decedit in gratia, priuari fructu communium suffragiorum Ecclesiæ, ex intentione eiusdem Ecclesiæ. Nihilominus tamen, si occultè etiam posset absolui, & absque vlla infamia alicuius periculi, seu nocumenti, optimum esset illam absolutionem procurare, & aliquid veritatis afferre posset, si fortè verius est, absque absolutione non frui Ecclesiæ suffragiis. Huc vsque Suarez.

Sed probabilius respondeo: Quod non liceat, quia probabilius existimo, esse prohibitum absolutè, & absque vlla distinctione per iuris capita, applicare suffragia communia Ecclesiæ excommunicato etiam tolerato, seu occulto, viuo per contritionem in gratia, siue defuncto cum illa ante obtentam absolutionem: ergo. Antecedens constat ex c. *Cum desideres,* nuper citato, ex c. *A nobis, de sent. excomm.* vbi nulla fit exceptio excommunicati, viui, siue defuncti; contriti, aut non contriti: ergo quomodocumque existat, necessaria est illi absolutio à Censura, vt fiat suffragiorum communium capax.

QVÆSTIO XII.

An liceat publicè orare, & sacrificia offerre pro Excommunicatis publicè toleratis.

AFfirmant plures Doctores. Quia, inquiunt, Concilium Constantiense absolutè concedit, vt possimus cum talibus communicare in omnibus officiis diuinis: Atqui sub hac communicatione comprehendit illam oblationem, & applicationem suffragiorum, quia cum sit fauorabilis, est extendenda quantum verba patiuntur: ergo. Ita docent Nauarr. *c. 27. n. 36.* Henriq. *lib. 1. c. 11. n. 2.* & penes ipsum *lit. K,* Host. *in c. Cum voluntate, de sent excomm.* D. Anton. *3. p. c. 25. n. 76.* Angel. *excomm. vlt.* Victoria *§. 332.* Som. Confess. *lib. 3. tit. 33. q. 159* & Ledesma *q. 25.* His addi possunt Ægid. *disp. 14 dub 6. n 40.* Hurtad. *disp. 3. de excomm. diff. 4* Megala *in 3. p. lib. 2. c. 2. n. 20.* Diana *p. 5. tr. 9 resol. 74.* Sayr. *lib. 2. c. 4 n. 6* Reginald. *lib 32. n. 79.* & (ni fallor) Machado *lib 1 p. 2. tr 5. docum. 4. n. 4.* & Villal. *tr. 17. diff. 4 concl. 3. n. 8.* Vgolin. *tab. 2. §. 2. n. 3.* Palao *disp. 2. punct. 6. n. 10.* & alij.

Sed probabilius, & satis respondeo: Nullo modo licere alicui Ministro Ecclesiæ oratione publica orare, nec sacrificium offerre, aut aliud suffragium commune pro Excommunicatis publicè toleratis. Ratio est, quia Concilium Constant. nullum fauorem voluit concedere huiusmodi Excommunicatis, vt constat ex his Concilij verbis: ***Per hoc tamen huiusmodi excommunicatos non intendit in aliquo releuare, nec eis quomodolibet suffragari:*** at sic est, quod iure antiquo omnes excommunicati, tam tolerati, quàm non tolerati, excludebantur ab oratione publica, sacrificio, & cæteris suffragiis communibus Ecclesiæ: ergo & modò debent excludi tolerati, quia ius antiquum quoad hos excommunicatos nihil est innouatum. Tunc vlteriùs: ergo si Ecclesia excludit huiusmodi excommunicatos à communibus suffragiis eiusdem, taliter quod reddat eos inhabiles ad illa participanda, clarè sequitur quod Ministri Ecclesiæ nequeant licitè offerre pro dictis excommunicatis toleratis. Sic Sotus *lib. 10. de Iust. quæst. 5. art. 3. col. 6. & in 4. dist. 22. q. 1. art. 4. concl. 2.* Ricard. *dist. 18.* Adrian. *tit. de Clauib. quæst. 3.*

q.3.pag.113. Suarez *disp.9.sect.2. à num.17.* Alterius *tom.1.q.lib.1.disp.5.6.5.* Vasquez *de excomm.dub.2.* Valent. *tom.4 disp.7.q.17. punct.2.* Auila *2.part. disp.4. dub.1.concl.3.* & clarius *c.6.disp.9.dub.6.* Couarr. *in c. Alma mater, 1.p §.6.n.4* & penes illum D.Thom.Gabriel, & communis Sic etiam Bonac.*disp.2.q.2.punct.2.§.1. n.1.* Filliuc.*tr.12.c.2.q.4.dict.2.n.40.* Gordonus *tom.2.lib.7.q.8.c.1.n.4.* Mercerus *in 3. p. q. 21. dub.3.* Bassæus *verb.excommun.3.n.1.vers. Contendunt autem*, & alij quos citauimus,& sequuti fuimus *2.p. tract. 8. de sacrif. Missæ, disput.2. q. 10.* Quibus adhuc adde Bellarminum *lib.2.de Missa,cap.6.* Scortiam *lib. 2. de sacrif. Missæ,cap.2.n.4.* & Alanum *lib. 2. de Eucharistia, cap. 33.*

QVÆSTIO XIII.

An saltem possit quis licitè, & cum fructu orare nomine Ecclesiæ pro dictis Excommunicatis toleratis, si iam sint per contritionem iustificati ante obtentam absolutionem.

AFfirmant, & potiori iure,omnes Authores, quos supra *q.10* pro prima sententia adduximus.

Sed probabilius respondeo: Nec licitè, nec cum fructu posse quem pro illis publicè, seu nomine Ecclesiæ orare,quia quantum ad hunc effectum, eadem ratio militat respectu vtriusque excommunicati, nempe non tolerati,& tolerati, sed neque licitè,neque cum fructu potest pro non tolerato,etiam contrito,nomine Ecclesiæ orare,vt habitum est *q.10.* neque pro tolerato contrito.Quod si de facto oratio pro ipso fiat, minimè illi erit profutura; eo quòd vterque est priuatus communicatione passiua horum suffragiorum.Sic omnes authores ferè citati pro nostra sententia *quæst.10. & 12.*Legatur inter illos Cornejo *disp.10.de excomm. §.3.dub.2.q.5.*

QVÆSTIO XIV.

An fructuosè, & licitè possit offerri sacrificium Missæ à Sacerdote nomine Ecclesiæ pro Excommunicato quolibet iam contrito,ante obtentam absolutionem ab excommunicatione.

AFfirmant etiam omnes authores citati pro prima sententia *q.10.* & inter illos expressiùs Faber *in 4.sent.dist.15.q.1.dist.4. c.4. n.148.* quem citat Diana *p.5.tr 9.resol.76.*dicens eius sententiam esse satis probabilem. Ait igitur Faber duo. *Primum est*, quod Sacerdos offerens Missam pro excommunicato contrito, non peccet mortaliter, nec venialiter, quia non est prohibitum offerre Missam pro Excommunicato tali, *Secundum* est, quod huiusmodi Missæ sacrificium valeat,& prosit ipsi excommunicato pœnitenti, siue Sacerdos offerat in persona Christi, siue in persona Ecclesiæ, seu vt particularis persona. Ratio est,quia Ecclesia non intendit hunc pœnitentem excludere ab his suffragiis, sed solum contumacem: neque ipse, vt particularis persona peccat, sed opus bonum,& rectè facit,& ideo vt est ab illo,vt etiam est particularis persona,valet,& ei prodest. Ita Faber.

Sed probabilius respondeo: Nec fructuosè, nec licitè posse nomine Ecclesiæ sacrificium pro dictis excommunicatis etiam contritis offerre. Patet, quia hoc sacrificium Missæ oblatum à Sacerdote nomine Ecclesiæ pro dictis excommunicatis, non habet effectum ex merito ipsius Ecclesiæ; cùm hæc expressè nolit suam intercessionem, & meritum interponere pro talibus excommunicatis,vt habitum est *sup. q.10.* ergo nihil eis proderit quantum est ex hac parte. Deinde Sacerdos sic nomine Ecclesiæ sacrificium Missæ offerens peccat (& mortaliter, *vt sup.* est habitum) cum faciat contra prohibitionem ipsius Ecclesiæ: ergo clarè sequitur, quod nec fructuosè, nec licitè possit nomine Ecclesiæ pro talibus Excommunicatis à Sacerdote offerri. Sic debent sentire omnes authores citati *q.10.* pro nostra sententia. Et expressè illam tenent Henriquez *lib.9. c.13. §. 3. lit. P*, Sotus *dist.22.q.1.art.3.* Suarez *disp.9 sect.4 n.5.* Vasquez *de excomm.dub.11.n.13.* (non dub.71.*n.*73.vt citat Diana) Luysius *lib.2.de Censuris, disp. 9. dub. 2.* Hurtad. *disp.3.de excomm.diff.3.* Cornejo *disp.10. de excomm. §.3.dub.2.q.2.* Quorum sententia placuit Dianæ *resol. 76. cit.* licèt in fine resolutionis putet, vtramque sententiam esse satis probabilem.Tenent deinde nostram sententiam Auila *2. p.c.6 disp.4 dub.1.concl.3.* Bauny *disp.7.de excomm.q.12.Assertione 3.* Bonac.*disp.2. q. 2. punct.1.§.3.n.5.* Ægidius *tom.1.q 83.art.1.dub.9.& de Censur.disp.14.dub.6.vers.Nota tertiò, n.38.* Palao *de Censuris disp.2.puncto 6. n.8.*

QVÆSTIO XV.

An saltem possit Sacerdos nomine,& in persona Christi applicare fructuosè sacrificium Missæ cuicumque Excommunicato, siue existat in peccato,siue per contritionem in gratia.

AFfirmant quamplures Doctores, quia inquiunt in hoc casu concurrunt omnia necessaria, vt sacrificium sit fructuosum: nam datur verus minister applicans;& verum sacrificium; & subiectum cui applicatur est aptum ad recipiendum fructum: nam ex propria natura huius sacrificij, quæ est ex institutione Christi habet posse efficaciter prodesse, quibus à Ministro ab eodem Christo Domino deputato offeratur: certum est enim,efficaciam eorum, quæ à Christi institutione pendent,non posse ab Ecclesia auferri:ergo planè sequitur, quod Missæ sacrificium oblatum nomine Christi prosit cuicumque excommunicato,nempe in peccato existenti, quantum ad intercessionem, aut impetrationem remissionis peccatorum: existenti verò in gratia per contritionem, quantum ad satisfactionem.Ita Suarez *disp.9.sect.4. num.4.* Sotus *in 4. dist.22.q.1 art.4.* Auila *2 p. c.6. disp.4. dub.1.* Filliuc. *tract.12.c.2.q.7 n.48.* Reginald.*lib.32.n.13.* quos omnes sic citat,& sequitur Bonac. *disp. 2. q. 2. puncto 1. §.3.num.3.& 4.* His addi possunt Henriquez *lib 9 capite 15.§.3.litera P.*Hurtadus *diff 3. citata*, Cornejo *dub.2,citat.q.2.pag.684.* (qui omnino malè citatur à Diana pro opposita parte.) Ægidius *disp.14. de Censuris,dub. 6. cit.*

Sed æquè probabiliter respondeo, non posse Sacerdotem applicare fructuosè sacrificium Missæ Excommunicatis, etiamsi id faciat nomine, & persona Christi. Ratio est, quia Ecclesia omnino prohibet Sacerdoti offerre sacrificium Missæ, tam nomine Ecclesiæ, quàm nomine Christi, pro excommunicatis, vt omnes concedunt: ergo si Ecclesia habet potestatem excommunicandi, vt omnes tanquam certum de fide fatentur, necessum est dicere, quod per excommunicationis Censuram reddat hominem incapacem effectus sacrificij. præsertim præcipui.

Nec obest fundamentum contrariorum; negandum enim est,quod subiectum, cui sacrificium applicatur, quando per excommunicationem est ligatum, sit capax fructus illius. Est namque omnino incapax, cum Ecclesia habeat potestatem à Christo Domino acceptam ad excommunicandos contumaces eiusdem

Ecclesiæ,

Eccleſiæ ; & conſequenter ad reddendos illos incapaces omnis fructus ſacrificij Miſſæ. Et ita noſtram ſententiam docent Vaſquez , Luyſius de Torres , & Diana *locis nuper citatis*. Et multi ex Doctoribus, quos generaliùs tractando de hac materia citauimus pro noſtra ſententia *2. part. tract. 8. diſp. 2. q. 9.*

QVÆSTIO XVI.

An liceat Sacerdoti in Memento Miſſæ orare pro excommunicatis, etiam non toleratis.

NEgant nonnulli Doctores abſolutè ; quia exiſtimant , quod Sacerdos in Memento Miſſæ orat vt perſona publica, & vt Miniſter Eccleſiæ : at ſic eſt, quod eſt prohibitum Sacerdoti orare pro excommunicatis , vt eſt perſona publica, ſeu Miniſter Eccleſiæ, vt ſupra eſt habitum : ergo. Maior probatur quia *Memento* eſt pars Miſſæ , vt conſtat , ſed quælibet pars Miſſæ celebratur à Sacerdote tanquam à perſona publica : ergo. Ita Ledeſma *2. part. 4. q. 23. art. 3. in fine.* Medina *in ſum. lib. 1. cap. 11.* §. 1. & Cano quos citat, & tandem ſequitur Auila *2. p. cap. 6. diſp. 9. dub. 5. in fine dubij.*

Affirmant verò è contrà abſolutè alij, quia per oppoſitum omnino putant, quod Sacerdos in *Memento* orat vt perſona priuata & particularis : ſed orare hoc modo pro excommunicatis, non eſt prohibitum Sacerdoti, vt ex ſuprà dictis liquet : ergo. Sic apud Auilam *loc. cit.* tenent Syluest. *excomm. 1. n. 2. & Miſſa 1. q. 8.* Tabiena *verb. excomm. 1. n. 5.* Armilla *eod. verb. n. 4.* Sotus *diſt. 22. q. 1. art. 1. col. 12.* Palac. *in 4. diſt. 18. diſp. 3.* Nauarr. *tract. de orat. c. 19. concl. 1. n. 71.* & Couarruuias *cap. Alma mater, 1. p. §. 9. num. 4. concl. 7.* Ita etiam Henriquez *lib. 15. cap. 12. n. 13. in fine* , per hæc verba : Sacerdos poteſt Deo in Memento Miſſæ commendare etiam denunciatum : agit enim vt priuatus homo.

Sed diſtinctius , & probabilius reſpondeo : licere Sacerdoti in *Memento* Miſſæ (imò & in aliis eius partibus) ſuo nomine , & quatenus eſt priuata perſona , ſecretas , & priuatas orationes , & preces pro excommunicatis , etiam non toleratis, effundere : non tamen licere ei id facere , vt perſona publica, ſeu nomine Eccleſiæ , aut exprimendo, ita vt poſſint audiri , nomina Excommunicatorum. Pro qua reſponſione nota, quod Sacerdos in *Memento*, & in aliis partibus Miſſæ, poteſt dupliciter orare. Primo modo , vt Miniſter Eccleſiæ , intendens applicare excommunicatis ſacrificium, & orationes, quæ dicuntur in Miſſa, & in hoc ſenſu verum eſt , quod dicit prima opinio. Secundo modo , vt perſona particularis & priuata, non intendens applicare excommunicatis ſacrificium nec orationes Miſſæ , ſed ſolùm commendare eos Deo ; & hoc modo non ſolùm in *Memento*, ſed in aliis partibus Miſſæ poteſt Sacerdos eleuare cor ad Deum , & orare pro excommunicatis non toleratis , vt conſtat tum ex dictis, tum etiam, quia quamuis Sacerdos in Miſſa exerceat miniſterium publicum, non tamen deſinit eſſe perſona priuata , & ideo vt talis optimè poteſt orare pro dictis excommunicatis. Sic docent authores citati pro ſecunda ſententia , necnon Bonac. *diſp. 1. q. 2. punct. 1. §. 3. Propoſit. 3. n. 6. & 7.* qui tamen & citat pro ſe Auilam *dub. 5. cit.* ſed non ita benè : nam quamuis prope finem dubij *verſ. Hac opinio*, hæc noſtra ſententia ei placeat, in fine tamen concludit , quod abſolutè loquendo tenenda ſit prima opinio à nobis relata. Suarez *diſp. 9. sect. 5. n. 5.* Vaſquez *de excomm. dub. 2. n. 3.* Filliuc. *tract. 11. cap. 2. q. 7.* Ægid. *diſp. 14. dub. 9. n. 37. verſ. Item poteſt.* Hurtad. *diſp. 3. de exc. diff. 6. verſ. Non tamen*, Gordonus *tom. 2. lib. 7. q. 8. cap. 1. §. 5. n. 19.* Cornejo *de excom. diſp. 10. §. 3. dub. 3.* Diana *part. 4. tract. 9. reſol. 77. verſ. Sed difficultas eſt.* Sotus, Sayrus , Lugo, Philibertus , Villalobos , & alij, quos citauimus *tom. 2. tract. 8. de ſacrif. Miſſæ, diſp. 2. q. 11.*

Nec obſtat argumentum factum pro prima opinione. Reſpondendum eſt enim , quod quamuis Sacerdos in *Memento* Miſſæ oret vt perſona publica, & vt Miniſter Eccleſiæ ; non tamen ita exuit perſonam priuatam , quin poſſit vt perſona priuata, & nomine proprio orare pro quibus ipſe voluerit , ac proinde etiam pro excommunicatis , quamuis non toleratis, & hoc ſimul cum oratione nomine Eccleſiæ facta , & in qualibet parte Miſſæ.

QVÆSTIO XVII.

An Indulgentiæ obtineri poſſint ab excommunicato contrito, ante obtentam excommunicationis abſolutionem.

NEgant Suarez, Vgolinus, Syluest. Nuñus, & Sotus, quos refert, & ſequitur Fauſtus *de Iubil. libro 3. q. 35.* Filliuc. Layman, Pollacus, Lauorius , Sanctarell. Nuñus & Monte, quos citat, & ſequitur Diana *part. 5. tract. 12. reſol. 13.* & nos omnes pro hac parte adduximus *tract. 3. de pœnit. diſp. 14. q. 39.* Et nunc his addimus Bonacinam *de cenſur diſp 2. q. 2. punct. 1 §. 3. in fine*, Alterium *lib. 1. diſp. 4 cap. 6. dub. 3* Antonium da Quintanadueñas *tract. de Iubil c. 24. n. 91. pag. 299.* ita dicentem : Si por no ſatiſfacer à la parte, ò otra cauſa vn deſcomulgado no alcañaua abſolucion de ſu Cenſura, y haze vn acto de contricion , aunque haga los ayunos, oracion, limoſna, &c y ſe le comutara ſi puede la Confeſſion, o ſe eſcuſara della por impoſible, y la Comunion ſe comutara : no ganaua eſte Iubileo, por ſer en eſto miembro apartado de Igleſia, y que no puede gozar ſu eſpiritual influxo, como es la Indulgencia. Ita Antonius.

Horum Authorum ſententia poteſt probari , ſeu confirmari ex à nobis ſupra conceſſis. Vt probabilius namque aſſeruimus. *quæſt. 10. & 11.* nullo modo poſſe aliquem offerre ſuffragia communia Eccleſiæ pro excommunicatis adhuc toleratis , etiam iuſtificatis per contritionem , ante abſolutionem ab excommunicatione , eo quòd ſemper remaneant verè excommunicati , & conſequenter incapaces Eccleſiæ ſuffragiorum communium : ergo idem omnino eſt aſſerendum in caſu præſenti , & conſequenter dicendum , quod nullo modo poſſint excommunicati contriti adhuc conſequi Indulgentias à Prælatis conceſſas antequam abſolutionem ab excommunicatione obtineant.

Sed certè, his non obſtantibus , æquè probabiliter reſpondeo nunc , ſicut anteà *1. part. loc. cit.* reſpondi : Poſſe obtineri ab Excommunicato contrito Indulgentias à Prælatis conceſſas, etiam ante obtentas excommunicationes , dummodo faciat ieiunia , orationes , eleemoſynas , & alias actiones , quæ illi per excommunicationem minimè ſunt prohibitæ , licèt alij fideles nequeant dicto excommunicato Indulgentias applicare.

Prima pars huius reſpõſionis ſuadetur, *Primò*. quia piè credi poteſt , hanc eſſe mentem concedentis Indulgentias. *Secundò* , quia excommunicatus nullo præcepto prohibetur præſtare opera pro quibus datur Indulgentia ; poteſt enim orare in Eccleſia , ieiunare, eleemoſynam pauperibus erogare ; & licèt non poſſit recipere Sacramenta , nec aſſiſtere publicis officiis Eccleſiæ , poſſunt tamen illi hæc omnia in alia pia opera commutari : ergo ſi excommunicatus contritus impleat opera iniuncta pro lucrando iubileo, aut Indulgentia, rectè poterit acquirere Indulgentias.

Vnde

Vnde hanc partem nostræ responsionis expresse docent Nauarr. *tract. de Iubil. notab.* 18. *n.* 14. & ex illo Henriquez *lib.* 7. *c.* 18 *n.* 2. *in fine* Sà *verb. Indulgentia, n.* 2. Bossius, Alphonsus de Leone, & Zerola, quos adduximus 1. *p loc cit. q.* 39. Et dicunt valdè probabilem Alterius, Diana, & Quintadnaueñas *loc. cit.*

Secunda verò pars apertiùs probatur, quia iure communi prohibitum est fidelibus applicare excommunicato, licèt contrito, communia Ecclesiæ suffragia: sed inter communia Ecclesiæ suffragia connumerantur Indulgentiæ; ergo has nequeunt fideles excommunicato applicare. Et dato quod illicitè eas excommunicato applicarent, esset sine fructu, ob defectum capacitatis subiecti, vt ex dictis constat. Sic tenent communiter omnes, & à fortiori Authores pro prima sententia adducti.

Vnde ad fundamentum oppositæ sententiæ, in quantum nostræ contrariatur, respondeo. Ad primum, quod est Antonij, dico quod licèt Excommunicatus contritus ante obtentam absolutionem ab excommunicatione sit membrum separatum ab Ecclesia, non tamen ita, vt nequeat participare aliquem influxū spiritualē manantem ab ipsa, præstando videlicet per seipsum quidquid Ecclesia præstare iubet. Vnde sicut excommunicatus contritus per sua opera bona, vtpotè facta in gratia, meretur augmentum eius, & satisfactionem pro pœna suorum peccatorum, & etiam ante obtentam absolutionem à Censuris, ita absque dubio poterit consequi per Indulgentiam eandem satisfactionem per eademmet opera, si illis sit adiuncta Indulgentia.

Ad Confirmationem respondeo: Negando consequentiam, seu paritatem. Discrimen est, quod excommunicatus, quamuis contritus, semper remanet excōmunicatus ante obtentam ab excommunicatione absolutionem; & consequenter omnino incapax, vt illi applicentur à fidelibus suffragia communia Ecclesiæ, & consequenter Indulgentiæ, cùm hæc sit præcipua pœna, seu effectus communicationis. Non verò manet incapax, vt ipsemet per sua bona opera consequatur Indulgentiam concessam illa præstantibus: tum quia per hoc non dicitur propriè, quod applicentur ei à reliquis fidelibus suffragia communia Ecclesiæ, cùm potius ipsemet excommunicatus illa sibi applicet præstando opera iniuncta pro Indulgentia lucranda. Tum etiam quia quod Ecclesia per excommunicationem intendit, est reddere excommunicatos incapaces fruendi communibus Ecclesiæ suffragiis applicatis illis nomine Ecclesiæ à fidelibus, & ideo id eis sub graui culpa prohibuit, *vt q.* 10. est ostensum; non tamen tendit reddere illos incapaces fruendi Ecclesiæ suffragiis, casu quo ipsimet excommunicati iam contriti per sua opera priuata & personalia, vtpotè facta in gratia, id mereantur. Id namque piè colligitur: primò ex pia mente concedentis Indulgentiarum suffragia. Secundò quia id non vetuit Ecclesia, nec aliquo præcepto prohibuit excommunicato, vt præstet opera pro quibus datur Indulgentia, sibíque illam applicet, sicut prohibuit aliis fidelibus, ne talis Indulgentiæ suffragia excommunicato applicent. Tertiò tandem, quia vt excommunicatio sortiatur suum effectum, sufficit vt priuet excommunicatum applicatione suffragiorum Ecclesiæ facta à fidelibus per opera ab ipsis nomine Ecclesiæ præstita, etiamsi careat priuatione particulari suffragiorum, qua gaudet excommunicatus fruendo Indulgentiis datis pro operibus à se exhibitis.

QVÆSTIO XVIII.

An orans publicè pro excommunicandis vitandis peccet mortaliter, & incurrat minorem excommunicationem.

NEgat incurrere excommunicationem minorem, licet affirmet peccare mortaliter, Auila 3. *p. c.* 6. *disp.* 9. *dub.* 4. per hæc verba: Sit conclusio, quamuis peccet mortaliter, vt dixi, non tamen incurrit minorem excommunicationem. Sic tenent aliqui Viri docti. Et probatur; nam orare pro excommunicato, non est communicare cum illo, quia non est orare cum illo, nec coram illo, vt dicunt Caiet. & Syluester statim citandi. Ita Auila.

Sed probabiliùs respondeo, non solùm peccare mortaliter, vt supra cum communi diximus, sed etiam minorem excommunicationem incurrere. Sic Doctiss. Nauarr. *c.* 17. *n.* 36. ita scribens: Ad tertium, quod incurrit minorem excommunicationem, qui vt Minister Ecclesiæ, aut nomine eius orat pro excommunicato denunciato, quia ex dictis S. Thomæ *art.* 9. *& in* 4. *dist.* 18. *q.* 1 *art* 1. *q.* 1. colligitur, quod non solùm est vetitum orare cum excommunicato, vt prædictum est, sed etiam orare pro eo oratione publica Ecclesiæ nomine facta. Sic ille. Ex quo responsum manet fundamento Auilæ. Sic etiam Bonacina *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 1. *n.* 5.

DISPVTATIO IV.

De secundo effectu maioris Excommunicationis, qui est priuatio passiuæ participationis Sacramentorum.

QVÆSTIO PRIMA.

An peccet mortaliter excommunicatus quodlibet suscipiendo Sacramentum.

RESPONDEO tanquam certum, peccare mortaliter, per se loquendo, quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ in materia graui, vtpotè pertinente ad cultum Sacramentorum. Est namque hæc prohibitio in iure expressa, *c. cum illorum, & c. Si quem, de sent. excomm. in c. Illud, & c. Si celebrat, de Cler. excomm. ministr.* Et ideo sic docent omnes Doctores Canonistæ *in c. cit.* præcipuè Glossa *in c. Illud, dist.* 95. *verb Negantur*, vbi ait id intelligendum de receptione singulorum, & omnium Sacramentorum: quia cùm omnia Sacramenta sint eiusdem generis, eodem iure censeri debent, *arg. c. Denique, dist.* 4. & aliis iuribus per Gloss. citatis. Theologi *in* 4. *dist.* 18. vbi D. Th D Bonau. Ricard Palud. & alij. Argentina *dist.* 19. *art.* 4. Sot. *dist.* 22 *art.* 1 Nauar. *c.* 27. *n.* 18. Couar *in c. Alma, p.* 1. §. 6. *n.* 5. Suarez *disp.* 10. *sect.* 1. Alterius *lib.* 2. *disp.* 6. *c.* 3 Filliuc. *tr.* 12. *c.* 5. Ægid. *disp.* 14 *dub.* 5 Henr. *lib.* 13. *c.* 10. & 12. Auila 2. *p c.* 6. *disp.* 3. Bonac. *disp.* 2 *q.* 2. *punct.* 2. Vasq. *de excom. dub.* 4. Hurt *disp.* 4. *de excom.* Layman *lib.* 2. *tract* 4 *p* 4. Bauny *disp.* 7. *de excom. maiori, à q.* 1. Luy. *lib.* 2. *de Cens. disp.* 9 Machado *lib.* 1. *p.* 3. *tr.* 3 *docum.* 5. Villal. *tr.* 17. *diff.* 5. Tolet. *lib.* 1. *c.* 11. Archang. *dist.* 18. & 19 *à pag.* 225. & alij Summistæ Qui omnes affirmant peccatum ad speciem sacrilegij pertinere Meritóque id affirmant, cum versetur circa mortalem Sacramenti prophanationem.

QVÆSTIO II.

An non solum Excommunicatus denunciatus, & publicus percussor Clerici, sed etiam quilibet alius excommunicatus publicus, seu occultus, peccet mort. quodlibet recipiendo Sacramentum.

RESpondeo tanquam certum, omnes peccare mortaliter, quia non cogimur ad limitationem aliquā adhibendam ob Extrauag. *Ad euitanda*, quia per illam, vt diximus *suprà*, nullus fauor tribuitur excommunicato: ergo nullus excommunicatus, quantumuis occultus, est liber à priuatione passiua Sacramentorum, alioqui magnos furor, & gratia illi fieret: manet ergo etiam respectu illius, sicut & aliorum excommunicatorum, integrum ius antiquum, per quod priuantur participatione Sacramentorum. Sic omnes. Legantur Nauarr. Couar. Suar. Alter. *loc. cit.* & Castro Palao *de Cens. disp. 2. punct. 7. n. 2.*

QVÆSTIO III.

An duo committat peccata in confessione explicanda, excommunicatus qui scienter Sacramentum aliquod sumit.

AFfirmant Suar. Henriq. Bonac. Nugnus, Molfes. & alij, quos citauimus 1. *p. tract. 5. disp.* 8 § 8. *q.* 14. Quia huiusmodi & exercet actum prohibitum, & indignè sumit Sacramentum: ergo duo committit peccata in confessione explicanda.

Sed æquè probabiliter respondeo, non committere duo peccata, & ideo non teneri, nisi de vnico confiteri, quia æquè probabile est, in eo casu non efficere contra duas obligationes specie distinctas, cum lex humana sub eadem ratione formali religionis prohibeat sub excommunicatione idem quod lege diuina erat prohibitum. Sic Vasq. Alter. Fagund. Corduba; & Diana, quos adduximus *q.* 14. citata.

QVÆSTIO IV.

An Excommunicatus recipiens aliquod Sacramentum, pœnam aliquam, aut Censuram ipso iure incurrat.

AFfirmandum absolutè videtur, quia Excommunicatus ex officio administrans solemniter Sacramentum, incurrit ipso iure irregularitatem: ergo & recipiens, quia cùm sint correlatiua, eadem est ipsorum ratio.

Sed tanquam certum respondeo: Excommunicatum recipientem generaliter quodcumque Sacramentum, non incurrere ipso iure aliquam pœnam, aut Censuram, benè tamen suscipientem Ordinis tantummodò Sacramentum; contra quem lata est pœna irregularitatis.

Prima pars habetur *c. 1. de excom. in 6.* & probatur, quia in iure nulla pœna, Censura, vel irregularitas est posita generaliter contra excommunicatos præsumentes suscipere Sacramentum quodlibet: ergo tales solùm debent puniri arbitrio superioris pro qualitate criminis, & qualitate personæ.

Secunda verò *pars* constat, quia Excommunicatus suscipiens Ordinis Sacramentum ipso iure incurrit irregularitatem, vt *infrà* cum communi dicemus: ergo. Sic docent omnes. Legantur pro nunc Suar. *disp. 10 sect. 1. n. 4.* Vgol. *tab. 1. c. 14. n. 22.* Alter. *lib. 1. disp. 6. cap. 3. vers.* *Secundo quari potest* Bonac. *disp.* 1 *q. 2. punct. 2. §. 1. in fine.* Palao *disp. 2 p unct. 7. n. 6.* Ægid *disp. 14 dub. 5. n. 32.* & Hurtad. *disp. 4 de excomm. diffic. 1.*

Ad rationem dubitandi, neganda est consequentia, quia ius commune non posuit pœnam irregularitatis contra excommunicatum recipientem quodlibet Sacramentum, sed contra Ministrantem, & in pœnis iuxta veriorem legum interpretationem, fieri non debet extensio, etiam respectu relatiuorum, vt colligitur clarè ex *c. Latores, de Cler. excom ministrant.*

QVÆSTIO V.

An saltem Excommunicatus possit in aliquo casus recipere Sacramenta sine peccato.

REspondeo tanquam certum, posse. *Primò* in casu, quo excommunicatus ignorat inuincibiliter huiusmodi ius, seu prohibitionem. *Secundò*, si ignoraret se esse excommunicatum aut id non aduerteret, quæ esset ignorantia facti. *Tertiò*, si vrgeret necessitas recipiendi Sacramentum ob vitandam grauem infamiam, vel scandalum, vel mortis periculum, etiam extrinsecus illatum, vel etiam ob imminentem mortis articulum, & quid simile. Sic omnes. Suar. *disp. 16 sect. 1. n. 4* Filliuc. *tract. 12. c. 3. quæsito 2. n. 56.* Præpositus *in 3. p. q. 2. de excommun. dub. 6 n. 39.* Mercerus *in 3. p q. 11. dub. 4.* Diana *p. 5. tract. 9. resol.* 81. Bauny *disp. 7. de excomm. q. 7. versu sunt tamen* Qui ex Reginaldo *lib. 32. cap. 1. n. 2.* addit, quod in his casibus non modò excommunicatus non peccet in receptione Sacramentorum, sed & eorum gratiam recipiat, eo quòd ei non apponit obicem, vtpotè de admissis dolens ex animo, Deique causa, vt supponimus, retinénsque cum eo dolore habilitatem ad Sacramenta, non obstante excommunicatione, cum hic eius effectus voluntate Ecclesiæ in postremo euentu, scilicet scandali, & mortis, quæ timetur, cesset, in priori autem reipsa, ac naturæ iure. Sic ille. Hurt. *disp 4 de excom. diffic.* 1. Machado *lib. 1. p. 3. tract. 5. docum. 5. n. 2.* & latè Alter. *lib. 1. disp. 6. à c. 6.* Palao *puncto 7. cit. n. 1.* & alij.

QVÆSTIO VI.

An Sacramenta Confirmationis, Eucharistiæ, Ordinis, Matrimonij & Vnctionis Extremæ, recepta ab Excommunicato sint valida.

REspondeo tanquam certum: esse valida, quantum ad substantiam, etiamsi extante excommunicatione, ab Excommunicato recipiantur, quia vt hæc Sacramenta rata sint, ac valida, solùm requiritur debita materia cum forma præscripta, intentio Ministri & recipientis necessaria: sed hæc omnia possunt reperiri in Sacramentis excommunicato collatis: ergo tunc rata & valida erunt. Etiam casu, quo ab excommunicato spontè, maláque fide recipiantur: quia etsi illicitè, validè tamen reciperentur, eo quòd Ecclesia nec per excommunicationem possit id impedire, cum Sacramentorum natura, & virtus à Christi institutione dependeat. Sic omnes. Nauarr. *c 27. n 67* Couarruuias *in cap. Alma, parte 1. §. 6. n 5 vers. Caterùm* Suarez *disput. 10 sect. 3 à n. 1.* Graffis *lib. 1. decis. c.* 8. Henr. *lib. 13. cap. 10 n 1*, ita dicens: Sacramenta conferuntur validè homini excommunicato. Non quidem Baptismus, ante quem nemo excommunicatur; sed Confirmatio, Eucharistia, Vnctio, & Matrimonium (de absolutione dicetur postea) sed conferens, aut recipiens scienter peccat mortaliter. Et excommunicatur is

qui sic [illegible]pit Ordines, etiam minores, fit irregularis, &c. Sic ille, & apud ipsum *lit. A*, D. Thom. Sotus, Victoria, & alij. Bauny *disp. 7. tit. q. 2. assert. 1*, qui id latè probat inductione facta per dicta quinque Sacramenta. Dian. *p. 5. tr. 9. resol* 82. Alter. *lib. 1. disp. 6. c. 5. pag. 63.* Bonac. *disp. 2. q. 2 punct. 2. §. 1. n. 1.* Vasquez *de excomm. dub. 4.* dicens, id certum esse apud omnes. Filliuc. *c. 3. cit. quæst. 3. n. 57.* Reginald. *lib. 32. n. 4.* Hurtad. *disp. 4. de excomm diffic. 3.* Qui etiam id de singulis Sacramentis præfatis probat, præcipuè de Matrimonio (contra Martinum de Magistris) ex c. *Significasti, de eo qui duxit in matrimon. quam polluit.* Et alij omnes.

QVÆSTIO VII.

An Excommunicatus, qui sic matrimonium contraxit, possit licitè solemnem in Ecclesia benedictionem recipere, ante excommunicationis absolutionem.

RESpondeo tanquam certum: quod non, quia illa benedictio est quædam spiritualis communicatio, & velut quoddam Ecclesiæ suffragium, quibus bonis priuatus est excommunicatus. Sic docent Doctores in c. *Significasti, nuper cit.* Nauar. *in c. Considerit, §. Cautus, de pœnit. dist 5. n. 16.* Couar. *in c. Alma, p. 1. §. 6.* Suarez *disp. 10. sect 3. n. 4.* Alter. *lib. 1. disp. 6. c. 5. vers. Si interroges* Qui secus dicendum affirmant loquendo de vsu ipsius Matrimonij, qui est ipsa copula ad procreationem liberorum, nam hæc per excommunicationem non impeditur, nec cohabitatio aut petitio, seu redditio debiti.

QVÆSTIO VIII.

An Excommunicatus suscipiens Sacramentum Ordinis, maneat suspensus ab vsu Ordinis suscepti.

RESpondeo tanquam certum: Manere suspensum; ita vt etiam obtenta absolutione ab excommunicatione, nullo modo possit exercere actus illius donec dispensatus fuerit, etiamsi ignorans culpabiliter ordines susceperit. Sic habetur in cap. *Præter hoc, §. verum, dist. 32. & in c. 1 & vlt. de eo qui furtiuè Ordin. suscep.* Sic communis omnium. Suarez, & Alter. *loc. cit.* Legantur dicenda à nobis *tr. de suspens.*

QVÆSTIO IX.

An Pœnitentiæ Sacramentum bona fide, vel in necessitate, aut cum inuincibili ignorantia ab Excommunicato susceptum, sit ratum ac validum.

NEgant esse validum, ac ratum plures Doctores. *Primò*, quia excommunicatio priuat vsu, aut receptione Sacramentorum, cap. *Si celebrat, de Clerico excomm. ministrante.* Ergo homini excommunicato collata non erunt valida. *Secundò*, quia Minister excommunicatus nequit absoluere validè, vt *infra*: ergo nec pœnitentiæ Sacramentum ab excommunicato validè recipi. Ita tenent Syluester *verb. Confess. 1. q. 3. Confessor 3. n. 12.* & *verb. excommun. 4. n. 1.* Adrianus *q. 3. de Clauibus.* Palud. *in 4. dist. 17. q. 6 art. 1. & dist. 18. q. 9. art. 2.* Gabriel *q. 1. art. 3. dub. 2.* Maior *q. 9.* Sot. *dist. 22. q. 1. art. 1.* Ledesma *2. p. 4. q. 23. art. 1.* Petr. Ledesma *in summa, c. 20. de pœnit. §. la segunda duda.* Vasq. *de excomm. dub. 4. n. 8.* Sancius *in selectis, disp. 32. n. 11.* Hurtadu *disp. 8. de pœnit. diffic. 7. & de excomm. disp. 4. diffic. 3.* & M. gala *in 1. p. lib. 5. c. 19 q. 4* Quos omnes pro hac parte retulimus *1. p. tr. 5. disp 5 q. 77.* His addi possunt Viualdus *2. p. candelab. de excomm. n. 30. concl. 1.* qui quamuis *in 2. conclus.* dicat oppositam sententiam esse probabilem, & in praxi tutam, in prima tamen affirmat, hanc esse communiorem, & valde probabilem, D. Anton. *3. p. tit. 14. c. 19. §. 4.* Fellinus, Ioan. de Medina, Gerson, Rosella, Tabiena, & alij quos citat Henr. *lib. 16. c. 12. lit. E.* Ita etiam Archangelus *dist. 18. col. 29. lit. C*, Luysius Turrian. *lib. 2. disp. 9. dub. 4.*

Sed probabiliùs respondeo: validum, ac ratum esse dictum pœnitentiæ Sacramentum; & ideo non teneri pœnitentem illud reiterare, casu quo, vt supponit quæstio, bona fide, aut in necessitate, aut naturali obliuione, aut inuincibili ignorantia excommunicationis processit, & absolutus fuit à peccatis, antequam ab excommunicatione, quia quamuis absolutio à peccatis ante absolutionem ab excommunicatione sit prohibita, ita vt qui illam dat, & qui illam recipit scienter, mortale sacrilegium committant, nullo tamen iure est irrita, & iure quidem optimo, cum nullo modo sit de essentia huius Sacramenti, quod pœnitens prius absoluatur ab excommunicatione, quàm à peccatis. Sic Nauar. *in c. 1. de pœnit. § Cautus, n. 23* & *c. vlt. n. 38. & 45* Per. Sotus *lect. 4 de excommun.* Couar. *in c. Alma mater, 1 p § 2. & §. 6. à n. 7.* Suarez *de pœnit. disp. 31. sect. 3. n. 6. & de Censur. disp. 40. sect. 3. n. 9.* vbi pro hac parte citat Adrianum, Paludanum, & Medinam. Sanch. *lib. 2. sum. c. 8. n. 5.* Toler. *lib. 3. c. 10.* Layman. *lib. 5. tr. 6. c. 12. n. 12. & lib. 1. tract. 3. p. 2. c. 2. n. 1* Ægid. *1. p. disp. 8. n. 104. & de Cens. disp. 14. dub. 5. n. 28.* Lugo *disp. 16. de pœnit. n. 614.* Villalobos *tom. 1. tr. 9. diffic. 40. n. 7.* Diana *5. p tr. 4. resol. 78. & tract. 4. resol. 68.* & *p. 5. tr. 9. resol. 82.* Bonacina, Coriolanus, & Thomas à Iesu, quos omnes citauimus *1. p. q. 77. cit.* Quibus nunc addi possunt Alterius *lib. 1. disp. 6. c. 5.* Auila *2. p. c. 6. disp. 3. dub. 4. vers. Tertia opinio, & vers. Prima concl.* Victoria *in sum. tit. de excommun. n. 3.* Henriq. *lib. 13. cap. 12. n. 2.* ita benè dicens: Secundò, si nihil ex necessariis ad Sacramentum desit ex parte pœnitentis, valet peccatorum absolutio impensa excommunicato: & confert ei effectum gratiæ, vt si confessio sit integra, & cum dolore, ac debito proposito, & ab eo præcepto (ne excommunicatus indignè recipiat) excusetur per ignorantiam. Sic ille. Et penes illum *n. 1 lit. B*, Angel. Angles, Ricard. Monal. & alij. Sic etiam Valentia *tom. 4. disp. 7. q. 17. puncto 2.* Sayrus *tom. 1. lib. 2. c. 2. n. 3.* Raynaudus *de monit. p. 2. c. 2. n. 8.* Bauny *disp. 7. de excomm. q. 2. assertione 1.* Graffius *lib. 1. decis. 18.* Llamas *1. p. method. c. 9. § 13. pag. 123.* vbi reddit rationem nostræ opinionis, ita dicens, quia Mater pientissima Ecclesia, in casu inculpabilis ignorantiæ, vel obliuionis, vel naturalis inaduertentiæ, neminem intendit iurisdictione priuare, vel absolutionis incapacem reddere. Sic Llamas, Vgolinus *tab 2. c. 7. §. 2.* Reginald. *lib. 6. n. 162.* Machad. *lib. 1. p. 3. tr. 3. docum. 5. n. 4.* Syluius *in supplem q. 21. artic. 4.* Bassæus *excomm. 3. n. 4. vers. Sed grauissima*, qui tamen malè citat pro hac parte Vasquium *eodem loco* à nobis pro opposita *citato.* Curnejo *disp. 10. de excommun §. 2. dub. vlt.* Palao *disp. 2. puncto 7. n. 4.* & alij communiter.

QVÆSTIO

QVÆSTIO X.

An Sacramentum Pœnitentiæ receptum ab Excommunicato sit validum, etiam quando hic ad illud accessit, volens priùs à peccatis quàm ab excommunicatione absolui.

AFfirmant adhuc in hoc casu esse validum tale Sacramentum, licèt informe, Caiet. *in sum verb. Absolutionis impedim.* quem citat, & sequitur Couar. *in c. Alma 1. p. §. 6. n. 7. vers. Cæterùm Caietan.* ita dicens: Planè vbi excommunicatus non confitetur, nec manifestat Sacerdoti statum eius, & peccatum, quod vel ex scientia iuris, vel ea supina ignorantia contraxit, volens absolui à peccatis priusquam ab excommunicatione, dubio procul confessio integra non est, & hac ratione sacramentalis absolutio minimè confertur, eritque iteranda confessio. Quod si excommunicatus manifestet Sacerdoti excommunicationem, & culpam illam, qua afficitur, vel scientia iuris, vel ignorantia supina; volens, prius à peccatis, quàm ab excommunicatione absolui, & nihilominus absoluatur, dicendum erit absolutionem sacramentalem esse, non obstante obice, qui eius effectui oppositus est, atque ob id minimè iterandam esse confessionem, si sequamur opinionem, quam ex D. Thom. in dict. num. 13. adduximus. At si contrariam ex Adriano, Medina, & aliis probauerimus, satis itidem probari debet & hæc quarta conclusio contra Caietanum, cuius tandem opinio, vt inibi diximus, frequentiori Theologorum iudicio probatur. Hucusque Couaruuias.

Sed probabiliùs longè, imò vt mihi certum respondeo: tale Sacramentum sic ab excommunicato receptum omnino esse inualidum, ideòque reiterandum consequenter. Sic optimè Nauarr. *c. 9. citat. n. mihi 5.* ita dicens: Secundò deducitur, inanem esse absolutionem concessam illi excommunicato, qui non solùm intelligit se esse excommunicatum, sed etiam nouit esse lethalem culpam, vel recipere, vel procurare sibi dari absolutionem à peccatis, antequam ab excommunicatione absoluatur. Quoniam huiusmodi defectus est substantialis, non quia absolutio excommunicato impenditur scienti se talem esse, sed potiùs quia integram confessionem non facit, siquidem non confitetur peccatum illud, quod perpetrat; petendo sibi absolutionem conferri, sciens se peccare petendo, & accipiendo eam, & Sacerdotem impendendo. Et quamuis integra fuisset confessio, putà si ipse confiteretur illud peccatum, quod in expetenda absolutione committit, tamen adhuc nihil valeret, quia deficit contritio, vel attritio debita, quæ confessionem comitari debuisset, vt constat ex supradictis *in c. 1. num. 37. & seq.* Hucusque Doctiss. Nauarr. Et post illum Henriq. *lib. 3. c. 12. n. 2.* per hæc verba: Si ligatus excommunicatione etiam minori velit scienter absolui à peccatis sine absolutione excommunicationis (& præsertim si confessarium induxit, vt ita ageret) irrita est absolutio, quia confessio non est integra & cum dolore, & proposito debito. Sic ille. Viuald. *de excomm. n. 31. concl. 3. pag. mihi 11.* his verbis, quando excommunicatus maiori excommunicatione accedit scienter, & intelligit se malè facere, tunc confessio est nulla, siue confiteatur illud peccatum, quod ibi committit, siue non. Communis, vt notat Nauarr. *suprà.* Et hoc modo limitandus est Caiet. qui locutus est generaliter. Ita Viuald. Qui certè benè explicat Caiet. Auil. *2. p. c. 6. disp. 3. dub. 4. concl. 3.* Alter *cap. 5. cit. pag. 66.* Bauny *disp. 7. de excomm. q. 2. vers. Dixi in assertione.*

QVÆSTIO XI.

An etiam Sacramentum Pœnitentiæ sit inualidum, si suscipiatur ab excommunicato culpabiliter mortaliter ignorante se esse excommunicatum, vel quod est mortale sic accedere.

NEgant plures DD. existimantes in hoc casu confessionem esse validam, sed informem; hoc est, quod pœnitens talis non recipit fructum, seu gratiam Sacramenti; non tamen tenetur repetere peccata, sed dumtaxat illud quod committit, accedendo dicto modo ad confessionem. Ita Caiet. *verb. Absolutionis impedim. & verb. Confessionis iteratio, & tom. 1. opusc. 5. q. 2.* quem citat, & sequitur Nauar. *in c. Fratres, de pœnit. n. 45. & in manuali c. 9. n. mihi 4.* Ricard. *dist. 16. art. 9. q. 2.* Auila *loc. nuper cit.* Viuald. *loc. etiam cit. concl. 4.* Henriq. *lib. 13. c. 12. n. 2.* ita scribens: Quintò, admissa vera sententia, interdum dari confessionem informem, quæ iteranda non sit, si pœnitens ex ignorantia vincibili, quæ sit peccatum mortale, sed non crassa, omisit confiteri propriam excommunicationem, aut monere Confessarium, vt priùs absoluat ab illa, quàm à peccatis, hic recipit verum absolutionis Sacramentum, sed informe, & absque effectu gratiæ, nec tenetur iterare amplius confessionem illorum peccatorum. I. Henriq. & penes illum Nauarr. *loc. cit.* Couar. Sotus, Canus, & alij.

Sed multò longè probabilius respondeo, etiam tale Sacramentum sic susceptum ab excommunicato, esse inane, & inualidum, ac proinde omnino reiterandum. *Primò*, quia prædictus excommunicatus culpabiliter mortaliter ponit obicem gratiæ: ergo nec recipit Sacramentum, nec consequenter fructum eius. *Secundò*, quia confessio facta cum conscientia mortalis culpæ, est mortalis, & consequenter nulla omnino: ergo talis etiam erit confessio facta ab excommunicato sciente verè suum impedimentum, aut si illo ignorante, nō nisi vitiosè, ac cum mortali culpa. Sic docent communiter DD. præcipuè, & à fortiori, omnes citati pro prima sententia q. 9. Suar. *disp. 9. sect. 3. n. 9* Vgolin. *tab. 2. c. 7. §. 1. n. 6.* Sayr. *lib. 2. c. 2. num. 2.* Ægid. *disp. 14. dub. 5. n. 29.* Filliuc. *tract. 12. c. 3. à n. 58.* Bonac. *disp. 2. q. 2. puncto 2. §. 1. n. 1. vers. Si verò culpabiliter.* Qui tamen malè citat pro hac parte Henriquez eodem loco, quo nos pro contraria adduximus, vt ex eius verbis constat. Bauny *disp. 7. de excomm. q. 2.* Diana *part. 5. tract. 9. resolut. 82.*

QVÆSTIO XII.

An absolutio data à peccatis, & non ab excommunicatione, sit per se, & directè, ac ex natura rei valida.

NEgare debent, qui negant, absolutionem peccatorum valere, casu quo pœnitens, manente excommunicatione, etiam minori absoluatur à peccatis. Sunt autem Syluest. Gabr. Palud. Adrian. Maior, & alij pro prima sententia *sup. q. 9.* relati. Et probatur, quia Ecclesia potuit per excommunicationem à passiuo Sacramentorum vsu ita arcere aliquem, vt attentata receptio eorum esset inanis & irrita, sicut potuit Sacramentum Matrimonij inter affines, & consanguineos irritare ut id non posset, si ea natura rei, & per se esset valida absolutio à peccatis data ante absolutionem excommunicationis: ergo.

Sed oppositum omnino respondeo dicendum, quod talis absolutio per se, absolutè, directè, & ex natura rei sit valida. Probatur: Nam omnium opinio-

nione,ac sensu,possunt Sacerdotes,cum ad eos pœnitentes adeunt casibus resecruaris impediti, qui excommunicationem annexam habent, vrgétque necessitas absoluendi,nec est facilis ad eum, qui excommunicauit, aditus,possunt (inquam) à peccatis absoluere, & eos pro absolutione Censuræ ad Superiorem remittere,vt docet praxis Ecclesiæ,& constat ex dictis 1. *part. tract.5 disp.* 12.q.33.ergo ex praxi Ecclesiæ constat,excommunicationem per se,& directè vim,aut effectum Sacramenti non impedire. Sic sentire debent. Authores citati suprà pro nostra sententia *quæst.*9. Legantur Bauny *disp.7.de excomm.q.9.dict.*2. *pag.* 154. Qui ad argumentum pro opposito adductum negat Ecclesiam posse per se primò,ac directè sic aliquem à passiuo Sacramentorum vsu arcere,vt hæc sint,eum suscipiuntur inualida,quia eorum valor à materia,forma,eorúmque applicatione cum intentione debita pendet: at hæc, cum sint iuris diuini, non subsunt Ecclesiæ, aut Pontifici:ergo directè & per se primò facere nequeunt,ne suscepta operentur in anima id cuius causa sunt à Deo instituta. Possunt tamen per accidens vsum illum impedire,& de facto id faciunt, quando occasione peccati,quod Censurâ plectitur, iurisdictionem actualem excommunicato adimunt, sine qua pœnitentiæ vis ad productionem gratiæ est nulla. Sic Bauny. Et ante illum Alter.*lib.*1.*disp.6.c.*3. §. *Ad quintum*.Qui secundò respondet, quod gratis concesso, quod Ecclesia possit ita priuare excommunicatum passiua receptione Sacramentorum,vt Sacramenta per ipsum recepta sint irrita, & nulla, non tamen hinc infertur necessariò, quod ita de facto disposuit,quia nullibi repetitur in iure statutum, & effectus excommunicationis pendent ex voluntate Ecclesiæ. Vnde voluit, vt suffragia communia non prodessent excommunicato, de quo poterat disponere; de Sacramentorum verò receptione nihil dixit,nec decreuit,quia sunt iuris diuini.

Ad instantiam verò de Matrimonio dicendum,quod ex eo quod Ecclesia statuerit Matrimonium inter consanguineos vsque ad quartum gradum contractum esse inualidum,non ideo disposuit de illo, vt Sacramentum est,sed quia Matrimonium inter alia Sacramenta habet hoc peculiare,nempe vt sit contractus, sub hac ratione declarat Ecclesia, quas conditiones debeant habere,qui contrahere volunt matrimonium, vt talis contractus sit validus,& subsistat.

QVÆSTIO XIII.

An quando excommunicatio in foro interiori est nulla,possit excommunicatus priùs à peccatis, quàm ab excommunicatione absolui.

Respondeo posse, quia talis excommunicatio verè, & simpliciter non est excommunicatio, sed tantùm in foro externo, vt suprà est habitum: ergo pro foro conscientiæ non est eius quærenda absolutio: ergo quæ est à peccatis, anteponi potest ei quæ est à Censuris.Sic Bauny *disp.7.de excom.q.*3.*dict.*3.

QVÆSTIO XIV.

An Ministri Ecclesiæ mortaliter, ex vi Censuræ, peccent dando Sacramentum aliquod excommunicato euitando, seu non tolerato ab Ecclesia.

Respondeo tanquam certum: mortaliter etiam ex vi Censuræ peccare, quia sic in primis colligitur ex *cap. Episcoporum,de priuileg.in 6 ex c.Significasti,& c.Cum desideres,de sent.excom.* vbi generatim omnibus sub graui pœna interdicitur communicatio cum excommunicatis in rebus sacris, & præcipuè in vsu Sacramentorum: ergo manifestum est,mortaliter peccare Ministrum dando excommunicato euitando Sacramentum quodlibet,nisi aliàs illum aliqua necessitas,vel alia causa grauis exeuset, vt *infrà. Secundò*, quia per Extrauag.Concilij Constant. nihil innouatum est circa excommunicatos euitandos,hoc est,denunciatos,& publicos percussores Clericorum,vt *sup.* est habitum: sed sic est, quod ante dictum Concilium prohibitum erat Ministris Sacramentorum præbere illa excommunicatis quibuscunque, vt constat ex multis decretis 11.q.3. ergo & nunc prohibitum manet illis tribuere Sacramenta excommunicatis euitandis.Sic docent omnes.Legantur Suar.*disp.*10.*sect.*2.*n.*2. Alter.*lib.*1.*disp.*6. *c.*4.Bonac.*disp.*2.*q.*2 *punct.*2.*n.*5. Filliuc.*tr.*11.*c.*3.*quæst.*4.*n.*61.Vgol.*tab.*2.*c.*7.§.1.Palao *disp.*2 *punct.*7.*n.*7.

QVÆSTIO XV.

An Minister peccet mortaliter administrando aliquod Sacramentum excommunicato laboranti ignorantia inuincibili, seu obliuione, se esse excommunicatum.

Respondeo tanquam certum, peccare mortaliter talem Ministrum,si conscius esset talis excommunicationis,etiamsi non peccaret ipse excommunicatus recipiens à dicto Ministro Sacramentum. Ratio primi est, quia propter ignorantiam subditi non liberatur Minister à transgressione præcepti Ecclesiæ de non communicando in diuinis cum excommunicato. *Ratio verò secundi est*,quia ignorantia, si inuincibilis est, ipsius excommunicationis, seu si illios oblitus sit, ipsum excommunicatum excusat.Sic Suarez *n.*5. Alterius *loc.cit.vers.Potest tandem*. Bonac.*n.*5.

QVÆSTIO XVI.

An quoties Excommunicato est licitum recipere Sacramentum, licitum sit quoque Ministro illud ei conferre.

Negatiuam sententiam tenere Vasq. *de exc.dub.*4. *n.*8.ait Bonac. *vbi infrà.* Sed certè falsò hoc illi tribuit;nam ibi Vasquez solùm docet,quod non liceat excommunicato propter scandalum vitandum nec dare, nec recipere Sacramenta,de quo *infrà*. Vnde

Tanquam certum respondeo: licitum esse ministro, quia tota ratio prohibitionis ministrandi Sacramenta excommunicato, quam habet Minister, oritur ex indigna petitione subditi: ergo quoties subditus excommunicatus,non obstante Censura, non peccat petendo,& recipiendo Sacramenta, nec alter peccabit ministrando. Imò si Ordinarius est Pastor, tenebitur ex iustitia administrare Sacramenta excommunicato in necessitate constituto; si verò non sit Ordinarius, tenebitur ex charitate,pro ratione necessitatis, quæ quidem debet esse talis, vt excommunicatus non possit priùs absolui ab excommunicatione, antequam recipiat Sacramentum, quia si ipse Minister posset prius absoluere ab excommunicatione, quàm conferre Sacramentum, non potest sine peccato ante absolutionem administrare Sacramentum, quamuis reus non peccaret, si in tali necessitate constitutus reciperet Sacramentum ante absolutionem ab excommunicatione, vbi Minister recusaret absoluere. Sic Alterius *lib.*1.*disputat.*6.*cap.*4.*in principio.*

Bonac. disp. 2. q. 2. punct. 2. §. 3. n. 4. Filliuc. tract. 12. c. 3. quæst. 4. Suar. disp. 10. sect. 2. n. 5. & 6. & 13.

QVÆSTIO XVII.

An si Excommunicatus ita sit proximus morti, vt non possit priùs ab excommunicatione, quàm à peccatis absolui, possit tunc licitè priùs à peccatis absolui.

AFfirmat Adrianus q. 2. *principali, de clauib. dub. penult.* & Medina *tr. 2. de Confessione ab excom. facta*, & Filliuc. *loc. cit.* quod in hoc casu absoluendus sit priùs à peccatis, quia necessitas excusat.

Sed clarius respondeo. *Primò*, quod vis contingere possit casus, vt quis dum confitetur, sit adeò proximus morti, vt animam iam exhalet antequam Sacerdos tradat absolutionem ab excommunicatione priùs, & deinde à peccatis. *Secundò*, quod dato tali casu necessitatis, dico quod nulla dari potest, vt cogat Sacerdotem absoluere à peccatis prioquam ab excommunicatione, quia eisdem verbis potest vti ad absoluendum ab vtroque; nempe, *Ego te absoluo*, cum intentione absoluendi à Censura, & à peccatis, & tunc simul tempore vtraque tollet, prius tamen natura ipsam censuram, vt diximus 1. *p. tract. 5. disp. 2. q. 58.* Sic Sotus *disp. 55. art. 1. vers. Postremum tamen dubium.* Suar. *disp. 10. sect. 2. n. 7.* Alter. *lib. 1. disp. 6. c. 6. in fin.* & alij.

QVÆSTIO XVIII.

An ministrans Sacramenta Excommunicatis vitando, peccet mortaliter, & pœnam aliquam, aut censuram incurrat.

REspondeo peccare, & contra religionem mortaliter, & incurrere aliquas censuras, & pœnas. *Primum* constat, quia admittit ad Sacramenta quem his priuari Ecclesia præcipit in cap. *Si celebrat, de Clerico excom. ministrante, & c. 3. de priuilegiis.*

Secundum etiam est manifestum. Nam qui excommunicatis vitandis Sacramenta ministrant, & incurrunt excommunicationem minorem, quæ generatim lata est propter communicationem cum excommunicatis in factis, & interdictum ab ingressu Ecclesiæ, donec ad arbitrium eius, cuius sententiam contempserant satisfaciat competenter. Sic habetur in c. *Episcoporum, de priuileg. in 6.* per hæc verba: *Qui verò contrà præsumpserint, præter alias pœnas à iure statutas, ingressum Ecclesiæ sibi nouerint interdictum, donec de transgressione huiusmodi ad arbitrium eius, cuius sententiam contempserunt, satisfecerint competenter.* Sic Bonifacius VIII.

Addit Clemens III. in *c. significauit, de sentent. excommun.* quod Clerici qui scienter, & spontè participauerunt cum excommunicatis ab ipso Pontifice, & ipsos in officiis receperunt, eadem excommunicationis sententia cum ipsis inuolvi. Hoc est eâdem excommunicatione cum excommunicatis incurrunt, vt explicat ex Abbate Gloss. *in d. c.* Sed aduerte, quod vt hæc pœna incurratur, quinque conditiones requiruntur. *Prima*, quod excommunicatio sit Papalis. *Secunda*, quod participatio sit in officiis diuinis. *Tertia*, quod participans sit Clericus. *Quarta*, & *quinta*, vt scienter, & sponte id faciat, hoc est, quod sciat se participare in diuinis cum excommunicatis à Papa, & nec vi, nec metu id faciat, alioqui non sponte fieret, quæ omnia expressè continentur in textu dicti capitis, & docet Glossa *in cap. statuimus, de sentent. excommun. in 6.* Addit *sextam* R. P. Leand. de Censuris.

conditionem Caiet. *verb. excommun. c. 58.* ex rationabili vsu receptam, & est, quod sit excommunicatus nominatim, vel æquiualenter ad nominatim. Legantur Suarez *disp. 10. sect. 2. n. 9.* Diana *p. 5. tr. 9. resol. 82.* Filliuc. *tract. 12. c. 3. n. 58. & 59.*

QVÆSTIO XIX.

An etiam peccent mortaliter, ex vi censuræ, Ministri Ecclesiæ, ministrando Sacramenta excommunicatis occultis, seu toleratis ab Ecclesia.

REspondeo tanquam certum: Non peccare ex vi Censuræ, seu præcepti Ecclesiastici, quia nulla extat prohibitio Ecclesiæ, qua Sacerdos prohibeatur ministrare excommunicatis toleratis Sacramenta. Cùm potius per Concilium Constant. in Extrauag. *Ad euitanda*, quæ ab Ecclesia est recepta, facultas detur fidelibus communicandi cum excommunicatis toleratis in rebus sacris, & Sacramentis: ergo ex vi præcepti, aut censuræ Ecclesiasticæ non peccabunt Ministri Ecclesiæ ministrando excommunicatis toleratis Sacramenta (quamuis peccent excommunicati recipientes illa.) Et consequenter non incurrent pœnas, aut censuras, quæ iure antiquo erant positæ contra conferentes Sacramenta excommunicatis. Sic omnes. Legantur Suar. *disp. 10. sect. 5. n. 10.* Alter. *lib. 9. disp. 6. c. 4. vers. si verò quæratur.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 2. §. 2. n. 2.*

QVÆSTIO XX.

An saltem peccet Minister contra ius naturale, & diuinum, conferendo Sacramenta Excommunicatis toleratis, quamuis non peccet contra prohibitionem Ecclesiæ.

NEgandum videtur, quia vt supra est habitum, Concilium Constantiense concessit fidelibus cõmunicare cum excommunicatis toleratis in rebus diuinis, & Sacramentis: ergo hæc ministrans illis non peccabit, aliàs nullus fauor redundaret ex tali concessione ad Ministros Ecclesiæ, si in re manet eadem prohibitio, quamuis ex alio capite.

Sed vt certum respondeo, peccare, & mortaliter, absolutè loquendo, in assignato casu, contra ius naturale & diuinum. Quia confert Sacramenta indignè petenti. Nam excommunicatus occultus, aut toleratus, ex suo genere rem malam agit, cum accedit ad Sacramentum indignè: ergo & malè aget Minister cooperans ad hanc actionem, dando ei Sacramentum.

Confirmatur. Nam Ecclesia non potest auferre obligationem, quæ prouenit ex intrinseca natura Sacramenti quod administratur, qualis est quod Minister teneatur iure naturæ Sacramenta tradere tantùm dignis, & dispositis: at excommunicatus, etiam toleratus, & occultus, petens Sacramentum, est indignus ad illud recipiendum, & peccat mortaliter recipiendo: ergo & Minister ei Sacramentum conferendo. Sic omnes. Adrian. *in 4. quæst. 3. de Clauib.* Driedo *de libert. Christ. pag. 89.* quos citat, & sequitur Couarr. *in c. Alma mater, 1. p. §. 2. in fine* Suar. *disp. 10. sect. 2. n. 10.* Alter. *lib. 1. disp. 6. c. 4. vers. Secundò dicendum est.* Vasq. *de excom. dub. 2. n. 12.* Filliuc. *loc. cit. n. 65.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 2. §. 2. n. 2.*

Et ad rationem dubitandi respondeo: *Primò* fauorem Concilij non fuisse factum ipsis excommunica-

tis toleratis, sed communicantibus cum illis in eorum vtilitatem, & commodum, vt supra est habitum. Vnde ex priuilegio dictæ constitutionis maior facultas competit modo Ministris Ecclesiæ in administratione Sacramentorum erga excommunicatos toleratos, quàm antea babebant. Nam facilius possunt eis nunc præbere Sacramenta, quàm antea poterant, quia nunc facilè possunt eis fidem adhibere, si dicant se esse absolutos, imò ex eo solùm quod petaor Sacramentum, possunt id præsumere, nisi oppositum euidenter constet, & sic possunt eis licitè præbere Sacramenta; quod quidem secus erat ante Concilium Constant. quia tunc oon erat licitum Ministro tradere Sacramentum excommunicato, nisi de absolutione ei aliquo modo constaret, sicut debet hoc tempore obseruari cum excommunicatis vitandis. Legantur Suarez, & Alter. *citati.* Bonac. *loco citato, n.* 5, & alij.

QVÆSTIO XXI.

An peccent Ministri Ecclesiæ conferentes Sacramenta excommunicato occulto publicè illa petenti.

RESpondeo tanquam certum, non peccare, casu quo sine infamia denegare Sacramenta nequeat, quia plus obligat præceptum non infamandi proximum, quàm administrandi Sacramenta, v. g. Eucharistiæ indigno. Sic Suarez, Hurtado, Ochagauia, quos citauimus 2. *p. tr. 7. disp. 7. q. 57.* vbi *q* 56. secus dicendum diximus loquendo de peccatore occulto, occultè petente Eucharistiam, quod scilicet deneganda sit, etiam à suo Parocho; eo quod nullum habeat ius petendi illam: ergo cum aliàs sine vlla infamia possit illi denegari, omnino denegari debet. Legantur D. Th. *in* 4. *dist.* 9. *art.* 5. Suarez, Hurtado, Ochagauia, & alij *ibid. citati.* Canonistæ *in c. Cùm non ab homine, de sent. excommun. c. Si Sacerdos, de offic. Ordinar.*

DISPVTATIO V.

De eodem secundo effectu excommunicationis, nempe de priuatione actiua administrandi, & conficiendi Sacramenta.

QVÆSTIO PRIMA.

An Excommunicati non tolerati (quales sunt nominatim denunciati, aut publici Clericorum percussores) peccent mortaliter conficiendo, vel ministrando Sacramenta.

RESPONDEO tanquam certum: peccare mortaliter, & committere sacrilegium, si id extra casum necessitatis faciant, quia id faciunt contra prohibitionem Ecclesiæ interdicentis excommunicatis Sacramentorum administrationem, *c. Si celebrat, de Cler. excommun. ministr. & c. Latores, eod. tit.* ergo cùm hæc transgressio sit de se graui, peccabunt mortaliter. Causa autem, cur huiusmodi excommunicatis interdixit Ecclesia vsum actiuum Sacramentorum fuit, quia non decuit Ecclesiam committere bonorum suorum vsum, & administrationem hominibus sibi parêre nolentibus. Vnde hæc responsio est communis omnium, & constat ex dictis *disp.* 4. *q.* 1. quia tam grauis materia est actio ministrandi, quàm recipiendi Sacramenta, & tenent omnes ibi citati. Legantur in specie pro hac quæst. D. Th. 3. *p q.* 64. *art.* 6. Suarez *disp.* 11. *de Censuris sect.* 1. Alter. *lib.* 1. *disp.* 7. *c.* 1. Ægidius *disp.* 14. *de excomm. dub.* 5. *à n.* 34. Hurt. *disp.* 4. *diffic.* 2. Auil. 2. *p. c.* 6. *disp.* 3. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 2. §. 3. & 4. Diana *p.* 5. *tr.* 9. *resol.* 83 Machado *lib.* 1. *p.* 3. *tr.* 3. *docum.* 6. *n.* 1. Palao *tom.* 6. *de Censur. disp.* 2 *puncto* 8. & alij.

QVÆSTIO II.

An ignorantia inuincibilis, aut naturalis obliuio, seu inaduertentia, excuset excommunicatum à peccato administrandi, aut conficiendi Sacramenta.

RESpondeo tanquam certum ex dictis *sup tr.* 1. *disp.* 9. *à q.* 2. excusare omnino, quia sic in specie docetur in c. *Apostolica, de Cler. excomm. ministrante*, illis verbis: *Verùm quia tempore suspensionis ignari celebrastis diuina, vos reddit ignorantia probabilis excusatos.* Sic Greg. IX. vbi Gloss. & alij omnes Canonistæ. Legantur Suar. & Alter. *loc. cit.* Qui omnes secus dicunt casu quo ignorantia esset crassa, aut supina.

QVÆSTIO III.

An licitum sit Excommunicato non tolerato celebrare, aut ministrare alteri Sacramentum, ne se infamet, aut occultum delictum suum publicum faciat, & ne scandalum generet, aut aliud graue incommodum incurrat.

NEgant aliqui DD. eo quòd existiment, vsum, aut administrationem Sacramentorum esse vetitum huiusmodi excommunicato iure diuino, & naturali, & ideo quamuis se infamet, aut prodat, tenetur vitare talem vsum Sacramentorum, & administrationem. Ita Syluest. *Excommunicatio* 3. *n.* 1. §. *Quintò excluditur.* Couarr. *in c. Alma*, 1. *p.* §. 2. *n.* 11. *vers. Hæc obiter adnotauimus.* quos citat, & sequitur Vasq. *de excomm. dub.* 3. *n.* 6. & 7. Quibus adde Layman *lib* 2. *de Censur. disp.* 10 *dub.* 2.

Sed probabiliùs longè respondeo: licitum esse in dictis casibus excommunicato, habita prius contritione, ministrare alteri, aut conficere Sacramentum, quia probabilius longè est, non velle piam Matrem Ecclesiam suos fideles cum tam graui damno suis Censuris ligare, quod expresè constat ex Rubrica Missalis, §. *De defectibus dispositionis animæ*, vbi decernitur, quod quando Sacerdos in altari existens *recordatur se esse excommunicatum, vel suspensum, aut locum esse interdictum*, non teneatur relinquere Missam, ne se prodat: *Sed conteratur* (inquit Rubrica) *cum proposito petendi absolutionem. Ante consecrationem autem, si non timetur scandalum, debet Missam inceptam deserere.* Sic ibi. Ergo clarè constat ex hac Rubrica, quod intentio Ecclesiæ non sit obligare suis Censuris Ministros suos cum periculo grauis infamiæ, aut scandali. Poterunt ergo in prædictis casibus, habita prius contritione, conficere & administrare Sacramenta, cum proposito tamen petendi postea absolutionem. Sic D. Thom. 3. *p. q.* 83. *art.* 6. D. Bonauent. *in* 4. *distinct.* 13. *in princ.* & Sotus *q.* 1. *art.* 6. Nauarr. *in cap.* 1. *de pœnit.* §. *Laboret, in fine, distinct.* 5. & *in simili casu in man. cap.* 21. *n.* 49. & *cap.* 25. *numero* 76. Castro *libr.* 2. *de lege pœnali, cap. vlt.* Suarez *disputat.* 11. *sect.* 1 *num.* 4. & antea *disp.* 6 *sect.* 3. *à n.* 7. (non *disp.* 7. *sect.* 2. vt in-

uenies

itenies citatum apud eundem Suar. *n.4 cit.*) vbi latè id probat. Alter. *lib.1.disp.6.c.8.in fin.& disp.7.c.1. prepo fin.* Ægid. *disp.14.dub.5.n 34.vers. Ad vitandam autem infamiam.* Bauny *disp.8.de excom. q.4.* per hæc verbai Dixi, *extra casum necessitatis moralis*; hæc enim cum adest, siue sit intrinseca ratione scandali, aut infamiæ, quam sibi excommunicatus apud plebem metuit, nisi celebret (maximè si in eo loco degat vbi eius excommunicatio non est nota, nam vbi est cognita, infamia iustè timeri nèquit) siue extrinseca ratione mortis, quæ ei proponitur, nisi pateat, iusta est illa causa [Sacramenta non negandi postulanti. Sic ille. Layman *lib.1. tr.5. c.2.n.5.* Præpositus *in 3.p.q.2.de excomm.dub.8. n.44.* Cornejo *disp.10.de excomm.§.1. dub.1.* Palan *disp.2. punct.8.n.4.* Diana *p.5.tract.9.resol* 83.& alij communiter penes ipsos. Legantur dicta à nobis *supr. tract.1, disp.9.q.15.& seq.& p.2.tract.7.q.39.*

Qvæstio IV.

An Excommunicatus non toleratus, aut vitandus, possit ministrare Sacramenta ob mortis periculum vitandum.

NEgant expresè Vasq. *de excom. dub.7. n.15.* his verbis: Mihi videtur, quod non liceret, etiam ob mortem vitandam, cum excommunicato communicare in communione Sacramentorum; quia siue ab excommunicato conferantur, siue illi dentur, semper fit iniuria Sacramento, & hac ratione Herminigildus ab hæretico Eucharistiam noluit sumere, sed potius mori, vt refertur *c Herminigildus, 24 q.1.* Sic ille ibi, & antea *eod.tom.4 q 93.art.2.n 16.& 17 & 1.2 disp* 161. *c.vlc.n.27.* Cuius doctrinam sequitur Luysius, suus doctus Discipulus *lib 2 disp.14. dub.3.* referens pro hac eadem sententia Syluest *excom.5.n.6.* & Nauarr. *c.inter verba, 11.q.3 præludio 3.* (non *practica* 3. vt leges apud Dianam) & alios.

Sed iuxta dicta, probabilius longè respondeo, posse in dicto casu ministrare Sacramenta alicui, habita contritione prius; quia lex Ecclesiastica nec obligat cum tanto mortis periculo, nec pia Ecclesia mater id intendit, sed potius in eo casu effectum excommunicationis suspendit. Est communis sententia Doctorum. Suarez, Alter. Ægid. Præpositus, Cornejo, Palao *loc.cit.* Bauny *loc.* etiam *cit.* quia (inquiens) non videtur Ecclesia seueritate tanta imperare suarum legum custodiam, vt has seruari velit cum periculo infamiæ, scandali, aut capitis. Diana *resol.83.cit* & expressius *resol.96.* Faber *in 4.sent.dist.25.q.1 disp.4.c.4.n.165.* & alij communiter. Imò tandem ipsimet Vasquez & Luys nobiscum sentiunt dicendo: Possumos dicere, licitum hoc esse, non quia licitom sit, manente excommunicatione, sed quia pro tali euentu Ecclesia non vult aliquem excommunicare. Sic illi, & alij suprà citati, qui benè addunt hanc resolutionem esse intelligendam casu, quo ex tali Sacramentorum administratione (aut receptione nec scandalum sequatur, nec Religioni inferatur iniuria, quia tunc prius debet quis mori, quàm Sacramenta ministrare, aut recipere, vt fecit ob hæc Herminigildus Rex, vt colligitur clarè ex Gloss *in d. c. cepit Herminigildus*, ex quo soluta manet instantia ex *dicto c.* à Vasquio pro se adducto.

Qvæstio V.

An Sacerdos excommunicatus vitandus, possit casu, quo sit morti vicinus, & non habeat alium cui possit confiteri, licitè ministrare sibi Eucharistiam, siue celebrando Missam, siue sumendo formam ex præconsecratis.

NEgant, vel saltem dubitant, nonnulli quos suppressis nominibus, refert Suar *disp.11 sect 1. n.3.* eo quòd Sacramentum Eucharistiæ non sit simpliciter necessarium ad salutem. Et quidem apertè tenet hoc ipsum in casu simillimo Auila *2.p.c.6.dub.3.concl.4* & penes ipsum Victoria, Cano, & Palatios.

Sed longè probabilius, imò vt mihi certum respondeo, posse licitè sibi Eucharistiam quouis modo ex dictis ministrare, habita prius contritione; quia licèt hoc Sacramentum in re sumptum non sit simpliciter necessarium ad salutem, satis est, quod sit valde vtile, & ex præcepto diuino necessarium, vt non teneatur tunc Sacerdos ab eo abstinere cum tanto sui detrimento. Præsertim, quia si talis Sacerdos fortè non est contritus, sed tantùm attritus, tunc tale Sacramentum erit ei vnica, & efficax causa salutis, ac proinde ei talis Sacramenti receptio simpliciter erit necessaria ad salutem. Quod à fortiori constabit ex dicendis de necessitate tertiæ personæ. Sic Suar. *disp.11. sect 1.n.3.* Alter. *lib.1.disp.7 c 1 vers si autem* Præpositus *in 3. p. q. 2. de excomm dub.8.n.44* Hurtad. *disp.4.de excom. diff.2. vers. Circa hanc difficultatem.* Cornejo *disp.10. de excom §.1.dub.1.n 3 vers Infero tertiò* Filliuc. *tr.12. c.3. quæst.6.n.68.dicto 2.* Diana *resol* 83. *cit.*

Qvæstio VI.

An Excommunicatus vitandus possit, vrgente extrema necessitate alterius, licitè ministrare Sacramentum Baptismi.

REspondeo tanquam certum: posse, quia in hoc euentu strictiùs obligat præceptũ naturale subueniẽdi proximo in eo periculo, quàm prohibitio humana non administrandi Sacramentum illud. Sic habetur definitum *in c. si quem fortè, 24 q.1. & in c Præter. § Verum, dist.32.* vbi hæc verba habentur: *Subitò morituro prius Baptismate quã Dominici corporis communione, vel aliis Sacramentis consulitur, & dum fortè Catholicus non inuenitur satius est ab hæretico Baptismi Sacramentum sumere, quàm in æternum perire.* Sic omnes. Legantur D.Th. *3 p q 64. art.6. ad 3. & in 4. dist.5.q 1 art.2.q.5* vbi Richard. Sotus, & alij Scholastici. Suar. *tom.3.disp 71.sect.5. & tom.5.disp.11.sect.1. n.5.* Alterius *lib.1.disp.7 c 3.* & alij nuper citati.

Qvæstio VII.

An dictus excommunicatus vitandus non solùm possit, sed etiam teneatur sub mortali ministrare Baptismum paruulo, aut adulto non baptizato animam agenti.

REspondeo tanquam certum, non solùm posse, sed & teneri sub mortali, quia iste verè tenetur subuenire pereunti fame ad saluandam eius vitã corporalem, *c. Pasce, dist.89.* ergo à fortiori tenebitur baptizare moriturum sine baptismo ad saluandam eius vitã spiritualem. Sic Scot. *in 4.dist.5.q.2.* Nauarr. *c.25.* (non a 1. vt citatum inuenies apud Petrum Cornejo) *n.6.* vbi sic ait: Tertiò (subintellige, *peccat mortaliter*,) qui est in causa, aut in notabili culpa, vt aliquis sine

Baptiſmo moriatur,aut tenuit date Baptiſmum petenti in articulo moitis,cum nullus eo aptior ipſum baptizate velit.Sic ille.Cornejo *diſp.* 10.*de excommun.*§.1. *dub.*2. *verſ. Quaconcluſio*, & antea Paludanus *in* 4. *diſt.*5.*q.*2.*art.*1.& Reginaldus *lib.*27.*n.*45. Quos nos citauimus,& pro hae eademmet patte 1.*p.tr.*2.*de Baptiſmo,diſp.*4.*q.*5.*verſ.Nota hic.*Legantur etiam Sayrus *lib.*2.*Theſauri,c.*2.*n.*11.& 18.Suar.*diſp.*21.*ſect.*2.*n.*14. Auila 2.*p.c.*6.*diſp.*3.*dub.*1. & Palao *diſp.*2. *de Cenſur. punct.*8.*n.*4.

QVÆSTIO VIII.

An Sacerdos Excommunicatus vitandas, baptizans aliquem in extrema aceeſſitate cum ſolemnitate,& ceremoniis peccet mortaliter.

RESpondeo tanquam certum : peccare mortaliter, quia ſolemnitas non eſt neceſſaria ad eſſentiam Baptiſmi : ai ſic eſt, quod excommunicato ſolùm permittitur in neceſſitate id, quod ad eſſentiam Sacramenti ſpectat : ergo ſi adhibeat ſolemnitatem, reus erit mortalis criminis.Sic Vgol.*tab.*1.*c.*13.§.17.*n.*16. Alter.*tom.*1.*lib.*1.*diſp.*7.*c.*3.*col.*1.& 2,*pag.*79. *loc.cit. verſ.Aduertit tamen.*

QVÆSTIO IX.

An licitè poſſet Sacerdos excommanicatus miniſtrare Baptiſmum in dicto caſu neceſſitatis, ſi adeſſet laicus non excommuatcatus, qui baptizare poſſet.

NEgat Suatez eo ductus, quia videlicet Sacerdos excommunicatus eſt ſuſpenſus à munere etiam baptizandi : ergo non licebit vſurpare hoc miniſterium, niſi quando ex inopia alterius conferentis proximus eſt in neceſſitate : tunc vlterius, ſed in dicto articulo non eſt talis inopia, eum poſſit Baptiſmus à laico conferri : ergo.Ita Suarex *diſp.*12.*ſect.*1.*n.*12. citans pro ſe Syluestrum *verb Baptiſmus* 3.*n.* 1. & Nauarrum *in ſumma,c.*22 *n.*7.Sed ex his Sylueſter ſolùm ait,quod eo caſu ſit melius baptizari à laico,dicit namque ſic : Addo etiam,niſi maior eſſer ab Eccleſia præciſus, ita quod præſente Sacerdore excommunicato, vel hæretico ; vel ſoſpenſo, melius eſt baptixari à laico.Ita Sylueſter.Ex eius ergo ſententia licèt melius eſſet bapriaari in eo articulo mortis à laico, non tamen eſſet malum, ſcd minus boaum baprizari à Sacerdote excommunicato. Nauarrus verò ſolùm affirmat,in præaſſignato caſu non peccare laicum baptizantem præſente Sacerdote excommunicato. Ait oamque ſic: Peccat autem laicus, qui (etiam in neceſſitate) baptizat præſente Clerieo; & Clericus minor præſente Presbytero, & mulier præſente viro ; & infidelis præſente fidcli : niſi aptior ſit excommunicatus, aut alio modo impeditus. Hæc meus Nauarrus. Solùm ergo docet, quod tunc non peccaret laicus baptizando ; non verò quod non poſſet etiam, imò potius licitè baptizaret Sacerdos. Sed quidquid velint hi Doctores, addi tamen poſſunt pro ſententia hac Suarij Alterius *lib.*1.*diſput.*7.*cap.*4.*col.*1.*verſ. Sed contra.* Bauny *diſputat.*7.*de excommunic.quaſt.*4.*verſ.Quamquam.*

Sed probabilius reſpondeo : licitè poſſe in dicto caſu excommunicatum Sacerdotem miniſtrare Baptiſmum, etiam præſente laico non excommunicato. Ratio eſt, quia quando pluribus conceditur priuilegium,ſeruandum eſt inter ipſos ius commune, *l. Aſſiduis, Cod. qui potiores in pignore habeant.* ſed iure communi munus baptixandi ſolùm competit Sacerdotibus ratione ſuæ Ordinationis, vt habetur c. *Diaconos,diſt.*93.& can. *Conſtat,de conſecr.diſt.*4.ergo cùm in extrema neceſſitate concedatur vniuerſis, ſiue excommunicatis,ſiue non, facultas licitè baptizandi,ſeruandum eſt ius commune,& ſic præferendus eſt laico Sacerdos.Sic Henr.*lib.*2.*c.*18.*n.*3.ita ſcribens. Debitus ordo inter miniſtros ſeruandus eſt ; non enim debet fœmina,ſi præſens ſit vir : nec vir laicus,etiam in neceſſitate baptizare, præſente Clerico, etiam excommunicatm.Sic ille,& penes ipſum *lit.G.*Victoria §.31. Quibus addi poſſunt Vgol.*tab.*1.*c.*13.§.27.*n.*10.Sayr. *lib.*2.*c.*2.*n.*17.& Cornejo *diſp.*10.*de excommun.* §.1. *dub.*2.*quaſito* 4.

Nec obſtat argumeotum Suarij. Negandum enim eſt illi, quod in dicto neceſſitatis caſu ſit Sacerdos excommunicatus ſuſpenſus à munere baptizandi, vt conſtat ex ratione pro noſtra reſponſione adducta.

QVÆSTIO X.

An in eodem mortis articulo liceat excommunicato vitando miniſtrare Sacramentum pœnitentia, quando non eſt alius miniſter præter ipſum.

NEgant quamplures Doctores. Quorum ratio eſt, quia excommunicatus manet priuatus iuriſdictione, quam omnino requirit Sacramentum Pœnitentiæ in ſuo Miniſtro, vt habetur c. *Si celebrat, de Cler. excommun.miniſtrante* : ergo neque validè,& conſequenter neque licitè poteſt, etiam in neceſſitate extrema, illud adminiſtrare.Ita Adrianus *q.*3.*de Baptiſmo, in* 2. *arg.ad oppoſitum.*Paludanus *in* 4.*diſtinct.*17.*q.*3.Marſil. *q.*12.*art.*4.*memb.*3.Nauarrus *de pœnit. diſt.*6.*c.*1. *in princ.n.*87.& *in man.c.*26.*n.*26. Turrecrem. *in c. Verbum Dei,q.*5.*de pœnit.diſt.*1. Couarruuias *in c. Alma mater,*1.*parte,*§.6.*n.*8.Medina *Cod de Confeſſ.quaſt.de Confeſſione excommunicato ignoranter facta.* Vgolinus *tab.*1.*c.*12.§.16.*n* 9.

Sed probabiliùs longè reſpondeo : licere omnino Sacerdoti excommunicato vitando miniſtrare in articulo mortis Sacramentum Pœnitentiæ, dummodo talis Sacerdos iam ſit contritus. Ratio eſt, quia in articulo mortis omnes Sacerdotes poſſunt abſoluere quoſlibet pœnitentes à quibuſvis peccatis, quacumque Cenſura affectis : ergo ſi omnes Sacerdotes,etiam illi qui ſunt quacumque Cenſura ligati,nam ly *omnes*, quoſcumque comprehendit.Conſequentia patet. Antecedens verò probant verba Concilij Trident.*ſeſſ.*14. *c.*7.quæ ſunt huiuſmodi:*Veruntamen piè admodum, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat,in eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis : atque ideo omnes Sacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſvis peccatis, & Cenſuris abſoluere poſſunt.* Sic Concilium.

Ex quo conſtat, quid reſpondendum ſit ad rationem contrariorum. Dicendum namque eſt, quod Sacerdos excommunicatus nullo modo maneat priuatus iuriſdictione pro articulo mortis pœnitentis, nam pro eo articulo ex voluntate Eccleſiæ ſuſpenditur excommunicatio quoad priuationem iuriſdictionis, & quoad prohibitionem abſolutionis. Et ideo hanc noſtram, ſententiam poſt Concilium præcipuè Tridentinum tenent communiter Doctores, vt fatetur Doctiſſimus Nauarrus *in man.cap.*27.*num.*272.mutando ſententiam, quam *loco citato* tenuerat.ſic dicens;Septimò, quod per eadem verba (*nempe Concilij*) auſim dicere,quod Sacerdos etiam excommunicatus, & denunciatus

nunciatos potest hodie absoluere licitè constitutum in præ dicto articulo, sicut non excommunicatus. Tum quia Concil. vniuersaliter nullum excipiendo loquitur. Tum quia non obstat, quod per excommunicationem tollatur, vel certè suspendatur iurisdictio, quam saltem habitualem habet iure diuino, *Eccles. 16. vers.* 2. sine qua non potest consistere absolutio; quia probabiliter credi potest, piam matrem Ecclesiam non auferre illi, nec suspendere iurisdictionem, quoad talis articuli tempus. Et *infra.* Ausim, inquam, id nunc dicere, quamuis ante prædictum Concilium communis contrà tenuerit *in c. Non est, de sponsal.* S. Th. *in 4. lib. sent. dist. 17. q. 3. & 3. p. q. 82. art. 7. ad* 2. quam ipse quoque immemor prædicti Concilij sequutus fui supra *c. 26. n. 56.* Hucusque Nauarr. Syluester etiam *verb. Confessor* 2. §. *vlt.* Ang. *confessio* 3. *n.* 2. Durand. *in 4. dist. 19. q.* 2. Maior *ibi, q.* 1. Sotus *dist. 18. q. 4. art.* 4. Cano *in relect. de pœnit. p.* 5. Ruard. *art. 3. contra Luther.* Ledesma 2. *p. q. 21. art. 6. & q. 22. art.* 1. Quos citant & sequuntur Suarez *disp. 11. sect. 1 à n. 7.* & Alter. *lib. 1. disp 7. c. 3. vers. Sed hac sententia* Caiet. *in sum. verb. Absolutio*, & Palac. *in 4. & 6. dist. disp. 3. col. 15. concl 4* Quos citat, & sequitur Amsa 2. *p. c. 6. disp. 1. dub. 1. concl. 4. & dub 3 concl.* 5. Filliuc. *tr. 12. c. 3. quæst. 8. n. 74* dicens videri sibi rem certam. Ægidius *tom. 1 in 3. p q 64 art. 6 dub 2. con l. 3. n.* 46 (vbi citat Syluest *loc. cit.* & apud ipsum Palud. Aureol & Atchi iac.) *& tom. 2. disp 14 dub 5. n. 54.* Baun.y *disp. 7 de excomm. q 4. pag* 353. *assert. 1. & 2.* & penes ipsum Palud *in 4 dist. 17 q 3 art. 2.* D Ant. 3. *p. tit* 14. *c.* 19. Tabiena *Absolutio 1 n. 35.* & alij magnæ authoritatis Theologi. Henr. *lib. 3. de pœnit c. 4. n. 2. & lib. 5 de excomm. c. 11. n.* 2. ibi: Sacerdos excommunicatus, & coniunctus potest absque periculo irregularitatis, & debet morientem absoluere a peccatis. Sic ille. Qui *lit. M,* ait id planè colligi ex Trident. *loc cit.* citatque pro hac parte, Victoriam, Caiet. & Nauarrum, & omnes Recentiores, D Thomam *in addit. q* 8. *art.* 6. Sic etiam Hurt. *disp. 4. de excomm. diff.* 2. Corneio *disp.* 10. *de excomm. §. 1. dub.* 3 Viuald. 1. *p. candelab. vbi de Absolutione, n. 79.* Vasq. *tom 4. in 3 p. q. 93. art.* 1. (non 3. vt nonnulli citatum apud Luysium) *dub.* 4. Qui & citat D. Thomam *in 4. dist. 19. q. 1. art. 3. q.* 1. Capreolum, & alios. Bassæus *excommun. 3. n. 6. & 7.* Bonac. *disp. 1. q. 2. punct. 3. §. 4. n. 8. vers. Secundo.* Villalob. *tom. 1. tract. 17. diff. 6. n.* 3. Machado *lib. 1. p. 3. tr. 3. docum. 6. n.* 4. Diana *p. 5. tr. 9. resol.* 83. Layman *lib 5. p. 2. c. 2. num.* 5. Necnon Sanchez, Granados, Lugo, Trull. & alij, quos citauimus 1. *p. tr. 5. de pœnit. disp. 11. q.* 16. Palao *disp. 2. de Censuris, punct. 8. n.* 2. & alij.

QVÆSTIO XI.

An etiamsi quis Sacerdos sit excommunicatus propter hæresim, possit licitè administrare pœnitentiam existenti in articulo mortis.

NEgant tunc, dictos hæreticos posse, eo quod careant fide, in qua iurisdictio Ecclesiastica fundatur, ac proinde sint incapaces priuilegij concessi Sacerdoti pro articulo mortis, Glossa *in c. Præter hoc,* §. *Ad hoc verb. Per manus, dist.* 32. Abbas *in c. Non est, de sponsal. n.* 9. Sot. *in 4. dist. 18. q 4. art. 4. vers. At verò,* & Ledesm. 2. *p. 4. q. 51. art.* 5. Castr. *lib. 2. de iusta hæret. punit. c.* 23. & tenuit Nauar. *in Man. c. 26 n.* 56. & ideo pro illa citant illum Suarius, & Vasq. & nos eodem modo, 1. *p. tr. 5. disp. 11. q.* 16. Et benè, quia quamuis in nouioribus impressionibus id concedat excommunicatis etiam denunciatis, & etiam schismaticis, negat tamen hæreticis, per hæc verba: Quamuis autem hæc fuerit opinio communis ante Concilium Tridentinum, post illud tamen videtur verius contrarium, scilicet quod omnis Sacerdos Catholicus, etiamsi sit excommunicatus, interdictus, vel suspensus, etiam denunciatus, potest in articulo mortis absoluere ab omni peccato, & censura, vt dicimus infra *c. 17. n.* 272. vbi ponderantur verba Concilij ibidem relata: & idem credimus de schismatico, si non esset hæreticus, licèt non de hæretico. Sic ille.

Sed probabilius longè (ne dicam vt aliàs, certissimè) respondeo etiam Sacerdotem hæreticum (quantum attinet ad vim excommunicationis contractæ ob hæresim) licitè posse absoluere pœnitentem in articulo mortis, si aliàs interiùs conuersus fuerit ad fidem, & pœnitentiam, quia id manifestè continent verba Concilij nuper adducta, nempe: *Atque ideo omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes à quibusuis peccatis, & Censuris absoluere possunt.* In quibus verbis tria signa vniuersalia inueniuntur, nempe: *Omnes Sacerdotes: Quoslibet pœnitentes*: & *à quibusuis peccatis*: sed in omnium sententia hoc vltimum signum comprehendit quæcumque peccata affecta quacumque Censura; secundum verò, omnes pœnitentes, excommunicatos etiam, & hæreticos: ergo & primum signum debet similiter amplecti, & continere omnes Sacerdotes quacumque Censura etiam propter peccatum ob hæresim contractam alligatos.

Vnde ad fundamentum contrariorum dicendum est, quod licèt iurisdictio ad absoluendum à peccatis in sua prima acquisitione pendeat à fide, cum supponat necessariò Sacramentum Ordinis, & hoc supponat Baptismum, cum sit caput cæterorum omnium Sacramentorum; tamen in sui conseruatione non pendet iurisdictio à fide, aliàs per hæresim mentalem perderetur, quod est falsum: neque etiam dependet à fide in sui restitutione, quando postquam semel fuit per hæresim externam amissa, iterum conceditur ei in articulo proximo mortis. Vnde iura, in quibus dicitur, hæreticos carere potestate iurisdictionis, ligandi, atque soluendi, intelligenda sunt extra mortis articulum. Sic Palud. D. It. Maior, Capreol. Syluest. Victoria, Armilla, & alij, quos citat & sequitur Suarez *disp. 11. sect.* 1. Qui tamen malè citat pro hac parte Nauarrum, Vasq. *loc. cit.* Alter. *c. 3. cit. vers. Ego tamen, & vers. Quamobrem* (inquiens) satis clarum esse arbitror ex his quæ dicta sunt, Sacramentum Pœnitentiæ ob eius necessitatem licitè administrari posse in articulo mortis ab excommunicato etiam præciso, & denunciato quam is sit hæreticus, Schismaticus, & apostata: & eodem modo sine vlla culpa peti posse, imò debere, per se loquendo, si ab alio Sacerdote recipi nequeat. Sic ille, & omnes nuper pro nostra sententia *q.* 10 adducti. Legantur dicta à nobis 1. *p. tr. 5. disp. 11. q. 16. & seqq.*

QVÆSTIO XII.

An præsente Sacerdote simplici non excommunicato, posset licitè Sacerdos excommunicatus vitandus absoluere pœnitentem in articulo mortis.

NEgant tunc posse, eo quòd tunc ministerium excommunicati non sit necessarium, Suarez *tom. 4. in 3. p. disp. 56. sect. 4. n. 4. & tom. 5. disp. 11. sect. 1. n.* 10. *&* 11. Zambran. *de casib. in art. mortis, c. 4. dub 4 n.* 16. Sanch. *lib. 1 sum. c. 13. n.* 10. Alterius *lib. 1. disp. 7. c.* 3. Palao *punct. 8 cit. n.* 2. & alij addentes id esse verum, etiam in casu quo excommunicatus esset doctus & prudens, minimè verò non excommunicatus.

Sed probabiliùs respondeo: posse etiam in dicto casu, quia non est maior ratio vnius quàm alterius, cum

cum vterque sint Confessores tunc ex priuilegio pro articulo mortis. Sic Cardin. Lugo *de pænit. disp.* 18. *sect.* 2. *n.* 37. vbi post relatam sententiam Suarij & aliorum Doctorum, sic ait: Hanc graduationem, & ordinem, maximè cum ea necessitate, qua ab iis Auctoribus adstruitur, vt absolutio aliter data non valeat ex defectu iurisdictionis, nimis scrupulosam existimo: incredibile enim est, Ecclesiam noluisse date in eo articulo facultatem, nisi obseruaretur ille ordo, quem ne doctissimi quidem homines sciunt, nec nisi cum magno studio & attentione cognoscere possunt, quomodo infirmus, aut moribundus ad eam subtilitatem speculandam obligari prudenter poterat? Dicendum ergo est Ecclesiam posita necessitate, quod scilicet periculum sit mortis, & proprij Confessarij copia non sit, omnibus aliis indifferenter facultatem concedere: nam omnes ibi enumerati, si verè iurisdictione carent, Sacerdotes simplices sunt: nec refert, quod hic Sacerdos alibi fortè expositus sit, vel iurisdictionem habeat; nam hic, & nunc est simplex Sacerdos, & verba Tridentini vniuersalia sunt, vt in casu necessitatis omnis Sacerdos possit absoluere. Hucusque Lugus. Quem nos in eodem casu sequuti sumus 1. *p. tr.* 5. *disp.* 11. *q.* 21.

QVÆSTIO XIII.

An licitum sit Excommunicato non tolerato Eucharistiam in articulo mortis administrare.

NEgant, eo quòd hoc Sacramentum non videatur tam necessarium ad salutem sicut Baptismus, & Pœnitentia, Victoria, Cano, & Palac. *in* 4. *dist.* 5. *disp.* 3. *col.* 23. § *Scito tamen.* Quos citat, & sequitur Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 3. *concl.* 4. (non 3. vt leges apud Dianam) cum hac tamen limitatione, quod intelligatur in casu quo infirmus receperit Sacramentum Pœnitentiæ: quia si non potest hoc Sacramentum recipere, vel quia non potest loqui, nec confiteri per signa, vel quia Sacerdos non toleratus est mutus, nec potest illum absoluere, tunc, (inquit hic author) licitè poterit ministrare Eucharistiam. Cuius opinionem amplectitur Hurtad. *disp.* 4. *diff.* 2. Bassæus *verb. excomm.* 3. *n.* 7. & Ægidius *tom.* 1. *q.* 64. *art.* 6 *dub.* 2. *n.* 48. Hanc eandem sententiã absolutè & sine vlla limitatione docet Sayr. *lib.* 2. *c.* 2. *n.* 21. & apud illum alij grauissimi Doctores. Vasq. *tom.* 4. *in* 3. *p. q.* 93. *art.* 1. *dub.* 4. *n.* 18 pro illaque potest citari Alter. *lib* 1. *disp.* 7. *c.* 6 *per totum*, quatenus latè defendit cum Adriano, Durando, Paludano, & Syluestro, minimè posse recipi Sacramentum Eucharistiæ in articulo etiam mortis à Sacerdote excommunicato non tolerato ab Ecclesia.

Sed probabilius respondeo, licitum esse Excommunicato non tolerato administrare Eucharistiam in articulo mortis, si non est alius, cui competat illam ministrare. Ratio est, quia hoc Sacramentum, ad minus, est necessarium necessitate præcepti diuini, iuxta illud, *Nisi manducaueritis carnem filij hominis*: quod quidem obligat semper pro articulo mortis, vt diximus 2 *p. tr.* 7. *disp* 2. *q.* 4. ergo viget tunc necessitas implendi præceptum diuinum, quod strictius obligat quàm humanum: ergo non obstante prohibitione facta ab Ecclesia ratione excommunicationis, potest in articulo mortis licitè Eucharistia peti à dicto excommunicato, & ab eo licitè administrari, eo quòd tale Sacramentum valdè sit necessarium homini in mortis articulo constituto, tum propter fructum & iuuamen illius diuini Sacramenti: tum etiam, quia accidere potest, vt quis per illud Sacramentum recipiat primam gratiam, quam antea non habebat, quod contingere potest in duobus præcipuè casibus, nempe vel accedente infirmo ad Eucharistiam, inculpabiliter ignorando statum peccati, quem habet; aut quia ritè se existimat absolutum fuisse, cum non fuerit: vel etiam, accedendo ad Eucharistiam cognoscendo quidem peccatum mortale, quod commisit, sed cum sola attritione reputata contritione, tunc enim virtute huius Sacramenti fiet ex attrito contritus, & primam gratiam recipiet, vt cum Suario, Henriq. Palud. Soto, Toleto, Granado & aliis diximus 2. *p. tr.* 7. *disp.* 51. *q.* 4. *&* 5. ergo non est verisimile piam Matrem Ecclesiam velle suam prohibitionem cum tanto rigore, & damno salutis suorum filiorum obligare. Sic docent Nauarr. *c.* 25. *n.* 4. Suarius 3. *p. q.* 82. *disp* 72 *sect.* 4. *& tom.* 5. *disp.* 11 *sect.* 1. *à n.* 17. Bonac *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 2. § 4 *sub n.* 8. Filliuc. *tr.* 12. *c.* 3. *quæst.* 8 *dicto* 2. *n.* 75. Corneio *disp.* 10 *de excommun.* §. 1. *dub* 4. Diana *p.* 5. *tr* 9. *resol.* 83. Layman *tr.* 5. *p.* 2. *c.* 2. *n.* 5. Sic etiam quidam Recentiores, quos suppressis nominibus citat Henriq. *lib.* 13 *c.* 11. § 2. *lit. N*, & videtur sequi casu quo infirmus confiteri non posset Villal. *tr.* 17. *diff.* 6. *n.* 1. Machado *lib.* 1 *p* 3. *tr.* 3. *document.* 6. *n.* 2. Castro Palao *de Censuris disp.* 2. *punct.* 8. *n.* 7.

QVÆSTIO XIV.

An etiam sit licitum Excommunicato non tolerato ministrare infirmo constituto in mortis articulo Sacramentum Extremæ Vnctionis, etiam casu quo Sacramentum Pœnitentiæ, vel Eucharistia receperit.

AFfirmat Præpositus *in* 3. *p. q. vnica, de Sacrament. Extrem. Vnctionis dub.* 6. *n.* 144. quia licèt in tali casu (inquiunt) non sit ad salutem infirmi necessarium, est tamen maximè vtile, & conducens ad remissionem venialium, & ad robur contra diabolicos insultus maximè necessarium: ergo Ecclesia, quæ propter longè inferiorem vtilitatem permittit commercium cum nominatim excommunicato, non censetur in nostro casu illud prohibere: ergo licebit Pastori in alterius fauorem ministrare. Ita ille. Quem sic relatum sequitur Diana *p.* 5. *tr.* 3. *resol* 81. his verbis: Nota tamen quod contrariam sententiam tenet cum Suarez Ochagauia *de Sacram Extrem. Vnct. q.* 10. *n.* 3. Sed tu ne deseras sententiam Præpositi. Sic ibi Diana, aliter alibi, vt *infrà* Citat etiam Alterius pro hac parte Victoriam *in sum. n.* 145. & Nauarrum *c.* 25. *n.* 531. Sed Nauarrus non loquitur ibi de Ministro excommunicato, vnde male pro hac parte adducitur.

Sed tanquam ferè certum respondeo non esse illi licitum, casu saltem quo infirmus receperit Sacramentum Pœnitentiæ, vel Eucharistiæ. Ratio est, quia tunc Sacramentum Vnctionis Extremæ non est necessarium ad salutem infirmi: ergo solùm propter maiorem vtilitatem infirmi non est asserendum velle Ecclesiam conferre Excommunicato vitando priuilegium ministrandi moribundo Sacramentum Vnctionis Extremæ, aliàs id deberemus fateri loquendo de aliis Sacramentis, Pœnitentiæ videlicet, & Eucharistiæ in aliis casibus extra articulum mortis, cum in omnibus hæc Sacramenta valdè sint vtilia illa sumentibus. Negant communiter DD. Suar. Bonac. Filliuc. Ortiz, & alij plures, quos citauimus 1. *p. tr.* 4. *disp.* 3. *q.* 18. *& disp* 9. *q.* 6. & est communis, vt ex statim dicendis constabit. Et tenet expressè Diana *eadem p.* 5. *cit. tract.* 9. *resol.* 83. *fine, & tract.* 10. *resol.* 77. Alter. *lib.* 5. *disp.* 7. *c.* 8. *vers. de Extrema-Vnctione.* Palao *loc. cit. n.* 9. & alij.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XV.

An saltem casu quo moribundus non possit Sacramentum Pœnitentiæ, vel Eucharistiæ recipere, possit tunc Pastor excommunicatus vitandus Sacramentum Extremæ Vnctionis licite dicto moribundo tribuere.

NEgant adhuc Suar. *tom. 5 in 3. p. disp 44 sect. 3. n. 6.* Bonacin. Torreblanc. Filliuc. Villalob. & alij 1. *p. tract. 4. disp 4. q. 6. cit.* & Sayr. apud Bonac. *vbi infr.* Et nescio an id teneat Henriq. *lib. 13. c. 11. n. 2.* quia certè suam mentem obscure hic indicat. Sentiunt tamen clarè Alterius *c. 8. cit. vers. Sed dubitari.* Nauarrus statim citandus.

Sed probabiliùs respondeo, posse tunc licitè excommunicatum dictum Sacramentum Extremæ Vnctionis moribundo ministrare, quia cum hoc Sacramentum faciat etiam de attrito contritum (vt cum communi diximus 1. *p. tr. 1. de Sacram. in gener. disp. 3. q. 5 & tract. 4. de Extrema Vnctione, disp. 4. q. 13.*) fieri potest, secundum ea quæ frequentiùs accidunt, vt æterna salus moribundi hominis pendeat ex receptione istius Sacramenti, si fortè erat tantùm attritus, ideóque hoc Sacramentum iam erit illi in hoc casu simpliciter, & absolutè ad salutem necessarium, & consequenter eadem ratione, qua potest ministrare pœnitentiam, potest & hoc Sacramentum. Sic expressè tenent iam in præsenti casu Suarez *tom. 5. de Censur disp. 11. sect. 1. n. 23. vers. de aliis autem.* Bonacin. *disp. 2. de Censuris, punct. 2. q. 2. §. 4. n. 8. in fin.* Filliuc. *tract. 12 c. 3. quæsit. 8. dict. 3. n. 76.* Auil. 2. *p. c. 6. disp. 3. dub. 3. concl. 5.* Ægidius *disp. 14. de Censur. dub. 5. n. 34* Hurtad. *disp 4. diff. 2. vers. Et ob supradictam.* Cornejo *disp. 10 de Cens. §. 1. dub. 4. vers. Quares.* Machad. *lib. 1. p. 3. tract 3. docum. 6. n. 2.* Layman *tract. 5 p. 1. c. 2. n. 5. vers. Tertius effectus,* citans Suar. & Auil. *loc. cit.* necnon & Nauarr. *c. 22. n. 4.* Sed hunc malè, cùm oppositum iis verbis doceat, ibi: *Tertiò* peccat qui suscipit aliquod Sacramentum à Sacerdote excommunicato, interdicto, aut ab eius administratione suspenso, & denunciato pro tali, vel à notorio concubinario, excepto Baptismo, & Communione tempore necessitatis. Sic ille. In hanc nostram sententiam inclinat Bassæus *excom. 3. n. 7.* & tenet expressè Diana *p. 5. tract. 3. resol 89. & tract. 6. resol 82. vers. Igitur,* vbi sic ait: Igitur ex omnibus supradictis apparet, in articulo mortis posse excommunicatum, etiam non toleratum, conferre Sacramentum Baptismi, Pœnitentiæ & Eucharistiæ. Restat modò inquirere, quid dicendum de aliis quatuor Sacramentis? Respondetur, nec licitè peti, nec dari posse in eodem mortis articulo ab excommunicato denunciato. Ratio, quia non sunt necessaria ad salutem. Hoc tamen intelligendum est per se, & regulariter loquendo; nam contingere possunt aliqui casus, in quibus liceat aliqua ex illis Sacramentis ministrare. *Primus* est, quando existens in articulo mortis non potest Sacramentum Pœnitentiæ, neque Eucharistiæ recipere, quia nullum dedit contritionis, neque motus signum; nam tunc probabilius iudico, licitum esse ministrari illi à tali excommunicato Sacramentum Extremæ Vnctionis. &c. Sic ibi Diana, & etiam *tract. 10. resol. 77.* & penes ipsum Trullench. *in Bulla Cruc. lib. 1 §. 3. dub. 7. n. 2.* Ausonius *verb. excommunic. effectus, n. 19.* Palao *disp 2. de Censur. punct. 8. n. 5.* vbi verissimum putat, in eo casu, non solùm posse excommunicatum Extremam-Vnctionem ægroto conferre, sed adhuc debere.

QVÆSTIO XVI.

An Episcopus excommunicatus vitandus possit in aliquo casu licitè Sacramentum Ordinis alicui ministrare?

NEgant communiter DD. pro vtraque parte nuper citati, sed præcipuè Alter. *lib. 1 disp. 7. c. 5. vers. de aliis tribus.* Quia (inquiunt) nō potest excogitari casus, moraliter loquendo, in quo necessarium simpliciter sit, recipere Ordines ab Episcopo ab Ecclesia non tolerato, cum hoc Sacramentum non sit medium necessarium ad salutem respectu singulorum hominum.

Sed probabiliùs respondeo, posse in aliquo casu. Veluti si contingeret (vt potest) quod in aliqua prouincia remota esset magna necessitas Sacerdotum, seu Clericorum, & non esset nisi vnus Episcopus excommunicatus non toleratus; tunc enim ob bonum commune, quod semper est præferendum priuato, licitè posset Sacramentum Ordinis aliquibus ministrare, quia credendum est in hoc casu, ex voluntate Ecclesiæ suspendi Excommunicationem quoad priuationem iurisdictionis. Sic Suar. *disp. 11. sect. 1. num. 25.* Cornejo *disp. 10. §. 1. dub. 4 vers. Secundus est,* & Diana *p. 5. tr. 9. resol. 83.* & indicat Henriq. *lib. 13. c. 11. n. 4. in fine,* cùm solùm dicat, ob illum tantum finem, vt fiat de attrito contritus, non debere Pastorem denunciatum ministrare infirmo Sacramentum Ordinis, & Matrimonij. Indicat ergo, posse ob alium finem.

QVÆSTIO XVII.

An Parochus excommunicatus vitandus validè possit assistere Matrimonio eius, qui in mortis articulo ducit vxorem, quam vsque ad illum in concubinam habuerat.

NEgabunt necessariò, qui affirmant Parochum esse Ministrum Matrimonij. Hi sunt, vt vidimus 2. *p tr. 9 de Matrim. disp 4. q. 10. & disp 7. q. 25.* Canus, Guillelm. Parisiens. Estius, & Syluius.

Sed multò longè probabilius respondeo, validè posse Matrimonio assistere, quia longè multò probabilius est, quod Parochus non sit Minister Matrimonij, vt *q. 10. cit.* diximus. Deinde Parochus nullo modo priuatur per excommunicationem quantumque officio Parochi: ergo validè assistere poterit Matrimonio. Sic Sanch. *lib. 3. disp. 21. n. 4.* & penes ipsum Nauar. Salzedo, Petr. de Ledesm. & Henriq. sic etiam Basil. Vasquez, Suar. Ægid. Hurtad. & alij quamplures, quos adduximus *disp. 7. cit. q. 25.* & est communis.

QVÆSTIO XVIII.

An saltem Parochus ille excommunicatus vitandus peccet assistens Matrimonij Sacramento, in casu assignato.

AFfirmat peccare, & mortaliter, Basil. *lib. 5. de Matrim. c. 17. n. 11.* & apud ipsum Couarr. Quia in eo casu, communicat cum aliis in sacris, quod est grauiter interdictum excommunicato: ergo.

Alij verò affirmant etiam peccare: sed non mortaliter, sed venialiter tantùm. Vasq. *de excom. dub. 7. n. 7.* & Posseuinus *c. 10 n. 24.* His accedit Sanchez *lib. 3. de Matrim. disp. 21. n. 8.* docens peccare quidem in eo casu Parochum venialiter, non quia communicat cum aliis, cum id faciat non solùm ob vtilitatem, sed etiam ob necessitatem contrahentium; sed quia benedicit sponsis

ſponſis illis verbis : *Ego vos coniungo in nomine Patris*, &c. Ita Sanchez quem ſequuntur Villal. & Diana citati à nobis 2. *p. tr. 9. diſp. 7. q. 27.* Quibus addi poteſt Alter. *lib. 1. diſp. 7. c. 5. col. 2. verſ. Dices.* Quamuis non ita firmiter id aſſerat, cum tantum dicat, fortaſſe peccare venialiter, ſi dicamus talem actum aſſiſtendi requirere iuriſdictionem, cum tunc ſit ſuſpenſa.

Sed æquè probabiliter reſpondeo, nec venialiter peccare, quia æquè probabile eſt, quod nec benedicere (relatis verbis,) ſponſis, ſit actus iuriſdictionis: ergo adhuc ex hac parte nec venialiter peccat præfatus Parochus matrimonio aſſiſtens. Sic Hurtad. *de Matrim. diſp. 5. diff. 8. n. 27.* (quem *dicta q. 27.* citauimus) *& diſp. 4. de excomm. diff. 2. in fine.* Legantur Suarez, & Cornejo *locis cit.*

QVÆSTIO XIX.

An etiam Excommunicatus vitandus validè, & licitè poſſit, coram Parocho non excommunicato contrahere Matrimonium cum ſua concubina in mortis articulo.

NEgant generaliter loquendo, communiter Doctores; quia in ſpecie de hoc caſu pauci agunt.

Sed probabilius reſpondeo, poſſe validè, & licitè, quia licèt ipſe contrahens excommunicatus ſit etiam Miniſter ſimul cum altero contrahente, tamen in caſu mortis aſſignato non eſt cenſendus priuatus ab Eccleſia actiua participatione Sacramenti Matrimonij, eo quòd ita maximè expediat ſaluti ſpirituali ipſius infirmi, aut temporali commodo filiorum. Sic Hurt. *diſp. 4. cit. diff. 2. n. 24.* ita dicens: poterit quoque in eo periculo licitè contrahere Matrimonium, non vt legitimet filios concubinæ, ſed vt ſatisfaciat obligationi iuſtitiæ erga concubinam, ſi ei eſt obligatus, quia hæc obligatio iuſtitiæ, ſtrictior eſt quàm prohibitio adminiſtrandi, & ſuſcipiendi Sacramentum. Sic ille.

QVÆSTIO XX.

An item liceat Epiſcopo excommunicato non tolerato adminiſtrare Sacramentum Confirmationis alicui homini in aliqua extrema neceſſitate conſtituto.

NEgant omnes Doctores generaliter loquendo de hac materia, & in particulari, & in ſpecie de illa tractando negant Alter. *lib. 1. diſp. 7. c. 8. verſ. Tandem de Confirmatione,* quia hoc Sacramentum nec eſt neceſſarium ſimpliciter ad ſalutem ratione medij, nec de illo datur præceptum diuinum, nec humanum, vt diximus cum communiori, & probabiliori ſententia 1. *p. tr. 3. de Confirmat. diſp. 1. q. 5. & 6.* ergo ſi nullum graue peccatum eſt etiam ſpontè omittere hoc Sacramentum, nullus poteſt dari caſus neceſſitatis, in quo liceat Epiſcopo excommunicato non tolerato adminiſtrare hoc Sacramentum, cum per excommunicationem ſit priuatus iuriſdictione adminiſtrandi Sacramenta extra caſum neceſſitatis.

Affirmatiuam tamen ſententiam forſitan defenderet Præpoſitus, qui vt ſuprà *q. 14.* ſine hæſitatione defendit, poſſe Paſtorem nominatim excommunicatum adminiſtrare moribundo Extremæ-Vnctionis Sacramentum, etiamſi hoc Sacramentum non eſſet ad ſalutem infirmi neceſſarium, quia videlicet fuerit confeſſus: quia ſufficit (inquit) quod ſit maximè vtile, & conducens ad remiſſionem venialium, & ad robur contra diabolicos inſultus maximè neceſſarium. Sic ille. Nunc ergo: Sed ſic eſt, quod etiam Sacramentum Confirmationis eſt maximè vtile, ſiquidem ſicut alia Sacramenta, producit gratiam habitualem. Rurſus imprimit Characterem in anima, qui eſt quoddam ſignum ſpirituale, quo miles Chriſti ad pugnam ſpiritualem deſignatur, & tandem propriam, & ſpecialem producit gratiam, nempe ſpecialem protectionem Spiritus ſancti, ac robur ad tenendam, & confitendam fidem coram tyranno, vt diximus 1 *p. tr. 3. diſp. 4. q. 9.* ergo etiam ſolùm propter hæc bona poterit Epiſcopus nominatim excommunicatus adminiſtrare cuilibet Confirmationem.

Ego quidem in hac quæſtione reſpondeo dicendum, quod poſſit quidem Epiſcopus excommunicatus vitandus adminiſtrare Confirmationem alicui, in caſu dumtaxat (ſi eſt dabilis) quo non poſſet aliud recipere Sacramentum, videlicet Pœnitentiæ, Euchariſtiæ aut Extremæ Vnctionis: minimè verò aliàs.

Prima pars huius reſponſionis conſtat ex dictis *q. 15.* vbi loquendo de adminiſtratione Extremæ-Vnctionis, idem diximus, & probauimus: at ſic eſt, quod eadem ratio eſt de Confirmationis Sacramento: ergo. Sic inſinuat expreſſè, aut vt melius dicam, ex ſententia aliorum id docet Henriq. *lib. 13. c. 12. n. 2.* his verbis: Si autem morienti nullum Sacramentum conferri poſſet præter Extremam-Vnctionem, aut Confirmationem, dicerent fortaſsè, quod poſſent hæc conferri ab excommunicato. Sic ille.

Secunda verò pars noſtræ reſponſionis probatur eadem ratione, qua *q. 14.* probauimus, non eſſe veram ſententiam Præpoſiti exiſtimantis, poſſe Parochum nominatim excommunicatum adminiſtrare Sacramentum Vnctionis Extremæ infirmo, propter ſolam vtilitatem illi ex tali Sacramento prouenientem.

DISPVTATIO VI.

De eodem ſecundo effectu Excommunicationis maioris, nempe de validitate, & inualiditate Sacramentorum collatorum ab Excommunicatis toleratis, & non toleratis.

QVÆSTIO PRIMA.

An Sacramenta collata ab Excommunicato vitando, ſeu non tolerato ab Eccleſia, ſint valida.

NEGARVNT, olim nonnulli affirmantes, Hæreticos, Schiſmaticos, & omnes alios præciſos ab Eccleſia, non poſſe validè conficere Sacramenta, vel ſaltem Sacramenta ab ipſis collata nullum ſortiri effectum: tum quia qui ſanctus non eſt, non videtur poſſe alium ſanctificare: tum etiam quia excommunicati non ſunt membra Eccleſiæ, ergo non poſſunt, vt Miniſtri Eccleſiæ operari.

Sed vt de fide certiſſimum, reſpondeo eſſe valida, & ſortiri ſuum effectum, dummodo omnia neceſſaria ad ſubſtantiam Sacramentorum concurrant, quia de fide eſt, quod valor ac veritas Sacramentorum non dependet ex fide, vel ſanctitate Miniſtri, vt probauimus ex Conciliis, Nicæno, Conſtantienſi, Carthagin. & Trident. 1. *p. tract. 1. diſp. 4. q. 1. & 4.* ergo Sacramenta collata ab hæreticis, & ab aliis ab Eccleſia præciſis, valida

lida omnino erunt, si omnia necessaria concurrant, & sortientur suum effectum, si recipiens obicem non ponat. Sic tenent omnes Catholici. Nec obstat, quod excommunicatus non sit membrum Ecclesiæ, eo quòd sit priuatus bonis spiritualibus, quæ sunt communia fidelibus, quia quando confert Sacramenta, se gerit vt Minister Christi, qui etiam per membra à se abscissa operatur. Verùm vt hæc in genere dicta, clarius innotescant, per singula Sacramenta discurramus.

QVÆSTIO II.

An Baptismus collatus ab Excommunicato vitando saltem extra casum necessitatis sit validus.

NEgandum videtur, quia Baptismus collatus à non baptizato, non est validus: ergo neque erit collatus ab Excommunicato ab Ecclesiâ præciso. Consequentia est manifesta ex paritate rationis. Antecedens etiam ex D. Isidoro relato *in c. Si quis, per ignorantiam 1. q. 1.* sic dicente: *Si quis per ignorantiam ordinatur antequam baptizetur, debent ab eo baptizati iterum baptizari, & ipse vlterius non ordinetur.*

Sed de fide respondeo esse validum baptismum collatum à dicto excommunicato, si requisita adsint, etiam extra casū necessitatis, quia de fide est, quod Baptismus collatus ab infideli & à fortiori ab hæretico, est validus, dummodo habeat intentionem faciendi (saltem) quod Catholica Ecclesia facit: ergo meliori iure erit validus, si conferatur ab excommunicato vitando, etiam extra casum necessitatis. Consequentia est legitima, & antecedens definitum in Concil. Florent. sub Eugenio IV. *c. 5.* Lateran. sub Innoc. III. & Trid. *sess. 7. can 4.* & *in c. A quodam Iudæo, de Consecr. dist. 4* definit Nicolaus Papa, esse verum baptismum datum à Iudæo, quamuis non sit membrum Ecclesiæ, & etiam ibidem c. *Tunc valere*, c. *Siue hereticus*, c. *Si quis apud hereticos*, & c. *ostenditur.* Et sic docent omnes PP. & DD. vt diximus *1 p. tr. 2. de Baptism. disp. 4 q. 4.*

Vnde ad argumentum in oppositum negandum est omnino antecedens, cum oppositum sit de fide. Vnde ad eius probationem bene respondet Glossa, quod relata verba dicta fuerint à B. Isidoro, non ex propria sententia, sed ex aliorum, qui falsò existimarunt, quod Baptizati à non Baptizatis sint rebaptizandi. Et ideo statim Sanctus posuit veram solutionem subiungendo hæc verba: *Sed Romanus Pontifex non hominem iudicat, qui baptizat, sed Spiritum Dei subministrare gratiam baptismi, licet Paganus sit qui baptizat.* Legantur D. Th. *3. p. q. 67. art. 3.* & ibi omnes Theologi. Alterius *lib. 1. de Censur. disp. 8. c. 2 per totum.* Cornejo *disp. 10. de excomm. §. 1. dub. 5.* & alij.

QVÆSTIO III.

An etiam Sacramentum Confirmationis collatum ab Episcopo excommunicato vitando extra casum necessitatis, sit validum.

NEgant Magist. *dist. 13. c. 4. & dist. 25.* Innoc. & Panorm. *in c. Quanto, de consuetud.* Glossa *in c. Accedens, dist. 50.* vt referunt Castro *de iusta heret. punit. c. 22. pag. mihi 252.* & Couarr. *1. p. var. c. 10. n. 8.* Et esse probabilem horum sententiam, innuit Ludouicus de S. Iuan *q. 1. de Confirm. art. 7. dub. 4 pag. 100.*

Sed certissimè omnino respondeo: Tale Sacramentum collatum ab Episcopo excommunicato nominatim, aut hæretico, esse validum: licèt mortaliter peccet Episcopus prædictus illud conferendo. Ratio est, quia nulla excommunicatio, neque degradatio, neque hæresis, tollere potest characterem, aut ordinem Episcopalem, in quo fundatur potestas confirmandi: ergo etsi illicitè, quia contra prohibitionem Ecclesiæ, validè tamen efficeret hoc Sacramentum, si id intentaret. Sic Castro *loc. cit.* dicens hanc nostram sententiam esse certam de fide. Alter. *lib. de Cens. disp. 8. c. 3 per tot.* vbi ait, contrariam sententiam non solùm esse falsam, sed etiam erroneam. Henr. *lib 3. c. 6. n. 2.* Suar. Ægid. Filliucius, Bonac. Ochagauia, Lublinus, & alij. quos citauimus *1. p. tr. 3. disp. 2. q. 5.* agendo de eadem hac difficultate, vbi de aliis concernentibus illam egimus.

QVÆSTIO IV.

An deinde Sacramentum Eucharistiæ sit ratum si extra casum necessitatis conficiatur ab excommunicato vitando.

NEgarunt etiam Magist. *in 4. dist. 13. c. 1.* & Grat. *in c. Quod quidem 1. q. 1. & 24. q. 1 in 2 p. q. quæ post c. Audiuimus*, incipit ibi: *Si autem*, vt refert Castro *loc. cit. c. 21. fol. 248. pag. 1.* Quorum fundamentum fuit, quia excommunicatus & est extra Ecclesiam, & etiam separatus ab vnitate Christi, maximè si sit hæreticus: ergo nihil agere potest nomine Ecclesiæ, & Christi: tunc sic: Sed Sacerdos consecrans Eucharistiam, hoc agit in persona Christi, & totius Ecclesiæ: ergo qui sunt separati à Christo, & extra Ecclesiam, vt excommunicatus, non poterunt validè consecrare.

Sed vt quid certissimum respondeo esse validum Sacramentum Eucharistiæ, etiamsi conficiatur à Sacerdote excommunicato vitando, & quomodolibet ab Ecclesia præciso. Ratio est nuper assignata, quia Sacerdos nec propter hæresim, excommunicationem degradationem, aut quamcunque aliam Ecclesiæ censuram amittit characterem in ordinatione acceptum, nec est incapax illius, vt constat ex Conc. Trident. *sess. 7. can. 9.* sed per characterem Sacerdotalem datur potestas ad conficiendum Eucharistiæ Sacramentum: ergo si hic qui habet huiusmodi characterem, quantumuis præcisus ab Ecclesia per eius censuram sit, ritè proferat consecrationis verba super debitam materiam, omnino conficiet hoc Sacramentum, licèt alias mortaliter peccet, & ideo fructum huius Sacramenti non percipiat. Sic tenent cum D. Thoma *3. p. q. 82. art. 7.* omnes Theol. Legantur Suar. ibid. *disp. 77. sect. 1.* Vasq. *disp. n. 226.* & alij quos citauimus pro hac nostra sententia *2. p. tr. 8 disp. 2 q. 2.* Castro *loc. cit.* dicens oppositum esse manifestissimum errorem. Alter. *de Cens. lib. 1. disp. 8. c. 4.* dicens, contrariam sententiam esse erroneam.

QVÆSTIO V.

An rursus Sacramentum Ordinis sit validum, si conferatur ab Episcopo excommunicato, hæretico, aut alio quocumque modo præciso ab Ecclesia extra casum necessitatis.

NEgarunt rursus Magister *dist. 13. cit. cap. 4. & dist. 21.* Guillelm. Parisiens. *in sacramentali*, & Gratianus *1. q. 1. & causa 9. q. 1.* existimantes, Episcopum hæreticum validè non posse Ordinis Sacramentum conferre. His accedunt Ioan. Andreas *in cap. Accedens, dist. 50.* Glossa *ibidem, & in c. Degradatio, de pœnis in 6.* & alij Canonistæ defendentes, Episcopum degradatum non posse validè Ordines conferre. Et horum sententiam esse probabilem innuit Alterius *vbi infra.*

Sed vt quid certissimum respondeo: Esse validum tale Ordinis Sacramentum, etiamsi conferatur ab

Episcopo degradato. Quia (vt nuper est habitum) potestas ordines conferendi est annexa charactéri Episcopali: at hic nec per excommunicationem, nec per hæresim, nec per degradationem, nec per quodlibet aliud peccatum deleri potest, vt diximus *1. p. tract. 1. disp. 3. q. 21. & 22.* & ex Conciliis, & Patribus: ergo Episcopus nequit priuari per hominem dignitate Episcopali, & consequenter neque à validè, licet benè à licitè, conferendo Ordinem sacrum. Sic D. Thom. Sotus, Henriq. Vasq. Granados, Hurtad. Layman, & alij, quos addiximus *2. part. tract. 6. de Ordine disp. 4. q. 3.* quibus addi possunt Alter. *disp. 8. cit. c. 5. Sayr. lib. 2. c. 1. n. 10. Suar. disp. 9. sect. 2. n. 5.* Cornejo *disp. 10. de excomm. §. 1. dub. 5.* & alij.

QVÆSTIO VI.

An matrimonium inter excommunicatos extra casum necessitatis contractum, sit validum.

RESpondeo tanquam certum: Esse validum, & ratum, quamuis ipsi contrahentes, eo quòd sint excommunicati, peccent contrahendo. Sic definitur ab Innoc. III. in c. *Significasti, de eo qui duxit in matrim.* declarans, validum fuisse Matrimonium contractum à quodam excommunicato. Vbi Gloss. *in sum. casus*, inquit: Nota quod excommunicatus contrahere potest Matrimonium, licèt alia Sacramenta denegantur eidem. Ex quibus clarè constat, Matrimonium non solùm in ratione contractus, sed etiam quatenus Sacramentum, inter excommunicatos celebratum, etiā extra casum necessitatis (de quo loquitur textus) validum & ratum esse. Sic omnes DD. Gloss. *cit.* & Gloss. margin. monent, vt de hac re videatur Felin. *in c. 1. vt lit. non contest.* Alter. *lib. 1. disp. 8. c. 6* & alij omnes.

QVÆSTIO VII.

An Sacramentum Extremæ Vnctionis collatum moribundo à Parocho excommunicato vitando, sit validum, si illud conferat extra casum absolutæ necessitatis.

RESpondeo tanquam certum: Esse validum, quamuis Parochus grauiter in eo casu peccet, iuxta infra dicenda. Ratio est, quia collatio huius Sacramenti est actus Ordinis Sacerdotalis, qui quidem fundatur in charactere Sacerdotali, qui indelebilis est, vt suprà est habitum: ergo per nullam censuram potest Sacerdos reddi inhabilis ad validè conferendum hoc Sacramentum, cum non pendeat ex potestate iurisdictionis, sed ordinis. Sic omnes. Legatur Alter. *disp. 8. cit. cap. 5. vers. De Sacrament. Extrema-Vnctionis.* Hurtad. *disp. 4. diff. 4.* & alij.

QVÆSTIO VIII.

An Sacramentum Pœnitentiæ collatum ab Excommunicato Parocho non tolerato, extra articulum necessitatis, & circa materiam necessariam, sit validum.

AFfirmarunt nonnulli DD. etsi Catholici, eo quòd existimarunt, omnes Sacerdotes ex vi suæ ordinationis institutos esse Ministros sufficientes huius Sacramenti, per illa verba: *Accipite Spiritum sanctū, quorum remiseritis peccata*, &c. ergo nequit Ecclesia illos mutare, neque eorum actum irritare, magis quàm in aliis Sacramentis. Ita tenuit Armacanus *lib. 11. de qq. Armenorum, c. 4.* in cuius sententiam inclinat Almain. *dist. 17. art. 4.* & reputauit probabilem Durand. *dist 19. quæst. 2.*

Sed vt quid certissimum, respondeo Sacramentum Pœnitentiæ collatum à prædicto Parocho excommunicato non tolerato, extra casum extremæ necessitatis ipsius pœnitentis, de quo supra est habitum, esse inualidum, & nullum. Ratio est, quia de essentia huius Sacramenti est, quod Minister illius habeat iurisdictionem, patet ex *c. omnis vtriusque sexus*, & ex decretis Concil. Florent. & Trid. *sess. 14. c. 7.* Sed sic est, quod omnis Excommunicatus est priuatus iurisdictione omni, vt habetur *in c. Ad prebandum, de re iudicata. cap. Romana, de offic. Vicar. in 6. c. si is cui, de offic. deleg. in 6. c. Duobus, de sent. excomm. c. Audiuimus 14. q. 1. c. Si celebrat, de cler. excom. ministrante*: ergo Sacerdos excommunicatus non erit minister sufficiens ad validè conficiendum Sacramentum Pœnitentiæ. Patet, quia per excommunicationem non tantùm prohibetur Excommunicatis Ministris, ne possint licitè absoluere, sed aufertur ab illis potestas necessaria ad valorem talis actus, nempe iurisdictio, quæ quidem & dari, & auferri potest per hominem.

Vnde ad fundamentum contrariorum negandum omnino antecedens est, quia in ordinatione vel solùm accipit Sacerdos iurisdictionem in habitu, sed non in actu, nam hanc solum habet à Papa, vel à Prælato cum eligitur ad munus absoluendi, vt volunt Palud. *dist. 17. q. 3.* Sylvest. *Confessor 1. §. 2.* & Nauar. *in Man. c. 4. n. 20.* vel si accipiunt in sua ordinatione veram potestatem iurisdictionis, hæc solùm est inchoata, & incompleta: nam illa completur in ratione iurisdictionis per applicationem, & subiectionem materiæ, id est, subditorum, quæ fit per Summum Pontificem, & Prælatos Ecclesiæ, vt docent Maior *in 4. dist. 19. q. 1.* D. Anton. *3. p. titul. 17. c. 4* & Angel. *confessio 3. n. 4.* & alij. Vel tandem dicendum est secundùm alios, quod potestas iurisdictionis in Sacerdote est distincta à potestate ordinis, tam in essentia, quàm in modo, seu tempore, quo confertur; nam potestas ordinis datur per impressionem characteris, & ideò manet immutabilis; potestas verò iurisdictionis datur moraliter per extrinsecam concessionem, aut alicuius Ecclesiastici muneris traditionem, per quā aliquis fit Pastor, & ideo mutari, & tolli potest per hominem, vt fit quando Prælatus excommunicat nominatim Sacerdotem, ideóque si huiusmodi Sacerdos excommunicatus intenter aliquem absoluere, erit absolutio nulla ex defectu iurisdictionis. Hic modus philosophandi est D. Thomæ *2. 2. q. 39. art. 3. & in 4. dist. 17. q. 3. art. 3. q. 4.* D. Bonau. *dist. 19. art. 3. q. 1.* Soti *dist. 18. q. 4. art. 2.* & aliorum. Et ideo nostram responsionem tenet communis Theolog. D. Th. *dist. 17 cit. & dist. 19. q. 1. art. 3. q. 1.* Palud. *dist. 17. q. 3. art. 1. & dist 19. q. 1. art. 5.* & ibi Capreol. Gabriel, Sot. & alij Scholastici, Nauarr. *in Man. c. 9. n. 8. & c. 27. n. 259.* Couarr. *in c. Alma mater, p. 1. §. 6. n. 7. vers. Sexta conclusio*, dicens esse omnium concordem sententiam. Angel. Syluest. & D. Anton, quos citat, & sequitur Alter. *lib. 1. disp. 8. c. 7.* Suarez *disp. 11. sect. 3. n. 11.* Vasq. *de excommunic. dub. 4* Henriq. *lib. 13. c. 10. n. 2* Ægidius *de Censur. disp. 14. dub. 5. n. 34* Filliuc. *tr. 11. c. 3. quæst 9.* Palao *disp. 2. punct. 8. n. 1.* Sayrus, Reginaldus, Vgolinus, quos affert, & sequitur Bonac. *disp. 2 q. 2. punct. 2. §. 4. n. 1.* Hurtad. *disp. 4. de excommun. diff. 4.* Cornejo *disp. 10. de excomm. §. 1. dub. 5.* Diana *p. 5. tr. 9. resol. 83.* & alij omnes. Et nos etiam cum aliis *1. p. tr. 5. disp. 5. q. 78.*

QVÆSTIO IX.

An saltem Prælatus excommunicatus vitandus, estò non possit per se validè, extra necessitatis casum absoluere, possit alteri suas vices committere.

AFfirmant Henriq. *lib 6. de pœnit. c. 6. n. 3. & c. 7. in fine*, Palud. *in 4. dist. 23. q. 2. art. 2. n. 17.* Nauarrus *in c. Placuit, n. 51.* Ledesma vterque, Tabiena, Armilla, & alij, quos citat, & sequitur Fagund. *de 5. Præcept. præcept. 2. lib. 7. cap. 3. n. 49.* (citans, sed malè, pro se Thomam Sanch *lib. 3. de Matrimonio, c. 21. n. 7.* cùm oppositum ibi doceat *n. 9.*) Basil. *lib. 5. de Matrimonio, c. 17 §. vnico, n. 14* Bossius, & Rodriquez, quos omnes pro hac sententia adduximus 1. *p. tr. 5. de pœnitentia, disp. 11. q. 53.* citat etiam Suarez pro eadem sententia Syluestr. *verb. Vnctio, n. 4.* & benè. Sed non aduertit, quod oppositum alibi doceat, *vt infra*. Fundamentum horum authorum est, quod dare prædictam licentiam non est actus iurisdictionis, sed ordinis: ergo quantumvis sit excommunicatus, validè poterit illam dare.

Sed probabilius longè respondeo dicendum, quod neque Episcopus excommunicatus possit aliquem Sacerdotem in Confessorem approbare, aut exponere; nec minùs Parochus excommunicatus dare licentiam alteri audiendi confessiones, suas vices ei committendo.

Prima huius responsionis pars, vt probabilior tradita fuit à nobis 1 *p. loc. cit.* quia videlicet probabilius iudicauimus, sicut & nunc facimus, quod approbare aliquem ad confessiones audiendas, non sit actus ordinis, sed iurisdictionis: at sic est, quod Episcopus excõmunicatus caret omni iurisdictione: ergo inualidè concederetur talis approbatio ab ipso. Sic Sanch. *loc. cit. n. 9.* dicens, hanc sententiam esse verissimam, & *n. 7.* citat pro hac parte, & benè, Syluest. *verb. absolutio 2. q. 6. & verb. Confessor 2. q. 4.* Sotum *dist. 18. q. 4. art. 3.* Victoriam, & Gutierr. Sic etiam Suar. *de pœnit. disp. 28. sect. 5. & de Censur. disp. 11. sect. 3. in fine.* Alter. *lib. 1. disp. 8. c. 1.* & alij.

Secunda verò pars etiam clariùs constat, quia delegare suas vices, audiendi confessiones alteri, est actus iurisdictionis, & non ordinis: Sed Prælatus, seo Parochus excommunicatus non toleratus est priuatus omni iurisdictione: ergo non potest ad hunc finem audiendi confessiones vices suas alteri committere, quia nemo dat quod non habet. Maior in qua potest esse solum difficultas, constat quia interdum non Sacerdos dat facultatem audiendi confessiones, vt constat: ergo talis actus non est ordinis, sed iurisdictionis. Sic Suar. *loc. cit.* dicens oppositam sententiam esse falsam. Alter. *loc. cit. & ibid. c. 7. in fine.*

QVÆSTIO X.

An ad minus Confessarius excommunicatus non toleratus, possit absoluere validè à venialibus.

AFfirmat Vasquez *tom. 4. in 3. part. quæst. 93. art. 1. dub. 6. à num. 5.* Quia existimat iure diuino, & non tantum concessione superiorum, esse concessum cuilibet Sacerdoti, vt possit absolvere à venialibus peccatis. Vnde sequitur (ait ipse Vasquez *num. 8.*) quod quamuis aliquis prohiberi meritò possit lege aliqua, aut præcepto, ne etiã circa venialia administret Sacramentum, sicut de facto probibitus est excommunicatus, quia ei interdicitur omnis Sacramenti administratio, tamen si de facto absoluat à venialibus, absolutio rata est, si autem posset tantum iure humano concessa materia absoluere à venialibus, posset omnino irritari absolutio, & alicui denegari iurisdictio. Hucusque Vasquez dicens *n. 5.* sic teneri necessariò dicere, qui docent, iure diuino esse concessum Sacerdoti absoluere à quibusvis peccatis venialibus. Sunt autem apud ipsum Sotus *in 4. dist. 18. q. 4. art. 2. ad 3.* Ruard. Taper. *art. 3. contra Cal pag. 100.* Caiet. *verb. Absolutio, c. 2.* Canus, Ledesma, Palud. & Capreol, quos etiam sic pro hac parte adduximus *p. 1. tr. 5. disp. 11. q. 11.*

Sed probabiliùs respondeo: Non posse validè adhuc à venialibus absoluere, quia probabilius omnino est, iurisdictionem respectu etiam venialium, non iure diuino, sed solùm iure Ecclesiastico Sacerdotibus competere, vt cum Nauarro, Suario, Ægidio, Henriq. Medina, Valentia, Granado, & aliis pluribus diximus *1. p. tr. 5. disp. 11. q. 11. cit & disp. 12. q. 6.* ergo talem iurisdictionem potest Ecclesia suspendere: at sic est, quod de facto id facit cum excommunicato non tolerato: ergo validè à venialibus tunc nequibit, ob defectum iurisdictionis, absoluere. Sic expresse Alterius *lib. 1. disp. 8. c. 8. vers. Nihilominus.* Auila *2. p. c. 6. dub. 1. concl 3.* Præpositus *in 4. p. q. 2. dub. 8. n. 49.* Raynaud. *de monit. p. 2. c. 2. n. 23.* & Diana *p. 5. tr. 9. resol. 84.*

QVÆSTIO XI.

An confessio peccatorum mortalium, facta cum excommunicato vitando, sit inualida, & necessariò iteranda, etiamsi pœnitens inuincibiliter ignoret Confessorem esse excommunicatum.

AFfirmat absolutè, & absque vlla distinctione, apud Auilam Palacius *in 4. dist. 17. disp 7. col. 12.* eo quòd Excommunicatus vitandus caret iurisdictione, quæ, vt nuper diximus, est omnino necessaria ad validam absolutionem.

Sed distinctione aliqua vtendò, sic verissimè respondeo, esse quidem omnino inualidam, & iterandam confessionem casu, quo pœnitens inuincibili etiam ignorantia procedente ex priuato, & particulari errore ipsius, ignoraret Confessorem esse excommunicatum: secus verò si talis ignorantia procederet ex publico, & communi errore, quia tunc confessio verè esset valida, & rata, & ideo non repetenda, quia in hoc secundo casu, propter bonum commune, confert Ecclesia tali excommunicato iurisdictionem: quam non confert in primo casu, cùm in illo cesset ratio boni communis, & solùm reperiatur ratio boni particularis, quod non attenditur à legibus. Sic Sanchez *lib. 3. de Matrimonio, disp. 22. n. 46.* Bonacina *de Matrimonio, q. 2. punct. 8. n. 31. & 32. & de Cens. dist. 2. q. 2. punct. 2. §. 4. n. 2. & 3.* Trull. *in Bullam, lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 4.* quos nos citauimus, & sequuti sumus *1. p. tr. 5. de pœnitentia, disp. 5. q. 79.* quibus nunc addi possunt Suarez *disp. 11. sect. 2. n. 14.* Couarr. & Vgolinus penes ipsum. Auil. *2. p. c. 6. disp. 3. dub. 1. concl. 3. vers. Hinc sequitur*, & apud ipsum Victoria *de excommunicatione, q. 33.* Caietanus *verb. Absolut. impediment. & verb. Confessionis iteratio*, Nauarrus *c. 9. n. 4.* Ægidius *disp. 14. dub. 10. n. 88.* Filliuc. *tr. 12. c. 3. n. 78.* Cornejo *disp. 10. de excomm. dub. 5. vers. sed quæres.* Hortad. *disp. de excom diff. 4 vers. Circa quam.* Alter. *lib. 1. disp. 8. c. 8.* & communis.

QVÆSTIO XII.

An Sacramenta Confirmationis, Ordinis, Eucharistia, Matrimonij, & Vnctionis extrema, collata ab excommunicato tolerato (hoc est, non nominatim denunciato, nec publico percussore Clerici) etiam extra casum necessitatis, sint valida, ac rata.

RESpondeo tanquam quid certum: Esse omnino valida. Ratio est, quia hæc Sacramenta, etiã collata ab excommunicato non tolerato sunt valida, casu quo adsit materia, forma, & intentio ministri, vt suprà est ostensum: ergo à fortiori erunt valida, si cum his omnibus requisitis sint ab excommunicato tolerato collata. Sic docent omnes Doctores: quare solùm potest esse difficultas de Sacramento dumtaxat Pœnitentiæ, an scilicet sit validum, si conferatur extra casum necessitatis ab excommunicato tolerato. Pro cuius resolutione sit.

QVÆSTIO XIII.

An etiam Sacramentum Pœnitentia collatum ab excommunicato tolerato extra articulum necessitatis, sit validum, ac ratum.

NEgatiuam sententiam tenuisse Paludanum *in 4. dist.* 17. *q.*6. *art.* 3. & D. Anton. 3. *p. tit.* 23. *cap.* 7. ait Alterius *lib.*1. *disp.* 8. *cap.* 8. *vers. Probant ex cap.* 2. Sed certè ex his D. Anton. (quem pro nunc solùm vidi) malè citatur pro hac parte, nam *tit.* 23. citatus non continet nisi quinque capita & *tit.* 24. *cap.* 7. in quo fortassis voluit Alterius citare illum, solum ait, Ecclesiã etiam occulta crimina ligare: de hac tamen nostra quæstione nil definit, quia nec de illa dubitauit.

Probatur tamen hæc pars, quia excommunicatus, quantumuis sit occultus, & toleratus ab Ecclesia, reuera manet priuatus iurisdictione, quæ est omnino necessaria ad absoluendũ, vt supra est habitum: ergo Sacramentũ Pœnitentiæ ab illo collatũ omninò inane erit.

Sed vt quid certissimum respondeo, Sacramentum Pœnitentiæ collatum à Sacerdote excommunicato tolerato, etiam extra casum necessitatis, esse per se loquendo validum, ac ratum.

Probatur, quia absolutio data ab huiusmodi Confessore, nec est inualida ex defectu ipsius Confessoris excommunicati, nec ex defectu pœnitentis: ergo ex omni parte est valida. Antecedens quoad primam partẽ constat: quia si ex defectu ipsius Confessoris foret inualida, esset quia ille careret iurisdictione ad absoluendum: at hæc post Concilium Constant. non caret, vt constat, cum ipsummet Concilium concedat fidelibus, vt non teneantur vitare huiusmodi excommunicatos in vsu Sacramentorum, quo priuilegio concesso, consequenter relinquit ipsis excommunicatis potestatem necessariam ad ipsa Sacramenta conficienda: ergo ex defectu Ministri non erit inualida absolutio à peccatis data. Ex qua doctrina soluta manet ratio pro contrariis adducta, falsum enim est antecedens post Constant. Concilium.

Secunda verò pars antecedentis etiam constat, quia pœnitens non peccat recipiendo Sacramentum ab huiusmodi excommunicato tolerato; cùm adhuc in receptione Sacramentorum post Constant. Concilium non teneatur illum vitare, vt nuper est dictum: ergo si aliàs, vt potest, debitè dispositus accedat, validè ab illo recipiet Sacramentum. Sic omnes communiter. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 6. *n.* 3. & *cap.* 10. *n.* 3. vbi sic ait: Si Sacerdos à quo petit absolutionem non sit denunciatus, aut notorius Clerici percussor (aut denunciatus sit toleratus) valet sententia, & absolutio ab eo data, nisi fortè pœnitens peccet, non paratum, qui non est suus pastor, scienter inducendo, fictamque confessionem faceret. Sic ille. Couarr. *cap. Alma mater*, 1. *part.* §. 6. *num.* 7. *conclus.* 5. & penes ipsum suus Doctus Magister Nauarr. *in cap.* 1. §. *laboret*, *de pœnit. dist.* 6. à *n.* 10. Adrian. Caiet. & Ioan. de Medina, Suarez *disp.* 31. *sect.* 4. Alteriua *loc. cit.* Filliucius *tract.* 11. *cap.* 3. *quæst.* 7. *n.* 70. Sayrus *lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 8. Auila 2. *part.* §. 3. *punct.* 3. Hurtad. *disp.* 4. *diff.* 4. *in fine.* Corn. *disp.* 10. *de excomm.* §. 1. *dub. vlt.* Vasquez *tract. de excom. dub.* 3. Bassæus *excom.* 3. *n.* 6. Machado *lib.* 1. *par.* 3. *tract.* 3. *doc.* 6. *n.* 7. & *docum.* 12. *n.* 2. Villalob. *tract.* 17. *diffic.* 6. *n.* 6. Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 83. & penes illum Raynaud. *de monit, part.* 2. *cap.* 2. *num.* 14. omnes communiter.

QVÆSTIO XIV.

An huiusmodi excommunicati tolerati possint non solùm validè, sed & licitè conferre Sacramenta, quando fideles illa postulant ab eis.

NEgant Adrianus *quæst.* 3. *de Baptismo, in* 2. *argum. ad oppositum*, & Caiet. *in summ. verb. Absolutionis impedimenta*, vbi loquendo de his excommunicatis toleratis, ita ait: Nam ibi (*nempe in Extrauag. Concily Constant.*) conceditur receptio Sacramentorum ab excommunicatis ministris, nisi altero dictorum modorum (nempe, *aut per notoriam percussionem Clerici, aut propter publicam nominatim denunciationẽ*) fuerint excommunicati, & hoc in fauorem animarum, & innocentum, non in releuamen ipsorum excommunicatorum; licèt enim ipsi Ministri excommunicati absoluentes damnationem incurrant: pœnitentes tamen absolutionis beneficium consequuntur. Et hoc quantum ad fructum absolutionis spectat, intellige, si & quando pœnitens excusatur à peccato inducendi Confessorem excommunicatum ad Sacramenti ministrationem. Hucusque Cardin. Caiet.

Sed certè longè multò probabiliùs, imò & mihi ferè certum respondeo. Non solùm validè, vt suprà est habitum, sed & licitè posse huiusmodi Confessarios excommunicatos toleratos ministrare Sacramenta toties quoties ab iis ministrari fideles postulauerint, quod intellige ex vi excommunicationis præcisè: nam ex alio capite, si talis excommunicatus sit in peccato mortali, indignè administrabit Sacramenta, nisi aliàs per contritionem reducatur ad statum gratiæ antequam illa administret) ob prauam dispositionem.

Ratio huius responsionis formatur sic ex dictis. Nam fideles post Concil. Constant. possunt licitè petere, & recipere ab huiusmodi excommunicatis toleratis Sacramenta: ergo etiam erit licitum ipsis excommunicatis, à quibus petuntur ea administrare: patet consequentia, quia eo ipso quod mihi conceditur communicatio cum altero, necessum est quod alteri non sit prohibita; cum repugnare videatur mihi esse licitum, quod sine peccato alterius facere non possum. Sic communis sententia. Sotus *in* 4. *dist.* 1. *q.* 5. *art.* 6. & *dist.* 22. *quæst.* 1. *art.* 4. Couarr. *in cap. Alma mater*, 1. *part.* §. 2. & 6. *num.* 7. Driedo *lib.* 1. *de libertate Christiana, cap.* 18. & Victoria *quæst.* 3. *de* quos citat, & sequitur Suarez *excommunic. disp.* 11. *sect.* 4. *num.* 2. & *seq.* Sanchez *lib.* 7. *de Matrimonio, disp.* 9. *num.* 8. qui optimè & latè id probat, & citat Ledesmam 1. *part. q.* 5. *art.* 6. *dub penult.* & Lopez 2. *part. instruct.* vbi *de Sacrament. in gener. c.* 59. *col.* 18. Bauny

Bauny *disp.7 de excom.q.4. assertione 2.* quamuis illam non directè probet. Raynaud *de monit.p.2.cap.2.n.14.* Præpositus *in 3.p.q.2.de excomm. dub 8.n.44.* Cornejo *disp. 10. de excomm. §.1.dub.vlt.* Diana *p.5. tract.9. resol.83.* & communis.

QVÆSTIO XV.

An ad hoc vt excommunicatus toleratus licitè possit conferre petentibus Sacramenta, debeant hi habere aliquam, saltem communem, necessitatem, aut vtilitatem.

AFfirmant communiter DD. Bauny *loc.cit.* scribens: Toleratum licitè conferre Sacramenta, quoties aut ipsius grauis necessitas, aut notabilis proximi vtilitas exigit, indubitati est iuris. Ita ille. Filliuc.*tract.11.cap.3.q.7. num.71.* ita loquens: Si pertineat ad fauorem petentis, aut moraliter sit necessarium, vel vtile, vt excommunicatus conferat Sacramenta, tunc potest sine peccato. Cornejo *dub. vlt.cit.* & alij communiter.

Sed probabilius respondeo licitè posse prædictos excommunicatos Sacramenta conferre petentibus, etiam sine speciali causa, aut necessitate, dummodo licitè Sacramenta ab ipsis petant (de quo infrà dicemus.) Ratio est, quia quoties alicui aliquis actus conceditur vt licitus, necessarium est vt eidem concedantur omnia, sine quibus talis actus licitus esse non potest: sed licitum est fidelibus post Concil. Constant. petere ab huiusmodi excommunicatis Sacramenta, adhuc non interueniente speciali necessitate, aut vtilitate, vt *infrà*: ergo & licitum erit his excommunicatis, tunc Sacramenta illis ministrare. Patet consequentia; nam si isti non possent licitè ministrare, non possent illi licitè petere, vt ministratent, propter inductionem ad malum: ergo quotiescumque licitè illi petunt Sacramenta, possunt & hi licitè ipsa iisdem administrare. Sic tenet expressè Raynaudus (citatus *vbi supra* à Diana *resol.83.*) per hæc verba: Quamuis nonnulli Doctores de quocumque Ministro excommunicato pronuncient, eum prohiberi ministrare quæcumque Sacramenta, tamen mollior nunc sententia sentit de excommunicato tolerato, quem negat quidem posse se inferre ad Sacramentorum administrationem, admittit tamen posse illa administrare si adeatur, etiam absque necessitate, siue sit Pastor, siue non sit: neque item fideles eum adeuntes, & iure suo vtentes peccant, siue aduersus legem de non communicando, quæ post Martinum V. non vrget; siue ob cooperationem in peccatum Ministri, non enim ibi vlla cernitur cooperatio ad peccatum, quia non peccat Minister toleratus, si requisitus ministret. Hæc Raynaudus.

QVÆSTIO XVI.

An licitum sit his excommunicatis toleratis se ingerere, & inuitare ad Sacramenta fidelibus ministranda.

REspondeo tanquam certum: Non esse eis id licitum, quia per Extrauag. *Ad euitanda*, Martini V. & Concilij Constantiensis nullus fauor, aut releuamen aliquod est dictis excommunicatis concessum: ergo non est data eis facultas communicandi, siue in diuinis, siue in humanis cum aliis: sed solùm est data facultas aliis fidelibus communicandi in dictis rebus cum ipsis. Possunt ergo duntaxat huiusmodi excommunicati tolerari admittere alios, vt si velint, secum communicent; ipsi verò tenentur alios vitare, licèt possint non vitari ab aliis. Sic Suarez *disp.11. sect. 4. n.10.* Raynaudus *loco cit.* Cornejo *disp.10 de excomm. §.1.dub.vlt.vers.Tertiò nota.* Filliuc.*tr.11.c.3. quæst. 7. dicto 4.n.72.* Sanchez *lib.7.de Matrimonio,disp.9 n.8.* Henriq.*lib.13.c 6.n 4.littera A.& B.* Bauny *disp.7. de excommunicatione q.6 assert.4* Alterius *lib 1.disp.10. c.2.in princ.* ex Nauarro *c.25.n.93.& c.27.n.10.& 144.*

QVÆSTIO XVII.

An licitum sit alicui petere etiam absque necessitate Sacramenta à Ministro excommunicato tolerato, parato sua sponte administrare, si illa administrando peccaturus sit.

NEgant Sotus *dist.1.q 5. art.6.* Reginaldus *lib. 1. n.165.* Suarez *de Sacram.disp.18 sect 2.* Bonac. *de Sacram.in genere,disp.1.q.6.punct.5.n.2.* & Granad. *de Sacrament.tract.5 disp.vlt.à n 4* Quos omnes pro hac parte citanimus *1.p.tr.1.de Sacram.in gen.disp 5. q.9.* Fundamentum eorum est, quia in tali casu petens Sacramenta ab excommunicato ministrante in mortali, cooperatur peccato illius: sed qui cooperatur peccato alterius, peccat: ergo.

Sed probabilius respondeo licitum illi esse, quia tunc petens, ex vna parte vtitur iure suo, & ex alia nullo modo inducit Ministrum ad illa Sacramenta ministranda, cum ad id paratus sit: ergo nullo modo cooperatur peccato illius: ergo nulla ex parte erit illicitum illi petere Sacramenta ab excommunicato tolerato, etiam extra casum necessitatis, quando paratus est Sacramenta ministrare. Sic Vasq *de excomm. dub.5. à n.2.* Sanch.*lib.7.de Matrimonio,disp 9.n.8.* D. Thom. Vinald.Ioan. de Cruce, Becan. & alij, quos citauimus *1.p.loc cit.* imò idem docet Bonac. *de Censuris disp.1. q.1.punct.2.§ 3.in fin* Henriq *num.4.cit.* vbi *littera C,* id probat exemplo vsurarij parati, à quo (inquit) licet petere mutuum sub vsuris, & petens non censetur illum moraliter inducere ad malum, sed vtitur malitia hominis parati ad effectum, quem ille posset inculpatè facere. Sic ille. Bauny *disp.7. de excomm. q.6. assert. 2.*

QVÆSTIO XVIII.

An item liceat petere Sacramenta à Ministro (etiam non Pastore) excommunicato tolerato extra casum necessitatis, aut maioris vtilitatis, si aliàs non sit ad id ministrandum paratus.

NEgant absolutè apud Bonacinam Henriquez *lib.13.cap 6.num.3.* Vasquez *de excommunicatione, dub.3.n.2.* Nauarrus *cap. 9. n.10.* Suarez *disp.11. sect.4.* Sayrus *lib 1.cap. 2. num. 9.* & Valentia *tom. 4. disp.7.q.11.punct.3.vers.Alias autem.* Sed ex his Henriquez oppositum sentit loquendo in casu, quo petatur Sacramentum à Parocho excommunicato occultè. Nam eodem *num.3.in princip.* ita ait: Ex hoc fauore Concilij Constant. colligitur primò, subditos licitè inducere Parochum occultè excommunicatum, vt sibi Sacramenta ministret, quem subditi extra tempora etiam præcepti possunt per Iudicem Ecclesiasticum iure compellere, vt Sacramenta ministret, cùm sit ratione officij publici obligatus. *Et infra*: At reuera Concil. Constant. concedit absolutè priuilegium, vt etiam extra necessitatem liceat inducere Parochum, & colligitur in fauorem omnium, Parochum possc

R. P. Leand. de Censuris.

posse ineulpatè, & absque irregularitatis pœna ministrare solemniter baptismum, & alia Sacramenta petentibus ouibus: & tunc fruitur alieno priuilegio subditorum iure petentium. Censetur verò ad hunc effectum ne peccet, absolui per inuisibilem Sacerdotem Christum; seu Ecclesia in tali casu limitat excommunicationem quantum ad hunc effectum. Hucusque Henriquez Non ergo in totum benè citatur pro hac parte. Cum eadem limitatione loqui videtur Nauar. *loc.cit.n.*10. dum in fine hæc loquutus fuit verba: Huiusmodi autem inductio, siue persuasio tunc est peccatum mortale, quando absque vlla necessitate, vel debito quo alius teneretur (*vt Parochus*) illum induxit ad faciendum sacrum, vel ministrandum aliquod Sacramentum, quem scit mortali crimine infectum. Ita Nauarr. Igitur non benè absolutè pro hac negatiua sententia citari debet. Valentia item licèt hanc sententiam teneat, non est ita absolutè, vt non admittat aliquem casum, in quo quis possit ab excommunicato dicto licitè Sacramenta postulare. Ait enim id efficere posse, si subsit (verba sunt Valentiæ) aliqua rationabilis causa confitendi tali, propter quam censeatur quis rectè, & meritò posse sui commodi spiritualis causâ lapsum proximi negligere: vt si nimirum non posset alteri confiteri. Ita Valentia, & Layman *lib.* 1. *Theolog.tract.* 5. *part.*2.*cap.*5 *n.*4. Graffius *lib.* 1. *decis. cap.* 16. *num.* 21.

Negant etiam alij plures Doctores, loquendo specialiter de Excommunicato tolerato, qui non est Parochus, à quo vllo modo licere Sacramenta petere absolutè negat Henriquez *loc. cit.n.* 4. his verbis: Quare homo non deberet Sacramenta petere à Sacerdote non pastore occultè excommunicato, vt quem non potest iure compellere, nisi fortè ille Sacerdos conferre omnibus paratus esset. Hæc Henriquez, & penes illum *lit. A, & B.* Cano, Nauarr. *c.*22.*n.*11, & multi recent. Thomistæ. Sed certè meus Nauarrus non loquitur ibi de excommunicato tolerato, sed de non tolerato ab Ecclesia: Ait namque quod peccat ille, qui existens excommunicatus ante absolutionem ab excommunicatione, absolutionem sacramentalem procurat, aut vult absolui ab aliquo non Presbytero, aut ab excommunicato denunciato, aut suspenso, &c. Sic Ille. Tenent tamen alij, vt Vioald. *de excommun.n.*79. Auila 2 *p.cap.*6.*disp.*8.*dub*,1.*vers. Quarta opinio*.

Sed probabilius respondeo, licitum esse petere Sacramenta ab excommunicato tolerato, etiam absque vlla necessitate, siue excommunicatus sit Parochus, aut alius Pastor: siue alius Sacerdos, etiam casu, quo non sit paratus administrare Sacramenta.

Probatur *primò*, quia petens absolutè potest vti iure, quod habet ad postulanda Sacramenta à quouis excommunicato tolerato.

Secundò, quia Concilium Constant. sine vlla restrictione, & nulla iusta exigente causa indulget fidelibus priuilegium communicandi cum huiusmodi excommunicatis, etiam in participatione Sacramentorum: ergo non est cur ad communicationem solum cum Parocho, seu Pastore alio, & hoc ex iusta, & rationabili causa, restringi debeat: Et reuera, vt bene Vasquez *n.*4. qui esse licitum à Pastore petere Sacramenta conceduot, & esse licitum dicunt à quocumque alio Sacerdote, qui licentiam habet absoluendi, quia in vtroque par est ratio, cum vterque sit excommunicatus toleratus. Sic optimè Sanchez *lib.*7 *de matrimon. disp.* 9. *n.* 8. Qui latè id probat citans pro se Sotum, Ledesmam, & Lopezium *locis supra q.*14. *citatis*. Bonacina *disp.* 2 *de Censur.q.* 2.*punct.* 2.§.3 *num.* 4. Raynaudus *de monit.part.*2.*c.*2.*n.*24. Cuius verba retuli *q.*15. Victoria, & Penna, quos pro hac parte refert Henriq. *lib.* 13. *c.*6.*n.*4.*in Glossa lit. B*, Præpositus *q.* 2. *de excommun. dub.*8.*n.*52. vbi sic ait: Vnde Sotus *in* 4.*dist.*1.*quæst.*5. *art.*6.*in* 6.*propositione*, censet, Pastorem excommunicatum posse iuduci ad Sacramentum ministrandum: quamuis *propofit.*7. existimet, non posse induci eum, qui non est Pastor. Verùm ex ratione à nobis facta patet vtrumque posse induci, quia non fundatur in eo, quod Pastor teneatur Sacramenta suo parœciano ministrare, sed in eo, quod alij possint cum eo conuersari absque violatione Censuræ, iuxta qualitatem actionis, in qua conuersari cupiunt, & quod Sacerdos non se ingerens, sed conuersatos, rogatus ab aliis, non peccet: quæ ratio etiam locum habet in eo, qui non est Pastor. Vnde non solùm Pastor rogatus potest absque peccato præbere Eucharistiam suo parœciano petenti, sed etiam alius Sacerdos toleratus, à quo similiter Sacramentum petitur. Hæc Præpositus. Quem tenet, & sequi videtur Diana *part.* 5. *tract.*9.*resolut.*83. Machado *lib.*1.*part.*3.*tractat.*3. *docnment.* 6. *num.* 5. & alij.

Et expressè affirmant esse probabilem sententiam hanc Layman *loc.cit.num.*3. & Bauny *q.*6. *cit.in fine*. Qui & probat dicens: quia cum Concil. Constant. absolutè concessam facultatem fidelibus esse voluerit communicandi cum præcisis, tam in sacris, quàm politicis, consequenter & his integrum, ac impune esse voluit Sacramenta dare, in eòque non peccare, si ea rogati administrarent, & non ad id ministerium vltro, ac volentes venirent. Sic ille. Et benè. Legantur dicta à nobis 1 *p tract.*1.*disp.*5.*q.*10.

QVÆSTIO XIX.

An etiam sit licitum, Sacramenta ab excommunicato tolerato petere casu quo sit alius Minister non excommunicatus, à quo æquè vtiliter recipi possint.

Affirmant Sotus *in* 4.*dist.*1. *q.* 3. *art.*6. *propositione* 1.*pag.mihi* 121. & Ioan. de Cruce *de Sacrament.in genere*, *q.*4. *dub.*4. *concl.* 2. Quorum sententia non displicet Henriq. *lib.*1.*c.*30.*n.*1.*lit. F.* vt diximus *loc. cit. q.*11. Quibus nunc addo Præpositum *loc. cit.* expressè fatentes hanc sententiam esse probabilem.

Sed vt ibi diximus, longè multò probabilius, imò certissimè ferè respondeo, in eo casu minimè licere, sed peccatum committi mortale, non contra prohibitionem Censuræ, sed contra charitatem, cùm sine vlla rationabili causa, aut vtilitate speciali, petendo ab excommunicato Sacramentum, sit petens causa, vt ille mortaliter peccet, aliàs non peccaturos. Sic communiter Doctores. Suarez *disp.* 11.*sect.*4. *n.*12. quia in huiusmodi casu (inquit) malè faceret fidelis petens Sacramentum ab huiusmodi excommunicato, cum possit illud à non excommunicato obtinere: quia licet hoc non sit ei directè prohibitum propter dictam Extrauag. *Ad euitanda*, tamen ex natura rei sequitur, supposito grauamine, quod ipsis excommunicatis relictum est abstinendi quantum moraliter possunt ab huiusmodi ministerio. Sic ille. Bauny *q* 6. *cit. assert.* 3. *pag.* 258. Sanchez, Sayrus, Vasquez, Valentia, & alij, quos adduximus 1 *p.loc.cit q.* 11.

QVÆSTIO XX.

An tandem licitum sit aliquando petere Sacramenta ab excommunicato non tolerato, seu vitando.

Respondeo tanquam certum: Nullo modo esse licitum, sed graue peccatum, cùm id sit contra prohibi

prohibitionem, & obligationem Censuræ in materia graui. Excipe casum vrgentis necessitatis, quia Ecclesia non intendit obligare cum tanto incommodo. Sic omnes Doctores. Et constat ex suprà habitis *disputat. 3. per totam.*

QVÆSTIO XXI.

An Excommunicatus administrando Sacramenta illicitè, incurrat aliquam pœnam.

RESpondeo incurrere irregularitatem, si Sacramenta Ordinis, Confirmationis, Eucheristiæ, Pœnitentiæ, & Extremæ Vnctionis, & etiā Baptismi solemniter cum sacris vestibus, &c. ministret illicitè, quia omnis excommunicatus exercens illicitè actum Ordinis sacri sit irregularis. Secus dicendum est, si id licitè faciat ex vi fauoris aliis concessi per Concil. Constant. quia cum tunc nullam violet Censuram, nullam irregularitatem incurret.

Addo, quod neque aliquam pœnam incurrat ille qui ab excommunicato tolerato Sacramenta accipit, propter eandem rationem. Benè tamen ille, qui ab excommunicato non tolerato Sacramenta illicitè recipit; nam incurrit excommunicationem minorem, vt infra dicemus. Sic omnes DD. Legantur Suar. *disp. 11. sect. 4. n. 19.* Bonac. *disp. 1. q. 2. punct. 2. §. 4. n. 6. & 9.* Cornejo *disp. 10. de excomm. §. 2 dub. vlt. in fine.* Bauny *disp. 7. cit. quæst. 7. dicto 2.* Henriquez *lib. 13. cap. 7. n. 1.* Palao *disp. 2. punct. 8. à n. 9.*

QVÆSTIO XXII.

An etiam, qui Sacramenta excommunicatis non toleratis largiuntur, incurrant aliquam pœnam.

REspondeo incurrere interdictum ab Ecclesiæ ingressu, quia sic decernitur *in cap. Cum Episcoporum, de priuileg. in 6.* Sic omnes, præcipuè Bauny *loc. cit. dicto 3.* vbi addit, quod si dicti non tolerati sint excommunicati à Papa, tunc is, qui eis confert Sacramenta, aut cum iis communicat in diuinis Officiis, est excommunicatus excommunicatione Papæ reseruata, cap. *Significauit, de sent. excomm.* quem editi tamen, absolutionis obtinendæ causa, vt sit necesse requiritur, vt participans sit Clericus. Secundò, vt scienter hoc faciat. Tertiò, vt sponte. Sic ille. Et nos latiùs suprà *disp. 4. q. 18.*

DISPVTATIO VII.

De tertio effectu Excommunicationis, qui est priuatio Diuinorum Officiorum, & aliarum rerum sacrarum.

QVÆSTIO PRIMA.

An quicumque Excommunicatus priuetur ex vi Censuræ omni communicatione Ecclesiastica in rebus diuinis.

RESPONDEO tanquam quid certissimum, priuari; quia id est expressum in cap. *Responso*, & cap. *Nuper, cum aliis, de sent. excom.* & cap. *Alma mater, eod. tit. in 6.* cap. *Sicut Apostoli, cum tribus seq. 11. q. 3.* cap. *Quod in te, de pœnit. & remiss.* Et ratio est, quia excommunicato cuicumque, hoc est tam non tolerato, quàm tolerando, est prohibita simpliciter communicatio fidelium: ergo à fortiori in rebus diuinis. Sic omnes Doctores. Legantur Nauarr. *cap. 27. n. 19.* Sotus *distinct. 22. q. 1. art. 4.* Henriquez *lib. 13. c. 7. & 11.* Suarez *disp. 12. à sect. 1* Filliuc. *tract. 12. cap. 4.* Alterius *lib. 1. disp. 16. à c. 2.* Ægidius *disp. 14. dub. 7.* Vasq. *de excom. dub. 8* Luysius Turrianus *lib. 2. disp. 11.* Viualdus *de excommunicat. n. 81.* Bonac. *disp. 1. quæst. 2. punct. 3.* Hurtad. *de excomm. disp. 5.* Bauny *disp. 7 à q. 9.* Layman *lib. 1. tract. 5 part. 2. c. 2. à n. 6.* Palao *de cens. disp. 2 puncto 9.* & alij citandi.

QVÆSTIO II.

An Excommunicatis ingredi Ecclesiam liceat, saltem eo tempore, quo diuina officia non celebrantur.

NEgant Glossa *in cap. Cleros, dist. 21. verb. Et respuunt infideles*, id est (inquit,) excommunicatos. Et ita Ostiarius remouet excommunicatos ab Ecclesia. Et Glossa *margin. ibid.* idem docet ex Hug Host. *in sum. n. 17. vers. Sed nunquid, de sent. excommun.* vbi sic ait: Sed nunquid excommunicatus potest intrare Ecclesiam? Dicas quod non debet hoc facere vllo tempore, si sit ligatus maiori excommunicatione, & idem intelligas de interdicto, & suspenso ab ingressu Ecclesiæ. Sic Hostiens. pro cuius sententia citat eius Additionator, Glossam *in can. Qui studet*, (non *cap. studet*, vt ait Additionator) 1. q. 1. & Ioan. de Imola *in c. 1. de vita & honest. Cleric.* Tenet etiam Abbas *in cap. 2. n. 1. de foro competenti*, apud Dianam, quibus adde eundem Abbatem, & Henricum *in cap. Responso, sup. cit.* & Felinum, quos ibi sequitur, & Nicolaum Plo*ue tract. de excommun. vbi de participat. cum excommunicato, n. 9.*

Sed vt quid verum respondeo, licitum esse Excommunicatis Ecclesiam ingredi, saltem eo tempore, quo officia diuina in illa non celebrantur. Quia id nullo iure est excommunicatis prohibitum. Sic docent communiter Doctores, vt fatetur Couar. *in cap. Alma mater, §. 3. num. 7. in fine.* Et sic tenet ibi ipse (licèt statim *n. 8.* dicat peccare venialiter excommunicatum ingredientem Ecclesias eo tempore quo diuina officia non celebrantur. Sed certè hic minùs benè) Sic tenent & alij quamplures mox citandi, præcipuè D. Thom. *in 4. dist. 18. q. 6. art. 1.* & ex illo Luys. *lib. 2. disp. 11. dub. 3.* Alter. *lib. 1 disp. 10. c. 5.* Neuarr. Sotus, & alij.

QVÆSTIO III.

An etiam liceat excommunicatis ingredi Ecclesiam eo tempore, quo officia diuina in ea celebrantur.

NEgabunt, & à fortiori, Authores nuper pro prima sententia adducti, quibus adhæret etiam eliis Couar. *loc. cit.* eo quòd in his diuinis communio interdicta est excommunicatis. Ideoque Excommunicatus (inquit) non potest ingredi Ecclesiam eo tempore, quo diuina officia celebrantur, text. *in capite Responso, de sentent. excomm.* capit. *Quod in te, de pœnitent. & remiss. cap. Alma mater*, cuius statim in secunda huius selectionis parte interpretationem explicabimus. Glossa expressim hoc ipsum tradens *in cap. Qui studet*, & ibi Præpos. 1. *quæst. 1.* Innocentius, Antoninus, & alij in dicto *cap. Responso.* Felinus *in cap. 2. de excep.* Decius *in cap. Ad præsentiam, de appell.*

Anton.Imola, Abbas *in cap.1. ad finem, de vita, & honest. Cleric.* Idem Abbas *Clement. Grauis, de sent. excommun.* Ex quibus apparet, communiter receptum esse, excommunicatum posse absque vlla culpa Ecclesiam ingredi causa orandi eo tamen tempore, quo diuina officia non celebrantur: tametsi Paoorm. & Henric. *in dicto cap. Responso*, teneant, non esse licitum excommunicato Ecclesiam ingredi, etiam eo tempore, quo diuina officia non celebrantur, quos Felin. ibi sequitur. Hucusque Couaruuias. Ita etiam sentiunt Llamas *1. parte Method. cap. 9. §. 6. pag. 113.* Palao *disp. 2. punct. 9. n. 14.*

Sed clariùs, & probabiliùs respondeo, omnino etiam licere excommunicatis ingredi Ecclesiam, eo tempore, quo ibi celebrantur diuina officia, dummodo id non faciant causa orandi oratione communi, aut assistendi officiis diuinis, sed ob aliquod aliud negotium, veluti si transeant per Ecclesiam ob commoditatem itinetis, &c. Quia ingrediendo Ecclesiam his de causis, non dicuntur communicare in diuinis. Sic in primis tenet Innoc. *in cap. Nuper, de sentent. excommun. num. 3.* his verbis: Item si in Ecclesia esset excommunicatus, non causa orandi, sed pro alio suo negotio, non video quare io eadem Ecclesia orare non posset, quia sibi non communico in oratione, quia non orat. Sic ibi Angelus *excomm. 8. §. 4.* Paludanus *in 4. distinct. 18. quæst. 4. & 6. artic. 1.* Caietanus *in sum. c. de Participatione cum excommun. §. Illicita autem.* Vbi addit, hoc verum esse etiam casu, quo transeundo per Ecclesiam genu flectat, & priuatim oret, his verbis: Et hinc fit, vt si excommunicatus transit per Ecclesiam, aut est ibi, non vt intersit vesperis, sed propter negotium aliquod, licèt transeundo genuflectar, & oret priuata oratione, non proptetea communicant dicentes vespetas eum illo, sicut nec ipse communicat cum illis, & ideo nullus in hoc peccat. Sic Caietanus, Henriquez *lib. 13. cap. 7. n. 1.* Sotus *in 4. dist. 22. q. 1. art. 4. §. Sed verum.* Gord. *in sum. tom. 2. lib. 7. q. 8. c. 1. §. 4. n. 17.* Diana 3 *part tr. 9. resol. 86.* & anteà Durand. *in 4. dist. 18. q. 5. in fine*, Auila *2. part. c. 6 disp. 9. dub. 7. conclus. 1. vers. Secundò nota*, & alij.

QVÆSTIO IV.

An liceat Excommunicatis ingredi Ecclesiam, & ibi Deum orare, etiam casu, quo sint alij fideles ibi priuatim orantes.

NEgabunt planè Authores primæ sententiæ *q. 2.* adducti.

Sed probabiliùs longè multò respondeo, licere eis, quia sic priuatim orantes, non communicant in oratione, cum non sit ibi communis oratio. Sic Nauar *in man. cap. 27. n. 19.* ibi. Quamquam benè potest solus precari etiam in Ecclesia, licèt alij precentur seiuncti ab eo, iuxta Innoc. receptum *cap Nuper, de sent. excommunic.* & sic Henriquez *lib 13. cap. 7. n. 2. cit.* his verbis: Dum in Ecclesia non fiunt officia, potest denuntiatus sine socio recitare priuatas orationes, aut horas canonicas, quamuis in eadem Ecclesia adsint alij suas horas priuatim recitantes, dummodo excommunicatus non audiat horas alterius, nec cum eo recitet alternatiuè. Sic ille. Et apud ipsum ibi *lit X*, Sotus *dist. 22. q. 1. art. 4.* & communiter Recent. Diana *resol. 86. cit.* Raynaudus *de monit. p. 2 c. 2. n. 21.* Caiet *loc. cit.* qui addit, omnes prædictos posse simul priuatim orare in eodem loco, nempe sacello, cubiculo, &c. quia in huiusmodi (*inquit Caiet.*) non attenditur propinquitas, aut etiam identitas loci, in quo vterque orat, aut comedit, quoniam in eadem camera possunt ambo seorsum comedere, & orare, absque eo, quod communicent in comedendo, aut in orando, vt contingit quando pulsatur *ad Aue Maria*, & singuli seorsum dicunt; quoniam non pulsatur ad orationem communem, sed priuatam. Hæc Doctiss. Cardinalis.

QVÆSTIO V.

An prohibitum sit excommunicatis omnibus Horas canonicas cum aliis publicè, seu nomine Ecclesiæ recitare, & etiam eisdem horis, quas alij recitant, interesse.

REspondeo tanquam certum, esse prohibitum: Et sub mortali. *Primum* habemus definitum à Clement. III. *in cap. Significauit*, & ab Innoc. III. *in cap. Nuper, & cap Responso, de sentent. excomm.* Sic etiam *in cap. Quod in te, de pœnit. & remiss. cap. Si quis Episcopus, & cap. Clerici, & tribus seq. de Clerico excomm. ministrante.* Et ideo id docent omnes Doctores. Legantur Innoc. Abbas, Felin. Nauarr. Couar. *loc. suprà citatis.* Henriq. *lib. 13. c. 7. n. 2.* Suarez *disp. 11 sect. 2.* Alterius *lib. 1. disp. 10 c. 3.* Filliuc. *tract. 11. c. 4. à q. 4.* Bauny *disp. 7. de excomm. q. 9.* Hurtad. *disp. 5. diffic. 2.* Corn. *disp. 10. de excommunic. §. 8. dub. 1.* Palao *disp. 2. punct 9. n. 6.* & alij.

Secundum verò etiam apud omnes est notum. Nam est transgressio prohibitionis in re graui: ergo est mortalis. Antecedens probatur, quia excommunicatus est præcisus, & reiectus ab Ecclesia: ergo grauis deformitas est, se ingerere ad publicas functiones nomine Ecclesiæ peragendas. Sic tenet communis sententia Scholasticorum *in 4. dist. 18.* vbi D. Th. *q. 2. art. 4. q. 3. ad 1.* Durand. *q. 5.* Gabriel *q. 3. dub. 4.* Caietan *2. 2. q. 96. art. 4.* Sot. *dist. 22. q. 1. art. 4.* Nauar. *c. 25. n. 13.* Couarr. *cap. Alma, 1. part. §. 2. & 3. & §. 7. n. 5.* Quos citat, & sequitur Suarez *loc. cit. n. 6.* Sic etiam Bauny *loco cit. assert. 2.* Corn. *dub. 1. cit. q. 2.* Bonac. *disp. 2. q. 2 puncto 3. §. 2. n. 1.* Alterius *cap. 3. cit. vers. Hoc autem.* Palao *loc. cit.* & alij.

QVÆSTIO VI.

An saltem liceat excommunicato, vt est persona priuata, cum aliquo socio Horas Canonicas recitare.

AFfirmatiuam sententiam tenere Nauarrum, ait Diana *vbi infrà*, per hæc verba: In tali casu Nauarrus *cap. 27. num. 36. §. ad 5.* putat excommunicatum non peccare legendo Horas Canonicas, aut alias preces priuatim cum aliquo alio; quia non orat vt minister Ecclesiæ, & aliàs potest esse hæc communicatio vtilia ad conuersionem excommunicati. Sic Diana. Sed certè non ita benè citat meum Nauarrum pro hac parte negatiua, cùm ibi, *loco à Diana citato*, loquatur exptessè & claté de Excommunicatore legente cum alio horas Canonicas, seu alias priuitas Orationes, quæ tempore interdicti non sunt prohibitæ, qualis est (inquit Nauarrus) salutatio Angelica matutina, meridiana, vespertina; qualis est benedictio simplex mensæ, & aliæ similes quæ non sunt prohibitæ tempore interdicti, vt dicetur infrà *n. 117.* imò videtur quod neque venialitet peccatur in aliquibus earum. Sic meus Nauarrus. Non ergo omnino benè absolutè pro affirmatiua parte citatur, & dato quod in hoc loco id voluerit, quod valde dubito, oppositum postea docuit, vt statim videbimus; vnde absque proposita sententia est citandus. Igitur

Tanquam certum respondeo: non licere excommunicato,

mũnicato, adhuc vt persona priuata horas Canonicas cum socio etiam laico recitare, quia id illis est prohibitum, *c. Excommunicatos, & 2. sequentib.* 11. *q.* 3. Sic Nauarr. *de Oratione, & horis Canonicis, c.* 7. *n.* 16. vbi ita ait: Vndecimò sequitur, excommunicatum non excusari ob excommunicationem ab onere dicendi horas: Tum quod excommunicatio non tollit ordinem neque beneficium, neque professionem; tum quod excommunicatio non liberat debitorem à soluendo, *cap. intelleximus, de indic. c. Verò, de sentent. excom.* quæ conclusio est Glossarum *c. Presbyterum,* 21. *distinct.* & *c.* 2. *de Cleric. excomm.* recepta, non tamen debet eas recitare officium peragendo in sua Ecclesia, *cap. Si quis Episcop.* 11. *q.* 3. nec cum alio, *c. Cum excomm.* 11. *q.* 3. nec dicendo, Dominus vobiscum, vt determinat Archidiac. *in dict. c. Presbyterum,* 28. *dist.* cum Cardinal. Alexand. & communi; nec si Abbas fuerit, vel Abbatissa, cum suo Monacho, vel Moniali, vt hoc anno respondi. Hæc meus Nauarr. Henriq *lib.* 13. *c.* 7. *n.* 2. Couar. *c. Almamater,* 1. *p.* §. 3. *n.* 8. Suar. *disp.* 12 *sect.* 2. *n.* 17. Ægid. *disp.* 14. *dub.* 7. *n.* 55 Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. §. 2. *n.* 4. & alij statim citandi. Qui idem dicunt casu quo dictæ horæ Canonicæ non ex obligatione, sed ex deuotione dicantur.

QVÆSTIO VII.

An ad minus liceat excommunicato priuatè officium B. Virginis, vel defunctorum, aut aliud officium priuatum cum alio recitare.

AFfirmatiuè respondet Nauarr. *c.* 37. *n.* 26. *cit.* ait Suar. *loc. cit. n.* 18. & etiam aiunt Cornejo, & Diana statim citandi. Sed adhuc meo videri, nec de his officiis loquendo id affirmat Nauarr. sed potiùs oppositum indicat: Ait namque suo loco pro hac parte citato: *Ad quintum*, quod illud vulgatum superius positum, scilicet peccare mortaliter, qui communicat cum excommunicato in oratione, intelligendum est de oratione publica, quæ fit nomine Ecclesiæ, quales sunt Missæ, Horæ Canonicæ, quas cantant, vel dicunt sui Ministri nomine ipsius, qualis est consecratio Ecclesiæ, Altaris, & Virginum, benedictio solemnis Episcopi, & aquæ benedictæ, & Officia defunctorum, & sepulturarum; non autem de oratione priuata, qualis est salutatio Angelica matutina, meridiana, & vespertina, qualis est simplex benedictio mensæ, & aliæ similes quæ non sunt prohibitæ tempore interdicti, vt dicetur infra *n.* 177. imò videtur, quod neque venialiter peccatur in aliquibus earum. Ita Nauar. Ex cuius verbis constat opppositum dicere in loquendo de Officio defunctorum, cum inter Horas Canonicas, quantum ad effectum peccandi in communicatione illius cum excommunicato, connumeret.

Vt certum igitur similiter respondeo, nec vllo modo licere excommunicato prædicta Officia B. Virginis, defunctorum, &c. recitare cum socio non excommunicato, aut è contra, non excommunicato cum excommunicato, quia dicere huiusmodi officia cum alio, etiam est quædam communicatio in oratione: sed hæc communicatio, quamuis sit in oratione priuata, & ex deuotione, clarè prohibetur excommunicatis, aut aliis cum ipsis, per *c. Excommunicatos,* 11. *q.* 3. ibi: *Nec eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo communicet,* & *c. seq.* (quod est 18.) ibi dicitur: *Cum excommunicato neque orare, &c.* & *c. seq.* 4 19. *Qui communicauerit, vel orauerit cum excommunicato, si laicus est, excommunicetur, si Clericus, deponatur.* In quibus iuribus (vt benè Suar. ait) sine dubio est sermo de communicatione in oratione priuata; nam coniungitur cum communicatione cum cibo, & potu, & communi sermone: ergo, &c. Sic Suar. *loc cit.* Cornejo *disp.* 10. *de excomm.* §. 8. *dub.* 1. *q.* 3. Diana *p.* 5. *tract.* 9. *resol.* 89. Alter. *lib.* 1. *disp.* 57. *c.* 4 *vers. Interdictum est.* Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 9. *dub.* 7. *concl.* 2. & alij.

QVÆSTIO VIII.

An peccet mortaliter excommunicatus officium diuinum cum socio, vt priuata persona recitando.

AFfirmat Caiet. *in sum. verb. excomm. circa finem,* §. *Illicita autem,* & clariùs id affirmat Sot *in* 4. *dist.* 22. *q.* 1 *art.* 4. *vers. Sed quantum*, vbi loquendo de recitantibus cum excommunicatis non toleratis, hæc ait: Quare non possumus coram ipsis Missas, aut diuina officia celebrare, neque eorum audire Sacra, nec alternatim cum illis recitare soluendo Horas Ecclesiæ. Et quodcumque istorum esset peccatum mortale, vt patet *c. Nuper, de sent. excom. & c. Sacris, de his quæ vi, metusve causa fiunt.* Ita Sotus. Vnde Henriq. vtrosque hos DD. pro hac parte, *vbi infrà*, citat. Et illam tenere aliquos viros doctos, dicit Auila mox *citandus.*

Sed multò probabiliùs respondeo: non peccare mortaliter, sed venialiter tantum, quia huiusmodi communicatio non est grauis, sed leuis respectu præcepti, cum fiat priuatim: ergo non est materia peccati mort. Antecedens probatur, nam licèt actio recitandi grauis sit, tamen in ea iuuari ab alio, vel alium iuuare priuatim, leue esse videtur in ratione communicationis. Sic Henriq *lib.* 13. *c.* 7. *n.* 2. Couar. *c. Alma,* § 3. *n.* 8. Suarez *disp.* 12. *sect.* 2. *n.* 18. Filliuc. *tract.* 12. *c.* 4. *quæst.* 4. *n.* 93. *vers. Tertiò.* Vgol. *tab.* 1. *c.* 13. §. 14. *dub.* 7. *n.* 55. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2 *punct.* 3. §. 2. *n.* 4. Auila 2. *p. c.* 6. *disput.* 8. *dub.* 4. Cornejo *disp.* 10. *de excommun.* § 8. *dub.* 1. *vers. Et si roges.* Alter. *loc. cit. vers. Dico* 2. Villalob. *tract.* 17. *diffic.* 7. *n.* 3. Machado *lib.* 1 *p.* 3. *tr.* 3. *docum.* 8. *n.* 5. Palao *disp.* 2. *de Censur. punct.* 9 *n.* 9. & Diana *p.* 5. *tr.* 9. *resolut.* 89. citans pro hac parte etiam Gordonum *tom.* 2. *lib.* 7. *q.* 8. *c.* 2. *n.* 23. Mercerum *de Sacram. in* 3. *p. q.* 21. *dub.* 6. Præpositum *in* 3 *p q.* 2. *de excomm. dub.* 9. *n.* 56. Megalam *in* 3. *part. vol.* 2. *c.* 2. *q.* 4. *n.* 52. *&* 53. & Luysium Turrianum *lib.* 2. *disp.* 11. *dub.* 2. Sed hic vltimus Author solùm ait, quod sit prohibitum excommunicato priuatim recitare Horas Canonicas cum socio: an verò sit veniale, aut mortale contra hanc prohibitionem facere, non resoluit, quia nec dubitat in particulari de hoc. His adhuc addi possunt Peña, Victoria, Felician. & Alcozer, quos citat Henriq. *loco citato*, & alij communiter. Qui tamen vt certum contrarium dicunt, si excommunicatus recitaret cum aliis publicè, & solemniter; nam tunc peccaret mortaliter.

QVÆSTIO IX.

An etiam excusetur ab hac culpa veniali ille, qui antequam excommunicationem incurreret, ratione sui muneris solitus erat recitare cum alio, v. g. Canonicus cum suo Capellano, vel famulo.

REspondeo vt quid probabilius: excusari etiam in eo euentu, à culpa veniali. Nam excommunicatus (ait Suarez) non priuatus communicatione eius, quantum ad ea, in quibus sibi inseruire tenetur, iuxta cap. *Inter alia, de sent. excomm.* iuncto capite, *quoniam multos,* 11. *q.* 3. & ideo si Canonicus, v. g. Capellanum, vel famulum habeat, qui hoc ministerium anteà illi

exhibebat

exhibebat, etiamsi excommunicatus sit, poterit illo vti, & è conuerso, licèt Capellanus ipse excommunicatus sit, poterit patrono suo illud ministerium exhibere, quia hoc propriè ac per se non est ministerium Ecclesiasticum, & ex officio, sed priuatum, & quasi corporale. Hæc Suarez, dicens hanc sententiam sibi verisimilem videri. Sed certè melius diceret, probabiliorem, cum id eius ratio conuincat. Tenent tamen Bonac. *loc. cit. n.5. vers. Hinc sequitur.* Et clariùs antea Vgolinus §. 14 *cit. n.*1. Filliuc. *loc. cit. n.*93. *vers. Tertiò.* Alterius *lib.*1. *disp.*10. *c.*4. *versu, Putarem tamen.* Villalobos *loc. cit.* & alij.

QVÆSTIO X.

An Excommunicatus Religiosus professus, aut Clericus insignitus Ordine sacro, non solùm possit, verùm etiam teneatur priuatim horas Canonicas soluere.

RESpondeo tanquam certum: non solùm posse, verùm & teneri ad persoluendas Horas Canonicas, quia excommunicatus licitè potest Horas Canonicas recitare priuatim, cum id nullo iure ei vetitum sit: ergo si aliàs habet obligationem ortam ex sacro Ordine, aut professione Religionis, ad id tenebitur. Patet consequentia, quia excommunicatio non tollit obligationem huiusmodi, aliàs tolleret onus non leue, ac proinde excommunicatus commodum ex sua contumacia reportaret, quod est absurdum. Sic omnes. Nauarrus *in c. Quando, de consecr. dist.*1 *notab.*7. *n.*18. *& in sum. c.*25. *n.*102. *& de Orat. & horis n.*16. Sotus *lib.* 10. *de iust. q.*5. *art.*3. Couarr. *lib.*3. *variar. c.*13. *n.*8. *vers. Duodecimò,* & *in c. Alma, p.*1. § 5. *n.*8. & penes ipsum Cardin. Hieronym. Gigas, Decius, Abbas, Ioan. de Lignano, & Albert. de Ferrariis, Syluester *verb. Hora, num.* 4. D. Anton. 3. *p. tit.*24. *c* 76. Sandoual *de offic. Eccles. p.*5. *c.*5. Henriquez *lib.*13. *c.*7. *n.*2. Suar. *disp.*12. *sect.*2. *n.*13. *&* 14. Filliucius *tr.*12. *c.*4. *quæst.*4. *n.*92. Sayrus *lib.* 2. *c.*3. *n.*3 Ægid. *disp.* 14. *dub.*7. *n.*53. Alter. *lib.*1. *disp.* 10. *c.*4. *col.*1. *&* 2. Bonac. *disp.*2. *q.*2. *punct.*3. §. 2. *n.*3. Cornejo *disp.* 10. *de excommun.* §. 8. *dub.*5. *quæst.*4. Vasquez *de excommun. dub.*8. *n.*9. dicens in hoc omnes conuenire. Bauny *disp.*7. *de excommun. q* 6 *vers. Interim nosse.* Auila 2. *p. c.*6. *disp.*4. *dub.* 6. Villalob. *loc. cit. n.* 5. Palao *punct.*9. *cit. n.*7.

QVÆSTIO XI.

An qui non ratione Ordinis sacri, aut Professionis, sed tantùm ratione beneficij tenetur ad Horas Canonicas, si est excommunicatus, teneatur ad illas recitandas.

NEgauit Ioannes Briaret, post quodlibet. Adriani *q.*4. *Proposit.*5. cuius fundamentum fuit, nam excommunicatus priuatur fructibus sui beneficij, *c. Pastoralis, fin. de appellat.* at sic est, quod ex eorum perceptione oritur obligatio recitandi Horas Canonicas: ergo si tales fructus pro rata non recipit excommunicatus, non tenebitur officium præstare diuinum.

Sed tanquam verum respondeo: etiam teneri ad recitandas horas. Ratio est, quia Beneficiarius non solùm tenetur ad officium diuinum, ratione fructuum, quos ax beneficio percipit, sed etiam ratione tituli beneficij, & possessionis illius, quam etiam postquam excommunicatus est, retinet, siquidem constat, ius habere licèt impeditum, ad perceptionem fructuum, quos si actu non percipit, sua culpa contingit. Sic Palud. *in* 4. *dist.*15. *q.*9. *art.*1. Nauarr. *in man. c.*25. *n.*503. *&* 104. *& tr. de Orat. c.*7. *n.*28. Couar. *lib* 13. *var. c.*13. *n.*8. *vers. Duodecimò, prope medium,* cum Card. Hieron. Gigante, Decio, Abbate, & aliis. Henriq. *lib.*13. *c.*2. *in Glossa lit. I.* Suar. *loc. cit. n.*15. Angelus, & Syluester penes illum. Alter. *c* 4. *cit. vers. Propter hanc rationem.* Vasquez, Bonacina, Cornejo *loc. cit.* & communis.

QVÆSTIO XII.

An huiusmodi excommunicati priuatim horas dicentes, teneantur ita occultè illas dicere, vt ab aliis audiri non possint.

AFfirmare videtur Bauny *q.*9. *cit. Assert.*2. per hæc licèt non clara verba: *Ex more,* dixi, vt innuerem ab hac esse pœna liberum, qui domi suæ preces Canonicas decurrit, aut alibi, priuatim tamen, ac solus; nam publicè operam his nauare, non est tutum. Ita Bauny.

Sed probabiliùs longè respondeo: ad id non teneri, quia solùm est illis prohibitum, vt cum socio horas persoluant, minimè verò, quod domi, aut alibi in occulto, & ita vt à nemine audiantur, illas recitent, quia id non est illis cautum iure aliquo: ergo sine causa non est hoc onus illis imponendum. Sic Suarez *disput.* 12. *sect.*2. *n.*16. & clariùs Filliuc. *tract.*12. *c.*4. *quæst.* 4. *in fine,* ita scribens. Quartò, vt possit officium dicere, etsi priuatim, tamen voce tam alta, vt etiam ab aliis exaudiri possit: hinc enim non insurgit per se communicatio aliqua. Hæc ille.

QVÆSTIO XIII.

An sit licitum excommunicatis, quando recitant officium diuinum, dicere Dominus vobiscum.

AFfirmant Auila 2. *p. c.*6. *disp.*4. *dub.*6 per hæc verba: Tertia conclusio, dato quod peccet dicendo *Dominus vobiscum*, non tamen peccabit mortaliter, quia materia est parua. Imò teneo cum Nauarro *in sum. Hispana, c.*27. *n.* 45. & quibusdam viris doctis, quod non peccabit, si dicat recitando solus. Hæc Auila. Quem citat, & sequitur Hurtado *disp.* 4. *de excommun. diffic.*2. *n.*3. vbi sic ait: Nec est prohibitus Horas Canonicas priuatim recitare, & tunc potest absque peccato dicere *Dominus vobiscum*, vt contra non paucos aduertit Auila (*loc. cit.*) quia potest illud dicere vt priuata persona, sicut etiam potest dicere, *Venite adoremus.* Hæc Hurtadus. Cuius opinionem refert, nec reprobat Pal. *loc. cit. n.*7.

Sed probabiliùs multò respondeo: non esse eis licitum dicere *Dominus vobiscum*, sed loco illius debent dicere, *Domine exaudi orationem meam*, more laicorum. *Primò*, quia iste versiculus *Dominus vobiscum*, iuxta vsum Ecclesiæ à solis Sacerdotibus, & Diaconis dici potest, quia pertinet ad dignitatem Ordinis: sed per excommunicationem homo impeditur hac Ordinis dignitate: ergo.

Secundò, quia hæc salutatio *Dominus vobiscum*, pertinet ad personam publicam, & consequenter ad eum, qui vt Minister Ecclesiæ recitat Horas Canonicas: sed excommunicato est prohibitum orare, vt persona publica: ergo nec potest dicere *Dominus vobiscũ.* Ex quibus manet solutum argumentum Hurtadi. hæc namque verba ex vsu Ecclesiæ solùm pertinent ad Sacerdotes, & Diaconos, tanquam Ministros publicos Ecclesiæ, & ideo ab illis solum vsurpari queunt, alia verò ad omnes etiam seculares, vt constat. Vnde sic Nauar.

cap.7.

c.7.de orat.n.16. hæc dicens : Non tameu debeat eas (*nempe horas*) recitare officiom peragendo in sua Ecclesia,*c Si quis Episcopus* 11.*q.*3.nec dicendo *Dominus vobiscum*,vt determinat Atchidiac. *in d.cap.Presbyterum*,18 *dist.*cum Catdin.Alex.& communi.Hæc Nauattus ibi , *& c. Quando, de Censur. dist.*1. *notab.*7. *n.*18.Couar.*c.Alma*,1.*p.*§ 3.*n.*7.Henriq.*lib.*13.*c.*7.*n.*2. Suatez *disp.*12. *sect.*2.*n.*13.Ægidius *disp.* 14. *dub.* 7. *n.*54.Filliuc.*tract.*12.*c.*4.*n.*93.Layman *lib.*1.*tr.*5. *p.*2. *c.*2.*n.*6.Vasq.*de excomm.dub* 8.*n.*9. Bauny *disp.*7. *de excomm.q* 9.*vers.Secundò meminisse.*Cotnejo *disp.*10.*de excomm.*§.8.*dub.*1.*quæst.*4. Altetiua latè *lib.*1. *disp.*10. *c.*4.*col.*2.Bonac.*disp.*2.*q.*2.*punct.*3.§.2.*n.*6. Raynaudua Gordonus,& Præpositus,quos affert,& sequitur Diana *p.*5.*tract.*9.*resol.*93.

QVÆSTIO XIV.

*An Sacerdos,aut Diaconus excommunicatus,pronuncians in recitatione officij,*Dominus vobiscum,*peccet mortaliter, & incurrat irregularitatem.*

AFfirmatiuam sententiam tenere Nauattum *in lib de oratione,c.*7. *num.*16.aiunt Suarez,Bonacina, Corneio, Diana, & alij *locis* statim *citandis.* Sed profectò omnes illum pro hac patte pessimè citant: quia in toto illo numero , in quo de prohibitione dicendi *Dominus vobiscum*, ab excommunicatis agit, minimè agit de pœna quam incurtunt excommunicati illum versiculum dicentes , uec quomodo nominat in suo opere irregularitatem , vt constare po est cuilibet , si legat eius verba relata à nobia sopta *quæst.* 6.

Deinde Cornejo , & Diana citant etiam pto affirmatiua patte Maiorem ; sed reuera hi Authores Maiolum debebant scribere , non Maiorem. Nam ille, non iste tenuit hanc partem *lib.*3. *de irregul. cap.* 21. *num* 6 vt testatur Henriqnez *lib.*13.*c.*7. *n.*2. *in Glossa lit.* Y.

Rursus citat Bonacina pro eadem patte Suarium *disp.* 12 *sect.*2. *n.* 13. Sed non benè adhuc , quia licèt Suarius in principio dicat ex aliorum Doctorum sententia, quod fiat irregulatia Sacerdoa , aut Diaconua dicendo *Dominus vobiscum*,sed statim subiungit quod hoc est limitandum (verba sunt Suarij) nisi interdicat exeosatio à culpa , hæc enim irregularitas. quæ est pœna, non incurritur, nisi propter culpam , vt ratio pœnæ postulat , & significatur *in c penult.de sentent. excommun.* Et quooiam illa pœna grauis est , censeo non incurri sine culpa mortali In hoc ergo potest facilè excusari culpa mortalia ex inaduertentia cum leui negligentia, item si fiat ex quadam verecundia , sine contemptu, licèt fiat aduertendo , ex leuitate materiæ potest esse venialis culpa : quia est actio valde priuata , & nihil ferè offendens Ecclesiam. In his ergo casibus non incurretur irregularitas. Hæc Suarius. Qui vt constat, potius citari debet pro opposita parte , & sententia , vt de facto citat Filliucius *vbi infrà.* Ex quibus constat , quod solus Maiolus, quem ego viderim , hanc sententiam tuetur , ac defendit, eo quòd pronunciando excommunicatus , *Dominus vobiscum* , exercet actum Ordinis : ergo fit irregularis.

Sed probabiliùs longè respondeo : quod Sacerdos, & Diaconus , qui in recitatione priuata diuini Officij vtuntur illo versiculo,*Dominus vobiscum* , nullo modo peccent mortaliter , sed venialiter tantum ; & consequenter per hoc non fiant irregulares. Ratio est, quia irregularitas , quæ in pœnam infligitur,non incurritur,nisi ob mortale : at esse mortale proferre in priuata recitatione has duas voces *Dominus vobiscum*, quia dicet ? Nemo profectò ; quia materiam in his reperiri ad mortale idoneam , nemo est tam parum cogitans, qui dicere velit , & ausit. Non ergo hæc culpa est in excommunicato plusquam venialis : ergo per commissionem illius non fiet quis irregularis.Secus est dicendum casu quo quis has voces *Dominus vobiscum*, publicè,ac solemni ritu pronunciaret ; quia cum tunc exerceat actum Ordinis sacri, peccaret mortaliter,& consequenter incurreret irregularitatem.Et hoc solùm probat fundamentum pto sententia Maioli adductum. Sic communis ferè omnium sententia tenet , Ægidius *disp.*14.*dub.*7.*n.*54. Filliucius *tractatu* 12. *c.*4. *quæst.*4. *num.* 93. Qui tamen solùm dicit , esse probabile non incurri irregularitatem,eo quòd dicendo *Dominus vobiscum*,non committitur culpa grauis ex leuitate materiæ, ex Suatio *num.* 13. Sic Bonacina , Layman, Bauny *suprà citati* , Præpositus , Raynaudus, Gordonus, & Mercerus,quos affert, & sequitur Diana *resolut.*93 . *cit.* Qui ipse , Cotnejo , & alij citant pto hac parte Henriquez *lib.*13. (non 3. vt vterque citat) *de excomm.c.*7. §.2. Sed non benè.Nam in corpore capitis solùm ait , quod excommunicatus ratione Ordinis sacri, aut beneficij, tenetur Horas Canonicas priuatim recitare , absque *Dominus vobiscum.* Nec quid amplius dicit.In Glossa autem *lit. L,* dumtaxat ad rem hæc verba habet.Addit Maiol.*lib.*5 *p.*21. *n.*6. si Sacerdos *excommunic.*dicat,*Dominus vobiscum*, fit irregularis.Sed Nauatrus *addit.Hisp c.* 27. *n* 45. negat peccatum esse dicere.Hæc tantum Henriquez Vnde meritò dixit Bonacina , se non inuenisse id apud Henriquez. Tenent rursus Villalobos *tr.*17.*difficult.*7. *n.*7. Sayrus *lib.*2.*c.*3.*n.*5.Machado *lib.*1.*p.*3.*tract.*3. *docum.*7. *n.*2. Qui etiam citat, sicuti multi alij , pro parte contraria Nauarrum,& Suarium,sed omnes malè. Palao *disp.* 2. *de Censur punct.*9.*num.*8.Layman *lib.*1.*tract* 5 *part.*2. *c.*2.*num.*7. & à fortiori Auila, & Hurtadus *quæst.* 13. *citati.*

QVÆSTIO XV.

An sit permissum Excommunicatis ire cum aliis in publica processione,aut Litaniis publicis,ad quas populus fidelis cum Sacerdote cantante concurrit.

REspondeo tanquam certum : non esse illis id permissum , sed potiùs prohibitum sub mortali: quia omnis excommunicatus est priuatus actuali celebratione diuinorum Officiorum , & auditione eorundem : at sic est , quod sub nomine diuinorum Officiorum comprehenduntur omnes sacræ functiones, quæ ab Ecclesia publicè , & solemniter ex institutione Christi , aut eius Sponsæ fiunt , vt omnes fatentur : ergo cum inter has sacras functiones numeranda sit publica processio, etiam Litaniarum,quæ solemnitate consueta Crucis leuatæ , superpelliciorum,& ordinis procedendi fit, planè sequitur , quod illi interesse sit sub mortali prohibitum excommunicatis. Sic Caietanus *in summ. verb. Excommunicatio, prope finem,vers.Illicita*, ibi : Communicarent autem si ambo interessent vesperis , aut vni Missæ , aut vni processioni , etiamsi vnus esset in capite , & alter in cauda processionis extensè per duo milliaria. Sic ille. Henriquez *lib.*13.*cap.*7. *num.* 2. qui sequendo Caietanum ita dicit : Non licet huic (*excommunicato*) ire cum aliis , etiam vltimo loco in publica processione, aut in publicis Litaniis , quæ à Sacerdote cantantur: aliàs cessandum est , donec denunciatus expellatur à processione, aut aliis officiis. Hæc Henriquez , & penes

penes ipsum Nauarr.*c.27.n.176.fine*,& *n.* 163.(sed malè in hoc vlt.num.) Alcozer, Palac. D. Anton. & Syluest. Sic etiam Suar.*disp.* 12.*sect.* 2. *n.* 2. iuncto *n.* 6. D. Th. Durand. Gabr. Adrian. Couarr. & alij penes ipsum. Filliuc.*loc.cit.quaest.*5.*n.*94. Bonac.*disp.*2.*q.*2. *punct.* 3. §.2. *n.*2. Alter.*lib.*1.*disp.*10.*c.*3 Llamas 1.*p.Meth.c.*9. §.6. *pag.* 113 Auila 2.*p.c.*6.*disp.*9.*dub* 7.*concl.*1. Palao *disput.*2.*punct.*9.*n.*6.

QVÆSTIO XVI.

An etiam sit prohibitum excommunicatis comitari sacram Eucharistiam, quando ad infirmos defertur.

AFfirmat absolutè Palacius, casu tamen, quo non recitentur Psalmi, *dist.*18.*q.*3 *pag.* 341. vt refert, & transit, Henriq.*lib.*13.*c.*7.§.2.*in Gloss.lit.N.* Adiungens illi Nauarr.*c.*27.*n.*179. cum Calderino, hoc ipsum docente loquendo tempore interdicti. Sed certè Nauarrus ibi solum ait, quod tempore interdicti non sit prohibitum pulsare campanulam, quando viaticum defertur ad infirmos, & etiam ostendere ipsum in reditu vbi mos est. Calder.*vbi supr.memb.*6. *col* 19. partim quia videtur iustum & decorum, *d.c.Quoniam*, partim quia non est de actibus prohibitis per interdictum, conspectus S. Sacramenti, nisi in Missa. Hæc tantùm meus Nauarr. vt videas, nil de nostra quæstione agere, licèt aliqualiter de concernenti. Non tamen Bonac.§.2.*cit.n.*9. vbi ait, posse excommunicatum adorare Eucharistiam, aut etiam illam comitari dum ad infirmos defertur, modò non recitentur Psalmi, iuxta Henriq.*lib.*13.*c.*7.*n.*2.& Sayr.*c.*3.*n.*13. hoc enim modo dicitur excommunicatus propriè participare in diuinis. Sic Bonacina. Sed malè in hoc quod dicit esse sententiam Henrici *c.*2.*n.*2. nam ibi nil de hac quæst. Et in margine *lit.N*, vbi de illa transeunter agit, solùm ait, hoc docere Palacium, ipse verò transit. Vnde Bonacina Palacium debebat pro sua citare sententia, non Henriq. Melius posset citare Auilam 2 *p.c.*6 *disp.*9 *dubio* 7.*concl.*1.*in fin.* id expressè cum Palatio docentem, & addentem, tunc progrediendum esse silentio, sine vllis precibus, ne excommunicatus respondeat simul reliquis fidelibus.

Sed absolutè omnino respondeo: etiam esse hanc sacram functionem excommunicatis prohibitam, quia reuera sub nomine diuinorum Officiorum, quibus interesse est excommunicatis prohibitum, absque dubio comprehenditur. *Primò*, quia fit à Sacerdote solemni pompa, induto superpelliceo, & stola, turmaque fidelium comitante. *Secundò*, quia in delatione S. Sacramenti, etiam ad infirmos, semper recitantur Psalmi, vt praxis Ecclesiæ testatur: ergo, adhuc in opinione Palacij, semper remanet talis actio excommunicatis prohibita. Sic expressè Llamas 1.*part. Method.c.*9.§ 6. ibi: Excommunicatus non potest sacram Eucharistiam comitari, cùm processionaliter defertur, etiam ad infirmos, quod meritò aliqui dixerint, neque ire in processionibus, vbi preces, siue Litaniæ pro necessitatibus, siue gratiarum actionibus decantantur, quia tales sunt solemnes Ecclesiæ orationes. Sic Llamas.

QVÆSTIO XVII.

An item sit prohibitum Excommunicatis aquam, Oliuas, aut Candelas solemniter benedicere, Epistolam, aut Euangelium solemniter cantare, aut aliam functionem propriam alicuius Ordinis, solemniter, & ex officio exercere.

REspondeo tanquam certum: omnia hæc esse illis sub mortali culpa prohibita, quia certum est omnia hæc sub diuinis Officiis comprehendi, quod constat partim ex iure, partim ex communi sensu Ecclesiæ, & partim ex interpretatione communi Doctorum. Sic omnes. Legantur Suar.*disp.*12.*sect.*2. *n.*5.& 6. Altetius *lib.*1.*disp.*10.*c.*3. omnino ex Suario, illo non citato, quod quidem semper ferè facit. Bauny *disp.* 7. *de excomm.cuat.q.* 9.*in principio*. Palao *disp.* 2.*punct.*9.*n.*6. & alij.

QVÆSTIO XVIII.

An deinde Excommunicato sit vetitum, sacræ concioni interesse.

REspondeo tanquam certum, quod nullo modo, quia sic habetur *in c.Responso, de sentent.excomm.* vbi interrogatus Pontifex ab Episcopo Ferrariensi an ad populum sententiis excommunicationis, & interdicti ligatum, quot hebdomadibus dicere ipse conciones posset? respondit, *sine scrupulo conscientiæ hoc eum facere posse, cum viderit expedire, dummodo contra formam interdicti nullum eis diuinum Officium celebretur.* Concio igitur non venit nomine diuinorum Officiorum, quæ excommunicato sunt prohibita: sic omnes. Paludan.*dist.*18.*q.*4 Caiet.*in verb.Excomm.*§.*Illicita.* Sotus *dist.*22.*q.*1.*art* 4.*col* 8 D. Anton. 3.*p.tit.*24.*c.*70. *col.*2. Summa Confess.*lib.*3.*tit.*33. *q.*251. & Nauarrus *c.*27 *n.*36 *ad* 5. quos omnes citat ac sequitur Henriq. *lib.*13.*c.*12.*n.*3. Suar.*disp* 12.*sect.*2.*n* 3. Alter.*lib.*1. *disput.*10.*c.*3.*vers.Si quæras* Vgolin.*tab.*2. *c* 8.§ 3. Reginald.*lib.*32.*n.*20. Ægid *disp.*14.*dub.*7.*n.*58. Filliuc.*tract.*12.*c.*4.*quæst* 2.*n.*86. Bonacin. *disp.*2. *q.*2. *punct.* 3. §.2.*num.*10 Bauny *disp.*7.*de excom.q.*9.*in fin.* Hurtad. *disp.*5.*de excom.diffic.*2.& Cornejo *disp.*10.*de excom.* §.4.*dub* 4. Palao *disp.*2.*punct.*9.*n.*11.

QVÆSTIO XIX.

An saltem sit vetitum ipsis Excommunicatis concionem audientibus dicere in principio, & in fine concionis,* Aue Maria, *cum aliis simul.

REspondeo id nullo modo adhuc esse vetitum, quia cum talis oratio sit priuata &, non communis, non datur inter ipsos recitantes communicatio in oratione. Nam licet simul assistant, vnus tamen nullo modo adiuuat alterum ad eandem orationem, sed quisque separatim, sigillatim, & priuatim orat. Sic Nauarr. *loc.cit.* Henriq.*loc.cit.n.*4.*in fin.* Alter.*disp.*10. *cit.cap.*4. *vers. Non erit autem.*

QVÆSTIO XX.

An etiam Excommunicati, saltem tolerati, possint absque mortali aliis concionari.

AFfirmat Sot. *dist.*22. *art.*4. *col. mihi* 8. per hæc verba: Prædicatio autẽ, vt habetur *can. Episc.*9.

de

de consecrat.dist. 5. & lectio quantumcunque sit Theologiæ, fieri potest coram excommunicato. Quare & Doctor respondere potest discipulo excommunicato interroganti circa lectionem. Ipsi autem excommunicati eosdem actus solemniter exercere non valent in publico, saltem si sint ex illis duabus excommunicatorum speciebus expressis in Concilio Constant. Nam si sint occulti,& generaliter excommunicati,nullum est peccatum eorum interesse concionibus, & lectionibus. Neque ipsi peccarent, mortaliter saltem, dum ex officio eis eiusmodi munera incumbunt. Ita Sotus, quem citat, & sequitur Auila 2.*p.c.6. disp.* 11. *dub.*3.*concl.*2.

Sed clarius,distinctius,& certius respondeo: Nullo modo posse excommunicatos toleratos concionari, absque labe mort.casu quo ipsimet sponte, & non inuitati se ingerant ad concionandum,benè tamen casu, quo ab aliis ad concionandum petantur,& inuitentur. Ratio est, quia in primo casu ipsi excommunicati se ingerunt ad communicandum cum aliis fidelibus, quod quidem est illis sub mortali prohibitum. In secundo verò, quo inuitantur ab aliis qui non tenentur vitare eos, tunc nullo modo peccant eorum petitioni correspondentes, atque annuentes, cum hæc correspondentia non sit illis prohibita,vt ex dictis suprà cõstat. Sic Nauar.c.27.*n.* 163.*verf.Octauò infertur*.Suar. *disp* 12 *sect.*2.*n.*4. Alter.*lib.*1. *disp.* 10. c.3. *verf. Non licet.* Filliuc.*tract.*12.*c.*4.*q.*2.*n.*86. Bonac. *disp.*2. *q.*2. *punct.*3. §.2.*n.*31. Cornejo *disp.*10.*cit.*§.4 *dub.*4.Palao *loc.cit.n.*10. qui omnes,& Sotus etiam,secus omnino dicunt dicendum, loquendo de Excommunicato vitando, & non tolerato ab Ecclesia, quia hic etiam inuitatus, si fortè illicitè fieret, non potest sine peccato graui Prædicatoris munere fungi.

Quæstio XXI.

An si Excommunicatus solemniter, & quasi ex officio prædicet, non solum mort. peccet, verùm etiam fiat irregularis.

Affirmat Nauarr. *loc.cit.*his verbis: Octauò infertur, quod licèt suspensus ab officio prædicandi celebrando non peccet, nec fiat irregularis secundum Panorm.& communem *in d. Clem. cupientes*,concionando tamen peccat,& est irregularis,secundum opinionem quam sequimur supra *cap.*25. *num.* 141,quod actus prædicandi est lege diuina,vel humana,vel consuetudine actus peculiariter Diaconatui deputatus: quia licèt institutione diuina sit soli Sacerdotio peculiaris, iuxta *cap.Adiicimus*,16.*quæst.*1. lege tamen, & consuetudine humana videtur deputatus Diaconatui, vt tandem Caiet.*vbi suprà* concludit,quando saltem solemniter vti ex officio suo tanquam Sacerdos prædicat.Hæc Doctus Nauarrus.

Sed probabilius respondeo: Non fieri irregularem, quia probabilius est, quod actus prædicandi potius sit actus iurisdictionis, quàm ordinis, quia Christus Dominus,cum dixit *Pasce omnes meas*, aut *Prædicate Euangelium omni creaturæ*,non dedit Apostolis potestatem ordinis, sed iurisdictionis. Non ergo iure diuino hic actus prædicandi requirit ordinem, sed authoritatem Pastoris,iuxta illud Apostoli,*Quomodo prædicabunt,nisi mittantur?* & Innocent. III.cap. *Excommunicamus* (non *excommunicatus*, vt leges apud Suarium)§.*Quia verò de hereticis*,mandat vt excommunicationis vinculo innodentur, qui officium prædicandi publicè, vel priuatim vsurpare præsumpserint, nisi à Sede Apostolica, vel Catholico Episcopo loci licentiam obtinuerint. Igitur cum actus prædicandi non sit actus ordinis, sed iurisdictionis (vnde in necessita-

te laïco etiam committi potest) planè sequitur, quod excommunicatus,qui illum exercet,etiam in casu, quo grauiter peccet,non fiat irregularis, nam irregularitas non incurritur ab excommunicato, nisi dum exercet actum ordinis.Sic Suar.Alter.Bonac.& Filliuc.*loc.cit.*

Quæstio XXII.

An liceat Excommunicato interesse lectioni sacræ Theologiæ, vel Scripturæ.

Affirmat Henriquez *lib.*13. *cap.* 12.*n.*4. his verbis: Denunciatus non prohibetur audire cũ aliis concionem publicam in Ecclesia, quamuis specialiter interdicta: nec audire publicas lectiones etiam sacras: nec exs discipulis perlegere: quia concio, & lectio non est officium Ecclesiasticum,quod & excommunicato tempore interdicti prohibetur. Hæc ille.

Sed probabilius longè respondeo: Non esse illi licitum lectioni dictæ interesse. Non quidem ex eo quod auditio lectionis sacræ comprehendatur sub Officio diuino, cum ita non sit; sed ex eo quod sit prohibita ratione communicationis. Nam excommunicato, & communicare, & quantum in ipso est, communicari est prohibitum iure, cap. *Illud, de Cler. excomm. ministr* ac sic est,quod hæc communicatio est magna inter humanas, licet diuina non sit: ergo. Sic Filliuc.*tr.*12.*c.*4.*q.*2.*n.*87.per hæc verba:Ipsi tamen excommunicati, siue sint vitandi, siue occulti, non possunt absque peccato lectioni interesse, cap. *Illud,de Cler.excomm.* Est enim communicatio quædam: Nec excusat vtilitas spiritualis, vt excusat in concione; nam lectio non ordinatur ad permouendum affectum, vt concio; sed ad intellectum. Et de conceptione ius est expressum in cap. *Responso cit.*non de lectione. Sic Filliuc. Ex quo patet ad fundamentum quod pro sua sententia haud implicitè nimis adducit Henriq. Sic etiam Suarez *disp.*12. *sect.*2. *n.*5. Alter. *c.*3.*cit.verf. Si quis vlterius*, &c. Palao *disp.*2. *punct.*9.*n.*11. & alij.

Quæstio XXIII.

An Lector excommunicatus vitandus,possit licitè publicas lectiones suis discipulis prælegere.

Affirmare videtur Henriquez, vt denotant eius verba nuper à nobis pro prima sententia relata.

Sed tanquam certum respondeo: Nec dictum Lectorem posse licitè publicas Lectiones suis discipulis prælegere: Nec discipulos lectorem hoc modo excommunicatum, audire, quia reuera in huiusmodi lectura, & assistentia ad illam esset mutua communicatio contra prohibitionem Ecclesiæ,cap.*Illud,citato*. Sic Suarez, Alterius, Filliuc. *loc. cit.* Et ante illos Sotus (citatus contra se ab Henriquez *num.* 4. *cit. in Glossa lit.X.*) *in* 4.*dist.*22.*q.*5.*art.*4.*col.*8. qui ait,Discipulos si audiant lectorem denunciatum, participare cum illo,nempe in humanis. Palao *loc.cit.* Qui tamen malè citat Henriquez pro nobis.

Quæstio XXIV.

An Lector non excommunicatus possit licitè legere publicam lectionem coram multis,casu quo vnus ex auditoribus sit excommunicatus vitandus.

Negat Auila 2.*p. cap.* 6. *disputatione* 11. *dub.* 3. *conclusione* 28. quem citat, & sequitur Bonacina *disputatione* 2. *quæstione* 2. *puncto* 3. § *secundo*

num. 12. dicens, teneri Magistrum, seu Lectorem, in dicto casu relinquere opus inceptum, vt vitetur excommunicatus vitandus. Ratio eorum est, quia vetitum est iure fidelibus communicare cum excommunicato vitando: at sic est, quod omnes qui conueniunt ad eandem lectionem audiendam, in ea videntur participare; sicuti Missæ auditores participant in ea, & cum Sacerdote, & inter se: ergo. Sic præter citatos DD. tenent quamplurimi Thomistæ apud Auilam *loc. cit.* & apud Henriquez *num. 4. in. litera T.* Nauarr. *cap.* 25. *n.* 56. & D. *Anton.* 3. *p. tit.* 5. *c.* 2. §. 10. Sed ex his certè meus Nau. oppositum sentit, *vt infrà.*

Sed æquè probabiliter respondeo, in eo casu licitè posse legere, vnde nec lector, nec condiscipuli tenebuntur cessare à munere suo propter præsentiam excommunicati, quia revera neque humano modo loquendo, propriè communicant cum illo. Neque in hoc est æquiparanda hæc actio cum coassistentia in Missa, quia ibi auditores, Missæ communicant in Missa, & cum Sacerdote, & inter se, tanquam cooperatores in offerendo sacrificium. Hic verò auditores non communicant cum excommunicato cooperando ad eandem auditionem, cum vnusquisque seorsum audiat. Sic Nauarr. *loc. cit.* ex Henrico Henriquez pro opposita parte, vt constat ex his eiusdem Doctoris verbis: *Peccat* item qui ad Scholas admittit excommunicatos, aut prauis moribus viuentes, iuxta mentem S. Anton. *in d.* §. 10. quod non videtur verum quoad excommunicatos, nisi essent excommunicati cum participantibus, expresso Doctore, iuxta *cap. Statuimus, cap. constitutionem, cap. Præsenti. de sentent. excomm. lib. 6.* nec quoad praua exercentes, si Doctor non habet iurisdictionem ad eiiciendos eos à Scholis, quam communiter hodie Doctores in magnis Vniuersitatibus non habent: quidquid *in authent habita, C. ne fil. pro patr. statuatur*; licèt præcepto correctionis ad id procurandum plusquam alij teneri posset. Sic Nauarr. Henriq. *loc. cit.* Suar. *disp.* 12. *sect.* 2. *n.* 5. Alterius *lib.* 1. *disp.* 10 *cap.* 3. *in fine.* Sayr. *lib.* 2. *c.* 3. *n.* 14. Filliuc. *loc. cit. n.* 87. Ægidius *disp.* 14. *dub.* 7. *n.* 58. Et ante eos Sotus *dist.* 22. *q.* 1. *art.* 8. *col.* 8. Palac. *dist.* 18. *q.* 3. *pag.* 141. & alij. Quibus tandem adhæret Palao *loc. cit. n.* 13.

QVÆSTIO XXV.

An etiam sit licitum Doctori respondere Discipulo excommunicato interroganti circa lectionem.

AFfirmat expresè Sotus, vt vidimus suprà *q.* 18. Non Henriquez, vt inaduertenter scripsit Bonacina *infra.*

Sed oppositum omninò respondeo dicendum: Non esse illi licitum (nisi aliàs interrogatio esset talis, vt responsio posset ad vtilitatem animæ, & conuersionem eius ordinari) quia illa communicatio iam esset indiuidua & particularis, ac mutua, quæ quidem à iure prohibita est, nisi in aliquibus casibus ab ipso expressis, *vt infra.* Sic Suarez, & Alterius *loc. cit.* Bonac. *n.* 12. *vers. Addit Henriquez.* Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 11. *dub.* 3. *concl.* 7. & 8. & alij.

QVÆSTIO XXVI.

An Magister excommunicatus toleratus possit lectionem publicam, ad quam ex officio tenetur, facere.

REspondeo tanquam certum: Posse talem lectionem suis Discipulis perlegere: & hi illum audire, cum illoque communicare si aliàs per alium non posset satisfacere suo muneri, quia tunc bonum commune, & vtilitas publica excusat illum à peccato. Sic Suarez, Alterius, Filliucius, & Bonac. *loc. cit.* Palao *disp.* 2 *punct.* 9. *n.* 10. & alij.

QVÆSTIO XXVII.

An omni Excommunicato sit prohibitũ sub mortali interesse Missæ; aut Sacerdoti illam dicenti inseruire.

REspondeo tanquam certum: Esse illi prohibitum, & sub mortali. *Primum* constat. Tum quia sic expresè habetur *in cap. Illud, de Cler. excomm. ministrante, & cap. Is qui, de sent. exc. in 6. & cap Episcoporum. de priuilegiis.* Tum etiam, quia, omnis excommunicatus generatim priuatur omni communicatione fidelium, *cap. Nihil, & cap. Engeltrudam*, cum aliis, *q.* 1. at sic est, quod vna ex præcipuis communicationibus, & maximè in sacris, inter fideles, est in eo quod ad sacrificium Missæ peragendum conueniant: ergo.

Secundum etiam patet, quia transgressio huius prohibitionis est grauis, cùm sit de materia graui, & circa materiam valdè sacram: ergo de se, & ex genere suo erit mortalis. Sic docent omnes Doctores. Legantur Henriquez *lib.* 13. *c.* 7. *n.* 2. Suar. *disp.* 12. *sect.* 1. Alter. *lib.* 1. *disp.* 10. *c.* 2. Filliuc. *tract.* 12. *c.* 4. *q.* 5. *n.* 88. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2 *punct.* 3. §. 1. Ægidius *disp.* 14. *dub.* 7. Bauny *disp* 7. *de excom. q.* 10. Luysius *lib.* 2. *de cens. disp.* 11. *dub.* 1. Palao *punct.* 9. *cit. n.* 2. & alij.

QVÆSTIO XXVIII.

An saltem sit licitum excommunicato occulto, seu tolerato, inseruire Sacerdoti non excommunicato volenti Missam ex necessitate celebrare: casu quo non sit alius Minister, qui inseruiat.

REspondeo tunc esse licitum ei, si inducatur à Sacerdote, vt sibi ministret. Ratio est, quia Sacerdos licitè potest inducere talem excommunicatum toleratum (secus si non toleratus foret) vt sibi ministret in sacrificio Missæ, cum post Concil. Constant. non teneatur eius commercium cauere, quousque sit denunciatus, &c. & aliàs id faciat ex causa rationabili: ergo etiam excommunicatus ab eo inuitatus poterit licitè eidem sacrificium offerenti inseruire. Sic Suarez, Alterius, & Filliuc. Luysius, Palao *loc. cit.* Bonac. *loc. cit. n.* 3. Henriq. *lib.* 13. *c.* 7. *n.* 2. sed malà, quia ibi nec verbum de quæstione habet.

QVÆSTIO XXIX.

An Excommunicatus quilibet peccet mortaliter non audiendo Missam in die Festo.

AFfirmant nonnulli apud Azorium *vbi infrà*, existimantes denuò peccare mortaliter excommunicatum abstinentem se ab auditione Missæ in die Festo.

Sed tanquam certum respondeo, sicut iam semel aliàs respondi, nullo modo peccare de nouo Missam non audiendo, quia nemo obligatur ad id quod sine peccato facere nequit: & qui est excommunicatus, nequit sine peccato Missæ assistere: ergo. Sic Azor. 1. *part. lib.* 7. *c.* 7. *quæst.* 2. Angel. Sylvester, Nauarr. Suarez, Henriquez, Reginaldus, Fagundez, Bonacina, Scortia, Hurtad. Graffius Filliuc. Layman, Trullench,

Trullene, & alij quos retuli p.3.tract.2.disp.1.q.4.quod cum iisdem Authoribus verum existimaui, etiam casu quo quis excommunicationem sua contraxerit culpa. Legantur etiam Alret.lib.1.de Censur. disp. 10. cap. 2. vers. Quaeret quis.

QVÆSTIO XXX.

An saltem peccet mortaliter excommunicatus, qui non procurat absolutionem à Censura, vt Missam in festo audiat.

AFfirmant Nuñus 3.p.q.83. art.6. post 1.dubium, versu Dubium tamen, & alij recentiores.

Sed probabilius respondeo: Adhuc non peccare in hoc casu contra praeceptum audiendi in festo Missam, quia hoc praeceptum solùm obligat eos, qui non sunt impediti: at excommunicati sunt impediti ab Ecclesia participare in diuinis: ergo. Sic Bonacin. de Censur. disp. 2. q. 2. punct. 3. §. 1. n. 4. & penes ipsum Nauar. Henriq. Suar. Auila, Sayr. Hugol. & Ægid. & alij quamplurimi, quos pro eadē opinione citauimus 3.p. disp. 1. cit. q. 5. Quibus addi potest Palao punct. 9. cit. n. 3. & alij.

QVÆSTIO XXXI.

An Excommunicatus audiens Missam, incurrat aliquam pœnam.

REspondeo tanquam certum: Nullam incurrere. Primò, quia in iure nulla est lata poena contra huiusmodi excommunicatum audientem Missam. Secundò probatur. Nam in primis non incurrit irregularitatem, cum actus assistendi Missae non sit actus Ordinis. Nec incurrit excommunicationem minorem (quidquid velit Palao infra citandus,) quia haec solùm est imposita fidelibus communicantibus cum excommunicato, non verò ipsi excommunicato communicanti cum fidelibus: ergo, &c. Sic expressè Cornejo disp. 10. de excom. §. 4. dub. 2. q. vlt. Et ex illo Diana p. 5. tract. 9. resol. 95. Et ante ipsos Suar. disp. 12. sect. 1. n. 4. Bonacin. disp. 2. q. 2. punct. 3. §. 1. n. 6. Filliuc. tract. 12. c. 4. q. 6. n. 97. Palao disp. 2. punct. 9. n. 1. & alij.

QVÆSTIO XXXII.

An saltem excommunicatus, qui non solùm assistit Missae, sed etiam auctor est, & causa, vt Missa coram ipso celebretur, incurrat irregularitatem.

NEgat adhuc in hoc casu incurrere irregularitatem Ioan. Andr. vt refert Panorm. in c. Tama, de excessib. Praelator. cuius sententiam, in rigore iuris fortè posse defendi, eo quòd nullo iure satis probatur latam esse huiusmodi irregularitatem, ait Suar. loco nuper cit.

Sed probabilius multò longè respondeo: In dicto casu incurrere excommunicatum irregularitatem, saltem si sit Sacerdos, quia longè multò probabilius est, talem poenam esse latam contra praedictum in iure, c. Illud, de Cler. excom. ministrante. Et ratio est, quia qui auctor est, vt coram ipso Missa celebretur, aequiparatur illi, qui Missam per seipsum celebrat: at sic est, quod excommunicatus qui Missam celebrat, incurrit irregularitatem: ergo etiam incurret illam is qui author est, & causa vt alter celebret. Sic Couar. in c. Alma mater, 1. p. §. 6. & penes illum Gloss. celebris in Clem. 2. verb. celebrari, de priuileg. Panorm. in d. c. Illud, n. 8. Francus in c. 1. de re iudicata in 6. col. 3. Villadiego de Irregular. c. 2. co. 3. Rauen. in d. Clem. 2. & ibi Card. n. 11. Imola n. 9. Guillelm. Bonifac. Hostiens. & alij. Suar. etiam loco cit. n. 5. Bonac. n. 7. & Filliuc. n. 76. cit. Et ante hos Nauar. c. 27. n. 144. Pal. etiam n. 4. cit. Sayrus lib. 2. thesauri, cap. 3. num. 14. Vgolinus tab. 2. cap. 8. §. 3. numer. 3. & alij.

QVÆSTIO XXXIII.

An non solùm Sacerdos, sed quilibet alius excommunicatus faciens coram se celebrare, incurrat irregularitatem.

AFfirmare videntur, cùm absolutè, & sine distinctione loquantur, Gloss. Panorm. & Couar. loc. cit. & expressiùs Doctiss. Nauar. cum expressè exemplum non solùm in Praelato, verùm etiam in Domino, apponat sic dicendo: Dixi, Aut audit auctorando, ad includendum Praelatum, aut Dominum, qui ligatus aliqua Censura coram se celebrare facit aliquem, siue sit ligatus ea, siue non, aut aliquem ligatum, licèt ipse non sit ligatus, iuxta Gloss. singul. in Clem. 2. de priuil. verb. celebrare, commendatam per plurimos. Haec ille.

Sed mitiùs respondeo, solùm incurrere Sacerdotem excommunicatum facientem coram se celebrare, non alium quemlibet non Sacerdotem. Ratio est, quia vt benè Suar. si inspiciamus textum in illo c. Illud sup. cit. solùm loquitur de Episcopo excommunicato, qui coram se fecit celebrare: Si verò consideremus rationem fundamentalem huius irregularitatis, ea est, quod is qui facit coram se celebrare, moraliter se gerit, ac si ipse celebraret: at verò solus Sacerdos celebrans incurrit irregularitatem: ergo etiam solus Sacerdos faciens coram se celebrare, illam incurret. Denique cùm poenae ex suo genere restringendae sint, multò magis haec, quae obscurissimè ex iure colligitur. Haec Suar. & post illum Bonac. & Filliuc. loc. cit. Vgolin. etiam tab. 2. c. 8. §. 3. n. 3. Sayr. lib. 2. c. 3. n. 15. Palao disp. 2. punct. 9. num. 4.

QVÆSTIO XXXIV.

An si excommunicatus admonitus à celebrante, vt ab Ecclesia exeat, nolit exire, incurrat nouam excommunicationem.

REspondeo tanquam certum: Incurrere nouam excommunicationem, & reseruatam Papae, quia sic decreuit Clemens V. in Concil. Viennensi, vt refertur in Clem. Grauis, de sent. excomm. his verbis: Qui excommunicati publicè, aut interdicti, de Ecclesijs, dum in ipsis Missarum agnuntur solemnia, à celebrantibus moniti vt exeant, prohibere: necnon excommunicatos publicè, & interdictos, qui in ipsis Ecclesijs nominatim à celebrantibus vt exeant moniti, remanere praesumpserint, excommunicationis sententia (à qua per Sedem duntaxat Apostolicam possint absolui) sacro approbante Concilio, innodamus. Haec in dicto Concilio Clem. Et cum eo omnes Doctores. Glossa in d. Clem. in summ. Suar. disp. 12. sect. 1. n. 12. Qui addunt, quod in casu quo ipse excommunicatus monitus noluit de Ecclesia exire, debeat ipse Sacerdos taliter extrahere absque vlla iniuria ab Ecclesia, & si non possit, debeat, vocare praesentes in auxilium. Bonacina disputat. 2. de Censuris, quaestione 2. puncto 3. §. 1. num 8. Qui addit tamen, & benè, eadem supra dicta Censura affici illum, qui prohibet, quominus publicè excommunicati, vel interdicti, de Ecclesia exeant,

eo tempere quo Missa celebratur, si admoniti fuerint à celebrantibus exire, quia id constat ex verbis adductis nuper ex Clement. *Grauis.*

QVÆSTIO XXXV.

An sit licitum Sacerdoti prosequi Missam, si illi adsit excommunicatus toleratus, seu non vitandus.

RESpondeo tanquam certum: esse illi licitum, quia post Concil. Constant. nullus tenetur vitare excommunicatum toleratum. Sic communis. Legantur Suar. *disp.* 12. *sect.* 1. *n.* 11. Henriquez *lib.* 13 *c.* 7. *n.* 2. & *c.* 10. *n.* 4. (non 14. vt leges apud Bonac.) Sayr. *lib.* 2. *c.* 3. *n.* 19. & 20. Vgolin. *tab.* 2. *c.* 8. §. 4. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *puncto* 3. §. 1. *n.* 11. & alij mox citandi.

QVÆSTIO XXXVI.

An etiam sit licitum Sacerdoti prosequi Officium diuinum, Benedictionem oliuarum, & similes sacras actiones, dum ibi adest excommunicatus vitandus, & non toleratus, & non vult de Ecclesia exire, nec ab illa sine periculo expelli potest.

RESpondeo tanquam certum: Non esse illi licitum prosequi dictas actiones sacras, sed debere inchoatam relinquere, quia grauius præceptum est illud de euitando excommunicato non tolerato, quàm illud de perficiendo in Ecclesia Officio diuino, Benedictione solemni, & simili sacra actione: ergo. Sic omnes DD. præcipuè citati, & mox citandi, inter quos Henriq. *c.* 7. *n.* 2. *cit.* sic dicens: Non licet huic ire cum aliis etiam vltimo loco in publica Processione, aut in publicis Litaniis, quæ à Sacerdote cantantur, aliàs cessandum est donec denunciatus expellatur à Processione, aut aliis Officiis. Sic ille. Auila 2. *p.* *c.* 6. *disp.* 9. *dub.* 8. *concl.* 2.

QVÆSTIO XXXVII.

An etiam teneatur Sacerdos relinquere Missam inceptam, casu quo Canonem non inchoauerit, si aduertat ibi adesse excommunicatum vitandum, & non possit illum expellere de Ecclesia sine periculo.

RESpondeo tanquam certum: etiam teneri Missam inchoatam relinquere, casu quo Canonem non inchoauit, quia certum est, tunc potiùs teneri Sacerdotem Missam inchoatam relinquere, quàm illam coram excommunicato perficere. Id namque clarè colligitur ex Clementina *Grauis, cit.* ibi: *Ex quo frequenter contingit, quod non sine Dei offensa, Clerique, ac populi scandalo, ipsa Missarum solemnia remanent inexpleta.* Sic communiter omnes DD. præcipuè Gloss. *in d. Clem. verb. Inexpleta*, ita dicens: Debet enim Sacerdos dimittere Officium Missæ propter præsentiam excommunicati, nisi iam incœpisset Canonem Missæ. De quo scripsi post modernos, *eod. tit. c. Nuper*, & facit 7. *q.* 1. *Illud*, & *c. Nihil*, &c. Sic Gloss. Suar. *disp.* 12. *sect.* 1. *n.* 11. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. §. 1. *num.* 13. Diana *p.* 5. *tractat.* 9. *resol.* 92. Auila *loc. cit.* dicens in hoc omnes conuenire. Palao *loc. cit. n.* 5. & alij.

QVÆSTIO XXXVIII.

An item debeat Sacerdos relinquere Missam inceptam, si excommunicatus vitandus intret in Ecclesiam, postquam ipse Sacerdos inchoauit Canonem, non tamen Consecrationem.

NEgat Bonac. *loc. nuper cit.* his verbis: Imò aliqui Doctores existimant, Sacerdotem non debere omittere sacrificium, quando excommunicatus vitandus aduenit, vel aduertitur aduenisse tunc temporis, quo inchoatus est Canon Missæ ab iis verbis: *Te igitur Clementissime Pater.* Ita Suar. *disp.* 12. *sect.* 1. Henriquez *lib.* 13. *c.* 10. *n.* 4. Reginald. *num.* 71. & alij, contra Saitum *loc. cit. n.* 19. quorum sententia mihi videtur satis probabilis, eo quòd ab iis verbis videatur aliqua ratione inchoata consecratio: Sacerdos autem non debet sacrificium omittere, si inchoata consecratione aduertit excommunicatum adesse, sed debet prosequi vsque ad sumptionem, qua perfecta poterit se in Sacristiam, vel in alium locum recipere, ibique reliquas Orationes persoluere. Hucvsque Bonacin. Sed ex Doctoribus pro se adductis Henriq. non benè ab illo citatur, *vt infrà*. Suar. verò benè; sed non omninò. Nam hic post relatas contrarias sententias clarè fatetur, rem esse vtrimque dubiam, & vtrimque probabilem, ideoque liberum esse Sacerdoti, quam voluerit partem eligere: tutius tamen videri, iuxta D. Thomæ sententiam, si nondum fuerit cœpta consecratio, etsi Canon sit inceptus, Missam omittere.

Possunt etiam pro hac sententia citari Gloss. *in d. Clem. Grauis*, & cum aliis Nauar. *in sum. c.* 27. *n.* 33. vbi sic ait: Nonò, quod excommunicato ingrediente Ecclesiam ad orandum, debent exire qui sunt intra eam, aut rogatu, vel vi eum cogere egredi; alioqui cessare ab Officiis diuinis, etiam Missæ cœptæ, si nondum inceptus est Canon, id est, *Te igitur.* Nam si esset cœptus, perficienda est ad finem vsque, cum vno tantum ministro, sumendo etiam Sacramentum. Hostiens. *in sum. de sent. excom.* §. *Et quæ sit pœna, vers. Sed nunquid, iuxta Clem. Grauis, adiuncta Gloss. recep. de sentent. excom.* & Innoc. *in d. c. Nuper* S. Thom. & *comm. in* 2. *distinct.* 18. Huc vsque Nauar. Quibus adhuc addi possunt Machad. *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 3. *docum.* 8. *n.* 2. Alter. *tom.* 1. *lib.* 1. *disput.* 12. *cap.* 5. *col.* 2. *vers. Incœpto verò Canone*, & antea Armilla *verb. Excommunicatio, num.* 39. his verbis: Si autem incœpta Missa intrat (*excommunicatus*) & est occultus, Sacerdos non debet Missam dimittere, *c. Nihil* 7. *q.* 1. Si publicus, Sacerdos publicè commoneat, qui si nolit exire, vel expelli non possit commodè, & Canonem Sacerdos non inchoauit antequam eum viderit, dimittatur Missa, arg. in Canon. *Omnis* 14. *q.* 1. Et Canon incipit ibi: *Te igitur*, &c. secundum Arch. *de consecrat. dist.* 2. *c. de hymnis.* Secundùm autem Innoc. incipit à consecratione. Quod si incœpit Canonem, sequatur vsque ad sumptionem Sacramenti, &c. Ita ille.

Affirmant verò è contrà alij, existimantes, debere Sacerdotem relinquere Missam incœptam, etiamsi Canon sit incœptus, dummodo consecratio inchoata non sit. Sayr. *lib.* 2. *de Censur. c.* 3. *n.* 29. & Cornejo *disp.* 10. *de excommun.* §. 4. *dub.* 2. *vers. Respondetur, quod si Missa*, in fine, vbi absolutè ait, quod si nondum sit incœpta consecratio, omittenda est prorsus Missa; si verò incœpta sit, perficienda est solùm vsque ad specierum sumptionem. Potest etiam citari pro hac parte ex eo quod in illam valdè inclinet, Sotus *in* 4 *dist.* 2. *q.* 1. *articul.* 4. *vers. Hic autem, post* 2. *conclus.* vbi interroganti,

quid

quid sit faciendum casu quo dum Sacerdos celebrat, excommunicatus vitandus Ecclesiam ingrederetur? Et respondet: Cessandum esse quovsque exeat, quod si exire noluerit, expellatur, sine scandalo tamen, & percussione Si autem id fieri non potuerit, & Canon non fuerit inceptus, cessandum omninò. Imò forsan, vt Innoc. insinuat super *c. Nuper*, nisi Consecratio incepta fuerit, cessandum est, quia illic incipit sacrificium. Facta autem Consecratione necesse est vsque ad sumptionem procedere, quia strictius præceptum est integritatis Sacramenti, quàm excommunicatos excludere. Sic Sotus, quem citat, sed non ita claré, & sequitur Vasq. *dub. 8. de excomm. vers. Secundò non licet.* Citat etiam Suarius pro hac sententia Innoc. *in cap. Nuper*, & Nauarrum, & licèt non citet vbi id doceat, citant alij, nempe *c. 25. de Oratione, num. 60.* Sed certè ex his duobus Authoribus, Nauarrus firmiter adhæret sententiæ negatiuæ, non solùm in Manuali, *cap. 27 n 33. citato*, sed etiam *cap. 16 de Oratione, citato n. 59.* quamuis verum sit quod *num. 60.* aliqualiter stet pro hac parte, & pro ista adducat Innocentium. Tenet tamen expresse hanc partem Auila *2. p. c. 6. disp. 9. dub. 8. concl. 2.* vbi etiam citat Sotum & Nauarrum *loc. cit.* & Armillam *verb excomm n. 39.* Sed certè Armilla primam potiùs sequitur sententiam, vt vidimus.

Ego autem in hac quæstione respondeo, quod quamuis vtraque sententia sit satis probabilis, & ideo quamlibet illarum possit Sacerdos in casu contingenti sequi; nihilominus tamen adhuc probabilior mihi est sententia Henrici dicentis teneri Sacerdotem in casu nostræ quæstionis relinquere Missam, etiam inchoato Canone, si nondum cœpit proferre illa verba, *Qui pridie quàm pateretur*; secus verò si iam hæc verba incepit dicere, quia tunc etiamsi nondum sit inchoata formaliter consecratio, tenetur Missam prosequi ad sumptionem vtriusque speciei. Sic per hæc verba Henriq. *lib. 13 cap. 10. n. 4.* Si ante illa Canonis verba, *Qui pridie quàm pateretur*, intret denunciatus ad Missam cœptam, & rogatus exire nolit, nec excludi possit sine violento tumultu, debet dimittere cœptam Missam. Nec est periculum scandali apud assistentes, si rationem reddat, id fieri ne participet cum excommunicato. Dum quidam negant cœpto Canone prosequendam Missam, interpretandi sunt de Canone, *Te igitur*. At si iam cœpit dicere, *Qui pridie*, tenetur prosequi, quia quod tam prope consecrationem est, reputatur incipere consecrationem, quæ pertinet ad substantiam Missæ. Quo posito si rogatus denunciatus, exire nolit, exire debent alij fideles, relicto Sacerdote, etiamsi esset dies festus, nec sit alia Missa, cuius auditione possint implere præceptum. Sacerdos verò cum vnico Ministro prosequatur Missam vsque ad consumptionem vtriusque speciei. Deinde iterum moneat exire, & recurrat ad auxilium brachij sæcularis: sed eo nolente, omittat postremas orationes, vel eas dicat in sacristia. Illæ enim Orationes ab Ecclesia institutæ, non pertinent ad substantiam Missæ iam perfectæ: & arctius est præceptum de Missa integra perficienda cœpto Canone, quàm humanum de vitando excommunicato. Hucvsque Henriquez. Ex cuius verbis constat, non benè citari, vt diximus, à Bonacina pro sua sententia, cum mediam inter relatas sequatur. Cui adde Filliucium *tr. 12. c. 4. q. 3. vers. Dices, n. 90.* & Alterium *loco citato*, dicentem hanc sententiam esse valdè probabilem. Omnium tamen Doctorum concors est sententia, quod si inchoata sit consecratio, & excommunicatus rogatus, aut alio modo nolit exire de Ecclesia, non solùm possit, verùm & debeat Sacerdos Missam vsque ad sumptionem vtriusque speciei perficere; quia de perficiendo sacrificio incœpto extat arctius præceptum, quàm de non communicando cum excommunicato.

QVÆSTIO XXXIX.

An liceat simul cum excommunicato vitando audire eandem Missam.

Affirmat, licèt cum timore, Durand. *in 4. dist. 18. q. 5. n. 7.* quia sentit, hanc in rigore non esse communicationem: Nam si participatio in diuinis (verba sunt Durandi) correspondeat proportionaliter participationi in humanis: celebrans enim cum audiente participat, & è conuerso: sed sicut duo, quorum vnus excommunicatus, & alius non, si salutentur simul à Titio non excommunicato, non propter hoc dicerentur inter se communicare, sed solùm cum Titio: sic videtur, si excommunicatus, & non excommunicatus simul audiant diuina ab eodem Presbytero, non oportet propter hoc, quod participent inter se, sed solùm cum Presbytero. Et confirmatur: quia si in die Paschæ veniant ad perceptionem Eucharistiæ duo, vnus excommunicatus, & alius non excommunicatus; & Presbyter fatuus vtrique ministraret Eucharistiam, nunquid dicetur propter hoc, quod Parœcianus non excommunicatus participauit in perceptione Eucharistiæ cum illo excommunicato, cuius præsentia fortè displicet? Non videtur, nisi Ecclesia alium modum participandi cum excommunicatis determinauerit circa diuina, quàm circa humana, quod non memini me legisse. Hæc, & acutè satis, Durandus.

Sed oppositum respondeo dicendum, nempe non licere cum excommunicato vitando simul eandem Missam audire, quia iuxta communem vsum & sensum Ecclesiæ, hæc coniunctio fidelium ad idem sacrificium suo modo offerendum, vel ad eandem mensam spiritualem, est quædam exterior significatio mutuæ vnionis & coniunctionis in eodem corpore, à quo præcisus est excommunicatus: & ideo illa communicatio est inter alias prohibita ex vi Censuræ excommunicationis Sic omninò Suarez *disp. 12 sect. 1. n. 16.* Palud. *dist. 18 q. 6.* Sotus *dist. 22. q. 1 art. 6.* Henriq. *lib 13. c. 7. n. 2.* Syluest. *v excommunicatio 5. n. 6* Ledesm. *q. 25. art. 1.* Caiet. *verb. excommunicatio 7.* Nauar. *in sum. c. 27. n. 19.* cum Innoc. *in c Nuper, de sententia excommunicationis.* Bonac. *disp. 2. q. 2. puncto 3. §. 1. n. 9.* Filliucius *tr. 12. c. 4. q. 3. n. 90. in fine*, Ægid. *disp. 14. de Censuris, c. 7. n. 72.* Vasq. *dub. 8. de Censuris, vers. Secundò non licèt.* Luysius *lib. 2. de Censuris, disp. 11. dub. 1. vers. Rursus.* Alterius *tom 1. lib. 1. disp. 12. c. 5. col. 6. vers. Contraria tamen sententia* Machadus *lib. 1. p. 3. tr. 3. docum. 8. n. 3.* Villal. *tr. 17. diff. 7. n. 11.* Cornejo *disp 10 § 4. dub. 4.* Auila *p. 2. c. 6. disp. 9 dub. 7. concl. 1.* vbi per errorem Typographi ait, Durandum docere, quod audire Missam semel cum excommunicato, non sit communicare cum illo. Durandus enim non dicit, *semel*, sed *simul*. Tenent & alij communiter. Imò & ipse Durandus non audet ab hac communi nostra sententia discedere. Sic enim prosequitur *loc. cit.* *Quia in talibus non sunt relaxandæ habenæ in elusionem interdictionis Ecclesiæ, ideo nemini consulerem, quod audiret diuina, præsente excommunicato ad audiendum.* Hæc Durandus. Conueniunt ergo Doctores, quod peccet saltem venialiter, & incurrat excommunicationem minorem, qui simul cum excommunicato vitando audit eandem Missam. Difficultas ergo solùm manet, an peccet mortaliter. Pro qua soluenda sit

QVÆSTIO XL.

An non solùm peccet venialiter, sed etiam mortaliter, qui audit simul cum excommunicato vitando eandem Missam.

AFfirmant communiter DD. inter quos expressè Bonac. *loc. cit.* & quamuis non ita clarè, Henriq. Filliuc. Machad. & alij communiter.

Consonant his Doctoribus alij, docentes prædictum coaudientem Missam cum excommunicato vitando, peccare quidem mortaliter ex se, & incurrere excommunicationem minorem: posse tamen excusari à mortali (licèt non à veniali, & excommunicatione minori) si aliqua necessitate, aut pietate compulsus, sine vlla cooperatione, & sine contemptu, aut scandalo, simul cum excommunicato vitando audiat eandem Missam. Sic docent Corn. *dub. 4. cit.* & Mercer. *in 3. p. q. 21. dub. 6* quem citat, & sequi videtur Diana *p. 5. tract. 9. ref. 92.* vbi ex illo nota, prohiberi ne quis simul cum excommunicato audiat Missam eandem. Sed quia hæc communio eorum, qui simul Missam eandem audiunt, est minima inter eas, quæ respectu talis rei esse possunt, non habet peculiarem pœnam impositam, præter excommunicationem minorem, poterítque à mortali excusari, si careat inductione & cooperatione, & fiat absque contemptu & scandalo, ex necessitate, aut pietate. Hæc ex Mercero Diana.

Sed sanè æquè probabiliter respondeo: Ex se, & ex suo genere solum peccare venialiter, & incurrere pœnam excommunicationis minoris, coaudientem eandem Missam (aut alia officia diuina, cùm omnium sit eadem ratio apud omnes) cum excommunicato vitando, quia cum hæc communicatio coaudientium eandem Missam absolutè, & secundum se sit minima omnium, quæ esse possunt respectu talis rei, vt constat ex rationibus, quas pro probanda sua sententia adducit Durandus, vt vidimus quæst. antecedenti, quæ ad minus hanc nostram haud leuiter probant: ergo.

Notanter dixi, *Ex se, aut ex suo genere*, peccare solùm venialiter, quia posset certè mortaliter, si suo facto aliquam circumstantiam grauem adiungeret, qualis esset, si non excommunicatus inuitaret excommunicatum ad eandem Missam audiendam, aut è conuerso, si excommunicatus inuitaret non excommunicatum ad idem, & consentiret illi; & similiter si non excommunicatus coassisteret eidem Missæ cum excommunicato, cum scandalo fidelium; aut id faceret ex contemptu, quia in his casibus non solùm venialiter, verùm etiam mortaliter peccaret coaudiens Missam eandem cum excommunicato vitando, & minorem excommunicationem etiam incurreret. Sic explicatam nostram sententiam tenet absque dubio Suar. *disp. 12. sect. 2. in fine*, quatenus ait, quod fortassis possit à mortali culpa excusari communicatio coaudientium eandem Missam, si fiat sine vlla inductione, vel cooperatione, & sine contemptu & scandalo, & præsertim si aliqua necessitate, vel pietatis specie fiat. Hæc Suarez Vnde pro hac nostra sententia absolutè & meritò citatur à Machado *docum. 8. cit. n. 3.* his verbis: *Y Suarez siento que no es pecado mortal, quando no ay escandalo, menosprecio, ò cooperacion con el descomulgado* Ita Machad. Qui & citat Mercerum etiam. Sed non ita bene, vt ex eius verbis nuper ex Diana relatis vidimus. Melius posset citare Alterium *tom. 1. lib. 1. disp. 12. c. 5. in fine.* sic dicentem: Hæc autem communicatio coaudientium eandem Missam est infima in ordine ad alias, quæ contingere possunt in eodem genere, & idcirco nulla alia pœna imposita est contra illos, nisi quod ex tali communicatione incurritur excommunicatio minor, & aliquando potest accidere sine peccato mortali, si fiat sine vlla cooperatione, & sine contemptu & scandalo, maximè si aliqua necessitas, vel rationabilis causa occurrat. Sic ille.

QVÆSTIO XLI.

An non excommunicatus participet cum excommunicato vitando in diuinis, & consequenter peccet, & incurrat excommunicationem minorem, etiam casu quo hic in eadem Ecclesia audiat aliam Missam, quam non excommunicatus audit.

REspondeo tanquam certum, quod nullo modo in huc casu participet in diuinis non communicatus cum excommunicato vitando, & consequenter nec peccet, nec incurrat excommunicationem vllam. Sic omnes. Nauarr. *de oratione c. 22. n. 8.* sic dicens: Admonemus 4. quod quamuis liceat orare, & audire Missam in Ecclesia, transeunte per illam excommunicato, & manente illo, & orante, & aliam Missam audiente in alia eius parte, ex mente Innoc. communiter recepti in c. *Nuper, de sent. excomm.* non tamen licet cum eo audire vnam Missam, vel aliam horam, quidquid dicat Durandus, &c. Sic Nauarr. Henriq. *lib. 13. c. 7. n. 2.* illis verbis: Non tamen participat (nempe *in diuinis*) si denunciatus adsit ad templi angulum, non attendens ad officia, aut si in alia Capella, aut distanti Altari audiret. Vgolinus *tab. 2. c. 8. §. 1. n. 3.* Vasquez *c. 8. de excomm. vers. Secundò non licèt.* Suarez *disp. 12. sect. 1. in fin.* per hæc verba: Oportet autem, vt omnes aduertunt, vt excommunicatus adsit formaliter (vt sic dicam) ad audiendam eandem Missam: nam licèt ibi, vel propè adsit aliud agens, non propterea communicabitur cum illo. Et idem est, si in eadem Ecclesia audiat aliam Missam, quia tunc cessat supradicta ratio: quod non solùm procedit inter audientes, sed etiam inter Sacerdotem dicentem, & excommunicatum: nam licèt excommunicatus in vno Altari eiusdem Ecclesiæ Missam audiat, non propterea communicabit cum illo Sacerdos, qui eodem tempore in alio loco eiusdem Ecclesiæ Missam dixerit. Hæc Suarez. Filliuc. *tract. 12. c. 4. q. 3. n. 90.* Auila *2. p. c. 6. disp. 9. dub. 7. concl. 1. vers. Primò.* Sotus *in 4. dist. 22. q. 1. art. 4. §. Sed verum.* Ægidius *disp. 14. c. 7. vers. Nota primò.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 3. §. 2. n. 16.* Qui benè cum aliis docet, & constat ex nunc dictis, quod minimè teneatur Sacerdos, aut alij audientes Missam relinquere, ex eo quod excommunicatus vitandus ingrediatur Ecclesiam, non vt ibi Missam audiat, vel diuina Officia, sed titulo transeundi per Ecclesiam, vel confugiendi ad illam securitatis causa, vel seorsim, & priuatim orandi, &c. Quia in hoc casu nec Sacerdos, nec alij astantes dicuntur communicare cum excommunicato, cum hic non adsit formaliter ad audiendam eandem Missam, vel diuina Officia.

QVÆSTIO XLII.

An sit licitum non excommunicato sumere Eucharistiam in eadem Missa ab eodem Sacerdote, simul cum Excommunicato vitando.

AFfirmat Durandus, vt constat ex eiusdemmet verbis à nobis relatis *supr. quæst. 39.* quia isti non videntur inter se communicare aliquo modo: ergo non est prohibitum non excommunicato in

eadem

eadem Missa ab eodem Sacerdote Euchatistiam simul cum excommunicato sumere. Huic sententiæ adhæret, ni fallor, Petrus de Soto *lect. de excomm. fol.* 222. *pag.* 2. cum hæc verba scribat: vbi citra ista diligenter traditur à Doctoribus, propter diuersos casus contingentes, qualis intelligatur participatio Orationum, Sacramentorum, vel mensæ, aut societatis humanæ: & multa specialiter traduntur, quæ mediocris iudicij arbitrio potius relinquenda sunt. Vt est illud, si quis in eodem forte hospitio, & mensa cum excommunicato, nec inuitatus ab eo, neque contrà ipsum inuitans. Vbi certum est, non esse communicationem vetitam voluntatum & animorum, quanquam casu in eodem loco conueniant. Propriè itaque participatio mensæ est vel inuitasse, vel inuitatum fuisse ab excommunicato, vel cum illo simul inuitatum eidem conuiuio interesse, etiamsi sint diuersæ mensæ, vel etiam loca. Et hoc quidem de participatione Orationum & Sacramentorum sentiendum, vbi non loca consideranda sunt, sed actus, & intentiones. Hucusque Petrus Sotus.

Sed cum communi consensu Doctorum respondeo: Non esse licitum non excommunicato in eadem Missa sumere Eucharistiam simul cum excommunicato vitando, quia ex communi vsu & sensu, dicuntur isti in eadem Missa, & mensa spirituali participare, & vnionem aliquam moralem, saltem exterius significatam inter se habere: ergo. Sic communiter Doctores.

Quod si hic inquiras, an hæc communicatio in sumenda simul Eucharistia ab vno Sacerdote sit peccatum mortale? Respondent communiter Doctores, quod sic, eo quòd sit transgressio prohibitionis Ecclesiæ in re graui. Ita expressè Vasq. *c.* 8. *de ex. omnun. num.* 7. per hæc verba: Notandum tamen, quod hæc participatio est in diuinis, sed non est ea (vt mihi videtur) quæ dicitur participatio in Sacramentis; hæc enim tantum est inter sumentem, & eum qui administrat; sed est participatio in diuinis, sicut participatio in audienda Missa, & ita esset mortale peccatum: posset tamen à culpa excusari, si metu mortis id fieret, vt supra vidimus, cum illud non sit communicare in Sacramentis. Hæc Vasquez. Quem citat, & sequitur Luysius *lib.* 2. *disp.* 11. *dub.* 1. & tenent etiam penes illum Palud. Sotus, & alij.

Sed iuxta supradicta *q.* 39. æquè probabiliter respondeo esse tantum peccatum veniale, & propter illud incurri excommunicationem minorem à recipiente Eucharistiam simul cum excommunicato, casu quo nec hic illum ad Cœnam agni inuitauerit, aut è contra: quia in hoc casu sanè etiam peccaret mortaliter. Sic profectò Suarez, & alij citati pro nostra sententia *quæst.* 39. & id solùm, & benè probant fundamenta Durandi, & Petri Soti.

QVÆSTIO XLIII.

An Sacerdos non excommunicatus celebrans scienter coram excommunicato vitando, non solùm peccet mortaliter, & incurrat minorem excommunicationem, verùm etiam incurrat irregularitatem.

Respondeo tanquam quid certum: Solùm peccare mortaliter, ob transgressionem prohibitionis Ecclesiæ in materia graui, necnon incurrere excommunicationem minorem, propter participationem cum dicto excommunicato, non tamen incurrere irregularitatem, quia id expressè cautum est in cap. *Is qui, de sententia excommun. in* 6. his verbis: *Is qui in Ecclesia, sanguinis, aut seminis effusione polluta, vel qui præsentibus maiori excommunicatione nodatis, scienter celebrare præsumit: licet in hoc temerariè agat, irregularitatis tamen (cum id non sit expressum in iure) laqueum non incurrit.* Sic Bonif. VIII. Et sic omnes Doctores. Legantur Gloss. *in summar. c. citati*, & ibi Ioann. Andr. & Domin. Suarez *disp.* 12. *sect.* 1. *n.* 10. Couar. *in c. Alma, p.* 1. §. 6. *n.* 9. *vers. Qui verè* Ægid. *disp.* 14. *dub.* 7. *n.* 50. Sayr. *lib.* 2. *c.* 3. Vgolin. *tab.* 2. *c.* 8. §. 4. Bonacin. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. §. 1. *n.* 10 qui citat Henriq. *lib.* 13. *c.* 7. *n.* 2. sed malè, quia ibi nil de hac re ille. An autem celebrans coram excommunicato incurrat interdictum, *ex c. Episcoporum, de priuileg in* 6. dicemus cùm de Interdicto.

QVÆSTIO XLIV.

An vsus Aquæ benedictæ sit prohibitus omni excommunicato.

Affirmat absolutè Bonac. *disp.* 2. *de Cens. q.* 2. *punct.* 3. §. 2. *n.* 8. his verbis: Benè tamen addit Vgol. *loc. cit. c.* 13. §. 14. *n.* 6. contra Filliuc. *loc. cit.* & alios, Excommunicatum non posse sumere aquam benedictam, eo quòd aqua sit quoddam sacramentale, & habeat valorem ex meritis Ecclesiæ; excommunicatus autem priuatur meritis, & suffragiis Ecclesiæ. Hæc Bonac. Qui tamen haud benè citat absolutè pro contraria sententia Filliucium, vt *infrà*. Tenent tamen alij Doctores, quorum placitum, vt magis probabile, tuetur Luysius *lib.* 2. *de Censur. disp.* 11. *dub.* 5. Ex eo quod dicta aqua sit benedicta per orationem Ecclesiæ, vt ex impetratione Ecclesiæ prosit fidelibus: ergo cum Ecclesia priuet excommunicatum omni oratione, videtur planè priuare vsu aquæ benedictæ.

Alij è contra absolutè negant, vsum aquæ benedictæ esse excommunicato prohibitum, quia hoc nulla Ecclesiæ lege est expressum: ergo licitum erit excommunicato aqua benedicta vti. Consequentia est nota. Et etiam antecedens, quia quod Ecclesia priuet excommunicatum meritis & suffragiis, & oratione publica, intelligitur ita, vt scilicet tempore excommunicationis non fiant suffragia communia Ecclesiæ pro excommunicato; non verò per hoc priuat illum vsu aquæ benedictæ. Ita docent aliqui, quos suppressis nominibus refert Luysius vbi supra, dicens hanc opinionem esse piam, licèt primam magis probabilem. Et expressè hanc sententiam tenet Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 3. *docum.* 7. *n. vlt.* his verbis: [Finalmente es doctrina comun, y assi parece que consta del derecho *in cap. Episcopus, de Consecr. dist.* 1. que el sermon, leciones de Theologia, la entrada de la Iglesia quando no se celebran los Oficios diuinos, adorar el santissimo Sacramento, accompañarle quando no se rezan los Salmos, bendecir la Messas, vsar de las cosas sacramentales, &c. no se comprehenden en los Oficios diuinos, y assi los podra exercitar el descomulgado. Si bien acerca de la entrada de la Iglesia, y cosas sacramentales ay authores que lo niegan,] vt sunt quoad sacramentalia Vgolin. quem sequitur Bonac. *sup. n.* 8. Hucusque Machado.

Sed probabilius, media incedendo via, respondeo dicendum, quod excommunicatus nullo modo potest vti licitè aqua benedicta, vt est ab Ecclesia instituta, hoc est, applicando sibi Ecclesiæ deprecationis effectum, quia vtendo hac intentione aqua benedicta, se immiscet Ecclesiasticæ communioni, & vult esse particeps suffragiorum Ecclesiæ, quibus excommunicatus est priuatus: Potest tamen vti prædicta aqua benedicta, non supradicta intentione, sed intentione peculiari operantis, nempe quatenus eidem excommunicato potest deseruire priuatæ deuotioni, & veluti cuidam memoriali, quo ad actum pœnitentiæ excitetur,

cietur & prouocetur. Sic Suar. *disp.* 12. *sect.* 3. *n.* 8. *vers. Atque hinc infertur.* Filliuc. *tract.* 12. *c.* 4. *q.* 7. *dict.* 1. *adiuncto dict.* 2. Alter. *lib.* 1. *disp.* 10. *c.* 5. *in fine*, Hurtadus *disp.* 5. *de Excomm. diff.* 2. Legantur Dian. *p.* 5. *tr.* 9. *resol.* 90. qui omnes hos modos dicendi referens, nulli firmiter adhæret, Gordon. *tom.* 2. *lib.* 7. *q.* 8. *c.* 3. *n.* 36.

QVÆSTIO XLV.

An excommunicatus possit licitè benedicere mensam, munire se signo Crucis, adorare Eucharistiam, vti imaginibus, & aliis similibus rebus.

RESpondeo tanquam certum, posse, quia id non est prohibitum excommunicatis. Sic Alter. *loc. cit.* his verbis: Non est tamen priuatus excommunicatus vsu rei sacræ, quatenus priuatæ deuotioni & Religioni deseruit. Quare poterit vti sacris imaginibus, signo Crucis, aqua benedicta, & cæteris huiusmodi, vt his ad deuotionem excitetur, & ad pœnitentiam prouocetur. Sic ille, ibi. Et etiam *c.* 4. *vers. Non erit autem.* Bonacin. §. 2. *cit. n.* 9. his verbis: Addo excommunicatum non solùm posse priuatim recitare diuinum Officium, aut ingredi templum, ibique priuatim orare, sed etiam posse more laicorum benedicere mensæ, munire se signo Crucis, adorare Eucharistiam, &c. Legantur Nauar. *c.* 27. *n.* 36. §. *Ad quintum.* Suar. Filliuc. & alij *citat.*

DISPVTATIO VIII.

De eodem tertio effectu, videlicet de Sepultura sacra, quâ Excommunicatus priuatur.

QVÆSTIO PRIMA.

An Excommunicatus Ecclesiastica Sepultura priuetur.

NEGANDVM videtur ex suprà habitis, quia corpus Excommunicati viui non prohibetur esse in Ecclesia: ergo neque corpus defuncti ibi reponi prohibendum est.

Sed tanquam certum respondeo, quod Excommunicatus priuetur Ecclesiastica sepultura. Vnde si dictus ante absolutionem à Censura moriatur, non potest eius corpus in loco sacro more Christianorum sepeliri, nisi prius à Censura qua innodatus periit, absoluatur. Et ratio est, quia hoc expressè est prohibitum, vt constat ex *cap. Sacris, de Sepulturis*, vbi sic dicitur: *Sacris est Canonibus institutum, vt quibus non communicauimus viuis, non communicemus defunctis, & vt careant Ecclesiastica sepultura, qui prius erant ab Ecclesiastica vnitate præcisi, nec in articulo mortis Ecclesiæ reconciliati fuerint.* Sic ibi Innoc. III. non Clemens III. vt ait Bauny. Et idem habetur in Clem. 1. *eod. tit.* & *in cap. Consuluisti, de consecr. Eccles. vel Altaris*, & *in cap. Placuit*, 23. *q.* 5. Et in specie de Hæreticis loquendo, idem definitur *in c. Quicunque, de Hæreticis in* 6. Et sic docent omnes DD. Gloss. *in cap. citato*, & ibi Canonistæ. Castro *de iusta Hæret. punit. lib.* 2. *c.* 18. *fol. mihi* 213. *pag.* 2. *vers. Ex ista pœna.* Nauarr. *c.* 27. *n.* 23. Henriquez *lib.* 13. *c.* 11. *n.* 3. Sayr. *lib.* 2. *c.* 3. *n.* 10. Vgolin. *tab.* 2. *cap.* 9. §. 5. Suarez *disp.* 12. *sect.* 4. Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 10. *dub.* 6. & antea *eod. cap.* 6. *disp.* 4. *dub.* 8. Sotus *in* 4. *dist.* 22. *q.* 2. *art.* 2. Alterius *tom.* 1. *disp.* 10. *c.* 6. Tolet. *lib.* 1. *c.* 15. Filliuc. *tract.* 12. *c.* 4. *q.* 8. Ægid. *disp.* 14. *de Censuris, dub.* 8. *n.* 59. Reginald. *lib.* 32. *n.* 16. Bonacin. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. §. 3. *n.* 1. Hurtad. *disp.* 5. *de excomm. diff.* 4. Cornejo *disp.* 10 *de excom.* §. 8 *pag* 697. Vasq. *de excom. dub.* 7. *n.* 10. Luysius *lib.* 2. *de Censur. disp.* 11. *dub.* 3. Bassæus *verb. excommunicatio* 3. Machado *lib.* 1. *p.* 3. *docum.* 9. Bauny *disp.* 7. *de excommun. q.* 11. *pag.* 266. & alij.

QVÆSTIO II.

An licitum sit Excommunicato infirmo petere vt in hoc, vel illo loco sacro sepeliatur.

RESpondeo tanquam certum, quod nullo modo, quia velle à lege Ecclesiæ abire, ac eniti, vt violetur ab alio, nulli potest accidere sine crimine: at sic est, quod illatio corporis excommunicati mortui in locum sacrum, est prohibita Ecclesiæ legibus, vt nuper est habitum: ergo excommunicatus nequaquam licitè petere potest, vt sepeliatur in loco sacro, nec hoc ei ab aliquo licitè concedi potest. Sic Bauny *loc. cit.* qui & latè probat. Et antea Alter. *loc. cit. c.* 7. *v. Quamobrem*, ita dicens: Ipse autem excommunicatus, etiamsi occultus sit, peccat, si iubet corpus eius sepeliri post mortem in loco sacro, quia ingerit se illicitè diuinis, ex quorum genere est Ecclesiastica sepultura. Sic ille. Et omnes.

QVÆSTIO III.

An sepelientes Excommunicatum vitandum in loco sacro grauiter peccent.

RESpondeo tanquam certum: Affirmatiuè. *Primò*, quia participans in diuinis cum excommunicato vitando peccat grauiter, at sic est, quod procuratio sepulturæ, si fiat in loco sacro, pertinet ad res diuinas, cum ius ad illam habeant soli fideles, & hi Ecclesiæ obedientes, nec emi, aut vendi possit sine simonia: ergo sepeliens excommunicatum vitandum in loco sacro peccat grauiter.

Secundò, quia sepeliens excommunicatum, saltem vitandum, in loco sacro, facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui: ergo peccat grauiter. Antecedens in quo potest esse difficultas, constat ex dictis *q.* 1. vbi vidimus prohibitum esse per cap. *Sacris*, & *Clem.* 1. & per c. *Consuluisti*, excommunicatos sepeliri in loco sacro, sub qua prohibitione necessariò includi ad minus debent excommunicati vitandi, & non tolerati: ergo. Sic docent omnes Doctores, præcipuè statim citandi, inter quos solum est difficultas, an sub hac dicta prohibitione comprehendantur etiam excommunicati tolerati. Pro qua decidenda, sit

QVÆSTIO IV.

An etiam sepelientes Excommunicatum non vitandum, seu toleratum in loco sacro, peccent.

AFfirmatiuam sententiam tenere Caietanum *in sum. verb. excommunicatio, cap.* 46. ait Diana *vbi infra*, & ante illum Henriquez *lib.* 13. *cap.* 11. *num.* 3. non Nauarrum, *in Manuali, cap.* 17. *num.* 137. Sotum *dist* 22. *q.* 1. *art.* 4 *col.* 3. Gabrielem *sect.* 26. *col.* 7. Couart. *cap. Alma*, 1. *p.* §. 6. *n.* 4. Syluestrum, Angelum, & Armillam. Sed an benè omnes hos Authores citet, *infrà*

infra videbimus. Deinde citatur pro hac parte Auila, & benè,nam illam docet *2.p.c.6.disp.4.dub.8.concl.2. & disp.9.dub.6.vers. Ad primam, & disp.10.* in ordine *11.) dub.1.concl.3.sub fin. & dub.6.dict.3.* Quamuis hic author addat,sepelientes talea excommunicatos toleratos,nō incurrere Censuram aliquam. Tenet rursus hanc sententiam,loquendo de excommunicatis toleratis,quos publicè constat mortuos esse impœnitentes, *Ægid.disp.14 de Censuris, dub.8.concl.1. n.65.* & Bauny *disp.7.de excomm. q.11. vers. Dixi denunciato.*

Alij verò contra negant,sepelientes excommunicatum non vitandum,seu toleratum,grauiter peccare,quia (inquiunt) in Concilio Constantiensi prohibitum est tantummodò fidelibus communicare cum excommunicatis nominatim denunciatis,& notoriis Clericorum percussoribus, non verò cum excommunicatis toleratis. Sic Bonac.*disp.2.q.2.punct.3.§.3.n.2.* Henriq. Suarez,Regin.& Filliuc.penes ipsum.Qui quidem,dum ait huiusmodi sepelientes non videri in hoc casu grauiter peccare,haud obscure insinuat,peccare saltem leuiter.

Sed clariùs respondeo dicendum: Quod quamuis olim ante Concilium Constantiense sepelientes excommunicatum quemcumque etiam toleratum tantummodò,peccarent grauiter,& mortaliter,quia faciebant contra prohibitionem contentam in capite *Sacris, & Clemtn.1.de sepult.*& aliis citatis iuribus, quæ vt constat, indifferenter de omnibus loquuntur:nunc verò post extrauagantem editam in dicto Concilio, nec leuiter adhuc peccant,qui excommunicatum non toleratum in loco sacro sepeliunt.

Primam partem huius responsionis probant ipsa iura,cum vt vidimus,indifferentet de omnibus excommunicatis loquantur.Et fortè id tantùm volunt Caietanus,& nonnulli alij ex citatis ab Henriquez pro prima sententia.

Secundam verò partem probat ratio facta pro sua sententia à Bonacina,quæ sic à nobis formatur. Nam prohibitio sepeliendi excommunicatum in loco sacro, non cadit propriè & directè supra ipsum corpus excommunicati,cùm non possit seipsum sepelire,sed cadit supra alios fideles, ne cum excommunicato communicent, eius corpus in loco sacro sepeliendo. Sed sic est, quod propter priuilegium Extrauagantis dicti Constantiensis Concilij, nunc iam licet fidelibus cum excommunicato tolerato, aut non vitando communicare: ergo etiam est licitum eis iam corpus dicti excommunicati sepelire. Sic in primis tenet Doctissimus Nauarr.*c.17.n.36.vers.Ad secundum* , vbi sic ait: Ad secundum,quod pro excommunicato non denunciato nec notorio potest orari publicè per prædictam Extrauagantem,quæ post S.Thomam lata fuit, per quam nunc non negatur sepultura iis , qui excommunicati moriuntur ,nisi sint denunciati. Sic ibi meus Nauarr. Quod idem docet *n.137.* (vbi pro contraria parte citatur ab Henriq.*vt infrà* videbimus) *& consil.15. tit. 38. de pœnit.& remiss.lib 3.*vnde,vt tandem fatetur ipse Henriq.*lib.13.c.11.n.3.lit.N.*expresè Nauarrus est pro hac sententia. Sicut sunt etiam Sotus, Gabr. &c. Couarr.citati.Sic etiam ipse Henriq.*n.3.cit.*his verbis: Prohibentur Christiani propriis tantùm manibus deponete in sepulchro loci sacri cadauer eius, qui fuerat publicè denunciatus: & incurrunt excommunicationem maiorem,si id scienter præsumant. Si tamen denunciatus non fuerat , non peccat sepeliens: quia sepultura pertinet ad diuinum Officium , in quo tunc tantùm peccat , cum inducit excommunicatum non paratum: in proposito autem constat, non peccare cadauer defuncti. Sub eadem excommunicatione prohibetur sepeliri Hæreticos, vel illorum fautores. Qui casus sub priori comprehenditur : quia oportet fuisse denunciatos de hær. si.Hucusque Henr.Suar. *disp.22. sect.4.n.5.*Filliuc.*tract.12.c.4.q.8.dict.2.n.106.* & penes ipsum, Victoria *in sum.de E char.q.90.* Vgolinus *c.9.§.5.& 6.*& Saytus *lib.2.c.3.n.10.* Luysius Turrianus *lib.2.de Censur.disp.11.dub.3.* Hurtad. *disp.5.de excommun.diff.4.vers.Hoc tamen*,Cornejo *disp.10.de excomm.§.7.q.3.* Mercetus*de Sacram.in 3.p q.21.d.b.7.* Gotdonus *lib.7,tom.2.q 8 c.3,n.38.*Diana*p.5. tr.9. resol. 97.*Bassæus *Excommunicatio 3, num.14.* Machado *lib.1.p.3.tr.3.docum.7.in fine.* Layman *lib.2.tr.5.p.2. c.4 n.8.*Toletus *lib.1.sum.c.39.*

QVÆSTIO V.

An excommunicatus vitandus solùm prohibeatur per iura sepeliri in Cœmeterio, non verò in Ecclesia,seu in Templo, id est intra ambitum illorum.

Affirmandum videtur ex *Clement.1.de sepult.*vbi solùm innodantur excommunicatione illi , qui excommunicatos in Cœmeteriis sepeliunt : ergo cùm hæc sit grauissima pœna,non est extendenda.

Sed tamquam certum respondeo , quod excommunicatus vitandus non solùm prohibetur à iure sepeliri à Christianis in Cœmeterio, verùm etiam intra ambitum templi, seu Ecclesiæ. Ratio est , quia iura expresè prohibent,ne Christiani sepeliant excommunicatos in loco sacro: at sic est , quod nomine loci sacri princip litet,ac præcipuè venit Ecclesia , seu Templu : ergo.

Nec obstat ratio dubitandi , quia quamuis in dicta Clementina solùm expresè innodetur excommunicatum sepeliens,hoc fecit Pontifex, quia à fortiori censetur excommunicatos, qui talem in Ecclesia ipsa,seu Templo sepeliret , quia quando prohibetur quod est minus , necessariò manet prohibitum quod est intra idem genus,quod est maius. Accedit ad hoc,quod alia iura clarè prohibent,ne dicti excommunicati sepeliantur in loco sacro , cuius appellatione , in proposita quæstione intelligitur *primò* Ecclesia , vnà cum atrio, seu vestibulo, *deinde* intelligitur Cœmeterium , quod aliquando est coniunctum , & contiguum Ecclesiæ; aliquando verò disiunctum,& separatum.*Tertiò* intelligitur omnis locus,in quo Missa celebratur, aut diuina celebrantur Officia , etiamsi solemni ritu non fuerit consecratus ab Episcopo , aut benedictus. *Et tandem* intelligitur locus ille , qui etiam absque vlla approbatione,aut benedictione Episcopi,sola consuetudine est destinatus sepulturæ fidelium.Ideoque in nullo ex his locis recensitis potest humari corpus excommunicati vitandi,eo quòd sacri Canones simpliciter vetant , ne excommunicatus sepeliatur in loco sacro,aut ei Ecclesiastica sepultura tribuatur. Sic omnes DD. præcipuè Nauatr.*c.27.n 137.* vbi citat Cardinalem,Suar.*disp.22. sect.4.n.6.*Alter.*lib 1.disp.10.c.7.*Bonacin, *loco citato, n.3.* Vgolin.Regin.Filliuc.Ægid.& alij *loc. cit.*

QVÆSTIO VI.

An saltem liceat sepelire Excommunicatum non toleratum in loco non sacro,etiamsi sit proximus Ecclesiæ,vel Cœmeterio,aut alteri sacro loco.

Negatiuam sententiam tenere Panormitanum *in cap.Sacris,cit.n.2.* & Abbatem *n.3.* ac alios , eo quòd in capite dicatur , quod excommunicatus in loco sacro sepultus,exhumandus est, & procul ab Ecclesiastica sepultura iactandus,ac reiiciendus, ait Cornejo *disp.10.cit.§.8 q.2.vers.Oppositum docuerunt.*

Sed certè , vt certum respondeo : licere sanè sepelire

lire dictum excommunicatum in loco non sacro, seu profano, quantumuis hic vicinus, & contiguus sit Ecclesiæ, vel Cœmeterio eius, cum verè, & in rigore non sit locus sacer, & pœna potius restringi, quàm extendi debet. Sic tenet expresse Glossa *in d. Clem. 1. de sepulturis, verb. Cœmeteriis*, ita dicens: Si igitur in campis & locis priuatis eos sepeliant, non est locus huic pœnæ, quod intelligo etiamsi locus ille esset vicinus, vel contiguus Ecclesiæ, vel Cœmeterio; quia ex quo ad vsum Cœmeterij non est per Episcopum benedictus, non erit locus huic pœnæ. Sic Glossa. Et post illam Nauar. *c.* 27. *n.* 137. vbi ait incurrere excommunicationem latam *in d. Clem.* sepelientes excommunicatum in Ecclesia, quamuis textus non loquatur, nisi de sepelientibus in Cœmeterio, non tamen de sepultis in agris & locis profanis, etiamsi sint coniuncta sacratis. Suarez *disp.* 12. *sect.* 4. *n.* 7. Bonac. §. 3. *cit. n.* 4. Cornejo *loc. cit.* Alter. *c.* 7. *cu. vers. verùm hoc dictum, & disp.* 14. *c.* 1. *vers. Tertia conditio.*

Ad fundamentum autem Abbatis respondeo, quod cum in c. *Sacris* dicitur, corpora excommunicatorum *exhumari debere, & procul ab Ecclesiastica Sepultura iactari*, id non est intelligendum, vt habeat sensum illum, quod corpus excommunicati debet sepeliri longius & distantius ab Ecclesia, & propiùs humari non possit, sed est phrasis sermonis latini, & idem valet, ac si dixisset, extra Ecclesiam proiici debere. Sic Suar. & ex illo non citato Alter. respondent.

QVÆSTIO VII.

An ossa excommunicati vitandi sint è loco sacro proiicienda casu quo, discerni possint ab ossibus aliorum fidelium.

RESpondeo affirmatiuè, quia sic expressè decernitur *in c. Sacris, de Sepult.* his verbis: *Si contingat interdum, quod vel excommunicatorum corpora per violentiam aliquorum, vel alio casu in Cœmeterio Ecclesiastico tumulentur, si ab aliorum corporibus discerni poterunt, exhumari debent, & procul ab Ecclesiastica sepultura iactari. Quod si discerni non poterunt, expedire non credimus, vt cum excommunicatorum ossibus corpora extumulentur fidelium; cùm licèt non obsit iustis sepultura nulla, vel vilis, impiis tamen celebris, vel speciosa non prosit.* Sic textus. Ex quo clarè constat, quid faciendum sit in casu quo excommunicatus vitandus, seu toleratos in loco sacro sit sepultus. Si enim discerni possit ab aliis, extumulandus est, & procul eiiciendus: si verò ab aliis discerni nequeat, tunc non est extumulandus, sed relinquendus est ibi: quia minus malum est, quod in loco sacro maneant ossa excommunicati, quàm quod inde corpora fidelium eiiciantur. In vtroque tamen casu locus sacer est reconciliandus, & expurgandus solemni aspersione aquæ benedictæ, vt habetur *in c. Consuluisti, de consecr. Eccles. & Altaris*, quia per talem sepelitionem excommunicati fuit locus sacer pollutus. Sic docent omnes DD. Suarez *disp.* 12. *sect.* 4. *n.* 4. Filliuc. *tr.* 12 *c.* 4. *q* 8. *n.* 105. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *pun.* 3. §. 3. *n.* 5. Corn. *disp.* 10. *de excom* §. 8. *q.* 2. *pag.* 697. Henr. *lib.* 13. *c.* 11. *n.* 3. Alter. *lib.* 1. *disp.* 10. *c.* 6. *pag.* 119.

QVÆSTIO VIII.

An Excommunicatus vitandus priuetur etiam ex vi Censuræ omni honore Ecclesiastico, qui in tumulatione fidelium fieri solet.

RESpondeo tanquam certum, etiam huiusmodi priuari honore. *Primò*, quia hic honor totus ordinatur ad Ecclesiasticam sepulturam, qua ex vi Censuræ est priuatus excommunicatus vitandus. *Secundò*, quia hæc est quædam moralis communicatio cum defuncto excommunicato, quæ quidem ex vi Censuræ est prohibita fidelibus. *Tertiò*, quia sic habetur *in cap. Placuit*, 23. *q.* 5. Ex quo clarè colligitur, eos peccare, qui cadauer excommunicati vitandi cum honore Ecclesiastico, aut pompa funeris Ecclesiastica, nempe cum Psalmis, Orationibus, & Precibus, Cruce, Ornamentis, & aliis, quibus funus fidelium honestatur, deferunt ad sepulturam non sacram, sed (vt inquit Gloss. *in d. c. Placuit*) caninam: quia indecens valdè est, vt ad locum profanum, & ad sepulturam quodammodo communem cum bestiis, cum pompa tali deferatur corpus. Sic docent omnes. Suarez *disp.* 12. *sect.* 4. *n.* 14. *Qui & n.* 15. *ex c. Sacris, de sepult. & ex c. A nobis* 2. *de sent. excom.* addit etiam esse prohibitum Clericis pro huiusmodi excommunicatis defunctis eleemosynas recipere, aut oblationes offerre. Alter. *c.* 6. *cit. vers. Tria enim, pag.* 118. Bonac. *loc. cit. n.* 6 Cornejo *loc. cit q.* 4. *p.* 698. quia licèt verbis negatiuè respondeat, hoc est per errorem, vt ex rationibus quas ipse pro nostra sententia affert, clarè constat.

QVÆSTIO IX.

An Clerici exhibentes Excommunicato vitando dictum honorem, seu pompam funeris Ecclesiasticam fiant irregulares.

AFfirmandum videtur ex cap. *Super eo, de raptor.* vbi de Presbyteris & Clericis, qui sepulturæ raptoris interesse, vel eleemosynas accipere attentauerint, dicitur: *Ordinis sui damnum irrecuperabiliter patiantur, & Ecclesiastico beneficio careant*: ergo.

Sed vt certum respondeo, non fieri irregulares, quia nulla propter delictum exhibendi pompam funeris Ecclesiasticam excommunicato, est in iure expressè lata irregularitas: ergo à nullo propter commissum delictum dictum incurritur. Antecedens in quo potest esse difficultas constat, quia c. *super eo, cit.* nullo modo continet pœnam irregularitatis, quæ ipso facto incurratur, sed depositio, vel suspensio perpetua per Episcopum imponenda, vt ibi notat Abbas *num.* 2. Deinde hæc pœna est specialis in eo casu de raptoribus in odium illius delicti, & ideò non est ad alios casus extendenda. Sic omnino Suarez *disp.* 12. *sect.* 4. *in fin.* Bonac. *loc. cit.* Filliuc. *tr.* 12. *c.* 4 *q.* 10. *dicto* 3. *n.* 112.

QVÆSTIO X.

An sepeliens excommunicatum vitandum in loco sacro, non solùm peccet mortaliter, verùm etiam incurrat excommunicationem maiorem.

RESpondeo tanquam certum: Et peccare mortaliter, necnon incurrere maiorem excommunicationem. *Prima pars* constat ex dictis *supr. quæst.* 3. nam sepeliens excommunicatum vitandum in loco sacro violat legem in re graui: ergo peccat mortaliter. *Secunda* etiam pars patet ex *Clem.* 1. *de sepult.* vbi ipso iure excommunicantur excommunicatione maiori illi, qui excommunicatos in locis sacris sepeliunt, & cum grauamine, *vt nullatenus absoluantur, nisi prius ad arbitrium Diœcesani Episcopi eis, quibus per id fuerit iniuria irrogata, satisfactionem exhibuerint competentem.* Sic Abbas *in c. Sacris, de sepult.* Suar. *disp.* 12. *sect.* 4. *num.* 8. Henriquez *lib.* 13. *capite* 11. *numero* 3. & penes illum *litt. M.* Caietanus 5. *excommun. cap.* 46. Syluest. *excommunicat.* 9. *casu* 37. Angel. & Tabiena,

Castro

Castro *lib.2.de iusta hæret. punit.cap.*18. Sandoual *de Offic.Eccles.4 p.c.6*. Couarr.2.*Variar.c.*1.*n.*12.& Nauarr.*c.27.n.*137.Sic etiam Saytus *lib.3.c.35.n.*12. Auila 2.*part.c.6.disp.*10.*dub.6*. Alterius *lib.*1. *disp.*14. *c.*1. Bonac.*disp.2.q.2 punct.3.§.3.n.*8.Bauox *disp.7.de exc. q.*11. *Assert.*4.Mach.*lib.*1.*part.3.tract.3.docum.9.n.4.*

QVÆSTIO XI.

An sepeliens excommunicatum vitandum in loco sacro, non solum incurrat excommunicationem maiorem latam in d. Clem. *sed etiam minorem latam iure communi contra communicantes cum excommunicato vitando.*

NEgat Bonacina *loc. cit.n.9.* qui & citat pro se Suarium *disp.12.sect.2.n.*13.& benè, si corrigamus sectionem, nam id docet non *sect.*2. sed 4. *n.* 13. his verbis: Addo denique, eos qui hanc excommunicationem maiorem incurrunt, sepeliendo excommunicatum in loco sacro, non incurrere simul aliam excommunicationem minorem, quam diximus incurri iure ordinario propter hanc communicationem cum excommunicato: quia per hoc speciale ius commutata videtur excommunicatio minor in maiorem, vel ita aucta, vt ex minori maior sit effecta: non verò est multiplicata excommunicatio: quia nulla est necessitas ita interpretandi, aut multiplicandi Censuras. Ita Suarez.

Sed probabilius respondeo: Non solùm maiorem, sed simul etiam minorem excommunicationem incurrere illos, qui excommunicatum vitandum sepeliunt in loco sacro, quia sepeliendo in loco sacro excommunicatum vitandum communicat cum illo: ergo incurrunt illam generalem pœnam excommunicationis minoris, latam generaliter contra communicantes cum excommunicato vitando. Sic ex Nauar.*cap.27.n.36. ad 2.& 3.*docet Auila 2.*part.c.6.disp.4. dub.*8. Corn. *disp.*10.*de exc.§.8.q.vlt pag.*698. Filliuc.*tr.12 c.4.q.*10. *dict.1.n.*110.& Armilla *5.excom.n.*59. Alter.*tom.*1.*lib.*1.*disp.*14.*c.*1.Imò & ipsemet Suarez hoc ipsum docuerat prius in eadem *sect.4.n.9.*iis verbis: Primò ergo iure communi incurritur propter hanc transgressionem excommunicatio minor, vt notauit Abbas *in cap.Sacris, de sepult.*id colligens ex illis verbis, *Non communicamus defunctis*: inde enim constat, hanc esse communicationem quandam, & consequenter illi respondere generalem pœnam impositam communicantibus cum excommunicato. Hæc Suar. Propter quod aliqui illum pro hac parte referunt.

QVÆSTIO XII.

An etiam hanc pœnam maioris excommunicationis incurrant, qui excommunicatum vitandum cum solemni pompa sepeliunt in loco omnino prophano.

AFfirmant aliqui, quos suppressis nominibus refert Ægidius *disp.14 dub.8.n.60. vers. Nota secundò.*

Sed vt certum ferè respondeo: Non incurrere hanc maioris excommunicationis pœnam, Quia expresè *in d. Clement. 1. de sepulturis*, hæc imponitur pœna contra eos, qui excommunicatos in Cœmeteriis, hoc est in locis sacris sepeliunt: ergo nullo modo illam incurrent (licèt aliàs peccent iuxta *supra q.8. dicta*) qui in loco, seu sepultura omninò prophana, etiam cum solemni pompa sepeliunt. Sic Caietan. Nauar. cum Cardin. quos citat, & sequitur Henr. *lib.13.c.11.n.3.lit.M.* Suar. Alter. Bonac. & Corn. citati à nobis *supra, q.8.* Armilla *verb. excom. casu 44. fol. 176.col.1.* Ægidius *loc.cit.* dicens, contrarium nullo iure probari. Bauny *q.11.cit.* his verbis. Tertiò excusat ab hac Censura (*lata videlicet in d. Clement*) locus qui sacer non erit, hîc sepelientem non afficiet: in sacris autem habentur Templum & Cœmeterium, vtpotè communi vsu Ecclesiæ sepulturæ deputata defunctorum. Sic ille. Et anteà Alterius *tom. 1. lib.1. disp.14.c.1.vers. Hinc sequitur.*

QVÆSTIO XIII.

An dicta Constitutio Clemētis V sit generalis, & comprehendat omnes sine vllo discrimine.

REspondeo tanquam quid certum: Comprehendere omnes, videlicet Clericos, & Laïcos, Regulares & Sæculares, exemptos & non exemptos, tam viros quàm fœminas, quia omnes comprehenduntur sub illis verbis Pontificis: *Eos qui propria temeritatis audacia defunctorum corpora, non sine contemptu clavium Ecclesiæ in Cœmeteriis interdicti tempore, in casibus non concessis à iure, vel excommunicatos publicè aut nominatim interdictos, vel vsurarios manifestos scienter sepelire præsumunt: decernimus ipso facto excommunicationis sententiæ subiacere*, &c. Sic Pontifex *in d Clem. 1. de sepult.* Igitur clarè comprehenduntur sine discrimine omnes. Et ita docent Glossa *in d.Clem. verb. Eos qui*, his verbis: Et per hoc quod dicit, *Eos*, includit cuiuscumque professionis viros, Clericos, & Laïcos: includit etiam mulieres. Sic Glossa, & sic Anchar.*ibid.in princip.*& Alterius *lib.1.disp.14.cap.1. col.3.* Qui & probant ex eo, quod sub dictione *Qui*, continetur dictio *Quæ*, quia masculinum concipit fœmininum. Glossa *in cap.Generali, verb.Vniversos, de elect.in 6.* argum, *cap. Si quis suadente, 16. q.4.* Sic etiam Nauar.*cap.27.n.*137. & omnes.

QVÆSTIO XIV.

Anvt sepeliens excommunicatum vitandum incurrat excommunicationem maiorem, latam in d.Clement. 5. de sepultur. *sit necessum quod id faciat scienter, hoc est, non ignorans mortuum esse excommunicatum.*

REspondeo affirmatiuè, quia expresè vult Pontifex, quod vt incurratur huiusmodi excommunicatio scienter, & cum præsumptione, mandetur excommunicatus terræ, vt constat ex illis verbis, *scienter sepelire præsumunt*, ergo ignorans mortuū esse excommunicatum, verè excusatur ab excommunicatione lata *in dicta Clem.* Sic Nauar.*cap.27.num.*137. *in sexta declaratione huius Clemētinæ*, sic dicens. Sexta quod neque sepelientes incurrunt, nisi scienter, & præsumptiuè id faciant: & ita qui crederent, eos fuisse absolutos, aut dedisse cautionem iustam, non incurrerent eam. Caiet. vbi supra. Hucvsque Nauar. Suarez *disp.12.sect.4.num.9.* vbi ita ait: Hanc excommunicationem non incurrunt, qui ex ignorantia etiam culpabili hoc præstant: propter particulam illam, *scienter præsumunt*; neque etiam qui graui metu coacti id efficiunt, propter verbum illud *qui propria temeritatis audacia.* Sic ille. Bonac.*disp.2.q.2.punct.3. §.3.n.8.* Auila 2.*p.c.6.disp.*10.*dub.6.dict.*1. Bauny *q.11. cit.vers. Ab ea tamen.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XV.

Ad ud incurrendam Clementina dicta excommunicationem requiratur quod excommunicatus qui sepelitur, sit excommunicatus vitandus, non toleratus.

NEgant nonnulli Doctores, existimantes sufficere ad incurrendam dictam excommunicationem, quod ille qui sepelitur, fit excommunicatus publicus, quamuis non sit denunciatus, aut notorius Clerici percussor, quia dicta Clem. 1. *de sepult.* tantum requirit, vt publicè excommunicatus sepeliatur: ergo ad incurrendam dictam pœnam non est necessaria dununciatio. Ita tenent Abbas *in cap. Exceptionem n.17.*& Glossa *in d. Clem. verb. Publicè*, quos citat, & sequitur Alter. *lib.5. disp.14. c.1. vers. Propter has rationes.*

Sed probabilius longè respondeo: Quod verè iam requiratur ad incurrendam dictam excommunicationis maioris pœnam, quod excommunicatus, qui sepelitur, sit vitandus, hoc est nominatim denunciatus, aut publicus Clerici percussor, quia dispositio iuris antiqui,& consequenter huius Clementinæ 1. *de sepult.* quoad communicationem cum excommunicato, coarctata fuit per Extrauagantem *Ad euitanda* Martini V. in Concil. Constant. ad communicationem solùm prædictorum, ne videlicet fideles cum illis communicent: ergo iam hoc tempore solùm erit interdictum fidelibus sepelire excommunicatos nominatim denunciatos, aut publicos Clerici percussores, non alios: ergo vt fideles sepelientes excommunicatos prædictam pœnam incurrant, necessariò nunc requiritur (licèt secus olim) quod excommunicati, qui sepeliuntur, sint vitandi. Sic Nauar. Henriquez, Suar. Filliuc. Victoria, Vgolin. Sayr. Luys. Hurt. Corn. Meteerus, Gord. Diana, Bassæus, Machado, Layman, Toletus, quos citauimus *sup. q.4.* Bonac. *disp.2. q.2. punct.3. §.3. n.8.* Auila *a p.6. disp.10. dub.6. dict.3.* Bauny *disp.7. de exc. q.11. assert.2.* & communis.

QVÆSTIO XVI.

An huiusmodi pœnam excommunicationis Clement. 1. de sep. *latam contra sepelientes excommunicatos, solum illi homines, qui propriis manibus cadauer excommunicati in sepulchrum immittunt, aut in fossam inferunt, non alij, qui comitantur funus, incurrant.*

AFfirmant Caietanus *in sum. verb. excomm. cap.46.* Nauar. 27. *n.137* Henriq. *lib.13. c.11. num.3. & c.43. n.3.* Auila *2 p. c.6. disp.10. dub.6 dict.2.* Bonacina *disp.2. q.2. punct.3. §.3. n.8* Hurt. *disp.5. de excom. diff. 4. n.11.* Villalob. *tr.17. diff 30. n.2.*

Alij verò è contra docent, non solùm illos homines, qui propriis manibus cadauer excommunicati vitandi in foueam, aut fossam inferunt, humo, tumulóve condunt; verùm & alios, præter dictos, pœnas latas in dicta Clement. contra sepelientes excommunicatos incurrere. Sic Alterius *lib.1. disp.14. cap.3.* dicens, sed certè improbabiliter, opinionem contrariam esse improbabilem. Suarez, Ægid. Filliuc. & alij statim citandi.

Quid ergo nobis in hac quæstione adeo difficili, & ardua, vt ad eam dissoluendam dixerit Glossa cit. magis desiderandam esse Principis declarationem, quàm Interpretis opinionem, sit respondendum, & resoluendum, ex resolutione sequentium constabit. Sit ergo

QVÆSTIO XVII.

An innodentur excommunicationis d. Clem. *Censura illi, qui lauant corpus excommunicati, qui induunt illud vestibus, & qui pulsant campanas, commonefacienda populum de precibus pro dicto excommunicato faciendis.*

AFfirmandum videtur, quia omnes isti videntur participare sepelientibus in crimine damnato sepeliendi: ergo eadem Censuræ sententia obstringuntur.

Sed vt certum respondeo: Non innodari dicta Censura, quia huiusmodi actiones non proximè, sed valdè remotè ad opus sepeliendi referuntur, cum illis adhuc non adhibitis, sepeliri Christiano more excommunicatus possit. Vnde negàdum est, adhibentes prædicta opera, participare propriè, & in rigore in crimine damnato sepeliendi excommunicatos per d. Clement. ac per consequens negandum incurrere dictam Censuram. Sic Alter. *tom.1. lib.1. disp.14. cap.3. prope finem.* Bauny *disp 7. de exc. q.11.* & alios omnes Authores *citati quæst. antecedenti.*

QVÆSTIO XVIII.

An qui cruces, cereos, & alia ad funus excommunicati spectantia ferunt, incurrant Censuram d. Clem. *latã contra sepelientes excõmunicatos.*

AFfirmat Anchar. *in d. Clem 1. de sepult. n.* 10. ex sententia Stephani, dicens esse indubitabile, prædictos talem Censuram incurrere. Affirmat etiam Faber in *4. sent. dist.25. q.1. disp.4. n.188.*

Sed probabilius respondeo: Non incurrere Censuram Clementinæ, quia etiam huiusmodi actiones valde remotè referuntur ad opus sepeliendi. Vnde etiamsi contingat fidelem in Ecclesia sepeliri, prætermissis ferendi cruces, seu lumina actionibus, non propterea diceretur sepeliri Christiano, vel Ecclesiastico ritu omnino prætermisso, dummodo alij ritus Ecclesiæ, vt Officium diuinum, seu recitatio Psalmorum, non prætermitterentur. Sic Alterius, & Bauny *loc. cit.* Suarez *disp.12. sect.4. n.10.* his verbis: Illi verò qui solùm comitantur funus, vel etiam qui cantant, & Crucem, aut Lumina deferunt, ibi non comprehenduntur: quia illi reuera non sepeliunt cum proprietate, etiamsi aliquando vulgari, & translata significatione ita loquamur. Sic Suarez, Ægid. *disp. 14. dub.8. n.68.* Filliuc. *tr.12. c.4. q 10. n.111.* Diana *parte 5. tr.9. resol.98.* Henriq. Auila, Bon. & Nauar. Caiet. *q.16. cit.* Hurt. *disp.5. de excom. diff.4. vers. Circa quam.*

QVÆSTIO XIX.

An omnes qui funus comitantur ad sepulchrum, Censura d. Clement. *comprehendantur.*

AFfirmant Anchar. & Stephanus *loc. cit.* & apud Sylvestrum *v. excommunicat. 9. n.70. vers. Nonò quæritur*, Paul. Angel. & Ioan. Cald. Sed certè ex his Angel. oppositum sensit, *vt infra.* Affirmant vltra hos Authores Faber *in 4. dist.13. q.1. disp.4. n.188* & alij.

Sed probabilius respondeo: Non comprehendi, quia huiusmodi verè non sepeliunt cadauer excommunicati cum proprietate: ergo non comprehenduntur sub Censura lata contra excommunicati cadauer sepelientes. Sic expressè Suarez, Alterius, Filliucius, Ægid. Bauny, Hurtad. Villal. Diana, Caiet. Henr. Auila, Nauar. & Bonac. Sic etiam Angel. *verb. excom. casu 36. n.5.* vbi huic quæstioni, quam proponit, nempe, *vtrum hac pœna liget solù humo, vel tumulo imponentes,*

ponentes, an comitanto, vel portantes, seu officiales. Sic satisfacit. Respondet Paul 3. quod omnes, etiam concomitantes. Ego credo nisi fiat fraudulenter, quod solum sit excommunicatos imponens in tumulo, cum mandantibus, & authoritatem præstantibus, simul cũ Prælatis dolosè nonprohibentibus, sed permittentibus sepelire, non officiantibus secundum mortem sepulturæ. Sic Angelus, & sic etiam Armilla excom. 44. fol. 177.

Qvæstio XX.

An saltem dictam excommunicationem incurrant, qui deferunt corpus Excommunicati ad sepulchrum, non tamen sepeliunt.

Affirmant quamplures, quia existimãt, eos omnes in dictam excommunicationem incidere, qui eas operas ad sepeliendum excommunicatum præstant, sine quibus non sepeliretur mortuus: at sic est. quod sine delatione excommunicati mortui ad sepulchrum, non posset ille sepeliri: ergo illum ad sepulchrum deferentes, vt sepeliatur, in excommunicationem incidunt. Ita docent Anchar. & Steph *supra citati*. Alter. *lib. 1. disp. 14. cap. 3. col. 3. vers. Quamobrem*. Faber *loc. cit*. Vgolinus *tab. 2. cap. 8. §. 6. num. 3*.

Sed probabiliùs respondeo, non incurrere, quia deferentes corpus ad sepulchrum, dummodo postea illud in sepulchrum non inferant, nec terra operiant, non possunt dici propriè sepelire, quod requirit Pontifex; cum (vt Glossa ait *in d. Clement. verb. sepeliro*) sepelire sit mortuum humo, vel tumulo condere: ergo.

Nec fundamentum contrarium obstat, negandum enim est, sufficere præstare ad incurrendam dictam excommunicationem eas operas, sine quibus excommunicatus sepeliri non potest, cum vltra hoc requiratur opus sepeliendi, vt colligitur ex ipsa Clementina. Vnde sic tenent à fortiori Caiet. Nauarr. Henriq. Auila, Bonac. Hurtad. & Villal. citati supra q. 16. Suar. *disp. 12. sect. 4. n. 11. vers. Imò vlterius*, & *n. 12. vers. Dices*. Ægid. *disp. 14. dub. 8. in fin*. Filliuc. *loc. cit. n. 111*. Bassæus *excom. 3. n. 14*. Mercer. *de Sacram. q. 21. dub. 7*. Megalius *in 3. part. lib. 2. c. 6 q. 1. n. 15*. Diana *part. 5. tr. 9. resol. 98*.

Qvæstio XXI.

An ad minus dictam excommunicationem incurrant fodientes, & aperientes sepulchrum, etiamsi postea in illud cadauer excommunicati non inferant, nec terra operiant.

Affirmant Anchar. Steph. Alter. Faber, & Vgolin, nuper citati, ducti fundamento adducto.

Sed probabilius respondeo: nec prædictos homines incurrere dictam excommunicationem, quia nec illi possunt propriè dici sepelire excommunicatum, cum tantum aperiant sepulchrum in quo sepeliri possit. Sic Caiet. Nau. Henriq. Auila, Bonac. Hurt. Villalob. Suar. Ægid. Filliuc. Bass. Mercer. Megal. & Dian. *loc. cit.*

Qvæstio XXII.

An saltem dictam Censuram incurrant Clerici, aut alij Ecclesiarum Ministri, qui (cum tenentur impedire,) corpus excommunicati sepelire in suis Ecclesijs permittunt.

Affirmant Anchar. Steph. Alterius, Faber, Vgolin. *sup. cit. eod. fundamento*. Quibus adhærere videtur in hac parte Henriquez *lib. 13. c. 43. n. 3*. in Glossa *lit. C.* & *D*. & Reginald. *lib. 31. n. 19*.

Sed adhuc probabiliùs respondeo, nec hos incurrere, quia permittere sepelire, non est propriè, & positiuè sepelire; cum merè negatiuè ad talem actionem sepeliendi se habeant, qui sepelire permittunt. Sic Caiet. Nauar. Henriq. Auila, Bonac. Hurtad. & Villalobos, Suar. etiam, Ægidius, Filliuc. Bassæus, Mercerus, Megalius, & Diana *loc. cit.*

Qvæstio XXIII.

An ad minus consulentes, fautores, vel cooperatores ad collocandum cadauer excommunicati in sepultura Ecclesiastica innodentur vinculo excommunicationis lata in d. Clementina.

Affirmant, & à fortiori, omnes Authores citati nuper pro prima sententia.

Sed adhuc probabiliùs respondeo, neque has personas incurrere, quia nec huiusmodi personæ propriè dici possunt sepelire: ergo non oportet pœnalem Canonem extendere ad omnes fautores, vel cooperatores, quando Author Canonis id non exprimit, neque ex verbis eius satis colligi potest. Sic expressè Suar. *loc. cit. n. 10*. Caiet. Nauar. Henriq. Auila, Bonac. Hurtad. & Villalob. & alij *supra citati*.

Qvæstio XXIV.

An tandem saltem qui mandant, aut procurant, vt corpus excommunicati sepultura sacra tradatur, in dictam excommunicationem incidant.

Affirmant, vltra Anchar. Stephanum, Alterium, Fabrum, & Vgolinum, Cardinalis *in d. Clement. n. 28. in fine*, vbi docet, solos sepelientes, & mandantes excommunicatum sepelire in loco sacro, esse excommunicatos, quia sic (inquit) dicta Clementina non esit ludibrio, cum satis prouisum sit huic incommodo excommunicando ipsos sepelientes, hoe est, eos qui actu mortuum humo, aut tumulo condunt, & authoritatem præstantes. Ita etiam tenent Angel. & Armilla citati *sup. q. 16*. Suar. *disp. 12. sect. 4. n. 10. & seq.* Ægid. *disp. 14. dub. 8. n. 68*. Filliuc. *tract. 12. c. 4. q. 10. dict. 2. n. 111*. Mercerus, & Megalius, quos citat, & sequitur Diana *p. 5. tract. 9 resol. 98*. vbi sic ait, quid ego sentiam, accipe. Dico igitur per eos, qui sepeliunt, etsi in rigore qui propriis manibus tradunt sepulturæ, intelligi videantur; attamen ea consueto vsu comprehenduntur etiam mandantes, non autem comitantes, & alij, qui deferunt Crucem, & lumina, vel etiam cantant; propriè enim hi non dicuntur sepelire. Nec etiam cooperantes remotè, aut negatiuè, quia scilicet non impediunt, cum possent, nisi fauor tantus esset, vt iure dicerentur Auctores. Sic Diana omnino ex Filliucio. Bassæus *excommunicat. 3. n. 14*.

Sed certè æquè probabiliter, & magis consequenter respondeo, nec huiusmodi personas mandantes, & procurantes, vt corpus excommunicati in Ecclesia sepeliatur, incidere in excommunicationem latam *in d. Clem.* contra sepelientes in loco sacro excommunicatos. *Primò*, quia si consulentes, cooperantes, fautores, aut fauorem aliquem dantes, ad hoc vt excommunicatus in sacro loco sepeliatur, non incidunt in dictam Clementinæ excommunicationem, vt concedunt Suarez, Ægid. Filliuc. Mercerus, Megalius, & Diana, cur potius incident in illam mandantes, aut procurantes dictum excommunicatum sepelire, cum omnium sit vna, eadémque ratio, vt constat. Omnes enim ad sepeliendum excommunicatũ æqualiter cócurrunt, tam consulentes, cooperãtes, fauorémque dãtes,

R. P. Leand. de Censuris. M quàm

quàm procurantes, & mandantes: ergo si illi non incurrunt dictam excommunicationem, eo quòd in proprietate sermonis, & in rigore non dicuntur sepelire excommunicatum, vt dicti fatentur Authores, nec isti ob eandem rationem incurrent illam.

Secundò, quia sepelire, in rigore sermonis, *est mortuum humo, vel tumulo condere*, vt ait Glossa *in d. Clem. verb. sepelire*: at sic est, quod nec mandantes, nec procurantes, vt mortuus sepeliatur, eo ipso quod hæc faciant, tumulo condunt mortuum: ergo nec propriè, & in rigore sepeliunt: ergo nec in excommunicationem latam contra sepelientes mortuum excommunicatum incident. Sic tenent Caiet. Nauarr. Henriquez, Auila, Bonac. Hurtado, Villalob. *loc. cit.*

QVÆSTIO XXV.

An tantummodo incidant in dictam excommunicationem, qui propriis manibus cadauer excommunicati in sepulchrum inferunt, & terra cooperiunt.

NEgant, vt vidimus, omnes Authores relati nuper pro prima sententia. Anchar. Steph. Alt r. Faber, & Vgolin. Cardin. etiam, Angel. Armilla, Suarez, Ægid. Filliuc. Mercer. Megal. Diana, Bassæus.

Sed probabiliter certè, & æquè respondeo, tantummodo dictas personas in Clem. excommunicationem incidere, quia illæ solùm dicuntur propriè, & in rigore sepelire. Sic tenent in primis Caietanus *in sum. verb. excomm. n. 46.* vbi explicans dictam Clementinam, ita ait: Nota tertiò, quod appellatione *præsumentium sepelire*, soli sepelientes, de quibus verè dicatur, isti sepeliunt, comprehenduntur. Et licèt communiter illi qui sepeliunt (hoc est, humo, vel tumulo immittunt cadauer) sint personæ maiores in Ecclesia, non tamen propterea Canon iste ludibrio exponitur; quoniam Conditor Canonis noluit extendere ipsum ad facientes, aut mandantes sepeliri, nec ad dantes ad huc consilium, seu fauorem, sicuti in multis Canonibus fit: quia igitur pœnæ non sunt extendendæ, ista infra proprietatem significationis Canonis huius, sicuti in cæteris, & solus sepelientes ligari dicito. Sic Caietan. Ex quo iam patet responsio ad fundamentum contrariorum. Sic etiam Nauarr. *c. 27. n. 137.* vbi in declaratione quinta, quam ad *d. Clement.* explanandam affert, ita scripsit: Quinta, quod solùm qui sepeliunt, & collocant corpus in sepultura, incurrunt hanc Censuram, & non qui efferunt, aut prosequuntur, aut diuina officia peragunt, iuxta Gloss. *einsd. Clement. verb. sepelire*, quamuis solus baiulus sepeliret, iuxta Caiet. quod videtur defendi posse per adducta supra, quamuis glossa singul. cum communi refragetur *in ead. Clem.* eo quòd constitutio esset ludibrio, contra *c. Commissa, de Cler. lib. 6.* pro qua facit limitatio quædam ibi facta, & fundata *in c. Significauit, de Iudæis.* At quis audeat dicere mille prosequentes funus excommunicari, vno solo baiulo sepulturæ inferente, quod consequeretur, &c. Sic meus Nauarrus.

Henriquez *lib. 13. c. 1. n. 3.* ita dicens: Prohibentur Christiani propriis tantùm manibus deponere in sepulchro loci sacri cadauer eius, qui fuerat publicè denuntiatus: & incurrunt excommunicationem maiorem, si id scienter præsumant. Et *c. 43. n. 3.* vbi sic ait: Tertiò Clericus, aut Regularis etiam exemptus, aut laicus vir, vel fœmina, non debet suis manibus solemniter in loco sacro sepelire denunciatum de excommunicatione, aut interdicto, aliàs si ita sepelire præsumat suis manibus in loco sacro, etiam non interdicto, incurrit excommunicationem Episcopo reseruatam. Sic Henriq. ibi, & *in marg. lit. C,* hæc: Clericus; qui suis manibus non sepelit, non fit excommunicatus.

Auila 2. *p. c. 6. disp. 10. dub. 6.* vbi explicando casum præsentem contentum *in d. Clem. 1. de sepult.* ita inquit: Dico secundò, quod hæc excommunicatio solùm comprehendit eos, qui sepeliunt actione physica & reali, id est, qui propriis manibus accipiunt defunctum, & deponunt in sepultura, quia Papa noluit extendere hanc excommunicationem ad mandantes, vel consulentes, neque ad prosequentes funus, & pœnæ sunt restringendæ. Sic Auila ibi. Et certè consequenter ad ea, quæ docuit *c. 5. disp. 3. dub. 2.* vbi latè probat, quod quando excommunicatio fertur contra facientes, non comprehendat mandantes, nec consulentes, nec cooperantes, nisi casu quo lex id aliquo modo declaret, quod quidem non facit Pontifex in dicta Clementina.

Bonacina *disp. 2. q. 2. punct. 3. §. 3. n. 8.* sic loquens: Secundò requiritur, &c. vt propriis manibus sepeliat excommunicatum. Nam excommunicatio videtur lata contra sepelientes: propterea comitantes cadauer, vel cantantes, vel Crucem portantes, vel foueam extruentes, vel mandantes, vel consulentes, non videntur affici hac Censura: nam Censura lata contra facientes, non comprehendit mandantes, vel consulentes. Sic Bonacina.

Gaspar Hurtad. *disp. 5. de excomm. diffic. 4.* per hæc verba: Imò solùm, qui propriis manibus sepeliunt, *incurrunt hanc excommunicationem*: non verò qui id mandant, vt contra Suarez, & Ægidium docet Auila 2. *p. c. 6 disp. 10. dub. 6.* quia licèt qui mandant sepelire, dicantur absolutè sepelire, non tamen omnino strictè, ad quod dicta Clementina, vtpote pœnalis, restringenda est. Et ob eandem rationem multò minus eam excommunicationem incurrunt, qui comitantur, & qui cantant, & qui deferunt lumina, & Crucem. Sic ille.

Villalobos etiam *tom. 1. tr. 17. diffic. 30. n. 2.* in quo explicando dictam *Clem.* hæc habet verba: [Tambien se aduierte con Caiet. Nauarro, y la Glossa, que solo incurren esta Censura los que entierran y ponen el cuerpo en la sepultura, y no los que lo lleuan, acompañan, ò hazen el oficio, ni aun los que le entierran, si no lo hazen à sabiendas, ò con presuncion, sino que creen que estaban absueltos, como dicen Caietan, y Nauarro, el qual añade, que si estos fuessen absueltos sin la deuida satisfacion, la absolucion seria nulla, porque dize, *Nullatenus absoluantur*, que significa nulidad *ipso iure.*] Sic Villalobos, & benè, excepto quòd malè citat Glossam pro nostra parte, cùm, vt notat Syluester *excommun. 9. n. 70.* Glossa *in d. Clement. verb. sepelire*, arguat pro vtraque parte, sed non determinat vllam.

DISPVTATIO IX.

De quarto effectu excommunicationis maioris, qui est priuatio, seu inhabilitas ad obtinenda Ecclesiastica beneficia, & eorum fructus.

QVÆSTIO PRIMA.

An excommunicatio maior priuet ipso facto hominem beneficiis ante ipsam legitimè obtentis.

REspondeo tanquam quid certum, non priuare, quia nullo iure peculiariter hoc cauetur. Potius contrarium *in c. Pastoralis, §. verùm, de appellat.*

appellat quatenus ibi solùm priuatur excommunicatus fructibus beneficij, quos durante excommunicatione obtinuit. Supponit ergo ibi Pontifex, non amittere excommunicatum ipso iure beneficium propter excommunicationem. Vnde ita sentiunt omnes DD. Innoc. *in c. Cum bona, n. 3. de atat. & qualitat.* Archidiac. *in c. Cum contumacia, n. 2. de heret. in 6.* Abbas *in c. 1. n. 24. de Iudic.* Decius *ibid.* Syluest. *verb. excomm. 3. §. 1. vers. Nonò.* Quos citat, & sequitur Alterius *lib. 2. de Censur. disp. 6. c. 1.* Suarez *disp. 13. de Censur. sect. 1. n. 1.* Fillliucius *tract. 12. c. 5. quæst. 1. dicto 1. n. 114.* Auila *2. p. de Censuris, c. 6. disp. 6. in principio.* Hurtadus *disp. 6. de excomm. diffic. 5.* Castro Palao *tom. 6. de Cens. disp. 2. punct. 11. n. 2.* & penes ipsum Ripa, Angel. Gonzalez, Garcia, Layman, & alij.

QVÆSTIO II.

An saltem priuari possit excommunicatus beneficiis, quæ ante excommunicationem legitimè obtinebat.

AFfirmant, posse absolutè priuari excommunicatum omnibus beneficiis, tam acquisitis ante excommunicationem, quàm post ipsam, si per annum in excommunicatione insorduerit, Innocent. *in cap. Cum bona, n. 2. de atat. & qualitat. ordin.* & alij communiter Doctores, vt ait Alterius *tom. 1. lib. 2. disp. 6. c. 1. col. 2.* & tenent Auila ex parte *loc. cit.* per hæc verba: Supponendum est, quod excommunicatio maior non priuat ipso facto beneficiis legitimè acquisitis ante excommunicationem; nihilominus priuandus est, si per multum temporis perseueret in excommunicatione, iuxta *c. Cum bona memoria, de atate & qualit. ordinand.* Ita Auila.

Sed clariùs, & probabiliùs respondeo dicendum, quod excommunicatus, qui etiam per mille annos perseuerat in excommunicatione lata ratione contumaciæ in causa ciuili, nullo modo est priuatus beneficio, nec est priuandus, quia id nullo iure est expressum. Si verò est excommunicatus pro crimine hæresis, vel alio ipso iure priuante reum beneficio, & in excommunicatione per integrum annum perseuerat, tunc ipso iure est priuatus beneficiis. Si tandem excommunicatus perseuerat per annum in excommunicatione lata ob contumaciam super crimine, quod dignum est priuatione beneficij per sententiam, non tamen illam habet annexam ipso iure, putà propter homicidium, tunc non est priuatus beneficiis post annum, sed est per sententiam priuandus, eo quòd tunc habeatur pro conuicto, vel confesso. Sic ex Nauarro *c. 27. n. 35.* Rebuffo *in repet. c. Postulastis, à n. 241.* & ex aliis Doctoribus docet Alterius *loc. cit. col. 6. vers. Ex dictis igitur.* Palao *disp. 2. punct. 11 n. 3.* & alij penes ipsum.

QVÆSTIO III.

An collatio Beneficij facta Excommunicato, sit ipso iure inualida, & nulla.

REspondeo tanquam certum: collationem beneficij factam excommunicato, tempore, quo excommunicationis vinculo manet astrictus, esse ipso iure in vtroque foro nullam, quia sic decreuit Innocent. III. *in c. postulastis, de Clerico excommun. ministr.* his claris verbis: Clericis excommunicationis vinculo innodatis Ecclesiastica beneficia conferri non possunt, nec illi valent ea retinere licitè, nisi forsitan cum

R. P. Leand. de Censuris.

eis fuerit misericorditer dispensatum; cum è non fuerint canonicè consecuti. Sic Pontifex. Cuius decreti hæc potuit esse ratio, Nam beneficium potissimè datur propter officium Ecclesiasticum, *c. Cùm secundum, de prabend.* at sic est, quod excommunicatus est suspensus ab omni officio Ecclesiastico, nempe ab administratione rerum sacrarum, & diuinorum officiorum, vt *sup.* est habitum: ergo beneficium Ecclesiasticum ei conferri non potest. Sic Rota in Antiquis *dec. 363.* Canonistæ *in d. c. Postulastis*, Nauar. *in c. Si quando, de rescript. exceptione nona, alias decima*, & *in sum. c. 27. n. 21.* Couar. *in c. Alma mater, 1. p. §. 7. n. 1. & 8.* & penes illum Ioannes Staphilæus, Archidiac. Bertachin. Specul. & communis. Theologi etiam *in 4. dist. 18.* Richard. *dist. 18 art. 7. q. 4.* Palud. *q. 4.* Anton. *3. p. tit. 24. c. 76.* Sot. *dist. 22. q. 1. art. 4.* Suar. *disp. 13. sect. 1. n. 2.* Alter. *lib. 2. disp. 6. c. 2. in princip.* Henriq. *lib. 13. c. 13. n. 1.* & penes ipsum *litter. B.* Gabr. Caiet. Victoria, Angel. Syluest. & & alij Auila *2. p. c. 6. disp. 5. dub. 2.* Saytus *lib. 3. c. 5. n. 5.* Vgolin. *tab. 1. c. 13. §. 1.* Ægid. *disp. 14. dub. 9.* Filliuc. *tr. 12. c. 5. quæst. 1. n. 113.* Reginald. *lib. 72. n. 43.* Vasq. *tr. de excomm. dub. 6.* Layman *lib. 1. de Cens. disp. 16. dub. 1.* Bonac. *disp. 2 q. 2. punct. 4. §. 1. n. 1.* Hurt. *disp. 6 de excomm. diffic. 2.* Sà *verb. excommunic n. 28.* Bauny *disp. 7. de excomm. q. 18. in princip. & etiam dict. 3.* Cotnejo *disp. 10. de excomm. §. 7. dub 1.* Machado *lib. 1. p. 4. tr. 3. docum. 10. n. 2.* & alij. Qui omnes cum Rota citata conueniunt, hanc resolutionem intelligendam esse tam de excommunicato à iure, quàm de excommunicato ab homine; quia iura absolutè, & indistinctè loquuntur.

QVÆSTIO IV.

An saltem collatio Beneficij facta excommunicato tolerato, & non vitando, sit valida, & rata.

AFfirmat Gaspar Hurtad. *disp. 6. de excom. diffic. 2. n. 6 & 7.* his verbis: Et nomine excommunicati, quem dicimus inhabilem ad beneficium obtinendum, communiter intelligitur à DD. etiā toleratus, quia pe Extrauag. *Ad euitanda scandala*, per quam toleratur nullus intenditur fieri fauor tolerato: fieret autem si non esset inhabilis, etsi collatio beneficij ei facta esset valida. Id tamen difficile existimamus, quia si collatio licitum est excommunicato tolerato beneficium conferre, iuxta dictam Extrauagantem, non minus quàm Sacramenta administrare, vt diximus *disp. 2. diff. 4.* quomodo collatio illi facta erit nulla, cum iure naturali illicitum sit beneficium conferri inhabili. Quando verò in Extrauaganti dicitur, quod nullus ei intenditur fieri fauor, est verum quamuis fiat, aut maneat habilis: quia hoc non fit, vt ei faueatur, sed vt faueatur fidelibus, vt absque scrupulo possint cum illo communicare. Hucusque Hurt, quem (post relatam sententiam contrariam) refert, & videtur sequi Dian. *p. 5. tr. 9. resol. 59.*

His authoribus addo nouissimè Stephanum Bauny eandem sententiam iis verbis docentem: Secundus casus, in quo beneficij collatio excommunicato facta est valida, est cùm eius Censura est occulta: nam Canon ille *Postulastis*, de eo quem excommunicatum esse certò constat, non autem de occulto capi debet: est enim hoc Iurisperitorum axioma longè certissimum, quod quando in Canone, aut lege exprimitur eius ratio, quantumcunque sit hæc generalis, latéque patens, restringendam tamen hanc esse iuxta rationem in ea expressam; ex quo sequi aiunt, quod vbi isti nullus est locus, nullum quoque esse legi, aut Canoni. Ita Nauarrus *consil. de testam.* à zotius *tomo 1. lib. 5. capite 16. quæstione 9.* Agè ergo, videamus quid rationis, ac causæ Pontifici extitit,

M 2 excom-

excommunicati à beneficiis excludendi: Nempe, *quod cum excommunicato communicari non debeat, c. Postulasti 7. de Clerico excomm. ministr.* at non habet hæc ratio locum in occulto, cum vitari non debeat, sed nominatim excommunicatus, aut denunciatus, vt est *in concordat.tit. de excommunicatis non vitandis, & in Extrauag. Ad euitanda.* Hæc Bauny *disp. 7. de excomm. q. 18. dicto 3. vers. Secundus casus.*

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod etiamsi collatio beneficij facta sit excommunicato tolerato, & non vitando, sit adhuc inualida, ac nulla, eodem modo, ac ratione, ac est inualida factæ excommunicato non tolerato, & vitando. Ratio est, quia ex vna parte, iura vetera de omnibus excommunicatis, tam de publicis, quàm de occultis, tam de toleratis, quàm de non toleratis, vt omnes fatentur, loquuntur: ex alia verò Extrauagans Martini V. *Ad euitanda*, nullo priuilegio afficit ipsos excommunicatos, nec aliquam vtilitatem, aut commodum illis affert: ergo etiam quantum ad eos iura antiqua sunt seruandæ: sed iuxta iura antiqua collatio beneficij facta cuicunque excommunicato est nulla, & inualida: ergo.

Nec obstat fundamentum Hurtadi. Nam in primis falsum est, licitum esse collatori beneficium excommunicato tolerato conferre, vt latè, & benè probant Suar. *disp. 13. sect. 1. à n. 26.* & Alter. *tom. 1. lib. 2. disp. 6. c. 2. vers. Sed difficultas est.* Rursum etiam est falsum, quod non sit fauor, & maximus conferre beneficium excommunicato, vt constat. Ruit ergo.

Nec item obest quid fundamentum Stephani Bauny. *Primò*, quia licèt Pontifex rationem propter quam excommunicati à beneficiis excludendi sunt, hanc esse dixerit, nempe *quod cum excommunicatis communicari non debeat*, non tamen inde colligitur, quod collatio beneficij facta excõmunicato tolerato sit inualida, tum quia huiusmodi ratio, quam assignauit ad constituendam hanc legem pœnalem Pontifex, tunc temporis comprehendebat omnes excommunicatos, tam occultos, quàm publicos, tam toleratos, quàm non toleratos, cum omnes hos tenerentur fideles vitare, & fuit sufficiens tunc, & nunc erit etiam, quantum ad effectum præsentis quæstionis, cum per Extrauag. Martini V nullo modo eis fuit aliquod priuilegium, aut beneficium concessum. *Secundò*, quia alia vitra assignatam, fuit ratio, seu congruentia priuandi excommunicatos beneficiorum obtentione, & collatione, vt habitum est q. 3. quæ quidem omnes excommunicatos comprehendit.

Vnde hanc nostram sententiam tenent communiter DD. Abbas *in cap. Postulastis, cit. n. 4.* Couar. *in c. Alma mater, 1. p. §. 7. n. 2. vers. Sextò hac principalis conclusio.* Cassad *dec. 1. n. 4. & 5. de prebend.* Henriq. *lib. 13. c. 3. §. 3. & c. 7 §. 3.* vbi *lit. Z*, citat pro hac parte Caiet. *de excomm fin. §. vbi scito.* Paludanum *dist. 18. q. 4. a. 5.* Gabrielem *q. 2. art. 3. dub. 1.* Nauar. *c. 25. n. 133. in fine, & c. 27. n. 21. §. Nonò.* Sotum *dist. 22 q. 1. art. 2.* Victoriam *de excomm. §. 16* Sylu. *excomm. 3. §. 9.* Angel. *excom. vlt. §. 8* & Armillam *§. 9.* Eandámque sententiam repetit *c. 13. §. 1.* illis verbis: Si non excommunicatus conferat *(beneficia Ecclesiastica,* intellige) excommunicato etiam occulto, receptio & titulus est vtroque foro irritus, & pari iuris ratione excommunicatus est incapax vt eligatur. Sic ille. Suarez *disp. 13. sect. 1. à n. 15.* Alterius *lib. 2. disp. 6. c. 2. secundo dub.* Auila *2. p. c. 6 disp. 5. concl. 1. vers. Primò, quod conclusio.* Vasquez *tract. de excommunic. dub. 6. n. 4. vers. Tertiò notandum est.* Ægid. *disp. 14. dub. 9.* ita dicens: Nota hæc vera esse, etiamsi excommunicatus sit toleratus. Nam etsi Concilium Constantiense permittat nobis cum talibus communicare, non tamen reddit eos habiles ad beneficia acquirenda; quia sic immediatè iis magnum fauorem præstaret. Sic ille. Filliucius *tr. 12. c. 5. quæst. 9. dicto 3. n. 135.* Bonacin. *disp. 2. q. 2. punct. 4. §. 2. n. 1.* & penes illum Sayrus, Vgolinus, & Reginaldus *q. 3.* citati, Cornejo *disp. 10. de excomm. §. 7. dub. 1.* Laysius *lib. 2. de Censur. disp. 16. dub. 1. vers. Item sciendum est.* Villalobos *tom. 1. tract. 27. diffic. 9. n. 5.* Layman *tom. 1. lib. 1. tract. 5 p. 2. c. 2. n. 8.* Machado *lib. 1. part. 3. tr. 3. docum. 10. num. 1.* Bassæus *excommun. 3. num. 15.* Candidus *disquisit. 18. artic. 25. dubit. 5. dicto 7.* Palao *disput. 2. quæst. 11. n. 3.*

QUÆSTIO V.

An collatio beneficij facta excommunicato inuincibiliter ignoranti, se esse excommunicatione maiori ligatum, sit etiam inualida, ac nulla.

NEgat apud Lessium, Bonacinam, & alios doctissimus Nauarrus *in c. Fratres, de pænit. d. 5. num. 45.* cum Glossa 2. *in cap. Apostolica, de Cler. excommun. ministrant.* Felino, & Cardin. existimans, esse talem electionem ratam, ac validam. Hanc sententiam esse in foro conscientiæ (non in externo) veram, probat Bauny *disp. 7. de excommun. q. 18. vers. Casus tertius*, quia inhabilitas, inquit, ad acquirenda beneficia, est pœna maior, ac atrior, quàm irregularitas: eam ergo non nisi ob culpam infligi conuenit, eamque grauem: At qui ignorans aliquid agit, aut recipit, non peccat: collato ergo sibi beneficio non excidit, qui cum excommunicatum se nesciret, aut esse se talem oblitus esset, eo donari se est passus. Hæc Bauny. Imò in vtroque foro esse probabiliorem sententiam Nauarri in casu, quo excommunicatus, cui facta est collatio beneficij, laboret probabili ignorantia de sua excommunicatione, sentit Diana *parte 5. tract. 9. resolut. 99.* vt dicunt hæc sua verba: Notandum est etiam contra Coninch. Turrianum, Villaloh. & Sanchez *vbi suprà*, quod si prorsus ignoret se esse excommunicatum ignorantia probabili, tunc electio, & collatio beneficij non erit irrita. Et hanc sententiam probabilem esse docent ipsimet aduersarij, vt Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 22. n. 137.* & illam absolutè tenet contra Suarez Philippus Faber *de Cens. in 4. sentent. distinct. 25. quæst. 1. disput. 5. cap. 4. n. 191.* Hæc Diana.

Sed probabiliùs respondeo: adhuc talem collationem beneficij factam excommunicato ignoranti esse se excommunicatum, esse inualidam, ac nullam. *Primò*, quia licèt ignorantia probabilis possit excusare à culpa, & ex consequenti à pœna; non tamen potest tribuere valorem actui aliàs inualido, nec potest suspendere effectum excommunicationis legitimè latæ, vt collatio beneficij, quæ propter excommunicationem nulla est, subsistere valeat ex causa ignorantiæ excommunicationis. Ignorantia igitur excommunicationis solùm est consideranda ad effugiendas pœnas iuris, statutas quidem aduersus excommunicatos aliquid prohibitum agentes, non tamen quoad valorem ipsius actus, vt notatur à DD. *in c. penult. de Cler. excommun. ministr.* Ex quo iam patet quid ad fundamentum contrarium sit respondendum.

Secundò, quia excommunicatus maior absolutè est factus à iure inhabilis Ecclesiastici beneficij, neque in iure sit exceptio de Ignorante: ergo ignorantia non potest illum reddere habilem ad beneficium Ecclesiasticum obtinendum, quia ignorantia eum cui inest, excusat, vt diximus, à peccato, non tamen facit habilem. Sic tenent communiter Doctores *in cap. Pastoralis, de appellat. & in cap. Apostolica, de Cleric. excommun. ministr.* vbi Glossa *verb. Pastoralis*, & ibi Abbas,

Abbas, & Cardin. quos citat, & sequitur Couaruuias *in c. Alma mater, 1. p. §. 7. n. 3. vers. Decimò hac in controuersia.* Rebuff. *in c. postulastis, de Cler. excommun. ministr. n. 62.* Nauarrus *c. 27. n. 272. versu octanò quod*, vt infrà Suarez *disp. 13 sect. 1. n. 3.* dicens, hanc sententiam sibi certam videri. Henriquez *lib. 13. c. 3. n. 3.* ibi: Collatio facta excommunicato maiori, etiam ignoranti, est vtroque foro irrita, & *c. 7. §. 3.* ibi: Excommunicatus etiam occultus peccat mort. si recipiat collationem beneficij. Nam illius est incapax, etiam ignorans propriam excommunicationem, quia (*addit lit. A.*) in hac re, quæ est iuris Ecclesiastici, Ecclesia potuit, & voluit facere incapacem. Sic ille. Qui *cap. 3. cit. num. 3. lit. T.* citat pro hac parte Nauarrum *in sum. cap. 25. num. 133. fine, & cap. 27. num. 21. vers. Nonò.* Sed non benè. Nam *num. 133. cit.* potiùs insinuat oppositum, dum ait, quod peccat mortaliter, qui beneficium Ecclesiasticum accipit, *sciens, aut scire debens, se irregularem, suspensum, excommunicatum, aut interdictum esse, & titulus eius est nullus.* Sciens, aut scire debens, ait Nauarrus: non ergo id de ignorante excommunicationem concedit. Nec rursus, *c. 27. n. 21. cit.* expressè pro hac est sententia; cum solùm dicat, quod excommunicatio *priuat facultate eligendi actiua, & passiua.* Tenent etiam nostram resolutionem Alterius *lib. 2. disp. 6. c. 1. col. 3. vers. Adhuc hac conclusio.* Vasquez *de excommunicat. dub. 6. vers. Sextò id non solùm.* Lessius *lib. 2. c. 34. dub. 22. num. 117.* (non 123. vt leges apud Bonacinam) dicens ita seruari in praxi: nam Papa ad cautelam solet absoluere à Censura dum alicui de beneficio prouidet, scilicet ad effectum dumtaxat præsentis collationis consequendum. Sanch. *tom. 1. opusc. lib. 2. c. 2. dub. 10. n. 7.* Saytus *lib. 2. c. 5. n. 8.* Auila *2. p. c. 9. disp. 5. dub. 2. concl. 1. vers. Primò, quod conclusio,* vbi citat Nauarr. *c. 27. n. 271. dist. 8.* & benè quidem. Ait enim ibi (*mihi n. 272.*) sic: Octauò, quod illud dictum de collatione beneficij facta alicui excommunicato, quod sit nulla, procedit etiam in eo qui se excommunicatum ignorat. Secundum glos. Panorm. & com. *in c. penult. de Cler. excomm. ministr.* Nam licèt ignorantia excuset à pœna transgressionis, non tamen efficit capacitatem acquisitionis, cuius excommunicatus est incapax, *c. Postulastis, eod. tit.* Sufficeret tamen dispensatio Episcopi, si ad eum spectabat collatio, secundùm omnes, non tamen si ad alium, quidquid dicat Panorm. *in dict. c. Pastoralis.* Quod tamen non procedit in collatione facta à Papa, vel Legato cum clausula absolutionis, quoad effectum præsentium consequendum in literis eorum apponi solita, de qua Felin. *in c. Apostolica, col. 1. de except.* & alij alibi. Hæc meus Nauarr. quid clarius, vt iam non pro contraria, sed pro nostra sententia citari debeat. Filliuc. *tract. 12. c. 5. quæst. 1. dict. 3. n. 115.* Ægid. *disp. 14 dub 9. n. 70. vers Nota.* Bonacin. *disp. 2. q. 2. punct. 4. §. 1. n. 29.* Faber *in 4. distinct 25. q. 1. disp. 4. c. 3. n. 193.* Luysius *lib. 2. disp. 16. dub. 1.* Cornejo *disp. 10. de excomm. §. 7. dub. 1.* Layman. *lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 2. n. 8. vers. Quintus effectus.* Bassæus *excomm. 3. n. 15.* qui tamen malè citat Dianam pro hac parte *loc. cit.* à nobis pro contraria, Villalob. *tract. 17. diffic. 9. n. 5.* Candidus *in disquisit. moral. disquisit. 18. art. 15. dub. 5. dict. 6.* Machad. *lib. 1. p. 3. tract. 3 docum. 10. n. 5.* Palao *disp. 2 punct. 10. n. 4.* Garcias *de benef. p. 7. c. 13. n. 9* & alij.

QVÆSTIO VI.

An saltem sit valida beneficij collatio facta illi, qui tempore collationis credebatur, sed falsò, esse excommunicatus.

Respondeo tanquam certum: esse omnino validam, ac ratam, quia inhabilitas ad obtinenda Ecclesiastica beneficia est effectus excommunicationis maioris: ergo vbi reuera, excommunicatio non est, neque effectus eius erit. *Confirmatur.* Nam iura pronunciant, excommunicatum esse inhabilem ad beneficia: at qui hominum solùm opinione existimatur excommunicatus, reuera non est excommunicatus: ergo non est inhabilis ad beneficia. Sic communis. Vgolin. *tab. 2. c. 13. §. 1. n. 2.* Suar. *disp. 13 sect. 1. n. 32. & sect. 1. n. 19.* Alterius *lib. 1. disp. 6. c. 6. in princip.* Bonacin. *disp. 2. quæst. 2. punct. 4. §. 1. n. 8.*

QVÆSTIO VII.

An similiter valida, ac rata sit electio, aut collatio beneficij facta ei, qui per sententiam fuit excommunicatus, sed reuera nulliter.

Respondeo tanquam certum: etiam esse validam, ac ratam. Sic habetur *in c. Dilectis, de appellat* & *in c. Licèt, de sent. excomm. in 6.* & *c. solet, eod. tit. & lib.* & ratio est, quia quod nullum est, nullum parit effectum, *c. Cùm contingat, de offic. Deleg.* & *c. Per tuas, de sentent. excomm* ergo excommunicatio nulla non potest inferre aliquam inhabilitatem. Vnde quotiescumque postea in iudicio nullitas sententiæ probetur, collatio beneficij facta post sententiam Censuræ rata iudicari debet. Sic Glossa *in c. Sæpè, verb Rata manet, de appellat.* Innoc. & Ioan. Andr. *in c. Dilectis, de appellat.* Rebuffus *de excomm. non vitan fol. 731. vers. Primò fallit.* Nauarr. *in c. Cùm contingat, de rescript. remed. 2. n. 9. & seq.* Couarruuias *in c. Alma mater, p. 1. §. 7. n. 5. vers. Decimotertiò,* & penes ipsum Abbas *in c. Ita quorumdam, de Iudæis,* Henricus *in c. Dilectis, citat.* Suar. & Alterius *locis nuper citatis*, & alij communiter.

QVÆSTIO VIII.

An item sit valida, ac rata collatio beneficij facta illi, qui per sententiam Iudicis iniustè, validè tamen fuit excommunicatus.

Respondeo tanquam certum: in hoc casu nullo modo esse validam, sed inualidam, ac irritam, quia cum in hoc casu sententia sit simpliciter valida, vt supponimus, quamuis iniusta, veram infert excommunicationem, ac consequenter eius effectum. Sic Couarr. *loc. cit. n. 7. in fin. vers. Hinc decimoquartò.* Suar. *loc. cit. n. 33.*

QVÆSTIO IX.

An sit valida collatio beneficij facta alicui tempore, quo non est maiori excommunicatione ligatus, postea tamen dum est maiori excommunicatione adstrictus, collationem acceptat.

Negant (apud Couar.) Cardinalis *in cap. Postulastis, de Cler. excomm. ministr.* & Andr. Alciat. *in c. 1. de iudic. n. 22.* Suarez *etiam disp. 13. sect. 1. n. 17.* & *disp. 14. sect. 2. n. 34.* Vasquez *de beneficiis c. 4. dub. 2.* Ægidius *disputat. 14. de Censur. dubio 9. n. 78. vers. qua in re.* Lessius *lib. 2. capite 34. de benefic dubio 21. n. 118.*

*num.*118.apud Auilam *vbi infrà*, Victoria, & Cano. Negat etiam Hurtad.*disp.* 6 *de excom. diffic.*3. Laym. *lib.*1.*tr.*5.*part.*2.*c.*2.*n.*11.Raynaudus *de monit.part.*2. *c.*2.*n.*29.& apud Henriq. *infrà*, Sotus, & alij Recent.

Fundamentum horum Doctorum est, quia etsi per collationem beneficij acquirat non excommunicatus ius ad rem, non tamen in re, & ideò non facit illud completè suum, donec ea collationem ratam habuerit,& acceptauerit, vt expressus est text. *in cap. Si tibi absenti,de prabend.lib.*6.*l. Absenti,ff.de Donat. l.Qui absenti ff.de acquir. possess.* At sic est, quod excommunicatus est incapax ad ius acquirendum,præsertim spiritnale, & Ecclesiasticum, quale est ius ad beneficium : ergo acceptatio beneficij facta per excommunicatum est nulla, ac consequenter collatio beneficij facta eo tempore, quo is non erat excommunicatus.

Sed æquè probabiliter respondeo : talem collationem esse validam, quia æquè probabile est, validè talem collationem ab existenti in excommunicatione maiori posse acceptari. Itaque si hodie conferatur beneficium Petro, & ipsemet crastina die excommunicationem incurrat, eaque contracta & nondum ablata acceptet beneficium, validè acceptabit, fietque omnino in re collatio absolutè valida.

Ratio est *Primò*, nam consuetudo, & stylus ita seruat, vt probant multæ decisiones Rotæ. In nouis 193. in antiquis vltima *de sent. excomm.* 126. & 720. quas refert Couarruuias *in cap. Alma,*1.*part.* §.7.*n.*4.*vers.Duodecimo admonendum est* : ergo.

Secundò, quia iura solùm prohibent, & irritant collationem beneficij factam excommunicato, non verò acceptationem beneficij : ergo acceptatio valida est : patet, quia dispositio legis, quod scilicet collatio beneficij facta excommunicato non teneat, est odiosa, & pœnalis : ergo potius est coarctanda, & non extendenda ad casus non expressos in iure. *Confirmatur*, quia excommunicatus in actu acceptationis beneficij se habet vt priuatus, cum nec conferat sibi, nec eligat se, sed exprimendo consensum, & acceptando ponit conditionem, & dispositionem, sine qua collatio non haberet plenum effectum : ergo excommunicatus validè poterit acceptare beneficium collatum sibi, tempore quo non erat Censurâ ligatus. Sic sentiunt ex Canonistis Rebuff. *in rub. de excommun. non vitand. vers.Tertiò fallit.*Gigas *de pension. q.* 63. *num.* 15. & penes ipsum Domin. & Francus *in cap fin.de consuetud. lib.*6.Ludouic. Gomesius *in tract.de expectat. num.* 60. Nauarr *in cap. Si quando. de rescrip. exceptione* 10. *col.*13. Couarr. in *cap. Alma mater,loc.cit.* & anteà *lib.*3. *variar. resol. cap.* 16. *n.* 3. vbi licèt contrariam opinionem non improbet, imò pluribus probet, non vult tamen ab hac nostra recepta frequentiori consensu, opinione recedere. Quod idem facit Alterius *lib.* 2. *disp.* 6.*c.*5. *vers.Ab hac communi sententia*,adhibita declaratione quadam. Vgolinus *tab.*2. *c.*13. §.1. *n.* 2. Sayrus *lib.*2. *cap.* 5. *num.*11. Auila 2. *parte, cap.*6 *disp.* 5. *dub.* 6. (non 8 vt leges apud Bonac.) *vers. Secunda opinio.* Vbi ad fundamentum contrarium respondet, quod concesso quod per acceptationem acquiratur aliquo modo ius in beneficio (quod alij adhuc negant) nihilominus acceptatio sit valida,non quantum ad iuris acquisitionem, sed quantum ad declarationem consensus, taliter quod si post talem declarationem absoluatur ab excommunicatione, non est opus alia electione, collatione, aut acceptatione, eo quòd cum primùm absoluitur, acquirit ius in beneficio, & non antea, & ita si post absolutionem moriatur, illud beneficium vacat de nouo. Sic ille. Tenent rursus hanc nostram sententiam Vasquez (sibi, quod est mirum, contrarius) *tract. de excomm. dub.*6. *num.*9. *vers. Ex his opinionibus*, inquiens : Mihi videtur vera ea, quæ est Nauari, quod talis acceptatio sit vera, & non irrita ipso iure, &c. *Et infrà* reddit rationem dicens : Quia hoc tantum pendet ex iure,& in illo non videmus excommunicatum priuari acceptationis iure, sed tantum iure collationis : ergo non est cur ad acceptationem iura extendamus, cum tantum de collatione loquantur. Vnde licèt priuetur perCanones iure, quod excommunicato datur per collationem, non tamen iure quod ipse acquirit per acceptationem,& explicationem sui consensus. Sic ille. Et benè. Azor etiam *p.*2. *lib.*7.*cap.*23.*q.*5.*sub finem*, & hanc sententiam vt probabilem sequitur Fillius. *tract.*12.*cap.*3.*quæst.*3. *versu Eadémque ratione*. Et vt veriorem adhuc Candidus *disquis.*18.*art.*14.*dubit.*3. Luys.*lib.*2. *de cens. disp.*16. *dub.*2.*vers. Mihi placet.*Corn. *disp.*10.*de excom.* §. 7. *dub. vnic.q.*5. Bassæus *verb. Excommunicatio* 3. *n.*15. *vers.secundùm tamen communem.*Qui & citat pro hac parte Ægidiũ *disp.* 14.*dub.*9.*cit.n.*54.sed malè omnino Tum quia illud dubium nouum incipit *à n.* 69. tum quia expressè oppositum tenet *num.*78.*sup.cit.*Toletus *lib.*1.*summ c.*13.*n.* 5. *vers. Aduerte tamen.* Henriq. *lib.*13.*c.*13.*n.*3.vbi *lit.H*, dicit, hanc sententiam esse certam in praxi.De hac quæst.etiam tractat Machado *lib.*1 *p.*3.*tr.*3.*docum.*10.*n.*4.sed suo more. Tenet tamen positiuè, & clarè Diana *p.* 4. *tr.*4. *resol.* 56. & *p.*5. *tr.*9.*resol.*101.Præpositus *in* 3 *p.q.*3.*de excommun.dub.* 11.*n.*67.& Palao *disp.*2.*punct.*10.*n.*10.

QVÆSTIO X.

An saltem sic acceptans beneficium in excommunicatione peccet.

AFfirmant peccare,& mortaliter aliqui,quos suppressis nominibus,referunt Suarez, & Alterius *infrà.*

Sed probabiliùs respondeo : nullo modo peccare, adhuc venialiter : nisi aliàs animum habeat exercendi munia acquisiti beneficij, absque absolutione excommunicationis,quia (vt nuper est habitum) acceptatio beneficij non est prohibita excommunicato:ergo absque vllo peccato fieri potest. Sic Henriq. *cap.*13.*cit. n.*3. Qui & *lit.K*,citat Caietanum *v.excomm.ad finem.* Sayr,*lib.*2.*c.*5.*n.*11. Suar *disp.*13.*sect.*1. *n.*22. Alterius *lib.*1.*disp.*6.*c.* 5.*in fine.*Candid.*dubit.* 13.*cit.* Filliucius *tract.*12.*cap.*5. *q.*5.*dict.* 1. per hæc verba : De eo autem, qui acceptat in excommunicatione pro tempore obtentæ absolutionis beneficium ad quod est electus, ante excommunicationem, dic non peccare. Tum quia acceptatio illa pro tempore habili non est prohibita ex vi excommunicationis. Tum quia nulla est coöperatio ad iniustitiam, cum & electio facta fuerit personæ tunc dignæ, & habilis, & acceptatio etiam pro tempore habili,& licito. Hæc ille. Luysius etiam *lib.*2.*disp.*16.*dub.*2.*in fine.*

QVÆSTIO XI.

An etiam sit valida collatio beneficij, facta Excommunicato maiori,casu quo talem collationem acceptet post absolutionem ab excommunicatione.

AFfirmant plures Doctores esse validam talem collationem beneficii, acceptatam post obtentam absolutionem excommunicationis, dummodo tempore acceptationis electores, aut Collatores in sua prima voluntate permaneant, quia tunc (inquiunt) prior electio,& collatio, ratificatur,& approbatur per continuationẽ, seu permanentiam in prima voluntate.

Ita

ta sentiunt apud Bonacinam, & Dianam Henricus Henriq. Couas. & alij, quos citat Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 7. *n.* 1. Sed ex his Doctoribus solus Heoriq. tenet hanc sententiam *lib.* 13. *c.* 13. *n.* 1. his verbis. Satis tamen videtur si ita electus, aut præsentatus, antequam acceptet, aut fiat sibi collatio, absoluatur, & fiat capax. Ita ille, qui pro se *lit. D.* citat Lapum *alleg.* 8. & Couar. *in c. Alma mater*, 1. *p.* §. 7. *n.* 5. Sed profectò malè citat hunc vltimum Doctorem. Quia *n.* 4. nil habet ad propositum. Benè tamen *n.* 8. vbi tamen solùm ait, talem collationem beneficij factam existenti in maiori excommunicatione esse validam, casu quo intercedat dispensatio Episcopi: ait namque sic: Et si verum sit, excommunicationem hunc effectum producere, quod efficiat nullam collationem beneficij factam excommunicato, dispensatio tamen Episcopo concessa est, vt is post absolutionem ab excommunicatione permittat beneficium illud obtineri ab eo, cui collatum fuit. Ita ille, & alij, quos *loc. cit.* citat Sanchez. Qui omnes non de quæstione à nobis proposita, sed infra proponenda agunt. Malè ergo pro hac citantur. Et licet sententia Henrici, vt aiunt Lessius, Bonacina, & Diana, sit probabilis.

Probabilius tamen, & multò longè respondeo, minimè esse validam talem collationem beneficij, etiam casu, quo post obtentam absolutionem excommunicationis ab electo acceptetur (saltem non interuenientе dispensatione Episcopi, de quo *infrà.*) Ratio est, quia collatio, quæ ab initio nulla fuit, non potest validari ex absolutione sequuta, iuxta regulam iuris: *Quod ab initio vitiosum est, non potest tractu temporis conualescere, ff. de reg. iuris, l.* 1. Sed collatio beneficij facta excommunicato maiori est inualida ab initio: ergo. Sic in primis tenet Couarr. *eod.* §. 7. *cit.* pro contraria parte ab Henrico, Bonacina, & Diana, vt patet ex his verbis ab ipso *n.* 2. prolatis. Septimo idem respondendum esit, etiamsi postmodum sequuta sit legitima absolu[illegible] ab excommunicatione. Etenim cum collatio beneficij ex eo nulla sit, quod eo tempore is cui beneficium confertur, sit excommunicatus, minimè hæc collatio ab initio nullas vires assumeret absolutione sequuta, *c. non firmaretur, de reg. iur. in* 6. cum similibus. Notant Archidiac. *in c. Nullus*, 63. *dist.* & Anch. *in d. c. Postulastis, de Cler. excom. ministr.* Nec video posse in hoc vllam contingere dubitationem, siquidem hæc illatio manifestè colligitus ex his, quæ communi omnium consensu, hac in quæstione traduntur. Sic Couarr. Et ante illum suus doctus Magister Nauar *in Manual. c.* 27. *n.* 21. sic dicens: Octauò facit *(nempe excommunicatio)* collationem beneficij Ecclesiastici adeò nullam, vt non conualescat per absolutionem, nisi reuocetur. *c. Bona, de atate & qualit. & c. Postulastis*, cum Gloss. & in annot. *de Cler. excom. ministr.* & consequenter tenetur relinquere illud, & restituere fructus ad id vsque tempus perceptos. Hæc Nauar. Abbas etiam *in d. c. Postulastis, n.* 2. Cassad. *decis.* 1. *n.* 7. *de prabend.* Palud. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 4. Gabr. *q.* 2. *art.* 3. Alterius *lib.* 2. *disp.* 6. *c.* 7. *initio*, dicens id non reuocari in controuersiam. Lessius *lib.* 2. *c.* 34. *dub.* 22. *n.* 119. Ægid. *disp.* 14. *dub.* 9. *n.* 74 Bonacina *dist.* 2. *q.* 2. *punct.* 4. §. 1. *n.* 10. Candid. *disquis.* 18 *art.* 15. *dub.* 4. Hurtad *disp.* 6. *de excom. diff.* 3. Auila 2. *p cap.* 6. *disp.* 5. *dub.* 2. *vers. Tertiò nota, post* 1. *concl.* Diana *p.* 4. *tract.* 4. *resol.* 36. *vers. Sed maior difficultas, & p.* 5. *tract.* 9. *resol.* 10. Bauny *disp.* 7. *de excom. q.* 19. Garcia *p.* 7. *de benef. c.* 13. *n.* 43. Lessius *lib.* 2. *de iust. c.* 34. *n.* 129. & Palao *disp.* 2. *de Censur. punct.* 10. *n.* 20.

QVÆSTIO XII.

An saltem possit Papa, seu Episcopus, absque noua collatione, & expeditione literarum dispensare, vt is, qui absolutus est ab excommunicatione, licitè retineat beneficium, quod ei tempore excommunicationis fuit collatum.

AFfirmant quamplures Doctores, quia (inquiunt) hæc dispensatio est virtualis collatio beneficij: ergo dispensatione cõcessa, nõ postulatur alia collatio: ergo licitum erit excommunicato, impetrata dispensatione ab Episcopo (vel saltem à Papa) post obtentam excommunicationis absolutionem, retinere tuta conscientia beneficium tempore excommunicationis impertatum. Ita sentiunt Speculator, Innoc. Hostiens. Ioan. Andr. Anton. Butrius, Anchar. Tapia, Calderin. Milis. Felinus, Nauarrus, & Borgasius, quos refert Sanchez *lib.* 8 *de matrim. disp.* 7. *n.* 11. Quibus addi possunt Couarr. §. 7. *cit. n.* 8. vt nuper vidimus, & Alterius *lib.* 2. *disp.* 6. *c.* 2. vbi ait, id esse affirmandum ex communi consensu omnium Doctorum.

Hanc sententiam (etsi contrariam putet ipse Sanchez probabiliorem) dicit tamen, non esse improbabilem, propter tot, tantorúmque Doctorum authoritatem, adhibita triplici limitatione. *Prima* est, vt impedimentum sit occultum, vt ita collatio, saltem in foro externo sit valida. *Secunda*, vt dispensatio in nullius cedat præiudicium. Si enim duo electi essent, præferendus est qui caret impedimento, cum hic solus absolutè ius habeat. *Tertia*, vt beneficiarius ille, aut electus non acceperit possessionem beneficij ante absolutionem, quia tunc esset intrusus: ac proinde oporteret non tantum prioris vitij dispensationem obtinere, sed etiam illius intrusionis.

Alij verò contrà negatiuè respondent absolutè, dicendo quod in casu proposito nequeant Prælati dispensare, vt dictus beneficiarius ita electus retineat licitè beneficium absque noua collatione, & noua expeditione literarum. Ita ex Abbate Sanchez *loc. cit.* per hæc verba: Sed Abbas *d. c. innotuit, n.* 11. recedit ab hac doctrina, & ita distinguendum censet. Si vitium electi erat eius generis, vt non reddat nullam ipso iure præsentationem, collationem, electionem, vel confirmationem, sed facultatem cassandi concedat, tunc sufficit dispensatio sequens absque nouo consensu eorum quibus præsentatio, electio, confirmatio, vel collatio incumbunt. Aut reddit nullam ipso iure, & tunc ait posse sustineri prædictam doctrinam, dummodo id vitium notum esset his, quia non possunt allegare nullitatẽ ex facto ipsis incognito, argumento ex c. *Nulli, de elect. in* 6. sed debent in priori consensu perseuerare. Si autem ignorabant id vitium tempore præsentationis, electionis, confirmationis, collationis, ait non sufficere dispensationem, sed nouum eorum consensum desiderari, quo velint stare priori illi actui quia ex d. c *Nulli*, constat posse electores impugnare electionem propriam ex facto eis de nouo detecto. Et quidem hæc sententia Abbatis est probabilior, quia prior caret solido fundamento. Hucusque Sanchez. Quem citant & sequuntur Lessius *lib.* 2. *c.* 34. *dub.* 22. *n.* 119. & Ægidius *disp.* 14 *dub.* 9. *n.* 73. Qui vterque pro eadem sententia citat Nauarrum *in Manual. c.* 27. *num.* 194. sed vterque malè. Nam ibi non agit de hac materia.

Sed ego in hac quæstione clariùs, ac distinctiùs fortasse concordando ambas sententias, respondeo sufficere quidem dispensationem post acceptam ab excommunicatione absolutionem, vt licitè possit qui tempore excommunicationis obtinuit beneficium, retinere illud: dummodo dispensationem præstent illi,

ad quos collatio beneficij pertinet : aliàs minimè. Sic intellecta responsione.

Prima pars probatur *primò* efficaciter ex cap. *Postulastis, de Cler. excomm. minist.* vbi Innocent. III. statuit, beneficia Ecclesiastica licitè retineri non posse ab excommunicato, etiam post absolutionem obtentam: *Nisi forsitan cum eis fuerit misericorditer dispensatum* : ergo interueniente dispensatione, licitè poterit excommunicatus post absolutionem à censura obtentam beneficia Ecclesiastica retinere.

Secundò, quia hæc dispensatio nil aliud est, quàm quædam virtualis ipsius beneficij secunda collatio, vt benè cum authoribus primæ sententiæ sentit Ægidius *loc. cit. n. 75.* ergo hæc absolutè erit sufficiens, cum sit eo modo collatio noua : ergo per talem dispensationem inuenitur collatio secunda beneficij, quam authores secundæ senteotiæ requitunt.

Secunda verò pars nostræ responsionis constat ex nuper dictis, quia cùm talis dispensatio sit modo explicato secunda collatio beneficij, ille, & solus qui conferre illud non excommunicato potest, poterit ei, qui in excommunicationem est lapsus, post eius absolutionem habitam. Audi pro hac nostra secunda responsionis parte, imò & pro prima, Ægidium *loc. cit.* sic dicentem : Hinc sequitur primò, neminem cum tali posse post absolutionem dispensare, nisi habeat aliqua ratione potestatem hoc beneficium ei conferendi, qualis est Pontifex, & omnis is ad quem pertinet illius beneficij collatio. Ratio est, quia talis dispensatio nihil est aliud, quàm virtualis quædam ipsius beneficij secunda collatio. Communiter autem obtentá absolutione, is poterit tali hoc beneficium secundò conferre, qui primò contulit, nisi ipse iure conferendi priuatus sit, aut collatio ad alium sit deuoluta, aut collatarius se in beneficij possessionem intruserit. Sic Ægidius. Legatur Alterius *loco citato*, qui latè, & doctè hanc tractat difficultatem, sed ex Suario non citato *disp. 13. sect. 1. à n. 34.* Palao *disp. 2. de Censur. punct. 10. à n. 21.*

QVÆSTIO XIII.

An qui obtinuit beneficium eo tempore, quo erat maiori excommunicatione ligatus teneatur resignare illud.

REspondeo teneri quidem primò absolutionem à Censura petere. Et deinde resignare beneficium in manibus illius ad quem pro tunc spectat illud conferre, & tandem si tale beneficium retinere vult, debet petere dispensationem, aut quod idem est, nouam collationem illius, ab eo ad quem tunc temporis pertinet beneficij collatio. Ratio est manifesta ea dictis, quia prior collatio fuit inualida : ergo ac si facta non fuisset : ergo qui in excommunicatione existenti dictum beneficium per collationem illi factam obtinuit, non habet ius ad illud : ergo non potest illud sibi retinere : ergo consequenter tenetur illud resignare in manibus illius ad quem spectat conferre. Cuius beneficij resignatio debet simpliciter fieri ; ideóque non sufficiet causa permutationis, aut absolutè in fauorem tertij resignare ; nec ei licebit alteri conferre, nec adhuc illud cum altero permutare. Sic omnes. Legantur Nauarrus *c. 27. n. 22.* Suarez *disp. 13. sect. 2.* Bonacina *disp. 2. q. 2. punct. 4. §. 1. n. 11.* Cornejo *disp. 10. de excommunicat. § 7. dub. vnic quæst. 1.* qui ait ex Syluestro hanc esse regulam Cancellariæ.

QVÆSTIO XIV.

An excommunicatus occultus teneatur manifestare suam excommunicationem, si aliter non possit se retrahere ab acceptatione beneficij ad quod eligitur.

REspondeo teneri quidem in primis, se alio titulo honesto, & apparenti excusare, cum non teneatur seipsum prodere. Quod si id non sufficiat, & excommunicatio sit talis, vt ex eius manifestatione nulla sequatur infamia, vel scandalum, tunc non solùm potest (vt inquit Cornejo) verùm tenetur se excusare manifestando excommunicationem ; cum quilibet teneatur obedire Ecclesiæ, & obseruare effectus Censuræ, quoties potest absque graui suo, vel proximi detrimento: secus verò si scandalum, vel infamia sequatur, quia tunc ne seipsum in famet, consequens ius naturæ, quod strictiùs obligat, non tenetur suam excommunicationem prodere, sed potest acceptare beneficium, & postea quamprimùm secretè dispensationem quærere. Sic Suar. *disp. 13. sect. 2. n. 11.* Bonacina *loc cit. n. 12.* Cornejo *disp. 10. de excomm. §. 7. dub vnic. vers. Sed quid faciet.* Diana *part. 4. tract. 4. resol. 56. in fine.*

QVÆSTIO XV.

An collatio pensionis spiritualis, quæ fundatur in titulo spirituali, & dicitur præstimonium, facta excommunicato maiori, sit rata ac valida.

AFfirmant nonnulli Doctores. *Primò*, quia iura annullantia collationem factam excommunicato mai[illegible] solùm loquuntur de beneficio Ecclesiastico, vt co[illegible]t ex *c. Postulastis, de Cler. excomm. ministr* & ex *c. 1. de Postulatione Prælatorum* : at sic est, quod nomine beneficij Ecclesiastici propriè, & in rigore sumpti, non venit prædicta pensio spiritualis, seu præstimonium, vt probat authoritate Ioan. Andreæ, Abbatis, & Felini Mandosius *in reg. 34 de Annal. q. 12.* ergo eius collatio facta excommunicato non est ex iure irrita, & inualida.

Secundò, quia odia sunt restringenda, non amplianda : ergo lex annullans collationem beneficij factam excommunicato, non debet extendi ad collationem pensionis, etiam spiritualis, cum propriè, & in rigore non sit beneficium.

Pro hac sententia citat Diana *p. 4. tr. 4. resol. 55.* Auilam (quem etiam citat Bonacina) a *p. c. 6. disp. 5. dub. 5. concl. 2.* Hurtadum *disp. 6. de excomm. diff. 3. n. 6.* & Præpositum *in 3. p. D. Thom. quæst. de excommun. dub. 51. n. 64.* quorum sententiam iudicat ipse probabilem. Sed ex his authoribus malè citat Auilam. Nam expresè, *loco* ab ipso *cit.* oppositum his verbis docet : Secunda conclusio : loquendo de pensione spirituali, quæ fundatur in titulo spirituali, licèt sit probabile, quod collata excommunicato sit valida, oppositum tamen est probabilius Ita multi viri docti : Probatur. Nam habet rationem beneficij Ecclesiastici, in quantum datur propter officium Ecclesiasticum : sed excommunicatus est inhabilis ad huiusmodi officium : ergo. Et ita dicunt nonnulli seruare praxim Romanam. Hucusque Auila. Ex quo constat, quàm malè à dictis authoribus pro hac affirmatiua sententia citetur. Tenent tamen alij adducti, quibus addi possunt Bauny *disp. 7. de excommun. q. 19. dub. 6.* & Gomez, Texeda, & Petr. Greg. apud Machado *vbi infra.* Palao *punct. 10. n. 8.* qui citat pro se Laymannum *lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 2. n. 8.* & Sà *verb. Homicidium, n. 21.*

Sed

Sed certè probab ilius longè respondeo huiusmodi collationem pensioois spiritualis,aut præstimonij, factam maiori excommunicato, esse iouialidam, ac nullam. Probatur manifestè, quia collatio beoeficij facta excommunicato maiori,est itrita ipso iure,vt supra habitum est:sed huiusmodi pensio spiritualis, quæ est,& dicitur præstimonium, est beneficium Ecclesiasticum: ergo si conferatur excommunicato maiori, collatio erit ipso iure irrita,ac nulla.Minor,in qua est difficultas,probatur,quia hæc peosio nil aliud est,quàm quædam portio, quæ extrahitur ex pingui beneficio, vt deinceps perpetuò conferatur in titulum beneficij cum onere alicuius ministerij Ecclesiastici:ergo certum est,tale præstimonium esse beneficium, & nomine beneficij Ecclesiastici venire. Quod optimè,& latè probant Sot.*lib.*10.*de instit.q.*5.*art.*3. Calderinus *in c. In nostra,de rescript.*& Rebuff.*in praxi benefic. titul. sacularia beneficia.*Et ideo sic sentiunt communiter DD. Suar.*disp.*13.*sect.*2.*n.*7.dicens in hoc non esse difficultatem. Alter.*tom.*1.*lib.*2.*disp.*6. c.4. dicens eodem modo haoc rem carere omni diffi:ultate. Vasq. *tract. de excom.dub.*6.*n.*4. *v.Quintò adnoint*, Auil.*loc cit.* Luys. *lib.*2.*de Censur.disp.*16.*dub.*1.*vers. Sed P.Vasq.* Henoq.*lib.*13.*c.*13.*n.*2. (non 3.vt citatum inuenies apud Bonacinam & Dianam) ita dicens: Pensio collata excommunicato Clerico est irrita, quia post Pium V. datur titulo Ecclesiastico, nec sine licentia Papæ licet redimere, & pensione fruens tenetur ad recitandas horas B.Mariæ,aliàs pro quadam rata temporis amittit fructus,vt de beneficiario statim dicetur. Sic ille. Sayr.*lib.*2.*c.*5.*n.*15.Less.*lib.*2.*de inst.c.*34.*dub.*21.*n.*127. Filliuc.*tract.*12.c.5.*q.*4.*dict.*1.*n.*123.per hæc verba: Si pensio detur in titulum,& sit perpetua,non est dubiũ, eius esse incapacem excommunicatum: Ratio, quia talis pensio est propriè beneficium,sicut est præstimonium in Hispania, portio videlicet quædam beneficij pinguioris,quæ confertur io subsidium adolesceutium studiosorum. Abbas & alij *in* c. *Conquerente*, *de Cler. non resident.*Couar.*in pract.qq* c.26.*n.*10.Gigas *de pens. q.*28.*in fine*,& alij.Hucusque Filliuc. Reginald. *tom.*2. *lib.*32.*c.*7.*n.*43.Bonacin.*disp.*2.*q.*2.*punct.*4.§.1. *num.*4. Laymnan.*lib.*1.*tract.*2.*p.*2.c.2.quare oon omoino bene citat illum Palao.Villalob.*tract.*17.*diff.*9. *n.*3. Gordonus *tom.*2.*sum.lib.*7.*q.*9.*n.*45.Diana *tom.*4. *tract.*4. *resol.*55.& *p.*5.*tract.*9.*resol.*103. Raynaud.*de monit.p.*2. *c.*2.*n.*29.Cornejo *disp.*10.*de excom.*§.7. *dub.vnic. q.*4. Quia quamuis hic author oppositum insinuet in scriptis,hoc est errore Typographiæ, vt ex contextu responsionis facilè colligi potest.Azor *tom.*2.*lib.*3.*c.*7 *q.*1. Garcia *de benef.* 1.*p.c.*2.*n.*117. Barbosa *de iure Eccles. lib.*3.*c.*8.*n.*4.& 5.Machad.*lib.*1.*p.*3. *tract.*3. *docum.*10. *in fine,adiuncto docum.*2.*lib.*3.*p.*3. *tract.* 1. sic dicens: [A cerca de los Prestimonios,que vulgarmente llamamos *Prestameras*,se ha de aduertir que antiguamente, (*consta ex cap.fin.de conceß.prabend. in* 6.) no tenian razon de beneficio Ecclesiastico, porque muchas vezes no le daban por titulo, sino por tiempo determinado, ni tenian anexo a si algun oficio, ni ministerio espiritual; porque solo eran vnos frutos sacados de algun beneficio para susteoto de estudiaotes. La duda pues es, si despues de vna constitucion de Pio V. *que incipit, In primo Lateranensi*,en que puso obligacion del oficio de Nuestra Señora, a estas prestameras, y de vn decreto del Coocil.Tridentino *sess.*14 *c.*9. *de reform.*& *sess.*23.c.18. que parece los comprehende debaxo de nombre de beneficios,lo seao. Algunos Authores mas probablemente afirman que son beneficios Ecclesiasticos,fundados en la Constitucion de Pio V. y decreto del Concilio referido, que los comprehende debaxo de beneficios Ecclesiasticos, como ya hemos dicho.]Hucusque Machado.

QVÆSTIO XVI.

An saltem collatio pensionis communiter dicta, qua scilicet vacat morte pensionarij, datur tamen Clericis ob munus aliquod spirituale,vt ob dicendum officium B. Maria Virginis, facta excommunicato maiori sit rata, ac valida.

AFfirmant,& à fortiori,Præpositus,Hurtadus,Palao *loc.cit.*& Bauny,qui & probat suam sententiam,quia(inquit)huiusmodi pensio non venit nomine beneficij,ad quod solum obtinendum excommunicato sunt omnes aditus occlusi: ergo eius collatio facta excommunicato non erit inualida. Antecedens probat, quia beneficium est perpetuom, & habet adiunctum onus recitandi officium diuinum: at nihil horum incũbit ex officio pensionario:ergo ideo estquia pensio, qua gaudet,non venit nomine beneficij. Quod & notant Toletus *lib.*5 *c.*83.*à n.*2.Azor.*tom.*2. *loc.cit. q.*2. & *lib* 8.*c.*5.*q.*4.& 5 & alij apud Machad.*loc cit.*

Sed multò probabiliùs respondeo, adhuc collationem huiusmodi pensionis factam excommunicato esse nullam,& inualidam. *Primò*, quia multò probabilius est, etiam hanc pensionem venire nomine beneficij, ad quod obtinendum est excommunicatus inhabilis, vt docent Gutierrez *de iuram.*1.*part.cap.*13 Menoch. *lib.*1.*de arbitr.cap* 80.*num.*122.Gambat.*de offic.leg.lib.* 6.*n.*309.Paul.Rom.*de pens.c.*6.*n.*34. & alij apud Machad.*loc.cit.*

Secundò,quia huiusmodi pensio est spiritualis,& datur ob munus spirituale,nempe ob dicendum officium B.Mariæ.Nec potest dari aliis,quàm Clericis habentibus saltem tonsuram. Rursus talis pensio est perpetua, cùm duret vita superstite Clerici, cui collata fuit; hoc namque dicitur perpetum,iuxta Gloss. *in c.vnic.de rescript.lib.*6.*in not. post casum,ex l.*1.*ff. pro soc.*Deinde non potest vendi, nec commutari pro beneficio sine licentia Papæ.quæ omnia suot proprietates beneficij: ergo pensio huiusmodi,vel est beneficium propriè, & in rigore,vt aliqui volunt,vel saltem,vt alij melius,nomine beneficij venire debet.

Sic docent Couarruu. *in cap. Alma*,1.*part* §.7. *numer.*2.*vers.Nonò.* Ægidius *disp.*14.*dub.*9. Suarez, Vasquez, Henriquez, Filliucios, Bonacina, Layman, Lessius, Alterius, Luysius, Auila, Reginaldus, Saytus, Cornejo, Diana, Raynaudus *suprà citati*, & communis. Qui idem affirmant dicendum de pensionibus, quæ dantur ob coadiutoriam Episcopatus, vel Parochiatus, & similes.

Ad fundamentum autem Bauny negandum est ex dictis antecedens: ad cuius probationem dicendum, quod etiam pensio est perpetua,& habet onus adiunctum recitandi,si non officium diuinum magoum,bene tamen paruum B.Mariæ,quod sufficit.

QVÆSTIO XVII.

An ad minus collatio pensionis temporalis facta Excommunicato maiori sit rata, & valida.

AFfirmant multo maiori ratione omnes Doctores relati pro primis sententiis *quæst.*15 & 16.*prepositis.* Et præter illos, alij mox citandi. Idque asserunt ducti hac ratione. Quia pensiones temporales, quæ sunt illæ (quæ dantur pro aliquo ministerio

temporali

temporali erga Ecclesiam exhibito, vel exhibendo, vt Duci, vel militi pro Ecclesia pugnanti, pro munere Aduocatiij, aut Procurandi pro eadem Ecclesia, aut pro officio pulsandi campanas, aperiendi fores Ecclesiæ &c.) nec sunt beneficia, nec per se dantur in titulum, nec habent annexum ministerium, & officium spirituale; ergo validè possunt recipi ab excommunicato. Antecedens probatur, quia prædictæ pensiones conceduntur laicis absque onere aliquo spirituali, vt constat: rursus ex se non sunt perpetuæ, cum solùm durent quandiu pensionarius exhibet officium, ministerium, seu munus, ratione cuius concessa est pensio, vt si deinde Aduocato pro patrocinio in causis Ecclesiæ præstando, cessante patrocinio adimitur pensio, &c. ergo nec sunt beneficia, nec possunt nomine illorum, nisi latissimè accipiantur, venire: ergo, &c.

Propter hanc rationem sic, vbra dictos authores, docent Vasq. *de excom. dub.* 6. *n.* 4. *vers. Quintò adnotat.* Luysius *lib.* 2. *disp.* 16. *dub.* 1. Aoila 1. *p. c.* 6. *disp.* 5. *dub.* 5. *concl.* 1. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 2. *n.* 8. Cornejo *disp.* 10. *de excomm.* §. 7. *dub.* 1. *quaes.* 4. Diana *p.* 5. *tract.* 9. *res.* 103. citans Henriq. *lib.* 13. *c.* 13. *n.* 1. qui tamen licet innuat, non dicit expressè. Bonacin. *punct.* 4. § 1. *n.* 4. Qui inter alios, citat pro hac parte Suar. & Filliuc. sed non benè, *vt infra*. Et licet hæc sit satis probabilis opinio,

Ego non minùs probabiliter respondeo, adhuc esse inualidam collationem pensionis temporalis factam excommunicato. Sic Suar. *disp.* 13. *sect.* 8. *n.* 9. his verbis: Dico primò: Nunquam esse licitum dare pensionem Ecclesiasticam excommunicato, cuiuscunque generis illa sit, & à fortiori, neque illi esse licitum eam recipere. Hoc probatur ratione *in d. Postulastis*, quia scilicet cum excommunicatis communicari non debet, sed assignatio pensionis Ecclesiasticæ est quædam communicatio Ecclesiastica, imò & spiritualis dici potest: nam licet illi fructus temporales sint, per quandam tamen relationem moralem sunt quid spirituale, quatenus sunt bona Ecclesiæ, & Deo dicata: ergo non est licita talis communicatio. Deinde censeo excommunicatum, quandiu est censurâ ligatus, non posse iure exigere pensionem, imò repelli posse si exceptio excommunicationis illi opponatur, iuxta c. *Exceptionem, de except.* Et ratio est, quia illa est quædam communicatio; ille autem omni communicatione priuatus est. Sic Suarez, qui adhuc hanc responsionem latiùs probat. Et benè. Eandem sententiam docet Filliucius *tract.* 12. *cap.* 5. *quaes.* 4. *num.* 115. ita dicens: Infertur secundò, pensiones quæ dantur propter seruitium patentum in militia, vel alia promerita, eodem modo acquiri non posse ab excommunicato. Sic ille. Ex quo constat malè citati hos duo authores à Bonacina pro se.

Sic etiam Alter. *lib.* 2. *disp.* 6. *c.* 4. *vers. Ex his diuersis modis* Qui ex Suario non citato probat secundò hanc sententiam sic. Nam excommunicatus, quandiu est excommunicationis vinculo astrictus, non potest licitè exigere fructus pensionis, quam obtinuit ante excommunicationem: ergo fortiori ratione non poterit ius ipsum pensionis recipere. Sic Ille. Couar. *in cap. Alma*, 1. *p.* §. 7. *n.* 2. *vers. Nenè*, & Gigas *de pension. q.* 15. *in fin.* vbi ait hanc opinionem in praxi amplecti Romanam Curiam.

Ad argumentum contrariorum ex dictis respondeo *primò*, quod licèt pensio hæc temporalis non sit strictè beneficium; benè tamen, si latissimè nomen beneficij sumatur, & ita non repugnat nomine beneficij venire. *Secundò* respondeo cum Couarr. quod licèt pensio temporalis non sit beneficium Ecclesiasticum, cum non detur propter officium, & ministerium spirituale, sicut datur beneficium; & idcirco non ob hanc rationem assignatio pensionis facta excommunicato sit inualida, sicut est collatio beneficij: Tamen est inualida, eo quòd hoc statutum est in odium excommunicatorum; & quia pensiones sunt redditus Ecclesiastici.

QVÆSTIO XVIII.

An non solùm collatio beneficij, verùm etiam electio, postulatio, præsentatio, aut alia quæcumque prouisio illius facta excommunicato sit nulla, ac inualida.

Respondeo tanquam certum: Esse etiam nullam, & inualidam. Quia de his omnibus eadem est ratio: & rursus idem est de singulis à iure definitum. Ratio est, quia per omnes in titulo recensitos modos, peruenitur ad obtinendum beneficium, quod est prohibitum excommunicato: at sic est, quod prohibito principali, etiam prohibentur viæ perueniendi ad illud: ergo.

Quod verò de singulis modis, quibus ius beneficij in aliquem transfertur, extent iura, quibus transferri in excommunicatum caueatur, constat. Primò de collatione ipsa, ex dictis *supra q.* 5. *de electione*, est textus *in c. cum dilectus, de consuet. c. si celebr. de Cler. excom. minist.* De Postulatione, & Nominatione, *in c.* 1. *de Postul. Prælat.* ex quo clarè colligitur, quod vllo modo valeat postulari à superiore, vt excommunicatus ad beneficium eligatur, & si postuletur, quod postulatio sit nulla. De Præsentatione, licèt non sit textus in specie expressus, infertur tamen ex iisdem; quia est via per quam peruenitur ad beneficium prohibitum. Et ideo conueniunt DD. quod excommunicatus non potest præsentari à patrono laico, vel Clerico ad beneficium iurispatronatus. Sic omnes DD. Legantur Suarez *disp.* 13. *sect.* 1. *n.* 10. Alterius *lib.* 2. *disp.* 6. *c.* 3. Filliuc. *tr.* 12. *c.* 5. *quaes.* 3. *n.* 110. Cornejo *disp.* 10. *de excomm.* §. 7. *dub. vnic. quaes.* 2.

QVÆSTIO XIX.

An electio Excommunicati ad sæcularem dignitatem, veluti ad Imperialem, Regalem, vel Ducalem, sit item inualida, ac nulla.

Negant plures DD. quia dicunt, electionem excommunicati ad temporales dignitates nullo modo irritari per iura, sicut irritatur electio ipsius ad spirituales dignitates. Ita Suarez *disp.* 16. *sect.* 2. *n.* 1. Filliucius *tr.* 12. *c.* 6. *q.* 10 *n.* 165. & clariùs *c.* 7 *q.* 3. *num.* 173. Ægidius *disp.* 14. *dub.* 11. *n.* 106. Palao *punct.* 19. *n.* 11. & alij.

Sed probabiliùs respondeo: Etiam esse nullam, ideóque excommunicatus electus nullum consequitur ius ad illam, ad quam electus est, dignitatem, quia sic cauetur in c. *Venerabilem, de elect.* §. *Sunt enim notoria.* Et ita tenent Glossa *in c. cit. verb. Electus*, Abbas *num.* 11. Syluest. *excomm.* 3. §. 1. (non 8. vt leges apud Henriquez) *vers. Octauò non potest eligere, nec eligi*, vbi sic ait: Item quia excommunicatus maior secundùm Bald. est infamis, 16. *q.* 1. *infames*. Et intelligitur de excommunicatione notoria. Infamibus autem portæ patent dignitatum, vt dicit *reg. iuris lib.* 6. quod secundùm Petr. de Pal. intelligitur de dignitate Ecclesiastica, & etiam laica. Sic ille. Armilla *excomm.* §. 9. Tabiena *excomm.* 3. *num.* 1. Henriquez *lib* 13. *cap.* 13. *n.* 1. & in Glossa *lit. H.* Sotus *in* 4. *dist.* 22. *q.* 1. *art.* 4. Alter. *lib.* 2. *disp.* 16. *c.* 3. *vers. Quæ confirmatur, in fine*, licèt oppositum

oppositum docuerat *eod.lib.disp.2.cap.1.vers.Alij sentiunt.* Vgolinus *tab.2.cap.13.§.3.* Auila *2.p.cap.6.disp.6.dub.7.in fine.* Cornejo *disp.10.de excom.§.7.dub.vn.in princip.* qui pro hac parte citat Suarium *disp.12. sect.2.num.4.* Sed omnino malè, quia in hoc loco nil dicit ad propositum : & oppositum expressè docet *loc.* à nobis *cit.* Sayr.*lib.2.c.6.n.1.* Bonac.*disp.2.q.2.punct.4.§.1.n.3.& punct.7.n.4.*

Vnde ad fundamentum contrariorum dicendum ex dictis, falsum esse, non irritari per iura electionem prædictam ; irritatur enim per *d. cap. venerabilem*, & quidem ipso iure, vt ait Glossa citata.

QVÆSTIO XX.

An electio excommunicati ad dignitatem Summi Pontificatus sit inualida, ac nulla.

AFfirmant apud Syluestrum Hostiens. Panormit. & Sum. Rosella vltimò in excommunicatione 10.§.15. existimantes, talem electionem non valere ; quia Cardinales eligentes consentire non possunt in excommunicatum.

Sed probabiliùs respondeo, non esse inualidam, sed ratam ; quia à regula, & doctrina generali hæc tantum ad dignitatem Pontificiam excipitur electio, quæ exceptione excommunicationis non redditur irrita. Sic Sylvest.*excommun.9.n.5.vers.Et sextò.* Vbi proposita opposita sententia, nostram his verbis adstruit & probat : Sed contrarium tenent ead. Suon Primò ibi,*in §.3.* quia' inquit in hoc casu videntur illi constitutioni renunciare, & derogare, cum Princeps agens contra legem, in dubio videatur dispensare, vt supra *dispensatio,§.3.*& hoc verum. Primò, quia electus non repellitur, nec etiamsi esset simoniacus,*dist.79.si quis pecuniam;*& tamen aliquando simoniacus est excommunicatus,&c. Sic Sylvest. Et eo citato Alterius *lib.2.disp.6.c.2.vers.Ab hac tamen*, Palao *tom.6.disp.2.punct.13.n.11.*

QVÆSTIO XXI.

An collatio beneficij, aut alterius dignitatis Ecclesiasticæ, aut sæcularis, facta ei quem Pontifex scit esse excommunicatum, sit valida, & rata.

REspondeo affirmatiuè, quia præsumitur tunc velle Pontificem cum eo dispensare. Sic Couarr. *in c. Alma mater, 2.p.§.7.n.2.vers.Quartò hac ipsa*, his verbis ; Ex quibus illud minimè negari poterit, Romanum Pontificem, ex eo dispensatione quadam tacita tollere vitium, quod quis habet, si scienter illius vitij non ignarus, beneficium illi contulerit, quod probatur *in l.2.*& *ibi* Gloss. *C.de Crim.sacril.l.quidã consulebant, ff.de re iud.* vbi Alex. post alios Notant Rom. *in consil.* 327. Bart.& alij *in l Barbar.col.6.ff.de offic.Prætor.* Panorm *c, Innotuit, col.4.& in c.Cùm in cunctis, §. Inferiora, col.3.de elect.& in c.2.col.2.de schismat.* Felin.*in c. Preterea, n.9.de testib.cog.*& Ioan. Staphilæus *in d.fol.* 83. Hucusque Couarr. Bonac. *disp.2.q.2.punct.4. §.1.n.3.vers.Prima est.* Cornejo *disp.10.cit. §.7.dub.vnico, versu Excipitur tamen*, vbi malè citat Couar. *in d. c. Alma, 2.p.§.1.n.2.* quia ibi nec verbum ad rem dicit. Henriq. *lib.13.c.33.n.3.* his verbis: Si Papa beneficium conferat ei, quem nouit excommunicatum, aut irregularem, censetur ipso facto dispensare ; quia non eget causæ cognitione, cum sit supra ius commune. Sic ille. Et penes illum *lit. A.* vltra citatos à Couarruuia, Gomez, Nauarr. Madosl. Sarmiento, Dueñas, Sylvest.& alij. Alterius *lib.2.disp.6.c.2.fine*,& communis.

QVÆSTIO XXII.

An saltem si non per electionem, aut collationem sed ex testamento, aut ab intestato, aut titulo emptionis acquirat excommunicatus dignitatem aliquam laicalem, aut officium, cui annexa est iurisdictio, possit validè, & licitè eam retinere.

REspondeo posse illam licitè retinere, non obstante excommunicatione, qua ligatus est, quia iura nõ irritant acquisitionem dominij temporalis per prædictos modos assignatos: ergo consequenter nec irritant iurisdictionem illi annexam. Quamuis excommunicatione durante, non possit actus iurisdictionis exercere. Sic Bonacina, & Cornejo *loc.cit.* Vgol.*tab.2.c.13.§.3.n.2.* Sayrus *lib.2.c.5.n.37.* Suar.*disp.16.sect.2.n.6.* Palao *disp.2.punct.10.n.12.* & alij.

QVÆSTIO XXIII.

An impetratio literarum ab Excommunicato obtenta ad beneficia vacatura, sit ipso iure nulla.

REspondeo tanquam certum, Esse ipso nullam, quia impetratio literarum ad lites ab excommunicato obtenta est ipso iure nulla, vt habetur *in c. Ab excommunicato, de rescript.& c.1.eod.tit.in 6.* ergo multò minùs valebit impetratio literarum ad beneficia ab excommunicato obtenta. Hanc illationem probat Couarr. *ex c. Ad audientiam, de rescript.& ex c. Quamuis, de prabend.in 6.* Et certè nulla potest reddi ratio (ait Alterius) cur Gregor. IX. maluerit declarare impetrationem literarum ab excommunicato obtentam, esse irritam, si tractetur de litibus, & controuersiis, non autem si agatur de beneficiis, vel quocumque alio rerum genere. Sic Couarr. *in c. Alma mater, 1.p.§.7.n.2. vers. Vndecimò non tantum*, vbi citat Cardinalem *in Clem.1.§.1.q.3.de relig.domib.* Et addit hanc responsionem procedere etiam casu quo impetrans ipse inscius sit excommunicationis, quod expressim notat Abbas *in c.pen.de Cler.excomm. ministrant.* cum communi Doctorum. Quamuis Glossa *in d. c.pen.* Card. *in Concil.40.* Fellous & alij contra hoc additum teneant. Et ideo ad effugiendas has Doctorum concertationes, iam Curia Romana quoties fit alicuius beneficij collatio, aut dantur literæ ad beneficia, dat itidem absolutionem impetranti, cui confertur beneficium, à quacunque excommunicatione, ad eum tantum effectum. Sic etiam tenent Alter.*lib.1.disp.6.c.3.vers. Ex dictis etiam.* Sayr.*lib.2.c.5.n.13.* Cornejo *disp.10.cit.§.7.dub. vnic. quæst.3.* Suárez *disp.13.sect.1.n.12.* Filliuc. *tr.12. c.5.quæst.3.dicto 2 n.122.* Vasq. *c.6.de excom.n.5. vers. Septimò videtur.* Luysius *lib.2 disp.16.dub.1.vers.Item docet.* Auila *p.2.c.6.disp.5.dub.2.concl.4.*

QVÆSTIO XXIV.

An Commenda, seu commendatio beneficij parochialis, seu Ecclesiæ, facta Excommunicato sit etiam inualida.

REspondeo esse inualidam omnino. Patet, quia commendare alicui beneficium parochiale, est vt illius regimen,& curam suscipiat, & in eo functiones exerceat

consil. 50. *n.* 2. Et licèt hæc sententia sit satis probabilis, & in conscientia tuta.

Probabilius tamen respondeo, Beneficiatium priuatum esse ex vi iuris, fructibus beneficij correspondentibus durationi excommunicationis, eo ipso, quod excommunicationem incurrat, quamuis per sententiam Iudicis ad amissionem illorum non fuerit condemnatus.

Primò, quia sic habetur *in d. c. Pastoralis, §. Verùm*, vbi ex communi interpretatione Doctorum Canonistarum, quæ in huiusmodi rebus magnam habet authoritatem, non est sermo de fructuum priuatione per Iudicem facienda, sed ipso facto inducta per excommunicationem: ergo.

Secundò. Quia huiusmodi fructuum priuatio est immediatus effectus excommunicationis: ergo ad incurrendam hanc pœnam nullo modo est necessaria sententia Iudicis. Probatur consequentia. Tum quia aliàs non esset effectus immediatus excommunicationis, sed sententiæ. Tum etiam, quia ita excommunicato sunt sui beneficij fructus subtracti, sicut denegatur Ecclesiæ communio: at hæc illi iure ipso, ac facto negatur ante sententiam declaratoriam Iudicis: ergo & fructus. *Confirmatur*. Quia, vt dicitur *in d. §. Verùm*, excommunicatio trahit secum executionem, & ideo vt vim suam in reum exerat, non requirit sententiam declaratoriam Iudicis: ergo ante illius sententiam priuat Beneficiatum fructibus sui beneficij. Sic, & latè Abbas *in d. §. Verum*, vbi *n.* 17. miratur Glossam contrarium sensisse: Innoc. *in c.* 1. *de Iudic.* Couar. *lib.* 3. *variar. c.* 13. *n.* 8. *vers. Duodecimò hinc etiam.* Vgol. *tab.* 2. *c.* 12. Moneta *de distributionibus p.* 2. *q.* 15 *n.* 12. Sayrus *lib.* 5. *c.* 5. *n.* 14 Suarez *disp.* 13. *sect.* 5 *à n.* 4. Alter. *lib.* 2. *disp.* 6. *c.* 8. *per totum.* Garcias *de benef p.* 7. *c.* 13. *n.* 90. Toletus *lib.* 1. *c.* 13. *n.* 14. & penes ipsum Glossa *in c. Studeat, in fine, dist.* 50. Hostiens. *in Sum. rubr. de sent. excom. n.* 11. *vers. Item.* Put. *decis.* 280. *lib.* 1. Palud. *dist.* 18 *q.* 4 Sylu. *Clericus* 4. *q.* 55 Ioan. de Ligna *in c. quia diuersitatem, de concess. Præbend.* Decius *in c. Pastoralis, § Verum, col.* 3. Armilla *verb excom. n.* 9. & Sum. Confess. *lib.* 3. *tit.* 53. *q.* 81. *vers. Effectus.* Tenent item Mercerus *in* 3. *p. q.* 21. *dub.* 8. *n.* 6. Filliuc. *tr.* 12. *c.* 5 *q.* 6. *n.* 129. *dicto* 1. Bauny *disp* 7. *de excomm disp.* 19. *dub.* 7. *dicto* 1. Cornejo *disp.* 10. *de excom.* §. 6. *dub. vnic. q.* 1. Villal. *tr.* 17. *diff.* 10. *n.* 1. Bassæus *verb. excom.* 3. *n.* 18 Qui & citat Manuëlem, Sà *verb. Beneficium, n.* 48. & Henricum Henriquez (quem etiam citat Bonac. (*lib.* 13. *c.* 13. *n.* 4. Et certè vterque benè pro hac parte citatum. Nam licèt Sà *verb. cit. n. mihi* 48. nil ad propositum afferat, *n. verò* 50. hæc dicit: Excommunicatus, vel suspensus à beneficio, interim dum quærit absolui, potest fructibus vti sibi, & suis necessariis. Sic Sà. Vnde quamuis non exprimat hanc partem, innuit tamen, quod idem facit Henriquez limitando, vt tantùm sit hoc verum in casu quo excommunicatus est negligens in procuranda absolutione excommunicationis. Verum est quod Sà *verb. Suspensio, n.* 7. oppositum claré teneat, vt videbimus *inf. tr.* 4. *de suspens. disp.* 5. *q.* 27. Sic deinde Reginald. *tom.* 1. *lib.* 31. *tr.* 1. *c.* 7. *n.* 36. & etiam Nauar. *in Summ. c.* 55. *n.* 123. *vers. Nota quintò, adiuncto n.* 122. *vers. Decimotertiò peccat*, quamuis *n.* 154. *vers. Decimo quintò peccat.* solùm velit habere id verum loquendo de excommunicato, per quem stat, quominus absoluatur, non de aliis excommunicatis pœnitentibus, nec per quos stat, quominus absoluantur, de quibus forsan loquutus fuit in suis Consiliis *loc. cit.* vt sic sibi tantum Doctorem contradicere negemus. Horum Authorum oppositas sententias refert Machad. *lib.* 1. *p.* 3. *docum.* 10. *in fine*, ipse verò vel vtrique, vel nulli adhæret.

QVÆSTIO XXIX.

An etiam ex vi iuris priuetur ipso facto fructibus sui beneficij excommunicatus, quem pœniteat, & non stat per ipsum, vt absoluatur.

NEgant, & à fortiori, omnes authores nuper pro prima sententia adducti. Et ex adductis pro nostra Nauarr. *loc. cit.* & Henriq. etiam, his verbis. Si excommunicatus pœniteat, nec per eum stet quominus absoluatur, ex pia Ecclesiæ voluntate fructus facit suos in conscientia, sicut & fruitur iis suffragiis Ecclesiæ, quæ pro eo specialiter offeruntur, quia reus priuatur fructibus, non solùm quia deest modus supradictus, sed simul in pœnam contumaciæ; cessante verò causa contumaciæ, cessat in foro conscientiæ hic effectus pœnalis, & gaudet fructibus, quia præstat officium per se, vel per alium expeditum, & recitat horas, & habet titulum cum possessione, & est operarius dignus mercede sua. At in foro exteriori per sententiam saltē criminis declaratoriam priuabitur fructibus, quia præsumitur contumax. Hæc Henriq. *c.* 3. *cit. n.* 4. & penes ipsum *lit. P.* Hostiens. Astens. Syluest. Caiet. Armilla. & alij, Sayr. etiam *loc. cit. n.* 29. Alter. *c* 8. *cit v. Quamobrem*, Candid. *disquis.* 18 *art.* 15 *dub.* 2. & alij.

Sed probabilius respondeo etiam in proposito casu priuari excommunicatum ipso facto, ex vi iuris, fructibus sui beneficij, quia vt effectus excommunicationis tollatur, non sufficit à contumacia recedere, & absolutionem procurare, nisi Censura reipsa per absolutionem auferatur: ergo Beneficiarius quandiu vinculo excommunicationis est ligatus, tandiu manebit fructibus sui beneficij priuatus. *Confirmatur*, quia durante excommunicatione, semper est quis inhabilis ad nouū beneficium obtinendum, etiamsi à contumacia recessserit, & absolutionem procurare inceperit: ergo etiam erit inhabilis ad proprij beneficij fructus suos faciendos. Sic Suar. *disp.* 13 *sect.* 2. *n.* 17. Cornejo *disp.* 10. *de excom.* §. 6. *dub. vnic. vers. Sed quid si excommunicatus*, addentes hoc maximè habere verum quando absolutio à Censura absque noua iniuria differtur, nam si dilatio esset iniuriosa, daretur actio beneficiario fructus illius temporis recuperandi. Filliuc. *tract.* 15. *c.* 1. *q.* 9. *n.* 136. & 137. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 4. §. 2.

QVÆSTIO XXX.

An supposito quod excommunicatus ipso iure, & ante omnem sententiam est priuatus fructibus sui beneficij, teneatur in conscientia seipsum spoliare his fructibus, eosque restituere, etiam ante sententiam declaratoriam Iudicis.

NEgatiua sententia sic probari potest. Nam illæ pœnæ, quæ in sui exequutione requirunt actionē rei delinquentis, neminem obligant ad eas exequendas ante sententiam Iudicis, saltem declaratoriam criminis commissi, propter quod hæreticus non tenetur se spoliare bonis suis, donec per Ecclesiam condemnetur, c. *Cum secundùm leges de Hær. in* 6. ergo similiter excommunicatus Beneficiarius non tenebitur ante Iudicis sententiam seipsum spoliare fructibus sui beneficij. Sic docent omnes Doctores, qui docent excommunicatum non priuari ipso facto, & ante sententiam Iudiciis fructibus sui beneficij. Legantur citati *q.* 28. pro prima sententia.

Contra verò authores eadem *quæst. cit.* pro secunda sententia absolutè oppositū sentiunt, docentes quemcumque excommunicatum, etiam occultum, teneri per se loquendo fructus beneficij non recipere, & receptos ante sententiam Iudicis restituere. *Ratio est*, quia nemo

mo potest retinere in conscientia quod suum non est: atqui est, quod excommunicatus, ex vi Censuræ non potest beneficij fructus suos facere, nec aliquod dominium eorum acquirere: ergo nec potest eos percipere, nec retinere: ergo lege naturali tenebitur statim eos restituere, sicut cæteras res alienas. Sic docent authores statim citandi, qui ...

Ad argumentum factum pro parte negatiua, respondent, & benè, negando consequentiam, quia reuera magnum discrimen est inter hanc pœnam, & quam incurrit excommunicatus, & illam, qua quis aliqua lege priuatur suis propriis bonis. Nam in isto casu de hæretico, & similibus supponitur, reum habuisse verum dominium talium bonorum, & consequenter legitimam eorum possessionem & vsum; & ideo licèt ex rigore legis à tempore delicti priuetur dominio directo talium bonorum, tamen ex benignitate legis non cogitur seipsum possessione, & vsu talium bonorum priuare, donec per sententiam Iudicis de crimine condemnetur. At verò excommunicatus nunquam habuit dominium eorum fructuum, qui post incursam excommunicationem ex beneficio prouenerint, quia neque ante excommunicationem tale dominium habuit, non enim habuit ante ius in illis, sed ad illos, & hoc ius fuit impeditum per excommunicationem, & ideo post eam contractam non acquisiuit tale dominium, lege illud impediente: ergo excommunicatus nullo tempore habuit dominium talium fructuum, neque legitimam possessionem, aut vsum eorum, & ideo in conscientia illos restituere tenetur. Sic Suar. *disp.* 13. *sect.* 2. *à n.* 2. Alterius *lib.* 2. *disp.* 6. *c.* 8. *vers. Sed postulabit.* Cornejo *disp.* 10. *de excom.* §. 6. *dub. vnic. q.* 2. Villalob. *tr.* 17. *diff.* 10. *n.* 4. per hæc verba: [De lo dicho se infiere, que como el descomulgado non haze los frutos suyos, si de hecho los recibe, tiene obligacion de restituirlos, aun antes de la sentencia del Iuez. Y esto aunque sea tolerado: porque la Extrauagante *Ad euitanda*, ennada relieua al descomulgado: como en ella se vé.] Sic ille, & communiter alij DD. pro nostra sententia nuper *q.* 28. relati.

Sed ego clariùs cum distinctione respondeo, quod attento rigore iuris, & vi præcisè Censuræ excommunicationis, dicendum sit cum authoribus huius secundæ sententiæ, excommunicatû non facere suos in conscientia fructus beneficij, ideóque absque alia sententia teneri illos restituere, vel curare eorum condonationem à sacra Pœnitentiaria, exposita aliqua causa, vt paupertatis, ignorantiæ, &c. Attamen attenta consuetudine, vbi legitimè est introducta, attendum est, non teneri in conscientia excommunicatum spoliare se bonis beneficij tempore excommunicationis acquisiti ante sententiam Iudicis, & consequenter posse ante illam talibus fructibus gaudere, dummodo per se, vel per alium expeditum præstet officium beneficij, recitet horas, &c.

Primam partem huius nostræ responsionis probat satis efficaciter ratio facta pro secunda sententia. *Secundam* verò. Quia vsus, & consuetudo in hac parte iuri communi derogare quit, vt fatetur Filliuc. *tract.* 12. *c.* 5. *q.* 6 *vers. Hinc infertur.* Vbi postquam proposuit, & docuit primam partem nostræ responsionis, hæc addit: Id tamen intelligendum est, nisi consuetudo alicubi contrarium induxisset, quod scilicet excommunicati fructus non amittant, ex Rebuff. Vgol. & aliis relatis à Garcia *de Benef p.* 7. *c.* 13. *n.* 128. & eam esse in Hispania idem testatur *n. sequenti.* Ideóque stante probabili sententia Petri Nauar. Armillæ, & Sanchez, ex eodem *ibid. n.* 91. quod excommunicatus non priuetur fructibus, nisi id sententiâ exprimatur; Confessarij possunt relinquere pœnitentes in bona fide, nec eos obligare ad restitutionem, nisi aliter ex circunstantiis, vel viridi obseruantia iuris communis indicarent agendum esse. Sic Filliuc. Et clariùs Gaspar Hurt. *disp.* 6. *de excom. diff.* 1. *in fin.* ita dicens: Addimus, quod quamuis de rigore Iuris excommunicatus eo ipso, absque noua sententia Iudicis esset priuatus fructibus sui beneficij, consuetudine tamen non priuatur, quia dicto iuri, quamuis esset, fuisset dicta consuetudine derogatum. Hæc Hurtad. Et ex illo Diana *p.* 4. *tr.* 4 *resol.* 54. & *p.* 5. *tr.* 9. *resol.* 104. dicens ita etiam sentire Mercerum *in* 3. *p. q.* 21. *dub.* 8. *n.* 6. Qui licèt suam & nostram opinionem putet esse veram ex dispositione Iuris, addit tamen, quod quia non soleat excommunicatus priuari fructibus beneficij sui, potest se conformare huic consuetudini; quia cum ius illud sit positiuum, potest derogari per contrariam consuetudinem. Sic iuxta Dianam Mercerus. Et ante hos omnes, Rebuff & alij, vt refert Suarius *disp.* 13. *sect.* 2. *n.* 21. *in fin.* per hæc verba: Sunt verò qui dicant, quamuis hæc de rigore Iuris vera sint, ex recepta tamen consuetudine non solere excommunicatum priuari fructibus beneficij, vt videre est apud Rebuff. *in repetit. c. Postulastis, n.* 84. *de Cler. excom. ministr.* Et quidem cùm hoc ius positiuum sit, non est dubium, quin potuerit per contrariam consuetudinem derogari. Mihi tamen non constat, talem consuetudinem vniuersalem esse: vbi tamen de illa constiterit, poterit quis cum ea conformari: alioqui quæ diximus, de iure obseruanda sunt. Hucusque Suarez.

QVÆSTIO XXXI.

An stando etiam in rigore Iuris, quando excommunicatus est pauper, non habens aliàs vnde viuat, possit retinere ex fructibus sui beneficij quidquid fuerit necessarium ad sustentationem sui, & suorum, etsi sit negligens in procuranda absolutione.

AFfirmat Auila 5. *p. c.* 6. *disp.* 6. *dub.* 1. (non 5. vt leges apud Dianam, & Cornejo) *concl.* 3. quia iste excommunicatus non est (inquit) peioris conditionis, quàm alij pauperes, sed fructus restituendos potest dare pauperibus: ergo etiam sibi. Hanc conclusionem limitat Nauar. *c.* 25. *n.* 214. dummodo non fuerit negligens in procuranda absolutione. Sed alij tenent conclusionem absolutè, vt iacet, & meritò, quia hæc retentio fructuum est per modum eleemosynæ, ad quam non requiritur diligentia in procuranda absolutione. Hucusque Auila. Et ante ipsum Henr. *lib.* 14. *c.* 13. *n.* 4. his verbis: Illos verò fructus suæ sustentationi necessarios retinere potest, etiam qui fuit in mora. Sic ille. Et penes ipsum *lit. S.* Panor. Glos. Sylu. Astens. & Armilla.

Sed probabiliùs longè respondeo, nullo modo posse ipsum excommunicatum, qui est negligens in procuranda absolutione, aliquid de fructibus sui beneficij sibi vsurpare, etiam vt subueniat sui, & suorum indigentiæ & egestati. Ratio est, quia excommunicatus est priuatus ab Ecclesia dominio fructuum sui beneficij, & ideo spectant ad Ecclesiam: ergo cum huiusmodi fructus non sint bona sua, sed Ecclesiæ, non poterit contra eius voluntatem ea sibi vsurpare, quouis prætextu necessitatis non extremæ, quæ hic esse non potest, cùm excommunicatus iste possit semper, si velit, ab illo statu contumaciæ resipiscere, & ab excommunicatione immunis effici, & sic fructus percipere, vel etiam alio modo sibi victum procurare.

Ad fundamentum Auilæ respondeo, quod hîc non agimus de restituendo, sed de non vsurpando alienum, quod valdè diuersum est, & magis vrgens; ac necessarium, præsertim cum necessitas, in qua iste excommunicatus existit, sit necessitas omninò voluntaria, & ita ratione suæ contumaciæ peioris conditionis, quã cæteri pauperes. Sic Gl. *ind.* §. *Verũ*, vbi Abb. *n* 16. ex Ioa. Andr.

Decius

Decius ibidem *n.*9.Felin.*in c. Apostolica, n.*13. *de except.*Syluest *excom.*3 §.1.*vers.Nonò beneficium,& Clericus* 4.§.17.*Vigesimoquintò quaritur.*Nauar.*c.*25.*n.*124. Couar.*lib.*3 *variar.c.*3.*n* 8. *vers.Duodecimò hinc*, vbi ait hanc sententiam frequentissimo omnium consensu esse receptam.Suar.*disp.*13.*sect.*2.*n.*13. Alterius *lib.* 2. *disp.*6.*c.*9 *dub.*1.Filliuc.*tract.*12.*c.*5.*q.*9.*n.*136.Cornejo *disp.*10 *de excomm.*§.6.*dub.vnic.vers.Et si roges.* Diana(ni fallor) ex illo *p.*5 *tract* 9.*resol.* 104.*in fine.*Villalob.*tract.*17.*diff.*9.*n.*4.sic dicens: [Tambien se infiere , que aunque tenga necessidad el descomulgado de los frutos para so sustento natural , ò para la decencia de su estado, no se puede sustentar con ellos : porque voluntàriamente se dexo el caer en tan mal estado, y assi no ay razon para que la iglesia le alimente.]ita ille.

QVÆSTIO XXXII.

An saltem casu , quo excommunicatus non sit in mora petendi absolutionem à Censura,sed potiùs illam petit , possit ipsemet excommunicatus propria authoritate ex fructibus beneficij sua inopia occurrere, si aliunde non potest se alere.

RESpondeo : Tunc posse,etiam propria sua authoritate sibi,& suis pro statu de fructibus sui beneficij succurrere,dummodo per ipsum non steterit quominus absolutionem habuerit,& alia alimenta non habeat,aut ea comparare sibi aliter possit. Sic ex Nauarr. *c.*25.*n.*124. & Syluest. *Excommunicatio* 3.*n.*1.*vers.Nonò,& vers.Clericus* 4.*n.*17.*q.*25. docent Suar. *disp.*13. *sect.*2.*n.*16.& 17.Alter. & Filliuc. *loc.cit* Et Villalob. *loc.cit.*qui verbis ipsiusmet nuper adducta hæc addit sequentia verba:[Mas ha de se limitar con Suarez, que no se entienda quando el Clerigo que està puesto en esta necessidad, dexo ya la contumacia,que en tal caso podra por su propria autoridad sustentarse de los frutoa del beneficio,quando la descomunion es oculta , y aun tambien quando es publica , y no puede de otra manera alimentarse, como se colige del derecho *(per argum.à simili, c. Qui diuersis atera de concess. Prabenda,& c.Studeat,dist* 50.)porque no sea fuerza mendigar. Y aun podria el Iuez applicarle algo para la sustētacion en este caso,y debe hazerlo,mas no,si no se ha apartado de la contumacia.]Sic Villal.Cornejo etiam *loc.cit.vers.Sed quid,& vers.Si autem inquiras.*

QVÆSTIO XXXIII.

An teneatur Superior excommunicatum contumacem de fructibus beneficij eius sustentare, si excommunicatus inopia,& egestate laboret.

RESpondeo : Minimè teneri,imò nec debere regulariter loquendo,quia Prælatus non tenetur alere ipsum excommunicatum bonis Ecclesiæ, quibus iustè priuatus est ob suam contumaciam.Nam ipsa actualis contumacia , & mora petendi absolutionem meretur hanc pœnam,vt Ecclesia non debeat de bonis suis alere excommunicatum , etiamsi indigeat , & mendicare cogatur,& quidquid dedecoris inde prouenire potest, in personam potiùs excommunicati,quàm in ordinem redundat , & totum id permittitur propter maius Ecclesiæ bonum, quod est contumaciæ reiectio, & quia suà culpâ caret necessariis sibi ad sustentationem. Sic Couar.Gloss. Abbas, & Decius *sup.q.*31. *citati*. Suar. *disp.*13.*sect.*2.*n.*15.dicens id esse certum.Alterius omnino ex illo non citato,*lib.*2.*disp.*6.*c.*9.*vers.Primò de*

R.P. Leand. de Censuris.

*cendum est.*Cornejo *disp.*10.*de excom.*§.6. *dub. vnico, v.Si autem inquiras.*Filliuc *tr.*12.*c* *q.*6.*n.*136 licèt addat,quod in tali casu possit superior,si velit,aliquā partem dictorū fructuum applicare dicto excōmunicato, tanquam pauperi, quod idem docet Suar.*loc.cit.*& benè,quidquid renuat Alterius docens , id non posse facere Iudicem, aut superiorem sine peccato mortali.

QVÆSTIO XXXIV.

An si excommunicatus ignorans inuincibiliter suam excommunicationem fructus percipiat, teneatur posteà certior sua excommunicationis factus fructus perceptos restituere.

NEgatiuam sententiam fortè tenebunt , qui tenent collationem beneficij factam excommunicato inuincibiliter suam excommunicationem ignoranti, esse ratam,ac validam , ac consequenter per eam acquirere excommunicatum præfatum ius percipiendi , & retinendi beneficij fructus.Sunt autem citati *sup.q.*5.

Sed omnino ex dictis ibi oppositum respondeo dicēdo : Teneri postea fructus perceptos restituere , quia ignorantia excommunicationis non contulit dominiū, nec ius retinendi fructus,cùm vt ibidem diximus, non impediat effectum excommunicationis legitimè incursæ:ergo postquam excommunicatus cognouit se in excōmunicatione existentem beneficij fructus percepisse,tenebitur illos restituere,exceptis tamen his casibus.

Primus est , si excommunicatus bona fide accepit huiusmodi fructus,& eadem bona fide eos consumpsit, itaut propterea non sit factus ditior,quia tunc non tenebitur restituere, vt patet, quia nec ratione iniustæ acceptionis,cum fuerit facta bona fide; nec ratione rei acceptæ,cum illa iam non existat,neque in se,neque in alio loco sui:& alioqui sine culpa sui , vel iniuria alterius consumpta fuit : ergo.

Secundus casus est,si excommunicatus eadem bona fide Ecclesiæ seruiuit ; nam tunc potest fructus beneficij retinere,nisi fortè essent pinguissimi ; nam tunc solùm posset retinere eos,qui sibi,& suæ familiæ essent necessarij ad decentem sustentationem sui status , attenta seruitij ratione. Sic debent docere omnes DD. *suprà q.*5.*relati*. Et in specie id docent Suarez *sect.*2. *cit.n.*10.& 11. Cornejo *loc.cit.q.*3..

QVÆSTIO XXXV.

An excommunicatus sit priuatus omnibus fructibus , qui nomine Ecclesiasticorum prouentuum comprehenduntur.

REspondeo affirmatiuè, quia id constat *ex c. Pastoralis,*§.*Verùm,de appell.*vbi sic dicit Pontifex *Nos itaque respondemus , quod cum executionem excommunicatio secum trahat,& excommunicatus per denunciationem amplius non ligetur,ipsum excommunicatum denunciare potes,vt ab aliis euitetur. Et illi prouentus Ecclesiastici meritò subtrahuntur , cui Ecclesia communio denegatur.* Sic Innoc. III. & cum eo omnes Doctores,tam Canonistæ, quàm Theologi. Qui omnes conueniunt in hoc,quod sub nomine *prouentuum Ecclesiasticorum* , comprehenduntur omnes fructus, qui sunt annexi spirituali titulo , aut procedunt ex propriis bonis Ecclesiæ, vt sunt fructus ipsius beneficij,fructus Præbendæ,fructus oblationum & decimarum, reddituа ob emphyteusim Ecclesiæ,vel ob alium contractum procedentes,& denique Ecclesiasticæ pensiones;nam hæc omnia nomine fructuum,seu prouentuum ecclesiasticorum comprehenduntur. Legantur Couarr. *lib.* 3. *variar capite* 13. *in principio*, Suarez *disp.*13.*sect.*2. *num.*21. Alterius *lib.*2.*disp* 6.*c.*9.*dub.*2.

Filliuc.*tract.*12.c.5.q.6.*dict.*2.n.130.Bonac. *disp.*2.q.2 *punct.*4.§.2.n.2.& alij.

QVÆSTIO XXXVI.

An fructibus patrimonij in titulum alicui Clerico assignatis sit priuatus excommunicatus.

RESpondeo tanquam certum, quod non, quia certum est,tale patrimonium , etiam assignatum pro titulo,ad quem est ordinatur , non esse beneficium ecclesiasticum : ergo fructus ab ipso prouenientes non sunt prouentus ecclesiastici,cum non percipiantur ex rebus Deo dicatis : ergo tales fructus non amittit excommunicatus per excommunicationem , cum solùm amittat prouentus ecclesiasticos , vt constat *ex c. Pastoralis*,citato.Sic Suar.Filliuc & Bonac.*loc.cit*. Candidus *disquis.*18.*art.*15.*dub.*1.& *seqq.*

QVÆSTIO XXXVII.

An excommunicatus sit priuatus distributionibus quotidianis,hoc est illis fructibus,seu prouentibus, qui conferri solent solùm assistentibus Choro.

RESpondeo tanquam certum: Etiam esse priuatum distributionibus quotidianis. *Primò*, quia excommunicatus est priuatus ministerio quotidiano in celebrandis diuinis Officiis Choro,seu Ecclesiæ deseruientibus : at sic est,quod propter hoc ministerium & assistentiam Choro sunt illæ distributiones assignatæ:ergo meritò illis priuantur. *Secundò*, quia huiusmodi distributiones comprehenduntur nomine prouentus ecclesiastici,cum sint extractæ ex fructibus Ecclesiæ,tanquam potior illorum portio. *Tertiò* , quia sic tenent praxis , & consensus omnium Doctorum. Legantur Suar.*disp.*13.*sect.*2.n.22.& *disp.*27.*sect.*1.n.29. Alter. *lib.*2.*disp.*6.c.9.*dub.*2.Filliuc.*tract.*12.*cap.*5.q.7.n.132. Bonac.& Candid.*loc.cit*.Vasq.*de Benef.c.*4.§.3.n.231. Palao *tom.*2.*tract.*7.*disp.*3.*punct.*9.§.2. n.4. & alij penes ipsos.

QVÆSTIO XXXVIII.

An fructus beneficij, quibus excommunicati priuantur,sint expendendi in vtilitatem Ecclesiæ,ad quam beneficium spectat.

RESpondeo affirmatiuè,quia sic colligitur *ex c.Cum ad hoc,de Cleric non resid.*& tenent communiter DD.ibi,& *c.Pastoralis*,§ *Verùm* , vbi Gloss.& Abbas. Suar.*disp.*13 *sect.*2.n.24.& 25. vbi sub Ecclesiæ vtilitate comprehendi ait subuentionem pauperum & egenorum. Nauar c.25.n.123.Cornejo *disp.* 10 *de excomm.* §.6.*dub. vnic.in fine*,Candidus *art.*15.*cit.dub.*4. Alter. *lib.*2.*disp.*6.c.9.*vers.Si verò sit sermo*. Filliuc. *tract.* 12. c.5.q.7.*dict.*2. Qui simul cum aliis hanc conclusionem intelligunt casu,quo diuersa non sit consuetudo,aut institutio Ecclesiæ ; nam si ex consuetudine, aut institutione fructus ad alios pertineant Clericos , hinc ad hos absque noua alia applicatione transibunt. Si verò ex eadem Ecclesiæ ordinatione statutum sit, vt applicentur fabricæ Ecclesiæ,aut alteri pio loco,eodem modo illi applicandi erunt. In omni tamen euentu pars fructuum qui Pensionario adiudicata est , semper manet reseruata ex fructibus beneficij,vt illi soluatur cuius est pensio , quia excommunicatus non est cogendus ad soluendam pensionem ex propriis bonis , cum pensio non sit imposita super personam, sed super beneficium. Legatur Suar.*loc.cit.*

QVÆSTIO XXXIX.

An etiam distributiones quotidianas,quas excommunicatus amittit,debeant expendi in vtilitatem Ecclesiæ,aut pauperum ; an verò in vtilitatem eorum qui Choro assistunt.

RESpondeo quod in applicatione harum distributionum standum sit etiam ordinationi,& consuetudini Ecclesiæ. Vnde si ex consuetudine distributiones quotidianæ, quæ absentibus, si præsentes forent, competerent , accrescunt (vt ferè semper contingit) præsentibus Choro,ita quoque eisdem accrescunt portiones eorum,qui propter excommunicationem Choro interesse non possunt , & ita assistentes transibunt absque noua applicatione, vt dictum est. In casu verò quo singuli Ministri Ecclesiæ sint excommunicati , & non possint in Ecclesia ministrare,omnes distributiones,quæ illis forent dandæ, ad Ecclesiam ipsam pertinent. Sic Suarez,Alterius, Filliuc.Cornejo, Candid.& communis.

QVÆSTIO XL.

An iniustè excommunicatus possit (postquam excommunicatio declarata fuerit iniusta) repetere fructus beneficij,quos amisit tempore excommunicationis.

RESpondeo : Posse tales fructus repetere, postquam per sententiam declaretur excommunicationem iniustam fuisse,etiamsi aliàs sit valida,quia cū huiusmodi priuatio sit pœna,& graius satis , ea affici non debet qui non deliquit. Et licèt sufficienter deliquerit, vt talis excommunicatio possit esse valida, non tamen vt fructibus priuetur , cùm iniustè illa puniatur. Quod intelligendum est, dummodo in mora non sit petendi absolutionem, quia aliàs sua culpa in excommunicatione maneret , & sic fructus amissos tempore moræ non recuperabit. Sic Glos.*in c.Super causa* 2.q.5.*verb. Beneficia*.Gloss*a in c.Pastoralis*,§. *Verùm,de appellat.* Abbas Imol.*in d.c.Super causa*.Falin.*in c.Apostolica,de except.n.*23. Nauar.*consil.*11.n 6 & 7.*de Cler.non resid.* & *in capite Si quando,remed.*2.n.32.*de rescript*.Couar. *lib.*3 *var.resol.*c.13.n.8.*vers.Duodecimò hinc*.Gabr. *in* 4.*dist.*15.q 8.*art.*3.Henriq.*lib.*13.c.13.n.4.*in fine* , & penes illum *lit.F*,Palud. Sylu.Rayn.Goffr & alij. Suar. *disp.*13.*sect.*2.n.19. Alter.*lib.*2.*disp.*6.c.9.*dubit.*4. Auila 2.*p.c.*6.*disp.*6.*dub.*1.*concl.*1. Petr. Nauar.*lib.*2.*de restit.* c.2.*dist.*4.n.238.Filliuc.*tr.*12.c.5.q.9.n.140.Bonac.*disp.* 2.q 2.*punct.*4 §.2.n.5. Qui & citat Manuelem Sà *verb. Beneficium,n* 48 & Monetam *de distrib p.*2. q.15. Sed ex his Sà non loquitur de iniustè excommunicato,sed de iustè impedito,ait enim sic : Distributiones quotidianæ debentur iustè impedito,modò adsit in eo oppido, & soleat, cum sanus est, Officiis interesse. Sic ille. Cornejo *disp.*10 *de excom.*§.6.*dub vnic.vers.Limitãda*, qui attentè est legendus propter errorē Typographiæ.

QVÆSTIO XLI.

An similiter possit iniustè excommunicatus repetere distributiones quotidianas , quas tempore excommunicationis amisit.

AFfirmant absolutè,& indistinctè Auila, Cornejo, & nonnulli alij. Sed præcipuè Petr. Nau. *loc. cit.* dicens , id esse verum loquendo de omnibus iniustè excommunicatis , etiam de illo , qui ante excommunicationem non consueuerat interesse Officiis diuinis.

diuinis, citra quamuis aliàs non consueuerat interesse, nihilominus mutata voluntate poterat interesse: & quamuis antea haberet animum non assistendi, nihilominus poterat animo deposito assistere: ergo.

Negat verò contrà Dominicus *in cap. Contumaces, 50. dist.*

Sed probabilius cum distinctione respondeo. Posse quidem iniustè excommunicatum distributiones quotidianas, quas tempore excommunicationis amisit, repetere casu quo ipse iniustè excommunicatus, esset præsens in loco, vbi beneficium habebat, & item esset solitus frequentare chorum, & assistere diuinis Officiis: secus aliàs. Ratio est, quia eadem est ratio de excommunicato, ac est de infirmo, qui vt habetur *in cap. Ad audientiam, de Cler. non resident.* debet percipere omnes fructus beneficij: quia vt ibi ait Glossa *verb. infirmitas*, hoc ipso satis punitur, nec addenda est afflictio afflicto. Vbi Abbas *n. 5.* & communiter alij Doctores quærunt, an etiam quilibet infirmus debeat lucrari? Sed probabilius longè est, quod non quilibet infirmus potest lucrari distributiones quotidianas, sed solùm ille potest illas percipere, qui causa infirmitatis duntaxat est impeditus à residentia, vt docet Abbas eum communi *in cap. Ad audientiam, de Cler. non resid. n. 5.* ergo qui abest à loco beneficij tempore infirmitatis, vel qui non erat solitus interesse diuinis Officiis, si morbo correptus fuerit, & non valeat assistere Officiis diuinis, non acquirit distributiones, quia infirmitas non fuit causa non residendi: ergo idem est afferendum de excommunicato. Sic Couar. *lib. 13. var. c. 13. n. 8. vers. Duodecimò hinc* per, hæc verba: Cæterum iniquè excommunicatus tunc demum quotidianas distributiones exigere poterit, cum tempore ipso excommunicationis præsens fuerit in loco vbi beneficium habebat, eratque solitus diuinis Officijs ante excommunicationis impedimentum adesse, secundum Felin. *in d. c. Apostolica, n. 12.* quamuis Dominicus *in d. cap. Contumaces*, teneat contrarium. Cuius opinio vera est in eo, qui ante excommunicationem non cõsueuerat diuinis Officiis adesse. Etenim is nequaquam habebit quotidianas distributiones eius temporis, quo iniquè fuerat excommunicatus. Sic ille. Henriq etiam *lib. 13. c. 13. n. 4. in fine*, & penes illum in Glossa *lit. T.* vltra Felinum & Couar. Ioan. Andr. Gemin. Panorm. Nauar. Gabriel Padilla, Armilla, Sandoual, Syluest. Angel. Rosel. & alij. Quibus addendi sunt. Suar. *disp. 13. sect. 2. n. 20.* Alter. *lib. 2. disp. 6. c. 9. vers. Quod quidem* Filliuc. *tr. 12. c. 5. q. 9. n. 153.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 4. §. 2. n. 5.*

QVÆSTIO XLII.

An etiam iustè excommunicatus possit post absolutionem à censura recuperare fructus, quos perdidit tempore excommunicationis.

Respondeo tanquam certum: Non posse illos fructus recuperare etiam post absolutionem. *Primò*, quia iustissimè ob excommunicationem est huiusmodi ab Ecclesia iis fructibus priuatus, & alteri legitimè applicati: ergo non est ratio cur iste iis fructibus priuandus sit. *Secundò*, quia alioquin spe restitutionis faciliùs delinquerent, *c. 1. dist. 50.* quia facilitas veniæ excitat cupiditatem delinquendi, *c. Est iniusta*, 23. q. 4. Sic omnes. Glossa *in c. Pastoralis, §. Verum, de appellat. verb. subtrahuntur.* Abbas *ibid. n. 22.* Rebuff *in repet. c. Postulastis, n. 82. de Cler. exc. ministr.* Felin. *in c. Apostolicam. n. 3. & in c. Cum inter, n. 18 de excep.* Nau. *cons. 50. de sent. exc.* Couar. *lib. 3. variar. c. 13. n. 8. vers. Duodecimò hinc.* Suarez *disp. 13. sect. 2. n. 20.* Alterius *lib. 2. disp. 6 c. 9 vers. Quarta dubitatio.* Filliuc. *tr. 12. cap. 5. q. 10. n. 139* & communis.

QVÆSTIO XLIII.

An saltem prædictus iustè excommunicatus possit recipere, ac recuperare post absolutionem, distributiones quotidianas, quæ dantur assistentibus Choro, si per ipsum non stet, ne absoluatur, & ne intersit Choro.

Affirmat Candidus *disquis. 18. art. 5. dub. 3.* iis verbis. Dico *quartò*: Beneficiatus iustè excommunicatus, qui non assistit diuinis Officiis, qui tamen consueuit adesse Choro, potest recipere distributiones, quæ dantur assistentibus Choro, si per ipsum non stet, quominus absoluatur, & ne intersit diuinis Officiis; quia cum per ipsum non stet, ne absoluatur, videtur legitimè impeditus: at legitimè impeditus, potest distributiones & fructus percipere: ergo, &c. Ita Candidus. Et penes illum Nauar. *cons. 50 de sent. exc. 1.* Saytus *lib. 2. de cens. c. 5. n. 29.* & Sà *verb. Beneficium, n. 50.* Quibus addi possunt alij citati *suprà q. 29.* pro prima sententia Sed iuxta ibidem dicta.

Probabilius respondeo: Non posse prædictum iustè excommunicatum distributiones quotidianas recipere, & consequenter alias post absolutionem recuperare, nisi solùm casu, quo iniustè, & per iniuriam denegetur ei excommunicationis absolutio; quia tunc verè daretur ei actio recuperandi distributiones illius temporis; cum iam tunc tanquam iniustè excommunicatus sit habendus. Hæc responsio constat ex ratione facta ad probandam nostram sententiam habitam *sup. q. 29.* Quam cum præsenti docent Suarez *disp. 13. sect. 2. n. 17.* licèt sub aliquo dubio: Bonac. etiam *disp. 2. q. 2. punct. 4. §. 6. n. 7. & de Horis Canon. disp. 1. q. 5. punct. 2. §. 2. n. 1.* & penes illum Gonzalez *ad Reg. 8. glossa 5. §. 6. n. 123.* Palao *tom. 2. tract. 7. disp. 3 punct. 9. §. 2. n. 4. vers. Si verò.*

QVÆSTIO XLIV.

An iniustè excommunicatus possit ab Ecclesia repetere fructus beneficiorum, quos tempore excommunicationis amisit iniustè.

Respondeo tanquam certum: Posse ab Ecclesia tales fructus repetere. Ratio est, quia huiusmodi fructus pertinent ad Ecclesiam: ergo ab eadem poterit Beneficiarius repetere. Sic Alterius *lib. 2. disp. 6. c. 9. vers. Sed hic quærere*, dicens, quod loquendo de his beneficiorum fructibus nulla sit difficultas; maxima verò loquendo de distributionibus quotidianis, quæ si amittuntur ab excommunicato, accrescunt aliis deseruientibus: de his ergo loquendo sit

QVÆSTIO XLV.

An etiam, iniustè excommunicatus debeat repetere distributiones, quas amisit, ab ipsis quibus applicatæ fuerunt.

Negant plures Doctores, docentes non ab ipsis Canonicis, seu aliis Choro Assistentibus, quibus adiudicatæ distributiones sunt, sed potiùs ab ipso Prælato seu iudice, qui iniustam tulit excommunicationis sententiam, esse petendas & recuperandas. Ratio eorum est, quia per absentiam excommunicati, fuerunt eius distributiones applicatæ & adiudicatæ aliis assistentibus Choro, tanquam stipendum, & merces sui ministerij & officij: ergo acquisitum est illis ius super huiusmodi distributiones: ergo non tenentur illas restituere: ergo nec excommunicatus poterit ab illis distributiones amissas repetere. Sic Suar. (quem nescio ob quam causam, non explicato nomine, refert Alter.) *disp. 13. sect. 2. n. 23. vers. Quæres.* Filliuc. *tr. 12. c. 5.* quæst.

*q.7.dict.2.n.*133.Vgolin. *tab.2.c.*12.*n.*4.Sayr.*lib.*1.*c.*5. *num.*27.

Sed probabilius respondeo: Debere repetere distributiones amissas à Clericis, quibus adiudicatæ, & applicatæ fuerunt: non verò à Iudice, qui iniustè sententiam excommunicationis tulit, quia probabilius est, quod Clerici præfati non acquisierunt ius perfectum, sed imperfectum & reuocabiliter, portionis distributionum excommunicati iniustè: quia illa semper pertinet ad illum, qui iniustè excommunicatus fuit, etiamsi distributa fuerit inter ipsos Clericos Choro assistentes: ergo ab ipsis poterit repeti ab ipso iniustè excommunicato, post obtentam absolutionem, tanquam iure sibi hypothecata: quia ius accrescendi, quod transfert dominium distributionum, quas lucrarentur absentes in præsentes, ac actu Choro inseruientes, cessat quando quis abest absque culpa, & delicto: quod ita accidit in eo, qui iniustè est excommunicatus. Sic, & latiùs Alterius *lib.*2.*disp.*6. *c.*9.*cit.* Palao *tom.*6.*disp.*2.*puncto* 11.*n.*9. Bonac.*disp.*2. *de Cens.q.*2.*punct.*4.§ 2.*n.*9.*& de horis Canon. disp.*2. *q.*5 *punct.*2.§ 2.*n.*4. & penes illum. Felin.*cap. Apostolica,n.*12.*de excep* Moneta *de distrib.q.*15.*n.*53.*&* 44. Gutierr.*lib.*1.*Can.qq.c.*2.*n.*136. Garzias *de benef.p.*7. *c.*120. & alij. Addit tamen, quod in defectum Clericorum, inter quos diuisa fuit excommunicati portio distributionum, detur actio contra Iudicem iniustè excommunicantem, tam pro portione prædicta, quàm pro interesse damnorum, & expensarum: nam qui causam damni dat, damnum dedisse censetur, & consequenter ad damni restitutionem obligatur, *cap.vlt. de Iniuriis.* Quod additum limitat adhuc, nisi casu, quo Iudex bona fide, & seruato iuris ordine sententiam excommunicationis tulit, quia tunc in foro conscientiæ non tenebitur Iudex ad restitutionem: nec reus posset agere contra illum, nisi aliàs conuictus fuerit odio, vel gratia, aut pecuniis corruptus, scienter sententiam excommunicationis iniustã protulerit, quod latè probat Alter.*loc.cit. vers. Addamus.*

DISPVTATIO X.

De eodem effectu quarto, videlicet de incapacitatè Excommunicati ad conferenda Beneficia Ecclesiastica.

QVÆSTIO PRIMA.

An excommunicatus priuatus sit potestate conferendi Beneficia Ecclesiastica.

RESPONDEO tanquam quid certum apud omnes: Esse priuatum, & ita, vt neque licitè, neque validè possit excommunicatus beneficium Ecclesiasticum conferre. *Primò*, quia id expressè constat ex *cap. vnico, ne sede vacante, in* 6. *ex cap. Quia diuersitatem, de concess. Præbend. & ex cap. Tanta, de excessibus Prælator.*

Secundò, quia conferre beneficia, est actus iurisdictionis, vt cum communi docet Glossa *in cap. Transmissam, de elect. verb. de talibus*: at sic est, quod excommunicatus est priuatus ab Ecclesia potestate iurisdictionis, *vt infrà disp.*11. dicemus: ergo excommunicati priuati sunt potestate conferendi beneficia. Sic sentiunt omnes Doctores *in tit. de Cler. exc. ministr. & cap. Cùm dilectus, de Consuet.* Legantur Couarr. *in c. Alma mater, part.*1.§.7.*n.*9. Suarez *disp.*14. *sect.*2. Alter *lib.*2.*disp.*5.*c.*1. Filliuc.*tr.*12.*c.*6.*q.*4. Auila 2.*p.c.*6.*disp.*5.*dub.*1. Bonac. *disp.*2.*q.*1.*punct.*5.*n.*6. Hurt.*disp.*7.*de excom.diff.*3. Coin. *disp.*10. *de excom.* §.5.*dub.*1.*vers. Infero quintò.* Henriq. *lib.*13.*c.*7.*n.*2. Palao *tom.*6.*de cens.disp.*2.*punct.*13.*n.*1.

QVÆSTIO II.

An Collatio beneficij facta à quolibet excommunicato, tam tolerato, quam non tolerato, sit nulla, & inualida.

RESpondeo quod non: sed solùm collatio Beneficij facta ab excommunicato non tolerato, hoc est nominatim denunciato, & publico percussore Clerici. Nam post Extrauagantem *Ad euitanda*, collatio Beneficij facta ab excommunicato tolerato, etiam publico (dummodo non sit nominatim denunciatus, aut notorius percussor Clerici, vt diximus) tenet, & est valida, non in fauorem ipsius conferentis, sed eius cui confertur. Sic Couarr. Henriq. Suar. Alterius, Filliuc. Auila, Bonac. *loc.cit.* Diana *p.*5. *tract.*9. *resol.*99.*in fine*, & communis.

Addit tamen Alterius, quod casu quo collatio beneficij fiat priuata authoritate, & non ratione publici officij, tunc collatio beneficij, etiamsi fiat ab occulto excommunicato, sit nulla, vt docet Abbas *in cap Veritatis, n.*47.*de dolo & contum.* & Innoc. *in c. Cum dilectus, de consuetud.* & Ioan. Andr. *in cap.*1. *de rescript. lib.*6. Sic etiam Couarr. *in cap. Alma mater,* 1.*p.*§.7 *vers. Quid autem*, & alij penes ipsum.

Sed hoc additum non placet Vasquio, neque eius discipulo Luysio. Quia in hac materia (inquiunt) non habet locum distinctio de potestate publica, & priuata; quidquid enim sit de veritate distinctionis, tamen in proposito, collatio beneficii ante denunciationem specialem valida est post Concil. Constans. eadem enim est ratio, quia hoc voluit Concilium, non in fauorem excommunicati, sed in fauorem fidelium. Sic Vasquez *de excom. dub.* 5. *num.* 6. Luysius *lib.*2.*disp.*15.*dub.*2.*in fine*, & alij: & quidem melius, *vt infra q.*25.

QVÆSTIO III.

An Excommunicatus toleratus, seu non vitandus, peccet Beneficia conferendo.

RESpondeo dicendum, quod si excommunicatus conferat beneficium sponte, & libera voluntate, verè peccet: si verò id faciat ad petitionem alterius, & & in solum eius fauorem, tunc nullo modo peccet post Extrauag. *Ad euitanda*; sicuti tunc petens non peccat, quia alioqui illud Extrauagantis priuilegium, esset inane, & sine effectu: vel potiùs scandalum, vel occasionem peccandi daret, quod est contra finem illius legis. Sic Suar. *disp.*14.*sect.*2.*n.*4. Alter. *lib.*2.*disp.* 5.*cap.*1.*vers. Dices secundò.* Palao *disp.*2.*punct.*13.*n.*1.

QVÆSTIO IV.

An non solum ipse excommunicatus, sed etiam qui eius vicem gerit, sit priuatus iurisdictione ad conferenda Beneficia.

RESpondeo, etiam esse tali iurisdictione priuatum, quia suspensa, aut sublata iurisdictione principalis, censetur quoque suspensa, seu ablata iurisdictio illius, cuius tota iurisdictio pendet, non tantùm in habitu, sed etiam in actu à principali, quia est

vna

ma iurisdictio, vt habetur *in cap. 1. de Offic. Vicarij, in 6.* Vnde excommunicato Episcopo, Vicarius qui eius gerit vices, neque licitè, neque validè potest beneficia conferre. Sic Suar. *loc. cit.* Alter. *loc. cit. verf. Tandem postulabis.* Filliuc. *tr. 12. c. 6. q. 4. dict. 2. n. 149.*

QVÆSTIO V.

An ad quæcunque Beneficia Ecclesiastica conferenda sit excommunicatus vitandus priuatus iurisdictione.

RESpondeo tanquam certum: Ad quæcunque conferenda esse iurisdictione priuatum. Et ideo ab excommunicato vitando neque licitè, neque validè conferri possunt dignitas aliqua, Præbenda, Beneficium, siue simplex sit, siue cum cura: quia hæc omnia nomine beneficij ecclesiastici veniunt, vt constat ex suprà dictis *disp. 9. q. 13. & sequent.* & docent Glossa *in Reg. 1. Beneficium. de regul. iur. in 6.* & ibi Francus, & alij. Suarez *sect. 2. cit. n. 3.* Alter. *loc. cit. verf. Secunda dubitatio.* Qui addit in præsentiarum, nomine beneficij non venire pensionem: quia vera pensio tantum constitui potest à Papa: sed Papa nequit vinculo excommunicationis constringi: ergo.

QVÆSTIO VI.

An quando ius conferendi beneficium pertinet ad plures coniunctim, collatio reddatur nulla si ex conferentibus aliquis sit excommunicatus vitandus?

RESpondeo tanquam certum: Reddi nullam, quare si collatio beneficij conueniat Episcopo & Capitulo, & Canonici sint excommunicati vitandi, nec licitè, nec validè possunt cum Episcopo beneficium conferre, vt habetur *in cap. vnico, ne Sede vacante, in 6.* Secus si essent excommunicati non vitandi: quia tunc valeret collatio beneficij, quia Capitulum confert ratione publici officij. Sic ex Franc. Innocent. & Ioan. Andrea docet Alterius *lib. 2. disp. 5. c. 1. in fine.*

QVÆSTIO VII.

An etiam Excommunicatus vitandus, sit priuatus iurisdictione eligendi.

RESpondeo tanquam certum: Esse etiam priuatum. *Primò* quia sic colligitur ex *cap. Cum inter 1. de Electione,* vbi sermo est de electione facta à suspensis, & cassata dicitur (non cassanda, vt scribunt Suarez & Filliuc.) vnde Glossa *in sum. cap.* sic ait: Item electio de suspensis, & à suspensis non tenet. Et in verb. *Cassata,* sic dicit: Cassata, id est, cassa nunciata: quia suspensi eligere non possunt. Sic Glossa. Nunc ego. Ergo id asserendum est de excommunicatis, vt ait Glossa *in cap. Constitutis 1. de appellat. verb. excommunicationis,* his verbis. Idē esset si suspensus esset. Nā suspensi & excōmunicati, nec eligere, nec eligi possunt. *sup. de consuetud. Cum dilectus, &c.* Sic Glossa.

Secundò, quia electio est actus iurisdictionis; at excommunicatus est priuatus potestate iurisdictionis, quam habet ratione publici Officij: ergo nec licitè, nec validè potest eligere.

Ex quo sequitur, quod electio facta ab vno tantùm, vel à multis, vt à Capitulo, si singulæ personæ sint excommunicatæ, electio facta sit irrita ac nulla. Sic omnes Glossæ & Doctores *in citatis Capitulis.* Innoc. & Abbas *in c. 2. de postul. Prælatorum,* Couarr. *in cap. Alma mater, 1. p. § 7. n. 9. verf. Duodecimus.* Suar. *disp. 14. sect. 2. n. 6.* Alter *lib. 2. disp. 5. c. 2. in princip.* Filliuc. *tr. 12. c. 6. q. 5. n. 150.* Auila *2. p. c. 6. disp. 5. dub. 1.* Ægid. *disp. 14. dub. 10. n. 91.* Palao *punct. 13. cit. n. 1.* Henriq. *lib. 13. c. 7. n. 2. in Glossa lit. B.* & alij citandi.

QVÆSTIO VIII.

An si excommunicatus vitandus non eligat solus, sed cum aliis non excommunicatis, valida tunc sit electio; casu quo votum excommunicati necessarium fuerit ad effectum electionis.

RESpondeo tanquam certum: Minimè tunc fuisse validam. *Primò,* quia tale votum excommunicati tanquam nullum computandum est, cum alij non excommunicati coëligentes cum excommunicato non habilitent illum ad suffragandum: ergo ex defectu sufficientis numeri suffragiorum ad legitimam electionem faciendam talis electio erit nulla.

Secundò, quia casus est expressus *in cap. Ad probandum, de re iudic.* vbi sententia lata à duobus iudicibus, quorum vnus erat excommunicatus, declaratur irrita; eo quòd facultas pronunciandi delegata fuit illis non insolidum, sed coniunctim, sicut facultas eligendi conceditur electoribus: ergo casu, quo votum vnius excommunicati adhuc sit necessarium ad valorem actionis, seu electionis, sufficiens erit ad irritandam illam. Sic omnes. Glossa *in summa dicti cap. & verb. cassata.* Nauar. *lib. 1. Concil. tit. de elect. consil. 1.* (non 11. vt inuenies apud Auilam) Couarr. *in cap. Alma mater, 1. p. § 7. n. 9.* (non 1. vt inuenies apud Henriquez) Suarez *disp. 14. sect. 2. n. 9. &* 10. his verbis: Atque hinc fieri videtur, vt si ad valorem electionis, necessarius sit omnium suffragiorum consensus, non possit esse valida, si vel vnus eligentium excommunicatus sit. Patet, quia si vnus dissentiret, electio esset nulla: ergo eadem ratione si vnius suffragium inualidum est, erit electio nulla. Sic ille. Henriq. *lib. 13. cap. 7. n. 5. in Glossa lit. B.* Auila *2. p. c. 6. disp. 5. dub. 1. concl. 3.* Filliuc. *tract. 12. c. 6. q. 5. n. 151.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 5. n. 6. verf. Ex quo fit.* Ægid. *dub. 10. cit. dict. 2. n. 93.* Hurtad. *disp. 7. de excom. diff. 5.* Corn. *disp. 10. § 5. dub. 1. verf. Sed quid si non scitur.* Alter. *lib. 2. disp. 5. c. 2. verf. Tertiò dicunt.* Vasq. *de excomm. dub. 5.* Luysius *lib. 2. disp. 15. dub. 2.* Palao *disp. 2. punct. 3. n. 22.* qui omnes in hoc conueniunt, quod quando aliàs non constat fuisse suffragia sufficientia absque suffragio excommunicati, sit censenda electio nulla.

QVÆSTIO IX.

An etiam sit inualida electio, casu quo votum excōmunicati non fuerit necessarium ad effectum electionis, eo quòd ad illam legitimè faciendam, sufficiens esset numerus suffragiorū.

RESpondeo tanquam quid certum: tunc non esse inualidam electionem, sed validam, casu quo excommunicatus ad suffragandum se ingesserit, & ab aliis coëligentibus, ignorantibus illum esse excommunicatum, admissus fuerit (de casu autem quo scienter esset admissus, dicemus *infrà.*) Ratio est, quia excommunicatus occultus non est vitandus; quoniam cum nemo cogatur diuinare de occultis, *cap. Vt nostrum, vt Eccles. Benef.* vnusquisque debet haberi secundum communem opinionem, vt liber, & non excommunicatus: ergo ex hac parte electio ab eo facta valida erit. Sic colligitur *ex cap. Apostolica, de Cler. excomm. ministrante,* & tenet Glossa vlt. *in c. Si quando, de elect. in 6.* vbi huic, quam proponit, quæstioni, an videlicet

delicet, teneat electio, quando aliquis ex eligentibus excómmunicatus erat? Respondet, quod *Non, si scienter ei communicauerunt? alias sic. de sent. & re iud. Ad probandum.* Sic Glossa, quam sequuntur Gemin. *num.3.* Anchar. *n.2.* & Franc. *n.3.* Alter. *c.2. cit. vers. Primò quando plures* Henriq. *lib.13.c.7.n.2. in Glossa lit. B,* sic dicens: Non solum si vnus eligat, sed cum aliis electoribus (*Sic lege, non electionibus*) simul eligat, itaut sine ipsius voto non valeret electio, est irrita. Si autem votum eius ab effectu constat, non fuisse necessarium, peccat se ingerens excommunicatus, sed valet electio. Couarr. §.7.n.1. (*lege 9.*) ita ille. Auila *2.p.c.6.disp.5.dub.1.concl.3.* Suarez. Fillinc. Corn. & alij citati, & communis, vt videre est apud Couarr. *loc. cit. n.9 vers. Duodecimo excommunicatus, & vers. Quid autem.* Vasquez, & Luysius *loc. cit.* Palao *disp.2. de cens. punct.13.n.13.*

QVÆSTIO X.

An etiam sit valida electio casu dato, quod votum excommunicati non sit necessarium ad effectum electionis, si ipse excommunicatus vitandus scienter fuerit admissus ab aliis veris, & habilibus electoribus.

AFfirmat Gasp. Hurt. *disp.7. de exc. diff. 3.* quia dicta (inquit) admissio nullo iure inualidat electionem. Sic ille, qui & citat pro se Henriquez *lib 13 c.7 cit. in annotat.* & Ægidium *disp.14 dub.10.* & benè; licèt ex illis clarius doceat hanc partem hic vltimus: Ait namque sic *dub.2. cit. n.93.* Addunt multi talem electionem esse irritam, si non excommunicati excommunicatos non toleratos sponte admiserint ad electionem: quia *cap. vlt. de Procuratoribus,* dicitur repellendus Procurator quem constituit communitas vnà cum suis rectoribus, quos sciebat esse excommunicatos. Quæ opinio satis probabilis est, ob Doctorum auctoritatem. Illud tamen caput solùm conuincit talem electionem irritandam, siue posse reiici à confirmatore; nam illo capite tantùm dicitur, talem Procuratorem debere repelli: vnde non sequitur, eum inualidè admitti, siue eius acta esse inualida si admittatur. Ita Ægidius. Quibus authoribus satis fauere videntur Vasquez & Luysius *loc. cit.* quia eodem modo loquuntur, ac Henriq. quem pro se citat Hurtadus. Ita etiam sentit Palao *n.13. cit.* & penes ipsum Layman, Bonac. & Suarez.

Sed probabilius respondeo, in dicto casu minime esse validam electionem, sed inualidam ac irritam, quia probabilius est, quod ius in odium excommunicatorum talem electionem irritam ipso facto faciat. Quod satis clarè colligitur *ex cap. Ad probandum, de sent. & re iud. & ex cap. Cum super, de Offic. Deleg.* & expressiùs *ex cap. consulsi,* quod est vltimum *de Procurator.* Vbi Procurator electus, & constitutus ab Vniuersitate, in qua Maiores & Iurati, per quos communitas regebatur, excommunicati erant, repellendus à procuratione dicitur, si communitas sciens eos esse excommunicatos, illos ad talem Procuratorem constituendum admisit. Vbi notandum est, quod hoc statutum non est in eo speciali negotio propter specialem rationem, quæ in Procuratore constituendo consideretur, & quæ multo maior non sit in constituendo, vel eligendo Prælato, aut beneficio ecclesiastico, sed statutum est solum ob voluntariam admissionem excommunicatorum ad eligendum: ergo ex iure omnis electio illo modo facta est irrita ipso facto.

Nec obstat, quod textus dicat, quod in dicto casu talis Procurator sit repellendus à procuratione; ex quo solùm sequi videtur, talem electionem esse irritandam, non verò quod ipso facto sit irrita, vt vult Ægidius, quia contra est planum argumentum ex contextu capitis desumptũ. Nam ideo est (dicit Innocent. III. vel, vt alij volunt, Greg. IX.) quod talis Procurator sit reppellendus à procuratione, quia videlicet eius electio ob admissionem voluntariam excommunicatorum fuit irrita, ac nulla ipso facto: ergo. Sic clarè sentit Glossa in summa dicti capitis, vt constat ex his eius verbis. *Nota quod si maior pars scienter admittit indignum, nihil valet quod agitur: sed si ignoranter propter paucos, non vitiat factũ maioris partis.* Hæc ibi Glossa, & ibidem *verb. Iurati, hæc: Per hoc videbatur, quod procuratio non valebat, quia Maiores & Iurati, per quos communitas regebatur, erant excommunicati.* Et paulò *infra. Vnde videtur quod institutio Procuratoris non valeat, & sic ille Procurator debet repelli.* Sic Glossa, quid clariùs? Ideo hanc sententiam tenent communiter omnes Canonistæ, vt fatetur princeps inter illos meus Nauar. *lib.1. cons. tit. de elect. cons.1.* vbi quæstioni nostræ sic respondet: Respondeo quod electio est nulla eo solo casu, si excommunicatus erat denunciatus, & constabat illis qui simul eligebant, & erat notoria, & legitima excommunicatio, & non fuit appellatum legitimè ante excommunicationem, per *cap fin. de Procurator.* vbi Innocentius, Cardinalis, Panormit & communis. Sic ille. Suar. *disp.14. sect.2.n.17* Fill. *tr.12.c.6.q.5. vers. Quintè, elect.* Auil. *2.p.c.6.disp.5.dub.1.concl.3.* & penes illum Cou. *loc. cit.* Corn. *disp.10 de excom §.5.dub 1 vers. Sed quid quando.* Alter. *lib.2.disp.5.c.4. vers. Tertiè dicunt.*

QVÆSTIO XI.

An saltem casu, quo excommunicati admittantur ad electionem ab aliis coelectoribus scienter, & non eligant vnam personam, sed non excommunicati vnam, aliam verò excommunicati, tunc electio facta à non excommunicatis sit valida.

AFfirmabunt à fortiori omnes authores pro prima sententia nuper adducti.

Sed ego etiam consequenter loquendo respondeo: Nec in dicto casu esse talem electionem validam, quia non excommunicati scienter admiserunt excommunicatos ad electionem, & cum eis coëligere intenderunt: ergo ex vi dicti *capitis fin. de Procurator.* talis electio irrita, & inualida est. Sic Innocent. *in cap. Illa, de elect.* Alter. *loc. cit. vers. Postulabis.*

QVÆSTIO XII.

An etiam sit electio inualida quando Electores cogantur admittere excommunicatos vitandos ad simul eligendam.

AFfirmabunt, & maiori multò ratione, omnes authores citati *sup. q.10.* videlicet Hurtados, Henriq. Ægid. & alij. Quibus fauent Innoc. *in cap. Illa, n.5.* ex illo Alter. *loc. cit. versu Verùm quid sit,* dicens talem electionem valere casu, quo non excommunicati non consenserint expressè, quod excommunicati vocatentur ad electionem.

Sed clariùs, & distinctiùs respondeo: Valere quidem talem electionem, si veri electores nequirent excommunicatos à dicta electione expellere; nam tunc validè possunt eligere, protestando per hoc nullum ius eligendi intendere excommunicato dare. Et ratio est, quia non debet quis suum ius negligere vt euitet participationem excommunicati, quem sine sui iuris damno euitare non potest, argum. *cap. Si iure,*

de

de sent excom. ergo, &c. Sic Comejo *disp.* 10. *de excom.* §. 5. *dub.* 1. *vers. Sed quid sit excommunicatus*, & à fortiori omnes Doctores primæ sententiæ.

QVÆSTIO XIII.

An saltem electio Summi Pontificis facta ab excommunicatis electoribus sit valida.

RЕspondeo tanquam certum : esse validam, quoniam sic placuit Sum. Pontifici Clem. V. *in Clem. Ne Romani*, §. *Cæterum, de electione* (vbi Constitutionem Greg X in Concil. Lugdunensi editam circa electionem Romani Pontificis innouauit & confirmauit) sic per hæc verba dicenti : *Cæterum, vt circa electionem prædictam eo magis vitentur dissensiones, & schismata, quominus eligentibus aderit diffidendi facultas : Decernimus, vt nullus Cardinalium cuiuslibet excommunicationis, suspensionis, aut interdicti prætextu à dicta valeat electione repelli.* Sic Clemens. Sic omnes. Legantur Suar. *disp.* 14. *sect.* 2. *n.* 19. Alter. *lib.* 2. *disp.* 5. *c.* 2. *vers. Hæc autem regula.* Filliuc. Comejo, & alij *loc. cit.*

QVÆSTIO XIV.

An Patronus excommunicatus licitè possit ad Ecclesiasticum beneficium præsentare aliquem.

RЕspondeo tanquam certum : non posse licitè, quia Excommunicato nolla (præsertim ecclesiastica) licet communicatio : at sic est, quod præsentare ad beneficium non potest fieri sine ecclesiastica communicatione : ergo præsentare non licebit excommunicato. Sic omnes. Legantur Suarez *disp.* 14. *sect.* 2. *n.* 21. Alterius *lib.* 2. *disp.* 5. *c.* 3. *in principio*, Filliuc *tr.* 12. *c.* 6. *q.* 6. *n.* 152. Hert. *disp.* 7. *de excom. diff.* 3. *n.* 9. *vers. Præsentatio quoque*, & alij mox citandi.

QVÆSTIO XV.

An Præsentatio ad beneficium Ecclesiæ à Patrono Clerico excommunicato vitando facta sit valida.

AFfirmant aliqui, quos suppressis nominibus refer[unt] Suar. & Alterius *vbi infra*, quia nullum reperitur expressum ius, quo talis præsentatio irritetur.

Pro hac affirmatiua sententia refert Luysius, & ex illo Diana) Couarr. *in c. Alma mater*, 1 *p.* §. 7 *n.* 9. *vers. Duodecimus*, & alios penes ipsum, his verbis : Tertia opinio simpliciter docet, talem præsentationem esse validam. Hanc tenet Couar. *in c. Alma mater*, 1. *p.* §. 7. *n.* 9. & alij, quos citat Couarruuias. Ita Luysius. Sed certè hic error Typographiæ apparet. Nam Luysius talem præsentationem esse inualidam voluit dicere, aliàs non pro tertia opinione, sed pro prima nuper relata citaret Couarruuiam. Licèt vt verum fatear, posset absque graui culpa pro illa citari, eo quòd satis lubricè pro vtraque parte loquatur, quamuis tandem clarè sit pro negatiua, pro illaque citetur à Suario, Vasquio, Alterio, & ab aliis communiter. Vnde hoc supposito,

Tanquam mihi certum respondeo : Talem præsentationem factam à Clerico Patrono, esse omninò inualidam An verò si de facto Episcopus conferat beneficium aliquod alicui ad præsentationem Clerici Patroni excommunicati, collatio sit nulla, *infrà* dicemus.

Ratio est, quia præsentatio facta à Clerico habet vim electionis, *arg. ex c. Cum autem, c. Nobis, & c. pen, de Iurepatr.* at sic est, quod electio facta ab excommunicato vitando, non tenet : ergo neque præsentatio. *Confirmo hanc partem.* Nam ius præsentandi semper competit Clerico ratione alicuius beneficij, vel dignitatis Ecclesiasticæ : sed ab his omninò est suspensus excommunicatus : ergo talem actum præsentandi non potest validè exercere. Sic omnes communiter. Abbas *in c. Nobis, n.* 3. *de Iurepatron.* Lambertinus *de Iurepatr.* 1. *p lib.* 2. *q.* 1. *art.* 2. Lapus *alleg.* 8. Rochus Curt. *de Iurepatr. verb. Competens, q.* 8 Rota 161. & 707. *in antiquis*, Bertachinus *tr de Episcopo*, 1. *lib.* 3 *part.* 4. 31. Quos citat, & sequitur Couar. *n.* 9 *cit. vers. Duodecimus, in fine*, quia quamuis hic author in medio huius numeri dicat, *quod institutio Episcopi facta ad præsentationem Patroni Clerici excommunicati, valet omninò*, hoc dicit per errorem Typographiæ, debet namque legi, *non valet omninò*, quod ex eo clarè constat, quia videlicet & citat Rotam citatam, quæ non valere talem donationem asserit, & id in fine numeri negat de præsentatione facta à Patrono laico excommunicato, quod est amplius. Tenet igitur Couarr. nostram sententiam. Et pro illa citatum sequuntur Henriq. *lib.* 13. *c.* 7. *n.* 2. *in Glossa lit. B.* Suar. *disp.* 14. *sect.* 2. *n.* 28. dicens, hanc sententiam sibi videri certam, & contrariam non probabilem. Alter. *lib.* 2. *disp.* 5. *c.* 2. *vers. ex his tribus sententiis.* Vasq. *dub.* 5. *de excom. n.* 3. *vers. Secundò circa hoc.* Nauar. *lib.* 3 *cons mihi* 1. Auila *r.* 7. *de Iurepatronatus*, & penes ipsum Ioan. Andr. Anton & alij. Auila 2 *p c.* 6. *disp.* 5 *concl.* 4. Sayrus, quem citat, & sequitur Comejo *disp.* 10. *de excom.* §. 5. *dub.* 1. *vers. Infero septimò*, vbi aduertenter eum lege, & propter errorem Typographiæ vbi scriptum inuenies, *à laico excommunicato*, lege *à Clerico excommunicato.* Ægid. *disp.* 14 *dub.* 10. *n.* 94. Filliuc. *tr.* 12 *c.* 6. *q.* 6. *dict.* 2. *n.* 153. Luysius *lib* 2. *de Cens. disp.* 15. *dub.* 3. Bauny *disp.* 7. *de exc. q.* 16. *dicto* 3. Villal. *tr.* 17 *diff.* 12. *n.* 3. Dian *p.* 5. *resol* 105. Machado *lib.* 1. *p.* 3. *docum.* 11. & penes ipsos Gomez *in tr. expectatiuarum, n.* 60 Rebuff. *in c. Postulasti, de Cler. excom ministrante, n.* 104 Layman. *lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 2. *c.* 2. *n.* 13. Palao *disp* 2 *punct.* 13. *n.* 15. Vgol. *tab.* 2. *c.* 13 § 2. *n.* 13.

QVÆSTIO XVI.

An item præsentatio ad Beneficium facta à Patrono laico excommunicato vitando sit etiam inualida.

AFfirmant ex authoribus pro nostra sententia adductis, Couarr. *loc. cit.* his verbis : Ego verò non video congruam in hoc discriminis huius rationem, atque ideo existimo institutionem factam ab Episcopo ad præsentationem Patroni laici excommunicati nullã esse, si quotque in hoc Lambertinum *de Iurepatr.* 3. *p.* 2. *lib.* 9. 3. *art.* 4. Ita ille, & post illum Vasq. Hurtad. Luysios, Auila, Layman, Ægid. & Filliuc. Qui & ille citat Henriq. pro se *ibi* 14. *c.* 9. *n.* 2. Sed non benè, quia in dicto cap. nil de hac re tractat ; benè tamen *cap.* 7. *num.* 2. *in Gloss. lit. B* in quo loco solùm dicit, id esse probabile, *vt infrà.* Ita etiã Alter. *loc. cit. vers. Ex his tribus, in fin.*

Ratio pro illis est, quia in iure electio, & præsentatio æquiparantur, *cap. Quarrebatur, de elect. libro* 6. & ibi Ioan. Andr. sed laicus excommunicatus non potest eligere, vt nuper est habitum : ergo neque præsentare, sicut de Clerico excommunicato dictum est.

Sed probabiliùs respondeo : Talem præsentationem esse validam ac ratam absolutè loquendo. Ratio est, quia laicus non præsentat ex officio, sed vt quid ad suum patrimonium spectans, quod ipse administrare potest validè, etiam excommunicatus non toleratus : ergo præsentatio ab ipso facta valida erit, cum dumtaxat sit expressio voluntatis, quod non est quid iuris, sed facti. Ex quo constat ratio discriminis inter Patronum Clericum & laicum : quod Patronus laicus nihil iuris confert ad beneficium præsentato, sed

solùm

solùm ex quadam gratia permittitur ei, vt possit nominare personam, quæ sit instituenda ab Episcopo, c. *Quoniam, de Iurepatr.* & ideo concessum est Patrono laico, vt possit variare præsentationem, itavt vno præsentato, possit eo non reprobato, alium idoneum præsentare, *cap. Cum autem, de Iurepatron.* quoniam talia actus est merè facti, & totalis dispositio ad beneficium dependet ab institutione Episcopi, & tanquam sola ius in beneficio tribuens est consideranda potiùs quàm præsentatio Patroni excommunicati. At præsentatio Patroni Clerici habet vim electionis, *cap. Cum autem, cit.* & ideo ex illa transfertur ius in præsentatum, & non est liberum tali Patrono variare præsentationem: quare Episcopus non confert totale ius in beneficium. Quamobrem cum talis præsentatio habeat vim, & efficaciam partim à persona inhabili, nempe à Patrono Clerico excommunicato, & partim ab institutione Episcopi, & sit actus indiuiduus, ea consequenti secundum vtramque rationem infectus manet.

Vnde ad rationem contrariorum ex dictis constat. Respondendum enim est, antecedens esse verum loquendo de præsentatione facta à Clerico, quia sicut Clericus confert ius; falsum verò loquendo de præsentatione facta à laico, quia cum non habeat potestatem conferendi ius spirituale, eius præsentatio ad ecclesiasticum beneficium nullum ius confert, & sic non habet rationem electionis, vt satis clarè colligitur *ex c. Cum autem, citato.* Propterea hanc nostram sententiam tenent Rota, & Rochus Curt. nuper citati, Ludou. Gomez *loc. cit.* dicens ita fuisse decisum in vna Zamorensi, ipso præsente. Suarez, Sayrus, Cornejo, Villal. Diana. Machado *loc. cit.* Palao *disp. 2. puncto 13. n. 16.* Vgolin. Garcia, & alij penes ipsum.

Huic sententiæ videtur etiam adhærere Henriq. *loc.* pro se à Filliuc. *cit.* cùm hæc dicit verba: Patronus ecclesiasticus excommunicatus non potest præsentare. Couar. Panorm. Lapus, Rochus, Lambert. Idem de Patrono laico est probabile. Couar. *n. 9.* Lambert. *q. 3. art. 4.* At valere præsentationem à laico excommunicato factam, tenent Rochus, Rota, Gomez, eo quòd sit quid facti potius quam iuris: vt collatio ignoranti facta ab executore Apostolico occultè excommunicato valet, quia est quid facti, vt fatetur Couarr. cum Rota. Sic Henriq. ex quo constat malè citari pro se à Filliucio.

Verum est, quod secundum aliquam rationem respectiuam ad Episcopum conferentem beneficium præsentato ab excommunicato vitando, possit dici huiusmodi præsentatio nulla, eo quòd ab Episcopi voluntate pendeat, talem præsentationem in re habere effectum, *vt infra q. 18.* dicetur.

QVÆSTIO XVII.

An Præsentatio huiusmodi à Patrono laico excommunicato vitando facta sit ita valida, vt teneatur Episcopus eam admittere si persona præsentata digna sit.

RESpondeo: Non teneri Episcopum talem præsentationem admittere. Imò nec licitè posse, ne eam admittendo cum excommunicato vitando communicet. Sic Suarez *disp. 14. sect. 2. n. 28.* his verbis: Dicendum in primis censeo, talem præsentationem ita esse sufficientem, vt si Episcopus velit illam admittere, & præsentatum instituere, institutio, & collatio valeat. Addo verò deinde, præsentationem illam non esse ita efficacem (vt sic dicam) quin possit Episcopus illam repudiare, & non admittere, quamuis persona præsentata digna sit, neque aliam habeat causam, nisi quod præsentans excommunicatus est. Sic Suarez. Et ex illo Cornejo, & Diana *loc. cit.* Hurt. *disp. 7. diff. 3.* Qui quamuis (*vt suprà vidimus*) sustineat cum Vasq. Couar. & aliis, præsentationem factam à Patrono, etiam laico, excommunicato vitando, esse illicitam & nullam, nihilominus contra dictos Vasq. & Couar. tenet, quod institutio, seu collatio beneficij facta ab Episcopo ad præsentationem dicti excommunicati sit valida, quia (inquit) talis institutio neque iure positiuo irritatur, quia nullum extat; nec naturali, cum fiat absque iniuria Patroni, quia non fit contra eius voluntatem: peccat tamen Episcopus acceptando præsentationem dicti excommunicati, quia id est communicare cum illo. Sic Hurt. Præpositus etiam *3. part. quæst. 2. de excomm. dub. 11. n. 69.* Villal. *loc. cit. n. 3. vers. Hæc dè aduertir,* & etiam Suar. *loc. cit. n. 31.* Palao *disp. 2. punct. 13. n. 19.* Layman *lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 1. a. 3.* Garcia *5. parte de benef. c. 4.* & alij.

QVÆSTIO XVIII.

An si Patronus laicus excommunicatus vitandus in mora sit præsentandi, possit Episcopus tunc alteri, cui voluerit, collationem beneficij facere.

RESpondeo posse, quia ob moram (non ob morem, vt leges in Cornejo & Diana) ius præsentandi ad Episcopum deuoluitur. Sic Cornejo *disp. 10. de excom. §. 5. dub. 1. vers. Sed dubitatur,* & ex illo Diana *p. 5. tr. 9. resol. 105. & vers. Sed dubitatur,* Suar. etiam *loc. cit.* per hæc verba: Si talis Patronus sit in mora ita legitimè præsentandi intra tempus, in quo secundum ius, aut secundum specialem institutionem tenetur, tunc posse Episcopum liberè prouidere beneficium, nulla ratione habita præsentationis sibi factæ ab excommunicato, quandoquidem nec cum illo communicare, nec contractum aliquem cum illo inire tenetur. Vnde tandem concludo, talem præsentationem secundum hanc rationem potiùs dicendam esse nullam, quàm validam; quandoquidem efficaciam non habet, sed repudiari potest. Sic Suarez. Filliuc. *tr. 12. c. 6. dicto 3. n. 154.* & alij nuper citati.

QVÆSTIO XIX.

An saltem casu quo Patronus laicus sit excommunicatus toleratus, possit obligare Episcopum, vt acceptet præsentationem ab eo factam.

AFfirmandum videtur, quia tunc Episcopus licitè potest cum prædicto excommunicato communicare, iuxta Extrauag. *Ad euitanda*; ergo & excommunicatus obligare illum, vt acceptet præsentationem ab eo factam, cùm hæc sit valida.

Sed respondeo dicendum, quod licèt Episcopus licitè, & à fortiori validè possit admittere præsentationem ab excommunicato tolerato factam, non tamen potest cogi ab ipso excommunicato ad illam acceptandam.

Prima pars constat, quia Episcopus non tenetur vitare dictum excommunicatum post Extrauag. citatam: ergo non prohibetur hoc titulo acceptare talem præsentationem: sed ex nullo alio capite est illi id prohibitum: ergo & validè, & licitè potest, si velit, talem præsentationem acceptare.

Secunda verò pars etiam constat, quia etsi post dictam Extrauag. liceat cuilibet cum excommunicato tolerato communicare; nullus tamen ad hoc obligatur, vt patet: ergo nec Episcopus ad acceptandam præsentationem ab excommunicato adhuc tolerato factam. Sic Suarez *disp. 14. sect. 2. n. 30.* Cornejo *disp. 10. de excom. §. 5. dub. 1. vers. Sed dubitatur.* Diana *p. 5. tr. 9. resol.*

vesol. 105. *verf. Sed dubitatur.* Filliuc. *tr.* 12. *c.* 6. *q.* 6. *dict.* 4. *n.* 155. Laym. *tr.* 5. *cit. part.* 2. *c.* 1. *n.* 3. Gateia *de benef. part.* 5. *c.* 4. Hurtad. *disp.* 7. *diff.* 3. Ægid. *disp.* 14. *dub.* 10. *n.* 95. Palao *disp.* 2. *punct.* 13. *n.* 19. & alij.

QVÆSTIO XX.

An casu quo Episcopus acceptet præsentationem factam à Clerico excommunicato vitando, valida sit, ac rata collatio, & institutio beneficij.

NEgant Couarr. *in cap. A ma mater*, §. 7. *n.* 9. Vasquez *dub.* 5. *de excom. n.* 3. Alter. *lib.* 2. *disp.* 5. *c.* 3. *verf. Iterum quæret.* Quorum fundamentum est, quia huiusmodi præsentatio iure est inualida, *vt supra q.* 15. est habitum: ergo & collatio beneficij ad talem præsentationem Pattoni Clerici excommunicati, etiam erit nulla, & inualida.

Sed æquè probabiliter respondeo dicendum, quod quamuis in prædicto casu peccet Episcopus acceptandn Clerici excommunicati vitandi præsentationem propter communicationem cum illo; nihilominus valida sit collatio talis beneficij. Ratio est, quia quamuis dicta præsentatio sit nulla quoad hoc vt non possit ius cõferre præsentato, vt suprà est dictum; at verò si Episcopus sciens defectum præsentationis, illam voluntariè acceptet, & beneficium conferat, valida est talis collatio, quia nec ius illam irritat, nec habet defectum substantialem, quem Episcopus non possit sua voluntate, & potestate supplere. Sic Banny *disp.* 7. *de excomm. q.* 16. *dicto* 6. probans hanc responsionem his verbis, quia videlicet in assignato casu datur beneficium ab eo, qui potest, non cuilibet, sed digno, ac præsentato, iure non contradicente, alioqui ius de illo extaret aliquod, aut Apostolica Constitutio. Peccat tamen Episcopus, cum sciens præsentantis defectum, ei in collatione beneficij acquiescit, ad quod tamen offert idoneum, quia sic cum excommunicato communicat: non est tamen hæc culpa, nisi venialis, in sententia Suarij, nulla autem, si ratio, publicaque Ecclesiæ commoda beneficium vacare non sinerent. Hæc Banny ex Suario *disp.* 14. *sect.* 2. *n.* 31. & Ægid. *disp.* 14. *dub.* 10. *n.* 95. Sic tenent etiam Filliuc. *tr.* 12. *c.* 8. *n.* 155. *cit.* Hurtad. *disp.* 7. *diff.* 3. *n.* 9. Luysius *lib.* 2. *disp.* 15. *dub.* 3. *verf Sed potest quæri*, Palao *loc. cit. n.* 20. & Layman penes ipsum.

QVÆSTIO XXI.

An admissio, seu sumptio possessionis beneficij legitimè sibi collati, facta ab excommunicato sit valida.

AFfirmant aliqui doctores existimantes, talem possessionem esse validam, imò & licitam, quia nec admissione, nec sumptione confertur, nec acquiritur ius ad beneficium; sed solùm acquiritur, & sumitur ab excommunicato id quod iam est suum: at sic est, quod comparare rem suam, aut acquirere possessionem rei propriæ, non est excommunicato prohibitum: ergo. Ita tenet Hurtadus *disp.* 7. *de excomm. diff.* 3. *verf. Admisso tamen.*

Sed probabilius respondeo: Nec esse licitam, nec validam. *Primò*, quia excommunicatus est suspensus ab omni vsu sui beneficij, & priuatus omnibus fructibus & commodis eius: ergo est etiam priuatus possessione capienda, si illam non habet, quia non est dubium, quin ille vsus sit valde vtilis, & commodus beneficij. Nam licet possessio non conferat nouum ius, multùm tamen illud firmat, & securius reddit.

Secundò, quia actus huiusmodi beneficij possessionem accipiendi, est iuris spiritualis: ergo prohibitus excommunicato. Sic omninò Suar. *disp.* 14. *sect.* 2. *n* 34. (ex cuius doctrina solutum manet fundamentum Hurt.) Fill. *tr.* 12. *c.* 6. *q.* 8. *n.* 162. *verf. Quod sit valida.*

QVÆSTIO XXII.

An saltem actus intromittendi aliquem in possessionem beneficij, ab excommunicato factus, sit validus.

NEgandum omnino videtur. Nam actus recipiendi possessionem ab excommunicato factus, est omnino inualidus, vt nuper est habitum: ergo etiam erit inualidus actus intromittendi aliquem in beneficij possessionem, ab excommunicato factus.

Sed cum distinctione respondeo dicendum, quod vel talis actus fit ab executore mero, qui quidem nulla vtitur iurisdictione ad immittendum Prouisum in possessionem, vel fit ab executore mixto, qui debet exercere actum aliquem iurisdictionis, vt immittat aliquem in possessionem, vt contingit quando Iudex Ecclesiasticus vtitur potestate sui officij ad immittendum aliquem in possessionem. Si fiat ab executore mero, dicendum est, talem actum factum ab excommunicato esse validum; secus verò si fiat ab executore mixto excommunicato.

Prima pars huius responsionis habetur expressè & in terminis *in cap. Pro illorum, in fine, de præbend.* vbi Sum. Pontifex mandat, vt non absoluantur Canonici cuiusdam Ecclesiæ, qui innodati fuerant vinculo excommunicationis ab Episcopo; quoniam recusabant recipere in Canonicum quendam prouisum à Papa, antequam admittant prouisum ad ius Canoniæ: ergo ex iure talis admissio, seu intromissio in possessionem exercita ab excommunicato est valida, vt expressè docet Glossa *in d. cap. verb. in Canonicum*, dicens: Excommunicatos posse recipere aliquem in Canonicum, & valere talem receptionem: quia ea (inquit) quæ faciunt excommunicati in eorum præiudicium, benè valent. Sic Glossa, Abbas, Innocent. Suarez, Alter. & alij mox citandi, estque omnium sententia.

Secunda verò nostræ responsionis pars est etiam communis. Ratio est, quia vt sæpè dictum est, vsus iurisdictionis manet per excommunicationem suspensus: ergo collatio possessionis, si fit cum actu iurisdictionis facta ab excommunicato, inualida omnino erit. Sic tenent Abbas *in cap. Fraternitatis, de testib. n.* 9. & *in cap. Veritatis, de delicto, & contum n.* 42. & *in cap. Pro illorum, cit. n.* 16. Innocent. *in cap. Eam te, de rescript.* Suar. *disp.* 14. *sect.* 2. *n.* 33. & 34. Alter. *lib.* 2. *disp.* 5. *c.* 3. *verf. Quantum attinet.* Filliuc. *tract.* 12. *c.* 6. *quæst.* 8. *num.* 161. & 162. Hurtad. *disp.* 27. *de excom. diff.* 3. *in fine*, Luys. *lib* 2. *disp.* 15. *dub.* 3. *verf. De collatione*, & penes ipsum Vasquez *de excomm. dub.* 6. *n.* 9. Sayr. *lib.* 2 *Thesauri, cap.* 6. *n.* 12. Palao *punct.* 13. *cit. n.* 24. & alij.

Ad rationem dubitandi respondent Suarez & Filliuc. negando consequentiam, quia disparitas est, quod recipere possessionem beneficij, est fauor & magnus, ipsius excommunicati, at verò dare beneficij possessionem non excommunicato, non est fauor ipsius excommunicati dantis, sed accipientis non excommunicati, & ideo non mirum, quod actus recipientis possessionem beneficii facta ab excommunicato, sit inualidus; valida verò actus dantis possessionem factus ab excommunicato.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXIII.

An resignatio beneficij simpliciter facta ab excommunicato quolibet in manibus Prælati, à quo confertur beneficium, sit valida.

RESpondeo tanquam certum apud omnes: Esse validam, ac omnino licitam. *Primò*, quia Excommunicatus, licèt non possit acquirere beneficium, potest tamen liberè dimittere illud simpliciter in manibus Prælati, quo dimisso, si Prælatus illud conferat alteri, valida est collatio: ergo eodem modo licitè ac validè poterit illud sic resignare. *Confirmatur*, nam excommunicatus per hunc resignandi actum non confert aliquod ius alteri, sed tantum abdicat à se ius quod habet in beneficium: at hoc est permissum excommunicato: ergo. Sic omnes Doctores. Inter quos solùm est differentia, an resignatio sit valida, quando fit non liberè & simpliciter, sed in fauorem tertiæ personæ, vt statim videbimus. Sit ergo

QVÆSTIO XXIV.

An etiam Resignatio beneficij ab excommunicato vitando facta in fauorem tertia persona, hoc est, sub conditione, vt conferatur persona à se assignata, sit rata, ac valida.

AFfirmant Luysius *lib. 2. de cens. disp. 15. dub. 3. vers. Tandem quæritur*, & ex illo Diana *parte 5. tr. 9. resol.* 106. Qui probant: nam resignatio etiam sic facta, nec est præsentatio, neque electio, neque institutio beneficij; ergo. Non est electio, vt patet. Non præsentatio, quia ille non habet ius Patronatus ad præsentandum, sed solùm vult relinquere beneficium sub conditione, vt detur alteri. Et licèt iste posset peccare in communicatione; tamen non apparet ius, ob quod dicamus nullam esse resignationem. Ita illi. Et antea Bonac. *disp. 2. de cens. q. 2. punct. 5. n. 7.* & postea Palao *tom. 6. disp. 2. de cens. punct. 13. n. 26.*

Sed probabilius respondeo: Resignationem beneficij sic factam, non esse validam & ratam; sed potiùs inualidam ac irritam, quia probabilius est, quod per hunc modum resignandi resignans non abdicat simpliciter à se ius quod habet in beneficio, sed transfert illud in tertiam personam, quantum pertinet ad ipsum: hoc est, consentit vt beneficium conferatur à Prælato illi personæ per ipsum nominatæ, & non alteri: ergo resignans in hoc casu concurrit ad collationem beneficij, præbendo consensum talem, sine quo Prælatus non possit beneficium conferre: sed sic est, quod excommunicatus vitandus est priuatus omni iure spirituali: ergo & potestate resignandi beneficium in fauorem tertiæ personæ, cum per hanc resignationem acquiratur aliquod ius nominatæ personæ, & ideo æquivaleat præsentationi factæ à Clerico, quæ sicut illa est inualida ab excommunicato facta, vt suprà est habitum, ita & hæc. Et per hæc patet quid respondendum sit fundamento contrariorum. Sic docent Couarr. *in c. Alma mater*, 1. p. §. 7. *num.* 9. *vers. Quid autem* Suar. *disp. 14. sect. 1. n. 33.* Alterius *lib. 2. disp. 5. c. 3. vers. Ad secundam dubitationem.* Fillinc. *tr. 12. c. 6. q. 9. n.* 163. Villal. *tr. 17. diff. 12. n. 5.* & (ni fallor) Machado *lib. 1. part. 3. tr. 3. docum. 11. n. 4.*

QVÆSTIO XXV

An item sit inualida beneficij resignatio in fauorem tertia persona, si fiat ab excommunicato occulto, & non vitando.

AFfirmant etiam esse inualidam, Couarr. Alterius Innocent. Abbas, & alij citati *quæst. 2. in fine.* Quia, inquiunt, resignare beneficium proprium, non est opus publici officij, sed priuatæ personæ: at sic est, quod gesta ab aliquo, vt à priuata persona, non sunt valida, siue ille sit excommunicatus publicus, siue occultus: ergo.

Sed probabilius respondeo, in hoc casu non esse inualidam talem resignationem, sed validam, ac ratam. Ratio est, quia huiusmodi excommunicatus non est vitandus in cæteris actibus, seu negotiis: ergo neque in hoc actu: ergo validè (imò & licitè, si ab aliis requiretur) poterit eius resignatio acceptari in fauorem eius, cui resignatio fit. Et ita etiam seruatur intentio Extrauag. *Ad euitanda*, quia non fit fauor excommunicato, sed alteri quem non esse excommunicatum supponimus. Nec argumentum contrariorum est efficax post dictam Extrauagantem, vt constat ex dictis *q. 2.* loquendo de excommunicato conferente beneficium, quia eadem est de vtroqua ratio. Sic Suarez *loc. cit. n. 36.* Filliuc *n. 164. dict. 2.* Vasquez & Luysius *q. 2. adductis*, Diana etiam *part. 5. tr. 9. resol. 106. vers. Notandum est.* Villalob. *loc. cit.*

QVÆSTIO XXVI.

An institutio, aut confirmatio beneficij facta ab excommunicato vitando sit nulla.

REspondeo tanquam certum: Esse nullam, quia institutio beneficij non est aliud, quàm quædam collatio beneficij facta personæ præsentatæ: at sic est quod collatio beneficij facta ab excommunicató vitando non valet, *vt sup. q. 2.* est habitum: ergo nec valebit institutio beneficij. Sic Suar. *disp. 14. sect. 2. num. 32.* per hæc verba. De institutione autem idem iudicium est, quod de collatione beneficij; nam licèt hæc à Iurisperitis distinguatur ab illa, re tamen vera est collatio quædam: sed accommodata est illa vox ad significandam collationem beneficij pertinentis ad ius patronatus, quæ non est omnino libera collatori, sed facere illam debet in personam nominatam, seu præsentatam, vt exposuit Abbas *in tit. de Institution. in cap. Ex frequentibus, & aliis.* Constat ergo etiam Institutionem esse proprium actum potestatis spiritualis, ac proinde factam ab excommunicato nullam esse. Atque eadem ratio est de confirmatione beneficii, quæ etiam est actus Iurisdictionis, & de omnibus similibus. Sic Suarez. Alter. item *lib. 2. disp. 5. c. 3. vers. Eadem aptari.* Filliuc. *tr. 12. c. 6. q. 7. dict. 4. num.* 160. Villalob. *tract. 17 diff. 12. n. 4.* Couar. Henriquez. Vgolinus, Rebuff. & Sayr. quos citat, & sequitur Palao *disp. 1. de cens. punct. 13. n. 21.*

QVÆSTIO XXVII.

An postulatio solemnis facta ab excommunicato vitando sit nulla & inualida.

REspondeo tanquam certum: esse inualidam, quia postulatio solemnis habet vim electionis; nam ea admissa, nulla alia electio requiritur, *cap. Gratum, de Postulat. Prælator.* & sic seruata Romana Curia teste Abbate *loc. cit.* at electio facta ab excommunicato est irrita, *vt suprà q. 7.* est habitum: ergo & postulatio solemnis, talis erit. Pro maiori intelligentia responsionis notandum est, quod postulatio est eius qui eligi non potest in Prælatum, consors Capituli facta petitio. Hæc autem postulatio, seu petitio, est duplex, vna solemnis, quando postulatur quis in Prælatum ab eo qui potest super omni impedimento Postulati dispensare, & confirmare postulationem factam; vt contingit, quando Canonici conuenientes in vnum postulant aliquem pro suo Episcopo à Papa:

&

& hæc postulatio, vt diximus, habet vim electionis, & ideo est nulla, si fiat ab excommunicatis. Altera est simplex, quando postulatur quis in Prælatum ab eo, qui non potest dispensare super impedimento Postulati, requiritur tamen consensus eius, & contingit quando quis postulatur Monachus ab Abbate, sine cuius consensu Monachus consentire non potest. Et de hac postulatione dicemus *infrà*. Sic omnino Filliuc. *tr.* 11. *c.* 6. *quæst.* 7. *n.* 156. & 157. Et antea Abbas *c.* 1. *de Postulat. Prælator. n.* 34. Suarez *disp.* 14. *sect.* 2. *n.* 32. Alter. *lib.* 2. *disp.* 5. *c.* 3. *vers. Eadem aprari possunt.* Qui addunt, quod si Prælatus sciens defectum Postulantium admittat, & confirmet huiusmodi Postulationem, talis admissio habebit effectum electionis, & Confirmationis iuxta supra dicta *quæst.* 10.

Quæstio XXVIII.

An Postulatio simplex facta ab excommunicato vitando, sit etiam nulla, & inualida.

Respondeo non esse inualidam, sed validam ac tamen. Ratio, quia hæc postulatio non habet vim electionis, cùm illa admissa, sit adhuc electione opus: cum ergo tantum quid facit sit, non lætis, non inualidatur si fiat ab excommunicato, etiam vitando. Sic Suar. Filliuc. & alij citati. Legantur Castro Palao *disp.* 2. *de Censur. punct.* 13. *n.* 12. & Sayr. *lib.* 2. *Thesauri, c.* 8. *n.* 10.

DISPVTATIO XI.

De quinto effectu Excommunicationis, qui est priuatio iurisdictionis vtriusque fori, tam Ecclesiastici, quàm sæcularis.

Quæstio Prima.

An excommunicatus non toleratus omni iudiciaria potestate in foro Ecclesiastico sit priuatus.

Espondeo tanquam certum apud omnes, quod sic. *Primò*, quia sic habetur *in c. Audiuimus,* 24. *q.* 1. vbi Alex. II. Valetianum Episcopum bono animo esse iubet, nec Rauennatis Archiepiscopi timere fulmina, *quòd excommunicatus eum excommunicare non potuerit*, ob defectum videlicet iurisdictionis. *In c.* 1. *de offic. vicary in* 6. *c. si is cui, de offic deleg. in* 6. & *cap.. de suppl. neglig. Prælator. eod. lib.* & alibi.

Secundò, quia prius natura est habere officium, quàm iurisdictionem, ac potestatem; nam vt constat, ius v.g. ferendæ Censuræ effectus est officij, cum ab illo oriri soleat: sed excommunicatus non toleratus est suspensus ab officio, cum illud exercere nequeat sine communicatione cum fidelibus, quæ ratione censuræ, quæ illos vincit, iis est prohibita: ergo & à iurisdictione est suspensus. Sic omnes DD. Legantur D. Thom. *in addit. q.* 8 *art.* 8. & *q.* 22. *art.* 3 *ad* 2. & 2 & 3 *p.* 9 64. *art.* 6. Sotus *in* 4. *dist.* 22. *q.* 1. *art.* 4. Nauarrus *c.* 27. *à n.* 17. Henriquez *lib.* 13. *c* 7. *n.* 6 Suar. *disp.* 14. *sect.* 1. Alterius *lib.* 2. *disp.* 2. *c.* 1. Filliuc. *tr.* 11. *c.* 6. *quæst.* 1. Hurt. *disp.* 8. *diff.* 5. Bauny *disp.* 7 *de excomm. q.* 20 *assertione* 1. Coninck *disp.* 10. *de excommun.* §. 5. *dub.* 1. & alij.

Quæstio II.

An Ecclesiasticus nominatim excommunicatus valeat ferre in aliquem excommunicationis sententiam.

Respondeo tanquam certum: Non valere. *Primò*, quia sic fuit expressè decisum ab Alexandro III. vt vidimus *in c. Audiuimus, cit.* per hæc verba: *Audiuimus quod Henricus Rauennas dictus Archiepiscopus, nisus sit te excommunicare. Verùm quia excommunicatus te excommunicare non potuit, Apostolica auctoritate te, tuosque absoluendo* (id est, inquit Glossa, absolutos esse ostendendo, id est non ligatos,) *mandamus exinde nunquam curare.* Sic etiam definitur à Nicolao Papa *in c. An Cœlestinus*, & *in c. Miramur, ead. causa*, & 9. *Secundò*, quia excommunicatus vitandus suspensus est ab officio, & ab omni actu iurisdictionis: at excommunicare est actus iurisdictionis: ergo, Sic omnes. Legantur præcipuè Glossæ *in cit. c.* sed attentè *in c. Audiuimus*, propter errorem Typographiæ. Henriquez, Suarez, Bauny, & alij *loc. cit.*

Quæstio III.

An etiam sit prohibitum excommunicato denunciato Ecclesiastico Indulgentias concedere.

Respondeo tanquam certum, esse prohibitum, quia actus concedendi Indulgentias, est iurisdictionis propriæ: at sic est, quod excommunicatus est suspensus ab officio, & ab omni actu iurisdictionis, vt supes diximus: ergo. Sic Nauar. *de Indul. notab.* 31. *n.* 10. sic dicens: Addo quintò, etiam Episcopos, & superiores id non posse facere, si sunt excommunicati, schismatici, vel hæretici, quia carent, vel suspensi sunt omni iurisdictione, *c. Audiuimus* 24 *q.* 1. *c. Cum dilecti, de dolo, & contum*; quamuis non obstante peccato solo lethali, id possunt, perinde ac alij sanctissimi, secundùm S Thomam, & alios *vbi sup.* quia dare indulgentias spectat ad iurisdictionem, quæ per peccatum lethale non tollitur neque suspenditur, secundum omnes. Sic ille. Abbas etiam *in c. Accedentibus, de excessib. Prælat.* Sylu. *verb. Indulgentia, n.* 13. Henr *lib.* 7. *de Indulgent. c.* 32. *in fine*; & *lib.* 13. *de excommunicatione, c.* 7. *n.* 6. Cordub. *q* 12. *propos.* 11. & *q.* 13. Suar. *disp.* 14. *sect.* 1. *n.* 2. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 5. *n.* 5. Filliuc *tr.* 11 *c.* 6. *quæst.* 3. *n.* 46. *fine*, & alij. Qui omnes ad omnes actus, qui propter iurisdictionis sunt, hanc doctrinam extendunt. Sunt autem omnes actus, qui propriè sunt iudicis, & superioris Ecclesiastici, vt sunt præcipere, aut leges ferre, aut in latis dispensare, iudicium ferre, dare licentiam ad quodlibet munus Ecclesiasticum exercendum, & alij similes actus, qui numerantur *in cap. Accedentibus, de excess. Prælator.* & *in c. Dilectus filius, de Offic. Ordinar.*

Quæstio IV.

An acta à Iudice Ecclesiastico excommunicato non tolerato, non sint illicita, verùm etiam inualida.

Respondeo tanquam certum: Esse etiam inualida ac irrita, quia sic constat ex *c. Aduersus, de immunit. Ecclesiast.* vbi sic dicitur, quia verò nec sic quorundam malitia contra Dei Ecclesiam conquieuit, adjicimus, vt constitutiones & sententiæ, quæ à talibus, vel (vt apertiùs legitur in Concil. Lateran.) quæ ab excommunicatis huiusmodi, vel de ipsorum mandato

mandato fuerint promolgatæ, inanes, & irritæ habeantur, nullo vnquam tempore valituræ. Sic Innoc. III. in Concil. generel. Lateran. c. 46. vbi Gloss. *verb. tempore valitura*, ita ait: Sic ergo patet, quod sententia tempore excommunicationis lata nulla est, *infra de haret. excommunicamus, §. Credentes*. Nec etiam conualescere potest, vt hic patet. Imò si detegatur post sententiam, quia aliquis fuerit publicè excommunicatus, retractatur sententia, *supra de re iud. Ad probandum*, quia hæc exceptio in qualibet parte litis potest opponi *supra de except. Exceptionem*. Imò nec priuilegium ipsorum valet, 3. q. 4. *Nullus* Hæc Gloss. Quam sequuntur omnes. Legantur Suar. *disp. 14. sect. 2. à n. 4.* Filliuc. *tract. 11. c. 6. q. 2.* Cornejo *disp. 10. de excommunicat. §. 7. dub. 1.* Hurtad. *disp. 8. de excomm. diff. 2.* & alij. Legantur dicta à nobis pro iis, quæ desiderari in hac materia possunt, *tr. 1. disp. 2.* vbi de causa efficienti censurarum egimus.

QVÆSTIO V.

An subditus teneatur obedire mandatis superioris sui excommunicati non tolerati.

RESpondeo tanquam certum: Non solùm non teneri, verùm nec posse id licitè facere, quia mandatis eius obedire, esset communicare cum eo aliquo modo in diuinis, & recognoscere in illo potestatem iurisdictionis, quam Ecclesia ab eo aufertre intendit per excommunicationem. Verum est, quod excusaretur subditus à mortali, si non animo obediendi, sed ex quadam verbositate, aut humana verecundia, secluso scandalo id faceret. Sic Suar. *loc. cit. num. 5. vers. Atque hinc fit.* Cornejo *loc. cit. vers. Ex quo infero.* Filliuc. *loc. cit. n. 145. in fine.*

QVÆSTIO VI.

An Episcopus excommunicatus non toleratus validè possit approbare aliquem ad confessiones audiendas.

AFfirmant Henriq. *lib. 6. c. 6. n. 3. & c. 7. in fine, & lib. 13. c. 7. n. 7 in principio.* Palud. Nauarr. Bartholomæus, & Pet. de Ledesma, Tabiens, Armilla, Bossius, Rodrig. Basil. & alij, quos omnes citaui 1. *p. tract. 5. disput. 11. q. 11.* Quia existimant, hunc actum non esse propriæ iurisdictionis vsum.

Sed probabiliùs iterum respondeo, non posse, quia probabilius est, quod approbare aliquem ad confessiones audiendas sit actus, & vsus propriæ iurisdictionis: at Episcopus excommunicatus non toleratus caret omni iurisdictione: ergo talis approbationis actus irritus, & inualidus esset. Sic Sanch. *lib. 3. de matrim. c. 21. n. 9.* Sylvest. Sotus, Victoria, Martin. de Ledesm. Gutierr. Suar. & Fagund. quos adduxi *loc. cit.*

QVÆSTIO VII.

An Parochus nominatim excommunicatus possit dare licentiam alicui Sacerdoti ad conferendum Sacramentum Extremæ Vnctionis.

NEgat Suar. *disp. 14. sect. 2. n. 7.* & ita acriter vt dicat oppositum esse improbabile. Negant etiam Sà *verb. Extrema-Vnctio, n. 8.* & Rodrig. *in summ c. 192. n. 10.* quos citaui 1. *p. tract. 4. disp. 4. q. 5.* Quia existimant dare talem licentiam esse actum iurisdictionis.

Sed probabiliùs respondeo posse, quia probabilius est, quod dare dictam licentiam non sit actus iurisdictionis propriæ: ergo etiam ab ea suspensus potest conferre. Sic Henriq. *lib. 3. c. 25. n. 3. & lib. 13. c. 7. n. 7.* Sylvest. Armill. Tabien. Palud. Possevinus, Victoreil Filliuc. Ortiz, Ludou. de S. Iuan, quos citaui *loc. cit.* Imò vt ibi notaui, ipse Suarius hanc sententiam docuit priùs *tom. 4. disp. 44.*

QVÆSTIO VIII.

An etiam Parochus excommunicatus vitandus possit dare licentiam alicui Sacerdoti, vt assistat Matrimonio.

NEgant Petr. Ledesma, Ægidius, & Layman adducti à nobis 2. *p. tract. 9. disp. 7. q. 26.*

Sed probabiliùs respondeo, posse etiam, quia probabilius est, quod probatio dictæ licentiæ non sit actus iurisdictionis, sed solùm substitutio testis, quam expressè illi concessit Trident. Sic Sanchez *lib. 3. de matrim. disp. 31. n. 7.* Basil. *lib. 5. c. 17. n. 14.* Sà, Henriq. Rebellus, Possevinus, Hurt. Diana, Machad. & Bonacin. quos citaui *q. 26. cit.*

QVÆSTIO IX.

An item ipsemet Parochus excommunicatus vitandus possit validè assistere Matrimonio.

NEgant Aula, Estius, Sylvius, Sà, & alij, quos citaui 2. *p. tract. 9. disp. 7. q. 25.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo posse, quia longè multò probabilius est, quod Parochus non est Minister Sacramenti Matrimonij: rursus nec est per excommunicationem priuatus officio Parochi: ergo validè assistere Matrimonio poterit. Sic Sanch. Nauar. Salzed. Henriq. Basil. Suar. Vasq. Riccius, Ægid. Rebell. Ochagau Hurtad. Possevin. Gutierr. Bonac. & Diana, quos omnes adduxi *q. 25. citata.*

QVÆSTIO X.

An acta à Iudice Ecclesiastico excommunicato tolerato, & non vitando sint irrita, & inualida.

AFfirmarunt esse inualida, & irrita Gloss. *in §. Verumtamen, post c. Infamis, 3. q. 7. vers. Dum putaretur*, ex Ioan. Andr. Sylvest. *excommunicatio 1. n. 6. in fin. & excom. 2. n. 1. casu 2.* & penes ipsum Panorm. Raymund. & Archid. Et etiam Cano, Caietan. & Ledesma apud Henriq. *lib. 13. c. 7. n. 6. in gloss. lit. T.* & alij.

Sed vt quid verum respondeo: Iam omnia acta, seu gesta à Iudice excommunicato tolerato, & non vitando, esse valida, ac rata. Ratio est, quia ob bonum commune supplet Ecclesia defectum huiusmodi Iudicis excommunicati tolerati, & iure optimo; cum aliàs sequeretur, quod multæ collationes, electiones, & præsentationes beneficiorum essent irritæ. *Confirmatur.* Nam sententia in foro interiori, nempe absolutio sacramentalis, lata ab excommunicato tolerato est valida, secundùm communem omnium sententiam: ergo à fortiori erit valida sententia ista do re ad forum exterius pertinente. Sic iam omnes. Nauarrus *cap. 27. num. 7.* vbi ait, quod excommunicatio lata ab excommunicato non denunciato valeat, secundùm Panorm. *in cap. Ab excommunicato, n. 5. de rescript. cap. Cùm dilecti, de dolo, & contum. sub fin.* & Felin. *in cap. Ad probandum, col. 4. de re iudic.* quamuis eam ferat in fauorem eius, qui scit eum excommunicatum, vt dixi *in cap. dilectus 2. de prabend.* in responsione

sione ad contraria per Extrauag. *Ad euitanda.* Sic Nauarr. *ibi,* & *n.21.* & *36.* Henriq. *lib. 13. c. 7.* (non 8. vt leges apud Auilam) *n.5.* his v.tbis. Quidam aiunt occultè excommunicatum non posse excommunicare. At re vera valet excommunicatio post Concil. Constantiense, lata etiam à notorio, si denunciatus non sit, licèt feratur in fauorem scientis illum esse excommunicatum. Sic ille, & penes ipsum Couarr. *in cap. Alma, 1. part. §. 6. & 7. & §. 7. n. 9. & §. 11. n. 4.* Victor. Castro, Sotus, & alij. Sic etiam Suarez *disp. 14 sect. 2. à n. 8.* Alter. *lib. 3. disp. 2. c. 2.* Auila *2. part. c. 6. disp. 6. dub. 3. vers. Tertia opinio.* Guttierr. *Canon. qq. cap. 1. n. 82.* Filliuc. *tr. 12. c. 6. q. 2.* Luysius *lib. 2. disp. 14 dub. 1.* Vasq. *de excom. dub. 5.* Hurtad. *disp. 8. diff. 2.* Bauny *disp. 7. de excom. q. 20.* & alij *infra* citandi.

QVÆSTIO XI.

An Excommunicatus non toleratus possit licitè exercere officium Iudicis in foro sæculari.

RÉspondeo tanquam certum: Quod non possit. *Primò* ob communem rationem; nam est exclusus ab humana cum aliis communicatione; & alij à communicatione cum illo. *Secundò,* quia *in cap Decernimus, de sentent. excom. in 6.* repellitur à foro, seu judicio sæculari Actor, Patronus, Testis, *vt infra*: ergo ratione maiori Iudex, cum maior ratio sit in Iudice, quàm in illis. Sic omnes. Legantur Sanchez *lib. 3 de matrim. disp. 22. n. 36.* Suar. *disp. 16. sect. 1.* Alter. *lib. 2. disp. 2. c. 1.* Filliuc. *tr. 12. c. 7. à quæst. 2.* Hurtad. & Bauny *loc. cit.* Lugo *de iust. tom. 2. disp. 37 sect. 2.* & alij.

QVÆSTIO XII.

An saltem si non licitè, validè tamen possit exercere officium Iudicis in foro, seu iudicio sæculari dictus excommunicatus non toleratus, si in excommunicatione per annum insorduerit.

RÉspondeo tanquam certum: Quod non possit validè exercere officium iudicis in dicto casu, & ideo sententia ab illo data nullius roboris sit habenda, quia sic expressè habetur in cap. *Excommunicatus, el 1. de hæret. § Credentes.* Vbi postquam credentes, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicantur, additur pro sæcularibus, quod si per annum non satisfecerit, & Iudex fuerit, eius sententia nullam habeat firmitatem. Sic enim ait ibi Pontifex: *Credentes præterea, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum, excommunicationi decernimus subiacere. Firmiter statuentes, vt postquam quis talium fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit infra annum, ex tunc ipso iure sit factus infamis, nec ad publica officia, seu consilia, nec ad eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium admittatur: Sit etiam intestabilis, vt nec testandi liberam habeat facultatem, nec hæreditatis successionem accipiat. Nullus præterea ipsi super quocumque negotio, sed ipse aliis respondere cogatur. Quod si fortè iudex extiterit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad eius audientiam perferantur.* Sic Innocent. III. in Concil. Gener. Lateran. Et ideo omnes Doctores tanquam certum supponunt, quod actus exerciti à Iudice sæculari excommunicato vitando, si in excommunicatione per annum insorduerit, non solùm sint illiciti, verum etiam inualidi. Quare difficultas tantum est an etiam tales sint, quando non insorduerit per annum, pro quo sit

QVÆSTIO XIII.

An etiamsi Iudex sæcularis non insorduerit per annum excommunicatus vitandus, acta eius in iudicio exercita, sint adhuc inualida, ac nulla.

NEgat Victoria, existimans quod non eo ipso quod Iudex sæcularis sit excommunicatus vitandus, eius actus iudiciales sint nulli, si non insordescat per annum. Ait namque sic (*q. 16. de excommun. n. mihi 345. versu Dico denique*:) Ad hoc respondetur, publicè excommunicatum suspensum esse ab officio, & beneficio Ecclesiastico, de iure communi; Ecclesiastico tamen, nam à ciuili non est suspensus, ita quod sententiæ non valeant, nisi cum per annum perseuerat in excommunicatione, vt habetur *extra de hæreticis, cap. excommunicamus, §. Credentes.* Ita ille. Cuius fundamentum potuit esse, quod vt nuper vidimus, in dicto capite præter excommunicationem latam pro delictis ibi assignatis, additur pœna annullationis sententiæ, & aliorum actuum Iudicis: ergo præcisè hæc pœna non est inclusa in excommunicatione, sed addita Iudici sæculari insordescenti per annum: ergo non eo ipso, quod Iudex sæcularis sit excommunicatus, eius sententia, & alij iudiciales actus sunt nulli, si non insordescat per annum.

Sed vt certum respondeo dicendum, quod omnes actus iudiciales facti à Iudice sæculari excommunicato vitando, eo ipso quod sic sit excommunicatus, etiamsi non insordescat per annum, sint nulli, ac inualidi. Probari potest hæc responsio *primò, ex cap. Au Cœlestinus, cap. Apertè, & cap. Miramur, 24. quæst. 1.* vbi Nicolaus Papa docet excommunicatos notorios non posse iudicare, nec eorum sententias esse validas.

Secundò, quia quæ fiunt à suspensis à suo officio sunt inualida: at sic est, quod excommunicati vitandi sunt suspensi ab omni officio, & actu publico, cap. *Pia de except. in 6.* ergo nullum est quidquid agunt ratione publici officij.

Tertiò, quia communi consuetudine, & consensu communi omnium Doctorum, vno Victoria excepto, ita est in Ecclesia receptus, & explicatus hic excommunicationis effectus, quod quidem sufficeret, etiamsi alia deessent.

Nec obest argumentum Victoriæ. Nam *in dicto c.* (vt bene notat Hurtadus) plures exprimuntur pœnæ pro dictis delictis, ex quibus non paucæ generaliter inclusæ sunt in ipsa excommunicatione, vt priuatio Ecclesiasticæ sepulturæ, non admissio ad publica officia, & repulsio ab aduocando, & aliæ sunt pœnæ particulares & superadditæ excommunicationi, vt quod excommunicatus sit infamis, & quod sit intestabilis, & quod non possit accedere ad successionem hæreditatis: omnes tamen simul non incurruntur ab excommunicato pro delictis, nisi per annum insorduerit, & hoc est, quod in capite decernitur. Sic tenet communis Iurisperitorum sententia. Quam sequuntur Suarez *disp. 14. sect. 1. num. 2. & 5.* Alterius *lib. 1. disp. 2. cap. 1.* Auila *2. part. cap. 6. disp. 6. dub. 3. vers. Ex quo sequitur.* Vbi sententiam Victoriæ appellat falsam. Filliuc. *tract. 12. cap. 7. quæst. 2. dicto 2. à num. 169.* Henriq. *lib. 13. cap. 7. num. 6.* Sanchez *lib. 3. de matrim. disp. 22. n. 36.* Hurtad. *disp. 8. diff. 2.* Vasquez *dub. 5. de excomm. n. 8.* Luysius *lib. 2. de cens. disp. 14. dub. 1.* Bonac *disp. 2 quæst. 2. punct. 7. n. 1.* [illegible]æpositus *in 3. part. quæst. 2. de excommunicatione, dub. 12. n. 75.* Malderus *tract. 6. de iustitia, cap. 1. dub. 11.* Diana *part. 5. tract. 9. resolut. 108.* Bauny *disputat. 7. de excommunicatione, quæst. 20. dicto 2.*

Layman. *lib.* 1. *tr.* 4. *part.* 2. *c.* 2. *n.* 14. *vers. Alia verò ratio.* Villal. *tr.* 17. *diff.* 14. *n.* 1. Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tr.* 3. *docum.* 12. *n.* 5. Cardin. Lugo *disp.* 37. *cit. sect.* 2. *n.* 6. & 8. Palao *disp.* 2. *de cens. punct.* 14. §. 2. *n.* 2. & penes ipsum Innocent. Abbas, Socinus & Ægidius.

QVÆSTIO XIV.

An Iudex, tam Ecclesiasticus, quàm sæcularis excommunicatus vitandus, peccet mortaliter exercendo officium iudicu.

RÉspondeo tanquam certum: Peccare mortaliter, quia in primis agit in re graui, nempe in actione publica iudicandi contra prohibitionem Ecclesiæ. Deinde agit contra iustitiam commutatiuam, & legalem vsurpando iurisdictionem, quam non habet, & actus nullos efficiendo: ergo clarè constat, quod iudex quilibet excommunicatus vitandus, seu non toleratus peccet mortaliter officium iudicis exercendo. Sic communis sententia. Suarez *loc. cit. à n* 8. Filliuc. *loc. cit. c.* 6. *n.* 147. & c. 7. Henriq. *n.* 6. *cit.* & penes illum Felin. Decius, Caiet. Sotus, Nauarr. & alij. Alter. *c.* 1. *cit.* Bonac. *loc. cit. n.* 3. Luyfius, Villalob. & Machad. *loc. cit.* Bauny *loc. cit.* his verbis: Dico tertiò, peccare mortaliter iudicem, qui in excommunicatione non tolerata iudicat, eligit, testes audit. Assertionis hæc est causa, quod iudicando, alienum sibi vendicet ius, ac potestatem alteri debitam occupet; cum enim vti sua ei per censuram non liceat, vis ea iudicandi qua erat instructus, ad illum deuoluitur, à quo eam acceperat, proindéque illi iniuriam, vsurpatione rei, quæ est eius, non sua, irrogat. Idem est de aliis actionibus iudicum. Enimuerò facit auditio testium merces illis, vt sit à litigantibus debita: ergo cum in foro fori eorum testimonium sit nullum, eis iustum operæ suæ stipendium numerantibus iniuriam facit, cum restitutionis de re accepta faciendæ obligatione. Hucusque Bauny.

QVÆSTIO XV.

An gesta à Iudice sæculari excommunicato tolerato, & non vitando sint valida & rata.

NEgarunt olim nonnulli Doctores, vt in simili vidimus nuper *quæst.* 10.

Sed post Concil. Constantiense, vt certum respondeo, esse valida & rata, quia Ecclesia ob bonum commune non vult priuare iudices excommunicatos excommunicatione tolerata sua iurisdictione: cum igitur illam in suo vigore conseruent, validè possunt illa vti, & consequenter ab eis gesta valida ac rata sunt. Sic tenent communiter iam omnes, qui & probant manifestè ex *l. Barbarius, ff. de offic. Prætoris.* Legantur Nauarr. *c.* 27. *n.* 7. & *cap.* 21. *n.* 10. Couarr. *in cap. Alma mater,* 1 *part.* §. 7. *n.* 10. & alij citati supra *quæst. præc.* Quoniam in hac re eadem est de Iudice Ecclesiastico, ac sæculari ratio.

QVÆSTIO XVI.

An Iudex quilibet excommunicatus toleratus, & non vitandus, peccet mortaliter, sicut peccat non toleratus, ferendo sententiam, & exercendo alia officia Iudicis.

NEgat Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 131. Cuius ratio est, quia cùm Concilium non suspendat talem iudicem ab officio, nec priuet vsu istius potestatis, solùm videtur illum actum prohibere, quatenus est communicatio quædam humana, non autem præcisè quatenus est actus iurisdictionis, & potestatis iudiciariæ. Ita Diana citans pro se Nauarrum *cap.* 29. *num.* 28. & *sequent.* Caietanum *verb. communicatio vetita*, & Barthol. Ledesma *de excomm. dub.* 9. His addi possunt Saoch. *lib.* 3. *de matrim. disp.* 21. *n.* 6. Auila 2. *part. cap.* 6. *disp.* 6. *dub.* 3. Villalob. *tract.* 17. *diff.* 14. *cit. n.* 1. ita dicens: [Y si el descomolgado es tolerado, no peca en dar la sentencia por dezir que vsurpa juizio ageno, como dize vna Glossa, Ricardo, Cooarruvias, Soto, y Lessio, sino solo pecara venialmente, como dize Caietano, en el comunicar con los otros, aunque Suarez siente que peca mortalmente, mas a mi no me lo parece.] Hæc ille. Citaot etiam pro hac parte Lessius. & Bonacina Henricum Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. & quidem bene, nam id videtur docere *c.* 7. *n.* 3. his verbis: At si non esset denunciatus, non peccat mortaliter in his actibus iurisdictionis, secluso scandalo; quia secundatiò probibentur, vt pertinentes ad communicationem in humanis, & post Concil. Constant. facta à non denunciato valent in fauorem aliorum. Hæc ibi Henriq. Quamuis eodem cap. *n.* 6. contrarium videatur docere.

Sed probabilius respondeo peccare etiam mortaliter, nisi aliàs ignorantia, vel inconsideratio, aut functionis breuitas excuset. Sic Lessius *lib.* 2. *de iust. c.* 29. *dub.* 7. *n.* 59. Quia (inquit) Ecclesia prohibet communicationem iudicis excommunicati in iudicando, non solùm generali ratione communicationis humanæ, sed etiam, vt est vsus iurisdictionis, & potestatis dignitatem quandam continens. Vnde cum illa sit res grauis, & magni momenti, non video cur præceptum non obliget sub peccato mortali. Nec obstat quod Concilium non suspendat iudices ab officio; quia id fit propter bonum aliorum, non tamen idcirco intendit ipsos iudices in aliquo releuare, vt expressè idem Concilium testatur. Si tamen partes iustitiam exigant, vel ratio postulet, vt in aliquo casu ex officio procedat, non peccabit: quia Concilium concedit, vt in commodum aliorum suo munere fungi possit. Sic Lessius. Et sic etiam Suar. *disp.* 16. *sect.* 1. *n.* 10. Alterius *lib.* 2. *disp.* 2. *cap.* 1. ita dicens: Ego putarem esse peccatum mortale, quia actio iudicandi per se sumpta est grauis, & grauior erit, si iudicium quod excommunicatus vsurpat sit Ecclesiasticum, nisi sit de re admodum leui, vt moraliter quasi non existimetur. Hæc ille. Bonacina etiam *disp.* 2. *q* 2. *punct.* 5. *n.* 3. Filliuc. *tr.* 12. *c.* 6. *q.* 3. *n.* 147. Ægid. *disp.* 14. *dub.* 14. *n.* 148.

QVÆSTIO XVII.

An sententia, & alij actus Iudicis excommunicati tolerati, sint etiam validi, casu quo partes illum excipiant, quod sit excommunicatus.

RÉspondeo tunc non esse validos, sed irritos ac nullos. Ratio est, quia nullus tenetur excommunicati, quantumuis tolerati, iurisdictionem admittere: ergo quilibet potest eum repellere, eiusque iudicium declinare, opponendo excommunicationem: cuius tamen speciem, & authorem debet exprimere, & intra octo dies eam euidenter probare, vt habetur *c.* 1. *de excep. in* 6. Sic Lessius *de iustitia c.* 29. *dub.* 7. *n.* 58. ita dicens: Aduerte tamen, neminem teneri admittere iudicem excommunicatum: potest enim contra illum excipere, quod sit excommunicatus, vt patet *cap. Exceptionem, in fine, de exception.* Quod verum est, etiamsi eius excommunicatio hoc loco non sit manifesta, modò tamen alibi sit publica, vt colligitur ex *eod. cap.* iuncta Glossa *v. Publicè*, vel ipse

possit

possit illam probare. Ratio est, quia etsi Concilium concedat, vt possis cum iudice excommunicato habere communionem, & ius ab illo petere, non tamen cogit. Itaque sicut olim poterat recusari, ita & nunc. Si tamen partes in illum consenserint, & sententia debito modo lata fuerit, non potest propter excommunicationem rescindi; quia legitima potestate, cui partes se submiserunt, lata est: sicut cùm spontè se alieno iudici permittente iure, subiiciunt sententia rescindi non potest. Hæc Lessius. Et etiam Ægidius *disp.14 dub.10.n.89.* Præpositus *in 3 p.quæst.2.de excommun.dub.12 n.78.* Bonac *disp.2.quæst.2.punct.5.n.3. vers.Addo.* Diana *part.5.tract.9.resol.* 109. Filliucius *tract.12 cap.7.q 1.n.*166. Lugo *de iust tom.2.disp 37. sect.2.n 7.* Palao *disp.2.punct* 13.*n.*3.& alij apud ipsũ.

QVÆSTIO XVIII.

An excommunicatus toleratus possit validè excommunicare.

NEgãt Suarex *disp.14 sect.2.n.15.* Layman *lib.2. tract.5.part.2.cap.5.n.7.* & Præpositus *quæst.2. de excommunicatione, dub.12.num.78.* Quorum ratio est, quia in Concil. Constant. nullus fauor conceditur excommunicato tolerato, nisi quatenus cedit in gratiam aliorum fidelium parentum; & volentium cum eo communicare: ergo non potest actum iurisdictionis coactiuæ in subditum, qui nolit ei obedire, cum ad id non teneatur.

Affirmant verò contrà Nauarr. Henriquez, Couarr. Victoria, & nonnulli alij ex citatis *suprà quæst.*10.

Sed cum distinctione, & concordia harum sententiarum respondeo dicendo, quod nullo modo possit excommunicatus toleratus excommunicare alium validè, casu quo ante prolatam sententiam excommunicationis subditus exceptionem excommunicationis opponat, prout opponere potest, & declinare eius iurisdictionem, vt nuper est habitum. Secus verò casu, quo iurisdictio non fuerit declinata, quia tunc validè potest excommunicare. Sic Gutierrez *canon. qq.lib.1.cap.1.num.*81. Ægidius *disp.14.dub.10.n.*91. Diana *p.5.tract.9. resol.*35. quos citat, & sequitur Lugo *tom.2.de iust.disp.37.sect.2.n.7.* Et iuxta hanc distinctionem explicandi, & in concordiam redigendi sunt Authores pro sententiis primis relati. An verò excommunicatus validè possit eligi ad officium & dignitatem iudicis, dummodo durante excommunicatione non exerceat vsum iurisdictionis.

Respondeo non posse, vt diximus contra aliquos DD. *supr. disp.9 quæst* 19.

DISPVTATIO XII.

De sexto effectu excommunicationis, qui est inhabilitas exercendi actus legitimos, tam in foro iudiciali, quàm extra.

QVÆSTIO PRIMA.

An excommunicatus maior possit esse in iudicio per se Actor, seu agere in foro, Hispanè, Poner demanda, ò Acusar en juizio?

RESPONDEO tanquam certum: Quod minimè possit esse Actor in iudicio, siue Ecclesiastico, siue sæculari. Quia sic definitur *in* *cap. Decernimus, de sentent. excom. in 6.* his verbis, *Decernimus, vt iudices sæculares per censuram Ecclesiasticam ab Ecclesiasticis iudicibus, canonica monitione præmissa, repellere excommunicatos ab agendo, patrocinando, & testificando in suis Curiis, & Iudiciis compellantur.* Sic Alexand. IV. Quod etiam definitur *in c. Pia, de except. eod. lib c. Intelleximus, de iudiciis, c. exceptionem, de exception.* Et ideò tanquam quid certissimum hanc docet responsionem omnes Doctores, addentes, etiam esse talem intellectam de excommunicato tolerato. Et meritò quidem, quoniam agere in iudicio concernit fauorem agentis, & Concilium Constant. noluit in aliquo ipsis excommunicatis fauere. Legantur Ioan. Andr. Abbas, Glossa, & alij Canonistæ *in d.c. Decernimus.* Nauarrus *c.27.n.*23. Couarr. *lib.1.variar.c.19.n.5.* Henriquez *lib.13.c.7.n.4.* Vgolinus *tab.2.c.15.* Auila 2 *part.c.6 disp.7.in princip. & dub.1.conclus* 1. Sayrus *lib.2 c.7.n* 3. Suarez *disp.16. sect* 3.*n.*2. Alterius *lib.2.disp.3.c* 1.*in princ.* Filliucius *tract.12 cap.7.* (non 17. vt leges apud Bonacinam) *quæst.4.num.*174. Ægidius *disp.14.dub* 11.*n.* 110. Bonacina *disp.2.quæst.2 punct.7 n.5.* Bauny *disp.8.de excomm. quæst.21. assertione* 1 Hurtad. *disp.8 de excomm. diff.3.* Luysius *lib.2. disp.14.dub.2.* Cornejo *disp.10.de excommunic.§.9.quæst* 1. Diana *part 5.tract.9.resol.*109. Villalob. *tract.* 17. *diff.*14. *num* 4. Machado *tom.* 2. *lib.6.part.4.tract.1.docum.ent* 3 Gregor. Lopez *in l 6. in fin.tit.9.part.3.* Layman *lib* 1 *tract.5 part.2. cap.2. num.14. vers Octauus effectus.* Bassæus *excommunicatio* 3.*n.*19. Palao *disp.2. de Censur. punct.*14.*n.*2.3.6. & alij.

QVÆSTIO II.

An non solùm per se, sed neque per Procuratorem, qui ab eo authoritatem accipiat, possit licitè excommunicatus in iudicio agere.

REspondeo tanquam certum: Adhuc non posse; quia Procurator agit authoritate sui principalis, sed actor excommunicatus, qui est Principalis, expellitur à iudicio: ergo & Procurator eius. Et ideo in *cap. vlt. de Procurator.* declaratur nulla institutio Procuratoris ab excommunicato facta. Et ob eandem rationem, quamuis antequam actor in excommunicationem incideret, Procuratorem rerum suarum instituisset, adueniente excommunicatione suspenditur quasi, & vim suam amittit, eo quòd dependeat veluti in fieri, & conseruari à facultate committentis. Sic Innocent. & Abbas *in d.c.vlt.* Syluest. *verb. Procurator.* Suarez *loc.cit.num.*4. Alterius *c.1.cit. col.4 vers. Neque tantum.* Vgolinus *loc.cit.n.*5. Sayrus *loc.cit.* Filliucius *loc.cit.dicto* 3. *n.* 176. Bonacina *loc. cit.* & Bauny *loc.cit.asser.*2. Qui bene notat, secus dicendum esse de Procuratore aliunde habente ius ad patrocinandum, vt verbi gratia à lege, sicut Vicarius Capituli à sede vacante, quia tunc etsi essent Canonici singuli excommunicati, modo tamen ipse non esset, licitè posset in iudicio agere. Legantur etiam cæteri DD. nuper citati, præcipuè Palao *punct.* 14 §.2.*num.*7. Sayrus *lib.1. Thesaur, capit.*7. *num.*4. & alij.

QVÆSTIO III.

An Excommunicatus maior possit seipsum defendere in iudicio?

REspondeo tanquam certum: Posse. *Primò*, quia sic colligitur ex c. *Intelleximus, de Iudiciis. Secundò*, quia defensio est iuris naturalis. Et ideo excommunicatus optimè potest probare excommuni-

 cationem

rationem fuisse inualidam, aut sibi iniustè denegari absolutionem, quam petit. Potest excipere, si iudicem suspectum habeat, & appellare si credat se iniustè esse condemnatum; & similiter potest obiicere excommunicationem accusatori, testi, &c. dicendo, illos esse excommunicatos. Sic omnes. Abbas *in cap. Cùm inter, de except. n.* 10. Nauarr. *lib.* 1. *consil. tit. de corpore vitiat. consil. vnico, n.* 8. Suarez *disp.* 16 *sect.* 3. Alterius *lib.* 2. *disp.* 3 *c.* 1. *vers. Non tamen, & vers. Cum autem.* Filliuc. *tract.* 12. *cap* 7. *quæst.* 4. *n.* 174 & 175. Auila 2 *p. c.* 6. *disp.* 7. *in princip.* Bonac. *disp.* 2. *q* 2 *punct.* 7. *num.* 7. Hurtad. *disp.* 8. *de excommun. diff.* 3. Luysius *lib.* 2. *disp.* 14. *dub.* 3. *vers. Sed non negatur*, & communis.

QVÆSTIO IV.

An reus excommunicatus possit esse Reactor, aut Reconuentor sui Actoris in iudicio.

REspondeo tanquam certum: Non posse, nisi aliàs in defensionem propriam. Ratio est, quia reconuentio est noua actio, vt dicitur *in cap. Cùm inter, de except.* ergo debet esse de re distincta ab illa, quæ agitur in iudicio: ergo non potest fieri à Reo excommunicato, cum non sit necessaria ad defensionem illius rei, de qua in iudicio agitur. Sic omnes, præcipuè Alterius his verbis: Excommunicatus enim conuentus, & vocatus in iudicio tanquam Reus, non potest suum actorem reconuenire: Reconuenire enim est agere, seu reagere, *c.* 2. *de mutuis petit. & c.* 2. *de ord. cognit.* Et habetur expressè *in cap. Cùm inter, in fine, de except.* & *ibi* Glossa *verb. Reconuentione.* Glossa *in c.* 1. *verb. rescriptum, de rescript. lib.* 6. &c. Sic ille. Legantur etiam Suarez, Filliucius, Bonacina, & alij *loc. cit.* Palao *disp.* 2. *punct.* 14. *n.* 10.

QVÆSTIO V.

An excommunicatus agens in iudicio publico, repelli debeat à iudice, quando exceptio excommunicationis non opponitur ab aduersario.

NEgandum videtur, eo quòd, vt ait Couarr. *lib.* 1. *variar. c.* 18. (non 19. vt inuenies apud Auilam) *n.* 5. & *regul. Peccatum,* 1. *part. in principio, num.* 8. tam in Gallia, quàm in Hispania passim admittuntur excommunicati à iudicibus sæcularibus ad agendum. Ait enim sic *num.* 5. *cit.* In Gallia sanè moribus, & iudiciali, ac forensi stylo inductum est, vt huius exceptionis nemo ab agendo repellatur, teste Fabro *in* §. *vlt. Institut. de Curator.* Andrea Tiraquello *lib.* 1. *de retract.* §. 1. *glossa* 9. *num.* 275. & Ioanne Rupellano *lib.* 1. *Forens. Institut. cap.* 35. Sic ille. *Et infra*: Apud Hispanos etiam videmus passim à iudicibus sæcularibus, non obstante exceptione excommunicationis Actorem ad agendum admitti. Hæc Couarruuias. Et idem ex illo Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 4. *in Glossa lit. l.* & Auila 2. *part. cap.* 6. *disp.* 7. *dub.* 1. *vers. Duo restant.*

Et quidem non teneri necessariò iudicem in dicto casu repellere ab agendo excommunicatum, adhuc non toleratum, insinuat clarè Machado *tom.* 2. *lib.* 6. *part.* 4. *tract.* 1. *docum.* 3. *n.* 2. dicens hæc verba: [Y aun en caso que por el reo no se le opusiesse al Actor la excepcion de que estaua descomulgado, dispone el Derecho en los lugares citados, que el Iuez de oficio le pueda repeler. Todo loqual como hemos dicho se entiende, y ha lugar, quando el descomolgado es vitando.] Ita Machado.

Sed oppositum omnino cum distinctione respondeo dicendum. Quod etiam in casu, quo exceptio excommunicationis non opponatur, non solùm possit iudex, sed etiam teneatur ex officio repellere actorem à iudicio, quando excommunicatus est vitandus, & non toleratus (nisi aliàs vrgeat aliqua grauis causa, vt dicemus *quæst.* 7.) quando verò est toleratus, & non vitandus, licèt possit à iudice repelli, quia potest non communicare cum illo, non tamen tenetur eum, quamuis publicum, reiicere (nisi ad petitionem partis sufficienter probantis excommunicationem) quia non tenetur eum vitare.

Vtramque responsionis nostræ partem tenent communiter DD. & colligitur apertè ex cap. *Pia, de except.* & cap. *Decernimus, quæst.* 1. *cit.* Sic Auila 2 *p. cap.* 6. *disput.* 7. *dub.* 1. his verbis: Secunda conclusio. Quando Actor est publicè excommunicatus, debet Iudex ex officio illum repellere ab agendo, licet Reus hoc non excipiat, *d. cap. Pia,* quod ego intelligo post Concilium Constant. de excommunicato non tolerato: nam ratio huius textus est euitare peccatum communicationis, vt habetur ex Geminian. ibi *n.* 2. & 5. & vt constat ex *c. Decernimus, de sentent. excom in* 6. Hæc conclusio etiam habet locum in iudice sæculari, qui quidem de causa spirituali excommunicationis non cognoscit principaliter, nec incidenter, sed tantum de facto excommunicationis, quod non prohibetur iudici sæculari, vt ait Batt. *l. Titia ff. solut. matrim.* Hæc Auila. Et etiam Suarez *disp.* 16. *sect.* 3. *n.* 2. (non *sect.* 4. *n.* 6. vt leges apud Bonacinam) Alterius. *lib.* 2. *disp.* 3. *c.* 1. *vers. Notandum est secundò.* Filliuc. *tract.* 12. *c.* 7. *quæst.* 4. *dicto* 4. *n.* 177. Ægidius *disput.* 14. *dub.* 11. *num.* 101. Bonacina *disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 7. *n.* 9. Hurtad. *disp.* 8 *de excomm. diff.* 3. *n.* 6. Luysius *lib.* 2. *disput.* 14. *dub.* 3. *vers. Secundò excommunicatus.* Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 110. Palao *disp.* 2. *de Censur. punct.* 14. *n.* 6. & alij.

QVÆSTIO VI.

An ita sit prohibitum excommunicato vitando in iudicio agere, vt tamen si agat, & non repellatur à iudice, nec ei exceptio excõmunicationis opponatur, gesta per ipsum valida sint.

NEgandum videtur. Quia gesta per iudicem excommunicatum vitandum sunt nulla, *vt suprà disp.* 11. *q.* 4. est habitum, etiamsi excommunicatio non fuerit in iudicio opposita: ergo idem est dicendum de gestis ab Actore excommunicato vitando.

Sed vt quid verum, respondeo valida esse omnia ab illo in dicto casu gesta. Quia sic videtur definitum ab Innocent. IV. in cap. *Pia, de exception. in* 6. his verbis: *Sed si post rem iudicatam talis exceptio proponatur, executionem impediet, sed sententia quæ præcessit, non minùs robur debitum obtinebit*: subintellige, *quàm si tempore litis, & lata sententia excommunicatus non fuisset*, hic enim est simplex sensus, vt Glossa & Interpretes exponunt: ergo non obstante dicta excommunicatione, gesta in iudicio valida sunt. Sic Glossa *cap. Pia, cit. verb. Pia, & verb. Obtinebit.* Abbas *in c. Intelleximus, de iudiciis,* & alij Interpretes. Suarez *disp.* 14. *sect.* 3. *num.* 7. Alterius *lib.* 2. *disput.* 3. *cap.* 1. *vers. Sed quæri potest.* Auila 2 *part. cap.* 6. *disp.* 7. *dub.* 1. *conclus.* 5. Filliucius *tract.* 12. *cap.* 7. *quæst.* 4. *dicto* 5. *n.* 178. Bonacina *loc. cit. num.* 10. Cornejo *disp.* 10. *de excommun.* §. 9. *vers. Et si inquiras.* Hurtado *diff.* 3. *cit. vers. Sed quamuis.* Luysius *dub.* 3. *cit. vers. Item principaliter.* Mach. *lib.* 6. *p.* 4. *tract.* 1. *doc.* 3. *n.* 4. Villalob. *tract.* 17. *diff.* 14. *n.* 4. Legatur in simili Palao *disp.* 1. *punc.* 13. *n.* 25.

Ad rationem dubitandi respondeo diuersam esse rationem de Iudice, ac de Actore: nam in iudice requiritur iurisdictio, sine qua acta sunt nulla: hæc autem tollitur per excommunicationem vitandam:

at

at ex parte Actoris nulla requiritur iurisdictio ; & sic eius gesta valent. Sic Alterius.

QVÆSTIO VII.

An actor excommunicatus peccet ius suum in Iudicio petens antequam à Iudice expellatur ab illo.

NEgate posset aliquis, eo quod, vt vidimus q. 5. tam in Hispania, quàm in Gallia passim à Iudicibus sæcularibus admittuntur excommunicati ad agendum.

Sed respondeo dicendum, quod Actor excommunicatus ius suum in iudicio petens, licèt per se loquendo, & ex vi solius excommunicationis mortaliter non peccet, peccet tamen venialiter, nisi vrgeat aliqua causa iusta. Sic Alterius c. 1. *cit. vers. Sed quæret aliquis*, his verbis: Respondeo peccare excommunicatum Actorem, si petat ius in Iudicio, quoniam violat sacros Canones, quibus hoc ei interdictum est: regulariter tamen non erit peccatum mortale ex vi solius excommunicationis, nisi interueniat iniustitia, quia petat rem iniustam, vel vtatur fraude, & dolo; sed agat bona fide, absque contemptu Ecclesiæ, maximè si causa litis non sic admodum grauis, nec diuturna, & sine continua communicatione agi possit. Denique tales possunt concurrere causæ, vt Iudex, præsertim sæcularis, qui non potest absoluere, valeat, & debeat admittere excommunicatum ad agendum, ne graue aliquod detrimentum, & præiudicium imminens ex mora & dilatione, si prius procuranda esset absolutio, patiatur: vt si timeatur de fuga debitoris, nisi ex mandato Iudicis ad instantiam Actoris capiatur. Nam in his casibus non tam diceretur se agere, quàm se defendere, & ad sui defensionem implorare Iudicis officium, quod licitum est, vt vidimus, & affirmant Doctores iuribus suprà citatis. Hucusque Alterius, omnino ex Suario (quem non citat) *disp.* 14. *sect.* 3. *n.* 9. qui vlterius hanc partem probat sic. Quia ob vitandum graue damnum licitum est excommunicato communicare cum aliis, & aliis eum ipso, quando est periculum in mora, si expectetur absolutio: ergo eodem titulo licebit tali excommunicato agere, & Iudici illum admittere. Quod etiam Abbas, & alij Canonistæ concedunt *in d. cap. Cum inter, de except.* in aliis locis *sup. citatis*. Hæc Suarez, & etiam Fillliucius, Villalob. Coruejo, Luysius, & Diana *loc. nuper citatis*. Pal. *punct.* 14. *cit. num.* 11. Couarruuias *lib.* 1. *variar. cap.* 13. & Bonacina *disput.* 2. *de excom. quæst.* 1. *punct.* 7. *num.* 8.

QVÆSTIO VIII.

An reus excommunicatus vitandus possit ad Iudicium cogi, & vocari.

REspondeo tanquam certum: posse talem reum excommunicatum vocari, cogi, & trahi ad iudicium, non solùm in causa excommunicationis, sed etiam in quacumque alia causa, in qua fuerit prouocatus, & postulatus. Quia ita definitur in cap. *Intelleximus, de Iudiciis*, ab Alexand. III. vbi rationem decisionis reddit, inquiens: *Ne videatur de sua malitia commodum reportare*. Ac si Pontifex diceret: Excommunicatus non debet ex sua culpa, & malitia commodum reportare: at sic est, quod si excommunicatus non posset compelli, & trahi ad iudicium, ex sua malitia, & culpa magnum commodum reportaret, cum magnum illi esset, si vel pro debito, vel pro crimine cogi ad iudicium non posset, & compelli ad comparendum: ergo. Sic omnes Canonistæ *in d. cap.* Legantur Glossa ibi. Nauarrus *cap.* 27. *num.* 23. Suarez *disp.* 14. *sect.* 4. *num.* 1. dicens esse communem & certam sententiam. Alterius *lib.* 2. *disput.* 3. *cap.* 2. *in princip.* Auila 2. *parte, cap.* 6. *disput.* 7. *dub.* 1. *vers. Præterea*, Filliucius *tract.* 12. *cap.* 7. *quæst.* 5. *dicto* 2. *n.* 180. Hurtadus *disp.* 8. *de excommun. diffic.* 4. Luysius *lib.* 2. *disput.* 14. *dub.* 13. *vers. Restat explicandum*. Bauny *disputatione* 7. *de excommun. quæst.* 21. *vers. Verum enim.* Ægidius *disput.* 14. *dub.* 11. *num.* 115. Layman, *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 15. (non 5. vt leges apud Bauny,) Palao *disput.* 2. *de Censur. punct.* 14. *num.* 23. Villalobos *tract.* 17. *diffic.* 14. *num.* 5. Machado *lib.* 6. *part.* 4. *tract.* 1. *docum.* 4. *num.* 1. & alij. Qui omnes in hac re concludunt, quod reus excommunicatus, etiam vitandus, cogi, ac compelli possit, vt in iudicio cum effectu appareat, & respondeat ad ea, quæ in ius vocatus est, & faciat omnia alia, quæ si non esset excommunicatus, præstare teneretur. Sicut è contra licitum erit reo excommunicato efficere ea omnia ad sui defensionem, quæ cuilibet reo non excommunicato minimè denegantur, quia defensio iure naturæ cuilibet est permissa; & ideo poterit respondere, negare, probare, appellare, & similia agere.

QVÆSTIO IX.

An reus excommunicatus vitandus, in ius vocatus possit validè non per seipsum, sed per Procuratorem à se constitutum respondere.

REspondeo tanquam certum: posse. Quia sic expressè decernitur in c. *Intelleximus, cit.* his verbis: *Quia postulasti à nobis, vtrum excommunicatus in Iudicio stare possit. Respondemus quod conueniri potest, & debet per alium in iudicio respondere: Ne videatur de sua malitia commodum reportare.* Sic totus textus. Potest ergo excommunicatus validè per Procuratorem in Iudicio respondere, & consequenter validè & licitè ad hunc effectum Procuratorem pro se constituere; & Procurator similiter validè & licitè potest pro illo causam agere, eumque defendere: nam hæc omnia sese consequuntur. Sic omnes. Legantur Suarez *loc. cit. n.* 5. Alterius *loc. cit. vers. Sed hic quæri potest*, & alij citandi. Qui id tanquam certum supponunt.

QVÆSTIO X.

An huiusmodi reus excommunicatus non solùm possit, verùm etiam teneatur respondere in Iudicio per suum Procuratorem, ita vt nequeat per seipsum respondere, casu quo inueniat idoneum Procuratorem.

AFfirmat teneri reum in dicto casu semper per suum Procuratorem in iudicio respondere, Auila *part.* 2. *c.* 6. *disput.* 7. *dub.* 2. his verbis: Tertia opinio, & tenenda est, quod etiam in causis arduis non potest respondere per seipsum, si inuenit idoneum Procuratorem: benè tamen si non inueniat. Ita Felinus *d. cap. Intelleximus, num.* 3. Decius *num.* 7. Aretin. *n.* 18. Syluester *verb. excommunicatio* 3. *num.* 1. *effectu* 12. Et probatur ex *d. cap. Intelleximus*, ibi: *Etiam debet per alium respondere.* Et textus loquitur de causa matrimoniali, quæ est grauissima. Nec placet explicatio Glossæ, quod verbum, *debet*, non inducit necessitatem: quoniam, vt ait Calderinus, verba propriè sunt accipienda, nisi resultet sensus absonus. Quando autem non inuenit idoneũ Procuratorem, licitè potest comparere in iudicio: quia Ecclesia pro sua pietate non vult auferre illi defēsionē naturalem: & tunc reliqui,

qui necessariò interueniunt in iudicio, licitè possunt cum illo communicare, nec incurrent minorem excommunicationem. Ita Glossa *d. cap. Intelleximus, verb. conuenire*, & est textus *cap. Si verè, de sentent. excommun.* Hæc Auila. Cui addi possunt Hurtadus *disp. 8. de excommun. diffic.* 4. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 5. Villalobos *tract.* 17. *diffic.* 14. *num.* 5. Laymao. *lib* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 15. ibi: Debet tamen tunc non per seipsum, sed per Aduocatum respondere, si idoneum reperire possit, & causa ardua sit. Vide non benè citat hunc Authorem Stephanus Bauny pro opposita parte. Luysius etiam in hanc inclinat sententiam *dub* 3. *cit. vers. Mihi autem videtur.* Vgolinus *tab.* 2. *cap.* 16. §. 8. *num.* 1. & alij Et licèt hæc sententia sit satis probabilis.

Sed non minus probabiliter respondeo, posse prædictum reum excommunicatum respondere in iudicio, etiam per seipsum, non solum casu quo non inueniat idoneum Procuratorem, in quo omnes conueniunt: verum etiam casu quo illum inueniat idoneum. *Primò*, quia in cap. *Cùm inter*, & *cap. Dilecti, & cap. Venerabilem, de exceptionibus*, expresse absque vlla restrictione permittitur excommunicato, vt possit seipsum in iudicio defendere; ergo non videtur coactus constituere Procuratorem, etsi sit idoneus, si velit per seipsum iudicio stare.

Secundò quia, vt benè Ægidius, nimis videtur durum, & coniunctum multis incommodis constringere excommunicatum, vt compareat per alium quoties id facere potest: quia sic semper erit anxius, an potuerit per se comparere, & antequam poterit admitti, vt seipsum defendat, debebit prius probare, se non posse per alium comparere, quia nisi de hoc constet, Iudex eum non poterit admittere, quod ei sæpè erit difficile, & inutiles moras iudiciis adferet.

Ad caput *intelleximus, cit.* omissa responsione Glossæ, quam multi vt congruam, & meritò sequuntur, dicendum est, quod particula illa, *per alium*, non excludat ipsum reum, quasi per se respondere non possit; sed per eam Summum Pontificem velle, quod saltem per alium, si nolit per seipsum, vel non sit idoneus, debeat respondere. Sic docent Innocent. Abbas, & Hostiens. quos citat, & sequitur Suarez *disput.* 14 *sect.* 4 *num.* 6. Glossa etiam *in d cap. Intelleximus, verb. Conueniri potest.* Alterius *lib.* 2. *disputat.* 3. *cap.* 1. *vers. Sed licet* Ægidius *disput.* 14. *dub.* 11. n. 116. & 117. Præpositus *quæst.* 2. *de excommunicat. dub.* 13. *num.* 87. Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resolut.* 111. Machado *lib.* 6 *pars.* 4 *tract.* 1. *docum.* 4. *num.* 2. dicens hanc esse communiorem, & in praxi receptam sententiam, & illam vt probabilem sequitur Bauny *disput.* 7. *de excommunic. q.* 11. *vers. Communis responsio*; & talem esse fatetur etiam Layman. *loc. cit.* Tenent etiam Sayrus *lib* 3. *de excommun. cap.* 8. Fillincius *tract.* 12. *cap.* 7. *quæst.* 5. *num.* 181. Bonacina *disput.* 2. *de excommunicat. quæst.* 2. *punct.* 7. *n.* 8. & Palao *disp.* 2. *de Censur. puncto* 14. *num.* 26.

QVÆSTIO XI.

An reus excommunicatus possit in Iudicio ad suam defensionem, ante absolutionem admitti, casu quo, si velit, potest illam obtinere.

Negat posse reum in iudicio tunc ante absolutionem admitti, Felinus *in cap. Intelleximus, de Iudiciis, num.* 13. eo quòd non appareat ratio iusta illum admittendi sine absolutione, quando illam potest obtinere.

Sed probabiliùs respondeo: posse admitti, adhuc dato casu quo non sit absolutus, licèt potuerit. Quia sacri Canones absolutè concedunt excommunicato, absque vlla restrictione, facultatem se defendendi, *cap. Cum inter, cap. Dilecti, & cap. Venerabilem, de except.* ergo. Sic Suarez *loc. cit. num.* 8. Alterius *loc. cit. vers. Secundò quæri potest.* Luysius *dub.* 3. *cit. in fine.*

QVÆSTIO XII.

An reus excommunicatus, si voluntarius sit, debeat audiri in Iudicio.

Respondeo tanquam certum: Non debere audiri. *Primò*, quia cap. *Intelleximus, de Iudiciis*, vbi reus in ius venire compellitur, loquitur de reo necessario, hoc est de reo, qui cogitur respondere in iudicio, & vocatur in iudicium inuitus, vt grauetur de re aliqua, & ne incommodum patiatur, cogitur comparere, & se defendere; & de hoc reo necessariò est sermo habitus in superioribus quæstionibus. At voluntarius reus excommunicatus, de quo in præsentiarum agitur, non compellitur comparere ab aliquo, sed ad iudicium suo commodo venit, non propter Actoris vtilitatem, & ideo Ecclesia botum reorum generi fauere nullo modo vult, sed agitare potius, ac vexare, vt resipiscant. Rei verò necessarij in ius venire compelluntur, ne eis sua malitia sit vtilis, ac commoda, eisque defendere permittitur, vt ex *cap. Intelleximus, cit.* diximus q. 8.

Secundò, quia reus voluntarius potius habet vim Actoris, quàm rei, cum ipse prouocet ad iudicium, & compellat Actorem ad agendum, nempe vt suum iudicium prosequatur, &c. At Actor non auditur in iudicio, vt suprà *quæst.* 1. & 2. est habitum: ergo. Sic Abbas *in cap. cum inter, de except. num.* 12. Suarez *disputat.* 14. *sect.* 4. *num.* 12. Alterius *lib.* 2. *disput.* 3. *cap.* 1. *vers. Quartò quæri potest.* Filliuc. *tract.* 12. *c.* 7. *quæst.* 5. *dicto* 1. Bauny *disput.* 7. *de excommunic. quæst.* 21. *vers. Quamquam*, & Conicjo *loc. cit. vers. Sed quid.*

QVÆSTIO XIII.

An excommunicatus licitè possit officium Notarij, seu Tabellionis exercere.

Respondeo tanquam certum: non posse licitè, ob prohibitionem generalem ciuilis communicationis, quæ habetur *in c.* 1. *de except. in* 6. Cùm ergo officium Notarij, seu Tabellionis nequeat exerceri sine communicatione hominum; & similiter alij non possint vti opera Notarij excommunicati ad conficienda instrumenta, cum id non possint consequi, nisi communicando cum Notario ipso excommunicato, hinc est, quod omnes sint rei culpæ, si id facere intendent. Sic docent omnes. Glossa *in cap. Decernimus, de sentent. excommun. in* 6. *vers. Et testificando*, & Francus *ibi num.* 7. Abbas *in cap. Intelleximus, de Iudic. num.* 2. Decius *ibi n.* 4. Domin. *in cap. Nullus* 3. *quæst.* 4. Cardin. *in c. Perpendimus, de sentent. excomm. in* 39. *quæst.* Quos omnes citat ac sequitur Alterius *lib.* 2. *disput.* 3. *cap.* 4. *in princip.* Suarez *disput.* 16. *sect.* 5. *num.* 1. Filiucius *tract.* 12. *cap.* 7. *quæst.* 6. *dicto* 3 *n.* 186. Hurtadus *disp.* 8. *diffic.* 5. Luysius *lib.* 2. *disp.* 4. *dub.* 4. & alij mox citandi.

QVÆSTIO XIV.

An grauiter peccet excommunicatus munus Notarij, seu Tabellionis exercendo.

Respondeo grauiter mort. peccare. Quia exercere munus Notarij in excõmunicatione est res satis grauis,

grauis, cum ſit actio publici muneris & officij, vt habetur *ex c. Ad audientiam, de praeſcript.* Praeterquam, quod ex huiuſmodi abuſu multa poſſunt ſequi incommoda, & lites inter partes ipſas. Hanc reſponſionem communiter docent Doctores. Il'amque ex mente omnium ſic tenet & explicat Filliuc. *loc. cit.* his verbis: Peccabit grauiter Tabellio exercendo munus Tabellionis in excommunicatione. Et quidem ſi vitandus ſit, non eſt dubium, tum propter communionẽ illi denegatam: tum propter dubium faciendi actus irritos, & expoſitos nullitati, & litibus. Si non eſt vitandus, peccabit ſi ſe ingerat. Si tamen requiſitus aliquid ſui muneris faciat, non peccabit: poſſunt enim alij cum ipſo agere, & conſequenter etiam ipſe in tali caſu cum aliis, vt ſupra ſæpè diximus. Sic ille, & etiam Suarez *loc. cit. n. 6. & 7.* Alterius *loc cit.* Luyſius *dub. 4. cit. verſ. Duo addenda ſunt*, Diana *p. 5. tr. 9. reſol.* 112. Faber *de Cenſur. in 4 ſent. diſt. 23. q. 1. diſp. 4. c. 6. n.* 201. Machado *lib. 6 p. 3. tract. 2. docum. 4. n. 5.* & Palao *diſp. 2. de Cenſuris, puncto* 14. *n.* 20. & 21. & communis.

QVÆSTIO XV.

An inſtrumenta, acta, ſeu ſcripta facta à Notario, ſiue Scriba publico, vel Tabellione excommunicato non tolerato, ſint valida, & ideo illis adhibenda fides, quæ inſtrumentis authenticis praeſtatur.

AFfirmant abſolutè Rebuff. *in Concordia, tit. de excommunicatis vitandis, verſ.* 7. Cuius ſententiam tenuere alij, quos ſuppreſſis nominibus refert Gloſſa *in cap. Decernimus, de ſentent. excommun. in 6. verb. Et teſtificando.* Qui & probant argum. *ex c. Excommunicamus, § Credentes, de Haeretic.* vbi dicitur de excommunicato, quod ſi ſatisfacere contempſerit infra annum, ex tunc inſtrumenta per ipſum confecta non valent: ergo à contrario priùs, id eſt ante annum confecta valebunt, licèt Notarius eſſet excommunicatus.

Negant contrà abſolutè alij apud eandem Gloſſam, ſentientes inſtrumenta, ſeu acta facta ab excommunicato quocumque nullam vim habere. Pro quorum opinione facit optimè c. *Nullus* 3. *q.* 4. vbi hæc habentur: *Nullus anathematizatorum ſuſcipiatur, nec à quoquam credantur quæ ab eis dicuntur, vel conſcribuntur*: at ſi validæ eſſent eorum Scripturæ, deberet eis fides adhiberi: ergo. Ita apud Palao ſentiunt Henriq. *lib.* 13. *c.* 9. Auila 2. *p. c. 6. diſp. 6. dub. 5.* & Hurt. *diſp. 3. de excomm. diffic.* 5.

Alij tandem media incedunt via dicentes, acta, ſeu ſcripta à Notario excommunicato facta, eſſe valida, & obligare in foro conſcientiæ, ſi fiant ex conſenſu partium non ignorantium Notarij excommunicationem, quia in hoc caſu iam partes, ſiue licitè, ſiue illicitè, dici poſſunt credere excommunicato, illum admittendo vt fide dignum ad ſcripturam faciendam, & quoad hoc iam violarunt legem latam in dicto *c. Nullus*, & ideo videntur, poſtea non poſſe illam ſcripturam reiicere vt inualidam, quia iam ceſſerunt iuri ſuo, *& quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt*, vt dicitur Regula 21. *iuris in* 6. Secus verò, inquiunt, ſi inſtrumenta fiant à Notario excommunicato vitando apud eos qui eius excommunicationem ignorant; quia tunc erunt omnino inualida. Ita Suarez *diſp. 16. ſect. 5. num. 4. & 5.* Præpoſitus *in 3. p. q. 2. de excomm. dub. 13. n* 89. & Luyſius Turrianus *lib. 2. diſp. 14. dub.* 4. Quos citat, & ſequitur Diana *p. 5. tr. 9. reſol.* 112. Quibus addi poſſunt Filliuc. *tr. 12. c. 4. quæſ. 6. dict. 2. n.* 185. Ægidius *diſp. 14. dub. 11. concluſ. 2. & 3.* Bonacina *diſp. 2. de excomm. q. 2. punct. 5. n. 8. & punct. 7. n. 4.* & Palao *diſput. 2. & punct.* 14. *num.* 22.

Sed ego probabiliùs reſpondeo dicendum, quod omnia acta, inſtrumenta, vel ſcripta facta à Notario, ſeu Tabellione excommunicato non tolerato, ſint irrita, & inualida, non ſolùm in foro fori, ſed etiam in foro conſcientiæ; etiam caſu quo partes non ignorantes excommunicationem Notarij admittant illum ad conſcribendam ſcripturam publicam.

Probatur *prima pars Primò*, tum *ex cap. Licèt, de ſentent. excomm. in 6.* vbi vniuerſaliter expellitur excommunicatus ab omnibus actibus legitimis. Tum, & clarius, *ex c. Nullus, cit.* pro ſecunda ſententia, vbi cautum eſt ne fides adhibeatur iis, quæ conſcripta ſunt ab excommunicato: at ſic eſt, quod totus valor ſcripturæ confectæ à publico Notario conſiſtit in eo quod ei fides adhibeatur: ergo.

Secundò, quia excommunicato Notario, verè interdicitur ne poſſit exercere ſuum officium publicum: ergo omnia acta, geſta ab eo ratione officij contrà hanc prohibitionem, erunt inualida: aliàs prohibitio eſſet eluſoria, quod eſt abſurdum, *l. ſi Prætor, ff. de Iudic. c. Commiſſa, de elect. in.* 6.

Secunda verò *pars*, quæ directè contra Authores tertiæ ſententiæ militat, ex dictis facilè probatur; quia conſenſus partium admittentium excommunicatum Notarium ad conficiendam ſcripturam, non poteſt reddere illam authenticam; nam talis conſenſus non confirmat actum contra prohibitionem attentatum, vt in eiſdem terminis de inſtrumento celebrato à Clerico, cui vetitum eſt, ne poſſit officium Notarij exercere, notat Abbas *in c. Sicut te, ne Cler. vel Monach.* ex Bartol. *in l. Prætor ait, ff. de noui operis nunciatione.* Sic omnino Alter. *lib. 2. diſp. 3. c. 4. col. 2. & ſeq.* ex Abbate, Hoſtienſ. Innocent. Decio, & aliis Canoniſtis. Quibus addi poſſunt Auila 2 *p. c. 6. diſp. 6. dub.* 5. & penes illum Federicus *conſ.* 74. Ripa *lib. 3. reſponſ.* Gloſſ. *cit. in cap. Decernimus.* Francus *ibi n.* 7. Geminianus *n.* 6. Anchar. *col. antepenult.* Syluester *verb. excommunicat.* 3. *n. 2. circa finem*, & Henriq. *lib. 13. c. 9. num* 3. Sic etiam Ægidius *diſp. 14. dub. 11. concluſ. 4. n.* 113. Hurtad. *diſp. 7. de excommun. diffic.* 5. Bauny *diſp. 7. de excomm. q* 22. *verſ. Reliquus eſt Scriba.* Faber *In 4. diſtinct. 25. q. 1. diſput. 4. c. 6. n.* 201. Layman *lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 2. n.* 15. Villalob. *tract. 17. diffic. 14. n.* 6. Comejo *diſp. 10. de excommunicat. §* 9.

QVÆSTIO XVI.

An etiam ſint inualida inſtrumenta, ſeu ſcripta facta à Notario, ſeu Tabellione excommunicato tolerato.

AFfirmant aliqui DD. ex adductis pro ſententia ſecunda, præcipuè Hurtado *loco citato*, vbi poſtquam dixit, quod inſtrumenta quæ ab excommunicatis Notariis conſcribuntur ſint nulla, addit: Quod eſt verum etiam de inſtrumentis factis à tolerato, quia non eſt obligatio ei credendi, ſicut nec communicandi cum illo. Inſtrumentum ergo ab excommunicato adhuc tolerato factum reiici poteſt in iudicio, vtpote nullum. Ita ille.

Alij verò concedunt, inſtrumenta facta ab excommunicato Notario tolerato, eſſe valida, caſu quo non reiiciantur, & repellantur; minimè verò ſi repellantur. Ita limitat primam ſententiam Layman *loco citat.* ita dicens: Nam inſtrumentum confectum ab excommunicato non tolerato, non cenſetur authenticum, cum is à publicis actibus, tum iure ipſo, tum Iudicis officio repellatur. Imò tametſi tale inſtru-

mentum

mentum à tolerato confectum sit, nihilominus in foro externo infirmari poterit, si opponens excommunicationem sufficienter probare queat. Hæc Layman. Cui adde Ægidium, & alios nonnullos apud Hurtad.

Alij tandem huic quæstioni cum distinctione respondent, dicendo quod casu quo partes, quarum voluntate scriptura fit, scientes Notarium esse excommunicatum ad tale ministerium admittant, tunc valida erit scriptura, & instrumentum factum, & partes tenebuntur illud acceptare etiam in foro exteriori: si verò ex ignorantia excommunicationis illum admiserint, liberum erit eis illud in foro exteriori acceptare, vel non, quia per priuilegium Extrauag. *Ad euitanda*, non coguntur, sed solùm permittuntur communicare cum tali excommunicato, atque ita relinquitur in eorum potestate fidem præstare prædictis instrumentis. ita sentiunt Suarez *sect.5.cit.num.*8. & ex illo non citato Cornejo §.*9.cit. vers. Sed quid si sit toleratus.*

Sed absolutè probabiliùs respondeo, non esse inualida, sed valida potius & firma instrumenta, & scripta facta à Notario excommunicato tolerato. Sic communiter DD. Auila *dub.5. cit.* his verbis: Dubitatur 5. virum instrumenta facta à Tabellione non tolerato sint valida? Dico, *non tolerato*, nam facta à tolerato certum est, esse valida post Concil. Constant. vt tenet Didac. Perez *lib.2.ordinamentis, tit.5. leg.2. q. 19.* & patet ex dictis: vnde solùm est dubium de non tolerato: Hæc Auila. Luysius *lib.2.disp.14.dub 4* ita dicens: Alterum est (*subintellige, notandum*) post Concil. Constant. antequam ille Tabellio sit denunciatus, posse alios vti officio illius, & valida esse instrumenta in vtilitatem eorum: quæ prohibitio respectu eorum ablata est. Sic Luysius. Et ex illo Diana *resol.112.cit.* Bauny *q.22.cit.* ibi: Occulti tamen si erunt, vim sunt in gratiam populi habitura (*subintellige instrumenta,*) cui fauere Ecclesia in Extrauaganti *Ad euitanda*, voluit. Sic ille. Villalob. *n.6.cit.* dicens, instrumenta ab huiusmodi excommunicato tolerato facta, in vtroque foro valida esse. Machad. etiam *lib.6.p.3.tract.2 docum.4.n.5.*

QVÆSTIO XVII.

An si quis excommunicatus existens creetur Notarius, seu Tabellio, valeat hæc institutio, & acta ab ipso post ablatam Censuram facta, valida sint.

NEgant quidam Canonistæ, quos suppressis nominibus referunt Suar. & Alterius *vbi infrà*: existimantes acta facta à dicto Notario, etiam post ablatam excommunicationem, esse inualida, ac nulla, quia existimant electionem in Notarium esse nullam: ergo & eius acta; nam interdicto aliquo actu, interdictum intelligitur omne id, quod ad executionem illius actus dirigitur, c. *Si celebrat, de Cler excom. ministrante:*

Sed multò longè probabiliùs respondeo: valere dictam Notarij electionem, & consequenter acta ab ipso post obtentam excommunicationis absolutionem facta, quia nullus extat in iure Canon, quo talis electio declaretur irrita. Vnde quamuis peccent qui scienter officium Notariatus excommunicato conferunt, & ideo ad summũ talis collatio irritari possit per superiorem, quod solùm probari potest ex illo cap. *Si celebrat*; nihilominus tamen ante irritationem tenet, & est valida, & consequenter instrumenta quæ à tali Notario post absolutionem conficiuntur, valida, & authentica sunt, & fidem faciunt. Sic Suarez *disp. 16. sect.5.n.9* Alterius *lib.2.disp.3.c.4. vers. Posset tamen.* Cornejo *disp.10 de excomm.§ 9 dub. vnic. vers. Et si rursus inquiras.* Villalobos *tr.17.diffic.14.n.6.in fine.*

QVÆSTO XVIII.

An excommunicatus vitandus possit in Iudicio licitè officium Procuratoris gerere.

REspondeo tanquam certum apud omnes, non posse licitè. *Primò*, quia excommunicatus nequit communicare cum aliis: sed officium Procurationis nequit exerceri sine excommunicatione: ergo excommunicatus nequit esse Procurator, aut licitè officium Procuratoris exercere. *Secundò*, quia plus est esse Procuratorem, quàm testem: sed excommunicatus non admittitur in iudicio tanquam testis, *ex c. Decernimus, de sent. excommun. in 6.* ergo multò minùs admittendus erit tanquam Procurator. Sic omnes DD. Canonistæ in cap *Post cessionem, de probat* Legantur Suarez *disp. 16. sect.7.n.4.* Alter *lib.2.disp 3.c.3.in princip.* Fillinc *tr.12.c.7.quæs 9* Henriq. *lib.13.c.9.n.3.* Bonacina *disp.2.quæs.2.punct.7.n.13* Auila *p 2.c.6 disp.7.in princip.* Luys *lib.2.disp.14.dub.5.* Cornejo *disp. 10. de excommun.§.9.dub.vnico, quæs.4.* Diana *p. 5. tract. 9. resol. 114.*

QVÆSTIO XIX.

An saltem in casu necessitatis possit excommunicatus exercere officium Procuratoris pro reo.

REspondeo tanquam quid certum: posse tunc, quia necessitas à transgressione legis excusabit. Sic Suarez *loc.cit.num.5.* his verbis: Addo verò, si fingatur casus, in quo nec reus per seipsum se defendere, nec Procuratorem alium pro se possit substituere, præter eum, qui excommunicatus est, tunc ob articulum necessitatis excommunicatum posse alterius causam agere, vt ipsum defendat: nam in aliis rebus communicare cum excommunicato licitum est, propter necessitatem, vel magnam vtilitatem, præsertim eius qui excommunicatus non est: ergo ob hanc necessitatem licebit. Sic Suarez, & ex illo Luysius *dub. 5. cit. vers. Addit P. Suarez.*

QVÆSTIO XX.

An etiam licitè possit excommunicatus gerere officium Procuratoris pro socio, & litis consorte.

REspondeo tanquam certum: quod non, quia excommunicatus nequit stare in iudicio in causa propria, c. *Intelleximus, de Iudic.* ergo multò minùs ei licebit in causa aliena, etiamsi consortis in lite, nisi aliàs causa esset indiuidua, quia tunc in illis casibus, in quibus ei permissum esset agere in iudicio ratione sui ad defendendam causam suam, liceret quoque defendere consortem absque aliquo mandato *l.2. §. ex his, de verb. oblig.* Sic Abbas *in cap. Post Cessionem, de probat.n.20.* & ex illo Alter. *lib.2.disp.3.c.3.vers. Quæret aliquis.*

QVÆSTIO XXI.

An peccet dumtaxat venialiter Excommunicatus vitandus munus Procuratoris exercendo.

AFfirmat Villalobos *tract 17.diffic 14 n 9 concl.8.* his verbis: [Tam poco puede ser (*el descomulgado*) Procurador

Procurador en Iuixio, que esto es manera de comunicacion, y tambien se colige del derecho, y de parte de descomulgado sera pecado venial, de parte del que se elige, no lo sera, si es tolerado,] Ita ille.

Alij verò contra dicunt, quod licèt exercere vnam vel aliam actionem in Iudicio possit excusari à culpa graui ob leuitatem materiæ; assumere tamen officium Procuratoris animo illud prosequendi, mortale peccatum sit censendum. Ita Suar. *disp. 16. sect. 7. n. 7.* Alter. *c. 3. cit. vers. Quanta verò* Filliuc. *tr. 12. c. 7. quæst. 9. n. 191. in fine.*

Sed probabiliùs absolutè respondeo: non solùm venialiter, sed mortaliter peccare excommunicatum vitandum exercendo munus Procuratoris, etiamsi id faciat dumtaxat semel, aut iterum. Ratio est, quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui: ergo peccat mortaliter, etiamsi semel solùm, aut iterum faciat. *Confirmatur.* Nam Actor excommunicatus vitandus nequit per seipsum nec semel in iudicio comparere sine culpa mort. ergo minus poterit Procurator excommunicatus vitandus pro illo sine eadem mortali culpa comparere, quia grauius est agere pro alio, quàm pro seipso. Sic aliqui DD. quos videtur sequi Machado *lib. 6 p. 3 tr. 1. docum. 16. iuncto docum. 8. n. 1.* Et cum restrictione assignata Alterius, Suarez, & Filliuc. Qui benè vlteriùs limitant hanc nostram responsionem, dicendo eam sic esse intelligendam, nisi aliàs occurrat talis necessitas, vel ratio charitatis, vt culpam vel excusare, vel ita minuere valeat, vt leuis, & venialis transgressio censeatur.

QVÆSTIO XXII.

An etiam excommunicatus non vitandus, seu toleratus peccet mortaliter officium Procuratoris agendo.

RESpondeo dicendum, quod etiam peccet mortaliter, si se non requisitus ingerat, & exerceat pro actore, vel pro reo officium Procuratoris; secus si requisitus, & ad instantiam partis id faciat. Id constat ex dictis *q. 14.* vbi idem loquendo de Notario excommunicato exercente suum officium, asseruimus. Et tenet expressè Suarez loquendo in terminis nostræ quæstionis, his verbis: Atque ex dictis sequitur, per se loquendo, & secluso dicto casu necessitatis, peccatum esse vel ipsum excommunicatum huic muneri Procuratoris se ingerere, vel alios ipsum admittere, aut cum eo causam agere. Hoc tamen diuersa ratione nunc locum habet in diuersis excommunicatis: nam ex parte excommunicati semper hoc est illicitum, etiamsi occultus sit: ex parte verò aliorum solùm si denunciatus, seu vitandus sit, iuxta Extrauag. *Ad euitanda.* Hæc Suarez *disp. 16. sect. 3. n. 6.*

QVÆSTIO XXIII.

An acta à Procuratore excommunicato, tam tolerato, quàm non tolerato facta, sint valida, & rata.

RESpondeo esse valida, quamdiu à limine Iudicij per exceptionem excommunicationis à Iudice non repellantur. Itaque si quando quis constituitur Procurator, non erat excommunicatus, valida censenda sunt acta per huiusmodi Procuratorem facta, etiam postquam fuit excommunicatus, quamdiu à Iudice non repelluntur. *Primò*, quia id docent omnes Canonistæ, partim *in c. 1. de exception. in 6.* & partim *c. Post cessionem, de probat.* vbi Abbas *n. 17.*

Secundò, quia Procurator legitimam accepit potestatem ad exercendam Procurationem: at sic est, quod per excommunicationem non amittit illam: ergo quamuis per excommunicationem prohibeatur illa potestate vti, si tamen vtatur, factum tenebit. *Tertiò*, quia pro hoc euentu nullum est ius quod faciat irrita hæc acta. Secus dicendum casu quo à Iudice, vt diximus, repellantur, quia tunc probata excommunicatione, suspenditur potestas agendi, & nihil validè fit, ex dictis iuribus citatis. Sic omnes. Legantur Suarez *disp. 16 sect. 3. n. 8. 9. & 16.* Alter. *lib. 2 disp. 3. c. 3. vers. De peccato igitur*, vbi ait hanc responsionem ab omnibus admitti. Filliuc. *tr. 12. c. 7. quæst. 4. dicto 2. n. 192.* Luysius *lib. 2. disput. 14 dub. 5. vers. Secundò dicendum,* Bonacina *disp. 2. quæst. 2 punct. 7. n. 13.* Curnejo *disp. 10. § 9. dub. vnic. quæst. 4.* Faber *in 4. dist. 25. q. 1. disp. 4 c. 6. n. 203* Præpositus *in 3. p. q. 2. de excomm dub. 13. n. 91.* Diana *p. 5. tr. 9. resol. 114.* Villalobos *tr. 17. diffic. 14. n. 9.*

Hinc optimè colligentes, matrimonium celebratum per Procuratorem excommunicatum, esse validum, & ratum.

QVÆSTIO XXIV.

An qui Excommunicatus est, licitè possit in Procuratorem constitui.

RESpondeo tanquam certum: quod nec possit licitè ab aliis in Procuratorem constitui: nec ipse possit officium illud licitè accipere. Sic tenet, & probat Alterius, sic: Quoniam hæc fieri non possunt sine communicatione, quæ prohibita est, tam respectu fidelium erga excommunicatum, sicut è contra, nisi necessitate vrgente, aut nisi Procuratio detur conditione non exercendi eam durante excommunicatione, sed post obtentam absolutionem. Vnde ex his constat, peccatum esse, & graue constituere excommunicatum ad officium Procuratoris exercendum. Sic Alter. *cap. 3. cit. vers. Verùm quid sentiendum*, ex Suario *vbi cit. sect. 7. cit. n. 10.* Filliuc. *quæst 9 cit dicto 3. n. 193.* Palao *disp. 2. de Censur. puncto 14. n. 15.* & alij.

QVÆSTIO XXV.

An non solùm sit illicita constitutio Procuratoris excommunicati, verùm etiam inualida, itavt ex vi illius talis persona reuera nec accipiat potestatem, nec maneat Procurator constitutus.

AFfirmant, & esse illicitam huiusmodi constitutionem Procuratoris excommunicati, & etiam inualidam, ac nullam ipso facto, Specul. *in tit. de Procurat in princip.* Cald. Ioan. Andr. Felin. Butr. & alij, quos refert ac sequitur Abbas *in cap. Post cessionem, de probat. num. 17. & in capite Veritatis, de dolo, & contum. n. 34.* Glossa *in d. cap. Post cessionem* Auila *2. part. cap. 6. disp. 7. dub. 2.* & alij Canonistæ communiter. Horum fundamentum præcipuum est textus in cap. *Post cessionem, de probat.* vbi ab Innocent. III. definitur, quod quotiescumque per litteras Ordinarij probatur excommunicatus quis, à procuratione repellitur; ait enim sic Pontifex: *Cum igitur per litteras Iudicis ordinarij (quibus standum est, donec probetur contrarium) nobis constiterit, quod V. excommunicatus erat cum procurationis officium assumpsit, ipsum tanquam Procuratorem non duximus admittendum.* Sic totus textus. Supra quem Glossa sic ait: Nota, quod eo tempore quo quis est excommunicatus, non potest constitui Procurator: & si constituatur, non valet,

etiamsi

etiamsi postea fuerit absolutus. Hæc Glossa. Quam sequuntur etiam Vgolinus *tab.* 1. *de Censur. c.* 19. §. 3. & Sayrus *lib.* 2. *de excommun. cap.* 8. *à n.* 7.

Sed probabiliùs respondeo: dictam constitutionem Procuratoris excommunicati esse, licèt illicitam, validam, & legitimam; idcóque talem personam verè manere Procuratorem cum potestate ad exercendum licitè officium procuratoris, sublata excommunicatione, sine nouo consensu constituentis. Ratio est, quia reuera nullum adest ius expressum, quod casset, & irritet talem Procuratoris constitutionem. Nam ex verbis textus, *ex cap. Post cessionem*, allatis nullo modo concludi potest, constitutionem Procuratoris excommunicati fuisse ipso iure nullam, sed solum esse prohibitam, & fore ab Ecclesia irritandam tanquam factam in ordine ad actum prohibitum, & propterea talem Procuratorem esse suspendendum ab illo munere. Igitor acta per Procuratorem huiusmodi facta, verè valent, quousque ab officio priuatus fuerit, vel reiectus ab executione illius, cum talis Procurator veram ab initio acceperit potestatem. Sic docent. Innoc. & Decius *in d. c. Post cessionem.* Quos sequuntur Nauarrus *in man. cap.* 27. *n.* 23. Suarez *disp.* 16. *sect.* 7. *n.* 15. Alter. *lib.* 2. *disp.* 3. *c.* 3. *vers. His rationibus ductus.* Filliucius *tract.* 12. *cap.* 7. *quæst.* 9. *dicto* 3 *num.* 193. Luysius *lib.* 1. *disp.* 14. *dub.* 5. *vers. Disputat verò.* &c. Cornejo *disp.* 10. *de excommun.* §. 9. *quæst.* 4 Faber, Præposit. & Diana *loc. sup. quæst.* 23. citatis Villalobos *tract.* 17. *diffic.* 14. *n.* 10. his verbis: [El poder que se da al Procurador, vale, como dizen Decio, y otros, aunque este descomulgado, como deximos en la eleccion del Escriuano, que como lo que haze no es irrito, tan poco es irrita la eleccion por donde se va para ella, que basta que se pueda irritar, y no prueuan mas vnos textos, que se alegan por le parte contraria, como aduierte Suarez.] Sic ille. Et Palao *disp.* 2. *de Censur. punct.* 14. §. 2. *n.* 16. Ægidius *disp.* 14. *dub.* 11. *n.* 110. Qui omnes hanc nostram responsionem intelligunt de constitutione Procuratoris excommunicati tam ad negotia extraiudicialia, quàm ad actus iudiciales, & lites.

QVÆSTIO XXVI.

An Iurisconsultus excommunicatus vitandus licitè possit esse Aduocatus, seu aduocare in iudicio pro Reo, vel Actore.

RESpondeo tanquam certum: non posse licitè. *Primò*, quia hoc munus exerceri non potest absque communicatione cum non excommunicatis, quæ illis iure est prohibita. *Secundò*, quia id expressè interdictum est excommunicato in cap. *Decernimus, de sent. excomm. in* 6. cuius textus verba retulimus *sup. q.* 1. ergo, &c. Sic omnes Doctores Canonistæ *in d. c. Decernimus.* Suarez *disp.* 16. *sect.* 7. *n.* 1. Alterius *lib.* 2. *disp.* 3. *c.* 3. *vers. Et quantum ad Aduocatum.* Filliucius *tr.* 12. *c.* 7. *quæst.* 8. Auila 2. *part. c.* 6. *disp.* 7. *dub.* 3. *concl.* 1. Vasquez *dub.* 5. *de excommun num.* 8. Luysius *lib.* 1. *disp.* 14. *dub.* 5. *in princ.* Hurtadus *disputatione* 8. *de excommunicat. difficult.* 7. Bonacina *disput.* 2. *quæstio* 2. *puncto* 7. *n.* 13. Villalobos *tract.* 17. *difficultate* 14. *n.* 8. Machado *lib.* 6. *p.* 3. *tract.* 1. *docum.* 8. *n.* 1. Palao *disp.* 2. *punct.* 14. §. 2. *num.* 13. & alij.

QVÆSTIO XXVII.

An Iurisconsultus excommunicatus vitandus peccet solùm venialiter aduocando pro alio in iudicio.

AFfirmat Villalob. *n.* 8. *cit.* his verbis: [Tam poco puede el descomulgado ser Abogado, que esto es communicacion, y specialmente le està prohibido en derecho, y assi le puede el Iuez repeler, y lo deue hazer si fuesse denunciado, ò notorio percusor de Clerigo. Mas si de hecho abogasse, lo que hiziere valdra, que no està irritado por derecho, y solo en esso pecara venialmente.] Ita ille, & antea Suarez *disp.* 16. *sect.* 7. *n.* 9. *in fin.* iuncto *n.* 10 *sect.* 6. & Filliucius *q.* 8. *cit. n.* 190. iuncto *n.* 188 *antecedenti.*

Sed probabiliùs respondeo: peccare, & mortaliter, quia in re graui facit contra expressum textum prohibentem excommunicato aduocare in iudicio, vt nuper vidimus. Sic expressè Vasq. *dubio* 5. *de excommun. n.* 8. Machado, licèt suo indeciso more, *loc. cit.* & constat ex dictis in simili *q.* 14. & 22. Quamuis secus sit dicendum de excommunicato toletato requisito à reo, vel actore, vt pro illis patrocinetur, iuxta *loc. citato* dicta.

QVÆSTIO XXVIII.

An valida sint ea, quæ ab Aduocato excommunicato vitando fiunt.

REspondeo tanquam quid certum: valere, quia nullibi irritantur: ergo quamdiu à Iudice non reiiciuntur patrocinia à dicto excommunicato facta, valida erunt *Confirmatur.* Nam munus Aduocati est consilium præbere, & tueri causam, secundùm iura, & rationes: ergo si consilium ab eo datum sit rectum, & iuri consentaneum, & allegationes firmæ, ac solidæ, non habebunt minorem vim, nec carent aliqua efficacia, eo quòd prodeant ab ore Aduocati excommunicati. Verum est, quod si patrocinia hæc sint excommunicati vitandi, debeat Iudex ex officio ea repellere: si verò sint toletati, & non vitandi, tunc licèt possint reiici à parte se opponente, vel à Iudice, si conster de excommunicatione, non tamen ad id tenentur, sed possunt licitè illa admittere. Sic communiter Doctores. Suarez *disp.* 16. *sect.* 7. *n.* 1. Alter. *lib.* 2. *disp.* 3. *c.* 3. Filliucius, Bonacina, Palao, Hurt. Diana, Cornejo, Villalobos, Machado, & Luysius *loc. cit.* & alij. Legantur dicta de Procuratore, & Notario excommunicato.

QVÆSTIO XXIX.

An aduocatus excommunicatus vitandus, teneatur restituere stipendium, quod pro aduocatione accepit.

AFfirmatiuam sententiam tenent aliqui Canonistæ, censentes tale stipendium restituendum, aut erogandum esse pauperibus. Ita Ioan. Andreas *in cap. Decernimus, de sent, excommun. in* 6. Bustos *ibid.* & Hostiensis. *in c. Pia, de exception. lib.* 6.

Sed probabiliùs longè respondeo: non teneri dictum Aduocatum ad restitutionem iusti stipendij pro labore aduocationis accepti. Ratio est, quia talis labor est pretio æstimabilis, & est vtilis parti, & aliàs nullum reperitur ius, quod reddat Aduocatum inhabilem ad iustum stipendium recipiendum: ergo. Sic Suarez *disput.* 16. *sect.* 7. *n* 3. & Alterius *lib.* 2. *disp.* 3. *c.* 3. *in fine.* Qui benè aduertunt, hanc nostram responsionem

sionem solum habere verum casu, quo ministerium Aduocati in iudicio admissum sit; nam si tale ministerium inutile, & infructuosum reddatur ipsi clienti, ob Aduocati excommunicationem, tunc Aduocatus non potest licitè petere stipendium, nisi aliàs excommunicatio Aduocati nota fuisset ipsi petenti patrocinium, & nihilominus eius operâ vti voluisset; nam tunc & Aduocatus potest stipendium petere, & cliens tenetur soluere, quia sibi imputare debet si tali periculo se exposuerit. Auila *etiam p.2. cap.6. disp.7. dub.3. concl.3.* Hurtad. *disput.8. de excommun. diffic.7.* Luysius *lib.2. disp.14. dub.5. in princ.* Bonac. *disp.2. q.2. punct.7. num.16.* Cornejo *disp.10 de excommun. §.9. quæst.3. vers. Si quæras.* Diana *part.5. tract.9. resolut.134.*

QVÆSTIO XXX.

An excommunicatus non toleratus licitè possit esse testis in iudicio, & extra.

RΕspondeo tanquam certum: non posse licitè. *Primò* ob rationem generalem, quia videlicet omnis communicatio est prohibita excommunicato. *Secundo*, quia in specie id prohibetur in cap. *Decernimus, de sent. excomm. in* 6. vt visum est *sup. q.1.* vbi etiam statuitur Iudices sæculares per censuram compellendos esse, vt excommunicatos in testes non admittant. Tenentur ergo ipsi ex officio eos repellere, etiamsi partes nihil obiiciant, vel eos voluntariè admittant. Sic etiam colligitur ex cap. *Veniens 2. de testib. in fine.* Et tenent ibi Abbas *num.5. &* 28. Felin. *num.*38. Syluester *excommun.3. n.1. vers. Vndecimò interdictus est.* Suar. *disput.16. sect.6. n.1.* Alter. *lib.2. disp.3. cap.5. in princip.* Auila *2.p. cap.6. disp.7. dub.4. concl.3.* Henriquez *lib.3. cap.9. n.3.* Vasquez *de excommunic. dub.5. num.8.* Filliuc. *tract.12. cap.7. quæst.7. n.187.* Bonacina *disput.2. quæst.2. punct.7. n.51.* Luysius *lib.2. disput.14. dub.4. vers. Circa secundam partem.* Hurtadus *disputat.8. de excommun. difficult.6.* Ægidius *disput.14. dub.11. concl.1. num.109.* Villalobos *tract.17. diffic.14. num.7. concl.6.* Machado *lib.6. part.4. tract.2. docum.4. num.5.* Diana *part.5. tract.9. resol.113.* Cornejo *disput.10. de excommunic. §.9. quæst.6.* Palao *disput.2. punct.14. §.2. num.17.* & alij.

QVÆSTIO XXXI.

An excommunicatus non toleratus peccet solùm venialiter ferendo testimonium in Iudicio, vel extra.

AFfirmat Filliuc. *loc. cit. num.*188. his verbis: Dices primò. Quod peccatum committet si excommunicatus sit testis in iudicio, vel extra? Respondeo: Si sit iniustus, quia falsus, vel contra iustitiam, peccabit mortaliter: si verus, & iustus, tantum peccabit venialiter, etiamsi vitandus sit: quia tantum est communicatio humana: Ita ille: Et ante illum Sotus *in 4. dist.22. quæst.1. art.4. pag.* mihi 1013. *vers. Nec potest accusare, aut testis esse in iudicio.* Sà *verb. excommunic. n.27.* Caiet. quem refert ac sequitur Suarez *disput.16. sect.6.* non *disp.14 sect.2.* vt citat Machado (*n.10.* Villal. *tr.17. diff.14. n.7. cit.* Mach. *loc. cit. n.3.* his verbis: [Mas si el testigo es descomulgado denunciado ò vitando, que es todo vno, comunmente afirmen los Doctores, que no excede su culpa de venial, porque la comunicacion viene à ser en cosas humanas, y no diuinas.] Ita ille. Diana etiam *part.5. tract.9. resolut.113.* Palao *punct.14. cit. §.2. num.17.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: peccare mortaliter. Quia in re graui contra prohibitionem specialem iuris facit. Sic Vasq. *disput. de excomm. dub.5. n.8.* ita dicens: Quod de collatione actiua beneficij diximus, dicendum est de actu quocumque publico, & legitimo, etiam sæculari, vt habetur in cap. *decernimus, de sent. excomm. in 6.* priuatur enim ab agendo, patrocinando, & testificando. Et quamuis dicat Sotus *supra art.4.* quod tantum peccabit venialiter testificando, tamen verius videtur, quod mortaliter: quia priuatur hac communicatione peculiariter per textum citatum. Et sic sentit Nauar. *cap.27. n.28.* Sic ille. Et infra ita ait: sed hæc iudicialia facere mortale videtur mihi, quia in iure specialiter prohibetur *in cap. cit. & in cap. Veniens 2. de testib.* dicitur, quod vt aliquis testificetur qui erat excommunicatus, absoluatur: sed si tantum prohiberetur testis à testimonio, sicut ab aliis humanis communicationibus, non egeret absolutione, quia propter vtile liceret communicare; qualis vtilitas esset testificando: & ita *in cap. cit. Decernimus*, non præciperetur specialiter, quod Iudex expellatur ab agendo, patrocinando, &c. si tantum sicut ab aliis rebus, prohibiti essent abstinere, quia propter vtile liceret patrocinari, &c. nec peccat tantum, vt dicit Nauar. qui iudicat, quia vsurpat iurisdictionem, quam non habet; quia specialiter prohibetur, sicut ij, quos diximus. Hucusque Doctus Vasquez.

QVÆSTIO XXXII.

An saltem excommunicatus toleratus licitè possit esse in Iudicio testis.

NEgant Franc. Butr. Gabr. Mascard. & Puteus, quos refert, & sequitur Alterius *lib.2. disp.3. cap.5. vers. Quod intelligitur.*

Sed vt certum iam respondeo, quod quamuis secundùm ius antiquum potuit habere verum horum authorum sententia, nunc verò secundum ius nouum Extrauag. *Ad euitanda*, minimè. Ideoque iuxta sæpiùs repetita dicendũ est, quod quamuis non liceat ipsi testi non requisito ferre in iudicio testimonium, cum ei non sit ablata prohibitio non communicandi cum aliis, licebit tamen si id faciat rogatus, & requisitus, iuxta d. Extrauag. Sic Suar. *disp.16. sect.6. n.4. in fine.* Filliuc. *tr.12. c.7. quæst.7. n.188. vers. Dices secundò.* Præposit. *in 3. p. q.2. de excomm. dub.13. n.90.* Hurtad. *disp.8. de excomm. diffic.6.* Luysius *lib.2. disp.14. dub.4. vers. Occurrit verò.* Cornejo *disp.10. de excomm. §.9. quæst.6. vers. Et si rursus inquiras,* Diana *p.5. tract.9. resol.113.* Villalob. *tract.17. diffic.14. n.7. concl.6.* Machado *lib.6. part.4. tract.2. docum.4. num.2.* & antea Auila *2. part. cap.6. disp.7. dub.4.* sic loquens: Secunda conclusio. Etiam ante absolutionem toleratus licitè potest esse testis. Sic Bustos *d. cap. Statuimus.* Et probatur: nam actus testificandi natura sua ordinatur in fauorem partis, non in fauorem testificantis: sed Concil. Constantiense tolerat prædictos excommunicatos, quantum ad ea, quæ tangunt commodum aliorum: ergo. Sic Auila, & Palao *disput.2. punct.14. §.2. num.17.*

QVÆSTIO XXXIII.

An validum sit testimonium testis excommunicati non tolerati, casu quo non repellatur à Iudice.

AFfirmant Filliuc. *tract.11. cap.6. quæst.7. n.188.* ibi: Valet tamen eius testimonium, etiamsi vitandus sit, donec contra eum fiat exceptio. Ita ille. Cuius sententia videtur esse Suarij *sect.6. cit. num.5.* quatenus ait, tale testimonium non fore validum si repellatur ab eo contra quem producitur: ergo in eius sententia validum erit, si non repellatur. Ita cum Suario tenet etiam Luysius *lib.2. disputatione 14 dubio 4 vers. Dubium verò.* Villalobos *num.7. cit. concl.6.* ita dicens:

Y aunque el descomulgado sea denunciado, si no le repelen en el Iuizio, vale su dicho, que no esta irritado por derecho. Ita ille. Et Saytus *lib.2.cap.8.n.1.* Ægidius *disp.14 dub.11.num.110.* Palao *loc. cit. num.* 18. & alij.

Sed probabiliùs Respondeo: minimè esse validum, etiam casu, quo non repellatur testimonium dicti testis in iudicio. *Primò*, quia sic colligitur ex cap. *Licèt, de sent. excommun. in* 6. vbi apertè statuitur, quod excommunicatus, tam in iudicialibus, quàm extraiudicialibus sit à legitimis actibus remouendus. *Secundò*, clarius id probatur ex cap. *Nullus, 3. quæst.* 4. vbi, vt vidimus *quæst.15.* apertè statuitur, quod nullo modo credatur testimonio excommunicati, aut testimonio Notarij: at sic est, quod vt *ibidem* probauimus, quod testimonium Notarij excommunicati vitandi est omnino nullum, etiamsi à Iudice non repellatur: ergo idem dicendum est de testimonio testis excommunicati vitandi. Sic docent Vasquez *de excommun. dub.3.* Socin. *in cap. Sacris, n.405. de sentent. excomm.* Cornejo *disput.10 de excommun.* § 9. *quæsito 6.* Faber *in 2 distinct.25. quæst.1. disputat.4. cap.6. num.202.* & Bauny *disputat.7. de excommunicat. quæst. 21. versu Possumque*, & ex citatis *sup. quæst.15.* Hurtadus *quæst.36.* citandus, & alij.

Qvæstio XXXIV.

An saltem testimonium testis excommunicati non tolerati, sit validum casu quo non solùm non repellitur, verùm etiam de consensu Iudicis vtriusque partis admittitur.

Affirmant, & à fortiori Suar. Filliuc. Luys. Villalobosque *locis* nuper *citatis.* Quibus addi possunt Diana *p.5. tract.9. res.113.* ita dicens: Verùm ego puto, quod excommunicatus non potest esse testis, vt patet cap. *Decernimus, de sentent. excommun in 6.* vbi etiam decernitur, vt Iudices sæculares per Censuras Ecclesiasticas compellantur tales repellere. Si tamen admittatur eius testimonium, est validum, quia non apparet vllum ius irritans eius testimonium quando admittitur. Hæc Diana.

Sed probabilius, iuxta dicta *sup. quæst.5.* respondeo: etiam in proposito casu esse nullum, & cassum testimonium dicti excommunicati. Quia consensus partium, & Iudicis admittentium testimonium, non possunt illud reddere authenticum, & fide dignum, vt loquendo de instrumento facto à Notario excommunicato vitando *loc. citat.* diximus. Sic ex Authoribus ibi citatis tenent Vasq. *de excomm. dub. 5. cit.* Hurtado *disp.8. diff.6.* Faber *loc. cit.* Cornejo etiam, vbi quærens, quid si de facto admittatur in iudicio testimonium testis excommunicati vitandi, eritne validum? Et respondet sic. Respondeo negatiuè *in d. cap. Nullus 3. quæst.4.* ex quo eadem ratione debent esse inualida, quæ ab excommunicato dicuntur vt teste, & quæ scribuntur vt Tabellione. Sic ille.

Qvæstio XXXV.

An etiam sit inualidum testimonium testis excommunicati tolerati, & non vitandi.

Affirmant Hurtad. *disput.8. de excomm. diffic.6.* his verbis: Addimus contra nonnullos, vt optimè Vasq. *dub.5.* testimonium excommunicati esse nullum, cum ei credendum non sit, vt dicitur in Can. *Nullus, 3. q.4.* quod contra Ægidium, & alios verum existimamus, etiamsi non repellatur (vt potest non repelli, quando testis est toleratus) sicut diximus de instrumento Tabellionis, qui est testis qualificatus. Et id etiam existimamus verum, quamuis testis sit toleratus: quia ei, quamuis tolerato, non est obligatio credendi; valor autem testimonij consistit in eo, quod ei debeat credi. Ita ille.

Sed iuxta à nobis dicta loquendo de instrumento facto à Notario, seu Tabellione excommunicato tolerato, probabiliùs resp. nullo modo esse inualidum, sed validum ac ratum testimonium prolatum à teste excommunicato tolerato. Quia huic post Concilium Constantiense credendùm esse est notum. Sic Cornejo, & Faber *vbi suprà*, quos sequi videtur Machado *lib.6 part.4. tract.2. docum.4. num.2.* sic dicens: [Se ha de aduertir, que si el testigo està descomulgado tolerado, si siendo requerido testifica en juizio, y fuera del sirve de tal en escritura, testamentos, &c. no solo es valido, sino tambien licito por la Extrauagante de Martino V. si bien algunos son de contrario parecer, fundados en que la prohibicion del derecho comprehende no solo a los denunciados, sino tambien à los tolerados.] Hæc ille. Citarique possunt pro hac parte omnes quos in simili etiam pro nostra citauimus *supra quæst.16.*

Qvæstio XXXVI.

An excommunicatus possit esse testis in causis fidei.

Respondeo tanquam certum: posse. Quia in fauorem eius admittuntur testes etiam excommunicati contra hæreticos, receptatores, & defensores eorum, in defectu aliarum probationum, vt habetur in cap. *In fidei, de Hæretic. lib.6.* Quod non solùm verum est, quando in illa causa viâ Inquisitionis proceditur, vt vult Glossa malè, sed etiam quando proceditur via accusationis, vt benè S[u]ar. *disp.16 sect.6. n. 2.* Alter. *lib. 2. disp.3. cap.5 in fine*, Luys. *lib.2. disp.14. dub.4.* Auila *2. p. c.6. disp.7. dub.4. concl.3.* Filliuc. *tract.12. cap. 7. quæst.7. num.187.* Cornejo *disp.10.* § 9. *quæst.6.* Sanchez *lib 3. de Matrim. disp.41. n.5.* Geminian. Anchar. Francus, Sayrus, Bonacina, quos citat & sequitur Palao *disput. 2. de Censur. puncto 14.* § 2. *num.19.*

Qvæstio XXXVII.

An etiam possit excommunicatus esse testis in contractu matrimonij.

Negant Couarr. *4. decr. 2. p. cap.8.* § 12. *n.1.* & penes ipsum Bernard. Corsetus, Albertin. Alex. Decius, & alij. Quibus videtur assentire Suar. *loc. cit.* dicit enim, quod extra casum concessum *q. antecedenti*, nunquam potest excommunicatus in testem admitti in iudicio; quia generalis prohibitio communicationis, & specialis de non admittendis testibus, vniuersalis est *in d. cap. Decernimus*, & in iura nulla alia exceptio inuenitur. Ita ille. Quem videtur sequi Filliucius, & Alterius *loc. cit.*

Sed probabilius respondeo: posse esse testem in dicto Matrimonij contractu. Ratio est, quia in causa fauorabili admittuntur testes, etiam excommunicati, ob fidei fauorem, vt decernitur cap. *In fidei fauorem, cit.* at sic est, quod causa Matrimonij est valde fauorabilis, vt habetur cap. *fin. de sent. & re iudic.* & ideo ad testificandum in ea admittuntur fœminæ, cap. *Super eod. cl 1. de testib. & consang. cap. Videtur, qui matrim. accusar. pos. & l.15 tit.9 p.4.* ergo etiam possunt admitti testes excommunicati. Sic Sanchez *disput.51. cit. n.5.* Auila *2. parte, cap 6. disputatione 7. dubio 4. conclus.3.* quos refert, & sequitur Cornejo *disputatione 10. cit.* § *9. quæsito 6.*

Et antea nos etiam *part.2. tractatu 9. de Matrimon. disputat.7. quæsito 44.*

Qvæstio

QVÆSTIO XXXVIII.

An item in aliis casibus, in quibus admittitur infamis in testem, admitti & possit excommunicatus.

RESpondeo probabiliter: posse. Quia horum eadem videtur ratio. Vnde aduersus Simoniacos admitti potest in testem, excommunicatus, quia aduersus tales admittuntur serui, meretrix, & alij quilibet criminosi, vt habetur *in cap. Tanta,de Simonia.* Sic Alter. *lib.2.disp.3.cap.5 in fine*, addens ex Baldo idem esse dicendum de excommunicato sub conditione, casu quo illa pendente, testimonium tulerit; nam tunc huiusmodi esset ratum, etiamsi postea conditio purificetur, quia non ita retrotrahitur, vt possit testimonium latum reddere nullum, vt ait Mascardus *conclus.* 705. *num.16.de probat.*

QVÆSTIO XXXIX.

An deinde possit excommunicatus esse testis, contra excommunicatum.

REspondeo quod minimè. Quia nulla est ratio, quæ ad asserendum contra generalem prohibitionem communicationis, & specialem de non admittendis testibus excommunicatis, *in cap. Decernimus*, nos cogat. Et ideo ita docent Specul. *in tit.de testib.§.1. col.14. vers. Sed nunquid excommunicatus.* Gabr. *lib.1. commun.de testib.conclus.*19.*num.*4. & ex illis Alterius *cap.3.cit.in princip.*

QVÆSTIO XL.

An saltem, possit esse testis, qui est excommunicatus, quia non fuit confessus semel in anno, iuxta praeceptum cap. Omnis vtriusque sexus, de Pœnitent.

AFfirmant Marian. Iun. *consl.*32.*col.penult. vol.*2. & Ruin. *consil.*106.*col.*1.*in fine,& col.*4.*volum.*5.

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod nec huiusmodi excommunicatus, si est denunciatus, possit esse testis. Quia verè est excommunicatus: ergo & est priuatus iure proferendi in iudicio testimonium, sicut sunt alij excommunicati. Sic Felin. *in cap. Testimonium, de testib.col.*1. Parisius *consil.*58.*col.*10.*volum.*4. & Alterius *loc.cit.vers.Habet locum.*

QVÆSTIO XLI.

An excommunicatus possit licitè ferre testimonium in contractibus, testamentis, & aliis Scripturis extraiudicialibus.

RESpondeo tanquam certum, non posse licitè. Quia excommunicatus caret communicatione humanum: ergo nequit esse testis in dictis instrumentis extraiudicialibus, cum sine hominum communicatione fieri nequeant. Sic habetur expressè *in c. Licet, de sent.excom. in* 6. vbi dicitur, quod excommunicatus non solum in iudicialibus, sed etiam in extraiudicialibus euitari, &c. debeat, iis verbis: *Lapso eodem tempore, excommunicatus publicè nunciari, & nedum in iudicialibus, sed etiam in extraiudicialibus euitari, ac à legitimis actibus remoueri debebit.* Sic textus. Qui locũ habet, tam in excõmunicato vitãdo, & nõ tolerato, quàm in non vitãdo, & tolerato, si aliàs iste non fuerit rogatus, & requisitus, iuxta dicta *quæst* 31. Sic omnes DD. Legantur Abbas *in cap. testimonium, de testib.* Franc. *c. Decernimus, de sent.excom. in* 6. Felin. *in c. Rodulphus, de rescript.* Suar. *disp.*16.*sect.*6. R.P. Leand. de censuris.

*n.*7. Alter. *lib.*2.*disp.*3.*c.*5.*vers. Neque soli.* Filliuc. *tr.*12. *c.*7.*quæst.*7.*dict.*2.*n.*188. Cornejo *disp.*10.*de excom.§.*9. *quæst.*6.*vers.Et si inquiras.* Luysius *lib.*2.*disput.*14.*dub.*4. Diana *part.*5.*tract.*9.*resolut.*113.

QVÆSTIO XLII.

An saltem sit validum testimonium excommunicati denunciati, seu vitandi, in scripturis, contractibus testamentis, & aliis instrumentis extra iudicialibus.

AFfirmant Suar. Alter. Filliuc. Cornejo, Luysius, & Diana *loc.cit.* Fundamentum Suarij (inquit Paber relatus à Diana *loc.cit.*) est quia licèt iure prohibeatur, vt non licitè fiat, non tamen cauetur vt validè non fiat in scripturis priuatis. Ita Suar. apud Fabrum, qui his verbis impugnat illum: verùm hoc non intelligo. Nam omnis Scriptura facta per Tabellionem, authoritate tabellionatus mihi videtur publica, quia authoritas Tabellionis est publica. Vnde testis testificans in tali scriptura mihi videtur testificari publicè: quia licet actu non sit deducta ad iudicium, tamen potest deduci, & est apta nata deduci. Itaque mihi videtur includi in illis actibus, de quibus dicitur *cap. Licet, de sent.excom.in* 6. in quo dicitur excommunicatum, tam in iudicialibus, quàm extraiudicialibus, à legitimis actibus esse remouendum. Hucusque Faber, apud Dianam *dist.*25.*q.*1.*disp.*4 *c.*6.*n.*102. Sed certè hîc Author, vt impugnet Suar. finxit fundamentum adductum quasi ab illo prolatum. Nam Suarius licèt affirmet validum esse testimonium excommunicati in contractibus, testamentis, & aliis scripturis extraiudicialibus, nullo tamen modo dixit, id euenire ex eo quod iure non caueatur id fieri in scripturis priuatis. Sed ex eo quod si testimonium excommunicati factum in iudicio est validum, quia iure non irritatur, à fortiori erit validum testimonium in contractibus, testamentis, & aliis scripturis. Adde quod Suar. expressè vocat has scripturas extraiudiciales, publicas. Ait enim sic *n.* 8. Igitur regula constituta de excommunicato, quod in iudicio testis esse non debeat, in contractibus, & testamentis, & quibuslibet instrumentis publicis locum habet. Ita ille. In vanum ergo inuehit Faber contra illum impugnando rationem, quam non dedit. Quod ooo aduertie Diana. Nihilominus tamen

Probabiliùs respondeo: etiam esse inualidum, & nullum testimonium excommunicati vitandi, in contractibus, testamentis, & aliis scripturis extraiudicialibus. Ratio est, quia probabilius est, quod testimonium testis excommunicati vitandi in iudicio est inualidum, ac nullum, vt habitum est suprà *q.*33.*&* 34. ergo & testimonium in contractibus, testamentis, & aliis scripturis extraiudicialibus; quia de iis omnibus idem est ius, & consequenter, ratio; vt ex citatis quæstionibus constat. Sic Faber *loc.cit.* & loquendo de testamentis, idem sentit Vgolin. *tab.*2.*cap.*17.*§.*1. (licèt loquendo de contractibus oppositum absque idonea ratione sentiat.) & alij plures apud ipsum.

QVÆSTIO XLIII.

An excommunicatus possit esse Tutor, vel Curator.

REspondeo tanquam certum, non posse. Primò, ob generalem prohibitionem communicandi cũ aliis. Secundò, quia excommunicatus non potest publicum officium habere. Vnde constat, quod Tutor, seu Curator excõmunicatus peccet exercendo tale officium, siue in iudicio, siue extra: & simili modo ille, qui tale officium excommunicato confert. Idque semper est intelligendum iuxta dispositionem Extrauagantis *Ad euitanda*, id est, vt publicè denunciatus sit excommunicatus

 quantum

quantum ad alios, qui excommunicatum deputarent Tutorem aut Curatorem: sed quoad ipsum excommunicatum, etiamsi sit toleratus, peccet si suscipiat tale officium non rogatus, aut nuntiatus, & sic illud exerceat. Sic omnes. Legantur Suarez. *disp*.16.*sect*.8. Alter. *lib*.2.*disp*.4.*cap*.3. Filliuc. *tract*.12.*c*.7.*quaest*.10. Vgolin. *tab*.2.*cap*.14. Cornejo *disput*.10. *de excommunicat*. §.9. *quaest*.*vlt*. Diana *part*.5.*tract*.9 *resol*.115.

QVÆSTIO XLIV.

An gesta à Tutore, vel Curatore excommunicato vitando sint valida, & rata.

NEgant plures DD. existimantes, contractus, & alios actus, qui fiunt ab excommunicato vitando ratione Tutelæ, & Curæ, nullos esse, nullamque habere vim, & efficaciam. Quia (inquiunt) officium Tutoris, & Curatoris est publicum, cum sit publica auctoritate Iudicis collatum: sed quidquid sit ab excommunicato titulo publici officij, est nullum, vt colligitur ex *cap*. *Ad probandum*, *de re iud*. ergo. Ita Abbas *in c*. *Veritatis*, *de dolo*, *& contum*.*n*.34. Sylvest. *excommunicat*.3. *num*.2. Tabiena *excommunic*.2.§.14. Vgolinus *tab*.2.*c*.14. & communiter Canonistæ.

Sed probabilius respondeo, gesta per Tutorem, aut Curatorem excommunicatum (etiam vitandum) nomine pupilli esse valida, quamdiu per exceptionem non repellatur, sicut diximus de Procuratore *quaest*.23. Ratio est, quia nullum extat peculiare ius, quo gesta à Tutore, vel Curatore excommunicato irritentur: ergo id non est affirmandum.

Ad fundamentum oppositæ sententiæ dicendum est, quod officium Tutoris licèt sit aliquo modo publicum, eo quòd ad illud suscipiendum quis indigeat auctoritate legis, & Iudicis ministerio; non tamen est publicum includens iurisdictionem, & ea publica auctoritate, & vtilitate, & cuius actus dicuntur ciuiles, & de iis solùm loquendo verificatur minor: nam tales actus non valent, nisi adsit communis error excommunicationis, vt *sup*. est habitum. Vnde nostram sententiam tenent Suar. *disp*.16 *sect*.8. Filliuc. *tr*.12.*cap*.7. *quaest*.10.*n*.194. Alter. *lib*.2.*disp*.4.*cap*.3.*vers*. *His rationibus*. Luys. *lib*.2.*disp*.14.*dub*.5.*in fine*. Cornejo *disp*.10.*de excommun*.§.9. *quaest*. *vlt*. Villalobos *tract*.17.*diffic* 34. *num*. 10. cuius verba inuenies *supra quaest*. 25. Diana *part*.5 *tractatu* 9.*resolut*.115.

QVÆSTIO XLV.

An excommunicatus licitè possit condere Testamentum, & Codicillum facere.

REspondeo tanquam certum: non posse licitè. Quia hæc non possunt fieri sine communicatione humana, qua priuatus est omnis excommunicatus, vt sæpè est habitum: ergo. Sic omnes Doctores, præcipuè statim citandi.

QVÆSTIO XLVI.

An saltem validum, ac firmum sit Testamentum factum ab excommunicato.

NEgant Glossa *in c*. *Decernimus*, *de sentent excomm*. *in* 6.*verb*. *Et testificando*. Host ens. *in cap*. *Pia*, *de except*. *in* 6. Ioan. Monach. *in cap*. *Quamquam*, *de vsuris*. Perez *lib*.1.*tit*.2.*lib*.5., *ordin*. *p*.64. Gabriel etiam *in* 4. *dist*.18 *q*.2.*art*.3.*dub*.1. & alij, quos refert Glossa *cit*. Cuius fundamentum est. Quia excommunicatus est similis Deportato: sed Deportatus nequit testari, *ff*. *de Testam*.*l*. *eius cui*,§.1. ergo neque excommunicatus.

Sed probabiliùs longè multò respondeo, validum, ac firmum esse testamentum, seu codicillum conditum, & factum ab excommunicato (dummodo excommunicatus non sit ob hæresim, aut ob percussionem Cardinalis, quia tunc saltem in foro exteriori non valebit.) Ratio est, quia omnes testari possunt, qui iure expressè non prohibentur, vt habetur *in l*. *si quaeramus*, *ff*. *de testam*. & ibi Glossa *Instit*. *quibus est permiss*. *facere testam*.*l*.1.*C*. *de Sacros*. *Eccl*. Sed excommunicatus regulariter non prohibetur testari: ergo Excommunicatus validè poterit testari. *Confirmatur*. Nam speciale est in excommunicato propter hæresim, quod hic non possit testari, *cap*. *Excommunicamus*,§. *Credentes*, *de haret*. *Authent*. *Credentes*, *C*. *de Heret*. sicuti est etiam in excommunicato ex percussione Cardin. *c*. *Felicis*, *de paenit*. *in* 6. ergo excommunicatis regulariter ob alias causas non est interdicta testandi potestas, licet vt supra diximus, in testando peccet. Sic Innoc. *cap*. *Cum voluntate*, *de sent*. *excomm*. *in* 6. Abbas *in cap*. *Ad probandum de re Iud*.*n*.5. Gemin. Anchar. & Ioan. Andr. *in cap*. *Decernimus*, *cit*. Archid. *in d*. *cap*. *Pia*, Frederic. *consil*. 74. Bart. Bald. Imola, Guillelm. Benedict. Felin. Fanc. & alij, quos refert, & sequitur Couar. *tom*.2. *in tract*. *de testam*. *part*.2 *n*.18.*pag*.*mihi* 16. Nauarr. *cap*.27.*num*. 36. *ad* 6. Anton. Gomez, & Anton. Gabr. quos citat, & sequitur Henriquez *lib*.13.*cap*.7.*n*.7. Alterius *lib*.2.*disp* 4. *cap*.2. & alij. Ex quibus ad fundamentum contrarium dicendum est, falsum esse, nam in hoc non æquiparatur excommunicatus Deportato.

QVÆSTIO XLVII.

An excommunicatus institui possit hæres, ita vt institutio in eum facta teneat.

NEgant Angel. *verb*. *Hæres*, *n*.24. mihi (Alterio 22.) vbi expressè ait, quod excommunicatus non potest hæres institui, his verbis: Octauò excommunicatus Nam qui tempore institutionis, vel mortis, vel aditionis hæreditatis erat excommunicatus, non valet institutio. Secus si post mortem fuit excommunicatus, sed ante mortem absolutus; vel post mortem fuit excommunicatus, & ante aditionem absolutus, tenet institutio, *ff*. *de hæred*. *instituend*. *l*. *sed etsi conditioni*, §. *solemus*, *& l*. *Si alienum*, §. *In extraneis*. Hæc Angel. & etiam Tabiena *eod v Hæres*, *n*.20. Sylvest. *verb*. *Hæreditas* 3.§.2. & Armilla *n*.16. & penes illos Hostiensis.

Sed probabiliùs longè respondeo, posse validè excommunicatum institui hæredem, & consequenter hic poterit adire etiam licitè hæreditatem, si hominum communione non vtatur. Quod contingere potest eum animo quis hæreditatem adit, vt per tacitam acceptionem hæreditatis, vel per realem possessionem rei, aut alio simili modo, secus si Iudicis opera vtatur, quamuis aditio nihilominus valeat.

Ratio huius responsionis eadem est omnino ac præcedentis. Nam non omnibus excommunicatis est prohibitum hæredes institui; sed solùm iis, qui tales sunt propter hæresim, aut percussionem Cardinalium: ergo cæteri excommunicati institui validè possunt. Sic Authores supra adducti, & specialiter Henriquez *c*.7. *num*.7. *cit*. & Alterius *cap*. 2. *cit*. Quirad fundamentum contrariorum respondet, quod iura pro sua sententia adducta solùm probant, ad valorem Testamenti tempus ipsius Institutionis inspiciendum esse, vt eo tempore hæres institutus habilis sit, & capax; quod quidem verissimum est: sed excommunicatio, qua obstringitur hæres tempore, quo instituitur, non reddit ipsum incapacem, vt habitum est; & ideo illi textus non faciunt ad rem. Legantur Palao *disp*.2. *punct*.16. *num*.7. Auila, Ægidius, & Sayrus penes ipsum.

QVÆ

QVÆSTIO XLVIII.

An licitum sit Excommunicatis inire cum aliis contractus.

REspondeo tanquam certum: nullo modo esse licitum excommunicatis vitandis inire cum aliis contractus. Quia id fieri nequit sine communicatione cum aliis fidelibus, quæ quidem prohibita est illis. Et idem dicendum est de excommunicatis non vitandis, nempe non esse illis licitum casu, quo ipsi se ingerant, inducuntque contractum, atque prouocent alios ad contrahendum: secus verò casu, quo ipsimet sint ab aliis prouocati; quia tunc licitum est huiusmodi excommunicatis non vitandis cum aliis inire, & celebrare contractos. Sic docent sine controuersia omnes.

QVÆSTIO XLIX.

An saltem contractus initi cum excommunicatis vitandis sint validi, si alium defectum non habeant præter excommunicationem.

NEgant Hostiens. *in cap. Veritatis, de dolo & contumac.* & Fortun. *in l. Gallus, §. Et quid si tantum, ff. de liberis & posthum. col. 21.*

Sed probabiliùs longè respondeo: esse omninò validos. Quia hæc pœna nempe, quod contractus ab excommunicato celebratus sit nullus, nullibi in iure statuta est, nec probatur: ergò nullo modo id est asserendum. *Confirmatur*, quia potius oppositum colligitur ex iure, nempe ex texto *in cap. Felicis, de Pænit. in 6. §. Verum*, vbi Bonifac. VIII. videtur concedere cuidam excommunicato repetitionem eorum quæ acquisierat per excommunicationem: ergo supponit contractus ab illo factos durante excommunicatione validos fuisse. Sic Ionocent. & Panormitan. *num. 35. in cap. Virtutis*, cit. Felinos *in cap. Ad probandam, de re iudic.* Ioan. de Selua *in tract. de Benefic. 3. part. quæst. 4. col. 3.* & Alphons. à Castro *de potest. legis pœnal. lib. 2. cap. vlt. conclus. 2.* Quos citat, & sequitur Couarruuias *in cap. Alma mater, 1. p. §. 1. num. 8.* Ioan. de Ligna *tract. de Censuris, §. 15.* Henriquez *lib. 13. cap. 7. num. 7.* vbi congerendo omnia à nobis dicta, sic ait: Denunciatus repellitur etiam ab actu extraiudiciali legitimo, cum sibi ex officio competit. At valet contractus priuatus cum illo initus, vt emptio, venditio locatio, &c. & contractus Matrimonij: Professio istius valet, quia est contractus, quo homo se tradit Deo, & Prælatis Religiosis. Testamentum eius, qui ob hæresim, aut ob percussionem Cardinalis excommunicatus est, non valet in foro exteriori. Si ob aliam causam sit denunciatus, valet testamentum eius, & hæredis institutio in eo facta, cum sit contractus ciuilis priuatus, vt valet donatio inter viuos. Hæc ille. Alterius etiam *lib. 1. disputatione 4. cap. 1. vers. Hucusque* Filliucius *tractatu 12. cap. 8. quæst. 4. num. 204.* Suarez *disputatione 15. sectione 8.* Coroneo *disputatione 20. de excommunicat. §. 10. quæsito 4. vers. Sed difficultas est.* Sayrus *lib. 2. cap. 9. à num. 11.* Vasquez *de excommunicat. dubio 8. num. 8.* Bauny *disput. 7. de excommunicat. quæst. 15. Assert. 2.* Hurtadus *disp. 9. de excommunicat. diffic. 1. num. 5.* Ægidius *disp. 15. dub. 12. num. 115.* Palao *disp. 2. de Censur. punct. 16. num. 2.* & alij.

DISPVTATIO XIII.

De septimo effectu Excommunicationis, qui est priuatio ciuilis, politicæ, seu humanæ communicationis, aut conuersationis.

QVÆSTIO PRIMA.

An omni excommunicato maiori sit, per se loquendo prohibitum communicare, seu conuersari cum aliis fidelibus.

REspondeo tanquam certum: affirmatiuè. Quia proprius effectus excommunicationis maioris est priuare excommunicatum communicatione, & communi congressu aliorum fidelium, vt constat ex dictis *disp. 1.* & ex ipso iure, *cap. Cum excommunicato, & seqq. 11. q. 3. c. Nuper, & c. Si aliquando, de sent. excomm.* ergo per se loquendo, & seclusa omni necessitate, &c. de quo infrà, omnis excommunicatus est priuatus communi congressu, & humana conuersatione aliorum fidelium. Sic omnes Canonistæ in citatis iuribus. Theologi *in 4. dist. 18.* vbi D. Thom. *quæst. 4. art. 1.* Ricard. & Palud. Sotus *dist. 22.* & alij. Nauar. *c. 27. à num. 17.* Couarruuias *in cap. Alma mater, 1. part. §. 1.* Henriquez *lib. 13. cap. 7.* Suarez *disp. 15. sect. 1.* Alterius *lib. 1. disp. 9. c. 1. & 2.* Auila *2. part. c. 6 disp. 8. & 9.* Bonacina *disp. 2. quæst. 21 punct. 6. §. 1.* Hurtadus *disp. 9. de excomm. diffic. 1.* & Pal. *disp. 2. de Censur. punct. 17.* & alij.

QVÆSTIO II.

An sit prohibitum Excommunicatis ex vi Censuræ cum infidelibus communicare, & conuersari.

AFfirmat Glossa *margin. in can. Deuotam, 27. q. 1.*

Sed respondeo tanquam certum, non esse prohibitum. Quia per excommunicationem solùm separatur excommunicatus à consortio, & communione fidelium, & Christianorum, *cap. omnis Christianus, c. Engeltrudam, 3. quæst. 4. & c. penult. de sent. excom.* ergo non separatur ab infidelium communicatione. Sic omnes communiter. Vgolin. *tab. 2. cap. 12. §. 1.* Suarez *disp. 15. sect. 1. num. 11.* Sayr. *lib. 2. cap. 11. n. 35.* Ægid. *disp. 13. dub. 1. n. 10.* Filliuc. *tract. 13. c. 5. quæst. 2. dicto 2. n. 83.* Bonacina *disp. 2. quæst. 1. punct. 6. §. 1. n. 3.* Alterius *lib. 1. disp. 9. cap. 1. vers. Tertiò potest.*

QVÆSTIO III.

An etiam non sit prohibitum, sed licitum excommunicato cum altero excommunicato communicare.

AFfirmant, adhuc non esse id prohibitum excommunicato, Glossa *in can. Deuotam, 27. q. 1. verb. Christiana*, & alij. Quorum fundamentum esse potest, quod excommunicati non sunt iam de corpore mystico Ecclesiæ, à quo separat excommunicatio: ergo possunt adinuicem colloqui, & conuersari.

Sed vt quid certum respondeo, minimè esse licitum, sed potiùs prohibitum excommunicato communicare cum alio excommunicato. Quia in iuribus citatis simpliciter, & absolutè prohibetur, ne quis excommunicatus communicet cum alio fideli, hoc

est baptizato,seu Christiano : at sic est quod per excommunicationem quamcunque non desinit excommunicatus esse fidelis : ergo. *Confirmatur.* Quoniam aliàs excommunicati essent melioris conditionis, vt sic,quàm non excommunicati,qui quidem priuantur illa communicatione:at hoc non est dicendum:ergo. Sic tenent Abbas *in c.Illud, de Cler.excomm.ministr. n.6.*Hostiens.*in sum.tit.de sent.excomm.n.*11. & Ioan. de Lignan.*de Censur.*§.27.*n.*2.Quos citat, & sequitur Suarez *disp.*15.*sect.*1.*n.*12. quibus addi possunt Felinus *c.Nulli,de sentent.excommun.*Victoria *de excommun.quæst.*16.*n.mihi.*343.Alterius *lib.*1. *disp.*9.*cap.*1. *vers.Nec excommunicatus.*

Ad argumentum ergo in contrarium dicendum est, quod excommunicati non sunt ita extra Ecclesiam sicut infideles, quia adhuc sunt membra Ecclesiæ per Baptismum,& fidem, & ideo non sunt exempti à legibus,& præceptis Pontificis,& consequenter tenentur illi parere,sicuti alij fideles. Vnde si excommunicati adinuicem communicent, & peccant æquè ac si communicarent cum aliis fidelibus non excommunicatis, & excommunicationem minorē incurrūt.

QVÆSTIO IV.

An item sit prohibitum fidelibus communicare cum Excommunicatis.

RESpondeo tanquam certum, esse illis prohibitum communicare cum excommunicatis vitandis, hoc est,nominatim denunciatis,aut publicis Clericopercussoribus : non verò cum excommunicatis non vitādis,seu toleratis. Hæc responsio constans est iam post Concil.Constant.in Extrauag. *Ad euitanda.* Vbi concessum est fidelibus priuilegium communicandi cum excommunicatis toleratis, non verò cum vitandis. Ideoque participans cum excommunicato vitando,& peccat,& incurrit excommunicationem minorem,vt infra:non verò participans cum excommunicato non vitando,seu tolerato.Sic omnes DD.Legantur Suarez *disp.*9.*sect.*2.Filliuc.*tract.*13.*c.* 4. Alterius *lib.*1.*disput.*9.*cap.*1.Bonacina *disputat.*2. *quæst.*1. *punct.*6.§.1:Et etiam à nobis dicta supra.

QVÆSTIO V.

Quibus in rebus, seu actionibus prohibitus sit fidelis communicare cum Excommunicatis vitandis,hoc est,nominatim denunciatis, & publicis Clericorum percussoribus.

RESpondeo quod est prohibitus communicare in omnibus contentis in illis versiculis Glossæ, *c. statuimus,de sentent. excomm.in* 6.*verb. Aliis*,nempe:

Si pro delictis anathema quis efficiatur:
Os, orare, vala communio, mensa negatur.

Quos versus attigerunt, &collegerunt ex multis iuribus,præcipuè ex *quæst.* 1. *cit.* Hostiens.*in summ. de sentent.excomm.*§.*exquisita pœna.*Nauarr.*cap.*27.*n.*10. & vt ipse ait,alij Canonistæ mille in locis. Theologi *in* 4.*dist.*18.vbi D. Thom.*q.*21.*in addit.art.*1.Palud. *q.*6.*art.*1. Duran. *q.*5.*n.*6.*&* 7.Gabriel *quæst.*2. *art.*1. Sotus *dist.*22.*q.*1.*art.*4.*concl.*2.Summistæ *verb.excommunic.*Suares *disp.*25.*sect.*1.Alterius *lib.*1.*disp.*10.*c.*1. Henriquez *lib.*13.*cap.*7.*n.*3.Filliucius *tract.*13. *cap.*5. Auila *part.*1. *cap.*6. *disputat.*9. Ægidius *disputat.*14. *dub.*4.*&* 11.Vasquez *de excommunic.dub.*7. *&* 8. Bonacina *disp.*1.*quæst.*1.*punct.*6.§.2.Hurtadus *disput.*9. *diffic.*1.Cornejo *disput.*10.*de excommun.*§.10.Luysius *lib.*2.*disput.*12.Bauny *disput.*7.*de excommun.quæst.*15. Palao *disp.*2. *punct.*17. Layman.*lib.*1.*tract.*5. *part.*2. *cap.*2.*à num.*16.Villalobos *tract.*17.*diffic.*13.Machado *lib.*1.*part.*3.*tract.*3.*docum.*16.Et alij cum quibus in sequentibus explicabimus quæstionibus, quid per dictas particulas, & voces prohibeatur. Sit ergo

QVÆSTIO VI.

An prohibitum sit fidelibus osculari,aut amplexari Excommunicatum vitandum.

RESpondeo tanquam certum,esse prohibitum,non solum illum osculari, aut amplexari, sed etiam aliud quolibet signum specialis amicitiæ, & beneuolentiæ illi demonstrare. Quia sic habetur *in cap.Excommunicatas*, 11.*q.*3.per hæc verba:*Excommunicatas quoscunque à Sacerdotibus nullus recipiat ante vtriusque partis iustam examinationem : nec cum eis in oratione,aut cibo,aut potu,aut osculo communicet,nec Aue eis dicat ; quia quicunque in his, vel aliis prohibitis scienter excommunicatis communicauerit, iuxta Apostolorum institutionem,& ipse simili excommunicationi subiaceat.* Sic Calixtus Pontifex, & cum eo omnes. Legantur citati,præcipuè Nauarr.Suar.Alter. Auila, Filliuc.Cornejo,Hurt.& Bonac.*loc.cit.*Qui tamen benè addit,quod si daretur casus,vt Titius excommunicatus osculatetur Seium, & hunc etiam Caius;tunc hic non diceretur communicare cum Titio excommunicato, nisi fortè conuentionem aliquam fecerit, simul osculandi.

QVÆSTIO VII.

An etiam sit prohibitum cum excommunicato vitando loqui, aut consalutari.

RESpondeo tanquam certum : esse prohibitum cum illo loqui, non modò palam, sed neque clam,& etiamsi excommunicatus non respondeat,& quamuis ab illo prouocemur. Quia sic habetur *in c. Cum excommunicata*,11.*q.*3.his verbis:*Cum excommunicato,neque orare,neque loqui(nisi quæ ad eandem excommunicationē pertinent)nec vesci liceat.Si quis enim cum eo aut palā,aut absconsè locutus fuerit,statim cum ea communicans excommunicationis contrahet pœnam.* Sic textus ex Isidoro in regula Monachor. *c.*18. Et omnes. Legantur Suarez, Filliuc. Alterius Hurtad. Cornejo,Palao,Auila,& alij citati. Couarruuias *in c. Alma mater*,1.*part.*§.2.*n.*1,Calet.*verb.cōmunio*,& alij.

QVÆSTIO VIII.

An saltem sit licitum fidelibus loqui cum excommunicatis per signa,aut nutus.

RESpondeo tanquam quid certum,nec id esse licitum. Quia signis,& nutibus verè etiā loquimur, & animi nostri sensa aperimus. Sic Suar.*disp.*15.*sect.*1. *n.*2.ita scribens:Rursus extenditur hæc pars ad locutionem per litteras, vel per nuncium, vel per nutus: quacunque enim ratione fiat,est humana collocutio, & communicatio, quæ licèt per os significetur, quia vox est præcipuum instrumentum huius communicationis, tamen sub illa comprehenditur omne instrumentum, quod loco vocis vsurpari solet. Atque hæc est etiam communis sententia. Sic Suar.& etiam Filliuc.Auila,Hurt.Bauny,Palao *sup.cit.*& cōmunis.

QVÆSTIO IX.

An sit licitum fidelibus loqui cum excommunicato vitando per scripturam,aut litteras, vel nuncium.

RESpondeo tanquam quid certum,nec id licere. Quia paria sunt quidquā tractari verbo,nuncio,

&

& epistola. Textus optimus *in cap. Si aliquãdo, de sentent. excommun.* textus *in cap. Clericus, 81. dist. & in cap. vbi periculũ, §. Nulli, de elect. in 6.* Et sic docent Glossæ, Felinus, Romanus, Iason, & Decius, quos citat, ac sequitur Couarr. *in cap. Alma, 1. part. §. 2. num. 1.* dicens, id communi omnium sententia receptum esse. Legantur etiam Nauarrus, Suarez, Alterius, Filliucius, Auila *supra citati*, & Cornejo *loc. cit.* sic dicens: Tertium est prohibitum, loquutio per scripturam, ita vt ad eum scribere, neque eius literas legere liceat. Sic ille. Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. excommunic. causa, pag. 319.* & Henriquez *lib. 13. cap. 7. num. 3.* & penes illum Syluest. Armilla, & alij. Palao *punct. 18. cit. n. 2.* & communis.

QVÆSTIO X.

An saltem licitum sit rescribere excommunicato vitando.

AFfirmat Henricus Henriquez *cap. cit. num. 3.* ita scribens: Resalutare, aut rescribere non prohibetur, quia est solutio debiti, quæ etiam respectu inimici obligat. Ita ille, & penes ipsum *ibidem lit. O,* D. Thom. *in addit. quæst. 23. art. 1.* Syluest. & F. Medina, atque olim Nauarr. *Hispan. num. 34.* sic etiam Ioan. Henriquez *in compend. casuum moral. cap. 20. n. 20.* ita dicens: [Aduierte, que quando el descomulgado saluda a otra persona, ò escriue alguna carta, se le puede voluer à saludar y responder a la carta, porque esto, no es saludarle, ni escriuirle, si no pagarle vna deuda, loqual no se prohibe por derecho alguno.] Ita ille. Citant etiam pro hac parte Bonacina, & Machado Filliucium *tract. 13. cap. 5. num. 84.* Sed malè, quia Filliucius oppositum docet his verbis. Quamuis Henriquez *loc. cit.* concedat posse rescribi, sicut resalutari, quod alij negant, quia sic etiam posset responderi interroganti. Ideo tantum concedenda est resalutatio, ex consuetudine. Hæc Filliucius. Malè ergo citatur ab his authoribus. Videtur tamen (ni fallor) hanc sententiam docere Machado *lib. 1. 3. part. tract. 3. docum. 16. n. 2.* cum sic scribat: [Si sea licito responder a las que el descomulgado escriuiò antes, es controuerso entre los Doctores. Bonacina, y otros defienden que no lo es. Pero Filliucio, y otros afirman que si, porque esta es accion que se le deue al enemigo.] Ita ille. Et tenet expresè Sà *verb. excommunicatio, n. 39.* his verbis: Os, id est, sermo, literæ, nuntij, munera: missa tamen ab eo munera possunt mitti pauperibus. Potes & salutantem salutare, & scribenti rescribere: est enim id debitum ei quoddam soluere. Ita Sà. Ita etiam Palao *disput. 3. punct. 17. num. 2.* ex Sayro *cap. 13. num. 2.*

Sed probabiliùs respondeo: Non esse licitum rescribere excommunicato vitando. *Primò*, quia nullo modo est licitum nobis respondere excommunicato, quamuis ab ipso prouocemur, vt diximus *supr. quæst. 3.* cum authoribus ibi citatis: ergo neque erit licitum ei rescribere; nam paria sunt, verbo, & epistola quidquam agere, vt habitum est *quæst. 5. Secundò*, quia rescribere excommunicato, verè est communicare cum illo: at hoc generaliter est prohibitum fidelibus in pœnam delicti commissi ab excommunicato: propter quod manet priuatus huiusmodi obsequiis, & honoribus, qui quidem aliàs, seclusa excommunicatione verè deberentur: ergo. Sic Bonacina *disp. 2. quæst. 2. punct. 6. §. 2. num. 4. vers. Sed mihi*, & Filliucius *loc. cit. num. 84.* Auila etiam *part. 2. cap. 6. disp. 9. dub. 6.* Suarez *sect. 3. cit. n. 3.* Alterius, Cornejo, & alij *infra* citandi, quatenus negant, esse licitum excommunicatum salutantem resalutare.

QVÆSTIO XI.

An sit licitum munera excommunicato vitando mittere.

REspondeo tanquam certum: Non esse licitum, quia hoc est signum beneuolentiæ, & amicitiæ specialis, quod quidem tribuere excommunicato vitando, est prohibitum. Et meritò, cùm his signis aliis communicemus. Sic Guido, & Hug. *in cap. Quoniam multos, 11. quæst. 3.* quos citat, & sequitur Angelus *excommunicatio 8. n. 3.* & Syluest. *excommunicatio 5. n. 21* Henriquez *lib. 13. cap. 7. num. 3.* Alterius *lib. 1. disp. 10. cap. 1.* Filliucius *tract. 13. cap. 5. quæst. 3. num. 84.* Auila *2. part. cap. 6. disput. 9. dub. 2.* Palao *punct. 17. cit. num. 2.* & alij.

QVÆSTIO XII.

An saltem sit licitum munera ab excommunicato vitando recipere.

REspondeo tanquam certum: Adhuc non esse licitum, quia id etiam est communicare cum excommunicato: ergo etiam prohibitum fidelibus. Sic docent ex Guid. & Hug. Angel. & Syluest. *loc. cit.* Bonacina *disp. 2. quæst. 2. punct. 6. §. 1. n. 3.* Auila, & Filliuc. *loc. cit.* Cornejo *disp. 10. de excommunicat. §. 10. quæst. 1.* & omnes.

QVÆSTIO XIII.

An munera, quæ quis illicitè ab excommunicato recepit, teneatur ea excommunicato reddere, vel dare pauperibus.

AFfirmat apud Filliucium *loc. cit.* Glossa, Ang. *excommun. 8. num. 4. lit. G.* cuius sententiæ assentire videtur Auila *2. part. c. 6. disp. 9. dub. 2.* dum hæc verba profert: Respondeo, quod per hanc particulam denotatur, quod non possumus alloqui excommunicatum, nec per verba, nec per nutum, nec per literas missas, nec receptas, nec amplexando, vel osculando in signum amicitiæ, nec etiam mittendo, nec recipiendo munera. Vnde si excommunicatus mittat munera, non possunt retineri, sed vel remittantur illi ad confusionem eius, & ruborem, vel mittantur ad eius vxorem, vel dentur pauperibus. Ita Syluester. Hucusque Auila. Sed an benè citet Syluestrum, constabit statim.

Sed probabilius longè multò respondeo, non teneri necessariò illum, qui munera ab excommunicato recepit, reddere, vel dare pro eleemosyna (licet peccet ea scienter recipiendo, & incurrat minorem excommunicationem,) benè tamen faceret ea remittendo, maximè tamen quando ille nihil sciens de excommunicatione dicta munera recepisset. Ratio *primi*, est; quia non datur radix à qua oriatur obligatio restituendi munera ab excommunicato accepta. Ratio verò *secundi* est quam dat Auila. Sic expresè tenet Syluester *excommunicatio 5. num. 2.* per hæc verba: Os, inquam, negatur primò, id est osculum, secundum S. Thomam, & consequenter, locutio secundùm alios, quæ solet esse inter amicos, sub qua comprehenduntur secundum Guid. & Hug. *in cap. quoniam multos, 11. quæst. 3.* etiam literæ receptæ, vel missæ, & n[illegible]com- & munera; quæ, vt idem Guid. dicit, qui ab [illegible] ex communicato recipit, reddere non tenetur [illegible]nda ad rubo[illegible]ilio sunt danda pauperibus, vel rem[illegible]rem excommunicati. Hæc Syluest[illegible]. Malè ergo illum citat Auila pro se. Sic etiam v[illegible]etur cum Syluestro sentire Henriquez *lib. 13. c. [illegible] 3. in Glossa lit. I,* & clarè sentit

sentit Filliuc *num.* 84. *cit.* Bonacina *disp.* 2. *q.* 2 *punct.* 6. §. 2. *num.* 2.

QVÆSTIO XIV.

An saltem sit licitum, ab vxore, filio, vel familia excommunicati munera accipere.

RESpondeo tanquam certum: Nec adhuc esse licitum, si nomine excommunicati ab vxore, filio, vel à familia mittantur: secus si suo. Sic Syluest. *excommunicatio* 5. *n.* 13. *dub.* 4. vbi hanc quæstionem proponens, *vtrum ab vxore, vel familia excommunicati possimus aliquid accipere?* sic respondet. Dico secundum Veru. quod sic, si sua, & suo nomine dederint, secus si nomine excommunicati, & suo simul, vel excommunicati solum. Item, secus si dederint de communibus bonis, aut propriis excommunicati, nisi fortè ille concessisset, quod suo proprio nomine possent dare. Et intelligo, nisi hoc concesserit in fraudem, putà quia sciebat, quod aliter talia acceptata non fuissent. Et si dubitatur, quæ vel quo nomine dentur, tenendum est certum, secundum eundem Veru. nisi scilicet esset tanta necessitas in accipiente, quod excusaret, vt *in sum. Conf. ff eod. tit. quæst.* 146. Hucusque Syluester. Quem citant, & sequuntur Henriquez, & Filliuc. *loc. cit.* Et hæc sufficiant pro explicatione particulæ *os.* Quid deinde intelligatur per verbum *orare*, diximus *suprà disp.* 7. quasi per totam, intelligi quidem esse prohibitam participationem cum excommunicato, tum in Sacramentis, tum in sacrificio Missæ, tum in officiis diuinis, tum denique in aliis precibus & orationibus. Propter quod illo, omisso, quid significetur, & prohibeatur per verbum *Vale*, sequentibus explicabimus quæstionibus. Sit ergo

QVÆSTIO XV.

An per verbum Vale, *prohibitum sit fidelibus salutare excommunicatum verbis honorificis, Hispanè,* Tenga vn buenos dias, Beso à vn su mano, *&c.*

RESpondeo tanquam certum. Prohibitum esse. Constat ex *cap. Excommunicatos, & cap. Cùm excommunicato,* 11. *quæst.* 3. Quorum verba relata inuenies *quæst.* 2. *&* 3. Et ideo, id tanquam certum supponit Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 3. *docum.* 16. *n.* 4. ita dicens: [Por la palabra *Vale*, prohibe el derecho qualquera salutacion cortez, hecha por palabras.] Sic ille. Et omnes. Legantur Suarez *disp.* 15. *sect.* 1. *num.* 3. Alterius *lib.* 1. *disp.* 10. *cap.* 1. Filliucius *tract.* 13. *c.* 5. *quæst.* 5. Bonacina *disp.* 1. *q.* 2. *punct.* 6. § 1. *num.* 4. Auila 2. *part. cap* 6. *disp.* 9. *dub.* 9. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *n.* 3. & alij *infrà* citandi.

QVÆSTIO XVI.

An saltem sit licitum salutare Excommunicatum verbis deprecatoriis, veluti dicendo: Deus te illuminet, *vel* Deus te conuertat.

NEgare ex parte videtur Filliucius *c.* 5 *cit. quæst.* 5. *num.* 84. *& quæst.* 5. *num* 86. dum solùm concedit, posse sic resalutare, non salutare, his verbis: Salutare autem non possumus, ex *cap. Excommunicatos,* 11. *q.* 3. *Ne dicatur ei Aue.* At resalutare dicendo, *Deus te illumine.* vel *Deus te conuertat*, possumus magis ex consuetudine, quàm ex rigore iuris. Sic *num.* 84. & *num.* 86. sic: Posset tamen salutanti excommunicato respondere, *Dominus te conuertat*, vt *supra* diximus. Hæc Filliucius.

Sed probabilius absolutè respondeo licitum esse, non solum resalutare, verum & salutare excommunicatum dictis verbis deprecatoriis. Quia probabilius est, quod solum est prohibitum à iure salutare verbis honorificis excommunicatum, non verò verbis deprecatoriis, & ordinatis ad emendationem illius. Sic Suarez *loc. cit. num.* 4. per hæc verba: Locutus sum autem de honorifica salutatione, quia vt omnes authores dicunt, verbis deprecatoriis, & præsertim iis, quæ ad emendationem, & resipiscentiam postulandam, pertinent, licitum est salutare excommunicatos, quoniam & pro excommunicato orare priuatim licet, vt *supra* diximus, & de iis, quæ ad excommunicationem pertinent, & iuuare possunt ad conuersionem excommunicati, loqui etiam cum illo possumus: vtrumque autem horum virtute continetur in illo salutandi modo. Hæc Suarez. Bonacina etiam *loc. cit.* Henriquez *num.* 3. *cit.* & alij penes ipsos. Hurtad. *disp.* 9. *diff.* 1. *vers. Per particulam vale*, Palao *disp.* 2 *punct.* 17. *n.* 4. Nauarr. Sotus, & Sayrus penes ipsum. Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 3. *docum.* 16. *n.* 5. his verbis: Mas ha se de aduertir, que decirle: *Dios te conuierta, y te alumbre*, &c. todos conuienen en que no es ilicito. Sic ille.

QVÆSTIO XVII.

An etiam sit licitum resalutare excommunicatum salutantem prius verbis etiam honorificis.

AFfirmant vterque Henriquez, Sà, & alij citati *supra q.* 6. quibus addi possunt Ægidius *disp.* 14. *dub.* 4. *in fine*, Præpositus *in* 3. *part. q.* 2. *de excommun. dist.* 14. *num.* 95. Ioan. Franc. Suarez *in Enchirid. lib.* 6. *verb. excommunicatio*, §. *Vale*. Reginald. *lib.* 32. *disp.* 1. *cap.* 12. *num.* 81. quos citat, & sequitur Diana *part.* 5. *tract.* 15. *resol.* 16. citans etiam Filliucium (sed malè.) Palao *loc. cit.* & alij existimantes, non solùm esse licitum rescribere excommunicato vitando (de hoc enim procedunt omnes hæ difficultates) sed etiam illum resalutare verbis honorificis, eo quod ista videatur solutio debiti, quæ ex debito præstari debet etiam inimico. Citant etiam pro hac parte (vt *loc. cit.* notauimus) Bonacina, & Machado Vincentium Filliucium, sed non benè. Nam hic author tantum concedit, quod salutanti excommunicato potest quis respondere, *Dominus te conuertat, Deus te illuminet*, at hoc non est resalutare verbis honorificis, de quo est difficultas. Vnde iuxta *q.* 6. dicta.

Probabilius respondeo dicendum, quod non sit licitum excommunicatum salutantem resalutare honorificè. Quia si non est licitum scripto respondere, ita neque verbis erit honorificis resalutare, quia vtriusque eadem est ratio. *Confirmatur.* Quia in honorifica resalutatione verè demonstratur amicitia, & beneuolentia erga excommunicatum, quam omnia iura illi significare vetant: ergo. Sic docent Bonacina, Suarez. & Auila *locis quæst.* 6. *citatis.* Alterius *lib.* 1. *disp.* 10. *c.* 1. *vers. Sequitur verbum Vale, in fine.* Machado *num.* 5. *citato*, ita scribens: [Tambien es dudoso, si sea licito resaludar al descomulgado. Probable opinion es la affirmatiua. Si bien la negatiua se tiene por mas probable, porque qualquiera communicacion con el descomulgado es prohibida en pena de su delito.] Sic ille. Et antea Hurtadus *disp* 9. *de excommun. diff.* 1. *in fin.* Gordonus *in summ. tom.* 2. *lib* 7. *quæst.* 10. *cap.* 5. *n.* 60. citatur etiam à Diana Toletus *lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 3. sed omnino malè, quia ibi nil tractat ad propositum, & *cap.* 11. *n.* 3. vbi hoc *Vale* verbum explicat, solum ait, quod per *Vale*, salutationes, donaria, honoris exhibitiones, aperiendo caput, & similia, prohibeantur.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXIII.

An saltem sit licitum fidelibus resalutare excommunicatum vitandum absque verbis, v.g. aperiendo caput, ei assurgendo, dando ei locum in sedili, vel similia signa præbendo in signum vrbanitatis.

AFfirmant id esse licitum quamplures Doctores. *Primò*, quia ius solùm vetat verbalem salutationem, *Nec ei Aue dixeritis. Secundo*, quia pœnæ sunt restringendæ: ergo quamuis quis reuerentiam exhibeat excommunicato quocumque signo, dummodo non loquatur, non peccabit, nec incurret excommunicationem minorem. Ita Angel. *verb. excommunicatio 8. num. mihi* 4. (Suario 5.) sic scribens: Assurgere autem, vel ei reuerentiam facere, aut inclinare se salutanti, vel mouere labia, dummodo nihil dicat, non inducunt minorem excommunicationem, secundum Rodol. cum pœnæ sint restringendæ per *regul. odia, de reg. iur. in* 6. Ita Ang. Et etiam Antonin. 3. *part. tit.* 25. *c.* 2. *in princ.* Sotus *in* 4. *dist.* 22. *quæst.* 1. *art.* 4. Graffius *lib.* 4. *consum conscient. cap.* 12. *n.* 5. Quos pro hac parte refert Suarez. Quibus addi possunt apud Auilam Tabiena *Excommunicatio, num.* 5. Maior *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. Palat. *ead. dist. disp.* 3. *col.* 32. & Mexia *difficultate* 10. *de excommunicatione*. His rursus adiungi possunt Sà *verb. excommunicatio, num.* 41. ita loquens: Vale, id est salutare, scilicet verbo, vel scripto: nam assurgere, vel caput aperire, non videtur prohibitum. Ita Sà. Sayrus etiam *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 7. Megalius *in* 3. *part. lib.* 2. *cap.* 2. *q.* 3. *n.* 19. & Luysius *lib.* 2. *de Censur. disp.* 12. (non 13. vt leges apud Dianam) *dub.* 1. Quorum doctrinam vt probabilem defendit Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 116. vt dicit Ausonius *in sua summa, verb. Excommunicationis effectus, n.* 25. atque Palao *disp.* 2. *punct.* 17. *n.* 4.

Sed probabilius respondeo: Nullo modo esse licitum, huiusmodi modum resalutandi excommunicatum vitandum. *Primò*, quia omnia prædicta signa reuerentiæ sunt salutationis indicia. *Secundò*, quia in iure, absolutè, & simpliciter probibetur omnia excommunicatio: sed sic est, quod prædicta reuerentiæ significatio, etiamsi solis nutibus fiat, est quædam communicatio, non minus quàm alia facta voce: ergo. Ita Syluest. *verb. excommunicatio* 5. §. 3. (non 1. vt inuenies apud Auilam (per hæc verba: Si autem salutanti quis assurgat, vel exhibet reuerentiam, aut inclinat, aut monet labia, quasi resalutans, nihil tamen dicens, secundum Guil. non incidit, quia pœnæ sunt restringendæ, *de pœnit. dist.* 1. §. *Pœne, & in reg. odia, lib.* 6. Et ita determinat Sum. Ang. Sed Dir. *lib.* 3. tenet, quod per hæc incurratur excommunicatio minor. Et in effectu idem tenet Guil. *de mon. laud.* & Zena. & Steph. & Card. & Imol. *Clement. fin. de sentent. excommunicat.* Et ita determinat Sum. Rosell. Et hoc est verius, quia ista sunt quædam salutatio, non verbo, sed opere, & communicatio quædam, quæ generaliter prohibetur, etiam tacendo, vt in oratione, vel cibo, 11. *q.* 3. *excommunicatos*, & cap. *Qui communicauerit*, & *cap. Sicut Apostoli*. Et quod dicitur de motione labiorum est ridiculum, quia Ecclesia non intendit prohibere salutationem interiorem, sed exteriorem ad punitionem rei, & terrorem aliorum. Hucusque Syluester. Cui addi possunt Nauar. *cap* 27. *n.* 20. Vasquez *dub.* 8. *de excommunicatione, num.* 5. Suarez *disp.* 15. *sect.* 1. *n.* 3. Qui tamen addit, quod forsitan ex consuetudine nonnullæ ex præfatis actiones excusari possint. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *num* 3. & *cap.* 22. *in fine*. Ægidius *disp.* 14. *dub.* 4. Hurtad. *disp.* 9. *diff.* 2. *vers. Per particulam Vale*. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *n.* 16. *versu Nomine autem*. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 6. §. 1. *n.* 4. *vers. sententia istorum*. Cornejo *disp.* 10. *de excommunicatione*, §. 10. *quæs.* 3. Vgolinus, & alij penes ipsos. Et tenent etiam Auila 2. *part. cap.* 6. *disp.* 8. *dub.* 9. *conc.* 3. casu quo præfata signa fiant animo salutandi excommunicatum, & Alterius *lib.* 1. *disp.* 10. *cap.* 1. *vers. Sequitur verbum*, & Palao *loc. cit.* dicens, id esse consulendum vt securius, & probabilius.

QVÆSTIO XIX.

An saltem sit licitum caput excommunicatis detegere, eis assurgere, &c si hæc signa non fiant animo eis honorem præstandi, sed solùm ad euitandum scandalum, vel ob vrbanitatis indicia.

AFfirmant Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *n.* 3. & *cap.* 22. *n.* 4. *in fine*. Nauarrus *cap.* 27. *num.* 20. Auila 2. *p. cap.* 6. *disp.* 9. *dub.* 9. *conclus.* 2. Alterius & Bonacina *loc. cit.* Probatque Henriquez *num* 4. *cit.* quia factum externum detegendi caput, & assurgendi, non est per se signum, sed res de se indifferens, & absque scandalo, quæ potest interna intentione auferri à ratione salutationis, & verba iuris, quæ vetant salutationem, debent in proprietate, & strictè accipi, tanquam odium. Ita Henriquez.

Sed adhuc probabilius respondeo: Necdum esse id licitum, quia Ecclesia, vt benè dixit Syuester, non prohibet salutationem interiorem, sed exteriorem; quæ quidem dari potest etiam deficiente animo salutandi. *Confirmatur*. Tum (quia vt bene Suarez) idem possent contrarij dicere de salutatione voce, aut scripto exhibita, quod non faciunt. Tum etiam, quia exhibere signa honoris sine intentione honorandi, est fictio quædam, & moraliter prout nunc fit, continet mendacium: ac denique etiam prohibetur eademmet lege, qua simpliciter vetatur talis honoris exhibitio: sicut exhibere honorem idolo absque intentione honorandi, eadem lege religionis prohibetur: ergo, &c. Sic Suarez *loc. cit. num.* 4. Hurtadus *diff.* 1. *cit.* Nauarrus, Vasquez, & Layman, quos citat, & vt quid probabilius sequitur Palao *loc. cit.* qui tamen malè citat Bonacinam pro hac parte.

Ex quibus constat quid sit respondendum ad fundamentum Henrici. Negandum enim est, prædicta signa pro hic & nunc non esse signa salutationis; sunt etenim salutationes exteriores, & communicationes, quæ verè ab Ecclesia interdicuntur.

QVÆSTIO XX.

An adminus sit licitum aperire caput Prætori, Iudici, aut Magnati excommunicato vitando.

REspondeo dicendum, quod quamuis non sit licitum, ex vi iuris; cum iura absolutè, & sine distinctione personarum interdicant fidelibus communicationem cum excommunicato vitando, sit tamen licitum ex vi consuetudinis introductæ ob vtilitatem fidelium. Sic communiter Doctores. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 3. *in Glossa lit. N, & cap.* 22. *n.* 4. ita dicens: Prætori denunciato vice Regis innocentis, quem repræsentat, aperire caput, & assurgere licet (præsertim si quis ei tacitè dicat: *Deus te conuertat, aut sit tecum*) qui actus exterior à culpa excusatur, quia vtile nobis est iudicem habere beneuolum, cum facile sit incidere in manus eius. Sic ille. Zerola *in praxi Episcopali*, 1. *p. verb. excommunicationis causa formalis, dub.* 11. id probans, quia alioqui magnum esset periculum scandali, hodie, quando tanti fit birreti amotio apud nobiles

Additque

Additque, se ita audiuisse fuisse practicatum Neapol. quando fuerunt declarati excommunicati quidam regij officiales ab Archiepiscopo illius ciuitatis. Filliucius *tract. 13. cap. 5. quæst. 5. n. 86.* Bonacina *disp. 2. q. 2. punct. 6. num. 4. vers. Addo.* Alterius *lib. 1. disp. 10. cap. 1. vers. Imò quando.*

QVÆSTIO XXI.

Quid intelligatur per particulam Communio, *quæ est quarta vox illius versiculi.*

Respondeo dicendum, quod secundum aliquos Doctores, per hanc vocem *Communio*, intelligitur vsus Eucharistiæ, & alia quæ pertinent ad suffragia. Ita D. Thom. *in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 1.* Syluester. Medina, & alij apud Henriquez *lib. 13. cap. 7. num. 3. in corp. & in Glossa lit. P.* Sed sic sumpta hæc vox non spectat huc, sed ad spiritualem communicationem, de qua egimus *suprà disp. 7.* quasi per totam. Ideoque alij communiter per hanc vocem intelligunt communicationem externam in habitatione, societate, contractu, & huiusmodi, quæ vetantur haberi cum excommunicato vitando. Sic explicant hanc vocem Henriquez *lib. 13. cap. 7. num. 3.* ita dicens: In verbo, *Communio*, intelligitur non illa, quæ pertinet ad Sacramenta, & suffragia, vt quidam putant; sed primum pertinet ad communicationem cooperationis, si cum excommunicato simul exerceat artificium, aut contractum, & negotia etiam turpia: Secundò si habitent in eodem domo, & cubiculo, vt socij pro eodem negotio; secus si in diuerso cubili, lecto, vel mensa, & pro diuerso negotio. Sic ille. Et antea Nauarr. *cap. 27. num. 20.* Syluester *verb. excommunicatio 5. num. 3.* Angel. *excommunicatio 8. num. 4.* Suarez *disp. 15. sect. 1. n. 5.* Filliucius *tract. 13. cap. 5. quæst. 6.* Bonacina *disp. 2. q. 2. punct. 6. n. 5.* Luy sius *lib. 2. disp. 11. dub. 1.* Sayr. *lib. 3. cap. 13. n. 8.* Cornejo *disp. 10. de excommun. §. 10. quæst. 4.* & alij communiter. Qui circa dictam particulam sequentes mouent difficultates.

QVÆSTIO XXII.

An licitum sit fideli non excommunicato cum excommunicato vitando in eadem domo habitare.

Negare absolutè videtur Nauarr. *cap. 27. num. 20.* his verbis: Per *Communio* intelligitur participatio quæ habetur in operando, exercendo, aut faciendo aliquid simul cum eo, aut habitando in eadem domo, aut in aliqua eiusdem parte, aut conuersando cum eo aliis modis. Ita ille. Et ex illo non citato idem, eisdémque verbis docet Alterius *lib. 1. disp. 10. cap. 1. vers. verbum Communio.*

Sed clariùs cum distinctione respondeo: Non quidem esse licitum fideli non excommunicato habitare cum excommunicato in eadem domo, cum aliqua societate, id est quando est pro eodem negotio: benè tamen quando est pro diuerso negotio. Sic Angel. *excommun. 8. n. 4.* his verbis: *Communio* per hoc prohibetur, ne quis facto communicet excommunicato, putà cooperando in aliquo exercitio, vel habitando in domo cum excommunicato. Dicit tamen Innoc. *in d. cap. Nuper*, quod si ego & excommunicatus sumus in aliqua domo, ego pro meis negotiis, & ipse pro suis, quod non dicor communicare ei, sed quando ego & ipse simul pro eodem negotio cohabitamus. Sic ille. Et etiam Syluester *loc. cit.* Armilla *verb. excommunicatio, n. 42.* Tabiena *excommunicatio 8. n. 6.* Henriquez *loc. cit.* & penes ipsum Caiet. Sotus, & alij. Sà *verb. excommunicatio, num 42.* Suarez *sect. 1. cit. num. 8.* trahens Nauarrum ad nostrum sensum. Auila *2. part. cap. 6. disput. 9. dub. 9.* Bonacina *disp. 2. quæst. 2. punct. 6. num. 5.* Viualdus *de excomm. num. mihi 88.* Filliucius *tract. 13. c. 5. quæst. 6. n. 87.* & Palao *disp. 2. punct. 17. num. 5.* & alij.

QVÆSTIO XXIII.

An non solum in eadem domo, sed etiam in eodem cubiculo, vel camera licitum sit non excommunicato habitare cum excommunicato vitando.

Negare, & à fortiori, videntur Nauarr. & Alterius verbis nuper adductis.

Sed adhuc iuxta à nobis dicta respondeo, etiam esse licitum non excommunicato habitare cum excommunicato in eodem cubiculo, vel camera, casu tamen quo non cohabitet cum illo tanquam socius, & pro eodem negotio, sed pro diuerso. Ratio est, quia quando cohabitatio est pro diuerso negotio, non adest, propriè loquendo, communicatio. Secus si essent ibi simul pro eodem negotio. Sic Sylueſt. *loc. cit.* ita dicens: Si tamen ego & ille (*nempe excommunicatus*) sumus in vna domo, vel camera pro diuersis negotiis, non participo secundùm Innoc. *in c. Nuper, eod. tit.* secus pro eodem. Sic ille. Et Angel. Armilla, Tabiena, Suarez, Auila, Bonacina, Viualdus, & Filliuc. *loc. cit.* & omnes. Et vt benè Suarez, id, & non aliud vult Nauarrus.

QVÆSTIO XXIV.

An etiam sit licitum non excommunicato non solùm habitare in eadem camera, verùm etiam in eodem lecto, cum excommunicato vitando dormire.

Negarunt communiter Doctores: quia existimant in tali condormitione in eodem lecto verè communicationem interuenire, quam prohibitam esse vtrisque, ex dictis constat. Ita expressè Angel. *n. 4. cit.* docet ex Innoc. dicens: Similiter dicit (*Innocentius videlicet*) quod si ego & ipse (*nempe excommunicatus*) habetemus vnam solam cameram commonem, quod liceret mihi in ea cum eodem excommunicato iacere, comedere, & huiusmodi: dummodo non communicem ei in eadem mensa, nec in eodem lecto, aut lotione, vel oratione. Ita Angelus. Et etiam Henriquez *lib. 13. cap. 7. num. 3.* Auila *2. part. c. 6. disp. 9. dub. 9. vers. Circa habitationem, & dub. 10. in princip.* Alterius *lib. 1. disp. 10. cap. 1. vers. Postrema tandem.*

Alij affirmant, dicentes esse licitum cum excommunicato in eodem lecto condormire, dummodo id fiat sine intentione communicandi. Sic docet Sà *verb. excommunicatio, num. 34.* his verbis: *Mensa*, scilicet, communis, itemque lectus. Qui tamen simul ederet aut dormiret, sine intentione communicandi, non peccaret. Ita Sà, & Petrus Sotus apud ipsum. Quibus satis fauent authores pro prima sententia *quæst. 15. citati.* Sed certè, vt *ibidem* diximus, parum refert non habere intentionem communicandi, si in actione externa, quam Ecclesia vitare intendit, communicatio intercedat. Vnde

Clarius cum distinctione respondeo: Non esse licitum fideli non excommunicato, cum excommunicato in eodem lecto condormire, nisi casu interueniente necessitatis, vtilitatis, & contingentiæ. Ratio primi est, quia in eodem lecto condormire, extra prædictos casus, non sit absque mutua societate, & communicatione, vt benè notauit Nicolaus de Plouè *de excomm. §. de participatione cum excommunicatis, fol. mihi 68.*

his

his verbis: Item si ego & excommunicatus habemus vnam cameram communem, bene licet mihi cum excommunicato esse in eadem camera, & iacere, & comedere: sed non in eadem mensa, vel in eodem lecto; quia hoc non potest esse sine voluntaria communicatione secundum Archid. qui ita notauit 10. q. 3. *Apostoli.* Hæc Ploue. Et in hoc sensu habet verum, quod prima sententia docet.

Ratio verò secundi est eadem à contrario sensu: quia videlicet in casu quo quis in casu necessitatis, aut vtilitatis, vel contingentiæ cum excommunicato condormiret, verè excusaretur à peccato, non solùm quia id reuera fieret absque mutua societate, & communicatione interiori, vt supponimus, sed quia vtilitas, vel necessitas excusat fidelem à peccatu, & à censura in communicatione cum excommunicatu. Sic Suarez in re *disp. 15. sect. 1. num.* 8. & Bonacina *disp. 2. q. 2. punct. 6. num. 5.* ita scribens: Ex quo patet, non esse licitum dormire cum excommunicato in eodem lecto; dormire verò in diuersis lectis positis in eodem cubiculo, non videtur prohibitum, modò qui in eodem cubiculo dormiunt, non ibi maneant per modum societatis, vel ad idem negotium, tunc enim dicerentur simul communicare: manentes verò in eadem domo, seu cubiculo, ea ratione, vt quisque suis intendat negotiis, non dicuntur simul communicare, vt accidit quando excommunicatus suum gerit negotium in vno angulo seorsim ab altero, & alter in alio, absque cooperatione alterius: aut quando duo condormiunt in eodem lecto, non per modum societatis, sed vt vnusquisque ibi dormiat, vt suam quietem capiat, sicut contingit quando duo perueniunt ad idem diuersorium, & vtrique vnus tantum lectus conceditur. Sic Bonacina. Et Filliucius *tract. 13. c. 5. quæst. 7. num.* 88. Reginaldus *num.* 94. Hurtadus *disput. 9. de excommunicatione, diff. 6. in fine,* & ex illo Diana *p. 5. tract. 9. resol.* 121. & penes ipsum Mercerus, Præpositus, & Faber.

Qvæstio XXV.

An sit prohibitum fideli considere, coambulare, simul iter agere, collaborare, seu cooperari cum excommunicato vitando.

Affirmant Bonacina *loc. cit.* loquendo de cooperatione in eodem opere, & materia. Et bene.

Sed vniuersalius de his, & similibus actionibus in titulo quæstionis propositis, respondeo dicendum, esse quidem prohibitas, si intelligantur formaliter, & per modum communicationis: si tamen solùm materialiter, secus. Vnde si excommunicatus, & non excommunicatus simul in eodem loco considesunt, vel deambulent, vel iter agant per eandem viam, vel in eadem naui incedant, non agent contra censuram, quia hæc non est humana communicatio. Sic omnino Suarez *sect. 1. cit. num.* 9. Aduertens vlterius, quod cooperari excommunicatus, & non excommunicatos tunc dicentur, quando mutuam operam, aut ministerium sibi præbent in eodem opere, & artificio efficiendo, etiamsi ad tale opus conducti sint: secus verò esset, si ad laborandum in diuersis parietibus eiusdem domus conducerentur, etiamsi ab eodem, & in eodem tempore, & pro eadem domo construenda conducti essent & laborarent. Itaque hæc omnia moraliter pensanda sunt, vt si communicationem includant, intelligantur prohibita, & non aliàs. Hucusque Suarez, & Filliucius *cap. 5. cit. quæst. 6. in fine,* loquendo de actione deambulandi, aut iter agendi.

Qvæstio XXVI.

An per particulam, Mensa, prohibeatur comedere, & bibere in eadem mensa cum excommunicato vitando.

Affirmant, & sine distinctione vlla, Angelus *excommunicatio* 8. *num. 4. in fine,* ita dicens: *Mensa,* per hoc probihetur comestio, vel potatio cum excommunicato. Syluester etiam *excommunicatio 5. num. 3.* per hæc verba: *Mensa,* id est, comestio in mensa eadem, sub qua intelligitur etiam quies in eodem lecto. Vnde si superueniat mensæ in qua manduco, etiam in aliena domo, teneor surgere, secundum Guil. si est publicè excommunicatus. Ita Syluester, Nauarrus *cap. 27. n. 20.* Auila 2. *part. cap. 6. disp. 9. dub.* 10. Auerius *lib. 1. disp. 10. cap. 1. in fine,* Cornejo *disp. 10. de excomm. §. 10. quæst. vltima,* & alij.

Alij verò aliter hanc vocem explicant dicendo quod per dictam particulam, *mensa,* prohibeatur comedere, & bibere cum excommunicato vitando in eadem mensa formaliter, non materialiter. Hoc est, quod prohibeatur comedere cum excommunicato in eadem mensa, tanquam cum comite, & per modum societatis: quia tunc datur vera communicatio vnius cum alio, aliàs non. Ita Hurtadus, & Diana *loc. cit.* ex Suario *disp. 15. sect. 1. à n. 1.* Palao *tom. 6. disp. 2. punct. 17. in fine.*

Sed ego aliter respondeo dicendum. Prohiberi quidem per dictam vocem, *Mensa,* comestionem, & potationem cum dicto excommunicato in vna, & eadem mensa formaliter, hoc est in mensa, quæ licèt sit multiplex materialiter, vna reputetur formaliter, vt accidit in seminariis, & Refectoriis Religiosorum, in quibus licet diuersæ mensæ sint dispositæ, pro vna formaliter reputantur. Sic Henriquez *lib. 13. cap. 7. n. 3.* Bonacina *disp. 2. q. 2. punct. 6. n. 6.* & alij. Quæ explicatio ex mox dicendis planior fiet. Sit ergo.

Qvæstio XXVII.

An sit licitum comedere cum excommunicato in vna, & eadem mensa, si id fiat animo non communicandi.

Affirmat (vt vidimus *quæst. 24.*) Eman. Sà, ex Petro Soto *lect. 3. de excommunic. fol. mihi* 212. sic dicente: Qualis intelligatur participatio orationum, Sacramentorum, vel mensæ, aut societatis humanæ, multa specialiter traduntur, quæ mediocris iudicij arbitrio potius relinquenda sunt. Vt est illud: Si quis in eodem fortè hospitio, & mensa comedat cum excommunicato, nec inuitatus ab eo, neque contrà ipsum inuitans. Vbi certum est, non esse communicationem veram voluntatum, & animorum, quamquam casu in eodem loco conueniant. Propriè itaque participare mensæ est, vel inuitasse, vel inuitatum fuisse ab excommunicato, vel cum illo simul inuitatum eidem conuiuio interesse, etiamsi sint diuersæ mensæ, vel loca. Hucusque Petrus Sotus. Cui sententiæ satis fauent DD. citati pro prima *quæst.* 15.

Sed probabilius respondeo: non esse licitum, quia quod adsit, vel non adsit animus communicandi cum excommunicato, nihil refert, si adsit communicatio exterior cum illo in comestione, & compotatione in eadem mensa formaliter. Ecclesia namque non respicit animum interiorem, quem per se vetare non potest, sed exteriorem actionem comestionis, & potationis in eadem mensa formaliter. Igitur si hæc adsit, nil obstat, vt incurratur censura, quod deficiat animus. Sic debent asserere Suarez, & Hurtad. citati in simili *quæst.* 15. & 20.

Qvæstio

QVÆSTIO XXVIII.

An saltem sit licitum comedere cum excommunicato in vna, & eadem mensa formaliter, si id fiat absque mutua societate.

AFfirmat contra Auilam, asserentem non esse licitum manducare cum excommunicato in aliqua mensa paruula, eo quod tunc censeatur communicatio in mensa, Diana *part.5.tract.9.resol.*221. his verbis. Hæc Auila. Sed quoad hoc vltimum tu cogita. Quia quando casu, & absque societate conceditur, quamuis fiat in eadem mensa, licèt paruula, tunc verè vnus non communicat cum altero per modum societatis: ergo. Et ideo ex Suarez Hurtado *disp.9.de excommun.diff.1.n.6.* docet, loquens de cohabitatione significata per particulam, *Communio*, quod non probibita sit, quando casu, & saltem materialiter accidit, etiam in eodem lecto. Si igitur quis non dicitur communicare cum excommunicato, si casu communicat, & dormiat cum illo in eodem lecto, dicendum est, etiam non communicare cum illo, si comedat in eadem mensa, licèt paruula, quando v. g. aliquis in eodem hospitio pernoctaret, & vna mensa, licèt paruula, assignaretur simul cum excommunicato, vt de eodem lecto diximus cum Hurtado *suprà*, & dicit Mercerus *de Sacram. in 3.p. q.21.dub.10.* Præpositus *in 3.p.q.2 de excommun.dub.1. n.96.* & Faber *de Censur.in 4 sentent.dist.25.q.1. disp.4. c.6.n.207.* Hucusque Diana Suarez etiam *disp.15.sect.1. n.6.* Bonacina *disp.2.q.2.punct.6.n 6.* & Vivald. *de excomm.n.89.* His accedit Petrus Sotus *loc. q.22. cit.* dicens, licitum esse comedere in eadem mensa, si non inuitat, nec inuitatur ab excommunicato.

Sed probabiliùs respondeo: Nullo modo esse licitum comedere cum excommunicato vitando in vna, & eadem mensa formaliter, seu in vna, & eadem mensa paruula, etiam casu, quo nec inuitet quis, nec inuitetur ab excommunicato: Secus verò in vna mensa materialiter vna, & formaliter multiplici. *Primò*, quia in iure absolutè probibetur fideli cum excommunicato vesci, aut ad mensam eius accedere, *c. excommunicatos, cap. Cum excommunicato, & cap. Ad mensam*, 11. *q.3.* vt vidimus *supr. q.2. &* 3. ergo ad minus hæc prohibitio intelligenda est de comestione, & potatione in eadem mensa formaliter, vt est mensa paruula.

Secundò, quia qui cum excommunicato vescitur in eadem mensa paruula, verè dicitur communicare cum illo in mensa, & in foro exteriori habere cum illo societatem externam, quam iura solùm prohibent: ergo, ablata etiam alia quacumque societate animorum, aut inuitatione, illa sufficiet, vt incurratur & peccatum, & censura. Sic Archidiac. & Plouè *sup.q.20.cit.* Henriquez *lib.13.cap.7.n.3.* his verbis: Mensa prohibetur, nempe ne cum excommunicato comedat in eadem mensa formaliter. *Et infra adiungit.* At in diuersorio, vbi est longa tabula pro mensa, licebit comedere separatim in diuersa parte tabulæ, quia moraliter reputatur alia mensa. Sic Henriquez. Auila etiam *2.p.c.6. disp.9. dub.11.* sic scribens: Et nota, quod non tam est consideranda vnitas materialis mensæ, quàm vnitas moralis mensæ, seu prandij ad arbitrium viri prudentis. Hinc sequitur primò, quod si in aliquo hospitio sit aliqua mensa mediocris longitudinis, & in vna parte mensæ comedat excommunicatus non toleratus, & in altera parte comedat alter non excommunicatus in eodem tempore, nullam facientes societatem, sed vnusquisque per se, non censentur communicare in mensa, quamuis iidem cibi apponantur illis, quia illa sunt veluti diuersa prandia. Sic aliqui viri docti. Dixi, *mediocris longitudinis*: nam quando mensa est paruola, censebitur communicatio in mensa. Hucusque Auila. Quibus addi possunt Alterius *cap. 1. cit. in fine.* Nauarr. D. Anton. & Syluester apud ipsum. Villalob. *tract.17.diff.13. num.1. in fine.*

Ad casum hospitis pernoctantis in hospitio, iam dico *quæst. sequenti.*

QVÆSTIO XXIX.

An liceat iter agenti sedere in hospitio, in eadem, etiam paruula mensa, cum excommunicato vitando.

AFfirmant, vt vidimus, Suarez, Hurtad. Mercerus, Præpositus, Faber, Diana, Bonacina, & Viualdus, qui quærens, an si quis in alio hospitio iter agens, & stans ad mensam accedat excommunicatus, & sedeat in eadem mensa, vel in diuersa, ad manducandum? Respondet, illud non esse communicare in mensa; nam si in diuersis mensis sedeant, patet non communicare: Si verò sedeant, in eadem mensa, illud esset diuersa prandia formaliter sumere, licèt idem prandium materialiter. Ita Viualdus.

Negant contrà alij dicentes, minimè id, etiam in proposito casu licere iter agenti, sed teneri non excommunicatum surgere à mensa, & fugere ad aliam ipsius hospitij partem. Ita D. Antonin. 3. *part. tit.25. cap.2.* sic loquens: Quartò prohibetur cum excommunicato participare in mensa. Sed si hospitatus sum in aliqua domo ad mensam, & superueniat, & ingerat se excommunicatus, secundum Guil. si est publicè excommunicatus, teneor fugere, non obstante cuiuscumque scandalo. Si verò est excommunicatus occultus, & non possum sine eius nota fugere, non teneor surgere. Item superueniente publicè excommunicato, non teneor exire de domo. Imò etiamsi sciremaliquem publicè excommunicatum receptum esse in aliqua domo, possum ibi hospitari, si tantæ capacitatis sit locus, quod possum eius communicationem vitare. Nam licet mihi cum excommunicato in eadem camera comedere, sed non in eadem mensa; similiter, nec in eodem lecto iacere. Hucusque D. Anton. Quem sequuntur Syluest. *excommun.5.n.3.* & Nauarr. *cap.17.n.20.* Henriquez, & Auila *locis nuper citatis.*

Sed ego consequenter ad resolutionem in simili casu datam *suprà quæst.*24. Respondeo dicendum, licere quidem iter agenti sedere in hospitio in eadem mensa, etiam paruula cum excommunicato vitando, vt aiunt Authores primæ sententiæ, non ob rationem ab illis assignatam, nempe quia ibi non reperiatur communicatio in eadem mensa formaliter, neque comedatur cum societate; cùm contra hoc sit, quod reperiatur communicatio in eademmet mensa, vna formaliter, modò à nobis explicato: sed quia necessitas itineris, & hospitatio in aliena domo compellit itinerantem, vt tam in lecto, quàm in mensa hospitanti obtemperet, ob quam causam ab incursione censuræ in tali casu excusatur. Necessitas namque excusat quem ab incurrenda censura, *vt infra* dicemus. Sic innuit Filliucius *cap.5.cit.q.7.n.*88.

QVÆSTIO XXX.

An liceat alicui comedere cum excommunicato in conuiuio alicuius tertij, à quo vterque est inuitatus.

NEgant quidam absolutè, & sine distinctione vlla. Quia existimant, non solùm vitandum esse huiusmodi conuiuium cum excommunicato in eadem mensa, sed etiam in diuersis, si sit in eadem domo, quamuis essent in diuersis cubiculis. Ita docet Cornejo *disp.10.de excommun.§.10. quæst. vlt.* his verbis: Vnde non licet comedere & bibere simul cum excommunicato

nicato in eadem mensa, neqoe in diuersis, quando ad idem conuiuium spectaot, etsi fiot in diuersis cubiculis, quia cum ad idem conuiuium spectent, eadem mensa censetur. Ita ille, & alij apud Suarium *disp.* 15. *sect.* 1. *n.* 7.

Sed probabiliùs respondeo: non licere comedere cum excommunicato in conuiuio in eodem cubiculo, etiam in diuersa mensa: secus verò si id fiat in diuerso cubiculo, quia in hoc casu inuitatus, qui non accumbit ad mensam excommunicati, non peccat, eò quòd tunc non censeatur moraliter simul edere in eodem conuiuio: benè tamen in casu primo. Sic Henriquez *lib.* 13. *c.* 7. *n.* 3. per hæc verba: Mensa prohibetur, nempe ne cum excommunicato comedat in eadem mensa formaliter. Nec in eodem conuiuio alicuius tertij, à quo vterque est inuitatus, nisi locus separatus esset ab excommunicato in diuersa domo, aut cubiculo eiusdem inuitantis. At si in eodem cubiculo videat accumbere excommunicatum, surgat ex mensa (quamuis mensæ inuitantis essent inter se separatæ) ne videatur communicare, & moraliter simol edere in eodem conuiuio. Sic Henriquez, & penes ipsum Pett. Sotus cum Inoocentio, Anton. Nauarr. Astensi, Roder. & Palacio, quibus addi possunt Suarez *disp.* 15. *sect.* 1. *n.* 7. Auila 2. *p.* *c.* 6. *disp.* 9. *dub.* 2 [?] *vers. Secundò sequitur.* Sayrus *lib.* 2. *c.* 13. *n.* 13. Vgolinus *tab.* 2. *c.* 23. § 2. Regioald. *n.* 86. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2 *punct.* 6. *n.* 6. Villalob. *tr.* 17. *diff.* 13. *n.* 1.

Qvæstio XXXI.

An Religiosus, qui scit in suo refectorio adesse aliquem excommunicatum vitandum, teneatur à mensa surgere, & in alia parte comedere.

RE spondeo ex dictis: Teneri, quia aliàs participaret cum excommunicato in mensa vna formaliter. Sic Auila *loc. cit.* ita dicens: Tertiò sequitur, quod si in aliquo refectorio Religiosorum sederet in mensa vnus excommunicatus non toleratus, reliqui ibi sedentes, licèt in aliis mensis, dicerentur communicare cum illo in mensa. Sic ille. Et Villalob. *loc. cit.* sic: [*Mensa,* dize que tan poco es licito comer con el a vna mesa, ni aun en diuersa mesa, si estuuiessen en vna pieza (porque no cabeo todos à çomer en vna) que todo aquello se llama vna mesa, quanto a este efecto: como son las mesas, que se ponen en las Confradrias, y en los refectorios de los Religiosos y Colegios.] Ita ille. Bonacioa *loc. cit.* & alij.

Addit Aoila, idem esse dicendum qoando ex testamento alicuius, aut memoria in eadem die, & hora distribuitur cibus per vicinos oppidi. Si enim conueniant in eundem locum, vt simul sumant, & edant cibum, dicunt communicare in mensa, & ideo nequibuot absque peccato, & incursione Censuræ id facere, præsente inter illos excommunicato vitando. Secus est, si detur cibos vnicuique in loco quidem communi, tamen ita datur, quod possit illum obseruare, vt comedat in propria domo; nam tunc non est conuiuium, sed est sicut eleemosyna, quam quisque reportat. Sic illa *loco cit. vers. Quartò sequitur.*

R.P. Leand. de Censur.

DISPVTATIO XIV.

De eodem septimo effectu Excommunicationis, nempe de culpa, quam non excommunicatus incurrit ex communione cum excommunicato vitando, & è contra.

Qvæstio Prima.

An fidelis communicans in rebus ciuilibus, & actionibus humanis cum excommunicato vitando, peccet mortaliter.

FFIRMANT absolutè Goffr. *in summa, tit. de sent. excomm.* & Raymund. apud Syluest. *vbi infrà.* Quorum sententiam potat Archid. veram, quando communicatur, cum excommunicato ab homine, non à canone, quia mitius agitur cum lege, quàm cum legis ministro, *ff. de arbitr. l. Celsus.* Tenet etiam post hos Faber *in* 4. *dist.* 25. *q.* 1. *disp.* 4 *c.* 2. *n.* 51. In quos etiam inclioauit Abbas *in c. Sacris, de iis quæ vi, & met.*

Horum fundamentum est, *Primum* aliqui iuris textus, sed præcipuus textus *in c. Sacris, de iis quæ vi, metúsve caus. fin.* vbi agitur de culpa, quæ contrahitur ab illo, qui inuitus communicat cum excommunicato: & concludit Pontifex, incurri excommunicationem minorem ob communicationem cum excommonicato, & reddit rationem: *Cùm pro nullo metu debeat quis peccatum mortale incurrere*: ergo ob communicationem cum excommonicato incurritur peccatum mortale.

Secundum, quia per communicationem cum excommonicato vitando incurritur excommunicatio minor, & per hanc priuatur quis participatione passiua Sacramentorum: at sic est quod per peccatum veniale nemo excluditur à perceptione Sacramentorum: ergò necessariò debet esse mortale, per quod à dicta perceptione quis prioetur.

Sed probabilius longè multò respondeo, solum peccare venialiter, exceptis casibus infrà referendis. *Primò,* quia si communicatio cum excommunicato esset peccatum mortale, non permitteretur ob necessitatem famis, nec seruis liceret communicare Dominis: at oppositum est definitum *c. Quoniam multos* 11. *q.* 3. & *c. Inter, de sent. excom.* ergo.

Secundò, quia lex etiam ex suo genere graois, in materia leui obligat tantum sub veniali: at sic est, qood communicatio in actionibus humanis, & cõmunibus, reputatur vt materia leuis; tum quia non sunt actiones magni momenti: tum etiam, quia indirectè, & secundariò ratione excommunicationis sunt prohibitæ: ergo. Sic tenent communiter omnes. Hostiens. & Ioan. Andr. quos citat, & sequitur Nauar. *c.* 27. *n.* 18 & 29. Couar. *in c. Alma mater,* 1. *p.* § 3. *n.* 7. vbi ait, hanc responsionem omnium Theologorum & Canonistarum suffragio esse receptissimam. S. Thom. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 3. & *in addit. q.* 23. *art.* 3. & *quodlib.* 11. *art.* 9. Sot. *in* 4. *dist.* 22. *q.* 1 *art.* 4. Syluest. *excom.* 5. *n.* 6. *vers. Quartò participando.* Caiet. *verb. excom. fin.* Henriq. *lib.* 13. *c.* 8. *n.* 1. Alcozer *c.* 17. Suar. *disp.* 15. *sect.* 2. *n.* 2. Vásq. *de excom. dub.* 7. *n* 8 Vgol. *tab.* 1 *c.* 23. *n.* 14. Sayr. *lib.* 2. *c.* 11. *n.* 20. Alter. *lib.* 1. *disp.* 12. *c.* 1. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 6. § 1. *n.* 5. Filliuc. *tr.* 11. *c.* 5. *quæst.* 8. & anteà *c.* 3. *quæst.* 4 Sà *verb. excom. n. vlt.* Tole. *lib.* 1. *c.* 11. *n.* 3. Luys. *lib.* 2. *disp.* 12 *dub.* 2. Auila 2. *p. c* 6. *disp.* 8. *dub.* 5. *dict.* 2. Ægid. *disp.* 14. *dub.* 14. *n.* 149. Hurt. *disp.* 9. *de excom. diff.* 2. Sylu. *in* 3. *p. q.* 23. *art.* 3.

Q

*art.*3.Mercetus *in* 3.*p.de Sacram.q.*81.*dub.*10. Præpositus *q.*2.*de excom.dub.*15.*n.*99.Cornejo *disp.*10. *de excom.post* §.10.*dub.*1.Ioan.de Cruce *in director. p.* 2. *de excom.ante dub.*14.*n.*14.Diana *p.*5.*tract.*9.*ref.*8. Villalob.*tr.*17.*diff.*13.*concl.*2.dicens,se tenere omnes DD. Machado *lib.*1.*part.*3.*tract.*3.*docum.*15.*n.*1.*&* 5.Palao *disp.*2.*de Censur.punct.*18.*fine.*

Ad primum in contrarium respondeo cum Couarruuias,quod ille textus loquitur, de excommunicatione quæ habetur cum excommunicato in diuinis, in crimine,vel in contemptum; non de illa quæ cum illo in humanis habetur.

Ad secundum concedendum est,& quod per communicationem cum excommunicato vitando, seu non tolerato,incurrat quis excommunicationem minorem, per quam priuatur passiua receptione Sacramentorum, & rursus,quod per peccatum veniale præcisè, & nudè sumptum, nemo excludatur à perceptione Sacramentorum: negandum tamen est, quod necessariò debeat priuari quis à dicta perceptione solum per peccatum mortale,cum & priuari queat per censuram,& sententiam excommunicationis minoris contractæ ob solum peccatum veniale,nam hoc verè est in potestate Ecclesiæ,infligentis in inobedientes sui pœnam priuationis passiuæ receptionis Sacramentorum, ob censuram incursam solum ob veniale. Vnde licet priuatio participationis passiuæ Sacramentorum sit graue damnum, quia tamen potest quis ab hac pœna facillimè liberari, ideò regulariter excommunicatio minor incurritur ob peccatum veniale.

QVÆSTIO II.

An saltem peccet mortaliter quis casu quo frequenter cum excommunicato vitando in dictis actionibus humanis communicet.

AFfirmant absolutè,& sine distinctione Suar.*disp.* 15.*sect.*2.*n.*11.Ægid.*disp.*14. *num.*149.& Filliuc. *tract.*13.*c.*3.*quæst.*3.*n.*43.*&* c.5.*quæst.*9.*n.*92. Quos refert,ac sequitur Bonacin.*disp.*2.*q.*2.§.1.*num.*6.& etiam Villalob.*tract.*17.*diff.*13. *n.*4. Quorum fundamentum est, quia quamuis singuli actus communicationis sint materia leuis, nihilominus multitudo actuum, si sumantur per modum vnius,potest constituere materiam grauem sufficientem ad mortale.

His authoribus addi possunt alij antiqui, qui existimarunt, frequentiam actuum esse quendam contemptum; adeò quidem,vt si quis frequenter legem transgrediatur,id facere dicatur ex contemptu: ergo iuxta horum sententiam si ista communicatio cum excommunicato fieret adeò frequenter ac si non esset excommunicatus,esset peccatum mortale. Ita Ioan. Andr. *in c.Sacris,cit.*Hostiens.*in summa,tit.de sent. excomm.* § *Necesse*,& Durand.*in* 4.*dist.*18.*q.*5.Quibus adhærere videtur Nauarr.*c.*27.*n.*29.

Sed probabilius respondeo: Adhuc non peccare mortaliter,sed venialiter tantum, quia probabilius est, quod neque frequens legis transgressio sit contemptus, vt expressè docet D.Thom.2.2.*q.*186.*art.*9.sic dicens: *Quando autem propter aliquam causam,putà concupiscentiam,vel iram,quis inducitur ad aliquid faciendum contra statuta legis, non peccat ex contemptu, etiamsi frequenter ex eadem causa, vel alia simili peccatum iteret.*Sic Doctor Sanctus,& cum eo omnes Discipuli; Neque multitudo actuum venialium constituit materiam grauem in hac materia, in qua dicti actus non coalescunt inter se ad constituendam vnam materiam. Ideóque hanc nostram sententiam tenet apud Bonac. Auil. 2.*p.c.*6.*disp.* 8.*dub.*3.*concl.*1. *vers. Nota secundò.* Sayr.*lib.*2.*c.*12.*n.*4.& Reginald.*lib.*32.*n.*98.quibus addi possunt Henriq.*lib.*13.*c.*8.*n.*1.*in Gloss.lit.B.*vbi ait, ratò hîc dari contemptum cum peccato mortali. Alter. *lib.*1.*disp.*12.*c.*6.Diana *p.*5.*tract.*9.*resol.*2.& alij.

QVÆSTIO III.

An ad minus peccet mortaliter,qui in huiusmodi humanis actionibus communicat cum excommunicato vitando, ex contemptu formali excommunicationis,& Clauium Ecclesiæ.

REspondeo tanquam certum: Tunc peccare mortaliter.Sic communiter DD. Ex quibus,præcipuè ex D.Thom.2.2.*q.*186.*art.*9.*ad* 3.*&* *q.*105.*art.*1.*ad* 1. *&* 2.& *ibi Caiet.& in sum. verb. contemptus*, Adrian. Castr.& aliis,quos refert,& citat Alter.*loc.cit.* Notandum est,quod duo requirantur,vt verè,& propriè quis dicatur delinquere ex contemptu. *Primum* est legis transgressio, quæ est actus ipse peccati. *Secundum* est contemptus legislatoris,id est causa peccandi, ideircò enim vult transgredi legem,quia Superior prohibuit. Et huiusmodi contemptus est causa peccati mortalis, etiam in illis præceptis,quorum transgressio,solùm esset peccatum veniale,vt contingit in præsentiarum.Ideóque hanc responsionem docent citati DD.Etiam Cornejo *disp.*10.*de excom.post* §.10.*dub.*1.

QVÆSTIO IV.

An qui communicat cum excommunicato vitando, contra præceptum Superioris interdicentis, sub pœna excommunicationis huiusmodi communicationem,peccet mortaliter.

REspondeo tanquam certum: Peccare mortaliter, & excommunicationem incurrere, quia tunc talis transgreditur præceptum superioris id sub mortali præcipientis.Vnde ibi duplex reperitur peccatũ,nempe contra obedientiam iuris,& iudicis,& primum, vt sic,vt veniale,secundum verò mortale,quia vt supra est habitum, mitiùs agitur cum lege quàm cum homine. Sic Nauar.*c.*27.*n.*31.*vers. Quarta,* *&* *n.*36. *v. Ad quartum.*Henriq.*lib.*13.*c.*8.*n.*1. *vers. Secundò quando,* Suar. *disp.*15.*sect.*2.*num.*11.*&* 17.Alter.*lib.*1.*disp.*18 *c.*7. *in princip.*Filliuc.*tract.*13.*c.*3.*quæst.*3. *dict.*3.*n.*43. Villal. *tract.*27.*diff.*13.*num.*5.ita dicens: [Si el Iuez pusiesse precepto de descomunion mayor à alguno,que no tratasse con el descomolgado, seria pecado mortal hazer lo contrario: porque es toda la materia de aquel precepto,y obliga à pecado mortal.Mas no puede el Iuez poner esta descomunion,sino es por sentencia especial, y contra personas ciertas, auiendo precedido monicion,que de otra manera seria nula, conforme à derecho,*c statuimus,de sent.excomm.in* 6.] Sic ille.

QVÆSTIO V.

An etiam peccet mortaliter qui communicat cum excommunicato vitando in crimine criminoso.

REspondeo tanquam certum,& peccare mortaliter,& incurrere excommunicationem maiorem, quia incidit in eandem materiam excommunicationis: & in eandem maiore excommunicationem, ex *c.Nuper*,& ex *c.Concubina,de sent.excom.*quam incurrere non posset, si talis communicatio peccatum mortale non esset. Vnde si quis, v.g est excommunicatus vitandus, quousque soluat debitum, quicumque illi consilium,fauorem, aut auxilium præstat,ne tale soluat debitum, mortaliter peccat, & incurrit in eandem maiorem

maiorem excommunicationem, quia est participans in eodem casu, & peccato pro quo lata fuit excommunicatio. Sic omnes DD. Legantur D. Thom. *in 4. dist. 18. q. 2. art. 4. quæstiunc. 3. ad 4.* & *in addit. q. 23. art. 2.* Nauarr. Henriq. Suar. & Filliuc *loc. cit.* Alter. *loc. cit. c. 9.* Palao *disp. 8. punct. 18. n. 5.* Bonacin. *disp. 2. q. 2. punct. 6. §. 1. n. 8.* Sot. *dist. 22. q. 1. art. 4* Couarr. *in c. Alma mater, 1. p. §. 3. n. 6.* Cornejo *disp. 10. de excomm. §. 10. dub. 1.* Auila *2. p. c. 6. disp. 10. dub. 1. & 3.* Villalob. *loc. cit. n. 6.* Hurtad. *disp. 9. diff. 2. & 3.* Machad. *lib. 1. p. 3. tract. 3. docum. 15.* & alij omnes. Qui tamen aliquas exigunt conditiones, vt quis hanc excommunicationis pœnam incurrat, de quibus iam dicam.

Qvæstio VI.

An requirantur aliquæ conditiones, vt quis participans in crimine cum excommunicato, peccet mortaliter, & incurrat excommunicationem maiorem.

RESpondeo requiri conditiones quinque. *Prima* est, quod communicet cum excommunicato in crimine, postquam criminosus excommunicationem contraxit propter tale crimen. Et ex hac conditione sequitur, prædictam excommunicationem non incurri ab eo, qui communicat in primo actu, propter quem criminosus principalis incurrit excommunicationem; quia non communicat cum excommunicato pro tunc. Vnde si aliquis persuadeat, aut cooperetur Religioso, vt temerè dimittat habitum, non incurret hanc specialem, de qua nunc loquimur, excommunicationem: incurret tamen illam, si postquam Religiosus manet excommunicatus propter dimissionem habitus, persuadeat illi, vt non reassumat habitum.

Secunda conditio, quæ requiritur, est quod communicatio, seu participatio sit in eodem crimine, propter quod alter iã fuit excommunicatus. Ex qua conditione sequitur, quod si quis sciens Petrum esse excommunicatum, quia non soluit quod debet, consulat illi ne soluat, cum commodè possit, tunc verè communicat cũ illo in crimine criminoso, & incurrit eandem excommunicationem maiorem: Secus verò si adiuuaret excommunicatum ad hoc, vt non caperetur à Iudice eo animo, vt non suspendatur, vel vapulet ab illo propter tale furtum (non verò eo animo, vt non restituat) quia tunc non communicat in eodem crimine, propter quod principalis fuit excommunicatus, & ideo non incurrit huiusmodi maiorem excommunicationem.

Tertia est, quod communicet cum criminoso, sciens illum iam incurrisse excommunicationem propter tale crimen: aliàs excusabitur à transgressione prohibitionis communicationis in crimine iam punito ipsa excommunicatione, & consequenter ab excommunicatione, quæ contra ipsum communicantem fertur. Nam *in cap Nuper, de sentent. excommun.* dicitur, *quod participet scienter.*

Quarta est, quod is cum quo communicat in crimine, sit nominatim excommunicatus, & denunciatus. Constat ex dicto c. *Nuper.* E qua conditione colligitur (contra Victoriam *de excommun. n. 10.* & alios) quod participans cum notorio percussore Clerici, non incurrat prædictam excommunicationem, nisi aliàs talis percussor denunciatus fuerit excommunicatus, eo quòd in dicto c. *Nuper*, solùm fit mentio de participante cum nominatim excommunicato, ibi: *Verùm qui nominatim excommunicatis scienter communicant*, &c. Et infra: *In secunda verò quæstione, credimus distinguendum, an is, qui nominatim excommunicato cõmunicat, scienter in crimine communicet criminoso, ei consilium impendendo, auxilium, & fauorem*, &c. Sic loquitur Innoc. III.

Quinta est, quod communicatio, aut cooperatio in crimine, non sit adeò leuis, vt pro nihilo habeatur: nam ad incurrendam maiorem excommunicationem requiritur materia grauis, & sufficiens ad peccatum mortale. Sic docent communiter DD. tam Theologi, quàm Canonistæ. Qui addunt, eadem excommunicatione ligari ipsum Episcopum, aut alium Prælatũ excommunicantem, excepto Papa, eo quòd huiusmodi teneantur seruare ius commune, quale est c. *Nuper, citatum*; & ideo transgrediendo illud, afficiuntur excommunicatione iure communi lata, de qua nos statim. Legantur Nauar. *c. 27. n. 3. & 11.* Couar. *in c. Alma mater, p. 1. §. 3. n. 5.* Henr. *lib. 13. c. 9. per totum.* Suar. *disp. 15. sect. 2. n. 7. & sect. 7. n. 4.* Alter. *lib. 1. disp. 12. c. 9 per totum.* Vasq. *dub. 7. de excom.* Auila *2. p c. 6. disp. 10.* Sayr. *lib. 2. c. 11. n. 6.* Vgol. *tab. 1. c. 13 §. 8.* Filliuc. *tr. 12. c. 9. quæst. 8. n. 222. & tr. 13. c. 3 quæst. 5. n. 46.* Reginald. *lib. 32. n. 96.* Sanch. *lib. 2. sum. c. 10.* Bonac *disp 2. quæst. 2. punct. 6. §. 1. n. 9.* Hurt. *disp. 9. de excomm. diff. 3.* Ægidios *disp. 14 dub. 13.* Villal. *tr. 17. diff. 13. n. 6.* Machado *lib. 1. p. 3. tract. 13. docum. 15.* Palao *disp. 2. punct. 18. n. 5.* & alij.

Qvæstio VII.

An huiusmodi excommunicatio lata in participantes in crimine criminoso sit iuris.

NEgat Glossa *in cap statuimus, de sent. excom. in 6. verb. Constitutionibus*, ex Ber. ita dicens: Notat autem hic Ber. quod si Episcopus communicat in crimine cum excommunicato à se, quod non incurrit maiorem excommunicationem, quia sic communicans peccat ipse qui damnauit, & ab eo est absoluendus, *suprà eod. Nuper.* Sed iste sua sententia se ligare non potuit, *ff. de arb. l. pen. ff. de Iud. l. Iulianus.* Tamen dicit quod minori excommunicatione ligatus est, quæ à iure contrahitur, &c. *Et infrà.* Ergo non est sententia Canonis, quia tunc absoluetur à proprio Ordinario Hæc Glossa.

Sed probabiliùs longè multo respondeo dictam excommunicationem esse iuris, non hominis: & ideo si Prælatus inferior Papa excommunicans communicet cum excommunicato à se, verè incurrit excommunicationem maiorem, quia ligatur authoritate iuris. Hæc responsio constat apertè ex his verbis c. *Nuper, citati*, videlicet: *Quamuis enim & tunc non iudicis, sed iuris sententia excommunicato communicans sit ligatus*, &c. ergo ex iure constat, dictam excommunicationem esse iuris, non hominis, & consequenter omnem Prælatum inferiorem Pontifice communicantem cum excommunicato à se, dictam excommunicationem incurrere. Sic D. Th. *3. p. tit. 24.* (non 25. vt leges apud Auilam) *c. 35.* & penes illum Auchar. Innoc. & Ioan. Andreas. Sic etiam Syluester *excom. 8. n. 11.* Abbas *in d. c. Nuper*, vbi fatetur hanc esse opinionem communem. Cardin. *ibidem*, & Couar. *in c. Alma mater, 1. p §. 3. n. 5.* Auila *2. p. c 6. disp. 10. dub. 3. concl. 3.* Suar. *disp. 15. sect. 7. n. 4.* Vasquez *dub. 7. de excomm. n. 5. & dub. 10. n. 6.* Filliuc. & Hurt. *loc. cit.* Bonac. *loc. cit. n. 8.*

Qvæstio VIII.

An huiusmodi excommunicatio incurratur toties, quoties quis participat cum excommunicato in crimine criminoso.

REspondeo affirmatiuè, modò participationes sint moraliter diuersæ. Sic Nauarr. *cap. 27. num. 122.* ita dicens: Tertia declaratio in solutione proprij dubij, quod sicut qui percutit pluries Clericum, ita vt appellentur diuersæ percussiones, iuxta dicta *suprà eod. cap. 6. num. 16 & seqq.* singulis vicibus incurrit excommunicationem: sic qui participat in crimine multoties cum excommunicato, itavt dicantur iteratæ

participationes, singulis vicibus incurrit excommunicationem. Sic Doctus Nauarrus. Et post illum Henriquez sic: Si verò sæpe participet in crimine cum denunciato, augentur excommunicationes ex multiplici causa: sed quia reputantur quasi vna moraliter graniori, solent vna absolutione auferri. Sic ille *lib.13.c.9. in fine*. Bonac. etiam *disp.2.q.2.punct.6. §.1.n.8.*

QVÆSTIO IX.

Quisnam potest absoluere ab excommunicatione incursa ob communicationem cum excommunicato in crimine criminoso.

RESpondeo tanquam certum, quod potest ille solus, qui potest absoluere principalem, cum quo communicauit, vt patet ex *c. Nuper, citato*; & ideo si excommunicatio Principalis fuerit reseruata, etiam erit reseruata excommunicato participantis: si verò illa nulli fuerit reseruata, nec ista erit. Sic ex dicto capite *Nuper*, docent omnes Doctores. Legantur Nauarr. *c. 27. n.112.* Henriq. *lib.13.c.9.n.2.* vbi sic ait: Hanc participantis excommunicationem extendit ius ad eum, qui consilio, auxilio, vel fauore participat: & absolutio ab excommunicatione sic participantis reseruatur ei, cui alterius complicis excommunicatio erat reseruata. Sic Henriq. Et penes ipsum Armilla §.50. Syluest. *excom.* 8. *n.11.* & Couarr. *n.5. citato*. Qui & addunt, non teneri nos vitare sic participantem, eo quòd non sit nominatim denunciatus, sed à iure. Sic etiam Auila, Bonacina, & alij *suprà citati*.

QVÆSTIO X.

An item peccet mortaliter, & incurrat excommunicationem maiorem Clericus, qui scienter, & spontè admittit ad officia diuina excommunicatum nominatim à Papa.

RESpondeo affirmatiuè, quia sic decreuit Clem. III. *in cap. significauit, de sent. excom.* his verbis: *Verùm Clericos, qui scienter, & spontè participauerunt excommunicatis à nobis, & ipsos in officiis receperunt, eadem excommunicationis sententia cum ipsis non dubitauimus inuolui: quos etiam pro beneficio absolutionis habendo, ad nos volumus cum litterarum tuarum insinuatione remitti.* Sic textus totus. Et sic omnes Doctores explicantes dictum textum: & colligentes ex illo has quinque necessarias conditiones, vt quis incurrat huiusmodi maiorem excommunicationem Pontifici reseruatam. *Prima* est, quod communicans sit Clericus. Vnde laicus participans cum dicto excommunicato in diuinis, licèt peccaret mortaliter, non incurreret maiorem excommunicationem, quia dictus textus de solis Clericis loquitur. Syluester *excomm.* §.4.n.2. Alter. *lib.1.disp.12.cap.8.* & alij.

Secunda est, quod communicet scienter, hoc est, sciens illum, cum quo communicat, esse excommunicatum à Papa. Ex qua conditione colligitur, quod excusetur ab excommunicatione Clericus, qui ignorat etiam ignorantia crassa, illum cui communicat, esse denunciatum à Papa. Caiet. *in sum verb. excommunicatio, c. 58.* Syluester *loc. cit.* Nauarr. *c. 27. n.91.* Alterius *loc. cit.* & alij.

Tertia est, quod communicet spontè, hoc est, non motus metu aliquo, aut vi adhuc leui. Ex qua conditione infertur, quod in foro conscientiæ excusetur à dicta excommunicatione Clericus, qui excommunicato à Papa communicet ductus metu, etiam leuiori, alicuius grauis damni, dummodo metus sit causa illi communicandi, quia non censetur id spontè facere, vt textus requirit. Nauarrus, Syluester, Alterius *citati*. Et Hutt. *disp.9. de excommunic. diff.3.* Palao *punct.18. n.4.*

Quarta est, quod excommunicatus, cui Clericus scienter & spontè communicat, sit excommunicatus à Papa, & tanquam ab homine. Ex qua conditione sequitur, quod non sufficiat, quod excommunicatio sit contenta in iure, aut in bulla Cœnæ: sed est necessarium, quod sit excommunicatus denunciatus à Papa tanquam ab homine. Syluest. Caiet. Alterius, Huttadus *loc. cit.*

Quinta tandem est, quod Clericus, qui scienter, & spontè communicat excommunicato denunciato à Pontifice, id faciat in diuinis officiis; hoc est, admittendo illum ad officia Ecclesiastica. Ex qua conditione deducitur *Primò*, quod excusetur à dicta excommunicatione Clericus, qui non admittit talem excommunicatum ad officia diuina, quamuis cum illo assistat diuinis officiis, sicut vnus de populo (quidquid repugnet Couarruuias.) *Secundò* deducitur, quod si dictus Clericus talem denunciatum à Papa in humanis participet, nec peccet mortaliter, nec maiorem excommunicationem incurrat, quidquid nonnulli citati ab Henrico Henriquez contrarium sentiant. Sic communiter Doctores. Legantur Caiet. Syluest. Nauarr. Alter. & Hurt. *loc. cit.* Couarr. *in c. Alma, p.1. §.3. à n.3.* Sotus *dist.22. q.1. art.4.* Henriq. *lib.13. c.8. n.2.* Qui plurimos pro hac quæst. citat in marg. *lit. H, & seqq. & n.3. in corpore, & lit. Q, & seqq.* Vasquez *dub.10. de excommun. n.2. vers. oppositam sententiam.* Palao *n.4. cit.*

QVÆSTIO XI.

An deinde peccet mortaliter, qui communicat in officiis diuinis solemniter celebratis cum excommunicato vitando.

RESpondeo tanquam certum: affirmatiuè, quia præceptum de euitandis excommunicatis directè respicit spiritualia: ergo qui excommunicatum ad diuina admittit, & cum eo communicat, directè facit contra præceptum: ergo peccat mortaliter, saltem ex suo genere. Igitur quicumque communicat cum dicto excommunicato vitando in Sacramentis administrandis, & recipiendis, in Missa, in officiis diuinis solemniter, & publicè celebratis, & in Ecclesiastica sepultura, peccat mortaliter ex suo genere, vt constat ex à nobis dictis *suprà*.

Sic omnes DD. S. Thom. *in 4. dist. 18. q. 2.* S. Anton. *3. p. tit. 25. c. 1.* Adrian. *in 4. in materia de Clauib. q. 3.* Abbas & alij Canonistæ *in c. Sacris, de his qua vi, metúsve causa fiunt*, & *in c. Sacris, de sent. excomm.*

QVÆSTIO XII.

An ex paruitate materiæ, possit quis excusari à mortali communicans excommunicato vitando in officiis diuinis solemniter celebratis.

RESpondeo: posse, quia in huiusmodi præceptorum transgressione paruitas materiæ à mortali excusat, vt communiter docent omnes. Et in terminis nostræ quæstionis ita tenet Auila *2. part. c. 6. disp. 8. dub. 3.* his verbis: Primò ergo dico quod si communicent cum illo in rebus secundi generis, est peccatum mortale ex genere suo. Dico, *ex genere suo*: nam ex paruitate materiæ erit veniale, vt si audirce simul cum excommunicato non tolerato paruam partem Missæ, v.g. vsque ad Euangelium: vel illud quod dicitur post consumptio

consumptionem Corporis, & Sanguinis Christi. Sic ille. Sed certè exemplum quod ponit de Missa, potius pertinet ad res primi generis, quàm secundi, vt constat ex ab ipso notatis, *vers. In primis supponendum est.* Sic etiam ex illo Ægidius *disp. 14. de Censur. dub. 14. nu* 246. & Diana ex vtroque *p. 5. tr. 5. resol.* 21. Quibus addi possunt Hurt. *disp. 9. de excom. diff. 2. ibi.* Addimus primò, *ex suo genere*, quia pro leuitate communicationis potest esse tantùm peccatum veniale, vt si communicatio sit in parua parte Missæ, aut officij diuini. Sic Hurt. Bonac. quoque *disp. 2. q. 2. punct. 6. §. 1. n. 5.* his verbis. Communicando verò in diuinis, vt in sepultura, in Sacramentis, & officiis publicè celebratis, grauiter peccant, vt accidit quando quis Missam audit cum excommunicato vitando, aut cum eo assistit diuinis Officiis, nisi paruitas materiæ excuset, qualis videtur esse, quando quis audit principium Missæ cum Excommunicato vsque ad Epistolam, aut quando aliquis assistit in Ecclesia cum Excommunicato eo tempore quo canitur vnus breuis Psalmus. Sic hic Author. Filliuc. etiam *tr. 13. c. 3. quæst. 4. dicto 2. n. 45.* Suarez *disp. 5. sect. 2. n. 8.* & alij.

QVÆSTIO XIII.

An etiam excusetur à mortali, qui participat cum vitando excommunicato in officijs diuinis, priuata communicatione.

NEgatiuam sententiam esse satis probabilem, clarè innuit Palao *disp. 2. punct. 18. n. 2.* dum affirmat, probabile esse, non esse culpam mortalem communicare in officio diuino priuatim dicto.

Sed certè ego respondeo, quòd non solùm est probabile, sed è contrario probabilius, excusari quidem in eo casu à culpa mortali, licèt à veniali non. Sic Couarr. *in c. Alma mater, 1 p. §. 3. n* 8. quamuis non sine timore quodam, Vasq. *dub. 7. de excomm. n. 9. & dub.* 10 *n. 2.* & ex illis Hurtad. *diff. 2. citata*, his verbis, quæ suismet nuper relatis addit. Secundò addimus, in *officiis diuinis solemniter celebratis*, quia communicatio in officio diuino priuatim dicto, vt quando excommunicatus, & alter recitant horas canonicas, tantum est venialis, vt docent Couarr. Vasquez, & communiter Doctores, quia in ordine ad finem quem Ecclesia intendit priuatione communicationis, non est grauis in ratione communicationis, quamuis sit in ratione actionis. Sic Hurt. His authoribus addi possunt Nauarr. *c. 27. n. 36 ad 5.* quem citat, & sequitur Filliuc. *quæst. 4. cit n. 44.* Auila *loc. cit. concl.* 1. & ex illo Ægidius, & Diana *loc. cit.* Bonac. *loc cit. vers. Aduertendum est.* Alterius *lib. 1. disp. 12. c. 2. vers. Couarruuias*, Palao *loc. cit.* & alij.

QVÆSTIO XIV.

An saltem sit licitum communicare cum Excommunicato non vitando, seu tolerato, ac si non esset excommunicatus.

NEgat Auila *2. p. c 6. disp. 8. dub 2. concl.* 3. ita dicens: Quando ipse excommunicatus toleratus non se ingerit, nec est paratus ad communicandum cum aliis, non est licitum fidelibus illum prouocare, vel inuitare ad communicandum in diuinis, neque in humanis, sed ipse peccabit in hoc, & excommunicatus ipse peccabit communicando, quamuis sit inductus, vel inuitatus. Hinc tenet expressè Caiet. *verb. Absolutionis impedim.* Syluest. *verb excommunicatio* 5 *dub. 19. dicto* 4. Cano, & Mexia *diff. 10. de excomm. ante quintum casum*, & multi viri docti. Hæc Auila. Qui tamen *concl.* 4. addit, quod licèt fideles peccent inuitando Excommunicatum toleratum non paratum ad communicandum, siue peccent venialiter, siue mortaliter, iuxta dicenda *dub.* 3. non tamen incurrant maiorem excommunicationem, quia ex vi decreti Constantiensis solùm tenemur vitare excommunicatos non toleratos: Vnde si tenemur abstinere à communicatione in casibus tertiæ conclusionis, est ex vi legis naturalis, & diuinæ prohibentis, ne inducamus aliquem ad peccandum. Ita ille.

Affirmat contrà Diana *p. 5. tr. 9. resol.* 117. sic contra Auilam dicendo: Sed ego contrariam sententiam tenendam esse puto, cùm Hurtad. *disp. 2. de excomm. diff. 4. n.* 13. doceat, fideles posse licitè absque vlla prohibitione, adhuc diuina & naturali, communicare cum excommunicato tolerato, ac si non esset excommunicatus, non solùm in humanis, etiam eum prouocando; in quo DD. conuenire videntur, sed etiam in Sacramentis, & in quibuscunque aliis diuinis, quia Ecclesia in Extrauag. *Ad euitanda scandala*, id concessit, & indulsit fidelibus, dum dixit: *Nemo prætextu Censuræ abstinere teneatur*, &c. Quia si supposita excommunicatione fideles indirectè, ne competerentur cum excommunicato, aut ne illum inducant ad communicationem actiuam, vel passiuam, tenerentur abstinere, non diceretur in Extrauag. ita simpliciter, & absque vlla restrictione, *neminem teneri abstinere à communicatione prætextu Censuræ*: id est, quamuis ille, cum quo communicat, sit censurâ innodatus. *Et confirmatur*, quia si fideles non possent omnino liberè absque peccato aliquo cum excommunicato tolerato communicare, ac si non esset excommunicatus, non satis consultum fuisset scrupulis conscientiarum timoratarum, vt ibi consuli intenditur. Et hanc sententiam docet Ledesm. *in 1. p. 4. q 5. art. 6. dub.* 13. & probabilem fatetur ipsemet Auila *loc. cit.* Hucusque Diana.

Sed ego clarius respondeo *primò*, quod fideles licitè omnino possunt communicare in rebus humanis, & ciuilibus cum excommunicato tolerato, & non vitando, ac si non esset excommunicatus, quia id indulsit fidelibus Concil. Constant. vt constat ex *Extrauaganti citata*, & benè probat contra Auilam Hurtad.

Respondeo *secundò*, quod etiam possint fideles, communicare in rebus diuinis dicto excommunicato tolerato, absque eo quod peccent, nec venialiter contra censurã, & prohibitionem Ecclesiasticam, & absque eo quod minorem excommunicationem incurrant, vt bene probat Auila *concl. 4. cit.* & consentiunt illi omnes DD. An verò peccent contra legem naturalem, & diuinam, casu quo talem excommunicatum prouocent ad Sacramenta ministranda, diximus *suprà disp. 7.*

DISPVTATIO XV.

De eodem septimo effectu, nempe de causis excusantibus à culpa, & à censura in participatione & communicatione cum Excommunicato vitando.

QVÆSTIO PRIMA.

An dentur aliquæ causæ, propter quas licitum sit participare, & communicare cùm excommunicato vitando.

RESPONDEO tanquam certum: Dari, & quinque. Quæ quidem hoc versiculo significantur, & referuntur à Glossa *in cap. Cùm desideres, de sent. excom. verb. Præstitum.*

Q 3 *Vtile,*

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.

Hæc quinque soluunt anathema, ne possit obesse. Has causas colligunt Doctores ex *c. Quoniam multos,* 11.*q.*1. vbi Gregorius VII. cum videret quotidie excommunicationis causa homines illaqueari, volens huic malo opportunè prouidere, censuram excommunicatione cum excommunicato prouenientem temperauit prudenter, vt non incurreretur, si causa communicationis esset vtilitas, necessitas, aut alius titulus legitimus Item ex *c. Responso, & c. Cùm voluntate, de sent. excom.* vbi Canonistæ. Legantur inter alios Nauarr. *c.*37.*n.*26.*& seqq.* Couarr. *in c. Alma,* 1.*p.*§.1.*n.*8.*&* 10.& alij penes ipsos. Ex Theol. & Summistis D. August. *in Psalm.*54. D. Thomas *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.*4.*&* 2.2.*q.*39.*art.*4.*concl.*5. Adrian. *de Clauib.q.*3. Maior *dist.*18.*q.*2.*arg.*4. Henriq. *lib.*13.*c.*22. §.1. Suar. *disp.*15.*sect.*3. Vasquez *dub.* 5. *de excomm.* Alter. *lib.*1. *disp.*15.*per totam.* Filliuc. *tract.*13.*c.*6.*à q.*2. Auila *p.*2. *c.*6.*disp.*11. Ægidius *disp.*14.*dub.*12. Bonac. *disp.*2.*q.*1. *punct.*6.§.2.*à n.*7. Hurtadus *disp.*9.*de excomm. diff.*4. Luysius *lib.*1.*de Cens.disp.*13.*dub.*1. Cornejo *disp.* 10. *de excom.*§.10.*dub.*2. Bassæus *excommunicatio* 3.*à n.*27. Palao *disp.*10.*de Censuris, puncto* 19. Reginald. *lib.*32. *n.*98. Bauny *in Epitome de excomm.c.*27.*pag.*342. Layman *lib.*1.*tr.*5.*p.*2.*c.*2. *de excommun. à n.*16.*pag.*135. Villalob. *tr.*17.*diff.*13.*à n.*8. Machado *lib.*1.*p.*3.*tr.* 3. *docum.*17.& alij citandi. Cum quibus particulas relatas sigillatim explicabimus. Et primò de Prima, nempe *Vtile.*

QVÆSTIO II.

An per particulam* Vtile, *intelligatur vtilitas specialis, tam spiritualis, quàm temporalis; tam ipsius excommunicati vitandi, quàm aliorum participantium cum illo.

RESpondeo tanquam certum: Id totum intelligi. Sic omnes authores, vt fatetur Vasquez *dub.*9.*cit.* his verbis: *Vtilis* nomine intelligunt Authores, siue sit vtilitas spiritualis excommunicati, siue propria, siue temporalis, &c. Sic ille, & alij citati, qui omnes id explicant esse verum casu, quo vtilitas sit vera, non ficta. Quando autem ita eueniat, sequentibus quæstionibus explicabimus. Sit ergo

QVÆSTIO III.

An ob spiritualem vtilitatem excommunicati vitandi licitum sit Confessori audire confessionem illius, priusquam eum absoluat à Censura.

NEgat Abulensis *Matth.* 16. *quæst.* 5. quia putat in eo casu participare Confessorem cum excommunicato in Sacramento, quod non licet. Eandem sententiam tenet Rosella *Confessio* 1. §. 10. citans pro se, falsò tamen Innocentium, & *Clem.* 1. *de Priuil.*

Sed vt certum respondeo: licitum esse Confessori audire confessionem excommunicati vitandi, antequam illum à censura absoluat. Quæ quidem responsio est vera adhuc casu, quo excommunicatus non sit absoluendus, quia v.g. manet in concubinatu. Sic Doctissimus Nauarrus *c.*10.*n.*2.*aliàs* 3. his verbis: Non est etiam necessarium interrogare, an sit excommunicatus in hunc finem, vt confessarius vitet excommunicationem minorem, quam incurrunt qui excommunicato communicant; quia non incurrunt illam communicando in his, quæ ad eius animæ salutem conducunt, *c. Cùm voluntate, de sent. excom.* talis autem est Confessarij cum pœnitente colloquium, & communicatio circa peccatorum confessionem. Neque *Clement.* 1. *de priuileg.* neque Innocent. post quem facta fuit illa, citatus malè à Rosella *verb. Confessus* 2. §.10. aliud senserunt. Quoniam satis est, vt absoluta iam confessione, prius pœnitens ab excommunicatione, quàm à peccatis absoluatur. Hucusque Nauarrus. Cui adde Henriq. *lib.*13.*c.*12.§.4 *in Glossa lit. T, & c.* 25. §. 1. sic dicentem: Dum vtile est ob salutem specialem vtriusvis, vt audire eius confessionem, licèt ille ob indispositionem, aut aliam causam non esset absoluendus. Sic ille. Quibus addi possunt Auila 2.*p.c.*6.*disp.* 11. *dub.* 2. *vers. Tertiò licitum est.* Hurtadus *disp.*9.*de excommun.diff.*4. *n.*19. Filliuc. *tract.*13.*c.*6. *q.*3.*n.*100. Cornejo *disp.* 10. *de excommun.*§.10.*dub.*2. *vers. Infero primò.* Medina *lib.*1.*summ.c.*7.*vers. Assi mismo, pag.*279. & alij communiter. Citat etiam Henriquez *in Glossa cit. littera T,* Caietanum *verb. Absolutio, c.*3. & Couarr. *in c. Alma,* 1.*p.*§.2.*n.*2. Sed non benè.

QVÆSTIO IV.

An etiam ob vtilitatem spiritualem excommunicati possimus illum ad audiendam concionem admittere.

REspondeo tanquam certum: Posse, quia admissio ad concionem ordinatur per se ad vtilitatem animæ excommunicati. Et ita expressè significauit Innocent. III. *in c. Responso nostro postulas edoceri, an cum Ferrarien. ciues excommunicationis, & interdicti sententiis sint ligati, liceat tibi viros, & mulieres semel in hebdomada, vel in mense, apud aliquam Ecclesiam conuocare, quibus prædices verbum Dei, & eosdem ad correctionem inducas. Super quo respondemus, quod sine scrupulo conscientiæ hoc facere poteris cum videris expedire: dummodo contra formam interdicti nullum eis diuinum officium celebretur.* Sic Innocentius. Et cum eo omnes Doctores. Legantur Nauarr. Henriquez, Auila, Hurtad. Medina, & Cornejo *loc.cit.* Suarez *disp.* 15.*sect.*3.*n.*11. Alter. *lib.*1.*disp.*15.*c.*1. Filliucius *loc.cit.* & alij.

QVÆSTIO V.

An item ob eandem vtilitatem possit quis priuatim admonere excommunicatum, vt resipiscat, & ob id etiam interponere aliqua verba vrbana ad captandam beneuolentiam.

REspondeo tanquam certum: Posse omnino, quia sic expressè habetur *in c. Cùm voluntate, de sent. excommun.* per hæc verba: *Cùm voluntate ac proposito maleficia distinguantur, excommunicationis sententiam non incurrit, qui excommunicato in his quæ ad absolutionem, vel aliàs ad salutem animæ pertinent, in locutione participat: licèt etiam alia verba incidenter (vt apud eum magis proficiat) interponat.* Sic Greg. IX. Et cum eo omnes Doctores. Legantur citati.

QVÆSTIO VI.

An si quis admoneat excommunicatum per epistolam, possit in principio eius ponere solitam salutationem.

NEgant Armilla *verb. Excommunicatio, num.* 40. Archid. & Sylu. *verb. Excommunicatio* 5. *num.*3. vbi

vbi sic ait: Imò si ei (*id est excommunicato*) licitè scribatur in casibus, de quibus infra, non est salutandus, sed loco salutationis scribatur, *Spiritum consilij sanioris*, secundum Archidiac. ita Syluest. Pro cuius sententia citat Hittadus Auilam; sed omnino malè, vt iam videbis.

Sed vt ferè certum respondeo: posse illum ponere consuetam salutationem, quia sic colligitur ex verbis textus *in cap. Cum voluntate*, vt nuper vidimus. Sic in primis tenet Auila *2. part. cap. 6. disp. 11. dub. 2.* his verbis: Secundò potest aliquis illi consulere, quod conuenit eius saluti spirituali, & potest ad hoc interponere aliqua verba vrbana ad captandam beneuolentiam, vt sic efficaciùs persuadeat. Ita Soto *dist. 22. quæst. 1. art. 4.* Nauarr. *cap. 27. n. 27.* Couarr. *cap. Alma mater, part. 1. §. 1. num. 10.* Et est textus cap. *Cum voluntate, de sentent. excommun.* Et similiter erit licitum exhibere illi aliqua signa exteriora beneuolentiæ, & amicitiæ, vt eum salutare, detegere caput, & si mittat ei consilium in scriptis, potest in principio epistolæ ponere solitam salutationem. Hoc est contra Syluestrum, & Armillam (*loc. cit.*) dicentes, quod si scribitur excomonicato in casibus concessis, non licet ponere solitam salutationem, sed loco salutationis ponere *spiritum consilij*, vel aliquid simile. Sed nostra sententia probatur efficaciter ea cap. *Cum voluntate*, vbi dicitur quod licet interponere alia verba, vt magis proficiat. Præterea Nam concesso aliquo fine, conceduntur media conducentia ad finem; & propter eandem rationem credo cum aliis viris doctis idem licere, quando propter alias causas licitum est scribere excommunicato, vt ad petendum consilium, & aliis statim dicendis Hucusque Auila. Et antea Henriq. *lib. 13. c. 22. n. 1.* Hurtad. *disp. 9. de excom. diffic. 4.* Nauar. *c. 27. n. 27.* Bonae. *disp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. n. 10.* Cornejo *disp. 10. cit. §. 10. dub. 2. q. 1. vers. Infero primò.* Vbi aduertit, & benè, in hoc casu esse limitandum id, quod dixerat, non esse excommunicato dicendum *Aue*, quamuis liceat ei scribere.

QVÆSTIO VII.

An deinde licitè possit quis monere excommunicatum, etiamsi sciat talem monitionem nihil profuturam.

RESpondeo tanquam certum: non posse licitè tunc, quia tunc cessat vtilitas, propter quam erat monitio licita. Sic Couarruuias *in cap. Alma, 1. p. §. 5. n. 10.* his verbis: Vnde constat non prohiberi cum excommunicatis colloquium, quod ea charitate procedit, & ad charitatem ordinatur: modò id syncerè fiat, absque cautela & simulatione: nam si quis alloquatur excommunicatum, sciens nihil id colloquium ad salutem conducturum, simulatione quadam potiùs, quàm animo fraternæ dilectionis, seipsum decipit, nec pœnam iure statutam euadit. Quod in specie notat Ioan. Maior *in 4 sentent. dist. 18. q. 2. arg. 4.* Hæc Couarr. Henriq. Auila, Cornejo *loc. cit.* Syluest. *excommunicatio 5. n. 4.*

QVÆSTIO VIII.

An sit licitum alicui legere pium librum, aut sacram Scripturam coram excommunicato vt illum ad salutem animæ conducat.

RESpondeo tanquam certum: esse licitum, quia in omnibus his, quæ ad excommunicatorum correctionem, & ad salutem animarum eorum pertinent, licitum est, imò pium, cum illis communicare sine verbis, siue scriptis, siue lectione etiam, vt constat ex cap. *Responso.* & ex cap. *Cum voluntate*, citatis Sic communiter Doctores. Inter quos optimè Henriquez *lib. 13. cap. 22. num. 1.* qui comprehendens omnia à nobis nuper tradita, sic ait: Sic licet concionem habere ad excommunicatos, & hæreticos: & consulere spiritualia, licèt admisceat alia verba (quibus beneuolentia, & attentio captari solet, vt verba vrbanitatis) & salutet, & caput detegat: aut si scribit ponere in principio Epistolæ consuetam salutationem. Id tamen omnino quamdiu speret illius correctionem, quia aliàs cessat vtilitas: legere pium librum, vel sacram Scripturam, vt ille vtiliter audiat: recitare cum illo priuatam orationem, vt iuuet ad conuersionem illius. Hucusque ille.

QVÆSTIO IX.

An licitum sit nobis eleemosynam pauperi excommunicato erogare.

RESpondeo tanquam certum: esse licitum, quia non solùm ob spiritualem salutem animæ ipsius excommunicati, sed etiam propter indigentiam corporis eiusdem, est nobis communicatio permissa: ergo licitum est nobis illi eleemosynam largiri, etiam ob communem indigentiam, si sit pauper ad exercendam misericordiam, quam fideles exhibere solent erga communes inopes. Sic habetur expressè *in cap. Quoniam multos, 11. quæst. 3.* his verbis: *Et si quis excommunicatis non in sustentationem superbiæ* (aut, vt aliàs legitur, in sustentationem, non superbiæ) *sed humanitatis causa, dare aliquid voluerit, non prohibemus.* Sic Gregor. VII. Et bene, quia (vt ibi notat Glossa *verbo Dare*, eleemosyna nulli est deneganda, 86. *dist. cap. Pasce.*) Sic omnes. Ricardus *dist. 18. art. 11.* Adrianus *q. 3. de elemib.* Suar. *disp. 15. sect. 3. n. 10.* Alter. *lib. 1. disp. 15. cap. 1.* Filliuc. *tr. 13. cap. 6. q. 3. n. 100.* Palao *disp. 2. punct. 19. n. 2.* Hurtad. *disp. 9. diffic. 4. n. 19.* Cornejo *disp. 10. de excomm. §. 10. dub. 1. vers. Secundò infero, etiam esse.* Auila *2. part. cap. 6. disp. 11. dub. 13.* & alij contra Syluestr. *verb. excom. 3. n. 1. part. 5.* requirentem necessitatem extremam, vel grauem in paupere excommunicato, vt nobis licitum sit illi erogare eleemosynam. Sed rigorosè id requisiuit hic, vt postea amplectendo nostram sententiam melius vidit *excomm. 5. n. 5.*

QVÆSTIO X.

An etiam sit nobis licitum nostra ope, auxilio, aut defensione excommunicato subuenire ne aliquod graue damnum in corpore, aut in fama, aut in aliis bonis temporalibus patiatur.

RESpondeo tanquam certum: etiam esse licitum, quia communicatio, quæ verè ex charitate procedit, & ad charitatem ordinatur, non prohibetur cum excommunicatis haberi. Nam Ecclesia, quæ ab excommunicato indixit separationem, non præcidit dilectionem, vt benè Augustin. *Psalm. 54.* Igitur nobis licita est cum excommunicato communicatio, quoties opera, & industria nostra est illis vtilis ad aliquod graue damnum vitandum. Et ideo, vt diximus, possumus ei eleemosynam dare, & illum ab iniusto inuasore defendere: quod adeò verum est, vt si quis Clericum excommunicatum percutere aggrediatur, & alius non defendat, si commodè possit hic

in excommunicationem latam in cap. *Quanta, de sent. excommunicat.* incurrat. Sic omnes. Ricardus, Adrianus, Suarez, Filliucius, Hurtadus, & Cornejo *loco citato.*

Qvæstio XI.

An item ob propriam vtilitatem spiritualem, possit quis cum excommunicato communicare.

Affirmat absolutè Cornejo *dub. 2. cit.* ita dicens: Secundò infero, etiam ad nostram spiritualem salutem posse nos cum excommunicato communicare, ab eóque consilium, & instructionem petere: Imò ad salutem alicuius tertij possumus vti medio ipsius excommunicati, vt notauit Saynis *lib. 2. c. 14. n. 3. in fine.* Ita Cornejo.

Sed clarius cum distinctione respondeo dicendum, posse quidem quem cum excommunicato, ob propriam spiritualem salutem communicare, ab eóque consilium, tam pro se, quàm pro aliis petere, dummodo non adsit alius, qui hoc munus æquè benè valeat præstare; aliàs non. Ratio est: quia excommunicatio non debet esse magis incommoda non excommunicatis, quàm ipsi excommunicato: at huic est licitum, ob propriam spiritualem salutem, cum aliis fidelibus non excommunicatis communicare: ergo etiam his, ob propriam spiritualem salutem erit licitum cum excommunicatis vitandis (de his enim est difficultas) communicare. Sic Suarez *disp. 15. sect. 3. n. 9.* his verbis: Itaque propter vtilitatem nostram vti possumus hac communicatione cum excommunicato. Nam si ab alio æquè idoneo consilium non speramus, ab illo petere possumus, argumento capitis *Cum voluntate*, & cap. *Responso, de sent. excomm.* & notauit Paludanus *in 4. d. 18. q. 6.* Gabriel *q. 3.* Angel. *verb. Excommunicatio 8. n. 6.* Caietanus *in sum. cap. De participatione*, &c. Sic Suarez, & sic etiam Nauarrus *c. 27. n. 16.* (non 2. vt leges apud Auilam,) Syluester *excomm. 5. n. 4.* Hurtad. *diffic. 4. cit.* Alterius *lib. 1. disp. 15. c. 1.* Bonac. *disp. 2 q. 2. punct. 6. § 2. n. 12.* & omnes.

Qvæstio XII.

An deinde ob vtilitatem temporalem cuilibet liceat cum excommunicato vitando communicare.

Respondeo distinctione data: Cuilibet licere. Et ita (ait Suarez *loc. cit.*) si æger indigeat corporis curatione, potest Medicum excommunicatum vocare, si magis idoneum illum reputet. Item potest ab illo eleemosynam petere, si indigeat, vel necessaria emere, vt dicitur in dicto cap. *Quoniam multos*, si aliunde habere non possit, vel certè non æquè commoda, vel vtilia. Sic etiam possumus eadem ratione, ab excommunicato debitum exigere, cap. *Intelleximus de Iudiciis*, cap. *Si verò, de sent. excomm.* Ac denique quoties eius opera nobis necessaria fuerit ad nos, vel nostra tuenda, talis communicatio nobis prohibita non est: quia excommunicatio non est lata in nocumentum aliorum fidelium, & ideo per illam eis non prohibentur, quæ necessitatibus huius vitæ humano modo necessaria sunt. Sic ille. Nauarr. etiam, Syluest. Auila, Bonac. Alterius, & Hurtad. *loc. cit.* & omnes.

Qvæstio XIII.

An rursus ipsismet excommunicatis, ob suam vtilitatem spiritualem, aut temporalem sit licitum cum aliis communicare, sicuti est licitum aliis cum ipsis.

Negandum videtur, quia in Extrauag. *Ad euitanda*, solùm conceditur aliis fidelibus communicatio cum excommunicato tolerato, & non vitando; quod tamen ipsi excómunicato non est licitum: ergo.

Sed vt quid certum respondeo: etiam ipsis excommunicatis esse licitum in dictis casibus communicare cum aliis fidelibus non excommunicatis, vnde & poterunt conciones aliorum audire, & ab aliis petere consilium, eo modo, quo alij possunt ab excommunicatis. Similiter poterunt petere ab aliis vt intercedant pro ipsis, præsertim ad absolutionem obtinendam; & tandem sicut excommunicato indigenti corporali subsidio licitè subuenimus, vt nuper est habitum, ita ipse indigens licitè potest tale subsidium procurare, cum magis naturale sit vt quis sibi succurrat, quàm vt alij id præstent. Sic communiter omnes. Gabriel *in 4. dist. 18. q. 3. dub. 5.* Suar. *disp. 14. sect. 3. n. 11.* & ex illo non citato Alter. *lib. 1. disp. 15. c. 1.* Filliuc. *tr. 13. c. 6. quæst. 3. dict. 3. n. 101.* Auila 2. *parte, c. 6. disp. 11. dub. 4. concl. 2.* Hurtad. *disp. 9. de excomm. diffic. 4. vers. Et non minus.* Corn. *disp. 1n. §. 10. dub. 1. vers. Tertiò in fero.*

An autem possit debitum priuatim exigere, iã dicam.

Ad rationem autem dubitandi respondeo: esse diuersam rationem, quia hæ actiones, quas concedimus excommunicatis etiam vitandis, pertinent ex lege naturali ad bonum ipsorum excommunicatorum: at concessio Extrauagantis est priuilegium concessum non excommunicatis communicandi cum excommunicatis non vitandis, in omni genere actionum. Legantur Suarez, Alterius, & Filliucius.

Qvæstio XIV.

An tandem sit licitum excommunicato, etiam vitando, petere à suo debitore suum creditum priuatim.

Negant aliqui, quos citat, ac sequitur Sayrus *lib. 1. cap. 9. num. 10.* Et ideo existimant, debitorem posse licitè solutionem differre donec excommunicatus ab excommunicatione absoluatur. Ratio eorum est, quia communicare cum dictis excommunicatis non licet. Tenet etiam hanc ex parte sententiam Medina *Cod. de restitut. quæst. 3. causa 9.* docens, id esse verum casu quo debitum sit contractum voluntaria obligatione, nempe ex libera promissione, etiam iurata; non verò si debitum est contractum iure diuino, aut naturali, vt per contractum emptionis, mutui, &c.

Sed probabiliùs respondeo, licitum esse excommunicato dicto petere priuatim debitum à suo debitore; & hunc teneri in conscientia illud soluere, nec posse solutionem differre. Ratio est, quia obligatio soluendi debitum post elapsum terminum est iuris naturalis: ergo nullo modo potest tolli per ius positiuum, quod est minus: ergo si debitor tenetur in conscientia soluere debitum excommunicato, etiam huic erit licitum illud à suo debitore priuatim exigere. (An verò possit etiam illud exigere in iudicio, diximus supra *disp. 12. q. 7.*) sic latè Couarruuias *reg. Peccatum, 2. p. relect. n. 8.* Syluester *excommunic. 3. n. 1. & excõ. 5. n. 21. dub. 12.* Soto *in 4. dist. 22. q. 1 art. 4.* Auila 2 *p. c. 6. disp. 11. dub. 4. concl. 2.* Alter. *lib. 1 disp. 4.*

cap. 1

cap.1.Less.lib.2.cap.16.dub 9.n.79.Bonac. disp.2.q.2. punct.6.§.2.n.15.Diana p.5.tr.9.res.150.Hurt. disp.9. de excom.diffic.4.Suar.disp.15.sect.8.n.4.Coroejo loc. cit.& Henr.lib.13.c.20.in fine,& penes illum in marg. lit.G,Nauarrus,Caietan. Paludanus, Maior, Syluest. Armilla, Anton. Pesantius, Archidiacon. Innocent. Franc.Fortun.Lapus,& Perez.

QVÆSTIO XV.

Quid intelligatur per secundam particulã, Lex.

RESpondeo intelligi legem Matrimonij. Matrimonium namque dicitur lex, eo quòd vxor sit sub lege viri. Argum.cap.1. & 2.de secund. nuptiis.Ita explicant hanc particulam omnes Doctores: & propter illam(desumptam ex cap.Quoniã multos,11.q.3.) excipiuntur vxores,ne teneantur hac lege non communicandi cum marito excommunicato, etiam vitando.Legantur S.Th in add.q.23. art.1.Sotus in 4. dist. 22.q.1.art.4.Syluest.excom.5.§.4.Angel.excom.8.n.1. Angles in florib.q.de excom art 3.dif 6 dub.1.pag.40. Suarez disp.15.sect.4.Sanchez lib.9. de matr. disp.14. per totam.Henriq. lib.13.cap.21.§ 1.Nauarrus c. 27. n.17.Alter lib.1 disp 15.cap.2.Filliuc.tract.13.c.6.q.4. Auila 2.p.c.6 dub.5. Diana part.5.tr.9.resol.122.Palao disp.2 punct.19 n.3.Bonac. disp.2.q.2.punct. 6. §.1. à n.17 Hurtadus disp 9 de excom.diffic 4.n.11.Cornejo disp.10.de excom.§.10 dub.1.& in ordine 3.q.2.& alij. Qui omnes in primis docent, ea dicto cap. Quoniam multos, quod vxor licitè possit permanere cum marito excommunicato.

QVÆSTIO XVI.

An vxor possit communicare cum marito excommunicato non tolerato, in redditione, & petitione debiti coniugalis.

RESpondeo tanquam certum: posse, quia cuilibet licet petere debitum pecuniarum à suo debitore excommunicato: ergo & vxori debitum coniugale à suo marito. Rursus, cuilibet est licitum reddere debitum pecuniarum creditori excommunicato: ergo & vxori debitum coniugale. Sic Nauarrus, Henriq. Suarez,Alterius, Auila, Cotoejo, Diana, & alij. Qui benè addunt, hoc esse verum, nisi aliàs excommunicatio sit lata in casu Matrimonij, quia lis erat, an esset legitimè contractum: quia tunc abstinere debet vxor, tam à petitione, quàm à reddictione debiti, ne fortè incidat in fornicationem.

QVÆSTIO XVII.

An vxori liceat communicare cum marito excõmunicato non tolerato,non solùm in debito coniugali, sed etiam in colloquiis, mensa, & aliis omnibus, ac si excommunicatus non esset.

NEgant nonnulli Doctores, quos per hæc verba refert Henriquez vbi infrà: Quibusdam videtur hæc esse nimia licentia data per vocem Lex (aliàs similis licentia concederetur reliquis contentis in versiculo) atque ita negant licitum vxori participare cum marito denunciato, nisi in necessariis, Syluester excommunicatio 5. §.2.dict.5.seu num.4. vers.2.& num. 17. Armilla excommunicatio, §. 47. Caietan. excommun. ad finem, §.circa 3.

Sed vt ferè certum respondeo: licere vxori communicare cum marito excommunicato non tolerato, non solùm in debito coniugali, sed etiam generaliter in omnibus aliis, ac si non esset excommunicatus. Quia in cap. Quoniam multos, 11. q. 3. absolutè, & sine villa limitatione concedit Pontifex vxori, quod possit communicare cum viro excommunicato: ergo cum sit fauor, non est restringendus, sed potius ampliandus. Antecedens constat ex illis verbis textus: Apostolica itaque auctoritate ab anathematis vinculo hos subtrahimus, videlicet vxores, liberos, seruos, ancillas, seu mancipia, necnon rusticos seruientes, &c. ergo. Sic Glossa in d. cap.Henriq.lib.13.cap.21.n.2.& in marg.lit. M,Suarez disp.15 sect.4.n.1. Auila 2. part. cap.6.disp.11.dub 5.concl.2.Bonac. disp.2.q.2.punct.6. quorum duo citant pro hac parte Caietanum verb. excommunicatio,circa finem, §. Illicita autem, & Syluestrum excom. 5. n. 4. quos authores citat Henriq. vt vidimus pro contraria parte. Sed in primis Caietanus non benè citatur ab Auila in d.§.Illicita: quia ibi nil ad propositum habet. Benè tamen in §. Circa tertium, in quo citatur ob Henriquez; quamuis ibi solùm hæc verba ad intentum dicat, videlicet: Lex matrimonij, quia vxor licitè communicat marito excommunicato, vt Canon dicit. Et eadem ratione vir communicat vxori excommunicatæ, saltem in his, quæ debet illi.Hæc Caietanus.Tu vide quibus faueat. Syluester autem in loco cit. loquendo de vxore, nostræ sententiæ fauet; loquendo verò de marito, contrariæ. Et eadem est mens Caietani, vt constat. Tenent tutsus nostram sententiam Vgolinus tab.2. c.25. §.6.n.1.Filliuc.tract. 13.c.6. q.4.n.105.Alter. c.1. cit. Hurtad. disp.9. de excomm. diffic.4. vers. Secundò ob legem.Cornejo disp.10 §.10.dub.1.Diana parte 5.tr.9. resol.122. Villalobos tract 17.diffic.13.n.12. Machado lib.1.part.3 tract.3.docum.17.n 2. optimè Sanchez lib.9.de matrim.disp.14.n.4.& penes ipsum Hostiens. Palud. Gabr. Turrecrem. Nauarrus, Vgolin.Manuel, Petr Ledesma,Viuald.& Sà. Sic etiam Palao disp.2. punct.19.n.3. & communis.

QVÆSTIO XVIII.

An etiam casu quo mulier scienter contraheret matrimonium cum excommunicato, posset eodem modo,quo est dictum,cum illo communicare.

NEgant D.Thom.in 4 distinct. 18.quæst 2.artic.4. quem citat & sequitur Suarez disp.15.sect.4 n.6. Filliucius tract. 13. cap. 6. quæs. 3. num. 103. Gordonus in sum,tom. 2 lib.7.quæs.10.cap.6.num.72.Faber in 4.distinct.25.quæst.1. disp. 4. cap. 7. n.417. Mercetus in 3 part.quæst.11.dub.11. Cornejo disp. 10. §.10. dub.2. vers. Sed difficultas est, vbi sic ait: Vxor quæ virum excommunicatum non toleratum duxit, non poterit licitè cohabitare, neque ei debitum reddere, aut ab eo petere, donec ab excommunicatione absoluatur: & idem est de viro versus vxorem: & ratio est, quia non videtur, vt contractus factus in iniuriam excommunicationis tribuat ius ad communicationem per ipsam Censuram prohibitam. Ita Cornejo.

Sed probabilius respondeo: posse eodem modo, ac dictum est, communicare. Ratio est. Nam matrimonium contractum cum excommunicato, est validum,vt constat ex cap.Significasti,de eo qui duxit,&c. ergo illa est vera vxor: ergo cum in dicto cap.Quoniã multos, permittatur vxoribus absolutè, & sine limitatione cum viris excommunicatis communicare, licitè poterit illa. Confirmatur, quia postquam illud matrimonium initum cum excommunicato validum fuit, iam vinculum, quod ex illo oritur, est naturale: ergo olli non potest per probibitionẽ positiuam:ergo hac

erunt

etiam extante, poterit prædicta vxor cum suo viro sic excommunicato communicare. Vnde vxor in hoc casu non accipit ius ad communicandum solùm ex iure positiuo, sed ex iure etiam naturali. Vnde Glossa *in c. Inter alia, de sentent. excom. verb. Agente*, benè dixit quod capitulum, *Quoniam multos*, vbi Gregorius permittit quædam genera personarum posse communicare cum excommunicatis sine periculo anathematis, nempe vxores, liberos, seruos, ancillas, seu Mancipia, necnon rusticos seruientes, &c. non constituat aliquid noui, sed solum declaret ius naturale, quantum ad aliquas personas in dicto capite enumeratas, nempe quantum ad vxores, filios, seruos, & ancillas; quantum verò ad rusticos, & mercenarios, qui iure humano alteri subiiciuntur, constituat nouum ius. Ex quo solutum manet fundamentum oppositæ sententiæ. Et ideo hanc nostram tenent Vgolinus *tab. 2. de censf. cap. 23. §. 6. n. 1.* Quem citat, & sequitur Sanchez *lib. 9. de Matrim. disp. 14. n. 3.* Alter. etiam *lib. 1. disp. 15. cap. 2. vers. Sed oppositum est probabilius.* Ægid. *disp. 14. dub. 12. n. 129. iuncto num. 125.* Bonae. *disp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. n. 18.* Luysius *lib. 2. de censf. disp. 13. dub. 2. vers. Sed mihi.* Diana *part. 5. tr. 9. resol. 122.* Qui & citat Auilam *2. part. c. 6. disp. 1 t.* sed ego non inueni vbi id Auila docent. Tenent deinde Villalobos *tr. 17. diffic. 13. n. 12.* Machado *lib. 1. p. 3. tr. 3. docum. 17. n. 3.* & ante hos omnes Nauarrus *cap. 27. n. 27.* vt benè vidit Ægid. Palao etiam *disp. 2. de censf. punct. 19. num. 3.*

QVÆSTIO XIX.

An etiam Sponsa de præsenti possit gaudere priuilegio d. cap. Quoniam multos, *& ita communicare cum sponso excommunicato vitando.*

NEgant Vgolinus *tab. 2. cap. 13. §. 6. n. 5.* Alterius *lib. 1. disp. 15. c. 2. vers. Non potest tamen*, & alij, quorum fundamentum est, quia dictum cap. *Quoniam*, concedens hoc priuilegium, expressè loquitur de vxoribus: at sic est, quod vxoris nomine non venit sponsa. *l. Si qua, §. 1. ff. de ritu nupt.* ergo.

Sed probabilius longè respondeo: posse sponsam de præsenti communicare cum suo sponso excommunicato vitando, quia probabilius longè est, quod in fauorabilibus, quale est decretum dicti capitis *Quoniam multos*, excipiens vxorem, vxoris nomine sponsa de præsenti veniat: ergo et talis gaudet priuilegio illius, communicandi scilicet cum Sponso excommunicato. *Confirmatur.* Quia per matrimonium nondum consummatum facta est mutua corporum traditio inter coniuges, & ad cohabitandum, aliaque obsequia sibi astricti sunt: ergo si à communicatione arceantur, maximo expositi sunt periculo incontinentiæ, &c. cuius euitatio fuit causa decisionis *dict. cap. Quoniam*: ergo. Sic Sanchez *disp. 14. cit. n. 8.* Qui bene ait, contrarium esse asserendum loquendo de sponsa de futuro.

QVÆSTIO XX.

An sit licitum vxori simul prandere cum suo viro, qui illicitè ad mensam excommunicatum vitandum admittit.

REspondeo tanquam certum: non esse illi licitum quia solo priuilegio participandi cum viro excommunicato, ob matrimonij vinculum, fruitur, vt constat ex præcit. cap. *Quoniam*: at sic est, quod si viro cœnante cum excommunicato denunciato, vxor accumberet eidem mensæ, communicaret cum dicto excommunicato: ergo. Sic Henriq. *lib. 13. cap. 22. n. 2.* Vgolin. *loc. cit.* Palud. Armillæ, Astens. Monal. D. Ant. Syluester, Angelus, Rosella, & Tabiena, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. num. 12.*

QVÆSTIO XXI.

An vxor nō solùm possit, verùm etiam teneatur esse, & communicare cum viro excommunicato eodem modo, quo ad id ante excommunicationem astricta erat.

REspondeo tanquam certum, teneri; quia ita declarauit Innocent. III. *cap. Inter alia, de sentent. excomm.* explicans caput *Quoniam multos*, 11. *qu.* 3. his verbis, quibus quæstioni à nobis propositæ sic respondet: *Vt igitur vnde ius prodit, interpretatio quoque procedat, ambiguitatem huiusmodi taliter duximus absoluendam, quod cum quædam persona in præmisso capitulo denotata, illis in quos lata fuerit excommunicationis sententia, ante prolationē ipsius, obsequio teneretur familiariter adhærere, neque postmodū ad contrarium teneatur (cum adhuc debitum duret) beneficio Canonis id agente, à priori non sunt obnoxietate soluta, sed ad familiare tenentur obsequium: & ita per consequens ad communionem tenentur, sine qua illud nequeunt exhibere.* Sic Innocent. Magnus. Et sic docent *in d. cap.* Ioan. Andr. Abbas, Felinus, & Henric. Vgolinus etiam *loc. cit. n. 3.* quos omnes citat, & sequitur Sanch. *disp. 14. cit. n. 13.* Quibus adde Suarium *disp. 15. sect. 4. n. 2.* Ægidium, Auilam, Sayrum, & Layman, quos citat, & sequitur Palao *disp. 2. punct. 17. n. 7.*

QVÆSTIO XXII.

An licitum sit viro non excommunicato cōmunicare cum vxore nominatim excommunicata, in omnibus, & eodem modo, quo licitum est vxori cum viro nominatim excommunicato.

NEgant plures Doctores, existimantes non esse vito licitum communicare cum vxore excommunicata, nisi solùm in debito coniugali. *Primò*, quia cap. *Quoniam multos*, 11. q. 3. vbi id priuilegium conceditur, solum fit sermo de vxoribus. *Secundò*, quia in cap. *De filia*, 27. q. 1. patet Clericus esse prohibetur cum filia Deo dicata, quæ nupsit: ergo similiter nec vir esse poterit cum vxore excommunicata. Ita docent Glossa *in d. cap. Quoniam multos, verb. vxores*, Goffred. *in sum. tit. de sent. excom. n.* 30. Ioan. Monach. *cap. Statuimus, n. 2. vers. Contradic, de sent. excommunic. in 6.* Hostiens. *in summ. tit. de sent. excomm.* §. *Quæ sit pœna participantium*, n. 15. Rosella *excommun.* 6. n. 4. Summa Pisana, & Rayneri us, quos sex Authores citat, & sequitur Syluester *verb. excommunicatio 5. num. 4. vers. Secundò excusat*, vbi addit, quod ad summum possit participare cum dicta vxore excommunicata in debitis tantùm, hoc est, in his quæ ipsi tenetur, vt in copula, & in ordinando de regimine domus: non autem in comestione, aut familiari colloquio, & huiusmodi. Cuius sententiam tenere videtur Caietan. *verb. excommunicatio, ad finem*, cap. *Participatio cum excommunicatis quibus casibus permittatur, in princip.* quatenus ait, hanc communicationem licitam esse, saltem in his, quæ vxor vito debet. Negant etiam Armilla *verb. excommunicatio, n. 43. & l. 34. tit. 9. part. 1.* & ibi Gregor. Lopez *verb. El.* Astensf. Henric. Atebid Alexand. D. Anton. & alij, quos pro hac parte citant Henriquez *lib. 13. cap. 22. n. 2. lit. P.* & Sanchez *lib. 9. de Matrimon. disp. 14. num. 14.*

Sed

Sed probabiliùs multò respondeo: licitum esse viro non excommunicato in omnibus participare, & communicare cum vxore nominatim excommunicata, eodem modo, quo licet vxori cum viro nominatim excommunicatio. Ratio est, quia vxor & vir sunt correlatiua: at sic est, quod correlatiuorum eadem est ratio: ergo quidquid de vno disponitur, dispositum censetur de alio, *l. fin. Cod. de indict. viduit. & l. fin. ff. de except.* *Confirmatur*, quia in nostro casu eadem est ratio in vtroque: ergo quidquid disponitur de vno, dispositum est de alio. Antecedens constat. Nam ratio dispositionis in vxore (vt habetur *in dict. c. Quoniam multos*, est ad scrupulos, & pericula animarum vitanda, quæ passim suborirentur, si vxor nequiret cum viro excommunicato communicare: item propter obsequia præstanda marito, propter difficilem separationem, & fornicationis periculum: at sic est, quod hæ omnes rationes æquè habent locum respectu viri, si vxor excommunicata sit: ergo.

Nec obstat quod in cap *Quoniam*, solùm excipiatur expressè vxor, & non vir: quoniam ideo fuit, quia frequentiùs viri, quàm vxores in excommunicationem incidunt: per hoc tamen non excluditur casus, quo ipsa vxor excommunicatione innodata sit; quia vbi lex alicuius casus meminit, eo quod frequentiùs accidat, casus similes minùs frequentes non excludit, sed potiùs virtute includit, vt docent Glossa 1. *verb. Iudai, C. de his, qui ad Eccl. confug.* & Glossa *in Clem. 1. de rescript. verb. Præsidentes*, Imola, Rebuff. Peralta, Valascua, Vgolin. apud Sanchez *loc. cit.* Nec rursus obstat textus *in c. De filia*, quia ibi nulla de excommunicatione fit mentio: & ideo id minimè ad rem nostram facit. Vnde hanc sententiam tenent Sotus *in 4. dist. 22. q. 1. art. 4. concl. 5. casu* 2. Petrus Soto *lect. 3. de excom. vers. Secundum fit*. Nauarr. c. 27. *n.* 27. super *vers. Humile*, Couarr. *in c. Alma mater*, 1. *p.* §. 5. *n.* 8. Vgol. *tab.* 2. *c.* 23. §. 6. *n.* 6. Henriq. *lib.* 13. *c.* 22. *n.* 2. Graffis 1. *p. decis. lib.* 4. *c.* 13. *n.* 6. Petr. Ledesma *in sum. vbi de excom. c. 7. casu* 2. Viuald. *in candelab. 2 p. de excomm. n.* 100. Ludou. Lopez 2. *p. instruct. de excom. c.* 16. Medina *lib.* 1. *summa c.* 11. §. 5. Paludan. Gabr. Maior, Adrian. Angel. Tabiena, & alij plures, quos refert ac sequitur Sanch. *lib. 9. de matr. disput.* 14. *num.* 16. Quibus addi possunt Suarez *disp.* 15. *sect.* 4. *n.* 14. Saytus *lib.* 2. *c.* 14. *n.* 6. Alter. *lib.* 1. *disp.* 15. *c.* 2. *vers. Si verò vxor*, & penes ipsum D. Th *in addit.* 3. *p. q.* 23. *art.* 2. Vasq. etiam *dub.* 9. *de excomm. n.* 3. Ægid. *disp.* 14 *dub.* 12. *n.* 123. Luysius *lib.* 2. *disp.* 13 *dub.* 3. Hurt. *disp.* 9 *diffic.* 4. *n.* 23. Faber *in 4. dist.* 25. *disp.* 4. *c.* 7. *n.* 219. Præpositus *in 3. p. q.* 2. *dub* 17. *n* 125. Mercerus *in 3. p q.* 21. *dubio* 11. Cornejo *in 3. p. disp.* 10. *de excom* §. 10. *dub.* 1. Gordonus *tom.* 2. *lib.* 7. *q* 10. *c.* 6. *n.* 70. Villalobos *tr.* 17. *diff.* 12. *n.* 14. quos omnes citat, & sequitur Diana *p.* 5. *tr.* 9. *resol.* 123. Quamuis ex tribus argumentis, quæ pro parte contraria adducit, vni soli respondeat. Sic rursus Filliuc. *tr.* 13. *c.* 6. *n.* 104. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 6. §. 2. *n.* 24. Regin. *lib* 32. *n.* 102. Machad. *lib.* 1. *p.* 3. *tr.* 3. *docum.* 17. *n.* 2. Palao *disput.* 2. *cit. punct.* 19. *n.* 5. Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 11. *dub.* 6. Layman *lib.* 1. *summæ, tract.* 5. *p.* 2. *c.* 2. *n.* 16. & alij.

QVÆSTIO XXIII.

An si vterque coniux sit excommunicatus, sit etiam illis licita communicatio in debito, mensa, colloquio, & aliis communibus.

RESpondeo affirmatiuè, quia effectus excommunicationis non cessit in vno, ex eo quod alter sit excommunicatus. In quo tamen casu aduertendum est, ne contingat, vt per mutuam communicationem alter alterius foueat contumaciam, maximè, si propter idem crimen sint excommunicati; nam tunc esset communicatio in crimine, & consequenter nouum peccatum mortale, quod etiam accidere potest, si alter coniugum tantum est excommunicatus, & vnus est in causa, vt alter in excommunicatione obdurescat; nam etiam tunc erit communicatio in crimine, atque ita nouum mortale: quod præcipuè contingere potest quando vxor est excommunicata, si maritus negligat illam corrigere. Sic Alter. *c.* 2. *cit. in fine.* Sanchez *disp.* 14. *cit. n.* 3. & 22. Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 9 *dub.* 5. *concl.* 1. & *concl.* 2. *ad* 2. Cornejo, & Diana *loc. cit.* & omnes.

QVÆSTIO XXIV.

An permissio, quam ius tribuit vxori communicandi cum marito excommunicato, extendatur ad diuina.

NEgant Caietan. *in summ. verb. excommunicatio, ad finem cap. Participatio cum excommunicatis quibus casibus permittatur*, & Armilla *eod. verb. n.* 44. dum dicunt, extra diuina licere participationem cum excommunicatis in casibus contentis in eo versiculo *Vtile, lex humile*, &c. quod esse tutius ait Henriquez *lib.* 13. *c.* 22. *n.* 3. *in fine*, ibi: Sed tutius in praxi est, ne ratione legis, vel humilis denunciatus communicet in diuinis: sed temperatè vtendum est fauore, quia iure expresso non conceditur participare in diuinis. Ita ille, & antea Syluester *citatus supra*, *q.* 17. pro prima sententia. Ita etiam Bonacina *disput.* 2. *q.* 2. *puncto* 6. §. 2. *num.* 22.

Sed probabiliùs longè respondeo: talem communicationem extendi etiam ad diuina, quia exceptio, quæ fit in d. cap. *Quoniam multos*, nempe vt vxor non comprehendatur sub præcepto interdicente participationem cum viro excommunicato, est generalis: ergo generaliter debet intelligi, & sic extendi etiam ad diuina, iuxta c. *Solita, de maiorit. & obed.* Sic Henr. *c.* 22. *cit. n.* 1. *in marg. lit. L.* vbi sic ait: Nam si vxor participet etiam in diuinis cum marito, aut filius cum patre, etiam nominatim denunciato (dummodo illum non inducat) non peccat, quia c. *Quoniam multos*, concedit eum fauorem absque restrictione, vt ait Nauarr. *add. Hisp. c.* 27. *n.* 27. & ita generaliter loquuntur Maior, Adrian. *de clauib. q.* 3. Soto, Nauarr. & Recent. Hucusque Henriquez. Sic etiam Sanch. *lib.* 9 *de matrim. disp.* 14. *n.* 5. Sà *verb. excommunicatio, n.* 44. *iuncto n.* 46. Cornejo *disp.* 10. *de excomm.* §. 10. *dub.* 2. aliàs 3. *vers. Et si roges*, Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 11. *dub.* 6. *vers. Vtrum verò.*

QVÆSTIO XXV.

An coniux excommunicatus possit licitè debitum petere ab vxore non excommunicata.

NEgant quidam Doctores, quia *in d. cap. Quoniam multos*, nihil conceditur ipsis excommunicatis, sed solum aliis, qui cum ipsis communicant: & aliàs in c. *Decernimus, de sent. excom. in* 6. generaliter negatur excommunicato actio petendi debitum: ergo. Ita docent Glossa *in dict. c. Quoniam multos, verb. Vxores*, & ibi Archidiac. & Graffis 1. *p. decis. lib.* 4. *c.* 13. *n.* 6. Syluester etiam *verb. excom.* 5. *num.* 4. *vers. Secundò excusat.* & Gregor. Lopez *l.* 34. *verb. A electis.* 9. *p.* 1. vbi dicunt vtrumque coniugem excusari quoad debiti redditionem, quoad petitionem verò, eum qui excommunicatus non est.

Sed probabiliùs respondeo: posse licitè debitum

petere,

petere, quia coniux non excommunicatus tenetur ad præstanda obsequia excommunicato, sicut ante excommunicationem, vt suprà *q.17.* est habitum: at sic est, quod inter hæc primas tenet hoc quod est propriũ coniugum, quatenus coniuges sunt: ergo. Sic DD. citati *sup.q.16.* Et Sanch *disp.14.cit.n.20.* Cornejo *loc.cit.vers. Et si rursus inquiras.* Qui ad fundamentum contrariorum respondet, permissionem in d.c. *Quoniam multos*, mutuam esse ex parte vtriusque, quia valde onerosum esset vxori, eam obligare ad petendum debitũ, quoties in se, vel in marito sentit periculum incontinentiæ. Et quamuis dicamus esse prohibitum marito petere in iudicio debitum, & cohabitationem, ex d.c. *Decernimus*, minimè tamen est prohibita petitio priuata extra iudicium, quia cum excommunicatus non priuetur iure priuato suorum honorum, poterit licitè vti vxore sua. Ita ille. Et alij. Dicamus iam de tertia particula, *Humile*, de qua sit

QVÆSTIO XXVI.

Quæ personæ excipiantur per Verbum, Humile.

RESpondeo excipi omnes illas, quæ sunt in humilitate subiectionis, hoc est, quæ aliqua legis obligatione subiiciuntur alteri. Vnde excipiuntur filij, serui, familiaresque, & ita huiusmodi licitè possunt communicare cum parentibus, ac dominis excommunicatis, vt concessum est illis in dicto cap. *Quoniam multos 11.q.3.* & in c. *Si verè, de sent. excomm.* Et ita docent omnes Doctores. Legantur D. Anton. *in c. de minore excom.* Sylnester *excommunicatio 5. n.4.* Armilla *verb. excommunicatio, n.46.* Angelus *excommunicatio 8.n.11.* Sotus *dist.22.q.1.art.4.* Nauarrus *c.27.n.26.* Suar. *disp. 55.sect.5.* Alter. *lib.1.disp.15.c.3. & 4.* Auila *2.p.cap.6. disp.11.à dub.6.* Bonac. *disp.2.q.2.punct.6. §.2. à n.25.* Filliuc. *tr.13.c.6 à q.5.* & alij, cum quibus de singulis personis *in d.c.* exceptis sigillatim dicemus.

QVÆSTIO XXVII.

An filij legitimi, & sub cura parentum existentes licitè possint communicare cum patribus excommunicatis vitandis.

RESpondeo tanquam certum: posse, quia ex quatuor, vel quinque generibus personarum, quæ priuilegio c. *Quoniam multos*, gaudent, primò enumerantur filij, ibi: *Filij, serui, ancillæ, seu mancipia, & rustici seruientes, & omnes alij qui non adeò curiales sunt, vt eorum consilio scelera perpetrentur*: at sic est, quod nomine filij primo loco veniunt filij legitimi sub cura parentum existentes: ergo. Sic omnes. Legantur inter alios Suarez, & Filliuc. *loc. cit.* Qui benè addunt etiam vt certum, filiorum nomine, filios etiam comprehendi, tam respectu patris, quàm matris, eo quòd textus absolutè loquatur de filiis, qui æqualiter dicunt respectum ad vtrumque parentem, & filiorum nomine constat vtrumque sexum comprehendi, vt vulgare est apud Iuristas, & omnes consentiunt.

QVÆSTIO XXVIII.

An etiam filij legitimi, emancipati tamen, possint communicare cum suis parentibus excommunicatis vitandis.

NEgant in primis absolutè quidam. Quorum fundamentum est, quia filius emancipatus iam non est sub cura, & potestate parentis, estque quasi extraneus; & ideo nulla indiget communicatione cum parente: ergo non est cur concedatur communicatio cum illo, si ille excommunicatus sit: & ita nil obstat, quod in d.c. *Quoniam multos*, absolutè filij eximantur, & non sit cum limitatione ad eos solùm, qui sub patria potestate sunt. Ita D.Th. *in 4.dist.18.q.2. art.4.* Richard. *ibi, art.6.q.1.* Gabriel *q.3.notab.3.* Sotus *dist. 22. q.1.art.4.* Nauarr *c.27.n.27.* Hostiens. Turrecrem. Angel. Syluester, Armilla, quos omnes pro hac parte citat Suar. *vbi infrà*, quibus addi possunt Faber *in 4.dist.25. q.1.disp.4.c.7.n.221.* Vasq. *disp. de excomm. dub.9.* Luys. *lib.2.disp.13.dub.4.* Villalob. *tr.17.diffic.13.n.15.* Henriq. *lib.13.c.22.n.22.* & alij, quamuis ex his Doctoribus Ang. Syluest. Armilla, Sotus, & Henriq. limitent hanc sententiam dicendo esse intelligendam de filio emancipato, qui non est commensalis patris: ita enim ait Henriq. *Humile* pertinet primò ad filios nondum emancipatos, vel ad alios emancipatos, qui tamen sunt cõmensales patris, quia hic emancipatus (addit in Glos. *lit.S.*) manet sub patris iurisdictione. Auila etiam *p.2. c.6 disp.11.dub.6.* ita dicens: Excusantur filij, & non solùm mancipati, sed etiam emancipati, si sint commensales illius, & recipiant ab eo necessaria. Ita Auila.

Concedunt contrà alij, non absolutè, sed cum distinctione, asserendo quod filius emancipatus licitè possit communicare cum patre excommunicato in his, quæ pertinent ad filium, vt filius est, & ideo nullo modo peccabit in exhibenda obedientia, reuerentia, & subsidio patri excommunicato, quia ista debita sunt iure filiationis: non tamen poterit communicare cum illo quoad alias actiones in quibus non communicat vt emancipatus est; & ita non poterit dictus filius emancipatus habitans extra domum patris, habitare in eadem domo, mensa, &c. cum illo, nec exercere alias familiares actiones, quia in his non est illi subiectus. Ita Suar. *disp.15.sect.5.n.4.* Alter. *lib.1.disp.15.cap.4.dub.1.* Filliuc. *tract.13.c.6.q.5.n.108.* Bonacin. *disp.2.q.2.puncto 6.§.2.n.28.* Cornejo *disp 2 §.10.dub.3.q.3.* Machado *lib.1.p.3.tract.3.docum.17.n.5.* Ægidius *disp.14.dub. 12.n.132.* & alij.

Sed æquè probabiliùs respondeo, filium emancipatum, etiamsi non sit commensalis, nec sub cura parentis, posse absolutè communicare cum illo excommunicato in omnibus rebus ac alij filij non emancipati possunt. *Primò*, quia Gregor. VII. in d.c. *Quoniam multos*, absque vlla limitatione excipit filios: ergo absolutè veniunt in exceptione filij emancipati; quia cum sit fauor, ampliandus est, non restringendus.

Secundò, quia filius emancipatus, etiamsi non sit sub cura parentum, retinet semper debitum naturale obsequendi patri: ergo credendum est, Ecclesiam noluisse huius debiti vsum perturbare, cum neque decuerit, neque expedierit: ergo, &c. Sic Palud. *in 4.dist.18.q.6. art.2.* Vgol. *tab.2.c.23.* Mercer. *in 3.p.q.25.dub.11.* Præposit. *q.2.de excom.dub.17.n.6.* Hurtad. *disp.9. de excom.diff.4.n.21.* Quos citat, & sequitur Diana *part.5. tract.9.resol.118.* Quibus adde Reginald. *lib.32.n.109.* & Palao *disp.2 punct.19.n.10.* & dicunt esse probabile Suar. & Villalob. *loc. cit.*

QVÆSTIO XXIX.

An etiam filij illegitimi, possint licitè cum parentibus excommunicatis vitandis communicare.

REspondent quidam, posse communicare cum illis in omnibus (sicut communicare possunt filij legitimi)

legitimi) si sunt sub cura parentum, & cohabitent. Si verò sint emancipati, tunc solùm posse communicare in illis rebus, quæ pertinent ad filium, vt filius est. Ita Suarez, Filliuc. Alterius, & alij authores secundæ sententiæ relati quæst. antecedenti.

Sed absolutè, iuxta à nobis dicta, respondeo posse dictos filios eum parentibus excommunicatis in omnibus, ac possunt filij legitimi communicare; siue in parentum potestate sint, siue extra, quia appellatio filij est generalis: ergo etiam hos illegitimos filios comprehendit. Adde quod etiam in illis est naturale debitum exhibendi obsequium parentibus: ergo. Sic Palud. Vgolin. Mercer. Præpositus, Hurtad. & Diana *loc. cit.* Imò & Cornejo id ipsum docet *loc. cit. vers. Sed quid si filij legitimi non sint.* Palao *n. 10. cit.*

Quæstio XXX.

An item filij adoptiui possint communicare, eodem modo ac filij legitimi, cum parentibus excommunicatis.

Affirmant absolutè Castro Palao *disp. 2. punct. 19. num. 10.* Sed cum distinctione respondeo: Non posse communicare, casu quo tales filij sint emancipati, & non cohabitent cum parentibus, secus verò casu, quo tales filij adoptiui sint sub cura parentum, & cum illis versentur, quia tunc possunt communicare cum parentibus excommunicatis eodem modo ac alij. *Prima pars* huius responsionis probatur, quia post emancipationem non remanet in his filiis vinculum naturale, & peculiaris ratio obsequendi patentibus, quam diximus manere in aliis filiis naturalibus, vnde iure ciuili filij adoptiui emancipati non connumerantur inter filios, seu liberos. §. *Adoptiui, Instit. de exhared. liber.*

Secunda verò pars probatur, quia filij adoptiui etiam comprehenduntur appellatione absoluta filiorum, *l. Adoptiuum, ff. de in Ius vocando*: atgo gaudere debent eodem priuilegio communicandi cum parentibus excommunicatis, quo gaudent alij filij naturales. Sic tenent Palud. Hugolin. Mercer. Præpos. Diana *loc. cit.* & Hurtado præcipuè his verbis: Nomine liberorum etiam comprehenduntur filij emancipati, quamuis non sint commensales, vt contra non paucos docent Palud. & Vgolin. (*loc. sup. cit.*) quia verè sunt filij: & etiam comprehenduntur illegitimi, ob eandem rationem: & etiam comprehenduntur adoptiui quandiu non sunt emancipati, quia quandiu non sunt, verè dicuntur filij. Sic Hurt. Imò & Suar. Filliuc. & alij DD. supra cit.

Quæstio XXXI.

An Nepotes, & Pronepotes comprehendantur etiam sub nomine filiorum, & ita possint cum Auo & Proauo excommunicatis communicare.

Respondent Suarez, Alterius, Filliucius, Palao, Bonac. & alij citati *sup. quæst. 28.* comprehendi nomine filiorum, & ita si maneant sub cura Auorum & aliorum progenitorum, & cohabitent, possunt cum communicare cum illis sicuti filij: Si verò separati viuant, tantùm poterunt communicare cum illis, quæ necessaria sunt ad explendam obligationem huiusmodi, ad instar filiorum emancipatorum.

Sed iuxta Doctrinam à nobis *quæst. 28.* traditam respondeo dicendum, quod verè comprehendantur sub appellatione filiorum: & ideo semper poterunt communicare cum dictis progenitoribus excommunicatis sicuti possunt filij, quamuis emancipati, & separati ab illis viuant. Ratio est, quia Nepos, & Pronepos verè veniunt appellatione filiorum, quoad auos & progenitores suos, *l. Filij appellatione, & l. liberorum, de verb. signif.* ergo eodem modo ac filij gaudere debent priuilegio *c. Quoniam multos*: at sic est, quod filij virtute dicti priuilegij possunt communicare cum suis parentibus excommunicatis in omnibus rebus, etiam casu quo separati ab illis viuant: ergo eodem modo poterunt Nepotes & Pronepotes cum suis Proauis excommunicatis; siquidem eodem vinculo naturali ad illis obedientiam exhibendam sunt astricti. Sic Hurt. *disp. 9. diffic. 4. n. 21.* Cornejo *dub. 3. cit. q. 3. vers. & si roges*, Diana *p. 5. tr. 9. res. 119.* Palao *loc. cit.* & alij *suprà q. 28.*

Quæstio XXXII.

An Nurus, & Gener possint communicare cum Socero, & Socru excommunicatis; & Priuignus, & Priuigna cum Nouerca & Vitrico.

Affirmant posse communicare, sicuti filij parentibus, si cohabitent cum illis: non verò si sunt sicuti emancipati; quia nunc nullum vinculum naturale remanet, sed sola affinitas, quæ non est sufficiens principium inducens naturalem obligationem adeo intrinsecam, vt sit licita talis communicatio, seclusa actuali subiectione & cohabitatione. Suar. *disp. 15. sect. 3. n. 7.* Alterius *disp. 15. c. 4. dub. 4.* Filliuc. *tr. 13. c. 6. q. 5. n. 511.* Cornejo *loc. cit. vers. Si inquiras.* Luysius *lib. 1. de Censuris, disp. 13. dub. 4. vers. Idem indicium.* Diana *loc. cit.* Villalob. *tr. 17. diff. 13. n. 15.* ita dicens: [Lo mismo se ha de dezir de la Nueta y Yerno, respetio del Suegro, y el Ahijado, y Ahijada respeto del Padrastro y Madrastra, que estos, si comen en casa, se juzgan por hijos quanto a estos fauores.]

Sed æquè probabiliter respondeo, non solùm posse communicare Nurum & Generum, Priuignum & Priuignam, cum Socero & Socru, & cum Nouerca & Vitrico excommunicatis casu, quo habitent cum illis; sed etiam casu, quo quasi emancipati ab illis viuant, quod possint communicare casu quo cum illis habitent, constat: quia omnes dictæ personæ, ratione specialis affinitatis habentur loco filiorum, & sic sub tali nomine comprehenduntur, §. *Affinitatis, Instit. de Nuptiis*: ergo gaudent eodem priuilegio, ac gaudent filij respectu suorum parentum. Quod verò etiam possint cum illis communicare casu, quo huiusmodi personæ, nempe Nurus & Gener, Priuignus & Priuigna, sint quasi emancipati, & extra conuictum suorum correlatiuorum, etiam constare videtur: nam adhuc in hoc casu manet vinculum affinitatis, propter quod semper sunt habendi veluti filij, ac per consequens suo ordine gaudere debent semper priuilegio communicandi cum suis correlatiuis, nempe cum Socero & Socru, ac cum Nouerca & Vitrico excommunicatis, velut cum suis aliquo modo parentibus: quamuis, vt verum fateamur, non maneat in his æquale vinculum, & par obligatio parendi suis correlatiuis, sicut manet, & est in filiis respectu suorum parentum. Sic Gordonus *tomo 2. lib. 7. q. 10. c. 6. n. 76* & Hurtado *diff. 4. cit.* vbi ex Sayro *lib. 2. c. 14.* sic ait: Imò vt aduertit Sayrus etiam comprehenduntur Nurus & Gener, & Priuignus, & Priuigna, quia ratione affinitatis habentur vt filij: & in dicto Can. *Quoniam multos*, priuilegiantur liberi absque vlla restrictione. Sic ille.

QVÆSTIO XXXIII.

An Pupillus possit communicare cum suo Tutore excommunicato vitando.

Respondeo posse absolutè communicare cum illo (sicut filius cum suo patre) si sit sub eius cura, & commensalis illi, quia tunc eius parentis vicem gerit: si autem viuat separatus, solùm ei communicare poterit in illis rebus, quæ ad munus Tutoris pertinent, & sine quibus conuenienter peragi non potest. Sic Suar. *disp.15.sect.5.n.9.* Alter. *lib.1.disp.15.c.4.* Filliuc. *tr.13.c.6.q.5.n.112.* Cornejo *disp.10.§.10.dub.3.q.3.vers. Si autem iterum.* Luys. *lib.2.disp.13. dub.4. vers. Tandem docet.* Diana *p.5.tract.9.resol.119.* Bonacina *disp.2.q.2.punct.6.§.2.n.33.* & Palao *disp.2 punct.19.n.9.*

QVÆSTIO XXXIV.

An filij spirituales possint communicare cum patribus spiritualibus excommunicatis vitandis.

Respondeo quod non, quia hi non veniunt nomine filiorum, de quibus loquitur text. in c. *Quoniã multos, cit.* Sic Suar. *loc. cit.* his verbis. Et hæc videntur sufficere ad declarationem illius vocis filij: nam, aliud genus filiationis spiritualis, quod à Theologis consideratur inter baptizantem & baptizatum, suscipientem & susceptum, iuxta titulum *de cognatione spirituali*, aut inter subditum spirituale, & Prælatum suum e hoe, inquam, filiationis genus ad præsens non spectat, quia nec mens Gregorij fuit de his loqui, vt per se constat, neque etiam ex illo nascitur necessitas aliqua huius ciuilis communicationis, de qua nunc agitur, præcisè considerando rationem talis filiationis. Hæc Suar. & ex illo Filliuc. *loc. cit. n.112. vers Octauò non extenditur.*

QVÆSTIO XXXV.

An superiores non excommunicati possint cum suis inferioribus excommunicatis communicare verbi gratia Pater, vel Mater cum filiis, Auus, aut Proauus cum Nepotibus, & Pronepotibus, &c.

Negat Gloss. in c. *Quoniam multos, 11. quæst.3. verb. vxores,* his verbis: Hoc tamen scias, quod si filius est excommunicatus, vel seruus, non debet Pater, vel Dominus communicare ei, *vt 17.q.1. de filia.* Sic Glossa, quam esse communiter receptam testatur Nauarr. *c.27.n.27.* Huic sententiæ adhæret Angel. *excommunicat.8.n.10.* & penes illum Hott & Innoc. quamuis contrarium sentiant casu, quo filij à patre accipiant alimenta.

Sed probabilius respondeo, posse communicare cum suis inferioribus excommunicatis, quia ius superiorum non est minùs validum, ac potens, quàm ius inferiorum: ergo si hoc priuilegium est concessum inferioribus, à fortiori debemus sentire esse concessum superioribus, præsertim vbi eadem est ratio decisionis iuris, nempe idem animarum periculum, quod ius euitare prætendit. *Confirmatur*, quia correlatiuorum eadem est dispositio, iuxta regulam iuris *in l. fin ff. de except.* & ita quod de vno correlatiuo disponitur, de altero dispositum esse censetur.

Nec obstat *cap. De filia 17. quæst. 1.* (non *dist. 17.* vt Cornejo, & Diana referunt) quod opponit Glossa; vbi iuxta explicationem ipsius Glossæ habetur, quod excommunicationem incurrunt parentes communicantes cum filia excommunicata, eo quòd post professionem matrimoniũ duxerat. Nam respondetur ex eadem Glossa ibi, verb. *Receperunt*, id esse verum solum, in casu quo parentes foueant illam in crimine criminoso, in quo casu nec filio licet cum parentibus communicare. Accipe verba Glossæ *in Sum. c. Dicitur, quod si filia Episcopi, vel alterius, post votum nupserit, & pater, vel mater hoc approbauerit, omnes excommunicentur.* Hæc Glossa, ibi. Et *infrà verb. Receperit*, hæc: *Vel dicatur, receperit, id est adeò dilexerit, quod in errore eam foueat, & secundum hoc non est contra c. Quoniam multos.* Hæc hic. Quid clarius pro nobis? Vnde hanc sententiam tenent Nauar. *cap.27. cit. n.27.* his verbis: Et quamuis iuxta *Gloss. d. c. Quoniam*, communiter receptam, maritus, pater, dominus, & herus non possunt communicare vxori, filiis, mancipiis, & famulis excommunicatis; nobis tamen verius videtur oppositum, quod sentit Adr. *in 4. de Clauib. q.5. col.5.* quos tectiùs ait, excludi per verbum *vtile*, quàm per verbum *lex*, per illud enim excluditur creditor, qui potest suum debitum petere à debitore excommunicato, & omnes istæ personæ subiectæ sunt debitores mariti, patris, domini, & heri, quatenus debent eis debitum coniugale, aut victum, aut stipendium. Sic Doctus Naoarrus, Henriq. *lib.13.c.22.n.3.* & penes illum *lit. E.D.* Thom. *in add. q.23. art.1.* Sot. *dist.22. art.4. concl.5.* Sylu. *excom.5.n.17.* & alij, Aula *2.p.c.6. disp.11. dub.7.* & apud ipsum Caiet. Suarex *disp.15. sect.5.n.18.* Alter. *lib.1. disp.15.c.4.* Filliuc. *tr.13.c.6. q.7.n. 118.* Cornejo *disp. 10. §.10. dub.3. vers. sed an vice versa.* Gordonus *tom. 2. lib.7.q.10. cap.6. num.85.* Diana *p.5. tract.9. resol. 120.* & communis.

QVÆSTIO XXXVI.

An etiam quando Superiores sunt excommunicati, possint cum suis inferioribus non excommunicatis communicare.

Respondeo: etiam posse, quia etiam in hoc casu hi intelliguntur excepti in c. *Quoniam multos*, per quandam consecutionem necessariam ex ratione correlatiuorum: Nam aliàs inutilis esset facultas concessa inferioribus non excommunicatis ad communicandum cum suis superioribus excommunicatis, si hi non possent vicissim communicare cum ipsis, vt ex dictis supra loquendo de marito & vxore est habitum. Sic Suarez, Alterius, Filliucius, Palao *loc. cit.* & alij communiter. Qui benè dicunt, eiusmodi personis omnem communicationem communem, & vsualem saltem concedi, eam videlicet, quam conuictus & mutua cohabitatio requirit. An etiam concedatur illis communicatio in diuinis, ex supra habitis constat, quid sit dicendum. Et hæc dicta sufficiant pro declaratione vocis, *filij*: dicamus nunc de vocibus *serui, ancillæ, mancipij, rustici, &c.*

QVÆSTIO XXXVII.

An serui, vel famuli, quocunque titulo tales sint, possint communicare cum Dominis excommunicatis vitandis.

Respondeo tanquam certum: Posse, quia ita habetur expressum *in cap. Quoniam multos, citat.* iuxta quod omnes serui, ancillæ, mancipia, & famuli, tam vrbani, quàm rusticani, qui ante excommunicationem saltem erant subiecti dominis excommunicatis possunt communicare cum dominis excommunicatis,

dummodo non communicet, & participent in his, propter quæ Domini fuerunt excommunicati. In hac responsione conueniunt omnes. Legantur Suar. *disp.* 15. *sect.* 5. à *n.* 9. Alter. *lib.* 1. *disp.* 15. *c.* 4. Henr. *lib.* 13. *c.* 22. *n.* 3. Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 11. *dub.* 6. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *puncto* 6. §. 2. *n.* 32. Filliuc. *tract.* 13. *cap.* 6. *q.* 5. Palao *disp.* 2. *de Censur. punct.* 19. *n.* 11. & alij.

Quæstio XXXVIII.

An vt famuli, serui, &c. possint communicare cum suis Dominis excommunicatis, necessum sit, quod ante excommunicationem Dominorum intrauerint ad seruiendum illis.

Affirmant id esse necessarium, quidam DD. vnde existimant, quod serui, vel famuli, qui post excommunicationem dominorum, scienter, & absque necessitate, cœperunt inseruire dominis excommunicatis, non possint cum eis communicare. Fundamentum huius sententiæ, est text. *in c. Inter alia, de sent. excom.* in quo dicitur, quod ideo prædicti serui, & famuli tenentur ad familiare obsequium excommunicati, quia ante excommunicationem ad id teuebantur, quod debitum, adhuc post excommunicationem durat: ergo cum hæc ratio deficiat in seruis, qui alteris non obligabantur ante excommunicationem, ipsi non videntur prædictis excommunicatis posse communicare. Ita Nauar. *c.* 27. *n.* 27. Syluest. *excomm.* 5. *n.* 4. Caiet. & Turrecrem. Angel. & Armilla, quos citat, & sequitur Suar. *disp.* 15. *sect.* 5. *n.* 13. Alter. *lib.* 1. *disp.* 15. *c.* 3. Sayrus *lib.* 2. *c.* 14. *n.* 8. Vgolin. *tab.* 2. *c.* 23. §. 9. Filliuc. *tract.* 13. *c.* 6. *q.* 6. *n.* 117. Auila *loc. cit.* Præpositus *in* 3. *p. q.* 2. *de excomm. dub.* 17. *n.* 116 Faber *dist.* 25. *q.* 1. *disp.* 4. *c.* 7. *numer.* 223. Megala *in* 3. *p. lib.* 2. *c.* 5. *q.* 4. *num.* 53. Layman. *lib.* 2. *tract.* 5. *p.* 2. *c.* 2. *n.* 17. Mercerus *in* 3. *p. q.* 21. *dub.* 11. Gordonus *in Summ. tom.* 2 *lib.* 7. *q.* 10 *c.* 6. *n.* 79. Henriq. *lib.* 13. *c.* 22. *n.* 3. *in principio.* Villalob. *tract.* 17. *diffic.* 13. *n.* 25. *in fine*, & alij communiter.

Sed æquè probabiliter respondeo, non esse necessariam dictam conditionem, vt famuli possint communicare cum suis dominis excommunicatis, & ita asserendum iudico, hos absolutè, & simpliciter posse communicare eum dominis excommunicatis, quamuis scientes hos esse excommunicatos, inceperint illis inseruire (licèt non negemus peccasse obligando se ad illis inseruiendum.) Ratio est, quia Gregorius VII. *in dict. cap. Quoniam multos*, 11. *quæst.* 3. absolutè, & simpliciter loquitur, & nullo modo dictam conditionem requirit, vt constat; cum absolutè concedat filiis, seruis, & ancillis, & aliis subditis facultatem communicandi cum suis patribus, dominis, heris, &c. modò non seruiant in crimine criminoso, aut cum periculo propriæ subuersionis, vel cum periculo, vt excommunicatus perseueret in sua contumacia: ergo. Quod si Innocentius III. in cap. *Inter alia*, id affirmauit de iis, qui ante excommunicationem tale debitum contraxerunt, non tamen negauit de aliis, & meritò cum post contractam seruitutem eadem sit omnium horum ratio. Vnde sic sentiunt Bonacina *disput.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 6. §. 2. *num.* 32. Vbi benè addit, idem esse dicendnm de filiis genitis eo tempore, quo pater erat excommunicatus, & de coniugibus, qui contraxerunt in excommunicatione, de quo supra diximus. Ægidius etiam *disput.* 14. *dub.* 12. *num.* 129 Hurtad. *disp.* 9. *de excom. diff.* 4. *num.* 24. *vers. eximunt autem* Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resolut.* 124. Luysius *lib.* 1. *disput.* 13. *dubit.* 3. *vers. Sed nos.* Legatur Ægidius *loco citato*, qui optimè satisfacit capiti *Inter alia*, pro parte contraria adducto, & Palao *puncto* 19. R. P. Leand. de Censuris.

citat. numer. 15. qui ex eo hanc nostram sententiam etiam docet.

Quæstio XXXIX.

An prædicti serui, & famuli possint generaliter communicare in omnibus rebus, tam humanis, quàm diuinis, cum suis dominis excommunicatis vitandis.

Negat Syluest. *verb. excommunicatio* 5. *n.* 4. *v. Tertiò excusat humile*, his verbis: Et quod dicitur de rusticis, secundum Veruec. de colentibus terras intelligitur, & vt dicit, etiam ad eos extenditur qui dicuntur *mediatarij*, quia communicare possunt quantum exigit cultura, & huiusmodi. Ita Syluest. Tenent & alij loquendo de excommunicatione in diuinis iuxta sententiam, quam retulimus in simili *sup. q.* 24.

Sed probabiliùs respondeo: posse generaliter in omnibus rebus, etiam diuinis communicare cum dominis excommunicatis, ac si illi non essent excommunicati; quia prædictus Canon *Quoniam*, absolutè, & sine vlla limitatione concedit seruis, famulis, ancillis, &c. quod possint communicare eum dominis excommunicatis (sicut diximus de viro & vxore *q.* 24.) ergo cum sit fauor, non est restringendus. Sic Henriquez *lib.* 13. *c.* 22. *n.* 3. his verbis: Seruitores rustici, qui sunt commensales, & famuli, quamuis extra domum domini excommunicati habitent, possunt cum domino excommunicato agere, non tantùm in rebus necessariis, sed generaliter in omnibus humanis: quia ius eum fauorem sine restrictione concedit. Sic ille. Ægidius etiam *dub.* 12. *cit. n.* 132. vbi quærens, an dictæ personæ possint generaliter in omnibus communicare cum dictis excommunicatis, sic respondet: Quidam putant eos non posse communicare in omnibus rebus aliàs licitis, præsertim in sacris. Sed alij verius aiunt eos posse: quia cùm ius generatim iis communicationem concedat, non debemus hanc restringere. Ita Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 14. *n.* 4. & 5. Eman. Sà 5. *excommunicatio n.* 45. (*alias* 46.) Henriquez *lib.* 13. *c.* 22. *n.* 2. *in Comment. lit. I.* & alij, quos citant. Hine famulus potest dominum excommunicatum euntem ad sacrum comitari, sicut etiam eius vxor, aut liberi: item Sacellanus poterit cum suo Episcopo legere horas, aut famulus domino celebranti inseruire, quia huiusmodi obsequia, & communicatio in talibus ex officio iis debita sunt ante excommunicationem, nec per hanc ea obligatio eliditur, vt patet *ex cap. Inter alia* 31. *de sententia excommunicationis.* Hucusque Ægidius. Sotus etiam, Caietanus & Nauarr. apud Henr. *n.* 3. *citato*, *in Glossa litera A.* Layman *tr.* 5. *p.* 2. *c.* 2. *n.* 16 Diana *p.* 5. *tract* 9. *resolut.* 124. & Auila 2. *p. cap.* 6. *disp.* 11. *dub.* 6. *vers. Virum verò.*

Quæstio XL.

An etiam vassalli possint communicare cum Domino suo excommunicato vitando, & Dominant cum illis.

Negat absolutè Hurt. *disp.* 9. *de excom. diff.* 4. *n.* 24. his verbis: Ob dictam tamen subiectionem significatam particula *Humile*, non excipiuntur vassalli à prohibitione communicationis cum domino temporali excommunicato, nec è contra: quia vassalli non sunt filij, nec seruientes, nec aliter de familia domini temporalis. Ita ille.

Sed probabiliùs, seu clariùs cum distinctione respondeo

paqdeo : Posse quidem vassallos communicare cum Domino temporali excommunicato vitando in solutione tributorum : minimè verò in aliis rebus homanis. *Prima pars* constat : Nam debitor non solùm potest, verùm etiam tenetur soluere debitum excommunicato, vt habitum est supra: sed tributa sunt quædam debita : ergo poterunt vassalli, imò & tenebuntur illa soluere Domino excommunicato, quandiu dominium temporale non perdiderit. *Secunda verò pars* etiam patet, nam quantum ad communicationem in aliis rebus, eadem est ratio de vassallis, & de omnibus aliis, vt benè probat Hurtadus : ergo. Sic Suarez *disp.*15. *sect.* 6. *à n.*2. Auila 2. *p.e* 6. *disp.*11. *dub.*9. Filliuc. *tr.* 13. *c.* 6. *q.*9. *à n.*122. Vgol. *c.*23. §. 9. Regin. *lib.*32. *n.*115. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 6. § 2. *n.*40. Henriq. *libro* 13. *c.* 7. *n.* 4. & *c.*22. *n.* 3. Cornejo *disp.*10. *de excomm.* §. 10. *dub.* 3. *q.* 3. *vers. Circa tamen seruos*. Sayrus *lib.* 2. *de excomm. c.* 14. *n.*20. Palao *disp.* 2. *de Censur. punct.*19 *n.* 20. & alij.

QVÆSTIO XLI.

An inferiores eiusdem familiæ, vt fratres, sorores, serui, & similes si vnus horum sit excommunicatus, possint cæteri communicare cum illo.

AFfirmant absolutè quidam, quos suppressis nominibus referunt Suarez & Alterius. Quorum fundamentum est, quia cùm huiusmodi inferiores simul cohabitent, non possunt moraliter vitare consortium excommunicati; neque enim frater tenetur recedere à Patre, neque seruus à Domino, eo quòd alter frater, vel seruus sit excommunicatus.

Sed distinctione vtendo respondeo : Nullo modo posse per se, & directè dictis personas communicare cum suis confratribus, consororibus, aut conseruis excommunicatis, quia ad id non habent priuilegium: ergo non poterunt hæ personæ inter se liberè omnino communicare, quasi proprio priuilegio, aut exemptione vtentes : Poterunt tamen indirectè, & quasi per accidens mutuam communicationem habere in ordine ad eundem superiorem : quia supposita cohabitatione communi, & communicatione cum eodem superiori, moraliter non potest vitari hæc communicatio. (Et hoc solùm probat ratio facta pro parte contraria.) *Et confirmatur*, quia concesso principali, id quoque quod est accessorium, & consequens, intelligitur concessum : at sic est, quod conceditur inferioribus communicatio cum superioribus, & his cum illis : ergo etiam inferioribus inter se. Sic Felin. *in c. Inter alia, de sentent. excomm.* Suarez *disp.*15 *sect.* 5. *n.* 32. Nauarr *c.*27 *n.*27. Alter. *lib.*1. *disp* 13. *c.* 4. *vers. Sexta dubitatio.* Filliuc. *loc. cit. q.* 8. *n.* 121. Vgolin. *tab.* 2. *c.* 23. §. 8. Reginald. *n.* 120. Bonac. *loc cit. n.* 35. Hurt. *disput.* 9. *diff.* 4. *n.* 25. Luysius *lib.* 2 *disp.* 13. *dub.* 5. *vers. Dubitant verò*, Cornejo *loc. cit. vers. Quarta difficultas.* Mercerus *de Sacram. q.* 21. *dub.* 11. Gordonus *tomo* 2. *libro* 7. *q.* 10. *c.* 6. *n.* 88. Villalob. *tract.* 17. *diff.* 13. *num.* 17. Diana *p.* 5. *tract.* 9. *resol.* 115. Sayrus *libr.* 2. *de excommun. c.* 24. *n.* 17. Palao *disputat.* 2. *de censuris, puncto* 19. *num.* 23. & communis.

QVÆSTIO XLII.

An sit licitum Clericis communicare cum suo Episcopo excommunicato vitando.

AFfirmaor Medina *C. de restit. q.* 3. *(vel 6.) causa* 9. vbi generaliter concedit Clericis, præsertim Presbyteris, communicare in omnibus cum proprio Episcopo excommunicato : quia Clerici, inquit, dum initiamur, promittimus suo Episcopo obedientiam: ergo verè sunt subditi illius : at subditi possunt communicare cum suis superioribus excommunicatis: ergo.

Sed vt certum respondeo dicendum, quod nullo modo sit licitum Clericis, qui non sunt de familia, aut seruitio Episcopi, sed tantùm sunt ei subiecti subiectione communi, communicare cum suo Episcopo excommunicato non tolerato (nisi in his, quæ aliàs sunt permissa iure communi,) quia nullum est ius, quod concedat tale priuilegium. Secus verò dicendum loquendo de Clericis, qui sunt de familia Episcopi, quia hi titulo famulatus poterunt cum illo communicare in his omnibus, quæ domestica sunt, & familiaria, non verò in Episcopalibus, cùm his priuatus sit Episcopus, & consequenter eius subditi sunt priuati omni vsu spiritualis subiectionis respondenti tali iurisdictioni. Sic colligitur ex cap. *Miratus*, 53. *dist.* & *ex cap. vlt de excess. Prælat.* & tenent communiter DD. Hent. *lib.* 13. *c.* 22. *n.* 3. his verbis. Secundò Clerici qui sunt in hospitio, & seruitio Episcopi (*possunt*, subintellige, *communicare cum illo excommunicato*) non autem qui extra illius familiam sunt : quia hi non sunt Episcopo tam strictè subiecti, vt filius, aut seruus. Hæc ille. Et penes ipsum *litt. C, & D*, Palud. Sylu. Richard. & Armilla. Suarez etiam *disp.* 15. *sect.* 7. *num.* 1. Alterius *lib.* 1. *disp.* 15. *c.* 3. *vers. Et idem dicendum.* Vgol. *loc. cit.* §. 9. Sayrus *lib.* 2. *c.* 14 *n.* 15. Auila *p.* 2. *c.* 6. *disp.* 11. *dub* 8. Filliuc. *tr.* 13. *c.* 6. *q.* 10. Regin. *lib.* 32. *n.* 113. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 6. §. 2. *n.* 36. Luysius *lib.* 2. *disp.* 13. *dub.* 6. Hurt. *disp* 9. *de excom diff.* 4. *n.* 24. Cornejo *disput.* 10. *de excommun.* §. 10. *dub.* 5. *diffic.* 2. Palao *puncto* 13. *cit. n.* 17. & communis.

QVÆSTIO XLIII.

An Religiosi possint communicare cum suis Prælatis excommunicatis vitandis.

NEgant Palud. *in dist.* 18. *q.* 6. *art.* 4. Richard. ibid. Astens. *in Sum. p.* 2. *lib.* 7. *tit.* 12. *q.* 13.) & alij existimantes, non posse communicare : quia Prælatus excommunicatus habet suspensam iurisdictionem spiritualem : ergo nullum actum Prælati exercere potest: ergo simpliciter de Prælato loquendo, non poterit subditus illi communicare.

Affirmant verò alij docentes, posse quidem Religiosos communicare cum suis Prælatis excommunicatis, non tamen in omnibus rebus, sed in bis tantùm, quas moraliter requirit cohabitatio. Sic in Sum. Suarez *loc cit. n.* 2. his verbis : At verò cum persona Prælati cohabitare sine dubio possunt alij Religiosi, non verò aliter cum illo communicare, quàm possent cum alio Religioso eiusdem domus, si excommunicatus esset. Sic ille. Alterius etiam *capite* 3. *cit. vers. Maior controuersia.* Filliuc. *loc. cit. n.* 525. Diana *p.* 5. *tractatu* 9. *resol.* 127. & penes ipsum Gordonus, Faber, & Villalob.

Sed ego absolutè respondeo : posse Religiosos simpliciter communicare cum suis Prælatis excommunicatis, etiam vitandis, quia Superior per excommunicationem non admittit potestatem ad gubernandam domum & Religionem, ac per consequens nec inferior eximitur à subjectione illius : ergo poterit communicare cum illo in omnibus, sicuti potest filius cum suo patre excommunicato.

Ex quo constat ad argumentum Paludani, & aliorum. Dicendum namque est, quod Prælatus non solùm habet iurisdictionem spiritualem, sed etiã potestatem temporalem, & oppositam ad gubernationẽ domus, & Religiosorum,

Religiosorum, vnde ex hac parte licitè poterunt Religiosi dictis Prælatis excommunicatis communicare in omnibus, sicuti filii, & serui cum Parentibus & Dominis excommunicatis. Sic Sotus in 4.dist.22. q.1. art.4.concl.5. illis verbis: Et idem censetur de subditis in Religionibus respectu Prælatorum: tametsi hoc Ricardus & Paludanus gratis negent. Sic ille. Et etiam Armilla verb.excommunicatio, n.46. Auila 2. p. cap.6. disp.11.dub. 6 in fine. Vasquez de excomm. c.9. vers. Tertius casus est. Layfius lib.1. disp. 13. dub.6. Bonac. disp.2.q.2.punct.6.§.2.n.26. Sayrus, quem citat & sequitur Conejo loc. cit. vbi dicit Suarium scrupulosè in hac materia esse locutum, & alii. Imò addunt, & benè Auila & Bonacina idem esse dicendum de Nouitiis Religiosis respectu suorum Prælatorum: Addo & ego, & etiam respectu Magistri Nouitiorum, quia hic etiam est Pedagogus, & Pater spiritualis. Et oppositum esset radix multorum scrupulorum. Legantur Auila loc.cit.dub.7.in fine, & Bonac. loc.cit. n.39. vbi apertè docent Magistrum Nouitiorum posse in omnibus communicare cum Nouitiis excommunicatis, quia censetur eorum Pater spiritualis: ergo è contra, quia Nouitij sunt filij spirituales, poterunt liberè communicare cum suis Magistris excommunicatis, tanquam cum suis Patribus. Tenet etiam nostram sententiam; Palao puncto 19 citato, n.18. licèt non benè citet Suarium pro se.

QVÆSTIO XLIV.

An Milites possint communicare in bello cum Duce excommunicato vitando.

RESpondeo: Posse cum illo communicare, cumque in bello iusto sequi, & defendere, quia verè sunt subiecti illi. Sic habetur in cap. Iulianus 11. q.3. Sic Bonac §.2.cit.n.27. Cornejo loc. cit. & penes ipsum Sayrus lib.1.c.14. n. 19. Syluest. excomm.5.n.4. & Palao disp.2.de cens.disp.19. n.19.

QVÆSTIO XLV.

Quid intelligatur per illam particulam, Res ignorata.

RESpondeo, quod ignorantia inuincibilis, fidei, iuris, siue facti, excuset à peccato communicandi cum excommunicato, & consequenter à pœna iure statuta, nempe ab excommunicatione minori. De quo latè diximus tract.1.de cens.in genere, disp.9. Legantur Nauar.c.27.n.27. Caiet. verb. Excommunicatio, in fine, §. Circa tertium. Auila 2.p.c.6.disp.11. dub. 10. Suarez disp. 15. sectione 3. à num. 2. Alterius lib. 1. disp. 15. cap. 5. Filliuc. tractatu 13. cap. 6. quæst. 11. Bonacina disputatione 2. quæstione 2. punct. 6. §. 2. à n.41. & alij.

QVÆSTIO XLVI.

An qui dubitat an alius excommunicatus denunciatus sit, illum statim vitare debeat.

RESpondeo: Non debere, quia in dubio melior est conditio possidentis: ergo propter solum dubium non possum ego priuare alium communicatione ad quam ex se ius habet: nam fieri potest, vt non sit excommunicatus. Sic Adrian. in 4 q.5.de Clauib. Maior in 4. dist.18.q.2. col 8. quem citat, & sequitur Nauarr. c.27.n.27. ibi: Sed qui dubitat, non tenetur vitare, præsertim in præsentia aliorum: quia inferret illi iniuriam. Suarez disp.15. sect.3. n. 4. Sanchez in Sum.lib. 1.cap. 10. n.56. in fine (non 69. vt inuenies citatum apud Bonacinam) Filliuc. loc. cit. n.129. Bonac. §.2.cit. n 42. Auila 2. p.cap. 6. disp.11. dub.11. ante 6.concl. Palao disp.2. punct.19. n.25. & alij communiter.

QVÆSTIO XLVII.

An saltem qui certò scit alium esse excommunicatum, dubitat tamen, an denunciatus sit, teneatur tunc illum vitare.

REspondeo, non teneri illum adhuc vitare: posse tamen, si velit. *Primum* patet, quia post Concil. Constant. non tenetur quis vitare excommunicatum, nisi aliàs sit denunciatus, vel publicus percussor Clerici. *Secundum* etiam constat: quia cum quis certò scit alium esse excommunicatum, non tenetur cum illo communicare: nam Concil. Constant. quamuis det facultatem non vitandi excommunicatum non denunciatum, non tamen obligat ad non vitandum illum: ergo licèt propter dubitationem de denunciatione possit quis vti illo priuilegio non vitandi, non tamen ad id obligatur. Sic Suarez, Filliuc. & Bonac. loc.cit. Auila 2.p.cap.6. disp.11. dub.11. Cornejo disput. 10.de excom.§ 10. dub. 3. q.4. & alij.

QVÆSTIO XLVIII.

An Confessarius teneatur vitare illum, quem per Confessionem scit esse excommunicatum non toleratum.

NEgant quidam teneri vitare illum, nec posse, non solùm in publico, verùm nec in secreto; eo quòd Confessarius nequeat scientia Confessionis vti extra Confessionem absque violatione sigilli: Idemque existimant dicendum de aliis, qui tenentur ad sigillum, vt de Interprete, ac de Doctore à quo Confessarius petit consilium, & de Prælato à quo petitur licentia ad absoluendum à reseruatis, casu quo fortuitò veniant in cognitionem excommunicati. Sic Auila, & Cornejo loc.cit. Couarr. in cap. Alma mater, 1.p. §.2.n.3. Suarez disp.15.sect.3.n.6. Henriq. lib. 13. c.6.n.1. Sayrus lib.1.c.14.n.16. Bonac. disp.2.q.2.punct. 6. §.2. n.45. Sà, Medina, Nauar, Lugo, & alij, quos pro hac parte adduxi 1. parte, tract. 5. de pœnit. disp. 10.q.71.

Sed iuxta ibi dicta respondeo dicendum, quod licèt Confessarius teneatur, nec possit vitare in publico prædictum excommunicatum, ob rationem assignatam: in secreto tamen possit vitare illum, quamuis adhuc ad id non teneatur. Sic ex Nauarro & aliis diximus 1. p.loc. cit. q. 71. & 72. Legantur ibi ibi dicta.

QVÆSTIO XLIX.

An ego tenear vitare illum, qui extra Confessionem mihi dixit, se esse excommunicatum non toleratum.

REspondeo, me teneri vitare illum omnino, quia testimonium proprium contra seipsum facit moralem certitudinem, itaut excludat ignorantiam; imò & dubium. Sic Syluester verb.excomm. 5. n.28. qui secus dicit, si hoc auditum ab aduersario, ex 22. q.5.cap. Hoc videtur. Auila 2.p.c.6. disp.11. dub. 11. conclus. 2. Bonac. disp. 2.quæst.2.punct.6. §.2.num.43.

Qvæstio L.

An teneatur quis vitare eum, quem per famam publicam nouit esse excommunicatum denunciatum, aut publicum percussorem Clerici.

NEgant Decius *in cap. Prudentiam*, § *Sexta, de offic. deleg.* & alij apud Alterium vbi infra. Quorum fundamentum est, quia fama tantum habet vim vnius testis, vt constat ex 4. *q.* 5. §. *Item.* Sed vnicus testis oon sufficit ad probandam excommunicationem, vt colligitur ex cap. 1. *de excep in* 6. ergo oeque fama, vt reoeatur quis euitare ab alio, tanquam excommunicatus.

Sed vt certum respondeo: Teneri vitare eum in omnibus actibus communibus; tam humanis, quàm diuinis. Quia certum est ad hoc solam famam excommunicationis sufficere, cum hoc definitum sit in cap. *Cùm desideres*, § *Secunda, de sent. excommun.* his *verbis: Secunda quæstioni hunc finem duximus imponendum, quod si publica fama est, aliquem verberasse Clericum, nec Episcopus, nec alius sibi communicare debet, nisi ad arbitrium Episcopi de hoc se purgauerit, vel ad cautelam, absolutionis beneficium consequatur.* Ergo Pontifex absolutè definiuit, excommunicatum vitandum esse propter solam famam excommunicationis, donec seipsum purgauerit. Et idem habetur *in cap. Illud, de Cler. excomm. ministrant.* Et ideo sic sentiunt communiter DD. Glossa *in d. cap. Cùm desideres, verb. Si publica fama*, & ibi Abbas *n.* 6. Felin. *in c. Prudentiam*, §. *Sexta*, *n.* 17. Nauarr. *c.* 27. *n.* 27. Cooarr. *in c. Alma mater*, 1. *p* §. 2. *à n.* 4. Specul. Dominic. Archid. & alij Canonistæ, quos citat, & sequitur Alter. *lib.* 1. *disp.* 11. *c.* 1. D. Thom. *quod lib.* 4. *artic.* 14. *& in* 4 *dist.* 18. *q.* 1. *art.* 4. *q.* 2. *&* 3. Palud. *ibid. q.* 6. *art.* 5. *vers. Res ignorata.* Sanchez *lib.* 1. *Sum. c.* 10 *n.* 65. Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 11. *dub* 11. *concl.* 3 Bonac. *disp.* 2. *q.* 2 *punct.* 6 §. 2 *n.* 44. Cornejo *disp* 10. §. 10. *dub.* 3. *q.* 4. Hurtad *disp.* 9. *diffic.* 4 *n.* 27. Palao *disp.* 2. *de cens. punct.* 19. *n.* 26. & alij. Ad fundamentum Decij, ex statim dicendis constabit quid sit respondendum.

Qvæstio LI.

An etiam sola fama excommunicationis sufficiat ad hoc, vt infamatus repellatur à iudicio, aut vt puniatur ille, qui excommunicatum non vitauerit, &c.

AFfirmat adhuc Roman. *cons.* 349. *Dum quæritur, num.* 4.

Sed vt certum ferè respondeo: Non sufficere solam famam excommunicationis ad hoc vt infamatus de excommunicatione repellatur à judicio, &c.

Primò. Nam id expresè & clarè probatur, *ex cap.* 1. *de except. lib.* 6. vbi habetur excommunicationem probari debere apertissimis documentis: ergo in foro iudiciali noo est sufficiens fama ad repellendum infamatum de excommunicatione. Et in hoc sensu accepta vera est senteotia Decij supra adducta.

Secundò id comprobatur ratione: quia quando agitur de graui damno & præiudicio alicuius, fama non probat contra illum: ergo cùm in nostro casu agatur de damno graui, & præiudicio infamati, fama nil cootra illum probabit. Sic communis sententia. Specul. Archid. Felinus, & Mascard. quos affert, & sequitur Alter. *cap.* 1. *cit. vers. Secunda pars.*

Qvæstio LII.

An si quis non per famam publicam, sed à paucis audiat aliquem esse excommunicatum vitandum, teneatur eum vitare.

NEgat ex Paludano *dist.* 18. *q.* 6. *art.* 2. *vers. Res ignorata*, Auila *disp.* 11. *cit. dub.* 11. *concl.* 3. his verbis: Dixi, *fama publica*; nam si tantum audiui à paucis hominibus, præsertim si sint eius contrarij, non teneor vitare, quoniam notitia paucorum, non sufficit ad famam poblicam. Ita Paludanus supra. Dico, *non teneor*, quia non teneor credere illum esse non toleratum: at verò si credo, teneor quandiu noo depono conscientiam. Huc vsque Auila.

Sed probabiliùs, & distinctiùs respondeo dicendum, quod si quis à paucis hominibus, dummodo sint viri probi, & fide digni, audiat Petrum, v. g. esse excommunicatum vitandum, aut non toleratum, tunc teneatur illum vitare: quia duobus testibus fide dignis & probis, etiamsi contrarij sint diffamato, credendum est. Secus verò si tales testes non essent fide digni, nec probi, & essent aduersarij ipsius diffamati; quia tunc non teneretur quis vitare Petrum, quia tunc non teneretur credere illum esse excommunicatum vitandum. Sic Nauarr. *c.* 27. *n.* 27. his verbis: Verum est tamen, quod qui à fide dignis audiuit illum, vel illum denunciatum, debet euitare, *argum. c. Illud, de Cler. excom. minist.* Sic Nauarr. & ex illo Alter. *lib.* 1. *disp.* 11. *c.* 1. *col.* 2. *lit. D.* Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 6. §. 2. *num.* 44. per hæc verba: Mihi probabiliùs dicendum videtur, esse vitandum si à duobus fide dignis audiui esse excommunicatum vitandum: nam duobus testibus fide dignis credendum est. Llamas etiam 1. *parte Methodi, c.* 10. §. 1 *pag.* 148. Castro Palao *disp.* 2. *punct.* 19. *n.* 26. & alij Doctores cõmuniter.

Qvæstio LIII.

An si quis adhuc per vnicum testem fide dignum, verbi gratia Parochum, sciret, Petrum, verbi gratia, esse excommunicatum denunciatum, teneretur vitare illum.

AFfirmat Llamas vbi supra, his verbis, quicunque audiens à fide digno Petrum esse excommunicatum denunciatum, tenetur illum vitare, quovsque contrarium constet ei, vel esse absolutum, etiam testimonio fide digno, vel quod magis est, experientia. Sic. Hieron. Llamas. Et post illum, loquendo solùm de Parocho, Alterius *lib.* 1. *disp.* 11. *cap.* 3. his verbis: Non sufficit autem ad inducendam obligationem ad euitandum excommunicatum, dictum cuiusvis priuati dicentis talem esse denunciatum: neque enim facilè omnibus est fides adhibenda. Sylu. *excom.* 5. *n.* 16. Nauarr. *in Man. cap.* 27. *num.* 27. cum Mai. *dist.* 17. *q.* 2. Et licèt quidam negent credendum esse Pastori asserenti, se pronunciasse sententiam excommunicationis cootra aliquem, nisi ostendat scripturam manu Notarij confectam, oppositum est verius, fidem præstandam esse Episcopo affirmanti de excommunicatione subditi sui, nisi obstet rationabilis causa dubitandi. Palud. *dist.* 18. *q.* 6. *art.* 2. Huc vsque Alterius.

Sed probabiliùs respondeo, in dicto casu non teneri quem vitare Petrum, quia nemo tenetur necessariò credere vni testi, etiam fide digno, etiam Parocho, præsertim in damnum tertij, vt docet Nauarr. *cap.* 22. *num.* 82 his verbis: Non tenetur *quis* ad credendum subesse impedimentum, eo quòd vnus testis, etiam fide dignus & iuratus, & amicos, & proprius pa-

ro: hus

rochus id ei assereret : quia licet dictum vnius fide digni sufficiat, vt iustè credere possit, secundùm Gloss. *singul. in l. Titio fundus, ff. de cendit. & demonstrat.* non tamen sufficit ad inducendam necessitatem credendi, ad id enim oportet esse doos, iuxta cap. *Cum à nobis, de testibus.* Huc vsque Doctus Nauarr. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 6. §. 2. *n.* 46. Cornejo *disp.* 10. *de excom.* §. 10. *dub.* 3. *q.* 4. *dict.* 4. & alij. Et facit doctrina, quam tradit Sanchez *lib.* 2. *de matrim. disp. vlt. q.* 3. *num.* 16. (non *disp.* 93. *n.* 36. vt citat Bonac. cùm ille 2. liber non includat nisi 46. disputationes) vbi quamplures pro hac parte inuenies Doctores. Inter quos tu enumera Auilam *part.* 2. *cap.* 6. *disp.* 11. *dub.* 11. *concl.* 5. Palao *loc. cit.* & alios.

QVÆSTIO LIV.

An saltem teneatur quis vitare illum, quem Episcopus, vel Parochus testificatur esse nominatim denunciatum, ostendendo ei litteras denunciationis.

RESpondeo tanquam certum : tunc teneri illum, tanquam excommunicatum vitare, quia Pastor ostendendo simul litteras denunciatoris, maiorem fidem facit denunciationis, quàm fama publica. Sic Cornejo *loc. cit.* qui complectens simul resolutionem à nobis nuper datam, hanc iis verbis docet. Dico 4. ex testimonio Episcopi, vel Parochi affirmantis, Petrum esse excommunicatum, non teneor illum vitare. Probatur, quia non teneor credere vni testi, etiam fide digno, præsertim in damnum tertij, vt docet Nauarr. *in Sum. cap.* 28. *n.* 82. Si tamen de facto credam, teneor vitare, vt supra diximus : quod si maneam dubius, non teneor vitare, vt docet Nauar. *cap.* 27. *n.* 27. & diximus in tractatu de Conscientia. Doctrina verò huius dubij intelligenda est, nisi mihi ostendantur litteræ denunciationis, quia tunc tenebor eum euitare, vt docet Syluest. *verb. excomm.* 5. *n.* 28. quia illæ litteræ cum testimonio Pastoris, maiorem fidem faciunt quàm fama publica. Sic Cornejo. Et ante illum Auila 2. *p. cap.* 6. *disp.* 11. *dub* 11. *concl.* 4. Bonac. *n.* 46. *cit.* Alter. *lib.* 1. *disp.* 11. *c.* 3. Palao *loc. cit.* & communis.

QVÆSTIO LV.

An quis teneatur euitare illum, quem fama publica constat percussisse Clericum, sed non constat fama publica, quod notoriè percussit.

REspondeo non teneri, nisi constet etiam quod notoriè percusserit, quia post Concil. Constant. vtrumque requiritur, ad hoc vt quis teneatur euitare percussionem Clerici : ergo quamuis fama sit quod percussit, si non sit quod notoriè percussit notorietate facti, itaut non possit vlla tergiuersatione celari, non tenetur quis illum vt excommunicatum vitare. *Confirmatur.* Quia vt suprà est habitum, nullus tenetur vitare eum, quem constat esse excommunicatum, si aliàs simul ei non constet, esse etiam nominatim denunciatum : ergo similiter nullus tenebitur euitare eum, quem constat percussisse Clericum, & ob hoc contraxisse excommunicationem, si ei non constet eam percussionem fuisse notoriam notorietate facti. Sic Auila *loc. cit. conclus.* 3. Bonac. *loc. cit. n.* 47. Cornejo *loco etiam citato, dict.* 3. *vers. Vnde notandum est.*

QVÆSTIO LVI.

An si quis sciens Petrum, verbi gratia, esse excommunicatum nominatim in vna Prouincia, teneatur illum vitare in alia, vbi est occultus.

AFfirmat absolutè Bonacina *disp.* 2. *quæst.* 2. *puncto* 6. §. 2. *num.* 48. Quia tenemur, inquit, obedire præcepto Superioris præcipientis vitandum esse excommunicatum non toleratum. Citatque pro sua sententia Vasquium *dub.* 8. *de excommunic. n.* 2.

Alij sub distinctione respondent, teneri quidem illum vitare in publico, casu quo in hac alia Prouincia testibus aut instrumentis probari possit, esse in alia excommunicatum denunciatum : at verò si id probari non possit, teneri vitare illum in occulto, si non sit periculum scandali, aut damni, sed non in publico, quia tunc diffamaret illum publicè vitando. Sic Syluest. *verb. excommunicatio* 5. *n.* 26. Couarr. *in cap. Alma mater,* 1. *p.* §. 2. *num.* 3. & 6. & §. 3. *n.* 2. Palac. Durand. D. Anton. Tabiena, & alij quos citat Henriquez *lib.* 13. *cap.* 6. *num.* 3. *in Glossa lit. B.*

Alij verò censent, nec teneri, nec posse vitare dictum Petrum in publico, quamuis possit probari testibus, vel instrumentis alibi esse excommunicatum denunciatum : benè tamen teneri vitare illum in occulto, etiamsi non possit probari. Ita Auila 1. *p. c.* 6. *disp.* 11. *dub.* 12. qui primam partem sic probat: Nam ex hoc quod possit probari testibus, aut instrumentis, non sequitur, quod in hac ciuitate sit publicus excommunicatus non toleratus : ergo non licet eum vitare in publico, quia esset illum diffamare. *Confirmatur.* Nam si aliquis esset publicè diffamatus in vna ciuitate, etiam per authoritatem Iudicis, si ego diffamem eum in alia Prouincia distanti, vbi id est occultum, neque est verosimile, quod de proximo diuulgabitur, pecco, saltem contra charitatem : ergo etiam pecco in præsenti. *Secundam verò partem* sic probat, quia ille est verè excommunicatus, & non toleratus, & ego id scio : ergo teneor vitare in occulto, iuxta cap. *Cum non ab homine, de sent. excom.* vbi definitur quod publicè excommunicatus est publicè vitandus ; occultus autem, occultè. Huc vsque Auila, qui citat pro se Palud. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 6. *art.* 2. Mexica *difficult.* 31. *de excomm. in fine.* P. Henriq. *sup. num.* 1. Armillam *verb. excommunicatio, num.* 61. & communem.

Alij tandem sentiunt, nullo modo teneri quem dictum Petrum vt excommunicatum vitare in alia Prouincia, vbi id est occultum, quia vbi est occultus, est innocens : ergo habet ius petendi quamcunque rem externam, & consequenter nemo tenebitur illi eam negare : ergo consequenter nec vitare eum, non solùm in publico, sed nec in secreto. Sic apud Henriquez *cap.* 6. *cit. lit. C.* Veracr. Sum. Confessor. Pisana, Henr. Cosma & alij. Quibus fauet satis Vasq. *dub.* 8. *cit. n.* 2. Legatur.

Ego autem iuxta dicta suprà existimo omnes has sententias esse probabiles, cum habeant suos Auctores, & Patronos, & rationes efficaces.

QVÆSTIO LVII.

An qui semel sciuit, aliquem esse excommunicatum non toleratum, semper teneatur vitare illum, donec ei constet de absolutione.

REspondeo affirmatiuè, quia in hoc casu constat de excommunicatione, & stat possessio pro ea ; nec ius præsumit absolutionem fuisse collatam, nisi

aliquo modo probetur. Sic Syluest. *excomm.* 3. *n.*26. Palud. *in* 4.*dist.*28.*q.*6.*art.*2. Nauarr.*c.*27.*num.* 26. *ex Glossa in cap. Proposuit, de Cler. excom. ministr. In Sum.& vers.de absolutione*, Couarr.*in c. Alma mater*, 1.*p.*§.2.*n.*7.*ex cap. A nobis,de sent.excomm.* & penes ipsum Abbas, Rota, Anchar. Felin. & alij, Suarez *disp.*15.*sect.*3.*n.*7. Auila 2.*p.c.*6.*disp.*11.*dub.*11.*concl.*6 Bonac.*disp.*2.*q.*2.*punct.*6.§.2. *n.*54. Cornejo *disp.* 10. §. 10. *dub.* 3. *in fine*. Hurtad. *disp.* 9. *diffic.* 4. Palao *disp.*2.*punct.*19.*n.*27. & communis.

QVÆSTIO LVIII.

Quando excommunicatus præsumi absolutus debeat, vt quis cum eo licitè communicare valeat.

RESpondeo quod absolutus censeri debet *Primò* quando excommunicatus ipse, qui aliàs est bonæ famæ, & fide dignus, affirmat se iam absolutum esse. Sic Nauarr. Suarez, Auila, Bonac. Palao, & Cornejo *loc.cit.* Angel. *verb.excommunicatio* 8.*n.*16. & alij.

Secundò, quando testes fide digni pro certo asserunt illum esse absolutum. Imò etiam quando vnus testis grauis, & omni exceptione maior id affirmat, tanquam testis oculatus, vel alio modo æquiualenti: quia in re fauorabili id satis est ad generandam fidem à Deo probabilem, vt secundùm illam operari liceat. Suarez, Bonac. & Palao *locis citatis*.

Tertiò, quando communi opinione, & fama publica habetur pro absoluto, & liber ab excommunicatione. Couarr. Suar. Auila, Bonac. Corn. & Palao.

Quartò, quando multum temporis pertransiit post latam excommunicationem; quia tunc probabiliter præsumere possum, attenta qualitate personæ, eum iam absolutum fuisse, & ad gremium Ecclesiæ rediisse quia verisimile non est, toto illo tempore, verbi gratia per annum, in excommunicatione insorduisse. Syluest. Abbas, Couarr. Suarez, Auila, Bonae. Palao, Cornejo *loc.cit.* & communis Canonistarum *in d. capite Proposuit.*

Quintò, quando noui, ipsum excommunicatum tempore Iubilæi, aut Sacerdoti facultatem habenti circa talem excommunicationem, confessum fuisse. Sic Bonac. & omnes Doctores. In his ergo omnibus casibus licitum est communicare cum excommunicato, quia creditur absolutus: quod si fortasse in re ipsa contigerit errare, talis ignorantia & Censuram, & culpam excusabit, vt benè Suarez *n.*7.*cit.*

QVÆSTIO LIX.

Quid intelligatur per particulam Necesse, *quæ est vltima causa excusans.*

RESpondeo quod intelligitur necessitas, tam ipsius excommunicati, quàm aliorum; siue extrema sit, siue grauis, siue communis, siue sit spiritualis, siue corporalis. Nam si vtilitas, vt suprà diximus, est iusta excusationis causa, à fortiori erit necessitas. Sic habetur in cap. *Quoniam multos*, 21.*q.*3. & cap. *Inter alia, de sent. excomm.* Vnde licitum erit Peregrino, qui aliunde non potest, ab excommunicato ad victum necessaria emere. Et cuilibet sustentationis, vel eleemosynæ causa, aliquid excommunicato dare, illumque hospitio recipere, &c. Sic omnes. Legantur Alterius *lib.*1. *disp.* 15. *c.* 5. Filliuc. *tract.*13.*c.*6. *q.*10. Bonac.*disp.*2.*q.*2.*punct.*6. §.2.*à n.* 57. Auila 2. *p. c.*6.*disp.*11.*dub.* 13. Henriq. *lib.* 13. *c.*23. *n.*4. Suarez *disp.* 15.*sect.*3. *à n.* 8. Hurtad. *disp.*9. *diffic.* 4. Palao *disp.*2.*punct.* 19. *num.*28. & alij.

QVÆSTIO LX.

An possit quis excommunicato vitando equum gratis, vel pretio tradere, vt prosequatur iter inceptum.

RESpondeo posse, si alioquin sit debilis, aut aliàs non soleat iter facere pedester, quia illo opus habet. Similiterque è contrà, poterit quis petere equum, aut hospitium ab excommunicato vitando, vt diximus, ob eandem rationem. Sic omnes. Henriquez, Auila, Bonac. *loc. cit.* & alii.

QVÆSTIO LXI.

An non excommunicatus possit petere eleemosynam ab excommunicato vitando.

RESpondeo non posse, nisi in casu, quo non esset alius à quo possit commodè petere, quia sic colligitur *ex cap. Quoniam multos*, *cit.* Sic Henriquez, Auila, & Bonac. *loc. cit.* Ex quibus primi colligunt, quod casu quo pauper non possit commodè habere sustentationem, nisi sedeat ad mensam simul cum excommunicato vitando, tunc possit licitè ad mensam sedere: quod prius notauit Palud. *distinct.* 18.*quæst.*6. *art.*2. *n.*6.

QVÆSTIO LXII.

An saltem, Prædicatores, & Confessores possint licitè petere eleemosynam ab excommunicato vitando, etiamsi aliàs possent aliunde sibi prouidere.

NEgant Abbas, & Innocent. *in cap. Cum voluntate, de sent. excomm.* quos sequitur Syluest. *verb. excommunicatio* 5. *dub.*5. *num.*14. cum quadam tamen limitatione: Dicit namque hoc esse verum, quando ex hoc quod non acciperent eleemosynam ab excommunicato, impediretur fructus prædicationis in ipso excommunicato.

Sed absolutè, & sine limitatione vlla respondeo posse prædictos Prædicatores, & Confessores eleemosynam ab excommunicato petere, etiamsi aliàs possent sibi commodè prouidere, quia id absolutè conceditur illis ius; eo quod pro spirituali ministerio debetur eis temporalis sustentatio. Sic enim habetur in cap. *Cum voluntate.cit.* ibi: *Præsertim si aliàs non valeant in illo loco sustentationem habere.* Vbi Gloss. *verb. Præsertim*, sic ait: *Præsertim*, potest exponi pro maximè: quia aliàs tempore necessitatis ab excommunicatis possunt recipi necessaria, & emi, 11.*q.*3. *Quoniam multos*. Sic Glossa. Palud.*dist.*18.*q.*6 *art.* 2. D. Anton. 3.*p.tit.*26. *cap.* 1. §. 1. Quos citat, & sequitur Henriq. *lib.*13.*c.*23. *num.* 4. *lit. N*, Auila 2. *part. c.*6.*disp.* 11. *dub.* 13. *concl.* 3. Sayrus *lib.*2.*c.*14. *n.* 30 Bonac.*disp.*2.*q.*2.*punct.*6.§.2.*n.*59. *vers. Excipiuntur.* Palao *n.*27. *cit. in fine.*

QVÆSTIO LXIII.

An licitum sit communicare cum excommunicato vitando, ratione euitandi aliquod graue damnum.

RESpondeo esse licitum. Patet per verbum *Vtile*. Sic omnes Doctores. Ex quo colligitur, esse omnino licitum continuare cum excommunicato contractum

tractum vtilem, quem cœpit ante illius excommunicationem, vt docent Caiet. *verb. excommunicat. circa fin.* §. *Circa tertium*. Syluest. *excomm.* 3. *n.* 3. Couarr. *in c. Alma mater*, 1. *p.* §. 1. *n.* 8. Henriq. *lib.* 13. *c.* 23. *n.* 4. Auil. 2. *p. c.* 6. *disp.* 11. *dub.* 13. *concl.* 4. & alij id probantes ex c. *Si verè, de sent. excomm.*

Secundò ex dictis colligunt, esse omnino licitum communicare cum excommunicato vitando, ob vitandum metum mortis incussum, vt conceduni omnes, similiterque ob vitanda minora detrimenta rei familiaris, veluti si Dominus pro libidine sua, vel vt se ostendat non reputandum excommunicatum, dicat Capellano suo, vt celebret, potest vt vitet damni periculum, nisi id faceret in contemptum fidei, vel potestatis ecclesiasticæ. Sic Syluest. Caiet. Armilla, Soto & alij, quos citat, & sequitur Henriq. *loc. cit.*

QVÆSTIO LXIV.

An sit licitum erogari eleemosinam excommunicato, vt tali inuamine securius persistat in excommunicatione.

RESpondeo, quod nullo modo, quia vt habetur c. *Non omnis* 5. *q.* 5. *vtilius esurienti panis tollitur, si de cibo securus iustitiam negligat*. Idem docet Gloss. *in cap. Quiescamus, dist.* 42. *vers. Postulat*, dicens, omnibus elargiendam esse eleemosynam, *Nisi quis per securitatem cibi negligat iustitiam, quia tunc subtrahenda est, cit. cap. Non omnis* 5. *q.* 5. *Nisi iam fame moriatur*. Sic Gloss. & sic Alter. *lib.* 1. *disp.* 15. *c.* 5. & alij.

QVÆSTIO LXV.

An cæteris paribus, prius sit elargienda eleemosyna non excommunicato, quàm excommunicato.

RESpondeo affirmatiuè, quia magis debemus subuenire iusto & bono viro, quàm impio, & peccatori, c. *Non satis, dist.* 86. ergo magis non excommunicato, quàm excommunicato. Sic ex communi omnium sententia Alterius *c.* 5. *cit.* Qui tamen vt probabilius addit contrarium esse dicendum casu quo excommunicatus esset frater, aut consanguineus, & non excommunicatus, esset extraneus quia tunc si æqualiter indigeant, præponendi sunt, cæteris paribus, consanguinei. Secus si extraneus magis indigeret.

QVÆSTIO LXVI.

An in casibus, quibus permissa est communicatio cum excommunicatis vitandis, possit Superior præcipere, vt quæcunque necessitate occurrente, eorum communicatio euitetur.

RESpondeo posse, quia sic habetur in c. *Constitutionem, de sent. excomm. lib.* 6. & docent communiter DD. Qui tamen excipiunt communicationem, quæ naturali, aut diuino iure præcipitur. Vnde benè potest Superior prohibere, ne filij communicent Parentibus, ne vxor Marito; non tamen prohibere potest, ne hæc debitum teddat Marito; illi obsequium, & honorem iure naturæ Parentibus debitum præstent. Sic Gabriel *dist.* 18. *q.* 3. *art.* 1. Alter. *lib.* 1. *disp.* 15. *c.* 5. *quæst.* 4.

QVÆSTIO LXVII.

An si Pontifex sub pœna excommunicationis præciperet, ne quis Sicariis, seu Bannitis subueniret, posset aliquis in extremu necessitate illis existentibus subuenire, absque incursu Censura.

RESpondeo, non posse adhuc tunc illis subuenire; quia sicut non potest quis eripere de manu Iudicis damnatos ad mortem quando ad necem ducuntur; ita non posset in hoc casu liberare huiusmodi excommunicatos ab ea necessitate qua premerentur, etiamsi esset mortis, quia Pontificis propositum esset hoc modo punire mortis supplicio illos sicarios. Sic omnino Alter. *loc. cit. vers. Quid si Romanus Pontifex.* Et hæc sufficiant de causis, quæ possunt excusare fideles, si communicent cum excommunicatis vitandis.

DISPVTATIO XVI.

De aliis effectibus Excommunicationis maioris.

QVÆSTIO PRIMA.

An Rescripta quæcunque à Pontifice per Excommunicatum maiorem impetrata sint inualida, & nihil ei prosint.

RESPONDEO affirmatiuè, quia Gregor. IX *c.* 1. *de Rescr. in* 6. decreuit Rescriptum impetratum ab excommunicato, & processum virtute, illius habitum, esse ipso iure nullum præterquam super excommunicationis, vel appellationis articulo. Verba Gregorij sunt: *Ipso iure rescriptum, vel processus per ipsum habitus, non valent, si ab excommunicato super alio, quàm excommunicationis, vel appellationis articulo fuerit impetratum*: ergo rescripta Pontificis ab excommunicato impetrata, & processus virtute illorum factus super alio, quàm super excommunicationis, vel appellationis articulo, inualida sunt, & nihil excommunicato prosunt, nisi casu quo rescripta dentur cum clausula absolutionis, vt iam semper fit ad effectum validationis eorum. Sic omnes DD. Leguntur Canonistæ *in c. cit.* Nauar. *in c. Ita quorundam, de Iudæis, notab.* 11. *n.* 14. *& lib.* 5. *consil. tit. de sent. excom. conf* 44. *n.* 4. Suarez *disp.* 17. *sect.* 1. *à n.* 2. Alterius *lib.* 1. *disp.* 7. *c.* 1. Ægid. *disp.* 14. *dub* 10. Bonae. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 8. *& vlt.* Hurt. *disp.* 10. *de excom. diff. vnica.* Tolet. *lib.* 1. *c.* 13. Filliuc. *tr.* 12. *c.* 9. *q.* 1. *n.* 110. & Palao *disp.* 2. *de Censur. punct.* 12.

QVÆSTIO II.

An etiam rescripta Episcoporum, & aliorum Prælatorum Papa inferiorum, obtenta per excommunicatum, sint inualida, & nullius efficacia.

AFfirmant quidam, ducti ex eo, quod Greg. IX. *in d. c.* 1. *de Rescriptis*, de omnibus rescriptis in genere loquitur, sine vlla distinctione: ergo de omnibus debet intelligi, quia vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Ita Alterius *lib.* 1. *disp.* 7. *c.* 1. & alij communiter penes ipsum.

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod rescripta

ſcripta Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum inferiorum Papa, obtenta per excommunicatos, ſint valida, & efficacia, quia probabilius eſt, quod Gregorius in dicto c. ſolùm loquatur de reſcriptis Apoſtolicis, vt ex contextu capitis, & ex diſcurſu tituli deducitur: necnon, & communi interpretatione Doctorum, & communi conſuetudine. Sic Nauarr. *conſil. 44. citata.* Suarez *diſp. 17. cit. n. 2.* Filliuc. Bonac. & Hurt. *loc. cit.* Machado *lib. 1. p. 3. tr. 3. docum. 18. n. 1.* Sylu. *verb. Reſcriptum,* & Villal. *tr. 17. diff. 15. n. 1.* Palao *punct. 12. cit. n. 4.* Laym. *lib. 1. tr. 3. p. 2. c. 2. n. 11.* & alij.

QVÆSTIO III.

An item ſint valida Reſcripta, priuilegia, ſeu gratia, impetrata à ſupremo Principe ſæculari per Excommunicatum.

NEgant Alter. *loc. cit.* & alij penes ipſum. Quibus adhæret Nauarr. *conſ. 44. cit.* exiſtimans Conſtitutionem D. Gregorij Papæ comprehendere etiam reſcripta, literas, priuilegia, & gratias (nam hæc omnia dicuntur *reſcripta*) ſupremorum Principium ſæcularium, Imperatoris videlicet, Regis, &c. Ideoque eſſe inualida conceſſa excommunicatis tempore conceſſionis.

Sed probabilius reſpondeo: etiam huiuſmodi reſcripta eſſe valida, quia probabiliùs eſt, dictam Conſtitutionem ſolùm loqui de reſcriptis conceſſis à Pontifice, non ab aliis, vt colligitur ex ratione facta pro noſtra ſententia *q. antecedenti.* Sic Suarez, Filliuc. Bonac. Hurt. Palao, & Machado *loc. cit. n. 2.* vbi ait hanc noſtram ſententiam eſſe probabiliorem [Por ſer (inquiens) contra Derecho ampliar las penas, è introduzir las que por el no eſtan eſtablecidas *in c. odia, de reg. iur. in 6. l. factam cuique, § in pœnalibus, ff. eod. cap. Pœna, de punit. diſt. 5.* y aſſi lo tiene declarado la coſtumbre, que como conſta del derecho, *c. Cùm dilectus, de conſuet. l. Minimè, ff de legib.* eſt optima legum interpres.]

QVÆSTIO IV.

An ſi excommunicatus eſt omnino occultus, reſcriptum per eum impetratum à Papa ſit etiam nullum.

NEgat Archidiac *in d. c. 1 de reſcript n. 1.* quia exiſtimat Conſtitutionem latam *in d. c.* non comprehendere excommunicatum occultum, ſed ſolùm publicum; & conſequenter, reſcripta impetrata ab excommunicato occulto, non eſſe inualida.

Sed probabiliùs reſpondeo: etiam eſſe nullum, quia probabilius eſt, quod illa Conſtitutio comprehendat vtrumque excommunicatum, tam publicum, quàm occultum: cum textus *d. c.* ſimpliciter, & abſoluiè de excommunicato loquatur, & ideò ſine fundamento reſtringitur ad excommunicatum ſolùm publicum. Præſertim cum lex illa in odium excommunicationis lata ſit, & excommunicato occulto nullus fauor fiat, argum. Extrauagantis. *Ad euitanda.* Sic Abbas, & alij, quos citat, & ſequitur Alter. *lib. 2 diſp 7.* Nauarr. *in c. Ita quorundam, de Iud. n. 8.* (vnde malè Filliucius ait, contrarium docere) Gloſſa, Directorium, & Syluester, quos ſequitur Suarez *diſp. 17. ſect. 1. n. 4.* Filliuc. *tr. 12. n. 9. q. 1. n. 212.* Bonac. *puncto vltimo cit. in fine.* Machado *lib 1. p. 3. docum. 18. n. 3.* Palao *diſp. 2. de Cenſ. punct. 12. num. 2.* & alij.

QVÆSTIO V.

An clauſula abſolutionis, quæ in Reſcriptis Apoſtolicis præmittitur ad valorem earum, ſit adeo vniuerſalis, vt per illam impetrantes ab omnibus Cenſuris, etiam reſeruatis abſoluantur.

REſpondeo abſolui per illam ab omnibus Cenſuris, etiamſi ſint reſeruatæ Pontifici, & contentæ in Bulla Cœnæ Domini, & capaces reddi ad effectum gratiæ dumtaxat conſequendum. Sic Nauar. in cap. *Ita quorundam, de Iudæis, n. 14. al. às 25. natab 11.* Suarez *diſp. 17. ſect. 1. n. 2.* Alter. *lib. 2. diſp. 7. c. 1.* vbi ab hac generali regula aliquos caſus excludit.

QVÆSTIO VI.

An reſcriptum Pontificis impetratum ab Excommunicato in fauorem tertiæ perſonæ, ſit etiam nullum.

NEgant Iaſon *in l. Vniuerſis, C. de Precib. imper. offer.* & Dominicus, ac Archidiac. *in cap. 1. de Reſcript. libro 6.*

Sed probabiliùs reſpondeo, etiam eſſe nullum. *Primò,* quia dictum *c. de Reſcript.* generaliter loquitur: ergo debet intelligi generaliter, & ſic, ſiue pro ſe, ſiue pro alio reſcriptum impetretur. *Secundò,* quia in vtroque caſu currit eadem ratio; nam ideo excommunicatus prohibetur, ne poſſit impetrare Reſcriptum, nec comparere in iudicio propter periculum communicationis, & etiam ne ex malitia ſua commodum reportet: at ſic eſt quod hæc omnia ita verificantur, quando excommunicatus impetrat Reſcriptum pro alio exercendo officium Procuratoris & Defenſoris, ac quando pro ſe impetrat; cum in vtroque caſu conſequatur aliquod commodum, & vtatur aliorum commercio: ergo. Sic Abbas *in c fin. de Procurator. n. 11. & in c. Ad probandum, de re iud. n. 14. & in c. Paſtoralis, § Verum, de appellat. n. 15.* Felinus etiam, & Bald. quos citat, & ſequitur Alterius *diſp. 7. cit. c. 2.*

QVÆSTIO VII.

An Excommunicatus, qui per annum in excommunicatione obdurato animo perſiſtit, fiat ſuſpectus de hæreſi, & vt talis puniri poſſit.

REſpondeo affirmatiuè, quia ita expreſsè habetur in Trident. *ſeſſ. 25. c. 3. de reform.* per hæc verba: *Excommunicatus quicunque, ſi poſt legitimas monitiones non reſipuerit, non ſolum ad Sacramenta, & communicationem fidelium non recipiatur, ſed ſi obdurato animo cenſuris annexus, in illis per annum inſorduerit, etiam contra eum, tanquam de hæreſi ſuſpectum, procedi poſſit.* Hæc Concilium. Cuius decreti fundamentum fuit, quia prædictus excommunicatus, & claues Eccleſiæ, & ſuffragia, & Sacramenta contemnere videtur, ideoque in ſuſpicionem venit, quod malè de illis ſentiat, ac per hoc ſuſpectus de fide efficitur.

Circa hoc decretum Concilij ſunt aliqua notanda. *Primò,* quod locum habet in excommunicato quocunque, & ita ſiue talis ſit ob cauſam criminalem, ſiue ciuilem: nam Concilium vtitur dictione illa vniuerſali, *excommunicatus quicumque,* vt omnes comprehendat. *Secundo,* quod Concilium notanter dicat, *obdurato animo,* quia ſi quis ignorantia, aut impotentia in excommunicatione perſeueret, non fiet ſuſpectus de hæreſi, & conſequenter nec vt talis punietur. *Tertiò,* quod quando Concilium ait, *per annum inſorduerit,* debet intelligi de anno completo, *l. Vrbana familia*

milia, §. *Pernoctare, ff. de verb. signif.* *Quartò*, quod ista contumacia per annum in excommunicatione, est coniectura, vt excommunicatus habeatur suspectus de hæresi, non tamen potest condemnari, aut puniri tanquam hæreticus. Gloss. *in cap. Contingit, de dolo, & contum. verb. constituatur.* *Quintò.* Quod quamuis hæc suspicio de hæresi sit leuis, vt aiunt Directorium Inquisit. *lib.* 2. *Schol.* 61. *& lib.* 3. *Schol.* 31. & Couarr. *in cap. Alma* 1. *part.* §. 7. *notab.* 4. nihilominus sufficit ad inducendam purgationem, quam si excommunicatus subire annuerit, sed adhuc in excommunicatione permanserit, tunc veluti impœnitens, pertinax, & hæreticus condemnari potest, cap. *excommunicamus*, §. *Qui autem, de hæret.* vt docent Host. Innoc. & alij *in c. vlt. de pœnit.* & alij apud Couarr. *Sextò* nota quod qui per aliquod tempus, etiam *infra* annum pertinaciter perseuerauerit in excommunicatione, debet puniri aliqua pœna temporali, de quo sunt leges nostri Regni, quas affert Couarr. *loc. cit.* Legantur ipse *loco cit.* & alii Canonistæ *in cap. Contingit, cit.* Vgol. *tab.* 2. *de censf. c.* 14. §. 2. *n.* 3. Simanc. *in Cathol. inst. c.* 27. Bern. Diaz *in Pract. Canon. c.* 116. *n.* 12. Suat. *disp.* 17. *sect.* 1. *n.* 6. Alterius *lib.* 2. *disp.* 8. *c.* 3. Henr. *lib.* 13. *c.* 4. *n.* 5 Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 10 *dub. vlt. concl.* 2. Filliuc. *tr.* 12 *c.* 9. *q.* 4. *n.* 114. Bonac. *disp.* 1. *q.* 2. *punct. vlt. n.* 2. Hurt. *disp.* 11. *diff. vnica*, Villalob. *tr.* 17. *diff.* 15. & alij.

QVÆSTIO VIII.

An qui conuenitur super aliquo crimine, & ob contumaciam in ea causa excommunicatur, si in ea excommunicatione per annum perseueret, censeatur conuictus de crimine, de quo fuit accusatus.

RESpondeo affirmatiuè, quia sic habetur in cap. *Rursus, & cap. Quicumque*, 11. *q.* 3. Et ex ipsis Nauar. *c.* 27. *n.* 23. Couar. *in c. Alma.* 1. *p.* §. 7. *n.* 10. Auila *loc. cit. conc.* 1. Hurt. *loc. cit.* & alij. Hinc benè inferentes, quod si aliquis suspectus de hæresi vocetur ab Inquisitoribus, vt respondeat de fide, & non comparear, & ob id in excommunicatione in eum lata per annum perseueret, censeatur conuictus de hæresi, & vt talis puniendus, vt expressè habetur in cap. *Cum contumacia, de heret. in* 6. Sic omnes Alterius, Couar. Auila, Hurt. & Villal. *loc. cit. n.* 3. vbi sic ait: Quando los Inquisidores llaman à vno por sospechoso de heregia, y le descomulgan, porque no quiere comparecer, y esta contumaz, si se queda vn año descomulgado, le han de declarar por hereje, como si estubiera conuencido della, como consta de vn texto (cap. *Cum contumacia, cit.*) y su Glossa. Y aduierte Gonzalo de Villadiego, que ha lugar esto, quando es verdaderamente contumaz: porque si tubo iusto impedimiento, por elqual no podia parecer en Iuizio, no le han de condenar por hereje.] Sic ille. Et benè. *Quia impeditis non currit tempus, l.* 1. §. *fin. C. de annali except.*

QVÆSTIO IX.

An Clericus persistens in excommunicatione per annum priuari posit beneficijs qua possidet.

RESpondeo posse priuari per sententiam, saltem quando crimen est tale, quod priuat beneficiis, vt est homicidium. Sic communiter DD. docent ex cap. *Cum bona, de ætate & qualit.* Couarr. *in c. Alma mater*, 1. *p.* §. 7. *n.* 10. Bonac. Villal. Filliuc. *loc. cit.* Macb. etiam lib. 1. *p.* 3. *tr.* 3. *doc.* 18. *n.* 7. itadicens [El quinto effecto, y que consta del Derecho, *c. Cum bona cit.* es que el descomulgado, que como hemos dicho perseuera vn año en la descomunion, le pueden priuar de los beneficios ecclesiasticos. Loqual entiende Bonac. y ottos, quando el delito sobre que fue descomulgado merecia *alias* priuacion del beneficio. Si bien ottos lo conceden en todo acontecimiento,] vt Glossa *in c. Rursus*, 11. *q.* 3. Couuarr. *loc. cit. vers. Tertiò* & alij.

QVÆSTIO X.

An excommunicatus reddatur per excommunicationem infamis.

RESpondeo affirmatiuè, quia ita habetur ex Clement. Rom. *lib.* 2. *Apostol. instit. c.* 47. vbi decernit iustè excommunicatum à vita mortali, & gloria æterna reiectum esse, & apud iustos & pios homines inhonoratum, & inglorium haberi. Deinde Stephanus Papa *in cap. Infames*, 6. *q.* 1. inter personas, quæ secundum Canones habentur infames, excommunicatos iis verbis enumerat: *Et omnes anathematizatos, vel pro suis sceleribus ab Ecclesia pulsos.* Sic Pontifex, & cum eo omnes. Syluest. *excomm.* 3. §. 1. *vers. Octaue, & vers. Decimoseptimò.* D. Anton. 3. *p. tit.* 24. *c.* 76. Reb. *in repetit. in c. Postulastis, de Cler. excomm. ministr. à n.* 44. Nauarr. *c.* 27. *n.* 21. *vers. Septimò facit*, & alij quos citat & sequitur Alter. *lib.* 2. *disp.* 8. *c.* 2. *per totum*, latè, & benè Filliuc. *tr.* 12. *c.* 9. *q.* 4. & alij. Et hæc sufficiant pro effectibus excommunicationis maioris, vt transiuâ faciamus ad disputationem de absolutione eiusdem.

DISPVTATIO XVII.

De Absolutione ab Excommunicatione. Et primò de iis, qui ab excommunicatione maiori absoluere possunt.

§. I.

QVÆSTIO PRIMA.

Qui sunt Iudices, qui potestate ordinaria, hoc est, iure proprio absoluere à Censuris possunt.

RESPONDEO quod sunt omnes illi, qui potestate ordinaria, hoc est, suo iure, non alieno mandato excommunicare possunt. Vnde

In primis Papa in vniuersa Ecclesia, etiam contradicentibus Episcopis, potest absoluere quemcunque ab omni Censura. Deinde eandem potestatem ordinariam absoluendi habent Legati Apostolici, Nuncii, aut alii Commissarii, quos in Prouinciis Pontifex mittit vnde omnes in eisdem Prouinciis degentes absoluere valent. Idemque est dicendum de Vicario Papæ.

Secundò, Patriarchæ, seu Primates, Archiepiscopi, & Episcopi, eorumque Vicarii generales habentes subditos, possunt eos absoluere, etiam extra proprias Diœceses.

Tertiò eadem potestas absoluendi residet penes Concil. generale quoad omnes fideles, & similiter penes Prouinciale. Diœcesanum erga subditos, & Capitulum Cathedralis Ecclesiæ post obitum sui pastoris.

Quartò, absoluere possunt Cardinales in Ecclesiis, quæ eis assignatæ sunt pro titulo ex cap. *his qua pro Ecclesia, de maiorit. & obed.* Inquisitiores etiam sanctâ Officii, iuxta dicta sup. *tr.* 1. *disp.* 2. *q.* 14.

Quintò, absoluere possunt suos subditos Abbates, Priores, Ministri, & alii Prælati Regulares.

Sextò

Sextò, Vicarius à Capitulo electus, quando vacat Pastore Cathedralis Ecclesia ex Trid. *sess.* 14. *c.* 16. quia omnes supra relati habent iurisdictionem absoluendi (sicut & censorandi) ab excommunicatione, & aliis Censuris, auctoritate ordinaria manante ab ipso Sum. Pontif. qui potest illam coarctare, vel ex causa auferre. Legantur dicta à nobis sup. *tract.* 1. *disp* 2. *à q.* 8. *vsque ad* 26. Suar. *disp.* 7. *sect.* 2. Alter. *lib.* 4. *disp.* 2. *c.* 1. Bauny *tract.* 2. *de Censuris, disp.* 3. *q.* 2. *&* 4. Nauar. *c.* 27. *à n.* 39. Henriq. *lib.* 12. *à c.* 27. Auila 2 *p. c.* 7. *disp.* 1.

QVÆSTIO II.

Qui sunt Iudices qui potestate delegata absoluere à Censuris possunt.

RRespondeo quod omnes illi, quibus potestas, seu iurisdictio absoluēdi commissa est ab ipsis Ordinariis, vel ab ipso Legato Summi Pontificis, vel ab eo qui à Principe habet priuilegium perpetuum ratione dignitatis Officij, quod priuilegium si iure communi insertum sit, non tollitur per clausulam generalem derogatoriam, vt aiunt Nauar. *c.* 27. *n.* 45. Glos. *in c. fin. de offic. ordin.* Henriq. *lib.* 13. *c.* 27. *n.* 5. Alter. *lib.* 4. *disp.* 2. *c.* 1. Addentes, quod etiam Delegatus ad vniuersitatem causarum cum vi causarum, & iurisdictione in vtroque foro possit delegare hanc absoluendi facultatem, quales sunt Vicarius Episcopi, Prælati Monasteriorum, & qui in absentia Prælatorum gerunt eorum vices.

QVÆSTIO III.

Quibus personis possit delegari potestas absoluendi à Censuris.

RRespondeo quod omnibus illis, quibus delegati potest potestas ferendi Censuras. Sunt autem, iuxta dicta sup. *tr.* 1. *disp.* 2. *à q.* 27. *& seq.* non solùm Clerici, sed etiam laici, tam viri, quàm fœminæ, etiamsi sint infideles. Nam hi, sicut ex commissione, saltem extraordinaris Pontificis possunt ferre Censuras, ita & poterunt eiusdem commissione, si gaudent, ab illis validè absoluere, qui autem de facto hanc potestatem delegatam habeant, ex dicendis fiet manifestum.

QVÆSTIO IV.

An non solùm Sacerdos, sed etiam Clericus prima Tonsura, qui habet iurisdictionem Ecclesiasticam in foro exteriori, ac proinde in eodem foro potest excommunicare, possit etiam non solùm in foro exteriori absoluere à Censuris, verùm etiam in foro exteriori.

NNEgant quidam existimantes, quod licèt prædictus possit absoluere à Censuris in foro exteriori, non tamen in interiori, seu in foro conscientiæ, aut pœnitentiali, quia ita videtur colligi ex c. *Canonica, de sent. excom.* vbi dicitur: *Statuentes, vt in tali casu per Priorem vestrum, qui Presbyter esse debet, fratribus vestris absolutionis beneficium impendatur.* Idemque colligitur ex *cap. A nobis* 2. *eod tit.* Ita sentiunt Hostiens. *in d. capite, & in Sum. tit. de sent. excomm.* §. *Quis possit absoluere.* Syluester *verb. Absolutio* 1. §. 3. *vers. Quintus est in illo.* Armilla *verb. Absolut. n.* 38 *&* 42. *vers. Octauò,* ita dicens: Octauò in eo, qui non Sacerdos excommunicauit, qui licèt possit absoluere quoad forum contentiosum, non tamen quoad pœnitentiale, quod solùm Sacerdos potest. Ita ille. Eandemque sententiam sequuntur Monald. *tit. excommunicatio,* & Ang. *verb. Absolutio,* 1. & alij apud Henricum *in capite A nobis, cit.* Et quidem si huiusmodi Doctores agere intentant de absolutione excommunicati à culpa, & peccato, propter quod iure fuit excommunicatus, aut censuratus, tunc certum est apud omnes, quod solum Sacerdos habens ad id iurisdictionem, absoluere ab illo peccato possit. Si verò loquantur, vt nos in præsentiarum loquimur, de absolutione à vinculo Censurarum: v. g. excommunicationis; tunc

Respondeo dicendum, vt quid certum, quod absolotio ab excommunicatione, & ab aliis Censuris, administrari, & concedi possit, quoad omne eius vinculum, ab habente potestatem excommunicandi, etiamsi his nec Presbyter, nec Diaconus, nec Subdiaconus, &c. sed solùm Clericus primæ Tonsuræ sit. Et ideò non solùm potest habilitare excommunicatum, vt valeat comparere in iudicio, & communicate cum fidelibus in communicatione politica; sed etiam vt fruatur communibus Ecclesiæ suffragiis.

Probatur, quia regulariter qui potest ligare, potest & absoluere, *cap Inferior, dist.* 21. *l. Qui condemnare, ff. de re ind.* Sed Clericus nondum Presbyter, habens iurisdictionem, potest per excommunicationem etiam in foro interiori ligare ergo similiter poterit absoluere. Nec contrarium probatur per dict. c. *Canonica*, quia ibi ideo requiritur Presbyter ad absoluendum ab excommunicatione, quia in eo etiam est sermo de absolutione à culpa reseruata Sum. Pontifici, ob quam incursa est excommunicatio; à culpa autem nullus qui non sit Presbyter, potest absoluere. Hanc solutionem ad textum affert Hurtadus; aliam etiam inuenies apud Couarr. Sic sentiunt apud hunc Ioan. Andr. Henric. Cardin. Collect. & D. Anton. quos ipse sequitur *in c. Alma mater,* 1. *p.* §. 11. *n.* 10. vbi id istè probat Nauar. *in Man. c.* 27. *n.* 41. vbi sic ait: Sextò, quod si qui excommunicauit non est Sacerdos, non potest absoluere in foro conscientiæ, quamquam potest in exteriori, secundum aliquos, quos Syluester sequutus est *verb. Absolutio* 1. *notab.* 4. quod restringendum est ad absolutionem coniunctam cum peccatorum absolutione; nam ab excommunicatione sola potest absoluere etiam quoad conscientiæ forum, etiam sola prima Tonsura initiatus, vt affirmat S. Thom. *in* 4. *dist.* 18. receptus à S. Anton. 3. *p. tit.* 24. *c.* 77. & Ioan. Tabiena *verb. Absolutio ab excomm &c.* Sic Nauarrus. Auila etiam 2. *p. cap.* 7. *disp.* 1. *dub* 2. Alterius *lib.* 4. *disp.* 4. *c.* 1. *vers. Sed superest.* Hurt. *disp.* 15. *de excomm. diff.* 1. Suarez *disp* 7. *sect.* 6. *n.* 2.

QVÆSTIO V.

An laicus non tonsuratus possit absque speciali commissione absoluere à Censuris in articulo mortis, deficiente Sacerdote.

AAFfirmant quamplures Doctores, quis Pontifex potest hanc facultatem laïco, etiam tonsurato concedere, vt constat ex dictis *tr.* 1. *disp.* 2. *quæst.* 27. *& sequent.* ergo credendum est piè, ita concessisse. Ita sentiunt Glossa, Armilla, Tabiena, Panormit. Ioan. Valerus, & Ioan. de la Cruz, Ioan. Sancius, Barthol. de Ledesma, Ragurius, Margarita Confessorum, & D. Anton. citati à nobis pro hac sententia, 1. *part. de Sacram. tract.* 5. *disp.* 11. *q.* 7. His addi potest nouissimè Bauny *tractatu* 1. *de Censuris in communi, quæstione* 8. *&* 9. & expressiùs *tractatu* 2. *de Absoluente ab excommunicat. disputatione* 3. *quæstione* 30. *pagina* 160. vbi id hoc argumento confirmat. Nam Rex Galliæ, de

de facto habet hanc absoluendi potestatem delegatam à Papa, etiam extra periculum mortis censurati: ergo credendum est, etiam cuilibet laïco esse concessam pro mortis articulo censurati. Pia certè consequentia. Antecedens ergo probatur, quia qui ligare Censuris potest, potest ab illis soluere, vt supra est habitum: at sic est, quod Rex Galliæ habet potestatem, & delegatam à Papa ferendi Censuras; ergo & ab illis absoluendi. Minorem probant verba Caroli de Grassalis, quæ habentur *lib. 2. Regularium, iure* 9. & sunt hæc: *Hinc est tertiò, quod nedum Rex Christianißimus ab aliis excommunicari non potest, imò ipse alios, saltem laicos, ex iusta causa excommunicare potest, secundum Vincent. Cygn. in allegation suis de bello Ital cap. Regali, vers. Superest videndum* Ex io hanc sententiam videtur iam inclinare Diana *part. 5. tract. 9. resol. 7.* licèt contrariam probabiliorem dixerit 3. *part. tract. 4. resol.* 133. & expresse tenet Candidus *disquisit. 22. art. 55. dub. 2. dicto 6.*

Sed probabiliùs iterum respondeo: non posse absque speciali commissione, quia nec ex iure aliquo, aut consuetudine habemus, quod Ecclesia, aut Summus Pontifex hanc potestatem absoluendi à Censuris laico concesserit, etiam pro articulo mortis. Vnde in hac parte nulla est adhibenda fides dictis Caroli de Grassalis, vt benè ait Bauny. Sic Suarez *disp. 7. sect. 6. n. 6. & seq* Sanchez *lib 2. Summæ, c.* 13. *n.* 13. Vasquez *dub.* 18 *de excomm. n.* 9. Ægidius *disp.* 14. *dub.* 16. *n.* 236. Nauarr Sotus, Palud. Vgolinus, Conarr. Graffius, Corduba, Layman, Auila, Hurtad. & Lugo, quos pro hac eadem sententia retulimus 1 *part. loc. cit.* Quibus adhuc addi possunt Bonac. *disp. 1. de Cens. q. 3 punct. 3. n. 1.* Alter. *lib 4. disp. 5. c. 2* Henr. *lib* 13. *c.* 27. *n* 4. Faber *in 4. dist. 25 q 1. disp. 4 c. 8. n.* 237 Luylius *lib. 2. de Censur. disp. 24. dub* 4 Præposit. *in 3. p. q. 1. de Censur. in communi, dub* 14. *n.* 95 Sayrus *lib. 2. c. 21. n.* 13. Comejo *de Censuris in genere, disp.* 11. *dub.* 4. Filliucius *tr.* 11. *c.* 10. *quæsito* 5. *n.* 318.

Ad fundamentum contrariorum concedendum est antecedens, negandum tamen esse contra pietatem Ecclesiæ, quod potestatem absoluendi à Censuris existentem in articulo mortis, non concedat laico: tum quia Censura quæcunque ratione sui non impedit saluationem: tum etiam, quia auferri potest post mortem ipsius Censurati.

QVÆSTIO VI.

An saltem quilibet Clericus, etiamsi solum habeat primam tonsuram, possit etiam sine speciali commißione absoluere ab excommunicatione, & ab aliis Censuris existentem in articulo mortis.

AFfirmant, & à fortiori, Authores primæ sent. nuper citati, & vltra illos ex nostra Palud. *in 4. dist. 17. q. 3. art. 1. concl. 3. in fine.* Henriq *lib.* 13 *c.* 24. *n.* 1. in Glossa *lit. C.* per hæc verba: Sic in articulo mortis Clericus etiam solius tonsuræ, posset absente Sacerdote absoluere ab excommunicatione, etiam reseruata Papæ, & concedere Indulgentias etiam Bullæ Cruciatæ: & dicitur latè Confessarius in hoc fauore, *sup. lib. 3. lege 6. de pœnitent. c. 9* §. 3. 4 D. Th. *addit. q.* 24. 1. (Palud. *dist.* 20. *q.* 1. 2. & Soto *dist.* 18. *q.* 4. dicunt probabile) & tenet Anton. Syluester, Armilla, Nauar. *c.* 27. *n.* 270. §. 6. & *c.* 26. *n.* 32 prodesse, vt sic decedens sepeliatur. Hucusque Henriquez ibi, quod & reperit *c.* 27. *n.* 4. quamuis in fine in contrariam sententiam magis propendere dicit Auila, ait namque Henriquez sic: Vicarius Episcopi, quamuis non Sacerdos sit, sed tantum tonsuratus, vt potest in vtroque foro absoluere ab excommunicatione reseruata Episcopo: ita pro eo articulo mortis, probati Auctores benè idem concedunt omni viro tonsurato absente Sacerdote: nam Tonsurato solet Ecclesia committere facultatem absoluendi ab excommunicatione. Quamuis receptior sententia sit, ne tunc absoluatur nisi à Sacerdote, aut Vicario Episcopi, licèt Sacerdos non sit. Hæc Henriquez Sed certè licet hic aliqualiter in hanc sententiam propendat, oppositam expressè tenet, præcipuè *lib. 6. cit. c. 9. n. 3. & 4.*

Sed probabiliùs respondeo: adhuc non posse sine speciali commissione, quia ratio nuper assignata *q. antecedenti*, quatenus fundatur in vsu, vel consuetudine, etiam procedit de Tonsurato, & de alio quolibet Ordinatu non Sacerdote: & ita etiam, quæ de hac re loquuntur, semper nominant Sacerdotem, vt patet ex Concil. Trid. *sess* 14. *c.* 7. Sic Suarez *disp. 7. sect 6. n.* 10. Conar. *in c Alma mater, 1. p.* §. 11. *n.* 9. & 10. Nauarrus *in sum. c. 16. n. 26.* his verbis: Dixi *Presbyter*, alius enim etiam deficiente Presbytero, non potest à peccatis absoluere, iuxta Gloss *sing. recept. in c. Pastoralis, §. Præterea, de offic. Ordin.* neque ab excommunicatione, vt probamus, & defendimus *à n.* 83. cum prædicta gloss. recepta ibi ab omnibus, & ab Imol. *in l. 1. col. 3. ff. de publ. iudic.* &c. Sic Nauarrus ibi, & expressiùs *cap. 27. n.* 270. Henrico, *mihi* 271. *vers. Sextò quod per hoc videtur.* Vnde malè citatur ab Henriquez pro opposita parte. Auila 2. *p. c. 7. disp. 1. dub. 2.* Filliuc. *loc. citato*, & alij citati pro nostra sententia *q. antecedenti.*

QVÆSTIO VII.

An ad minus Iudex Ecclesiasticus, qui potestatem habet excommunicandi, & absoluendi, poßit licèt Sacerdos non sit, absoluere in articulo mortis à quacunque Censura quemcunque etiam non subditum.

AFfirmant, & à fortiori quidem Doctores pro prima sententia adducti *q. 5. & 6.* Sed in specie de hac difficultate loquendo, id docent Paludan. *in 4. dist. 18. q. 5. n.* 10 & Vgol. *tab. 1. c. 4. §. vlt. n. 6.* vt refert Suarez *vbi infrà*: & Filliuc. probans esse probabile, licèt probabilius oppositum.

Fundamentum eorum est, quia sicut iurisdictio absoluendi à peccatis, quam Parochus ordinariè habet in suos subditos, extenditur ad alienos quoscunque in articulo mortis: ita iurisdictio, quam Iudex Ecclesiasticus habet ad absoluendos suos subditos, extendi videtur ex pia Ecclesiæ interpretatione, ad non subditos in articulo mortis.

Sed probabiliùs respondeo: nec præfatum Iudicem posse absoluere in articulo adhuc mortis non subditum, si Sacerdos non sit; quia vt absolutio Censurarum sit valida, requirit in Absoluente iurisdictionem erga Censuratum: at hanc non habet Iudex non Sacerdos erga personam non subditam: ergo.

Nec obest fundamentum contrariæ opinionis, quia illa coniectora, & similitudo non sufficit ad stabiliendam hanc iurisdictionem necessariam ad absoluendos non subditos: benè tamen ad hoc, quod sicut conceditur Parocho facultas absoluendi à peccatis alienos subditos in articulo mortis, ita conceditur Sacerdoti cuilibet nullam iurisdictionem habenti, circa peccata mortalia in eodem mortis articulo. Sic Suarez *disp. 7. sect. 6. n.* 11. Alter. *lib. 4. disp. 5. c. 1. in fine.* Filliuc *tr.* 11. *c.* 10. *quæs. 5. n.* 318.

QVÆSTIO VIII.

An omnes Sacerdotes, nulla exceptione facta possint in articulo mortis absoluere ab omnibus peccatis & Censuris, etiam Papæ reseruatis.

NEgarunt in primis Medina C. *de Confess. q.* 32. Couarr. *in cap. Alma mater, 1. part. §. 6. n.* 8. & Marsilius *in 4. q. 12. art. 2. 4. part. concl.* 2. quos sic retulimus 1. *part. de Sacram. tract.* 15. *disp.* 11. *q.* 16. Quia existimarunt, nullum excommunicatum vitandum habere iurisdictionem in pœnitentes etiam in articulo mortis.

Negarunt deinde Sotus, Nauar. & Ledesma *loc. cit.* adducti, quia putarunt hanc facultatem non esse concessam hæreticis, licèt sit excommunicatis, & quomodocumque suspensis.

Sed vt quid certissimum respondeo dicendum, quod omnes Sacerdotes, siue sint simplices, siue excommunicati suspensi, irregulares, degradati, & etiam hæretici, possint absoluere quemlibet in articulo mortis, à quolibet peccato & Censura, etiã Papæ quomodolibet reseruata, quia sic habetur in Trid. *sess.* 24. *c.* 8. Cuius verba retulimus 1. *p. loc. cit.* Et tenent communiter Doctores. D. Thom. Caiet. Durand. Palud. Maior, Ruard. Syluest. & Angelus, quos refert, & sequitur Vasq. *tom.* 4. *q.* 93. *art.* 1. *dub.* 4. *& de excommunicatione dub.* 20. *n.* 1. Suar. *tom.* 4. *disp.* 26. *sect.* 4. *& tom.* 5. *de censur. disp.* 7. *sect.* 6. Lugo, Hurtad. Granados, Sanchez, Ægidius, & alij, quos *loc. cit.* adduximus. Vbi de aliis quæstionibus ad hæc concernentibus fusè tractauimus, ibi videantur, & *disp.* 12. *q.* 69. *& seq.*

QVÆSTIO IX.

An sit illicitum absolutionem Censurarum per errorem, aut dolum à Iudice extorquere.

REspondeo tanquam certum: affirmatiuè, quia irrogatur iniuria Iudici, à quo per dolum, aut errorem absolutio Censurarum extorquetur. Sic omnes. Legantur Bonacina *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 8. *n.* 1. & alij mox citandi.

QVÆSTIO X.

An non solùm sit illicita, verùm etiam inualida absolutio Censurarum per dolum, aut errorem extorta.

AFfirmare videtur absolutè Sà *verb. Absolutio ab excommunic. n.* 14. quatenus ita ait: Absolutio ex causa falsa valet. Nauarrus *cap.* 27. *n.* 38. Etsi id quidam negent. Ita ille.

Sed distinctius respondeo: etiam esse inualidam, si absolutio fuit extorta per dolum, fraudem, aut errorem versantem circa causam finalem: secus verò si fuerit extorta per fraudem, dolum seu errorem versantem tantummodo circa causam impulsiuam, quia in primo casu Iudex non intendit absoluere à Censuris, nisi iuxta causam sibi propositam: ergo si hæc non subsistit, inualida erit absolutio. Secus in secundo casu, quia in illo, verè Iudex intendit absoluere ob causam finalem, quam supponimus subsistere, etiamsi non subsistat impulsiua.

Ex hoc fit, quod si reus dicat Iudici, se satisfecisse parti læsæ, cum reuera non satisfecerit: vel Confessori dicat se non posse satisfacere, cum tamen possit, tunc absolutio concessa erit nulla; quia reuera non subsistit causa finalis Iudici, aut Confessario expressa, propter quam Iudex, vel Confessarius intendunt absoluere. Idémque est dicendum de Hæretico, qui se fingens conuersum, petit excommunicationis reseruatæ absolutionem; nam ob eandem rationem absolutio à tali Censura data, etiam per Inquisitores, erit nulla. Et ideo, etiamsi dictus Hæreticus postea resipiscat interius, nihilominus peccatum hæresis ita remanet reseruatum, sicut erat ante absolutionem, quia permanente eadem Censura, perseuerat eadem reseruatio; at sic est, quod manet eadem Censura, cum absolutio fuerit nulla ex defectu voluntatis Absoluentis: ergo. Sic omnes communiter. Legãtur Suarez *disp.* 7. *sect.* 6. *n.* 12. Alter. *lib.* 4. *disp.* 5. *c.* 2. Sanchez *lib.* 2 *summa, c.* 12. *n.* 8. Filliucius *tract.* 11. *cap.* 10. *quæst.* 3. *n.* 321. & *quæst.* 6. *n.* 327. *in fine*, Reginaldus *lib.* 9. *n.* 47. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 8. *n.* 2. & antea Nauarrus, *loco* à Sà *citato*, his verbis: Tum, quia excommunicatio lata ex falsa causa valet, & non absolutio, iuxta Gloss. *cap. ex parte, de offic. Ordinar. & in cap. Quod super iis, de fide instrument.* Hæc Nauarrus. Nec Sà oppositum docet, nam intelligendus est in sensu secundæ nostræ responsionis partis, & ita pro illa citat eum Bonacina *loc. cit.* Bauny *tract.* 2. *disp.* 3. *q.* 45. *dub.* 1. *&* 2.

QVÆSTIO XI.

An etiam non solùm sit illicita, sed etiam inualida Censurarum Absolutio extorta per vim, vel metum iniuriosum cadentem in constantem virum.

NEgandum videtur, quia Censura lata ex vi, vel metu cadente in constantem virum, per se, & ex natura rei est valida, vt diximus suprà *tract.* 5. *disp.* 2. *q* 47. contra nonnullos Doctores: ergo etiam erit valida absolutio excommunicationis, & alterius cuiuscunque Censuræ extorta per vim, & metum cadentem in constantem virum: patet consequentia ex paritate rationis.

Sed tanquam certum respondeo, dicendum, quod absolutio excommunicationis, & cuiusvis alterius Censuræ, extorta per vim, vel metum cadentem in constantem virum, sit omnino nulla & inualida, non ex natura rei, sed ex iure positiuo, & humano cap. *vnico de his quæ vi metúsve, cap. fin. lib.* 6. vbi Pontifex Gregor. X. decreuit absolutionem à quacumque Censura metu extorta, esse nullam, per hæc verba: *Absolutionis beneficium ab excommunicationis sententia, vel quamcunque reuocationẽ ipsius, aut suspensionis seu etiam interdicti, per vim, vel metum extorta, præsentis constitutionis auctoritate omnino viribus vacuamus.* Sic Pontifex. Et sic omnes. Legãtur Suar. Nauar. Bauny, Alter. Filliuc. & Bonac. *loc. cit.* vbi inuenies causas, ob quas potius voluerit Pontifex irritare Absolutionem, quàm excommunicationẽ latam ex metu, vel vi. Legantur etiam dicta à nobis suprà *disp.* 2. *cit. q.* 47.

QVÆSTIO XII.

An item sit inualida absolutio Censurarum extorta à Iudice per vim, vel metum leuem.

AFfirmat adhuc esse inualidam, si talis metus fuit causa extorquendi à Iudice absolutionem, Caietanus *in sum. verb. excommunicatio, cap.* 41. vbi sic ait: Nota primò, quod vis, seu metus illatus, non distinguitur inter magnum, & paruum: qualemcunque enim vim, aut qualemcunque metũ intulerit, sufficit, si inde subsequutus est effectus absolutionis, seu reuocationis

quia

quia Canon non distinguit (vt dictum est) inter magnum & paruum. Ita Caietan. euius sententiam quoad forum conscientiæ esse tenendam, docet Nauarr. *c.27. n.125. vers. Decimaseptima.*

Sed probabiliùs respondeo, tunc non esse inualidam, sed ratam, & validam, quia in iure non habetur ratio metus leuis, *l. Nec timorem, ff. de eo, quod metus causa*, quia non dicitur simpliciter talis, eum non causet inuoluntarium morale. Pœna autem Iuris humani restringitur ad casum expressum. Sic Suar. *disp.7. sect.6. n.14.* Alter. *lib.4. disp.5. c.2.* Henriq. *lib.13. c.30. n.1.* Filliuc. *tract.11. c.19 quæst.5. n.322.* Ægid. *disp.14 dub.16. n.223.* Bonae. *disp.1. quæst.3. punct.8. n.4. vers. Dixi cadentem in constantem virum*, & alij communiter eum Gloss. *in c. vnico, de his quæ vi, & c. cit. verb. Subiacere.*

Qvæstio XIII.

An qui per metum grauem, seu vim impetrat absolutionem à Censura, incurrat nouam excommunicationem.

REspondeo vt quid certum: incurrere, quia sic decreuit dict. Greg X. *in d. c. vnico, de his quæ vi, metúsve caus.* his verbis: *Ne autem sine vindicta violentia crescat audacia: eos qui absolutionem, seu reuocationem huiusmodi vi, vel metu extorserunt, excommunicationis sententiæ decernimus subiacere.* Sic Pontifex. Concil. Trid. *sess.25. de reform. cap.3. ad fin.* vit: *Nefas esse, vt Magistratus compellat Iudicem Ecclesiasticum absoluere.* Sic Gloss. & alij Canonistæ *in d. c.* dicentes, extorquentes sic absolutionem à Censura, esse per hunc textum ipso iure excommunicatos. Nauar. *c.27. n.125. cit.* Caiet *loc.* etiam *cit.* Angelus *excommunicatio 5. casu 15.* Henriq. Altor. & Bonacin. *loc. cit.*

Qvæstio XIV.

An huius decreti excommunicationem incurrant Iudices Regij, quando ad tollendam vim rogant, & iure compellunt Iudicem Ecclesiasticum, vt absoluat excommunicatum ab ipso ad tempus.

REspondeo non incurrere, quia sic tenet vsus, & praxis in Regia, & Castellana Republica, propter maximam vtilitatem, quæ ei accedit; eum alioqui nisi remedium hoc, & auxilium aduersus Iudices Ecclesiasticos casu quo nolunt deferre appellationi ad Sedem Apostolicam, ad quam reus appellauit, grauissimè opprimerentur innocentes à Iudicibus Ecclesiasticis, qui procul à Romana Curia passim iurisdictione, & potestate Ecclesiæ abuterentur. Sic optimè Couarr. *pract. quæst. c.35. n.3.* vbi sic ait: In hac Regia, & Castellana Republica illud obseruatissimum est, & diu obtinuit à tempore, quod memoriam hominum excedit, posse ab his qui à Iudicibus Ecclesiasticis vi, & Censuris opprimuntur, Regios Auditores, & Consiliarios, qui apud Regia suprema prætoria iura litigantibus reddunt, omnino aditi, vt vim auferant, & compellant Iudices Ecclesiasticos ab ea inferenda cessare, & *Paulò infrà.* Nam vbi lis agitur apud Iudicem Ecclesiasticum, etiam inter Ecclesiasticos, qui per sententiam condemnatus appellat, Iudéxque non vult deferre appellationi, & ideo pro executione multis afficitur Censuris, & grauaminibus, conqueritur simplici querela eoram Regiis Auditoribus ex eo quod non deferatur appellationi, quam ad Sedem Apostolicam proposuit: tunc sanè statim ex sola simplici quærela dantur litteræ Regiæ, quibus præcipitur Tabellioni, sub certa pœna, quod intra breue tempus mittat ad Curiam acta causæ, & processum, & rogatur Iudex Ecclesiasticus, vt absoluat excommunicatum ad aliquot dies, qui sufficiant missioni, & examinationi processus, quod si contumax Iudex sit, dantur secundæ literæ, ac tandem tertiæ, & id agere cogitur pœnis quibusdam, &c. Huc vsque, & amplius Couarr. Cuius sententiam approbant Henriq. *lib.13. c.30* & penes ipsum *lit. H*, Caiet. *in sum. verb. excomm. c.19. & 30.* Driedo *lib. 1. de libert. Christ. pag. 143.* Sot. *in lib de secret. membr. 2. q.5.* & Perez *l.5. & 9. tit.1. lib.3. ordinat & l.14. tit.3. lib.1. recopilat.* Legantur etiam Nauarr. *c.27. n.69. & 70.* Alterius *lib.4. disp.5. c.2.*

Qvæstio XV.

An ab excommunicatione ab homine lata possit absoluere ipse qui illam tulit.

REspondeo posse, regulariter loquendo, quia eius est soluere, euius est ligare: ergo qui per excommunicationem ligare potest, potest & absoluere. Sic constat ex c. *Inferior. dist.21.* vbi Glossa *verb. inferior, capite Verbum, de Pænitent. dist.1.* vbi definitum est, par, & æquale ius esse soluendi & ligandi. Sic vt quid certum supponunt omnes Doctores, qui solum excipiunt aliquos casus, in quibus Iudex qui excommunicauit, non potest absoluere: ideòque consultò in responsione diximus, *regulariter loquendo.* Legantur Suar. *disp.7. sect.2.* Alter. *lib.4. disp.2. c.2.* Auila *2. p. c.7. disp.1. à dubio 4* Bonac. *disp.1. q.3. punct.1.* Angelus *verb. Absolutio 2. in princip.* Armilla *eod. verb. n.42.* Henriquez *lib.13. c.28. n.6.*

Qvæstio XVI.

In quibus casibus non potest absoluere ab excommunicatione ipse qui excommunicauit.

REspondeo quod in quinque casibus. *Primus* accidit. In Delegato Papæ, qui inobedientem suæ sententiæ potest excommunicare, sed post annum à sententia diffinitiua non potest absoluere, c. *Quærenti, de offic. deleg.* Angel. & Armilla *loc. cit.* Auila *loc. cit. dub.9. versu Tertius casus.* Qui ex Angelo, & Innoc. notat, quod si dictus Delegatus excommunicat ante sententiam definitiuam, semper poterit absoluere, vsque ad diffinitiuam sententiam, etiam post annum, vsque ad hanc: quia perpetua est iurisdictio. Suarez *disput.7 sect.2. n.7.* Bonacina *disp.1. q.3. punct.1. num.1,* & alij.

Secundus in Incendiariis, quos Episcopus potest excommunicare, sed post denunciationem non potest absoluere, c. *Tua nos, de sentent. excommunicat.* Sic Henriq. *lib.13. cap.28. n.6.* ita dicens: Si Iudex Incendiarium (qui iure ipso non est excommunicatus) excommunicet, reseruatur Papæ. Sic ille. Caietan. *verb. excommunicatio, c.22.* Nauarr. *c.27. num.94. & 256. & cap. 17. num. 100.* Sotus *distinct.22. quæst.2. art.3. concl.2.* Angel. & Armilla *loc. cit.* Auila *loc. cit. vers Dixi regulariter.*

Tertius, quando qui excommunicauit, incidit in maiorem excommunicationem, ita vt sit denunciatus, & non toleratus: quia tunc, cum priuetur vsu Iurisdictionis, non potest iam absoluere, secus si sit toleratus, aut in minorem excommunicationem incidat, quia tunc posset. Nauarrus *cap. 27. num. 40.* Angelus, Armilla, & Henriquez *loc. cit.* Auila *loc. cit. vers. Secundus casus.*

Quartus, quando Papa committit alteri, vt absque vlla causæ cognitione excommunicet aliquem: quia cum talis sit merus executor, non poterit absoluere. Secus si mandat ei, vt excommunicet cum cognitione causæ, quia tunc posset absoluere. Sic Angelus *loc. cit.* & penes ipsum Ioan. Andr. Archidiac. Hostiens. & Bernard. Nauarrus *num.* 44. Armilla, Henriquez, & Auila *loc. cit.*

Quintus, quando excommunicationem ab inferiori latam confirmat Papa ex certa scientia, quia tunc solus Papa potest absoluere, eo quòd talis confirmatio est idem ac si ipse Papa ferret excommunicationem. Sic Henriq. *lib.* 13. *c.* 58. *n.* 6. & penes ipsum Nauarrus, Ioan. Andr. Syluest. & Angel. qui addunt secus dicendum, si Papa non confirmauit sententiam inferioris ex certa scientia, & cum cognitione causæ: aut si sententia esset per statutum, quia quantumcunque confirmatum, potest inferior absoluere, nisi in confirmatione sibi, vel alteri reseruasset. Auila etiam *dub.* 6. *cit. vers. Quintus casus est*, vbi ex Syluestro notat, quod tunc confirmatio ex certa scientia fiat, quando in ea inseritur totus tenor rei confirmatæ, aut quando Papa vtitur istis, vel similibus verbis, *ex certa scientia*, &c. aut quando confirmat aliquid quod vidit. Legantur vltra citatos Authores Alter. *lib.* 4. *disp.* 2. *c.* 5. *dub.* 5.

QVÆSTIO XVII.

An ab excommunicatione ab homine lata non tantum possit absoluere qui illam tulit, verùm etiam eius successor.

RESpondeo tanquam certum: posse etiam eius successorem, quia moraliter censentur eadem persona, cum idem gerant officium, & eadem fungantur dignitate. Sic textus *in c. Si Episcopus ante*, 11. q. 3. & omnes. Suarez *disp.* 7. *sect.* 2. *à n.* 3. Alterius *lib.* 4. *disp.* 2. *cap.* 2. Bonacina *disp.* 1. *q.* 5. *punct.* 2. *à n.* 1. & alij. Hinc colligeces, quod non solùm Episcopus successor potest absoluere ab excommunicatione lata per Prædecessorem, sed etiam Capitulum Sede vacante, cum hoc succedat in iurisdictionem Episcopi mortui, vel excommunicati, vel suspensi, aut vincti apud infideles, &c. *c.* 2. *de maior. & obed. lib.* 6. *c. Si Episcopus, de supplend. neglig. Prælat. eod. lib.*

QVÆSTIO XVIII.

An non solum possit absoluere ab excommunicatione, qui per sententiam illam tulit, aut eius successor, verùm etiam Superior eius.

NEgant Decius *in c. Cæterum, de Iudiciis, n.* 5. Carol. Ruin. *consil.* 7. *n.* 6. *lib.* 4. & Gloss. *in c. Pastoralis, in princip. de Offic. Ordin.* quos pro hac parte refert Couarruuias *in c. Alma mater, 1. p. §.* 15. *n.* 3. Et illam ipsum sequi, existimant Bonacina, & Auila, *vbi infrà*. Sed non existimant benè. Nam oppositam partem absolutè docet, vt *infra*. Vode

Probabiliùs respondeo: quod etiam Prælatus Superior, non dignitate, sed iurisdictione, possit absolutè loquendo absoluere ab excommunicatione lata à suo inferiori. Ideóque Episcopus validè potest absoluere ab excommunicatione lata ab aliquo Abbate sibi inferiori, vel Archidiacono, aut Parocho sibi subditis, casu quo hi ex consuetudine excommunicent. Ratio est, quia iurisdictio competens Prælato inferiori, non datur ei priuatiuè, sed accumulatiuè: hoc est, non datur ei priuando Superiorem iurisdictione ordinaria quam habet, sed ei datur ad hunc effectum, quod posset hac iurisdictione vti, sicuti Prælatus Superior, ergo. Sic D. Thom. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 5. *q.* 1 *ibi*, Paludanus *q.* 5. *art.* 2. Syluester *verb. Absolutio* 1. *q.* 1. *notab.* 2. Hostiens. Abbas, Imola, Bald. & alij, quos refert, & sequitur Couar. *loc. cit.* §. 15. *n.* 5. & 3. dicens esse id commune. His addi possunt Sotus *dist.* 22. *in fine*, Angelus *verb. excommunic.* 4. *n.* 1. Tabiena *n.* 8. Armilla *eod. verb. n.* 52. Nauarrus *c.* 27. *n.* 40. quos omnes simul cum Couarruuia, citant, & sectantur Suarez *disp.* 7. *sect.* 5. *n.* 1 2. & Alterius *lib* 4. *disp.* 2. *c.* 5. Sic etiam Henriquez *lib.* 13. *c.* 57. (non 28. vt legitur apud Auilam, & Bonacinam) *num.* 3. qui etiam ait, Couarruuiam in oppositum propendere, sed etiam non benè, & Auila 2. *part. cap.* 7. *disp.* 1. *dub.* 11. Vgolinus *tab.* 1. *c.* 4. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 9. *quæst.* 5. *n.* 286. & *quæst.* 9. *n.* 596. Sayrus *lib.* 1. *c.* 5 0. *num.* 1. Ægidius *disp.* 14. *dub.* 16. *n.* 233. Bonacina *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 1. *n.* 3. Hurtadus *disput.* 15. *diffic.* 6. *n.* 19. & communis. Additque Auila *loc. cit.* quod dato, quod prima sententia esset vera in Prælatis sæcularibus, secus tamen esset dicendum in Prælatis regularibus, *infrà*.

QVÆSTIO XIX.

An Archiepiscopus possit validè, & licitè absoluere ab excommunicatione, & alia quauis Censura lata per suffraganeum Episcopum in causa appellationis.

REspondeo tanquam certum: posse in causa appellationis, quia sic colligitur ex *c. Per tuas, de sent. excomm.* vbi Innoc. III. relecta opinione aliquorum existimantium, non posse Archiepiscopum absoluere ab excommunicatione lata per Episcopum suffraganeum, adhuc in causa appellationis; contrarium definiuit ex Alexandro Papa, quod idem fecit Innoc. IV *in c. Venerabilibus, eodem tit. lib.* 6. ibi: *Excommunicator autem ab ipsis suffraganeis, vel eorum Officialibus possunt absoluere, si ab ipsis litigantibus ad eos fuerit prouocatum.* Sic omnes, Abbas *in c. In litteris, de offic. deleg.* & ibi Decius, & alij Canonistæ, vbi notant quod quando per appellationem defertur causa ab Episcopo ad Archiepiscopum, debeat hic priusquam à Censura absoluat, seruare formam & modum præscriptum in cap. *Ad reprimendam, de offic. Ordin. & in c. Prudentiam, §. Sexta, de offic. Deleg. & in c. Venerabilibus, cit. §. Sanè, & § Porro* Henriquez *lib.* 13. *c.* 27. *n.* 3. & antea *c.* 24. *n.* 5. vbi sic ait: Archiepiscopus suffraganeorum subditos non excommunicat, vel absoluit, nisi in causa appellationis, vel dum iure concedente visitat illos. Sic ille. Et penes ipsum Panorm. Felin. Nauarr. Syluester, Dueñas, & Couarruuias. Sic etiam Suarez *disp.* 7 *sect.* 2. *n.* 16. Alterius *cap.* 5. *cit. vers. Alio modo.* Filliuc. *loc. cit. num.* 297. Syluester *verb. Absolutio* 2. §. 1.

QVÆSTIO XX.

An Episcopus possit absoluere à Censuris latis ab Abbatibus quibusdam, Archidiaconis, & Archipresbyteris sibi inferioribus, etiam casu, quo ad ipsum facta non sit à parte appellatio.

NEgant quidam existimantes, non posse Episcopum absoluere à Censuris latis ab Abbatibus, Archidiaconis, &c. sibi subditis, nisi quando ad ipsum per viam appellationis, aut querelæ defertur; quia in capite *Cùm ab Ecclesiarum, de Offic. Iudicis Ordinarij*, statutum est ab Alexandro III. quod

quòd si Plebanus, seu Ordinarius subiectus Episcopo, in Clericos, vel laicos parochianos suos interdicti, vel excommunicationis sententiam rationabiliter ferat, Episcopus illam seruare debeat, & illam sine congrua satisfactione, & absque eiusdem Plebani, seu Ordinarij conscientia non relaxet. Ergo casu, quo Episcopus dictam interdicti, seu excommunicationis sententiam, Plebano irrequisito, nec aliqua satisfactione præmissa relaxet, non tenebit relaxatio, seu absolutio. Ita sentiunt Decius, Carol. Ruinus, & Glossa *cit. quæst.* 18. pro prima sententia, necnon Paludanus, & Couarruuias citati pro secunda.

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod Episcopus potest relaxare Censuram latam ab Abbatibus, &c. duobus modis. *Primò*, cum conscientia Plebani, qui illam tulit, & satisfactione præmissa; & tunc non solum erit valida absolutio, seu relaxatio, sed & licita, vt constat ex dicto cap. *Cum ab Ecclesiarum. Secundò*, sine conscientia Plebani, & sine satisfactione præmissa & tunc licet esset illicita absolutio, seu relaxatio Censuræ, esset tamen valida: tum quia in textu pro prima sententia adducto, nullum est verbum irritans talem actum. Tum etiam, quia Episcopus verè est Superior, & Ordinarius suæ Diœcesis, cap. *De persona*. 11. *q*. 3. ergo valida erit absolutio ab illo data. Sic Glossa *in d. cap. Cum ab Ecclesiarum, verb. Non relaxes.* Syluester *verb. Absolutio* 2 § 1. Tabiena *n*. 14. Angel. *n*. 3. Armilla *n*. 43. Qui intelligunt id esse verum, nisi aliàs ex consuetudine habeant Plebani vt excommunicati, aut interdicti per ipsos non possint ab Episcopo absolui, quia tunc non posset, cap. *Dilecto, de Offic. Archid.* Suarez *disp. 7. sect. 2. num.* 17.

QVÆSTIO XXI.

An Prouincialis Ordinis Mendicantium possit absoluere illum, quem Inferior Prælatus, v.g. Minister, seu Prior Conuentualis, excommunicauit.

RESpondeo tanquam certum: posse absoluere, imò aduocare ad se causam coram inferiori Prælato inchoatam; quia iurisdictio inferioris Prælati huius verè est subordinata Superiori. Sic Abbas *in cap. Si quis contra Clericum, in repet. n. 42. & in cap. Cùm contingat, n. 11. de foro compet. & in cap. Cum ab Ecclesiarum, de offic. Iud. Ordin.* Couar. *in cap. Alma mater, 1. p. §. 12. n* 3. Syluester, & Suarez nuper citati. Auila 2. *part. cap. 7. disp. 2. dub. 11. conclus. 3.* dicens, id esse certum in omnium opinione.

QVÆSTIO XXII.

An excommunicatio lata per sententiam generalem pro peccatis futuris, possit etiam relaxari, & absolui non solum à Prælato, qui illam tulit, & Superiore; sed etiam ab aliis, qui possunt absoluere ab excommunicatione lata ab ipso iure.

AFfirmant, non solum posse absolui à Prælato qui excommunicationem tulit, & eius Superiori; sed etiam ab aliis, qui possunt absoluere à Censuris iuris nulli reseruatis, vt sunt Episcopi quicunque, Parochus proprius, & omnis Sacerdos, qui potest à mortalibus, quia talis sententia ab homine lata, cum sit generalis, æquipollet Canoni, & statuto. Nauarrus *in cap. Ita quorundam, de Iudæis, & in sum. cap. 27. n.* 44. Ioan. Andr. Card. & Imola *in cap. Graue, de præbend.* Couarr. *in cap. Alma, mater 1. p. §. 12. n. 4.* Henricus *in c. Ex frequentibus, de Institut.* Villalob. *de Irregular. q.* 13. Henriq. *lib.* 13 *c. 28. n.* 5. & penes ipsum, *lit. T*, Abbas, & Felinus (qui ab aliis citantur pro posita parte) Syluest. Armilla, Alaua, & alij. Ita etiam Ægid. *disp. 14. dub. 16. n.* 257. Hurtad. *disp. 15. de excom. diffic.* 6. *n.* 11 Auila 2 *p. c. 7. disp. 1. dub.* 8. Sà *verb. absolutio ab excom. n.* 15. Layman. *tr. 5. part. 1. c. 7. n.* 3. Cornejo *tract 5. disp. 11. de excom. dub.* 3. Diana *part. 5. tract. 9. r. fol* 4 [illegible] *in 3. part. q. 1. dub. 13. n.* 90. Bauny *tr. 2 de excomm disp. 3. q* 20 *vers. Quid si Censura.* Bonac *disp. 1 quæst. 1. punct 1. à num* 5.

Negant verò alij existimantes, solùm posse absolui dictā excommunicationem latam per generalem sententiam, ab eo qui ab excommunicatione lata ab homine specialiter potest, videlicet à Prælato qui illam tulit, vel ab eius Superiore. Ratio horum est, quia talis excommunicationis sententia simpliciter est ab homine, non à Iure: sed sic est quod iuxta generalem regulam in iure fundatam, quæcunque excommunicatio lata ab homine, solum potest tolli ab ipso ferente, vel à Superiore: ergo & in illa hæc regula locum habet: patet, quia nulla apparet ratio diuersitatis in eo quod sit generalis, vel particularis sententia, cum semper remaneat sententia hominis, & nunquam dici potest excommunicatio Iuris. Sic Glossa *vlt. in cap. Ex frequentibus, cit.* Abbas *in cap. Graue, cit.* Felin. *in cap. Pastoralis, §. Præterea, de offic. Ordin.* Caietan *verb. Absolutio ab excom.* Ioan. *in sum. Confess. lib. 3. tit. 33. q.* 86. Vgolinus *tab. 1. c. 4. n.* 3. Vasquez *dub.* 19. *de excommunicat. n. 6. vers. Addit Conarruuias.* Faber *dist. 25. q. 1. disp. 4. cap. 8. n.* 241. Alterius *lib 4. disp. 2. cap.* 4 Suarez *disp. 7. sect. 2. n.* 23. Filliucius *tract. 11. cap. 9. quæst.* 10. *n.* 302. Villal. *tract. 17 diff 18. n. 12. &* 13.

Sed iis consideratis sententiis, ego respondeo vtramque esse æquè probabilem: sed priorē eligendam, eo quòd fauorabilior, & benignior sit. Pro qua parte facit quartum argumentum pro ea à Bauny his verbis confectum, quia cum odia in minorem partem trahi oporteat, verbaque legis quæ pœnam irrogat, propriè capi debeant, hoc est in ea notione quæ illis ex hominum instituto conuenit, excommunicatio generaliter lata in fures, v.g. reseruata Episcopo non erit, si vniuersè sic concepta non sit propriè in hominem: at verum est prius, quæro enim quem voces denotent? quem extra Ecclesiam speciatim collocent, *qui furatus est, sit excommunicatus.* Ergo non est generalis excommunicatio de earum genere, quæ sint eius Auctori reseruatæ. Sic Stephanus Bauny.

QVÆSTIO XXIII.

An qui excommunicatus fuit à suo Episcopo per sententiam generalem, & postea domiciliū in alium diœcesim transtulit, non solum possit absolui ab Episcopo, qui illum excommunicauit, sed etiam ab illo, cuius iam subditus est.

NEgare debent Authores nuper pro secunda sententia adducti, eo quòd existiment, quod excommunicatus per sententiam generalem latam ab homine, nequeat absolui, nisi ab illo qui potest ab excommunicatione ab homine specialiter lata, nempe ab eo qui eam tulit, vel ab eius Superiore. Et sic sentit inter alios Filliucius *loc. cit. n.* 303.

Sed iuxta sententiam à nobis nuper electam, respondeo, dicendum, quod etiam possit absolui ab alio Episcopo, ad cuius diœcesim domicilium transtulit, & iam subditus est, quia illa excommunicatio lata per sententiam generalem, est valde similis, & æquiparatur excommunicationi latæ per Canonem, aut statutum: at ab hac potest quis absolui per

Episcopum loci, quò transtulit domicilium, cum possit absolui ab excommunicatione iuris: ergo. Sic omnes Doctores pro prima sententia *quæst. antecedenti* relati, necnon & Suarez *sect. 2. cit. n. 26.* & Alter. *c. 5. vers. secundum dubium*, cum huic quæstioni, iuxta hanc nostram sententiam, fiat satis.

QVÆSTIO XXIV.

An etiam qui à suo Episcopo fuit excommunicatus per sententiam particularem, possit adhuc absolui ab alio Episcopo, in cuius diæcesim domicilium transtulit.

Respondeo iuxta omnes Authores vtriusque sententiæ *q. 22.* relatos: Non posse absolui, nisi à priori Episcopo à quo fuit speciatim excommunicatus; quia iudicium fuit inceptum coram illo, & sic acquisiuit permanentem iurisdictionem in illa causa, & in iis, quæ ad illam spectant, inter quæ sunt Censura, & absolutio ab illa. Iurisdictio autem sic confirmata non aufertur per mutationem domicilij, vt constat ex cap. *Proposuisti de foro compet.* vbi Gloss. vltima docet illum, qui coram Iudice competenti conuenitur, coactum esse vsque ad finem persistere, etiamsi mutauerit forum, quia præuentus est. Legantur Suar. *disp. 7. sect. 2. n. 26.* Alter. *lib. 4 disp. 2. c. 5. vers. Ad primam dubitationem.* Bonac. *disp. 1. q. 3. punct. 5., n. 4. vers. Dixi per sententiam generalem.* Fill. *n. 303. cit.* & alij.

QVÆSTIO XXV.

An qui manens in Territorio alterius Episcopi, incidit in excommunicationem latam ab illo, vel ratione delicti, vel ex alio capite, debeat absolui ab eodem, vel possit etiam absolui à suo Episcopo, rediens postea ad suum Episcopatum.

Respondeo dicendum, quod vel peregrinus incidit in excommunicationem latam ab Episcopo per statutum pro futuris culpis; vel per sententiam particularem ratione delicti commissi in illius diœcesi: Si incidit in excommunicationem per statutum, tunc dicendum est, quod possit absolui etiam ab Episcopo suo (nisi aliàs fuisset reseruata) quia de hac Censura iudicandum est, sicut de Censura lata à iure, & non ab homine. Si verò incidit in excommunicationem latam per sententiam particularem ratione delicti in Territorio alterius Episcopi commissi, tunc dicendum est, non posse absolui à suo proprio Episcopo, sed ab illo solùm, qui excommunicationem tulit: quia ratione delicti factus est subiectus Episcopi loci vbi commisit delictum, & ideo ab eodem est absoluendus, quia in tali casu ille solus est Iudex. Sic Abbas in cap. *Graue nimis, de præbend, n. 54.* Suarez *loc. cit. n. 27.* Alterius *cap. 5. cit. vers. Ad secundam dubitationem, loc. cit. num. 304.*

QVÆSTIO XXVI.

An qui excommunicatus est ad instantiam partis ab vno Prælato, possit, consentiente parte absolui validè ab alio Prælato.

Respondeo tanquam certum: non posse, quia consensus partis non tribuit iurisdictionem Prælato, illa ad absoluendum carenti: ergo. Sic ex cap. *De causis, de offic. Deleg.* docent Doctores. Legantur Alter. *lib. 2. disp. 2. c. 5. dub. 3.* Suar. *loc. cit. n. 34.*

QVÆSTIO XXVII.

An post factam, & admissam appellationem possit Prælatus, à quo appellatum est, absoluere appellantem ab excommunicatione, quam contra ipsum tulerat.

Respondeo tanquam certum: posse, quia licèt per appellationem causæ cognitio deuoluatur ad Superiorem Prælatum, non idcirco qui protulit sententiam excommunicationis, amittit iurisdictionem ordinariam, quam habet in ipsum excommunicatum, sed suspenditur post admissam appellationem, ne quippiam agere possit quod impediat effectum appellationis: at sic, est quod per absolutionem quam traderet inferior Prælatus à quo appellatum est, nil innouaret in dicta causa in damnum ipsius excommunicati: ergo valida esset talis absolutio. Sic ex Abbate, & aliis Canonistis docet Suarez *disp. 7. sect. 2. n. 33.* Alter. *loc. cit. dub. 4.* Filliuc. *tract. 11. c. 9. q. 10. n. 306.* Bonac. *disp. 1. quæst. 3. punct. 3. n. 8.*

Qui addunt vt certissimum, idem esse dicendum de Iudice, aut Prælato ad quem appellatum est, videlicet quod hic à fortiori possit absoluere ab excommunicatione lata ab Inferiori Prælato à quo est appellatum; quamuis non debeat nisi iuxta modum præscriptum in cap. *Ad reprimendam, de offic. Iudic. ord.* de quo diximus supra.

QVÆSTIO XXVIII.

An si quis excommunicatus per sententiam generalem ab aliquo Iudice, ingrediatur Religionem, possit absolui à Prælato Religionis ex vi iuris communis, seclusoque omni priuilegio Religionis.

Negare debent (vt ait Alterius *vbi infrà*,) qui affirmant, solùm posse absolui ab excommunicatione lata per generalem sententiam ab illo qui illam tulit: sunt autem Abbas, Felio. Caietan. Vgolin. Vasq. Faber, Suarez, & Filliucius relati *suprà quæst. 22.* & Alterius *c. 4. ibi cit. & c. 5. seq. vers. Quare aliter.*

Sed iuxta sententiam contrariam ibi à nobis selectam respondeo dicendum, posse absolui à Prælato Religionis, cui pro tunc est subiectus, omni etiam priuilegio Religionis secluso. Ratio est, quia tunc ille est Ordinarius suus. Et idem à fortiori est dicendum, si excommunicatus fuit, quia incidit in excommunicationem latam per statutum à Iudice, cum hæc non sit ab homine, sed à iure. Sic Nauarr. Couarr. Henriq. Sylu[e]ster, Armilla, & alij quam plures citati *q. 22.* Imò sic respondent Suarez *disp. 7. sect. 2. num. 29.* & Filliucius *n. 305.* Et omnes vtriusque sententiæ Doctores id affirmant loquendo ex vi priuilegiorum Religionum. Nam id saltem concessum est mendicantibus à Clemente IV. & Martino V. vt fatetur Suar. *n. 30.* his verbis: Mendicantium Superiores ordinarij priuilegium habent ad absoluendum ab omni Censura ab homine lata, & contracta ante ingressum Religionis, dummodo, talis Censura generaliter lata sit. Sic ille. Et omnes.

QVÆSTIO XXIX.

An etiam excommunicatus per sententiam particularem à suo iudice, ingrediens Religionem possit absolui à Superiori dicta Religionis, secluso etiam priuilegio.

Affirmat Lapus *alleg. 48. vers. Alia regula est, quod excommunicatus*, asserens propter ingressum Religionis

Religionis posse quemcunqua absolui per Prælatum talis Religionis à quacumque Censura lata per Episcopum, vel alium Iudicem, ne detur Religioso occasio vagandi extra Religionem.

Sed vt certum respondeo, non posse absolui, seclusо priuilegio, à Prælato Religionis, sed à Iudice à quo specialiter fuit excommunicatus. *Primò*, quia vt supra est habitum, ratione litis, seu causæ inchoatæ, pertinet secundum ius commune ad priorem Prælatum. *Secundò*, quia nullo iure probari potest, talem iurisdictionem, quantum ad absolutionem excommunicationis, translatam esse per ingressum Religionis in Prælatum Religionis. Nam licèt ratio adducta à Lapo sit satis congrua, vt detur talis iurisdictio Religionum Prælatis; de facto tamen datam illis esse nullo iure constat. Ex iure ergo, & secluso priuilegio, nequibit dictus excommunicatus absolui, nisi à primo Prælato à quo particulariter fuit excommunicatus. Sic Suarez *disp. 7. sect. 2.* Vgolinus *tab. 1. c. 4. n. 10.* Alterius *lib. 4. disp. 2. c. 5. dub. 1.* Filliuc. *tract. 11. c. 9. q. 10. num. 305.* Bonac. *disp. 1. q. 3. punct. 1. n. 7.*

QVÆSTIO XXX.

An saltem ex vi priuilegij specialis Religionis possint Prælati illius absoluere excommunicatum ab excommunicatione ab homine per sententiam particularem lata, & contracta ante ingressum Religionis.

NEgant Suarez, & Alterius *loc. cit.* quia existimant, quod priuilegia concessa à Clemente IV. & Martino V. aliquibus Ordinibus, vt possint absoluere ab omni censura ab homine lata, etiam contracta ante ingressum Religionis, intelligenda sunt de censura per sententiam generalem, non verò de censura lata per particularem sententiam.

Sed æquè probabiliter respondeo: Posse Prælatos Religionum ex vi suorum priuilegiorum absoluere excommunicatum ab excommunicatione lata ab homine per sententiam particularem, etiam contracta ante ingressum Religionis, dummodo satisfacta sit pars, quia æquè probabile est, quod prædicta priuilegia, cum generaliter loquantur de omni censura lata ab homine, generaliter sunt intelligenda; & ideo tam de censura lata ab homine per generalem sententiam, quàm lata ab homine per sententiam particularem. Imò addo, quod præcipuè de hac vltima intelligi debeant: tum quia hæc præcipuè dicitur sententia lata ab homine, vt ex habitis *quæst. 11.* constat. Tum etiam, quia iuxta nostram sententiam *loc. cit.* habitam, absque vllo priuilegio potest quis absolui à quocumque Confessario à censura contracta per sententiam generalem: ergo vt aliquid de nouo operentur priuilegia dicta de absolutione à censura lata etiam per particularem sententiam sunt intelligenda. Sic, & à fortiori docebit Lapus *loco citato.* Legantur Nauarr. *lib. 5 consil. tit. de sentent. excommun. cons. 47. n. 4. & 5.* Medina *in sua sum. lib. 2. cap. 12.* Ledesma *2. p. sui 4. q. 16. art. 1. dub. vlt.* Couarr. *in c. Alma mater, 1. part. §. 11. n. 16.* Gutier. *in suis qq. c. 5. in fine.* Miranda *in manual. Prælator. tom. 2. q. 30. art. 22.*

QVÆSTIO XXXI.

An Episcopus, possit absoluere ab omni censura iuris nemini reseruata.

REspondeo tanquam certum: posse Episcopum, & Prælatum Episcopalem iurisdictionem habentem, necnon & illum, qui eius vicem gerit. Sic expressè definitur ab Innocent. III. *in cap. Nuper, de sentent. excommunic.* vbi conceditur facultatem Episcopis absoluendi ab excommunicatione Iuris: quod clarius ex infrà dicendis constabit. Sic omnes Doctores. Legantur Nauarrus *cap. 27. num. 20.* Syluest. *verb. Absolutio 1. n. 4.* Henriq. *lib. 13. cap. 18. num. 5.* Auila *part. 2. c. 7. disp. 1. dub. 4.* Suarez *disp. 7. sect. 5.* Vgolinus *tab. 1. c. 18. §. 1.* Alterius *lib. 4. disp. 3. cap. 1.* Filliuc. *tract. 11. cap. 9. quæst. 4. num. 281.* Bonacina *disp. 1. q. 3. punct. 1. n. 9.* Bauny *tr. 2. disp. 3. q. 4. pag. 116.* Ægidius *disp. 14. dub. 16. n. 230.* Hurtad. *disp. 15. de excom. diff. 2.* Cornejo *tract. 5. de excomm. disp. 11. dub. 1.* Sayrus *cap. 19. n. 7. & 8.* Diana *p. 5. tr. 9. resol. 5.* & omnes Theologi cum D. Thom. *in addit. q. 24. & 25.*

QVÆSTIO XXXII.

An etiam Vicarius Generalis Episcopi, & Capituli Sede vacante, possit absoluere ab omni Censura iuris, sicuti potest Episcopus, & Capitulum Sede vacante.

REspondeo tanquam certum: Etiam posse, quia hi omnes nomine Episcopi comprehenduntur. Sic authores citati, præcipuè Suarez, Alterius, & Bauny, qui cum aliis alios Prælatos iis verbis addit: Pari cum isto fruuntur iure Prælati Religionum, vt Abbates, Portellius *de dubiis Regul. verbo Abbas.* Ordinum Generales, quasi Prælati, vt Prouinciales, Priores Conuentuales, Rectores, Correctores apud Minimos. Ita Abbas *in cap. Possessionem, num. 1. de prob.* Geminianus *in c. 1. de consist. in 6.* Vicarij Generales Episcoporum, *&c.*

QVÆSTIO XXXIII.

An item Parochus possit absoluere ab omni censura iuris non reseruata, sicuti alij Prælati suprà recensiti possunt.

NEgant quamplures Doctores; eo quod Parochus non habet ex suo officio iurisdictionem in foro exteriori: at hæc omnino est necessaria ad absolutionem ab excommunicatione maiori iuris: ergo. Ita tenet Couarr. *in cap. Alma mater, 1. part. §. 12. num. 5.* & penes ipsum Glossa *in cap. 2. de pœnitent. & remiss.* Panormit. *in cap. Nuper de sentent. excomm.* Felin. *in cap. Pastoralis. §. Præterea, col. 3. de offic. iud. ord.* Imola *in cap. Ab excommunicato, de rescr. col. 5.* Henriq. Botteus *in tract. d. Synodo, 3. part. art. 5.* Bitterensf. *in opere de excomm. & interdict.* Durand. *in 4. dist. 18. q. 4.* Palud. *ibi q. 5. art 4.* His addi possunt Piasecius *in casibus reseruatis.* Barbosa *de offic. Episcopi, part. 3.* Abulensf. *Matt. 16 q 87 ad 2.* Caiet. *verb. Absolutio ab excommun. c. 4. in fine.* Tabiena *verbo Absolutio 1. n. 4. & verb. Dispensatio, n. 19.* D. Anton. *3. part. tit. 17. c. 11.* Rosella *verb. Confessor 1. num. 3.* Comit. *1. respons. q. 17.* Faber *dist. 25 quæst. 1. disp. 4 cap. 8. n. 150.* & alij. Accedit denique, quod maximæ authoritatis est id quod testantur Bitterensf. & ex illo Durand. nempe, ita sensisse Bonifacium VIII. Ebredunensf. & Ricardum de Senis Vicecancellarium Romanæ Ecclesiæ, viros eruditione, & doctrina præstantissimos, à quorum sententia nemini licebit diuerti: ergo.

Sed, hoc non obstante, probabilius respondeo, etiam Parochos posse absoluere à quacumque censura iuris non reseruata, & ideo à quacumque iuris maiori excommunicatione, dummodo reseruata non sit. *Primò*, quia ita docuit, & indulsit Innocent. III. *in cap. Nuper 29. de sent. excommun.* In quo cap. expressè

 dixit,

aliquo modo probetur. Sic Syluest. *excomm.* 3. *n.*26. Palud. *in* 4.*dist.*28.*q.*6.*art.*2. Nauarr. *c.*27. *num.* 26. *ex Glossa in cap. Proposuit, de Cler. excom. ministr. In Sum. & vers. de absolutione.* Couarr. *in c. Alma mater,* 2.*p.*§.2.*n.*7. *ex cap. A nobis, de sent. excomm.* & penes ipsum Abbas, Rota, Anchar. Felin. & alij, Suarez *disp.*15.*sect.*3.*n.*7. Auila 2.*p.c.*6.*disp.*11.*dub.*11.*concl.*6 Bonac. *disp.*2.*q.*2.*punct.*6.§.2. *n.*54. Cornejo *disp.* 10. §. 10. *dub.*3. *in fine.* Hurtad. *disp.* 9. *diffic.* 4. Palao *disp.*2.*punct.*19.*n.*27. & communis.

QVÆSTIO LVIII.

Quando excommunicatus præsumi absolutus debeat, vt quis cum eo licitè communicare valeat.

Respondeo quod absolutus censeri debet *Primò* quando excommunicatus ipse, qui aliàs est bonæ famæ, & fide dignus, affirmat se iam absolutum esse. Sic Nauarr. Suarez, Auila, Bonac. Palao, & Cornejo *loc. cit.* Angel. *verb. excommunicatio* 8.*n.*16. & alij.

Secundò, quando testes fide digni pro certo asserunt illum esse absolutum. Imò etiam quando vnus testis grauis, & omni exceptione maior id affirmat, tanquam testis oculatus, vel alio modo æquiualenti: quia in re fauorabili id satis est ad generandam fidem à Deo probabilem, vt secundùm illam operari liceat. Suarez, Bonac. & Palao *locis citatis.*

Tertiò, quando communi opinione, & fama publica habetur pro absoluto, & liber ab excommunicatione. Couarr. Suar. Auila, Bonac. Corn. & Palao.

Quartò, quando multum temporis pertransiit post latam excommunicationem; quia tunc probabiliter præsumere possum, attenta qualitate personæ, eum iam absolutum fuisse, & ad gremium Ecclesiæ rediisse quia verisimile non est, toto illo tempore, verbi gratia per annum, in excommunicatione insorduisse. Syluest. Abbas, Couarr. Suarez, Auila, Bonac. Palao, Cornejo *loc. cit.* & communis Canonistarum *in d. capite Proposuit.*

Quintò, quando noui, ipsum excommunicatum tempore Iubilæi, aut Sacerdoti facultatem habenti circa talem excommunicationem, confessum fuisse. Sic Bonac. & omnes Doctores. In his ergo omnibus casibus licitum est communicare cum excommunicato, quia creditur absolutus: quod si fortasse in re ipsa contigerit errare, talis ignorantia & Censuram, & culpam excusabit, vt benè Suarez *n.*7. *cit.*

QVÆSTIO LIX.

Quid intelligatur per particulam Necesse, *quæ est vltima causa excusans.*

Respondeo quod intelligitur necessitas, tam ipsius excommunicati, quàm aliorum; siue extrema sit, siue grauis, siue communis, siue sit spiritualis, siue corporalis. Nam si vtilitas, vt suprà diximus, est iusta excusationis causa, à fortiori erit necessitas. Sic habetur in cap. *Quoniam multos*, 21.*q.*3. & cap. *Inter alia, de sent. excomm.* Vnde licitum erit Peregrino, qui aliunde non potest, ab excommunicato ad victum necessaria emere. Et cuilibet sustentationis, vel eleemosynæ causa, aliquid excommunicato dare, illumque hospitio recipere, &c. Sic omnes. Legantur Alterius *lib.*1. *disp.* 15. *c.* 5. Fillluc. *tract.*13.*c.*6. *q.*10. Bonac. *disp.*2.*q.*2.*punct.*6. §.2. *à n.* 57. Auila 2. *p. c.*6.*disp.*11.*dub.*13. Henriq. *lib.* 13.*c.*23. *n.*4. Suarez *disp.* 15.*sect.* 3. *à n.* 8. Hurtad. *disp.*9. *diffic.* 4. Palao *disp.*2.*punct.*19. *num.*28. & alij.

QVÆSTIO LX.

An possit quis excommunicato vitando equum gratis, vel pretio tradere, vt prosequatur iter inceptum.

Respondeo posse, si alioquin sit debilis, aut aliàs non soleat iter facere pedester, quia illo opus habet. Similiterque è contrà, poterit quis petere equum, aut hospitium ab excommunicato vitando, vt diximus, ob eandem rationem. Sic omnes. Henriquez, Auila, Bonac. *loc. cit.* & alii.

QVÆSTIO LXI.

An non excommunicatus possit petere eleemosynam ab excommunicato vitando.

Respondeo non posse, nisi in casu, quo non esset alius, à quo possit commodè petere, quia sic colligitur *ex cap. Quoniam multos, cit.* Sic Henriquez, Auila, & Bonac. *loc. cit.* Ex quibus primi colligunt, quod casu quo pauper non possit commodè habere sustentationem, nisi sedeat ad mensam simul cum excommunicato vitando, tunc possit licitè ad mensam sedere: quod prius notauit Palud. *distinct.* 18. *quæst.* 6. *art.*2. *n.*6.

QVÆSTIO LXII.

An saltem, Prædicatores, & Confessores possint licitè petere eleemosynam ab excommunicato vitando, etiamsi aliàs possent aliunde sibi prouidere.

Negant Abbas, & Innocent. *in cap. Cum voluntate, de sent. excomm.* quos sequitur Syluest. *verb. excommunicatio* 5. *dub.*5. *num.*14. cum quadam tamen limitatione: Dicit namque hoc esse verum, quando ex hoc quod non acciperent eleemosynam ab excommunicato, impediretur fructus prædicationis in ipso excommunicato.

Sed absolutè, & sine limitatione vlla respondeo posse prædictos Prædicatores, & Confessores eleemosynam ab excommunicato petere, etiamsi aliàs possent sibi commodè prouidere, quia id absolutè concedit illis ius; eo quod pro spirituali ministerio debetur eis temporalis sustentatio. Sic enim habetur in cap. *Cum voluntate. cit.* ibi: *Præsertim si aliàs non valeant in illo loco sustentationem habere.* Vbi Gloss. *verb. Præsertim*, sic ait: *Præsertim*, potest exponi pro maximè: quia aliàs tempore necessitatis ab excommunicatis possunt recipi necessaria, & emi, 11.*q.*3. *Quoniam multos.* Sic Glossa, Palud. *dist.*18.*q.*6 *art.*2. D. Anton. 3.*p.tit.*26. *cap.*1. §.1. Quos citat, & sequitur Henriq. *lib.*13.*c.*23. *num.* 4. *lit. N*, Auila 2. *part. c.*6.*disp.* 11. *dub.*13. *concl.*3. Sayrus *lib.*2.*c.*14. *n.* 30 Bonac. *disp.*2.*q.*2.*punct.*6.§.2.*n.*59. *vers. Excipiuntur.* Palao *n.*27. *cit. in fine.*

QVÆSTIO LXIII.

An licitum sit communicare cum excommunicato vitando, ratione euitandi aliquod graue damnum.

Respondeo esse licitum. Patet per verbum *Vtile.* Sic omnes Doctores. Ex quo colligitur, esse omnino licitum continuare cum excommunicato contractum

tractum vtilem, quem cœpit ante illius excommunicationem, vt docent Caiet. *verb. excommunicat. circa fin. §. Circa tertium*, Sylvest. *excomm.* 3. *n.* 3. Couarr. *in c. Alma mater*, 1. *p.* §. 1. *n.* 8. Henriq. *lib.* 13. *c.* 13. *n.* 4. Auil. 2. *p. c.* 6. *disp.* 11. *dub.* 13. *concl.* 4. & alij id probantes ex c. *Si verò, de sent. excomm.*

Secundò ex dictis colligunt, esse omnino licitum communicare cum excommunicato vitando, ob vitandum metum mortis incussum, vt concedunt omnes, similiterque ob vitanda minora detrimenta rei familiaris, veluti si Dominus pro libidine sua, vel vt se ostendat non reputandum excommunicatum, dicat Capellano suo, vt celebret, potest vt vitet damni periculum, nisi id faceret in contemptum fidei, vel potestatis ecclesiasticæ. Sic Sylvest. Caiet. Armilla, Soto & alij, quos citat, & sequitur Henriq. *loc. cit.*

Quæstio LXIV.

An sit licitum erogari eleemosynam excommunicato, vt tali iuuamine securius persistat in excommunicatione.

RESpondeo, quod nullo modo, quia vt habetur c. *Non omnis* 5. *q.* 5. *vtilius esurienti panis tollitur, si de cibo securus iustitiam negligat.* Idem docet Gloss. *in cap. Quiescamus, dist.* 42. *vers. Postulat*, dicens, omnibus elargiendam esse eleemosynam, *Nisi quis per securitatem cibi negligat iustitiam, quia tunc subtrahenda est, cit. cap. Non omnis* 5. *q.* 5. *Nisi iam fame moriatur.* Sic Gloss. & sic Alter. *lib.* 1. *disp.* 15. *c.* 5. & alij.

Quæstio LXV.

An cæteris paribus, prius sit elargienda eleemosyna non excommunicato, quàm excommunicato.

RESpondeo affirmatiuè, quia magis debemus subuenire iusto & bono viro, quàm impio, & peccatori, c. *Non satis, dist.* 86. ergo magis non excommunicato, quàm excommunicato. Sic ex communi omnium sententia Alterius *c.* 5. *cit.* Qui tamen vt probabilius addit contrarium esse dicendum casu quo excommunicatus esset frater, aut consanguineus, & non excommunicatus, esset extraneus quia tunc si æqualiter indigeant, præponendi sunt, cæteris paribus, consanguinei. Secus si extraneus magis indigeret.

Quæstio LXVI.

An in casibus, quibus permissa est communicatio cum excommunicatis vitandis, possit Superior præcipere, vt quacunque necessitate occurrente, eorum communicatio euitetur.

RESpondeo posse, quia sic habetur in c. *Constitutionem, de sent. excomm. lib.* 6. & docent communiter DD. Qui tamen excipiunt communicationem, quæ naturali, aut diuino iure præcipitur. Vnde benè potest Superior prohibere, ne filij communicent Parentibus, ne vxor Marito; non tamen prohibere potest, ne hæc debitum reddat Marito; illi obsequium, & honorem iure naturæ Parentibus debitum præstent. Sic Gabriel *dist.* 18. *q.* 5. *art.* 1. Alter. *lib.* 1. *disp.* 15. *c.* 5. *quæst.* 4.

Quæstio LXVII.

An si Pontifex sub pœna excommunicationis præciperet, ne quis Sicariis, seu Bannitis subueniret, posset aliquis in extrema necessitate illis existentibus subuenire, absque incursu Censuræ.

RESpondeo, non posse adhuc tunc illis subuenire, quia sicut non potest quis eripere de manu Iudicis damnatos ad mortem quando ad necem ducuntur; ita non posset in hoc casu liberare huiusmodi excommunicatos ab ea necessitate qua premerentur, etiamsi esset mortis, quia Pontificis propositum esset hoc modo punire mortis supplicio illos sicarios. Sic omnino Alter. *loc. cit. vers. Quid si Romanus Pontifex.* Et hæc sufficiant de causis, quæ possunt excusare fideles, si communicent cum excommunicatis vitandis.

DISPVTATIO XVI.

De aliis effectibus Excommunicationis maioris.

Quæstio Prima.

An Rescripta quæcunque à Pontifice per Excommunicatum maiorem impetrata sint inualida, & nihil ei prosint.

RESPONDEO affirmatiuè, quia Gregor. IX *c.* 1. *de Rescr. in* 6 decreuit Rescriptum impetratum ab excommunicato, & processum virtute illius habitum, esse ipso iure nullum præterquam super excommunicationis, vel appellationis articulo. Verba Gregorij sunt: *Ipso iure rescriptum, vel processus per ipsum habitus, non valent si ab excommunicato super alio, quàm excommunicationis, vel appellationis articulo fuerit impetratum:* ergo rescripta Pontificis ab excommunicato impetrata, & processus virtute illorum factus super alio, quàm super excommunicationis, vel appellationis articulo, inualida sunt, & nihil excommunicato prosunt, nisi casu quo rescripta dentur cum clausula absolutionis, vt iam semper fit ad effectum validationis eorum. Sic omnes DD. Leguntur Canonistæ *in c. cit.* Nauar. *in c. Ita quorundam, de Iudæis, notab.* 11. *n.* 14. *& lib.* 5. *consil. tit. de sent. excom. conf.* 44. *n.* 4. Suarez *disp.* 17. *sect.* 5. *à n.* 2. Alterius *lib.* 1. *disp.* 7. *c.* 1. Ægid. *disp.* 14. *dub.* 10. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 8. *& vlt.* Hurt. *disp.* 10. *de excom. diff. vnica.* Tolet. *lib.* 1. *c.* 13. Filliuc. *tr.* 12. *c.* 9. *q.* 1. *n.* 110. & Palao *disp.* 2. *de Censur. puncto* 12.

Quæstio II.

An etiam rescripta Episcoporum, & aliorum Prælatorum Papa inferiorum, obtenta per excommunicatum, sint inualida, & nullius efficaciæ.

AFfirmant quidam, ducti ex eo, quod Greg. IX. *in d. c.* 1. *de Rescriptis*, de omnibus rescriptis in genere loquitur, sine vlla distinctione: ergo de omnibus debet intelligi, quia vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Ita Alterius *lib.* 1. *disp.* 7. *c.* 1. & alij communiter penes ipsum.

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod rescripta

scripta Episcoporum, & aliorum Prælatorum inferiorum Papa, obtenta per excommunicatos, sint valida, & efficacia, quia probabilius est, quod Gregorius in dicto c. solùm loquatur de rescriptis Apostolicis, vt ex contextu capitis, & ex discursu tituli deducitur: necnon, & communi interpretatione Doctorum, & communi consuetudine. Sic Nauarr. *consil.* 44. *citato*. Suarez *disp.* 17. *sect. n.* 2. Filliuc. Bonac. & Hurt. *loc. cit.* Machado *lib.* 1. *p.* 3. *tr.* 3. *docum.* 18. *n.* 1. Sylu. *verb. Rescriptum*, & Villal. *tr.* 17. *diff.* 15. *n.* 1. Palao *punct.* 12. *cit. n.* 4. Laym. *lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 2. *c.* 2. *n.* 11. & alij.

QVÆSTIO III.

An item sint valida Rescripta, priuilegia, seu gratiæ, impetrata à supremo Principe sæculari per Excommunicatum.

NEgant Alter. *loc. cit.* & alij penes ipsum. Quibus adhæret Nauarr. *conf.* 44 *cit.* existimans Constitutionem D. Gregorij Papæ comprehendere etiam rescripta, literas, priuilegia, & gratias (nam hæc omnia dicuntur *rescripta*) supremorum Principum sæcularium, Imperatoris videlicet, Regis, &c. Ideoque esse inualida concessa excommunicatis tempore concessionis.

Sed probabilius respondeo: etiam huiusmodi rescripta esse valida, quia probabilius est, dictam Constitutionem solùm loqui de rescriptis concessis à Pontifice, non ab aliis, vt colligitur ex ratione facta pro nostra sententia *q. antecedenti*. Sic Suarez, Filliuc. Bonac. Hurt. Palao, & Machado *loc. cit. n.* 2. vbi ait hanc nostram sententiam esse probabiliorem [Por ser (inquiens) contra Derecho ampliar las penas, è introduzir las que por el no estan establecidas *in c. odia, de reg. iur. in* 6. *l. factam cuique*, § *in pœnalibus, ff. eod. cap. Pœna, de pœnit. dist.* 5. y assi lo tiene declarado la costumbre, que como consta del derecho, *c. Cum dilectus, de consuet. l. Minimè, ff. de legib.* est optima legum interpres.]

QVÆSTIO IV.

An si excommunicatus est omnino occultus, rescriptum per eum impetratum à Papa sit etiam nullum.

NEgat Archidiac. *in d. c.* 1 *de rescript. n.* 1. quia existimat Constitutionem latam *in d. c.* non comprehendere excommunicatum occultum, sed solùm publicum; & consequenter, rescripta impetrata ab excommunicato occulto, non esse inualida.

Sed probabiliùs respondeo: etiam esse nullum, quia probabilius est, quod illa Constitutio comprehendat vtrumque excommunicatum, tam publicum, quàm occultum: cum textus *d. c.* simpliciter, & absolutè de excommunicato loquatur, & ideò sine fundamento restringitur ad excommunicatum solùm publicum. Præsertim cum lex illa in odium excommunicationis lata sit, & excommunicato occulto nullus fauor fiat, argum. Extrauagantis. *Ad euitanda.* Sic Abbas, & alij, quos citat, & sequitur Alter. *lib.* 2. *disp.* 7. Nauarr. *in c. Ita quorundam, de Iud. n.* 8. (vnde malè Filliucius ait, contrarium docere) Gloßa, Directorium, & Syluester, quos sequitur Suarez *disp.* 17. *sect.* 1. *n.* 4. Filliuc. *tr.* 12. *n.* 9. *q.* 1. *n.* 212. Bonac. *puncto vltimo cit. in fine* Machado *lib* 1. *p.* 3. *docum.* 18. *n.* 3. Palao *disp.* 2. *de Cens punct.* 12. *num.* 1. & alij.

QVÆSTIO V.

An clausula absolutionis, quæ in Rescriptis Apostolicis præmittitur ad valorem eorum, sit adeo vniuersalis, vt per illam impetrantes ab omnibus Censuris, etiam reseruatis absoluantur.

REspondeo absolui per illam ab omnibus Censuris, etiamsi sint reseruatæ Pontifici, & contentæ in Bulla Cœnæ Domini, & capaces reddi ad effectum gratiæ dumtaxat consequendum. Sic Nauar. in cap. *Ita quorundam, de Iudæis, n.* 14. *aliàs* 21. *notab.* 11. Suarez *disp.* 17. *sect.* 1. *n.* 2. Alter. *lib.* 2. *disp* 7. *c.* 1. vbi ab hac generali regula aliquos casus excludit.

QVÆSTIO VI.

An rescriptum Pontificis impetratum ab Excommunicato in fauorem tertiæ personæ, sit etiam nullum.

NEgant Iason *in l. Vniuersis, C. de Precib. imper. offer.* & Domiouius, ac Archidiac. *in cap.* 1. *de Rescript. libro* 6.

Sed probabiliùs respondeo, etiam esse nullum. *Primò*, quia dictum c. *de Rescript.* generaliter loquitur: ergo debet intelligi generaliter, & sic, siue pro se, siue pro alio rescriptum impetretur. *Secundò*, quia in vtroque casu currit eadem ratio; nam ideo excommunicatus prohibetur, ne possit impetrare Rescriptum, nec comparere in iudicio propter periculum communicationis, & etiam ne ex malitia sua commodum reportet: at sic est quod hæc omnia ita verificantur, quando excommunicatus impetrat Rescriptum pro alio exercendo officium Procuratoris & Defensoris, ac quando pro se impetrat; cum in vtroque casu consequatur aliquod commodum, & vtatur aliorum commercio: ergo. Sic Abbas *in c fin. de Procurator. n.* 11. & *in c. Ad probandum, de re iud. n.* 14. & *in c. Pastoralis*, § *Verum, de appellat. n.* 15. Felinus etiam, & Bald. quos citat, & sequitur Alterius *disp.* 7. *cit. c.* 2.

QVÆSTIO VII.

An Excommunicatus, qui per annum in excommunicatione obdurato animo persistit, fiat suspectus de hæresi, & vt talis puniri possit.

REspondeo affirmatiuè, quia ita expressè habetur in Trident. *sess.* 25. *c.* 3. *de reform.* per hæc verba: *Excommunicatus quicumque, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solùm ad Sacramenta, & communicationem fidelium non recipiatur, sed si obdurato animo censuris annexus, in illis per annum insorduerit, etiam contra eum, tanquam de hæresi suspectum, procedi possit.* Hæc Concilium. Cuius decreti fundamentum fuit, quia prædictus excommunicatus, & claues Ecclesiæ, & suffragia, & Sacramenta contemnere videtur, ideoque in suspicionem venit, quod malè de illis sentiat, ac per hoc suspectus de fide efficitur.

Circa hoc decretum Concilij sunt aliqua notanda. *Primò*, quod locum habet in excommunicato quocunque, & ita siue talis sit ob causam criminalem, siue ciuilem; nam Concilium vtitur dictione illa vniuersali, *excommunicatus quicumque*, vt omnes comprehendat. *Secundò*, quod Concilium notanter dicat, *obdurato animo*, quia si quis ignorantia, aut impotentia in excommunicatione perseueret, non fiet suspectus de hæresi, & consequenter nec vt talis punietur. *Tertiò*, quod quando Concilium ait, *per annum insorduerit*, debet intelligi de anno completo, *l. Vrbana familia*

milia, §. *Pernoctare*, *ff. de verb. signif. Quartò*, quod ista contumacia per annum in excommunicatione, est coniectura, vt excommunicatus habeatur suspectus de hæresi, non tamen potest condemnari, aut puniri tanquam hæreticus. Gloss. *in cap. Contingit, de dolo, & contum. verb. constituatur. Quintò.* Quod quamuis hæc suspicio de hæresi sit leuis, vt aiunt Directorium Inquisit. *lib. 2. Schol.* 61. *& lib. 3. Schol.* 31. & Couarr. *in cap. Alma* 1. *part.* §. 7. *notab.* 4. nihilominus sufficit ad inducendam purgationem, quam si excommunicatus subire noluerit, sed adhuc in excommunicatione permanserit, tunc veluti impœnitens, pertinax, & hæreticus condemnari potest, cap. *excommunicamus*, §. *Qui autem, de hæret.* vt docent Host. Innoc. & alij *in c. vlt. de pænit.* & alij apud Couarr. *Sextò* nota quod qui per aliquod tempus, etiam *infra* annum pertinaciter perseuerauerit in excommunicatione, debet puniri aliqua pœna tempotali, de quo sunt leges nostri Regni, quas affert Couarr. *loc. cit.* Legantur ipse *loco cit.* & alii Canonistæ *in cap. Contingit, cit.* Vgol. *tab.* 2. *de cens. c.* 14. §. 2. *n.* 3. Simanc. *in Cathol. inst. c.* 27. Bern. Diaz *in Pract. Canon. c.* 116. *n.* 12. Suar. *disp.* 17. *sect.* 1. *n.* 6. Alterius *lib.* 2. *disp.* 8. *c.* 3. Henr. *lib.* 13. *c.* 4. *n.* 5 Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 10 *dub. vlt. concl.* 2. Filliuc. *tr.* 11 *c* 9. *q.* 4. *n.* 214. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct. vlt. n.* 2. Hurt. *disp. 11. diff. vnica*, Villalob. *tr.* 17. *diff.* 15. & alij.

QVÆSTIO VIII.

An qui conuenitur super aliquo crimine, & ob contumaciam in ea causa excommunicatur, si in ea excommunicatione per annum perseueret, censeatur conuictus de crimine, de quo fuit accusatus.

RESpondeo affirmatiuè, quia sic habetur in cap. *Rursus, & cap. Quicumque*, 11. *q.* 3. Et ex ipsis Nauar. *c.* 27. *n.* 23. Couar. *in c. Alma.* 1. *p.* §. 7. *n.* 10. Auila *loc. cit. conc.* 1. Hurt. *loc. cit.* & alij. Hinc benè inferentes, quod si aliquis suspectus de hæresi vocetur ab Inquisitoribus, vt respondeat de fide, & non comparear, & ob id in excommunicatione in eum lata per annum perseueret, censeatur conuictus de hæresi, & vt talis puniendus, vt expresè habetur In cap. *Cum contumacia, de hæret. in* 6. Sic omnes Alterius, Couar. Auila, Hurt. & Villal. *loc. cit. n.* 3. vbi sic ait: Quando los Inquisidores llaman à vno por sospechoso de heresia, y le descomulgan, porque no quiere comparecer, y esta contumaz, si se queda vn año descomulgado, le han de declarar pro hereje, como si estubiera conuencido della, como consta de vn texto (cap. *Cum contumacia, cit.*) y su Glossa. Y aduierte Gonzalo de Villadiego, que ha lugar esto, quando es verdaderamente contumaz: porque si tubo iusto impedimiento, por elqual no podia parecer en Iuizio, no le han de condenar pro hereje.] Sic ille. Et benè. *Quia impeditis non currit tempus*, *l.* 1. §. *fin. C. de annali except.*

QVÆSTIO IX.

An Clericus persistens in excommunicatione per annum priuari posit beneficijs qua possidet.

RESpondeo posse priuari per sententiam, saltem quando crimen est tale, quod priuat beneficiis, vt est homicidium. Sic communiter DD. docent ex cap. *Cum bona, de ætate & qualit.* Couarr. *in c. Alma mat. ar.* 1. *p.* §. 7. *n.* 10. Bonac. Villal. Filliuc. *loc. cit.* Mach. etiam lib. 1. *p.* 3. *tr.* 3. *doc.* 18. *n.* 7. itadicens [El quinto effecto, y que consta del Derecho, c. *Cum bona cit.* es que el descomulgado, que como hemos dicho persanera vn año en la descomunion, le pueden priuar de los beneficios ecclesiasticos. Loqual entiende Bonac. y ottos, quando el delito sobre que fue descomulgado merecia *aliàs* priuacion del beneficio. Si bien ottos lo conceden en todo acontecimiento,] vt Glossa *in c. Rursus.* 11. *q.* 3. Couuarr. *loc. cit. vers. Tertiò* & alij.

QVÆSTIO X.

An excommunicatus reddatur per excommunicationem infamis.

RESpondeo affirmatiuè, quia ita habetur ex Clement. Rom. *lib.* 2. *Apostol. instit. c.* 47. vbi decernit iustè excommunicatum à vita monali, & gloria æterna reiectum esse, & apud iustos & pios homines inhonoratum, & inglorium baberi. Deinde Stephanus Papa *in cap. Infames*, 6. *q.* 1. inter personas, quæ secundum Canones babentur infames, excommunicatos tis verbis enumerat: *Et omnes anathematizatos, vel pro suis sceleribus ab Ecclesia pulsos.* Sic Pontifex, & cum eo omnes, Syluest. *excomm.* 3. §. 1. *vers. Octauo, & vers. Decimoseptimò.* D. Anton. 3. *p. tit.* 24. *c.* 76. Reb. *in repetit. in c. Postulastis, de Cler. excomm. ministr.* à *n.* 44. Nauarr. *c.* 27. *n.* 21. *vers. Septimò facit*, & alij quos citat & sequitur Alter. *lib.* 2. *disp.* 8. *c.* 2. *per totum*, latè, & benè Filliuc. *tr.* 11. *c.* 9. *q.* 4. & alij. Et hæc sufficiant pro effectibus excommunicationis maioris, vt transitū faciamus ad disputationem de absolutione eiusdem.

DISPVTATIO XVII.

De Absolutione ab Excommunicatione. Et primò de iis, qui ab excommunicatione maiori absoluere possunt.

§. I.

QVÆSTIO PRIMA.

Qui sunt Iudices, qui potestate ordinaria, hoc est, iure proprio absoluere à Censuris possunt.

RESPONDEO quod sunt omnes illi, qui potestate ordinaria, hoc est, suo iure, non alieno mandato excommunicare possunt. Vnde In primis Papa in vniuersa Ecclesia, etiam contradicentibus Episcopis, potest absoluere quemcunque ab omni Censura. Deinde eandem potestatem ordinariam absoluendi habent Legati Apostolici, Nuncii, aut alii Commissarii, quos in Prouincias Pontifex mittit vnde omnes in eisdem Prouinciis degentes absoluere valent. Idemque est dicendum de Vicario Papæ.

Secundò, Patriarchæ, seu Primates, Archiepiscopi, & Episcopi, eorumque Vicarii generales babentes subditos, possunt eos absoluere, etiam extra proprias Diœceses.

Tertiò eadem potestas absoluendi residet penes Concil. generale quoad omnes fideles, & similiter penes Prouinciale, Diœcesanum erga subditos, & Capitulum Cathedralis Ecclesiæ post obitum sui pastoris.

Quartò, absoluere possunt Cardinales in Ecclesiis, quæ eis assignatæ sunt pro titulo ex cap. *his quæ pro Ecclesia, de maiorit. & obed.* Inquisitores etiam sanctī Officii, iuxta dicta sup. *tr.* 1. *disp.* 2. *q.* 14.

Quintò, absoluere possunt suos subditos Abbates, Priores, Ministri, & alii Prælati Regulares.

Sextò

Sextò, Vicarius à Capitulo electus, quando vacat Pastore Cathedralis Ecclesia ex Trid.*sess.*14.*c.*16.quia omnes supra relati babent iurisdictionem absolneodi (sicut & ceosurandi) ab excommunicatione, & aliis Censuris, auctoritate ordinaria manante ab ipso Sum. Pontif.qui potest illam coarctare, vel ex causa auferre. Legantur dicta à nobis sup.*tract.*1.*disp.*2.*à q.* 8. *vsque ad* 26.Suar.*disp.*7.*sect.*2.Alter.*lib.*4. *disp.*2. *c.*1. Bauny *tract.*2.*de Censuris,disp.*3.*q.*2.*&* 4.Nauar.*c.*27. *à n.*39. Hentiq.*lib.*12.*à c.*27.Auila 2 *p.c.*7.*disp.*1.

QVÆSTIO II.

Qui sunt Iudices qui potestate delegata absoluere à Censuris possunt.

RESpondeo quod omnes illi,quibus potestas,seu iurisdictio absoloẽdi commissa est ab ipsis Ordinariis,vel ab ipsu Legato Summi Pontificis,vel ab eo qui à Principe habet priuilegium perpetuum ratione dignitatis Officij,quod priuilegium si iore commoni insertum sit,non tollitur per clausulam generalem derogatoriam,vt aiunt Nauar.*c.*27.*n.*45.Glos.*in c.fin.de offic.ordin.*Heotiq.*lib.*13.*c.*27.*n.*5.Alter.*lib.*4.*disp.*2. *c.*1. Addentes, quod etiam Delegatus ad vniuersitatem causarum cum vi causarum,& iurisdictione in vtroque foro possit delegare hanc absoluendi facoltatem, quales sunt Vicarius Episcopi,Prælati Monasteriorum, & qui in absentia Prælatorum gerunt eorum vices.

QVÆSTIO III.

Quibus personis possit delegari potestas absoluendi à Censuris.

REspondeo quod omnibus illis, quibos delegari potest potestas ferendi Censuras. Sunt autem,iuxta dicta sup. *tr.*1.*disp.*2. *à q.*17.*& seq.*non solùm Clerici,sed etiam laici,tam viri,quàm fœminæ,etiamsi sint infideles.Nam hi,sicut ex commissione,saltem extraordinaria Pontificis possunt ferre Censuras, ita & poterunt eiusdem commissione, si gaudent, ab illis validè absoluere,qui autem de facto hanc potestatem delegatam habeant,ex dicendis fiet manifestum.

QVÆSTIO IV.

An non solùm Sacerdos,sed etiam Clericus prima Tonsura, qui habet iurisdictionem Ecclesiasticam in foro exteriori, ac proinde in eodem foro potest excommunicare, possit etiam non solùm in foro exteriori absoluere à Censuris, verùm etiam in foro exteriori.

NEgant quidsm existimantes,qood licèt prædictus possit absoluere à Censuris in foro exteriori,non tamen in interiori,seu in foro conscientiæ, aut pœnitentiali,qoia ita videtur colligi ex c.*Canonica, de sent. excom.*vbi dicitur: *Statuentes,vt in tali casu per Priorem vestrum, qui Presbyter esse debet,fratribus vestris absolutionis beneficium impendatur.* Idemque colligitur *ex cap. A nobis* 2. *eod tit.* Ita sentiont Hostiens. *in d.capite,& in Sum.tit.de sent.excomm.§.Quis possit absoluere.*Syluester *verb. Absolutio* 1.§.3.*vers.Quintus est in illo.*Armilla *verb. Absolut.n.*38 *&* 42.*vers.Octanò*,ita dicens: Octanò in eo, qui non Sacerdos excommuoicauit, qui licèt possit absoluere quoad forum contentiosum, non tamen quoad pœnitentiale, quod solùm Sacerdos potest Ita ille.Eandemque sententiam sequuotur Monald.*tit. excommunicatio*, & Ang. *verb. Absolutio*, 1.& alij apud Henricum *in capite A nobis, cit.*Et quidem si huiusmodi Doctores agere intentant de absolutiooe excommunicati à culpa, & peccato, propter quod iure fuit excommunicatus, aut censuratus,tunc certum est apud omnes, quod solum Sacerdos habens ad id iurisdictionem,absoluere ab illo peccato possit. Si verò loquantor, vt nos in præsentiarum loquimur,de absolutiooe à vinculo Censurarum: v. g. excommunicationis; tonc

Respondeo dicendum, vt quid certum, quod absolutio ab excommunicatione, & ab aliis Censuris, administrari,& concedi possit, quoad omne eius vinculum,ab habente potestatem excommunicandi, etiamsi his nec Presbyter, nec Diaconus, nec Subdiaconus, &c. sed solùm Clericus primæ Tonsuræ sit. Et ideò non solùm potest habilitare excommunicatum,vt valeat comparere in iudicio,& communicare cum fidelibus in communicatione politica; sed etiam vt fruatur communibus Ecclesiæ suffragiis.

Probatur, quia regulariter qui potest ligare, potest & absoluere,*cap. Inferior,dist.*21.*l.Qui condemnare,ff. de re iud.*Sed Clericus nondum Presbyter,habens iurisdictionem,potest per excommunicationem etiam in foro interiori ligare ergo similiter poterit absoluere. Nec contrarium probatur per dict.c. *Canonica*, quia ibi ideo requiritur Presbyter ad absolueodum ab excommunicatione, quia in co etiam est sermo de absolutione à culpa reseruata Sum. Pontifici, ob quam incursa est excommunicatio; à culpa autem nullus qui non sit Presbyter,potest absolnere. Hanc solutionem ad textum affert Hurtadus; aliam etiam inuenies apud Couarr. Sic sentiunt apud hunc Ioan. Andr. Hentic. Cardin. Collect. & D. Anton. quos ipse sequitur *in c. Alma mater*,1.*p.*§.11.*n.*10.vbi id latè probat Nauar. *in Man.c.*27.*n* 41.vbi sic ait: Sextò, quod si qui excommunicauit non est Saeerdos,non potest absoloere in foro conscientiæ, quamquam potest in exteriori, secundum aliquos, quos Syluester sequutus est *verb. Absolutio* 1.*notab.*4. quod restringendum est ad absolutionem coniunctam cum peccatorum absolutione; nam ab excommunicatione sola potest absoluere etiam quoad conscientiæ forum, etiam sola prima Tonsura initiatus,vt affirmat S.Thom.*in* 4. *dist.* 18. receptus à S.Anton.3.*p.tit.*24.*c.*77.& Ioan. Tabiena *verb. Absolutio ab excomm &c.*Sic Nauarrus. Auila etiam 2. *p. cap.*7.*disp.*1.*dub* 2.Alterius *lib.*4. *disp.*4.*c.*1. *vers. Sed superest.*Hurt.*disp.*15.*de excomm.diff.*1. Suarez *disp* 7. *sect.*6. *n.*8.

QVÆSTIO V.

An laicus non tonsuratus possit absque speciali commissione absoluere à Censuris in articulo mortis, deficiente Sacerdote.

AFfirmant quamplures Doctores, quia Pontifex potest hanc facultatem laïco, etiam tonsurato concedere, vt constat ex dictis *tr.* 1. *disp.*2. *quæst.*17. *& sequent.* ergo credendum est piè,ita concessisse. Ita sentiunt Glossa, Armilla, Tabiena, Panormit. Ioan. Valerus,& Ioan. de la Crux, Ioan. Sancius, Barthol. de Ledesma,Ragutius, Margarita Coofessorum,& D. Anton. citati à nobis pro hac sententia,1. *part.de Sacram.tract.*5. *disp.*11. *q.* 7. His addi potest nouissimè Bauny *tractatu* 1.*de Censuris in communi,quæstione* 8. *&* 9.& expressiùs *tractatu* 2.*de Absoluente ab excommunicat. disputatione* 3. *quæstione* 30.*pagina* 160. vbi id hoc argumento confirmat. Nam Rex Galliæ,

de

de facto habet hanc absoluendi potestatem delegatam à Papa, etiam extra periculum mortis censurati: ergo credendum est, etiam cuilibet laico esse concessam pro mortis articulo censurati. Pia certè consequentia. Antecedens ergo probatur, quia qui ligare Censuris potest, potest ab illis soluere, vt supra est habitum: at sic est, quod Rex Galliæ habet potestatem, & delegatam à Papa ferendi Censuras; ergo & ab illis absoluendi. Minorem probant verba Caroli de Grassalis, quæ habentur *lib. 1. Regularium, iure 9.* & sunt hæc: *Hinc est tertio, quod nedum Rex Christianissimus ab aliis excommunicari non potest, imò ipse alios, saltem laicos, ex iusta causa excommunicare potest, secundum Vincent. Cygn. in allegation. suis de bello Ital. cap. Regali, vers. Superest videndum.* Et in hanc sententiam videtur iam inclinare Diana *part. 5. tract. 9. resol. 7.* licèt contrariam probabiliorem dixerit *3. part. tract. 4. resol. 133.* & expresse tenet Candidus *disquisit. 22. art. 55. dub. 2. dicto 6.*

Sed probabiliùs iterum respondeo: non posse absque speciali commissione, quia nec ex iure aliquo, aut consuetudine habemus, quod Ecclesia, aut Summus Pontifex hanc potestatem absoluendi à Censuris laico concesserit, etiam pro articulo mortis. Vnde in hac parte nulla est adhibenda fides dictis Caroli de Grassalis, vt benè ait Bauny. Sic Suarez *disp. 7. sect. 6. n. 6. & seq.* Sanchez *lib. 2. Summa, c. 13. n. 13.* Vasquez *dub. 18 de excomm. n. 9.* Ægidius *disp. 14. dub. 16. n. 236.* Nauarr. Sotus, Palud. Vgolinus, Conarr. Graffius, Curduba, Layman, Auila, Hurtad. & Lugo, quos pro hac eadem sententia retulimus 1 *part. loc. cit.* Quibus adhuc addi possunt Bonac. *disp. 1. de Cens. q. 3 punct. 3. n. 1.* Alter. *lib. 4. disp. 5. c. 1* Henr. *lib. 13. c. 27. n. 4.* Faber *in 4. dist. 25 q. 1. disp. 4. c. 8. n. 257* Luylius *lib. 2. de Censur. disp. 24. dub 4* Præposit. *in 3. p. q. 1. de Censur. in communi, dub 14. n. 95* Sayrus *lib. 2. c. 21. n. 13.* Cornejo *de Censuris in genere, disp. 11. dub. 4* Filliucius *tr. 11. c. 10. quæsito 5. n. 318.*

Ad fundamentum contrariorum concedendum est antecedens, negandum tamen esse contra pietatem Ecclesiæ, quod potestatem absoluendi à Censuris existentem in articulo mortis, non concedat laico: tum quia Censura quæcunque ratione sui non impedit saluationem: tum etiam, quia auferri potest post mortem ipsius Censurati.

QVÆSTIO VI.

An saltem quilibet Clericus, etiamsi solum habeat primam tonsuram, possit etiam sine speciali commissione absoluere ab excommunicatione, & ab aliis Censuris existentem in articulo mortis.

AFfirmant, & à fortiori, Authores primæ sent. nuper citati, & vltra illos ex nostra Palud. *in 4. dist. 17. q. 3. art. 1. concl. 3. in fine.* Henriq *lib. 13 c. 24. n. 1.* in Glossa *lit. C.* per hæc verba: Sic in articulo mortis Clericus etiam solius tonsuræ, posset absente Sacerdote absoluere ab excommunicatione, etiam reseruata Papæ, & concedere Indulgentias etiam Bullæ Cruciatæ: & dicitur latè Confessarius in hoc fauore, *sup. lib. 3. lege 6. de pænitent. c. 9 §. 1. 4.* D. Th. *addit. q. 24. 1.* (Palud *dist. 20. q. 1. 2.* & Soto *dist. 18. q. 4.* dicunt probabile) & tenet Anton. Syloester, Armilla, Nauar. *c. 27. n. 270. §. 6. & c. 26. n. 32* prodesse, vt sic decedens sepeliatur. Hucusque Henriquez ibi, quod & repetit *c. 27. n. 4.* quamuis in fine in contrariam sententiam magis propendere dicit Auila, ait namque Henriquez sic: Vicarius Episcopi, quamuis non Sacerdos sit, sed tantum tonsuratus, vt potest in vtroque foro absoluere ab excommunicatione reseruata Episcopo: ita pro eo articulo mortis, probati Auctores benè idem concedunt omni viro tonsurato absente Sacerdote nam Tonsurato solet Ecclesia committere facultatem absoluendi ab excommunicatione. Quamuis receptior sententia sit, ne tunc absoluatur nisi à Sacerdote, aut Vicario Episcopi, licèt Sacerdos non sit. Hæc Henriquez Sed certè licet hic aliqualiter in hanc sententiam propendat, oppositam expresse tenet, præcipuè *lib. 6. cit. c. 9. n. 3. & 4.*

Sed probabiliùs respondeo: adhuc non posse sine speciali commissione, quia ratio nuper assignata *q. antecedenti*, quatenus fundatur in vsu, vel consuetudine, etiam procedit de Tonsurato, & de alio quolibet Ordinato non Sacerdote: & iura etiam, quæ de hac re loquuntur, semper nominant Sacerdotem, vt patet ex Concil. Trid. *sess. 14. c. 7.* Sic Suarez *disp. 7. sect. 6. n. 10.* Conar. *in c. Alma mater, 1. p. §. 11. n. 9. & 10.* Nauarrus *in sum. c. 26. n. 26.* his verbis: Dixi *Presbyter*, alius enim etiam deficiente Presbytero, non potest à peccatis absoluere. iuxta Gloss. *sing. recept. in c. Pastoralis, §. Præterea, de offic. Ordin.* neque ab excommunicatione, vt probauimus, & defendimus *à n. 83.* cum prædicta gloss. recepta ibi ab omnibus, & ab Imol. *in l. 1. col. 3. ff. de publ. iudic.* &c. Sic Nauarrus ibi, & expressiùs *cap. 27. n. 270.* Henricu, *mihi 271. vers. Sextò quod per hoc videtur.* Vnde malè citatur ab Henriquez pro opposita parte. Auila *2. p. c. 7. disp. 1. dub. 2.* Filliuc. *loc. citato*, & alij citati pro nostra sententia *q. antecedenti.*

QVÆSTIO VII.

An ad minus Iudex Ecclesiasticus, qui potestatem habet excommunicandi, & absoluendi, possit licèt Sacerdos non sit, absoluere in articulo mortis à quacunque Censura quemcunque etiam non subditum.

AFfirmant, & à fortiori quidem Doctores pro prima sententia adducti *q. 5. & 6.* Sed in specie de hac difficultate loquendo, id docent Paludan. *in 4. dist. 18. q. 5. n. 10* & Vgol. *tab. 1. c. 4. §. vlt. n. 6.* vt refert Suarez *vbi infrà*: & Filliuc. probans esse probabile, licèt probabilius oppositum.

Fundamentum eorum est, quia sicut iurisdictio absoluendi à peccatis, quam Parochus ordinariè habet in suos subditos, extenditur ad alienos quoscunque in articulo mortis: ita iurisdictio, quam Iudex Ecclesiasticus habet ad absoluendos suos subditos, extendi videtur ex pia Ecclesiæ interpretatione, ad non subditos in articulo mortis.

Sed probabiliùs respondeo: nec præfatum Iudicem posse absoluere in articulo adhuc mortis non subditum, si Sacerdos non sit; quia vt absolutio Censurarum sit valida, requirit in Absoluente iurisdictionem erga Censuratum: at hanc non habet Iudex non Sacerdos erga personam non subditam: ergo.

Nec obest fundamentum contrariæ opinionis, quia illa coniectura, & similitudo non sufficit ad stabiliendam hanc iurisdictionem necessariam ad absoluendos non subditos: benè tamen ad hoc, quod sicut conceditur Parocho facultas absoluendi à peccatis alienos subditos in articulo mortis, ita conceditur Sacerdoti cuilibet nullam iurisdictionem habenti, circa peccata mortalia in eodem mortis articulo. Sic Suarez *disp. 7. sect. 6. n. 11.* Alter. *lib. 4. disp. 5. c. 1. in fine.* Filliuc *tr. 11. c. 10. quæs. 5. n. 318.*

QVÆSTIO VIII.

An omnes Sacerdotes, nulla exceptione facta possint in articulomortis absoluere ab omnibus peccatis & Censuris, etiam Papa reseruatis.

NEgarunt in primis Medina *C. de Confess. q.* 32. Couarr. *in cap. Alma mater, 1. part. §.6. n.* 8. & Marsilius *in 4.q.12.art.2.4.part.concl.*1. quos sic retulimus 1. *part. de Sacram.tract.*15. *disp.*11.*q.*16. Quia existimarunt, nullum excommunicatum vitandum habere iurisdictionem in pœnitentes etiam in articulo mortis.

Negarunt deinde Sotus, Nauar. & Ledesma *loc. cit.* adducti, quia putarunt hanc facultatem non esse concessam hæreticis, licèt sit excommunicatis, & quomodocumque suspensis.

Sed vt quid certissimum respondeo dicendum, quod omnes Sacerdotes, siue sint simplices, siue excommunicati suspensi, irregulares, degradati, & etiam hæretici, possint absoluere quemlibet in articulo mortis, à quolibet peccato & Censura, etiã Papæ quomodolibet reseruata, quia sic habetur in Trid. *sess.*14.*c.*8. Cuius verba retulimus 1.*p.loc.cit.* Et tenent communiter Doctores. D.Thom. Caius, Durand. Palud. Maior, Ruard. Syluest. & Angelus, quos refert, & sequitur Vasq. *tom.*4.*q* 93.*art.* 1.*dub.* 4.*& de excommunicatione dub.* 10.*n.*1. Suar. *tom.* 4.*disp.* 26.*sect.*4.*& tom.*5.*de censur.disp.*7.*sect.*6. Lugo, Hurtad. Granados, Sanchez, Ægidius, & alij, quos *loc.cit.* adduximus. Vbi de aliis quæstionibus ad hæc concurrentibus fusè tractauimus, ibi videantur, & *disp.*11.*q.*69.*& seq.*

QVÆSTIO IX.

An sit illicitum absolutionem Censurarum per errorem, aut dolum à Iudice extorquere.

REspondeo tanquam certum: affirmatiuè, quia irrogatur iniuria Iudici, à quo per dolum, aut errorem absolutio Censurarum extorquetur. Sic omnes. Legantur Bonacina *disp.*1.*q.*3.*punct.*8.*n.* 1. & alij mox citandi.

QVÆSTIO X.

An non solùm sit illicita, verùm etiam inualida absolutio Censurarum per dolum, aut errorem extorta.

AFfirmare videtur absolutè Sà *verb. Absolutio ab excommunic. n.* 14. quatenus ita ait: Absolutio ex causa falsa valet. Nauarrus *cap.* 27. *n.* 38. Etsi id quidam negent. Ita ille.

Sed distinctius respondeo: etiam esse inualidam, si absolutio fuit extorta per dolum, fraudem, aut errorem versantem circa causam finalem: secus verò si fuerit extorta per fraudem, dolum seu errorem versantem tantummodo circa causam impulsiuam, quia in primo casu Iudex non intendit absoluere à Censuris, nisi iuxta causam sibi propositam: ergo si hæc non subsistit, inualida erit absolutio. Secus in secundo casu, quia in illo, verè Iudex intendit absoluere ob causam finalem, quam supponimus subsistere, etiamsi non subsistat impulsiua.

Ex hoc fit, quod si reus dicat Iudici, se satisfecisse parti læsæ, cum reuera non satisfecerit: vel Confessori dicat se non posse satisfacere, cum tamen possit, tunc absolutio concessa erit nulla; quia reuera non subsistit causa finalis Iudici, aut Confessario expressa, propter quam Iudex, vel Confessarius intendunt absoluere. Idémque est dicendum de Hæretico, qui se fingens conuersum, petit excommunicationis reseruatæ absolutionem; nam ob eandem rationem absolutio à tali Censura data, etiam per Inquisitores, erit nulla. Et ideo, etiamsi dictus Hæreticus postea resipiscat interius, nihilominus peccatum hæresis ita remanet reseruatum, sicut erat ante absolutionem, quia permanente eadem Censura, perseuerat eadem reseruatio; at sic est, quod manet eadem Censura, cum absolutio fuerit nulla ex defectu voluntatis Absoluentis: ergo. Sic omnes communiter. Legãtur Suarez *disp.*7.*sect.*6.*n.*12. Alter. *lib.*4.*disp.*5. *c.*2. Sanchez *lib.*2 *summa, c.*12.*n.*8. Filliucius *tract.*11.*cap.*10.*quæst.*3.*n.*321. & *quæst.*6. *n.*327.*in fine*, Reginaldus *lib.* 9. *n.*47. Bonacina *disp.* 1. *quæst.*3. *punct.* 8. *n.* 2. & antea Nauarrus, *loco* à Sà *citato*, his verbis: Tum, quia excommunicatio lata ex falsa causa valet, & non absolutio, iuxta Gloss. *cap. ex parte, de offic. Ordinar. & in cap. Quod super iis, de fide instrument.* Hæc Nauarrus. Nec Sà oppositum docet, nam intelligendus est in sensu secundæ nostræ responsionis partis, & ita pro illa citat eum Bonacina *loc.cit.* Bauny *tract.*2.*disp.*3.*q.*45.*dub.*1.*&* 2.

QVÆSTIO XI.

An etiam non solùm sit illicita, sed etiam inualida Censurarum Absolutio extorta per vim, vel metum iniuriosum cadentem in constantem virum.

NEgandum videtur, quia Censura lata ex vi, vel metu cadente in constantem virum, per se, & ex natura rei est valida, vt diximus suprà *tract.* 1. *disp.*2.*q.*47. contra nonnullos Doctores: ergo etiam erit valida absolutio excommunicationis, & alterius cuiuscunque Censuræ extorta per vim, & metum cadentem in constantem virum: patet consequentia ex paritate rationis.

Sed tanquam certum respondeo, dicendum, quod absolutio excommunicationis, & cuiusvis alterius Censuræ, extorta per vim, vel metum cadentem in constantem virum, sit omnino nulla & inualida, non ex natura rei, sed ex iure positiuo, & humano cap. *vnico de his quæ vi metúsve, cap. fin. lib.*6. vbi Pontifex Gregor. X. decreuit absolutionem à quacumque Censura metu extorta, esse nullam, per hæc verba: *Absolutionis beneficium ab excommunicationis sententia, vel quamcunque reuocationẽ ipsius, aut suspensionis seu etiam interdicti, per vim, vel metum extorta, præsentis constitutionis auctoritate omnino viribus vacuamus.* Sic Pontifex. Et sic omnes. Legãtur Suar. Nauar. Bauny, Alter. Filliuc. & Bonac. *loc.cit.* vbi inuenies causas, ob quas potius voluerit Pontifex irritare Absolutionem, quàm excommunicationẽ latam ex metu, vel vi. Legantur etiam dicta à nobis suprà *disp.*2.*cit.q.*47.

QVÆSTIO XII.

An item sit inualida absolutio Censurarum extorta à Iudice per vim, vel metum leuem.

AFfirmat adhuc esse inualidam, si talis metus fuit causa extorquendi à Iudice absolutionem, Caietanus *in sum. verb. excommunicatio. cap.*41. vbi sic ait: Nota primò, quod vis, seu metus illatus, non distinguitur inter magnum, & paruum: qualemcunque enim vim, aut qualemcunque metũ intulerit, sufficit, si inde subsequutus est effectus absolutionis, seu reuocationis

quia

quia Canon non distinguit (vt dictum est) inter magnum & paruum. Ita Caietan. cuius sententiam quoad forum conscientiæ esse tenendam, docet Nauarr. *c.27. n.125.vers. Decimaseptima.*

Sed probabiliùs respondeo, tunc non esse inualidam, sed ratam, & validam, quia in iure non habetur ratio metus leuis, *l. Nec timorem, ff. de eo, quod metus causa*, quia non dicitur simpliciter talis, cum non causet inuoluntarium morale. Pœna autem Iuris humani restringitur ad casum expressum. Sic Suar. *disp.7.sect.6. n.14.* Alter. *lib.4.disp.5.c.2.* Henriq. *lib.13.c.30.n.1.* Filliuc. *tract.11.c.19 quæst.5.n.322.* Ægid. *disp.14. dub.16. n.223.* Bonac. *disp.1.quæst.3.punct.8.n.4. vers. Dixi cadentem in constantem virum*, & alij communiter cum Gloss. *in c.vnico, de his quæ vi, & c.cit.verb.Subiacere.*

QVÆSTIO XIII.

An qui per metum grauem, seu vim impetrat absolutionem à Censura, incurrat nouam excommunicationem.

RESpondeo vt quid certum: incurrere, quia sic decreuit dict. Greg X. *in d.c.vnico, de his quæ vi, metúsve caus.* his verbis: *Ne autem sine vindicta violentiæ crescat audacia: eos qui absolutionem, seu reuocationem huiusmodi vi, vel metu extorserunt, excommunicationis sententiæ decernimus subiacere.* Sic Pontifex. Concil. Trid. *sess.25. de reform. cap.3. ad fin.* vit: *Nefas esse, vt Magistratus compellat Iudicem Ecclesiasticum absoluere.* Sic Gloss. & alij Canonistæ *in d.c.* dicentes, extorquentes sic absolutionem à Censura, esse per hunc textum ipso iure excommunicatos. Nauar. *c.27. n.125. cit.* Caiet *loc.* etiam *cit.* Angelus *excommunicatio 5. casu 15.* Henriq. Alter. & Bonacin. *loc.cit.*

QVÆSTIO XIV.

An huius decreti excommunicationem incurrant Iudices Regij, quando ad tollendam vim rogant, & iure compellunt Iudicem Ecclesiasticum, vt absoluat excommunicatum ab ipso ad tempus.

REspondeo non incurrere, quia sic tenet vsus, & praxis in Regia, & Castellana Republica, propter maximam vtilitatem, quæ ei accedit; cum alioqui nisi remedium hoc, & auxilium aduersus Iudices Ecclesiasticos casu quo nolunt deferre appellationi ad Sedem Apostolicam, ad quam reus appellauit, grauissimè opprimerentur innocentes à Iudicibus Ecclesiasticis, qui procul à Romana Curia passim iurisdictione, & potestate Ecclesiæ abuterentur. Sic optimè Couarr. *pract. quæst.c.35.n.3.* vbi sic ait: In hac Regia, & Castellana Republica illud obseruatissimum est, & diu obtinuit à tempore, quod memoriam hominum excedit, posse ab his qui à Iudicibus Ecclesiasticis vi, & Censuris opprimuntur, Regios Auditores, & Consiliarios, qui apud Regia suprema prætoria iura litigantibus reddunt, omnino adiri, vt vim auferant, & compellant Iudices Ecclesiasticos ab ea inferenda cessare, & *Paulò infrà.* Nam vbi lis agitur apud Iudicem Ecclesiasticum, etiam inter Ecclesiasticos, qui per sententiam condemnatus appellat, Iudéxque non vult deferre appellationi, & ideo pro executione multis afficitur Censuris, & grauaminibus, conqueritur simplici querela coram Regiis Auditoribus ex eo quod non deferatur appellationi, quam ad Sedem Apostolicam proposuit: tunc sanè statim ex sola simplici querela dantur litteræ Regiæ, quibus præcipitur Tabellioni, sub certa pœna,

quod intra breue tempus mittat ad Curiam acta causæ, & processum, & rogatur Iudex Ecclesiasticus, vt absoluat excommunicatum ad aliquot dies, qui sufficiant missioni, & examinationi processus, quod si contumax Iudex sit, dantur secundæ literæ, ac tandem tertiæ, & id agere cogitur pœnis quibusdam, &c. Hucvsque, & amplius Couarr. Cuius sententiam approbant Henriq. *lib.13.c.30* & penes ipsum *lit.H*, Caiet. *in sum verb.excomm. c.19. & 30.* Driedo *lib.1. de libert.Christ.pag.143.* Sot. *in lib de secret.membr.2.q.5.* & Perez *l.5. & 9.tit.1.lib.3.ordinat & l.14.tit.3.lib.1. recopilat.* Legantur etiam Nauarr. *c.27. n.69. & 70.* Alterius *lib.4.disp.5.c.2.*

QVÆSTIO XV.

An ab excommunicatione ab homine lata possit absoluere ipse qui illam tulit.

REspondeo posse, regulariter loquendo, quia eius est soluere, cuius est ligare: ergo qui per excommunicationem ligare potest, potest & absoluere. Sic constat ex c. *Inferior, dist.21.* vbi Glossa *verb.inferior, capite Verbum, de Pœnitent.dist.1.* vbi definitum est, par, & æquale ius esse soluendi & ligandi. Sic vt quid certum supponunt omnes Doctores, qui solum excipiunt aliquos casus, in quibus Iudex qui excommunicauit, non potest absoluere: ideóque consultò in responsione diximus, *regulariter loquendo.* Legantur Suar. *disp.7.sect.2.* Alter. *lib.4.disp.2.c.2.* Auila *2.p.c.7.disp.1. à dubio 4* Bonac. *disp.1.q.3.punct.1.* Augelus *verb. Absolutio 2.in princip.* Armilla *eod.verb.n.42.* Henriquez *lib.13.c.18.n.6.*

QVÆSTIO XVI.

In quibus casibus non potest absoluere ab excommunicatione ipse qui excommunicauit.

REspondeo quod in quinque casibus. *Primus* accidit. In Delegato Papæ, qui inobedientem suæ sententiæ potest excommunicare, sed post annum à sententia diffinitiua non potest absoluere, c. *Quærenti, de offic. deleg.* Angel. & Armilla *loc.cit.* Auila *loc. cit. dub.9. versu Tertius casus.* Qui ex Angelo, & Innoc. notat, quod si dictus Delegatus excommunicat ante sententiam definitiuam, semper poterit absoluere, vsque ad diffinitiuam sententiam, etiam post annum, vsque ad hanc: quia perpetua est iurisdictio. Suarez *disput.7.sect.2.n.7.* Bonacina *disp.1.q.3.punct.1.num.1,* & alij.

Secundus in Incendiariis, quos Episcopus potest excommunicare, sed post denunciationem non potest absoluere, c. *Tua nos, de sentent. excommunicat.* Sic Henriq *lib.13.cap.28.n.6.* ita dicens: Si Iudex Incendiarium (qui iure ipso non est excommunicatus) excommunicet, reseruatur Papæ. Sic ille. Caietan. *verb. excommunicatio, c.22.* Nauarr. *c.27. num.94. & 256. & cap. 17. num. 100.* Sotus *distinct.22. quæst.2. art.3. concl.2.* Angel. & Armilla *loc. cit.* Auila *loc. cit. vers Dixi regulariter.*

Tertius, quando qui excommunicauit, incidit in maiorem excommunicationem, ita vt sit denunciatus, & non toleratus: quia tunc, cum priuetur vsu Iurisdictionis, non potest iam absoluere, secus si sit toleratus, aut in minorem excommunicationem incidat, quia tunc posset. Nauarrus *cap. 27. num. 40.* Angelus, Armilla, & Henriquez *loc.cit.* Auila *loc. cit. vers. Secundus casus.*

Quartus, quando Papa committit alteri, vt absque vlla causæ cognitione excommunicet aliquem: quia cum talis sit merus executor, non poterit absoluere. Secus si mandat ei, vt excommunicet eum cognitione causæ, quia tunc posset absoluere. Sic Angelus *loc. cit.* & penes ipsum Ioan. Andr. Archidiac. Hostiens. & Bernard. Nauarrus *num.* 44. Armilla, Henriquez, & Auila *loc. cit.*

Quintus, quando excommunicationem ab inferiori latam confirmat Papa ex certa scientia, quia tunc solus Papa potest absoluere, eo quòd talis confirmatio est idem ac si ipse Papa ferret excommunicationem. Sic Henriq. *lib.* 13. *c.* 28. *n.* 6. & penes ipsum Nauarrus, Ioan. Andr. Syluest. & Angel. qui addunt secus dicendum, si Papa non confirmauit sententiam inferioris ex certa scientia, & cum cognitione causæ: aut si sententia esset per statutum, quia quantumcunque confirmatum, potest inferior absoluere, nisi in confirmatione sibi, vel alteri reseruasset. Auila etiam *dub.* 6. *cit. vers. Quintus casus est*, vbi ex Syluestro notat, quod tunc confirmatio ex certa scientia fiat, quando in ea inseritur totus tenor rei confirmatæ, aut quando Papa vtitur istis, vel similibus verbis, *ex certa scientia*, &c. aut quando confirmat aliquid quod vidit. Legantur vltra citatos Authores Alter. *lib* 4. *disp.* 2. *c.* 5. *dub.* 5.

QVÆSTIO XVII.

An ab excommunicatione ab homine lata non tantum possit absoluere qui illam tulit, verùm etiam eius successor.

RESpondeo tanquam certum: posse etiam eius successorem, quia moraliter censentur eadem persona, cum idem gerant officium, & eadem fungantur dignitate. Sic textus *in c. Si Episcopus ante*, 11. *q.* 3. & omnes. Suarez *disp.* 7. *sect.* 2. *à n.* 3. Alterius *lib.* 4. *disp.* 2. *cap.* 2. Bonacina *disp.* 1 *q* 2. *punct.* 1. *à n.* 1. & alij. Hinc colligentes, quod non solùm Episcopus successor poterit absoluere ab excommunicatione lata per Prædecessorem, sed etiam Capitulum Sede vacante, cum hoc succedat in iurisdictionem Episcopi mortui, vel excommunicati, vel suspensi, aut vincti apud infideles, &c. *c.* 2. *de maior. & obed. lib.* 6. *c. Si Episcopus, de supplend. neglig. Prælat. eod. lib.*

QVÆSTIO XVIII.

An non solum possit absoluere ab excommunicatione, qui per sententiam illam tulit, aut eius successor, verùm etiam Superior eius.

NEgant Decius *in c. Cæterum, de Iudiciis, n.* 5. Carol. Ruin. *cons.* 7. *n.* 6. *lib.* 4. & Gloss. *in c. Pastoralis, in princip. de Offic. Ordin.* quos pro hac parte refert Couarruuias *in c. Alma mater*, 1. *p.* §. 12. *n.* 3. Et illam ipsum sequi, existimant Bonacina, & Auila, *vbi infrà*. Sed non existimant benè. Nam oppositam partem absolutè docet, vt *infra*. Vnde

Probabiliùs respondeo: quod etiam Prælatus Superior, non dignitate, sed iurisdictione, possit absolutè loquendo absoluere ab excommunicatione lata à suo inferiori. Ideóque Episcopus validè potest absoluere ab excommunicatione lata ab aliquo Abbate sibi inferiori, vel Archidiacono, aut Parocho sibi subditis, casu quo hi ex consuetudine excommunicent. Ratio est, quia iurisdictio competens Prælato inferiori, non datur ei priuatiuè, sed accumulatiuè: hoc est, non datur ei priuando Superiorem iurisdictione ordinaria quam habet, sed ei datur ad hunc effectum, quod possit hac iurisdictione vti, sicuti Prælatus Superior, ergo. Sic D. Thom. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 5. *q.* 1. *ibi*, Paludanus *q.* 5. *art.* 2. Syluester *verb. Absolutio* 1. *q.* 1. *notab.* 2. Hostiens. Abbas, Imola, Bald. & alij, quos refert, & sequitur Couar. *loc. cit.* §. 12. *n.* 2. & 3. dicens esse id commune. His addi possunt Sotus *dist.* 22. *in fine*. Angelus *verb. excommunic.* 4. *n.* 1. Tabiena *n.* 8. Armilla *eod. verb. n.* 22. Nauarrus *c.* 27. *n.* 40. quos omnes simul cum Couarruuia, citant, & sectantur Suarez *disp.* 7. *sect.* 2. *n.* 12. & Alterius *lib.* 4. *disp.* 2. *c.* 3. Sic etiam Henriquez *lib.* 13. *c.* 27. (non 28. vt leges apud Auilam, & Bonacinam) *num.* 3. qui etiam ait, Couarruuiam in oppositum propendere, sed etiam non benè, & Auila 2. *part. cap.* 7. *disp.* 1. *dub.* 11. Vgolinus *tab.* 1. *c.* 4. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 9. *quæst.* 5. *n.* 286. & *quæst.* 9. *n.* 296. Sayrus *lib.* 1. *c.* 20. *num.* 1. Ægidius *disp.* 14. *dub.* 16. *n.* 233. Bonacina *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 1. *n.* 3. Hurtadus *disput.* 15. *diffic.* 6. *n.* 19. & communis. Additque Auila *loc. cit.* quod dato, quod prima sententia esset vera in Prælatis sæcularibus, secus tamen esset dicendum in Prælatis regularibus, *infrà*.

QVÆSTIO XIX.

An Archiepiscopus possit validè, & licitè absoluere ab excommunicatione, & alia quauis Censura lata per suffraganeum Episcopum in causa appellationis.

RESpondeo tanquam certum: posse in causa appellationis, quia sic colligitur ex c. *Per tuas, de sent. excomm.* vbi Innoc. III. reiecta opinione aliquorum existimantium, non posse Archiepiscopum absoluere ab excommunicatione lata per Episcopum suffraganeum, adhuc in causa appellationis; contrarium definiuit ex Alexandro Papa, quod idem fecit Innoc. IV *in c. Venerabilibus, eodem tit. lib.* 6. ibi: *Excommunicatos autem ab ipsis suffraganeis, vel eorum Officialibus possunt absoluere, si ab ipsis litigantibus ad eos fuerit prouocatum.* Sic omnes, Abbas *in c. In litteris, de offic. deleg.* & ibi Decius, & alij Canonistæ, vbi notant quod quando per appellationem defertur causa ab Episcopo ad Archiepiscopum, debeat hic priusquam à Censura absoluat, seruare formam & modum præscriptum in cap. *Ad reprimendam, de offic. Ordin. & in c. Prudentiam, §. Sexta, de offic. Deleg. & in c. Venerabilibus, cit. §. Sanè, & § Porro* Henriquez *lib.* 13. *c.* 27. *n.* 3. & antea *c.* 24. *n.* 2. vbi sic ait: Archiepiscopus suffraganeorum subditos non excommunicat, vel absoluit, nisi in causa appellationis, vel dum iure concedente visitat illos. Sic ille. Et penes ipsum Panorm. Felin. Nauarr. Syluester, Dueñas, & Couarruuias. Sic etiam Suarez *disp.* 7. *sect.* 2. *n.* 16. Alterius *cap.* 3. *cit. vers. Alio modo.* Filliuc. *loc. cit. num.* 297. Syluester *verb. Absolutio* 2. §. 1.

QVÆSTIO XX.

An Episcopus possit absoluere à Censuris latis ab Abbatibus quibusdam, Archidiaconis, & Archipresbyteris sibi inferioribus, etiam casu, quo ad ipsum facta non sit à parte appellatio.

NEgant quidam existimantes, non posse Episcopum absoluere à Censuris latis ab Abbatibus, Archidiaconis, &c. sibi subditis, nisi quando ad ipsum per viam appellationis, aut querelæ defertur; quia in capite *Cum ab Ecclesiarum, de Offic. Iudicis Ordinarij*, statutum est ab Alexandro III. quod

quod si Plebanus, seu Ordinarius subiectus Episcopo, in Clericos, vel laicos parochianos suos interdicti, vel excommunicationis sententiam rationabiliter ferat, Episcopus illam seruare debeat, & illam sine congrua satisfactione, & absque eiusdem Plebani, seu Ordinarij conscientia non relaxet. Ergo casu, quo Episcopus dictam interdicti, seu excommunicationis sententiam, Plebano irrequisito, nec aliqua satisfactione præmissa relaxet, non tenebit relaxatio, seu absolutio. Ita sentiunt Decius, Carol. Ruinus, & Glossa *cit. quæst.* 18. pro prima sententia, necnon Paludanus, & Couarruuias citati pro secunda.

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod Episcopus potest relaxare Censuram latam ab Abbatibus, &c. duobus modis. *Primò*, cum conscientia Plebani, qui illam tulit, & satisfactione præmissa; & tunc non solum erit valida absolutio, seu relaxatio, sed & licita, vt constat ex dicto cap. *Cum ab Ecclesiarum. Secundò*, sine conscientia Plebani, & sine satisfactione præmissa & tunc licet esset illicita absolutio, seu relaxatio Censuræ, esset tamen valida: tum quia in textu pro prima sententia adducto, nullum est verbum irritans talem actum. Tum etiam, quia Episcopus verè est Superior, & Ordinarius suæ Diœcesis, cap. *De persona*. 11. *q*. 3. ergo valida erit absolutio ab illo data. Sic Glossa *in d. cap. Cum ab Ecclesiarum, verb. Non relaxes*. Syluester *verb. Absolutio* 2 §. 1. Tabiena *n*. 14. Angel. *n*. 3. Armilla *n*. 43. Qui intelligunt id esse verum, nisi aliàs ex consuetudine haberent Plebani vt excommunicati, aut interdicti per ipsos non possint ab Episcopo absolui, quia tunc non posset, cap. *Dilecto, de Offic. Archid.* Suarez *disp. 7. sect. 2. num.* 17.

QVÆSTIO XXI.

An Prouincialis Ordinis Mendicantium possit absoluere illum, quem Inferior Prælatus, v.g. Minister, seu Prior Conuentualis, excommunicauit.

Respondeo tanquam certum: posse absoluere, imò aduocare ad se causam coram inferiori Prælato inchoatam; quia iurisdictio inferioris Prælati huius verè est subordinata Superiori. Sic Abbas *in cap. Si quis contra Clericum, in repet. n.* 42. & *in cap. Cùm contingat, n.* 21. *de foro compet.* & *in cap. Cum ab Ecclesiarum, de offic. Iud. Ordin.* Couar. *in cap. Alma mater*, 1. *p*. §. 12. *n* 3. Syluester, & Suarez nuper citati. Auila 2. *part. cap. 7. disp. 2. dub.* 11. *conclus.* 3. dicens, id esse certum in omnium opinione.

QVÆSTIO XXII.

An excommunicatio lata per sententiam generalem pro peccatis futuris, possit etiam relaxari, & absolui non solum à Prælato, qui illam tulit, & Superiore; sed etiam ab aliis, qui possunt absoluere ab excommunicatione lata ab ipso iure.

Affirmant, non solum posse absolui à Prælato qui excommunicationem tulit, & eius Superiori; sed etiam ab aliis, qui possunt absoluere à Censuris iuris nulli reseruatis, vt sunt Episcopi quicunque, Parochus proprius, & omnis Sacerdos, qui potest à mortalibus, quia talis sententia ab homine lata, cum sit generalis, æquipolles Canoni, & statuto. Nauarrus *in cap. Ita quorundam, de Iudæis*, & *in sum. cap* 27. *n* 44. Ioan. Andr. Card. & Imola *in cap. Graue, de præbend.* Couarr. *in cap. Alma mater* 1. *p*. §. 12. *n*. 4. Henricus *in c. Ex frequentibus, de Institut.* Villalob. *de Irregular. q* 13. Henriq. *lib*. 13 *c*. 28. *n*. 5. & penes ipsum, *lit. F*, Abbas, & Felinus (qui ab aliis citantur pro posita parte) Syluest. Armilla, Alaua, & alij. Ita etiam Ægid. *disp*. 14. *dub*. 16. *n*. 257. Hurtad. *disp*. 15 *de excom. diffic* 6. *n*. 21 Auila 2 *p. c. 7. disp. 1. dub.* 8. Sà *verb. absolutio ab excom. n*. 15. Layman. *tr*. 5. *part*. 5. *c*. 7. *n*. 5. Cornejo *tract* 5. *disp*. 11. *de excom. dub*. 3. Diana *part*. 5. *tract*. 9. *r fol* 4 Præpositus *in 3. part q. 1. dub*. 13. *n*. 90. Bauny *tr*. 2 *de excomm disp*. 3. *q* 20 *vers. Quid si Censura*. Bonac *disp*. 1 *quæst*. 1. *punct* 1. *à num* 5.

R. P. Leand. de Censur.

Negant verò alij existimantes, solùm posse absolui dictã excommunicationem latam per generalem sententiam, ab eo qui ab excommunicatione lata ab homine specialiter potest, videlicet à Prælato qui illam tulit, vel ab eius Superiore. Ratio horum est, quia talis excommunicationis sententia simpliciter est ab homine, non à Iure: sed sic est quod iuxta generalem regulam in iure fundatam, quæcunque excommunicatio lata ab homine, solùm potest tolli ab ipso ferente, vel à Superiore: ergo & in illa hæc regula locum habet: patet, quia nulla apparet ratio diuersitatis in eo quod sit generalis, vel particularis sententia, cum semper remaneat sententia hominis, & nunquam dici potest excommunicatio Iuris. Sic Glossa *vlt. in cap. Ex frequentibus, cit.* Abbas *in cap. Graue, cit.* Felin. *in cap. Pastoralis*, §. *Præterea, de offic. Ordin.* Caietan. *verb. Absolutio ab excom.* Ioan. *in sum. Confess. lib. 3. tit.* 33. *q*. 86. Vgolinus *tab*. 1. *c*. 4. *n*. 3. Vasquez *dub*. 19. *de excommunicat. n*. 6. *vers. Addit Couarruuias*. Faber *dist*. 25. *q*. 1. *disp*. 4. *cap*. 8. *n*. 241. Alterius *lib* 4. *disp*. 2. *cap*. 4 Suarez *disp*. 7. *sect*. 2. *n*. 23. Filliucius *tract*. 11. *cap*. 9. *quæst*. 10. *n*. 302. Villal. *tract*. 17 *diff* 18. *n*. 12. & 13.

Sed iis consideratis sententiis, ego respondeo vtramque esse æquè probabilem: sed priorẽ eligendam, eo quòd fauorabilior, & benignior sit. Pro qua parte facit quartum argumentum pro ea à Bauny his verbis confectum, quia cum odia in mitiorem partem trahi oporteat, verbaque legis quæ pœnam irrogat, propriè capi debeant, hoc est in ea notione quæ illis ex hominum instituto conuenit, excommunicatio generaliter lata in fures, v.c. reseruata Episcopo non erit, si vniuersè sic concepta non sit propriè in hominem: at verum est prius, quæro enim quem voces denotent? quem extra Ecclesiam specialim collocent, *qui furatus est, sit excommunicatus*. Ergo non est generalis excommunicatio de earum genere, quæ sint eius Auctori reseruatæ. Sic Stephanus Bauny.

QVÆSTIO XXIII.

An qui excommunicatus fuit à suo Episcopo per sententiam generalem, & postea domicilium in aliam diœcesim transtulit, non solum possit absolui ab Episcopo, qui illum excommunicauit, sed etiam ab illo, cuius iam subditus est.

Negare debent Authores nuper pro secunda sententia adducti, eo quòd existiment, quod excommunicatus per sententiam generalem latam ab homine, nequeat absolui, nisi ab illo, qui potest ab excommunicatione ab homine specialiter lata, nempe ab eo qui eam tulit, vel ab eius Superiore. Et sic sentit inter alios Filliucius *loc. cit. n*. 303.

Sed iuxta sententiam à nobis nuper electam, respondeo, dicendum, quod etiam possit absolui ab alio Episcopo, ad cuius diœcesim domicilium transtulit, & iam subditus est, quia illa excommunicatio lata per sententiam generalem, est valde similis, & æquiparatur excommunicationi latæ per Canonem, aut statutum: at ab hac potest quis absolui per

Religionis posse quemcunque absolui per Prælatum talis Religionis à quacumque Censura lata per Episcopum, vel alium Iudicem, ne detur Religioso occasio vagandi extra Religionem.

Sed vt certum respondeo, non posse absolui, secluso priuilegio, à Prælato Religionis, sed à Iudice à quo specialiter fuit excommunicatus. *Primò*, quia vt supra est habitum, ratione litis, seu causæ incohatæ, pertinet secundum ius commune ad priorem Prælatum. *Secundò*, quia nullo iure probari potest, talem iurisdictionem, quantum ad absolutionem excommunicationis, translatam esse per ingressum Religionis in Prælatum Religionis. Nam licèt ratio adducta à Lapo sit satis congrua, vt detur talis iurisdictio Religionum Prælatis; de facto tamen datam illis esse nullo iure constat. Ex iure ergo, & secluso priuilegio, nequibit dictus excommunicatus absolui, nisi à primo Prælato à quo particulariter fuit excommunicatus. Sic Suarez *disp.* 7. *sect.* 2. Vgolinus *tab.* 1. *c.* 4. *n.* 10. Alterius *lib.* 4. *disp.* 2. *c.* 5. *dub.* 1. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 9. *q.* 10. *num.* 305. Bonac. *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 1. *a.* 7.

Qvæstio XXX.

An saltem ex vi priuilegij specialis Religionis possint Prælati illius absoluere excommunicatum ab excommunicatione ab homine per sententiam particularem lata, & contracta ante ingressum Religionis.

NEgant Suarez, & Alterius *loc. cit.* quia existimant, quod priuilegia concessa à Clemente IV. & Martino V. aliquibus Ordinibus, vt possint absoluere ab omni censura ab homine lata, etiam contracta ante ingressum Religionis, intelligenda sunt de censura per sententiam generalem, non verò de censura lata per particularem sententiam.

Sed æquè probabiliter respondeo: Posse Prælatos Religionum ex vi suorum priuilegiorum absoluere excommunicatum ab excommunicatione lata ab homine per sententiam particularem, etiam contracta ante ingressum Religionis, dummodo satisfacta sit pars, quia æquè probabile est, quod prædicta priuilegia, cum generaliter loquantur de omni censura lata ab homine, generaliter sunt intelligenda; & ideo tam de censura lata ab homine per generalem sententiam, quàm lata ab homine per sententiam particularem. Imò addo, quod præcipuè de hac vltima intelligi debeant: tum quia hæc præcipuè dicitur sententia lata ab homine, vt ex habitis *quæst.* 22. constat. Tum etiam, quia iuxta nostram sententiam *loc. cit.* habitam, absque vllo priuilegio potest quis absolui à quocumque Confessario à censura contracta per sententiam generalem: ergo vt aliquid de nouo operentur priuilegia dicta de absolutione à censura lata etiam per particularem sententiam sunt intelligenda. Sic, & à fortiori docebit Lapus *loco citato.* Legantur Nauarr. *lib.* 5 *cons. tit. de sentent. excommun. cons.* 47. *n.* 4. *&* 5. Medina *in sua sum. lib.* 2. *cap.* 12. Ledesma 2. *p. sui* 4. *q.* 16 *art.* 1. *dub. vlt.* Couarr. *in c. Alma mater,* 1. *part.* §. 11. *n.* 16 Gutier. *in suis qq. c.* 5. *in fine.* Miranda *in manual. Prælator. tom.* 2. *q.* 30. *art.* 22.

Qvæstio XXXI.

An Episcopus, possit absoluere ab omni censura iuris nemini reseruata

REspondeo tanquam certum: posse Episcopum, & Prælatum Episcopalem iurisdictionem habentem, necnon & illum, qui eius vicem gerit. Sic expressè definitur ab Innocent. III. *in cap. Nuper, de sentent. excommunic.* vbi concedit facultatem Episcopis absoluendi ab excommunicatione iuris: quod clarius ex infrà dicendis constabit. Sic omnes Doctores. Legantur Nauarrus *cap.* 27. *num.* 20. Syluest. *verb. Absolutio* 1. *n.* 4. Henriq. *lib.* 13. *cap* 28. *num.* 5. Auila *part.* 2. *c* 7. *disp.* 1. *dub.* 4. Suarez *disp.* 7. *sect.* 3. Vgolinus *tab.* 1. *c.* 18. §. 1. Alterius *lib.* 4. *disp.* 3. *cap.* 1. Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 9. *quæst.* 4. *num.* 281. Bonacina *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 1. *n.* 9. Bauny *tr.* 2. *disp.* 3. *q.* 4. *pag.* 116. Ægidius *disp* 14. *dub.* 16. *n.* 230. Hurtad. *disp* 15. *de excom diff.* 1. Cornejo *tract.* 5. *de excomm. disp.* 11. *dub.* 1. Sayrus *cap.* 19. *n.* 7. *&* 8. Diana *p.* 5. *tr.* 9. *resol.* 5. & omnes Theologi cum D. Thom. *in addit. q.* 24. *&* 25.

Qvæstio XXXII.

An etiam Vicarius Generalis Episcopi, & Capituli Sede vacante, possit absoluere ab omni Censura iuris, sicuti potest Episcopus, & Capitulum Sede vacante.

REspondeo tanquam certum: Etiam posse, quia hi omnes nomine Episcopi comprehenduntur. Sic authores citati, præcipuè Suarez, Alterius, & Bauny, qui cum aliis alios Prælatos iis verbis addit: Pari cum isto fruuntur iure Prælati Religionum, vt Abbates, Portellius *de dubiis Regul. verbo Abbas.* Ordinum Generales, quasi Prælati, vt Prouinciales, Priores Conuentuales, Rectores, Correctores apud Minimos. Ita Abbas *in cap. Possessionem, num.* 1. *de prob.* Geminianus *in c.* 2. *de constit. in* 6. Vicarij Generales Episcoporum, *&c.*

Qvæstio XXXIII.

An item Parochus possit absoluere ab omni censura iuris non reseruata, sicuti alij Prælati suprà recensiti possunt.

NEgant quamplures Doctores; eo quod Parochus non habet ex suo officio iurisdictionem in foro exteriori: at hæc omnino est necessaria ad absolutionem ab excommunicatione maiori iuris: ergo. Ita tenet Couarr. *in cap. Alma mater,* 1. *part.* §. 12. *num.* 5. & penes ipsum Glossa *in cap.* 2. *de pœnitent. & remiss.* Panormit. *in cap. Nuper, de sentent. excomm.* Felin. *in cap. Pastoralis.* §. *Præterea col.* 3. *de offic. iud. ord.* Imola *in cap. Ab excommunicato, de rescr. col.* 5. Henriq. Botteus *in tract. d. Synodo,* 3. *part. art.* 5. Bitterens. *in opere de excomm. & interdict.* Durand. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 4. Palud. *ibi q.* 5. *art* 4. His addi possunt Piasecius *in casibus reseruatis,* Barbosa *de offic. Episcopi, part.* 3. Abulens. *Matt.* 16. *q* 87 *ad* 2. Caiet. *verb. Absolutio ab excommun. c.* 4. *in fine.* Tabiena *verbo Absolutio* 1. *n.* 4. *& verb. Dispensatio, n.* 19. D. Anton. 3. *part. tit.* 17. *c.* 11. Rosella *verb. Confessor* 1. *num.* 3. Comit. 1. *respons. q.* 27. Faber *dist.* 25. *quæst.* 1. *disp.* 4 *cap.* 8. *n.* 250. & alij. Accedit denique, quod maximæ authoritatis est id quod testantur Bitterens. & ex illo Durand. nempe, ita sensisse Bonifacium VIII. Ebredunens. & Ricardum de Senis Vicecancellarium Romanæ Ecclesiæ, viros eruditione, & doctrina præstantissimos, à quorum sententia nemini licebit diuerti: ergo.

Sed, hoc non obstante, probabilius respondeo, etiam Parochos posse absoluere à quacumque censura iuris non reseruata, & ideo à quacumque iuris maiori excommunicatione, dummodo reseruata non sit. *Primò*, quia ita docuit, & indulsit Innocent. III. *in cap. Nuper* 29. *de sent. excommun.* In quo cap. expressè

dixit: Excommunicatum excommunicatione non reservata, absolui ab Episcopo, aut proprio Sacerdote posse. Verba capitis sunt: *In secundo verò casu, à suo Episcopo, vel à proprio Sacerdote poterit absolutionis beneficium obtinere: quamuis enim & tunc non iudicis, sed iuris sententia Excommunicato communicans sit ligatus, quia tamen Conditor Canonis eius absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem alij relaxandi.* At sic est, quod nomine proprij Sacerdotis, in omnium sententia, intelligitur Parochus: ergo etiam hic, sicuti potest Episcopus, potest absoluere à quacumque excommunicatione iuris non reseruata, in foro pœnitentiali; nam quoad hoc Episcopus, & proprius Parochus æquiparantur.

Nec obstat, quod textus tantum loquatur de excommunicatione minori; nam ratio ibi assignata etiam currit in excommunicatione maiori, & in quanis alia censura: Ratio namque textus hæc est: *Quia tamen Conditor Canonis eius absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi.* Vnde Angel. Syluest. Nauarr. & alij meritò dicunt, textum hunc esse quasi expressum pro hac parte.

Nec obstat secundò ratio pro contrariis adducta, quia ad absoluendum à censuris non est necessaria iurisdictio exterior ex officio, sed sufficit concessio potestatis exterioris ad id, data à Pontifice *in dicta cap. Nuper.*

Ad authoritatem etiam Bonifacij VIII. respondet Bauny. *Primò*, quod nullus dicti Pontificis extet Canon, nec nulla appareat litteris testata fides, præterquàm in opere, quod *de excomm. & interd.* Biterensis. seu Berengarius, scripsit. *Secundò* respondet, alium à nobis stare Pontificem contra Bonifacium, virtutum æquè, ingeniique laude præstantem, cum eoque lectissimam Theologorum sobolem, quos errare in re tanta quis credat? Tenent namque hanc sententiam in primis D. Thom. *in 4. dist.* 18. *quæst.* 2. *art.* 2. *& in addit. quæst.* 24. *art.* 1. D. Bonauent. *dist.* 18. *q.* 6. Maior *q.* 2. *dub.* 3. Ledesma *quæst.* 26. *art.* 1. Sotus *dist.* 22. *q.* 3. *art.* 3. *conclus.* 4. Syluest. *verb. Absolutio* 1. *n.* 4. *& §.* 5. *n.* 7. *& verb. casus* 1. *n.* 3. (licèt *verb. excommunicatio* 9. *casu* 9. *num.* 1. dicat solum Ordinarium posse absoluere.) Angel. *Absolutio* 1. §. 2. *&* 8. Armilla *verb. Absolutio, n.* 25. Nauar. *cap.* 27. *n.* 39. *&* 257. Summa Confess. *lib.* 3. *tit.* 33. *q.* 8. Hostiens. & Innocent. *in d. cap. Nuper.* Henriquez *lib.* 14. *c.* 27. *n.* 3. *& cap.* 28. *num.* 5. Medina *in summ. lib.* 1. §. 11. *n.* 7. Suarez *disp.* 7. *sect.* 3. *num* 24. Alterius *lib.* 4. *disp.* 3. *cap.* 3. Vasquez *de excommunicatione, dub.* 19. Auila 2. *parte, cap.* 7. *disp.* 1. *dub* 4. Ægidius *disp.* 14. *dub.* 16. *num.* 230. Filliucius *tract.* 11. *cap.* 9 *quæst.* 4. *num.* 283. Toletus *lib.* 1. *cap.* 16. Tannerus *tom.* 4. *disp.* 6. *quæst.* 10. *dub.* 6. *num.* 115. Præpositus 3. *part. quæst.* 1. *de Cens. in comm. quæst.* 1. *dub.* 4. Luysius *de Censur. lib.* 2. *disp.* 19. *dub.* 6. Reginaldus *lib.* 9. *cap.* 5. *sect.* 5. *num.* 15. Layman. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 5. *num.* 1. Bauny *tract.* 2. *disp.* 3. *de Absoluente, quæst.* 5. (qui tamen malè citat pro hac parte Couarruuiam.) Hurtad. *disp.* 15 *de excommunic. diff.* 2. *n.* 6. Cornejo *in* 3. *p. tr.* 5. *disp.* 21 *de excommunicatione, dub.* 1. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 3. *puncto* 1. *n.* 9. Saytus *lib.* 5. *cap.* 15. *n.* 22. Vgolinus *tab.* 1. *c.* 18. Villalob. *tract.* 27. *diff.* 17. *num.* 8. Moscoso *in sum. tract.* 16. *c.* 4. *n.* 7. Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 5.

QVÆSTIO XXXIV.

An denique non solùm Parochi, sed etiam omnes alij Sacerdotes, habentes, quocumque modo facultatem absoluendi à peccatis mortalibus, possint etiam absoluere ab omni excommunicatione, & alia quauis Censura iuris non reseruata.

NEgabunt, & à fortiori Doctores citati nuper pro prima sententia, & negat implicitè etiam Medina *loc. cit.* cum potestatem hanc absoluendi solùm concedat Episcopis, & Parochis.

Sed probabiliùs respondeo: Adhuc posse absoluere à prædictis Censuris, quia hæc absoluendi facultas committitur Episcopo, & proprio Sacerdoti, *in d. cap. Nuper*, vt suprà vidimus: at sic est, quod non solùm Parochus, sed quilibet alius Sacerdos potens absoluere aliquem à mortalibus, dicitur proprius Sacerdos illius, vt colligitur ex *cap. Omnis vtriusque sexus, de pœnitent. & remiss.* ergo. Sic communiter Doctores citati nuper pro nostra sententia. Suarez *disp.* 7. *cit. sect.* 4. *n.* 9. Alterius *cap.* 4. Nauarrus, Saytus, Hurtadus, Bauny, Auila, Bonacina, Filliucius, Sotus, Armilla, Cornejo, Diana, Villalob. & alij.

QVÆSTIO XXXV.

An cap. Nuper, *concedens Episcopis, & Parochis facultatem ad absoluendum à Censura iuris, per contrariam consuetudinem abrogatum sit.*

AFfirmat Vgolinus *loc. cit.* nuper pro nostra sententia, eo quòd Couarruuias dicat, contrariam consuetudinem (nempe quod Parochi nequeant absoluere à censuris iuris) communi praxi esse receptam.

Sed respondeo dicendum, nullo modo constare de tali consuetudine, saltem generaliter recepta; & ideo vbi recepta non est, semper posse Parochos, & alios Sacerdotes habentes facultatem absoluendi à peccatis absoluere à censuris iuris non reseruatis. Sic Alterius *lib.* 4. *disp.* 3. *c.* 3. *pag.* 409. ex Suario non citato, *sect.* 4. *n.* 20. per hæc verba: Ad quintam de consuetudine, & de praxi, quam Couarruuias testatur recepisse contrariam opinionem: in primis dicendum est, non constare de tali consuetudine contraria. Deinde non sequitur. In aliquibus locis Parochi non exercent hanc iurisdictionem: ergo est inducta contraria consuetudo, vt non possint absoluere, quia non agendo post longum tempus, non inducitur consuetudo. Tandem in illis locis, vbi viget talis consuetudo, illa seruatur: quia consuetudo potest dare, & auferre iurisdictionem. Hucusque Alterius.

QVÆSTIO XXXVI.

Quis potest absoluere ab Excommunicatione, & alia quauis censura iuris reseruata.

REspondeo tanquam certum, quod potest absoluere ipsemet legis, aut Canonis Conditor, seu Author, vel eius Superior, vel ille, qui ab eis potestatem delegatam habuerit. Alius verò minimè, nisi in articulo mortis. Sic colligunt omnes Doctores ex *cap. Nuper, de sentent. excommunicat.* Legantur Suarez *disp.* 7. *sect.* 5. Alterius *lib.* 4. *disp.* 4. *c.* 2. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 9. *q.* 5. *n.* 286. Bonac. *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 1. *n.* 0. Hurt. *disp.* 15. *de excom. diff.* 3. Cornejo *tr.* 5. *de excomm. disp.* 12.

disp. 11. *dub.* 2. Auila 2. *p.* c. 7. *disp.* 1. *dub.* 5. Diana *p.* 5. *tract.* 9. *resol.* 6.

QVÆSTIO XXXVII.

An obtinens facultatem à Papa ad Absoluendum ab omnibus Censuris, possit absoluere à Censuris iuris reseruatis.

NEgant quidam DD. existimantes, facultatem generalem absoluendi ab omnibus censuris, non comprehendere censuras reseruatas in iure. Et eodem modo si fuerit concessa ad omnes excommunicationes, non complecti excommunicationes reseruatas in iure, quia (inquiunt) *in generali concessione, non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus. Regul. iur. in* 6. & habetur *in c. vlt. de offic. Vicar. eod. lib.* Ita sentit ex S. Thom. 3. *p. tit.* 14. *c.* 77. §. 1. Suar. *disp.* 7. *sect.* 5. *n.* 10.

Sed probabiliùs respondeo, posse absoluere, quia aliàs tale priuilegium nullum haberet effectum, si non posset, qui illud obtinuit, absoluere ab excommunicationibus, & aliis Censuris iuris reseruatis; nam quilibet Sacerdos approbatus, absque noua facultate potest absoluere ab excommunicationibus, & aliis censuris non reseruatis. Sic Azor. 1. *p. lib.* 8. *c.* 10. *quæst.* 12. Sà *verbo Absolutio, n* 20. & Graffius, quos refert ac sequitur Bonacina *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 1. *n.* 11. Quibus addi possunt Alterius *lib.* 4. *disp.* 4. *c.* 2. *pag.* 413. Nauarr. *in c. Ita quorumdam, de indic. notab.* 11. *n.* 21. Candidus *disquis.* 22. *art.* 51. *dubit.* 4. *dicto* 10. & penes ipsum D. Thom. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 5. *in corp.* & Syluest. *Absolutio* 1. *n.* 4. §. *Et simpliciter, vers. Sed tu adde.*

QVÆSTIO XXXVIII.

An etiam obtinens facultatem absoluendi à Censuris Papa reseruatis, possit absoluere à casibus contentis in Bulla Cœna, quando non est facta mentio huius Bullæ.

REspondeo tanquam certum: non posse, quia certum est, sub concessione generali casuum Pontifici reseruatorum, non comprehendi casus Bullæ Cœnæ. Nam cum in ea specialissimè reseruentur, speciali expressione indigent exprimendo casus Bullæ. Sic Vgolin. *tab.* 1. *c.* 10. §. 4. *n.* 8. Nauarr. *c.* 27. *n.* 275. Couarr. *in c. Alma mater*, 1. *p.* §. 11. *n.* 5. Graffius *lib.* 4. *decis. c.* 18. *n.* 2. *&c.* 15. *n.* 56. Suarez *disp.* 7. *sect.* 5. *num.* 11. *& disp.* 21 *sect.* 3. *num.* 3. Sanchez *lib.* 2. *Summa, c.* 12. *n.* 13. Alterius *lib.* 4. *disp.* 4. *c.* 2. Bonacina *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 1. *n.* 12. Hurtad. *disput.* 15. *de excommunicatione, diff.* 3. *n.* 13. Candidus *loc. cit. dicto* 11. Bartholom. à S Fausto *de Iubil. lib.* 4. *q.* 104. Bardi *in Bullam*, 2. *p. tract.* 6. *c.* 2. *sect.* 3. *n.* 33.

QVÆSTIO XXXIX.

An eo ipso, quod quis obtinent facultatem absoluendi ab omnibus casibus Bulla Cœnæ, possit absoluere ab excommunicatione ob hæresim contracta.

AFfirmarunt olim quidam DD. existimantes, quod possit quis virtute Bullæ, aut Iubilei concedentis illi facultatem absoluendi à casibus Bullæ Cœnæ, absoluere ab excommunicatione ob hæresim contracta, adhuc casu, quo in facultate non fiat expressa mentio hæresis. Ita tenuere apud Henriquez *vbi infrà*, Panorm. *cap. de cætero, de sentent. ex ommun.* Ledesma 2. *p. q.* 26. *art.* 1. *fol.* 353. Sotus *dist.* 22. *quæst.* 2. *art.* 3. *post* 5. *concl. in* 2. *casu Cœnæ*, & Corduba *in summa, casu* 8. *in fine*, & alij Recent. Quib. addi possunt Filiuc. *tract.* 8. *c.* 10. *n.* 165. vbi id latè probat Et Bauny *de Censur. disput. de Bulla Cœna, q.* 1. §. *Explicantur dubia, dub.* 5. *pag.* 307. & penes ipsum Farinac. *de hæresi, quæst.* 191. *n.* 62. & (loquendo de hæresi omnino occulta) Reginald *lib.* 8. *c.* 5. *n.* 53. & Fagundez *de precept. Eccles. tract.* 2. *lib.* 8. *n.* 38. Molfesius *tom.* 1. *summ tract.* 7. *c.* 21. *num.* 62. Alfonsus de Leone *tract. de Iubileo, part.* 2. *quæst.* 11. *num.* 43. Peirinus *de priuileg. tom.* 1. *constit.* 4. *Sixti IV.* §. 5. *num.* 20. Lorca *in* 2. 2. *quæst.* 11. *art.* 4. *disp.* 45. *num* 3. Polancus *de Iubil. sect.* 42. *num.* 65. & Quintanaduenas *in tr. de Iubil. duarum hebdom. cap.* 25. *num.* 1. Qui tamen malè citat Viualdum pro hac parte; cum oppositam apertè amplectatur *vbi infrà*, & apud Suarium, loquendo de absolutione ab hæresi occulta, Graffius *lib.* 4. *decis. cap.* 15. *num.* 25. & apud Bonacinam Peña *in director. part.* 3. *comment.* 23. *vers. Quod si*, & apud Franciscum Bardium *Bullam Cruc. part.* 2. *tract.* 6. *cap.* 2. *sect.* 3. Sà *in excom. Bullæ Cœna, num.* 17. (*mihi* 20.) Quem ipsemet sequitur *num.* 26. vbi addit ex Sà, sic declaratum fuisse à Sacra Congregatione (sed certè ego apud meum Sà talem declarationem non inueni) & ex Filliuc. *tract.* 8. *c.* 19. *n.* 165. ita fuisse responsum à Sacra Pœnitentiaria *anno* 1617. *occasione cuiusdam Iubilei*. Hanc sententiam esse probabilem, innuit clarè Couarr. Diana, Alterius, & Luysius *infrà*.

Fundamentum horum Doctorum est. *Primò*, quia priuilegium Principis latissimè est interpretandum, iuxta c. *Quamuis plenissima, de præbend.* Quæ regula maximè procedit in his beneficiis, quæ bonum animæ respiciunt, qualis est facultas absoluendi à reseruatis.

Secundò probatur ex more, & consuetudine Romanæ Ecclesiæ, quæ solet in Bullis Iubilei (necnon & Cruciatæ) quando conceditur facultas absoluendi ab omnibus criminibus, quantumuis enormibus, excipere expressè hæresim: ergo vbi non exprimitur, intelligitur comprehensa sub generali clausula continente omnes casus Bullæ, iuxta *l. si Chorus, ff. de leg.* 3. *Generalis concessio, aut dispositio omnes species sub se contentas continet.*

Sed alij probabiliter respondent, non posse in dicto casu absoluere ab excommunicatione ob hæresim, adhuc occultam, contracta. Sic Henriquez *lib.* 6. (non 8. vt inuenies citatum apud Sanchez, & Bonacinam) *cap.* 16. *num.* 2. his verbis. A casu hæresis exterioris per clausulam generalem Bullæ Cruciatæ, aut plenissimi Iubilei, nisi aliter in ipso expressè declaretur, Confessarius absoluere non potest, quia Vrbanus IV. Paulus IV. Pius V. & Gregorius XIII. Pontif. ita expresserunt per Bullam cum consilio Cardinalium amplissimè Censoribus fidei concessam. Nam & generalis commissio non extenditur ad illa, quæ solent in speciali concedi. Sic Henriquez. Et apud illum in Glossa *lit.* I, Couarr. *in cap. Alma mater*, 1. *part.* §. 11. *num.* 15. Qui latè id probat. Simancas *de Cathol. instit. cap.* 3. *n.* 2. Petez *l.* 3. *tit.* 4. *lib.* 8. *ordin. pag* 85. Medina *lib.* 1. *Summa. c.* 10. §. 1. *& cap.* 11. §. 7. Angles *flor. Theol. pag.* 206. Caiet *de excommun. c.* 1. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 271. §. 15. *& in noua num.* 275. Palac. *c* 4. *dist.* 10. *quæst.* 3. Quintil. Mandos. *in praxi signatura, v. Absolutio ab hæresi* Rojas *tract. de priuil. inquisit.* §. 416. *& de hæret.* 2. *part. assert.* 39. vbi addit id declaratum esse proprio motu Pij V. *anno* 72. *die* 30. *Ianuarij*. Aragon 2. 2. *q.* 11. *art.* 3. Man. Rodrig. *in explicat. Bulla*, §. 9. *num.* 7. vbi etiam refert ita declarasse Gregor. XIII. *anno* 84. & olim Vrbanum IV. Et ita esse praxim in Romana Curia concludit. His addi possunt Gutierrez *quæst. Canon. lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 26. Azot. *tom.* 1. *lib.* 8.

*lib.*8,*cap.*10.*quæst.*12.& *cap.*19.*q.*2. Auila 2.*p.c.*7.(non 2.vt leges apud Bonacinam)*disp.*1.*dub.*7.*concl.*2. Sanchez *lib.*2.*summa,c.*12.*n.*10. Suareo *disp.*7.*sect.*5.*n.*12. Vgolin.*tab.*1.*c.*13 §.4 *n.*10. Alterius *lib.*4. *disp.*4. *c.*2. *vers. Et similiter.* Vasquez *de excom.dub.*19.*n.*5. & 6. Bonac. *disp.*1.*q.*3.*punct.*1.*n.*13. Hurt. *disp.* 15. *de excomm diff.*3.*vers. Et ob eandem rationem.* Candidus *disquis.*22.*art.*51.*dub.*4.*dicto* 12 Luysius *lib.*2. *de Censur. disp.*25.*dub.*2. Viualdus *c.de Absolutione Sacram n.*16. Barbosa *de potest. Episcopi alleg.* 40.*n.*31. Ludouic. à Cruce *in Bullam, disp.*1.*c.*3.*dub.*6.*n.*4 Trullench. *ibid. lib.*1.§.7.*c.* 2. *dub.* 7.*n.* 9. Palao *tom.*1.*tract.*4 *disp.*4. *punct.*3.§.4.*n.*2. Diana 1.*p.tract.*5.*resol.*1. & penes ipsum etiam Floronus, Syluius, Ragucius, Nouarius, Homobonos, Torreblanca, Ricciullus, & alij.

Ego verò vtramque seotentiam io concordiam redigendo: respondeo quod ille qui obtinuit facultatem absoluendi ab omnibus casibus Bullæ Cœnæ, licitè, & validè poterit absoluere ab excommunicatione ob hæresim occultam exteriorem contracta, etiamsi in facultate Bullæ, aut Iubilei non fiat expressa mentio hæresis, dummodo per talem facultatem concessa sit Confessatio facultas absoluendi ab omnibus casibus, & Censuris Episcopis reseruatis, & non sit restricta per aliam Bullam, seu decretum Pontificium: minimè tamen poterit absoluere ab excommunicatione ob hæresim publicam contracta, ob rationes secundæ sententiæ. Legatur *à q.* 81.

Et ad fundamentum huius secundæ sententiæ, in quantum opponitur nostræ, dicendum est, vel noo constare authenticè de declarationibus Pontificom, aut intelligi de absolutione ab hæresi publica. Et ad stylum Curiæ; quod variatur pro varietate Pontificum, & fundatur io probabilitate oppositæ opinionis, quæ ob id non tollit probabilitatem alterius.

QÆSTIO XL.

An qui à Papa obtinuit facultatem absoluendi à Censuris, & casibus illi reseruatis, possit absoluere à Censuris, & casibus, quos sibi Episcopi reseruarunt.

NEgat Bonacina *disp.*1.*q.*3. *punct.*1. *n.*10. qui & refert pro se Naoarrum *in c.Ita quorundam, de Iudæis, notab.*11. *n.*71.& *in Man.c.*27. *n.*261. Graffium *lib.*4.*dec.c.*15.*n.*28.& Farinacium *de hæres.q.*92. *n.*63. Ratio Bonacinæ est, quia dum Pontifex condit aliquam legem, non intendit derogare statutis, & consuetudinibus particularibus locorum, *cap.* 1. *de constitut. in* 6. adde & iu, nec statutis Episcoporum: ergo, &c.

Sed com distinctione verissimè respondeo dicendum, quod licèt stando in rigore iuris, qui virtute alicuius priuilegij, Iubilei, aut Bullæ obtinuit à Pontifice facultatem absoluendi ab omnibus censuris, & casibus sibi reseruatis, non ideo possit absoluere à reseruatis specificè ab Episcopis: at verò stando coosuetudini, & vsui, contrarium est dicendum. Sic Alterius *lib.* 4. *disp.*4.*c.*2. dicens id, & non aliud, sentire Nauarrum his verbis: Respondendum est huic dubitationi, Confessarium babentem generalem facultatem à Papa absoluendi ab omnibus excommunicationibus, & censuris reseruatis Sedi Apostolicæ, posse absoluere etiam à casibus in specie Episcopo reseruatis. Ita sentit Nauarr. *in d.n.*261. vbi licèt dicat, oppositum fundari in ipso iure, tamen vsum, & consuetudinem fuisse ita interpretatum ius, vt sublata censura Papali, intelligatur sublata reseruatio, & censura Episcopalis. Et *n.*263. fusius redarguit contrariam opinionem cuiusdam Doctoris, qui asserebat, non posse pœnitentem virtute priuilegij, & Bullæ Papalis, absolui à casibus reseruatis Episcopis, ipsis inconsultis; nam Papa habet super omnes Christianos iurisdictionem, per Extrauag. *Vnam Sanctam, de maior. & obed* immediatam quoad omnia spiritualia, quam nemo potest ab illo tollere, vel diminuere, *c. Cuncta per mundum, c. Per principalem* 6.*q.*3. Deinde ex contraria opinione tollerentur omnes Bullæ Iubilei, quibus conceditur amplissima facultas eligendi Confessarios, cum potestate absolueodi ab omnibus peccatis, & censuris reseruatis; qui enim essent innodati censuris Episcopalibus, virtute Iubilei non possent absolui, & ex consequenti non possent lucrari Iodolgentias, & Iubileum: atque ita Bulla Iubilei careret effectu suo contra voluntatem Summi Pontificis. Hucusque Alterius. Cuius sententiam priùs docuerat P. Suarez *disp.*7.*sect.*5.*n.*45. adduceos io sensum à nobis explicatum Nauarrum, & Graffium: vnde absolutè noo benè citat illos Bonacina pro se. Sic etiam Vgol. *tab.*1.*c.*13. §.4.*n.*10. Hurtad. *disp.*15.*de excom. diff.*3. *in fine.*

---

§.. II.

De potestate Episcoporum, & Prælatorum Regularium circa absolutionem ab excommunicationibus, & aliis Censuris reseruatis Papæ.

QVÆSTIO XLI.

An Episcopus possit absoluere ab excommunicatione reseruata Papæ, ex delicto occulto contracta.

REspondeo tanquam certum: posse Episcopum, tam per se, quàm per suum Vicarium ad id specialiter deputatum, absoluere suum subditum, non alienum, à quacumque excommunicatione, ex dilecto occulto orta, quantumuis Papæ sit reseruata, quia sic fuit Episcopis concessum per Concilium Trid. *sess.*24. *c.*6. his verbis: *In quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, delinquentes quoscunque sibi subditos in Diœcesi sua, per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum in foro conscientiæ, gratis absoluere, imposita pœnitentia salutari. Idem & in hæresis crimine in eodem foro conscientiæ eis tantum, non eorum Vicariis sit permissum.* Hæc Concilium. Et ex illo docent omnes. Legantur Nauar. *lib.*1.*consil.de offic.Ordinarij, cons.*8. Henriq. *lib.*6.*de pœnit.c.*14.*n.*7. & *c.*16. *n.*1. Auila *p.*2.*c.*7.*disp.*1.*dub.*6. Bonac. *disp.*1.*q.*3.*punct.*2. Bauny *tr.*2.*disp.*5.*de Absoluente, q.*21. Sanch. *lib.*2. *sum.c.*11.*n.*2 Hurt. *disp.*15.*de excom.diff.*3.*vers. Deinde Episcopis.* Granados *de fide, controu.*1.*tr.*15.*disp.*14.*sect.*1.& 2. Castro Pal. *to.*1.*tr.*4.*disp.*4.*punct.*3.§.2.*n.*1.& alij.

QVÆSTIO XLII.

An nomine Episcopi cui in dicto Tridentini decreto conceditur facultas absoluendi à reseruatis Papæ, veniat quicunque Episcopus: dummodo sit consecratus.

REspondeo tanquam certum: Non venire quemcumque. Nam in primis non satis est quod Episcopus sit consecratus, si diœcesi, ac subditis careat. Tales sunt Episcopi titulares, vulgò *de anillo*, quia vt ex contextu dicti decreti constat, non conceditur

dictæ

dicta absoluendi facultas Episcopo respectu omnium fidelium, sed respectu subditorum in propria diœcesi, Suarez *disp.41.sect.2.n.7.* Sanchez *lib.2.Summæ, c.11. n.3.* Granados *sect. 2.cit.n.4.*

Rursus. Non potest ea facultate absoluendi vti Episcopus earum Religionum, in quibus Tridentinum quoad totum non fuerit receptum (secus esset, si solum quoad partem) etiamsi subditos habeat, quia par debet esse fauorum, & onerum ratio: ergo vbi Tridentinum non est receptum quoad leges, & onera, nequit acceptari quod fauores. Suarez, & Sanchez *loc. cit.* Alterius *tom.2.disp.8.de suspens. c.3. concl. 4.* vbi ait, ita declarasse Sac. Congregat. Cardinal. super Concilio.

Venit ergo nomine Episcopi in dicto decreto, quicumque Episcopus electus, & confirmatus, etiamsi consecratus non sit, nec Sacerdos, dummodo habeat diœcesim, in qua Tridentinum receptum sit. Sic Suarez *tom 4 in 3 part.disp.30.sect 2.num.4.* Sanchez *lib.8.de Matrim.disp.2.n.11.& lib.2.sum.c.11. cit.n.3.* Et colligitur ex à nobis dictis *1.p.tr.5. de Pœnit. disp. 21.q.51.& 52.* Granados *sect.2.cit.n.4* Palao *loc.cit.n.2.*

QVÆSTIO XLIII.

An etiam Capitulum, Sede Episcopali vacante, possit virtute dicti Decreti Tridentini absoluere à censuris reseruatis Papæ, ex delicto occulto ortis.

NEgant apud Bonacinam *vbi infrà,* Aragonius *2.2.q.88.art.12.concl.4.col.7.* Toletus *lib. 1.c.83. n.5.* & alij apud Barbosam *in remissionibus sess.24.c.6. n.2.* Sed certè ex his Authoribus Aragonius oppositum docet apud Sanchez *vbi infra,* & Toletus, nec verbum de hac re habet *loc. cit.* Negat tamen Suarez *disp.41.sect.2.n.13.* quem è contrà malè citat Bonacina pro parte opposita, & Palao *loc. cit.* loquendo dumtaxat de absolutione ab hæresi.

Fundamentum Suarij est, quia sic declarauit Congregatio Cardinalium dicens, hanc facultatem esse solius Episcopi priuatiuè quoad omnes alios: ergo excludit etiam Capitulum Sede vacante.

Sed probabilius respondeo dictam facultatem absoluendi etiam transire ad Capitulum Sede vacante, Quia Capitulum iure communi succedit in omnibus his, quæ iure ordinario competunt Episcopis: at sic est, quod dicta absoluendi facultas competit Episcopis iure ordinario speciali, cum competat non ratione personis, sed dignitati eorum, & officio, vt benè probat Sanchez *vbi infrà*: ergo. Sic Cenedo *Collect.4. ad decretal.n.3.* Aragon. *2.2.q.88.art.12.col.7. concl 5. fol. 1042.* & Manuel *q.reg tom.1.q 61.art.9* quos refert, & sequitur Sanchez *lib.8.de Matrimonio, disp.2.n.10. & lib.2.summa, cap. 11. n.4.* vbi pro hac parte citat Suarium *tom.4.in 3.p.disp.30.sect.2.n.4.* Henriq. etiam *lib.6.de pœnit.c.16.n.1.* & penes ipsum *lit. D.* Nauarrus *c.27.n.39.* Syluester *verb.Capitulum.§.2.* Angel. *§.2.* cum Panormitano, & Gemin. & alij. Bonacina *disp.1. q 3.punct.2.n.1.* qui citat etiam Auilam *p.7.disp.10.dub. 6.* & Sayrum *lib.6.c.11. n.83.* & benè. Villal. *tr.21. diff.9.n.5.* Fagund. *lib.1.in decal. c.15. n.19.* Granados *loc. cit.*

Nec obstat declaratio Cardinalium in contrarium à Suario adducta, quia de ea non constat authenticè, vt benè Sanchez, addens nec esse necessariò illi standum, quamuis magnam authoritatem habeat.

QVÆSTIO XLIV.

An deinde, ex vi dicti decreti, possint etiam Abbates, & alij Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem & diœcesim propriam, vt sunt Abbas Metinensis & Ascala Regia, absoluere suos subditos à prædictis Censuris reseruatis.

NEgant apud Henriquez *vbi infrà,* Syluest. *verb. Dispensatio, §.4 fin. & §.14.* cum Panormitano, Innocent, & Hostiens. Ang. *eod.verb.§.7.& 8.* quibus addi possunt Cenedo *loc.cit.* & Suarez, allegata quadam declaratione Cardinal. *tom.4. in 3. part. disp. 30. sect.2.n.6.* Aragon *2.2.q 88.art.12 concl.4.* Petrus Ledesma *2. tomo summa, tr.1. c.6. post. 20. concl diff.2.* Bonacina *disp. 7 de cens. q. [illegible] punct 9. n 7.* (sibi *vbi infrà* contrarius) Garcia *de beneficiis,* & Barbosa, apud Palaum citandum.

Sed probabilius respondeo, etiam hos Prælatos posse à prædictis censuris absoluere, quia probabilius est, hos Prælatos nomine Episcopi in dicto Tridentini decreto venire. Sic Henriquez *lib.9. cap. 16.n.1.* ita dicens: De Abbate magno exempto, qui potestate quasi Episcopali est præditus: quidam negant posse: quasi solum habeat iurisdictionem ea priuilegio, non ipso iure; quæ proinde restringenda est ad ea, quæ expressè sibi sunt concessa. At praxis cum ratione, & Sapientum authoritate idem huic permittit, quod Episcopo. Sic Henriquez, qui id amplius prosequitur *in marg.lit.G, & lib.14.de irregul. cap.18. n.2. in marg.lit.P,* Manuel Rodrig. *tom.1. sum. cap. 10. n.6. concl 6.& tom 1.qq reg q.61.art.9.* Sayr. *lib 6.c.11.n.83, fine.* Auila *part.7.disp 80.dub.6.* quos omnes citat, ac sequitur Sanchez *lib.8.de Matrim. disp. 2. n. 12 & lib.2.sum.c.11.n.3.* Bonac. *punct 2.cit.n.1.* Alter. *tom.2. disp.8.de suspens.c.3.vers. Sed hic quæri potest.* Granados *sect. 2.cit.n.4.* Palao *tom.1.tr.4.disp.4 punct.3.§.2. num.4.* Flôres de Mena *variar.lib.3.q.24. n.18.*

QVÆSTIO XLV.

An Episcopi possint ex vi dicti decreti Tridentini absoluere etiam à casibus Bullæ Cœnæ, & ab excommunicationibus eis annexis, (excepta saltem hæresi) ortis ex delictis occultis.

NEgant quamplures DD. eo quòd existiment, facultatem concessam Episcopis in præcitato Tridentini decreto, reuocatam esse per Bullam Cœnæ, non solum quoad absolutionem ab hæresi, sed etiam quoad absolutionem à cæteris casibus dictæ Bullæ Cœnæ: vt declararunt Congregatio Cardinalium, Consistorium Sanctæ generalis Inquisitionis in Prætorio Romano, imò ipsimet Pontifices, vt referunt aliqui ex Doctoribus mox citandis. Ita Nauarr. *c. 27. n.275 vers.14.* dicens sic declarasse Pium V. & Gregor. XIII Peña *in director. Inquisit.3.p.q.92.comment. 141. vers penult.* vbi ait, sic sæpe pronunciatum esse in supremo Consistorio Romano Sanctæ generalis Inquisitionis. Suarez *tom.4.in 3.part.disp.30.sect.2.n.11.* referens sic declarasse Congregationem Cardinalium; & *tom.5.disp. 21.sect.4. n. 5.* Maiolus *lib. 5. de irregularit.cap.46.n.6.* Toledo *in sum in Bulla Cœnæ, excomm.14.fine.* Guttierrez *quæst. Canon. lib.1.c.13. in fine.* Felician. *in suo Enchirid. de excomm. cap. 18.* Paul. Fuscus *in tract.de Visitat.lib.2.c.31.n.5.* Barthol. ab Angelo *in examine Confessor.dialogo 4.§.554.* Antonius *in sua Cathechesi, lib.1.c.25.annot.9.& lib.3.c.2.*

Azor

Azor tom.1.lib.8.cap.19.q.3. & cap. 10.q. 10. Viuald. in edit.neaiori,1.part.tit.11.de absolut.Sacrameat.n.13. Paramus de Origine Inquisitionis,lib.3.quæst.9.n.191. Molina tom 4.de iust.disp.64.n.8. Vgolinus de casibus Pontifici reseru.in 2.part.cap.2 §.4.num.3.Philiarchus de offic.Sacerdotis,tom.1.part.2. lib.2. c.25. Quos omnes citat, ac sequitur Sanchez lib.2. sum.cap.1 num.27. in fine, dicens contrariam sententiam esse valdè dubiam, & parum tutam. His authoribus addi adhuc possunt Farinac.de hæresi,quæst.92 §.4.num.52. & 61. Garcias de benef.part.11.c.10.n.115. Bonacina disp.1. quæst.3.punct.2.num.1.vers. Occasione decreti (vbi pro hac parte citat Ægidium disp.14.dub.16. n.243. sed non benè, vt infra) Alterius tom.1.lib.5.disp.22 cap.2. vers.Ex his duab.sententiis,quamuis vers.Tertio dico, addat, posse Episcopos vti dicta facultate, in partibus remotioribus, quando difficilis est accessus ad Sum. Pontificem. Piasec. 2.part.praxis,cap.1.art 2. num.4. Comitolus in respons.moral Riccius part.3.decis.180. num.1. Ragucius in Lucerna Parochor.q. 225. Faber de Sacram Ordin dub.25.quæst.1.disp.3. cap.4. Floronus de casib.reseru.part.1.cap. 1. §. 22. Torreblanca de Magia,disp.3.c.16. Villalob. part.1.tract 9.diff 61. num.2. Trullench.in Bulla,lib.1.§.7.cap.2. dub.7. n 4. & 1.lib. Decalog.cap.2. dub.4 n.11. Gratianus in disceptat.tom.3, cap 414.n.20. Bellochius de casibus reseruat part.2 quæst.1.num. 275. Sanctarelius tract. de hæresi, Scortia Constitut. Pontif.epit. 166. theor. 431. Nouarius in singular.conclus. 3. n. 5. Syluius in 2. 2. quæst. 11.art.3. q. 2.in fine. Homobonus de examine Eccles part.2.tract.12.cap.4.quæst.16. Megala part.1. lib.1.cap.13.num.10.& 15. Valerus in differ.vtriusque fori, verb.hæresis,diff.5.num.1. Lezana in summ.quæst. regul.tom.3.verb. Bulla Cœnæ,num 55. Luysius lib.2. disp.25.dub.1.in fine, addens se audiuisse ab aliquibus Inquisitoribus doctis, & piis, Sanctæ Inquisitionis Tribunal habere Bullam a Pontificibus concessam, in qua reuocatur ea facultas concessa Episcopis in Concilio Trident. Noui etiam Episcopos valdè doctos, qui noluerunt ea vti, rati eam esse reuocatam: & P. Vasquez dub 19.num.6 & 7. planè sentit, eam facultatem non esse in vsu. Hucusque Luysius Franciscus Bardus in explicat. Bulla Cruciata, part 2. tract.6 c.2.sect.1. num.5. Diana 1.part.tract.5. resol 2 & part.4.tract.4. resol.239.

Sed æquè probabiliter respondeo: Posse Episcopos vigore dicti decreti Concilij Tridentini absoluere à casibus Bullæ Cœnæ, & ab excommunicationibus eis annexis (excepta saltem hæresi, de qua infrà) ortis ex delictis occultis, quia æquè probabile est, quod facultas Concilij Tridentini concessa Episcopis, non sit reuocata per clausulam Bullæ Cœnæ, qua interdicitur omnibus, ne à casibus, & censuris in dicta Bulla contentis, alius quàm Romanus Pontifex absoluere valeat: Nam in prædicta Bullæ clausula non fi. expressa mentio Concilij Tridentini: ergo per illam non derogatur facultati, & priuilegio absoluendi à casibus reseruatis Episcopis per Concilium Tridentinum concesso. Antecedens constat; quoniam in clausula Bullæ solùm ponitur derogatio generalis, hoc modo: *Etiam prætexta quarumuis facultatum, &c. per Nos, & dictam Sedem, ac cuiusuis Concily decreta*, &c. ergo in illa non fit expressa mentio Concilij Tridentini. Consequentia verò probatur, quia per clausulam generalem non intelligitur derogatum facultati, & priuilegio alicuius Concilij generalis (præcipuè Concilij Tridentini, quod celeberrimum est, & maximam habet authoritatem in Republica Christiana, & proximè est celebratum) vt constat ex cap Ex parte, de Capell. Monach. & ibi Glossa verb. Nulla mentio, cap. Nonnulli, de rescript. & ibi Glossa verb. Fecerint mentionem, & ibi Felinus num.7. Archidiaconus, Baldus, Selua, Decius, & alij apud Alterium loc.cit.versu In hac controuersia: ergo. &c. Ideò hanc sententiam tuentur Nauarr. lib. 1. consil. tit. de Constit. consil. 1.quæst.vlt. & lib.5.consil. in 1.edit.tit.de sententia excommunicationis, consil.15. quæst. 1. & in 2.tit.de priuileg. consil.11. q.1. Simanc. in Enchirid. Iudicum, cap.51.num.5. & Cathol. Instit. tit.3.num.6. Vela de pœnis delictorum, cap.14.versu iure verò Canonico. Henriquez lib.6.de pœnitentia, cap 44. num.7.& penes ipsum lit. M, Cordub. lib 2.quæst.11. art.1.& in sum.casu 8. Palacios 4.dist 25.q.7.pag.301. Bannes 2.2. q.12.art.4 dub.2. pag.656. Angles tit. de Confess. q.4 cap.5.diff.6. Rodrig. in Bulla, §.9. n.70. vbi refert Cardinal. Quirogam Inquisitorem generalem, facta consultatione cum Episcopis in Concilio Toletano anno 1586. ita dixisse. Sic etiam Zaual. in commun. opinionib. tom.3. q. 802. Bartholom. de Ledesma in sum. Sacram. vbi de excommunicatione, diff. 13. col. penult. Llamas 3.part. Methodi, c.1.§.16.fine. Antonius Gomez in Bulla Cruciata clausula 10.n.44. fine. Gutierrez qq Can lib 1.cap.13 fine, Aragon 2. 2. q.11.art.3. vers. Sed dubium est Sa verb. Episcopus, n. 37. Petrus Ledesma in sum. tom. 2. tract. 1. cap.6. post 10.concl.diff.7. Vega 2.tom.sum. cap.125.casu 11. Benzonius tract. de fuga, lib.1.disp.1. q.6. ante vltimam conclus. Puteanus in 2.2.quæst 11 artic.4 dub.2. Fagundez de præcep Eccl.tract.2. lib.8. c.8. num. 32. & 33. & in præcept. Decalogi, lib.1.cap.15. Portel. in addit.ad dub.reg verb.Episcopus, n.1 Sousa in Bulla Cœnæ, c.23.disp.100 conclus.3. n.7. Lorca in 2.2. q 11. art.4.disp.45.n.10. Nuñus tom. 2. in addit ad 3. part. q 8.art.5.dub.10.in fine. Auila 2 part.c.7.disp.1.dub.6. conclus.1. Ægidius disp.14.dub.16. n.243. Qui tamen excipit hæresis casum. Becanus tom.2.cap.25.de pœnis hæreticorum, q.2.n.5.vers.4. Bauny tract.2. disp. 3. de Absolutione, quæst.22.& in explicat. Bulla Cœnæ, dub. 1.circa 1.casum, dub.2.dicto 2 pag.505. Granados controu.1.de fide, tract.15.disp.14 sect.2.

An fundamentum contrariorum *quæst. sequenti* respondetur.

QVÆSTIO XLVI.

An etiam possint Episcopi absoluere sibi subditos ab hæresi externa occulta, vigore dicti decreti Tridentini.

NEgant, & à fortiori, omnes Authores pro prima sententia quæstione antecedenti adducti. Et ex nostris Ægidius num 223.citato, vbi sic ait: Nota, dubium esse inter Doctores, vtrum huic concessioni sit derogatum per Bullam Cœnæ, quoad casus in ea contentos. Henriquez lib.6. de Sacrament.cap.14. num.7. negat esse derogatum. Cui fauet Auila 2. part. c. 7. disp.1.dub.6.& Nauarr.cap.27. num.275.& alij, quos citat Henriquez. Congregatio autem Cardinalium dicitur respondisse, ei esse derogatum quoad absolutionem ab hæresi: & ita videtur praxis Ecclesiæ Romanæ. Quare non videtur ei derogatum quoad alios casus. Ita ille.

Fundamentum huius sententiæ est idemmet quod retulimus pro prima quæstione antecedenti.

Sed æquè probabiliter respondeo, etiam posse absoluere suos subditos ab hæresi externa occulta, quia æquè probabile est, quod neque quoad absolutionem ab occulta hæresi, concessam Episcopis per Concilij Tridentini decretum, sit derogatum per Bullam Cœnæ. *Primò*, quia illa verba Bullæ Cœnæ, *Etiamsi casus hi in genere, vel in specie in prædictis facultatibus concedantur*, intelligi debent de casibus Bullæ publicis, non occultis, vt sentiunt Fagundez,

Bezanus, Granados, & Bauny loc.cit. At sic est quod Concilij facultas concessa Episcopis ad absoluendum ab omnibus casibus reseruatis, etiam hæresi, loquitur de absolutione casuum occultorum, qui sunt Sedi Apostolicæ reseruati, vt notant ipsimet Doctores, & Sanchez n.27.cit. ergo hæc facultas adhuc quoad absolutionem ab hæresi non reuocatur per dictam clausulam Bullæ.

Secundò, probatur authoritate Cardinalis Caraffæ, à quo nomine Congregationis sibi Comitolus esse responsum affirmat, nihil videlicet per Bullam Cœnæ derogatum esse, aut hoc tempore derogari antiquis Episcoporum priuilegiis: quod idem fecisse Pium V. docet Viuald. *loc.cit.* & alij quamplures Doctores nostræ sententiæ: ergo, &c.

Ad ea autem, quæ ex responsis Pontificum Pij V. & Gregorij XIII. & Congregationis opponebantur *quæst. antecedenti*, dicendum est, de iis authenticè non constare quantum est necesse ad spoliandos Episcopos sua possessione, & ita non obstante quocunque, posse eos ab hæresi, & aliis casibus occultis Bullæ absoluere. Sic Nauarr. Simane. Ceuallos, Veia, Corduba, Palacios, Angles, Sousa, Henriquez, Bauny, Sà, Fagundez, Portel, Ledesma, Lorca, Nuño, Bañez, & alij ferè omnes citati *quæst. antecedenti* pro nostra sententia, præcipuè Granados *loco cit. sect.* 2. *n.* 10. Vbi ad obiecta ex decretis Generalis Inquisitionis, & Congregationis Cardinalium, per ordinem his verbis respondet: Ad tertium respondetur, id pronunciatum esse in hoc grauissimo, & sanctissimo Tribunali secundùm oppositam sententiam, quæ probabilissima est: sed quoniam nondum nobis præcepit eam amplecti, licitum est contrariam reputare etiam valdè probabilem, sicut & multi reputarunt. Ad quartum similiter dicendum est, ea responsa Cardinalium esse magnæ authoritatis, sed non sufficere ad tollendam contrariæ sententiæ probabilitatem. Sic Granados.

QVÆSTIO XLVII.

Quid intelligatur per delictum, aut casum occultum reseruatum, à quo Episcopi possunt absoluere vigore dicti decreti Concilij Tridentini.

RESpondent quidam, quod per delictum, & casum occultum appositum in Tridentini decreto, intelligatur illud delictum, quod in ratione delicti est per accidens occultum, eo quòd nullus interfuit testis, & sola delinquentis confessione manifestari potest. In quo casu tantum, aiunt, potest ab Episcopis absolui. Ita Gutierr. qq.can.lib.1.cap.13.n.27. & Rodrig. *in Bullam Cruc.* §.9.n.69.

Sed probabilius respondeo dicendum, quod per casum, aut delictum occultum intelligitur non solum illud, quod est per accidens occultum modo ab his authoribus explanato, sed etiam illud delictum, quod non est publicum, aut notorium, aut famosum: vnde si casus reseruatus non est huiusmodi, potest optimè, iuxta dictum Tridentini decretum per Episcopum absolui. Sic Henriquez *lib.*14. *cap.*10.& *vlt.de irregular.n.*8. Auila ex illo 2. *part.cap.*7.*disp.*2. *dub.* 11.*vers.Petes quid intelligatur.* Bauny q. 22. *cit.* vbi docet, quod vt prædicti casus reseruati, dicantur publici, & sic ponantur extra potestatem Episcopi, tequirantur tria.

Primò, notitia maioris partis personarum, quæ communitatem, viciniam, Collegium, aut vrbem componunt, in qua tales casu sunt admissi. Quare si ea decem constet hominibus, non est satis crimen esse notum quinque ex illis, sed sex ad minimum eius habere notitiam debent.

Secundò requiritur, vt tales casus non sint deducti ad forum contentiosum, aut si sunt, ne sint probati ab vnico saltem teste, vt *infrà q.* 54.

Tertiò requiritur, vt reo sit intimata delatio, seu deductio ad forum externum; si enim ei significata non fuerit, quantumuis crimen sit deductum ad forum illud, & in eo aliquo modo probatum, saltem vnico teste, dicetur tamen casus occultus in ordine ad absolutionem Episcopi, & dispensationem in irregularitate, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, in qua etsi sit occulta, solus Papa dispensat. Sic Bauny ex Graffio *lib.* 1. *decis.cap.*13.*num.*32. Sanchez *lib.*2.*summa,cap.*11.*num.*21. & Auila *loc.cit.* Leganim Henriquez *loc.cit.& eod.lib.*14. *cap.*7.*n.*5. Sayrus *lib.*4.*Thesauri,cap.*17.*n.*21. Barbosa *de officio, & potestate Episcopi allegat.* 39. Palao *de legibus, tract.*3.*disp.*9.*punct.* 15 §.1.*n.*1. Tamburin. *in Bulla, lib.*1. §.7.*c.*2. *dub.*6. Fagund.& Portel. *loc. sup a cit.* Bonacina *disp.*1. *q.*3.*punct.* 2. *num.* 2. *versu Quartò* (qui simul cum Auila, malè citat Henriq. *lib.*14.*c.*12. cum dictus liber non habeat nisi capita 10. Sanchez *lib.*8 *de Matrimonio.disp.*34. *num.*55.& 56.& *lib.* 2. *summa,cap.*11.*num* 19. & alij, quidquid velit Alterius *tom.*2.*disp.*8.*de dispens.cap* 3. dicens tunc dici delictum deductum ad forum contentiosum statim ac denunciatio, aut accusatio de illo coram legitimo iudice facta est.

QVÆSTIO XLVIII.

An Absolutionem ab occulta hæresis censura, committere possit Episcopus alicui.

NEgant quidam Doctores, quia Tridentinum in decreto capitis 6. *sess.*24. apertè constituit discrimen inter cæteros Papæ reseruatos casus, & hæresim, vt illos concedat Episcopo, per se, aut per Vicarium ad id deputandum, hæresim verò, per se, & non per Vicarium: At si absolutionem ab hac posset Episcopus committere Vicario specialiter deputato, non esset discrimen aliquod inter cæteros reseruatos, & hæresim: ergo. Propter id, ita sentiunt Gutierrez *lib.*1.*quæst. Canon.c.*13.*n.*29. Suarez *tom.*4.*in* 3. *part. disp.*30.*sect.*2.*n.*9.& 15.& *de fide, spe*, &c. *disp.*21. *sect.*4.*n.*8. Petrus Ledesma *tom.*2 *sum.tr.*1.*c.*6 *post* 20. *concl. diff.*6.dicens hoc esse ferè certum. Molina *tr.*5. *de iust.disp.*18 *n.*2. Garcia *de benef p.*11.*c.*10 *n.*113.

Sed probabilius respondeo: Posse Episcopum committere absolutionem ab hæresi occulta alicui specialiter ad eum hæresis casum deputato: licèt non possit generaliter committere alicui vices suas ad absoluendum ab hæresi. Ratio est, quia ille qui potestatem habet ordinariam absoluendi iure sui officij, ac dignitatis, potest illam per alterum exercere, *cap.vlt.de Offic. ind. ordin.* at sic est quod Episcopo conuenit ex officio, & ex propria dignitate absoluere ab hæresi occulta, vigore Concilij Tridentini, vt supra est habitum: ergo poterit illam specialiter alteri committere, non ad omnes generaliter hæresis casus, sicut potest ad cæteros casus reseruatos Papæ, sed ad solum specialem oblatum hæresis casum, per quod optimè saluatur differentia in Tridentino tradita. Sic optimè Nauarr. *lib.*1.*consil.tit.de constitut.cons.*1. *quæst.vlt.n.*89.& *lib.*5.*in* 1. *edit.tit.de sentent.excom. cons.*15.*q.*2.& 3. & *in* 2. *edit.tit. de priuil. consil.*21. *q.* 2.& 3. Corduba *in summa, quæst.*8. Azor. *lib.* 8. *instit. moral. cap.*10. *quæst.*21. Henriq. *lib.* 6. *cap.*14. *num.*7.*in textu*,& *in comm. litt.O*, Sà *verb.Episcopus, num.*37. Vera *tom.*2. *summ. c.*125 *casu* 12. Rodriguez

in Bulla Cruc. §. 9. n. 79. fine, & in sum. tom. 1. in a. edit cap. 131. n. 5. & quaest. Regul. tom. 1. q. 30. art. 11. Quos omnes refert sic, ac sequitur Sanchez lib. 2. sum. c. 15. n. 23. Diana 5. part. tract. 5. resol. 2. Alterius tom. 1. lib. 5 disp. 12. cap. 4 versu Respondet Nanarrus. Bauny tract. 2. disp. 3. q. 25. pag. 163. Granados de fide, controuers. 1. tract. 15. disp. 14. sect. 2. n. 7.

QVÆSTIO XLIX.

An Episcopi possint absoluere ab haeresi, & ab aliis casibus occultis reseruatis Papa, extra Sacramentum Confessionis.

NEgat Viuald. part. 3. candelabri aurei, c. 1. n. 2. Primò, quia facultas absoluendi à praedictis casibus fuit concessa Episcopis in dicto Tridentini decreto, in foro conscientia: ergo id intra solam confessionem possunt facere. Secundò, quia vt refert Sanctarell. tract. de haeresi, cap. 5. dub. 5. n. 23. Sacra Congregatio Concilij Tridentini declarauit, Episcopos absoluentes à peccatis reseruatis occultus vigore dicti decreti Concilij, posse solùm hoc facere in confessione sacramentali, & non extra illam: ergo.

Sed omnino respondeo: Posse absoluere à praedictis casibus extra Sacramentum Confessionis, non obstante praefata clausula dicti decreti: quia illa particula, in foro conscientia, solùm importat, vt ea absolutio non prosit pro foro externo, si contingat haereticum illum, aut alterius delicti reum ad iudicium trahi. Possunt ergo extra confessionem Episcopi à dictis casibus absoluere, vt in praxi id faciunt, vt testatur Sanchez statim citandus. Sic Nauarr. cons. 11. de priuil. cit. & in sum. c. 27. n. 41. cum D. Thom. 3. part. lit. 24. cap. 77. Suarez tom. 5. disp 41. sect. 2. n. 11. Sà verb. Absolutio ab excomm. n. 1. Rodriguez in summa, cap. 131. cit. num. 6. Petr. Ledesma in summa, tom. 1. tract. 1. c. 6. diff. 8. post. 20. concl. Quos omnes refert ac sequitur Sanchez lib. 8. de Matrimonio, disp. 34. n. 29. & in sum. lib. 1. cap. 12. num. 13. Bonac. disp. 1 q. 3 punct. 2. n. 1. vers. Tertiò Homobonus de exam. Eccles. part. 1. tr. 5. c. 5. q. 31. Claudius Soler. de potest. Confessor. c. 10. §. 1. Diana 1. part. tr. 5. resol. 2. in fine. Bauny disp. 3. cit. q. 28. pag. 167. Praepositus dub. 14. de cens. in communi, n. 200. Candidus disquis. 22. art. 50. dub. 4. dict. 7. Qui ad secundum argumentum factum pro opposita parte respondet, talem declarationem nobis authenticè non constare.

QVÆSTIO L.

An possit Episcopus absoluere in absentia à praedicta occulta haeresi, aut alterius cuiusuis criminis reseruata excommunicatione.

REspondeo posse certè, quia absolutè absolutio ab excomunicatione potest, ex omnium mente, in absentia impendi: ergo cum Tridentinum non restringat, vt in praesentia ab his casibus absoluatur potest certè absolutio ab his in absentia impendi, quia excommunicatione, aut censura sublata sic, poterit quilibet Confessarius à peccato, per quod fuit contracta, absoluere. Sic Suarez, Rodriguez, P. de Ledesma loc. cit. quos refert, & sequitur Sanchez loc. cit. sum. n. 14. Henriquez lib 6. cap. 14. num. 7. Diana loc. cit.

QVÆSTIO LI.

An sit necesse tam Episcopum, quàm subditum esse intra dioecesim, vt possit Episcopus illum ab haeresi, & ab aliis casibus reseruatis in d. Tridentini decreto contentis absoluere.

AFfirmare videtur Machado tom. 2. lib. 4. p. 6. tr. 12. docum 3. n. 4 pag. 296.

Sed respondeo tanquam certum. Non esse necesse, vt vterque sit intra dioecesim, quia licèt in dicto Concilij decreto dicatur, quod in dioecesi sua possit à dictis casibus absoluere Episcopus subditum suum, non ob id requiritur necessariò, vt vterque intra dioecesim existat: quoniam nec ex vi dictae particulae id significatur, nec oportet concessionem fauorabilem restringere plusquam verba eius cogant. Sic Sanchez lib. 2. sum. cap. 11. cit. num. 15. ex Suario tom. 5. in 3. part. disp. 41. sect. 2. n. 11.

QVÆSTIO LII.

An saltem sit necesse, vt Episcopus sit intra suam dioecesim, vt possit suum subditum, ab haeresi occulta, & ab aliis reseruatis absoluere.

AFfirmat Henriquez lib. 14. cap. 20. n. 5. ita dicens: Addit Concilium, vt dispensare debeat in dioecesi sua. At extra dioecesim, & territorium non conceditur id Episcopo, sicut nec exercere pontificalia, iuxta Concil Trident. sess. 6. rel. cap. 6. nec excommunicare. Ita ille, & Rodriguez tom. 1. summ. c. 69. n. 1. versu Tertiò, & disp. 7. q. 3. punct. 2. n. 5. citans pro hac parte vltra Henriquez, & Rodriguez Auilam part. 7. disp 10. dub. 6. Suarium disp. 45. sect. 2. n. 10. & Filliucium tr. 20. c. 10. n. 271. Sed ex his oppositum docet Suarez, vt mox dicemus. Candidus etiam disquis. 21. art. 50. dub. 6. Bauny in explicatione Bulla Coena, dub. 3 pag. 306. Qui etiam citat pro se Suarium, sed malè etiam, Villal. tr. 21. diff. 9. n. 13. Machado loc. cit.

Sed aequè probabiliter respondeo: Non esse necesse; sed optimè posse Episcopum extra suam dioecesim existentem absoluere subditos suos vigore Concilij Tridentini, ab haeresi, & ab aliis censuris, & casibus occultis Pontifici reseruatis, casu saltem, quo subditi intra dioecesim existant. Sic in primis expressè tenet Suarez. tom. 5. disp. 41. sect. 2. n. 10. & 11. vbi ita ait: At verò è contrario, si Episcopus existat extra suam dioecesim, videtur posse mittere subdito intra dioecesim existenti absolutionem à censura, ex vi huius facultatis: quia non est necesse verbum illud Concilij, In dioecesi sua, referre ad vtramque personam: quia neque ex vi verborum id significatur, neque oportet concessionem restringere plusquam verba cogant. Sic Suarez. Et idem tenet, licèt non ita clarè, tom. 4. in 3. part. disp. 30 sect. 2. n. 3. fine. Malè ergo citat illum Bonac. pro se. Sic etiam Petr. Ledesma 2. tom. sum. c. 6. diff. 1. post 20. conclus. Sanch. lib. 2. summa, c. 11. n. 16. 57. & 58. Diana 1. part. tract. 5. resol. 2. in fine.

QVÆSTIO LIII.

An ad minus necesse sit, vt subditus sit intra dioecesim, quando Episcopus est extra, vt hic possit praedicta absoluendi facultate vti.

AFfirmant, & à fortiori, omnes Doctores nuper pro prima sententia adducti. quibus adhaeret Suarez

Suar. *disp.* 41. *cit. sect.* 2. *n.* 15. vbi sic ait, quo fit, vt intra suam diœcesim possit Episcopus absoluere immediatè, & per seipsum, à tali censura reseruata, & occulta subditum absentem, in alio oppido eiusdem diœcesis existentem, nihil est enim quod obstet, cum Concilium dicat, *intra eandem diœcesim.* E contrario verò sequitur, non posse Episcopum vi huius facultatis absoluere subditum extra diœcesim existentem, etiamsi ipse ibidem existeret, & possit ibi ab aliis peccatis eum absoluere, atque etiam à censuris non reseruatis Papæ, propter limitationem Concilij positam. Hucusque Suar.

Sed probabiliter respondeo: Adhuc non esse necesse. Sed posse Episcopum vti facultate absoluendi suum subditum ab hæresi occulta, & ab aliis casibus Papæ reseruatis, etiam casu, quo tam ipse, quàm subditi sint extra diœcesim. Quia (inquit Sanchez) per verba tam ambigua, & commodè sanum sensum patientia, non est credendum, Tridentinum voluisse ita arctari facultatem Episcopi, ac omnia iura corrigere, quæ iurisdictionem voluntariam extra propriam diœcesim exerceri posse docent. Legitimus autem sensus horum Concilij verborum, *Quoscumque sibi subditos, in diœcesi sua*, hic est, nempe quod Episcopus possit absoluere quoscunque sibi subditos, & quomodocumque sibi subdantur: nempe, vel quia sunt ordinarij subditi, vtpote qui ibi domicilium habent; vel quia subduntur quoad solum pœnitentiæ forum, eo quod in sua diœcesi inueniuntur, tanquam aduenæ, & peregrini. Sic Sanch. *n.* 16. 17. *&* 18. *cit.* & Petr. de Ledesm. *diff.* 1. *cit.* Diana *loc.* etiam *cit.* Luysius *lib.* 2. *disp.* 25. *dub.* 1. ita dicens: Mihi placet asserere, Concilium concedens facultatem erga subditos, posuisse eam particulam, *In sua diœcesi*, non quasi limitans facultatem, sed affirmasse, quod est certum de absolutione Prælati existentis in sua diœcesi, sed non negauit Concilium, posse illa vti extra territorium erga suum subditum, sicut alia facultate absoluendi ab aliis peccatis, & hoc modo explicatur opinio P. Thomæ Sanch. & defendi potest, non esse necessarium, Episcopum vel subditum esse intra locum Episcopatus. Sic ille.

QVÆSTIO LIV.

An possint Episcopi absoluere à prædictis delictis occultis Papæ reseruatis, etiamsi hæc ad forum contentiosum sint deducta.

REspondeo tanquam certum: Tunc posse, quia sic decreuit Trid. *sess.* 24. *de reform. c.* 6. *cit.* Sic Auila 2 *p. c.* 7. *disp.* 1. *dub.* 1. *concl.* 3. ita scribens: Sed nota quod Tridentinum excipit delictum deductum ad forum contentiosum, vnde si delictum deductum est ad forum contentiosum, etiam cum vnico teste, non potest absolui per Episcopum. Sic ille ibi, & *p.* 7. *disp.* 10. *dub.* 6. Henriq. *lib.* 14 *c* 7. *n.* 5. Sanch. *lib.* 2 *sum c.* 11. *n.* 21. (non 11. vt leges apud Bonacin.) & *lib.* 8. *de Matrim. disp.* 34. *n.* 57. *&* 58 Bonac. *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 2. *n.* 1. *vers. Quintò delicta*, & alij. Notantea ad id non referre quod iustè, vel iniustè res sit ad forum contentiosum, siue in iudicium delata. Benè tamen quod reo sit intimata delatio, vt *q.* 47. est habitum.

QVÆSTIO LV.

An saltem si delictum fuit deductum ad forum contentiosum, reus tamen non conuictus in eo, possit Episcopus absoluere à tali delicto reum.

REspondeo posse tunc, quia in illo casu cessat ratio, ob quam crimen dicatur deductum ad forum contentiosum, nam perinde est, ac si non fuisset deductum; cum enim non fuerit probatum, & non deductũ ad forum contentiosum cum effectu, verè censetur occultum. Sic Sanch. *n.* 21. *cit.* ita dicens, quod si delinquens sit defectu plenæ probationis in foro externo absolutus, etsi falsis testibus defenderit se, siue definitiuè absolutus sit, siue ab instantia, seu obseruatione iudicij, non dicatur delictum ad forum externum delatum. Insuper si duo eiusdem criminis consortes sint, ac alter solùm ad iudicium deferatur, delictum alterius Rei nondum delatum erit occultum, ac subdetur huic potestati Episcopi, quia res inter alios acta aliis præiudicare nequit, quibus res iudicata non nocet, *l.* 1. *C res inter alios acta.* Sic Sanch. ex Nauar. *lib* 2. *cons. in* 2. *edit. tit. de sent. & re ind. cons.* 2. Sic etiam Henriq. *lib.* 14. *c.* 7. *n.* 5. & clariùs *c.* 20. *n.* 4. Auila *loc. cit.* Bonac *punct.* 1. *cit. n.* 2. & penes illum Molina, Praxis Neapolit. Barbosa, & alij. Villalob. *tr.* 21. *diff.* 9. *n.* 11.

QVÆSTIO LVI.

An item possit Episcopus absoluere suum subditum à delicto deducto ad forum contentiosum, casu quo finito iudicio, punitus fuit.

NEgant quidam: *Primò*, quia Concilium absolutè dicit: *dummodo delictum non sit deductum ad forum contentiosum*: sed sic est quod tale delictum verè fuerit deductum ad tale forum, nec Concilium distinguit: ergo. *Item*, quia Concilium dicit, *in delictis occultis*: at hoc est iam publicum: ergo ab illo nequibit Episcopus absoluere. Ita Gutierrez *lib.* 1. *qq. Can. c.* 3. *in fine.* Rodrig. *in* 2. *edit. sum. c.* 168 *fin.* Suarez *disp.* 41. *sect.* 2. *n.* 5. & Garcias *p.* 7. *c.* 11. *n.* 30. quos citat, & sequitur Bonac. *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 2 *vers. Virum verè Episcopus, & disp.* 7. *q.* 5. *punct.* 1. *n.* 6. Palao *tom.* 1. *tract.* 4. *disp* 4 *p.* 3. §. 1. *n.* 18.

Sed probabiliùs respondeo, etiam posse, quia intentum Concilij solùm fuit conseruare authoritatem Iudicibus de illo delicto cognoscentibus: sed in hoc casu nihil authoritatis detrahitur iudicibus, vtpote qui iam functi sunt officio suo, delictum illud puniendo: ergo optimè potest Episcopus tunc à tali delicto absoluere. Et per hoc argumentum sufficientissimè soluitur primum in contrarium.

Ad secundum respondeo, quod Ideo requirit Concilium, delictum esse occultum, vt vitetur publicum scandalum, quod facilè sequeretur, si condonarentur delicta publica: sed scandalum publicum cessat per punitionem factam per iudicem, humiliter toleratam à delinquente. Per illam enim purgat delictum, & satisfacit Reipublicæ offensæ per tale delictum: ergo. Sic omninò Auila *part* 7. *disp.* 10. *dub.* 7. vbi ait, se vidisse id in praxi in casu simili sæpe obseruatum, nempe absoluendo per Bullam ab excommunicatione deducta ad forum contentiosum, finito iam iudicio. Citatque pro hac parte Henriquez *lib.* 14. *c* 7. *n.* 5. in illis verbis: *Quandiu manet deductum ad forum contentiosum.* Idemque facit Sanchez his verbis: Id apertè videtur sentire Henriquez (*loc. cit.*) vbi dicens, nequire Episcopum in delicto deducto ad forum contentiosum, addit hæc verba: *quandiu manet deductum ad forum contentiosum.* Sed certè Henriquez apud me non habet, *Quandiu manet*: sed, *quando manet*, ait enim, sic: Olim dispensatio huius (*irregularitatis cuiusdam intellige*) reseruabatur soli Pontifici, nunc post Concilium Tridentinum reseruatur, si procedat ex delicto publico, aut quando manet deductum ad forum contentiosum, quamuis vno tantùm

teste probetur. Sic Henriquez *ibi*, & idem habet æquiualentibus verbis *c.20.n.4.* dum sic ait: Excipit etiam Concil. Trident. vt non sit deductum ad forum contentiosum, durante lite, & *c.17 n.3. lit.H, & c.18.n.1. lit.M.* Sentiat quidquid his verbis velit. Sentiunt clarè nobiscum Sanchez *lib.2.sum.c.11. n.21.* Reginald. *lib.30.n.29.* Legatur Machado *tom.2.lib.4. p.6. tr.12. docum.4.n.4.* vbi refert vtramque sententiam, nulli earum adhærens.

QVÆSTIO LVII.

An Episcopus poßit absoluere eum, qui in vno loco commisit delictum publicum, & notorium Papæ reseruatum; sed postea se transtulit ad alium locum, vbi est occultum, & ibi absolutionem à tali delicto petit.

NEgant quidam, quia huiusmodi delicta verè, & simpliciter sunt publica: at sic est, quod Episcopus non potest absoluere à delictis publicis Papæ reseruatis, sed ab occultis tantum, vt ex suprà dictis constat: ergo. Ita Suar. *tom.4.in 3.p.disp.30.sect.2.n.2.* Bonac. *disp.1.q.3 punct.2.n.3.* Nauarr. *consil.43.de tempor. ordin.* Sanctarell. *de heresi, c.5.dub.6. n.26.*

Sed probabiliter certè respondeo: Posse absoluere, casu saltem, quo delictum ita in loco distanti sit publicum, vt non sit spes, quod ad alium locum, vbi absolutio petitur, deferatur. Ratio est, quia tale delictum verè est occultum in loco in quo absolutio petitur: ergo verè subiicitur facultati Episcopi in dicto decreto Tridentini *c.6.cit.* sibi concessæ. Antecedens constat, quia (vt benè Durand. *in 4.dist.18.q.5 fine*, & *ibi* Palud. *q.6.art.1.n.5.* & Sanchex *mox citand.*) non ex hoc quod aliquis sit publicus excommunicatus in vno loco, censeri debet publicus in alio: ergo. Sic Auila *2.p.c.7. disp.1.dub.11.concl.3.* vbi ait ita sensisse aliquos viros doctissimos Theologos, & Iuristas Salmaticenses de hac re consultos, quorum consilio Episcopus Salmaticensis de facto absoluit ab huiusmodi delicto. Sanch. *lib. 2. summ.c.11.n.20.* Ditand. *in Bulla Cœna, lib.3.§.2.q.11. n.10.* Trullench. *in Bull Cruc lib.1.§.7.cap.2.dub.6.n.2.* Barbos. *in Collect. ad Trid.c.6.sess.14.de reform.n.31.*

QVÆSTIO LVIII.

An Episcopus poßit iure ordinario absoluere ab excommunicatione publica, etiam reseruata Papæ, quando excommunicatus est impeditus recurrere ad Papam.

REspondeo tanquam certum: Posse, quia sic habetur *in c. Eos qui, c. Ea noscitur, & c. De cætero, cap. Quamuis, c. Mulieres, & c. Quod his, de sent. excommun.* Sic Henriquez *lib.6.c.9.n.7. & c.16. num.1.* Syluester *verb. Absolutio 4. n.7.* Nauarrus *c. 27. n. 89. ad 7. & n.11. & 257.* Auila *2 p.c.7.disp.1.dub 6.concl. 3.* Reginaldus *lib.9.n 2.* Vasquez *de pœnitentia, q.91. artic.3. dub.8. à n.1.* Bonacina *disp. 1. quæst.3. punct.2. num.4.* Ægidius *disp.14.dub.16 n.240.* Bauny *tract.2.disp.3.de Absoluente ab excommunicatione.q 21.* Hurtadus *disp. 55. de excommunicatione, diff.3.* Cornejo *tract.5.de excommunicatione, disp.11.dub.2.* Suarez *disp.22.sect.1. à n.61.* Alterius *lib.5.disp.22.c.2.* Diana *tom 5. tr.9. resol.6.* Luysius *lib.3.de Censur.disp.29.dub.4. & 5.*

QVÆSTIO LIX.

Quot, & quænam sint impedimenta legitima, propter quæ nequeat quis Papam adire, & consequenter poßit Episcopus illis interuenientibus absoluere à censura publica Papæ reseruata.

REspondeo esse quam plurima. Nam *primum* impedimentum est periculum mortis in itinere, aut grauis alicuius incommodi incurrendi, *cap. Si quis suadente 17.q.4. cap. Non dubium, cap. Ea noscitur, cap. De cætero, & c. Quamuis, de sentent. excommun.*

Secundum est, infirmitas longa, etiamsi periculosa non sit, ex *c. Quod de his, & c. Quamuis, cit.*

Tertium, Sexus fragilitas, vt fœmina cuiuscunque conditionis, *cap. Mulieres, cap Quamuis, c. Ea noscitur, de sent. excom.* Inter quas præcipuè numerantur Moniales, *c. de Monialibus, eod. tit.*

Quartum, impotentia ad iter faciendum, qualis inuenitur in claudis, aut podagra laborantibus, cap. *Ea noscitur, cit.* Hos omnes namque posse absolui ab Episcopo absque recursu ad Pontificem, docet ex præcitatis iuribus Nauarr. *c.27.num.88.* his verbis: Porrò multi possunt ab Episcopo ab excommunicatione absolui; putà morti propinqui per idem c. *Si quis suadente.* Mulier cuiuscunque conditionis sit, *c. Mulieres, de sentent. excomm.* membris suis captus, scilicet claudus, cæcus, & c. iuxta Cum *ibid.* Ægrotus perpetua, vel diuturna ægritudine, nequiens iter facere, putà tertiana, quartana, vel podagra. Sic ille.

Quintum est, Paupertas, c. *Quod de his, & c. Quamuis, de sentent. excomm.* quia nemo tenetur mendicare vt ad Curiam vadat pro absolutione à reseruatis, nisi aliàs, vt quidam volunt, mendicus esset, & mendicando ire posset Romam, quia tunc non excusaretur Romam ire, cum non proptereà caderet à suo statu. Et sic explicant c. *Ea noscitur, eod. tit.* cuius oppositum videtur definitum illis verbis: *Alios autem, siue pauperes, siue diuites Sedi Apostolicæ, vel Legato eius, vt beneficium absolutionis obtineant, necesse est præsentari.* Sed hanc limitationem sic nudè sumptam non existimo absolutè veram; nam certè considerari debent aliæ circunstantiæ dicti hominis, an habeat familiam, & an facilè posset in via inuenire eleemosynam, &c. Legantur Nauarrus *c.27.n.88.* Suarez *disp.22.sect.1.n.65.* Toletus *lib.1.c.35.* Luysius *lib.3.disp.29.dub.3.* & Glossa *in c. Ea noscitur*, vbi hæc, quæ videntur contraria capitui, sic explicat, nempe quod *in c. Quod de his, & in cap. Quamuis*, loquatur Pontifex de his, qui tanta paupertate laborant, quod ad Curiam ire non possunt, in c. verò *Ea noscitur*, de his qui possunt ire, licèt pauperes sint. Iuxta quam Glossæ explicationem illi absolui possunt ab alio quàm à Romano Pontifice, hi verò minimè.

Sextum est obligatio alendi vxorem, filios, & familiam propria arte, ac labore. Vnde qui hos tenetur alere, & aliàs non sit adeò diues, vt iter agendo possit id ex propriis bonis facere, sufficienter censebitur pauper, vt per iura citata ire Romam excusetur. Nauar. *loc.cit.* ex Ioan. Andrea, & Panormit. Suarez, Luysius, Diana, Cornejo *loc.cit.*

Septimum est ætas senis, vel impuberis, *cap. Ea noscitur, cap. Quod de his, & c. Quamuis, de sent. excomm.* quod est verum etiam casu, quo impubes petat post pubertatem absolutionem ab excommunicatione reseruata, quam ante pubertatem incurrerat. Vnde malè dixit Piasecius *2.part. cap.1.art. 3.* Impuberi huic, cum vir factus fuerit, absolutionis causa adeundum esse Pontificem, cum *cap. Quamuis, citato, & cap. Pueris, eod. tit.* cum, ab itinere in vrbem,

cum

cùm adoleuerit, Greg. IX. excuset, Nauar. Auila, Bauny, Diana, Cornejo, & alij.

Octauum est, cura animarum, vel temporale dominium, quando videlicet timetur, quod per eius absentiam oues, aut vassalli detrimentum patientur, *c. Mulieres, c. De catero, & c. Ne pro dilatione, de pœnit. & remiss.* Auila, Cornejo, Diana.

Nonum est, esse sub cura parentum, aut alteri adstrictus, qui sui iuris non est, veluti filiusfamilias, aut seruus, quando Papam adire non possunt sine præiudicio parentis, vel Domini, *c. Mulieres, de sent. excomm.* Nisi aliàs Pater, aut Dominus consentiat; aut filius emancipetur, & seruus manumittatur, *c. Relatum, eod. tit.* Nauar. Auila, Cornejo, Diana.

Decimum est debilitas in viris delicatis, qui labores itineris sustinere minimè possunt, *c. Mulieres, & cap. Quamuis, cit.* Auila, Cornejo.

Vndecimum est, quodlibet aliud impedimentum, quod viri prudentis iudicio moram proficiscendi in vrbē facere potest excommunicato. Habetur *in cap. De catero, cit.* ibi: *Vel alias iustas excusationes, quibus ab itinere rationabiliter excusetur, ita vt sine periculo Apostolico se nequeat conspectui præsentare.* Nauar. *cap. 27. citat. n.* 88. Suar. *n.* 66. Alter. *lib.* 5. *disp.* 22. *c.* 2. Auila, Cornejo, Diana, & alij, qui omnia hæc impedimenta sumpsere ex Gregor. IX *c. Quamuis, de sentent. excomm.* & ex Clement. III. *c. Ea noscitur, & c. Quod de his, eod. tit.* De quibus omnibus etiam nos breuiter diximus 1 *part. de Sacr. tract.* 5. *disp.* 12. *q.* 73.

QVÆSTIO LX.

An qui propter aliquod ex prærecensitis impedimentis non potest Romam adire, teneatur mittere Procuratorem, aut Epistolam pro absolutione à casibus publicis Papæ reseruatis.

Affirmat Bonacin. *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 2. *n.* 4. ita dicēs: Ego verò existimo teneri mittere saltem epistolam, si commodè potest pro absolutione obtinenda, vt patet à simili de impedimentis Matrimonij, non enim credibile est, Papam velle ab Episcopo absolutionem impendi, quando patet recursus ad Sedem Apostolicam per Procuratorem, vel per epistolam. Hæc ille.

Sed probabilius longè respondeo non teneri, sed posse immediatè ad Episcopum recurrere pro absolutione à dictis casibus, quia iura solum exigunt, vt personaliter reus eat ad Papam, si potest, cessante impedimento, vt benè aduertit Nauar. *c.* 27. *n.* 90. *ad* 5. his verbis: Ad quintam, quod iustum habet impedimentum is, qui ire non potest, licet pro absolutione mittere possit, non enim ad id ius eum obligat, sed vult, vt si possit, vadat. Sic ille. Henriq. *lib.* 6. *c.* 9. *n.* 7. & *lib.* 12. *c.* 3. *n.* 1. *fin.* Syluest. *excommunicatio* 8. §. 7. Cordub. *casu* 18. Auil. 2. *p. disp.* 1. *dub.* 6. *vers. Secundò nota, post* 3. *concl.* Ægid. *disp.* 14. *dub.* 16. *n.* 241. *vers. Nota secundò*, Cornejo *tract.* 5. *disp.* 11, *de excommunicatione, dub.* 2. *vers. Secundò nota.* Bauny *tract.* 2. *disp.* 3. *de Absoluente, q.* 21. *vers. Quid si ante.* Hurtad. *disp.* 15. *de excommunicatione, diff.* 3. *n.* 10. Alter. *lib.* 5. *disp.* 22. *c.* 2. *vers. Postulabit aliquis.* Diana *p.* 3. *tract.* 9. *resol.* 6. *in fin.* Vgolin. *tab.* 1. *c.* 4. §. 2. *n.* 13. Sayr. *tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 16. *n.* 13. & Sanchez. *lib.* 2. *sum. c.* 13. *n.* 14. Qui id probat ex *c. Quamuis, c. Quod de his, & c. De catero, de sent. excomm.*

R.P. Leand. de Censuris.

QVÆSTIO LXI.

An si reus, ita impeditus non possit adire Pontificem, possit tamen adire Legatum, aut ad alium habentem priuilegium ad absoluendum à censura reseruata, tunc possit absolui ab Episcopo.

Affirmant multi DD. quia extraordinaria potestas concessa Legato, aut Religiosis, non tollit ordinariam Episcoporum, quibus ius commune, vt vidimus, potestatem in necessitate circa censuras Papæ reseruatas tribuit. Ita Henriq. *lib.* 6. *c.* 10. *n.* 1. & *lib.* 13. *c.* 3. *n.* 1. *lit. H.* & penes ipsum aliqui Recent. Auila *p.* 2. *c.* 7. *disp.* 1. *dub.* 6. *concl.* 3. *vers. Quartò nota.* Hurt. *disp.* 15. *diff.* 3. *n.* 11. Cornejo *dub.* 2. *cit. vers. Sed quæres tertiò.* Diana *p.* 5. *tr.* 9. *resol.* 6. *vers. Notandum est.* Citat etiam pro hac parte Bauny Ægidium *disp.* 14. *dub.* 16. *n.* 240. Sed malè, cum oppositum cum Nauarro sentiat. Et licèt hæc opinio sit satis probabilis, & in praxi consequenter tuta.

Probabiliùs tamen respondeo: Tunc non posse Episcopum à prædictis publicis reseruatis Papæ censuris absoluere, quia facultas absoluendi à recensitis censuris iure communi facta Episcopis, ortum habuit à necessitate, vt ex dictis nuper constat: at hæc cessat quando adest, qui ordinaria, aut delegata facultate absoluendi à reseruatis est instructus: ergo. Sic Nauarr. *c.* 27. *n.* 90. *ad* 4 Corduba *casu* 18. Panorm. Felin. & Anton. Gabr. 1. *p. n.* 213. Bern. Diaz *reg.* 7. Syluester *absolutio* 4 § 1. Armilla *excom.* 1. § 9 Quos omnes pro hac parte refert Henriq *loc. cit.* Bonacina *disp.* 1. *de Censur. q.* 3 *punct.* 2. *n.* 4. *vers. Rursus addit.* Lugo *de pœnit. disp.* 20 *n.* 221. *pag* 497. Ægid. *loc. cit. n.* 242. *vers. Nota quartò.* Bauny *tr.* 2 *disp* 3 *de Absoluente, q.* 21. *fine.* Candid. *disquis.* 12. *art* 51. *dub* 3. *dict.* 5. Tannerus statim citand. Et nos etiam 1. *p. tr.* 5. *disp.* 12. *q.* 74. & 2 *p. tr.* 9. *disp.* 24. *quæst.* 21.

QVÆSTIO LXII.

An si reus non possit recurrere ad Legatum, nec ad Episcopum, possit tunc absolui à Parocho, aut ab alio legitimo Confessore, à præfatis casibus publicis Papæ reseruatis.

Affirmat Syluester *verb. Absolutio* 3. *in fine* Henriq. *lib.* 6. *c.* 9 *n.* 7. per hæc verba, qui impeditus est personaliter adire Papam, potest absolui ab Episcopo, & absente Episcopo, fortè posset absoluere Parochus. Ita ille *ibi*, quod repetit *c.* 10. *n.* 1. & nouissimè Tannerus *tom.* 4. *disp.* 6. *q.* 10. *dub.* 6. *n.* 122. vbi sic ait: Similiter si excommunicatus excommunicatione Papæ reseruata, propter legitimum impedimentum Papam, aut alium ab eo facultatem habentem adire non possit, potest absoluere Episcopus; quod si nec Episcopum possit adire, Parochus, eóque deficiente, quiuis approbatus Confessarius. Ita Tannerus. Quem refert, nec inpugnat Diana *p.* 5. *tr.* 9. *res.* 6. §. *Nec desinam*, & ex illo Auson. *in sua sum. verb. Absolutio à censuris, n.* 39. Et licèt hæc sententia sit probabilis:

Sed probabiliùs respondeo, non posse Reum in prædicto casu absolui à Parocho, quia Pontifex solùm concessit Reo recursum ad Episcopum, eo quòd rectè existimauit, rarò contingere posse, vt extra articulum mortis ad Episcopum non possit recurri. Sic Suarez *tom.* 4. *in* 3. *p. disp.* 30. *sect.* 2. *n.* 12. & 13. Lud. de S. Ioan. *in sua sum q.* 5. *art.* 18. *diff.* 4. *pag.* 436. Lugo *de pœn. disp.* 20. *n.* 225. quos pro eadem responsione citauimus 1. *p. loc. cit. q.* 75. Granados etiam *de fide contron.* 1. *tract.* 15. *disp.* 14. *sect.* 4. & Sanchez *lib.* 2. *sum. c.* 13. *n.* 37.

QVÆSTIO LXIII.

An qui ratione articuli mortis, aut alterius impedimenti legitimi est absolutus per Episcopum ab excommunicatione Papa reseruata, teneatur postea, cessante impedimento, se præsentare Pontifici.

Respondeo teneri se præsentare quàm citò commodè poterit, aliàs si in mora fuerit, reincidet ipso iure in eandem excommunicationem, vt habetur *in c. Eos qui, de sentent. excomm. in 6. & in c. De cætero, & c. Ea noscitur, de sentent. excom.* vbi decernitur quod Confessor debet pœnitenti, seu reo iniungere, vt cessante impedimento se præsentet Pontifici. Sic docent omnes DD. Addentes quod quando casui reseruato non est annexa excommunicatio, tunc onus comparendi non est impendendum Reo, eo quòd nullo iure id caueatur. Legantur Suar. *tom. 4. in 3. p. disp. 30. sect. 3. n. 6.* & Sanch. *lib. 2. summ c. 17. n. 34.*

QVÆSTIO LXIV.

An hoc onus se præsentandi Papæ sit imponendum sub iuramento omnibus excommunicatis prædictis.

Negat Auila 2. p. c. 7. *disp* 3. *dub.* 4 dicens, id non esse necessarium, nisi solùm percussoribus Clericorum, quia de his solum expresè determinatur *in cap. de Cætero, & c. Ea noscitur, de sentent. excomm.*

Sed probabilius respondeo, omnibus esse imponendum (exceptis pueris, vt *sup. q.* 59. est habitum.) Quia sic colligitur ex prædictis iuribus citatis, & docent Nauar. *c.* 27. *n.* 89. *in fine.* Cordub. *in sum. q.* 18. *punct.* 1. *dict.* 2. Manuel *in Bulla Cruc.* §. 9. *n.* 55. & Sanch. *lib.* 2. *sum. c.* 13. *n.* 26.

QVÆSTIO LXV.

An etiam à mulieribus sit exigendum hoc comparendi Pontifici iuramentum.

Negat Auila 2. *p. dub.* 9. *cit.* Quia existimat, Fœminas non teneri se præsentare Pontifici. Citatque Nauar. *lib.* 5. *consil. de sent. excom. cons.* 14. id ipsum docentem, quod prius fecit Syluest. *verb. Absolutio* 1. *n.* 3. quateous docet, mulieres habere impedimentum perpetuum adeundi Pontificem, & ideo posse absolui ab Episcopo à censura Canonis, sine onere illi comparendi.

Sed probabilius longè absolutè respondeo, etiam à mulieribus esse, regulariter loquendo, exigendum iuramentum comparendi Summo Pontifici, quia ab hoc onere solùm eximuntur pueri, seu impuberes, hoc est, minores quatuordecim annorum, quibus non est iniungendum, vt Papæ post pubertatem se præsentent, vt probauimus *sup. q.* 59. & docet Sanch. & Nauar. Corduba, & Rodrig. *loc. cit.*

Nec Nauarrus docet oppositum firmiter, sed satis cum formidine, ait enim sic *num.* 4. Secundò, quod longè maior est difficultas, an sicut mulier percutiens Clericum, propter sexus fragilitatem potest absolui ab excommunicatione (*c. Si quis suadente,*) non imposito ei onere veniendi ad Sedem Apostolicam; possit absolui ab excommunicatione ita simpliciter, vt non teneatur venire per se, vel saltem per alium ad Sedem Apostolicam pro mandato eius suscipiendo. Nam pro negante facit, quod alioqui nulla erit excommunicatio Papalis pro mulieribus, quod videtur iuxta *cap. Mulieres, de sentent. excommunic.* Et sicuti impubes percutiens Clericum, simili modo potest absolui (iuxta *cap.* 1. *eod. tit. & cap. vlt.*) Hucusque meus Nauarrus. Cui in hac parte non assentio; cum (vt ipsemet fatetur) praxis stet pro opposita, cum quotidie videamus, mitti mulieres Romam pro absolutione excommunicationum Papæ reseruatarum.

QVÆSTIO LXVI.

An huiusmodi præsentatio, qua Papa est facienda, sit ad obtinendam aliam absolutionem de nouo.

Respondeo quod non, cum iam Reus plenè absolutus sit, habetur *in c. Quamuis, & c. De cætero, de sent. excommun.* & docent Henriq. & Suarez, quos citat, & sequitur Sanchez *vbi infrà.* Sed ad obediendum mandato Pontificis; & vt constet, vtrum satisfecerit parti. Vnde affirmat Nauarr. *c.* 26. *n.* 26. §. *An autem,* quod si constet iam satisfecisse parti, non teneatur se præsentare Papæ, quia non videtur (ait ille) teneri ad patendum iudici, si cum parte concordauerit, vel aliàs satisfecerit tantum, quantum debebat coram Deo; quia mens præfati c. *Eos,* illa videtur esse, quæ magis est attendenda, quàm verba, præsertim in foro conscientiæ, *c. penult. de regul. iur. lib.* 6. & *l. In conditionibus, ff. de condit. & demonstrat.* Sic Nauarrus, & ex illo sic Auila *dub.* 4. *cit. vers. Secundè nota.* Hent. *lib.* 13. *c.* 59. *n.* 2. & Cornejo *disp.* 11. *de excommunicatione, dub.* 1. *vers. Nota secundò.* Sed hanc limitationem non admittunt Suarez *tom.* 4. *in* 3. *p. disp.* 30. *sect.* 3. *n.* 6. nec Sanch. *lib.* 2. *sum. c.* 13. *n.* 59. quia existimant adhuc in illo casu teneri excommunicatum se præsentare, eo quod satisfactio partis non sit huius præsentationis adæquatus effectus finis: cum etiam prædictum onus comparendi sit etiam pars pœnæ ab Ecclesia tali delicto imposita, & ordinatur ad specialem modum satisfactionis, & obedientiæ Ecclesiæ exhibendum.

QVÆSTIO LXVII.

An qui tenetur se præsentare Papa, sufficiat id facere per Procuratorem.

Negat Host. apud Syluestr. *excomm.* 8. *n.* 8. *vers. Secundò,* existimans quod qui tenetur se præsentare personaliter absolutori pro absolutione obtinenda, cessante impedimento accessus ad eum, non possit talem absolutionem per Procuratorem petere: quod idem sentit Innoc. licèt hic concedat, posse, existente iusta causa, absolutionem per Procuratorem peti. Citat etiam Sanchez pro hac parte Abbatem *in c. Decreto, num.* 1. Anchar. *c. Eos, qui de sent. excomm. in* 6. & *ibi* Costam *n.* 16. Nauarrum *c.* 27. *n.* 90. *vers. Ad* 5 Vgolinum *tab.* 2. *c.* 14. §. 5. *n.* 4. & Sayrum *tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 16. *n.* 13. Sed ex his malè citat meum Nauarrum, *vt infrà.*

Sed probabiliùs respondeo sufficere se præsentare per Procuratorem, regulariter loquendo; quia ius benignè concedit, non quidem vt teneatur impeditus mittere Procuratorem, sed vt non impeditus possit per seipsum, vel Procuratorem ire. Sic Caiet. *in summa verb. Excommunicatio, cap.* 69. Syluester *loc. cit.* cum Archidiac. & Specul. Armilla *verb. excommunicatio,* §. 59. Tabiena *excommunicatio* 5. *num.* 5. Henriquez *lib.* 6. *c.* 9. *n.* 7. *in fine, & lib.* 19. *cap.* 59. *n.* 2. Qui dicunt, ita seruari in Curia. Auila 1. *part. cap.* 7. *disp.* 3. *dub.* 4. *versic. Tertiò nota.* Cornejo *dub.* 2. *citat. vers. Nota tertiò.* Diana *part.* 5. *tractat.* 9. *resolut.* 6. *vers. Notandum est.* Et sic Nauarrus *in summa, cap.* 27. *n.* 46.

*num.*46. per hæc verba: Nonò, quod excommunicati à iure, vel homine, qui ob grauem morbum, aut ob aliud iustum impedimentum faciunt se absoluere ab eo, qui sine illo non poterat, debent se præsentare cessante impedimento, quàm citò commodè possunt ei, qui eos iure poterat absoluere: alioquin recidunt in eandem excommunicationem, cap. *Eos, de sent. excom. lib.* 6. Idem de iis, quos absoluunt Legati Sedis Apostolicæ, cum onere præsentandi se suis Ordinariis, aut aliis quib. si.bet, ad suscipiendam pœnitentiam, aut satisfaciendum ei, quem iniuria affecerunt: sed non tenentur regulariter se præsentare personaliter, sed satis est mittere Procuratores ad id idoneos, secundum Caietanum *in sum. verb. excomm. cap.* 69. Hucusque Nauarr. Non ergo est, vt vult Sanchez, pro opposita parte. Nec oppositum docet *n.* 90. *vers. Ad* 5. sed potiùs confirmat hanc eandem partem, vt constat ex verbis ipsius adductis *q.* 60. Tenet tandem hanc nostram sententiam ipsemet Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 13. *num.* 33. loquendo de aliis casibus reseruatis, excepto casu excommunicationis, ob Clerici percussionem. Legantur dicta à nobis *tr.* 1. *disp.* 11. *q.* 21.

QVÆSTIO LXVIII.

Quale censeatur tempus commodum, intra quod reus absolutus se præsentare debeat, ne in Censuram reincidat.

RESpondeo, quod quoad forum exterius, relinquitur prudentis arbitrio, habita consideratione personæ, temporis, & loci, arg. *l.* 1 *ff. de iur. delib. c. de causis, de offic. Deleg.* Quoad forum autem interius, relinquitur conscientiæ rei absolut., arg. Gloss. *c Significasti* 2. *de homicid* Sic ex Nauarro Auil. *p.* 2. *c.* 7. *disp.* 3. *dub.* 4. his verbis: Quartò nota, quod tempus intra quod, quamcitò commodè potest, tenetur se præsentare in foro exteriori, pensandum est arbitrio boni viri. Sic Nauarrus *c.* 27. *n.* 113. nempe, ita vt cessante impedimento, concedatur sibi aliquod modicum tempus, vt sibi prouideat de necessariis, habita ratione personæ, temporis, & locorum: In foro autem interiori, relinquitur conscientiæ absoluti. Hucusque Auila, ex Nauarro. Sic etiam D. Ant. 3. *p. tit.* 24. *c.* 47 Syluester *verb. excom.* 8. §. 5. Sayrus *tom.* 1. *Thesauri, lib.* 3. *c.* 28. *in fine.* Qui id benignè esse interpretandum, itaut sat sit, non adesse negligentiam, & fraudem, docent Sanchez *lib.* 2. *sum. c.* 13. *n.* 25. Henriq. *lib.* 13. *c.* 29. *n.* 2.

QVÆSTIO LXIX.

An hoc onus se præsentandi iniungendum sit reo, quando absoluitur virtute Bullæ, aut Iubilæi, vel alterius priuilegij concedentis absolutionem à reseruatis.

REspondeo quod nullo modo, quia cum tunc absoluatur directè, & absolutè, virtute Bullæ, Iubilæi, &c. non tenetur se Superiori præsentare. Sic Cornejo *disp.* 11. *de excommun dub.* 2. *pagin.* 712. his verbis: Nota vltimò, hanc obligationem se præsentandi Superiori solùm intelligi, quando quis absoluitur solo titulo periculi mortis, vel legitimi impedimenti, ab eo, qui aliàs absoluere non poterat: nam si absoluatur per Bullam Cruciatæ, aut Iubilæum, etiam nullo existente impedimento, & (*addo ego*) Merinam *lib.* 2. *sum. cap.* 12. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 2. *n.* 2. *& lib.* 13. *c.* 29. *n.* 3. Suar. *tom* 4 *in* 3. *p. c.* 30. *sect.* 1. *n.* 6. Rodrid. *in addit. ad Bull. Cruc.* §. 9. *n.* 4. Sanch. *lib.* 2. *sum. c.* 13. *n.* 31. Qui benè excipit absolutionem hæretici externi præstitam in mortis articulo habenti Bullam Cruciatæ, quia cùm hæc nil circa eam concedat, perinde est, ac si is Bulla careret. Ideóque iniungendum est ei, vt si euaserit, se præsentet. Auila 2. *p. c.* 7. *disp.* 3. *dub* 4. *vers. Quintò maximè nota.*

QVÆSTIO LXX.

An Episcopus possit absoluere Religiosos (vel Religiosas) exemptos ab omnibus casibus reseruatis, qui conceduntur in Trid. sess. 24. cap. 6. *Episcopis erga subditos suos.*

NEgant plures DD. quia manifestum est, quod Episcopus id facere nequeat, nisi Religiosus (vel Religiosa) exemptus se subiiciat Episcopo, vt ipsum à reseruatis absoluat: at sic est, quod Religiosus non potest cedere priuilegio exemptionis; cum in hac exemptione non solum sit fauor exempti, sed etiam Superioris, hoc est, Pontificis eximentis, per quam exemptos sibi immediatè subjecit: quare sua interest conseruare hanc immediatam subiectionem: ergo in hoc casu, non valet regula textus *in cap. ad Apostolicam, de Regular.* vt valeat quis renunciare fauori pro se introducto; illa enim habet locum quando pro se solu est introductus. Et ideo ita sentiunt Rosella *verb. Absolutio* 3. *n. vlt.* Angelos *excommunic.* 3. *casu* 1. *n.* 40. Armilla *verb. exempt. n.* 9. Rodriguez *tom.* 2. *qq. regul. q.* 63. *artic.* 10. *& tom.* 1. *quæst.* 36. *art.* 5. Suar. 2. *tom.* 2. *de Relig. tr. de voto, lib.* 6 *c.* 11. *n.* 7. Petr. Ledesma *tom.* 1. *sum tract.* 1 *c.* 6 *diffic.* 3. *post* 20. *conclus.* Glossa, & Imola, in Clement. *penult. de sentent. excommun.* Ioan. Andr. Francus, Antonius, Abbas, Alexand. de Neuo, Socinus, Dominicus, Decius, Felinus, Henricus, quos citat Sanchez *lib* 4 *sum. c.* 39. *n.* 29. & alij Recent. apud Auilam *vbi infra.*

Sed probabiliùs respondeo: posse Episcopum absoluere dictos Religiosos (& Religiosas) exemptos, ab omnibus casibus reseruatis occultis, concessis in d. Trident. decreto Episcopis erga suos subditos: dummodo illis se subiiciant de licentia suorum Prælatorum.

Primò, quia probabiliùs est, quod Religiosus exemptus possit ex licentia sui Prælati subiici Episcopo, vt in prædictis casibus eum absoluat, quia exemptio Religiosorum est inducta potissimè in fauorem Religionis, vt eius Religiosi quietiùs Deo famulentur, & ne passim ab Ordinariis perturbentur: ergo in iis, quæ quietem, & fauorem Religionis concernunt, non debent esse peioris conditionis, quàm alij non exempti. Nec rationi consonat, vt exemptionis priuilegium in hoc casu contra eius finem operetur, impediens hanc sobiectionem.

Secundò, quia sunt priuilegia Pontificum concedentia hanc subiectionem Episcopo de Superiorum licentia faciendam, vt ab ipso impetretur absolutio, vt affirmant Corduba *in compend priuil. Mendic. in Addit. verb. Absol. Ordin. quoad fratres*, §. 1. & ex illo Sanch. *vbi infra*: ergo quidquid sit de iure, saltem Religiosi fruentes priuilegiis Mendicantium possunt virtute eorum priuilegiorum se subiicere Episcopis ad eum effectum, obtenta Superioris licentia. Sic Federic. Senens. *consil.* 14 *à n.* 5. Rodriguez *tom.* 1. *summ. in* 2. *edit. c.* 131. *n.* 2. Molina *tom.* 4. *de Iustit. disput* 61. *num.* 4. Suarez *tom.* 4 *de pœnitent. disp* 30 *sect.* 1. *num.* 3. vbi affirmant ita praxi receptum, *& tom.* 5. *disp.* 41. *sect.* 2. *n.* 12. Henriquez *lib* 6. *c.* 16. *n.* 8. *& lib.* 7. *cap.* 25. *num.* 2. *& lib.* 10. *cap.* 20 *num.* 2. *iuncto comment. lit. H*, & *lib.* 14. *cap. vlt. fine.* Auila 2. *part. cap.* 7. *disput.* 1. *dub* 6. *conclus.* 2. Sanchez

chez *lib.2.sum.c.11.n.10* & latè *lib.4.c.39.n.32.& 33.* & penes ipsum Barbatius, Lapus, Anchatanus, Albericus, Iason, Corneus, Ioan. de Lignano, Vetvetius, Directorium, Summa Pisana, & alij. Quibus addi possunt Zerolla *in praxi Episcop.1.p. verb. Vicarius,§.18. dub.4.* Congregatio Cardinal. teste Petro Marzilla *sess. 24.c.6.Concil. Trident.* Bonacina *disp. 1. q.3. punct.2. n.5.* Hurtadus *disp. 15. de excom. diffic.3. n.11. vers. Deinde Episcopus.* Diana *1.p. tr. 5.resol.6.* cum Finellio *tract.de casibus reseruat. c.7.n.7. & part.8. tract.3. resol.48.* cum Basilio *lib.8.de Matrim.c.5.n.14.* & Merolla *tom.2.disp.4.c.6.n.145.*

QVÆSTIO LXXI.

An si Prælatus negaret licentiam Religioso subijciendi se Episcopo, posset tunc hic eum à reseruatis absoluere.

NEgat Megala *1.p.lib.1.c.13.n.50.* cui fauent Henriquez *lib.7.c.25.n.2. cit.* & ex illo Auila *loc. cit.* quatenus absolutè affirmant, non posse Religiosum ab Episcopo absolui, si ille non habeat sui Prælati regularis licentiam, quia ita decreuit Paulus III. *anno* 1545.

Sed probabiliùs cum distinctione respondeo, non posse quidem Religiosum absolui ab Episcopo à reseruatis, casu quo Prælatus regularis Religioso iustè denegaret licentiam subjiciendi se Episcopo quoad hunc effectum (quod quidem, & non aliud, voluit Paul. III.) secus verò caso, quo iniustè talem illi licentiam penitùs denegaret, quia in hoc casu per epicheiam non est censendum voluntatem Summi Pontificis, & Religionis esse vt Episcopus talem Religiosum exemptum non absoluat, ne is cogatur vagari, & accedere ad Sedem Apostolicam gratia absolutionis impetrandæ. Sic Molin. *tom.4.de Iust. disp.61. n.5.* Quem citat, & sequitur Sanch. *lib.4.sum.c.39.n.36* Basil. Legion. *lib.8. de Matrim c.15.n.14.* Suar *tom.4.in 3.p.disp.30.sect.2. num 3.* Diana *resol.6.cit.in fine.*

QVÆSTIO LXXII.

An Prælati Regulares possint absoluere suos subditos ab omnibus casibus occultis, etiam Bull. Cœnæ, Papæ reseruatis, vigore decreti Trident sess. 24.c.6.

NEgant communiter DD. quia Concilium id solum concedit Episcopis, aut habentibus iurisdictionem Ecclesiasticam, quasi Episcopalem, non Regularem: ergo Prælati huiusmodi regulares non possunt vigore dicti decreti absoluere suos subditos à casibus occultis Papæ reseruatis, sicuti possunt Episcopi, cum nomine Episcopi non veniant Prælati Regulares. Ita, & à fortiori, sentiunt Syluest. Abbas, Innoc. Hostiens. Angel. Cenedo. Suar. Aragon, & Petr. Ledesma citati *suprà quæst.44.* Quibus addi possunt Auil *p.7.disp.10.dub.6. notab.* Sanchez *tom.1. sum lib.2. cap.11. n.7.* Garcias *de Benef.p.7.c.11.n.13.& 20.* Armend. *in addit.ad recopilationem legum Nauarræ, tit. 18. l. 7. de irregul. n.10.* Fagundez *lib.1. in primum præcept. Decal. c.15. n.21.* Hurtadus *disp. 2. de irregularit. difficult. 20.n.67. vers. Nomine autem Episcopi.* Barbosa *2.part.alleg.39. n. 18.* & Castro Palao *tom. 1. tract. 4. disp.4.punct.3. §.1.num.5.*

Sed probabiliter certè respondeo: posse Prælatos regulares absoluere suos subditos à prædictis casibus occultis reseruatis, vigore dicti decreti Tridentini (si aliàs non sit reuocatum, de quo infra,) quia probabile sanè est, quod nomine Episcoporum in dicto decreto veniant Generales, & Prouinciales Regularium, cum habeant iurisdictionem quasi Episcopalem: ergo sicuti Episcopi possunt absoluere suos subditos, vigore dicti decreti à casibus occultis, etiam Bullæ Cœnæ Papæ reseruatis; ita eodem modo poterunt Prælati Regulares absoluere à similibus suos subditos. Maiorem, in qua est difficultas, docent quamplures DD. vt fatetur Villalobos *tr.21. diff.9. n.7.* per hæc verba: [Lo quarto se aduierte, que ay dificultad si se entienden en esta concession por Obispos los que tienen Iurisdicion quasi Episcopal, quales son los Prouinciales, e algunos Abbades esentos, y arriba referi vna opinion de Suarez por vna declaracion de Cardenales, en que tiene la parte negatiua, y lo mismo tiene aqui, *de Censur. disput.41.sect.2.à n.7.* y fundase en que esta Concession por la parte que deroga al derecho comun, se ha de interpretar estrechamente.

Otros dizen que se estiende esta concession à los Generales, Prouinciales, y Abbades esentos, que tienen Iurisdicion quasi Episcopal, laqual sentencia es comun, como dize el P. Fray Manuel Rodriguez *tom. 1. qq. reg.q.61.art.9.* Sanch. *lib.8.de Matrim. num.13. & 14.* Henriq. *lib. 10.c.20.n.2.* y otros muchos: la razon es, porque la facultad de dispensar se ha de interpretar latamente, como desimos arriba, aunque sea delegada, porque es fauorable: y como esta concession compete por derecho ordinario, y està puesta en el cuerpo del derecho (porque el Concilio Tridentino tambien lo es) y de aqui tambien se dize, que se ha de interpretar latamente. Item porque todos estos, respecto de sus subditos tienen plenaria Iurisdicion, que solo difieren de los Obispos en la Consagracion, y ansi pueden aprouar confessores para sus Inferiores, aunque es proprio de los Obispos, conforme al Concilio Tridentino *sess.23.c.15.de reformat.* Esta secunda sentencia tambien es probable, como dize Suarez, y es muy conforme à derecho, y estando en ella à la razon de la contraria, se responde, que el Concilio Tridentino haze nueuo derecho: y assi no se ha de interpretar estrechamente.] Hucusque Villalobos, qui tamen malè citat Henriquez pro hac parte *lib.10.c.20.n.2.* cùm ibi non de Potestate Prælati Regularis, sed de potestate Episcopi respectu Regularium circa eorum irregularitates dispensandas loquatur. Tenent nihilominus Granados *controuers. 1. de fide, tr. 15. disp.14. sect.2. n.4.* ita scribens: Imò valde probabile est, comprehendi Prælatos Religionum habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, vt Generales, & Prouinciales: quia licèt non dicantur ita rigorosè habere diœcesim, habent tamen in aliquo sensu, cum domus, & Prouinciæ Religionis illis subdantur, & ab Episcopo sint exempti. Hucusque Granados. Et etiam Bauny *tract. 2. de Censur. disp. 3. de absoluente ab excommunicatione, quæst.26* Qui ad antecedens argumenti pro contraria sententia adducti, his verbis respondet. Ad antecedens dicendum: Episcopi nomen bipartitò sumitur: primò propriè, pro his dumtaxat qui Episcopi sunt charactere insignes: Secundò latè, vt ad eos quoque pertinet, qui iurisdictionem quasi Episcopalem habent, occasione Prouinciæ quã obeunt, & muneris quod faciunt. Episcopi nomen primo modo acceptum, Regulares non complectitur, sed altero tantum. Sic Bauny. Sic etiam Magister Antonius de Hinojosa Ordinis Prædicatorum *in directorio Decisionum Regularium, verb. Absolutio 1.* vbi sic dicit: Absolutio à quibuscumque casibus occultis, etiam Sedis Apostolicæ reseruatis, ac dispensatio in irregularitatibus

tibus

tibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus (excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum) quæ in foro conscientiæ licet Episcopis per Concilium Trid. *sess.* 24. *c.* 6. vel cui specialiter duxerint committendum, super sibi subditos licet quoque Prælatis Ordinariis, Prouincialibus, Prioribus, &c. ex declaratione ipsius Iuris Concilij, *vt infra confirmatio priuilegiorum*. Sic Hinojosa ibi, quod latè probat *verb. Confirmatio gratiæ, statuti, vel priuilegij, fol.* 121. *vers. Prima assertio* (cum probationem *infrà q.* 76. referemus.) Sic etiam §. *De potestate quæ secundum iura canonica competit Prælatis Ordinis in Fratres. fol.* 361. tenent etiam alij. Et id esse probabile clarè affirmant, seu insinuant Sanchez, & Suarez *loc. cit.* & nouissimè Frater Ioannes de Soria *in Epilogo Summarum, 2. part. tr. 1. sect. 1. disp.* 6 § *circa casus reseruatos*, per hæc verba: Probabile est quod Episcopi, & qui per concessionem Tridentini veuntur hoc priuilegio, vt sunt Generales, Prouinciales, & Custodes, qui curam fratrum habent, possunt absoluere à peccatis omnibus reseruatis, quamuis contenta sint in Bulla Cœnæ Domini, quia priuilegium Principis censendum est firmum, & constans sic ille. Quintanadueñas *tom. 1. Theolog. Moral. tract. 8. dub.* 16. vbi nostram sententiam esse probabiliorem his verbis affirmat: Secunda Conclusio. Facultates, quas iure communi, & ratione sui officij habent Prælati Regulares, Generales scilicet, Prouinciales, & Superiores locales ad absoluendos suos subditos à peccatis, & Censuris Papæ, & Episcopis reseruatis: necnon ad dispensandum in irregularitatibus & votis, ac ea commutandum, non suspenduntur per Bullam huius Iubilæi: Ratio est eadem, cum facultates hæ ordinariæ sint in his Prælatis, vt probant Sanch *lib* 8. *de Matrim. disp.* 3. *n.* 9. Nauarr. *lib.* 1. *cons. de temp. Ordinat. cons.* 62. *n.* 9. & alij. Hi ergo Superiores habent circa suos subditos hoc anno (*sancto intellige*) omnes facultates absoluendi, commutandi, dispensandique, quas circa suos habent Episcopi, possúntque eas delegare. Et licèt Sanch. *lib.* 8 *de Matrim. disp.* 1. *n.* 13. Suarius *tom.* 4. *in* 3. *p. disp.* 30. *sect.* 2. *n.* 7. & alij apud Barbos. *in Trid. sess.* 24. *c.* 6. existiment hanc facultatem illis competere saltem Generalibus, & Prouincialibus per communicationem priuilegij concessi à Pio V. Patribus Dominicanis, probabilius est facultatem, quam Tridentinum ibi concedit Episcopis, extendi ad Prælatos Religionum exemptarum. Sunt enim hi respectu suorum subditorum Pastores ordinarij, sicut Episcopi respectu sæcularium, habéntque quasi Episcopalem Iurisdictionem. Ita Emman. *tom.* 1. *q.* 61. *art.* 9. Nauar. *lib.* 5. *cons.* 23. *de priuil.* Beja 4. *p. casu* 38. & alij. Enimverò Pius V. non ideo his Prælatis hoc concessit, quis iam non esset concessum per Tridentinum, sed ad tollendas opiniones, & scrupulos, & ad extendendum hoc cum maiori certitudine ad Superiores locales. Si igitur ex iure communi Tridentini hanc facultatem habent per hanc generalem suspensionem, nec illa suspenditur, nec reuocatur, nec minuitur. Nam verba generalia rescriptorum, aut statutorum, restringuntur secundùm ius commune, vt probat Garcia Gironda *de priuil. explicat. n.* 275. & 276. Hucusque Quintanadueñas, Santor. etiam *in Comment. ad Constit. Minor. c.* 5. *stat.* 14. §. 1. & §. 9 §.

QVÆSTIO LXXIII.

An non solùm vigore dicti Tridentini decreti, sed etiam aliorum priuilegiorum possint præfati Prælati Regulares absoluere suos subditos à recensitis casibus occultis Pontifici reseruatis.

NEgant omnes DD. quos pro prima sententia *q.* 45. relata citauimus, generaliter loquendo, quos in specie nostræ quæstioni fando, sequitur Sigismundus à Bonac. *tract. de elect. dub* 69. *n* 23. Tamburin. *de Iure Abbat. tom.* 2. *disp.* 14. *q.* 15. *n.* 13 Ioan. de Cruce *de statu Relig. lib.* 1. *c.* 6. *dub.* 1. *concl.* 1. Zanardus *in director. Theolog. p.* 2. *c.* 7. Naldus *in sum. verb Nouitius, n.* 7. Vecchius *in praxi nouit. disp.* 9. *dub* 6. *num.* 3. & Grassius *in Append lib.* 1. *c.* 7. *n* 22 Quos omnes pro hac parte refert Diana 3. *p. tract* 2. *resol.* 72 vbi dicit, se in hac tam graui quæstione nolle officium Iudicis agere. Dictis DD. addi possunt Macbad. *tom.* 2. *lib.* 5. *p.* 3. *tract.* 2. *docum.* 5. *n.* 1 & penes illum Layman *lib.* 5. *tract.* 1. *c.* 10. *n.* 20 Barbos. *in summa decis. Apostolicarum, verb. Absoluere, collect.* 9. *n* 7.

Fundamentum eorum est, quia omnia priuilegia Regularium pro absolutione à dictis casibus concessa, iam sunt à Sum. Pontificibus reuocata: ergo.

Sed probabiliùs respondeo, posse Prælatos Regulares, non solùm vigore Concil. Trid. verùm etiam virtute aliorum priuilegiorum specialium, absoluere suos subditos ab omnibus casibus occultis Papæ reseruatis, etiam Bullæ Cœnæ, excepta ad minus hæresi, de quo casu in specie *infrà*.

Ratio est, quia certum est, quod Prælati Regulares habent per sua priuilegia erga suos subditos in foro conscientiæ omnem auctoritatem absoluendi, & dispensandi, quam habent Episcopi vigore Concilij Tridentini *sess.* 24. *cap.* 6. erga suos subditos: sed Episcopi possunt absoluere suos subditos ab omnibus casibus Papæ reseruatis, etiam Bullæ Cœnæ, & ab omnibus excommunicationibus eis annexis, ortis ex delictis occultis: ergo idem poterunt erga suos subditos Prælati Regulares casu, quo dicta priuilegia non sint reuocata, vt pro nunc probabiliùs supponimus. Maior est certa, quia Sanctissimus Pius V. concessit priuilegium Dominicanis Prioribus, tam Prouincialibus, quàm Conuentualibus, vt ipsi per seipsos, idem omnino possint in fratres, & Moniales dicti Ordinis sibi subditos, quoad absoluendum, & dispensandũ in foro animæ, seu conscientiæ, quod possunt Episcopi in suos subditos vigore Concil. Tridentini *sess.* 24. *cap.* 6. Hoc priuilegium, quod incipit, *Romanus Pontifex*, referunt Passatel. *in compend.* §. 10. *fol.* 175. Rodriguez *in Bullario, in fine, fol.* 92n. & *tom.* 1. *qq. Regul. quæst.* 69. *artic.* 9. Miranda *tom.* 1. *quæstione* 46. Villalobos 1. *part. tr.* 9. *diffic.* 60. & Hinojosa *in directo. decisionum reg. verb. Confirmatio gratiæ, fol.* 121. Et tale priuilegium extitisse fatentur omnes, etiam contrariæ sententiæ Doctores.

Rursus idem priuilegium concessere eidem Ordini alij Pontifices, vt testatur idem Hinojosa *verb. Absolutio* 1. *fol.* 6. ita dicens: Absoluere possunt per priuilegia Apostolica, non solum Magister Ordinis, & Prior Prouincialis, & Conuentualis, ac Sede vacante Superiores, vel Vicarius electus à tribus patribus antiquioribus, vel qui datur à Prouinciali, vel Capitulo in regimen Conuentus, ob defectum Prioris, vel etiam Vicarij domorum, quæ non sunt Prioratus, Fratres suos, vel alios eiusdem Ordinis, vndecumque ad eos declinantes, ab omni excommunicatione, suspensione, interdicto, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, etiam de Cœna Domini (exceptis hæreticis relapsis, schismaticis, literas Papæ falsificantibus, vel

ad

ad Infideles prohibita deferentibus, vel in Papam conspirantibus. Prædicta omnia concessere Clem. IV. Sixtus IV. & Iulius II. Hucusque Hinojosa. De quibus priuilegiis etiam faciunt mentionem Rodrig *in Bullario, pag.* 589. & *tom.* 1. *qq. regul. q.* 20. *art.* 9. Villalob. 1. *p. sum. tr.* 9. *diffic.* 61. *n.* 6 Frater Francisc. à S. Bernardin. *in Reg. S. Francisci, c.* 7. *controu.* 10 *sect.* 5 Martin. à S. Ioseph *c.* 7. *q.* 3. & Leander à Murcia *in Regul. S. Franc. c.* 21. *super* 7. *Regula.*

Qui addit, quod Martinus V. [que fue criado Pontifice el año de 1417. concediò, como lo refiere Casarrubios *in compend. tit. Absolutio ordinaria quoad fratres,* al Prior del Monasterio de San Benito el Real de Valladolid: *Vt ipse in fore conscientiæ possit absoluere Monachos ab omni excommunicationis sententia, etiamsi talis esset, quam ipse Summus Pontifex reseruare consueuit, & cum eis in omni irregularitate, etiam in illis casibus, in quibus Papa sibi vicem reseruat, in morte videlicet, & in membrorum truncatione, & enormi sanguinis effusione valeat dispensare, dum tamen aliquod horum trium non sit notorium.* Y esta Concesion se estiende por Eugenio IV. à todos los Monasterios de la Orden, como refiere Casarrubios.] Hucusque Leander. De quo priuilegio etiam agunt Hinojusa *loc. cit.* Rodriguez *in Bull. fol.* 816. & *tom.* 1. *qq regul. q.* 24. *art.* 12. Villalobos *tr.* 21. *diffic.* 9. Bauny *tract.* 4. *de pœnit. q.* 32. & alij. Qui alia quamplura referunt priuilegia, de quibus adhuc *infra.*

Propter quæ hanc nostram responsionem sustinent Bañ: 2. 2. *q.* 4. *dub.* 2. *post* 2. *concl.* & ibi Aragon *art.* 3. *vers. Sed dubium est.* Rodrig. *tom.* 1. *q.* 20 *art.* 9. Ledesm. *in sum.* 2. *p. tr.* 1. *c.* 6. *diffic.* 7 *post* 20. *concl.* Viuald. 1. *p. tr. de Absol. n.* 13. & 2. *p. in explicat. Bullæ Cœnæ, n.* 141. Sousa *ad eandem Bullam disp.* 100. *concl.* 3 quos omnes refert, & sequitur Villal. *diffic.* 61. *cit.* Quibus addi possunt Francisc. à S. Bern. Martin. à S. Iosepho, & Leander à Murcia *loc. cit.* Suar. *tom.* 4. *de reg. tr.* 8. *lib.* 1. *c.* 21. per totum. Hieron. Rodrig. *in comp. qq regul. resol.* 3. *n.* 3. Peyrin. *in priuil. Minim. tom.* 1. *const.* 4. *Sixti IV.* §. 5. *n.* 6. Portel. *in addit. ad dub. reg. verb. Abbas, n.* 8. Vega *tom.* 1. *sum c.* 49. *casu* 1. Hinojosa *loc. cit.* Candid. *disquis.* 22 *art.* 50. *dub* 6. & 8. Sanch. *lib.* 6. *oper. moral c* 8. *n.* 13. & *lib.* 8. *de Matrim. disp.* 2. *n.* 13. Bassæus *verb. Hæresis, n.* 18 *vers. Quintò*, & penes ipsum Crousers *ad c.* 7. *regula S. Franc. lect.* 12. *fol.* 588 & 602. Barbosa 2. *p. alleg.* 39. *n.* 18. Castro Palao *tom.* 1. *tract.* 1. *disp.* 4. *punct.* 3. §. 1. *n.* 5.

QVÆSTIO LXXIV.

An adhuc Prælati Regulares possint absoluere suos subditos ab hæresi occulta, tam vigore Concilij Tridentini, quàm priuilegij Pij V.

NEgant quamplures Doctores, in primis Sanchez *lib.* 2. *sum. c.* 11. *n.* 7. docens, Prælatos Regulares, etiam Generales, neque vigore Concilij Tridentini, neque virtute priuilegij Pij V. posse absoluere suos subditos ab hæresi adhuc occulta, quia in decreto Concilij Tridentini solùm id concessum fuit Episcopis habentibus diœcesim. Deinde in Pij V. concessione non fit specialis mentio hæresis: at sic est, quod in nulla generali concessione censetur hæresis absolutio comprehendi, nisi specialis eius mentio fiat: ergo. Citat Sanchez pro hac parte Auilam *de Censur p.* 7. *disp.* 10. *dub.* 6. Rodrig. 2. *tom. sum. c.* 29. *n.* 4. & *qq. Reg. tom.* 1. *q.* 30. *art.* 10. & Vegam 2. *tom sum. c.* 125. *cas.* 12. *fin.* Rursus eandem sententiam tenent Sanctarellus *tr. de hæresi, c.* 5. *dub.* 1. *n.* 9. Megala *consil.* 21. *n.* 6. Nouatius *in singular. concl.* 3. *n.* 10. Tamburinus *de iure Abbat. tom.* 2. *disp.* 14. *q.* 17. *n.* 3. quos omnes citat, & sequitur Diana 1 *p. tr.* 5. *resol.* 6. & *p.* 3. *tr.* 2. *resol.* 112. & *p.* 6. *tr.* 1. *res.* 54. & *tr.* 7. *resol.* 63 & *p.* 8. *tr.* 7. *resol.* 50. vbi ait, contrariam sententiam omnino esse refellendam, stante Decreto sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium negotiis præpositæ, facto verbo cum Sanctissimo, *die* 17. *Nouembris* 1628. Et Superiores Regulares dictam opinionem sequentes, esse seuerè puniendos in sacro Tribunali.

His Auctoribus adhuc addi possunt Villalobos *in sum.* 1. *p. tract.* 9. *res.* 61. *n.* 3. & 5. *vers. Ambas opiniones.* Leander de Murcia *in c.* 7. *reg S. Franc. cap.* 20 *n.* 12. & 16. & *c.* 21. *n.* 12. Santorus *in comment. ad constit. Miner. c.* 2. *stat.* 14. §. 1. & 5. *q.* 5. Portel. *in dub. Reg. verb. Prælatus, & verb. Hæresis.* Fagundez *in* 1 *præcept. Decal. c.* 15. *n.* 21. vbi docet de iure nequaquam posse Prælatos absoluere Religiosos suos subditos ab hæresi occulta, & ab aliis peccatis etiam occultis contentis in Bulla Cœnæ Domini, quia nomine Episcoporum non comprehenduntur in decreto Tridentini. De priuilegio verò (addit) an illud speciale habeant, non est huius loci disputare. Consulenda sunt verba priuilegij, & an reuocata sint, sedulò inuestigandum. Miranda *tom.* 2. *Directory Prælat. Regular. q.* 35. *art.* 19. *concl.* 5. licèt anteà *q.* 7. *art.* 2. *concl.* 3. *in fine*, propositis sententiis contrariis, & pro vnaquaque validis fundamentis, sic per hæc verba concludat: Hæc omnia referre, ac dicere libuit, vt harum opinionum aliqualis habeatur notitia, sub censura, & correctione Sacrosanctæ Matris Ecclesiæ, & cuiuslibet melius sentientis, de reliquo nolo hac in re iudicem agere: teneat quilibet quod probabile magis sibi visum fuerit. Sic ille, ibi. Tenent etiam, & à fortiori, Sigismundus, Ioan. à Cruce, Zanardus, Naldus, Vechius, Graffius, Machado, & Layman citati supra *q.* 73. Trullench *in* 1. *præcept. Decal. cap.* 3. *dub.* 6. Barbosa *in Summa Apostolicarum decisionum, verb. Hæresis, collect.* 407. ita dicens: Hæresis à crimine Regulares absolui nequeunt ab eorum Prælatis. Vrbanus VIII. *in decreto die* 17. *Nouemb.* 1628. cuius meminit Ioan. Maria Nouarius *in lucerna reg. verbo hæresis, n.* 6. Nam ad Episcopos tantum Ordinarios, & ad Inquisitores Delegatos spectat ius cognoscendi de hoc crimine: nec licet Superioribus Regularibus iudicare suos subditos in hæresis causa. Sacra Congreg. Concilij, teste Ioan. Maria Nouar. *d. verb. hæresis, num.* 3. & 4. Hucusque Barbosa, & alij censentes neque vigore dicti decreti Tridentini, neque priuilegij Pij V. posse Prælatos absoluere suos subditos ab hæresi occulta, vel quia absolutio ab hoc hæresis crimine non conceditur Prælatis Regularibus in præhabito decreto, & priuilegio, vel dato quod olim concessa fuerit, iam per subsequentes Bullas Cœnæ, & noua decreta Pontificum reuocata sit.

Respondeo primò. Probabile est, quod Prælati Regulares possint absoluere suos subditos ab occultæ hæresis crimine, tam vigore decreti Concilij Trident. quàm priuilegij Pij V. si aliàs his nondum derogauerint Pontifices respectu Regularium, de quo *infrà*.

Probatur *primum* efficaciter; quia per Concilium datur facultas Episcopis absoluendi suos subditos ab occulta hæresi, vt habitum est supra *quæst.* 41. 45. & 46. at sic est, quod est probabile, quod nomine Episcopi veniant etiam Prælati Regulares in præhabito Concilij decreto, vt habitum est *quæst.* 72. ergo probabile omnino est, quod si dictum decretum respectu Regularium Prælatorum non sit reuocatum, & cassatum, possint etiam huiusmodi Prælati virtute dicti decreti, absoluere suos Religiosos ab occulta hæresi.

Probatur *secundum*, quia Prælati Regulares ex concessione Sanctissimi Pij V. habent in foro conscientiæ omnem facultatem absoluendi, & dispensandi cum

cum suis subditis, quam habent Episcopi erga suos subditos, vigore Tridentini decreti, vt supra q. 73. est habitum: At sic est, quod Episcopi possunt etiam modò absoluere suos subditos ad hæresi occulta, vt supra q. 48. est habitum: ergo & Prælati Regulares, si dictum priuilegium reuocatum non fit. Sic loquendo iuxta priuilegium Pij V. sentit cum aliis Palao loc. cit. n. 6. quamuis addat, hoc priuilegio non posse vti Prælatos, in Hispania saltem, vt infra q. 79.

Nec obstat argumentum Sancij, & aliorum. Nam ad primum dicendum est, quod nomine Episcopi etiā veniant Prælati Regulares. Ad secundum verò dicendum est primò, maiorem esse falsam, quia cum in ea Pij cōcessione expressè dicatur tantundem licere Prælatis Ordinis Dominici (& consequenter per communicationem aliis) quantum est permissum Episcopis erga suos subditos in Trid. sess. 24. cap. 6. & ibi expressè Concilium meminerit hæresis: virtute censetur ea comprehensa in dicta Pij V. concessione. Secundo dico, quod nec minor est vniuersaliter vera: tum quia in Iubilæo non exprimitur hæresis, & tamen probabile est, quod per facultatem, quæ datur absolutè absoluendi à casibus contentis in Bulla Cœnæ, possit Confessarius virtute dicti Iubilæi hæreticos occultos absoluere. Tum etiam, quia quando Pontifices volunt à generali concessione hæresim excipere, illam nominatim excipiunt, vt patet in concessione Bullæ Cruciatæ, & in concessione facta à Gregorio XIII. Monachis S. Bernardi in Hispania, apud Portel. verb. Abbas, n. 6. & in aliis concessionibus. Sic respondent Suarez tom. 4. de Relig. lib. 2. c. 20. num. 10. & 11. Portel. loc. cit. Diana 1. part. tract. 5. resolut. 6. & Bauny 1. parte, tract. 4. de Pœnitent. quæst. 32.

QVÆSTIO LXXV.

An etiam virtute aliorum priuilegiorum possint Prælati Regulares absoluere ab hæresi occulta, non solùm suos Religiosos subditos verum etiam sæculares, ad eos causa absolutionis recurrentes.

NEgant communiter Doctores, & præcipuè citati pro prima sententia, quæst. antecedenti; quia si quæ fuere concessa priuilegia de hac materia Regularibus, vel iam non sunt in vsu, vel sunt reuocata à Pontificibus.

Sed nihilominus tamen respondeo: posse etiam Prælatos Regulares virtute aliorum priuilegiorum absoluere ab hæresi occulta, tam Religiosos suos, quàm sæculares; dato tamen quod nondum sint reuocata, de quo infra.

Probatur, quia certum est, concessa fuisse à Pontificibus priuilegia huiusmodi Prælatis Regularibus: ergo si non sunt reuocata à Successoribus Pontificibus, licitum erit eis vti illis, & consequenter virtute illorum absoluere ab hæresi occulta, tam Religiosos, quàm sæculares. Antecedens probatur. Nam in primis Alexand. IV. concessit Minoritis facultatem absoluendi subditos suos ab hæresi occulta, vt referunt Villalobos tr. 9. diffic. 61. in fine. Societatis Compendium verb. Bulla Cœnæ, §. 8. Portel verb. hæresis, n. 1. Diana 1. part. tr. 5. resol. 6. Leandet de Murcia c. 27. in septimum Regula S. Francisci, per hæc verba.

[Alexandro VI. que fue criado Pontifice el año de 1492. concediò al General, Prouincial, y Custodios de la Orden de los Menores de la Obseruancia Vltramontanos plenaria facultad, y autoridad, Vt quoscunque subditos suos, Fratres videlicet, & Moniales S. Claræ, ac vtriusque sexus Tertiarios, de pœnitentia nuncupatos, inuenerint in aliquo hæresis, vel apostasiæ crimine lapsos, etiamsi sint vel ipsi, possint eos absoluere & cum eis dispensare: necnon prefatorum relapsorum pœnas à iure constitutas commutare, pensatis qualitate, & quantitate, aliisque debitis circumstantiis, augendo, aggrauando, vel diminuendo toties quoties opus fuerit, & prout secundum Deum viderint expedire: dummodo talium relapsorum crimina publica, & notoria quoad sæculares non sint, nec ex hoc scandalum oriri possit. Y se deue notar, que hereges relapsos se llaman y son los que despues de auer abjurado la heregia en el fuero exterior ante juez competente, tornan otra vez à caer en la heregia; pero no lo son aquellos que despues de auerla abjurado, aunque sea publicamente, como no sea ante Iuez competente, de nueuo caen en la heregia. Assi lo declararon los Eminentissimos Cardenales de la Sacra Congregacion, a los Padres Congregados en Roma en nuestro Capitulo general de los Capuchinos, el año de 1608. à 9. de Iunio.] Hucusque Leander.

Deinde Gregor. XIII. concessit Superioribus Societatis Iesu, (hoc est generali, & Prouinciali) vt possent absoluere ab hæresi occulta, ac eius relapsu subditos suos. Ita habetur in Compendio Societatis, verb. Absolut. §. 3. 7. & 8. & docent Ortia in sum. cap. 5. n. 29. Peyrinus de priuileg. Minor. tom. 2. constit. 4. Sixti IV. §. 5 n. 10. Suarez tom. 4. de Relig. tract. 10. lib. 9. c. 2. n. 17. vbi docet, posse prouinciales ex causa vices suas alteri committere in casibus particularibus, non omnibus, nisi ad id facultatem à Generali habeant. Sed pace eius sit dictum (adiungit Bauny,) non videtur hæc necessaria. Nam quis nescit Ordinariis communi iure fas esse subrogare sibi idoneos homines, per quos quæ sunt officij sui, Prouinciæque, obeant: at ab Ordinariorum numero Prouinciæ Præpositi remoueri nec possunt, nec debent: ergo in eorum est iure (nisi fortè cohibitum est, ac restrictum à Generali) eius voluntate, ac licentia non quæsita, designare hominem, qui eorum vice fungatur per totam Prouinciam in absoluendis subditis ab occulta hæresi. Hæc Bauny 1. part. tract. 4. de pœnit. q. 32. Diana 1. part. tract. 5 resol. 6. Peregrinus in compend. priuileg. part. 2. tit. Absolut. §. 2.

Deinde Vrbanus IV. concessit Patribus Dominicanis, vt omnes eius Confessores expositi possint absoluere omnes Christi fideles ad eos accurrentes ab omnibus peccatis, & Censuris, nisi talia essent propter quæ consulenda meritò esset Apostolica Sedes. At sic est, quod pro absolutione ab hæresi occulta, non est necessariò Sedes Apostolica consulenda; nam, vt explicat Sixtus IV. declarando quasdam literas Clementis IV. vt habetur in Monumentis Ordinis Minorum fol. 143. alias 59. concl. 345. casus pro quibus Sedes est consulenda Apostolica, quatuor sunt tantum, nempe si hæretici sint relapsi, si schismatici, si literas Apostolicas falsificassent, & denique si ad infideles prohibita detulissent. Sic referunt Hinojosa in directorio decis. regul. verbo Absol. 3. Rodrig. tom. 1. qq. regul. q. 50. art. 9. Villolob. tom. 1. sum tr. 9. resol. 61. n. 6. Miranda tom. 1. Directory Prælator. q. 7. artic. 3.

QVÆSTIO LXXVI.

An præfata priuilegia à Tridentino, Pio V. & ab aliis Pontificibus pro absolutione à peccatis, & Censuris Papæ reseruatis Regularibus concessa, sint iam omnia reuocata pro promulgatione annua Bullæ Cœnæ.

AFfirmant omnes Authores citati pro prima sententia, relata quæst. 45. existimantes facultatem concessam Episcopis à Tridentino sess. 24. cap. 6. quoad absolu-

absolutionem ab hæresi, & à cæteris casibus reseruatis etiam in Bulla Cœnæ, esse iam reuocatam in promulgatione annua eiusdem Bullæ. Nam si huiusmodi facultas Episcoporum reuocata est per dictam Cœnæ Bullam, à fortiori dicendum est, esse etiam reuocatam concessam Regularibus per idem decretum, & per priuilegia Pij V. & aliorum Pontificum. Nam (quidquid Megala *in* 1.*p.lib.* 1.*cap.*13.*n.*10. velit, dicens posse Regulares vti priuilegio Pij V. non obstante, quod facultas tributa Episcopis fuerit ea vi dictæ Bullæ Cœnæ sublata, Pius V. non vult, vt Regulares habeant in hac parte maiorem iurisdictionem quàm Episcopi, sed tantum vt non sint peioris conditionis: ergo concesso quod sit sublata authoritas Episcoporum, etiam erit per consequens Regularium facultas suspensa, vt benè docet etiam Suar. *tom.*4. *de Relig.tr.*9.*lib.*2. *cap.*21. *n.*10. Portel *in dubiis regul.verb. Abbas*, *n.*11. addentes, quod dato, & non concesso, quod Episcopi possint nunc absoluere ab hæresi occulta, & à reliquis casibus reseruatis in Bulla Cœnæ, negandum sit idem posse Regulares ex dicto motu Pij V. aut aliorum Pontificum; eo quòd per Bullam Cœnæ, omnia priuilegia reuocantur. Sic expressius ex *ibidem* citatis, Suarez, Nauarrus, Azor, Sanchez, Toledo, & alij.

Sed æquè probabiliter respondeo: præfata priuilegia Regularibus à Tridentino, Pio V. & ab aliis Pontificibus concessa, nullatenus esse reuocata in promulgatione Bullæ Cœnæ; & ideo dicendum est, consequenter, quod si aliàs per alia decreta Pontificum non sint reuocata, possint prædicti Prælati Regulares absoluere suos subditos, & alios ad se accurrentes, ab hæresi occulta, & ab aliis Censuris, & casibus occultis, etiam Bullæ Cœnæ, Papæ reseruatis.

Probatur *primò* hæc responsio. Nam Probabile, & satis est, quod facultas absoluendi à dictis casibus Papæ reseruatis, concessa Episcopis per Tridentinum, non sit reuocata in promulgatione Bullæ Cœnæ: ergo neque facultas concessa Regularibus. Antecedens constat ex habitis *q.* 45. consequentia verò probatur: quia probabile est quod in dicto decreto, nomine Episcopi veniant Prælati Regulares, vt habitum est *quæst.*72. ergo si Episcopis non est reuocata absoluendi facultas, & nomine Episcopi veniunt Prælati Regulares, euidens est, quod neque his est reuocata.

Secundò, quia ferè certum est, quod priuilegium Pij V. in quo conceditur Prælatis Regularibus omnis facultas absoluendi, & dispensandi, quam habent Episcopi, vigore Concilij Tridentini *cap.* 6. *citato* non reuocetur per promulgationem Bullæ Cœnæ: ergo si aliàs per aliud Pontificis decretum non reuocetur, illicitum erit dictis Prælatis tali priuilegio vti. Antecedens optimè probat Hinojosa *in Directorio decis.Regular verb Confirmatio gratia*, *fol.*121. per hæc verba: Pro certo habendum est, nunquam fuisse reuocatam declarationem illam Pij V. 21. *Iulij, millesimo quingentesimo septuagesimo primo anno*, in gratiam Ordinis nostri factam, cuius meminimus suprà *verbo Absolutio* 1 & est infrascripti tenoris: *Quia sacrum Concilium Tridentinum concessit Episcopis, vt absoluere possint in foro conscientiæ tantũ ab omnibus peccatis & dispensare super irregularitate (vt habetur sess.* 24. *c.*6.) *Ne Priores Conuentuales, & alij Superiores deterioris conditionis sint, quàm laïci, & Clerici, concedimus eis, vt ipsi per seipsos, idem omnino possint in Fratres, & Moniales sibi subditos, quod possunt Episcopi in Clericos, & laicos sibi subiectos, quoad absoluendum, & dispensandum, & alia ibidem concessa.*

Hæc igitur potestas concessa Episcopis iure communi, quia per legem communem Concilij generalis indulta, declaratur in prædictis verbis pertinere etiam ad nostri Ordinis Prælatos: non quidem vi priuilegij, sed interpretatione ipsius iuris, & Concilij, propter bonum Ecclesiæ regimen; ne scilicet deterioris conditionis sint professores perfectioris status, quàm Clerici, & laïci. Et propterea quia potestas hæc non est concessa dignitati Episcopali, sed officio, in bonum spirituale subditorum, quod cum militet etiam in Prælatis Regularium, censendum est eisdem quoque concedi. Ecclesia enim, quæ Regulares à potestate Episcoporum exemit, minimè de futura erat prouidentiæ spirituali eorum, curans diligenter de Clericis, & laicis. Tum maximè, quia Priores in Monasterio post prædictam exemptionem subrogantur loco Episcoporum, ac proinde sapere debent eorum naturam. Illud autem verbum, *Per seipsos*, non tollit quin præfata potestas delegari possit à Prælato, sicut ab ipso, quia est potestas concessa à lege.

Superior igitur regularis habet eandem iurisdictionem in suos subditos, quam Episcopus in suos simpliciter, vt Episcopus (exceptis actibus Pontificalibus) non tamen vt Inquisitor, vel Legatus Sedis Apostolicæ in cæteris casibus. Quæcunque ergo litteræ Apostolicæ reuocatoriæ priuilegiorum aduersantium decretis Concilij Tridentini, non derogant huic concessioni innixæ non priuilegio, sed iuri communi. Quod probant verba Pontificis eiusdem, cum ait: *Falsa, seu minus vera intelligentia decretorum Concilij Tridentini, præmissa grauamina (hoc est, Fratribus ab Ordinariis illata) irrepserunt. Et cum eiusmodi decretorum declaratio nonnisi ad nos spectet, modo, & forma infrascriptis declaranda censuimus.* Relinquitur ergo, quod circa hoc non veniunt quæstiones intelligendæ; cum prædicta concessio non sit ex priuilegio, sed ex iure Concilij per Pontificem declarato. Hucusque Hinojosa. Constat igitur quod dictum priuilegium Pij V. non est reuocatum per clausulam generelem Bullæ Cœnæ, cum per ipsam non derogetur decreto Concilij Tridentini, vt diximus *suprà q.* 45. ergo si aliàs per aliud speciale decretum dictum priuilegium non reuocetur, licitè adhuc poterunt Prælati Regulares illo vti.

Tertiò probatur vniuersè de omnibus aliis priuilegiis loquendo, quia non est credibile, Pontificem velle Regularibus illudere; quod tamen faceret si priuilegia quæ, cum ad Ecclesiæ gubernacula vocatur, ad petitionem Regularium vult esse rata, illicò per promulgationem Bullæ Cœnæ reuocaret.

Tandem, probatur, quia Gregor. XIII. *anno* 1584. (non 64. vt leges apud Dianam) *die* 18. *Martij*, indulsit Patribus Societatis IESV, vt priuilegia illis concessa, non censeantur per Bullam Cœnæ reuocata, vt referunt Suarez *tom.*4. *de Religion*, *tract.* 10. *lib.*9.*cap.*20. *num.* 18. Compend Societatis *verbo Bulla Cœna*, § 2. Portel *in dub. regul. cod.verb. n.*2. Bauny *tomo* 1. *tract.*4. *de pœnitent. quæst.*32. & *tom de Cens. disp.*3. *de absoluente*, *tract.* 2. *q.* 26. & Diana 1. *parte tract.*5. *ref.*6.

Vnde nostram resolutionem sustinentem, per Bullam Cœnæ non derogari Regularium priuilegiis, & ideo illam non obstare, quominus illis Regulares vtantur, si aliàs per aliud decretum speciale non reuocentur, sustinent, ac defendunt Báñez 2. 2. *quæst.*4. *dubio* 2.*post.*2.*conclus.* Aragon.*ibid.artic.*3. Rodriguez *tom.*1. *qq. regul. q.*61. *artic.* 9. & *in Bullar, fol.*920. Sousa *in Bulla Cœna, cap.* 23.*disp.* 100. *concl.*7. *n.*13. Peyrin. *de priuileg. Minimor. tom.* 1.*constit.*4.*Sixti IV.* § 5.*à num.*6. Candidus *tomo* 1. *disquisit.* 22. *artic.*49. Sanchez *de Matrimonio lib.* 8. *disputatione* 2. & 3. *num.* 9. & *lib.*6. *Summa cap.* 15. *numero* 78. Suarez *tomo* 4.*in* 3. *partem, disputatione* 30.*sectione* 2.*num.*7. (licet posteà contrarium dicat *tom.*5.*de cens. disp.* 21. *sect.* 3.

sect.3.n.4 & tom.4.de Relig.tr.9. lib.2.cap. 20.n.11.) Bauny *locis nuper citatis*, Villalob. *tract.9 diff.61.n.5.* Hinojosa *loc.cit.* Leander de Murcia *c. 11.n.7. Regula S. Franc* & Franciscus à Sancto Bernardino *in regul. Sancti Francisci c.7. controuers.20.sect. 5.* Crousers *ad cap.7.eiusdem Regula, lect.12.* Diana 1.*p.tract.5. resol.6* Bassæus *verb.Heresis, n.18.vers. Sextò.*

QVÆSTIO LXXVII.

An saltem dicta priuilegia Regularibus concessa, sint iam reuocata per decretum Vrb.VIII. latum die 17. Nouembris. anno 1628.

AFfirmat Diana 1.*p.tract.5.resol.6.& 3.p tract. 2. resol. 122.& p.6.tract.6. resol.54.& tract.7 resolut 61 & parte 8. tract 6. resol.50.* Quia existimat per dictum decretum reuocari in ampla forma omnia priuilegia Regularium absoluendi à casibus contentis in Bulla Cœnæ, vt est hæresis, &c. Idem docet post illum Barbosa *in Sum. Apostolicarum decisionum, verb. haresis*, & latiùs *verbo Absolutio, collect.9. n.7.* per hæc verba: Absoluere quemquam a casibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reseruatis, non possunt Regulares cuiusvis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti etiam necessariò exprimendi, tàm citra, quàm extra Italiam, in vim priuilegiorum, aut confirmationem huiusmodi, quos vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps fortè obtinebunt: at si secus egerint, absolutiones nullæ, ac irritæ erunt. Ab aliis verò casibus & Censuris Sedi Apost. reseruatis, si quidem Regulares habent à Sede Apost. absoluendi facultatem, illa extra Italiam minimè sublata fuit. S. Congr Episc.& Regular. 17. *Nouemb.*1628. quam citat Lezana *in Summ qq. Regul tom.1. c.19.num.17.* Anton. Diana *moral.resol p.1.tr de Absolut. ab haresi, resol.6.circa finem.* Ioan. Maria Nouar. *in lucerna reg. verb.Absolutio, n.1.* Hucvsque Barbosa. His addi possunt Ma hado *tom.2.lib.5 p.3.tr.2.docum.5.n.1.*&(ex parte) Leander de Murcia *in 7.cap.reg.S.Franc.c.20. n.12.& c.21.num etiam 12.* Tenent etiam Lodou. à Cruce *disp.1.in Cruc.c.3.dub.4.& 5.* Trullench *lib. 1. in Bullam Cruciatam, §.9.dub.3.* ita illud concludens: Eadem tamen sacra Congregatio ad tollendam omnem difficultatem iussu Vrbani VIII. *anno* 1618. 17. *Nouembr.* declarauit dicta decreta habere non (*vim lege*) tam intra, quàm extra Italiam; prohibens expressè, ne Regulares possint absoluere à casibus Bullæ Cœnæ, aut Ordinariis reseruatis: quia declaratione extante, nullo modo sustineri potest opposita sententia. Ita Trullench. & alij.

Sed antequam meum sensum propalem, placuit decretum Vrbani VIII. de verbo ad verbum referre. Nam sic se habet. *Sacra Congregatio S.R.E Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium praposita censuit per confirmationes priuilegiorum, quas Regulares à Sede Apostolica post sacrum Concil. Tridentinum obtinuerunt, nequaquam reuixisse priuilegia prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipsius Congregationis decretis sublata, atque extincta, si qua habebant, absoluendi à casibus Ordinario reseruatis: quemadmodum nec indulta absoluendi à casibus contentis in Bulla, qua in die Cœna Domini legi consueuit, vtpotè sublata per annuam ipsius Bulla publicationem, vires, aut robur acquisiuisse ex sequentibus priuilegiorum confirmationibus: ac proinde Regulares cuiusvis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti, etiam necessariò exprimendi, nec intra, nec extra Italiam in vim priuilegiorum, aut confirmationũ eiusmodi, alias vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps fortè obtinebunt, posse quemquam absoluere ab eisdem casibus in Bulla Cœna, aut Ordinario loci reseruatis: ac si secus egerint, absolutiones nullas, atque irritas fuisse, ac fore: Ab aliis verò casibus & Censuris Sedi Apostolica reseruatis, si quidem Regulares habeant à Sede Apostolica absoluendi facultatem, illam extra Italiam minimè sublatã fuisse eisdem sacra Congregationis decretis hac de re editis iussu sancta Mem. Clementis VIII. Quam sacr. Congregationis sententiam sanctitas sua ad se relatam approbauit, mandauitque ab omnibus, ad quos pertinet, inuiolabiliter obseruari. Roma 17. Nouemb. 1628. F. A. Cardinal S. Onufr.*

Sic hoc decretum refert Bassæus *in Summ. verb casus reseruatus, n.38.vers. Ex quibus.* Necnon Ludou. à Cruce *disp.1.in Bull. Cruc. cap 4.* & Quintanadeu. *in Sum. Theolog.moral.tract.3.singul.15.*

Sed illo non obstante, probabiliter certè respondeo: Nec per relatum decretum Vrbani VIII. reuocata fuisse priuilegia, seu facultatem, quam Regulares vi illorum habebant ad absoluendum ab omnibus casibus Papæ reseruatis, etiam Bullæ Cœnæ, ac proinde si aliquid aliud non obstet, posse adhuc ab illis, dummodo occulti sint, licitè & liberè absoluere.

Quod id sit probabile, probo *primò* euidenter. Nam plusquam probabile est, quod per præfatum decretum Vrbani non reuocetur saltem priuilegium absoluendi ab omnibus casibus occultis Papæ reseruatis, concessum illis per Concilium Tridentinum *sess.24. cap. 6.* iuxta declarationem Pij V. habitam nuper *quæst.76.* ergo si aliquid aliud non obstat, adhuc post dictum decretum possunt Regulares absoluere suos subditos ab omnibus casibus occultis Papæ reseruatis. Consequentia est euidens. Antecedens verò probatur manifestè. *Tum*, quia in illo decreto nulla, nec explicita, nec implicita facultatis, seu priuilegij concessi per Concilium Tridentinum mentio fit: ergo per illud nullo modo derogatur facultati, seu priuilegio absoluendi à casibus occultis Papæ reseruatis, Prælatis Regularibus à Tridentinino concesso. Patet consequentia, quia per clausulam generalem nullo modo censetur derogari facultati, seu priuilegio alicuius Concilij generalis, præcipuè Tridentini, vt diximus *suprà quæst.45.* *Tum etiam*, quia probabile (& satis) est, quod dictum priuilegium Concilij, & Pij V. non reuocetur per promulgationem annuam Bullæ Cœnæ, vt probauimus *quæst. 45. etc.* etiamsi in clausula reuocatoria fiat mentio facultatis, seu priuilegij concessi per decretum cuiusvis Concilij: ergo cum in hoc decreto Vrbani, nec adhuc in generali fiat mentio reuocatoria alicuius priuilegij concessi ab aliquo generali Concilio, à fortiori est dicendum non reuocari per illud facultatem, seu priuilegium concessum Regularibus à Concilio Trident.

Secundò sic nostram responsionem ex visceribus ipsiusmet Vrbani decreti probo, quia per illud tantùm reuocantur priuilegia aliunde à Tridentino extincta, licèt post illud confirmata fuerint, vt ex illis verbis patet: *Censuit per confirmationes priuilegiorũ, quas Regulares a Sede Apostolica post sacrum Concilium Trident. obtinuerunt, nequaquam reuixisse priuilegia prius ab eodem Concilio, ac deinde etiã ipsius Cõgregationis decretis sublata, atque extincta, si qua habebant, absoluendi à casibus Ordinario reseruatis, quemadmodum nec indulta absoluendi à casibus contentis in Bulla, qua in die Cœna Domini legi consueuit, &c.* ergo cum prædictum priuilegium absoluendi ab occultis reseruatis, Regularibus concessum, non solùm non sit per Tridentinum extinctum, sed potiùs ab eo emanatum, vt ex supradictis constat, planè sequitur, quod decretum Vrb. VIII. nec circa illud priuilegium, nec circa declarationem illius à Pio V factã versetur, ac proinde, neque hãc, nec illud reuocet, seu annullet.

Nec obstat, quod postea in decreto additur; *Ac proinde Regulares cuiusuis Ordinis, in vim priuilegioru aut confirmationum eiusmodi, quas vel haltenus obtinuerunt, vel in futurum obtinebunt, non posse quemquā absoluere ab eisdem casibus in Bulla Cœna, aut Ordinario loci reseruatis*: quia cum de iisdem priuilegiis & confirmationibus sermo sit, vt ostendit particula, *Eiusmodi*, seu *Huiusmodi*, quæ relatiua est præcedentium cum omnibus suis qualitatibus, vt docent Glossa cap. *Abbas, de elect. in* 6. Rebuffus *l.1.ff. de verbor. signific.* Nauarr. *cap. Si quando, remed. 6. n. 5. de rescrip.* Rota Romana apud Farinac. *decis. 173. num. 16. tom. 1. p. 2.* hinc fit, quod si nec priuilegia, nec confirmationes illæ abrogatæ sunt per Tridentinum, nec per hoc decretum Vrbani abrogantur. Constat autem, quod præfata priuilegia Regularibus circa absolutionem reseruatorum concessa, non sint abrogata per Tridentinum, cùm potiùs sint aut per illud, aut post illud per Pontifices cōcessa, vt constat ex habitis *q.76.*

Tertiò probo, quia sicut lex non obligat ante sufficientem & authenticam promulgationem, ita nec reuocatio priuilegij, cum sit quædam lex, vt docent Suarez *de leg. cap. 40.* Salàs *disp. 17. sect. 1. n. 8.* Bonac. *de priuileg. disp. 1. q. 3. punct. 8. num. 10.* & alij Doctores: sed hæc reuocatio priuilegiorum, quæ Prælatis Regularibus, quoad absolutionem à reseruatis à iure communi, vel ab homine sunt concessa, non est dictis Prælatis sufficienter intimata, aut promulgata: ergo illis non obligat: ergo, adhuc extante hoc decreto Vrbani, fas erit Regularibus Prælatis suis priuilegiis de absolutione à reseruatis agentibus vti. Consequentiæ sunt notæ. Maior etiam est certa apud citatos Doctores, necnon apud Sotum *lib. 1. de iust. q. 1. art. 4.* Henriquez *lib. 7. c. 10 n. 1. ibi*: Priuilegium non amittit vim ante certificationem reuocationis, seu suspensionis: quare si ante tempus reuocetur Bulla, & ignorans reuocationem elegit Confessarium à quo absolutus est à peccatis, etiam reseruatis, valet absolutio ex præsumpta intentione Papæ: ne aliàs renocatio, & lex irritatoria afficiat periculum illaqueandi animas ignorantium, & apud Medinam 2. 2. q. 21. *art. 4.* Hinojosam *in Directorio decisionum regul. verb. Confirmatio gratia, fol.* 114. Ludou. à Cruce *disp. 1. in Cruc. cap. 1. dub. 13. num. 1.* & alios DD. Minor verò apertè etiam probatur ex doctrina Azorij *tom. 1. lib. 5. cap. 21. q. 7.* Bonac. *loc. cit. n. 12.* Salas *disp. 10. sect. 18. n. 126.* & Antonij de Quintanaduenas *in Sum. Theol. moral. tract. 3 singul. 15. n. 4.* & aliorum, quia vt reuocatio priuilegij concessi ciuitati, Communitati, Collegio, aut Religioni alicui, obliget, debet notificari ipsi ciuitati, communitati, vel Religioni, aut Prælatis illius: at sic est, quod hæc priuilegiorum reuocatio minimè est Regularibus facta, seu intimata, vt affirmāt omnes Religiosi, ac Prælati: ergo illos non obligat.

Quartò quia si fidem Bassæo adhibeamus, hanc nostram responsionem approbauit, seu tolerauit Sacra Congregat. Cardinalium, etiam post præfatum Vrb. VIII. decretum: ergo & à nobis meritò tolerari debet. Antecedens est Bassæi, qui post à se relatum (vt vidimus) de verbo ad verbum decretum Vrbani, totam nostram sententiam, & doctrinam vt probabilem latè his verbis; *verbo hæresis, sub n.* 18. defendit.

Quintò. Prælati Regulares possunt absoluere subditos suos ab hæresi occulta, ex priuilegio Pij V. quia si probabile est, authoritatem Episcoporum reuocatam non esse per Bullam Cœnæ, sine dubio, Inquiunt Suarez *de Relig. tom. 4 tract 9 lib 2. cap. 10.* & Coriolanus noster *de casib. reseru. p. 1. sect. 1. n. 13.* Diana *cit. resol. 6.* Superiores Regulares ex dicto priuilegio Pij V. apud Rodriguez *tom. 1. qq. regul. quæst. 61 artic. 9.* possunt hæresim occultam absoluere: quia extensio Pij V. generalis est quoad omnes facultates. Imò in partibus vltramontanis, in quibus non viget S. Inquisitionis Officium, ex nouo decreto Regularibus concesso à S. D. N. Paulo V. possunt dicti Prælati cognoscere causas ad Inquisitionis Officium pertinentes: ita tamen, quod postea quæcunque per ipsos acta fuerint, iudicentur S. Inquisitionis Officio. Ex qua concessione constat, Prælatos posse absoluere subditos, etiam in foro externo ab hæresi, & per consequens à reliquis casibus Bullæ Cœnæ, vt rectè docet noster Crousers *ad c. 7. Reg. S. Franc. sect. 12. fol. 588. & 602.*

Sextò. Posito probabile esse, priuilegiis Mendicantium non derogari per annuam Bullæ Cœnæ publicationem, vt docent Rodriguez, Suarez, Diana, & alij ab ipso citati, possunt Religiosi Mendicantes approbati secundùm formam Iuris, absoluere sæculares à casibus Bullæ Cœnæ, & etiam ab hæresi, modò sint occulti. Et hæc posterior pars probatur. *Primò* ex concessione Vrbani IV. apud Rodriguez *tom. 1. qq. reg. q. 61. artic. 3. Compend. priuileg. Mendic. 5. absolutio quoad sæculares 1. num. 18.* in qua concedit Fratribus Carmelitis, vt de licentia Prælatorum Ecclesiæ, idest, prout declarauit Sixtus IV. modò sint Confessores secundùm formam Iuris præsentati, possint audire confessiones omnium Christi fidelium, causa deuotionis ad eos recurrentium, nisi talia commisissent propter quæ esset Sedes Apostolica meritò consulenda. Sed pro hæresi, nisi illius sit, qui in hæresim coram Iudice competenti abiuratam relapsus est, non est meritò consulenda Sedes Apostolica, quia Sixtus IV. prout habetur *in lib. Monument. Ordinum, concessione* 344 declarauit, duntaxat esse ad Sedem Apostolicam meritò destinandos Hereticos relapsos, Schismaticos, & qui literas Apostolicas falsificassent, aut ad infideles prohibita detulissent: ergo ab hæresi occulta possunt præfati absoluere.

Probatur *secundò*, ex concessione Sixti IV. facta Fratribus Ordinis Minorum, vt habetur in Compendio prædicto *n. 10.* eiusdem tituli: quā dictis concedit facultatem Confessiones audiendi, & ab omnibus casibus excommunicationis, suspensionis, interdicti, ac super quacumque irregularitate, Ordinario tam à iure, quàm ab homine reseruatis, toties quoties opus fuerit absoluendi, dispensandi, ac vota quæcumque permutandi & relaxandi, & pœnitentiam salutarem iniungendi, sicut potest Diœcesanus. Sed hæresis, tam occulta, seu in iudicem nondum deducta, tam iure antiquo, quàm nouo Tridentini, reseruatur Ordinariis: ergo sicut hi possunt ab illa absoluere, ita & Confessarij supradicti, & consequenter à reliquis Bullæ Cœnæ casibus. Et confirmatur, quia quando hi casus sunt occulti, iam non sunt Summo Pontifici reseruati, sed iure ordinario, & non speciali competunt Episcopis, & annexi sunt dignitati Episcopali, vt patet ex Trident. *sess. 24. c. 6.*

Vnde dicendum est per Trid. decretum, casus hos occultos iam non esse Papales, sed Episcopales, vt docent Sanch. *lib. 4. moral. c. 54. n. 27.* Diana *part. 1. tr. 11 resol. 28. & p. 3. tr. 2. resol. 13. §. Nota quartò*. Imo ipsemet Diana *p. 4. tr. 4. resol. 139.* volens conciliare facultatem Tridentini Episcopis concessam, cum Bulla Cœnæ postea promulgatæ, sic docet: Rectè dici potest Bullam Cœnæ solùm prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt; & ideo non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est. Hæc ille. Vnde prædicta sententia *anno* 1629. 18. *Iulij* in Consistorio sacræ Cōgreg. Illustr. Cardin. visa, tolerata est, & tanquam probabilis à multis huius Academiæ Duacensis sacræ Theologiæ Doctoribus admissa. Huc vsque Bassæus. Qui bene, & omnia à nobis in superioribus

quæstio

quæstionibus tradita, in summam verbis relatis redegit.

Tenet etiam hanc nostram sententiam post latum Vrbani decretum Stephanus Bauny *tract.4. de pænit. quæst.32.* vbi latè id probat, *& tom.2. de Censur. tr.1. disp.3. de absoluente, quæst.26.* vbi ne sequatur aliam sententiam, hæc illum monent. *Primum*, quod authoritati Prælatorum regularium noceat. *Secundum*, quod eorum subditos priuet necessario ad salutem remedio, absolutione scilicet criminis, in quod ex iis lahi possunt plurimi. Nam de Episcopis, aut Inquisitoribus S.Fidei dicitur, ad quos ire, & ab iis impetrare solutionem nexus sui Regulares possunt, etsi asseratur verissimè, quantis est id tamen periculum molest is, quantis, & quàm certis expositum animæ, salutísque periculis, quæ subire consultò ac scienter, cum Dei nobis gratiam eripiunt, culpa est, eáque contra ius naturæ lethifera, sed hoc discrimen sponte ij eligunt, qui egressi è claustro, Episcopum de absolutione suorum criminum sollicitatum eunt vel enim; id sciente faciunt Prælato, ac probante, vel inuito, ac ignorante, si secundum, peccant; cum eo retinente, domo egredi, aut ignorante, committere se itineri inobedientiæ sit scelus. Si primum, etsi contra Regulam, aut obedientiam non delinquant, culpâ tamen non sunt omnino vacui, quod Religioni tali facto scandalum ingenerent, bonum eius nomen, famámque violent. Nam quid facilius, quàm plebi natura sua suspicaci eam opinionem imprimi esse, ab eo graue quidpiam admissum, de quo eum ab Episcopo absolui sit necesse. Quæ famæ, nominisque dedecora vt vitentur, Regulares Præpositos oportuit ea potestate præditos esse, quæ subditis sibi geotibus reconciliandis cum Deo, & Ecclesia sit necessaria. Hæc Bauny, vt probet Prælatos Regulares posse subditos suos ab hæresi occulta, & consequenter ab aliis casibus occultis Papæ, adhuc in Bulla Cœnæ reseruatis absoluere licitè valeant.

Tenent deinde adhuc post præfatum Vrbani decretum Crousers *in Regula Sancti Francisci loc.cit.& sectione 28 fol.771.* vbi probat posse Confessarios Regulares absoluere etiam sæculares à casibus Bullæ Cœnæ, & ab hæresi, ex præcitatis priuilegiis Vrb. IV. & Sixti IV. (loquendo de omnibus casibus Pontifici reseruatis, excepta hæresi) Leander de Murcia *in c.7. Reg. S. Franc. cap.21.n.12.* his verbis: [Pero no ostante las dichas razones, la ptimera sentencia es la mas verdadera, hablando de todos los casos de la Bulla de la Cena (excepto la heregia, y los demas casos, que como dezimos arriba en el cap. precedente, en el *numero* 12. se comprehenden debaxo della, cuya absolucion pertenece à los Señores Inquisidores, como lo declarò la sacra Congregacion *à* 17. *de Nouiembre* 1628.) y assi podran muy bien absoluer los Prelados Regulares de todos ellos à sus subditos.] Sic Leander. Sed malè in hoc quod dicit, factam Congregationem specialiter in suo decreto absolutionem ab hæresi Regularibus prohibuisse, quia vt visum est, æqualiter, & sine exceptione vlla loquitur. Tenet etiam totam nostram resolutionem Vincentius Candidus, Magister nunc sacri Apost. Palatij (qui sua opera decem post annos, postquam decretum Vrbani prodiit, in lucem edidit) *tomo* 1.*disquisit.*22.*articulo* 47. *in fine, & art.* 49. *&* 50. Et nouissimè Quintanadueñas *in Summa Theologia moral. tractatu* 3. *singul.* 14. 15. *&* 16. quia quamuis hic solùm loquatur de facultate, quam Regulares habent absoluendi à casibus reseruatis Episcopis, tamen idem sentite debet de facultate absoluendi à reseruatis Papæ, cum de omnibus æquè prohibitio facta sit in dicto Vrbani decreto, vt legenti constabit.

Constat igitur ex dictis, valdè probabile esse quod

R. P. Leand. de Censuris.

nec per decretum Vrbani reuocata sint priuilegia Regularibus quoad absolutionem à reseruatis Papæ concessa, & consequenter si aliud aliquid non obster, posse Prælatos Regulares virtute illorum absoluere ab omnibus peccatis, casibúsque occultis Papæ reseruatis. An autem id per aliud priuilegium Inquisitioni concessum, sit illis, quantum ad absolutionem ab hæresi etiam occulta prohibitum, statim dicemus: sit ergo.

QVÆSTIO LXXIX.

An præfata Regularium Prælatorum priuilegia sint saltem quoad absolutionem ab hæresi reuocata, seu suspensa per aliquod priuilegium sanctæ Inquisitionis Hispaniensis Tribunali concessum.

Affirmat, esse reuocata dicta Regularium priuilegia per priuilegium concessum sanctæ Inquisitionis Tribunali Hispaniensi, & ideo quamuis extra ditionem Hispaniensis Inquisitionis possint Regulares perfrui, & vti suis priuilegiis, adhuc quoad absolutionem ab occulta hæresi, non tamen in Hispania. Affirmat, inquam, doctus Petrus Hurtado de Mendoza *de fide volum.2.disp* 84.*sect.*2.§.45 his verbis: Absolutè probo hanc Patris Thomæ (Sanchez *intellige*) sententiam, quia existimo, in ea familia (*Dominicana videlicet*) id priuilegium non esse in vsu, quoad spectat ad absolutionem ab hæresi, quod confirmo ex Patre Suar. *tom.4. disp.50 sect.2. n.7.* asserente esse in praxi, Religiosos absolui ab hæresi occulta ab Episcopo. Rationemque colligo ex ipso ibidem, quia à suis Prælatis non possunt absolui. Nec sententiam oppositam censeo probabilem, nec in conscientia tutam, quia cum Societas eo priuilegio esset à Romana Sede donata, illi tandem cessum est à Præposito generali Claudio Aquauiua pro Hispaniensibus Prouinciis, ita flagitante Inquisitione: quod ea non petiisset, si Dominicani eo priuilegio gauderent, quod non vsu, aliisque de causis est abrogatum, vel nunquam concessum. Vt autem clariùs constet, hac de re aduerto, Societati concessam esse facultatem, vt Socij absolui possint à relapsu in hæresim à Prælatis, quibus committeretur à Præposito generali, vt constat ex Compendio priuileg. §. 7. etiam in Hispania: at verò, flagitante sic Philippo II. Præpositus generalis, id confirmante Clemente Octauo, se eo priuilegio abdicauit pro Regionibus, in quibus more Hispaniensi floruit Inquisitio, vt constat ex Congregatione 5. generali, *Canone* 21. monente Socios, priuilegium perinde non valere, ac si nunquam fuisset concessum. At verò extra eas Prouincias eo priuilegio fruitur Societas, vt constat ex compendio §. 8. ob priuilegium Minorum de Obseruantia vltramontanorum. Imò extra Hispaniensis Inquisitionis ditionem, potest Præpositus generalis per se, vel per alium absoluere quoscumque ab hæresi in foro conscientiæ, non verò in Hispania, vt constat ex Compendio §. 3. referente concessiones Iulij III. & Gregorij XIII. In Hispania ergo nulla Religio eo priuilegio gaudet. Hucusque Petrus Hurtado.

Sed quidquid sit de substantia responsionis huius Patris, de quo statim nonnulla, quæ incidentes in illa continentur, falsa videntur omnino, vt ex à nobis nuper traditis, facilè constare potest. Nam *Primò* falsum est, quod Familia Dominicana non gaudeat priuilegio, quod spectet ad absolutionem ab hæresi occulta eo quòd, vel nunquem sit illi concessum, vel non vsu, aliisque de causis sit abrogatum.

& ex illis Quintanaduenas *vbi infrà*, quàm post Concilium dictum, à Pio V *anno* 1567. & à Clem. VIII. *anno* 1582. & ab aliis, vt refert Quintanaduenas *in Sum. Theol. moral. tract. 3. singulare* 16. *&* 17. Minor verò, in qua est tota difficultas,

Probatur *primò*, quia huiusmodi concessa ante Tridentinum, nec reuocantur per Tridentinum, nec per decreta Pontificum adducta: ergo adhuc virtute illorum possunt Regulares absoluere sæculares ab omnibus reseruatis, vel per Constitutionem Synodalem, vel per consuetudinem specialem, vel per beneplacitum Episcopi. Quod dicta priuilegia non reuocentur per Tridentinum constat, quia si alicubi, maximè, vt omnes DD. supponunt, *sess.* 14. *c* 6. vbi statuitur, *quod extra mortis articulum Sacerdotes cum nihil possint in casibus reseruatis, id vnum pœnitentem persuadere nitantur, vt ad superiores & legitimos Iudices pro beneficio absolutionis accedant.* Sed in hoc cap. nō reuocantur Regularium priuilegia, cum solùm statuat Concilium à non habente iurisdictionem ordinariam, vel delegatam in reseruata, non posse hæc absolui, vt constat ex iis eiusdem capitis verbis: Verissimum esse, Synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habeat iurisdictionem: ergo cum Regulares iam habeant delegatam in reseruata Episcopis, vt omnes concedunt, & constat ex eorum priuilegiis, planè sequitur, per hoc Concilij testimonium priuilegia absoluendi à reseruatis Episcopo non auferri ab illis, & ita docent expressè Henriq. *lib.* 6. *c.* 6 §. 5. *in corpore, & in marg. lit. P. & Q.* & penes ipsum Medina, Cordub. Petr. Soto, & alij. Rodriguez *tom.* 1. *q* 61. *art.* 1. *&* 3. Suarez *tom* 4. *in* 3. *p. disp.* 30. *sect.* 2. *n.* 16 Ludou. à Cruce *disp.* 1. *in Cruc c.* 3. *dub.* 5. Lud. de Beja *part.* 2. *casu* 21. Quintanaduēas *tract.* 3. *citat. singul.* 14.

Rursus, quod neque per decreta Clementis VIII. Pauli V. & Vrbani VIII. reuocentur regularium priuilegia quoad absolutionem à reseruatis Episcopo, probatur. *Primò*, quia vt supra est habitum, vt reuocatio legis, aut priuilegiorum obliget, debet sufficienter intimari & publicari, sed hæc non est sufficienter intimata, cum nec in Diœcesibus sit promulgata, nec Prælatis Religionum notificata, vt habet Quintanaduēnas *loc. cit. singul.* 15. ergo non obligat Regulares.

Secundò, quia priuilegium absoluendi à casibus Episcopo reseruatis, quo gaudent Regulares, est insertum in corpore iuris communis, vt probant ex Clem. *Dudum.* & Extrau. *Inter cunctas*, Panorm. Felin. Bonifac. Ioan. de Lignano, S. Anton. Angel. Tabiena & Armilla, quos citat, & sequitur Rodriguez *tom.* 1. *q.* 61. *art.* 2. ergo nec per Concilium, neque per huiusmodi Pontificum decreta abrogatur: patet, quia nec in Concilio, neque in dictis Decretis fit expressa abrogatio iuris communis, at sic est. quod in generali derogatione priuilegiorum non comprehenditur priuilegium insertum in corpore iuris communis, si non fiat huius specifica derogatio, vt docent Gregor. Lopez, Bartol. Bald. Felin. Petez, Menochius, & Sanchez, quos refert, & sequitur Quintanaduenas *loc. cit.* ergo. Vnde constat, quod dato, quod per dicta Concilij, & Pontificum decreta reuocaretur potestas absoluendi à casibus Episcopo reseruatis concessa Regularibus ex vi priuilegiorum, non reuocaretur concessa ex vi iuris communis, quia vt benè Barbosa *in sess.* 14. *Trid. cap.* 7. cum nil possint in casibus reseruatis (ait) multi sapientissimi Doctores indistinctè tenent, Concilium in præsenti non intendere derogare antiquo Regularium priuilegio, quod iuri communi insertum habent ratione fauoris, sicut & ius commune, & posse Regulares absoluere à reseruatis Episcopo casibus, etiam post Trid. Sic Barbosa. Vnde nostram sententiam nouissimè post decretum Vrbani, tenent Banny *tr.* 4 *de pœnit. q.* 13. & penes illum Rodrig. & Suar. *loc cit* & Layman *lib.* 5 *tr.* 6. *c.* 10. *n.* 18. Quintanaduēnas *tract.* 3. *cit. singul.* 15. 16. *&* 17. vbi latè, & benè id defendit, & expedit decreta Pontificum, quæ contrarij nobis obiiciunt. Candidus *de Censur. disquisit.* 22 *art.* 51.

Tertiò tandem, quia regulares habent vigore suorum priuilegiorum, facultatem absoluendi à casibus Pontifici reseruatis, vt suprà est habitum: ergo & consequenter à reseruatis Episcopo: patet, quia Pontifex concedens facultatem Regularibus absoluendi ab omnibus casibus, à quibus ipse potest absoluere, consequenter concedit facultatem absoluendi à casibus Episcopo reseruatis, cum ab his sine dubio ipse Pontifex possit absoluere: ergo.

R. P. Leand. de Censuris.

---

§. III.

De facultate absoluendi à casibus reseruatis, & Censuris virtute Bullæ Cruciatæ, & Iubilei.

QVÆSTIO LXXX.

An virtute Bullæ Cruciatæ possit quis absolui ab omnibus casibus, & excommunicationibus Episcopis reseruatis, totiesque, & quoties indiguerit.

RESpondeo tanquam certum apud omnes: posse, quia id constat ex contextu Bullæ, ibi: *A reliquis peccatis, & Censuris non reseruatis Sedi Apostolicæ possit Confessarius absoluere toties, quoties audierit eorum Confessiones*: ergo. Sic Trull. *lib.* 1. *in Cruc.* §. 7. *cap.* 2. *dub.* 2. *n.* 4. his verbis: A casibus, & Censuris Episcopis, vel aliis Prælatis inferioribus Papa reseruatis, virtute Bullæ absolui potest toties quoties pœnitens benè dispositus intra publicationis annum accesserit. Ratio est, quia ita manifestè habetur in Bulla ibi: *Aliorum verò Sedi Apostolicæ non reseruatorum, & reseruatorum toties quoties confitebuntur, &c.* quod procedit etiamsi peccata sint commissa ante, vel post Bullæ susceptionem, & sive fuerint commissa ex illius confidentia, etiam positiua. Sic ille. Et antea Henriquez *lib.* 7. *cap.* 13. *n.* 3. Medina *lib.* 1. *sum. c.* 11. §. 7. Corduba *casu* 144. Rodrig. §. 9. *in Bull. n.* 62. Ausonius *in summa Dianæ, verb. Bulla Cruciata quoad reseruata.* Villalob. *tr.* 27. *clausula* 9. Machado *lib.* 1. *p.* 3. *tr.* 1. *document.* 5. *n.* 2. *& tr.* 8. *docum.* 3. *n.* 1. *& docum.* 5. *n.* 2. Ludou. à Cruce *disputat.* 1. *in Cruc. c.* 4. *dub.* 1. Acosta *super Bullam q.* 50. Franciscus Bardi *in Summaria explicatione Bullæ*, §. 3. & alij.

QVÆSTIO LXXXI.

An virtute Bullæ Cruciatæ possit quis absolui bis, nempe semel in vita, & iterum in articulo mortis, ab excommunicatione reseruata Papæ, etiam in Bulla Cœnæ.

NEgant Garcias *de benef. tom.* 5. *p.* 3. *c.* 10. *n.* 130. & Beda *in opusc. defens. fid. in causa Morisc. c.* 31. Sed respondeo tanquam certum: posse, quia sic habetur in Bulla, his verbis: *Et ab eo* (nempe Confessario virtute Bullæ electo) *quorumcunque peccatorum,*

peccatorum, & censurarum (etiam Sedi Apostolicæ, & in Bulla Cœnæ Domini reseruatorum) plenariam Indulgentiam & remissionem semel in vita, & semel in mortis articulo, aliorum verò Sedi Apostolicæ non reseruatorum ac reseruatorum, toties quoties confitebuntur absolutionem & remissionem mediante salutari pœnitentia, secundum culparum exigentiam obtinere, &c. Sic text. Et ex illo omnes ferè DD. præcipuè citati. Inter quos Diana 1. *p. tract.* 11. *resol.* 96. & *p.* 4. *tract.* 4. *resol.* 18 Ludouic. à Cruce *disp.* 1. *in Cruc c.* 10 *dub.* 4 *n.* 8. Qui benè contra authores primæ opinionis probat, huic clausulæ Bullæ Cruciatæ nullo modo derogari per Bullam Cœnæ. Trull. *lib.* 1. *in Bull.* §. 1. *dub.* 23. *n.* 2. & alij.

Quæstio VIII.

An vigore huius Bullæ possit pœnitens absolui ab vnoquoque casu Pontifici reseruato, quousque absoluatur ab omnibus, ab vnoquoque tamen semel intra publicationis annum.

NEgant communiter DD. existimantes, non posse pœnitentem absolui virtute Bullæ à casibus Pontifici reseruatis, nisi semel in vita, ac proinde si quis absoluatur ab uno casu reseruato, & postea incidat in alium casum, etiam specie diuersum, non poterit absolui à tali casu vi eiusdem Bullæ, sed opporteret secundam Bullam accipere, iuxta indultum Greg. XIII. *anno* 1563. *quinta May*, vt virtute illius iterum semel à tali casu absolueretur. Fundamentum eorum est, quia posse semel in vita absolui à reseruatis Papæ, planè significat semel recipere absolutionem per vnum Sacramentum, non per plura, nam aliàs si ab vno hodie, & ab alio sequenti die quis absoluatur, iam non semel tantum, sed bis absolueretur à reseruatis, vel à reseruato, quod nullo pacto Bulla concedit. Ita Villalob. *tom.* 1. *tract.* 27. *claus.* 9. §. 1. *n.* 5. per hæc verba: [Acerca de la segunda parte de la clausula, en que se concede, que las puedan absoluer vna vez en la vida, y otra en el articulo de la muerte, &c. Se ha de aduertir, que no es sentido que de cada caso le puedan absoluer vna vez en la vida, y otra en la muerte, que dessa manera pudiera auer muchas absoluciones en el año, y en la muerte, auiendo diferentes casos, sino que solo le puedan absoluer vna vez en la vida de qualesquier peccados y censuras, loqual consta de las palabras de la Bulla, como aduierte el P F. Manuel *in Bulla*, §. 9. *n.* 35.] Sic ille. Et Petrus Ledesma *in sum tom* 1. *tract. de pœnit. c.* 13. *concl.* 5. *dub.* 1. *pag mihi* 264. Moure *in examin. Theolog. moral p.* 3. *c.* 9. §. 9 *a.* 1. Diana 1 *p tr.* 11. *resol.* 18. Trullench *in Bullam lib.* 1. §. 7. *c.* 2. *dub.* 3. *a.* 2. dicens contrarium nullo modo defendi posse. Ludouicus à Cruce *in Bullam disp.* 1. *c.* 3. *dub.* 13. Francisc. Bardi *in Bullam loc. cit.* & *tr.* 6. *c.* 1. *sect.* 1. Machado *lib.* 1. *p.* 3. *tr.* 1. *docum.* 3. & *tr.* 8 *docum.* 4. *n.* 2.

Sed probabiliter certè respondeo: Posse pœnitentem vigore priuilegij Bullæ, quod obtinuit, absolui à Confessario ab ipso electo ab vnoquoque casu Pontifici reseruato, donec absoluatur ab omnibus, dummodo ab vnoquoque in specie semel tantùm in vita, intra publicationis annum absoluatur vi eiusdem Bullæ. Itaque si quis incidat in peccatum simoniæ, commissum in adeptione beneficij ecclesiastici (quod est reseruatum Summo Pontifici) & ab illo vi Bullæ cruciatæ absoluatur, si postea incidat in alium specie diuersum casum Pontifici reseruatum, v. g. in peccatum exactionis tributorum à personis ecclesiasticis, tunc optimè poterit dictus Simoniacus absolui virtute eiusdem Bullæ ab isto casu Papali specie diuerso à primo, & sic à cæteris peccatis specie diuersis semel tantum vita, nunquam tamen bis ab eodem in specie peccato, v. g. simoniæ.

Probo primò, quia priuilegium illud per quod concedit Pontifex potestatem circa absolutionem à casibus sibi reseruatis, cum sit fauor Principis sine alicuius præiudicio, & opus liberalitatis & clementiæ, est latè interpretandum, & ad casus similes expressis exponendum, vt contra Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. disp.* 2. *n.* 7 putant Henriq. *lib.* 6. *c.* 16. *n.* 3. & *c.* 30. *n.* 4. Suarez *de relig. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 3. Raphaël de la Torre *in* 2. 2. *tom.* 2. *q.* 88. *art.* 5 2 *disp. vlt. n.* 2. Villalob. *tract.* 27 *cit. n.* 7. Trullench *in proœm. in Bullam, dub.* 8. *n.* 4. Diana 1. *p. tract.* 11. *resol.* 98. Quintanaduenas *in Sum. Theolog. moral. tr.* 8 *sing.* 5. *n.* 11. Franciscus Bardi *in Bull. Cruc. tract.* 6. *c.* 1. *sect.* 2. *n.* 8. & alij communiter: ergo si illa verba & limitatio Bullæ, nempe *de semel à reseruatis Pontifici absoluendo*, intelligi possunt modo à nobis explicato, talis sensus, vtpote fauorabilior, est amplectendus, quod verò sic intelligi, absque eo quod inconueniens aliquod inde sequatur, possint, consideranti constat.

Huic argumento respondet Bardi *loc. cit. numero* 8. negando quod prædicta verba Bullæ intelligi possint in sensu à nobis explanato, eo quòd talis sensus planè repugnet cum ipsismet verbis, quæ in Bulla continentur, videlicet: *Quorumcunque peccatorum, & censurarum Sedi Apostolicæ reseruatorum, & reseruatarum remissionem semel in vita obtinere possint.* Cùm in his verbis Pontifex clarè limitet genus peccati reseruati, non autem speciem tantùm, vt nos exponimus. Et ideo quamuis potestas absoluendi à casibus reseruatis sit fauorabilis, & latè exponenda, non tamen adeo, vt expositio & ampliatio sit vltra sensum, quem ipsa verba habere possunt.

Sed certè ego non video, qua ratione sit incompatibilis nostra explanatio cum verbis illis Bullæ: *quorumcunque peccatorum & censurarum Sedi Apostolicæ reseruatarum remissionem semel in vita obtinere possint.* Sed potiùs compatibilis, vti genuina, vt constat, quia absoluendo Confessarius pœnitentem, non bis, vel semel à quocunque peccato reseruato specie ab alio diuerso, etiamsi id faciat per iteratas absolutiones, sanè verificatur, quod pœnitens semel obtineat quorumcunque peccatorum reseruatorum absolutionem, & remissionem; cùm non bis, sed semel dumtaxat ab vno in specie peccato reseruato remissionem obtineat. Compatibilis ergo est nostra Bullæ explanatio, cum verbis eiusdem.

Secundò probo nostram responsionem. Nam pœnitens, si esset irretitus omnibus peccatis Pontifici reseruatis, posset simul, & per vnicam absolutionem absolui ab omnibus virtute clausulæ dictæ Bullæ; vt concedunt omnes Doctores oppositæ partis, præcipuè Ledesma & Trullench: ergo similiter poterit absolui ab eisdem, modo explicato, per plures, & iteratas absolutiones. Patet consequentia, cum per hoc nil amplietur concessio, nil ampliùs priuilegium extendatur ex parte rerum concessarum, vt constat.

Huic argumento respondet Ledesma *loc. cit.* [Que aunque es verdad, que de vna vez le puede absoluer de todos los casos reseruados, que da licencia la Bulla, però no da licencia para absoluer mas que vna vez, sino es que la misma Bulla se buelua à tomar otra vez.

Sed hæc responsio non euacuat vim nostri argumenti à paritate confecti. Nam per illum conuincimur ad asserendum, Bullam Cruciatam non negare facultatem pœnitenti, vt virtute illius possit iterum, atque iterum absolui à diuersis in specie reseruatis, donec ab omnibus absoluatur, semel tamen ab vnoquoque; quapropter dicta verba Bullæ modo à nobis exposito necessariò debent intelligi, vt amplius ex mox dicendis constabit.

Tertiò

Tertiò Quia si non esset nostra explicatio vera, planè sequeretur, quod is qui in plura incidisset Papæ reseruata, maiori frueretur priuilegio, & fauore quàm alius, qui in pauciora; quod videtur alienum à iustitia distributiua, & à ratione. Sequela clarè probatur, quia si quis committeret omnia peccata Papæ reseruata, & pœnitentia ductus ab omnibus absolueretur vi Bullæ Cruciatæ, per vnicum Sacramentum maiori esset condecoratos priuilegio, quam alius, qui semel in vnicum incidisset reseruatum, & postquam vigore Bullæ fuisset per confessionem ab eo solutus, statim in aliud vnicum alterius speciei reseruatum incideret, si ab hoc per nouam Confessionem absolui vi eiusdem Bullæ nequiret: siquidem ille ab omnibus reseruatis Papæ absolutus foret vi Bullæ, hic verò posset ab vnico tantum, quod non solùm menti Pontificis, eiusque pietati repugnare videtur, verùm etiam rationi, vt constat.

Quartò. Nam ex opposita sententia aliud graue incommodum, & damnum eueniret sæpius, quia si quis sciret, quod semel absolutus à reseruato, etiam vnico, non posset iterum ab alio distincto in specie, saltem, vi eiusdem Bullæ absolui, minimè vellet ad Confessionem statim ac in reseruatum incideret, accedere, sed consultò expectaret ad hoc, vt si fortè ob fragilitatem carnis in alia reseruata incideret, ab omnibus simul posset per vnicum Sacramentum absolui, ne aliàs adstringeretur, vel ad sumendam secundam Bullam, vel ad aliud inquirendum remedium: at hoc est maximum inconueniens, vtpote redundans in præiudicium animarum, eas ad salutem spiritalem inquirendam retardans: ergo piè credendum est, non esse mentem Pontificis illam, quam contrarij explicant, sed illam quam nos.

Nec obstat contra hanc nostram expositionem, quod obiicit Trullench: videlicet, quod si ratione vnius Bullæ posset quis absolui semel à singulis reseruatis, non erat cur Gregorius XIII. concederet, vt possit quis secundam Bullam accipere, vt iterum posset semel absolui à reseruatis Papæ. Quia huic Ægidij coniecturæ facilè fit satis dicendo, quod nouum illud Gregorij indultum non ideo est superuacaneum, quia reuera effectum habebit, quando quis incidat in eundem specie casum, à quo secunda vice non posset vi primæ Bullæ absolui, & ideo indultum de sumenda secunda Bulla videretur maximè fauere fidelibus. Ita respondet Bardi *loc. cit. n.* 5. Qui tamen, quia nullum inuenit auctorem, qui nostram defendat sententiam, oppositam cum communi amplectitur. Tenent tamen aliqui, quos tacito nomine refert Lodouicus à Cruce, quod illi certè sufficere posset.

QVÆSTIO LXXXIII.

An virtute Bullarum præteritarum possit quis etiam absolui semel à casibus Papalibus, si Bullis illis in ordine ad hunc effectum non sit vsus.

NEgat Bardi *in Bullam tr.* 6. *c.* 1. *sect.* 2. *n.* 11. dicens, contrariam opinionem esse improbabilem & contra praxim. Cuius ratio est, quia elapso anno publicationis, omnino periit vigor Bullæ illius anni, vt colligitur ex ipsamet Bulla, in cuius initio dicitur, *illos frui posse priuilegiis Bullæ, qui intra annum à die publicationis, &c.* ergo non transacto anno. Citat Bardi pro se Ægidium Trullench. *lib.* 1. *in Bullam*, §. 9. *dub.* 2. *à n.* 2. & Emmanuelem Rodriguez *in* §. 12. *n.* 1. Quibus addi possunt Ludouic. à Cruce *in Bullam, disp.* 1. *c.* 9. *dub.* 3. *n.* 2.

Sed nihilominus licèt hæc negatiua sententia sit mihi probabilior, tamen non iudico sententiam oppositam improbabilem. Nam illam absolutè tuetur sapientissimus, nec satis laudatus vnquam Nauarr. *lib.* 5. *consil. tit. de priuileg. consil.* 17. *per totum*, hisce verbis: Suscipientes Bullam Cruciatæ in isto præsenti anno, an gaudeant indulgentiis & gratiis per Bullam Cruciatæ in præterito anno concessis? Respondeo quod poterit frui priori Bulla, quoad illas clausulas, quæ non sunt sublatæ per Bullam posteriorem. Tum quia gratia semel facta, durat donec reuocetur, vel suspendatur, *c. Si super gratia, de offic. delegat. lib.* 6. Tum quia si suspendatur, sublata suspensione remanet tam efficax, quàm erat ante suspensionem, argum. *cap. Pastoralis, de caus. possess. & propr.* & per positam in casu per posteriorem Bullam acceptam tollitur suspensio priorum Bullarum. Sic meus Nauarrus, cuius authoritas etiamsi illi non esset vlla ratio adiuncta, aut textus, sufficeret satis si non ad reddendam hanc partem æquè probabilem, ad minus ferè, vt consideranti constat.

Accedit etiam, quod Trullench clarè indicat hanc affirmatiuam partem esse adhuc in praxi tutam, his verbis: Quid ergo faciet qui semel in vita absolutus fuit à Papæ reseruatis, si intra annum aliud ipsi reseruatum committat? Respondeo, accipiat secundam Bullam: quod si etiam ratione secundæ Bullæ absolutus fuerit iterum à reseruatis semel in vita intra annum, iam non poterit ratione primæ, nec secundæ Bullæ amplius à Papæ reseruatis absolui. Quid ergo erit remedij? Respondeo primò, posse vti Bullis præteritis, si fortè quoad absolutionem reseruatorum illis vsus non fuerit, vt quidam existimant. Sic Trullench. *lib.* 1. §. 7. *c.* 2. *dub.* 3. *n.* 3. vbi clarè indicat hanc partem esse probabilem, & in praxi tutam. Quamuis oppositam vt veriorem solùm defendat loco in principio huius quæst. adducto, vbi *n.* 4. tantùm dicit doctrinam Nauarri non esse adeò veram. Maneat ergo contra Franciscum Bardi hæc sententia probabilis, & in praxi tuta, licèt probabilior mihi sit contraria, quod satis etiam indicat Mach. *lib.* 1. *p* 3. *tr.* 8. *docum.* 4. *n.* 1. & ni fallor, tenet Henriq. *lib.* 7. *c.* 51. *in Glossa lit. B*, quatenus docet Bullam Cruciatæ nouam non reualidare Bullas pristinas cruciatas, si quis eas accepit ante annum 1571. in quo Pius V. omnino cassauit Bullas præteritas. Sic ille. Nunc ego, Ergo reualidat omnes pristinas Bullas Cruciatæ si quis eas accepit post illum annum 71. quia Gregorius XII. secutus amplissimè denuò concessit, vt notat idem Henriquez: ergo illis poterit pœnitens vti, vt vi earum absoluatur à reseruatis, modo dicto, si quoad absolutionem à reseruatis illis non vsus fuerit.

QVÆSTIO LXXXIV.

An Confessarius possit absoluere pænitentem habentem Bullam Cruciatam à casibus Pontifici reseruatis, non solùm semel, sed toties quoties dummodo sint occulti.

NEgant communiter Doctores. *Primò*, quia Pontifex solùm concedit Confessariis, vt virtute Bullæ possint semel absoluere pœnitentem à casibus Pontificiis, nec ponit hanc limitationem, nempe quando sunt publici: ergo nec ab aliquo est ponenda.

Secundò, quia ex opposita sententia clarè sequitur, quod possit Confessarius absoluere pœnitentem virtute Bullæ ab hæresi occulta: at id expressè prohibetur in Bulla: ergo. Sequela probatur: Nam secundùm principia oppositæ sententiæ, hæresis crimen occultum non esset Papale, sed Episcopale: at sic est, quod virtute Bullæ potest Confessarius absoluere quemquam illam habentem ab omnibus ca-

sibus Episcopis reseruatis toties quoties: ergo consequentet ab hæresi occulta, quod tamen à nemine conceditur. Ita Henriq. *lib.6. c.14. n.7.* nec pœnitens per vnam Bullam ab his absolui potest nisi semel Rodrig. *in Bullam,§.9.n.118.aliàs* 135. Bañes *in 2.2.q.64. art. vlt.in fine*, Vega *in Sum.verb.Absolutio, casu* 39. Riccius *in addit.ad* § 9.*Bulla,n.*36. Ludou.à Cruce *disp.*1. *in Bullam,c.3.dub.*13.*n.*3 dicens, oppositam sententiam esse parum probabilem, & Franciscus Bardi *parte* 2. *in Bull.Cruc. tract.*6. *cap.* 1. *sect.* 10. *n.* 87. Citat etiam Diana pro hac parte Villalob. *tom.* 1. *tract.*27.*clauf.*9. §.2.*n.*5. Ledesma *tomo* 1.*Sum.tract.de pœnit.c.*13. *concl.*2.*dub.*2. & Fernandez *in exam.Theol.moral.parte* 3. *cap.*9.§.2.*n.*5. Sed certè hi Doctores non loquuntur de casu nostræ quæstionis, sed de casu discusso *sup.q.*83. Citari tamen potest pro opinione ista Machado *lib.*1. *p.*3.*tract* 8 *docum.*4.*n.*3. quia licèt non id asserat clarè, quia vix solet, ait tamen hanc sententiam esse communiorem.

Sed certè æquè saltem probabiliter respondeo affirmatiuè. *Primò*, quia Confessarius potest absoluere pœnitentem virtute eiusdem Bullæ toties quoties occurrerit, ab omnibus casibus Episcopis reseruatis, vt habitum est *sup. q.* 81. at sic est, quod casus Papales quando sunt occulti, facti sunt Episcopales à Trid. *sess.* 24 *c.*6. vt etiam est habitum supra: ergo poterit Confessarius toties quoties pœnitentem habentem Bullam ab illis absoluere.

Secundò, quia reseruatio casuum, vtpotè odiosa, est limitanda atque restringenda, quando verba talem limitationem patiuntur: sed sic est, quod dum Pontifex in Bulla concedit facultatem absoluendi à casibus sibi reseruatis semel in vita, commodè satis limitari & exponi potest de casibus, qui publici sunt, & sunt soli Pontifici reseruati: non autem de illis qui sunt occulti, & qui per legem vniuersalem omnibus Episcopis subduntur, de quibus non possumus absolutè & simpliciter asserere, soli Pontifici esse reseruatos: ergo talis reseruatio sic est restringenda & limitanda, & ideò iuxta hanc limitationem dicendum, posse Confessarium vi dictæ Bullæ toties quoties ab illis casibus absoluere. Sic sentiunt doctissimus Sanchez *lib.* 4. *Sum. c.*54.*n.*27. & Trullench. *in Bullam lib.*1.§.7.*c.*5.*dub.*6. *n.* 5. dicentes, hanc esse probabiliorem sententiam. Dian. 1.*p.tr.*11.*resol.*28. *& parte* 3. *tract.* 2. *resol.* 13. *verf.Nota quartò*, & *ibidem in addit.resol.*17. (non 15. vt citatum inuenies apud Trullench. & Franciscum Bardi,) vbi ait, hanc sententiam esse probabilissimam & tutam in praxi, vt sentiunt multi viri docti Societatis Iesu, & suæ Religionis de hac re ab illo consulti. Et esse quidem hanc sententiam probabilem, & non indignam Thomæ Sanchez, vt putat Ludou.à Cruce, optimè probat Bardi *loc cit.* Et vt talem illam sequuntur Crousers *ad cap.*7. *reg. S. Franc. sect.*28. *fol.*771. & 772 & Matullus *tom.* 1. *disp.*1.*c.*5.*diff.*11. *num.*154. quos (vltra Sanchez & Dianam citatos) affert, ac sequitur Bassæus *verb.casus reseruatus, n.*39. his verbis: Porrò probabile est illum, qui ex priuilegio, aut Bulla potest absoluere à casibus Episcopo reseruatis, posse etiam à reseruatis Pontifici, modò sint occulti, & hoc non semel tantùm, sed toties quoties. Sic contra communem docent Sanchez, & post illum noster Crousers: quorum sententiam celebrem, & notandam asserit Diana, quia quando hi casus sunt occulti, iam non sunt casus Pontifici Summo reseruati, sed iure ordinario, & non speciali competunt Episcopis, & annexi sunt dignitati Episcopali, vt patet ex Trident. *sess.*14.*cap.*6. Nec dici potest in concessione hac personæ industria electa; aliàs isti casus ita essent personales, vt eos Episcopus delegare non posset. Deinde etsi casus Papales non desinant esse tales, eo quòd Pontifex illos semel, aut iterum concedat Episcopo, imò etsi semper eos concedat Episcopo speciali; at desinunt esse tales per generalem constitutionem concedentem eos in perpetuum cuicumque Episcopo. Vnde dicendum est, per Tridentini decretum casus hos occultos, iam non esse Papales, sed Episcopales. Hucusque Bassæus. Oliuetius, Maruchellus *tract. de casib. reseruat. disp.*1.*q.*4.*diff* 6 *n.*13. Ioannes de Soria *in Epilogo Summarum, parte* 2. *tract.*1. *sect.*2. *dub.*9 § *circa electionem*, vbi ita ait: Confessarius per Bullam Cruciatæ potest absoluere à casibus Summo Pontifici reseruatis, non semel, sed toties quoties: dummodò sint occulti, quia iam non sunt reseruati Pontifici, sed iure ordinario competunt Episcopis. Nam restrictio illa Bullæ semel in vita, & semel in articulo mortis, intelligitur quoad casus publicos. Sic Soria.

Ad primum in contrarium dicendum est, quod quamuis Pontifex, dum ait, semel in vita posse pœnitentem absolui à casibus sibi reseruatis, non declarauerit id intelligi de casibus publicis; nihilominus implicitè id expressit, dum postea concedit, posse toties quoties absolui per Bullam à casibus & censuris Sedi Apostolicæ non reseruatis, inter quos sunt, vt vidimus, casus Papales occulti. Pro responsione autem secu i sit

QVÆSTIO LXXXV.

An virtute Bulla Cruciata, in qua conceditur facultas absoluendi à contentis in Bulla Cœna, excepta hæresi, possit adhuc Confessarius hæreticum occultum pœnitentem, & emendatum absoluere.

NEgant communiter Doctores. Inter quos Trull. *lib.*1.*in Bullam,*§.7.*c.*2.*dub.*7. *n.* 7. id vt certum per hæc verba supponit: Suppono 4. iuxta tenorem præsentis Bullæ, nullo modo virtute illius posse fieri absolutionem ab hæresi interna, & externa simul, quamuis occultissima sit. Nam etsi in Bulla Latina concedatur facultas semel in vita, & iterum in articulo mortis absoluendi à reseruatis, etiam in Cœna Domini, & ibi hæresis non excipiatur, vt habetur in Bulla Latina à Greg XIII. concessa: in Bulla tamen Hispana, cui fides adhibenda est, expressè affirmatur hæresis absolutionem non contineri in præsentis Bullæ generali concessione, ibi: *Excepto el crimen de la heresia.* Quibus verbis expressè excipitur ab illa generali facultate hæresis crimen. Quæ additio facta est à Commissario Cruciatæ de licentia Gregorij XIII. concessa in quodam motu proprio qui incipit: *Officij nostri partes, anno* 1576. *die* 25. *Septembris*, & habetur *pag.*405. *tomo* 2. *Bullarij, in notis.* Hucusque Trullench.

Huic adiungo Antonium de Quintadnaueñas *in tr. de Iubil.duarum hebdomad.c.*55.*n.*1. Aragonium 2.2.*q.*31.*art.*3. & Henriquez *lib.*6. *c.* 16. *n.* 2. vbi referunt, quod duo Prædicatores, qui Cordubæ, & Murciæ temerè prædicarint ad populum, per Bullam absolui posse ab omni casu Cœnæ & hæresi, coacti sunt publicè retractari per Censores Fidei. Diana etiam *part.*5. *tr.*12.*ref.*35 *&* *p.* 8.*tr.*7.*resol.*67. quia, inquit, cum Pontifex in Bulla absolutè excipiat hæresim, tollit Confessariis facultatem circa hæreticos, siue publici sint, siue occulti, & contrarium asserere, est in luce meridiana velle cæcutire.

Cum his, & à fortiori, sentiunt omnes illi Doctores, qui putant non posse Confessarios absoluere pœnitentem ab hæresi occulta, quando illa non excepta conceduntur in Iubilæis, aut Bullis, casus Bullæ Cœnæ: quia si adhuc in dicto casu absoluere ab occulta

culta hæresi nequeunt, à fortiori nequibunt absoluere quando in Iubileo aut Bulla crimen hæresis excipitur, vt fit in Bulla Cruciatæ. Sunt autem hi Doctores Couarr. Simancas, Perez, Medina, Angles, Caiet. Nauarr. Palac. Mandof. Rojas, Rodrig. Gutierrez, Azor, Auila, Sanchez, Suarez, Vasquez, & alij plures citati *supra quæst.* 39. pro secunda sententia. Pro resolutione tamen huius difficillimæ quæstionis

Respondeo *Primò*, certum est, quod Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ, nec hæreticum nominatim denunciatum, nec publicum adhuc non denunciatum absoluere possit. *Primò*, quia de his hæreticis ad minus intelligi debet exceptio illa Bullæ, *Excepto el crimen de la heregia*, vt omnes concedunt.

Secundò, quia hæresis saltem publica, non solùm Summo Pontifici, verùm etiam est priuatiuè reseruata Tribunali sanctæ Inquisitionis in illis Regnis, in quibus reperitur istud sanctum Tribunal, per varias Constitutiones Summorum Pontificum, quæ à nobis nunc vt certæ supponuntur, cum Henriquez *libro 6. capite 16. numero 1.* & Francisco Bardi *de Bulla Cruc. tractatu 6. capite 2. sectione 3. numero 25. & 29.* ergo à tali hæresi nequit Confessarius virtute Bullæ Cruc. absoluere.

Respondeo *Secundò*. Probabile est, & satis, quod absolutè, & simpliciter loquendo possit Confessarius ex vi Bullæ Cruciatæ absoluere hæreticum occultum pœnitentem & emendatum.

Primò, quia odia sunt restringenda: ergo cum hæc exceptio Bullæ, nempe *Excepto el crimen de la heregia*, sit odiosa, restringi debet ad hæreticos publicos; seu denunciatos, itavt intentio Papæ sit per talem exceptionem velle excludere à beneficio absolutionis solùm hæreticos notorios & publicos, atque nominatim denunciatos: non verò hæreticos occultos: hos ergo licitè poterit Confessarius absoluere vi Bullæ.

Secundò, & sit confirmatio primi, quia probabile satis est, & quod per Bullam Cœnæ solùm prohibeatur ab solutio hæresis, & aliorum criminum in ea contentorum quando publica sunt, vt fatetur Diana *p. 4. tr. 4. resol. 239.* ex Granado *in 2. 2. controu. 1. tract. 15. disp 14. sect. 2. à n. 8.* & ex aliis Bassæus *verb. hæresis, n. 18.* & Sotia *citatis supra q. 77. & 84.* & consequenter quod concessio illa Bullæ, *semel in vita, & semel in morte*, intelligatur etiam quoad casus publicos, vt habitum est. *quæst.* 84. ergo etiam erit satis probabile, quod illa exceptio *Excepto el crimen de la heregia*, intelligi debet de crimine hæresis publicæ, à quo solus Papa, vel sancta Inquisitionis Tribunal potest absoluere: pater, quia contrariorum eadem est ratio & sensus: ergo & quod virtute Bullæ possit hæresis occulta absolui, erit probabile.

Tertiò, quia Confessarius potest vi Bullæ Cruciatæ absoluere pœnitentem toties, quoties à reseruatis Episcopo, vt cum communi diximus *sup. q.* 80. Sed sic est, quod crimen hæresis, & aliorum casuum reseruatorum Pontifici etiam in Bulla Cœnæ, quæ sunt occulta, non sunt casus Papales, sed Episcopales, vt cum pluribus firmauimus *q.* 84. ergo clarè sequitur, quod si Bulla Cruciatæ concedit Confessario facultatem absoluendi pœnitentem toties, quoties à reseruatis Episcopo, consequenter concedat facultatem ad eundem absoluendum à casibus Papalibus occultis, ac proinde ab hæresi occulta, siquidem tunc non sunt casus Papales, sed Episcopales. Maneat ergo probabile, quod loquendo ex vi Bullæ, possit liberè Confessarius absoluere hæreticum occultum pœnitentem. (An autem hæc Confessarij facultas sit coarctata à Pontificibus, pro Regnis in quibus sanctum Inquisitionis Tribunal reperitur, dicemus *quæst. sequenti.*) Hanc nostram responsionem sustinent Mazuchellus *tract. de casib. reseru disp. 11. q. 4. diff. 6. n. 13. vers. Et adhoc videtur*, & Bossius *tr. de Iubil sect. 1. casu 9. n. 3.* loquendo de facultate concessa in Iubileo absoluendi à contentis in Bulla Cœnæ, excepta hæresi. Et esse probabilem clarè affirmat Bardi *tr. 6. de Bulla Cruc. c. 2. sect. 1.* vbi innuit sic debere sentire omnes, qui sentiunt per Bullam Cœnæ non esse reuocatam facultatem, quam Episcopi habuerunt ex vi Concilij Tridentini absoluendi suos subditos à casibus Pontificiis, cum sunt occulti, quos quidem retulimus *supra q. 45. & 46.*

Nec obstant fundamenta contrariorum. Nam ad *Primum*, quod est Ægidij Trullench, dicendum est ex dictis, illam exceptionem, *Excepto el crimen de la heregia*, intelligendam esse de peccato hæresis publicæ.

Ad secundum dicendum est, quod illi Prædicatores meritò à Dominis Inquisitoribus coacti sunt publicè retractare. *Primò*, quia affirmarunt, posse absolui per Bullam Cruciatæ hæresim in Regnis, in quibus reperitur sanctæ Inquisitionis Tribunal, cum hoc crimen illi sit reseruatum, vt diximus, & dicemus amplius statim. *Secundò*, quia fortè dicti Prædicatores id affirmarunt loquendo de hæresi, non solùm occulta, sed etiam notoria ac publica.

QVÆSTIO LXXXVI.

An etiam in Regnis, in quibus sanctum Inquisitionis Tribunal reperitur, possit Confessarius absoluere pœnitentem habentem Bullam Cruciatæ, à crimine hæresis externæ occultæ.

Affirmatiua pars suaderi potest. *Primò*, quia simpliciter & absolutè loquendo, ex vi Bullæ Cruciatæ potest Confessarius absoluere pœnitentem ab hæresi occulta, vt quæst. antecedenti est habitum: ergo quamuis sanctæ Inquisitionis Tribunal obtinuerit a Pontificibus indulta quamplura & priuilegia, vt nullus præter ipsum, in regnis in quibus reperitur, possit adhuc virtute Bullæ Cruciatæ absoluere, quem ab hæresi externa occulta, adhuc inquam poterit Confessarius virtute dictæ Bullæ à tali crimine absoluere. Consequentiam probo sic. Nam vel priuilegia à Tribunali, ad id obtenta, fuere ante concessionem Bullæ Cruciatæ, qua nunc pœnitens gaudet, aut post concessionem talis Bullæ. Si fuere ante concessionem Bullæ, clarè videntur abrogari per clausulas contrarias, quæ in illa continentur, & ideo non obstantibus priuilegiis obtentis à Tribunali, poterit Confessarius absoluere hæreticum occultum virtute Bullæ. Si verò fuerunt obtenta post concessionem Bullæ Cruciatæ, idem etiam videtur dicendum: quia Commissarius ex indulto Apostolico habet potestatem suspendendi & reuocandi, quæ sunt Bullæ contraria, quamuis inuoluant clausulam tali suspensioni oppositam, vt testatos esse viros doctissimos ab ipsomet Commissario consultos, refert Ludouicus à Cruce *in Bullam, disputatione 1. capite 4. dub. 6. n. 9.* ergo.

Secundò, suadetur hæc pars à simili, quia probabile est, quod per Bullam Cruciatam potest quis absolui ab excommunicatione lata à Sixto V. contra causantes, procurantes, vel consulentes abortum, etiamsi talem excommunicationem sibi soli reseruauerit eum clausula, vt neque vi Cruciatæ præfati absolui valeant: ergo similiter erit probabile, quod etiamsi sanctum Inquisitionis Tribunal obtinuerit à Sede Apostolica aliquod priuilegium, seu indultum per quod dicto Tribunali reseruet hæresis externæ occultæ absolutionem cum clausula, vt neque vi Bullæ Cruciatæ ab alio, quàm à Tribunali præfato absolui queat, possit nihilominus pœnitens, non obstante

ctis. Maneat ergo, vt firmum, quod in Regnis, in quibus Tribunal sanctæ Inquisitionis reperitur, nequeat Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ, non solùm ab hæresi publica absoluere, verùm neque ab hæresi externa occulta, licèt ab hac possit dumtaxat, vbi non reperitur Inquisitio, si pœnitens priuilegio Bullæ gaudeat, iuxta dicta supra *quæst.* 86.

QVÆSTIO LXXXVII.

An saltem virtute Bullæ Cruciatæ, possint absolui semel in vita, & semel in morte, qui lapsi sunt publicè in crimina contenta in primo Canone Bullæ Cœnæ, excepta hæresi.

NEgant plures Doctores, quia omnes casus, qui in primo Canone Bullæ Cœnæ inueniuntur, comprehenduntur sub nomine hæresis, sed absolutio ab hæresi est reseruata Tribunali sanctæ Inquisitionis, vt nuper est habitum: ergo & absolutio ab aliis casibus sub nomine hæresis contentis; sunt autem Apostatæ à Fide, Fautores, Receptatores hæreticorum, eisque credentes, legentes, imprimentes, retinentes, aut defendentes libros hæreticorum hæresim continentes, vel de Religione tractantes. Schismatici etiam & pertinaciter se subtrahentes ab obedientia Sedis Apostolicæ. Ita Rodrig. *in Bull. Cruc.* §. 9. *n.* 70. *vers. Excepto la heresia*, & Addit. *ad Bull.* §. 9. *n.* 66. & 67. Azor *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 19. *q.* 1. Petrus Ledesma *tom.* 2. *Summ. tr.* 1. *cap.* 6. *in fine*, Luysius Turrecremata 2. 2. *disp.* 56. *dub.* 1. *vers. Deinde sciendum est*, & Alter. *tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 2. *cap.* 9 *in fine.*

Sed æquè probabiliter respondeo: Posse absolui prædictos, si verè hæretici non sint semel in vita, & semel in morte. Ratio est, quia in Bulla Cruciatæ solùm delictum hæresis excipitur: ergo cum exceptio firmet regulam in contrarium, liberè poterit Confessarius virtute Bullæ absoluere pœnitentes à reliquis omnibus delictis in illo primo Canone contentis. Sic Henriquez *lib.* 6. *cap.* 16. *n.* 2. *in gloss. littera L*, Farinacius *de hæresi quæst.* 180. Suar. *de fide disp.* 24. *sect.* 1. *n.* 11. Sanchez *lib.* 2. *Sum. c.* 11. *n.* 12. Poriel. *in Addit. ad dub. Ag. verb. libri prohibiti*, *n.* 14. Riccius *in Addit. ad Bullam Cruciatam*, Rodriguez *part.* 1. §. 9. *sect.* 5. *n.* 95. Duardus *in Bulla Cœnæ*, *lib.* 3. §. 1. *q.* 8. *n.* 8. Diana 1. *p. tr.* 5. *resol.* 7. & *tract.* 51. *resol.* 29. Trulleoch *in Bullam Cruciatam*, *lib.* 1. §. 7. *c.* 2. *dub.* 7. *n.* 13. & *in Decalogū lib.* 1. *c.* 3. *dub.* 6. *n.* 4. Ludouicus à Cruce *in Bullam c.* 3. *dub.* 8. *n.* 2. Hurt. *de Fide disp.* 11. *difficult.* 14. Franciscus Bardi *in Bullam tract.* 6. *cap.* 2. *sect.* 4. *num.* 38. & *sect.* 5. *n.* 44. & alij. Qui benè aduertunt secus dicendum, casu quo prædicti apostatæ, fautores, & alij indicto Canone contenti, admixtum habeant errorem contra Fidem: quia tunc comprehenderentur sub nomine hæreticorum ob adinixtam hæresim, & ideo propter eam non possent vi Bullæ Cruciatæ absolui.

QVÆSTIO LXXXVIII.

An Confessarius possit virtute Bullæ Cruciatæ absoluere toties quoties à casibus sanctæ Inquisitionis reseruatis dummodo non sint ex illis, qui sunt simul Summo Pontifici & Inquisitoribus reseruati, quales sunt contenti in primo Canone Bullæ Cœnæ.

NEgant apud Dianam 1. *p. tract.* 5. *resol.* 7. Fernandez *in examine Theol. moral. parte* 3. *cap.* 9. §. 16. *sectione* 1. *num.* 1. Luysius, Alterius, Ledesma, & Azorius *quæstione antecedenti citati*, existimantes sub nomine hæresis includi alia delicta contenta in Edictis Inquisitorum, vt sunt sortilegium, maleficium, superstitio, magia, adoratio Dæmonum, solicitatio in Confessione, lectio librorum hæreticorum, blasphemiæ hæreticales, & omnia alia crimina quæ continentur in dictis edictis, quæ singulis annis promulgari solent.

Sed omnino respondeo: Posse. Ratio est, quia prædicti casus non sunt Papales: ergo possunt vi Bullæ toties quoties confitebuntur auferri. Patet consequentia: quia priuilegium Bullæ in ordine à reseruatis absoluendi, limitatur pro vna vice in vita, & pro alia in articulo mortis respectu dumtaxat casuum Papalium: at verò in ordine ab alios casus, & censuras, absolutè conceditur libera potestas absoluendi toties, quoties: ergo. Sic Suarez *tomo* 5. *de censuris*, *disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 14. ibi: Nec propter pactum cum dæmone, nec propter alia peccata ad Tribunal Inquisitionis spectantia, propter suspicionem hæresis, vel superstitionem Religionis, hæc censura Bullæ Cœnæ incurritur, quia hæresis non sunt. Sic Suarez, & benè, quia regulariter in his non inuenitur error in fide, sed potiùs ex alia passione efficiuntur. Filliucius *tomo* 1. *tract.* 16. *c.* 3. *n.* 49. Diana *loc. cit.* Bardi *sect.* 6. *cit. n.* 45. Freitas etiam, & Ortiz apud Dianam, asserentes posse Confessarium virtute Bullæ Cruciatæ absoluere fœminam solicitatam, quæ non denunciauit, si postea denunciet. Sed an hoc sit verum, *infra* discutiemus. Nec authores citati à Diana pro opposito oppositam sentiunt, sed potiùs nobiscum. Legantur Alterius *loc cit.* §. *Tertiò tandem.*

QVÆSTIO LXXXIX.

An Confessarius possit, vi Bullæ Cruciatæ, absoluere eum qui culpabiliter omisit denunciare delicta, quæ sunt in Edicto Inquisitorum, antequam de facto denunciet.

NEgat absolutè Auila 2. *p. de cens. cap.* 7. *disp* 3. *dub.* 7. *in fine*, ibi: Verum est, quod in rebus grauibus, præcipuè si pœnitens sit homo ordinarius, curandum est, vt prius denunciet, & hoc licet nondum incurrisset excommunicationem: quia si prius obtinuerint absolutionem, facilè solent id omittere. In casibus autem Inquisitionis remittendus est pœnitens, vt prius denunciet, vt præcipitur in Edicto Inquisitorum. Ita Auila.

Affirmant è contra Sanctarellus *tractatu de hæresi*, *cap.* 6. *dub. vnico*, *num.* 16. & Nauarrus *libro* 5. *consil. de Hæretic. consil.* 3. qui licèt prius dicat non esse absoluendum, nisi denunciet; addit tamen hæc verba: *Vel saltem omnino proponat denunciare.* Quibus constat, quod ille, altero ex his sit contentus. Freitas *quæst.* 21. *num.* 25. & Ortiz *in Sum. cap.* 24. *num.* 9. *folio mihi* 229. Quos pro hac parte retuli 1. *part. tract.* 5. *disp.* 13. *q.* 48.

Sed ego, vt loco citato dixi, iterum dico, ac respondeo: Non posse Confessarium illum pœnitentem absoluere antequam denunciet, suæque obligationi satisfaciat: nisi casu quo adsit iusta causa differendi denunciationem, quia tunc benè poterit absoluere illum, si firmiter promittat reuelare quamprimùm poterit. Iusta autem causa erit, si necessitas communionis vrgeat, ad vitandum scandalum, vel infamiam, seu notam apud alios: vel vtilitas extraordinaria, ad obtinendum Iubileum promulgatum: SI Tribunal longè distat ab eo, qui denunciare debet, &c.

Prima pars constat ex Edicto Inquisitorum, in quo datur

datur præceptum de non absoluendo, nisi facta denunciatione: ergo illi est omnino parendum, nisi aliàs pœnitens sit pro eo tempore impotens ad denunciandum, vel vrgeat iusta, & rationabilis causa differendi denunciationem; quia tunc ex vniuersalibus principiis, & pia Dominorum Inquisitorum intentione existimandum est, præceptum denunciandi pro tunc non obligare, sed esse suspensũ vsque dum opportunitas ad denunciandum adueniat. Ex quo probata manet secunda etiam pars nostræ responsionis. Vtramque autem docent Zanard. *in directorio Theol. parte 2. precept. 2. cap. 11. in fine.* Rodriguez *tom. 2. Sum. c. 34. n. 6.* Peyrinus *tomo 1. priuileg. Minim. in Constit. 5. Gregorij XV. §. 9. n. 14.* Acuña *de Confessariis sollicitant. q. 27. à n. 7.* Diana *1. p. tr. 4. resol. 27. & part. 4. tract. 5. resol. 35.* Trullench *lib. 1. in Decalog. c. 2. dub. 18. n. 94. & 95. & in Bull. Cruc lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 8. n. 7. & seqq.* Ioan. Sancius *in select. disp. 11. à n. 62.* Quos omnes pro hac parte citaui, & adduxi *1. part. loc. cit.* Quibus nunc addo Henriq *lib 5. cap. 10. n. 11. litera T,* Franciscum Bardi *in Bullam tract. 6. c. 2. sect. 6. n. 50. 52. & 55.* & D. Didacum Garziam *in Stimulo Fidei, q. 2. c. 7. n. 17.* Legantur etiam Sanchez *lib. 2. Sum. c. 13. à n. 17.*

QVÆSTIO XC.

An vi Bulla Cruciata possit quis absolui à Censuris à iure, vel ab homine impositis, antequam satisfactio præstetur parti læsæ, in casibus, in quibus pars fuit offensa.

Respondeo tanquam certum: Non posse, quia facultas absoluendi à peccatis & censuris non conceditur per bullam absolutè, sed veluti conditionatè, nempe vt concedatur absolutio Censurarum, partis satisfactione præmissa, ibi: *Modo etiam in casibus, in quibus necessaria erit, per ipsos, vel dato impedimento, per hæredes, aut alios satisfactio fiat.* Vnde Confessarius, qui pœnitentem potentem ante absolutionem à Censuris satisfactionem præmittere, omissa satisfactione absoluit, grauiter peccat, nisi ignorantia, aut alia rationabilis causa eum excuset, quia facit contra Ecclesiæ præceptum, non seruando ordinem iuris. Sic Bardi *in Bullam Cruc. §. 11. in Summaria explic. & parte 2. tract. 6. sect. 7. num. 63.* dicens in hoc nullam esse controuersiam inter Doctores. Et benè, quia deducitur *ex cap. 1. de sententia excommunicationis in 6. & ex cap. Ex parte, de verb. significationib.*

QVÆSTIO XCI.

An qui de facto fuit absolutus vi Bulla sine satisfactione partis, sit nulliter absolutus.

Affirmant plures Doctores, quia Bulla per illam clausulam citatam concedit Confessario potestatem absoluendi à Censuris pœnitentem, cum illa limitatione, vt parti priùs satisfaciat: ergo absolutio data absque tali satisfactione, cum excedat limites potestatis, quam habet absoluens, erit omnino irrita. Ita Henriquez *lib. 7. cap. 13. num 2. lib. R, & lib. 13. c. 28. num. 1.* & penes ipsum Sotus, Ledesma, Caietanus, Tabiena, Armilla, Corduba, Gutierrez, Syluester, Nauarrus, Cano, & alij. Suar. etiam *tom. 5. de Censuris, disp. 7. sect. 5. n. 42.* Filliuc. *tom. 1. tract. 11. num. 595.* Vasquez *de excom. dub. 20.* Rodriguez *in Bullam, §. 9. n. 52.* Præpositus *in 2. p. de Censuris in communi, q. 1. dub. 15. num. 114.* Luysius *de Censur. lib. 2. disp 14. dub. vlt.* Candidus *tomo 1. disp. 3. articulo 3. dub. 2. dicto 3.* Ægidius *de Sacram. disput. 14. dub. 16. num. 211.* Trullench *in Bullam, lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 12. num. 11.* vbi citat etiam pro hac parte Saytum *lib. 2. thesauri, cap. 18. numero 11.* Thomam Sanchez *libro 8. de Matrim. disp. 16. num. 11.* & Ioan. Valerum *verb. Absolutio, differ 5. num. 6. §. Sed certè.* Citat etiam Bardi pro hac parte Gaspar. Hurtadum *disp. 14. de excomm. diff. 5.* Sed omnino malè, cum oppositum expressè teneat. Tenet tamen Villal. cum Caiet. & Armilla *tom. 1. tract. 16. diff. 60. num. 9.* licèt non sit expressè dicat esse nullam talem absolutionem. Et in hanc videtur inclinare Machado *tom. 1. lib. 1. part. 3. tract. 8. docum. 6. n. 3.*

Sed probabilius respondeo: Non esse nulliter, sed validè absolutum; quia probabilius est, quod Pontifex per illa verba, *satisfacta parte*, non intendit inducere notam formam, nec limitare potestatem Confessorij, sed tantum admonere illum de sua obligatione, nempe vt seruet formam iuris communis, hoc est, vt non absoluat excommunicatum, nisi prius satisfecerit realiter; vel si non potest, dederit cautionem satisfaciendi, vt requirit ius: at sic est, quod in iure communi dicta verba, *satisfacta parte*, non irritant absolutionem, etiamsi illicitam reddant: ergo nec in Bulla addita, vt benè Hurtadus probat *loco cit.* Sic ille. Et antea, quos ipse citat, Auila *2. p. capite 7. disp. 3. dub. 9. concl. 2.* (qui etiam citat Magistros Peñam, Sancium, Acostam, Nauarrum iunior. & Couarr.) & Thomam Sanchez *lib. 3. de Matrimonio, disp. 33. n. 3.* quatenus hanc sententiam probabilissimam appellat. Sic etiam Barbosa *in Collectan. tom. 2. tit. 45. cap. 23. n. 3.* & Diana *1. p. tract. 11. resol. 21.* (vbi citat Valerum pro hac parte, sed non benè) *& part. 5. tract. 9. resol. 12.* citans Tonnerum *tomo 4. disp. 6. q. 10. dub. 6. n. 127.* Fabrum *de cens. in 4. dist. 25. q. 1. disp. 4. c. 8 n. 256.* Auilam & Hurtadum *loc. cit.* tenent etiam nouissimè Franciscus Bardi *in Bull. 2. part. tract. 6. sect. 7. n. 62. & 64.* Lezana *tom. 1. qq. reg. verb. Bulla Cruciata,* Bauny *disp. 3. de absoluente ab excommunicatione, tract. 2. q. 44. vers. Quæres quid iuris,* citans pro hac sententia Nauarrum *cap. 27. n. 37.* Bassæus *verb. Absolutio, num. 26.*

QVÆSTIO XCII.

An Confessarius possit licitè vi Bullæ absoluere pœnitentem, qui non potest parti læsæ satisfacere.

Negant posse licitè, imò nec validè, eo quòd per prædictam clausulam Bullæ præscribatur satisfactio partis, tanquam forma, & quidquid est contra eam est irritum & inualidum, *ex cap. Cum dilecta, de rescript. & cap. fin. de restit. spol.* Sotus *in 4. dist. 22. q. 2. art. 3.* Gutierrez *qq. canon. lib. 1. cap. 5. numero 29.* Ledesma *in summ. tomo 1. tractatu de excommunicat. cap. 8. dub. 3.* Corduba *tract. de Indulg. q. 43. dub. 3.* & Valerus *in differ. vtriusque fori, verb. Absolutio 5. n. 4.* quamuis *numero 6. vers. Sed certè falsa,* videatur oppositum dicere.

Sed probabilius respondeo: Non solùm validè, sed etiam omnino licitè posse Confessarium absoluere pœnitentem habentem impotentiam moralem ad satisfaciendum parti læsæ. Quod possit validè, ex habitis *quæstione antecedente* constat. Quod verò licitè, ex eo quod non est credendum, voluisse Pontificem per illam clausulam *satisfacta parte*, excludere à beneficio absolutionis eum, qui non potest satisfacere, cùm non sit verisimile postulari conditionem impossibilem. Sic ex pluribus

Machado *loc.cit.num.*4. fatetur per hæc verba:[Otros mas communente defienden que se pueda absoluer valida y licitamente , porque assi se ha de interpretar la voluntad del Summo Pontifice, pues segun principio de derecho (*l.Impossibilium ff.de reg.Iur.l.Si quis in graui,ff.ad Syllan.*)*ad impossibile nemo tenetur.*Con tal que en semejante caso pida el Confessor al descomulgado caucion, de que pagara y satisfara à la parte lo mas presto que pudiere.] Hucusque Machado. Et ante illum Ægidius *dubio* 16. *citat.num.*206.Vasquez *dubio* 20. *citat. num.* 2, Villalobos *difficult.* 20. *citat. num.* 30. *& tractatu* 27. *clauf.*9. §. 2. *numero* 22. his verbis : [Quanto a la palabra que dize,*que se haga la absolucion satisfecha la parte* , se ha de dezir , que quando no se pueda satisfacer , basta qoe se de caucion dando prendas , y no las auiendo se ha de dar fiador, y quando esso falte , iuramento de satisfacer en veniendo à mejor fortuna.] Sic ille. Auila *disputatione* 3. *cit. dubio* 8. & penes illum Medina *in sum. lib.*2.*cap.*22. Polanco *in Directorio*,& multi Theologi, & Iuristæ Salmanticenses de hoc consulti Barbosa *loco citato*,Vega *in summa tomo* 1. *cap.*6. *casu* 28. Filliucius *tom.* 1.*tract.*11.*cap.*9.*num.*293.Moure *in exam. Theolog. Moral. part.*3.*cap.*9.§.12.*n.*10.Ioan. à Cruce *in Director. consc.part.*2. *tractat.de excommun dub.*5. *conclus.* 3. Bassæus *verb. Absolut. n.* 27. & penes illum Nauarrus *cap.* 27. *num.* 45. Reginaldus *lib.* 9. *n.*65.Suarez *disput.*7. *sect.* 5. *num.* 41. & Rodriguez 1. *p sum.cap* 93.*numero* 3. Trulleneh *lib.*1.*in Bullam*, §.7.*cap.* 2. *dub.* 12. *numero* 8. & penes illum Henriquez *lib.*7.*c.*13.*n.* 2.*lit.* H,*& lib.*13.*cap.*28.*n.*1. *lit.* R, Lopez *cap.*8. *de Bulla* , *pag.* 828. Ludouic. à Cruce *in Bull.Cruc. disputatione* 1.*cap.*4. *dubio* 2. *numero* 7. & Couarruuias *in cap Alma mater*, 1.*part.*§.12.*n.*11. Sic etiam Sanchez *lib.* 2. *summa*, *capite* 20. *num.* 19. sentiens, ita id esse verum, quod etiamsi in priuilegio solus mortis articulus excipiatur , vt quis absoluatur non satisfacta parte ; attamen posita impotentia , putat etiam extra mortis articulum talem esse absoluendum : licèt contrarium doceat Suarez *sectione* 5.*citat. numero* 27. Tenent etiam Hurtadus *disputat.* 14. *de excommunicat.diffic.*5.*numero* 18. Bardi , Luysius , & Præpositus *loco citato.* Diana 1.*part.tract.*11.*resol.*24. *& p.* 5.*tract.*9.*resol.*1.11.25. *&* 39. vbi putat esse probabile in dicto casu impotentiæ sufficere pœnitenti dare cautionem iuratoriam , etiamsi dare possit fideiussoriam , vel pignoratitiam. Imò pro foro conscientiæ propositum firmum cum hoc tantum valeat quantum cautio iuratoria , pignoratitia , &c. in foro iudiciali. Sic *loco citat.* & *parte* 2. *tractat.*16. *resol.*42. Et ex illo Ausonius *in sum. verb. Bulla Cruciata*, *n.*55. *&* 56.

QVÆSTIO XCIII.

An nomine, partis læsæ , ***in clausula Bullæ, vel in alio simili priuilegio, intelligatur non solùm persona cui iniuria facta est, sed etiam Iudex, cui ipso iure applicanda esset pœna pecuniaria, & Prælatus excommunicans***, &c.

AFfirmatiua pars potest suaderi , quia Prælatus, seu Iudex excommunicans , etiam manet offensus ob crimen à subdito patratum contra legem à se positam : ergo.

Sed vt certum respondeo : quod nomine, *partis læsæ* , solummodò intelligatur persona cui iniuria immediatè facta est in delicto, ex quo prodiit excommunicatio,non item Iudex, aut Prælatus. Sic Henriquez *lib.*13.*cap.*28.*n.*1. ita dicens : Nomine *Partis*,cui reus satisfacere iubetur , non intelligitur Iudex , cui ipso iure applicatur pœna pecuniaria, aut cui aliquid , aut Tabellioni est soluendum pro sententia. Iudex enim semper distinguitur contra partes litigantes.Comprehenditur tamen nomine *partis* , respublica (præsertim in Foro exteriori) ob cuius iniuriam notoriam lata est excommunicatio , vt cesset scandalum notoriæ offensæ per satisfactionem. Sic Henriquez ibi, & anteà *lib.*7.*c.*13.*n.*2. & penes ipsum *lit.* M, Sotus *dist.*22.*q.*2.*art.*3. (*post* 3.*concl.*) Ledesma *q* 26.*art.*1. *prope finem*.Medina *lib.*2.*summa cap.*12 *fin.* Nauarrus *cap.*23.*n.*66.Corduba *lib.*5 *q.*43 *dubio* 3.*fine*, communiter Recent. His addi possunt Suarez *disp.* 7. *sect.* 5. Bonacin. *de Censur. disput.*2.*q* 3.*puncto* 9. Auila 2. *p. c.*7.*disp.*3.*dub.*7.Trullench. *in Bull.Cruciat.lib.*1. §.7. *c.*2.*dub.*12.*n.*1. Sayrus *lib.*3. *c.*18.*n.*8.*&* 9. *de Censur.* Villalobos *tom.* 1. *tractatu* 16.*diffic.*20 *à n.*8.Bardi *in Bullam* 2.*p. tr.*6.*c.*2.*sect* 8 *n.*78. Machado *tom.*1. *lib.* 1. *p.*3.*tract.*8. *docum.* 6. *n.*1.Diana 1.*p tr.*11.*resol.*22. §.*Notandum* , *& p.*5. *tract.*9.*resol.* 1. *in fine*, Sayrus *lib.*2. *de Censur. disputat.*24. (non 29. vt leges apud Dianam) *dub.vlt.vers.Notat vlteriùs.* Vasq.*de excom. dub.*20.*n.*8.& Candidus *tom.*1.*disquisit.*3.*art.*3. *dub.*2. his verbis : Dico primò. Quando in Iubilæo, vel Bulla dicitur,*præuia satisfactione*, vel, *parte satisfacta* , nomine *partis*, non intelligitur Prælatus præcipiens, vel excommunicans, sed aliqua alia persona offensa , quia illa offensio Iudicis generalis est in omni Censura. Vnde illa satisfactio in proposito idem est,quod restitutio, siue honoris,siue famæ , siue aliorum bonorum. Sic Candidus. Ex quo constat ad rationem dubitandi. Ad quam adhuc clariùs respondet ex Suario Bardi *loc.cit.* dicendo , quod quamuis Prælatus videatur aliquo modo offensus à subdito suam legem infringente, nihilominus Pontifex per illam clausulam non intendit exprimere Superiorem, quia offensio,quæ fit contra Superiorem,dum eius lex contemnitur,est imbibita in omni transgressione cuilibet Censuræ ; & ideo in absolutione à Censura,requiritur cautio,seu promissio parendi Ecclesiæ , &c. at in nostro casu Pontifex aliquod speciale proponit postulandum ab eo , qui absolui debet à Censura , quæ contracta fuit contra aliquam personam diuersam à Superiore , seu Iudice, ex quo constat , quod per partem in præsentia intelligi debet persona, quæ fuit immediatè offensa ; & per satisfactionem recompensatio , seu restitutio in honore læso, aut in fama,aut in bonis externis. Sic item Bassæus *verb. Absolutio*,*num.*23.

QVÆSTIO XCIV.

An vi Bullæ Cruciatæ possit absolui pœnitens, qui solùm satisfecit Clerico, vel Monacho læso, & offenso ; item Ecclesiæ, vel Monasterio.

NEgant aliqui censentes!, debere pœnitentem etiam satisfacere Ecclesiæ , ratione Clerici ; & Monasterio seu eius Superiori , ratione Regularis. Ita Riccius *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. part.* 1. *decis.*86.*num.*4.*& p.*2.*decis.*34.*num.*3.testans sic decisum fuisse in ea Curia , vt quidam , qui Religiosum Conuersum percussit , satisfaceret Abbati , & Monasterio , quia iniuria facta Monacho censetur facta Abbati , & Monasterio *ex l.In personam,ff de pactis*, & Bonacin. *de Censuris disputat.*2. *quæst.*4. *puncto* 5. *num.*5. loquendo de Clerico offenso à pœnitente ait vtrique esse satisfactionem exhibendam,nempe Clerico, & Ecclesiæ,seu statui Ecclesiastico, additque modum satisfactionis,qui Ecclesiæ debet fieri , iis verbis:

Hanc autem satisfactionem delinquens regulariter exhibebit, si absoluenti seipsum humiliter subiiciat, ostendendo se paratum ad acceptandam pœnitentiam, quæ sibi fuerit imposita, cum iuramento obediendi Ecclesiæ, nec ampliùs in futurum percutiendi Clericum. Ita ille. His fauet Nauarrus *in Man. c.14.num.*25. quatenus ait, non posse vxorem vel, filiumfamilias nondum emancipatum, & Religiosum, remittere iniurias: quia actio contra iniuriantem pertinet ad superiores, & tenet Trullench *in Bull.lib.*1. *§.7.cap.2.dub.*12.*vers. Obiter nota, in noua impress.pag. mihi* 312.

Sed æquè probabiliter respondeo: posse absolui pœnitentem, quia æquè probabile est, in eo casu sufficere vt satisfactio fiat ipsimet personæ læsæ, ad hoc vt lædens, seu offendens absque alia satisfactione absoluatur, quia (inquit Auila *infrà*,) licèt percutiens Clericum, vel Monachum, faciat etiam iniuriam Ecclesiæ, vel Monasterio; tamen satisfacto percusso, vel remittente iniuriam, censetur pars satisfacta, vt ait Nauarrus *cap. Inter verba*, & consequenter potest absolui, nisi fortè fieret Ecclesiæ aliqua notabilis iniuria, vt quando delinquens extrahitur iniustè ab Ecclesia: maximè, quod aliqua satisfactio videtur fieri ipsi Ecclesiæ per hoc, quod excommunicatus subiicitur clauibus Ecclesiæ, vt absoluatur, & imponatur ei congrua pœnitentia, & iuret obedire mandatis Ecclesiæ, & quod deinceps non percutiet Clericum. Quod verò satisfacto percusso, vel condonante iniuriam, censeatur pars satisfacta, probat Nauarrus *d.c. Inter verba*, *Corol.vlt.n.*376.& *in Man.c.*18.*n.*46 Nam quando damnum Infamiæ principaliter tangit infamatum, & secundariò, & minus principaliter bonum publicum, sufficit condonatio eius ad quem principaliter pertinet, *cap. Quamuis pactum*, iuxta Glossam *de pactis in 6.* Hucusque Auila. Ex quo constat ad fundamentum Bonacinæ.

Ad Riccium verò, & ad decisionem ab eo adductam, respondet Bardi. *Primò*, quod Iudices in illa sua decisione sequuti sunt oppositam sententiam vti probabilem. *Secundò*, quod forsitan Religiosus ille fuit ita percussus, & vulneratus, vt oporteret Monasterium aliquas expensas erogare in curatione eius, & ideo restitutio necessariò erat Monasterio facienda. Ita cum Auila 2.*parte, capite* 7. *disputatione* 3.*dubio* 11.*conclus.*2. tenet Bardi *in Bulla Cruciatæ, part.*2. *tractatu* 6. *capite* 2. *sectione* 8. *num.* 82. Qui ad Authoritatem Nauarri respondent, illam esse intelligendam de foro externo, non de interno. Diana 1.*parte, tractatu* 11. *resolut.*23. & dicit esse probabile Trullench.*loc.cit.*

QVÆSTIO XCV.

An vi Bullæ Cruciatæ validè possit Confessarius absoluere nominatim excommunicatos, aut publicos percussores Clericorum, aut alios, quorum excommunicatio deducta est ad forum contentiosum, & lis non est finita.

NEgat Gaspar Hurtadus *disput.* 14. *de excommun. difficult.*5. *num.* 24. per hæc verba: Obseruandum est, nominatim excommunicatum ab homine, aut excommunicatum à iure, excommunicatione iam deducta ad forum iudiciale, & lite pendente, non posse validè absolui, adhuc pro foro conscientiæ, virtute priuilegij absoluendi ab excommunicatione ab homine, & à iure lata, (vt conceditur virtute Bullæ Cruciatæ, & concessum est Mendicantibus,) vt contra Auilam *dubio* 10. aduertit Vasquez *numero* 8. quia non est credendum dicta priuilegia ad id concedi: aliàs perturbaretur Tribunal Iudicis, si verè, & quoad Deum reus absoluatur: quod intelligimus, quamuis reus sit in loco, in quo excommunicatio, & lis est ignorata, si lis nondum cessasset: & quamuis consentiat pars, & quamuis sit notabilis aliqua necessitas: virtute ergo dicti priuilegij tantùm potest validè absolui ille excommunicatus ab homine, & à iure, cum quo non est lis, vel quia nunquam fuit, vel quia si fuit, iam cessauit, &c. Sic ille, & *disputatione* 15. *difficultate* 4. ex Vasquio *tractatu de excommunicat. dubio* 20. *numero* 8. tenet etiam Luysius *de Censuris lib.*2. *disputat.*24. *dub.vlt. in fine*, ex eodem Vasquio ita dicens: Illud est certum, hanc facultatem semper concedi sine præiudicio fori externi, quando res deducta est ad forum iudiciale, vt P. Vasquez *suprà num.*8. notauit, & docent Authores communiter. Citat etiam Diana pro hac parte Ægidium *disput.* 14. *dubio* 16.*num.*207. & Vegam *tomo* 1. *sum. cap.*6. *casu* 52. Sed non benè, vt *infrà*. Tenent tamen alij apud illos, quorum secundum fundamentum est, quod expressè Sixtus V. *in Extrauag. Et si Domini, de Pœnitent. & remiss.* decreuit, denunciatum, vel publicè diffamatum absolui non posse, neque virtute Cruciatæ, neque alterius priuilegij: ergo.

Sed his non obstantibus probabiliùs respondeo: posse Confessarium validè absoluere, saltem pro foro interiori, prædictos excommunicatos vigore Bullæ Cruciatæ, quia in Bulla absolutè conceditur Confessario per illam electo facultas absoluendi ab excommunicatione à iure, vel ab homine, sine restrictione vlla: igitur non est à nobis apponenda, & maximè cum priuilegium Bullæ quoad hanc facultatem sit fauorabile, atque adeò ampliandum: ergo debet verificari tale priuilegium, non solùm in excommunicatione ab homine generali, sed etiam in speciali, & nominatim. Sic expressè Henriquez *lib.* 7. *capite* 11. *numer.*4.& *cap.*15.*n.*2.& *lib.*8.*c.*60. *numero* 4. sic dicens: Nominatim denunciatus potest satisfacta parte absolui per Bullam Cruc. vel per aliud priuilegium, quod pro occulto foro conscientiæ prodest. Si ita absolutus petat communionem in loco, vbi cessat omnino periculum scandali, licebit ministrare, quia verè absolutus est: & absolui posset sine synodalis pœnæ exactione per Bullam, qua Papa absque restrictione concedit hanc facultatem. Sic ibi, & etiam *lib.*13.*cap.* 27. *numero* 5. & penes Henriquez *lib.* 8. *cit. numero* 4. *littera. I*, Couarruuias *in cap. Alma*, 1. *parte*, §.11. *numero* 16. Perez *l.*1.*tit.*8. *lib.*8. *Ordin.* Ledesma, Simancas, & Gomezius. Sic item Nauarrus *cap.* 27. *numero* 278. & *lib.* 5. *consil.* 47. *num.* 2. & *consil.*48.*num.*2.& *consil.*49.*num.*5. Auila *de censur. part.*2.*disp.*3. *dub.*10. *conclus.*1. Sayrus *in Thesauro lib.*2.*cap.* 20.*numero* 29. Diana 1.*part. tractatu* 11. *resolut.*26.& Ludouicus à Cruce *in Bull. Cruc. disputat.*1. *cap.*4. *dub.*1. *num.*2. Quos citat, & sequitur Trullench *in Bullam lib.*1.§.7.*cap.*2. *dub.*10. *num.* 2. 3. & 4. Quibus addi possunt Lezana *tomo* 3. *qq. Regul. verb. Cruciata, numero* 25. Sanchez *lib.* 6. *summa capite* 17. *numero* 42.& 43. Acosta *in Bullam quæstione* 80.*resolutione* 2. Bardi *in Bullam Cruciatæ, parte* 2. *capite* 3. *sectione* 1. *numero* 5. qui benè *numero* 6. addit, quod si quis absoluat nominatim excommunicatum etiam parte non satisfacta, dum satisfieri poterit, si pœnitens promittat se parti satisfacturum, tunc validam esse absolutionem, quamuis illicitè collatam, iuxta dicta à nobis *quæstione* 92. citatque pro hac parte Ægidium (*loco citato* pro opposito à Diana) & melius; nam quamuis id expressè non dicat, insinuat tamen, & limitat sententiam Hurtadi, his verbis: Nota primò, Quando quis nominatim

nominatim est excommunicatus, aut causa est deducta ad forum contentiosum, reum communiter non esse absoluendum (*non dicit, non posse,*) pro foro conscientiæ ab eo, qui per talia priuilegia id facere potest, quia hoc perturbaret ordinem iuris; nisi reus esset in loco distanti, vbi esset omnino ignota eius excommunicatio, aut nisi pars omnino consentiret in eius absolutionem, aut hic, & nunc incumberet notabilis aliqua necessitas ita absoluendi. Hucusque ille: sentit ergo quod possit pœnitens saltem valide absolui, imò licitè in casibus ab ipso assignatis. Idem sentit Vega *loco* à Diana *citato, conclus.* 2. Rodriguez, & Medina apud ipsum, & alij.

Ad fundamentum contrariorum negandum est ex nostra sententia sequi scandala, perturbationem iurisdictionum, &c. quia cum talis absolutio solum habeatur pro foro conscientiæ, nihil detrahet potestati Iudicis, cum reus ipse non obstante tali absolutione possit, sicuti prius conueniri à Iudice, & ab eodem puniri, &c.

Ad Extrauagantem Sixti IV. respondeo ex Sanchez *loc. citat.* *Primò*, in ea solum interdici absolutionem criminum deductorum ad forum iudiciale contentiosum, vi illatum facultatum, quæ concessæ erant ab ipso Sixto IV. non tamen loquutionem esse de facultatibus concedendis ab aliis Pontificibus. *Secundò* respondeo, eam Extrauagantem cessasse mortuo Sixto: quia fuit quasi clausula Bullæ Cœnæ, quæ expirat defuncto Pontifice, vel transacto anno promulgationis; nam Bulla Cœnæ non durat nisi per annum, & singulis annis est noua.

QVÆSTIO XCVI.

An non solùm validè, sed etiam licitè possit Confessarius absoluere prædictos excommunicatos, quorum excommunicatio est deducta ad forum contentiosum, & lis non est finita.

Negant, & à fortiori, Vasquez, Hurtadus, & Luysius *loco citato*, & ex parte Ægidius, Auila, Trullench, & quidam alij.

Sed iuxta à nobis superiùs dicta, respondeo nunc: Posse Confessarium, licitè etiam, absoluere tales excommunicatos in foro conscientiæ per Bullæ priuilegium, satisfacta tamen parte; aut si huic satisfacere non possint, præstita sufficienti iuris cautione satisfaciendi statim ac commodè queant: minimè tamen posse licitè non satisfacta parte, dum huic satisfacere possint. Vtraque pars huius responsionis constat ex dictis *quæst.* 92. & 96. Et primam docent omnes Doctores. Secundam verò Baldi nuper citatus, & alij supra *quæst.* 96. Et ex parte Ægidius, Auila, Rodriguez, Henriquez, Valerus, quos affert & sequitur Trullench *dub.* 10. *citat. num.* 3. & 6. quatenus affirmant, posse in his casibus Confessarium præfatos excommunicatos licitè absoluere pro foro saltem conscientiæ. *Primò*, si Iudex, & pars longè absint. *Secundò*, si parti omnino satisfecerint, aut cum ea concordauerint. *Tertiò*, si Iudex malitiosè absolutionem deneget: aut si non denegat malitiosè, rigidè tamen concedit, vt si non velit illum absoluere, nisi satisfaciat cum detrimento sui status. Sic illi.

QVÆSTIO XCVII.

An Absolutio ab excommunicatione publica iam delata ad forum contentiosum externum, facta virtute Bullæ Cruciatæ, prosit etiam pro foro externo, si collata sit, parte satisfacta?

Negant quamplures Doctores docentes, absolutionem vigore Bullæ collatam, nullo modo prodesse pœnitenti, seu reo, pro foro iudiciali, & contentioso: Et hoc siue absolutio ab excommunicatione, seu ab alia Censura, sit à iure, siue ab homine: siue pars læsa sit satisfacta, siue non. Sic inter alios mox citandos Baldi *in Bull. Cruc. tract.* 6. *c.* 5. *sect.* 1. Qui ex illo

Primò probat, ab inconuenienti: Nam aliter sequerentur magna perturbatio iudiciorum, & etiam maxima scandala; quia daretur occasio liberiùs peccandi, si Iudex cogeretur admittere in foro contentioso absolutionem datam per Bullam in foro conscientiæ: multi enim ob timorem excommunicationis puniendæ in foro externo abstinent à delictis patrandis: ergo.

Secundò, quia ista negatiua sententia est iam definita ab Vrbano VIII. *in Constitut.* 105. edita anno Domini 1630. die 19. Iunij, & incipit: *In specula militantis Ecclesiæ.* Declarauit enim Pontifex, absolutionem datam etiam à reseruatis in Cœna Domini, non suffragari, nisi in foro conscientiæ; non autem in foro externo: proinde omnis alia opinio contraria hodie nequit practicari. Hæc, & alia Baldi, qui pro sua sententia citat Couarruuiam *lib.* 1. *variarum resolut. cap.* 10. *n.* 3. & 6. & *cap. Alma mater,* 1. *parte,* §. 11. *n.* 16. Molinam *tom.* 4. *de Iustit. disp.* 64. *n.* 10. Sanchez *lib.* 6. *summa, cap.* 17. *n.* 43. Sayrum *de censuris lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 31. Lezanam *in summ. qq. Regul. tom.* 3. *verb. Bulla Cruciata*, *n.* 17. Hurtadum *de excommunicat. disp.* 15. *difficult.* 4. & Ludouicum à Cruce *in Bullam disp.* 1. *c.* 4. *dub.* 3. Quibus addi possunt apud Hurtadum Henriquez *lib.* 7. *cap.* 13 *n.* 1. *in fine*, & Auila 2. *part. cap.* 7. *disp.* 3. *dub.* 12. & apud hunc Gutierrez *Canon. qq. c.* 2. Ledesma 2. *part.* 4. *q.* 16. *artic.* 1 *dub. vlt.* Sotus *distinct.* 22. *q.* 2. *artic.* 3. & Cordubа *in summ. q.* 19. & Mexica *difficult.* 13. *de excommunicat. circa conclus.* 2. Villalobus *tom.* 1. *summ. tract.* 17. *conclus.* 9. §. 2. *n.* 24. Lopez 2. *parte vbi de Bulla, cap.* 8. *fol.* 830. Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 8. *docum.* 5. *n.* 3. Diana 1. *part. tract.* 11. *resolut.* 26. ibi: Sed his minimè suffragantibus, communiter docent Doctores, absolutionem Bullæ non prodesse in foro exteriori: & ita absolutum debere se gerere in publico, tanquam excommunicatum, ad euitandum scandalum: posse tamen secretò, & sine scandalo audire Missam, Sacramenta recipere, & cum aliis colloqui, manifestando, se esse per Bullam absolutum. Ita ille.

Sed probabiliter certè respondeo: absolutionem ab excommunicatione virtute Bullæ collatam prodesse adhuc pro foro externo, & iudiciali, etiamsi data sit sine licentia Iudicis, dummodo pars læsa satisfacta à reo fuerit, aut cum ea concordauerit.

Primò, quia Bulla Cruciatæ absolutè, & simpliciter concedit facultatem absoluendi à Censuris, supposita satisfactione partia, nulla posita restrictione, aut limitatione fori: ergo pro vtroque foro, nempe interno, & externo, vel iudiciali, est dicendum valere. Patet consequentia. Tum, quia hoc priuilegium, cum sit fauorabile, potius est ampliandum quàm restringendum. Tum etiam, quia Pontifices dũ in suis Bullis, aut Iubilæis concedunt facultatẽ absoluendi à Censuris solùm pro foro interno, id exprimũt

addendo hæc verba: *in foro conscientiæ dumtaxat*, vt videre est in Iubileo concesso à Sixto V. *anno* 1585. vt habetur in Bullario *tom.* 2. *pag.* 486 & à Paulo V. *anno* 1605. vt habetur *tomo* 3. *pagina* 173. & ab Vrbano VIII. *anno* 1641. ergo dum hanc limitationem non apponunt, apertè signif. ant, absolutionem à Censuris pro vtroque foro, tam interno, quàm externo valere.

Secundò probatur ex quodam Iubileo concesso à Pio V. anno Domini 1568. *die* 17. Octobris, & ex aliis à Gregorio XIII. & XIV. concessis. Vbi hi Pontifices, postquam concesserunt facultatem absoluendi à Censuris reseruatis, explicarunt talem absolutionem non prodesse in foro fori, seu contentioso, *nisi parti satisfecerint, aut cum ea concordauerint*, vt referunt Henriquez *lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 2. *litt. V.* Rodriguez, & Vega *infrà*: ergo dicti Pontifices clarè insinuant, quod absolutio Censurarum collata cuiuscunque indulti vigore, facta satisfactione partis, valeat, & pro sit pro foro fori, seu contentioso, aut iudiciali.

Tertiò, quia de facto constitutio Diœcesis Salmanticensis concedit, aut explicat, quod absolutio Bullæ Cruciatæ valeat etiam pro foro externo, vt refert Henriquez *loco citato*, his verbis: Posse hic, reus per Bullam absolui pro foro conscientiæ, & constitutio Diœcesis Salmantinæ concedit, vt valeat etiam pro foro exteriori, id quod similiter concessit Pontifex in Iubilæo, &c. ergo licitè illi adhærere possumus.

Quartò, quia absolutio virtute Bullæ Cruciatæ à Censura lata à iure, valet etiam pro foro exteriori, & iudiciali, vt concedit Diana *resolutione* 26. *cit. vers. Notandum est*, cum Acosta: ergo & valebit à Censura lata ab homine, quod negant ipsi. Patet consequentia. Tum quia Bulla nostra Cruciata, de qua loquimur (quidquid sit de Bulla concessa Regno Portugalliæ à Pio V.) æqualiter omnino absolutionem ab vtraque Censura concedit, nempe à Iure, vel ab homine. Tum etiam, quia rationes à nobis factæ absolutè procedunt: ergo idem est de vtrisque dicendum. Sic plures Doctores, Medina *lib.* 1. §. 7. *in fine*, & clariùs *lib.* 2. *summa*, *c.* 12. *pag. mihi* 30x. ita dicens: [Acerca del modo de absoluer, se ha de notar, que la descomunion en que cayò el penitente, ò es del derecho, ò de algun Iuez. Si es del derecho, el que tiene facultad, como hemos dicho, lo puede absoluer. Però si es de algun Iuez, lo Ordinario lo ha de remitir à su Iuez, para que lo absuelua, ò si no traiga licentia. Però por la Bulla, ò priuilegio lo pueden absoluer no solamente en el foro de la conciencia, sino tambien en el foro exterior. Però porque el Iuez, que lo descomulgò, no lo pueda calumniar, si le viere oyr Missa, &c. ha le de dar el Confessor vna cedula firmada de su nombre, como le absoluiò, ò por la Bulla, ò por priuilegio, auiendo satisfecho a la parte. Y si dixere el Prouisor, que no lo pudò hazer, ha de responder, que la Bulla le diò tal poder, porque dize, *Ab omni excommunicatione lata à iure, vel ab homine, satisfacta parte.* Però esto que dize, que ha de satisfacer primero à la parte, no se entiende el Iuez, ni sus officiales, sino aquel aquien se debe aquello, porque le puso la descomunion.] Sic Medina. Et benè. Rodriguez *in Bull.* §. 9. *num.* 56. & 57. & *in addit. ad* §. 9. *num.* 51. & *in sum. tom.* 1. *cap.* 9. *conclus.* 8. *num.* 9. Vega *tom.* 1. *sum. cap.* 6. *casu* 52. *conclus.* 2. vbi addit, id ipsum sentire Nauarrum *in Man. cap.* 27. *num.* 22. sed certè Nauarrus hoc loco nil ad propositum: melius citat illum Henriquez *in Man. cap.* 26. *num.* 26. *in fine*: nam ibi satis id insinuat, & fauet Henriquez ipse *lib.* 7. *cit. cap.* 13. *num.* 2. *lit. V.* tenent etiam Ioan. de Cruce *in sua summa, par.* 2. *tract. de excommun. dub.* 5. *concl.* 3. Ioan. Valerus *verb. Absolutio. differ.* 5. *numero* 6. Trullench *in Bullam Cruc. lib.* 1. *c.* 9. 7. *cap.* 2. *dubio* 9. *numero* 4. & *dub.* 10. *num.* 9. Bonacina *disputatione* 1. *de Censuris, quæst.* 3. *punct.* 10. *num.* 2. ibi: Quando facultas conceditur, nulla addita limitatione, videtur concessa in vtroque foro, modò priùs satisfactum sit parti, iuxta motum Pij V. nam verba generalia sunt generaliter intelligenda. Sic ille. Qui citat, & benè, Ægidium *disputatione* 14. *dub.* 16. *à num.* 247. Suarium *disp.* 7. *de Cens. sect.* 5. *n.* 21. & Filliucium *tom.* 1. *tract.* 11. *c.* 9. *num.* 191. Qui id docent loquendo in vniuersum de priuilegiis, & Bullis Iubilæorum, quando absque restrictione datur facultas absoluendi à Censuris. Sic etiam Bassæus *verb. Absolutio, num.* 13.

Nec obstant argumenta contrariorum. Nam *ad primum* negandum est, ex nostra sententia sequi perturbationem iudiciorum, aut irrogationem iniuriæ Iudici: siquidem pars, quæ petiit excommunicationem iam est satisfacta, & reus absolutus in vtroque foro à Iudice delegato, vt benè respondent Vega, & Trullench. Nec datur ob id occasio liberiùs peccandi, sed vt celeriùs à commisso peccato, & Censura contracta omnino reus liberetur: aliàs etiam datetur, cum Pontifices in suis Bullis expressè facultatem absoluendi à Censuris in vtroque foro concedunt.

Ad secundum, negandum est toto ore, sententiam contrariam esse definitam ab Vrbano VIII. *in constit. citata*, quia in ea nullo modo declarauit Pontifex contra nostram sententiam, absolutionem datam etiam à reseruatis in Cœna Domini virtute Bullæ Cruciatæ, satisfacta parte, non suffragari, nisi in foro conscientiæ, non autem in foro externo: id enim patet ex multis.

Primò, quia Vrbanus VIII. in dicta Constitutione solùm intendit definire, & declarare id quod priùs definiuit, ac declarauit suus prædecessor Clemens VIII. nempe non posse Regulares absque licentia proprij Prælati, vii Bulla Cruciatæ, ad eligendum Confessarium, & ab eo absolutionem à reseruatis habere. Hic finis totalis, & intentum Pontificis, non alius, vt ipsemet Bardi fatetur, & constat ex proœmio Constitutionis. Non ergo fuit declarare, aut definire vt verum oppositum nostræ sententiæ. Verum tamen est, quod incidenter, per transennam, & per parenthesin sequentia verba Pontifex intexuit, videlicet, *Concessionem sanctæ Cruciatæ* (*qua respectu facultatis huiusmodi, etiam laicis, & Clericis sæcularibus, cuiuscunque status, gradus, qualitatis, & conditionis, etiam speciali nota digna, quoad casus reseruatos, etiam in Bulla Cœnæ Domini, hæresi excepta, contentos, non nisi in foro conscientiæ, non autem in foro externo suffragatur*) *aliorumque Indultorum huiusmodi, &c.* Per huiusmodi autem verba, non definit Pontifex, aut declarat vt verum, absolutionem datam à Censuris vigore Bullæ Cruciatæ nunquam suffragari potuisse, neque posse pro foro externo, vt constat: sed asserit, quod non suffragatur, loquendo *primò*, in opinione probabili Authorum, qui id affirmant. *Secundò*, loquendo in casu, quo pars læsa satisfacta non sit, quomodo loqui fuere Pius V. & Gregorius XIII. & XIV. non verò in casu, quo parti fuerit satisfactum, vt ipsimet declaratum, vt vidimus, & nos asserimus, quia tunc pro foro etiam externo suffragatur.

Secundò respondeo: quod hæc constitutio Vrbani ad minus in Hispania non fuit recepta, eo quòd de illa fuerit supplicatum eidem Pontifici per Commissarium generalem Sanctæ Cruciatæ de mandato Regis nostri Philippi IV. vt aliàs diximus 1. *p. tract.* 5. *disputatione* 1x *quæstione* 58. & 61. Vnde standum est,

&

& inhærendum declarationibus Pij V. & aliorum Pontificum, cum nullo modo sint reuocatæ. Ex quibus iam constat falsum dixisse Bardi, oppositam sententiam esse definitam ab Vrbano VIII. nec nostram hodie practicari posse; cum potius hæc sit definita, aut saltem declarata, & hodie in praxim sit deducta in casu contingenti, cum assensu, & consilio omnium ferè Doctorum Complutensis Academiæ, ab Excellentiss. & Reuerendissimo Domino D. Ioanne Cebrian Archiepiscopo Cæsaraugustæ. Legatur Nauarrus *consil. 49. n. 2. de sentent. excommunicat. lib. 5.*

QVÆSTIO XCVIII.

An absolutio à præfata excommunicatione virtute Cruciatæ lata, valeat item pro foro externo, casu etiam, quo pars læsa non sit realiter, & cum effectu satisfacta, aut cum ea concordatum, ob impotentiam pænitentis.

REspondeo tunc non valere pro externo, sed pro interiori tantùm. Ratio est, quia cum in quæsito casu pars non sit plenè, & cum effectu satisfacta, verè læderetur eius ius, & iuris ordo apertè perturbaretur. Igitur excommunicatus publicè denunciatus, &c. si sit ad satisfaciendum impotens, licet cum cautione iuratoria, possit virtute Bullæ pro foro conscientiæ absolui: non tamen pro foro fori, seu contentioso, & externo, nisi de licentia partis; aut nisi ea citata, probet suam impotentiam coram iudice excommunicante. Sic Henriquez *lib. 13. c. 28. n. 2.* ibi: Confessarius verò per priuilegium suæ Religionis, per Iubilæum, aut per Bullam Cruciatæ non debet istum, quamuis impotentem, absoluere sola iuris cautione, ne perturbetur debitus ordo iuris: sed mittat illum ad partem, aut (si pars nolit concedere licentiam absoluendi, vel si longissimè absit) recurrat ad iudicem qui excommunicauit, & c. Sic ille. Sotus *in 4. distinct. 22. q. 2. artic. 3. conclusione 1.* Couarruuias *in c. Alma mater, 1. part. § 9. n. 11.* Valerius *verb. Absolutio, differ. 3. n. 1.* & Trullench *in Bull. Cruc. lib. 1. § 7. c. 2. dubio 10. n. 9.*

QVÆSTIO XCIX.

An supposito, quod iuxta nostram sententiam valida sit, etiam pro foro externo, absolutio data vi Cruciatæ ab excommunicatione reseruata, & delata ad forum contentiosum, non solùm possit, sed teneatur iudex eam acceptare, & approbare, & liberum reputare reum excommunicatum a pœna fori exterioris.

AFfirmat Valerius *verb. Absolutio, differ. 2. num. 4.* Quia si absolutio, parte iam satisfacta, operatur quoad forum externum, non indiget absolutione excommunicantis: ergo tenetur eam Iudex acceptare, & approbare. *Confirmatur*, Quia aliàs talis absolutio nullius esset roboris, ac virtutis pro foro externo, si Iudex posset in reum sic absolutum, ac si non esset absolutus, procedere: ergo vt sit alicuius roboris, ac virtutis pro illo foro, tenetur Iudex eam acceptare.

Respondeo dicendum, quod licet possit Iudex, si velit, dictam absolutionem admittere, & acceptare pro foro externo, eamque approbare repellendo accusatorem; non tamen teneatur ex rigore iuris illam acceptare, & approbare, quamuis bene ex æquitate, & benignitate.

Prima pars huius responsionis constans est apud omnes, etiam contrariæ opinionis, Authores. Quia ex acceptione huiusmodi absolutionis nullum sequitur damnum tertiæ personæ, & aliàs multi graues Doctores probabilissimè affirmant, absolutionem dictæ excommunicationis, parte realiter satisfacta, valere pro foro externo, & contentioso: ergo licitè potest Iudex horum opinioni adhærere, & sic talem absolutionem pro foro externo acceptare. Sic Henriquez *lib. 7. cap. 13. num. 2. litt. V.* per hæc verba: Si Iudex esset benignus, & amicus, posset eam absolutionem admittere in foro exteriori, repellens accusatorem, quod affirmat Fr. Medina *lib. 1. c. 12. ad fin.* Manuel § 9. *num. 55. ad fin.* & quidam Recentiores, vt D. Costa, & Licentiat. Muñoz, & ex Theologis D. Martinez, & alij Recent. cum Nauarro aiunt esse in praxi receptum. Fauent Decius *consil. 137. n. 3.* Paul. Parisius *consil. 1. n. 15. volum. 4.* Bartol. *cons. 67.* Ferrarius *caut. 25.* & alios citat Simancas *de Cathol. institut. cap. 8. num. 18.* Quidam consulunt, vt curet reus, si publicè sit excommunicatus, absolui per Bullam coram testibus, vt sic euitet scandalum, & periculum. Nauarrus *lib. 27. cap. 43. n. 272. ad fin.* cum Angelo, & fauet Syluester *excommun. 9. num. 26.* At satis est Confessarium testari absolutionem. Candidus *consil. 2. de testib.* cum Innocent. Glossa, Felino, &c. Hucusque ibi Henriquez, quod & repetit *lib. 13. cap. 27. num. 5.* Ægidius *disput. 24. dub. 16. num. 217.* Auila *part. 2. cap. 7. disput. 3. dub. 12.* Layman. *tract. 5. part. 1. cap. 6. num. 5.* Quos citat, & sequitur Bardi *in Bull. Cruc. part. 2. tract. 6. cap. 5. sect. 1. in fine*, citans Henriquez etiam *in lib. 8. cap. 6. num. 4. lit. L*, sed omnino malè. Trullench. *in eandem Bull. lib. 1. § 7. cap. 2. dub. 9. n. 3. & dub. 10. n. 10.*

Secunda verò *pars* nostræ responsionis probatur. Quia multi probabilissimè e contra sustinent, minimè absolutionem excommunicationis præfatæ suffragari pro foro exteriori, eo quòd existiment, quod licet parti sit satisfactum, semper detrahatur in aliquo iurisdictioni fori exterioris, & Iudicis authoritati: ergo licitè poterit Iudex conformare se horum opinioni, & sic, si velit, procedere contra sic absolutum. Hoc dictum sit loquendo in rigore Iuris. Nam ex æquitate, & benignitate verè debet Iudex in partem benigniorem se inclinare, quando ipsi constat reum, satisfacta parte, fuisse absolutum: quia tunc nulla apparet ratio, quare Iudex non debeat ex æquitate, & benignitate absolutionem illam acceptare. Sic Rodriguez *tom. 1. q. 61. art. 10.* Trullench *loco citato*, & alij. Nec quid amplius, quàm hanc secundam nostræ responsionis partem, valent probare argumenta pro prima sententia facta.

QVÆSTIO C.

An absolutio Censurarum vi Cruciatæ necessariò sit impertienda in actu Confessionis Sacramentalis.

AFfirmant plures Doctores. *Primò*, quia id constat, tam ex Bullis concessis ante Gregor. XIII. In quibus, dum concedebatur facultas absoluendi à Censuris, erat sub clausula ista, *Qui audita confessione, possit absoluere à peccatis & Censuris*, quàm ex Bullis, quæ modò conceduntur, in quibus, quamuis non ponatur dicta clausula, *Qui audita*, ponitur tamen alia æquiualens, videlicet: *Vt possit eligere Confessarium ex approbatis ab Ordinario, qui eos absoluat semel in vita & semel in mortis articulo, ab omnibus peccatis, & Censuris quouis modo reseruatis.* Ex quibus clarè colligitur, quod nequeat quis per Bullam à Censuris absolui, nisi in actu confessionis Sacramentalis. Ita Nauarrus *cap. 26. num. 31.* Couarruuias *in cap. Alma mater, 1. parte, § 11. n. 16.*

Suarez *tom.5. disp.7.sect.5. n.38.* Filliucius *tract.* 11. *cap.9. num.*194.Vasquez *tract.de excommun.dubio* 20. *n.9.* Rodrig. *in Bull.§.9.n.54.dicto* 5.Acosta *disp.* 50. *in fine.* Lopez c 8.*de Bulla,pag.*835. Sanctarellus *tr. de Iubil. q.* 8. *dub.*8.Moure *in exam. Theol.moral.p.*3. *c.*8. §. 12. *n.*4.

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod absolutio à Censuris vigore Bullæ Cruciatæ non sit necessariò impertienda in confessione sacramentali: sed optimè possit dari extra confessionem, non obstante quacunque clausula ex assignatis suprà in Bulla apposita. Ratio est. *Primò*,quia nulla est connexio necessaris ex natura rei inter absolutionem à Censuris extra absolutionem, vt si reus deberet statim absolui, eo quod esset dies solemnis, & non esset pratus ad confitendum: ergo tunc non solùm validè, sed & licitè potest dari absolutio à Censuris, etiam vi Bullæ, extra confessionem. Verum est, quod si commodè fieri potest, decentius est, vt talis absolutio in confessione impertiatur.

Nec obstat clausula apposita in Bullis concessis ante Gregorium XIII. nempe,*Audita concessione*, quia refertur ad absolutionem à peccatis non ad absolutionem à Censuris. Nec rursus clausula posita in Bullis, quæ modò post Gregorium XIII. conceduntur, nempe,*vt possis eligere Confessarium*, &c. quis per hanc non concluditur,vtramque absolutionem,peccatorum videlicet, & Censurarum, simul tradi necessariò in confessione debere: sed solùm quod ille,qui absoluere potest virtute Bullæ à Censuris,debeat esse necessariò Confessarius approbatus ab Ordinario, non vt absoluat ab illis,in actu exercito confessionis, sed quia voluit Pontifex, vt conferatur ab habente talem qualitatem, ne aliàs eligeretur aliquis Clericus ignarus ad absoluendum à Censuris, qui nesciret discernere, an hic,& nunc pœnitens sit absoluendus; an debeat satisfacere parti; quænam satisfactio sit præstanda? & similia. Vnde hanc nostram sententiam sustinent Henriquez *lib.7. cap.*13. *num.*2. dicens, quod praxis, consulto Commissario Cruciatæ habet, vt liceat absoluere à Censuris extra confessionem. Citatque pro hac parte Canum,Victoriam,Peñam,Medinam, Sancium,& Guerrerum. Quibus addi possunt Sanchez *lib.8.de Matrim.disp.*54.*n.*30.Auila *p.* 2. *cap.*7.*disp.*3. *dub.*13.Vega *tom* 1. *summa,c.*6. *casu* 3. Petr. Ledesma *tom.*1 *sum.c.*8. *de excommunic. dub.* 3. Rodriguez *in Addit.ad Bull.*§.9.*n.*47. vbi mutauit sententiam, Ægidius *de excomm.disp.*14 *dub.*16.*n.*253. *concl.*1. Suarez etiam *tom.*2.*de Religion.lib* 6. *cap.*16. *n.*4. *& tom.*4. *de relig lib.*9 *c.*2.*n.*27.Ludouic.à Cruce *in Cruc. disp.* 1.*c.*4 *dub.*5.*n.*2. Trulleneh.*lib.*1.§.7.*c.*2.*dub.*13.*à n.*5. Bardus *in eand. Bull.part.* 2.*tract.*6.*c.*1. *sect.*9. *& c.* 3. *sect.* 2.*n.*12.*&* 17. Lezana *tom.*3.*q.*9.*verb.Bulla, n.*28. Ioan.de Cruce *in director.conscer.p.*2.*tract.de excommunic.dub.*5.*conclus.*3.Villalobos *tom.*1.*sum. tract.*27. *clausula* 9.§.2.*n.*23.Hurtadus *disp.*15.*de excom.diffic.*5. *n.*18.Præpositus *in* 3.*p.q.*3.*de Censur.in comm.dub.*14. *n.*105.vbi ait, hanc sententiam esse veram, etiamsi in Bulla,seu priuilegiis dicatur,absolutionem esse dandam in foro conscientiæ, vel in foro pœnitentiæ, aut dicatur,*eorum confessionibus diligenter auditis* Diana 1. *p. tr.*11.*resol.*25.*& p.*3.*tr.*2.*resol.*20.*& p.*4. *tr.*4. *resol.*8. *& p.*5.*tr.*9.*resol.*13.Bassæus *verb.Absolutio,n.*12.

QVÆSTIO CI.

An absens possit validè, & licitè à Censuris absolui.

RESpondeo *primò* tanquam certum: posse validè; quia sicut potest absens, Censuris ligari, ita potest ab illis absolui.Sic Henriquez *lib.*13.*cap.*29. *n.*1. ibi: Absens non absoluitur à peccatis: absolutio tamen excommunicationis potest verbo dari absenti: per nuntium, vel per literas mitti ad excommunicatum: vt si Episcopus nollet absolutionem casus reseruati committere speciali Vicario deputato, posset causa cognita,pœnitentia designata, absentem absoluere ab excommunicatione etiam Papali, si occulta sit. Sic Henriquez, & penes ipsum ibi *lit. G,* Nauarr. *cap.*16.*num.*14.Syluester *absol.*3.*n.*9.Sotus *dist.* 22. *q.* 2.*art.*3.*& dist.* 18.*q.*2.*art.*6.*ad* 2.Palud.*dist.* 18.*q.*5. D. Bonauent.*q.*6.Alex.4.*p.q.*81. *membr.* 7. & Perez *l.* 1. *tit.*5.*lib.*8.*Ordin. p.*182. Quibus addi possunt Suarez *de Cens.disput.*7.*sect.*7, *num.* 4. Filliucius *tr.* 11. *c.*10. *n.*324. Reginaldus *lib.*9. *n.* 324. Bonacina *disp.* 1. *de Censur.q.*3.*punct* 4.*n* 4.Trulleneh *in Cruc. lib.*1. §. 7. *c.*2, *dub.*18.*num.*10. Saytus in *Thesauro lib.* 2. *c.*21. *à n.*12.Bardus *in Bull.p.*2.*tr* 6 *sect.*2. *n.* 17. Ludouic. à Cruce *disp.*1.*c.*4.*dub.*7.*n.*12.Diana *p.*4.*tr.*3.*resol.*103. Lezana *in sum. qq. Regul.verb. Absolutio,n.*16. & alij omnes Auila,2.*p.c.*7. *disp.*2. *dub.*1. respondens dubio his verbis: Potest absolui per Procuratorem, vel per literas,vel etiam sine illis, solis verbis exprimentibus intentionem absoluendi: Ita Henriquez, Sotus, & Nauarrus (*loc.cit.*) & est communis Doctorum.Dicunt tamen Sotus *sup.* & Nauarrus *c.* 27. *n.* 40. quod iam vsus habet, vt absolutio committatur Sacerdoti qui absoluat in præsentia. Ita ille, qui addit, rectè facere Prælatos, qui dum in Capitulis Generalibus dant generalem absolutionem à Censuris,eam extendunt ad absens. Sic Auila.

Respondeo *secundò*, non esse licitum, absque causa rationabili, absoluere absentem à Censuris.Tum propter reuerentiam ipsius Censuræ. Tum etiam propter scandala,quæ inde occurrere possent.Causa autem rationabilis esset, si excommunicatus aliquod graue damnum pateretur, nisi absolutionem Censurarum haberet, & non posset adire Confessarium, neque Confessarius ad illum, tunc enim per literas non solùm validè, sed etiam licitè absolui posset.Sic Filliuc. *loc cit.*per hæc verba: Non est tamen danda absolutio absenti, nisi quando aliter fieri non potest. Primò enim curandum est, vt accedat ad locum absoluentis. Secundò, si non potest, mittenda facultas, vt aliquis præsens illum absoluat. Tertiò si nullus adesset in eo loco, mittenda facultas ad aliquem viciniores loci. Denique si aliter non posset, & alioqui dignus esset, posset absolui in absentia. Tunc autem esset absolutus regulariter, quando recipit literas continentes absolutionem, nisi aliàs constet de mente absoluentis.Sic ille.Et Trulleneh, & Bardus *loc.cit.*

QVÆSTIO CII.

An etiam absens possit absolui à Censuris si absolutio ei conferatur vigore Bullæ Cruciatæ, aut alterius similis priuilegij.

NEgant omnes Authores,qui putant absolutionem à Censuris vi Bullæ Cruciatæ dandam esse in actu Confessionis Sacramentalis. Et certè consequenter, quia cum certum sit, non posse Sacramentum huiusmodi confici inter personas absentes,vt diximus 1.*p. tr.*5.*disp.*2.*q.*27. hinc fit,quod neque vi Bullæ Cruc. exigentis in eorum sententia, vt in ipso Sacramento Confessionis detur absolutio à Censuris, potest quis absens absolui ab ipsa Censura. Ita Nauarrus, Couarruuias, Suarez, Vasquez,Filliucius, & alij *cit. sup. q.* 101. pro prima sententia.

Sed probabiliùs respondeo: etiam vi Bullæ Cruciatæ

ciatæ posse absentem absolui ab excommunicatione, & aliis censuris, quia probabilius est, facultatem, quæ per Bullam conceditur in ordine ad remittendas censuras, esse independentem quoad suum effectum à Sacramento Pœnitentiæ: & consequenter manet firmum, posse absentem, adhuc vi Bullæ Cruciatæ à censuris absolui. Sic tenent Henriquez, Canus, Victoria, Medina, Sancius, Sanchez, Auila, Bardus, Lezana, Trullench, & alij citati *supra q.* 101. pro nostra sententia. Legantur inter hos Bardus, & Trullench *loc. cit.*

QVÆSTIO CIII.

An Absolutio à censuris, præscindendo à priuilegio Bullæ, & ab alio simili, possit validè inuito conferri.

RESpondeo tanquam certum: Posse, quia cum censura non sit culpa, sed pœna, sicut ferri potest validè in inuitum, ita etiam ab inuito auferri. Sic omnes DD. tam Theologi, quàm Canonistæ, apud Suarium *disp. 7. de Censur. sect. 7. n. 5.* qui id rectè intelligendum putant, spectata ratione censuræ, & respectu habentis iurisdictionem ordinariam: non respectu habentis potestatem delegatam limitatam, *&c.* de qua *infrà* Legantur apud Suarium D.Th. *in 4. dist. 18. q. 2. art. 5.* Ricardus *art. 10 q. 1.* Paludanus *q. 5. art. 3.* Carthusianus *q. 4.* & alij. Henriq. *lib. 13. c. 29. n. 1.* & penes ipsum *lit. L.* Sotus, Syluester, Corduba, Felinus, D. Bonau. Alex. Perez. & alij. Vasquez *dub. 18. de excommunicatione, n 14.* Filliucius *tr 11. c. 10. quæst. 6. n. 325.* Rodriguez *in summa, c 83, n. 13.* Auila *2 p. c. 7. disp. 2. dub. 2.* Ægidius *disp. 14. dub. 16, n. 224.* Reginaldus *lib. 9 n. 36.* Bonacina *disp. 1. de Censur. q. 3. punct. 4. n. 3.* Alterius *tom. 1. lib. 6. disp 6. cap. 2,* Cornejo *tr. 5. de Censur in gen. disp. 11. dub. 5.* Trullench *in Bullam, lib. 1. §. 7 c. 2. dub. 18 n. 9.* Bardus *in eand. Bull. p. 2. tr. 6. c 3, sect. 3.* Dian *p 5. tr 9. resol. 10.* Bauny *disp. 3. de Absolutione à Censur. tract. 2. q 55.* & Hurtad. *disp. 14. diff. 6. n. 26.* Luysius *lib. 2. disp. 24. dub. 7.* Machado *1. tom. lib. 1. p. 3. tr 2. docum. 23. n. 5.* & omnes.

QVÆSTIO CIV.

An etiam vi Bullæ Cruciatæ, aut alterius similis priuilegij concessi in fauorem pœnitentis, possit hic etiam inuitus à Censuris absolui.

AFfirmauit quidam modernus Scriptor in casu nunc occurrenti, cuius consilium cum suo fundamento, si quod erat, reiectum ac reprobatum fuit ab omnibus huius Academiæ Complutensis Doctoribus. Et meritò quidem. Vnde

Tanquam quid certissimum, respondeo non posse pœnitentem vi Bullæ Cruciatæ, aut alterius similis priuilegij sibi concessi, absolui inuitum, seu renitentem à censuris. *Primò*, quia vsus talis priuilegij primò, & per se dependet à libera voluntate ipsius priuilegiati: ergo ipso nolente nequit priuilegium applicari, & consequenter Confessarius non poterit per Bullam Cruc. aut simile priuilegium concessum in gratiam priuilegiati ipsum priuilegiatum absoluere.

Secundò, quia vt Confessarius validè possit vi Bullæ absoluere à censuris reum, necessum omnino est, vt hic prius eligat illum virtute Bullæ, eiúsque foro se subiiciat, vt constat ex contextu ipsiusmet Bullæ: ergo absque hac præuia electione, & voluntaria subiectione, non poterit censuratus validè à Confessario absolui. Sic omnes præcipuè Henriq. *lib. 13. c. 29. n. 1.* ita scribens: Item conferri potest homini etiam inuito beneficium absolutionis ab hac censura, & ab aliis pœnis. Quod tamen per Bullam, aut Iubileum non conceditur: quia vsus huius priuilegij pendet ex voluntate eligentis Confessarium. Sic ille. Auila *2. p. c. 7. disp. 2. dub. 2* his verbis: Nota quod conclusio intelligitur de absoluente per potestatem ordinariam, & absolutam independentem à voluntate excommunicati. Vnde per Bullam Cruciatæ, vel Iubileum, vel aliud priuilegium concessum in fauorem pœnitentis, non potest absolui inuitus. Ita P. Henriquez *loc. cit.* & aliqui Magistri: nam vsus priuilegij pendet ex voluntate vtentis in illo, vnde si non vult vti illo, non habebit Confessarius facultatem absoluendi virtute illius. Hucvsque Auila, & Diana *p 5 tr. 9. resol. 10. in fine*, omninò ex Auila non citato, Suarez *disp. 7. de Censur. sect. 7. num. 1. & 5.* Alterius *lib. 6. dist 6. c. 2. vers. Et hac conclusio.* Filliucius *tr. 11. c. 10. q. 6. n. 325.* Bonac. *disp. 1. q 3 punct 4. n. 3. versu, Dixi si spectemus.* Cornejo *tr. 5. de Censur in gen disp. 11. dub. 5. vers Aduertendum tamen.* Trullench *in Bullam, lib. 1. § 7. c. 2 dub. 18. n. 9. in fine.* Bardus *in eand. Bull p 2 tr. 6. c. 3. sect 3. n. 3.* Ludouic. à Cruc. *disp. 1. c. 4. dub. 7. num. 11.* & alij. Denique sic sentire omnes, qui sentiunt, absolutionem censurarum necessariò debere fieri in actu confessionis sacramentalis, quia cum confessio huiusmodi nequeat fieri absque positiuo consensu pœnitentiæ, euidens est quod ista absolutio non possit dari inuito.

QVÆSTIO CV.

An quando priuilegium absoluendi à censuris est concessum, non in gratiam pœnitentis, sed ipsius Confessarij, tunc saltem possit hic validè absoluere inuitum.

REspondeo tunc validè posse absoluere inuitum, si tale priuilegium sit illi concessum absque limitatione, quia *vt suprà* diximus, spectata natura censuræ, sicut ad illam infligendam non requiritur consensus illius contra quem fertur; ita neque ad illam auferendam. Sic Auila, & ex illo Diana *loc. cit.* his verbis: Dico, *concessum in fauorem pœnitentis*, nam si sit concessum (*priuilegium*) in fauorem Confessarij, vt si sit Religiosus, qui absoluit virtute priuilegij concessi ipsi Religioni, credo quod absolutio erit valida. Sic illi. Quibus adiunge Bardum *loc. cit. n. 20.* sic scribentem: Si Confessarius priuilegium habeat absoluendi à censuris reseruatis absque limitatione, & priuilegium sit concessum in gratiam ipsius Confessarij, siue vt priuatæ personæ, siue vt partis alicuius communitatis, vt sunt Religiosi, poterit inuitum absoluere. Sic Bardus, & antea Suarez, Filliuc. & Ludou. à Cruce *locis cit.*

QVÆSTIO CVI.

An casu, quo validè absoluitur à censuris inuitus, etiam absoluatur licitè.

AFfirmatiuam sententiam tenere multos Iuristas, quos citat, ac sequitur Vgolinus *tab. 1. cap. 19. §. 2. n. 3.* referunt Luys. *lib. 2. disp. 24. dub. 7.* & ex illo Diana *p. 5. tract. 9. resol. 10.* Sed certè malè referunt hos Authores, cum oppositum sentiant, vt refert Suarez *disp. 7. sect. 7. num. 9.* his verbis: Sed quæret aliquis, estò in his casibus valida sit absolutio, an licitè concedatur? Quidam Canonistæ censent id nunquam

licere, vt latè refert, & defendit Ygolinus (*loc.cit.* *Primò*, quia est contra institutionem, & vsum Ecclesiæ, quæ præcipit, vt si excommunicatus, vel alia censura ligatus in sua contumacia perseueret, aggrauentur in eum censuræ, & aliæ pœnæ, donec resipiscat, *&c.* Negatiuam igitur sententiam, non affirmatiuam sustinent dicti DD.

Alij verò cum distinctione respondent, dicendo posse quidem licitè absolui, si censura, qua reus est ligatus, sit ab homine, quia tunc nec ius diuinum, nec humanum violatur; & ideo obseruatis prudenter circumstantiis, licitè quit ab eo censura tolli: at verò si lata sit à iure, tunc esse obseruandam formam à iure assignatam, quod si assignata non fuerit, tunc esse prudenter considerandam, vt fiat sine peccato. Sic Suarez *loc.cit.*

Sed clarius respondeo *primò*, in omnibus casibus, in quibus validè inuitus potest absolui à censuris latis ab homine, potest etiam licitè, etiamsi nolit desistere à contumacia, & peccato, propter quod est innodatus censuris, casu tamen quo Iudex cognoscat, quod censura non profit, sed noceat, & quod si absoluatur inuitus, proderit ipsi censurato; aliàs minimè licitè absoluere poterit inuitum.

Respondeo *secundò*, etiam censuratus à iure potest absolui licitè inuitus & tenues (si aliàs non caueatur in iure, vt nullo modo absoluatur nisi satisfaciat, *&c.*) dummodo tres adsint conditiones. *Prima*, quod hoc non sit in præiudicium tertij; quia hic esset actus contra iustitiam. *Secunda*, dummodo non adsit scandalum, nec contemptus censuræ. Et *tertia*, quod sunt sufficientia signa, quod talis censura potius detrimentum afferat, quàm vtilitatem: & quod procedendo via suauiori obedientiam obtinebit. Sic Faber *de Censur. in 4. dist. 25. quæst. 1. disp. 4. cap. 8. n. 161.* & ex illo Diana *resol. 10. cit.* & Bauny *disp. 3. de Absoluente, tr. 1. quæst. 35.* Sic etiam Fillinc. *tract. 11. c. 19. quæst. 6. n. 356.* & alij. Et hoc indicauit D. Thom. *dist. 18. quæst. 2. art. 5. quæst. 2. ad 2.* dicens: *Etiam manente contumacia potest aliquem discretè excommunicationem iustè latam remittere, si videat saluti illius expedire, in cuius medicinam excommunicatio lata est.* Sic S. Thom. Legantur Bonac. Bardus, & alij citati.

QVÆSTIO CVII.

An petenti absolutionem ad cautelam nocere ea petitio possit, ita vt reputare eum oporteat pro excommunicato.

RÉspondeo nullo modo ei nocere posse, nec per hoc fateri se esse censuratum, ac proinde nec reputare eum pro censurato, aut excommunicato oportere. Ratio est, quia multa vitandæ molestiæ causa dici, agique solent, quæ nec sunt necessaria, nec admissæ alicuius culpæ confessio tacita. Hæc responsio colligitur clarè ex cap. *Exhibita*, *de homicid. volunt.* Cuius titulus sic se habet: *Homicidium casuale non imputatur ei, qui non occidit, nec fuit in culpa, etiamsi ad cautelam veniam postulauerit.* Sic titulus, & sic Glossa *ibi*, verbo, *Postulauit à nobis* (non verb. *Veniam*, vt citat Couarr. cum in illo capite nec tale inuenitur verbum.) Couarr. *in cap. Alma mater*, 1. *part. §. 11. n. 1.* vbi ait, id esse manifestum. Abbas *in c. Ad præsentiam*, *de appellat.* & Portel *part. 3. casuum, casu 29.* quos citat, & sequitur Bauny *disp. 5. de Absoluente, tr. 2. q. 1. pag. 112. & 113.* & Alterius statim citand.

Idem à fortiori sentire debent Authores, qui asserunt, nec petentes absolutionem simplicem, fateri ob id excommunicatos esse, Abbas, Cardinal. Alexand. Innocent. Felin. & Rota, quos citat, ac sequitur ipsemet Couarr. *loc. cit. n. 1.* vbi latè hoc probat, & concludit dicendo, quod si quis absolutionem ab excommunicatione simpliciter petat, non videatur verè fateri se esse excommunicatum, ac proinde quamuis ex petitione hac præsumi possit quædam excommunicationis confessio; non tamen assumi certa, sed præsumpta, quæ in rebus maximi præiudicij probationem plenam, absque aliis adminiculis, non constituit. Legatur Alterius *lib. 4. disp. 6. c. 4. per totum.*

QVÆSTIO CVIII.

An ignarus, vel inscius possit à censuris absolui.

REspondeo posse, absolutè loquendo, & spectata ratione Censuræ. Quia vt sic, nulla est repugnantia, quin censura possit auferri, etiamsi eius ablatio ignoretur ab illo, qui est eadem censura ligatus, vt docent communiter omnes. Suarez *disp. 7. sect. 7. n. 5.* Bonac. *disp. 1. quæst. 3. punct. 4. num. 3.* Bardus *in Bull. part. 1. tract. 6. cap. 3. sect. 3. n. 14.* Qui benè ait, secus dicendum casu, quo quis ignoraret priuilegium intuitu sui ipsius concessum, & consequenter dependenter à sua libera voluntate, quia tunc nequibit ille vi illius absolui à censura, dum quis ignorat exercitium, & applicationem ipsius priuilegij, veluti Bullæ Cruciatæ, cum vsus huius, & applicatio dependeat à voluntate talem Bullam habentis.

§. IV.

De requisitis in absolutionis forma.

QVÆSTIO CIX.

An sit de essentia absolutionis censurarum, vt fiat per verba propriè dicta.

REspondeo tanquam certum: Non esse. Nam absolutio huiusmodi potest dari absenti, & per scripturam, vt suprà habitum est: ergo non est de eius valore, aut essentia, vt per verba propriè dicta proferatur. Sic omnes. Legantur Suarez *disp. 7. sect. 9.* Couarr. *in cap. Alma mater, §. 11. à n. 6* Ægidius *disp. 14. dub. 16. à n. 202.* Cornejo *tract. 5. disp. 11. dub. 3.* Luysius *lib. 2. disp. 14. dub. 3.* Bonac. *disp. 1. q. 3. punct. 5.* & alij. Qui omnes affirmant, validam esse absolutionem excommunicationis, & aliarum censurarum, siue verbo, siue scripto proferatur.

QVÆSTIO CX.

An absolutio censurarum, etiam per nutus & signa validè dari possit.

AFfirmat absque vlla distinctione nonnulli DD. inter quos est Bardus *in Bull. part. 1. tract. 6. c. 4. sect. 5. n. 16.* vbi in marg hæc scribit: *Poterit validè dari per nutus, & signa, id autem à solo Summo Pontifice licitè fit.* Et Hurtad. *disp. 14. de excommunic. diff. 4. n. 16.* ita dicens: Conueniunt primò DD. ad formam absolutionis ab excommunicatione sufficere quæcumque signa exteriora (quamuis non sint verba) quibus sufficienter significetur absolutio: quia ex natura rei sufficiunt quæcunque signa exteriora, & aliàs iure positiuo nulla præscribuntur vt necessaria ad valorem absolutionis: ex consuetudine tamen absolutio fit verbis eam sufficienter significantibus, & non aliis signis, contra quam consuetudinem, nequit absque necessitate licitè fieri, præsertim inter præsentem; id tamen non existimarem illicitū mortaliter. Hæc ille.

Et

Et antea Auila *2.part.c.7.disp.3.dub.1.conclus.1.* & *2.* vbi hæc habet: Prima conclusio. Nulla verba determinata sunt de essentia absolutionis, vnde quibuscunque verbis, vel signis vtatur absoluens significantibus intentionem eius, valida erit absolutio. Secunda conclusio: Vt licitè fiat absolutio est consueta forma verborum apponenda *in dub. sequenti.* Hinc sequitur cum Tabiena *verb. Absolutio 3. num. 8.* quod solus Papa potest licitè absoluere salutando, vel dando osculum pacis. Ita Auila, & Salas *de legib. disp. 10 sect. 9. n. 85.* & Cornejo *tract. 5. de Censur. in gener. disp. 11. dub. 3. quæst. 3.*

Sed ego cum aliis probabiliùs sub distinctione respondeo, quod absolutio à censuris, nullo modo possit dari validè per nutus, & signa à Prælatis Summo Pontifice inferioribus: secus tamen à Summo Pontifice. Ratio est, quia nullus Prælatus inferior Papa variare potest formam à iure præscriptam: at sic est, quod in iure communi est præscriptum, absolutionem à censuris esse dandam vel per verba, vel per scripturam, cap. *Cum desideres*, & cap. *Si aliquando, de sent. excomm.* & docet Glossa *in Clem. vlt. verb. Velle, de sent. excomm.* ergo. Secus est dicendum de Summo Pontifice, qui cum sit supra ius commune, potest per nutus, & signa absoluere eos, qui censuris sunt innodati, quod & constat ex *Clem. citata.* Sic Sanch. *lib. 8. de Matrimonio, disp. 4 n. 24.* Suarez *disp 7. sect. 9. n. 13.* & *14.* Filliuc. *tr. 15. c. 10. quæst. 8 n. 330* & *331.* Bonac. *disp. 1. q. 3. punct. 5. n. 5.* & *6.* Luys. *lib. 2. disp. 24. dub. 3. vers. Item disputat.* Diana *p. 5. tr. 9. resol. 31.* Couarr. *in c. Alma mater, §. 2. n. 2.* & *§. 11. n. 7. vers. Imo & aduersus,* & penes ipsum Abbas, Felin. Ricard. & Florentinus. Henriq. *lib. 13. c. 26. n. 2.* Villalob. *tract. 16. diff. 24. n 1.* Balsæna *verb. Absolutio, n. 19.* Machado *lib. 1. p. 3. tr. 2. docum 21. n. 1.* dicens id esse commune. Sà *verb. Absolutio ab excomm n 5.* ibi: In absolutione ab excommunicatione sufficiunt quæuis verba cum intentione. Rastellius *de censur. in gen. q. 7. de absolutione à censura, art. 3. n 5.* licèt limitet nostram sententiam his verbis: In inferioribus autem valentibus exprimere verba, requiruntur verba, vt *in d. c. Cum desideres*: sed in non valentibus exprimere verba propter infirmitatem, sufficiunt signa sensibilia certa, vt quia benedicat ligatum censura petentem absolutionem ab illius certa specie, annuatque illam absolutionem à Notario scribi, & sic scriptam, eique lectam nutibus confirmet: probatur, valida est applicatio censuræ hoc modo facta, vt probatum est *in q. de censura forma*, igitur multo magis absolutio hoc modo facta valida est. Hucusque Rastellius. Quam doctrinam etiam tradit Alter. *tom. 1. lib 4. disp. 7. c. 1. quæst. 2.* Legatur Palao *tom. 6. disp. 1. punct. 11. §. 3. n. 3.* vbi absolutè docet esse mortale signis absolutionem censuræ conferre: tum quia aduersatur, inquit, consuetudini receptæ: tum etiam, quia est satis dubium, an ea absolutio subsistat.

QVÆSTIO CXI.

An ad absolutionem censuræ in foro conscientiæ requiratur determinata verborum forma.

AFfirmatinam sententiam tenere Sanchez *lib 8. de Matrim. disp. 4. n. 24.* ait Bonac. *disp. 1. q. 3. punct. 5. n. 1.* Sed falsò. Nam Sanchez solùm ait, interdum esse in absolutione ab excommunicatione verba desiderari, c. *Cum desideres, de sent. excom.* quod quidem verum est, vt ex dictis constat: non tamen ad propositum quæstionis propositæ. Vnde

Tanquam certum respondeo: Ad absolutionem censuræ impertiendam in foro conscientiæ, nulla ex natura rei, requiritur determinata verborum forma, sed sufficiunt verba quælibet, siue in voce, siue in scriptis, quæ satis absolutionem à censura dari indicent. Ratio est, quia nec natura indicij, nec ius commune, nec Ecclesiæ antiqua praxis, certa, aut determinata verba postulant, quæ tanquam ei essentialia vsurpare in hoc ministerio oporteat: ergo sufficiunt quælibet, modo absolutionem à censuris indicent. Sic Villaloboa *tr. 16. diff. 24. n. 1.* per hæc verba: [Respondò, que en el Derecho no ay forma expressa para esto, como dizen los Doctores *in 4. dist. 18.* y en especial Couarrunias *c. Alma, § 11. n. 6* & *7.* Sylvestro *verb. Absolutio 3. n 2.* y Suarez *de Censur. disp. 7. sect. 9. n. 2.* y assi vale la absolucion debaxo de qualquiera forma, que lo signifique, como si dixesse. *Reconcilio te: Tollo, vel aufero à te censuram.* O como dizen otros: *Benedico te*, ò *Rebenedico te*, y ha se de añadir, *ab excommunicatione, vel suspensione,* &c. sino es que se colige suficientemente de las palabras que preceden: que si vno pide al Iuez, que le absuelua de la descomunion, y el Iuez dize: *Ego te absoluo*, ya se entiende que es de la descomunion.] Sic ille. Et antea Valentia *tom. 4. disp. 7. q. 17. punct. 8.* Filliuc. *tr. 11. c. 10 q 7.* Ægidius *disp. 14. dub. 16. n. 102.* Salas *de legibus disp. 10 sect. 9. n. 85.* Bonac. *loc. cit.* Bonny *tom 1. de censur. disp 3. de Absoluente, tr. 2. q. 29. dicto 2.* Bardus *in Bullam, p. 2. tr. 6. sect. 5. num. 27.* Rastellius *art. 3. cit. n. 4. pag. 139.*

QVÆSTIO CXII.

An in absolutione censurarum, quæ datur virtute Bullæ Cruciatæ, necessariò requiratur vti forma, quæ in ipsa Bulla præscribitur.

REspondeo non requiri necessariò vti tali forma, quia quamuis in Bulla præscribatur particularis absoluendi à censuris forma, nihilominus non præscribitur tanquam forma necessariò exercenda, distincta ab ea, qua communiter, absque ipsius Bullæ applicatione vti solemus, quod constat ex tenore eiusdem Bullæ, in qua nihil circa formam absolutionis sancitum habemus, ac proinde forma communis relinquitur vsurpanda.

Nec obstat quod in Bulla apponatur quædam specialis absoluendi forma, quia vt diximus, non apponitur tanquam necessaria, sed solùm ex deuotione, quatenus [illegible] exprimuntur varij effectus, qui per virtutem Bullæ causantur; nempe explicita remissio censurarum, tum à iure, tum ab homine, remissio culparum, & applicatio indulgentiæ plenariæ. Et addo quod talis forma solùm fuit in Bulla apposita pro illa absolutione quæ datur semel in vita, & semel in mortis articulo, vt constat ex titulo, qui est ante ipsam formam. Sic omnino Bardus *loc. cit. n. 29.* Ex quibus constat, quod circa absolutionis formam Bulla nihil diuersum à iure communi, tanquam necessarium decernit, ideòque potest Confessarius vti forma communiter consueta.

QVÆSTIO CXIII.

An absolutio censurarum valeat, si dicatur: Absoluo te, *non addendo,* ab excommunicatione, suspensione, *vel* interdicto.

AFfirmant Vgolinus *tab. 1. c. 23.* Sayrus *lib. 2. c. 16. num. 3.* Bonacina *punct. 5. cit. n. 1. vers. Hinc colligi potest,* & Candid *disp. 22. art. vlt. n. 2.* quos citat, & sequitur Machado *lib. 1. p. 3. tract. 2. docum. 21. n. 2.*

quia

Quia existimant, non esse necessatium esptimere nomen ceosuræ, à qua datur absulutio, & ideo sufficiena sit dicete, *Absoluo te*; nam ambiguitas huius verbi *Absoluo te*, sufficientee determinatur, esse à tali censura, pee intentionem absoluentis. Hanc opinionem esse probabilem espressè dicuor Suarez, & Bardus *infra*. Negant verò è contra apud Machado Syluestee *verb. Absolutio* 1. §. *Quantum est*, & Villalob. *tom.* 1. *tract.* 16. *diff.* 24. *n.* 1. Sed hi authores absolutè id non negant, *vt infra*.

Sed probabiliùs multò sub distinctione sic respondeo dicendum, quod quando reus petit absolutionem determinando censuram, v.g. absolui ab escommunicatione, tunc vt absolutio sit valida, non est opus esprimere in absolutione censutam, v.g. *absoluo te ab excommunicatione*, sed satis est dicere: *Absoluo te*, quia ratione petitionis sufficienter determinatur significatio illius verbi *Absoluo*, & intentio Absoluentis. Quando verò absolutio à censura datur non petenti vt contingit quando datur inuito, aut in confessione ante absolutionem à peccatis; ipso absoluendo nihil petente, nec cogitante de censuris, tunc vt absolutio à censura sit valida, necessium erit exprimere in absolutione censuram, à qua pœnitena absoluitur, vt *absoluo te ab excommunicatione, aut suspensione*, &c. quia aliàs non videtur satis significari sensibiliter ille effectus, & voluntas iudicis absoluentis. Sic Suarez *disp.* 7 *sect.* 9. *n.* 4. *&* 5. (citans Syluestrum pro hac parte, meliùs quàm Cornejo, & Diana pro parte omninò negatiua.) Bardus *sect.* 5. *cit. n.* 30. *&* 31. Villalob *quæst.* 112. *citatus*, Cornejo *tract.* 5. *de Censur. in genere, disp.* 11. *dub.* 4. *q.* 2. Luysius *lib.* 1. *de Censur. disp.* 24. *dub.* 3. *vers. Sed potest esse.* Diana *p.* 5. *tract* 9. *resol.* 31. & antea Alterius *tom.* 1. *lib.* 4. *disp.* 7. *cap.* 1. *vers. Respondeo quando ex verbis.*

QVÆSTIO CXIV.

An in absolutione censurarum explicari debeat necessariò causa, ob quam quis incurrit censuram, dicendo: Ego te absoluo ab excommunicatione, quam ob furtum, v.g. incurristi.

RIspondeo tanquam certum, non debere necessariò explicari causam ipsius censuræ, per se loquendo, quia expressio causæ in absolutione ce[illegible]æ nullo iure præscribitur, nec ex natura rei ta[illegible]necessitas oritur; cum intentio absoluentis cum ipso effectu tollendi censuram satis esplicetur, etiamsi causæ censuræ non exprimátur. Verum est, quod per accidens loquendo, potest esse necessarium causam censuræ explicare, vt accidit quando quis pluribus censuris est ligatus, & Superior intendit vnam tantum per absolutionem auferre: tunc enim causa censuræ necessariò est aliquo modo exprimenda, vt constet de qua censura reus absoluatur. Sic Henriquez *lib.* 13. *cap.* 29. *num.* 1. vbi iuncta Glossa *lit. E*, docet, quod licet expediat in absolutione causas excommunicationis exprimere: attamen quamuis non exprimantur, si vnus potest, & intendit ab omnibus, satis sit dicere, Absoluo te. Sic ille, & penes ipsum Nauarr. *cap.* 26. *num.* 8. Paludan. *quæst.* 5. *col penult.* cum Henric. & Ioan. à S. Thom. *quæst.* 24. *art* 6. Sotus *dist.* 22. *q.* 2. *art.* 6. Syluester *Absolutio* 3. *num.* 11. & Couarr. *in cap. Alma*, 1 *part.* §. 11. *num.* 6. quibus addi possunt Suarez *disp.* 7. *sect.* 9. *à num.* 6. Filliucius *tract.* 11. *cap.* 10. *n.* 329. Bonacina *disp.* 1. *q.* 3. *punct* 5. *num.* 7. Cornejo *tract.* 5. *de Censur. in gen. disp.* 11. *dub.* 3. *q.* 1. Luysius *lib.* 2. *de Censur. disp* 24. *dub.* 3. *vers. Item disputat.* Alter. *lib.* 4. *disp.* 7. *c.* 1. *vers. Secundò quæri potest.* Rastellius *de Censur. in gen. quæst.* 7. *art.* 3. *num.* 6. *pag.* 140. Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 31.

QVÆSTIO CXV.

An absolutio censurarum dari validè possit iisdem verbis, quibus datur absolutio peccatorum, nempe, Absoluo te.

NEgare videntur, vt aliàs diximus, Syluester *Absolutio* 6. *n.* 2. §. *Quartum est*, & Vega *c.* 6. *casu* 50.

Sed probabiliùs respondeo dari validè posse, quia nulla est in hoc implicatio: cùm & verificetur forma sacramentalis, & relaxatio vinculi censuræ: ergo dicendo *Absoluo te*, si intendat Confessarius simul absoluere à censuris, & à peccatis, validè ab vtroque absoluet. Quia quamuis vtraque absolutio sit simul tempore, tamen absolutio censurarum est prior natura, quod sufficit ad valorem vtriusque. Sic Nauarr. Sotus, Henriquez, Bonacina, Ægidius, Coriolanus, & Granados, quos citauimus 1. *part. tract.* 5. *disp.* 2. *q.* 38. quibus addi possunt iterum Bonac. *de Censur disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 5. *n.* 3. Bardus *in Bull. Cruc. p.* 2. *tract.* 6. *cap.* 4. *sect.* 5. *n.* 30. Lezana *in summa, tom.* 3. *verbo. Absolutio, num.* 2. Suarez *de Censur. dispue.* 7. *sect.* 2. *n.* 37. & alij. Addit tamen Bonacina, certiorem modum absoluendi esse, si Confessarius dicat: *Ego te absoluo ab omnibus censuris, & peccatis tuis.* Quod non est dubium.

QVÆSTIO CXVI.

An non solùm validè, sed & licitè possit Sacerdos absoluere simul à censuris, & à peccatis præfatis verbis: Absoluo te.

AFfirmat Bonacina *de pœnit. disp.* 5. *q.* 4. *punct.* 1. *num.* 10 *vers. Obiicies secundò.*

Sed æquè probabiliter respondeo, non posse licitè, nisi in casu necessitatis. Quia nonnulla inordinatio est omittere modum consuetum absoluendi prius etiam temporis prioritate à censuris, quàm à peccatis: erit ergo veniale ita absque necessitatis casu absoluere. Sic Granados *tract.* 1. *de pœnit. disp.* 6. *sect.* 1. *n.* 2. & Bossius *de Iubil. sect.* 1. *casu* 23. *n.* 18. 19. *&* 20. quos adduximus 1. *p. loc. cit. q.* 39.

QVÆSTIO CXVII.

An ante absolutionem ab excommunicatione sint aliqua solemnitates, & ceremoniæ præmittendæ.

REspondeo affirmatiuè, quia sic colligitur ex *cap. Cùm aliquis*, 11. *quæst.* 3. & ex *cap. A nobis* 2. *de sententia excommunicat.* & ex aliis iuribus mox citandis.

Ex quibus constat, quatuor solemniter esse requisitas, non necessariò, sed ad benè esse dumtaxat, & de congruo, vt quis ab excommunicatione absoluatur. *Prima est*, petitio ipsius absoluendi; nam reus petitione absolutionis, declarat se paratum esse ad parendum, & à contumacia recedendum, quod est finis excommunicationis. Sic colligitur ex *cap. Per tuas, de sentent. excommunicat.* illis verbis: *Nisi gratiam absolutionis imploret, non debet audiri, ne sententiam Ecclesiasticam contemnere videatur.* Nonnunquam verò expedit, absolutionem impertiri non petenti, vt *suprà* est habitum. Sic Suarez *disp.* 7. *sect.* 10. *num.* 1. Filliucius *tract.* 11. *c.* 10. *quæs.* 9. Alterius *lib.* 4. *disp.* 7. *c.* 2. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 3. *punct. vlt. propos.* 1. & alij.

Secunda

Secunda est, quod qui absoluendus est, prius præstet iuramentum de parendo mandatis Eeelesiæ, vel ipsius absoluentis, vel quod idem est, de non committendo amplius tale delictum, propter quod est innodatus censurâ. Colligitur ex c. *Tenore*, c. *De caetero*, &c. *Si desideres, de sententia excommunicutionis.* Sic Nauarrus *c.26.n.7.* Alter. & Bonac. *loc.cit.* Auila 2. *p. c. 7. disp.3.dub.2.* & communis.

Tertia est, quod qui absoluendus est, prius satisfaciat parti, si cum damno huius, aut iniuria censuram contraxit, exhibendo realem satisfactionem, si commodè potest, & offensa, aut iniuria est manifesta, aut debitam eautionem de ea præstanda quando offensa est dubia. Colligitur ex *c. Ex parte 1. de verb. signific.* Sic Alterius, Auila, & Bonacina *loc.cit.*

Quartu est, quod Sacerdos qui absoluit, dicat Psalmum *Miserere*, vel alium ex pœnitentialibus, & interim flagellet excommunicatum in humeris, cum fune, flagello, corrigia, seu virga, & completo Psalmo cum Gloria, dicat *Kyrie eleison, Christe eleison*, *Pater noster*, & postea Vers. *Saluum fac Domine hunc famulum tuum*, &c. *Esto ei Domine turris fortitudinis*, &c. *Nihil proficiat inimicus in eo*, &c. *Domine exaudi orationem meam*, &c. *Dominus vobiscum*, &c. Oremus: *Deus cui proprium est misereri semper, & parcere suscipe deprecationem nostrum, & hunc famulum tuum, quem excommunicationis sententia ligatum tenet, miseratio tua pietatis absoluat. Per Christum Dominum nostrum. Amen* Deinde dicat: *Authoritate Domini nostri Iesu Christi, & Apostolorum Petri, & Pauli, mihi concessa, absoluo te à vinculo excommunicationis, quam incurristi propter hunc vel illam causam, & restituo te Sacramentis Ecclesiæ, & communioni fidelium, In nomine Patris*, &c. Hæc ferè Innocent. III. *in cap. A nobis, el 2. de sentent. excommun.* Legantur Nauarr. *c.16.n.9.* Auila, Bonacina, & Alterius *loc.cit.* Bauny *disp.3. de absoluente ab excomm. tr.2.q.29.* & alij Citea quas solemnitatoa aliquæ occurrunt difficultates, pro quibus resoluendis sit citea secundam

QVÆSTIO CXVIII.

An reus excommunicatus debeat ob quodcunque crimen præstare iuramentum de non committendo amplius illud.

AFfirmatiuam sententiam innuere Nauarr. *cap. 26. num.27.* & Couarr *in cap. Alma mater, 1. part. §. 11. num. 5. & 15.* eo quòd absolutè dicunt, ante absolutionem ab excommunicatione petendum esse iuramentum de non committendo amplius illud delictum, ait Auila 2 *p.c.7.disp.3.dub.1.vers. Circa primum* Sed certè in primis Nauarr. *n.27. cit.* nihil de hac materia dicit; benè tamen *n.7.* vbi hæc habet: Potiò in absoluendo ab excommunicatione seruare debet formam iuris, quæ vt diximus *in c.1. in princ. de pœnitent. dist.6.n.54.* habet primum, vt iuret parêre super eo mandatis Ecclesiæ, *c. Ex tenore, c. De caetero, de sentent. excommun.* Hæc ibi meus Nauarrus. Qui tamen intelligi debet iuxta ea quæ superius, eodem *c.16.n.2.* dixerat, vbi enumerauit delicta, in quibus debeat Confessarius à Reo excommunicato iuramentum exigere, sic dicendo: Sed non obligat eum ad id voto, iuramento, vel alia promissione, quæ nouum vinculum adijciat, nisi eum ius id præcipit, vt in excommunicato notorio absoluendo, *c. Ex parte, de verb signific. & c. Solet, de sent. excommunic. lib 6, & in Incendiario, cap. Pessimam, 23.q.8.* Et in mutilatore, *c. Si quis membrum, ad. caus. & q.* Et manifesto raptore, aut Ecclesiæ violatore, *cap. Super eo, de raptor.* Et vsurario publico, *cap. Quanquam, verb Nullus, de vsur. lib 6.* Et in publicè iniuriante personas Ecclesiasticas, *cap. Quisquis inuentus fuerit, 17.q.4.* Sic hic Nauarrus. Constat ergo non sentire ipsum, ob omnia crimina exigendum esse à reo iuramentum; aliàs frustra enumeraret ita diligenter præfata. Vnde

Cum communi sententia respondeo: non debere reum excommunicatum ob quodcunque crimen præstare iuramentum de non committendo illud; sed solum ob maiora crimina, & enormia facinora, qualia sunt relata à Nauarro. Quibus adde etiam esse præstandum, quando quis est innodatus quacunque excommunicatione contenta in Bulla Cœnæ Sic Henriquez *lib.13.c.18.n 4.* ibi: In quibusdam criminibus, vt incendiarij, percussionis Episcopi, aut Cardinalis, & dum offensa fuit notoria, & cum scandalo, petet iudex aut Confessarius ante absolutionem, vt reus iuret parere super eo mandatis Ecclesiæ (quod iuramentum non est de substantia absolutionis, sed additur ad cautelam) & iuret primò, quod stabit piis mandatis, quæ statim index & Confessarius imponet nomine Ecclesiæ, putà de satisfactione partis, statim vt commodè poterit, & de vitando scandalo: Secundò imponet quod nunquam veniet contra illum Canonem à se violatum, putà quod nunquam percutiet Clericum, aut incendiario, quod amplius non incendet, *&c.* Sic ibi Henriquez Et *in marg. lit. G*, addit, ex variis authoribus idem esse dicendum de excommunicato notorio: Et de eo qui publicè fecit iniuriam personis Ecclesiasticis: de Raptore rei Ecclesiasticæ, vt decimarum: de raptore fœminæ, & de publico vsurario. Sic penes illum, Syluester, Nauarrus, Couarruuias, Caietanus, D. Anton. Medina, Soto, Corduba, & alij. Sic item Alter. *lib.4.disp.7.c.1.dub.1.* Auila *loc.cit.* Suar. *disp.19.sect.2. num.10* Ægid. *disp.14.dub.16.n.204.* Hurtad. *disp.14. de excommun. diff.4.* Palao *de Censur. disp.1.punct.11. §.3.num.4.*

QVÆSTIO CXIX.

An huiusmodi iuramentum sit præstandum ante absolutionem ab omnibus, tam à fœminis, quàm à viris; & etiam à pueris.

AFfirmant præstandum esse, tam à fœminis, quàm à viris, à pueris verò minimè, sed relinquendum esse arbitrio Episcopi, Syluester *verb. Absolutio 3.n.3.* Auila *1.p.c. 7.disp.3.dub.2. vers. Citat primum.* Palao *loc.cit.* & alij.

Sed probabiliùs absolutè respondeo: Ab omnibus esse præstandum, quia Canones qui iuramentum præfatum decernunt, nullam distinctionem assignant: igitur omnes personas excommunicatas comprehendunt. Sic innuit Alterius *loc.cit. vers. Tertiò dubitant.*

QVÆSTIO CXX.

An absolutio ab excommunicatione data absque præstito iuramento prædicto, sit irrita, & nulla.

AFfirmat Hostiens. *in summa, tit. de excom. num. 14.* quia existimat, tale iuramentum esse de substantia absolutionis.

Sed certissimè respondeo: Non esse irritam, aut nullam: sed ratam & validam, quia certissimum est, iuramentum non esse de substantia absolutionis: ergo hæc sine illo concessa valida est. Sic expressè Glossa *in cap. Cùm desideres, de sentent. excomm.* vbi in sum.

casus

casus sic ait: Nota primò, quod iuramentum non est de substantia absolutionis: vnde si omittatur in absolutione, nihilominus absolutus est qui sic absoluitur. Sic Glossa, & Syluester expressè contra Hostiensem *verb. Absolutio* 3.§.3.& penes illum, Gof. Ber. & Gul. Ang. *eod. verb.* 3. *num.* 2. (non 12. vt citat Alterius,& apud illum Innoc. Ioan. Andr. Abbas, & alij, Alterius, & Auila *loc. cit.* & Henriquez *lib.* 13. *c.* 28. *n.* 4. *cit.* Cuius verba babes *quæst.* 119. & communis.

QVÆSTIO CXXI.

An non solùm viri, sed etiam fœminæ, quæ absoluendæ sunt, debeant ab absoluente verberari scapulis nudis.

RESpondeo tanquam certum: Nec vllo modo verberari debere, quia non est decens id obseruari in absolutione fœminarum. Sic Angel. *Absolutio* 3. *num.* 1. ita dicens: Consuetudo etiam habet, vt verberetur: quæ seruanda est in masculis, sed non in fœminis, nec multum iuuenibus, præsertim in nudo. Sic Angel. Nauarr. *cap.* 26. *num.* 7. dicens, nullo iure id caueri. Auila 2. *part. cap.* 7. *disp.* 3. *dub.* 2. ita scribens: Notandum est, quod si est mulier, non debet habere nudatos humeros, quia est indecens: imò neque hoc est necessarium, quamuis sit vir, quia iam non est in vsu, etiam quando absolutio fit publicè, & solemniter ab ipsis iudicibus. Sic ille. Alterius *lib.* 4 *disp.* 7. *c.* 2. *vers. Quarta solemnitas.* Suarez *disp.* 19. *sect.* 2. *num.* 11. & alij.

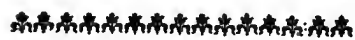
QVÆSTIO CXXII.

An hæc solemnitatum, & cæremoniarum forma, sit de substantia absolutionis, saltem publicæ.

RESpondeo negatiuè. Sic Palao *tom.* 6. *disp.* 1. *punct.* 15. §. 3. *n.* 4. his verbis: Ritus seruandus in absolutione iudiciali à censura excommunicationis, præscribitur *in cap. A nobis* 28. *de sentent. excommunicat.* & habetur in Pontificali Romano. Huius omissio nec absolutionem inualidam reddit, vt omnes fatentur, nec illicitam grauiter, nisi in solemni aliqua absolutione ad satisfactionem Ecclesiæ facta, vt notauit Gasp. Hurtad. *disp.* 14. *de excommunicatione, diff.* 4. In absolutione autem pœnitentiali, etsi expediat regulariter prædictas cæremonias seruari, vt Censuratus cautior in posterum sit, certum est absque graui culpa omitti posse, vti viri timorati faciunt. Sic Palao.

TRACTATVS TERTIVS
DE EXCOMMVNICATIONIBVS Viginti, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur.

DISPVTATIO PRIMA.

De prima Excommunicatione Papæ reseruata in Bulla Cœnæ.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quot genera personarum prima Bullæ Excommunicatio fulminetur.

RESPONDEO, quod contra vndecim, videlicet: Contra hæreticos cuiuscunque sectæ, & apostatas à fide. Contra credentes hæreticorum, Receptatores, Fautores, & Defensores eorum. Contra legentes hæreticorum libros continentes hæreses, vel de religione tractantes, imò retinentes, imprimentes, & defendentes quomodolibet, ex quauis causa, publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore, & denique contra Schismaticos quoscunque; & Subtrahentes se, vel Recedentes ab obedientia Papæ. Sic summatim omnes. Legantur Nauarrus *in Man. c.* 17. *à n.* 56. Sylu. *verb. excom.* 7. Suar. *disp.* 21. *de Censf. à sect.* 1. Alterius *tom.* 1. *lib.* 5 *disp.* 1. & 2. Fillucius *tr.* 16. *à c.* 12 Tolet. *lib.* 1. *sum. à c.* 19. Sayr. *de Cens. lib.* 3. *à c.* 1. Reginal. *lib.* 9. *à c.* 13. Vitaldus *part.* 1. *Candelabr. vbi de excom. à pag.* 42. Sà *de excomm. Bulla*, Bauny *tom. de Cens. tr. de Bulla Cœna, à pag.* 296. Baissæns *verb. excommun.* 6. Villalob. *tract.* 17. *à diffic.* 19. Machado *tom.* 1. *lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 6. Bonacina *tom.* 3. *disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 1. & *sequent.* Ausonius *in summa Dianæ, verb. Bulla Cœnæ.* Castro Palao *tom.* 6. *de Censuris, disp.* 3 *punct.* 2.

QVÆSTIO II.

Quis dicatur Hæreticus, & quid requiratur, vt quis tanquam hæreticus sit excommunicatione Bullæ Cœnæ adstrictus.

AD *primum* respondeo, quod ille dicitur Hæreticus, qui postquam baptizatus fuit, & Christi Domini doctrinam professus, ab aliquo fidei articulo pertinaciter dissentit, vel de eo deliberata voluntate dubitat: aut doctrinæ, vel errori contra authoritatem Ecclesiæ Catholicæ secus docentis, assensum præbet. Sic omnes citati Doctores, inter quos Bauny, Palao, & Vasquez 1.2. *disp.* 26. *cap.* 4.

Ad secundum respondeo, quod vt aliquis sit excommunicatus, tanquam hæreticus, requiruntur hæc quinque. *Primum*, vt ille homo sit baptizatus.

Secundum,

Secundum, quod ex parte profiteatur fidem Christi, & ex parte abnuat illam. Nam si omnino integram negaret, esset apostata. *Tertium*, quod intellectu suo verè habeat aliquem errorem contra ea, quæ sunt de fide, vel ad illam directè, vel indirectè pertinent. *Quartum*, quod huiusmodi, qui hunc habet errorem, sit pertinax. Et *quintum* denique, vt errorem quem habet in mente contra fidem, exprimat aliquo exteriori signo. Hæc omnia ergo requiruntur ad hoc, vt aliquis incurrat hanc primam excommunicationem appositam in Bulla Cœnæ. Legantur authores citati, præcipuè Alterius *disp.2.cit.cap.2.* Filliuc. *tract.16.c.2.quæst.2.n.12.* & Machado *tract.6.cit. docum.3.* Sed nunc circa tertium requisitum à nobis præsuppositum, sit

Qvæstio III.

An si quis ductus hinc, & inde rationibus, dubius maneat de veritate alicuius articuli fidei, sit verè hæreticus, & incurrat hanc excommunicationem Bullæ.

AFfirmant apud Sanchez *vbi infrà*, Ioan. Andr. & Abbas *in cap.1. de hæret.* Gabriel *in 4.dist.13.q.2, art.1.notab.3.* Angel. *verb hæresis, initio.* Syluester *Hæresis 1. quæst.3.* Caiet. *2.2. quæst.11.art.2. notab.1. & in summ. verb. Interrogatio, in 1. præcepto,* Castro, Corduba Simancas, Torres, Aragon, Peña, Valentia, Toletus, & Azor. His addit Diana *vbi infr.* à Villalobos *tom.2. sum. tract 1. dub.10. num 3.* Siluium *in 2.2. D. Thomæ, quæst 11. art.1.* Fabrum *de sacramento Ordinis, dist 25. q 5 disp.3. cap.4 num.112.* Homobon. *de exam. Eccles. part.2. tract. 12. cap 4. q.16.* Molfesium *tom 1. summæ, tract 8.c.8.n.44.* Lorcam *in 2.2.q.11. art.3. disp.42.n.5.* & Coninch. *de actib. supernat. disp.18.dub.7.n.102.* Quibus adhuc addi possunt Suarez *disput.19. de fide, sect.4. n.12.* Petrus Hurtado *de fide disp.80. sect 4 §.22. & 23. & disp.82 sect.7.* Granados *tract.15.disp.4.* & alij communiter. Qui probant, *Primò* ex *cap.1. de hæret.* vbi dicitur, quod dubius in fide, est infidelis.

Secundò, quia qui negatiuè dubitat circa aliquod obiectum fidei, regulariter elicit actum positiuum infidelitatis, quo iudicet, & affirmet illud obiectum, de quo dubitat, esse incertum, & dubium; quia sicut sine iudicio nihil pro certo, ita etiam sine illo nihil pro dubio habetur.

Alij verò contrà negant. Ita Diana *part. 2. tract. 16. resol.51.* his verbis: Sed contrariam sententiam non minus probabilem esse existimo, quam tuentur Cano *de locis lib.12. cap.9.* & Emma. Sà *verb. hæresis, n.1.* quos citat & sequitur Sanchez *in sum. tom.1. lib 1.c.7. n.11.* Quibus ego addo Tanner. *in 2.2. disp.1. q.8. dub.6. n.109.* Portel *in addit. ad dub. regul. verb. Hæresis, n.4.* & Puteanum *in 2.2. D. Thomæ, q.11. art.2. dub.2.* Et ratio est, quia de ratione hæresis est electio erroris contra fidem: sed dubitans nondum aliquid eligit, sed manet in dubio & in ancipiti: ergo non est hæreticus. Deinde hæresis est error fidei contrarius, seu assensus contra fidem: at dubitans nullum fert assensum pro, nec contra, hoc est enim dubitare, id est, neque assentire, neque dissentire: ergo si nullum habet assensum, nullum errorem habet contra fidem, nec proinde hæreticus est. Hucusque Diana. Quibus authoribus addi adhuc possunt Becanus *in sum. Theolog. part.2. c.14. q.2. n.9.* & Franciscus de Christo *q.3 de hæresi, argum. 2.*

Sed ego clarius triplici responsione quæstioni propositæ satisfaciam. Respondeo ergo primò tanquam certum. Dubitans positiuè, & pertinaciter circa aliquem articulum fidei, verè est hæreticus positiuè, & incurrit excommunicationem Bullæ in Cœna Domini. Patet, quia qui dubitat positiuè, v.g. de Trinitate, licèt eam neque affirmet, neque neget, iudicat tamen, & affirmat, contingens esse, vt sit, vel non sit, quod est iudicare fortè non esse verum quod sit: at sic est, quod hoc est positiuè contradicere Deo determinatè affirmanti, esse verissimum, Trinitatem dari, in quo hæresis positiua consistit: ergo. In hac conclusione non solum Doctores primæ sententiæ, sed etiam secundæ conueniunt, vt fatetur Sanchez *loc. cit. n.12.* vbi proposita sententia à nobis secundo loco relata ita ait: Et hæc sententia est probabilior, intellecta tamen, vt debet intelligi, nimirum quando intellectus vtriusque partis rationibus perpensis pendulus est, nullumque iudicium format. Quod est verè, & formaliter intellectum dubium manere. Nam si supra suum dubitandi actum reflectitur, iudicans illam fidei rem esse dubiam, aut sub opinione esse: nemo negare potest esse hunc dubitantem, aut opinantem perfectè hæreticum. Quod tunc vltra dubium adsit consensus, & iudicium intellectus affirmantis rem fidei non esse certam. Quod est aperta hæresis. Et ita hoc explicant idem Canus *cod. cap. 9. col.12. vers. errare autem.* Bañez *2.2.q.11. art. 2. col. 1. versic. Respondetur quod sicut*, Vasquez *1.2.q.19. artic. 6. disput. 65. cap. 1. num. 4.* Vnde moraliter loquendo cum dubitatione intellectus circa res fidei solet esse coniunctus hic actualis error, quo illas non omnino certas esse iudicat: atque ita hæresis communiter adest. Sic Canus *cod. c 9. col. 12. vers. Quid ergo:* Valentia *n. præcedenti* relatus. Hucusque Sanchez. Vnde constat, potius esse citandum pro prima sententia, sicut citatur Valentia communiter. Ita tenent vltra citatos, Gasp. Hurtadus *de fide, disp. 10. diff.5.* Fagundez *in 1. præc. Decalogi, lib.1.c 10.* Alterius *de Censur. lib.5. disp 2. cap.1.* & Bonacina *hic disput.1. quæst.1. punct.1. num. 5.*

Respondeo Secundò: Dubitans negatiuè circa aliquem articulum fidei, suspendendo actum intellectus circa talem articulum propositum, eò quod non satisfidat motiuo, aut propositioni motiui fidei, tunc verè est hæreticus, saltem moraliter. Quia qui postquam aliquis sibi aliquid dixit conanti credere, hæret, & pendulus manet, iniuriam irrogat authoritati illius, qui id dixit, aut reuelauit; cum ideo sic hæreat, aut pendulus maneat suspendendo actum iudicij, quia videlicet non fidit testimonio illius: ergo dubitans pertinaciter negatiuè circa aliquem articulum fidei, etiam dato, quod physicè non sit hæreticus positiuè, est tamen moraliter talis, quia moraliter censetur incredulus Deo, & non fidens testimonio illius, sicut qui positiuè discredit. Sic optimè Gasp. Hurtadus *loco citato*, & à fortiori tenent omnes primæ sententiæ DD.

Respondeo tertiò. Si quis suspendat omnino iudicium, dum agnoscit se tentari contra fidem, tunc nec censendus est dubius in fide, nec hæreticus physicè, aut moraliter. Quia hic non suspendit iudicium, eo quòd non fidat motiuo fidei; sed vt sic facilè possit tentationes contra fidem, quibus agitari solet, superare, ac vincere, quod quidem prudenter facit cessando penitus ab omni cogitatione & actu intellectus, & occupando se in alijs negotiis. Sic Alterius *loco citato*, & à fortiori omnes Doctores secundæ sententiæ.

Qvæstio IV.

An vt quis sit hæreticus, & incurrat hanc Bullæ excommunicationem, debeat esse pertinax in negando aliquo articulo fidei.

REspondeo ex dictis affirmatiuè. Quia simpliciter non dicitur hæreticus, qui habet errorem contra fidem

fidem in mente, dummodo non sit pertinax, iuxta illud dictum quod Augustino tribuitur: *Errare possum, hæreticus esse non possum*, id est; possum errare ex fragilitate, aut ignorantia contra fidem; sed quia paratus sum corrigi, vbi edoctus fuero veritatem, ideò hæreticus esse non possum, quia non sum pertinax. Sic colligitur ex eodem Augustino *in cap. Qui in Ecclesia 24. quæst.3.* sic dicente: Qui in Ecclesia Christi morbidum aliquid, prauumque sapiunt, si correpti, vt sanum, rectumque sapiant, resistunt contumaciter, suaque pestifera, & mortifera dogmata emendare nolunt, sed defensare persistunt, hæretici sunt. Sic Augustinus. Ex quo constat etiam, pertinacem esse dicendum illum, qui vel expressè, & scienter tenet aliquid contra sacram Scripturam, vel Ecclesiam: aut qui est paratus permanere in sua sententia, etiamsi à suo Prælato monitus fuerit, id quod asserit, esse contra sacram Scripturam, vel Ecclesiam, ex *cap. Hæc est fides, 24. quæst.1.* Legantur Felinus *in rubr. de elect.* Cardin. *in Clement. vnica de summa Trinit.* & alij apud Alterium *lib.5. disput.2. cap.1.* latè Thom. Sanchez *lib.2. summa, cap.7. à num.3.* & penes ipsum D. Augustin. & D.Thomas, & cum his alij omnes.

QVÆSTIO V.

An vt quis dicatur pertinax, sit necessaria temporis diuturnitas, qua authoritati Ecclesiæ contradicens perseueret.

AFfirmatiuam partem videtur tenere Syluester *verb. Heresis 1. §.2. num.5.* quatenus hæc ex Archidiacono verba profert: Sciendum est tamen secundum Archidiac. quod pertinacia non est iudicanda solùm in actu exteriori: putà, quod ille solus pertinax reputetur, quòd verbis, aut scriptis monitus resistit; sed etiam qui lateoter diu in errore persistit, vel vsque ad mortem perdurat: quia talis non videtur per ignorantiam, sed per obstinatam malitiam perseuerasse: ideò Ecclesia tales præsumit hæreticos. Hæc Syluestri verba. Propter quæ Alterius, Bauny, & alij plures hanc affirmatiuam sententiam ingenuè esse Syluestri fatentur. Eandemque alij tribuunt Glossæ *in Clement. vnica, de summa Trinit. §. Porrò, verb. Pertinaciter*, eo quòd exponit, vt idem sit pertinax, ac durus, irreuocabilis, obstinatus. Alciato *in l.2. Cod. de summa Trinitate.*

Sed tanquam certum respondeo: Non esse necessariam temporis moram, aut diuturnitatem, vt quis dicatur pertinax, & hæreticus. Quippe temporis momento potest hæresis peccatum instar aliorum committere. Nam in momento ipso quo aliquis sciens authoritatem Ecclesiæ sibi contrariam, assentit propositioni damnatæ, est pertinax in suo assensu, & hæreticus. Nec mirum. Quia sicut vnico actu potest quis habere consensum adulterij, & homicidij: ita potest tempore imperceptibili assentiri hæresi. Sic Caiet. Bañez, Cano, Corduba, Torres, Valentia, Vasquez, & Azor, quos affert, & sequitur Sanchez *cap.7. cit. num.7.* vbi ait, nobis non contradicere Syluestrum, quia tantùm vult hic Author, ex temporis diuturnitate præsumi in foro externo non procedere hæresim ex ignorantia, sed ex vera pertinacia. Alterius *lib.5. disp.2. cap.2. vers. Respondeo pertinacem.* Bauny *de Bulla Cœna, quæst 1. vers. Ad hanc pertinaciam.* Fagundez *lib.1. in 1. precept. Decal. cap.4. num.17.* vbi explicat Authores primæ sententiæ, dicendo illos tantùm loqui de pertinacia fori externi, in quo si quis subitò ab errore resipiscat, non censetur pertinax, quia pertinacia non ita facilè deponitur. Diana *1.p. tract.5. resol.1.* & omnes.

QVÆSTIO VI.

An vt aliquis sit hæreticus, & incurrat hanc Bullæ excommunicationem, sit necesse, vt errorem quem habet in mente contra fidem, exprimat aliquo exteriori signo.

NEgant nonnulli Doctores, existimantes, non esse necessarium ad incurrendam hanc excommunicationem, exprimere signo externo errorem, quem in mente habet, sed satis esse solum mente dissentire à recta fide. Ita Glossa *in Clement.1. de hæret. verb. Eo ipso incurrant*, & penes ipsum Ioan. Andr. Gof. & Raymund. defendentes, hæreticos omnino occultos esse excommunicatos. Hos sequitur Adrianus *quodlib.9. q.8. art.1. & in materia de Confess. q.2.* & alij, quos citauimus *suprà tract.1. disp.8. q.3.*

Sed longè multò verius, longeque probabilius respondeo esse necesse, vt sium errorem exprimat aliquo exteriori signo; ita vt eius incredulitas humano sensui appareat. Vnde Hæreticus mentalis non incurrit excommunicationem vllam, vt eum communi sententia latè probatum manet *tract.1. disp.8. q.8. cit.* Legintur etiam Bauny *tom.2. de Censur tract. de Bulla Cœnæ, quæst.1.* Bonacina *d. disp.1. quæst.1. punct.2. n.2.* Palao *disp.3. de Censur. punct.2. n.3.* & alij. Quale autem debeat esse signum externum, vt quis hanc censuram incurrat, manet dictum *disp.8. cit. à q.5.*

QVÆSTIO VII.

An vt quis hanc Bullæ excommunicationem incurrat, sufficiat esse hæreticum externum per accidens occultissimum.

NEgat Crousers *in reg. S. Franc. cap.7. lect.4. fol.518.* vt refert Diana *vbi infrà.*

Sed vt certum respondeo sufficere esse hæreticum externum, licèt sit per accidens occultissimus. Sic tenent communiter DD. vt vidimus *tract.1. disp.8. q.4.* vbi manifestè hanc partem probauimus, eamque nouissimè contra Crousers defendit Diana *p.6. tract.6. resol.51.* ex Fagundio, Azorio, & Hurtado de Mendoza, quos etiam nos citauimus *suprà tract.1. disp.8. q.4.*

QVÆSTIO VIII.

An qui solo verbo profert hæresim, ita vt in animo nullum assensum talis propositionis hæreticæ habeat, incurrat huius Bullæ excommunicationem.

AFfirmauit Caiet. 2.2. q.12. art.1. & quæst.94. art.1. ad 1. Quem secuti sunt nonnulli alij DD. quos tacitè refert Alterius *tom.1. lib.5. disp.2. cap.2. vers. Ex dictis*, innuens id esse probabile.

Sed oppositum omnino respondeo dicendum, quod talis nullo modo incurrat excommunicationem. Eo quod talis non sit verè hæreticus, cum nullum habeat errorem contra fidem in intellectu. Hæc responsio manet probata *tract.1. disp.8. quæst.6.* Et tenent communiter DD. D. Anton. Sotus, Nauarrus, Syluester, Tabiena, Simancas, Vasquez, Suarez, Fillintius, Rastellus, Auila, Lnysius, Bauny, Diana, Sylujus, Toletus, Bassæus, & Bonacina adducti *l cit.* Quibus nunc addo Alterium *loc. cit.* Fagundez *lib.1. in 1. precept. Decalog. cap.10. n.4. & 5.* Thomam Sanchez *lib.2. sum. cap.7. n.8.* Bañez, Sayrum, Valentiam, Azorium, & alios penes ipsos.

QVÆSTIO

QVÆSTIO IX.

Quid sit Apostata.

REspondeo dicendum, quod apostata est, & dicitur ille qui omnino Christianismi nomen, ac totam Religionem Catholicam deserit. In quo ab hæretico distinguitur; nam hic, vt ex dictis constat, non omnino Christianismum deserit, sed ex parte tantum. Ex quo colligitur omnem apostatam esse verè, & propriè hæreticum; non tamen è contra. Sic communiter DD. Legantur Canus *lib.12. de locis, cap.9.* Vgolinus *2.part.de Censur.cap.1.§.1.n.7.* Suarez *de Censur.disp.21. sect.2.n.3.* Sanchez *lib.2. sum. cap.7.à n.15.* Fagundez *lib.1. in Decal. cap.10. à n.39.* Alterius *lib.5. disp. 2.cap.2.vers.Ex dictis igitur.*

QVÆSTIO X.

An omnis apostata hanc censuram Bullæ incurrat.

NEgandum videtur, si sermo fiat de Bullis Cœnæ latis à Pontificibus Prædecessoribus Clem. VIII. in quibus nulla de apostatis fiebat mentio.

Sed vt certum omnino respondeo, omnes apostatas hanc Bullæ excommunicatiouem, nunc, & antea Clementem VIII. incurrisse. Et quidem quod nunc incurrant, constat; quia in Canone Bullæ expressè addita est hæc clausula, *omnes à fide Christiana apostatas.* Quod etiam antea talem censuram incurrerent, etiam ex habitis nuper patet. Nam omnes apostatæ, sunt verè hæretici: ergo ob hanc rationem, etiamsi expressè in Canone Bullæ non nominarentur, verè talem censuram incurrebant. Nominantur autem nunc expressè ad maiorem claritatem, & quia vulgò non soleant hæretici nominari, qui apostatantes à Religione Christiana ad Mahometanam sectam, vel ad Iudaïsmum transeunt. Sic Suarez, & Alterius *loc. cit.* Qui benè notant, id esse intelligendum de apostatis, qui non solum exteriori opere, & signo, sed etiam corde recedunt à Fide Catholica: Nam sicut interior infidelitas sine exteriori signo non sufficit ad incurrendam hanc excommunicationem: ita neque exterius signum sine interiori infidelitate. Sanchez *lib.2. sum. cap.7. num.18.* vbi ait, quod non solum excommunicatio, sed etiam cæteræ pœnæ in iure statutæ hæreticis, incurrantur quoque ab apostatis, quòd verè hæretici sint.

QVÆSTIO XI.

An etiam magi, qui aliàs non sunt apostatæ, vel hæretici, sint excommunicati per hanc Bullam Cœnæ.

AFfirmant nonnulli, quos tacitis nominibus refert Bauny *vbi infrà.* Quorum fundamentum potest esse, quia Bulla Pij V. eos, vt fatetur Nauarrus, comprehendebat: ergo.

Sed omnino respondeo dicendum, quod nullo modo sint per Bullam nouam Cœnæ excommunicati, nisi alias hæresim, vel apostasiam amplectantur. Ratio est, quia in hac noua Bulla non nominantur: ergo cum pœnæ sint restringendæ, dicendum est, illos hac excommunicatione non comprehendi. Sic expressè Nauarrus *c.27.n.55.vers.Secunda, ex* S. Thoma *2.2.q.95.art.1.& 2.* Bauny *tract. de Bulla Cœna, quæst.1. vers.Secundò excommunicantur.* Viualdus *2.p.Candelab. in explic. Bulla Cœna, n.13.* vbi sic ait: Nota etiam, quod licèt in Bulla Pij V. includebantur sub clausula, & excommunicatione, qui habent libros magicæ artis, R.P. *Leand. de Censuris.* & illa vtuntur, vt magi: in hac tamen Bulla non includuntur, vt ex multis, maximè S. Thoma, tradit Nauarrus, &c.

QVÆSTIO XII.

An omnes credentes hæreticorum erroribus sint excommunicati in primo Bullæ Canone.

REspondeo tanquam certum: Omnes esse excommunicatos, siue eorum erroribus explicitè, & distinctè credant: eos cognoscendo, & eisdem assentiendo (quo casu tales potius hæretici, quàm credentes dicuntur) siue implicitè, aut confusè, non cognoscendo qui errores sint, sed credendo quidquid hæretici teneant, pertinaciter tamen credendo verum esse quidquid hæretici credunt, & hi propriè dicuntur, *Credentes hæreticorum*, de quibus in hac Bulla est sermo, & in ea excommunicantur proprio nomine, gratia solius maioris explicationis. Leguntur Palud. *in 4. dist. 13.q.3.art. 1.n.10.* Nauarr. *c.27.n.55.* Suarez *disp.21. sect.2.à n.5.* Toletus *in summa, in Bulla Cœna, excommunicatione 1.num.17.* Sà *verb. hæresis, n.11.* Sanchez *lib.2. sum. c.10. n.1.* Alterius *lib. 5.disp.2.cap.3.* Palao *disp.3, punct.2.n.4.* Bauny *q.1.cit.* & alij penes ipsos.

QVÆSTIO XIII.

An etiam illi, qui solùm credunt, hæreticos esse viros bonos, & ideo non malè tractandos, sint per hanc primam Bullæ clausulam excommunicati, etiamsi erroribus eorum minimè assentiant.

AFfirmauit Abbas in cap. *Excommunicamus 1. §. Credentes, deliberet, num.12.* vbi eadem excommunicatio fertur.

Sed longè multò probabilius respondeo: Tales, nullo modo esse excommunicatos per hanc Bullæ clausulam, *Credentes hæreticorum*; quia longè probabilius est, per hanc clausulam solum intelligi illos qui erroribus hæreticorum, siue explicitè siue implicitè credunt: non illos, qui hæreticos bonos esse viros existimant, & bonam opinionem de eorum moribus, & indole habent, & ideò familiariter cum illis agunt, quin illorum erroribus communicent. Sic Sanchez, Soarez, Alterius, & alij citati. Fagundez *lib. 1. Decal. cap.12. num.4. & 5.* & alij. Qui tamen addunt, quod quamuis huiusmodi credentes non comprehendantur in hac excommunicatione ea parte, qua credentes sunt; attamen si illo modo bonam fidem, aut opinionem habeant de hæreticis reputaretur, secundum moralem hominum existimationem, esse illis fauere, atque auxilium eisdem præstare, tunc sine dubio incurrerent ita credentes excommunicationem eiusdem Bullæ Cœnæ, sub alia tamen clausula, nempe quatenus fautores hæreticorum, *vt infrà.*

QVÆSTIO XIV.

An qui frequenter hæreticorum concionibus, aut Congregationibus intersunt, censeantur Credentes hæreticorum, ac proinde incurrant excommunicationem contentam in hac clausula.

REspondeo affirmatiuè, quia per hæc facta, eorum animus, quod scilicet credant hæreticorum erroribus, apud iudicem probabiliter coniicitur; cum de factis ex affectu præsumatur, *l. Dolum, C. de dolo,*

cap. Qui viderit, 32. quæst. 5. Sic communiter DD. Archidiac. in cap. Quicunque de heret. in 6. n. 2. Ioan. Andr. ibi, n. 3. Gemin. n. 7. Azor. tom. 1. lib. 8. c. 15. q. 1. Fagond. lib. 1. in Decalog. c. 12. n. 5. Alterius lib. 5. disp. 2. c. 3. & alij.

QVÆSTIO XV.

An etiam censeantur credentes hæreticorum, qui non frequenter, sed semel solum concionibus hæreticorum, aut Congregationibus eorum intersunt.

NEgant communiter DD. Quorum ratio est, quod ex vnico actu non insurgit credentia, cum non videatur approbari, quod postea euitatur, *argumento l. Qui contra, C. de Incest. Nupt. cap. Constat 1. quæst. 1. & cap. ex studiis, de præsumpt.* Sic DD. nuper citati. Qui tamen secus dicunt de illis, qui non semel, sed bis, (etiam dumtaxat) concionibus, aut Congregationibus hæreticorum intersunt. Eo quod ex duplici actu crimen ad consuetudinem trahi videtur, *l. Nemo, C. de Episcop.*

Sed clarius cum distinctione respondeo: Si quis Catholicus in terris hæreticorum existens, semel, vel bis ad conciones, aut Congregationes hæreticorum accedat, non censebitur credens, nec excommunicatus; quia tunc ex geminato actu dumtaxat crimen facilè præsumere non potest, præsertim si cum sæpius potuerit frequentare, non frequentauerit. Si verò in terris Catholicorum occults ab hæreticis celebrentur conuenticula, & semel quis ad illa se conferat sine consensu Episcopi, vel Inquisitoris, tunc habetur pro credente hæreticorum, & pro excommunicato, cum in hoc casu approbare videatur, quod poterat auertere, si iudicibus Ecclesiasticis indicasset. Sic omnino Alterius *lib. 5. disp. 2. c. 3. prope finem.*

§. II.

De Hæreticorum Receptatoribus, qui tertio loco in hac clausula excommunicantur.

QVÆSTIO XVI.

An qui simul, aut bis, non sæpius hæreticum recipit, in excommunicationem hanc incidat.

NEgant quidam DD. Quia in hac clausula excommunicantur hæreticorum receptatores: at sic est, quod Receptator propriè ille solùm dicitur, qui frequenter aliquem recipit, vt vox ipsa indicat: ergo qui non frequenter, sed semel tantum aut bis hæreticum recipit, non erit hæreticorum receptator, ac proinde non incurret hanc excommunicationem. Ita Viualdus *in explicat. Bulla Cœnæ, n. 8.* ex Didaco Perez *lib. 5. tit. 11. lib. 3. Ordin.* Bauny *de Censur. in explicat. Bullæ, q. 1. pag. 298.*

Sed probabilius longè respondeo: In hanc excommunicationem incidere illum, qui etiam semel hæreticum domi suæ recipit, vel occultauit. Quia probabilius longè est, nomine Receptatoris in hac clausula Bullæ non solum intelligi illum, qui solitus est receptare; sed etiam illum, qui semel hæreticum recepit, in quemcunque locum, siue in proprium domum, siue in alienam, siue in agrum, siue in suam Ciuitatem, Prouinciam, vel Regnum, *&c.* *Primò*, quia ius ciuile non distinguit Receptatorem à Receptore, *l. cognouit, ff. de offic. Præsid. & l. 1. ff. de Receptator. & l. vlt. C. de his qui lat. occult.* Sed sic est, quod ille qui semel dumtaxat aliquem recipit, dicitur Receptor: ergo.

Secundò, quia quamuis hoc Bullæ decretum pœnale sit, & secundum Grammaticæ regulas hoc nomen Receptator frequentiam in receptione dicat: attamen secundum leges, & iura Receptator, & Receptor appellatur, qui etiam excipit, & celat aliquem, vt manus Iudicis euadat, idem enim sunt. Et quidem in hac parte ita clara est intentio legislatoris, vt per vocem Receptatoris idem significetur ac per vocem Receptoris, quæ vnica receptione contenta est, vt ferè nullus dubitandi locus relinquatur. Sic Archid. *in cap. Quicunque de heret. lib. 1.* Syluest. *verb. hæresis 1. §. 10. vers. Receptator verò*, Brunus *lib. 2. de hæretic. cap. 4.* Eymericus *in director. inquisit. 2. p. q. 51. num. 6. & ibi* Peña *comment. 76.* Palud. *in 4. dist. 13. q. 3. art 1. num. 13.* Azor *lib. 8. instit. cap. 15. quæst. 2.* Toletus *in summa, in Bulla Cœna casu 1. num. 21.* Vgolinus *de censur. Papæ reseru. 1. part. cap. 1. verb. Receptatores, §. 1. num. 2.* Castro *lib. 1. de iusta heret. punit cap. 17.* Sanchez *lib. 2. summ. cap. 10. num. 10.* Fagund. *lib. 1. in Decal. c. 12. n. 9.* Suarez *de fide, disp. 29. sect. 1. n. 4.* Sayrus *lib. 4. Thesauri, cap. 5. n. 3.* Alterius *lib. 5. disp. 2. cap. 4.* Sanctarellus *tract. 1. de heresi, cap. 12. dub. vnico*, Filliucius *tract. 16. cap. 2. n. 34.* Palao *tom. 1. tract. 4. disp. 3. punct. 5. n. 4. & tom. 6. de Censur disp. 3. punct. 2. n. 5.* & alij.

QVÆSTIO XVII.

An quacumque ratione quis hæreticum in suam domum recipiat, sit excommunicatione ligatus.

AFfirmant aliqui, & quidem probabiliter, apud Filliucium *loc. cit. vers. Dixi quartò.*

Sed longè multò probabilius respondeo negatiuè. Quia vt quis in censuram hanc incidat, necessum est, vt sit Receptator hæreticorum, formaliter quatenus hæretici sunt, non vt amici, aut consanguinei. Sicut Receptatores latronum sunt, qui fautorum eorum sunt participes. Sic Nauarrus *cap. 27. num. 55.* Caietan. *verb. excommunicatio, cap. 1.* Viualdus & Bauny *loc. cit.* Sanchez *cap. 10. cit. num. 4* & penes illum, Sotus, Toletus, Suarez, Sayrus, Rodriguez, Azor, Vgulous, & Sà *verbo excommunicatio Bullæ Cœna, num. 3.* vbi sic: Quod dicitur de hæreticorum Receptatoribus, aut fautoribus, intellige si faueant hæreticis in hæresi, seu quatenus hæretici sunt, non autem si ratione amicitiæ, aut propinquitatis, aut alioqui pietatis. Sic Sà, & sic etiam Palao, Filliuc. Fagund. & alij nuper citati. Villalobos *tract. 17. diff. 10. num. 6.* Machado *tom. 1. lib. 1. part. 3. tract. 6. docum. 3. n. 5.* Bonac. *in Bulla Cœna, disp. 1. q. 2. punct. 3. n. 2.* & omnes communiter.

QVÆSTIO XVIII.

An sit Receptator hæretici, vt hæretici, qui hæreticum amicum, vel consanguineum receptat, ne in Inquisitoris manus deueniat, non quia hæreticus est, aut ratione hæresis, sed quia est amicus, aut consanguineus.

AFfirmant quamplures DD. prædictum verè, & propriè esse Receptatorem hæretici, vt hæretici, ac proinde incurrere excommunicationem latam in hoc Canone contra Receptores hæreticorum. Ratio eorum est, quia huiusmodi receptio tendat per se, & proximè in hæresis fauorem, quamuis motiuum recipiendi hæreticum non sit hæresis, sed amicitia. Ita Toletus *in excommunicat. 1. Bulla Cœna, num. 2 & 23.* Sayrus *tom. 1. Thesauri, lib. 3. cap. 5. num. 5. fine.* Vgolinus *de Censur. Papæ reseruat. 2. part. cap. 1. verb. Receptatores, in fine principij, & §. 1. num. 3. vers. 6.*

vers.6. in fine. Sanctarell. *tract. de hæresi, c. 12. dub. vnico, n.4* & alij, inter quos citat Fagundez *vbi infrà*, Suarium *de fide, disp. 14. sect. 1. n. 7.* Ita etiam Palao *tom. 1. tract. 4. disp. 3. punct. 5. num. 9. & tom. 6. disp. 3. punct. 2, n. 5.* & alij.

Sed probabilius respondeo, nullo modo incurrere in hanc excommunicationem qui hominem hæreticum receptat, ne in manus iudicia incidat, non intentione fauendi hæresi, quam animo detestatur, sed causa amicitiæ, aut consanguinitatis. Ratio est, quia hæc excommunicatio Bullæ Cœnæ, & iuris, non incurritur nisi à receptatoribus hæretici, vt hæreticus est formaliter, vt nuper est habitum: atqui vbi non datur intentio fauendi hæretico, eo quia hæreticus est, sed solum fauendi personæ alia quacunque de causa, non datur formaliter recipere hæreticum, cum solum recipiatur formaliter amicus, vel consanguineus, qui ratione consanguinitatis, vel amicitiæ recipitur: ergo. Sic Sanchez *lib. 2. sum. cap. 10. n. 5.* & penes ipsum Cajet. *in sum. verb. excommunicatio, cap. 1.* Aragon. *2. 2. q. 11. art. 3 paulò post princip.* Sotus *in 4 dist. 22. q. 2. art. 3. post 5. concl.* Nauarrus *in summ. cap. 27. n. 55. & lib. 5. consil. tit. de hæret. in 1. edit. sola consil. 12. & in 2. consil. 14.* Suarez *tom. 5. in 3. p. disp. 21. sect. 2. n. 8.* & Rodriguez *in Bull. Cruc. §. 9. n. 75.* His addi possunt Fagundez *lib. 1. in Decalog. c. 12. n. 8.* & apud illum Azor. *tom. 1. instit. moral. lib. 8. cap. 75. q. 3.* Tiraquell. *de pœnis temperand. &c. causa 4 & 12.* & Simancas *de Cathol. instit. tit. 15. n. 11.* Sic etiam Filliuc. *loc. cit. n. 36.*

QVÆSTIO XIX.

An qui Patrem, Matrem, vxorem, filium, aut fratrem hæreticum recipit, aut defendit, ne in manus Inquisitorum deueniat, eo præcisè quia est hæreticus, incidat in hanc excommunicationis pænam.

NEgare videntur apud Alterium Zanchi *tract. n. de hæret. c. 4. num. 3. & cap. 6. num. 3.* Carrerius *tract. de hæretic. num. 167.* Simancas de *Cathol. instit. titul. 15. num. 20. & 21.* Gigas *tract. de crimin. læsæ Maiest. lib. 3. tit. de plag. & var. quæst. q. 5. num. 3.* & Tiraquell. *tract. de pœnis temperand. causa 4. 20. & 21.* quibus addi potest Viuald. *de Bulla Cœnæ num. 8.* ita scribens: Ex quibus, & Nauarro *suprà*, & ex Perez cum multis poterit dici, quod si quis parentem, filium, & vxorem occultet, vel faueat, fugiat ne comprehendatur ab Inquisitore (licèt aliquando peccet) non videtur incurrere hanc excommunicationem, quia hic reputatur vna persona secum. Ita ille.

Sed probabilius longè respondeo: Prædictum verè hanc excommunicationem incurrere. Quia in nullo euentu licitum est alicui, etiam Patri, fauere filio hæretico, quatenus hæreticus est: ergo nemo, etiam pater, filius, frater, &c. in foro conscientiæ in dicto casu ab hac excommunicatione liberabitur. Secus dicendum est, vt constat ex dictis, si prædicti reciperent, aut defenderent parentes, vxores, filios, amicos, &c. hæreticos, non animo fauendi illorum hæresi, sed solùm animo fauendi personis, ratione propinquitatis, consanguinitatis, aut amicitiæ; quia tunc quidquid sit de præsumptione in foro externo, in foro animæ liberi erunt ab excommunicationis pœna. Sic Sanchez *lib. 2. sum. cap 10 num. 8.* Alterius *lib. 5. disp. 5. cap. 4 vers. Controuersia, in fine*, & penes illum Repertorium Inquisitorum, & Paulus Grillandus. Sic etiam Fagundez *lib 1. in Decal. cap. 12 num. 10.* qui citat Menochium *de arbitr. lib. 2. casu 548.* Zachinum *loc. cit.* ab Alterio pro parte contraria, Calderinum *tract. de hæret. tit. de hæret. credentibus, num 1.*

Sanctarellum *tract. de hæresi, c. 12. dub. vnico*, & alios. Sic deinde Sà *loc. cit. quæst. 17.* ibi: Nec verò includendi sunt hæretici, pater, filius, aut coniux, secundum quosdam: ob tantam enim coniunctionem sunt velut eadem persona. Ego verò solum eos excusatim ratione paulo antè dicta, *nempe, ratione amicitiæ aut propinquitatis, aut pietatis.* Filliucius *loc. cit. num. 35.* & alij.

QVÆSTIO XX.

An qui hæreticum recipit, aut fauet, metu mortis, excommunicationem, & pœnas iuris incurrat.

REspondeo non incurrere. *Primò*, quia leges humanæ non obligant cum probabili vitæ periculo. *Secundò*, quia qui metu mortis hæreticum recipit, non tanquam hæreticum recipit illum, sed vt vitam suam tueatur, & seruet. Sic Azor. *tom. 1. lib 8. cap. 15. q 5.* Sanchez *lib 2. summa, cap. 10. num. 8.* Alterius *lib 5. disp. 2. cap 4. in fine.* Fagundez *lib. 1. in Decal. c. 12. n. 11.* Qui benè ex Sanchez addit, non posse vim inferri, vt quis recipiat hæreticum, quia hæreticus est, quia cum animus sit occultus, facilè illudi potest qui vim infert, fingendo se recipere animo fauendi hæresi, quamuis id faciat alia de causa, quod quidem licet, nisi alias timeatur scandalum, aut aliud graue damnum, vt communiter timeri debet) vtendo amphibologia.

QVÆSTIO XXI.

An si quis hæreticum occultet animo ne capiatur; vt sic possit suos errores disseminare, incurrat hanc Bullæ excommunicationem, si reuera hæreticus captus est, & ideò non disseminarit.

AFfirmat Sayrus *tom. 1. Thesaur. lib. 3. cap. 5. num. 4.* asserens, non solum hanc Bullæ excommunicationem incurrere, verum etiam iuris communis, quia hæc videtur intentio Summi Pontificis, nempe excommunicare illos, qui hæreticos receptant solo intuitu fauendi hæresi, etiamsi non sequatur effectus talis receptionis, aut occultationis, eo quòd capti hæretici fuerint. Sayrum sequitur Palao *tom. 1. tract. 4. disp 3. punct. 5. num. 11. & tom. 6. disp. 3. punct. 2. n 5.* citans pro se Suarium *disp. 24. de fide, sect. 1. num. 14.* & Graffium *lib. 4 decis. cap. 18. n. 34.*

Sed probabilius respondeo neutram excommunicationem præfatum occultantem incurrere, effectu occultationis non sequuto. Quia (ait Sanchez) excommunicatio Bullæ Cœnæ primariò, & principaliter fertur in hæreticos, & quasi accessoriè deriuatur, & extenditur ad fautores, defensores, & receptatores eorum, vt optimè docet Suarez *tom. 5. in 3. p. disp. 21. sect. 2. n. 8.* Et constat ex tenore Bullæ Cœnæ excommunicantis hæreticos in primo loco, & deinceps in ipsorum odium reliquos. Qui idem tenor seruatur in iure excommunicando hæreticos, & eorum fautores, &c. At vbi principaliter aliquis excommunicatur, & accessoriè mandantes, consulentes, vel fautores: hi non incurrunt effectu mandati, consilij, aut fauoris, non subsecuto, vt tradunt communiter Doctores *in tract. de excommunicatione*: ergo. Si Sanchez *loc. cit. num. 9.* Fagundez *num. 15.* dicens, esse id commune. Farinacius *de hæresi q. 182. n. 102.* Bonacina *disp. 2. de fide, q. 5. punct. 3. n. 2 & tom. 3. de Censur. in partic. disp 1 q. 1. punct. 3 n. 3.* Filliucius *tract. 16. c. 2. num. 30* & alij.

QVÆSTIO XXII.

An vt hæc excommunicatio à Receptatore incurratur, necesse sit, vt hæreticus ab illo receptatus sit denunciatus de excommunicatione ob hæresim incursa.

Affirmant Vgolinus *de Censur. Papæ reseru cap. 1. verb. receptatores, §. 2. in fine.* Quia (inquit) Concilium Constant. solùm denunciatos vitare iubet: ergo

Sed longè multò probabiliùs respondeo: Non esse necessum, vt hæc excommunicatio incurratur, vt hæreticus receptatus sit denunciatus, sed satis esse, vt receptans sciat illum esse hæreticum, & animo, & intuitu fauendi hæresi illum recipiat. Quia receptio non prohibetur sub excommunicatione in iure, & Bulla Cœnæ, tanquam sit participatio cum excommunicato, sed solummodo, quia est receptio hæretici, vt hæreticus est. Vnde etsi hæreticus ille non esset excommunicatus, eo quòd v. g. ignoraret censuram, adhuc illum recipiens, vt hæreticus est, incurreret hanc censuram. Sic Suarez *tom. 5. in 3. part. disp. 21. sect. 2. num. 9.* dicens, ob hanc rationem non habere hic locum limitationem Concilij Constant. Sanchez *lib. 2. sum. cap. 10. num. 6.* Fagundez *lib. 1. in Decal. cap. 12 n. 13.* dicens esse communem omnium sententiam. Fillineius *tract. 16. c. 2. q. 5. n. 36.* Bonacina *disp. 2. de Censur. q. 5. punct. 3. fine.* Duard. *in Canon. 1. q. 3.* Palau *tom. 1. tract. 4. disp. 3. punct. 5 n. 4. & tom. 6. disp. 3. punct. 2. num. 5.* & alij.

QVÆSTIO XXIII.

An qui necessitatis causa hæreticum recipit, aut ignorans probabiliter eum esse talem, excommunicationem hanc incurrat.

Respondeo in neutro casu incurrere. Sic Fillineius *loc. cit.* Vbi inter casus, in quibus non incurrit excommunicationem is qui hæreticum recipit, prædictos assignat, dicens: *Tertiò* si probabili ignorantia nesciat esse hæreticum, vel quæri à iudicibus, & alioqui non sit locus in quo fuleant capi. Vgolin. *num. 4. Quartò*, si necessitatis causa hæreticum recipiat, vel se teneat necessitas ex parte recipientis, vel ex parte recepti: sic qui hæreticum reciperet ad curationem morbi proprij, vel vt sit miles in bello, vel vt is resipisceret ab hæresi, neve fame, aut frigore sæuiente nocte periret. Vgolin. *ibid. à n. 5.* Hucusque Fillineius, & antea Suarez, & Alterius *loc. cit.* & constat ex dictis *tract. 1. de Censur. in gen.*

§. III.

De fautoribus hæreticorum, qui quarto loco in hac prima Bulla clausula excommunicantur.

QVÆSTIO XXIV.

Qui vocentur, Fautores, Hæreticorum, *ad incurrendam hanc Bullæ excommunicationem.*

Respondeo, Fautores hæreticorum dici illos, qui fauore, gratia, opibus, verbo, opere, aut omissione, aut quouis alio modo hæreticis, vt hæretici sunt, fauent, ne à iustitiæ ministris comprehendantur, aut comprehensi puniantur; vel quouis modo illis opem præstant in sua hæresi tuenda, aut docenda. Sic Syluester *verb. Hæresis, num. 10 quæst 7.* Tabiena *excommunicatio 5. num. 9.* Saytus *tom. 1. Thesaur. lib. 5. cap. 5. num. 6.* Suarez *tom. 5. in 3. part. disp. 22. sect. 2. n. 8.* Sanchez *lib. 2. summ. cap. 10. num. 11.* Alterius *lib. 5. disp. 2. cap. 5.* Fillineius *tract. 16. cap. 2. quæst. 6.* Fagundez *lib. 1. in Decal. cap. 13. num. 1.* Palao *tom. 1. tract. 4. disp. 3. puncto 5 num. 6.*

QVÆSTIO XXV.

An Iudices, Magistratus, & alia personæ publicæ, qui requisiti ab Episcopis, vel Inquisitoribus negligunt hæreticos capere, vel captos diligenter custodire, hac Bulla excommunicatione ligentur.

Respondeo ligari hac excommunicatione, & etiam excommunicatione iuris lata *in cap. Excommunicamus, de hæret. cap. Nouerit, de sent. excomm. cap. Ad abolendam, de hæretic. & cap. Qui aliàs, eod. tit.* dummodo id facere omittant intuitu ipsius hæresis, aut causa illi fauendi; quia tunc verè dicuntur; & sunt fautores hæreticorum. Secus verò est dicendum, si dicta facere omittant ex negligentia, auaritia, amicitia, vel amore, aut affectu quodam carnali ipsius personæ: quia tunc non sunt verè fautores hæreticorum, & idcò nec excommunicationem Bullæ, nec iuris incurrunt, vt constat ex suprà *quæst. 18.* habitis. Sic communiter Doctores. Eymericus, Peña, Archidiac. Palud. D. Anton. Syluest. Tabiena, Saytus, Toletus, Azor, & Vgolinus, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 2. sum. cap. 10. num. 11.* quibus addi possunt Viualdus *in exposit. Bullæ Cœnæ, num. 4.* & penes illum Petex, Castro, Sotus, & Nauarrus *cap. 27. à n. 55.* Alterius *lib. 5. disp. 2. cap. 5.* Fagundez *lib. 1. in Decal. cap. 13. num. 2. & 8.* Sanctarell. *tract. de hæresi, cap. 11. dub. 1. num. 17.* Bauny *in exposit. Bullæ, quæst. 1.* Villalob. *tract. 17. diff. 20. num. 7.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 9. num. 6.* Fillineius *tract. 16. cap. 2. q. 6.* & alij.

QVÆSTIO XXVI.

An etiam ipsi Inquisitores, & Prælati hanc excommunicationem incurrant, si causa fauendi hæresi omittant capere, torquere, aut punire hæreticos, aut fideliter in carcere custodire.

Respondeo incurrere, quia omittunt quod ex officio præstare tenentur. Et idem, propter eandem rationem, dicendum est de aliis Ministris sancti Officij, qui familiares appellantur, si hæreticos causa tuendæ hæresis capere omittant (quia capere tenentur ex officio) necnon de Aduocatis, Notariis, Apparitoribus, & similibus, si omittant quæ contra hæreticos præstare tenentur. Nisi aliàs id omittant, non intuitu hæresis, sed ex mera negligentia, vel auaritia, vel amore carnali ipsius personæ hæreticæ; quia tunc non sunt fautores hæreticorum, vt nuper diximus, & ideò excommunicationem non incurrunt. Sic Saytus *in Thesaur. lib. 5. cap. 5. num. 7.* Sanchez, Sanctarell. Fagundez, Trullench, Filliuc. *loc. cit.* & alij.

QVÆSTIO XXVII.

An censeatur fautor hæreticorum, & proinde in excommunicationem incidat, qui de hæresi suspectis fauet.

Affirmat Nauarrus *lib. 5. consil. tit. de hæret. in 1. edit. consil. 11. in 2. consil. 14. per totum,* dicens prædictû esse

esse excommunicatum, tam per cap. *Inquisitionis*, §. *Prohibemus*, *de hæret.lib.6.* quàm per Canon. 1. Bullæ Cœnæ; casu quo suspectis de hæresi faueat non, quatenus de hæresi sunt suspecti, sed ob aliam causam, nempe miserationis, paupertatis, cognationis, vel amicitiæ.

Sed probabiliùs respondeo: non censeri fautorem hæreticorum, & consequenter nec incurrere excommunicationem vllam illum; qui de hæresi suspectis fauet, etiamsi faueat quatenus de hæresi suspecti sunt. Ratio est; quia suspecti de hæresi non sunt verè hæretici: ergo qui suspectis de hæresi fauent, etiam quatenus suspecti de hæresi sunt, non erunt fautores hæreticorum: ergo nulla excommunicatione ob id erunt ligati: patet. Nam Bulla Cœnæ, & iura supradicta solum loquuntur de fautoribus hæreticorum. Ex quo fit quod Gubernatores, & alij Magistratus, & officiales, qui requisiti ab Episcopo, vel Inquisitore negligunt capere eos; qui perseuerant in excommunicatione per annum, etiamsi id faciant animo fauendi illis, quatenus de hæresi sunt suspecti, nullo modo incurrere excommunicationem. Sic Suarez *tom.6.in 3.part.disp.21. sect.2. num.*14. Sanch. *lib.2. summæ, cap.*10.*num.*14. Fagundez *lib.1.in Decal.cap.*13. *num.*5. Trullench *lib.1.in Decal.cap.*3.*dub.*9.§.3. *num.*7. Palao *tom.1.tractatu 4.disputatione 3. puncto 5.num.*12. & alij.

QVÆSTIO XXVIII.

An priuata persona dicantur etiam fautores hæreticorum ex omissione, si hæreticos v.g. non capiant, aut non custodiant, &c.

REspondeo non dici fautores hæreticorum; ac proinde non incurrere excommunicationem fautorem hæreticorum, communiter loquendo: etiamsi requisiti id non faciant. Ratio est, quia non tenentur ex officio, *l. Non est singulis, ff. de Regul. Iur. can. Si de areæ*,16.*q.*2. sicut tenent Magistrati & aliæ personæ publicæ. Sic communiter Doctores: Eymeric. Peña, Sayr. Toletus, Azor, Vgolinus, quos citant, & sequuntur Sanchez *cap.*10.*cit.num.*15. Palao *loc.cit.num.*7. Fagundez *cap.*13.*cit. num.*7. Trullench *num.*8. Alterius *lib.*5. *disp.*2.*c.*5. & alij. Qui tamen excipiunt quosdam casus, de quibus in sequentibus.

QVÆSTIO XXIX.

An persona priuata incurrant ex omissione excommunicationem Bullæ Cœnæ, contra fautores hæreticorum latam, si dolosè omittant capere, aut indicare hæreticum.

AFfirmant, eo quòd dolus nemini patrocinari debeat, Angelus *verb. hæreticus* (non hæresis, vt etiam Sanchez, & Fagundez) *num.*24. Sylvester *verb. hæresis* 1.*quæst.*7. & Sayrus *tom.1. Thesaur. lib.*3. *cap.*5. *num.*7.

Sed probabiliùs respondeo: non incurrere. Quia dolus ille non efficit, vt bi contra iustitiam peccent, atque adeò vt omissio illis imputetur, sicut obligatis ex iustitia imputatur: ergo ad hanc excommunicationem incurrendam non sufficit illa omissio dolosa. Sic Sanchez *num.*15.*cit.* Fagund.*num.*12. & Trullench. *num.*8.

QVÆSTIO XXX.

An si priuata persona fuerit à Prælato, aut Magistratu requisita, ad præstandum auxilium ad hæreticos capiendos, ipsa verò sine causa id omittat, vt faueat hæresi illorum, excommunicationem hanc incurrat.

NEgat adhuc Eymericus *in director. Inquisit.*2. *part. quæst.*53.*num.*3. his verbis: Quidam autem sunt, qui publica non funguntur auctoritate, sed sunt personæ priuatæ: & isti non dicuntur fauere, nec fautores esse ex sola omissione. Vnde si hæreticos non capiant, non dicuntur fauere, nec fautores esse: & si non custodiant, & similia, etiamsi requisiti non faciant: quia non tenentur ad hoc, vel non tenebantur. Ita ille. Quem sequitur Farinacius *quæst.*182.§.2.*n.*36. Quorum sententiam non reprobat Palao, licèt contrariam teneat.

Sed tanquam quid certum respondeo excommunicationem incurrere, quia tunc certum est, esse fautorem hæreticorum; cum in tali casu teneatur ex iustitia auxilium præstare. Sic Peña contra Eymericum *in* 2.*part.directory, lib.*2.*adnotat.*59. (non 78.vt inuenies cit. apud Sanchez, & Fagundez) §. *Et isti non dicuntur*, & penes ipsum Turrecrem. Repertorium Inquisitorum, Simancas, & Brunus. Sanchez *lib.*2. *summa,cap.*10.*num.*15. Fagundez *lib.*1.*in Decal.cap.*13.*n.*11. Trullench *lib.*1.*in Decal.cap.*3.*dubio* 9.§.3.*num.*8. Alterius *lib.*5.*disp.*2. *cap.*5. Palao *tomo* 1. *tractatu* 4.*disp.* 3. *punct.*5.*num.*7. & alij.

QVÆSTIO XXXI.

An etiam in aliis casibus, ex sola omissione reputentur priuatæ personæ hæreticorum fautores, ac proinde excommunicationem incurrant.

REspondeo tanquam certum, etiam in aliis casibus reputari. *Primus est*, quando personæ, siue publicæ, siue priuatæ, iuramento ab Inquisitoribus adstrictæ de ferendo vero in hæreticos testimonio, veritatem negant, aut celant, quo hæresi faueant. Quia tunc delinquunt contra iustitiam. Sic Angelus, Sylvester, Sayrus, Peña, Sanchez, Fagundez, Trullench, & Alterius *loc.cit.*

Secundus est, quando ex speciali iuramento tenetur aliquis hæreticum capere, aut indicare, & id sine causa omittit. Ita Angel. & Sylvester nuper citati. Toletus *in Bulla Cœnæ, excommunicatio* 1.*numero* 10. D. Anton. 3.*part.tit.*14.*cap.*5. & Alterius *loc. cit.* Quod benè limitant Sanchez, Fagundez, & Trullench ad casum, quo tale iuramentum præstetur homini, cuius interest, vt Inquisitori; quia tunc Inquisitor acquirit ius iustitiæ per iuramentum sibi præstitum, vt sibi fides data præstetur. Secus verò est, si soli Deo voto, aut iuramento quis se adstringeret, aut homini, cuius non interest; quia tunc violans non denunciando, aut non capiendo hæreticum, solius religionis, non verò iustitiæ transgressor est.

Tertius est, quando siue personæ publicæ, siue priuatæ iussæ per Inquisitorum edicta hæreticos denunciare, id omittunt gratiâ fouendi hæresi. Quia tunc hi etiam peccant contra iustitiam. Ita Peña *dict. adnotat* 59. (non 78. vt etiam eum Sanchez, & Fagundez citat Trullench) *vers. Postremò*, & penes ipsum vterque. D. Thomas 2.2.*q.*68.*art.*1. Alexand. de Ales, Sotus, Cardin. Brunus, Rojas, Simancas, & Castro. Sic etiam Sanchez, Fagundez, & Trullench *loc. cit.* & alij, inter quos legendi sunt Turrecremata *lib.*4. *de Ecclesia, part.*2. *cap.*21. Concil. Narbonense

*cap.*14. 15. & 16. & Peña *loco citato*, vbi alios casus enumerant, in quibus fautores hæreticorum dici possunt.

QVÆSTIO XXXII.

Quando personæ, siue publicæ, siue priuatæ, dicantur, commissione fauere hæreticis, & consequenter excommunicationem incurrere.

RESpondeo quod tunc in primis, quando hæreticos, vt tales sunt, verbis laudant, excusant, commendant. Vt dicendo, eos esse viros probos, pios, innocentes, aut iniustè damnatos. Quando consilium præbent, vt incolumes è manu Iudicis euadant, aut viam fugiendi docent. Quando pro eis intercedunt ne puniantur, aut reuelant eisdem accusatores, denunciatores, testes, & similia, quibus iustam sententiam euadant.

Rursus dicuntur fauere hæreticis, quando eos visitant, comitantur, aut auxilium ad euadendum eis dant, vt subministrando alimenta, pecunias, tempendo, abscondendo, falsificando processum contra eos formatum, vel quouis aliò modo impediendo executionem iustitiæ contra eos.

Deinde fautores hæreticorum sunt habendi, qui conferunt hæreticis beneficia, honores, dignitates, siue ciuiles, siue Ecclesiasticas, & qui eis munera donant absque vlla honesta causa, qua excusentur; sed solum quia sunt hæretici, vt eis v.g. in suis erroribus faueant, & tandem qui hæreticis inseruiunt, eosque ducunt, & reducunt aliquò, nisi id præstent tanquam famuli, serui, vel mercenarij stipendio conducti.

Demùm, fautores hæreticorum censentur, & vt tales excommunicationem incurrunt, qui non solum viuis, sed etiam emortuis fauent hæreticis, vt hæretici sunt. Vt si quis impediret, ne Inquisitores, aut alij Prælati contra hæreticum mortuum procederent, vel vocatus in testem eius delictum negaret, aut denique hæreticum mortuum sepelirent in gratiam hæresis. Sic communiter Doctores. Legantur de iis omnibus Zanchinus *de hæret. cap.*5.*num.*5.& 6. Vgolinus *de Censur. Papæ reseru.*2.*part.cap.*1.*verb. Fautores.* Nauarrus *in Summa, cap.*27.*num.*55. Sayrus *tom.*1.*Thesauri lib.*3.*capit.*5. Peña *in director. Inquisit.*3 *parte, quæst.*113. *comm.*162. Sanchez *lib.*2. *sum. cap.*10. *n.*16. Filliucius *tract.*16.*cap.*2.*quæst.*6. Fagundez *lib.*1. *in Decal cap.*13. *à num.*13. Trullench *in lib. etiam* 1. *Decal. cap.*3. *dub* 9. §.3. *num.*9. Azor. *lib.*8. *cap.*15. *quæst.*1. Castro Palao *tom.*1. *tract.*4.*disput.*3.*puncto* 5.

§. IV.

De defensoribus hæreticorum, qui quinto loco in hac Bullæ clausula excommunicantur.

QVÆSTIO XXXIII.

Qui dicantur Defensores Hæreticorum; & quanam ratione à Fautoribus distent.

AD primum respondeo, quod defensores hæreticorum, quia in cap. *Excommunicamus*, §. *Credentes, de hæret.* & in primo Canone Bullæ Cœnæ excommunicantur, dicuntur illi, qui viribus, armis, precibus, auctoritate, aut quouis alio modo, vel arte hæreticos, vt hæreticos, tuentur, vt tutò viuant, & ne in manus Iudicium incidant, siue per se, siue per alios, siue directè, siue indirectè, siue in iudicio, siue extra iudicium id faciant, dummodo id faciant quia hæretici sunt, & causa, & intuitu fauendi hæresi. Tales erunt Notarij, Tabelliones & Aduocati, qui hæreticorum patrocinia suscipiunt, instrumenta in eorum defensionem conficiunt, & quouis alio modo, arte, literis, & industria protegunt, quatenus hæretici sunt. Sic Eymericus *in Director. Inquisit.* 2.*part.quæst.*51.& ibi latè Peña *adnot. mihi* 58. aliis 77. & penes illos Zanchin. Repertor. Inquisitor. Archidiacon. Guido Fulgodius, Bernard. Comensis, Carrerius, Simancas, & alij. Sayrus *tom.*1. *Thesaur.lib.*3.*cap.*5.*num.*9. Toledo *in Sum. in* 1. *excommunic. Cœnæ num.*18. & 19. Azor *lib.*8. *cap.*15. *quæst.*6. Vgolinus *cap.*1.*vers. Et generaliter.* Sanchez *lib.*2. *summa, cap.*10.*numero* 18. Alterius *lib* 5.*disput.*2. *cap* 3. Filliucius *capite.*2.*citat.quæst.* 8 Fagundez *lib.*1.*in Decal. cap.*13.*num.*17.& 18. Trullench *lib.*1.*cap.*3. *dub.*9 §. 4. *num.*13. Viualdus *in Bulla Cœnæ, num.*7. Palao *puncto* 5. *cit. num.*5.

Ad secundum respondeo, Quod Defensor hæreticorum differt ab eorum fautoribus, sicut superius, & inferius. Quippe omnis Defensor est fautor; non verò è contra omnis fautor est defensor. Quare fautor quid superius est. Sic Vgolinus, Sanchez, Fagund. & Trul. *loc. cit.* Filliuc. *loc. cit. q.*8. *n.*40. Qui aliam differentiam inter prædictos assignat, dicens in hoc distingui defensorem à fautore, quòd hic maximè hæretico fauet gratia; ille verò vi, & potentia.

QVÆSTIO XXXIV.

An qui extra causam hæresis, defendunt hæreticum eorum defensores dicantur, & excommunicationem incurrant.

RESpondeo negatiuè. Quia in hoc casu non propriè defendunt hæreticum: sed proximum. Vnde si quis defendat hæreticum à priuato suo inimico, non ideo incurrit excommunicationem, sicut non incurreret, si illum defendisset ab alio periculo ignis, fluminis, &c. Idemque est dicendum, de Aduocatis, Notariis, qui hæreticos tuentur in alia causa extra hæresim, vt furti, homicidij, &c. quia tunc huiusmodi non dicerentur fautores hæreticorum, nec incurrerent excommunicationem, eo quòd tunc non defenderent hæreticum, sed proximum. Sic Angelus, Syluest, Perez, quos citat, & sequitur Viualdus *num.*7. *cit. conclus.*3. Sayrus, Toledo, & Azor, quos affert, & sequitur Sanchez *lib.*1.*summa cap.*10.*num.*19. Fagundez *cap.*13. *cit. num.*18.& 19. & Trullench *num.*13. *cit.* Qui benè id limitant, nisi hæc præstent animo fauendi hæresi; quia tunc fautores hæreticorum erunt, & ideo non euadent excommunicationem, dummodo intentionem suam exterius exprimant, quia defensio prædicta non est per se sufficiens ad illum manifestandum, cum sit actio de se bona, & non ordinata ad defensionem hæretici, vt hæreticus est. Legantur etiam Castro Palao *de hæresi tract* 4 *citato disp.*3 *punct.*5. & Sousa *in Aphorismis Inquisitor. lib.*1. *cap.*14. Alterius *lib.*5.*disp.*2.*cap.*5.

QVÆSTIO XXXV.

An defensor hæreticorum dicatur qui seipsum, vel alium hominem supponit pro aliquo hæretico, qui capiendus erat.

RESpondeo esse defensorem hæreticorum, & consequenter excommunicationem incurrere, dummodo id faciat animo fauendi hæretico, vt talis est. Hæc conclusio constat ex dictis. Et eam expressè docet

docet Peña *in 2.p. Directori, jadnotat.* 58. *vers. Iam vnus est casus*, ex Bulla Innocent. IV. *Ad exstirpanda*, §. *Si quandoque*, vbi ita scriptum extat: Si quandoque aliqui, vel aliquæ, non hæretici pro captis hæreticis, ipsis non contradicentibus fuerint assignati, vel se forsitan assignauerint, prædicti suppositi perpetuo carceri mancipentur, & hæretici nihilominus reddere, & assignari cogantur: & qui hunc dolum fecerint, iuxta legem prædictam bonis omnibus publicatis, in perpetuum relegentur. Hæc Innoc. Quod postea roborauit Clemens IV. in Bulla incipiente, *Ad exstirpanda*, §. *Si quando*.

---

§. V.

De Legentibus, Retinentibus, Imprimentibus, & Defendentibus libros hæreticorum, qui sexto loco in prima clausula Bullæ Cœnæ excommunicantur?

QVÆSTIO XXXVI.

An legentes, retinentes, imprimentes, & defendentes libros infidelium continentes errores contra fidem, hanc Bullæ excommunicationem incurrant.

Respondeo non incurrere, etiamsi illi infideles fuerint Catechumeni, & à fide recesserint. Ratio est, quia prima conditio in Bulla Cœnæ requisita ad hanc excommunicationem, est vt libri sint hominum hæreticorum: at sic est, quod huiusmodi homines infideles non sunt hæretici: ergo qui eorum libros legunt, non legunt libros hæreticorum: ergo non incurrunt excommunicationem legentium libros hæreticorum. Sic Vgolin. *de casib. Papæ reseru.* 2. *part. c.* 1. *verb. Ac eorundem libros*, § 1. *n.* 3. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *n.* 20. & 21. Fagundez *lib.* 1. *in Decal. c.* 14. *n.* 5. Trullench *eod lib.* 1. *c.* 3. *dubio* 9. § 5. *n.* 15. Alterius *lib.* 5. *disp.* 2. *c.* 6. *in principio*. Castro Palao *tom.* 1. *tract.* 4. *de infidelit. disp.* 2. *punct.* 10. § 1. *n.* 1. & alij.

QVÆSTIO XXXVII.

An ad incurrendam hanc Bullæ excommunicationem, sufficiat quod Auctor libri qui legitur, sit hæreticus.

Respondeo non sufficere; sed requiri etiam, quod hæretici liber contineat hæresim, vel tractet de Religione. Has enim duas conditiones, nempe quod Auctor sit hæreticus, & liber contineat hæresim, vel tractet de Religione, requirit Bulla Cœnæ ad incurrendam eius excommunicationem: ergo quamuis Auctor sit hæreticus, si liber eius contineat hæresim, aut tractet de Religione, legendo illum non incurritur excommunicatio Bullæ: quamuis incurratur alia excommunicatio lata à Pio IV. quæ habetur in Indice librorum prohibitorum Concilij Tridentini per Clementem VIII. confirmato; quia hæc comprehendit omnes legentes libros hæreticorum, quamuis libri nec hæresim contineant, nec de Religione tractent. Differunt autem huiusmodi excommunicationes in hoc, quod absolutio ab excommunicatione Bullæ reseruata est Papæ: at verò excommunicatio Indicis, minimè. Sic tenent Fagundez, Trullench, & Alterius *loc. cit.* & expressius Sanchez *cap.* 10. *cit. n.* 33: & peres ipsum Vgolinus *cap.* 1. *cit. verb. de Religione num.* 2. Fagundez *loc. cit. n.* 13. Suarez *de fide disp.* 20. *sect.* 2. *num.* 15. Sanctarellus *de hæresi dub. unico*, *n.* 10. Trullench *loc. cit n.* 19. Diana *part.* 6. *tract.* 6. *resolut.* 55. Rocafull. *part.* 3. *lib.* 3. *c* 8. *Praxis*, vbi notat, quod in hoc Canone prohibeatur lectio libri Hæretici damnati ab Ecclesia, vel hæretici, qui publicè credatur, vel habeatur talis; quamuis adhuc de hæresi damnatus non sit, vt *infra* dicemus.

QVÆSTIO XXXVIII.

An vt legentes libros hæreticorum excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrant, requiratur quod liber & contineat hæresim, & simul de Religione tractet.

Affirmat Graffis *lib.* 4. *decis. aurear. c.* 18. *n.* 40. & 42. & Sayrus *tom.* 1. *Thesaur lib.* 3. *c.* 15. *n.* 12. apud Fagundez *vbi infra*. Sed rectè horum Auctorum sententiam aliter refert Sanchez *lib.* 2. *cit. cap.* 10. *n.* 34. vt infra notauimus. Affirmat verò Cronsers *in reg. S. Franc. c.* 7. *sect.* 5. apud Dianam mox citandum.

Sed vt certum respondeo: non requiri vtrumque simul, sed alterum sufficere, videlicet vel quod dicti libri hæresim contineant, vel de Religione tractent. Quia Bulla Cœnæ apertè loquitur disiunctiuè, & sic alterum tantum petit. Sic Sanchez, Vgolinus, Fagundez, Suarez, Sanctarell. Trullench, & Diana *loc. quæst. præcedenti citatis*, & Puteonus *in Bull. Cœnæ*, *cap.* 1. §. *Ac eorumdem libros, num.* 184 Rocafull. 3 *p. Praxis, lib.* 3. *cap.* 8. Ex quibus nota, quod illi libri dicuntur tractare de Religione, qui tractant de expositione Fidei, de Theologia positiua, vel scholastica, de moribus Christianis, de casibus conscientiæ, de cultu Dei, & Sanctorum, vel denique de Clericis, & Monachis: non qui de Philosophia, & inferioribus scientiis & artibus tractant, quia huiusmodi hoc præcepto non comprehenduntur.

QVÆSTIO XXXIX.

An vt incurratur huius Bullæ excommunicatio, necesse saltem sit, vt liber hæretici ex professo, & instituto de hæresi, aut de Religione tractet.

Affirmant Graffius, & Sayrus *locis* nuper *citatis*, docentes esse necessarium ad hanc excommunicationem incurrendam, vt liber hæretici ex professo de hæresi, aut de Religione tractet, id est, vt argumentum libri sit de hoc. Secus verò si ex professo de aliis rebus tractet, quamuis obiter interserat aliquam hæresim, aut aliquid ad Religionem pertinens. Ita refert horum Doctorum opinionem Sanch. *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 34. Quibus auctoribus addo Antonium Sousa *in expositione Bullæ Cœnæ, disput.* 13. *cap.* 2. *conclus.* 2. sic dicentem: Qui legit, licèt absque Sedis Apostolicæ licentia, Hæreticorum libros, qui ex professo hæresim non continent, vel de Religione non tractant; quamuis hæresim aliquam contineant, per hanc bullam non excommunicantur. Ita Sousa, & Filliucius *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 2. *q.* 8. *dicto* 3. *n* 45. & *tom.* 2. *tract.* 22. *cap.* 7. *n.* 204.

Tamen è contra negant alij, existimantes sufficere ad incurrendam excommunicationem Bullæ, vt libri hæreticorum contineant hæreses, vel de Religione tractent, etiamsi principale argumentum eorum non sit tractare de Religione vel hæreses explicare, sed de historiis, aut aliis rebus indifferentibus. Ita docent aliqui, quorum opinionem esse probabilem expressè tenet Filliucius *n.* 45. *cit.*

Sed clarius, & probabilius respondeo: *Primò*, vt excommunicatio Bullæ incurratur, non est necesse, vt liber

liber hæretici tractet ex professo de hæresi, sed satis est, vt vnam solam hæresim contineat, de quacunque re ex professo tractet. Ratio est, quia in clausula Bullæ Cœnæ sic habetur: *Libros hæresim continentes, aut de Religione tractantes.* Vbi circa hæresim solùm requirit, vt liber hæresim contineat: quod quidem verificatur etiam vnicam continendo, de quacunque re tractet: ergo. Sic Sanchex, Azor, Fagundez, & alij mox citandi.

Respondeo *secundò*, vt incurratur dicta excommunicatio legendo librum hæretici de Religione tractantem, necessum est vt talis liber non obiter de Religione tractet, sed ita notabiliter, vt arbitrio prudentis censeatur ex professo de Religione tractare, etiamsi ex instituto de aliis rebus tractet, quia tunc solùm verè verificatur, librum illum de de Religione tractare. Sic Rodriguez *in addit. ad Bull.* §. 9. *n.* 68. Azor. *lib* 8. *instit. cap.* 16. *quæst.* 5. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *part. disp* xi. *sect.* 2. *n.* 10. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10 *n.* 34. Alterius *lib.* 5. *disp.* 1. *cap.* 6. *vers. In primo genere, in fine.* Portel *in addit. ad dub. regul. verb. libri prohibiti, num.* 8. Fagundez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 14. *num.* 15. & ibi Trullench *lib.* 1. *cap* 3. *dub.* 9. §. 5. *n.* 19. Diana 1 *part, tract.* 11. *resolut.* 31. Bonacina *de Censuris, disput.* 2. *q.* 5. *punct* 4 *n.* 19. Rocafull. 3. *part. Praxis, lib.* 3. *cap.* 8.

QVÆSTIO XL.

An casu, quo totus liber hæretici vnicam hæresim contineat, sit totus liber prohibitus.

Respondeo totum esse prohibitum. Et ideo etsi quis legat partem dicti libri non continentem hæresim, nihilominus Bullæ excommunicationem incurret. Quia reuera legit librum hæretici hæresim continentem, quod solùm requirit Bulla Cœnæ, vt aditum his libris legendis clauderet. Sic Sanchex *n.* 35. Fagundez *num.* 16. Suarez, & Trullench. *loc. cit.* Vgolinus *de Censur. Papa reseru. cap.* 1. *verb. Ac eorundem libros, num.* 1. *vers* 7. Rocafull. *loc. cit.*

QVÆSTIO XLI.

An absque incursione Censuræ possit quis legere dictum librum vnicam hæresim continentem, si ab illo talis hæresis deleatur.

Affirmat Crousets *in Regal. S. Franc. cap.* 7. *lect.* 5. *fol.* 512. vbi asserit, quod si libri hæreticorum vnum, atque alterum contineant errorem, illeque omnino deleatur, possint sine incursione excommunicationis legi.

Sed tanquam certum respondeo non posse talem librum legere; (nisi aliàs deletio talis hæresis fiat authoritate publica, quæ relinquat totum librum liberum ad legendum, retinendum, &c.) Quia militat eadem ratio. Sic Sanchez, Suarez, Fagundez, & Trullench *locis citatis*, & Diana *p.* 6. *tract.* 6. *resol.* 55.

QVÆSTIO XLII.

An quando liber hæretici in multiplex volumen est diuisus, qui partem libri, in qua nec hæresis continetur, nec de Religione tractatur, legit, incurrat excommunicationem Bullæ.

Negant absolutè Vgolinus *cap.* 1. *citat. verb. Ac eorundem libros,* §. 1. *num.* 1. *vers.* 6. Quia pars, (inquit) illa seorsum sumpta vnus liber esse videtur: & ideo non habet omnia requisita ad hanc excommunicationem incurrendam.

. Huic Auctori adhæret Fagundez *lib.* 3. *in Decalog. cap.* 14. *num.* 16. & 17. vbi ita loquitur: Si tamen sint diuersi tomi eiusdem Auctoris hæretici tractantes eandem materiam non prohibitam, & vnus tantum hæresim contineat, reliqui verò non contineant, nec de Religione tractent ex instituto, solùm ille, qui hæresim continet, erit prohibitus sub Censura Bullæ Cœnæ, si nimiæ molis vitandæ gratia diuidantur; at reliqui separati non erunt prohibiti, secus si omnes tomi in vnum librum coëant, aut vnus liber ex diuersis tomis, ac voluminibus componatur, vt plerumque fit; quia tunc vnusquisque tomus pars est totius libri prohibiti, vt patet, & ita docet Sanchez *tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 30. Quod idem videtur docere Vgolinus (*loc. cit.*) Hucusque Fagundez. Cui omnino adhæreret Diana *resolut.* 66. *cit.* referens eiusdem relata verba.

Sed clarius respondeo sic. Quando liber hæretici in diuersos tomos verè est diuisus, tunc qui partem libri, in qua nec est hæresis, nec de Religione tractat, legit, non, incurret excommunicationem Bullæ. Quia tunc (inquit Sanchez) diuersi libri omnino censentur: et si per accidens aliquis eos simul intra eundem tomum conglutinet. At secus credo, quando vnicus liber (vti solet) in plures diuiditur, vt in primum, secundum, tertium, &c. tunc enim cuiuslibet illorum pars est pars vnici, ac eiusdem libri hæresim continentis, aut de Religione tractantis. Quod adhuc verum credo, etiamsi nimiæ molis vitandæ gratia aliqui eorum per accidens seorsum ab aliis conglutinarentur. Quia adhuc est vnicus liber. Sic prorsus Sanchez *lib.* 2. *citat. cap.* 10. *num.* 36. Cuius sententia in aliquo, vt ex verbis relatis constat, à sententia Fagundij distat. Sic etiam Trullench *lib.* 1. *in Decalag. c.* 3. *dubio.* 9. §. 5. *n.* 19.

QVÆSTIO XLIII.

An incurrat excommunicationem Bullæ, qui legit librum hæretici continentem hæresim, nondum tamen typis excusum.

Respondeo incurrere. *Primò*, quia liber manuscriptus, est verè liber. *Secundò*, quia periculum infectionis, ob quod hæc prohibitio emanauit, locum habet etsi sola manu liber scriptus sit. Sic omnino Sanchex *cap.* 10. *citat. num.* 28. ex Vgolino *de Censur. Papa reserua.* 1. *parte, cap* 1. *verb. Ac eorum libros, n.* 1. *vers.* 4. Suarez *de fide disp.* 20. *sect.* 2. *num.* 10. Fagundez *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 14. *num.* 11. Trullench §. 5. *cit. num.* 16. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 2. *quæst.* 8. *num.* 45. Granados *controuers.* 2. *de fide, tractatu* 15. *disputatione* 10. *numero* 7. Palao *tomo* 1. *tractatu* 4. *disputatione* x. *puncto* 10 §. 1. *numero* 3. & Rocafull. 3. *part. Praxis, lib.* 3. *cap.* 8. *dub.* 1.

QVÆSTIO XLIV.

An etiam incurrat dictam excommunicationem, qui legit epistolam missiuam, concionem, aut aliam papyrum hæretici continentem hæresim.

Affirmant Vgolinus *cap.* 1. *citat. num.* 2. *vers. Nonò in excommunicationem.* Megala *in* 3. *part. libro* 3. *cap.* 1. *num.* 55. Diana 1. *part. tract.* 11. *resolut.* 34. Castro Palao *de infidelitate, tractatu* 4. *disputat.* x. *puncto* 10. §. 1. *numero* 4. Quia (inquit) hæc prohibitio librorum non est lex odiosa, sed fauorabilis, quia est in fauorem fidei, & defensionem Catholicorum. Ita ille-

ffe, Quem citat, & etiam fequitur Trullench *lib.1 in Decal.cap.3.dub.9.§.5.num.16.*& nifallor Filliucius *loc. cit.*Soarez *de fide difp.20.fect.5. num.10.* & Farinac. *de heref. quæft.180.n.30.& 31.* ac Diana *p.10. tract.12. refol.47.*& Rocafull.*cap.8.cit.dub.2.pag.191.*

Sed æquè probabiliter refpondeo: non incurrere. *Primò*, quia æquè probabile eft, hanc prohibitionem librorum effe legem pœnalem primò, & per fe: at fic eft, quod pœnæ non debent ampliari: ergo. *Secundò*, quia hæc in communi, & vfitato loquendi modo minimè dicuntur libri: nec militat eadem ratio in his, quæ in libris; libri enim diutius permanent, & amplius extenduntur. In pœnalibus autem ita intelligenda res eft, vt faluentur verba, & pœnæ non extendantur. Sic Sanchez *lib.2. cap.10. cit.n.29.*Pottel.*in addit.ad dub.reg.verb. libri prohibiti, num.6* Soufa *in explicat.Bullæ Cœnæ,cap.2.difputat.15. conclu∫.1.num.5.* Duardus *in explicat.Bullæ Cœnæ,lib.2. canon.1 quæft.55.num.11.* Layman *lib.2.tract.1.cap.15. num.3.*Fagundez *lib.1.in Decal.cap.14 n.11.* Granados *num.7.cit.*Bonacina *difput.2.de Cenfur.quæft.5. punct 4. num.18.* & dicit, imò & probat, id effe probabile Palao *loc.cit.num.5.*

QVÆSTIO XLV.

An faltem incurrat hanc Bullæ excommunicationem, qui indicem libri Hæretici, continentis hærefim, fiue eius præfationem, feu proœmium, legit.

RESpondeo incurrere. Quia hæc pars libri funt, & quidem index totam libri fummam complectitur: procemium verò, feu præfatio ad lectorem, ea quæ in libro tractanda funt, & Auctoris mentem explanant. Vnde hæc legens, fi aliàs eum non excufet materiæ paruitas; planè excommunicationem Bullæ incurret. Sic Sanchez *loc. cit. num.30.* Trullench *lib.1.in Decal.cap.3.dub.9. §. 5. num.16. in fine*, Fagundez *cap.14. cit. num.12.* Vgolinus *a. parte cit dict.verb.Ac eorumdem libros, num.1. verf.8.* Puetonus *in Bull.Cœna,c.1.num.184.*quem refert Diana *10. parte loco citato.*

QVÆSTIO XLVI.

An fi quis legat, teneat, aut imprima, libros Catholici Authoris,in quibus funt annotationes,& fcholia Hæreticorum hærefes continentes,incurrat Bullæ Cœnæ excommunicationem.

AFfirmat Suarez cafu, quo tales annotationes, fcholia, feu commentarij hæreticorum fint tales, feu tam copiofi, vt liber potius ex eis, quàm ex textu conftare cenfeatur: fecus fi fint exigui. Ita ille *de fide difp.20.fectione 2.num.13.& tom.5.in 4.part.difput.21.fectione 2. num.11.* Quem non citatum fequitur Alterius *lib.5.difput.2.cap.6.dub.1.in fine*, Ægidiufque apud Palaum *vbi infrà.*

Sed abfolutè loquendo probabiliùs refpondeo: non incurrere Bullæ excommunicationem legendo, aut tenendo tales librum Authoris Catholici, in quo etiam copiofi fint commentarij Authoris hæretici. Quia adhuc in hoc cafu talis liber verè eft, & nuncupatur liber Authoris Catholici, à quo in lucem prodiit; non liber Hæretici commentatoris: ergo abfolutè talis liber non eft prohibitus, ac proinde abfque periculo incurfionis Cenfuræ Bullæ, poteft à quouis, etiam cum dictis commentariis, legi. Sic Nauarrus *cap.17. numero 56.* Graffius *1.part. decif. cap.18. numero 43.* Rodriguez *in Bulla Cruciata, §.9. numero 78.* Quos citat, & fequitur Sanchez *libro 2. fummæ capite 10. num.25.* Quibus addi poffunt Sanctarellus *tractatu de hærefi,cap.13.dub.vnico, numero 4.* Fagundez *lib.1.in Decal. capite 14. num.8.* Trullench *lib.1.in Decal.cap.3.dub.9.§.5. numero 15.* Soufa *in expofit. Bullæ Cœnæ,canon.2.difputatione 13. concl.13. n.7.* Diana *1. parte,tractatu 11. refolut.32.* (Quamuis poftea *part.5. tractatu 13. refolut.16.* ex parte aliter fentiat cum Hurtado de Mendoza *in 2.2.difput.76. fect.8. §.303.* vbi conceordare vtrafque fententias nititur,) Bonacina *difputat.2. de Cenfuris,quæftione 5. puncto 4. num.6.* & iudicat Farinacius *de hæref. quæftione 180. numero 50.* quos citat, & fequi videtur Palao *tomo 1. tractatu 4.difputat.2.puncto 10.§.1. num.2.* & alij. Addunt tamen Nauarrus, Sanchez Graffius, Trullench, & alij, quod licèt legentes dictum librum non incidant in excommunicationem Bullæ; incident tamen, fi aliàs fit prohibitus, in excommunicationem contentam in catalogo librorum prohibitorum, quæ nulli eft referuata, vt fuprà *quæft.37.* etiam notauimus.

QVÆSTIO XLVII.

An incurrat excommunicationem Bullæ, qui librum hominis Catholici, in quo ad verbum funt inferti errores alicuius hæretici,legit.

REfpondeo non incurrere: etiam cafu in quo talem librum legat ea præcipua intentione, vt errores hæreticorum fciat, & cognofcat. Ratio eft, quia ex vna parte dictus liber verè non eft hæretici, fed Catholici: & ex alia, in hac excommunicatione Bullæ non punitur affectus fciendi, fed folum factum ipfum legendi libros hæreticorum: ergo. Sic communiter. Nauarrus *capite 27. numero 56.* Vgolinus *de cafibus referuat.Papæ 2 part. capite 1. verb. Ac eorum libros.*Sayrus, Azor, Suarez, & Rodriguez, quos citat, ac fequitur Sanchez *lib.2. fumma,cap.10. num.33.* (quamuis ex his Suarez non loquatur in cafu à nobis affignato.) Sic etiam Sanctarellus *tractatu de hæref, cap.13.dub.vnico, num.3.* Fagundez *lib. in Decal. cap.14.numero 6.*Trullench *lib.1. citat. capite 3. dub. 9. §.5.numero 15.*Alterius *lib.5. difputatione 2. c.6. dub.1.* & penes illum Simancas, Brunus, & Turrecremata. Filliucius *tractatu 16. capite 2. quæftione 8. num.41.* Ægidius *difp.18. de fide,dubio 11. num.177.* Palao *loco citato.*

QVÆSTIO XLVIII.

An faltem incurrat, qui librum hominis Catholici, in quo ipfe Author Catholicus ob ignorantiam hærefes aliquas fcripfit, legit.

REfpondeo adhuc non incurrere. Quia adhuc non eft liber Hæretici. Requiritur namque, vt conditio neceffaria ad hoc quod huiufmodi excommunicatio incurratur, vt Author libri fit Hæreticus. Sic Vgolinus *loc.cit. verf.5.* Sanchez *num.24.* Fagundez *num.7.*Trullench *num.15.*& alij.Qui benè contra Graffium *1. part. decif.lib.4.cap.18.num.40.& 43.*dicunt,non effe opus ad id, vt liber fit hæretici ab Ecclefia de hærefi damnati; fed fufficere, quod fit liber hominis hæretici, qui publicè hæreticus credatur, & habeatur: nam Bulla Cœnæ abfolutè loquitur.

QVÆSTIO

Qvæstio XLIX.

An incurrat excommunicationem Cœnæ qui legit legit Græcorum, & Armenorum libros, qui horum ritus continent.

REspondeo non incurrere. Quia huiusmodi ritus non sunt ab Ecclesia tanquam hæresies habiti. Sic Azor *tom.1.lib.8.cap.16.q.8.* Sanchez *loc. cit. n.27.* Fagundez *num.9.* Trulleneb *num.15.in fine*, & alij. Sic etiam Suarez *de fide disput.20.sect.2. num.12.* & Palao *punct.10.cit.num.2.* Qui hanc sententiam dicunt veram, & verè, dummodo Authores illorum librorum non sint hæretici: nam si essent, verè incurreret, quia tunc legeret libros hæreticorum de religione tractantes.

Qvæstio L.

An incurrat dictam Bullæ Censuram, qui libros Magicæ artis legit, tenet, seu imprimit.

AFfirmant Nauarrus *in summ. Hispana cap.28. in addit.ad num.56.cap.27.*

Sed vt certum respondeo: iam non incurrere dictam Censuram, si aliàs Author magus non sit hæreticus. Quia Bulla Cœnæ, quæ post Pium V. publicatur, non comprehendit magos, nisi hæretici sint. Sic Viualdus *in explicat. Bullæ Cœnæ num.13.* vbi ait Nauarrum *loco citato*, fuisse loquutum iuxta Bullam Cœnæ Pij V. quæ exprimebat habentes libros magicæ artis, & illa vtentes. Quod quidem constat, cum ipsemet Nauarrus id indicet in Summa Latina, *cap.27. num.55.* his verbis. *Secunda*, quod hæc excommunicatio non comprehendit Magos, qui aliàs non sunt hæretici, argum. eorũ quæ habentur *26.quæst.1.2.3.4.5.6. & 7.* S.Thom.*2.2.quæst.95.art.1.& 2.* quos tamen comprehendebat Bulla Pij V. quod est valde notandum. Hæc meus Nauarrus. Quem sequuntur Sanchez *loc. cit. num.32.* Fagundez *num.10.* Trulleneh *num.18.* Alterius *lib.5.disputatione 2.cap.6.in fine*, vbi ait, à tempore Gregorij XIII. hanc excommunicationem legentium, & tenentium libros Magorum fuisse sublatam à Bulla Cœnæ, & omissam, nihil de ea Summis Pontificibus statuentibus.

Qvæstio LI.

An qui legit librum hæreticum in Gallia, Anglia, & aliis Prouinciis, vbi Bulla Cœnæ non est recepta, incidat in excommunicationem Bullæ.

AFfirmat Megala *in 3.part. lib.3. cap.1. n.60.* apud Dianam *vbi infrà.*

Sed probabiliùs respondeo: non incurrere casu, quo non sit Bulla Cœnæ recepta, vt benè probat Becanus *in summa Theolog. tractatu 3. cap.6. quæst.8. num.4. in fine*: secus verò si recepta sit, quia tunc certum est, quod incurrant Catholici legentes libros hæreticorum hæresim continentes, etiamsi legant illos animo confutandi suos errores: nam studium Religiosis contra hæreticos defendendæ non excusat Catholicos, nisi accedat licentia Romani Pontificis. Sic Azor *tom.1. lib.8. cap.16. quæst.6.* Sanchez *lib.2. summæ, cap.10. num. 42.* (non 4. vt inuenies citatum apud Dianam,) Becanus *loc.cit.* Fagundez *lib.1. Decal.cap.14.num.24.* Trullench etiam *lib.1. in Decal. cap.3. dub.9. §. 5. num.21.* Diana *1. part. tract.11. resolut.55.* Alterius *tom.1. lib.5. disput.2. cap.6. dub.1.* & Hurtado de Mendoza *de fide disput 76.sect.8.subsect.2. num.307.* licèt cum limitatione. Ait enim quod alli, ad quos non spectat tueri fidem in dictis Prouinciis publica disputatione, aut scripto, minimè possint tales libros legere, quamuis sit cum animo errores confutandi: benè tamen illi, quibus incumbit fidei propugnatio; quia tunc ipsa fides pateretur damnum, cum libris hæreticorum non inspectis, non possint illorum errores oppugnari. Possunt ergo, imò & debent tales Doctores huiusmodi libros in dicto casu legere.

Qvæstio LII.

An si ipsemet hæreticus legat suum librum continentem hæresim, aut de Religione tractantem, hanc Bullæ excommunicationem incurrat.

REspondeo incurrere. Et ideo duplici titulo erit excommunicatus, nempe & ratione hæresis, & ratione lectionis, seu retentionis libri continentis hæresim, aut de Religione ex professo tractantis. Sic ex Vgolino Sanchez *cap.10. cit. num.37.* Fagundez *num.18.* Trullench *num.20.* Cum quibus hic aduerte, quod illi hæreticorum libri dicuntur de Religione tractare, qui diuinam Scripturam, vel partem eius exponunt; qui Theologiam Scholasticam, aut Moralem in totum, vel in partem explanant: Qui de cultu Deo, ac Sanctis debito, necnon de Clericis, & Monachis, de Prælatis, de visibili, & inuisibili Ecclesia disserunt. Nam hæc omnia ad religionem Christianam, & Catholicam spectant: & Bulla Cœnæ generaliter loquitur, intenditque ne hæreticorum errores in his libris sparsi disseminentur, & addiscantur. Legantur Sanchez *num 21* Fagundez *num.14.* Trullench *eod.num.14.* Suarez *tom.5.in 3.part.disput.21. sect.2. num.10* Bonacina *de Censur. disput.2 quæst.5. punct.4.* & alij. Qui ex dictis benè inferunt, quod non incurrent excommunicationem Bullæ (quidquid sit de excommunicatione Indicis librorum prohibitorum) legentes libros hæreticorum tractantes de Philosophia, aut septem artibus inferioribus, aut historia, eo quòd hi nec hæresim contineant, nec materiam Religionis tractent.

Qvæstio LIII.

An incurrat excommunicationem Bullæ, qui legit librum hæreticum, non dolo malo, sed solius curiositatis causa.

REspondeo incurrere. Quia Bulla non considerat animum legentis, sed facto contenta est. Sic Vgolinus *2.part.de Censur.§.Papa reseru. verb Ac eorundem libros, in fine principij.* Toletus *in Bulla Cœnæ, excommunic.1. num.24.* apud Sanchez, Fagundez, & Trullench *mihi num.10.cap.19.* his verbis: Præterea, siue legant ad errores cognoscendos, vel impugnandos, vel ad aliquam eruditionem depromendam, omnes hi excommunicationem incurrunt, dummodo sine licentia Sedis Apostolicæ fiat. Sic ille. Sanchez *lib.2.sum.cap.10. num.40.* Fagundez *lib.1.in Decal.c.14. n.22.* Trullench etiam in *1.lib.Decal.cap.3.dub.9.§.5. num.22.* & Rocafull. *3.part. Praxis, lib.3.cap.8.dub.5.*

Qvæstio LIV.

An etiam dictam excommunicationem incurrant, qui librum hæreticum solùm visu percurrendo, & nulla verba proferendo legunt.

REspondeo etiam incurrere. Quia qui visu solo percurrendo legit, verè dicitur legere. Nam vera

lectio,

lectio, nullatenus verborum prolationem requirit, argum. *ex l.* 2. §. *Conspectio, ff. quemadmodum testamentum aperiatur.* Sic Vgolinus *loc. cit. n.* 2. *vers.* 10. Graffius 1. *p. decis. lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 45. Sanchez *n.* 41. Fagundez *n.* 23. Trullench *n.* 22. Suarez *de fide, disp.* 10. *sect.* 2. *n.* 18. his verbis: *Tertiò*, sufficiet legere oculis percurrendo librum, etiamsi ore nihil proferatur: quia illud revera est legere, & etiam actio sensibilis, in qua tota ratio legis locum habet. Sic ille. Palao *tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *punct.* 1. §. 2. *n.* 2. Bonacina *disp.* 2. *de Censuris*, *quæst.* 5. *punct.* 4. *n.* 8. Duard. *lib.* 2. *in Canone* 1. *q.* 36. *n.* 3. Rocaffull. *loc. cit. dub.* 6. & alij.

QVÆSTIO LV.

An item dictam excommunicationem incurrat, qui legit librum hæreticum, scriptum lingua, quam non callet, scit tamen illam legere.

AFfirmat apud Dianam Megala *in* 3. *p. lib.* 3. *c.* 1. *n.* 45. Quia Bulla Cœnæ, inquit, non spectat finem, sed factum ipsum. Huic authori fauet Portel *in addit. ad dub. regul. verbo, libri prohibiti*, *n.* 11. quatenus ait, se non audere contrarium consulere. Bonac. *disp.* 1. *de Censur. q.* 5. *puncto.* 4. *num.* 14. & alij.

Sed probabilius respondeo: Non incurrere. *Primò.* Quia illa non est vera, & formalis lectio, sed tantùm materialis. *Secundo.* Quia in dicto casu, omnino cessat ratio legis; nam neque periculum inde imminet, neque est communicatio cum hæretico in doctrina. Sic omnino Suarez *num.* 18. *cit.* dicens in hoc omnes conuenire. Sanchez etiam *lib.* 2. *sum. c.* 10. *n.* 51. Qui id etiam probat ex eo, quod qui legit id quod nil penitus intelligit, non legit more humano, sed more psittaci, & ideo tantùm legit materialiter. Sanctarell. *tr. de hæresi, c.* 13. *dub. vnic. n.* 2. Fagundez *lib.* 1. *in Decal. c.* 14. *n.* 30. Diana 1. *parte, tr.* 11. *resol.* 36. Trullench *lib.* 1. *in Decal. c.* 3. *dub.* 9. *n.* 24. Rocaffull. *loc. cit. dub.* 17. & alij. An autem incurrat dictam Censuram ex eo, quod talem librum hæreticum, quem nil penitus intelligit, apud se retineat, dicemus *infrà*.

Ad fundamentum autem Megalæ dicendum est, quod quamuis Bulla non attendat finem legentis, sed factum, vt nos etiam diximus *supra quæst.* 53. At nos debemus attendere finem legislatoris, aut Bullæ, vt omnes docent.

QVÆSTIO LVI.

An hanc Bullæ excommunicationem incurrat, qui per solam mentis recordationem, quasi mentaliter librum hæreticum percurrit, aut legit.

AFfirmat Graffius 1. *p. decis. lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 45. Cui consentit ex parte Saytus *tom.* 1. *Thesaur. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 13. quatenus ait, hunc non incurrere quando bono fine recitat: vbi videtur contrarium sentire vbi malus finis est, & animus.

Sed probabiliùs longè, absolutè respondeo: Non incurrere. Quia illa recitatio, reverà non est lectio humana, de qua leges humanæ loquuntur. Vnde ad propositum parum refert, quod ille qui memoriter talem librum recitat, bono, vel malo fine id faciat: quia Bulla, vt diximus, non finem legentis, sed factum ipsum considerat & punit; & ideo etiamsi sic recitans, malo fine id faciat, dictam Censuram non incurret. Sic Nauarr. *in sum. c.* 27. *n.* 56. *vers. Septimò.* Vgolin. *de casib. reseru. Papæ*, 2 *p. verb. Ac eorundem*

R.P. Leand. de Censuris.

libros, §. 1. *n.* 4. *vers.* 10. Sanch. *lib.* 2. *sum. c.* 10. *n.* 47. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *c.* 16. *q.* 4. Suarez *de fide disp.* 20. *sect.* 2. *n.* 18. Sanctarel. *tract. de hæresi, c.* 13. *dub. vnico*, *n.* 8. Filliuc. *tract.* 16. *c.* 2. *q.* 8. *n.* 45. Fagundez *c.* 14. *cit. n.* 25. Trullench *dub.* 9. *cit. n.* 24. *in principio*, & Rocaffull *p.* 3. *praxis, c.* 8. §. *De legentibus, dub.* 16.

QVÆSTIO LVII.

An famulus, qui iussu Domini legit librum hæreticum, vt ipsemet Dominus sciat, quid in illo contineatur, excommunicationem Cœnæ incurrat.

REspondeo tanquam certum: Incurrere. Quia scienter legit librum hominis hæretici, hæresim continentem: vel de Religione tractantem. Nec iussus Domini excusat illum; nisi aliàs metu graui, non in Fidei, aut Ecclesiæ contemptum Dominus ipsum ad legendum compelleret. Sic omnes, præcipuè statim citandi.

QVÆSTIO LVIII.

An etiam ipsemet Dominus, qui vt audiat, famulo legere præfatum librum iubet, eandem quoque excommunicationem incurrat.

NEgant quamplures DD. eo quòd in proprietate, & rigore, *audire legere*, non est *legere*: at verba legis pœnalis, in propria & stricta significatione sunt sumenda. Vgol. *loc. cit.* §. 1. *n.* 4. *vers.* 8. 9. & 10. quem citat, & sequitur Sanchez *lib.* 2. *sum. c.* 10. *n.* 48 & 49. Quibus addi possunt Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 2 *q.* 8. *n.* 45. & *tom.* 2. *tr.* 21. *c.* 7. *n.* 207. Sousa *in Bulla Cœnæ, cap.* 2. *disp.* 14 *n.* 5. Sanctarell. *tr. de hæresi, c.* 13. *dub vnic. n.* 8. Scortia *in Bulla Pontif. epitome* 166. *theorem.* 410. Duard. *in Bulla Cœnæ, lib.* 2. *c.* 1. *q.* 48 *n.* 5. Bonac. *de Censur. disp.* 2. *q.* 5. *punct.* 4. *n.* 11. (qui male pro hac parte citat Regin.) Portel. *in addit. ad dub. regul. verb. libri prohibiti, n.* 11. Fagund. *lib.* 1. *in Decal. c.* 14 *n.* 27. & 28. Trullench *lib.* 1. *in Decal. c.* 3. *dub.* 9. §. 5. *n.* 24 Castr. Pal. *de Infidelit. tract.* 4. *disp.* 2. *punct.* 10. §. 1. *n.* 4. Ægidius *disp.* 18. *de fide, dub.* 11. *n.* 178. & alij.

Sed æquè probabiliter respondeo: Eandem Bullæ excommunicationem incurrere. Quia Dominus in tali casu moraliter rem æstimando, librum legit, quamuis per alterius ministerium. Nam lectio partim constat ex prolatione, partim ex perceptione eorum, quæ scripta sunt, & revera talis actio consummatur in perceptione: ille autem, qui audit legentem librum hæreticum, percipit quæ leguntur, & ita quasi consummat illam actionem. Vnde non tantum legit per alium, sed etiam per seipsum, consummando actum, & ideo peccat contra dictam prohibitionem. Sic Suarez *de fide, disputatione* 20. *sectione* 2. *numero* 19. Azor. *tomo* 2. *libro* 8. *capite* 16. *quæstione* 4. (non 88. *cap.* 6. vt inuenies citatum apud Dianam) Saytus *tomo* 1. *Thesauri, libro* 3. *capite* 5. (non 15. vt apud eundem inuenies) *n.* 14. Graffius 1. *p. decis. libro* 4. *capite* 18. *numero* 45. (non 34. vt citat ipse Diana) Alterius *tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 2. *cap.* 6. *dub.* 2. *vers. Sed an Dominus.* Regioald. *lib.* 9. *c.* 14. *n.* 250. & *seqq.* Diana 1. *p. tract.* 11. *resolutione* 33. & Layman *libro* 2. *tractatu* 1. *capite* 15. *numero* 6. Megala *in* 3. *parte, libro* 3. *capite* 1. *num.* 38. & Rocaffull *p.* 3. *Praxis, libro* 3. *capite* 8. §. *De legentibus, dub.* 14.

Ad fundamentum oppositæ opinionis, respondeo, quod non est ad strictam & rigorosam verborum interpretationem confugiendum, quando de mente legislatoris rationabiliter dubitari non potest:

cum ergo in hoc nostro casu dubitari nequeat, mentem Summorum Pontificum esse, vt etiam Dominus præcipiens legere, in dicta prohibitione comprehendatur; nam alioquin cuilibet in fraudem legis agere, & excommunicationem effugere, perquam facilè esset; hinc est, quod non solùm legens (modò intelligat quod legit) sed etiam Dominus cui legitur, excommunicationem Bullæ contrahant. Legantur Suarez & Layman *loc citatis*.

QVÆSTIO LIX.

An etiam incurrant eandem Bullæ excommunicationem, qui audiunt aliquem librum hæreticum legentem, si non iubeant, petant, aut consulant, quod illum legat.

NEgant adhuc omnes Authores pro prima sententia citati, & ex citatis pro nostra Azor, Sayrus, Graffiis & Layman.

Sed æquè probabilius respondeo: Incurrere quoque. Sic Suarez *loc. cit.* per hæc verba: Neque etiam mihi placet distinctio, seu limitatio dicentium: Si audiens inducat alium vt sibi legat, tunc audiendo incurrere, non autem, si dum alter sua voluntate legit, ad audiendum accedat; nam hoc secundum etiam censeo falsum: quia transgressio præcepti non consistit propriè in inductione alterius, sed in participatione lectionis per auditum, & ita in eo casu procedunt rationes factæ. Quocirca in illo casu, tam audiens, quàm legens peccat; audiens vno tantum modo iam explicato; legens verò dupliciter, scilicet & legendo, & cooperando lectioni alterius. Si tamen sic legens non intelligeret, excusaretur à propria culpa legentis, iuxta suprà dicta, non tamen excusaretur à culpa cooperantis iniquæ lectioni alterius. Hucvsque Suarez. Quem non citatum sequitur Rocafull. *part. 3. Praxis, lib. 3. c. 8. §. De legentibus, dub. 15 pag. mihi* 192.

QVÆSTIO LX.

An ab incurrenda excommunicatione Bullæ Cœnæ in lectione librorum hæreticorum excuset paruitas materiæ?

NEgant aliqui Doctores. Quia existimant in hac re non dari materiæ paruitatem; & ideo incurri Bullæ excommunicationem, etsi vnam, vel alteram lineam quis legat; quia ex lectione vnius dumtaxat lineæ potest quis hæresim haurire. Ita Vgolinus *2. p. de Censuris Papæ reseruatis, verb. Ac eorumdem libros, §. 1. vers.* 8. & Toletus *lib. 1. summ cap. 19. num.* 9. Dianæ, *mihi* 10. his verbis: Præterea, siue paucæ lineæ, siue multæ legantur, incidunt legentes in Canonem hunc, dummodo tamen scienter legatur, id est sciendo esse librum hæretici. Ita Toletus *in summa*, etiam typis mandata Lugduni *anno* 1606. quidquid dicat Fagundez ibi non reperiri. Ita etiam sentit Puteanus *in Bulla Cœna, cap. 1. num.* 184. cum doceat incidere in hanc excommunicationem illum, qui solum titulum alicuius libri hæretici legeret.

Sed longè multò probabilius respondeo: Excusari paruitatem materiæ ab incursione excommunicationis Bullæ. Quia longè probabilius est, in lectione librorum hæreticorum dari paruitatem materiæ, sicut datur in aliis rebus, in quibus paruitas materiæ à mortali, & excommunicatione incurrenda excusat: ergo. Sic Sanchez *lib. 2. sum. capite 10. num.* 31. & penes illum Azor, Sayrus, Rodriguez, Viualdus, & Sà. Suarez *de fide disputatione* 20. *sectione* 2. *num.* 19. Sousa, Hurtadus de Mendoza, Pesantius, Palao, & alij, quos citant, ac sequuntur Diana *1. p. tract. 11. resolutione 40. & part. 5. tract. 5. resolutione 42. & part. 6. tract. 6. resolutione* 55. Fagundez *lib. 1. in Decalog. cap. 14. num* 3. & alij mox citandi. Qui omnes ad fundamentum oppositum respondent negando, quod statim ac quia vnam, aut alteram lineam legat, etiamsi in illis contineatur hæresis, ob quam liber prohibetur, exponit se periculo imbibendi hæresim, nisi etiam fundamenta, & rationem percurrat. Vnde maior difficultas est in assignanda paruitate materiæ: pro quo sit

QVÆSTIO LXI.

Quænam sit paruitas materiæ, quæ legendo libros hæreticos à mortali, & excommunicatione excuset.

AD hanc quæstionem varij variè respondent. Nam in primis Crousers *in regula Sancti Francisci, capite 7. sectione 5. folio* 524. quærens quanta pars libri hæretici requiratur ad incurrendam Censuram Bullæ Cœnæ? ita respondet: Arbitrarer tantam partem libri legi oportere, quæ per se sumpta verè possit libri nomine censeri: quia sicut epistola hæretica deficit à ratione libri ad effectum incurrendæ huius Censuræ; ita etiam similis quantitas libri lecti, vel retenti, si fortè liber esset mutilus, deficit à ratione quantitatis sufficienter ad eandem Censuram. Ita ille. Sed hanc opinionem, vt nimis laxam, prorsus esse reijciendam, meritò putat Diana *p. 6. tractatu 6. resol.* 55.

Alij verò secundò respondent, lectionem vnius dumtaxat paginæ esse paruam materiam, & insufficientem ad incurrendam tam grauem Censuram. Ita Sà *verb. excommunicat. in Bullam Cœna, num.* 2. ita scribens: Qui vnam solam paginam hæretici libri legit, non est censendus excommunicatus: parua enim condonantur. Ita Sà, & Rodriguez *in addition. ad Bullam Cruc. § 9. numero* 68. & Viualdus *in explicatione Bullæ Cœnæ, numero* 11. Quos omnes citat, ac sequitur Sanchez *numero 31. citato*, vbi ita loquitur. Et ita credo, vnam solam paginam, quamuis liber sit ex voluminibus maioribus, non sufficere: sed maior quantitas ea pagina voluminis maioris, vulgò *de marca mayor*, sufficiens erit. Sic ille. Cuius opinionem etiam approbant Duardus *in explicatione Bullæ Cœnæ, libro 2. canone 1. quæstione 46. numero* 4. Filliucius *tomo 2. tractatu 22. capite 7. numero* 204. (quamuis *tom. 1. tractatu 16. capite 2. quæstione 8. numero* 45. quænam in hac re æstimanda sit parua materia, iudicio prudentis reliquerat) Pottel *in addit. ad dub. regul. verb. libri prohibiti, numero* 7. Layman *libro 2. tractatu 2. cap. 15. numero* 5. & nouissime Fagundez *in libro 1. Decalogi, cap. 14. n.* 4. & Diana *part. 10. tract. 12. resolutione* 47. *vers. Sed hæc opinio*.

Sed hanc opinionem Thomæ Sancij esse parum probabilem, tum quia communiter reiicitur ab Authoribus: tum etiam, quia dicta opinio in Viualdo, & Sà emendatis à Reuerendissimo Magistro sacri Palatij, expurgata fuit, ait Diana *parte 3. tractatu 5. resolutione* 42. (non *1. p. tractatu 5. resolutione* 4. vt citat Rocafful. *3. p. Praxis, libro 3. capite 8. dubitatione* 3.) Sed immeritò profectò, quia vt probabilis omnino sit, & secura in praxi, satis est ei post rationem habere tot grauissimos authores, qui illam defendunt, quidquid dicant alij. Imò ipsemet Diana eandem Sancij sententiam postea (licèt non ita consequenter) approbauit *parte 6. tractatu 6. resolutione* 55. his verbis: Ad plurimum, vt à nobis obseruatum est, & docet nouissimè Fagund. *in prac. Dec. tom. 1, lib. 1. c. 4. n.* 4. vnam

vnam solam paginam ex magnis voluminibus, dicendum est, esse paruitatem materiæ. Sic Diana *loc. cit. & p.10. allegata*, & Roeafful, *loc. cit.*

Tertiò, à dicta Thomæ Sanctij sententia disfedit, sed parum, Trullench *lib. 1. in Decal. cap. 3. dubit. 9. n. 17.* docens, sufficere ad hanc Bullæ Censuram incurrendam, legere vnam integram paginam voluminis maioris (hoc est, *de marca mayor*) quia moraliter loquendo, censetur (inquit) notabilis quantitas, & legere librum. Vnde iuxta hunc authorem, minor quantitas paginæ voluminis maioris, patua quantitas est, & insufficiens ad incurrendam Cœnæ excommunicationem.

Quartò, alij putant, materiæ paruitatem esse legere decem lineas: ita Sayrus *tom. 1. Thes. lib. 3. c. 5. n. 12.* Castr. Palao *tom. 1. tr. 4. disp. 2 punct. 10. §. 2. n. 6* & penes illum Suarez *disp. 20. de fide sect. 2. n. 20.* Sanchez *lib. 2. sum. cap. 10. numero 31.* Ægidius, Bonacina, & Azor. Sed ex his non citantur Sanchez & Azor.

Quintò, alij dicunt, esse materiam paruam, legere tres, aut quatuor lineas. Ita Merolla *tom. 1. disp 1. cap. 2. corollar. 7. diff. 3. n. 344.* Pesantius *in 2. 2. q. 56. artic. 2. disp. 6* Graffius *tom. 1. lib. 4. decis. cap. 10. n. 45.*

Sextò, alij sustinent paruam materiam esse legere vnam, aut alteram lineam. Ita Hurtad. de Mendosa *tom. 1. de fide, disputatione 76. subsectione 3 §. 311.* (000 *sectione* 1. §. 11. vt leges apud Dianam) his verbis; Breuis autem lectio vnius, aut alterius lineæ, non est peccatum graue. Et hanc opinionem esse Dianæ, affirmat Ausonius in eius summa, *verb. Hæreticorum liber, n. 39.* Sed certè fallitur Ausonius, vt ex statim dicendis manifestum fiet.

Septimò denique, alij tenent, materiam leuem, seu paruam, esse pauca verba legere. Ita Azor *tom. 1. libro 8. capite 16. quæstione 3.* Cui consonant Suarez *de fide disputatione 20. sectione 2. numero 19.* & ex illo Diana 1. *parte, tractatu 11. resolutione 30.* dum dicunt, quod oporteat, vt nimis breuis, nec multarum linearum sit lectio, vt excusationem paruitatis materiæ in hac re admittat.

Ex his omnibus opinionibus secundam Sanctij, & & tertiam Trullench, vtpotè, quæ media via incedunt, vt probabiliores eligo. Nam primam, tanquam nimis laxam, iterum reiicio. Vltimas verò, vt valdè rigorosas relinquo.

QVÆSTIO LXII.

An retinentes scienter hæreticorum libros, qui vel hæresim continent, vel de Religione tractant, excommunicationem Bullæ incurrant.

Respondeo tanquam certum: Incurrere. Quia hoc expressè est prohibitum in Cœnæ Bulla. Itaque si quis, siue in sua domo, siue in aliena; & siue suo, siue alieno nomine, retineat, verè hac excommunicatione ligatur. Quia, siue causa sui, siue causa aliorum tales libros retineat, verè retinere dicitur. Vnde constat, tali excommunicatione ligari Bibliopolas huiusmodi libros hæreticos retinentes, vt conglutinent; quia verè retinent, etsi nomine alieno. Sic omnes. Graffius 1. *p. decis. capite. 18. numero 48.* Sayrus *tomo 1. Thesaur. libro 3. capite 5. numero 16.* & Vgolinus *de Censuris Papæ reseruatis, 1. p. capite 1. verb. Aut retinentes, numero 3. vers. 3.* Quos refert, & sequitur Sanchez *libro 2. sum. cap. 10. numero 5.* Sic deinde Suarez *de fide disputatione 20. sectione 2. numero 21.* Alterius *libro 5. disputatione 2. capite 7.* Fagundez *libro 1. in Decalog. capite 14. numero 31.* Trullench. *libro 1. in Decaleg. capite 3. dubitatione 9.* R.P. Leand. de Censuris.

n. 25. Roeafful, *p. 3. praxis, lib. 3. cap. 8. §. De retinentibus dubitat. 4.* & omnes.

QVÆSTIO LXIII.

An etiam retinent librum hæreticum scriptum lingua, quam non intelligit, incurrat Cœnæ excommunicationem.

Respondeo: Etiam incurrere. Quia retentor horum librorum non excusatur à Censura, eo quòd illos non intelligat: quia sine intelligentia potest libros conseruare, & retinere, quod est contra finem legis. Nam Sum. Pontifex, ideo tales libros prohibet retineri, quia noluit illos apud aliquem esse, sed penitus, ac funditus exterminari. Sic omnes. Præcipuè Sanchez, Suarez, Fagundez, & Trullench. *locis citatis.* & Roeafful, *3. p. Praxis, lib. 3. c. 8. §. De retinentibus, dubitat. 5.*

QVÆSTIO LXIV.

An item hanc excommunicationem incurrant, qui retinent libros hæreticos, non legendi causa, sed curiositatis aut ornatus Bibliothecæ, aut permutandi cum libris Catholicis.

Respondeo tanquam certum: Incurrere etiam. Quia hi omnes verè retinentes sunt, quam actionem Bulla etiam prohibet. Nec respicit, qua intentione fiat, sed absolutè prohibet, ne fiat. Sic omnes. Vgolin. *eod. verb. Aut retinentes, n. 4.* Sanchez *lib. 2. sum. n. 53.* Suarez *de fide, disp. 20. sect. 2. n. 21.* Fagund. *lib. 1. in Decal. c. 14. n. 31.* Trullench *eod. lib. 1. c. 3. dub. 9. n. 25.* Bonac. *disp. 2. de Censur. q. 5. puncto 4 n. 5.* Diard, *lib. 2. in can. 1. c. 5 1. n. 17.* Graff. *1. p. dec. lib. 4. c. 18.* & alij. Qui addunt, eandem quoque Censuram incurrere Aromatarios, & Lanios retinentes huiusmodi hæreticos libros, quibus aromata, carnesve vendendas obuoluunt: quia verè retinent, & in causa sunt, vt librorum folia in plures distribuantur.

QVÆSTIO LXV.

An deinde incurrat dictam excommunicationem vir doctus librum hæreticum apud se retinens, animo errores hæreticorum confutandi.

Respondeo tanquam certum: Incurrere. Quia lex prohibet factum, quacunque intentione facientis fiat. Nam bona intentio non sufficit honestare actum prohibitum. Sic Sanchez, Suarez, Trullench *loc. cit.* & alij communiter iuxta *dicta sup. q. 51.* & tenet Hurtado de Mendoza ibidem citatus, cum limitatione ibidem relata, quam admittere in casu tali, Suarez *disp. 20. de fide sect. 2. n. 27.* Azor, Becanus, & Sanchez affirmat ipse, & mihi est satis probabile. Legatur Palao *tom. 1. tr. 4. disp. 2. punct. 10 §. 2. n. 8. & 9.*

QVÆSTIO CXVI.

An quoque dictam Censuram incurrat, qui partem libri hæretici, retinet si ea saltem part hæresim non contineat,

Negant incurrere, casu quo dicta pars libri hæresim non contineat (bene tamen aliàs) Vgol. *1. p. de casib. reseruat. Papæ. verb. Aut retinentes, num. 3. vers. 6.* & Puetonus apud Dianam *p. 10. tract. 12. resol. 47. in fine.*

Sed vt certum respondeo: Incurrere, etiam casu, quo talis libri pars, quam apud se retinet, hæresim non contineat. Ratio est. Quia eo ipso, quod aliqua pars libri hæresim contineat, totus liber est prohibitus. Deinde qui legit partem talis libri, in qua non est hæresis, imò in qua hæresis est delata (non publicè) hanc Censuram incurrit (*vt sup. q.*40. est habitum) ergo idem est dicendum de retinente: cum eodem tenore legens, & retinens excommunicentur. Sic Sanchez *lib.2.summæ,cap.*10.*n.*54. Suarez, *de fide, disp.*20.*sect.*2.*n.*22. Fagund.*lib.*1.*in Decal.c.*14.*n.*31. Bonac.*n.*5.*cit.vers. Addo.* Trullench *lib.*1.*in Decalog.c.*3. *dub.*9.*n.*25.

QVÆSTIO LXVII.

An tandem eandem excommunicationem incurrat, qui vnum dumtaxat folium libri hæretici apud se retinet.

Affirmat Vgolinus *loc.cit.* & Bonac.per hæc verba: Addo cum Vgolino & Filliucio, hanc excommunicationem extendi ad eos, qui partem tantùm, vel vnum folium dictorum librorum retinent. Sicut enim legens vnum folium incurrit excommunicationem: ita eam incurrit retinens. Ita ille.

Huic sententiæ adhæret ex parte Ægid. Trullench *lib.*1.*in Decal.c.*3.*dub.*9.§.5.*n.*29. vbi ait, illam habere verum in casu, quo illud folium, quod quis apud se retinet, hæresim contineret; quia tunc imminet periculum legendi & imbibendi hæresim: non verò casu, quo tale folium non continet hæresim; nam tunc, inquit, non vnum, sed tria, aut quatuor folia retinere, est necessarium, vt excommunicationem Cœnæ retinens incurrat. Ita hic Auctor.

Sed absolutè, & sine limitatione respondeo: Nullo modo incurrere in dictam excommunicationem, qui vnicum folium libri prohibiti retinet, siue hæresim contineat, siue non. Quia hæc morali æstimatione, parua materia in nostro casu censenda est. Nam quamuis hæc materia sit sufficiens materia ad hanc Censuram incurrendam respectu lectionis libri prohibiti, iuxta dicta *q.*62. at respectu retentionis vnum folium parua materia est; quia cum minus periculum sit retinere, quàm legere, minus etiam delictum erit retinere vnum folium, quàm legere. Sic Sanchez *lib.*2.*sum.c.*10. *n.*54 Fagund.*n.*32.*cit.in fine*, quos citat, & videtur sequi Rocafull.*loc.cit.dub.*6.*in fine.*

QVÆSTIO LXVIII.

An in retentione librorum hæreticorum detur paruitas materiæ.

Negatiuam sententiam tenere Suarez *de fide disput.*20.*sect.*2. *num.*2. & Hurtadum de Mendoza *tom.*1.*de fide,disp.*76.*subsect.*3. §.311. (non *sectione* 1. §.12.) ait Diana *par.*5.*tract.*5.*resol.*48. necnon & Anfonius in eius summa, *verb. Hæreticorum libri,n.*39. Sed falluntur profectò. Nam prædicti Doctores oppositum expressè docent *locis citatis.* Solumque dicunt, peccare mortaliter illum, qui adhuc per vnicum instans temporis haberet voluntatem retinendi librum hæreticum longo tempore, quod quidem est verissimum: non tamen dicunt, quod tunc simul incurreret excommunicationem Cœnæ, casu quo eum illa voluntate retinendi librum longo tempore, non adesset simul exterior retentio magna dicti hæretici libri, eum non incurratur Censura ex voluntate retinendi, sed ex voluntate executioni mandata. Vnde.

Tanquam certum respondeo: Quod verè detur paruitas materiæ in retentione librorum hæreticorum. Sic omnes communiter. Suarez, & Mendoza *loc. cit.* Sanchez *lib.*2. *sum. cap.*10. *n.*55. vbi sic ait: Excusat quoque ab hac censura paruitas temporis, quo liber retinetur, expectando tempus breue, quo ad Inquisitores deferri possit commodè. Ita Vgolinus *eodem verb. Ac retinentes*,§.1.*num. vnico,vers.*2. Saytus *d.c.*5. *num.*16. Graffis *d.capite* 18. *numero* 47. At in hoc casu non est necesse ad temporis paruitatem confugere. Si enim commoditas deferendi ad Inquisitores deesset, & illa absque fraude & negligentia diu expectaretur, non esset locus huic Censuræ. Quia non dicitur verè retinere contra Ecclesiæ interdictum, qui opportunum tradendi tempus expectat. Sicut nec dicitur rem alienam inuito domino possidere, eam restituendi commodè occasionem expectans. Et ideo existimo etiam data commoda præsentandi occasione, excusare ab hac Censura breuitatem temporis retentionis per vnam, vel alteram diem. Sic Sanchez. *loc.cit.* & 1.*p. tract.*11. *resolutione* 30. & penes illum Duardus, Reginald. Palaus, & Gordonus. Alterius *libro* 5. *disputatione* 2. *capite* 7. Bonacina, & alij statim citandi.

QVÆSTIO LXIX.

Quanam censenda sit parua temporis retentio, quæ à dicta Censura incurrenda excuset.

Respondeo: Esse retentionem vnius, vel alterius diei. Vnde si quis, etiam post datam occasionem præsentandi dictos libros hæreticos inquisitoribus per duos dies non traderet eos, sed penes se retineret, non incurreret dictam Bullæ excommunicationem. Quia ad tantam pœnam contrahendam dicta detentio modica, & breuis est censenda. Sic Sanchez, vt vidimus *num.*55. & penes illum Saytus *loc. cit.* Diana *parte* 1. & 5. *locis citatis.* & apud illum Duardus *in explicat. Bull. Cœnæ,lib.*2. *can.*1.*q.*51.*n.*33. Reginald. *tom.*1. *lib.*9. *cap.*14. *n.*156. & Castro Palao *tom.*1. *tract.*4. *disput.*2. *punct.*10. §.2. *num.*11. Quibus addi possunt Fagundez *lib.*1. *in Decal. cap.* 14.*n.*33. Bonac. *disput.*2. *quæst.*5. *puncto* 4. *num.*5. Trullench *libro* 1. *in Decal. cap.*3. *dub.*9. *n.*25. Ioseph Rocafull. *in praxi totius moralis Theol. part.*3.*lib.*3.*c.*8.§. *De retinent.lib.hæret.dubit.*3.

QVÆSTIO LXX.

An habens librum hæreticum, qui illum propria authoritate comburit, quin tradat Inquisitoribus, incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ.

Affirmat Sousa *in Aphoris. Inquisit. lib.*1. *cap.*21. *n.*20. Apud Trullench *vbi infra.*

Sed tanquam ferè certum respondeo: Non incurrere hanc excommunicationem. Quia qui librum hæreticum comburit, verè non est retinens, qui solus excommunicatur in dicta Bulla Cœnæ. (An verò incurrat aliam excommunicationem non reseruatam, statim dicemus.) Sic Sanchez *cap.*10. *cit. n.*56. Suarez *de fide disp.*20. *sect.*2. *numero* 23. ita loquens. Respondeo, ex vi huius clausulæ, seu legis Bullæ Cœnæ, satis esse librum statim comburere, quia hæc lex solum prohibet retinere, & non disponit modum abiiciendi librum, & ideo per illam actionem sufficienter impletur. Oportebit autem librum destruere, quia si alteri tradatur, vel alio modo integer conseruetur, planè fit contra intentionem legis. Sic Suar. Portel. *in addit. ad dub.reg. verb. libri prohibiti, n.*13. Fagundez

Fagundez n.33.cit. Trullench. loc. cit.n.26. Diana 1.p. tract.1 t.resol.37.& part 4 tract. 11,resol.99.& Ausonius in summa Dianæ,verb. Hereticorum libri,n.40.Farinac. de heresi q.180.n.4.Palao tom.1.tract.4.disp.2.punct.10. §.2.n.22.& Sanchez lib.1.sum.c.10.n.56.Duardus,Sousa, Bonacina, Scortia, & Pueronus apud Dianam p.10. tract.12.resol.48.

Qvæstio LXXI.

An saltem incurrat excommunicationem latam à Iulio III.qui habens librum hæreticum,illum comburit, aut alio modo propria authoritate destruit, & non tradit Dominis Inquisitoribus.

NEgant adhuc aliqui Doctores, quatenus sub disiunctione solùm aiunt teneri, videlicet eum qui librum hæreticum habet,vel comburere,vel Inquisitoribus tradere: ergo iuxta horum Authorum sententiam,ad effugiendam Censuram sufficit vnam harum actionum exequi.Ita Repertorium Inquisitorum verbo Liber. Zanchinus de heret. c.7.n.7. & Filliuc. tom.1. tract.16.c.2.q.8.n 43.vbi sic ait: Ij qui retinent libros præ dictos, etiamsi non intelligant, & illiterati sint,nec habeant intentionem accommodandi aliis, vt legant, tenentur ad eos comburendos,vel deferendos Inquisitoribus, vel tradendos iis, qui habent facultatem illos legendi, vel retinendi. Sic Filliuc.ibi, quod iterum repetit tom 2. tract.22,cap.7,n.108.Horum sententiam esse probabilem clarè insinuant Alterius, Riccius, Ricciullus,Campegius,Peña, Trullench,& alij plures,qui contrariam sententiam tenentes, tantum illam veriorem, probabilioremve, aut tutiorem vocant. Et ita illam nouissimè tenet Dominicus Pueronus in Bull. Cœnæ,c.1.n.108.

Sed probabilius longè respondeo: Excommunicationem latam à Iulio III. & à Pio IV. incurrere, casu, quo lata ab iis Pontificibus excommunicatio sit.Quia longè probabilius est, teneri sub præcepto graui tales libros hæreticos deferre ad Inquisitores, nec posse quem propria authoritate illos comburere, aut alio modo destruere. Quia Iulius III. in proprio motu de hac re, qui incipit: *Cum meditatio*, id apertè his verbis præcipit: *Qui verò tales libros habuerint, eos consignare debeant realiter, & cum effectu Inquisitoribus Ciuitatum, in quibus eiusmodi libri extiterint: Alioquin tanquam heretici possint publicari.* Sic Iulius Pontifex. Cuius præceptum confirmauit postea Pius IV. in alia Bulla anni 1564. quæ incipit: *Locum pro munere*: ergo tale præceptum obseruandum est.

An verò qui huiusmodi præceptum infringit, incurrat excommunicationem; Respondeo absolutè, incurrere, si lata ab iis Pontificibus est, vt patet ex dictis. Dico autem, *si lata sit*: Quia vt notat Fagundez mox citandus, in verbis relatis Iulij III. nulla fertur Censura. Forsitan in Bulla Pij IV. est apposita; quamuis Suarez citans eam Bullam, nihil de Censura dicat, sed solùm dicit id esse præceptum, & ideo obseruandum. Sic ipse.Suarez de fide disp.20. sect.2.n.23. & Penes ipsum Peña in addit.ad Directorium 1.part. Schol. 1.vers. Praterea quamuis. Azor. tom.1. lib.8 c.16. quæst.18. & Sanchez lib.2. sum. cap.10.n.56. Sic etiam Barbosa de Offic. Episcopi part.3. alleg 90. num.5. Farinac. de heresi, quæst.180.num.40. Ricciul. lib.5. de Iure personar.cap.24. Fagundez lib.1.in Decal.cap.14. num.33. Riccius part.4. decis.255.n.4. & dec.260.n.7. Alterius tom.1. libro 5. disputatione 2. cap.7. Sousa in Bulla Cœnæ,cap.1. disput.13. concl.3. n.4. Duard. ibid. libro 2. can.1. quæstione 32. num.1. Delrius, Homobonus, & Cherubinus, quos citat & sequitur Diana 1.p.

R. P. Leand. de Censuris.

tract.1 t.res.37.& p.10. tract.12. res.48. Bonac. disp.2. de Censuris, q.5.punct.4.n.20. Trullench lib.1.in Decal. cap.3,dubitatione 9. n.26. Rocafull.in praxi Theol. moral.part.3.lib.3.c.8.§.De retinentibus,&c. dubitatione 24. Palao n.22.citato. Vbi absque dubitatione affirmat,incurrere excommunicationem latam à Iulio III. & Pio IV.Legatur.

Qvæstio LXXII.

An ad minus, licitum sit habenti libros hæreticos, eos propria aut authoritate comburere, casu, quo sine graui suo detrimento, aut periculo, nequeat illos Inquisitoribus tradere.

NEgat Rocafull. loc.cit. his verbis: Quod verò dicunt Mar. Alterius, & Azot, hoc intelligendum quando quis id facere potest absque magno periculo & detrimento, non video quomodo verum habeat, nec quomodo possit e illud percipiam. Hæc ille. Et ante illum Hieron. Rodriguez in Compend. qq.regul. resolut.92.n.1. Quem refert, & non reprobat Diana part.4.tract.8.resol.99.

Sed respondeo licitum esse illi tales libros comburere, casu dato, quod sine graui damno, aut periculo nequeat Inquisitoribus dictos hæreticos libros tradere. Cum enim Domini Inquisitores, quando libet hæreticus illis defertur, interrogent deferentem, vnde illum habuerit, an illo visus fuerit, &c. hinc est, quod aliquando possit contingere, graue aliquod damnum deferenti euenire. Vnde dato casu, sic sentiunt communiter Doctores, & meritò, cum lex humana non obliget cum detrimento tanto. Sic Alterius, Azot, Sanchez, Fagundez, & Trullench locis citatis. Lege Pueronum in Bulla Cœnæ, capite 1. numero 108. & Dianam parte 10. tractatu 12. resolutione 48.

Qvæstio LXXIII.

An Domini Inquisitores ab hac Censura excusentur, legendo libros hæreticos.

NEgatiuam sententiam tenere Antonium Ricciullum in tract. de iure person. lib.3. capite 13. numero 4. Barbosam de potestate Episcop. parte 2. allegatione 90.numero 8. Suarium de fide disputatione 20. sectione 2. numero 18. & Sanchez libro 3. sum. cap.10. numero 46. ait Diana parte 4. tractatu 8.resolutione 46. Sed certè prædicti Doctores id absolutè non negant, sed solùm dicunt, quod ex vi Bullarum Iulij III. vel Pij IV. non possimus affirmare,quod Inquisitores habeant facultatem legendi libros hæreticos, an verò aliunde habeant, illorum notitiæ sit remittendum, quia nobis non constat.

Affirmatiuam ergo sententiam defendunt alij, qui existimant, prohibitionem de legendis hæreticorum libris non comprehendere Inquisitores, aut eorum Commissarios, saltem auctoritate Apostolica creatos; quia ita, inquiunt, canit Iulius III.in præcitata Bulla: *Cum meditatio*, his verbis: *Nos præmissis occurrere, & Christi fidelium animarum saluti consulere cupientes, motu proprio, &c. omnes & singulas licentias legendi,& tenendi libros Lutheranorum, aut alios hereticos,seu de fide suspectos, quibusuis personis, cuiuscumque status, gradus, ordinis, vel conditionis existentibus, etiamsi Episcopali, vel Archiepiscopali, aut alia maiori dignitate Ecclesiastica, seu sæculari,& præeminentia praefulgeant: Inquisitoribus, seu Commissariis super hæretica prauitate ab Apostolica Sede pro tempore deputatis, durante ipsa deputatione, dumtaxat exceptis, &c*

tenore præsertim reuocamus, &c. Hæc Pontifex. Propter quod ita sentiunt Azor. *tom. 1. lib. 8. c. 16. q. 13.* Graffis 1. *p. decis. lib. 4. cap. 18. n. 45.* Peña *in Director. Inquisit. parte 2. Schol. mihi 1.* Dianæ 3. Farinacius *de hæresi, q. 180. num. 43.* Bonac. *tom. 3. in explicat. Bull. Cæn. disp. 1. quæst. 2. punct. 4. num. 10.* Zanard. Duard. Torreblanca, Naldus, & Sousa, quos refert Diana *loc. cit.* Quibus addo Iosephum Rocafull. *in praxi Theol. moral. parte 3. lib. 3. cap. 8. §. De legentibus, dub. 9.* Quia (inquit) aliter non possunt exercere suum officium.

Sed licèt hæc sententia olim probabilior mihi esset, nunc autem post decretum Pauli V. & Vrbani VIII. latum *die 17. Augusti, anno 1627.* vbi reuocantur omnes licentiæ legendi libros Hæreticorum, vel de hæresi suspectos, aut aliàs reprobatos, & damnatos in Regnis Hispaniarum concessæ ab Inquisitore generali ab Episcopis, imò ab ipso Pontifice (exceptis Inquisitori generali concessis) quibuscunque personis quauis conditione & dignitate fulgentibus, & qualificatis, omnino dicendum est cum prima sententia, non excusari à prædicta excommunicatione Censura Inquisitores legendo libros hæreticos, nisi Inquisitor dumtaxat Generalis: quia hunc solum excipiunt dicta Pauli & Vrbani decreta, quæ sunt apposita in indice librorum prohibitorum edito Hispali *anno 1632.* Sic tandem propter decretum huiusmodi, tenent Diana *resol. 46. cit. in fine*, & Trullench. *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 9. num. 23.* & 33. Palao *loc. cit. §. 3. n. 5.*

QVÆSTIO LXXIV.

An Cardinales possint libros hæreticorum legere, absque incursione Censuræ Bullæ.

Affirmatiua pars suaderi potest. Quia probabile est, quod Cardinales non comprehendantur in excommunicatione generaliter lata, seu promulgata, aut in quauis alia dispositione Pontificia imponente Censuras aut pœnas, nisi illos in ea exprimat: at sic est quod, in Censura lata in primo Canone Bullæ Cœnæ contra legentes libros hæreticos, non fit expressa mentio Cardinalium: ergo non comprehenduntur sub tali Censura. Maiorem, in qua est difficultas, docent Ioan. Andr. Monachus, Geminianus, Barbarius, Iason, Maudosius, Rebuff. Romanus, Oldradus, & alij plures apud Dianam *parte 3. tract. 2. resol. 16.*

Sed probabilius longè respondeo? Non posse Cardinales libros hæreticorum legere absque incursione Censuræ Bullæ: *Primò.* Quia generaliter loquitur Bulla Cœnæ: ergo omnes personas etiam Cardinalitia dignitate fulgentes comprehendit. Patet consequentia. Quia probabilius longè est, quod Cardinales comprehendantur in Canone 1. cœnæ, & in Calia quacunque generali constitutione Pontificia imponente Censuras & pœnas, licèt in illa Cardinales non explicentur, vt docent Vgolinus *de Censuris, tab. 1. cap. 17. §. 6. num. 10.* Bonac. *de legibus disp. 1. quæst. 2. puncto 6. num. 34.* Filliuc. *tom. 3. tract. 44. cap. 3. n. 79.* & alij, quos citat, ac sequitur Diana *loc. cit.* ergo probabilius longè est, quod non possint libros Hæreticorum legere absque incursione Censuræ Bullæ Cœnæ. *Secundò.* Quia si quæ ad hoc habebant priuilegia Iulius III. *constitut. sup. cit.* Paulus IV. & Pius IV. ea reuocarunt in suis constitutionibus, quas refert Pena in fine Directorij Inquisitorum, ergo si aliàs de nouo alia priuilegia non obtinuerunt, primis non poterunt vti. Et ideo ita sentiunt Merolla *tom. 1. disp. 1. cap. 2. coroll. 7. diff. 11. num. 147.* Diana *resol. 16. cit.* & Ausonius *in eius sum. verb. Hæretic. libri.* Trull. *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 9. num. 23.* Sanchez *lib. 2. sum. c. 10 num. 45.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 16. q. 11.* Fagundez. *lib. 1. in Decal. cap. 14. num. 22.* Suarez *de fide disp. 20. sect. 2. num. 26.*

QVÆSTIO LXXV.

An etiam Episcopi & Archiepiscopi incurrant Bullæ excommunicationem, legendo hæreticos libros.

Respondeo incurrere. Quia priuilegia, quæ antea ad id habebant, iam reuocata fuere per constitutiones Pontificias citatas, & nouissimè per decretum Vrbani, de quo suprà. Si quæ tamen postea priuilegia obtinuerint, eis standum erit, donec denuò reuocentur. Sic tenent Sanchez, Azor, Suarez, Fagundez, Trullench, & alij *sup. cit.* Diana *parte 4. tract. 8. resol. 46.* & omnes. Qui benè inferunt, & à fortiori, minus posse prædictos Prælatos facultatem tribuendi, aut legendi libros hæreticorum concedere: & quidem hodie hanc potestatem solam sacram Congregationem S. Officij concedere posse, notat Diana, & ex illo Ausonius *loc. cit.* Quod si est verum (vt credo) erit quis priuilegium ad id obtinuerint, nam Bulla Cœnæ solam licentiam Romani Pontificis excipit. Vnde neque Inquisitores possunt dictam licentiam legendi libros hæreticorum concedere ob eandem rationem, vt docent Azor. *c. 16. cit. q. 12.* Peña *in 2. p. Directorij, lib. 2. Schol. 1.* Fagundez *lib. 1. in decal. cap. 14. n. 45.* Graffis *2. p. decis. lib. 4. c. 18. n. 46.* Sanchez *cap. 10. cit. n. 43.* Diana *part. 4. tract. 8. resol. 99.* & alij. Quod intelligendum est, nisi de nouo ad id priuilegium habeant.

QVÆSTIO LXXVI.

An generales Regularium possint legere, & purgare libros Hæreticorum, & alios prohibitos, necnon, & prabere suis subditis licentiam legendi eos, vel purgandi; non obstante decreto Vrbani VIII. anno 1631. *edito.*

Affirmat Peyrinus *tom. 2. de priuil. Minimor. constit. 9. Pauli V. num. 10.* Quia Pontifices supra dicti, vt patet ex lectura Bullarum, loquuntur tantùm de licentiis particularibus concessis ad legendos libros hæreticorum, vel alios quocunque modo prohibitos, non autem de priuilegiis Regularibus concessis, neque his derogant. Ita ille. Addens, quod in omni casu libri suspensi donec corrigantur, nec prohibeantur legi ab his, qui aliàs habent per priuilegia facultatem. Hanc sententiam speculatiuè esse probabilem putat Lezana *vbi infra.*

Sed absolutè respondeo dicendum, quod nullo modo iam possint. Quia licèt olim potuerint ex priuilegio concesso à Gregorio XIII. Generali Societatis Iesu, modo verò minimè, eo quod illud priuilegium, & alia similia, per priuilegia amplissima S. Inquisitioni Hispaniæ concessa, reuocata sint, vt pro nunc omittam, quod alij communiter affirmant, etiam nouissimè esse reuocata per decretum Vrbani VIII. Vnde hanc sententiam tanquam securiorem, & in praxi consulendam, defendit, & tenet Lezana *in Compend. qq. Regul. cap. 18. n. 96.* (46. Apud Ausonium) Emmao. Rodrig. *tom. 2. q. 82. art. 3.* Hieron. Rodrig. *in Compend. quæst. regul. resol. 92. n. 1.* & Porrel. *in dub. regul. verb. librorum prohibitio, n. 3.* Quos omnes citat & sequitur Diana *parte 4. tract. 8. resol. 99.* & *parte 5. tract. 13. resol. 49.* Sed ex his Auctoribus Rodriguez senior, satis sub dubio docet hanc sententiam. Ait namque *loc. cit.* ita: Prima autem concessio Greg. XIII. soli

soli Generali reseruatur. In his autem partibus Hispaniarum dubito, an concessiones hæ modò valeant, cum Sanctissimæ Inquisitionis Tribunal habeat talia priuilegia, quibus fortè omnia ista sunt abrogata. Et in Bullis Cœnæ, quæ modò publicantur, videtur quod omnes facultates suspendantur. Hæc Rodrig.

Qvæstio LXXVII.

An Inquisitores possint concedere licentiam legendi libros à se prohibitos.

Respondeo tanquam certum: Posse. Quia ipsi sunt, qui immediatè prohibent lectionem huiusmodi: ergo ab ipsis talis prohibitio potest auferri. Sic Ausonius *in sum. Diana, verb. hæreticorum libri.* Suarez. Portel, Nauarr. Rodriguez, & alij mox citandi, & omnes.

Qvæstio LXXVIII.

An qui ab Inquisitoribus Regni, verbi gratia Lusitaniæ, habet licentiam legendi libros specialiter ibidem ab ipsis prohibitos; possit eosdem legere in alio Regno, verbi gratia Castellæ casu, quo ibi etiam sint prohibiti ab Inquisitoribus.

Affirmant apud Dianam, *vt infrà*, Nauarr. *tom.2. consil. tit. de priuileg. cons.*6. Manuel Rodrig. *tom.3. sum. cap.*150. *num.*4. & Hieron. Rodrig. *in Compend. qq. Regul. resol.*92.*n.*2. eo quòd talis facultas nil aliud contineat, quàm gratiam: gratia autem quæ personæ confertur, personam sequitur, & cum persona extinguitur: ergo.

Sed probabiliùs respondeo: Non posse. *Primò*, quia nec Iudex potest iubere aliquid extra suum territorium, *l. vlt. ff. de iurisd. omn. iudic.* nec sublato vno impedimento, censetur alterum separatum sublatum, *l. si domus ff. de seruit. vrb. præd. cap. ex tuarum. de auctorit. & vsu pal. Secundò*, quia omnes præter Papam habent iurisdictionem limitatam ad certa loca: ergo non possunt facere, vt quod est prohibitum quoad omnia loca, liceat extra illa, in quibus illi habent iurisdictionem. Sic tenet Additionator Nauarri *consil. cit.* dicens, hanc sententiam esse nedum tutiorem, sed fortè magis probabilem. Nec oppositum sensisse Nauarrum, cum in citato concilio defuerit sententia illius. Vnde non omnino benè citatur pro parte contraria. Sic etiam sentiunt Suarez *de legibus lib.*8.*c.*26. *n.*8. Portel *in dub. regul. verbo libri prohibiti, n.*4. Diana *p.*4.*tr.*8.*resol.*100. & Ausonius in summa Dianæ, *verb. Hæreticorum lib. num.*44.

Qvæstio LXXIX.

An saltem in casu necessitatis possint Episcopi, & Archiepiscopi legere libros hæreticorum, & dare facultatem aliis eos legendi.

Respondeo quod licèt verum sit, quod extra casum necessitatis id nequeant, vt habitum est supra q.75. & docent Nauarr. *lib.*1. *consil. tit. de constit. consil.*1. *quæst.*36. Azor. *lib.*8. *cap.*16. *q.*7. & ex illis Sanch. *lib.*2. *sum. cap.*10. *num.*15. Attamen in casu necessitatis non expectantis licentiam Pontificis, eo quòd esset periculum in mora, licitè possint. Ratio est. Quia in his casibus communis est sententia, posse Episcopum circa casus Pontificios. Sic Sanchez *loc. cit.* & Fagund. *lib.*1. *in Decal. cap.*14.*n.*44.

Qvæstio LXXX.

An Collegium Cardinalium, Sede vacante possit dare licentiam legendi libros hæreticos.

Affirmat Vgolinus *de casib. reseru. Papa*, 2.*p. verb. Ac eorundem libros*, §.1.*n.*2. *vers.*1. Quia succedit in omnem Pontificis iurisdictionem, sicut succedit Capitulum Episcopi, Sede vacante.

Sed absolutè respondeo dicendum: Non posse, nisi seruatis circunstantiis, quibus dicto Collegio conceditur, vt aliquid possit in casibus Pontifici reseruatis, *in cap. Vbi periculum, de electione in* 6. vbi definitur, vt nullatenus se in aliam causam intromittat, quàm electionis Pontificis, nisi tam grande, & tam euidens periculum immineret, vt omnibus, & singulis Cardinalibus videretur celeriter occurrendum. Vnde ad dandam hanc licentiam exigitur prædictum periculum euidens, quod raro dabitur, & etiam omnes Cardinales esse conformes, & non sufficere maiorem partem illorum, vt dicitur *in d. c. vbi periculum, ibi* omnibus, *& singulis*: quamuis aliàs factum à maiori parte capituli dicatur à toto capitulo factum. Sic Sanchez *lib.*2. *sum. c.*10.*n.*44 Fagundez *lib.*1. *in Decal. cap.*14.*n.*47. Suarez *de Fide disp.*20 *sect.* 2.*n.*28 *in fine.* Palao *tom.*1. *tract.*4. *disp.*2.*punct.*10.§.3.*num.*6. & alij.

Qvæstio LXXXI.

An imprimentes libros hæreticorum excommunicentur in primo Canone Bullæ Cœnæ.

Respondeo quod non sunt excommunicati prædicti per primum Canonem Bullæ: sed etiam per Concil. Trident. *sess.*4. *de edit. sacr. librorum.* & per Concil. Lateranense sub Iulio II. *sess.*10. vt legentibus constat, & docent omnes. Legantur Alterius *libro.*5. *disp.*2.*cap.*8. Rocafull. in sua praxi *part.*3.*lib.*3.*cap.*8.§. *de imprimentibus, in principio.* Sanchez *lib.*2.*sum. cap.*10. *num.*57. Suarez *de Fide, disput.*20.*sect.*8. Palao *punct.*10. *cit.* §.2.*n.*23. & alii.

Qvæstio LXXXII.

An nomine imprimentium libros hæreticorum, comprehendantur in hoc Canone, omnes qui ad impressionem eorum proximè cooperantur.

Respondeo comprehendi. Sunt autem sequentes; Officinæ impressoriæ, dominus cuius auctoritate libri typis mandantur. Qui typos ordinant, & componunt. Qui sic compositos intingunt atramento. Qui torcularia premunt. Qui chartas madefaciunt, aut madefactas torculari supponunt. Hi namque omnes imprimere dicuntur: & ideo omnes Censuras Bullæ Cœnæ innodantur. Sic Graffis 1.*p. decis. lib.*4.*cap.*18.*n.*50. Sayrus *tom.*1. *Thesauri, lib.*3.*cap.*5.*n.*37. & Vgolin. *de Censur. Papæ reseru. par.*2.*cap.*1.*verb. Imprimentes, num.*1. & 2. & §. 1. *n.*1. Quos citat, & sequitur Sanchez *lib.*2. *sum. cap.*10. *num.*57. Quibus addi possunt Suarez *de fide, disp.*20.*sect.*2.*num.*14. Sanctarell. *de heresi, cap.*13. *dub. vnico num.*18 Fagundez *lib.*1 *in Decalog. c.*14. *num.*35. Roesfull. *loc. cit.* Trullench. *lib.*1. *in Decalog. c.*3. *dub.*8. *num.*27. Layman *tom.*1. *lib.*2. *tract.*1. *cap.*15. *num.*7. *versiculo, Quod attinet*, & Filliucius *tract.*16 *cat.*2. *quæst.*9. *num.*46. Palao *loco. cit.* & omnes.

QVÆSTIO LXXXIII.

An hanc Bullæ excommunicationem incurrant, Correctores exemplaris impressi.

AFfirmant Graffis, Sayrus, & Filliuc. & Palao *loc.cit.*

Sed probabilius respondeo: Non incurrere. Quia tales non sunt propriè Impressores, sed eius rei quæ impressa est, inspectores. Si tamen dum corrigunt, notabilem libri partem seu materiam, legant, verè incurrent excommunicationem impositam legentibus, & id, toties quoties legerint. Sic Vgolinus *loc.cit.*§.1. *ad finem.* Sanchez *num.*57. *cit.* Suarez *num.*24. *cit.* Fagundez *cap.*14.*cit num.*36. Trullench *num.*27. *cit.* Rocaffull. *in praxi, lib.*5.*cit.cap.*8.*vers. De imprimentibus, dubitatione* 4.

QVÆSTIO LXXXIV.

An Bullæ excommunicationem incurrant, illi qui expensas impressionis faciunt.

AFfirmant Sayrus *tomo* 1. *Thesauri lib.*3.*cap.*5. *n.*17 & Filliucius *tractatu* 16.*cap.*2. *quæstione* 9. *numero* 46.

Sed probabilius respondeo: Nec incurrere, si nil aliud, quam sumptus præstent. Quia hi propriè non dicuntur imprimere, cum illorum concursus ad id sit valde remotus, & ideo insufficiens, vt illi imprimere librum dicantur. Sic Sanchez, Suarez, Fagundez, Palao, Trullench, & Rocaffull. *loc.cit.*

QVÆSTIO LXXXV.

An saltem dictam excommunicationem incurrat, author libri qui librum hæreticum imprimendum tradit.

NEgat adhuc Fagundez *lib.*1. *in Decal. cap.*14. *numero* 37. his verbis: Mihi tamen non videtur in illa (*nempe excommunicatione Bullæ*) comprehendi: quia re vera author libri non est impressor illius, nec similiter tradens illum Typographis ad impressionem impressor est: In hac autem clausula solùm imprimentes, seu impressores comprehenduntur. Et quamuis communi vsu auctores librorum, imprimentes, seu imprimere dicantur, ea est, ad hoc negotium, valde impropria locutio, nam intentio Summi Pontificis est, solùm officiales, seu impressores Censura percellere: auctores enim hæretici cùm sint, aliunde alia, & aliis pœnis iam percussi manebant. Hæc Fagundez.

Sed probabilius multò respondeo, incurrere. Sic Suarez *de fide disp.*20.*sect.*2.*n.*24. ita scribens: Dubitari ergo potest, an Author comprehendatur; quia non videtur per se, sed per alios imprimere, & lex non facit extensionem. Nihilominus dico, sine dubio comprehendi, vt docent multi ex Doctoribus citatis, nullo contradicente. Tum quia verba legis intelligenda sunt prout communiter accipiuntur. Tum etiam, quia semper Author habet aliquem immediatum concursum in illa actione, imò est quasi primus motor eius. Tum denique, quia in edictis quæ ab Inquisitoribus etiam vniuersalis Ecclesiæ passim emanant, non solùm imprimentes, sed etiam imprimi facientes, siue curantes, nominatim exprimuntur. Hæc Suarez. Et ego, qui hanc nostram sententiam confirmo à simili ex dictis *suprà quæst.*58. Nam ille, qui mandat alicui, vt legat librum hæreticum, verè incurreit Censuram impositam legentibus libros hæreticorum: ergo etiam incurret, qui mandat alicui tales libros imprimere. Sic præter Suarium sentiunt Sanchez *cap.*10.*cit.n.*57. Trullench *dub.*9.*cit. num.*27. Rocaffull. *loc.cit dub.*1. & Vgolinus *verb. Imprimentes, in fine principij, &* §.1.*n.*1.*vers. Postremo.* Palao *tomo* 1. *tract.*4.*disp.*2.*puncto* 10.§.2.*n.*13. & alij.

QVÆSTIO LXXXVI.

An etiam incurrant excommunicationem hanc latam contra imprimentes, qui prædictis vendunt literas æneas, papyrum, atramentum, & alia ad impressionem necessaria.

REspondeo: Non incurrere. Quia non imprimere dicuntur, nec ad impressionem proximè concurrunt. Sic Vgolinus §.1.*cit.n.*2. Sanchez *num.*57. *cit* Palao *n.*13. Fagundez *lib.*1. *in Decal. cap.*14. *n.*38. Trullench *num.*27.*cit.in fine*, Rocaffull. *loc. cit. dubit.*3. & alij.

Notandum tamen cum his DD. quod isti, & correctores, atque illi, quorum expensis liber hæreticus imprimitur, quos omnes ab excommunicatione lata contra impressores excusauimus, possint aliunde incurrere in hanc excommunicationem, vt si ministeria illa exhibeant, quo hæresi faueant: tunc enim incurrent, non quasi imprimentes, sed quasi hæreticorum fautores.

QVÆSTIO LXXXVII.

An transcribentes libros hæreticos, incurrant eandem excommunicationem, quam incurrunt imprimentes.

REspondeo: Incurrere eandem. Quia nulla apparet ratio diuersitatis. Imò incurrunt etiam excommunicationem latam contra fautores Hæreticorum: quia hac via student hæreticos adiuuare ad eorum errores propagandos. Sic Alterius *lib.*5.*disp.*2.*c.*8. *dub.*3. Filliuc. *tr.*16.*cap.*2.*q.*9. num.46. Rocaffull. *loc. cit. dub.*4. & alij id intelligentes casu quos transcribentes intelligant quid transcribant, vt iam dicam.

QVÆSTIO LXXXVIII.

An etiam qui deferunt, vel vendunt libros hæreticorum in terris fidelium incurrant excommunicationem Bullæ.

REspondeo, incurrere excommunicationem Bullæ latam contra fautores hæreticorum. Quia verè tales censentur, si sciant se deferre, aut vendere libros hæreticorum, aliàs excusabuntur. Sic Alterius *loc.cit.* ita dicens: Idem censeo iudicandum de vetedariis nostri sæculi, seu de librorum latoribus, quos sæpè contingit ex Germania, Gallia, vel aliis Hæreticorum Prouinciis libros vetitos clam deferre in terras fidelium. Nam hi fautores hæreticorum procul dubio censeri debent, & acriter sunt puniendi. Est tamen aduertendum in scriptore, & latore horum librorum, tunc pœnis iustè subiici debere, si scientiam in illo præcessisse constiterit. Nam si scriptor penitus ignoret quod scribit (vt sæpè contingit) item, si lator quid deferat, nesciat, cum clausos libros asportet, immunes esse credetem ab huiusmodi pœnis, quoniam ignoranti nihil imputatur, *l. si deinsfor ff. mandati*, & ignorantia à pœn, excusat, *l.*2. *ff. in ius vocati, vt cant, &c.* Sic ille. Et ex illo Rocaffull. *loc.cit.dub.*6.

QVÆSTIO

Quæstio LXXXIX.

An defendentes libros Hæreticorum excommunicentur, etiam in prima clausula Bullæ.

RESpondeo, excommunicari etiam. Nam post latam excommunicationem in legentes, retinentes, & imprimentes libros Hæreticorum, additur hæc clausula: *Seu quomodolibet defendentes ex quauis causa, publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore.* Sic omnes Doctores.

Quæstio XC.

An qui librum hæreticum, scriptis in occulto defendunt, hanc Censuram Bullæ incurrant.

RESpondeo tanquam certum: incurrere. Sic Sanchez *lib. 2. sum. cap. 10. n. 58.* ita dicens: Incideret quoque tanquam defendens, qui scriptis defenderet. Vt componendo apologiam, qua librum hæretici tueatur: esto id in suo cubiculo solus faciat, nec scripturam in plicum edat, sed apud se custodiat. Quia Bulla publicè, vel occultè defendentem excommunicat. Sic Sanchez, Vgolinus *de Censur. Papæ reseru. 2. p. cap. 1. verb. Eorum libros quomodolibet defendentes, n. 2. vers. 3.* Fagundez *lib. 1. in decal. cap. 14. num. 40.* Trullench *lib. etiam 1. in decal. cap. 3. dub. 9. num. 28.* Rocafull *in sua praxi, parte 3. lib. 3. cap. 8. §. De defendentibus, dubitatione 1.* & alij.

Quæstio XCI.

An qui dicit, se velle defendere libros hæreticorum, v. g. Lutheri, hanc Bullæ excommunicationem incurrat.

AFfirmat Palao *tom. 1. tract. 4. disp. 2. puncto 10. §. 2. num. 14.*

Sed clariùs respondeo: Ex eo præcisè non incurrere. Quia id non est defendere. Secus si cum effectu defensionem fit aggressus, aut iam esset quasi in procinctu paratus ad illam, prouocans ad certamen volentes contrarium sustinere: quia hoc iam moraliter defensio actualis reputatur. Sic Vgolinus *2. p. de casib. Papæ reseru. cap. 1. verb. Ac eorum libros quomodolibet defendentes, n. 4.* Sanchez *num. 58. cit.* Fagundez *n. 42.* Trullench *n. 28. cit.* Rocafull. *loc. cit. dub. 2.*

Quæstio XCII.

An qui solius disputationis gratiâ, libros hæreticos defenderet, eadem innodaretur Censura.

NEgare videri Suarium *de fide disp. 20. sect. 2. n. 25.* dicit Fagundez *loc. cit. n. 41.* Quia is non defendit propriè & simpliciter, sed impropriè, & secundum quid, nempe disputationis gratiâ: ergo.

Sed oppositum omnino respondeo dicendo. Quod verè dicta innodetur Censura. Quia apertè hoc indicant illa verba Bullæ: *Quouis quæsito colore, vel ingenio defendentes.* Sic Sanchez & Vgolinus *loc. cit.* Viuald. *in explicat. Bullæ, num. mihi 12. vers. Tertiò excommunicatur.* Fagundez *loc. cit. num. 42.* Rocafull *dub. 3.* Trullench *loc. cit.* & alij. Qui addunt, etiam incurrere illos, qui tales libros defendunt, etiamsi id faciant, vt inquirant rationes, quibus hæresis conuincatur, aut vt dubitationes, si quæ sint, tollantur.

Nec ab hac sententia discedit profectò Suarez; ait enim *loc. cit.* sic: Secunda autem defensio fit, vel argumentis, confirmando prauam doctrinam talis libri, quatenus in illo est, vel respondendo ad argumenta, quæ contra illam fiunt; quod etiam locum habet etiamsi talis defensio sub titulo exercitationis, vel maioris inquisitionis veritatis fieri dicatur, quia Bulla dicit: *quouis quæsito calore.* Hæc ille. Ergo non obscurè indicat nostram sententiam.

Quæstio XCIII.

An qui quauis ratione impedit præfatos libros, ne ad manus Inquisitorum perueniant, in hanc excommunicationem incidat.

RESpondeo tanquam certum: Incidere. Quia hoc est illos libros defendere. Sic Sanchez *n. 58. cit.* per hæc verba: Comprehenduntur autem, qui quouis modo, aut quauis ratione eos libros defendunt, ne ad manus Inquisitorum veniant: aut verbis eos defendunt, dicentes esse bonos, aut vtiles, aut non comburendos. Sic Toledo *in sum. in Bullam Cænæ, excommun. 1. n. 26.* Saytos *in Thesauro casuum, tom. 1. lib. 3. cap. 5. n. 18.* Vgolinus *de Censur. Papæ reseru. p. 2. c. 1. verb. Ac eorum quomodolibet defendentes, n. 2.* Hue vsque Sanchez. His authoribus addi possunt Suarez *de fide disp. 20. sect. 2. num. 25.* ibi: Denique etiam censetur defendere librum, qui dixerit, talem librum non esse prohibitione, vel combustione dignum. Vnde non excusabitur ab hac Censura qui id dixerit. Fagundez *lib. 1. in Decal. cap. 14. n. 39.* Trullench *eod. 1. lib. in Decal. cap. 3. dub. 9. num 28.* Alterius *lib. 5. disp. 2. cap. 8. vers. in fine.* Rocafull *in sua praxi, part. 3. lib. 3. c. 8. §. De defendentibus, dub. 4.* & alij.

Quæstio XCIV.

An etiam in eandem excommunicationem incidant qui id, quod Catholicum est in libro hæretico, defendunt.

RESpondeo: Non incidere, si non vt contentum in libro hæretico, sed quatenus in se verum, & catholicum est, defendunt. Quia hi nil mali agunt, nec hæreticum opus defendunt, sed solùm veritatem, nullo habito respectu ad hæretici opus. Sic Vgolinus, Sanchez, Suarez & Trullench. *loc. cit.* Fagundez *loc. cit. num. 43.* Rocafull *loc. cit. dub. 5.* & Palao *puncto 10. cit. §. 2. num. 14.*

Quæstio XCV.

An qui stylum libri hæretici, vel ingenium authoris eius laudarent, excommunicationem eam incurrerent.

RESpondeo: Non incurrere, si hæc laudent secundum se (non vt opus hæretici, nec ad illud defendendum, ne comburatur, aut exterminetur.) Quia id non est librum hæretici defendere. Sic Sanchez, Palao, Suarez, Fagundez, Trullench, & Rocafull. *loc. cit.*

Quæstio XCVI.

An saltem incurrerent dictam excommunicationem qui absolutè librum hæretici laudarent.

RESpondeo: Incurrere illam, si talis hæretici liber contineat malam doctrinam: quia tunc simpliciter illum laudare, sine dubio est defendere illum. Secus verò si dictus liber tractaret de Religione, sine erroribus, quia tunc si laudatio libri est solùm de doctrina libri, non est mala, nec prohibita, cum vt supponimus,

ponimus, vera sit, & ideo per se non contineт defensionem libri, vt est ab authore tali, nempe hæretico; Oportet autem vt laus non sit tanta, vt per illam vel Author, vel doctrina eius simpliciter commendari videatur. Sic Suarez *loc. cit.*

Quæstio XCVII.

An qui hæreticorum libros prohibitos legerint, retinuerint, impresserint, vel defenderint, ignorando esse in Bulla Cœnæ prohibitos, hanc Censuram incurrant.

RESpondeo: Non incurrere. Quia clausula Bullæ petit scienter hæc fieri: at quando scientia petitur, excusat à transgressione quævis ignorantia quantumuis crassa, nisi adeo talis sit, vt ingens temeritas arbitrio prudentis iudicetur, vt diximus supra *tract. 1. disp. 9. quæst. 18. & 19. & seqq.* ergo. Sic authores ibi citati. Et in specie de hac quæst. tractantes, tenent Sanchez *tom. 1. sum. lib. 2. c. 10. num. 38* & Fagund. *lib. 1. in Decal. cap. 14. n. 19.* Alterius *lib. 5. disp. 1. cap. 8.* Filliuc. *tract. 16. cap. 1. q. 8. n. 41.*

§. VI.

De Schismaticis, & Inobedientibus Papæ, qui vltimo loco in prima clausula Bullæ Cœnæ excommunicantur.

Quæstio XCVIII.

An Schismatici in prima clausula excommunicentur.

RESpondeo: Quod licèt olim in Bullis Cœnæ ante Pium V. non excommunicabantur Schismatici, vt notat Alterius *vbi supra*: benè tamen excommunicantur modò, vt constat ex huiusmodi verbis additis in eadem prima Bullæ clausula: *Necnon* (excommunicamus intellige) *Schismaticos, & eos, qui se à nostra, & Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt, vel recedunt.* Hæc Bulla. Per cuius verba fit extensio huius excommunicationis ad crimen Schismatis, prout condistingui solet ab hæresi. Sic omnes: legantur Sanchez *lib. 2. sum. c. 36. à num. 11.* Suarez *de Censur. disp. 21. sect. 2. à num. 12.* Alterius *lib. 5. disp. 1. c. 9.* Filliuc. *tract. 16. c. 2. q. 10. n. 48.* Trullench *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 17.* Palao *tom. 1. tract. 6. disp. 4. punct. 6.* & alij.

Quæstio XCIX.

An Schismaticus, qui in hac Bulla Cœnæ excommunicatur, sit ille qui spontaneè ab Ecclesiæ vniuersalis vnitate, eiusque capite Romano Pontifice se separat.

RESpondeo: Esse. Quia schisma, iuxta D. Thomam 2. 2. q. 39. *art. 1.* nil aliud est, quàm disiunctio, per quam quis se ab vnitate Ecclesiæ separat, in quantum Ecclesia est quoddam corpus mysticum ex vniuersis fidelibus, & Romano Pontifice tanquam capite constans. Ex quo elatè colligitur, quod Schismaticus est ille, qui spontaneè pertinaciter ab Ecclesiæ obedientia & vnitate se segregat, & ab eius capite & Pastore Pontifice Romano, vt Pontifex est. Sic omnes. Legantur citati.

Quæstio C.

An etiam sit Schismaticus, & excommunicatus per Bullam, qui se ab Episcopo separat, renuens subesse authoritati Episcopali.

AFfirmate videtur Cyprianus relatus *in cap. Scire debes, 7. q. 1. & cap. Loquitur Dominus, 24. quæst. 1.* quatenus hunc talem schismaticum appellat. Atque ita tenet Valentia *2. 2. disp. 3. quæst. 15. punct. 1. post 3. propositionem*, id probans: quia hic etiam tacitè, ac virtute se separat à Summo Pontifice, cum Episcopus subordinationem, & connexionem cum Pontifice, vt quædam pars cum suo capite, habeat.

Sed vt certum respondeo: Prædictum nullo modo esse excommunicatum per hanc Bullæ clausulam, eo quòd non sit propriè, & in rigore, sed impropriè, & largè schismaticus. Quia, vt constat ex definitione eius, schismaticus est, qui ab vnitate Ecclesiæ vniuersalis, eiusque capite Pontifice Romano, se separat. Sic Hostiens. Ananias, Socinus, Azor, & Vgolinus, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 2. sum. c. 36. num. 6.* Trullench *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 17. num. 4.* Hurtado de Mendoza *tom. 2. de fide, disputatione 68. sectione 1. §. 3.*

Quæstio CI.

An vt quis sit Schismaticus, & excommunicatus, sat sit nolle se subijcere Papæ, vt Domino temporali.

RESpondeo, Non esse satis: sed necessariò requiritur, vt nolit se subijcere Papæ, vt capiti Ecclesiæ. Sic Sanchez *cap. 36. cit. num. 4.* ita scribens: Tertiò deducitur, non esse schismaticum, qui cum sit incola oppidi subiecti temporali Papæ iurisdictioni, non vult ipsi, vt temporali illius oppidi Domino subijci, sed alteri Principi se subdere. Quia (vt optimè ait Nauarr. *de datis pro iustitia, vel gratia, notab. 17. num. 29. versic. 3.*) Papa vt Dominus temporalis, non est Papa, & caput Ecclesiæ, sed instar cuiusvis temporalis Principis. Quare scunctio illa, & rebellio, non est formaliter erga Papam, nec contra eius officium, vt Papa est. Quod ad schismatis rationem diximus *num. praeced.* exigi. Sic Sanchez ex Vgolino. Bonacina *disp. 3. quæst. 5. de charit. punct. vlt. § 6.* Palao *tom. 1. tract. 6. disp. 4 punct. 5. num. 8.* & alij.

Quæstio CII.

An hanc Bullæ excommunicationem incurrant qui ab obedientia Papæ recedunt, non tamen sunt verè Schismatici.

AFfirmatiua pars suaderi potest, eo quòd in dicta clausulæ primæ excommunicationis Bullæ Cœnæ priùs excommunicet Pontifex schismaticos, & deinde eos, qui à Romani Pontificis obedientia recedunt: sed sic est, sed si hæc posterior pars de solis schismaticis recedentibus ab obedientia Pontificis accipienda sit, superflueret vtique; quia illi sub schismaticis comprehensi erant: ergo. Ita tenet Toletus mox citandus *lib. 1. cap. 19. n. 14.*

Sed verè respondeo: Non incurrere, nisi solos schismaticos recedentes ab obedientia Papæ, aut etiam sa separantes schismaticè à reliquis membris Ecclesiæ: Quia hi tantùm comprehenduntur in dicta clausula primæ excommunicationis Bullæ: Nam non recedentes ab obedientia Papæ, vt Papa est, ac Christi Vicarius, non dicuntur formaliter recedere à Pontificis obedientia. Sic omnino Sanchez *lib. 2. sum. cap. 36. n. 12.*

num.12. & penes illum Caietanus *in sum. verb excommunicatio, cap.7.* Azor *tom.1.lib.8.cap.10.quæst.5.* Vgolinus *de Censuris Papæ reseruatis, 2. p. cap.1. vers. Necnon schismaticus, num.9.* Suarez *tom.5.in 3.p.disp.21. sect.2.num.12.* & omnes.

QVÆSTIO CIII.

An qui sola mente est schismaticus, absque aliquo actu externo, hanc incurrat Censuram.

REspondeo negatiuè. Quia, vt sæpè habitum est, ob solum peccatum internum nunquam excommunicatio incurritur. Sic omnes communiter. Sanchez *loc.cit.num.15.* & penes illum Toletus *in Bulla Cœnæ, excommun.1. num.16.* & Sayrus *tom.1. Thesauri, lib.3. cap.5.* Sed certè ex his Toletus, qui in impressione Lugdunensi 1606. de hac Censura agit *lib.1. cap.19. num.1.1.3.& 14.* nil de hac quæstione dicit. Legantur *dicta q.6.*

QVÆSTIO CIV.

An item non incurrat, qui solo actu externo, non interno, est schismaticus.

NEgandum videtur. Quia hæreticus externus tantùm non incurrit excommunicationem hanc, *vt supra quæst.2.& 6.* est habitum: ergo nec schismaticus solùm externus incurret.

Sed, vt certum respondeo: Incurrere. Quia ad peccatum schismatis committendum non desideratur velle se directa intentione subtrahere ab obedientia Pontificis, sed satis est id velle indirectè, nimirum ipso effectu.

Nec obstat paritas adducta. Quia differentia est: Quod peccatum hæresis non consumatur in solo actu externo, sed necessariò etiotem internum petit, vt supra est habitum: at verò peccatum schismatis perfectè satis in sua specie consummatur per actum solum externum, vt diximus, & docent Caietanus, Bañes, Valentia, Vgolinus, quos citat, & sequitur Sanchez *c.36.cit.num.5.& 14.* Sc ideo hanc partem docent ipsi, præsertim Sanchez *num 14* Suarez *de Censuris, disp.21. sect.2.num.13.* Qui bene inferunt, quod Catholici, qui sub hæretico Principe viuunt, verbi gratia in Anglia, eique vt supremo capiti, & Vicario Christi externis obediunt, quamuis in conscientia pœnas hæreticorum non incurrant, Censuram tamen latam contra schismaticos non effugiunt, quia verè sunt schismatici. Sic etiam sentiunt Hurtado de Mendoza *volumine 2. de fide, disp.168.sect.5.§.8.* Trullench *lib.1.in Decalog. cap.3.dub.17.num.5.* Filliuc. *tract.16.cap.2.quæst.10.n.48.*

QVÆSTIO CV.

An Fautores, Defensores, Receptatores schismaticorum, hanc Bullæ excommunicationem contrahant.

REspondeo Non contrahere. Quia in præsenti Bulla Cœnæ Pontifex eos non exprimit: ergo minimè comprehenduntur: quia dum excommunicatio alicui delicto infligitur, non extenditur ad adiuuantes, defendentes, & similes, nisi exprimantur, vt cum Nauarro *cap.27.num.51.* docent Sanch *lib.3 de matrim. disp.49.num.1.& lib.2.sum.cap.36 num.16.* & Suarez *loc. cit.num.41.* & communis: ergo. Sic Sanchez, Suarez & Trullench *loc.cit.* Altetius *tom.1.lib.5.disp.1.cap.9.in fine.* Hurtado de Mendoza *disp.168.cit. sectione 5.§.13.* Palao *tom.1. tract 6.disp.4. punct.6. num.8.* Qui tamen addit, dictos Fautores, Defensores, &c. ligati alia excommunicatione lata *in cap.licèt, de electione cap.1.de schismaticis in 6. & in Constitut. Pauli IV. quæ incipit Cùm ex Apostolatus officio.*

QVÆSTIO CVI.

An schismaticus non hæreticus absolui possit virtute Bullæ Cruciatæ.

REspondeo: Posse. Sic Sanchez *loc.cit.cap.36.n.17.* his verbis: Possunt tamen absolui schismatici, qui hæretici non sunt, virtute Bullæ Cruciatæ, semel in vita, & semel in mortis articulo. Et similiter possunt absolui virtute Iubilei concedentis absolutionem à casibus Cœnæ. Quia id solum hæresi speciale est, vt non comprehendatur sub generali casuum Cœnæ concessione, vt probaui hoc *2.lib.cap.22.num.12.* Sic ille. Trullench *loc.cit.* & alij. Et hæc dicta sufficiant de prima clausula, & excommunicatione Bullæ.

DISPVTATIO II.

De secunda Excommunicatione Cœnæ lata contra appellantes à mandatis Papæ ad futurum Concilium.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quas personas secunda excommunicatio Bullæ fulminetur.

REspondeo: Quod contra omnes singulares, (quocumque nomine nuncupentur) quæ ab ordinationibus, & mãdatis Romani Pontificis pro tempore existentis, ad futurum Concilium generale appellant. Necnon contra eos quorum auxilio & fauore appellatum fuerit. Et tandem contra personas vniuersales, vt vniuersales, Collegia & Capitula (quocunque etiam nuncupentur nomine, quia excommunicari nequeunt) fulminatur interdictum, vt patet ex texto Bullæ, qui sic se habet: *Excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos cuiuscunque statns, gradus, seu conditionis fuerint: vniuersitates verò, Collegia, & Capitula, quocumque nomine nuncupentur, interdicimus ab ordinationibus, seu mandatis nostris, ac Romanorum Pontificum pro tempore existentium, ad vniuersale futurum Concilium appellantes: Necnon eos, quorum auxilio, vel fauore appellatum fuerit.* Sic textus. Et cum eo omnes. Legantur Suar. *disp.21 de Cens. sect.2. à n.15.* Nauarr. *in sum.cap.7.à n.57.* Viuald. *in explic. Bullæ Cœnæ, à n.14.* Filliuc. *tom.1.tr.16.c.3.* Toletus *lib.1.sum. c.20.n.1.2.& 3.* Bon. *disp.1.q.3. punct.1.* Palao *tom.6.de Cens.disp.3.punct.3.* Altetius *tom.1. lib.5. disp.3. per totam,* & alij. Qui omnes vt certum docent, hanc excommunicationem incurrere omnes appellantes ad futurum Concilium generale, necnon & fauentes, & auxiliantes ad appellandum, si appellatio cum effectu sequatur. Sed de aliis dubitant, de quibus in sequentibus.

QVÆSTIO II.

An qui à sententia, seu mandato iniusto Papæ appellaret ad generale Concilium, in hanc excommunicationem incideret.

AFfirmarent forsitan Parisienses Doctores, & alij, qui olim sensere Concilium generale esse supra Papam, de quo aguns Syluester *verb. concilium, quæst. 5. & excommunicatio 7. in fine.* Viualdus *loc. cit. num. 15.*

Sed vt certissimum omnino respondeo: Incidere in excommunicationem hanc. Quia certissimum omnino est, Papam esse supra omne Concilium & Ecclesiam, sicut Pastor super gregem, & vt Christi Vicarius, vt docent communiter Doctores cum S. Thom. *contra errores Græcorum cap. 63.* & contrariam opinionem esse hæreticam, dicit Paulus Gysfal. *verb. Papa, num. 19.* ergo certissimum omnino est incidere in excommunicationem illam, qui à quacunque sententia, seu mandato Pontificis ad Concilium appellat. Nam, vt benè Suarez, Censura hæc, seu Constitutio Pontificis, indistinctè & absolutè loquitur, & non fundatur in eo, quod res à qua appellatur, iusta, vel iniusta sit, seu talis, vt ab ea appellari posset, si esset Superior ad quem possit appellari; sed in eo, quod sic appellans iniuriam facit Apostolicæ Sedi: nam videtur profiteri generale Concilium esse superius illa, quod tam fit à sententia iniusta appellando, quam à iusta. Huc vsque Suarez, & benè *disp. 21. sect. 2. num. 15.* Sic etiam Viualdus *loc. cit.* & Alterius *disp. 2. cit. cap. 4. q. 3.* Palao *loc. cit. n. 3.* Bonac. *disp. 1. q. 3. punct. 2. num. 10.* Filliuc. Doard. & alij penes ipsum. Diana *p. 10. tract. 11. resolutione 60.*

QVÆSTIO III.

An hac Censura feriatur, qui à mandatis Papæ ad Concilium Prouinciale appellat.

NEgat Filliucius *tractatu 16. capite 5. quæstione 4. numero 56.* Quia, inquit, stadum est verbis legis, quæ exprimit, *Concilium generale, & futurum*; & iure, quia Prouinciale constat non esse tantæ auctoritatis, nec vllus vnquam dubitauit, quod prouinciale sit inferius Papa: at aliquis dubitauit de generali. Ita ille, & Bonacina *punct. 2. citato, numero 5.* Palao *disputatione 3. de Censuris, punct. 3. num. 6.* & alij penes ipsos.

Sed probabilius respondeo: Feriri tali Censura, & fortiùs, quàm illum, qui appellat ad generale Concilium. Quia, si maior est auctoritas, & iurisdictio Papæ, quàm Concilij generalis, & propterea non liceat appellare à Papa ad Concilium generale, quia tunc interponeretur appellatio à maiori ad minorem, contra naturam appellationis, vt supra est habitum, multò magis damnata erit appellatio ab eodem Papa ad Concilium particulare, quod longè inferius est auctoritate & iurisdictione ipso Papa. Sic Alterius *lib. 5. disp. 3. cap. 4. quæst. 1.* Gambatupta *de excommunic. Bullæ, cap. 2. n. 11.*

QVÆSTIO IV.

An etiam feriatur hac Censura, qui ad præsens Concilium generale iam legitimè congregatum, à mandatis Papæ appellat.

AFfirmant etiam Gambatupta *capite 2. numero 11. citato*, & Vgolinus *in Bulla Cænæ Canone 2. §. 1. vers. Quintò.*

Sed respondeo probabilius: Non feriri Censura huius Canonis. *Primò*, quia Papa dicit: *Ad futurum Concilium. Secundò*, quia talis appellatio, cum esset ad eundem Papam (nam Concilium nil agit sine consensu Papæ) potiùs esset prouocatio extraiudicialis, vt idem Papa corrigeret grauamen, causa diligentiùs in Concilio discussa. Sic Filliuc. & Alterius *loc. cit.* Bonac. etiam *loc. cit. n. 4.* Sayrus *lib. 3. c. 6. n. 4.* Regin. *n. 163.* Duard. *q. 7. n. 10.* Palao *loc. cit.* & alij plures, quos citat, & sequitur Diana *p. 9. tr. 7. ref. 6. & p. 10. tr. 11. ref. 60.*

QVÆSTIO V.

An qui auxilium, vel fauorem præbet post appellationem interpositam à sententia Papæ, vt appellans possit tueri appellationem, incurrat hanc excommunicationem.

REspondeo: Non incurrere. Quia non præstat opem ad appellandum, quod prohibet Bulla; sed ad ea quæ sequuntur post appellationem. Sic Suarez, Alterius, Filliuc. *loc. cit.* Villalob. *tract. 17. diff. 20. n. 11.* Bonac. *tom. 1. de excom disp. 1. q. 3. fine.* Palao *disp. 3. de. Censur. punct. 3. num. 10.*

QVÆSTIO VI.

An qui dat consilium ad appellandum, hanc Bullæ excommunicationem incurrat.

AFfirmat Nauarr. *cap. 27. num. 58. & 59.* Quia (inquit) licèt hæc Bulla non includat consulentem specialiter, tamen generaliter includere videtur: quia includit auxiliantes & fauentes, & negari non potest, eum qui consulit & auxiliari, fauete. Ita Doctus Nauarr. cuius sententiæ est etiam Toletus *lib. 1. cap. 20. in fine.* Graffius, & Vgolinus apud Dianam *infra.*

Sed æquè probabiliter respondeo: Non incurrere hanc Cœnæ excommunicationem. Quia cùm extenso fit ad consulentes, expressa fit eorum mentio, vt fit in *Can. 7. & 10.* ergo quando consulens non exprimitur, non est mens Pontificis illum comprehendere: at non fit mentio consulentis in hoc Canone: ergo. Sic Suarez *loc. cit. num. 17.* Alterius *disput. 3. cit. cap. 5.* Filliuc. *cap. 3. cit. n. 66.* Viualdus *loc. cit.* Quia notat quod quamuis consulens non maneat Censura Bullæ innodatus, manet tamen excommunicatus per Extrauag. Iulij II. Sic etiam nobiscum sentit Diana *p. 9. tract. 7. resolut. 66. & p. 10. tract. 11. resolutione 60.*

DISPVTATIO III.

De tertia Censura Cænæ, lata contra Pyratas, Cursarios, ac Latrones maritimos.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quas personas hac excommunicatio fertur.

REspondeo: Quod contra Pyratas, Cursarios & Latrunculos maritimos, discurrentes per mare Summi Pontificis, præcipuè à monte Argentario, vsque ad Tarracinam. Necnon contra fautores, receptores, & defensores Pyratarum, &c. Sic habetur expressè in Bulla Clem. VIII. *anni 1595.* &

& Pauli V. *anni* 1606. per hæc verba: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes Pyratas, Cursarios, ac latrunculos maritimos, discurrentes mare nostrum, præcipuè à Monte Argentario usque ad Terracinam: ac omnes eorum fautores, receptatores, & defensores.* Hæc in dictorum Pontificum Bullis. Quamvis in aliis Bullis ante Sixtum V. sic legebatur: *Excommunicamus, &c. omnes Pyratas, Cursarios, latrunculos maritimos, & illos præcipuè qui mare nostrum à Monte Argentario usque ad Terracinam discurrere, & navigantes in illo deprædari, mutilare, interficere, ac rebus, & bonis suis spoliare præsumpserint hactenus, & præsumunt: ac omnes receptatores eorundem, & eis auxilium scienter dantes, vel faventes.* Sic in Bulla Gregorii XIII. Legantur Navar. *cap.* 27. *à num.* 59. Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *à num.* 18. Alterius *lib.* 5. *disput.* 4. *per totam*, Vivaldus *in explicat. Bullæ, casu* 3. *à n.* 20. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 4. Luysius *lib.* 5. *de Censur. disput.* 28. *dubio* 2. Toletus *lib.* 1. *cap.* 20. *à num.* 3. Bonacina *disp.* 1. *q.* 4. Palao *disp.* 3. *punct.* 4. & alii.

Qvæstio II.

Quidnam per Pyratas, Cursarios, & latrones maritimos intelligat Pontifex?

Respondeo quod intelligit latrones qui in mari versantur, ut prædentur, & spolient eos, qui vel negotii causa, vel alio fine navigant. Nam Pyrata Græcè est Prædo marinus. Pyratæ verò sermone italico Cursarii maritimi vocantur, eo quòd huc, & illuc percurrant. Latrones autem, quia vel à latere adoriuntur navigio vectos, vel, & meliùs, quia latenter insidiantur. Sic Alterius *loc. cit. cap.* 1. Filliucius *c.* 4. *cit. q.* 1. *n.* 74. Bonacina *disp.* 1. *q.* 4. *punct.* 1. *n.* 1. Palao *punct.* 4. *cit. n.* 1. & alii.

Qvæstio III.

An omnes qui in mari prædantur, etiamsi non percurrant mare intentione speciali furandi, sed ob alium finem licitum, hanc excommunicationem contrahant?

Affirmat Angel. *verb. excommunicatio* 5 *casu* 18. his verbis: Casus 18. est contra Pyratas, Cursarios, & Latrunculos marinos, ac omnes receptatores eorundem, cum dantibus eis auxilium, consilium, vel favorem. Et dicitur Pyrata quicunque in mari deprædatur, nisi habeat justum bellum contra eos quos deprædatur. Quod nota, quia pauci advertunt; credentes quod nisi quis indifferenter deprædetur in mari, non sit Pyrata, & non incidit in hanc pœnam: sed est falsum, Hucusque Angelus. Cui adhærere videntur Armilla *excommunicat.* 13. *& verb. Pyrata.* Caietan. *de excommunic. cap.* 18. Sayrus *lib.* 4. *c.* 7. *num.* 3. Reginaldus *lib.* 9. *num.* 264.

Sed probabiliùs multò respondeo, non contrahere hanc Bullæ excommunicationem, nisi illos, qui navigant, & percurrunt mare intentione principali furandi. Quia hæc conditio requiritur ad Pyratam constituendum. Vnde si aliqui Mercatores suæ negotiationi incumbentes, navigantes interim fortuitò, & incidenter spolient aliquos, non ideo dicendi sunt Pyratæ, & consequenter nec censendi excommunicati, nisi aliàs jam hoc latrocinium procederet ex intentione habita furandi, si occasio opportuna occurreret; quia tunc revera remanerent excommunicatione obstricti. Sic Tolet. *lib.* 1. *c.* 20. *n.* 4. Alter. *lib.* 5. *disp.* 4. *cap.* 1. Sylvest. *excommunic.* 7. *casu* 20. & penes ipsum Rosella, Ioan. Andr. & alii. Filliucius *tractat.* 16. *cap.* 4. *q.* 4. *num.* 82. Navarrus *cap.* 27. *n.* 59. his verbis: Qui gerunt sua negotia, aut mercimonia cum amicis, aut bella justa, vel injusta cum inimicis, & deprædantur aliquando incidenter, non includuntur hic juxta omnium sententiam. Sic ille. Suarez etiam *disp.* 21 *sect.* 1. *n.* 26. Luysius *lib.* 5. *disput.* 28. *dub.* 2. Villalobos *tract.* 17. *diffic.* 20. *n.* 4. Bonacina *q.* 4. *cit. punct.* 1. *num.* 2. & 3. Palao *disp.* 3. *punct.* 4. *num.* 2. & alii.

Qvæstio IV.

An qui animo deprædandi unam tantùm nationem, non omnes indifferenter percurrunt mare, hanc excommunicationem incurrant?

Negant Sylvester *verb. excommunicatio* 7. §. 56. Tabiena *excommunicatio* 5 *casu* 25. *num.* 4. & Rebuffus *in explicatione hujus Canonis.* Quia existimant necessarium esse ad Pyratam constituendum, ut non tantum unius nationis homines deprædetur, sed indifferenter omnes cujusque Provinciæ, & nationis, sine aliquo delectu.

Sed longè multò verius, & probabiliùs respondeo tales dictam excommunicationem incurrere. Quia multò verius est, quod qui per mare vagantur intentione spoliandi tantùm Venetos, aut Gallos, aut Hispanos, verè Pyratæ, aut latrones maris di cantur, ut benè ait Navarrus *cap.* 27. *n.* 59 *in explicat. hujus Canonis*: ergo. Sic ipse. Suarez *loc. cit. num.* 14 Alterius, Toletus, Filliucius, & Luysius *loc. cit.* Vivaldus *in explicat. hujus tertii casus, num.* 23. Bonacina *loco citato, num.* 8.

Qvæstio V.

An qui titulo belli spoliant in mari suos inimicos, incurrant etiam hanc Censuram?

Affirmativam sententiam tenere Angelum *ubi supra*, aiunt Alterius *lib.* 5. *disp.* 4. *cap.* 1. §. *Angelus, &* §. *utraque opinio*, & Filliucius *tract.* 16. *cap.* 4. *q.* 4. & 5. Qui dicit esse probabilem, probatque, Quia tale latrocinium, quacunque intentione fiat, verè est in mari commissum: ergo obstrictum excommunicationi. Sed certè malè adducitur ab iis auctoribus Angelus pro hac parte, cùm oppositum teneat, ut ex ejusdem verbis relatis *q.* 3. convincitur.

Probabiliùs ergo respondeo, non incurrere hanc Censuram in dicto casu. Quia probabilius est, quod illi qui titulo belli veri, etiam injusti, inimicos suos spoliant armis, & victualibus ad debilitandos eos, & vim eorundem minuendam, cum id non agant intentione principali furandi, non possint dici Pyratæ, nec latrones, & ideo nec sunt excommunicati. Sic Angel. *loc. cit.* Suarez *sect.* 1. *n.* 25. Alter. Filliucius, & Toletus *loc. cit.* Villalobos *tract.* 17. *diffic.* 10. *n.* 14. Bonacina *q.* 4. *punct.* 1. *n.* 4. Palao *n.* 2. *cit.* Navarrus, Duardus, & Sayrus penes illum.

Qvæstio VI.

An qui in solis fluminibus, animo principali prædandi rapinam exercent, incidant in hanc excommunicationem?

Affirmativam sententiam tenere Angelum *verb. Pyrata*, dicunt Navarrus, & Luysius mox citandi. Sed non benè. Nam Angelus expressè ait, hanc Bullæ excommunicationem esse contra eos, qui deprædantur in mari. Vnde

Absolutè respondeo: dicendum, quod non inci-

dant in hanc excommunicationem Cœnæ. Quia clausula nostræ Bullæ solùm loquitur de latronibus per mare vagantibus. Sic Navar. *cap.27. n.59. vers. Tertia.* Luyfius *lib.3.de Censur. disp.28. dub.2. vers. Dubitant verò.* Suarez *disp.21.sect.2.n.26.in fine,* Alterius *lib.5.disp.4.c.3.dub.2.* Filliucius *tr.16. cap.4. q.6. n.86.* Toletus *lib.1. c.20. num.4.* Bonacina *q.4. punct.1.n.9.* Reginaldus *n.165.*

QVÆSTIO VII.

An saltem inciderent, qui in fluminibus prope mare discurrerent animo deprædandi navigantes in mari, & deinde regrediendi ad flumina?

Respondeo incidere. Quia in hoc casu verè dicerentur isti Pyratæ, & latrones maritimi, cùm verè deprædarentur in mari. Sic Filliuc. *n.86.citato.* Alterius *dub.2. cit. ibi*: Sed si revera sunt latrunculi fluminales, non incidunt, nisi prædentur in mari. Reginaldus *n.266.* Duardus *canon.3.q.9.& 10.* Bonac. *loco citato*, & alii.

QVÆSTIO VIII.

An item inciderent in eandem excommunicationem, qui discurrentes mare in fluminibus deprædarentur?

Respondeo incidere etiam. Quia verè sunt latrones maritimi. Sic Alterius *loco citato*, ita scribens: Respondeo, si sunt maritimi latrones, & inventa occasione navis fugientis ingrediuntur flumen ad prædam capiendam; puto eos incurrere, quia verè sunt latrunculi marini, præsertim si cœperint insequi navem, cùm esset in mari, & fugientem in flumen sunt deprædati. Sic ille. Et etiam Filliucius *n.86. citato*, Toletus *lib.1.c.20. n.8.* Bonacina hîc *disp.2. q.4. punct.1.num.9.*

QVÆSTIO IX.

An Pyrata navigantes, si descendentes in terram prædentur homines in illa degentes, hanc excommunicationem incurrant?

Respondeo quod non. Quia Bulla excommunicat Pyratas, & latrunculos mare discurrentes, aut in mari prædantes. Et in antiqua Bulla, quam refert Sylvester, erat *Qui navigio vectos prædantur*, & pœna excommunicationis non est extendenda. Sic omninò Alterius *lib.5. disp.4. cap.3. dubit.3.* Secus est dicendum de Pyratis, aut latroonibus mariois, casu quo mare discurrentes intentione furandi, prædentur navigantes qui descenderunt in terram ad cibum solum capiendum, vel etiam nocte quiescendum: & præcipuè si compulsos in terram se recipere, & insequentes, eos spolient. Sic Filliucius *tract.16. cap.4. q.6.n.86.* Qui dicit ita sentire etiam alios ex Recentioribus viros doctos.

QVÆSTIO X.

An Pyrata Christianus, qui alium Christianum Pyratam in mari spoliat, hanc excommunicationem incurrat?

Negant Graffius *lib.4. decis.cap.18.n.65.* Vgolinus *cap.3.§.2.vers.2.* Filliucius *tr.16.c.4.n.91.* Bonacina *loc.cit.n.14.*

Sed probabiliùs respondeo: utrumque Pyratam excommunicationem incurrere. Quia cùm uterque supponatur latrunculus marinus, utrique manebit excommunicatus, etiamsi unus ab alio spoliatus sit; nam uterque committit actionem, cui annexa est excommunicatio. Sic Alterius *lib.5. disputat.4. cap.3. dubitatione 7.* Bauny *in explicat. Bullæ Cœnæ, quæst.14. vers. Item putat Graphius*, Gambarupta *hic capite 3. num.3.* & Duardus *Canone 3.quæst.6.& Canon.4.q.4.* & alii.

QVÆSTIO XI.

An Pyrata, qui non Christianos, sed solùm Turcas, Iudæos, vel alios Infideles in mari spoliant, hanc Censuram incurrant?

Affirmativa pars suaderi potest. Quia hæc Censura absolutè, & sine ulla restrictione fertur in Bulla contra omnes Pyratas, & latrones maris: at qui spoliant infideles, propriè exercent artem pyraticam: ergo sunt excommunicati.

Sed probabiliùs respondeo: non incurrere hanc Censuram quando spoliant infideles, sed solùm quando spoliant Christianos. Quia certum est, quod sub hac Censura non comprehendantur nisi Pyratæ Christiani, cùm alii non subdantur præceptis Ecclesiasticis: ergo eadem ratione non intelligitur ferri hæc Censura, nisi contra Pyratas spoliantes Christianos. Patet consequentia, quia æquitas postulat, ut tam ex parte offendentium, quàm offensorum æqualitas servetur: sicut ergo tantùm Pyratæ Christiani subiiciuntur Censuræ, ita tantùm in Christianos servientes, non autem in alios Infideles. Sic Suar. *disput.21.sect.2.n.21.* Alterius *c.3.cit.dubit.1.* Filliucius *tr.16.c.4. q.3.n.78.* Luysius *lib.3. de Cens. disp.28. dub.2.* Tolet. *lib.1. sum. c.20. n.6. in fine,* Machado *tom.1.lib.1.part.3.tr.6. doc.5.n.2.* Bauny *loc.cit.vers. Ad hanc ergo Censuram.* Bonacina *disp.1.q.4.punct.1. n.10.* Palao *disp.4.punct.3.n.6.* & alii.

QVÆSTIO XII.

An Pyrata in quovis mari, etiam extra loca ad dominium Papæ pertinentia prædantes, hanc excommunicationem incurrant?

Affirmant Suarez *disp.21.de Censur. sect.2.n.18.* Graffius *lib.4.cap.18.num.67.* & Alterius *lib.5. disputat.4. cap.2.* existimantes excommunicari in hoc tertio Canone Bullæ Pyratas ubicunque deprædantes in mari, etiam extra loca Pontificis jurisdictioni subjecta, licèt præsertim illos, qui discurrunt mare sub potestate Ecclesiæ à Monte Argentario usque ad Terracinam.

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod licèt olim juxta Bullam Gregorii XIII. omnes Pyratæ quodcunque mare discurrentes essent excommunicati, ut constat ex illis verbis, *Excommunicamus omnes Pyratas, cursarios, & latrunculos marinos, & illos præcipuè qui mare nostrum à Monte Argentario usque ad Terracinam discurrere, & c. præsumunt*, & docent omnes DD. At verò loquendo juxta Bullas Clementis VIII. & Pauli V. probabiliùs est, quod solùm incurrant hanc excommunicationem Pyratæ discurrentes Mare Sedis Apostolicæ, aut Principis alterius, cujus ea ditione facilis sit transitus ad Mare quod Papæ subest. Quia id solùm exigunt Bullæ dictæ, ut hæc verba indicât: *Excommunicamus Pyratas, & c. discurrentes mare nostrum*, & hic est coma, & deinde sequitur, *Præcipuè à Monte Argentario usque ad Terracinam*, ut apertè cōstet, tantùm excommunicari omnes eos Pyratas, qui discurrunt Mare, quod alluit terras Sedi Apostolicæ immediatè

immediatè, vel mediatè subjectas, ut est Mare supremum, & Mare inferum Tyrrhenum, scilicet Ionicum, & Adriaticum, quod alluit Regnum Neapolitanum, Siciliam, Sardiniam, Corsicam, mediatè Sedi Apostolicæ subjectas, præcipuè tamen eas, quæ sibi immediatè subjiciuntur, & patent incursibus Pyratarum. Ea autem sunt quæ interiacent montem Argentarium, & Terracinam. Sic tenent Toler. *lib.* 1. *c.*20.*n.*5. Filliuc. *tr.*16. *c.*4.*q.*2. *dist.*2.*n.*75. Bauny *q.* 1.*cit.in explic casus secundi, vers. Ad hanc ergo.* Machado *doc.*5.*cit.n.*6. Bonac. *loc.cit.punct.* 2.*n.*4. Duardus *can.*3.*q.*3. Vgolinus hîc *c.*3.§.2. *vers. Tertiò.* Palao *disp.*3.*punct.*4.*n.*3. & alii.

QVÆSTIO XIII.

An in hanc excommunicationem incidant Pyratæ statim ac Mare incipiunt discurrere animo prædandi, etiamsi reipsa non sequatur prædatio?

NEgant plures Doctores existimantes, necessariam esse ad contrahendam hanc Censuram unam harum actionum, nempe deprædari, mutilare, aut interficere, aut spoliare bonis suis aliquem; ideoque non sufficere solam maris discursionem, nisi deveniatur ad aliquam actionem ex prohibitis per Bullam Gregorii XIII. relatam sup. *q.*1. Ita Caietanus *verb. Excommunicatio, c.*18. Vivaldus *in explic. tertii casus, n.*20. & penes illum Armilla. Luisius *lib.*4.*de Censur. disp.*28. *dub.*2. *vers. Mihi verò.* Saytus *lib.*3. *c.*7.*n.*5. Palao *punct.*4. *cit.n.*5.

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod licèt juxta tenorem Bullæ Gregorii XIII. non inciderent in excommunicationem Pyratæ discurrentes Mare animo prædandi, nisi præda, aut mutilatio, aut interfectio, aut spoliatio bonorum cum effectu sequeretur, ut patet ex verbis Bullæ *quæst.* 1 adductis, Attamen nunc juxta Bullam Clementis VIII. & Pauli V. loquendo dicendum est, incidere in illam excommunicationem Pyratas qui suscipiunt navigationem in Mari ditioni Papæ (juxta nuper dicta) subjecto, animo furandi, & deprædandi, quamvis reipsa nullum committant furtum, aut latrocinium. Quia in Bulla hac sola actio discurrendi mare exprimitur: ergo illa sola sufficit. Antecedens constat ex verbis Bullæ, quæ sic se habent: *Excommunicamus omnes Pyratas, &c. discurrentes mare nostrum, præcipuè à Monte Argentario usque ad Terracinam.* Et ibi perficitur clausula, & nil aliud additur. Ideoque ita sentiunt Filliucius *n.*75. *cit.* & penes illum Suarez *sect.*2. *cit. n.*29. Sic etiam Toletus *lib.*1.*c.*20.*n.*6. Altерius *lib.*5. *disp.*4.*c.*2.*difficultate* 2.*per totam*, Bauny *loc.cit. vers. Sunt autem Pyratæ*, & penes illum Graffius, Bonacina *q.*4.*cit. punct.*2.*n.*3. Vgolinus *c.*3.§.1.*n.*1. Reginaldus *n.*265. Duardus *can.*3.*q.*4.*n.*2. & Graffius *lib.*4.*c.*18.*num.*67.

QVÆSTIO XIV.

An Nautæ, vel Remiges Christiani, qui in Navibus infidelium Pyratarum versantur in mare, sint excommunicati per hanc clausulam Bullæ?

REspondeo negativè. Quia isti, ut supponimus, vi compelluntur ad exercendum hoc ministerium, ad evitandum mortis periculum: propter quod eis parcit Ecclesia. Sic Alterius *loc. cit. dub.*4. Bauny *loc.cit.*

QVÆSTIO XV.

An non solùm Fautores, Receptores, & Defensores Pyratarum, sed etiam consulentes, excommunicentur in hac clausula Bullæ?

AFfirmat Navar. *c.*27. *num.*59. & antea Angel. *excommunicat.*5. *casu* 18. & Caietan. *eod. verb. cap.*18. Quia licèt verbum, *consilium*, ablatum sit in Bullis novioribus à tempore Gregorii XIII. tacitè tamen includuntur nomine auxiliantium, & faventium, cùm negari nequeat, eum qui consulit, aliquo modo adjuvare, & favere.

Sed probabiliùs respondeo, dicendum, quod licèt olim etiam consulentes essent per Bullam excommunicati, eo quòd expressè nominarentur in illa his verbis: *Ac omnes receptatores eorundem, & eis auxilium dantes, consilium, vel favorem.* Modo verò nullatenus sint excommunicati consulentes, sed solùm Fautores, Receptatores, & Defensores; quia ut diximus, in novioribus Bullis sublata est illa dictio, *consilium*, ex quo constat noluisse Pontifices dantes consilium excommunicari. Nec valet dicere, quod tacitè includantur nomine Auxiliantium, vel Faventium, quia ut benè Suarez, & alii plures, solum consilium præbere non est moraliter cooperre auxilium, vel favorem. Sic Suarez *disp.*21.*sect.*2. *n.*22. Alterius *disp.*4. *cit. cap.*4. Luysius *lib.*3. *dispur* 28. *dub.*1. Qui dicunt Angelum, & Caietanum loquutos fuisse juxta Bullas antiquas, in quibus erat verbum *consilium.*

DISPVTATIO IV.

De quarta excommunicatione Cœnæ, lata contra Rapientes bona Christianorum naufragantium.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quos hæc quarta excommunicatio feratur?

RESPONDEO dicendum cum eodem textu Bullæ, quod *contra omnes, & singulos qui Christianorum quorumcunque navibus tempestates seu in transversum (ut dici solet) jactatis, vel quoquomodo naufragium passis, sive in ipsis navibus, sive ex eisdem ejecta in mari, vel in littore inventa cujuscunque generis bona, tam in nostris Tyrrheni, & Adriatici, quàm in cæteris cujuscunque maris regionibus, & in litoribus surripuerint.* Sic Bulla. Et cum illa omnes Authores, præcipuè infrà citandi. Qui omnes notant, hanc excommunicationem priùs latam fuisse in Concilio Lateranensi sub Alex.III. Et habetur in cap. *Excommunicamus, de Raptoribus*, quamvis non esset tunc reservata.

QVÆSTIO II.

An incurrant hanc excommunicationem qui bona Christianorum ex navi pereunte, non ex tempestate, sed ex vetustate, vel ex imperitia naucleri, aut aliàs surripiunt?

REspondeo incurrere modò. Quia in Bullis novioribus Cœnæ latis à tempore Sixti V. apertè fit sermo de navibus quoquo modo naufragium passis, ut constat ex verbis nuper relatis. Vnde quicunque bona Christianorũ ex navibus naufragium passis,

sive vi ventorum, aut tempestatis, sive ex vetustate, sive ex eo, quod in scopulum incidant, sive ex culpa nautarum bona surripiunt, dictam excommunicationem incurrunt. (Secus fortassis dici posset attenta Bulla Gregorii XIII. ubi non habentur hæc verba, *Quoquo modo naufragium passis.*) Sic Vivaldus *in explicat. Bullæ, casu 4. num.* 28. Filliucius *tract.* 16.*c.*4. *quæst.* 8.*num.* 89. Alterius *lib.* 5.*disp.* 5.*cap.* 1.*vers. Quæ in re notandum est.* Bonacina *disp.* 1.*quæst.* 5. *punct.* 1. *num.* 8. Palao *disp.* 3.*punct.* 5. *num.* 6. *in fine*, & communis.

QVÆSTIO III.

An etiam incurrant eandem excommunicationem, qui bona Christianorum ex navi ab hostibus bombardis confracta, aut igne cremata surripiunt?

NEgat cum aliis Filliucius his verbis: Quartò. Si ab hostibus *naves* disrumpantur bombardis, vel incendio pereant, probabile est, non comprehendi, quia nulla ratione videntur dici posse naufragium passæ. Hunc autem casum, tanquam alienum à verbis Bullæ, & ideo etiam à mente Conditoris omissum esse, censeri potest. Et ita sentiunt aliqui Recentiores. Ita Filliucius *n.* 69.*citato.*

Sed certè probabiliùs respondeo, etiam incurrere. Quia revera surripiunt Christianorum bona ex navibus aliquo modo naufragium passis, quod sufficit, ut constat ex Bulla. Nam si concedit Filliucius, quod navis quæ ex vetustate aperitur, aut rumpitur, dicitur aliquo modo naufragium passa, ut ex illo est habitum *quæst.* 2. quare non concedit etiam, cùm eadem sit ratio, quod navis bombardis rupta, aut consumpta incendio, dici queat naufragium aliquo modo passa? Naufragium namque nil aliud significat, nisi submersionem rerum, vel corporum ex fractura, aut navis periclitatione, quocunque modo fiat, provenientem, *leg. Deprecatio, & per totum, ff. ad leg. Rhod. de jactu*, *l.* 2. *Codice de naufrag.* Sic tenet Vgolin. *part.* 2.*cap.* 20.§.1. Qui citat Vivaldum, & alios. Bonacina *loco citato*, & penes ipsum Vivaldus, & Duardus. Palao etiam *n.* 6. *cit.* Legatur Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 6. *docum.* 5. *in fine*, ubi refert utramque sententiam more solito.

QVÆSTIO IV.

Quid intelligatur in Bulla nomine bonorum *naufragantium?*

REspondeo intelligi omnia, quæ sunt in Navi, & ipsa Navis, Scaphæ, & quæcunque merces, & instrumenta, ut funes, anchoræ, remi, & ipsa ligna, fracta Navi, si navis salvatur. Vnde si quis rapiat in Mari, vel in littore aliquid dictorum bonorum, incidit in hanc excommunicationem. Sic omninò Alterius *lib.* 5. *disp.* 5. *cap.* 2. *dubit.* 5. & etiam Duardus *Canon.* 4.*quæstione* 3. *num.* 3. Bonacina *disput.* 1. *q.* 5.*punct.* 2.*num.* 10.

QVÆSTIO V.

An incurrant hanc Bullæ Censuram qui Iudæorum, Turcarum, & aliorum Infidelium, qui naufragium subiere, bona surripiunt?

REspondeo quod non (quamvis aliàs surripientes omni jure teneantur ad illorum restitutionem. Quia Bulla Cœnæ expressè loquitur de surripientibus bona Christianorum naufragantium. Sic Alterius *cap.* 2. *dub.* 7. Luysius *lib.* 5. *disp.* 28. *dub.* 2. *vers. Secundò notant*, & communiter omnes, præcipuè mox citandi *quæst. sequentibus.*

QVÆSTIO VI.

An saltem qui prædantur navim naufragatam Infidelium, onustam tamen fidelium bonis, sint hac excommunicatione innodati?

REspondeo sub distinctione dicendo, quod non sint excommunicati, qui rapiunt ipsammet navim, aut ejus instrumenta, quia sunt bona Infidelium (quamvis, ut diximus, teneantur sub mortali restituere rem ablatam.) Benè tamen qui rapiunt bona fidelium ex navi infidelium, quia quod Pontifex præcipuè voluit, fuit providere conservationi bonorum fidelium: parum autem refert ad id quod ea bona deferantur in navibus Christianorum, an infidelium. Sic Filliucius *tract.* 16.*cap.* 4.*quæst.* 8.*num.* 88. Alterius *lib.* 5.*disp.* 5.*cap.* 2.*dub.* 8. Qui benè addit, ad eundem modum vice versa esse dicendum, quando navis est fidelium, & merces infidelium. Sic etiam Bonacina *q.* 5. *cit. punct.* 3.*n.* 2. & 4. & Duardus hic *q.* 3. & 4. *n.* 22. & alii.

QVÆSTIO VII.

An saltem sint hac Censura ligati, qui rapiunt bona hæreticorum naufragantium?

AFfirmant aliqui, quos tacitis nominibus refert Alterius *ubi infrà.* Quia inquiunt, Canon generaliter loquitur de bonis Christianorum quorumcunque: at sic est, quod hæretici annumerantur inter Christianos ratione characteris: ergo.

Sed probabiliùs multò respondeo: non esse. Quia non est mens legislatoris Bullæ protegere bona hæreticorum, cum constet, eos aliàs tanquam ab Ecclesia præcisos execrari potiùs, ac persequi Censuris. Adde quod in favorabilibus, nomine Christianorum solùm veniunt Catholici, non hæretici, qui propriè non vocantur Christiani, cum nec ratione characteris maneant actu conjuncti cum Ecclesia. Sic Vgol. *c.* 20.*cit.*§.2. Vivald. *in explanat. Bullæ Cœnæ, casu* 4. *num.* 30. Alterius *lib.* 5. *disput.* 5.*c.* 2.*dub.* 7. & Filliucius *tract.* 16.*cap.* 4.*quæst.* 9.*num.* 90. Qui iidem à fortiori negant esse excommunicatos rapientes bona apostatarum naufragantium, id est illorum Christianorum, qui fidem Christi negantes facti sunt Saraceni, vel Mauri. Et meritò, cum hi nec sint propriè, nec soleant vocari Christiani. Sic etiam Bonacina hîc *disp.* 1. *q.* 5. *punct.* 3. *n.* 5. Sayrus *lib.* 3. *c.* 8. *n.* 7. Reginald. *lib.* 9. *n.* 270. & Duard. hîc *q.* 3. *n.* 6.

QVÆSTIO VIII.

An saltem incurrant hanc Bullæ Censuram, qui bona latronum maritimorum, & pyratarum naufragantium rapiunt?

AFfirmat Alterius *cap.* 2. *cit. dub.* 6. Quia, inquit, licèt in Bulla Pii V. fuerit hic casus exceptus, & sic qui accipiebant bona pyratarum naufragantium, non erant excommunicati: Nunc verò, quia in aliis posterioribus Bullis Clementis VIII. & Pauli V. non excipitur, dicendum est, bona Pyratarum comprehendi in hoc Canone, & eos qui rapiunt illa, incurrere hanc excommunicationem, aliàs exceptio illa non esset sublata. Ita ille, & sanè probabiliter.

Sed

Sed non minus respondeo : non incurrere. *Primò* quia qui horum bona requirunt, nō incurrunt excommunicationem latam *cap. Excommunicamus, de raptor.* ut docent Host. Ioan. Andr. Anan. Angel. Sylv. & alii, quos citat, & sequitur Filliuc. *ubi infrà* : at sic est, quod illa excommunicatio est eadem cum ista : ergo. *Secundò*, quia hoc genus personarum æquiparatur hostibus fidei, & sunt publicè diffidati, itaut bona ipsorum ab omnibus surripi possint, ex Baldo in Anthentica Navigia, *C. de furtis.* Vbi declaratur, non habere locum in surripientibus bona dictorum pyratarum naufragantium pœnam constitutam in surripientibus bona naufragantium. Sic omnino Filliucius *q.9.cit. n.91.* ubi id confirmat ex eo quod olim id in Bulla Pii V. fuerit expresè declaratum. Ex quibus constat ad fundamentum Alterii. Sic etiam Bonacina *punct.3.cit.n.2.* & Duardus *hic q.4.*

QVÆSTIO IX.

An rapientes bona projecta è navibus ad eas allevandas, sint hac Censura comprehensi?

NEgant Palao *disp. 3. punct. 5. num. 6.* Vgolinus, Duardus, Reginaldus, & alii apud ipsum.

Sed probabiliùs respondeo : esse comprehensos. Quia dominium horum bonorum, cum non omnino liberè ea jactent, remanet apud proiicientes : ergo surripientes ea bona non excusantur à furto : ergo nec à Censura. Atque ita est cautum jure Civili, *l. 2. & l. Qui levandæ, ff. ad legem Rhod. de jactu, l. Qua ratione, l. Quacunque, ff. de acquir. rer. domin. & alibi.* Sic Filliucius *q.9.cit. dict.3. n.92.* Alterius *lib.5. disp.5. c.2. vers. Secunda propositio, post 8. dubitat.* Vivaldus *in explicat. hujus Canonis, n.35.* Bonacina *punct. 3. cit. num. 9.* quamvis *tom. 3. disp. 1. quæst. 5. punct. 2. n. 6.* oppositum dicat.

QVÆSTIO X.

An casu quo bona electa ad allevandas naves, sint statim peritura, ut sunt sacharum, farina, papyrus, &c. possit quis absque incursione Censura statim ea sibi sumere?

REspondeo posse. Quia talia eo ipso quod proiiciuntur, haberi solent pro derelictis, ex *l. falsus, §. Si jactum, ff. de furt.* Sic Abbas *in cap. Cùm dilecti, num. 11.* & Felin. *num. 16. de Accusat.* Alexand. *in l. Qui allevandæ ff. ad leg. Rhod. de jactu, & in leg. Interdum.* Filliucius *loco citato, dict. 4. n. 93.* & alii. Secus dicendum est, si bona ejecta non essent peritura statim, sed possent aliquo modo ad litus trahi, ut sunt res quæ per aquas possunt natare, ut dolia plena vini, utres olei, & farina sacharo, & sale in vase ligneo conservata, quia qui hæc, & similia bona sibi usurparet, verè esset excommunicatus, quia verè non haberentur pro derelictis. Sic Filliucius *n. 96.* Alterius *lib. 5. disp. 5. c. 2. dub. 2. post 9. dubitationem*, & alii Doctores nuper citati.

QVÆSTIO XI.

An qui bona naufragantium, quæ diu in littore maris jacuerunt, rapiunt, hanc Bullæ Censuram contrahunt?

REspondeo non contrahere eam. Quia rationabiliter præsumi potest, quod ea bona habeantur ab eorum dominis prò derelictis, cum taceant, nec per se, nec per alios ea perquirant : at sic est, quod ea quæ habentur pro derelictis, fiunt capientis : ergo Sic Panormit. & Glossa, quos citat, & sequitur Angel. *verb. Inventa, & verb. Naufragium.* Sylv. & Armilla *ibid.* Filliucius *loc. cit. dict. 5. n. 94.*

QVÆSTIO XII.

An qui ex navi in mari onusta mercibus, mersa aliquid accipit, sit excommunicatus?

AFfirmat Alterius, esse excommunicatum, nisi casu quo dominus machinis adhibitis, & tentatis omnibus illam derelinquat; nam tunc, inquit, si quis inveniretur, qui arte aliqua aliquid ex navi extraheret cum vitæ suæ periculo, posset illud sibi retinere : secus si accipit sine periculo vitæ, nam, tunc debet locare operam suam, & naufraganti subvenire. Ita ille *lib. 5. disp. 5. cap. 2. dub. 3. post 9. dubitationem*, & antea Vgolinus apud Filliucium *loco citato, num. 93.*

Sed probabiliùs respondeo dicendum, esse quidem excommunicatum illum qui ex tali navi statim ac mersa est in profundum maris aliquid accipit, quia tunc non est habenda pro derelicta, cum possit dominus eam aliqua extrahere arte. Secus verò, si ex ea aliquid accipiat, postquam dominus tentatis, sed in vanum, omnibus modis, ad extrahendam illam, eam derelinquat; & nil ampliùs de illa curet. Quia tunc habenda est pro derelicta, & ideo ab excommunicatione excusabitur quisquis ex tali navi aliquid acceperit, ut constat ex habitis *q. 10. & 11.* Legatur Filliucius *tract. 16. c. 4. q. 9. & 10.*

QVÆSTIO XIII.

An casu quo in evidenti periculo naufragii navis deseratur ab omnibus, etiam à Domino, & solus Nauta remaneat, & industriâ conservet illam, possit absque incursione peccati, & Censura sibi navim acquirere?

REspondeo, quod non possit sibi illam acquirere, sed teneatur sub pœna peccati mortalis, & excommunicationis restituere Domino. Quia iste deserendo navim, & merces, non cedit juri suo, sed relinquit illas arbitrio fortunæ, & tempestatis, itaut si contingat servari illas, velit eas recuperare, & ideo non habentur pro derelictis. Sic omninò Alterius *cap. 2. cit. dubit. 5. post 9. dubit.* Addens idem dicendum esse casu quo alii Nautæ inveniant illam navim absque suo Domino.

QVÆSTIO XIV.

An si quis bona naufragantium jam ex mari extracta, & in terra exposita, atque in domo alicujus conservata sibi surripiet, in excommunicationem hujus Canonis incideret?

AFfirmativam sententiam esse probabilem clarè insinuat Alterius mox citandus, & tenet Suarez *disp. 21. sect. 2. n. 35.*

Sed certè probabiliùs respondeo : talem raptorem non incidere in dictam excommunicationem. *Primò*, quia in hoc Canone, ut expresè vidimus *quæstione 1.* solùm veniunt bona in navibus inventa, & ex ea ejecta, & inventa in mari, vel littore : at bona in casu nostro posita, nullibi ex dictis loci stant : ergo. *Secundò*, quia in terra faciliùs possunt bona naufragantium custodiri, & difficiliùs accipi : ergo non fuit necessarium, ut Bulla per excommunicationem id prohiberet. Sic Alterius *disputatione 5. capite 2. dubio 6. post dubitationem 9.* Filliucius *num. 98.*

num. 98. Bonacina *disput. 1. quæst. 5. puncto 1. num. 5.* & alii.

QVÆSTIO XV.

An qui hujusmodi naufragantium bona accipit putans sibi licere, ab excommunicatione hac excusetur?

RESpondeo ex sæpè dictis: excusati quandiu est in hac probabili ignorantia: Nam hæc, sicuti bona fides, quemadmodum à culpa & peccato excusant, ita ab excommunicatione. Sic Alter. *loc. cit. dub. 7.* Filliuc. *tract. 16. c. 4. quæst. 10. n. 95.* Qui benè addit, excusari etiam casu quo raptor invincibiliter hanc Censuram ignoret. Et antea Angelus *verb. Naufragium, num. 3. in fine.*

QVÆSTIO XVI.

An etiam excusetur ab hac excommunicatione, qui bona Naufragantium accipit, ubi id permissum est ex consuetudine introducta?

AFfirmativa pars suaderi potest. Quia (ut refert Covar. *ad regul. peccatum, p. 3. §. 1. n. 5.*) apud Gallos extat consuetudo, ut Dominus Provinciæ, & Territorii, bona Naufragantium uti oberrantia, & dominium incertum habentia occupet, & sibi acquirat, secundum. Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, verb. Et uxorem nomine Adelasiam, n. 93.* Hujus opinionis videtur esse Filliuc. *n. 95. cit.* ubi agens de causis quæ excusare possunt accipientes bona Naufragantium ab excommunicatione, dicit primam esse, si verè furtum non committatur, vel quia probabiliter credatur esse licitum, vel permissum vigore alicujus consuetudinis, ex Angelo, & Sylvestro *verb. Naufragium.* Ita ille. Sed malè omninò.

Vnde tanquam certum respondeo: nullum raptorem bonorum naufragantium excusari ab excommunicatione vigore alicujus consuetudinis. *Primò,* quia talis consuetudo, si alicubi viget, nec est valida, nec legitima, sed potiùs iniqua, cum approbet, & faciat licitum furtum, ut inquit Glossa *in c. Cum dilecti, de Accusat. verb. Dilapidatione.* Nec certè apparet causa, quare talis consuetudo à culpa furti excusare possit. Quid enim obsecro (ait Covar.) naufragus miser fecit, ut dignus sit amissione rerum quæ ad ipsum lege naturæ pertinent? Quid item Principem Christianissimum movere potest, ut tam impiam, & crudelem consuetudinem probaverit, aut eam à Iudicibus servari permiserit?

Secundò, quia Pontifex expressè in Bulla hac declarat irritum, & inane quodcunque privilegium, & consuetudinem in contrarium inductam, his verbis: *Ita ut ob quodcunque privilegium, consuetudinem, aut longissimi, etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcunque prætextum excusari possint*: ergo. Ideo hanc sententiam tenent in primis Angel. & Sylvest. *loc. cit.* pro se à Filliucio, Covarruvias *loc. cit.* Navar. *in man. cap. 27. n. 60. & 117.* Alterius *lib. 5. disp. 5. cap. 8. in fine.* Lessius *lib. 2. de Iustit. cap. 5. dub. 18. num. 67. & cap. 14. dub. 7. num. 48.* Suarez *disput. 21. sect. 2. num. 35.*

QVÆSTIO XVII.

An saltem excusetur ab excommunicatione, qui bona naufragantium accipit animo restituendi ea veris dominis?

RESpondeo tanquam certum, excusati. Quia in hoc Canone Bullæ non excommunicantur simpliciter qui dicta bona accipiunt, sed qui surripiunt, hoc est animo sibi retinendi accipiunt. Verum est, quod juxta probabiliorem opinionem, si dictus acceptor repertis dominis, moram faceret absque rationabili causa, incideret in excommunicationem, *cap. Excommunicamus, de Raptorib.* Sic omnes. Caiet. *de excomm. cap. 13.* Navarrus *cap. 27. n. 118.* Alterius *disp. 5. cit. cap. 1. in fine.* Filliucius *num. 95. cit. vers. Secundò si caperentur.* Luysius *lib. 3. de Cens. disp. 28. dub. 2.* Suarez *disp. 21. sect. 2. num. 32.* Alterius *lib. 5. disp. 5. cap. 2. dub. 2. & 4.* Bonacina *disp. 1. quæst. 5. punct. 2. num. 4.* & alii.

QVÆSTIO XVIII.

An etiam excusaretur ob materiæ levitatem?

REspondeo tanquam certum, excusari etiam. Vnde si quis raperet gladiolum, aut quid simile, non incurreret hanc Censuram: nam ad illam incurrendam requiritur quod furtum sit mortale, ut constat ex dictis suprà *tract. 1. de Censur. in communi.* Sic omnes communiter. Filliucius ex Vgolino *loco citato, vers. Quartò ratione materiæ.*

QVÆSTIO XIX.

An item excusaretur ab hac excommunicatione qui bona Naufragantium in flumine, vel lacu surriperet?

REspondeo item excusari. Quia leges pœnales non sunt extendendæ ultra proprietatem verborum: at in hac Bulla expressè fit sermo de bonis inventis in mari, aut litore: ergo. Sic Regin. *lib. 2. n. 270.* Duardus *hic, quæst. 8.* Bonac. *punct. 2. cit. n. 7.* & Filliuc. *tract. 16. cap. 4. quæst. 11. n. 97.* Qui oppositum sentit casu quo naufragium factum esset in ingressu fluminis è mari, quia tunc perinde esset ac in mari, cum fluminis cursus ea bona deferret in mare, & ad litus ejus. Sed hæc limitatio non placet Bonacinæ, quia tunc (inquit) non dicuntur surripi bona naufragantium in mari, aut in littore inventa.

QVÆSTIO XX.

An deinde ab eadem Censura excusetur, qui accipit in custodiam bona præfata à surripientibus?

REspondeo excusari itidem. Quia hæc actio omissa est in Bulla à Pontificibus post Gregor. XIII. in cujus Bulla aderat, ut refert Navarrus *cap. 27. num. 60.* Verum est, quod dicti in custodiam accipientes tenentur, si id scienter faciant, reddere ea veris dominis, juxta *leg. 3. §. Non tamen, ff. de incend. ruin. & naufr.* Sic Filliucius *loco citato, num. 98.* Alterius *lib. 5. disput. 5. c. 3.* Vivaldus *in explicat. hujus 4. canonis, num. 33.*

QVÆSTIO XXI.

An qui injustè hæc bona Naufragantium accipit, & etiam injustè retinet, duas incurrat excommunicationes, alteram Bullæ Cœnæ, & alteram cap. Excommunicamus?

AFfirmat Suarez *disp. 21. sect. 2. num. 31.* Quia Censura Bullæ, & Censura capitis citati, latæ sunt propter diversas causas, & peccata; nam excommunicatio Bullæ fertur propter furtum, seu injustam acceptionem bonorum naufragorum: excommunicatiu

catio verò illius Decretalis fertur propter injustam retentionem eorundem bonorum: ergo.

Sed probabiliùs respondeo, unam solam incurrere excommunicationem, quia probabilius est, quod utraque excommunicatio lata sit contra surripientes naufragantium bona, cum hoc tamen discrimine, quod excommunicatio juris lata est contra surripientes, si fuerint morosi ad restituendum, excommunicatio verò Bullæ statim afficit surripientes, nulla expectata mora. Et ideò quando hæc Bullæ excommunicatio concurrit cum excommunicatione juris de eadem re, non multiplicantur censuræ, & ideo non erit necessaria duplex absolutio, sed una. Sic Alterius *lib. 5. disp. 5. c. 2. dubit. 2.*

QVÆSTIO XXII.

An hæc Bullæ excommunicatio extendatur ad eos, qui favent, aut adjuvant raptores bonorum naufragantium?

NEgat absolutè Luysius *lib. 3. de Censur. disp. 28. dub. 2. in fine*, eo quòd de his nulla fit mentio in hoc Canone, sicut fit in Canone præcedenti; & aliis: ergo signum manifestum est, mentem Pontificis fuisse non extendere ad prædictos hanc excommunicationem: negant etiam Vgolinus, & Duard. quos sequitur Palao *punct. 5. cit. n. 10.*

Sed absolutè loquendo respondeo extendi. Quia licèt expressè, & formaliter non fiat mentio in dicto Canone de Fautoribus, seu Adjutoribus Raptorum bonorum Naufragantium, fit tamen mentio illorum implicitè, & virtualiter, ut constat. Nam eo ipso quod Raptores excommunicantur, simul etiam excommunicantur Fautores, & Adjutores eorum, cùm verum sit, quod qui favent, & adjuvant Raptores, ipsi verè & propriè quoque raptores sint, sicuti omnes qui aliquo ex his modis ad committendum furtum concurrunt, dicuntur verè fures, & tenentur ad pœnam furti. Sic Alterius *lib. 5. disp. 5. c. 3.* & in re idem sentiunt Suarez *disp. 21. sect. 2. num. 33.* Filliuc. *tract. 16. c. 4. quæst. 14. num. 101.*

DISPVTATIO V.

De quinta Excommunicatione Cœnæ, lata contra imponentes injusta, & iniqua Pedagia, seu Gabellas.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quas personas hæc excommunicatio feratur?

RESPONDEO quod contra tria personarum genera, nempe contra imponentes nova pedagia, seu gabellas in terris suis. Secundò contra augentes pedagia. Et tertiò contra exigentes prohibita pedagia imponi, & augeri. Sic colligitur clarè ex verbis Bullæ, quæ sunt hæc: *Excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in terris suis nova pedagia, seu gabellas, præterquam in casibus à iure, seu speciali Sedis Apostolica licentia permissis imponunt vel augent, aut imponi, seu augeri prohibita exigunt.* Sic Canon Bullæ; apud Vivaldum, Villalob. & alios. Et sic ex illo docent omnes, præcipuè statim citandi.

QVÆSTIO II.

Quid prohibere velit Summus Pontifex in hoc Canone, nomine Pedagiorum *seu* Gabellarum?

REspondeo voluisse generaliter prohibere omnem impositionem cujuscunque generis tributorum, & exactionum, quomodocunque vocentur. Quia hæc nomina, Pedagium videlicet, & Gabella, inter alia, quibus in jure significantur tributa, quæ à subditis Principi solvuntur ratione Regiæ, vel Imperialis potestatis, præcipua sunt, & magis usitata, & comprehendunt omnes tributorum species, quorum nomina sunt Guidagium, Vectigal, Teloneum, Dohana, Datium, Salinarium, Portorium, Tallia, Collecta, Pensio, Census, Decima, Munus, Angaria, & Parangaria, de quibus omnibus agit Alterius *lib. 5. disp. 6. c. 1.* & alij citandi. Sic ipse. Et Filliucius *tract. 16. c. 5.* Luysius *lib. 3. disp. 28. dub. 3.* Toletus *lib. 1. c. 21. n. 4.* Vivaldus *in explicatione hujus quinti Canonis, quæst. 2. n. 37.* Navarrus *c. 27. n. 61.*

QVÆSTIO III.

Quæ genera personarum habeant jure ordinario potestatem imponendi Pedagia, & Gabellas?

REspondeo quod omnes illi, qui non habent Superiorem in temporalibus, & qui ex privilegio, aut consuetudine immemoriali id habent. Vnde Pontifex, Concilium generale, Imperator, Rex, non solùm Romanorum, ut existimarunt Hostiens. Angel. & Sylvester, apud Alterium *ubi infrà*, sed quicunque, & etiam Princeps supremus, habent potestatem imponendi Pedagia, & Gabellas: Necnon & alij, qui jus eas imponendi acquisierunt consuetudine legitimè præscripta tempore immorabili, hoc est, cujus initij non extet memoria. Exceptis ergo his personis, omnes alij, qui imponunt gabellas, vel augent antiquas, innodantur excommunicatione hujus Canonis. Sic communiter omnes. Legantur Suarez *disp. 21. de Censur. num. 37.* Alterius *lib. 5. disp. 6. c. 2.* Navarrus *c. 27. n. 61. & 201.* Sylvester *verb. Vectigal.* Vivaldus *loc. cit. quæst. 1. n. 36.* Sà *in excomm. Bullæ, num. 9.* & alij Summistæ *verb. Gabella, Pedagium, & Vectigal.* Dicastillo *tom. 2. de iust. lib. 2. tract. 20. disp. 1. dub. 1* & alij plures penes ipsum.

QVÆSTIO IV.

An præfati Principes qui jure ordinario habent potestatem imponendi gabellas, incurrant hanc censuram, quando iniusta tributa imponunt?

NEgat Navarrus *c. 27. n. 61. vers. Tertia*, docens in hoc Canone non comprehendi Principes supremos, qui non agnoscunt in temporalibus superiorem, sed solos illos, qui superiorem in temporalibus recognoscunt, ad quem ab eis appellari potest. Negant item Sylvester *verb. Gabella 3. §. 7.* quem citat, & sequitur Toletus *lib. 1. c. 21. n. 6.* Quia, inquit, in hoc Canone non injusta pedagia, sed nova imponentes excommunicantur. Filliucius *tract. 16. c. 5. q. 14 dicto 2. n. 105.* Sayrus *c. 9. n. 7.* Reginald. *lib. 9. n. 274.* & alij.

Sed nunc jam probabiliùs respondeo, incurrere dictam excommunicationem Principes etiam supremos, si in casibus sibi à jure non permissis gabellas imponunt. Ratio est, quia licèt juxta tenorem

Bullæ Gregorij XIII. (quam declaravit Navarcus) ejua opinio esset satis probabilis, eo quòd solùm excommunicabat eos, qui tributa imponebant, non habendo ad id potestatem aliquam: Attamen juxta tenorem Bullæ Sixti V. & Clementis VIII. contraria opinio non videtur probabilis, cum non excommunicentur in ea qui potestatem non habent, sed illi qui in casibus sibi non permissis gabellas imponunt: ergo etiamsi aliàs habeant potestatum ad imponenda tributa, si ea otuntur in casibus à jure non permissis, contra hanc prohibitionem agunt, & consequenter hanc excommunicationem contrahunt. Sic Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 38. Alterius *lib* 5. *disp.* 6. *c.* 3. & anteà Ang. *verb. Pedagium*, §. 5. *& excommunicatio* 5. *casu* 19. Tabiena *eod. verb. Pedagium*, §. 6. D. Anton. 2. *part. tom.* 1. *c.* 13. §. 7. Duard. *in exposit. huius Can. lib.* 2. *q.* 6. Bonacina *disp.* 1. *de Censur. Bulla*, *q.* 6. *punct.* 3. *n.* 6. Palao *disp.* 3. *de Censur. punct.* 6. *n.* 7. & alij.

QVÆSTIO V.

An casu quo Rex imponat tributum suis subditis ex causa justa, sed tamen quoad personas generaliùs illud imponat, quàm justè possit, comprehendendo Clericos, vel alias personas exemptas, in hanc Bulla censuram incidat?

AFfirmant apud Alterium Angelus, & Tabiena *locis citatis* nuper, eo quòd sentiant, per hunc quintum Canonem esse excommunicatos imponentes Gabellas quovis modo injustas. Affirmat etiam Palao *disp.* 3. *punct.* 6. *n.* 8. qui citat Toletum *lib.* 1. *c.* 22. *n.* 12. Duardum, & Bonacinam. Sed ex his malè citat Toletum, nam *c.* 22. *cit.* nec habet numerum 12. nec aliquid pro hac parte affirmat, imò benè oppositum *ubi infrà*.

Vnde probabiliùs respondeo, non incidere in excommunicationem hujus Canonis (licèt benè in aliâ contentam infrà Canone 18. attinentem ad libertatem Ecclesiasticam, ubi id explicabimus. Ratio est, quia in dicto casu propriè dici non potest, quod Rex imponat in terra sua tributum in casu sibi à jure non permisso (quod solùm damnatur in hoc Canone) sed modo sibi non permisso, hoc est, circa personas non permissas, quas Rex gravare non potest, quæ circunstantiæ non puniuntur per hunc Canonem, ut ex verbis dictis patet. Sic Suarez *sect.* 2. *cit. n.* 40. ex Navarro *loc. cit.* Alterius *lib.* 5. *disp.* 6. *c.* 4. *dub.* 4. & 5. ex Sylvestro *verb. Gabella* 3. §. 7. Toletus *lib.* 1. *c.* 21. *n.* 5. Villalobos *tract.* 17. *diff.* 20. *n.* 18.

QVÆSTIO VI.

An qui absque auctoritate imponendi tributa, augent vetera, sint per hunc Canonem excommunicati?

NEgant Rosella *verb. excommunic.* 44. §. 5. & Armilla *verb. Gabella*, §. 8. ubi sic ait: Imponentes nova pedagia, vel augentes aliqua sine legitima authoritate, mortaliter peccant peccato rapinæ, & sunt excommunicati quoad nova imponentes, non autem quoad augentes. Ita ille. Ratio est, quia hi non imponunt nova quod Canon requirit.

Sed ut jam certum respondeo jam esse excommunicatos, quia in Bullis post Sixtum V. non solùm excommunicantur qui imponunt nova tributa, sed etiam qui illa augent, ut constat ex contextu Canonis relati *q.* 1. Sic Sylvester *excommunic.* 7. §. 54. & Tabiena *ver. Pedagium*, §. 5. quos citat & sequitur Toletus *lib.* 1. *c.* 21. *n.* 8. ubi huic quæstioni respondeos, sic ait: Hoc tamen dubium habebat in Bullis ante Pium V. jam verò non est dubitandi ratio: nam à tempore Pij, additum est illud *imposita augent*, quod adjectum fuit ad tollendas dubitationes, & opiniones: at quamvis adjectum non esset, verè erat etiam prohibitum, nam ex alteratione, & augmento resultat novum tributum, & nova impositio. Sic Toletus *ibi*, & *lib.* 5. *c.* 73. aliàs 74. *n.* 2. & ante illum Navarr. *c.* 27. *n.* 61. *declarat.* 1. Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 43. Palao *de Censur. disp.* 3. *punct.* 6. *n.* 5. & communis.

QVÆSTIO VII.

An non solùm imponentes Gabellas, seu tributa hac lege prohibita, sed etiam exigentes illa sint hoc Canone excommunicati?

REspondeo tanquam certum, utrosque esse excommunicatos, quia id patet ex verbis Bullæ, *imponunt, vel augent, aut imponi, vel augeri prohibita exigunt*. Sic omnes. Navarrus *c.* 27. *n.* 61. ubi per exigentes tributa, seu gabellas, intelligit has personas, nempe Hæredem Imponentis, Publicanum, Conductorem, Arrendatorémve, & famulum recipientem dictas gabellas prohibitas. Sic etiam Suarez *sect.* 2. *cit. n.* 44. Alterius *lib.* 5. *disp.* 6. *cap.* 4. *dub.* 6. Toletus *loc. cit. n.* 9. Filliucius *tr.* 16. *c.* 5. *q.* 5. *n.* 112. Palao *punct.* 6. *cit. n.* 9.

QVÆSTIO VIII.

An per hunc canonem Bullæ, simpliciter excommunicentur omnes exigentes Gabellas, quomodocunque injustè impositas, & auctas extra casus sibi à jure permissos, an verò solùm illi qui exigunt gabellas injustas defectu potestatis illas inducentis?

AFfirmant solùm hos ultimos esse excommunicatos per hunc Canonem, Authores citati pro prima sententia *q.* 4. Inter quos expressiùs Toletus *lib.* 1. *c.* 21. *n.* 9. per hæc verba: Aliud dubium est, qui sunt isti exactores, qui excommunicantur: Dico esse ministros, & officiales, qui talia pedagia prohibita, id est, absque auctoritate imposita exigunt, qui sunt etiam excommunicati. Vnde illud verbum, *prohibita*, refertur ad pedagia absque auctoritate imposita, vel aucta. Ita Toletus.

Sed probabiliùs respondeo dicendum quod quamvis juxta tenorem Bullarum ante Sixtum V. sit verum, solos esse censendos excommunicatos per hunc Canonem, illos qui exigebant gabellas injustas ex defectu potestatis ipsius imponentis, ut diximus loquendo de ipso imponente *q.* 4. At verò modò post Sixtum V. aliter asserendum est, quia ex tenore Canonis hujus temporis simpliciter excommunicantur omnes imponentes, vel augentes nova tributa in casibus simpliciter sibi à jure non permissis, sive habeant potestatem imponendi tributa, sive illa careant ex quo clarè deducitur, idem esse dicendum de ipsis exigentibus, aut exactoribus, nempè excommunicari omnes exigentes novas gabellas, vel antiquas auctas in casibus in quibus licitum non erat illas imponere, aut augere, sive imponens habuerit potestatem legitimam ad illas imponendas, sive non. Sic omninò Alterius *lib.* 5. *disp.* 6. *c.* 4. *dub.* 5. qui tamen malè citat Toletum pro hac parte *lib.* 5. *cap.* 73. *vers.* 2. cùm ibi non de hac quæstione, sed de sexta à nobis supra habita loquatur. Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 44.

QVÆSTIO

QUÆSTIO IX.

An qui plures gabellas exigunt, quàm ab imponente sunt impositæ, incidant in hanc censuram?

NEgativam sententiam esse probabilem, ait Filliuc. *tr.* 16. *c.* 5. *q.* 5. *dicto* 2. *n.* 113. Quia, inquit, non videtur certum contrarium, propterea quod tantum videntur comprehendi in hoc Canone, qui exigunt tributa imposita, vel aucta publica auctoritate, absque licentia superiorum, ut docuit Rebuff. hoc loco, & postea Palao *n.* 9. *cit.* & Bonac. *tom.* 3. *de Cens. disp.* 1. *q.* 6. *punct.* 3. *n.* 14.

Sed probabiliùs respondeo incidere, quia revera prædicti de facto exigunt gabellas non impositas, vel nondum auctas, & etiam prohibitas imponi de novo, vel augeri, quod est expressè contra dispositum in hoc Canone, in quo absolutè, & sine distinctione excommunicantur omnes qui exigunt gabellas non impositas, aut prohibitas, &c. Sic sentit Glossa *in l. fin. ff. ad leg. Iuliam de vi publ.* quæ legem punientem eos, qui nova vectigalia instituunt, interpretatur etiam de iis, qui plus exigunt. Et hanc sententiam ut probabilem tenet Filliucius *loc. cit.*

QUÆSTIO X.

An accipientes gabellas suprà damnatas ab sponte dantibus, hanc excommunicationem incurrant?

NEgant communiter Doctores, quia solùm prohibentur *exigentes*, hi autem sunt vel qui extorquent ab invitis, vel petunt eas tanquam rem debitam, & adstant in locis ubi exiguntur, & ideo reputantur à prætereuntibus exactores: ergo non comprehenduntur in hoc Canone qui gabellas prædictas ab sponte dantibus illas accipiunt. Ita sentiunt communiter DD. *in Clement. Quoniam, de immunit. Eccles.* Angel. *excommunic.* 5. *n.* 19. Sylvester *excommunic.* 7. §. 4. Cajetan. *c.* 71. Navarr. *c.* 27. *n.* 61. ubi addit, invitum etiam vocari, & nolentem solvere, qui solvit rogatus solvere, tanquam debitum. Toletus *lib.* 1. *c.* 21. *n.* 9. *in fine.*

Sed certè communiter loquendo, respondeo tales esse excommunicatos, quia secundùm prædictos Doctores, extorquens ab initio dictas prohibitas gabellas, incurrit hanc censuram, etiam casu, quo alter rogatus solvat gabellam tanquam debitam: at sic est, quod nemo, communiter loquendo, sic spontè obligat, aut offert ad solvendam non debitam gabellam, nisi saltem rogatus ut solvat: ergo omnis exigens illas, aut accipiens ab spontè præfato modo dantibus, excommunicationem incurret, quia in re ab invitis eas extorquet. Sic Alterius *lib.* 5. *disp.* 6. *c.* 4. *dub.* 6. Palao *disp.* 5. *punct.* 6. *fine*, Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 43. & alii. Imò credo sic sentire Authores citatos pro sententia opposita, & non aliud, si rectè intelligantur.

QUÆSTIO XI.

An non solùm Principes supremi, verùm etiam civitates, aut communitates imponentes nova pedagia in casibus sibi à jure non permissis, excommunicentur per hunc Canonem?

NEgandum videtur, quia communitas excommunicari non potest, ex *cap. Romana, de sententia excommunicationis in* 6. & constat ex dictis *supr. tr.* 1. *de Censur.*

Sed ut certum respondeo, etiam excommunicari per hunc Canonem communitates, quæ absque auctoritate gabellas imponunt, *&c.* Quia textus Bullæ expressè ait: *Omnis qui in terris suis*, &c. absque distinctione ulla: at sic est, quod dictio *omnis*, est universalis, neminem excludens: ergo.

Nec obstat argumentum factum, quia respondetur quod in hoc Canone non excommunicatur tota communitas collectivè, sed unusquisque seorsùm, qui hujus criminis est reus. Unde illi qui consensum non præstiterunt, non erant excommunicati. Sic omninò Alterius *lib.* 5. *disp.* 6. *c.* 4. *dub.* 5.

QUÆSTIO XII.

An civitas, aut communitas, quæ recognoscit superiorem temporalem, possit absque incursione hujus censuræ imponere collectam pro necessitatibus occurrentibus ejusdem civitatis, aut communitatis?

NEgativam sententiam esse probabilem, clarè insinuat Filliucius *tract.* 16. *c.* 5. *q.* 5. *dicto* 2. *n.* 107. cum solùm dicat, probabile esse non incurrere.

Sed certè non solùm probabiliter, sed ferè certum respondeo, posse dictam civitatem, aut communitatem imponere absque incursione censuræ collectam ad subveniendum necessitati publicæ occurrenti. *Primò*, quia hujusmodi collectæ, aut taxæ non sunt propriè tributa, & gabellæ, quæ ab omnibus Principi tribuuntur, sed sunt portiones quædam, quæ pro rata à singulis ipsius civitatis conferuntur in unum ad occurrendum necessitati, & communi indigentiæ civitatis. Quod constat, quia ut bene Cajetanus, collectæ tantum imponuntur civibus, gabella verò, seu vectigal, etiam peregrinis, & cæteris: ergo, *&c.*

Secundò, quia civitates de jure communi habent quod possint imponere collectas, occurrente publica utilitate, & necessitate, absque authoritate superioris, ut praxis ipsa etiam docet cum Glossa *in Authentic. Qui mod. nat. effic. sui*, §. *Si quis secundò*, & *in l.* 1. §. *fin. ff. quod cujusque univers. nomin. verb. Proconsul*, Bartol. *in l.* 1. *C. de muliere*, & *in l.* 4. §. *Alter. ff. de re judicata*, & *ibi* Ioan. Imol. Bertach. *tract. de gabell. part.* 1. *n.* 20. Abbas, & Luc. de Pen. quos citat, & sequitur Filliucius *locis citatis*, Alterius etiam *lib.* 5. *disp.* 6. *c.* 1. *in fine*, & *c.* 4. *dub.* 5. *in fine.* Vasquez *opusc. de restit. c.* 6. §. 1. *dub.* 5. *n.* 4. Dicastillo *lib.* 2. *de justitia, tract.* 10. *disp.* 1. *dub.* 1. *n.* 20. & 41. Qui advertunt, quod ut civitates possint imponere tales collectas pro necessitate & bono publico, debeant servare consuetudinem congregandi populum generalibus Comitiis, Hispanè, *Consejo abierto*, nisi aliàs consuetudo obtinuerit, ut fiat à primatibus, seu Regentibus civitatem, aut hi potestatem hanc ab ipsa civitate, & generali illius conventu jam habuerint. Legantur prædicti Doctores, qui tandem advertunt quod in imponendis hujusmodi Collectis servare debeant easdem conditiones, quas observant, qui potestatem imponendi gabellas habent.

DISPUTA

DISPUTATIO VI.

De sexta Excommunicatione Cœnæ, lata contra Falsarios literarum Apostolicarum.

Quæstio Prima.

Contra quot genera personarum hæc excommunicatio feratur?

RESPONDEO quod contra quatuor. *Primò* contra falsificaotes literas Apostolicas, etiam in forma Brevis. *Secundò* contra falsificantes supplicationes signaras per Papam, aut per Vice-Cancellarium, aut per alios vices eorum gerentes, aut etiam signaras de mandato Papæ, concernentes gratiam, vel justitiam. *Tertiò* contra falsò signantes hujusmodi supplicationes sob nomioe Papæ, vel Vice-Cancellarij, vel alterius gerentis eorum vices. Et tandem *quartò* contra falsò fabricantes literas Apostolicas, etiam in forma Brevis.

Sic colligunt omnes DD. ex verbis textus, quæ sunt hæc. *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falsarios literarum Apostolicarum, etiam in forma Brevis, ac supplicationum gratiam, vel justitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S. R. E. Vice-Cancellarium, seu gerentes vices eorum, aut de mandato ejusdem Romani Pontificis signatarum: Necnon falsò fabricantes literas Apostolicas, etiam in forma Brevis, & etiam falsò signantes supplicationes hujusmodi sub nomine Romani Pontificis, seu Vice-Cancellarij, aut gerentium vices prædictorum.* Hæc Canon Bullæ.

Quæstio II.

An falsans literas Nuntij Apostolici, aut Legati à latere, aut Summi Pœnitentiarij, aut Episcopi, incurrat hanc Canonis excommunicationem?

REspondeo tanquam certum: Non incurrere, quia per hunc Canonem solùm excommunicantur falsificantes literas Pontificias, & Apostolicas: at sic est, quod literæ Nuncij, Legati, & aliorum non sunt literæ Papæ, aut Apostolicæ: ergo illas falsificantes non erunt hac lege excommunicati. Minor constat, quia literæ Nuncij, Legati, aut Episcopi, *&c.* oon expediuntur nomine Papæ, sed prædictorum: ergo non sunt literæ Apostolicæ; nam hæ solùm dicuntur illæ quæ nomine Romani Pontificis, seu Sedis Apostolicæ, in Curia Romana, & Cancellaria expediuntur, quales sunt Bullæ, in quibus est plumbum pendens, & Brevia Apostolica, signata cum sigillo cereo per annulum Piscatoris. Sic docent omnes. Palud. *in 4. dist. 18. q. 3. art. 2.* Navarrus *c. 17. n. 62. in tertia declarat. hujus Canonis.* Rebuffus, Abbas, Bernardus Diaz, & Felinus, quos citat, & sequitur Alterius *lib. 5. disp. 7. c. 1. vers. Hinc sequitur.* Toletus *lib. 1. c. 22. n. 2.* Suarez *disp. 21. sect. 2. n. 49.* Filliucius *tract. 16. c. 8. q. 1. num. 184.* Vivaldus *in explicat. hujus Canonis, n. 71. vers. Nota septimò.* Luysius *lib. 3. de Censuris, disputat. 28. dub. 3.* Palao *disp. 3. punct. 7. num. 6.* & omnes.

Quæstio III.

An falsantes supplicationes à Papa signatas, hac excommunicatione comprehendantur?

NEgat Navarrus *c. 27. n. 62. in declarat. prima hujus Canonis,* quem citat, & sequitur Vivaldus in hoc eodem Canone, *n. 49.* Quia, inquiunt, tales supplicationes, aut signaturæ, non veniunt in materia odiosa, appellatione literarum Apostolicarum: ergo illas falsificantes non incidunt in hanc Bullæ excommunicationem, licèt benè in excommunicationem latam *in cap. Ad falsariorum, de crim. falsi,* non reservatam Papæ.

Sed ut certum jam respondeo, etiam incidere in hanc Bullæ communicationem. *Primò*, quia non desunt qui affirment, hujusmodi supplicationes esse literas Apostolicas, & secundum communem usum Curiæ ita appellari. Ita Luysius *ubi infrà*: ergo.

Secundò, quia licèt verius sit, quod supplicationes propriè noo possint dici literæ Apostolicæ, cum ab illis plurimùm differaot. Nam supplicatio, seu signatura, est scriptura in papyro conscripta à Papa, absque sigillo, quæ quidem continet partis supplicationem, & Papæ concessionem per verbum *Fiat ut petitur*: Literæ verò Apostolicæ, quales sunt Bullæ, & Brevia scribuntur in membrana, & pergameno. Quod si aliquando Breve describatur in papyro, semper tamen decoratur sigillo cereo (quod annulum Piscatoris vocant) at verò supplicatio semper caret sigillo, & subscribitur à Papa, vel ab ejus Delegato, seu Vice-Cancellario, nomine, & mandato ipsius Papæ. Quamvis, ioquam, sit verius, quod supplicationes ob hanc rationem non possiot dici propriè literæ Apostolicæ, ut benè Navarrus; oihilominus tamen asserendum est illas falsificantes incurrere etiam hanc Bullæ excommunicationem, quia Pontifex non solùm excommunicationem fulminat cootra falsantes literas Apostolicas, sed etiam contra falsantes supplicatiooes, ut ex contextu Canonis constat: ergo. Sic Alterius *lib. 5. disp. 7. cap. 1.* Luysius *lib. 3. disp. 28. dub. 3.* Filliucius *n. 184. citato, in fine.* Machado *lib. 1. part. 3. tract. 6. docum. 11. n. 2.* Bonacina *in Bull. Cœnæ, disp. 1. q. 7. punct. 1. n. 1.* Palao *disp. 3. punct. 7. n. 6.* qui tamen confusè citat aliquos Authores.

Quæstio IV.

Quis dicatur falsare literas Apostolicas ad incurrendam excommunicationem hujus Canonis?

REspondeo quod ille, qui veras literas Summi Pontificis, sive sint Bullæ, sive Brevia, ab earum, sicut emanatæ sunt, syncera veritate mutat, & varias ab eo sensu quem habebant, necnon qui vero sigillo, seu signo literarū Apostolicarū ad falsas literas consignandas utitur, ut colligitur ex *cap. licèt, de crimine falsi.* Sic Suarez *disp. 21. sect. 2. in explicat. hujus Canon. n. 45.* Alterius, & Luysius *loc. cit.* Bonacina *loc. cit. n. 3.* Villalob. *tract. 17. diff. 20. n. 22.* Machado *docum. 11. cit. n. 4.* ubi notat [Que por quatro modos se pueden falsear dichas letras. El primero, añadiendo en el escribir, ò sobre escribir, las dichas letras Apostolicas. El segundo, rayendole algunas. El terzero, poniendo sello verdadero à falsas letras. Y el quarto, signandolas con sello falso.]

QVÆSTIO V.

An qui corrigeret unam dumtaxat literam, vel punctum in literis Apostolicis, ex quorum correctione immutaretur sensus à Pontifice intentus, censuram hanc contraheret?

RESpondeo tanquam certum: Affirmativè, quia per hunc Canonem excommunicantur omnes falsarij literarum Apostolicarum: at ille qui corrigendo, aut mutando etiam unicam literam, aut apicem facit ut sensum alium habeant quàm antea habebant, verè est falsarius: ergo verè remanet excommunicatus. Patet quia talis mutatio, cum sit substantialis, semper est peccatum mortale sufficiens ad hanc excommunicationem contrahendam. Nec enim gravitas illius in attramento, & literis consistit, sed sensu. Sic omnes. Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 46. Alterius *lib.* 5. *disp.* 7. *c.* 2. *vers. Prima propositio*, ex Abbate *in cap. Ex parte, de fide instrum. n.* 1. Filliuc. *tract.* 16. *c.* 8. *q.* 3. & omnes, præsertim mox citandi.

QVÆSTIO VI.

An item contraheret hanc excommunicationem, qui mutaret, aut corrigeret unam literam, aut punctum, etiam casu, quo ex tali mutatione, aut correctione non mutaretur sensus, quem Pontifex in Bulla, aut Brevi intendit?

AFfirmant quamplures Doctores, contrahere hanc excommunicationem illum etiam qui mutat unam literam, vel punctum in literis Apostolicis, vel ad corrigendum errorem commissum vitio scriptoris contra regulas linguæ Latinæ, vel bonæ ortographiæ, vel quacumque alia intentione, sine ulla sensus mutatione, quem tenent verba literarum juxta mentem Summi Pontificis. Quia (inquiunt) ille qui in hujusmodi literis, postquam eas recepit ab officiali, mutat aliquid etiam minimum, verè falsat illas: ergo verè est excommunicatus. Antecedens colligitur non obscurè ex *cap. licèt, de crim. fals.* ubi imponuntur novem modi falsandi literas Papales, ex quibus quintus est, *Cùm literis bullatis, ac redditis, in eis aliquid per rasuram tenuem immutatur.* Vbi Glossa *verb. Tenuem,* notat, nulla adhibita distinctione asserendum esse radentem, vel immutantem rescriptum Papæ, falsarium esse, & excommunicatum. Ideoque hanc partem tenent Hostiens. *in summa, de crim. falsi,* §. *Porrò.* S. Anton. 3. *part. tit* 24. *c.* 16. Felinus *cap. Ex parte,* §. *Stilus, n.* 20. *de rescript.* Abbas ex Hostiens. *in cap. Ex literis, n.* 3. *de fide instrum.* Alexand. *consil.* 34. *lib.* 1. Cajet. *verb. Excommunicatio, c.* 27. *in fine*, Sylvester *excommun.* 7. §. 8. *vers. Corrigentes*, Rebuffus *in explicat. hujus Canon.* quos, & alios citat, & sequitur Alterius *lib.* 5. *disp.* 7. *c.* 2.

Sed probabiliùs respondeo: In dicto casu non contrahere hanc bullæ excommunicationem, quia probabiliùs est, in eo non inveniri peccatum mortale commissum à corrigente, cùm mutatio facta ab illo non sit substantialis, sed accidentalis: ergo non est sufficiens, ut talis Corrector incurrat hanc censuram, cum nulla incurratur nisi ob mortale, *ut suprà* est habitum. Sic optimè Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 46. per hæc verba: Quando sensus non variatur contra mentem Pontificis, dupliciter id potest accidere. *Primò*, ut mens Pontificis, etiam ut expressa in talibus literis, non varietur, sed solùm materialis, seu grammaticalis error corrigatur; & tunc non censeo esse peccatum mortale, nec incurri censuram: imò vix cernitur ibi aliqua culpa. quia si naturam rei inspiciamus, ibi nihil contra justitiam, charitatem, aut aliam virtutem, aut reverentiam Pontifici debitam fit: imò videtur prospici honori, seu decentiæ literarum ejus. Si verò consideramus jus positivum, illud prohibet, & damnat falsificationem: hæc autem revera non est falsificatio. Quod si dicatur prohibere mutationem, rectè id interpretamur de mutatione formali quoad sensum, non de materiali, præsertim quæ in melius fit. Hucusque Suarez. Ex quo constat ad fundamentum contrariorum. Sic etiam Navarrus *c.* 27. *n.* 62. Angelus *Excommunicatio* 5. *casu* 3. *num.* 3. Graffius 1. *part. decis. lib.* 4. *c.* 18. *n.* 78. Toletus *lib.* 1. *c.* 12. *n.* 7. Filliucius *q.* 3. *cit. n.* 190. Duardus hîc *q.* 7. Reginaldus *n.* 288. Vgolinus hîc §. 2. Sayrus *n.* 11. Gambarupta *c.* 7. quos omnes citat, & sequitur Bonacina *in explicat. Bulla Cœnæ, disp.* 1. *q.* 7. *punct.* 2. *n.* 4. Vbi malè citat etiam pro hac parte Alterium loco suprà à nobis pro contraria adductus. His addi adhuc possunt Vivaldus *hoc casu* 6. *n.* 53 & penes illum Gerson, Luysius *lib.* 3. *de Censur. disp.* 18. *dub.* 3. Villalob. *tract.* 17. *diff.* 20. *n.* 22. Sà *in excomm. Bullæ Cœnæ, n.* 11. & Palao *disp.* 3. *punct.* 7. *n.* 3.

QVÆSTIO VII.

An saltem hanc excommunicationem incurreret, qui in Bullis Apostolicis plures literas mutaret, etiamsi non mutaret sensum?

AFfirmant, & à fortiori, Auctores primæ sententiæ, & nonnulli alij.

Sed probabiliùs adhuc respondeo: Nec istum incurrere, quia mutatio quotumcunque verborum non est mortalis, dummodo per illam non mutetur sensus Pontificis. Nam (ut benè Bonacina *loc. cit. n.* 3.) ad cognoscendam in hac re materiæ gravitatem sufficientem ad censuram, non est attendenda verborum quantitas, quæ additur, vel detrahitur, sed significatio: quia fieri potest, ut additione unius verbi, vel puncti, vel apicis, mutetur sensus à Papa intentus, aliquando verò non mutetur mutatione nonnullarum literarum, juxta cap. *Ex conscientia, de crim. falsi* Sic Bonacina, & etiam Luysius *dub.* 3. *cit. vers. Item sciendum est.* Palao *loc. cit.* & alij.

QVÆSTIO VIII.

An dictam excommunicationem incurrat, qui extendit tempus in literis Apostolicis expressum?

REspondeo tanquam certum; Incurrere. Vnde qui literas Summi Pontificis concessas ad triennium in quinquennium mutavit, verè in hanc excommunicationem incidit, quia verè eas falsificavit. Sic Bonac. *disp.* 1. *cit. q.* 7. *punct.* 1. *n.* 6.

QVÆSTIO IX.

An qui corrigit literas Apostolicas juxta Pontificis mentem, hac censura ligetur, v. g. Papa concessit dispensationem in tertio gradu consanguinitatis, & vitio scriptoris positum est; affinitatis, an si hunc errorem corrigat impetrans, hanc excommunicationem incurrat?

AFfirmant Alterius *lib.* 5. *disp.* 7. *c.* 2. *vers. Ex dictis sequitur*, & Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *vers. Alio modo n.* 47. Quia (inquit) licèt voluntas Pontificis fuerit talem gratiam concedere, non est tamen voluntas ejus ut litteræ, quæ ejus testimonium continent, per alios, quàm per ministros suos ad id deputatos corrigantur.

Sed

Sed probabiliùs respondeo, non ligari hac Canonis censura corrigentem literas in eo casu, quia tunc corrigens literas non potest propriè dici illas falsificare, cum potius falsitatem tollat, apponendo veritatem contentam in supplicatione, ut supponimus, à Papa signata: ergo nec potest dici, quod ligetur censura contra falsarios lata.

Verum est, quod cavendum sit, ne hæc correctio fiat propria auctoritate, sed per Officiales ad hoc in Curia deputatos, nisi fortè difficilis ad ipsos aditus esset. Quamvis certum sit, quod si etiam propria authoritate fiat, literæ erunt validæ quantum ad effectum, ut docet etiam Suarez, siquidem revera continent voluntatem concedentis, nec corrigens sic contrahet dictam censuram. Sic docent Duard. Sayt. Reginaldus, Vgolinus, & Gambarupta *q.6.cit.* & Bonacina *punct.2.cit.n.7.* quibus addo Filliucium *tr.16. c.8.q.3.n.190.* sic dicentem: Corrigentes quod malè & vitiosè scriptum esset, vel non, secundum supplicationem signatam, non incurrerent, ut docet Rebuffus *hoc loco*, & Graffius, aliique Recentiores. Sic ille. Et etiam Palao *punct.7.cit.n.5.*

QVÆSTIO X.

An falsificans literas Pontificis, quæ jam evanuerunt, ac exspirarunt, incurrat hanc excommunicationem?

RESpondeo non incurrere, nisi aliàs per dictam falsationem reddat literas utiles, & intendat abuti illis. Sic ex Navarro, Vivaldo, Vgolino, Reginaldo, & Duardo docet Bonacina hîc *disp.1.quæst 7. punct 3.n.2.* his verbis: Tertiò limitatur, modò non falsificentur literæ, quæ jam evanuerint; perindè enim est, ac si literæ amplius non sint, cum jam evanuerint. Hoc tamen sublimita, modò non ita falsificentur, ut in futurum utiles reddantur, tunc enim mutatur sensus à Papa intentus, & consequenter est vera literarum Apostolicarum falsificatio, ut si Sum Pontifex privilegium ad quinquennium concessit, & impetrans eo elapso, quinquennium mutavit in septennium, decennium, *&c.* Sic ille. Et antea Ricard. *in 4. dist.18.art.11.q.4.* D. Anton.*3.p.tit.24.c.16.* Felinus, & Sylvester, quos citat ac sequitur Alterius *lib. 5. disp.7. c.4. dubit.1.*

QVÆSTIO XI.

An saltem hanc excommunicationem incurrat, qui falsificat literas, quibus nemo unquam utitur?

NEgat adhuc Reginaldus *lib.9.c.17.n.*288.*versu Extenditur quoque*, ibi: Attamen si id ita fieret, ut nemo unquam ejusmodi literis uteretur, locus esse posset excusationi ab hac excommunicatione. Ita ille.

Sed probabiliùs respondeo, incurrere in hoc casu, quia in eo verè datur falsificatio literarum Apostolicarum, & per accidens est, quod nemo illis utatur. Sic Bonacina *n.2.citato.*

QVÆSTIO XII.

An comburens, aut dilacerans literas Apostolicas, incurrat etiam hanc excommunicationem?

RESpondeo non incurrere, quia unicuique licet juri suo renunciare: ergo licebit impetranti literas sine ulla culpa, & censura illas comburere, aut dilacerare in totum, si eis uti nolit. Sic Abbas *in cap. Ex literis, de fide instrum.n.3.* Alterius *c.4. cit. dub.2.* Filliuc.*tract.16.c.8.q.4.dicto 3.n.190.* Qui benè adduut idem esse dicendum casu quo tales literæ favorem alterius continerent, quia quamvis malè faceret, si absque Domini licentia illas dilaceraret, aut combureret, tamen non esset propterea falsarius, & ideo non incurret hanc pœnam, quidquid sit de aliis.

QVÆSTIO XIII.

An saltem hanc censuram incurreret, qui antequam has literas Apostolicas combureret, aut dilaceraret, eas mutando sensum corrigeret?

NEgat absolutè Sylvester *verb.excommun.7.§.8.in fine.* Quia non censetur literas Apostolicas corrigere, aut falsare, qui statim post correctionem illas dilacerat, aut comburit. Negat etiam Alterius, & Duardus *ubi infrà*, non absolutè, sed cũ distinctione. Aiunt enim quod vel ille, qui apposuit manum in literis, eas corrigendo, habebat propositum illis utendi; sed postea pœnitens illas delevit, & dilaceravit, & in hoc casu affirmant, in censuram hujus Canonis incidisse, quia deliberatè in hujusmodi Canonem prohibentem mutationem dictam deliquit. Aut non habebat propositum illis utendi, sed à principio statuit illas destruere, & dilacerare, & tunc negant incidisse, quia qui literas corrigit animo statim eas perdendi, propriè non dicitur corrigere, sed destruere. Sic alterius *lib. 5. disp.7.c.4.dubit.2 pag.516.* & Duard. *hîc q.10.n.2.*

Sed probabiliùs respondeo prædictum sic corrigentẽ literas, etiam animo illas comburendi, aut perdendi illicò, hanc excommunicationem incurrere, quia iste verè dicitur literas Apostolicas falsificare quoad substantiam: ergo verè remanet excommunicatus. Nec obstat animus, quo illas statim eas perdendi prædictus corrigens habebat, quia Ecclesia non punit animum internum, sed actum externum peccaminosum. Sic Bonacina *hîc disp.1.q.7.punct.3.in fine.*

QVÆSTIO XIV.

An etiam hanc excommunicationem incurrat, qui ex literis Apostolicis, volens eas falsificare, verbum aliquod abrasit, animo addendi aliud, sed pœnitentia ductus non addidit, sed abrasum verbum iterum apposuit?

NEgat Bonacina *loco nuper cit.n.12.* Quia in hoc casu (inquit) non dicitur ille propriè falsificator, cum idem in literis sensus perseveret, appositione verbi antea subtracti, & abrasi. Ita ille. Et penes illum Reginaldus *n.288.* Graffius *1.p.decis.lib.4.c.18.n.94.* Duardus *hîc q.10.n.3.* & Vgolinus *hîc 4. 2. versic. 3.*

Sed certè probabiliùs respondeo, incurrere, si substractione unici etiam verbi sensum Pontificis mutat. Quia ille verè dicitur falsificator literarum Apostolicarum, qui aliquid addit, vel minuit, quod antea in eis non erat: at sic est, quod per abrasionem, & substractionem etiam unius dumtaxat verbi, additur aliquid, vel minuitur, quod antea non erat secundùm mentem Pontificis: ergo si hæc additio, vel minutio est notabilis, sufficiens erit ad contrahendam censuram. Consequentia tenet, major verò est etiam Bonacinæ *q.7. cit. puncto 1. num. 3.* Minor quoque ex eodem *ibidem n. 4.* probatur, quia falsificatio non solum fit addendo aliquid, seu scribendo, vel subscribendo, sed etiam radendo, secando, vel lavando aliquod verbum, vel punctum, aut apicem, quo mutetur sensus Pontificis: ergo qui per abrasionem, etiam unius verbi, illum mutat, verè falsificator literarum erit, ac per consequens excommunicatus.

Confir

Confirmatur. Quia statim quod verbum abrasum fuit, fuit mutata, vt supponimus, significatio verborum, & intentio Pontificis; ergo statim fuit contracta excommunicatio. Necobstat quod respondet Bonacina huic argumento, oempe non censeri in eo casu mutaram verborum significationem, eo quòd actio completa non fuerit per abrasionem verbi, quod subtractum fuit intentione addendi aliud distinctam habens significationem. Nam contra est, quia Ecclesia non indicat intentionem internam; sed factum externum prohibitum, quod ibi completè in abrasione verbi est completum, vt in simili fassus fuit ipsemet Bonacina *quæstione præcedenti* adductus; ergo.

QVÆSTIO XV.

An item excommunicationem incurrat, qui cæpit falsò fabricare literas Apostolicas; sed facti pœnitens, antequam illas perficeret, ab incæpto opere destitit?

AFfirmandum etiam videtur ex nuper dictis. Quia sicut excommunicatione huius Canonis incurrit, qui committit falsitatem in literis Apostolicis per inceptionem delendi aliquod illarum verbum: ita ob similem rationem erit excommunicatus, qui cœpit fabricare literas falsas, etiam casu quo mutato animo desistat ab opere incœpto, antequam compleat illas.

Sed omnino oppositum respondeo dicendum, in hoc casu non incurrere excommunicationem huius Canonis. Quia in hoc Canone, qui excommunicantur, sunt falsò fabricantes literas Apostolicas: sed qui hac intentione inchoauit actum fabricandi literas Apostolicas, & non absoluit, non potest dici falsas literas Apostolicas fabricasse, sed solùm habuisse intentionem fabricandi, & incœpisse operari: ergo neque potest dici, talem excommunicationem huius Canonis incurrisse. Minor patet, quia literæ Apostolicæ non apellantur, nisi postquam sunt perfectæ, itaut eis nihil desit ex requisitis, iuxta consuetudinem & stylum Curiæ: ergo qui cœpit fabricare, & componere literas falsas, & non compleuit modo præfato illas, non potest dici illas fabricasse.

Ex quo iam constat ad rationem dubitandi: Neganda namque est paritas. Quia ad falsificandas literas Apostolicas, cum hæ iam perfectæ omnino supponantur, sufficit mutare sensum Pontificis, quomo modo fiat, etiam per subtractionem vnius verbi, aut puncti, &c. at verò ad falsò fabricandas, requiritur in casu præsenti, vt quis perfectè cum omnibus requisitis vsque ad finem, componat illas sub nomine Papæ, fine eius consensu & mandato, quocunque modo falsitatis ex enumeratis *in capite licet, de crimine falsi.* Sic Alterius *libro 5. disputatione 7. capite 3. in fine.* Duardus *hic quæstione 10. numero 21.* Bonacina *disputatione 1. quæstione 7. puncto 3. num. 12.*

QVÆSTIO XVI.

An excommunicationem hanc contrahant, qui literas Apostolicas falsant antequam omnino sint expeditæ, hoc est, antequam sint signata, ac munitæ sigillo cereo, seu plumbeo?

REspondeo: Non contrahere excommunicationem huius Canonis. Quia Summus Pontifex solùm excommunicat falsantes literas Apostolicas: at sic est, quod nec sunt, nec appellantur literæ Apostolicæ, quæ nondum sunt perfectæ, & tales certè non sunt, quousque sint signatæ, & bullatæ, nec deest illis aliqua alia conditio & qualitas necessaria, vt ap-

pellari possint literæ Apostolicæ: ergo. Sic Alterius *capite 1. citato, & capite 4. dubitatione 6.* Qui idem ait loquendo de supplicationibus, Saytus, Duardus, & Vgolinus, quos citat, & sequitur Bonacina *punct. 3. citato numero 9. & 11.*

QVÆSTIO XVII.

An illi, qui falsitatem narrando, aut veritatem silendo, impetrant à Pontifice literas surreptitias, sint excommunicati per hunc Canonem?

REspondeo tanquam certum: Non esse excommunicatos Censura huius Canonis (nec alterius capitis iuris) quia tales impetrantes, nec falsificant, nec falsò fabricant, aut fignant prædictas literas Apostolicas, sed solùm vtuntur falsitate ad obtinendas literas à Sede Apostolica, quæ verè sunt literæ Pontificiæ quantum ad expeditionem, licèt inualidæ ex defectu expressionis falsitatis, aut silentij veritatis; ergo. Sic omnes, Ricard. B. Anton. Sylvest. Cajet. Rebuff. Bern. Diaz, quos citat, & sequitur Alterius *lib. 5. disput. 7. c. 4. dub. 4.* Qui idem dicunt de illo, qui vtitur literis Apostolicis sub alio nomine impetratis, *vt infrà.* Navarrus *cap. 27. num. 62. vers. Quarta.* Toletus *lib. 1. c. 22. n. 5. vers. Tertiò impetrantes.* Suarez *d. ß. 21. sect. 2. n. 50.* Saytus *lib. 3. c. 10. n. 5.* Bonac. *disput. 1. q. 6. puncto 4. n. 3.* Filliuc. *tract. 16. cap. 8. q. 2. n. 185.* Duardus *q. 4. num. 4.* & alij.

QVÆSTIO XVIII.

An saltem sint excommunicati, qui sub nomine alieno, quod sibi falsò imponunt, impetrant veras à Pontifice literas, aut iis vtuntur?

REspondeo: Nec hos esse excommunicatos. Quia etiamsi huiusmodi sint mendaces & falsarij proptij & alieni nominis, ideoque debeant carere commodo illarum literarum, & condemnari in expensis; tamen non fiunt falsatij literarum Pontificum, nec ideò ob hoc excommunicati. Sic omnes citati, præcipuè Alterius, Ricard. Filliuc. & Bonac.

QVÆSTIO XIX.

An ad minus hæc excommunicatio afficiat illos, qui prædictas literas inualidas ob subreptionem, aut ob aliam causam falsificant?

NEgat Duard. *hic q. 5. n. 2. & q. 10. ad finem*, existimans, non esse excommunicatos falsificantes literas Apostolicas iniustas, aut alia ratione inualidas.

Sed vt certum respondeo: Hanc excommunicationem tales personas afficere. Quia hæ verè dicuntur veras literas Apostolicas falsare: at hoc solùm requirit Pontifex, vt excommunicatio huius Canonis afficiat: ergo verè tales afficit personas, quamuis aliàs dictæ literæ omni careant valote. Sic Alter. *lib. 4. disp. 7. c. 4. dub. 6. vers. Quod si litera.* Bonac. *hic disp. 1. q. 7. punct. 3. n. 9.* Machado *lib. 1. p. 3. tr. 6. docum. 11. n. 7.*

QVÆSTIO XX.

An in hanc excommunicationem incidant, qui literis Apostolicis per alium falsificatis vtuntur?

REspondeo tanquam certum. Non incidere. Quia in hoc Canone solum fit sermo de falsantibus

Literas Apostolicas, non de illis utentibus: ergo hi vigore dicti Canonis non sunt excommunicati. Patet: nam aliud est falsare literas, & aliud uti falsis literis, ut constat. Verum tamen est, quod si hujusmodi laici sint, incurrunt excommunicationem aliam latam *in c. Dura, de crimine falsi*: si verò Clerici, privandi sunt officiis & beneficiis Ecclesiasticis. Sic Abbas *in d. c n.6.* Sylvest. *excom.7. §.9.* Caiet. *verb. excomm. c.26.* Navar. *cap.27.n.62.vers. Quarta.* Alterius *lib.6.disput.7.cap.4 dub.5.& cap.5.* Filliuc. *loc.cit.n.185.* Bonacina *punct.3. cit.n.7.* Toletus *lib.1.c.22. n.8.* Vivaldus *hîc num.50.* & alii.

Quæstio XXI.

An saltem ligentur hujus Canonis Censura qui retinent apud se litteras ab aliis falsificatas?

Respondeo: Nec hos tali Censura legari. Quia nec in Bulla est sermo de retinentibus, sed de falsantibus literas Apostolicas. Verum tamen est, quod *in cap. Dura, cit. §. Adiicientes*, fit excommunicatio contra illos, qui literas falsas apud se habere cognoscentes, intra viginti dies eas non destruunt, aut resignant. Quamvis hujusmodi excommunicatio non feratur per illud jus à Summo Pontifice, sed jubetur ferri, & promulgari per singulas Parochias; post cujus tamen promulgationem, si incurratur ejus absolutio, reservatur Pontifici in eodem textu. Sic Suarez *disp.21.sect.2.n.48.* Duard. *q.2.n.19.* Regin. Gambarupta, & alii, quos citat, & sequitur Bonac. *punct.3.cit.n.6.* Toletus *loc.cit.* & Palao *disp.3. punct.7.n.2.*

Quæstio XXII.

An falsificantes literas, quas Summus Pontifex tanquam persona privata scribit, hanc Censuram Canonis contrahant?

Affirmare videtur Llamas 1. *parte Meth.c.7.§.17. vers. Quintò, pag.91.* per hæc verba: Quintò anathematizantur falsantes literas Apostolicas, hoc est epistolam Summi Pontificis clausam aperientes, vel falsò ejus nomine scribentes, vel in quacunque scriptura, bulla, Rescripto, Privilegio, vel quacunque scriptura Sum. Pont. vel ejus Tribunalis, in parte radentes, & subscribentes, vel in toto falsas scribentes. Huc usque Llamas.

Sed probabiliùs longè respondeo: Non contrahere hujus Canonis excommunicationem. Quia prædictæ literæ non dicuntur propriè loquendo Apostolicæ: ergo falsificantes illas non contrahunt excommunicationem hujus. Secus est dicendum casu quo literæ sint scriptæ à Pontifice tanquam persona publica, seu supremo Prælato, quia hinc falsificantes ejus literas verè dicerentur falsificatores literarum Apostolicarum, & ideo excommunicari per hunc Canonem. Sic Vgolinus *hîc §.2.n.5.vers. Sextò,* Duardus *q.10.n.15.* Bonac. *disp.1.q.7.punct.3.n.10.*

Quæstio XXIII.

An mandantes, aut consulentes falsificare literas Apostolicas, hanc excommunicationem incurrant?

Affirmat Vivaldus hic, *casu 6.n.48.* per hæc verba: Nota quod Abbas *in c. ad falsariorum, de crimin. falsi,* dicit quod falsificans literas Papæ per se, vel per alium, est excommunicatus cum fautoribus. Ita ille. Quem sequuntur Reginald. *lib.9. n.289.* & alii apud Sayrum, & Duardum.

Sed probabiliùs longè respondeo: Non incurrere. Quia in hoc Canone nulla fit mentio de mandantibus, aut consulentibus, sed solùm de falsariis & fabricantibus falsas literas, qui propriè, & in rigore sunt illi, qui per seipsos hæc faciunt, non qui per alios: ergo non hi, sed illi sunt excommunicati in hoc Canone. Sunt tamen ex vi cap. *Ad falsariorum, de crim. falsi,* quia ibi expressè excommunicantur, qui per se, vel per alium vitium falsitatis exercent, necnon fautores, & defensores eorum. Hæc tamen excommunicatio nulli reservata est. Sic Suarez *disp.21.sect.2. n.49.* Alterius *lib.5.disp.7.c.4.dub.3.* Grafius *1.p.dec. lib.4.cap.18.n.95.* Vgolin. *hic §.2.* Filliuc. *tr.16.c.8. q.1.n.188.* Sayrus, & Duardus, quos citat, & sequitur Bonac. *disp.1. q.7. punct.3. n.8.* Machado *lib.1. part.3.tr.6.doc.11.n.6.* Villalob. *tr.17.diff.20.n.23.* Palao *disp.3.punct.7.n.7.* & alii.

DISPVTATIO VII.

De septima Excommunicatione Cœnæ, lata contra dantes auxilium Infidelibus, aut Hæreticis, adversus Christianos.

Quæstio Prima.

Contra quot genera personarum hæc excommunicatio feratur?

Respondeo: quod contra tria. *Primò*, contra deferentes, seu transmittentes ad Saracenos, Turcas, Mauros, Iudæos, Paganos, & alios Infideles, necnon ad hæreticos, expressè, & nominatim declaratos per Pontificem, Equos, Arma, Ferrum, Filum ferri, Stannum, Chalybem, & omnia alia genera metallorum, quæ armorum materia sunt. Necnon Instrumenta bellica, Lignamina, Cannabem, Funes, tam ex ipso Cannabe, quàm ex alia quacunque materia, ipsam quoque materiam funium, aliaque hujusmodi, quibus præfati inimici Crucis Christi Christianos & Catholicos impugnant.

Secundò, hæc excommunicatio fertur contra certiores facientes prædictos Turcas, & alios Infideles, & Hæreticos, per se, vel per alios, de rebus ad statum Christianæ Reipublicæ concernentibus, in damnum & perniciem Christianorum & Religionis Catholicæ.

Tertiò contra dantes quomodolibet auxilium, consilium, vel favorem prædictis Infidelibus & Hæreticis in damnum & perniciem Christianorum. Sic expressè habetur in hoc Canone septimo, & ita ut non sit necessarium illius verba proferre. Legantur Navar. *c.27. à n.63.* Vivald. *hic à n.55.* Suar. *disp.21.sect.2. à n.51* Filliuc. *tr.16.c.6.* per totum; Alterius *lib.5.disp.8.* Bonac. *hic disp.1.q.8.* & alii mox citandi.

Quæstio II.

An Christiani viventes in terris Turcarum, Hæreticorum, &c. ligentur excommunicatione hujus Canonis, si vendant equos, arma, aut alia prohibita Turcis, aut hæreticis, &c.

Affirmat Bonacina *hic. disp.1. quæst.8. punct.2. num.17.* & penes ipsum Navarrus, Toletus, Duardus,

Duard. Reginald. & Sayrus, eo quòd hi in simili casu, de quo statim, id doceant.

Sed probabilius respondeo: Non ligari censura huius Canonis, casu quo dicta Turcis vendant eo *fine*, vt illis ad vsus licitos vtantur. *Primo*, quia non est verisimile, Papam voluisse prohibere, vt Christiani viuentes in terris Turcarum, non possent dicto bono fine vendere arma, equos, & alia prohibita, cum etiamsi illa non venderent, possent Turcæ, quando eis videretur, è manibus ipsorum eripere.

Secundò. Quia nullo iure est prohibitum, vt Christiani habitantes in terris Turcarum, non possint arma fabricare, & illa vendere: ergo. Sic Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 1. in fine.* Hurtadus de Mendoza *volum. 1. de fide, disput. 76 sect. 3. subsectione 5. §. 93.* ita scribens: *Tertiò*, arbitror excusari eos, qui necessitate aliqua compelluntur degere inter Saracenos: exempli gratia, captiuus dignoscitur esse Armifaber, nisi arma fabricet, aut peribit, aut tam malè mulctabitur, vt vix possit, nisi cum ingenti dolore viuere. Huic licet arma facere, quocunque tempore: primum, quia §. 107. ostendam licere captiuo remigium agere: ergo & arma facere quia immediatiùs cooperatur remiger ad pugnam, quàm Armifaber. *Secundo*, quia ipse nec arma defert, nec transmittit; & quamuis est aliqua ratione auxilio, at non tenetur tanto incommodo cessare ab opere de se honesto, licèt eo abutantur alij: quia ipse immediatè non concurrit ad pugnam, sed præcisè circa opera inanimata versatur, quæ nisi mota ab aliis nihil efficiunt mali: at ille motus non oritur ab Armifabro, nec tenetur illum vitare, vt iam probo §. sequenti. Si tamen videat à se posse propulsari graue Reipublicæ damnum, tenetur non fabricare arma. Huc vsque Hurtadus. Et benè.

QVÆSTIO III.

An Christiani, qui in vna terra Hæreticorum, aut Infidelium existentes, deferũt arma, equos, & alia prohibita ad aliam terram eorundem censeantur excommunicati per hunc Canonẽ?

AFfirmat esse excommunicatos, si ex tali translatione damnum sequatur Christianis, Bonac. *disp. 1. quæst. 8. puncto 2. numero* 17. & penes illum Nauarr. *in c. Quorumdam, de Iudæis, notab. 6. num.* 27. Toletus *libro 1. capite 23. numero* 6. (mihi 4.) Sayrus *libro 3. capite 33. num.* 21. Duardus *libro 2. can. 7. quæstione* 8. & Reginald. *libro 9. capite* 18. *num.* 200. His addi possunt Luysius *libro 3. de Censuris, disputatione* 28. *dubio 3. in explicat. septima excommunicat.* & Palao *disp. 2. puncto 8. n. 9.*

Sed probabilius respondeo: Non censeri excommunicatos per hunc Canonem. Quia ille solùm prohibet delationem armorum, &c. ad Infideles, &c. at sic est, quod hæc prohibitio non comprehendit Christianos subditos Infidelium, aut Turcarum, &c. vt patet ex verbis, quibus Canon vtitur, nempe deferre, & transmittere; nam his significatur subministratio armorum ab extraneis & aduenis proueniens: ergo non includuntur Christiani incolæ in terris Turcarum, cùm isti nec deferant, nec transmittant. Sic omnino Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 1. in fine*, licèt *c. 5. dub. 3.* id limitet ad casum, quo de vno loco ad alium eadem arma in substantia & quantitate permanentia, transferat. Filliuc. *tract. 16. cap. 6. quæst. 3. num.* 132 & antea Angelus *verb. excomm. n.* 11. Sylu. *excommunicat. 7. num. 64. in fine*, vbi sic ait: Nec incidunt secundò portantes ferrum, vel arma, & huiusmodi de vna terra Saracenorum ad aliam, secundum declarationem Gregorij IX Hæc ille. Tabiena etiam *excommunic. 6. numero* 6. Viualdus *hic, casu 7. num. 66.*

citat etiam Bonac pro hac parte Reginaldum *n. 300.* quem postea citat pro sua *loc. cit. n. 200.*

QVÆSTIO IV.

An incidant in excommunicationem huius Canonis, qui arma, vel alia in illo expressa tradunt Saracenis, aut aliis Infidelibus habitantibus in terris Christianorum, vendendo ea, seu permutando?

AFfirmat etiam Bonacina *puncto 1. citato, n.* 31. citans pro hac sua sententia Syluestrum *excom. 7. n. 64.* Filliuc. *c. 6. cit. n.* 144. Duard. *q. 7. n. 3. & quæst. 18. n* 2. Vgol. *hic n.* 4 & Alterium *lib. .. disp. 8. cap 2. q. 3. col. 3. & cap. 3.* Et probat, quia in hoc Canone non solùm excommunicantur deferentes, vel transmittentes, sed etiam præstantes auxilium Infidelibus ad impugnandos Christianos: at isti præstant auxilium Infidelibus, tradendo eis arma, quibus probabiliter iudicantur vsuri contra Christianos: ergo. Sic ille. His authoribus possunt adhuc addi Palao *disputatione 3. puncto 8. n. 1.*

Negant verò contrà alij existimantes, non incidere: eo quòd in hoc Canone prohibetur deferre, aut transmittere: at sic est, quod vendere arma Infidelibus inter Christianos degentibus, non est eis illa deferre, nec transmittere: ergo. Sic sentiunt absolutè Nauarrus *super cap. Ita quorundam de Iudæis notab. 10. num* 41. Caiet. *verb. excommunicat.* Toletus *lib. 1. c. 13. num. 3. vers. Primum dubium.* Sayrus *loc. cit. n. 26.* Azor *tom. 1. lib. 8. c. 23. q. 7.* Gambarupta *lib. casu 7. n.* 18. Luysius *lib. 3. disputatione* 28. *dub. 3. in excommun. 7. vers. Circa priorem partem.*

Sed probabiliùs cum distinctione respondeo dicendum: Hanc secundam sententiam esse veriorem regulariter loquendo. Primam verò aliquando, & ex accidenti. *Prima pars* huius nostræ responsionis constat, quia in casu nostræ quæstionis regulariter cessat ratio præcipua huius Constitutionis (& consequenter eius prohibitio) quoniam Saraceni degentes in terris Christianorum, non occupant res Christianorum, neque impugnant eos actu, neque habitu; quod requiritur ad incurrendam huius Canonis excommunicationem.

Secunda verò pars etiam patet. Quia aliquando potest probabiliter præsumi, quod dicti Saraceni accipiant arma, vt ea deferrent, & transmitterent ad aliós Saracenos extra ditionem Christianorum habitantes, quibus actu, vel habitu possent in perniciem Christianorum vti, in quo casu qui dicta arma Saracenis traderent, verè inciderent in excommunicationem huius Canonis. Tunc autem probabiliter posset id præsumi, in casu quo Saraceni accipientes arma habitarent in terris Christianorum vicinis Prouinciis Saracenorum: secus verò si longè distarent. Id & non aliud docet Alterius *cap. 2. & 3. cit.* à Bonac. pro sua sententia.

QVÆSTIO X.

An in hanc excommunicationem incidant, qui in terras Saracenorum euntes, deferunt arma ad sui tuitionem?

REspondeo tanquam certum: Non incidere. Quia Pontifex non vult obligare hoc præcepto cum tanto rigore & incommodo. Sic Nauar. quem citant, & sequuntur Sayrus *lib. 3. c. 11. n.* 34 Filliuc. *tr. 16. c. 6. q. 7. n.* 147. Vgol. *§. 1. n. 6.* Duard. *q. 36. & 38 n. 14.* Bonac. *disp. 1. q. 8. puncto 4. num.* 13.

QVÆSTIO VI.

An saltem incidant, qui euntes ad terras Saracenorum, extulerunt arma sibi necessaria, sed postea existentes inter illos, ea vendiderunt, lucrandi gratiâ, aut donarunt?

NEgativam sententiam tenere Sylvestrum *excommun. 7. n. 64.* ait Hurt. de Mend. *volum. 1. de fide, disp. 76. sect. 3. §. 98.* Quia censet, inquit, prædictos non incidere in hanc excommunicationem, eo quòd delatio armorum non sit probibita, nisi gratiam venditionis contingat. Alterius verò, Saytus, Filliuc. & alii contra existimant, & pro affirmativa parte illum citant. Et certè non miror, quod in citando Sylvestrum hoc in casu Doctores varient. Obscurè namque loquitur, sed meo videri negativam sententiam tenere ejus verba magis insinuant. Sunt enim hæc: Et secundò qui deferunt arma ad sui tuitionem tantùm, & deinde occasione pecuniæ vendunt ea Saracenis, quia hìc habet locum hujus sententia, cùm non sit prohibita delatio, nisi gratia venditionis, aut donationis, vel cujuscunque traditionis. Hæc Sylvest.

Sed probabiliùs absolutè respondeo, incidere prædictos in Censuram hujus Canonis. Quia Pontifices voluerunt hostes non esse à nobis armatos: at tunc sine urgenti necessitate armantur: ergo. *Confirmatur.* Quia prædicta actio verè est delatio armorum in subsidium inimicorum, quod in hoc Canone apertè interdicitur, io quo nil dicitur de intentione deferentis: ergo. Sic Hurt. *loc. cit.* & antea Navar. *in cap. Ita quorundam, de Iud. not. 8. n. 22,* Saytus *lib. 3. c. 11. n. 17.* Filliuc. *tr. 16. c. 6. q. 6. n. 140.* Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 3. vers. exte comprehenditur.* Azor. *tom. 1. lib. 8. c. 23. q. 13.*

QVÆSTIO VII.

An item incideret in hanc excommunicationem, qui permutaret arma cum Saracenis, vel recipiendo ab ipsis arma alterius generis, ut gladium pro arcu, vel ejusdem generis, ut equum pro equo. &c.

NEgat Rosella apud Sylvestrum & Vivaldum, existimans illum qui deferret arma Infidelibus, ut commutet pro aliis armis, non incurrere hanc excommunicationem.

Sed longè multò veriùs, & probabiliùs respondeo: Incidere. Quia nihil refert ad hoc ut præstentur Saracenis vires ad impugnandos Christianos, qualiter eis arma tradantur, scilicet venditione, aut commutatione. Sic Sylvester *v. excommun. 7. num. 64. vers. Et quartò.* Navar. & Alter. *loc. cit.* Vivald. *hic n. 60. vers. Sextò nota.* Limitant tamen aliqui, nisi aliàs recepta arma à Christianis essent utiliora, & aptiora ad bellum, quàm data Saracenis, quia tunc cum non juvarentur Saraceni adversus Christianos, non ligarentur Censura Christiani sic arma permutantes. Sic Navar. & Alterius *loc. cit.* Saytus, Filliuc. Gambar. & Reginaldus, quos citat, & sequitur Bonac. *disp. 1. quæst. 8. puncto 4. n. 14.* Azor *tom. 1. lib. 8. cap. 23. q. 13.* Palao *disp. 3. puncto 8. n. 1.* & alij.

QVÆSTIO VIII.

An feriatur hac Canonis Censura, qui ab uno Infideli arma capiens donatione, aut emptione, eadem vendit aliis Infidelibus?

NEgarè Sylvestrum *n. 64. cit.* quia ita declaravit Greg. IX. dicit Hurtadus de Mendoza *volum. 1. de fide, disp. 76. sect. 3. §. 101.* Sed malè, quia Sylvester *loc. cit.* non loquitur de casu præsentis quæstionis, sed de illo, de quo *suprà q. 3.* egimus, ut constat ex verbis ejusdem Sylvestri ibidem adductis.

Alii tamen, cum distinctione huic quæstiooi respondent dicendo, quod casu, quo Christianus arma, aut equos in eadem substantia emat, & vendat nihil meliores effectos, tunc mercator Christianus non feriatur hujus Canonia censura, quia hostes æquè maneot armati, aut inermes; nec talis actio in nostram perniciem vertitur, sed potiùs in utilitatem, cum ex sua industria augeat Christianus suas fortunas ex hostium ipsorum bonis. Secus verò in casu, quo arma, aut equi meliores, & aptiores ad bellum reddantur, quia tunc cum talis venditio cedat in perniciem Christianorum, verè incurreret venditor in hanc censuram Canonis. Ita tenent Azor. *lib. 8. c. 23. q. 9.* & Mendoza *loco citato.* Quibus assentire debeot Reginald. *lib 9. num. 301.* & alii apud Bonacinam *num. 14. cit.*

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod verè feriatur hujus Canonis censura, qui ab uno fideli donatione, aut venditione capiens arma, aut equos, aliis etiam non meliores effectos vendat. Ratio est, quia prædicta arma capta modo prædicto à Christianis, verè abierunt in eorum dominium: ergo si postea ea deferant Infidelibus, ac si ea non emissent deferunt: ergo & eadem censura, qua feriuntur qui absolutè arma Infidelibus vendunt, illi feriuntur. Sic Navar. *in c. Ita quorundam, notab. 8. n. 23. & 27.* Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 3. vers. Decimò incidunt.*

QVÆSTIO IX:

An incurrant hanc excommunicationem, qui arma deferunt Infidelibus non indigentibus, eo quòd armis omnis generis ad bellum necessariis sint optimè muniti?

NEgat apud Vivaldum Tabiena *verbo Excommunicatio.* Et apud Bonacinam Duardua *hic quæst. 38. num. 15.* Quia Infideles in hoc casu non redduntur potentiores ad pugnandum contra Christianos occasione armorum, quæ ab ipsis acceperunt: ergo.

Sed longè multò probabiliùs & veriùs respondeo, incurrere. Quia Papa simpliciter, & absolutè prohibet hujusmodi delationem armorum ad Infideles. Quare licèt finis Summi Pontificis in hoc Canone sit non solùm non augere, verùm etiam minuere vires Infidelium, ne possint impugnare Christianos; tamen id quod in illo prohibetur est, ne deferantur arma, & alia vetita simpliciter, & sine ulla distinctione, & in observatione legum attendendum est id quod præcipitur, aut prohibetur. Sic Navar. *in cap. Ita quorundam, de Iudæis, notab. 10. n. 4.* quem citat, & sequitur Vivaldus *hic, casu 7. num. 65. vers. Vndecimò nota.* Alterius *capite 3. citato, vers. Nonò ob eandem causam.* Bonac. *disp. 1. quæst. 8. punct. 4. num. 14.* Azor *tom. 1. lib. 8. cap. 23. quæst. 14.*

QVÆSTIO X.

An etiam qui arma, & alia prohibita deferrent Saracenis, aut aliis Infidelibus tempore pacis, hanc excommunicationem contrahant?

NEgativam sententiam tenuisse Glossam *in cap. Significavit, de Iudæis,* dixit Abbas *in cap. Quod olim, de Iudæis, num. 1. in fine.* Sed non benè certè. Nam Gloss. oppositum expresè dicit *in d. c. Significavit, in fine casus enarrati,* per hæc verba: Nota quod qui

portans

Portant merces prohibitas Saracenis, sunt ipso iure excommunicati: & nullo tempore pacis, vel treguæ exensantur. Ita Glossa ibi, licèt, vt verum fatear, *verb. Post treguam*, oppositum haud obscurè indicet. Sed quidquid Glossa velit.

Tanquam certum respondeo: Hanc excommunicationem contrahere. Quia in omni tempore, etiam pacis, vrget ratio prohibitionis habitæ in hoc Canone. Nam quamuis tunc actu Saraceni, aut alij Infideles non sint vsuri armis, & aliis rebus prohibitis, possunt tamen postea illis vti in damnum Christianorum, quod sufficit: omni ergo tempore contrahitur hæc excommunicatio, quando deferuntur huiusmodi prohibita. Sic Abbas *loc. citat.* Gotfred. *in sua sum. tit. de Iudæis, n.* 21. Sylueſt. *verb. excommunicat.* 7. *num.* 61. *&* 64. & penes ipsum Ioan. Andr. & alij. Alterius *lib.* 5. *disp* 8. *c.* 3. *in fine*, Filliuc. *tr.* 16. *cap.* 6. *q.* 7. *n.* 148. Suar. *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 36. & penes illum Rebuff.

Qvæstio XI.

An incurrant hanc Censuram, qui arma deferunt Infidelibus, vt contra alios Infideles pugnent?

Affirmat Toletus *lib.* 1. *cap.* 23. *n.* 11. incurrere, quia huiusmodi (inquit) arma manent, quibus postea impugnare possunt ipsos Christianos: secus, ait, si certum sit, illis non posse vti contra Christianos. Toletum sequitur Luysius *lib.* 3. *disp.* 28. *dubit.* 3. *verſ. Item dubitatur.*

Sed clariùs respondeo cum Nauarro dicendo, non incurrere casu, quo arma deferant Infidelibus, v.g. Saracenis, pugnantibus contra alios Saracenos bellum gerentes contra Christianos: secus verò si deferant Saracenis impugnantibus alios Saracenos, qui non impugnant actu Christianos. Quia in primo casu Saraceni, quibus arma conferuntur, verè adiuuant Christianos contra alios Saracenos, à quibus actu impugnantur, & hac ratione non possunt appellari inimici Christianorum, sed potiùs amici: & ideò in hoc casu non habet locum excommunicatio huius Canonis. Benè tamen in secundo, de quo loquendo vera est sententia Toleti, & habet vim eius ratio. Sic Nauarr. *in cap. Ita quorundam, de Iud. notab.* 4. *n.* 51. *&* 57. Quem citat, & sequitur Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *c.* 5. *q.* 4. *&* *cap.* 5. *verſ. tertia propositio*, qui benè aduertunt, quod quando Christianus Princeps iungit sibi Saracenos, vt eorum auxilio vtatur contra alios aduersarios nominis Christi, tunc ne tradat Saracenis ea quæ bello absoluto possint illis vsui esse contra Christianos, ea arma quæ ad bellum subministrauit, debet, si potest, absoluto bello ab ipsis auferre: aliàs si id negligeret, incideret in excommunicationem, quia cessaret causa excusationis. Sic etiam tenet Azor. *lib.* 8 *Instit. c.* 23. *q.* 7.

Qvæstio XII.

An Christianus, qui suis armis munitus Principem Saracenum adit, incidat in hanc Censuram, si ab ipso Principe rogatus, vel munere donatus, in gratiam redonat arma?

Affirmat Azor *loco nuper citato*. Quia in hoc Canone Bullæ (inquit) comprehenduntur non solùm hi qui exportant prohibita, sed etiam ij qui vendunt, qui permutant, & qui quouis alio modo prohibita Saracenis tradunt.

Sed longè multò probabilius, & verius respondeo: Non incurrere. Quia huius legis prohibitio non viget tanto cum dispendio ciuili. Si enim Princeps significasset sibi placere gladium, aut sclopetum, non potest vir ingenuus, sine rubore id negare (omitto nunc quod posset etiam excusari ob paruitatem materiæ, *vt infrà* dicam.) Sic Hurtadus de Mendoza *volum.* 1. *de fide, disp.* 76. *sect.* 3. § 99. Qui idem asserit in casu quo Rex Hispaniæ excipiat legatum Principis Saraceni, cum quo grauia negotia gerat, & postea illum remittat donatum sex, aut octo equis; quia aliàs inciuiliter eum contra morem Principum remitteret. Hæc namque sunt Principibus familiaria officia, sine quibus vix possunt agere mutuò cum dignitate. Sic ille. Et alij mox citandi.

Qvæstio XIII.

An in hanc Censuram incidat, qui absolutè exiguam, & paruam rem ex prohibitis ad Infideles refert?

Affirmatiua pars (quam probabilem esse insinuat satis Filliucius) suaderi potest. Quia prohibitio est generalis, & absque vlla exceptione. Deinde quia gladius, aut cultellus ad scindendum panem, & alia parua instrumenta, possunt ad pugnam deseruire: ergo sub pœna excommunicationis prohibentur deferri.

Sed longè multò probabilius, imò vt mihi certum respondeo: Non incidere in talem Censuram. Quia certum est paruitatem materiæ excusare ab hac Censura incurrenda, cum excuset à graui culpa requisita ad incursionem illius. Sic docent communiter omnes. Nauarrus *in c. Ita quorumdam, de Iudæis, notab.* 8. *n.* 31. *& in Man. c.* 17. *n.* 63. *verſ. Sexta.* Toletus *lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 7. Felin. Sylueſt. & Rebuff. quos citat, & sequitur Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *cap.* 5. *dubit.* 4. Viualdus, Sayrus, Filliuc. & Duardus, quos affert, ac sectatur Bonac. *disp.* 1. *q.* 8. *punct.* 4. *n.* 1. Hurt. de Mend. §. 100. *cit.* Filliuc. *tract.* 16. *c.* 6. *q.* 8. *n.* 146. Palao *disp.* 3. *puncto* 8. *n.* 18. & omnes.

Qvæstio XIV.

Quænam sit censenda hac in re grauis, & leuis materia?

Respondent aliqui illam censendam esse grauem materiam, ex cuius traditione notabile damnum ab hostibus afferri potest; leuem verò ex qua leue damnum timetur. Ita Bonac. *n.* 1. *cit.* inquiens, hac de causa qui titulo gratitudinis, vel ob negotia benè gesta pugionem, galeam, vel arcum, vel aliud id genus donaret Infidelibus, non ligaretur Censura, ob materiæ paruitatem. Nauarr. *n.* 21. Sayrus *n.* 17. Reginald. *lib.* 9. *cap.* 18. *num.* 298. Secus si donaret equum, vel vnam hominis armaturam, vel nauim, vel triremem; hæc enim non videtur leuis materia. Ita ille.

Hurtadus verò § 110. *cit.* sumendam esse grauitatem, & leuitatem materiæ ex quantitate magna, vel parua armorum, quæ donantur, his verbis pronunciat. Si arma sint in magna quantitate, vt illis posset infidelis nobis inferre graue damnum, nullus potest ea donare, nisi vrgente graui aliquo damno vitæ, aut fortunarum: nec tunc Christianus esset inciuilis, cùm possit se canonica lege tueri. Si verò arma sint in quantitate non magna, vt gladius, sclopetum, aut clypeus, aut elegans equus, tunc non præstringitur donans hac lege: tum quia hæc parum nocent: tum quia Ecclesia non curat de iis leuibus, raris, & non nocentibus casibus, &c. Ità ille.

Huic modo dicendi non in totum adhæsit antea Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 6. *q.* 7. *n.* 146. vt probant hæc

ejus verba: Paruitas materiæ regulariter secundùm probabilem opinionem excusat ab incursu hujus Censuræ, modò tamen non tantùm numerus rerum quæ traduntur, verùm etiam quantitas attendatur. Nam etiam donatio unius equi, unius armaturæ hominis, & multò magis unius navigii, unius triremis, utique prohibita videtur. Debet ergo esse res una, & parvæ quantitatis, vel potiùs parvæ utilitatis infidelibus contra Christianos, ut si quis, v.g. ex gratitudine, vel negotio benè gesto, dono daret pugionem, vel galeam, vel quid simile, quod etiam passim reperiatur apud ipsos, & sit res parvi momenti, omnibus consideratis. Huc usque Filliucius.

Ego verò, omissis aliis modis dicendi, respondeo: Quod quamvis certum sit, quod ad cognoscendam in hac re materiæ gravitatem, aut parvitatem, sit attendenda quantitas armorum, quæ Infidelibus donantur, an videlicet sit magna, vel parva, aut magnæ utilitatis, vel non, &c. ut benè docent Doctores omnes citati nuper; addendum tamen sit, hanc magnitudinem, aut parvitatem non debere esse æqualem pro omnibus donantibus arma, sed potiùs inæqualem, considerata qualitate, & gravitate personæ, quæ donat, aut cui donatur; ideoque potest contingere, quod eadem materia sit gravis & levis respectu diversarum personarum donantium, aut quibus donantur. Quod satis constat ex quæst. superioribus habitis.

QVÆSTIO XV.

An qui arma, equos, & similia ad terras Infidelium detulit; pœnitentia tamen ductus retulit invendita, excommunicationem contraxerit?

AFfirmant Vgolinus *hic*, §.1.*n.*12. Alterius *lib.* 5. *disp.*8. *cap.*4. *Propositione* 3. & 4. Quia, inquit, Summus Pontifex prohibet in hoc Canone delationem & transmissionem armorum, equorum, &c. illis verbis: *Deferunt, seu transmittunt*: sed qui iter suscepit, & detulit prædicta Saracenis, & pervenit cum illis ad locum destinatum, verè & propriè dicitur detulisse, & transmisisse, quamvis ea Saracenis non tradiderit, quia mutato consilio cum eisdem rebus reversus est; ergo.

Sed probabiliùs longè respondeo: Non contraxisse in dicto casu excommunicationem Bullæ. Quia verba legis accipienda sunt cum effectu, nisi aliud constet de mente legislatoris: at in casu proposito non fuit sequutus effectus: ergo per illum non fuit contracta excommunicatio.

Nec obstat ratio Alterii. Quia translatio non dicitur perfecta, nisi quando res pervenit ad eum, ad quem destinata est. Nam litteræ non dicuntur ad me delatæ, vel transmissæ, nisi reipsa mihi tradantur. Vnde absolutè neganda est minor argumenti. Sic docent Navarrus *in c. Itaquorundam, de Iudæis, notab.*8. *n.*29. Sylvest. & Angel. quos citat, & sequitur Vivaldus *hic, casu* 7. *num. mihi* 67. *in novis* 17. Azor. *lib.*8.*c.*23.*q.*13. Hurtad. de Mendoza *vol.*1. *de fide, disputatione* 76. *sect.*2.§.95. Saytus *lib.* 3. *c.*9. *n.*21. Filliuc. *tract.* 16. *c.*6.*q.*7. *n.*143. Duard. *hic Can.*7. *q.*10.*n.*6. Bonac. *disp.*1.*q.*8. *punct.*4.*n.*1. & 3. Qui addunt secus dicendum, si quis dictas res prohibitas semel Infidelibus tradat, aut vendat, & illicò ab eis tollat, & redimat, & ad Christianos referat; quia in hoc casu Censuram contraxit traditione rerum, nec delictum desinit esse perfectum ob recuperationem illarum.

QVÆSTIO XVI.

An si custodientes Vrbem, tam acriter à Turcis oppugnentur, ut non possint fugere vitæ, aut gravis famis discrimen absque Vrbis & armorum deditione, possint tunc absque incursione Censura tradere Turcis arma, aut Vrbem?

REspondeo: posse. Quia leges humanæ non obligant cum dispendio tanto. Secus dicendum si dederint Turcis Vrbem, aut arma, casu quo eam commodè possent tueri, aut haberent spem tuendi illam, aut sperarent probabiliter victum ad sustentationem; nam tunc si traderent, dictam excommunicationem incurrerent. Sic Hurtad. de Mendoza *sect.* 3. *cit.* §.94. & Azor *lib.*8.*c.*23.*q.*13. ubi sic dicit: Præterea non comprehenduntur (*hac Censura*) si qui fame, vel vi compulsi, arma, aliasve res prohibitas venderent Saracenis: vel si qui sæviente bello se dederent Turcis, aut Saracenis, ne unà cum suis armis perirent: vel si qui depositis, relictisve armis fugerent salutis, & libertatis causa: nam, ut aliàs docuimus, leges humanæ hominum conscientias minimè obstringunt, & tenent cum probabili vitæ, aut libertatis discrimine. Huc usque Azor. Bonacina etiam *hic disp.*1.*q.*8.*punct.*4.*n.*7. docens excusari ab hac Censura, qui metu mortis, vel alterius gravis damni deferunt arma, vel alia prohibita Infidelibus. Navar. *in cap. Ita quorundam, notab.*8.*n.*16. Saytus *lib.*3.*c.*11.*n.*18. Duardus *hic quæst.*12. Idem etiam dici potest de iis, qui naves armis onustas, aut arcem armis instructam, metu mortis aufugientes dimittunt & derelinquunt, itaut ab Infidelibus cum detrimento Christianorum capiatur. Ita Duardus *q.*13. Huc usque Bonacina.

QVÆSTIO XVII.

An qui pecunias, & alias merces interdictas deferunt ad Saracenos pro redimendis Captivis, incurrunt hanc excommunicationem?

REspondeo tanquam certum: Non incurrere, etiamsi dicta deferant tempore belli. *Primò*. Quia ita habet usus in omni Ecclesia receptus. *Secundò*. Quia id expressè conceditur *in cap. Significavit, de Iudæis*. Vbi quamvis prohibeatur omnis mercimonia cum Saracenis, excipitur tamen articulus redemptionis. Et meritò, quia non erat fas interdicere redemptionem Captivorum, cum majora multò gravia sequantur ex servitute Christianorum, quàm ex emolumento Saracenorum ex mercibus, pecuniisque captio, ut constat. Sic omnes. Navar. *in cap. Ita quorundam, de Iudæis, notab.*8.*n.*16. Innoc. Hostiens. Abbas, Ioan. Andreas, & alii, quos refert, & sequitur Alterius *lib.*5.*disp.*8 *c.*5.*col.*4. Azor *tom.*1.*lib.*8.*c.*23.*q.*13. Filliuc. *tract.*16. *cap.*6.*q.*7.*n.*145. Hurtad. de Mendoza *vol.*1.*de fide, disp.*76 *sect.*3.§.90. & 91. Bonac. *disp.*1.*q.*8.*punct.*4.*n.*13. Palao *disp.*3.*punct.*8.*n.*17. Sayrus, Duard. Vgol. Vivald. & Regin. penes ipsum.

QVÆSTIO XVIII.

An saltem incurrant, qui pro redimendis Captivis deferunt Saracenis arma, equos, ferrum, & alia prohibita, eo quòd redimentes nequeant commodè aliis rebus non prohibitis captivos redimere?

AFfirmat Glossa *in cap. Significavit, cit. vers. Aliquod commodum*, ubi hanc quæstionem his verbis proponit & soluit? Sed quid si non possunt redimere captivos, nisi portent eis arma, vel ferrum; nunquid

nunquid hoc facere possunt sine pœna excommunicationis ? Arg. quod sic, ex eo quod hic dicit, excepto redemptionis articulo. Sed non credo, nisi primò requiratur auctoritas Papæ, ne aliquid fraudis fiat. Ita Glossa. Et etiam Abbas *in d. cap. n.* 2. quibus adhærere videntur Vivaldus *hic casu* 7. *n.* 63. & alij penes ipsum.

Sed probabiliùs sanè respondeo: Non incurrere, si saltem delatio armorum, equorum, & similium pro captivis redimendis, fiat tempore pacis. Quia hoc expresè deducitur ex dicto cap. *Significavit*, ut benè probat Alterius. Sic ipse *c.* 5. *cit. col.* 4. *vers. Secundò dicendum.* Azor, Filliuc. Hurtad. & Bonac. Ex quibus hi ultimi secus existimant dicendum casu, quo redemptores valeant aliis rebus non prohibitis captivos redimere; quia tunc, inquiunt, incurrent dictam excommunicationem, si deferant arma, equos, &c. Sed certè hæc limitatio non colligitur *ex d. cap. significavit.* Ideoque absoluiè, & absque limitatione nostram sententiam defendit Alterius, dummodo delatio hujusmodi rerum fiat tempore pacis. Palao etiam *n.* 17. *cit.* ubi absolutè, & absque limitatione adhuc temporis id docet.

QVÆSTIO XIX.

An ad minus incurrant hanc censuram, qui tempore belli deferunt arma, equos, ferrum, & similia Saracenis pro redimendis captivis?

AFfirmant incurrere communiter DD. Quia qui tempore belli deferunt arma Saracenis, verè adjuvant eos ad impugnandos Christianos: ergo verè incurrunt Censuram hujus Canonis. Ita tenent Sylvest. *excommunicatio* 7. §. 61. *vers. Et ista est mens*, & penes ipsum Innoc. Ioan. Andr. Abbas, Glossa, Card. Ioan. de Anan. & Rosella. Quibus addi possunt Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *c.* 5. *col.* 4. *&* 5. Azor *tomo* 1. *libro* 8. *c.* 23. *q.* 13. Vivald. *hic in exposit. septimi casus, num.* 63.

Negant verò apud Hurtadum Innocentius, Angelica summa, & alij, existimantes absolutè, non incurrere excommunicationem, eo quòd talis actio sit licita, & honesta. Sed certè ex his Doctoribus, quos pro hac parte affert Hurtadus, Angelus id absolutè non docet, ut videre est per hæc ejus verba; ait enim: Tenet tamen Innocent. & Hostiens. *in cap. significavit, de Iudæis*, quod pro redimendis captivis tempore guerræ, arma etiam sine pœna excommunicationis possint deferri: quod ante factum non tenerem, sed benè post factum. Hæc Angelus *verb. excommun.* 5. *casu* 21. *n.* 4.

Alij verò sub distinctione respondent, non incurri hanc excommunicationem casu quo venditione armorum, &c. redimantur viri fortes, & in re militari versati, quia tunc putatur id majus bonum. Secus verò si redimantur viri imbelles, & in bello minimè versati, quia tunc bonum commune, utpotè majus, est præferendum privato, aliàs incurri excommunicationem est notum. Sic Bonac. *puncto* 4. *cit. n.* 12. ex Vgolino & Reginaldo.

Sed ego adhuc distinctiùs, & clariùs respondeo: *Primò*, tanquam certum: Non incurrere hanc Censuram illum, qui tempore belli deferret arma Saracenis pro redimendis illis captivis, qui non in aperto vitæ, aut fidei discrimine sunt positi, quia in hoc casu majus bonum est captivis hujusmodi opitulari, ut constat: ergo. Sic Hurtad. de Mendoza *volum.* 1. *de fide, disp.* 76. *sect.* 3. §. 9x. Addens idem esse dicendum casu, quo captivus sit mihi conjunctus, quia tunc non teneor abstinere ab armorum commutatione, cum hæc actio sit de se indifferens, & ratione redemptionis fiat honesta: proinde non teneor cum ingenti meo damno ab ea abstinere.

Respondeo *Secundò*, etiam ut certum. Nec incurrere hanc Censuram deferentes arma, equos, & similia pro redimendis captivis, casu quo captivi sint viri fortes, & præstantes ad bellandum: quia certum est tunc id putari majus bonum; siquidem ex hac commutatione plus emolumenti evenit Christianismo, ut constat. Sic auctores secundi, & tertij modi dicendi.

Respondeo *Tertiò*, probabiliter: Regulariter loquendo, semper est licita, etiam tempore belli, delatio armorum pro redemptione captivorum. Quia regulariter loquendo, semper est majus bonum Christianorum, si redimantur, etiam permutatione armorum, & aliarum rerum prohibitarum. Patet. Tum quia regulariter loquendo, captivi, præcipuè fœminæ, & pueri, semper sunt in periculo fidei, aut vitæ, ut satis notum est nostris Redemptoribus. Tum etiam, quia passim captivi redimuntur pecunia, etiam tempore guerræ, quæ tamen est unum, & maximum inter prohibita, *ut infrà*: ergo & possunt redimi absque pœna Censuræ permutatione armorum. Sic Innoc. & Hostiens. ut vidimus apud Angelum. Et sic Filliuc. *tract.* 16. *c.* 6. *q.* 7. *n.* 145. & Palao *loc. cit.* quatenus absolutè, & sine distinctione temporis docent, deferentes arma ad redemptionem captivorum, non incurrere excommunicationem. Dixi autem in hac tertia conclusione, *regulariter loquendo*, & ut communiter solet fieri captivorum redemptio; quia secus est dicendum casu particulari, si quis, v. g. arma ferret in tanta quantitate, ut ex eorum traditione probabiliter immineret grave periculum Christianismo; quia tunc sub excommunicatione teneretur arma non ferre, & in hoc benè Bonacina cum aliis.

QVÆSTIO XX.

Quid nomine Armorum, *quæ primo loco deferri ad Saracenos, & alios Infideles prohibentur, intelligatur?*

REspondeo ut quid certum, intelligi in primis arma, tam offensiva, quàm defensiva: nam utraque verè sunt arma, ut habet Glossa *in cap unico, de Iud. & Saracenis*, Extravagantium Ioan. XXII. Deinde, in specie loquendo, nomine *Armorum*, intelliguntur hastæ, sclopi, bombardæ, galeæ, enses, pugiones, glandes, pilæ, puluis tormentarius, sulphur, pix, salnitrum, fustes cuspide munitæ, balistæ, sagittæ, fundæ, sudes, clypei, loricæ, thoraces ex materia resistente vulneribus, & denique omne instrumentum ad feriendum in pugna, & omnia sine quibus arma non possunt gestari. Sic communiter omnes. Inter quos de aliquibus instrumentis dubitatur, ut mox videbimus. Sit ergo.

QVÆSTIO XXI.

An cultelli ad cibos, vel calamos scindendos, nomine armorum comprehendantur, & sint materia hujus Censuræ?

REspondeo tanquam certum: Non comprehendi nomine armorum, & consequenter non ligari hac Censura eos, qui deferunt ad Saracenos dictos cultellos formatos ad scindendum panem, vel calamum. Quia hujusmodi propriè non vocantur arma, & meritò, cum in prælio nec usum ullum habere possint. Sic Bart. *in l.* 1. *n.* 2. *ad leg. Iuliam de vi publ.* Abbas *in c. Clerici, de vit. & honest. cler. n.* 7. Angel. &

Sylv. quos citat, & sequitur Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 7.* Suar. Filliuc. Sayrus, quos refert, & sectatur Bonac. *hic disp. 1. q. 8. punct. 2. n. 3.* Toletus, & Azor, quos amplectitur Hurtad. de Mendoza *volum. 1. disp. 76. sectione 3. §. 56.* Palao *disp. 3. puncto 8. n. 5.* & penes ipsum Navarr. *c. 26. n. 63.* Sayrus *c. 11. n. 18.* & alij. Qui ferè omnes advertunt, hoc esse intelligendum de paruo cultro, qui non sit aptus ad offendendum in bello: nam si esset talis ut in bello deservire posset, verè comprehenderetur appellatione armorum, & esset materia hujus excommunicationis.

QVÆSTIO XXII.

An incideret in hanc Censuram, qui magnam horum paruorum gladiorum vim ad Saracenos deferret?

RESpondeo tanquam certum, tunc in hanc Censuram incidere: Non tamen ob eam rationem, quia ut diximus, hujusmodi gladioli non admittunt propriè nomen armorum, sed quia ferrum & chalybem ad Saracenos asportaret, quod utique est prohibitum sub eadem Censura in hoc canone: gladioli namque prædicti, verè sunt ferrum & chalybs. Sic Alterius, & Hurtadus *loc. cit.* Addens hac lege etiam comprehendi ligones, vectes, & alia instrumenta, quibus exercitus eget ad fodiendam terram, parietes demoliendos, eruendos lapides, &c.

QVÆSTIO XXIII.

An item contraheret hanc Censuram, qui secures falces, rastra, perticas, & alia instrumenta necessaria ad colendos agros, & vineas, ad Saracenos, vel alios Infideles deferret?

RESpondeo etiam contrahere talem Censuram; non ideo quia arma ad inimicos Christiani nominis deferret, cum dicta non comprehendantur sub nomine armorum, sed quia deferret ad illos ferrum, cum omnia prædicta ferrum sint, & materia ex qua hostes instructi sunt ad ea in arma vertendum. Sic ex Navarro *in cap. Quorundam, de Iud. notab. 5.* Filliuc. *hic n. 135.* Vgolino *verb. arma, n. 2.* Duardo *q. 20.* Sayro *libro 3. c. 11. n. 28.* & Gambarupta *casu 7.* docet Bonac. *disp. 1. q. 8. punct. 2. n. 4.* Hurtad. de Mendoza *§. 56. cit.* Tolet. *lib. 1. c. 23. n. 8.* & Alterius *c. 7. citato*, & alij, quidquid aliud indicent Vivald. *hic num. 67.* & Azor *infrà q. 28. citandi.*

QVÆSTIO XXIV.

An nomine Equorum *prohibeantur omnes equi, cujuscumque conditionis sint?*

RESpondeo tanquam certum: Prohiberi omnes equos domitos, & indomitos, veloces ad cursum, vel aptos ad trahendam rhedam, aut ferendam salmam, disciplinatos ad pugnam, vel è contra, & tandem claudos & debiles, aut morbosos, si arte possunt curari. Sic Navarr. *in Man. c. 27. n. 63. vers. Tertia quod per equos.* Alterius *libro 5. disp. 8. cap. 7. col. 1.* Qui addit sufficere unicum tradere equum Infidelibus ad incurrendam hanc excommunicationem si non esset adeò ineptus, ut potiùs incommodo, & labori, quàm utilitati, & usui esset. Aut, addo ego, donans esset Princeps, aut alia persona gravis, juxta dicta à nobis *suprà q. 14.* Sic etiam Reginaldus *libro 9. c. 18. n. 294.*

QVÆSTIO XXV.

An nomine Equorum *prohibeantur sub hac Censura omnia genera bestiarum pugnantium, v.g. Elephanti?*

RESpondeo, prohiberi. Quia æquivalent equis, & sic horum omnium est eadem ratio, & consequenter jus idem. Sic optimè Hurt. de Mend. *vol. 1. disp. 76. sect. 3. §. 65.* ubi Regin. volentem solos equos prohibitos esse, explicat idem voluisse loquendo de bestia pugnaci. Sic etiam alij communiter, præcipuè mox citandi.

QVÆSTIO XXVI.

An item sub eodem nomine Equorum, *& sub eadem Censura prohibeantur deferri ad Infideles Cameli, Asini, Muli, & Boves, & omne aliud genus bestiarum servientium ad onera in bello ferenda?*

NEgat Regin. *lib. 9. c. 18. n. 294.* his verbis: Imò judicio Iacobi à Graffiis *lib. 4. decis. aurear. c. 18. n. 7.* includit (*nomen equorum*) aliud quodcunque jumentum, quod deservire potest deferendis sarcinis, & aliis bello necessariis, ut Mulus, Asinus, &c. Sed in materia pœnali non videtur esse locus tali extensioni. Ita ille ex Navarro *in cap. Ita quorumdam, notab. 5. n. 17.*

Sed ut certum respondeo, prohiberi sub eadem Censura transportationem dictarum bestiarum ad Infideles. Quia quamvis verum sit, quod propriè, & in rigore loquendo, dicta animalia nomine *equorum* non veniant, aut comprehendantur, veniunt tamen, & comprehenduntur sub nomine, *& alia hujusmodi*, & etiam sub nomine *auxilij*; cùm certum sit, quod qui præfata jumenta ad Infideles transmitterent, verè auxiliarentur eis, ideóque ob hanc rationem in hanc inciderent Censuram. Sic Suarez *tomo 5. in 3. p. disp. 21. sect. 2. n. 53.* Alterius *libro 5. disp. 8. c. 7. vers. Per equos.* Duardus *can. 7. q. 19.* Filliucius *tract. 16. c. 6. q. 4. n. 134.* Sayrus *libro 3. c. 11. num. 17.* Bonacina *disp. 1. q. 8. puncto 2. n. 1.* Hurtadus de Mendoza *de fide, volum. 1. disp. 76. sect. 3. §. 63.* Vivaldus hic, *casu 7. n. 4.* Palao *disp. 3. puncto 8. n. 5.* Imò & Navarrus *in Man. c. 26. n. 63.*

QVÆSTIO XXVII.

An deinde Equorum *nomine prohibeantur deferri ad fideles omnia instrumenta, quibus aluntur, curantur, & ad bellum instruuntur equi?*

RESpondeo affirmativè. Quia est eadem ratio. Nam equi prohibentur, ut sunt utiles ad bellum: at sine equilinis instrumentis non sunt utiles: ergo prohibentur simul cum equis hæc eorum instrumenta. Et adminus prohibentur voce *auxilium*, quia qui est causa per equilina instrumenta ut urgeat equitatus hostilis, hosti est auxilio non paruo. Prohibetur ergo sub hac Censura, ne quis possit ad Infideles deferre equorum stamina, sellas, clitellas, stapedes, coria stringentia, frena, capistra, compedes ferreos, aut canabinos, & similia. Sic omnino Mendoza *§. 63. citato.* Et hæc de equis. Ad tertiam dictionem, quæ est *ferrum*, transeamus. Sit ergo

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXVIII.

An in hoc Canone, nomine Ferri, *prohibeatur ad Infideles deferri tam ferrum factum, quàm infectum?*

RESpondeo, ut certum: Vtrumque prohiberi, nempe ferrum factum, & infectum. Per ferrum factum communiter intelligunt Doctores, instrumenta quælibet ex ferro formata & elaborata, ut sunt secures, falces, ligones, cultri, vectes, & alia instrumenta ea ferro artefacta, ut diximus *sup. q. 20. & sequent.* quidquid repugnare videatur Azor *tomo 1. lib. 8. c. 23. q. 10. col.* 1020. Per ferrum verò infectum intelligunt ipsam ferri laminam, seu massam impolitam, ac rudem, ex qua confici possunt instrumenta ad bellum. Sic communiter Auctores. Navarrus *in Man. c. 27. n. 63. vers. Quinta quod per ferrum.* Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 7. vers. Ferrum.* Azor *lib. 8. cit. c. 23. q. 11.* Filliuc. *tract. 16. c. 6. q. 4. n. 136.* Bonac. *disp. 1. quæst. 8. punct. 2. n. 5.* Regin. *lib. 9. c. 18. n. 296.* Hurt. de Mend. *de fide, vol. 1. disp. 76. sect. 3. §. 57.* Palao *disp. 3. punct. 8. n. 5.* & communis.

QVÆSTIO XXIX.

An sub nomine Ferri, *comprehendatur vena ferri, ita ut Bullæ Censura incurratur, si Infidelibus transferatur?*

NEgat Navarrus *in cap. Ita quorundam, de Iudæis, notab. 6. n. 9. & in Man. c. 27. n. 63. vers. Quinta quod per ferrum*, existimans non comprehendi, nisi feratur ea intentione, ut ex dicta vena eruatur ferrum, & fiant arma. Fundamentum ejus est. Quia vena ferri non est ferrum, sed terra ea qua arte, & industria hominis potest educi ferrum. Navarrum sequuntur Regin. *loc. cit.* & Gambarupta *can. 7. n. 13.*

Sed probabiliùs multò respondeo: Comprehendi, & ita in Bullæ censuram incurrere illum, qui venam ferri Infidelibus defert, aut transmittit. Quia multò probabilius est, venam ferri verè, ac propriè esse ferrum, non quidem ita purum & mundum, sicut postquam igne purgatum est, verum tamen ferrum; sicut segetes triticum continent, etiam antequam ab illis fuerit separatum, & purgatum. Et si lata esset excommunicatio contra deferentes triticum, absque dubio comprehenderet eos qui segetes non purgatas deferrent: ergo similiter in nostro casu est dicendum. S: Suarez *disp. 21. sect. 2. n. 55.* Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 1. dub. 2. & c. 7. col. 5.* Sylvest. *excommun. 7. §. 59.* Filliuc. *c. 6. cit. n. 138.* Saytus, Duard. Vgolinus, & Coricanus, quos citat, & sequitur Bonac. *loc. cit. n. 5.* Mendoza *sect. 3. cit. §. 59. & 60.* Addens hujusmodi venam non solùm comprehendi, & contineri voce, *ferrum*, & *materia armorum*, eo quòd verè sit ferrum, sed etiam comprehendi voce, *auxilium quomodolibet*, quod est, & non paruum, commodare hosti unde ferrum efficiat ad pugnam.

QVÆSTIO XXX.

An nomine Ferri *intelligatur non solùm ferrum, sed etiam quæcunque alia materia apta ad formanda arma, & instrumenta bellica?*

AFfirmat Cajetanus *verb. excommunicatio, c. 20.* apud Azorium, Alterium, & alios. Sed certè Cajetanus neque dicit, quod ferrum factum sit, tum ferrum ipsum, tum omne genus armorum ex ferro factum ut vult Azor. Neque quod nomine ferri intelligenda sit quæcunque materia propria, primaria, seu secundaria armorum, ut refert Alterius; cum solùm hæc verba proferat: Adverte deinde, quod appellatione *armorum*, veniunt non solùm offensiva, sed defensiva, ex quacunque materia sint. Per *ferrum* autem, & *lignamina*, præcipuam materiam intellige armorum, & galearum, & Navium. Et per *alia prohibita*, accipe non solùm Naves & Galeas ipsas, sed quascunque secundarias proprias materias armorum, galearum, navium, ut sunt sartiæ, vela galearum, & breviter quæcunque ad hoc sunt, ut ea eis Christiani impugnentur. Sic enim processus Cœnæ Domini explicat. Huc usque Cajet. Cujus verba retuli, ut videas quàm falsò citetur à dictis anthoribus. Vnde

Vt certum respondeo: Nomine Ferri, solum ferrum esse intelligendum, non aliam materiam, etiamsi ex illa possint arma fabricari. Quia statim post illam dictionem *Ferrum*, addit Bulla, *filum ferri, stannum, chalybem, omniaque alia metallorum genera*, quæ quidem non adderet, si per *ferrum*, aliam materiam armorum significare voluisset quàm ferrum. Sic meo videri Cajetanum, ut indicant verba ejus. Navarrus *in c. Ita quorundam, cit. notab. 6. n. 5.* Azor *tom. 1. lib. 8. c. 23. q. 11.* Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 7. col. 5. vers. Sed dubitari potest.*

QVÆSTIO XXXI.

An qui deferret claviculos parvos Saracenis, in hanc excommunicationem incideret?

REspondeo: Non incidere. Quia tales clavi ex ferro, non sunt utiles bello. Nisi casu, quo magnam quantitatem, aut copiam horum referret. Quia sunt talia instrumenta cum verè sint ferrum factum, ex una parte, & ex alia possint facillimo negotio Saraceni illa convertere in arma, locus esset excommunicationi, ut constat ex dictis suprà. Et tenent in re Navarr. *notab. 6. cit. n. 11. & 12.* Sylv. & Rebuff. quos citat, & sequitur Alterius *loc. cit. dub. 2.*

QVÆSTIO XXXII.

An Filum ferri, *quod prohibetur ad Saracenos deferri, comprehendat in se fila omnium aliorum metallorum?*

REspondeo: Comprehendere ob identitatem rationis. Nam constitutio pœnalis loquens de uno solo, quia frequentiùs contingit, non excludit aliud in quo reperitur eadem ratio, licèt rariùs accidat, juxta Gloss. *in Clem. 1. verb. Præsidentes, de rescript.* Sic Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 7. col. 6. vers. Filum ferri.* Qui rationem etiam affert, quare in Bulla prohibeatur filum ferri ad Saracenos deferri, & ea est, quia videlicet deservit ad arcus tendendos, ut sic ducti velociùs sagittas emittant. Deferentes igitur filum ferri ad Saracenos, aut alios Infideles, verè incidunt in hanc censuram, nisi aliàs ob paruitatem materiæ excusentur à mortali.

QVÆSTIO XXXIII.

Quid nomine Stanni, *quod etiam prohibetur ad Infideles deferri, Pontifex significare voluerit?*

REspondeo, quod voluerit significare notissimum quoddam metalli genus, quod est liquor primus fluens in fornacibus ex plumbo cum argento in fodinis mixto, ut dicit Plinius *lib. 34. c. 16.* Et quia utile est ad multa in bello, idcirco prohibetur à Papa ejus delatio. Sic omnino Alter. *c. 7. cit. col. 7. verb. Stannum.*

QVÆSTIO

Sed probabiliùs respondeo,non ligari hac Canonis censura corrigentem literas in eo casu, quia tunc corrigens literas non potest propriè dici illas falsificare,cum potius falsitatem tollat, apponendo veritatem contentam in supplicatione , ut supponimus , à Papa signata : ergo nec potest dici,quod ligetur censura contra falsarios lata.

Verum est , quod cavendum sit , ne hæc correctio fiat propria auctoritate , sed per Officiales ad hoc in Curia deputatos , nisi fortè difficilis ad ipsos aditus esset. Quamvis certum sit, quod si etiam propria authoritate fiat , literæ erunt validæ quantum ad effectum , ut docet etiam Suarez, siquidem revera continent voluntatem concedentis,nec corrigens sic contrahet dictam censuram. Sic docent Duard. Sayr. Reginaldus,Vgolinus,& Gambarupta q.6.cit. & Bonacina punct. 2.cit.n.7.quibus addo Filliucium tr.16. c.8.q.3.n.190.sic dicentem : Corrigentes quod malè & vitiosè scriptum esset, vel non, secundum supplicationem signatam , non incurrerent , ut docet Rebuffus hoc loco, & Graffius, aliique Recentiores. Sic ille. Et etiam Palao punct.7.cit.n.5.

QVÆSTIO X.

An falsificans literas Pontificis,quæ jam evanuerunt , ac exspirarunt , incurrat hanc excommunicationem?

Respondeo non incurrere , nisi aliàs per dictam falsationem reddat literas utiles , & intendat abuti illis.Sic ex Navarro, Vivaldo,Vgolino, Reginaldo,& Duardo docet Bonacina hîc disp.1.quæst 7. punct 3.n. 2. his verbis : Tertiò limitatur,modò non falsificentur literæ,quæ jam evanuerint;perindè enim est, ac si literæ amplius non sint , cum jam evanuerint.Hoc tamen sublimita , modò non ita falsificentur, ut in futurum utiles reddantur, tunc enim mutatur sensus à Papa intentus , & consequenter est vera literarum Apostolicarum falsificatio,ut si Sum Pontifex privilegium ad quinquennium concessit , & impetrans eo elapso, quinquennium mutavit in septennium,decennium,&c. Sic ille. Et antea Ricard. in 4. dist.18.art 11.q.4.D.Anton.3.p.tit.24.c.16.Felinus, & Sylvester , quos citat ac sequitur Alterius lib. 5. disp.7.c.4.dubit.1.

QVÆSTIO XI.

An saltem hanc excommunicationem incurrat , qui falsificat literas , quibus nemo unquam utatur?

Negat adhuc Reginaldus lib.9.c.17.n.288.versu Extenditur quoque,ibi : Attamen si id ita fieret, ut nemo unquam ejusmodi literis uteretur,locus esse posset excusationi ab hac excommunicatione. Ita ille.

Sed probabiliùs respondeo,incurrere in hoc casu, quia in eo verè datur falsificatio literarum Apostolicarum , & per accidens est,quod nemo illis utatur. Sic Bonacina n.2.citato.

QVÆSTIO XII.

An comburens, aut dilacerans literas Apostolicas, incurrat etiam hanc excommunicationem?

Respondeo non incurrere , quia unicuique licet juri suo renunciare:ergo licebit impetranti literas sine ulla culpa, & censura illas comburere , aut dilacerare in totum,si eis uti nolit.Sic Abbas in cap. Ex literis,de fide instrum.n. 3.Alterius c. 4. cit. dub.2. Filliuc.tract. 16.c.8.q.4.dicto 3.n.190. Qui benè addunt idem esse dicendum casu quo tales literæ favorem alterius continerent,quis quamvis malè faceret, si absque Domini licentia illas dilaceraret,aut combureret, tamen non esset propterea falsarius, & ideo non incurret hanc pœnam, quidquid sit de aliis.

QVÆSTIO XIII.

An saltem hanc censuram incurreret,qui antequam has literas Apostolicas combureret, aut dilaceraret,eas mutando sensum corrigeret ?

Negat absolutè Sylvester verb.excommun.7.§.8.in fine.Quia non censentur literas Apostolicas corrigere,sed falsare,qui statim post correctionem illas dilacerat,aut comburit.Negat etiam Alterius,&Duardus ubi infrà, non absolutè,sed cũ distinctione. Aiunt enim quod vel ille , qui apposuit manum in literis, eas corrigendo,habebat propositum illis utendi ; sed postea pœnitens illas delevit,& dilaceravit,& in hoc casu affirmant, in censuram hujus Canonis incidisse, quia deliberatè in hujusmodi Canonem prohibentem mutationem dictam deliquit. Aut non habebat propositum illis utendi , sed à principio statuit illas destruere,& dilacerare,& tunc negant incidisse,quia qui literas corrigit animo statim eas perdendi , propriè non dicitur corrigere,sed destruere.Sic alterius lib. 5. disp.7.c.4.dubit.2 pag.516.& Duard. hîc q. 10.n.2.

Sed probabiliùs respondeo prædictum sic corrigentẽ literas,etiam animo illas comburendi,aut perdendi illicò, hanc excommunicationem incurrere, quia iste verè dicitur literas Apostolicas falsificare quoad substantiam : ergo verè remanet excommunicatus.Nec obstat animus , quem statim eas perdendi prædictus corrigens habebat,quia Ecclesia non punit animum internum, sed actum externum peccaminosum. Sic Bonacina hîc disp.1.q.7.punct. 3.in fine.

QVÆSTIO XIV.

An etiam hanc excommunicationem incurrat, qui ex literis Apostolicis,volens eas falsificare,verbum aliquod abrasit , animo addendi aliud,sed pœnitentia ductus non addidit,sed abrasum verbum iterum apposuit ?

Negat Bonacina loco nuper cit.n.12.Quia in hoc casu(inquit)non dicitur ille propriè falsificator, cum idem in literis sensus perseveret , appositione verbi antea subtracti,& abrasi.Ita ille.Et penes illum Reginaldus n.288.Graffius 1.p.decis.lib.4.c.18.n.94. Duardus hîc q.10.n.3.& Vgolinus hîc §. 2. versic. 3.

Sed certè probabiliùs respondeo,incurrere,si subtractione unici etiam verbi sensum Pontificis mutat, Quia ille verè dicitur falsificator literarum Apostolicarum, qui aliquid addit, vel minuit , quod antea in eis non erat : at sic est,quod per abrasionem, & subtractionem etiam unius dumtaxat verbi , additur aliquid, vel minuitur, quod antea non erat secundùm mentem Pontificis : ergo si hæc additio , vel minutio est notabilis,sufficiens erit ad contrahendam censuram. Consequentia tenet, major verò est etiam Bonacinæ q.7. cit. puncto 1. num. 3. Minor quoque ex eodem ibidem n. 4. probatur , quia falsificatio non solum fit addendo aliquid , seu scribendo , vel subscribendo,sed etiam radendo , secando, vel lavando aliquod verbum , vel punctum , aut apicem , quo mutetur sensus Pontificis : ergo qui per abrasionem, etiam unius verbi , illum mutat , verè falsificator literarum erit , ac per consequens excommunicatus.

Confir

Confirmatur. Quia statim quod verbum abrasum fuit, fuit mutata, vt supponimus, significatio verborum, & intentio Pontificis: ergo statim fuit contracta excommunicatio. Nec obstat quod respondet Bonacina huic argumento, nempe non censeri in eo casu mutatam verborum significationem, eo quòd actio completa non fuerit per abrasionem verbi, quod subtractum fuit intentione addendi aliud distinctam habens significationem. Nam contra est, quia Ecclesia non iudicat intentionem internam; sed factum externum prohibitum, quod ibi completè in abrasione verbi est completum, vt in simili fassus fuit ipsemet Bonacina *quæstione præcedenti* adductus: ergo.

QVÆSTIO XV.

An item excommunicationem incurrat, qui cœpit, falsò fabricare literas Apostolicas; sed facti pœnitens, antequam illas perficeret, ab incœpto opere destitit?

AFfirmandum etiam videtur ex nuper dictis. Quia sicut excommunicationem huius Canonis incurrit, qui committit falsitatem in literis Apostolicis per incœptionem delendi aliquod illarum verbum: ita ob similem rationem erit excommunicatus, qui cœpit fabricare literas falsas, etiam casu quo mutato animo desistat ab opere incœpto, antequam compleat illas.

Sed omnino oppositum respondeo dicendum, in hoc casu non incurrere excommunicationem huius Canonis. Quia in hoc Canone, qui excommunicantur, sunt falsò fabricantes literas Apostolicas; sed qui hac intentione inchoauit actum fabricandi literas Apostolicas, & non absoluit, non potest dici falsas literas Apostolicas fabricasse, sed solùm habuisse intentionem fabricandi, & incœpisse operari: ergo neque potest dici, talem excommunicationem huius Canonis incurrisse. Minor patet, quia literæ Apostolicæ non apellantur, nisi postquam sunt perfectæ, itaut eis nihil desit ex requisitis, iuxta consuetudinem & stylum Curiæ: ergo qui cœpit fabricare, & componere literas falsas, & non compleuit modo præfato illas, non potest dici illas fabricasse.

Ex quo iam constat ad rationem dubitandi: Neganda namque est paritas. Quia ad falsificandas literas Apostolicas, cum hæ iam perfectæ omnino supponantur, sufficit mutare sensum Pontificis, quouis modo fiat, etiam per subtractionem vnius verbi, aut puncti, &c. at verò ad falsò fabricandas, requiritur in casu præsenti, vt quis perfectè cum omnibus requisitis vsque ad finem, componat illas sub nomine Papæ, sine eius consensu & mandato, quocunque modo falsitatis ex enumeratis *in capite licèt, de crimine falsi*. Sic Alterius *libro* 5. *disputatione* 7. *capite* 3. *in fine*. Duardus *hic quæstione* 10. *numero* 21. Bonacina *disputatione* 1. *quæstione* 7. *puncto* 3. *num.* 12.

QVÆSTIO XVI.

An excommunicationem hanc contrahant, qui literas Apostolicas falsant antequam omnino sint expeditæ, hoc est, antequam sint signatæ, ac munitæ sigillo cereo, seu plumbeo?

REspondeo: Non contrahere excommunicationem huius Canonis. Quia Summus Pontifex solùm excommunicat falsantes literas Apostolicas: at sic est, quod nec sunt, nec appellantur literæ Apostolicæ, quæ nondum sunt perfectæ, & tales certè non sunt, quousque sint signatæ, & bullatæ, nec deest illis aliqua alia conditio & qualitas necessaria, vt appellari possint literæ Apostolicæ: ergo. Sic Alterius *capite* 3. *citato*, & *capite* 4. *dubitatione* 6. Qui idem ait loquendo de supplicationibus, Sayrus, Duardus, & Vgolinus, quos citat, & sequitur Bonacina *punct.* 3. *citato numero* 9. & 11.

QVÆSTIO XVII.

An illi, qui falsitatem narrando, aut veritatem silendo, impetrant à Pontifice literas surreptitias, sint excommunicati per hunc Canonem?

REspondeo tanquam certum: Non esse excommunicatos Censura huius Canonis (nec alterius capitis iuris) quia tales impetrantes, nec falsificant, nec falsò fabricant, aut signant prædictas literas Apostolicas, sed solùm vtuntur falsitate ad obtinendas literas à Sede Apostolica, quæ verè sunt literæ Pontificiæ quantum ad expeditionem, licèt inualidæ ex defectu expressionis falsitatis, aut silentij veritatis: ergo. Sic omnes, Ricard. B. Anton. Sylvest. Cajet. Rebuff. Bert. Diaz, quos citat, & sequitur Alterius *lib.* 3. *disput.* 7. *c.* 4. *dub.* 4. Qui idem dicunt de illo, qui vtitur literis Apostolicis sub alio nomine impetratis, *vt infrà*. Navarrus *cap.* 27. *num.* 65. *vers.* *Quarta*. Toletus *lib.* 1. *c.* 22. *n.* 5. *vers.* *Tertiò impetrantes*. Suarez *d.sp.* 21. *sect.* 2. *n.* 50. Sayrus *lib.* 3. *c.* 10. *n.* 5. Bonac. *disput.* 1. *q.* 6. *puncto* 3. *n.* 3. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 8. *q.* 2. *n.* 185. Duardus *q.* 4. *num.* 4. & alij.

QVÆSTIO XVIII.

An saltem sint excommunicati, qui sub nomine alieno, quod sibi falsò imponunt, impetrant veras à Pontifice literas, aut iis vtuntur?

REspondeo: Nec hos esse excommunicatos. Quia etiamsi huiusmodi sint mendaces & falsarij proprij & alieni nominis, ideoque debeant carere commodo illarum literarum, & condemnari in expensis; tamen non sunt falsarij literarum Pontificum, nec ideò ob hoc excommunicati. Sic omnes citati, præcipuè Alterius, Ricard. Filliuc. & Bonac.

QVÆSTIO XIX.

An ad minus hac excommunicatio afficiat illos, qui prædictas literas inualidas ob subreptionem, aut ob aliam causam falsificant?

NEgat Duard. *hic q.* 5. *n.* 2. & *q.* 10. *ad finem*, existimans, non esse excommunicatos falsificantes literas Apostolicas iniustas, aut alia ratione inualidas.

Sed vt certum respondeo: Hanc excommunicationem tales personas afficere. Quia hæ verè dicuntur veras literas Apostolicas falsare: at hoc solùm requirit Pontifex, vt excommunicatio huius Canonis afficiat: ergo verè tales afficit personas, quamuis aliàs dictæ literæ omni careant valore. Sic Alter. *lib.* 4. *disp.* 7. *c.* 4. *dub.* 6. *vers.* *Quod si litera*, Bonac. *hic disp.* 1. *q.* 7. *punct.* 3. *n.* 9. Machado *lib.* 1. *p.* 3. *tr.* 6. *docum.* 11. *n.* 7.

QVÆSTIO XX.

An in hanc excommunicationem incidant, qui literis Apostolicis per alium falsificatis vtuntur?

REspondeo tanquam certum. Non incidere. Quia in hoc Canone solum fit sermo de falsantibus

Literas Apostolicas, non de illis utentibus: ergo hi vigore dicti Canonis non sunt excommunicati. Patet: nam aliud est falsare literas, & aliud uti falsis literis, ut constat. Verum tamen est, quod si hujusmodi laici sint, incurrunt excommunicationem aliam latam *in c. Dura, de crimine falsi*: si verò Clerici, privandi sunt officiis & beneficiis Ecclesiasticis. Sic Abbas *in d. c n.6.* Sylvest. *excom.7. §.9.* Caiet. *verb. excomm. c.16.* Navar. *cap.27.n.62.vers. Quarta.* Alterius *lib.6.disput.7.cap.4. dub.5.& cap.5.* Filliuc. *loc. cit. n.185.* Bonacina *punct.3. cit. n.7.* Toletus *lib.1.c.22. n.8.* Vivaldus *hic num.50.* & alii.

QUÆSTIO XXI.

An saltem ligentur hujus Canonis Censura qui retinent apud se litteras ab aliis falsificatas?

Respondeo: Nec hos tali Censura legari. Quia nec in Bulla est sermo de retinentibus, sed de falsantibus literas Apostolicas. Verum tamen est, quod *in cap. Dura, cit. §. Adiicientes*, fit excommunicatio contra illos, qui literas falsas apud se habere cognoscentes, intra viginti dies eas non destruunt, aut resignant. Quamvis hujusmodi excommunicatio non feratur per illud jus à Summo Pontifice, sed jubetur ferri, & promulgari per singulas Parochias; post cujus tamen promulgarionem, si incurratur ejus absolutio, reservatur Pontifici in eodem texto. Sic Suarez *disp.21.sect.2.n.48.* Duard. *q.2.n.19.* Regin. Gambarupta, & alii, quos citat, & sequitur Bonac. *punct.3. cit. n.6.* Toletus *loc. cit.* & Palao *disp.3. punct.7.n.2.*

QUÆSTIO XXII.

An falsificantes literas, quas Summus Pontifex tanquam persona privata scribit, hanc Censuram Canonis contrahant?

Affirmare videtur Llamas 1. *parte Meth. c.7.§.17. vers. Quintò, pag.91.* per hæc verba: Quintò anathematizantur falsantes literas Apostolicas, hoc est epistolam Summi Pontificis clausam aperientes, vel falsò ejus nomine scribentes, vel in quacunque scriptura, bulla, Rescripto, Privilegio, vel quacunque scriptura Sum. Pont. vel ejus Tribunalis, in parte radentes, & subscribentes, vel in toto falsas scribentes. Huc usque Llamas.

Sed probabiliùs longè respondeo; Non contrahere hujus Canonis excommunicationem. Quia prædictæ literæ non dicuntur propriè loquendo Apostolicæ: ergo falsificantes illas non contrahunt excommunicationem hujus. Secus est dicendum casu quo literæ sint scriptæ à Pontifice tanquam persona publica, seu supremo Prælato, quia hinc falsificantes ejus literas verè dicerentur falsificatores literarum Apostolicarum, & ideo excommunicari per hunc Canonem. Sic Vgolinus *hic §.2.n.5. vers. Sextò*, Duardus *q.10.n.15.* Bonac. *disp.1.q.7.punct.3.n.10.*

QUÆSTIO XXIII.

An mandantes, aut consulentes falsificare literas Apostolicas, hanc excommunicationem incurrant?

Affirmat Vivaldus hic, *casu 6.n.48.* per hæc verba: Nota quod Abbas *in c. ad falsariorum, de crimin. falsi*, dicit quod falsificans literas Papæ per se, vel per alium, est excommunicatus cum fautoribus. Ita ille. Quem sequuntur Reginald. *lib.9. n.289.* & alii apud Sayrum, & Duardum.

Sed probabiliùs longè respondeo: Non incurrere. Quia in hoc Canone nulla fit mentio de mandantibus, aut consulentibus, sed solùm de falsariis & fabricantibus falsas literas, qui propriè, & in rigore sunt illi, qui per seipsos hæc faciunt, non qui per alios: ergo non hi, sed illi sunt excommunicati in hoc Canone. Sunt tamen ex vi cap. *Ad falsariorum, de crim. falsi*, quia ibi expressè excommunicantur, qui per se, vel per alium vitium falsitatis exercent, necnon fautores, & defensores eorum. Hæc tamen excommunicatio nulli reservata est. Sic Suarez *disp.21. sect.2. n.49.* Alterius *lib.5.disp.7.c.4.dub.3.* Graffius *1.p.dec. lib.4.cap.18.n.95.* Vgolin. *hic §.2.* Filliuc. *tr.16.c.8. q.1.n.188.* Sayrus, & Duardus, quos citat, & sequitur Bonac. *disp.1. q.7. punct.3. n.8.* Machado *lib.1. part.3.tr.6.doc.11.n.6.* Villalob. *tr.17.diff.20.n.23.* Palao *disp.3.punct.7.n.7.* & alii.

DISPUTATIO VII.

De septima Excommunicatione Cœnæ, lata contra dantes auxilium Infidelibus, aut Hæreticis, adversus Christianos.

QUÆSTIO PRIMA.

Contra quot genera personarum hæc excommunicatio feratur?

Espondeo: quod contra tria. *Primò*, contra deferentes, seu transmittentes ad Saracenos, Turcas, Mauros, Iudæos, Paganos, & alios Infideles, necnon ad hæreticos, expressè, & nominatim declaratos per Pontificem, Equos, Arma, Ferrum, Filum ferri, Stannum, Chalybem, & omnia alia genera metallorum, quæ armorum materia sunt. Necnon Instrumenta bellica, Lignamina, Cannabem, Funes, tam ex ipso Cannabe, quàm ex alia quacunque materia, ipsam quoque materiam funium, aliaque hujusmodi, quibus præfati inimici Crucis Christi Christianos & Catholicos impugnant.

Secundò, hæc excommunicatio fertur contra certiores facientes prædictos Turcas, & alios Infideles, & Hæreticos, per se, vel per alios, de rebus ad statum Christianæ Reipublicæ concernentibus, in damnum & perniciem Christianorum & Religionis Catholicæ.

Tertiò contra dantes quomodolibet auxilium, consilium, vel favorem prædictis Infidelibus & Hæreticis in damnum & perniciem Christianorum. Sic expressè habetur in hoc Canone septimo, & ita ut non sit necessarium illius verba proferre. Legantur Navar. *c.27. à n.63.* Vivald. *hic à n.55.* Suar. *disp.21 sect.2.à n.51* Filliuc. *tr.16.c.6.* per totum; Alterius *lib.5 disp.8.* Bonac. *hic disp.1.q.8.* & alii mox citandi.

QUÆSTIO II.

An Christiani viventes in terris Turcarum, Hæreticorum, &c. ligentur excommunicatione hujus Canonis, si vendant equos, arma, aut alia prohibita Turcis, aut hæreticis, &c.

Affirmat Bonacina *hic. disp.1. quæst.8. punct.2. num.17.* & penes ipsum Navarrus, Toletus, Duardus,

Duard. Reginald. & Sayrus, eo quòd hi in simili casu, de quo statim, id doceant.

Sed probabilius respondeo: Non ligari censura huius Canonis, casu quo dicta Turcis vendant eo fine, vt illis ad vsus licitus vtantur. *Primò*, quia non est verisimile, Papam voluisse prohibere, vt Christiani viuentes in terris Turcarum, non possent dicto bono fine vendere arma, equos, & alia prohibita, cum etiamsi illa non venderent, possent Turcæ, quando eis videretur, è manibus ipsorum eripere.

Secundò. Quia nullo iure est prohibitum, vt Christiani habitantes in terris Turcarum, non possint arma fabricare, & illa vendere: ergo. Sic Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 1. in fine.* Hurtadus de Mendoza *volum 1. de fide, disput. 76 sect. 3. subsectione 5. §. 93.* ita scribens: *Tertiò*, arbitror excusari eos, qui necessitate aliqua compelluntur degere inter Saracenos: exempli gratia, captiuus dignoscitur esse Armifaber, nisi arma fabricet, aut peribit, aut tam malè mulctabitur, vt vix possit, nisi cum ingenti dolore viuere. Huic licet arma facere, quocunque tempore: primum, quia §. 107. ostendam licere captiuo remigium agere: ergo & arma facere quia immediatiùs cooperatur remiger ad pugnam, quàm Armifaber. *Secundo*, quia ipse nec arma defert, nec transmittit; & quamuis est aliqua ratione auxilio, at non tenetur tanto incommodo cessare ab opere de se honesto, licèt eo abutantur alij: quia ipse immediatè non concurrit ad pugnam, sed præcisè circa opera inanimata versatur, quæ nisi mota ab aliis nihil efficiunt mali: at ille motus non oritur ab Armifabro, nec tenetur illum vitare, vt iam probo §. sequenti. Si tamen videat à se posse propulsari graue Reipublicæ damnum, tenetur non fabricare arma. Huc vsque Hurtadus. Et benè.

QVÆSTIO III.

An Christiani, qui in vna terra Hæreticorum, aut Infidelium existentes, deferũt arma, equos, & alia prohibita ad aliam terram eorundem censeantur excommunicati per hunc Canonẽ?

AFfirmat esse excommunicatos, si ex tali translatione damnum sequatur Christianis, Bonac. *disp. 1. quæst. 8. puncto 2. numero 17.* & penes illum Nauarr. *in c. Quorumdam, de Iudæis, notab. 6. num. 27.* Tolerus *libro 1. capite 23. numero 6.* (mihi 4) Sayrus *libro 3. capite 33. num. 11.* Duardus *libro 2. can. 7. quæstione 8.* & Reginald. *libro 9. capite 18. num. 200.* His addi possunt Luysius *libro 3. de Censuris, disputatione 28. dubit. 3. in explicat. septima excommunicat.* & Palao *disp. 2. puncto 8. n. 9.*

Sed probabilius respondeo: Non censeri excommunicatos per hunc Canonem. Quia ille solùm prohibet delationem armorum, &c. ad Infideles, &c. at sic est, quod hæc prohibitio non comprehendit Christianos subditos Infidelium, aut Turcarum, &c. vt patet ex verbis, quibus Canon vtitur, nempe deferre, & transmittere; nam his significatur subministratio armorum ab extraneis & aduectis proueniens: ergo non includuntur Christiani incolæ in terris Turcarum, cùm isti nec deferant, nec transmittant. Sic omnino Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 1. in fine,* licèt *c. 5. dub. 3.* id limiter ad casum, quo de vno loco ad alium eadem arma in substantia & quantitate permanentia, transferat. Filliuc. *tract. 16. cap. 6. quæst. 3. num. 132* & antea Angelus *verb. excomm. n. 11.* Sylu. *excommunicat. 7. num. 64. in fine,* vbi sic ait: Nec incidunt secundò portantes ferrum, vel arma, & huiusmodi de vna terra Saracenorum ad aliam, secundum declarationem Gregorij IX Hæc ille. Tabiena etiam *excommunic. 6. numero 6.* Viualdus *hic, casu 7. num. 66.*

citat etiam Bonac. pro hac parte Reginaldum *n. 300.* quem postea citat pro sua *loc. cit. n. 200.*

QVÆSTIO IV.

An incidant in excommunicationem huius Canonis, qui arma, vel alia in illo expressa tradunt Saracenis, aut aliis Infidelibus habitantibus in terris Christianorum, vendendo ea, seu permutando?

AFfirmat etiam Bonacina *puncto 2. citato, n. 31.* citans pro hac sua sententia Syluestrum *excom. 7. n. 64.* Filliuc. *c. 6. cit. n. 144.* Duard. *q. 7. n. 3. & quæst. 18. n. 2.* Vgol. *hic n. 4* & Alterium *lib. .. disp. 8. cap. 2. q. 3. col. 3. & cap. 3.* Et probat, quia in hoc Canone non solùm excommunicantur deferentes, vel transmittentes, sed etiam præstantes auxilium Infidelibus ad impugnandos Christianos: at isti præstant auxilium Infidelibus, tradendo eis arma, quibus probabiliter iudicantur vtituri contra Christianos: ergo. Sic ille. His authoribus possunt adhuc addi Palao *disputatione 3. puncto 8. n. 1..*

Negant verò contrà alij ex stimantes, non incidere: eo quòd in hoc Canone prohibetur deferre, aut transmittere: at sic est, quod vendere arma Infidelibus inter Christianos degentibus, non est eis illa deferre, nec transmittere: ergo. Sic sentiunt absolutè Nauartus *super cap. Ita quorundam de Iudæis, notab. 10. num 41.* Caiet. *verb. excommunicat.* Toletus *lib. 1. c. 23. num. 3. vers. Primum dubium* Sayrus *loc. cit. n. 26.* Azor *tom. 1. lib. 8. c. 23. q. 7.* Gambarupta *hic casu 7. n. 18.* Luysius *lib. 3. disputatione 28. dub. 3. in excommun. 7. vers. Circa priorem partem.*

Sed probabiliùs cum distinctione respondeo dicendum: Hanc secundam sententiam esse veriorem regulariter loquendo. Primam verò aliquando, & ex accidenti. *Prima pars* huius nostræ responsionis constat, quia in casu nostræ quæstionis regulariter cessat ratio præcipua huius Constitutionis (& consequenter eius prohibitio) quoniam Saraceni degentes in terris Christianorum, non occupant res Christianorum, neque impugnant eos actu, neque habitu; quod requiritur ad incurrendam huius Canonis excommunicationem.

Secunda verò pars etiam patet. Quia aliquando potest probabiliter præsumi, quod dicti Saraceni accipiant arma, vt ea deferrent, & transmitterent ad alios Saracenos extra ditionem Christianorum habitantes, quibus actu, vel habitu possent in perniciem Christianorum vti, in quo casu qui dicta arma Saracenis traderent, verè inciderent in excommunicationem huius Canonis. Tunc autem probabiliter posset id præsumi, in casu quo Saraceni accipientes arma habitarent in terris Christianorum vicinis Prouinciis Saracenorum: secus verò si longè distarent. Id & non aliud docet Alterius *cap. 2. & 3. cit.* à Bonac. pro sua sententia.

QVÆSTIO X.

An in hanc excommunicationem incidant, qui in terras Saracenorum euntes, deferunt arma ad sui tuitionem?

REspondeo tanquam certum: Non incidere. Quia Pontifex non vult obligare hoc præcepto cum tanto rigore & incommodo. Sic Nauar. quem citant, & sequuntur Sayrus *lib. 3. c. 11. n. 34.* Filliuc. *tr. 16. c. 6. q. 7. n. 147.* Vgol. *§. 1. n. 6.* Duard. *q. 36. & 38 n. 14.* Bonac. *disp. 1. q. 8. puncto 4. num. 13.*

QVÆSTIO VI.

An saltem incidant, qui euntes ad terras Saracenorum, extulerunt arma sibi necessaria, sed postea existentes inter illos, ea vendiderunt, lucrandi gratiâ, aut donarunt?

NEgativam sententiam tenere Sylvestrum *excommun.7.n.64.* ait Hurt. de Mend. *volum.1.de fide, disp.76.sect.3.§.98.* Quia censet, inquit, prædictos non incidere in hanc excommunicationem, eo quòd delatio armorum non sit prohibita, nisi gratiam venditionis contingat. Alteriùs verò, Sayrus, Filliuc. & alii contra existimant, & pro affirmativa parte illum citant. Et certè non miror, quod in citando Sylvestrum hoc in casu Doctores varient. Obscurè namque loquitur, sed mihi videri negativam sententiam tenere ejus verba magis insinuant. Sunt enim hæc: Et secundò qui deferunt arma ad sui tuitionem tantùm, & deinde occasione pecuniæ vendunt ea Saracenis, quia hic habet locum hujus sententia, cùm non sit prohibita delatio, nisi gratia venditionis, aut donationis, vel cujuscunque traditionis. Hæc Sylvest.

Sed probabiliùs absolutè respondeo, incidere prædictos in Censuram hujus Canonis. Quia Pontifices voluerunt hostes non esse à nobis armatos: at tunc sine urgenti necessitate armantur: ergo. *Confirmatur.* Quia prædicta actio verè est delatio armorum in subsidium inimicorum, quod in hoc Canone apertè interdicitur, in quo nil dicitur de intentione deferentis: ergo. Sic Hurt. *loc.cit.* & antea Navar. *in cap. Ita quorundam, de Iud. not.8.n.22.* Sayrus *lib.3.c.11.n.17.* Filliuc. *tr.16.c.6.q.6.n.140.* Alterius *lib.5.disp.8.c.3. vers. exitè comprehenditur.* Azor. *tom.1.lib.8.c.23.q.13.*

QVÆSTIO VII.

An item incideret in hanc excommunicationem, qui permutaret arma cum Saracenis, vel recipiendo ab ipsis arma alterius generis, ut gladium pro arcu, vel ejusdem generis, ut equum pro equo, &c.

NEgat Rosella apud Sylvestrum & Vivaldum, existimans illum qui deferret arma Infidelibus, ut commutet pro aliis armis, non incurrere hanc excommunicationem.

Sed longè multò veriùs, & probabiliùs respondeo: Incidere. Quia nihil refert ad hoc ut præstentur Saracenis vires ad impugnandos Christianos, qualiter eis arma tradantur, scilicet venditione, aut commutatione. Sic Sylvester *v. excommun.7.num.64.vers. Et quartò.* Navar & Alter. *loc.cit.* Vivald. *hic n.60.vers. Sextò nota.* Limitant tamen aliqui, nisi aliàs recepta arma à Christianis essent utiliora, & aptiora ad bellum, quàm data Saracenis, quia tunc cum non juvarentur Saraceni adversùs Christianos, non ligarentur Censura Christiani sic arma permutantes. Sic Nauar. & Alterius *loc.cit.* Sayrus, Filliuc. Gambar. & Reginaldus, quos citat, & sequitur Bonac. *disp.1.quæst.8. punćto 4.n.14.* Azor *tom.1.lib.8.cap.23.q.13.* Palao *disp.3.punćto 8.n.1.* & alij.

QVÆSTIO VIII.

An feriatur hac Canonis Censura, qui ab uno Infideli arma capiens donatione, aut emptione, eadem vendit aliis Infidelibus?

NEgatè Sylvestrum *n.64. cit.* quia ita declarauit Greg. IX. dicit Hurtadus de Mendoza *volum.1. de fide, disp.76.sect.3.§.101.* Sed malè, quia Sylvester *loc.cit.* non loquitur de casu præsentis quæstionis, sed de illo, de quo *suprà q.3.* egimus, ut constat ex verbis ejusdem Sylvestri ibidem adductis.

Alii tamen, cum distinctione huic quæstioni respondent dicendo, quod casu, quo Christianus arma, aut equos in eadem substantia emat, & vendat nihil meliores effectos, tunc mercator Christianus non feriatur hujus Canonis censura, quia hostes æquè maneot armati, aut inermes; nec talis actio in nostram perniciem vertitur, sed potiùs in utilitatem, cum ex sola industria augeat Christianus suas fortunas ex hostium ipsorum bonis. Secus verò in casu, quo arma, aut equi meliores, & aptiores ad bellum reddantur, quia tunc cum talis venditio cedat in perniciem Christianorum, verè incurreret venditor in hanc censuram Canonis. Ita tenent Azor. *lib.8. c.23.q.9.* & Mendoza *loco citato.* Quibus assentire debent Reginald. *lib.9.num.301.* & alii apud Bonacinam *num.14.cit.*

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod verè feriatur hujus Canonis censura, qui ab uno fideli donatione, aut venditione capiens arma, aut equos, aliis etiam non meliores effectos vendat. Ratio est, quia prædicta arma capta modo prædicto à Christianis, verè abierunt in eorum dominium: ergo si postea ea deferant Infidelibus, ac si ea non emissent deferrunt: ergo & eadem censura, qua feriuntur qui absolutè arma Infidelibus vendunt, illi feriuntur. Sic Navar. *in c. Ita quorundam, notab.8.n.23.& 27.* Alterius *lib.5.disp.8.c.3.vers. Decimò incidunt.*

QVÆSTIO IX.

An incurrant hanc excommunicationem, qui arma deferunt Infidelibus non indigentibus, eo quòd armis omnis generis ad bellum necessariis sint optimè muniti?

NEgat apud Vivaldum Tabiena *verbo Excommunicatio.* Et apud Bonacinam Duardus *hic quæst.38. num.15.* Quia Infideles in hoc casu non redduntur potentiores ad pugnandum contra Christianos occasione armorum, quæ ab ipsis acceperunt: ergo.

Sed longè multò probabiliùs & veriùs respondeo, incurrere. Quia Papa simpliciter, & absolutè prohibet hujusmodi delationem armorum ad Infideles. Quare licèt finis Summi Pontificis in hoc Canone sit non solùm non augere, verùm etiam minuere vires Infidelium, ne possint impugnare Christianos; tamen id quod in illo prohibetur est, ne deferantur arma, & alia vetita simpliciter, & sine ulla distinctione, & in observatione legum attendendum est id quod præcipitur, aut prohibetur. Sic Navar. *in cap. Ita quorundam, de Iudæis, notab.10.n.4.* quem citat, & sequitur Vivaldus *hic, casu 7.num.65. vers. Vndecimò nota.* Alterius *capite 3. citato, vers. Nonò ob eandem causam.* Bonac. *disp.1.quæst.8.punct.4.num.14.* Azor *tom.1.lib.8.cap.23.quæst.14.*

QVÆSTIO X.

An etiam qui arma, & alia prohibita deferrent Saracenis, aut aliis Infidelibus tempore pacis, hanc excommunicationem contrahant?

NEgativam sententiam tenuisse Glossam *in cap. Significavit, de Iudæis,* dixit Abbas *in cap. Quod olim, de Iudæis, num.1. in fine.* Sed non benè certè. Nam Gloss. oppositum expressè dicit *in d.c. Significavit, in fine casus enarrati,* per hæc verba: Nota quod qui portans

Portant merces prohibitas Saracenis, sunt ipso iure excommunicati: & nullo tempore pacis, vel treguæ excusantur. Ita Glossa ibi, licet, vt verum fateat, *verb. Post treguam*, oppositum haud obscurè indicet. Sed quidquid Glossa velit.

Tanquam certum respondeo: Hanc excommunicationem contrahere. Quia in omni tempore, etiam pacis, viget ratio prohibitionis habitæ in hoc Canone. Nam quamuis tunc actu Saraceni, aut alij Infideles non sint vsuri armis, & aliis rebus prohibitis, possunt tamen postea illis vti in damnum Christianorum, quod sufficit: omni ergo tempore contrahitur hæc excommunicatio, quando deferuntur huiusmodi prohibita. Sic Abbas *loc. citat.* Gotfred. *in sua sum. tit. de Iudæis, n.* 21. Syluest. *verb. excommunicat.* 7. *num.* 61. *&* 64. & penes ipsum Ioan. Andr. & alij. Alterius *lib.* 5. *disp* 8. *c.* 4. *in fine*, Filliuc. *tr.* 16. *cap.* 6. *q.* 7. *n.* 148. Suar. *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 36. & penes illum Rebuff.

QVÆSTIO XI.

An incurrant hanc Censuram, qui arma deferunt Infidelibus, vt contra alios Infideles pugnent?

AFfirmat Toletus *lib.* 1. *cap.* 23. *n.* 11. incurrere, quia huiusmodi (inquit) arma manent, quibus postea impugnare possunt ipsos Christianos: secus, ait, si certum sit, illis non posse vti contra Christianos. Toletum sequitur Luysius *lib.* 3. *disp.* 28. *dubit.* 3. *vers. Item dubitatur.*

Sed clariùs respondeo cum Nauarro dicendo, non incurrere casu, quo arma deferant Infidelibus, v. g. Saracenis, pugnantibus contra alios Saracenos bellum gerentes contra Christianos: secus verò si deferant Saracenis impugnantibus alios Saracenos, qui non impugnant actu Christianos. Quia in primo casu Saraceni, quibus arma conferuntur, verè adiuuant Christianos contra alios Saracenos, à quibus actu impugnantur, & hac ratione non possunt appellari inimici Christianorum, sed potiùs amici: & ideò in hoc casu non habet locum excommunicatio huius Canonis. Benè tamen in secundo, de quo loquendo vera est sententia Toleti, & habet vim eius ratio. Sic Nauarr. *in cap. Ita quorundam, de Iud. notab.* 4. *n.* 15. *&* 27. Quem citat, & sequitur Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *c.* 2. *q.* 4. *& cap.* 5. *vers. tertia propositio*, qui benè aduertunt, quod quando Christianus Princeps iungit sibi Saracenos, vt eorum auxilio vtatur contra alios aduersarios nominis Christi, tunc ne tradat Saracenis ea quæ bello absoluto possint illis vsui esse contra Christianos, ea arma quæ ad bellum subministrauit, debet, si potest, absoluto bello ab ipsis auferre: aliàs si id negligeret, incideret in excommunicationem, quia cessaret causa excusationis. Sic etiam tenet Azor. *lib.* 8. *instit. c.* 23. *q.* 7.

QVÆSTIO XII.

An Christianus, qui suis armis munitus Principem Saracenum adit, incidat in hanc Censuram, si ab ipso Principe rogatus, vel munere donatus, in gratiam redonat arma?

AFfirmat Azor *loco nuper citato*. Quia in hoc Canone Bullæ (inquit) comprehenduntur non solùm hi qui exportant prohibita, sed etiam ij qui vendunt, qui permutant, & qui quouis alio modo prohibita Saracenis tradunt.

Sed longè multò probabilius, & verius respondeo: Non incurrere. Quia huius legis prohibitio non viget tanto cum dispendio ciuili. Si enim Princeps

significasset sibi placere gladium, aut sclopetum, non potest vir ingenuus, sine rubore id negare (omitto nunc quod posset etiam excusari ob paruitatem materiæ, *vt infra* dicam.) Sic Hurtadus de Mendoza *volum.* 1. *de fide, disp.* 76. *sect.* 3. § 99. Qui idem asserit in casu quo Rex Hispaniæ excipiat legatum Principis Saraceni, cum quo grauia negotia gerat, & postea illum remittat donatum sex, aut octo equis; quia aliàs inciuiliter eum contra morem Principum remitteret. Hæc namque sunt Principibus familiaria officia, sine quibus vix possunt agere mutuò cum dignitate. Sic ille. Et alij mox citandi.

QVÆSTIO XIII.

An in hanc Censuram incidat, qui absolutè exiguam, & paruam rem ex prohibitis ad Infideles refert?

AFfirmatiua pars (quam probabilem esse insinuat satis Filliucius) suaderi potest. Quia prohibitio est generalis, & absque vlla exceptione. Deinde quia gladius, aut cultellus ad scindendum panem, & alia parua instrumenta, possunt ad pugnam deseruire: ergo sub pœna excommunicationis prohibentur deferri.

Sed longè multò probabilius, imò vt mihi certum respondeo: Non incidere in talem Censuram. Quia certum est paruitatem materiæ excusare ab hac Censura incurrenda, cum excuset à graui culpa requisita ad incursionem illius. Sic docent communiter omnes. Nauarrus *in c. Ita quorumdam, de Iudæis, notab.* 8. *n.* 31. *& in Man. c.* 27. *n.* 63. *vers. Sexta.* Toletus *lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 7. Felin. Syluest. & Rebuff. quos citat, & sequitur Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *cap.* 5. *dubit.* 4. Viualdus, Sayrus, Filliuc. & Duardus, quos affert, ac sectatur Bonac. *disp.* 1 *q.* 8. *punct.* 4. *n.* 1. Hurt. de Mend. §. 100. *cit.* Filliuc. *tract.* 16. *c.* 6. *q.* 8. *n.* 146. Palao *disp.* 3. *puncto* 8. *n.* 18. & omnes.

QVÆSTIO XIV.

Quanam sit censenda hac in re grauis, & leuis materia?

REspondent aliqui illam censendam esse grauem materiam, ex cuius traditione notabile damnum ab hostibus afferri potest; leuem verò ex qua leue damnum timetur. Ita Bonac. *n.* 1. *cit.* inquiens, hac de causa qui titulo gratitudinis, vel ob negotia benè gesta pugionem, galeam, vel arcum, vel aliud id genus donaret Infidelibus, non ligaretur Censura, ob materiæ paruitatem. Nauarr. *n.* 22. Sayrus *n.* 17. Reginald. *lib.* 9. *cap.* 18. *num.* 298. Secus si donaret equum, vel vnam hominis armaturam, vel nauim, vel triremem; hæc enim non videtur leuis materia. Ita ille.

Hurtadus verò §. 110. *cit.* sumendam esse grauitatem, & leuitatem materiæ ex quantitate magna, vel parua armorum, quæ donantur, his verbis pronunciat. Si arma sint in magna quantitate, vt illis posset infidelis nobis inferre graue damnum, nullus potest ea donare, nisi vrgente graui aliquo damno vitæ, aut fortunarum: nec tunc Christianus esset inciuilis, cùm possit se canonica lege tueri. Si verò arma sint in quantitate non magna, vt gladius, sclopetum, aut clypeus, aut elegans equus, tunc non præstringitur donans hac lege: tum quia hæc parum nocent: tum quia Ecclesia non curat de iis leuibus, raris, & non nocentibus casibus, &c. Ita ille.

Huic modo dicendi non in totum adhæsit antea Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 6. *q.* 7. *n.* 146. vt probant hæc

cjus verba: Patuitas materiæ regulariter secundùm probabilem opinionem excusat ab incursu hujus Censuræ, modò tamen non tantùm numerus rerum quæ traduntur, verùm etiam quantitas attendatur. Nam etiam donatio unius equi, onius armaturæ hominis, & multò magis unius navigii, onius triremis, utique prohibita videtur. Debet ergo esse res una, & parvæ quantitatis, vel potiùs parvæ utilitatis infidelibus contra Christianos, ut si quis, v.g. ex gratitudine, vel negotio benè gesto, dono daret pugionem, vel galeam, vel quid simile, quod etiam passim reperiatur apud ipsos, & sit res parvi momenti, omnibus consideratis. Huc usque Filliucius.

Ego verò, omissis aliis modis dicendi, respondeo: Quod quamvis certum sit, quod ad cognoscendam in hac re materiæ gravitatem, aut parvitatem, sit attendenda quantitas armorum, quæ Infidelibus donantur, an videlicet sit magna, vel parva, aut magnæ utilitatis, vel non, &c. ut benè docent Doctores omnes citati nuper; addendum tamen sit, hanc magnitudinem, aut parvitatem non debere esse æqualem pro omnibus donantibus arma, sed potiùs inæqualem, considerata qualitate, & gravitate personæ, quæ donat, aut cui donatur; ideoque potest contingere, quod eadem materia sit gravis & levis respectu diversarum personarum donantium, aut quibus donantur. Quod satis constat ex quæst. superioribus habitis.

QVÆSTIO XV.

An qui arma, equos, & similia ad terras Infidelium detulit; pænitentia tamen ductus retulit invendita, excommunicationem contraxerit?

AFfirmant Vgolinus *hic*, §.1.*n*.12. Alterius *lib*.5. *disp*.8. *cap*.4. *Propositione* 3. & 4. Quia, inquit, Summus Pontifex prohibet in hoc Canone delationem & transmissionem armorum, equorum, &c. illis verbis: *Deferunt, seu transmittunt*: sed qui iter suscepit, & detulit prædicta Saracenis, & pervenit cum illis ad locum destinatum, verè & propriè dicitur detulisse, & transmisisse, quamvis ea Saracenis non tradiderit, quia mutato consilio cum eisdem rebus reversus est: ergo.

Sed probabiliùs longè respondeo: Non contraxisse in dicto casu excommunicationem Bullæ. Quia verba legis accipienda sunt cum effectu, nisi aliud constet de mente legislatoris: at in casu proposito non fuit sequutus effectus: ergo per illum non fuit contracta excommunicatio.

Nec obstat ratio Alterii. Quia translatio non dicitur perfecta, nisi quando res pervenit ad eum, ad quem destinata est. Nam litteræ non dicuntur ad me delatæ, vel transmissæ, nisi ipsa mihi tradantur. Vnde absolutè neganda est minor argumenti. Sic docent Navarrus *in c. Ita quorundam, de Iudæis, notab*.8. *n*.29. Sylvest. & Angel. quos citat, & sequitur Vivaldus *hic*, *casu* 7. *num. mihi* 67. *in novis* 17. Azor. *lib*.8.*c*.23.*q*.13. Hurtad. de Mendoza *vol*.1. *de fide*, *disputatione* 76. *sect*.2.§.95. Saytus *lib*.3. *c*.9. *n*.21. Filliuc. *tract*. 16. *c*.6.*q*.7.*n*.143. Duard. *hic Can*.7. *q*.10.*n*.6. Bonac. *disp*.1.*q*.8. *punct*.4.*n*.2. & 3. Qui addunt secus dicendum, si quis dictas res prohibitas semel Infidelibus tradat, aut vendat, & illicò ab eis tollat, & redimat, & ad Christianos referat; quia in hoc casu Censuram contraxit traditione rerum, nec delictum desinit esse perfectum ob recuperationem illarum.

QVÆSTIO XVI.

An si custodientes Vrbem, tam acriter à Turcis oppugnentur, ut non possint fugere vitæ, aut gravis famis discrimen absque Vrbis & armorum deditione, possint tunc absque incursione Censuræ tradere Turcis arma, aut Vrbem?

REspondeo: posse. Quia leges humanæ non obligant cum dispendio tanto. Secus dicendum si dederint Turcis Vrbem, aut arma, casu quo eam commodè possent tueri, aut haberent spem tuendi illam, aut sperarent probabiliter victum ad sustentationem; nam tunc si traderent, dictam excommunicationem incurrerent. Sic Hurtad. de Mendoza *sect*. 3. *cit*. §.94. & Azor *lib*.8.*c*.23.*q*.13. ubi sic dicit: Præterea non comprehenduntur (*hac Censura*) si qui fame, vel vi compulsi, arma, aliasve res prohibitas venderent Saracenis: vel si qui sæviente bello se dederent Turcis, aut Saracenis, ne unà cum suis armis peritent: vel si qui depositis, relictisve armis fugerent salutis, & libertatis causâ: nam, ut aliàs docuimus, leges humanæ hominum conscientias minimè obstringunt, & tenent cum probabili vitæ, aut libertatis discrimine. Huc usque Azor. Bonacina etiam *hic disp*.1.*q*.8.*punct*. 4.*n*.7. docens excusari ab hac Censura, qui metu mortis, vel alterius gravis damni deferunt arma, vel alia prohibita Infidelibus. Navat. *in cap. Ita quorundam, notab*.8.*n*.16. Saytus *lib*.3.*c*.11.*n*.18. Duardus *hic quæst*.12. Idem etiam dici potest de iis, qui naves armis onustas, aut arcem armis instructam, metu mortis aufugientes dimittunt & derelinquunt, itaut ab Infidelibus cum detrimento Christianorum capiatur. Ita Duardus *q*.13. Huc usque Bonacina.

QVÆSTIO XVII.

An qui pecunias, & alias merces interdictas deferunt ad Saracenos pro redimendis Captivis, incurrant hanc excommunicationem?

REspondeo tanquam certum: Non incurrere, etiamsi dicta deferant tempore belli. *Primò*. Quia ita habet usus in omni Ecclesia receptus. *Secundò*. Quia id expressè conceditur *in cap. Significavit, de Iudæis*. Vbi quamvis prohibeatur omnis mercimonia cum Saracenis, excipitur tamen articulus redemptionis. Et meritò, quia non erat fas interdicere redemptionem Captivorum, cum majora multò gravia sequantur ex servitute Christianorum, quàm ex emolumento Saracenorum ex mercibus, pecuniisque capto, ut constat. Sic omnes. Navar. *in cap. Ita quorundam, de Iudæis, notab*.8.*n*.26. Innoc. Hostiens. Abbas, Ioan. Andreas, & alii, quos refert, & sequitur Alterius *lib*.5.*disp*.8 *c*.5.*col*.4. Azor *tom*.1.*lib*.8.*c*.23.*q*.13. Filliuc. *tract*.16. *cap*.6.*q*.7.*n*.145. Hurtad. de Mendoza *vol*.1.*de fide*, *disp*.76 *sect*.3.§.90. & 91. Bonac. *disp*.1.*q*.8.*punct*.4.*n*.12. Palao *disp*.3.*punct*.8.*n*.17. Sayrus, Duard. Vgol. Vivald. & Regin. penes ipsum.

QVÆSTIO XVIII.

An saltem incurrant, qui pro redimendis Captivis deferunt Saracenis arma, equos, ferrum, & alia prohibita, eo quòd redimentes nequeant commodè aliis rebus non prohibitis captivos redimere?

AFfirmat Glossa *in cap. Significavit, tit. vers. Aliquod commodum*, ubi hanc quæstionem his verbis proponit & solvit? Sed quid si non possunt redimere captivos, nisi portent eis arma, vel ferrum; numquid

nunquid hoc facere possunt sine pœna excommunicationis? Arg. quod sic, ex eo quod hic dicit, excepto redemptionis articulo. Sed non credo, nisi primò requiratur auctoritas Papæ, ne aliquid fraudis fiat. Ita Gloss. Et etiam Abbas *in d. cap. n. 2.* quibus adhærere videntur Vivaldus *hic casu 7. n. 63.* & alij penes ipsum.

Sed probabiliùs sanè respondeo: Non incurrere, si saltem delatio armorum, equorum, & similium pro captivis redimendis, fiat tempore pacis. Quia hunc expressè deducitur ex dicto cap. *Significavit*, ut benè probat Alterius. Sic ipse *c. 5. cit. col. 4. vers. Secundò dicendum.* Azor, Filliuc. Hurtad. & Bonac. Ex quibus hi ultimi secus existimant dicendum casu, quo redemptores valeant aliis rebus non prohibitis captivos redimere; quia tunc, inquiunt, incurrent dictam excommunicationem, si deferant arma, equos, &c. Sed certè hæc limitatio non colligitur *ex d. cap. significavit.* Ideoque absolutè, & absque limitatione nostram sententiam defendit Alterius, dummodo delatio hujusmodi rerum fiat tempore pacis. Palao etiam *n. 17. cit.* ubi absolutè, & absque limitatione adhuc temporis id docet.

QUÆSTIO XIX.

An ad minus incurrant hanc censuram, qui tempore belli deferunt arma, equos, ferrum, & similia Saracenis pro redimendis captivis?

Affirmant incurrere communiter DD. Quia qui tempore belli deferunt arma Saracenis, verè adjuvant eos ad impugnandos Christianos: ergo verè incurrunt Censuram hujus Canonis. Ita tenent Sylvest. *excommunicatio 7. §. 61. vers. Et ista est mens*, & penes ipsum Innoc. Ioan. Andr. Abbas, Gloss. Card. Ioan. de Anan. & Rosella. Quibus addi possunt Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 5. col. 4. & 5.* Azor *tomo 1. libro 8. c. 23. q. 13.* Vivald. *hic in exposit. septimi casus, num. 63.*

Negant verò apud Hurtadum Innocentius, Angelica summa, & alij, existimantes absolutè, non incurrere excommunicationem, eo quòd talis actio sit licita, & honesta. Sed certè ex his Doctoribus, quos pro hac parte affert Hurtadus, Angelus id absolutè non docet, ut videre est per hæc ejus verba; air enim: Tenet tamen Innocent. & Hostiens. *in cap. significavit, de Iudæis*, quod pro redimendis captivis tempore guerræ, arma etiam sine pœna excommunicationis possint deferri: quod ante factum non tenerem, sed benè post factum. Hæc Angelus *verb. excommun. 5. casu 21. n. 4.*

Alij verò sub distinctione respondent, non incurri hanc excommunicationem casu quo venditione armorum, &c. redimantur viri fortes, & in re militari versati, quia tunc putatur id majus bonum. Secus verò si redimantur viri imbelles, & in bello minimè versati, quia tunc bonum commune, utpote majus, est præferendum privato, aliàs incurri excommunicationem est notum. Sic Bonac. *puncto 4. cit. n. 12.* ex Vgolino & Reginaldo.

Sed ego adhuc distinctiùs, & clariùs respondeo: *Primò*, tanquam certum: Non incurrere hanc Censuram illum, qui tempore belli deferret arma Saracenis pro redimendis illis captivis, qui non in aperto vitæ, aut fidei discrimine sunt positi, quia in hoc casu majus bonum est captivis hujusmodi opitulari, ut constat: ergo. Sic Hurtad. de Mendoza *volum. 1. de fide, disp. 76. sect. 3. §. 95.* Addens idem esse dicendum casu, quo captivus sit mihi conjunctus, quia tunc non teneor abstinere ab armorum communicatione, cum hæc actio sit de se indifferens, & ratione redemptionis fiat honesta: proinde non teneor eum ingenti meo damno ab ea abstinere.

Respondeo *Secundò*, etiam ut certum. Nec incurrere hanc Censuram deferentes arma, equos, & similia pro redimendis captivis, casu quo captivi sint viri fortes, & præstantes ad bellandum: quia certum est tunc id putari majus bonum; siquidem ex hac commutatione plus emolumenti evenit Christianismo, ut constat. Sic auctores secundi, & tertij modi dicendi.

Respondeo *Tertiò*, probabiliter: Regulariter loquendo, semper est licita, etiam tempore belli, delatio armorum pro redemptione captivorum. Quia regulariter loquendo, semper est majus bonum Christianorum, si redimantur, etiam permutatione armorum, & aliarum rerum prohibitarum. Patet. Tum quia regulariter loquendo, captivi, præcipuè fœminæ, & pueri, semper sunt in periculo fidei, aut vitæ, ut satis notum est nostris Redemptoribus. Tum etiam, quia passim captivi redimuntur pecunia, etiam tempore guerræ, quæ tamen est unum, & maximum inter prohibita, *ut infrà*: ergo & possunt redimi absque pœna Censuræ permutatione armorum. Sic Innoc. & Hostiens. ut vidimus apud Angelum. Et sic Filliuc. *tract. 16. c. 6. q. 7. n. 145.* & Palao *loc. cit.* quatenus absolutè, & sine distinctione temporis docent, deferentes arma ad redemptionem captivorum, non incurrere excommunicationem. Dixi autem in hac tertia conclusione, *regulariter loquendo*, & ut communiter solet fieri captivorum redemptio; quia secus est dicendum casu particulari, si quis, v. g. arma ferret in tanta quantitate, ut ex eorum traditione probabiliter immineret grave periculum Christianismo; quia tunc sub excommunicatione teneretur arma non ferre, & in hoc benè Bonacina cum aliis.

QUÆSTIO XX.

Quid nomine Armorum, *quæ primo loco deferri ad Saracenos, & alios Infideles prohibentur, intelligatur?*

Respondeo ut quid certum, intelligi in primis arma, tam offensiva, quàm defensiva: nam utraque verè sunt arma, ut habet Gloss. *in cap unico, de Iud. & Saracen.* Extravagantium Ioan. XXII. Deinde, in specie loquendo, nomine *Armorum*, intelliguntur hastæ, sclopi, bombardæ, galeæ, enses, pugiones, glandes, pilæ, pulvis tormentarius, sulphur, pix, salnitrum, fustes cuspide munitæ, balistæ, sagittæ, fundæ, sudes, clypei, loricæ, thoraces ex materia resistente vulneribus, & denique omne instrumentum ad feriendum in pugna, & omnia sine quibus arma non possunt gestari. Sic communiter omnes. Inter quos de aliquibus instrumentis dubitatur, ut mox videbimus: Sit ergo.

QUÆSTIO XXI.

An cultelli ad cibos, vel calamos scindendos, nomine armorum comprehendantur, & sint materia hujus Censuræ?

Respondeo tanquam certum: Non comprehendi nomine armorum, & consequenter non ligari hac Censura eos, qui deferunt ad Saracenos dictos cultellos formatos ad scindendum panem, vel calamum. Quia hujusmodi propriè non vocantur arma, & meritò, cum in prælio nec usum ullum habere possint. Sic Bart. *in l. 1. n. 2. ad leg. Iuliam de vi publ.* Abbas *in c. Clerici, de vit. & honest. cler. n. 7.* Angel. &

Sylv. quos citat, & sequitur Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 7.* Suar. Filliuc. Sayrus, quos refert, & sectatur Bonac. *hic disp. 1. q. 8. punct. 2. n. 3.* Toletus, & Azor, quos amplectitur Hurtad. de Mendoza *volum. 1. disp. 76. sectione 3. §. 56.* Palao *disp. 3. puncto 8. n. 5.* & penes ipsum Navarr. *c. 26. n. 63.* Sayrus *c. 11. n. 18.* & alij. Qui ferè omnes advertunt, hoc esse intelligendùm de paruo cultro, qui non sit aptus ad offendendum in bello: nam si esset talis ut in bello deservire posset, verè comprehenderetur appellatione armorum, & esset materia hujus excommunicationis.

QVÆSTIO XXII.

An incideret in hanc Censuram, qui magnam horum parvorum gladiorum vim ad Saracenos deferret?

RESpondeo tanquam certum, tunc in hanc Censuram incidere: Non tamen ob eam rationem, quia ut diximus, hujusmodi gladioli non admittunt propriè nomen armorum, sed quia ferrum & chalybem ad Saracenos asportaret, quod utique est prohibitum sub eadem Censura in hoc canone: gladioli namque prædicti, verè sunt ferrum & chalybs. Sic Alterius, & Hurtadus *loc. cit.* Addens hac lege etiam comprehendi ligones, vectes, & alia instrumenta, quibus exercitus eget ad fodiendam terram, parietes demoliendos, eruendos lapides, &c.

QVÆSTIO XXIII.

An item contraheret hanc Censuram, qui secures falces, rastra, pertica, & alia instrumenta necessaria ad colendos agros, & vineas, ad Saracenos, vel alios Infideles deferret?

RESpondeo etiam contrahere talem Censuram; non ideo quia arma ad inimicos Christiani nominis deferret, cum dicta non comprehendantur sub numine armorum, sed quia deferret ad illos ferrum, cum omnia prædicta ferrum sint, & materia ex qua hostes instructi sint ad ea in arma vertendum. Sic ex Navarro *in cap. Quorundam, de Iud. notab. 5.* Filliuc. *hic n. 135.* Vgolino *verb. arma, n. 2.* Duardo *q. 20.* Sayro *libro 3. c. 11. n. 18.* & Gambarupta *casu 7.* docet Bonac. *disp. 1. q. 8. punct. 2. n. 4.* Hurtad. de Mendoza *§. 56. cit.* Tolet. *lib. 1. c. 23. n. 8.* & Alterius *c. 7. citato*, & alij, quidquid aliud indicent Vivald. *hic num. 67.* & Azor *infra q. 28. citandi.*

QVÆSTIO XXIV.

An nomine Equorum *prohibeantur omnes equi, cujuscunque conditionis sint?*

RESpondeo tanquam certum: Prohiberi omnes equos domitos, & indomitos, veloces ad cursum, vel aptos ad trahendam rhedam, aut ferendam salmam, disciplinatos ad pugnam, vel è contra, & tandem claudos & debiles, aut morbosos, si arte possunt curari. Sic Navarr. *in Man. c. 27. n. 63. vers. Tertia quod per equos.* Alterius *libro 5. disp. 8. cap. 7. col. 1.* Qui addit sufficere unicum tradere equum Infidelibus ad incurrendam hanc excommunicationem si non esset adeò ineptus, ut potiùs incommodo, & labori, quàm utilitati, & usui esset. Aut, addo ego, donans esset Princeps, aut alia persona gravis, juxta dicta à nobis *suprà q. 14.* Sic etiam Reginaldus *libro 9. c. 18. n. 294.*

QVÆSTIO XXV.

An nomine Equorum *prohibeantur sub hac Censura omnia genera bestiarum pugnantium, v. g. Elephanti?*

RESpondeo, prohiberi. Quia æquivalent equis, & sic horum omnino est eadem ratio, & consequenter jus idem. Sic optimè Hurt. de Mend. *vol. 1. disp. 76. sect. 3. §. 65.* ubi Regin. volentem solos equos prohibitos esse, explicat idem voluisse loquendo de bestia pugnaci. Sic etiam alij communiter, præcipuè mox citandi.

QVÆSTIO XXVI.

An item sub eodem nomine Equorum, *& sub eadem Censura prohibeantur deferri ad Infideles Cameli, Asini, Muli, & Boves, & omne aliud genus bestiarum servientium ad onera in bello ferenda?*

NEgat Regin. *lib. 9. n. 18. n. 294.* his verbis: Imò judicio Iacobi à Graffiis *lib. 4. decis. aurear. c. 18. n. 7.* includit (*nomen equorum*) aliud quodcunque jumentum, quod deservire potest defendis sarcinis, & aliis bello necessariis, ut Mulus, Asinus, &c. Sed in materia pœnali non videtur esse locus tali extensioni ita ille ex Navarro *in cap. Ita quorumdam, notab. 5. n. 27.*

Sed ut certum respondeo, prohiberi sub eadem Censura transportationem dictarum bestiarum ad Infideles. Quia quamvis verum sit, quod propriè, & in rigore loquendo, dicta animalia nomine *equorum* non veniant, aut comprehendantur, veniunt tamen, & comprehenduntur sub nomine, *& alia hujusmodi*, & etiam sub nomine *auxilij*; cùm certum sit, quod qui præfata jumenta ad Infideles transmitterent, verè auxiliarentur eis, ideóque ob hanc rationem in hanc inciderent Censuram. Sic Suarez *tomo 5. in 3. p. disp. 21. sect. 2. n. 53.* Alterius *libro 5. disp. 8. c. 7. vers. Per equos.* Duardus *can. 7. q. 19.* Filliucius *tract. 16. c. 6. q. 4. n. 134.* Sayrus *libro 3. c. 11. num. 17.* Bonacina *disp. 1. q. 8. puncto 2. n. 1.* Hurtadus de Mendoza *de fide, volum. 1. disp. 76. sect. 3. §. 63.* Vivaldus hic, *casu 7. n. 4.* Palao *disp. 3. puncto 8. n. 5.* Imò & Navarrus *in Man. c. 26. n. 63.*

QVÆSTIO XXVII.

An deinde Equorum *nomine prohibeantur deferri ad fideles omnia instrumenta, quibus aluntur, curantur, & ad bellum instruuntur equi?*

RESpondeo affirmativè. Quia est eadem ratio. Nam equi prohibentur, ut sunt utiles ad bellum: at sine equilinis instrumentis non sunt utiles: ergo prohibentur simul cum equis hæc eorum instrumenta. Et adminus prohibentur voce *auxilium*, quia qui est causa per equilina instrumenta ut urgeat equitatus hostilis, hosti est auxilio non paruo. Prohibetur ergo sub hac Censura, ne quis possit ad Infideles deferre equorum stramina, sellas, clitellas, stapedes, coria stringentia, frena, capistra, compedes ferreos, aut canabinos, & similia. Sic omnino Mendoza *§. 63. citato.* Et hæc de equis. Ad tertiam dictionem, quæ est *ferrum*, transeamus. Sit ergo

QVÆSTIO XXVIII.

An in hoc Canone, nomine Ferri, *prohibeatur ad Infideles deferri tam ferrum factum, quàm infectum?*

RESPONDEO, ut certum: Vtrumque prohiberi, nempe ferrum factum, & infectum. Per ferrum factum communiter intelligunt Doctores, instrumenta quælibet ex ferro formata & elaborata, ut sunt secures, falces, ligones, cultri, vectes, & alia instrumenta ex ferro artefacta, ut diximus *sup. q. 20. & sequent.* quidquid repugnare videatur Azor *tomo 1. lib. 8. c. 23. q. 10. col. 1020.* Per ferrum verò infectum intelligunt ipsam ferri laminam, seu massam impolitam, ac rudem, ex qua confici possunt instrumenta ad bellum. Sic communiter Auctores. Navarrus *in Man. c. 27. n. 63. vers. Quinta quod per ferrum.* Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 7. vers. Ferrum.* Azor *lib. 8. cit. c. 23. q. 11.* Filliuc. *tract. 16. c. 6. q. 4. n. 136.* Bonae. *disp. 1. quæst. 8. punct. 2. n. 5.* Regin. *lib. 9. c. 18. n. 196.* Hurt. de Meud. *de fide, vol. 1. disp. 76. sect. 3. §. 57.* Palao *disp. 3. punct. 8. n. 5.* & communis.

QVÆSTIO XXIX.

An sub nomine Ferri, *comprehendatur vena ferri, ita ut Bullæ Censura incurratur, si Infidelibus transferatur?*

NEgat Navarrus *in cap. Ita quorundam, de Iudæis, notab. 6. n. 9. & in Man. c. 27. n. 63. vers. Quinta quod per ferrum,* existimans non comprehendi, nisi feratur ea intentione, ut ex dicta vena eruatur ferrum, & fiant arma. Fundamentum ejus est. Quia vena ferri non est ferrum, sed terra ex qua arte, & industria hominis potest educi ferrum. Navarrum sequuntur Regin. *loc. cit.* & Gambarupta *can. 7. n. 13.*

Sed probabiliùs multò respondeo: Comprehendi, & ita in Bullæ censuram incurrere illum, qui venam ferri Infidelibus defert, aut transmittit. Quia multò probabilius est, venam ferri verè, ac propriè esse ferrum, non quidem ita putum & mundum, sicut postquam igne purgatum est, verum tamen ferrum; sicut segetes triticum continent, etiam antequam ab illis fuerit separatum, & purgatum. Et si lata esset excommunicatio contra deferentes triticum, absque dubio comprehenderet eos qui segetes non purgatas deferrent: ergo similiter in nostro casu est dicendum. S. Suarez *disp. 21. sect. 2. n. 55.* Alterius *lib. 5. disp. 8. c. dub. 2. & c. 7. col. 5.* Sylvest. *excommun. 7. §. 59.* Filliuc. *c. 6. cit. n. 138.* Sayrus, Duard. Vgolinus, & Coricanus, quos citat, & sequitur Bonae. *loc. cit. n. 5.* Mendoza *sect. 3. cit. §. 59. & 60.* Addens hujusmodi veam non solùm comprehendi, & contineri voce, *ferrum*, & *materia armorum*, eo quòd verè sit ferrum, sed etiam comprehendi voce, *auxilium quomodolibet*, qui est, & non parvum, commodare hosti unde ferrum efficiat ad pugnam.

QVÆSTIO XXX.

An nomine Ferri *intelligatur non solùm ferrum, sed etiam quæcunque alia materia apta ad armanda arma, & instrumenta bellica?*

AFfirmat Cajetanus *verb. excommunicatio, c. 50.* apud Azorium, Alterium, & alios. Sed certè Cajetanus neque dicit, quod ferrum factum sit, tum ferrum ipsum, tum omne genus armorum ex ferro factum ut vult Azor. Neque quod nomine ferri intelligenda sit quæcunque materia propria, primaria, seu secundaria armorum, ut refert Alterius; cum solùm hæc verba proferat: Adverte deinde, quod appellatione *armorum*, veniunt non solùm offensiva, sed defensiva, ex quacunque materia sint. Per *ferrum* autem, & *lignamina*, præcipuam materiam intellige armorum, & galearum, & Navium. Et per *alia prohibita*, accipe non solùm Naves & Galeas ipsas, sed quascunque secundarias proprias materias armorum, galearum, navium, ut sunt sartiæ, vela galearum, & breviter quæcunque ad hoc sunt, ut ex eis Christiani impugnentur. Sic enim processus Cœnæ Domini explicat. Huc usque Cajet. Cujus verba retuli, ut videas quàm falsò citetur à dictis authoribus. Vnde

Vt certum respondeo: Nomine Ferri, solum ferrum esse intelligendum, non aliam materiam, etiamsi ex illa possint arma fabricari. Quia statim post illam dictionem *Ferrum*, addit Bulla, *filum ferri, stannum, chalybem, omniaque alia metallorum genera*, quæ quidem non adderet, si per *ferrum*, aliam materiam armorum significare voluisset quàm ferrum. Sic meo videri Cajetanus, ut indicant verba ejus. Navarrus *in c. Ita quorundam, cit. notab. 6. n. 5.* Azor *tom. 1. lib. 8. c. 23. q. 11.* Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 7. col. 5. vers. Sed dubitari potest.*

QVÆSTIO XXXI.

An qui deferret claviculos parvos Saracenis, in hanc excommunicationem incideret?

REspondeo: Non incidere. Quia tales clavi et ferrei, non sunt utiles bello. Nisi casu, quo magnam quantitatem, aut copiam horum referret. Quia tunc talia instrumenta cum verè sint ferrum factum, ex una parte, & ex alia possint facillimo negotio Saraceni illa convertere in arma, locus esset excommunicationi, ut constat ex dictis suprà. Et tenent in re Navarr. *notab. 6. cit. n. 51. & 52.* Sylv. & Rebuff. quos citat, & sequitur Alterius *loc. cit. dub. 2.*

QVÆSTIO XXXII.

An Filum ferri, *quod prohibetur ad Saracenos deferri, comprehendat in se fila omnium aliorum metallorum?*

REspondeo: Comprehendere ob identitatem rationis. Nam constitutio pœnalis loquens de uno solo, quia frequentiùs contingit, non excludit aliud in quo reperitur eadem ratio, licèt rariùs accidat, juxta Gloss. *in Clem. 1. verb. Præsidentes, de re sipt.* Sic Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 7. col. 6. vers. Filum ferri.* Qui rationem etiam affert, quare in Bulla prohibeatur filum ferri ad Saracenos deferri, & ea est, quia videlicet deservit ad arcus tendendos, ut sic ducti velociùs sagittas emittant. Deferentes igitur filum ferri ad Saracenos, aut alios Infideles, verè incidunt in hanc censuram, nisi aliàs ob parvitatem materiæ excusentur à mortali.

QVÆSTIO XXXIII.

Quid nomine Stanni, *quod etiam prohibetur ad Infideles deferri, Pontifex significare voluerit?*

REspondeo, quod voluerit significare notissimum quoddam metalli genus, quod est liquor primus fluens in fornacibus ex plumbo cum argento in fodinis mixto, ut dicit Plinius *lib. 34. c. 16.* Et quia utile est ad multa in bello, idcirco prohibetur à Papa ejus delatio. Sic omnino Alter. *c. 7. cit. col. 7. verb. Stannum.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXXIV.

Quid sit Chalybs, *qui post stannum prohibetur sub Censura ad Saracenos deferri?*

RESpondeo quod est genus quoddam ferri magis purum, purgatum, & perfectius communi. Probatur ex illo Virg. 8. Æn. *Vulnificusque chalybs vasta fornace liquescit.* Nam iis verbis clarissimè ostenditur, instrumenta ex chalybe fabricata esse maximè apta, & accommodata ad prælium, cum chalybs per excellentiam vulnificus appelletur, eo quòd maximè ad infligendum vulnus valeat. Huc usque idem Alterius *loc. cit. verb. Chalybem.*

QVÆSTIO XXXV.

An ultra ferram, & filum ferri, stannum, & chalybem etiam prohibeat Pontifex omnia alia metallorum genera?

RESpondeo: Prohibere expressè, ut constat ex contextu Bullæ. Ideoque quicumque deferret ad Infideles quodvis metalli genus, etiam ultra expressè prohibita, ut sunt aurum, argentum, electrum, æs, plumbum, aurichalcum, & similia, nisi ex paruitate materiæ excusaretur à mortali, in hanc Bullæ excommunicationem incideret. Sic omnes, præcipuè Alterius *loc. cit. verb. Omniaque alia metallorum genera*, ubi addit id etiam habere verum in casu quo esset metalli genus, ex quo arma idonea ad pugnandum formari non possent, quoniam Pontifex simpliciter, & absque ulla distinctione prohibet omnia metallorum genera. Legantur etiam Bonac. *disp.* 1. *q.* 8. *puncto* 2. *n.* 6. Filliuc. *tract.* 16. *c.* 6. *q.* 4. *dicto* 4. *n.* 136.

QVÆSTIO XXXVI.

An pecunia ex auro, argento, aut ære confecta prohibeatur ad Saracenos deferri?

NEgat apud Bonacinam *loc. cit.* Duardus *hic q.* 22. *n.* 3. *&* *q.* 38. *n.* 9. Quia existimat non comprehendi sub voce metallorum.

Sed ut certum respondeo, prohiberi hoc in Canone, vel quia comprehenditur nomine *metalli*, eo quòd omnis pecunia ex aliquo metallorum genere conficitur, nempe ex auro, argento, vel ære. Aut, ut alij volunt, quia continetur sub illa clausula generali, *Aliaque hujusmodi, quibus Christianos impugnant.* Quia Christiani magis possunt impugnari pecuniis, quàm armis. Aut denique comprehenditur sub illis verbis quæ in secunda parte hujus Canonis habentur, videlicet: *Illisque* (idest Infidelibus) *ad id auxilium, consilium, vel favorem præstant.* Quia non minus auxilium præstatur Infidelibus, si illis suppeditetur pecunia ad bellum quàm si subministrentur arma. Constat ergo, quod qui deferunt pecunias ad Saracenos (etiam dato quod non contineantur sub voce metallorum) incurrunt hanc Bullæ excommunicationem. Sic Navarr. *c.* 27. *n.* 63. *vers. Sexta, quod per aurum.* Suarez *hic disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 54. Alterius *libro* 5. *disp.* 8. *c.* 6. *col.* 3. *vers. Potest tamen dubitari.* Filliuc. *tract.* 16. *c.* 6. *q.* 5. *n.* 137. Bonacina *disp.* 1. *q.* 8. *punct.* 2. *n* 5. Vivaldus *hic casu* 7. *num. mihi* 58. Hurtadus de Mendoza *disp.* 76. *sect.* 3. §. 61. Reginaldus *libro* 9. *n.* 295. Palaq *disp.* 3. *punct.* 8. *n.* 6. & omnes.

QVÆSTIO XXXVII.

An ex delatione cujusque instrumenti bellici ad Infideles, hæc excommunicatio incurratur?

RESpondeo: Incurri. Quia id sub ea pœna prohibet Pontifex in hoc Canone his verbis: *Atque bellica instrumenta.* Vnde hæc excommunicatio incurritur in casu quo deferantur ad Infideles, tympana, tubæ, fistulæ, litui, cornua, & similia, quibus milites ad bellum excitantur, vel instruuntur. Item scalæ, currus, manus ferreæ, quibus naves detinentur, ne aufugiant. Bombardæ, seu culebrinæ, balistæ, spiogardæ, & alia hujusmodi. Sic Navarr. *c.* 27. *n.* 68. *vers. Sexta, cit.* Alterius *c.* 6. *cit. col.* 7. *vers. Atque bellica instrumenta.* Sayrus, Duardus, Vgolinus, quos affert & sequitur Bonac. *puncto* 2. *cit. n.* 5. *vers. Quintò bellica instrumenta.* Palao *puncto* 8. *cit. n.* 5. & communis.

QVÆSTIO XXXVIII.

Quid prohibeat Pontifex ad Infideles transferre per hanc vocem, Lignamina?

RESpondeo: Quod prohibet omnia ligna idonea tam ad Navigia, seu Galeas efformandas, quàm ad fabricanda instrumenta bellica, quorum usus sit ad pugnam. Sic omnes DD. præcipuè Navarrus *cap.* 27. *n.* 63. *vers. Sexta quod per aurum*, ubi sic ait: Per lignamina intelliguntur trabes, & alia ligna navibus & triremibus, & aliis instrumentis bellicis fabricandis opportuna, quamvis *ind. cap. Ita quorumdam*, restrictius lignamina galearum prohibeantur. Sic ille. Azor *lib.* 8. *c.* 23. *q.* 12. Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *c.* 7. *col.* 7. *vers. Lignamina.* Hurt. de Mendoza *volum.* 1. *de fide, disp.* 76. *sect.* 3. §. 62. Reginald. *lib.* 9. *c.* 18. *n.* 297. & omnes communiter.

QVÆSTIO XXXIX.

An sub hac voce, Lignamina, *comprehendantur naves ipsæ, galeæ, triremes, antennæ, & similia?*

RESpondeo ut certum: Comprehendi. Quia si prohibetur delatio lignaminum, ne ex illis naves, galeæ, & alia præfata confici possint, à fortiori erit prohibitum, ne instrumenta jam formata asportentur, juxta illud Arist. *Propter quod unumquodque tale, & illud magis. Authent. Multò magis, C. de Sacrosanctis Eccles.* & quidem lignamina prohibentur n[e] inde ab Infidelibus naves fiant. Sic Navarr. Alterius Palao, Hurtadus, & Reginaldus *locis nuper citati[s]* Et communis.

QVÆSTIO XL.

An incurreret hanc excommunicationem, q[ui] ligna ad ignem solùm fovendum ad Infideles deferret?

RESpondeo: Non incurrere. Quia in hoc casu n[on] prohibentur magis, quàm aliæ merces. Sec[us] esset dicendum in casu, quo quis deferret ligna [a]d Infideles, ad usus spectantes ad bellum, nempe ut [i]llis uterentur ad incendendum castrum, vel ad c[on]struendum pontem, ut exercitus flumen trajicere [po]sset, &c. Quia tunc verè incurreret hanc excom[m]unicationem, ut constat. Sic Navarr. Alterius & Hurtad. *loc. cit.*

QVÆSTIO

Qvæstio XLI.

Quid prohibeat Pontifex per verba hæc: Canabem & funes, tam ex ipso canabe, quàm alia quacunque materia, & ipsam materiam?

RESpondeo: Prohibere omnes chordas, nempe tam maiores, crassiores, & densiores, significatas per vocem *canabem*; quàm minores, tenuiores, & graciliores, significatas per nomen *funes*, quæ solent formari non solùm ex canabe, sed ex lino, stupa, lana, & aliis, & ex quacunque materia fuerint compositæ, prohibentur sub excommunicatione ad Infideles ferri. Denique prohibet Pontifex *ipsam materiam*, ex qua fiunt ipsæ funes & chordæ, nempe canabem, stupam, linum, lanam, & quamcunque aliam materiam, ex qua communiter conficiuntur dictæ funes, seu chordæ. Sic Alterius *loc. cit. col.* 10. *pag.* 545. Hurtadus *sect.* 3. *cit.* §. 64. *pag.* 603. Palao *n.* 5. *citato*, & communis.

Qvæstio XLII.

Quid item prohibeat Pontifex per hæc vltimæ primæ clausulæ verba: Aliaque huiusmodi, quibus Christianos, & Catholicos impugnant?

REspondeo: Prohibere generatim omnes res ad bellum spectantes. Nam recensitis armis, ferro, chalybe, &c. vt complecteretur omnem materiam armorum & machinarum, instrumentorúmque omnium, quibus impugnamur à Turcis, Hæreticis, & aliis Infidelibus, adiecit hæc verba: *Aliaque huiusmodi, quibus, &c.* Sic Alterius, hæc dicens: Optimè enim Summ. Pontifex post peculiarem enarrationem multarum rerum ad bellum spectantium, voluit apponere clausulam generalem, vt complecteretur omnes alias res eiusdem generis; scilicet ad bellum vtiles, & necessarias, quibus Christiani ab Infidelibus impugnari possent: Eas enim omnes, & singulas in specie recensere, immensum fuisset opus. Quamobrem sub clausula generali comprehenduntur vela ad vsum nauium, remi, antennæ, machinæ ligneæ, vel ex ferro, aut alia materia ad pugnandum, clypei ad defendendum, thoraces, & quæcunque munimenta ex pelle, ferro, seu ex alia materia confecta ad protegendum corpus in pugna accommodata, pulueres ad vsum tormentorum bellicorum, sulphura, nitrum, ex quibus huiusmodi pulueres conficiuntur, currus, scala, iumenta oneraria, cameli, & alia similia, quæ plurima sunt. Et hæc omnia prohibentur sub pœna excommunicationis. Sic Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *cap.* 7. *in fine*. Hurtad. de Mendoza *loc. cit.* §. 65. Bonac. *disp.* 1. *q.* 8. *puncto* 2. *n.* 5. & alij.

Qvæstio XLIII.

An in hac Bulla prohibeantur victualia, & vestimenta ad Infideles deferri?

AFfirmant apud Bonacinam Nauarr. *in cap. Ita quorundam, n.* 63. & Duard. *hic can.* 7. *q.* 29. Quorum fundamentum est, quia in hac Bulla generaliter excommunicantur deferentes ad Infideles prohibita: at sic est, quod delatio victualium, & aliarum mercium, est prohibita in Clem. 5. de Iudæis: ergo deferentes ad Infideles victualia, verè remanent excommunicati per hanc Bullam.

Sed iam probabilius longè, imò vt certum respondeo: Non prohiberi absolutè in Bulla Cœnæ, deferre victualia & vestimenta, aut alias merces ad Infideles. Quia hæc non sunt instrumenta bellica, nisi aliàs subministrentur hostibus Christianorum eo tempore quo moraliter loquendo, in prudentis æstimatione censeretur, inseruire hæc eis posse ad impugnandos Christianos, quia tunc verè comprehenderentur in Bulla Cœnæ, vel sub illis verbis: *Atque bellica instrumenta*, vt quidam volunt: vel vt alij, & melius, sub istis: *auxilium, vel fauorem quomodolibet præstantes*. Nam quis neget exercitum, quo Christiani impugnantur, dictis rebus aliquo modo iuuari: ergo eo tempore solo, non alio incideret in hanc Bullæ excommunicationem, qui victualia, vestimenta, merces, & alia huiusmodi ad Infideles deferret. Verum est quod qui tempore belli ad Turcas defertet merces, victualia, &c. laberetur in Censuras iuris communis. *cap. Quod olim, de Iudæis.* Et similiter, qui omni tempore deferret merces, victualia, &c. in Alexandriam & Ægyptum, & Terras Soldani, vt *in Extrau. Multa, de Iudæis*. Non tamen in Censuram Bullæ, nisi in casu assignato. Sic tenent iam communiter omnes, eo quòd iam in Bullis Cœnæ nouioribus, minimè sint posita hæc verba, *aliaque prohibita*, sicut fuerant in antiquioribus, sed loco illorum subrogata sunt hæc: *aliaque huiusmodi, quibus Christianos, & Catholicos impugnant.* Quibus solùm fit relatio ad arma, ferrum, chalybem, & alia instrumenta bellica, quibus à Turcis oppugnantur Christiani. Ex quo constat ad fundamentum Nauat. Quem hanc nostram sequi doctrinam, ait Hurt. *vbi infra*. Sic Suar. *disp.* 2. *sect.* 1. *n.* 52. & 56. Alter. *lib.* 5. *disp.* 8. *c.* 8. *col.* 4. Filliuc. *tr.* 16. *c.* 6. *n.* 139. Bonac. *disp.* 1. *q.* 8. *puncto* 2. *n.* 6. Hurt. de Mend. *volum.* 1. *de fide, disp.* 76. *sect.* 3. §. 65. Toletus *lib.* 1. *c.* 13. *n.* 9. Sayr. *lib.* 5. *c.* 11. *n.* 12. Palao *disp.* 3. *puncto* 8. *n.* 7. citans pro hac parte Nauarrum *in cap. Ita quorundam, de Iudæis, notab.* 10. *n.* 13. 34. & 37.

Qvæstio XLIV.

An qui certiores facit Infideles & Hæreticos de statu Reipublicæ Christianæ in Christianorum perniciem, hanc Bullæ Censuram contrahat?

REspondeo: contrahere. Quia ita habetur in secunda parte huius Canonis, per hæc verba: *Necnon illos, qui per se, vel alios de rebus statum Christianæ Reipublicæ concernentibus in Christianorum perniciem & damnum ipsos Turcas, & Christianæ Religionis inimicos, necnon Hæreticos in damnum Catholicæ Religionis certiores faciunt.* Hæc Canon. Ex quibus verbis colligitur, duas conditiones requiri ad incurrendam hanc Censuram. *Prima est*, vt illæ res, de quibus certiores fiunt Turcæ, aut Hæretici, sint tales, quæ concernant statum temporalem (non spiritualem) & regimen politicum Reipublicæ Christianæ. *Secunda est*, quod id de quo certiores fiunt, cedat in perniciem, & damnum Catholicæ Religionis, & Christianæ Reipublicæ. Sic omnes, præcipuè mox citandi.

Qvæstio XV.

An vt quis hanc Censuram incurrat, debeat certiores facere hostes Christiani nominis de statu temporali totius Christianæ Religionis?

REspondeo, quod non: sed sufficere quod certiores faciat hostes de rebus concernentibus ad statum temporalem partis Christianitatis, vt vnius Regni, Prouinciæ, vel Ciuitatis, aut oppidi, quorum cognitione posset deinde Turca, aut alius hostis Christi

Christi nominis, expugnare Regnum, Ciuitatem, aut Oppidum, aut arcem capere, aut se munire, siue præsenti, siue futuro tempore. Ratio est. Quia in Bulla non dicitur, *de rebus concernentibus statum totius Reipublicæ Christianæ*, sed *Christianæ Reipublicæ*: quod quidem verificatur de qualibet Christiana Republica, nempe Regno, Prouincia, Ciuitate, oppido, &c. Sic Sayrus *lib. 3. c. 11. n. 45.* Vgolinus *hic num. 2. pag. 124.* Duardus *q. 30.* & Bonac. *disp. 1. q. 8. puncto 2. n. 29.* Qui secus dicunt, si certiores faciat inimicos dictos in damnum alicuius particularis personæ. Filliucius *tract. 16. c. 6. q. 8. num. 149.* Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 9. col. 4. vers. Ex dictis infertur, & vers. Secundo infertur.* Palao *disp. 3. puncto 8. num. 18.* & omnes.

QVÆSTIO XLVI.

An si quis degens Matriti, v. g. certiorem faciat Turcam, aut alium Infidelem, seu Hereticum de rebus ciuilibus, aut iocosis, non pertinentibus ad statum, incurrat hanc Censuram?

RESpondeo tanquam certum: Non incurrere. Quia scientia talium rerum nec pertinet ad statum Reipublicæ Christianæ, nec inde possunt inimici in damnum dictæ Reipublicæ aliquid machinari, quæ sunt conditiones requisitæ ad hanc Censuram contrahendam, vt supra est habitum. Sic Hurtadus de Mendoza *disp. 76. cit. sect. 3. §. 66.* Addens ex doctrina Toleti *lib. 1. cap. 23. n. 12.* Nec incurrere illum, qui consilium dat Turcæ de negotio nulla ratione vergente in nostrum damnum. Nec tandem illum, qui eidem Turcæ fauet cum Rege Hispano in negotio non spectante nostrum incommodum, vt verbi gratia, quod det aditum, vt medicus causa vxor illius Neapolim veniat. Quia verba Bullæ nuper adducta apertè indicant.

QVÆSTIO XLVII.

An si quis certiores faciat hostes Christi Nominis de præfatis rebus per nuntium, hac Censura perstringatur?

REspondeo: Quod vterque, nempe tam mandans, quàm nuntius, tali Censura ligetur. Quia vterque reuelat secretum in damnum Christianæ Religionis, mandans nempe, per alium; nuntius verò per seipsum. Nec refert quod hic ex propriis nihil afferat, sed tantùm narret dicta à mandante, nam sufficit quod in fide & auctoritate illius tale secretum reueler. Sic colligitur ex illis verbis Bullæ: *Per se, vel per alios*, & docent Suarez *disp. 21. sect. 2. n. 58.* Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 9. col. 3. vers. Et incurritur.* Filiuc. *tract. 16. cap. 6. q. 8. n. 150.* Mendoza *volum. 3. de fide, disp. 76 sect. 3. §. 69.*

QVÆSTIO XLVIII.

An si reuelatio dictarum rerum fiat per Epistolam, incurrat etiam vterque hanc Censuram?

REspondeo in primis, vt certum, Incurrere hanc Censuram illum, qui literas, seu epistolam mittit. Quia paria sunt mittere nuntium, aut epistolam, *capite Vbi periculum, §. Hoc sacro, vers. Nulli etiam fas sit, de electione in 6* at qui reuelat per nuntium, est excommunicatus per Bullam: ergo & qui reuelat per epistolam, aut literas. In hoc conueniunt omnes.

Respondeo deinde, etiam qui defert epistolam, incurrere hanc Censuram, casu quo huic latori aliquo modo etiam in genere, & confusè constet literas, seu epistolam quam defert, continere res publicas concernentes ad statum alicuius Regni, Prouinciæ, Ciuitatis, Castri, Regis, Principis, vel Ducis, quamuis in specie nesciat quæ scribantur: Quia tunc deferendo literas est causa moralis, vt Infideles sciant res Christianorum, ac proinde moraliter illas reuelat; quod interdicitur expressè in Bulla. Secus est asserendum casu quo deferens literas penitus ignoraret argumentum illarum, quia tunc hic non incurret excommunicationem, quia non peccat, nec violat aliquam legem, qua cautum sit ne literæ deferantur ad Turcas priuata negotia continentes. Sic Suarez, Alterius, Filliucius, Mendoxa, Bonacina, & Duard. *locis citatis*, contra Castrum Palao *disp. 3. puncto 8. n. 19.* contrarium cum aliis sustinentem.

QVÆSTIO XLIX.

An etiam incurrat hanc Censuram Bullæ, qui alicui proditori narrat consilia Principis Christiani, sciens talem proditorem certiorem facturum Turcam de statu Regni Principis in perniciem Christianorum?

NEgant Suarez *disputatione 21 sectione 2. num. 58.* Filliucius *tractatu 16. capite 6. quæstione 9. numero 150.* vbi sic ait: Dico 1. Nunciantes solùm per se, vel alios secreta concernentia statum Christianorum, incurrere: non autem dantes consilium, auxilium, vel fauorem aliis, vt nuncient. Ratio est, quia verba illa, *Illisque ad id consilium, auxilium, vel fauorem præstant*, non referuntur ad nunciantes, sed ad Infideles, quibus datur consilium, auxilium, fauor, ad damnum Christianorum. Sic Filliucius ex Suario. Quibus adhæret Palao *puncto 8. citato, n. 20.*

Sed probabilius respondeo, talem narrantem consilia Principis proditori, incurrere hanc Censuram. *Primò*: quia probabilius est, quod pronomen *illis*, vtrosque referat, nempe & Infideles, & omnes alios, qui arma ferunt, & certiores faciunt hostes, vt optimè probat Mendoza *vbi infra*: ergo probabilius erit, quod nuncians secreta Principis proditori, in damnum Christianæ Religionis, hanc Censuram incurret.

Secundò. Quia adhuc dato quod hoc pronomen, *illisque*, referat solùm Infideles, adhuc nuncius referens secreta Principis dicto proditori, tenebitur hac Censura: nam proditio consilij secreti Principis, fauor est in Infideles, seu Turcam, quia ipse emeret carò: ergo ob præstitum Turcis fauorem tali teneretur Censura. Sic Hurtadus de Mendoxa *volum. 1. de fide, disp. 76. sect. 3. §. 68.* Et antea Vgolinus *hic vers. Secundò afficit.* Duardus *quæst. 38. n. 2. & 9. 34. n. 2.* Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 10. col. 2.* Bonac. *disp. 1. q. 8. puncto 1. num. 2.* & alij.

QVÆSTIO L.

An hac Censura innodetur, qui Turcas, aliósve Infideles certiores facit de iis, quæ iam nouerant, itaut nil noui sciant de tali denunciatione?

AFfirmant, talem denunciantem remanere in eo casu Bullæ Censura innodatum, Vgolinus *hic §. 1. num. 12. pag. 199.* & Alterius *disp. 8. cit. c. 9. col. 5. vers. Sed quæret aliquis.* Qui id probat, quia prædictus denuncians, quantum est ex parte sui, vult reuelare occulta in damnum Reipublicæ Christianæ: ergo vult violare hunc Canonem: ergo incurrit excommuni

excommunicationem, cum per se id agat, quod per se prohibetur. Nam per accidens euenit, vt ea quæ denunciat, sint nota infidelibus.

Sed probabilius respondeo: Non innodari in eo casu censura, qui Turcas certiores facit de iis, quæ ipsis iam nota erant, modò nihil noui addat. Quia huiusmodi denuncians non facit in dicto casu actum completum sub censura prohibitum: ergo. Antecedens probatur, quia reuelans non facit Turcas certiores de rebus occultis pertinentibus ad statum Reipublicæ Christianæ; cùm illi qui certi sunt, certificari amplius non possint, iuxta reg iuris in 6. *Eum qui certus est, certiorari vlterius non potest.* Sic Duard. q. 33. n. 2. & Bonac. q. 8. cit. punct. 4. n. 3.

QVÆSTIO LI.

An qui vi tormentorum reuelat infidelibus res ad statum Reipublicæ concernentes, incidat in hanc censuram?

AFfirmant Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 9. col. 6. quæst. 2. & c. 10. col. 1.* Vgolinus *hic §. 1. vers. Tertiò affecit, pag. 225.* Vasquez, Sylvester, Azor, & Becanus, quos affert, & sequitur Bonacina *hic disp. 1. quæst. 8. punct. 4 num. 9.* Ratio eorum est, quia commune, & publicum bonum præferendum est priuato commodo: ergo quodcumque malum debet quis sufferre priusquam occulta ad statum Christianæ Reipublicæ concernentia inimicis eiusdem reuelet: ergo in hoc casu Ecclesia præsumitur obligare, & transgressorem huius præcepti naturalis pœna censuræ punire.

Sed æquè probabiliter respondeo: Non incidere in dicto casu in huius Canonis censuram. Ratio est generalis: quia præcepta humana non obligant cum tanto rigore, saltem quoad pœnas, *vt supra tract. 1. disp. 9. quæst. 25.* diximus. An verò in dicto casu peccarent reuelantes, quando reuelatio vergeret in damnum commune Christianorum, affirmant DD. communiter cum Soto *de rat. teg. secr. membr. 3. quæst. 4. conclus. 6.* Sed quidquid sit de obligatione, certum est, eam, si adest, non ex vi præcepti humani, sed iuris naturalis obligare ad culpam. Sic Filliucius *tr. 16. c. 6. q. 8. n. 151.* Duardus *lib. 2. canon. 7. quæst. 3* a. Valentia, & Salas apud Bonacinam *loc. cit.* Legantur dicta à nobis *supr. q. 16.*

QVÆSTIO LII.

An narrans alicui fideli secreta Principis Christiani, vt ea in damnum Christianorum detegat Turcis, ligetur censurâ Bullæ, etiam antequam fidelis detegat?

NEgabunt certè, qui existimant, narrantem secreta Reipublicæ Christianæ, Regis, seu Principis, &c. alicui Catholico, vt infidelibus reuelet, nullo modo incurrere excommunicationem. Hi sunt Suarez, Filliuc. & Palao, relati *supr. quæst. 49.* Sed omissa hac opinione, loquendo iuxta affirmatiuam nostram, ibi traditam, adhuc

Respondeo: Non ligari censura, antequam fidelis nuncius detegat Turcis secreta sibi reuelata. Ratio est quia ad incurrendam hanc Bullæ censuram necessariò requiritur, vt Turcæ certiores fiant de statu Reipublicæ Christianæ, seu Principis: ergo antequam hæc conditio adimpleatur, non ligabitur censura ille, qui narrauit secreta alteri, vt ea Turcis reuelaret. Sic Alterius *lib. 5. disp. 8. cap 9. col. 4.* vbi docet ob hanc rationem non incidisse in hanc censuram, qui aliquam Epistolam scripsit, in qua secreta nunciauerat Turcis, ad ipsos tamen non peruenit, eo quòd in itinere fuerit intercepta, vel deperdita. Nec similiter incidisse nuncium eorundem secretorum, qui non peruenit ad ipsos Turcas, quia captus fuit in via, aut si peruenit ad eos, mutato consilio, nihil voluit reuelare. Sic etiam Bonacina *disp 1. q. 8. punct. 4. n. 4.* vbi idem docet de illo, qui mandauit arma ad infideles deferri, sed mandatarius reipsa non detulit, quia cùm tunc effectus non fuerit secutus, nec mandans, nec mandatarius excommunicatione fuerunt obstricti.

QVÆSTIO LIII.

Quid prohibeatur per illa verba Canonis: Illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstant?

REspondeo quod prohibeatur præbere auxilium, consilium, vel fauorem quomodocunque infidelibus, aut Hæreticis in damnum, & perniciem Christianorum. Constat id ex verbis Bullæ, & ex *cap. Ita quorundam, de Iudæis*, & cap. *Ad liberandam, eod. tit.* Et docent omnes DD. inde inferentes, incurrere hanc excommunicationem, qui consulit infidelibus, aut Hæreticis, vt turres, & arces ædificent, bombardas asportent, & similia, quia tale consilium est in damnum Christianorum. Legantur Authores mox citandi.

QVÆSTIO LIV.

An auxilium, consilium, & fauor sint actiones principaliter, non accessoriè in hoc Canone prohibita?

NEgant aliqui Doctores, existimantes tales actiones non esse principaliter prohibitas in hoc Canone, sed accessoriè tantum ad delationem, & transmissionem armorum, ita vt sensus Pontificis sit eos, qui consilium, auxilium, & fauorem præstant deferentibus, vel transmittentibus arma, incidere in hanc censuram.

Sed probabilius longè respondeo, prædictas actiones principaliter prohibitas esse, etiam præcisa delatione armorum. Quia si tantum fuissent accessoriæ ad delationem, & transmissionem armorum, & in borum solummodò detestationem, potius dixisset Pontifex *ad ea*, quàm *ad id*: vt sic indicaret, dantes consilium, auxilium, &c. ad supradicta facienda principaliter prohibita, etiam comprehendi. Dixit tamen *ad id*, vt potius significaret finem præstandi auxilium, & consilium ad perniciem & damnum Christianorum, & sic prohiberet singulas ex iis actionibus hoc est quomodolibet consilium præstetur infidelibus in damnum Christianorum, siue deferendo, siue transmittendo, siue nunciando, siue dando consilium solummodò illis, quomodo se debeant gerere in aliqua re occurrente. Sic Filliuc. *tract. 16. c. 6. q. 10. n. 153.* Suarez *disp. 21 sect. 2. n. 59.* Alterius *lib. 5. disp 8 c. 10. in verb. Illisque*, Duardus, & Vgolinus, quos citat, & sequitur Bonac. *disp. 1. q. 8. punct. 1. num. 3.* & Palao *disp. 3. punct. 8. n. 21.*

QVÆSTIO LV.

An consulens infidelibus aliquid in damnum Christianorum, incidat in hanc censuram casu, quo inde nullum damnum Christianis sequatur?

NEgant Suarez, & Sanchez apud Bonacinam quos ipsemet sequitur *hic disp. 1. q. 8. punct. 2. num. 15.*

*num.*25. Quia, inquit, censura non incurritur, nisi secuto effectu sub censura prohibito; effectus autem sub censura prohibitus in hoc Canone, non censetur adesse, donec ab infidelibus aliqua ratio Christianis damnificatiua fiat, cuiusmodi est turrim ædificare, *&c.* Ita ille. Quem sequitur Palao *loc. cit. num.*12.

Sed probabiliùs respondeo: incidere in censuram hanc quemcunque, qui quomolibet consilium, auxilium, vel fauorem præstat infidelibus, aut Hæreticis in damnum Christianæ Reipublicæ, etiamsi ipsi ex præstito consilio, auxilio, vel fauore non moueantur ad inferendum vllumdamnum Christianis. Quia cum hæc actio sit principalis, & per se principaliter prohibita, vt nuper est habitum, quicumque illam exercet, remanet innodatus excommunicatione, etiamsi non sequatur crimen, cuius gratiâ illa interdicitur. Licet enim regulariter, vt quis ex consilio teneatur, requiratur, vt delictum secutum sit, vt notat Cardin. *in Clement.*1. *in princip. in quæst.*12 *de pœnis*: tamen quando consilium per se prohibetur, tunc est per se titulus criminis, & subjicitur pœnæ, nulla alia re expectata. Decius *in c.*1. *num.*10.*vers. Et hoc verum intelligitur, de offic. deleg.* Sic omnino Alterius *lib.*5.*disp.*8.*c.*10.*col.*2. *vers. Sequitur quartò* (ex quo patet responsio ad fundamentum Bonacinæ) Vgolinus *hîc, in verb. Illisque, num.*1. *vers. Postremò.* Duardus *hic quæst.*38.*num.*10. Qui idem sentiunt de reuelantibus secreta. Et hanc sententiam esse valdè probabilem, fatetur Bonacina *vbi suprà.*

Qvæstio LVI.

An Christiani, qui opem ferunt Saracenis, pugnando cum illis contra alios Christianos, sint hac excommunicatione obstricti?

RΕspondeo tanquam certum: Esse, quia hi non solùm ferunt auxilium Saracenis in damnum Reipublicæ Christianæ, verùm etiam sunt consortes in crimine, & ideò potius sunt vocandi facientes, quàm auxiliantes. Sic Decius *in cap.*1.*num.*11. *de offic. deleg.* & Glossa *in Clement.*1. *de pœnis, verb. Defensauerit,* & Alterius *loc. cit. vers. Duobus modis.* Qui idem dicunt de Christianis, qui auxilium ferunt Saracenis contra alios Christianos, non pugnando simul cum illis, sed auxilium præstando ad pugnam, vt præbendo victualia, milites, magistros nauium, & similia. Deinde sunt etiam excommunicati qui fauent Turcis contra Christianos: & tales remanent Principes Christiani, qui permittunt, vt Turcæ ituri ad prædandos Christianos, vel ad oppugnandum aliquam eorum vrbem, transeant per suas terras, aut loca, cùm id impedire valent. Sic Alterius *loco citato*, vbi alia adducit exempla. Legatur.

Qvæstio LVII.

An incidat in hanc excommunicationem, qui mandat, aut consulit, vt Christus opem infidelibus ferat, subministrando illis arma, equos, & alia prohibita?

NΕgant Saytus *lib.*3.*cap.*11.*numero* 25. & Toletus *cap.* 23. *numero* 5. *vers. Aliud dubium*, apud Bonacinam, Hurtadum, & alios. Sed certè Toletus *loco citato* oppositum insinuat, nisi hoc errore impressionis contigerit. Ait enim sic: *Idcirco sub hac excommunicatione contra deferentes, comprehenduntur mandantes.* Sed quidquid velit Toletus.

Respondeo dicendum, verè incidere in excommunicationem. Tum quia probabilius est talem mandantem, aut consulentem contineri sub illis verbis Canonis, *deferentes per se, vel per alios.* Tum etiam, quia dato, hos non contineri sub dictis verbis, continentur sub verbis: *præstantes auxilium, & fauorem.* Sic Rebuffus *hîc art.*5.*verb. Deferunt.* Azor *lib.*3. *c.*23.*quæst.*13. Alterius *lib.*5. *disp.*8.*c.*20.*col.*3. *vers. Et primò.* Bonacina *disput.*1.*quæst.*8. *punct.*2.*n.*22. Hurt. de Mendoza *de fide, vol.*1.*disp.*76.*sect.*3.§.72. & alij communiter.

Qvæstio LVIII.

An mandans, aut consulens, vt Christianus opem, aut fauorem infidelibus, subministrando illis arma, & alia, ferat, maneat excommunicatus, etiam non secuto effectu?

AFfirmatiua pars suaderi potest. Quia qui auxilium præstat infidelibus in damnum Christianorum, manet excommunicatus, etiamsi infideles damnum Christianis non inferant. Et similiter manet qui consilium ad id ipsum infidelibus dat, etiamsi hi non moueantur ex huiusmodi consilio ad damnum Catholicis faciendum: ergo eodem modo manebit excommunicatus, qui mandauit, aut consuluit alicui, vt opem ferat infidelibus, subministrando illis arma in perniciem Christianorum, etiamsi huiusmodi mandatarius re ipsa talem opem infidelibus non ferat. Consequentia patet à paritate rationis, antecedens verò constat ex nuper dictis *q.*55.

Sed probabilius respondeo: Non manere excommunicatum, nisi sequuto effectu; quia deferens arma ad infideles, & non tradens, non manet excommunicatus: ergo neque mandans, aut consulens, antequam mandatarius vi mandati, aut consilij ductus opem, aut fauorem tribuat infidelibus. Sic Duardus *hic quæst.*16 *num.*7. Alterius *lib.*5.*disp.*8. *cap.*10.*col.*3.*vers. Non est autem,* & Bonacina *quæst.*8. *cit. punct.*2.*num.*23. Qui ad rationes pro parte affirmatiua adductas, bene respondet negando consequentiam, aut paritatem. Quia qui dedit auxilium, aut consilium infidelibus, præstitit actionem principaliter, & per se in isto Canone vetitam, & ideò quamuis infideles non sint moti illo auxilio, aut consilio ad inferendum damnum Christianis, verè incidit in excommunicationem. At verò qui mandatum, aut consilium alteri dedit, vt ferret opem infideli, v.g. arma, victualia, & alia; ille autem non dedit ob reuocationem mandati, aut consilij, vel alia de causa, non incidit in excommunicationem huius Canonis, in quo dicitur: *Illis qui ad id consilium præstant*: hic autem non dicitur verè consilium infideli præstitisse.

Qvæstio LIX.

An sit hac lege excommunicatus, qui defendit alium, vt tutò valeat opem præstare Turcis contra Christianos?

REspondeo tanquam certum: Esse excommunicatum, quia aliquo modo iuuamen præstat Turcis contra Christianos, quod expresè est in Bulla prohibitum. Vnde infertur, excommunicatum manere, qui defendit Petrum, v. g. volentem adjuvare infideles, vel Hæreticos, protegendo eum factis, vt tutò exequatur suum intentum, aut verbis eum excitando, laudando, & cōmendando opus, *&c.* Sic Decius

in

in cap. 1. de offic. deleg. n. 13. dicens manere huiusmodi excommunicatum, quia defendit delictum, quod prohibetur, iuxta illud quod habetur *in c. Qui consentit, 11. quæst. 3. Si quis peccantem defendit, acrius quàm ille, qui peccauit, coerceatur.* Et *in can. Qui aliorum, 24. q. 3. Qui aliorum defendit errorem, multo amplius damnabilior est illis qui errant.* Legatur Alterius *c. 10. cit.* vbi idem docet de consentiente eidem; nam eodem modo incidit in censuram huius Canonis, qui consentit, vt alter aliquid vtilitatis, & adiumenti afferat infidelibus, & Hæreticis in damnum Christianorum, iuxta regulam iuris, *Agentes & consentientes pari pœna puniuntur.*

QVÆSTIO LX.

An etiam incidat in hanc excommunicationem, qui potest impedire ne Christianus opem ferat Turcis, aut Hæreticis, & non impedit?

Respondeo etiam incidere, vel quando ratione officii tenetur prohibere, & non prohibet: vel quando quamuis non teneatur ex officio prohibere, potest tamen absque periculo, & damno suo, tamen dolosè ex intentione non vult obuiare, aut prohibere talem actionem, quia vterque vult moraliter in eodem crimine esse participes. Secus est dicendum de illo, qui ex sola negligentia, vel aliquo timore humano, aut alia de causa excusante à culpa mortali omittit impedire, quia iste non innodabitur dicta excommunicatione. Sic ex Abbate, Ioan. Andrea, Innocent. Decio, Caiet. Couarruuia, & aliis docet latè Alterius *lib. 5. disp. 8. cap. 10. columna 5. & 6. pag. 555. & 556.*

QVÆSTIO LXI.

An ille qui ratum habet, quod aliquis infidelibus, aut Hæreticis præstiterit opem; veluti arma, & similia, obstringatur excommunicatione huius Canonis?

Respondeo tanquam certum: Non obstringi (quamuis aliàs mortaliter peccet ratum habens delictum commissum.) Tum, quia in hoc Canone nullum de ratificatione verbum habetur. Tum etiam, quia finis huius prohibitionis est ne aliqua re adiuuentur contra Christianos, Turcæ, aut alij infideles, vel Hæretici: at qui solum ratum habet opus, seu subsidium antea per alium præstitum Turcis, *&c.* nullo modo cooperatur contra Christianos in eorum dãnum, siquidem præsupponitur iam factum: ergo. Sic Alter. *loc. cit. col. 6. vers. Superest, vt de eo.* Duard. *hic q. 17. à n. 5.* Bonacina *disp. 1. q. 8. punct. 2. n. 28.*

QVÆSTIO LXII.

An captiui Christiani remigantes in triremibus Turcarum, metu mortis, vel verberum, contra Christianos, incidant in hanc excommunicationem?

Affirmant nonnulli, qui existimant hos remigantes in hoc euentu mortaliter peccare: qua opinione supposita id esse probabilius affirmat Lessius *lib. 2. cap. 18. n. 123.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo, non incidere. *Primò*; quia longè probabilius est, non peccare mort. *Secundò*, quia præceptum humanum, quale est prohibitio sub censura huius Bullæ, non obligat cum discrimine vitæ, aut alio graui damno. Sic communiter omnes Doctores, etiam ex illis, qui non excusant dictos captiuos remigantes, modo dicto à peccato mortali, de quo statim. Qui tamen secus dicunt de Christianis, qui vltrò, aut ex cupiditate, vel alia ratione voluntaria, remigant in triremibus Turcarum, nam tunc manifestè incurrent hanc censuram; cum tunc absque graui, & honesta causa excusante præbent auxilium Turcis contra Christianos. Legantur Nauarrus *in manuali, cap. 27. num. 63. & in cap. Ita quorundam, de Iud. notab. 11.* Suarez *disp. 21. sect. 2. num 60.* Filliucius *tract. 16. c. 6. quæst. 9.* Alterius *lib. 5. disp 8. c. 10.* Bonacina *hic disp. 1. q. 8. punct. 4. n. 7.* Hurt. de Mendoza *de fide, vol. 1. disp 76. sect. 3. subsect. 6. §. 105. & seq.* Dicastillo *de Iust. tom. 2. lib. 2. tract. 2. disp. 4. dub. 7. n. 122.*

QVÆSTIO LXIII.

An saltem peccent mortaliter contra ius naturale, & diuinum captiui Christiani remigantes in triremibus Turcarum Christianos inuadentium; metu mortis, verberum, &c.

Affirmant plures, & graues Doctores. Quia inquiunt, nullam ob causam possumus cooperari actioni prauæ; sed qui remis agunt naues, cooperantur actioni prauæ: Tum quia naues vehunt Turcam, illúmque constituunt vbi aggrediatur, & oppugnet Christianos. Tum etiam quia ipsæ Naues impetum faciunt, illiduntque nostras. Tum denique, quia nisi tunc non essent remis impulsæ, nihil omnino Turca posset. Ita tenent Nauarrus *in summa, cap. 27. n. 6. & cap. Ita quorundam, de Iudæis, notab. 11. num. 10. & 11.* Toletus *in summa, cap. 24. num. 8.* Suarez *disput. 21. sect. 2. à num. 60.* Vgolinus *de Censuris Papæ reseruatis, part. 2. cap. 3. §. 2. vers. Ac omnes eorum fautores,* Viualdus *hic casu 7. num. mihi 8.* Comitolus *lib. 4. respons. quæst. 8.* Graffius *1. part. lib. 4. decis. c. 18. num. 6.* Saytus *lib. 3. cap. 7. num. 8.* Salas, Beia, & Fernandez, quos pro hac parte refert Diana mox citandus.

Sed probabiliùs respondeo: Non peccare mortaliter, quia remigare non est de se actio mala, sed indifferens, & licèt à captiuis Christianis accommodatè fiat ad finem infidelium pugnantium contra Christianos, non tamen fit ab eis propter eum finem, sed ad vitandum proprium damnum, qui quidem finis bonus est. Sic Corduba *in summa, quæst. 137. dub. 1.* Nauarra *lib. 3. de restit. c. 4. dub. 4. fine.* Molina *tom. 1. de iustitia, disp. 115 concl. 1.* Azor *tom. 1. lib. 2. c. 17. q. 6. & lib. 8. cap. 23. q. 17.* Lessius *lib. 2. de iust. c. 9. dub. 18. num. 122. & 123. & c. 3. dub. 3. num. 30.* Sà *verb. Peccatum, num. 9.* Lopez *1. p. instruct. c. 60. fine,* Rodriguez *in Bulla Cruc. §. 9. n. 85.* Quos omnes citat, ac sequitur Thom. Sanchez *lib. 1. sum. c. 7. n. 18.* Lurca *de Charit. disp. 51. n. 11.* Vasquez *de restit. c. 9. §. 1. num. 39. & 40.* Reginaldus *lib. 21. c. 8. n. 119.* Rebellus *lib. 2. q. 14. sect. 7.* Ioan. dè Castillo *tom. 1. de iust. lib. 2. tract. 2. dub. 7. num. 122. & 126.* Hurtad. de Mendoza *de fide, vol. 1. disp. 76. sect. 3. §. 107.* Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 10. vers. Duo alia sunt dubia:* Tannetus, Layman, Naldus, Turtian. Filliuc. Benzonius, Sousa, Hortiz, Auila, Villalobos, Duardus, & Vega, quos refert ac sequitur Diana *3. p. tract. 5. resol. 26.*

Ad argumentum, concessa maiori, nempe quod nullam ob causam possimus cooperari actioni intrinsecè prauæ, neganda est minor: ad cuius primam probationem dicendum est, quod vectura illa Turcarum de se non sit pugna, nec per se ordinetur ad illam, sed est omnino indifferens ad alios vsus. Turca verò per suam malitiam abutitur eo loco ad pugnam; quod captiuis remigibus est per accidens. Itaque illa vectura, non est physicè cooperatio, quia non est

pars operationis intrinsecè malæ, quæ est pugna, nec moraliter, quia non tenentur cessare tunc cum tanto dispendio ab actione per se indifferenti. Pro responsione autem secundæ & tertiæ probationis minoris sit

Quæstio LXIV.

An captiui Christiani remigantes in Nauibus Turcarum, mortaliter peccent, si de mandato Turcarum sub comminatione verberum, aut mortis, nauim rostratam ita impellant, vt ipsa rostro nauim Christianorum infringat?

Respondeo vt certum, mortaliter peccare, & incurrere vlterius censuram. Quia talis actio per se est iniusta, damnificatoria, & intrinsecè mala, cum sit formalis pugna in bello iniusto contra Christianos: non secus ac si quis ex remigibus, de mandato eorundem Turcarum, bombardam, aut tormenta displodat ad murum demoliendum, sagittas mittat, aliáve ratione contra Christianos pugnet, quia tunc directè oppugnat Christianos; quod intrinsecè est malum etiamsi metu mortis id faciant. Ex quo constat ad secundam probationem minoris *quæst. antecedenti*: concedenda namque est, quia illa actio est formalis pugna, & intrinsecè mala, & pro semper prohibita. Sic omnes Authores pro vtraque sententia *ibidem* adducti: præcipuè Dicastillo, & Hurtado, qui benè addit secus dicendum, casu quo Remiges Christiani nauim Turcarum ita impellant, vt naues Christianorum non elidant, nec labefactent, sed præcise illis sit propior, ita vt inde Turcæ depugnent; quia tunc cùm hæc actio non sit intrinsecè mala, nec pugna formaliter, sed conditio physicè prior pugnâ, & indifferens ad hunc, aliósque vsus probos, & prauos, nec mortale patrabunt, nec censuram consequenter incurrent.

Ex hac solutione secundæ probationis patet ad tertiam. Dicendum enim est, nihil inde amplius inferri, nisi quod vectura nauis Turcarum sit conditio necessaria ad pugnam: at nec est pugna, nec est determinata ad illam, sed indifferens, quia illâ positâ, potest adhuc non iniri certamen, sed pax. Sic Hurtad. *loc. cit. §.* 121.

Quæstio LXV.

An licitum sit captiuis Christianis metu mortis, aut alterius grauis damni, præstare in bello omnia opera quæ in pace serui præstare possunt?

Respondeo licitum illis esse. Quia hoc non est per se malum, cum nihil aliud sit, nisi dominorum iussa perficere in officio, quo antea fungebantur, obeundo: quod officium ex se indifferens est.

Ex qua doctrina colligitur pro praxi, licitum esse captiuis Christianis, instante grauissimo periculo, remigare, arma in locum certaminis ferre, prædam humeris afferre, sulphur, & alia instrumenta bellica Turcis, ab ipsis petita ad interficiendos Christianos porrigere: Schalas, & machinas ad muros admouere: Turcas humeris sustentare, ædificare propugnacula, munire castra, & alia eiusdem generis militari muneri necessaria perficere. (Nisi aliàs, vt statim dicam, ex eo quod captiui eo modo non cooperarentur, maximum reipublicæ damnum euitari posset.) Sic ex Corduba, Molina, Azor, Sà, Lessio, *loc. citat.* docet Sanchez *lib.* 1. *summ. cap.* 7. *num.* 18. Hurtad. *loco citato*, §. 111. Ægidius *in* 2. 2. *disput.* 31. *dub.* 7. *num.* 104. Lorca *ibidem, sect.* 3. *disputat.* 51. *numero* 10.

Quæstio LXVI.

An si vrgente bello censeret aliquis captiuus vitandum esse graue damnum Christianæ Reipublicæ, si ipse à remigio, à porrectione armorum, & ab aliis similibus actionibus cessaret, teneretur tunc sub mortali, & censura id facere?

Affirmant communiter DD. Teneri, etiam cum periculo vitæ, quia bonum commune debet, iure naturali, priuato præferri. Vnde in dicto casu lex charitatis obligat captiuum Christianum, vt se exponat aperto vitæ discrimini ob bonum commune proportionatum suo periculo. Sic Azor. *lib.* 8. *cap.* 23. *q.* 17. (aut 18. *in ordine*.) Molina *loc. cit. concl.* 4. Lessius *dub.* 7. *cit. n.* 123. Sanchez *loc. cit.* & alij apud Dianam 3. *p. tract.* 5. *resol.* 36.

Respondeo tamen clarius dicendo, quod licèt vera sit dicta sententia ob rationem tactam, tamen ordinariè loquendo, & in practica, non tenentur captiuus cessare à remigio cum discrimine suæ vitæ, aut alterius grauissimi damni, quia ordinariè loquendo, non impedietur dictum damnum Reipublicæ Christianæ: propterea quod vnus, vel alter à remigando cessent; & ideò regulariter loquendo, haber locum dicta excusatio. Sic Suarez *disp.* 11. *sect.* 2. *num.* 61. Mendoza *disp.* 76. *cit. sect.* 3. §. 110. vbi sic ait. Dico tertiò: Moraliter rarò contingere potest hæc obligatio, quia nullus tenetur lege charitatis se graui periculo exponere pro bono communi, absque spe probabili de effectu, ob quem charitas obligat: sed non potest moraliter, nisi rarò contingere hæc spes: ergo nec hæc obligatio. Minor probatur, quia in bello nauali pendet hic euentus ab omnium Christianorum remigum voluntate, quia prælium committitur multis ratibus, inter quarum remiges non est familiaritas, nec communicatio. Imò nec vnius ratis remiges se possunt consulere sine ingenti difficultate: ergo. Sic Mendoza.

Quæstio LXVII.

An liceat Christianis in triremibus Turcarum remigantibus, dum descendunt in terris Christianorum, illas deuastare, & bona eorum surripere, casu quo illis periculum vitæ, aut membri abscissio immineat?

Negant Ægidius 2. 2. *disp.* 31. *dub.* 7. *n.* 104. Lorca *ibid. sect.* 3. *disp.* 51. *n.* 10. Alterius *lib.* 5. *disp.* 18. *c.* 10. *col.* 9. *vers. Hec opinio, in fine*, existimantes, peccare mortaliter, quia exercere talia, per se malum, & iniustum est.

Affirmant tamen è contra, eis licere, Molina *tom.* 1. *de iustitia, tract.* 2. *disp.* 11. *conclus.* 5. *n.* 7. Castro Palao *tom.* 1. *tract.* 6. *disp.* 6. *punct.* 11. *n.* 12. & alij. Quia in eo euentu captiui sunt in extrema necessitate illorum bonorum, quæ deuastant, aut surripiunt ad vitam propriam conseruandam: ergo quantum licitum est cuique in extrema necessitate sumere de bonis aliorum ad conseruandam propriam vitam, tantum damni erit licitum eiusmodi captiuis inferre bonis aliorum Christianorum ad vitam propriam tuendam, aut ad aliud grauissimum corporis damnum vitandum.

Sed distinctione respondeo clariùs, dicendo: licitum esse in eo euentu captiuis bona externa aliorum

aliorum Christianorum surripere, & infideli minanti mortem, aut abscissionem membri, tradere, demolire muros, *&c.* vt docent Authores secundæ sententiæ; nisi aliàs dominus dictorum bonorum sit in eadem necessitate eorundem ad tuendam propriam vitam: quia tunc non est illis licitú surripere bona horum, muros demoliri, *&c.* nam id esset contra Christianos directè pugnare. Sic Hurt. de Mendoza *disp.* *76. sect.* 3. §. 114. quem citat, & sequitur Diana *part.* 5. *tract.* 7. *resol.* 30. Addo ego, quod in casibus ita repentinis valdè difficile sit cognoscere, aut discernere, an Christiani, à quibus bona à captiuis surripiuntur, sint, vel ne, in eadem necessitate ad tuendam suam vitam; ideoque regulariter loquendo licitum erit captiuis dicta bona accipere, & mortem minanti tradere, *&c.*

Quæstio LXVIII.

An Christiani remigantes in navigiis Turcarum, non contra Christianos, sed contra alios infideles, peccent mort. & incidant in hanc censuram?

AFfirmatiuam sententiam tenere Syluestrum *excommunic.* 7. §. 64. ex sententia Anton. de Butr. & Armillam *excommunic.* 14. ait Viuald. *vbi infra.* Sed malè; nam hi auctores non loquuntur de Remigantibus, sed de Regentibus sponte naues Turcarum, vt statim. Vnde

Tanquam certum respondeo: Tales Remigantes in casibus propositis nec peccare, nec in censuram incurrere, quia non adjuuant Saracenos, seu Turcas contra Christianos, quæ est ratio formalis censuræ hujus Canonis. Sic Nauarrus, Alterius, Viualdus, Syluester, & Innocent statim citandi.

Quæstio LXIX.

An saltem peccent mortaliter, & incurrant excommunicationem Regentes, aut Gubernantes Naues Turcarum contra alios infideles, non contra Christianos?

AFfirmant Armilla *loc. cit.* & Syluester his verbis: Dico primò, quod incidunt *(in hanc excommunicationem)* secundùm aliquos, vt dicit Anton. de Butr. *in cap. Ad liberandam*, Christiani exercentes gubernationem in pyraticis nauibus Saracenorum, licèt non contra Christianos, sed contra alios infideles; quia docent eos in arte practica, qua deinde possunt Christianos impugnare. Et hoc tenet, licèt non placeat, Innocent. quia caput illud, & cap *Ita quorundam*, loquuntur indistinctè: & hoc factum æquipollet armis delatis in pace, quibus Christiani non impugnantur, sed impugnari possunt. Secus tamen si quis non esset Gubernator, sed merus executor; quia de isto nullibi legitur prohibitum. Hucusque Syluester §. 64. *cit.*

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod tales Rectores, vel Gubernatores nauium, aut triremium Turcarum, nec afficiantur excommunicatione Bullæ, nec iuris communis, si non exerceant hanc artem contra Christianos, quia hæc actio cum sit indifferens, non est prohibita omni tempore, sed solùm quando pugnatur contra Christianos Et sic intelligendus est textus *in cap. Ad liberandam*, vt clarè colligitur ex verbis his ibi habitis: *In dispendium terræ Sanctæ.* Sic tenet, & explicat *hoc cap.* Nauarrus *in summa, cap.* 27. *num.* 63. *in fine*, dicendo sic: Remigantes autem, etiam sponte, vel regentes eorum Naues contra alios infideles, nec excommunicantur, nec peccant: quia *d. cap. Ad liberandam*, de regentibus eorum naves contra Christianos intelligendum videtur, *&c.* Sic ille. Et antea Innocent. *in eod. cap. Ad liberandam.* Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *c.* 10. *col.* 8. *vers. In hac quæstione*: vbi ait, aliam esse rationem de armis, quæ sunt res per se prohibitæ omni tempore Vivald. *hîc casu* 7. *num. mihi* 68. *vers. Primum Christiani.*

Quæstio LXX.

An in hanc censuram incidat Princeps Catholicus, qui bellum gerens cum alio Principe Catholico, ad se defendendum advocat milites infideles, illisque arma præbet, &c.

AFfirmant apud Bonacinam *vbi infrà*, Cacheran. & Ozasthas *in disput. An Principi Christiano*; & alij.

Sed vt certum ferè respondeo: Non incidere in hujus Canonis censuram Principem Christianum, qui bellum cum alio Christiano Principe gerens, necessitate coactus, non valens alia via se tueri, petit auxilium à Turcis, & Saracenis, illisque ad hunc finem arma, & alia subministrat. *Primò*, quia defensio iure naturæ est concessa, *l. vt vim, ff. de iust. Secundò*, quia id esse licitum, confirmant exempla optimorum Principum & Ducum. Nam Machabæi auxilium petierunt à Romanis infidelibus, 1. *Machab.* 8. Et Christiani Imperatores olim ope Ethnicorum militum passim vtebantur, & novioribus temporibus Carolus V. Imperator Hæreticos accersiuit adversus subditos rebelles, & Franciscus Francorum Rex Turcas. Licitum ergo est Christiano Principi advocare infideles contra alios Christianos, tribus concurrentibus conditionibus. *Prima*, quod tunc temporis non vrgeat bellum inter Christianos alios & infideles, nec activè, nec passivè. *Secunda*, quod vocans infideles gerat iustum bellum, sive offendendo, sive defendendo, & *tertia*, ut nulla alia via Christiano supersit ad bellum gerendum, nisi ab infidelibus auxilium postulet. Sic communiter DD. Ioan. Anan. Ioan. Andr. Felinus, Corsetus, Oldradus, quos citat, & sequitur Vivaldus *loc. cit. num. mihi* 62. Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *c.* 5. *dub* 7. Reginaldus, Valentia, Rodriguez, quos affert, ac sequitur Bonacina *hîc disp.* 1. *quæst.* 8. *punct.* 4. *n.* 10. *vers. Ad primam.* Duardus *in præsenti, Can.* 7. *quæst.* 36. *num.* 18. Palao *disp.* 3. *punct.* 8. *num.* 13. & alij.

Quæstio LXXI.

An saltem incidat, qui fauorem, auxiliumve præstat infidelibus contra Principem Christianum, ne ita potens fiat, vt ei ancta potentia resistere nequeat?

NEgant aliqui apud Castrum Palao *infrà citand.* Sed tanquam longè verius, & probabilius respondeo, incidere in hanc excommunicationem, quia Summus Pontifex apertè excommunicat in septimo Canone eos, qui infidelibus, vel hæreticis Apostolica Sede denunciatis auxilium, vel favorem quomodolibet præstant: ergo. Sic Vgolin. *hic, cap.* 7. §. *vltimo, num.* 4. Duard. *hic quæst.* 35. *num.* 2. Bonacina *loc. cit. vers. His minimè obstantibus*, & alij. Lege Palaum *disp.* 3. *punct.* 8. *n.* 14. vbi propositæ quæstioni his verbis fit satis: Ego (inquiens) rem totam malo intactam relinquere, quàm magnam litem definire.

QVÆSTIO LXXII.

An qui arma, & alia instrumenta bellica ex priuilegio Pontificis ad infideles defert, ligetur excommunicatione Bullæ?

REspondeo vt certum: Non ligari, quia legislator optimè potest in suis legibus dispensare. Sic omnes DD. Qui benè addunt, ad validitatem priuilegij ad id concessi, debere in eo mentionem specialem fieri huius Canonis, aliàs inualidum esse: quia Summus Pontifex irritum reddit quodlibet priuilegium aliter concessum. Legantur Alterius *lib.5.disp.8. cap.11.* Toletus *lib.1.c.25.n.14.* Bonacina *disp.1.q.8. punct.vlt.n.15.* & alij citati.

QVÆSTIO LXXIII.

An dentur aliqua priuilegia à Pontifice concessa, spectantia ad delationem armorum, & alia instrumenta bellica?

REspondeo fuisse olim concessa Genuensibus duo *Primum* à Sixto IV. viuæ vocis oraculo, quo concessit eis posse infidelibus, præsertim Turcis appellentibus ad ipsorum portus, funem, seu ebordam, non alia arma, seu instrumenta bellica, præbere. *Secundum* à Iulio II. anno 1504. in quo eisdem concessit ad centum annos deferendi ad eosdem Turcas stamnum, plumbum, æs & huiusmodi metalla: non tamen arma, aut equos. Meminere horum priuilegiorum Tabiena *verb. Excommunicatio 6.num.5.* Syluester *excommunicatio 7.§.58.* & alij apud Alterium, Bonacinam, & Toletum *locis citatis.* Mendoza *vol.1. de fide, disput.76.sect.3. subsectione 7.§.125.& sequent.* & alij plures.

Qui omnes addunt, modò sublata esse hæc, & omnis alia priuilegia concessa à Sede Apostolica, adiuuandi Saracenos, & transmittendi illis arma, & alia instrumenta, in quibus de huiusmodi prohibitione mentio non fiat. Legantur DD. citati.

QVÆSTIO LXXIV.

An licita sit consuetudo, quam Toletani ciues cum Africanis obseruant, mittendo ad ipsos per ciuitatem Orani pileos rubros?

REspondeo esse licitam, quia certè absque vllo scrupulo Toletani dictam mercaturam exercent. Et licèt nobis non constet, an dicta consuetudo ex aliquo antiquissimo priuilegio sit introducta, facilè tamen credi potest, illis fuisse concessum; cum enim præcipuè bellum ardeat inter Hispanos, & Alarabes, prouidendum erat illis, ne suos arment implacabiles hostes. Sic Mendoza, licèt non ita firmiter, *subsect.7. cit.§.129.*

QVÆSTIO LXXV.

An etiam licitum sit commercium, quod ciues Orani cum Alarabibus vicinis habent?

REspondeo etiam esse licitum, quia (inquit Mendoza) Alarabes pacatè nobiscum agunt, sine quorum communicatione non possent viuere alij milites præsidiarij, qui Orani castra fixere ad frenandos Alarabes, ne in Christianos erumpant: extrema ergo necessitas alendi militem in perniciem Alarabum, & commodum Christianorum, adegit Hispanum ad communicationem in mercibus, quæ vtilissima est Hispanis. Alarabes enim nihil fiunt ea communicatione fortiores, vt experientia testatur, sed cicurantur potius ab Hispanis, & in societatem rediguntur. Si verò pro eers quam Bugiâ, & ex alijs oppidis asportamus, alias remittimus merces; certò citius est, id fieri annuente Pontifice: singulari enim Dei beneficio ab Hispania recuperata, à sæculo non est audita vel minima nostrorum Regum in Rom. Pont. inobedientia. Si quando verò imminere visa sunt bella inter Romanum, & Hispanum, non agebatur vt inter Ecclesiæ Caput, & Regem Hispaniæ; sed vt inter duos Principes temporales. Hucusque Mendoza *volum.1.de fide, disp.76.sect.3. subsect.7.§.131.*

DISPVTATIO VIII.

De Octaua excommunicatione lata contra impedientes victualia, & alia necessaria ad Curiam Romanam deferri.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quas personas lata sit hæc excommunicatio?

RESPONDEO quod contra *omnes impedientes, seu inuadentes eos qui victualia, seu alia ad vsum Romanæ Curiæ necessaria adducunt: ac etiam eos, qui ne ad Romanam Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, seu perturbant, seu hæc facientes defendunt per se, vel per alios, cuiuscunque Ordinis, præeminentia, conditionis, status, etiamsi Pontificali, seu Regali, aut alia quauis Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate.* Sic textus. Per quem satis patet contra quos fertur hæc censura.

QVÆSTIO II.

An omnes qui impediunt, inuadunt, prohibent & perturbant eos, qui victualia ad vsum Romanæ Curiæ adducunt, sint hac censura innodati?

REspondeo esse: Constat ex verbis adductis. Sic omnes DD. notantes quid vnumquodque ex dictis verbum significet. Nam verbum *impedire*, significat actionem, qua quis alteri obstat, siue detinet, quauis ratione id efficiat. *Inuadere* significat actionem violentam in alterum, seu aggredi aliquem cum impetu. *Prohibere*, & *Perturbare* significant impedimentum aliquod afferre, confundere, & commouere, ne id quod paratur, ad exitum perueniat. Quisquis ergo impedit, vel inuadit, prohibet, vel perturbat aliquem, ne victualia, seu alia ad vsum Romanæ Curiæ necessaria transportet, excommunicatus existit. Legantur Vgol. *hic c.8.n.1.* Duard. *Canone 8.q.2.* Alterius *lib.5.disp.9. c.3.* Bonac. *hic disp.1.q.9 punct.1.* & alij.

QVÆSTIO III.

An qui non vult res suas vendere, vt ad Romanam Curiam deferantur, comprehendatur sub hac censura?

REspondeo non comprehendi, quia qui non vult res suas vendere, nemini impedimentum affert, aut

aut molestiam, ne victualia adducat ad Curiam, quod in hoc Canone prohibetur; nam non vendere, non dicit actionem, sed negationem actionis. Sic Suarez *disput.* 21. *sect.* 2. *Censura octaua, n.* 64. Alterius *lib.* 5. *disput.* 9. *cap.* 4. *vers. Item.* Duardus hîc *Can.* 8. *quæst.* 2. *num.* 1. Bonacina *loc. citat. num.* 3. & *punct.* 2. *num.* 11. Reginaldus *lib.* 9. *num.* 307. *in fine*, addentes idem dicendum esse etiam casu, quo quis nollet vendere res suas, hac intentione, ne ad Curiam deferantur. Quia quamuis grauiter contra charitatem peccaret, si Curia remaneret priuata victualibus, & posset puniri, imò & cogi ad vendendum; nihilominus excommunicationem non incurreret.

QVÆSTIO IV.

An saltem comprehenderetur sub hac Censura, qui absque vlla vi victualia emeret ab eo qui deferret ad Curiam, & ita impediret ne Romam asportarentur?

Respondeo dicendum, quod comprehenderetur, si emeret intentione impediendi, ne victualia asportarentur ad Curiam, quia directè impediret contra hunc Canonem. Secus verò si emeret quis dicta victualia, quia illis indigeret ad vsum proprium, aut lucri gratiâ, vt iterum reuendat; quia tunc non impedit per se & principaliter, sed sibi consulit, & ita non incideret in excommunicationem huius Canonis. Sic Suarez, Reginaldus, & Alterius *locis nuper citatis*, Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 9. *punct.* 2. *num.* 16.

QVÆSTIO V.

An Princeps, seu Gubernator, qui pœnis appositis prohibet, ne quis extrahat à sua ditione triticum, vinum, & huiusmodi, ad portanda ea ad Rom. Curiam, vt suæ Prouinciæ consulat, incidat in Censuram huius Canonis?

Respondeo non incidere. Quia omni iure tenetur prouidere ditioni suæ, antequam consentiat talia extrahi, ne contingat illud, quod legitur in Euangelio: *Ne fortè non sufficiat nobis, & vobis.* Vnde in hoc casu solùm id ad quod tenetur, faciet. Sic Caietanus *excommunicat. cap.* 19. Nauarrus *cap.* 27. *n.* 64. *vers. Secunda quod.* Angelus, Sylvest. & Armilla, quos citat, & sequitur Viualdus hîc, *casu* 8. *num. mihi* 71. Bonacina *disput.* 1. *quæst.* 9. *punct.* 1. *n.* 8. & *puncto* 2. *num.* 19. & penes ipsum Alterius, Vgolinus, & Gambarupta. Palao etiam *disp.* 3. *puncto* 9. *num.* 5. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 4. & Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 63. Qui omnes addunt secus dicendum, casu quo Princeps impediret referre dicta victualia, absque iusta causa, quia tunc incideret.

QVÆSTIO VI.

An etiam liceat Principi detinere victualia, quæ ex alieno territorio ad Rom. Curiam aduehuntur, si per suum territorium transeant, vt ea in suorum subditorum vsum impendat?

Affirmant esse ei licitum, casu quo in suo territorio grauis annonæ caritas vrgeat, Vgolinus *cap.* 8. *col.* 3. *vers. Non dolo malo.* Duardus *lib.* 2. *can.* 8. *quæst.* 4. *num.* 1. Quos citat, ac sequitur Palao *punct.* 9. *cit. num.* 8. Ratio eorum, quia necessitas caret lege, *de Reg. iuris cap. quod non est licitum.*

Sed clariùs respondeo: posse quidem licitè detinere tunc victualia, nisi casu quo Curia Romana in maiori, aut saltem in æquali necessitate existat; quia in hoc euentu, non in primo ius maius habet Curia Romana, cum in ipsius commodum, & necessitatem victualia deferrentur. Sic Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 9. *punct.* 2. *num.* 20.

QVÆSTIO VII.

An incurrant hanc Censuram, qui impediunt eos qui nondum deferre victualia cœperunt, sed deferre volebant?

Respondeo incurrere. Quia Summus Pontifex non solùm excommunicat impedientes deferentem victualia, sed etiam illos, qui prohibent ne præfata adducantur, vt constat ex verbis Canonis. Sic Bonacina *punct.* 2. *citat. num.* 5. & penes ipsum Vgolinus *cap.* 8. *vers. Ac etiam eos, num.* 1. Duardus *quæst.* 10. *n.* 8. & 9. & Alterius *lib.* 5. *disput.* 9. *cap.* 5. *col.* 3. *vers. Octauò alia.* Sed certè hic Author non agit ibi de hac quæstione, vt constat ex huiusmodi eiusdem verbis: Octauò, alia excommunicatio incurritur ex solo impedimento, quoties non obstante impedimento dicta frumenta adducuntur ad Vrbem. At excommunicatio Bullæ ex sola inuasione, & impedimento dato, quamuis hoc non obstante victualia deferantur ad Curiam. Id, & non amplius Alterius ibi.

QVÆSTIO VIII.

An etiam incurrat, qui deferentem ad Curiam victualia, spoliat pecuniis, non ablatis victualibus?

Affirmant apud Bonacina Vgolinus *hic* §. 4: *vers. Tertiò.* Duardus *Canon.* 8. *quæst.* 10. *num.* 18: & Alterius *lib.* 5. *disp.* 9. *c.* 4. *dub.* 1. & 2. Quia prædictus verè inuadit deferentem victualia ad Romanam Curiam: ergo incurrit hanc Censuram. Patet, nam ad illam incurrendam non est opus, vt ipsamet victualia auferantur.

Sed æquè probabiliter respondeo: non incurrere. Quia in eo euentu non offenditur Romana Curia in victualibus, aut aliis ad ipsius vsum concernentibus, cùm hæc, vt supponimus, non auferantur. Sic Viualdus *casu* 8. *num. mihi* 75. *aliàs* 13. Reginaldus *lib.* 9. *num.* 307. & penes ipsum Sayrus *lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 4. Bonacina *disp.* 1. *q.* 9. *punct.* 2. *n.* 10. Qui hoc limitat, modò prædictus inuadens non spoliet animo impediendi delationem victualium, quia tunc spolians incurret Censuram, si ob id spoliatus pecuniis victualia ad Curiam Romanam non deferat. Sic ille. Et benè. Sed adhibita hac limitatione idem docet Alterius, non aliud. Legatur attentè.

QVÆSTIO IX.

An hanc Censuram contraherent, qui inuaderent deferentem solùm pecunias ad Romanam Curiam?

Negant aliqui, quos citatis nominibus refert Alterius *disp.* 9. *citata, c.* 2. *vers. Sed dubitari posset:* Quia pecuniæ, inquiunt, nec sunt victualia, nec connumerari debent inter res necessarias ad Curiam.

Sed vt certum respondeo: contrahere huius Canonis Censuram. Quia certum est, quod pecuniæ sunt in primis necessariæ Curialibus, cùm sine illis huiusmodi Officiales Curiæ nec consistere, nec viuere possint: ergo qui inuadunt venientem ad Curiam cum pecuniis, hoc est deferentem pecunias ad officiales Curiæ, & Curiales, verè contrahunt excommunica-

municationem huius Canonis. Sic Alterius *loc. cit.* Bonacina *n.10. cit. vers. Secundo intellige.*

QVÆSTIO X.

An eadem innodetur Censura, qui spoliat aliquem victualibus, quæ ab ipso deferebantur ad vsum determinatæ personæ ex Curialibus, seu ex officialibus Curiæ?

NEgatiuam sententiam sustinere Viualdum *loc. cit. num.* 74. Reginaldum, & Sayrum *loc.* etiam *cit.* & Duardum *q.* 10. *n.* 6. & 18. & non sine magna probabilitate, ait Bonacina mox citandus. Sed certè ij Doctores non loquuntur in casu, quo persona ad quam victualia asportantur, est de Curia, vt constabit eos legentibus. Vnde

Vt certum respondeo, innodari eadem Censura. Quia verè inuadit, & spoliat victualibus eum qui ea ad vsum Romanæ Curiæ defert, & portat. Nam vt benè Alterius, Curia nun accipitur pro loco in hoc Canone, sed pro priuatis personis diuersorum ordinum, graduum, & officiorum ipsam constituentium Curiam. Hæc namque vniuersaliter sumpta, non indiget aliqua re ad sui vsum. Cum igitur excommunicantur impedientes delationem victualium ad vsum Curiæ, intelliguntur illi, qui impediunt ne deferantur ad ipsos Curiales, & officiales Curiæ. Sic Alterius *disp.* 9. *cit. c.* 4. *dubio* 2. Bonacina *disp.* 1. *q.* 9. *puncto* 2. *n.* 12. Vgolinus *c.* 8. §. 3. *vers. Sextò*, & §. 4. *vers. Tertiò.*

QVÆSTIO XI.

An etiam tali innodetur Censura, qui spoliat victualibus deferentem illa ad priuatam aliquam personam, quæ licèt viuat in loco vbi moratur Curia, non tamen est Curialis, aut officialis Curiæ, nec famulus, aut familiaris ipsorum?

AFfirmat adhuc innodari Vgolinus *loco citato.*

Sed probabiliùs longè respondeo: non innodari in hoc casu excommunicatione huius Canonis. Quia Canon loquitur de impedientibus adducentes victualia ad vsum Curiæ, id est Curialium: ergo si impediant deferentes ad eum qui non est Curialis, non habet locum excommunicatio huius Canonis. Sic Alterius, & Bonacina *loc. cit.* Et hoc solùm volunt Reginaldus, & Viualdus pro prima sententia quæstionis antecedentis à Bonacina adducti, vt constat ex verbis Viualdi, quæ sic se habent, Ex quo infero quintò, illum qui officio assassini vtens, vel propter particularem inimicitiam impeteret aliquem deferentem aliquid supradictorum alicui particulari personæ, ratione emptionis, vel donationis, non esse excommunicatum: quia illa non erant ad vsum Curiæ, sed priuatæ personæ. Hæc Viualdus, & Reginaldus, in re ex illo.

QVÆSTIO XII.

An ligentur Censura huius Canonis, qui deferentem victualia Romam impediunt, casu quo Curiales ea emere non soleant?

REspondeo ligari. Quia ad hoc sufficit quod hæc Romam deferantur animo vendendi, & tradendi Curialibus, & aliis ciuibus loci vbi Curia residet. Nam etiamsi ciues tantùm ea emere solerent, etiam impedientes illa deferri ligarentur hac Censura, eo quòd Curia fortè non indiget, quia alij ciues ea ementes faciunt annonam in Curia. Vnde si isti impedirentur ab emptione, etiam Curia sentiret eiusmodi damnum. Sic Filliucius *tract.* 16. *c.* 7. *q.* 2. *n.* 158. (non 156. vt citat Bonacina) *dicto* 3. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 9 *punct.* 2. *num.* 6.

QVÆSTIO XIII.

An feriatur hac Censura qui deferentem victualia ad Curiam, compellit ad soluenda pedagia, & alia onera, quæ soluuntur ab aliis iter agentibus?

AFfirmandum videtur. Quia in Bulla Gregorij XIII. post illud verbum, *seu perturbant*, sunt hæc verba: *Vel pro eis aliquid exigunt, aut soluere faciunt*: ergo.

Sed vt certum respondeo: non feriri. Tum quia dicta verba apposita in Bulla Gregorij, iam in nouis Bullis non habentur. Tum quia qui ad soluenda vectigalia cogit, non iniustè impedit deferentem, etiamsi pro solutione pedagij, aut vectigalis aliquota victualium soluenda sit. Sic Reginaldus *lib.* 9. *n.* 307. ex Vinaldo hic *num. mihi* 70. *in nouis* 4. Duardus, & Gambarupta, quos citat, & sequitur Bonacina *disp.* 1. *q.* 9. *puncto* 2. *n.* 13.

QVÆSTIO XIV.

An inuadens, aut occidens deferentem victualia ad Romanam Curiam, non animo impediendi delationem victualium, sed ob vindictam, sit hac Censura comprehensus?

AFfirmat Vgolinus hic *cap.* 8. §. 4. *vers. Tertiò.*

Sed probabiliùs respondeo: non comprehendi. Quia huiusmodi non impedit formaliter deferentem victualia, cum primariò, & per se intendat ex illo tanquam ex inimico vindictam capere; & in moralibus attenditur ad id quod est per se, non verò quod est per accidens, *l. Non omnes, ff. si certum petat.* Sic Viualdus, cuius verba habes *quæst.* 11. Sayrus, & Duardus, quos citat, ac sequitur Bonacina *q.* 9. *punct.* 2. *n.* 14. Qui *n.* 15. addit, nec sub hac Censura esse comprehensum, qui equum furto sibi sublatum subtrahit de manibus furis illum ad Romanam Curiam adducentis.

QVÆSTIO XV.

An qui deferentem victualia ad Curiam Romanam ob debitum, aut ob patratum crimen in carcerem trudit, in hanc Censuram incidat?

REspondeo quod non. Quia impediens vtitur iure suo, & per accidens sequitur impedimentum delationis victualium. Sic Duardus *Canon.* 8. *q.* 10. *n.* 14. Bonacina *loc. cit. n.* 17.

QVÆSTIO XVI.

An qui victualia corrupta, vt pisces putridos, ad Curiam Romanam deferri impedit, incurrat hanc Censuram?

REspondeo non incurrere, quia per hoc potiùs cōmodum, quàm damnum Curiæ Romanæ infert. Sic Bonac. *loc. cit. n.* 18. & penes ipsū Duard. *q.* 10. *n.* 15. & Viualdus hîc *n.* 7. *in nouis.* Sed ex his Viualdus in antiquis oil ad propositum habet: in nouis nescio.

QVÆSTIO XVII.

An peste grassante Romæ, vbi nunc est Curia, posset Princeps, aut Gubernator prohibere suis, ne tali tempore & occasione deferrent victualia ad Curiam?

RESpondeo posse omnino absque incursione Censuræ. Quia in hoc Canone solùm prohibetur iniusta, & iniqua inuasio, aut impedimentum, quod praua intentione affertur, non iusta. Sic Nauarrus *c.27.n.64.* ita scribens: Secunda, quod non comprehendit eos, qui ob vtilitatem suæ Reipublicæ iustè prohibent victui necessaria, aut peste grassante in Curia, suis ad eam proficisci, commeatu, & similibus: quia non intendunt impedire, licèt ex eo per accidens id consequatur, vt dixit rectè Caietan. *vbi suprà, cap.16. vers. excommunic. facit, l. si quis nec causam, ff. si cert. pet.* & *cap. Non dubium, de sent. excommunic.* Hæc Nauarrus, Viualdus *hic casu 8. num. mihi 72.* Bauny *de Bulla Cœnæ, pag. 302. vers. Quartus est.* Alterius *lib.5. disp.9. c.4. col.1.*

QVÆSTIO XVIII.

An nomine Victualium intelligantur omnia quæ ad esum, potum, & vestitum spectant?

RESpondeo intelligi. Huiusmodi autem sunt triticum, farina, panis, legumina, vinum, oleum, carnes, oua, caseus, olera, vuæ, pisces, fructus, medicinæ, & similia. Item sericum, lana, linum, & similia, quibus vestes confici possunt. Sic colligitur ex *l. victus, & leg. cætera, de verbor. signific.* & docent omnes.

QVÆSTIO XIX.

Quænam intelligantur per illa verba Canonis, Seu alia ad vsum Romanæ Curiæ necessaria?

RESpondeo, quod intelliguntur omnia quæcunque necessaria sunt ad statum, vel decentem ornatum Curialium, & familiæ, non tantum simpliciter, verùm etiam ad benè esse, imò ad decentem, & honestam eorum recreationem. Ideoque sub illis verbis continentur equi, muli, fœnum, hordeum, paleæ, & similia ad victum horum brutorum, quibus Curiales ad conseruandum splendorem sui status vtuntur. Item carthæ, papyri, pugillares, cera, plumbum, ferrum, filum, & similia, sine quibus Officiales Curiæ non valerent suum officium exercere. Sic omnes. Legantur Alterius *lib.5. disput.9. cap.2 per totum,* Filliucius *tract.16. cap.7. quæst.3.* Bonacina *disp.1. q.9. punct.2. num.8.*

QVÆSTIO XX.

An etiam comprehenderetur sub hac Censura qui prohiberet, ne ad Romanam Curiam deferantur canes, & accipitres, taxilli etiam, alea, simia, psyttaci, & similia recreationi Curialium inseruientes?

RESpondeo, non comprehendi. Quia huiusmodi res nec sunt victualia, nec necessariæ ad vsum Curiæ, imò nec ad decorum Curialium statum: ergo qui prohibet ne præfata ad Rumanam Curiam deferantur, non comprehenditur sub hac Censura. Sic Alterius *disp.9. cit. c.4. col.3. vers. Eodem modo.* Duardus *hic quæst.5. num.4. & quæst.10. num.19.* Vgolinus *hic §.4. col.3. & 4.* & Bonacina *punct.2. cit. num.9.* Qui secus dicit de illo, qui prohiberet, ne ad Curiales deferantur musica instrumenta, & alia ad honestam animi relaxationem seruientia; quia hæc vsui honestorum hominum conueniunt, & nostra natura relaxatione huiusmodi indiget, & ideo qui hæc impediret, excommunicationem hanc incurreret. Sic ille. Contra Vgolinum existimantem oppositum.

QVÆSTIO XXI.

An qui Tabellarios impedit, ne litteras Romam deferant, afficiatur hac Censura?

NEgant apud Bonacinam Alterius, Duardus, & Vgolinus, eo quòd litteræ nec pertinent ad victualia, nec ad vsum Rom. Curiæ.

Sed probabiliùs respondeo affirmatiuè. Quia reuera huiusmodi litteræ omnino sunt necessariæ ad vsum Rom. Curiæ. Tum quia in præfatis litteris inserta sunt chirographa, quibus pecunia ad Curiam cambitur, & ideo maximè necessaria vsui Curialium. Tum etiam, quia Tabellarius multas affert litteras in quibus à sua Sanctitate petuntur dispensationes, dignitates, beneficia, & alia huiusmodi, ex quorum expeditione maxima vtilitas euenit Curialibus: ergo. Sic Bonacina *punct.1. cit. n.10.* & Palao *disp. 3. puncto 9. n.4.* Secus tamen est dicendum, si litteræ quas affert Tabellio, missæ essent ad particulares personas extra Curiam, aut si esset ad aliquas ex Curialibus, non continerent quid vtilitatis: in quo sensu intelligendi sunt Authores primæ sententiæ.

QVÆSTIO XXII.

Quid veniat appellatione Romanæ Curiæ, cuius intuitu sub excommunicatione prohibetur, ne victualia, & alia ad vsum Curiæ necessaria deferri impediantur?

RESpondeo dicendum, quod per *Romanam Curiam* intelligatur Curia Summi Pontificis, hoc est Sedes Apostolica, seu Audientia Papæ, quæ constat ipso Summo Pontifice, tanquam Supremo capite, & deinde omnibus, qui ei inseruiunt, & assistunt in cura populi Christiani, qui dicuntur Curiales: & tales in primis sunt Cardinales, Episcopi, & alij Prælati inferiores: deindè Doctores, Auditores, Iudices, Notarij, Aduocati, Procuratores, Sollicitatores causarum, expeditionum, & reliqui omnes Officiales Audientiæ Pontificis, & familiares ipsorum, necnon litigantes, aliique Romam venientes, & in ipsa morantes ob negotia: Sic omnes. Legantur Alterius *lib.5. disp.9. c.5.* Filliucius *tr.17. cap.7. quæst.4.* Sayrus *lib.5. cap.12. num.3.* Bonacina *disp.1. quæst.9. punct.1. num.11.* Palao *disp.3. punct.9. num.10.* & omnes.

QVÆSTIO XXIII.

An paruitas materiæ ab hac excuset Censura: & quænam censeatur materiæ paruitas?

AD *primum* respondeo, vt certum, Excusare: quia paruitas materiæ excusat à mortali culpa, vt sæpè diximus: ergo & à pœna. Sic omnes.

Ad secundum respondeo, hanc materiæ paruitatem, cùm non sit à Pontifice definita, arbitrio prudentis esse definiendam, vt benè Bonacina, & Filliuc. Qui tamen vt certum addit *primò*, eam esse notabilem quantitatem, quæ in curru, naui, vel saltem iumento defertur. Sic etiam quot animalia

sufficerent

sufficerent ad gregem constituendum, eam etiam notabilem quantitatem efficerent. *Secundò*, non esse notabilem quantitatem ea, quæ non pertingunt ad materiam peccati mortalis in furto, & *Tertiò* denique, quod ea quantitas, quam quis per seipsum defert ad Curiam, aut vnum, vel alterum animal, quod quis ad vendendum ducit, non constituit quantitatem in hac materia notabilem. Benè tamen quæcunque quantitas hac maior, quæ tunc sufficeret ad inducendam excommunicationem.

DISPVTATIO IX.

De nona excommunicatione lata contra lædentes eos, qui ad Sedem Apostolicam veniunt, vel ab ea recedunt: tum etiam contra eos, qui vexant sine iurisdictione, in Curia commorantes.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quas personas lata sit hæc excommunicatio?

RESPONDEO dicendum, quod in prima parte huius Canonis (diuiditur namque in duplicem) fertur excommunicatio; *Contra omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam venientes, & recedentes ab eadem sua vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, & detinent.*

In secunda verò, *contra omnes illos, qui iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, à nobis* (id est, ab ipso Papa) *vel nostris Iudicibus non habentes, illam sibi temerè vendicantes, similia contra morantes in eadem Curia audent perpetrare.* Hoc est, tanquam Iudices potestatem publicam habentes, cum verè non sint, interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, & detinent. Vnde nota, quod etiam in hac secunda parte Canonis prohibentur eædemmet quinque actiones principales, quæ prohibentur in prima. Sed cum hac differentia, quod in prima pro bibentur simpliciter quoad accedentes ad Curiam: In secunda verò non prohibentur simpliciter, sed cum dicta limitatione, nempe si prætextu iurisdictionis vsurpatæ exerceantur tantum in commorantes in ipsa Curia. Sic tenent, & explicant omnes Doctores, præcipuè mox citandi.

QVÆSTIO II.

An incurrant hanc Censuram, qui interficiant, vel mutilant, &c. eos qui ad Summum Pontificem veniant, non tanquam ad Papam, vt Papa est, sed tanquam ad Principem temporalem, vt v g. ab illo officium temporale consequantur, &c.

NEgant plures Doctores, & quidem satis probabiliter, quia existimant, nomine *Sedis Apostolicæ*, in hoc Canone intelligi Papam, vt Papa est, hoc est, quatenus exercet iurisdictionem spiritualem à Christo acceptam: non verò intelligi Papam, vt Rex, aut Princeps temporalis est. Qua existimatione supposita, clarè inferunt, non incurrere Censuram huius Canonis illos, qui occidunt venientes ad Sum. Pontificem, non vt Papam, sed tanquam ad Regem, seu Principem temporalem. Ita Alterius *lib.3.disp.10.cap.1.col.2.* vbi ait, id omnes fateri, & iterum *cap.2.col.6.* Reginaldus *lib.9.c.19.num.308.* Nauarrus, & Molina apud Bonacinam *vbi infra.*

Sed æquè probabiliter respondeo: incurre. Quia æquè probabile est, nomine *Sedis Apostolicæ* in hoc Canone intelligi Papam, non solum quatenus iurisdictionem habet spiritualem, verum etiam temporalem. Ratio est. Quia nomine Sedis Apostolicæ intelligitur Curia Romana, vt ipsemet Pontifex clarè explicat in hoc. Canone: at Curia Romana non solum significat audientiam Papæ spiritualem, sed etiam temporalem: ergo. Sic Filliucius *tract.15.c.6. quæst.3.num.139.* vbi ait, sic sentire in praxi sacram Pœnitentiariam, & *tractata 36.c.7. quæst.6.n.165. dicto* 1. Bonacina *hic disput.1. quæst.10.punct.1.n.2. & in 8. Decalogi præcept. disput.10.quæst.2. punct.8. n.4.* Duardus hic *quæst.1.num.2.* Machado *lib.1.p.3. tract.3.docum.10.num.1.* & Palao *disput.3.de Censur. punct.10.num.4.*

QVÆSTIO III.

An incurrant hanc pœnam, qui mutilant, aut spoliant, &c. venientes Romam, deuotionis, aut stationis, & Indulgentiarum causa?

AFfirmauit Nauarrus *cap.27.num.65.* vbi sic ait: Declaratio prima, quod hæc clausula includit venientes ad vrbem, vel ab ea recedentes, causa deuotionis, vel peregrinationis, &c.

Sed iam vt certum respondeo, non incurrere. Quia in hoc Canone solùm afficiuntur excommunicationis pœna, qui mutilant, vel spoliant, &c. venientes ad Sedem Appostolicam, seu ad Curiam Romanam, causa nagotiorum apud Summum Pontificem, seu eius Curiam gerendorum, vt constat ex nuper habitis: at qui causa deuotionis, stationis, aut Indulgentiarum, seu curiositatis, aut lucri gratia, aut ad inuisendos amicos, aut cognatos Romam accedunt, non accedunt ratione negotiorum in Curia agendorum: ergo qui illos mutilant, spoliant, seu interficiunt, &c. non incurrunt hanc Censuram: quamuis aliàs incurrant alio titulo excommunicationem decimam, vt infra. Sic Bonacina *disput.1.q.10. punct.1.num.3.* & penes ipsum Caietanus *excommunicat.cap.14.* Nauarrus *cap.27.num.65.* Toletus *lib.1. cap.26.dub.1.num.3.* Sayrus *lib.3.cap.13.num.3.* Alterius *disputat.10.c.1.col.4.* Duardus *Can.9. quæst.1.* Coriolanus *hic, vers. Aduerte.* Vgolinus *hic cap.9.* & Filliucius *tract.16.quæst.6.n.165.* Sed ex his Authoribus, quos Bonac. citat, oppositum, vt vidimus, docet Nauarrus, nec mirum; quia hic Author interpretabatur Bullam Gregorij XIII. in qua erat clausula, quæ includebat Romipetas, seu Peregrinos, qui causa deuotionis, seu peregrinationis Romam pergebant; quæ clausula postea fuit sublata à SixtoV. & Clement. VIII. Sic deinde Suarez *disp.21.sect.2.n.65.* Luysius *lib.3.disp.23.dub.4.* Machado *loc.cit.*

QVÆSTIO IV.

An incurrat excommunicationem ille, qui interficit, aut spoliat, &c. aliquem proficiscentem Romam, ad Sedem Apostolicam, putantem ibi esse, cum tamen alibi sit?

AFfirmant Vgolinus *capite 9.§.2. numero 3. vers. Septimò*, & Duardus *Canone 9 quæstione 37. numero 4.* Quia ita proficiscens reuera habet intentionem

tionem eundi ad Sedem Apostolicam, & ad id iter arripuit, esto erret.

Sed probabiliùs respondeo: non incurrere. Quia huiusmodi excommunicatio solùm est lata contra interficientes, aut spoliantes, &c. eos qui ad Sedem Apostolicam accedunt: at sic est, quod præfatus proficiscens re ipsa non accedit ad Sedem Apostolicam, sed ad Vrbem, in qua non est Curia, seu Sedes Apostolica, vt supponit casus: ergo qui illum interficeret, non incurreret hanc Censuram. Sic Bonacina *disput.* 1. *quæst.* 10. *punct.* 1. *num.* 5. Qui secus dicit de interficiente illum, qui iter arripuit animo accedendi ad Sedem Apostolicam, vbicumque extitisset, quia tunc verè incurrer hanc pœnā, quoniam occidit eum, qui animo, & re acceDit ad Sedem Apostolicam.

QVÆSTIO V.

An cùm Papa in hoc Canone dicit, venientes, & recedentes, *intelligat de eisdem, qui ad Sedem Apostolicam venerunt, deinde expeditis negotiis, reuertuntur ad suos; itaut velit excommunicare omnes, qui offendunt eos, siue accedendo, siue recedendo?*

Respondeo intelligere de iisdem accedentibus, & recedentibus. *Primò*, quia Papa vtitur dictione, *Et*, quæ regulariter est copulatiua: per illam ergo apertè indicat ipsum loqui de iisdem venientibus, qui postea recedunt. *Secundò*, quia Sum. Pontifex hoc Canone vult prouidere securitati eorum, qui ad Sedem Apostolicam pro rebus, & negotiis suis confugiunt, ne retrahantur ab itinere ob timorem damni in via inferendi: at sic est, quod possent retrahi, non solùm si damnum in accessu immineret, verùm etiam in recessu: ergo ob hoc vitandum damnum, meritò Pontifex excommunicat eos, qui offendunt illos, & dum ad se veniunt, & dum à se recedunt. Sic latè, & optimè Alterius *lib.* 5. *disput.* 10. *cap.* 2. *dub.* 1. Bonac. *punct.* 1. *citat. n.* 6. Duard. *q.* 2. *n.* 5. Vgol. §. 2.

QVÆSTIO VI.

An incurrat eandem Censuram, qui occidit, vel spoliat, aliquem discedentem à Sede Apostolica, ad quam non venerat ad negotia tractanda, sed in Curia morabatur?

Respondeo non incurrere. Quia hic Canon editus est in fauorem venientium ad Sedem Apostolicam ratione ipsius Sedis, vt suprà est habitum: ergo non incurret Censuram illius, qui offendit eum, qui discedit à Sede Apostolica, si ad illam antea non venerat ad negotia apud eam pertractanda, sed manebat in ipsa Curia. Sic Alterius *disput.* 10. *citat. cap.* 2. *col.* 1. *vers. Secundò copula.* Duardus *quæst.* 73. *num.* 10. Bonacina *disp.* 1. *q.* 10. *punct.* 1. *num.* 8.

QVÆSTIO VII.

An qui mutilat, aut spoliat, &c. illum qui venit ad Sedem Apostolicam, eo tempore quo apud illam commoratur, hac excommunicatione obstringatur?

Affirmauit Nauarrus *cap.* 27. *num.* 56. *vers. Secundo, quod includit.* Quia explicauit Bullam Gregorij XIII.

Sed vt certum respondeo: non obstringi modò, secus verò tempore Gregorij XIII. Quia tunc exprimebantur in sua Bulla, non solùm venientes ad Sedem Apostolicam, & recedentes ab illa, verùm etiam apud eam commorantes: cæteri verò Pontifices hanc vltimam particulam omiserunt; fortassè quia manendo apud Sedem Apostolicam, non imminet illud periculum, quod in via contingere potest: nec desunt alia opportuna remedia ad iustitiam, & pacem conseruandam, & ideo modò, qui prædictos apud Sedem Apostolicam commorantes mutilaret, aut spoliaret, &c. non incurreret hanc Censuram. Sic Alterius, Duardus, Bonacina *loco citato.* Vgualdus *hic casu* 9. *num. mihi* 76. *vers. Item in illa.*

QVÆSTIO VIII.

An qui vnum tantum hominem accedentem ad Sedem Apostolicam interficit, aut spoliat, &c. ligetur Censura in hoc Canone expressa?

Negārunt nonnulli apud Duardum *vbi infrà*, eo quòd Canon loquatur in plurali, *Qui ad Sedem Apostolicam venientes, & recedentes ab ea*: & in pœnalibus non est facienda extensio.

Sed vt certum respondeo: ligari. Quia sicut ad incurrendum Censuram huius Canonis, non est opus, vt multi simul occidant, aut mutilent, etiamsi Canon in plurali dicat, *interficiunt, mutilant, spoliant*, &c. ita neque requiritur, vt *multi occidantur, mutilentur*, &c. Sufficit ergo ad incurrendam hanc Censuram, vt vnus dumtaxat occidatur, &c. Duardus *Canon.* 9. *quæst.* 11. Bonacina *disputat.* 1. *quæst.* 10. *punct.* 1. *num.* 13. Palao *disput.* 3. *punct.* 10. *num.* 8.

QVÆSTIO IX.

An etiam ligetur dicta Censura, qui debilitat membrum illius, qui ad Sedem Apostolicam accedit, itaut suum officium exercere nequeat?

Affirmat Syluester *verb. homicidium* 3. *quæst.* 3. & penes ipsum Bartol. *in l.* 2. *ff. de pub. iud.* & Panormitan. *in cap. Cùm illo, de sentent. excommun.* Quia existimant, quod mutilatio propriè contingit, quando totum membrum non abscinditur, sed ex percussione impeditur eius officium, vt v.g. si percutiatur in tibia, ita vt non valeat ambulare, & liberè pedem mouere: ergo qui sic percutit venientem ad Sedem Apostolicam, bujus Canonis Censuram contrahit.

Sed probabiliùs respondeo: non ligari in hoc casu huius Canonis excommunicatione. Quia probabilius est, quod mutilare ille propriè dicitur, qui abscindit, & detruncat membrum, itaut maneat à corpore separatum: ergo qui solùm debilitat membrum alterius, etiamsi illud tale reddat, vt officium suum exercere non valeat, non dicitur propriè mutilare; ac per consequens nec ligari excommunicatione huius Canonis, lata contra mutilantes eos, qui ad Apostolicam Sedem veniunt. Sic Præpositus, Cardin. Felinus, & alij, quos refert, ac sequitur Alter. *lib.* 5. *disputatione* 10. *cap.* 3. *colum.* 2. *vers. Mutilant*, & *c.* 4. *dubit.* 5. Bonac. *hic disput.* 1. *quæst.* 10. *punct.* 1. *num.* 14. & penes ipsum Vgolinus, Suar. Molina, Auila, Duardus, & alij.

QVÆSTIO

QVÆSTIO X.

An incurrat Censuram huius Canonis, qui digitum, vel auriculam, vel mamillam, vel dentem, aut similem partem corporis ad Sedem Apostolicam venientis, aut ab illa recedentis amputauit, aut abscidit?

NEgat Bonacina *loc.cit.num.*16.his verbis: Hinc sequitur primò, illum non subiei huic excommunicationi, qui partem aliquam carnis abscidit, capillos, vel barbam, aut dentes euellit, aut digitum, aut aliquam alicuius membri partem abscindit, aut verberat. Ratio est, quia non dicitur mutilare, iuxta propriam verbi significationem. Ita ille Et quidem satis probabiliter.

Affirmat, & satis etiam probabiliter Alterius *lib.5. disput.*10.*cap.*4. incurrere excommunicationem huius Canonis, qui venienti, aut recedenti è Sede Apostolica abscindit digitum, aut auriculam, aut mamillam fœminæ, non viro, aut dentes, aut, euellit barbam, &c. Quia ad effectum incurrendæ excommunicationis huius Canonis talis offendens verè est, inquit, mutilator, quod planè colligi potest ex fine, quem habet Pontifex in promulgatione huius Canonis, videlicet consulendi securitati venientium ad Sedem Apostolicam: & ideo non est arctanda, sed potiùs amplificanda hæc constitutio, & mutilatio latiùs est sumenda, quàm accipitur in materia irregularitatis

Sed clariùs, accedendo primæ sententiæ, respondeo dicendum, Non incurrere Censuram huius Canonis, qui amputaret membrum paruum, seu minus principale, venienti ad Sedem Apostolicam, aut ab illa recedenti, benè tamen, qui eidem amputaret membrum magnum, seu principale. Quia horum solùm membrorum amputatio, propriè vocatur mutilatio, non amputatio membri parui, seu minus principalis, & quod ex se non habet proprium officium, distinctum ab aliis corporis partibus. Vnde iuxta hanc doctrinam quæ est communis apud Canonistas, & Theologos, vt fatetur Alterius, dicendum est, quod qui amputaret venienti ad Apostolicam Sedem digitum, vngues, dentes, barbam, capillos, testes, aut similem partem corporis, etiam cum copia sanguinis, non subiiceretur huic excommunicationi: bene tamen si prædicto amputaret manum, pedem, oculum, aures, virile membrum, nasum, & huiusmodi. Sic Bonac. *loc. cit.* & penes ipsum Suarez, Duardus, Nauarrus, Couarr. Auila, & alij communiter apud Alterium *loc.cit.*

QVÆSTIO XI.

An clam surripiens pecuniam ab accedentibus ad Sedem Apostolicam, afficiatur hac excommunicatione lata contra spoliantes præfatos accedentes?

AFfirmant Vgolinus *hic cap 9.vers. Spoliant.n.*4. & Alterius *lib.5.disp.*10.*cap.*4.*col.*10.*dub.*6. & *disp.*11.*cap.*1.*col.*4.*vers. Depradantes*, vbi sic dicit: Ex his colligo, Summum Pontificem noluisse hoc verbo *Depradantes*, illud idem significare quod Superiori Canone nono denotauit verbo *spoliant*: nam hac voce *spoliant*, vt dictum *in quæst.*4. superioris Disputationis, comprehendere voluit non tantùm illos qui per vim rapiunt tem, sicut in hoc Canone verbo *Depradantes*, sed etiam eos qui clam, & latenter sine vlla vi furantur. Ita ille.

Sed probabiliùs respondeo: non incurrere. Quia probabilius est, quod spoliare non sit quomodocunque furari, sed vi, & violentia aliquem exuere pecuniis, vestibus, armis, equis, & quacunque re alia movibili, vt colligitur ex *cap. Excommunicationi, de raptor.* non ergo qui clam surripit aliquid ex rebus assignatis ab accedentibus, seu recedentibus à Sede Apostolica, afficitur Censura hujus Canonis. Sic Duardus *Can.*9.*quæst.*21. & Bonac. *disp.*1.*quæst.*10. *punct.*2. *num.*19. Qui tamen citat pro hac parte Alterium *disp.*10.*cit.cap.*3.*col.*3.*verb. Spoliant*: & alii. Qui secus dicunt de latronibus, aut aliis qui viatores ad Sedem Apostolicam proficiscentes aggrediuntur, illisque bona mobilia eximunt, & de hoc casu loquitur Alterius *loco* à Bonacina pro hac parte *citato*.

QVÆSTIO XII.

An incidant in hanc Censuram illi, qui accedentes, seu recedentes à Sede Apostolica, spoliant non rebus ipsorum propriis, sed aliorum ipsis commodatis, aut in custodiam traditis, &c.

REspondeo incidere. Quia tales verè dicuntur spoliare accedentes, aut recedentes à Sede Apostolica bonis, quæ secum deferunt, quod simpliciter damnatur in hoc Canone, nulla addita conditione, si sint ipsorum accedentium, vel aliorum, titulo depositi, vel custodiæ, vel commodati tradita. Sic Vgolinus *verb. Spoliant, num.*6. Duardus *Can.*9.*q.*73. *num.*3.Bonac.*punct.*1.*citat.num.*20. & Alterius *lib.*5. *disput.*10.*cap.*4.*dub.*6.*pag.*583. Qui addit id esse verum, etiam casu quo tes, qua venientem spoliaret quis, esset ipsiusmet spoliatoris.

QVÆSTIO XIII.

An rapiens vxorem, filios, aut famulos, quos accedens, aut recedens à Sede Apostolica secum ducebat, excommunicatione huius Canonis ligetur?

NEgant nonnulli DD. eo quòd hic Sum. Pontifex obstringit excommunicatione illum, qui accedentem ad eum spoliat: at hoc verbum solum extenditur ad eas res, quæ aliqua ratione personam spoliatam tegunt, vel attingunt: ergo. Ita ex parte Palao *disput.*3.*punct.*10.*num.*9.

Sed probabiliùs respondeo: ligari excommunicatione. Tum quia verè spoliat maritum bonis ipsius, qualia sunt, & præcipua, vxor, & filij. Tum etiam, quia qui rapit vxorem, filios, seruos, aut familiares, quos accedens ad Apostolicam Sedem secum ducit, verè est exactor, & vexator accedentium ad Sedem dictam, cum omnes isti verè dicantur ad Sedem Apostolicam venire, cum ad eundem finem veniant, ob quem maritus, seu Dominus Romam se confert, saltem secundariò. Sic Vgolinus *verb. Spoliantes, num.*5. Duardus *hic quæst.*23. Bonac. *hic disp.*1.*q.*10.*punct.*1. *num.*22. & ex parte Alterius *lib.*5.*disput.*10. *cap.*2. *vers. Quoad famulos*, & Palao *loc.cit.*

QVÆSTIO XIV.

An occidens, spolians, aut mutilans infideles ad Sedem Apostolicam venientes, in hanc incidant Censuram?

NEgant aliqui. Quia verisimile non est, Ecclesiam velle eos, qui sub illius iurisdictione non existunt, Censurarum gladio tueri. Ita Duardus *hic Can.*8. *quæst.*24. Couarruuias 2.*var.cap.*20.*num.*11. *vers.*23. & Farinacius *de Carceribus, & Carceratis, quæst.*28.

*q.*28.*n.*68. Gambacurta *de immunit. Eccles. lib.*4.*c.*7. *&* 8. & alij.

Sed probabiliùs respondeo : incidere. *Primò*, quia Pontifex absolutè, & sine distinctione loquitur de venientibus ad Sedem Apostolicam: ergo omnes, quicunque sint, intelliguntur. *Secundò*, quia finis hujus Canonis est, ut illis qui apud Sum. Pontificem aliqua tractaturi sint, liber, & securus pateat aditus: at sic est quod Sum. Pontifex non solùm recipit benignè, & humaniter Christianos, sed etiam Iudæos, Turcas, & alios Infideles, & Hæreticos : ergo quisquis horum aliquem venientem ad Sedem Apostolicam occidit, mutilat, &c. in hanc incidit Censuram. Sic Alter. *c.*2. *cit. vers. Quantum ad Infideles.* Vgolinus *hic, verb. Spoliant, n.*4. Marius Italia *tract. de immunit. lib.*1. *c.*3.§.3. Filliuc. *tr.*16.*c.*2. *n.*120. Vivaldus *hic num. mihi* 77. (aliàs 5.) Bonac. *disp.*1.*q.*10. *punct.*2.*n.*12.

QVÆSTIO XV.

An qui capiunt, detinent, aut manibus comprehendunt accedentes ad Sedem Apostolicam, aut ab illa recedentes, Censura hujus Canonis astringantur?

REspondeo tanquam certum ; Astringi. Quia hujusmodi comprehenduntur sub verbo, *capiunt*, in hoc Canone apposito. Sic omnes DD. præcipuè Alterius *lib.*5.*disp.*10. *cap.*3.*verb. capiunt.* Vgolinus *verb. Spoliant*, & Bonac. *disp.*1. *punct.*1.*n.*23. *&* 24. Qui addunt idem sentiendum esse, si capiatur aliquis ex familia accedentium, vel recedentium à Sede Apostolica. Quod constat ex habitis *q.*13.

QVÆSTIO XVI.

An etiam astringeretur hac Censura, qui aliquem venientem ad Sedem Apost. caperet, sed paulò pòst illum liberè dimitteret?

NEgat apud Bonacinam Duard. *q.*4.*punct.*4 *n.*2. *&* 3. existimans non astringi hac Censura illum qui venientem capit, si animum non habuit retinendi.

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod astringeretur, nisi aliàs justè illum quis detineret, aut parvitas materiæ eum excusaret. Quia actus fuit consummatus & perfectus capiendo, & habuit effectum: ergo. Sic Alter. *c.*3. *cit. vers. Sed quid dicendum.* Bonac. *q.*10. *cit. punct.*1.*n.*26. Qui benè secus dicunt asserendū de illo qui conatus est capere venientem, sed non potuit quia licèt quoad Deum peccaverit, non tamen incidit in hanc Censuram, quæ lata est contra capientes.

QVÆSTIO XVII.

An etiam ligetur hac Censura, qui accedentem ad Sedem Apost. capit, & punit ob delictum in sua diœcesi patratum?

REspondeo non ligare. Quia justè illum capit, & punit. Sic Vivald. *hic, casu* 9.*n.*81. *mihi*, ubi sic ait: Si quis Peregrinus, vel alius Romipeta, dum iter agit, vel est Romæ, delinquat, vel aliquem percutiat, vel in aliquo offendat, poterit à Iudice incarcerari, & puniri, vel à quocunque particulari castigari, & repercuti, & etiam occidi absque hoc quod incurratur hæc Censura. Quia tunc non detinetur, punitur, vel occiditur ut Peregrinus, vel Romipeta, sed ut delinquens, & malefactor. Sic Vivaldus, Alterius *c.*3. *cit. vers. Quæres aliquis.* Vgol. Reginald. & Duardus, quos affert, & sequitur Bonac. *disp.*1. *q.*10. *punct.*1. *n.*27. Qui idem sentiunt de illo qui capit venientem

ad Sedem Apostolicam de mandato Superioris, aut Iudicis. Et benè, quia iste non peccat, imò exercet actum virtutis parendo Superiori, & sine peccato mort. non incurritur excommunicatio, ut sæpè est habitum.

QVÆSTIO XVIII.

An capiens aliquem venientem ad Sedem Apostolicam, & in domo includens, ne ab hostibus offendatur, huic excõmunicationi subjiciatur?

REspondeo tanquam certum : non subjici. Quia id facit sine dolo, imò ad securitatem venientis, cujus causa Summ. Pontifex hunc Canonem edidit, argum. *ex cap. Nuper, de sentent. excommun.* Sic D. Anton. 3. *part. tit.*24. *c.*1.§.1. *vers. Item reputatur.* Alterius, & Bonacina *loc. cit.*

QVÆSTIO XIX.

An qui sine ulla captura, sed sola fraude, & dolo detinet proficiscentem ad Sedem Apost. hac Censura feriatur?

NEgare debet Duardus *hic Can.*9.*q.*25. Cùm existimet verbum *detineant*, appositum in hoc Canone idem esse, ac manu, vel ligamine tenere, aut custodiæ, vel Carceri tradere.

Sed probabiliùs respondeo affirmativè. Quia prædictus verè detinet proficiscentem, ne ad Sedem Apostolicam accedat : ergo verè hac Censura feritur. Antecedens patet ; nam duobus modis quis detineri potest, uno modo si capiatur, & captus detineatur; alio modo quando sine ulla captura retardatur, & impeditur fraude, & dolo, ne liberè eat quò tendit, & in utraque significatione accipitur in hoc Canone. Sic Alterius *lib.*5.*disp.*10. *c.*4.*verb. Detinent.* Bonac. *disput.*1.*q.*10. *punct.*1. *num.*32.

QVÆSTIO XX.

An qui non violenta actione, sed tantùm præcepto, aut verbis minatoriis detinet venientem, ne ad Sedem Apostolicam accedat, incidat in hanc excommunicationem?

NEgat Bonac. *punct.*1.*cit.n.*33. Quia verbum *detinere*, positum in hoc Canone importat actionem physicam violentam contra personam captam. Ita ille, qui & citat pro se Duardum *q.*37.*n.*3. *&* 4.

Sed probabiliùs respondeo incidere in excommunicationem. Quia probabilius est, quod ad incurrendam hanc Censuram non est necesse, ut vis inferatur, & violenter detineatur veniens ad Sedem Apostolicam, adhibita aliqua actione physica ; sed sufficit, ut dolosè, & injustè impediatur, ut constat ex nuper dictis. Sic Alterius *lib.*5.*disp.*10.*c.*5.*in fine, dub.*8. ex Innoc. D. Anton. & Sylvestro. Sic etiam Vgolinus *hic in verb. Detinent, n.*1.*pag.*259. & etiam Duardus apud eundem Bonacinam *q.*31.*n.*2. *&* 3.

QVÆSTIO XXI.

An qui vendicantes sibi jurisdictionem ordinariam, vel delegatam, occidunt, mutilant, capiunt, aut detinent commorantes in Curia Sedis Apostolicæ causa negotiorum in ea expediendorum, excommunicationem incurrant?

NEgat Caietanus *verb. Excommun. cap.*13. dicens quod quamvis hic casus de percutientibus mo-

rantes in Curia, scriptus sit, & jam per centum annos quotannis promulgetur, tamen à nullo adverti, aut practicari videtur, tam in foro judiciali, quàm pœnitentiæ: nullus siquidem, ni fallor, ex hoc se, aut alium reputat excommunicatum. Hæc Caietan.

Sed probabiliùs respondeo tanquam certum: incurrere. Quia contra hujusmodi personas expressè fertur excommunicatio in secunda parte hujus Canonis, non ut constat ex traditis q. 1. (quamvis in Bulla Gregorii XIII. contineatur in distincto Canone, nempe decimo, ut videre est apud Navarrum *cap.27.n.66.*) Per hunc igitur Canonem sunt excommunicati omnes quicunque sint, qui non habentes aliquam jurisdictionem, nec ordinariam, nec delegatam à Papa, vel à suis Iudicibus, usurpant sibi temerè illam, & fingentes habere jurisdictionem, auctoritativè, & quasi ex officio, tanquam Iudices ordinarii, vel Delegati à Papa, aut ab ejus Officialibus, detinent, aut capiunt, vel spoliant, vel mutilant, aut interficiunt aliquem commorantem in Curia Sedis Apostolicæ, expediendi negotia apud illam causa. Sic omnes. Legantur Alterius *lib.5. disp.10.c.5.* Bonacina *disp.1.q.10.punct.1. à n.34.* Filliuc. *tr.16. cap.7. à q.7.* & alii.

Qvæstio XXII.

An qui privata auctoritate morantes in Curia occideret, mutilaret, aut spoliaret, &c. incideret in hanc Censuram?

Affirmavit Navar. *cap.27.num.65.* Quia hos includebat Bulla Greg. XIII. quam exposuit ille.

Sed nunc jam ut certum respondeo: non incidere. Quia reliqui Pontifices post Gregorium XIII. solùm excommunicant illos, qui via judiciali usurpantes sibi jurisdictionem, in commorantes in Curia tales actiones exercent. Vnde qui furando spoliat aliquem commorantem in Curia, vel orta rixa interficit, non remanet astrictus hac excommunicatione, quia non auctoritativè, & tanquam jurisdictionem exercens id facit, sed ut privata persona. Ex quo constat differentia inter eum qui interficit, spoliat, & alias actiones prohibitas exercet contra accedentes, aut recedentes à Curia Sedis Apost. & inter eum qui eas exercet contra commorantes: nam qui eas facit contra commorantes, non incurrit excommunicationem, nisi eas faciat auctoritativè: qui verò eas facit contra accedentes, aut recedentes, incurrit, sive eas facit auctoritate privata, sive publica. Sic Suar. *disput.21.sect.2.n.66.* Caiet. *verb. Excomm.c.15.* Sayrus *lib.3.c.3.n.4.* Alter. *lib.5.disp.10.c.5.col.2.& 3.* Tolet. *lib.1.c.26.n.4.* Filliuc. *tract.16.c.7.q.7.dict.3.n.169.* Bonac. *disp.1.q.10.punct.1.n.34.& 35.* & omnes.

Qvæstio XXIII.

An Episcopus, vel alius Prælatus qui præfatas prohibitas actiones præstat contra sibi subditum in Curia commorantem, contrahat hanc excommunicationem?

Respondeo tanquam, certum contrahere. Quia licèt jurisdictionem habeat in suum subditum, illam tamen non potest exercere erga illum quandiu moratur in Curia ad peragenda aliqua negotia apud Sedem Apostolicam; quia tunc est sub protectione Sum. Pontificis, & gaudet eodem privilegio venientium ad Sedem Apostolicam. Sic Alterius *c.5.cit.vers. Quæret quis, pag.585.* Bonac. *n.36.* & alii. Qui secus sentiunt loquendo de Officialibus Papæ, casu quo in hujusmodi commorantes injustè, iniquè, & nullo ordine juris servato aliquas prohibitas actiones præstent; quia licèt iniquè agant, & grave peccatum committant excedendo terminos suæ jurisdictionis, nihilominus, quia jurisdictionem habent in Curia, non incurrent excommunicationem hujus Canonis, excipientis omnes jurisdictionem habentes à Papa, vel à suis Iudicibus. Sic etiam Duardus *Can.9.quæst.33.*

Qvæstio XXIV.

An ut hæc Censura incurratur, necessum sit, quod morans in Curia, contra quem aliqua ex relatis actionibus exercetur, sit unus ex Curialibus qui Romæ versantur?

Affirmant Filliuc. *tract.16.c.7.q.6.n.166.* & ante illum Tolet. *lib.1.c.25.n.4.* per hæc verba: Aliud dubium est, quid intelligatur per *morantes in Curia?* Respondet Caietan. *verb.Excomm.c.14.* Curiales ipsos vulgò dictos, qui ratione Curiæ Pontificiæ Romæ sunt, sive mediatè, sive immediatè Pontifici inserviant, sive sint cum Cardinalibus, vel Episcopis, qui adsunt Curiæ. Ita ille.

Sed probabiliùs longè respondeo: non esse opus ad Censuram hanc incurrendam, ut commorans in Curia sit Curialis inserviens Papæ, &c. Sed sufficit quod in Curia reperiatur ad aliquod negotium apud Sedem Apost. expediendum. Ratio est, quia in hoc Canone non tractatur de Curialibus, qui inserviunt Curiæ Romanæ, sed de iis, qui morantur in Curia ad perficiendum negotium apud Sedem Apostolicam. Vnde *Morantes in Curia* appellantur hic iidemmet qui ad Apostolicam Sedem venerunt, & interim in Curia morantur, ut apud eandem expediant, & perficiant id, cujus gratia ad illam accesserunt. Sic Alterius *lib.6.disp.10.cap.5.verb. Morantes*, Duardus, & Vgolinus, quos citat, & sequitur Bonacina *disp.1. quæst.10.punct.1.num.39.*

DISPVTATIO X.

De decima Excommunicatione lata contra lædentes Romipetas, ac Peregrinos, qui Romam devotionis causâ petunt.

Qvæstio Prima.

Contra quas personas lata sit hæc excommunicatio?

Respondeo quod fertur contra *omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seu depradantes Rompetas, seu Peregrinos ad Vrbem causa devotionis, seu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipsa recedentes, & in his dantes auxilium, consilium, vel favorem*, Sic Canon. Et sic omnes DD. præcipuè mox citandi.

Qvæstio II.

An qui interficit, vel mutilat, &c. quemcunque Romam venientem, Censurâ hujus decimi Canonis feriatur?

Respondeo tanquam certum: quod non. Quia quamvis hoc nomen *Romipeta*, latè sumptum,

pro

pro quocunque, & quavis de causa ad Vrbem venienti accipiatur: in præsentarium tamen minimè sic sumitur, sed strictè pro eo qui Romam, seu ad Vrbem (quod idem est) causa devotionis accedit, ut constat clarè ex subsequentibus verbis hujus Canonis. (Et eodem modo accipitur hîc verbum Peregrinus.) Vnde Pontifex in hoc Canone non universaliter comprehendit omnes Romipetas, aut Peregrinos, sed solùm illos qui causa devotionis, seu peregrinationis Romam veniunt. Sic omnes: legantur Alterius *lib. 5. disp. 11. cap. 2. per totum*, Duardus *Canone* 10. *quæst.* 4. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 5. *q.* 8. *num.* 120. Saytus *lib.* 3. *cap.* 14. *quæst.* 4. Palao *disp.* 3. *punct.* 11. Bonacina *hic disp.* 1. *quæst.* 11. *punct.* 3. & alii penes ipsos.

QVÆSTIO III.

An incurrat Censuram hujus Canonis qui aliqua ex prohibitis actionibus vexaret illum qui Romam venit principaliter causa devotionis, & minus principaliter ad emendum aliquid, vel quid simile peragendum?

Respondeo tanquam certum: incurrere. Quia in unaquaque actione inspiciendum est id quod principaliter per eam intenditur, cum ab eo speciem, & denominationem sumat, *leg. Qui injuria, in princip. ff. de Furt. cap. Cum voluntate, de sentent. excommunicat.* ergo qui primò, & principaliter Romam tendit devotionis, aut peregrinationis gratia, quamvis secundariò, & minus principaliter multa alia sibi perficienda proponat Romipeta, Peregrinus est dicendus, ex fine principali, quem sibi proponit, & consequenter qui illum aliqua actione ea genere illarum sex, quæ prohibentur in hoc Canone, offenderit, in excommunicationem incideret. Sic Alterius *disputatione* 11. *citat. cap.* 5. *volum.* 6. *dubit.* 7. Filliucius *loco citato*, & penes ipsum Vgolinus *§.* 1. *vers. Octavò.* Bonac. *num.* 14. & Palao *loco citato, numero* 5. Qui idem sentiunt de illo, qui Romam proficiscitur ob finem devotionis, seu peregrinationis, & simul etiam ob aliquos alios fines æquè principales, & per se intentos, nempe ob visitandos amicos, ob impetranda beneficia, & propter alia similia.

QVÆSTIO IV.

An etiam incurreret hanc Censuram, qui interficeret, vel mutilaret, &c. illum qui principaliter ob beneficium, vel absolutionem à Censuris, vel dispensationem obtinendam, vel ob aliud negotium tractandum Romam veniret, sed secundariò dum in Vrbe existeret, vellet Ecclesias visitare, &c.

Respondeo tanquam certum: non incurrere. Quia hujusmodi Romam veniens non potest propriè vocari Peregrinus, seu Romipeta devotionis causâ; cum ut nuper est habitum, actio non sumat speciem & denominationem à fine secundario, sed à primario: ergo prædictus non gaudet privilegio hujus Canonis concesso Peregrinis venientibus ad Vrbem devotionis causâ. Sic Alterius *loco citato, vers. Tertia propositio.* Filliucius, Bonacina, & Palao *loco citato*, & communis.

QVÆSTIO V.

An occidens, vel mutilans, &c. Peregrinantem ad Vrbem devotionis causa, incurrat hanc Censuram, si in Vrbe non existat Papa, seu Romana Curia?

Respondeo tanquam certum: incurrere. Quia hic Canon solùm loquitur de accedentibus ad Vrbem. Et constat quod nomine *Vrbis* hoc in loco, non significatur illud idem quod in octavo, & nono Canone nomine *Sedis Apostolicæ, & Curiæ Romanæ*; alioqui ferè superflua fuisset excommunicatio hujus Canonis? Ideo hîc per *Vrbem*, seu *Romam* intelligitur ipsa Civitas Romana, id est locus ipse continens Basilicas, Domicilia, & reliqua ædificia, quamvis ab ea abesset Papa, neque etiam remansisset Curia, & ita qui offenderet Peregrinos Romam euntes absente Romano Pontifice, & tota Curia, adhuc esset transgressor hujus Canonis, & excommunicatus. Quod notavit Caietanus *in summ. verb. Excommunic. cap.* 13. *in fine.* Respicit ergo hic Canon præcipuè Romam ob ejus sanctitatem. Sic omnino Alterius *lib.* 5. *disp.* 11. *cap.* 3. *col.* 2. *vers. In hoc Canone.* Navarrus *c.* 27. *n.* 65. *vers. Tertia*, Vivaldus *casu* 8. *n. mihi* 78. Vgolinus *loc. cit.* Reginaldus *lib.* 9. *n.* 311. Duardus *hic quæst.* 3. *n.* 4. Sousa *hic cap.* 11. *n.* 4. Bonac. *disp.* 1. *q.* 11. *punct.* 3. *n.* 3. Palao *disp.* 3. *punct.* 1. *n.* 7.

QVÆSTIO VI.

An item incurrat excommunicationem hujus Canonis qui offendit unâ ex præfatis actionibus Romanum Civem sacra Vrbis loca visitantem?

Respondeo non incurrere. Quia non offendit Romipetam, seu Peregrinum, quoniam qui moratur in Vrbe, non est Romipeta, seu Peregrinus. Vnde Pontifex illis vocibus *in ea morantes*, solùm significat eos, qui ad Vrbem aliunde devotionis accesserunt causâ, ut suprà *disp.* 9. *q.* 5. *&* 6. in simili est habitum. Sic Bonac. *loc cit.* 3. *&* 22. Vgolinus, Vivaldus, Sousa, & Gambarupta apud ipsum, & Alterius *disp.* 11. *cit. c.* 5. *q.* 3. Addens quod si quis accessit ad Vrbem ut Peregrinus devotionis causâ, & deinde allectus sanctitate insignium Basilicarum Vrbis, & venerandis Apostolorum reliquiis, &c. eligat sibi domicilium, ut liceat ei frequenter Ecclesias visitare, & alia opera devotionis exercere, non possit ampliùs dici Peregrinus. Et ideo si quis offenderet illum post electum domicilium, etiam gratiâ devotionis tantùm, non incideret in hanc excommunicationem. Sic ille, & Bonac. *punct.* 3. *cit. n.* 12. Vgolinus, Vivaldus, Palao, & alii.

QVÆSTIO VII.

An vexans peregrinos proficiscentes ad Sepulchrum Domini, vel ad S. Iacobum Compostellanum, vel adem Lauretanam, huic excommunicationi subjaceat?

Respondeo nunc, non subjacere. Quia isti non sunt Romipetæ, aut Peregrini ad Vrbem; cum hoc nomen per antonomasiam, ut diximus Romam significet. Dixi *nunc non subjacere*, quia tempore antiquo, cum vigebant Religiosi dicti Templarii, extendebatur hic Canon ad peregrinantes Ierusalem, ut notat Caietan. *verb. Excommunicatio, cap.* 13. per hæc verba. Advertere quoque quod iste Canon mutatus est, quia in processu Cœnæ Domini, tempore Martini

comprehendantur etiam peregrini ad Ierusalem. Hæc Caietan.& ex illo Vivaldus *hic, casu* 8. *num.mihi* 79. Alterius *lib.*5. *disp.*11. *initio*, *& cap.*6. ubi adducit causas cur posteriores Pontifices à Martino V. omiserint in hoc Canone Peregrinos in terram Sanctam, & tantùm Peregrinos ad Vrbem meminerint. D. Antoninus 3. *part. summ.tit.*24.*cap.*72. Tabiena *excommun.*6. Rebuff. *hic Canone* 11. Toletus *lib.*1.*cap.*25. *n.*6. *vers. Excommunicatio decima*.Bonacina *disput.*1. *quæst.*11. *punct.*3.*n.*6. & alii.

QVÆSTIO VIII.

An offendens Romipetam volentem solùm visitare Ecclesias extra mœnia Vrbis existentes, ut S.Laurentii extra muros, S.Sebastiani, S. Pauli, &c.vinculo hujus excommunicationis ligetur?

NEgat Bonacina *loc. cit. num.*7. Quia (inquit) in materia pœnali accipienda sunt verba in arctiori significatione, in qua sumpto nomine Vrbis, ea tantùm loca veniunt, quæ intra mœnia continentur: ergo offendens eum,qui solùm decreverat loca sacra extra muros Vrbis devotionis causâ visitare, non offendit venientem ad Vrbem,& consequenter non ligatur vinculo Censuræ hujus Canonis.

Sed probabiliùs respondeo: ligari vinculo hujus excommunicationis. Quia probabilius est, appellatione Vrbis in hoc Canone significari non solùm loca, quæ intra mœnia Vrbis sunt sita, verùm etiam illa, quæ extra mœnia sunt, contigua tamen, vel propè. *Primò*, quia id clarè habetur *in l. ut Alphenus,ff.de verb.signif.* ubi Iurisconsultus hæc ait: *Vrbs est Romana, quæ muro cingitur: Roma est etiam quantum continentia ædificia.* (etiam ultra muros explicat Glossa) *essent. Nam Romam non muro tenus existimari ex consuetudine quotidiana posset intelligi, cum diceremur Romam nos ire, etiamsi extra Vrbem habitaremus.* Hæc Iurisconsultus. Quo nihil ad intentum dictum clarius.

Secundò, quia etiamsi nomine *Vrbis* ex propria significatione comprehenderentur tantùm loca, quæ intra mœnia continentur, ut vult Bonacina, hoc tamen locum haberet solùm in delictis, & pœnis, quia in his verba statuti accipienda sunt secundùm arctiorem significationem,cap. *statutum,de elect.in* 6. At verò in materia favorabili, qualis est materia hujus Canonis, in quo tractatur principaliter de amplificatione Cultus divini ex frequentatione Ecclesiarum, de augenda Religione, & pietate fidelium ex exercitio bonorum operum, de privilegio peregrinorum, ut absque periculo securi Romam venire possint, nomine *Vrbis* intelligenda est Roma cum suo Territorio, ut dicit universitatem agrorum Vrbis. Sic Abbas *in cap. Rodulphus, num.*4. *in fine*, & Felinus *num.*11.*de rescript.* Quos citat, & sequitur Alterius *lib.*5.*disp.*11.*c.*3.*quæst.*2.Duardus *Canone* 10. *quæst.*5. *à num.*5.

QVÆSTIO IX.

An non solùm qui Romam petit causa visitandi Ecclesias, vel venerandi Reliquias, aut consequendi indulgentias, sed etiam causa adimplendi votum, vel pœnitentiam injunctam, dicatur causa devotionis Romam adire, & gaudeat privilegio hujus Canonis?

NEgat Duardus *hic Canone* 10. *quæst.* 8. *num.*7. existimans, eum qui Romam causa adimplendi votum, seu pœnitentiam à confessario,aut Iudice injunctam pergit, non dici Romam causa devotionis pergere, & consequenter non gaudere privilegio hujus Canonis.

Sed longè probabiliùs respondeo: etiam hunc gaudere privilegio hujus Canonis. Quia juxta communem modum loquendi,qui ad Vrbem pergit causa adimplendi votum, seu pœnitentiam,dicitur Romam accedere causa devotionis. Sic Alterius *lib.*5.*disp.*11. *cap.*3.*in fine, vers. Ex his sequitur*,Filliucius *tract.*16. *cap.*5.*quæst.*8. *num.*120. his verbis: *Dixi causa devotionis*, hoc est causa visitandi Ecclesias Vrbis, præcipuè limina D.Petri,*ex cap.Si quis Romipetas* 24.*q.*3. vel causa consequendi stationes, & indulgentias Vrbis, sive ejusmodi devotio sit omnino libera, sive debita ex voto, aut pœnitentia injuncta per Confessarium, aut alium judicem Ecclesiasticum. Sic ille. Bonac. *hic disp.*1.*quæst.*11.*punct.*3.*n.*11. *&* 12. Qui & citat Vivaldum *n.*9. in novis. Sed hic Auctor in antiquis nil habet ad propositam quæstionem.

QVÆSTIO X.

An offendens Clericum, vel Religiosum Romam devotionis causa euntem, sine licentia tamen sui Superioris, excommunicationem hujus Canonis incurrat?

NEgant aliqui, eo quòd utrisque, nempe tam Clericis,quàm Religiosis, seu Monachis prohibitum sit peregrinari, etiam devotionis causâ, absque Prælatorum suorum licentia,cap. *Non oportet,de consecrat. dist.*5. *& cap. Magne, de voto*: ergo hac non obtenta, non erit laudabilis, sed potiùs damnabilis talis peregrinatio: ergo Clericus, vel Monachus,qui sine licentia sui Episcopi, vel sui Prælati Romam peregrinantur, non debent gaudere privilegio hujus Canonis, & consequenter offendens illos non incurret illius Censuram. Ita Duardus *hic Canone* 10. *quæst.*15.*num.*3.

Sed probabiliùs respondeo: incurrere. Quia probabilius est,& multò,quod tam Clerici,quàm Monachi qui Romam causa devotionis proficiscuntur,etiam sine licentia suorum Prælatorum, gaudent privilegio hujus Canonis: ergo consequenter qui præfatos injuriis in hoc Canone vetitis offendunt, excommunicationem incurrunt. Antecedens probatur. Nam licèt verum sit, quod tam Clerici,quàm Monachi, qui sine licentia suorum Prælatorum Romam peregrinandi causa veniunt, grave peccatum committant, non tamen ob id amittunt privilegium Peregrinorum, & præcipuè hujus Canonis; cum Summus Pontifex absolutè, & indistinctè hujusmodi securitatis privilegium concedat omnibus accedentibus ad Vrbem causa devotionis: sed Clericus, aut Monachus accedunt causa devotionis: ergo fruuntur hoc privilegio. Nec obstat peregrinationem horum esse peccaminosam, quia peccatum non tollit propriam rationem peregrinationis, ut constat, & latè probat Alterius mox citandus. Sic hic Auctor *lib.*5. *disp.*11.*cap.*2. *& cap.*5. *dub.*5. Bonacina *disp.*1.*q.*11. *punct.*3.*n.*17. *&* 18.

QVÆSTIO XI.

An etiam offendens Paganum, Iudæum, Hæreticum,aut alia via excommunicatum accedentem ad urbem causa conversionis,absolutionis aut devotionis,incidat in hanc Censuram?

REspondeo incurrere. Quia his omnibus convenire possunt verba Canonis hujus: ergo & ipsa dispositio,argum. *l.Nos accusare*, §.*omnibus,ff.de acc.*

Antecedens

Antecedens constat, quia si Paganus, Iudæus, aut alius Infidelis Romam veniant Baptismi recipiendi gratiâ, aut vt præcepta fidei doceautur, &c. verè dicuntur Romam deuotionis, & pietatis Christianæ ergò venire. Et idem constat de Hæreticis, aut aliis excommunicatis, irregularibus, suspensis, &c. venientibus ad vrbem absolutionis, aut reconciliationis causa. Sic latè Alterius *lib. 5. disp. 11. c. 4. dub. 1. 2. & 3.* Vgolinus *hic, §. 1. vers. 5. & 6.* Filliucius *tr. 16. cap. 5. quæsito 8. n. 120.* Duardus, & Sousa, quos citat, & sequitur Bonacina *disp. 1. q. 11. punct. 3. n. 20.*

QVÆSTIO XII.

An occidens, aut mutilans, aut aliis actionibus prohibitis vexans Romipetas seu Peregrinos, dum in vrbe versantur deuotè visitando Ecclesias, venerando Reliquias, &c. hanc excommunicationem incurrat?

NEgatiuam sententiam tenuisse Caietanum, affirmat Viualdus, his verbis: Quintò nota, quod licèt Caietanus dicat, quod vulnerans, vel occidens Peregrinum, dum moratur Romæ, non incideret in hanc Censuram, quia (ait) non est in vsu, contrarium tamen mihi videtur dicendum, cum esset expressum in Bulla, vt erat in illa Gregor. XIII. ibi: *Vel apud eam morantes*, vt videre poteris apud Nauarrum *c. 27. n. 65.* Et est etiam in Bulla hac clausula sequenti. Hucusque Viualdus *casu 9. num. mihi 80. in antiquis.*

Sed certè hic Author non aduertit, quod debuerat, quod Caietanus, dum docet *cap. 14.* id quod ipse Viualdus affirmat, non agit de Peregrinis, aut Romipetis, qui ad vrbem deuotionis causa venere, & ibi commorantur, visitando Ecclesias, & exercendo alia opera pia, quorum gratiâ Romam petierunt, de quibus Pontifici, & nobis in hoc Canone decimo est sermo (de iis namque oppositum sentit, *cap. 13. vt infrà:*) sed de illis, qui ad Sedem Apostolicam veniunt, & recedunt ab eadem, necnon de illis, qui nullam iurisdictionem habentes, in eadem Curia morantes, temeritate propria capiunt, spoliant, &c. de quibus nos egimus *disp. antecedenti, q. 21.* quamuis etiam de his loquendo, non benè id sentiat Caietanus, vt ibi diximus.

Igitur vt certum respondeo dicendum, quod præfatus occidens Peregrinos in vrbe commorantes, hanc excommunicationem incurrat. Quia id clarè habetur in hoc Canone 10. cuius verba *sup. q. 1. retuli.* Sic omnes, inter quos præcipuus est Caiet. *verb. excommunicat. c. 13. vers. Et nota quod oportet*, & ex illo Alterius *lib. 5. disp. 11. cap. 5. col. 3. vers. Quamobrem, pag. 599.* & Bonac. *disp. 1. quæst. 11. punct. 3. num. 21.* Filliucius *tract. 16. cap. 5. quæst. 9. num. 125.*

QVÆSTIO XIII.

An qui Romam causa deuotionis venit, sed ibi mutato proposito, nulla pia opera, aut deuotionis exercuit, fruatur priuilegio huius Canonis, dum ad suos reuertitur?

REspondeo non frui. Et ideo si quis vulneret, capiat, spoliet, &c. illum dum ad patriam redit, non incurret excommunicationem huius Canonis. Sic Alter. *c. 5. cit. quæst. 2.* cui satisfaciendo hæc ait: Respondeo hunc talem vocari posse peregrinum in accessu ad Vrbem, quamdiu persistit in prima voluntate peregrinandi causa deuotionis, quo tempore si offendatur, incurritur excommunicatio: sed si mutata voluntate, non adimplet deuotionis, & pietatis opera, iam cessat finis peregrinationis, & non meretur nomen peregrini, & illicò amittit priuilegium huius Canonis, & alia priuilegia peregrinorum, quia cessante causa finali, cessant omnia, quæ conceduntur ratione illius finis, sunt enim accessoria ratione talis finis: quare principali sublato, tollitur accessorium, *l. 1.* & ibi notat Bald. *C. de Codicill. cap. Accessorium*, vbi latè Anchar. *de Reg. Iur. lib. 6.* Glos. *notab. in l. Si Patronus. §. Patronum, vers. Fauiana, ff. si quid in fraud. patr.* Cùm ergo non competat illi priuilegium huius Canonis, si quis offendat eum, dum ab Vrbe recedit, non contrahet excommunicationem. Hucusque Alterius. Vgol. etiam *hic verb. Vel ab ipsa recedentes.* Duardus *hic Canone 10. q. 13.* & Bonac. *punct. 3. cit. n. 24.* Qui secus dicendum putant de illo, qui post iter arreptum hac intentione, vt deuotionis causa Romam visitaret, morbo correptus, vel alia causa impeditus, peregrinationem perficere nequit; hic namque gaudet priuilegio huius Canonis, & ideo qui illum in reditu ad patriam occideret, mutilarétve, &c. excommunicationem incurreret. Legantur Alterius *loc. cit. dub. 1.* Bonac. *n. 24. vers. Obiicies*, & Duardus, & Vgolin. *loc. cit.*

QVÆSTIO XIV.

An gaudeant priuilegio huius Canonis Peregrini, qui dum veniunt ad Vrbem deuotionis gratiâ, diuertunt ad visendum amicam, aut aliquid agendum, &c.

REspondeo gaudere. Quia qui statim hac intentione iter Romam versus suscepit, verè est censendus Peregrinus: ergo verè gaudet priuilegio Peregrinis concesso. Sic Filliucius *tractatu 16. cap. 5. quæst. 8. num. 121.* ita dicens: *Dico* 2. si dum veniunt ad vrbem, diuertant ad alia loca, modò non eligant domicilium in illis, sed deinde resumant iter ad vrbem, gaudent hoc priuilegio. Idémque dic, si in redeundo diuertant ad alia loca, modò non eligant in iis domicilium, sed tendant deinde in patriam, gaudent eodem priuilegio, donec perueniant in patriam suam, vnde causa deuotionis discesserunt. Sic Filliucius ex Sayro *c. 14. n. 6.* Sic etiam Vgolinus, Duardus, & Sousa, quos citat, & sequitur Bonac. *disp. 1. quæst. 11. punct. 3. num. 24. vers. Secundò sequitur.*

QVÆSTIO XV.

An per hunc Canonem sit excommunicatus ille, qui Romipetas, etiam iniustè verberat, aut percutit sine vulnere?

REspondeo quod non. Quia pontifex in hoc Canone nec verberare, nec percutere prohibet, sed vulnerare, quod significat vulnus infligere, aut ferire: quod tunc contingit, quando pars aliqua corporis ictu scinditur, seu aperitur, aut separatur: ergo ille qui Romipetas verberat, aut percutit sine vulnere, non ligatur huius Canonis Censura. Sic Filliuc. *tract. 16. cap. 5. quæst. 8. n. 124.* per hæc verba: Verberantes etiam iniustè Romipetas, modò nõ vulnerent, neque impedimento sint quominus corporaliter iter peragere possint, non videntur incurrere excommunicationem; quia eiusmodi actio non est prohibita, vt patet, & aduertit Vgol. *verb. Vulnerantes.* Sic ille. Alter. etiam *lib. 5. disp. 11. c. 1. dub. 4. pag. 589.* Duard *hic q. 2. & 18. n. 10.* Gambatupta *hic c. 10. n. 6.* Bonacina *disputat. 1. quæstione 11. punct. 3. num. 3.* Qui ex hac doctrina colligit, nec ligari hac Censura qui Peregrinũ ad Vrbem proficiscẽtem, virga, baculo, aut pugnis offendit sine vulnere, nec qui os in brachio,

municationem huius Canonis. Sic Alterius *loc. cit.* Bonacina *n. 10. cit. vers. Secundò intellige.*

QVÆSTIO X.

An eadem innodetur Censura, qui spoliat aliquem victualibus, quæ ab ipso deferebantur ad vsum determinatæ personæ ex Curialibus, seu ex officialibus Curiæ?

NEgatiuam sententiam sustinere Viualdum *loc. cit. num.* 74. Reginaldum, & Sayrum *loc.* etiam *cit.* & Duardum *q.* 10. *n.* 6. & 18. & non sine magna probabilitate, ait Bonacina mox citandus. Sed certè ij Doctores non loquuntur in casu, quo persona ad quam victualia asportantur, est de Curia, vt constabit eos legentibus. Vnde

Vt certum respondeo, innodari eadem Censura, Qui verè inuadit, & spoliat victualibus eum qui ea ad vsum Romanæ Curiæ defert, & portat. Nam vt benè Alterius, Curia non accipitur pro loco in hoc Canone, sed pro priuatis personis diuersorum ordinum, graduum, & officiorum ipsam constituentium Curiam. Hæc namque vniuersaliter sumpta, non indiget aliqua re ad sui vsum. Cum igitur excommunicantur impedientes delationem victualium ad vsum Curiæ, intelliguntur illi, qui impediunt ne deferantur ad ipsos Curiales, & officiales Curiæ. Sic Alterius *disp.* 9. *cit. c.* 4. *dubio* 2. Bonacina *disp.* 1. *q.* 9. *puncto* 2. *n.* 12. Vgolinus *c.* 8. §. 3. *vers. Sextò*, & §. 4. *vers. Tertiò.*

QVÆSTIO XI.

An etiam tali innodetur Censura, qui spoliat victualibus deferentem illa ad priuatam aliquam personam, quæ licet viuat in loco vbi moratur Curia, non tamen est Curialis, aut officialis Curiæ, nec famulus, aut familiaris ipsorum?

AFfirmat adhuc innodari Vgolinus *loco citato.*

Sed probabiliùs longè respondeo: non innodari in hoc casu excommunicatione huius Canonis. Quia Canon loquitur de impedientibus adducentes victualia ad vsum Curiæ, id est Curialium: ergo si impediant deferentes ad eum qui non est Curialis, non habet locum excommunicatio huius Canonis. Sic Alterius, & Bonacina *loc. cit.* Et hoc solùm volunt Reginaldus, & Viualdus pro prima sententia quæstionis antecedentis à Bonacina adducti, vt constat ex verbis Viualdi, quæ sic se habent. Ex quo infero quintò, illum qui officio assassini vtens, vel propter particularem inimicitiam impediret aliquem deferentem aliquid supradictorum alicui particulari personæ, ratione emptionis, vel donationis, non esse excommunicatum; quia illa non erant ad vsum Curiæ, sed priuatæ personæ. Hæc Viualdus, & Reginaldus, in re ex illo.

QVÆSTIO XII.

An ligentur Censura huius Canonis, qui deferentem victualia Romam impediunt, casu quo Curiales ea emere non soleant?

REspondeo ligari. Quia ad hoc sufficit quod hæc Romam deferantur animo vendendi, & tradendi Curialibus, & aliis ciuibus loci vbi Curia residet. Nam etiamsi ciues tantùm ea emere solerent, etiam impedientes illa deferri ligarentur hac Censura, eo quòd Curia fortè non indiget, quia alij ciues ea ementes faciunt annonam in Curia. Vnde si isti impedirentur ab emptione, etiam Curia sentiret eiusmodi damnum. Sic Filliucius *tract.* 16. *c.* 7. *q.* 2. *n.* 158. (non 156. vt citat Bonacina) *dicto* 3. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 9 *punct.* 2. *num.* 6.

QVÆSTIO XIII.

An feriatur hac Censura qui deferentem victualia ad Curiam, compellit ad soluenda pedagia, & alia onera, quæ soluuntur ab aliis iter agentibus?

AFfirmandum videtur. Quia in Bulla Gregorij XIII. post illud verbum, *seu perturbant*, sunt hæc verba: *Vel pro eis aliquid exigunt, aut soluere faciunt*: ergo.

Sed vt certum respondeo: non feriri. Tum quia dicta verba apposita in Bulla Gregorij, iam in nouis Bullis non habentur. Tum quia qui ad soluenda vectigalia cogit, non iniustè impedit deferentem, etiamsi pro solutione pedagij, aut vectigalis aliquota victualium soluenda sit. Sic Reginaldus *lib.* 9. *n.* 307. ex Viualdo hic *num mihi* 70. *in nouis* 4. Duardus, & Gambarupta, quos citat, & sequitur Bonacina *disp.* 1. *q.* 9. *puncto* 2. *n.* 13.

QVÆSTIO XIV.

An inuadens, aut occidens deferentem victualia ad Romanam Curiam, non animo impediendi delationem victualium, sed ob vindictam, sit hac Censura comprehensus?

AFfirmat Vgolinus hic *cap.* 8. §. 4. *vers. Tertiò.*

Sed probabiliùs respondeo: non comprehendi. Quia huiusmodi non impedit formaliter deferentem victualia, cum primariò, & per se intendat ex illo tanquam ex inimico vindictam capere; & in moralibus attenditur id quod est per se, non verò quod est per accidens, *l. Non omnes, ff. si certum petat.* Sic Viualdus, cuius verba habes *quæst.* 11. Sayrus, & Duardus, quos citat, ac sequitur Bonacina *q.* 9. *punct.* 2. *n.* 14. Qui *n.* 15. addit, nec sub hac Censura esse comprehensum, qui equum furto sibi sublatum subtrahit de manibus furis illum ad Romanam Curiam adducentis.

QVÆSTIO XV.

An qui deferentem victualia ad Curiam Romanam ob debitum, aut ob patratum crimen in carcerem trudit, in hanc Censuram incidat?

REspondeo quod non. Quia impediens vtitur iure suo, & per accidens sequitur impedimentum delationis victualium. Sic Duardus *Canon.* 8. *q.* 10. *n.* 14. Bonacina *loc. cit. n.* 17.

QVÆSTIO XVI.

An qui victualia corrupta, vt pisces putridos, ad Curiam Romanam deferri impedit, incurrat hanc Censuram?

REspondeo non incurrere, quia per hoc potiùs commodum, quàm damnum Curiæ Romanæ infert. Sic Bonac. *loc. cit. n.* 18. & penes ipsū Duard. *q.* 10. *n.* 15. & Viualdus hic *n.* 7. *in nouis.* Sed ex his Viualdus in antiquis oil ad propositum babet: in nouis nescio.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XVII.

An peste grassante Romæ, vbi nunc est Curia, posset Princeps, aut Gubernator prohibere suis, ne tali tempore & occasione deferrent victualia ad Curiam?

RESpondeo posse omnino absque incursione Censuræ. Quia in hoc Canone solùm prohibetur iniusta, & iniqua inuasio, aut impedimentum, quod praua intentione affertur, non iusta. Sic Nauarrus *c.17.n.64.* ita scribens: Secunda, quod non comprehendit eos, qui ob vtilitatem suæ Reipublicæ iustè prohibent victui necessaria, aut peste grassante in Curia, suis ad eam proficisci, commeam, & similibus: quia non intendunt impedire, licèt ex eo per accidens id consequatur, vt dixit rectè Caietan. *vbi suprà, cap.16.vers.excommunic.facit, l.si quis nec causam, ff.si cert.pet.& cap. Non dubium, de sent.excommunic.* Hæc Nauarrus, Viualdus *hic casu 8.num.mihi 72.* Bauny *de Bulla Cœnæ, pag.302.vers.Quartus est.* Alterius *lib.5.disp.9.c.4.col.1.*

QVÆSTIO XVIII.

An nomine Victualium intelligantur omnia qua ad esum, potum, & vestitum spectant?

RESpondeo intelligi. Huiusmodi autem sunt triticum, farina, panis, legumina, vinum, oleum, carnes, oua, caseus, olera, vuæ, pisces, fructus, medicinæ, & similia. Item sericum, lana, linum, & similia, quibus vestes confici possunt. Sic colligitur ex *l.victus, & leg.cætera, de verbor.signific.* & docent omnes.

QVÆSTIO XIX.

Quænam intelligantur per illa verba Canonis, Seu alia ad vsum Romanæ Curiæ necessaria?

RESpondeo, quod intelliguntur omnia quæcunque necessaria sunt ad statum, vel decentem ornatum Curialium, & familiæ, non tantum simpliciter, verùm etiam ad benè esse, imò ad decentem, & honestam eorum recreationem. Ideoque sub illis verbis continentur equi, muli, fœnum, hordeum, paleæ, & similia ad victum horum brutorum, quibus Curiales ad conseruandum splendorem sui status vtuntur. Item carthæ, papyri, pugillares, cera, plumbum, ferrum, filum, & similia, sine quibus Officiales Curiæ non valerent suum officium exercere. Sic omnes. Legantur Alterius *lib.5.disput.9.cap.2.per totum,* Filliucius *tract.16.cap.7.quæst.3.* Bonacina *disp.1.q.9.punct.1.num.8.*

QVÆSTIO XX.

An etiam comprehenderetur sub hac Censura qui prohiberet, ne ad Romanam Curiam deferantur canes, & accipitres, taxilli etiam, aleæ, simiæ, psyttaci, & similia recreationi Curialium inseruientes?

RESpondeo, non comprehendi. Quia huiusmodi res nec sunt victualia, nec necessariæ ad vsum Curiæ, imò nec ad decorum Curialium statum: ergo qui prohibet ne præfata ad Romanam Curiam deferantur, non comprehenditur sub hac Censura. Sic Alterius *disp.9.cit.c.4.col.3.vers. Eodem modo.* Duardus *hic quæst.5.num.4.& quæst.10.num.19.* Vgolinus *hic §.4.col.3.& 4.* & Bonacina *punct.1.cit.num.9.* Qui secus dicit de illo, qui prohiberet, ne ad Curiales deferantur musica instrumenta, & alia ad honestam animi relaxationem seruientia; quia hæc vsui honestorum hominum conueniunt, & nostra natura relaxatione huiusmodi indiget, & ideo qui hæc impediret, excommunicationem hanc incurreret. Sic ille. Contra Vgolinum existimantem oppositum.

QVÆSTIO XXI.

An qui Tabellarios impedit, ne litteras Romam deferant, afficiatur hac Censura?

NEgant apud Bonacinam Alterius, Duardus, & Vgolinus, eo quòd literæ nec pertinent ad victualia, nec ad vsum Rom. Curiæ.

Sed probabiliùs respondeo affirmatiuè. Quia reuera huiusmodi litteræ omnino sunt necessariæ ad vsum Rom. Curiæ. Tum quia in præfatis litteris inserta sunt chirographa, quibus pecunia ad Curiam cambitur, & ideo maximè necessaria vsui Curialium. Tum etiam, quia Tabellarius multas affert litteras in quibus à sua Sanctitate petuntur dispensationes, dignitates, beneficia, & alia huiusmodi, ex quorum expeditione maxima vtilitas euenit Curialibus: ergo. Sic Bonacina *punct.1.cit.n.10.* & Palao *disp. 3.puncto 9.n.4.* Secus tamen est dicendum, si litteræ quas affert Tabellio, missæ essent ad particulares personas extra Curiam, aut si essent ad aliquas ex Curialibus, non continerent quid vtilitatis: in quo sensu intelligendi sunt Authores primæ sententiæ.

QVÆSTIO XXII.

Quid veniat appellatione Romanæ Curiæ, cuius intuitu ob excommunicatione prohibetur, ne victualia, & alia ad vsum Curiæ necessaria deferri impediantur?

RESpondeo dicendum, quod per *Romanam Curiam* intelligatur Curia Summi Pontificis, hoc est Sedes Apostolica, seu Audientia Papæ, quæ constat ipso Summo Pontifice, tanquam Supremo capite, & deinde omnibus, qui ei inseruiunt, & assistunt in cura populi Christiani, qui dicuntur Curiales: & tales in primis sunt Cardinales, Episcopi, & alij Prælati inferiores: deindè Doctores, Auditores, Iudices, Notarij, Aduocati, Procuratores, Sollicitatores causarum, expeditionum, & reliqui omnes Officiales Audientiæ Pontificis, & familiares ipsorum, necnon litigantes, aliique Romam venientes, & in ipsa morantes ob negotia: Sic omnes. Legantur Alterius *lib.5.disp.9.c.3.* Filliucius *tr.17.cap.7.quæst.4.* Sayrus *lib.3.cap.12.num.3.* Bonacina *disp.1.quæst.9.punct.1.num.11.* Palao *disp.3.punct.9.num.10.* & omnes.

QVÆSTIO XXIII.

An paruitas materiæ ab hac excuset Censura: & quænam censeatur materia paruitas?

AD *primum* respondeo, vt certum, Excusare; quia paruitas materiæ excusat à mortali culpa, vt sæpè diximus: ergo & à pœna. Sic omnes.

Ad secundum respondeo, hanc materiæ paruitatem, cùm non sit à Pontifice definita, arbitrio prudentis esse definiendam, vt benè Bonacina, & Filliuc. Qui tamen vt certum addit *primò*, eam esse notabilem quantitatem, quæ in curru, naui, vel saltem iumento defertur. Sic etiam quot anim lia sufficerent

sufficerent ad gregem constituendum, eam etiam notabilem quantitatem efficerent. *Secundò*, non esse notabilem quantitatem ea, quæ non pertingunt ad materiam peccati mortalis in furto, & *Tertiò* denique, quod ea quantitas, quam quis per seipsum defert ad Curiam, aut vnum, vel alterum animal, quod quis ad vendendum ducit, non constituit quantitatem in hac materia notabilem. Benè tamen quæcunque quantitas hac maior, quæ tunc sufficeret ad inducendam excommunicationem.

DISPVTATIO IX.

De nona excommunicatione lata contra lædentes eos, qui ad Sedem Apostolicam veniunt, vel ab ea recedunt: tum etiam contra eos, qui vexant sine iurisdictione, in Curia commorantes.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quas personas lata sit hac excommunicatio?

RESPONDEO dicendum, quod in prima parte huius Canonis (diuiditur namque in duplicem) fertur excommunicatio, *Contra omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam venientes, & recedentes ab eadem sua vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, & detinent.*

In secunda verò, *contra omnes illos, qui iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, à nobis* (id est, ab ipso Papa) *vel nostris Iudicibus non habentes, illam sibi temerè vendicantes, similia contra morantes in eadem Curia audent perpetrare.* Hoc est, tanquam Iudices potestatem publicam habentes, cum verè non sint, interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, & detinent. Vnde notum, quod etiam in hac secunda parte Canonis prohibentur eædemmet quinque actiones principales, quæ prohibentur in prima. Sed cum hac differentia, quòd in prima prohibentur simpliciter quoad accedentes ad Curiam: In secunda verò non prohibentur simpliciter, sed cum dicta limitatione, nempe si prætextu iurisdictionis vsurpatæ exerceantur tantum in commorantes in ipsa Curia. Sic tenent, & explicant omnes Doctores, præcipuè mox citandi.

QVÆSTIO II.

An incurrant hanc Censuram, qui interficiunt, vel mutilant, &c. eos qui ad Summum Pontificem veniunt, non tanquam ad Papam, vt Papa est, sed tanquam ad Principem temporalem, vt v.g. ab illo officium temporale consequantur, &c.

NEgant plures Doctores, & quidem satis probabiliter, quia existimant, nomine *Sedis Apostolicæ*, in hoc Canone intelligi Papam, vt Papa est, hoc est, quatenus exercet iurisdictionem spiritualem à Christo acceptam: non verò intelligi Papam, vt Rex, aut Princeps temporalis est. Qua existimatione supposita, clarè inferunt, non incurrere Censuram huius Canonis illos, qui occidunt venientes ad Sum. Pontificem, non vt Papam, sed tanquam ad Regem, seu Principem temporalem. Ita Alterius *lib. 3. disp. 10. cap. 1. col. 2.* vbi ait, id omnes fateri, & iterum *cap. 2. col. 6.* Reginaldus *lib. 9. c. 19. num. 308.* Nauarrus, & Molina apud Bonacinam *vbi infra.*

Sed æquè probabiliter respondeo: incurre. Quia æquè probabile est, nomine *Sedis Apostolicæ* in hoc Canone intelligi Papam, non solum quatenus iurisdictionem habet spiritualem, verum etiam temporalem. Ratio est. Quia nomine Sedis Apostolicæ intelligitur Curia Romana, vt ipsemet Pontifex clarè explicat in hoc Canone: at Curia Romana non solum significat audientiam Papæ spiritualem, sed etiam temporalem: ergo. Sic Filliucius *tract. 15. c. 6. quæst. 3. num. 139.* vbi ait, sic sentire in praxi sacram Pœnitentiariam, & *tractatu 36. c. 7. quæst. 6. n. 165. dicto 1.* Bonacina *hic disput. 1. quæst. 10. punct. 1. n. 2.* & *in 8. Decalogi præcept. disput. 10. quæst. 2. punct. 8. n. 4.* Duardus hic *quæst. 1. num. 2.* Machado *lib. 1. p. 3. tract. 3. docum. 10. num. 1.* & Palao *disput. 3. de Censur. punct. 10. num. 4.*

QVÆSTIO III.

An incurrant hanc pœnam, qui mutilant, aut spoliant, &c. venientes Romam, deuotionis, aut stationis, & Indulgentiarum causa?

AFfirmabat Nauarrus *cap. 27. num. 65.* vbi sic ait: Declaratio prima, quod hæc clausula includit venientes ad vrbem, vel ab ea recedentes, causa deuotionis, vel peregrinationis, &c.

Sed iam vt certum respondeo, non incurrere. Quia in hoc Canone solùm afficiuntur excommunicationis pœna, qui mutilant, vel spoliant, &c. venientes ad Sedem Apostolicam, seu ad Curiam Romanam, causa nagotiorum apud Summum Pontificem, seu eius Curiam gerendorum, vt constat ex nuper habitis: at qui causa deuotionis, stationis, aut Indulgentiarum, seu curiositatis, aut lucri gratia, aut ad inuisendos amicos, aut cognatos Romam accedunt, non accedunt ratione negotiorum in Curia agendorum: ergo qui illos mutilant, spoliant, seu interficiunt, &c. non incurrunt hanc Censuram: quamuis aliàs incurrant alio titulo excommunicationem decimam, vt infra. Sic Bonacina *disput. 1. q. 10. punct. 1. num. 3.* & penes ipsum Caietanus *excommunicat. cap. 14.* Nauarrus *cap. 27. num. 65.* Toletus *lib. 1. cap. 26. dub. 1. num. 3.* Sayrus *lib. 3. cap. 13. num. 3.* Alterius *disputat. 10. c. 1. col. 4.* Duardus *Can. 9. quæst. 1.* Coriolanus *hic, vers. Aduerte.* Vgolinus *hic cap. 9.* & Filliucius *tract. 16. quæst. 6. n. 165.* Sed ex his Authoribus, quos Bonac. citat, oppositum, vt vidimus, docet Nauarrus, nec mirum; quia hic Author interpretabatur Bullam Gregorij XIII. in qua erat clausula, quæ includebat Romipetas, seu Peregrinos, qui causa deuotionis, seu peregrinationis Romam pergebant; quæ clausula postea fuit sublata à Sixto V. & Clement. VIII. Sic deinde Suarez *disp. 21. sect. 2. n. 65.* Luysius *lib. 3. disp. 13. dub. 4.* Machado *loc. cit.*

QVÆSTIO IV.

An incurrat excommunicationem ille, qui interficit, aut spoliat, &c. aliquem proficiscentem Romam, ad Sedem Apostolicam, putantem ibi esse, cum tamen alibi sit?

AFfirmant Vgolinus *capite 9. §. 2. numero 3. vers. Septimò*, & Duardus *Canone 9. quæstione 37. numero 4.* Quia ita proficiscens reuera babet intentionem

tionem eundi ad Sedem Apostolicam, & ad id iter arripuit, esto erret.

Sed probabiliùs respondeo: non incurrere. Quia huiusmodi excommunicatio solùm est lata contra interficientes, aut spoliantes, &c. eos qui ad Sedem Apostolicam accedunt: at sic est, quod præfatus proficiscens re ipsa non accedit ad Sedem Apostolicam, sed ad Vrbem, in qua non est Curia, seu Sedes Apostolica, vt supponit casus: ergo qui illum interficeret, non incurreret hanc Censuram. Sic Bonacina *disput.* 1. *quæst.* 10. *punct.* 1. *num.* 5. Qui secus dicit de interficiente illum, qui iter arripuit animo accedendi ad Sedem Apostolicam, vbicumque extitisset, quia tunc verè incurret hanc pœnã, quoniam occidit eum, qui animo, & re accedit ad Sedem Apostolicam.

Qvæstio V.

An cùm Papa in hoc Canone dicit, venientes, & recedentes, *intelligat de eisdem, qui ad Sedem Apostolicam venerunt, deinde expeditis negotiis, reuertuntur ad suos; itaut velit excommunicare omnes, qui offendunt eos, siue accedendo, siue recedendo?*

Respondeo intelligere de iisdem accedentibus, & recedentibus. *Primò*, quia Papa vtitur dictione, *Et*, quæ regulariter est copulatiua: per illam ergo apertè indicat ipsum loqui de iisdem venientibus, qui postea recedunt. *Secundò*, quia Sum. Pontifex hoc Canone vult prouidere securitati eorum, qui ad Sedem Apostolicam pro rebus, & negotiis suis confugiunt, ne retrahantur ab itinere ob timorem damni in via inferendi: at sic est, quod possent retrahi, non solùm si damnum in accessu immineret, verùm etiam in recessu: ergo ob hoc vitandum damnum, meritò Pontifex excommunicat eos, qui offendunt illos, & dum ad se veniunt, & dum à se recedunt. Sic latè, & optimè Alterius *lib.* 5. *disput.* 10. *cap.* 2. *dub.* 1. Bonac. *punct.* 1. *citat. n.* 6. Duard. *q.* 2. *n.* 5. Vgol. §. 2.

Qvæstio VI.

An incurrat eandem Censuram, qui occidit, vel spoliat, aliquem discedentem à Sede Apostolica, ad quam non venerat ad negotia tractanda, sed in Curia morabatur?

Respondeo non incurrere. Quia hic Canon editus est in fauorem venientium ad Sedem Apostolicam ratione ipsius Sedis, vt suprà est habitum: ergo non incurret Censuram illius, qui offendit eum, qui discedit à Sede Apostolica, si ad illam antea non venerat ad negotia apud eam pertractanda, sed manebat in ipsa Curia. Sic Alterius *disput.* 10. *citat. cap.* 2. *col.* 1. *vers. Secundò copula.* Duardus *quæst.* 73. *num.* 10. Bonacina *disp.* 1. *q.* 10. *punct.* 1. *num.* 8.

Qvæstio VII.

An qui mutilat, aut spoliat, &c. illum qui venit ad Sedem Apostolicam, eo tempore quo apud illam commoratur, hac excommunicatione obstringatur?

Affirmauit Nauarrus *cap.* 27. *num.* 56. *vers. Secunda, quod includit.* Quia explicauit Bullam Gregorij XIII.

Sed vt certum respondeo: non obstringi modò, secus verò tempore Gregorij XIII. Quia tunc exprimebantur in sua Bulla, non solùm venientes ad Sedem Apostolicam, & recedentes ab illa, verùm etiam apud eam commorantes: cæteri verò Pontifices hanc vltimam particulam omiserunt; fortassè quia manendo apud Sedem Apostolicam, non imminet illud periculum, quod in via contingere potest: nec desunt alia opportuna remedia ad iustitiam, & pacem conseruandam, & ideo modò, qui prædictos apud Sedem Apostolicam commorantes mutilaret, aut spoliaret, &c. non incurreret hanc Censuram. Sic Alterius, Duardus, Bonacina *loco citato.* Vitualdus *hic casu* 9. *num. mihi* 76. *vers. Item in illa.*

Qvæstio VIII.

An qui vnum tantum hominem accedentem ad Sedem Apostolicam interficit, aut spoliat, &c. ligetur Censura in hoc Canone expressa?

Negarunt nonnulli apud Duardum *vbi infrà*, eo quòd Canon loquatur in plurali, *Qui ad Sedem Apostolicam venientes, & recedentes ab ea*: & in pœnalibus non est facienda extensio.

Sed vt certum respondeo: ligari. Quia sicut ad incurrendum Censuram huius Canonis, non est opus, vt multi simul occidant, aut mutilent, etiamsi Canon in plurali dicat, *interficiunt, mutilant, spoliant*, &c. ita neque requiritur, vt *multi occidantur, mutilentur*, &c. Sufficit ergo ad incurrendam hanc Censuram, vt vnus dumtaxat occidatur, &c. Duardus *Canon.* 9. *quæst.* 11. Bonacina *disputat.* 1. *quæst.* 10. *punct.* 1. *num.* 13. Palao *disput.* 3. *punct.* 10. *num.* 8.

Qvæstio IX.

An etiam ligetur dicta Censura, qui debilitat membrum illius, qui ad Sedem Apostolicam accedit, itaut suum officium exercere nequeat?

Affirmat Syluester *verb. homicidium* 3. *quæst.* 3. & penes ipsum Bartol. *in l.* 2. *ff. de pub. iud.* & Panormitan. *in cap. Cum illo, de sentent. excommun.* Quia existimant, quod mutilatio propriè contingit, quando totum membrum non abscinditur, sed ex percussione impeditur eius officium, vt v. g. si percutiatur in tibia, ita vt non valeat ambulare, & liberè pedem mouere: ergo qui sic percutit venientem ad Sedem Apostolicam, hujus Canonis Censuram contrahit.

Sed probabiliùs respondeo: non ligari in hoc casu huius Canonis excommunicatione. Quia probabilius est, quod mutilare ille propriè dicitur, qui abscindit, & detruncat membrum, itaut maneat à corpore separatum: ergo qui solùm debilitat membrum alterius, etiamsi illud tale reddat, vt officium suum exercere non valeat, non dicitur propriè mutilare; ac per consequens nec ligari excommunicatione huius Canonis, lata contra mutilantes eos, qui ad Apostolicam Sedem veniunt. Sic Præpositus, Cardin. Felinus, & alij, quos refert, ac sequitur Alter. *lib.* 5. *disputatione* 10. *cap.* 3. *colum.* 2. *vers. Mutilant*, & *c.* 4. *dubit.* 5. Bonac. *hic disput.* 1. *quæst.* 10. *punct.* 1. *num.* 14. & penes ipsum Vgolinus, Suar. Molina, Auila, Duardus, & alij.

Qvæstio

QVÆSTIO X.

An incurrat Censuram huius Canonis, qui digitum, vel auriculam, vel mamillam, vel dentem, aut similem partem corporis ad Sedem Apostolicam venientis, aut ab illa recedentis amputauit, aut abscidit?

NEgat Bonacina *loc.cit.num.16.* his verbis: Hinc sequitur primò, illum non subiici huic excommunicationi, qui partem aliquam carnis abscidit, capillos, vel barbam, aut dentes euellit, aut digitum, aut aliquam alicuius membri partem abscindit, aut verberat. Ratio est, quia non dicitur mutilare, iuxta propriam verbi significationem. Ita ille Et quidem satis probabiliter.

Affirmat, & satis etiam probabiliter Alterius *lib.5. disput.10.cap.4.* incurrere excommunicationem huius Canonis, qui venienti, aut recedenti è Sede Apostolica abscindit digitum, aut auriculam, aut mamillam fœminæ, non viro, aut qui eruit dentes, aut, euellit barbam, &c. Quia ad effectum incurrendæ excommunicationis huius Canonis talis offendens verè est, inquit, mutilator, quod planè colligi potest ex fine, quem habet Pontifex in promulgatione huius Canonis, videlicet consulendi securitati venientium ad Sedem Apostolicam: & ideo non est arctanda, sed potiùs amplificanda hæc constitutio, & mutilatio latiùs est sumenda, quàm accipitur in materia irregularitatis

Sed clariùs, accedendo primæ sententiæ, respondeo dicendum. Non incurrere Censuram huius Canonis, qui amputaret membrum paruum, seu minus principale, venienti ad Sedem Apostolicam, aut ab illa recedenti, benè tamen, qui eidem amputaret membrum magnum, seu principale. Quia horum solùm membrorum amputatio, propriè vocatur mutilatio, non amputatio membri parui, seu minus principalis, & quod ex se non habet proprium officium, distinctum ab aliis corporis partibus. Vnde iuxta hanc doctrinam quæ est communis apud Canonistas, & Theologos, vt fatetur Alterius, dicendum est, quod qui amputaret venienti ad Apostolicam Sedem digitum, vngues, dentes, barbam, capillos, testes, aut similem partem corporis, etiam cum copia sanguinis, non subiaceretur huic excommunicationi: bene tamen si prædicto amputaret manum, pedem, oculum, aures, virile membrum, nasum, & huiusmodi. Sic Bonac. *loc. cit.* & penes ipsum Suarez, Duardus, Nauarrus, Couarr. Auila, & alij communiter apud Alterium *loc.cit.*

QVÆSTIO XI.

An clam surripiens pecuniam ab accedentibus ad Sedem Apostolicam, afficiatur hac excommunicatione lata contra spoliantes præfatos accedentes?

AFfirmant Vgolinus *hic cap 9.vers. Spoliant,n.4.* & Alterius *lib.5.disp.10.cap.4.col.10.dub.6. & disp.11.cap.1. col.4.vers. Depradantes*, vbi sic dicit: Ex his colligo, Summum Pontificem noluisse hoc verbo *Depradantes*, illud idem significare quod Superiori Canone nono denotauit verbo *spoliant*: nam hac voce *spoliant*, vt dicebam *in quæst.4.* superioris Disputationis, comprehendere voluit non tantùm illos qui per vim rapiunt rem, sicut in hoc Canone verbo *Depradantes*, sed etiam eos qui clam, & latenter sine vlla vi furantur. Ita ille.

Sed probabiliùs respondeo: non incurrere. Quia probabilius est, quod spoliare non sit quomodocunque furari, sed vi, & violentia aliquem exuere pecuniis, vestibus, armis, equis, & quacunque re alia movibili, vt colligitur ex *cap. Excommunicationi, de raptor.* non ergo qui clam surripit aliquid ex rebus assignatis ab accedentibus, seu recedentibus à Sede Apostolica, afficitur Censura hujus Canonis. Sic Duardus *Can.9.quæst.21.* & Bonac. *disp.1.quæst.10. punct.2. num.19.* Qui tamen citat pro hac parte Alterium *disp.10.cit.cap.3.col.3.verb. Spoliant*: & alii. Qui secus dicunt de latronibus, aut aliis qui viatores ad Sedem Apostolicam proficiscentes aggrediuntur, illisque bona mobilia eximunt, & de hoc casu loquitur Alterius *loco* à Bonacina pro hac parte *citato*.

QVÆSTIO XII.

An incidant in hanc Censuram illi, qui accedentes, seu recedentes à Sede Apostolica, spoliant non rebus ipsorum propriis, sed aliorum ipsis commodatis, aut in custodiam traditis, &c.

REspondeo incidere. Quia tales verè dicuntur spoliare accedentes, aut recedentes à Sede Apostolica bonis, quæ secum deferunt, quod simpliciter damnatur in hoc Canone, nulla addita conditione, si sint ipsorum accedentium, vel aliorum, titulo depositi, vel custodiæ, vel commodati tradita. Sic Vgolinus *verb. Spoliant, num.6.* Duardus *Can.9.q.73. num.3.* Bonac. *punct.1.citat.num.20.* & Alterius *lib.5. disput.10.cap.4.dub.6.pag.583.* Qui addit id esse verum, etiam casu quo res, qua venientem spoliaret quis, esset ipsiusmet spoliantis.

QVÆSTIO XIII.

An rapiens vxorem, filios, aut famulos, quos accedens, aut recedens à Sede Apostolica secum ducebat, excommunicatione huius Canonis ligetur?

NEgant nonnulli DD. eo quòd hic Sum. Pontifex obstringit excomunicatione illum, qui accedentem ad eum spoliat: at hoc verbum solum extenditur ad eas res, quæ aliqua ratione personam spoliatam tegunt, vel attingunt: ergo. Ita ex parte Palao *disput.3.punct.10.num.9.*

Sed probabiliùs respondeo: ligari excommunicatione. Tum quia verè spoliat maritum bonis ipsius, qualia sunt, & præcipua, vxor, & filij. Tum etiam, quia qui rapit vxorem, filios, seruos, aut familiares, quos accedens ad Apostolicam Sedem secum ducit, verè est exactor, & vexator accedentium ad Sedem dictam, cum omnes isti verè dicantur ad Sedem Apostolicam venire, cum ad eundem finem veniant, ob quem maritus, seu Dominus Romam se confert, saltem secundariò. Sic Vgolinus *verb. Spoliantes, num.5.* Duardus *hic quæst.23.* Bonac. *hic disp.1.q.10.punct.1. num.22.* & ex parte Alterius *lib.5.disput.10.cap.a. vers. Quoad famulos*, & Palao *loc.cit.*

QVÆSTIO XIV.

An occidens, spolians, aut mutilans infideles ad Sedem Apostolicam venientes, in hanc incidant Censuram?

NEgant aliqui. Quia verisimile non est, Ecclesiam velle eos, qui sub illius iurisdictione non existunt, Censurarum gladio tueri. Ita Duardus *hic Can.8. quæst.24.* Couarruuias *2.var.cap.20.num.11. vers.23.* & Farinacius *de Carceribus, & Carceratis, quæst.28.*

q.28.n.68. Gambacurta *de immunit. Eccles. lib.4.1.7. & 8.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo : incidere. *Primò*, quia Pontifex absolutè, & sine distinctione loquitur de venientibus ad Sedem Apostolicam: ergo omnes, quicunque sint, intelliguntur. *Secundò*, quia finis hujus Canonis est, ut illis qui apud Sum. Pontificem aliqua tractaturi sint, liber, & securus pateat aditus: at sic est quod Sum. Pontifex non solùm recipit benignè, & humaniter Christianos, sed etiam Iudæos, Turcas, & alios Infideles, & Hæreticos : ergo quisquis horum aliquem venientem ad Sedem Apostolicam occidit, mutilat, &c. in hanc incidit Censuram. Sic Alter. *c.2. cit. vers. Quantum ad Infideles.* Vgolinus *hic, verb. Spoliant, n.4.* Marius Italia *tract. de immunit. lib.1. c.3.§.3.* Filliuc. *tr.16. c.2. n.120.* Vivaldus *hic num. mihi 77.* (aliàs 5.) Bonac. *disp.1.q.10. punct.2.n.12.*

Qvæstio XV.

An qui capiunt, detinent, aut manibus comprehendunt accedentes ad Sedem Apostolicam, aut ab illa recedentes, Censura hujus Canonis astringuntur?

Respondeo tanquam certum; Astringi. Quia hujusmodi comprehenduntur sub verbo, *capiunt*, in hoc Canone apposito. Sic omnes DD. præcipuè Alterius *lib.5.disp.10. cap.3.verb. capiunt.* Vgolinus *verb. Spoliant*, & Bonac. *disp.1. punct.1.n.23. & 24.* Qui addunt idem sentiendum esse, si capiatur aliquis ex familia accedentium, vel recedentium à Sede Apostolica. Quod constat ex habitis *q.13.*

Qvæstio XVI.

An etiam astringeretur hac Censura, qui aliquem venientem ad Sedem Apost. caperet, sed paulò pòst illum liberè dimitteret?

Negat apud Bonacinam Duard. *q.4.punct.4 n.1. & 3.* existimans non astringi hac Censura illum qui venientem capit, si animum non habuit retinendi.

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod astringeretur, nisi aliàs justè illum quis detineret, aut parvitas materiæ eum excusaret. Quia actus fuit consummatus & perfectus capiendo, & habuit effectum: ergo. Sic Alter. *c.3.cit.vers. Sed quid dicendum.* Bonac. *q.10. cit. punct.1.n.26.* Qui benè secus dicunt asserendū de illo qui conatus est capere venientem, sed non potuit quia licèt quoad Deum peccaverit, non tamen incidit in hanc Censuram, quæ lata est contra capientes.

Qvæstio XVII.

An etiam ligetur hac Censura, qui accedentem ad Sedem Apost. capit, & punit ob delictum in sua diœcesi patratum?

Respondeo non ligare. Quia justè illum capit, & punit. Sic Vivald. *hic, casu 9.n.81. mihi*, ubi sic ait: Si quis Peregrinus, vel alius Romipeta, dum iter agit, vel est Romæ, delinquat, vel aliquem percutiat, vel in aliquo offendat, poterit à Iudice incarcerari, & puniri, vel à quocunque particulari castigari, & repercuti, & etiam occidi absque hoc quod incurratur hæc Censura. Quia tunc non detinetur, punitur, vel occiditur ut Peregrinus, vel Romipeta, sed ut delinquens, & malefactor. Sic Vivaldus, Alterius *c.3. cit. vers. Quæret aliquis.* Vgol. Reginald. & Duardus, quos affert, & sequitur Bonac. *disp.1. q.10. punct.1. n.27.* Qui idem sentiunt de illo qui capit venientem

ad Sedem Apostolicam de mandato Superioris, aut Iudicis. Et benè, quia iste non peccat, imò exercet actum virtutis parendo Superiori, & sine peccato mort. non incurritur excommunicatio, ut sæpè est habitum.

Qvæstio XVIII.

An capiens aliquem venientem ad Sedem Apostolicam, & in domo includens, ne ab hostibus offendatur, huic excõmunicationi subjiciatur?

Respondeo tanquam certum : non subjici. Quia id facit sine dolo, imò ad securitatem venientis, cujus causa Summ. Pontifex hunc Canonem edidit, argum. *ex cap. Nuper, de sentent. excommun.* Sic D. Anton. *3. part. tit.24. c.1.§.1. vers. Item reputatur.* Alterius, & Bonacina *loc.cit.*

Qvæstio XIX.

An qui sine ulla captura, sed sola fraude, & dolo detinet proficiscentem ad Sedem Apost. hac Censura feriatur?

Negare debet Duardus *hic Can.9.q.25.* Cùm existimet verbum *detineant*, appositum in hoc Canone idem esse, ac manu, vel ligamine tenere, aut custodiæ, vel Carceri tradere.

Sed probabiliùs respondeo affirmativè. Quia prædictus verè detinet proficiscentem, ne ad Sedem Apostolicam accedat : ergo verè hac Censura feritur. Antecedens patet; nam duobus modis quis detineri potest, uno modo si capiatur, & captus detineatur; alio modo quando sine ulla captura retardatur, & impeditur fraude, & dolo, ne liberè eat quò tendit, & in utraque significatione accipitur in hoc Canone. Sic Alterius *lib.5.disp.10. c.4.verb. Detinent.* Bonac. *disput.1.q.10. punct.1. num.32.*

Qvæstio XX.

An qui non violenta actione, sed tantùm præcepto, aut verbis minatoriis detinet venientem, ne ad Sedem Apostolicam accedat, incidat in hanc excommunicationem?

Negat Bonac. *punct.1.cit.n.33.* Quia verbum *detinere*, positum in hoc Canone importat actionem physicam violentam contra personam captam. Ita ille, qui & citat pro se Duardum *q.37.n.3. & 4.*

Sed probabiliùs respondeo incidere in excommunicationem. Quia probabilius est, quod ad incurrendam hanc Censuram non est necesse, ut vis inferatur, & violenter detineatur veniens ad Sedem Apostolicam, adhibita aliqua actione physica; sed sufficit, ut dolosè, & injustè impediatur, ut constat ex nuper dictis. Sic Alterius *lib.5.disp.10.c.5.in fine, dub.8.* ex Innoc. D. Anton. & Sylvestro. Sic etiam Vgolinus *hic in verb. Detinent, n.1.pag.259.* & etiam Duardus apud eundem Bonacinam *q.31.n.2. & 3.*

Qvæstio XXI.

An qui vendicantes sibi jurisdictionem ordinariam, vel delegatam, occidunt, mutilant, capiunt, aut detinent commorantes in Curia Sedis Apostolicæ causa negotiorum in ea expediendorum, excommunicationem incurrant?

Negat Caietanus *verb. Excommun.cap.13.* dicens quod quamvis hic casus de percutientibus mo-

rantes in Curia, scriptus sit, & jam per centum annos quotannis promulgetur, tamen à nullo adverti, aut practicari videtur, tam in foro judiciali, quàm pœnitentiæ: nullus siquidem, ni fallor, ex hoc se, aut alium reputat excommunicatum. Hæc Caietan.

Sed probabiliùs respondeo tanquam certum: incurrere. Quia contra hujusmodi personas expressè fertur excommunicatio in secunda parte hujus Canonis, non ut constat ex traditis *q. 1.* (quamvis in Bulla Gregorii XIII. continebatur in distincto Canone, nempe decimo, ut videre est apud Navarrum *cap. 27. n. 66.*) Per hunc igitur Canonem sunt excommunicati omnes quicunque sint, qui non habentes aliquam jurisdictionem, nec ordinariam, nec delegatam à Papa, vel à suis Iudicibus, sibi temerè illam, & fingentes habere jurisdictionem, auctoritativè, & quasi ex officio, tanquam Iudices ordinarii, vel Delegati à Papa, aut ab ejus Officialibus, detinent, aut capiunt, vel spoliant, vel mutilant, aut interficiunt aliquem commorantem in Curia Sedis Apostolicæ, expediendi negotia apud illam causa. Sic omnes. Legantur Alterius *lib. 5. disp. 10. c. 5.* Bonacina *disp. 1. q. 10. punct. 1. à n. 34.* Filliuc. *tr. 16. cap. 7. à q. 7.* & alii.

Quæstio XXII.

An qui privata auctoritate morantes in Curia occideret, mutilaret, aut spoliaret, &c. incideret in hanc Censuram?

Affirmavit Navar. *cap. 27. num. 65.* Quia hos includebat Bulla Greg. XIII. quam exposuit ille.

Sed nunc jam ut certum respondeo: non incidere. Quia reliqui Pontifices post Gregorium XIII. solùm excommunicant illos, qui via judiciali usurpantes sibi jurisdictionem, in commorantes in Curia tales actiones exercent. Vnde qui furando spoliat aliquem commorantem in Curia, vel orta rixa interficit, non remanet astrictus hac excommunicatione, quia non auctoritativè, & tanquam jurisdictionem exercens id facit, sed ut privata persona. Ex quo constat differentia inter eum qui interficit, spoliat, & alias actiones prohibitas exercet contra accedentes, aut recedentes à Curia Sedis Apost. & inter eum qui eas exercet contra commorantes: nam qui eas facit contra commorantes, non incurrit excommunicationem, nisi eas faciat auctoritativè: qui verò eas facit contra accedentes, aut recedentes, incurrit, sive eas facit auctoritate privata, sive publica. Sic Suar. *disput. 21. sect. 2. n. 66.* Caiet. *verb. Excomm. c. 15.* Sayrus *lib. 3. c. 3. n. 4.* Alter. *lib. 5. disp. 10. c. 5. col. 2. & 3.* Tolet. *lib. 1. c. 26. n. 4.* Filliuc. *tract. 16. c. 7. q. 7. dict. 3. n. 169.* Bonac. *disp. 1. q. 10. punct. 1. n. 34. & 35.* & omnes.

Quæstio XXIII.

An Episcopus, vel alius Prælatus qui præfatas prohibitas actiones præstat contra sibi subditum in Curia commorantem, contrahat hanc excommunicationem?

Respondeo tanquam certum contrahere. Quia licèt jurisdictionem habeat in suum subditum, illam tamen non potest exercere erga illum quamdiu moratur in Curia ad peragenda aliqua negotia apud Sedem Apostolicam; quia tunc est sub protectione Sum. Pontificis, & gaudet eodem privilegio venientium ad Sedem Apostolicam. Sic Alterius *c. 5. cit. vers. Quaret quis, pag. 585.* Bonac. *n. 36.* & alii. Quifecus sentiunt loquendo de Officialibus Papæ, casu quo in hujusmodi commorantes injustè, iniquè, & nullo ordine juris servato aliquas prohibitas actiones præstent; quia licèt iniquè agant, & grave peccatum committant excedendo terminos suæ jurisdictionis, nihilominus, quia jurisdictionem habent in Curia, non incurrent excommunicationem hujus Canonis excipientis omnes jurisdictionem habentes à Papa, vel à suis Iudicibus. Sic etiam Duardus *Can. 9. quæst. 33.*

Quæstio XXIV.

An ut hac Censura incurratur, necessum sit, quod morans in Curia, contra quem aliqua ex relatis actionibus exercetur, sit unus ex Curialibus qui Romæ versantur?

Affirmant Filliuc. *tract. 16. c. 7. q. 6. n. 166.* & ante illum Tolet. *lib. 1. c. 25. n. 4.* per hæc verba: Aliud dubium est, quid intelligatur per *morantes in Curia?* Respondet Caietan. *verb. Excomm. c. 14.* Curiales ipsos vulgò dictos, qui ratione Curiæ Pontificiæ Romæ sunt, sive mediatè, sive immediatè Pontifici inserviant, sive sint cum Cardinalibus, vel Episcopis, qui adsunt Curiæ. Ita ille.

Sed probabiliùs longè respondeo: non esse opus ad Censuram hanc incurrendam, ut commorans in Curia sit Curialis inserviens Papæ, &c. Sed sufficit quod in Curia reperiatur ad aliquod negotium apud Sedem Apost. expediendum. Ratio est, quia in hoc Canone non tractatur de Curialibus, qui inserviunt Curiæ Romanæ, sed de iis, qui morantur in Curia ad perficiendum negotium apud Sedem Apostolicam. Vnde *Morantes in Curia* appellantur hic iidemmet qui ad Apostolicam Sedem venerunt, & interim in Curia morantur, ut apud eandem expediant, & perficiant id, cujus gratia ad illam accesserunt. Sic Alterius *lib. 6. disp. 10. cap. 5. verb. Morantes,* Duardus; & Vgolinus, quos citat, & sequitur Bonacina *disp. 1. quæst. 10. punct. 1. num. 39.*

DISPVTATIO X.

De decima Excommunicatione lata contra lædentes Romipetas, ac Peregrinos, qui Romam devotionis causâ petunt.

Quæstio Prima.

Contra quas personas lata sit hæc excommunicatio?

Respondeo quod fertur contra *omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seu deprædantes Romipetas, seu Peregrinos ad Vrbem causa devotionis, seu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipsa recedentes, & in his dantes auxilium, consilium, vel favorem.* Sic Canon. Et sic omnes DD. præcipuè mox citandi.

Quæstio II.

An qui interficit, vel mutilat, &c. quemcunque Romam venientem, Censurâ hujus decimi Canonis feriatur?

Respondeo tanquam certum: quod non. Quia quamvis hoc nomen *Romipeta*, latè sumptum, pro

pro quocumque, & quavis de causa ad Vrbem venientes accipiatur: ut præsentarium tamen minimè sic sumitur, sed strictè pro eo qui Romam, seu ad Vrbem (quod idem est) causa devotionis accedit, ut constat clarè ea subsequentibus verbis hujus Canonis. (Et eodem modo accipitur hîc verbum Peregrinus.) Vnde Pontifex in hoc Canone non universaliter comprehendit omnes Romipetas, aut Peregrinos; sed solùm illos qui causa devotionis, seu peregrinationis Romam veniunt. Sic omnes: legantur Alterius *lib. 5. disp. 11. cap. 2. per totum*, Duardus *Canone 10. quæst. 4.* Filliucius *tract. 16. cap. 5. q. 8. num. 120.* Saytus *lib. 3. cap. 14. quæst. 4.* Palao *disp. 3. punct. 11.* Bonacina *hic disp. 1. quæst. 11. punct. 3.* & alii penes ipsos.

QVÆSTIO III.

An incurrat Censuram hujus Canonis qui aliqua ex prohibitis actionibus vexaret illum qui Romam venit principaliter causa devotionis, & minùs principaliter ad emendum aliquid, vel quid simile peragendum?

Respondeo tanquam certum: incurrere. Quia in unaquaque actione inspiciendum est id quod principaliter per eam intenditur, cum ab eo speciem, & denominationem sumat, *leg. Qui injuria, in princip. ff. de Furt. cap. Cum voluntate, de sentent. excommunicat.* ergo qui primò, & principaliter Romam tendit devotionis, aut peregrinationis gratia, quamvis secundariò, & minus principaliter multa alia sibi perficienda proponat Romipeta, Peregrinus est dicendus, ex fine principali, quem sibi proponit, & consequenter qui illum aliqua actione ex genere illarum sex, quæ prohibentur in hoc Canone, offenderit, in excommunicationem incideret. Sic Alterius *disputatione 11. citat. cap. 5. volum. 6. dubit. 7.* Filliucius *loco citato*, & penes ipsum Vgolinus *§. 1. vers. Octavò*, Bonac. *num. 14.* & Palao *loco citato, numero 5.* Qui idem sentiunt de illo, qui Romam proficiscitur ob finem devotionis; seu peregrinationis, & simul etiam ob aliquos alios fines æquè principales, & per se intentos, nempe ob visitandos amicos, ob impetranda beneficia, & propter alia similia.

QVÆSTIO IV.

An etiam incurreret hanc Censuram, qui interficeret, vel mutilaret, &c. illum qui principaliter ob beneficium, vel absolutionem à Censuris, vel dispensationem obtinendam, vel ob aliud negotium tractandum Romam veniret, sed secundariò dum in Vrbe existeret, vellet Ecclesias visitare, &c.

Respondeo tanquam certum: non incurrere. Quia hujusmodi Romam veniens non potest propriè vocari Peregrinus, seu Romipeta devotionis causa; cum ut nuper est habitum, actiu non sumat speciem & denominationem à fine secundario, sed à primario: ergo prædictus non gaudet privilegio hujus Canonis concesso Peregrinis venientibus ad Vrbem devotionis causa. Sic Alterius *loco citato, vers. Tertia propositio.* Fillincius, Bonacina, & Palao *loco citato*, & communis.

QVÆSTIO V.

An occidens, vel mutilans, &c. Peregrinantem ad Vrbem devotionis causa, incurrat hanc Censuram, si in Vrbe non existat Papa, seu Romana Curia?

Respondeo tanquam certum: incurrere. Quia hic Canon solùm loquitur de accedentibus ad Vrbem. Et constat quod nomine *Vrbis* hoc in loco, non significatur illud idem qood in octavo, & nono Canone nomine *Sedis Apostolicæ, & Curiæ Romanæ*; alioqui ferè superflua fuisset excommunicatio hujus Canonis? Ideo hîc per *Vrbem*, seu *Romam* intelligitur ipsa Civitas Romana, id est locus ipse continens Basilicas, Domicilia, & reliqua ædificia, quamvis ab ea abesset Papa, neque etiam remansisset Curia, & ita qui offenderet Peregrinos Romam euntes absente Romano Pontifice, & tota Curia, adhuc esset transgressor hujus Canonis, & excommunicatus. Quod notavit Caietanus *in summ. verb. Excommunic. cap. 13. in fine.* Respicit ergo hic Canon præcipuè Romam ob ejus sanctitatem. Sic omnino Alterius *lib. 5. disp. 11. cap. 3. col. 1. vers. In hoc Canone.* Navarrus *c. 27. n. 65. vers. Tertia*, Vivaldus *casu 8. n. mihi 78.* Vgolinus *loc. cit.* Reginaldus *lib. 9. n. 311.* Duardus *hic quæst. 3. n. 4.* Sousa *hic cap. 11. n. 4.* Bonac. *disp. 1. q. 11. punct. 3. n. 3.* Palao *disp. 3. punct. 1. n. 7.*

QVÆSTIO VI.

An item incurrat excommunicationem hujus Canonis qui offendit unà ex præfatis actionibus Romanum Civem sacra Vrbis loca visitantem?

Respondeo non incurrere. Quia non offendit Romipetam, seu Peregrinum, quoniam qui moratur in Vrbe, non est Romipeta, seu Peregrinus. Vnde Pontifex illis vocibus *in camorantes*, solùm significat eos, qui ad Vrbem aliunde devotionis accesserunt causa, ut suprà *disp. 9. q. 5. & 6.* in simili est habitum. Sic Bonac. *loc. cit. 3. & 22.* Vgolinus, Vivaldus, Sousa, & Gambarupta apud ipsum, & Alterius *disp. 11. cit. c. 5. q. 3.* Addendum quod si quis accessit ad Vrbem ut Peregrinus devotionis causa, & deinde allectus sanctitate insignium Basilicarum Vrbis, & venerandis Apostolorum reliquiis, &c. eligat sibi domicilium, ut liceat ei frequenter Ecclesias visitare, & alia opera devotionis exercere, non possit ampliùs dici Peregrinus. Et ideo si quis offenderet illum post electum domicilium, etiam gratiâ devotionis tantùm, non incideret in hanc excommunicationem. Sic ille, & Bonac. *punct. 3. cit. n. 12.* Vgolinus, Vivaldus, Palao, & alii.

QVÆSTIO VII.

An vexans peregrinos proficiscentes ad Sepulchrum Domini, vel ad S. Iacobum Compostellanum, vel ad eam Lauretanam, huic excommunicationi subjaceat?

Respondeo nunc, non subjacere. Quia isti non sunt Romipetæ, aut Peregrini ad Vrbem; cum hoc nomen per antonomasiam, ut diximus Romam significet. Dixi *nunc non subjacere*, quia tempore antiquo, cum vigebant Religiosi dicti Templarii, extendebatur hic Canon ad peregrinantes Ierusalem, ut notat Caietan. *verb. Excommunicatio, cap. 13.* per hæc verba. Adverte quoque quod iste Canon mutatus est, quia in processu Cœnæ Domini, tempore Martini

comprehendantur etiam peregrini ad Ierusalem. Hæc Caietan.& ex illo Vivaldus *hic, casu* 8. *num.mihi.*79. Alterius *lib.*5. *disp.*11.*initio*, *& cap.*6. ubi adducit causas cur posteriores Pontifices à Martino V. omiserint in hoc Canone Peregrinos in terram Sanctam, & tantùm Peregrinos ad Vrbem meminerint. D.Antoninus 1. *part. summ.tit.*24.*cap.*7 a. Tabiena *excommun.*6. Rebuff. *hic Canone* 11. Toletus *lib.*1.*cap.*25. *n.*6. *vers. Excommunicatio decima*.Bonacina *disput.*1. *quæst.*11. *punct.*3.*n.*6. & alii.

QVÆSTIO VIII.

An offendens Romipetam volentem solùm visitare Ecclesias extra mœnia Vrbis existentes, ut S.Laurentii extra muros, S.Sebastiani, S. Pauli, &c.vinculo hujus excommunicationis ligetur?

NEgat Bonacina *loc. cit. num.*7. Quia (inquit) in materia pœnali accipienda sunt verba in arctiori significatione, in qua sumpto nomine Vrbis, ea tantùm loca veniunt, quæ intra mœnia continentur: ergo offendens eum,qui solùm decreverat loca sacra extra muros Vrbis devotionis causa visitare, non offendit venientem ad Vrbem,& consequenter non ligatur vinculo Censuræ hujus Canonis.

Sed probabiliùs respondeo: ligari vinculo hujus excommunicationis. Quia probabilius est, appellatione Vrbis in hoc Canone significari non solùm loca, quæ intra mœnia Vrbis sunt sita, verùm etiam illa, quæ extra mœnia sunt, contigua tamen, vel propè. *Primò*, quia id claré habetur *in l. ut Alphenus,ff.de verb.signif.* ubi Iurisconsultus hæc ait: *Vrbs est Romana, quæ muro cingitur: Roma est etiam quantum continentia ædificia* (etiam ultra muros explicat Glossa) *essent. Nam Romam non muro tenus existimari ex consuetudine quotidiana posset intelligi, cum diceremus Romam nos ire, etiamsi extra Vrbem habitaremus.* Hæc Iurisconsultus. Quo nihil ad intentum dictum clarius.

Secundò, quia etiamsi nomine *Vrbis* ex propria significatione comprehenderentur tantùm loca, quæ intra mœnia continentur, ut vult Bonacina, hoc tamen locum haberet solùm in delictis, & pœnis, quia in his verba statuti accipienda sunt secundùm arctiorem significationem,*cap. statutum,de elect.in* 6. At verò in materia favorabili, qualis est materia hujus Canonis, in quo tractatur principaliter de amplificatione Cultus divini ex frequentatione Ecclesiarum, de augenda Religione, & pietate fidelium ex exercitio bonorum operum, de privilegio peregrinorum, ut absque periculo securi Romam venire possint, nomine *Vrbis* intelligenda est Roma cum suo Territorio, ut dicit universitatem agrorum Vrbis. Sic Abbas *in cap. Rodulphus, num.*4. *in fine*, & Felinus *num.*11.*de rescript.* Quos citat, & sequitur Alterius *lib.*5.*disp.*11.*c.*3.*quæst.*2.Duardus *Canone* 10. *quæst.*5. *à num.*5.

QVÆSTIO IX.

An non solùm qui Romam petit causa visitandi Ecclesias, vel venerandi Reliquias, aut consequendi indulgentias, sed etiam causa adimplendi votum, vel pœnitentiam injunctam, dicatur causa devotionis Romam adire, & gaudeat privilegio hujus Canonis?

NEgat Duardus *hic Canone* 10. *quæst.* 8. *num.*7. existimans, eum qui Romam causa adimplendi votum, seu pœnitentiam à confessario,aut Iudice injunctam pergit, non dici Romam causa devotionis pergere, & consequenter non gaudere privilegio hujus Canonis.

Sed longè probabiliùs respondeo: etiam hunc gaudere privilegio hujus Canonis. Quia juxta communem modum loquendi,qui ad Vrbem pergit causa adimplendi votum, seu pœnitentiam,dicitur Romam accedere causa devotionis. Sic Alterius *lib.*5.*disp.*11. *cap.*3.*in fine, vers. Ex his sequitur*.Filliucius *tract.*16. *cap.*5.*quæst.*8. *num.*120. his verbis: *Dixi causa devotionis*, hoc est causa visitandi Ecclesias Vrbis, præcipuè limina D.Petri,*ex cap. Si quis Romipetas* 24.*q.*3. vel causa consequendi stationes, & indulgentias Vrbis, sive ejusmodi devotio sit omnino libera, sive debita ex voto, aut pœnitentia injuncta per Confessarium, aut alium judicem Ecclesiasticum. Sic ille. Bonac. *hic disp.*1.*quæst.*11.*punct.*3.*n.*11. *&* 12. Qui & citat Vivaldum *n.*9. in novis. Sed hic Auctor in antiquis nil habet ad propositam quæstionem.

QVÆSTIO X.

An offendens Clericum, vel Religiosum Romam devotionis causa euntem, sine licentia tamen sui Superioris, excommunicationem hujus Canonis incurrat?

NEgant aliqui, eo quòd utrisque, nempe tam Clericis,quàm Religiosis, seu Monachis prohibitum sit peregrinari, etiam devotionis causa, absque Prælatorum suorum licentia,cap. *Non oportet,de consecrat. dist.*5. *& cap. Magna, de voto*: ergo hac non obtenta, non erit laudabilis, sed potiùs damnabilis talis peregrinatio: ergo Clericus, vel Monachus,qui sine licentia sui Episcopi, vel sui Prælati Romam peregrinantur, non debent gaudere privilegio hujus Canonis, & consequenter offendens illos non incurret illius Censuram. Ita Duardus *hic Canone* 10. *quæst.*15.*num.*3.

Sed probabiliùs respondeo: incurrere. Quia probabilius est,& multò,quod tam Clerici,quàm Monachi qui Romam causa devotionis proficiscuntur,etiam sine licentia suorum Prælatorum, gaudent privilegio hujus Canonis: ergo consequenter qui præfatos injuriis in hoc Canone vetitis offendunt, excommunicationem incurrunt. Antecedens probatur.Nam licèt verum sit, quod tam Clerici,quàm Monachi, qui sine licentia suorum Prælatorum Romam peregrinandi causa veniunt, grave peccatum committant, non tamen ob id amittunt privilegium Peregrinorum, & præcipuè hujus Canonis; cum Summus Pontifex absolutè, & indistinctè hujusmodi securitatis privilegium concedat omnibus accedentibus ad Vrbem causa devotionis: sed Clericus, aut Monachus accedunt causa devotionis: ergo fruuntur hoc privilegio. Nec obstat peregrinationem horum esse peccaminosam, quia peccatum non tollit propriam rationem peregrinationis, ut constat, & latè probat Alterius mox citandus. Sic hic Auctor *lib.*5. *disp.*11.*cap.*2. *& cap.*5. *dub.*5. Bonacina *disp.*1.*q.*11. *punct.*3.*n.*17. *&* 18.

QVÆSTIO XI.

An etiam offendens Paganum, Iudæum, Hæreticum,aut alia via excommunicatam accedentem ad urbem causa conversionis,absolutionis aut devotionis,incidat in hanc Censuram?

REspondeo incurrere. Quia his omnibus convenire possunt verba Canonis hujus: ergo & ipsa dispositio,argum. *l.Nos accusare*, *§.omnibus,ff.de acc.*

Antecedens

Antecedens constat, quia si Paganus, Iudæus, aut alius Infidelis Romam veniant Baptismi recipiendi gratiâ, aut vt præcepta fidei doceantur, &c. verè dicuntur Romam deuotionis, & pietatis Christianæ ergò venire. Et idem constat de Hæreticis, aut aliis excommunicatis, irregularibus, suspensis, &c. venientibus ad vrbem absolutionis, aut reconciliationis causa. Sic latè Alterius *lib. 5. disp. 11. c. 4. dub. 1. 2. & 3.* Vgolinus *hic, §. 1. vers. 5. & 6.* Filliucius *tr. 16. cap. 5. quæsito 8. n. 120.* Duardus, & Sousa, quos citat, & sequitur Bonacina *disp. 1. q. 11. punct. 3. n. 20.*

QVÆSTIO XII.

An occidens, aut mutilans, aut aliis actionibus prohibitis vexans Romipetas seu Peregrinos, dum in vrbe versantur deuotè visitando Ecclesias, venerando Reliquias, &c. hanc excommunicationem incurrat?

NEgatiuam sententiam tenuisse Caietanum, affirmat Viualdus, his verbis: Quintò nota, quod licèt Caietanus dicat, quod vulnerans, vel occidens Peregrinum, dum moratur Romæ, non incideret in hanc Censuram, quia (ait) non est in vsu, contrarium tamen mihi videtur dicendum, cum esset expressum in Bulla, vt erat in illa Gregor. XIII. ibi: *Vel apud eam morantes*, vt videre poteris apud Nauarrum *c. 27. n. 65.* Et est etiam in Bulla hac clausula sequenti. Hucusque Viualdus *casu 9. num. mihi 80. in antiquis.*

Sed certè hic Author non aduertit, quod debuerat, quod Caietanus, dum docet *cap. 14.* id quod ipse Viualdus affirmat, non agit de Peregrinis, aut Romiperis, qui ad vrbem deuotionis causa venere, & ibi commorantur, visitando Ecclesias, & exercendo alia opera pia, quorum gratiâ Romam petierunt, de quibus Pontifici, & nobis in hoc Canone decimo est sermo (de iis namque oppositum sentit, *cap. 13. vt infrà:*) sed de illis, qui ad Sedem Apostolicam veniunt, & recedunt ab eadem, necnon de illis, qui nullam iurisdictionem habentes, in eadem Curia morantes, temeritate propria capiunt, spoliant, &c. de quibus nos egimus *disp. antecedenti, q. 21.* quamuis etiam de his loquendo, non benè id sentiat Caietanus, vt ibi diximus.

Igitur vt eorum respondeo dicendum, quod præfatus occidens Peregrinos in vrbe commorantes, hanc excommunicationem incurrat. Quia id clarè habetur in hoc Canone 10. cuius verba *sup. q. 1. retuli.* Sie omnes, inter quos præcipuus est Caiet. *verb. excommunicat. c. 13. vers. Et nota quod oportet*, & ex illo Alterius *lib. 5. disp. 11. cap. 5. col. 3. vers. Quamobrem, pag. 599.* & Bonac. *disp. 1. quæst. 11. punct. 3. num. 21.* Filliucius *tract. 16. cap. 5. quæst. 9. num. 125.*

QVÆSTIO XIII.

An qui Romam causa deuotionis venit, sed ibi mutato proposito, nulla pia opera, aut deuotionis exercuit, fruatur priuilegio huius Canonis, dum ad suos reuertitur?

REspondeo non frui. Et ideo si quis vulneret, capiat, spoliet, &c. illum dum ad patriam redit, non incurret excommunicationem huius Canonis. Sic Alter. *c. 5. cit. quæst. 2.* cui satisfaciendo hæc ait: Respondeo hunc talem vocari posse peregrinum in accessu ad Vrbem, quamdiu persistit in prima voluntate peregrinandi causa deuotionis, quo tempore si offendatur, incurritur excommunicatio: sed si mutata voluntate, non adimplet deuotionis, & pietatis opera, iam cessat finis peregrinationis, & non meretur nomen peregrini, & illicò amittit priuilegium huius Canonis, & alia priuilegia peregrinorum, quia cessante causa finali, cessant omnia, quæ conceduntur ratione illius finis, sunt enim accessoria ratione talis finis: quare principali sublato, tollitur accessorium, *l. 1.* & ibi notat Bald. *C. de Codicill. cap. Accessorium*, vbi latè Anchar. *de Reg. Iur. lib. 6.* Glos. *notab. in l. Si Patronus, §. Patronum, vers. Fauiana, ff. si quid in fraud. patr.* Cùm ergo non competat illi priuilegium huius Canonis, si quis offendat eum, dum ab Vrbe recedit, non contrahet excommunicationem. Hucusque Alterius. Vgol. etiam *hic verb. Vel ab ipsa recedentes.* Duardus *hic Canone 10. q. 13.* & Bonac. *punct. 3. cit. n. 24.* Qui secus dicendum putant de illo, qui post iter arreptum hac intentione, vt deuotionis causa Romam visitaret, morbo correptus, vel alia causa impeditus, peregrinationem perficere nequit; hic namque gaudet priuilegio huius Canonis, & ideo qui illum in reditu ad patriam occideret, mutilarétve, &c excommunicationem incurreret. Legantur Alterius *loc. cit. dub. 1.* Bonac. *n. 24. vers. Obiicies*, & Duardus, & Vgolin. *loc. cit.*

QVÆSTIO XIV.

An gaudeant priuilegio huius Canonis Peregrini, qui dum veniunt ad Vrbem deuotionis gratiâ, diuertunt ad visendum amicam, aut aliquid agendum, &c.

REspondeo gaudere. Quia qui statim hac intentione iter Romam versus suscepit, verè est censendus Peregrinus: ergo verè gaudet priuilegio Peregrinis concesso. Sic Filliucius *tractatu 16. cap. 5. quæst. 8. num. 121.* ita dicens: *Dico 2.* si dum veniunt ad vrbem, diuertant ad alia loca, modò non eligant domicilium in illis, sed deinde resumant iter ad vrbem, gaudent hoc priuilegio. Idémque dic, si in redeundo diuertant ad alia loca, modò non eligant in iis domicilium, sed tendant deinde in patriam, gaudent eodem priuilegio, donec perueniant in patriam suam, vnde causa deuotionis discesserunt. Sic Filliucius ex Sayro *c. 14. n. 6.* Sic etiam Vgolinus, Duardus, & Sousa, quos citat, & sequitur Bonac. *disp. 1. quæst. 11. punct. 3. num. 24. vers. Secundò sequitur.*

QVÆSTIO XV.

An per hunc Canonem sit excommunicatus ille, qui Romipetas, etiam iniustè verberat, aut percutit sine vulnere?

REspondeo quod non. Quia pontifex in hoc Canone nec verberare, nec percutere prohibet, sed vulnerare, quod significat vulnus infligere, aut ferire: quod tunc contingit, quando pars aliqua corporis ictu scinditur, seu aperitur, aut separatur: ergo ille qui Romipetas verberat, aut percutit sine vulnere, non ligatur huius Canonis Censura. Sic Filliuc. *tract. 16. cap. 5. quæst. 8. n. 124.* per hæc verba: Verberantes etiam iniustè Romipetas, modò nó vulnerent, neque impedimento sint quominus corporaliter iter peragere possint, non videntur incurrere excommunicationem; quia eiusmodi actio non est prohibita, vt patet, & aduertit Vgol. *verb. Vulnerantes.* Sic ille. Alter. etiam *lib. 5. disp. 11. c. 1. dub. 4. pag. 589.* Duard. *hic q. 2. & 18. n. 10.* Gambatupta *hic c. 10. n. 6.* Bonacina *disputat. 1. quæstione 11. punct. 3. num. 5.* Qui ex hac doctrina colligit, nec ligari hac Censura qui Peregrinũ ad Vrbem proficiscẽtem, virga, baculo, aut pugnis offendit sine vulnere, nec qui os in brachio,

aut femore perstringit absque scissione carnis, & sanguinis effusione, quia hic non dicitur Peregrinum vulnerare.

QVÆSTIO XVI.

An si quis Romipetam occideret, vel mutilaret, aut vulneraret, &c. non ex proposito, sed ex subito iræ motu, aut alia passione insurgente, incidat in hanc Censuram?

NEgatiuam sententiam tenuit olim cum Caietano Nauarr. *c.* 27. *n.* 65. eo quòd in Bulla Greg. XIII. quam hic Author commentatur, solùm excommunicabantur *ex proposito interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seu depradantes Romipetas, seu Peregrinos ad Vrbem, causa deuotionis, seu peregrinationis.* Hanc eandem sententiam tenuisse etiam Viualdum *in expositione huius Canonis, ad finem, n.* 13. ex grauissimis Romanæ Curiæ Doctoribus testatur Bonacina *vbi infrà.* Sed certè Viualdus in impressione antiqua oppositum expresse tenet, & vt certum supponit *casu* 9. *n.* 76. *pag.* 58. vbi assignando differentiam inter Bullam latam à Sixto V. quam ipse explicat, & inter Bullam latam à Greg. XIII. ait quod in Bulla Gregorij *excommunicabantur interficientes, & mutilantes, vel vulnerantes ex proposito, in hac autem, illud verbum, Ex proposito, sublatum fuit; & ita maiorem generalitatem includit.* Hæc sunt verba Viualdi Ex quibus satis constat, oppositum sensisse. Sed quidquid postea dixerit, quod valde dubito, licèt apud ipsum in nona impressione reperiatur.

Tanquam quid certum respondeo: incidere, etiamsi non occidat, aut mutilet ex proposito, aut data opera; sed ex subito iræ motu, aut alia passione insurgente, dummodo non sit tanta quæ consensum ad mortale requisitum auferat. Ratio est, quia in Bullis nouioribus sublatum est illud verbum *Ex proposito*, quod in Bulla Gregorij exprimebatur. Vnde illud propositum, & electio, quæ sufficit ad committendum mortale, vt quis innodetur ad incurrendam excommunicationem aliorum huius Bullæ Canonum, eadem erit sufficiens iam, vt committens actiones in hoc Canone vetitas, innodetur excommunicatione huius Canonis. Sic iam omnes. Alter. *lib.* 5. *disp.* 10. *c.* 4. *dub.* 3. *pag.* 580. Filliuc. *loc. cit. n.* 123. Duardus *hic q.* 7. *n.* 1. Bonac. *disp.* 1. *q.* 11. *punct.* 2. *n.* 3. *vers. Amplia.*

QVÆSTIO XVII.

An Peregrinus, qui alium Peregrinum occidit, vel mutilat, &c. hac ligetur Censura?

REspondeo tanquam certum: ligari. Tum quia Canon generaliter loquitur. Tum etiam, quia Clericus, qui alium percutit Clericum, excommunicatione Canonis, *Si quis suadente diabolo*, 17. *q.* 4. ligatur: ergo etiam Peregrinus, qui alium Peregrinum occidit, mutilat, vulnerat, &c. ligabitur excommunicatione huius Canonis. Sic Bonacina *n.* 3. *citato.*

Nota hîc, quod omnia, quæ pertinent ad declarationem actionum principalium huius Canonis, quæ sunt hæ sex, nempe Interficere, Mutilare, Vulnerare, Detinere, Capere, & Deprædari, notata reperies supra *disp.* 9. *per totam.* Pro intelligentia verò aliarum actionum, nempe auxiliandi, consulendi, & fauendi, quæ quidem sunt accessoriæ, & repetiuntur specialiter in hoc Canone, vbi excommunicantur etiam auxilium, consilium, vel fauorem dantes, lege quæ dicta sunt etiam suprà *disput.* 7. *à quæst.* 53.

DISPVTATIO XI.

De vndecima Excommunicatione lata contra offendentes S. R. E. Cardinales, & alios Prælatos.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quas personas lata sit hæc excommunicatio?

RESPONDEO ex textu, quod contra *omnes Interficientes, Mutilantes, Vulnerantes, Percutientes, Capientes, Carcerantes, Retinentes, vel hostiliter Insequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisque Apostolicæ Legatos, vel Nuntios, aut eos à suis Diœcesibus, Territoriis, Terris, seu Dominiis eiicientes: Necnon ea Mandantes, vel rata Habentes, seu Præstantes, eis Auxilium, Consilium, vel Fauorem.* Sic Canon hic vndecimus.

Ex quo constat, quod excommunicatio huius Canonis fertur contra omnes personas cuiuscunque conditionis, status, gradus, & præeminentiæ existant, exercentes erga dictos Prælatos, nempe Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Legatos Sedis Apostolicæ, & Nuntios, aliquam actionem ex nouem hîc principaliter prohibitis, quæ sunt, Interficere, Mutilare, Vulnerare, Percutere, Capere, Carcerare, Detinere, hostiliter insequi, & eiicere à suis Diœcesibus, Territoriis, Terris, seu Dominiis: aut etiam aliquam ex quinque accessoriis, hic etiam prohibitis, & sunt Mandare aliquam dictarum actionum principalium, ratam habere, auxiliari, consulere, & fauere. Sic omnes, præcipuè citandi.

QVÆSTIO II.

Quid significet Pontifex per has voces, quibus vtitur ad significandas relatas actiones prohibitas?

REspondeo, quod ex præfatis vocibus iam patet ex dictis suprà *disp.* 9. & 10. quid sit interficere, mutilare, capere, & detinere. Quid autem sit vulnerare, indicauimus suprà *disp.* 10. *q.* 15. superest ergo vt de aliis, quid significent, explicemus.

Dico igitur, quod *percutere*, idem sit ac cum dolore cædere, seu verberare, aut pulsare manu, pugno, virga, baculo, saxo, flagello, vel alio instrumento. Sic Vgolinus *cap.* 10. *verb. Vulnerantes.* Alterius *lib.* 5. *disp.* 12. *c.* 4. *col.* 1. Duardus *lib.* 2. *Can.* 11. *q.* 3. Bonac. *disp.* 1. *q.* 12. *punct.* 1. *num.* 12.

Carcerare, seu *Incarcerare*, idem est, ac custodire quempiam in loco tuto, vt non possit arbitrato suo exire; Carcer namque est locus, in quo seruantur rei noxij, ita dictus quasi Arcer, ab arcendo. Sic citati DD. & Filliuc. *tract.* 9. *cap.* 16. *quæst.* 9. vbi benè notat has tres actiones, nempe *capere, carcerare, & detinere*, inter se distingui, cùm singulæ possint fieri absque aliis. Vnus enim capere potest, alius carcerare solùm post captum, & tertius detinere postquam est carceratus; & sic singulæ eiusmodi actiones possunt inducere Censuram, si seorsum fiant.

Hostiliter insequi, est idem ac aliquem iniustè insequi animo nocendi, ipso aduertente, sibique cauente, seu fugiente, vt manus insequentis euadat. Sic Alterius, Vgolinus, Duardus, Bonacina, & alij.

Eiicere

Ejicere tandem nil aliud est, quàm aliquem antè receptum expellere. Sic omnes DD. citati, præcipuè Bonacina, & alij penes ipsum.

QVÆSTIO III.

An si quis impetum faciat ad domum Cardinalis, vel Patriarchæ, &c. & obsideat illum, & claudat in domo non ad carcerandum, sed solùm ut verecundiam inferat, hanc excommunicationem incurrat?

AFfirmat Alterius *lib. 5. disp. 12. c. 4. dubio* 1. Quia mens Sum. Pontificis in hoc Canone est punire non solum illos, qui aliquo modo offendunt Prælatos Ecclesiasticos, sed etiam qui conarentur insequi hostiliter illos: ergo quomodocunque quis hoc intentet contra Prælatum, sive fugientem, sive manentem, obstringitur excommunicatione, cum utrobique sit eadem ratio.

Sed probabiliùs respondeo, incurrere in eo casu excommunicationem hujus Canonis: Quia in nulla ex actionibus in illo prohibitis ejusmodi actio comprehenditur. Nam si in aliqua, maximè in illa, *Hostiliter insequendi*, & minimè in hac: ergo in nulla. Minor probatur, quia ut nuper est habitum, insequi hostiliter aliquem, est illum præeuntem, & fugientem à dorso sequi, animo illi nocendi: at qui ad domum Cardinalis, aut Patriarchæ, &c. accedit intentione dicta, nec sequitur illos præeuntes, & fugientes, nec animo nocendi illis, aut carcerandi: ergo. Sic communis tenet sententia, ut fatetur Alterius, Geminianus *in cap. Felicis, de Pœnit. in 6. n. 6.* Anchar. & Franc. *ibid.* Sylvester *excommunicat. 7. §. 23.* D. Anton *1. part. tit. 24 c. 2. vers. Cœperit*, Saytus *lib. 3. c. 15. n. 6.* Filliuc. *tract. 16. c. 9. q. 7. n. 245.* Vgolinus *hic, vers. Vel hostiliter insequentes, n. 5.* Duardus *hic q. 4. & 5.* Bonacina *disp. 1. q. 12. punct. 1. n. 5. & 6.*

QVÆSTIO IV.

An qui Cardinalem, vel Patriarcham, &c. insequens telum, vel saxum projicit ad illum interficiendum, hac excommunicatione obstringatur?

REspondeo ex dictis obstringi, etiamsi dictos Prælatos telo, aut saxo non attingat. Quia hæc vera est hostilis insecutio. Sic Bonac. *n. 6. citat.* ex Vgolino, & Duardo. Addens idem esse dicendum de eo qui Cardinalem, aut alios Prælatos dictos domi obsidet, ut illum detineat, mutilet, vel occidat, &c. quod additum ex dictis esse verum constat.

QVÆSTIO V.

An non admittens Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Legatos, & Nuntios, ad possessionem suarum Ecclesiarum, aut ad Provincias, ad quas mittuntur, Censura hujus Canonis feriatur?

REspondeo ex dictis *q. 2.* non feriri hac Censura, qui dictos Præsules non vult admittere, aut recipere. Quia hic Canon solùm loquitur de ejicientibus: at sic est, quod longè aliud est, quã non recipere: ergo. Sic Toletus *lib. 1. c. 25. vers. Vndecima.* Duardus *hic q. 8.* Filliucius *tract. 16. c. 9. q. 3. n. 239.* Bonac. *disp. 1. q. 12. punct. 3. n. 7.* Alterius *lib. 5. disp. 12. c. 5. quæst. 3. pag. 620.* & alij. Addentes quod qui non admitterent Legatos, aut Nuntios Apostolicos ingredi terras sibi subjectas, etiamsi non ligarentur excommunicatione hujus Canonis, ligarentur tamen excommunicatione Extravag. *super Gentes, Ioannis XXII. de conveniend. inter communes*; quamvis hæc non sit reservata, & solùm afficit impedientes, non verò mandantes, consulentes, &c. ut afficit excommunicatio Bullæ.

QVÆSTIO VI.

An ejiciens aliquem Prælatum ex dictis, à domo Regis, seu Principis, comprehendatur hac Censura?

REspondeo tanquam certum, non comprehendi: Quia tunc non ejicit illum à diœcesi sua, territorio, terra, vel dominio ipsius, quod solùm est prohibitum in hoc Canone, ut constat ex verbis relatis *q. 1.* Sic Navartus *c. 27. n. 67. Declarat. 5.* ibi: Iubentes autem exire Curiam Regis, vel alium locum qui non esset eorum Diœcesum, esto malè facerent, non tamen hac Censura ligarentur, quia neque ejus verba, nec eadem ratio aptatur. Suarez *disp. 21. sect. 2. n. 70.* ex eodem Navarro. Saytus *lib. 3. c. 15. n. 8.* Filliucius *tract. 16. c. 9. n. 248.* Reginaldus *lib. 9. n. 313.* Duardus *lib. 2. Can. 11. q. 4. n. 6.* Bonac. *hic disput. 1. q. 2. punct. 1. n. 14.* Alterius *lib. 5. disp. 12. c. 4. vers. Sed petet aliquis*.

QVÆSTIO VII.

An ejiciens Legatum, vel Nuntium, Episcopum, vel Archiepiscopum, à locis in quibus jurisdictionem exercere possunt, afficiatur hac Censura?

NEgativam sententiam simpliciter tenere Filliucium *n. 248.* citato, affirmat Bonac. *punct. 1. cit. n. 15.* sed non benè. Quia Filliuc. solùm id docet de ejiciente Legatum, vel Nuntium; non verò de ejiciente Episcopum, Archiepiscopum, vel Patriarchas: nam de iis loquendo oppositum sentit, & docet, ut constat ex his ejusdem verbis: Verbum illud (*sua*) referri debet partim ad ipsos ejicientes, partim ad ejectos. Respectu enim Legatorum, & Nuntiorum debet referri solùm ad ejicientes: respectu verò Archiepiscoporum, Episcoporum, & Patriarcharum; solùm ad ipsos ejectos. Quare hic erit sensus: *Excommunicamus ejicientes Legatos, vel Nuntios è terris ipsorum ejicientium, in quibus videlicet Legati, vel Nuntij funguntur officio suæ Legationis, vel nunciaturæ. Item excommunicamus ejicientes Episcopos, Archiepiscopos, &c. è Terris ipsorum Episcoporum, vel Archiepiscoporum, in quibus sunt Episcopi, vel Archiepiscopi.* Dicuntur enim Terræ eorum quoad jurisdictionem spiritualem. Hinc sequitur primò, eum qui ejiceret Episcopum, vel Archiepiscopum, vel Cardinalem è locis, qui non sunt diœcesum ipsorum, non incursurum hanc excommunicationem. Sequitur secundò; hominem privatum, qui ejiceret Legatum, vel Nuntium è locis legationis, vel Nunciaturæ, non incursurum hanc censuram, quia non ejiceret è terris, & dominio suo, nisi id faceret de mandato Domini, vel Magistratus. Hucusque Filliucius, ut videas ejus sententiam.

Sed absolutè, & sine distinctione longè probabiliùs respondeo: Affici Censura hujus Canonis illum qui non solùm Episcopum, vel Archiepiscopum, aut Patriarcham, verùm etiam qui Legatum, aut Nuntium Apostolicum è territorio, aut loco in quo jurisdictionem habent, ejicit. Quia probabilius est, quod quando Sum. Pontifex in hoc Canone dicit,

ejicientes eos à suis diœcesibus, &c. illa particula, suis, relationem dicat ad illam particulam, eos, id est, Prælatos omnes enumeratos, inter quos sunt Legati, & Nuntij: ergo. Sic Alterius loc. cit. ex Panormitano, ubi sic ait satisfaciens quæstioni propositæ: Respondeo, Pronomen illud suis, referendum esse ad personas privilegiatas ejectas, non autem ad ipsos Dominos Terratum ejicientes, quod patet manifestè ex illa dictione, eos, quæ immediatè præcedit, quæ dictio relationem habet ad Cardinales, & Patriarchas, & alios privilegiatos, post quam statim sequitur hæc actio prohibita, id est, Aut eos à suis Diœcesibus, &c. ejiciunt, & ad hunc modum omnes exponunt hanc clausulam, &c. Sic ille ex Panormitano, Cardinali, & aliis. Vgolinus hic §. 1. n. 4. Duardus hic q. 9. n. 6. Bonacina q. 12. punct. 1. n. 15. Qui idem docet de ejiciente Cardinalem ab Ecclesiis suis titularibus.

QVÆSTIO VIII.

An ejiciens Episcopum, aut Archiepiscopum, aut alium ex præfatis Prælatis, ex locis in quibus nati sunt, vel domicilium habent, vel ex suis Castris, aut oppidis, quæ bona sunt patrimonialia, hanc censuram incurrat?

Negant aliqui DD. Quia, inquiunt, hoc privilegium concessum est dictis Prælatis in gratiam dignitatis eorum: ergo ut quis hanc excommunicationem incurrat, debet ejicere illos à loco, in quo spiritualem, vel temporalem jurisdictionem habeant ratione dignitatis, non titulo patrimonij, hæreditatis, &c. Ita Vgolinus, & Duardus loc. cit. Palao disp. 3. punct. 12. n. 4. & penes ipsum Navarr. c. 27. n. 67.

Sed probabilius respondeo incurrere. Quia in casu proposito verificantur verba Canonis excommunicantis ejicientem præfatos Cardinales, vel Prælatos à terris suis: Terra enim quæ alicui titulo originis, domicilij, patrimonij, aut hæreditatis competit, sua appellatur, juxta communem loquendi modum. Sic Alterius loc. cit. ubi ita ait: Censeo excommunicationem incurri, quoniam propriè loquendo illæ dicuntur, Terræ suæ; locus enim ubi Episcopus natus est, dicitur Terra sua Similiter si possideat Castrum, Villam, jure hæreditario sunt Terræ suæ. Quare si ex illis expellatur ratione dignitatis Episcopalis, qua insignitus est, excommunicatio contrahitur. Exemplo rem explico. Episcopus subditus Regis ratione originis, & domicilij adeptus est Episcopatum alterius Civitatis in codem Regno, & quia literis hortatoriis Proregis parere noluit, non ejicitur ab Episcopatu, sed compellitur à Patria exulare, hoc casu locus erit excommunicationi, sicut si expelleretur ab Episcopatu. Sic Alterius. Et Bonacina disp. 1. q. 12. punct. 1. num. 17.

QVÆSTIO IX.

An ut incurratur hac excommunicatio ob ejectionem præfatorum Prælatorum lata, opus sit ut ejectio fiat facto, & non sufficiat verbis?

Respondeo tanquam certum, non esse opus ut ejectio fiat facto, sed sufficere si fiat verbis comminatoriis, quia bis solis potest quis è loco expelli. Necesse tamen est, ut actus sit consummatus, hoc est, ut Prælatus cum effectu ob minas sibi illatas actu relinquat diœcesim, & recedat. Sic Navarrus c. 27. n. 67. vers. Quinta, vbi ait hanc excommunicationem latam esse contra Iudices sæculares, qui cum Episcopos non parentes suis jussis non possunt capere, neque punire, jubent eis, ut è Regno exeant, ob quod non solùm jubentes, sed & lictores jussa exequentes, & opem ad id ferentes, imò & consulentes hac excommunicatione ligantur. Alterius lib. 5. disp. 12. c. 4. prope finem, ubi admissa hac doctrina Navarri, addit illam esse omnino veram, quamvis Episcopi, & aliæ personæ privilegiatæ ita se gererent in administratione officij, ut digni essent ejectione, & privatione officij, ob eam rationem, quia sæcularis potestas nullam habet jurisdictionem in Episcopum, & ideo non potest illum bannire. Vnde benè Victoria in 1. relect. de potest. Eccles. sess. 7. propos. 9. dicit graviter errare, & peccare Magistratus, qui judicia exercent contra privilegia Clericorum, licet perniciosi, & criminosi sint, præterquam in casibus jure permissis. Bonacina loco citat. num. 19. Filliucius tract. 16. cap. 9. num. 248. & alij.

QVÆSTIO X.

An hac excommunicatione feriatur occidens, aut mutilans, &c. Cardinales, qui ad Cardinalitiam dignitatem electi à Pontifice sunt, & consensum electioni præstiterunt, galerum tamen rubeum non obtinuerunt?

Respondeo tanquam certum affirmativè. Quia electione Summi Pontificis, & assensu electi creantur Cardinales. Vnde rubeus galerus minimè ad substantiam Cardinalitiæ dignitatis pertinet. Ex quo constat, quod præfatus occidens verè afficiatur Censura hujus Canonis, cum verè occidat veros Cardinales Sic Paludanus in 4. dist. 18. q. 3. art. 2. casu 16. Sayrus lib. 3. c. 15. n. 3. Filliucius tract. 16. c. 9. q. 5. n. 239. Duardus Can. 11. q. 6. n. 1. Vgolinus hic c. 11. §. 1. n. 1. & 2. Bonacina disp. 1. q. 12. punct. 2. n. 2. & 3. Sousa hic c. 12. disp. 60. n. 1. Diana part. 5. tract. 2. resol. 74. Palao disp. 3. punct. 12. num. 5. & alij.

QVÆSTIO XI.

An etiam qui occideret, mutilaretve, &c. Cardinales Ecclesiæ S. Iacobi, afficeretur excommunicatione hujus Canonis?

Respondeo tanquam certum negativè. Quia prædicti non sunt Cardinales S. Romanæ Ecclesiæ, de quibus expressè loquitur hic Canon. Sic communiter omnes, & præcipuè Alterius lib. 5. disp. 12. cap. 2. col. 2. ubi sic ait: Addit autem Sum. Pontifex, Sanctæ R. E. ut significaret de quibus Cardinalibus loqueretur: nam Canonici etiam quarundam Ecclesiarum, Cardinales appellari solent, & solitis Cardinalium indumentis uti, ut Canonici Ecclesiæ S. Iacobi Compostellanæ, & Ravenoatensis, ut notat Glossa dicta Clement. Dignum, verb. Romanæ, de celebr. Missarum. Illis tamen Papa hoc privilegium non intendit concedere, sed tantum Cardinalibus Romanæ Ecclesiæ, qui verè, & propriè sunt Cardinales, & creari possunt à solo Romano Pontifice: ideo qui offenderet Canonicum S. Iacobi Compostellani, vel Ravennatensis, vel alterius Ecclesiæ, quæ privilegio nominis, vel habitus Cardinalium gauderet, non incurreret excommunicationem hujus Canonis. Sic ille. Et Filliuc. & Bonac. loc. citatis.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XII.

An interficiens, aut capiens, &c. Episcopum electum, & confirmatum, sed non consecratum, vinculo excommunicationis huius ligetur?

Affirmant aliqui, eo quòd Episcopus confirmatus, verè & propriè est Episcopus, cum gaudeat jurisdictione Episcopali, & actus jurisdictionis exercere possit, cap. *At si Clerici, de iudiciis*, & cap. *Nihil, de electione*: ergo debet etiam gaudere privilegio hujus Canonis: ergo, *&c.* Ita Graffius 1. *p. decis. lib.* 4. *c.* 18. *n.* 102.

Sed probabiliùs respondeo, non ligari. Quia probabilius est, quod Episcopus confirmatus, sed nondum consecratus, non vocetur verè, & propriè Episcopus, ut ait Glossa *in Clement.* 1. *de pœnis, verb. Quævis Pontificem*: ergo & probabilius est, quod interficiens, aut capiens Episcopū electum, & confirmatum, etiam post acceptam possessionem Episcopatus, nondum tamen consecratum, non remaneat obstrictus hac Bullæ excommunicatione, quamvis remaneret alia etiam reservata Papæ, cān. *Si quis suadente*, 17. *q.* 4. Sic Cajet. *verb. ex. ommun. c.* 1 2. ibi: Advertæ hic, quod appellatione Pontificis, seu Episcopi, non venit nisi consecratus Episcopus, qua electus, & non consecratus, non est Episcopus, licèt si administrator, & Episcopus electus. Sylvester *excommun.* 7. §. 44. Navarr. *c.* 27. *n.* 67. *vers. octava.* Tolet. *lib.* 1. *cap.* 25. Abbas, Felin. Cardin. & D. Anton. quos omnes refert ac sequitur Alterius *lib.* 5. *disp.* 12. *c.* 3. *dubit.* 2. Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 69. ubi ad fundamentum oppositæ sententiæ respondet, quod licèt Episcopus electus, & confirmatus sit verè Episcopus quoad ea quæ jurisdictionis sunt; quia tamen deest illi consecratio, propter quam immunitas hæc, & privilegium Episcopis est concessum, ideo hoc privilegium solis Episcopis consecratis esse concessum, intendum est. Sayrus *lib.* 3. *c.* 15. *n.* 4. Duard. *hic q.* 8. Reginald. *lib.* 9. *c.* 20. *n.* 313. Filliuc. *tract.* 16. *q.* 5. *n.* 140. Vgolin. Sousa, Vivald. quos affert, & sequitur Bonacina *hic disp.* 1. *q.* 12. *punct.* 2. *n.* 7. Palao *disp.* 3. *punct.* 12. *n.* 5.

QVÆSTIO XIII.

An interficiens, aut mutilans, &c. Episcopum excommunicatum, suspensum, interdictum, irregularem, aut degradatum verbaliter, incidat in censuram huius Canonis?

Respondeo incidere. Quia interficit, aut mutilat Episcopum verè, & propriè talem. Sic Alterius *lib.* 5. *disp.* 12. *c.* 3. *dub.* 3. & 6. Bonacina *disp.* 1. *q.* 12. *punct.* 2. *n.* 8. Sayrus *lib.* 3. *c.* 15. *n.* 4. Vgolinus *hic, c.* 11. §. 1. *n.* 1. Reginaldus *lib.* 9. *n.* 313. Duardus *hic q.* 8. *à n.* 3. Qui idem dicunt de interficiente, aut mutilante, *&c.* Episcopum qui loco, Episcopatui, & dignitati renunciavit. Secus verò de interficiente, seu mutilante, *&c.* Episcopum, Cardinalem, Patriarcham, *&c.* actualiter, & realiter depositum, seu degradatum; quia hi per actualem, & realem depositionem, seu degradationem privantur privilegio clericali; & ita percutiens, aut mutilans, seu occidens, *&c.* illos non incurrit excommunicationem hujus Canonis, quam tamen incurret si offendat prædictos Prælatos depositos, seu degradatos verbaliter tantùm.

QVÆSTIO XIV.

An item in excommunicationem huius Canonis incidat, qui clericum, vel Religiosum de familia Card nalis, Nuncij, vel Episcopi, &c. occidit, mutilat, vel vulnerat, &c.

Affirmant Sayrus *lib.* 13. *c.* 15. *n.* 3. & Vivaldus *hic, casu* 11. *n.* 86. ubi ita dicit. Secundò nota, quod hæc excommunicatio, quæ hodie est Bullæ Cœnæ, fuit olim etiam lata, & canonico juri inserta *in c. Fœlicis, de pœnis lib.* 6. Notat Armilla *supr.* & Navarr. *c.* 27. *n.* 67. Ex quo capite, & ex constitutione Pij V. edita *anno* 1564. 14. *Kalend. Ianuar. Pontif. sui anno* 4. nota tertiò, quod licèt in hac clausula tantum fiat mentio de Cardinalibus, Archiepisc. Episcop. *&c.* extendenda est tamen ad percutientes, vulnerantes, *&c.* Clericos, vel Religiosos familiæ Cardinalium, ut notat Armilla *verb. excommun. c.* 2. & Felicianus Episcop. Scalensis *in suo En. hirid. in explicatione huius cap.* Ita Vivaldus.

Sed certè malè (sicut etiam Bonac. mox citandus) citat Armillam pro hac sententia, quoniam Armilla ad summum solùm affirmat, quod vulnerantes, seu percutientes, *&c.* Clericos, vel Religiosos familiæ Papæ, vel Cardinalium, afficiantur excommunicatione lata in cap. *Felicis, cit.* (de quo *infrà*) non tamen Bullæ Cœnæ. Vnde

Probabiliùs longè respondeo: Non incidere, etiamsi occidat, mutilet ve, *&c.* coram Cardinali, Nuncio, vel Episcopo, *&c.* & in contemptum ipsorum. Quia quamvis occidens, aut mutilans Clericum, vel Religiosum familiarem alicujus Cardinalis, vel Nuntij, *&c.* injuriam faciat ipsimet Cardinali, aut Nuntio, *&c.* non tamen punitur censura hujus Bullæ Canonis, quia in illo non exprimuntur familiares horum Prælatorum, sed solùm ipsimet Prælati, & ideo occidens eos, non est contumax contra hunc Canonem. Sic Alterius *lib.* 5. *disp.* 12. *c.* 3. *dub.* 7. *pag.* 613. Sousa *hic c.* 12. *disp.* 66. *n.* 3. Duardus *lib.* 2. *Can.* 1. *q.* 10. *n.* 1. Bonacina *hic disp.* 1. *q.* 12. *punct.* 2. *n.* 1. Palao *disp.* 3. *punct.* 12. *n.* 5. Acosta *in Bull. Cænæ. q.* 65. Barbosa *in Collect. Doct. tom.* 3. *in* 6. *Decret. lib.* 5. *tit.* 9. *c.* 5. *n.* 35. Legantur etiam Diana *part.* 5. *tract.* 2. *resol.* 85. ubi refert utramque sententiam, nulli tamen adhæret.

QVÆSTIO XV.

An saltem offendentes non solùm Clericos, vel Religiosos familiares Papæ, vel Cardinalium, sed etiam Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporumve, incidant in excommunicationem latam in cap Fœlicis, de pœnis?

Affirmant Navarr. *c.* 27. *n.* 67. *vers. Secunda*, & *vers. Tertia*, Duard. *loc. cit. q.* 12. *n.* 26. & Sousa *loc. cit.* Quorum fundamentum est, quia *in d. cap. Fœlicis*, afficiuntur excommunicatione offendentes Clericos, & Religiosos familiares Papæ, vel Cardinalium: at sic est, quod quantum ad cap. dictum, & pœnas in eo contentas, æquantur Cardinalibus Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & Legati, seu Nuncij Sedis Apostolicæ: ergo.

Alij verò media via incedentes, docent solùm affici excommunicatione d. cap. *Fœlicis*, offendentes (aliqua actione ex hic prohibitis) Clericos, seu Religiosos familiares Papæ, vel Cardinalium, non verò offendentes Patriarcharum, Archiepiscoporum, & aliorum Prælatorum familiares; quia, inquiunt, non de his, sed de illis fit mentio *in d. cap.* Ita Alterius *loc. cit.*

Sed ego probabiliùs respondeo, neutros incidere in

in excommunicationem latam in d.cap. *Fœlicis*. Quia probabilius est, nullam contra præfatos offendentes Papæ, aut Cardinalium familiares, extare in præfato capite excommunicationem: ergo nullus offendens familiares Papæ, sive Cardinalium, sive aliorum Prælatorum, excommunicationem incurret. Consequentia est evidens. Antecedens verò probatur, quia *in d.cap.* nullum verbum excommunicationis contra ipsos reperitur, sed tantummodo statuitur, ut offendentibus familiares Papæ, aut Cardinalium imponatur pœna pro qualitate culpæ: *Præmissis* (inquit Bonifac. VIII.) *etiam dignum censuimus annectendum, ut si quisquam aliquo prædictorum excessuum* (scilicet ait Glossa, insecutionis, captionis, aut percussionis, aut societatis hotum crimînum) *quemquam de Clericis, vel Religiosis nostræ familiæ, vel Cardinalium efficere fortè præsumpserit, proportionetur pœna delicto, ita quod vindicta ex æquo excessu respondente, ab offensa nostrorum cohibeantur deinceps manus temerariæ formidine ultionis, quas Dei, vel nostra, seu fratrum nostrorum reverentia non coërcet*. Hucusque textus. Ex quo & veritas nostræ responsionis, & responsio ad fundamenta oppositarum clarè apparet. Sic Bonacina *disp*. 1. q. 12. *punct*. 2. *n*. 12. *vers. Addunt tamen*, tenet. Et ante illum, ni fallor, Armilla *hic: excommun*. 2. *fol. mihi* 109. ibi: Simili pœna plectendi sunt facientes prædicta Clericis, & Religiosis familiaribus Papæ, vel Cardinalium. Sic ille.

QVÆSTIO XIV.

An Cardinalis, Episcopus, vel Nuncius, occidens, mutilans, capiensve, &c. alium Cardinalem, Episcopum, vel Nuntium, excommunicatione hujus Canonis afficiatur?

Respondeo affici. Quia verè delinquit contra Canonem ligantem omnes homines cujuscunque sexus, & conditionis existant. Sic Vgolin. & Duard. quos affert. & sequitur Bonacina *disp*. 1. q. 12. *punct*. 3. *n*. 2. & colligitur ex dictis in simili *supra disp*. 10 q. 17.

QVÆSTIO XVII.

An Cardinalis seu Episcopus, &c. se ipsum vulnerans aut percutiens excommunicationi hujus Canonis subjiciatur?

Negat Bonacina *loc. cit. n*. 3. & negabunt etiam illi qui existimant, non subjici excommunicationi Canonis, *Si quis suadente*, Clericum qui in seipsum manus violentas injicit, de quo *infrà*. Bonacinam sequitur Diana *part*. 3. *tract*. 3. *resol*. 81. *& part*. 5. *tr*. 2. *resol*. 84.

Sed probabiliùs respondeo, subjici excommunicationi hujus Canonis. Quia præfatus verè exercet actionem in hoc Canone interdictam sub excommunicatione. Sic Tabiena *excommunic*. 5. *casu* 2. *n*. 32. Vgolinus *hic c*. 11. §. 1. *n*. 1. Duardus *hic q*. 8. *n*. 8. *& q*. 22. *num*. 2.

QVÆSTIO XVIII.

An occidens, aut percutiens Cardinalem, seu Episcopum turpiter inventum cum propria matre, uxore, vel filia, hanc excommunicationem incurrat?

Affirmant Alterius *lib*. 5. *disp*. 12. *c*. 5. *dubit*. 3. *pag*. 621. quem citat, ac sequitur Bonac. *disp*. 1. q. 12. *punct*. 3. *n*. 5. Quia (inquit) hic Canon absolutè excommunicat offendentes Cardinales, & alios Prælatos in eo expressos, absque exceptione causarum in cap. *Si verò* 1. *&* 2. *de sententia ex communi*. ergo frustrà excipiuntur præassignatæ causæ.

Sed probabiliùs respondeo 2. Non incurrere in præassignatis casibus excommunicationem. Quia qui in illis incontinenti Cardinalem, aut Episcopum, *&c*. percutit, non præsumitur percutere suadente diabolo, sed ex vehementi passionis impetu, quasi proprium honorem quodammodo tuendo; & ideò non videtur agere contra Canonem contumaciter. Sic Duardus, & Vgolinus *loc. cit*. & apud Bonacinam Vivaldus *hic num*. 5. Sed hic author in impressione antiqua nil de hac quæstione agit.

QVÆSTIO XIX.

An mandans, ratum habens, consulens, favens, & auxilians præfata delicta, in excommunicationem incidant?

Respondeo affirmativè, quia id constat ex ipsomet textu Canonis, ut habes *supr. q*. 1. Sic omnes Doctores, inter quos legatur Alterius *lib*. 5. *disp*. 12. *cap*. 6. ubi *in principio* sic ait: Ex narratis verbis Canonis colliguntur quinque actiones damnatæ sub eadem censura excommunicationis in ordine ad illas novem actiones principales. *Prima* est, mandare. *Secunda*, ratum habere. *Tertia*, præstare auxilium. *Quarta*, dare consilium. *Quinta*, favorem præbere alteri, ut interficiat, mutilet, vulneret, vel aliam ex actionibus prohibitis committat in Cardinalem, Patriarcham, Archiepiscopum, Episcopum, Legatum aut Nuncium Apostolicum. Sic ille.

DISPVTATIO XII.

De duodecima Excommunicatione lata contra offendentes recurrentes ad Romanam Curiam, super eorum causis, & negotiis.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quos lata sit hæc excommunicatio.

Respondeo ex textu Canonis, quod contra *omnes illos, qui per se, vel per alios personas Ecclesiasticas quascunque, vel sæculares ad Romanam Curiam super eorum causis, & negotiis recurrentes, ac illas eadem Curia prosequentes, aut procurantes, negotiorumque gestores, Advocatos, Procuratores, & Agentes, seu etiam Auditores, vel Iudices super dictis causis, vel negotiis deputatos occasione causarum, vel negotiorum hujusmodi occidunt, seu quoquo modo percutiunt, bonis spoliant, seu qui per se, vel per alios, directè vel indirectè delicta hujusmodi committere, Exequi, vel Procurare, aut eisdem Auxilium, Consilium, vel Favorem præstare non verentur, cujuscunque præeminentiæ, & dignitatis fuerint*. Sic Canon.

Ex quo constat, quod excommunicatio hujus Canonis fertur contra omnes personas cujuscunque conditionis, gradus, præeminentiæ & dignitatis existant, exercentes contra novem genera personarum, nempe contra Recurrentes ad Curiam Romanam, super causis & negotiis eorum. Contra Prosequentes easdem causas in Romana Curia. Contra Procurantes in iisdem causis. Contra gestores negotiorum. Contra

tra Advocatos, Contra Procuratores, Contra Agêtes ipsorum, Contra deputatos super dictis causis, & denique contra Iudices super iisdem aliquam actionem ex septem in dicto Canone prohibitis, quæ sunt Occidere, Percutere, Spoliare, Committere per se, vel per alium, directè, vel indirectè ejusmodi delicta, Exequi, Procurare, & denique in iisdem Præstare auxilium, Consilium, & Favorem. Sic omnes in præsentiarum.

QVÆSTIO II.

In quo distinguatur hæc censura ab alia in ordine nona?

RESpondeo distingui in hoc, quod in illa excommunicantur offendentes eos qui veniunt ad Curiam, vel recedunt ab ea dum adhuc sunt in itinere, & eos, qui eosdem morantes in Curia sine speciali jurisdictione judicant, & puniunt pœnis corporalibus. At in hac excommunicantur offendentes eos, qui recurrunt ad Sedem Apostolicam, sive veniant ipsi in persona, sive non, sive sint in Curia, sive alibi. Et prætera offendentes Advocatos ipsorum, Procuratores, *&c.* Ac tandem excommunicantur qui ad hæc facienda directè, vel indirectè cooperantur, aut auxilium, consilium, vel favorem præstare præsumunt. Legantur Filliuc. *tract.* 16. *c.* 7. *q.* 10. *n.* 180. Alterius *lib.* 5. *disp.* 13. *in principio*, Bonacina *disp.* 1. *q.* 13. etiam *in Principio*, Palao *disp.* 3. *punct.* 13. *n.* 4.

QVÆSTIO III.

An incurrant excommunicationem hujus Canonis illi qui occidunt, seu percutiunt, spoliantve recurrentes ad Curiam super eorum causis, casu quo ex aliis motivis, & occasionibus eos occidant, percutiantve, &c.

RESpondeo tanquam certum: Non incurrere excommunicationem hujus Canonis, (quamvis non evitent illam, quæ lata est Canone nono contra offendentes eos, qui ad Sedem Apostolicam proficiscuntur, ut habitum est *suprà disp.* 9.) Ratio est, quia in casu assignato cessat ratio formalis hujus excommunicationis. Sic Vivald. *hic n. mihi* 92. his verbis: Tertiò nota, quod si quis aliquem dictarum personarum, zelotypiæ, ludi, alteriusve litis, vel negotij occasione occiderit, percusserit, vel spoliaverit, non incurret excommunicationem; quia dicitur in Bulla, *occasione causarum, vel negotiorum hujusmodi.* Sic ille. Alterius *lib.* 5. *disp.* 13. *c.* 2. *vers. Ex dictis patet, pag* 645. Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 71. Filliuc. *loc. cit. n.* 173. Vgol. Sayrus, Reginaldus, Graffius, & alij, quos citat ac sequitur Bonac. *q.* 13. *cit. punct.* 1. *n.* 7. & *punct.* 2. *n.* 3. Palao *punct.* 13. *cit. n.* 3. *vers. Præterea*, & communis.

QVÆSTIO IV.

An recurrens ad Curiam pro suis negotiis, gaudeat privilegio hujus Canonis, casu quo ipsis jam absolutis, & finitis, in suam domum sit reversus?

RESpondeo non gaudere, quia hujusmodi privilegium solùm est concessum recurrentibus ad Sedem Apostolicam pro suis causis, & negotiis: at qui jam absoluta causa reversus est in domum suam, non dicitur jam recurrens: ergo. Ex quo sequitur, quod ille qui prædictum occurrentem peractis causis, & negotiis occidit, non subjicitur huic excommunicationi, etiamsi illum occidat intuitu negotiorum. Sic Sousa *disp.* 68. *n.* 3. Bonacina *disp.* 1. *q.* 13. *punct.* 2. *num.* 4. Palao *disp.* 3. *punct.* 13. *n.* 7.

QVÆSTIO V.

An saltem gaudeat privilegio hujus Canonis recurrens ad Curiam; dum ad suam domum revertitur?

NEgat adhuc Bonacina *loc. cit. n.* 5. Quia qui negotium, & causam absoluit, non dicitur amplius recurrens ad Sedem Apostolicam, seu ejus Curiam: ergo clarè sequitur, illum absolutis negotiis, non gaudere privilegio hujus Canonis, etiamsi domum nondum redierit. Negat etiam Palao *loc. cit.*

Sed probabiliùs respondeo, gaudere in eo casu, & consequenter in excommunicationem hanc incidere non minus eos, qui offendunt recedentes à Curia finitis suis causis, & negotiis, quàm si offenderent recurrentes, vel in ea manentes. Ratio est, tum quia privilegium concessum alicui veniendi, intelligitur eo ipso concessum ad recedendum, *cap. fin. de treug. & pac.* & *ibi* Abbas, Felin & alij DD. Tum etiam, quia quamvis in hoc Canone non fiat mentio de recedentibus, sed solùm de recurrentibus, affirmandum est nihilominus, privilegium esse etiam concessum recedentibus à Curia: quia si hujusmodi recedentes à Curia non gauderent privilegio hujus Canonis, quando ab ea recedunt, hæc constitutio careret fine suo, qui est, ut unicuique tutò, & absque ullo timore pro suis causis, & negotiis ad Curiam Rom. confugere liceat: nam ut benè Abbas in cap. *Ego N. n.* 21. *de jurejur.* non securè venit qui tutò redire non potest. Addo quod in omnium sententia, non evitatet excommunicationem Can. nisnovi, qui offenderet recedentes à Sede Apostolica, juxta dicta à nobis *disp.* 9. Sic latè, & optimè Alterius *lib.* 5. *disp.* 13. *c.* 3. *vers. Quæret aliquis.* Vgolinus *hic vers. Ac alia.* Duardus *q.* 8. & Anton. de Sousa *loc. cit.*

QVÆSTIO VI.

An ad incurrendam excommunicationem hujus Canonis, opus sit ut prædictæ actiones fiant authoritate judiciaria laica?

AFfirmativam sententiam tenuisse Cajetanum, ait Navarrus *infrà* citandus, sed non assignat locum Nec inveni Suarez. Et certè *in verb. excomm. c.* 15. ubi hunc Canonem exponit, id non dicit. Imò ait hanc censuram quoad personas offendentes esse universalem. Quapropter Alterius *ubi infra*, pro negativa parte Cajetanum citat.

Vnde tanquam certum respondeo: Non esse opus ad incursionem excommunicationis hujus Canonis, ut prædictæ actiones fiant authoritate judiciaria laïca, sed sufficere si committantur etiam à privata persona, vel Ecclesiastica. Quia verba Canonis sunt universalia: ergo universaliter sunt intelligenda: ergo ad incurrendam ejus censuram sufficiet, ut prædictæ actiones, seu impedimenta publica, seu judiciaria authoritate laïca, sive privata, aut Ecclesiastica fiant. Sic Navarr. *c.* 27. *n.* 68. *vers. quinta.* Rebuffus *hic, art.* 9. Alterius *disp.* 13. *cit. c.* 1. *vers. Quare, pag* 645. Suar. *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 73. Filliucius *tract.* 16. *c.* 7. *q.* 10.

QVÆSTIO VII.

An qui injustè occidit, seu percutit, aut spoliat illum qui injustè recurrit ad Sedem Apostolicam, excommunicationem hujus Canonis incurrat?

NEgant illam incurrere, qui occidit, seu percutit illum quem certò constat non habere in foro conscientiæ

conſcientiæ, ſeu externo, jus confugiendi ad Sedem Apoſtolicam, Rebuff. *art. 9. in verb. Recurrentes.* Reginald. *lib. 9. n. 319.* Duard. *q. 9. verſ. Quintò*, & Souſa *c. 15. diſp. 69. n. 5. & ſeq.*

Sed probabiliùs reſpondeo, incurrere excommunicationem hanc. Quia hujuſmodi Canon abſolutè, & indiſtinctè loquitur de recurrentibus ad Romanam Curiam ob cauſas, ſeu negotia: ergo indiſtinctè intelligendus eſt, cap. *ſolita, §. fin. de maiorit. & obed.* Tum quia fieri poteſt, ut recurrens bona fide recurrat, putans ſe juſtam proſequi cauſam: ergo par eſt, ut privilegio hujus Canonis protegatur. Sic omnino Bonac. *diſp. 1. q. 13. punct. 3. n. 3.* & ante illum Alterius *lib. 5. diſp. 13. c. 3. verſ. Petrus Rebuffus*, ubi ait ſententiam contrariam carere fundamento. Vgolinus *hic §. 1. n. 3. verſ. Septimò.*

QVÆSTIO VIII.

An ratas habens actiones in hoc Canone prohibitas, vinculo huius excommunicationis ligetur?

AFfirmat Alterius *lib. 5. diſp. 13. c. 1. col. 2. verſ. Quæret quis*, caſu quo commiſſum fuerit delictum nomine illius, qui poſtea illud ratum habet, ita ut poſtquam factum fuerit, comprobet; & placeat.

Sed probabiliùs reſpondeo, non ligari. Tum quia in hoc Canone nulla fit mentio de ratihabitione. Tum etiam, quia licèt ratihabitio æquiparetur mandato, habeatque vim mandati virtualis, juxta *regul. ratihabitionem, de regul. iur. in 6.* hoc tamen ſolùm habet verum in contractibus, non verò in delictis; cum ratihabitio ſit poſterior delicto commiſſo, & ſic in illud poſitivè influere nequeat. Vnde etiamſi mandantes prædictas in Canone prohibitas actiones, videantur comprehendi illis verbis, *Per ſe, vel per alios directè, vel indirectè*, non tamen ex eo licet inferre, ut Alterius infert, etiam comprehendi ratum habentes, ob rationem dictam. Sic Vgolinus *hic §. 1. n. 1. verſ. Item locum.* Duardus *can. 11. q. 9. n. 5.* Filliuc. *tract. 16. c. 7. q. 12. dicto 2. num. 181.* Bonacina *hic diſp. 1. q. 13. punct. 3. n. 7.* Palao *diſp. 3. punct. 13. n. 10.* & communis.

QVÆSTIO IX.

An non impediens præfata fieri delicta, vinculo huius cenſuræ obſtringatur?

AFfirmant obſtringi, caſu quo perſona non impediens, cùm poſſit, ſit publica, aut etiam privata, ſi tales actiones fieri dolo malo permittat, Alterius *diſp. 13. cit. c. 2. dub. 3.* Duardus *loc. cit. n. 7.* & Filliucius *num. 182.* ita dicens: Scientes aliquem qui velit, v. g. occidere, aut ſpoliare prædictos, ſi quidem teneatur ex officio, vel doloſè non ſuccurrat, probabile eſt etiam incurrere; quia cenſentur favere: non alij, qui tantum ſciunt, ſed non tenentur ex officio, quia non cenſentur propterea fautores. Ita ille.

Sed probabiliùs reſpondeo, non obſtringi. Ratio eſt, inquit Bonacina, quia ad hanc cenſuram incurrendam neceſſarius videtur actus aliquis poſitivus in crimen prohibitum, ut examinanti verba textus liquidò conſtabit. Qui autem non impedit, nullum poſitivum actum in crimen prohibitum exercet, cùm negativè ſe habeat, nec magis in delictum influat, non impediendo pravo animo, quàm ex ſola culpabili negligentia. Hoc tamen intelligitur modò quaſi auctoritativè non aſſiſtat; tunc enim delinquens animoſior fit ad delictum patrandum, & conſequenter aſſiſtens cenſetur auxilium, vel favorem præſtare.

Hucuſque ille *diſp. 1. q. 13. punct. 3. n. 8.* quem citat, & ſequitur Palao *diſp. 3. punct. 13. num. 11.*

DISPVTATIO XIII.

De decimatertia Excommunicatione lata contra appellantes à gravamine, aut executione literarum Apoſtolicarum ad laicam poteſtatem.

QVÆSTIO VNICA.

Contra quos lata ſit hæc excommunicatio.

REſpondeo ex textu Canonis, quod lata ſit contra *omnes, tam Eccleſiaſticos, quàm ſæculares cuiuſque dignitatis, qui prætexentes frivolam quandam appellationem à gravamine, vel futura executione literarum Apoſtolicarum, etiam in forma Brevis, tam gratiam, quàm iuſtitiam concernentium, necnon Citationum, Inhibitionum, Sequeſtrorum, Monitoriorum, Proceſſuum executorialium, & aliorum decretorum à Nobis, & à Sede prædicta, ſeu Legatis, Nunciis, Præſidentibus Palatij noſtri, & Cameræ Apoſtolicæ Auditoribus, Commiſſariis, aliiſque Iudicibus & Delegatis Apoſtolicis emanaterum, & quæ pro tempore emanaverint, aut aliàs ad Curias ſeculares, & laicam poteſtatem recurrunt, & ab ea, inſtante etiam Fiſci Procuratore, vel Advocato, appellationes huiuſmodi admitti, ac Litteras, Citationes, Inhibitiones, Sequeſtra, Monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt. Quive illa ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examine executioni demandari, aut ne Tabelliones, & Notarij ſuper huiuſmodi literarum, & proceſſuum executione inſtrumenta, vel acta conficere, aut confecta parti cuius intereſt, tradere debeant, impediunt, vel prohibent: Ac etiam Partes, ſeu eorum Agentes, conſanguineos, affines, familiares, Notarios, Executores, & Subexecutores literarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorũ capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex civitatibus, locis, & regnis ejiciunt, bonis ſpoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per ſe, vel alium, ſeu alios, publicè, vel occultè: Quive aliàs quibuſcunque perſonis in genere, vel in ſpecie, ne pro quibuſvis eorum negotiis proſequendis, ſeu gratiis, vel literis impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recurſum habeant, ſeu gratias ipſas, vel literas à dicta Sede impetrent, ſeu impetratis utantur, directè, vel indirectè prohibere ſtatuere, ſeu mandare, vel eas apud ſe, aut Notarios, ſeu Tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præſumunt.* Hæc Canon.

Ex quo conſtat hanc excommunicationem continere tres partes. *Prima*, contra eos qui prætextu frivolæ appellationis recurrunt ad Curias ſæculares, ad quas appellant à gravamine, vel futura executione literarum Apoſtolicarum. Et hæc pars continetur uſque ad illa verba, *capi, & retineri faciunt.*

Secunda pars eſt contra ipſos Magiſtratus prohibentes prædictas literas Apoſtolicas executioni mandari, ſive ſimpliciter, ſive ſine eorum beneplacito, & contra impedientes, ſeu prohibentes acta confici, ſeu inſtrumenta, & alia hujuſmodi ſuper executione dictarum literarum. Et hæc pars continetur uſque ad illa verba, *Publicè, vel occultè.*

Tertia tandem eſt contra eos qui prohibent directè vel indirectè accedentes ad Romanam Curiam pro

negotiis

negotiis prosequendis, gratiis, vel literis impetrandis, vel ne impetratis vtantur, vel dictas literas apud se, vel apud alios quomodolibet retinere præsumunt.

Quia materia hujus Censuræ est gravissima, & à multis hoc tempore disputata in Hispania, libenter de ea tractare, secutus Suarium, omitto. Legantur Alterius, Filliuc. Bonac. & alij DD. hic.

DISPVTATIO XIV.

De decimaquarta Excommunicatione lata contra eos, qui causas spirituales commissas à Papa virtute Literarum Apostolicarum, ad se advocant, vt illarum executionem impediant.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quos lata sit hæc Excommunicatio?

RESPONDEO ex textu Canonis, quod contra *omnes & singulos, qui per se, vel alios, auctoritate propria, ac de facto, quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & Literarum Apostolicarum prætextu beneficiales, & decimarum, ac alias causas spirituales, & spiritualibus annexas, ab Auditoribus, & Commissariis nostris, aliisque Iudicibus Ecclesiasticis avocant, illorumque cursum & audientiam, ac personas, Capitula, Conventus, Collegia, causas ipsas prosequi volentes impediunt, ac se de illarum cognitione tanquam Iudices interponunt. Quive partes actrices quæ illas* (scilicet causas) *commissi fecerunt & faciunt, ad revocandum & revocari faciendū citationes, vel inhibitiones, aut alias literas in eis decretas, & ad faciendum, vel consentiendum eos contra quos tales inhibitiones emanarunt, à Censuris, & pœnis in illis contentis absolvi, per statutum, vel aliàs compellunt, vel executionem literarum Apostolicarum, seu executorialium, processuum, & decretorum prædictorum quomodolibet impediunt, vel suum ad id favorem, consilium, aut assensum præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætentionum, seu etiam donec ipsi ad nos informandos, ut dicunt, supplicaverint, aut supplicari fecerint, nisi supplicationes hujusmodi coram nobis, & Sede Apostolica legitimè prosequantur, etiamsi talia Committentes fuerint Præsides Cancellariarum, Consiliorum, Parlamentorum, Cancellarii, Vicecancellarii, Consiliarii ordinarii, vel extraordinarii, quorumcunque Principum sæcularium, etiamsi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunque præfulgeant dignitate, aut Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarii, seu Vicarii fuerint.* Huc usque textus. Quem non posse melius exponi, quàm ad literam referendo, ait Suarez *hic, disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 75. & ideo ita facit, & alii plures cum eo. Legatur Palao *tom.* 6. *disp.* 3. *de Censur. puncto* 15.

QVÆSTIO II.

Quæ sit materia, quæ actiones, & quæ personæ comprehensæ in hac Excommunicatione?

RESPONDEO: Quod materia est sacrilegium, quo Sedes Apostolica in sua jurisdictione violatur per has sex actiones principales in hoc Canone expressas. *Prima est*, auctoritate propria avocare causas spirituales, aut spiritualibus anneaas, ad se ab Audito-

ribus & Commissariis Sedis Apostolicæ, & aliis Iudicibus Ecclesiasticis. *Secundà*, impedire cursum earundem, & personas, vel Capitula, &c. prosequi eas volentes. *Tertia*, interponere se tanquàm Iudices in cognitione earumdem causarum. *Quartà*, compellere partes actrices, quæ causas prædictas Iudici Ecclesiastico committi fecerunt, ad reuocandas citationes, inhibitiones, & alias literas decretas in hoiusmodi causis. *Quinta*, compellere easdem partes ad faciendum eos absolui à Censuris, contra quos emanarunt tales inhibitiones. *Et sexta*, impedire executionem literarum Apostolicarum, executorialium, processuum, & decretorum quomodolibet. His accedunt tres actiones accessoriæ, quæ sunt præstare fauorem, consilium, & assensum. Personæ autem quæ prohibentur dictas actiones exercere, sunt omnes, quamuis principales nouem, nempe Præsidentes Cancellariarū, Consiliorum, & Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Consiliarij, tam ordinarij, quàm extraordinarij quorumcunque Principum: Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarij & Vicarij, & hi omnes, siue per se, siue per alios prædictas actiones exerceant. Sic Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 10. *à num.* 250. Legantur Alterius *lib.* 3. *disp.* 15. *cap.* 1. Bonac. *disp.* 1. *q.* 15. *punct.* 1. Palao *punct.* 15. *cit.*

QVÆSTIO III.

An incidant in excommunicationem huius Canonis, qui avocant ad se à dictis Ecclesiasticis Iudicibus, causas non spirituales, sed temporales?

RESPONDEO tanquam certum: Non incidere, quia in Canone solùm exprimuntur causæ spirituales, aut spiritualibus anneaæ: ergo per illum non prohibentur causæ temporales; nam vbi aliqua expresse prohibentur, alia concessa videntur, si in prohibitis & omissis non sit eadem ratio. *l. Maritus, C. de Procur. leg. Cum Prætor, ff. de Iudic.* Sic Alterius *lib.* 5. *disp.* 15. *c.* 1. *vers. Hinc sequitur.* Palao *disp.* 3. *punct.* 15. *n.* 8. & 9.

QVÆSTIO IV.

An ad incurrendam excommunicationem huius Canonis opus sit, vt advocentur ad sæculare Tribunal causæ, quæ iam coram Ecclesiastico Tribunali erant introductæ?

NEgatiuam sententiam amplecti Vgolinum *hic, capite* 14. §. 1. *versu Septimò.* & Filliucium *tractatu* 15. *capite* 10. *numero* 253. & alios, dicit Bonacina *vbi infrà.* Sed non omni ex parte benè. Quia ex his Filliucius saltem, solum ait, quod non modò prohibetur auocatio ad se causarum iam pendentium apud Ecclesiasticos Iudices, verùm etiam si quis prohibeat Ecclesiasticis Iudicibus, ne procedant in cognoscendis talibus causis, aut partibus ipsis, ne prosequantur coram dictis Iudicibus, incidet in hanc Censuram. Hæc Filliuc. Et benè, vt constat ex habitis *quæstione* 2. Sed non negat quæ illi imponit Bonacina Vnde

Omnino respondeo dicendum, opus esse ad incurrendam hanc excommunicationem per actionem auocandi causas spirituales ad sæculare Tribunal, quod prius coram Tribunali Ecclesiastico sint introductæ. Ratio est, quia aliàs non dicerentur illæ à Iudicibus Ecclesiasticis auocari, quod expresse exigit Canon: ergo. Sic Duardus *hic, quæstione* 5. *num.* 30. Bonacina *disputatione* 1. *quæstione* 15. *puncto* 1. *n.* 3. *vers. Secundò sequitur.*

QVÆSTIO IV.

An vt Magistratus sæcularis incurrat hanc Censuram, auocando causas spirituales ab Auditoribus Sedis Apostolicæ, necesse sit, vt hoc faciat auctoritate iudiciaria, & etiam prætextu priuilegiorum & gratiarum, quas prætendit à Sede Apostolica obtinuisse?

NEgat Alterius *lib.* 15 *disp.* 15.*c.*1.*col.*2.*vers. Quarumcunque exemptionum*, existimans ad incurrendam quem dictam Censuram, vnum, aut alterum sufficere, nempe aut quod dictam actionem auocandi exerceat prætextu priuilegiorum, exemptionum, aut gratiarum Apostolicarum, aut solùm ex mera ipsius voluntate, absque vllo prætextu exemptionum, &c. Quia aliàs (inquiunt) non fuisset satis prouisum expeditioni causarum spiritualium.

Sed probabilius respondeo: Vtrumque esse necessarium, vt dictus Magistratus incurrat huius Canonis Censuram per avocationem causarum spiritualium, videlicet & quod hoc faciat auctoritate iudiciaria, & simul etiam prætextu exemptionum, gratiarum, seu literarum Apostolicarum. Quia in textu clarè id habetur, ibi: *Auctoritate propria, & de facto, quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & literarum Apostolicarum prætextu*. Ergo. Sic Suarez *disp.* 21. *sect.*2.*n.*74. vbi explicans præfata Canonis verba, ita ait: In quibus verbis illud solùm aduertendum est, hic solùm excommunicari eos, qui auctoritate iudiciaria hoc faciunt, & prætextu literarum Apostolicarum. Vtrumque enim sub particula copulatiua proponitur. Vnde hæc clausula vel supponit tales literas, vel gratias Apostolicas nullas esse, sed falsò confingi, aut certè eas reuocat, quæcunque illæ fuerint. Hæc Suarez. Coriolanus *hic, vers. Bene verum.* Bonac. *q.* 15 *cit. puncto* 1.*num.*6. vbi citat etiam Filliucium *tractatu* 16. *capite* 10. *quæstione* 2. *numero* 244. Sic etiam Palao *disputat.* 3. *puncto* 15.*n.*15. & penes illum Sayrus *lib.* 3.*c.*18.*num.*5. Regin. *lib.*9.*n.*335. & Duard. *Canone* 14.*q.*3.*n.*1.

QVÆSTIO V.

An avocatio causarum spiritualium à Iudicibus Ecclesiasticis, sit sub hac excommunicatione, non solùm casu quo fiat auctoritate laica, sed etiam casu, quo fiat auctoritate Ecclesiastica?

AFfirmant Reginald. *lib.*6.*c.*22.*n.*335. & Filliuc. *tract.*16.*cap.*10.*q.*2.*num.*243. Qui pro se citat Saytum *hic n.*5. & alios recentiores, existimantes, avocationem causarum dictarum à Iudicibus Ecclesiasticis, esse sub excommunicatione vetitam, siue fiat auctoritate laica (in quo omnes conueniunt) siue auctoritate Ecclesiastica. Quia Canon generaliter, & sine exceptione loquitur de omnibus avocantibus sine debita auctoritate, causas apud Iudicem Ecclesiasticum pendentes: ergo.

Negant verò contrà Navarr. *cap.*27.*n.*90. & Sebastianus Medices *in summ. tit.* 3.*q.*78. *n.*18. & apud Bonacinam Sayrus loco à Filliucio pro sua sententia adducto, nempe *lib.* 3.*cap.*18. *n.*5. arbitrantes, avocationem causarum à Iudicibus Ecclesiasticis vetitam in hoc Canone esse solùm casu, quo fiat auctoritate laica. Quia hujusmodi solùm est editus contra eos, qui laica fungentes potestate, Ecclesiasticam iurisdictionem sibi vsurpant prætextu exemptionum, & literarum Apostolicarum.

Sed clariùs concordando ambas sententias, sic respondeo. *Primò*, certum est, quod avocatio causarum spiritualium à Iudicibus Ecclesiasticis facta ab eo qui fungitur dumtaxat auctoritate laica, vt à Principe, Rege, &c. est vetita in hoc Canone sub excommunicatione, vt constat ex ipsiusmet textu. In hoc conueniunt omnes.

Respondeo *Secundò*. Auocatio prædicta facta ab habente iurisdictionem Ecclesiasticam, vt à Cardinali, vel ab Episcopo, vt tales simpliciter sunt, hoc est, quatenus Ecclesiasticam iurisdictionem exercent, non est vetita sub excommunicatione in hoc Canone. Hæc responsio conuincitur ex ratione secundæ sententiæ.

Respondeo *Tertiò*. Auocatio facta ab eo qui iurisdictionem Ecclesiasticam habet, non verò quatenus Ecclesiasticam iurisdictionem exercet, sed quatenus laïca auctoritate fungitur, est vetita in hoc Canone. Quia hæc auocatio verè, & simpliciter fit auctoritate laica. Sic sentit Bonac. *disp.* 1.*q.*15.*puncto* 1.*n.*5. his verbis: Si auocatio fit per eum, qui fungitur auctoritate laica, perspicuum est sufficere ad incurrendam huius Canonis excommunicationem, etiamsi fiat ab eo, qui aliàs habet iurisdictionem Ecclesiasticam, vt si avocatio fiat ab Episcopo, vel Cardinali, qui iure patrimonij laicalem Principatum habet, aut in Curia sæcularis Principis temporalem administrat iurisdictionem. Ratio est, tum quia hic offendit Ecclesiam, vel Sedem Apostolicam introductione alienæ potestatis. Tum etiam, quia in hoc Canone sermo est etiam de Episcopis, Archiepiscopis, Abbatibus, & Vicariis, &c. Sed isti non comprehenduntur quatenus Ecclesiasticam iurisdictionem exercent: ergo saltem comprehenduntur, quatenus laica potestate funguntur. Huc vsque Bonacina. Et ante illum Suarez *disp.*21.*sect.*2.*n.*76. Alterius *lib.* 3. *disp.* 15.*c.*1. *col.* 1. *vers. Omnes, & singulos.* Sousa *c.* 15.*disp.*77.*n.*1. & 4. & Duard. *hic, q.*4.*n.*1. Palao *disp.* 3. *puncto* 15.*n.*9.

QVÆSTIO VI.

An avocatio causarum spiritualium sit vetita sub excommunicatione huius Canonis, non solùm si causæ dictæ avocentur à Iudicibus Sedis Apostolicæ; verùm etiam, si avocentur ab aliis Iudicibus Ecclesiasticis?

NEgant aliqui Doctores, docentes solùm avocationem causarum spiritualium à Iudicibus Ecclesiasticis Sedis Apostolicæ, non ab aliis esse vetitam sub excommunicatione huius Canonis. Quia materia huius excommunicationis est sacrilegium, quo Sedes Apostolica in sua iurisdictione violatur, vt *sup. q.* 2. est habitum: ac sic est, quod avocatio causarum à Iudicibus, qui non sunt Iudices Sedis Apostolicæ, non est sacrilegium, quo Sedis Apostolicæ iurisdictio violatur: ergo. Ita Alter. *lib.* 5. *disp.* 15. *c.* 1. *col.* 4. *vers. Sed postulabit.* (Quamuis attentè sit legendus propter defectum Typographi.) Vgol. *hic* §. 1. *vers. Tertiò excommunicationem.* Bonacina *disp.* 1. *q.* 15. *puncto* 1.*n.*7. & Palao *disp.* 3. *puncto* 15.*n.*8.

Sed probabilius respondeo: Dictam auocationem esse vetitam, non solùm casu, quo causæ spirituales auocentur à Iudicibus à Sede Apostolica deputatis; sed etiam si auocentur ab aliis Iudicibus Ecclesiasticis, seu aliarum inferiorum Ecclesiarum. *Primò*, quia Canon generaliter loquitur de auocatione causarum à Iudicibus Ecclesiasticis: ergo generaliter est de omnibus Ecclesiasticis intelligendus.

Quia probabilius est, per hunc Canonem voluisse Pontificem consulere iurisdictioni suæ Sedis, & etiã aliarum inferiorum Ecclesiarum: ergo. Sic Filliuc. *tractatu* 16. *capite* 10 *quæstione* 1 *numero* 250. Sousa *hic c.* 15 *num.*7. & Duard. *Canone* 14. *q.*7. *numero* 1. &

& esse probabilissimam sententiam, & fauorabiliorem Ecclesiasticæ iurisdictioni, fatetur Bonac. *loc. cit.*

QVÆSTIO VII.

An impediens causarum spiritualium cursum, prosecutionem, audientiam, necnon personas, Capitula, &c. causas ipsas prosequi volentes, incurrat hanc excommunicationem, nisi etiam se tanquam Iudicem in earum cognitione interponat?

NEgat Bonac. *hic, disp. 1. q. 15. punct. 1. n. 14.* docens, eum qui tantùm impedit cursum dictarum causarum, non affici excommunicatione huius Canonis, nisi etiam se tanquam Iudicem in prædictarum cognitione interponat. Quia Pontifex loquitur per particulam, *Ac*, quæ simultatem requirit. Quam sententiam innuere Alterium *loc. cit. cap. 2. vers. Ac se,* affirmat ipse.

Sed probabilius respondeo: Incurrere excommunicationem huius Canonis, impediendo causarum spiritualium cursum, prosecutionem, &c. etiamsi non se interponat tanquam Iudicem in earum cognitione. Quia probabilius est, ob solam impeditionem cursus, aut prosecutionis, &c. causarum spiritualium, absque vllo alio adminiculo, incurri hanc Censuram. Patet *Primò*, quia actio impediendi cursum causarum distincta est ab actione interponendi se vt iudicem ad cognoscendas huiusmodi causas, vt expressè docet, eas distinguendo Alterius *c. 2.* à Bonac. *cit. vers. Secunda actio, & vers. Tertia actio.*

• *Secundò.* Quia vt docet ipsemet Alterius *loc. cit. c. 2. vers. Secundò quæres aliquis,* Iudices sæculare, qui auocant causas huiusmodi à iudicibus Sedis Apostolicæ, incurrunt hanc excommunicationem, etiamsi non se immisceant tanquam Iudices ad illarum cognitionem eo quòd sola actio avocandi dictas causas est distincta ab actione interponendi se tanquam Iudicem in cognitione illarum causarum: ergo idem omnino est dicendum de actionibus impediendi cursum causarum spiritualium, & interponendi se vt Iudicem ad dictarum causarum cognitionem. Id ergo sentit Alterius, non oppositum, vt vult Bonac.

QVÆSTIO VIII.

An Aduocatus, vel Procurator, qui impedit cursum, seu prosecutionem causarum spiritualium, incidat in Censuram huius Canonis?

REspondeo: quod non. Quia Canon expressè loquitur de Iudice impediente. Sic Alterius *lib. 5. disp. 15. c. 2. col. 2. vers. Tertia actio.* Vgol. & Duard. quos citat, & sequitur Bonac. *disp. 1. cit. q. 15. puncto 1. n. 16.*

QVÆSTIO IX.

An priuata persona compellens per vim & metum partes actrices ad reuocandas citationes, & inhibitiones, vel ad consentiendum absolutioni eorum, contra quos tales inhibitiones & literæ emanarunt, obstringatur excommunicatione huius Canonis?

NEgant nonnulli, eo quòd existiment ad incurrendam hanc Censuram, ob huiusmodi compulsionem, opus esse, vt ista compulsio auctoritate publica, seu iudiciaria fiat, & committatur: ergo priuata persona, quæ per vim & metum compellit partem ad reuocandas citationes, &c. non obstringitur hac Censura. Ita Alterius *cap. 2. cit. col. 2. vers. Quarta actio,* & Bonac. *puncto 1. cit. n. 19.*

Sed probabiliùs respondeo, obstringi dicta excommunicatione. Quia probabilius est, damnari in hoc Canone omnem modum compellendi partes, siue publica, siue priuata auctoritate fiat, vt colligitur ex illis verbis: *Per statutum, vel aliàs compellunt.* Sic Filliuc. *tr. 16. c. 11. q. 4. dicto 2. n. in ordine* 263. per errorem 253. ibi: Denique compellentes partes actrices, hoc est, vel reum, vel actorum, vel vtrumque, vt reuocent citationes iam decretas, siue compellant per statutum, siue per mandatum, siue tanquam Iudices, siue priuatæ personæ id faciant, incurrunt hanc Censuram. Sic ille. Vgolinus *hic, vers. Quæ partes actrices,* & Duard. *hic q. 13. n. 8.*

QVÆSTIO X.

An qui partes actrices inducit ad curandum absolutionem aduersarij, &c. via iudiciaria, vel precibus, aut pecunia, aut alio modo, excluso vi, & metu, etiam in excommunicationem incidat?

REspondeo: Non incidere. Quia huiusmodi inductor non dicitur compellere partes, quod requiritur ad contrahendam hanc Censuram, vt ex textu constat. Nam tunc aliquis compelli dicitur, cum contra voluntatem suam, & inuitus ad aliquid agendum inducitur, *cap. Conquestus, de foro compet. cap. 1, & cap. fin. eod. tit. lib. 6.* Sic Vgolinus *loc. cit.* Alterius *cap. 2. cit. col. 3. vers. Infertur secundò.* Filliucius *loc. cit.* Duard. *etiam n. 9.* & Bonac. *n. 10.*

QVÆSTIO XI.

An incidat in excommunicationem huius Canonis, qui non partes, sed Iudicem, qui excommunicationem, & alias pœnas pronunciauit, compellit, vt absolutionem impendat, & alias pœnas reuocet?

REspondeo: Non incidere. Quia Canon solùm loquitur de compellente partes actrices: ergo non licet extendi ad alios, *c. Nonne, de præsum. l. Cùm Prætor, ff. de Iudic.* Sic Vgolin. Alterius, Duard. Filliucius, & Bonacina *loc. cit.* Aduertentis tamen extare contra illos qui per vim, vel metum extorquent absolutionem excommunicationis, suspensionis, vel interdicti ab ipsis Iudicibus, à quibus huiusmodi Censuræ latæ sunt, excommunicationem latam *in capite vnico, de his quæ vi, metúsve causa fiunt, in 6.* quam incurrunt ipso facto contrauenientes.

QVÆSTIO XII.

An laici Iudices auocantes causas spirituales à Iudicibus Ecclesiasticis, ex priuilegio Sum. Pontificis, à Censura huius Canonis excusentur?

REspondeo tanquam certum: Excusari. Quia Canon huiusmodi clarè loquitur de auocantibus auctoritate propria: at qui aliquid ex priuilegio facit, non dicitur facere auctoritate propria, sed auctoritate concedentis priuilegium: ergo. Sic omnes Doctores. Legatur Bonacina *hic disputatione 1. quæst. 15. puncto 3. §. 1.*

QVÆSTIO XIII.

An Augustissimus noster Hispaniarum Rex, & eius Magistratus, ac Consiliary, gaudeant præfato priuilegio, in causis prohibendæ violentiæ, iniuriæ, seu damni, itaut virtute illius licitè auocent causas à Iudicibus Ecclesiasticis?

NEgat Zauallus *tract. de cognit. per viam violent. gloss. 6.* & aliis pluribus in locis, vbi dum praxim Tribunalis *de la fuerza*, tueri à peccato, & Censura excusare conatur, excusationis causam (vt ait Bonac.) aufert, negando Regem Hispaniarum, vel ipsius Ministros & Magistratus hoc facere ex priuilegio, vel ex consuetudine priuilegio innixa.

Sed oppositum vt verum respondeo, dicendo gaudere dicto priuilegio. Ducor auctoritate sapientissimorum Doctorum id affirmantium, nempe Eminentiss. Card. Bellarm. *tr. de Sum. Pontif. contra Barclaium, cap. 35. col. 7. vers. Addebat.* Bannes 2. 2. q. 67. *art. 1.* Iulij Clari *lib. 5. §. vlt. q. 36. n. 26.* Menoch. *de retinend. possessione, remedio 3. n. 354.* Quos refert, nec impugnat Bonac *hic disp. 1. q. 15. puncto 3. §. 1. num. 2.* His addi potest Filliuc. *tr. 17. c. 10. q. 4. num. in ordine 268.* (per errorem 258. *Inferius quartò.* ibi: Atque ita Regem Hispaniarum habere priuilegium, testantur Bannes, & Menochius *locis citatis*: & de Rege Galliarum Carolus, Grassal. *lib. 2. Reg. Franc. iure 5. & 6.* quod præsumi potest in Regibus alioqui Catholicis, & piis, & optimè de Ecclesia benemeritis. Sic Filliuc. & benè. Ioan. etiam de la Cruz *in sua summa, p. 1. præcept. 8. q. 3. art. 1. dub. 1. concl. 3.* Pesantius *de immunit. Eccles. disp. 5.* & Suarez etiam *de immunit. lib. 4. c. 34. n. 43.* quos pro hac parte citat Diana, nil definiens, *1. p. tr. 2. ref. 6. & 3. p. tract. 2. resol. 64.*

QVÆSTIO XIV.

An Magistratus, seu Consiliarij Regis Hispaniæ, atque Galliæ, siue aliorum Principum, incurrant excommunicationem huius Canonis, detinendo Bullas Apostolicas, aut cognoscendo causas Ecclesiasticas, aut euocando eas à Iudicibus Ecclesiasticis, si id faciant prætextu impediendæ violentiæ, & perturbationis in Republica vitandæ?

AFfirmant Alterius *lib. 5. disp. 15. cap. 3.* Axor. *1. p. lib. 5. cap. 14. q. 6.* Duard. *hic, q. 10.* Regin. *lib. 9. cap. 22. n. 238.* Filliuc. *tr. 16. c. 10. q. 4.* per totum ferè. Bonacina *disp. 1. q. 15. puncto 5. q. 4* per totum, qui citat pro hac parte Suarium, Bellarmin. Farinacium, & Salas, & id probat latissimè, respondétque contrariis satis.

Negant verò contrà alij id probantes, & ex praxi Cancellariæ Regni Hispaniæ, Galliæ, atque Germaniæ, retinentis Bullas Apostolicas, maximè circa Beneficia & citationes: & ex authoritate quamplurium Doctissimorum Doctorum id existimantium. Ita docet, & probat latè Viuald. *hic, casu 14. à n. 101. vsque ad 110.* referens pro hac sententia Rebuff. Perez, Couarr. pluribus in locis, Montalvum, Guillelm. Benedictum, Dueñas, Greg. Lopez, Palacium, & Auendañum ex Iuristis. Et ex Theologis Iacobatium *lib. 8. de Concil. art. 5. remed. 6. & art. 12.* Turrecremata *lib. 2. summa Ecclesiæ, c. 102. art. 3. 4. & 5. & c. 106.* & Caietanum *in opusc. de auctor. Papæ, c. 27. ad 2. & 2. 2. q. 39. art. 2. ad 2. & q. 69. art. 3.* omnes tres Cardinales S.R.E. insuper Victoriam, Sylu. Cordubam, Paludanum, & alios plures.

Ego in hac quæstione nil aliud, quàm Doctissimus Suarez ex sapientiss. Nauarro dixit, dicam. Ait enim sic, *disp. 21. sect. 2. n. 79.* in quibus verbis præsertim notanda sunt illa: *Etiam prætextu violentiæ prohibendæ.* Hic enim est præcipuus titulus, sub cuius specie solent Principes, & eorum Ministri nonnulla facere, quæ videntur huic dispositioni contraria. Quod putant sibi esse licitum, quia fit ad impediendum, ne aliquis sine iusta causa, & absque vera Summi Pontificis informatione à suo beneficio deturbetur, aut aliam similem iniuriam grauem patiatur, quam postea aut vix, aut nullo modo possit reparare. *Quod* (inquit Nauarrus) *vt vbique ferè in illis Regnis* (scilicet Hispaniæ, & Galliæ) *seruatur, ita multi iure munire conantur: an verò satis muniant, necne, S. D. N. definitioni remitto.* Quod ego nunc faciendum censeo. Sic Suarez. Et ego. Alia autem quæ circa hunc Canonem tractari solent, consulens breuitati omitto. Legantur Authores citati.

DISPVTATIO XV.

De decimaquinta Excommunicatione, lata contra trahentes personas Ecclesiasticas ad Tribunal sæculare: & contra facientes statuta, quibus Ecclesiastica libertas læditur.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quos lata sit hæc Excommunicatio?

RESPONDEO: Quod contra omnes trahentes, trahi facientes, aut procurantes trahi directè, vel indirectè personas Ecclesiasticas, Capitula, Conuentus, & Collegia ad sæcularia Tribunalia, Audientiam, Cancellariam, Consilium, & Parlamentum: siue id faciant ex officio, siue ad instantiam partis, aut aliorum.

Rursus contra facientes, ordinantes, & publicantes statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, & alia quæuis decreta, quibus tollitur, læditur, deprimitur, seu restringitur in aliquo, directè, vel indirectè libertas Ecclesiastica, aut præiudicatur iuribus Sedis Apostolicæ, aut aliarum Ecclesiarum. Et tandem contra vtentes statutis & ordinationibus contra libertatem Ecclesiasticam. Sic colligitur apertè ex ipso textu Canonis, qui sic se habet.

Quive ex prætenso eorum officio, vel ad instantiam partis, aut aliorum quorumcunque personas Ecclesiasticas, Capitula, Conuentus, & Collegia Ecclesiarum quarumcunque, coram se ad suum Tribunal, Audientiam, Cancellariam, Consilium, vel Parlamentum, præter Iuris Canonici dispositionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, directè, vel indirectè, quouis quæsito colore. Necnon qui Statuta, Ordinationes, Constitutiones, Pragmaticas, seu quæuis alia Decreta in genere, vel in specie ex quauis causa, & quouis quæsito colore, ac etiam prætextu cuiusuis consuetudinis, aut priuilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis, & ordinatis vsi fuerint: vnde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quouis modo restringitur, seu nostris, & dictæ Sedis, ac quarumcunque Ecclesiarum iuribus quomodolibet, directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè præiudicatur. Sic textus huius decimiquinti Canonis,

qui cum antecedenti connectitur, & cum tribus aliis subsequentibus; quia sub vna, eademque forma verborum excommunicationem continente, enunciatur. Legantur Alterius, Bonae. & Filliuc. hîc.

Qvæstio II.

An si Iudex laicus, siue sponte, ratione sui officij, siue ad instantiam partis recurrentis ad eum trahat aliquam personam Ecclesiasticam ad suum Tribunal, excommunicationem huius Canonis incurrat?

Respondeo tanquam certum: Incurrere. Quia id intendunt illa verba textus: *Ex prætenso eorum officio*, hoc est sponte, motu proprio, & nemine instante, seu ex proprio officio: *vel ad instantiam partis*, hoc est, vel parte instante, & Iudicis officium implorante. Sic omnes. Legantur Alterius *lib. 5. disp. 10. cap. 1.* Bonac. *hic, disp. 1. q. 16. sect. 1. puncto 4. num. 3.* Vgolin. *hic §. 1.* Duard. *Canone 15. quæst. 2.* & Palao *disp. 3. de Censuris, puncto 16. n. 3.*

Qvæstio III.

An Iudex sæcularis feriatur excommunicatione huius Canonis, casu quo Clericum sponte accedentem ad suum Tribunal, vt coram eo se purget, admittat ad purgationem, & sententiam proferat?

Affirmatiuam sententiam tenere Filliucium *tractatu 16. cap. 10. q. 6. n. 260.* ait Bonacina. Et benè certè, cum id clarè indicet his verbis: Respondeo primò, esse cognoscendum quid significet, trahere Ecclesiasticos ad Tribunal sæculare. Quatuor enim significat. *Primò*, citare, id est vocare in iudicium præcipiendo auctoritate sæcularis iurisdictionis, vt compareat ad respondendum. *Secundò*, Præcipere, vt aliquid soluant, vel faciant, vel contrà, vt aliquid non faciant, siue simpliciter, siue cum clausula iustificatiua, *si senseris te grauatum*. *Tertiò*, Per districtionem & capturam personalem facere, vt ducantur ad idem Tribunal. *Quartò*, iudicio præsentes interrogare, iudicare, condemnare. Hæc ille.

Sed probabiliùs longè respondeo: Non feriri Iudicem in casu assignato excommunicatione huius Canonis. Ratio est, quia in hoc Canone excommunicantur, vt vidimus, trahentes, vel trahi facientes, aut procurantes trahere: at in præassignato casu Iudex sæcularis nec trahit, nec facit, nec procurat trahi Clericum: ergo vi huius Canonia non est excommunicatus. Minor probatur, quia ille dicitur aliquem trahere ad suum iudicium, seu Tribunal, qui nolentem, & per vim quasi, aut coactionem adducit, vt quidam volunt; vel ad minus, vt alij, qui simpliciter aliquem trahit, siue ductus trahatur inuitus, siue volens: ergo. Sic Alterius *lib. 5. disp. 16. cap. 1. in fine, vers. Postulabit aliquis.* Duard. *Can. 15. q. 10. n. 4.* Sayrus, quem citat, & sequitur Bonacina *hic disput. 1. q. 16. sect. 1. puncto 4. n. 4.* Qui benè nihilominus aduertit, quod acta facta à dicto Iudice in eo casu, sint irrita, & inualida, etiamsi Clericus intendat iuri suo cedere; quia hic nequit priuilegio exemptionis, cum concessum sit in honorem status Ecclesiastici, renunciare, *cap. Si diligenti, de foro compet.* Legatur Diana *1. parte, tractatu 2. resol. 3. & part. 3. tract. 1. resol. 29.*

Qvæstio IV.

An Pars, aut eius Procurator, seu quævis alia priuata persona, quæ curat, & instat apud Iudicem sæcularem, vt Ecclesiasticos ad suum trahat Tribunal, afficiatur excommunicatione huius Canonis?

Respondeo tanquam certum: Quod non. Quia Canon clarè loquitur de Iudicibus sæcularibus, *qui ex prætenso officio, vel ad instantiam partis trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant ad suum Tribunal, &c.* ergo non est extendendus ad alias priuatas personas, quæ non agunt auctoritate iudiciaria. Sic Alterius *c. 1. cit. vers. Trahunt, vel trahi faciunt, & vers. Hunc sequitur, pag. mihi 680. & 681.* Vgol. Duard. & Regin. quos citat, & sequitur Bonac. *puncto 4. cit. n. 10. & 11.* Addit tamen Alterius idem ac de Iudicibus dicendum esse de eorum Ministris, quia hi sunt tanquam pars Iudicum, aut manus Magistratus; & ideò hi omnes afficiuntur excommunicatione, si trahant ad iudicium sæculare personas Ecclesiasticas, cuiuscunque generis causarum, ciuilium scilicet, vel criminalium prætextu. Legantur Diana *parte 4. tractatu 1. resolutione 66.* & Bonacina *loco citato, num. 13.* Palao *puncto 16. numero 3.*

Qvæstio V.

An incurrat hanc excommunicationem Iudex sæcularis, qui amicabiliter, & absque vlla coactione suadet alicui Ecclesiastico, vt ad suum accedat Tribunal, vt sedentur lites?

Respondeo: Non incurrere, quia in eo casu non dicitur Iudex trahere ad suum Tribunal personam Ecclesiasticam, saltem vt Iudex, seu auctoritatiuè, quod exigit Canon. Sic Bonac. *disp. 1. q. 16. sect. 1. puncto 4. n. 12.* & penes illum Sayrus, Alterius, Duardus, & Reginald. Sed ex his Alterius solùm ait, quod præfatus Iudex fortassè non contrahat excommunicationem. Conueniunt tamen omnes, Iudicem præfatum incurrere, si auctoritatiuè Ecclesiasticum ad suum Tribunal trahat minis, suasionibus, vel alio quovis modo, directè, vel indirectè, *vt infrà diximus.*

Qvæstio VI.

An Iudex sæcularis, qui iniquè vexat Clericum, aut eius Consanguineos, vel famulos, aut Colonos, vt sic cogat illum ad suum Tribunal, sit excommunicatus?

Respondeo tanquam certum: Esse excommunicatum. Quia sic Clericum ad suum Tribunal indirectè trahit, quod expressè prohibet Canon illis verbis: *Directè, vel indirectè, quouis quæsito colore.* Sic Suarez *disp. 31. sect. 2. n. 78.* Alterius *libro 5. disp. 16. capite 1. vers. Hinc sequitur, pag. 681.* Vgolinus *hic §. 1. n. 2.* Filliuc. *tract. 16. c. 10. n. 261.* Duard. *q. 1 a. n. 1.* Bonac. *loc. cit. n. 15. & 16.*

Qvæstio VII.

An non solùm Iudex laicus, sed etiam Ecclesiasticus trahens iurisdictione laica personas Ecclesiasticas ad suum Tribunal, excommunicationem huius Canonis incurrat?

Respondeo: Incurrere, iuxta dicta *sup. disput. 14. q. 5.* Sic Caiet. *verb. Excommunicatio, capite 19.* ibi: Nota, quod licèt appareat, quod ille Canon

 sit

sit editus contra Dominos sæculares, qui seipsos constituunt Iudices Ecclesiasticarum personarum, &c. secundùm tamen veritatem ligat etiam Ecclesiasticos, qui præter Iuris communis dispositionem hæc eadem præsumunt authoritate alia, quàm ecclesiastica: quia in hoc Canone non sit discretio inter Laïcos & Clericos quum excommunicantur. Non enim dicitur, *Excommunicamus illos laicos*, sed absolutè *illos*. Et fortè fuit ratio, quia in multis locis Prælati Ecclesiastici instituuntur à Principibus ad causas huiusmodi: & propterea omnes communiter sunt hic excommunicati. Huc vsque Caiet. Filliuc. *c.* 10. *cit. q.* 6. *n.* 261. Duardus *Can.* 15. *q.* 1. *n.* 1. *&* *q.* 28. *n.* 1. Regio. *libro* 9. *numero* 350. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 16. *sectione* 1. *puncto* 5. *num.* 2.

QVÆSTIO VIII.

An index laicus incurrat hanc Censuram trahendo Ecclesiasticum ad suum Tribunal, ob grauissima aliqua delicta?

NEgant nonnulli Doctores, existimantes posse sæculares Iudices ob aliqua grauissima delicta trahere ad suum Tribunal Ecclesiasticos.

Respondeo absolutè esse dicendum, quod verè incurrat excommunicationem huius Canonis Iudex laicus, trahens ad suum Tribunal Ecclesiasticos etiam ob patrata quæcunque grauissima delicta, quandiu exempti remanent à laica potestate. *Primò*, quia ita prohibitum est sub hac Censura in hoc Canone. *Secundò*, quia laici nullam potestatem habent in Clericos; cum hi iure diuino, & naturali exempti sint ab illorum potestate, vt benè Bonac. *hic disp.* 1. *q.* 16. *sect.* 1. *puncto* 5. *n.* 4.

Ex quibus constat, generaliter prohibitum esse laico Iudici per hunc Canonem sub excommunicatione, trahere personas Ecclesiasticas ad suum Tribunal, quod intelligendum est, dummodo hoc faciat præter Iuris Canonici dispositionem, per quam aliquibus in casibus concessum est Iudici laico, absque excommunicationis pœna trahere ad suum Tribunal personas Ecclesiasticas, vt mox videbimus. Sit ergo

QVÆSTIO IX.

An laico Iudici liceat trahere ad suum Tribunal, & iudicare Clericum degradatum, seu depositum realiter?

REspondeo tanquam certum: licere ei, ex cap. *Degradatio, de pœnis in* 6. *&c.* Ratio est, quia per degradationem omnia Clericorum priuilegia Clericus amittit. Sic Alterius *lib.* 5. *dist.* 20. *c.* 2. *quæst.* 6. Duard. *Can.* 19. *q.* 7. Iulius Clarus, Molina, Farinac. & alij, quos affert, ac sequitur Bonac. *hic disp.* 1. *q.* 16. *sect.* 1. *puncto* 6. *n.* 3. & omnes.

QVÆSTIO X.

An etiam sit licitum Iudici laico trahere ad suum Tribunal Clericum bigamum?

REspondeo tanquam certum: Etiam esse ei licitum. Quia certum est Clericum bigamum bigamia vera, vel interpretatiua, omnia Clericorum priuilegia amittere, *capite vnico, de bigamis in* 6. Sic Duardus *hic Canone* 15. *quæst.* 11. *num.* 97. Bonacina *loco citato, numero* 4. & penes ipsum Farinacius, Gomez, & Martha, & communis.

QVÆSTIO XI.

An in causa feudi licitum sit Iudici, Domino laico trahere ad suum Tribunal, Clericum feudum laicum possidentem?

NEgant Guido Papæ *decis.* 139. & alij penes ipsum. Quibus fauet Paulus Squillante *de priuil. Cleric. c.* 7. *dub.* 14. *n.* 105. docens id esse verū casu, quo de possessione feudi agatur, non de proprietate.

Sed vt ferè certum respondeo: Esse licitum, siue agatur Iudicio petitorio de proprietate ipsius feudi, siue possessorio, de sola possessione feudi. Quia absolutè loquendo, vassallus, etiamsi Clericus, in iis quæ pertinent ad feudum, subiicitur Domino feudi, quamuis sæculari ex *cap. Transmissa, de foro compet.* & *cap. Cæterum, de Iudiciis.* Sic vt certum docet Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 10. *q.* 6. *n.* 262. Et antea Iulius Clarus *libro* 4. §. *feudum, q.* 90. *n.* 8. Toletus *lib.* 5. *c.* 56. Sayrus *in Claui Reg. lib.* 12. *c.* 8. *n.* 9. Reginald. *libro* 9. *n.* 151. Farinacius, Menoch. Surdus, Ambrosinus, Martha, Duard. & alij, quos citat, & sequitur Bonac. *hic disput.* 1. *q.* 16. *sect.* 1. *puncto* 6. *n.* 6. de quo casu agit etiam nihil definiens, 3. *p. tr.* 1. *resol.* 59.

QVÆSTIO XII.

An in causa reconuentionis in ciuilibus possit laicus reconuenire Clericum coram eodem Iudice sæculari, apud quem Clericus, vt actor conuenit laicum?

NEgant nonnulli Doctores, quos tacitis nominibus refert Bonac. *vbi infra.*

Affirmat verò è contra Vinius *decis.* 49. *n.* 6. *tom.* 1. & ita vt existimet, posse laicum reconuenire Clericum coram Iudice laico, etiam de re, quæ non habet connexionem cum petitione.

Sed clariùs respondeo: Posse quidem laïcum in causa reconuentionis in ciuilibus reconuenire Clericum coram Iudice laïco; de re tamen, quæ habet connexionem cum petitione, non de alia. *Prima pars* constat ex *cap.* 1. *&* 2. *de mutuis petitionib.* & *cap. Accusatores*, §. *cuius in agendo* 3. *q.* 8. *Secunda* verò etiam patet. Quia reconuentio de re diuersa potiùs dicenda est conuentio, quam reconuentio: at sic est, quod laïcus etiam in causa ciuili nequit conuenire Clericum coram Iudice laïco: ergo. Sic præcipuè, quoad primam partem, tenent Clauis Reg. *loc. cit.* Regin. *loc. cit. n.* 351. Graffius *lib.* 4. *decis. c.* 18. *n.* 114. Duard. *hic, Canone* 15. *q.* 11. *n.* 66. Farinacius, Surdus, Decian. Ambrosin, Marta, & Carolus de Graffis, quos refert, ac sequitur Bonac. *puncto* 6. *cit. num.* 8. Quibus addi possunt Filliuc. *tract.* 16. *c.* 10. *q.* 6. *n.* 262. & Diana *part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 65. Qui benè ex hoc inferunt, quod licèt Clericus teneatur stare sententiæ contra se in causa reconuentionis latæ à Iudice laico, cum per reconuentionem effectus sit ipsi in hac parte subditus; nihilominus non poterit Clericus condemnatus à laico Iudice cogi ad soluendum, eo quòd coactio supponat iurisdictionem, quam laicus minimè habet in Clericum. Legantur Duard. Filliuc. & Bonac. & Diana *loc. cit.*

QVÆSTIO XIII.

An etiam sit licitum laico reconuenire Clericum in causis criminalibus coram Iudice laico?

REspondeo tanquam certum: Non esse ei licitum, *Ex cap. Neganda* 2. *q.* 2. *&* *cap. Prius* 3. *quæst.* 11.

Et

Et tertio est, quia Clericus nequit in causa criminali laicum coram Iudice sæculari conuenire: ergo nec poterit à laico in eadem causa, coram dicto Iudice reconuenire. Sic Reginald. *lib.9 n.351. vers. Secundò cessat*. Farinac. *de Inquisit.q.8.n.* 10. Scaccia *in tract. Crimin.p.1.c.11.n.93* Bonac. *loc. cit.* & Diana *loc.cit.* vbi sic ait: Notandum est hic obiter, etiam in multis aliis casibus Clericum coram Iudice laico reconueniri non posse, nempe si reconuentio oriatur ex causa criminali, etiamsi ciuiliter fuerit intentata; vel sit reconuentio de re spirituali, vel connexa spirituali: vel propter quam Clericus possit incarcerari, vel si lis contra Clericum fuerit affectatè procurata per laicum, sub spe, & intentione reconueniendi Clericum. Sic ille. Et antea Reginald. *loc.cit.*

Qvæstio XIV.

An ob negligentiam, vel ob defectum Iustitiæ Ecclesiasticæ, possit Iudex laicus trahere ad suum Tribunal personas Ecclesiasticas?

Affirmant aliqui Iuristæ: eo quòd Iudex Ecclesiasticus ob negligentiam, seu defectum Principis sæcularis, deficientis in iure suis subditis tribuendo, & in causis cognoscendis, potest illas causas cognoscere, & ius cuique suum tribuere, *ex cap. licet, cap. Transmissa, de foro compet.* ergo etiam poterit Iudex laicus in defectum Principis Ecclesiastici causas Ecclesiasticorum cognoscere & ius cuique suum tribuere, &c. Ita tenent Bobadilla *in polit. tom 1. lib. 2. cap. 18. n. 91.* Escobar *de ratiocin.c.7.n.31.* Morla *in Empor. Iuris, tit. 2. q. 14. n. 4. & 5.* Menochius *de retin. possess. remed. 3. num.* 154. & alij penes ipsum, Guilleh. de Benedictis, Igneus, Chassaneus, & Olibanus apud Dianam *3.p.tract.1.res.25.*

Sed tanquam mihi certum respondeo: Non posse absque incursione excommunicationis huius Canonis. Quia sic expressè cauetur *in cap. Qualiter. & quando, de iudicus*: vbi definitur, ne ob defectum iustitiæ trahantur Clerici ad Tribunalia sæcularium, Et meritò, quia ex negligentia, aut defectu Ecclesiasticorum Iudicum, non acquirunt iurisdictionem aliquam in illos: cùm ergo semper habeant inferiorem iurisdictionem, semper manet in eis necessitas obsequendi Clericis, nunquam auctoritas imperandi.

Nec obstat argumentum contrariorum: nam concesso antecedenti, neganda est consequentia. Ratio disparitatis est, quia Iudex Ecclesiasticus potestatem habet, saltem indirectè, exercendi iudicia ciuilia, & politica, in ordine ad salutem spiritualem animarum: laici verò incapaces sunt iurisdictionis Ecclesiasticæ; nisi indulto Summi Pontificis capaces efficiantur. Sic Bonac. *hic disp.1.q.15.puncto 4.§.4. n. mihi* 11. Dianæ 10. Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.cap.14.* Aluarez *de priuileg.pauper. q. 50.n.11.* Guazinus, Gratianus, Tamburinus, Azorius, Pesantius, Anguianus, & Layman, quos citat, ac sequitur Diana *1.p. tr. 2. resol. 15. & 3.p.tract. 1.resol.25. & parte 4.tractatu 1. res.80.* Filliuc. *tract. 15.c. 10.quæst.6.n.263.*

Qvæstio XV.

An absque incursione Censuræ possit Iudex laicus eiicere è Regno Clericum seditiosum, & perturbatorem Republicæ?

Affirmant Ramirez *tract. de lege Regia, §. 27. numero 15. in Glossa, lit. G.* Anton. de Ballis *in tractatu variar. lib. 5. pragmat. 1. tit. 10. n. 44.* Fuscus *de visitat. lib. 2.c.20.n.25.* Manuel Rodrig. *in addit. ad Bullam Cruc. §.9.n.84.* & Bobadilla *in polit. tomo 1. libro 1. cap. 18. num.* 112. ita scribens: [Si algun Clerigo fuesse sedicioso, y reboltoso, que turbase la paz de la Republica, podriale el Corregidor mandarle salir de iurisdicion por algun tiempo, aunque fuesse Clerigo de Missa, y condenarle en las temporalidades.] Ita ille.

Sed longè multò verius & probabilius, imò vt mihi certum respondeo: Non posse absque incursione Censuræ Bullæ. Quia vt benè Megal. *in 5. p. lib. 3. cap. 11. n. 14 & 34.* in hac Bulla Cœnæ expressè excommunicantur multantes quomodolibet personas Ecclesiasticas, necnon executores huius banni: ergo ex quacunque causa hoc faciant, excommunicantur. Ita enim decreuit Frideric. Imp. *in tit. 1. §. Si Clericus, de pace tenenda in vsib. feud.* dicens, coram suo Episcopo conueniendum, & adducendum esse Clericum pacis violatorem, & ab eodem puniendum. Sic etiam Ioan. de Heuia *in Curia Philippica, parte 3.§.3. n.30.* ita scribens: [Aunque parece que el Clerigo, que turba la Republica, y paz, puede ser hechado del Reino, por el Rey, y su Consejo, por estar à su cuenta el procurar esta paz, esto es peligroso, y no se admite segun Gregorio Lopez.] Ita ille, & alij quamplures Doctores, quos affert, ac sequitur Diana *1.p.tr.2.resol.18. & 5.p.tr.1.resol.27. & parte 4.tr.1, resol.81.* Legatur.

Qvæstio XVI.

An Iudex laicus possit capere, & punire pœna pecuniaria Ecclesiasticos impedientes, aut resistentes iurisdictioni laicali?

Affirmant Villadiego *polit.cap.5.n.77.* & Bobadilla *in polit. tomo 1. lib. 2. c. 18. n. 84.* vbi sic ait: [Si algun Clerigo, ò Religioso impidiesse la iurisdicion seglar, ó la resistiesse, quitando a los Ministros de Iusticia, que no prendan à alguno, ò forzando para que suelteo al preso, en los dichos casos podra el Corregidor, y sus Ministros prender à los Clerigos ò Religiosos para remitirlos à los Iuezes: y podra tambien mulctarlos en penas pecuniarias en sus bienes.] Ita Bobadilla.

Sed clarius respondeo: *Primò*. Certum est, quod nec ob resistentiam, nec ob aliam causam possit Iudex laicus punire Ecclesiasticos pœna adhuc pecuniaria. Quia pecunia, sicuti & alia bona Ecclesiasticorum, gaudet priuilegio, quo gaudent ipsimet Ecclesiastici: at hos nequit Iudex laicus punire in persona: ergo neque in eorum bonis. Sic Sanchez *tom.1. conf. lib. 3. c. vnico, dub. 31. n. 2. & dub. 21. n. 12.* Megalius *in 3.p.lib.3.c.11.n.23.* Diana *p.4.tr.1.res.79.*

Respondeo *Secundò*: Etiam est certum, quod Iudex laicus nequeat capere Ecclesiasticos ob resistentiam suæ iurisdictioni, nisi dumtaxat in casu, quo aliàs laicus nequeat iurisdictionem suam defendere; quia tunc ei liceret *ratione iustæ defensionis*. *Quia* expressè prohibetur in hac Bulla, vt benè docet Megalius *loc.cit.* iuxta suprà dicta. An autem ob alias causas possit, dicemus *infrà*.

Qvæstio XVII.

An laicus Iudex possit punire Ecclesiasticos pœna pecuniaria, casu quo illi signa reuerentiæ non exhibuerint, aut coram illo deliquerint?

Affirmant Pereira *tract. de Manu Regia, p. 1. c. 7. n. 42.* & Bobadilla *loc. cit. n. 39.* his verbis: [Si el

Clerigo cometiesse algun delicto, ò desacato contra los Ministros de Iusticia seglar, ò en su presencia, podrasole prender para remitirle, porque la iurisdicion real no quede illusoria, y menos preciada, como quiera que ay algunos Clerigos poco corteses, y otros tan atreuidos que se precian de no respetar à la Iusticia seglar, y de passar delante del Corregidor, ò de su teniente, estando en su Tribunal, y fuera del, sin hazerles cortesia: loqual hecho de malicia es bien refrenar euerdamente con alguna multa, y pena pecuniaria, *ita Bobadilla*, poco curdo en hablar del estando Ecclesiastico.) Vnde

Tanquam certum respondeo: Non posse puniri Ecclesiasticos pœna pecuniaria. Quia vt nuper habitum est, bona Ecclesiasticorum idem priuilegium habeot, ac ipsorum personæ. Deinde, quia & est contra hanc Bullam Cœnæ, & contra cap. *vnic. de Cleric. coniug.* ergo. Sic Megala *in 3.p.lib.3. num.35. c.11.* Diana 1.*p.tract.2.resol.26.*

QVÆSTIO XVIII.

An Ecclesiastici crimen læsæ maiestatis committentes possint puniri à Iudice laico, ab eoque condemnari?

AFfirmant Callistus Ramirez *in tract. de lege regia,* §.17.*n.*11.& penes ipsum in Glossa *litera D.* & alij plures. Quibus addi potest Henia *in Curia Philippica, parte* 3.§.2.*n.*23.& alij, quos ipse citat.

Sed vt certum respondeo: Non posse. Quia ita in casu contingenti in Regno Neapolitano declarauit Clemens VIII. *anno* 1600. vt notat Genuensis *in praxi, c.*72. Sic ipse, & ex ipso Diana 1.*p.tr.*2.*ref.*20.& 3.*p.tr.*1.*ref.*30.& penes ipsum Vigianus, Belletus, Pesantius, Zanard. Salzedus, Bern. Diaz, Azor, Duard. Tamburinus, & alij docentes prædictum Iudicem contrarium facientem incurrere hanc Bullæ excommunicationem.

QVÆSTIO XIX.

An Iudex laicus possit trahere ad suum Tribunal, & punire Ecclesiasticos delinquentes in officio aliquo sæculari illis ab ipsomet Iudice, seu Principe concesso?

AFfirmant Suarez *contra Regem Angliæ*, *lib.*4. *c.*34. *n.*26. Layman *lib.*4.*tract.*9.*c.*4.*n.*3. Cenedo *in Collect. Iur. Canon. p.*1.*collect.*37.*n.*16. Bobad. *tomo* 2.*lib.*2.*c.*18.*n.*99.& Cenallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, parte* 2.*q.*65.*n.*14. vbi sic ait: [Quando algun Ecclesiastico delinque en el offic o que tomò, como si es Medico, Boticario, ò Abogado, ò Tutor, ò Curador de algun Menor, ò tiene oficio de su Magestad, Presidente de hazienda, ò Consejero, y delinque en el, ò vende el Clerigo con medidas falsas su mercaduria, y en otros casos semejantes, porque en onces ratione officij potest puniri in bonis, & *Index sæcularis est competens.*] *Ita ille*, & *Borell.* Anguianus, Peteira, Escobar, & alij penes Dianam *infra.*

Sed probabiliùs respondeo: Non posse absque incursione huius Canonis Censuræ. Quia Canon vniuersaliter loquitur, & solùm excepit casus in iure expressos: ergo. Sic Bonacina *hic disp.*1.*q.*16.*puncto* 5. Quamobrem (inquit) Clericus, qui officium Tutoris, vel Curatoris, vel Administratoris bonorum exercuit; & in eo deliquit, non potest in iudicium à laico ad reddendam rationem vocari: quamuis enim delinquat assumendo huiusmodi officium, non tamen amittit fori priuilegium. Sic ille, citans pro hac parte contra nonnullos Doctores Gallos, Ambrosinum *c.*20. *n.*5. Mattam *de Iurisd. parte* 4. *casu* 148. & Duardum *can.* 15.*q.*11.*n.*26. & 38. Quibus addi possunt Megala *in* 3.*p.lib.*3.*c.*13. *n.*26.& 36. Cochier, Zanardus, Graffis, & Squillante, quos citat, ac sequitur Diana 1. *p.tr.*2.*resol.*19. & *parte* 4.*tr.*1. *resol.*39.

QVÆSTIO XX.

An Iudex laicus possit absque incursione huius Canonis Censura punire Ecclesiasticum assassinum, hoc est Ecclesiasticum, qui pretio aliquem occidit, aut occidi mandat?

AFfirmant Iacob de Graffis 1.*p. decis. aur. lib.*4. *c.*18.*n.*5. Carolus de Graffis *de effect. cleric. effect.*1.*n.*668.& Cenedo *in Collect.* 37.*n.*11. Matfilius, Grammaticus, & alij apud Ambrosinum *infrà.* Quorum placitum probabile reputant Molina *tom.*4. *tract.*3.*disp.*15.*n.*6. & *disp.*49.*n.*20. & Gambarupta *de Immunit. Eccles. lib.*7.*c.*14.*n.*13.

Sed vt mihi certum respondeo: Non posse in dicto casu punire Ecclesiasticum assassinum, nisi post sententiam declaratoriam criminis, factam à iudice Ecclesiastico; aliàs certum esse excommunicationem huius Canonis incurrere. Quia certum est, quod Ecclesiasticus assassinus non subijcitur potestati Iudicis sæcularis, nisi post sententiam criminis declaratoriam, imò & post depositionem & traditionem brachio sæculari. Sic Bonacina *de Legib. disp.*10. *q.*2. *puncto* 1.§.4.*n.*8. & *hic disp.*1.*q.*16. *sect.*1. *puncto* 5. *n.*4.& *puncto* 6.*n.*16. & 37. & penes illum Farinac. *de Inquisit. q.*8.*n.*85. Ambrosinus *c.*17.*n.*10. Iul. Clar. *lib.*5.*sentent.q.*36.*n.*31. Marta *de Iurisd. parte* 4.*casu* 129. Duard. *Can.*15.*q.*21.*n.*18. Couarr. & Capicius. Quibus addi possunt Mastrillus, Belletus, Marius Antoninus, Salzedo, Diaz, Ceuallos & Megala, quos citat, & sequitur Diana 1.*p.tr.*2.*ref.*52.

QVÆSTIO XXI.

An casu quo Ecclesiasticus sit notorius sodomita, possit licitè Iudex sæcularis illum punire?

AFfirmat Garsias *de nobilit. Glossa* 9.*n.*19.

Sed etiam vt certum respondeo: Non posse absque mortali, & incursione Censuræ huius Bullæ, nisi post Iudicis Ecclesiastici declarationem criminis, depositionem, & traditionem brachio sæculari. Quia tunc, & non antea, amittit Ecclesiasticus priuilegium fori. Sic Bonac. *hic, disp.*1.*q.*16.*sect.*1.*puncto* 5. *n.*4. Duard. *Can.*14.*q.*11.*n.*61. Marta *de Iurisd. parte* 2.*capite* 16.*n.*4. Megala *in* 3.*p.lib.*8.*c.*11.*n.*11. Bobadilla *tomo* 1.*polit.lib.*2.*c.*18.*n.*59. Ceuallos *tract. de cognit. per viam violent.p.*2.*q.*43.*n.*6. vbi ait, ita in casu contingenti esse factum; & rursus idem docet *ibid. q.*97. *art.*4. Diana 1.*p.tractatu* 2.*resolut.*52. *cit. vers. Hoc etiam militat.*

QVÆSTIO XXII.

An concessum sit Iudici laico Clericum incorrigibilem ad suum Tribunal trahere, & punire?

REspondeo, absolutè loquendo: Esse concessum illi. Sic communiter DD. & præcipuè Glossa summaria ad initium *causæ* 11. id colligit *ex cap. Nec licuit, dist.*17. cui addi possunt *c.de Liguribus* 23.*q.*5. *cap. Cum non ab homine, de iudiciis, cap. Vt famæ, de sent.*

sent. excommun. ubi incorrigibiles Clerici censentur, qui postquam de crimine fuut condemnati, in similia, vel pejora delicta dilabuntur. Legantur Navar. *cap.27.n.79.* Suarez *disp.21. sect. 1.n.9.* Reginaldus *lib.9.num.151.* Bonac. *hic disp.1.q.16.sect.1.punct.6. num.11.* & alii.

An verò liceat Iudici laico Clericum incorrigibilem punire, etiam ante declarationem Iudicis Ecclesiastici, qua constet Clericum esse prorsus incorrigibilem, non constat. Nam aliqui affirmativè sentiunt cum Navarro *loc.cit.* Alii verò, & probabilius, negativè, idque colligunt ex cap. *ut famæ, cit.* ubi de Clericis incorrigibilibus dicitur, & quod possint, & debeant per Ecclesiasticum Iudicem sub arcta custodia detineri, & quod laicus non possit hujusmodi Clericum comprehendere, nisi de mandato Prælati Ecclesiastici, & hinc non sua, sed committentis authoritate id facere. Ex quo constat, quod Clericus incorrigibilis non amittat ipsu jure privilegium fori absque declaratione, & depositione, & traditione brachio sæculari facta à Iudice Ecclesiastico. Sic Suarez & Bonac. *loc. cit.* & penes ipsum Duardus, Ægidius, Farinac.& Ambrosin. Necnon Diana *1. p. tract.2.resol.52.* ubi ait id haberi expressè in quadam Bulla Clem. VIII. *dat. Rom. 18. Decembr.1591.*

QUÆSTIO XXIII.

An Iudex laicus possit convenire Ecclesiasticos, & trahere ad suum Tribunal pro solutione gabellæ, in casu quo teneantur illam solvere?

AFfirmant Salgado *de protect. regia p.4.cap.14. n.100.* Mexia *in pragm.taxa panis,concl 5.n.23.* Lassarte *de gabellis,cap.19.n.84.* Coriol.*in Bulla Cœna,excommun.16.fol.945.* Gutierrez *de gabellis, lib.7. q.94.* Cevallos *tract.de cognit. per viam viole.n. p.2. q.64.n.7.* Tiraquel, Aufrerius, & Guillelm. de Benedictis, quos omnes pro hac parte refert Diana *1. p. tract.2.resol.41.& 3.p.tract.1. resol 41.* docentes in dicto casu posse superiorem laicum procedere contra bona Ecclesiasticorum, & cogere illos ad solvendas gabellas.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: Non posse Iudicem laicum absque incursione Censuræ hujus Bullæ compellere Ecclesiasticos ad solvendas gabellas, etiam casu quo teneantur illas solvere. Quia longè probabilius est, etiam in dato casu, quod Iudices Ecclesiastici debeant illos ad eas solvendas compellere, non Iudices sæculares. Sic Diana *resolut.42. & 44. citatis,* & penes ipsum Salzed. *in pract. crim. c.55.* Squillante *de privil. Cleric.c.8. dub.1.n.31.* citans Bertachinum, Nattam, Carolum de Graffis, Surdum, & Molfesium. Sic etiam Angulanus *de legib. tom.1.lib.2.contr.15.n.14.* Bartholomæus à S.Fausto *in speculo Confessor.disp.33.q.21.* Bald. Abbas, & Rolandus à Valle, & alii.

QUÆSTIO XXIV.

An Iudex laicus possit trahere ad suum Tribunal, & punire Clericum pro delicto commisso ante Clericatum?

AFfirmant apud Bonacinam *infrà* Anton. Gomez *3.variar. resol.cap.10.n.5.* Vgolinus *c.15. §.1.n.8.* & alii absolutè docentes, suscipientem primam Tonsuram post delictum, judicandum esse à Iudice sæculari.

Sed ferè certum respondeo: Non posse, aliter incurreret excommunicationem hujus Canonis. Sub qua absolutè prohibetur, ne Iudices sæculares trahant ad suum Tribunal personas Ecclesiasticas. Sic Carolus de Graffis *de effect.Clericat.effectu 8. n.15* ubi affirmat fuisse decisum, Notarium effectum Clericum, non posse cognosci à Iudice laico pro instrumento falso confecto tempore, quo erat laicus. Diana *p. 4. tr.1. resol. 84* & penes illum Mastrillus, & Guazzinus. Quibus addi possunt Filliuc. *tract.16.c.16. quæst.6. n.265.* Bonacina *hic disp.1.q.16. punct.5.n.8.*

QUÆSTIO XXV.

An saltem possit Iudex laicus liberè punire Clericum, qui post delictum patratum assumpsit habitum Clericalem, intentione se subtrahendi à jurisdictione sæculari?

AFfirmant, & à fortiori, Gomez, & Vgolinus *loc. cit.* Quibus pro nostro quæsito adhærent Molina *de Iustit.tom. 4.tract.5.disp.4..n.21.* Covarr. *practicar.q.32.vers.Secunda conclusio.* Gutierr. *libro 1. practicar.q.5.* Iulius Clarus *q.36.n.38.*& ejus Additionator *ibid.lit.G,* Farinac. *tit. de Inquisit. quæst 8. n 104.* Menoch. *de præsumpt.lib.6.q.76.n.35.* Zerola *verb.Clericus,n.4.* Ambrosinus *de immunit. c.19 n.5.* Quos omnes pro hac parte refert Bonacina mox citandus. Quibus addi possunt Cevallos *tract.de cognit. per viam violent.parte 2.q.44.n.7* & Filliuc.*tract.16. c.10.q.6.n.265.* & alij, asserentes posse in hoc casu Iudicem sæcularem dictum Clericum in fraudem Curiæ ordinatum adducere ad suum Tribunal, & punire illum non quoad pœnam corporalem, sed tantum ad pœnam pecuniariam, & confiscationem bonorum.

Sed probabiliùs respondeo: Adhuc non posse. *Primò*, quia dici potest, præfatum criminosum uti jure suo assumendo statum Clericalem: qui autem utitur jure suo, nemini fraudem facit. *Secundò*, quia hinc non sequitur, eum qui statum Clericalem assumpsit intentione se subtrahendi à laïca potestate, privari ipso facto privilegio Clericali. *Tertiò*, quia qui confugit ad Ecclesiam post delictum patratum, animo se à Curia sæculari subtrahendi, verè gaudet immunitate Ecclesiastica, quamvis remaneat laicus, & in ea ad tempus moretur: ergo multò magis ea deber gaudere laicus, qui post patratum delictum ad Ecclesiam confugit, & personam suam per ordinis susceptionem Deo consecrat, ut illi perpetuò famuletur. Sic Suarez *contra Regem Angliæ, c. 15. n.17.* Genuens.*in praxi,c.8.n.5.* Bonac. *de legibus disp. 10. q.2.puncto 1.§.1.n.16.& hic in Bulla Cœna, disp. 1. q.16.sect.1. punct. 5. n.9.* ubi aliqualiter hanc sententiam limitat, sed sine sufficienti ratione. Diana *1.p.tract.2.resol.27.& 3 p.tract.1. resol. 67.* Et hæc sufficiant circa primam partem hujus Canonis. Circa secundam ergo sit

QUÆSTIO XXVI.

An ut facientes ordinantes, seu publicantes statuta, decreta, ordinationes, &c. contra libertatem Ecclesiasticam, excommunicationem incurrant, sit necessum ut id ex intentione faciant?

REspondeo tanquam certum: Esse necessum. Quia statuere, seu ordinare aliquid contra Ecclesiæ libertatem, est per se, seu ex intentione tendere contra Ecclesiasticam libertatem. Vnde si aliqui bona fide statuta contra Ecclesiæ libertatem fecerint, &

& ſint parati ad ea cum cognouerint tollenda, non incurrunt hanc excommunicationem. Sic Caiet. *verb. excommunicatio 31. verſ. Quartò nota, & verſ. Sextò nota.* Nauarr. *n. 27. c. 119. in 4. declarat.* Filliuc. *tract. 16. c. 10. quæſt. 7. num. 266.*

QVÆSTIO XXVII.

Quid ſit ſtatuta, &c. contra Eccleſiaſticam libertatem facere, ordinare, & publicare?

RESpondeo dicendum, quod *facere* ſtatuta, eſt aliquid publica auctoritate conſtituere per modum legis, aut decreti generalis ab omnibus ſeruandum. *Ordinare*, eſt Superioris voluntatem apertis verbis diſponere, & explicare. *Publicare* verò eſt promulgare ſtatuta voce præconis, vel per affixionem ad loca publica & conſueta. Sic Filliuc. *loc. cit. num. 267.* Alterius *lib. 5. diſp. 16. c. 3.* Bonac. *hic diſp. 1. q. 16. ſect. 2. puncto 1.* & Palao *diſp. 3. puncto 16. n. 6.* & alij.

QVÆSTIO XXVIII.

An qui vnam ſolùm ex his actionibus facit, excommunicationem huius Canonis incurrat?

NEgat apud Bonacinam Duardus hîc *Canone 15. q. 21. n. 2.* Cuius fundamentum poteſt eſſe, quod in Canone tres primæ actiones exprimuntur, addita copula, *Et*; dicitur enim, *vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint*: at ſic eſt, quod proprium huius particulæ eſt copulare, & coniungere antecedentia cum ſubſequentibus, vt notum eſt in iure: ergo vt quis incurrat excommunicationem, omnes tres actiones prædictas debet efficere. Ita etiam ſentit Palao *puncto 16. n. 5. in principio*, & penes ipſum Vgol. quáuis hic pro oppoſita parte à Bonac. citetur.

Sed vt certum ferè reſpondeo: Incurrere efficiendo quamlibet prædictarum actionum. Quia certum ferè eſt, quod in præſenti particula, *&*, ſumatur disiunctiuè pro, *vel*, vt ſumitur ſemper quod ſubiecta materia iſtam ſignificationem admitti petit, vt petit præſens: tum quia eſt fauorabilis Eccleſiæ: tum etiam quia alioqui ferè nunquam incurreretur Cenſura ob violatam libertatem Eccleſiaſticam: cùm Auctores ſtatutorum contra illam non ſoleant ordinare, ſed ab aliis ordinari curent, ac publicari, vt conſtat. Sic Filliuc. *n. 266.* ibi: Per ſingulas autem actiones poteſt incurri *excommunicatio*, vt per ſolam publicationem, etiamſi non vterentur; per ſolum vſum, etiamſi non publicauerint, & ſic de cæteris. Alterius *diſp. 16. c. 3.* Vgolinus hîc, *verſ. Necnon qui ſtatuta, §. 4. verſ. Tertia.* Bonac. *diſp. 1. q. 16. ſect. 2. puncto 1. n. 11.* Qui ait ita etiam tenuiſſe priùs Duardum, poſtea ſibi contrarium *loc. cit. q. 1. ad finem.*

QVÆSTIO XXIX.

An faciens ſtatuta, ſeu decreta contra libertatem Eccleſiaſticam, incidat in hanc excommunicationem, etiam ante promulgationem illorum?

AFfirmatiuam ſententiam eſſe probabilem, apertè inſinuat Alterius *lib. 5. diſp. 17. c. 3. col. 6. pagina 689. Reſpondeo* (inquiens) quamuis certũ ſit, quamlibet dictarum trium actionum cauſam eſſe ſufficientem ad excommunicationem incurrendam, vt probatum eſt; tamen probabilius eſſe puto affirmare, neque facientes, neque ordinantes excommunicatos eſſe antequam promulgatio facta ſit. Quamobrem ſi Princeps mandet fieri ſtatutum, quod libertatem Eccleſiaſticam minuat, & officiales iuxta mentem Principis illud diſponant, & in formam ſtatuti redigant, ſi poſtea mutato propoſito, prohibent illud promulgari, nec ipſe Princeps, neque officiales excommunicationi ſubiacebunt, ſequuta tamen promulgatione ipſo iure, facientes, ordinantes, & publicantes erunt excommunicati. Sic Alterius, & benè certè Quia ſtatuta non habent rationem ſtatutorum formaliter ante publicationem, ſeu promulgationem, ex communi Theologorum, cum S. Th. *1. 2. q. 90. art. 4.* Sic etiam Filliuc. *tr. 16. c. 10. q. 7. n. 266. verſ. Præterea.* Vgol. *loc. cit.* Duard. *Can. 15. q. 21. n. 1.* Souſa *hic c. 16. diſp. 81. n. 2.* & Bonac. *puncto 1. cit. n. 3.* Qui inde colligunt à fortiori negandum eſſe, affici excommunicatione huius Canonis, qui ſtatutum contra Eccleſiæ libertatem incepit facere, ſed non perfecit. Legatur Felinus *in c. Nouerit, de ſent. excommun. verſ. Item adde, num. 4.*

QVÆSTIO XXX.

An qui ſtatutum edidit, aut ordinauit, ſtatim afficiatur excommunicatione, ſequuta publicatione, ſi ſtatuta nunquam executioni mandentur?

REſpondeo: Affici ſtatim. Quia executio decreti non eſt formaliter de ſubſtantia decreti; cum potiùs ſupponat iam in ſuo eſſe conſtitutum. Sic Alterius verbis mox adducendis. Bonac. *loc. cit. n. 4.*

QVÆSTIO XXXI.

An Princeps, qui contra libertatem Eccleſiaſticam non fecit ſtatutum, tamen ab alio factum promulgari curat, excommunicationem huius Canonis contrahat?

REſpondeo: Contrahere. Quia qui ſtatutum promulgari facit, ſtatutum facere cenſetur; cum per promulgationem vim tribuat ſtatutũ ab alio factum. Sic Alterius *lib. 5. diſp. 26. cap. 3. col. 5. verſ. Reſpondeo, in fine*, ibi: Sed cum primum promulgatio ſequitur, æquè ſunt excommunicati qui fecerint, ordinauerint, & publicauerint; quamuis ſtatuta edita nunquam executioni mandentur. Neque excuſantur ab excommunicatione, qui non faciunt ſtatuta, ſed promulgant illa aliàs facta. Sic ille. Et Bonac. *hic diſp. 1. q. 16. ſect. 2. punct. 1. n. 7.* Et idem dicendum eſt de Superiori, qui dicta ſtatuta facit ſeruari: cum proprius vſus legis ſit obſeruantia eius. Sic Filliuc. *tr. 16. c. 10. q. 7. n. 168.* & antea Suarez *diſp. 21. ſect. 2. n. 80.* Palao *diſp. 3. puncto 16. n. 5.*

QVÆSTIO XXXII.

An Præcones, & alij inferiores Miniſtri, qui ſtatutum contra libertatem Eccleſiæ publicè promulgant, Cenſuram huius Canonis incurrant?

NEgatiuam ſententiam tenet Palao *punct. 16. n. 5.* eamque tenere Suarium *hic diſputat. 21. ſect. 2. numero 79.* & Duardum hîc, *Can. 15. q. 22. n. 2.* aiunt Bonac. & Palao. Sed ex his Suarez, ſi attentè legatur, id non docet, nam poſtquam dixit, quod præco, v.g. qui legem promulgat, non incurrat hanc Cenſuram, ſed qui promulgare præcipit, qui propriè promulgare dicitur, hæc addit verba: Quæ reſponſio poſſet acceptari, niſi in Bulla adderetur illa vox, *quomodolibet fecerint & publicauerint*, nõ ergo cõprehendit tantùm præcipientem, ſed etiam ſubſcribentem: nam hi omnes aliquo modo publicationem efficiunt. Hæc Suar.

Vnde

Vnde probabiliùs respondeo: Incurrere, nisi alias titulo probibills ignorantiæ excusentur. Quia in hoc Canone excommunicantur omnes illi, qui quomodolibet decreta facta contra libertatem Ecclesiasticam publicant: at sic est, quod Præcones, & alij Ministri inferiores, aliquo modo dicta decreta publicant, dum promulgant illa, vt concedit Suarez: ergo. Sic Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 10. *q.* 7. *n.* 267. ibi: Tertio, Tabelliones, Præcones, Affigentes, & alij Ministri statuta prædicto nomine publicantes, etiam incurrerent. Sic ille. Cuius sententiam videtur sequi Bonacina *puncto* 1. *cit. n.* 8. quamvis primam sententiam non reputet improbabilem. Citatque pro hac Alterium *lib.* 5. *disp.* 16. *c.* 3. *dub.* 2. Sed hic Author solùm dicit, esse certissimum, tales inferiores Ministros, qui de mandato Superiorum publicè denunciant hujusmodi statuta, immunes esse, & liberos ab excommunicatione, si probabiliter ignorant, vt regulariter contingit, illa continere aliquid contra libertatem Ecclesiasticam. Hæc Alterius, & non amplius: credo tamen hoc contigisse ex defectu Typographi, vt ex Alterij verbis colligitur. Legatur.

QVÆSTIO XXXIII.

An Scriptores statutoram contra libertatem Ecclesiasticam, etiam sub hac excommunicatione comprehendantur?

NEgant aliqui, & quidem probabiliter, eo quòd non videantur in tota clausula huius Canonis comprehendi. Ita Duard *hic. q* 22. *n.* 1. & Reginald. *lib.* 9. *n.* 362. Bonac. *etiam disp.* 1. *q.* 16. *sect.* 2. *punct.* 3. *num.* 7. quamvis limitatè id neget.

Sed probabiliùs respondeo: Comprehendi, & *Primò* sub illo verbo, *publicanerint*. Quia cùm scriptura sit publicum instrumentum, meritò dici potest publicare statutum, qui illud scribit. *Secundo*, sub illo verbo, *ordinanarint*. Qui enim statutum literis mandat, ordinare videtur, sicut qui disponit, & in formam redigit. Et *tertiò*, sub illo verbo: *quomodolibet*, quod omnem modum ordinandi complectitur. Sic Suarez *n.* 79. *cit.* Alterius *c.* 3. *cit. dub.* 3. & Filliuc. *c.* 10. *cit. q.* 7. *n.* 167. ibi: Secundò Cancellarij, Dictatores, Compositores, & Scriptores eorundem statutorum, quia censentur comprehendi sub ordinantibus, etiam incurrunt: Non qui solum transcriberent, vel exciperent alio dictante; ligarentur tamen Censura *cap. Nouerit, de sent. excomm. & cap. Nuper, eod.* Sic Filliuc. ibi, quam doctrinam repetit *n.* 168. Sousa *hic c.* 16. *disp.* 71. *n.* 2. Caiet. *verb. excommunicatio, cap.* 31.

QVÆSTIO XXXIV.

An Magistratus, seu Rectores Ciuitatum, scientes seruari statata contra libertatem Ecclesiasticam, & non impedientes, hanc excommunicationem incurrant?

AFfirmant Nauarr. *c.* 27. *num.* 129. & Regin. *lib.* 9. *c.* 23. *n.* 359. & 364. *sub finem*, apud Bonacinam *q.* 16. *cit. sect.* 2. *puncto* 3. *n.* 10. Sed certè Reginaldus *n.* 359. nil ad propositum dicit: & *n.* 364. id non docet absolutè, sed sub distinctione; ait enim hoc verum esse loquendo de his personia, quæ veram habent potestatem abrogandi dicta statuta, & prohibendi eorum obseruationem: non verò loquendo de his, qui potestatem ad id non habent. Ita Reginald. & satis probabiliter. Qui pro sententia Nauarri citat Suarium *vbi infrà.*

Sed non minus probabiliter respondeo absolutè: Non incurrere hanc excommunicationem. Quia Censura lata ob actionem positiuam, vt est eiusmodi, non incurritur per omissionem. Sic Bonac. *loc cit.* citans pro hac sententia Caietanum *cap.* 31. *vers. Tertiò notat.* Suarium *disp* 31. *sect.* 2. *n.* 83. Alterium *disp.* 16. *c.* 4. *diff.* 2. Filliuc. *tr.* 19. *c.* 10. *q.* 7. *n.* 368. & Duard. *his Can.* 15. *q.* 13. *n.* 3. Sed ex his Authoribus Suarius, qui pro hac parte à Bonac. necnon & a Filliuc. citatur, non est certè pro illa. Nam licèt *n.* 83. *cit.* dicat sententiam Caietani esse satis probabilem: at verò *n.* 95. expresè docet, sententiam Nauarri sibi probabiliorem videri; & pro illa melius Suarius à Reginaldo citatur.

QVÆSTIO XXXV.

An incurrant hanc Bullæ Censuram, qui statatà facta contra libertatem Ecclesiasticam non delent è libris publicis, etiamsi non faciant ea seruari?

REspondeo tanquam certum: Non incurrere. Quia id non est prohibitum per hanc Bullam. Sic Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 80. ita dicens: Si aliquis Princeps, vel Respub. talia haberet statuta, eis verò non vteretur, nollet tamen ea abradere à suis libris, seu Capitularibus, sed ea conseruare ad memoriam, non videtur incurrere in hanc Censuram Bullæ, quia illud non est facere, aut ordinare talia statuta, nec eis vti, & hæc tantùm sunt, quæ prohibentur in hac Bulla. Sic Suarez. Filliuc. *tr.* 16. *c.* 10. *q.* 7. *n.* 268.

QVÆSTIO XXXVI.

An saltem incurrant excommunicationem latam in cap. Nouerit, de sent. excomm. *qui dicta statata omittunt delere à libris Capitularibus, etiamsi obseruari non curent?*

AFfirmant quamplures Doctores existimantes, ob solam omissionem delendi talia statuta à libris Capitularibus, incurri excommunicationem dicti capitis. Ita penes Bonac. Alterius *lib.* 5. *disp.* 16. *c.* 4. *diff.* 1. Angelus etiam, Palud. & Tabiena, quos affert, ac sequitur Saytus *lib.* 3. *c.* 34. *n.* 4. Filliuc. *tr.* 14. *c.* 10. *n.* 166. & *tr.* 16. *n.* 268. *cit.* Tolet. *lib.* 1. *c.* 38. *n* 13. & Regin. *lib.* 9. *n.* 362. dicens, sic significare Caiet. *verb. excommunicatio, c.* 31. & de rigore Iuris sic esse tenendum, fateri Suarium *disp.* 21. *n.* 82.

Negant contrà alij, docentes vtrumque ad incurrendam dictam excommunicationem requiri, nempe & vt quis dicta statuta obseruari curet, & simul non faciat illa è libris Capitularibus deleri. Quia in textu dicti capitis sic dicitur: *Necnon & qui de cætero seruari fecerint statuta edita, nisi ea de Capitularibus suis fecerint amoneri.* Quibus verbis vtrumque requiri, significari videtur. Ita Bonacina *disp.* 1. *q.* 16. *sect.* 2. *punct.* 4. *n.* 6. citans pro se Caiet. *c.* 31. *cit.* Nauarrum *cap.* 27. *n.* 119. Suarium *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 80. & Duardum *Canone* 15. *q.* 14. *n.* 2.

Sed distinctius ego respondeo dicendum, quod in rigore Iuris loquendo, verior, & probabilior sit prima sententia, secunda verò mitior & æquior, & in praxi probabilis. Id expresè tenet Suarius *sect.* 2. *cit. n.* 82. *in fine.* Vnde benè citat illum Reginaldus pro sua sententia, malè Bonacina pro sua. Sic etiam Alterius *diff.* 1. *citat. in fine*, his verbis: Et hæc opinio Syluestri, & Abbatis videtur valdè probabilis, & consona textui. Quid enim refert, huiusmodi statuta delere ex Capitularibus, si in praxi & vsu seruarentur? sicut enim qui seruat consuetudinem libertati Ecclesiasticæ repugnantem, quamuis scripta non sit, incurrit hanc excommunicationem, simili modo rationi

consonum

consonum videtur excommunicatione innodari, qui statutum seruat, etiamsi ex libro tollat. Et eadem ratio militat è contrario, si quis statutum non seruet, sed illud non delet de libro. Hæc igitur sententia videtur verior, sed opposita mitior & æquior, cum pœnæ non sint extendendæ, præsertim vbi verba legis sunt ambigua. Propterea in praxi illa non est improbabilis. Hæc Alterius citans, vt vidimus pro nostra sententia Syluestrum & Abbatem. Caietanus autem clarè militat pro sententia Bonacinæ, vnde haud benè citat illum pro sua & nostra Reginaldus.

QVÆSTIO XXXVII.

Quando statutum aliquod censendum sit contra libertatem Ecclesiasticam, ita vt nec facere, nec ordinere illud quis possit, nec ordinato vti, nisi velit in excommunicationem huius Bulla incidere?

RESpondeo: Tunc censendum esse, quando huiusmodi statutum per se & ex intentione ipsiusmet operis, non autem solius operantis, seu ferentis statutum, attingit libertatem Ecclesiasticam, eamque lædit. Ex quo constat (ait Suarez) quod si statutum tale sit vt per se non respiciat res Ecclesiasticas, nec harum exemptionem diminuat, licèt ipse Legislator directè intendat detrimentum aliquod quod per accidens potest inde resultare in Ecclesiasticas personas, & peccet, non tamen aget contra hanc prohibitionem & Censuram: quia statutum ipsum ex se non est contra libertatem Ecclesiæ, & ea quæ sunt per accidens, non considerantur. Et è conuerso, si statutum ipsum sit per se repugnans libertati Ecclesiæ, quamuis statutarius speciali intentione non intendat libertatem Ecclesiasticam minuere, sed aliquod temporale commodum suum, nihilominus in hanc Censuram incurret: quia opere ipso voluntariè agit contra hanc prohibitionem. Sic Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 91. ex Caietano *verb. excommunicatio, cap.* 31. *vers. Sexto nota.* Sic item Alterius *lib.* 5. *disp.* 16. *c.* 3. *pag.* 691. *vers. Quod verò spectat.* Filliuc. *tr.* 16. *c.* 10. *q.* 7. *n.* 270. Regin. *lib.* 9. *c.* 23. *n.* 359. *vers. Ex praua intentione.* Bonac. *hic disp.* 1. *q.* 16. *sect.* 2. *punct.* 2. *n.* 1. & penes illum Duardus, Coriolanus, & Sousa.

QVÆSTIO XXXVIII.

Quanam statuta in particulari censendu sint contra libertatem Ecclesiasticam?

REspondeo dicendum, quod ea quæ in genere, vel in specie tollunt lædunt, vel restringunt priuilegia à Deo, Papa, vel Imperatore, Ecclesiasticis personis, vel Ecclesiis, tàm in spiritualibus, quàm in temporalibus concessa, vel consuetudine acquisita. Sic Doctores omnes, præcipuè nuper citati.

Ex quibus colligitur *Primò*, quod illa decreta, seu statuta, quæ restringunt, vel lædunt, impediúntve, immunitatem locorum sacrorum, administrationem liberam rerum Ecclesiasticarum, Exactionem decimarum, Exemptionem personarum Ecclesiasticarum à laica potestate, Publicationem Bullæ, seu Executionem literarum Apostolicarum, aut iurisdictionem Ecclesiasticam, sunt decreta contra libertatem Ecclesiasticam, & ideo Iudex laicus, qui talia concederet, statueret, vel ordinaret, aut factis, aut ordinatis vteretur in excommunicationem huius Bullæ incideret. Sic Filliuc. & Bonac. *locis cit.* & alij omnes communiter.

Secundò quod etiam sunt contra libertatem Ecclesiasticam, illa decreta, quibus Clerici, Ecclesiasticæve personæ timidiores efficiuntur, laici audaciores ad nocendum illis vt statutum, v.g. quo percutiens Clericum puniatur decem solidis, percutiens autem laicum solidis viginti. Sic Filliuc. & Bonac. *loc. cit.* Bart. Angel. Tabiena, & Syluest. quos refert ac sequitur Reginald. *loc. cit. n.* 358. *versu. Tenendum est secundò.* & alij. Plures alios casus referunt dicti authores, præcipuè Bonac. *loc. cit.* & Alterius *loc. cit. cap.* 5. & 6. Legantur.

DISPVTATIO XVI.

De decima sexta Excommunicatione, lata contra impedientes Prælatos, ne sua iurisdictione vtantur.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quas personas lata sit hæc Censura?

RESPONDEO: Quod lata sit *Primò*, contra omnes impedientes Archiepiscopos, Episcopos, & alios Superiores, & inferiores Prælatos, & Iudices Ecclesiasticos ordinarios, ne sua iurisdictione Ecclesiastica, contra quoscunque vtantur.

Secundò contra recurrentes ad Cancellarias & alias Curias sæculares, eludentes sententias Iudicum Ecclesiasticorum Ordinariorum, aut Delegatorum.

Tertiò, contra procurantes à dictis Cancellariis, & aliis sæcularibus Curiis, prohibitiones, & mandata etiam pœnalia, contra sententias dictorum Ordinariorum, aut Delegatorum.

Quartò, contra decernentes huiusmodi prohibitiones & mandata. Et contra exequentes eadem.

Quintò denique, contra dantes auxilium, consilium, patrocinium, & fauorem in eisdem. Sic colligit Filliuc. ex textu huius Canonis 16. qui sic se habet.

Necnon, qui Archiepiscopos, Episcopos, aliósque Superiores & inferiores Prælatos, & omnes alios quoscunque Iudices Ecclesiasticos ordinarios, quomodolibet hac de causa directè, vel indirectè, carcerando, vel molestando eorum Agentes, Procuratores, Familiares, necnon Consanguineos, & Affines, impediunt quominus sua iurisdictione Ecclesiastica, contra quoscunque vtantur, secundum quod Canones, & sacra Constitutiones Ecclesiastica, & Decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini statuunt: Ac etiam eos qui post ipsorum Ordinariorum, vel etiam ab eis Delegatorum quorumcunque sententias, & decreta, aut aliàs fori Ecclesiastici iudicium eludentes ad Cancellarias, aut alias Curias sæculares recurrunt, & ab illis prohibitiones & mandata etiam pœnalia, Ordinariis, aut Delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant: eos quoque qui hæc decernunt & exequuntur, seu dant auxilium, consilium, patrocinium, & fauorem in eisdem. Sic Canon. Legatur Filliuc. *tr.* 16. *c.* 10. *à q.* 10. *n.* 277. Alterius *lib.* 5. *disp.* 17. *per totam.* Bonac. *hic disp.* 1. *q.* 17. Palao *disp.* 3. *puncto* 57.

QVÆSTIO II.

An hanc excommunicationem contrahat, qui sine vi & metu, sed precibus, pecunia, præmio, amore, aliáve via, impedit Iudicem Ecclesiasticum, ne sua iurisdictione vtatur?

REspondeo: Non contrahere, quia impedire propriè dicitur ille (ait Alterius) qui obstaculum ponit, ne alius perficiat quod cupit. Quare vt quis alteri verè, & propriè impedimento sit requiritur vt sit causa, vt alter inuitus, & contra voluntatem cesset ab opere quod intendit, qui autem precibus amore,

aliòve

aliove simili modo extrahit iudicem, ne iustitia dictante, in aliquem flagitiosum animaduertat, non potest dici impedire iudicem ab vsu iurisdictionis suæ, quia volens, & sponte desistit à munere solo, & subornatus mouetur voluntarie ad aliquid injuste agendum. Sic Alterius *lib.5.disp.17.c.1.col.7. vers. Impedire proprie* (non *versu Tribus autem modis*, vt citat Bonacina.) Filliucius *q.10.cit.dict.2.n.279.* Vgolinus, Graffius, Duard. & Coriolanus, quos citat, & sequitur Bonacina *quaest.17.cit.punct.1.n.2.& 3.*

QVÆSTIO III.

An qui injuste impedit Prælatos, ne sua iurisdictione vtantur, hanc excommunicationem incurrat?

Respondeo non incurrere. Quia Summus Pontifex solum excommunicat impedientes Prælatos, ne sua iurisdictione vtantur, *secundum quod Canones, &c. statuunt*: at sic est, quod quando quis iuste impedit Prælatos, hi non vtuntur iurisdictione Ecclesiastica iuxta Canones, sed potius contra: ergo. Sic Alterius *c.1.cit.col.9.vers. Sequitur.* Filliucius *quaest.10. cit.dict.1.n.277.* & Bonacina *punct.1.cit.n.4.* Qui hinc bene colligit, nec affici hac excommunicatione illum, qui Prælatum impedit, ne sua iurisdictione vtatur in eum, qui non est illi subditus. Nec illum, qui prohibet ne iudex Ecclesiasticus progrediatur in causa, in qua reus legitime appellauit. Nec illum, qui impedit Prælatum excommunicatum vitandum, ne iurisdictionem exerceat. Nec illum, qui Iudicem Ecclesiasticum præuenit in causa mixti fori. Quia omnes isti non impediunt iniuste, sed iuste: & ideo non incurrunt censuram huius Canonis.

QVÆSTIO IV.

An non solum publicæ personæ, quæ iurisdictionem habent, sed etiam priuatæ impedientes Iudices Ecclesiasticos, ne suam iurisdictionem exerceant, huius Canonis excommunicationem incurrant?

Affirmant apud Bonacinam Filliucius *tract.16. c.10.quaest.9.ad finem,* Alterius *lib.6.disp.17.c.1. vers. Sed dubitari potest,* & Vgolinus *hic §.1.n.1.vers. Quæ excommunicatio.* Quia Summus Pontifex vniuersaliter, & absque limitatione loquitur: *Necnon qui quomodolibet impediunt.* Ergo omnes personas vniuersaliter comprehendit.

Alij è contra respondent, solum incurrere personas, quæ auctoritate publica fungentes, impediunt iudices Ecclesiasticos, minime verò personas priuatas. Quia Canon iste verè continuatur cum præcedenti, vt indicat aperte dictio illa, *Necnon qui*: at sic est, quod in præcedenti tractatur solum de personis publicis, quæ ex prætenso officio personas Ecclesiasticas ad sua tribunalia trahunt, vt supra *disp. antecedenti, quaest.4.* habitum est: ergo hic Canon eodem modo de publicis solum personis intelligendus est. Sic Bonacina *hic disp.1.quaest.17.punct.1.n.7.* citans pro se Graffium *part.1.lib.4.c.18. num.139.* Duardum *hic quaest.3.* Nauarrum *c.27.num.69.& 70.* Suarium *disp.21.n.75.* necnon & Filliucium *tract.16. c.10. quaest.10.num.237.* & Alterium *cap.1.cit. col.5. vers. Necnon,* dicens hos vltimos sibi esse contrarios. Sed certè nec Filliucius, nec Alterius sibi contrarij sunt: Nam locis pro hac secunda sententia citatis solum supponunt vt certum, incurrere hanc censuram illos, qui auctoritate publica impediunt iudices Ecclesiasticos; non tamen negant, incurrere priuatas

personas, quia Filliucius id supposuit *quaest.9.n.276.* & Alterius postea immediate id, posita quæstione, statuit. Vnde licet hæc sententia Bonacinæ sit probabilis, probabilior est Filliucij, & Alterij, & eorum fundamentum, & ideo à nobis tenenda.

QVÆSTIO V.

An qui noctu dilacerat edictum Episcopi in loco publico affixum, huius Canonis excommunicatione feriatur?

Negant Authores primæ sententiæ feriri censura huius Canonis. Quia non impedit iurisdictionem Episcopi auctoritate publica. Sic Bonacina *punct.1.cit.num.8.* Graffius, & Duardus penes ipsum, licet addant peccare grauiter, & graues pœnas mereri.

Sed melius iuxta à nobis dicta respondeo, feriri dicta censura: quia prædictus dilacerans edictum verè impedit iudicem Ecclesiasticum, quod sufficit, cum non sit necessum ad hoc, vt sit persona publica.

QVÆSTIO VI.

Quot modis potest impediri iudex Ecclesiasticus, ne vtatur iurisdictione sua?

Respondeo quod tribus. *Primò*, vt non incipiat exercere ea, quæ ad iurisdictionem spectant. *Secundò*, vt non prosequatur, & executioni mandet ea, quæ iudicauit: & *Tertiò*, vt reuocet ea, quæ perfecit, & executus est. Exemplum primi, & tertij modi impediendi Ecclesiasticum iudicem reperies apud Trident. *sess.25.cap.3.prope finem,* vbi dicitur: *Nefas esse sæculari Magistratui prohibere Ecclesiastico iudici, ne quem excommunicet; aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet.* Quod autem iudex impediatur modo secundo, clare constat eo quod nihil refert iudicasse, nisi mandatum executioni mandetur, cum hoc sit sententiæ finis. Sic Alterius *lib.5.disp.17.c.1. col.8.* Filliucius *tract.16. c.10.q.5. n.281.* & penes ipsum Vgolinus *hic n.1.*

Et quibus colligitur, quod in quocunque genere horum trium modorum iudicis Ecclesiastici iurisdictio impediatur, sufficiet ad contrahendam hanc excommunicationem.

QVÆSTIO VII.

An impedientes Abbates, Decanos, Archidiaconos, & Vicarium generalem Episcopi, ne sua iurisdictione vtantur, hanc excommunicationem contrahant?

Respondeo tanquam certum: Contrahere, quia verè impediunt Prælatos habentes iurisdictionem illorum dignitati annexam, ac proinde ordinariam; quod expresse est prohibitum in hoc Canone. Sic Alterius *lib.5.disp.17.c.1 col.6. vers. Sequitur secundò.* Filliucius *c.10. citato, quaest.10.num.279.* Reginaldus *lib.9.n.367.* Duardus *hic quaest.7.n.6.* Vgolinus *hic §.1.num.1.vers. Item afficit,* Bonacina *punct.1. cit.n.11.* Qui ex Vgolino id extendit non solum ad impedientem Cardinales, ne iurisdictione vtantur in Ecclesia sua titulari, verum etiam ad impedientem Generales, aut Prouinciales Ordinum: necnon ad impedientem Legatos à latere, vel Nuncios; tum quia sunt Episcopi, de quibus expressa fit in textu mentio: tum etiam, quia iurisdictio, quam habent, iure ordinario ipsis competit.

Quæstio VIII.

An etiam incurrat censuram huius Canonis, qui impedit iudices Ecclesiasticos ordinarios in causis mixti fori?

RESpondeo dicendum, non incurrere, si hic iudices impediat cognoscendo causam, seu illam definiendam accipiendo, antequam ad iudicem Ecclesiasticum deducta sit, quia non præuenit iniustè, cùm in his mixti fori criminibus locus præuentioni detur, iuxta nuper dicta. Secus verò si impediat iudicem Ecclesiasticum, casu quo hic laicum iudicem præuenit, aut aliàs ius habeat cognoscendi, quia tunc iudex laicus impediens excommunicatione afficitur, quia verè impedit iudicem Ecclesiasticum, ne sua iurisdictione vtatur. Sic Bonacina *disp. 1. q. 17. punct. 1. n. 14.* Vgolin. *hic §. 2. vers. Quartò.* Duard. *q. 5.* Sousa *disp. 85.* Graff. *lib. 4. hic n. 126.* & Filliuc. *tr. 16. c. 10. quæst. 10. n. 280.* ita dicens: Impedientes Prælatos ne sua iurisdictione vtantur in causis de consuetudine spectantibus ad forum Ecclesiasticum, etiam incurrunt, quia eiusmodi ratio agendi causas approbatur etiam per Canones, ex cap. *Clericus*, &c. *Cùm sit generale, de foro comp.* Idem dic de impedientibus in causis mixtis, quando Ecclesiastici præueniunt; eodem enim modo excommunicati essent. Sic Filliucius.

Quæstio IX.

An impediens Episcopum ne absolutionem sacramentalem alicui impendat, aut ne potestatem ordinis exerceat, censuram huius Canonis incurrat?

AFfirmat incurrere impedientem Episcopum, ne exerceat actus ad potestatem ordinis pertinentes, putà ne conferat Sacramentum Confirmationis, Chrisma conficiat, sacrer oleum infirmorum, creet Clericos, *&c.* Alterius *lib. 5. disp. 17. cap. 1. col. 4. pag. 711. quæst. 2.*

Sed probabiliùs longè respondeo: In neutro casu incurrere, quia probabilius est quod Canon hic solùm loquatur de impedientibus vsum iurisdictionis fori externi, non ordinis, vt patet ex illis verbis: *Quominus sua iurisdictione Ecclesiastica contra quoscunque vtantur.* Sic Vgolin. *hic numero 3.* Duard. *quæst. 7. numero 7.* quos affert, & sequitur Bonacina *punct. 1. cit. num. 16. & 17.*

Quæstio X.

An si quis ad tribunalia sæcularia recurrat, antequam Iudices ordinarij sententias ferant, excommunicationem huius Canonis contrahat?

NEgant Duard. *can. 16. q. 1.* Vgolin. *n. 1.* & Alterius *disp. 17. cit. c. 2. col. 1. vers. Quare,* & Palaô *disp. 3. punct. 17. n. 8.* & alij.

Sed æquè probabiliter respondeo: Contrahere, quia quamuis excommunicatio lata in secunda parte huius Canonis, illis verbis: *Ac etiam eos, qui post sententiam*, &c. videatur esse tantùm contra recurrentes ad tribunalia sæcularia, post sententias datas à iudicibus Ecclesiasticis, comprehenduntur tamen his sequentibus verbis: *Aut aliàs* (id est, aliter, aut alio modo) *fori Ecclesiastici iudicium eludentes.* Sic Filliuc. *tract. 16. c. 10. q. 11. dicto 3. n. 283.* Bonacina *disp. 1. q. 14. punct. 1. n. 23.* Reginald. *lib. 9. n. 369.* & alij. Nec plura de hoc Canone, quia quæ occurrere possunt, ex dictis *disp. 15.* dissolui à legente queunt.

DISPVTATIO XVII.

De decima-septima Excommunicatione lata contra vsurpantes Sedis Apostolicæ, & aliorum Ecclesiasticorum iurisdictiones, aut fructus, aut denique contra illos sine facultate superioris sequestrantes.

Quæstio Prima.

Contra quas personas lata sit hæc censura?

RESPONDEO, quod contra omnes, quæ iurisdictiones, seu fructus, redditus, & prouentus pertinentes ad Sedem Apostolicam, vel ad quascunque alias Ecclesiasticas personas, ratione bonorum Ecclesiasticorum vsurpant, aut eosdem sequestrant sine facultate legitima. Sic expressè colligitur ex textu huius Canonis, qui sic se habet.

Quive iurisdictiones, seu fructus, redditus, & prouentus ad Nos, & Sedem Apostolicam, & quascunque Ecclesiasticas personas, ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes vsurpant, vel etiam quauis occasione, vel causa, sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrant. Sic Canon, secundum quod referunt Navarr. *c. 27. n. 69.* Viualdus *casu 17.* Reginald. *lib. 9. c. 25. post n. 370.* & Bonac. *hic disp. 1. q. 18. in princip.*

Quæstio II.

An personæ, quæ per hanc Canonem prohibentur iurisdictiones, fructus, redditus, &c. Ecclesiasticorum vsurpare, sint solùm personæ publicæ, & potestatem habentes, an etiam priuatæ?

AFfirmare consequenter debebant Bonacina, & alij citati *supr. disp. præcedenti, q. 4.* quibus addi possunt Palao *disp. 3. punct. 18. c. 3.* Vgol. & Anton. de Sousa penes illum, qui apertè id sentiunt, eo quòd hic Canon etiam continuatur cum decimoquarto, vt denotat illa dictio relatiua, *Quive*: at in illo solùm tractatur de personis publicis: ergo & in isto.

Sed probabilius respondeo (iuxta à nobis supradicta) quod omnes personæ, tam publicæ, quàm priuatæ, prohibeantur vsurpare; quamvis principaliter personæ publicæ, & potestatem habentes, siue sint officiales, & Magistratus, siue etiam Imperatores, Reges, & Principes, eo quòd ratione potestatis, quam habent, faciliùs quàm priuatæ personæ bona prædicta soleant sibi vsurpare. Nam textus vniuersaliter loquitur. Nec constat ad contrarium tuendum, quod iste Canon cum decimoquarto, qui solùm de personis publicis agit, continuetur. Nam licèt hoc verum sit, non verò quod illa particula, *Quive*, sit relatiua ad personas, de quibus in illo Canone fit mentio: sed vniuersalis, & initiatiua nouæ clausulæ, & ideo comprehendit omnes, facitque hunc sensum: *Et omnes qui*, &c. Legatur Barbosa *dictione 414.* Sic Bonacina *hic disp. 1. q. 18. punct. 3. num. 1. & 2.* & penes illum Vgolinus, & Duardus. Alterius *lib. 1. disp. 18. cap. 1. columna 1.* Filliucius *tract. 16. cap. 8. quæst. 8. n. 222.* Reginaldus *cap. 25. cit. n. 372.*

QUÆSTIO III.

An non solùm laica persona, verùm etiam Ecclesiastica prædicta usurpantes, sint hac censura comprehensæ?

NEgat apud Bonacinam Anton. de Sousa *hic, c.* 28. *disput.* 90. *verf. Respondendum*, vbi ait: Ecclesiasticos non ligari censura, dum fructus Ecclesiasticorum sequestrant auctoritate Ecclesiastica, sed solùm dum funguntur laica auctoritate: vel dum præfatos fructus, tanquam sæculari titulo sibi debitos usurpant. Quia Summus Pontifex consulere intendit immunitati Ecclesiasticæ contra laicos. Et hanc sententiam esse probabilem, apertè innuit Reginaldus *n.* 372. *cit.* cum oppositam probabilem tantùm vocet. Et illam tenet Palao *punct.* 18. *num.* 3. & Duard. penes ipsum.

Sed probabiliùs certè respondeo: Non solùm laicas personas, verùm etiam Ecclesiasticas sub censura hac esse comprehensas. Quia Summus Pontifex absolutè, & universaliter loquitur, nec distinguit de laicis, vel Ecclesiasticis: ergo de omnibus indistinctè est intelligendus. Nam licèt præcipuè intenderit consulere bonis Ecclesiasticorum, ne auctoritate laicorum offendantur, verba tamen ejus generalia sunt, nec ad alios limitata. Sic Reginaldus *loc. cit.* Vgol. & Duardus, quos affert, & sequitur Bonacina *q.* 12. *cit. punct.* 3. *n.* 1. & 2. Filliuc. *tr.* 16. *c.* 8. *q.* 8. *dicto* 4. *n.* 212. Alterius *lib.* 5. *disp.* 18. *c.* 1. *col.* 3. & communis.

QUÆSTIO IV.

An fures, seu latrones qui fructus, seu proventus Ecclesiasticorum furantur, aut rapiunt, incidant in censuram hujus Canonis?

AFfirmat Sayrus *lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 4. Cujus sententiam eo non citato, reputat probabilem Filliucius *cap.* 8. *cit. quæst.* 12. *n.* 223. eo quòd verbum *usurpare*, etiam admittat hanc significationem, nempe acceptionem quamcunque rei alienæ, animo faciendi illam suam.

Sed probabiliùs longè respondeo: Non incidere, quia probabilius longè est, quod verbum *usurpare*, strictè, & formaliter sumptum, solùm significat illam actionem, qua quis aliena sibi tanquam propria, aut tanquam sibi debita adscribit, seu (ut alii loquuntur) illam actionem, qua quis rem alienam rapit, non tanquam alienam, sed tanquam propriam, ac si ad se pertineret: at sic est, quod fures non rapiunt prædicta bona, ac si ea ad se pertinerent, sed potiùs ut sunt aliena: ergo. Sic Caiet. *verb. excommunicatio, cap.* 27. *conditione* 2. Navarrus *cap.* 27. *n.* 70. *declaratione* 6. Suarez *hic, disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 96. Alterius *disp.* 18. *c*21 *col.* 4. *verf. Adhuc modum.* Tolet. *lib.* 1. *cap.* 28. *verb. Tertia.* Filliuc. *loc. cit.* Duard. Vgol. Reginald. & Sousa, quos citat, ac sequitur Bonacina *disp.* 1. *q.* 18 *punct.* 1. *n.* 3. & 4 Luysius *lib.* 3. *disp.* 28 *dub.* 6. *verf. Tertiò docet.* Sà *de excom. Bulla Cœnæ, n.* 17. Palao *disp.* 3. *punct.* 18. *num.* 4. & communis.

QUÆSTIO V.

An qui usurparet proventus alicujus Episcopatus, seu beneficii, aut Ecclesiæ vacantis, hanc incurreret censuram?

NEgant Caiet. *verbo Excommunicatio, c.* 27. *verf. Tertia*, & Toletus *lib.* 1. *summæ, c.* 29. *num.* 5. aliàs *c.* 28. *verf. Secunda.* Quia existimant, necessarium esse ad hanc censuram incurrendam, ut proventus, seu fructus, qui usurpantur, sint alicujus certæ Ecclesiasticæ personæ, vel communitatis, quia in textu excommunicatur solùm *usurpans jurisdictiones, fructus, vel proventus ad personas Ecclesiasticas pertinentes.* Sed sic est, quod quando dicta beneficia vacant, proventus illorum ad nullam certam personam pertinent: ergo qui illa sibi usurparet, licèt peccaret mortaliter, & esset noxius restitutioni, non tamen hanc censuram incurret. Horum sententiam esse probabilem, contra Suarium defendit Luysius *loc. cit. verf. Secundò necessarium est.*

Sed probabiliùs longè respondeo: Incurrere hanc censuram, quia hæc non est lata præcipuè in commodum personæ, sed in defensionem Ecclesiasticæ immunitatis, & dignitatis. Quod ergo intendit Pontifex per hunc Canonem, est cohibere usurpatores Ecclesiasticorum proventuum, sive illi ad determinatam pertineant personam, sive non; nam hoc valdè accidentarium est ad finem legis. Præterquam quod dici potest, præfatos fructus pertinere ad Summum Pontificem, tanquam ad supremum dispensatorem, qui potestatem habet eos tempore vacationis obvenientes impendendi in suos, vel in aliorum usus. Sic optimè Navar. *cap.* 27. *n. mihi* 70. *verf. Sexta, quod per illa verba*, ubi id latè contra Caietanum probat. Vgol. *hic c.* 17. §. 1. *verf. Quintò.* Sayrus *lib.* 3. *c.* 21. *n.* 4. Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 97. ubi ait contrarium sibi videri improbabile: Alterius *lib.* 5. *disp.* 18. *c.* 2. *col.* 4. *verf. Ex his quinque.* Filliucius *loc. cit. n.* 217. Bonacina *disp.* 1. *q.* 18. *punct.* 2. *n.* 31. & penes ipsum Duard. Reginald. & Sousa, Luysius etiam *loc. cit.*

QUÆSTIO VI.

An usurpans fructus Sedis Apostolicæ mortuō Summo Pontifice, hujus Canonis censuram incurrat?

REspondeo tanquam certum: Incurrere, quia usurpat fructus ad Sedem Apostolicam, seu ad Ecclesiam Romanam pertinentes, quod expressè prohibetur in textu, illis verbis: *ad Nos, & Sedem Apostolicam.* Sic DD. citati, præcipuè Navarrus *loc. cit.* ubi ait neminem contrarium dixisse. Qui addunt idem esse dicendum de usurpante fructus alicujus Monasterii, in quo aut omnes Religiosi mortui sunt, aut nulli tunc reperiantur, eo quòd aliò translati sint. Legantur Alterius, Suarez, Navar. Bonac. & alii *loc. cit.*

QUÆSTIO VII.

An usurpans fundos, prædia, Ecclesias, vel ipsamet beneficia, censuram hanc etiam incurrat?

NEgant aliqui, casu quo solùm usurpet fundos, prædia, Ecclesias, vel beneficia, non fructus ab iis provenientes: Quia Pontifex solùm excommunicat usurpantem fructus, proventus, aut redditus. Ita apud Bonacinam Duard. *hic quæst.* 8. *num.* 18. & Vgolin. *cap.* 17. §. 1. *num.* 1. Quorum sententiam speculativè loquendo esse veriorem, affirmat Palao *ubi infrà.*

Sed probabiliùs longè respondeo: Etiam censuram hanc incurrere. Quia occupans, seu usurpans præfata bona, & Ecclesias, verè dicitur usurpare sibi jus fruendi hujusmodi bonis: at sic est, quod nomine *fructus*, non solùm veniunt fructus, qui suaptè natura, vel industria hominum nascuntur, sed etiam ususfructus, aut jus fruendi, *l. vacca emptor, ff. de evict. & l. per servum*, §. *si ususfructus, ff. de usu, & habitat.* ergo usurpans prædicta bona, verè dicitur usurpare eorum fructus, & consequenter

hujus Canonis censuram incurrere. Sic Bonacina *disp.* 1. *q.* 18. *punct.* 2. *n.* 28. Alterius *lib.* 5. *disp.* 18. *c.* 1. *col.* 5. *dub.* 1. ubi ait id certissimum, & ab omni difficultate prorsus alienum sibi videri. Legatur idem *col.* 1. & 2. & Palao *disp.* 3. *punct.* 18. *n.* 19. ubi ait, hanc sententiam practicè loquendo esse tenendam.

Secus dicendum est de usurpante prædia beneficii temporalis, quia hic solùm excommunicatur usurpans fructus, redditus, &c. pertinentes ad Ecclesiasticas personas, ratione Beneficiorum Ecclesiasticorum. Sic Bonac. *n.* 29. & Duard. *can.* 17. *q.* 9. *n.* 2.

QUÆSTIO VIII.

An usurpans jurisdictionem spiritualem Prælatorum, fit per hunc Canonem excommunicatus?

NEgat Alterius *lib.* 5. *disp.* 18. *cap.* 1. *col.* 1. *vers. Injurisdictiones.* Qui existimat, Pontificem in hoc Canone solùm excommunicare usurpantem jurisdictionem temporalem Prælatorum, eo quòd de impedientibus jurisdictionem spiritualem pertractavit *in can.* 14. 15. & 16.

Sed probabiliùs longè respondeo: Etiam per hunc Canonem esse excommunicatum, quia longè probabilius est, per hunc Canonem excommunicari illum qui jurisdictionem quamcunque sibi verè usurpat, sive sit Ecclesiastica, sive temporalis, sive ordinaria, delegata, aut accessoria, sive contentiosa, aut gratiosa, aut voluntaria. Quia Canon absolutè, & universaliter loquitur de jurisdictionibus: ergo de usurpante quamlibet intelligendus est. Nec incongruum est in hoc Canone iterum de jurisdictione spirituali agere, cum hîc agat Pontifex de fructibus beneficii Ecclesiastici, inter quos jurisdictio recenseri potest, ut benè Suar. *disp.* 22. *sect.* 2. *n.* 9. Sic ipse *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 95. Vgolin. Duard. Sousa, & Filliuc. quos citat, & sequitur Bonac. *disp.* 1. *q.* 18 *punct.* 2. *n.* 3. Palao *disp.* 3. *punct.* 18. *n.* 9.

QUÆSTIO IX.

An qui scienter retinet fructus beneficii, aut Ecclesiæ ab aliis usurpatos, in excommunicationem hanc incidat?

REspondeo tanquam certum: Incidere statim ac illos tanquam proprios retinere incipit, quia qui retinet fructus Ecclesiasticos, animo eos sibi appropriandi, & non restituendi, verè dicitur illos usurpare; quamvis non ipse, sed alius arripuerit: nam in jure idem est rem usurpare, ac injustè retinere, cap. *Indignè*, 12. *q.* 2. & *c. Sicut*, *dist.* 47. Sic Alterius *c.* 1 *cit. dub.* 2. *pag.* 720. Filliuc. *tr.* 1 1. *c.* 8. *n.* 224. Duard. *can.* 17. *q.* 13. *n.* 3. *vers. Octavò.* Bonac. *punct.* 3. *n.* 3. ex quo constat, excommunicatos esse hæredes scienter detinentes fructus Ecclesiasticos à testatoribus usurpatos. Secus esset dicendum, si retinens non intenderet tales fructus sibi appropriare, sed solùm retinere tanquam alienos, quia tunc non incurreret hanc censuram, licèt peccaret contra justitiam injustè eos detinendo, ut *suprà q.* 4. est habitum.

QUÆSTIO X.

An qui usurpat fructus alicujus Clerici titulo patrimonii ei competentes, Canonis hujus censuram contrahat?

REspondeo dicendum: Non contrahere, quia tunc non usurpat fructus ad Ecclesiasticos pertinentes ratione ministerii, vel beneficii, vel Ecclesiarum, quod Canon exigit. Sic ex Caietano *verb. Excommun. cap.* 27. Navar. *cap.* 27. *num. ubi* 70. *vers. Sexta quod per illa*, Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 95. Graff. Fill. Duard. Sousa, Toler. & alii, quos citat, & sequitur Bonac. *disp.* 1. *q.* 18. *punct.* 2. *n.* 25. & 27. & *punct.* 3. *n.* 5. Qui addit id adhuc habere verum, casu quo usurparet fructus ex bonis patrimonii, ad cujus titulum fuit ad sacros Ordines promotus. Quod additum est verum, quidquid contrarium sentiant Vgolinus *hic c.* 17. *§.* 2. *n.* 1. *vers. Secundò.* Duard. *hic q.* 5. *n.* 5. & *q.* 13. *n.* 2. & Marta *de jurisd. part.* 4. *casu* 1 1. 49. & 101. Quorum sententiam reputat probabilem Filliucius, licet probabiliorem nostram *tract.* 16. *c.* 8. *q.* 9. *n.* 214.

QUÆSTIO XI.

An creditor, qui non potest alia via suum creditum recuperare, incurrat hanc censuram subtrahendo Clerico ex fructibus beneficii quantum credito correspondet?

REspondeo tanquam certum: Non incurrere. Sic Filliuc. *tr.* 16. *cap.* 8. *quæst.* 1 1. *dicto* 5. *n.* 227. his verbis: Idem dicendum, si creditor non valens alia via recuperare suum creditum, occultè sibi satisfaciat, vel etiam per vim sibi appropriet; quia accipit, quod sibi debetur justo titulo (*nempe compensationis*) & multò magis si per judices competentes Ecclesiasticos eosdem fructus capi faciat tanquam pignora, *&c.* Sic ille. Et ante illum Navar. *lib.* 5. *consil. de sent. excom. consil.* 31. *per totum, & in Man. c.* 27. *n.* 69. aliàs 70. ex Caiet. *verb. excommunicatio, c.* 27. Alterius *lib.* 5. *disp.* 18. *cap.* 1. *col.* 4. *vers. Hinc sequitur.* Bonacina *disp.* 1. *q.* 18. *punct.* 3. *n.* 6. Addens idem à fortiori dicendum esse de illo qui consentiente beneficiario expressè, vel tacitè fructus ipsius subtrahit.

QUÆSTIO XII.

An Clerici cædentes arbores frugiferas suorum beneficiorum, & eas sibi appropriantes, in hanc excommunicationem incidant?

REspondeo tanquam quid certum: Non incidere; quia licèt, cum sint tantùm usufructuarii, nequeant cædere arbores fructiferas sui beneficii, tamen cum sua beneficia legitimè possideant, non possunt propriè dici usurpatores dictarum arborum, etiam sibi eas appropriando, & consequenter in hanc censuram non incidunt. Sic Filliucius *loc. cit. n.* 225. & Bonacina *q.* 18. *cit. punct.* 2. *n.* 30. Qui tamen ex Navarro addunt, incidere nihilominus in suspensionem, vel excommunicationem latam *in Clem.* 1. *de reb. Eccles. non alien.* casu quo cædens prædictas arbores alienavit, illas vendendo, donando, aut aliis modis alienando. Et hæc sufficiant pro primæ hujus Canonis clausulæ explicatione. Pro secunda sit

QUÆSTIO XIII.

An personæ quæ per hunc Canonem prohibentur sequestrare dictos fructus Ecclesiasticos, non solùm sint publicæ, sed etiam privatæ?

REspondeo tanquam certum, solùm personas publicas prohiberi sequestrare dictos fructus. Quia sequestratio propria nequit fieri nisi auctoritate judicis. Sic optimè Alterius *lib.* 5. *disp.* 18. *cap.* 2. *col.* 3. his verbis: Sequestrare est rem penes tertium deponere, quod duobus modis contingit fieri. Altero modo consensu partium, & dicitur voluntaria sequestratio. Altero modo auctoritate judicis,

&

& appellatur necessaria, vt notat Abbas *in c. Dilectus, n. 11. & seq. de sequestr. possess.* &c. in hoc Canone accipitur pro sequestratione necessaria, quæ fit à iudice. Fertur enim hæc excommunicatio ad tuendam dignitatem, & iurisdictionem Prælatorum Ecclesiasticorum contra iudices sæculares, qui illam vsurpare volunt, & potestate laicali ratione officij, quod gerunt, sequestrant iurisdictionem, & fructus ad Ecclesiasticas personas spectantes. Sic ille. Sed an benè in hoc, quod id limitet ad iudices sæculares, statim videbimus. Filliucius etiam *tract. 16. cap. 8. quæst. 8. dicto 4. n. 212. & 229.* Bonac. *disp. 1. q. 18. punct. 1. n. 8.* vbi *sequestrare* in genere definit: Esse rem aliquam, de qua inter duos controuertitur, tradere alicui certæ personæ custodiendam, vel etiam possidendam, donec lis dirimatur, & constet cui de iure debeatur. *Sequestrare* verò prout in hoc Canone sumitur, dicit idem esse, ac bona iurisdictionalitet deponere, seu impedire ne ab Ecclesiasticis personis ad quas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, vel beneficiorum pertinent, percipiantur. Legatur ille. Necnon Suarez *disp. 21. sect. 2. n. 98.* Duard. *hic quæst. 10.* Regiuald. *lib. 9. c. 25. à n. 374.* Alterius, & Filliucius *loc. cit.*

QVÆSTIO XIV.

An etiam Iudices Ecclesiastici sequestrantes bona ad personas Ecclesiasticas pertinentia, sint sub hac censura comprehensi?

NEgant, vt nuper vidimus, Alterius, & Filliucius *loc. cit.* Vgolinus *hic, vers. Est etiam.* Duardus *q. 13. vers. Ampliatur*, & Sousa *c. 7. disp 90.* ob rationem ab Alterio allatam. Et quamuis satis probabiliter:

Nihilominus non minùs respondeo, esse etiam sub hac censura comprehensos. Quia Canon generaliter loquitur, nec distinguit de laicis, aut Ecclesiasticis: ergo. Sic Bonacina *disp. 1. q. 18. punct. 3. n. 2. & 7.* & constat ex dictis suprà *quæst. 5.* agentes de personis, quæ comprehenduntur sub censura lata in prima huius Canonis clausula.

QVÆSTIO XV.

An non solùm iudices, sed etiam eorum Ministri exequentes sequestrum, hanc excommunicationem incurrant?

REspondeo tanquam certum: Etiam incurrere, quia etsi ministerialiter, veri sunt sequestratores. Adde, quod exequens, vnum censetur cum iudice mandante, cùm illius auctoritate operetur, & vnum fit vtriusque delictum, *l. Athletas, ff. de fals.* Sic Filliuc. & Sousa *loc. cit.* qui tamen solum de Ministris laicæ potestatis loquuntur, & licèt consequenter, non ita benè, iuxta nuper à nobis dicta. Bonacina *punct. 3. cit. n. 9.* & alij communiter.

QVÆSTIO XVI.

An qui instat, & procurat apud iudicem, præsertim sæcularem, sequestrationem Ecclesiasticorum fructuum sibi concedi, incidat in hanc censuram?

AFfirmat Toletus *lib. 1. sum. c.* Bonacinæ *30. n. 6. vers. Aduerte*: mihi *cap. 29. num. 4.* his verbis: Aduerte etiam excommunicationem Bullæ extendi ad per se, vel per alios, directè, vel indirectè aliquid prædictorum facientes, exequentes, procurantes, consilium, auxilium, aut fauorem dantes. Vbi nota *R. P. Leand. de Censuris.* hanc extensionem comprehendere omnia à principio decimæquartæ inclusiuè excommunicationis dicta, vt notat Syluester *verb. excommun. 7. §. 70. 71. 72.* & Tabiena *verb. excommun. 6. n. 12.* & propterea sub vno contextu, *esse*, legitur. Ita Toler. & ex parte Duard. *can. 17. q. 2. n. 1. & q. 15.* Quorum sententiam esse probabilem ait Filliuc. si verum sit decimamquintam, decimamsextam, & decimamseptimam excommunicationem vnum caput efficere.

Sed probabilius multò respondeo dicendum, quod licèt olim tempore Clementis VII. & Pauli III. verè incideret in hanc censuram procurans apud iudicem sequestrationem præfatam, eo quòd in Bullis illorum addita erant hæc verba, *Vel per se, vel alium, seu alios, directè, vel indirectè prædicta exequi, vel procurare, aut in eisdem consilium, auxilium, vel fauorem præstare non verentur.* Modò tamen nullo modo incidat, quia præfata verba sublata sunt his temporibus à Bulla, ex quo apertè colligitur, Summum Pontificem non intendere censura afficere procurantes, aut instantes apud iudices, sibi sequestrationem fructuum Ecclesiasticorum concedi: quia quando verba legis tolluntur, dispositio, quæ ex verbis sumenda est, cessat, *l. 4. §. Prætor, ff. de damn. infect. l. statum, in pr. ff. de admin. tut.* vbi Bart.

Nec obstat, quod opponit Toletus, quod hic Canon connectatur cum præcedentibus, in quibus etiam excommunicantur mandantes, procurantes, &c. Quia verba præcedentium Canonum, seu excommunicationum, nullo modo referuntur ad hunc Canonem, cùm distinctum sensum à præcedentibus faciat. Sic Nauarr. *consil. mihi 58.* (Bonacinæ *26.*) *de sent. excomm. per totum*, & ex illo Alterius *lib. 5. disp. 18. c. 2. vers. Postulabit aliquis.* Filliuc. *tract. 16. c. 8. quæst. 12. n. 228. & 232.* Vgolin. & alij, quos affert, & sequitur Bonacina *disp. 1. q. 18. punct. 3. n. 10.*

QVÆSTIO XVII.

An iudex sequestrans fructus Ecclesiasticos, ad tollendas lites, aut ob aliam honestam causam, sit per hunc Canonem excommunicatus?

REspondeo tanquam quid certum: Esse, quia Pontifex quamlibet sequestrationem, quauis occasione, vel causa fiat, expressè sub excommunicatione prohibet. Per hanc enim dictionem, *Quauis*, quæ vniuersalis est, remouet omnem excusationem, quæ excogitari potest. Vnde siue fructus Ecclesiastici sequestrentur ad tollendas lites, contentiones, inimicitias, aut discordias, & alia mala: aut ne distrahantur, aut dissipentur; aut ne illos retinens ius acquirat in possessorio, siue ex quacumque alia causa, semper incurritur hæc censura. Sic Alterius *lib 5. disp. 18 cap. 1. col. 2. vers. Vel etiam quauis occasione.* Duard. & Vgolinus, quos sequitur Bonacina *punct. 3. cit. n. 11.*

QVÆSTIO XVIII.

An iudices laici, qui fructus Ecclesiasticos sequestrant sine facultate legitima, incurrant hanc censuram. si id faciant, vt Ecclesiastici tadio affecti desistant ab vsurpatione sæcularis iurisdictionis, casu quo vsurpatam illam habeant?

NEgatiuam sententiam tenuisse Couarruuiam *pract. quæst. cap. 35. n. 3.* & alios apud Martam, & Duardum, affirmat Bonacina *infrà* citandus. Sed certè Couarruuias *loco* à Bonacina *citato* id nullo modo docet, vt legenti constabit. Vnde quidquid alij sentiant:

Oppositum omnino respondeo dicendum, Indices præfatos etiam in casu præassignato excommunicationem hujus Canonis incurrere. Quia sub pœna illius absolutè prohibet Pontifex bona Ecclesiasticorum quavis occasione, vel causa sine legitima licentia sequestrari. Sic Marta, Duard. & Azor, quos citat, ac sequitur Bonac. *disp.* 3. *q.* 18. *punct.* 3. *n.* 1 2.

QVÆSTIO XIX.

An non solùm Romanus Pontifex, sed & alii Prælati possint judicibus sæcularibus facultatem sequestrandi fructus Ecclesiasticos concedere?

Respondeo tanquam certum: Posse, quia id expressè habetur in hoc Canone, iis verbis: *Sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia.* Possunt ergo etiam talem facultatem concedere Episcopi, & eorum Vicarii, necnon & à fortiori Legatus Sedis Apostolicæ, vel Nuncius. Quia sicut hi omnes potestatem sequestrandi habent, ita etiam ad aliis ipsam tribuendam. Sic Alterius *lib.* 5. *disp.* 18. *cap.* 2. *col.* 1. *in princip.* & *col.* 2. *vers. Sine Romani Pontificis.* Vgolinus *hic vers. vel etiam.* Reginaldus *lib.* 9. *cap.* 25. *num.* 173. Bonacina *punct.* 5. *cit. n.* 14. Addens eandem facultatem concedere posse partes litigantes, modò utraque consentiat.

QVÆSTIO XX.

An bonorum Ecclesiasticorum usurpatio non solùm in hac Bulla, sed etiam in aliis locis vetita sit?

Respondeo esse pluribus in locis, cap. *Non minus, de immun. Eccles.* cap. *Prædia, & seqq.* 12. *quæst.* 2. cap. *Attendendum est,* 17. *quæst.* in Concil. Lateran. sub Leone X. *sess.* 9. & 10. & novissimè in Tridentino *sess.* 22. *cap.* 11. & *ultimo.* De quibus latè agit Bonacina *hic disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 4. *per totum.* Legantur etiam Alterius *lib.* 5. *disp.* 18. *cap.* 2. *col. ultima,* Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 8. *quæst.* 12. & alii.

DISPVTATIO XVIII.

De decima-octava Excommunicatione lata contra imponentes Decimas, & alia onera Ecclesiasticis personis, Ecclesiis, Monasteriis, & eorum fructibus.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quas personas fertur hac Excommunicatio?

Respondeo dicendum, quod feratur *Primò* contra omnes personas cujuscunque sint dignitatis, ordinis, conditionis, & præeminentiæ, imponentes Decimas, Collectas, Tallias, præstantias, & alia onera, per se, vel per alios, directè, vel indirectè, Clericis, Prælatis, & aliis personis Ecclesiasticis, ac earundem personarum, Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis: necnon eorundem fructibus, redditibus, & proventibus.

Secundò fertur contra Exigentes prædicta tributa, & onera Ecclesiasticis enumeratis, vel eorum bonis imposita.

Tertiò contra recipientes dicta tributa, seu onera præfatis Ecclesiasticis imposita, etiam ab eisdem sponte ea dantibus, seu solventibus.

Quartò contra facientes per se, vel per alios prædicta onera Ecclesiasticis imponere, seu exigere. Et contra Exequentes mandatum impositionis, & exactionis dictorum onerum. Necnon & contra Procurantes, ut talia onera, & tributa imponantur, aut imposita exigantur, & recipiantur.

Quintò denique fertur contra præstantes auxilium, consilium, vel favorem ad imponenda Ecclesiasticis, aut exigenda, & recipienda ab eisdem tributa, & alia onera. Sic Filliuc. Alterius, & Bonac. *hic* ex textu hujus Canonis, qui sic se habet.

Quive collectas, decimas, tallias (seu taleas) *præstantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & aliis personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorúmque fructibus, redditibus, & proventibus hujusmodi absque simili Romani Pontificis speciali, & expressa licentia imponunt, & diversis etiam exquisitis modis exigunt, aut sic imposita etiam à sponte dantibus, & concedentibus recipiunt. Necnon qui per se, vel alios, directè, vel indirectè, prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel favorem præstare non verentur, cujuscunque sint præeminentia, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status, etiamsi Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, & alii Potentatus quicunque, etiam Regnis, Provinciis, Civitatibus, & Terris quoquo modo Præsidentes, Consiliarii, & Senatores, aut quavis etiam Pontificali dignitate insigniti. Innovantes decreta super his per sacros Canones, tam in Lateranensi novissimè celebrato, quàm aliis Conciliis generalibus edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis.* Sic Canon.

Legantur super eo DD. citati, aliique mox citandi.

QVÆSTIO II.

An in hanc excommunicationem incidat Princeps qui imponit gabellas, & alia tributa Clericis in minoribus Ordinibus constitutis?

Negare videtur Angles *in floribus Theol. tom.* 2. *qq. de restitutione vectigalium, diff.* 5. eo quòd sic dicat, Clerici in majoribus Ordinibus constituti, à Subdiaconatu scilicet usque ad Sacerdotium, & Monachi, atque Moniales à cujuscunque tributi solutione exempti sunt, exactoresque excommunicati sunt, & ad restitutionem tenentur, &c. Ita Angles.

Sed tanquam certum respondeo, incidere. Quia certum apud omnes est, Clericos in minoribus constitutos, esse immunes ab onere tributorum, comprehendique in hoc Canone nomine *Clericorum*, cum verè sint Clerici: ergo Princeps qui sine expressa licentia Pontificis eis imponeret gabellas, aut alia tributa, aut ab illis talia exigeret, verè in censuram hujus Canonis incideret. Sic communiter DD. Molina, Malderus, Lessius, Vasquez, Rodriguez, & alii plures, quos affert, & sequitur Diana 1. *part. tr.* 2. *res.* 36. & *p.* 4. *tr.* 1. *res.* 10. Qui id intelligit loquendo de jure communi; nam in aliquibus regnis, inquit, Clerici in minoribus constituti, si actu beneficium non habent, non sunt exempti ab onere tributorum, & ideo ea ex consuetudine scita, & approbata à Pontifice solvunt. Legatur.

QVÆSTIO

QVÆSTIO III.

An saltem absque incursione huius Censuræ possit Princeps imponere tributa, & alia onera Clericis solùm prima Tonsurâ insignitis?

AFfirmat expresse Angles *loc.cit.* his verbis: Medina *ubi suprà*, tenet Clericos primæ Tonsuræ hac immunitate gaudere, quod est contra totius Hispaniæ usum, & in jure Canonico non habetur; nam in cap. *Quamquam, cit.* solùm fit mentio Ecclesiasticorum, & in cap. *Adversus*, & *in cap. Memmimus*, *de immunit. Ecclesiarum.* Habentes autem primam Tonsuram non sunt Ecclesiastici. Quamvis enim privilegio Canonis, *si quis suadente*, gaudeant; non tamen privilegio fori, juxta decretum Concilij Tridentini *sess.23. c.7.* Hinc portitores pedagia à Clericis, vel pro seipsis, vel pro rebus suis deportandis exigentes excommunicati sunt, & ad restitutionem tenentur, si sint in majoribus Ordinibus constituti, non autem si in prima Tonsura. Ita Angles. Cujus sententiam sequuntur apud Dianam Lassarte *de decim. vendit. c.19.num.22.* Gutierrez *pract.qq.lib.1.q.8.* Ledesma *tom.2.sum.tract.17.c.2.concl.27.* & Ioan. de Cruce *in director.consc.1.part.precept.7. art.1.concl.1.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo, non posse illis imponere tributa, aut alia onera, absque incursione excommunicationis latæ in hoc Canone. Quia longè multò probabilius est, quod nomine Clerici, & Ecclesiasticorum veniant Clerici etiam primæ Tonsuræ: at sic est, quod in hoc Canone excommunicantur imponentes tributa, & alia onera Clericis, & aliis personis Ecclesiasticis: ergo. Sic docent Molina *tom.3. tract.2.disp.270.n.5.* Malder. *in 2.2.tract.5.c.9.dub.8.* Lessius *lib.2.c.33.dub.5.n.39.* & alij, quos citat ac sequitur Diana *1.p.tract.2.resol.36.* Quibus addi possunt Bonacina *hic q.16.punct.3.* & *q.15. punct.etiam 3.§.2.n.2.* Barbosa *de Iure Eccles.lib.3.c.19.§.5.n.15.* Palao *tom.1.disp.unica.punct.9.n.13.* Machado *tom.2. sum.lib.4.part.1.tract.14. docum.10. n.2.* vbi sic ait: [Por disposicion del Derecho comun, cap. *Non minus*, cap. *Adversus, de immun. Eccles.* & cap. *Quamquam, de cens.in 6.* gozan de este privilegio de no pagar alcavala, ni las demas imposiciones, todos los Clerigos generalmente, assi los de Orden sacro, como los de menores, y de prima Tonsura.] Sic ille, & novè Torreblanca *de Iure spirituali lib.2.c.12.* & *lib.15.c.5.* & *seqq.* Philibertusque *de Ordine tract.2. part.1. cap.1.* Quos citavimus, & sequuti etiam fuimus *2.p.de Sacram.tract.2.disp.2. quæst.8.*

QVÆSTIO IV.

An ad minus licitè possit Princeps imponere tributa, & alia onera Clericis, qui non servant præscripta à Concilio Tridentino sess. 23. cap 6.

AFfirmant apud Dianam Homobonus *de exam. Eccles.p.1.tract.7.c.29. q.120.* Layman. *lib.4. tract.9.c.6. n.3.* Suarez *contra Regem Angliæ lib.4. c.27.n.14.* Azor *part.3.lib.5.c.19.q.6.* Fillluc. *tr.16. c.11.n.298.* Coriolan. *hic excommun.19.* Alter. *lib.5. disp.19.c.6.dub.10.* Barbosa *in Collect. tom. 2. lib.3. tit.49.c.7.n.7.* Cevallos *tract.de cognit. per viam violent.in proœm.c.7.n.22.* Molfes. *tom.2.tract.6. cap.10. n.63.* & *tom.2.tract.12.c.22.n.162.* & Reginald. *lib.9.c.25.n.376.* vbi sic ait: Notandum est tertiò, hic nomine Clericorum non comprehendi Clericos primæ Tonsuræ, aut etiam minorum Ordinum, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant, aut Clericalem habitum, & Tonsuram deferentes alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi serviant, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel universitate de licentia Episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versentur. Id quod habetur ex Concil. Tridentino *sess.22.c.6.de reform.* Ita Reginaldus. Per cujus verba cognosces præscripta à Tridentino. Citat etiam Machado pro hac parte Bonacinam *de Censur. disp.2.q.4.punct.2.n.1.* Sed haud benè, quia Bonacina *loco citato, punct.1.* (non 2.) *num.1.* solùm ait, has præfatas conditiones reperiri debere in Clerico, ut gaudeat privilegio Canonis, seu fori, quod est verissimum, cùm illas ad id prærequirat Concilium, non verò eas requirit ut gaudeat privilegio immunitatis à tributis, & gabellis, cum oppositum *ubi infrà* doceat. Vnde

Probabiliùs respondeo, nec in præassignato casu posse Principem imponere gabellas, & alia tributa Clericis, etiamsi non servent requisita à Concilio Tridentino, absque incursione hujus Censuræ. Quia dicti Clerici de Iure communi sunt exempti, ut diximus, à solutione gabellarum, & aliarum impositionum. Et quamvis Clericus simplex (ait Bonacina) non habens beneficium, non gaudeat privilegio fori, nisi habitum, & tonsuram deferens alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inserviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua schola de licentia Episcopi versetur, juxta Tridentinum *loc.cit.* nihilominus aliis privilegiis non privatur, quia Concilium Tridentinum prædicta requirit solùm in eo, qui privilegio fori gaudere cupit, consequenter non est facienda extensio ad alia privilegia. Hucusque Bonac. *tom.2. disp.1. de Bulla Cœna, q.19.punct.3.§.3.num.1.* & *2.* Molina etiam & Malder. *loc.quæst. praced. cit.* Lessius *dub.5. cit.n.38.* Garcias *de benef.tom.2.c.3. part.2.n.5.* Comitolus etiam *in respons.moral.lib.6.q.20.* Torreblanca *in defensione lib.de Magia, c.6.n.96.* Barbosa *de jure Eccles.lib.1.c.39.§.5.n.15.* & *16.* Qui omnes testantur sic esse declaratum à Sacr. Cardinalium Congregatione. Diana *2.part.tract.2.resol.37.* ubi ait, de hoc non esse amplius dubitandum. Machado *tom.2. lib.4.part.1.tract.14.docum.19. n.2.* Sanchez *lib.7. Moral.c.13.n.35.* & penes ipsum Navar. *lib.5. consil. 24.tit.de privileg.* Gonzalez, Azevedo, & alij.

QVÆSTIO V.

An Princeps possit absque incursione huius excommunicationis imponere gabellas, aut alia tributa super bona Novitiorum?

AFfirmant apud Dianam Parladorius *rer. quotidianar.lib.1.c.13.n.21.* & Lassart. *tract.de decim. vendit. c.19. n. 50.* Quia Novitius non est verè Religiosus, & potest transire ad sæculum. His addit Sanchez *ubi infrà*, Emanuelem Rodriguez *tom.2. qq. regul.q.47.art.8.ad finem*, & *tom.3.q.74.art.9.* & Gironda *de Gabellis 7.part.in princip.n.46.* licèt hic cum Parladorio apud Sanchez cum limitatione aliqua loquatur. Ita etiam Portel. *in dub.Regul.verb. Novitij annus, n.53.*

Sed multò veriùs, & probabiliùs respondeo: non posse absque incursione Censuræ. Quia multò probabilius est, quod Novitij, tam sub nomine Clerici, quàm sub nomine personæ Ecclesiasticæ, super quorum bona prohibentur Principes imponere gabellas, & alia onera, comprehendantur, ut communiter docent Doctores: ergo. Sic Sanchez *lib.6.summ. c.20. n.16.* & penes ipsum Bertachinus *de gabellis 7. p. n.56.* Molina *tom.3.de Iust.disp.672.n.2.* & Mena *in suis variis, lib.2. quæst.21.n.298.* His addi possunt

Malderus in 2. 2. tr. 2. c. 16. dub. 8. Luysius Tortian. tom. 5. in 2. 2. disput. 44. n. 12. Barthol. à Sancto Fausto in speculo Confess. disp. 33. q. 14. n. 2. Barbosa in Collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. c. 7. n. 11. Grassis de effectibus Cleric. effect. 3. Quos omnes, & alios nonnullos Canonistas citat, & sequitur Diana 1. p. tr. 2. res. 38. & 3. p. tr. 2. resol. 73. Quibus ego adhuc addo Bonacinam hic disput. 2. q. 16. sect. 1. punct. 3. num. 10. & 11. & magis ad propositam quæst. ead. disp. 1. q. 19. punct. 3. §. 1. n. 2. Machado cum aliis apud ipsum lib. 5. p. 1. tract. 2. docum. 3. num. 2.

Nec obstat argumentum Ignatij de Lassarte, respondetur enim, quod licèt Nouitius non sit verè & propriè Religiosus cum effectu; tamen in fauorabilibus habetur vt talis, & largo modo Religiosus, & Professus dicitur, & ideo gaudet priuilegiis Professis concessis. Legatur Diana locis citatis.

Qvæstio VI.

An onus hospitandi milites, aut Principes, &c. possit personis Ecclesiasticis imponi?

Respondeo tanquam certum, non posse. Quia id onus vel imponitur ratione personæ, vel ratione bonorum: sed neutro modo potest imponi Ecclesiasticis, cum hi exempti sint à laica potestate, tam quoad bona, quàm quoad personas: ergo. Sic Baldus, Panormitanus, Quaranta, Belletus, & Filliuc. quos citat & sequitur Bonacina hic q. 19. punct. 3. §. 1. n. 5. Qui idem cum Filliucio dixerat n. 4. loquendo de oneribus, quæ à subditis soluuntur Principi pro capite; hæc namque Ecclesiasticis imponi nequeunt à laicis absque priuilegio speciali Pontificis.

Qvæstio VII.

An exigentes, aut extorquentes ab Ecclesiasticis gabellas, aut alia tributa, casu etiam quo hac tantummodo laicis sint imposita, excommunicatione huius Canonis afficiantur?

Affirmat Alterius lib. 5. disp. 15. c. 3. col. 3. pag. 735. Quia in hoc Canone excommunicantur exigentes à Clericis gabellas, & alia tributa: ergo incidunt in hanc Censuram qui exigunt huiusmodi onera à Clericis, siue illa fuerint imposita Clericis, siue tantum laicis, hoc enim nihil refert, cùm in hoc Canone excommunicentur exigentes à Clericis gabellas super iis impositas. Ita Alterius, qui citat pro se Sylvestrum excommunic. 9. §. 46. vers. Hodie tamen. Sed certè Syluester ibi, si id affirmat, est valde obscurè. Innuere tamen hanc partem Reginaldum lib. 9. n. 377. fatetur Bonacina infrà citandus. Sed hic Auctor nil aliud dicit, quàm Syluester loc. cit. & contrarium expressè docet, vt infrà.

Multò ergo probabiliùs respondeo: non affici excommunicatione huius Canonis exigentes à Clericis gabellas, & alia onera, quoties hæc non fuerint Ecclesiasticis imposita. Quia probabilius est, quod Pontifex hic tantum excommunicet exigentes, aut recipientes tributa, & onera imposita Ecclesiasticis, vel eorum bonis, fructibus, &c. ergo exigens gabellam, pedagium, seu tributum aliquod ab Ecclesiasticis, de quibus Princeps in impositione dictorum onerum nullam mentionem fecit, non afficitur excommunicatione huius Canonis. Sic Saytus lib. 3. cap. 25. n. 10. Viualdus hic n. 12. in nouis. alias 117. Suar. disp. 23. sect. 4. n. 22. Toletus lib. 1. c. 41. ad finem. Duardus Can. 18. q. 15. n. 1. Filliuc. tr. 14. c. 4. quæst. 10. n. 62. Sousa, Quaranta, & Vgolinus, quos omnes refert, & sequitur Bonac. hic disp. 1. quæst. 19. punct. 1. n. 6. Qui etiam citat pro hac parte Reginaldum loc. cit. pro contraria n. 376. & 381. Et benè certè, nam id expressè docet, & probat his verbis: Si custodes alicuius pontis, portus, vel fluminis, pedagium, gabellas, aut alia onera petant ab Ecclesiasticis transeuntibus, vel Ecclesiastici ipsi transeuntes spontè illis dent, non incurrere hanc Censuram, nisi talia onera essent ipsis quoque Ecclesiasticis imposita: quia in textu particula coniunctiua, cum dicitur, *imponunt, & diuersis etiam exquisitis modis exigunt*; indicat ad hanc excommunicationem duo illa debere simul concurrere, nempe & quod prædicta onera sint Ecclesiasticis imposita, & quod ab ipsis exigantur, vel ab ipsis spontè dantibus recipiantur. Sic Reginaldus. Non ergo potest dubitare quis de mente huius Auctoris. Sic etiam Palao disp. 3. punct. 19. n. 12. Conueniunt tamen vtriusque sententiæ DD. præfatos Custodes dicta tributa exigentes affici excommunicatione cap. *Quanquam, de Censib.* in 6. quæ tamen non est Papæ reseruata.

Qvæstio VIII.

An exigentes pretium à Clerico pro translatione & transitu fluminis, in hanc incidant Censuram?

Respondeo tanquam certum: quod non. Quia id non recipit tanquam tributum, & onus impositum, quod solùm prohibet Pontifex à Clericis exigi: sed tanquam sui laboris, & operis pretium, quo operarius quisque dignus est. Sic Suarez disp. 23. sect. 4. n. 21. Alterius lib. 5. disp. 19. c. 3. col. 4. vers. Quintò notandum. Filliucius tr. 14. c. 4. q. 10. & tr. 16. c. 11. quæst. 2. n. 197. Duardus, Panormitanus, Nauarrus, Caietanus, & alij, quos citat, & sequitur Bonacina q. 19. cit. punct. 2. n. 8.

Qvæstio IX.

An recipiens tributum ab Ecclesiastico spontè datum, hanc excommunicationem incurrat?

Affirmant absolutè quidam Doctores, eo quòd in Canone dicatur, *aut sic imposita, etiam à sponte dantibus, & concedentibus recipiunt*: ergo.

Sed clarius respondeo: incurrere, casu quo tale tributum esset etiam contra Clericos impositum, minimè verò aliàs. Quia ad incurrendam hanc Censuram duas conditiones requirit Canon. Prima est, quod tributum, aut onus sit contra Clericos impositum: & secunda, quod sic impositum ab eis petatur, vel eis voluntariè dantibus recipiatur, quod patet legenti clarè. Recipiens ergo aliquid à Clericis tanquam sibi debitum, seu ob impositionem onerum, etiamsi id recipiat absque præuia petitione, sed à voluntariè dante, hac Censura manet ligatus, minimè verò si id non recipiat tanquam sibi debitum, quia non est tale tributum Clericis impositum. Sic Suarez disp. 21. sect. 2. n. 99. & disp. 23. sect. 4. n. 21. Viualdus hic casu 18. n. mihi 117. Duard. Can. 18. q. 18. Saytus lib. 3. c. 25. n. 10. Reginaldus lib. 9. n. 376 quæst. antecedenti cit. Bonac. disp. 1. q. 10. punct. 2 n. 10. Alex. Bertach. Sousa, Grassis, & Ruio. apud ipsum. Pal. disp. 3. punct. 19. n. 51. & alij.

Qvæstio X.

An exigens, aut mandans exigi tributa à Clericis animo ea restituendi in fine anni, excommunicationem huius Canonis contrahat?

Negat Duardus hic Can. 18. quæst. 15. n. 3. casu solùm, quo exigens, aut mandans in fine anni restituat

restituat aliquid plus supra id quod exegit, in recompensationem dicti incommodi, & interesse.

Sed absolutè loquendo respondeo: excommunicationem hujusmodi contrahere, etiamsi id faciat ad vitandas fraudes Publicanorum exigentium tributa. Quia revera præfatus exigens cogit Clericos anteà ad solvenda dicta tributa, quod clarè prohibetur in hoc Canone. Nec facit quid limitatio Duardi, quia illa major compensatio quam facit exigens in fine anni, non tollit excommunicationem antea ob injustam exactionem contractam. Sic Alterius *lib.5. disp.59. c.3. col. ult. vers. Sextò notandum, pag.*734. Bonac. *punct.2.cit.n.*51. & alii.

Quamvis Diana 1.*p.tr.2.ref.*45. sentiat oppositum esse licitum, casu quo illa exactio tributorum fiat ex concordatis factis cum Episcopis, & consentientibus atque volentibus ipsis Clericis non renunciantibus privilegio, sed sustinentibus ejus effectum differri in tempus, quod proximè sit magis opportunum, sine ullo onere, & interesse. Et quamvis id satis sit probabiliter dictum, non tamen tollit veritatem nostræ sententiæ directè quæstioni propositæ respondenti.

QVÆSTIO XI.

An imponens onera, sive personalia, sive realia, famulis Clericorum, Censura hujus Canonis ligetur?

AFfirmat Filliucius *tract.*16.*c.*51.*quæst.*4 *n.*302. Quia hæc onera, inquit, redundarent in ipsos Ecclesiasticos.

Sed absolutè omninò respondeo negativè. Quia in hoc Canone solùm excommunicantur imponentes onera Ecclesiasticis: sed famuli Clericorum non sunt Ecclesiastici; ergo non remanent excommunicati imponentes onera quæcunque contra illus. Sic Bonac. *disp.1.q.19.pun.3.n.6.*& Duard.*hic Can.*18.*q.*14.*n.*1. Qui secus dicunt casu quo Princeps, aut alius imponeret gabellas, aut alia tributa, & onera colonis Ecclesiasticorum, aut eorum consanguineis, seu aliis qoi cum Ecclesiasticis bona indivisa habent, ex quorom impositione ipsi Ecclesiastici damnum aliquod paterentur; nam tunc imponentes onera dictis Colonis, aut consanguineis Ecclesiasticorum, & eorum fructibus, hac excommunicatione afficerentur. Legantur Bonac.*hic.q.19.punct.1.n.*15. Alter. *lib.3.disp.*19. *c.4.col.*2. Duard.*q.*17.& alii penes ipsos.

QVÆSTIO XII.

An Princeps imponens tributa super bona patrimonialia, & aliunde acquisita Clericorum, hoc Canone sit excommunicatus?

NEgant aliqui DD. quia existimant prædicta bona esse laicalia, & potestati Principis subjecta: ergo possunt ab illo tributis, & oneribus gravari. Ita apud Bonac. Purpuratus *consil.*324. & apud Dianam Bobadilla *in polit. tom.1.lib.2.cap.*18.*n.*160. Qui in Glossa *lit.F*, citat plures Iuristas, cum limitatione tamen, ut hoc oon intelligatur de bonis patrimonialibus, ad quorum titulum Clerici ordinati sunt.

Sed ut certum respondeo: esse excommunicatum per Canonem, Principem imponentem tributa super bona, non solùm Ecclesiastica, sed etiam patrimonialia, & acquisita Clericorum. Quia id clarè colligitur ex illis verbis Canonis *Imponentes decimas*, &c. *personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiasticorum bonis.* Vbi dictio illa, *eorum*, planè condistinguitur ab altera dictione sequenti, *Ecclesiarum*, & ideo per illam relata intelligontur omnia bona patrimonialia, ac propria Clericorum, per hanc verò bona Ecclesiastica eorundem. *Confirmatur*, quia dispositio huius Canonis est conformis iuris antiqui dispositioni: at sic est, quod iure antiquo in cap. *Quamquam, de censib. in* 6. etiam bona patrimonialia Clericorum sunt exempta: ergo. Sic Diana 1.*p.tr.2.ref.40.& tr.3.ref.22.in fine*, & *p.5. tr.5.ref.27.§.Restat*, & alibi, & penes ipsum Suar. *contra Regem Angliæ lib.4.c.24.&* 15. Molina *tom 3.tr.2. disp.*671. Alt. *disp.19.cit.c.6.dub.*2. Sayr. *lib.3.c.22. n.*9. Filliuc. *tr.16.c.21.n.*297. Reginald. *lib.9.n.*379. Less. *lib.2.c.33.dub.3.n.*19. Riccius, Sylu. Layman. Azor. Duard. Molfes. Coriolan. Megala, Salon. Homobon. & alij. Quibus adhuc addi possunt Bonac. *hic disp.1.q.19.punct.3.n.*12. & penes ipsum Couarr. *c.*11. *pract. qq.* Tolet. *lib.1.c.*29. Salas *de legib. disp.*14. *sect.11.n.*114. Vgolin. Grassis, Marta, Medina Complutens. & alij. Sic etiam Pal. *disp.3.punct.19.n.*10. & rursus Suarez *de Censur. disp.21.sect.2.n.*99. & alij communiter. Qui à fortiori id docent loquendo de bonis patrimonialibus, ad quorum titulum Clericus est sacris Ordinibus initiatus. Legatur Bonac. *loc.cit. n.13.& seqq.* pro aliis similibus difficultatibus.

QVÆSTIO XIII.

An licitum sit laicis imponere Ecclesiasticis tributa, & onera de expressa Summi Pontificis licentia?

REspondeo tanquam certum: licitum esse illis, quia id ex se, & ex verbis expressis Canonis constat. Et tenent omnes DD. notantes hanc licentiam non concedere Sum. Pontificem laicis, nisi vrgente graui necessitate, vel publica vtilitate, eo quòd impositio tributorum iustam causam requirat. Legantur Navarr. *c.27.n.*20. Alter. *lib.5.disp.19.c.*2. Bon. *disp.1.q.19. punct.3.§.3.n.*12. vbi *n.*13. addit hanc facultatem imponendi Ecclesiasticis tributa, cessare cessante causa impositionis. Quod etiam docent Alterius *loc.cit.*& Duardus *hic q.*3.

QVÆSTIO XIV.

An laicis sit licitum imponere Clericis onera; casu quo de hoc habeant immemorabilem consuetudinem?

AFfirmat apud Bonac. Bartolus *in l.1.C. de auro coronario, lib.*10. & alij.

Sed vt certum respondeo: quod non. *Primò*, quia laici sunt incapaces iuris in Ecclesiasticos. *Secundò*, quia Bulla expressè excommunicat eos, qui collectas, tributa, & alia onera Ecclesiasticis imponunt sine speciali, & expressa licentia Sum. Pontificis: ergo sine hac, non obstante quacumque consuetudine in contrarium, illicitum erit laicis onera Ecclesiasticis imponere. Sic communiter DD. Filliuc. *tract.16.c.*11. *quæs.2.n.*293. ibi: Neque contraria consuetudo excusat, cum sit contra libertatem Ecclesiasticam, contra quam præscribi non potest, vt ex Abbate, & aliis iuribus docet Vgol. *hic*, §.1. Sic Filliuc. Reginaldus *lib.9. n.*381. Duardus *hic q.20.n.*5. Bonacina *disp.1.q.19. punct.3.§.3.n.*14. & alij communiter penes ipsos.

QVÆSTIO XV.

An Princeps laicus possit, absque incursione huius Censuræ, imponere Clericis tributa, & alia onera pro reparatione pontium, vel murorum Civitatis, pro arcendis hostibus, vel pro alia simili publica causa?

AFfirmant plures DD. ducti auctoritate *l. Ad instructiones, C. de Sacros. Eccl.* vbi dicitur: *Ad instructionib*

structione itinerum, pontiumque, etiam divinas domus, & venerabiles Ecclesias libenter adscribimus. Ita Humada *l.54.tit.6.p.t. glossa 2. n. 1.* Mexia *prag. taxa panis,con l.5.n.63.*Cenedo in *Collect.ad Ius Can. p.2. collect.153.n.3.*Laderch.*lib.1.consil.145.n.3.* Salgad. *de protect.Regia,p.3.c.5. n.9.*Putpuratus sibi contrarius,*consil.50.lib.5.& consil. 324.* Surdus *cons. 301. n.3.lib.3* & alij Iuristæ.Et ex Theolog.apud Diauam Vivaldus *hic casu 38.num.3.*& Henriq.*in sum. lib.19. c.15.n.5.* Sed ex his Vivald.*in annquis* saltem nil habet *loc.cit* bene tamen Henriq. nam in corp. Capitis, *n.5*,ubi tractat de casibus in quibus Princeps sæcularis cogere potest Clericos ad contributionem,ita ait: *Secundò*, cum adest causa boni communis, quæ ex æquo concernit Clericos, ac laicos, ut pro fonte,aut murorum reparatione, quod dicitur bonum procommunale,& exprimitur lege Regni *(nempe l.1. & 11. tit. 3.lib.1.recop.l.Ad portus, C.de operibus publ. l. ad instructiones,Cod.de Sacr. Eccles.)* quæ sanè non corrigitur jure Canonico,ut quidam putant, sed declarat prædictum Ius, & mentem Pontificis.Ita ille. Qui prose citat Vbaldum *tom.1.lib.4.c.3.n.9.*& Sot.*lib.3. de Iust.q.4.art.4.*& alios.

Sed ut mihi certum respondeo , non posse absque incursione hujus Censuræ, nisi casu, quo facultates laïcorum non sufficiant ad consulendum prædictis necessitatibus communibus, & interveniat licentia Summi Pontificis,vel ad minus Episcopi,si necessitas urgeat,& non sit facilis aditus ad Pontificem. Ratio est. Tum quia in hoc Canone simpliciter excommunicantur imponentes taleas, collectas, & alia onera Clericis,sine expressa licentia Sum. Pontificis. Tum etiam, quia hoc ipsum cautum est in cap.*Clericis*, & in cap. *Adversus*,& in cap. *Non minus*, *de Immunit. Eccles.*ergo,&c. Sic Sylv.*verb.immunitas,n.*20.Lessius *lib.5.c.17.dub.3.n.25.*Suar.*lib.4. contra Regem Angliæ,c.6.n.3.*Azor *p.3.lib.5.c.19.q.10.* Alter.*hic disp. 19.c.1.*Duardus *hic q.3. & 15.* Anton. de Sousa *hic etiam c.19.disp.9 t.n.7.* Garcias *de benef. tom. 1. p.2. c.4.n.13.*Layman *lib. 4.tract.9 c.6.num.6.*Barbosa *in consil.post flores director.Inquisit.consil.2.*Marta *de jurisd.p.4.cent.1. casu 1. n.52.* ubi asserit ita fuisse decretum in casu occurrenti à Clem. VIII. *anno* 1600. Molina,Megala,Molfes.Barthol.à S.Fausto,Belletus, Homobon.Ioan.de Cruce,Portel.& Saloo.Quos omnes citat & sequitur Diana *1.p.tr.2.resol.39.& tr.3. resol.22.& 133.& p.5.tract.1.resol.11.& 15.* Quibus addi adhuc possunt Purpuratus *consil. 335.& 485.*Graffis, Deciao, Berous, quos citat,& sequitur Bonacina *hic disp.1.q.19.punct.5.§.3.n.15.& 16.*

Nec obstat lex à contrariis adducta. Quia respondetur cum Lessio eam nec vim habere,cum sit contra immunitatem Ecclesiarum,& fuisse correctam à Iure Canonico,ut notat Glossa *in c.Generaliter, vers.Novarum,& vers.Collationib.6. q.1.* & tandem contrarium postea docuisse ipsos Imperatores in Iure novo Civili,ex Authent.*Item nulla Communitas,C.de Episc. & Cleric.*ubi Ecclesiastici facti sunt immunes ab onere imposito , & imponendo.

QVÆSTIO XVI.

An Prælati Ecclesiastici imponentes onera Ecclesiasticis,hujus Canonis Censurâ incurrant?

NEgant aliqui DD. casu tamen quo tales Prælati auctoritate Ecclesiastica,non laïca,id faciant. Ita Filliuc.*tr.16 c.11.q.3.n.*300. his verbis : Dubium est de Prælatis Ecclesiasticis ejusmodi onera imponentibus.Et respondendum est , si id faciant auctoritate laïcali ob dominia temporalia, quæ simul habeant, utique tunc incursuros.Si verò auctoritate Ecclesiastica,etiamsi id facere prohibeantur multis capitibus *3.q.10.& c.Cum Apostolus,c. Prohibemus, de censib.* tamen non videntur incurrere , quia hîc tantum excommunicantur offendentes immunitatem Ecclesiasticam,non offenditur autem quãdo ab Ecclesiasticis auctoritate Ecclesiastica illa fierent,etiamsi peccarent contra justitiam onera indebita imponentes. Ita ille. Quem citat,& sequitur Palao *disp.3.punct.19.n.5.*

Sed probabiliùs respondeo , incurrere, etiamsi auctoritate Ecclesiastica onera dicta Ecclesiasticis imponant.Quia Canon expressè,& absolutè loquitur de Prælatis Ecclesiasticis, ibi : *Aut quavis,etiam Pontificali dignitate insigniti.*Vbi autem lex non distinguit nec nos distinguere debemus,*l.1.§.generaliter,ff.de leg. præst.*Sic Duard.*Can.18.n.1.*Alter.*lib.5. disp.19.c.4. vers.Cmusque sint*,& Bonac.*hic q.19.punct.2.n.8.*Qui ad rationem Filliucij respondet,verum esse,Summum Pontificem intendisse primariò immunitati Ecclesiasticæ contra laïcos consulere,nihilominus eadem occasione voluisse etiam Ecclesiasticos ipsorum bona tueri, ne ab ullo , etiam Ecclesiastico, oneribus graventur.

QVÆSTIO XVII.

An excommunicatio contra imponentes onera Ecclesiis,& Ecclesiasticis personis,etiam extra hanc Bullam, alibi expressa reperiatur?

REspondeo alibi expressam reperiri , præcipuè in cap.*Non minus*,cap. *Adversus,de immunit. Eccles.* ex Concil.Lateran.sub Alexand.III.in cap. *Clericis, eod.tit.lib.6.*edita à Bonifacio VIII.in cap.*Quamquã, de censib.in 6.*& in Concil.Trident.*sess.25. c.10. de reformat.* De quibus Alt.*lib.5.disp.19. c.5.per totum*, Fillicius *hic tr.16, c.11.q.5*, Bonac. *hic disp.1. q.19. punct.4. per totum.* Palao *disp. 3. punct.19.n.2.*

Et hæc de hac excommunicatione ; nam cætera, quæ occurrere possunt,ex textu facilè constant.

DISPVTATIO XIX.

De decima-nona Excommunicatione , lata contra Iudices sæculares, qui se in causis criminalibus interponunt contra personas Ecclesiasticas.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quos fertur excommunicatio hujus Canonis?

RESPONDEO quod contra quoscumque Magistratus,Iudices,Notarios,Scribas, Executores,Subexecutores, Consiliarios, Senatores,Præsidentes,Cancellarios,& alios quovis nomine nuncupatos; Qui contra personas Ecclesiasticas in causis capitalibus,seu criminalibus quomodolibet se interponunt,illas processando,banniendo, capiendo, aut proferendo sententias contra illas,easve exequendo sine speciali,specifica,& expressa Sedis Apostolicæ licentia. Sic colligitur planè ex textu hujus Canonis, qui sic se habet.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoscunque Magistratus, Iudices,Notarios, Scribas, Executores,Subexecutores quomodolibet se interponẽtes in causis capitalibus,seu criminalibus cõtra personas Ecclesiasticas,illas processando,banniendo,capiẽdo,seu sententias

tentias contra illos proferendo, vel exequendo, sine speciali, specifica, & expressa hujus Sanctæ Sedis Apostolicæ licentia, quique ejusmodi licentiam ad personas, & casus non expressos extendunt, vel aliàs perperam abutuntur, etiamsi talia committentes fuerint Consiliarij, Senatores, Præsidentes, Cancellarij, Vicecancellarij, aut quovis alio nomine nuncupati. Sic Canon. Super quo legantur præcipuè Suarez, Alterius, Filliucius, Bonacina, & alij citandi.

QVÆSTIO II.

An Reges, seu Principes contrahant Censuram huius Canonis, processando, aut faciendo aliam actionem in eo expressam, contra Ecclesiasticos?

Respondeo dicendum, quod non. Quia non comprehenduntur sub personis in hoc Canone nominatis, & quia quando Pontifex Censuram ad Reges extendere vult, solet nomine saltem generali eos exprimere, ut patet in excommunicationibus præcedentibus. Sic Filliuc. *tract.* 16. *c.* 11. *q.* 7. *n.* 308. ubi sic ait: *Dico secundò.* Nec Iudices Ecclesiasticos, aut Magistratus, nec Reges & laïcos Principes mandantes fieri actiones prædictas, incurrere hanc excommunicationem. *Primò* de Iudicibus Ecclesiasticis colligitur evidenter, tum quia hi jure communi possunt processum facere, & bannire Ecclesiasticos: non est autem censendum, Papam voluisse per simplicem impositionem derogare juri cõmuni. Sic Filliuc. *n. cit.* & *n. seq.* sic: *Secundò* de Principibus mandantibus patet, quia non veniunt nomine personarum expressarum, sub Magistratibus enim sub quibus solùm videri posset fuisse comprehensos, non Principes ipsi sed Ministri, & Officiales eorum tantum comprehenduntur. Quamvis tamen sub hac excommunicatione non contineantur, incurrent tamen primò in excommunic. Canonis, *si quis suadente*: secundò, si essent Episcopi, vel Cardinales, incurrent *in* 11. Bullæ bujus: tertiò *in* 15. ejusdem contra trahentes personas Ecclesiasticas ad sua tribunalia. Hucusque ille. Bonac. *hic disp.* 1. *q.* 20. *punct.* 2. *n.* 7. Pal. *disp.* 3. *punct.* 20. *n.* 3.

QVÆSTIO III.

An Iudices Ecclesiastici interponentes se contra personas Ecclesiasticas in causis criminalibus, dum illis se interponere non possunt, excommunicationem huius Canonis incurrant?

Respondeo non incurrere, ob rationem nuper à Filliucio adductam: nisi aliàs dicti Ecclesiastici Iudices id faciant vtentes potestate laica, veluti si Episcopus se in causis criminalibus interponat contra Ecclesiasticos, quatenus Consiliarius est, vel Præses Principis laici, quia tunc incurreret, vt in simili diximus *suprà disp. anteced.* §... Sic Filliuc. *loc. q. antec. citato.* Duard. *hic Can.* 19. *q.* 8. *n.* 5. *vers. Quarta.* Vgol. *hic* §. 2. *vers. Quintò.* Bonac. *loco cit. n.* 8.

QVÆSTIO IV.

An incidat in hanc Censuram Iudex sæcularis, qui in causa criminali facit informationem contra Clericum, non vt pœnam inferat, sed vt facti veritas cognoscatur?

Negant apud Bonacinam Grassius *lib.* 4. *decis. c.* 18. *n.* 134. & Reginald. *lib.* 9. *c.* 26. *n.* 374. & alij, eo quòd existiment *processare*, idem esse ac inquirere contra aliquem in ordine ad pœnam de crimine fumendam. His addi potest Viuald. *hic casu* 19. *n. mihi* 125. vbi ita: Septimò nota. Quod si in causa capitali, quia Clericus occidit aliquem, Iudex sæcularis faciat informationem contra illum, quia aliàs recederent illi, qui possunt esse testes occulti (*lege, oculati.*) Vel si sequestrez eius bona, vt tradat Prælato, ne fugitiuus secum ferat, non videtur incurrere; quia hæc sunt velut medium necessarium ad finem licitæ comprehensionis. Ita Viualdus.

Sed probabiliùs longè respondeo: incidere. Quia verè in causa criminali contra personam Ecclesiasticam processum facit. Nec enim est de ratione processus, vt fiat animo infligendi pœnam, sed solùm vt inquisitio, aut informatio de crimine alterius iudicialiter fiat. Vnde nec excusabit ab hac Censura Iudicem animus, quem habuit non inferendi pœnam Ecclesiastico, nec quod dictam informationem fecit animo præsentandi eam Prælato, aut vt per illam facta veritas innotesceret, quia nihil ex his confert illi iurisdictionem ad informationem contra Ecclesiasticos iudicialiter faciendam, vt constat. Sic Bonac. *disp.* 1. *q.* 20. *punct.* 1. *n.* 7. & penes illum Sousa *hic c.* 20. *n.* 3. & *disp.* 95. *n.* 2. Quibus in hac parte consentiunt Vgol. *hic c.* 19. *n.* 2. Duard. *Can.* 19. *q.* 5. *n.* 1. & Filliuc. *tr.* 16. *c.* 11. *quæst.* 8. *n.* 312. & Palao *punct.* 20. *n.* 5.

QVÆSTIO V.

An etiam incidat in hanc Censuram Iudex sæcularis, qui in cursu processus comperit delinquentem esse Ecclesiasticum, & nihilominus processum prosequitur?

Respondeo etiam incidere. Quia tunc reuera Iudex propriè dicitur processum contra personam Ecclesiasticã facere. Nec huic quid obstat, quod processum contra Ecclesiasticum ab initio non instituit; nam sufficit quod contra illum prosequatur. Ex quo constat quid sit dicendum in casu, in quo Iudex sæcularis processum facit circa crimen ad quod laicus, & Ecclesiasticus operatus est, tunc enim Iudex, benè poterit dicta testium circa Ecclesiasticum recipere, quatenus opus fuerit ad processum perficiendum contra laicum, non verò contra Ecclesiasticum; quia causa Ecclesiastici non agitur per, se & propriè coram laico Iudice, sed solùm incidenter, obiter, & secundariò. Sic omnino Bonacina *quæst.* 20. *cit. punct.* 1. *n.* 9.

QVÆSTIO VI.

An Iudex laicus interponens se in causis criminalibus contra Clericum consentientem contra se processum fieri, huic Censuræ subjiciatur?

Negandum videtur. Quia quilibet potest cedere suo priuilegio, & fauori, *l. Quod fauore, C. de leg.* Et D. Paulus ad Cæsarem appellauit. *Actor.* 25. ergo.

Sed vt certum respondeo: subjici. Quia reuera facit actionem prohibitam in hoc Canone, absque licentia Summi Pontificis: ergo. Nec obstat ratio dubitandi. Negandum enim est, posse quem iuri suo cedere in his, quæ in honorem, & vtilitatem totius Ecclesiæ concessa sunt, vt est immunitas Ecclesiastica. Nec D. Paul. appellauit ad Cæsarem tanquam ad proprium Iudicem, sed ad præcauendam Festi tyrannidem, & iniustam vexationem. Sic Bonacina *disp.* 1. *q.* 20. *punct.* 1. *num.* 9.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VII.

An dentur aliqui casus, in quibus laici possint, sine excommunicatione aliquas actiones in hoc Canone prohibitas facere?

RESpondeo dari, & plures. Et *primò* non incurrit hanc Censuram Iudex qui capit, & punit Clericum degradatum, & Curiæ sæculari traditum, eo quòd per degradationem omnia priuilegia Ecclesiastica amisit, cap. *Degradatio, de pœnis in 6.*

Secundò, nec incurret Iudex sæcularis qui capit, & processit Clericum iam perpetuò diffidatum, & bannitum à Iudice Ecclesiastico.

Nec *tertiò*, dum capit, & processit Clericum bigamum, aut coniugatum, qui habitum, & Tonsuram non defert. Et idem dicendum de Clerico prima Tonsura, aut minoribus ordinibus initiato, qui clericalem habitum, & Tonsuram non defert; quia hic etiam priuatur priuilegio fori à Trident. *sess.* 13. *cap.* 6. *de reformat.* de quo egimus *supra*.

Nec *quartò* incurrit excommunicationem capiens Clericum in flagranti crimine deprehensum, hoc animo, vt superiori Ecclesiastico consignentur, dummodo id faciat seruato moderamine, & dum aliter à crimine remoueri nequeat. Sic Vgolinus, Duardus, Alterius, Viualdus, Molina, Suarez, Filliucius, & alij, quos citat, & sequitur Bonac. *punct.* 3. *num.* 7.

Nec *quintò* incurrit, qui capit Clericum turpiter inuentum cum matre, filia, sorore, vel vxore propria, animo eum Iudici Ecclesiastico consignandi. Quia hic facit ad sui defensionem. Sic Viualdus *hic casu* 20. *num.* 124. Sousa, Nauarr. Molina, Ægidius, & Auila, quos citat, & sequitur Bonac. *hic disp.* 1. *q.* 20. *punct.* 3. *n.* 9. Vbi notat quod tunc dicitur Clericus turpiter inuentus, non solum si inueniatur in actu copulæ carnalis, verum etiam si inueniatur in quolibet alio actu turpi, vt in osculis, amplexibus, vel tactibus impudicis, &c.

DISPVTATIO XX.

De Excommunicatione vigesima, lata contra occupantes bona, aut Terras Ecclesiæ Romanæ, & eius iurisdictionem in illis vsurpantes.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quos fertur excommunicatio huius Canonis?

RESPONDEO quod fertur *primò* contra omnes, qui per se, vel per alios, directè, vel indirectè Terras, loca, & iura sub ditione Sedis Apostolicæ in toto, vel parte inuadere, destruere, occupare, vel detinere præsumpserint.

Secundò, contra illos qui supremam iurisdictionem de facto in dictis Terris vsurpant, perturbant, retinent, vel vexant.

Tertiò contra omnes qui adhærent, fauent, defendunt, auxiliómve, consilium, vel fauorem quomodolibet præstant facientibus aliquam ex prædictis actionibus. Sic summat Filliucius ex textu Canonis, qui sic se habet.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, seu alios, directè, vel indirectè sub quocunque titulo, vel colore inuadere, destruere, occupare, & detinere præsumpserint in totum, vel in partem Almam Vrbem, Regnum Siciliæ, Insulas Sardiniæ, & Corsicæ, Terras citra Pharum, Patrimonium B. Petri in Thuscia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venusinum, Sabinensem, Marchiam Anconitanam, Massæ Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & maritimas Prouincias, illarumque Terras, & loca, ac Terras specialis commissionis Arnulforum, Ciuitatésque nostras Bononiam, Cesenam, Ariminum, Beneuentum, Perusium, Auenionem, Ciuitatem Castelli, Tudertum, Ferrariam, Clomacum, & alias Ciuitates, Terras, & loca, vel Iura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, dictæque Romanæ Ecclesiæ mediatè, vel immediatè subiecta, necnon supremam iurisdictionem in illis Nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem, de facto vsurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præsumunt: Necnon adhærentes, fautores, & defensores eorum, seu illis auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstantes. Sic Canon. Super quo fit

QVÆSTIO II.

An qui aufert à dominio Sedis Apostolicæ aliquam Ciuitatem, non hostiliter, sed pacificè, & sine armis, hanc excommunicationem incurrat?

NEgare videntur Suarez *hic disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 104. Vgolin. *hic c.* 20. *n.* 3. Sousa *cap.* 21. *n.* 2. Alterius *lib.* 5. *disp.* 21. *cap.* 1. Filliuc. *tract.* 16. *c.* 3. *quæst.* 7. *n.* 72. & alij, quatenus sentiunt has dictiones, *inuadere*, & *destruere*, nil aliud significare, quàm hostilem incursum, inuasionem, & aggressionem: ergo qui non hoc modo ciuitatem, aut oppidum à Sedis Apostolicæ dominio tollit, aut aufert, non incurret hanc Censuram, ex vi huius clausulæ.

Sed probabiliùs respondeo, incurrere. Quia probabilius existimo, verbum *inuadere*, & *destruere*, in præsentiarum idem esse, ac iniustè aggredi, etiamsi hostiliter id non fiat. Quod confirmari potest ex eo qood in Bullis Sixti V. & Greg. XIII. post illa verba, *inuadere*, & *destruere*, addebatur aduerbium, *hostiliter*: at sic est, quod posteriores Pontifices hoc aduerbium abstulerunt; ergo clarè videntur voluisse illa verba generaliùs intelligi, nempe pro inuasione, aut aggressione quacumque, etiamsi hostiliter non fiat. Sic Bonacina *hic disp.* 1. *q.* 21. *punct.* 1. *n.* 3. & 4. vbi benè infert, excommunicationem hanc incurrere illum, qui oppidum Romanæ Ecclesiæ iniustè aggreditur, vel destruit, consentiente illius oppidi Gubernatore, quia licèt consensus Gubernatoris rationem hostilis incursionis auferre videatur, non tamen aufert iniustitiam inuasionis, seu destructionis, & consequenter nec excommunicationem. Sic apud eum Alter. *hic disp.* 21. *c.* 1. *col.* 1. *vers. Inuadere*, & Duard. *hic Can.* 20. *q.* 4. Sed ex iis Alter. oppositum innuit *loc. cit. vers. His quatuor modis.*

QVÆSTIO III.

An factio inuadens aliquam Ciuitatem Papæ, non intentione illam à potestate eius auferendi, sed animo opprimendi suos aduersarios ibi existentes, excommunicationem contrahat?

REspondeo contrahere. Tum quia Pontifex sine restrictione loquitur. Tum etiam, quia huiusmodi inuasio semper fit cum aliqua destructione. Sic Caiet. *verb. Excommunicatio, cap.* 17. his verbis: Aduerte hîc, quod cum in Terris Ecclesiæ contingit quod pars existens extra, armata manu volens intrare, inuadit Ciuitatem, non vt subtrahat eam Ecclesiæ, sed

vt

vt ipsa pars ibi regnet eo modo, quo partes istæ regnare consueuerunt, Canonem istum incurrit: quia terram Ecclesiæ in parte saltem hostiliter inuadit, sub colore manendi in domo sua. Imò (vt à communiter accidentibus patet) huiusmodi inuasio tendit ad subtrahendum Ecclesiæ Romanæ terram quoad liberum regimen; Romana siquidem Ecclesia in terris vbi factio regnat, titulare dominium potiùs habet, quàm cum effectu. Sic optimè Caiet. & ex illo Nauat. *c.27. n.72*. Suarez *disp.22.sect.2.num.105*. Alterius *lib.5. disp.21.cap.1.col.2.vers. Dubitari potest*. Filliuc. *tract. 16.c.3.q.7.n.63*. Reginald. *lib.6.n.388*. Sayrus *lib.3. c.24*. Duard. *Can.20.q.5*. Bonac. *hic disp.1.quæst.21. punct.1.n.9.& 10*.

QVÆSTIO IV.

An Banniti, aut alij facinorosi homines, qui non animo terras Pontificis occupandi, sed furandi solùm illas deprædantur, hac excommunicatione ligentur?

Affirmant Durand. & Sayrus *loc.cit.* atque Alterius etiam ibi. Imò in eandem excommunicationem puto incidere facinorosos homines, nempe bannitos in magno numero discurrentes, quando prædictas terras deprædantur, & occidunt in eis commorantes. Ita Alterius.

Sed probabilius respondeo: Non ligari, nisi casu quo ingrediendo dictas Pontificis terras ad furta, & latrocinia committenda, inuadant, propriè loquendo, occupent, detineant, aut in totum, vel in partem destruant illas, quia tunc non aliter excommunicatione ligantur: quia tunc solùm actionem sub excommunicatione vetitã in hoc Canone agunt. Sic Vgolinus, & Filliucius, quos citat, ac sequitur Bonac. *pun.1.cit.n.11*.

QVÆSTIO V.

An vsurpans iurisdictionem supremam, tam spiritualem, quàm temporalem Rom. Eccl. huius Bullæ Censuram incurrat?

Respondeo: Incurrere. Quia expressè Pontifex in hoc Canone excommunicat omnes, qui supremam iurisdictionem temporalem illi, & Romanæ Ecclesiæ competentem vsurpant, perturbant, retinent, vel vexant, vt ex habitis *q.10*. constat: & in Canone 2. & aliis præcedentibus excommunicat omnes qui spiritualem eiusdem iurisdictionem vsurpant: ergo qui iurisdictionem, siue temporalem, siue spiritualem Romanæ Ecclesiæ vsurpat, hoc est, tanquam sibi debitam, vel ad se pertinentem accipit, vel tenet, in excommunicationem Bullæ incidit. Sic communis Doctorum in hoc Canone.

QVÆSTIO VI.

An impediens executionem sententiæ latæ à Summo Pontifice in causa punitionis corporalis, aut confiscationis bonorum, Censuram huius Canonis incurrat?

Respondeo tanquam certum: incurrere. Quia reuera impedit, ac perturbat supremam iurisdictionem Pontifici competentem, vt constat, siue nomine *supremæ iurisdictionis*, quo vtitur Canon, intelligatur merum imperium, seu potestas gladij, quam Pontifex, & Ecclesia habent ad puniendos in suis terris facinorosos, vt volunt Alterius, Vgol. & Duardus apud Bonac. siue intelligatur, vt hic cum Iasone, Bartolo, & aliis vult, iurisdictio quæ competit Sum. Pontifici,

seu Ecclesiæ, vt Princeps est, circa res magni præiudicij, vt sunt causæ Status, causæ sanguinis, confiscationis bonorum, & similia: hæc enim in statu Ecclesiastico ad supremam Romanæ Ecclesiæ auctoritatem pertinent. Sic Bonac. *disp.1.q.21. punct.1.n.16.17. & 18*. vbi addit idem esse dicendum de illis qui aliquam Romanæ Ecclesiæ Prouinciam, seu ciuitatem intrant (etiamsi id faciant sine armis, sed solùm fraude, & dolo) asserentes se esse commissarios, vel Legatos Summi Pontificis, quia re vera supremam illius iurisdictionem vsurpant. Cui addito consentiunt Sayrus, & Duardus apud ipsum, Legatur.

QVÆSTIO VII.

An vsurpans, vel perturbans supremam iurisdictionem Ecclesiæ Romanæ, Sede vacante, huic Censuræ subiaceat?

Respondeo tanquam certum: Subiacere. Quia facit contra illa verba Canonis: *Nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ, &c.* ergo. Sic Bonacina *disp.1.q.21. puncto 1.n.21*.

QVÆSTIO VIII.

An etiam huic Censuræ subiaceat Rex Hispaniarum exercens supremam iurisdictionem in Sicilia & Sardinia?

Affirmandum videtur, eo quòd verè exerceat, & obtineat supremam iurisdictionem in locis, & terris in hoc Canone expressis, vt constat: ergo.

Sed tamen vt certum respondeo: Non subiacere. Quia hanc iurisdictionem exercet noster Rex potentissimus ex priuilegio & concessione legitima Summi Pontificis, & ideò non vsurpat illam de facto, quod solùm prohibet Canon, sed tenet eam de iure, quod non vetat. Sic Alterius *lib.5.disput.21.cap.1.col.6.& c.2.col.3.& seq.* Vgol. *hic,§.1*. Regin. *lib.9.num.187*. Filliuc. *tract.16.c.3.q.9.n.68*. & Bonac. *hic,punct.1. cit.num.23.& 24*. Qui idem dicunt loquendo de Republica Genuensi, quæ eandem iurisdictionem in Corsica exercet, quæ id habet ex concessione legitima Sum. Pontif. de quo optimè agit Alterius *c.2. cit.* & Bonac. *loc.cit. puncto 2.n.2*.

QVÆSTIO IX.

An inuadens, vel destruens bona priuatorum in terris Romanæ Ecclesiæ existentia, Censuram huius Canonis incurrat?

Respondeo tanquam certum: Non incurrere. Quia bona priuatorum non dicuntur ad Romanam Ecclesiam pertinere: ergo prædicta inuadentes, & destruentes, non comprehenduntur in hoc Canone, in quo solùm excommunicantur inuadentes, vel destruentes, &c. loca, vel iura ad Ecclesiam Romanam pertinentia. Sic Alterius, Vgol. Duard. & Filliuc. *loc.cit.* quos sequitur Bonac. *disp.1.q.21.punct.3.n.4*.

QVÆSTIO X.

An qui Sede vacante, vel Summo Pontifice agrotante expoliant Palatium sacrum, excommunicatione huius Bullæ ligentur.

Affirmat Nauarrus in *Man.c.17.n.71*. eo quòd in Bulla Gregorij XIII. quam ipse exponit, hæc excommunicatio continetur iis verbis: *Item (excommunicamus) omnes, & singulos supellectilem, li-*

brorum, scripturarum, & bonorum Cameræ & Palatij Apostolici, ex eodem Palatio, infirmitatis Romani Pontificis, ac Sedis Apostolicæ vacationis tempore, Ablatores, & illorum Detentores, ac quoscumque alios, ad quorum manus bona prædicta quocumque titulo, & quauis causa scienter peruenerint: ergo, &c.

Sed iam vt cetera respondeo: Non ligari. Quia dicta Censura, quæ huius Bullæ Cœnæ erat vigesima-prima, iam fuit sublata à Sixto V. & Clem. VIII. & ideò solùm illæ viginti, quæ à nobis expositæ sunt, per se & directè solùm continentur in hac Cœnæ Bulla. Sic notant Viualdus *hoc casu 29. n. 27.* addens, quod nec tempore Gregorij dictam excommunicationem incurreret ille qui auferret Reliquias sacras omni auro, vel argento carentes, secus si aliàs. Suarez *disp. 21. sect. 2. in fine, n. 206.*

TRACTATVS QVARTVS
DE SVSPENSIONE,
Secunda Censura Ecclesiæ.

Tractant De hac materia Theologi cum S. Thoma *in 4. dist. 18. q. 2. & 3. p. in addit. q. 22.* D. Anton. *3. p. Sum. tit.* 18. Sotus *dist. 22. q. 3. artic. 1.* Nauarrus *in Man. c. 27. à n.* 151. Couarruuias *in Clement. Si furiosus, 1. part. per totam.* Henriquez *lib. 13. Sum. à c. 31. vsque ad* 40. Vgolin. *tab. 4. c. 10.* Sayrus *lib. 4. à cap. 1.* Suarez *tom. 5. de Censuris, à disp. 25.* Valentia *tom. 4. disp. 7. quæst. 18. puncto* 1. Auila *de Censuris, parte 3. per totam.* Filliucius *tract. 17. per totam.* Ægidius *disp. 15. à dub. 1.* Alterius *tomo 2. de Censuris, à disp. 1.* Palao *tomo 6. de Censuris, disp. 4. per totam.* Viualdus *in 2. parte Candelab. sub hoc titulo.* Bonacina *tomo 1. vbi de Censuris, disp. 3. per totam.* Angel. Armilla, Syluester, Tabiena, Caietanus, & alij Summistæ *verb. Suspensio.*

DISPVTATIO I.

De Diuisione, & natura Suspensionis?

Qvæstio Prima.

Quot modis accipitur Suspensio?

Respondeo: Quod præcipuè tribus. *Primò* latissimè, pro prohibitione officij cuiuscunque, etiam sæcularis. *Secundò* minus latè pro priuatione vsus alicuius officij Ecclesiastici, ob ignorantiam, vel morbum: quo pacto Clericus potest fieri suspensus sine culpa, quamuis non fine causa. *Tertiò* accipitur propriè & strictè pro Censura Ecclesiastica, pro qua ita quis prohibetur exercere actus Ordinis, vt si contrà faciat, irregularitatem incurrat: & hoc modo accipitur à Doctoribus, & à nobis in hoc Tractatu. Sic Filliucius *tr. 17. cit. c. 1. quæst. 1. n. 2.* Alterius *tomo 2. disp. 1. c. 1.* De quo etiam Caiet. Nauarr. Viuald. & Auila, quamuis non ita latè agunt. Palao *de Censuris disp. 4. puncto 1.*

Qvæstio II.

Quid est Suspensio propriè, & in rigore accepta?

Respondeo: Quod est Censura Ecclesiastica, qua Clericus ob suam culpam priuatur à Iure, vel à Iudice vsu sui officij, aut beneficij, in totum, vel in partem, in perpetuum, vel in tempus. Sic colligitur ex *c. 1. §. fin. de sentent. excommun. lib. 6.* & ex Caietan. Nauarro, Viualdo, Filliucio, Auila, & Bonacina, & aliis *locis citatis.*

Qvæstio III.

Quotuplex sit Suspensio hac propriè dicta?

Respondeo: Quod multiplex. Nam *Primò* alia est suspensio ab officio tantùm, siue officium sit Ordinis, siue iurisdictionis. Alia est à beneficio tantùm, siue beneficium sit Canonicatus, siue Dignitas, siue Episcopatus, siue aliud. Alia est ab officio, & beneficio simul.

Secundò, diuiditur Suspensio in totalem, & partialem. Suspensio totalis est illa, quæ suspendit in totum ab officio, vel beneficio, hoc est omni actu ordinis & iurisdictionis, necnon ab administratione beneficij & fructuum eius perceptione. Partialis autem est illa, quæ solùm suspendit ex parte, v. g. ab officio ordinis, sed non iurisdictionis; aut etiam à parte officij ordinis, vel iurisdictionis, vt contingit quando quis suspenditur à celebrando, sed non ab audiendis Confessionibus, vel è contra.

Tertiò diuiditur suspensio in perpetuam, & temporalem. Illa est quæ simpliciter fertur absque limitatione temporis, hæc verò cum limitatione termini, vel temporis.

Quartò, diuiditur in suspensionem pœnalem, & medicinalem. Pœnalis dicitur illa quæ fertur in vindictam ob culpam factam, v. g. quando quis suspenditur ob delictum omnino præteritum, & hæc suspensio non est propriè Censura, sed pœna. Medicinalis est illa, quâ intenditur emendatio, & bonum delinquentis, fertúrque ob contumaciam: & hæc est propriè Censura.

Quintò, diuiditur in suspensionem à iure, & ab homine, de quibus constat de Censuris in communi, in maiorem & minorem, hoc est in eam quæ ab omnibus suspendit, vt ab officio & beneficio, & in eam quæ solùm ab aliquo effectu suspendit. De quibus, & aliis minùs vsitatis diuisionibus legi possunt Nauar. *cap.*

capite 17. num. 154. Suarez disputatione 25. sectione 1. Avila 3. parte, disputatione 2. dubio 3. Vivaldus de suspens. num. 7. Filliucius tractatu 17. capite 2. num. 6. & 7. Bonacina disputatione 3. puncto 1. numero 2. Bauny de Censuris, tractatu 8. q. 4. Regin. libro 2 tract. 3. n. 6. Palao de Censuris, disputatione 4. punct. 1. num. 3. & alii.

QVÆSTIO IV.

An Suspensio essentialiter differat à cæteris Censuris, & pœnis?

Respondeo tanquam certum: Essentialiter differre. Quia essentialiter diversam habet ab his definitionem, ut constat. Et quidem quod differat ab aliis duabus Censuris, nempe excommunicatione & interdicto, constat ex habitis suprà tractatu 1. disp. 1. à quæst. 4.

Quod verò differat à pœnis aliis, etiam constat. Nam in primis differt suspensio ab irregularitate, in eo quod irregularitas privat susceptione Ordinis, ut ordo est: Suspensio verò solùm privat exercitio ordinis, vel beneficii, ut est quædam functio.

Differt etiam à degradatione & depositione, quia hæ privant universaliter ab officio & beneficio Ecclesiastico, sine spe restitutionis, cum quadam certa solemnitate, ita ut solus Papa possit restituere degradatum, vel depositum: quod non accidit in suspensione. Sic communiter Doctores. Legantur Henriquez lib. 14. de irregularit. cap. 6. Avila loco citato, dubio 2. Bonacina n. 5. Suarez, Filliucius, & alii Doctores suprà adducti.

DISPVTATIO II.

De causa efficienti, materiali, & formali Suspensionis?

QVÆSTIO PRIMA.

An omnis, qui excommunicare potest, possit etiam suspendere?

Respondeo tanquam certum: Posse. Quia qui potest majus, potest etiam minus in eodem genere: at majus est excommunicare quàm suspendere, ut habitum est sup. tr. 1. disp. 1. q. 10. ergo. Ex quo clarè constat, quod omnis ille qui potestate ordinaria potest excommunicare, potest etiam suspendere, & qui potest excommunicare ex commissione, potest etiam ex commissione suspendere. Qui autem possint excommunicare, tam ex potestate ordinaria, quàm ex commissione, diximus suprà tr. 1. disp. 2. per totam. Sic communis. Legantur Avila lib. 3. disp. 4. dubio 1. concl. 1. Bauny de Censur. q. 2. assert. 1. Henr. lib. 13. c. 35. & alii.

QVÆSTIO II.

An Suspensus à jurisdictione, possit alium suspendere?

Respondeo: Posse validè (non tamen sine peccato) suspendere, si non est nominatim suspensus, & denunciatus: secus verò si talis sit; nam tunc non potest validè suspendere. Hæc responsio est communis, & constat ex dictis tr. 1. disp. 2. q. 37. & 38. & tr. 2. disp. 2. q. 4. ubi diximus gesta ab excommunicato tanquam à publica, persona esse valida, si est toleratos, invalida verò si sit non toleratus, seu nominatim denunciatus. Sic Henriq. lib. 13. c. 7. q. 6. Avila de Censur. 2. p. c. 6. disp. 6. dub. 3. & part. 3. de susp. disp. 4. concl. 3. Bauny tract. 8. q. 2. assert. 4.

QVÆSTIO III.

An è contra omnes, qui excommunicari possunt, possint etiam suspendi?

Respondeo tanquam certum: Quod non. Constat. Nam omnes Christiani possunt excommunicari, suspendi verò minimè, nisi solùm personæ Ecclesiasticæ habentes aliquem ordinem, vel jurisdictionem Ecclesiasticam, ut patet ex definitione suspensionis tradita suprà disp. 1. q. 2. Sic omnes. Legantur Navar. c. 27. n. 159. Henriq. lib. 13. c. 34. num. 1. & penes ipsum lit. R. D. Thom. Ricard. Sylvester, & alii. Avila parte 3. disp. 4. dub. 2. Bauny tract. 3 assert. 1. Suarez dispu. 28. sect. 2. Palao disput. 4. punct. 2. num. 4. & alii.

QVÆSTIO IV.

An omnes personæ Ecclesiasticæ possint suspendi?

Respondeo negativè. Nam Papa suspendi non potest, sicuti nec excommunicari, quia non subditur, nec excommunicari potest, nisi subditus, ut constat ex dictis tract. 1. disp. 1. q. 4. & 17. Sicut ex ibidem dictis constat, quod nec defunctus suspendi valet. Sic Henriquez lib. 13. c. 34. num. 2. Avila loco citato, & omnes communiter. Legatur Palao disputatione 4. punct. 2. in fine.

QVÆSTIO V.

An Communitas aliqua possit suspendi?

Negativam sententiam clarè tenere Sylvestrum verb. Interdictum, n. 5 docet Avila mox citandus. Et obiter illam docet Luysius lib. 6. de Censuris, disput. 5 1. dub. 2. vers. Secundum est.

Sed ut quid certum respondeo: Posse suspendi. Quia licèt caput Quia sæpè, de elect. in 6. & capit. Si sententia, de sententia excommunicationis in 6. solùm explicent interdictum posse ferri in communitatem, tamen eadem ratio militat in suspensione. Prætterquam quod in cap. Romana, de sentent. excommun. sola excommunicatio interdicitur ferri in communitatem: ergo. Sic Navarr. capite 27. num. 165. & lib. 5. consil. de temperib. Ordinat. consil. 40. Henriq. lib. 13. cap. 34. num. 1. & lib. 14. cap. 25. num. 4. & penes illum D. Thom. Caiet. necnon & Sylvest. verb. Suspensio, §. 4. Avila 3. p. disput. 3. dub. 1. vers. Ex dictis, Bauny tract. 8. quæst. 3. Palao disput. 4. punct. 2. n. 7. & communis.

QVÆSTIO VI.

An Suspensio propriè dicta possit imponi absque culpa?

Respondeo tanquam certum: Non posse imponi absque propria, vel aliena culpa. Ratio est, quia hæc Suspensio, cum sit Censura Ecclesiastica, est pœna; at hæc non est inferenda nisi ob culpam, juxta illud, Res qua culpa caret in damnum vocanda non est, cap. 2. de Constit. ergo. Sic tenent omnes, præcipuè

Caiet. & Atmilla *verb. Suspensio*, Navar. *cap.* 27. *n.* 151. *&* 159. Sot. *dist.* 22. *q.* 1. *art.* 3. *col.* 2. Medina *in sum. lib.* 1. *cap.* 11. §. 8. quos affert, & sequitur Henriquez libro 13. *cap.* 23. *n.* 1. Avila *part.* 3. *disput.* 3. *dub.* 2. *concl.* 1. Bauny *tr.* 8. *q.* 3. *assert.* 1. & alii. Et constat ex dictis *tract.* 1. *disp.* 8. *q.* 1.

QVÆSTIO VII.

An suspensio hujusmodi, quæ est Censura, imponi possit pro culpa aliena?

AFfirmant aliqui Magistri apud Avilam mox citandum. Negant verò contra apud eundem Navar. *cap.* 27. *n.* 159. *&* 165. *&* *consil.* 40. *lib.* 5. *consil. tit. de temporib. Ordination.* Caiet. *verb. Suspensio*, & Sotus *dist.* 22. *q.* 3. *art.* 2. *col.* 3. Quibus addi possunt Suarez *disp.* 28. *sect.* 4. *n.* 2. *&* 3. Sayrus *lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 22. Palao *disp.* 4. *punct.* 3. *num.* 2. & penes illum Avila 3. *p. disp.* 3. *dub.* 2. *concl.* 2. Sanchez *lib.* 9. *disp.* 32. *n.* 9. Ægidius *disput.* 15. *dub.* 3. Hurtadus *de suspens. different.* 9.

Sed clariùs distinctione utendo, sic respondeo. Suspensio, quæ imponitur alicui Clerico in particulari, non potest imponi absque culpa propria: at verò quæ imponitur communitati, imponi potest pro culpa aliena. Sic Henriquez *lib.* 13. *c.* 34. *n.* 1. ubi sic ait: Quæ vera est Censura privatæ personæ, cum sit vera pœna, non incurritur absque propria culpa, sicut nec interdictum personale unius hominis; cum tamen generale interdictum populi personale extendatur etiam ad insontes, qui sunt pars populi, ut dum imponitur pro culpa aliena Domini habentis jurisdictionem temporalem. Sic ille Avila etiam 3. *p. disp.* 3. *dub.* 2. *concl.* 2. Bauny *hic, tract.* 8. *q.* 3. *assert.* 2. D. Thom. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 3. *quæst.* 2. *ad* 2. & Sylvest. *verb. Suspensio*, *n.* 4. Quos sequitur Cornejo *in* 3. *p. tract.* 5. *de suspens. disp.* 3 *dub.* 2. Cujus ratio est, quod cum suspensio non privet bonis spiritualibus ad propriam animam suspendendi pertinentibus, sicut excommunicatio, sed privet functionibus per se pertinentibus ad bonum commune; hinc est, quod contingere possit dari causam propter quam sine propria culpa expediat aliquem hujusmodi functionibus privare. Sic ille. Legantur dicta à nobis *tract.* 1. *de Censuris in communi*, *disp.* 8. *q.* 2. juxta quæ intelligendi sunt Authores primæ sententiæ.

QVÆSTIO VIII.

An quando suspenditur Communitas, v. g. Capitulum Canonicorum, & aliqui de Capitulo sunt innocentes, hi tali suspensione comprehendantur?

NEgant absolutè Ægidius *disp.* 15. *dub.* 3. *concl.* 3. *num.* 26. quem citat (licèt non locum ubi id doceat) *de suspens. q.* 3. *assert.* 3. & probat auctoritate Canonis, *Quia sæpè, de elect. in* 6. ubi tacitè innuitur, innocentes, ac à furto in Prælati defuncti bonis admisso liberos, pœna suspensionis latæ contra communitatem Canonicorum, in quos hæc culpa conferebatur, minimè comprehendi.

Sed distinctiùs respondeo sic: Quando suspensio imponitur communitati propter culpam membrorum ejus, verbi gratia Capitularium, tunc qui est innocens à culpa, excusatur à suspensione, & ideò extra scandalum non tenebitur abstinere ab eo opere, à quo suspensa est communitas, seu Capitulum. Secus verò quando suspensio ponitur ob culpam regentis Capitulum, verbi gratia Episcopi, vel Decani. Quia tunc non excusantur, sicut interdicto populo propter delictum Gubernatoris, non excusantur insontes. Sic Avila *part.* 3. *disp.* 3. *dub.* 2. *concl.* 3. *&* *dub.* 4. *concl.* 2. Navar. *consil.* 40. *cit.*

QVÆSTIO IX.

An Suspensio imponi aliquando possit pro peccato veniali?

AFfirmant absolutè loquendo Caiet. *verb. Suspensio, capite unico*, Armilla *eod. verb. num.* 1. Navar. *cap.* 27. *n.* 151. *&* 152. Medina *in sum. lib.* 1. *c.* 11. §. 8. & Henr. *lib.* 13. *cap.* 34. *n.* 1. Quos omnes sic relatos sequitur Auila 3. *parte, disp.* 3. *concl.* 1. Cujus ratio est, quod excommunicatio minor privat majori bono, scilicet receptione Sacramentorum, & tamen imponitur pro veniali: ergo etiam potest imponi suspensio pro veniali, saltem quando imponitur pro culpa propria.

Sed probabiliùs cum distinctione respondeo: Suspensionem majorem, hoc est ab officio, & beneficio, vel ab altero horum totaliter, non posse imponi pro peccato nisi mortali, benè tamen suspensionem minorem, hoc est suspensionem, quæ solùm ab uno effectu suspendit, verbi gratia ab actu uno eligendi, à distributionibus unius horæ, vel unius diei, &c. nam hæc ob solam venialem culpam imponi potest.

Prima pars hujus responsionis probatur clarè. Quia suspensio totalis, seu major est pœna gravissima, & acerbissima, nam quid acerbius, duriúsve contingere alicui potest, quàm litare non posse, nec in Ecclesia munera divina colere, beneficia obtinere, obtenta tegere in suum, ac aliorum commodum, eorum bona dispensare, &c. ergo hæc suspensio non est ulli irroganda, nisi ob gravem, & mortalem culpam, cum non conveniat tantùm pœnarum ab ullo pro re quapiam levi dependi.

Secunda pars etiam constat. Quia dicta suspensio est levis, & secundum quid: ergo sufficit ad talem infligendam pœnam, ut culpa etiam levis, seu venialis in reo qui punitur, supponatur. Sic Sotus *in* 4. *distinctione* 22. *q.* 2. *art.* 1. *concl.* 2. Cornejo *in* 3. *p. tractat.* 5. *de Censuris, quæstione* 3. *disputatione* 3. *dubio* 2. Bauny *tractatu* 8. *quæstione* 3. *assertione* 4. *&* 5. ubi pro hac parte citat Navarrum *capite* 27. *num.* 151. *&* 159. (ubi pro opposita sua sententia citat Avilam) & Suarium *disputatione* 28. *sectione* 4. Sed ex iis malè Navarrum: nam hic auctor oppositum *loco citato* docet sequendo expressè Caietanum. Vnde benè illum pro se Auila citavit. His etiam addi possunt Vasquez 1. 2. *disputatione* 153. *capite* 5. Ægidius *hic*, *disputatione* 15. *dubio* 3. *concl.* 2. *num.* 24. Hurtado *tract. de suspens. diff.* 7. Alterius *tom.* 2. *disput.* 7. *de suspens. cap.* 1. *col.* 7. *vers. Ad hanc difficultatem.* Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. disp.* 32. *n.* 19. Cujus verba vide *tract. de interd. disput.* 2. *quæst.* 13. Palao *de Censuris, disp.* 4. *punct.* 3. *num.* 4. Layman *lib.* 1. *tractat.* 5. *part.* 3. *cap.* 3. & communis.

Ad fundamentum oppositæ sententiæ respondeo primò negando majorem. Nam præter remotionem à sacris Officiis, de quo numero est sacrosancti Missæ Sacrificii celebratio, includit alia suspensio, major videlicet privationem usus sacrorum Ordinum administrationis officii, & beneficii: quæ pœnæ cum sint publicæ, omnibusque notæ, magis, & acrius pungunt Clericos, ac vulnerant, quàm passiva Sacramentorum administratio laicos, quos sæpè pauci teneri hac pœna sciunt, ignorant autem plurimi. Sic omnino Bauny.

Secundò Respondeo. Quod dato, quod Suspensio ex genere suo privet minoribus bonis, quàm excommunicatio minor, tamen illa, ut est in usu Ecclesiæ, acerbior pœna est, quàm minor excommunicatio,

tum

tum quia difficilius tollitur; tum quia aliquam infamiam secum affert,&c. Legantur Corneio & Hurt.

QVÆSTIO X.

An forma, sub qua sententia Suspensionis fertur, habeat verba determinata?

REspondeo tanquam certum: Non habere. Ideoque sub quacunque verborom forma dicatur in aliquem sententia suspensionis, dummodo intentionem suspendenris exprimant, peo rata & valida est habenda. Sic colligitur ex dictis *tract. 1. de Cens. in communi, disputatione 4. quæstione* 4. ubi plures pro hac veritate citavi aoctores. Quibus adhuc addi possunt in specie de bac Censura tractantes. Henriquez *lib. 13. cap. 34. num. 3.* Navar. *cap. 27. n. 161.* Luysius *de Censuris lib. 4. disp. 42. dubio* 2. Palao *disputatione 4. puncto 4. num. 1.*

QVÆSTIO XI.

An Suspensio debeat ferri in scriptis post monitionem, &c.

REspondeo: debere ferri, non solis verbis, sed per scripturam, ut constat ex dictis *tract. 1. disput. 4. quæst.* 5. & latissimè *disp. 6. à q. 1. usque ad* 26. debet etiam necessariò ante suspensionis sententiam aliquam admonitionem præmittere, ut habitum est *eod. tract. 1. disp. 5. per totam*, sicut & post latam publicationem ejusdem, ot patet ex habitis *eod. tract. 1. disp. 7. per totam.* Legantur Alterius *hic, disp. 7. cap.* 2. Avila *3. p. disp.* 3. Palao *punct. 4. citato*, & alii *sup.* & hæc de haç disputatione; nam reliqua quæ causam formalem spectant, soluta inveoies *tract. 1. loc. cit.*

DISPVTATIO III.

De Effectibus Suspensionis, tam in genere, quàm in specie.

QVÆSTIO I.

An suspensus ab uno effectu, seu actu, censeatur etiam suspensus ab aliis actibus, seu effectibus?

RESPONDEO: Non censeri, quia effectos suspensionis non sunt inter se connexi necessariò, sicut sunt effectus excommunicationis: ergo suspensus ab uno, non censetur suspensus ab alio, nisi fortè sit connexus cum primo. Sic Henriq. *lib. 13. c. 32. n.* 1. per hæc verba: Hæc pœna est strictè accipienda, ot suspensus ab uno actu, non sit suspensus ab aliis, oisi sint conoexi cum primo. Io quo differt ab excommunicatione, cujus omnes effectus sunt jure communi coonexi, nec possunt nisi à Papa separari, *sup. c. 29. §. 5.* quare attendeoda sunt verba juris, aut Iudicis, ut suspensio restriogatur ex proprietate verborum ad effectum expressum. Sic Henriq. Quem citat, & explicat Avila *1. p. disp. 2. in princ.* Sic supponendum est, in hoc differre suspensionem ab excommunicatione, quòd hæc haber suos effectus certos, & determinatos in jute, qui statim consequuntur ipsam excommunicationem, ita ut non sit in potestate Episcopi excommunicantis separare hos, vel illos effectus ab excommunicatione, quam imponit, v.g. non potest dicere, Excommunico Petrum excommunicatione majori, ita ut solùm privetur communibus suffragiis Ecclesiæ. At verò suspensio nullum habet effectum natura sua determinatum, & necessariò illi annexum in jure: quare in potestate suspendentis est privare ab una actione, & non alia: v.g. à celebratione tantùm. Dixi *Episcopi*; nam Papa posset separare unum effectum ab alio. Ita P. Henr. *n.* 1. Hucusque Avila, & Corneio *q. 3. cit. disp. 2. de susp. in princ.*

QVÆSTIO II.

An suspensio absolutè, & sine restrictione prolata suspendat absolutè ab omnibus, hoc est ab officio, & beneficio?

AFfirmant Avila *hic concl. 2.* & penes ipsum Sylv. & Henr. Bonac. *disp. 3. de suspens. punct. 2. n. 1.* & apud illum Toletus, Filliuc. Ægid. & alii, quos retulimus *tract. 1. disp. 4. q. 7.*

Sed juxta dicta ibi respondeo probabilius, à nullo effectu suspendere. Quia probabilius est suspensionem in genere latam, sine limitatione expressa, vel tacita, esse invalidam, & sic nullum sortiri effectum. Sic Auctores *loc. cit.* adducti, & Luys. *lib. 4. disp. 98. dub. 2.* secutus Suarium *hic, disp. 25. sect. 5. n. 8. & 9.*

QVÆSTIO III.

An Suspensio ab officio simpliciter, & absolutè lata, priuet omni vsu, tam Ordinis, quàm iurisdictionis?

NEgat Glossa *in c. Audiuimus*, 54. *q.* 1. existimans, tantùm priuare vsu Ordinis. Ait enim ita, *verb. Qui excommunicatum.* Dico referre, an sit suspensus ab officio, vel iurisdictione. Nam si ab officio tantùm, ea non poterit quæ officij sui sunt exercere, putà celebrare, & similia: sed ea poterit quæ iurisdictionis sunt, vt dare præbendam, & excommunicare, quia hoc iurisdictiuois est. Ita Glossa.

Sed vt certum respondeo: Suspensionem ab officio, sine limitatione latam, priuare non solùm vsu Ordinis, sed & iurisdictionis spiritualis, quantum persona suspensa capax est. Ratio est, quia vterque vsus, tam Ordinis, quàm iurisdictionis, est vsus officij Clericalis: ergo suspensio absolutè prolata, omninò priuat Clericum, tam ab officio Ordinis, hoc est vsu Ordinis, quàm iurisdictionis; & ideò suspensus hoc modo non poterit celebrare, aut Sacramenta aliis administrare, &c. nec excommunicare, aut beneficia conferre, &c. Sic Felic. *de suspens. c. 11. vers. Suspensus ab officio*, vbi ait, in hanc sententiam ire Doctores omnes: Felio. Syluest. Tabiena, Hostiens. Abbas, & alij, quos citat, & sequitur Auila *3. p. disp. 5. concl.* 9. Henriq. *lib. 13. c. 32. n. 1.* Vgol. *tab. 4. c. 6. §. 1.* Suarez *tomo 5. de Censuris, disp. 26. sect. 1.* S. Thom. *in addit. ad 3. p. q. 21. art. 3.* & Vasq. *in manuscripto*, quos sequitur Luysius *lib. 4. de Cens. disp. 39. dub. 1.* Filliuc *tr. 17. c. 2. q. 1.* Bonac. *disp. 3. puncto 2. n. 9.* Bauny *tr. 8. q. 7. assert. 2.* Hurtad. *de suspens. diff. 4.* Cornejo *de suspens. disp. 2. dub. 1.* Alterius *tom. 2. disp. 4. c. 2.* Ægid. *disp. 15. dub. 1. n. 5.* Palao *disp. 4. punct. 5. §. 2. n. 1.* & communis.

QVÆSTIO IV.

An Suspensus sine limitatione ab officio, sit etiam censendus suspensus à beneficio?

AFfirmat Valentia *q. 18. punct. 1.* & penes ipsum Sylu. *verb. Suspensio, n. 5* & Couarruu. *epitom. 4. part. 2. c. 6. n. 13. & 14.* Quibus addi possunt Glossa

in cap. Latores, de Clerico excommun. ministrante, Palud. *in 4. dist. 18. q. 7. art. 3.* Tabiena *verb. Suspensio, n. 4.* & apud Palaum Navar. *lib. 1. consil. in 1. edit. titul. de temporib. ordinat. consil. 54.* & Bernard. Diaz *pract. crimin. cap. 73. n. 2.* Quorum sententiam aliqui Canonistæ putant veram loquendo de suspensione ab homine, non à jure alii : verò contra id sentiunt, quando suspensio ab officio, est à jure, non ab homine. Horum fundamentum potest esse illud principium juris receptum, nempe : *Quod prohibito antecedenti, videtur prohibitum consequens* : at sic est, quod beneficium est consequens, seu accessorium ad officium : ergo.

Sed probabiliùs multò respondeo : Negativè. Quia nomine officii non comprehenditur beneficium, neque è contra : ergo suspensus ab officio, non debet censeri suspensus à beneficio. Patet consequentia, quia pœnæ non sunt extendendæ. Antecedens verò etiam constat : tum, quia dictæ suspensiones sunt diversæ in specie; ergo una non includitur in alia. Tum etiam, quia à jure diversa considerantur, siquidem de beneficio agit in titulo *de Prabendis*, & de officio in tit. *de officio Archidiaconi* : Ergo. Si Navar. *cap. 27. num. 160.* Henriq. *lib. 13. cap. 32. n. 3.* Suarez *disp. 16. sect. 3. n. 4.* Sayrus *lib. 4. c. 5. n. 16.* Avila *parte 3. disp. 2. dub. 1. conc. 6.* Filliuc. *tr. 17. c. 2. n. 20.* Luysius *lib. 4. disp. 39. dub. 2.* Hurt. *de susp. c. 4.* Cornejo *q. 3. de susp. disp. 2. dub. 1. q. 5.* Vgolin. Villalob. Tanner. Gordonus, Megalius, Regin. Layman, & Præposit. quos citat, & sequitur Diana *part. 5. tr. 10. resol. 1.* Quibus adhuc addi possunt Bonacina *hic, disput. 3. punct. 2. n. 10.* Bauny *tr. 8 q. 7. assert. 3.* Sanchez *lib. 3. de Matr. disp. 51. n. 12.* ubi id latè, & optimè, ut semper, probat Barbosa *de appell. verb. juris signif. appell. 256. verb. Suspensio*, qui & citat Navar. *consil. 41. de homicid.* Perez, & alios. Palao *disp. 4. punct. 5. §. 1. n. 3.* Machado *tom. 1. lib. 1. part. 3. tr. 10. docum. 3. n. 4.* & alii qui nostram sententiam intelligunt, sive suspensio sit à jure, sive ab homine, & rectè quidem, cùm suspensio ejusdem verbis lata sit à jure & ab homine, & consequenter eandem significationem, & eundem effectum habere debet.

Ad fundamentum oppositæ sententiæ dicendum est, regulam illam verificari casu quo illa duo necessariò se consequuntur, officium autem, & beneficium non ita se habere, si quidem officium sæpè sine beneficio reperitur, cum multi sint Clerici beneficio carentes.

QVÆSTIO V.

An Suspensus ab officio, possit fructus beneficii quod habet, percipere?

NEgant auctores primæ sententiæ nuper adducti, eo quòd existiment, suspensum absolutè ab officio esse etiam suspensum à beneficio, & consequenter à fructibus illius.

Sed juxta à nobis nuper dicta, respondeo Posse in dicto casu fructus beneficii percipere, si aliàs beneficio inserviat, saltem per alium. Quia sicut suspensus ab officio non privatur à beneficio, ita non privatur à fructibus ejus, cum hi propter illud percipiantur. Sic omnes DD. nuper pro nostra sententia adducti, præcipuè Sanchez *loc. cit.* Avila *loc. cit. conclusione 6. dicto 3.* & Navar. *n. 160.*

QVÆSTIO VI.

An Suspenso absolutè ab officio, validè possit conferre novum beneficium?

NEgat Avila *3. parte, disp. 2. dub. 1. concl. 5. in fine*, ubi sic ait : Præterea sic suspensus non potest eligi, nec promoveri ad beneficium : quod si eligatur, electio erit nulla, *cap. Cum dilectus, de consuetud. cap. Quia diversitatem, de concess. Prabenda.* Et ratio est, nam beneficium datur propter officium : ergo privatus per Ecclesiam ne exerceat officium, non est capax; ut eligatur ad beneficium. Et hoc habet verum etiam in suspenso non denunciato & occulto. Ita P. Henriq. *n. 3.* quia Concil. Constantiense non intendit in aliquo favere ipsis excommunicatis, vel suspensis. Hucusque Avila. Quem citat, & sequitur Bonacina *hic disput. 3. punct. 2. n. 11.* dicens sic sentire Lessium, Navarrum, Sà, Garciam, & alios. Ita etiam Azor. *part. 2. lib. 6. c. 7. dub. 2.* & Candidus *cap. qq. mor. 18. art. 14. dub. 6.* apud Machado *ubi infrà.* Palao *disp. 4. punct. 5. §. 1. n. 2.* & alii.

Sed probabiliùs respondeo : Validè posse conferri Quia nullo ex capite juris colligitur dictam collationem esse ipso jure irritam, sed ad summum irritandam, sicut non est ipso jure irrita, sed solùm irritanda electio facta in personam excommunicatam minori excommunicatione. Sic ex Suario Ægidius *de Censur. disp. 15. dub. 2. concl. 3. n. 7.* per hæc verba: Addunt multi, collationem esse irritam, sed non probant, nam ex dicto cap. (nempe *ult. de Cleric. excom.*) apertè colligitur, solùm esse irritandam. Ita Suarez *disp. 26. sect. 3. n. 8.* Nec aliud probat *c. Cum dilectus* 8. quod alii pro se solent citare. Solent etiam citare *cap. Quia diversitatem 5. de concess. prabend.* sed nihil facit ad rem præsentem. Hucusque Ægidius ex Suario. Quorum sententiam tenet etiam Filliuc. *tract. 27. quæst. 3. n. 11. vers. Sic etiamsi agatur.* Cornejo *in 3. p. tract. 5. quæst. 3. de suspens. disp. 2. dub. 1. quæst. 6. versu Notat tamen Suarez*, Acuña *in Decretum, part. 1. disp. 71. c. 3. n. 3.* Hutt. *de suspens. diffic. 4. n. 8.* Diana *part. 5. tract. 10. res. 1.* Luysius *lib. 4. de Cens. disp. 39. dub. 2. prope finem*, Machado (ni fallor) *lib. 1. part. 3. tract. 10. doc. 3. n. 5.* ubi pro hac parte citat Lessium *lib. 2. de Iust. c. 34. dub. 22. n. 116.* & benè, quia expressè id tenet ibi, *vers. Nota tertiò.* Vnde malè pro se illum citat Bonacina.

QVÆSTIO VII.

An Suspenso ab officio, non solùm validè (ut vidimus) sed etiam licitè possit beneficium conferri?

AFfirmat adhuc Hutt. *loc. cit.* existimans, non solùm validè, sed etiam licitè conferri posse, quia sic, inquit, deducitur *ex cap. Vel non est compos 14. de temporib. ordinat.* Ita etiam sentiunt Acuña, & Diana *loc. cit.* Quibus satis favet Luysius.

Sed ut longè probabiliùs respondeo : Non posse licitè suspenso ab officio beneficium conferri. Tum quia id ad minus colligitur ex capitib. pro prima sententia adductis. Tum etiam, quia contra rationem est, quod novum beneficium Ecclesia conferat ei, quem ab officio suspensum habet, cum propter hoc illud detur. Sic tenent, & à fortiori, omnes DD. pro prima sententia *quæst. antecedenti* adducti. Et ex nostra expressè Suarez, Ægid. Cornejo, Lessius, Filliuc. & Machado, ubi sic ait. [No es menos dudoso, si el que esta suspenso *ab officio*, este inhabil para adquirir algun beneficio Ecclesiastico. Todos convienen en que la eleccion, ò colacion que en el se hiziere, es ilicita; porque

porque assi consta del Derecho, *in cap. Cum dilectus, de consuet. & c. Si celebret, de Cleric. excommun. celebr.* que lo prohibe.] Sic ille.

Nec caput quod pro se Hurtado adducit, facit ad rem, cum ibi sermo sit de Suspenso ab Ordine, ob ejus ante legitimam ætatem susceptionem, & ideò non impedit beneficij collationem. Legatur Palao *loc. cit.*

QVÆSTIO VIII.

An saltem Suspensus ab officio in perpetuum per Iudicis sententiam, sit quoque à beneficio suspensus?

AFfirmant apud Stephanum Bauny Toletus *libro* 1. *c.* 43. *n.* 3. Cardoso *in praxi judiciali, verb. Suspensio, (forsan* Graffius *lib.* 4. *decis. c.* 25. *n.* 7.) Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *parte* 3. *c.* 1. *n.* 3. Sayrus *lib.* 4. *c.* 6. *n.* 17. & Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. disp.* 51. *n.* 13. Sed ex iis Sanchez oppositum docet (ut melius viderunt Ægidius, & Hurtadus, *ubi infrà*) *n.* 52. solumque *n.* 13. addit, si crimen grave sit, beneficio privandum esse. Citat etiam Hurtadus pro hac parte Navarrum *c.* 27. *n.* 6. Sed nec omninò benè; quia Navarrus hoc solùm docet casu quo Suspensio tacitè, vel expressè vim habeat privationis. Tenent tamen, & à fortiori, auctores primæ sententiæ *q.* 4.

Sed probabiliùs respondeo: Nec in hoc casu esse à beneficio suspensum. Quia, *ut suprà q.* 4. cum communi est habitum, Suspensio ab officio diversa omninò est à suspensione à beneficio, & sic non necessariò illativa hujus; at sic est, quod ex eo quod sit perpetua, nec induit aliam naturam, nec habet majorem vim producendi effectus in beneficium à Suspenso possessum: ergo sicut suspensio temporalis ab officio non privat à beneficio, ita nec perpetua privabit. Sic apud Bauny Henriquez *lib.* 13. *cap.* 31. & Duardus *tract. de suspens. n.* 57. *conc.* 1. Sed neuter citatur benè pro hac parte. Nam Henriquez oppositum videtur docere *loc. cit. n.* 3. & Vivaldus *in antiquis saltem*, nil habet ad propositum. Tenent igitur hanc sententiam Sanchez *loc. cit.* Ægidius *disp.* 15. *dubio* 2. quos citat, & sequitur Hurtadus *diffic.* 4. *de suspens.* Bauny *tract.* 8. *de Censur. q.* 8. *de suspens. pag. mihi* 162. *col.* 1. Qui tamen negare non audet, quin ei, cui interdicta sunt in perpetuum officij sui munera, incumbat illo cedere per simplicem cessionem, aut resignationem in favorem tertij, quod potest quamdiu eo per Judicis sententiam needum est privatus. Sic ille. Et ante illum Henriquez *loc. cit.*

QVÆSTIO IX.

An suspensus officio possit Sacramenta, præter Ordinem saltem, recipere, & divinis officiis interesse?

REspondeo: Posse Sacramenta recipere, præter Ordinem saltem (de quo *infrà*.) & Officiis divinis interesse. Quia recipere Sacramenta, & divinis Officiis interesse, non est exercere actus alicujus officij Ecclesiastici; cum hæc non conveniant Clericis, quatenus Clerici sunt, sed quatenus Christiani sunt membra Ecclesiæ: ergo Suspenso ab Officio, non est interdicta Sacramentorum receptio, sed collatio, nec interessentia divinis Officiis. Sic Navarr. *libro* 5. *consil.* 64. *de sent. excommunicationis.* & Sotus, quos affert, & sequitur Cornejo *disputatione* 2. *de suspens. dubio* 1. *in fine.* Bauny *q.* 7. *de suspens. assert.* 4. Bonacina, Filliucius, & alij mox citandi. Legatur Diana *part.* 3. *tract.* 10. *resol.* 12.

QVÆSTIO X.

An etiam possit Ordinis Sacramentum recipere, qui ab officio est absolutè suspensus?

AFfirmat adhuc Bonacina *disp.* 3. *de susp. punct.* 2. *n.* 15. Quia (inquit) receptio Sacrorum Ordinum non est actus officij & jurisdictionis: ergo suspensus ab officio non videtur peccare recipiendo Ordines, nisi fortè habeat intentionem exercendi illos tempore suspensionis.

Sed probabiliùs respondeo: Non posse licitè, quamvis benè validè, Ordinis Sacramentum recipere. Constat ex dictis *q.* 6. & 7. Nam illi cui prohibitum est consequens, censetur quoque & antecedens vetitum, si huic illud sit connexum, *cap. Si celebret, de Cler. excommun. ministrante*: at sic est, quod Ordini sacro (de hoc enim solùm esse dubium potest) est annexum necessariò officium Ecclesiasticum à quo Ordinandus supponitur suspensus: ergo & à recipiendo licitè dicto Ordine suspensus erit. Sic Sayrus *lib.* 4. *c.* 6. *n.* 23. Vgol. *c.* 5. §. 3. Filliuc. *tract.* 18. *c.* 2. *n.* 21. & 22. Cornejo & Bauny *loc. cit.*

QVÆSTIO XI.

An suspensus à beneficio sit Suspensus ab officio?

REspondeo Negativè, ex dictis *q.* 4. Vnde Suspensus à beneficio, non solùm potest, sed etiam debet officio suo satisfacere, & jurisdictionem, aut administrationem ratione officij competentem exercere. Sic tenent Glossa *in c. Cum Vintoniensis, de elect.* Abbas *in c. Cum dilectus, eod. tit. n.* 10. & alij, quos dicta *q.* 4. pro nostra sententia adduximus. Legatur Diana *parte* 5. *tract.* 10. *resol.* 3.

QVÆSTIO XII.

An Suspensio ab Ordine simpliciter lata, prohibeat quemcunque, tam maioris, quàm minoris Ordinis actum?

REspondeo: Prohibere. Quia (inquit Cornejo) cum illa propositio, *Suspendo te ab Ordine*, sit indefinita ex parte prædicati, æquivalet universali in materia morali, sicut etiam in doctrinali; atque ita idem est, ac si diceret, *suspendo te ab omni Ordine.* Vnde quidquid est, vel jure divino, vel humano Ecclesiastico, vel consuetudine annexum alicui Ordini, non potest à Suspenso ab Ordine exerceri. Sic ille *disp.* 2. *de susp. dub.* 1. *in princ.* ex Avila (quem non citat) *disp.* 2. *de susp. dub.* 2. *concl.* 8. Sylv. *verb. Suspensio, n.* 2. & Henr. *lib.* 13. *c.* 32. *n.* 2. penes ipsum, Bonac. *punct.* 2. *n.* 8. Palao *disp.* 4. *punct.* 5. §. 1. *n.* 11. Suar. *disp.* 26. *sect.* 4. *n.* 2. & 3. & alij.

QVÆSTIO VIII.

An Suspensus simpliciter à collatione, seu receptione Ordinum, sit etiam Suspensus à collatione, & receptione primæ Tonsuræ?

AFfirmare tenentur omnes illi Canonistæ, qui docent, Primam Tonsuram esse verum Ordinem Ecclesiasticum. Sunt autem Hostiens. Abbas, Buttius, Covar. Vivianus, Barbosa, Torrebl. & alij quàm plures, quos citavimus 2. *p. de Sacr. tr.* 6. *de Ordine, disp.* 1. *q.* 5.

Sed longè probabiliùs respondeo: Non esse suspensum. Quia longè probabilius est, Primam Tonsuram non esse propriè, & verum Ordinem, ut *loc. cit.* probavimus, ex Concil. Trid. & doctrina cōmuni omnium Theolog. Magistri, S. Th. Bonavent. Richard. Palud.

Durandi, Suarij, Vasquij, Navarri, & aliorum plurium, quos ibi citavimus: ergo suspensus ab Ordinis collatione, aut receptione, non censetur suspensus à collatione, aut receptione primæ Tonsuræ. Sic in terminis tenent Bonac. *hic disp. 3. de suspens. puncto 2. n. 6.* Cornejo *disp. 2. de suspens. dub. 2. q. 2.* Præpositus *in 3 part. de suspens. dub. 2. n. 18.* Diana *part. 5. tr. 10. resol. 6.*

QUÆSTIO XIV.

An Suspensus ab Ordine Superiori, censeatur suspensus etiam ab Ordine inferiori?

Respondeo tanquam certum: Non censeri. Quia qui prohibet quod est majus, non censetur prohibere quod est minus. Quocirca (ait Bonac.) suspensus à Superiori Ordine, potest exercere actus inferiorum Ordinum: sicut suspensus à Sacerdotio, potest ex officio canere Epistolam & Evangelium, & suspensus à collatione majorum Ordinum potest conferre minores. Sic Bonac. *puncto 2. de dispens. n. 7.* Sylv. Navar. & Henriq. quos affert, & sequitur Avila *3. p. disp. 2. dub. 2. concl. 9.* Cornejo *loc. cit. q. 4.* Diana *parte 5. tract. 10 resol. 5.* & Bauny *de suspens. q. 6. assert. 2.* Palao *disp. 4. punct. 5. §. 1. n. 11.* & omnes.

QUÆSTIO XV.

An Suspensio facta determinatè ab Ordine inferiori, addita particula solùm, *seu* tantum, *prohibeat exercitium Ordinum Superiorum?*

Respondeo tanquam certum: Non prohibere, quia per dictam particulam *solùm*, seu *tantum*, excludit Superior à prohibitione exercitia superiorum Ordinum, quibus ita suspenso defungi licet. Sic omnes. Legantur Suarez *disp. 26. sect. 4. n. 7.* Bonac. *puncto 2. de suspens. n. 7.* Cornejo *disp. 2. de suspens. dub. 2. q. 3. vers. Limitatur hæc doctrina.* Bauny *tract. 8. de suspens. q. 6. assert. 1. vers. Ab hac regula,* & alij. Qui tamen hanc doctrinam dicunt veram esse, quò major Ordo sine illo minori, quo quis solùm est privatus, exerceri possit, secus aliàs. Sic optimè Hurtadus *difficult. 4. de suspens.* his verbis: Conveniunt secundò Doctores, suspensum ab aliquo officio determinato, non tantùm esse prohibitum exercere actus illius officij, sed etiam actum alterius officij includentem illum: ut si quis est suspensus ab Ordine Diaconatus, non solùm non potest exercere Ordinem Diaconatus, sed neque potest celebrare, quia actus celebrandi includit actum, seu usum Diaconatus, cùm Missa non celebretur sine Evangelio. Legantur Cornejo *loc. cit. vers. Limitari solet quartò.* Sà *verb. Suspens.* 8.

QUÆSTIO XVI.

An saltem Suspensus ab Ordine inferiori, sine ulla restrictione, censeatur Suspensus ab Ordine superiori, etiam casu, quo hic non includat actum inferioris, seu usum?

Negant adhuc aliqui DD. existimantes, suspensum ab Ordine inferiori non esse prohibitum exercere actum superioris non includentem actum inferioris: v. g. Suspensus ab Ordine Diaconatus potest Confessiones audire; quia officia Diaconatus, & Sacerdotij sunt distincta, & actus audiendi Confessiones non includit, imò nec supponit actum Diaconatus, etiamsi ordinem Sacerdotij quoad celebrationem supponat officium Diaconatus. Ita apud Bonac. tenent Ægidius *disp. 15. dub. 2. n. 10* Filliuc. *tr. 17. c. 2. n. 25. & 29. (imò & 34.)* & Soarez *disp. 26. sect. 4. num. 21.* Ita etiam Luysius *lib. 4. de Censuris, disp. 29. dub. 3.* Sed ex iis nec Suarius, nec Ægidius docent hanc sententiam, sed solùm dicunt esse probabilem, contrariam tamen probabiliorem, & securiorem ob DD. auctoritatem.

Sed alij è contra affirmant esse, & censeri suspensum ab Ordine superiori, etiam casu, quo hic non includat actum inferioris Ordinis, à quo determinatè est suspensus. Sic ex Sylvestro *verbo Suspensio, q. 5.* Navarro *c. 27. n. 163.* & Henriquez *libro 13. c. 31. num. 2.* docet, & probat Avila *disp. 2. de dispens. dub. 2. concl. 9.* hoc modo: Nam destructo fundamento destruuntur omnia, quæ fundantur in illo, sed Ordines superiores fundantur in inferioribus: ergo. Sic etiam Sayrus *lib. 4. c. 3. n. 2.* & Suarez *sect. 4. cit. n. 6.* quos pro hac parte citat Cornejo *disp. 2. de suspens. dubio 2. q. 3.* & probat sic: Quia si quis est in Ordine inferiori indignior, multo erit in superiori: Cui enim quod minus est non licet, neque quod majus est, licere debet, argum. *cap. Quis illorum, de sentent. excomm.* & ibi Glossa *verb. Minora, & cap. Cui licet, de regul. in 6.* Sic etiam Ugol. *tab. 4. c. 6. §. 6.* Regin. *lib. 32. n. 115.* Tolet. *lib. 1. c. 43.* Bauny *tract. 8. de Censuris, q. 6. assert. 1.* Hurtad. *diff. 4. de suspens. n. 8.* Bonac. *disp. 3. de Cens. puncto 2. n. 7.* Diana *parte 5 tract. 10. resol. 5.*

Sed ego clariùs, & probabiliùs respondeo dicendum, quod illi qui simpliciter, & absque expressa restrictione est suspensus ab Ordine inferiori, nequaquam liceat exercere actum, seu munus Superioris Ordinis (nisi aliàs ex subjecta materia, aut verbis Superioris suspendentis constet ejus intentionem fuisse, solummodo ab Ordine inferiore suspendere) quamvis si eo facto exerceat, non ideò incurret irregularitatem, dummodo non exerceat actus Ordinis à quo suspensus est.

Prima pars nostræ responsionis probata manet argumentis opinionis secundæ, & auctoritate illam sectantium. Secunda verò probatur simul cum prima à Cornejo, sic: Quia ut peccet, eique non liceat exercere munus Ordinis Superioris, sat est, quod indecens sit, ineptum ad exercitium Ordinis inferioris ministrare in Superiori: at verò, ut irregularitatem incurrat requiritur textus expressus, *cap. his qui, de sent. excomm. in 6.* qui in præsenti non est. Confirmatur. Quia quòd suspensus ab Ordine inferiori non possit ministrare in superiori, non oritur formaliter ex vi ipsius suspensionis Ordinis inferioris; nec respectu Ordinis Superioris est vera suspensio, sed solùm impedimentum consequens jure naturali & divino, ratione indecentiæ. Sic Cornejo *loc. cit. q. 4. vers. Secundò limitatur.* Præpositus, Layman, & Ægidius, quos citat, ac sequitur Diana *loc. cit.*

QUÆSTIO XVII.

An suspensus ab officio prædicandi, censeatur etiam suspensus à lectione Evangelij, & ab aliis actibus Diaconatus?

Respondeo: Negativè. Quia quando quis suspenditur ab officio prædicandi, solùm fit vel defectu doctrinæ, vel ratione modi prædicandi: ergo non censebitur manere impeditus ab usu aliorum actuum qui doctrinam non postulant. Sic Navarr. *cap. 27. num. 24.* ut ostendes apud Petrum Cornejo *num. 163. vers. Octavò infertur,* & penes ipsum Panormitan. & communis in Clement. *Cupientes.* Cornejo *disp. 2. de suspens. dub. 2. q. 3. versu Limitatur tertiò.* Bauny *de suspens. q. 6. assert. 3.*

QUÆSTIO

QVÆSTIO XVIII.

An suspensus à Diaconatu, vel subdiaconatu divisivè, maneat ab alio suspensus?

NEgant ab aliquo eorum manere, Bauny *tract.* 8. *q.* 8. *de suspens. dub.* 16. & Avila penes ipsum 3. *p. disp.* 2. *dub.* 1. *concl.* 7. Quibus addi possunt Navarr. Vgolin. Sayrus, Sylvest. Henriquez, & alij citati *sup. tract.* 1. *disp.* 4. *q.* 8.

Affirmant verò contrà, manere suspensum, non solùm ab aliquo, sed ab utroque, Glossa, & Rastellius citati ibidem pro secunda sententia.

Sed juxta ibi dicta, probabiliùs respondeo: Manere suspensum saltem ab uno, vel ab altero determinatè ad electionem suspensi, quam tenetur facere: sicut qui condemnatur (ait Huttadus) ut exulet, vel ut solvat certam quantitatem pecuniæ, verè manet obnoxius uni, aut alteri, & obligatur unum, aut alterum eligere, quia absque fundamento negatur Iudicem habere authoritatem ad sic ferendam sententiam pœnæ, & ad obligandum reum, ut eligat quam maluerit. Sic Hurtadus *de suspensione, diff.* 4 Suare, Bonacina, Filliucius, Candidus, Alterius, & Cornejo citati *sup. tract.* 1. *disp.* 4. *q.* 8.

QVÆSTIO XIX.

An suspensus ab ingressu Ecclesiæ, sit Sacramentorum capax?

REspondeo: Esse. Quia ingressus Ecclesiæ nil commune cum Sacramentis, vel eorum tam passivo, quàm activo usu habet: ergo suspensus ab ingressu Ecclesiæ, præcisè vi talis pœnæ, non est Sacramentorum incapax; sed tantùm executionis Ordinum intra Ecclesiam, & auditionis divinorum Officiorum. Quare ita suspensus poterit in Ecclesia recipere Sacramenta, & etiam orare, & recitare horas, tempore quo non celebrantur Divina. Ideoque ut benè notant Henriquez, Avila, Hurtadus, & Bauny, hæc suspensio ab ingressu Ecclesiæ potiùs est interdictum, quàm suspensio; nam suspensus propriè nunquam privatur auditione Divinorum, nec sepultura. Sic Henriquez *libro* 13. *c.* 52. *num.* 3. Avila 3. *parte, disp.* 2. *dub.* 1. *concl.* 13. Hurtad. *diff.* 4. *in fine.* Bauny *de suspens. q.* 8. *dub.* 18. & alij. Legatur Bauny *cit. dub.* 4. ubi latiùs id explicat.

QVÆSTIO XX.

An suspensus ab Ordine ab Horarum liberetur onere?

REspondeo tanquam certum: Non liberari. Tum quia solutio Horarum propriè non est Ordinis actus. Tum etiam, quia abhorret à vero, velle Ecclesiam, ut quis ex turpi aliquo suo opere, nedum ex crimine, commodum referat; quod tamen accideret, si suspensus à solvendo horarum penso liber esset: ergo. Sic Sotus *lib.* 10. *de Inst. q.* 5. *art.* 3. Sanchez *lib.* 7. *consil. c.* 2. *dubio* 54. & Bauny *q.* 8. *de suspensione, dubio* 9. *pag.* 361. addens præfatum non impediri, quin Horas in Choro publicè dicat, & canat, dummodo his vocibus, *Dominus vobiscum*, non utatur. Quia est usus Ordinis, à quo per suspensionem privatur. Filline. *tract.* 17. *c.* 1. *q.* 4. *n.* 25. *in fine*, ex Sayto *cap.* 4. *num.* 10.

QVÆSTIO XXI.

An Episcopus suspensus ab Ordine Pontificali, maneat etiam suspensus ab exercitio suæ iurisdictionis?

REspondeo: Minimè manere ab hoc suspensum Quia Episcopalis jurisdictio nullo modo, neque quantum ad exercitium, neque quantum ad substantiam ab Ordine & consecratione Episcopali pendet. Vnde Episcopus electus & confirmatus, potest antequam consecratus sit actus jurisdictionis Episcopalis exercere, quamvis noodum possit eos, qui consecrationem requirunt, *ex cap. Transmissam, de Elect.* Suspensus igitur ab Ordine Pontificali solùm est prohibitum exercere illos actus, qui Episcoporum sunt proprij, & Sacerdoti jure Ordinario competere non possunt, quales sunt confirmare, ordinare, Ecclesias, Altaria, & Virgines consecrare, &c. Licitum igitur Episcopo ita suspenso erit, Missam privatam sine Pontificalibus celebrare, Confessiones audire, baptizare, jurisdictionem forensem exercere, &c. Sic Sylvester *verb. Suspensio, q.* 5. Avila *parte* 3. *disp.* 3. *dubio* 1. *concl.* 10. Filliucius *tract.* 17. *c.* 1. *n.* 17. Layman. *lib.* 1. *tr.* 5. *parte* 3. *c.* 5. *n.* 6. Bonac. *disp.* 3. *de Cens. puncto* 2. *num.* 3. ubi attentè est legendus, & benignè corrigendus. Bauny *q.* 8. *de susp. dub.* 7. Cornejo *di p.* 2. *de susp. dub.* 2. *q. ult.* Diana *parte* 5. *tract.* 10. *resol.* 4.

QVÆSTIO XXII.

An Episcopus suspensus à Pontificalibus, sit tantùm suspensus ab usu insignium, quæ Episcopis ferre, est in more?

REspondeo: Tantùm. Quia nomine Pontificalium intelliguntur insignia Pontificalia, ut usus Baculi, Mitræ, & Pallij, in iis, quibus competit: ergo suspensio à Pontificalibus directè, primò, & per se tantùm impedit usum horum. Indirectè autem, & per accidens, aut consequenter impedit etiam usum earum actionum, quæ sine Pôtificalibus fieri nequeunt, ut Missæ solemnis, Collationis Ordinum, Confirmationis, & similium. Sic Layman, Filliucius, Bonac. Bauny, Cornejo, & Diana *loco citatu.* Toletus *lib.* 1. *c.* 45. *num.* 1.

QVÆSTIO XXIII.

An suspensus ab Ordine, maneat etiam suspensus à iurisdictione?

AFfirmant apud Bonacinam *disp.* 3. *puncto* 2. *n.* 4. Toletus, Abbas, & Sylvester. Sed non citat loca ubi id affirment. Et certè Toletus oppositum docet, *loco* nuper *citato*, per hæc clarissima verba: Quando aliquis est suspensus ab Ordine, non ob id suspensus est à jurisdictione, nec contrà quando suspensus est à jurisdictione, ob id suspensus censendus est ab Ordine, quia hæc duo sunt invicem distincta, & unum ab altero non pendet, ut colligitur *ex cap. Aqua, de Consecr. Eccl.* Sic Tolet. Tenent tamen Panorm. *cap. Cum dilectus, de Consuetud.* & Sylv. *verb. Suspensio, n.* 5.

Sed tanquam certum respondeo: Suspensum ab Ordine non esse suspensum à jurisdictionis actibus, nisi aliàs hi sint connexi, & fundati in Ordine, ut est absolvere in foro pœnitentiæ. Constat ex dictis *q.* 21. & ex ratione allata nunc à Toleto. Sic Sanctus Thom. *in addit. q.* 22 *art.* 3. Cajet. *verb. Suspensio*, Navarr. *cap.* 27. *num.* 160. Suarez *disputatione* 16. *sectione* 4. Filliucius *tractatu* 17. *c.* 2. *quæst.* 4. *num.* 25. Bonac. *loc. cit.* Avila, Vgol. Sayrus, & alij penes illum. Cornejo

Cornejo *disp.* 2. *de suspens. dub.* 5. q. 1. Diana *p.* 5. *tr.* 10. *resol.* 21. Bauny q. 8. *dub.* 15. Henriquez *lib.* 13. c. 32. §. 4. Palao *disp.* 7. *punct.* 5. §. 5. n. 12. & communis.

QVÆSTIO XXIV.

An suspensus à jurisdictione simpliciter, maneat etiam suspensus ab Ordine?

RESpondeo dicendum, quod nullo modo maneat suspensus, nisi tantùm ab illis actibus Ordinis, qui jurisdictionem requirunt, ut validè, aut licitè fiant. Patet ex dictis q. 21. Ex quo fit, quod quamvis Sacerdos suspensus à jurisdictione possit celebrare, & exercere similes Ordinis actus, non tamen possit Confessiones audire, eo quòd tunc non solùm potestate jurisdictionis, sed etiam Ordinis utitur. Sic Navarr. c. 27. n. 160. Suarez *sect.* 4. *cit.* n. 16. Saytus *lib.* 4. c. 4. n. 20. Cornejo *disp.* 2. *de suspens. dub.* 3. Bauny *loc. cit.* & Toletus.

QVÆSTIO XXV.

An suspensus ab Ordine, sit etiam suspensus à jure eligendi?

AFfirmant Panormit. & Sylvest. *locis suprà* q. 23. *citatis*. Quorum fundamentum est, quod jurisdictio fundatur in Ordine: ergo sublato exercitio Ordinis, auferetur exercitium jurisdictionis.

Sed ex dictis q. 23. respondeo dicendum, non esse etiam suspensum à jure eligendi, quia hoc jus spectat ad jurisdictionem, nec necessariò Ordinem præsupponit, cum Moniales jus eligendi habere possint, *cap. Cum dignitatibus, de elect. in* 6. & tamen Ordinis sunt incapaces. Sic Cornejo *disp.* 2. *cit. dubio* 1. q. 1. *pag.* 719. Qui ad fundamentum Panormit. respondet negando consequentiam: quia quamvis ex ablatione fundamenti, quantum ad substantiam & exercitium, sequatur ablatio rei fundatæ quantum ad existentiam & substantiam; ex ablatione tamen actus, & exercitij fundamenti non benè sequitur ablatio actus & exercitij rei fundatæ; quia benè stat quod manente substantia fundamenti, & similiter manente substantia rei fundatæ, impediatur exercitium ipsius fundamenti, non impedito exercitio rei fundatæ, eo quòd operatio rei fundatæ non pendeat ab operatione simultanea fundamenti, sed solùm à justitia (lege, *substantia*,) & existentia ipsius rei, quæ est fundamentum, ut à conditione necessariò præsupposita. Sic Cornejo, & ex illo Diana *tomo* 5. *tract.* 10. *resol.* 21. Tenent etiam nostram sententiam Suarez *disp.* 26. *sect.* 4. *num.* 5. Filliuc. *tract.* 17. c. 2. q. 4. n. 25. Palao *disp.* 4. *punct.* 5. §. 1. n. 9. & 12. Avila, & Saytus penes ipsum.

QVÆSTIO XXVI.

An suspensus à beneficio, sit prohibitus percipere fructus talis beneficij?

REspondeo tanquam certum: Affirmativè. Quia certum est, quod suspensio à beneficio non tollit titulum & possessionem beneficij, nec radicale jus percipiendi fructus illius: ergo certum est, quod auferat, & tollat usum hujus juris, hoc est, perceptionem actualem fructuum beneficij: aliàs nullum effectum haberet privatio talis. Vnde non solùm graviter peccabit Clericus suspensus percipiens fructus, verùm tenebitur ad restitutionem. Sic omnes. Legantur Cornejo *disp.* 2. *de suspens. in principio*, & *dub.* 4. n. 1. Hurtadus *disp.* 4. *de suspens. n.* 9. à *vers. Conveniunt tertiò DD.* Avila 3. p. *disp.* 2. *dub.* 1. *concl.* 5. Sylvest. & Henr. apud ipsum. Bauny *tract.* 8. *quæst.* 7. *de suspens. assert.* 5. & 6. Suarez *disp.* 17. *sect.* 1. *num.* 7. Luysius *lib.* 4. *disp.* 40. *dubio* 1. Palao *disp.* 4. *punct.* 5. §. 2. n. 1. & omnes.

QVÆSTIO XXVII.

An suspenso à beneficio sint denegandi fructus beneficij, antequam à Iudice illis privetur?

NEgat Petrus Navarra *lib.* 2. *de restit. c.* 1. n. 237. docens, non esse illi denegandos ante Iudicis sententiam. Negat etiam Avila *de Cens.* 2. *parte*, c. 6. *disp.* 6. *dub.* 1. *concl.* 2. Præpositus & Tannerus, quos citat, & sequitur Diana *parte* 5. *tract.* 10. *resol.* 3. Sà *verb. Suspensio*, n. 7. ubi sic ait: Suspensus à beneficio intelligitur à fructuum perceptione: opus est autem executione per Iudicem. Tenent etiam alij plures, quos *suprà tract.* 2. *de excommun. disp.* 9. *quæst.* 28. *citavimus*.

Sed probabiliùs respondeo: Esse denegandos etiam antequam per sententiam à Iudice fructibus beneficij suspensus privetur. Quia suspensus ab officio, est privatus omni actu officij, antequam à Iudice privetur: ergo & suspensus à beneficio est privatus omni fructu temporalis beneficij, etiam antequam à Iudice illo fructu privetur: ergo suspenso à beneficio fructus beneficij sunt illi denegandi etiam ante Iudicis sententiam. Sic Hurtadus *loc. cit. n.* 10. dicens contrarium esse falsum. Cornejo *loc. cit.* & alij plures, quos *disp.* 9. q. 18. *citata* adduximus. Legantur ibi dicta, & Palao *hic disp.* 4. *puncto* 5. §. 2. n. 6. *in fine*.

QVÆSTIO XXVIII.

An Beneficiarius suspensus à beneficio, possit licitè percipere fructus beneficij, si præstet officium quod beneficium exigit?

AFfirmant Avila *de Censuris, parte* 2. c. 6. *disp.* 6. *dubio* 1. *concl.* 1. & 2. & *parte* 3. *disp.* 2. *dubio* 2. *concl.* 6. Petrus Navarra *lib.* 2. *de restit. c.* 2. *num.* 237. Tannerus *tomo* 4. *disp.* 6. *quæst.* 10. *dubio* 7. n. 137. & Ioan. Præpositus *in* 3. *part. quæst.* 3. *de suspens. dub.* 2. n. 21. Quos omnes pro hac parte citat, & sequitur Diana *parte* 5. *tract.* 10. *resol.* 3. *vers. Sed difficultas est, propè finem*, docentes Suspensum per jus à beneficio, posse tuta conscientia recipere omnes fructus beneficij, & etiam distributiones, si divino officio publico interfuerit. Ratio eorum est, quia juxta ipsorum opinionem, qui suspenditur à beneficio, non eo ipso ita privatur fructibus, ut ante omnem sententiam eos non faciat suos. His authoribus addi possunt Palao *tomo* 6. *disp.* 4. *puncto* 5. §. 2. n. 7. & alij omnes, quos pro prima sententia adduximus *de excommunicatione disp.* 9. *quæst.* 28. Sed juxta ibidem à nobis dicta.

Probabiliùs respondeo dicendum: Non posse licitè percipere fructus beneficij, qui manet privatus, etiamsi exequatur onera talis beneficij. Quia probabilius est, talem Beneficiarium esse privatum fructibus beneficij, etiam ante sententiam Iudicis, ut loquendo de Excommunicato latè probavimus *dicta* q. 28. ergo etiamsi præstet officium & onus, quod beneficium exigit, nequibit tuta conscientia fructus talis beneficij facere suos, cum verè illis privatus sit. Sic DD. *loc. cit.* pro nostra sententia adducti. Et in specie nostri casus sic tenent Rebuff. *praxis benef. tit. de Simonia in designat. n.* 13. Covarruv. 4. *decret.* 2. p. c. 6. §. 8. *num.* 7. & Vivald. *in Candel. ubi de suspens. num.* 171.

An

An autem dictus suspensus à beneficio teneatur fructus iam perceptos à se abdicare ante sententiam Iudicis, constat ex dictis *disputatione 9. de excommunicatione, quæst. 30.* Legatur.

QVÆSTIO XXIX.

An saltem suspensus à beneficio, si egeat, possit fructus sui beneficij percipere ad sustentationem sui, & suorum?

AFfirmat Auila 2. *parte, loco citato, conclus. 3. & 3. parte, loco citato, conclus. 6.* posse dictum suspensum percipere fructus sui beneficij, etiamsi illi non seruiat, casu quo egeat, his verbis. Secundò dico, quod licèt non seruiat per se, nec per alium, si est pauper, nec habeat vnde viuat, potest percipere id quod necessarium est ad se, & suos modestè sustentandos, ne cogatur mendicare in opprobrium Ordinis Clericalis, vt ibidem latiùs diximus *in 3. conclus.* Hæc ille. Henriquez, Syluester, Abbas, Astens. & alij, quos in simili citauimus *de excommunicat. disputatione 9. quæstione 31.* Quibus nunc loquendo in specie de nostro casu addi possunt Bauny *tractatu de suspensione, quæstione 7. assertione 6.* qui citat Toletum 1. *p. c. 14.* Saytum *lib. 5. c. 6. n. 4.* & Gloss. *in c. Cum Vvintoniensis, de electione.* Sed ex iis Doctoribus id absolutè non docet Toletus *loco* à Bauny *citato.* Nam *n. 14.* postquam dixerat, excommunicatum ipso facto non posse percipere fructus beneficiorum suorum, addit: Quod adeo verum esse affirmant communiter Doctores, vt quamuis Clericus excommunicatus sit egenus, & pauper, illi tamen non sit prouidendum de alimentis, nisi fame periret. Glossa *in d. §. Verum,* & ibi Abbas *n. 16.* & Couar. *variar. res. lib. 3. c. 21. n. 8. vers. Duodecimò.* Et ratio est, quia potest sibi ipsi prouidere petendo absolutionem. Hæc Toletus. Vnde iuxta hanc doctrinam traditam etiam à nobis suprà,

Probabiliùs respondeo dicendum: Non posse suspensum à beneficio percipere fructus illius, etiamsi his egeat ad sustentationem sui & suorum, casu quo sit suspensus pro contumacia, quia sua culpa perpetuò durante, patitur hanc necessitatem: & minus inconueniens est, vt ex suppositione suæ prauæ voluntatis mendicet, quàm ex iniquitate sua commodum reportet in vilipendium Ecclesiasticæ disciplinæ. Secus dicendum in casu, quo suspensus sit in pœnam delicti commissi, & non sit in eius potestate facere, vt pœna suspensionis ab illo tollatur, quia tunc optimè poterit de fructibus sui beneficij sibi, & suis sufficienter prouidere, dummodo alia alimenta non habeat, nec ea aliter comparare queat. Sic Diana *parte 5. tractatu 10. resolutione 3.* citans pro hac parte Mercerum *in 3. part. quæstione 14. dub. 3.* Filliucium *tomo 1. tractatu 17. c. 3. n. 53.* Gordonum *tomo 2. lib. 7. quæst. 13. c. 7. n. 36.* Turrianum *lib. 4. disputatione 36. dubitat. 40. num. 2.* Cornejo *in 3. part. tractatu 5. de suspens. disput. 2. dub. 4. quæst. 1.* Suarium *disputat. 17. sect. 2. num. 3.* Saytum *libro 4. cap. 6. num. 12.* & Ægidium Coninck *disput. 15. dubitat. 2. conclus. 6.* Sed ex iis Doctoribus aliqui benè citantur, alij contrà. Nam in primis Turrianus id non docet *loco citato*: nam *lib. 4.* incipit à *disp. 38.* Cornejo nil dicit *loco* à Diana *citato.* Suarez id docet, sed non *num. 3.* sed 5. Legantur à nobis dicta *de excommunicatione, disputatione 9. quæst. 31. & 32.* vbi alios Doctores pro hac sententia inuenies.

QVÆSTIO XXX.

An suspensus à beneficio, sit etiam suspensus à iure eligendi, confirmandi, & conferendi beneficium, quod ei conuenit ratione beneficij, à quo suspensus est?

AFfirmant plures Doctores. Quia existimant, ius eligendi, conferendi, aut confirmandi esse fructum beneficij: & ideò qui suspenditur à beneficio, suspensus debet à tali iure censeri. Ita Nauarr. *c. 27. n. 16.* Henriquez *lib. 13. c. 31. n. 4.* Saytus *lib. 4. cap. 6. n. 7.* Toletus *lib. 2. c. 43.* Ioan. Præpositus *in 3. p. q. 3. de suspens. dub. 2. num. 25.*

Sed probabiliùs respondeo: Non esse etiam à tali iure eligendi, confirmandi, seu conferendi suspensum. *Primò.* Quia id apertè colligitur *ex c. Cum Vintoniensis, de elect.* vbi de quibusdam de Capitulo, qui erant suspensi à beneficio, affirmat Pontifex, quod poterant eligere; & tamen illud ius eligendi conueniebat eis ratione beneficij, quo priuati erant: ergo.

Secundò. Quia probabilius est, quod ius eligendi, confirmandi, seu conferendi beneficia, non est propriè fructus, seu prouentus beneficij, aut Episcopatus, sed officij spiritualis Beneficiati, aut Episcopi, cui annexum est ipsum beneficium. Sic Suarez *disp. 25. sect. 5. num. 14. & disputat. 26. sectione 4. numero 5.* Auila 3. *parte, disputatione 2. dub. 1. concl. 4.* & penes illum Tabiena *verb. Suspensio, n. 4.* Ægidius *de Sacramentis, disputatione 15. dub. 2. n. 11.* Hurtadus *de suspens. diffic. 4. n. 9.* Cornejo *disp. 2. de suspens. dub. 4. q. 4.* Layman *libro 1. tract. 5. parte 2. c. 2. n. 4.* Gordonus *tom. 2. libro 7. quæst. 24. cap. 7. à numero 41.* Mercerus *in 3. part. quæst. 24. dub. 3.* Diana *parte 5. tractatu 10. resolut. 8.* Bauny *de suspens. quæst. 8. dub. 8.* vbi docet, suspensum à beneficio & posse eligere, & eligi; conferre beneficium, & ei nouum aliquod dari. (Sed an hæc omnia sint vera, *infrà* videbimus.) Alterius *disp. 5. suspens. capite 2. col. 5. vers. Petes aliquis,* & alij.

QVÆSTIO XXXI.

An suspenso simpliciter à beneficio possit non solùm validè, sed etiam licitè nouum beneficium dari?

NEgant vtrumque Avila, & alij plures citati *suprà quæstione 6.* existimantes nec licitè, nec validè id fieri posse.

Affirmant contra vtrumque Hurtadus & Diana citati *quæstione praeced.* & Bauny *loco nuper citato,* docentes validè, ac licitè posse dicto suspenso à beneficio nouum beneficium conferri.

Sed ego probabilius respondeo: Posse validè, non tamen licitè. Constat hæc responsio ex à nobis traditis *quæstione 6. & 7.* eámque docent Suarez *disputatione 27. sect. 1. n. 25.* Cornejo *disp. 2. citat. dubio 4. quæstione 2.* Luysius *lib. 4. de Censuris, disputatione 40. dubio 1.* & alij citati à nobis *vbi suprà.* Legantur Alterius *disputatione 5. cap. 6. columna 2. per totam,* & Palao *disputat. 4. puncto 5. §. 2.* vbi cum Suario meritò reputat probabile, quod si nullum beneficium habens crimen committat, cui annexa est suspensio à beneficiis, per hoc non esse priuatum noui beneficij acquisitione; quia hæc pœna censetur ferri aduersus Beneficiarios, qui ex suspensione à beneficiis possessis suspenduntur, & ex consequenti priuantur aliis acquirendis.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXXII.

An qui multa habet beneficia, si simpliciter à beneficio suspendatur, ab omnibus maneat suspensus?

RＥspondeo dicendum : Manere ab omnibus suspensum, si suspensio lata sit propter causam generalem, secus verò si propter causam particularem ad aliquam Ecclesiam particularem concernentem. Sic Bauny *q.8.de suspens.dub.2.* vbi satisfaciens quæstioni propositæ, hæc ait : Respondeo cum Vgolino *tab.4.cap.8.§.4.* si id ex verbis, aut suspendentis intentione nequit colligi, ex culpa, eiusque natura illius rei argumentum sumendum esse. Et quidem si peccatum, cuius causâ quis suspenditur, est in damnum alicuius Ecclesiæ, in qua ille beneficium vnum, plurâve habet,& simpliciter suspenditur à beneficio, tam ab eo, quàm aliis, quæ in ea Ecclesia possidet, suspensus erit, quia talis suspensio ob causam est lata, quæ propriè illam Ecclesiam respicit. Thesaurus *verb. Gratia,c.2.vers. Aduerte.* Si verò alibi beneficia habeat,ea retinebit : sin autem culpa sit contra statum, vel honorem Clericalem, si suspenditur à beneficio, eo quod habitum gestare Clericalem nolit,à perceptione fructuum beneficiorum,quæ obtinet, est eo ipso suspensus. Clem.2. *de vita,& honest.Clericor. cum Glossa ibidem,verb.beneficiorum,* & innuit Felic.*de suspens.c.14.in fine.* Huc vsque Bauny. Et antea Suarez *disp.16. sect.12.* & penes illum Abbas *in c. Pastoralis,§. Verum,de appellat.n.20.* Sic etiam Cornejo *dub.4.cit.q.3.* Alterius *de suspens. disp.5.c.3.ferè per totum.* Filliuc.*tr.17.c.3.q.3.n.41.* Sayrus *lib 4.cap.6. n.24.* Palao *disp.4.punct.5.§.2.n.2.* & alij.

QVÆSTIO XXXIII.

An suspensus simpliciter à beneficio, maneat etiam suspensus à iure percipiendi pensiones?

NＥgant absolutè Abbas, Felin. Selua, Gomez, & alij, quos citat, & sequitur Alterius *de suspens. disp.5.c.1.q.2. & c.3. col.4. vers. Sequitur,* Megalius *etiam in 3.p. lib.5.c.1.n.5.* Quorum sententiam esse probabilem æquè ac oppositam, sentit Diana *p.5.tr.10.ref.15.* Quia nomine, inquiunt, beneficij non comprehenditur pensio, qui est suspensus simpliciter à beneficio,non est suspensus à pensione.

Alij verò contrà affirmant absolutè. Quia, inquiunt, non minus priuat hæc suspensio fructibus Ecclesiasticis, quàm excommunicatio : at hæc priuat omni pensione Ecclesiastica, vt habitum est *supr.tr. de excommun. disp.9.q.15.* ergo.

Sed probabiliùs distinctione respondeo, suspensum simpliciter à beneficio, manere suspensum etiam à pensione, quæ datur ex titulo spirituali & Ecclesiastico,ratione Clericatus,quia verè est beneficiũ:nõ verò à pensione,quæ non datur ex titulo spirituali,& solet laicis conferri. Quia hæc pensio non est verè,& propriè beneficium,& ideo qui à beneficio est suspensus, non est censendus suspensus ab hac pensione. Sic Suarez *disp.27.sect.1.n.15.* Filliuc.*tract.17.c.3.q.3.n.42.*

QVÆSTIO XXXIV.

An suspensus à beneficio, priuatas maneat etiam distributionibus quotidianis, quæ propter diuinas Horas, & Officium Clericis assistentibus dari solent?

NＥgant aliqui. Quia existimant, distributiones quotidianas non comprehendi nomine fructuum Beneficiorum, vt sentiunt multi Canonistæ quos refert, & sequitur Couarr. *lib.3.variar.res.c.13. n.5.* ergo qui suspensus est à beneficio,non ideò censendus est à distributionibus prædictis. Ita Auila *3.p. de suspens. disp.2.dub.1. concl.6.* vbi citat Nauarrum *c.27. n.106.* & Ludouicus Lopez *in instructor. consc. parte 2.c.97.§. Igitur his præmissis.* Ita etiam Præpositus,quem citat,& sequitur Diana *p.5.tr.10.resol.9. in fine.* Sentit id ipsum, casu quo distributiones non sint ex fructibus beneficij extractæ, sed ex particulari fidelium fundatione. Palao *disp.4.punct.5.§.2.n.4.* & penes ipsum Hurtadus.

Sed probabiliùs longè respondeo : Manere etiam suspensum,& priuatum distributionibus quotidianis. Quia (inquit Suarez) quidquid sit de hac difficultate, quoad alios effectus, seu in aliis rebus, in præsenti non dubito, quin distributiones etiam quotidianæ sub hoc effectu suspensionis comprehendantur, vt sentit Glossa *in Clement.2. de vita,& honestate Cleric. verb. Suspensio,* quam alij sequuntur. Et ratio est,quia etiam hæ distributiones dantur ratione beneficij: quamquam enim immediatè dentur propter assistentiam, vel ministerium ad aliquod diuinum Officium; tamen hoc non est præter rationem beneficij, quod ex institutione sua propter Officium datur : & præterea illud Officium non esset sufficiens ratio ad lucrandas distributiones, nisi ex titulo beneficij fierent: sunt ergo illæ distributiones veluti pars quædam beneficij : cùm ergo suspensio fiat à toto beneficio, ab his etiam distributionibus obtinendis impedit. Hucvsque Suarez *disp.27.sect.1.n.19.* Alterius *disp.5.de suspens.c.3.col.5.vers.de distributionibus,*dicens in hoc consentire omnes cum Glossa *cit.* Filliucius *cap.3.cit. quæstione 4. n.44.* Zabarella, Ancharanus, Felin. & Vgolin. apud Palaum vbi suprà. Qui idem sentiunt loquendo de fructibus oblationum, decimarum, & aliorum redditũum, de quibus omnibus nos egimus *tractatu de excommunicatione, disp.9.quæstione 35. & 37.* Legantur ibi dicta, & ad materiam præsentem applicentur.

QVÆSTIO XXXV.

An Episcopus, qui simpliciter suspenditur à beneficio, sit etiam suspensus à Pontificatu?

RＥspondeo affirmatiuè. Quia ex vsu iuris,& omnium in hac parte sententia,sub nomine beneficij Episcopatus comprehenditur, quamuis Episcopi non comprehendantur sub suspensionibus, quæ latæ sunt vniuersaliter contra hoc,vel illud facientes,vt habetur *in c. Quia periculosum,de sent.excommunicat. in 6.* Suarez *disp.27.sect.1.n.16.* Filliucius *tr.17.c.3. q.3. n.42.* Alterius *disp.5.c.3.col.4.vers. De Episcopatu.*

QVÆSTIO XXXVI.

An præter assignatas res sint actiones aliquæ, quibus suspensus à beneficio priuetur?

RＥspondeo : Aliquas esse. Nam in primis sunt omnes illæ actiones, quæ ad fructus percipiendos, seu augendos, vel alio modo pertractandos ordinantur, vt sunt locationes beneficiorum, aut eorum bonorum, venditiones fructuum, & in vniuersum administratio beneficij, *ex capite 1. §. vlt. de elect. in 6.* & ratio est, quia cui aliquid prohibitum est, etiam prohibentur ea quæ ordinantur ad illud, *c. Si celebrat,de Cleric.excommunicat.* Cùm ergo suspensus à beneficio sit prohibitus à fructuum perceptione, consequenter est priuatus administratione temporali

porali

porali beneficij, quæ ad fructuum perceptionem ordinantur. Vnde talis administratio à suspenso vsorpata inualida est, & ideo debitor Ecclesiæ illi soluens non satisfacit. Sic Abbas, Innocent. Felinus, & alij, quos citat, & sequitur Suarez *disput.* 27. *sect.* 2. *num.* 31. Addens tamen, esse necessarium vt sic suspensus nominatim denunciatus sit; nam alioqui, inquit, nemo tenetur illum vitare: & ideò quilibet poterit Ecclesiastica negotia cum illo transigere, neque propterea culpari poterit: ergo à fortiori valida erunt quæ ita fiunt, licèt ex parte suspensi non sine peccato per se fiant. Atque idem dicendum censeo de permutatione beneficij; nam hæc actio maximè procedit ex dominio in ipsum beneficium, & est vnus ex præcipuis vsibus eius, & non immeritò dici potest fructus beneficij; & ideo qui est simpliciter à beneficio suspensus, ab hoc etiam actu suspensus est. Vnde idem consequenter dicendum est de donatione beneficij, & omnibus actibus similibus. Hucusque Suarez, Filliucius *tractatu* 17. *cap.* 3. *quæstio* 5. *num.* 45.

QVÆSTIO XXXVII.

An suspensio lata absque loci determinatione, extendatur ad omne beneficium, vbicumque illud sit, aut possideatur?

AFfirmant aliqui extendi, si suspensio lata sit à Papa; secus verò si ab Episcopo, eo quòd iurisdictio huius nequeat egredi limites sui Territorij, Papæ verò sit vniuersalis totum orbem Christianum attingens. Ita quidam, quos suppressis nominibus refert Alterius *disputatione* 5. *capite* 5. Quibus nec ipse consentit. Ait enim quod quamuis suspensio à beneficio ferri possit non solùm à Papa, sed etiam ab Episcopo, ita vt suspensus impediatur non solùm iure percipiendi fructus beneficiorum intra diœcesim, sed etiam extra Territorium, vt clare habetur in cap. *Postulasti*, *de foro compet.* Attamen de facto, si Episcopus suspendat simpliciter quempiam, & non declaret de quibus beneficiis intelligere velit, talis sententia interpretanda sit de beneficiis existentibus in suo Territorio. Ita sentit ille ex Abbate *in cap. Pastoralis*, §. *Verùm*, *num.* 21. *de appellat.* Quorum sententiam esse probabilem, ait Filliucius *vbi infrà*, ex Suario citando.

Sed probabiliùs respondeo: suspensionem prædicto modo latam, etiam ab Episcopo, intelligi de omni beneficio, siue situm sit intra Territorium, siue extra. Ratio est, quia ex vna parte Episcopus ad id habet potestatem, vt benè probat Alterius; & ex altera, locutio illa, cùm sit indifferens, æquiualet vniuersali: ergo talis suspensio de omni beneficio vbicunque sito intelligi debet. Sic Suarez *cap.* 27. *sectione* 1. *num.* 17. Qui benè addit, intelligendum esse, nisi aliunde ex materia, vel causa de qua agitur, constet sermonem esse de aliquibus beneficiis talis, vel talis Ecclesiæ, iuxta cap. *Si compromissarius*, *de elect. in* 6. vel extet consuetudo, vt suspensio ab Episcopo lata solùm intelligatur de beneficiis intra suum Territorium. Filliucius *tract.* 17. *cap.* 3. *quæst.* 6. *n.* 47. Vgolinus *tab.* 4. *cap.* 8. §. 5. Bonacina *disp.* 3. *punct.* 1. *n.* 9. Cornejo *disput.* 2. *de Suspens. q.* 3. *vers. Sed quid si suspensio*, quamuis hic Auctor addat, probabilius esse, quod quando Episcopus non declarat suam intentionem, tunc censendum sit, Censuram solùm suspendere à beneficiis tantùm, quæ intra Territorium sunt. Legantur etiam Sayrus *lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 27. Suarez *loc. cit. n.* 22.

QVÆSTIO XXXVIII.

An suspensio lata simpliciter absque determinatione temporis, semper duret, donec per habentem potestatem auferatur?

REspondeo affirmatiuè. Quia verba indefinitè prolata vim habent vniuersalem: ergo si absolutè fertur suspensio absque vlla determinatione temporis, clarè apparet voluntatem suspendentis fuisse, vt semper duret, donec tollatur per habentem potestatem. Sic Suar. ex Abbate *sect.* 1. *cit. n.* 13. Alter. *disp.* 5. *c.* 6. *pag.* 80. Filliuc. *t.* 3. *cit. q.* 7. *n.* 48. Bonac. *disp.* 3. *punct.* 3. *n.* 1. Qui addit, quod casu, quo dubitetur, an suspensio sit perpetua, præsumenda sit temporalis, quia pœnæ restringendæ sunt.

QVÆSTIO XXXIX.

An suspensio lata cum temporis determinatione, duret intra tempus determinatum, & tempore elapso cesset?

REspondeo affirmatiuè. Quia id ex verbis ipsis, quibus Censuræ suspensio fertur, clarè constat. Qui igitur suspenditur per mensem, v. g. à beneficio, non potest toto illo tempore continuo, ex quo lata est suspensio, percipere fructus talis beneficij, donec finiatur mensis. Sic omnes. Legantur Suarez, Alterius, Filliucius, Bonacina *loco citato*, & alij penes ipsos.

QVÆSTIO XL.

An suspensus peccet mortaliter exercendo actum, à quo est suspensus?

REspondeo tanquam certum: peccare mortaliter ex genere suo. Quia directè agit contra prohibitionem Ecclesiæ in re gravi: ergo ex genere suo violare hujusmodi legem erit mortale. Dixi, *ex genere suo*, quia ex paruitate materiæ potest esse veniale, ut si suspensus à jurisdictionem recipiat unum testem, vel suspensus ab Ordine exerceat unum actum annexum Ordini Minori, vel suspensus ab ingressu Ecclesiæ commoretur in ea per paruum tempus, quando celebrantur divina. Sic Avila *p.* 3. *disp.* 2. *dub.* 2. secutus Navarrum *c.* 27. *n.* 163. Henriq. *lib.* 13. *c.* 33. *n.* 2. Ledesm. 2. *p.* 4. *q.* 26. *art.* 1. *tract. de suspens. in princip.* & alios Magistros. Sic etiam Sayrus *lib.* 4. *c.* 11. *n.* 8. Suarez *disp.* 27. *sect.* 2. Filliucius *tract.* 17. *c.* 10. Reginald. & Ægidius, quos citat, & sequitur Bonacina *disp.* 3. *de suspens. punct.* 4. *n.* 1. Hurt. *de suspens. diffic.* 5. Alter. *disp.* 6. *c.* 1. Cornejo *disp.* 2. *de Suspens. dub.* 1. *quæsito* 1. Bauny *de suspens. q.* 12. *pag.* 372. Palao *disp.* 4. *punct.* 3. *n.* 1. & alij communiter. An autem suspensus violans suspensionem fiat Irregularis, dicemus *in tract. de irregularitate*. An etiam possit in aliquo casu necessitatis licitè administrare Sacramenta, ex dictis *tract.* 1. *de Censur. in communi*, & *tract. de excommunicatione*, clarè ubi constabit.

QVÆSTIO XLI.

An teneantur fideles vitare suspensum in rebus, a quibus suspensus est?

AFfirmat Navar. *c.* 27. *n.* 163. *in fine*; quatenus hæc dicit: Nonò infertur, quod sicut tenemur vitare excommunicatum in omnibus per supradicta *eodem cap. n.* 26. & *seq.* ita suspensum in eo à quo est suspensus; & non vitando in divinis Officiis, & in

actibus deputatis suis Ordinibus, peccamus mortaliter si est denunciatus, aliàs non, per Extravag. *Ad evitanda, relatam suprà n.* 25. Hæc Navarrus. Quem videtur sequi Bonac. *disp.* 3. *punct.* 4. *num.* 5. & penes illum Sà *verb. Suspensio.*

Sed probabiliùs respondeo: non teneri fideles ex vi præcepti Ecclesiastici vitare suspensum, etiam in his rebus à quibus suspensus est, nisi in casu quo quis cooperaretur cum suspenso in delicto, & malo usu ministerii. Vtraque pars probatur, quia nullibi reperitur præceptum Ecclesiasticum prohibens communicare cum suspensis, sicut datur præceptum prohibens communicare cum excommunicatis non toleratis, quidquid sentiat meus Navarrus. Hujus ratio differentiæ est, quod suspensio non respicit per se communicationem cùm fidelibus, sicut respicit excommunicatio, cum hæc omnibus quibus privat, sit in quantum sunt quædam communicatio cum fidelibus. Non ergo erit peccatum, adhuc veniale, communicare cum fideli in actibus à quibus suspensus est, nisi quando talis communicatio fuerit quædam cooperatio cum illo in delicto, & malo usu ministerii: nam tunc erit peccatum contra legem naturalem, & divinam, siquidem cooperari peccato alterius intrinsecè malum est. Sic Henriquez *lib.* 13. *cap.* 5. §. 5. *& cap.* 33. §. 2. Avila 3. *part. disp.* 2. *dub.* 4. Suarez *disput.* 27. *sect.* 2. *num* 7. Sayrus *cap.* 11. *n.* 6. Corneio *disp.* 2. *de suspens. dub.* 1. *quæst.* 3. Diana *p.* 5. *tract.* 10. *res.* 20. Palao *disp.* 4. *punct.* 6. *num.* 2. *&* 3. & alii. Qui addunt, tunc dici quem cooperari peccato suspensi, quando videlicet extra casum necessitatis inducit suspensum denunciatum ad exercendos actus à quibus est suspensus.

QVÆSTIO XLII.

An qui audit Missam Sacerdotis nominatim suspensi à divinis, peccet mortaliter?

AFfirmant absolutè Navarrus, Sà, & Bonac. *loc. cit.* & Megalius *in* 3. *part. lib.* 5. *c.* 6. *q.* 1. *n.* 2.

Sed probabiliùs respondeo: non peccare mortaliter, modò qui Missam audit, non inserviat dicto Sacerdoti ad Altare, nec inducat illum ad celebrandum. Constat clarè ex doctrina nuper tradita. Et ideo sic sentiunt Henriquez, Avila, Corneio, Diana, & Palao *loc. cit.* Sayrus, Suarez, Præpositus, & alii penes ipsum. Legantur dicta à nobis *part.* 3. *tract.* 2. *de Auditione Missæ, disput.* 2. *à quæst.* 8. ubi alii Doctores pro hac parte loquendo de Sacerdote personaliter interdicto à nobis sunt citati.

QVÆSTIO XLIII.

An si suspensus faciat actus, à quibus suspensus est, sint validi?

REspondeo tanquam certum: Actus Ordinis esse validos, secus verò actus jurisdictionis factos à suspenso nominatim denunciato. *Prima pars* constat, quia Ecclesia nequit invalidare actus characteris exercitos à Ministro circa debitam materiam, & formam, quamvis possit sua prohibitione reddere illos illicitos. Sic communiter DD. Qui in hac re non comprehendunt absolutionem sacramentalem, quia hæc non est actus Ordinis, sed jurisdictionis.

Secunda verò *pars* etiam patet. Quia suspensus nominatim ab officio, est privatus actuali jurisdictione, & usu ejus: ergo ejus actus minimè erunt validi. Secus verò est dicendum casu quo suspensus non sit denunciatus; quia tunc quamvis suspensio sit publica, acta ejus valida erunt. Quæ omnia ita esse constat ex dictis *tract.* [illegible] *de excommunicatione.* Sic Henriquez *lib.* 13. *c.* 33. *n.* 2. Avila 3. *part. disp.* 2. *dub.* 3. Suarez *disp.* 27. *sect.* 2. *n.* 1. Corneio *disp.* 2. *dub.* 1. *q.* 4. Filliuc. *tr.* 17. *c.* 10. *q.* 3. Bonac. *disp.* 3. *punct.* 4. *n.* 7. Diana *part.* 5. *tr.* 10. *res.* 11. Bauny *tract. de Susp. in Epitome c.* 5. *pag.* 393. Hurtad. *diffic.* 5. *n.* 14. & alii.

DISPVTATIO. IV.

De Suspensionibus in particulari, quæ à jure latæ sunt.

§. I.

De Suspensionibus latis contra Clericos.

QVÆSTIO PRIMA.

An qui ordinatur ab Episcopo hæretico, aut schismatico, aut excommunicato nominatim, aut simoniaco declarato, suspensus ab Ordine suscepto maneat?

RESPONDEO affirmativè. Quia sic habetur *in cap.* 1. *&* 2. *de schismat.* & ita tenent communiter DD. idem sentientes de illo qui ordinatur ab Episcopo simoniaco declarato, ex cap. *Si qui à simoniaco*, 1. *q.* 1. & ex cap. *Ordinationes*, 9. *q.* 1. & ex cap. *Per tuas, de Simonia.* Sic Navar. *c.* 25. *n.* 69. Henriq. *disp.* 13. *c.* 37. *n.* 4. Suar. *disp.* 31. *&* 35. *sect.* 4. *n.* 34. Bonac. *disp.* 3. *punct.* 5. §. 1. *n.* 7. Hurt. *de susp. diffic.* 13. Corneio *disp* 4. *de susp. casu* 12. & omnes, quamvis dubium sequens inter illos versetur.

An videlicet incurrat hanc suspensionem, etiam qui ignorans Episcopum esse hæreticum, excommunicatum, &c. ab illo Ordinem recipit. Affirmant namque Suar. *disp.* 35. *sect.* 4. *n.* 63. Filliuc. *tr.* 17. *c.* 5. *q.* 4. *n.* 81. Avila *p.* 3. *disp.* 5. *dub.* 8. & penes illum Navar. *c.* 27. *n.* 241. Aug. Sylv. Armilla, Tabiena, & Cov. Bonac. etiam *loc. cit.* Sayrusque penes illum, & alii.

Sed alii æquè probabiliter negant, eo quòd nulla suspensio incurritur, nisi ob peccatum mortale, quod non committit ignorans inculpabiliter defectum Episcopi, & quidem loquendo de ignoranter ordinato à schismaticis excommunicatis, habetur id *in Can. Ordinationes, cit.* & de ignoranter ordinato à Simoniacis *in Can. Si qui à Simoniacis*, & in cap. *Per tuas, nuper citatis.* Abbas *in cap. Veritatis, de dolo, & contumacia, n.* 46. Innocent. *in c.* 1. *de schismaticis*, Rodrig. *tom.* 2. *c.* 19 *fol.* 345. Hurtadus *de Susp. diffic.* 13. *n.* 34. & innuit clarè Henriq. *lib.* 13. *c.* 39. *n.* 1. Palao *disp.* 4. *punct.* 20. *n.* 2. qui & citat Ægidium pro se, sed non benè omninò.

Sed clarius, & verius respondeo dicendum, prædictos sic Ordinatos non incurrere veram suspensionem, ut probant jura & ratio ab Auctoribus secundæ sententiæ adducta; sed ad summum aliquam inhabilitatem, quæ eos præsertim in foro externo ab executione Ordinum impediat, donec ad ministrandum à legitimo Iudice facultatem accipiant, quia id non obscurè colligitur ex cap. 1. *de Ordinatis ab Episcopo qui Episcopatui renunc.* Sic omninò Ægidius *disp.* 15. *dub.* 5. *n.* 34. Addens cum Suario, & Avila, quod contrà facientes non incurrant irregularitatem.

QVÆSTIO

QVÆSTIO II.

An etiam maneat suspensus ab Ordine suscepto qui Ordinatur ab Episcopo qui Episcopatui renunciavit?

Respondeo tanquam certum: manere suspensum. Quia id habetur *in cap. 1. cit. de Ordinatis ab Episcopo, qui Episcop. renunc.* Quæ suspensio reseruatur Papæ, & non extenditur ad recipientes Minores Ordines, cum in iure talis suspensio non extet. Nam quæ habetur in d. cap. 1. *citato*, solùm tangit recipientes Ordines sacros, non minores. Sic omnes. Nauarrus c. 27. n. 241. Hentiq. *lib. 13. c. 29. n. 1.* & apud illum Angel. Sylu. Tabiena, Armilla. Palud. Sotus, & alij. Suarez *disp. 31. n. 3.* Filliuc. *tract. 17. c. 5. n. 86.* Bonac. *punct. 5. §. 2. num. 8.* Corneio *loc. citat. casu 6.* Palao *disp. 4. punct. 10. num. 1.* & alij.

QVÆSTIO III.

An qui ante legitimam ætatem, aut extra tempora recipit Ordines sacros, maneat ipso iure suspensus ab Ordinibus sic susceptis?

Respondeo tanquam certum: manere. Quia vt diximus *2. part. tract. 6. disp. 6. quæst. 9.* sic habitur iure nouo in quadam Extrauaganti *Pii II.* quæ incipit *Cùm ex sacrorum*, confirmata à Pio V. in suis Sanctionibus Apostolicis, *Sanctione 21.* Et in altera Extrauag. Sixti V. quæ incipit, *Sanctum & salutare, versu Nihilominus.* Sic omnes. Legantur præcipuè Nauarrus *cap. 27. num. 141. & 154.* Couarruuias *in Clement. si furiosus, part. 1. §. 1. n. 4.* Diaz *in sua pract. c. 26.* Auila *3. part. disput. 5. dub. 7.* Suarez *disput. 31. sect. 1. à n. 22.* Rodriguez *in Bullario, fol. 297.* Palao *disputat. 4. punct. 10. §. 1. n. 6.* Ægidius *disputat. 13. dub. 5. n. 36.* & alij mox citandi. Qui circa huiusmodi suspensionem nonnulla mouent dubia. Sit

Primum dubium. An qui in Gallia Ordinem sacrum ante legitimam ætatem, vel facultatem, vel extra tempus legitimum recipiunt, ipso facto ab Ordine sic suscepto suspensi maneant?

Affirmant communiter DD. Quia Romana Ecclesia sic vbicunque ad Ordines sacros promotos pro suspensis habet: ergo. Nauarrus *loc. cit.* Suarez *sect. 1. cit. num. 31.* Altetius *tom. 1. disputat. 10. cap. 1. dub. 2.* Bonac. & alij communiter.

Negat nihilominus Bauny *de Suspens. q. 18. §. Quaruur, pag. 178.* Quia existimat, in Gallia saltem dictam Pij constitutionem, aut nunquam fuisse receptam, aut si aliquando, vsu iam esse abrogatam. Quod loquendo de cæteris constitutionibus Pontificiis, Sixti videlicet V. & Clementis VII. qui Bullam dicti Pontificis confirmauit, moderando illam quoad pœnas in ea inflictas, affirmat Bauny nunquam Gallis innotuisse. Quod si hoc est verum, non dubito, beneplacitum Bauny esse probabile, & in eo casu standum esse iuri antiquo, cap. *Vel non compos, de tempor. Ordination.* vbi sic Ordinatus suspendendus præcipitur iuxta probabiliorem sententiam.

Secundum dubium sit: An qui ante ætatem, &c. Ordines etiam Minores accipiunt, pariter sint eo ipso à susceptis Ordinibus suspensi?

Respondeo: non esse ipso facto suspensos, sed suspendendos, per cap. *Vel non est compos, cit.* Ratio est, quia Bulla *Pij II.* solùm loquitur de suscipientibus Ordines Maiores. Vnde fit, quod qui ante sententiam suspensionis latam celebrar in Minoribus Ordinibus ante legitimam ætatem susceptis, non fit irregularis. Sic Suar. *disp. 31. sect. 1. à n. 22.* Sayr. *lib. 4. c. 14. n. 11.* Auila *disp. 5. de Suspens. dub. 7.* Filliucius *tract. 18. n. 175.* Bauny *loc. cit. vers. Secunda conclusio.* Cornejo *disput. 4. de Suspens. casu 3.* Miranda, Zerola, Toletus, Hentiquez, Diana, Philibertus, & alij citati à nobis *part. 2. tract. 6. de Ordine, disp. 6. q. 19. vers. Qui igitur.*

Tertium dubium sit: An etiam incurrat hanc suspensionem, qui bona fide ante legitimam ætatem Ordinem sacrum suscepit?

Respondeo: non incurrere. Quia ad hanc pœnam incurrendam, vel præsumptionem, vel adminus scientiam, seu ignorantiam affectatam, iuxta Aurorum varia placita, omnes exigunt; quæ omnia longè absunt ab eo qui bona fide, credendo se ætatem idoneam habere, sacrum Ordinem recipit. Sic Nauar. *cap. 27. n. 154. & de ætat. & qualit. ordinand. consil. 1.* & alibi: Henriquez *c. 38. num. 1. in fine.* Auila *disp. 4. de Suspens. dub. 7. cit. vers. Pro intelligentia*, qui ad incurrendam hanc suspensionem dolum adhuc requirunt. Toletus *lib. 1. c. 61.* Suarez *disp. 31. sect. 1. n. 26.* Filliuc. *tract. 17. cap. 5. num. 84.* Portel; & Miranda, Villalobos, & alij, quos citat, & sequitur Diana *3. p. tract. 4. de Sacram. resol. 181. & 192.* docentes ad hanc suspensionem contrahendam requiri dolum, vel saltem culpam latam & mortalem. Bauny *q. 18. de Suspens. colum. 5. vers. Primò, quia pœna, & col. 6. vers. Prima est,* Cavaler. *decis. 1.* Bonacina *disput. 3. punct. 5. §. 1. n. 2.* Ægidius *loc. cit. n. 36.* Corneio *loc. cit.* & Prepositus, Hurtadus; Philibertus; quos citavimus *2. part. disp. 6. cit. q. 12.* ubi absolutè ut probabilius docuimus, ad incurrendam hanc suspensionem requiri præsumptionem, & dolum.

Quartum dubium: An si sic bona fide ordinatus, adveniente mala fide, ante legitimam ætatem celebret, incurrat irregularitatem, vel saltem peccet mortaliter?

Affirmat utrumque Philibertus *tract. 3. de Ordine, part. 5. cap. 3. num. 11.*

Negant verò contrà alij docentes, sic bona fide Ordinatum nec incurrere irregularitatem, nec mortaliter peccare ante ætatem celebrando. Ita Navarrus & Machado citati à nobis *2. part. tract. 6. disput. 6.* Quorum sententiam esse probabilem affirmant Petrus Ledesma, & Ludovicus de S. Ioan. ibi à nobis adducti.

Sed probabiliùs respondeo: peccare quidem mortaliter, eo quòd cum mala fide celebret ante ætatem à jure requisitam: non tamen incurrere irregularitatem, quia cum à principio non incurrerit suspensionem, ut supra est habitum, etiamsi adveniente mala fide celebret, irregularitatem non incurret. Sic Diana *3. part. tr. 4. res. 182.* secutus Peytinum, Navarrum, Quarantam, & Mirandam, & Villalobos *tom. 1. tr. 11. diffic. 11. n. 7.* Sic etiam Suarez, Nuñez, Toletus, Bonacina, & Ludov. de S. Ioanne, quos *ubi suprà 2. part. tr. 6. disp. 6. q. 13.* citavimus.

Quintum dubium: An ille qui ob receptionem Ordinis sacri ante ætatem mala fide suscepti suspensus manet, possit ætate completa absque ulla Superioris dispensatione celebrare.

Affirmant Cord. *in sum. casu 144.* Sot. *in 4. dist. 25. q. 1. art. 2. in fine.* Medina *in sum. lib. 1. c. 11. §. 8.* Passar, Zerola, & Sorbus apud Peytinum *in privil. Minim. tom. 1. const. 1. Iulii II. §. 16. n. 21.* Quos ex Diana *loc. cit.* citavimus *2. part. tr. 6. disp. 6. q. 16.*

Sed probabiliùs respondeo: non posse absque dispensatione celebrare. Quia qui mala fide ante legitimam ætatem Ordinem sacrum recipit, verè incurrit suspensionem, eaque ligatus manet, *ut sup.* est habitum: ergo non satis est legitimæ ætatis completio, sed necessaria omnino absolutio à prædicta suspensione. Sic Corneio *loc. cit. casu 3.* ubi notat, & benè quod

quod quamvis iste sic ordinatus ante complementum ætatis, absolvatur ab hac suspensione, adhuc non possit in Ordine suscepto ministrare. Sic etiam Diana 3. *p. tract. 4. res. 182. cit. & p. 5. tract. 10. res. 34.* Henriquez *lib. 13. cap. 38. n. 1.* Sylvest. Mandos. Covar. & alii penes ipsum. Vterque Rodriguez, Bonac. & Philibertus, quos pro hac parte *loc. cit.* adduximus Qui contrarium, ut ibi notavimus, docent de illo qui bona fide ante legitimam ætatem Ordinem sacrum suscepit. Nam hic completa ætate legitima, licitè potetit absque dispensatione ulla celebrare, aut actum sui Ordinis exercere, eo quòd hic propter suam bonam fidem nunquam fuit suspensus, & ideo non indiget dispensatione ad celebrandum. Sic etiam Palao *disp. 4. punct. 10. §. 1. n. 6.* Suarez *disp. 31. sect. 1. n. 23.* Bonac. *suprà punct. 1. in fine*, & alii.

Sextum dubium. An qui mala fide Ordinem majorem, v.g. Sacerdotium, ante legitimam ætatem recepit, non solùm maneat suspensus ab exercitio Sacerdotii, sed etiam ab exercitio aliorum Ordinum, nempe Diaconatus, & Subdiaconatus, &c. antea legitimè susceptorum?

Affirmant Philibertus *de Ordine tract. 1. p. 5. c. 3. num. 8. pag. 80.* Rodriguez *in summa, cap. 164. num. 2. pagina mihi 522.* Ledesma *in summa, cap. 7. de Ordine, post 1. concl.* & Villalobos *tom. 1. tract. 18. diffic. 18. n. 2.* & apud illos Navarrus, ut vidimus 2. *parte, disput. 6. cit. q. 10.*

Sed probabiliùs respondeo: non manere suspensum, nisi ab Ordine, v.g. Sacerdotio mala fide suscepto. Quia pœnæ non sunt extendendæ extra casus proprios. Sic Henriq. *lib. 13. c. 32. n. 2.* & penes illum Navar. *lib. 5. cons. tit. de sent. exc. cons. 53. fol. mihi* 191. Toler. Avila, Scortia, quos affert, & sequitur Diana 3. *part. tr. 4. resol. 182. & p. 5. tr. 10. res. 45.* Machado etiam, quos omnes pro hac nostra sententia adduximus *q. 10. citata.* Quibus adhuc addi possunt Corneio *casu 3. citato*, & alii quos suprà *disp. 3. q. 14.* retulimus. Palao *disp. 4. punct. 1. §. 1. n. 6.*

Septimum dubium. An Sacerdos qui mala fide ante legitimam ætatem Sacerdotium accepit, non solùm maneat suspensus, sed etiam irregularis consecrando simul cum Episcopo ordinante?

Affirmant Navarrus *lib. 5. cons. 8. de Clerico excom. ministrante, fol. mihi* 135. Sorbus, Covarruvias, Barbosa, Bonac. Daza, & Vasquez, relati à nobis 2. *part. tract. 6. disp. 6. q. 17.*

Sed probabiliùs iterum respondeo: suspensum manere, irregularitatem tamen non incurrere. Quia quamvis verum sit, quod Sacerdotes qui suspensi celebrant, irregularitatem incurrant: attamen ille, qui Presbyter initiatur, & consecrat cum Episcopo Ordinante, non est adhuc completè Sacerdos, cum non sit ei adhuc concessa potestas absolvendi à peccatis, & ideo non potest incurrere irregularitatem. Sic Henriquez *lib. 13. c. 10. n. 1. lit. F.* Suarez *disp. 31. sect. 1. n. 79.* Ægidius *disp. 15.* (per errorem *pag. 16.*) *dub. 5. n. 36.* Diana *part. 5. tract. 10. res. 37.* Hurtadus *de suspens. difficult. 15. num. 13.* Sylvester, Majolus, Medina, Sayrus, Vgolinus, Quaranta, Naldus, Homobonus, Mercerus, Philibertus, & Additionator Navarri, quos omnes pro hac parte citavimus 5. *part. quæst. 17.* nuper *citata*, ubi *quæst. 18. sequenti*, idem docuimus cum Suario, Ægid. Mercero, & Diana, contra Hurtadum, & Avilam, loquendo de Subdiacono, & Diacono, nempe non incurrere irregularitatem ob ordinationem ante legitimam ætatem cantantes Epistolam, & Evangelium in Missa, quam Episcopus Ordinans celebrat.

Octavum dubium. An confessarius possit vi Bullæ Cruciatæ absolvere quem à Suspensione incursa per receptionem Ordinis majoris ante legitimam ætatem?

Negant Rodriguez *in addit. ad Bull. Cruc. §. 9. n. 59.* Henriquez *lib. 7. de Indulg. c. 13.* (non 18. ut ego ex Machado malè aliàs citavi) *n. 3. in textu, & in marg. lit. C,* & alii.

Sed probabiliùs respondeo: posse. Quia Bulla absolutè, & simpliciter concedit facultatem absolvendi ab omni Censura: sed prædicta suspensio incursa per Ordinationem ante legitimam ætatem, est verè Censura: ergo optimè potest quis vi Bullæ à Confessario absolvi, non tamen ministrare ante ætatis complementum; quia absolutio suspensionis solùm, non ætatis, tollit impedimentum. Sic Medina, Cordub. Perez, Cano, Banez, Ludov. Legionensis, Balbus, & Martinez, quos ex Henriq. citavimus pro hac sententia 2. *part. tr. 6. disp. 6. q. 16.* Diana *part. 5. tr. 10. res. 5.* & penes illum Medina, Avila, Trullench, & Corneio. Tenent etiam Navarrus (ut citat Henriquez *loc. cit. lit. T, c. 37. n. 162.* Ludovic. de S. Ioanne *q. 2. de Ordine, art. 8. dub. 5.* Machado *lib. 1. summ. part. 3. tr. 10. docum. 8.*

QVÆSTIO IV.

An Ordinatus per saltum, recipiendo Ordinem Superiorem, inferiori prætermisso, maneat ipso jure suspensus ab Ordine sic suscepto?

NEgant suspensum esse ipso jure ab Ordine per saltum suscepto, sed esse suspendendum, Archidiacon. Geminian. Præpositus, & Turrecrem. *in c. Si celebrat, de Cler. excom. ministr.* Angel. *verb. Irregularitas, n. 36.* Armilla *n. 68.* & Tabiena *Irregularitas 4. §. 2. concl. 5.* & Acuña *in Decretum, part. 1. dist. 52. n. 9.* Quorum sententiæ adhæret Diana *part. 5. tr. 10. res. 17.* Banny *de suspens. q. 20.*

Sed probabiliùs respondeo: Manere suspensum ab Ordine sic suscepto ipso jure. Quod quidem procedit etiam loquendo de suscipiente Ordines Minores, ut infra. Intelligendum tamen est de ordinatione culpabili, aut malâ fide facta, quia hæc suspensio est Censura, & pœna.] Sic colligitur, ut constat, ex cap. *Sollicitudo, distinct. 62.* & cap. *unico, de Clerico per saltum promoto,* & Trident. *sess. 23. cap. 14. de reformat.* & docent communiter Doctores, Suarez *disp. 13. sect. 1. n. 44.* Ægidius *disp. 15. dub. 5. n. 40.* Corneio *de Susp. disp. 4. casu 4. pag. 729.* Hurtadus *diffic. 13. de Susp. num. 39. versu Sextò Ordinatus per saltum.* Bonacina *disp. 3. punct. 5. §. 1. num. 6.* Filliuc. *tract. 17. n. 92.* Avila *parte 7. de Censur. disp. 9. dub. 2. concl. 2.* & penes illum Henriquez *lib. 7. de Indulgent. cap. 13. n. 5. post lit. M,* D. Ant. 3. *part. tit. 27. c. 4. col. 3.* Sotus *dist. 25. q. 1. art. 3. colum. penult. casu 3.* Sylv. *verb. Irregularitas, q. 11.* Hostiens. & Panormit. Navar. *c. 25. n. 71.* Alter. *disp. 10. de dispens. c. 5. col. 4. & 5.* Pal. *disput. 4. punct. 10. §. 1. n. 8.* Vivald. *de susp. n. mihi 48. vers. Vndecima suspensio,* & alii plures apud Dianam.

Primum dubium. An qui per saltum Ordinem suscipit, suspensus solùm maneat ab exercitio Ordinis suscepti; an etiam ab exercitio aliorum, quos ritè susceperat?

Affirmat ab omnibus manere suspensum, Majolus *de irregularit. lib. 4. cap. 12. n. 2.* quatenus indefinitè ait, Ordinatum per saltum non posse sine dispensatione ascendere, neque ministrare. Et Navarrus *c. 27. n. 142.* apud Dianam *ubi infrà.*

Sed probabiliùs respondeo: solùm esse suspensum ab Ordine, quem per saltum suscepit, non ab aliis Ordinibus, quos legitimè recepit. Quia ita colligitur ex cap. *unic. de Cler. per saltum promoto*, in ultimis verbis. Sic communis DD. Sylvester, Sotus, Bernard. Diaz, quos citat, & sequitur Alterius *c. 5. cit. col. 5. vers.*

Respondeo

Respondeo ex communi sententia. Henriq. *lib.7.de Indulg.c.13.n.5.* Auila *p.7.disp.9.sect.1.dub.2. concl.2.* Cornejo *dub.1.cit.at.casu 4.quæst.1.* Henriquez *lib.14. c.6.n.3.* & penes illum *lit.G.* Nauarrus *n.242.* apud eundem. Et certè melius citatur pro hac parte, quàm pro contraria Sic etiam Diana *p.5.tr.10.res.28.* Riecius, Bonac. Suarez, & alij.

Secundum dubium : An qui ordinatus est per saltum, possit Ordinem prætermissum recipere sine dispensatione ?

Affirmat Auila *loco* nuper *cit. concl.1.* Quia non datur textus, ex quo impedimentum ad recipiendum talem Ordinem prætermissum colligatur.

Sed probabiliùs respondeo : non posse huiusmodi Ordinem recipere sine dispensatione Superioris. Quia non est verum, quod non detur textus, à quo inhabilitas ad recipiendum Ordinem prætermissum colligatur. Nam (vt benè Alterius) huiusmodi inhabilitas suscipiendi Ordinem omissum, verè est effectus impositus ab ipso iure suspensioni latæ contra recipientes Ordinem per saltum : non enim imponuntur duæ pœnæ, altera irregularitatis, altera suspensionis, sed fertur vnica suspensio duos habens effectus : ideo enim probibetur Ordinem omissum recipere, vt valeat vnquam absque dispensatione ministrare in recepto. Hinc infertur, vt obtenta dispensatione ad recipiendum Ordinem omissum, statim maneat Ordinatus per saltum immunis à suspensione, qua erat prohibitus, ne ministrare posset in Ordine per saltum recepto. Cùm primum enim promotus fuerit ad Ordinem, quem prætermiserat, absque alia dispensatione poterit actus omnium Ordinum exercere. Hucusque Alterius *tom.2.disp.10.de suspens.c.5. col.6.* Et antea Nauarrus *c.27. num.242.* Henriquez *lib.14.c.6.n.3.* (non 4. vt offendes apud Auilam) *ibi* : Quia quamuis per Bullam, aut priuilegium ab ea suspensione absoluatur, non potest ante dispensationem recipere Ordinem omissum, aut vlteriorem. Sic etiam Ægidius *disp.15.dub.5.n.40.* Palao *de Censur. disp.4.punct.10.§.1.n.9.*

Tertium dubium : An etiam suspendatur ipso facto, qui ordinatur per saltum in Ordinibus minoribus: aut qui relictis Ordinibus minoribus, Ordinem Subdiaconatus recipit ?

Negant aliqui, quia iura quæ loquuntur de malè promotis, solùm loquuntur de malè promotis ad Ordines sacros ; non verò de malè promotis ad Ordines minores : ergo pœnæ non sunt extendendæ ad illos qui per saltum ad Ordines minores promouentur, aut ad illos, qui relictis Ordinibus minoribus, Ordine Subdiaconatus initiantur. Antecedens probatur clarè. Quia c. *Solicitudo, dist.52.* solùm loquitur de illo, qui omisso Ordine Subdiaconi, suscepit Ordinem Diaconi, & Presbyteri. Et caput vnicum *de Clerico promoto per saltum*, solùm loquitur de Subdiacono, qui omisso Ordine Diaconi, recepit Ordinem Sacerdotis. Ita tenet Portellius *in respons. p.3.casu 41. q.2.n.3.* ex Nauarro *cons.28.de sentent.excommunic.à n.11.vsque ad 15.* Quos sequitur Diana *part.5.tract.10. resol.47.* necnon Ausonius *in eius summa, verb. Ordinis subiectum, n.24.* & Bauny *de dispens.q.20.in fine.*

Sed probabiliùs respondeo : etiam suspendi ipso iure & facto. *Primò*, quia iuxta nostram sententiam quam tradidimus *2.p.tr.6.disp.1.q.6.* Ordines minores sunt etiam Sacramenta, sicuti sunt maiores : ergo eadem ratio est puniendi promotos per saltum in Ordinibus minoribus, ac in maioribus.

Secundò, quia ita decisum, ac declaratum fuit à sacra Congregat. Cardinalium *anno* 1588. vt refert Corneio *loco* nuper *cit.* ergo. Sic ipse Corneio *casu 4. cit.pagina 729.* Nauarrus *cap.27.num.242.vers.Sextò* *dico.* Riceius *p.4. decis.108.n.4.* Campanil. *in diuers. iur. Canon.tab.10.c.vnico, n.6.*

Quartum dubium. An Episcopus possit in hac suspensione dispensare ?

Negant ex parte Zerola *in praxi Episcopali, verb. Irregularitas, dub.3.* quatenus docet, posse Episcopum dispensare cum illo, qui vult promoueri ad Ordinem omissum, si id secretò faciat, nõ verò si faciat publicè.

Sed probabiliùs longè respondeo : posse cum sic promoto per saltum Episcopum dispensare, vt videlicet prætermissum Ordinem suscipiat, & vt in Ordine malè suscepto ministret, & ad Superiores ascendat, quamuis delictum sit publicum ; dummodo talis sic Ordinatus in malè suscepto Ordine, vel in prætermisso non ministrauerit ante dispensationem, quia tunc iam incurret irregularitatem, à qua sola Papa dispensare potest, modò delictum sit publicum, nam si occultum sit, etiam poterit Episcopus, ex Concil. Trid. *sess.24.c.6.de reform.* Fundamentum huius sententiæ est, quia ipsummet Tridentinum ita concessit Episcopis *sess.13.de reform.c.14.* Et ideo sic sentiunt Nauar. *c.25.n.71.& c.27.n.242.* Henriq. *lib.14.c.6. n.3.* Suar. *disp.31.sect.1.n.15.* Auila *p.7. disp.9.sect.1. dub.2.vers.Sequitur secundò.* Sayr. *lib.5.cap.14.n.26. & 27.* Maiolus, & Rodrig. Quos omnes citat, & sequitur Diana *p.5.tr.10. res.27.vers. Notandum tertiò.* Corneio *casu 4.cit.quæst.2.* Bonac. *disp.3. de suspens. punct.5.§.1.n.6.* Alterius *disp.10.de Suspensione, c.5. col.5.vers.Hoc in loco.*

Quintum dubium. An huiusmodi suspensio contracta per ordinationem per saltum, tolli etiam possit per Bullam Cruciatæ ?

Respondeo posse absolutè, & ad minus in foro conscientiæ Quia vt suprà vidimus, Bulla absolutè, & sine distinctione concedit facultatem absoluendi ab omni Censura, sub qua suspensio vt talis continetur: ergo. Sic apud Dianam, & Ausonium Granados *in 3. p.tr.5.de Suspens.disp.4.casu 4.q.2.* Sed certè per errorem citatus fuit hic Granados pro Petro Corneio, qui *loc.cit.* id docet, non Granados. Sic etiam Diana *res.27.cit.* & Ausonius *in sua sum. verb.Ordinis subiectum, n.25.in fine.*

QVÆSTIO V.

An qui innodati Censura aliqua excommunicationis maioris, suspensionis, vel interdicti, Ordinem maiorem suscipiunt, suspensi sint ipso iure ?

RESpondeo esse ipso iure suspensos. Constat ex cap. *Cum illorum, de sent.excom.* non *in 6.* vt citatur à Soto, sed *in decretalib.* Quia quamuis textus dicat, esse deponendum excommunicatum qui Ordinem recipit, tamen ex consequentibus constat, depositionem esse latam, non ferendam. Sic Nauar. *c.25.n.72. vers. Decimò peccat,* & *c.27. n.241.* (non 24. vt leges apud Bonac.) *in princ.* Henriq. *lib.14.c.6.n.4.* Sot. *in 4. dist.25.q.1.art.3.* Suar. *disp.31.sect.1.n.17.* Auila *p.7. disp.9.sect.1.dub.6.concl.2.* Ægidius *disp.14.n.32.& disp.15.n.41.* Filliuc. *tr.17.c.5.n.94.* Bonac. *disp.3. punct.5.§.1.n.10.* Palao *disp.4.punct.10.§.1.n.3.* Alterius *de Suspens.disp.10.c.6.col.1.& 2.* Qui cum alijs hoc putat verum esse loquendo de quacunque excommunicatione maiori, non minori innodatis, & etiam de suspensis, & interdictis. Sed circa hanc suspensionem sit

Primum dubium. An etiam maneat suspensus, qui aliqua Censura innodatus recipit Ordines minores.

Negant apud Castrum Palao Nauar. *lib.5.consil. tit.de excommun.consil.28.à n.2.* & Auila *7.p. disp.9. sect.1.dub.6.*

Duraudi, Suarij, Vasquij, Navarri, & aliorum plurium, quos ibi citavimus: ergo suspensus ab Ordinis collatione, aut receptione, non censetur suspensus à collatione, aut receptione primæ Tonsuræ. Sic in terminis tenent Bonac. *hic disp.* 3. *de suspens. puncto* 2. *n.* 6. Cornejo *disp.* 2. *de suspens. dub.* 2. *q.* 2. Præpositus *in* 3. *part. de suspens. dub.* 2. *n.* 18. Diana *part.* 5. *tr.* 10. *resol.* 6.

QVÆSTIO XIV.

An Suspensus ab Ordine Superiori, censeatur suspensus etiam ab Ordine inferiori?

RESpondeo tanquam certum: Non censeri. Quia qui prohibet quod est majus, non censetur prohibere quod est minus. Quocirca (ait Bonac.) suspensus à Superiori Ordine, potest exercere actus inferiorum Ordinum: sicut suspensus à Sacerdotio, potest ex officio canere Epistolam & Evangelium, & suspensus à collatione majorum Ordinum potest conferre minores. Sic Bonac. *puncto* 2. *de dispens. n.* 7. Sylv. Navar. & Henriq. quos affert, & sequitur Avila 3. *p. disp.* 2. *dub.* 2. *concl.* 9. Cornejo *loc. cit. q.* 4. Diana *parte* 5. *tract.* 10 *resol.* 5. & Bauny *de suspens. q.* 6. *assert.* 2. Palao *disp.* 4. *punct.* 5. §. 1. *n.* 1 c. & omnes.

QVÆSTIO XV.

An Suspensio facta determinatè ab Ordine inferiori, addita particula solùm, *seu* tantum, *prohibeat exercitium Ordinum Superiorum?*

RESpondeo tanquam certum: Non prohibere, quia per dictam particulam *solùm*, seu *tantum*, excludit Superior à prohibitione exercitia superiorum Ordinum, quibus ita suspenso defungi licet. Sic omnes. Legantur Suarez *disp.* 26. *sect.* 4. *n.* 7. Bonac. *puncto* 2. *de suspens. n.* 7. Cornejo *disp.* 2. *de suspens. dub.* 2. *q.* 3. *vers. Limitatur hac doctrina.* Bauny *tract.* 8. *de suspens. q.* 6. *assert.* 1. *vers. Ab hac regula*, & alij. Qui tamen hanc doctrinam dicunt veram casu, quo major Ordo sine illo minori, quo quis solùm est privatus, exerceri possit, secus aliàs. Sic optimè Huttadus *difficult.* 4. *de suspens.* his verbis: Conveniunt secundò Doctores, suspensum ab aliquo officio determinato, non tantùm esse prohibitum exercere actus illius officij, sed etiam actum alterius officij includentem illum: ut si quis est suspensus ab Ordine Diaconatus, non solùm non potest exercere Ordinem Diaconatus, sed neque potest celebrare, quia actus celebrandi includit actum, seu usum Diaconatus, cùm Missa non celebretur sine Evangelio. Legantur Cornejo *loc. cit. vers. Limitari solet quartò.* Sà *verb. Suspens.* 8.

QVÆSTIO XVI.

An saltem Suspensus ab Ordine inferiori, sine ulla restrictione, censeatur Suspensus ab Ordine superiori, etiam casu, quo hic non includat actum inferioris, seu usum?

NEgant adhuc aliqui DD. existimantes, suspensum ab Ordine inferiori non esse prohibitum exercere actum superioris non includentem actum inferioris: v. g. Suspensus ab Ordine Diaconatus potest Confessiones audire; quia officia Diaconatus, & Sacerdotij sunt distincta, & actus audiendi Confessiones non includit, imò nec supponit actum Diaconatus, etiamsi officium Sacerdotij quoad celebrationem supponat officium Diaconatus. Ita apud Bonac. tenent Ægidius *disp.* 15. *dub.* 2. *n.* 10 Filliuc. *tr.* 17. *c.* 2. *n.* 25. & 29. (*imò &* 34.) & Suarez *disp.* 26. *sect.* 4. *num.* 21. Ita etiam Luysius *lib.* 4. *de Censuris, disp.* 29. *dub.* 3. Sed ex iis nec Suarius, nec Ægidius docent hanc sententiam, sed solùm dicunt esse probabilem, contrariam tamen probabiliorem, & securiorem ob DD. auctoritatem.

Sed alij è contra affirmant esse, & censeri suspensum ab Ordine superiori, etiam casu, quo hic non includat actum inferioris Ordinis, à quo determinatè est suspensus. Sic ex Sylvestro *verbo Suspensio, q.* 5. Navarro *c.* 27. *n.* 163. & Henriquez *libro* 13. *c.* 32. *num.* 2. docet, & probat Avila *disp.* 2. *de dispens. dub.* 2. *concl.* 9. hoc modo: Nam destructo fundamento destruuntur omnia, quæ fundantur in illo, sed Ordines superiores fundantur in inferioribus: ergo. Sic etiam Sayrus *lib.* 4. *c.* 3. *n.* 2. & Suarez *sect.* 4. *cit. n.* 6. quos pro hac parte citat Cornejo *disp.* 2. *de suspens. dubio* 2. *q.* 3. & probat sic: Quia si quis est in Ordine inferiori indignior, multo erit in superiori: Cui enim quod minus est non licet, neque quod majus est, licere debet, argum. *cap. Quis illorum, de sentent. excomm.* & ibi Glossa *verb. Minora*, & *cap. Cui licet, de regul. in* 6. Sic etiam Vgol. *tab.* 4. *c.* 6. §. 6. Regin. *lib.* 32. *n.* 15. Toler. *lib.* 1. *c.* 45. Bauny *tract.* 8. *de Censuris*, *q.* 6. *assert.* 1. Hurtad. *diff.* 4. *de suspens. n.* 8. Bonac. *disp.* 3. *de Cens. puncto* 2. *n.* 7. Diana *parte* 5. *tract.* 10. *resol.* 5.

Sed ego clariùs, & probabiliùs respondeo dicendum, quod illi qui simpliciter, & absque expressa restrictione est suspensus ab Ordine inferiori, nequaquam liceat exercere actum, seu munus Superioris Ordinis (nisi aliàs ex subjecta materia, aut verbis Superioris suspendentis constet ejus intentionem fuisse, solummodo ab Ordine inferiore suspendere) quamvis si eo facto exerceat, non ideò incurret irregularitatem, dummodo non exerceat actus Ordinis à quo suspensus est.

Prima pars nostræ responsionis probata manet argumentis opinionis secundæ, & auctoritate illam sectantium. Secunda verò probatur simul cum prima à Cornejo, sic: Quia ut peccet, eique non liceat exercere munus Ordinis Superioris, sat est, quod indecens sit, ineptum ad exercitium Ordinis inferioris ministrare in Superiori: at verò, ut irregularitatem incurrat requiritur textus expressus, *cap. his qui, de sent. excomm. in* 6. qui in præsenti non est. Confirmatur. Quia quòd suspensus ab Ordine inferiori non possit ministrare in Superiori, non oritur formaliter ex vi ipsius suspensionis Ordinis inferioris; nec respectu Ordinis Superioris est vera suspensio, sed solùm impedimentum consequens jure naturali & divino, ratione indecentiæ. Sic Cornejo *loc. cit.* §. 4. *vers. Secundò limitatur.* Præpositus, Layman, & Ægidius, quos citat, ac sequitur Diana *loc. cit.*

QVÆSTIO XVII.

An suspensus ab officio prædicandi, censeatur etiam suspensus à lectione Evangelij, & ab aliis actibus Diaconatus?

REspondeo: Negativè. Quia quando quis suspenditur ab officio prædicandi, solùm fit vel defectu doctrinæ, vel ratione modi prædicandi: ergo non censebitur manere impeditus ab usu aliorum actuum qui doctrinam non postulant. Sic Navarr. *cap.* 27. non 24. ut ostendes apud Petrum Cornejo *num.* 163. *vers. Octavò infertur*, & penes ipsum Panormitan. & communis in Clement. *Cupientes.* Cornejo *disp.* 2. *de suspens. dub.* 2. *q.* 3. *versu Limitatur tertiò.* Bauny *de suspens. q.* 6. *assert.* 3.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XVIII.

An suspensus à Diaconatu, vel subdiaconatu divisivè, maneat ab alio suspensus?

NEgant ab aliquo eorum manere, Bauny *tract. 8. q. 8. de suspens. dub. 16.* & Avila penes ipsum *3. p. disp. 2. dub. 1. concl. 7.* Quibus addi possunt Navarr. Vgolin. Sayrus, Sylvest. Henriquez, & alij citati *sup. tract. 1. disp. 4. q. 8.*

Affirmant verò contrà, manere suspensum, non solùm ab aliquo, sed ab utroque, Glossa, & Rastellius citati ibidem pro secunda sententia.

Sed juxta ibi dicta, probabiliùs respondeo: Manere suspensum saltem ab uno, vel ab altero determinatè ad electionem suspensi, quam tenetur facere: sicut qui condemnatur (ait Hurtadus) ut exulet, vel ut solvat certam quantitatem pecuniæ, verè manet obnoxius uni, aut alteri, & obligatur unum, aut alterum eligere, quia absque fundamento negatur Iudicem habere authoritatem ad sic ferendam sententiam pœnæ, & ad obligandum reum, ut eligat quam maluerit. Sic Hurtadus *de suspensione, diff. 4.* Suare, Bonacina, Filliucius, Candidus, Alterius, & Cornejo citati *sup. tract. 1. disp. 4. q. 8.*

QVÆSTIO XIX.

An suspensus ab ingressu Ecclesiæ, sit Sacramentorum capax?

REspondeo: Esse. Quia ingressus Ecclesiæ nil commune cum Sacramentis, vel eorum tam passivo, quàm activo usu habet: ergo suspensus ab ingressu Ecclesiæ, præcisè vi talis pœnæ, non est Sacramentorum incapax; sed tantùm executionis Ordinum intra Ecclesiam, & auditionis divinorum Officiorum. Quare ita suspensus poterit in Ecclesia recipere Sacramenta, & etiam orare, & recitare horas, tempore quo non celebrantur Divina. Ideoque ut benè notant Henriquez, Avila, Hurtadus, & Bauny, hæc suspensio ab ingressu Ecclesiæ potiùs est interdictum, quàm suspensio; nam suspensus propriè nunquam privatur auditione Divinorum, nec sepultura. Sic Henriquez *libro 13. c. 52. num. 3.* Avila *3. parte, disp. 2. dub. 1. concl. 13.* Hurtad. *diff. 4. in fine.* Bauny *de suspens. q. 8. dub. 18.* & alij. Legatur Bauny *cit. dub. 4.* ubi latiùs id explicat.

QVÆSTIO XX.

An suspensus ab Ordine ab Horarum liberetur onere?

REspondeo tanquam certum: Non liberari. Tum quia solutio Horarum propriè non est Ordinis actus. Tum etiam, quia abhorret à vero, velle Ecclesiam, ut quis ex turpi aliquo suo opere, nedum ex crimine, commodum referat; quod tamen accideret, si suspensus à solvendo horarum penso liber esset: ergo. Sic Sotus *lib. 10. de Iust. q. 5. art. 3.* Sanchez *lib. 7. consil. c. 2. dubio 54.* & Bauny *q. 8. de suspensione, dubio 9. pag. 361.* addens præfatum non impediri, quin Horas in Choro publicè dicat, & canat, dummodo his vocibus, *Dominus vobiscum*, non utatur. Quia est usus Ordinis, à quo per suspensionem privatur. Filliuc. *tract. 17. c. 2. q. 4. n. 25. in fine*, ex Sayro *cap. 4. num. 10.*

QVÆSTIO XXI.

An Episcopus suspensus ab Ordine Pontificali, maneat etiam suspensus ab exercitio suæ iurisdictionis?

REspondeo: Minimè manere ab hoc suspensum. Quia Episcopalis jurisdictio nullo modo, neque quantum ad exercitium, neque quantum ad substantiam ab Ordine & consecratione Episcopali pendet. Vnde Episcopus electus & confirmatus, potest antequam consecratus sit actus jurisdictionis Episcopalis exercere, quamvis nondum possit eos, qui consecrationem requirunt, *ex cap. Transmissam, de Elect.* Suspenso igitur ab Ordine Pontificali solùm est prohibitum exercere illos actus, qui Episcoporum sunt proprij, & Sacerdoti jure Ordinatio competere non possunt, quales sunt confirmare, ordinare, Ecclesias, Altaria, & Virgines consecrare, &c. Licitum igitur Episcopo ita suspenso erit, Missam privatam sine Pontificalibus celebrare, Confessiones audire, baptizare, jurisdictionem forensem exercere, &c. Sic Sylvester *verb. Suspensio, q. 5.* Avila *parte 3. disp. 3. dubio 1. concl. 10.* Filliucius *tract. 17. c. 2. n. 27.* Layman. *lib. 1. tr. 5. parte 3. c. 5. n. 6.* Bonac. *disp. 3. de Cens. puncto 2. num. 3.* ubi attentè est legendus, & benignè corrigendus. Bauny *q. 8. de susp. dub. 7.* Cornejo *disp. 2. de susp. dub. 2. q. ult.* Diana *parte 5. tract. 10. resol. 4.*

QVÆSTIO XXII.

An Episcopus suspensus à Pontificalibus, sit tantùm suspensus ab usu insignium, quæ Episcopis ferre, est in more?

REspondeo: Tantùm. Quia nomine Pontificalium intelliguntur insignia Pontificalia, ut usus Baculi, Mitræ, & Pallij, in iis, quibus competit: ergo suspensio à Pontificalibus directè, primò, & per se tantùm impedit usum horum. Indirectè autem, & per accidens, aut consequenter impedit etiam usum earum actionum, quæ sine Pôtificalibus fieri nequeunt; ut Missæ solemnis, Collationis Ordinum, Confirmationis, & similium. Sic Layman, Filliucius, Bonac. Bauny, Cornejo, & Diana *loco citatu.* Toletus *lib. 1. c. 43. num. 1.*

QVÆSTIO XXIII.

An suspensus ab Ordine, maneat etiam suspensus à iurisdictione?

AFfirmant apud Bonacinam *disp. 3. puncto 2. n. 4.* Toletus, Abbas, & Sylvester. Sed non citat loca ubi id affirment. Et certè Toletus oppositum docet, *loco nuper citato*, per hæc clarissima verba: Quando aliquis est suspensus ab Ordine, non ob id suspensus est à jurisdictione, nec contrà quando suspensus est à jurisdictione, ob id suspensus censendus est ab Ordine, quia hæc duo sunt invicem distincta, & unum ab altero non pendet, ut colligitur *ex cap. Aqua, de Consecr. Eccl.* Sic Tolet. Tenent tamen Panorm. *cap. Cum dilectus, de Consuetud.* & Sylv. *verb. suspensio, n. 5.*

Sed tanquam certum respondeo: Suspensum ab Ordine non esse suspensum à jurisdictionis actibus, nisi aliàs hi sint connexi, & fundati in Ordine, ut est absolvere in foro pœnitentiæ. Constat ex dictis *q. 21.* & ex ratione allata nunc à Toleto. Sic Sanctus Thom. *in addit. q. 22. art. 3.* Cajet. *verb. Suspensio*, Navarr. *cap. 27. num. 160.* Soarez *disputatione 16. sectione 4.* Filliucius *tractatu 17. c. 2. quæst. 4. num. 25.* Bonac. *loc. cit.* Avila, Vgol. Sayrus, & alij penes illum; Cornejo

Cornejo *disp. 2. de suspens. dub. 2. q. 1.* Diana *p. 5. tr. 10. resol. 21.* Bauny *q. 8. dub. 15.* Henriquez *lib. 13. c. 32. q. 4.* Palao *disp. 7. punct. 5. §. 2. n. 12.* & communis.

QUÆSTIO XXIV.

An suspensus à jurisdictione simpliciter, maneat etiam suspensus ab Ordine?

RE$\int$pondeo dicendum, quod nullo modo maneat suspensus, nisi tantùm ab illis actibus Ordinis, qui jurisdictionem requirunt, ut validè, aut licitè fiant. Patet ex dictis *q. 21.* Ex quo fit, quod quamvis Sacerdos suspensus à jurisdictione possit celebrare, & exercere similes Ordinis actus, non tamen possit Confessiones audire, eo quòd tunc non solùm potestate jurisdictionis, sed etiam Ordinis utitur. Sic Navarr. *c. 27. n. 160.* Suarez *sect. 4. cit. n. 16.* Sayrus *lib. 4. c. 4. n. 10.* Cornejo *disp. 2. de suspens. dub. 3.* Bauny *loc. cit.* & Toletus.

QUÆSTIO XXV.

An suspensus ab Ordine, sit etiam suspensus à jure eligendi?

AFfirmant Panormit. & Sylvest. *locis suprà q. 23. citatis.* Quorum fundamentum est, quod jurisdictio fundatur in Ordine: ergo sublato exercitio Ordinis, aufertur exercitium jurisdictionis.

Sed ex dictis *q. 23.* respondeo dicendum, non esse etiam suspensum à jure eligendi, quia hoc jus spectat ad jurisdictionem, nec necessariò Ordinem præsupponit, cum Moniales jus eligendi habere possint, *cap. Cum dignitatibus, de elect. in 6.* & tamen Ordinis sunt incapaces. Sic Cornejo *disp. 2. cit. dubio 2. q. 1. pag. 719.* Qui ad fundamentum Panormit. respondet negando consequentiam: quia quamvis ex ablatione fundamenti, quantum ad substantiam & exercitium, sequatur ablatio rei fundatæ quantum ad existentiam & substantiam; ex ablatione tamen actus, & exercitij fundamenti non benè sequitur ablatio actus & exercitij rei fundatæ: quia benè stat quod manente substantia fundamenti, & similiter manente substantia rei fundatæ, impediatur exercitium ipsius fundamenti, non impedito exercitio rei fundatæ, eo quòd operatio rei fundatæ non pendeat ab operatione simultanea fundamenti, sed solùm à justitia (lege, *substantia,*) & existentia ipsius rei, quæ est fundamentum, ut à conditione necessariò præsupposita. Sic Cornejo, & ex illo Diana *tomo 5. tract. 10. resol. 21.* Tenent etiam nostram sententiam Suarez *disp. 26. sect. 4. num. 5.* Filliuc. *tract. 17. c. 2. q. 4. n. 25.* Palao *disp. 4. punct. 5. §. 1. n. 9. & 12.* Avila, & Sayrus penes ipsum.

QUÆSTIO XXVI.

An suspensus à beneficio, sit prohibitus percipere fructus talis beneficij?

REspondeo tanquam certum: Affirmativè. Quia certum est, quod suspensio à beneficio non tollit titulum & possessionem beneficij, nec radicale jus percipiendi fructus illius: ergo certum est, quod auferat, & tollat usum hujus juris, hoc est, perceptionem actualem fructuum beneficij: aliàs nullum effectum haberet privatio talis. Vnde non solùm graviter peccabit Clericus suspensus percipiens fructus, verùm tenebitur ad restitutionem. Sic omnes. Legantur Cornejo *disp. 2. de suspens. in principio, & dub. 4. n. 1.* Hurtadus *disp. 4. de suspens. n. 9. à vers. Conveniunt tertiò DD.* Avila *3. p. disp. 2. dub. 1. concl. 5.* Sylvest. & Henr. apud ipsum. Bauny *tract. 8. quæst. 7. de suspens. assert. 5. & 6.* Suarez *disp. 17. sect. 1. num. 7.* Luysius *lib. 4. disp. 40. dubio 1.* Palao *disp. 4. punct. 5. §. 2. n. 1.* & omnes.

QUÆSTIO XXVII.

An suspenso à beneficio sint denegandi fructus beneficij, antequam à Iudice illis privetur?

NEgat Petrus Navarra *lib. 2. de restit. c. 1. n. 237.* docens, non esse illi denegandos ante Iudicis sententiam. Negat etiam Avila *de Cens. 2. parte, c. 6. disp. 6. dub. 1. concl. 2.* Præpositus & Tannerus, quos citat, & sequitur Diana *parte 5. tract. 10. resol. 3.* Sà *verb. Suspensio, n. 7.* ubi sic ait: Suspensus à beneficio intelligitur à fructuum perceptione: opus est autem executione per Iudicem. Tenent etiam alij plures, quos *suprà tract. 2. de excommun. disp. 9. quæst. 28. citavimus.*

Sed probabiliùs respondeo: Esse denegandos etiam antequam per sententiam à Iudice fructibus beneficij suspensus privetur. Quia suspensus ab officio, est privatus omni actu officij, antequam à Iudice privetur: ergo & suspensus à beneficio est privatus omni fructu temporalis beneficij, etiam antequam à Iudice illo fructu privetur: ergo suspenso à beneficio fructus beneficij sunt illi denegandi etiam ante Iudicis sententiam. Sic Hurtadus *loc. cit. n. 10.* dicens contrarium esse falsum. Cornejo *loc. cit.* & alij plures, quos *disp. 9. q. 28. citata* adduximus. Legantur ibi dicta, & Palao *hic disp. 4. puncto 5. §. 2. n. 6. in fine.*

QUÆSTIO XXVIII.

An Beneficiarius suspensus à beneficio, possit licitè percipere fructus beneficij, si præstet officium quod beneficium exigit?

AFfirmant Avila *de Censuris, parte 2. c. 6. disp. 6. dubio 2. concl. 1. & 2. & parte 3. disp. 2. dubio 2. concl. 6.* Petrus Navarra *lib. 2. de restit. c. 2. num. 237.* Tannerus *tomo 4. disp. 6. quæst. 10. dubio 7. n. 137.* & Ioan. Præpositus *in 3. part. quæst. 1. de suspens. dub. 2. n. 12.* Quos omnes pro hac parte citat, & sequitur Diana *parte 5. tract. 10. resol. 3. vers. Sed difficuleas est, propè finem,* docentes Suspensum per jus à beneficio, posse tuta conscientia recipere omnes fructus beneficij, & etiam distributiones, si divino officio publico interfuerit. Ratio eorum est, quia juxta ipsorum opinionem, qui suspenditur à beneficio, non eo ipso ita privatur fructibus, ut ante omnem sententiam eos non faciat suos. His authoribus addi possunt Palao *tomo 6. disp. 4. puncto 5. §. 3. n. 7.* & alij omnes, quos pro prima sententia adduximus *de excommunicatione disp. 9. quæst. 28.* Sed juxta ibidem à nobis dicta.

Probabiliùs respondeo dicendum: Non posse licitè percipere fructus beneficij, qui manet privatus, etiamsi exequatur onera talis beneficij. Quia probabilius est, talem Beneficiarium esse privatum fructibus beneficij, etiam ante sententiam Iudicis, ut loquendo de Excommunicato latè probavimus *dicta q. 28.* ergo etiamsi præstet officium & onus, quod beneficium exigit, nequibit tuta conscientia fructus talis beneficij facere suos, cum verè illis privatus sit. Sic DD. *loc. cit.* pro nostra sententia adducti. Et in specie nostri casus sic tenent Rebuff. *praxis benef. tit. de Simonia in designat. n. 13.* Covarruv. *4. decret. 2. p. c. 6. §. 8. num. 7.* & Vivald. *in Candel. ubi de suspens. num. 171.*

An autem dictus suspensus à beneficio teneatur fructus iam perceptos à se abdicare ante sententiam Iudicis, constat ex dictis *disputatione 9. de excommunicatione, quæst.* 30. Legatur.

QVÆSTIO XXIX.

An saltem suspensus à beneficio, si egeat, possit fructus sui beneficij percipere ad sustentationem sui, & suorum?

AFfirmat Auila 2. *parte, loco citato, conclus.* 3. & 3. *parte, loco citato, conclus.* 6. posse dictum suspensum percipere fructus sui beneficij, etiamsi illi non seruiat, casu quo egeat, his verbis. Secundò dico, quod licèt non seruiat per se, nec per alium, si est pauper, nec habeat vnde viuat, potest percipere id quod necessarium est ad se, & suos modestè sustentandos, ne cogatur mendicare in opprobrium Ordinis Clericalis, vt ibidem latiùs diximus *in* 3. *conclus.* Hæc ille. Henriquez, Syluester, Abbas, Astens. & alij, quos in simili citauimus *de excommunicat. disputatione* 9. *quæstione* 31. Quibus nunc loquendo in specie de nostro casu addi possunt Bauny *tractatu de suspensione, quæstione* 7. *assertione* 6. qui citat Toletum 1. *p. c.* 14. Sayrum *lib.* 5. *c.* 6. *n.* 4. & Gloss. *in c. Cum Vvintoniensis, de electione.* Sed ex iis Doctoribus id absolutè non docet Toletus *loco* à Bauny *citato.* Nam *n.* 14. postquam dixerat, excommunicatum ipso facto non posse percipere fructus beneficiorum suorum, addit: Quod adeo verum esse affirmant communiter Doctores, vt quamuis Clericus excommunicatus sit egenus, & pauper, illi tamen non sit prouidendum de alimentis, nisi fame periret. Glossa *in d.* §. *Verum,* & ibi Abbas *n.* 16. & Couar. *variar. res. lib.* 3. *c.* 21. *n.* 8. *vers. Duodecimò.* Et ratio est, quia potest sibi ipsi prouidere petendo absolutionem. Hæc Toletus. Vnde iuxta hanc doctrinam traditam etiam à nobis suprà,

Probabiliùs respondeo dicendum: Non posse suspensum à beneficio percipere fructus illius, etiamsi his egeat ad sustentationem sui & suorum, casu quo sit suspensus pro contumacia, quia sua culpa perpetuò durante, patitur hanc necessitatem: & minus inconueniens est, vt ex suppositione suæ prauæ voluntatis mendicet, quàm ex iniquitate sua commodum reportet in vilipendium Ecclesiasticæ disciplinæ. Secus dicendum in casu, quo suspensus sit in pœnam delicti commissi, & non sit in eius potestate facere, vt pœna suspensionis ab illo tollatur, quia tunc optimè poterit de fructibus sui beneficij sibi, & suis sufficienter prouidere, dummodo alia alimenta non habeat, nec ea aliter comparare queat. Sic Diana *parte* 5. *tractatu* 10. *resolutione* 3. citans pro hac parte Mercerum *in* 3. *part. quæstione* 14. *dub.* 3. Filliucium *tomo* 1. *tractatu* 17. *c.* 3. *n.* 53. Gordonum *tomo* 2. *lib.* 7. *quæst.* 13. *c.* 7. *n.* 36. Turrianum *lib.* 4. *disputatione* 36. *dubitat.* 40. *num.* 2. Cornejo *in* 3. *part. tractatu* 5. *de suspens. disput.* 2. *dub.* 4. *quæst.* 1. Suarium *disputat.* 17. *sect.* 2. *num.* 3. Sayrum *libro* 4. *cap.* 6. *num.* 12. & Ægidium Coninck *disput.* 15. *dubitat.* 2. *conclus.* 6. Sed ex iis Doctoribus aliqui benè citantur, alij contrà. Nam in primis Turrianus id non docet *loco citato*: nam *lib.* 4. incipit à *disp.* 38. Cornejo nil dicit *loco* à Diana *citato.* Suarez id docet, sed non *num.* 3. sed 5. Legantur à nobis dicta *de excommunicatione, disputatione* 9. *quæst.* 31. & 32. vbi alios Doctores pro hac sententia inuenies.

QVÆSTIO XXX.

An suspensus à beneficio, sit etiam suspensus à iure eligendi, confirmandi, & conferendi beneficium, quod ei conuenit ratione beneficij, à quo suspensus est?

AFfirmant plures Doctores. Quia existimant, ius eligendi, conferendi, aut confirmandi esse fructum beneficij: & ideò qui suspenditur à beneficio, suspensus debet à tali iure censeri. Ita Nauarr. *c.* 27. *n.* 16. Henriquez *lib.* 13. *c.* 31. *n.* 4. Sayrus *lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 7. Toletus *lib.* 2. *c.* 43. Ioan. Præpositus *in* 3. *p. q.* 3. *de suspens. dub.* 2. *num.* 25.

Sed probabiliùs respondeo: Non esse etiam à tali iure eligendi, confirmandi, seu conferendi suspensum. *Primò.* Quia id apertè colligitur *ex c. Cum Vintoniensis, de elect.* vbi de quibusdam de Capitulo, qui erant suspensi à beneficio, affirmat Pontifex, quod poterant eligere; & tamen illud ius eligendi conueniebat eis ratione beneficij, quo priuati erant: ergo.

Secundò. Quia probabilius est, quod ius eligendi, confirmandi, seu conferendi beneficia, non est propriè fructus, seu prouentus beneficij, aut Episcopatus, sed officij spiritualis Beneficiati, aut Episcopi, cui annexum est ipsum beneficium. Sic Suarez *disp.* 25. *sect.* 5. *num.* 14. & *disputat.* 26. *sectione* 4. *numero* 5. Auila 3. *parte, disputatione* 2. *dub.* 1. *concl.* 4. & penes illum Tabiena *verb. Suspensio, n.* 4. Ægidius *de Sacramentis, disputatione* 15. *dub.* 2. *n.* 11. Hurtadus *de suspens. diffic.* 4. *n.* 9. Cornejo *disp.* 2. *de suspens. dub.* 4. *q.* 4. Layman *libro* 1. *tract.* 5. *parte* 2. *c.* 2. *n.* 4. Gordonus *tom.* 2. *libro* 7. *quæst.* 24. *cap.* 7. *à numero* 41. Mercerus *in* 3. *part. quæst.* 24. *dub.* 3. Diana *parte* 5. *tractatu* 10. *resolut.* 8. Bauny *de suspens. quæst.* 8. *dub.* 8. vbi docet, suspensum à beneficio & posse eligere, & eligi; conferre beneficium, & ei nouum aliquod dari. (Sed an hæc omnia sint vera, *infrà* videbimus.) Alterius *disp.* 5. *suspens. capite* 2. *col.* 5. *vers. Petet aliquis,* & alij.

QVÆSTIO XXXI.

An suspenso simpliciter à beneficio possit non solum validè, sed etiam licitè nouum beneficium dari?

NEgant vtrumque Avila, & alij plures citati *suprà quæstione* 6. existimantes nec licitè, nec validè id fieri posse.

Affirmant contra vtrumque Hurtadus & Diana citati *quæstione præced.* & Bauny *loco nuper citato,* docentes validè, ac licitè posse dicto suspenso à beneficio nouum beneficium conferri.

Sed ego probabilius respondeo: Posse validè, non tamen licitè. Constat hæc responsio ex à nobis traditis *quæstione* 6. & 7. eámque docent Suarez *disputatione* 27. *sect.* 1. *n.* 15. Cornejo *disp.* 2. *citat. dubio* 4. *quæstione* 2. Luysius *lib.* 4. *de Censuris, disputatione* 40. *dubio* 1. & alij citati à nobis *vbi suprà.* Legantur Alterius *disputatione* 5. *cap.* 6. *columna* 2. *per totam,* & Palao *disputat.* 4. *puncto* 5. §. 2. vbi cum Suario meritò reputat probabile, quod si nullum beneficium habens crimen committat, cui annexa est suspensio à beneficiis, per hoc non esse priuatum noui beneficij acquisitione; quia hæc pœna censetur ferri aduersus Beneficiarios, qui ex suspensione à beneficiis possessis suspenduntur, & ex consequenti priuantur aliis acquirendis.

QVÆSTIO XXXII.

An qui multa habet beneficia, si simpliciter à beneficio suspendatur, ab omnibus maneat suspensus?

RƐspondeo dicendum: Manere ab omnibus suspensum, si suspensio lata sit propter causam generalem, secus verò si propter causam particularem ad aliquam Ecclesiam particulariter concernentem. Sic Bauny *q.8.de suspens.dub.1.* vbi satisfaciens quæstioni propositæ, hæc ait: Respondeo cum Vgolino *tab.4.cap.8.§4.* si id ex verbis, aut suspendentis intentione nequit colligi, ex culpa, eiusque natura illius rei argumentum sumendum esse. Et quidem si peccatum, cuius causâ quis suspenditur, est in damnum alicuius Ecclesiæ, in qua ille beneficium vnum, pluráve habet, & simpliciter suspenditur à beneficio, tam ab eo, quàm aliis, quæ in ea Ecclesia possidet, suspensus erit, quia talis suspensio ob causam est lata, quæ propriè illam Ecclesiam respicit. Thesaurus *verb. Gratia,c.2.vers. Aduerte.* Si verò alibi beneficia habeat, ea retinebit: sin autem culpa sit contra statum, vel honorem Clericalem, si suspenditur à beneficio, eo quod habitum gestare Clericalem noluit, à perceptione fructuum beneficiorum, quæ obtinet, est eo ipso suspensus. Clem.2. *de vita,& honest.Clericor. cum Glossa ibidem,verb.beneficiorum,* & innuit Felic *de suspens.c.14.in fine.* Huc vsque Bauny. Et antea Suarez *disp.16. sect.12.* & penes illum Abbas *in c. Pastoralis,§. Verum,de appellat.n.20.* Sic etiam Coroejo *dub.4.cit.q.3.* Alterius *de suspens. disp.5.c.3.ferè per totum.* Filliuc.*tr.17.c.3.q.3.n.41.* Sayrus *lib.4.cap.6.n.14.* Palao *disp.4.punct.5.§.2.n.2.* & alij.

QVÆSTIO XXXIII.

An suspensus simpliciter à beneficio, maneat etiam suspensus à iure percipiendi pensiones?

NEgant absolutè Abbas, Felin. Selua, Gomez, & alij, quos citat, & sequitur Alterius *de suspens. disp.5.c.1.q.2. & c.3. col.4. vers. Sequitur,* Megalius *etiam in 3.p. lib.5.c.1.n.5.* Quorum sententiam esse probabilem æquè ac oppositam, sentit Diana *p.5. tr. 10.ref.15.* Quia nomine, inquiunt, beneficij non comprehenditur pensio, qui est suspensus simpliciter à beneficio, non est suspensus à pensione.

Alij verò contrà affirmant absolutè. Quia, inquiunt, non minus priuat hæc suspensio fructibus Ecclesiasticis, quàm excommunicatio: at hæc priuat omni pensione Ecclesiastica, vt habetur est *supr.tr. de excommun. disp.9.q.15.* ergo.

Sed probabiliùs distinctione respondeo, suspensum simpliciter à beneficio, manere suspensum etiam à pensione, quæ datur ex titulo spirituali & Ecclesiastico, ratione Clericatus, quia verè est beneficiũ: nõ verò à pensione, quæ non datur ex titulo spirituali, & solet laicis conferri. Quia hæc pensio non est verè, & propriè beneficium, & ideo qui à beneficio est suspensus, non est censendus suspensus ab hac pensione. Sic Suatez *disp.17.sect.1.n.15.* Filliuc.*tract.17.c.3.q.3.n.42.*

QVÆSTIO XXXIV.

An suspensus à beneficio, priuatus maneat etiam distributionibus quotidianis, quæ propter diuinas Horas, & Officium Clericis assistentibus dari solent?

NEgant aliqui. Quia existimant, distributiones quotidianas non comprehendi nomine fructuum Beneficiorum, vt sentiunt multi Canonistæ quos refert, & sequitur Conarr. *lib.3.variar.resc.13. n.5.* ergo qui suspensus est à beneficio, non ideò censendus est à distributionibus prædictis. Ita Auila *3.p. de suspens. disp.2.dub.1. concl.6.* vbi citat Nauarrum *c.27. n. 106.* & Ludouicus Lopez *in instructor. consc. parte 1.c.97.§. Igitur his præmissis.* Ita etiam Præpositus, quem citat, & sequitur Diana *p.5.tr.10.resol.3. in fine.* Scutit id ipsum, casu quo distributiones non sunt ex fructibus beneficij extractæ, sed ex particulari fidelium fundatione. Palao *disp.4.punct.5.§.2.n.4.* & penes ipsum Hurtadus.

Sed probabiliùs longè respondeo: Manere etiam suspensum, & priuatum distributionibus quotidianis. Quia (inquit Suarez) quidquid sit de hac difficultate, quoad alios effectus, seu in aliis rebus, in præsenti non dubito, quin distributiones etiam quotidianæ sub hoc effectu suspensionis comprehendantur, vt sentit Glossa *in Clement.2. de vita,& honestate Cleric. verb.Suspensio,* quam alij sequuntur. Et ratio est, quia etiam hæ distributiones dantur ratione beneficij: quamquam enim immediatè dentur propter assistentiam, vel ministerium ad aliquod diuinum Officium; tamen hoc non est præter rationem beneficij, quod ex institutione sua propter Officium datur: & prætetea illud Officium non esset sofficiens ratio ad lucrandas distributiones, nisi ex titulo beneficij fierent: sunt ergo illæ distributiones veluti pars quædam beneficij: cùm ergo suspensio fiat à toto beneficio, ab his etiam distributionibus obtinendis impedit. Hucvsque Suarez *disp.27.sect.1. n.29.* Alterius *disp.5.de suspens.c.3.col.5.vers.de distributionibus,* dicens in hoc consentire omnes cum Glossa *cit.* Filliucius *cap.3.cit. quæstione 4. n.44.* Zabarella, Ancharanus, Felin. & Vgolin. apud Palaum vbi suprà. Qui idem sentiunt loquendo de fructibus oblationum, decimarum, & aliorum redditum, de quibus omnibus nos egimus *tractatu de excommunicatione, disp.9.quæstione 35. & 37.* Legantur ibi dicta, & ad materiam præsentem applicentur.

QVÆSTIO XXXV.

An Episcopus, qui simpliciter suspenditur à beneficio, sit etiam suspensus à Pontificatu?

RƐspondeo affirmatiuè. Quia ex vsu iuris, & omnium in hac parte sententia, sub nomine beneficij Episcopatus comprehenditur, quamuis Episcopi non comprehendantur sub suspensionibus, quæ latæ sunt vniuersaliter contra hoc, vel illud facientes, vt habetur *in c. Quia periculosum, de sent.excommunicat. in 6.* Suarez *disp.17.sect.1.n.16.* Filliucius *tr.17.c.3. q.3. n.42.* Alterius *disp.5.c.3.col.4.vers. De Episcopatu.*

QVÆSTIO XXXVI.

An præter assignatas res sint actiones aliquæ, quibus suspensus à beneficio priuetur?

RƐspondeo: Aliquas esse. Nam in primis sunt omnes illæ actiones, quæ ad fructus percipiendos, seu augendos, vel alio modo pertractandos ordinantur, vt sunt locationes beneficiorum, aut eorum bonorum, venditiones fructuum, & in vniuersum administratio beneficij, *ex capite 1. §. vlt. de elect. in 6.* & ratio est, quia cui aliquid prohibitum est, etiam prohibentur ea quæ ordinantur ad illud, *c. Si celebrat, de Cleric.excommunicat.* Cùm ergo suspensus à beneficio sit prohibitus à fructuum perceptione, consequenter est priuatus administratione temporali

potali beneficij, quæ ad fructuum perceptionem ordinantur. Vnde talis administratio à suspenso vsurpata inualida est, & ideo debitor Ecclesiæ illi soluens non satisfacit. Sic Abbas, Innocent. Felinus, & alij, quos citat, & sequitur Suarez *disput. 27. sect. x. num. 31.* Addens tamen, esse necessarium vt sic suspensus nominatim denunciatus sit; nam alioqui, inquit, nemo tenetur illum vitare t & ideò quilibet poterit Ecclesiastica negotia cum illo transigere, neque propterea culpari poterit: ergo à fortiori valida erunt quæ ita fiunt, licèt ex parte suspensi non sine peccato per se fiant. Atque idem dicendum censeo de permutatione beneficij; nam hæc actio maximè procedit ex dominio in ipsum beneficium, & est vnus ex præcipuis vsibus eius, & non immeritò dici potest fructus beneficij; & ideo qui est simpliciter à beneficio suspensus, ab hoc etiam actu suspensus est. Vnde idem consequenter dicendum est de donatione beneficij, & omnibus actibus similibus. Hucusque Suarez, Filliucius *tractatu 17. cap. 3. quæsito 5. num. 45.*

Qvæstio XXXVII.

An suspensio lata absque loci determinatione, extendatur ad omne beneficium, vbicumque illud sit, aut possideatur?

Affirmant aliqui extendi, si suspensio lata sit à Papa; secus verò si ab Episcopo, eo quòd iurisdictio huius nequeat egredi limites sui Territorij, Papæ verò sit vniuersalis totum orbem Christianum attingens. Ita quidam, quos suppressis nominibus refert Alterius *disputatione 5. capite 5.* Quibus in re ipse consentit. Ait enim quod quamuis suspensio à beneficio ferri possit non solùm à Papa, sed etiam ab Episcopo, ita vt suspensus impediatur non solùm iure percipiendi fructus beneficiorum intra diœcesim, sed etiam extra Territorium, vt clarè habetur in cap. *Postulasti, de foro compet.* Attamen de facto, si Episcopus suspendat simpliciter quempiam, & non declaret de quibus beneficiis intelligere velit, talis sententia interpretanda sit de beneficiis existentibus in suo Territorio. Ita sentit ille ex Abbate *in cap. Pastoralis, §. Verùm, num. 31. de appellat.* Quorum sententiam esse probabilem, ait Filliucius *vbi infrà*, ex Suario citando.

Sed probabiliùs respondeo: suspensionem prædicto modo latam, etiam ab Episcopo, intelligi de omni beneficio, siue situm sit intra Territorium, siue extra. Ratio est, quia ex vna parte Episcopus ad id habet potestatem, vt benè probat Alterius; & ex altera, locutio illa, cùm sit indifferens, æquiualet vniuersali: ergo talis suspensio de omni beneficio vbicunque sito intelligi debet. Sic Suarez *cap. 17. sectione 1. num. 17.* Qui benè addit, intelligendum esse, nisi aliunde ex materia, vel causa de qua agitur, constet sermonem esse de aliquibus beneficiis talis, vel talis Ecclesiæ, iuxta cap. *Si compromissarius, de elect. in 6.* vel extet consuetudo, vt suspensio ab Episcopo lata solùm intelligatur de beneficiis intra suum Territorium. Filliucius *tract. 17. cap. 3. quæst. 6. n. 47.* Vgolinus *tab. 4. cap. 8. §. 5.* Bonacina *disp. 3. punct. 3. n. 9.* Cornejo *disput. 2. de Suspens. q. 3. vers. Sed quid si suspensio*, quamuis hic Auctor addat, probabilius esse, quod quando Episcopus non declarat suam intentionem, tunc censendum sit, Censuram solùm suspendere à beneficiis tantùm, quæ intra Territorium sunt. Legantur etiam Sayrus *lib. 4. cap. 6. n. 27.* Suarez *loc. cit. n. 22.*

Qvæstio XXXVIII.

An suspensio lata simpliciter absque determinatione temporis, semper duret, donec per habentem potestatem auferatur?

Respondeo affirmatiuè. Quia verba indefinitè prolata vim habent vniuersalem: ergo si absolutè fertur suspensio absque vlla determinatione temporis, clarè apparet voluntatem suspendentis fuisse, vt semper duret, donec tollatur per habentem potestatem. Sic Suar. ex Abbate *sect. 1. cit. n. 13.* Alter. *disp. 5. c. 6. pag. 80.* Filliuc. *t. 3. cit. q. 7. n. 48.* Bonac. *disp. 3. punct. 3. n. 1.* Qui addit, quod casu, quo dubitetur, an suspensio sit perpetua, præsumenda sit temporalis, quia pœnæ restringendæ sunt.

Qvæstio XXXIX.

An suspensio lata cum temporis determinatione, duret intra tempus determinatum, & tempore elapso cesset?

Respondeo affirmatiuè. Quia id ex verbis ipsis, quibus Censura suspensio fertur, clarè constat. Qui igitur suspenditur per mensem, v. g. à beneficio, non potest toto illo tempore continuo, ex quo lata est suspensio, percipere fructus talis beneficij, donec finiatur mensis. Sic omnes. Legantur Suarez, Alterius, Filliucius, Bonacina *loco citato*, & alij penes ipsos.

Qvæstio XL.

An suspensus peccet mortaliter exercendo actum, à quo est suspensus?

Respondeo tanquam certum: peccare mortaliter ex genere suo. Quia directè agit contra prohibitionem Ecclesiæ in re gravi: ergo ex genere suo violare hujusmodi legem erit mortale. Dixi, *ex genere suo*, quia ex paruitate materiæ potest esse veniale, ut si suspensus à jurisdictionem recipiat unum testem, vel suspensus ab Ordine exerceat unum actum annexum Ordini Minori, vel suspensus ab ingressu Ecclesiæ commoretur in ea per paruum tempus, quando celebrantur diuina. Sic Auila *p. 3. disp. 2. dub. 2.* secutus Nauarrum *c. 27. n. 163.* Henriq. *lib. 13. c. 33. n. 2.* Ledesm. *2. p. 4. q. 26. art. 1. tract. de suspens. in princip.* & alios Magistros. Sic etiam Sayrus *lib. 4. c. 11. n. 8.* Suarez *disp. 27. sect. 2.* Filliucius *tract. 17. c. 10.* Reginald. & Ægidius, quos citat, & sequitur Bonacina *disp. 3. de suspens. punct. 4. n. 1.* Hurt. *de suspens. diffic. 5.* Alter. *disp. 6. c. 1.* Cornejo *disp. 2. de Suspens. dub. 1. quæsito 1.* Bauny *de suspens. q. 12. pag. 372.* Palao *disp. 4. punct. 3. n. 1.* & alij communiter. An autem suspensus violans suspensionem fiat irregularis, dicemus *in tract. de irregularitate.* An etiam possit in aliquo casu necessitatis licitè administrare Sacramenta, ex dictis *tract. 1. de Censur. in communi*, & *tract. de excommunicatione*, clarè tibi constabit.

Qvæstio XLI.

An teneantur fideles vitare suspensum in rebus, à quibus suspensus est?

Affirmat Nauar. *c. 27. n. 163. in fine*, quatenus hæc dicit: Nonò infertur; quod sicut tenemur vitare excommunicatum in omnibus per supradicta *eodem cap. n. 26. & seq.* ita suspensum in eo à quo est suspensus; & non vitando in diuinis Officiis, & in

actibus deputatis suis Ordinibus, peccamus mortaliter si est denunciatus, aliàs non, per Extravag. *Ad evitanda, relatam suprà n.* 23. Hæc Navarrus. Quem videtur sequi Bonac. *disp.3.punct.4.num.5.* & penes illum Sà *verb. Suspensio.*

Sed probabiliùs respondeo: non teneri fideles ex vi præcepti Ecclesiastici vitare suspensum, etiam in his rebus à quibus suspensus est, nisi in casu quo quis cooperaretur cum suspenso in delicto, & malo usu ministerii. Vtraque pars probatur, quia nullibi reperitur præceptum Ecclesiasticum prohibens communicare cum suspensis, sicut datur præceptum prohibens communicare cum excommunicatis non toleratis, quidquid sentiat meus Navarrus. Hujus ratio differentiæ est, quod suspensio non respicit per se communicationem cùm fidelibus, sicut respicit excommunicatio, cum hæc omnibus quibus privat, sit in quantum sunt quædam communicatio cum fidelibus. Non ergo erit peccatum, adhuc veniale, communicare cum fideli in actibus à quibus suspensus est, nisi quando talis communicatio fuerit quædam cooperatio cum illo in delicto, & malo usu ministerii: nam tunc erit peccatum contra legem naturalem, & divinam, siquidem cooperari peccato alterius intrinsecè malum est. Sic Henriquez *lib.13. cap.5.§.5.& cap.33.§.3.* Avila *3.part.disp.2. dub.4.* Suarez *disput.27.sect.2. num 7.* Sayrus *cap.11.n.6.* Corneio *disp.2. de suspens. dub.1.quæst.3.* Diana *p.5. tract.10. res.20.* Palao *disp.4. punct.6. num.2. & 3.* & alii. Qui addunt, tunc diei quem cooperari peccato suspensi, quando videlicet extra casum necessitatis inducit suspensum denunciatum ad exercendos actus à quibus est suspensus.

QVÆSTIO XLII.

An qui audit Missam Sacerdotis nominatim suspensi à divinis, peccet mortaliter?

AFfirmant absolutè Navarrus, Sà, & Bonac. *loc. cit.* & Megalius *in 3.part.lib.5.c.6.q.1.n.2.*

Sed probabiliùs respondeo: non peccare mortaliter, modò qui Missam audit, non inserviat dicto Sacerdoti ad Altare, nec inducat illum ad celebrandum. Constat clarè ex doctrina nuper tradita. Et ideo sic sentiunt Henriquez, Avila, Corneio, Diana, & Palao *loc. cit.* Sayrus, Suarez, Præpositus, & alii penes ipsum. Legantur dicta à nobis *part.3.tract.2 de Auditione Missæ, disput.2. à quæst.8.* ubi alii Doctores pro hac parte loquendo de Sacerdote personaliter interdicto à nobis sunt citati.

QVÆSTIO XLIII.

An si suspensus faciat actus, à quibus suspensus est, sint validi?

REspondeo tanquam certum: Actus Ordinis esse validos, secus verò actus jurisdictionis factos à suspenso nominatim denunciato. *Prima pars* constat, quia Ecclesia nequit invalidare actus characteris exercitos à Ministro circa debitam materiam, & formam, quamvis possit sua prohibitione reddere illos illicitos. Sic communiter DD. Qui in hac re non comprehendunt absolutionem sacramentalem, quia hæc non est actus Ordinis, sed jurisdictionis.

Secunda verò *pars* etiam patet. Quia suspensus nominatim ab officio, est privatus actuali jurisdictione, & usu ejus: ergo ejus actus minimè erunt validi. Secus verò est dicendum casu quo suspensus non sit denunciatus; quia tunc quamvis suspensio sit publica, acta ejus valida erunt. Quæ omnia ita esse constat ex dictis *tract.* de excommunicatione. Sic Henriquez *lib.13.c.33.n.2.* Avila *3.part.disp.2.dub.3.* Suarez *disp.27.sect.2.n.2.* Corneio *disp.2.dub.1.q.4.* Filliuc. *tr.17.c.10.q.3.* Bonac. *disp.3.punct.4.n.7.* Diana *part.5.tr.10. res.11.* Bauny *tract. de Susp. in Epitome c.5.pag.393.* Hortad. *diffic.5.n.14.* & alii.

DISPVTATIO IV.

De Suspensionibus in particulari, quæ à jure latæ sunt.

§. I.

De Suspensionibus latis contra Clericos.

QVÆSTIO PRIMA.

An qui ordinatur ab Episcopo hæretico, aut schismatico, aut excommunicato nominatim, aut simoniaco declarato, suspensus ab Ordine suscepto maneat?

RESPONDEO affirmativè. Quia sic habetur *in cap.1. & 2. de schismat.* & ita tenent communiter DD. idem sentientes de illo qui ordinatur ab Episcopo simoniaco declarato, ex cap. *Si qui à simoniaco, 1.q.1.* & ex cap. *Ordinationes, 9.q.1.* & ex cap. *Per tuas, de Simonia.* Sic Navar. *c.25.n.69.* Henriq. *disp.13.c.37.n.4.* Suar. *disp.32.& 35. sect.4. n.34.* Bonac. *disp.3.punct.5.§.1.n.7.* Hurt. *de susp. diffic.13.* Corneio *disp 4. de susp. casu 12.* & omnes, quamvis dubium sequens inter illos versetur.

An videlicet incurrat hanc suspensionem, etiam qui ignorans Episcopum esse hæreticum, excommunicatum, &c. ab illo Ordinem recipit. Affirmant namque Suar. *disp.35. sect.4.n.63.* Filliuc. *tr.17.c.5.q.4. n.81.* Avila *p.3.disp.5. dub.8.* & penes illum Navar. *c.27.n.241.* Aug. Sylv. Armilla, Tabiena, & Cov. Bonac. etiam *loc. cit.* Sayrusque penes illum, & alii.

Sed alii æquè probabiliter negant, eo quòd nulla suspensio incurritur, nisi ob peccatum mortale, quod non committit ignorans inculpabiliter defectum Episcopi, & quidem loquendo de ignoranter ordinato à schismaticis excommunicatis, habetur id *in Can. Ordinationes, cit.* & de ignoranter ordinato à Simoniacis in *Can. Si qui à Simoniacis,* & in cap. *Per tuas, nuper citatis.* Abbas *in cap. Veritatis, de dolo, & contumacia, n.46.* Innocent. *in c.1. de schismaticis*, Rodrig. *tom.2.c.19.fol.345.* Hurtadus *de Susp. diffic.13.n.34.* & innuit clarè Henriq. *lib.13.c.39.n.1.* Palao *disp.4. punct.20.n.2.* qui & citat Ægidium pro se, sed non benè omninò.

Sed clarius, & verius respondeo dicendum, prædictos sic Ordinatos non incurrere vetam suspensionem, ut probant jura & ratio ab Auctoribus secundæ sententiæ adducta; sed ad summum aliquam inhabilitatem, quæ eos præsertim in foro externo ab executione Ordinum impediat, donec ad ministrandum à legitimo Iudice facultatem accipiant, quia id non obscurè colligitur ex cap. 1. *de Ordinatis ab Episcopo qui Episcopatui renunc.* Sic omninò Ægidius *disp.15. dub.5.n.34.* Addens cum Suario, & Avila, quod contrà facientes non incurrant irregularitatem.

QVÆSTIO II.

An etiam maneat suspensus ab Ordine suscepto qui Ordinatur ab Episcopo qui Episcopatui renunciavit?

REspondeo tanquam certum: manere suspensum. Quia id habetur *in cap.1. cit. de Ordinatis ab Episcopo, qui Episcop. renunc.* Quæ suspensio reseruatur Papæ, & non extenditur ad recipientes Minores Ordines, cum in iure talis suspensio non extet. Nam quæ habetur in d. cap. 1. *citato*, solùm tangit recipientes Ordines sacros, non minores. Sic omnes. Nauarrus *c.27.n.241.* Henriq. *lib.13.c.29.n.1.* & apud illum Angel. Sylu. Tabiena, Armilla Palud. Sotus, & alij. Suarez *disp.31.n.3.* Filliuc. *tract.17.c.5.n.86.* Bonac. *punct.5.§.2.num.8.* Corneio *loc. citat. casu* 6. Palao *disp.4. punct.10.num.1.* & alij.

QVÆSTIO III.

An qui ante legitimam ætatem, aut extra tempora recipit Ordines sacros, maneat ipso iure suspensus ab Ordinibus sic susceptis?

REspondeo tanquam certum: manere. Quia vt diximus 2. *part. tract.6. disp.6. quæst.9.* sic habetur iure nouo in quadam Extrauaganti *Pij II.* quæ incipit *Cùm ex sacrorum*, confirmata à Pio V. in suis Sanctionibus Apostolicis, *Sanctione* 21. Et in altera Extrauag. Sixti V. quæ incipit, *Sanctum & salutare, versu Nihilominus.* Sic omnes. Legantur præcipuè Nauarrus *cap.27. num.141.* & 154. Couarruuias *in Clement. si furiosus, part.1.§.1.n.4.* Diaz *in sua pract. c.26.* Auila 3. *part. disput.5. dub.7.* Suarez *disput.31. sect.1. à n.22.* Rodriguez *in Bullario, fol.297.* Palao *disputat.4. punct.10.§.1.n.6.* Ægidius *disputat.13. dub.5.n.36.* & alij mox citandi. Qui circa huiusmodi suspensionem nonnulla mouent dubia. Sit

Primum dubium. An qui in Gallia Ordinem sacrum ante legitimam ætatem, vel facultatem, vel extra tempus legitimum recipiunt, ipso facto ab Ordine sic suscepto suspensi maneant?

Affirmant communiter DD. Quia Romana Ecclesia sic vbicunque ad Ordines sacros promotos pro suspensis habet: ergo. Nauarrus *loc. cit.* Suarez *sect.1. cit. num.31.* Alterius *tom.2. disputat.10. cap.1. dub.2.* Bonac. & alij communiter.

Negat nihilominus Bauny *de Suspens. q.18. §. Quæritur, pag.178.* Quia existimat, in Gallia saltem dictam Pij constitutionem, aut nunquam fuisse receptam, aut si aliquando, vsu iam esse abrogatam. Quod loquendo de cæteris constitutionibus Pontificiis, Sixti videlicet V. & Clementis VII. qui Bullam dicti Pontificis confirmauit, moderando illam quoad pœnas in ea inflictas, affirmat Bauny nunquam Gallis innotuisse. Quod si hoc est verum, non dubito, beneplacitum Bauny esse probabile, & in eo casu standum esse iuri antiquo, cap. *Vel non compos, de tempor. Ordination.* vbi sic Ordinatus suspendendus præcipitur iuxta probabiliorem sententiam.

Secundum dubium sit: An qui ante ætatem, &c. Ordines etiam Minores accipiunt, pariter sint eo ipso à susceptis Ordinibus suspensi?

Respondeo: non esse ipso facto suspensos, sed suspendendos, per cap. *Vel non est compos, cit.* Ratio est, quia Bulla *Pij II.* solùm loquitur de suscipientibus Ordines Maiores. Vnde fit, quod qui ante sententiam suspensionis latam celebrat in Minoribus Ordinibus ante legitimam ætatem susceptis, non fit irregularis. Sic Suar. *disp.31. sect.1. à n.22.* Sayr. *lib.4.* *c.14. n.11.* Auila *disp.5. de Suspens. dub.7.* Filliucius *tract.28. n.175.* Bauny *loc. cit. vers. Secunda conditio.* Cornejo *disput.4. de Suspens. casu* 3. Miranda, Zerola, Toletus, Henriquez, Diana, Philibertus, & alij citati à nobis *part.2. tract.6. de Ordine, disp.6. q.19. vers. Qui igitur.*

Tertium dubium sit: An etiam incurrat hanc suspensionem, qui bona fide ante legitimam ætatem Ordinem sacrum suscepit?

Respondeo: non incurrere. Quia ad hanc pœnam incurrendam, vel præsumptionem, vel adminus scientiam, seu ignorantiam affectatam, iuxta Autorum varia placita, omnes exigunt; quæ omnia longè absunt ab eo qui bona fide, credendo se ætatem idoneam habere, sacrum Ordinem recipit. Sic Nauar. *cap.27. n.154.* & *de ætat. & qualit. ordinand. consil.1.* & alibi: Henriquez *c.38. num.1. in fine.* Auila *disp.4. de Suspens. dub.7. cit. vers. Pro intelligentia*, qui ad incurrendam hanc suspensionem dolum adhuc requirunt. Toletus *lib.1. c.61.* Suarez *disp.31. sect.1. n.26.* Filliuc. *tract.17. cap.5. num.84.* Portel; & Miranda, Villalobos, & alij, quos citat, & sequitur Diana *3. p. tract.4. de Sacram. resol.182. & 192.* docentes ad hanc suspensionem contrahendam requiri dolum, vel saltem culpam latam & mortalem. Bauny *q.18. de Suspens. colum.5. vers. Primò, quia pœna, & col.6. vers. Prima est,* Cavaler. *decis.1.* Bonacina *disput.3. punct.5.§.1. n.2.* Ægidius *loc. cit. n.36.* Corneio *loc. cit.* & Præpositus, Hurtadus; Philibertus; quos citavimus 2. *part. disp.6. cit. q.12.* ubi absolutè ut probabilius docuimus, ad incurrendam hanc suspensionem requiri præsumptionem, & dolum.

Quartum dubium: An si sic bona fide ordinatus, adveniente mala fide, ante legitimam ætatem celebret, incurrat irregularitatem, vel saltem peccet mortaliter?

Affirmat utrumque Philibertus *tract.3. de Ordine, part.5. cap.3. num.11.*

Negant verò contrà alii docentes, sic bona fide Ordinatum nec incurrere irregularitatem, nec mortaliter peccare ante ætatem celebrando. Ita Navarrus & Machado citati à nobis 2. *part. tract.6. disput.6.* Quorum sententiam esse probabilem affirmant Pettus Ledesma, & Ludovicus de S. Ioan. ibi à nobis adducti.

Sed probabiliùs respondeo: peccare quidem mortaliter, eo quòd cum mala fide celebret ante ætatem à iure requisitam: non tamen incurrere irregularitatem, quia cum à principio non incurrerit suspensionem, ut supra est habitum, etiamsi adveniente mala fide celebret, irregularitatem non incurret. Sic Diana 3. *part. tr.4. res.182.* secutus Peyrinum, Navarrum, Quarantam, & Mirandam, & Villalobos *tom.1. tr.11. diffic.11. n.7.* Sic etiam Suarez, Nuñez, Toletus, Bonacina, & Ludov. de S. Ioanne, quos *ubi suprà 2. part. tr.6. disp.6. q.13.* citavimus.

Quintum dubium: An ille qui ob receptionem Ordinis sacri ante ætatem mala fide suscepti suspensus manet, possit ætate completa absque ulla Superioris dispensatione celebrare.

Affirmant Cord. *in sum. casu* 144. Sot. *in 4. dist.25. q.1. art.2. in fine.* Medina *in sum. lib.1. c.11. §.8.* Passar. Zerola, & Sorbus apud Peyrinum *in privil. Minim. tom.1. const.1. Iulii II. §.16. n.21.* Quos ex Diana *loc. cit.* citavimus 2. *part. tr.6. disp.6. q.16.*

Sed probabiliùs respondeo: non posse absque dispensatione celebrare. Quia qui mala fide ante legitimam ætatem Ordinem sacrum recepit, verè incurrit suspensionem, eaque ligatus manet, ut *sup.* est habitum: ergo non satis est legitimæ ætatis completio, sed necessaria omnino absolutio à prædicta suspensione. Sic Corneio *loc. cit. casu* 3. ubi notat, & benè

quod quamvis iste sic ordinatus ante complementum ætatis,absolvatur ab hac suspensione,adhuc non possit in Ordine suscepto ministrare. Sic etiam Diana 3. p.tract.4.res.182. cit. & p.5.tract.10. res.34. Henriquez lib.13.cap.38.n.1. Sylvest. Mandos. Covar.& alii penes ipsum. Vtrque Rodriguez, Bonac. & Philibertus,quos pro hac parte loc.cit. adduximus Qui contrarium,ut ibi notavimus,docent de illo qui bona fide ante legitimam ætatem Ordinem sacrum suscepit. Nam hic completa ætate legitima, licitè poterit absque dispensatione illa celebrare,aut actum sui Ordinis exercere, eo quòd hic propter suam bonam fidem nunquam fuit suspensus,& ideo non indiget dispensatione ad celebrandum. Sic etiam Palao disp.4.punct.10.§.1.n.6. Suarez disp.31.sect.1.n.23. Bonac.suprà punct.1.in fine, & alii.

Sextum dubium. An qui mala fide Ordinem majorem,v.g.Sacerdotium,ante legitimam ætatem recepit, non solùm maneat suspensus ab exercitio Sacerdotii, sed etiam ab exercitio aliorum Ordinum,nempe Diaconatus, & Subdiaconatus, &c. antea legitimè susceptorum?

Affirmant Philibertus de Ordine tract.1.p.5.c.3. num.8.pag.80. Rodriguez in summa,cap.164.num.2. pagina mihi 522. Ledesma in summa,cap.7.de Ordine, post 1.concl. & Villalobos tom.1. tract.18. diffic.18. n.2. & apud illos Navarrus, ut vidimus 2. parte, disput.6.cit.q.10.

Sed probabiliùs respondeo: non manere suspensum, nisi ab Ordine, v.g.Sacerdotio mala fide suscepto. Quia pœnæ non sunt extendendæ extra casus proprios.Sic Henriq. lib.13.c.32.n.2. & penes illum Navar. lib.5.consil.de sent.exc.consil.53. fol.mihi 191. Tolet.Avila,Scortia,quos affert,& sequitur Diana 3. part.tr.4. resol.182. & p.5.tr.10. res.45. Machado etiam, quos omnes pro hac nostra sententia adduximus q.10.citata. Quibus adhuc addi possunt Corneio casu 3.citato,& alii quos suprà disp.3.q.14.retulimus. Palao disp.4.punct.1. §.1.n.6.

Septimum dubium. An Sacerdos qui mala fide ante legitimam ætatem Sacerdotium accepit, non solùm maneat suspensus, sed etiam irregularis consecrando simul cum Episcopo ordinante?

Affirmant Navarrus lib.5.consil.8.de Clerico excom. ministrante,fol.mihi 135. Sorbus, Covatruvias, Barbosa, Bonac.Daza,& Vasquez,relati à nobis 2.part. tract.6.disp.6.q.17.

Sed probabiliùs iterum respondeo: suspensum manere, irregularitatem tamen non incurrere. Quia quamvis verum sit, quod Sacerdotes qui suspensi celebrant, irregularitatem incurrant: attamen ille, qui Presbyter initiatur, & consecrat cum Episcopo Ordinante, non est adhuc completè Sacerdos, cum non sit ei adhuc concessa potestas absolvendi à peccatis, & ideo non potest incorrere irregularitatem. Sic Henriquez lib.13.c.10.n.1.lit.F, Suarez disp.31. sect.1.n.79. Ægidius disp.15. (per errorem pag.16.) dub.5.n.36. Diana part.5.tract.10.res.37. Hurtadus de suspens.difficult.15. num.13. Sylvester, Majolus, Medina, Sayrus, Vgolinus, Quaranta, Naldus, Hochobosius, Mercerus, Philibertus, & Additionator Navarri,quos omnes pro hac parte citavimus 2.part. quæst.17. nuper citata, ubi quæst.18. sequenti, idem docuimus cum Suario, Ægid.Mercero,& Diana,contra Hurtadum, & Avilam loquendo de Subdiacono, & Diacono, nempe non incurrere irregularitatem ob ordinationem ante legitimam ætatem cantantes Epistolam, & Evangelium in Missa, quam Episcopus Ordinans celebrat.

Octavum dubium. An confessarius possit vi Bullæ Cruciatæ absolvere quem à Suspensione incursa per receptionem Ordinis majoris ante legitimam ætatem?

Negant Rodriguez in addit. ad Bull. Cruc. §.9. n.59.Henriquez lib.7.de Indulg.c.13. (non 18.ut ego ex Machado malè aliàs citavi) n.3. in textu, & in marg.lit.C, & alii.

Sed probabiliùs respondeo: posse.Quia Bulla absolutè,& simpliciter concedit facultatem absolvendi ab omni Censura: sed prædicta suspensio incursa per Ordinationem ante legitimam ætatem,est verè Censura: ergo optimè potest quis vi Bullæ à Confessario absolvi, non tamen ministrare ante ætatis complementum; quia absolutio suspensionis solùm, non ætatis, tollit impedimentum. Sic Medina, Cordub. Petez,Cano, Bannez,Ludov. Legionensis, Balbus,& Martinez,quos ex Henriq.citavimus pro hac sententia 2.part.tr.6.disp.6.q.16. Diana part.5. tr.10.res.5. & penes illum Medina,Avila,Trullench,& Corneio. Tenent etiam Navarrus (ut citat Henriquez loc.cit. lit.T, c.37.n.162. Ludovic. de S.Ioanne q.2. de Ordine,art.8.dub.5. Machado lib.1. summ.part.3.tr.10. docum.8.

QVÆSTIO IV.

An Ordinatus per saltum, recipiendo Ordinem Superiorem,inferiori prætermisso,maneat ipso jure suspensus ab Ordine sic suscepto?

Negant suspensum esse ipso jure ab Ordine per saltum suscepto, sed esse suspendendum,Archidiacon. Geminian. Præpositus,& Turrecrem. in c.Si celebrat,de Cler.excom.ministr. Angel.verb.Irregularitas, n.36. Armilla n.68. & Tabiena Irregularitas 4. §.2.concl.5. & Acuña in Decretum, part.1. dist.52. n.9. Quorum sententiæ adhæret Diana part.5.tr.10. res.27.Bauny de suspens.q.20.

Sed probabiliùs respondeo: Manere suspensum ab Ordine sic suscepto ipso jure.Quod quidem procedit etiam loquendo de suscipiente Ordines Minores, ut infra. Intelligendum tamen est de ordinatione culpabili, aut malâ fide facta, quia hæc suspensio est Censura, & pœna.] Sic colligitur, ut constat, ex cap.Sollicitudo, distinct.52.& cap.unico, de Clerico per saltum promoto, & Trident.sess.23.cap.14.de reformat. & docent communiter Doctores, Suarez disp.31. sect.2. n.44. Ægidius disp.15.dub.5.n.40. Corneio de Susp. disp.4. casu 4. pag.729. Hurtadus diffic.13. de Susp. num.39. versu Sextò Ordinatus per saltum. Bonacina disp.3. punct.5. §.1. num.6. Filliuc. tract.17. n.92. Avila parte 7. de Censur. disp.9. dub.2.concl.2. & penes illum Henriquez lib.7.de Indulgent. cap.13. n.5.post lit.M, D. Ant.3.part.tit.27.c.4.col.3. Sotus dist.25.q.1.art.3.colum.penult.casu 3.Sylv.verb.Irregularitas, q.11. Hostiens. & Panormit. Navar.c.25. n.71.Altet.disp.10.de dispens.c.5.col.4.& 5. Pal. disput.4.punct.10.§.1.n.8.Vivald.de susp.n.mihi 48.vers. Vndecima suspensio, & alii plures apud Dianam.

Primum dubium. An qui per saltum Ordinem suscipit, suspensus solùm maneat ab exercitio Ordinis suscepti; an etiam ab exercitio aliorum, quos ritè susceperat?

Affirmat ab omnibus manere suspensum, Majolus de irregularit. lib.4. cap.12. n.2. quatenus indefinitè ait, Ordinatum per saltum non posse sine dispensatione ascendere, neque ministrare.Et Navarrus c.27. n.242. apud Dianam ubi infrà.

Sed probabiliùs respondeo: solùm esse suspensum ab Ordine, quem per saltum suscepit, non ab aliis Ordinibus,quos legitimè recepit. Quia ita colligitur ex cap.unic.de Cler.per saltum promoto, in ultimis verbis. Sic communis DD. Sylvester, Sotus, Bernard. Diaz,quos citat,& sequitur Alterius 5.tit.col.5.vers.

Respondeo

Respondeo ex communi sententia. Henriq. *lib.7.de Indulg.c.13.n.5.* Auila *p.7.disp.9.sect.1.dub.1. concl.2.* Cornejo *dub.1.citat.casu 4.quaest.1.* Henriquez *lib.14. c.6.n.3.* & penes illum *lit.G.* Nauarrus *n.242.* apud eundem. Et certè melius citatur pro hac parte, quàm pro contraria Sic etiam Diana *p.5.tr.10.res.28.* Riccius, Bonac. Suarex, & alij.

Secundum dubium: An qui ordinatus est per saltum, possit Ordinem prætermissum recipere sine dispensatione?

Affirmat Auila *loco nuper cit. concl.1.* Quia non datur textus, ex quo impedimentum ad recipiendum talem Ordinem prætermissum colligatur.

Sed probabiliùs respondeo: non posse huiusmodi Ordinem recipere sine dispensatione Superioris. Quia non est verum, quod non detur textus, à quo inhabilitas ad recipiendum Ordinem prætermissum colligatur. Nam (vt benè Alterius) huiusmodi inhabilitas suscipiendi Ordinem omissum, verè est effectus impositus ab ipso iure suspensioni latæ contra recipientes Ordinem per saltum: non enim imponuntur duæ pœnæ, altera irregularitatis, altera suspensionis, sed fertur vnica suspensio duos habeos effectus: ideo enim prohibetur Ordinem omissum recipere, vt valear vnquam absque dispensatione ministrare in recepto. Hinc infertur, vt obtenta dispeosatione ad recipieodum Ordinem omissum, statim maneat Ordinatus per saltum immuois à suspensione, qua erat prohibitus, ne ministrare posset in Ordine per saltum recepto. Cùm primum enim promotus fuerit ad Ordioem, quem prætermiserat, absque alia dispensatione poterit actus omnium Ordinum exercere. Hucusque Alterius *tom.2.disp.10.de suspens.c.5. col.6.* Et antea Nauarrus *c.27. num.242.* Henriquez *lib.14. c.6.n.3.* (non 4. vt offendes apud Aulam) *ibi:* Quia quamuis per Bullam, aut priuilegium ab ea suspensione absoluatur, non potest ante dispensationem recipere Ordinem omissum, aut vlteriorem. Sic etiam Ægidius *disp.15.dub.5.n.40.* Palao *de Censur. disp.4.punct.10.§.1.n.9.*

Tertium dubium: An etiam suspendatur ipso facto, qui ordinatur per saltum in Ordinibus minoribus: aut qui relictis Ordinibus minoribus, Ordinem Subdiaconatus recipit?

Negant aliqui, quia iura quæ loquuntur de malè promotis, solùm loquuntur de malè promotis ad Ordines sacros; non verò de malè promotis ad Ordines minores: ergo pœnæ non sunt extendendæ ad illos qui per saltum ad Ordines minores promouentur, aut ad illos, qui relictis Ordinibus minoribus, Ordine Subdiaconatus initiantur. Antecedens probatur clarè. Quia c. *Solicitudo, dist.52.* solùm loquitur de illo, qui omisso Ordine Subdiaconi, suscepit Ordinem Diaconi, & Presbyteri. Et caput vnicum *de Clerico promoto per saltum*, solùm loquitur de Subdiacono, qui omisso Ordine Diaconi, recepit Ordinem Sacerdotis. Ita tenet Portellius *in respons. p.3.casu 41. q.2.n.3.* ex Nauarro *cons.28.de sentent.excommunic.à n.11.vsque ad 15.* Quos sequitur Diana *part.5.tract.10. resol.47.* necnon Ausonius *in eius summa, verb. Ordines subiectum, n.24.* & Bauny *de dispens.q.20.in fine.*

Sed probabiliùs respondeo: etiam suspendi ipso iure & facto. *Primò*, quia iuxta nostram sententiam quam tradidimus *2.p.tr.6.disp.1.q.6.* Ordines minores sunt etiam Sacramenta, sicuti sunt maiores: ergo eadem ratio est puniendi promotos per saltum in Ordinibus minoribus, ac in maioribus.

Secundò, quia ita decisum, ac declaratum fuit à sacra Congregat. Cardinalium *anno* 1588. vt refert Corneio *loco* nuper *cit.* ergo. Sic ipse Corneio *casu 4. cit.pagina* 729. Nauarrus *cap.27.num.242.vers.Sextò*

dico. Riccius *p.4. decis.108.n.4.* Campanil. *in diuers. iur. Canon.tab.10.c.vnico, n.6.*

Quartum dubium. An Episcopus possit in hac suspensione dispensare?

Negaor ex parte Zerola *in praxi Episcopali, verb. Irregularitas, dub.3.* quatenus docet, posse Episcopum dispensare cum illo, qui vult promoueri ad Ordinem omissum, si id secretò faciat, nó verò si faciat publicè.

Sed probabiliùs longè respondeo: posse cum sic promoto per saltum Episcopum dispensare, vt videlicet prætermissum Ordinem suscipiat, & vt in Ordine malè suscepto ministret, & ad Superiores ascendat, quamuis delictum sit publicum; dummodo talis sic Ordinatus in malè suscepto Ordine, vel in prætermisso non ministrauerit ante dispensationem, quia tunc iam incurrer irregularitatem, à qua solus Papa dispensare potest, modò delictum sit publicum, nam si occultum sit, etiam poterit Episcopus, ex Concil. Trid. *sess.24.c.6.de reform.* Fundamentum huius sententiæ est, quia ipsummet Tridentinum ità concessit Episcopis *sess.13.de reform.c.14.* Et ideo sic sentiunt Nauar. *c.25.n.71.& c.27.n.242.* Henriq. *lib.14.c.6. n.3.* Suar. *disp.31.sect.1.n.15.* Auila *p.7. disp.9.sect.1. dub.2.vers.Sequitur secundò.* Sayr. *lib.5.cap.14.n.26. & 27.* Maiolus, & Rodrig. Quos omnes citat, & sequitur Diana *p.5.tr.10.res.27.vers. Notandum tertiò.* Corneio *casu 4.cit.quaest.2.* Bonac. *disp.3. de suspens. punct.5.§.1.n.6.* Alterius *disp.10.de Suspensione, c.5. col.5.vers.Hoc in loco.*

Quintum dubium. An huiusmodi suspensio contracta per ordinationem per saltum, tolli etiam possit per Bullam Cruciatæ?

Respondeo posse absolutè, & ad minus in foro conscientiæ. Quia vt suprà vidimus, Bulla absolutè, & sine distinctione concedit facultatem absoluendi ab omni Censura, sub qua suspensio vt talis continetur: ergo. Sic apud Dianam, & Ausonium Granados *in 3. p.tr.5.de Suspens.disp.4.casu 4.q.2.* Sed certè per errorem citatus fuit hic Granados pro Petro Corneio, qui *loc.cit.* id docet, non Granados. Sic etiam Diana *res.27.cit.* & Ausonius *in sua sum. verb. Ordinis subiectum, n.25.in fine.*

Quæstio V.

An qui innodati Censura aliqua excommunicationis maioris, suspensionis, vel interdicti, Ordinem minorem suscipiunt, suspensi sint ipso iure?

Respondeo esse ipso iure suspensos. Constat ex cap. *Cum illorum, de sent.excom.* non *in 6.* vt citatur à Soto, sed *in decretalib.* Quia quamuis textus dicat, esse deponendum excommunicatum qui Ordinem recipit, tamen ex consequentibus constat, depositionem esse latam, non ferendam. Sic Nauar. *c.25.n.72. vers. Decimò peccat,* & *c.27. n.241.* (non 24. vt leges apud Bonac.) *in princ.* Henriq *lib.14.c.6.n.4.* Sot. *in 4. dist.25.q.1.art.3.* Suar. *disp.31.sect.1.n.17.* Auila *p.7. disp.9.sect.1.dub.6.concl.2.* Ægidius *disp.14.n.52. & disp.15.n.41.* Filliuc. *tr.17.c.5.n.94.* Bonac. *disp.3. punct.5.§.1.n.10.* Palao *disp.4.punct.10.§.1.n.3.* Alterius *de Suspens.disp.10.c.6.col.1.& 2.* Qui cum alijs hoc putat verum esse loquendo de quacunque excommunicatione maiori, non minori innodatis, & etiam de suspensis, & interdictis. Sed circa hanc suspensionem sit

Primum dubium. An etiam maneat suspensus, qui aliqua Censura innodatus recipit Ordines minores.

Negaor apud Castrum Palao Nauar. *lib.5.consil. tit.de excommun.consil.28.à n.2.* & Auila *7.p. disp.9. sect.1.dub.6.*

Respondeo : manere, quia cap. *Cùm illorum*, *cit.* absolutè de Ordinibus loquitur : ergo de omnibus est intelligendum. Sic expressè Nauarrus, Filliucius, Alterius, Bonacina, & Palao *loco cit.* Qui secus dicunt de recipiente primam Tonsuram in excommunicatione, aut alia Censura. An autem recipiens Ordines in excommunicatione, fiat etiam irregularis, dicemus *tract. de Irregularit.* Nec Nauarrus, & Auila sunt contra nos, vt putat Palao. Quia dicti Doctores solùm ducent, non manere irregulares, qui excommunicatione innodati Ordines minores suscipiunt, de quo dubio aliàs.

Secundum dubium. An hanc suspensionem incurrat excommunicatus, aut suspensus, &c. qui ex probabili ignorantia, vel inaduertentia suæ excommunicationis, aut suspensionis, &c. aliquem Ordinem recipit?

Affirmant quamplures ex cap. *Cum illorum, citat.* vbi in casu ignorantiæ facti, aut iuris, quando recipiuntur Ordines in excommunicatione, dicitur necessaria dispensatio Episcopi : ergo supponitur suspensio præcedens, aliàs non esset necessaria dispensatio. Ita Maiolus *lib. 4. de irregular. cap. 34. num. 4.* Couarruuias *in cap. Alma mater, part. 1. §. 6. num. 6.* Abbas, Ananias, & Specul. quos citat, & sequitur Alterius *disput. 10. citata, c. 6. dub. 2. dict. 3.*

Sed probabiliùs respondeo : non incurrere dictam suspensionem. Quia par non est, vt pœnam incurrat, qui culpam non admisit. Nec obstat cap. *Cùm illorum, citatum* à contrariis, quia intelligitur de ignorantia crassa, & peccaminosa. Sic Nauarrus *cap. 27. n. 241.* D. Anton. Innocent. Paludanus, Abbas, & Castro, quos citat, & sequitur Suarez *disputat. 31. sect. 1. num. 59.* Filliucius *n. 94. cit.* Bonac. *num. 1. vers. Obserua tamen.* Palao *disputat. 4. punct. 10. §. 2. num. 3. vers. Sed an ab hac pœna.*

Tertium dubium. An saltem incurrat suspensionem hanc, qui existens excommunicatus, vi, & metu cadente in constantem virum cogitur recipere Ordines?

Affirmant apud Alterium Tabiena *verb. Irregularitas 4. concl. 15.* Hostiens. Goffred. & Maiolus, quos citat, & sequitur ipsemet Alterius *cap. 6. cit. col. vlt. vers. Sententia hac.* Et quidem consequenter id docent; nam si iuxta doctrinam ab ipsis traditam, excommunicatus, seu alia censura astrictus, suscipiens ignoranter Ordines suspensionem incurrit; multò magis suspensionem contrahet, si talis excommunicatus per vim, aut metum promoueatur, argum. *l. Qui potest, ff. de regul. iuris.*

Sed probabiliùs respondeo, nec prædictam suspensionem incurrere, quia hæc suspensio non incurritur, nisi ob culpam : at qui ob metum grauem cadentem in constantem virum suscipit Ordines, non facit contra præceptum Ecclesiæ, excusante dicto metu: ergo. *Confirmatur* ex dictis. Nam ignorantia excusans culpam excusat hanc suspensionis pœnam : ergo & necessitas; cum sit eadem ratio, & nullum ius in contrarium. Sic Suarez *disput. 31. sect. 1. n. 60.* & penes illum Syluest. *Irregularitas, quæst. 7.* & etiam Tabiena *loco* ab Alterio *citato* prose. Sic etiam Bonac. *disput. 3. punct. 5. §. 1. num. 11. vers. Obserua secundò.*

QVÆSTIO VI.

An qui ficto titulo (nempe ficto patrimonio, aut ficto beneficio, aut pensione) ordinatur, suspensionem incurrat?

NEgant quamplures DD. eo quòd existiment, non incurrere suspensionem modò illum, qui sine patrimonio, aut beneficio sufficienti Ordine sacro initiatur, quamuis aliàs grauiter peccet : ergo neque incurret ille, qui ficto patrimonio, aut ficto beneficio, aut ficta pensione Ordine sacro initiatur. Ita Henriquez, Viualdus, Toletus, Rodriguez, Sayrus, Gutierrez, Sa, Ægidius, Luysius, Auila, Villalobos, Philibertus, Machado, inter quos est etiam Diana *3. part. tract. 10 de Sacram. resol. 184. & 2. part. tract. 16. resol. 5. & part. 5. tractatu 10. resol. 50.* Quos omnes inuenies citatos à nobis pro hac parte, *part. 1. tract. 6. disputat. 9. quæst. 4.* Quibus nunc etiam addo Hurtad. *difficult. 13. de suspens. n. 28.* Castrum Palao *disp. 4. punct. 10. §. 1. num. 12. in fine.*

Sed probabiliùs respondeo : Suspensionem incurrere, Quia probabilius est, quod ille qui sine patrimonio, aut beneficio, aut pensione sacris initiatur, sit suspensus, per cap. *Neminem*, & per cap. *Sanctorum, dist. 70.* renouata per Concil. Trident. *sess. 21. cap. 1. de reformat.* at sic est quod pensio, beneficium, seu patrimonium fictum, reuera non est pensio, beneficium, seu patrimonium : ergo. Sic absolutè loquendo, & in re, tenent hanc partem Nauarrus *in man. c. 27. n. 158.* Sanchez *lib. 6. de Matrim. c. 32. n. 8.* Suarez *hic disput. 31. sect. 1. num. 34. & 35.* Vasquez *tom. 3. in 3. partem, disputat. 243.* Bonacina *de Sacram. disputat. 8. quæst. vnica, punct. 5. num. 24. & tom. 2. disput. 3. de suspens. punct. 5. §. 1. n. 1. & tom. 3. disput. 3. quæst. 1. punct. 8. num. 3.* Majolus, Barbosa, Zerola, Comitolus, Molfesius, quos pro hac parte citaui *2. part. loco citato.* Quibus addi possunt Corneio *disputatione 4. de Suspens. dub. 1. casu 5.* & alij Recentiores. Quamuis ex his aliqui contrarium sentiant loquendo de iis, qui sine titulo, absque dolo tamen, & fictione, Episcopo volente ordinantur. Legantur Suarez, & Corneio *loc. citat.* Cætera etiam quæ hic desiderari possunt, tractata inuenies *2. part. tract. 6. de ordine, disputat. 9.*

QVÆSTIO VII.

An suscipiens Ordines, non seruatis interstitiis, suspensionem incurrat?

AFfirmant Henriquez *lib. 6. c. 10. n. 5.* Additionator Nauarri *lib. 1. consil. 4. de temporib. Ordin. fol. 33.* Portel. *in dub. regul. verb. Suspensio, num. 14.* Qui tamen malè citat Suarium pro hac parte, & Diana *part. 4. tract. 2. resol. 55. versu Nota etiam,* quamuis postea oppositum docuerit, vt infra. Bauny *quæst. 16. de Suspens. vers. Quantò.*

Sed probabiliùs iterum respondeo : non incurrere (tametsi graue peccatum committat.) Quia nulla est in iure apposita suspensio contra prædictum sic se ordinantem, post Clementem VIII. vt diximus *2. p. tract. 6. de Ordine, disput. 11. q. 3.* vbi pro hac parte adduximus Nauarrum *consil. 4. cit.* Suarium *disput. 31. sect. 1. n. 43.* Filliucium *tract. 17. c. 5. & tract. 20. c. 7. n. 290.* Diana *3. part. tract. 2. resol. 32. & 4. p. tract. 4. resol. 209. & 5. part. tract. 10. resol. 40.* Madium, Riccium, Sayrum, Zerolam, Philibertum, Bonacinam, Barbosam, Villalobos, & alios. Quibus addi possunt Alterius *2. tom. disput. 10. c. 4.* & Palao *disputat. 4. punct. 10. §. 1. n. 8. vers. Ob violationem.*

QVÆSTIO VIII.

An suscipiens duos Ordines sacros in vna die, suspensionem ipso facto incurrat?

NEgant Villalobos *1. part. tract. 18. diffic. 11. n. 7.* & Diana *part. 5. tract. 10. resolut. 26.* citantes (sed malè) pro hac parte Suarium. Quia existimant ad summum esse suspendendum.

Sed

Sed probabiliùs iterum respondeo: Incurrere ipso facto, quia sic colligitur ex *cap. Quod à Patribus, dist.* 75. & ex c. *Innotuit, de eo qui furtiuè ordin. suscipit.* Ex quibus id docent Nauarr. *c.* 25. *n.* 71. *& cap.* 27. *num.* 241. Suarez *disp.* 31. *n.* 41. Luysius, Bonac. & Philibert. quos pro hac parte adduxi 2. *part. tract.* 6. *disp.* 11. *quæst.* 14.

QVÆSTIO IX.

An etiam incurrat suspensionem eandem, qui eodem die minores Ordines cum Subdiaconatu suscipit?

AFfirmant etiam Bonac. *hic disp.* 3. *punct.* 5. §. 1. *n.* 4. & penes illum Nauar. *c.* 15. (lege 25.) *n.* 61. Sà *verb. Suspensio, n.* 19. Sayrus *c.* 14. *n.* 23. 24. *&* 25. Suarez *disput.* 31. *sect.* 1. *n.* 41. & Filliucius *num.* 86. Gauant. *in Man. Prælator. verb. Irregularitas*, & alij docentes, tunc ordinatum manere suspensum à Subdiaconatu.

Sed probabilius rursus respondeo: Nullo modo incurrere ipso facto suspensionem. Sic Suarez *loc. cit.* pro parte contraria, ex *cap.* 2. *de eo qui furtiuè ordin. suscipit.* Philibert. & Diana, quos pro hac opinione citauimos 2. *p. loc. cit. q.* 15.

QVÆSTIO X.

An ipso facto maneat suspensus, qui aliquem Ordinem per simoniam realem scienter recipit?

REspondeo manere ipso facto suspensum, non solùm ab ordine sic suscepto, sed etiam ab aliis ritè susceptis, vt infrà dicemus. Sic habetur in *Extrauag.* 2. *de simonia*, ibi: *Declaramus quod omnes illi, qui simoniacè ordinati fuerint, à suorum sint ordinum executione suspensi.* Sic etiam habetur *in c. Per tuas, el* 2. *de simon.* & cap. *Inquisitioni, de accusat.* Ex quibus id docent Syluest. *verb. Suspensio, quæst.* 7. Henriquez *lib.* 7. *c.* 37. *num.* 3. & Couarr. apud ipsum, dicentes esse communem Doctorum sententiam. Auila 3. *part. dip.* 5. *dub.* 9. *conclus.* 1. Suarez *disp.* 31. *sect.* 4. *n.* 31. Filliucius *n.* 128. Bonacina *disp.* 3. *punct.* 5. §. 1. *n.* 9. dicens hanc suspensionem reseruari Episcopo. Hurtad. *de suspens. diff.* 13. *vers. Quintò ordinans*, qui contrà ait hanc suspensionem reseruari Papæ ex Extrauagant. Sixti V. & constitutione Clementis VIII. quas refert Sayrus *lib.* 4. *cap.* 14.

Dubium primum. An qui bona fide, & ignoranter recipit Ordines simoniacè, maneat etiam suspensus ab ordine sic suscepto?

Affirmat Auila *loc. cit. concl.* 2. his verbis. Qui recipit ordines simoniacè ignoranter, vt quando cognatus, vel amicus, me ignorante, dat pretium Episcopo, vt conferat mihi ordines, manet suspensus ab ordine sic suscepto. Ita Syluester *suprà*, & S. Thom. 2. 2. *quæst.* 100. *art. vlt. ad* 4. & Aragon *ibi conclus.* 4. Hucusque Auila.

Sed probabiliùs respondeo: Non manere suspensum, quia cum prædicta bona fides, seu ignorantia culpabilis à culpa excuset, ita etiam à suspensionis pœna. Sic Henriquez *cap.* 37. *cit. num.* 3. *&* 4. Sayrus *cap.* 14. *cit. n.* 6. Suarez *disp.* 31. *cit. sect.* 4. *num.* 4. Nauarr. *cap.* 25. *n.* 68. citans Bellameram, & Cardinalem Alexandrinum Bonacina *num.* 9. *cit.* Diana *part.* 5. *tract.* 10. *resol.* 54. Ægidius *n.* 37. qui dicunt id esse verum, quamuis ille qui ignoranter ordinatus est per simoniam, ratificet postea promissionem factam ab amico; nam ratihabitio non comparatur mandato in pœnis, nisi in iure exprimatur.

Dubium secundum. An qui per simoniam realem scienter ordinatur, suspensionem omnium ordinum, quos habet, incurrat?

Negant aliqui apud Suarium, sentientes solùm incurrere suspensionem ordinis simoniacè suscepti, non aliorum. Ita etiam videtur tenere Hurtad. *diff.* 13. *n.* 39. *vers. Quintò*, ibi: Ordinatus verò manet suspensus ab ordinibus sic (*id est, simoniacè*) susceptis, absque vlla spe ascendendi ad superiores ordines.

Sed probabiliùs respondeo: Suspensionem absolutam omnium ordinum incurrere, quia sic decerni videtur in Extrau. Pauli II. (non Pij II. vt leges apud Bonac.) cuius verba habes suprà *in hac ead. q.* 10. Et ideò hanc partem tenent Syluest. & Couarr. quos affert, & sequitur Suarez *loc. cit. sect.* 4. *n.* 33. Auila *dub.* 9. *cit. concl.* 1. Henriquez *c.* 37. *cit. n.* 3. *&* 4.

QVÆSTIO XI.

An qui furtiuè, hoc est nesciente Episcopo, nec approbante, nec examinante, Ordines suscipit, sit ipso facto, & iure à susceptis suspensus?

REspondeo affirmatiuè, cum communi omnium sententia, quia sic habetur *in c.* 1. 2. *&* 3. *de eo qui furtiuè ordines suscipit.* Sic Bonacina *hic disp.* 3. *de suspens. punct.* 5. §. 1. *n.* 12. *& de irregal. disp.* 8. *quæst.* 3. *punct.* 4. *n.* 6. Suarez, Henriquez, Sayrus, & alij penes ipsum. Bauny *quæst.* 16. *de suspens. vers. Nonò*, Layman penes ipsum.

QVÆSTIO XII.

An qui post matrimonium contractum, etiam non consummatum, sacros Ordines suscipit, maneat ipso facto suspensus ab Ordinibus sic susceptis?

REspondeo: Manere ipso facto suspensum ab Ordinibus sic susceptis, & ab aliis superioribus suscipiendis, & omni officio, & beneficio Ecclesiastico, imò & à promotione ad hæc. Sic habetur in Extrauag. *Antiquæ, de voto*, Ioan. XXII. Quæ suspensio reseruatur Pontifici, etiam matrimonio soluto, nisi fortè soluatur per professionem ordinati validè emissam, quia tunc Episcopus dispensare potest, vt dicitur *in d. Extrauag.* Sic Suarez *disp.* 31. *sect.* 1. *n.* 34. Filliuc. *tract.* 18. *c.* 5. *q.* 8. *num.* 93. Bonac. *loc. cit. n.* 13. Hurtad. *diff.* 13. *num.* 40. Diana *part.* 5. *tr.* 10. *res.* 59. ex Præposito 3. *part. quæst.* 3. *de suspens. dub.* 5. *num.* 40. Palao *disp.* 4. *punct.* 10. §. 1. *num.* 10. Qui secus dicit casu quo recipiat Ordines minores, quia Extrauagans supradicta solùm de susceptione Ordinum maiorum loquitur.

Dubium primum. An sic Ordinatus maneat suspensus, etiam ab Ordinibus ante matrimonium susceptis?

Respondeo quod non, sed solùm ab ordinibus post matrimonium susceptis, quia in Extrauaganti citata expressè suspenditur *ab ordine sic suscepto.* Sic Suarez *num.* 34. *citato.*

Dubium secundum. An etiam maneat suspensus, qui ex ignorantia, putans bona fide vxorem esse mortuam, ordines sacros suscipit?

Respondeo non manere suspensum. Tum quia qui sic ordines suscepit, non contraxit culpam: ergo nec censuram. Tum quia ad hanc censuram contrahendam requiritur præsumptio, vt constat ex textu, ibi: *Nemo præsumat, & si secus fuerit à quoquam attentatum:* ergo qui solum ex ignorantia processit, non suspenditur.

Debet nihilominus sic ordinatus à ministerio sacro durante matrimonio abstinere (nisi vxor cedens iuri suo emittat votum castitatis,) soluto tamen illo poterit sine aliqua dispensatione, si nullum aliud intercedat impedimentum, in ordinibus ministrare. Sic Suarez *loc.cit.n.46.* Filliuc. *n.93.cit.* Bonac. *loc.cit.n.14.* Saytus, Viualdus, & Ægidius penes ipsum. Præpositus & Diana nuper citati. Palao *disp. 4. punct. 10.§.1. n.10.vers. Quod si bona fide.*

QVÆSTIO XIII.

An Clericus in sacris constitutus, publicè & notoriè concubinarius, aut fornicarius, sit suspensus?

RESpondeo tanquam certum: Esse secundùm ius antiquum suspensum, per *cap. Quæsitum, de cohabitat. cler. & mulier. cap. Nullus, & c. Præter, 22. dist. c. Si quis, dist. 81. c. Sacerdotes, dist. 50.* & alibi. Ex quibus textibus id docent communiter DD. Cardin. Hostiens. Abbas, Nauarr. Couarr. & alij, quos citat, & sequitur Suarez *dist.31.sect.4.n.4.* Sed circa hanc suspensionem sit

Dubium primum. An huiusmodi suspensio sit ipso iure lata?

Negant Suarez *dist.31.sect.4.n.11.* Luysius *lib.5. de censur. disp.46. dub.5.* & Mercerus *in 3. part. quæst.24.dub.18.n.34.* docentes, talem suspensionem solùm esse ferendam.

Sed probabiliùs respondeo affirmatiuè. Sic Nauar. *c.27.n.154.* Henriquez *lib.13.cap.36.* Abbas, Rebuff. Anton. Syluest. & alij apud Auilam *3. part. disp.5.dub.2.* dicens, hanc opinionem, stando in iure antiquo esse veram. Cornejo *de suspens. disp.4.dub.1. casu 1.* Bonacina *disp.3.punct.5.§.1.n.39.* Philibertus *tract.1.de ordine, part.8.c.3.à n.9.* Qui id probat ex *c. vestra, & cap. finali, de cohabitat. Clericor. c. Præter hoc, dist.32.* & ex aliis textibus?

Dubium secundum. An hæc suspensio sit iam abrogata per dissuetudinem?

Negat Philibertus *cap. 3. citat.* & penes ipsum quamplures DD. docentes, textus citatos contraria consuetudine abrogatos non fuisse, sed adhuc vigere, & secundum illos iudicandum: & quatenus abrogati fuissent, Concilium Tridentinum *sess.25.cap.14. de Reformat.* eos innouasse videtur iis verbis: *Alioquin pœnis à sacris Canonibus, vel Statutis Ecclesiarum impositis puniantur.* Et in hunc sensum hunc textum intellexit Sacra Congregatio iis verbis: *Clerici notoriè concubinarij, etiam hodie ipso iure sunt suspensi.* Ita Philibertus.

Sed iis non obstantibus, æquè probabiliter respondeo, dictam suspensionem esse abrogatam per desuetudinem, & non vsum. Quod probat Cornejo *disp.4.de suspens. dub.1. q.1.* ex Trident. *loc.cit.* pro contraria parte, vbi videtur (ait) vel revocatum ius antiquum, vel introductum novum, eo quòd antiquum cessauerat contraria consuetudine. Vnde iam modò Clerici publici concubinarij non sunt ipso iure suspensi, neque fideles tenentur abstinere ab audiendis illorum Missis. Sic ille. Ex quo constat, quod prædicti Clerici non manent ipso iure suspensi, licèt suspendi possint, si opus fuerit, iuxta Concil. Trident. *sess.25. c.14. de Reformatione.* Sic etiam Sotus *in 4.dist.1.q.5. art.6. & dist.13.q.1.art.9.* Medina *lib.1.summa, c.11.§.8.* Suarez, Avila, Bonacina, Cornejo *loc.cit.* Diana *p.5. tract.10.resolut.49.* Filliucius *tract.17. cap.7.quæs.3. num.124.* Hurtad. *diff.13.in fine,* vocans oppositum falsum. Legantur dicta à nobis *3. p. tract. de audit. Missarum, disp.2.q.12.*

QVÆSTIO XIV.

An qui ab Episcopo alieno, sine licentia proprij, scienter sacris initiatur, sit ipso iure suspensus?

NEgant Glossa *in cap. Eos qui, de tempore Ordin. in 6.* cuius sententia quamvis attento iure antiquo sustineri posset, vt fatetur Suarez *vbi infrà,* attento tamen iure nouo minimè. Ideóque

Respondeo tanquam certum, esse ipso iure suspensum: & si ante absolutionem in ordine sic accepto administret, manere irregularem. Quia sic habetur in Extrauaganti Pij II. *Cum ex sacrorum,* & in Trident. *sess.6.c.5.& sess.14.c.2.& sess.23. de Reformat. cap.8.* Sic Nauarr. *c.27.n.155.& lib.1.consil.39. de tempor. ordin.* Bern. Diax, Couarr. & Sotus, quos affert, & sequitur Suarez *disp.31.sect.1.n.3.5.& 14.* Philibert. *de ordine, tract.1.lib.5.part.5.c.5.n.1.& 2. & c.11.n.1. & sequent.* Corocio *loc.cit.casu 7.* Auila *part.3.disp.5. dub.7.vers. Loquendo autem, & vers. De tertia denique parte.* Barbosa *de potest. Episcopi, alleg.8.n.10.* Palao *disp.4.punct.10.§.1.n.4.* & nos *2.part.tract.6. de ordine, disp.8.quæst.1.& 2.*

Dubium primum. An etiam qui minores Ordines, aut etiam primam tonsuram ab alieno Episcopo recipit, ipso facto suspensionem eorundem incurrat?

Negant Auila *3.part. disp.4. dub.7. vers. Secundò supponendum est,* & penes ipsum Abbas *in cap. Quod translationem, de temp. ordinat. c.9. num.2.* Syluester *verb. Irregularitas, num.11.* Tabiena *verb. Ordo 3.n.1.* & Navarr. *cons.48. de tempor. Ordin.* & alij. Et videtur conuinci ex dictis *suprà quæst.3.dub.2.* vbi docuimus cum communi, non esse suspensos ipso facto, sed solùm suspendendos eos, qui ante legitimam ætatem ordines minores susceperunt: atqui Bulla Pij II. non solùm loquitur de recipientibus Ordines ante legitimam ætatem, sed etiam de recipientibus eos ab alieno Episcopo sine licentia, aut dimissoriis proprij: ergo in vtroque casu est eadem intelligentia.

Sed respondeo: Manere etiam ipso facto suspensos, non ex vi Extrauagantis Pij II. vt conuincit ratio facta; sed ex vi cujusdam constitutionis Vrbani VIII. latæ die 11. *Decembr.* 1624. quam refert, sequendo hanc nostram sententiam, Philibertus *tract.1. de ordine, p.5.c.5.n.2.& cap.11.num.8.& 16.* de quo, & ex quo nos etiam *5.p.tract.6. disp.8. q.2.* Legatur Palao *loco citato.*

Dubium secundum. An à prædicta suspensione excuset bona fides, seu ignorantia mortaliter inculpabilis?

Respondeo ex sæpè nuper dictis: Excusare quæ excusat à mortali culpa, propter quam solùm imponitur hæc pœna. Sic Nauarrus *cap.27.n.254.* Toletus *lib.1.c.48.* Philibertus *tract.1.de ordine, p.5.c.11. n.7.* Henriquez *lib.13.c.38.* Suarez *disp.31. sect.1. n.14.* Bonacina *tom.3. de censur. disp.3.q.3. punct.10. num.15.* & alij.

Dubium tertium. An ab hac suspensione possit Episcopus nunc absoluere?

Respondeo posse nunc, si delictum sit occultum, ex concessione Trident. *sess.24.cap.6.* Nam quamvis Sixtus V. hanc suspensionem Romano Pontifici reseruauerit per quandam constitutionem incipientem, *sanctum & salutare:* tamen postea Clemens VIII. per aliam constitutionem, quæ incipit, *Romanum Pontificem decet,* moderauit, & ad terminos antiquos Pij II. & Tridentini redegit. Sic Philibertus *loc.cit. numero 5.*

Quæstio XV.

An Ordinati cum dimissoriis à Capitulo Sede vacante obtentis infra annum vacationis incidant in suspensionem?

Respondeo tanquam certum: Incidere, nisi casu quo beneficij recepti, vel recipiendi necessitas cogat. Quia sic habetur in Trident. *sess. 7. de Reformat. c. 7.* ibi: *Si secus fiat, Capitulum contraveniens Ecclesiastico subjaceat interdicto, & sic Ordinati, si in minoribus Ordinibus constituti fuerint, nullo privilegio clericali, præsertim in criminalibus, gaudeant: in majoribus verò ab executione Ordinum, ad beneplacitum futuri Prælati, sint ipso iure suspensi.* Sic Concilium. Et ea illo omnes. Legantur Philibertus *tract. 1. de Ordine, part. 6. c. 3. à n. 12.* Cornejo *dub. 1. cit. casu* 8. Luysius *lib. 5. disp. 46. dub. ultimo.* Avila 3. *part. disp. 5. dub. 8. vers. Octavus casus est.* Diana *part. 5. tract. 10. resol. 46.* & alij. De quo etiam nos egimus 2. *part. tract. 6. de Ordine, disp. 10. à q. 4.* ubi alia quæ hic desiderari possunt invenientur.

Quæstio XVI.

An etiam in suspensionem incidat, qui adhuc à proprio Episcopo ordinatur in aliena diœcesi sine licentia proprij?

Negarunt Albericus *in l. Emancipati, ff. de adoptionib.* & Rebuff. *in praxi benefic. tit. de Clericis, à quibus, & quomodo creentur, n. 12.* Quia existimarunt, posse Episcopos extra propriam diœcesim suis subditis Ordines conferre.

Sed tanquam certum respondeo, etiam in suspensionem incidere. Quia sic habetur clarè in Trident. *sess. 14. de Reformat. cap. 2.* ubi suspendit per annum Episcopos in aliena diœcesi Pontificalia exercentes, & ordinatos usu ordinis ipso jure privat. Quod idem vetuit Concil. Antiochenum *c. 22.* relatum in *c. Episcoporum 9. q. 2.* Sic communiter omnes. Legantur Philibertus *tract. 1. cit. part. 5. c. 5. n. 12.* Cornejo *loc. cit. casu* 9. Palao *disp. 4. puncto* 10. §. 1. *n. 5.* & ego 2. *part. tract. 6. disp. 8. q. 6.*

Quæstio XVII.

An Clericus publicè saltem Sodomita, sit ipso jure suspensus?

Affirmant plures DD. sentientes Clericum Sodomitam occultum, vel notorium esse suspensum ipso jure, & exercendo actum ordinis incurrere irregularitatem à solo Papa dispensabilem. Ita Covarr. *in Clement. Si furiosus, part. 1. sess. 1. n. 6. de homicidio,* & penes illum Hostiens. Ioan. Andr. Anton. Marian. & Socin. Quibus addi possunt Majolus *lib. 5. de irregular. c. 43.* Cenedo *Collect. 130. part. 2.* Alter. *tom. 2. disp. 15. c. 3.* Lambertin. Bernard. Diaz, Follerius, Franciscus Marcus, & Cavalcanus apud Philibertum *abi infrà.*

Negant è contra alij, non absolutè, sed sub distinctione dicendo, quod si Clericus Sodomita est occultus, non sit suspensus, nec celebrando fiat irregularis: Si verò sit publicus, & notorius, sit suspensus, & exercendo actum ordinis fiat irregularis. Ita Philibertus *tract. 1. de Ordine, part. 8. c. 4. à n. 34* præcipuè *n. 36.* & penes ipsum Navarr. *c. 27. n. 249.* Henriquez *lib. 14. cap. 5.* Philiarcus *lib. 4. de officio Sacerd. c. 15.* Valentia *tom. 4. disp. 7. q. 19. punct. 3. n. 5.* Azor *part. 3. lib. 3. c. 19. q. 6. & 7.* Vgolinus *de irregularit. c. 43. §. 3. n. 4.* Quaranta *verb. Sodomia, in addit.* Rodriguez *part. 1. summæ, c. 209. n. 1.* Reginaldus *lib. 22. c. 3. n. 50.* Graffius *lib. 4. decis. c. 25. n. 17.* Avila *part. 3. disp. 5. dub. 3.* Aldrete *de Religiosa disciplina tuenda, lib. 2. c. 25. §. 5. n. 34.* Bonacina *de Censur. disp. 3. q. 6. punct. 5. n. 3. & de Matrim. q. 4. punct. 11. n. 2.* Barbosa *de offic. Episcopi alleg. 10. n. 195. part. 2.* Diana 1. *part. tr. 17. resol. 69.* Campanilis, Lazarius, Sanctarellus, & Garzias.

Sed æquè probabiliter respondeo: Nec occultum, nec publicum Sodomitam esse ipso jure suspensum, nec irregularem. Ratio est, quia nullus debet puniri pœna suspensionis, vel irregularitatis, nisi de illa in jure manifestè constet: sed in jure nulla est manifesta suspensio ipso facto, vel irregularitas contra Clericos Sodomitas, etiam publicos, ut ipsi contrarij fatentur: ergo. Sic Suarez *disp. 31. sect. 3. à n. 19.* Filliucius *tract. 17. c. 7. q. 4. n. 125.* Gavantus *in Man. Episcop. verb. Irregularitas, n. 32.* Avila *loco* pro secunda sententia à Philiberto malè *citato*; ait enim sic: Mihi videtur, quod Clericus Sodomita, nec occultus, nec notorius, non est ipso jure suspensus, etiam stando in jure antiquo. Sic ille; quod benè probat, & citat pro hac parte Henriquez *c. 36. & lib. 14. c. 5. n. 5. lit. F.* Et benè. Ait namque sic: At hæc pœna sicut & privatio beneficij, requirit novam sententiam judicis. Tenet etiam Hurtadus *diff. 13. de suspens. in fine,* per hæc verba: Advertimus tamen, plures suspensiones à nonnullis afferri, quæ verè non sunt, præsertim eam quà dicunt esse suspensum Clericum: qui est publicus peccator, præsertim concubinarius, quod esse falsum deducitur ex Tridentino *sess. 25. c. 14. de Reformat.* Sodomita quoque non est suspensus, ut advertit Ægidius *n. 56.* quamvis Pius V. sua constitutione 70. tale nefas exercentes omni beneficio, officio, dignitate, & privilegio clericali privet: quia hæc constitutio non obligat ante sententiam judicis, præsertim Sodomitam occultum, ut advertunt Suarez, & Ægidius. Imò ea constitutio, & pœna, frequentiam, seu exercitium requirit. Sic Hurtadus. Imò hanc sententiam tenere videtur Bonacina *de Censur. loco* pro secunda sententia *adducto,* quatenus & absolutè docet Clericum Sodomiæ labe coinquinatum, non esse ipso jure suspensum, neque irregularem; & pro sua opinione citat Avilam, & Filliucium, qui expressè nostram doctrinam docent contra Azorium, qui docet sententiam secundam.

Quæstio XVIII.

An Clericus publicè portans vestes virgatas, vel partitas, Hispanè, Vestidos bordados, ò texidos de diversos colores, *sit ipso jure suspensus?*

Respondeo tanquam certum: esse, ita tamen, quod si est Clericus beneficiarius, est ipso facto suspensus per sex menses à perceptione fructus: si non est beneficiarius, sed est in sacris constitutus, per idem tempus redditur eo ipso inhabilis ad beneficia: & idem est dicendum de aliis Clericis, qui non sunt in sacris, si simul cum hujusmodi partita veste deferant coronã. Sic ex *Clement. 2. Quoniam, de vita, & honest. Clericor.* docet Navarr. *c. 27. n. 157.* §. 13. Covarr. *pract. 31. n. 7. vers. Quartò.* Sylvester, Bernard. Diaz, & alij, quos affert, & sequitur Henriquez *lib. 13. c. 39. n. 3. lit. A,* Avila 3. *p. disp. 5. dub. 8. vers. Vndecimus casus.* Suarez *disp. 31. sect. 3. n. 1.* Filliucius *tract. 17. c. 6. q. 5. n.* 106. Cornejo *loc. cit. casu* 13. Bonacina *disp. 3. q. 6. punct. 5. §. 1. n. 21.* Ægidius *n. 41. susp. 9.* Palao *disp. 4. punct. 10. §. 3. n. 12.* & alij penes ipsos. Sed circa hanc suspensionem sit

Dubium

Dubium primum. An in aliquo casu possit Clericus utens prædictis vestibus excusari à suspensionis pœna?

Respondeo quod sic. Nam *Primò* potest excusari casu, quo gestet prædictas vestes, non publicè, sed secretò, ut domi in studio. *Secundò*, si gestet sub aliis vestibus, ità ut publicè non appareant. *Tertiò*, si gestet ob celebrationem alicujus festi ad breve tempus, ut Doctoratus, nuptiarum, aut ob aliam justam causam: & *Quartò*, si secundum prudentum hominum arbitrium, considerata loci consuetudine, solùm peccat venialiter. In iis namque casibus excusabitur Clericus utens dictis vestibus ab incursione suspensionis, ut docent Navarrus, Henriquez, Suarez, Palao, Avila, Filliucius, & Bonacina *locis cit.*

Dubium secundum. An hæc suspensionia pœna sit consuetudine abrogata?

Negant communiter DD. quatenus supponunt, de facto incurrere dictam pœnam Clericos, qui absque rationabili causa dictis vestibus utuntur.

Sed ego respondeo dicendum, id non esse omnino certum; quia non desunt aliqui Recentiores, ut testatur Henriquez *loc. cit. lit. A*, & ex illo Avila, necnon ex hoc Bonacina *loc. cit.* asserentes hanc suspensionem esse derogatam consuetudine. Vnde Palao *loc. cit.* hæc scribit verba: Plura in dicta Clement. statuuntur de vestibus, quæ usu abrogata sunt, teste Suarez *supra*. Quare eam tantùm credo vim habere, quoad eas quæ Clericum ignotum redderent, & sæcularem esse omnibus indicarent. Sic ille. Et bene.

QVÆSTIO XIX.

An maneat suspensus Sacerdos, qui etiam intuitu cujusvis privilegij, aut consuetudinis sponsis benedicit, aut matrimonio conjungit, sine proprij illorum Parochi licentia?

Respondeo tanquam certum: Manere suspensum, donec ab Episcopo illius Parochi, cujus officium usurpavit, absolvatur. Quia sic habetur in Trident. *sess. 24. de Reformat. matrimonij*, c. 1. Sic omnes. Legantur Suarez *hic disp. 31 sect. 3. n. 18.* Avila *3. part. disp. 5. dub. 8. vers. Nonus casus est.* Navarr. *c. 22. n. 69.* Henriq *lib. 13. c. 39. n. 3.* Sanchez *lib. 3. de Matrimonio, disp. 52. n. 4.* Filliuc. *tr. 17. c. 7. n. 102.* Palao *disp. 4. punct. 10. 6. 2. n. 2.* Ægidius *disp. 15. dub. 5. n. 46. suspens. 16.* Bonacina *disp. 3. de suspens. punct. 5. §. 1. n. 20.* & alij. Qui extendunt ad Regulares conjungentes in matrimonium, vel benedicentes, *&c.* Sed circa hanc suspensionem sit

Dubium primum. An hæc suspensio sit ipso jure lata?

Negat Covarr. *de Matrim. part. 2. c. 6. n. 13.* & probabiliter, inquit Filliuc. *loco* nuper *cit.* quia existimat solùm esse ferendam, ob verbum, *Suspendatur.*

Sed probabiliùs respondeo: Esse ipso jure latam, quia sic apertiùs colligitur ex Tridentino *loc. cit.* Sic Henriquez *lib. 13. c. 39. n. 3.* his verbis: Clericus qui absque Parochi, vel Ordinarij licentia assistit contrahentibus matrimonium de præsenti (quamvis nunc sit irritum) fit suspensus triennio, nec potest ante lapsum triennij absolvi per Episcopum à tali suspensione publica. Sic ille. Et Suarez *disp. 31. sect. 3. n. 18.* Sayrus *c. 15. n. 8.* Ægidius, Hurtad. Avila *loc. cit.* Palao *disp. 4. punct. 10. § 2. n. 2.* & alij.

Dubium secundum. An prædictus Sacerdos matrimonio assistens solùm maneat suspensus ab officio Sacerdotali?

Affirmant Suarez, & Ægidius, qui id colligunt ex subjecta materia, juxta quam determinari debet & pœna. Cùm igitur Sacerdos propter abusum sacerdotalis muneris suspendatur, rectè intelligitur suspendi solùm formaliter, quatenus Sacerdos est, atque adeò solùm à Sacerdotali munere, seu officio, non simul etiam à beneficio. Hos DD. sequitur Palao *n. 2. citato.*

Sed æquè probabiliter respondeo: Non solùm ab officio Sacerdotali, sed etiam à beneficio suspendi. Quia Concilium absolutè, & sine limitatione suspendit dictum Sacerdotem: ergo ab officio, & beneficio intelligi debet suspensus. Sic Bonacina *disput. 3. quæst. 3. punct. 5. num. 7.* Hurtadus *diff. 13. de suspens. vers. Nonò Sacerdos*, & Filliucius *tract. 17. c. 6. q. 4. num. 101.*

QVÆSTIO XX.

An celebrans Missam, & in ea non communicans maneat ipso iure suspensus?

Respondeo manere suspensum per annum à communione, per textum *in cap. Relatum, de consecr. dist. 2.* Sic omnes. Bonacina *punct. 5. cit. §. 1. n. 15.* ex Majolo *lib. 2. c. 16.* & Sayro *lib. 4. c. 15. n. 3.* docentibus hanc suspensionem effugere illum qui unam tantùm speciem sumeret, cum hic verè diceretur communicare. Quod additum non admittit Palao *disp. 4. punct. 10. §. 2. n. 6.* docens adhuc in hoc casu manere suspensum directè ab specie quam malitiosè non sumit, indirectè verò ab alia simul, cum non possit unam sine alia recipere.

QVÆSTIO XXI.

An Sacerdos, qui sine gravi causa Missam incompletam omitteret, ipso jure, & facto suspendatur à corpore, & sanguine Christi?

Negat Filliucius *tract. 17. c. 7. q. 4. n. 103.* existimans, non dari in jure contra Missam imperfectam omittentem suspensionem latam, sed ad summum ferendam. Quia *in cap. Nullus Episcopus, de consecrat. dist. 1.* in his verbis, *A corpore & sanguine Christi suspensus sit*; non suspensio latæ sententiæ, sed ferendæ continetur. Vnde Glossa *ibi*, loco verborum, *suspensus sit*, utitur verbo, *suspendatur*; quod apertè suspensionem ferendam importat. Hæc Filliucius.

Sed probabiliùs respondeo: Ipso jure manere suspensum à corpore & sanguine Christi. Quia probabilius est, prædicta verba à Filliucio relata censuram ipso facto importare, ut benè docet Bonacina *disp. 3. de suspens. punct. 5. §. 1. n. 17.* ergo. Sic ille.

QVÆSTIO XXII.

An sint aliæ suspensiones ipso jure contra Clericos latæ?

Respondeo esse alias. Et quia rarò occurrunt, eas ad compendium redigemus.

Est namque 22. contra Clericos utentes ordine in loco interdicto, præter modum jure concessum, *cap. Is qui, de sentent. excommun. in 6.* de hac legantur Sylvest. *interdictum 6. n. 2.* Angel. *eod. verb. 7. n. 7.* Armilla *n. 58.* Necnon Filliuc. *tract. 17. c. 15. n. 98.* & Palao *disp. 4. punct. 10. 3. 2. n. 7.* Qui tamen talem suspensionis sententiam latam *in d. cap.* esse solùm ferendam, probabiliter docent.

23. Contra celebrantes coram excommunicato, vel interdicto, *cap. Episcoporum, de Privileg.*

24. Contra tradentes sepulturæ publicos usurarios, *cap. Quia in omnibus, de usuris.*

25. Contra

25. Contra Parochos jungentes sponsos alterius Parochiæ sine licentia. Trident. *sess.* 25. *cap.* 1. *de Reformat. matrimon.* De hac Suarez *disp.* 11. *sect.* 3. *n.* 18. Filliucius *tract.* 17. *c.* 6. *n.* 101. Bonacina *tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 3. *punct.* 5. *n.* 7. Palao *disp.* 4. *punct.* 10. §. 2. *num.* 2. & alij.

26. Contra eosdem Parochos non prohibentes matrimonia clandestina, cap. *Ea inhibitio, de cland. despons. impub.* De hac Henriquez *lib.* 14. *c.* 39. *n.* 3. & Saytus *lib.* 4. *c.* 15. *n.* 8. existimantes esse ipso jure ab officio suspensos. Contra Covarr 4. *Decretal.* 2. *part.* c. 6. *n.* 13. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 48. *à n.* 6. Bonac. *tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 3. *punct.* 5. *n.* 9. Filliucium *tract.* 17. *cap.* 14. *n.* 162. & Palao *disp.* 4. *punct.* 10 §. 2. *n.* 3. docentes talem suspensionem solùm esse ferendam.

27. Contra Clericos, aut Prælatos gravantes alienis debitis Ecclesias sibi commissas, cap. *Si quorundam, de solution.* De hac Suarez *disp.* 31. *sect.* 1. *n.* 2. Filliucius *tract.* 16. *c.* 6. *q.* 5. Bonac *tom.* 3. *disp.* 3. *quæst.* 4. *punct.* 14 & Palao *disp.* 5. *punct.* 10. §. 2. *n.* 4.

28. Contra eos qui sede vacante occupant bona quæ ad Prælatum defunctum, vel ad futurum, vel ad Ecclesiam pertinent, cap. *Quia sæpe, de elect. in* 6. De qua Suarez *disp.* 31. *sect.* 3 *n.* 3. Bonacina *tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 4. *punct.* 15. *per totum.* Palao *disp.* 4. *punct.* 10. §. 2. *n.* 8. & alij, docentes sub hac constitutione solùm comprehendi personas, quæ sunt ex Ecclesia, Collegio, seu Conventu, cujus bona usurpantur.

29. Contra eligentes indignum ad Episcopatum, vel Curatum, vel ad aliud officium, quod habet annexam curam animarum, nam hic suspenditur à beneficio per triennium, cap. *Cùm in cunctis*, §. *finali, de elect.* de qua Saytus *lib.* 4. *c.* 15. *n.* 11. Suarez *disp.* 31. *sect.* 3. Bonacina *tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 4. *punct.* 1. *n.* 8. Palao §. 2. *cit. n.* 1.

30. Contra consentientem electioni de se factæ per abusum sæcularis potestatis, cap. *Quisquis, de elect.* De qua an sit suspensio jure lata, aut solùm ferenda, agit Suarez *sect.* 3. *cit. n.* 19. Bonacina *tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 4 *punct.* 3. *n.* 3. & Palao *loco cit.* & concludunt, solùm esse ferendam.

31. Contra occupantes bona, census, *&c.* Ecclesiæ, Beneficij, aut loci pij. Trident. *sess.* 22. *c.* 31. *de Reformat.*

32. Contra jurantes de tenendo schismate, *c.* 1. *de schismate*, & hi suspenduntur ab ordinibus, & dignitatibus. De hac agunt Bonacina *tom.* 3. *de censur. disp.* 3. *q.* 6. *punct.* 3. Palao *disp.* 10 § 4. *n.* 2.

33. Contra Clericos provocantes ad duellum, vel acceptantes, aut in eo pugnantes, *cap.* 1. *de Clerico pugnante in duello.* De hac Bonacina *loc. cit. n.* 38. Qui ait ex hoc textu non colligi depositionem jure latam, sed ferendam.

34. Contra Clericos raptores, vel præbentes auxilium raptui. Concil. Trid. *sess.* 24. *c.* 6. *de Reform.* De qua Suar. *disp.* 31. *sect.* 3. *n.* 48. Palao *punct.* 10. *cit.* §. 4. Filliuc. *n.* 134. & Bonac. *loc. cit.* aiunt non esse pœnam ipso jure latam, sed ferendam. Contra Bern. Diaz *in pract. c.* 78. & Alterium *tom.* 2. *disp.* 15. *c.* 6. *fine*, existimantes talem Suspensionem esse ipso jure.

35. Contra præsumentes in populari concione in alterutram partem de Conceptione Beatæ Mariæ Virginis disputare, aut de hac ipsa quæstione sub quovis prætextu vulgari lingua scribere, *&c.* aut in publicis concionibus, *&c.* asserere audentes, Beatissimam Virginem cum originali conceptam fuisse, ex Bulla Pij V. quæ incipit, *Super specula*, Pauli V. data sub die 19. Iulij 1616. & 21. Augusti 1617. & Gregorij XV. Cujus decretum refert ad verbum Bonac. *hìc disp.* 3. *punct.* 5. §. 1. *n.* 36. Legantur Sà *verb. suspensi jure*, *n.* 16. Saytus *lib.* 4. *c.* 15. *num.* 5. Palao *disp.* 4. *punct.* 10. §. 4.

§. II.

De Suspensionibus latis in jure contra Episcopos.

QVÆSTIO XXIII.

Quot, & quæ sunt suspensiones latæ in jure contra Episcopos, & alios Prælatos majores?

RESpondeo brevi stylo esse sequentes.

Prima est contra Episcopos, qui scienter conferunt Ordinem aliquem suspenso, propter malam promotionem, & receptionem Ordinis. Nam propter hoc suspenduntur à collatione Ordinis sacerdotalia, per cap. *Si qui Episcopi*, 1. *q.* 1. De qua Saytus *lib.* 4. *c.* 12. *n.* 17. Filliucius *tract.* 17. *c.* 8. *q.* 2. *n.* 139. Bonac. *disp.* 3. *punct.* 5. §. 2. *n.* 14.

2. Episcopus qui solemniter pœnitentem, aut bigamum ordinat, suspensus est à celebratione per annum, per cap. *Nullus, dist.* 55. De qua Henriquez *lib.* 13. *c.* 38. §. 3. Filliucius *loc. cit.* Bonacina *disp.* 3. *de suspens. punct.* 5. §. 2. *n.* 8. Palao *disp.* 4. *punct.* 10. §. 5. *n.* 1.

3. Episcopus qui confert duos Ordines sacros eodem die, vel duobus diebus immediatis, continuato jejunio, manet suspensus à collatione utriusque Ordinis, donec à Papa dispensetur, cap. *literas, de tempor. ordinat.* & etiam Concil. Trident. *sess.* 13. Legantur Filliuc. *loc. cit.* Bonac. *loc. cit. n.* 13. Palao *loco cit.*

4. Episcopus qui ordinat alienum sine dimissoriis Ordinarij, suspensus manet per annum à collatione omnium Ordinum, per cap. *Nullus, cit.* & cap. *Eos, de tempor. ordin. in* 6. Concil Trident. *sess.* 6. *c.* 5. *de Reformat. & sess.* 23. *c.* 8. *de Reform.* De qua Rastellius *art.* 2. *de suspens. pag.* 207. Filliucius *loc. cit.* Bonacina *loco cit. n.* 4. Palao *loco cit.*

5. Episcopus qui in aliena diœcesi ordinat absque licentia Ordinarij loci, aut cum licentia Ordinarij loci ordinat personas nec sibi, nec eidem subjectas, suspensus manet per annum à Pontificalibus, per Trident. *sess.* 14. *c.* 2. *& sess.* 23. *c.* 8. *de reformat.* De qua Rastellius *loc. cit. vers. Tertia suspensio, pag.* 208. Filliuc. *tract.* 17. *p.* 8. *q.* 2. *n.* 140. Bonacina *disp.* 3. *punct.* 5. §. 2. *n.* 5. & Palao *loc. cit.*

6. Episcopus qui confert Tonsuram illiterato, nempe illi qui nescit legere, neque scribere, suspensus est per annum à collatione Tonsuræ, cap. *fin. de tempor. ordin. in* 6. De qua Saytus *lib.* 4. *c.* 15. *n.* 18. Henriquez *lib.* 13. *c.* 38. *n.* 3. Toletus *lib.* 1. *cap.* 48. Rastellius *loc. cit. pag.* 209. Suarez *disp.* 31. *sect.* 5. Filliuc. *n.* 140. *cit.* Palao §. 5. *cit. n.* 1. Sic etiam Sà *verb. Suspensi ipso jure*, *n.* 3. & Bonacina §. 2. *cit. num.* 11. Qui tamen putant hanc suspensionem non esse in usu.

7. Episcopus qui confert primam Tonsuram infanti qui nondum implevit septennium, eandem per annum suspensionem incurrit, per cap. *Nullus, cit.* De qua Suarez, Filliucius, Rastellius, Bonac. & Palao *locis cit.*

8. Episcopus qui injustè ordinat invitum, manet suspensus per annum à celebratione Missæ, *c.* 1. *&* 2. *dist.* 84. & *c. Nullus, de temp. ordinat. in* 6. De qua Henriquez *lib.* 13. *c.* 38. *n.* 3. Saytus *lib.* 4. *c.* 6. *n.* 23. Bonacina §. 2. *cit. n.* 9. Sà *loc. cit. n.* 12. Palao *disp.* 4. *punct.* 10. §. 5. *n.* 1.

9. Episcopus qui ordinat Sacerdotem indignum, seu

fco irregularem, aut illegitimum, suspensus est à collatione Ordinis sacerdotalis, can. *Si quis Episcops* 1. *q.* 1. Sic Sayrus *lib.* 4. *c.* 12. *n.* 17. Rastellius *art.* 2. *de suspens. pag* 209. Suarez *disp.* 31. *sect.* 5. *n.* 2. Bonacina § 2. *cit. n.* 10. & alij.

10. Episcopus, qui confert Ordines Religioso non professo, seu illi, qui votum solùm temporale fecit Religionis, suspensus est per annum à collatione Ordinum, quos contulit, ex Bulla Pij V. quam refert Navarr. *cap.* 27. (non 22. ut leges apud Bonac.) *n.* 158. *vers. Decimasexta.* Sorbus *verb. Ordines*, Sayrus *loco cit. n.* 2. Bonacina *n.* 6. Bassæus *verb. Suspensio* 5. *n.* 41. & alij. Excipiuntur tamen ordinantes Patres Societatis IESV, per Bullam Gregorij XIII. quia vi hujus ordinari possunt ante emissam solemnem professionem ad titulum sufficientis litteraturæ. Legatur Palao *disp.* 4. *punct.* 10. § 3. *n.* 1.

11. Episcopus qui ordinat Monachum sine licentia proprij Abbatis, dicitur ipso jure alienus à communione aliorum Episcoporum, ita ut contentus sit communione suæ diœcesis, *cap. fin. dist.* 58. quod videtur ad suspensionem quandam pertinere, ut ait Henriquez, vel ut alij volunt, ad speciem quandam minoris excommunicationis. Legantur de hac pœna Henriquez *lib.* 13. *c.* 38. *num.* 1. Sylvester, & Sotus penes ipsum. Sayrus *lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 24. Fillincius *tract.* 17. *c.* 8. *q.* 4. *n.* 144. Bonacina *disp.* 3. *de suspens. punct.* 5. § 2. *n.* 7. Bassæus *loc. cit. n.* 43. Palao § 5. *cit. num.* 1.

12. Episcopus qui ordinat aliquem cum pacto, ut ordinatus non petat ab ipsomet ordinante alimenta in defectum beneficij, aut patrimonij, suspensus manet à collatione Ordinum per triennium, cap. *Si quis ordinaverit, de simon.* De qua suspensione Bonacina *punct.* 5. *cit.* § 1. & § 2. *n.* 15. Avila *part.* 3. *disp.* 5. *dub.* 4. *concl.* 1. Rastellius *loc. cit. pag.* 210. *vers. Nona suspensio.* Navarr. *c.* 27. *n.* 158. Filliuc. *loc. cit. q.* 3. *n.* 143. Palao § *cit. n.* 1.

13. Episcopus qui confert Ordines, vel tonsuram per simoniam, non solùm incurrit suspensionem ab omni officio, & beneficio, inclusam in excommunicatione, quam contrahit per Extravagantem Pauli II. de simonia, Papæ reservatam, sed etiam incurrit aliam propriam suspensionem, non tantùm à collatione Ordinis, quem simoniacè contulit, sed simpliciter à collatione Ordinum, & primæ Tonsuræ, per *cap. penult. de simonia*, necnon & à Pontificalibus, & ingressu Ecclesiæ, ex Bulla Sixti V. quam in hac parte revocatam non fuisse à Clement. VIII. tradit Sayrus *lib.* 4. *c.* 12. *n.* 32. Sic ille. Et Suarez *disp.* 31. *sect.* 4. *n.* 24. & 25. ubi addit verius esse, dictam suspensionem non esse perpetuam, sed solùm triennalem. Filliuc *tract.* 17. *c.* 7. *q.* 5. *n.* 128. Bonac. *punct.* 5. § 2. *n.* 16. Rastellius *loc. cit. pag.* 210. *vers. Et quamvis Sixtus V.* Palao *disp.* 4. *punct.* 10. § 5. *n.* 1.

14. Episcopi qui non publicant acta Concilij Provincialis infra sex menses à fine Concilij, incurrunt bimestrem suspensionem ab officio, ex *cap. fin. dist.* 18. ut aiunt Glossa *ibi*, *verb. excommunicatis.* Sylvest. Angel. Armilla, & alij, quos affert, & sequitur Henriquez *lib.* 13. *c.* 38. *n.* 3. *vers. Quartò.* Suarez etiam *disp.* 31. (non 33. ut leges apud Rastellium) *n.* 7. ubi addit talem suspensionem, seu ut alij volunt, excommunicationem, jam non esse in usu etiam in Hispania, in qua illud jus statutum fuit in Concil. Toletano 16. *c.* 7. in collectione Loaysæ; imò nec fortè aliquando fuisse in Ecclesia universali receptam. Sic ille. Et ex illo Rastellius *art.* 2. *de suspens. pag.* 211. *vers. Prima suspensio.* Bonacina *disp.* 3. *punct.* 5. § 2. *n.* 32. Fillincius *tract.* 17. *c.* 8. *q.* 4. *num.* 145. & Palao *disp.* 4. *punct.* 10. § 5. *n.* 2.

15. Episcopi qui contra simoniacos procedere negligunt, per duos menses suspensionem incurrunt, per cap. *Quidquid* 1. *q.* 1. ubi Glossa *verb. Excommunicatis.* Rastellius *pag.* 212. *vers. Quarta est.* Bonacina *loc. cit. n.* 33. Bassæus *verb. Suspensio* 4. *n.* 58.

16. Episcopi qui permittunt usurarios manifestos alienigenas locare domos in suis terminis ad exercendas usuras, sunt suspensi ab officio, & beneficio, donec illos expellant, per cap. *Usuras, de usuris, in* 6. Suarez *disp.* 31. *sect.* 5. *n.* 13. Sayrus *lib.* 5. *c.* 12. *n.* 48. Fillincius *tr.* 17. *c.* 8. *q.* 7. *n.* 152. Bonac. *loc. cit. n.* 34. Rastellius *pag.* 212. *vers. Quinta est.* Biosfeldius *part.* 5. *de Cens. c.* 8. *vers. Decima-septima.*

17. Episcopi, qui limina Apostolorum non visitant per se, vel per alium, dum ipsi detinentur justo impedimento tempore præscripto in Bulla Sixti V. quæ incipit *Romanus Pontifex*, incurrunt suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, perceptione fructuum, & administratione temporalium, & spiritualium. Pro hac suspensione nota, quod ad visitanda limina Apostolorum Episcopis Italis, & illis vicinis conceditur tempus trium annorum: Germanis, Gallis, Hispanis, & cæteris Europæ Episcopis induciæ quatuor annorum. Aliis verò remotioribus conceditur quinquennium. Aliis tandem magis remotioribus decennium, in quo quidem tempore computatur tempus Prædecessoris. De hac legantur Rastellius *de suspens. art.* 2. *pag.* 213. *vers. Nona est.* Sayrus *lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 33. Bonacina *disp.* 3. *punct.* 3. § 2. *num.* 30. & 31. Fillincius *tract.* 17. *cap.* 8. *quæst.* 9. *num.* 159. Palao *disp.* 4. *n.* 10. § 5. *num.* 15.

18. Episcopi qui prima vice Monasteria Monialium sine necessitate ingrediuntur, incurrunt suspensionem ab ingressu Ecclesiæ. Qui secunda vice, suspenduntur à divinis. Qui verò tertia, ligantur excommunicatione per Bullam Gregorii XIII. Bonac. *loc. cit. num.* 29. Bassæus *num.* 62. Filliucius *loc. cit.* Palao *tract.* 16. *de statu Religioso*, & hic *disput.* 4. *punct.* 10. § 5. *num.* 16.

19. Episcopi qui bona Ecclesiarum, Monasteriorum, vel locorum piorum, absque licentia Summi Pontificis alienant, suspenduntur ab ingressu Ecclesiæ. Et si elapsis sex mensibus non resipuerint, suspenduntur ab administratione temporali, & spirituali suarum Ecclesiarum. Quod idem dicendum est de Abbatibus. Alij verò inferiores ligantur excommunicatione, per Extravag. *Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alien.* Bonacina *loc. cit. n.* 27. Bassæus *n.* 59. Sayrus *lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 44.

20. Episcopi qui ex amore gratiæ, vel commoditatis temporalis omittunt procedere contra crimen hæresis, suspenduntur ab officio per triennium. *Clement.* 1. § *Verùm, de hæret.* Inferiores verò sancti Officii Inquisitores sic omittentes pœnam excommunicationis incurrunt. Sic Navar. *cap.* 27. *n.* 100. Henriquez *lib.* 13. *c.* 38. *n.* 9. *vers. Septimò, Episcopus*, & penes illum *lit. P*, Sylvest. Caietan. Armilla, & alii. Suarez *disp.* 31. *sect.* 5. *n.* 16. Sayrus *lib.* 4. *c.* 12. *n.* 50. Fillincius *tr.* 17. *c.* 8. *q.* 7. *n.* 153. Bonacina *punct.* 5. *cit.* § 2. *n.* 23. & Palao *disp* 4. *punct.* 10. § 5. *n.* 6.

21. Episcopi qui relaxant incendiariis pœnam in cap. *Pessimam*, 23. *q.* 8. suspenduntur ab officio Episcopali per annum Sayrus *lib.* 4. *c.* 12. *n.* 44. Filliuc. *c.* 8. *cit. q.* 9. *n.* 159. Bonac. *loc. cit. n.* 26. Palao *disput.* 4. *punct.* 10. § 5. *n.* 11.

22. Episcopi qui à Synodo Provinciali admoniti à concubinatu non recedunt, suspenduntur ab officio, & beneficio. Trident. *sess.* 27. *cap.* 14. *de Reformat.* Sic Filliuc. *q.* 8. *n.* 158. ubi notat satis esse unam admonitionem, postquam si non statim, & absque morali dilatione tollat occasionem delicti, & scandali, incurrunt suspensionem. Bassæus *n.* 56. Rastellius *loc. cit. pag.* 221. *vers. Secunda est.* Henriquez *lib.* 13. *c.* 36.

Avila

Auila *3.p.disp.5.dub.2.*Suarez *disp.31.sect.5.n.2.*Bonacina *tom.3.disp.3.q.7.punct.4.n.4.* & Palao *disp.4.punct.*10 § 5.*n.*10.

23. Episcopus qui post Episcopatum carnaliter cognoscit illam, quam ante Episcopatum habuit in concubinam, suspenditur ab ordine, *in cap. Habuisse, dist.33.*Hæc tamen suspensio secundum Sayrum *lib.4. c.12.n.43.*Rastellium *art.2.de suspens.loc.cit.* Filliuc. *tr.17.c.8 q.9.n.159.*Palao §.5.*cit.n.*10. & alios, solùm est ferenda.

24. Episcopi, qui conferunt gradum Doctoris, non recepto iuramento priùs expresso *in Clem.Cùm sit, de Magist.* suspenduntur à collatione gradus. Sic Henriquez *lib.13.cap.38.n.3.*Syluest.*verb. Suspensio, n.34.* Rastellius *loc. cit. vers. Septima est*, vbi ex Nauarro *c.27.n.153.vers.Septimò dico*, notant quod facultas concedendi gradum Doctoratus data à Rege, vel Imperatore, quia sæcularis est, suspendi propriè possit, quidquid sentiat Glossa *Clem.Cupientes,col.2.* Et hæc satis circa Episcopos.

---

§. III.

De suspensionibus latis in iure contra Religiosos.

QVÆSTIO XXIV.

Quot, & quæ sunt suspensiones latæ in iure, & in aliis Bullis Pontificum, contra Religiosos?

Respondeo principaliores esse sequentes.

Prima est contra Conuentus, & Capitula, quæ aliquid petunt ob receptionem alicuius in Religionem: ista enim suspenduntur ab officio, & beneficio per Extrauag. *Sanè, de simon.* De qua suspensione Sayrus *lib.4. c.14. n.27.* Viualdus *de suspens. n.45.* Filliucius *tract.17.cap.8.quæst.10.num.161.*Bonacina *disp.3. de suspens.punct.5.§.3.num.3. & §.4.n.1.* Qui notant, Moniales contrà facientes non incurrere has pœnas propter pacta, & conuentiones, quas antè faciunt pro dotibus recipiendarum in commodum earum victum, per priuilegium Clement. VII. Et consequenter neque peccant exigendo pastus, prandia, & alia fieri consueta, quidquid dubitet Viualdus, quia hæc sub dote comprehenduntur, vt notant Filliuc. & Bonac.

2. Religiosi non professi, qui ad sacros Ordines promouentur, sunt suspensi ab Ordinis susceptione, per Bullam Pij V. *Romanus Pontifex 74.* Excipiuntur tamen Patres Societatis IESV, iuxta dicta supra §.2. *n.*10. De qua suspensione Filliucius *tr.17.c.9. quæst.6. n.174.*Bassæus *suspensio 4.n.74.*Bonacina *n.3.*

3. Religiosi, qui absque licentia proprij Prælati initiantur sacris, ipso iure manent suspensi: Henriquez *lib.13.cap.4.n.1.*

4. Religiosi, qui Ordines sacros suscipiunt dum in apostasia permanent, remanent suspensi ab Ordinibus sic susceptis, & ab aliis suscipiendis, donec per Pontificem dispensetur, ex *cap.fin.de apostatis.* Henriquez *loco cit.vers.Secundò.*Suarez *disp.31.sect.6.n.1.* Filliucius *c.9.cit.q.1.n.163.* Bonac. *n.4.* Sanchez *in Decalog.c.8.n.22.*& alij.

5. Religiosi qui recipiunt ad professionem ante expletum annum approbationis, manent suspensi à receptione quorumlibet ad professionem: nec valet professio, cap. *Non solum*, & cap. *Constitutionem, de Regularibus in 6.* De hac pœna Suarez *disp.31. sect.6. n.6.* Filliucius *loc. cit. & n.166.* Henriquez *lib.13. c.40.n.2.in fine.*Saytus *lib.4.c.13. num.13.* Nauarrus *c.27.n.157.*Bonacina *loc.cit.n.2.& tom.3.disp.3.q.8. punct.5.n.12.* Palao *disp.4. punct.10. §.6.n.1.* Qui cum aliquibus probabilius censet, huic suspensioni non subiacere Moniales.

R. P. Leand. de Censuris.

6. Religiosi quicumque, siue mares, siue fœminæ, qui concedunt iura, redditus, vel possessiones Ecclesiarum, Monasteriorum, &c. alicui ad vitam, nisi ex necessitate, vel vtilitate Ecclesiarum, Monasteriorum, &c. & cum consensu Conuentus, si habeant; aut si non habeant, de consensu Prælati superioris, suspensi sunt ab officio, & est inualida concessio, per *Clem. 1. de rebus Eccles. non alien.* Suarez *disp.31. sect.6.n.8.* Nauarr.*c.27.num.157.* Sayrus *lib.4.c.13. n.12.* Henriquez *lib.13.c.4.n.1.* Syluest. Auendaño, Corduba, Perez, & alij penes ipsum, *tract.17.c.9 q.3. n.167.& q.4.n.168.& 169.* Bonac. *disp.3.de suspens. punct.5.§.4.n.5.* Palao *disp.4.cit.§.6.n.3.*

7. Religiosi quicumque, qui decimas quascumque pertinentes ad Parochiam, aut aliam Ecclesiam sibi vsurpant, vel appropriant absque causa, & priuilegio, suspensi manent ab Officio, & beneficio, nisi infrà mensem requisitus, qui habet administrationem non desistat, & intra duos menses satisfaciat. Quod si officia, aut beneficia non habeant, ipso facto excommunicationem incurrunt, ita vt absolui non possint donec satisfaciant. Sic Henriquez *lo. cit. n.3.* Suarez *n.9.* Sayrus *n.10.*Filliucius *n.167.*Bonacina *n.6.* Viuald. *de suspens. n.101.*

8. Religiosi, seu Monachi Benedictini, qui non vtuntur habitu, & vestitu modo ipsis præscripto *in Clem.1.§.Si quis autem, de stat. Monach* sed præsumūt portare sotulares non corrigiatos, & altos, aut caputia non scissa, si fuerint Abbates, aut Priores Abbates nō habentes, à collatione beneficiorum per annum suspenduntur: si fuerint inferiores habentes administrationem aliquam, eâdem per annum priuantur: si verò nullam administrationem habeant, fiunt inhabiles ad illam, vel beneficium intra annum recipiendum. Sic Suarez *disp.31.sect.6.n.10.*vbi circa hanc pœnam aduertit, primò non de omnibus Religiosis, aut Monachis *in d. Clem.* sermonem esse, sed solùm de Monachis S.Benedicti, & ideo non esse extendendam ad alios Religiosos. Secundò aduertit, ad hanc censuram incurrendam requiri præsumptionem, quia in textu dicitur, *Si præsumpserint portare*: iuxta quæ verba requiritur, vt aliquis cum sufficienti aduertentia, & per modum ordinarij habitus, illo vtatur sibi prohibito. Sic etiam Filliuc. *n.167.& 170.* Bonac.*n.14.* Diana *p.5.tr.10.res.44.*

9. Monachi ipsimet nigri, qui venationi, aut aucupationi clamorosæ, vel aliàs cum canibus, aut auibus, ex proposito intersunt, eandem suspensionem, duplicato tamen tempore, hoc est per biennium, incurrunt, *Clem.1.cit.* Nota etiam circa hanc pœnā, quod ab illa excusabitur Monachus, vel ob paruitatē materiæ, vel inaduertentiam, aut bonam fidem, aut ob interessentiam casualem, quia in textu dicitur: *Ex proposito interfuerint.* Sic Suarez, & Filliuc.*locis cit.*Bonac *n.15.* & penes illum Raynerius, Sayrus, Viualdus, & Henriquez, Palao *disp.4.punct.10.§.6.n.8.*& omnes.

10. Religiosi Ordinis Prædicatorum, qui prius consecrantur Episcopi, quàm Ordini resignent libros, & alia quæ tempore promotionis ad Episcopatum habent, incurrunt suspensionem à Pontificalibus Papæ reseruatam. D. Antoninus *3.p. tit.27. de suspens. c.4.* ex quodam priuilegio Clementis IV. Syluest. *verb. Suspensio, n.38.& 39.* Henriquez *lib.13.c.40. n.3.in fine.*Bonac.*n.7.* Palao *loc.cit.n.11.*

11. Prælati Religiosorum, qui infra mensem postquam requisiti fuerint, non satisfaciunt damno illato occasione quorundam excessuum suorum subditorum, suspenduntur absolutè vsque ad debitam satisfactionem. *Clem.1.de priuil.* Sic Henriq. *lib.13 cap.40.n.4.* vbi recenset excessus *in d. Clement.* prohibitos, per hæc verba: Suspenditur Religionis Prælatus, nisi damno satisfaciat, quod aliquis ex suis subditis intulit detrahendo Prælatis in concione, prædicando

indiscretas indulgentias, retrahendo laicos ne ad parochiam accedant, absoluendo sine priuilegio à reseruatis Episcopo, vel Papæ. Et in temporalibus, si impediunt liberam testatoris voluntatem, maximè ne legatum facerent Matrici, aut Parochiæ. At non prohibentur Regulares inducere morientes, vt sponte legent aliquid suo Monasterio, dum indiget, aut reducere in memoriam propriam necessitatem. Vel si debita incerta cum aliorum præiudicio applicet Prælatus sibi, aut Monasterio. Hæc Henriquez, Nauarrus etiam *c.26.n.36.* Suarez *disp.31.sect.6.n.11.* Sayrus *lib.4.c.13.n.11.* Filliuc. *tr.17.c.9.q.4.n.171.* Bonac. *disp.3.cit punct.5.§4.n.8.9.& 10.*

11. Religiosi Confessarij, qui scienter omittunt conscientiam facere pœnitentibus de soluendis decimis, postquam à Rectoribus Ecclesiarum fuerunt de hoc requisiti, suspenduntur ab officio prædicandi ipso facto, donec Pœnitentibus eisdem conscientiam circa eandem rem fecerint, si commodè potuerunt. *Clem. Cupientes, de pœnis.* Sayrus *n.18.* Suarez *n.12.* Bonacina *n.11.* Filliuc. *n.171.*

12. Religiosi coniungentes in matrimonium, vel benedicentes sponsos alienæ parochiæ, absque facultate proprij Parochi, vel Ordinarij, manent suspensi donec ab Episcopo absoluantur, ex Conc. Trid. *sess.24. c.1. de Reform.* De hoc Suarez *disp.31.sect.6.n.14.* Filliuc. *n.173.* Bonac. *n.17.* & nos in simili *supra q.19.*

14. Religiosi qui præsumunt introducere mulieres in Monasteria virorum, suspenduntur ipso facto à diuinis, & priuantur beneficiis, & fiunt inhabiles ad illa, ex Bulla Pij V. quæ incipit, *Regularium* 22. Filliuc. *n.174.* Bonac. *n.18.* Bassæus *n.75.* Palao *disp.4. punct. 10.§.6.n.9.*

QVÆSTIO XXV.

An Suspensus mortaliter peccet violando suspensionem?

RESpondeo tanquam certum: Peccare mortaliter ex suo genere, quia in re graui violat præceptum Ecclesiasticum. Notanter dixi, *Ex suo genere,* quia ratione paruitatis materiæ potest à mortali excusari, vt si Suspensus ab ingressu Ecclesiæ, paruo tempore commoretur in Ecclesia dum recitantur diuina officia. Sic omnes, Nauarr. *c.27.num.163.* Henriquez *lib.13. c.33.n.1.* & penes ipsum *lit.A,* Syluest. & Couarr. Auila *3.p.disp.2.dub.2.* & apud ipsum Ledesma *2.p.4. q.26.art.2.* Sayrus *lib.4.c.11.num.8.* Suarez *disp.27. sect.1.* Filliuc. *tr.17.c.10.q.1.n.1.* Bonac. *disp.3. de Suspens. punct.4.n.1.* An verò in aliquo casu possit Suspensus non toleratus licitè administrare Sacramenta, patet ex dictis *de excommun.* & *de censur. in commun.*

An autem Suspensus violans suspensionem fiat irregularis, dicetur *infrà tract. de irregularitate.*

DISPVTATIO V.

De Absolutione à Suspensione.

QVÆSTIO PRIMA.

An Suspensio lata ad certam tempus, v.g. per mensem, *vel sub conditione, v.g.* donec satisfeceris, *eo tẽpore elapso, vel facta satisfactione, cesset Suspensio sine noua absolutione?*

NEgandum videtur, quia excommunicatio lata cum hac conditione, *donec satisfeceris,* non cessat posita satisfactione, sed adhuc auferenda est per absolutionem, vt constat ex dictis *supr. de excommun. disp.11.q.5.* ergo idem videtur dicendum de suspensione.

Sed hac paritate non obstante, alij communiter affirmatiuè respondent. Quia, inquiunt, sicut prohibitio non extenditur vltra intentionem prohibentis: ita nec extenditur suspensio. Sic Nauarr. *c.27.n.161.* qui testatur esse communem sententiam. Henriquez *lib.13.c.35.n.2.* vbi sic ait: Suspensio ad certum tempus à iure, vel ab homine, eo finito, tollitur absque alia absolutione. Quod si per annum fuit suspensus, hic possit celebrare in vltimo die anni bissextilis. Ita Henriquez, & penes illum *lit. X,* Syluest. Couarr. Angel. Armilla, Bern. Diaz, Perez, & alij. Suarez *disp. 29. sect.1.n.1.* Tolet. *lib.1.c.46.* Filliuc. *tr.17.c.3.q.7. n.48.& c.4.q.7.n.67.& 71.* Ægid. *disp.15.n.30.* Bonac. *disp.3. de Suspens. punct. vltimo, n.1.* Qui ad rationem dubitandi respondet negando consequentiam; quia ita in praxi receptum est in suspensione, & interdicto, non verò in excommunicatione.

Sed ego distinctiùs respondeo dicendum: Non cessare ex vi iuris, sine noua absolutione, benè tamen ex vi consuetudinis, vbi legitimè introducta fuerit, vt constat ex dictis *disp.11.q.5.cit.*

QVÆSTIO II.

An Suspensio hæc, si lata sit à iure ad certum tempus, possit auferri ab Episcopo ante tempus completum?

AFfirmant Panormit. (apud Auilam) in cap. *Tam ex litteris, de testibus, n.5.* quamuis oppositum expressè sentiat in cap. *Quàm sit graue, de excessib. Prælat.* Vnde

Absolutè tanquam quid certum respondeo: Non posse auferri ab Episcopo, sed à solo Papa. Ratio est, quia tollere hanc suspensionem ante elapsum tempus, esset dispensare in iure, quo talis suspensio lata est, quod nulli conceditur, nisi soli Papæ. Sic Palud. Syluest. Angel. Henriq. Bern. Diaz, & Couar, quos citat, & sequitur Auila *3. parte, disp.6. dub.1. concl.3.& concl.7.* Corneio *disp.5. de Suspens. dub.1. vers. Si roges.* Suar. *disp.29. sect.1.n.16.* Sanchez *lib.3. de Matrim. disp.52.* Palao *disp.4. punct.9.n.2.* & alij.

QVÆSTIO III.

An saltem possit Episcopus absoluere à Suspensione lata à iure, etiamsi reseruata sit Papæ, si proueniat à delicto occulto?

REspondeo posse in hoc casu. Quia ita concessit Conc. Trident. *sess.24. c.6.* vt constat ex dictis *tr.2. de excommun. q.41.& sequent.* Sic Auila *loc. cit.* ibi: Limitanda tamen hæc conclusio post Concilium Trident. quando suspensio imposita est propter delictum occultum: tunc enim potest Episcopus absoluere, etiam ante impletum terminum. Ita ille. Et penes ipsum Henriquez, & Syluester. Corneio etiam *loc. cit.* Bonac. *disp.3. punct. vlt.& n. vlt.* Palao *disp.4. de Censur. punct.9.n.7.* Layman. *lib.1.tr.5.p.3.c.4.* & alij penes ipsos.

QVÆSTIO IV.

An à Suspensione lata à iure simpliciter, & absolutè, absque eo quod reseruata sit Papæ, possit Episcopus absoluere?

NEgant ex parte apud Auilam Syluester, Panormit. & Felinus, necnon Henriquez *lib.14. c.20. n.4.*

n.4. in fine, quatenus docent, non posse Episcopum absolvere à suspensione, quando hæc est imposita propter delictum majus adulterio, benè tamen quando est imposita ob adulterium, aut ob alia delicta adulterio minora, vt sunt venatio, ludus aleæ, vinolentia, *&c.* Ita etiam Filliuc. *tract.17.c.4.q.6.n.68.*

Sed absolutè, & absque vlla limitatione respondeo: Posse, quia eo ipso quod conditor iuris non reseruauit sibi absolutionem suspensionis, eo ipso concessisse videtur aliis facultatem habentibus, vt ab illa absoluant, vt de excommunicatione diximus *suprà*, & probauimus ex cap. *Nuper, de sentent. excommun.* ergo possunt Episcopi absoluere à dicta suspensione, necnon & Abbas, & alij Religionum Prælati qui habent iurisdictionem quasi Episcopalem. Sic Auila *3.p.disp.6. concl.1.* & penes illum Glossa *in Clem.1. de hæret. §.penult. verb. Excommunicationis*, & cap. *Cupientes, §. Cæterùm, verb. Suspensus, de elect. in 6.* Sic etiã Sayrus *lib 4.cap.16.n.24.* Suar. *disp.29.sect.1.n.19. & 20.* & Cornejo *de suspens. disp.5. dub.1. dicto 1.* & Palao *disp.4. punct.9.n.4.* & alij plures penes ipsum.

QVÆSTIO V.

An à Suspensione lata simpliciter in pœnam possit quis absolui per Bullam Cruciatæ?

REspondeo posse, quia in Bulla huiusmodi habetur, quod possit quis absolui à quacunque censura Ecclesiastica: at sic est, quod suspensio est verè censura, vt patet ex dictis suprà *tract.1. disp.1.q.3.* ergo. Sic Auila *loc. cit. dub.2.* Cornejo *loc. cit. dicto 3.* & Filliuc. *c.4. cit. quæst.6.n.68.* per hæc verba: Dico secundò, si loquamur de potestate delegata, si est data alicui per priuilegia, consulantur illa; si enim dicant, vi eorum posse quempiam ab omni censura Ecclesiastica, sic poterunt etiam à suspensione tales priuilegiarii: Sic per Bullam Cruciatæ possunt ex communi apud Auill. *(lege Auilam) 3.p.disp.6.dub.2.* & etiam per Iubileum. Si item suspensio est ab homine, ab eo solo tolli potest, qui eam tulit, superiore eius, successore, & aliis, de quibus suprà in materia de censuris, & excommunicatione. Hucusque Filliucius. Legantur Cornejo *loco cit. dub.2. in fine*, vbi idem docet loquendo de suspensione lata ab homine, nempe neminem posse ab ea absoluere, nisi qui eam tulit, aut eius successor, aut superior: vnde tolli potest per Bullam Cruciatæ, cum sit priuilegium à supremo omnium Pastore concessum.

QVÆSTIO VI.

An in absolutione Suspensionis requirantur verba determinata?

REspondeo non requiri, vt constat ex dictis suprà de absolutione excommunicationis. Nihilominus est necessaria aliqua forma, quæ sufficienter declaret effectum; vnde vsitata apud viros doctos hæc est: *Ego te absoluo à vinculo suspensionis, quam incurristi, & restituo te ad executionem tui numeris, vel Ordinis, vel ad tuum beneficium.* Sic ex Angelo, Tabiena, Syluestro *verb. Absolutio*, Nauarro *cap.27.num.101.* & aliis docet Suarez *disp.29. sect.3.n.1.* Auila *p.3. disp.6 dub.4.* Bonac. *disp.3. punct. vltimo, n.2.* ex Valentia, Rodriguez, Filliucio, & Palao *loc. cit.* Qui notant, quod quando dubia est suspensio, tunc præstanda sit absolutio, non absolutè, sed hac conditione, si teneris vinculo suspensionis, ego te absoluo, *&c.*

QVÆSTIO VII.

An in absolutione Suspensionis sit necessarium exprimere causam, ob quam contracta est?

AFfirmatiuam partem insinuare videtur Auila *loc. cit.* eo quod hanc formam ad absolvendum à suspensione constituat, nempe: *Absolvo te à vinculo suspensionis, quam incurristi ob hanc, vel illam causam, & restituo te pristinæ executioni.* Auilæ consonat Palao *loc. cit.*

Sed absolutè respondeo: Non esse necessarium. Quia vt ait Suarez, ad indicandum effectum absolutionis, qui est tollere suspensionem, non oportet exprimere causam suspensionis; nam hoc extrinsecum est. Et ideò in absolutione generali, quam solemus ad cautelam dare ab omni vinculo suspensionis, nullam explicamus causam: quando autem absolutio est alicuius suspensionis particularis, vt ad illam determinatè dirigatur absolutio, sufficit intentio absoluentis, quamuis in verbis non fiat determinatio per explicationem causæ. Sic Suarez *disp.29. sect.3. n.1.* Bonac. *loc. cit. n.3.* & alij. Et constat ex dictis de absolutione censurarum. Ex quibus dictis ibidem constat, quod in delictis grauibus petendum sit iuramentum de obediendo Ecclesiæ, ante absolutionem suspensionis, necnon satisfactio sufficiens, & cautio. Quod & notant Bonac. & Auila *loc. cit.* & Filliuc. *tract.17. cap.4. in fine.*

TRACTATVS QVINTVS
DE INTERDICTO,
Tertia Censuræ Specie.

DISPVTATIO I.
De Essentia, & diuisione Interdicti.

QVÆSTIO PRIMA.
Quid sit Interdictum secundùm se?

ESPONDAO quod est *Censura Ecclesiastica prohibens vsum quarumdam rerum diuinarum, vt fidelium communem, & quatenus est vsus talium rerum.* Hæc definitio colligitur ex cap. *Non est vobis, de sponsal.* & ex cap. *Quod in te, de pœnit. & remiss.* Eamque tradunt Sotus *dist.* 22. *q.* 3. *art.* 1. Suatez *tom.* 5. *disp.* 32. *sect.* 1. *n.* 3. & 4. Filliuc. *tr.* 18. *c.* 1. *quest.* 2. *num.* 3. Cornejo *tract.* 5. *de Censur. quæst.* 4. *disp.* 1. *in principio.* Legantur etiam Auila *p.* 5. *disp.* 1. Navarr. *c.* 27. *à num.* 164. Henriquez *lib.* 13. *à cap.* 41. Couarr. *in cap. Alma mater p.* 2. *per totam.* Bonacina *de Censuris, disp.* 5. Reginaldus *lib.* 32. *tract.* 3. *cap.* 25. Alterius *tom.* 2. *tract. de Interdicto, disp.* 1. *c.* 1. Palao *de Censuris, disp.* 5. *n.* 2. Hurtad. *tract. de Interdicto, difficult.* 1. Ægidius *disp.* 18. *dub.* 1. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 4. *c.* 1. & alij.

QVÆSTIO II.
An interdictum in communi rectè dividatur in Interdictum Locale, Personale, & Mixtum ex vtroque?

NEgat Henriquez *lib.* 13. *cap.* 42. *n.* 3. cum aliis, per hæc verba: Diuiditur Interdictum in locale tantum, & purè personale: & quidam addunt mixtum ex locali, & personali, quod alij omittunt. Nempe *(addit in margine, lit. M.)* Palud. *q.* 8. *art.* 4. *argum.* 3. Soto, Angel. *interdict.* 1. *q.* 1 quia Mixtum sub aliis includitur, nec est de illo specialis ratio, vt benè Navarr. *num.* 166. Hæc Henriquez. Cuius sententiam amplectitur Suarez *disp.* 32. *cit. sect.* 1. *n.* 3. necnon Alterius *disp.* 1. *cit. cap.* 3. *col.* 1. cum aliis docentibus, Interdictum solùm esse duplex, nempe locale, & personale. Quia de his solùm fit mentio in cap. *Præsenti*, cap. *Si sententia*, & cap. *Si ciuitas, de sentent. excommun in* 6.

Sed nihilominus cum communi sententia respondeo: Rectè diuidi in dictas tres species; quia reuera vltra interdictum locale, quo directè interdicitur locus; & interdictum personale, quo interdicitur persona, datur aliud, quod continet locale, & personale, quo locus, & personæ simul interdicuntur; quod verè est vnum tertium coalescens ex vtroque dicto, indiuisibiliter contra locum, & personam latum, quod ideò dicitur mixtum. Quod virtute in textibus adductis continetur. Sic in primis Nauarrus *loc. cit.* ab Henrico pro sua sententia. Tolet. *lib.* 1. *c.* 51. *num.* 3. Sylvester, & Tabiena apud Alterium. Filluc. *tr.* 18. *c.* 1. *q.* 3. *n.* 4. Bonac. *de Interdicto, punct.* 1. *n.* 2. Auila *p.* 5. *disp.* 1. *dub.* 1. Reginald. *c.* 25. *cit. n.* 3. Hurtadus *tract. de Interdicto, diff.* 2. Cornejo *de Interdicto, disp.* 1. *in princip.* Bauny *tract.* 9. *de Interd. quæst.* 1. Bassæus *verb. Interdictum* 1. *n.* 1. Vivald. 2. *p. tract. de Interd. n. mihi* 119. & 123.

QVÆSTIO III.
Quid sit Interdictum locale?

REspondeo dicendum, quod est *censura Ecclesiastica, qua immediatè, & directè interdicitur aliquis locus, ne in eo celebrentur diuina officia, nisi modo præscripto à iure.* Et consequenter, & indirectè interdicuntur personæ in eo loco facere, vel audire diuina officia. Sic omnes. Auila *disp.* 1. *cit. dub.* 1. *concl.* 1. his verbis. Interdictum purè locale est quando tantùm interdicitur locus, ne in eo audiantur officia diuina, itavt nec cives, nec exteri possent ibi audire diuina: at verò quæcunque personæ non interdictæ poterunt ea audire in alio loco non interdicto. Sic ille. Vivaldus, Filliuc. Bonacina, Cornejo, Bassæus *locis cit.* & alij omnes.

QVÆSTIO IV.
An Interdictum locale rectè & adæquatè diuidatur in generale, & speciale?

NEgant Angel. *verb. Interdictum* 1. *n.* 1. & *Interdict.* 2. *in principio*, vbi Interdictum locale esse triplex, per hæc docet verba: Interdictum locorum, aliud generale, vt cum interdicitur Regnum, vel Prouincia, vel Diœcesis. Aliud speciale, vt cum interdicitur Civitas aliqua, Castrum, vel Villa. Aliud singulare, vt cum interdicitur certa Ecclesia, vel Capella, &c. Ita Angel. cuius sententiam tenet etiam Bauny *tract. de Interd. q.* 1. *vers. Diuiditur autem, & vers. Interdictum generale.*

Sed cum communi sententia Doctorum respondeo dicendum: Rectè, & adæquatè diuidi Interdictum in generale, & speciale, seu (vt alij loquuntur) in universale, & particulare. Colligitur ex cap. *Præsenti, de sent. excommun. in* 6. & cap. *Cùm in partibus, de verb. signif.* vbi de duplici hoc Interdicto, nempe generali, & speciali, fit mentio. Nec alibi in iure insinuatur illud tertium interdicti genus, quod adstruunt Angel. & Bauny: ergo. Igitur Interdictum locale generale, seu vniversale est, quo interdicitur Regnum, vel Provincia, vel Diœcesis, vel Civitas, Villa, vel Castrum, vt dicitur in d. cap. *Cùm in partibus*, & notat *ibi* Glossa. Speciale verò, seu particulare, est quo interdicitur aliqua dumtaxat Ecclesia, vel aliquæ. Sic Sylvester *verb. Interdictum* 1. *q.* 3. Sotus *loc. cit. art.* 1. *col.* 4. Navarrus *c.* 27. *num.* 166. & Covarr. *in cap. Alma mater, p.* 2. §. 1. *n.* 9. quos citat, & sequitur Avila *p.* 5. *disp.* 1. *dub.* 1. *concl.* 6.

Suarez

Suarez *disp.* 32. *sect.* 2. *n.* 4. Filliuc. *tr.* 18. *c.* 1. *q.* 3. *n.* 5. Bonac. *punct.* 1. *cit. n.* 4. Cornejo *disp.* 1. *de Interd. dub.* 1. *q.* 2. Henriq. *lib.* 13. *c.* 41. *n.* 3. Ægidius *disp.* 17. *dubio* 1. *n.* 3. Palao *de Censur. disp.* 5. *puncto* 1. *n.* 3. & alij.

QVÆSTIO V.

An Interdictum, quo omnes Ecclesiæ alicuius Regni, Prouinciæ, aut Ciuitatis, &c. interdicuntur, sit Interdictum generale, casu quo non vniuersaliter omnis locus dicti Regni, Prouinciæ, &c. sit interdictus?

AFfirmare videtur Sotus *dist.* 22. *q.* 3. *art.* 1. *col.* 4. his verbis: Generale enim Interdictum loci est, quando interdicitur totum Regnum, vel tota Ciuitas, vel Castrum. Dicitur enim generale, quia nulla Ecclesia excipitur, vt colligitur ex cap. *Cum in partibus, de verb. signif.* Interdictum speciale loci est quando aliqua Ecclesia, vel Ecclesiæ Ciuitatis, vel Castri interdicuntur, & non omnes. Ita Sotus. Cuius sententia cur non sit admittenda, ignorat Viuald. *de interd. n.* 130. eidemque fauet Syluest. *verb. Interdictum* 1. *q.* 5.

Sed probabiliùs respondeo: Tale Interdictum potiùs esse dicendum speciale, aut particulare, quàm generale, aut vniuersale. Quia probabilius est, quod vt locus dicatur generalis, duo genera locorum continere debet, nempe & locum sacrum, seu cultui diuino dicatum, vt sunt Templa & Ecclesiæ, & locum profanum, & consequenter vt interdictum locale sit generale, vtrumque locum debet comprehendere: ergo si non interdicitur totus locus vniuersalis, quantum ad vtrumque genus loci, sacri scilicet, & non sacri, vt supponit quæstio, quamuis interdicantur omnes Ecclesiæ Ciuitatis, aut Regni, vel etiam totius Mundi, si non interdicatur tota Ciuitas, totum Regnum, vel tota Prouincia, aut totum Castrum, tale interdictum non erit generale, sed speciale. Sic colligitur ex cap. *Cum in partibus, cit.* & ex illo docent D. Anton. 3. *p. tit.* 26. *c.* 2. §. 1. Nauar. *c.* 27. *n.* 166. Henriq. *lib.* 13. *c.* 41. §. 3. Couarr. *in c. Alma mater, p.* 1. *c.* 1. *n.* 9. Philip. Franc. & Calderin. quos citat, & sequitur Alterius *de interd. disp.* 1. *c.* 4. *dubit.* 3. Auila *p.* 5. *disp.* 1. *dubio* 1. *vers. Sequitur* 2. Suarez *disp.* 32. *sect.* 2. *n.* 10. Sayrus *lib.* 5. *c.* 2. *n.* 13. Ægidius *disp.* 17. *n.* 14. Bonacina *puncto* 1. *n.* 8. Filliucius *tract.* 18. *q.* 3. *n.* 5. Cornejo *de interd. disp.* 1. *dubio* 1. *q.* 2.

QVÆSTIO VI.

An etiam Interdictum positum in vna Parochia Ciuitatis, vel Oppidi, in quo sunt plures Parochiæ, sit item dicendum speciale, & non generale?

AFfirmat Couarru. *numero* 9. *citato*, & penes illum Abbas, Calderin. & Nicolaus Plouios, & alij. Quorum sententiam sequitur Auila *parte* 5. *disputatione* 1. *dubio* 1. *versu, Hinc sequitur*, sic eam probans. Nam Interdictum locale generale ideò dicitur, quia totum aliquod sine exceptione comprehenditur: Parochia verò, quando sunt plures in oppido illo, non potest dici totum, sed pars: nec locus Parochiæ deputatus potest dici locus vniuersalis, sed particularis: ergo non est interdictum generale, sed speciale. Tenet etiam hanc partem Alterius *de interdict. disputatione* 1. *capite* 4. *dubitatione* 1. *columna* 2. *dicto* 3. Bonacina *disputatione* 5. *de interd. puncto* 1. *num.* 7. Qui pro sua sententia citat Henriquez. Sed malè, *vt infra.*

Sed distinctiùs respondeo dicendum, quod non sit speciale, sed generale, si nomine Parochiæ non intelligatur sola Ecclesia Parochialis, aut templum, sed etiam totus districtus localis, & profanus, ubi Parochiaoi habitant; quia tunc cum nemini liceat intra ambitum totius districtus Parochiæ Diuina celebrare, aut audire, nec intra, nec extra Ecclesiam, dicendum est id euenire ob interdictum generale, cum hoc habeat in eo casu obiectum, vt sic dicam, collectiuum, & illud respiciat tanquam totum quoddam quod generaliter prohibet. Nec obstat, quod illud sit pars Ciuitatis, vel oppidi, quia id accidentarium est ad rationem generalis interdicti. Sic Nauar *c.* 27. *num.* 166. Henriquez *lib.* 13. *c.* 41. *num.* 3. ubi ita ait: Imò & quando interdicitur tota Parochia, videtur generale, quamuis quidam negent, quia iure non exprimitur. Sed falsò id negant, addit *in marg. lit. Q.* Vgolin. *rubr.* 5. *de interd. cap.* 6. Suarez *disp.* 32. *sect.* 2. *n.* 7. Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 1. *q.* 3. *n.* 5. Corneio *dub.* 1. *citato, quæstione* 2. *versic. Infero* 2. Ægidius *n.* 16. Palao *disputatione* 5. *puncto* 1. *n.* 4. qui malè citat Bonacinam pro se. Qui omnes contrà dicunt casu quo nomen Parochiæ sumatur pro templo solo, Ecclesiæ Parochialis, quia tunc interdictum dicendum erit speciale, & non generale.

QVÆSTIO VII.

An si interdicatur hæc Ciuitas, excepta una, vel altera Ecclesia, sit etiam dicendum interdictum generale?

NEgare videntur Glossa *in cap. Cum in partibus, de verb. significat. verb. Nomine terræ*, & ibi Abbas, Syluest. etiam *verb. Interdictum, q.* 3. *vers. Vnde dicitur*, & Plouius *tractatu de interd. in principio, n.* 2. quatenus docent de ratione interdicti generalis esse, ut nullus locus, aut Ecclesia excipiatur.

Sed probabiliùs longè respondeo dicendum, etiam esse interdictum generale, & non speciale. Ratio est, quia ad interdictum speciale, seu particulare requiritur, ut aliquis particularis locus, seu Ecclesia interdicatur, ut etiam concedunt Glossa, & alii authores citati: at sic est, quod quando interdicitur tota Ciuitas quibusdam particularibus Ecclesiis exceptis, non interdicitur aliquis particularis locus, sed tota Ciuitas: ergo tale interdictum non erit speciale, sed generale. Patet, quia particularis exceptio illarum Ecclesiarum non tollit absolutam generalitatem, cum simpliciter sit verum dicere, talem Ciuitatem esse interdictam. Sic Suarez *disp.* 32. *sect.* 2. *n.* 9. Alterius *disp.* 1. *de interd. c.* 4. *dub.* 1. Bonac. *punct.* 1. *n.* 6.

QVÆSTIO VIII.

An interdicta aliqua Ciuitate, interdicantur etiam Suburbia, locaque ei contigua?

REspondeo tanquam certum; Interdici etiam. Quia ita definiuit Bonifac. VIII. *cap. Si Ciuitas, de sent. excommun. in* 6. his verbis, *Si Ciuitas, Castrum, aut Villa subiciantur Ecclesiastico interdicto, illorum Suburbia, & continentia ædificia eo ipso intelligi volumus interdici.* Sic Pontifex. Qui & teddit rationem huius decisionis, *Nam licèt prædicta* (id est Ciuitas, Castrum & Villa, ex propria significatione) *videantur alias murorum ambitu terminari, hoc tamen casu, ne vilipendi valeat sententia interdicti, quod fieret, si posset in ipsorum Suburbiis, vel continentibus ædificiis licitè celebrari, &c.* Vnde sic docent omnes. Nauat. *c.* 27. *n.* 167. Angel. *Interdictum* 2. *n.* 3. Syluest. *eod. verb. n.* 5. Couar. *in cap. Alma mater, part.* 2. §. 1. *n.* 8. *vers. Decimò ex his.*

Toletus *lib.1.c.51.n.5.* Abbas, Felin. Ancharan. Franc. Gemin. Calder. quos affert, & sequitur Alterius *disp.1. c.4.col.6.vers. Sit igitur conclusio indubitata.* Suarez *disp.32.sect.2.n.23.* Auila *p.5.disp.1.dub.3.* Filliucius *tr.18.c.8. quaest.4.n.8. & 9.* Ægidius *disp.17. dub.1. n.18.* Bonacina *punct.1.n.29.* Bauny *tr.9.de interd. q.4.* Cornejo *dub.1.cit.q.3.* & Palao *disp.5.punct.4.n.1.*

QVÆSTIO IX.

An casu quo suburbia, aut loca contigua ciuitatis interdictæ pertineant ad alteram diœcesim, aut alium Dominum, propter cuius culpam ciuitas est interdicta, tunc interdicta ciuitate sint etiam interdicta suburbia, &c.

NEgat Anchar. in cap. *Si ciuitas, cit. n.5.* cuius sententiam esse probabilem, & satis, apertè insinuat Bauny statim citandus.

Sed probabiliùs longè respondeo: Etiam in proposito casu suburbia interdicta manere, non vi authoritatis Episcopi, si ea ad aliam diœcesim pertineant, cùm nullam in eam, sed in suam dumtaxat iurisdictionem habeat, sed vi iuris communis, quod in dicto cap. *Si ciuitas, citato*, statuit vt interdicta ciuitate, interdicta quoque suburbia intelligantur, ne interdicti vis omnino pereat, populo liberum accessum habente ad suburbia sacrorum causa. Sic communiter omnes. Couar. *in cap. Alma, part.2. §.1. num.8.* Francus, Syluester, Felinus, & Calder. quos affert, ac sequitur Alterius *disput.1.cap.4.col.8. pag. mihi 293.* Qui id probat etiam à simili his verbis; Et quemadmodùm si ciuitas pertineret ad duos Dominos, media pars ad vnum, & media ad alterum; & nihilominus si interdicatur propter delictum alterius Domini tantùm, tota intelligitur interdicta; ita dicendum est de suburbiis, & continentibus ædificiis, quamuis sint alterius iurisdictionis, quia interdictum complectitur etiam Innocentes. Sic ille. Suarez etiam *disp.32. sect.2. num.23. & 24.* Sayrus *lib.5.c.3.n.7.* Armilla, Archidiac. Palud. & D. Anton. quos citat, & sequitur Henriquez *lib.13.cap.42.n.4. in corp. & in marg. lit. L.* Auila *part.5.disp.1.dub.3. conclus.2. & 3.* Bonacina *disp.1.punct.1.n.20.* Bauny *tr.9.q.4.dicto 1.vers. Quid si suburbia.* Cornejo *dub.1. cit. quaest.3.vers. Quid si suburbia, & vers. Sed quid.* Filliucius *tr.18.c.1.quaest.4.n.8. & 9.* Palao *de Censuris; disp.5.punct.2.§.c.n.1.* & communis.

QVÆSTIO X.

An item interdicta ciuitate per Interdictum locale generale, intelligantur etiam interdictæ Religiosorum exemptorum Ecclesiæ?

NEgandum videtur, eo quòd Episcopi in personas exemptas, & consequenter in earum Ecclesias ius nullum habent: ergo.

Sed vt certum respondeo: Etiam intelligi interdictas esse. Quia ita colligitur ex d. cap. *Si ciuitas*, & definitur in Trident. *sess.25.de Regularib.c.12. & 12.* his verbis: *Censuræ, & interdicta, nedum à Sede Apostolica emanata, sed etiam ab Ordinariis promulgata, mandante Episcopo, à Regularibus in eorum Ecclesiis publicentur, atque seruentur.* Ex quibus constat ad rationem dubitandi. Dicendum enim, non ab Episcopis, sed à Pontifice Romano Religiosorum Ecclesias interdicta in hoc casu subiici, ne vilipendi valeat sententia interdicti. Sic omnes. Nauarr. *in Man. Hispan. c.27. n.80. & in Latin.190.* Palao, Henriquez, Auila & Cornejo *loc. cit.* Suarez *n.26.* Filliucius *n.10.* Bonacina *n.21.* Bauny *q.3.pag.398.* Alterius *c.4.cit.column.9.vers. Ob eandem rationem*, ubi id limitat, nisi aliàs aliqua Ecclesia Regularium sit specialiter exempta ex priuilegio Papæ, vt non intelligatur interdicta interdictâ Ciuitate ab Episcopo generaliter, quod clarum est.

QVÆSTIO XI.

An deinde possit Episcopus interdicere Ecclesias Regularium Interdicto speciali locali, sicut potest Interdicto generali?

REspondeo tanquam certum: quod non possit. Idemque licèt speciali interdicto interdicat Episcopus omnes Ecclesias Ciuitatis, tale interdictum non extenditur ad Ecclesias exemptas, quia hæ specialiter interdici nequeunt, nisi ab illis Prælatis, quibus subiectæ sunt, quia alius non habet directam iurisdictionem in illas, neque aliàs per consecutionem, aut aliam iuris interpretationem illam obtinet. Sic Henriquez, Suarez, Auila, Alterius, Bonacina, Filliucius *loc. cit.* & alij.

QVÆSTIO XII.

An interdicta Ciuitate, aut Diœcesi Interdicto generali, intelligatur interdicta Ecclesia Cathedralis?

NEgat Couarruuias *in c. Alma mater, part.2. §.5. in fine*, & penes ipsum Ioan. Staphileus *de litteris gratiæ, & iust. fol.256.* scribens: Cathedralem Ecclesiam nusquam censeri interdictam, etiamsi in totam diœcesim, & in omnes Ciuitatis Ecclesias sit interdictum decretum, ex ratione textus elegantis in cap. *Quamuis, §. Quamquam, de prebend. in 6.* quasi ille textus probans in litteris ad beneficia Ecclesiastica non contineri Ecclesiam Cathedralem appellatione Ecclesiarum Ciuitatis, aut Diœcesis, in qualibet odiosa dispositione itidem locum obtinere, &c. Ita Couarruuias. Quem citat, & sequitur Henriquez *lib.13. cap.42. num.1.* & Syluester, & Rosella penes ipsum.

Sed vt certum respondeo: intelligi etiam interdictam Ecclesiam Cathedralem, vnà cum omnibus aliis Ecclesiis. *Primò*, quia quando interdicitur Ciuitas per interdictum generale, interdicuntur omnia loca particularia, quæ intra terminos, & fines totius Ciuitatis clauduntur, vt suprà est habitum: at sic est, quod Ecclesia Cathedralis est primaria pars, imò & caput Ciuitatis interdictæ: ergo. *Secundò*, quia aliàs eneruaretur vis interdicti, si in dicto casu Ecclesia Cathedralis non esset interdicta, quæ est ratio textus in cap. *Si Ciuitas.* Patet, quia tunc audiri diuina Officia, & administrari possent Sacramenta in Ecclesia Cathedrali: ergo, &c. Sic Suarez *disp.31. sect.2.dub.3. num.22.* dicens, esse quoad hanc partem, falsam oppositam sententiam. Alterius *disput.1. cap.4.columna 11.pagina 294.* dicens id esse certum. Palao *disp.5.punct.2.§.1 num.3.* Bonac. *tom.1.disp.5. punct.1.n.7.* Sayrus *lib.5. .13.n.10.* & alij. Ad fundamentum contrariorum statim respondebit Suarez.

QVÆSTIO XIII.

An item casu quo speciali Interdicto, sub generali tamen nomine, interdicantur omnes Ecclesiæ Civitatis, interdicta etiam censeatur Ecclesia Cathedralis?

NEgat, & à fortiori, Covarruvias *loc. cit.* cui adhæret Alterius *loc. citat. col.* 12. *pag.* 293. *dicto* 3. Quia, inquit, quamvis Ecclesia Cathedralis sit pars præcipua, imò & caput aliarum Ecclesiarum Civitatis, & sub genere Ecclesiarum intelligatur; tamen in odiosis non venit nomine communi Ecclesiarum: ergo interdictis Ecclesiis Civitatis simpliciter, non videtur interdicta Ecclesia Cathedralis. Ita etiam Henriquez cum aliis citatis *suprà*.

Sed probabiliùs respondeo, adhuc in casu assignato censeri etiam interdictam Ecclesiam Cathedralem. Quia oppositum non habet fundamentum in jure, & aliàs pugnat cum verborum proprietate. Patet. Nam ex illo cap. *Quamvis*, quod pro se adducit Covar. potiùs probari potest nostra sententia, quàm sua, per argumentum ab speciali, ut benè vidit Suar. nam ibi dicitur: *Quanquam sub nomine Ecclesiarum Civitatis includatur aliàs Ecclesia Cathedralis.* Et postea dicitur: *Propter ipsius honorem nolumus hoc casu includi*, scilicet in speciali casu illius textus, nimirum ut cum alicui fit gratia, ut de aliquo beneficio provideatur in aliqua Ecclesiarum Diœcesis, vel Civitatis, tunc non comprehendatur Cathedralis: ergo extra illum casum, & si qui sunt alij expressi in jure, semper comprehenditur. Casus autem Interdicti nullibi est exceptus: ergo ex illo textu potius colligi debet, comprehendi Cathedralem Ecclesiam sub illa generalitate in sententia interdicti. Hucusque Suarez *num.* 12. *citato*.

QVÆSTIO XIV.

An interdicta tota Diœcesi, maneat interdicta Civitas, quæ est caput eius, & consequenter Ecclesia Cathedralis, unà cum aliis, quæ sunt in Civitate?

NEgant Covarruvias *loc. cit. n.* 4. Bonac. *tom.* 1. *disp.* 5. *punct.* 1. *num.* 11. & Alterius *loco* item *cit. col.* 11. *pag.* 294. *dicto* 2. ex fundamento nuper adducto, & rejecto. Vnde

Probabiliùs respondeo, manere interdictam Civitatem, & consequenter Ecclesiam Cathedralem, & omnes alias, ut constat ex ratione suprà allata, & docet Suarez verbis relatis *quæst. antecedenti*, & benè, inquit Palao, cum Diœcesis ex Civitatibus, villis, & pagis coalescat. Sic ille *disp.* 5. *punct.* 2. §. 1. *n.* 4.

QVÆSTIO XV.

An interdicta Ecclesia, intelligantur interdicta Capella, & Cœmeteria contigua Ecclesiæ?

REspondeo tanquam certum, intelligi. *Primò*, quia in toto partes includuntur. *Secundò*, quia ita definitum fuit in cap. *Si Civitas, cit.* his verbis: *Si sit Ecclesia Interdicto supposita, vel subjecta, nec in capella eius celebrari, nec in Cœmeterio ipsius eidem Ecclesiæ contiguis, poterit sepeliri; secus si ei contigua non exiftant.* Sic Bonifac. VIII. Et sic etiam cum eo omnes. Navarrus *c.* 27. *n.* 167. Vgolinus *c.* 30. *n.* 2. Henriq. *lib.* 13. *c.* 42. *n.* 4. Suarez *disp.* 32. *sect.* 2. *n.* 27. Filliuc. *tract.* 18. *q.* 4. *n.* 12. Ægidius *disp.* 17. *num.* 29. Avila *part.* 5. *disp.* 1. *dub.* 3. *conclus.* 4. Bonac. *punct.* 1. *de Interd. n.* 12. Alterius *disp.* 1. *de Interd. c.* 4. *col.* 14. ubi ex Glossa *in d. cap. Si Civitas, verb. Contigua*, docet contigua dici ea, quorum extrema se contingunt, aut sunt simul. Ex quo constat, quod quando inter Ecclesiam & Cœmeterium, vel Capellam nullus alius locus interponitur, nisi solus paries, dicuntur contigua, quia extrema sunt simul, quando verò, inter parietem Ecclesiæ, & parietem Cœmeterij, aut Capellæ intercedit aliquis locus medius vacuus, vel plenus, quantumvis exiguus, tunc non dicuntur contigua, sed vicina, & adhærentia, quia non se tangunt; & tunc interdicta Ecclesia, illa non essent interdicta. Legatur etiam Palao *loco citato*, *num.* 5.

QVÆSTIO XVI.

An casu quo sint duæ Ecclesiæ contiguæ, solo communi pariete intermedio, tunc si una ex illis Interdicto speciali interdicatur, maneat consequenter altera interdicta?

REspondeo tanquam certum: non manere, nisi illam tantùm Ecclesiam, in quam fertur Interdictum, Quia ut colligitur ex cap. *Si Civitas, de sent. excommun. in* 6. duo requiruntur, ut aliquis locus maneat interdictus per interdictum speciale latum in aliquam particularem Ecclesiam. *Vnum est*, ut talis locus sit Capella, vel Cœmeterium ejus, hoc est locus illi annexus: *aliud est*, ut sit illi contiguus, & sic utraque conditio est necessaria, ut una sine altera non sufficiat. Cum igitur in casu proposito duæ illæ Ecclesiæ sint omnino distinctæ (quia contiguitas non tollit distinctionem) hinc fit, quod interdicta una, nullatenus censeatur interdicta altera, ob defectum primæ conditionis. Sic Suarez *n.* 27. *cit.* & Palao *cit.* Alterius *loc. cit. col.* 16. *dub.* 3. Filliuc. *n.* 12. & alij. Qui secus dicunt casu quo altera Ecclesia ita esset primæ contigua, ut etiam esset illi adnexa: nam interdicta principali, etiam adnexa maneret interdicta; quia est velut Capella ejus.

QVÆSTIO XVII.

An interdicta Ecclesia, interdicta sit censenda pars illa, quæ postea ei advenit?

REspondeo affirmativè. Quia illa pars adveniens Ecclesiæ unam moraliter componit cum antiqua: ergo tota interdicta manet. Confirmatur, nam illa pars quæ additur, verè est pars totius corporis præcedentis: ergo ejusdem naturæ, nam augmentum ejusdem naturæ est cum re quæ augetur. Sic Alterius *loc. cit. dub.* 4. Bauny *tract.* 9. *q.* 4. *dicto* 2. Qui idem censent casu quo Ecclesia interdicta, per partes refecta sit, adeò ut nulla pars præexistens superstes sit, sed tota renovetur; quia eadem esse cum diruta censetur. Palao *disp.* 4. *punct.* 2. §. 1. *n.* 6. *in fine.*

QVÆSTIO XVIII.

An Interdictum generaliter latum contra Terras alicuius Principis, cadat in omnes Terras, quarum Princeps dominium habet?

REspondeo tanquam certum: cadere in omnes. Sic Alterius *dub.* 4. *cit. col.* 10. *vers. Ex eodem principio*, his verbis: Quando generaliter interdicitur terra alicujus Domini, intelligi Interdictum de terra, in qua ille habet propriè dominium, & jurisdictionem temporalem, quamvis illa possideat ex titulo

feudi, aut emphyteusis, vel habuerit in dotem ab uxore, vel alio modo, & quamvis vendat, & alienet terram, adhuc perseverat interdictum, quia transit cum suo onere. Sed hæc sola causa sufficiens esset ut Iudex deberet interdictum relaxare. Et hæc omnia locum habent, sive terræ omnes ad eundem Dominum pertinentes essent simul conjunctæ, & contiguæ, sive positæ in diversis locis, & invicem distantes. Quæ tamen regula non intelligitur de terra, quamvis retineret pro pignore, quia non haberet dominium, nec usumfructum talis terræ, nisi Iudex diceret, Interdico quamcunque Terram, quavis ratione à tali Domino retentam. Hucusque ille. Sed an omnia ita benè, infra discutiemus. Resolutionem tamen hujus quæstionis tenent etiam Bonacina quoque *disp. 5. punct. 1. de interd. n. 23.* Suarez *disp. 31. sect. 2. n. 30.* Avila *part. 5. disp. 1. dub. 3. conclus. 4.* Filliucius *tract. 18. c. 1. q. 4. n. 11.* Hurtad. *de Interd. diffic. 5. n. 15.* Henriq. *lib. 13. c. 41. n. 3.* Palao *disp. 6. punct. 2. §. 1. n. 6. vers. Quod si de terris*, & communis.

QVÆSTIO XIX.

An si vendatur Terra interdicta, aut donetur à Domino, subjaceat adhuc Interdicto?

NEgant nonnulli Doctores existimantes, tunc jam non subjacere interdicto. *Primò*, quia probabile est, quod interdictum non est onus aliquod annexum illi terræ, sed pœnæ ipsius Domini. *Secundò*, quia terra illa, quam Dominus vendit, aut alio modo alienat, alienatione desinit esse illius: at sic est, quod solùm erat interdicta, quatenus erat illius: ergo eo ipso quod desinit esse illius, desinit esse interdicta. Ita Ægidius *disp. 17. dub. 1. n. 22. & 23.* Hurtad. *diffic. 5. cit. n. 15. vers. Terra tamen*, & alij.

Sed probabiliùs respondeo, adhuc subjacere interdicto, donec à superiori relaxetur. Quia terra illa transit cum suo onere. Sic Henriquez, Suarez, Palao, Alterius, Avila, Bonacina *loc. cit.* & alij citandi infrà *disp. 10. quæst. 3.*

QVÆSTIO XX.

An Interdictum positum in Terras alicujus Principis, cadat etiam in Terram acquisitam ab ipso post latum Interdictum?

NEgant aliqui. Quia gratiæ non extenduntur ad futura: ergo multò minus pœnæ debent extendi: ergo. Ita Avila *p. 5. disp. 1. dub. 3. concl. 5.* & penes ipsum D. Anton. *3. part. tit. 26. c. 3.* Sylvest. *verb. interdictum 1. n. 3.* & Henriquez *c. 41. n. 1.* Sed hic nullo modo id negat. Alterius *disp. 1. c. 4. vers. Ex eodem principio*, citans ultra D. Antoninum, Sylvestrum, & Henriq. Francum, Caldetinum, & Geminian. Sic etiam Bonacina *puncto 1. n. 13.* Hurtadus *difficult. 5. n. 15.* & apud ipsum Sayrus, Palao *disp. 5. punct. 2. §. 1. n. 6. vers. Ad terras autem.*

Sed æquè probabiliter respondeo, tale interdictum cadere etiam in terram de novo acquisitam. Quia eo ipso, quod dictus Princeps novam terram acquirat, hæc fit membrum illius totius, quod interdicto ligatur, idque sub formali ratione, qua ligatur, scilicet, esse terram illius Principis: ergo eidem Interdicto subjacet. Et confirmatur à simili ex doctrina tradita nuper *q. 17. & 19.* Sic Ægidius *disp. 17. dub. 1. n. 23.* & alij.

QVÆSTIO XXI.

An qui habet duo domicilia, unum in loco ubi totus populus est generaliter interdictus, alium in loco non interdicto, censendus sit interdictus?

AFfirmat Caldetin. *tract. de Interdicto, membr. 1. n. 39.* Angelus *Interdictum 1. n. 4.* Tabiena *eod. §. 10.* & Rosella *n. 8.* Fortasse (inquit Suarez) quia Interdictum est quædam prohibitio, quæ satis est, ut uno titulo imponatur, ut obliget; sufficiens autem titulus est habere domicilium ibi; quod verò etiam alibi habeat, non potest excusare.

Negat verò contrà Sylvester *Interdictum 2. n. 13.* Quia, inquit, non est major ratio, cur sentiat onus unius communitatis, quàm libertatem alterius, cùm utriusque æquè sit pars, & aliquoi potius est in partem favorabilem inclinandum. Ita etiam Henriquez *lib. 13. cap. 41. n. 2. vers. Et hi nisi simul*, & Hurtad. *diffic. 4. vers. Id autem, n. 10.* Quorum sententiam reputat probabilem Sayrus *lib. 5. c. 4. n. 18.*

Sed probabiliùs cum distinctione respondeo: censendum esse Interdictum, quandiu maneat, aut actu habitet in populo interdicto: nam pro tunc major est ratio, cur sentiat onus illius populi, illique conformetur, in quo casu tenet verum sententia Caldetini. Minimè verò esse talem censendum, casu quo habitet in domicilio loci non interdicti, quia tunc convincit ratio Sylvestri. Sic Suarez *disp. 32. sect. 2. n. 16.* Luysius *de Censuris, lib. 6.* (non 2. ut offendes apud Dianam) *disput. 48. dub. 2. propè finem*, Diana *part. 5. tr. 10. res. 70.* Filliucius *tr. 18. c. 1. q. 5. n. 14.* Alterius *disp. 1. c. 5. col. 10. vers. Oppositum sentit Sylvester*, Bonacina *de Interd. punct. 1. n. 17.* & Palao *disput. 5. punct. 2. §. 2. n. 7.* & alii.

QVÆSTIO XXII.

Quid sit Interdictum personale?

REspondeo dicendum, quod *est Censura Ecclesiastica, qua immediatè, & directè, ac primò, & per se prohibetur persona aliqua audire divina officia, ubicunque fit.* Sic omnes. Legantur Navarrus *c. 27. n. 166.* Suarez *disput. 32. sect. 2.* Alterius *disputatione 1. cap. 5.* Avila *part. 5. disput. 1.* & alii citati.

QVÆSTIO XXIII.

Quotuplex sit Interdictum personale?

REspondeo dicendum, quod est duplex, Generale, & speciale, seu particulare. Generale est illud, quo aliqua hominum universitas interdicitur, ut v. g. quando interdicitur populus totius Regni, vel Provinciæ, vel Civitatis, aut Academiæ, vel Collegii, aut Capituli, & singulæ personæ, ut sunt partes dictarum Communitatum. Speciale verò est illud, quo interdicuntur per se aliquæ personæ determinatæ, vel una tantùm de communitate. Sic Navarrus & Suarez *loc. cit.* Henriq. *lib. 13. cap. 51. n. 3.* Comeio *disp. 1. de Interd. dub. 2. quæst. 1.* Filliucius *tract. 18. cap. 1. quæst. 3. num. 6.* & alii communiter, quidquid sentiant Avila, Sylvest. & alii, quos citat, & sequitur Bonacina *punct. 1. de Interd. n. 9. & 10.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXIV.

An interdicto Populo, aut Communitate, maneant interdicti illi qui de nouo post tale Interdictum fiunt partes illius populi, aut Communitatis?

RESpondeo affirmatiuè. Quia Interdictum ligat omnia membra illius communitatis, cum non debeat membrum à capite discedere, *c. 1. distinct.* 12. at sic est, quod illi qui de nouo fiunt partes populi, aut Communitatis Interdictæ, verè sunt ipsius membra; ergo verè remanent interdicti vi prioris interdicti sententiæ, quæ lata fuit contra communitatem, quæ non mutatur nouis personis, ac membris superuenientibus, sicut nec fluuius nouis succedentibus aquis, & sic donec tollatur, ligat omnia illius communitatis membra. Sic communiter omnes. Henriq. *lib.* 13. *c.* 42. *n.* 2. & penes ipsum *lit. K.* Syluest. *Interd.* 2. *num.* 10 Armilla §. 15. Rosella §. 6. Anton. §. 2. cum Calder. Astensis *tit.* 13. Nauarrus *n.* 168. & Couarruuias *c. Alma mater, p.* 2. §. 1. *n.* 7. & *lib.* 2. *variar. c.* 8. *n.* 10. Quibus addi possunt Auila *p.* 5. *disp.* 1. *dub.* 4. *conclus.* 4. Alterius *disp.* 1. *c.* 5. *dubit.* 2. Ægidius *disp.* 37. *dub.* 1. *n.* 25. Bonacina *punct.* 3. *n.* 16. Cornejo *de Interd. dubio* 2. *quæst.* 3. Hurtad. *de Interd. diffic.* 5. *n.* 15. Paludanus *q.* 8. *art.* 2. *ad* 2. qui addit idem esse dicendum in casu quo mortuis omnibus primis, ex quibus constituebatur populus, cum interdictus fuit, alij subrogentur: quia etiam filij nati ex primis interdictis, similiter interdicti censentur, sicut si iam nati essent quando populus fuit interdictus.

QVÆSTIO XXV.

An Interdicto Clero, censeantur interdicti Religiosi, ac Religiosæ?

AFfirmant Nauarrus *cap.* 27. *n.* 166. Couarruuias *in cap. Alma mater, part.* 2. §. 1. *n.* 8. Reginaldus *lib.* 31. *tract.* 1. *cap.* 25. *num.* 7. Viualdus *de Interdicto, num. mihi* 159. citans pro se vltra Nauarrum, Syluestrum *Interdictum* 2. *num* 9. Calderinum, & Dominicum. Ita etiam Megala *in* 3. *partem, lib.* 2. *cap.* 1. *q.* 2. *num.* 15. & apud Bonacinam, & Dianam *vbi infrà*, Suarez *disput.* 32. *sect.* 2. *num.* 13. & 17. Toletus etiam *lib.* 1. *summa, cap.* 51. *num.* 6. Alterius *disputat.* 1. *cap.* 5. *dubit.* 6. *Proposit.* 2. *in fine*, vbi expresse ait opinionem Calderini, & Didaci de Couarruuias esse probabiliorem. Vnde malè citat hunc Authorem pro parte opposita Diana, sicut etiam citat malè Suarium pro ista, vt *infrà*. Fundamentum huius sententiæ est, quod nomine Cleri intelliguntur omnes, qui sunt à laicis distincti: at vt sic comprehendit Religiosos, etiam Nouitios, & Conuersos, etiam fœminas, vt patet: ergo.

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod interdicto absolutè Clero, nullo modo censeantur interdicti Religiosi, aut Religiosæ, nisi aliàs contrarium constet de mente legislatoris ex adiunctis, aut Religiosi habeant beneficium sæculare, vt Pastoratum, Canonicatum, &c. Quia probabilius est, quod in odiosis nomine Cleri non veniunt Religiosi. Adde quod verba, cum de pœnis agitur, propriè sunt intelligenda: at sic est, quod Clericus in vera sua notione non significat Religiosos, cum qui religiosus est, non necessariò sit Clericus, & contrà: ergo cum Censura non transcendat res significatas per verba legis, aut sententiæ, qua imponitur, in Interdicto Cleri non continentur Religiosi. Sic Syluester *Interdictum* 2. *n.* 17. (Vnde malè citatur à Viualdo pro se.) Armilla *n.* 10. Auila *part.* 5. *disp.* 1. *dub.* 4. *concl.* 7. vbi benè notat, quod in hac resolutione loquamur etiam de Interdicto posito ab eo, qui est Superior Clericis, & Religiosis, vt quando ponitur à Papa: nam si ponatur ab Episcopo, qui non est Superior Religiosis exemptis, certum est apud omnes, quod non comprehendantur Interdicto Cleri. Henriquez *lib.* 13. *c.* 42. *n.* 3. Ægidius *disp.* 17. *dub.* 1. *n.* 9. Sayrus *lib.* 5. *c.* 4. *n.* 29. Portel. *in dub. Regul. verb. Interdictum, n.* 5. quos omnes refert, ac sequitur Bauny *de Censur. tract.* 9. *de Interd. q.* 5. Quibus addi possunt Filliucius *tr.* 18. *c.* 1. *n.* 14. Vgolinus *tab.* 5. §. 5. *num.* 3. Bonacina *punct.* 1. *de Interd. n.* 12. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *c.* 4. *n.* 3. Præpositus *in* 3. *p. q.* 4. *de Interd. dub.* 2. *n.* 11. Diana *p.* 5. *tr.* 10. *res.* 80. & Hurtad. quem citat, & sequitur Palao *punct.* 2. §. 2. *n.* 9. Et in hanc partem videtur inclinare Suarez loco à Bonac. & Diana pro prima sententia adducto. Hic namque Doctor postquam nostram, & contrariam opinionem refert, ita concludit, quæstionem resoluendo: Hæc controuersia solùm est de vsu vocis, de qua non habemus in iure specialem declarationem, & ideo nihil potest constanter dici, quia vox (*Cleri, videlicet*) vtriusque significationis est capax. Et sine dubio sæpe sumitur pro solo Clero sæculari, interdum pro toto Ecclesiastico cœtu: & ideò circumstantiæ sententiæ, & materia spectandæ sunt ad verum sensum intelligendum. Vbi autem res fuerit dubia, sequenda est regula, vt pœna mitiori modo exponatur. Hæc Suarez. Et tandem hæc eadem ex illo non citato, Alterius *col.* 16. *vers. Tertia propositio.*

Ad fundamentum oppositæ partis, benè ad maiorem respondet Bauny, Clerum cum vagè & confusè sumitur, id denotare, quod in antecedenti dicitur; non autem cum strictè, & propriè, vt accidit quando pro corpore, id est hominum multitudine certa vsurpatur, quæ suis legibus, ac institutis vitam componens, ad finem tendit sibi peculiarem ac proprium. Et hoc postremo sensu nomen Cleri in quæstione sumitur.

QVÆSTIO XXVI.

An saltem si Censura Interdicti feratur sub nomine Personarum Ecclesiasticarum, comprehendantur Religiosi?

RESpondeo tanquam certum: comprehendi Religiosos, etiam Conuersos, & Moniales, si talis Censura lata sit à Papa. Quia omnes hi verè diuino seruitio se mancipauerunt, & vocantur personæ Ecclesiasticæ. Sic Præpositus *in* 3. *part. quæst.* 4. *de Interd. dub.* 2. *n.* 11. vbi addit, etiam comprehendi Eremitas, imò & nouitios; quia hi etiam censentur personæ Ecclesiæ quamdiu versantur in probatione. Sic etiam Sayrus *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 29. Palao *disput.* 4. *de Censur. punct.* 2. §. 2. *n.* 9. & alij.

QVÆSTIO XXVII.

An interdicto Populo, censeatur interdictus Clerus, & è contra?

RESpondeo, non censeri. Quia sic expressè est definitum in cap. *Si sententia, de excommun. in* 6. his verbis: *Si sententia interdicti proferatur in Clerum, non intelligitur, nisi aliud sit expressum in ea, interdictus populus, nec etiam è conuerso.* Sic textus. Et sic (quidquid dicat Bonacina) omnes Nauarrus *c.* 27. *n.* 167. Couarruuias *in cap. Alma, part.* 2. §. 1. *n.* 7. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 42. §. 3. Angel. Calder. D. Anton. Syluest. Abbas,

Abbas,& Paludanus, Gemin.Franc. & Ancbar.quos citat,& sequitur Alterius *disp.1.cap.5.dubit.5.* Suarez *disp.32 sect.2.n.14.* Auila *p.5.disp.1.dub.4.concl.7.* Bonac. *punct.1.de Interd. num.12.* Ægidius *disp.17. dub.1.num.8.* Palao *loc.cit. n.8.*& alij.

QVÆSTIO XXVIII.

An interdicta familia aliqua, sint etiam interdicti Clerici illius familiæ?

RESpondeo affirmatiuè. Quia familia est nomen commune ad Clericos & laicos: ergo omnes censentur interdicti. Sic omnes. Sylu. Armilla, Innocent. Angel. Astens.& Maiolus, quos citat,& sequitur Henriquez *lib. 3.c.42.n.3.vers. Quartò interdicta familia.* Auila *p.5.disp.1.dub.4.concl.8.* Alter. *disp.1.c.5.dub.7.* Bonac. *loc.cit.n.13.* & alij qui addunt, quod si qui dictæ familiæ post latum Interdictum recedunt ab ea, adhuc remanent interdicti. An verò qui de nouo veniunt, etiam censendi sint interdicti, iam dicemus.

QVÆSTIO XXIX.

An etiam qui post latum interdictum in familiam fit de nouo de tali familia, incurrat Interdictum?

AFfirmandum videtur. Quia vt suprà *q.24.* est habitum, qui de nouo fit pars communitatis interdictæ, incurrit Interdictum: ergo etiam incurret Interdictum qui de nouo fit de familia interdicta.

Sed vt certum respondeo negatiuè. Quia Interdictum in familiam est speciale, quod primò, per se, & immediatè respicit personas singulares, vt tales sunt, non quatenus sunt membra alicuius communitatis; & ideò licèt qui à tali familia interdicta recedunt, maneant,& perseuerent interdicti, non tamen qui ad illam de nouo accedunt. Nec est eadem ratio de illo, qui de nouo fit pars populi, aut communitatis interdictæ, nam cum hoc Interdictum non sit speciale, sed generale, primò & per se respicit ipsam communitatem, ac secundariò tantùm respicit personas singulares, ideóque hæ tantùm sunt interdictæ, quatenus constituunt communitatem, ex quo constat ad rationem dubitandi, neganda namque est paritas, ob rationem dictam. Sic Henriq. Auila, & Bonac. *loc.cit.* Qui tamen malè citat Suarium *sect.2.n.9.* Ægidium *n.16.* & Filliucium *n.24.* nam nullus ex iis Doctoribus quid de hac quæstione ibi agit. Tenent tamen Alterius *c.6.cit.dub.7.pag.305.* & alij.

QVÆSTSO XXX.

An interdicto Populo maneant etiam interdictæ personæ primariæ,& insignes ipsius populi, vt sunt Nobiles, Duces, Marchiones, & similes, quamvis non sint specialiter nominatæ?

NEgat apud Henriq. *vbi infrà, lit. P.* Hostiens.

Sed respondeo tanquam certum, manere interdictis. Quia licèt sint membra eminentiora, tamen sunt vera membra populi: ergo vt talia subiacent Interdicto populi. Nec obstat, quod sæpè sunt exempti ab oneribus, vel officiis publicis, quia hoc non arguit, eos de populo non esse, sed potiùs contrarium, alioqui talis exemptio necessaria eis non foret. Sic omnes. Sylu. *Interdictum 2.n.16.vers Decimum quartum.* Henriquez *lib.13.c.41.n.2.* Auila *p.5.disp.1.dub.4 concl.2.* Alterius *disp.1.c.5.col.8.quæs.2* & penes ipsum Glossa *in c.Si sententia, de excommun.in 6.vers. E conuerso.* Caldet.& D.Anton. Qui tamen excipiunt ab hac regula illos qui aliàs ex priuilegio, aut consuetudine legitima præscripta efficiuntur exempti. Suarez *sect.2. n.15.* Palao *disp.4.punct.2.§.2.n.2.*& alij.

QVÆSTIO XXXI.

An interdicto Populo, sint interdicti qui habitant in suburbiis, & continentibus ædificiis?

AFfirmant communiter DD. quia isti verè sunt ciues, & consequenter partes populi interdicti: ergo. Ita Auila *p.5.disp.1.dub.4.concl.3.* & apud illum Syluest. *Interdictum 2.n.10.*& Henriq. *lib.13. c.42.n.5.* sed hic Author nil expressè ibi affirmat, benè *loco* mox *citando.* Ita etiam Suarez *disp.32.sect.2.n.10.*

Sed clarius respondeo dicendum, quod interdicto toto populo, verè sunt etiam interdicti qui habitant in suburbiis, licèt suburbium pertineat ad alterius temporalem, aut spiritualem iurisdictionem, nisi diuersum populum, vel vniuersitatem efficiat, quia tunc habitantes in suburbiis non sunt censendi interdicti. Ratio est, quia ad hoc vt personæ fiot interdictæ, lato generali interdicto in populum, aut vniuersitatem, requiritur, vt personæ sint partes talis populi, aut vniuersitatis, vt colligitur ex cap. *Si sententia, cit.* Quod non est necessarium in Interdicto locali, quod ex iuris dispositione extenditur ad continentia ædificia, quæ non sunt partes Ciuitatis, vt colligitur ex dictis suprà *q.9. & 10.* Sic Henriq. *c.42.cit.n.4.in fine,* & penes illum Nauar. Couar. Palud. Syluest. Maiolus & alij. Sic etiam Bonac. *punct.1. num.15.* citans Vgolinum *tab.5.c.20.§.5.* Sayrum *c.4.n.2.* & Auilam *loc.* nuper à nobis *cit.* sed non ita benè. Quod certè faceret si illum citaret *cons.10.vers. Similiter dico,* vbi iuxta nostram doctrinam suam tertiam conclusionem declarat. Sic deinde Calder. quem citat,& sequitur Alterius *c.5.cit.quæs.3.pag.301.* vbi addunt, quod in dubio an suburbia pertineant ad alium populum, præsumendum sit ex vniuersitate populi, aut Ciuitatis, cui adhærent, aut ex eo quod sint sui iuris, aut pertineant ad populum Ciuitatis, aut ad alium: aut ex eo quod sint participes honorum,& onerum populi interdicti, aut alterius populi, aut denique ex eo quod habeant propria & particularia onera & honores: tunc enim, vt diximus, huiusmodi habitantes in suburbiis & continentibus ædificiis facerent diuersum populum, & non essent partes populi interdicti, & consequenter non manerent interdicti populo interdicto.

QVÆSTIO XXXII.

An interdicta aliqua Ciuitate, Censeantur interdicti qui in ea ad tempus habitant, studij, vel negotiorum causa?

REspondeo tanquam certum; non censeri Interdictos (nisi aliàs essent culpabiles in eo delicto, cuius gratia latum est Interdictum.) Ratio est, quia vt quis Innocens comprehendatur Interdicto Ciuitatis, aut populi, requiritur quod sit Ciuis,& pars illius populi, vt constat ex cap. *Si sententia, de sent.excomm.in 6.* at qui inhabitant in Ciuitate vt hospites, studij, vel aliorum negotiorum causa, non sunt partes, aut membra Ciuitatis, quæ per se primò per Interdictum ligatur. Ergo. Sic Henriquez *lib.13.c.42.n.3.*& penes ipsum *lit. Q.* D. Anton. Syluest. & Angel. Nauarrus *c.27. n.167. vers. Quando interdicitur.* Sayrus *lib.5. c.4.n.59.* Auila *p.5.dub.4.concl.5.& 10.* Filliuc. *tr.28. c.1.quæs.5.n.14.* Suarez *disp.32.sect.2.n.15.* Alterius *disp.1.c.5.col.5.quæs.3.* Bonacina *de Interdict.punct.1. n.17.* Bauny *tr.9.quæs.6.dicto 4.*

QVÆSTIO XXXIII.

An interdicta aliqua Communitate, censeantur interdicti amentes, aut Infantes carentes vsu rationis?

AFfirmant Vgolinus *tab.* 3. *c.* 20. §. 1. Nauarrus *c.* 27. *n.* 168. *in fine*, Syluest. *verb. Interdictum* 1. *q.* 17. Corduba *in sum. H. p. q.* 60. & alij. Quorum ratio est, quod licèt huiusmodi personæ non sint doli capaces, tamen ad incurrendum Interdictum non requiritur culpa propria, sed sat est quod præcesserit aliena.

Sed probabiliùs longè respondeo, non censeri interdictos. Quia huiusmodi personæ non sunt capaces doli, & culpæ: ergo neque interdicti sententiæ, quia hæc fertur in capaces doli, quamuis ipsi non deliquerint. Pueri igitur & amentes, qui non sunt capaces rationis, non comprehenduntur sub generali interdicto populi, aut communitatis; & ideò absque vllo peccato possunt admitti ad diuina Officia. Sic Henriq. *lib.* 13. *c.* 42. *n.* 3. iis verbis: Secundò infans nondum doli capax, aut amens, non videtur includi sub generali interdicto personali sui populi: nec interdicto loci generali excludendus est à Missa infans, quem secum defert mater, aut pædagogus: quia non magis videtur moraliter præsens Missæ humano modo, quàm brutum animal. Sic ille. Et penes ipsum Angel. Syluest. Armilla, Maiolus, & alij. Couar. *in c. Alma, p.* 2. §. 4. *n.* 5. Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 18. *punct.* 2. Saytus *lib.* 5. *c.* 5. *n.* 23. Auila *p.* 5. *disp.* 1. *dub.* 4. *concl.* 5. Alterius *disp.* 1. *c.* 5. *col.* 1. *quæst.* 4. & *disp.* 10. *c.* 6. *col.* 4. *vers. Dubitatur de amentibus*. Suarez *disp.* 34. *sect.* 1. *n.* 34. Filliuc. *tr.* 18. *c.* 1. *quæst.* 8. *num.* 23. Bonac. *disp.* 5 *punct.* 1. *n.* 18. Hurtad. *de Interd. diffic.* 4. *n.* 10. Viualdus *de Interdict. n. mihi* 14. Palao *punct.* 1. *cit.* §. 5. *n.* 4. & communis.

Ad fundamentum Nauarri neganda est cum Alterio consequentia. Quia licèt verum sit, Interdictum populi comprehendere aliquos, etiamsi non peccauerint, in pœnam aliorum qui deliquerunt: tamen sicut non peccasse non est sufficiens ratio ad eximendum aliquem ab interdicto, ita non est causa, vt aliquis comprehendatur sub interdicto: potest enim fieri, vt ob alias causas non teneatur interdicto, sicut dicimus de pueris, qui idcirco non tenentur interdicto personali, quoniam vsu rationis carent.

QVÆSTIO XXXIV.

An etiamsi Interdictum generale latum sit in locum, possint adhuc pueri, & amentes ad Missam, & ad alia diuina Officia admitti?

NEgat Viualdus *loc. cit.* vbi explicans sententiam Doctissimi Nauarri nuper adductam, hæc ait: Sed vt tantum virum excusemus, notate contentiæ, eius sententiam esse veram, & tenendam in terra interdicta, in qua nec etiam doli incapaces possunt ad diuina admitti officia, vt aiunt omnes supradicti, nempe Syluest. Couar. Armilla, Corduba, & alij.

Sed æquè probabiliter respondeo: posse adhuc admitti. Quia ratio assignata pro interdicto personali, æquè probat de interdicto locali. Et ideo ille docet, vt nuper vidimus, Henriquez, & penes ipsum *lit. S.* Couar. Margallo, Perez, & alij. Sic etiam Alterius *quæst.* 4. *cit. vers. Ex his duabus, in fine*, & *disp.* 5. *c.* 2 *colum.* 1. *pag.* 380. Suarez *loc. cit.* & alij communiter apud Castrum Palao *disp.* 4. *punct.* 4. §. 2. *n.* 16.

QVÆSTIO XXXV.

An sicut tempore Interdicti possunt paruuli carentes vsu rationis, aut mente capti, admitti ad diuina Officia, sic etiam possint admitti ad Ecclesiasticam sepulturam?

AFfirmat, posse admitti, si Interdictum sit personale, non verò si sit locale, Filliuc. *c.* 1. *cit. quæst.* 8. *n.* 24. Quia personale Interdictum directè, inquit, afficit personas, quæ cùm non sint capaces, non possunt interdici directè: locale verò directè afficit locum, & ideò etiam prohibet Infantes, ne sepultura Ecclesiastica afficiantur. Ita ille.

Sed probabiliùs absolutè, & sine distinctione respondeo, præfatas personas nullo modo posse admitti ad Ecclesiasticam sepulturam tempore Interdicti, etiã personalis. Ratio, quia paruuli carentes vsu rationis, & amentes verè, & directè sunt capaces prohibitionis Ecclesiasticæ sepulturæ: ergo non solùm quando Interdictum est locale, vt concedunt omnes; sed etiam quando est personale, nequeunt ad Ecclesiasticam sepulturam admitti. Antecedens probatur, quia omne cadauer, tam adultorum, quàm infantium, est rationis expers: ergo sicut illi sunt capaces prohibitionis Ecclesiasticæ sepulturæ, ista & isti. Pro maiori autem huius rationis intelligentia scito, quod non fuit eadem ratio prohibitionis Ecclesiasticæ sepulturæ, sicut diuinorum Officiorum. Ecclesia enim prohibuit diuina Officia tempore Interdicti, vt non audiantur, nec celebrentur, quod requirit cognitionem, & voluntarium actum. Sed prohibitio sepulturæ non exigit aliquam cognitionem huius prohibitionis, sed simpliciter denegatur, ne vllum corpus, aut cadauer tradatur Ecclesiasticæ sepulturæ. Sic Couar. *in c. Alma, n.* 2. *p.* §. 4. *n.* 5. Henriquez *d. c.* 42. §. 3. Alterius *loc. cit. vers. Secundò dico*. Hurtadus *diffic.* 4. *n.* 10. Auila, Bonac. Saytus *cit. q.* 33. Palao *n.* 4. *cit.* & communis.

QVÆSTIO XXXVI.

An interdicto populo, censeantur interdicti Innocentes, qui non dederunt causam culpabilem Interdicto?

REspondeo tanquam certum: censeri interdictos Innocentes, & ideò nec in ipso populo, nec alibi possunt audire diuina, nisi transferant domicilium ad aliam communitatem non interdictam; quia tunc si non dederunt causam culpabilem Interdicto, cessat Interdictum talium personarum, quidquid contradicat Hostiens. apud Syluestrum *vbi infra*. Secus si dederunt. Sic constat ex cap. *Si sententia*. §. *Cum verè, de sent. excomm. in* 6. Et tenuit Henriq. *lib.* 13. *c.* 31. *n.* 2. his verbis: Interdicto populo, includuntur in foro exteriori conciues, quamuis sint absentes, & innocentes, nec fuerint consentientes in causam Interdicti. Sic ille ibi, & latiùs *c.* 50. *n.* 1. *in fine*. Auila *part.* 5. *disp.* 1. *dub.* 4. *concl.* 1. Syluester *Interdictum* 1. *n.* 10. Alterius *disp.* 1. *c.* 5. *col.* 7. *quæsito* 1. Hurtadus *de Interd. diffic.* 4. *n.* 8. & 9. Palao *disp.* 4. *punct.* 2. §. 1. *n.* 1. & alij.

QVÆSTIO XXXVII.

An quando interdicuntur ciues alicuius oppidi maneant etiam interdicti Ciues, qui erant absentes, tempore quo latum fuit Interdictum?

REspondeo tanquam certum, etiam manere interdictos, etiamsi non dederint causam culpabilem Interd.

Interdicto. Ratio est, quia interdicto generali personali communitatis, seu oppidi, comprehenduntur omnes ciues illius oppidi, seu communitatis: at sic est, quod ciues quamuis sint absentes, verè sunt ciues, seu partes illius oppidi, aut communitatis: ergo. Sic Henriquez, Auila, Alterios, & Hurtad. *loc. cit.* Bonac *disp.* 5. *de Interd. punct.* 1. *n.* 16. Saytus, Suarez, & Vgolinus penes ipsum, Palao *loc. cit. n.* 1. & alij communiter.

Addit Alterius ex Syluestro, Ioanne Andr. & Calderino, idem esse dicendum de præsentibus, & non consentientibus, imò expresse contradicentibus culpæ aliorum, propter quam latum est Interdictum, quod peculiare est quoad sententiam interdicti, vt ea ligari possint innocentes. Legatur Alterius *loco citato, vers. Item idem est.*

QVÆSTIO XXXVIII.

An interdictis Doctoribus alicuius Academiæ, censeantur etiam interdicti Doctores Clerici?

Negant Angel. *verb. Interdictum* 1. *n.* 11. Alterio, & Auilæ 9. & mihi 8. Syluester *Interdictum* 2. §. 17. Qui pro se allegant Glossam *in cap. Si sententia, citat.* sed malè, vt notat Tabiena *vt infra.* Negant etiam Vgolinus *tab.* 5. *cap.* 20. §. 5. *in fine.* Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 30. Rosella *Interdictum, n.* 15. & alij.

Sed probabiliùs respondeo: censeri etiam interdictos DD. Clericos, nisi aliunde contrarium de intentione interdicentis constet. Ratio est, quia hoc nomen *Doctor*, non est minus commune laicis, & Clericis, quàm hoc nomen *familia*: at interdicta familia, censentur interdicti Clerici illius familiæ, vt *sup. q.* 28. est habitum: ergo interdictis Doctoribus Academiæ, aut Vrbis, censendi sunt interdicti Clerici Doctores. Sic Tabiena *Interdictum* 1. *n.* 9. Armilla *n.* 11. Maiol. *lib.* 5. *c.* 20. *n.* 1. Henriquez *c.* 42. *cit. n.* 3. *vers. Quintò interdictis.* Auila *p.* 5. *disputatione* 1. *dubio* 4. *concl.* 9. Alterius *de Interd. disp.* 1. *c.* 5. *col. vlt.* Bonacina *punct.* 1. *cit. n.* 14. Viualdus *n.* 169. Maiol. *de irregularit. lib.* 3. *c.* 20. *n.* 1. & Palao *disp.* 4. *punct.* 2. §. 2. *n.* 10.

QVÆSTIO XXXIX.

An Interdicto personali generaliter lato, comprehendatur ille qui illud posuit, vel Superior, aut æqualis?

Respondeo tanquam certum: non comprehendi. Quia nullus habet iurisdictionem coactiuam in foro exteriori, nisi in sibi subditos. Sic omnes, Auila *p.* 5. *disp.* 1. *dub.* 5. *concl.* 2. Alter. *c.* 5. *cit. in fine.* Bonac. *punct.* 1. *n.* 24. Hurtad. *diffic.* 4. *n.* 10. *vers. Nec dicto interdicto.* Filliuc. *tr.* 18. *c.* 1. *quæst.* 8. *n.* 24. *vers. Quintò nemo.* Bauny *tract.* 9. *quæst.* 7. *assertione* 2. dicens de hac resolutione neque ambigere posse.

QVÆSTIO XL.

An saltem comprehendantur prædictæ personæ Interdicto locali?

Respondeo comprehendi, & ideo si non seruent illud, planè iuris pœnas incurrent. Quia obligatio seruandi Interdictum locale semel positum, non oritur immediatè ex ferente illud, sed ex ipso iure communi taxante effectus talis interdicti: ergo tam Iudex ferens illud, vel Superior (dummodo non sit Pontifex) aut æqualis, comprehenduntur sub locali Interdicto. Sic Henriquez *lib.* 13. *c.* 50. *n.* 1. his verbis: Potest quis aliquo modo in seipsum ferre Interdictum, & Episcopus, aut illius Superior, excepto Papa, tenetur ipso iure seruare suum Interdictum, violansque incurrit pœnas iuris, & irregul. &c. Sic ille. Nau. etiam *c.* 27. *n.* 165. aliàs 166. *vers. Nonò.* Armilla *Interdictum, n.* 35. Auila *loc. cit. concl.* 1. Bauny *loc. cit.* Alterius, Bonac. & Hurtad. *locis* nuper *cit.* Ægid. *disp.* 17. *dub.* 1. *n.* 25. ita scribens: Etsi Episcopus, aliusque similis Iudex non possit seipsum interdicere, cum tamen teneri seruare Interdictum à se latum, nec potest à se interdictos ad sacra admitere, nec in loco à se interdicto celebrare, nisi priùs Interdictum tollat, aut saltem suspendat: quia illud ea iure communi prohibitum est, & contrà faciens, statutas à iure pœnas incurret. Hucusque Ægidius.

QVÆSTIO XLI.

An posito Interdicto locali generali, censeatur positum personale?

Affirmare videtur Henriquez *lib.* 13. *c.* 42. *n.* 5. *in principio.*

Sed respondeo tanquam certum: non censeri, nisi aliud exprimatur. Vnde interdicta aliqua Ecclesia Cathedrali, v.g. non ideò censentur Interdicti Clerici illius Ecclesiæ, ideóque optimè poterunt in alia Ecclesia non interdicta, non solùm singuli diuisim, sed etiam simul coniuncti ad modum Capituli Officia diuina solemniter celebrare, dummodo non dederint causam culpabilem Interdicto, nam si dederunt, nullibi poterunt celebrare diuina, nec audire. Sic habetur in cap. *Si sententia, de sentent. excommun. in* 6. & docent communiter Doctores, Syluester *Interdictum* 2. *n.* 7. Nauarrus *c.* 27. *n.* 167. Couarruuias *in c. Alma, p.* 2. §. 1. *num.* 8. Auila *part.* 5. *disput.* 1. *dub.* 2. *conclus.* 1. Alterius *disputatione* 1. *de Interdict. cap.* 6. *columna* 2. *conclusione* 3. Sotus, Tabiena, Toletus, & alij penes ipsum.

QVÆSTIO XLII.

An saltem è contra, posita Interdicto generali personali, censeatur positum Interdictum locale generale, quamuis non exprimatur?

Affirmat Couarr. *loc. cit. num.* 7. vbi pro se citat Syluestrum *Interdictum* 2. *q.* 8. D. Anton. 3. *part. tit.* 26. *cap.* 5. Francum, & Calderinum. Quibus adhæret Henriquez *lib.* 13. *cap.* 42. *num.* 5. *citat.* & apud ipsum, præter citatos DD. Federicus *consil.* 188. Fundamentum eorum est: quia aliàs sequeretur, quod Iudex ponens huiusmodi Interdictum personale generale, frustraretur suo fine; nam si liceret celebrare diuina Officia publicè, & alta voce, & apertis ianuis, cum tot homines Interdicti non possent excludi ab Ecclesia, vel à vicinis, ob eorum multitudinem, facilè audirent diuina Officia: ergo dicendum est necessariò, quod ea præsumpta saltem intentione interdicentis, posito Interdicto generali personali, censeatur esse positum locale generale, quamuis non exprimatur.

Sed probabiliùs multò respondeo dicendum, quod posito Interdicto generali personali, adhuc nun censeatur positum locale, nisi Iudex id exprimat. Probatur primo ex cap. *Si sententia*, citato à paritate, nam ibi expresse habetur, quod interdicto loco, non censentur interdictæ personæ, nisi aliud exprimatur: ergo etiam contrà, interdicto populo, non censetur interdictus locus. Rursus id efficaciùs probatur ex

ex cap. 1. de vsuris in 6. vt benè ostendunt Auila, & Alterius *vbi infrà*.

Secundò probatur, quia hæc duo Interdicta sunt omnino distincta per se, ita vt vnum nullam habeat rationem ad aliud, nisi Iudex velit vtrumque coniungere, de cuius intentione quando nulla adest coniectura, præsumendum est oppositum, eo quòd si Iudex voluisset vtrumque Interdictum ferre, vtique expressisset, sicut fecit *in d. c. 1. de vsuris in 6.*

Ad fundamentum oppositæ sententiæ dicendum est ex Auila & Alterio, illud solùm conuincere, obtinendum esse à publica celebratione, non per se, sed per accidens in casu, quo illud inconueniens vitari non posset: hoc tamen non esset, quia locus sit interdictus, sed quoniam aliàs non posset vitari illud inconueniens. Sicut quando excommunicatus non toleratus ingreditur Ecclesiam tempore quo celebrantur Diuina, si non posset excludi ab Ecclesia, cessandum esset à Diuinis, non quia locus sit interdictus, sed ad euitandam participationem in diuinis cum dicto excommunicato. Vnde hanc nostram partem tenent Syluest. Nauarr. Auila, Alterius, Sotus, Toletus, Tabiena *suprà q. 41.* adducti, & alij communiter.

DISPVTATIO II.

De Causa efficienti, materiali, finali, & formali Interdicti.

QVÆSTIO PRIMA.

An omnes illi, qui excommunicare, & suspendere possunt, possint etiam Censuram Interdicti ferre?

RESpondeo tanquam certum: Posse. Ratio est, quia par omnium est ratio, cum ad vnumquodque eorum requiratur, & sufficiat fori exterioris iurisdictio, qua cùm in primis Pontifex, & eius Legatus, & Nuncius, necnon Episcopi, hisque functis, Capitulum, Prælati, Abbates, Priores, & alij Prælati polleant, certum est eos interdicere posse. Sic omnes. Legantur, Nauarr. *c. 27. n. 16.* Sotus *in 4. dist. 22. q. 3. art. 1. concl. 2. & 3.* Couarr. *in c. Alma, part. 2. §. 2. & 6.* Suarez *disp. 36. sect. 1.* Auila *p. 5. disp. 2. concl. 1.* Alterius *tom. 2. disp. 10. de Interd. c. 5.* Filliuc. *tr. 18. c. 1. q. 7.* Bonac. *disp. 5. punct. 2. à n. 1.* Bauny *tr. 9. q. 7.* Henriq. *lib. 13. c. 51.* Saytus *lib. 5. cap. 10. à num. 5 3.* Palao *disp. 4. punct. 3.* & dicta à nobis *sup. tract. 1. de Censur. in communi, disp. 2. & tr. de suspens. disp. etiam 2.*

QVÆSTIO II.

An Episcopi possint interdicere Clerum, & Ecclesiam sine consensu Capituli?

NEgant aliqui ducti *ex c. 1. de excess. Prælat.* vbi prohibentur Episcopi & Prælati, *Ne sine iudicio Capituli suspendere, vel eorum Ecclesias Interdicto subijcere attentent.* Ita Glossa *ibi in verb. Capituli,* & Hostiens. Innoc. Palud. & Syluest. vt refert Alterius *vbi infrà*, necnon Caldetin. *in tr. de Interd. p. 1. n. 5 2.* Fauent his auctoribus alij, docentes, quod quamuis Episcopi id validè facere valeant, non tamen debeant. Ita Henriquez *lib. 13. c. 51. n. 1.*

Sed iam vt certum, respondeo dicendum, quod quamuis Episcopi, & alij Prælati habentes Capitulū non possint de iure communi interdicere suum Clerum, aut Ecclesiam sine Capitulo, vt clarè habetur *in d. cap. 1. de excessib. Prælat.* & etiam *in c. Episcopus nullus, 15. q. 7.* attamen id possint ratione consuetudinis, qua abrogatum est ius commune. Sic Caldetin. & Abbas, quos citat, ac sequitur Alterius *disp. 10. cit. c. 5. col. 4.* Bonac. *puncto 2. cit. n. 2.* Suarez *disp. 36. sect. 1. n. 6.* Filliuc. *q. 7. cit. num. 11.* Villalob. *tr. 19. diff. 10. n. 3.* Saytus *lib. 5. c. 10.* Palao *disp. 4. punct. 3. n. 2.* & alij, qui id sine controuersia quantum ad laicos affirmant, posse eos Episcopum sine consensu Capituli interdicere, non solùm ex consuetudine, sed etiam iure communi, quia nullibi id repetitur prohibitum: nam textus à contrariis adductus non loquitur generaliter de omni Interdicto, sed de illo, quod in Clericos, vel eorum Ecclesias fertur, vt benè notat Suarez.

QVÆSTIO III.

An sicuti Prælati Religionum possunt potestate ordinaria ferre Interdictum personale in sibi subditos: ita possint ferre Interdictum locale in suas Ecclesias, & loca?

AFfirmandum videtur. Quia sicuti subditi, ita Ecclesiæ propriæ, & loca propria Regularium sunt subiecta eorum Prælatis: ergo sicuti possunt potestate ordinaria ferre Interdictum personale in sibi subditos, & poterunt Interdictum locale in suas Ecclesias, & loca.

Sed vt certum respondeo dicendum, quod licèt, attento iure communi, vtrumque Interdictum ferre Prælati Regulares valeant, cum id nullibi sit illis vetitum, attamen attenta consuetudine communi asserendum est, quod etsi possint ferre Interdictum personale in sibi subditos, interdicendo eos ab audiendis Diuinis & Confessionibus; non tamen possint ferre Interdictum locale, interdicendo suas Ecclesias & loca: quia oppositum communi consuetudine seruatur. Quod intellige, nisi aliàs in aliquo oppido habeant iurisdictionem Ecclesiasticam fori contentiosi, & quasi Episcopalem; nam tunc benè poterunt locale Interdictum ferre. Sic Sotus *in 4. dist. 22. q. 1. art. 1. concl. 2.* Henriquez *lib. 13. c. 51. n. 1.* Suarez *disp. 36. sect. 1. num. 2.* Filliucius *tr. 18. c. 1. quæst. 7. n. 11.* Auila *p. 5. disp. 2. concl. 1.* Couarr. *in c. Alma, p. 2. §. 2. n. 6.* Alterius *disp. 10. c. 5. col. 2. vers. Hæc tamen conclusio.* Bonacina *de Interd. puncto 2. n. 1. vers. Tertiò.* Miranda *in Man. Prælator. tomo 2. q. 37. art. 4.* Villalobos *tr. 19. diff. 10. n. 2.* Machado *lib. 1. sum. part. 3. tr. 13. docum. 2. n. 2.* Palao *disp. 4. puncto 3. n. 4.*

QVÆSTIO IV.

An Prælati possint ponere Interdictum locale extra suam Prouinciam, Diœcesim, aut Territorium?

REspondeo tanquam certum: Non posse; quia extra proprium territorium non habent iurisdictionem, nec locum, qui propriè sibi sit subiectus: ergo. Sic omnes. Auila *disp. 1. cit. dubio 2. concl. 1.* Sebastianus de Medicis *in sum. Peccat. Capitulum, tit. 9. quæst. 5.* Bauny *tract. 9. de Interd. q. 7.* Palao *loc. cit. num. 7.* Alterius *disputatione 10. cit. capite 6. colum. 1.* Qui benè notat, quod licèt hoc sit certum; tamen indirectè sententia Interdicti localis lata ab Episcopo, extendatur ad loca immediatè contigua, ne contemptui habeatur sententia Interdicti. Quæ extensio fuit facta à iure communi, *cap. Si Ciuitas, de sent. excomm. in 6.* ne Interdictum suo effectu careret, vt etiam nos diximus *suprà disp. 1. q. 9. 10. & 51.*

QVÆSTIO V.

An saltem possint Prælati interdicere suos subditos existentes in aliena Provincia, Diœcesi, aut Territorio?

NEgandum videtur. Nam Prælati non possunt interdicere loca extra suam Provinciam, Diœcesim, au territorium, ut nuper est habitum : ergo nec poterunt suos subditos existentes extra suam Provinciam, &c.

Sed tamen ut certum respondeo : Posse interdicere suos subditos, etiam existentes in alieno territorio in casibus illis, in quibus Prælatum diximus excommunicare posse subditum suum in alieno territorio, seu Parochia versantem, hoc est quandiu manet sub sua jurisdictione, ut constat ex dictis, & ex ounc dicendis ad rationem dubitandi.

Ad quam neganda est consequentia, quia non est eadem ratio de persona, ac de loco: nam persona potest mutare locum, manendo etiam sub jurisdictione sui Prælati, ut accidit dum mutat territorium, non intendens mutare domicilium, in quo casu optimè potest Prælatus interdicere subditum suum in aliena Diœcesi, seu territorio manentem, cùm retineat potestatem,& jurisdictionem in illum. Secus autem est de loco,quia in locum positum extra fines suæ Diœcesis, seu territorii nullam habet jurisdictionem. Sic omnino Alterius *disp.* 10. *cap.*6. *col.*2. Avila eten *disp.*2.*cit.dub.*2.*concl.*2.Bauny,& Medices nuper adducti, & communis.

De cæteris autem personis, de quibus hic inquiri posset, an jure ordinario, aut ex commissione interdicti sententiam ferre valeant,diximus *tract.* 1. *de Censuris in communi*, *disp.*2. *à q.*8. Legantur ibi, ne eadem plures repetamus.

QVÆSTIO VI.

An universa Ecclesia interdici possit?

REspondeo tanquam certum : Interdici posse, sed à solo Romano Pontifice, vel Sede vacante, à Concilio generali antea congregato. Quia nullus habet jurisdictionem in universam Ecclesiam præter Romanum Pontificem, & Concilium generale Sede vacante. Quare rectè potest Sum. Pontifex in universam Ecclesiam Interdictum divisivè ferre, hoc est in universas Ecclesiæ partes,aut in quamlibet sigillatim, quia in omnes illas jurisdictionem habet. Et idem est dicendum loquendo de universa Ecclesia conjunctim, hoc est de omnibus Ecclesiæ partibus simul, & collectivè sumptis, quia neque ex parte potestatis, nec ex parte locorum datur repugnantia, ut tale interdictum universale ferri non valeat à Pontifice, licèt moraliter, & practicè loquendo ferri non possit, eo quòd non potest occurrere causa legitima ad illud imponendum. Sic Suarez *disp.* 36.*sect.* 2.*n.*1. Alterius *de interd. disp.*10.*c.*6. *col.*1. Filliuc. *tr.*18. *cap.*1.*q.*7.*n.*22. Luysius *de Censur.lib.*6. *disp.*53.*dubio* 1.Bonac. *de interd.punct.* 2.*n.*4.

QVÆSTIO VII.

An Episcopus possit totam Diœcesim sua jurisdictioni subjectam interdicere?

REspondeo tanquam certum : Posse interdicere totam Diœcesim, non solùm divisivè, sed etiam collectivè sumptam. Quia Episcopus (inquit Alterius) potestatem habet interdicendi totam Diœcesim,non solùm hoc,vel illud oppidum,seu hanc, vel illam Ecclesiam divisim, sed etiam collectivè Diœcesim universam absque ulla exceptione, quia ejus jurisdictio tam latè patet. Et si occurrat causa sufficiens, & generalis, licitè tale interdictum generale imponeret, quamvis rarò talis causa accidere possit. Et ab interdicto generali Episcopi nullus locus positus intra Diœcesim excipitur, non obstante quacunque consuetudine; quoniam consuetudo non valet, per quam interdicti sententia violatur, ut dicitur *in capite Cùm inter, de consuet.* Sic Alterius *loco cit.* Et antea Suarez *loc.cit.* & Luysius *vers.de Episcopo.*

QVÆSTIO VIII.

An loca non sacra, seu rebus divinis non deputata interdici possint?

REspondeo tanquam certum : Posse. Quia potestas interdicendi non limitatur ad loca sacra tantùm, sed potius jura simpliciter loquuntur de quocunque loco, absque ulla exceptione. Quod loquendo de interdicto generali locali constat ex habitis *suprà disp.* 1. *quæst.* 5. *& seq.* loquendo verò de interdicto speciali, etiam constat, cùm non appareat causa ob quam loca aliqua non sacra, seu profana non possint interdici, quamvis id non sit in usu, eo quod inutile esset interdicere aliquem locum profanum, in quo non celebrantur Divina. Sic Suarez *disput.* 36. *sect.*2. *num.*4. Alterius *disput.*10. *cap.*6. *columna* 2. *vers. Tandem*, Luysius *lib.*6. *disputat.*53. *dub.*1. *in fine.*

QVÆSTIO IX.

An omnes personæ, quæ excommunicari possunt, possint etiam interdici?

REspondeo tanquam certum : Posse. Et ideò omnes personæ baptizatæ, excepto Papa, sive sint Clerici, sive Laici, sive Religiosi, sive Sæculares, quantum est ex parte illorum, si reliqua necessaria, ut causa, jurisdictio, &c. concurrant, interdici possunt. Quia ex parte fidelium eadem est capacitas ad quamcunque Censuram, si ex parte Iudicis, aut sententiæ, aut legis necessaria concurrant. Sic omnes. Legantur Navarr. *cap.*27. *num.*168. Covarr. *in cap. Alma mater*, *part.*2. §. 1. *num.*4. Henriquez *lib.*13. *cap.*50. *num.*1. Suarez *disp.*36. *sectione* 2. *num.*5. Alterius *disputat.* 10. *capit.*6. *colum.*3. *&* 4. Avila *part.*5.*disp.*2.*dub.*5. Filliucius *tr.*18.*c.*1.*q.*8.*à n.*23. Luysius *disp.*53.*cit.dub.*2. Bauny *tr.*9.*q.*7.*assert.*2. & Palao *disp* 4.*punct.*3.§.1.*n.*6.

QVÆSTIO X.

An Vniversitas, Collegium, seu Communitas possit interdici?

REspondeo : Negandum videri. Quia Communitas nequit excommunicari : ergo neque interdici. Antecedens est certum apud omnes, & constat *ex dictis de Censuris in communi*, *disp.*3.*à q.*24.

Sed ut certum respondeo : Posse interdici, quamvis non possit excommunicari. Quia hoc prohibetur in jure,illud verò ab illo conceditur. Sic omnes. Legantur dicta *disp.* 3.*cit.q.* 23.*& seqq.* & Auctores ibi, & nuper adducti.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XI.

An Episcopi censeantur Interdicti per legem generalem, aut sententiam qua interdicuntur omnes qui hoc, vel illud delictum commiserint?

RESpondeo tanquam certum: Non censeri interdictos. Quia hoc statutum fuit *in cap. Quia periculosum, de sent. excommun. in 6.* ubi quoad suspensionem & Interdictum fuerunt hoc privilegio decorati ab Innocentio VI. in Consil. Lugdunensi. Secus est de excommunicatione, ut liquet *ex d. cap. Quia periculosum, verb. Suspensionis.* Sic omnes. Legantur Suar. *disp. 36. sect. 2. n. 5.* Filliuc. *tract. 18. c. 1. q. 8. dicto 2. n. 23.* Alterius *hic, disp. 10. c. 6. col. 4. vers. Deinde Episcopus:* Luysius *lib. 6. disp. 53. dub. 2.* & alii.

An autem pueri ante usum rationis, & amentes contineantur sub generali Interdicto populi, constat *ex dictis supra disp. 1. q. 33.* An verò defunctus possit interdici, *ex dictis tract. 1. de Censur. disp. 3. q. 10. & sequent.* colligere poteris.

QVÆSTIO XII.

An ad imponendum Interdictum locale, etiam speciale, requiratur culpa mortalis?

RESpondeo tanquam certum: Requiri culpam mortalem. Constat. Quia Interdictum hujusmodi est pœna spiritualis, & in genere pœnæ gravis satis: at sic est, quod pœna gravis supponit culpam, & gravem: ergo ad imponendum hujusmodi Interdictum necessariò debet supponi culpa gravis, & mortalis. Sic Angel. *Interdictum 3. n. 5.* Sylv. *ibid. q. 5.* Navar. *c. 27. n.* 168. Covar. *in c. Alma, part. 2. §. 1. n. 4. & 5.* Sotus *dist. 22. q. 3. art. 1.* Suarez *disp. 36. sect. 3. n. 6.* Henriq. *lib. 13. c. 50. n. 2.* Avila *part. 5. disput. 3. dub. 2.* Bauny *tr. 9. q. 7. assert. 4.* Qui addunt ad hoc Interdictum ferendum gravius peccatum requiri quàm ad ferendam excommunicationem. Bonacina *de Interd. punct. 3. num. 5.* Filliucius *tract. 18. cap. 1. quæstione 9. num. 27.* Palao *disputatione 4. puncto 3. §. 1. num. 2.* & omnes.

QVÆSTIO XIII.

An etiam Interdictum personale generale imponi non possit, nisi ob peccatum mortale?

RESpondeo tanquam certum: Imponi non posse, nisi ob peccatum mortale. Quia ut nuper dicebamus, culpæ par, & æqualis esse pœna debet: at sic est, quod Interdictum personale generale est gravissima pœna, cum totam universitatem, seu communitatem valdè gravet: ergo & culpa, quæ præsupponitur ad illud, gravissima debet esse. Sic Suarez *loc. cit. n. 5.* Filliuc. *n. 26.* Bauny *loc. cit. assert. 3.* Luysius *lib. 6. de Censur. dub. 1.* & alii plures.

An verò Interdictum ferri possit ob alienam culpam, constat *ex dictis tract. 1. disp. 8. q. 2. ex tractatu de suspens. disp. 2. q. 7.*

QVÆSTIO XIV.

An ob peccatum suum veniale possit quis Interdicto puniri?

AFfirmant absolutè Armilla *v. Suspensio, n. 1.* Caiet. *Interdicti violatio,* v. Henriquez *c. 50. cit. num. 2.* Molina *de instit. tom. 4. tract. 7. disputat. 75.* R. P. Leand. de Censuris. *q. 1.* Avila *disp. 3. cit. dub. 2. concl. 2.* Sà *verb. Interdictum, n. 4.* & Hurt. *de Interd. diff. 15.* apud Palaum, & alii. Quorum fundamentum est, quod excommunicatio minor est pœna gravior Interdicto: at illa imponitur ob proprium veniale: ergo etiam Interdictum imponi potest pro veniali proprio.

Negat contrà absolutè Bauny *tr. 9. ubi de Interdicto, q. 7. assert. 5.* & penes illum Sanchez *de matrim. lib. 9. disp. 32. n. 29.* Suarez *tom. 5. disp. 4. sect. 10.* Filliuc. *tom. 1. tr. 20. c. 3. n. 58.* & Laym. *lib. 1. tr. 5. c. 4. num. 4.* Quia (inquit Bauny) cum acerbius homini religioso, ac timenti Deum esse nihil possit privatione Ecclesiasticæ sepulturæ, Missæ, Vesperarum, ac divinorum Officiorum, abhorret à prudentia dicere, tantæ pœnæ causam levem esse. Ita ille. Legatur de hac re Diana *part. 5. tr. 10. resol. 78.* ubi utramque sententiam putat probabilem.

Sed clarius, & distinctius respondeo dicendum, quod nullo modo possit quis pro culpa propria veniali, puniri Interdicto absolutè, simpliciter, & absque limitatione sumpto, benè tamen Interdicto aliquo limitato quoad effectum, & tempus. *Prima pars* constat ex dictis in simili de excommunicatione, & suspensione, & ex ratione allata à Bauny.

Secunda, quia potest (inquit Suarez) Interdictum ferri, non in totum, sed ex parte, privando quem solùm Ecclesiæ ingressu, vel usu communionis ad breve tempus: at sic est, quod Interdictum ita limitatum non est gravior pœna, quàm est excommunicatio minor, quæ ferri potest pro veniali culpa: ergo & illud ferri potest, quanquam verum sit, rarò ferri hujusmodi Interdictum. Sic Suarez *disp. 36. sect. 3. dicto 1. num. 3.* Luysius *lib. 6. disput. 51. dub. 1.* Filliuc. *tr. 18. cap. 1. q. 9. num. 25.* his verbis: Et quidem, si Interdictum grave sit, supponere debet culpam mortalem; si leve venialem, ut diximus de Censuris, & docet de Interdicto etiam Suarez *sect. 3. n. 2. & 3.* Sic Filliucius ex Suario. Vterque igitur est pro nostra sententia, Bauny. Sic etiam sentit Sanchez *loc. cit. n. 29. in fine.* Nam licèt oppositum sentiat loquendo de suspensione (& consequenter de Interdicto) jure lata, non tamen à Iudice ferenda, ait enim sic: Dixi *de suspensione jure lata.* Quia potest Iudex ob culpam venialem suspendere, ut cum Navar. *sum. cap. 27. Lat. & Hisp. 159.* docent Henriquez, & Manuel *ibidem.* Quod benè intelligit ibi Navar. Hisp de levi suspensione, & ad breve tempus; quæ modicum damnum honoris, & rei familiaris afferat. Hæc Sanchez. Ludou Lopez *2. p. instruct. cap. 21. de Interd. folio 498.* Ægidius *disput. 17. dub. 1. n. 24.* Palao *disputat. 4. punct. 3. §. 2. num 9.* qui etiam citat Hurtadum pro hac parte, & meliùs, cum hanc expressè doceat *loc. cit. vers. Nos tamen.* Legantur dicta à nobis *de suspens. disp. 2. q. 9.*

QVÆSTIO XV.

An Interdictum locale generale possit ferri propter debitum pecuniarium contractum ab aliqua Communitate?

RESpondeo tanquam certum: Non posse, nisi de speciali, & expressa licentia Papæ. Quia ita decernitur in Extravag. *Providè de sentent. excommunicationis inter communes,* his verbis: *Præsentis constitutionis providemus edicto, ut nulla Provincia, Civitas, Castrum, Villa, locus, territorium, vel districtus auctoritate ordinaria, vel delegata supponatur Ecclesiastico interdicto pro pecuniario debito, vel pro cujusvis monetæ, vel pecuniæ quantitate, quacunque occasione, vel causa, seu quovis quæsito colore, &c. Nos enim ex nunc decernimus irritum, & inane, si secus hactenus*

exstitit attentatum, vel contigerit attentari, illudque revocamus omnino, &c, Sic Bonifacius VIII Et sic omnes. Leganiur Navar. *cap.* 27. *n.* 168. Covarruv. *in capite Alma, part.* 2. §. 1. *num.* 4. & 5. Suarez *disp.* 36. *sect.* 5. *num.* 8. Avila *part.* 5. *disp.* 3. *dub.* 3. *concl.* 1. & alii penes ipsos.

QVÆSTIO XVI.

An saltem pro debito pecuniario possit ferri Interdictum locale particulare, sine licentia Pontificis?

NEgant aliqui Doctores: Quia putant, dictam Extrauagantem *Provide*, habere etiam locum in Interdicto locali particulari, cum in ea expresse caueatur, quod propter debitum pecuniarium non debeat interdici *locus*. At sic est, quod *locus*, æqualiter comprehendit locum generalem, & specialem, seu particularem: ergo. Ita sentiunt Couarr. *loc. cit.* Sotus *loc. cit. art.* 1. *post* 3. *concl.* & Lodes. Mexic. *diffic.* 3. *de Interd. concl.* 2. quos affert, & sequitur Auila *loc. cit. conclus.* 2. Necnon & Palao *disp.* 4. *puncto* 3. §. 2. *num.* 5. citans pro se Laymanium *libro* 1. *tractatu* 5. *parte* 4. *cap.* 4. *in fine.*

Sed probabilius respondeo: Posse ferri Interdictum locale particulare, hoc est in particulari Ecclesia, pro debito pecuniario, sine licentia Pontificis. Quia probabilius est in citata Extrauaganti solùm esse sermonem de Interdicto locali generali, non de speciali. Nec illa vox *locus*, sumitur in dicta Extrauag. in sua generalitate, vt volunt auctores oppositæ sententiæ sed pro paruo oppido, vt melius vidit Glossa in dicta Extrauag. *verb. Locus, in fine.* Ideoque sic sentiunt Navarrus *n.* 168. *cit.* Calderin. Dominicus, & Stephanus apud ipsum. Ioan. Andreas, & Felinus apud Covar. *loc. cit.* Suarez *loc. cit.* Luysius *lib.* 6. *disput.* 51. *dub.* 2. *vers. Secundo affirmant.* Alterius *de Interd. disp.* 10. *c.* 1. *dub.* 2. dicens hanc esse communiorem sententiam. Saytus *lib.* 5. *c.* 11. *n.* 19. affirmana esse omnium; excepto Covarr. Imò & *in Summario* 2. *cit.* id docet Palao, sed per errorem.

QVÆSTIO XVII.

An pro debito pecuniario possit ferri Interdictum generale personale, hoc est Interdictum communitatis?

NEgat Auila *part.* 5. *disp.* 3. *dub.* 3. *concl.* 3. Quia inquit, interdictum generale personale, non est levius, imò videtur gravius Interdicto locali: ergo quando prædicta Extravagans prohibuit poni locale consequenter prohibuit personale generale. Ita Avila. Et penes ipsum Sotus. Mexica *loc. cit.* Angel. *Interdictum* 3. *n.* 3. & Tabiena *vod. n.* 1. Necnon Henriq. *lib.* 15. *c.* 50. *n.* 3. Alterius *c.* 2. *cit. col.* 5. *vers. Quari potest.* Palao *disp.* 4. *punct.* 5. §. 2. *n.* 6. & apud illum Calderin. *tract. de Interd. membr.* 22.

Sed probabilius respondeo: Posse ferri. Quia dicta Extravagans solùm agit de Interdicto locali generali, ut nuper est visum: ergo non debet extendi ad alia Interdicta, & ideò nec ad Interdictum personale generale. Nec obstat, quod videatur esse similis ratio inter Interdictum locale generale, & Interdictum personale generale, quia hoc (ut benè Suarez) non sufficit quando verba legis limitata sunt. Sic Panormit. *in cap. Cum in partibus, de verb. signif.* quem citat, & sequitur Suarez *disp.* 36. *cit. sectione* 3. *n.* 8. Præpositus *in* 3. *p. quæst.* 3. *de Interd. dub.* 1, *num.* 5. Villalobos *tract.* 19. *diff.* 10. *n.* 7. Diana *part.* 5 *tr.* 10. *resolut.* 79.

QVÆSTIO XVIII.

Quænam sit causa finalis Interdicti?

REspondeo dicendum, quod id quod præcipuè intendit Ecclesia, in inferendo contra Principem, Iudicem, aut alium Interdicto, est correctio & emendatio ipsius delinquentis, lucrúmque animæ ipsius, ad hoc enim castigat Ecclesia sancta hac sicut & aliis; Censura, ostenditque per illam tristitiam magnam, & mœrorem super peccatum illius, qui dedit causam Interdicto, incitatque omnes suos fideles in sui defensionem. Sic omnes. Toletus *lib.* 1. *c. mihi* 52. *n.* 3. & 4. Bonac. *disp.* 5. *punct.* 2. *n.* 6. Bauny *tr.* 9. *de Interd. q.* 9. *pag. mihi* 403. Suarez *disp.* 36. *sect.* 3. *n.* 13. Palao *disp.* 4. *punct.* 3. §. 2. *n.* 1. & alii.

QVÆSTIO. XIX.

An forma, sub qua Interdicti sententia fertur, habeat verba determinata?

REspondeo: Non habere determinata verba, quia in iure non habentur. Solùm ergo de substantia hujus formæ sunt verba quibus hujusmodi Interdicti Censura cum sufficienti specificatione & determinatione feratur. Nam sine verbis (sub quibus signa æquivalentia comprehendimus) non potest humanus Iudex aliquid operari. Sic Suarez *disp.* 36. *sect.* 4. Sylvest. *Interdictum* 3. §. 7. Henriquez *lib.* 13. *capite* 50. Avila *parte* 5. *disp.* 3. *dub.* 4. & constat ex dictis *de Censuris in communi, disp.* 4. *q.* 3. 4. & 5. *tract. de suspens. disputatione* 2. *quæstione* 10.

QVÆSTIO XX.

An Interdicti sententia debeat ferri in scriptis, cum expressione causa, monitione prævia, &c.

REspondeo dicendum, quòd debeat ferri in scriptis, & debeat dari instrumentum interdicto intra mensem, si petatur alias peccabit Iudex, & erit suspensus per mensem ab ingressu Ecclesiæ. Debet item præcedere monitio, quando Interdictum ponitur ad reprimendam contumaciam: non verò quando imponitur ut pura pœna ob delictum. Debet denique ferri cum expressione causæ ob quam infertur juxta *dicta suprà de Censuris in communi.* Sic Navar. *cap.* 27. *num.* 165. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 50. *n.* 3. Suarez *disp.* 36. *sect.* 4. Avila *loc. cit.* Bauny *quæst.* 9. *cit.* Palao *loco citato, n.* 10. Legantur dicta à nobis *tractatu de Censuris in communi, disp.* 4. & 5. & *tractatu de suspens. disp.* 2. *per totam.*

DISPVTATIO III.

De Effectibus in communi Interdicti.

QVÆSTIO PRIMA.

Quot sunt effectus Interdicti, sive localis, sive personalis?

RESPONDEO dicendum, quod licèt secundùm jus antiquum multi essent numero, attamen secundum jus novum Bonif. VIII. *in c. Alma de sent. ext.* quatuor præcipuè numerantur, nempe privatio divinorũ Officiorum: Privatio aliquorũ Sacramentorũ, Privatio sepulturæ Ecclesiasticæ, & Privatio ingressus

ingressus in Ecclesiam. Sic Toletus *lib. 1. c. 53.* Bauny *tract. 9. q. 13.* Avila *p. 5. disp. 4. in princ.* Bonac. *disp. 5. punct. 3.* quamvis duo hi authores tres solos primos numerent effectus, & alii communiter.

QVÆSTIO II.

An effectus Interdicti sint ita inter se connexi sicut sunt effectus excommunicationis?

Respondeo, dicendum, quod non sunt ita connexi, & ideò possunt etiam ab Episcopo optimè separari ab invicem. Unde fieri potest, ut Episcopus interdicat aliquem ab officio Sacerdotali, quin interdicat illum à sepultura, vel ab officio prædicandi, quamvis non interdicat ab officio audiendi Confessiones, &c. Quare diligenter advertendum est, quomodo feratur Interdictum: nam quando imponitur absolutè, & sine limitatione, intelligitur quoad omnes effectus; quando verò ponitur cum limitatione, prohibet tantùm eam actionem, quæ interdicitur, & omnem aliam, quæ in ea includitur, & sine qua illa fieri non potest; non verò prohibet eam actionem, sine qua interdicta fieri potest. Sic Navar. *c. 27. n. 170. & 183.* Covat. *in cap. Alma, 2. p. §. 1. n. 4.* Henriq. *lib. 13. c. 32. n. 1. & c. 43. n. 1. & 6.* Avila *part. 5. disp. 4. in princip.* Bonac. *de Interd. puncto 3. n. 1.* Palao *disp. 5. puncto 4. in princ.* & omnes communiter.

DISPUTATIO IV.

De primo effectu Interdicti, qui est Privatio divinorum Officiorum.

QVÆSTIO PRIMA.

An privatio divinorum Officiorum publicè dictorum sit primus effectus Interdicti integri?

RESPONDEO: Affirmativè. Sic enim habetur *in cap. Si sententia, de sent. excomm. in 6.* ibi: *Nulla Divina celebrentur Officia, vel ministrentur Ecclesiastica Sacramenta.* Et cap. *Episcoporum, de privileg. eod. lib. Ne aliqui, &c. cujusque Ordinis, Religionis, status, vel conditionis existant, scienter celebrent, vel faciant celebrari Divina*, nempe in Civitatibus & locis interdictis, cap. *Non est vobis, de Sponsalib.* & alibi. Ex quibus juribus clarè constat, quod primus effectus Interdicti integri, sive absolutè, & sine limitatione lati, sit prohibitio & privatio celebrationis, & recitationis publicæ divinorum Officiorum, & auditionis eorundem publicè, non privatim dictorum. Sic omnes. Legatur Suarez *disp. 34. in princ. & sect. 3.* Avila *part. 5. disp. 4. sect. 2.* Alterius *tom. 2. disp. 5. de Interd. in princ.* Bonac. *disp. 5. punct. 4.* Hurtad. *tr. de Interd. diff. 6. & 7.* Palao *disp. 4. puncto 4. §. 2. n. 1.* & omnes.

QVÆSTIO II.

An aliqua Officia divina licita fuerint jure antiquo tempore Interdicti localis generalis?

Respondeo tanquam certum: fuisse licita nonnulla. Nam *Primò* licitum erat Ministris Ecclesiarum semel in hebdomada, non pulsatis campanis, voce submissa, januis clausis, excommunicatis, & interdictis exclusis, Missam celebrare, causa conficiendi Eucharistiam pro infirmis servandam. Sic decretum fuit *in c. Permittimus, de sent. excom.* Sic Henriq. *lib. 13. c. 44. n. 3.* ubi benè addit; quod urgente necessitate infirmorum possent etiam aliæ Missæ celebrari, quod prius notavit Navar. *c. 27. n. 173.*

Secundò, licitum erit Clericis, ut in Ecclesiis Conventualibus Horas Canonicas bini & bini & simul tres (non plures) sine cantu, & voce submissa dicerent. Sic in *cap. Quod in te, de pœnis. & remiss.* Quod à fortiori id licitum fuit facere extra Ecclesiam, dummodo caverent, ne audirentur à non habentibus privilegium. Sic Sylvest. *Interdictum 5. q. 5.* Covar. *in cap. Alma, p. 2. §. 1. n. 7.* Navar. *cap. 27. num. 175.* Avila *part. 5. disp. 4. sect. 2. dub. 1. concl. 1. 2. & 3.* Hurtad. *diff. 7. num. 17.*

QVÆSTIO III.

An etiam tempore interdicti specialis fuerit licitum olim Clericis recitare modo dicto Horas Canonicas?

Affirmant Henriquez *loc. cit.* ibi: Similiter tẽpore specialis interdicti loci licebat binis Clericis, aut tribus simul recitare. Ita ille. Qui adducit pro se ibi *lit. N.* Sylvestrum, & Covar. *loc. cit.*

Sed probabiliùs respondeo: Non fuisse licitum. Quia *cap. Alma mater*, solùm intelligitur de Interdicto locali generali, *ut infrà* cum communi dicemus: ergo etiam dictum *cap. Quod in te*, non enim est major ratio de uno capite, quàm de altero. Sic Navarrus *c. 27. n. 173. in fine*, & penes illum Glossa recepta *in capite fin. de sent. excomm. lib. 6. verb. Ecclesiis.* Avila *part. 5. disp. 4. sect. 2. dub. 1. concl. 2.*

Addunt tamen authores utriusque sententiæ, licitum fuisse in Ecclesia etiam specialiter interdicta celebrare modo dicto Missam ad renovandum sanctissimum Sacramentum, quod infirmis servabatur. Quia textus absolutè loquitur tempore Interdicti, & necessitas celebrandi æquè militat in Interdicto speciali locali, sicut in generali.

QVÆSTIO IV.

An modo jure novo possint omnes Ministri Ecclesiæ tempore Interdicti localis generalis celebrare quotidie Missas, & alia officia divina in Ecclesiis, & Monasteriis, sicut si non esset Interdictum?

Respondeo tanquam certum: Posse jam, servatis tamen quatuor conditionibus. *Prima*, quod id faciant januis clausis. *Secunda*, voce submissa. *Tertia*, exclusis excommunicatis & interdictis. *Quarta*, non pulsatis campanis. Sic decrevit Bonifac. VIII. *in cap. Alma mater, de sent. excommun. in 6. in §. Adjicimus præterea, quod singulis diebus in Ecclesiis & Monasteriis Missæ celebrentur, & alia dicantur divina Officia; sicut prius, submissa tamen voce, januis clausis, excommunicatis & interdictis exclusis, & campanis etiam non pulsatis.* Sic Pontifex. Sicque omnes DD. Legantur Suarez *disp. 34. sect. 1.* Avila *part. 5. disp. 4. sect. 2. dub. 2.* Alterius *disp. 5. c. 1.* Bonac. *punct. 4.* Bauny *tr. 9. q. 13.* Filliuc. *tr. 18. c. 3. q. 2. n. 63.* & alii.

QVÆSTIO V.

An etiam in Ecclesiis specialiter interdictis liceat Missas, & alia Officia divina celebrare quotidie, servatis conditionibus nuper positis?

Respondeo tanquam quid certũ: Non licere. Quia concessio Bonif. VIII. solùm agit de Interd. locali

generali, non de ſpeciali: ergo tempore Interdicti non licebit quotidie celebrare Miſſas, &c. in Eccleſiis ſpecialiter ioterdictis, vigore conceſſionis dicti cap. *Alma mater*, ſed ſolùm in illis tantùm, quæ continentur in loco generali interdicto. Solùm ergo licebit Miſſam eelebrare in Eccleſiis ſpecialiter interdictis ſemel io Hebdomada, virtute cap. *Permittimus*, ad renovandam Eucbariſtiam, juxta dicta *ſup. q.* 2. Sic docent Gloſſa, Anchar. Domin. Francus, Angel. Sylveſt. Nicol. Millis, Rota, Felin. Ioan. Andr. Anton. Cardin. Abbas, Imola, D. Anton. Calderin. & Villadiego, quos refert, & ſequitur Covarr. *in cap. Alma*, 2. *p.* §. 4. *n.* 1. Navar. *cap.* 27. *n.* 175. Avila *parte* 5. *diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 3. *concl.* 2. Alterius *de Interd. diſp.* 5. *c.* 1. *col.* 3. & eſt communis omnium ſententia, ot ait Covarruvias. Legatur Sanchez *lib.* 7. *de Matrimonio, diſputatione* 8. *num.* 12.

QVÆSTIO VI.

An tempore Interdicti localis generalis ſit licitum celebrare quotidie Officia divina, ſervata moderatione cap. Almamater, *ſecretò videlicet, &c. in Eccleſiis Hoſpitalium, & Monialium?*

RESpondeo tanquam certum: Eſſe licitum. Quia juxta dictum cap. *Alma*, licitum eſt tempore Interdicti localis generalis celebrare divina Officia ſecretò, &c. *in Eccleſiis, & Monaſteriis*: atqui certum eſt, quod nomine *Eccleſiarum*, comprehenduntur etiam Hoſpitalia, in quibus eſt ſacer locus ad dictum miniſterium ab Epiſcopo approbatus, ut nos in expoſinooe noſtræ Regulæ clarè probavimus, & nomine *Monaſteriorum*, comprehenduntur etiam Monaſteria Monialium: ergo. Sic omnea communiter. Navar. *c.* 27. *n.* 173. Covarr. *in d. c. Alma*, 2. *p.* §. 4. *n.* 2. Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 1. *n.* 5. Sanchez *lib.* 8. *de Matr. diſp.* 8. *n.* 13. *in fine*, Hurt. *lib.* 13. *c.* 32. *n.* 2. & *c.* 46. *n.* 1. Bonac. *de Interd. puncto* 4 *n.* 10. & 11. & alii mox citandi. Sayrus *lib.* 3. *parte* 5. *n.* 21. Palao *diſput.* 4. *punct.* 4. §. 2. *n.* 5. & omnes commuoiter..

QVÆSTIO VII.

An etiam tempore Interdicti localis generalis liceat quotidie celebrare Miſſas, & alia divina Officia in privatis Oratoriis, quæ ſolent eſſe in communibus domibus?

NEgant plures DD. eo quòd Conſtitutio Bonifacij VIII. ſolùm permittit celebrate diuina Officia tempore Interdicti, *in Eccleſiis*, &c. at ſic eſt, quod iuxta communem vſum non ſolent hæc loca nomine Eccleſiarum intelligi: ergo. Ita tenent Couarr. Palao, Sanchez, & Bonac. *locis nuper cit.* Luyſius *de Cenſur. lib.* 7. *diſp.* 49. *dub.* 1. Mercerus *in* 3. *p. q.* 24. *de Interd. dub.* 3. Hurt. *de Interd. diff.* 7. *n.* 18. & huius Authoris, oon Luyſij Turriani, ſunt verba relata pro hac parte à Diana mox citando.

Sed probabilius reſpondeo: Licere. Quia probabilius eſt, qood nomine Eccleſiarum ampliſſimè ſumpto, vt in re fauorabili ſumendum eſt, comprehendaorur omnia loca ab Ordinariis approbata ad Miſſæ ſacrificium perficiendum: at ſic eſt, quod nunc omnia Oratoria debent eſſe approbata ab Ordinariis, iuxta Conc. Trid. *ſeſſ.* 22. *decreto de obſeruand. in Miſſæ celebratione*: ergo. Sic Navarr. *n.* 175. *cit.* Suarez *diſp.* 34. *ſect.* 1. *n.* 9. Vgolin. *tab.* 5. *c.* 8. §. 5. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 11. Filliuc. *tr.* 18. *c.* 3. *n.* 65. Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *p.* 4. *c.* 2. *n.* 4. Baldus, Ludouicus à Cruce, Trullench, Faber, Moſcoſus, & Præpoſitus, quos refert, & ſequitur Diana *parte* 5. *tract.* 10. *reſol.* 60. Auila *p.* 5. *diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 3. *concl.* 5. Henriquez *lib.* 13. *loco cit.* Villalobos *tom.* 1. *tract.* 19. *diffic.* 4. *num.* 7. Baony *tract. de Interd. quaſt.* 3. *pag.* 507. *col.* 2. Alterius *diſp.* 5. *cap.* 1. *dub.* 1. & 2.

QVÆSTIO VIII.

An perſona interdicta poſſit celebrare Officia divina in Eccleſiis, aut Monaſteriis, cum moderatione prædicti cap. Alma?

REſpondeo tanquam certum: Non poſſe, quia certum eſt, quod conceſſio Bonifacij *in d. cap.* data, tantùm intelligatur de interdicto locali, non de perſonali, vt patet ex contextu ipſius capitis. Sic Navarr. *cap.* 27. *n.* 174. Auila *loc. cit. concl.* 1. Covarr. *p.* 2. *cit.* §. 4. *n.* 3. Suarez *ſect.* 1. *cit. n.* 10. Luyſius *lib.* 6. *diſput.* 49. *dubio* 2.

QVÆSTIO IX.

An tempore Interdicti ſolùm ſit licitum dicere Miſſam diei?

AFfirmat Ioan. Monaehus apud Couarruu. *infrà*, quia putat ſolùm permitti per Conſtitutionem Bonifacij Miſſarum ſolemnia propria diei, non alterius.

Sed vt certum Reſpondeo: Eſſe licitum dicere Miſſam, non ſolùm diei, ſed etiam aliam quamcunque, vt Diuæ Virginis Mariæ, aut alterius Sancti cujuſque. Quia conſtitutio Pontificis abſolutè, & ſine limitatiooe concedit celebrare Miſſam, & alia diuina Officia, *ſicut prius*: ergo. Sic Ioan. Andreas, Domin. Calderinus, & Syluest. quos refert, ac ſequitur Couarr. *in cap. Alma mater, parte* 2. §. 4. *n.* 3. Suarez *diſput.* 34. *ſect.* 1. *n.* 11. dicentes oppoſitum eſſe falſum, & improbabile. Auila *parte* 5. *diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 3. *poſt* 3. *concl.* Alterius *diſp.* 5. *c.* 1. *dub.* 3. & alij penes ipſum. Palao *diſput.* 4. *puncto* 4. §. 2. *n.* 9. dicens id eſſe certum, de quo dubio adbuc *infrà*, *q.* 34.

QVÆSTIO X.

An non ſolùm Sacerdotes loci generaliter interdicti, ſed etiam extranei, poſſint celebrare Miſſas in dicto loco, cum illis quatuor conditionibus d. cap. Alma.

NEgant quidam Doctores, poſſe Sacerdotes extraneos venientes ad loca generaliter interdicta licitè celebrare Miſſas in Eccleſiis, ſeu Monaſteriis poſitis in locis generaliter interdictis, etiam ſeruata forma *d. c. Alma*. Quia exiſtimant Conceſſiooem huius cap. ſolùm loqui de Clericis deputatis in illis Eccleſiis, vel Religioſis illorum Monaſteriorum, vbi Miſſæ ſunt celebrandæ. Ita Archidiac. & Anchar. *in d. c. Alma*. Quorum opininonem ait Nauar. *cap.* 27. *n.* 174. ſuo tempore vſu fuiſſe receptam in Gallia.

Sed multò probabiliùs reſpondeo dicendum, quod non ſolùm Sacerdotes loci generaliter interdicti, ſed etiam extranei, poſſint licitè eelebrare Miſſas in dicto loco, ſeruatis conditionibus *cap. Alma*, niſi aliàs ob aliam cauſam non prohibeantur, aut fuerint cauſa Interdicti. Ratio eſt, quia *in cap. Alma*, abſolutè, & ſine limitatione conceditur, quod liceat in Eccleſiis & Monaſteriis ſingulis diebus Miſſas, & alia Officia celebrare ſicuti prius, id eſt ſicut ante Interdictum licebat: & ſic eſt, quod ante Interdictum erat licitum cuilibet Sacerdoti, etiam extraneo, aliàs non prohibito, Miſſam celebrare: ergo hoc ipſum erit permiſ-

ſum

sum utrisque tempore Interdicti, cum illis quatuor conditionibus. Sic Navarr. *n.* 174. *cit.* dicens ita observari in toto Regno Castellæ & Lusitaniæ. Joan. Andr. Domin. & Franc. *in cap. Alma*, Covarr. *ibid.* §. 4. *n.* 4. *vers. Nonò.* Gemin. Federic. Angel. Sylvest. D. Anton. Tabiena, & Felician. quos citat, & sequitur Alterius *disp.* 5. *de Interd. c.* 1. *dubio* 2. Palao *disp.* 4. *punct.* 4. §. 2. *n.* 4. Henriq. Vgolinus, Sayrus, Avila, Layman, & alij apud ipsum.

QVÆSTIO XI.

An quando tempore Interdicti localis generalis celebranda sunt Missæ, & alia divina Officia, necessum sit, ut omnes portæ Ecclesiæ sint omnino clausæ?

RESpondeo tanquam certum: Affirmativè. Quia expressè id habetur in prædicto *cap. Alma*, in quo permittitur, ut in loco generali interdicto celebrari possint Missæ, & alia divina Officia quotidie, januis tamen clausis, submissa voce, interdictis, & excommunicatis exclusis, & absque Campanarum pulsatione: ergo. Sic omnes, præcipuè Alterius *disp.* 5. *cit. c.* 2. *col.* 2. his verbis: Ex his infertur, si Ecclesia plures habeat portas, non satis esse principalem claudere, sed omnes sunt claudendæ, aliàs finis intentus ab Ecclesia cessaret: nam ex janua aperta possent commodè laïci prohibiti & audire, & conspicere Divina, quæ in Ecclesia agerentur; & ipsam etiam Ecclesiam ingredi, contra prohibitionem Iuris; & ideò in textu dicitur, *ianuis clausis*, ut significetur, nullam relinquendam esse portam apertam, per quam patere posset ingressus. Sic ille. Et anteà Suarez *disputatione* 34. *sect.* 1. *n.* 13. Luysius *lib.* 6. *disp.* 49. *dubio* 1. & alij omnes.

QVÆSTIO XII.

An etiam sit necessum, ut ianua quam aliqua Ecclesia versus Claustrum habent, omnino claudatur, sicuti aliæ?

RESpondeo dicendum, quod si Claustrum ita sit post Ecclesiam contentum, ut ad illud non pateat aditus, nisi per Ecclesiæ januas, satis censeatur clausa Ecclesia, si januæ, quæ publicas vias respiciunt, clausæ sint. Quando verò aliunde patet aditus ad ipsum Claustrum, qui aditus tempore Interdicti non solet esse specialiter impeditus, tunc necesse est, ut januæ etiam quæ Claustrũ respiciunt clausæ sint, quia ratione finis, & ratione verborum legis comprehenduntur. Sic omnino Suarez *loc. cit.* Et ex illo Alterius & Luysius.

QVÆSTIO XIII.

An requiratur etiam ut janua Ecclesiæ ita sint clausa, ut ab externis aperiri nequeant?

RESpondeo tanquam certum: Non requiri, sed sufficere, ut januæ ita junctæ sint, ut auditum, visum & transitum impediant, quamvis non sint ita obseratæ, ut volentes ingredi nequeant, nisi aperiantur ab iis, qui intus maneat. Quia nec id est in usu, nec textus requirit, essetque magnum incommodum, cum multi de populo facultatem habeant ingrediendi Ecclesiam Interdicti tempore. Sic Suarez *disp.* 34. *sect.* 1. *n.* 15. Alterius *c.* 2. *cit. col.* 2. *vers. Sed hic quæri potest.* Palao *disp.* 4. *puncto* 4. §. 2. *n.* 13. & communis.

QVÆSTIO XIV.

An rursus requiratur, ut tempore dicti Interdicti ponatur Ostiarius ad januam Ecclesiæ, ut admittat privilegiatos, & prohibitos ab ingressu repellat?

AFfirmat Vivald. in suo Candelab. *de Interd. numero* 227. *pag. mihi* 157. ita scribens: Congregato Clero, vel Fratribus ad horas, portas Ecclesiæ claudere necesse est, illisque Custodem deputare, ut tantùm Clericos, & privilegium habentes introire permittat, ne Interdictum Ecclesiasticum incuria, atque negligentia violetur. Ita ille.

Sed tanquam certum respondeo dicendum, quod quamvis hæc providentia sit laudabilis, non tamen requiratur de præcepto, quia nullibi in jure repetitur. Quia satis est generalis denunciatio Interdicti, ne qui audeant Ecclesiam ingredi, dum Missa, & divina Officia celebrantur. Casu autem quo quis prohibitus ingrediatur, à Ministris Ecclesiæ erit expellendus, cum primùm in illorum notitiam devenerit, nec ad majorem diligentiam tenentur. Sic Suarez, & Alterius, & Palao *locis citatis*.

QVÆSTIO XV.

An tempore Interdicti possint Clerici Missam, & alia divina Officia cantare?

NEgandum planè videtur. Tum quia *in c. Alma*, requiritur quod dicta Officia dicantur *submissa voce*. Tum etiam, quia *in cap. Quod in te, de pœnit. & remiss.* apertè id habetur, ibi: *Et in Conventualibus Ecclesiis, bini, & bini, vel simul tres horas Canonicas valeant legere, non cantare.* Constat igitur ex his testibus, quod tempore Interdicti nequeant Clerici divina Officia cantare, sed tantùm legere.

Sed nihilominus ut certum respondeo dicendum, quod non solùm possint Clerici in communi Officia divina tempore Interdicti legere, verùm etiam cantare; non cantu solemni, aut utendo organo, & aliis instrumentis Musicis, sed solùm submissa voce, idest voce tali, quod à Ministris, & ab aliis, qui intra Ecclesiam legitimè assistunt, audiri possint; non tamen ab aliis, qui extra Ecclesiam sunt. Sic intelligendo, & explicando textus suprà adductos, tenent omnes. Suarez *disp.* 34. *sect.* 1. *n.* 11. Navarr. *in man. c.* 27. *numero* 174. Covarr. *in cap. Alma, parte* 2. § 2. *n.* 7. *vers. Sed olim.* Henriquez *lib.* 13. *c.* 44. *n.* 3. Alterius *disp.* 5. *c.* 2. *col.* 1. Bonac. *de Interd. punct.* 4. *n.* 6. Palao *disp.* 4. *puncto* 4. §. 2. *n.* 12. & alij.

QVÆSTIO XVI.

An casu quo tempore Interdicti non dicantur divina Officia in communi, sed à duobus tantum, sit etiam necessum claudere Ecclesiæ januas?

AFfirmant (ut refert Navarrus) Hostiens. Ioan. Andr. & Cardin. *in cap. Quod in te, cit.* eo quòd jura id clarè decernere videantur.

Sed probabiliùs respondeo: Non esse tunc necessum. Quia satis est curare tunc, quod non audiantur à non privilegiatis. Nec obstant jura, quæ contrarium asserere videntur. Quia id non prohibent in hoc casu, cùm in illo cesset tota ratio prohibitionis & inconvenientium. Sic Navarr. *c.* 27. *n.* 175. Medina *in sum. lib.* 1. *c.* 13. (non 18. ut leges apud Avilam) §. 23. *ibi:* [La secũda, que sea *apuertas cerradas*. Esto se entiẽda quando se dize el Officio divino en comun, porque si

dos lo dizen, no es necessario que esten cerradas, basta que miren no los oya quien no puede.]Sic ille. Henriquez *lib.13.c.44.n.3.lit.M* (qui malè pro hac parte citat Covarr.2.*p.cit.*§.2. *n.*1. quia ibi nihil ad intentum ait.) Avila *parte 5.disp.4.sect.2.dub.3.vers. Circa duas primas*, Palao §.2.*cit.n.*53.& alij.

QVÆSTIO XVII.

An excommunicati, & personaliter interdicti excludi debeant interdicti tempore à celebratione Missæ, & aliorum divinorum officiorum?

RESpondeo tanquam certum: Debere excludi; quia sic expressè habetur *in d.c. Alma.* Et quidem loquendo de excommunicatis certum est debere excludi semper, hoc est, non solùm Interdicti tempore, sed quolibet alio, ut habitum est *tract.de excommun.* loquendo verò de interdictis, certum est etiam debere excludi Interdicti tempore. Quod quidem est verum loquendo tam de personaliter Interdictis nominatim & particulariter, quàm de personis, qui interdicto causam dederunt, vel auxilium, consilium, aut favorem præbuerunt ad committendum delictum, cujus causa Interdictum locale latum fuit. Sic ex cap. *Alma, cit.& ex cap.Licet, de Privileg.* docent Suarez *disp.34.sect.1.n.*10. Alterius *disp.5.c.2.col.6.pag.*377. Palao *disp.4. puncto* 4.§.2. *n.* 15. Avila & Layman penes ipsum.

QVÆSTIO XVIII.

An tempore Interdicti debeant etiam excludi à celebratione divinorum Officiorum omnes laici, qui non sunt excommunicati, nec Interdicti?

NEgant nonnulli. Quia Pontifex *in cap. Alma,* solùm ait, esse excludendos excommunicatos, & interdictos: ergo videtur consequenter admittere omnes alios, nam exceptio firmat regulam in contrarium, & ideò hanc sententiam probat Federic. *de Senis cons.*70. licèt contrariam sequatur.

Sed nihilominus ut certum respondeo: Omnes laïcos, qui privilegio carent, excludi debere à celebratione divinorum Officiorum, quamvis non sint excommunicati, nec interdicti, solosque Clericos esse admittendos.

Primò. Quia sic colligitur haud obscurè *ex capite Licèt, de Privileg.in 6.ex Clem.2.& 3.de sent. excom. & ex c. Alma mater. Secundò.* Quia hic est communis sensus Ecclesiæ, ut ostendit usus, & consuetudo universalis, quæ est optima legum interpres. *Tertiò.* Quia si tempore Interdicti liceret laïcis non excommunicatis, nec Interdictis interesse Sacris, non indigerent privilegio, ut interesse possent: at indigent, ut usus probat: ergo signum est id eis non licere. Sic sentiunt omnes communiter, Navarr.*c.27.n.*173.& 574. Covarr.*in cap. Alma,* 2.*p.*§.4.*n.*4. Glossa etiam *in eod.c.* §. *Adiicimus, verb. Interdictis,* Gemin. Franc. & Anchar. *ibidem.* D. Anton. Calderin. Sylvest. Tabiena, & Angel. quos citat, & sequitur Alterius *de Interd. disp.5.c.2.col.7.pag.*378. Suarez *disp.34.sect.1.à n.*22. ubi latè, & doctè probat, & respondet argomento pro parte negativa posito. Avila *parte 5.disp.4.sect.2. dub.4.* Luysius *lib.6.disp.49.dub.1.vers. Est autem difficultas, an debeant excludi omnes Clerici, qui interdicti aut excommunicati non sunt.* Vbi respondet cum communi, esse excludendos. Ex cujus resolutione constat loco illius vocis *Clerici*, ponendum esse, *Laici.* Sic etiam sentiunt alij cõmuniter apud Palao *loc.cit.n.*5.

An autem tempore Interdicti debeant etiam excludi infantes non habentes usum rationis, aut amentes, &c. constat ex dictis *sup.disp.5.à q.*33.

QVÆSTIO XIX.

An laicus non excommunicatus, nec interdictus possit in necessitate ministrare Sacerdoti Sacrum facienti?

NEgant aliqui apud Alterium *infrà* citandum, existimantes, non posse Sacerdotem tempore Interdicti uti in hoc ministerio opera laïci, sed debere reperire Clericum, aut laïcum privilegiatum, qui ei inserviat: quod si talem non inveniat, debeat conficere sacrificium solus absque Ministro.

Sed oppositum omnino cum communi sententia respondeo dicendum, quod scilicet in dicto casu licitè possit laïcus ministrare Sacerdoti, dummodo non sit excommunicatus, nec interdictus, nec causã Interdicto dederit. Quia licèt hoc non sit concessum laïco non privilegiato ratione sui, est tamen concessum ratione Sacerdotis: Nam cum huic concessum sit sacrificare, consequenter conceditur adjutorium illud, quod juxta communem usum Ecclesiæ est moraliter necessarium. Sic Suarez *disp.* 34. *sect.*1. *num.* 31. ex Navarr.*c.*27. *n.* 181. & ex Covarr. *in capite Alma, parte* 2.§.4.*n.*5.*vers.Vndecimò erit.* Sic etiam Anchar. & Calderin. apud ipsum. Alterius *de Interd. disp.* 5. *c.*2.*col.* 11.*vers.Tertiò notandũ est.* Præpositus *in* 3.*p. q.*4.*de Interd.dub.*3.*n.*31. Mercerus, Villalob. & Ludovicus à Cruce, quos citat, & sequitur Diana *parte 5.tract.10.resol.*87. Avila *p.5.disp.4.sect.2.dubio* 7. *vers.ex dictis sequitur.* Palao *disp.4.puncto* 4.§.2.*n.*16. & communis.

QVÆSTIO XX.

An persona quæ privilegium habet celebrandi, vel audiendi Missam tempore Interdicti, possit secum in Ecclesiam suos familiares, & domesticos adducere?

RESpondeo tanquam certum: Posse. Quia sic conceditur *in cap. Licet, de Privileg.in* 6. his verbis: *Cum conceditur singulari personæ, ut modo præmisso,* (nempe januis clausis, submissa voce, &c.) *celebrare valeat, vel audire Divina, ejus familiares domestici ad audiendum cum ea, & celebrandum Officium divinum licitè admittantur.* Secus autem est dicendum *ex eod. cap. Licet*, quando tale privilegium non conceditur singulari personæ, sed Collegio, aut Communitati, seu Conventui ut sic; nam tunc familiares Collegij non gaudent dicto privilegio, nisi aliàs ad illos expressè extendatur, ut addit Pontifex his verbis: *Non sic autem de familiaribus alicuius Conventus, seu Collegij est censendum, illi enim nisi privilegiati fuerint, admitti non debent.* Sic omnes Doctores. Navarr. *c.27.n.*180. Gemin. Anchar. Franc. *in d.cap. Licèt*, Covarr. *in cap. Alma,* 2.*p.*§.4.*n.*5. Suarez *disp.34.sect.*1.*n.*32. Qui id benè intelligunt de familiaribus, qui aliàs inhabiles non sint, id est interdicti, &c. quia hi semper sunt à divinis excludendi. Sic deinde Toletus *lib.* 1. *c.* 53. Alterius *disp.5.cit.c.2.col.*13.*pag.*381. Avila *part.*5. *disp.4.sect.2.dub.7.concl.*1. Alterius *de Interd. diff.*7. *n.* 22. ubi qui nomine familiarium *in d.cap.* veniant, his verbis benè declarat: Per familiares autem domesticos, intelliguntur non omnes familiæ, ut quidam immeritò volunt, sed tantùm qui dominum comitari solent, ut docent Navarrus *cap.*27. *n.*180. Avila, & Ægidius: quod est verum etiamsi habitent extra domum: Imò loco eorum, qui ob absentiam,

vel

vel ægritudinem non comitantur Dominum, possunt assumi alij. Sic Hurtadus. Videatur Alterius etiam *loc.cit.* & Avila, qui id ipsum latè & probè probant. Palao *§.2.citato n.16.* qui id verum putat etiamsi famuli recepti sint tempore Interdicti, modò non sint in fraudem illius recepti.

Quæstio XXI.

An Clerici, qui ex vi juris communis (scilicet, cap. Alma, *) tempore Interdicti divinis Officiis assistere possunt, possint consequenter secum ducere suos familiares, juxta privilegium concessum* in cap. Licèt. *cit.*

NEgant aliqui moderni apud Avilam & Alterium eo quòd privilegium juris communis concessum Clericis, ut divinis Officiis interesse valeant, modo eis præscripto *in eod. cap. Alma,* non dicitur concessum singulari personæ, cum non sit concessum uni soli, sed multis simul: ergo vigore hujus privilegij non possunt Clerici tempore Interdicti ducere secum in Ecclesiam suos familiares juxta dispositionem *d. c. Licèt*, cum ibi solùm concedatur illi, cui soli privilegium assistendi Divinis tempore Interdicti est concessum.

Sed probabiliùs longè respondeo, Posse consequenter. Quia probabilius longè est, quod privilegium juris communis concessum Clericis, sicut & privilegium Bullæ Cruciatæ (de quo aliàs) comprehendatur sub privilegio concesso singulari personæ: Nam ubicunque habenti primam Tonsuram, ut suscipienti Bullam Cruciatæ, conceditur independenter ab aliis, quod divinis Officiis assistere possit: ergo & consequenter juxta *cap. Licèt*, quod possint secum ducere suos familiares. Sic multi viri docti, quos suppressis nominibus, refert ac sequitur Avila *parte 5. disp.4.sect.2.dub.7.concl.3.* Alterius etiam *disp. 5. de Interd.c.2.col.13.vers.Tertiò dubitari potest*, & loquendo de privilegio Bullæ, id apertè tenent Sotus *in 4. dist.22.q.3.art.1.post 4.concl.vers. Igitur*, & Henriq. *lib.13. c.48. circa finem.*

Quæstio XXII.

An tempore Interdicti usus campanarum sit simpliciter, & undequaque prohibitus?

REspondeo tanquam certum: Non esse, sed solùm illum qui tanquam signum publicum deservit ad convocandum populum ad Missam, & ad alia divina Officia. Quia cum communis populus ad talia Officia admittendus, tempore Interdicti non sit, minimè vocari debet illo signo publico, quo vocari solitus est. Sic omnes. Qui nomine campanarum comprehendi volunt quodlibet signum publicum, quo populus ad Divina vocari consuevit: nam ex accidenti provenit, ut convocetur sono campanæ, aut tubæ, aut voce Præconis. Legantur Navarrus *c.27.n.177.* Covarr. *in cap. Alma, parte 2.§.4.n.5. versu Decimotertiò.* Suar. *disp.34.sect.1.à n.15.* Alterius *de Interd.disp.5. cap. 2. columna 3. vers. Tertia conditio*, & alij penes ipsos.

Quæstio XXIII.

An saltem sit licitum Interdicti tempore aliquo signo, quod non sit campanæ, convocare Clerum ad Officia divina celebranda?

NEgant aliqui apud Suarium *loc.cit.n.16* eo quòd quælibet signa, tubæ videlicet, vel mattachæ, &c. signo campanarum æquiparantur, *Clem. 2. de sent. excommunic.* ergo.

Sed ut verum respondeo: Licitum esse. Quia sic tenet usus plurium Ecclesiarum, in quibus viri gravissimi, doctissimi, ac valdè timorati congregantur. Et meritò quidem. Quia Canonici, & Beneficiati debent divinis Officiis interesse, si distributiones quotidianas lucrari velint, sicut tenebantur ante Interdictum, ut statuitur *in d.c. Alma*: ergo possunt, imò & debent aliquo signo, tubæ videlicet, aut alio simili admoneri, quando sit hora inchoandi officium, ut tunc possint se ad Ecclesiam conferre. Nec refert quod populus intelligat ratione signi dari, tunc Divina celebrari; quia dum id per speciale signum tubæ intelligat, & non per commune campanæ, simul intelligit, ex vi talis signi populum non vocari, sed potiùs excludi, nisi privilegium habeat. Ex quo sit satis fundamento contrariorum. Sic Suarez *disp.34 sect.1. n.16.* Alterius *disp.5.cap.2.col.4.* Henriquez *lib. 13. c.46.n.2.* Sayrus *lib.5.c.9.* Filliuc. *tract. 18. c.3.n.69.* Bonac. *de Interd puncto 5. n.8.* Avila *parte 5. disp. 4. sectione 2.dubio 8.* & Palao *disp.4.puncto 4 §.3.n.14. in fine.*

Quæstio XXIV.

An tempore Interdicti licitum sit pulsare campanas ad ea omnia, quæ Officia divina non sunt, ut ad concionem, salutationem Angelicam, &c.

REspondeo tanquam certum: Licitum esse. Quia prohibitio cymbalorum & campanarum, quæ fit *in cap. Alma*, intelligenda est solùm quoad horas Canonicas dicendas, quoad Missarum solemnia celebranda, non quoad alia, Ideoque & tempore Interdicti pulsari possunt campanæ, *Ad concionem, ad salutionem Angelicam, & comitandam Eucharistiam, cum defertur ad infirmos, ad ostendendas Reliquias Sanctorum, ad indicandum horas diei, & pro adventu Regis, vel Prælati.* Sic omnes. Legantur Navarr. *c.27.num.177.* Covarr. *in cap. Alma, p.2.§.4.num.5.in fine.* Alterius, Henriquez, Avila, & Filliuc. *loc.cit.* Bonac. *loc.cit n.7.* Palao *cit.* Ægidius *disp.18. dub.2. num. 33.* Hurtadus etiam mox citandus; & alij.

Quæstio XXV.

An etiam sit licitum tempore Interdicti pulsare in Missa tintinnabulum in signum elevationis Eucharistiæ?

AFfirmat Hurtad. *de Interd.diss.7.n.21 his verbis: Tertia moderatio est*, quod fiat non pulsatis Campanis: subintelligitur autem à Doctoribus ad convocandum populum ad Divina. Vnde non prohibetur pulsatio Campanæ quoad Concionem, nec quoad Salutationem Angelicam, nec quoad designandas horas diei: nec videtur prohibita pulsatio campanulæ dum elevatur Eucharistia (etiamsi Doctores communiter oppositum doceant) quia non fit ad convocandum populum, sed ad captandam attentionem jam existentium in templo, & assistentium sacrificicio, ut adorent Eucharistiam. Ita Hurtadus.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: Non esse licitum. *Primò*, quia *in dicto cap. Alma*, expresè dicitur, quod tempore Interdicti dicatur Missa, *Campanis etiam non pulsatis*, quæ loquutio universali negativæ æquivalet. *Secundò*, quia elevatio Hostiæ, & ceremonia Ecclesiastica, pertinent ad sacrificium Missæ: at sic est, quod Interdicti tempore non possunt pulsari Campanæ in signum celebrationis dicti

Sacrificij : ergo neque poterunt in signum elevationis Hostiæ.

Nec obstat ratio Hurtadi. Nam ad illam respondet Suarez *Primò*, quod etiam illa parvula campana, regulariter loquendo, facilè exteriùs auditur, & ita per eam etiam convocantur alij. *Secundò*, quod illa ratio non est ita adæquata, quin etiam prohibeantur campanæ propter aliquam solemnitatem tollendam. Quod à simili colligi potest *ex cap. Quod in te, de pœnit. & remiss.* ubi organa, & alia signa solemnitatis, & lætitiæ prohibentur. Vnde non solùm in dicto verbo, verùm etiam, & multò magis, in illo, *submissa voce*, sufficienter quod diximus continetur. Quapropter hanc nostram sententiam tenent communiter omnes. Suarez *loc. cit. n.* 19. Navarr. *c.* 27. *num.* 177. Covar. *in cap. Alma*, 2. *p.* 6. 4. 5. & penes illum Ioan. Andr. Domin. Francus, Calder. & Villadiego. Avila *parte* 5. *disp.* 5. *sect.* 2. *dub.* 8. Alterius *disp.* 5. *cap.* 2. *col.* 6. *vers. Quarto quæritur*. Bonac. *de Interd. punct.* 5. *n.* 7. Henriquez *lib.* 13. *c.* 46. *n.* 1. *lit. L.* Bassæus *Interdictum* 2. *n.* 14 Palao *disp.* 4. *punct.* 4. §. 2. *n.* 14. Ægidius *disp.* 17. *dub.* 2. *n.* 33. & alij.

Quæstio XXVI.

An tempore Interdicti sit licitum, pulsare campanas ad notificandum & confirmandum Interdictum?

NEgat Avila *dub.* 8. *cit.* per hæc verba; Salmanticæ est consuetudo pulsandi campanas ad notificandũ Interdictum horis, quibus finienda erat pulsatio ad Primam & Vesperas, quæ consuetudo licet ibi excuset, non tamen licet eam alibi de novo introducere, nam est manifesta fraus contra Interdictum, ut dicunt Navarr. *n.* 177. & P. Henriquez *c.* 46. *n.* 1. Hæc Avila. Et quamvis benè,

Clariùs tamen ego respondeo dicendum, quod nullo modo sit licitum pulsare campanas ad notificandum & confirmandum Interdictum tempore quo solent convocari Clerici, aut Canonici ad Canonicas horas, ut probant Avila, Navarr. Henriquez. Benè tamen sit licitum, si pulsentur campanæ alio tempore, verbi gratia hora meridiana, vel vespertina, post pulsationem ad Salutationem Angelicam : quia tunc minimè pulsantur ad Officium divinum celebrandum. Et ideò id in praxi observatur.

Quæstio XXVII.

An tempore Interdicti sit licitum Religiosis pulsare parvam Campanellam pro divinis Officiis celebrandis?

AFfirmativam sententiam in casu quo sonus talis campanellæ non audiatur exteriùs, haud obscurè tenet Calderin. *tract. de Interd. parte* 1. *n.* 96. *vers. Sed an licet.*

Sed ut certum absolutè respondeo : Non licere eis, etiam casu, quo sonos dictæ campanæ non audiatur exteriùs. Quia etiam tunc fit contra id quod præcipitur *in c. Quod in te, de pœnit. & remiss.* ibi: *Sine campanarum pulsatione cessantibus solemnitatibus, & in cap. Alma*, ubi permittit celebrationem Divinorum cum hac conditione, ut fiat sine pulsatione campanarum, sub cujus voce etiam minores campanæ includuntur *c. de appellationib. de appell. & c. Maioribus, de præbend.* Legantur Sylvest. *Interdictum* 5. ubi citans Archidiac. notat quod non solùm prohibeatur per jura citata sonus campanarum ipsius Ecclesiæ, sed etiamsi procul sint, & distent ab Ecclesia. Alterius *c.* 2. *cit. col.* 3. Anchar. Calder. & B. Anton. penes ipsũ.

Quæstio XXVIII.

An in quatuor præcipuis festivitatibus anni, nempe Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Virginis Mariæ, permissum sit tempore Interdicti Missas, & alia Divina publicè, & solemniter celebrari?

REspondeo affirmativè. Quia sic conceditur *in cap. Alma mater*, §. *Adjicimus*, per hæc verba : *In festivitatibus verò Nativitatis Domini, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Virginis gloriosæ, campanis pulsentur, & januis apertis, alta voce divina Officia solemniter celebrentur, excommunicatis prorsus exclusis, sed Interdictis admissis, quibus ob reverentiam dictarum solemnitatum, & ut ipsi ad humilitatis gratiam & reconciliationem faciliùs inclinentur, præfatis diebus participationem permittimus Divinorum ; sic tamen quod illi propter quorum excessum Interdictum hujusmodi est prolatum, Altari nullatenus appropinquent.* Sic textus. De cujus concessione aliqua dubitamus, sit ergo

Quæstio XXIX.

An hæc suspensio Interdicti, & permissio celebrandi solemniter Divina, in prædictis quatuor festivitatibus, duret per totam Octavam earum?

REspondeo tanquam certum : Non durare per totam Octavam, sed solùm per ipsos dies festos. Quia quando Pontifices id volunt, expresè illud declarant, ut faciunt concedentes suspensionem Interdictim festo Corporis Christi, & Conceptionis Virginis Mariæ, *ut infrà*. Sic omnes. Legantur Sylvester *Interdictum* 6. *q.* 2. *parte* 2. Navarr. *c.* 27. *n.* 182. Glossa *in dicto capite Alma, vers. Assumptionis, in fine.* Avila *part.* 5. *disp.* 4. *sect.* 2. *dub.* 9. Alterius *disp.* 5. *de Interd. c.* 3. *in principio*, & alij mox citandi.

Quæstio XXX.

An saltem suspensio Interdicti duret per tres, aut quatuor dies Natalis Domini, & tres primos Paschæ, & Pentecostes?

NEgant adhuc quamplures Doctores, docentes solùm durare per primum diem Natalis Domini, Paschæ, & Pentecostes, non per reliquos. Ita Villal. *tomo* 1. *tract.* 19. *diff.* 7. *n.* 4. ubi sic ait: [Se aduierte que estas fiestas non se han de entender mas que por el primero dia, que esse es verdaderamente el dia de la fiesta; que el dia de la Navidad en aquel dia se acaba, y el dia siguiente es de S. Iuan *(de S. Estevan dijera yo)*. y lo mismo es de las otras fiestas, como tiene la sentencia comun, con la Glossa: solo à Soto veo de diferente parecer; sin fundamento bastante.] Ita ille. Suar. etiam *disp.* 24. *sect.* 1. *n.* 38. & 39. Alterius *disp.* 5. *c.* 2. *cit. col.* 3. Filliuc. *tract.* 18. *c.* 4. *n.* 109. Henriquez *libro* 13. *c.* 47. *n.* 2. *in fine*, Sylvest. & D. Anton. & alij penes ipsum. Reginald. *lib.* 32. *tract.* 3. *c.* 28. *num.* 536. Moscosus *in sum. tract.* 16. *c.* 8. Toletus *lib.* 1. *c.* 53. *n.* 4. Sayrus *lib.* 5. *c.* 13. *n.* 4. Citat etiam Palao pro hac parte Navarrum *c.* 27. *n.* 182. sed hunc alij pro contraria citant, & meliùs.

Sed probabiliùs respondeo, dictam suspensionem Interdicti durare per omnes dies festos Natalis Domini, & Paschatum. Quia *cap. Alma*, expresè dicit : *In festivitatibus verò Natalis Domini, Paschæ, ac Pentecostes, &c.* Sed sic est, quod juxta cõmunem usum loquendi, festivitas Natalis Domini durat per tres (aut quatuor dies, juxta consuetudinem aliquarum Provinciarum)

vinciarum) & reliquarum Paschatum durat per tres: ergo. Sic Sotus *in 4. dist. 22. q. 1. art. 1.* Avila *parte 5. disp. 4. sect. 1. dub. 9.* (noo 4. ut offendes apud Dianam) Faber *de Censuris, in 4. dist. 25. q. 1. disp. 5. dub. 3. n. 43.* & Hurt. & sequitur Diana *part. 5. tract. 10. resol. 71.* Quibus addi possunt Ægidius *disp. 17. dubio 2. n. 37.* quatenus hanc sententiam ultimo collocat loco, Bonacina *de interd. puncto 5. n. 14.* Bassæus *Interdictum. 2. n. 16.* Bauny *tract. 9. de Interd. q. 18. columna 9. versu Omnino itaque.* Miranda *tomo 2. Directory Prelator. q. 37. art. 10. concl. 4.* ubi pro hac parte citat Navarrum *in Man. cap. 27. n. 182.* & Vivaldum *in suo candelab. ubi de Interd. num. 237. & sequent.* & benè, saltem loquendo de tribus diebus Paschæ & Pentecostes, quia Vivaldus de iis solùm id affirmat, Palao etiam *disp. 4. punct. 3. §. 2. n. 19.* & alij.

QVÆSTIO XXXI.

An hujusmodi festivitates incipiant à primis Vesperis vigiliæ, & finiantur in secundis Vesperis, ita ut post illas non liceat dicere Completorium cum solemnitate?

AFfirmant (apud Covarr.) Glossa *in cap. Alma, verb. Assumptio*, Anchar. Ioan. Andr. *ibid.* Calderinus filius ejus *tractatu de Interd. 6. memb. 6. viso de effectu, col. 8.* & D. Anton. *3. p. tit. 16. c. 4.* Quibus satis favet Alterius *infrà* citandus, & tenet Armilla *Interdictum, n. 43.* Horum fundamentum est text. *in c. 2. de feriis*, ubi dicitur, in celebrandis festivitatibus ab Ecclesia institutis diem esse computandum à Vesperis in Vesperas.

Sed probabiliùs respondeo: Hujusmodi festivitates (exceptis festivitatibus Resurrectionis, & Pentecostes, quæ incipiunt à Missa vigiliæ, *ut infrà* videbimus) incipere à primis Vesperis vigiliæ, & finiri in ultimo Completorio festi inclusivè. Sic Hurtado *difficult. 7. n. 25.* his verbis: Incipiunt autem singuli dicti dies festivi à primis Vesperis, quia inde incipiunt eorum solemnitates quoad celebrationem, exceptis festivitatibus Resurrectionis, & Pentecostes, quæ incipiunt à Missa vigiliæ, quia in earum vigiliis Missa per anticipationem fit de ipsis festivitatibus. Finiuntur autem festivitates singulorum dierum in Completorio inclusivè, & non in secundis Vesperis, ut contra non paucos docent Avila, & P. Ægidius: quia Completorium etiam pertinet ad celebrationem illius diei. Hæc Hurtadus. Vnde juxta hanc nostram sententiam asserendum est, licitè posse post secundas Vesperas hatum solemnitatum dici publicè, & cum omni solemnitate Completorium illius diei, ut etiam consuetudo comptobat. Sic communiter Doctores. Avila *parte 5. disp. 4. sect. 2. dub. 10. per totum.* Sotus *disp. 22. q. 3. art. 1. post 4. concl.* Navarrus *c. 97. n. 184.* Covarr. *in cap. Alma, 2. p. §. 5. n. 5.* Faber *in 4. dist. 25. q. 1. disp. 5. dubio 5. n. 43.* Ioan. de Cruce, Moscosus, Mercerus, Præpositus, quos citat, & sequitur cum differentia nonnulla, Diana *parte 5. tract. 10. resol. 61.* Sic etiam Suarez *disput. 34. sect. 3. à num. 20.* & sequitur probabilem opinionem Alterius *disp. 4. cap. 7.* & alij penes ipsos, dicentes in hoc ferè omnes Doctores convenire. Transeamus ad aliud quod inter hos Doctores majorem habet difficultatem: sit ergo

QVÆSTIO XXXII.

An suspensio Interdicti in festivitatibus Natalis Domini, Resurrectionis, & Pentecostes, incipiat à Missa vigiliæ?

AFfirmat absolutè Paludan. *in 4. dist. 18. q. 8. articulo 2. principali, concl. 7.* Cui videtur adhærere Armilla *verb. Interdictum, num. 43.* ibi: Et secundum communem opinionem incipit dies in Vesperis vigiliæ usque ad Vesperas festi inclusivè. Quamvis aliqui largiorem faciant interpretationem, includentes Missam vigiliæ Nativitatis, Paschatis, & Pentecostes, & Completorium festi: quod placet Petro de Palud. quia in beneficiis larga interpretatio debet fieri. Ita Armilla. Hanc eandem sententiam juxta relatos hos duos auctores tenent Vivald. *in Candel.* ubi *de interd. num. mihi 242.* dicens sibi videri satis rationabilem, jurique consonam, & etiam Henriquez *lib. 13. c. 47. n. 3.* ubi ita ait: In vigilia Resurrectionis licet cantare Missam Sabbati, & dum dicitur *Gloria*, licet pulsare campanas, quia eadem Missa dici consueverat eadem nocte post Vesperas Et licet cantare Missam iu vigilia Pentecostes, & Nativitatis. Ita ille.

Negant contrà communiter auctores, qui defendunt per *cap. Alma*, unum diem tantùm concedi in singulis festivitatibus supradictis, in quo Missa, & alia Divina possint publicè, & solemniter dici: ergo non potest extendi hoc privilegium ad Missam vigiliæ, quia tunc non unicus, sed duo dies concederentur. Ita Alterius *disp. 5. c. 3. col. 3.* Filliuc. *tract. 13. c. 4. q. 8. n. 106.* ex Suario *disp. 35. sect. 1. n. 40.*

Sed media via probabiliùs respondeo: *Primò.* In festo Resurrectionis suspensio interdicti verè incipit à Missa vigiliæ. *Tum* quia Officium solemnitatis Paschæ, & gaudia ab hac Missa incipiunt. *Tum* etiam quia juxta consuetudinem Ecclesiæ aliæ solemnitates incipiunt ab hora Vesperarum, ut habitum est *q. 29.* at sic est, quod in Sabbato sancto Vesperæ dicuntur in ipsa Missa: ergo festum Paschæ quoad hunc effectum incipit ab illa Missa. Sic docent Sotus *dist. 22. q. 3. art. 1. post 4. concl.* Polanc. *in Directorio Confessorum, pag. 150.* Palud. Armilla & Vivaldus pro primâ sententia citati. Avila *part. 5. disp. 4. sect. 2. dubio 10. conclus. 2.* Hurtad. ut vidimus *q. 29.* Diana *parte 5. tract. 10. resol. 61.* Moscosus *in sum. tract. 16. c. 8.* Palao *disp. 4. punct. 4. §. 2. n. 10.* & penes illum Suarez, & auctores primæ sententiæ.

Respondeo *Secundò*, probabiliter: Etiam in festo Pentecostes incipit suspensio Interdicti à Missa vigiliæ; quia in hac etiam incipit Officium, & gaudia hujus festivitatis, cùm in illa dicatur Præfatio Spiritus sancti: *Qui hodierna die Spiritum sanctum in filios adoptionis effudit*: & etiam Communicanda, *Diem sacratissimum Pentecostes celebrantes.* Sic Palud. Armilla, Vivaldus, Avila, Hurtadus, Moscosus, & Palao *locis citatis.*

Respondeo *Tertiò.* In festo Nativitatis Domini non incipit suspensio interdicti à Missa vigiliæ, sed solùm à primis Vesperis. Patet quia Officium hujus festi non incipit à Missa vigiliæ, cùm in illa non dicatur nec Gloria, nec Præfatio festi, nec aliud quid, ex quo colligatur celebrari tunc festum Nativitatis. Sic Avila *loco citato*, dicens oppositum esse falsum. Moscosus etiam, Hurtadus, Sotus, Polancus, Diana, Palao, & communiter Doctores.

QVÆSTIO

Quæstio XXXIII.

An præter quatuor illas festivitates assignatas in c. Alma, *dentur aliæ, quæ suspendant interdictum locale generale?*

RΕspondeo tanquam certum, dari nonnullas alias festivitates. Nam datur festivitas Corporis Christi,& tota ejus octava, per Martinum V. & Eugenium IV.concessa,ut referunt communiter Doctores.Datur deinde festivitas Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ,ac tota ejus octava, concessa à Leone X. pro sola Hispania. Sic Henriquez *lib.* 13. *c.*48.*n.*2.his verbis: Pontifex *in c. Alma*, interdictum generale, si positum priùs esset, suspendit in quatuor anni festis,Nativitatis Domini, Pascha Resurrectionis,& Pentecostes , & in Assumptione Beatæ Virginis.Idem concessum est festo Corporis Christi,& per totam octavam, & in die purissimæ Conceptionis B. Mariæ, & in octava illius. Sic ille.Et antea Navarr. *c.*27.*n.*182.Suarez *disp.* 34. *sect.* 2. *à n.*41. Alterius *disp.*5.*c.*3. *dub.*2. & alij quamplures penes ipsos.

Datur etiam secundùm aliquos authores festivitas Omnium Sanctorum , ut ait Vivaldus *in suo Candel. n.*244.per hæc verba.Suspenditur etiam (& meritò) in die Omnium Sanctorum,& Defunctorum, secundùm Palud.*sup.*quem refert,& sequitur Armilla *c.*43. Episcopus autem Scalens. *de Interd.c.*7. pro die omnium Sanctorum tantùm dicit opinionem esse aliquorum Doctorum : sed credo etiam pro dimidio die omnium Defunctorum. Hæc Vivaldus. Sed quia ad id probandum nullum affert,nec datur jus, standum est consuetudini Provinciarum rectè introductæ.

Tandem eadem concessio *cap. Alma* , extenditur ab aliquibus authoribus ad diem, in qua contingit Regem aliquem ingredi de novo Civitatem, quæ interdicta sit ; quia tunc,inquiunt,licitum erit divina Officia celebrare publicè & solemniter: quia deferendum est dignitati Regiæ,juxta *c.Solitæ*(non solicitæ, ut legi apud Covarr.) *de maiorit. & obed.* Ita tenet Covarr.*in c.Alma.* 2.*p.*§.3.*n.*5.*vers.Quintò est observandum*,ex Ioan Siaphil.*lib.de liter. gratia & iustitia, folio* 154.*col.*1.& Avila *part.*5. *disp.*4. *sect.* 2. *dub.*9. *vers. Quartò ait Covarr.*Sed certè,ut rectè vidit Alterius *c.*2. *cit.* & ante illum Suarez *sect.* 1. *cit. in fine*, hæc solùm est congrua ratio,ut qui interdictum posuit,illud suspendat, non tamen ut possit ipso jure affirmari suspensus, cum nullo jure cautum sit. Legatur Henriquez *lib.* 13.*c.*47.*in fine.*

Quæstio XXXIV.

An in prædictis quatuor festivitatibus , in quibus per cap. Alma,*suspenditur Interdictum, solùm permittatur celebrari Missas, & Officia divina propria illarum festivitatum?*

AFfirmat Ioan. Monachus , ut refert Sylvest. *ubi infrà*,existimans tantùm permitti per *d.c.Alma*, celebrari Missarum solemnia propria illarum festivitatum, non aliarum. Quia suspensio Interdicti ideò conceditur in dictis diebus à Pontifice,ut majori honore, & cultu illæ festivitates celebrentur : ergo ut Officia , & Missæ illarum solemnitatum solemniter dicantur : ergo solùm propria illorum dierum possunt dici.

Sed ut certum respondeo dicendum, quod non solùm liceat celebrare Missas,& Officia divina propria illarum festivitatum, sed quæcunque alia , & Missas votivas &,quæ aliàs singulis festivitatibus prædictis fieri permittuntur cum circunstantiis suprà declaratis, his diebus fieri permittuntur absque illis. Quia permissio est generalis, & absque restrictione : ergo generaliter est intelligenda , & sic redundat etiam in majorem honorem & solemnitatem dictarum festivitatum.Sic Sylvest.*Interd.*5.*q.*2.Tabiena *n.*1.Navarr. *c.*27.*n.* 184.185.*&* 186.Henriq.*lib.*13.*c.*47.*n.*4.Covar.*in c. Alma*,2.*p.*§.4.*n.*3.*&* §.5 *n.*5.*vers.Septimò hic* Suarez *disp.*34.*sect.*3.*n.*25.Alterius *disp.*5.*c.*3.*dub.*3. Avila *part.*5.*disp.*4.*sect.*2.*dub.*11. & alij penes ipsos. Idemque cum Alterio dicendum puto, licere in festo Corporis Christi, & Conceptionis Beatæ Virginis cum suis octavis, & in aliis festis, in quibus per specialia privilegia concessum est Officia divina solemniter celebrari tempore interdicti. Ita etiam Navarr. *c.*27.*n.*186. ubi fatetur olim tenuisse oppositum.

Quæstio XXXV.

An tempore interdicti localis generalis licitum sit recipere Sacramenta in præfatis festivitatibus, in quibus concessum est Missas, & alia divina Officia publicè,& solemniter celebrari?

RΕspondeo : Licitum esse recipere aliqua Sacramenta, ea videlicet quæ licitum est recipere extra illas festivitates tempore interdicti.Ratio est, quia *in c.Alma*, non fit mutatio circa Sacramenta : ergo cùm antea non sit licitum recipere Sacramenta , neque erit licitum in his solemnibus.Sic Covarr.*in cap. Alma*,2. *p.* §.5. *n.*6. ubi sic ait:Illud tamen est apud omnes in confesso,in his festivitatibus omnia licere, quæ ad Officium pertineant divinum,& ejus celebrationem : ea verò quæ pertinent ad Sacramenta, minimè permittit, nisi ea forma quâ permittuntur alioqui tempore interdicti.Sic ille,& Avila *part.*5.*disp.*4. *sect.*2.*dub.*21.*concl.*1.Henriq.*lib.*13.*c.*57. (non 48. ut legi apud Bonac.) *n.*4. Bonac.*punct.*5.*de Interd. n.*16. & alij mox citandi.

Quæstio XXXVI.

An Sacerdotes non celebrantes , & alij Clerici, qui tempore interdicti Missæ,& aliis Officiis divinis assistere possunt , possint Eucharistiam sumere more laicorum communicando?

NΕgant plures Doctores , eo quòd per interdictum prohibeatur generaliter usus Sacramentorum,*ut infrà* dicemus : at sic est , quod jure antiquo solùm permittitur Eucharistia morientibus , & jure novo *in c.Alma* , solis Sacerdotibus celebrantibus : ergo his non celebrantibus , & aliis omnibus Clericis sæcularibus censetur prohibita.Ita apud Alterium *ubi infrà*,tenent Aochar.Francus,& Abbas *in c.Alma.* D.Ant.3. *p.tit.*26.*c.*4. Tabiena *Interd.*5.*vers.Sextò.* Navarr.*c.*27.*n.*178.*in fine*,Covarr.*in c. Alma*,2.*p.*§.3. *n.*1.*&* in §.1. (*corrige* 5.) *n.*6.Sotus *in* 4.*dist.*22.*q.*3. *art.*1.*concl.*4.*vers.Haud tamen* : Henriq. *lib.*13.*c.*45. *in* 2.& Glossa *in c. Alma,verb. Admittantur.*His addit Diana mox citandus,Petrum Cornejo *in* 3.*p.tr.*4. *de Interd.*9.1.*dub.*4.Præposit. 3. *p.q.*4.*de Interd. dub.*3. *n.*22. Avilam *part.*5.*disp.*4.*sect.*2.*dub.*12.*concl.*3.Bonacinam *disp.*5.*punct.*3.§.2.*n.*8.Alterium *tom.*2.*disp.* 4.*c.*4.*dub.*8.Hurtad.*de Interd.diff.*8.*n.*8. Villalob. *tomo* 1.*tract.*19.*diff.*3. *n.*10.& Luysium *lib.*9. *disp.* 48. *dub.*2. Bauny *de Censuris tract.*9. *q.*14. *pag.*410.

Sed probabiliùs respondeo : Posse. *Primò* , quia cui conceditur facultas assistendi Missæ, & à fortiori eam celebrandi , conceditur de illa participare , seu communicare , nisi aliàs expressè prohibeatur, juxta placitum Concilij Trid. *sess.*22. *c.*6. *Secundò* , quia id

id haud obscurè habetur in cap. *Alma*, ubi cauetur quod *dicantur diuina Officia sicut prius* (adhibitis nonnullis conditionibus, de quibus supra): at sic est, quod prius, hoc est ante Interdictum, ita hæc Officia diuina celebrabantur, vt omnes Clerici, seu Ministri communicabant, si volebant: ergo eodem modo possunt nunc tempore Interdicti. Sic Geminian. *in cap. Alma, §. In festiuitatibus, n. 7.* Syluester *Interdictum 5. §. 9. vers. Quarta exceptio.* Angel. *Interdictum 6. n. 24.* Suarez *disp. 33. sect. 1.* (non 15. vt legi apud Dianam) *num. 35.* Sà *verb. Interdictum, num. 15.* Et hanc sententiam, vt magis piam, & fauorabilem, amplectuntur Sayrus *lib. 5. cap. 7. n. 21.* Alterius *disput. 4. de Interd. c. 4. dub. 8.* & clariùs *disp. 5. c. 7. dub. 3. vers. Solùm dubitari potest* (quamuis oppositam communiorem appellet;) vnde pro vtraque parte stat hic Author. Ægid. *disp. 17. dub. 2. n. 36* Merter. *in 3. part. q. 24. de Interdicto, dubio 2.* Megala *in 3. p. lib. 2. c. 2. q. 1. n. 19.* Fabrus *in 4. dist. 25. q. 1. disp. 5. c. 2. n. 25.* vbi contrarium falsum dicit. Filliucius *tract. 18. c. 2. q. 5. n. 41.* Diana *p. 5. tr. 10. res. 82.* Palao *disp. 4. punct. 4. §. 1. n. 15.* & alij. Qui à fortiori id concedunt omnibus Religiosis, & Sanctimonialibus, quod scilicet tempore Interdicti possint Eucharistiam ab alijs ministrantibus recipere. Quod & concedunt ex contrariis Couarruuias, Nauarrus, Tabiena, & Henriquez, non ex vigore c. *Alma*, sed ex speciali priuilegio, quod à Sede Apostolica obtinuerint.

QVÆSTIO XXXVII.

An tempore Interdicti possint etiam laici Eucharistiam sumere in illis diebus, in quibus ex vi cap. Alma, *aut alterius priuilegij, assistere Missæ possunt?*

NEgant, & certè consequenter, Sotus, D. Anton. Nauarrus, Henriquez, Couarruuias, Præpositus, Luysius, Hurtadus, Auila, Bonacina, & (vt sententia communior) Alterius *loc. cit.* Quia in cap. *Alma*, solùm est concessum laicis, vt in diebus tribus Paschatum, &c. possint assistere Missæ, & alijs diuinis Officiis: at sic est, quod assistere Missæ, & alijs diuinis Officiis, est actio separata, & diuersa à perceptione Eucharistiæ, vt patet ex cap. *Si sententia, de sent. excommun. in 6.* ergo etiamsi cui permittatur assistentia Missæ, &c. non inde benè colligitur, quod etiam permittatur receptio Eucharistiæ, quoniam à separatis non procedit illatio, argumento *l. fin. de Calumn.*

Sed adhuc probabiliùs, aut saltem æquè probabiliter respondeo: posse laicos in præfatis diebus Eucharistiam sumere. Quia probabilius est, vt nuper est habitum, quod omnes Sacerdotes, ac Clerici assistentes Sacrificio Missæ, possint quacunque die tempore Interdicti communicare: ergo etiam poterunt laici in illis diebus in quibus est illis concessum Sacrificio Missæ assistere: patet, quia eadem est ratio; nam illa extensio ad Clericos innititur in connexione, quam iuxta intentionem Ecclesiæ habet communio cum assistentia ad sacrificium: ergo cuicumque concessum fuerit priuilegium audiendi Missam tempore Interdicti, consequenter videtur concessum, posse communicare ex sacrificatis. Sic Feder. de Senis *cons. 111. n. 7.* Suarez *disp. 33. sect. 1. à n. 35.* cuius sententiam, vt testatur Luysius *dub. 1. citat.* approbarunt plusquam quadraginta viri doctissimi sæculares, & Religiosi, in Academiis Complutensi, & Salmanticensi de hac re interrogati. Tenent etiam Faber *dist. 25. q. 1. disp. 5. c. 2. n. 25.* Ægid. *disp. 17. dub. 2. n. 36.* Layman *lib. 1. tr. 7. p. 4. c. 2. n. 3.* Mercerus *in 3. p. q. 24. de Interd. dub. 2.* Diana *p. 5. tr. 10. resol. 83.* & Palao *loco citato*, & dicunt probabilem, & piam hanc partem Alterius *loco citato*, & alij.

QVÆSTIO XXXVIII.

An ad implendum præceptum annuæ communionis possit quis, aut debeat tempore Interdicti communicare?

NEgant quamplures Doctores ex citatis pro Prima opinione *quæst. antecedenti.* Quia (inquiunt,) per Interdictum cessat obligatio alterius præcepti Ecclesiastici de communicando in Paschate. Ita Anchar. Gemin. Franc. & D. Anton. quos citat, & sequitur Alter. *disp. 3. de Interd. c. 4. in fine,* & *disp. 5. c. 7. dub. 3.* Auila *p. 5. disp. 4. sect. 2. dub. 12. concl. 1.* Bonac. *punct. 5. cit. n. 17.* Syluester, Sotus, Couarruuias, & alij, quos citauimus *tom. 2. de Sacram. tr. 7. disp. 3. q. 13.* & alij communiter, inter quos citari solet Nauar. *c. 27. n. 178.* Sed hic Author ibi loquitur secundum ius antiquum, non attento priuilegio iuris noui, nam secundùm hoc oppositum innuit, vt constat ex *n. 179. & sequent.*: quapropter nos pro opposita sententia illum adduximus *loc. cit.*

Vnde probabilius respondeo dicendum, quod licèt, attento iure antiquo, non possit quis tempore Interdicti communicare ad implendum præceptum annuæ communionis, vt benè Nauar. cum communi sentit, eo quòd tunc solùm concedebatur propter viatici necessitatem: attamen posito iure nouo dicti c. *Alma*, oppositum est verum. Quia (ait Suarez) vna ex illis quatuor festiuitatibus est Pascha, pro qua specialiter obligat præceptum annuæ communionis: at sic est, quod ex vi huius noui iuris est ablata prohibitio Interdicti: ergo obligabit tunc præceptum communionis, cum iam impedimentum ablatum sit. Non solùm ergo poterit quis tunc communicare, sed & tenebitur. Sic Suar. Ægid. Faber, Layman, Diana, & alij pro nostra parte q. 35. adducti. Quibus addi possunt Pottel. *in dub. regul. verb. Interdictum, n. 16.* Bauny *de Censuris, tractatu 9. de Interdict. c. 4. in Epitome, pagina 426. columna 2.*

QVÆSTIO XXXIX.

An Benedictiones Nuptiales possint fieri tempore Interdicti in illis diebus, in quibus textus in cap. Alma, *permittit Missam, & alia Officia diuina publicè, & solemniter celebrari?*

AFfirmant absolutè Diana *part. 5. tr. 10. res. 84. in fine,* his verbis: Nota tamen, quod ex Suarez docet Turrianus *lib. 6. disput. 49. dub. 4.* Benedictiones nuptiales posse fieri in diebus, in quibus permittuntur diuina Officia, vt Paschatis, &c. quod est valde notandum, & notat etiam Mercerus *in 3 part. quæst. 24. de Interd. dub. 3.* & Moscoso *in sum. tract. 16. c. 8.* Hæc Diana. Sed malè, si quæ dicit, in tota sua latitudine intelligantur.

Clarius ergo respondeo dicendum, quod licitè possint fieri huiusmodi Benedictiones Nuptiales publicè, & solemniter in omnibus illis festiuitatibus, in quibus ex iure nouo cap. *Alma*, aut alio speciali priuilegio, licet tempore Interdicti celebrare solemniter Officia diuina, dummodo non sit tempus, in quo benedictiones istæ speciali decreto interdicantur.

Prima pars probatur. Quia huiusmodi benedictiones verè comprehenduntur sub nomine Officij diuini: at sic est quod in dictis diebus concessum est

Officia diuioa solemoiter, ac publicè celebrari, vt supra est habitum: ergo si aliàs non sit prohibitum, licitè possunt publicè celebrari dictis dibus.

Secunda pars constat. Quia Concilium Trident. *sess.* 24. *cap.* 10. *de reformat. Matrimon.* expressè prohibet benedictiones Nuptiarum ab Aduentu Domini, vsque ad Epiphaniam: & à feria quarta Cinerum vsque ad Octauam Paschæ inclusiuè: ergo iuxta hoc decretum, neque in festo Conceptionis B. Mariæ Virginis, neque in festo Natalis Domini Filij eius, neque io festo Resurrectioois poterunt fieri huiusmodi Nuptiarum benedictiones, benè tamen in aliis festis, nempe Pentecostes, Corporis Christi, Assumptionis B. Virginis, & omnium Sanctorum, &c. Sic Suarez *disp.* 34. *sect.* 3. *n.* 26. *vers. Quintò verò.* Auila *p.* 5. *disp.* 4. *sect.* 1. *dub.* 6. *in fine*, & *sect.* 2. *dub.* 11. *concl.* 1. Couarruuias *in c. Alma*, 2. *part.* §. 5. *num.* 6. Turriaous *loc. cit.* & alij.

QVÆSTIO XL.

An omnes Clerici, saltem non coniugati, possint interesse diuinis Officiis tempore Interdicti localis generalis?

RESpondeo tanquam certum: posse omnes Clericos non interdictos, aut excommunicatos, aut qui aliàs nondederint causam culpabilem Ioterdicto. Quia sic volunt Bonifac. VIII. *in cap. Alma, vt suprà vidimus.* Nomine autem Clericorum veniunt omnes minoribus tantum Ordinibus initiati, imò & primæ tantum Tonsuræ, Moniales omnes, & Religiosi etiam laici, quamuis non tonsurati, Nouitij, Eremitæ, & quæcunque personæ Ecclesiasticæ deputatæ ad seruiendum diuinis Officiis, vt Sacristæ, tum incolæ, tum alienigenæ, quia cum de priuilegiis agitur, hos omnes oomen Clerici complectitur. Sic Syluester *Clericus* 1. *n.* 5. & *verb. Interdictum* 5. *q.* 1. Angel. *Interdictum* 6. *n.* 4. Nauar. *c.* 25. *n.* 95. & *cap.* 27. *num.* 175. Henriq. *lib.* 13. *c.* 44. *n.* 6. Auila *p.* 5. *disp.* 4. *sect.* 2. *dub.* 4. *concl.* 3. Bonacina *de Interd. punct.* 5. *n.* 18. Hurtad. *de Interd. difficult.* 7. *n.* 19. Bauny *de Censuris, tract.* 9. *quæst.* 23. & alij communiter.

QVÆSTIO XLI.

An etiam Clerici coniugati possint interesse diuinis Officiis dicti Interdicti tempore?

NEgant plures Authores. Quia, inquiunt, isti Clerici non gaudent nisi priuilegio Canonis, & fori, vt patet ex cap. *vnico, de Cleric. coniug. in* 6. ergo tempore Interdicti nequibunt diuinis Officiis interesse. Ita Hurtad. *de Interd. diffic.* 7. *num.* 20. Ioan. de Cruce *in director. consc. part.* 2. *de Interd. notab.* 1. Gordonus *tom.* 2. *lib.* 7. *q.* 16. *c.* 4. *n.* 36. & Trullench. *in Bulla Cruc. lib.* 1. §. 3. *dub.* 2. *n.* 4. Quos omnes pro hac parte refert Diana mox citandus. His addi possunt Nauarrus, & Couar. quos citat, & sequitur Viualdus *de Interd. n. mihi* 214. vbi ita ait: Nota quod licèt Clerici coniugati, in minoribus scilicet constituti, dicantur Clerici, etsi fuerint coniugati cum vnica, & Virgine, & fuerint adscripti de mandato sui Episcopi alicui Ecclesiæ, vt statuit Conc. Trid. *sess.* 23. *cap.* 6. & 17. *in fine*, gaudeant duplici priuilegio, Canonis scilicet, & fori secundùm omnes, maximè Sotum *in* 4. *dist.* 13. *quæst.* 3. *art.* 5. Nauarrum, & Couar. *suprà* §. 4. *n.* 5. illatione 10. non tamen poterunt diuinis Officiis interesse, & Ecclesiasticam habere sepulturam, nisi vbi talis consuetudo esset, vt in Aragonia ait Nauarrus *d. num.* 174. Ita Viualdus, Toletus etiam *lib.* 1. *cap.* 33. *vers. tamen nota primò.*

Sed probabiliùs respondeo: posse interesse diuinis Officiis, casu tamen solùm, quo dicti Clerici coniugati cum vna, eaque Virgine, deputati sint, & adscripti alicuius Ecclesiæ ministeriis, aliàs non, vt benè in hoc Authores primæ sententiæ. Ratio est, quia ideò Clerici coniugati perdunt priuilegium assistendi diuinis Officiis, quia iam non sunt Ministri altaris, nec Ecclesiæ: ergo quando ex mandato Episcopi deputati sunt Ministri Ecclesiæ, gaudebunt hoc priuilegio. Confirmatur ex Conc. Trid. *sess.* 23. *c.* 17. *de reform.* ita dicente: *Quod si ministeriis quatuor Minorum Ordinum exercendis Clerici cælibes præsto non erunt, sufficere possint coniugati, dummodo non bigami.* Et iuxta hanc dispositionem intelligendum est cap. *vnicum de Cleric. coniug.* quod afferunt contrarij. Sic Auila *part.* 5. *disp.* 4. *sect.* 2. *dub.* 4. *concl.* 4. Rodriguez *in Bulla*, §. 5. *n.* 4. & Sotus *art.* 1. *cit. post* 4. *concl. vers. Igitur extra.* Ægidius *disp.* 17. *dub.* 2. *n.* 30. Suarez *disp.* 34. *sect.* 4. *n.* 1. & 2. Vgolinus *tab.* 5. *c.* 8. §. 5. *n.* 5. Sayr. *c.* 5. *n.* 34. Bonacina *de Interdicto, punct.* 5. *n.* 18. Mercerus 3. *p. q.* 24. *de Interd. dub.* 3. & 4. Layman *lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 4. *c.* 2. *n.* 2. Alterius *disp.* 5. *c.* 1. *dub.* 2. *in fine*, Villalobos *tr.* 19. *diffic.* 5. *n.* 7. Diana *p.* 5. *tr.* 10. *res.* 85.

QVÆSTIO XLII.

An teneantur audire Missam diebus festis, tempore Interdicti, qui priuilegium audiendi Officia diuina dicto tempore habent?

NEgant Auila *part.* 5. *disput.* 4. *sect.* 2. *dub.* 6. & penes illum Victoria, & Cano, Llamas *in sua sum. part.* 3. *c.* 4. §. 11. Ægidius *disputat.* 17. *n.* 28. Diana 1. *part. tract.* 11. *resol.* 2. & *part.* 4. *tract.* 4. *resolut.* 80. vbi pro se citat alios Authores, malè tamen, vt aliàs monstrauimus.

Sed probabilius longè respondeo: teneri, quia possunt. Sic communiter Doctores, Suarez *tomo* 3. *in* 3. *part. disputat.* 88. *sect.* 6. Nauarrus *c.* 21. *num.* 3. Sotus *distinct.* 13. *quæst.* 2. *artic.* 5. & *distinct.* 22. *q.* 3. *artic.* 1. Henriquez *lib.* 9. *cap.* 25. *n.* 5. & *lib.* 13. *c.* 48. *numero* 5. Ledesma, Rodriguez, Azor, Reginaldus, Nugnos, Bonacina, Sà, Hurtadus, Tannerus, Sanctius, Lugo, Barbosa, Acosta, Cenedo, Moure, Scortia, Villalobos, Philibertus, Fagundez, & alij plures, quos citauimus *part.* 3. *tractatu* 2. *de auditione Missæ, disputat.* 2. *quæst.* 7. Et quidem loquendo de Clericis, & Religiosis, qui secundum ius commune habent licentiam audiendi tempore Interdicti Officia diuina, nostra conclusio est certa, etiam apud Authores primæ sententiæ, vt fatetur Auila *loco citato, conclus.* 1.

QVÆSTIO XLIII.

Quænam alia diuina Officia, præter Missam, sint prohibita publicè fieri à Clericis tempore Interdicti localis generalis?

REspondeo dicendum, quod præter Missam, etiam siccam, quæ fit sine consecratione, prohibeantur *primò* dici publicè Horæ Canonicæ, sub quarum nomine comprehenduntur etiam Officium B. Virginis, & Defunctorum, Psalmi graduales, & Pœnitentiales cum Litaniis, quæ aliquando cum Horis Canonicis coniunguntur. Sic Suarez *disp.* 34. *sect.* 3. *num.* 4. Bonac. *punct.* 5. *n.* 2. Auila *part.* 5. *disp.* 4. *sect.* 1. *dub.* 1. Palao *disp.* 4. *punct.* 4. §. 2. *n.* 1. & alij.

Secundò prohibentur *omnia Sacrament. alia*, hoc est omnes ceremoniæ sacræ, quæ spectant ad solemnem ritum

ritum Sacramentorum immediatè, vel præparatoriè, vel consecutiuè, vt est solemnis benedictio Nuptiarum, Benedictio Templi, Vasorum sacrorum, Corporalium, & aliarum vestium sacrarum, Candelarum in die Purificationis, vel Ramorum in Dominica Palmarum, Benedictio aquæ, & eam publicè cum *Asperges* fundere: Benedictio fontis Baptismalis, quæ fit in Sabbato Sancto, Benedictio solemnis Episcopi, quæ fit cum baculo, & *vers. Adiutorium nostrum*, &c. Professio solemnis in Religione, Litaniæ dictæ cum solemnitate, nempe cum Cruce eleuata, & superpelliceia. Collatio primæ Tonsuræ, &c. Sic Nauarrus *c.27.n.*177. Auila *p.5.disp.4.sect.1.dub.1.concl.5.* Bonac. *de Interd.punct.5.n.3.* Suar. *disp.34.sect.3.à n.2. vsque ad* 10. Palao *loc.cit.* Filliuc. *tr.18.c.3.q.8.* Viuald. *de Interd.num.*125. & alij communiter.

Qvæstio XLIV.

Quænam officia sunt, quæ non prohibentur fieri, adhuc publicè, tempore Interdicti localis generalis?

Respondeo quod ea omnia, quæ ex suo modo non sunt deputata Ordini Clericali. Huiusmodi sunt Confessio generalis, & absolutio, hoc est *Confiteor Deo, Misereatur vestri*, &c. Salutatio Angelica, quæ fieri solet manè, meridie, & vespere. Benedictio mensæ, & fructuum, & vestium ingredientis Religionem, necnon & Benedictio simplex, quam solet Episcopus impendere dum iter agit. Sumptio aquæ benedictæ in ingressu Ecclesiæ. Concio, & declaratio Euangeliorum, & Psalmorum. Adoratio Crucis in die Veneris Sancti, modò fiat sine publicis precibus ab Ecclesia pro illo actu institutis. Purificatio mulierum post partum, si fiat sine solemnitate, hoc est, si Sacerdos illam in Ecclesiam introducat ad reddendas gratias Deo, sine stola, & ornatu Sacerdotali. Absolutio excommunicationis, si detur etiam absque stola, & solemnitate Sacerdotali. Et denique sunt licita tempore Interdicti omnia officia solita recitari à confraternitatibus laicorum, & ideò recitari, imò & cantari possunt Litaniæ, & alij Psalmi sine gestatione Crucis eleuatæ, sine stola, & superpelliceo, & sine *Dominus vobiscum*. In his omnibus conueniunt ferè omnes. Legantur Nauarrus *c.27. num.*176. Henriquez *lib.13.c.44.n.1.& 2.* Suarez *disp.34.sect.4.* Auila *loco citato, conclus.2.* Filliucius *loco citato, n.*79. Viualdus *num.mihi* 214. Bonacina *puncto 5.num.4* Palao *loco citato, num.1.*

Qvæstio XLV.

An recommendatio animæ moribundi possit licitè fieri coram aliis tempore Interdicti?

Negatiuam sententiam tenuisse Syluestrum, ait Bonacina *loco citato*, eo quòd tenuit dictam recommendationem esse officium diuinum. Sed malè citatur pro hac parte Syluester, vt *infrà* patebit.

Sed vt certum respondeo: licitè posse dici, & fieri. *Primò*, quia talis recommendatio non est propriè Officium diuinum, vt aiunt Nauarrus, Sayrus, & Filliucius, sed solùm oratio quædam conferens animæ moribundi.

Secundò, quia dato quod esset pars diuini Officij, vt sentiunt Sylvester, Angelus, Tabiena, & Auila *loco citato*, adhuc dicendum est, posse dici tempore Interdicti, quia est quid annexum absolutioni factæ in Sacramento Pœnitentiæ, quod est licitum fieri tempore Interdicti: ergo. Sic sentiunt Sylvester, (vt notat Auila) *Interdictum 5. quæstione 4. parte 6.* Angel. *Interdictum 6.num.16.* & Henriquez *lib.11. cap.44.n.2.in princ.* Bonac. & Filliuc. *loc.cit.* & alij.

DISPVTATIO V.

De secundo effectu Interdicti, qui est Priuatio actiua, & passiua quorundam Sacramentorum.

Qvæstio Prima.

An tempore cuiuscunque interdicti possit licitè administrari Sacramentum Baptismi?

Respondeo tanquam certum: posse administrari omnibus, tam paruulis quàm adultis, tam infirmis, quàm sanis, catechismi, Exorcismi, & Vnctionis oleo, & Chrismate, ianuis apertis & præsente populo. Quia hoc Sacramentum est simpliciter necessarium ad salutem. Sic habetur in cap. *Responso, de sent.excom.* cap. *Non est vobis, de sponsal.* & cap. *Quoniam, de sent.excom.in 6.* & docent omnes Authores. Legantur Nauar. *c.27.n.*178. Couar. *in c. Alma, 2.p.§.2.n.7.* Suar. *disp.33.sect.1.* Henriq. *lib.13. c.45.n.1.* Auila *p.5.disp.4.sect.1.dub.4.* Alter. *de Interd.disp.4.c.1.* Bonacina *de Interd.punct.3.§.1.* Palao *disp.4.§.1.n.1.* & alij.

Qvæstio II.

An Baptismi Sacramentum administrari possit in Ecclesia specialiter interdicta, si alia sit Ecclesia non interdicta, vbi absque incommodo celebrari potest?

Negant aliqui Doctores, existimantes teneri Parochum in hoc casu adire Ecclesiam vicinam non interdictam, si quæ detur, & ibi Sacramentum Baptismi administrare. Ita apud Alterium Couarruvias *in cap. Alma, §. 2. num.7. vers. Hæc verò Sacramenta.* Calderinus *de Interdicto membr.2. fol.3.* Sylvester *Interdictum 5.quæst.7.* & D.Anton. *3.p.tit.16. c.3.* Sed certè hi Authores solùm dicunt, in dicto casu honestum esse alibi Baptismum, & alia Sacramenta celebrari, si commodè fieri possit. Ex quorum dicto non colligitur, sensisse oppositum esse illicitum, sed minùs honestum.

Longè ergo probabilius respondeo: posse administrari licitè in Ecclesia specialiter interdicta, nec teneri Parochum aliam non interdictam adire, & ibi Baptismum ministrare. Quia Parochia illius, quoad hunc effectum, non est interdicta, eo quòd ius commune *loc.cit.* absque vlla restrictione, aut limitatione concedit facultatem conferendi Baptismum tempore Interdicti. Sic Suar. *disp.33.sect.1.n.3.* Henriq. *lib.13. c.45.n.3.* Sayr. *c.7.n.4.* Alter. *disp.4.c.1.dub.3.* Filliuc. *tr.18.c.2.q.1.n.32.* Ægidius *disp.17.dub.2.n.40.* Bonacina *loc.cit.n.3.* & alij.

Qvæstio III.

An persona interdicta generaliter, & absque propria culpa (vt si Clerus generaliter interdiceretur) possit licitè ministrare Baptismum?

Negant, posse licitè administrare hoc Sacramentum extra casum necessitatis, quidam Doctores,

quos taciris nominibus referunt Suarca, & Alterius *infrà*. Et expresè id negat Luysius *lib.6. de Censuris, disp.48.dub.2.*

Sed probabiliùs multò respondeo: posse ministrare Baptismum solemniter, etiam extra casum necessitatis. Probatur argum. à simili. Quia Interdictum personale generale non habet plures effectus circa personam, quàm habet locale circa locum: sed Interdictum locale non prohibet dari Baptismum in loco interdicto: ergo neque personale prohibet personam interdictam generaliter ministrare Baptismum. Sic Suarez *disp.33.sect.1.à n.4.* & ex illo non citato Alterius *disp.4.c.1.dubio* 4. Bonacina *disp.5.punct.3.§.1. n.5.* & Faber mox citandus, Bauny *de Censur. tr.9. q.13. dicto* 3. Benzonius, & Portellius apud ipsum, Cornejo mox *citand.* & communis.

Qværstio IV.

An etiam persona specialiter interdicta directè, vel virtute, quia causam dedit Interdicto generali, possit licitè ministrare, adhuc extra necessitatem, Sacramentum Baptismi?

Affirmat Faber *in 4.dist.15.q.1.disp.5.c.2.n.17.* eo quòd iura non distinguant de Interdicto personali: ergo. *Confirmatur* argumento à simili. Quia licitum est, etiam extra casum necessitatis, ministrare Baptismum in Ecclesia specialiter interdicta, vt nuper *q.2.* est habitum: ergo etiam erit licitum personæ specialiter interdictæ Baptismum ministrare, adhuc extra casum necessitatis, saltem ex vi Interdicti.

Sed probabiliùs longè respondeo: non posse talem personam, adhuc ex vi Interdicti, ministrare extra necessitatem Sacramentum Baptismi: Benè tamen in necessitate priuatim, & sine solemnitatibus. Ratio est, tum quia iura obstant, vt probat Suarea *ex cap. Alma*: tum etiam, quia persona specialiter interdicta contraxit Interdictum ob culpam propriam, ratione cuius incurrit impedimentum, ne possit hoc Sacramentum licitè ministrare, nisi aliàs in necessitate, modo dicto. Neque in hoc (ait Suarez) comparari debet persona specialiter interdicta cum loco specialiter interdicto: quia locus semper interdicitur ratione culpæ alterius, persona autem ob propriam, quando vel interdicitur per Interdictum particulare, vel per generale, aut locale, cui causam dedit. Ex quibus iam patet ad fundamenta contrariæ sententiæ. Sic Suarea *sect.1. cit. num.6.8. & 9.* Alterius, & Bonacina, Bauny cum Benaonio, & Portellio *locis citatis*. Corneio *in 3. p.tract.5. de Interdicto, disp.2. §.1.dub.1.q.2.* Saytus *lib.5.c.4.n.6.* Filliucius *tr.18. c.2.n.33.* & Palao *disp.4.punct.4.§.1.n.5.* & alij.

Qværstio V.

An tempore cuiuscunque Interdicti possit administrari Sacramentum Confirmationis etiam in Ecclesia specialiter interdicta?

Respondeo, posse administrari, tam paruulis, quàm adultis, cum solemnitate consueta, etiam in Ecclesia specialiter interdicta. Quia iura eodem modo loquuntur de Confirmatione, ac de Baptismo, cap. *Responso, de sentent. excommunic.* & cap. *Quoniam, eod. cit. in 6.* & meritò, cum Confirmatio ad quoddam complementum Baptismi pertineat: ergo omnia quæ circa Baptismi Sacramentum diximus quæstionibus præcedentibus, dicere debemus de hoc Confirmationis Sacramento. Sic Nauarrus *cap.27. n.178.* Conarr. *in c. Alma, 2.p.§.2.n.7.* Suarez *disp.33. sect.2.n.7.* Auila *p.5.disp.4.sect.1.dub.4.concl.3.* Henriquez *lib.3.c.45.n.1.* Calderinus, Syluester, Paludan. Angel. Tabiena, & alij, quos refert, ac sequitur Alterius *de Interd.disp.4.c.2.* Corneio *loc.cit.dub.2.* Filliucius *tr.18.c.2.q.2.* Palao *loco citato, num.6.* Bonacina *disp.5.puncto 3.§.1.n.4.* & omnes.

Qværstio VI.

An persona interdicta possit ministrare Sacramentum Confirmationis?

Affirmat posse ministrare, saltem ex vi iuris, etiam casu quo talis persona esset specialiter Interdicta, Faber *in 4. loc.q.4.cit.* cuius sententiam refert Diana *p.5.tract.10.res.63.* nec audet illam approbare, nec reprobare.

Negant verò e contra absolutè alij Doctores citati *quæst.5.* excepto Luysio, qui loquendo de administrante hoc Sacramentum non negat expresè, quod de administrante Baptismum clarè negauit. Sed iuxta nuper dicta,

Probabiliùs longè respondeo: dicendum, quod possit ministrare, si persona est interdicta Interdicto generali personali, vt dictum est de Baptismo; nam de vtroque militat idem ius, eadémque ratio. Secus verò, si est specialiter interdicta, aut dedit causam Interdicto, vt de ministrante Baptismum dictum est *q.4.* Sic Suar. *disp.33.sect.1.n.14.* Qui id probat ex c. *Is sententia*, cap. *Clerici*, & cap. *Latores, de Cler. excommun. ministr.* Filliuc. *n.35.cit.* Alterius *disp.4.c.2.* Bonacina *puncto 3.§.1. n.6.* Corneio *§.1.citat. dubio 1. in fine, & dubio 2.in princip.* Palao *disp.4.puncto 4. §.1. num.7.* & alij.

Qværstio VII.

An Adultus personaliter interdictus possit licitè hoc Sacramentum Confirmationis recipere?

Respondeo dicendum, posse si interdictus sit solo Interdicto generali inculpabiliter contracto, secus si sua culpa sit generaliter interdictus, aut specialiter: quia tunc non potest, vt constat ex c. *Episcoporum, de Priuilegiis in 6.* Sic Suarez, Filliuc. Alterius, Bonacina, & Corneio, & Palao *loc.cit.* An autem possit validè saltem, dicendum est posse. Quia sic ex dictis suprà *tr. de excommun. disp.4.q.6.* & ex dicendis *infrà quæst.17.* apertè constat.

Qværstio VIII.

An Interdictum priuet Sacramento Pænitentiæ?

Respondeo tanquam certum: non priuare. Ideóque tempore Interdicti cuiusque tunc dari potest hoc Sacramentum, non solùm morientibus, quibus dumtaxat iure antiquo concedebatur, cap. *Quod in te, de pænit. & remiss.* cap. *Non est vobis, de sponsal.* & alibi, sed etiam sanis, quoties libuerit. Quia sic est concessum iure nouo, in cap. *Alma mater, de sent. excomm. in 6.* his verbis: *Concedimus, quod tempore Interdicti, ab homine, vel à iure prolati, non tantùm morientes, sed etiam viuentes, tam sani, quàm infirmi, ad pænitentiam, quæ propter pronitatem, & facilitatem hominum ad peccandum summè necessaria est, licitè admittantur.* Sic Bonifac. VIII. & sic omnes. Legantur Nauarrus *cap.27. num.178.* Couarruuias *in cap. Alma, p.2.§.3.num.1.* Suarez *disp.33.sect.1. à n.13.*

Filliucius

Filliuc. *tr.* 18. *c.* 2. *q.* 3. Henriq. *lib.* 13. *c.* 45. *n.* 1. Auila *p.* 5. *disp.* 4. *sect.* 1. *dub.* 3. Alterius *disp.* 4. *cap.* 3. Bonac. *punct.* 3. *de Interd.* §. 3. Palao *disp.* 4. *punct.* 4. §. 1. *n.* 8. & alij.

QVÆSTIO IX.

An excommunicati omnes possint, etiam extra articulum mortis, admitti ad Pœnitentiæ Sacramentum tempore Interdicti?

Negant posse admitti excommunicatum aliquem tempore Interdicti ad Pœnitentiæ Sacramentum, plures Authores, eo quòd ipsemet Bonifac. VIII. in d. cap. *Alma*, omnes excommunicatos à priuilegio à se dato, iis verbis excludit: *Dum tamen excommunicati non fuerint, quos admitti, præterquam in mortis articulo, nolumus ad eandem.* Quibus verbis absolutè & absque vlla distinctione prohibet Pontifex, ne tempore Interdicti impendatur absolutio ab excommunicatione, & consequenter, ne possit tradi absolutio sacramentalis à peccatis. Ita Vgolin. *tab.* 5. *quæst.* 7. §. 6. *num.* 1. Sayrus *lib.* 7. *c.* 7. *num.* 9. Henriquez, Nauarrus, Couarruuias, Auila, & Filliucius *loc. cit.* & est communis.

Sed certè æquè probabiliter respondeo, posse tempore Interdicti admitti ad Sacramentum Pœnitentiæ omnes excommunicatos, præter illos qui excommunicati sunt ob delictum, cuius gratia interdictum fuit latum (quia hi ob maiorem culpam digni sunt maiori pœna) vel aliàs excommunicatione reseruata innodati sunt. Quia non est verisimile (inquit Alterius) Sum. Pontificem voluisse prohibere simpliciter, ne vllus excommunicatus admitteretur tempore Interdicti ad Sacramentum Pœnitentiæ, si non dedit causam Interdicto, & est innocens ratione Interdicti; tunc enim absque culpa priuaretur beneficio huius Sacramenti, nisi excommunicatio sit reseruata, &c. Sic Alterius *disp.* 4. *c.* 3. *col.* 3. Suar. *disp.* 33. *sect.* 1. *n.* 16. Ægidius *disp.* 17. *dub.* 1. *n.* 40. Benzonius *de iustitia Pontificij Interdicti, c.* 7. Layman. *de Interd. c.* 7. Bauny *tr.* 8. *q.* 14. *de Interd.* Hurtad. *de Interd. difficult.* 7. *n.* 27. Palao *loc. cit. n.* 8. Corneio *in* 3. *p. tr.* 5. *de Interd.* §. 1. *dub.* 3. Qui ad fundamentum contrariorum respondet, limitationem illam Pontificis intelligendam esse vel de excommunicatis dumtaxat ob delictum, propter quod Interdictum latum est, vel de excommunicatis excommunicatione reseruata Superiori, quod colligi potest ex eo quod addit, hos admittendos non esse, præterquam in articulo mortis: vel denique de absolutione solemni, & in foro exteriori, eo quòd hæc fiat cum cæremoniis quibusdam, quæ inter diuina Officia computantur, c. *A nobis* 2. *de sent. excom.* Sic ille, & antea Suarez, & Alterius, Syluest. Angel. & Armilla apud ipsum.

QVÆSTIO X.

An tempore Interdicti localis generalis possit Pœnitentiæ Sacramentum ministrari in loco interdicto?

Respondeo tanquam certum: posse. Quia cum tunc tota Ciuitas sit interdicta, esset opus extra Ciuitatem proficisci ad locum distantem pro confitendo hoc Sacramento, quod est valdè inconueniens. Sic omnes. Suarez *disp.* 31. *sect.* 1. *n.* 18. qui id probat ex cap. *Alma*, Alterius *disp.* 4. *c.* 3. *dub.* 1. *vers. Sed dubitari.* Luysius *lib.* 6. *de Censuris, disp.* 48. *dub.* 1. *in fine*, & alij.

QVÆSTIO XI.

An etiam in Ecclesia specialiter interdicta possit Sacramentum Pœnitentiæ ministrari?

Negabunt, & probabiliter, Authores citati in simili, loquendo de Baptismo *q.* 2. Quia tunc commodè potest extra Ecclesiam interdictam in alio loco non interdicto huiusmodi Sacramentum dari.

Sed probabiliùs respondeo: posse. Quia non est textus, qui oppositum dicat. Nec sufficit antiqua prohibitio generalis, quia in c. *Alma*, videtur limitata etiam circa Interdictum particulare loci, quæ limitatio nulla fuisset, nisi liceret etiam in tali loco sic interdicto Pœnitentiæ Sacramentum ministrare, quia extra illum antea etiam licebat. Sic Suarez, Luysius, & Alterius *loc. cit.*

QVÆSTIO XII.

An Confessor possit tempore Interdicti localis validè, ac licitè Sacramentum Pœnitentiæ administrare?

Respondeo tanquam certum: posse, dummodo tali interdicto, siue generali, siue speciali causam non dederit. Quia certum est, quod per Interdictum locale, siue sit generale, siue speciale, non arcentur à diuinis personæ, quæ non dederunt illi causam, nisi in ordine ad talem locum Interdictum: sed sic est, quod ex priuilegio c. *Alma*, est permissum in loco interdicto ministerium huius Sacramenti: ergo nihil obstat quominus Confessor conferre valeat Pœnitentiæ Sacramentum tempore localis Interdicti. Sic Suarez *disp.* 33. *sect.* 1. *n.* 19. Alterius *disput.* 4. *c.* 3. *dub.* 2. Luysius *lib.* 6. *disp.* 48. *dub.* 1. *in fine.* Bonac. *punct.* 3. §. 3. *n.* 2. Palao *disp.* 4. *punct.* 4. §. 1. *n.* 8. & alij.

QVÆSTIO XIII.

An Confessor personaliter interdictus per Interdictum generale personale, possit etiam licitè Sacramentum Pœnitentiæ ministrare?

Negant aliqui, & probabiliter, vt innuit Suarez *loc. cit.* Sed cum ipso

Probabiliùs, & multò respondeo, posse etiam licitè hoc Sacramentum ministrare, si talis Confessor sit innocens, nec culpabiliter tale Interdictum contraxerit, secus aliàs. Ratio est, quia persona hoc modo interdicta licitè potest ministrare Sacramentum Confirmationis: ergo multò magis, cum militet maior ratio, Sacramentum Pœnitentiæ. Sic Suarez, & Alterius *loco citato.* Corneio *in* 2. *part. tractatu* 5. *disput.* 2. §. 1. *dubio* 3. *quæstione* 3. Bonacina, & Palao *loco citato.*

QVÆSTIO XIV.

An rursus Confessor specialiter & culpabiliter interdictus, possit licitè ministrare, adhuc extra casum necessitatis, hoc Sacramentum Pœnitentiæ?

Respondeo tanquam certum: non posse licitè extra casum necessitatis proximi. Quia prædictus Confessor, eo ipso quod sit specialiter, vel directè interdictus, vel indirectè, quia causam dedit Interdicto generali, priuatus manet actiuo ministerio huius Sacramenti, vt constat ex dictis de Baptismo suprà *q.* 4.

Sic Suarez, Alterius, Corneio, Luysius, Bonacina, & Palao *locis citatis*.

QVÆSTIO XV.

An si non licitè, validè saltem ministret hoc Sacramentum Pœnitentiæ Confessor specialiter, & culpabiliter interdictus?

NEgat adhuc Faber *in 4. dist. 15. q. 1. disp. 5. cap. 1. n. 23.* Cuius fundamentum est, quod personaliter & culpabiliter interdictus æquiparatur excommunicato, at sic est, quod excommunicatus nominatim manet priuatus potestate iurisdictionis : ergo & specialiter, aut nominatim interdictus : ergo sicut ab illo, ita ab isto collata absolutio Sacramentalis erit inualida, ac nulla.

Sed probabiliùs respondeo: validè, quamuis non licitè, posse hoc Sacramentum ministrare. Quia probabiliùs est, quod Interdictum, quamuis prohibeat vsum, non tollat iurisdictionem, & ideò validum sit hoc Sacramentum ministratum à Confessore specialiter interdicto. Sic Corneio *in 3. p. tract. 5. disp. 2. de Interdict. §. 1. dub. 3. q. 4.* quem citat, & sequitur Diana *p. 5. tr. 10. resol. 62.* Quibus ego addo Alterium *disp. 4. de Interd. c. 3. in fine.* Bonacinam *punct. 3. §. 3. n. 2. verſ. Ego verò.* Suarium etiam *disp. 33. sect. 1. n. 20.* innuit *disp. 40. sect. 2. n. 12. verſ. Quintò dicendum est,* & Filliucium *tr. 18. c. 2. p. 3. n. 38.* & Castrum Palao *disp. 3. punct. 4. §. 1. n. 8.*

Ad fundamentum Philippi Fabri respondet Corneio, quod personaliter interdictus solùm æquiparetur excommunicato præcisè, quantum ad hoc quod est esse vtrique prohibitum vsum actiuum huius Sacramenti, atque ita vterque peccabit illud ministrando, non tamen quantum ad ablationem iurisdictionis, & inualiditatem Sacramenti, cum hoc non reperiatur in iure expressum de Interdicto, sicut de excommunicatione. Legantur dicta à nobis *1. parte, tractatu 5. disput. 5. q. 78.*

QVÆSTIO XVI.

An Pœnitentiæ Sacramentum collatum pœnitenti personaliter interdicto per generale Interdictum sine propria culpa contracto, sit validum?

REspondeo tanquam certum : esse validum, & licitum. Quia concessio facta in cap. *Alma*, facta est non solùm pro tempore Interdicti localis, sed etiam Interdicti generalis personalis, vt constat ex dictis *q. 8.* & sic sentiunt omnes Doctores, præcipuè ibi adducti, Corneio *dub. 3. cit. q. 2.*

QVÆSTIO XVII.

An etiam sit validum hoc Sacramentum collatum pœnitenti interdicto per Interdictum particulare, & speciale, sua culpa contracto?

NEgant quamplures Doctores absolutè, eo quòd huiusmodi interdictus æquiparatur excommunicato, quantum ad Sacramentorum receptionem, cap. *Episcoporum, de priuileg. in 6.* at hic non potest validè recipere Sacramentum Pœnitentiæ : ergo nec ille. Ita Corneio *loco cit.* & alij suprà *tract. de excommun. disp. 4. q. 9. adducti.*

Sed iuxta ibi dicta respondeo dicendum, esse validum, casu solùm quo pœnitens bona fide, aut necessitate, aut naturali obliuione, aut inuincibili ignorantia Interdicti processit, & absolutus fuit à peccatis, antequam ab Interdicto, secus aliàs. Constat vtraque pars huius responsionis ex dictis de receptione Sacramenti Pœnitentiæ ab excommunicato *disp. 4. cit. q. 9. 10. & 11.* Legantur ibi dicta, & Authores citati.

QVÆSTIO XVIII.

An Interdictum priuet Sacramento Eucharistiæ?

REspondeo tanquam certum : affirmatiuè. Quia vsus huius Sacramenti pro sanis, sæcularibus ad minus, non est iure exceptus, vt omnes fatentur Authores, præcipuè mox citandi.

QVÆSTIO XIX.

An tempore Interdicti localis, siue generalis, siue specialis, possit ministrari Eucharistia existentibus in probabili periculo mortis?

REspondeo tanquam certum : posse. Quia sic habetur in cap. *Quod in te, de pœnit. & remiss.* per hæc verba: *In illo verbo, per quod pœnitentiam morientibus non negamus, viaticum etiam, quod verè pœnitentibus exhibetur, intelligi volumus, vt nec ipsum decedentibus denegetur.* Sic Pontifex Innocentius III. idemque habetur in cap. *Permittimus, de sentent. excomm.* & in cap. *Alma*, & ratio decisionis est, quia Eucharistiæ Sacramentum est sumendum de iure diuino in articulo mortis. Sic omnes. Legantur Nauarr. *c. 27. n. 178.* Couarr. *in c. Alma, p. 2. §. 3. n. 2.* Suarez *disp. 33. sect. 1. à n. 21.* Henriquez *lib. 13. c. 45. num. 2.* Alterius *disp. 4. cap. 4. in princ.* Bonac. *punct. 3. de Interd. §. 2. n. 1.* & alij penes ipsum. Qui omnes ex textibus citatis inferunt, non posse Eucharistiam dari tempore Interdicti leui & modica infirmitate laborantibus.

QVÆSTIO XX.

An tempore Interdicti possit ministrari Eucharistia damnatis ad mortem, præcipuè si sani sint?

REspondeo tanquam certum : posse. Quia huiusmodi verè sunt morientes, & in articulo mortis constituti : sed sic est, quod ius clarè concedit hoc Sacramentum morientibus absque vlla distinctione, vt constat ex verbis citatis ex textu in c. *Quod in te, cit. cap. Non est vobis, de sponsalib.* ergo. Sic Couar. Suarez, Henriquez, Alterius, Bonacina *locis citatis*, Auila *p. 5. disp. 4. sect. 1. dub. 5. post conclus. 2.* Corneio *in 3. p. tr. 5. disp. 2. §. 1. dub. 4.* Filliuc. *tract. 18. c. 2. q. 4.* Palao *disp. 4. punct. 4. §. 1. n. 9.* & omnes.

QVÆSTIO XXI.

An Eucharistia conferri possit tempore Interdicti mulieribus prægnantibus, quando partui sunt propinquæ?

NEgant Aochar. *in c. Alma mater. num. 9. verſ. Sed quæritur.* Ioan. Andr. & Cardin. *in c. cit. Quod in te*, censentes, non posse bis Sacramentum illud dari, cùm non sint mulieres prægnantes in articulo mortis constitutæ, quamuis periculum mortis propter partum sint subituræ.

Alij verò sub distinctione respondent, posse quidem conferri, quoties periculum mortis, inspecta ... fœminæ

fœminæ prægnantis qualitate, timeri potest, aliàs non: Et ita, inquiunt, omnino dari debet prægnanti, dum prima vice paritura est, vel illi quæ aliàs experta est partus difficiles, imò quando ex alio capite res est dubia, an talis mulier possit in partu deficere. Quia cum in his casibus sit prædicta mulier in probabili periculo mortis constituta, gaudet priuilegio iuris. Sic sentiunt Couarr. *in c. Alma, p.2.§.3.n.2.* Henriquez *lib.13.c.45.n.2.* Abbas, Angel. Syluest. Tabiena, & D. Ant. quos citat, & sequitur Alterius *disp.4.c.4.dub.3.* Auila *p.5.disp.4.sect.1.dub.5.post concl.2.* Filliuc. *tr.18.c.2.q.4.n.40.* Bonac. *punct.3.de Interd.§.1.n.4.* Cornejo *disp.2.cit.§.1.dub.4.* Palao *loc.cit.n.9.* & alij.

Sed ego adhuc probabilius, absolutè, & sine limitatione respondeo: Posse conferri Interdicti tempore sacram Eucharistiam omnibus mulieribus prægnantibus, etiam robustis corpore, & quæ aliàs non difficiles, sed faciles partus expertæ sunt. Quia mihi probabilius est, quod omnes prægnantes, dum sunt propinquæ partui, verè sunt in articulo mortis, vt cum Syluestro, & Petro Hurtado docuimus *1.p.tr.5. disp.3. q.10.* ergo omnes gaudent priuilegio iuris. *Confirmatur* hæc nostra sententia ex Abbate in cap. *Pastoralis, §. Præterea, n.3.de offic.ordin.* vbi ex mente Hostiens. ait (loquens de absolutione ab excommunicatione) experientia compertum esse fœminas robustas, & validas corpore, solere in partu deficere, & ideò posse absolui ab excommunicatione. Sic ille. Nunc ego: Ergo propter eandem rationem poterit omnibus prægnantibus, etiam robustis, ministrari tempore Interdicti Eucharistia.

QVÆSTIO XXII.

An etiam possit dari Eucharistia tempore Interdicti, inchoanti periculosam nauigationem, aut intranti bellum, aut existenti in alio periculo mortis?

RΕspondeo tanquam certum: Posse. Quia licèt Eucharistia, ait Henriquez, ministrari non possit iure antiquo aut nouo, nisi tanquam viaticum infirmis in articulo mortis: at benigna interpretatione extenditur ad omnes, qui sunt etiam in probabili periculo mortis, etiam violentæ, vt si Reus sanus damnatus est ad mortem per sententiam, appellatione, aut alio iuris remedio non suspensam: & prægnanti, quæ tempore partus timet periculum: & inchoantibus longam periculosi maris nauigationem, aut intraturis prælium, aut quando ciues sunt ab hostibus validis obsessi. Sic Henriquez *lib.3.c.43.n.1.* Auila, etiam Palao, Filliuc. Bonac. & alij *loc.cit.* & omnes.

An autem tempore Interdicti possit ministrari Eucharistia Clericis sanis volentibus eam sumere more laicorum, constat ex dictis *disp.4 q.34.* Sicuti ex ibidem dictis constat, posse eam sumere Sacerdotem celebrando Missam submissa voce, & aliis conditionibus assignatis à Bonifacio VIII. in c. *Alma.* Necnon & Religiosos, & Sanctimoniales in Ecclesiis propriis.

QVÆSTIO XXIII.

An omni Sacerdoti non interdicto sit licitum ministrare Eucharistiam vt viaticum constitutis in articulo, seu periculo mortis?

RΕspondeo tanquam certum: Licitum esse, si aliàs habeat ius ministrandi hoc Sacramentum. Quia aliàs nulla esset concessio tribuendi viaticum in articulo mortis, si talis Sacerdos non posset illud ministrare. Sic omnes, qui idè docent loquendo de Sacerdotibus interdictis per Interdictum generale personale, dummodo causam tali Interdicto non dederint. Legantur Suarez *disp.33.sect.1.n.24.* Alterius omnino ex illo non citato, *disp.4.c.4.dub.5.* Bonac *punct.3.§.2.n.9.* & alij.

QVÆSTIO XXIV.

An etiam Sacerdoti personaliter, & specialiter interdicto, directè, vel indirectè sit licita administratio huius Sacramenti existentibus in articulo mortis?

RΕspondeo tanquam certum, non esse licitam per se loquendo: Quia effectus præcipuus Interdicti est priuare actiua administratione Sacramentorum. Vnde tali Sacerdoti solùm potest per accidens esse licita talis administratio, nempe quando nullus alius Sacerdos adesset nisi ipse interdictus; nam tunc deberet succurrere existenti in articulo mortis ministrando viaticum, sicut posset excommunicatus. Sic Suarez, Alterius, & Bonac.

QVÆSTIO XXV.

An Parochus specialiter inter dictus possit licitè ministrare viaticum infirmo, casu quo extarent alij simplices Sacerdotes, qui ex Parochi commissione possent id efficere?

RΕspondeo tanquam certum: Non posse. Quia tunc Parochus absolutam habet prohibitionem, & alioqui non vrget necessitas, cum sint alij qui id præstare valeant. Debet ergo tunc Parochus concedere simplici Sacerdoti facultatem ministrandi hoc Sacramentum, vt benè Suarez, Alterius, & Bonac. *loc. cit.* docent. Et Ægidius *disp.17.dub.2.n.45.*

An saltem casu, quo solùm extaret Diaconus, tunc posset Parochus specialiter interdictus licitè hoc Sacramentum infirmis conferre, aut deberet etiam concedere facultatem Diacono, vt id exequeretur, difficilium est inter Doctores. Suarez, & Alterius sentiunt, tunc nec posse Parochum committere hoc ministerium Diacono, sed debere per seipsum hoc Sacramentum ministrare. Sed mihi probabile videtur, posse etiam tunc. Quia eadem militat ratio. Quia tunc ipse Parochus etiam habet prohibitionem licitè administrandi hoc Sacramentum, & alioqui cùm sit Diaconus non interdictus, qui ex commissione ipsiusmet Parochi licitè possit administrare Eucharistiam (vt diximus *2.p.tr.7.de Euchar. disp.4. q.7.* & 8.) cessat necessitas, vt ipse Parochus debeat, aut possit se ingerere huic ministerio.

QVÆSTIO XXVI.

An tempore Interdicti, quando Eucharistia defertur ad infirmos, licitum sit illam deferre cum solemnitate consueta?

RΕspondeo tanquam certum: Esse licitum, imò & debitum, administrare illam cum solemnitate consueta, nempe comitantibus fidelibus cum luminaribus, cum sono campanellæ, cum recitatione Psalmorum, cum vestibus sacris consuetis, & cum aliis cæremoniis solitis. Sic omnes. Præcipuè Nauarr. *c.27. n.179.* Couarr. *in c. Alma, 1.p.§.1. versu Tametsi Eucharistia.* Henriquez *lib.13.c.45.n.1.* Suarez *disp.33. sect.1.n.17.* & 18. Alterius *disp.4.c.4.dub.6.* Auila *p.5. disp.4.sect.1.dub.5.concl.4.* Bonac. *punct.3.§.2.n.1.* & alij. Qui omnes addunt, non posse Sacerdotè recitare horas Canonicas, saltem alta, & intelligibili voce, ad satisfaciendum suæ obligationi, quia id prohibet

cap. Alma, benè tamen (vt diximus) poterit dicere aliquos Psalmos, & Hymnos ad modum diuinæ laudis. Et in reditu ab infirmo ad Ecclesiam poterit Eucharistiam ostendere populo, & concedere illi solitas indulgentias. Quod totum docet etiam Palao *disp.4. punct.4.§.1.n.10.* Sayrus, Ægidius, & Layman penes ipsum.

QVÆSTIO XXVII.

An Sacramentum Ordinis ministrari possit tempore Interdicti personalis, aut localis?

REspondeo tanquam certum: Personas interdictas nec posse recipere in loco interdicto, nec ministrare Sacramentum huiusmodi. Quia Interdictum verè priuat vsu quorumque Sacramentorum, nisi fiat de aliquo Sacramento specialis exceptio in iure: at hæc non est facta de Sacramento Ordinis, vt clarè constat ex cap. *Responso*, *de sent. excommun.* & cap. *Non est vobis, de sponsal.* vbi solùm permittuntur Sacramentum Baptismi, Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, *vt suprà* est habitum: ergo. Sic omnes. Legantur Suarez *disp.33. sect.1.n.44.* Nauarrus *cap.17.n.179.* Couarr. *in cap. Alma, 2.p.§.3.n.4.* Henriquez *lib.13. c.45.n.8.* Alterius *disp.4.c.6.* Auila *p.5. disp.5. sect.1. dub.8. concl.1.* Bonacina *punct.3.§.3.n.3.* Palao *disp.4. punct.4.§.1.n.21.* & alij.

QVÆSTIO XXVIII.

An tempore Interdicti liceat ministrare hoc Ordinis Sacramentum in illis quatuor festiuitatibus, in quibus ex indulto cap. Alma, *permittitur celebratio solemnis diuinorum officiorum?*

REspondeo tanquam certum: Non licere, quia vt nuper est habitum, iure antiquo est prohibita ministratio Sacramenti Ordinis tempore Interdicti: at sic est, quod iure nouo cap. *Alma*, confirmatur prohibitio iuris antiqui omnium Sacramentorum, exceptis Baptismi, & Pœnitentiæ, *&c.* ergo Sacramentum Ordinis, sicut olim non concedebatur tempore Interdicti, ita nec modò. Sic Nauarr. Alterius *loc. cit.* Corneio *disp.1. de Interdict.§.1. dub.6.* Qui addunt, nec licere ministrari hoc Sacramentum tempore Interdicti, adhuc ianuis clausis, & interdictis, & excommunicatis exclusis. Nam per cap. *Alma*, solùm permittuntur officia diuina cum moderatione ibi assignata, non verò Sacramenta alia præter dicta.

QVÆSTIO XXIX.

An tempore generalis Interdicti possint Clerici initiati prima Tonsura, aut alio inferiori Ordine ad Ordines superiores promoueri?

AFfirmant Innocent. in cap. *Non est vobis, de sponsal.* eo quòd isti jam sunt Clerici: ergo promoueri possunt ad ulteriores Ordines.

Sed tanquam verum respondeo: Non posse. Quia laicis non potest tempore Interdicti Sacramentum Ordinis conferri: ergo neque Clericis. Patet consequentia, quia quoad hoc nulla est differentia, nec exceptio inter Ecclesiasticos & laicos. Sic Panormit. Paludan. Couarr. & omnes Summistæ apud Suarez *disp.33. sect.1. num.45.* Alterius *disp.4. cap.6. col.2. dub.2.* & alii.

QVÆSTIO XXX.

An qui non sunt personaliter interdicti, possint in loco non interdicto Ordines recipere?

REspondeo tanquam certum: Posse. Quia Interdictum loci non afficit personas, nisi in ordine ad illum locum. Sic desumitur ex c. *Si sententia, de sent. excommun. in 6.* vbi Bonif. XII. decernit, quod interdicta ciuitate propter delictum Domini, aut Rectoris, Ciues qui culpabiles non fuerunt, possint extra ciuitatem licitè interesse diuinis: eadem est ratio de vsu Sacramentorum. Sic Alterius *loc. cit.* Suarez *num.45.* Bonac. *punct.3.§.3.n.3. vers. Dixi in propositione, & vers. Secundò,* Palao *§.1. cit. n.21.* & alij.

QVÆSTIO XXXI.

An in loco interdicto possint ordinari personæ personaliter non interdictæ ab ipso Episcopo, qui talem locum interdixit?

REspondeo non posse: nisi aliàs Episcopus Interdictum tollat, vel suspendat ad istum actum. Ratio est, quia Interdictum locale habet suos effectus ex iure communi, in quo Episcopus non potest dispensare. Vnde fit, quod si Episcopus non seruet suum Interdictum, & ordines tradat, irregularis fiat. Sic Couarr. *in c. Alma, p.1.§.3.n.4. vers. Sextò inde constat.* Henriquez *lib.15. c.45.n.4.* Alterius *disp.4. c.6. dub.3. vers. Alia etiam difficultas.* Auila *p.5. disp.4. sect.1. dub.8. vers. Secundò notandum,* & alij.

QVÆSTIO XXXII.

An saltem imminente necessitate ordinandi Ministros Ecclesiasticos, esset licitum conferre ordines in loco interdicto, si non esset alius locus non interdictus, in quo possent ordines conferri?

NEgat Couarr. *in c. Alma, p.2.§.3.n.4.* his verbis: Quintò infertur, nequaquam esse Ordines celebrandos tempore Interdicti, etiamsi immineat necessitas ordinandi Presbyteros, Diaconos, aut Subdiaconos, aliósve Ministros, quemadmodum visum est Sylvestro *verb. Interdictum 5.q.7.* contra Panormit. in c. *Non est vobis*, quo in loco *vlt. col.* censet, posse Ordinis Sacramentum tempore Interdicti ministrari, si immineat necessitas ordinandi Ministros diuinorum officiorum, & Sacramentorum. Et etiam nullibi in iure cautum est, quod hæc sit vera, ac propria necessitas compellens ad Interdicti violationem, & ideò Panormit. opinio non est admodum tuta, licèt eam sequitur Gonzalez à Villadiego *in tr. de irregul. cap. de Interd.* etiamsi videam posse multis rationibus, & authoritatibus eandem comprobari. Hæc Couarruuias, vt videas quàm malè citetur à Corneio pro opposita parte. Sic etiam Armilla *Interdictum, n.14.* & Vgolin. *tab.5. cap.7.§.2. num.2.*

Sed probabilius respondeo: In præassignato casu (qui vix dari potest) licitum esse Ordines in loco interdicto conferre. Quia (ait Panormitanus) cum aliquid conceditur, eo ipso censetur concedi omne illud sine quo id non potest poni io esse, aliàs concessio esset inutilis: sed ius concedit tempore Interdicti officia diuina, & aliqua Sacramenta: ergo consequenter censetur etiam concedere ordinationem Ministrorum, qui ad hoc fuerint necessarij. Sic Henriquez *lib.13. c.45.n.4. in textu, & in marg. lit. P*, & alij penes ipsum. Auila *p.5. disp.4. sect.1. dub.6. concl.1.* Bonacina *punct.3.§.3.n.3.* Corneio *disp.2. de Interd.§.1. dub.6.* & Alter. *loc. cit. dub.4.* quia quamuis id non definit clarè,

iè, est absque dubio ob defectum impressionis. Viualdus *de Interd. n.* 211. dicens, hanc nostram sententiam esse omnino veram. Sayrus *lib. 5. c. 8. num.* 38. Layman *lib. 1. tr. 5. p. 4. c. 2. n. 1.* Villadiego *tract. de irreg. c. 5. de Interd. n. 2.* & Palao *disp. 4. punct. 4. §. 1. n. 23.*

QVÆSTIO XXXIII.

An Matrimonium contractum tempore Interdicti, aut in loco interdicto, sit validum?

R^Espondeo tanquam certum: Esse validum. Quia nullum ius illud irritat. Sic Sanchez *de Matrim. lib. 7. disp. 8. n. 4.* & Basilius *lib. 6. c. 9. n. 2.* dicentes id apud omnes esse certissimum. Legite me ipsum *2. p. tr. 9. disp. 23. §. 2. q. 2.*

QVÆSTIO XXXIV.

An non solùm validè, sed etiam licitè possit Matrimonium celebrari tempore Interdicti, aut in loco interdicto?

AFfirmarunt Syluest. Armilla, Nauarr. Palud. Henriquez, Petrus de Ledesma, Vega, & Sà, & alij vsque ad 33. Doctores, quos affert & sequitur Sanchez *disp. 8. cit. n. 2.* Quibus adhuc addi possint Hurtad. Layman, & Villalob. quos citat, & sequitur Diana *p. 5. tr. 10. res. 81.* & Palao *disp. 4. punct. 4. §. 1. n. 24.*

Sed æquè probabiliùs respondeo, Non posse licitè, vt benè probauimus *2. p. loc. cit. q. 3.* sicut *ibidem* Vgolinus *de Censur. tab. 5. c. 7. §. 4. n. 1. & c. 10. §. 1. n. 1.* Saytus *lib. 5. c. 7. n. 43.* & Basilius *lib. 6. c. 9. à num. 1.* Quibus nunc addo Suarium *disp. 33. sect. 1. n. 51.* Luysium *lib. 6. disp. 48. dub. 3.* Portellium *in dub. regul. verb. Interd. n. 19.* Fabrum *de Censur. in 4. dist. 25. q. 1 disp. 5. c. 2. n. 31.* Peirum Cornejo *de Interd. disp. 2. §. 1. dub. 7.* Præpositum *in 3. p. q. 4. de Interd. dub. 3. n. 23.* Filliucium *q. 8. cit. n. 48.* Reginaldum *lib. 32. tr. 3. n. 28.* & Bonac. *loc. cit. n. 8.* & alios qui benè addunt, nostram sententiam intelligi vbi non est contrarium receptum per consuetudinem, quia in hoc casu licitum etiam erit contrahere matrimonium tempore Interdicti.

QVÆSTIO XXXV.

An Sacramentum Extremæ Vnctionis possit tempore Interdicti ministrari non habenti priuilegium, seu Bullam Cruciatam?

AFfirmauit ex Sayto Lublinus *verb. Extrema Vnctio, n. 12.*

Sed tanquam certum respondeo: Non posse. Quia id expresse prohibetur in c. *Quod in te, de pœnit. & remiss.* Et ideò sic tenent Nauarr. *c. 27. n. 171. & 179.* Henriquez, Ludou. de S. Ioanne, & Torreblanca, quos in hac parte sequuti sumus *3. p. tr. 4. disp. 3. q. 17.* Quibus addi possunt Suarez *disp. 33. sect. 1. n. 38.* Auila *p. 5. disp. 4. sect. 1. dub. 8.* Filliuc. *tr. 18. c. 2. q. 7.* Cornejo *disp. 2. de Interd. §. 1. dub. 5.* Hurtad. *diff. 8. in fine*, Bonac. *punct. 3. §. 3. n. 4.* Qui benè citat Sayrum pro parte *lib. 5. c. 7. n. 29.* Alterius *disp. 4. cap. 5.* Palao *disp. 4. punct. 4. §. 1. n. 16.* & omnes.

QVÆSTIO XXXVI.

An moribundus, qui Eucharistiæ, aut Pœnitentiæ Sacramentum non potest recipere possit inungi Vnctionis Extremæ Sacramento tempore Interdicti?

NEgant posse, nisi aliàs priuilegium habeat, Petr. Ledesma *tom. 1. c. vlt. de Extrema Vnct. concl. 3.* & Lud. de S. Ioanne *in sum. q. vnica, de Extrema Vnctione, art. 7. diff. 1.* Quamuis in parua sua Summa in oppositum inclinet. Henriquez etiam *lib. 5. c. 10. n. 3. in fin.*

Sed probabilius respondeo: Posse inungi in proposito casu, etiamsi priuilegio, aut Bulla Cruciata careat. Quia hic casus in singulari nullo iure est prohibitus. Nam cum iura prohibent dari Extremam Vnctionem Interdicti tempore, est de casu ordinario, in quo moribundus aliud Sacramentum recipit. Sic Palud. Zambrana, Torreblanca, Villalobos, & Diana *1. p. tr. 4. resol. 171.* Quos pro hac eadem sententia adduximus *1. p. tr. 4. disp 3 q. 18.* His adiungo Stephanum Bauny ita dicentem: Si tamen eo tempore (*videlicet Interdicti*) ob morbum, vel similem aliquam causam Sacramenta alia abiis non possent recipi, tum enimverò Extremæ Vnctionis negandum illis non foret, eo quòd non sit probabile, Ecclesiam priuare tum velle aliquem necessario ad salutem remedio, cuiusmodi est Extrema Vnctio, in casu quo non contritio, sed sola attritio eius animum occupat. Sic ille *q. 15. cal. 2. pag. 411.* Castrus Palao *disp. 4. punct. 4. §. 1. n. 20.* & penes ipsum Chapeauilla, & Laymanus.

QVÆSTIO XXXVII.

An saltem Clericis, & Religiosis possit dari Extrema Vnctio tempore Interdicti?

AFfirmauit Palud. *in 4. dist. 18. q. 8. n. 28* eo quòd in c. *Quod in te, cit.* conceditur his Ecclesiasticis personis Ecclesiastica sepultura tempore Interdicti: ergo sub illa comprehenditur Vnctio, quæ est veluti præparatio ad illam.

Sed vt certum respondeo: Non posse dari Clericis, imò nec Religiosis vi iuris communis, quamuis benè ex vi priuilegiorum, quæ habent Religiones. Ratio desumitur ex eodem cap. *Quod in te.* Nam cùm ex duobus ibi propositis, generaliterque vetitis vnum concedat Pontifex, nempe sepulturam, & de altero, nempe de Vnctione, taceat, illud planè negare voluit. vt in simili arguit D. Greg. *hom. 18. in Euang.* Et meritò quidem ex hoc refellitur argumentum Paludani; Præcipueque ex eo, quod cùm minor sit vtilitas Ecclesiasticæ sepulturæ, quàm Extremæ Vnctionis Sacramenti, non rectè ex permissione minoris infert maius. Sic Suarez *disp. 33. sect. 1. n. 41.* Alterius *disp. 4. c. 5. concl. 12.* Henriquez *lib. 13. c. 45. n. 4.* ita dicens: Sacramentum Extremæ Vnctionis, cum non cadat sub præcepto, conferri non potest etiam Clericis Presbyteris: sed Religiosi habent priuilegium id recipiendi, vt communionem. Sic ille. Et penes ipsum *lit. H.* Nauarr. Ioan. Andr. Anton. Angel. Abbas, Calder. & alij. Palao etiam *loc. cit. num. 17. & 19.* Bonacina *disp. 5. punct. 5. §. 3. n. 4.* & omnes.

QVÆSTIO XXXVIII.

An saltem possit tempore Interdicti ministrari Vnctio in quatuor illis anni festiuitatibus, in cap. Alma, *exceptis?*

AFfirmauit Syluester *Interdictum 5. §... vers. Potest autem*, secutus Federicum de Senis *cons. 3.* Cuius sententiam esse probabilem expresse dicit Machado *in summ. tom. 1. lib. 1. p. 3. tr. 13 docum. 4. n. 9.* Et innuit Gemin. *in c. Alma, n. 8. vers. Et ista videtur verior.*

Sed tanquam certum respondeo: Non posse. Quia *in cap. Alma*, non tractatur de Extrema Vnctione, sed de diuinis Officiis, quod quid diuersum est: ergo nequit illa ministrari in dictis diebus: aliàs idem esset dicendum de omnibus Sacramentis, quamuis de illis nulla fiat mentio: quod esse falsum, constat ex dictis

q. 28.

q.28. Et ideò sic tenent Couarr. *in c.Alma,p.2.§.5.n.6.vers.Decimò.* Franc.& Calder.*in eod.c.*quos citat, & sequitur Alterius *de interd.disp.4.c.5.in fine,* Suarez *disp.33.sect.1.n.43.in fine.* Filliucius *loc.cit. n.*48. Vgolinus, & Sayrus, quos affert, & sequitur Bonac. *punct.3. de Interd.§.3.n.7.* Villalob. *tom.1.tract.19.diff.3.n.13.*Cornelio *de Interd.disp.2.§.1.dub.5.*Palao *§.1.cit.n.*:8. dicens, oppositum nullatenus esse sustinendum: & omnes communiter.

QVÆSTIO XXXIX.

An Interdictus personaliter possit recipere Extremam Vnctionem in loco non interdicto?

Respondeo tanquam certum: Non posse. Quia Interdictum personale, siue generale, siue speciale, afficit personas, & ideò in illis independenter à loco suum producit effectum, qui inter cæteros vnus est priuatio Sacramenti Extremæ Vnctionis. Sic omnes. Suarez *loc.cit.* Alterius *dub.1.in fine,*Bonac.*n.5.*

QVÆSTIO XL.

An in loco interdicto possit ministrari Vnctio personis non interdictis?

Respondeo tanquam certum: Non posse. Quia in loco interdicto Sacramenta ministrari nequeunt, vt habetur *in cap. Responso, de sent.excomm.* (excipe casum expressum *q.56.*) Sic Doctores cit. præcipuè Alterius. Qui benè addit, nil obstare, quod extra locum interdictum administretur hoc Sacramentum personis personaliter non interdictis, aut innocentibus, qui non dederunt causam Interdicti, vt diximus *suprà de Ordine, q.30.*

DISPVTATIO VI.

De tertio effectu Interdicti, qui est priuatio Ecclesiasticæ sepulturæ.

QVÆSTIO PRIMA.

An per generale Interdictum prohibeatur directè, & specialiter, ne cadauera fidelium admittantur ad Ecclesiasticam sepulturam?

Negant aliqui Doctores, existimantes non prohiberi corporibus fidelium defunctorum per generale Interdictum directè, & in specie Ecclesiasticam sepulturam, sed hanc prohibitionem oriri quasi indirectè, & accessoriè, vel ex prohibitione diuinorum Officiorum, vel ex prohibitione Sacramentorum. Ita sentiunt Calder. *tract.de Interd. p.2.n.15. vers.Quia non est verum,*D. Anton 3.*p.tit.26.c.4.ante medium, vers. Moueor ad dicendum,* & Tabiena *Interdictum 5.n.12.vers.Vndecimò.*

Sed tanquam certum respondeo dicendum, quod per generale Interdictum, non solùm indirectè, sed directè etiam, & specialiter prohibeatur Ecclesiastica sepultura, sicut prohibetur celebratio diuinorum Officiorum, & administratio Sacramentorum. Quia id apertè constat ex c.*Quod in te,de pænit.& remiss.*ibi: *Licèt per generale Interdictum denegetur omnibus, tam Vnctio, quam Ecclesiastica sepultura,* &c. Et ex c.*Cùm & plantare,§.Quod si,*& cap.*Vt priuilegia,de priuileg.* iunctis Gloss. Sic tenet communis. Legantur inter alios Alterius *de Interd.disp.6.cap.1.col.1.* & Suarez *disp.35.sect.1.in principio.*

QVÆSTIO II.

An per Interdictum generale locale prohibeatur, ne quis laicus Ecclesiasticam sepulturam in loco interdicto accipiat?

Respondeo tanquam certum: Prohiberi. Sic habetur in locis iuris nuper citatis. Et *in Clement. de sepultur.*& cap. *Episcoporum,de priuileg. in 6.* Qui id statuerunt ob maiorem rigorem Ecclesiasticæ Disciplinæ. Sic ex iuribus cit. docent omnes DD. Legantur Suarez,& Alterius.

QVÆSTIO III.

An tempore Interdicti generalis localis possint laici sepeliri in loco interdicto, dummodo non sit locus sacer?

Respondeo tanquam certum: Posse. Quia per Interdictum non prohibetur omnis sepultura, sed tantum Ecclesiastica, quæ vt aliàs diximus, est illa quæ fit in loco sacro, hoc est in Ecclesia, vel cœmeterio: ergo sepultura extra Ecclesiam, vel cœmeterium erit permissa. Sic omnes. Legantur Nauarr. *cap.27. num.*176.Henriquez *lib.13.c.44.n.4.*Suarez *disp.35. sect.1.n.3.*Alterius *disp.6.c.1.col.3.*Bonac.*punct.5.n.6. vers.Quintò,* & alij. Legantur pro hac quæstione dicta à nobis *disp.8.de excommun.q.5.*

QVÆSTIO IV.

An laici qui tempore dicti Interdicti localis sepulti sunt in campo, aut alio in loco non sacro, debeant sublato Interdicto exhumari, & in loco sacro sepeliri?

Respondeo tanquam certum: Debere, Quia sublato interdicto, cessat etiam illius effectus. Sic Nauarr. *c.27.n.*176. Henriquez *lib.13.c.44.n.5.* vbi ait sic practicari. Sà *verb.Interdictum,n.25.*Auila *p.5. disp.4.sect.2.dub.2.vers.Proterea,* Bonac.*punct.5.n.8.* Alterius *disp.6. c.1.col.4.* & penes ipsum Innocent. Hostiens. Calder. Abbas, Syluest. Tabiena,& alij. Palao *disp.4.punct.4.§.3.n.1.*& omnes.

QVÆSTIO V.

An laicus, qui dicti Interdicti tempore fuit sepultus illicitè in Ecclesia, aut alio loco sacro interdicto, debeat durãte Interdicto exhumari, vt sepeliatur in loco prophano, & nõ sacro?

Negatiuam sententiam esse aliquorum Doctorum, affirmant Bonac.*loc.cit.* Quibus adhærere videtur Hurtad. *de Interd. diff.9.n.29.* vbi absolutè ait, quod interdictus semel sepultus, quamuis illicitè, non est exhumandus.

Sed cum distinctione respondeo dicendum, quod laicus, qui adhuc nec dedit causam culpabilem Interdicto, nec est interdictus, & nihilominus sepultus est illicitè in loco sacro interdicto, si id aduertatur, durante interdicto debet exhumari, vt sepeliatur in loco non sacro; quia tempore Interdicti afficitur effectu Interdicti, qui est priuatio sepulturæ Ecclesiasticæ: ergo debet exhumari, vt ea careat, & in hoc benè Bonacina *loc.cit.* ex Sayro *c.8.n.22.* Si verò id aduertatur postquam cessauit Interdictum, tunc non debet exhumari, sed potiùs permitti ibi manere, quia ad eum statum

ctarum res peruenit, à quo incipere potuit, cap. *Placet, de conuers. coniug. & l. Quia ad eum, ff. ad leg. Aquil.* Sic Syluest. Tabiena, Sotus, Nauar. & Couar. quos affert, & sequitur Henriquez *lib. 13. c. 44. num. 4.* Auila *p. 5. disp. 4. sect. 2. dub. 2. concl. 2.* Alterius *disp. 6. c. 1. col. 4.* & alij. Legantur dicta *disp. 8. de excomm. q. 7.*

QVÆSTIO VI.

An tempore Interdicti localis licitum sit tradere sepulturam Ecclesiasticam in loco sacro interdicto infantibus baptizatis?

RE spondeo non esse licitum: Quia iura absolutè, & simpliciter loquuntur, prohibendo omnibus Ecclesiasticam sepulturam: & hic actus æquè locum habet in infantibus, ac in adultis. Nam cadauer quod sepelitur, merè passiuè se habet, nec ad hunc actum requiritur vsus rationis. Sic communiter Suar. *disp. 35. sect. 2. n. 1.* Alterius *disp. 6. c. 1. col. 5.* & penes ipsum Nauarrus *c. 27. n. 168.* Couar. *in c. Alma, p. 2. §. 4. n. 5.* Henriq. *lib. 15. c. 42. n. 4. & c. 44. n. 4.* & alij citati à nobis suprà *disp. 1. q. 35.* Legantur *ibi* dicta.

QVÆSTIO VII.

An Clerici possint interdicti localis tempore sepeliri in loco sacro interdicto?

RE spondeo tanquam certum, posse sepeliri in loco sacro Interdicto, etiam specialiter; dummodo id fiat sine solemnitate, & sine sono campanarum. Quia sic habetur in cap. *quod in te, de pœnit. & remiss.* vbi Pontifex duas requirit conditiones, vt Clerici tempore Interdicti sepeliri in loco sacro, & priuilegio hoc iuris gaudere queant. *Prima est*, quod non dederint causam Interdicto, aut sint personaliter interdicti. *Secunda*, quod Interdictum seruauerint. *Licèt autem*, (ait Innocent. III.) *per generale Interdictum denegetur omnibus, tam Vnctio, quàm Ecclesiastica sepultura, concedimus tamen ex gratia, vt Clerici decedentes, qui tamen seruauerint Interdictum, in cæmeterio Ecclesiæ, sine campanarum pulsatione, cessantibus solemnitatibus omnibus, cum silentio tumulentur.* Sic Pontifex. Et sic omnes. Legantur Nauar. *c. 27. n. 179.* Henriquez *lib. 13. c. 44. n. 4.* Suarez *disp. 35. sect. 1. & 3.* Auila *part. 5. disp. 4. sect. 3. dub. 2. concl. 3.* Alterius *disp. 6. c. 1. col. 5. dicto 3.* Bonac. *de Interd. punct. 5. n. 13.* Hurt. *diff. 9. vers. Excipiuntur*, & Palao *disp. 5. punct. 4. §. 3. n. 2.*

QVÆSTIO VIII.

An Interdicti localis tempore, non solùm in cæmeterio, sed etiam in Ecclesia interdicta liceat sepelire Clericos?

NEgant aliqui Doctores, eo quòd, vt vidimus, expressè textus dicat, quod in cœmeterio Ecclesiæ tumulentur: ergo non in Ecclesia. Ita videntur sentire Hurtad. *diff. 9.* & Luysius *lib. 6. disp. 50. dub. 1.*

Sed probabilius multo respondeo iam licere etiam in Ecclesia tempore Interdicti sepelire Clericos. Tum quia in cap. *Quod in*, nomine *cæmetery*, intelligitur omnis locus sacer ad fidelium sepulturam destinatus. Pontifex autem vsus est nomine cœmeterij, quia olim fideles in cœmeterio sepeliebantur, intra Ecclesiam verò tantùm personæ insignes. Tum etiam, quia vt Henriquez, ex cōsuetudine iam nunc intra Ecclesiam Clericos sepelire omnino licet. Sic ille *lib. 13. c. 44. n. 4.* Couarr. *in cap. Alma, p. 2. §. 7. vers. Clericis etiam*, licèt hic author non ita expressè id affirmet, vt alij faciunt. Auila *p. 5. disp. 4. sect. 3. dub. 2. post 3. concl.* Suarez *disp. 35. sect. 1. n. 5. vers. Tandem additur.* Alterius *disp. 9. c. 1. col. 8. vers. Tertio principaliter.* Filliuc. *tr. 17. c. 4. quæst. 2. n. 94.* (non 98. vt citatum inuenies apud Bonacinam) Bauny *tr. de Interd. q. 16. dicto 3.* Bonac. *punct. 5. n. 13.* Palao §. 3. *cit. n. 3.* & communis.

QVÆSTIO IX.

An Clerici aliarum Ecclesiarum non interdictarum possint ex vi dicti cap. Quod in te, sepeliri in Ecclesia interdicta specialiter?

NEgant quidam Doctores, eo quòd in tali casu optimè possunt Clerici aliarum Ecclesiarum non interdictarum sepeliri in illis: ergo non patitur ratio, quod hi sepeliantur in Ecclesia specialiter interdicta. Ita Panorm. *in d. c. Quod in te*, Syluest. *Interdictum 5. ad fin.* Couarr. *verb. cit.* Henriquez *n. 4. cit.* Innocent. & Ioan. Andreas apud Abbatem *loc. cit.* Tabiena *Interdictum 5. n. 12.* Suarez *disp. 35. sect. 2. n. 4. vers. Ex hac verò doctrina.*

Sed probabilius respondeo: Posse adhuc ex vi dicti c. sepeliri in Ecclesia specialiter interdicta (licèt si commodè posset, decentius esset quod sepelirentur in propria Ecclesia non interdicta.) Quia textus nullam ponit limitationem, aut restrictionem: ergo nec nos eam ponere debemus. Sic Auila *p. 5. disp. 4. sect. 3. dub. 2. concl. 3. vers. Secundò notandum.* Alterius *disp. 6. c. 4. dicto 3.* Filliuc. *tr. 18. c. 4. q. 4. in num. 98.* ex Palud. *dist. 18. q. 8. art. 2. concl. 19.* Palao *disp. 5. punct. 4. §. 3. n. 8. vers. Si verò Clerici*, citans pro hac parte Sayrum *lib. 5. c. 8. n. 13.* & Suarium *n. 4.* à nobis pro prima sententia citatum. Sed malè profectò. Legantur dicta à nobis suprà *disp. 5. q. 2. & 11.*

QVÆSTIO X.

An tempore Interdicti possint sepeliri Clerici cum Officio, & Missa defunctorum?

AFfirmauit absolutè D. Anton. *3. part. tit. 26. c. 4. vers. Clericus verò.* Quia existimauit, non solùm ex vi cap. *Alma*, sed etiam ex vi cap. *Quod in te, cit.* id fuisse licitum.

Sed clarius respondeo dicendum, quod attento iure antiquo dicti cap. *Quod in te*, nullo modo possunt sepeliri cum Officio, & Missa defunctorum, quia expressè ibi decernitur, vt sepeliantur *cum silentio, sine pulsatione campanarum, & absque solemnitate.* Benè tamen attento iure nouo cap. *Alma.* Quia ex dispositione huius capitis, omnes qui sepeliuntur intra Ecclesiam, in loco sacro, possunt sepeliri cum Missa, & Officio defunctorum, seruata moderatione dicti capitis, nempe vt dicantur submissa voce, ianuis clausis, &c. Sic Angel. *Interdictum 6. num. 31.* Syluester *Interdictum 5. quæst. 8.* Armilla *eod. verb. n. 48.* Henriquez *lib. 13. cap. 44. num. 4. in gloss. lit. B.* Auila *p. 5. disp. 4. sect. 3. dub. 2. post 3. conclus. vers. Tertio notandum.* Suarez *disp. 35. sect. 1. num. 9.* Filliucius *tract. 18. c. 4. quæst. 1. num. 92.* Alterius *disp. 6. cap. 1. prope finem*, Bonacina *punct. 5. de Interdicto, num. 13.* Hurtado *diff. 9. num. 29.* Bauny *tr. de Interd. quæst. 21. dicto 6.* Quia benè notat, quod in quatuor illis festiuitatibus, Paschæ, Pentecostes, Natalis Domini, & Assumptæ Virginis, licitè possunt exequiæ defuncti Clerici solemniter fieri, apertis ianuis, pulsatione campanarum, &c. Quod & docet Palao *loco citato, n. 4.*

QVÆSTIO XI.

An etiam sit licitum dicere hujusmodi officiam defunctorum, vel Psalmos alternis choris, per viam deferendo corpus defuncti Clerici ad sepulturam?

RE spondeo ut quid certum: non esse licitum, sicut nec est etiam dicere hæc officia in Cœmeterio, si ibi sepelitur, casu quo Cœmeterium sit publicum, & ita apertum, ut januis claudi non possit. Ratio est, quia in his casibus non possit servari illa conditio, quam requirit textus in cap. *Alma*, nempe ut divina Officia celebrentur clausis januis, ita ut audiri nequeant à personis prohibitis. Sic Suarez *disput.* 35. *sect.* 1. *n.* 10. & Alterius ex illo non citato, cap. 1. *cit. in fine*. Qui bene addunt, hanc responsionem intelligendam esse de Officiis Ecclesiasticis, quæ à Clericis publico ritu dici solent; nam preces privatæ, quæ à laicis recitari solent, recitari tunc poterunt, quia non sunt prohibitæ tempore Interdicti. Bauny *q.* 16. *cit. in fine*. Portellius *in dub. regul. verb. Interdictum, num.* 43. & alii.

QVÆSTIO XII.

An Clericus conjugatus gaudeat tempore Interdicti localis privilegio sepulturæ?

NEgant gaudere, nisi forte alicubi vigeat consuetudo contraria, Navar. *c.* 71. *n.* 176. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 44. *num.* 4. & alii, quos in simili citavimus suprà *disp.* 4. *quæst.* 39.

Sed probabiliùs juxta ibi dicta respondeo: gaudere hoc privilegio sepulturæ, casu tamen quo Clericus conjugatus cum unica, & virgine contraxerit Matrimonium, sitque adscriptus alicujus Ecclesiæ Ministerio, aliàs non. Ratio, quia hujusmodi Clerici non bigami possunt assistere divinis Officiis tempore Interdicti, ut *q.* 39. *cit.* diximus, quia sunt deputati Ministri Ecclesiæ: ergo simili modo debent gaudere privilegio sepulturæ, cum concessum sit Clericis, ut Ministris Ecclesiæ. Sic debent sentire, ut bene Suarez, qui sentiunt, licitè posse admitti Clericos conjugatos ad divina tempore Interdicti. Et ideo pro hac parte debent esse Avila, Rodriguez, Sotus, Ægidius, Bonacina, & alii citati suprà *disp.* 4. *q.* 39. Leguntur adhuc Alter. *disp.* 6. *c.* 1. *col.* 8. *vers. Sed quid dicendum*. Bonac. *punct.* 5. *in fine*. Avila *p.* 5. *disp.* 4. *sect.* 3. *dub.* 2. *concl.* 4. *in fine*. Gaudent igitur privilegio sepulturæ omnes Clerici, etiam primæ Tonsuræ, necnon conjugati, qui sunt adscripti alicui Ecclesiæ, Religiosi, ac Moniales, ac aliæ personæ Ecclesiasticæ, juxta dicta supra in simili *disp.* 4. *q.* 38. & 39.

QVÆSTIO XIII.

An in illis festivitatibus, quibus juxta cap. Alma, licitum est assistere divinis Officiis tempore Interdicti localis, liceat etiam absque speciali privilegio sepelire laicos in loco sacro?

AFfirmant plures Doctores. Eo quòd prohibitio Ecclesiasticæ Sepulturæ tempore Interdicti provenit ex eo quod dicto tempore Officia divina celebrari non possunt: sed Officia divina celebrantur dictis festivitatibus, ex d. cap. *Alma*: ergo consequenter sepultura Ecclesiastica in præfatis diebus permissa erit. Ita Angel. *verb. Interdictum* 5. *n.* 14. Sylv. *Interdictū* 5. §. 4. *vers. Quartum*, Tabien. *eod. verb. n.* 12. Sot. *dist.* 22. *q.* 3. *art.* 1. *post* 4. *concl.* Nav. *c.* 17. *n.* 181. *in fine*, Cov. *in c. Alma, p.* 2. §. 5. *n.* 6. *vers. Octavo quæritur*. Henriq. *lib.* 13. *c.* 44. *n.* 5. Sà *verb. Interdictum, num.* 8. Diana *part.* 5. *tract.* 10. *resol.* 67. Qui & citat Avilam *p.* 5. *disp.* 4. *sect.* 3. *dub.* 4. *concl.* 1. Sed malè, quia ibi loquitur de alio casu, de quo infrà, & de nostro oppositum apertè docet, ut statim videbimus. Bonac. *punct.* 5. *de Interd. n.* 7. Saytus *lib.* 5. *c.* 8. *n.* 11. & alii.

Sed probabiliùs respondeo, non licere in dictis festivitatibus sepelire laicos in loco sacro, absque speciali privilegio. Sic Avila *sect.* 3. *citata, dub.* 3. Quod probat, & efficaciter, ut ipse ait, ex cap. *Cùm & plantare*, §. *Quod si Templarij*. Vbi decernitur, quod si Templarij, & Hospitalarij accesserint ad Ecclesiam interdictam semel in anno, celebrentur Officia divina publicè apertis januis, ob eorum jucundum adventum (ut explicatur cap. *Vt privilegia*, §. *Illud, eod. tit.*) & tamen dicit textus, quod non sunt sepelienda corpora defunctorum, intellige laicorum, ut habetur ex Glossa *dicto cap. Cùm & plantare, verb. Defunctorum*: ergo idem dicendum est de illis festivitatibus, quas excipit cap. *Alma*. Sic ille.

Ad fundamentum contrariorum neganda est major, quia ut *sup. q.* 1. est habitum, non solùm per accidens, ob prohibitionem divinorum Officiorum, sed per se, & specialiter prohibetur sepultura Ecclesiastica per interdictum locale, & ideo etiamsi excipiantur celebrari publicè divina Officia in illis festivitatibus, non colligitur, quod excipiatur etiam sepultura in loco sacro. Sic tenent Glossa *in Clement.* 1. *de sepult. verb. a jure*, Cardin. Gemin. Ioan. Andr. Francus, Ioan. de Ligna, Federicus de Senis, Villadiego, & Paludan. quos citat, & sequitur Alterius *disp.* 6. *de Interd. c.* 3. *vers. Ex his duabus opinionibus*. Imola, & Abbas, quos refert, & amplectitur Avila *loc. cit.* His addi possunt ex modernioribus Suarez *disp.* 35. (non 38. ut legi apud Dianam) *n.* 13. qui ait sic etiam sentire Covar. licet non omnino constanter, in cap. *Alma, p.* 2. §. 5. *n.* 6. Filliuc. *tr.* 18. *c.* 4. *n.* 96. Ægid. *disp.* 17. *dub.* 2. *n.* 55. Hurtad. *diffic.* 9. *vers. Id vero*. Præpos. *in* 3. *p. q.* 4. *de Interd. dub.* 3. *n.* 42. Mercer. *q.* 24. *de Interd. dub.* 4. Cornejo *tr.* 5. *de Interd. disp.* 2. §. 3. *q.* 1. (non *disp.* 2. §. 4. ut citat Dian.) Villal. *tom.* 1. *tr.* 19. *diffic.* 8. *n.* 4. Bauny *q.* 17. *de Interd. dub.* 9. *vers. Quid si diem suum*. Palao *disp.* 5. *punct.* 4. §. 3. *n.* 5. & Vgolinus, & Majolus penes ipsum.

QVÆSTIO XIV.

An laici qui habent privilegium particulare, ut tempore interdicti possint assistere divinis Officiis, & recipere Sacramenta, possint etiā sepeliri in loco sacro, quamvis tale privilegium nullam faciat mentionem sepulturæ?

AFfirmant, & à fortiori omnes DD. citati pro prima sententia *quæst. præcedentis*. Quibus adhærent Avila *sect.* 3. *cit. dub.* 4. *concl.* 1. Ægid. *loc. cit. n.* 52. & alij. Eo quòd sepultura Ecclesiastica connumerari potest inter divina Officia: ergo comprehenditur generali concessione assistendi divinis Officiis.

Sed adhuc probabiliùs respondeo, non posse. Quia privatio sepulturæ distinctus effectus interdicti est à privatione divinorum Officiorum, & receptione Sacramentorum, ut constat ex cap. *Episcoporum, de privileg.* ergo uno ex his expresso, alij non continentur in illo. Vgolin. *tab.* 5. *c.* 9. §. 3. Suar. & Covar. *locis pro* nostra sententia nuper *cit.* Alter. *disp.* 6. *c.* 2. *col.* 3. *vers. Dico secundò*. Palao *loc. cit. n.* 7. Majolus *lib.* 3. *de irregularit. c.* 23. *n.* 8. Filliuc. *c.* 4. *cit. q.* 3. *n.* 96. Qui respondet fundamento contrariorum dicendo, falsum esse, sepulturam contineri sub Officio divino, quia sunt diversa, & à diversis non fit illatio. Sic etiam tenent alij ex citatis pro nostra opinione *quæstionis antecedentis*.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XV.

An personaliter interdictus per Interdictum generale personale, possit licitè sepeliri in loco sacro?

NEgant aliqui, de quorum numero videntur esse Sylvest. *Interdictum 5. quæst. 2. part. 4.* & Avila *part. 5. disp. 4. sect. 3. dub. 1. concl. 1.*

Sed probabiliùs longè respondeo, posse. Quia post Extravagantem Martini V. *Ad evitanda*, non tenemur vitare personaliter Interdictum, nisi fuerit nominatim è superiori loco denunciatum: ergo nec in sepultura Ecclesiastica, nam quibus vivis communicamus, etiam mortuis communicare possumus, cap. *Sanè* 24. q. 2. sepeliri ergo licitè à quovis poterit in loco sacro. Imò & consequenter in loco interdicto, antequam locus denuncietur interdictos. Sic Suarez *disp. 25. sect. 3. n. 2.* Saytus *lib. 5. c. 8. n. 2.* Filliucius *tract. 18. c. 5. num. 100.* Reginaldus *lib. 32. tract. 3. c. 29. num. 38.* Sà *Interdictum, num. 3.* Bauny *tract. 9. de Interd. quæst. 15. dicto 1.* Bonacina *puncto 5. n. 10.* Cornicio *disp. 3. de Interd. §. 3. q. 2.* Hurtadus *difficultate 6. vers. Excipiuntur, in fine*, Alterius *disp. 6. c. 5.* & alii.

QVÆSTIO XVI.

An etiam personaliter interdictus nominatim, vel specialiter, possit in loco sacro sepeliri?

REspondeo tanquam quid certum: non posse. Quia id cavetur expressè in cap. *Is cui, de sent. excommun. in 6.* cap. *Episcoporum, de privileg 6.* & *in Clement. 2. de sepultur.* ibi: *Vel nominatim interdictus.* Omnes igitur, sive sint laici, sive Clerici, qui sunt nominatim, aut specialiter interdicti, aut qui causam Interdicto locali dederunt, & culpabiles fuerunt, qui etiam personaliter specialiter interdicti dicuntur, carent Ecclesiastica sepultura. Sic omnes Doctores. Legantur *citati.*

DISPVTATIO VII.

De quarto effectu Interdicti, qui est privatio ingressus in Ecclesiam.

QVÆSTIO PRIMA.

An Interdictum privans ingressu Ecclesiæ sit effectus cujuscunque Interdicti personalis, vel novum genus Interdicti?

AFFIRMAT esse effectum Interdicti personalis absolutè prolati, Burgasius *tract. de irregularit. part. 6. num. 21.* Quia aliàs, inquit, dici necessarium foret, quod esset novum genus interdicti, & consequenter Censuræ, distinctum ab aliis Censuris, quod est falsum: ergo.

Sed probabiliùs respondeo: dicendum, quod nullo modo sit effectus interdicti personalis, (& multò minùs localis) sed quoddam peculiare genus interdicti. Probatur *Primò*, quia quando jura interdicunt aliquem ab ingressu Ecclesiæ, id exprimunt, ut constat ex cap *Si Civitas*, cap. *Si sententia, de sent. excom.* c. *Is cui, eod. tit. in 6.* ergo quando hunc effectum non declarant, illum non faciunt. *Secundò*, quia Interdictum personale privat participatione divinorum in omni loco, hoc autem solùm privat in Ecclesia: ergo. Sic Suarez *disp. 35. sect. 4.* Alterius *disp. 7. c. 1.* Filliuc. *tract. 18. c. 4. q. 6. n. 102.* Bauny *de Interd. q. 17. dub. 4.* Palao *disp. 5. punct. 4. §. 4. n. 1.* & alii.

QVÆSTIO II.

An interdictus ab ingressu Ecclesiæ possit extra Ecclesiam existens audire divina, quæ intra Ecclesiam celebrantur?

AFfirmare quis, & probabiliter potest. Quia iste talis non ingreditur Ecclesiam: ergo non violat Interdictum, quo solùm privatur ingressu Ecclesiæ. Ita videntur sentire Avila, & Henriquez mox *quæst. sequenti, citandi.*

Sed probabiliùs respondeo: non posse. Quia præfatus quamvis non sit intra Ecclesiam materialiter, & quoad corpus, est tamen formaliter sensu, & animo. Præsertim quod ex vi hujus interdicti id principaliter prohibetur, ut nimirum non sit particeps eorum quæ in Ecclesia fiunt. Ex quo fit satis ad fundamentum pro opposito adductum. Sic Suar. *disp. 35. sect. 4. n. 7.* Alter. *disp. 7. cap. 1. col. 4.* Filliucius *tr. 18. cap. 4. q. 6. n. 14* Bonac. *punct. 5. de Interd. num. 11. in fine*, Reginaldus *lib. 32. tr. 3. cap. 29. num. 41.* Bauny *quæst. 17. dict. 2.* Bassæus *Interdictum 2. n. 24.* Palao *disp. 5. punct. 4. §. 4. n. 4.* Gemin. Antonin. Sylvester, Vgolinus, & Saytus apud illum.

QVÆSTIO III.

An Sacerdote celebrante intra Ecclesiam, possit Subdiaconus, aut Diaconus interdictus ab ingressu Ecclesiæ, existens extra Ecclesiam, canere Epistolam, vel Evangelium?

AFfirmat Avila *part. 5. disp. 4. sect. 3. dub. 5. post concl. 5.* ex Henriquez *lib. 13. cap. 43. in Glossa littera R, num. 3.* (non 4. ut legi apud Palao) & alii.

Sed probabiliùs, & consequenter ad dicta respondeo: non posse, absque eo quod violet Interdictum, & deinde incurrat irregularitatem. Quia licèt corporaliter videatur ministerium Subdiaconi, vel Diaconi exerceri extra Ecclesiam, tamen moraliter intra Ecclesiam fieri censetur, quia sacrum ipsum cui ministrat, intra Ecclesiam fit, & ad illud coopetatur, & totum illud ministerium est unum Officium. Sic Sylvester *interdictum 6. §. 6.* & ex illo Suarez *loc. citato, num. 8.* Calder. *tr. de interd. part. 1. num. 48.* Gemin. & Francus *in cap. Is cui, de sentent. excom. in 6.* D. Anton. *3. part. tit. 26. cap. 2. §. 2.* Alterius *disput. 7. cap. 1. col. 5. vers. Objiciet quis.* Palao cum aliis citatis nuper pro nostra sententia.

QVÆSTIO IV.

An saltem contrà, Sacerdote extra Ecclesiam celebrante, possit Subdiaconus, vel Diaconus interdictus ab ingressu Ecclesiæ, canere Epistolam, aut Evangelium intra Ecclesiam absque violatione interdicti, & incursione irregularitatis?

AFfirmat adhuc ex Henriquez Avila *loco citato*, quamvis ob defectum impressionis contrarium exprimat.

Sed consequenter probabiliùs respondeo; non posse absque violatione interdicti, & incursione irregularitatis. Quia licèt Missa extra Ecclesiam dicatur, tamen de facto actio ministrorum fit in Ec-

clesia, quod sufficit ad violandum Interdictum ab ingressu Ecclesiæ latum, & ad incurrendam consequenter irregularitatem, ob solemnem administrationem Ordinis. Sic Suar. Alter. & alii nuper citati.

QVÆSTIO V.

An in præfatis casibus, non solùm Subdiaconus, aut Diaconus incurrat irregularitatem, verùm etiam ipse Sacerdos celebrans?

Affirmat Sylvester *loc. cit.* his verbis: Presbytero celebrante Missam in Ecclesia, si Subdiaconus, cui est interdictus ingressus Ecclesiæ, dicit Epistolam extra Ecclesiam in illa Missa, vel Diaconus sic interdictus Evangelium, ipse Presbyter scienter tales ut *sup.* admittens, est irregularis participando in crimine criminoso, quod participium videtur esse in Ecclesia, quia & illi eo casu efficiuntur irregulares, propterea quod unum est officium, & principaliter in Ecclesia celebratum, cui in actu sibi prohibito cooperantur, *distinct. 50. si quis vidua.* Si verò è contrario Subdiaconus, cui est interdictus ingressus Ecclesiæ, dicit Epistolam in Ecclesia in Missa, quam Sacerdos celebrat extra Ecclesiam, irregularis est, quia in Ecclesia verè, & de facto id fecit, & sic in loco prohibito, cap. *Is qui, de sentent. excommun. lib. 6.* & idem de Diacono, & Evangelio. Presbyterum autem Sum. Ros. non auder dicere irregularem, licèt videatur participare in culpa, ne principale, vel dignius trahatur ad accessorium, vel minus dignum. Ego verò dico, quod est irregularis, quia æquè, vel magis participat, sicut in priori casu, quo idem dixit irregularem. Regula autem juris, *quod accessorium naturam sequi congruit principalis*, fallit ubi est periculum animæ, *ut de jurejur. debitores*, & cap. *Cum contingat.* Et præterea celebrationi non accedit cum isto Subdiacono, quia celebrari potest cum alio, vel sine. Hucusque Sylvester.

Sed probabiliùs respondeo: nullo modo in præfatis casibus Sacerdotem celebrantem incurrere irregularitatem ex eo, quod participet cum Ministris in crimine, ut ait Sylvester. Quia nulla irregularitas (ait Suarez) est in jure lata contra sic participantes, sed solùm contra ipsum Clericum violantem Censuram, quia ipse est ligatus, ut patet ex dicto cap. *Is cui.* Nisi ergo ipse Sacerdos ab ingressu Ecclesiæ interdictus sit, hanc irregularitatem non incurrit. Et tunc necesse est, ut intra Ecclesiam sacrum faciat. Nam si extra Ecclesiam diceret, licèt Diaconus, verbi gratia, intra Ecclesiam caneret Evangelium, Sacerdos non fieret irregularis, quia principalis actus ejus extra Ecclesiam fit. Sic Suarez *disputatione 35. sectione 4. num. 8.* Alterius *disputatione 7. cap. 1. in fine*, Henriquez *lib. 13. cap. 43. num. 3.* Avila *part. 4. disput. 4. sect. 3. dub. 5. conclus. 5. vers. Sed mihi videtur.*

QVÆSTIO VI.

An interdictus ab ingressu Ecclesiæ possit in Cœmeterio Missam dicere, aut illam, & alia divina audire, si ibi dicantur?

Negat apud Dianam Villalobos *tomo 1. tract. 19. difficultate 9. num. 5.* per hæc verba: (Ha se de advertir, que aunque en el Cemeterio se diaesse la Missa, ò el Officio divino, no puede assistir alli el que està desta manera entredicho, porque por nombre de Iglesia, tambien se entiende el Cemeterio, como nota la Glossa *in dict. cap. Is cui*, y se colige de un texto (cap. *Si Civitas, de sentent. excommun. in 6.*) y tiene esta sentencia Abad, y ha se de entender de el Cemeterio contiguo, como se colige del texto citado.) Ita ille. Cui ego addo Avilam *part. 4. disp. 4. sect. 3. dub. 5. conclus. 5.* Hurtadum *de Interd. diffic. 9. num. 31.* Portellium *verb. Interdictum, num. 50.* Luysium *lib. 6. disp. 50. dub. ultimo, in fine*; qui tamen non solum de Cœmeterio contiguo Ecclesiæ id verum esse putant, verùm etiam de non contiguo loquendo, quia etiam hoc nomine Ecclesiæ comprehenditur.

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod interdictus ab ingressu Ecclesiæ, optimè possit in Cœmeterio Ecclesiæ etiam contiguo Missam dicere, aut illam, & alia divina audire. Quia nomen *Ecclesia*, positum in lege pœnali, qualis est ista, expressè, strictè, ac rigidè est intelligendum, & ideo excludit Cœmeterium, & alium locum non sacrum: ergo quilibet Sacerdos ab ingressu Ecclesiæ interdictus, haud dubiè poterit celebrare extra Ecclesiam, non solùm sub diu, vel in tentorio, vel in Oratorio privato non erecto authoritate Episcopi, ut concedunt Avila *loc. cit.* Navar. *c. 27. n. 170.* Covar. *cap. Alma, p. 2. §. 1. n. 3.* Henriq. *lib. 13. c. 51. n. 2.* & alij, verùm etiam in Cœmeterio Ecclesiæ contiguo, vel non contiguo. Sic Suar. *disp. 35. sect. 4. à n. 9.* Alter. ex illo non citato *disp. 7. c. 2. col. 6. vers. Sed hic dubitari potest.* Filliuc. *tr. 18. c. 4.* (non 5. ut leges apud Dianam) *n. 103.* Regin. *lib. 32. cit. tr. 3. n. 41.* Diana *p. 5. tr. 10. res. 75.* Bonac. *de Interd. punct. 5. n. 11.* Bauny *tract. de Interd. q. 17. dicto 3.* Bassæus *Interdictum 2. n. 13.* & Palao *disput. 5. punct. 4. §. 4. num. 3.* Vgolinus, Saytus, & alij ab ipso citati.

QVÆSTIO VII.

An interdictus ab ingressu Ecclesiæ, non solùm privetur sepultura in Ecclesia, verùm etiam in Cœmeterio?

Negandum ex parte ex dictis suaderi potest. Quia sicut iste non privatur per tale Interdictum, quominus extra Ecclesiam in Cœmeterio divina celebrare, aut audire possit: ita non debet censeri privatus, quominus saltem extra Ecclesiam, etiam in Cœmeterio sepeliri queat.

Sed ut certum respondeo: non solùm privari sepultura in Ecclesia, verùm etiam in Cœmeterio ejus. Quia hoc expressè prohibetur in cap. *Is cui, de sent. excommun. in 6.* ibi: *Talis quoque, si hoc interdicto durante decedat, non debet in Ecclesia, vel Cœmeterio Ecclesiastico, nisi pœnituerit, sepeliri.* Sic textus. Ex quo constat, quod licèt interdictus ab ingressu Ecclesiæ, possit licitè in Cœmeterio Ecclesiæ divina audire, vel obire, non tamen possit adhuc in Cœmeterio sepeliri; quia hoc est prohibitum, non illud. Sic omnes. Legantur inter alios Suarez, & Alterius *loc. cit.*

QVÆSTIO VIII.

An dictus interdictus ab ingressu Ecclesiæ, si moriatur cum signis pœnitentiæ, possit intra Ecclesiam sepeliri, etiam absque Interdicti ulla absolutione?

Affirmat Diana ex Cornejo *parte 5. tractatu 10. resolutione 74.* his verbis: Sed in tali casu, ad talem sepeliendum, nullam adhibendam esse absolutionem docet Cornejo *in 3. part. tract. 5. de Interd. disput. 2. §. 4. q. 2.* ubi sic ait: Quæres, an hoc Interdictum priuet Ecclesiastica sepultura? Respondetur affirmatiuè ex textu in d. cap. *Is cui*, ibi: *Talis quoque si hoc Interdicto durante decedat, non debet in Ecclesia, vel*

vel Cæmeterio Ecclesiastico, nisi pœnituerit, sepeliri. Vbi nota, quod vt iste talis sepeliatur in loco sacro, nulla requiritur absolutio à tali Interdicto ab homine facto, vt cum Couarruuia docet Auila *part. 5. disputatione 4. sectione 3. dub. 1. conclus. 1.* Et ratio est, nam eo ipso quod decessit cum pœnitentia, mansit absolutus à iure, siquidem hoc interdictum, quantum ad hunc effectum, positum erat, *nisi pœnituerit*, atque ita conditione impleta, sublatum manet: ita Cornejo, & ego. Hucusque Diana. Qui etiam pro se citare poterat Ioannem Andr. & Francum *in d. cap. Is cui*, vt pro hac parte citat Couarruuias, Ancharan. *ibi*, & Henriquez *lib. 13. cap. 32. num. 2.* apud Auilam *loc. cit.* Innocent. Geminian. & alij penes Alterium mox citandum.

Sed probabiliùs respondeo: dicendum, quod etiam in dicto casu requiratur interdicti relaxatio, & absolutio. Quia probabilius est, quod sententiæ Censurarum requirunt absolutionem, etiam post mortem, vt habetur in cap. *A nobis 2. de sent. excom.* & constat ex dictis sup. *tr. 1. de Censur. in com. disp. 11. à q. 2.* & *tract. de excom. disp. 11. q. 5.* & certè requiri saltem declarationẽ, quod tenetur interdicti pœnituerit, ex *ibid.* dictis clarè liquet. Sic Altet. *de Interd. disput. 7. c. 2. col. 11. vers. Quare dicendum*, ex Ioan. Andrea, & aliis Bonac. *punct. 5. de Interd. n. 21.* Suarez *disputat. 38. sect. 1. num. 21.* Qui benè explicat textum cap. *Is cui*, dicens sensum illius esse, quod quando aliquis sic interdictus signa pœnitentiæ exhibuit, relaxari debeat interdictum, vel etiam possit à quolibet Sacerdote, vt sepultura non negetur. Nam quia interdum solent iura priuare sepultura Ecclesiastica, propter peccatum, etiamsi ante mortem pœnitentia præcedat, vt patet ex cap. 1. *de Torneamentis*, & ex cap. 2. *de raptorib.* ideo specialiter expressum est in eo textu, vt propter tale delictum, vel Interdictum, si Pœnitentia præcedat, sepultura Ecclesiastica non denegetur; id tamen intelligendum est, seruato Ordine, quod omnium relaxatio interdicti præcedat. Sic Suar. Bassæus etiam *verb. Interdictum 2. n. 13.* Filliuc. *tract. 18. c. 5. quæst. 5. n. 123.* Lnysius *lib. 6. disput. 54. dub. 3.*

QVÆSTIO IX.

An interdictus ab Ecclesia possit intra illam Sacramenta recipere?

Affirmat Diana *part. 5. tract. 10. resol. 73.* Quia, inquit, interdicto ab Ecclesia non prohibetur vsus Sacramentorum, sed vsus diuinorum Officiorum, & sepulturæ: ergo. Ita ille, citans pro se Henriquez *lib. 13. cap. 32. n. 2.* & Auilam *part. 5. disp. 4. dub. 5. concl. 6.* & Bonacinam *punct. 5. n. 12.* & benè. Addere tamen poterat Calderinum, Geminianum, Ancharan. Francum, & Nauarrum apud eundem Auilam, & Palao *disput. 5. punct. 4. §. 4. n. 7.*

Sed probabiliùs respondeo: non posse. Quia probabilius est, Interdicto ab ingressu Ecclesiæ, non solùm vsum diuinorum Officiorum, sed etiam Sacramentorum prohiberi, cùm Ecclesia non tantum instituta sit ad diuina Officia celebranda, sed etiam ad Sacramenta ministranda, & suscipienda, vt benè Hurtado. Sic ille *de Interd. diffic. 9. num. 31.* & antea Angel. *suspensio 3. n. 4.* Syluest. *verb. Suspensio, q. 5. circa finem.* Suarez *disput. 35. sect. 4. n. 5. & 10.* Ægid. *disp. 17. dub. 2. n. 59.* Alterius *disp. 7. de Interd. c. 2. col. 2.* Gordonus *tom. 2. lib. 7. q. 16. c. 8. n. 56.* Filliuc. *tract. 18. c. 4. q. 6. num. 103. & 105.* Bauny *tract. 9. de Interd. quæstione 17. dubio 7.* Villalobos *tractatu 19. difficultate 9. numero 3. & 4.* Saytus *lib. 5. capite 9. num. 21.* & Layman *lib. 1. tractatu 5. parte 4. cap. 1. circa finem.*

QVÆSTIO X.

An interdictus ab ingressu Ecclesiæ, possit ingredi Ecclesiam ad priuatim orandum, tempore quo non celebrantur diuina Officia?

Affirmandum videtur. Quia excommunicatio est grauior Censura interdicto, & tamen non priuat excommunicatum, ne possit Ecclesiam ingredi, & ibi orare, quando diuina non celebrantur, vt suprà est habitum: ergo nec priuabit Interdictum. Propter hoc id tenent satis probabiliter Nauarrus *cap. 27. num. 170.* Couarruuias *in cap. Alma, part. 2. §. 1. num. 3. vers. Poterit tamen*, citans Ancharanum, Calderinum, Dominicum, & Francum. Quibus addi possunt Innocent. & Gemin. apud Alterium, Syluester *verb. Suspensio, q. 5.* & Angelus *suspensio 3. num. 6.* apud Suatium, Henriquez, Auila, & Bonacina *locis* pro prima sententia *quæst. antecedenti citatis*, Hurtadus etiam, Ægidius, & Villalobos pro nostra adducti. Diana *tractatu 10. cit. resolut. 72.* Bassæus *Interdictum 2. num. 24.* Reginaldus *lib. 32. tractatu 3. capite 30. numero 24.* Palao *disputatione 5. punct. 4. §. 4. num. 5.* Sayrus, Layman, & Costa penes ipsum.

Sed probabiliùs respondeo: non posse, loquendo in rigore iuris. *Primo*, quia sic colligitur ex cap. *Latorem, 33. quæst. 2.* ibi: *Ita vt per annum integrum Ecclesiam non ingrediatur, sed ante fores Basilicæ stans, orans, & deprecans Deum perseueret.* Quæ verba apertè denotant, ne talis interdictus possit licitè fundere preces, seu priuatim orare in Ecclesia, sed omninò extra illam orare debere. Id namque significat illa particula aduersatiua, *sed ante fores*, &c.

Secundò, quia verba hæc, *Ab ingressu Ecclesiæ*, propriè sumpta, totam hanc prohibitionem denotant. Vnde licèt excommunicatio sit grauior Censura, quàm hoc Interdictum, quæ repellit tantùm excommunicatum ab Ecclesia, tempore quo diuina celebrantur Officia; tamen non est absurdum, vt hoc Interdictum secundum quid excedat excommunicationem, cum per verba specialia feratur: qua in re vim habere videntur. Ex quo patet ad fundamentum contrariorum. Sic Alterius *disputatione 7. de Interd. c. 2. columna 3.* Suarez *disputat. 35. sect. 4. à numero 10.* ex Innocent. Abbate, Calderino, Felino, Vgolino, Syluestro, Monacho, & aliis. Filliucius *num. 105. citat.* Comitolus *lib. 6. quæst. 49. n. 5.* Cornejo *disput. 2. de Interd. §. 4. quæst. 1.* Gordonus *loco nuper citato.* Bauny *de Interd. quæstione 17. dub. 5.* & penes ipsum Benzun. & Rosella.

QVÆSTIO XI.

An saltem interdictus ab ingressu Ecclesiæ possit illam ingredi, ibique loqui, disputare, aut aliud simile agere?

Negant adhuc Abbas *in c. Cum Ecclesia, de Immunit. Eccles. num. 5.* Caldetin. *tract. de Interd. part. 1. num. 50. vers. Sed quæritur*, quos citat, & sequitur Gordonus *tom. 2. lib. 7. quæst. 16. c. 8. num. 56.* Quia (inquit) probabilius est, omnem ingressum Ecclesiæ homini sic interdicto esse prohibitum, quia nulla est ratio cur à verborum proprietate discedamus. Iste verò suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, idque simpliciter, & non restrictè: ergo. Ita Gordonus.

Sed probabiliùs respondeo: posse. Quia probabilius est, quod quando in præsenti materia prohibetur ingressus Ecclesiæ, debeat accipi Ecclesia formaliter, vt Ecclesia est, id est, vt est locus sacer

ſolemniter inſtitutus ad orandum Deum, vel alia ſacra facienda: ideoque negandum eſt, ex vi hujus interdicti eſſe prohibitum ingreſſum in Eccleſiam, quaſi materialiter ſumptam, itaut interdictus non valeat per Eccleſiam tranſire, vel loqui, aut diſputare, aut quidpiam ſimile; quia tunc utitur Eccleſia ut eſt quidam communis locus, non autem ut eſt locus ſacer ad aliquem ſacrum uſum deſtinatus, ſicut jura loquuntur de Eccleſiis. Sic Suarez *diſp.* 35. *ſect.* 4. *n.* 23. Alterius *diſp.* 7. *c.* 1. *col.* 5. *verſ. verum valde probabile.* Corneio §. 4. *eit. pag. mihi.* 745. & à fortiori Henriquez, Navarrus, Covarruvias, Avila, Bonacina, Hurtadus, Baſſæus, Diana, & alii pro prima ſententia quæſtionis præcedentis.

QVÆSTIO XII.

An etiam interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ licitè valeat concionem in ea audire?

NEgant, & à fortiori Abbas, Calderinus, & Gordonus nuper citati.

Sed probabiliùs reſpondeo: etiam poſſe. Quia (inquit Suarez) licèt concio aliquo modo ſit ſacra, non tamen ita propriè, ac per ſe pertinet ad munus Eccleſiæ, quatenus templum eſt Deo dicatum; ſicut pertinet Oratio, & aliæ actiones ſimiles. Item, quia Verbum Dei nunquam prohibetur; eſt enim ad converſionem maximè neceſſarium. Sic ille *loc. cit. n.* 24. Alterius, *loc. cit. verſ. Quæret aliquis.* Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 4. *quæſt.* 6. *num.* 103.

QVÆSTIO XIII.

An interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ poſſit etiam exercere in ea actus pertinentes ad juriſdictionem Eccleſiaſticam fori exterioris, ut ſunt eligere, abſolvere à Cenſuris, & ſimiles?

NEgabunt conſequenter Abbas, Calderinus, & Gordonus, cùm ſentiant per hoc interdictum, prohibitum eſſe ſimplicem & nudum ingreſſum Eccleſiæ.

Sed probabiliùs multò reſpondeo: poſſe. Quia probabilius multò eſt, non eſſe prohibitum exerceri in Eccleſia dictos actus ex vi hujus Cenſuræ. Quia reſpectu illorum etiam ſe habet Eccleſia merè materialiter, & alioquin tales actus non prohibentur ex vi ſpecialis interdicti: ergo. Sic Navar. *c.* 27. *n.* 161. Covar. *in cap. Alma, p.* 2. §. 1. *n.* 3. Qui id probant ex cap. *Sacro, de ſent. excommunic.* & ex Gloſſa *ibi, verb. Interdictum.* Suarez, Alterius, & Bonacina *loc. cit.* Avila *part.* 4. *diſp.* 4. *ſect.* 3. *dub.* 5. *concl.* 4. *verſ. Præterea nota*, & alii. Qui notant, non poſſe prædictum abſolvere ſacramentaliter, cum hic actus non ſit ſolius juriſdictionis, ſed etiam Ordinis.

Nota ex Suario *diſp.* 35. *ſect.* 4. *n.* 5. *in fine*, quod privilegium conceſſum pro illis quatuor feſtinitatibus, in quibus per cap. *Alma*, permittitur interdictis intereſſe divinis, extendatur ad interdictos ab Eccleſiæ ingreſſu, & meritò, cum hi non efficaciùs excludantur à divinis Officiis, quàm abſolutè interdicti. Sic ex Suario etiam Palao *loc. cit. n.* 9.

DISPVTATIO VIII.

De Peccatis, & Pœnis violentium Interdictum.

QVÆSTIO PRIMA.

An Clerici violantes quodcunque Interdictum circa divina Officia peccent mortaliter?

NEgant nonnulli Doctores, quos ex parte ſequitur Sà *verb. Interdictum, n.* 25. *in antiquis*, ubi ita ait: Violare Interdictum quidam negant eſſe mortale, ſi abſit contemptus, & ſcandalum. Certè Clericus, niſi ſit in ſacris, & ſolemniter celebret, non videtur peccare mortaliter violando Interdictum. Ita ille. Qui hac in re ſequutus fuit Caietanum *in ſum. verb. Interd. violatio*, ubi docuit, *Primò* quod Interdictum ſolùm obligat Clericos, & non in omnibus actibus, ſed tantùm ne exerceant aliquem actum certum Ordini deputatum. *Item*, quod ſi Clerici violent Interdictum, quamvis tale peccatum videatur eſſe mortale, non tamen ſit tale in rei veritate. Hæc in Summa Caietanus. Cujus ſententiam non eſſe improbabilem fatetur clarè Tannerus *tom.* 4. *diſput.* 6. *quæſt.* 10. *dub.* 8. *n.* 155.

Sed ut certum reſpondeo dicendum, quod Clerici, tam ſæculares, quàm regulares, violantes quodcunque Interdictum, ſive perſonale, ſive locale circa celebrationem Miſſæ, aut aliorum divinorum Officiorum, verè peccent mortaliter, niſi aliàs inadvertentia, indeliberatio, aut parvitas materiæ à mortali excuſet, de quo infrà. Ratio eſt, quia jura directè, per ſe & graviter prohibent has actiones Clericis ex vi Interdicti, & aliàs materia talis prohibitionis eſt gravis: ergo tale præceptum obligat Clericos ſub mortali. Sic Sot. *diſt.* 22. *q.* 3. *art.* 1. *concl.* 5. Navar. *c.* 28. *n.* 187. Henriq. *lib.* 13. *c.* 43. (non 22. ut offendes apud Dianam) *n.* 1. & penes ipſum *in marg. lit. O*, Sylveſt. Felic. & Palud. & idem docet c. 46. *n.* 3. & alii apud ipſum *lit. N*, Suarez *diſp.* 34. *ſect.* 4. *à n.* 4. Alterius *diſp.* 8. *c.* 2. *col.* 2. Angles *in florib. in qq. de excommunicat. art.* 8. *de Interd. diffic.* 3. *concl.* 1. Filliucius *tract.* 18. *c.* 3. *quæſt.* 9. *à n.* 81. Ægidius *diſp.* 17. *dub.* 3. *n.* 72. Bonacina *de Interd. punct.* 7. *n.* 3. Avila *part.* 5. *diſp.* 5. *dub.* 2. *concl.* 1. & 2. Hurtadus *diffic.* 10. Diana *part.* 5. *tract.* 10. *reſol.* 68. Machado *lib.* 1. *p.* 3. *tr.* 13. *docum.* 12. *num.* 1. Bauny *tract.* 9. *de Interdict. q.* 11. *dicto* 1. Palao *diſp.* 1. *de Cenſuris, punct.* 5. *n.* 1. & 2. & communis.

QVÆSTIO II.

An Clericus violans Interdictum per exercitium alicujus Ordinis Minoris peccet mortaliter?

NEgat Bonacina *de Interd. punct.* 7. *n.* 4. *verſ. Dixi in propoſitione*, eo quòd hæc non cenſeatur materia gravis. Citatque pro hac ſua ſententia Suarium *diſp.* 34. *ſect.* 4. *n.* 10. Reginaldum *n.* 51. & Avilam *p.* 5. *diſp.* 5. *dub.* 2. *notab.* 1. Sed ex iis non benè Suarez, ut *infrà*. Negat etiam Palao *diſp.* 5. *punct.* 5. *n.* 3. Qui etiam citat Suarium pro ſe.

Sed probabiliùs reſpondeo: peccare mortaliter exercendo actum etiam Minoris Ordinis, ſi id faciat modo proprio Clericorum. Quia probabilius eſt, hanc materiam eſſe ſufficientem ad conſtituendum peccatum mortale. Nam cum ſit actio ſacra, ad quam exercendam talis Clericus eſt ordinatus Miniſter ex Officio, & Eccleſia directè interdicat illud miniſterium, non caret culpa gravi, qui illud præceptum tranſgreditur. Sic verbis expreſſis Suarez *loco citato*, & ex illo non citato Alterius *diſputatione* 8. *capite* 2. *columna* 5. *verſu, Hæc ſecunda ſententia.* Quamvis advertant, quod licèt hæc per ſe vera ſunt, tamen

ſecundùm

secundum præsentem consuetudinem vix dari possit usus Minorum Ordinum, ita proprius Clericorum, ut non possit per laicos exerceri; & ideo quantum ad praxim attinet, hæc quæstio ferè jam locum non habeat, nisi quatenus est communis laicis, de quibus infra est dicendum. Tenent deinde hanc partem Sylvester ex Abbate *Interdictum* 5.§.5.*vers. Primum quod prohibetur*, & §.6. *versu Quartò quæritur*, & §.7.*in princ.*& Filliuclus *tr*.17.*c*.3.*q*.9.*n*.83.*in fine*.Citatque Avila pro ipsa Sotum *dist*.12.*q*.3.*art*.1. *post concl*.5. Sed malè, cùm potius aliquo modo videatur oppositum indicare, ut benè Alterius *loco citato*.

QVÆSTIO III.

An si Clericus, seu Religiosus publicè canat cum aliis in Choro Vesperas, aut Completorium tempore Interdicti, mortaliter peccet?

RESpondeo tanquam certum ex dictis: Mortaliter peccare, si talis Clericus, seu Religiosus, ut persona Ecclesiastica ad tale munus deputata illud munus exerceat, prout esse intelligitur quando ut pars, & membrum Cleri, seu Communitatis Ecclesiasticæ illud Officium celebrat. Ratio est, quia in materia notabili, & gravi violat Interdictum. Secus esset dicendum, si solùm caneret unum, aut alterum versum, imò etiam unum Psalmum; nam tunc seclusio scandalo, ob materiæ parvitatem non peccaret mortaliter. Sic Suarez *disp*.34.*sect*.4.*n*.10. Alterius *disp*.8.*c*.2.*dub*.2. Ægidius *disp*.17.*dub*.3. (non 43. ut leges apud Bauny) *n*.65.Bauny *tr*.9.*n*.11. Reginaldus *lib*.32.*cap*.30.*num*.46.

QVÆSTIO IV.

An etiam peccaret mortaliter Sacerdos, qui tempore Interdicti publicè caueret in Officio Orationem, præmisso Dominus vobiscum?

NEgandum videtur ob materiæ levitatem. Minor namque hæc materia est, quàm unus Psalmus, &c. ergo.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: peccare etiam mortaliter. Quia longè probabilius est, talem materiam esse gravem. Nam licèt quantitate non sit magna, tamen qualitate, & æstimatione est talis, cùm sit actus Ordinis sacri proprius. Et certè in hac materia, non ex sola illius longitudine gravitas æstimanda est, sed etiam ex magnitudine auctoritatis, & solemnitatis, cum qua profertur. Sic Suarez, Alterius, Reginaldus, & Bauny *loco citato*. Necnon Ægidius per hæc verba: In functionibus tamen sacro Ordini deputatis, etiam parvis, quales sunt Sacramentorum administratio, solemnis aquæ benedictio, vel aspersio solemnis Evangelii, Epistolæ, vel etiam Orationis, præmisso *Dominus vobiscum*, tempore divini Officii, decantatio, Doctores communiter, propter actionum earum, etsi brevium, dignitatem materiam gravem constituunt. Sic ille. Cui in omnibus coonsentit Bauny, addens ex Reginaldo, idem esse judicandum de Benedictione solemni, quam Episcopus fidelibus impertiri solet.

QVÆSTIO V.

An celebrare in Ecclesia interdicta, prætermissa una tantùm circunstantia ex requisitis in cap. Alma mater, *ut v.g. celebrare divina Officia januis apertis, vel non voce submissa, sit mortaliter peccatum?*

NEgare videtur Luysius *lib*.6. *de Censur. disp*.49. *dub*.5. quatenus docet, nullo modo colligi ex jure, omissionem circunstantiæ unius, vel alterius præcisè, absque scandalo, & contemptu, neque ex intentione tribuendi aliis occasionem audiendi divina Officia tempore Interdicti, fore mortalem. Luysium sequitur Diana *part*.5.*tr*.10.*res*.65.

Sed probabiliùs longè respondeo: esse mortale. Quia quælibet illarum conditionum per se est prohibita in cap. *Alma*, §. *Adjicimus*, & olim in cap. *Permittimus, de sentent. excommunic.* & cap. *Quod in te, de Pœnitent. & remiss.* & favet *Clement*. 1. *de sentent. excommun.* ubi interdicti transgressio, ut valde gravis exaggeratur, eo quòd januis non omnino apertis, sed perforatis, seu fenestris in eis factis, divina Officia celebrantur. Sic Sylvester *Interdictum* 5. *quæst*.5. *in princip.* Tabiena *num*.1. Armilla *n*.43. qui citant Hostensem, Ioan. Andream, Caldetinum, & alios. Covarruvias *in cap. Alma, part*.2. §.4. *num*.6.*vers. Decimo-quartò*. Suarez *disput*.34.*sect*.4. *num*.12. Alterius *disputatione* 8 *cap*.2.*quest*.4. Hurtadus *difficultate* 10. *num*.32. Filliuc. *tract*.18. *cap*.3. *quæst*.9. *num*.84. Qui omnes notant, quod ad incurrendam culpam mortalem ob hujusmodi transgressionem, requiratur ut circunstantiæ omissæ sit conjunctum Officium divinum. Vnde si apertis januis, vel pulsatis campanis convocaretur populus ad Missam, aut Officium divinum, si postea non celebraretur, illa non esset gravis transgressio exterior ex vi interdicti. Deinde, quod debeat Officium, seu Missa in notabili parte celebrari, sine tali circunstantia: unde si Ecclesiam ingrediens relinqueret januam apertam per modicum tempus, etiamsi interim celebraretur Missa, non peccaret mortaliter ob parvitatem materiæ.

QVÆSTIO VI.

An laici mortaliter peccent violando Interdictum personale circa Officia divina?

NEgat Caietan. *in sum. verb. Interdicti violatio.* Inquit namque *Primò*, Interdictum obligare solos Clericos, & hoc non in omnibus, sed ut exerceant actum aliquem Ordinis. Quod ultimum apertè falsum est, quia aliàs Religiosi non Ordinati, & Moniales non violarent interdictum publicè canendo Officium divinum: quod falsum esse constat ex dictis. *Secundò* inquit, quod laicus specialiter interdictus peccat, si ingerat se divinis: non verò si est generaliter interdictus, quia est unus de populo interdicto. Sed certè hæc dicta nec satis sibi cohærent, nec habent fundamentum ullum, ut benè vidit Ægidius. Citat etiam pro hac parte Castro Palao Navarrum *c*.27. *n*.187. Sed omnino malè, cum expressè contra Caietan. scribat ibi. Vnde

Tanquam certum respondeo dicendum, quod laici mortaliter ex suo genere peccent violando circa Officia divina personale interdictum, non solùm speciale, sed etiam generale. Ratio est, quia Interdictum personale est Censura directè imposita ipsi personæ: ergo quod illa persona sit Clericus, vel laicus, non impedit quominus talis Censura inducat obligationem, quam Ecclesia juxta materiæ qualitatem

imponere voluit: sed hæc materia est gravis, cum ad communicationem rerum divinarum spectet: ergo. Sic communiter omnes. Legantur Navar. *c.27. n.187.* Sot. *dist.22.q.3. art.5. concl.6.* Suar. *disp.34. sect.5.n.1.* Alter. *disp.8.c.3.col.5.* Filliuc. *tr.18.c.3.q.9. §.5.* Ægid. *disp.17.dub.3.n.64.& 67.* Henriq. *lib.13. c.46.n.3.* Avila *p.5. disput.5.dub.2.conclus.1.* Bonac. *punct.7.de Interd.n.1.vers. Dixi,violantes Interdictum locale.* Palao *disp.5. punct.5.n.6.* Layman *lib.1.tr.5. part.4.c.3.n.3.* & alii.

QVÆSTIO VII.

An etiam sit certum, quod laicus peccet mortaliter violando Interdictum locale generale, vel speciale?

Respondeo esse certum, ex communi sententia, peccare mort. in sequentibus casibus. *Primò*, si adsit scandalum. *Secundò*, si per vim ingrediatur ad audienda Officia divina, vel si postquam est ingressus non obtemperat Ministris Ecclesiæ volentibus eum excludere. *Tertiò*, quando est causa, quod Officia divina celebrentur in loco interdicto, ipso laico præsente, vel rogando, vel præcipiendo. *Quartò*, quando exerceet ea Officia divina in loco interdicto, quæ si Clericus exerceret, violaret interdictum, ut si in choro publicè dicat Horas, & Officia divina. Quo in casu adhuc posset laicus puniri per Iudicem Ecclesiasticum, eo quòd delictum est Ecclesiasticum. Sic tenent, & supponunt communiter omnes. Navar. *c.27. n.178.* Henriq. *lib.13.c.46.n.3.* Sot. *dist.22.q.3.art.1. concl.6.* Avila *p.5.disp.3.dub.2.concl.2.vers. Supponendum est.* Alterius *disp.8.c.3.col.3.vers. Secundò dicimus.* Palao *loc.cit.n.5.* & alii penes ipsos.

QVÆSTIO VIII.

An etiam peccet mort. laicus, qui mentiendo se habere Bullam, aut Ordinem, decipit Sacerdotes, ut illum ad divina admittant?

Negat Henriq. *c.46.cit.n.3.* juncta Glossâ *lit.H*, per hæc verba: Tertiò dum ab Ostiario interrogatur, quidam aiunt peccare mortaliter, si mentiatur se esse Clericum, aut habere Bullam, & sic præsomat interesse divinis. At sanè *(addit in Glossa)* non est mortale, nisi resistat vir: nec lanitor imponit novum præceptum, sed est executor legis. Ita Henr. qui & citat pro se Sylvestrum, Armillam, Alcozer, & Caietanum, Imò & Suar. *ubi infrà*, citat pro hac parte Navarrum *c.27.n.187.* Sed non ita benè, ut mox videbimus.

Ego probabiliùs respondeo: peccare etiam mortaliter. Quia tale mendacium est contra vigorem interdicti, & contra intentionem Ecclesiæ, quæ maximè intendit gravare populum hac Censura, eum expellendo à divinis, quod frustra fieret, si per hujusmodi fraudes possent laici vitare effectum interdicti sine culpa mortali. Sic Suarez *disp.34 sect.5.n.5.vers. Dices, teneri.* Avila *p.5. dub.2. conclus.2. vers. Supponendum est.* Alterius etiam *loc.cit.* & citat uterque cum Henriq. pro hac parte Navarrum *n.178.vers. Decimooctavò dico, in fine.* Et benè: ait namque contra Caietanum sic: Quartò peccat *(subintellige ex antecedentibus mortaliter)* cum minoribus, afferens esse Clericum minorum, aut privilegium, intraret ad audienda divina Officia vetita, ubi dicebantur januis clausis. Hæc Navar. Sic etiam Palao *disp.5.punct.5.n.5.*& penes ipsum Ægid. *disp. 17.dub.2.n.68.* Laym. *c.3. cit. n.2.* & Sayrus *lib.5.c.14.n.2.* idem docentes de illo laico qui persuaderet Clericum, ut in loco interdicto celebraret publicè, fingens non esse interdictum.

QVÆSTIO IX.

An deinde laicus non interdictus peccet etiam mortaliter, audiens divina Officia, præcipuè Missam in loco interdicto?

Negant absolutè aliqui Doctores, existimantes laicum prædicto modo assistentem divinis Officiis nullum peccatum, adhuc veniale, committere: eo quòd nullum sit præceptum in jure, quod dirigatur ad laicos, sed tantùm ad Clericos, ne admittant laicos non privilegiatos ad divina Officia in loco Interdicto, ut patet ex c. *Responso, de sent.excom.c.Non est vobis, de sponsal.*& cap. *licèt, de privileg.in 6.* & ubi nullum est præceptum, nullum est peccatum. Ita tenent Caiet. *in sum. verb. Interdicti violatio*, adeò ut consulat dictis laicis, ut audiant Missam in loco interdicto, maximè in festis. Navar. *c.27.n.187.vers. Decimo octavò*, ubi ita ait: Laicus non dicitur violare interdictum ullum, quamvis sit validum, & denunciatum audiendo Missam, vel alia divina Officia in loco interdicto. Ita ille. Pro quorum sententia esse videtur Machado *lib.1.p.3.tr.13. doc.11.n.2.* citatque pro ea Avilam, sed certè omnino malè, quia hic Author solùm ait, hanc sententiam esse valde probabilem, quod idem firmat Alterius *ubi infrà*.

Negant rursus alii Authores, docentes laicum in tali casu solùm peccare venialiter. Quia (inquit Avila) licèt præceptum juris non dirigatur ad laicos, tamen ipsi faciunt contra intentionem virtualem Clericorum. Ita ille *p.5.disp.5. dub.2.vers. Quamvis hac sententia*, & penes ipsum Sylvester *Interdictum 6.n.7.* Angel. *Interdictum 7.n.9.* Sot. *in 4.dist.22.q.3.art.1. concl.6.*& Henriq. *lib.13.c.46.n.3.* Quibus addi possunt apud Dianam Layman *lib.1.tr.5.p.4.c.3.n.2.* Valent. *tom.4.disp.7.q.17.punct.2.ad fin.* & Regin. *lib.32.tr.3.c.30.n.42.* quos ipse Diana sequitur *p.5. tr.10.res.68.* Ita adhuc tenent Alterius *disp.8. de Interd.c.3.col.5.vers. Tertia est sententia media probabilior.* Citat etiam Bonacina pro hac parte Caietanum, & Navarrum, sed ut jam vidisti, malè valdè.

Sed ego probabiliùs respondeo dicendum, quod laicus non interdictus audiens Missam, aut alia Officia divina in loco interdicto, omnino peccet mortaliter. Quia probabilius est, quod per Interdictum locale, sive speciale, sive generale, saltem indirectè, prohibeatur laicus, ne in loco interdicto divinis intersit: nam sanè non ob aliam rationem laicus non interdictus ejiciendus est à loco interdicto, ne ibi divinis intersit, nisi quia prohibitus est eis assistere: ergo. Sic Innoc.& Hostiens. apud Sylvestrum *loc.cit.* Suar. *disp.34.sect.5.à n.4.* Ægid. *disp.17.dub.3.n.68.& 69.* Filliuc. *tr.18.c.2.n.45.* & præcipuè *c.3.q.9. num.85.* Præposit. *in 3.p.q.4.de Interd.dub.5.n.54.* Bonacina *de Interd. punct.7.n.5.* Hurt. *de Interd.diff.16.n.35.* Vivald. *de Interd.n.mihi 251.* Bassæus *Interdictum 3. n.1.* qui tamen malè citat Caietanum, & Navarrum pro secunda sententia. Villal. *tr.19.diffic.9.n.5.* Sayrus *lib.5.c.14.n.5.* Luysius *lib.6.disp.49.dub...* qui tamen non rectè citat Sylvestrum pro se.

QVÆSTIO X.

An violare Interdictum quodcunque, tam personale, quàm locale, in materia Sacramentorum, sit culpa mortalis?

Respondeo tanquam certum: esse mortalem culpam ex genere suo. Quia materia Sacramentorum est gravissima, & prohibitio Ecclesiæ absoluta, habens vim præcepti pertinentis ad virtutem Religionis. Vnde hæc responsio certissima est loquendo primò

primò de Interdicto personali,tam speciali,quàm generali: secundò etiam est verum loquendo de interdicto locali. Principaliter namque obligat Ministros Ecclesiæ ne dent Sacramenta in tali loco,secundariò autem ipsos laïcos, ne recipiant illa. Nec valet distinctio quam Cajet Navat.& alij nonnulli assignant in hac re inter Clericos & laïcos, ut suprà vidimus: quia materia Sacramentorum respectu utrorumque gravis est, si ad utrosque suo modo accommodatur, hoc est, administratio Sacramentorum ad Clericos, receptio verò ad laïcos. Sic communiter DD.Suarez *disp.* 33.*sect.*2.Alter.*disp.*8.*c.*1. Filliuc. *tract.* 18. *c.*2. *q.*9.*n.*54.Hurtad.*de Interd.diffic.*10.*n.*35.

QVÆSTIO XI.

An etiam sit mortale violare Interdictũ quodcunque in materia Ecclesiastica sepultura?

REspondeo tanquam certum, etiam esse mortale. Quia est transgressio rei gravis contra absolutam Ecclesiæ prohibitionem. Quod clarè colligitur ea gravitate pœnæ impositæ ipso jure excommunicationis majoris adversus eos,qui in loco interdicto,vel nominatim interdictos scienter sepelire præsumunt. Verba *Clement.*1.*de sepult.*hæc sunt: *Eos qui,&c. in Cœmeteriis, interdicti tempore,in casibus non concessis à jure,vel excommunicatos publicè,aut nominatim interdictos, vel usurarios manifestos scienter sepelire præsumunt, decernimus ipso facto excommunicationis sententia subjacere*,&c.(Qui autem censeri debeant sepelire, & quæ actio sufficiat ad incurrendam hanc excommunicationem,diximus *sup.* de quinto effectu excommunicationis majoris, qui est privatio sepulturæ Ecclesiasticæ.) Sic communiter Doctores. Suarez *disp.* 35.*sect.*1.*n.*19.Filliuc.*tract.*18.*c.*4.*q.*7.*n.*106.Alterius *disp.*8.*c.*4.Hurtad.*diffic.*10.*n.*32.

QVÆSTIO XII.

An in humanis actibus teneatur quis vitare interdictos,saltem denunciatos nominatim?

RElpondeo tanquam certum nullum, sive Clericum, sive laïcum, teneri vitare tales interdictos. Quia interdictum solùm prohibet res Ecclesiasticas, & spirituales, nempe Officia divina, Sacramenta, & sepulturam,ut nuper vidimus: ergo in aliis rebus humanis,aut civilibus,non est vetita communicatio. Sic Henriq. *lib.*13.*c.*5.*n.*5.& *c.*43.*n.*7.Avila *p.* 5.*disp.*5. *dub.*1.*concl.*1.Alter.*disp.*8.*c.*5.*in princip.*Bonacina *de Interd.num.*2.Huttadus *difficultate* 11. Saytus *lib.*5. *c.*12.*n.*23.& 24. Bassæus *Interdictum* 3.*n.*7. Suarez *disp.*37.*sect.*1.*n.*6.

QVÆSTIO XIII.

An laïci teneantur vitare interdictos nominatim denunciatos, si non in humanis, in divinis saltem?

AFfirmat Saytus *lib.*5.*c.*12.*n.*13.

Sed tanquam certum respondeo: non teneri eos vitare ex vi præcepti Ecclesiastici,præterquam in Ecclesiastica sepultura. Ratio est,quia nullibi in jure reperitur præceptum obligans laïcos ad vitandum interdictos etiam nominatim denunciatos, nisi ad non tribuendum illis sepulturam,*in Clem.*1. *de sepult.* nuper *citata*,ergo.Notanter dixi, *ex vi præcepti Ecclesiastici*,nam aliundè potest contingere, ut laïci teneantur vitare interdictum denunciatum, putà si ex eo quod illum non evitant, cooperantur peccato illius,vel actui jurisdictionis invalido,ut si absolutio Sacramentalis impediatur ab interdicto denunciato, quæ est nulla, &c.Sic communis. Sylvest. D.Anton. Cajet.Armill.& Henriq.quos affert,& sequitur Avila *p.*5.*disp.*5.*dub.*1.*concl.*2.Alter.*disp.*8. *cap.*5. *col.*1. Hurt.*difficult.*11.*n.*34.Bonacina *loc.cit.n.*19.

QVÆSTIO XIV.

An Clerici saltem teneantur sub mortali evitare interdictos nominatim in iis rebus, à quibus sunt interdicti?

REspondeo tanquam certum, teneri sub mortali evitare tales nominatim interdictos in dictis rebus.Vnde mortaliter peccant celebrando coram illis, vel illos ad divina Officia, seu Ecclesiæ Sacramenta, aut Ecclesiasticam sepulturam admittendo. Sic Sotus *in* 4.*dist.*22. *q.*3.*art.*1.*concl.*6. *vers. Ad argumentum.* Henriq.*lib.*13. *c.*33.*n.*3.Avila *loc.cit. concl.*3. Alter. & Bonac.*loc.cit.*Filliuc.*n.*147.*vers. Notandum secundò.* Suar.*n.*6.*cit.*& Huttad.*loc.cit.vers. Conveniunt secundò*,& alij. Qui omnes notant *primò* hanc responsionem non esse intelligendam de omnibus Clericis, sed solùm de illis, qui celebrant divina Officia, vel permittunt celebrare in Ecclesia, cujus regimen est illis commissum.Et hoc probant ex cap. *Non est vobis, de sponsal.*ubi dicitur: *Nec celebretis, nec aliquem celebrare permittatis.*Vnde Clerici qui non celebrant,aut celebrare non permittunt, eo quòd non sit illis commissum regimen Ecclesiæ, sed solùm audiunt divina, non peccant, quia tunc se habent sicut laïci. *Secundò* notant,quod ut dicti Clerici sint rei culpæ mortalis, non evitando interdictos,requiratur quod hi sint nominatim interdicti,& denunciati,juxta Extravagant. *Ad evitanda.*Legatur Navarrus.*c.*27.*n.*187.

QVÆSTIO XV.

An laïci violantes interdictum aliquas pœnas incurrant?

REspondeo tanquam certum: Nullas pœnas ipso jure incurrere, præterquam in iis quinque casibus,in quibus incurrunt excommunicationem majorem. *Primus* est quando Dominus temporalis compellit Clericum publicè, & solemniter celebrare divina in loco interdicto. *Secundus*, quando aliquis præsumit vocare pulsatione campanarum, vel publico præconio ad audienda Officia divina in loco interdicto. *Tertius*,quando aliquis præsumit impedire, ne excommunicati,vel interdicti exeant, quando nominatim sunt admoniti à Clero. *Quartus*, quando ipsimet excommunicati, vel Interdicti moniti à Clero nolunt exire. *Quintus*, quando aliquis præsumit sepelire interdictos in Cœmeterio etiam non interdicto.Sic Avila *part.*5. *disp.*5.*dub.*2.*in fine*,& *dub.*4. *conclus.*1. Henriquez *lib.* 13.*c.*43.*n.*3. Hurtadus *de Interd.difficult.*15.*in fine.* Ægidius *disp.*17.*dub.*4. *in fine*, Alterius *disp.*9.*c.*4.

QVÆSTIO XVI.

An Clerici violantes interdictum priventur electione activa, & passiva ad dignitates Ecclesiasticas?

REspondeo tanquam certum: privari omnes qui scienter violant illud.Itaque omnis Clericus,sive sæcularis,sive Regularis,qui simpliciter violat interdictum circa quamcunque materiam,nec potest eligi, nec eligere: imò & fit impostulabilis ad dignitates Ecclesia-

Ecclesiasticas. Sic habetur in cap. *Is cui, de sentent. excommun.in 6.c.1.de Postulat. Prælatorum*,& cap.*Cum inter,de elect.*Sic omnes.Legantur Navar.*c.*27.*n.*187. *vers. Decimonono dico*.Henriq.*n.*3.*cu.* Avila *dub.*4.*cit. concl.*3.Alter.*disp.*9.*de Interd.cap.*4.*col.* 3. *vers. Tertiò violator*.Bonac.*punct.*7.*num.*4.Suar.*disp.* 34. *sect.*4. *à n.*14.Hurtad.*diff.*12.*n.*35.Filliuc.*tract.*18.*c.* 3. *n.*86. & Ægidius *disp.*17.*dub.*4. *n.*70.

Quæstio XVII.

An Clericus violans interdictum maneat ipso iure suspensus à jurisdictione Ecclesiastica exterioris fori?

Negant Ægidius,& Hurtadus *locis* nuper *citatis*. Sed probabiliùs respondeo , manere suspensum ipso jure. Quia suspensus ab officio manet suspensus à jurisdictione : sed Clericus violans interdictum manet suspensus ab Officio,& beneficio,ut clarè colligitur ex cap.*Tanta,de excessib.Prælator*, & ex cap.*Postulastis , de Cler.excommun.ministr.* ergo. Sic Paludan.*in* 4.*dist.* 18.*art.*18.Sot.*dist.*22. *q.* 3. *art.* 1. *concl.*5.Covar.*in cap. Alma,part.*2.§.2.*n.*2.Angelus, D.Anton.Sylvest.& Cajet.quos sequitur Avila *part.* 5.*disp.*5.*dub.*4.*concl.*2.Alterius *disp.*9.*c.*4. *col.* 3.*vers. secundò Clericus*.Bonac.*punct.*7.*n.*4.& alij penes ipsos.

Quæstio XVIII.

An Clerici,tam seculares,quàm regulares,exempti à jurisdictione ordinaria, incurrant suspensionem ab ingressu Ecclesiæ , si celebrent divina in locis interdictis,aut coram personis interdictis non toleratis , &c.

Respondeo tanquam certum,incurrere,si id illicitè facere præsumpserint. Quia sic decrevit Bonifac.VIII.in cap.*Episcoporum,de privileg.in* 6.ibi: *Qui contra præsumpserint , ingressum Ecclesiæ sibi noverint interdictum , donec de transgressione huiusmodi ad arbitrium eius,cuius sententiam contempserint , satisfecerint competenter*.Sic Pontifex.Et sic omnes DD.præsertim mox citandi.

Quæstio XIX.

An etiam Clericus non exemptus incurrat hanc suspensionem celebrando divina eodem modo, hoc est , in loco interdicto , &c.

Negant aliqui Doctores,eo quòd putent, dictam suspensionis pœnam latam tantum fuisse in Clericos Regulares,aut sæculares exemptos.Sic Doctiss. Navar.*c.*25.*n.*94.his verbis:Et qui Missam,aut alia divina Officia celebrat in loco non interdicto , coram personis interdictis, est ab ingressu Ecclesiæ suspensus,cap.*Episcoporum,de privileg.lib.*6.& si stante illa suspensione celebrat, fit irregularis , d. cap. *Is cui.* Quod quantum ad suspensionem,& irregularitatem intelligendum est de exempto à jurisdictione ordinaria, & non de non exempto : quia cap. *Episcoporum*, quod de hoc loquitur , non comprehendit non exemptos,juxta opinionem Archid.*ibid.*receptam per Domin. Perus.& Ioan.Colon. & Villadiego *de irregul.col.*7. & Cald. *consil.*4.*de sentent.excom.*quo nonnullos consolati sumus. Hucusque meus Navar. Quem citatum sequuntur Henriq.*lib.*13.*c.*46.*n.*3. & Avila *lib.*5.*disp.*5.*dub.*4. *conclus.*4.

Sed probabiliùs respondeo, etiam incurrere. Quia probabilius est , intentionem Pontificis in illo cap. eam fuisse , ut omnes Clericos, etiam non exemptos comprehenderet.Sic sentit Glossa *in d.cap. Episcoporum,verb. Ingressum*,& probat benè ex verbis textus: *Præsenti decreto duximus statuendum, ne aliqui sæculares,aut regulares,quantumcunque exemptionis,seu libertatis Sedis Apostolicæ privilegijs communiti*,&c. *scienter celebrent*,&c. ubi dictio illa,*quantumcunque*,quæ est amplificativa,significat intentionem esse Pontificis velle comprehendere omnes , id est tam exemptos,quàm non exemptos,Sic Glossa.Cui subscripsere Paludan.*in* 4.*dist.* 18.*q.*8. §. *Quantum ad principale, concl.*2.D.Anton. 3.*p.tit.*26.*c.*2.§.2.& *c.*4.§.1. Sylvester *Interdictum* 6.§.2. *dict.* 3. Angel. *Interdictum* 4. *n.*1.& *Interd.*6.*n.*5.Alterius *disp.*9. *c.*4.*col.*3. Ægid. *disp.*17.*dub.*4.quem citat,& sequitur Hurtadus *difficult.*12.*n.*16.Bonacina *punct.*7. *n.* 4.*vers.Dixi in propositione*.Bassæus *Interdictum* 3. *n.* 4.

Quæstio XX.

An Religiosi, & Moniales non servantes Interdictum, scientes illud servari à Matrice Ecclesia,aut à Parochia loci ubi degunt,excommunicationem ipso facto incurrant?

Respondeo tanquam certum, incurrere. Quia ita habetur in Clement. 1. *de sentent. excomm.* ibi : *Alioquin non servantes excommunicationis sententiæ hoc ipso volumus subjacere*.Et Clement, 3.excommunicantur specialiter Fratres Minores, si tempore interdicti recipiunt in suis Ecclesiis ad divina Fratres,& Sorores Tertij Ordinis S.Francisci. Sic omnes.Legantur Navarrus *c.*27.*n.*146.ubi latè de hac excommunicatione.Filliuc.*c.*2.*n.*60.Alter.*disp.*9.*c.*4. *col.*7.8. & 9. Ægid.*dub.*4.*cit.concl.*3.Hurtad.*n.*36.*cit.in fine, verb. Interdictum,n.*13. ita dicens:Religiosi debent servare Interdictum,quod servat Cathedralis, vel Parochiales omnes.Sic ille.Henriquez *lib.*13.*c.*46.*n.*4. Avila *part.*5.*disp.*5. *dub.*3.*conclus.*2.

Quæstio XXI.

An Religiosi hanc incurrant Censuram , si non servent interdictum , quod non omnes Parochiales Ecclesiæ , sed aliquæ solùm servant?

Respondeo non incurrere, ut ex multis docet Alterius his verbis : Si verò sit interdicta aliqua terra ubi non adsit Ecclesia Cathedralis , vel plures Parochiales,tunc ut dicunt Navar. *dicto n.* 46. *vers. Quinta*,& Cardin.*n.*25.*ex sent.*Glossæ *in d. Clement. verb. Matricem* , si unica sit Ecclesia Parochialis in illo oppido , illa dicitur in eo Matrix.Si multæ divisæ , necesse est ut ab omnibus servetur interdictum, ut Religiosi incidant in excommunicationem illud violantes, quia Ecclesia unica Parochialis , vel plures illi juncta æquiparantur in illo oppido Ecclesiæ matrici, si nulla adsit principaliter. Sic Alterius *disp.*9. *c.*4.*col.*8. *vers. Quintò notandum est.* Sylvest. & Cajet. quos citat , & sequitur Avila *part.*5.*disp.*5. *dub.*3. *concl.*3. *Sà loco citato*.

DISPUTATIO IX.

De interdictis in specie à jure latis.

Quæstio Prima.

In quibus casibus interdictum personale speciale ipso iure incurritur?

Respondeo incurri *primò* in casu quo Iudex Ecclesiasticus præsumit ferre Censuram aliquam sine

sine scriptis, vel in scriptis quidem, sed sine monitione, aut non exprimendo causam, tunc interdictus manet ab ingressu Ecclesiæ, non plenè, sed per mensem, *c. 1. de sent. excomm. in 6. & cap. Sacro 48. eod. tit. extra.* De quo Navarr. *c. 27. n. 156. §. 5.* & Henriquez *lib. 13. c. 43. n. 5.* Qui excipiunt Prælatos Regulares, qui possunt absque scriptis proferre Censuram contra suos. Suarez *disp. 37. sect. 1.* & alij.

Secundo Episcopi, aut alij Superiores usurpantes sibi bona Ecclesiarum, aut beneficiorum vacantium, vel fructus eorum, interdicuntur ab ingressu Ecclesiæ, quousque restitutionem fecerint de prædictis, *cap. Præsenti, de Offic. Ordinarij in 6.*

Tertiò. Laici conferentes Episcoparum, aut Abbatiam, & recipientes ab illis, interdicuntur ab ingressu Ecclesiæ, donec tales dignitates deserant. *cap. Si quis deinceps, 16. q. 7.*

Quartò. Interdicuntur ab ingressu Ecclesiæ donec satisfaciant, omnes etiam exempti, qui violant Interdictum locale à jure, vel ab homine, *cap. Episcoporum, de privileg. in 6.* de quo egimus nuper *disp. 8. q. 18. & sequent.*

Quintò. Episcopi, & alij Prælati Superiores, qui ratione visitationis aliquid accipiunt, ultra id quod iis est concessum per cap. *Romana, de censibus in 6.* interdicuntur ab ingressu Ecclesiæ, *si intra mensem duplum eius, quod receperint, non restituerint, cap. Exigit, de censib. eod. lib. & in Extrav. unica de censib.* ubi hoc Interdictum extenditur ad omnes de familia Visitatoris, qui per se, vel alios aliquid recipiunt ab his qui visitandi sunt, præter id quod illis est jure concessum.

Sextò manent interdicti Iudices Ecclesiastici, qui Officiales Romanæ Curiæ, aut alios ad eam profectos pro suis negotiis, privant suis beneficiis Ecclesiasticis, & ea aliis conferunt, *Extravag. 3. de privileg.* De quo videantur Suarez *loc. cit.* & Bonac. *de Interd. puncto 8. n. 19.*

Septimò. Prælati edentes Commentaria in Tridentinum remanent interdicti ab ingressu Ecclesiæ. Pius V. in Bulla confirmat. Concilij Trident. De his, & aliis nonnullis interdictis legantur Suarez *disp. 37. sect. 1.* Filliuc. *tract. 18. c. 7. q. 8.* Ægidius *disp. 17. dubio 5.* Bonac. *puncto 8. à n. 13.* Bassæus *Interdictum 6. à num. 14.* Hurtadus *de Interd. diff. 17.* Luysius *lib. 6. disp. 55. dub. 1.* & alij.

Qvæstio II.

In quibus casibus incurritur ipso iure interdictum generale personale?

Respondeo: Quod in his octo, in quibus jura lata sunt. *Primò* namque interdicuntur Vniversitates, aut Collegia concedentia usurariis alienigenis locum habitationis, *c. 1. de usuris in 6.*

Secundò. Interdicuntur ipso facto Vniversitates concedentes contra personas Ecclesiasticas, aut eorum bona, represalias, seu pignorationes, quibus unus pro alio gravatur, nisi intra mensem ea revocaverint, *cap. unico, de iniuriis in 6.*

Tertiò. Interdicuntur Vniversitates, aut Capitula, seu Collegia, quæ ab Ordinationibus, sententiis, seu mandatis Sum. Pontificis ad futurum Concilium generale appellant, *Bulla Cœnæ n. 2.* de quo egimus supra in expositione ejusdem Bullæ.

Quartò. Interdicuntur Collegia, seu Communitates exigentes tributa absque licentia Pontificis, ab Ecclesiasticis personis, *cap. Quamquam, de censib. in 6.*

Quintò. Interdicuntur Vniversitates, quæ ex certa scientia præsumpserint resistere statutis habitis *in Extravag. Salvator, de Præb.* circa divisionem Episcopatus Tolosani.

Sextò. Interdicuntur Vniversitates, vel Collegia, quæ non observant constitutionem Ioannis XXII. circa fructus beneficiorum vacantium. *Extravag. un. Ne Sede vacante aliquid innov.*

Septimò. Interdicuntur Capitula, quæ Sede vacante intra annum concedunt Dimissorias ad Ordines ei, qui non coarctatur ad id ratione beneficij. *Trident. sess. 7. c. 10. de reformat.*

Octavò. Interdicuntur Vniversitates imponentes, vel exigentes decimas, talleas ab Ecclesiasticis, vel bona Ecclesiarum occupantes, *cap. Clericis, de immunit. Eccles. in 6.* De his agunt Suarez *sect. 1. cit. à n. 13.* Filliuc. *c. 6. à n. 143.* Ægidius *dubio 5. cit.* Bonac. *à n. 7.* Luysius, Bassæus, & Hurt. *locis cit.*

Feruntur etiam in jure alia interdicta localia, de quibus videri possunt Suarez, Filliuc. Bonac. & Bassæus. Ea autem nos non adducimus, quia illa post Concilium Constantiense non obligant ante denunciationem à Iudice factam, adduximus verò personalia quia obligant statim personam interdictam, licèt non alios adhuc Clericos, ita ut teneantur vitare dictos interdictos ante denunciationem, sicut in simili de excommunicatione explicatum est. Legantur Doctores citati.

DISPVTATIO X.

De Relaxatione, vel Absolutione interdicti.

Qvæstio Prima.

An Interdictum latum ad tempus, vel sub conditione tacita, vel expressa, donec satisfaciat, vel restituat, *eo tempore elapso, vel adimpleta conditione, ipso facto, sine nova absolutione cesset?*

Affirmant plures Doctores, eo quòd Censura non operatur plusquam verba significant. Ita Saÿrus *lib. 5. c. 15. n. 2.* Avila *part. 5. disp. 6. dub. 1. concl. 1.* Ægidius *disp. 17. dub. 6. n. 76.* Sà *verb. Interdictum, n. 2.* ubi ita ait: *Interdictum* positum donec aliquid fiat, eo facto cessat, sicut & suspensio: ita si est ad certum tempus positum postea cessat. Ita ille. Bonacina hic *punct. ult. n. 1.* & alij citati *disp. 5. de susp. q. 1.*

Sed probabiliùs respondeo: Non cessare, saltem ex vi juris, sine nova absolutione. *Primò*, quia idem diximus *de excommunicatione disp. 11. q. 5. & de susp. disp. 5. q. 1.* quibus in jure, *cap. Is cui, de sent. excomm.* æquiparatur interdictum. *Secundò.* Quia ratio quæ affertur *de excommun. in cap. Cùm desideres, de sent. excommunic.* nempe ut dignoscatur etiam satisfecisse Ecclesiæ, quam offendit, valet etiam in interdicto. Sic loquendo de Interdicto, quod latum est ut Censura, ut nos loquimur, docent Suarez *disp. 38. n. 4. & 5.* Filliuc. *tr. 18. c. 5. q. 2. n. 115.* Hurt. *diff. 16. in prin.* Alterius *hic disp. 11. c. 1. col. 4. vers. Alia sententia.*

Qvæstio II.

An interdictum locale generale impositum in tota Civitate, tollatur per destructionem ipsiusmet Civitatis?

Respondeo tanquam certum: Non tolli. Quia vel non contingit moraliter loquendo, ut totus locus interdictus destruatur, vel licèt destruatur Civitas,

vitas, vel Villa, semper manet solum illud in quo sunt ruinæ Civitatis, quod manere potest Interdictum. Sic communis. Suarez *disp.* 38. *sect.* 1. *n.* 10. Filliuc. *loc. cit. q.* 3. *n.* 117. Alterius *c.* 2. *col.* 2.

QVÆSTIO III.

An Interdictum locale impositum ob delictum eius Domini, tollatur alienatione soli, aut venditione talis loci?

AFfirmandum probabiliter videtur. Quia jam non manet illa terra interdicta, v.g. sub eo respectu ad priorem Domioum, ob cujus delictum interdicta fuit: ergo ipsa sola alienatione facta, talis terra noo manet interdicta. Ita sentiunt Ægid. & Hurtad. citati *sup. disp.* 1. *q.* 19.

Sed probabiliùs respondeo: Non tolli. Quia tale interdictum est onus quoddam loci interdicti: at sic est, quod res quæ alienatur, transit cum suo onere, argum. *cap. Ex literis, de pignorib. & cap. Pastoralis, de Decimis*: ergo. Nec valet argumentum pro parte opposita factum. Nam respondetur ex dictis sæpè, quod interdictum semel latum semper durat, donec à Superiori relaxetur, quamobrem licèt illa terra non fuerit interdicta, nisi quia erat talis Domini, tamen postquam semel latum est interdictum in eam, semper manet, nisi à Superiori relaxetur. Sic Sylv. Calder. & Gemin. quos citat, & sequitur Suarez *sect.* 1. *cit. n.* 11. Francus, & Anchar. quos affert, & amplectitur Alterius *loc. cit. col.* 2. *vers. Opposita tamen sententia.* Filliucius *loc. cit.* Cornejo *disp.* 4. *de Interd. q.* 1.

QVÆSTIO IV.

An interdictum locale speciale, ut alicuius Ecclesiæ, tollatur solâ destructione ipsiusmet Ecclesiæ?

AFfirmare quis, & probabiliter potest. Quia destructo subjecto, necessariò debet destrui quidquid in illo subjectatur: ergo destructa Ecclesia, interdictũ quod illi inhæret, quasi necessariò destruitor.

Sed probabiliùs respondeo: Non tolli per destructionem solam Ecclesiæ. Quia quamvis destruantur parietes, & tectum, remanet solum quod est interdictum etiam, in quo contra illud possent sepeliri corpora Christianorum, erigi Altaria, ibique Sacra celebrari: ergo. Sic Suarez *disp.* 38. *sect.* 1. *n.* 13. Filliuc. *loc. cit. n.* 118. Alterius *loc. cit. col.* 3. *dicto* 2. Reginald. *lib.* 31. *tract.* 3. *n.* 59. Bonac. *de Interd. puncto ultimo, n.* 2. Luysius *lib.* 6. *disp.* 54. *dub.* 2.

QVÆSTIO V.

An interdictum deambulatorium, quo interdicitur locus incertus, & indefinitus, v.g. Terra, seu Provincia, ubi maneat talis persona, v.g. Petrus, tollatur eo ipso, quod Petrus mutet Terram, seu Provinciam, absque ulla relaxatione Superioris?

REspondeo: Tolli eo ipso, quod talis persona mutet locum, sine ulla alia relaxatione Superioris. Quia tale interdictum potius dici potest personale, quàm locale, eo quòd potiùs feratur in odium personæ in tali loco pro tempore, in quo detinetur in illo, quàm in odium loci ipsius, & ideò translata persona, desinit talis locus esse interdictus sine ulla alia relaxatione, sicut è contra, ille alius locus in quem se transfert, incipit esse interdictus, absque eo quod feratur nova sententia, & sic successivè. Sic Suarez *loc. cit. n.* 14. Filliucius *n.* 118. *cit.* Alterius *c.* 2. *cit. in fine.* Cornejo *disp.* 4. *dubio unico, q.* 2. Luysius *dub.* 2. *cit. vers. Item dubium.*

QVÆSTIO VI.

An interdictum generale personale, quo Civitas, Communitas, seu Collegium est interdictum, tollatur dissoluta Civitate, Communitate, vel Collegio, sine alia absolutione Superioris?

REspondeo tanquam certum: Tolli sine alia absolutione. Quia interdictum latum erat in Collegium, vel Civitatem, &c. quatenus corpus quoddam morale est; ergo solùm potest durare superstite Collegio, vel Civitate, quæ est subjectum interdicti; nam destructo omnino subjecto, destruuntur eo ipso omnia accidentia, quæ sunt in ipso. Nec satis est, quod maneant personæ ex quibus erat compositum Collegiom ut interdictum, si non constituunt amplius illud Collegium; nam illæ non erant per se interdictæ ut privatæ personæ, sed ot membra, & partes illius Collegij, & sub hac ratione non manent interdictæ destructo Collegio, &c. Sic Suarez *disp.* 38. *sectione* 1. *n.* 15. Alterius *disp.* 11. *c.* 3. *in princ.* Filliuc. *tract.* 18. *c.* 5. *q.* 4. *n.* 119. Ægidius *disp.* 17. *dubio* 6. *in fine*, Cornejo *loc. cit. q.* 3. Bonac. *punct. ult. n.* 3. Covarr. *lib.* 2. *variar. c.* 8. *n.* 10. Luysius *dub.* 2. *cit.* & alij. Qui omnes hanc responsionem intelligunt respectu Innocentium, qui non ligantur interdicto diutius quàm sint pars Collegij, &c. non verò respectu eorum qui causam culpabilem interdicto dederunt, quia isti semper remanent interdicti, quia censentur particulatim interdicti, & nomine suo, & non solùm nomine Communitatis.

QVÆSTIO VII.

An qui ligatus interdicto personali particulari, verè pœnitens moritur, ipso facto liberetur interdicto?

AFfirmant Covarr. Avila, Cornejo, Diana, & alij citati *sup. disp.* 7. *q.* 8.

Sed probabiliùs respondeo: Non liberari ipso facto, sed necessariam esse absolotionem interdicti. Quia Censura non tollitur per pœnitentiam, sed per absolutionem. Sic Alterius, Suarez, Bonacioa, Bassæus, Filliuc. & Loysius citati *sup. q.* 8. *citata.* Legatur Alterius speciatim *loc. cit. ibi, & disp.* 11. *c.* 3.

QVÆSTIO VIII.

An interdictum omne possit auferri, vel suspendi ab illo, qui illud tulit?

REspondeo tanquam certum: Posse auferri, aut suspendi in totum, aut etiam quoad aliquos effectus. Hæc responsio, quæ est omoium, manifestè constat ex dictis de Censuris aliis. Legantur Avila *parte* 5. *disp.* 6.

QVÆSTIO IX.

An Episcopus possit absolvere ab omni interdicto locali lato à iure absolutè, & sine termino?

NEgat Henriquez *lib.* 13. *c.* 51. *n.* 3. his verbis: At locale interdictum à Papa impositum, præsertim ad tempus, nullo modo potest Episcopus tollere,

aut

aut suspendere. Ita ille citans prose, *lit. C.* Covarr. *in cap. Alma, parte* 2.§.2.*n*.4.cum Ioan. Andr. Anton. Card. Franc. Decio, & Sylvestro.

Sed probabiliùs respondeo: Posse. Quia ut constat *ex cap. Nuper, de sent. excommunic.* Episcopus potest absolvere, relaxare, aut dispensare in his quæ non sunt reservata Papæ: at sic est, quod huc usque nullum Interdictum est reservatum Papæ in jure, ut ex Soro docet Avila statito citandus: ergo. Sic Avila *part.* 5.*disp*.6.*dubio* 1.*concl*.4.6.*&* 8.*& dub*.4.*concl*.3. Suarez *disp*.38.*sect*.2.*n*.5.*&* 6. Filliuc. *tract*. 18.*c*.5. *q*.7.*n*.124. Ægidius *disp*. 17.*dub*.6.*n*.76. Alterius *disp*. 11.*de Interd.c*.4.*col*.3.*vers. Quod si Interdictum*. Bonac. *de Interd. puncto ult. n*.5. Qui pro hac parte citat Henriquez *lib*. 13.*disp*.48.*n*.3. Sed omnino malè, ut vidimus. Luysius *lib*.6.*disp*.54.*dubio* 4. Hurtad. *de Interd.diff*.16.*n*.48.

QVÆSTIO X.

An Episcopus non solùm tollere, sed etiam suspendere ad tempus possit dictum locale interdictum?

NEgant apud Dianam Covarr. *In capite Alma, parte* 1.§.11.*n*.6.*vers. Secundò*. Avila *disp*.6.*cit. dub*.4.*concl*.4.& Glossa *in cap. Ad hac, de appellat.* Et quamvis hi Doctores id doceant, sed aut non omnino loquendo de nustro casu, aut non ita firmiter, quod contrarium probabiliter non sequantur, *ut infrà*. Possunt tamen citari pro hac parte Henriquez nuper citatus, & alij penes ipsum.

Sed probabiliùs respondeo: Etiam posse Episcopum tale interdictum suspendere. *Primò*. Quia potest illud simpliciter tollere in totum, vel ad tempus: ergo & suspendere. *Secundò*. Quia consuetudo, quæ clarè supponitur *in cap. Ad hac, de appellat. el ultimo*, hanc facultatem tribuit Episcopis per tacitum consensum Papæ: ergo. Hanc sententiam esse communem apud Doctores, & securam in praxi, expressè docet Avila *loc. cit. concl*.3.*in fine*. Eamque posse defendi, ob secundam rationem à nobis ex illo allatam, clarè ait *concl*. 4. *vers. Dico praterea*. Tenent autem illam Navarr. *c*. 17.*n*.183. Glossa *in cap. Præsenti, de sententia excommunic. in* 6. Suarez *disp*. 38.*sect*.3.*n*.6. Rodriguez *tomo* 2.*Regul.q*.111.*art*.1. Diana *parte* 5. *tract*.10.*resol*.69. Bonac. *loc.cit.* Alterius *disp*.11.*c*.5.*col*.4.*vers. Hac igitur opinio*.

QVÆSTIO XI.

An etiam possit Episcopus absolvere ab interdicto locali, non solùm à jure posito, sed etiam lato à Papa, tanquam ab homine?

REspondeo tanquam certum: Non posse. Quia ab interdicto lato ab homine per particularem sententiam, solus is absolvere potest, qui illud tulit, vel ejus successor, vel superior ejus, vel alius ex delegatione: at sic est, quod Papa est superior, & Episcopus inferior: ergo. Sic communiter omnes. Legantur Suarez *disp*.38.*sect*.2. Avila *loc.cit.concl*.5. Bonac. *cit. vers. Dixi posito à jure*. Alterius *disp*. 11.*c*.4.*col*.3.

QVÆSTIO XII.

An Episcopus possit absolvere ab Interdicto personali lato à jure?

REspondeo tanquam certum: Posse non tantùm ab interdicto generali personali à jure lato, sed ab speciali lato ab eodem jure. *Prima pars* probatur, Quia etiam respectu Vniversitatis, seu Communitatis, Iudex in Ecclesiastico foro externo est Episcopus. *Secunda pars* etiam probatur ex dictis. Quia si Episcopus potest relaxare interdictum generale personale, quod est majus, multò magis poterit speciale, aut particulare, quod est minus. Sic Suarez *sect*. 2. *cit. n*.6. Henriquez *lib*.13.*c*.53.*n*.2. Avila *parte* 5.*disp*. 6. *dub*.1.*concl*.5. Alterius *c*.4 *cit.col*.3.*&* 4. Filliuc. *tract*. 18.*c*.5.*q*.8.*num*.125.*&* 126. Bonac. tandem, licèt in principio contrà dicat, *loc.cit. n*.5. *vers. Dixi ab Interdicto locali*.

QVÆSTIO XIII.

An Parochus, seu alius Confessor Ordinarius possit absolvere iure ordinario ab indicto generali locali, & personali?

REspondeo tanquam certum: A neutro posse. Non ab interdicto generali locali, quia non habet jurisdictionem fori contentiosi, quæ est necessaria, ut interdictum locale tollatur, sicut etiam ut imponatur (quæ ratio etiam convincit, non posse absolvere adhuc ab interdicto locali speciali:) ergo.

Rursus nec potest ab interdicto generali personali absolvere. Quia dictus Confessarius non habet jurisdictionem ordinariam in foro exteriori in Communitate. Nec sufficit jurisdictio, quam habet in foro interno, ut ratione illius dicamus esse ei concessam iurisdictionem fori exterioris, quia Communitas non est capax absolutionis Sacramentalis. Ex quo infertur potest, non posse singulas personas Communitatis interdictæ eximi à tali interdicto à Parocho; vel Confessore jure ordinatio. Quia respectu talis interdicti parochus nullam habet jurisdictionem; quia non fertur per se in singulares personas, sed in Communitatem. Et aliàs absolutio ab interdicto non est necessaria ad absolutionem à peccatis, cum ex privilegio *cap. Alma mater*, Interdictum non privet Sacramento Pœnitentiæ, *ut suprà* habitum est. Sic omnes. Suarez *disp*.38.*sect*.2.*n*.6. Alterius *disp*.11.*c*.4.*col*.3; *&* 4. Henriquez *lib*.13.*c*.53.*n*.3.*& c*.55.*n*.2. Filliuc. *q*.8.*cit.n*.125.*&* 126. Bonac. *puncto ult.n*.6. Reginald. *n*.56. Avila *part*.5.*disp*.6. *dub*. 1. *conclus*.2. Coninck *disp*.4. *de Interd. dub. unico*, *q*.5. & alij.

QVÆSTIO XIV.

An saltem possit dictus Parochus, aut alius quilibet Confessor ordinarius, absolvere ab interdicto personali speciali, seu particulariter lato sine reservatione?

NEgat Henriquez *lib*. 13.*c*.56.*n*.2. *& c*. 51. *n*. 5. ubi ita dicit: Parocho non conceditur absolvere ab interdicto, aut suspensione, quia hujus absolutio non est necessaria ante absolutionem à peccatis; cùm tamen Parochus absolvat ex tacita commissione ab excommunicatione juris, aut generali hominis, si non reservetur, quæ præmitti debet ante receptionem Sacramenti. Ita ille, & penes ipsum Sylv. & Sotus. Ita etiam Avila *loc. cit.*

Sed probabiliùs respondeo: Posse absolvere à tali interdicto, modò non sit reservatum, & detur satisfactio, aut cautio satisfaciendi. *Primò*, quia sic clarè colligitur *ex cap. Nuper, de sent. excommun. Secundò*, quia potest ab aliis Censuris: ergo etiam ab Interdicto. Sic Suarez *disp*.38.*sect*.2.*n*.9. Filliuc. *n*.126.*cit.* Ægidius *disp*.17.*dub*.6.*n*.77.(non *disp*.7.*dub*.6.*n*.7. ut leges apud Dianam.) Reginald. *n*.56. Bonac. *puncto ult. de Interd. n*.6. Præposit. *in* 3.*p.q*.4. *de Interd. dubio* 6.*n*.61. Layman, *lib*.1.*tract*.5.*parte* 4. *cap*.5.*n*.3;

Coninck

Cornejo *disp.* 4. *de Interd.dubio unico*, q. 5. *dicto* 4. Hurtad. *de Interd.diff.* 16. n. 8. Mercerus *in* 3. *p. q.* 14. *de Interd.dub.* 8. Diana *parte* 5. *tract.* 10. *resol.* 71. Alterius *disp.* 11. *de interd.c.* 4. *col.* 4. *vers. Et puto respondendum.* Luyfius *lib.* 6. *de Censuris, disp.* 54. *dub.* 4.

QVÆSTIO XV.

An interdictum generale locale possit relaxari ad cautelam?

Affirmant olim nonnulli, eo quòd excommunicatio, & interdictum paribus passibus ambulare videantur, ut colligitur *ex cap. Ad hac quoniam, cap. Cum medicinalis, de appellat. in* 6. at sic est, quod excommunicatio potest tolli ad cautelam, ut habetur *in cap. Solet, & cap Venerabilibus, de sent. excommunic. in* 6. *& à nobis est dictum sup.* ergo etiam interdictum generale locale potest tolli ad cautelam.

Sed ut certum respondeo: Non posse relaxari ad cautelam. Quia sic decrevit Gregor. X. in Concilio generali Lugdun. & refertur *in cap. Prasenti, de sent. excommunic. in* 6. per hæc verba: *Prasenti generali declaramus edicto, beneficium relaxationis ad cautelam, quoad interdicti sententias, in Civitates, Castra, vel qualibet alia loca, sive terras aliquas, generaliter promulgatas, locum aliquatenus non habere.* Hæc Pontifex, ex cujus verbis constat, quod si detur talis relaxatio, omnino sit nulla, ut notat Glossa *ibidem, verb. Non habere.* Sic omnes Glossa *in d.cap. Prasenti.* Qui rationem affert, quare Pontifex voluit, quod relaxatio interdicti generalis localis non habeat locum, sicut relaxatio excommunicationis, dicendo quod hoc statuit Gregorius propter communionis periculum in excommunicatione, unde ad aliorum cautelam fit hæc absolutio: at in participatione interdictorum non est tantum periculum, & ideò relaxatio ad cautelam non habet locum in interdicto, sicut habet in excommunicatione, sed differtur relaxatio interdicti usque ad finem causæ. Henriquez *lib.* 13. *c.* 51. *n.* 4. Qui tamen falsò putat, quod relaxare ad cautelam, sit relaxare sub conditione, *Si satisfeceris relaxo interdictum*, ut constat ex à nobis dictis sup. Nam relaxatio ad cautelam est absolvere ab excommunicatione, vel interdicto, quando prætenditur sententia nulla, verbi gratia: Asserit quis fuisse post appellationem excommunicatum, vel positum interdictum, & petit ad cautelam absolvi ab excommunicatione, vel interdictum relaxari antequam de nullitate constet. Notat Glossa *in cap. Prasenti, in princ. & vers. Ad cautelam.* Sic Navarr. *cap. Cum contingat, remed.* 5. *n.* 7. Covarr. *in cap. Alma, p.* 2. §. 1. *n.* 5. Avila *part.* 5. *disp.* 6. *dub.* 5. *concl.* 1. ubi *in* 1. *concl.* ait, quod hujusmodi interdictum debeat tolli simpliciter, vel remitti præstita cautione de parendo Iudici, antequam de nullitate, vel justitia constet.

QVÆSTIO XVI.

An saltem interdictum speciale locale possit relaxari ad cautelam?

Negat Archidiac. apud Sylvestrum *Interdictum* 3. *q.* 9. *n.* 14 & videtur negare etiam Glossa *in cap. cit. in fine.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo: Posse. Quia textus *in d cap. Prasenti*, expressè loquitur *de sententiis interdicti generaliter promulgatis*, ut vidimus: ergo dicta prohibitio solùm de iis est intelligenda. Sic Sylvester, Henriquez, & Covar. qui dicit esse communem, & observari in Romana Curia. Avila *loc. cit. concl.* 3. Alterius *disp.* 11. *c.* 6. *col.* 4. *dicto* 3. Tabiena, & Felin. apud ipsum. Suarez *disp.* 38. *sect.* 3. *num.* 3.

QVÆSTIO XVII.

An etiam interdictum personale particulare possit relaxari ad cautelam?

Respondeo tanquam certum: Posse. Quia homini specialiter, aut particulariter interdicto omnia Sacramenta denegantur ante absolutionem: ergo idem dicendum est, ac de excommunicato. Sic communiter omnes. Glossa *in d.cap. Prasenti, verb. generaliter.* Sylv. Henriquez, & alij, quos sequitur Avila *loco citato, conclusione* 4. Quod amplius constabit ex mox dicendis.

QVÆSTIO XVIII.

An deinde interdictum personale generale, putà latum in Vniversitatem, aut Collegium, possit adhuc relaxari ad cautelam?

Respondeo: Posse adhuc. Quia seclusa præfata prohibitione juris, quodlibet interdictum posset relaxari ad cautelam, sicut excommunicatio: at jus tantùm vetat in interdicto generali locali, ut nuper vidimus: ergo reliqua interdicta possunt ad cautelam relaxari. Sic Ioan. Andr. Francus, Calderinus, & Henriquez, quos sequitur Alterius *c.* 6. *cit. dicto* 4. Glossa *margin. in d.cap. Prasenti, verb. Generaliter.* Avila *disp.* 6. *cit. dub.* 5. *concl.* 4. Suarez *sect.* 3. *cit.* Filliucius *tract.* 18. *c.* 5. *q.* 9. Bonac. *punct. ult. n.* 9. & alij communiter.

QVÆSTIO XIX.

An interdictum censeatur sublatum quando non servatur ab eo, in cuius favorem latum est?

Respondeo tanquam certum: Censeri sublatum. Quia sic decrevit Innocent. III. *in cap. Petistis, de Privileg.* ibi: *Sed si profati Hospitalarij, vel Templarij, privilegiorum suorum fines excesserint, violando temerè interdictum, quod pro eis fuerat promulgatum, ne videantur de aliorum fletu ridere, vos in pœnam præsumptionis eorum, quandiu ipsi violaverint interdictum, de nostra licentia celebretis.* Hæc Pontifex. Et meritò, quia (ut benè Glossa ibi) non debet quis facere, à quo impetravit, alios prohiberi: nec debet alij legem imponere quam ipse negligit observare. Sic Glossa, & omnes. Legantur Alterius *disp.* 11. *c.* 7. *col.* 1. & 2.

QVÆSTIO XX.

An etiam censeatur sublatum interdictum, quando non servatur ab eo, propter cuius delictum positum est?

Affirmat Alterius *c.* 7. *cit. col.* 2. *vers. Secundò dico*, ibi: Ad rationem initio adductam *ex cap. Petistis, de privilegiis*: Respondeo Summum Pontificem ibi loqui tantùm in duobus casibus non servandi interdictum, uempe cùm is non servat propter cujus delictum latum est, vel ad cujus favorem est impositum: quare non est ad alium casum extendendum; cùm sit concessum ad modum privilegij, licèt sit in corpore juris clausum, ut ibi notat Innoc. & Hostiens. Hucusque Alterius dicit. Sed obdormitans sanè: Vnde

Tanquam certum respondeo: Non censeri sublatum

tum interdictum, ex eo quod is propter cujus delictum positum est, non servet illud. Quia id decrevit idem Innoc. III. In prima paste cap. Petistis, cit. iis verbis: *Petistis per Sedem Apostolicam edoceri, utrum cum propter Hospitalarios, vel Templarios civitas vestra generali supponatur Interdicto, eisdem non servantibus, vos illum teneamini observare. Ad quod duximus respondendum, quod illorum excessus vobis non prabet licentiam excedendi.* Sic Innocent. Et sic titulus hujus capitia, ita se habens: *Si is propter cujus delictum positum est interdictum, illud non servat, alii nihilominus servare tenentur, secus si ille non servat, sacujus favorem latum fuit.* Sic titulus. Quid clarius docere potuit sententiam nostram habitam in hac, & præcedenti quæstione?

Qvæstio XXI.

An censeatur interdictum sublatum quando non servatur ab eo, qui tulit interdictum?

RESpondeo tanquam certum: Non censeri ex eo sublatum (quidquid nonnulli dixerint) nisi aliàs anteà id verbia significaret. Quia sicut Interdictum verbis fertur, ita & verbis tolli debet. Sic Henriquez *lib.* 13.*c.*50.*n.*4. Calder. Sylvest. Tabiena, & D. Anton. quos citat, & sequitur. Alterius *disp.* 11.*c.*7.*col.*1. & 2. Bonac. *punct. alt. n.*8.

Qvæstio XXII.

An papa possit tollere interdictum solo actu interiori?

RESpondeo posse. Quia cùm Pontifex non sit subjectus regulis juris, quibus decretum est, ut Prælatus imponens, vel tollens Interdictum, verbis exprimat suamvoluntatem, quando ille non vult ut interdictum vim habeat, utique cessabit, quamvis id dicat solo actu interno. Vnde qui in tali casu faceret contra interdictum, peccaset quidem, quia non constaret ei de interiori voluntate Papæ, sed non incurreret pœnam impositam contra violatores interdicti. Sic omnes. Henriquez, Calder. Sylv. & Alterius *loc. cit.* Bonac. *n.*10. Avila *disp.*6. *dub.*6. *concl.*2. & alii. Qui omnes secus dicunt loquendo de Episcopis, aut aliis Prælatis inferioribus Papa, quia hi sunt subjecti juri communi.

Qvæstio XXIII.

Qua forma est observanda in relaxando Interdicto?

RESpondeo dicendum, quod licèt nulla sit determinata, necessariò tamen est adhibenda aliqua verbalis, per quam significetur interdictum relaxari. Regulariter autem in relaxando interdicto personali Iudex solet uti verbo *absolvo*, (aut *revoco*, vel *removeo*,) ut *Absolvo te ab interdicto, in quod ob hanc, aut illam causam incurristi. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Si verò interdictum est locale, usurpatur verbum, *removeo*, aut *revoco*: ut *Interdictum, tali loco, propter talem causam impositam removeo*, aut *revoco*: *In nomine Patris*, &c. Sic Henriquez *lib.*13. *cap.*50.*n.*4. Alterius *disp.*11. *c.*7.*col.*3. Filliuc. *tr.*18. *cap.*5.*q.*9.*n.*127. Bauny *de interd. q.*18.*col.*3. ex Caiet. & Angelo.

❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧

DISPVTATIO XI.

De Privilegio Bullæ Cruciatæ circa interdicti Censuram.

Qvæstio Prima.

An laici habentes Bullam Cruciatæ possint tempore interdicti generalis interesse Missæ, & aliis officiis divinis?

RESpondeo tanquam certum: Posse, etiamsi interdictum latum sit à Pontifice. Quia id concedit Bulla, per hæc verba: [*Conviene a saber, que puedan en tiempo de Entredicho Apostolico; ò Ordinario, oyr Missa en las Iglesias, Monasterios, ò Oratorio particular señalado ò visitado por el Ordinario, dezir Missa y otros oficios divinos, por sus personas, si fueren Presbyteros, ò hazer celebrar à otros en su presencia, y de sus familiares y parientes, y recebir el SS. Sacramento de la Eucharistia, y los demas Sacramentos, salvo en el dia de la Pasqua: con que ellos no ayan dado causa al tal entredicho, ni aya quedado por ellos, que se quite, y con que las vezes que quisieren usar del dicho Oratorio, para lo que dicho es, rezen y hagan oracion, conforme a la devocion de cada uno, por la conservacion de la union entre los Principes Christianos, y vitorias contra infieles.*] Sic Bulla *Clausula* 3. Circa quam legendi sunt Henriquez *in Summa lib.*7.*c.*4.*n.*3. Trullench, Ludov. à Cruce, Rodriguez, Villalob. Anton. Gòmez, Bardus, Machado, & alii de Bulla tractantes.

Qvæstio II.

An etiam possit quis vigore Bullæ interesse Missæ, & aliis officiis divinis in Ecclesia specialiter interdicta?

RESpondeo tanquam certum: Non posse. Quia concessio Bullæ audiendi divina officia tempore interdicti, solùm intelligi potest de interdicto generali locali, non verò de interdicto speciali hujus, vel illius Ecclesiæ: ergo. Antecedens probatur ex verbia Bullæ Latinæ, quæ sic dicit: *in Ecclesiis, in quibus aliàs divina officia, interdicto durante, quomodolibet celebrari permissum fuerit*: at sic est, quod de jure solùm licèt celebrare divina officia tempore generalis interdicti loci, *cap. Alma*, ut sup. est habitum: ergo dato, quod illicitè alius celebraret in Ecclesia specialiter interdicta, non posset adesse vigore Bullæ. Sic Henriquez *lib.*7. *cap.*43. *num.*3. & penes illum *in Glossa lit. E*, Manuel Rodrig. §.5. *num.*4. Covar. *in cap. Alma*, 2. *p.*§.4.*n.*1. D. Anton. 3.*p. tit.*26.*cap.*1. §.2. & Sylvest. *interdictum* 5 §.1. His addi possunt Avila *part.*5. *disp.*4. *sect.*1. *dub.*7. *vers. Notandum est primò, post* 3. *concl.* Trullench *in Bull. lib.*1.§.3. *dub.*2. *a.*8. Villalob. 1. *p. sum. tract.*27. *clausula* 4.*n.*14. Ludov. à Cruce *disp.*1. *c.*5. *dub.*2.*n.*5. Machado *lib.*1. *sam. pars.*3.*tr.*13.*docum.*8.*in fine.*

Qvæstio III.

An vi Bullæ possit quis tempore interdicti audire, aut celebrare Missam in quacunque Ecclesia, & Oratorio?

RESpondeo tanquam certum: Posse, quia id constat ex contextu Bullæ. Sic Trullench, ita dicens:

Nota 3. nomine Ecclesiarum, de quibus loquitur Bulla Latina, in quibus est permissum celebrari durante interdicto, intelligi etiam Monasteria Virorum, & Mulierum, & Hospitalia Episcopi auctoritate erecta, tum etiam Eremitæ, quia hæc omnia comprehenduntur nomine *Ecclesia*, absolutè sumptæ, &c. Et quamvis nomine Ecclesiæ sic sumptæ comprehendatur Oratorium, secundum probabiliorem opinionem tamen Pontifex ad majorem declarationem, & tollendos scrupulos mentionem specialem fecit de Oratoriis. Sic ille *lib.1. in Bull.§.2.dub.2.n.9.* & omnes *DD.nuper citati.*

QVÆSTIO IV.

An Bulla Cruciatæ vigore possit quis habere Oratorium privatum in sua domo, & in illo Missam audire, vel celebrare, etiam tempore Interdicti?

AFfirmant quidam existimantes, duo concedere Pontificem habenti Bullam, & quod possit habere in domo sua privatum Oratorium, & quod in eo possit Missas celebrare, vel celebrari facere etiam interdicti tempore, dummodo tale Oratorium sit divino tantùm cultui deputatum, & ab Ordinario approbatum. Ita sentit Castrus Palaus *tom. 4. tract. 25. disp.unica, punct. 6.num.1.* qui & citat pro se Henriquez, & alios Neotericos. Ita etiam apud Ægidium Trullench, Rodriguez *§.5.n.4. & in Addit. ad §.5. sup.n.4.c.1.* & apud Dianam Sotus *in 4.dist.13.q.2. art.3. Iam verò.* Quorum sententiam probabilem esse putat, & testatur docere plures Patres Societ. Iesu, Garicas in Sum. Theol. moral. *tract. 3. diff. 8. dub. 2. punct. 3.n.25.* Quibus consentire videtur Ludovic. à Cruce *in exposit. Bullæ disp.1.c.5.dub.1.n.5.* quatenus affirmat, habentem Bullam posse compellere Ordinarium, ut approbet Oratorium, & dato, quod nolit approbare, & dare licentiam celebrandi, licentiam petitam, & negatam haberi pro concessa, & posse nunc uti præcluso Oratorio, & in eo celebrare per se, vel per alium.

Sed ego ut certum respondeo: nullo modo posse quem Bullæ Cruc. vigore erigere, & habere Oratorium privatum in sua domo, & consequenter nec in eo celebrare, aut audire Missam, non solùm tempore Interdicti, verùm extra. Quia id & non aliud est, quod practicatur in Hispania, in qua omnes etiam habentes Bullam recurrunt ad Pontificem, vel ad Nuntium ad obtinendam habendi Oratorium facultatem. Sic tenet Garcias *loc.cit.n.26.* ibi: [Por la Bula no se da tal poder, ni se concede tal privilegio, y que no pueden en virtud della usar en orden à erigir el Oratorio, sino que la Bula, quando dize que en el puedan celebrar, y oyr Missa, supone que esta erigido con devida autoridad, y con licencia del que puede darla, ahora sea Papa Nuncio, ò Obispo, que en esto no se pone la Bula. La razon potissima es, porque no es verisimil, que apretando tanto los Sumos Pontifices, y atando las manos a los Obispos y Nuncio de España, quiera abrirlas para qualquier secular, que se antoiare hazer Oratorio en su casa.] Sic ille, qui id bene prosequitur, & adhuc probat. Sic etiam Ægidius Trullench *in Bull.lib.1.§.3. dub.4.n.7.* Garcias *loc.cit.* Quos citat & sequitur Diana *part.9. tract.1. resolut.23.*

QVÆSTIO V.

An omnes habentes Bullam possint secum tempore interdicti ducere famulos, aut familiares in Ecclesiam, & Missæ, & aliis officiis adesse?

NEgat Glossa, eo quòd *in cap. licèt vobis, §. Cùm conceditur, de Privileg. in 6.* id limitat, ut soli Barones, & Matronæ illustres possint, non alii.

Sed ut certum respondeo, omnes habentes Bullam posse. *Primò*, quia omnes ex privilegio Bullæ censentur nobilitati. *Secundò*, quia Bulla nullum statum hominum excludit: ergo. Sic Henriquez *lib.7.c.13. n.3.* Trullench *in Bulla, lib.1.§.3.dub.3.n.4.*

QVÆSTIO VI.

An etiam omnes habentes Bullam possint secum deducere ad Ecclesiam omnes Domesticos, familiares, ac consanguineos, & ibi tempore interdicti Missæ interesse?

NEgant nonnulli Moderni, existimantes non posse secum deferre suos consanguineos ad Ecclesiam, ut secum Missam audiant, sed solùm familiares qui talem habentem Bullam comitari solent; nam (inquiunt) hoc sufficiet ad hoc, ut hæc Bullæ concessio non reddatur inutilis, cum præterea concedat facultatem quod possit in Oratorio celebrare, vel facere celebrare in præsentia sua, & suorum familiarium, Domesticorum, & Cognatorum. Ita etiam Emman Rodr. *in Bulla 55.n.5.* apud Avilam *infrà.*

Sed ut certum respondeo: posse absolutè, etiam consanguineos non habentes Bullam secum ad Ecclesiam deferre, ut secum Missam audiant. Quia non est cur restringamus Bullam esse intelligendam de præsentia Consanguineorum, quando celebratur in Oratorio, non verò quando in Ecclesia, nam Bulla absolutè loquitur dicens, posse celebrari in præsentia familiarium, domesticorum, ac consanguineorum habentis Bullam, nec restringit quando celebratur in Oratorio, & non in Ecclesia. Sic Henriquez *lib.7. c.13.n.3.* Avila *part.5. disp.5. sect.1. dub.6. post 3. concl. vers. Secundò notandum est.* Trullench *in Bull. lib.1. §.3.dub.3.n.5.* Qui & citat pro hac parte Rodriguez *eod.loco*, quo citatur pro opposito ab Avila.

QVÆSTIO VII.

An nomine consanguineorum, qui etiam tempore interdicti possunt cum habente Bullam in Ecclesia, aut Oratorio, audire Missam, veniant Consanguinei usque ad quartum gradum?

NEgat Henriquez *lib.7.c.13.n.3.* Quia existimat concessionem Bullæ non extendi ultra primum consanguinitatis gradum. Dicit enim hæc verba: Addit Bulla, ut hic eo tempore secum possit deferre in Ecclesiam Consanguineos suos. Quæ verba sonant extendi usque ad quartum gradum, sed ex intentione Pontificis videtur limitandum ad uxorem, quæ gaudere solet nobilitate, & privilegio viri, & ad cognatos in primo gradu. Hæc Henriquez. Citans pro se Rodriguez *in Bulla, §.5.n.5.*

Sed ut ferè certum respondeo dicendum, quod nomine Consanguineorum in concessione Bullæ comprehendantur

prehendantor omnes consanguinei, & cognati, tam ascendentes, quàm descendentes, & collaterales usque ad quartum gradum. Quia Bulla loquitur indifferenter, & generaliter de consanguineis: at sic est, quod generali nomine consanguineorum veniunt non solùm qui sunt in primo gradu, sed etiam qui sunt in quarto, usque ad hunc enim consanguinitas matrimonium dirimit: ergo. Sic Trull. *lib.* 1. *Bull.* §.3. *dub.* 3. *n.* 5. citans pro hac parte Avilam *part.* 6. *disp.* 4. *sect.* 2. *dub.* 7. §.6. & Rodriguez §.5. *num.* 5. Sed ex his Avila solùm refert sententiam Henrici, & transit. Rodrig. verò benè; nam licèt citetur ab Henrico pro se, revera stat pro hac parte. His addi possunt Lud. à Cruce hic *dub.* 3. *n.* 5. Villalob. *in Bulla, clausula* 4. *n.* 16. Machado (ni fallor) *lib* 1. *sum. part.* 4. *tract.* 13. *doc.* 8 *n.* 5. Palao *tom.* 4. *tr.* 25. *disp. unica, punct.* 6. *n.* 8. Bardi *in Bulla, part.* 2. *tract.* 1. *cap.* 3. *sect.* 3. *n.* 22. Diana *part.* 5. *tr.* 10. *res.* 76. & *part.* 9. *tr.* 1. *res.* 28.

QUÆSTIO VIII.

An sub nomine Consanguineorum comprehendantur conjuges, hoc est uxor comparatione mariti, & maritus comparatione uxoris?

NEgat Castrus Palaus *tom* 4. *tr.* 25. *disp. unica, punct.* 6. *n.* 8. his verbis: Uxorem verò comparatione mariti, & maritum comparatione uxoris, & omnes alios affines existimarem non comprehendi, quia verè consanguinei non sunt; atque ita placuit Ioanni de Salas *in explicat. Bull.* q. 19. Hæc Palaus. Quem citat, & sequitur Diana *part.* 9. *tr.* 1. *res.* 2.

Sed probabiliùs longè respondeo: comprehendi conjuges. Quia (inquit Bardi) si agnatis conceditur participatio hujus privilegij ob connexionem quam habent cum privilegiato principali, multò magis concedi debet uxori, quæ est una caro cum viro, inter quos potius est veluti quædam identitas, quàm cognatio. Sic ille in Bulla *part.* 2. *tr.* 2. *c.* 3. *sect.* 3 *n.* 22. Et antea Henriq. *lib.* 7. *c.* 13. *n.* 3. Cujus verba habes *q. anteced.* Avila, Trullench, Lud. à Cruce, Rodrig. Villalob. & Machado *loc. nuper citatis.*

QUÆSTIO IX.

An etiam nomine Consanguineorum in dicto Bullæ privilegio comprehendantur quoque affines?

AFfirmandum videtur, eo quòd in Bulla Hispana habeatur: *En presencia de sus familiares y parientes*: at sic est, quod nomine *Parientes*, veniunt affines usque ad quartum gradum: ergo. Propter hanc rationem id esse probabile innuit Trull. mox citandus.

Sed ut mihi certum Resp. Non comprehendi affines. Quia Bulla Latina expressè loquitur de consanguineis, ibi: *In sua, ac familiarium, & domesticorum, ac Consanguineorum suorum præsentia*: at sic est, quod affines non sunt consanguinei: ergo affines non comprehenduntur in dicto Bullæ privilegio. Igitur habens Bullam potest etiam tempore interdicti generalis localis convocare suos familiares, ac domesticos, qui ipsum comitari solent: necnon uxorem, Patrem, aut matrem, & alios suos consanguineos usque ad quartum gradum, & etiam non habentes Bullam, ut secum in Ecclesia, aut in Oratorio Missæ, & aliis divinis officiis intersit, minimè verò affines, cum hi non comprehendantur nomine consanguineorum. Sic Trull. *lib.* 1. *in Bull.* § 3. *num.* 6. & penes ipsum Lop. *c.* 6. *de clav.* Henr. Pal. Dian. & alii *q.* 8. *cit.* & cõmunis.

R. P. Leand. de Censuris.

QUÆSTIO X.

An ut quis dicatur Domesticus Privilegiati, & possit cum illo audire tempore interdicti Missam, sit necessum & quod in eadem domo cum domino habitet, & ejus expensis alatur?

AFfirmat Bardi *in Bull. Cruc. pag.* 2. *tr.* 2. *c.* 3 *sect.* 3. *n.* 5. existimans utrumque esse necessum.

Sed probabiliter æquè resp. Non esse utrumque necessum. Quia æquè probabiliter existimo, quod etiamsi aliquis habitet extra domum Domini privilegiati, si ejus expensis alatur, aut subsit vel ratione patriæ, vel Dominicæ potestatis, vel sit subjectus mercenarius, possit dici *domesticus*, & gaudere privilegio Bullæ circa auditionem Missæ interdicti tempore: Nam revera ad ipsam Domini domum pertinet. Sic Castrus Palaus *tom.* 4. *tr.* 25. *disp. un punct.* 6. *n.* 6. Diana *p.* 9. *tr.* 1. *res.* 27. Barbosa *tr. de appell. verb. appell.* 78 *verb. Domestici*, & penes ipsum Bald. Felin: Aret. & Mascard. legantur dicta à nobis *disp.* 4. *q.* 181

QUÆSTIO XI.

An prædicti familiares, domestici, & consanguinei possint divinis interesse absente domino qui Bullam Cruc. habet?

NEgant plures DD. eo quòd in gratiam habentis Bullam hoc illis privilegium conceditur. Sic Henriq. *lib.* 7. *c.* 7. *n.* 4 his verbis: Secundò concedit (*Bulla*) ut interdicti tempore in eo Oratorio celebrare liceat in sua, & familiarium, & domesticorum, ac consanguineorum præsentia, ut ait Bulla Latina Porro dominus qui Bullam habet, huic Missæ adesse debet, ut prædicti familiares, & cognati tempore interdicti possint ei interesse. Ita ille, qui *lit. M*, citat Rodrig. §. 7. *n.* 5. Quibus addi possunt Villal. 2. *p. tr.* 27. *clans.* 4. *n.* 16. Avila *part.* 5. *disp.* 4. *sect.* 2. *dub.* 7. *vers. circa eandem concessionem, post* 3. *concl.* Trull. *lib.* 1. *in Bull.* §. 3. *dub.* 5. *n.* 4. Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tr.* 13. *doc.* 8. *n.* 8. & Bardi *in Bull. part.* 2. *tr.* 2. *c.* 3. *sect.* 8. *n.* 89.

Sed æquè probabiliter resp. Posse. Quia nullum est fundamentum in Bulla, ex quo colligatur debere dominum adesse: Nam esto in gratiam ipsius familiaribus, & consanguineis hoc privilegium concedatur, non tamen restringitur ad hoc, ut in præsentia domini, & non in illius absentia frui illo debeant. Quinimò oppositum non leviter infertur; inquit enim Bulla Latina: *Poterit tempore interdicti, etiam in Oratorio celebrare, vel celebrari facere in sua, & familiarium, & domesticorum, ac consanguineorum præsentia*: Ergo sicut potest facere celebrare in sola sua præsentia, non obstante illa particula copulativa, & ita & in sola præsentia familiarium domesticorum, &c. Sic Lud. à Cruce *in Bull. Cruc. disp.* 1. *c.* 5. *dub.* 3. *n.* 5. quem citat, & sequitur Diana *part.* 5. *tr.* 10. *res.* 76. & *part.* 9. *tr.* 1. *res.* 21. & 28. Quintanadueñas *in Theol. morali, tom.* 1. *tr.* 7. *sing.* 32. *n.* 7. Pellizarius *in Man. Regul. tom.* 2. *tr.* 8. *cap.* 2. *sect.* 2. *n.* 149. Aversa *de Sacram. Euchar. q.* 11. *sect.* 14. §. 8. Castrus Palaus *part.* 4. *tr.* 25. *disp. unica, punct.* 6. *n.* 9. & penes illum Ioan. de Salas *in Bull. Cruc. q.* 19. *post princ.* & dicit esse probabile Machado *loc. cit.*

Quæstio XII.

An Dominus audito uno Sacro, possit alteri interesse in gratiam famuliarium, domesticorum, aut consanguineorum, qui aberant, ut hi Sacro assistant?

Negant Glossa in cap. *Licèt, de privileg. in 6.* & ex illa Avila *part. 5. disp. 4. sect. 2. dub. 7. vers. Quintò notandum est.* Licèt oppositum esse satis probabile, ingenuè fateatur.

Sed probabiliùs, & consequenter juxta nuper dicta, respondeo posse. Quia Bulla non limitat, nec astringit Dominum, ut unico Sacro assistat: ergo plutibus adesse potest, ut apertè sentit Henriq. *lib. 7. cap. 13. num. 4. in principio*: ergo, &c. Sic Trullench *in Bull. lib. 1. §. 3. dub. 5. n. 4.* Diana *part. 5. tr. 10. resol. 76. & part. 9. tract. 1. res. 27.* Palao *tom. 4. tract. 25. disp. unica, punct. 6. num. 7.* & à fortiori id debent tenere Ludov. à Cruce, & Salas quæst. antecedenti pro nostra sententia adducti.

Quæstio XIII.

An ut quis virtute Bullæ possit in Oratorio celebrare, aut audire Missam, teneatur necessariò fundere aliquas preces Deo pro unione Principum Christianorum, & Victor ia contra Infideles?

Respondeo teneri, non ex necessitate, aut conditione, sine qua non possit celebrare, aut audire Missam, &c. Sed solùm ex præcepto obligante dumtaxat ad veniale, eo quòd materia levis censeatur. Sic Henriquez *lib. 13. cap. 48. num. 4. in fine.* Rodrig. *§. 5. n. 4. & in addit. ad eundem §. & num.* Trullench *num. 4. cit.* Villalob. *tract. 27. clausf. 4. num. 13.* Bardi *in Bull. part. 2. tract. 2. cap. 3. sect. 5. §. 1. n. 40.* Palao *punct. 6. cit. n. 17.* Avila *part. 5. disp. 4. sect. 2. dub. 7. concl. 3. vers. Quartò notandum.* Diana *part. 9. tract. 1. resol. 29.* Machado *lib. 1. part. 3. tract. 13. docum. 8.* ubi sic, ait: [La tercera *condicion* es que el que ubiere de hazer celebrar en Oratorio en tiempo de Entredicho ruegue à Dios por los Principes Christianos, y Vitoria contra infideles. Que este sea precepto, y no condicion necessaria *sine qua non*, afirman communmente los Doctores, y que por consiguiente su transgresion no excede de pecado venial, por ser cosa tan leve como rezar una ò dos Ave Maria: demas que ni aun venial seria, si se dexasse de cumplir por oluido, inadvertencia, ò ignorancia, que son causas generales, que escusan de qualquiera pecado.] Sic Machado, & Ludov. à Cruce penes ipsum.

An autem qui tempore Interdicti possunt ratione Bullæ audire Missam, illam audire teneantur, dicemus suprà *disp. 4. q. 40.*

Quæstio XIV.

An virtute Bullæ possit quis, sive in Ecclesia, sive in Oratorio tempore Interdicti, præterquam in Pascha, Eucharistiam sumere, itemque Ordinem, & Extremam-Unctionem?

Respondeo ut certum: Etiam hæc Sacramenta posse recipere. Quia id expressè concedit Bulla habenti illam, ut constat ex verbis ipsius, quæ retulimus *sup. quæst. 1.* Sic Henriquez *lib. 7. capit. 13. num. 4.* ita scribens: Tertiò conceditur *(Bulla)* eodem tempore Interdicti, ut in eo Oratorio liceat Communionem recipere: quod verò quidam negant expedire, limitandum est, ut tempore Paschæ communio, qua impletur præceptum Ecclesiæ, conferenda nō sit in Oratorio. Quartò potiori ratione concedit *Bulla* tempore interdicti, ut possit in Ecclesia extra Oratorium communionem recipere. Quia ita *(addit in marg. litt. P.)* explicuit Commissarius Episcopus Lucensis. Et id satis colligi ex Bulla Latina, advertunt consulti Theologi, & Iurisperiti, Gallo, Bannes, Sancius, Ludov. de Leon, Alphons. Deza, nam plus est, quod Bulla exprimit concedi, ut in Oratorio communicet. Hucusque Henriquez. Et Lopez *c. 6. de Bulla.* Ludov. à Cruce *disp. 1. in Bull. cap. 5. dub. 5. n. 1. & 2.* Trullench *lib. 1. Bull. §. 3. dub. 7. n. 3.* Palao *tom. 4. tr. 25. punct. 6. n. 13.* & omnes.

Quæstio XV.

An qui tempore Paschatis ad satisfaciendum præcepto Eucharistiam in Parochia sumpsit, possit etiam in Oratorio privato ipso die Paschæ communionem accipere virtute Bullæ Cruciatæ?

Negat Ægidius Trullench *dub. 7. citato, n. 8. & 9.* ex doctrina Navarri *c. 21. n. 52.* & Azorii *tom. 1. lib. 7. cap. 30. q. 7.* Quia hoc privilegium est contra jus commune: ergo strictè est interpretandum. Ita etiam tenuit Avila *part. 5. disp. 4. sect. 1.* in fine, citatque pro se, sed malè, Henriquez.

Sed probabiliùs respondeo, posse etiam. Quia probabilius est, quod Pontifex per illa verba Bullæ, *Excepto die Paschatis*, solùm excipit Communionem Paschalem formaliter, id est illam, quæ fit ad implendum præceptum: ergo qui jam præceptum adimplevit, aut implere vult post Pascha, optimè potest in ipso etiam die Paschæ, in privato Oratorio ex devotione communicare, sive tempore Interdicti, sive extra. Sic ut nuper vidimus, Henriquez & Suar. *in 3. part. q. 82. art. 3. disp. 72.* Diana *part. 2. tr. 4. resol. 81. & part. 9. tr. 1. res. 25.* Bardi *in Bull. part. 2. tr. 2. c. 4. sect. 2. n. 12.* Palao *tom. 4. tr. 25. disp. unica, punct. 6. n. 13.* Ludov. à Cruce *loc. cit. dub. 6. n. 1.* & communis.

Quæstio XVI.

An vi Bullæ possit quis recipere Eucharistiam à quolibet simplici Sacerdote, tam tempore Interdicti, quàm extra, absque licentia Parochi?

Affirmativam sententiam tenuisse Vasq. *tom. 3. in 3. part. disp. 219. c. 5.* & Dianam *1. part. tr. 11. res. 20.* diximus *part. 2. tr. 7. disp. 4. res. 6.* Quibus nunc addo Castrum Palao *tom. 4. tr. 25. punct. 6. n. 15.* citantem malè Suarium pro se, & Ludov. à Cruce *in Bull. disp. 1. c. 5. dub. 6.* & alios.

Sed ego probabiliùs iterum respondeo: non posse ex vi Bullæ. Quia probabilius est, id Bullam non concedere: sic Avila *part. 5. disp. 4. sect. 1. dub. 8. in fine.* Henriquez *lib. 7. cap. 13. n. 4.* Suarez *tom. 3. in 3. part. disp. 72. sect. 2.* Rodriguez *in add. ad §. 5. sup. num. 9.* Quos omnes sic citatos sequitur Trullench *lib. 1. in Bull. §. 3. dub. 8. à num. 4.* Quibus addi possunt Villalob. *clausf. 4. cit. in fine,* Nuñus *in 3. part. tom. 1. q. 82. art. 3.* Lugo *de Eucharist. disp. 18. sect. 2.* Bardi *in Bull. Cruc. part. 2. tract. 2. cap. 6. sect. 3. num. 3.* Quorum sententiam esse probabiliorem & consulendam, ait Diana *p. 9. tr. 1. res. 9.* cum antea *1. part. tr. 11. res. 20.* oppositam ut probabilissimam secutus fuerat, ut diximus. Notanter dixi: *Non posse ex vi Bullæ.* Quia in praxi rectè & licitè poterit quis etiam absque Bulla recipere Eucharistiā à quolibet Sacerdote, quia semper adest ad

xd id interpretativus ac præsumptus consensus Parochi, quod sufficit, vt diximus *2.p.disp.4.cit.q.3.*

QVÆSTIO XVII.

An tempore Interdicti licitum sit Benedictiones nuptiales dare, & accipere à Parocho, tam in Ecclesia, quàm in Oratorio?

RESpondeo vt certum, esse licitum: dummodo non fiant tempore aliàs prohibito. Quia Benedictiones hujusmodi inter officia diuina computantur: at sic est, quod ratione Bullæ est licitum etiam laicis assistere divinis officiis, etiam dum in Oratorio celebrantur: ergo. Sic Henriquez *lib.2. de Matrim.cap.2.num.1.lit.F,* Rodrig. *in addit.ad §.5.Bull, num.22.* Trullench *in Bull. lib.1.§.3. dub.9.* Suarez & Auila, quos citat, & sequitur Palao *tom.4.tract.25. punct.6. num.12.* Bardi *part.2. tract.2.cap.4.sect.3.* legantur dicta à nobis sup. *disp.4. q.37. & dispu.5. quæst.33.& 34.*

QVÆSTIO XVIII.

An laici Bullam habentes possint tempore interdicti localis generalis sepeliri in loco sacro?

RESpondeo: Posse. Quia id expresse concedit Bulla Latina, iis verbis: *Item mortuorum corpora, nisi fortè vinculo excommunicationis innodati decesserint, cum moderata pompa sepelire.* Hispana verò his [*Item concede su Santidad, que en tiempo de entredicho puedan ser sepultados los cuerpos de los muertos en sepultura Ecclesiastica, con moderada pompa funeral.*] Sic Bulla. Concedit ergo per illam Pontifex, vt laici eam habentes possint tempore interdicti localis sepeliri in loco sacro interdicto cum pompa funerali moderato (quod aliàs eis erat prohibitum per ius commune, cap. *Quod in te, de pœnitent. & remiss.* vt suprà est habitum) quo priuilegio etiam gaudent Clerici Bullam habentes: quia etiamsi iure habeant privilegium, vt possint tempore interdicti sepeliri in loco sacro, vt loc. cit. q... est habitum; non tamen cum pompa funerali, quamvis sit moderata. Sic omnes.

QVÆSTIO XIX.

An non solùm in Ecclesiis generaliter interdictis, sed etiam in Ecclesia interdicta specialiter possit quis sepeliri vigore Bullæ Cruciatæ?

NEgare videtur Rodriguez *§.5.addit.num.32.* & expresse negat Bardi *in Bull.part.2.tract.2.c.5. sect.5.in fine,* & alij penes ipsum.

Sed probabiliùs respondeo posse. Quia Bulla absolutè concedit, vt interdicto durante possint mortuorum corpora sepeliri cum pompa moderata, & non limitat ad Ecclesias, vel Ecclesiam, in quibus aliàs de jure permissum est, sicut limitauit in priuilegio celebrandi diuina: ergo hoc priuilegium sepulturæ censetur extensum etiam ad Ecclesias specialiter interdictas. Sic Trullench *in Bull. lib.1. §.3.dub.10. num.5.* dicens sic sentire recentiores. Machado *tom.1. lib.1.p.3.tract.13.docum.11. num.4.* & debent etiam omnes DD. quos *suprà* in simili pro nobis citauimus *disput.6.quæst.9.*

R. P. Leand. de Censuris.

QVÆSTIO XX.

An pueri, amentes, & alij vsu rationis carentes, possint tempore Interdicti sepeliri in loco sacro vt Bulla pro eis suscepta?

RESpondeo tanquam certum: Posse, saltem si in vita ipsorum fuerit Bulla pro eis suscepta. Quia Bulla generaliter loquitur sine distinctione ætatis, & pueri, & amentes censentur interpretatiuè petere, & acceptare quæ sibi vtilia sunt. Sic Henriquez *lib.7. c.20.n.8.* & ex illo Villalob. *tr.27.claus.5.n.2.* Trullench *lib.1.Bull.§.3.dub.10.n.1.* Palao *tom.4. tr.25. punct.6.n.18.* Machado *loc.cit.n.3.* & omnes.

QVÆSTIO XXI.

An vt quis virtute Bullæ possit tempore interdicti sepeliri in loco sacro, sit omninò necessarium, quod in vita ipsius, non post mortem, fuerit Bulla suscepta?

NEgat Villalob. his verbis: [A cerca desta clausula se aduierte, que es necessario para aprobecharse desta concession, que el difunto aya tenido la Bula da viuos quando se muriò, y no basta que le tomen la Bula de difuntos despues de muerte, porque essa no concede mas que la Indulgencia.] Ita ille *loc.cit.n.1.* Et anteà Rodriguez *in addit. ad Bull. §.5.n.32.* & postea Bardus *in Bull.p.2.tr.2.c.2.sect.2.* Qui tamen non citat benè pro se Ægidium Trullench.

Sed si non probabiliùs, mitiùs tamen respondeo: sufficere, quod post mortem ipsius accipiatur Bulla viuorum (non defunctorum, vt in hoc benè Villalobos ait.) Quia id non obscurè colligitur ex verbis Bullæ Hispanæ [*Item concede su Santidad que en tiempo de entredicho puedan ser sepultados los cuerpos de los difuntos en sepultura sagrada con moderada pompa funeral.*] Hæc enim verbà apertè indicant, posse habentem Bullam sepeliri in loco sacro tempore interdicti, siue eam viuens, siue eo mortuo alius pro illo eam accipiat. Sic expresse Henriquez *lib.7.cap.20.num.8. in Glossa lit.Y.& Z.ibi*: Vt si quis pro defuncto excommunicato, aut tempore Interdicti capiat Bullam, posset defunctus absolui ab excommunicatione reseruata, & sepeliri in loco sacro. Sic ille. Et ex illo Trullench *lib.1.in Bull.§.3.dub.10.num.1.* Et ex vtroque Machado, ita scribens:] Con todo esso es muy probable, y como tal lo defiende expressamente Henriq. que se puede tomar la Bula por el que estubiere ya difunto, para efeto de que goze de sepultura Ecclesiastica, juzgando que el Pontifice no pide mas condicion para esto, sino que el difunto se halle con Bula, ò sea tomada por el quando pudò, ò por otro, quando no pudò.] Sic Machado *lib.1.part.3.tract.3: docum.11.num.3.*

QVÆSTIO XXII.

An tempore Interdicti generalis possit quis virtute Bullæ sepeliri in loco sacro, cum clamoribus campanarum, & cum officio sepulturæ, & Missæ?

NEgant ex parte Rodriguez *in Cruc.§.5. num.13.* Cui adhærent Palao *tom.4.tr.25. punct.6.n.19.* & Villalobos, *vbi inquirenti quid per pompam moderatam* Bulla intelligat, ita respondet: [Pompa moderada es quando se dan tres toque de campanas por los varones, y dos por las mugeres: y los Sacerdotes

 enterrando

enterrando el cuerpo del difunt, ò cantanlo que se suele en los entierros, à puertas abiertas, excepto que no se dize Missa de Requiem, y assi se declarò en vna Bula contra Africa, que diò Leon X. el año de 1516. laqual refiere el P. Cordoua, y dize, que en España comunmente se pratica, aunque en esto se ha de estar à la costumbre de los Obispados, y à la declaracion del Obispo, como dizen Henriquez *lib.7. c.10. n.4.* Fr. Luys Lopez *2.p.instruct. vbi de Bulla, c.6.* y el P. Fr. Manuel in Bulla *§.5. num.12.* y en ausencia lo podra declarar el Cura.] Ita Villalobos & Bardi *part.2. in Bull.tract.2.q.5.sect.4.* Qui item citat malè Ægidium Trullench pro hac parte.

Sed probabilius absolutè omninò respondeo, posse sepeliri in loco sacro cum officio sepulturæ, & Missa de Requiem, cum moderationibus *cap. Alma mater.* Ratio est, quia tempore Interdicti post *d.cap. Alma,* potest Missam, & alia diuina celebrare, cum moderationibus ibi assignatis, & pro Clericis qui sunt priuilegiati, vt habitum est *suprà disputat.6.q.10.* ergo idem licebit omnibus etiam laicis habentibus Bullæ priuilegium. Sic Auila *part.4. disput.4. sect.3. dub.1. versu Tertiò notandum est, & dub.4. vers. Sed maior difficultas,* & penes illum Angel. Sylvest. Armilla, Tabiena, Henriquez, & Sotus, Trullench *lib.1. in Bull.§.3. dub.10. num.6.*

QVÆSTIO XXIII.

An Prædictum priuilegium pro tempore interdicti concessum, etiam habeat locum, & extendatur ad cessationem à diuinis?

Respondeo: non extendi, quia Bulla solùm facit mentionem de Interdicto, non de cessatione à diuinis: ergo cum à diuersis non fiat illatio ad alia diuersa, & Interdictum, & cessatio sint diuersa, nec vnum aliud contineat, planè sequitur, quod priuilegium Bullæ circa tempus Interdicti non habeat vigorem pro tempore cessationis à diuinis. Sic Bardi *in Bull.p.2.tract.2.c.3.sect.8.n.73.* & penes ipsum Couarruu. *in cap. Alma, 2.part.§.4. num.7.§. Nec tamen erit.* Medina *lib.1. cap.11.* Henriquez *lib.7. cap.13. num.4.* Rodrig. *in Bullam, §.5. num.8. dub.3.* Nauarr. *cap.27. num.188.* Suarez, Ægidius, Auila, Layman, Trullench, Bonac. & Filliuc. Quibus addi possunt Ioan. de Salas *in explicat. Cruc. quæst.59.* Palaus *tractat.25. disputat. vnica, punct.6. num.10.* & alii penes ipsum.

INDEX

INDEX

Rerum Notabilium, quæ in hac quarta Parte continentur.

Prior numerus Paginam notat: posterior Quæstionem.

Denunciatio

Absolutio

Catechumeni.

Circunstantia.

Censura.

E

Festum

Imprimere.

Etiam

Quatuor

Inter

Excommu-

Iuramentum.

Iurisdictio.

L

Laicus.

Lignamina.

Littera Apostolica, vide *Falsare*.

Loqui.

M

Magi.

Magistratus.

Matrimonium.

Mensa.

Metus.

Q.il

Monere, Monitio.

Moribundus.

Mortuus.

Munus.

N

Naufragans, Navis.

Ordinare

Ordinare, Ordo.

Ossa.

P

Papa.

Parochus.

Participare, vide *Communicare*.

Patriarcha.

Patrimonium.

Patronus.

Peccatum.

Pecunia.

Pedagium.

Præsentare, Præsentatio.

Princeps.

Procurator.

Puer.

Pupillus.

Pyrata.

hanc

R

Rapere.

Recipere, Receptator.

Recitare.

Redimere.

Regularis, vide *Religiosus*.

Religiosus.

Offendens

alibi

Sequestrare.

Seruus.

Sodomita.

Sponsa.

Statutum.

Præcones

Sub litus.

Suffragium.

Superior.

Suspensio, suspensus.

T

Tabellarius.

Testamentum.

Testimonium, Testis.

Tributum.

Absque

Utile.

Uxor.

F I N I S.

